Universidad de Deusto
Biblioteca

Summa
D. Thom.
3. opus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Additiones ad Tertiam Partem

S. THOMAE DE AQVINO

ALMI ORD. PRAEDICATORVM

Ex suis scriptis in IIII. Sententiarum ad uerbum collectæ, (Ab alienis plurimis, maximisq; , mendis nunc vendicatæ, & splendori natiuo redditæ)

CVM ELVCIDATIONIBVS FORMALIBVS

(Nunc primum exeuntibus in lucem)

In quibus, vltra egregiam textus enodationem, innumeras penè hæreses, errorescq; recensendo;

AC E VESTIGIO, VEL DIVINARVM SCRIPTVRARVM, SVMMORVM Pontificum, aut Conciliorum sacrorum authoritate inuictissima, ipsas interimendo: quam plena manu ECCLESIÆ CATHOLICÆ Angelicus ille doctor, (velut apis argumentosa inserniat) singillatim ostenditur.

Per F. Seraphinum Capponi à Porrecta, eiusdem Ordinis Sacræ Theologiæ Magistrum,

ÆDITIS, DEO OPT. MAX. DICATIS, S. R. E. CORRECTIONI SVBMISSIS.

Non ego autem, sed gratia Dei mecum. 1. Cor. 15.

CVM QVATVOR INDICIBVS.

Adiunximus AVGVSTINI HVNNAEI *Axiomata, & Catechismum.*

FACULTAD DE TEOLOGIA
Univ. de Deusto
BILBAO

BIBLIOTHECÆ OMNIENSIS SOCIETATIS JESU
IHS

VENETIIS, Apud Iuntas. MDLXXXVIII.

Cum Licentia Superiorum, ac Priuilegijs.

Universidad de Deusto
Biblioteca

DE ALTITVDINE DOCTRINAE THOMISTICÆ PROLOQVIVM omni veritate subnixum.

SACROSANCTA Romana ecclesia, mater omnium fidelium, magistra fidei, & veritatis, ad quam (velut vniuersalem veritatis regulam) pertinet approbatio doctrinarum, declaratio dubiorum, determinatio tenendorum, confutatio errorum, doctorem egregium sanctum Thomam de Aquino iamdudum (diligenti discussione præhabita) quo ad doctrinam salubrem toti terrarum orbi dignum & cõmendabilem prædicauit. *Cuius sit.*

PROBATIO PRIMA.

DOminus Papa Ioannes vigesimus secũdus in bulla canonizationis diui Thomę, sic ait. Beatus Thomas de Aquino ordinis fratrum prædicatorum, sacræ Theologię doctor, nobilis quidẽ genere, sed nobilior conuersatione, fama clarus, vita clarissimus, in breui adeo scientia profecit, ut adhuc ætate iuuenis ad magisterium Parisijs (loco utique celeberrimo) assumptus magno mihi sui, suiq; ordinis, ac Parisiensis studij fauore per multorum annorũ curricula cathedram regeret magistralem: quippe cum illi uita existentiam, conuersatio famam, doctrina pareret opinionem, opera diuulgationem, eademq; tam breui confecta tempore admiratione meritó exhiberẽt; ut illud psalmi, RIGANS MONTES DE SVPERIORIBVS SVIS, DE FRVCTV OPERVM TVORVM SATIABITVR TERRA, in eo uerissimè impleretur. Quod vtique thema ideo sanctus, dum esset in sacra pagina magisterium susceptu rus assumpsit: quodq; (ut fertur) reuelatione sibi post suam orationem facta, didicerat, dum, propter iuuentutem suam ipse se inhabilem ad magisterium reputans quid proponeret in instanti principio, hæsitaret. Nam & in primitiuis scientijs, & diuersis philosophię partibus (ut non esset ociosus, sed operaretur terram) necnon in sacræ scripturæ pagina tam super nouum; quàm uetus testamẽtum scripta, plurimaq; alia DEI OPERA, in Dei laudem, fidei dilationẽ, eruditionẽque studẽtium, clara (cum sciens esset) famosa (cum cognitus) NON ABSQVE SPECIALI DEI INVSIONE PERFECIT. Doctrina quippe prudẽtium facilis, & omnino scientis est, posse docere. Hæc ille.

Verissimũ de D. Thoma uaticiniũ experientia teste.

Scripta diui Thomæ uocãtur dei operatis & sine speciali Dei infusione, perfecta.

PROBATIO II.

Bulla apostolica Vrbani Quinti approbans, & confirmans doctrinam Sancti Thomæ Aquinatis sacri ordinis Prædicatorum.

VRbanus episcopus seruus seruorum Dei venerabili archiepiscopo Tolosano & dilectis filijs cãcellario ecclesiæ Tolosanæ uniuersisq; magistris & doctoribus: exterisque clericis, & laicis, in ciuitate & prouincia Tolosana commorantibus salutem & apostolicam benedictionem. Laudabilis Deus in sanctis suis, & in sui maiestate mirabilis: cuius ineffabilis altitudo prouidentiæ nullis inclusa limitibus, nullis terminis comprehensa, recti censura iudicij cęlestia pariter & terrena disponit, & sic cunctos eius ministros magnificat, altis decorat honoribus, & cœlestis efficit beatitudinis possessores: illos tamen (ut dignis digna repẽdat) potioribus attollit insignijs dignitatum, & præmiorum vberiori rettributione prosequitur, quos digniores cognoscit; & commendat inclusior excellentia meritorũ. Sic & alma mater ecclesia eius sacra vestigia insequens, & exemplo inducta laudabili, licet uniuersos in regnis cęlestibus cõstitutos studijs honorare sollicitis non desistat: egregios tamen doctores, per quorũ perlucida & salutaria documenta eadem ecclesia illustratur, uirtutibusq; & moribus informatur, libenter & solerter exequitur, quę sunt Dei, præmissa meditatione perlustrans. Ad diuini nominis honorem & gloriam & exaltationem catholicę fidei, salutemq; fidelium ritè censuit: meritoque prouidit: eosdem in uniuersali ecclesia honorificentiæ potioris & impendijs attollendos. Sanè cum sacrum & uenerabile corpus beati Thomę de Aquino, ordinis fratrum prædicatorum sit de mandato nostro ad ecclesiam fratrum prædicatorum Tolosanam de proximo transferendum, NOS ATTENDENTES QVANTA A DEO SCIENTIA DOTATVS ORDINEM FRATRVM PRÆDICATORVM, ET VNIVERSALEM ECCLESIAM ILLVSTRAVERIT: ac beati Augustini uestigia insequens ecclesiam eandem doctrinis, & scientijs quam plurimis, adornauerit, Volentesq; prętereà idem corpus speciali honorificentia attolli, uniuersitatem uestram requirimus & hortamur in domino Iesu Christo, uobis nihilominus per apostolica scripta mandantes: quatenus dictum corpus, cùm ad partes easdẽ transferretur, benignè & honorificè susceptientes eumq; deuote ac uenerabiliter pertractantes faciatis ab alijs (quantum in uobis est) cum debita honorificẽtia ac deuotione susceipi & tractari. VOLVMVS INSVPER, ET TENORE PRÆSENTIVM VOBIS INIVNGIMVS: VT DICTI BEATI THOMÆ DOCTRINAM TANQVAM VERIDICAM ET CATHOLICAM SECTEMINI: EAMQVE STVDEATIS TOTIS VIRIBVS AMPLIARE. Datum apud montem Flasconem, 11. Kal. Septembris Pontificatus nostri anno sexto.

Lumẽ Ecclesiæ catholicæ illustris est D. Thomas.

Audiant cęteri mãdatũ sumi Pontificis.

PROBATIO III.

EAdem ecclesia Dei non Bullis tãtum D. Th (vt vidimus) doctrinam olim probauit: sed & hanc factis ipsis celeberrimis quasi quotidie probat. Quis sacrosancta generalia concilia Lugdunense, Viennense, Florentinum, Lateranense, Tridentinum, post fęlicem sancti doctoris obitum peracta ad hęc vsq; tempora 1586. vidit? Si uidit: nunquid non & Diuũ Thomam

Floret in Concilijs Diuꝰ Thomas.

ram ibi, fulgentissimum solem, agnouit? Num Thomisticas literas ibi clara uoce sonantes? Nonne ABYSSVM hanc (q̃ præ manibus est) sacræ Theologiæ summam inibi ab orthodoxis ipsis patribus, tãquam è cælo illatam, & hilarissimo vultu recogoitã, & corde teneerrimo dulciter amplexatam? Imo hęc omnia uidit, agnouit, & manibus (si filius erat) applausit: dũ inter grauissimorum patrum suorũ pientissimos actus doctrinam hanc, ueluti palmam in domo domini, mirabatur adeo florentem, frondentem, ramos grandes extendentem, fructificantẽ, totam Christi ecclesiã, p̃ suo uoto abundè reficiẽtem. Legat, qui uoluerit, inter hæc, maximè Florentinum, & Tridentinum, & cum a principio fermè vsq; ad calcem Angelicã hãc sapientiam ibi ad viuum effigiatam conspexerit, diuino actus impulsu clamabit (opinor) ALMA MATER ECCLESIA, CHRISTI FVNDATA SANGVINE, SCEPTRA CONSCENDIT GRANDIA, NOVI DOCTORIS LVMINE: & iterum de hoc eodem lumine: STILVS BREVIS, GRATA FACVNDIA CELSA, CLARA, FIRMA, SENTENTIA.

PROBATIO III.

SEd & uniuersitates studiorum generaliũ ab ecclesia, & conscientia edoctæ mirificis hãc ipsam doctrinam præconijs extulerunt: eiusq; uerum sensum (non in omnibus patet: quandoquidem puteus altus est) declarantes, pro eadem contra minus intellectu vigentes murum se ualidum opposuerunt. Quarum uniuersitatem Florentissima una, ceu in aliarum omnium persona, de huiusmodi re sic authenticè testatum reliquit.

Mut⁹ hic est uallus.

Epistola uniuersitatis Parisiensis in fauorem doctrinæ S. Tho.

Vniuersis præsentes literas inspecturis, Stephanus permissione diuina Parisiensis episcopus, salutem in eorum saluatore. Magistra rerum experientia certis in dictis euidenter demonstrat: multa quibusdam temporibus ordinata consultè, nouis emergẽtibus causis succedentibus temporibus in contrarium debere consultius immutari. Dudum siquidẽ memoriæ fęlicis quidam prædecessores nostri Parisienses episcopi quoldã articulos, ne forsitan eos malè intelligentes caderent in errorem, tanquam erroneos per excommunicationis sententiam damnauerunt, & interdixerũt expressè. Quorum tamen nonnulli doctrinam eximij doctoris Beati Thomæ de Aquino de ordine fratrum p̃dicatorum tangere ab aliquibus asserunt. Quam articulorum & sententiarum promulgationem uenerabiles uiri Decanus & capitulũ ecclesiæ Dominę nostrę, sicut ueritatis zelatores, intimius considerantes, necnon doctrinæ ac famæ Bea. Thomæ prædicti iniustã denigrationem, ueritatis occultationem, & sanctę Romanæ Ecclesiæ aliqualem dehonorationem, per uenerabilem virum magistrum Aanibaldum decanũ, Attebatensem Archidiaconum, sacræ Theologiæ doctorem, & dominum Petrum de Fagello Parisiensem canonicum, eorum propter hoc nuncios ad nos specialiter destinatos, nos requisierunt, nobisq; supplicauerunt, quatenus uocatis omnibus sacræ Theologię doctoribus, ac cum eisdem communicato consilio, & deliberatione habita diligenti, & cum alijs ẽt qui de talibus, & in talibus possunt, ueritatis uiam aperiremus: per quam in prædictis articulis, inquantum doctrinam S. Thomæ prædicti doctoris egregij tãgere possunt, & sanctę Romanæ Ecclesiæ & sancti p̃dicti doctoris uenerabilis honorem ac reuerẽtiã seruaremus.

Est aliquis dehonoratio S. Ro. ecclesiæ denigrare doctrinam Thomisticam.

Vide quã reuerẽter ubiq; nominent Doctorẽ hunc sanctum.

Nos igitur attendentes cum eis q̃ sacrosancta Romana Ecclesia mater omnium fidelium, & magistra fidei & ueritatis, in summissima Petri Christi Vicarij cõfessione fundata, ad quam (velut uniuersalem regulam catholicæ ueritatis) pertinet approbatio doctrinarũ, declaratio dubiorum, determinatio tenendorũ, & cõfutatio errorum, p̃fatum doctorem eximium & venerabilẽ, CVIVS DOCTRINA FVLGET ECCLESIA, VT SOLE LVNA, super sanctorum cõfessorũ catalogo ascribendũ decreuit diligenti discussione & examinatione habita super uita sancta, & doctrina clara ipsius, ipsumq; quo ad vitam puram, & doctrinam salubrem, orbi terrę dignum & commendabilem p̃dicauit. Cupientes igitur, gloriosum Deum in sanctis suis apud fidelium deuotionem in terris gloriosius exaltari, ac sacratissimæ matris nostræ prædictæ desideranes uestigia sancta imitari, dictumq; confessorem & doctorem gloriosum fęliciter in cęlis regnante apud terrigenas deuotius & celebrius honorari, (præsertim cum fuerit VNIVERSALIS ECCLESIÆ LVMEN PRÆFVLGIDVM, GEMMA RADIANS CLERICORVM, FONS DOCTORVM, VNIVERSITATIS NOSTRÆ PARISIENSIS SPECVLVM CLARISSIMVM, CANDELABRVM INSIGNE AC LVCENS, PERQVOD OMNES, QVI VIAS VITÆ ET SCHOLAS DOCTRINÆ SANÆ INGREDIVNTVR, LVMEN VIDENT: CLARITATE VITÆ, FAMÆ CLARÆ, ET SCIENTIÆ LVCIDÆ, VELVT STELLA SPLENDIDA ET MATVTINA REFVLGENS, per uenerabiles ac dilectos cõsiliarios nostros fideles magistrum Hugonem de Bisonno, cãtorem Parisiensem, magistrum Stephanum de noua uilla, & Dominum Oddonem de Zenonis canonicũ Parisiensem, inquisitione facta super dictis articulis apud doctores theologicæ facultatis in eorum cõgregatione generali regentium, & non regentium, secularium & regularium, ad hæc specialiter conuocata, comperto (per Dei gratiam) dictum cõfessorem beatum & doctorem egregiũ NIL sensisse, docuisse, seu scripsisse, qđ scientiæ fidei, uel bonis moribus aduersetur: De consilio uenerabilium virorum, Decani, & capituli Parisiensis, & uenerabilis patris D. Gulielmi (Dei gratia) Viennensis Archiepiscopi sacræ Theologię professoris, & aliorum 23. magistrorum in Theologia, unà cũ reuerendo patre supradicto, in literis cũ earum sigillis per præfatos commissarios nobis missos, nec non & 39. bacalaureorum in Theologia super hæc per literas eorum propriis subscriptionibus & sigillis munitas semper consulentiũ & rogantium humiliter & deuotè, & aliorum discretorum solẽni ac maturo consilio super hoc habito: supradictam artículorum condemnationem, & excõmunicationis sententiam, inquantum tangunt, uel tangere asseruntur sanam doctrinam sãcti Thomæ prædicti, & doctoris eximij, ex certa scientia tenore præsentium totaliter annullamus. In cuius confirmationis testimoniũ sigillum nostrum præsentibus est appensum. Datum apud Bertiliacum anno 1325. die Iouis ante sacros cineres. Hæc ibi.

Lumen mutuãt à S. Thoma ea, qui recẽsebola stici sunt.

Nota ly nil.

¶Not. Nota quòd doctrinam sancti Thomæ nocent sanam, etiam ubi rangi uidebatur: nec sufficit eis, uniuersaliter p̃dixisse ly nil sensisse, docuisse, seu scripsisse, quod scientiæ fidei, uel bonis moribus aduersetur. Et hoc faciunt, quasi ex hoc argumentando sic.

Si

Si S. Thomæ doctrinã, quæ velut suspecta tangi a nobis uidebatur, dicimus esse sanam: ergò multo magis omnis alia sancti eiusdem, quę non uidebatur suspecta, teneri debet sana.

PROBATIO V.

A sanctissimo Crucifixo qđ dicat sanã doctr.

NEC mirum si Ecclesia à spiritu sancto recta, una cum filijs suis cœlestem D. Thomę sapientiam pro uerè catholica solemniter (ut præstulimus) approbanit: qñ quidem suum imitari sponsum castissimam sponsam cõdecet. Sponsus eius dñs noster Iesus Christus Crucifixus quid fecit? Audite: & obstupescite. Ille ipse p semetipsum doctrinã hãc primò, anteq̃ sponsa eandem sic (vt præfertur) acceptaret, ore suo diuinissimo confirmare publicè dignatus est. Orabat Diuus Thomas attẽtius in templo Sancti Dominici de Neapoli, quando uisus est (Mirabile dictu) à terra quasi duobus cubitis, absq; vllo corporeo fulcimento eleuatus. Super quo frater, qui hæc videbat, admirans audiuit ab imagine Crucifixi, ad quam conuersus sanctus Doctor orabat, prolatam clarius istam vocem, BENE SCRIPSISTI DE ME THOMA. Quã ergo recipies pro tuo labore mercedem? Et sanctum protinus respondentẽ: dñe, nõ aliam, p̃ter te. Hęc in eius legẽda. Hãc ipsam ppetuò memorandã, nec satis vnquã laudibus prosequendã à Christo domino confirmationẽ narrat Pius quintus Pontifex maximus, in Bulla de celebratione doctoris eiusdem ad modum aliorum quatuor doctorum ecclesiæ, ab Reuerendissimis Illustrissimis Cardinalibus etiã subscripta. Miraculosus Crucifixus hic in templo supradicto, ad perpetuã rei memoriam, seruatur ad huc de anno 1587. & cum magna uenerationẽ a ciuibus, accolis, alienigenis inuisitur, colitur, adoratur: præsertim in solemnitate prælibati S. Thomæ, quæ in toto regno Neapolitano, in gratiarũ actionem pro tanto suo germine, de præcepto ecclesiæ agitur. Pro qua re, ac prædictorum, dicendorumq; confirmatione nota Bullæ prætactę sanctissimi domini nostri Pij quinti, pro quanto sufficit, tenorem: qui sequitur.

Oꝛe Christi Crucifixi doctrina cõfirmatur

PROBATIO VI.

PIVS Episcopus seruus seruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. Mirabilis Deus in sanctis suis &c. Ex quo sanctorum laudabili numero, qui catholicam veritatem corde, opere, & ore roborarunt, Angelici doctoris sancti Thomæ de Aquino ordinis fratrum prædicatorum in cœlum assumptio multis ante annis orbi terrarum, & diuinis, & proprijs est comprobata testimonijs. Nã & miraculorũ signis, quibus serui sui Thomæ perpetuæ uerę pietatis opera nobilitare voluit inexhausta Dei benignitas, & CERTISSIMA CHRISTIANA REGVLA DOCTRINÆ: QVA SANCIVS DOCTOR APOSTOLICAM ECCLESIAM (INFINITIS CONFVTATIS HÆRESIBVS) ILLVSTRAVIT, adductus fœlic. record. Ioannes. 22. prædecessor noster, illo in sanctorũ numerum relato, eius diem festum, &c. Sed quoniam omnipotentis Dei prouidentia FACTVM EST, VT ANGELICI DOCTORIS VI, ET VERITATE DOCTRINÆ, ex eo tẽpore, quo cœlestibus ciuibus asciptus fuit, MVLTÆ QVÆ DEINCEPS EXORTÆ SVNT HÆRESES, CONFVSÆ ET CONVICTÆ DISSIPARENTVR: QVOD ET ANTE SÆPE, ET LIQVIDO NVPER IN SACRIS TRIDENTINI CONCILII DECRETIS APPARVIT: eiusdem memoriam, cuius meritis ORBIS TERRARVM APE-

D. Thomas cor. de, ore, & opere catholicã ueritatẽ cõprobauit.

STIFERIS QVOTIDIE ERRORIBVS LIBERATVR, maiore etiam, q̃ anteà grati & pij animi affectu colendam statuimus, &c. Itaq; ut in ciuitate & regno Neapolitano, q̃ in &c. ex nobilissima familia Aquinate CLARISSIMVM HOC EDIDIT ECCLESIÆ DEI LVMEN &c. festum D. Tho. solemniter de præcepto &c. in alijs autẽ orbis terræ partibus, quemadmodum sanctorum quatuor ecclesię doctorũ &c. Omnibus vtriusq; sexus Christi fidelibus uerè pœnitentibus & confessis, qui in ipso S. Thomæ festiuitatis die sacellum, vel altare in ecclesia S. Dominici Neapoli situm, IN QVO SCRIPTORIS ANGELICI DOCTRINA SALVATORIS CRVCIFIXI ORE (sicut pia testatur historia) MIRABILITER PROBATA FVERIT, a primis eius diei vesperis vsque ad occasum solis deuotè visitauerint, septem annos & totidem quadragenas, in cæteris autem orbis terræ partib. ijs, qui eundem festum diem (ut præfertur) solemniter celebrauerint, & ad ecclesiam quæ apud eos fuerit, uel sacellum, aut altare sub eiusdem S. Thomæ inuocatione, piè ac deuotè accesserint, quoties id fecerint, toties centum dies de iniuncta ipsis pœnitentia, per præsentes literas in perpetuum valituras, misericorditer in domino relaxamus &c. Datũ Romę apud S. Petrum anno incarnationis Dominicę. 1567. tertio idus Aprilis, Pontificatus nostri anno secundo.

Toties quoties nunc.

Ego pius Catholicæ Ecclesiæ episcopus. Locus sigil.

Vtinam dirigantur viæ meæ ad custod. iust. tuas.

Ego F. Cardinalis Pisanus, Episcopus Ostiensis.

Sic subsequenter 35. Cardinales se subscribunt.

Ex bullario literarum apostolicarum.

¶Not. Illud uerò, qđ de cõfutatis hæresibus, et pòst exortis, a sancto Doctore breuibus testatur, quàm uerissimum sit: per sacræ Theologiæ summam hãc eluci dationibus infrascriptis comitatam discurrenti fusius distinctiusque, singulatim patebit. Absit enim ut uerbum tanti Pontificis, tot Cardinelis præsertim uallatum testimonijs, sit inane.

PROBATIO VII.

TEstimonium habuit Bea. Thomę scientia & aglorioſſima Dei genitrice Maria: Et a Sanctis Apostolorum Primoribus Petro & Paulo. Nã (vt cõiter in ecclesia legit, & a Papa Iulio 3 approbat,) beatissima Dei mater Maria D. Thomę quadã uice apparuit: & ipsum de suæ uitæ, & scientiæ, integritate certificauit. Addiditq;, q̃ quicq̃d deliberatè per ipsam a dño petierat impetrasset, & maximè, q̃ statum sui ordinis non mutaret. Hæc ibi. Quã ergo scientiam Beatissima Virgo dixit esse integrã, quis unquam dubitabit, esse non integrã? Immò verò inde pie credẽdũdicet: q̃ illa, quę sic eum certificauit, singularem hanc ei sapientiã a filio suo impetrauerit. Item (ut ibi, supra) quadam nocte orationi insistentem, quò obscurus quidã scripturæ locus clarior sibi fieret, Petrus, & Paulus diuinitùs instruxerunt. Hæc ibi. Ecce quos, & quãtos, præceptores sanctus Thomas habuit. Nõ mirum ergo, si dimus Paulus idẽ apostolus (ut ibi tangitur) scholas B. Thomæ uice quadam ingreditur, eiq; a seipso scisciranti an in suis epistolis uerum habuisset intellectum, æspõdit: q̃ sic, quantum quis uiuens in corpore potest habere. Ab ecclesia igitur sancta militante. f. & triumphãte, cum capite suo, sit, ut dum Sancti Thomę doctrinã mirificè cõmendant (ut per tot probationes uidimus) sua commendatione hanc esse, quàm altissimam protestentur.

B. Virgo approbat doctrinã S. Thomæ.

Apostoli Petrus & Paulus.

Sup epistolas D. Pauli mirabiles expositiones D. Thomæ.

NOS

Universidad de Deusto
Biblioteca

NOS Frater Sixtus Fabri Lucensis sacræ Theologiæ professor, ac totius ordinis Prædicatorum humilis generalis magister & seruus. Viros doctrina insignes, virtuteq; ac morum integritate cõspicuos, quos pro Christi gloria, animarum salute, Christianæq; religionis augmento, in vinea domini diu laborasse, & iugiter laborare cognoscimus, sicut sincera dilectione prosequimur, ita ne ab incepto opere desistant, sed vt illud perficere studeant, monere, & hortari, & (vt nostri est muneris) animare solemus: quatenus de virtute in virtutem euntes, tandem videre liceat Deum deorum in Sion. Porrò eis, qui iuxta talentum sibi a domino tra ditum nedum præsentes instruendo, sed & posteris doctrinæ suæ monimenta relinquendo, Christianæ quidem reipublicæ plurimum vtilitatis, nostro vero ordini multum ornamenti afferre possunt: quæ nostratum tantiparum, libentissimè impartimur, in idq; incumbimus; vt laborum suorum fructus. & vigiliarum lucubrationes ad communem omnium vtilitatem, in lucem diligenter edantur. Quemadmodum tenore præsentium, nostri authoritate officij, tibi R. Patri sacræ Theologiæ magistro fratri Seraphino Capponi de Porrecta nostræ prouinciæ Lombardiæ (cuius singularem eruditionem iam pridem perspectam habemus, & cogaitam) concedimus; quinimò in meritum sanctæ obedientiæ, sub formali præcepto mandamus: ut seruatis omnibus, quæ iuxta decretum sacri Concilij Tridentini Sess. 4. de editione & vsu sacrorum librorum seruari debent, quantò citius Typis committere, & prælo mandare studeas, veritates aureas super totam legem Mosaicam &c & scholia super Compendium Theologicæ veritatis Alberti Magni: & formalizationes, idest formales elucidationes, totius Summæ Angelici Doctoris S. Thomæ: nec non explanationem totius fidei Christianæ super Symbolum Apostolorum: & obseruationes super prædicabilia, prædicamenta, libros Posteriorũ, Physicorum, libros de anima, libros metaphysices, & quęcunque alia impressione digna à te præmeditata: In nomine Patris & Filij, & Spiritus sancti, Amen. Quibuscunque in contrarium non obstantibus. In quorum fidem his nostro sigillo munitis manu propria subscripsimus. Romæ die 4. Octobris 1583.

Fr. Sixtus Fabri Lucensis qui supra manu propria.

Locus Sigilli.

Assumptionis nostræ anno primo. Frater Io. Baptista Lancius Regien. Magister Prouincialis Terræ Sanctæ.

EGO Frater Liuius à lege Venetus Augustinianus Eremitanus, sacræ Theologię Doct. & sacrorum Canonũ obseruator, unus ex Theologis a sacro Venet. Inquisitionis tribunali sup reuisione & expurgatione librorũ deputatus, fidẽ facio me vidisse & legisse Elucidationes formales sup Additiones ad tertiam partem Summę Diui Thomæ, Authore admodũ R. P. Fratre Seraphino de Porrecta almi, Ord. Prædicatorum Sacræ Theologiæ Doct. in quibus citra vllam fidei, bonorũq; morũ offensionẽ stãt omnia synceræ veritati maximè cõsona: imò (vt verum fatear) ita doctè, ita catholicè excogitata, quemadmodũ illum decebat, qui talis, ac tanti Doct. de Ecclesia sancta Dei optimè meriti, cuius memoria in benedictione est, irrefragabilem doctrinam elucidaturus erat: vt, dum illas non indiligenter, neque ingratè percurrerem, suauè quandam symphoniam (quæ mira est authoris dexteritas) inter Ecclesiæ ueritatem, & S. Doct. ueritatem, quæ uniuersum me rapiebat, sentire sim visus. Vade cum maxima omnium studiosorum, præsertimq; illorum, qui, quot saluberrima uarijs, ijsdemq; magnis, sponsa Dei vulneribus Angelica Angelici Doct. doctrina adhibuerit pharmaca, uidere cupiunt, vtilitate excudentur. In quorum fidem manum apposui, & sigillo, quo utor communiui. Venetijs ex meo S. Stephani Prothomartyris Conuentu. Sexto Idus Maij. 1588.

Locus Sigilli.

Ita est frater Liuius, qui supra.

NOS Frater Stephanus Guaraldus de Cento Ordinis Prædicatorum Sacræ Theologiæ Magister, ac hęreticæ prauitatis in toto Serenissimo Dominio Veneto Generalis Inquisitor. Visis attestationib. DD. super libros approbandos, uel reprobandos præmisso diligenti examine deputatorum, præcipuè autem admodum R. P. Magistri Liuij à Lege Theologi peritissimi ord. Eremitarum San. Aug. iuxta Sacrosancti Concilij Tridentini Decretum in 4. Sess. & Reuerendissimi Generalis ordinis Prædicatorum Magistri Patris fratris Sixti Fabri Lucensis ordinationem super hoc specialem, quòd videlicet ab ipsis fuerit approbatum, ut impressioni mandent Elucidationes formales sup Additiones ad tertiã partẽ Sũmæ S. Tho. Angelici Doct. Authore admodũ Reuer. Patre Fr. Seraphino Capponi è Porrecta ordinis item Prędicatorũ sacræ Theologiæ Magistro celebertimo. Visis inquãm ꝓdictis, & nos ad huiusmodi Elucidationes pro cõi vtilitate imprimendas suffragium damus, easque insuper plurimum commodi non modò Lectoribus sacræ Theologiæ, sed & verbi Dei Prædicatoribus, cæterisq; veris studiosis allaturas fore cẽsemus: idq; eò libentius facere decreuimus, cùm præsertim Elucidationes istæ venena latentia detegant hæreticorum, fictitiaque eorum commẽta efficacissimè disperdant. Approbatio etiam præmissorum continebat, huiusmodi Elucidationes nil contra orthodoxam fidem, nil contra bonos mores, nil contra Christianos Principes continere. Cui approbationi subscribimus & nos. In quorum fidem sigillum, & manum nostram his apposuimus. Dat. Venetijs. Idibus Maij. 1588.

Locus Sigilli.

Ita est. Frater Stephanus Guaraldus de Cento, qui supra, Inquisitor Ven.

REGVLÆ AD LECTOREM.

PRo elucidationum formalitũ & probationum, conclusionum, & rei ꝓbationum argumentorum & appendicum, notata regulæ quæ tam ad lectorem, candido suo ingenio reliqua per se in dies magis, multiplici emolumento assecuturum.

Fœdati eorum conclusionum.

Ly quia. 1 Probationes conclusionum ponuntur per ly quia, ut nescientibus formam argumentandi condescendatur. Et ultra hoc ponuntur in forma, ut scrupulosis illum etiam fastidium ly signũ tollat, q.d. ponuntur in forma remouendi ly quia, & ita deductis omnibus alijs pro uno antecedente, inferatur conclusio quæ ꝓbatur, perponendo ly ergo. Verbi gra. Probatio conclusionis articuli primi talis fit. Quia necessarium est homini, ꝙ multa salua ri ꝙ cognoscat quædam de Deo, quæ rationem humanam excedunt: & illa per rationem humanam non pòt homo cognoscere. Ecce probatio. Tunc habilitabitur ly quia, adiungendo ly ergo post totum residuum, dices in forma sic. Necessarium est h.u.f.ꝙ.e.q.d. D. q.r h.e. & i. per r.h.n.ꝙ. hcognoscere: ergo (seu conclusio literæ) necessarium fuit homini ad salutem, ꝙ ei nota fierent quædam per reuelationem diuinam, quæ rationem humanam excedunt. Hic est finis conclusionis pro parte correspõdente isti probationi. Vide numerum. 4. infra.

Antecẽdens. 2 Per antecedens hypotheticum copulatiuum. i. per propositionem copulatiuam, explicatur probatio quæque: aliquãdo autem licet rarius, per antecedens cathegoricum. i. propositionẽ simplicem. Hoc patet in prædictæ probationis exemplo, quo ad antecedens hypotheticum copulatiũ. Id autem fiunt forma argumẽtãdi (si quis ea uti voluerit) promptius succurrat, absq; noua terminorũ additione. Sic ergo quæ hęc probatio uno enthymemate, seu consequentia constabit. Exemplum habes supra 1.

Parenthesis antecedentibus immixtę. 3 Ideo inter illud antecedens ponuntur quædam per modum parenthesis, licet propriè non hæ parentheses ne fiat confusio in antecedente illo ex mixtura talium: sed ut & antecedens & illud appositum remaneant seorsum, unumquodq; in sua puritate. Appositum illud uel interpositum est probatio, uel declaratio partis antecedentis, cui immediatè apponitur aut patet consideranti. Talis modus inueniendi est procedendi: ne aliquid necessariũ summatè progredienti deesset, & ut breuitas (cui iuxta titulum libri, intendimus) cõseruaretur. Omissæ sunt huiusmodi probationes aliculi, uidendæ nihilominus in textu sanctæ doctoris: eo ꝙ ut summa tentur, non necessarium usum est. Ideireo & opiniones aliorum, & rationes eorum: & oppugnationes solutionesve illarum, dimissæ sunt.

Numeri ad 1. Quia & 1. Quia ly & &c. 4 Numeri qñque adiunguntur ut 1. Quia necessariũ &c. 2. Quia nõ facit &c. 3. Quia oportuit &c. Tunc per hmõi denotatur, ꝙ sunt in textu plures probationes ejusdem cõclusionis totius, & quòd ly 1. Quia, est prima, ly 2. Quia, est secunda: ly 3. Quia est tertia, probatio. Quæque numeri adduntur sic. 1. Quia necessariũ est homini &c. 2. Quia (ly ad ea etiam &c.) Si non reuelarentur diuinitus &c. Hoc exemplum probationis ex. q. huc. 1. tractus fit pro omnibus similibus. Tunc ergo quando. 2 ad secundum Quia, apponitur inox talis clausura (ly ad ea & &c. uel. ly alio modo &c. uel aliqua alia dictio) designatur, ꝙ conclusio antreposita habet multas partes & ꝙ ly 1. Quia, est ꝓbatio partis primæ, ly 2. Quia, est probatio secundæ ly 3. Quia, tertiæ, & sic de singulis. Clausura uerò talis (ly ad ea &c.) apponitur quæ principium partis cõclusionis innuitur scias, quã conclusionis partẽ probare intendas ly 2. Quia uel ly 3. Quia. Nam tunc, eo ꝙ primum Quia, probauit primam conclusionis partẽ, ideo annotare signãter oportuit, quam partem probarent. Quia secundũ, Quia tertium, &c. & ut scitemus, ꝙ tunc nullum Quia, ꝓbat totam conclusionẽ (quod alias facit singulum) sed unumquodq; suã partẽ diuisim. Verbi grata. In 1. & 2. art. q. 1. nullũ Quia, totã cõclusionẽ ꝓbat, sed partẽ, & unũqdq; suã (ut ibi uidere est) in nono aũt articulo singulũ Quia, ꝓbat totã prius cõclusionẽ.

Ly Quia, non ꝓbat totam cõclusionẽ.

Tertius ubique uidendus. 5 In his omnib. probationibus conclusionũ (sicut & in rõnionibus argumentorũ, & in appendicibus articulorũ ꝓponitur semper ꝙ textus diui Thomæ uidere. Et ibi multa, uel tacentur omnino, uel ad plenum nõ explicata, consultò dimittuntur, quæ si ne textuali usione desiderari possent. Sic ergo cautus, & prudens. Nõ enim ex ipsius mea fuit, aliquid scorsum à textu aut eũ, aut fine, argumentationibus pertractare: sed nudum textus ueritatẽ, cũ aliqua (quæ multa est, maximè ꝛõrum hæreses) utilitate inde per se nascente, pro utrium modulo pauxillarũ meatum successinè enucleare, aperiendo potius uiam cultoribus ueritatis plus quippiã tuneri ià patenti confonũ in intelligẽdi, q̃ plurima sensa explicando. Hunc ob rem, elucidationes formales, totius operis est ly elucidationes, textus pedissequã enodationẽ. ly Formales, breuitatem confectum, ita referendo promittat.

Intentio authoris sancto d. ꝙ uti, magistro suo multũ cõformis.

Responsiones argumentorum.

Rõnionũ argumentorum. 1 Ad propositiones, quæ a Dialectici uocantur maximę, reluctantur (quo ad fieri potuit) argumenta omnia, ut sic formaliter respondendo, glossatis eis pateat nullitas maior, solutio clarior, lectio studiosi gratior. Maioriquia poterit extendi (utpote propositio maxima) ad oẽs scientiarum quarumuis ferè materias, cũ glossę materiam & ꝛõ passa legẽdo plurima colliges, æque numeraliter uno mercos inumerast prudẽs un negociator, breui diuisim in rem suã futur) facilè cõparabis. Clariorq; formalitas materiæ in subiectæ citius applicata. Grauorum quæ ingenioso intellectũ tãdẽ sinuatus quanto arguimus, trahens fastidiũ tollat.

2 Propositionum ipsarum tic glossandarum nodus tantùmodo adduceretur. i. uerbulum illud, ex quo totum rei negotiũ pendet, quo inde scire foluto exiera facilimè soluuntur, & quo irresoluto reliqua irresoluta uidentur. Ad hunc nodum (si profundius tuearis) responsa sua D. Thomas ita dirigere ipsum mira dexteritate usus, acu felicissime tangat. Verbi gratia. In q. 1. argumento primo, eligendo ex ipso propositionem maximã, nodus est ly Conari. Respondens. D. Th. ait sic. Ad primum ergo dicendum ꝙ licet ea, quæ sunt altiora huis cognitione, nõ sunt ab homine per rationem inquirenda, sunt tñ a Deo reuelata, suscipienda per fidem. Nonne uides, hic sanctum doctorẽ (taceo ꝙ simul sanctæ authoritati ecclesiasticæ) respondere directè ad ly conari, ꝙ non per rationem inquirendo conandum sit, sed per fidem reuelata suscipiendo? Intuere formale nostrum responsum ex eo tractũ, & sic ubique, si uis facias, ut Angelici Doctoris Angelicum ingenium non semel admireris.

Nodus.

Sensus affirmatiũ uel negatiuus.

3 Verbulum illud, seu uocula adducta, ex propositionib. literæ, unde sumetur, ꝺ iudicanda semper est unius in sensu affirmatiuo sit, uel negatiuo. Sic enim hei, ut eiam formalia responsa mox posita sic, &. melius absque errore intelligantur.

De signo §.

4 Post formales ensum sequitur immediatè signum hoc §. uel simile distinctiũ formæ præmissæ a sequuta applicatione ad materiã. de qua ibi tractatur. Tale signũ distinctiuũ ꝺ interponuntur maximã illã argumenti glossati lucidius, sine mixtione alicuius materiæ agnoscas, agnitam in sua puritate (quòcunque uoluerit) facilius capies, capta, ad quã placuerit fœlitã secutus possidẽdã, pro ubi occurrenti seruitio manudicas.

Postsignũ & sequentia.

5 Post tale signum sequitur declaratio alicuius termini in formali ipso præcedentis, inde applicatio ad materiam uel ũ nulla fiat termini talis declaratio, mox post signum sequitur applicatio sic. Tunc nihil contra, uel abbreuiatè. Tunc &c. Hoc est. Stante glossa data ad propositionem illam argumẽto adductam, nihil concluditur contra ueritatem conclusionis articuli. Subsequitur è uestigio huius dicti, tunc &c. ratio sic. Nã, uel Licet ꝺ uel alia rationalis commẽtio. Et hæc sumitur ex littera, non dicex quæ sumuntur, & reliqua omnia sed remotius.

Primũ de maiori.

6 Vt noueris, ubi in textu argumentorũ uocabula, quibus deat affirmantur annotandũ est sic, 1ᵐ de maiori, uel 1ᵐ de minori, uel 1ᵐ de antecedente, uel 1ᵐ de cõsequentia, uel, 1ᵐ ex August. uel, ex Gregorio, Hieronymo: Dionysio, uel hmõ. Adeo, ꝙ ly, 1ᵐ designat numerũ argumentorũ, ly de maiori denotat ꝓpositionẽ ly ex August. authoritatẽ: & qd dico de ly 1ᵐ, de ly de maiori, de ly ex Augustino, dictum sit de ly 2ᵐ, 3ᵐ, 4ᵐ &c de ly de minori, cõclusione, antecedente, cõsequentia, &c. de ly de probatione minoris, de consequentia prima, secunda &c. Verbi gratia, ut sequitur.

Practicatur ly Primũ de maiori.

7 Assumatur primæ qõnis primi articuli primũ argũ cũ rõnio, & solutionib. &c. & ꝙ notitia pleniori prædictorũ omnium dicatur, sic. 1ᵐ de maiori Conar. &. per rõnẽ solã inquirendo nõ, per ly Primũ de maiori, de fide ipsa a Deo reuelata suscipiẽdo. § tũc nihil contra. Nam si cessa necessaria &c. Ecce ly 1ᵐ de maiori designat, ꝙ hoc argumentũ est primũ in ordine argũ: ly de maiori, ꝙ de ꝓpositione maiori, illius argumẽti. f. tollit uocula sequẽ. f. ly conarni qua cõstitit totus ꝓpositionis, & cõsequenter argumẽti nodus. Ly conari, est ergo uerbulũ maxime ly &. est rõnionis signũ, ly ꝓpositionem sonans, nõ ꝙ rõnio a Deo fit. est rõnio ad illud uerbulũ, & cõsequenter ad totã ꝓpositionem maximã. Quasi rõnio ipsa aperte dicat. illa ꝓpositio maior, ad ea ꝙ supra rõnẽ fuit hõ non dẽt conari, intelligitur sic, ꝙ ad ea nõ dẽt conari per rõnẽ solã humanã, ita ꝙ hæc teneatur ex inquirere: ea ut apprehẽdere: nõ autẽ intelligitur sic, ꝙ hõ ad ea nõ debeat conari ꝑhdẽ, ea. f. a Deo reuelata suscipiẽdo. Ly §. est signũ denotãs, ꝙ formale rõnium est finitũ & distinguẽs ipsum a materia. a sequenti applicatione ad eã, materiam, de qua ibi tractatur. Ly tunc nihil contra, significat, ꝙ tunc. f. litteræ glosa respondẽti, nihil hẽ contra ueritatẽ articuli. Ly Nam licet &c. est rõnis ostẽtiua, ꝙ stante glosa prædicta rõnali, nihil concluditur contra ueritatẽ articuli. Hinc ex rõnio. f. & eius applicatione, ꝛ habes qd quod non uulgaris momẽti est, in quo sensu teneatur propositio argumẽti addocta. Breuissimo ꝙ tuæ compendiolo & maximas terminationis habebis, ut per scientias uarias ipsa ubi scurrere detur, & uero sensu donatas, ut scientiarum ipsarum ueritatem tueri possis, & falso sensu expresse privatas, ut fallaces argumentationes ubilibet scientiarũ ipsarum destructiones exticare valeas.

Vtilitas magna patuisinciola.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Appendicum articulorum.

De vtilitate mirifica.

1 Vtilitatem, quam D. Thomas Aquinas ecclesiæ sanctæ Dei, ecclesiastica doctrina attulit vnus, afferet quotidie & afferet in secula. Ea beatus, ad plenū quis enarrabit. Non tot stellæ, sed ex tota aliquam mihi aberui sacris decisionibus per articulos suos vitro oblatam (cōtra hæreles præcipuè) per appendices enarrare curaui. Pendet enim suapte natura ex articulis illis ipsa utilitas & ideo locus, ubi hæc explanatur, appendix iure vocatur.

Appendix.

2 Ly per rationem, in principio appendicis ibi, (1. quomodo per rationem) intelligitur ratio, vel rationes in corpore positæ ad probandas conclusiones: ly per rationem.

3 A nomine eō, quō denominatur hæresis, & de errore, quō a quo, & de errore illiquō ū p ly error nō intelligitur hæresis pro parte dicta, sed extra hæresim sic dictā quicunq; aliis iuxta subiectā materiā error. Ad discernendū aūt, in quo sensu id sumat nomen error: inspice ad canonicas dānationes, sedo numero, adductas 35. ex scripturis sanctis, vel a summis pontificibus, vel a legitimis concilijs, errore hmōi dānatū reperies, tunc p ly error intelligi hæresim, dices. Idē & dicendum, qñ positio denominata error esset aliàs contra eōem sensum ecclesiæ in fide. Notādū quoque, ne erres q; hæresis nomine hic sumitur illud, quod a fide discordat secundum sectam q; authores illius nū quam suscepissent baptismum, ut sunt pagani, & indæi. De dogmatibus namq; secundum seipsos principaliter, loquimur: qua lesquales interim fuerint dogmatizantes.

ly hæresis ly error.

4 Dānatur qñq; eisdem hæreses & errores, & consequenter adducuntur, non vbi in vno loco, sed ēi in pluribus & hoc ēt pp diuersa motiua articulorum, vel ēt pp diuersas partes propositionum erroneārum. Ex adductis maximè canonicis confutationibus errorum apparet simul, quis nam sensus fuerit illorū: ne forte bono sensu vtlibet aliquando vel errores, qui secundum q; pro talibus referuntur, sic vtendi non sunt. Non nominantur omnes errorum authores: sed antesignani, vel similes, quos memoriæ proditos licuit inuenire. Illorum argumenta, si qua sunt, lectori leuādo & synceræ veritati studens, de industria non adduximus, præterq; omnia & solubilia vix (sic. n. habet Leo x. in Concil. Later. sess. 8. de hæresibus) hoc in opere pro tanto errores huiusmodi adducuntur: pro quanto vtilitatem, quam Doctor Angelicus, lumen ecclesiæ, eidem multipliciter attulit, eos impugnādo, ac expugnādo, cernere possis.

Repetitio errorum.

Authores errorum.

5 Sæpius videbis hic Petr. Arnaldistas, Albanēses, aut hmōi vel hic (director. inquis. 2. p. q. 9. aut hmōi) vel hmōi, vel similia. Intelligēp hoc q; Gabriel Prateolus Marcoliius illā hæresim, vel errorē recitat titulis talibus (Arnaldistæ, Albanenses aut &c. Tunc videre poteris librum suum de vitijs hæreticorum, sectis, & erroribus, ubi multa scitu dignissima ad mala vitā, mortēq; hostiū sanctæ ecclesiæ pertinentia repetes. Videbis quoto millesimo, vel centenario, & anno enumerint illos errores: & hinc agnosces, q; doctrina sancti Thomæ posteriores ēt a multis annis post suū fēlicē transitū, hæreticos profligauit. Adeò q; doctrinā ipsā Angelicā in hoc sensu nō immeritō gephenicā vocari posse, cōcludes.

Prat. director &c. allegationes.

Doctrina S. Th. q̄do gephenica.

Per ly diuec. inquis. 2. p. q. 9. intelliges q; talis error a directorio inquisitorū in secda parte, qōne nona recitat. Ex dictis alios tarius ad hmōi finē allegatos, p ipsum facilius intelliges. Nullū ergo errorē attribuo ego cuiusquam authori, sed ab alijs hoc mutuaui, & mutuarō esse q; similes allegationes intelligi voluit licet, de errorum talium damnationibus, secus dicendum sit.

6 Primo loco posto quām S. Doctor per rationem naturalem dānauit hæresim, secundo per eādē rōnem sustinuit ecclesiæ dogmata, ostendendo videlicet q; ipsa merito & iure cōdēnauit hæresim illā. Et hoc fuit necessariū nō quidē absolutē (cum p fidē cōstet, Ecclesiā non posse in his errare, ut habes in Addit. q. 19. art. 3. appen.) sed sedm quid, videlicet ad faciendū, in sua cōscientia ignorantiam. Possent enim ari excusandæ excusationes in peccatis, dicere, & forsan inter se nunc mutuando mendaci bucca blaterantes, Ecclesia Romana scipsos erroresq; suos absq; rōne, sed solum pro libito cōdēnauit. Vt ergo conuertantur errorū & erubescant mōstratur p D. Th. rōnes firmissimas, q; S. E. Rom. iure optimo seu iustissime tales hæreticas & erroneas positiones pro condēnatis reprobauit. Ideireo, vt de necessitate saluus sine afflictū se quandiu non reliquerint, condēnatos fateri: tacitis. SS. Doctorum (qui multi, & veracissimi sunt) auctoritatibus, pōtificum solummodo maximorum, sacrorum conciliorum, aut dominarum scripturarum, at mos contra inimicos domus Dauid insurrexit mus: arma ipsa, pro sanctis & victricis veritatis & credēdæ fidei ratissimo vnitis, ad istam extendētes. Vna igit manu Diuus Thomas prosternit hostem, altera sustētat ecclesiā: quorū vtrūq; insigniter factum in eiusdē ecclesiæ maximā vnitatē, tāquam vnum, cōcertantibus vt omnes rō Papa Iulio ij. pro D. Thoma in officio suo, ueracter exclament, ALMA MATER ECCLESIA, CHRISTI FVNDATA SANGVINE, SCEPTRA CONSCENDIT GRANDIA, NOVI DOCTORIS LVMINE: cuius diui Thomæ quanta sit necessitas, cōctis sacra de quibus supra in, de altitudine doc. D. Thom. mirificè (ut in eis est videre) probatur. Quanta verò sint auctoritatis concilia eam prouinciali tuide 1. p. q. 105. ar. 1. not. posit appen.

[Necessarium qua re est ly. 2. p rōné.

Præconiū Thomæ diui.

7 Tertio in appendicibus loco, doctrinam illius articuli ex præmissis confirmatam esse, concluditur: & iure sic est. Nam signū veritatis (sedm Philosophum) hoc est, quando ex re illa, q̄ vera dicebatur, soluuntur oēs dubitationes, maximè verò, qñ ex ipsa propulsantur errores. Erroris igitur exclusio est eius, quod hūc excludit veritatis attestatio: Testimonium ergo ab inimicis hēt S. Thomæ doctrina: idē ipsa (vt p appendices patet) hæreses effugantur. Rursus. Si verō vero non contrariatur, sed cōcordat (vt ex Leone x. in Concil. generali sess. 8. hē) & sancti huius doctrina ecclesiæ veritati concordat maximè (vt ly secundo appēdicū liquet:) apertissimè colligitur ex hoc, q; ecclesiæ veritas huius doctoris veritati sibi adeò cōcordanti reciprocè suffragatur. Ab amicis ergo, & ab inimicis (ut supra) doctoris Angelici veritas commendatur.

ly 3. vide

Duo efficacissima testimonia veritatis diui Thomæ.

8 Per ly qūo, (puta, 1. habes, qūo, 2. habes, qūo, 3. vides, qūo) excitare voluit ingenium tuum ad tantæ rei studium. Quasi p hoc tibi dicatur. Cura ut benè applices a S. Thoma hic habita ad res istas nunc infrascriptas: qm substantia doctrinæ hic traditur, sed modus bonæ applicationis à te requiritur: quatenus & tibi tradita discas, & illa discendo, benè dispensare coneris ingenio tuo. Nota q; quando dicitur, ly 2. habes quomodo per rationem ostendas, hanc, vel has meritò damnari a cōcilijs à &c. & pollea (sequuntur plura concilia vel etiam sacræ scripturæ, vel summi Pontifices sine replicatione de ly habes quomodo p rationem ostendas, meritò hanc vel has damnari tunc semper ubique sub intelligitur, adeo q; semel illud prædixisse accipitur pro singulis dictum. Sic enim non tantum ad damnationem errorum, sed etiam ad vtilitatem a Diuo Thoma per articulum illum ecclesiæ allatam (cui intendimus) respicitur.

ly qūo.

ly qūo p rōné ostendas, hoc merito damnari: vel aliqd simile.

Intentio elucidatoria.

9 NOTA. Sæpissimè inuenies ly ut ly homo, ly ue dicendum, de ly bonum, per ly facies, examen ly inclinari, vel huiusmodi. Sed to igitur: quòd ly uel est sumptum pro vulgari, ut in textu ly vel dicendum, ly uel potest dici uel sumitur materialiter ut ly homo, ly inclinari, (hoc vocabulum sine hæc dictio, Homo, Inclinari) uel tanquam mixtum cum vulgari, & materiali, vt de ly bonum, per ly facies (id. de illa dictione bonum, p illā dictionem, facies) uel sumitur pro huiusmodi quod faciliter p se conijcies. Hoc autem factum ex inductis elitur breuitati cōsulendum, & confusio noeum euitandum, & ut uenientibus nouitijs à Philosophia, ubi sunt familiares tales modi loquendi, cōformaremur. Rursum aduerte: quòd curatum est præsupuē, vt expositio in his Elucidationibus formalibus esset litteræ (quā tum fieri potuit) pedissequa: quò ad sacræ Theologiæ summā hanc facilius capescendam nouitij assuefiant. Multum enim se affectos cognoscent si tanti Doctoris B. Thomæ sensum literalem (ut par est) penetrauerint. Dimissis ergo iangribus dubijs, opinionibus, disputationibus, digressionibus, &c. circa expositionem hanc methodicam textus ueluti corporis animalem (Deo fauente) insistemus. Item quoniam de prouincialibus conciliis quamæ sint authoritatis facta est mentio & allegata est prima pars, in loco sexto. appen. art. quę forsan ad tuam manus nūs non peruenies: ideò in tuum commodum de his verba facere decreuimus est in præsenti. Dicit igitur Concilium Nicænum secundum, de huiusmodi Conciliis, in actione tertia loquens. Locales autem synodos non auctoramur: sed magis amamus, amplectimur, & recipimus, earum etiam diuinitus in spiratas canonicas constitutiones correctiones, & utiles earum legislationes summa obseruantia colimus. Hæc ibi. Item Concilium ipsum post actionem septimam in canone tertio de ijdem Conciliis localibus, idest prouincialibus, inquit sic. A sanctis Apostolis prius editos canones & à sanctis universalibus, & localibus synodis amplectentes eos anathematizamus, qui ab ipsis anathematizati fuere: deponimus, qui depositi fuere, nihilque his adijcimus non inexplebiles, (ut aiunt) existentes: sed hi ea, quæ ab illis constituta sunt, contenti sumus. Hæc ibi. Bene vale; & otio litterario (vt decet) incumbas, ō lector.

Quā grādis sint authoritatis concilia. p. cipia.

FINIS.

ELVCIDATIONES FORMALIORES AD SINGVLOS ARTICVlos Quæstionum, per modum responsalium conclusionum, strictim quasi summam summando, per eundem F. Seraphinum applicatæ. Ad primi articuli interrogationem subsequens ly. (i. respondeo) semper intelligendum in sequentibus relinquitur. Quæ post ly sic, uel ly non, sequuntur; adduntur, ut declaratoria illius responsi uel affirmatiui, uel negatiui. Si formaliores has formalibus conclusionibus inferius contuleris: Additiones præsentes S. Doctoris è manu breui in pugillum pressiorem (uelut compendiolum) translatas, pro veritatis promptiori memoria, dices.

QVAESTIO I.

De partibus pœnitentiæ in speciali, & primò de Contritione.

ARTICVLI.

VTRVM contritio sit dolor pro peccatis assumptus (per ly. sic) quantum ad substantiam actus contritionis. ar. 1

Vtrum contritio sit actus virtutis? Sic; sumpta secundum id ad quod. 2

Vtrum attritio possit fieri contritio? Non: vt vtraque dicit actum. 3

QVAESTIO II.

De obiecto contritionis.

Vtrum homo debeat conteri de pœnis, & non solùm de culpa? Non potest conteri; sed dolere. 1

Vtrum contritio esse debeat de originali? Non, propriè: sed displicentia vel dolor. 2

Vtrum de omni actuali peccato debeamus conteri? Sic: 3

Vtrum de peccatis futuris quis debeat conteri? Non; sed cauere. 4

Vtrum homo debeat conteri de peccato alieno? Non: vt est alienum. 5

Vtrum de singulis mortalibus requiratur contritio? Sic: quantum ad principium contritionis. 6

QVAESTIO III.

De quantitate contritionis.

Vtrum cōtritio sit maior dolor quā esse possit in natura? Sic: vt est in voluntate. 1

Vtrum possit esse nimis magnus contritionis dolor? Non: vt est in ratione. 2

Vtrum debeat esse maior dolor de vno peccato, quàm de alio? Sic: saltem habitualiter. 3

QVAESTIO IIII.

De tempore contritionis.

Vtrum tota hac vita sit contritionis tempus? Sic. 1

Vtrum expediat continuè de peccato dolere? Sic: seruata prudentia. 2

Vtrum etiam post hanc vitam anima de peccatis conteratur? Sic: anima in purgatorio. 3

QVAESTIO V.

De effectu contritionis.

Vtrum remissio peccati sit contritionis effectus? Sic. 1

Vtrum contritio possit totaliter tollere reatum pœnæ? Sic: si sit, ad tantam sufficientiam, intensa. 2

Vtrum parua contritio sit sufficiens ad deletionem magnorum peccatorum? Sic: dummodo ad rationem contritionis sufficiat. 3

QVAESTIO VI.

De confessione, & eius necessitate.

Vtrum confessio sit necessaria ad salutē? Sic illiusmodi, qui mortali actuali tenetur. 1

Vtrum confessio sit de iure naturali? Non: sed de diuino. 2

Vtrum omnes ad confessionē teneantur? Sic: duplici iure. 3

Vtrum aliquis possit confiteri peccatum quod non habet? Non. 4

Vtrum statim teneantur confiteri? Non: nisi, quando communionem sumere voluerint. 5

Vtrum possit cum aliquo dispensari, quòd non confiteatur? Non: nisi pro quanto obligat ex iure positiuo, tantum. 6

QVAESTIO VII.

De confessionis quidditate.

Vtrū Augustinus conuenienter definiat confessionē? Sic. 1

Vtrum confessio sit actus virtutis? Sic: potest tamen male fieri. 2

Vtrū confessio sit actus pœnitentiæ virtutis? Sic: elicitiuè. 3

QVAESTIO VIII.

De ministro confessionis.

Vtrum sit necessarium confiteri sacerdoti? Sic: Vt ministro. 1

Vtrum in aliquo casu liceat alij quàm sacerdoti confiteri? Sic: Vt tamen absolutionem non det. 2

Vtrum extra casum necessitatis possit aliquis non sacerdos confessionem venialium audire? Sic: non tamen absoluere. 3

Vtrum sit necessarium quòd homo confiteatur proprio sacerdoti? Sic. 4

Vtrum aliquis possit alteri, quàm proprio sacerdoti confiteri, ex priuilegio vel mandato superioris? Sic. 5

Vtrum pœnitens possit in finis vitæ à quolibet sacerdote absolui? Sic: quando articulus necessitatis imminet. 6

Vtrum pœna exactor secundum quantitatem culpæ? Sic: maximè in purgatorio. 7

Universidad de Deusto
Biblioteca

QVAESTIO IX.

De qualitate confessionis.

Vtrum confessio possit esse informis? Sic: Vt est pars sacramenti,non vt est actus virtutis. 1
Vtrum oporteat confessionem esse integram? Sic. 2
Vtrum quis possit per alium vel per scriptum confiteri?Nō: nisi in aliquo determinato casu. 3
Vtrum circumstantiæ assignatæ requirantur ad confessionem? Sic:alia de necessitate,alia de bene esse. 4

QVAESTIO X.

De effectu confessionis.

Vtrum confessio liberet à morte peccatii Sic:ex vi absolutionis coniunctæ. 1
Vtrũ confessio liberet aliquo modo à pœna?Sic:dupliciter. 2
Vtrum confessio aperiat Paradisum? Sic. 3
Vtrum confessio ipsum tribuat salutem? Sic. 4
Vtrum cõfessio generalis sufficiat ad delenda mortalia oblita? Sic:loquendo de oblitis in casu,quo oblivio sufficienter excusat. 5

QVAESTIO XI.

De sigillo confessionis.

Vtrum in qualibet casu sacerdos teneatur velare peccata, quæ sub sigillo confessionis nouit? Sic: de necessitate sacramenti. 1
Vtrum sigillum confessionis se extendat ad alia quàm ad ea,quæ sunt de confessione? Sic, indirectè: dicta tamen in confessione. 2
Vtrum solus sacerdos habeat sigillum confessionis? Sic:proprièquidem alij participatiuè. 3
Vtrum de licentia confitentis possit sacerdos dicere qua habet in confessione? Sic: cum debita prudentia. 4
Vtrum ille qui scit aliquid per confessionem, & per alium modum etiam possit revelare illud? Sic: pro quanto scit illud,vt homo,& cum debita prudentia. 5

QVAESTIO XII.

De satisfactione, & eius quidditate

Vtrum satisfactio sit virtus,vel actus virtutis? Sic: materialiter sumpta,& formaliter. 1
Vtrum satisfactio sit actus iustitiæ? Sic:vindicativus. 2
Vtrum definitio satisfactionis in litera conuenienter ponatur? Sic: secundum quòd satisfactio præseruat à culpa futura. 3

QVAESTIO XIII.

De satisfactionis possibilitate.

Vtrum homo possit Deo satisfacere? Sic: sumendo ly satis, vt dicit æqualitatem proportionis. 1
Vtrum unus pro alio possit pœnam satisfactoriam explere? Sic:quantum ad solutionem debiti,dummodo sit in charitate. 2

QVAESTIO XIIII.

De qualitate satisfactionis.

Vtrum homo possit de uno peccato satisfacere sine alio? Non: alio in voluntate retento. 1
Vtrum quis extra charitatem existens possit satisfacere de peccatis antè contritus? Non. 2
Vtrum valere possit satisfactio precedens, postquàm habuerit charitatem habuerit? Non. 3
Vtrum bona facta extra charitatem sint in aliquo meritoria? Non: de condigno: sed de congruo. 4
Vtrum opera predicta valeant ad mitigationem pœnarũ infernalium? Non: ad mitigationem aliquam posit:simil: sed quodammodo negativam. 5

QVAESTIO XV.

De his per quæ fit satisfactio.

Vtrum oporteat fieri satisfactionem per opera pœnalia? Sic: & quantum ad offensam præteritam, & quantum ad culpam futuram. 1
Vtrum flagella præsentis vitæ sint satisfactoria? Sic: si patienter ad purgationem peccatorum acceptentur. 2
Vtrum conuenienter enumerentur opera satisfactoria? Sic: videlicet eleemosina,oratio,& ieiunium. 3

QVAESTIO XVI.

De suscipientibus hoc sacramentum.

Vtrum pœnitentia possit esse in innocentibus? Non: nisi secundum habitum. 1
Vtrum sancti homines qui sunt in gloria habeant pœnitentiam?Sic: secundum habitum; non secundum eundem actum,qui erat in via. 2
Vtrum Angelus sit susceptiuus pœnitentiæ? Non: nisi malus; sed inutilis & inutiliter. 3

QVAESTIO XVII.

De potestate clauium.

Vtrũ claues in ecclesia esse debeant?Sic:claues ministeriji. 1
Vtrum clauis sit potestas ligandi,atque soluendi? Sic. 2
Vtrum sint duæ claues vel una tantum?Sunt duæ,diffinctæ secundum rationem. 3

QVAESTIO XVIII.

De effectu clauium.

Vtrum potestas clauium se extendat ad remissionem culpæ?Sic: instrumentaliter,etiam in uoto. 1
Vtrum sacerdos possit remittere peccatum quo ad pœnam? Sic: quò ad temporalem,ex vi clauium. 2
Vtrum sacerdos per potestatem clauium possit ligare? Sic; ad pœnam determinatam. 3
Vtrum sacerdos secundum proprium arbitrium possit ligare,& soluere? Non: nisi vt stat sub diuino instinctu,tanquam Dei instrumentum. 4

QVAESTIO XIX.

De ministris clauium.

Vtrum sacerdos legalis claues habuerit? Nō: nisi in figura. 1
Vtrum Christus clauem habuerit?Sic:altiori modo, quàm minister suus. 2
Vtrum soli sacerdotes habeant claues? Sic:ordinis, non iurisdictionis. 3
Vtrum etiam sancti homines nō sacerdotes claues habeãt? Non:ordinis:quantumcunque habeant de gratia. 4
Vtrum mali sacerdotes vsum clauium habeant? Sic. 5
Vtrum hæretici,schismatici,& excommunicati vsum clauium habeant?Non:ex defectu materiæ:non potestatis, quantum ad essentiam. 6

QVAEST.

QVAESTIO XX.

De his in quos vsus clauium exerceri potest.

Vtrum sacerdos possit uti claue, quam habet in quemlibet hominem? Non; nisi in sibi subditos dempto necessitatis articulo 1
Vtrum sacerdos possit semper suum subditũ absoluere? Sic: de quibus habet iurisdictionem. 2
Vtrum aliquis vti possit clauibus in suum superiorem?Nō: nisi ex auctoritate superioris. 3

QVAESTIO XXI.

De excommunicatione.

Vtrum competens sit hæc definitio excōmunicationis? Est. 1
Vtrum ecclesia debeat aliquem excommunicare? Sic. 2
Vtrum aliquis pro temporali damno debeat excommunicari? Potest,sed non debet,nisi quibusdam adiunctis. 3
Vtrum excommunicatio inuste lata habeat aliquem effectum? Habet:dummodo non sit nulla. 4

QVAESTIO XXII.

De his qui possunt excommunicare.

Vtrum quilibet Sacerdos possit excommunicare? Non: nisi habeat iurisdictionem in foro exteriori. 1
Vtrum non Sacerdotes excommunicare possint? Sic: si habeant iurisdictionem in foro contentioso. 2
Vtrum excommunicatus vel suspensus possit alium excommunicare? Non:si ille sit suspensus à iurisdictione. 3
Vtrum aliquis possit seipsum vel æqualem, vel superiorem excommunicare? Nullus. 4
An in aliquam vniuersitatem sententia excommunicationis ferri possit? Non:quatenus in singulos de vniuersitate. 5
Vtrum ille qui semel est excommunicatus excommunicari possit vlteriùs? Sic:eodem facto,vel alio. 6

QVAESTIO XXIII.

De participatione cum excommunicatis.

Vtrum excommunicato liceat communicare in pure corporalibus? Non, excommunicato maiori,nisi in quibusdam casibus. 1
Vtrum participans excommunicato sit excommunicatus? Sic:quandoque maiori, quandoque tantum minori. 2
Vtrum participare cum excommunicato in casibus non excessis semper sit peccatum mortale? Non semper; probabilius loquendo:sed tantum in tribus casibus, 3

QVAESTIO XXIIII.

De absolutione ab excommunicatione.

Vtrum quilibet Sacerdos possit subditum suum ab excommunicatione absoluere? Non: nisi à minori. 1
Vtrum aliquis possit absolui inuitus ab excōmunicatione? Sic. 2
Vtrum quis possit absolui ab vna excommunicatione nisi absoluatur ab omnibus? Sic. 3

QVAESTIO XXV.

De indulgentia secundum se.

Vtrum per indulgentiam possit aliquid remitti de pœna satisfactoria? Sic:de iniuncta,& de non iniuncta; tum in foro Dei,tum in foro Ecclesiæ. 1
Vtrum indulgentiæ tantum valeant, quantum pro nunciatur? Sic; simpliciter:stante authoritate in dante, charitate in recipiente,pietate in causa. 2
Vtrum pro temporali subsidio fieri debeat indulgentia?Sic: vt temporale ordinatur ad spirituale. 3

QVAESTIO XXVI.

De his qui possunt indulgentias facere.

Vtrum Sacerdos parochialis possit indulgentias facere? Non,vt sacerdos parochialis. 1
Vtrum Diaconus possit indulgentias facere? Sic; si habeat iurisdictionem requisitam ad hoc. 2
Vtrum Episcopus possit indulgentias facere? Sic: Romanus plenè,alij secundum quòd est eis taxatum. 3
Vtrum ille qui est in peccato, possit indulgentias facere? Sic. 4

QVAESTIO XXVII.

De his quibus valent indulgentiæ.

Vtrum indulgentiæ valeant existentibus in peccato mortali? Non:nisi communicatio bonorum fiat per alium modum. 1
Vtrum indulgentiæ ualeant Religiosis? Sic. 2
Vtrum ei,qui non facit id,pro quo indulgentia datur, possit quandoque indulgentia dari? Non. 3
Vtrum indulgentia valeat ei, qui facit eam? Sic: utendo ea, quam pro alijs facit. 4

QVAESTIO XXVIII.

De solenni ritu pœnitentiæ.

Vtrum aliqua pœnitentia debeat publicari vel solennizari? Sic. 1
Vtrum solennis pœnitentia iterari possit? Non. 2
Vtrum pœnitentia solennis sit imponenda mulieribus &c? Sic; & viris, non tamen clericis; nisi tantum ab Episcopo. 3

QVAESTIO XXIX.

De sacramento extremæ Vnctionis.

Vtrum extrema vnctio sit sacramentum? Sic. 1
Vtrum extrema vnctio sit vnum sacramentum? Sic: vnitate perfectionis. 2
Vtrum hoc sacramentum fuerit à Christo institutum? Sic: per seipsum. 3
Vtrum oleum olivæ sit conueniens materia huius sacramenti? Sic. 4
Vtrum oporteat oleum esse consecratum? Sic. 5
Vtrum oporteat materiam huius sacramenti esse consecratam per Episcopum? Sic. 6
Vtrum hoc sacramentum habeat aliquam formam? Sic: determinatam. 7
Vtrum forma huius sacramenti debeat proferri per orationem indicatiuam & non deprecatiuam? Per deprecatiuam. 8
Vtrum oratio prædicta sit competens forma huius sacramenti? Sic. 9

QVAESTIO XXX.

De effectu huius sacramenti.

Vtrum extrema vnctio valeat ad remissionem omnium peccatorum? Sic: ex consequenti: principaliter tamen ad reliquias eorum. 1
Vtrum sanitas corporalis sit effectus huius sacramenti? Sic:quando expedit. 2
Vtrum hoc sacramentum imprimat characterem? Non. 3

Universidad de Deusto
Biblioteca

QVAESTIO XXXI.

De ministro huius sacramenti.

Vtrum laicus possit hoc sacramentum conferre? Non. 1
Vtrum Diaconi possint hoc sacramentum conferre? Non. 2
Vtrum solus Episcopus possit hoc sacramentum conferre? Non, sed & simplex sacerdos. 3

QVAESTIO XXXII.

Quibus hoc sacramentum conferri debet, & in qua parte.

Vtrum hoc sacramentum sanis conferri possit? Non. 1
Vtrum hoc sacramentum debeat dari in qualibet infirmitate? Non: nisi ex infirmitate sint in articulo exeuntium. 2
Vtrum hoc sacramentum dari debeat furiosis? Non: nisi in statu lucidi intervallii. 3
Vtrum hoc sacramentum dari debeat pueris? Non. 4
Vtrum in hoc sacramento totum corpus debeat ungi? Non. 5
Vtrum convenienter determinentur ista partes ungenda? Sic: organa quinque sensuum, pedes, manes. 6
Vtrum mutilati debeant omnibus illis unctionibus? Sic: quatenus propinqua fieri potest ad partes illas. 7

QVAESTIO XXXIII.

De iteratione huius sacramenti.

Vtrum hoc sacramentum debeat iterari? Potest. 1
Vtrum in eadem infirmitate debeat iterari? Non: nisi sit de diuturnis. 2

QVAESTIO XXXIIII.

De sacramento ordinis quo ad eius essentiam, & eius partes.

Vtrum ordo in ecclesia esse debeat? Sic, & ibi positus à Deo. 1
Vtrum convenienter ordo definiatur? Sic: à magistro: secundum quod est ecclesiæ sacramentum. 2
Vtrum ordo sit sacramentum? Sic: indubitanter. 3
Vtrum forma huius sacramenti conuenienter exprimatur? Sic. 4
Vtrum hoc sacramentum habeat materiam? Sic: magis ad determinandum, quàm ad causandam potestatem. 5

QVAESTIO XXXV.

De effectu huius sacramenti.

Vtrum in sacramento ordinis conferatur gratia gratum faciens? Sic. 1
Vtrum in sacramento ordinis character imprimatur quantum ad omnes ordines? Sic. 2
Vtrum character ordinis presupponat characterem baptismalem? Sic: de necessitate etiam sacramenti. 3
Vtrum character ordinis presupponat characterem confirmationis? Sic: de congruitate. 4
Vtrum character vnius ordinis de necessitate presupponat characterem alterius ordinis? Sic: de necessitate præcepti, tantum. 5

QVAESTIO XXXVI.

De qualitate suscipiendum.

Vtrum in suscipientibus ordinem requiratur bonitas vitæ? Sic: de necessitate præcepti, tantum. 1
Vtrum requiratur scientia totius sacræ scripturæ? Non: nisi secundum quod requiritur ad officium cuius. 2
Vtrum pro merito vitæ aliquis gradus ordinis cõsequatur? Non. 3
Vtrum promouens ad ordines indignos peccet? Sic: & mortaliter. 4
Vtrum quis in peccato existens possit sine peccato ordine suscepto vti? Non: sine mortali. 5

QVAESTIO XXXVII.

De distinctione ordinum.

Vtrum debeant plures ordines distingui? Sic: propter 1
Vtrum sint septem ordines? Sic: & vnus est dignior alio secundum relationem ad Eucharistiam. 2
Vtrum ordines debeant distingui per sacros & non sacros? Sic: vt ly sacer cadit super materiam tractatam. 3
Vtrum actus ordinum conuenienter assignetur? Sic: tum principales, tum minus principales. 4
Vtrum sacerdotis character imprimatur in ipso calicis porrectione? Sic: calicis scilicet cum vino, & patenæ superpositæ cum pane, sub forma determinata verborum. 5

QVAESTIO XXXVIII.

De conferentibus hoc sacramentum.

Vtrum tantum episcopus ordinis sacramentum conferat? Sic: ex officio suo. 1
Vtrum hæretici, & ab ecclesia præcisi possint ordines conferre? Sic, quantum ad characterem: sed peccant, & gratiam non dant. 2

QVAESTIO XXXIX.

De impedimentis huius sacramenti.

Vtrum sexus femininus ordinis susceptionem impediat? Sic: etiam quòd exhiberentur ei omnia, quæ in ordinibus fiunt. 1
Vtrum pueri, carentes vsu rationis, ordines possint suscipere? Sic: quò ad minores licite, an casu, quò ad maiores, non sine peccato. 2
Vtrum seruitus impediat aliquem à susceptione ordinis? Sic: characterem tamen suscipit, si ordinatur. 3
Vtrum propter homicidium aliquis debeat ab ordinibus prohiberi? Sic: tamè characterem recipit si ordinatur. 4
Vtrum illegitimè nati debeant ab ordinibus suscipiendis impediri? Sic: de necessitate præcepti, non sacramenti. 5
Vtrum propter defectum membrorum debeat aliquis impediri? Sic: si sit notabilis, vel periculum in executione facere potens. 6

QVAESTIO XL.

De his quæ annexa sunt sacramento ordinis.

Vtrum ordinari debeant tonsuram deferre? Sic: per modũ coronæ, & rasuræ. 1
Vtrum corona sit ordo? Non: sed præambulum ad ordinẽ. 2
Vtrum per receptionem coronæ renuntietur temporalibus bonis? Non: nec etiam patrimonio. 3
Vtrum supra Sacerdotalem ordinem debeat esse potestas Episcopalis? Sic: quò ad actum secundarium solum sacerdotis. 4
Vtrum Episcopatus sit ordo? Non: nisi, vt officium quoddã respectu quarumcunq; rerum sacrarum. 5
Vtrum super Episcopos possit esse aliquis superior in Ecclesia? Potest: & oportet. 6
Vtrum vestes ministrorũ conuenienter sint institutæ? Sic. 7

QVAESTIO XLI.

De sacramento matrimonij quod est in officium naturæ.

Vtrum matrimonium sit de iure naturali? Sic: secundum quòd ius naturale est, ad quod natura inclinat. 1
Vtrum matrimonium cadat sub præcepto? Non, nisi respectu multitudinis: etiam secundum philosophos. 2
Vtrum actus matrimonij sit licitus? Sic. 3
Vtrum actus matrimonij sit meritorius? Sic: in habente gratiam. 4

QVAESTIO XLII.

De matrimonio inquantùm est sacramentum.

Vtrum matrimonium sit sacramentum? Sic. 1
Vtrum matrimonium debuerit institui ante peccatũ? Sic: & post,

& post, ratione diuersorum. 2
Vtrum matrimonium conferat gratiam? Sic: si sit contractum in fide Christi. 3
Vtrum carnalis commixtio sit de integritate matrimonij? Non: nisi de secunda. 4

QVAESTIO XLIII.

De matrimonio quantum ad sponsalia.

Vtrum sponsalia sint futurarũ nuptiarum promissio? Sic. 1
Vtrum tempus septennij sit legitimè assignatum sponsalibus contrahendis? Sic. 2
Vtrum sponsalia dirimi possint altero ad religionem intrante? Sic: & in aliis 7 casibus, sed diuersimodè. 3

QVAESTIO XLIIII.

De matrimonij definitione.

Vtrum matrimonium sit in genere conuentionis? Sic. 1
Vtrum matrimonium congruè nominetur? Sic: & cõiugiũ, & nuptiæ. 2
Vtrum matrimonium conuenienter definiatur? Sic: tripliciter. 3

QVAESTIO XLV.

De consensu matrimonij.

Vtrum consensus sit causa efficiens matrimonij? Sic. 1
Vtrum oporteat consensum per verba de præsenti exprimi? Sic: vel per aquivalentia. 2
Vtrum consensus expressus per verba de futuro faciat matrimonium? Non: sed sponsalia. 3
Vtrum consensus expressus per verba, si desit interior consensus faciat matrimonium? Non. 4
Vtrum consensus in occulto per verba de præsenti faciat matrimonium? Non: quando sunt illegitimata personæ (vt est hodie.) 5

QVAESTIO XLVI.

De consensu cui aduenit iuramentum vel copula carnalis.

Vtrum iuramentum adiunctum consensui per verba de futuro expresso faciat matrimonium? Non. 1
Vtrum carnalis copula post verba de futuro consensum exprimentia faciat matrimonium? Non: secundum rei veritatem: neque etiam secundum præsumptionem iuris (loquendo hodie.) 2

QVAESTIO XLVII.

De consensu coacto.

Vtrum aliquis consensus possit esse coactus? Non: nisi coactione conditionata. 1
Vtrum aliqua coactio cadat in constantem virum? Sic: ad vitandum maius malum solùm. 2
Vtrum consensus coactus rollat matrimonium? Sic: si sit coactus coactione cadente in constantem virum. 3
Vtrum consensus coactus ex parte cogentis faciat matrimonium? Non. 4
Vtrum per consensum conditionatum fiat matrimonium? Sic: nisi conditio sit contraria matrimonio, aut de futuro contingens. 5
Vtrum aliquis præcepto patris possit compelli ad matrimonium contrahendum? Non: nisi pro quanto alia causa connexa suaderet. 6

QVAESTIO XLVIII.

De obiecto consensus.

Vtrum consensus qui facit matrimonium sit consensus in carnalem copulam? Non: nisi implicitè. 1
Vtrum matrimonium possit esse ex consensu alicuius in aliquem propter causam inhonestam? Sic: si causa sit per accidens respectu matrimonij, non per se. 2

QVAESTIO XLIX.

De bonis matrimonij.

Vtrum haberi debeant aliqua bona ad excusandum matrimonium? Sic: 1
Vtrum bona matrimonij sufficienter assignentur? Sic. 2
Vtrum sacramentum sit principalius inter bona matrimonij? Sic: si exponatur ly principalius, si dignius, non semper, si exponatur à essentialius. 3
Vtrum actus matrimonij excusetur per bona prædicta? Sic: ex parte actus. 4
Vtrum actus matrimonialis excusari possit sine bonis matrimonij? Non: saltem à peccato veniali. 5
Vtrum cognoscens vxorem non intendens aliquod bonum matrimonij, sed solam delectationẽ, mortaliter peccet? Sic: si inè detur delectatio extra limites matrimonij. 6

QVAESTIO L.

De impedimentis matrimonij in generali.

Vtrum in matrimonio conuenienter impedimenta assignẽtur? Sic: cùm alia assignentur, vt impedientia tantum, alia vt dirimentia etiam. 1

QVAESTIO LI.

De impedimento erroris.

Vtrum error conuenienter ponatur impedimentum matrimonij? Sic: & de iure naturali. 1
Vtrum omnis error matrimonium impediat? Non: nisi sit personæ, & seruitutis. 2

QVAESTIO LII.

De impedimento conditionis seruitutis.

Vtrum conditio seruitutis impediat matrimonium? Sic: si ignoretur. 1
Vtrum seruus possit conuahere matrimoniũ sine consensu domini? Sic: etiam domino volente & contradicente. 2
Vtrum seruitus matrimonio possit supernenire? Sic: absque diffolutione vinculi matrimonij. 3
Vtrum filij debeant sequi conditionem patris? Non: nisi in pertinentibus ad dignitatem ex forma rei. 4

QVAESTIO LIII.

De impedimento voti & ordinis.

Vtrum per obligationem voti simplicis matrimonium contractum dirimi debeat? Non: licet impediatur cõtrahendum. 1
Vtrum votum solemne dirimat matrimonium iam contractum? Sic: ex natura sua. 2
Vtrum ordo impediat matrimonium? Sic: ex constitutione Ecclesiæ: licet etiam ex sua natura impedire debeat. 3
Vtrum ordo sacer matrimonio possit supernenire? Sic. 4

QVAESTIO LIIII.

De impedimento consanguinitatis.

Vtrum definitio consanguinitatis sit competens? Sic. 1

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vtrum conuenienter ēi sanguinitas desigretur per gradus, vel non? Sic: aliter tamen secundum canones, aliter secundum leges. 2
Vtrum consanguinitas de iure naturali impediat matrimonium? si quantum ad aliquas: de iure diuino, quantū ad aliquas, de positiuo, quantum ad alias. 3
Vtrum consanguinitatis gradus matrimonii impedientes potuerint tolli ab ecclesia? Sic: & diuersimode, prudenter secundum diuersa tempora. 4

QVAESTIO LV.

De impedimento affinitatis.

Vtrū ex matrimonio consanguinitas affinitas causetur? Sic. 1
Vtrum affinitas maneat post mortem viri vel vxoris? Sic: manentibus illis personis inter quas cōtracta fuerat. 2
Vtrum illicitus concubitus affinitatem causet? Sic: vir habet de commixtione seminum apta nata ad generationem. 3
Vtrum ex sponsalibus affinitas causetur? Non: sed quid simile. 4
Vtrum affinitas sit causa affinitatis? Non: sed parentela alterius generis. 5
Vtrum affinitas matrimonium impediat? Sic: & dirimit. 6
Vtrum affinitas habeat per se gradus? Non: sed mediatè, i mediante consanguinitate. 7
Vtrum gradus affinitatis extendatur sicut gradus consanguinitatis? Sic: & necessariò. 8
Vtrum coniugium contractum inter affines uel consanguineos semper sit dirimendum? Sic: & pertinet ad ecclesiam. 9
Vtrum ad separationem matrimonij contracti inter affines & consanguineos sit procedendum per viam accusationis? Sic: quando falsò allimatur legitimum. 10
Vtrum ad separationem matrimonij contracti inter affines & consanguineos procedi debeat per telles? Sic: salua quibusdam specialibus hic inuentis. 11

QVAESTIO LVI.

De impedimento cognationis spiritualis.

Vtrum spiritualis cognatio impediat matrimoniū? Sic: ex Ecclesiæ statuto. 1
Vtrum per solum baptismū spiritualis propinquitas cōtrahatur? Non: sed etiam per confirmationem (tāquā impedient. & dirimens.) & per catechismum (tanquam impedient solum.) 2
Vtrum cognatio spiritualis contrahatur inter suscipientem sacramentum baptismi, & leuātem de sacro fonte? Sic: & idem de confirmatione. 3
Vtrum cognatio spiritualis transeat à viro in vxorem? Sic: quando vir actu proprio fit compater, & cognouit vxorem. 4
Vtrum cognatio spiritualis transeat ad filios carnales patris spiritualis? Sic: & fraternitas spiritualis impedit (sed non hodie.) 5

QVAESTIO LVII.

De cognatione legali quæ est per adoptionem.

Vtrum adoptio cognatio inter definiatur? Sic. 1
Vtrum adoptione cōtrahatur aliquod vinculum impediēs matrimonium? Sic: ex statuto ecclesiæ. 2
Vtrum cognatio legalis contrahatur solùm inter adoptantem patrem & filium adoptatum? Non. 3

QVAESTIO LVIII.

De impedimento frigiditatis, maleficij, furiæ, & amentiæ.

Vtrum frigiditas matrimonium impediat? Sic: perpetua. 1
Vtrum maleficium possit impedire matrimonium? Sic: perpetuum. 2
Vtrum furia impediat matrimonium? Sic: precedens, in furia constructam. 3
Vtrum incestus quo cognouit quis sororem vxoris suæ matrimonium dirimat? Sic; precedens: aliàs tollit ius petendi debitum solum. 4
Vtrum defectus ætatis impediat matrimonium? Sic: tollens sufficientem deliberationem de matrimonio, & potentiam reddendi mutuò debitum. 5

QVAESTIO LIX.

De disparitate cultus, quæ matrimoniū impediat.

Vtrum fidelis possit contrahere cum infidelit Non: si sine disparis cultus, & precedentis contractum. 1
Vtrum inter infidelet possit esse matrimonium? Sic: non tamen ratum. 2
Vtrum coniunx conuersus ad fidem possit commanere cum vxore nolente conuerti? Potest, cum spe conuersionis: sed non tenetur. 3
Vtrum fidelis conuersus possit vxorem infidelem dimittere uolentem cohabitare sine contumelia creatoris? Sic: non tamen tenetur. 4
Vtrum fidelis discedens ab vxore infideli possit aliam ducere? Non: nisi infidelis nolit cohabitare sine contumelia creatoris. 5
Vtrum alia vitia soluant matrimonium? Sic: f. fornicatio corporalis soluit, quo ad illum tantum: & matrimonii ratum superueniens matrimonio non rato, stante altero in infidelitate, soluit quoad uinculum etiam. 6

QVAESTIO LX.

De vxoricidio.

Vtrum liceat vxorem interficere inuentum in actu adulterij? Non: sectandum legem conscientiæ, auctoritate propria. 1
Vtrum vxoricidium impediat matrimonium? Sic: ex statuto ecclesiæ, quandoquidem etiam dirimit. 2

QVAESTIO LXI.

De impedimento matrimonij quod est uotum solenne.

Vtrum alter coniugum altero inuito post carnalem copulā possit religionem intrare? Non. 1
Vtrum alter coniugum possit altero inuito ante carnalem copulam religionem intrare? Sic. 2
Vtrum mulier possit nubere alteri viro ante carnalem copulam viro suo religionem intranti? Sic: & professo. 3

QVAESTIO LXII.

De impedimento quod superuenit matrimonio consummato, quod est fornicatio.

Vtrum propter fornicationem liceat viro uxorem dimittere? Sic: nisi in septem casibus. 1

Vtrum

Vtrum vir teneatur ex præcepto vxorem fornicantem emittere? Sic: nisi vxor de peccato pœnitat. 2
Vtrum vir proprio iudicio possit vxorem fornicantem dimittere? Sic: quo ad thorum tantùm. 3
Vtrum vir & vxor in causa diuortij debeant ad paria iudicari? Sic: non tamen pariter. 4
Vtrum post diuortium vir alteri nubere possit? Non: neque vxor. 5
Vtrum post diuortium vir & vxor possint reconciliari? Sic: si vxor pœnitens fuerit emendata. 6

QVAESTIO LXIII.

De secundis nuptijs.

Vtrum secundæ nuptiæ sint licitæ? Sic: & deinceps. 1
Vtrum secundum matrimonium sit sacramentum? Sic: & deinceps. 2

QVAESTIO LXIIII.

De anuexis matrimonio & debiti redditione.

Vtrum alter coniugum teneatur alteri ad redditionem debiti? Sic: in ipsetantibus ad generationem, salua sanitate personæ. 1
Vtrum vir teneatur reddere debitum vxori non petenti? Non: nisi interpretatiuè saltem petat. 2
Vtrum vir & mulier sint in actu matrimoniali æquales? Non nisi secundum æqualitatem proportionis. 3
Vtrum vir & vxor possint emittere votum contra debitum matrimonij sine mutuo consensu? Non: nisi quantum est de se. 4
Vtrum in diebus sacris impediatur petitio debiti? Sic. 5
Vtrum petens debitum tempore sacro mortaliter peccet? Non. 6
Vtrum vnus coniunx teneatur alteri debitum reddere in tempore festiuo? Sic: & quatumque horæ: salua honestate in talibus debitè requisita. 7

QVAESTIO LXV.

De bigamia.

Vtrum habere plures vxores sit contra legem naturæ? Sic: quodammodo. 1
Vtrum aliquando licitum fuerit habere plures vxores? Non: nisi ex dispensatione diuina. 2
Vtrum habere concubinam sit contra legem naturæ? Sic. 3
Vtrum accedere ad concubinam sit peccatum mortale? Sic: indubitanter, etiam si lex scripta non esset. 4
Vtrum aliquando licitum fuerit concubinam habere? Non: matrimonio non iunctam: nec etiam ex dispensatione. 5

QVAESTIO LXVI.

De bigamia & irregularitate ex ea contracta.

Vtrum bigamia irregularitati sit annexa? Sic. 1
Vtrum irregularitas sit annexa bigamiæ quæ contingit ex hoc quòd homo habet duas vxores, vnam de iure & alteram de facto? Sic: quasi diminute. 2
Vtrum contrahatur irregularitas ex hoc quod aliquis duxit vxorem non virginem? Sic. 3
Vtrum bigamia soluatur per baptismum? Non. 4
Vtrum cum bigamo liceat dispensare? Papa potest totaliter: sed episcopus aliis quantum ad minores tantum: etiam ad plus, in casu (secundum quosdam.) 5

QVAESTIO LXVII.

De libello repudij.

Vtrum inseparabilitas vxoris sit de lege naturæ? Sic. 1
Vtrum potuerit esse licitum per dispensationem vxorem dimittere? Non: quo ad vinculum: nisi per dispensationē solum Dei. 2
Vtrum sub lege Moysi licitum fuerit vxorem dimittere? Non: nisi quò ad exactionem pœnæ (secundum communiorem opinionem.) 3
Vtrum licebat vxori repudiatæ aliū virum habere? Non: secundum communiorem opinionem. 4
Vtrum licebat viro repudiatam à se accipere? Non. 5
Vtrum causa repudij sit odium vxoris: Sic: & alia multa. 6
Vtrum causæ repudij debebant in libello scribi? Sic: in generali tantùm. 7

QVAESTIO LXVIII.

De filijs illegitimè natis.

Vtrum filij qui nascuntur extra verum matrimonium sint legitimi? Non. 1
Vtrum filij illegitimi debeant aliquod damnum reportare? Non: nisi negatiuum. 2
Vtrum filius illegitimus possit legitimari? Sic: aliquo sex modorum. 3

QVAESTIO LXIX.

De his quæ spectant ad resurrectionem & primò de loco animarum post mortem.

Vtrum assignentur receptacula animabus post mortem? Sic: secundum congruentiam dignitatis earum. 1
Vtrum statim post mortem animæ ducantur ad cœlum, vel ad infernum? Sic: nisi à cœlo retardentur per purgatorium. 2
Vtrum animæ exilentes in paradiso, vel in inferno, egredi valeant? Non simpliciter: si talibus loci deputata fuerint finaliter, seu per sententiam diffinitiuam. 3
Vtrum limbus inferni sit idem, quod sinus Abrahæ? Sic: per accidens, ante Christi aduentum, tantum. 4
Vtrum limbus idem sit quod infernus damnatorum? Non: nisi fortè aliquo modo secundum situm. 5
Vtrum limbus puerorum sit idem, quod limbus patrum? Non: nisi fortè vbique modo secundum situm. 6
Vtrum debeant tot receptacula distingui? Sic: vt ante Christum fuerint quinque, post sint quatuor. 7

QVAESTIO LXX.

De qualitate animæ exeuntis à corpore, & pœna ei inflicta ab igne corporeo.

Vtrum in anima separata remaneant potentiæ sensitiuæ? Non, nisi vt in radice. 1
Vtrum in anima separata remaneant actus sensitiuarum potentiarum? Non: nisi vt in radice. 2
Vtrum anima separata pati possit ab igne corporeo? Sic: & oportet hoc dicere. 3

QVAESTIO LXXI.

De suffragijs mortuorum.

Vtrum suffragia per vnum facta alijs prodesse possint? Sic: ad remissionem pœnæ & ad quædam alia. 1

Universidad de Navarra
Biblioteca

Vtrum ratione mansiones distinguantur ponet diuersos gradus charitatis in Sic: & charitatis via, tanquam principij remoti, & charitatis patria tanquam principij propinqui 3

QVAESTIO XCIIII.
De modo quo sancti se habebunt erga damnatos.

Vtrum beati qui erunt in patria, videbunt pœnas damnatorum? Sic: perfectè, speculatiuè tamen. 1
Vtrum beati compatiantur miseriis damnatorum? Nunquam. 2
Vtrum beati lætentur de pœnis impiorum? Sic: per accidēs tamen. 3

QVAESTIO XCV.
De dotibus beatorum.

Vtrum pœnè da sint aliquæ dotes in hominibus beatis? Sic. 1
Vtrum dos sit idem quod beatitudo? Non: neq; etiam realiter. 2
Vtrum competat Christo habere dotes? Non: secundum rationem dotium: sed excellentissimo modo. 3
Vtrum angeli habeant dotes? Sic (loquendo tantum de dotibus animæ): non tamen ita propriè, sicut hominibus. 4
Vtrum conuenienter ponantur tres animæ dotes? Sic: visio, dilectio, fruitio. 5

QVAESTIO XCVI.
De aureola.

Vtrum aureola sit aliud à præmio essentiali, quod aurea dicitur? Sic: tanquam aliquid ei superadditum. 1
Vtrum aureola differat à fructu? Sic: & aurea etiam. 2
Vtrum fructus debeatur soli virtuti continentiæ? Sic: præcipuè. 3
Vtrum conuenienter assignentur tres fructus tribus continentiæ partibus? Sic: coniugali tricesimus, viduali sexagesimus, virginali centesimus. 4
Vtrum aureola debeatur ratione virginitatis? Sic: propria virginibus aliquibus: impropria aliis. 5
Vtrum martyribus aureola debeatur? Sic. 6
Vtrum doctoribus aureola debeatur? Sic: deest quibuscunq; licitè actum prædicationis, & doctrinæ salutiferæ exercentibus. 7
Vtrum Christo aureola debeatur? Non: sed omni aureolæ quid excellentius, & omnium illarum origo. 8
Vtrum angelis aureola debeatur? Non. 9
Vtrum aureola etiam corpori debeatur? Sic: per redundantiam. 10
Vtrum conuenienter assignentur tres aureolæ, virginum martyrum, & prædicatorum? Sic: secundum priuilegiatas victorias. 11
Vtrum aureola virginum sit potissima inter alias? Non, nisi secundum quid: cùm simpliciter aureola martyrum sit potior aliis duabus 12
Vtrum vnus alio aureolam excellentiorem habeat? Sic. 13

QVAESTIO XCVII.
De pœna damnatorum.

Vtrū damnati in inferno sola pœna ignis affligantur? Non; sed etiam pœna cuiuscunque fœculenti ex purgatione omnium mundanorum remanentis. 1
Vtrum vermis damnatorum sit corporalis? Non: sed spiritualis. 2
Vtrum fletus qui erit in damnatis sit corporalis? Non: nisi vt est quædam commotio & turbatio capitis & oculorum. 3
Vtrum damnati sint in tenebris corporalibus? Sic: simpliciter loquendo. 4
Vtrum ignis inferni sit corporalis? Sic: necessariò. 5
Vtrum ignis inferni sit eiusdem speciei cum igne nostro? Sic: quantum ad naturam ignis pertinet. 6
Vtrum ignis inferni sit sub terra? Sic: conuenientius his, quæ in scriptura dicuntur de quendo. 7

QVAESTIO XCVIII.
De voluntate & intellectu damnatorum.

Vtrum omnis voluntas damnatorum sit mala? Sic: voluntas deliberatiua; non naturalis, vt sic: licet nunquam aliquid benè velint. 1
Vtrum damnati pœniteant de malo quod fecerint? Non: nisi per accidens. 2
Vtrum damnati recta ratione vellent non esse? Non: nisi per accidens, ideò inquantum non esse est ablatiuum alicuius miseriæ. 3
Vtrum damnati vellent alios esse in inferno damnatos? Sic. 4
Vtrum damnati odio habeant Deum? Sic; ratione effectus iustitiæ. 5
Vtrum damnati demererentur? Non: nisi demerito præmij accidentalis, ante diem iudicij. 6
Vtrum damnati possint uti notitia quam in hoc mundo habuerunt? Sic: vt est materia tristitiæ solùm. 7
Vtrum damnati aliquando cogitabunt de Deo? Sic; vt in quibusdam effectibus consideratur, non ut in seipso. 8
Vtrum damnati gloriam beatorum videant? Non: nisi ante diem iudicij, & vt ex hac visione crucientur. 9

QVAESTIO XCIX.
De misericordia Dei respectu damnatorum.

Vtrum ex diuina iustitia inferatur pœna æterna peccatori? Sic: etiam secundum leges humanas iudicando. 1
Vtrum per diuinam misericordiam omnis pœna terminetur, tam hominum quàm dæmonum? Non: & contrarium est hæresis. 2
Vtrum diuina misericordia patiatur homines in æternum puniri? Sic iustissimè: & contrarium e H omnino irrationabile. 3
Vtrum pœna Christianorum damnatorum per diuinam misericordiam terminetur? Non: & est de fide. 4
Vtrum omnes illi qui operantur misericordiæ opera puniendi sunt æternaliter? Sic; si decedant in peccato mortali: & est de fide. 5

FINIS INDICIS QVÆSTIONVM ET ARTICVLORVM,
de quibus agitur in Diui Thomæ Additionibus ad Tertiam eius Partem.

INDEX HÆRESVM, ET ERRORVM, CVM SVIS

authoribus à Sancto Doctore hic passim ratione naturali per articulos expressa damnatorum: cuius censuræ (vt & canonicè obstruatur os loquentium iniqua) Pontifices Romani, Concilia sacra, scripturæ diuinitus reuelatæ (non sine vicissitudinarij alterutrius inuaminis arte) inseruntur. Numeri articulos in ordine ostendunt: & vbi sunt plures, plures articulos. Quòd si punctaliter fortè non correspondeant erroribus damnatis: vide circumcirca articulorum quempiam. Impressioni enim, veluti primæ, condonanda est incuria discordiæ huius, & emendanda.

A

ABSOLVERE potest in sacramento pœnitentiæ inimicus sacerdos æquè vt Episcopus, & Papa. Hæresis Lutheri damnata. 78
Absoluere potest, vbi non est sacerdos, æquè quilibet christianus, etiam mulier, aut puer &c. Hær. Luther. damn. 74
Absolutum qui se credit, absolutus est: etiam si contritio desit. Hær. Luther. damn. 16
Absolutio censenda est (theses, non quia fit, à quocunque tandem fiat, esset, vel non esset, sed quia creditur. Hæres. Luth. dam. 67
Absoluendus est pœnitens sacramentaliter etiam à reseruatis ab inferiori, hac lege, ut possit eorum superiore compareat, non vt eum absoluat, sed vt ingeniculatus vultum pœnas sui. Error Adriani damn. 79
Absoluere, & ligare non potest sacerdos peccator, cùm ipse sit peccato ligatus. Hær. Pauperum de Lugduno damn. 76
Absoluere potest, & pœnitentiam iniungere quilibet bonus, & sciens laicus. Hær. Valdensium damn. 75
Adorandum est dæmonum. Hær. dæmoniacorum damn. 140
Angelos, principes, ac mundum in die resti tudre; se iudicaturum, dixit Meno quidam Persius, sua doctrina. Error Menonitarum damn. 187
In Angeli vitium præfidentis rebus inferioribus separationem tota pœna animæ nostræ consistit, sicut & in eius cognitione cōsistit tota nostra beatitudo. Error Algazelis damnatus 413
Animam hominis simul cum corpore in ipsius morte corrumpi. Hær. Arabicorum damn. 192
Animas nostras cum corporibus quidem interire, sed postmodum in resurrectione, cum corporibus resuscitare. Error eorund. damn. ibid.
Animas nostras cum corporibus, ita interire, vt amplius non reuiscant. Err. Sadducæorum damn. ibid.
Animas humanas transire de corpore in corpus. Hær. Albanen. & Albigen. damn. 143
Animam hominis secundum eius meritum per diuersa transire corpora; etiam animalium, & serpentum, si malè vixisset, & vero probè in alicuius Principis, vel alterius illustris personæ corpus transmeare. Err. Albigen. damn. 190
Animam omnem morientem ad Deum redire, illique reuniri. Error Libertinorum. damn. ibid.
Animas eorum, quos infideles nuncupamus, æquè salvabuntur atque fidelium. Hær. Georgij. damn. 188
Animæ defunctorum post multorum annorum curriculà circulatiter in diuersa corpora reuertuntur. Err. Philosophorū damn. 191
Animæ iustorum decedentium ante domini nostri Iesu Christi passionem, secundum Dei communem ordinationem, in quibus nihil erat purgabile, mox post eandem passionem eiusdem domini nostri Iesu Christi ante resumptionem suorum corporum, & iudicium generale, non videntur, nec videbunt claré, & aperté diuinam essentiam, nec etiam illa perfruuntur, nec post eiusdem domini nostri Iesu Christi ascensionem fuerunt, nec sunt, nec erunt in cœlo, cœlorum regno, & paradiso cœlesti cum Christo sanctorum Angelorum consortio aggregatæ. Hær. quorundam innominatorum damn. 191
Animæ iustorum decedentium ante domini nostri passionem, secundum Dei communem ordinationem in quibus aliquid purgabile remanebat, purgatione peracta ex toto mox post eandem passionem Domini nostri Iesu Christi ante resumptionem suorum corporum, & iudicium generale, non videntur, nec videbunt, nec videbant diuinam essentiam claré, & aperté, nec illa etiam perfruuntur, nec post eiusdem Domini nostri Iesu Christi ascensionem fuerunt, nec sunt, nec erunt, in cœlo, cœlorum regno, & paradiso cœlesti cum Christi sanctorum Angelorum consortio aggregatæ. Hær. eorund. damn. 191
Animæ iustorum decedentium post sanctum baptismum ab eis susceptum, secundum Dei communem ordinationem, in quibus nihil est purgabile, cum decedunt, peracta etiam purgatione ex toto, ante suorum corporum resumptionem, & iudicium generale, non uident, nec videbunt claré, & aperté diuinam essentiam, nec illa etiam perfruuntur, nec perfruentur, nec sunt, nec erunt in cœlo cœlorum regno, & paradiso cœlesti cum Christo sanctorum Angelorum consortio aggregatæ. Hær. eorund. damn. ibidem
Animæ parulorum sacro baptismate renatorum decedentium ante usum liberi arbitrij, secundum communem Dei ordinationem, ante suorum corporum resumptionem, & iudicium generale, nec uident, nec videbunt claré, & aperté diuinam essentiam, nec illa etiam perfruuntur, nec perfruentur, nec sunt, nec erunt in cœlo cœlorum regno, & paradiso cœlesti cum Christo sanctorum Angelorum consortio aggregatæ. Hær. eorund. damnabidem
Animæ decedentium in mortali peccato (secundum communem Dei ordinationem) mox post mortem suam ad inferna non descendunt, nec pœnis infernalibus cruciantur. Hær. eorund. damn. ibid.
Apostoli fœdi fuerunt, cùm nolentes abiurare Christum coram hominibus, permiserint se occidi. Hær. Georg. Dauid. damn. 33
Apostolorum successores se esse, & Apostolicam authoritatem ligandi, atque soluendi se habere dicunt Pauperes de Lugduno. Err. eorum damn. 74.

B

BAptismum omninò respuendum. Hær. Albigensium, damn. 132.
Post baptismum peccatum perpetrantes ad mortem, ac Dijs sacrificantes à communione diuinorum mysteriorum reijciendos, & solus Deus, & non sacerdotes, potestatē hanc talibus concedendi remissionem delicti, habet. Err. Accesij. damn. 43. & 69
Beatos non uidere in cœlo Dei essentiam. Hær. Armenorum damn. 396
Beatos uidere claritatem quandam Dei essentiæ, in qua uisione beatitudo est. Hær. eorund. damn. ibid.
Beatitudo consistit in uisione non Dei essentiæ, sed claritatis illius essentiæ. Hær. eorund. damn. ibid.
Beatos non uidere Deum vllo pacto in se, sed in suis creaturis. Hær. Almaricī damn. ib. dī
Beatitudinem consistere in carnis deliciis, & post resurrectionem regnum Christi futurum esse terrenum, & in eo beatos homines in carne concupiscentijs, & libidini subiectam uisuros. Hær. Cerinthi. dam. 347. 353. 358

Cùm

Universidad de Deusto
Biblioteca

Cælum venerit Christus de cœlo, mille anni erunt iterum nobis ad viuendum, generandum, & manducandum, sicut nunc fit quotidie in hoc sæculo: Hær. Chiliastarum damna.333.338

Beatitudinem, & miseriam non fore perpetuam.

Beatitudinis & miseriæ quædam erunt alternationes; exeunt animæ in corpora mortalia iterũ sunt reuersuræ, in quibus patientur, & hinc rursus ad beatitudinem euocabuntur.

Beatitudinis & miseriæ fiet circulus quidam. Hæreses Origenis damn.64.430

Beatos omnes pares esse in gloria. Hæres. Iouiniani. damna. 396.426

In beatitudine cœlesti nullam esse præmiorum differentiam. Hær.eiusd.damn.ibid.

Beati, & contemplatiui mens perdit suum esse in proprio genere,& redit in illud esse ideale,quod habuit in mente diuina. Err.Almarici.damn.398

Beatitudinem hominis in cognitione ultimæ intelligentiæ consistere.Err.Algazelis.damn.396

C

Confessio auricularis exigitur ab omni Christiano. Caluinus hanc pro errore mendaciter imponens Ecclesiæ damnatur.38

Cultus ab homine excogitatus Deo placere potest.Caluinus hãc fallaciter pro errore imponens Ecclesiæ damnatur.310

Cultus imaginum, reliquiarum, signi crucis,canonizatio sanctorum, vita monastica,confugium, uel gestatio sacrarum rerum superiorum,uel alias creaturas Dei,non sunt uanæ. Caluinus hanc pro errore mendaciter imponens Ecclesiæ damnatur.310

Cultus templi externus nihil iuuat.Err. Hæreticorum damnatur.310

Certum unumquemque esse debere,quòd gratis propter Christum peccata sibi remissa sint, quodque Deo acceptus, & uitæ sit hæres æternæ, quicquid sit de nostris operibus. Hær. Cacangelorum.damn.55

Characterem in nullo imprimi sacramento.Hær.Lutheri damnã.141

Characterem sacramentalem esse meram nouorum Theologistarum fictionem.Hær.eiusd.damn.ibid.

In charitate constituto nullum peccatum imputabitur.Err.Almarici,dam.51

Ex charitate carnaliter comiscentes,quæcunque stupra, adulteria &c committant,non peccare.Hær.eiusd.damn.ibid.

Mulieres non peccabant comiscendo hi carnaliter,dummodo, ex charitate id agerent.Hær.eiusd.damn.ibid.

Chrisma sacrum conspuendum & conculcandum esse. Hær. Donat & Caluini.damn.128

Christus in passione ita carnem dimisit, & in cœlum sic ascendit,ut non sit iam in carne diuinitas:neque enim post passionem surrexit in carne,neque cum carne ascendit. Hær. Passionistarum,damn.388

Christum Dei filium,non ut hominem liberaret,fuisse incarnatum.Hær.Petri Abaelardi damn.332

In Christi maiestate,uel eius corporali præsentia, non sperandã esse salutem.Err.Baffi.damn.ibid.

Christum non esse saluatorem. Hær.Theodoti Byzantini damnati.ibid.

Christum resuscitatum ianuis clausis ad Apostolos ingredientẽ per timam fuisse inductum.Err. Zuinglianorum damn.360

Christo ad Apostolos ingredienti integras ianuas aperuisse Caluinus,ne pressuram ullam eius tenellum corpus pateretur. Err.Caluini damn.360.Quasi 9.secundum ipsum, duo corpora g miraculũnon possint esse commodè in eodem loco.

Christus,cùm ingressus est ad Apostolos ianuis clausis,per fenestram intrauit.Err.Petri Anuluterani.damn.360

Humana natura assumpta a uerbo in unione personali est uera etiam Deus naturali & proprius Err.Augustini Archiepiscopo Nazareni damn.389

Christi anima uidet Deum tam clarè,& intensè,quantũ clarè,& intensè Deus uidet seipsum Err.eiusd.damn.398

Clauium potestatem habent omnes homines boni Hær.quorundam damn.74.& 75

Clerum diuare est contra regulam Christi.Err.Io.Vuiclef dã.165

Clericos,& religiosos ecclesiæ,esse sepulchra,& pharisæos Apostolorum persecutores.Err.Pauperum de Lugduno, damn. 110

Clericos, omnes, & eis obedientes à tempore B.Syluestri Papæ esse damnatos.Err.eorund.dam n.163

Cogitationes prauas sola displicentia deleri.Err.Petri de Oxomẽ. damn.1

Cogitationes prauas sola cõtritione sine ordine ad claues,absq; confessione in re,uel in uoto deleri.Hær.eiusd.damn.ibid.

Coitum promiscuum fœminarũ licere,ut quilibet qualibet sine peccato uti possit.Hæresis Simoni magi.damn.204

Coitum promiscuum miscendo cum quamlibet muliere licere congregatis in ecclesia, extinctis luminibus post solis occasum. Hær.Dulcini.damn.369

Coitum quemcunque commixtum,urente carnis libidine, tam inter uiros,quàm inter fœminas esse licitum.Hær.Pauperum de Lugd.damn.367

Libidini satisfacere in quolibet actu turpi melius est, quam intur in corde tentari.Hær.eorund.damn.ibid.& 371

Coitum carnalem urente carnis libidine,quemcunque nõ esse peccatum,sed osculum;quia ad hoc non inclinat natura,sed ad eorum est inclinatio naturalis. Hær.Begard. & Beguin. damn.247.& 275

Coitum soluto cum soluta, quod simplex dicitur fornicatio,nõ esse peccatum.Hær.quorundam.damn.373

Coitum,qui simplex est fornicatio,qui credit,non esse peccatũ, non est hæreticus.Err.Martini de magistris.damn.373

Coire tenetur mulier cum quolibet uiro eam petente,& è contra.Hær.Anabaptistarum.damn.255

Coire cũ fœminis licere cuique iuxtar canum,omni pudore sublato,publicitus.Hær.Cynicorum.damn.369

Concupiscit Spiritus meus carnem tuam, ueniamus, faciamus mirabilia,aiebant Nicolaitæ,& nuper Monasterien.Err.Nicolaitarum.damn.367

In communi debere uiros,ac fœminas,iuuenes, ac uirgines in uno loco,& conclaui uiuere,& in eodem cubiculo dormire, obi extinctis luminaribus ad omnes promiscuè dicendum, Crescite,& multiplicamini.Hær.Condormientium.dam.373

Communes debere esse uxores.Hær.Christophori.damn.118

Connubia permixta,seu promiscua,urente carnis libidine, esse permittenda.Hær.cuiusdam Picardi damn.218.267.& 284

Quilibet uir, & mulier nudi simul absq; peccato possunt iacere licitè in eodem lecto, tangere se mutuo in omni sui parte, & osculari inuicem,& coniungere membrum cum uentre,si sit carnis stimulus:ut cesset tentatio.Hær. Pseudoapostolorum. damn.367

Quoscunque actus carnales,stuprum,adulterium,&c.commissos ex charitate non esse peccatum.Hær.Almarici.damn.51. 374.& 384

Adulteria,stupra,&c. Deus,ut bonus non punit. Err.eiusd.damn.374

Confessio peccatorum in specie,ex uniuersalis ecclesiæ statuto,non ex domino iure habet.Hær. Petri de Oxomẽsi.dam.29

Sacramentũ pœnitentiæ quantum ad collationem gratiæ,natura est,non institutionis noui,aut ueteris testamenti. Hær. eiusd.damn.39

Absque confessione peccata mortalia, quò ad culpam,& pœnam alterum seculi sola cordis contritione,cogitationes uerò prauæ sola displicentia deleantur sine ordine ad claues. Hær. eiusd.damn.1

Confessio inutilis est,& superflua,si contritio adsit.Err.Io.Vuiclef damn.29

Confiteri sacerdoti peccata sua non esse necessarium, sed soli Deo confiteri sufficit.Hær.Iacobitarum.damn.19.29

Confessionem hanc clancularem non esse necessariam,quæ in aurem fit sacerdotis,sed sufficit,si soli deo confiteatur. Hær. Lutheri dam.ibid.

Confessionem sacramentalem omnino esse tollendam. Hær. Valdensium.damn.ibid.

Confiteri hominem,nec posse,nec debere post commissum peccatum.Hær.Albanensium.damn.ibid.

Confienda non esse omnia peccata mortalia,nec necessarium esse omnium peccatorum examen.Hær.Lutheri, damn.36

Confiteri dum uolumus purè omnia peccata, nihil aliud facimus,quàm quòd misericordiæ Dei nihil uolumus relinquere ignoscendum.Hær.eiusd.damn.ibid.

Confiteri peccata,& enumerare,est Papistica carnificina,& impietas.Hær.Sectariorum damn.20.& 36

In confessione non conferri gratiam, qua homo iustificatur. Hær Lutheri.damn.16.& 39

Confessionem non posse dici sacramentum.Hær.eiusd.dã.10

Confessionem audire, & pœnitentem absoluere posse omnes homines cuiuscunque fuerint conditionis.Hær.eiusd.damn. 28.29.& 31.

Confitendum non est fratribus Mendicantibus, & qui ipsis,uel aliis habentibus priuilegium generale audiendi cõfessiones, est confessius,iterum eandem tenetur curato tanquam proprio sacerdoti.Err.Io.de Poliaco.damn.32

Stante

scante statuto, omnis utriusque, Papa non potest facere, quin Parochiani non teneantur quotcquocque anno omnia peccata sua confiteri proprio sacerdoti.s. curato, immò nec Deus ipse, quia hoc implicat contradictionem.Error. eiusd. damn.ibid.

Papa non potest dare potestatem generalem, nec Deus ipse audiendi confessiones, sed confessius habenti talem facultatem, tenetur iterum confiteri curato, ut proprio sacerdoti. Hær.eiusd.damn.ibid.

Non conuenit dum esse sacramentaliter tempore Quadragesimæ,uel Paschatis,quo præcepti Papæ:sed si non præcepisset, vellem confiteri(ait Brentius) quando, & quomodo uoluntas liberaret me tangeret. Err.Brentij.dam.11

Confessionem nullam fuisse antiquitus secretam malè asserit,sed apertam(ut opinor,)quã nec legimus exactam à quoquam. Propositio suspecta. Erasm.damn.36

Confessio clancularia,quæ nunc recepta est, & in aurem fit,uidetur ex consultationibus priuatis esse nata,quæ solet apud Episcopos fieri,si quis scrupulus urgeret animum. Err.eiusd. damn. ibid.& 37

Confessionem olim fuisse publicam & de notis commissis publicam olim fuisse factam factionem.Err.eiusd.damn.ibid.

Confessionem admissorum secretam,apparet Hieronymi tempore,nondum in Ecclesia usitatam. Err.eiusd.damn.35.37.& 38.

Nullo modo possumus confiteri peccata uenialia, sed nec omnia mortalia,quia impossibile est ut omnia mortalia cognoscamus,de quibus in primitiua ecclesia solum manifesta mortalia cõfitebantur.Hær.Lutheri dam.21

Si homo debitè faciat contritum,omnis confessio exterior est sibi superflua,& inutilis.Err.Io.Vuiclef.dam.29

Confessionem peccatorum factam sacerdotibus.Ro.Ecclesiæ nihil uolenti ad salutem.Hær.Manichæorum.dam.20.29.& 41

Gaudia esse concedenda sibi præsertim superstitiosè continenter.Hær.Abelon.damn.384

Coniugia inter fratres esse incestuosa,aiunt Liberi,unde & uxores habent communes,nec putantur eas suis meritis nõ suę sectæ reddere debitum.Err.Liberorum.dam.199

Coniugium esse legem,& constitutionem Diaboli Hær. Manichæorum.damn.374

Coniugia esse respuenda.Hær.Eraclitarum.dam.175.

Consecrare corpus Christi posse omnem hominem iuxtã suę factionis, etiam si laicus.Errorissed si mortale committat,hanc potestatem amittit,etiam si sacerdos sit.Hær. Valdensium.dam. 38

Consecrationem locorum reseruari Papæ,& episcopis,ob cupiditatem lucri temporalis,& honoris. Error. Ioan. Vuiclef. damn.166

Constantinus Imperator errauit diuidendo Ecclesiam. Err.eiusd. damn.165

Ipse Constantinus,cæteriq; domini temporales seducti sunt a Diabolo, ut ecclesiam bonis temporalibus ditarent. Err. eiusd.damn.ibid.

Continere nemo potest, & nec minus quidem, quàm saltuam non expirare Err.Lutheri dam.342

Continentiæ clericorum legem instituendi nulla est rationabilis causa.Err.Io.Vuiclef.dam.114.& 167

Continentiã clericis iniustissimum reipub. damnae Vigilantius. Hær.Vigilantij dam.166.& 167

Contritio,quæ paratur per discussionem,collectionẽ,& detestationem peccatorum,qua quis cogitat annos suos in amaritudine animæ suæ,ponderando peccatorum grauitatem,multitudinem,fœditatem,amissionẽ æternæ beatitudinis,& acquisitionem æternæ damnationis,facit hominem hypocritam, immò magis peccatorem.Hær.Lutheri dam.1.2.& 9

Contritione sola,sine proposito confitendi,deleri peccata.Err. Petri Horom.damn.2

Propter uam cõtritionem nullo modo confidas absolui, sed propter uerbum Christi quodcunq; solueris,&c.hic,inquam confide,si sacerdotis obtineris absolutionem,& credis fore te absolutum,& absolutus uere eris: quicquid sit de contritione.Hær.Lutheri.dam.16

Nullus debet sacerdon respondere,se esse contritum, nec sacerdos requirere.Err.eiusd.dam.ibid.& 37

Si per impossibile confessus non esset contritus, aut sacerdos non serio, sed ioco absolueret,si tamen credat se absolutum, uerissimum est absolutus. Hær.eiusd.damn.ibid.

Verissimum est prouerbium, & omnium doctrina de contritionibus hucusque data præstantius, de cætero non facere, summa pœnitentia,optima pœnitentia, noua uita. Err. eiusd.damn.1.

Corporis humani inferiores partes non à Deo, sed à Diabolo esse factas.Hær.Paternian.dam.173.

U

Defunctis orationes non prosunt.Hær. Lutheri damn.308 Defunctis non prodest missæ sacrificium. Hær.eiusdem. damn.ibid.

In Deo esse quidpiam cõpositum.Hær.Arualdistarũ.dã.190

Deum esse corporeum.Hær. Tertulliani.damn.190

Deus,ut homines,habet membra.Hær. Vadianorum.dam.192

Deum non tantum permittere malum,sed etiamod operari efficaciter.Hær.Caluini damn.198

Deum non modo permittit fieri peccata, quæ homines faciunt, sed etiam fiunt Deo uolente, & impellente. Hær. Caluini damn.198

Deum opus iniquum esse adulterium Dauidis,sæuitiam Manassis,& prodi.onem Iudæ, æquè ac conuersionem Pauli.Hær.Melanthonis.damn.198

Deum esse crudelem,blasphemauit Nouatianus.Hær.Nouatiani.damn.431

Deum de Deo,Lumen de lumine, Deum uerum de Deo uero. Calumnius hui symboli uersiculum pro ridiculosa bachologia perfidè habens damnatur.319

Diabolum,siue dæmones aliquando fore saluandos.Err.Origenis.damn.64.403.& 430

Diabolo Dei misericordia post iudicium præsto erit. Hær.Libertinorum.dam.ibid.

E

Ecclesiæ possunt domini temporales bona temporalia auferre ad arbitrium suum, possessionatis habitualiter delictis quibus.Err.Io.Vuiclef dam.80

Ecclesiã non posse excommunicare. Err.Albanensium.dam.81

Ecclesiam non debere malos persequi.Err.eorund.dam.ibid.

Ecclesiæ Romanæ obedientes sunt damnati.Hær.Petri Iordã.74

Ecclesiæ Romanę auctoritas est omnino euacuata,& iamdudũ cessauit propter malitiam Prælatorum.Hær.Geraldi Segnerelli de Parma,& Sectatorum,dam.76

Ecclesia,quam tenent Papa,& Cardinales,& Clerici, & Religiosi, non est ecclesia Dei,sed probata ecclesia sine fructu.Hær.eorundem.damn.74

Ecclesia Romana est illa meretrix,quę à fide Christi apostatauit, de qua scribit Io.in Apocalipsi Hær.eorund.damn. ibid.

Omnis iurisdictionis authoritas est omnino in ministris Ecclesiæ Romanæ euacuata,& in ipsis solis manet,sicut spiritus Iesu in sanctis.Hær.quorundam damnibid.

Ecclesiæ sacerdotes, aliique ministri sic sunt iurisdictionis, & ordinis authoritate destituti,ut nec sacramentum ferre,nec sacra examinata conficere, nec subditum populum absoluere ualeant,nel debeant,sed sunt priuati omni ecclesiastica potestate,a filiis deorum Begardorum perfidia,apud quos solum (ut ait) sicut spiritus sanctus,sic & ecclesiastica authoritas perfluxit.Hær.Begard.damn.74.75.& 76

Eleemosynæ animæ sunt uiri iusti nequicquam exercuerit quintumliberum hominem,& nephandissimum, æternum tamen supplicium non sit habiturus.Hær.quorundam dam.61.441

Eleemosynam diuitatem non faciendas supplicium perpetuũ esse destinatum.Hær.eorund.dam.431.441.443

Eleemosinã pauperibus elargiri maioris meriti est,quàm eleemosynam promissę sacrificio offerre. Error. quorundam. damn.61

Elementa omnia esse animata.Err.Manetis dam.394

Episcopum non esse simplici sacerdote superiorem.Hær.Aerij Valdensium,Io.Vuiclef, dam.94

Episcopi nullam esse iurisdictionem.Hær.Antidiaphoristarum damn.85.& 101

Episcopos omnes,& præbiteros dignitate,& authoritate æquales esse: Potentia diuitiarum,uel humilitate paupertatis, inferiorem, uel sublimiorem Episcopum fieri.Hær.Io.Vuiclephal.damn.155

Quòd unus Episcopus sit super alios, & Papa super omnes non à Christo,sed hominum electione constitutum est Hær. eiusd.damn.101.

Episcopalem gradum,ac sacerdotalem ordinem,cæteroque sacri ordinis ministros,nihil esse.Hær.Tandemi dam.106

Episcopum quemlibet esse summum, & sublimissimũ iurisdictionis potestate.Hær.quorundam,dam.101

Episcopus non potest audire confessiones Parochianorum.Err. Ioãde Poliaco.dam.166

Episcopus non potest dare generalem potestatem audiendi confessiones.Err.eiusd.damn.ibid.

Episcopos esse scribas,& Pharisæos Apostolorum persecutores. Err.Pauperum de Lugduno dam.ibid.

Magnus

Universidad de Barcelona Biblioteca

Sacramentarius est eorum, qui accedunt ad Eucharistiæ sacramentum. Hæc tenixi, quòd sint confessi, & non sint sibi conscij alicuius peccati mortalis, & premiserint orationes suas & præparationes, omnes iudicium sibi manducant & bibunt, sed confidant, & credant, se gratiam ibi consecuturos, hæc sola fides facit eos puros & dignos. Hæres. Lutheri damn. 129, & 149

Excommunicationem a Papa, aut àquocunque Prælato inflictam non esse timendam. Hær. Ioan. Vuiclef damnatur. 81. 91. & 92

Excommunicationem à Papa, uel à Prælato alio inflictam esse censuram Antichristi. Hær. eiusd. dam. 81

Excommunicationem non solum, non esse timendam, sed etiam à Deo suscipiendam, & procurandam. Hær. Lutheri damn. 81. 91. & 92

Excommunicare aliquem nullus Prælatus debet, nisi prius sciat eum esse excommunicatum à Deo. Err. Io. Vuiclef. & Io. Huss. damn. 82

Excommunicans sic quem primo, scilicet nesciat à Deo excommunicatum est hæreticus ex hoc, uel excommunicatus. Err. eiusd. damn. ibid.

Qui propter excommunicationem hominum concionari desinunt, uel audire Dei uerbum, sunt ipsa excommunicati, & in die Iudicij proditores, & Antichristi habebuntur. Err. eiusd. damn. 84

Excommunicationes sunt tantum externæ pœnæ, nec priuant hominem communibus spiritualibus ecclesiæ orationibus. Err. Lutheri damn. 81. & 92

Docendi sunt christiani plus diligere excommunicationem, quàm timere Err. eiusd. damn. 81

Sacerdos Christi utens secundum legem eius, & habens notitiam scripturæ, & affectum ad ædificandum populum debet prædicare, non obstante præsentia excommunicatione. Err. Io. Huss. dam. 84

Quilibet prædicantis officium de mandato assumpsit, qui ad faciendum accedit, & aliud mandantis debet exequi non obstante excommunicatione. Err. eiusd. damn. ibid.

Per censuras ecclesiasticas excommunicationis, & suspensionis, uel interdicti ad sui exaltationem cleros populum sibi fatalem suppeditat, auaritiam multiplicat, malitiam protegit, uiam præparat Antichristo. Error eiusdem damn. 83

F

IN fide manentibus nullum peccatum quantumlibet graue imputatur. Hær. Aerij, damn. 442

Fide, non operibus nos saluari docebat Simon Magus. Hær. Simonis Magi. damn. ibid.

Qui Deo se sola fide commiserit, tutus agit, liberque est à malis universis. Propositio suspecta, ut hæreticorum, damn. ibid.

Misericordiæ Dei dono, fidelis non periit cum infideli. Propositio suspecta, quæ abhærencia profecta est, damn. ibid.

Filium Dei ignorare diem ultimi. Hær. Agnoitarum damn. 378

Fomes peccati, etiam si nullum adhuc actuale peccatum, moratur ex auctem à corpore animam ab ingressu cœli. Error. Luth. damn. 41.

G

GRatos se esse Deo per Christum homines debere credere, quantumlibet impure & sceleratè utuant. Hær. Buceri dā. 36

H

HOminem nullum ab Adam usque ad Christum placuisse Deo, sed omnes fuisse damnatos, ac mixtile secundum carnem. Hær. Ioachim Ab. & Petri Io. damn. 296

Humana natura à Deo uerbo assumpta æqualis est Deo in omnibus bonis fuit, adeò, ut tanta sit humanitas Christi, quanta est eius diuinitas, & tantundem possit, & ualeat. Hær. Arnoldi, damn. 389

I

IEiunium nullius esse meriti apud Deū. Err. Iouiniani. dā. 61

Cum ad statum quendam perfectionis homo peruenerit, tunc sensualitas est ita perfecte spiritui & rationi subiecta, q̄ homo potest liberè corpori concedere quicquid placet. Err. Begard. & Beguin. damn. 51

Indulgentijs Papæ, & Episcoporum credere, futuum est Hær. Io Vuiclef. damn. 98

Indulgentias concendendi Papa nullam prorsus authoritatem habet Err. Valdensium damn. 101. & 309

Indulgentias nullius esse momenti, sed pias fidelium fraudes. Hær. Lutheri damn 97. & 98

Non est indulgentijs confidendum. Hær. Iacobi Præpositi damn. 97

Nulli merita sanctorum applicari possunt Err. eiusd. dam. ibid.

Nullus est ecclesiæ thesaurus præter Christi merita, quæ duntaxat per ipsum Christum unicuique secundum suam fidem applicantur. Err. eiusd. damn. 98

Thesaurum meritorum sanctorum non posse per Papam distribui, nec etiam pensationem pœnarum pro peccatis debitarum posse fieri per pœnas, quas sustulit Christus. Hær. Ioan. Vuestphal. damn. 102

Thesauri ecclesiæ, unde Papa dat indulgentias, non sunt merita Christi, & sanctorum. Err. Lutheri damn. 97

Indulgentiæ sunt pijs fraudes fidelium, & remissiones bonorū operum, & sunt de numero eorum, quæ licent, non quæ expediunt. Err. eiusd. damn. 98

Indulgentiæ his, qui veraciter eas cōsequuntur, non ualent ad remissionem pœnę pro peccatis actualibus debitæ apud diuinam iustitiam. Err. eiusd. damn. 97

Sed docentur credentes indulgentias esse salutares, & ad fructum spiritus utiles Err. eiusd. damn. 98

Sex generibus hominum indulgentiæ nec sunt necessariæ, nec utiles, videlicet, mortuis, siue morituris infirmis, legitimè impeditis, his, qui non commiserunt crimina; his, qui crimina commiserunt, sed non publicas: his, qui meliora operantur. Err. eiusd. damn. 10.

Infernum nullum esse, sed ex flentem in morali habere infernum. Hær. Almarici, dam n. 429

Inferni alias non esse alias pœnas quàm eas, quas in hoc mundo experimur. Hær. Albanensium damn. 299. & 421

Infernū pœnam non esse perpetuam. Hær. Origenis, & Armenorum. damn. 440

Infernum esse mundum istum, & nullum alium superesse. Hær. Seleucianorum damn. 294. & 429.

Inferni prorsus uel nullum esse, uel nihil esse. Hær. Hermanni Russuch. damn. 294

Institutiones maiorum renuntiare, siue ab eis recedere nōmodo esse integrum, sed & honestum, piū & saluare. Hær. Calvini. dam. 414

Iudicij dies erit infra annum. Err. temerarius cuiusdam, damn. 377. & 378

In die iudicij omnes homines ante tribunal Christi non compatebunt cum suis corporibus reddituri de factis propijs rationem, ut referat unusquisque propria corporis prout gessit, siue bonum, siue malum. Hær. sine authore dā. 384. & 385

L

LAicalem impositionem manuum sacramentum esse. Hær. Manuum impositionis dam. 123

Laicos omnes esse sacerdotes, & posse consecrare, si eò fiat in peccato mortali. Hær. Iacobi Præpositi, damn. 114

Laicum quilibet bonus, & fatens absolutè posse, & ꝑ alterum imponere Hær. Pauperum de Lugd. damn. 58. 59. 31. & 147

Laicos tam uiros, quàm mulieres, qui sint de secta ipsorum posse confessiones sacramentales audire. Hær. Valdensium damn. ibid.

Leges morum condendi neque in Pontifice maximo, neque in tota ecclesia ulla est potestas. Hær. Valdensium, & Io. Vuiclef, & Lutheri, damn. 93

Legem ecclesiasticam ligare in foro conscientiæ negare. Err. dā. 93

Liberum arbitrium post peccatum est res de solo titulo, & dū facit, quod in se est, peccat mortaliter. Hær. Lutheri dam. 43

Literæ appellandæ sunt uitus, ac pellis. Err. Leonis Imperatoris damn. 145. & 426

Literas esse abijciendas, & spiritum uiuificantem sequendum. Hær. Quorum. damn. ibid.

M

MArtyrium pati pro Christi confessione dementia est, cum citra crimen possit Christus negari. Hær. impij Basilidis. damn. 414

Martyrium pati pro Christo ipsas uirgines, fluxū est, ne q̄ nuptiarū gaudia non gustauerint. Hær. Barbaræ imperatricis dam. 58. ibid.

Martyrum sepulchra non esse uenerāda, & sanctorum uigilias esse damnandas. Hær. Vigilantij damn. ibid.

Martyres fuisse Apostolos, nolendo aliurare Christū coram hominibus, & obuiā se occidi permittēte. Hær. Georgij Dauid, damn. ibid.

Matri-

Matrimonium non est in signum, neque confert gratiam. Hær. Lutheri dam. 176

Matrimonium non est sacramentum. Hær. eiusd. dam. 174

Matrimonium nullum esse. Hær. Albanensium dam. 170.

Matrimonium esse inuentum quoddam humanum. Hær. Sectariorum, damn. ibid.

Matrimonium quasi per se malū esse damnandum. Hær. Adamianorum, damn. ibid.

Matrimonium nil aliud esse nisi occultum meretricium. Hær. Tatianorum damn. 172. 176. & 287

Matrimonium, siue coniugium esse respuendum. Hær. Tracliarum, damn. 175.

Matrimonium propter adulterium (ut faciūt Iudæi) debere dissolui. Hær. Melanctonis dam. 249. & 289

Matrimonia posse dissolui, ubi uxor matri sui ritus coperit. Hær. Libertinorum dam. 201

Matrimonij conditio commodior est Iudæis, quàm nobis. Propositio suspecta Erasmi, damn. 205

Haud scio, an hoc sacramentum septimum, i. matrimonium, ut ceteribus fuerit cognitū. Propositio suspecta eiusd. dam. 261

Nullus est locus, unde liqueat Græcos, & Latinos coniugium inter septē sacramenta cōnumerare. Propositio suspecta eiusd. damn. ibid.

Haud scio, an grate D. Hieronymi Ecclesia numerauit Matrimonium inter septem sacramenta. Propositio suspecta eiusd. damn. ibid.

Theologi faciunt Matrimonium unum ex septem sacramētis. Propositio suspecta eiusd. damn. ibid.

Matrimonium carnale est peccatum mortale. Err. Catharorum damn. 172. 176. & 288

Matrimonium est sacramentum in Ecclesia Dei. Calvinus hanc mendacium pro errore imponens ecclesiæ damnatur. 174

Matrimonium esse fornicationem iuratā, nisi continenter cōiugati uiuant. Hær. Pauperū de Lugdun. dam. 172. 263

Quodlibet aliud immundities magis esse licitum, quàm copulam carnalem. Hær. eorund. dam. 172

Licitum est uxorem dimittere etiam non fornicationis ratione & libellum repudij ei dare. Hær. Pharisæorum. dam. 200. & 149.

Licitum est uxorem alterius, etiam marito uiuente, sibi in uxorem accipere. Hær. Herodianorum damn. ibid.

Matrimonium nihil differre à scortatione, sed idem esse. Hær. Tatiani damn. 172. 176. & 287

Matrimonium euangelicum, id asserunt euangelio, cùm Christo denoras nefariū polluūt adulterio. Hær. eorund. dam. 177

Matrimonium spirituale, id asserunt Libertini, in quo promiscui fiunt coneubitus, modo alter altero sit contentus, & hoc obseruandum tradunt. Matrimonium carnale. Ecclesiæ sacramentum dissoluentes. Hær. eorund. damn. 176. & 174

Meretrix posse hominem uitam æternam absque gratiæ Dei auxilio. Hær. Pelagij. damn. 57

Non propter iustitiam, & æquitatem cordis tribuit quiēq̄ Deus hominibus. Hær. damn. 433

Meretrix publica pauper melior est continente dummodo sibi retineat aliquid in sui subsidiū, quia pauperate sola omnia consummuntur peccata. Hær. Guilhermi. dam. 272

Mille annos, homines futuros in uoluptate carnis post resurrectionem Hær. Cerinthi damn. 347. 353. & 358

Mille annorum post mortuorum resurrectionē Christi regnū corporaliter in hac terra fore producendum, sanctosque corporaliter cum Christo epulaturos. Hær. Chiliastarū dam. ibi.

Misericordiæ opus magis placere Deo, quàm sacrificium aluarijs. Err. Arnoldi dam. 308

Missam cantari pro defunctis impiū est. Hær. Lutheri dam. ibi.

Monachi nemo saluari potest in religione priuata. Err. Io. Vuiclef damn. 253

Monachus Demones nouos esse. Err. Io. de Roefesana dam. ibid.

Mons non incæpit, sed fuit ab æterno, in æternum duraturus. Err. Aristotelis damn. 392

Mulieres ad sacerdotium iustè promoueri posse. Hær. Pepuziano rum, quam post mille annos suscitauit Lutherus. Dam. 157

Mulierem sacris ordinibus posse initiari. Hær. Cathaphrigarum damn. ibid.

Mundum nunquàm finiendum, sed semper in eodem statu mansurum. Err. Moysis Rabbi, dam. 391. & 424

Mundum & post resurrectionem uniuersalem mortuorum in eodem statu, in quo nunc est, permansurum, neque ita esse mutandum, ut sit cœlū nouum, & terra noua. Hær. sine authore dam. 320. 421. & 391

Mundi finis futurus est anno ab incarnatione domini millesimo, trecentesimo, trigesimo quinto. Propositio temeraria Arnoldi damn. 347. 353. & 378.

N

NUPTIAS esse illicitas. Hær. Tatiani, & Marcionis, damn. 169

Nuptiarū fœdera inter se iungentes peccare. Hær. eorund. damn. 202

Nuptias execrabiles, & sporcas esse. Hær. eorund. dam. ibi.

Nuptijs coniugatos esse separandos. Hæres. Priscianistarum damn. 200

Nuptias primas quidem admittendas, sed secundas damnādas. Err. Cathaphrygum, & Nouati, dam. 261

Nuptias secundas loco fornicationis habem. Cataphrygæ. Err. eorund. dam. ibi.

Nuptijs non inesse sacramentum, illā. f. maris, & fœminæ indissolubilem coniunctionem non esse sacramentum, neque per eam aliquam conferri gratiam. Err. Armenorum, quod post modum docuit Lutherus. damn. 174. 176. & 201

Nuptiarum fœdus, & uinculum posse pro coniugum arbitrio dissolui. Hær. Montanistarum & Armenorum & quorundam aliorum damn. 249. & 289

Ad nuptias contrahendas oēs obligantur, & est præceptum uniuersale. Err. Caluini damn. 171.

Ad matrimonium siue nuptias contrahendas sufficere consensum solum interum. Err. Io. Vuiclef damn. 185

Licitum esse Christiano dimittere uxorem ob fornicationē carnalem ipsius uxoi, & posse ducere, alia uxorem. Err. Erasmi damn. 249

O

OPERA omnia cuiuslibet, etiam rectè facta quomodocunque, sunt peccata. Hær. Lutheri. dam. 58

Opera bona nulla debet facere homo, cum ad ultimum statum perfectionis uenerit. Hær. Begard. & Begum. dam. 13

Imperfecti hominis esse in operibus uirtutū se exercere Hær. eorund. damn. ibi.

Opera bona perniciosa esse ad salutem. Hær. Amsdorphianorū dam. 58. & 303.

Nequaquam sentiendum est, quòd propter dignitatem, & mōditiam bonorum operum detur uita æterna; sed est beneficium gratuitum, & datur per misericordiam propter Christū. Err. Io. Spangebergi dam. 435

Opera aliena nihil prodesse etiam sanctorum. Hær. Mahometis, & Pelagij. dam. 13. & 303.

Opera etiam propria, etiam bona, ut à spiritu sancto piorum corda inhabitante, esse peccata. Hær. Lutheri damn. 303

Oratio sola sufficit ad omnia peccata delenda, ac bona reconciliāda, absque aliis pietatis exercitijs, & sine baptismo. Hær. Adelphij, & Enthusiastarum. dam. 43

Orationes inutiles sunt; quia omnia fiunt necessitate absoluta. Hær. Hussitarum dam. 328

Orationē prosus esse inutilem, nullīsq; uirtutis. Hær. Pelagij damn. 61. & 300

Orationes, quas faciat Ecclesia pro infidelibus, & alijs peccatoribus ut conuertantur, siue pro fidelibus ut perseuerēt, frustra fieri; quoniam ad hoc sufficit nostri arbitrij libera potestas. Hær. eiusd. dam. 300

Orare pro nobis mutuō dum uiuimus, possumus, possumus ne mortui fuerimus, nullius pro alio exaudienda est oratio. Hær. Vigilantij, quam ab orco reuocarunt, Lutherus, Zuinglius, et Caluinus. dam. 301

Orationes factæ pro defunctis, non eis prosunt. Hær. Lutheri. dam. ibidem.

Orandum non esse pro mortuis. Hær. Publicanorum dam. ibid.

Orandum non esse pro aliqua particulari persona. Err. Io. Vuiclef. dam. 300

Oratio, quæ pro uno solo fit, non plus prodest ei, quàm alijs. Err. eiusd. dam. 311

Orationes speciales applicatæ uni personæ per Prælatos, uel Religiosos nō plus prosunt eidem, quàm generaliter cæteris patribus Err. eiusd. dam. 312

Ordo Sacer non est Ecclesiæ Sacramentū. Hæresis Lutheri dā. 137

Ordo non confert gratiam. Hær. eiusd. dam. 140.

Ordo non est alter altero dignior dignitate, & potestate, sed omnes Christiani in eodem sunt ordine gradu. Hær. eiusd. dam. 136. & 153

Ordines tres tantum in Ecclesia esse, Diaconum, Præbyterum & Episcopum. Hær. Valdensium dam. 151. & 153

Ordinis sacramentū qd sit, ecclesiā ignorare. Hær. eorūd dā. 147

Ordinis sacramentū nil aliud esse quàm ritum quendam eligendi et concionatorem in ecclesia. Hær. eorund. dam. ibi.

Ordinis sacramentum figmentum esse ex hominibus natum nihil de re Ecclesiastica, & de sacramento intelligentibus. Hær. eorund. dam. ibi.

Ordinem Lectoratus tantum ex minoribus esse, cōtrarium uerō Exorcistam.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Exorcistarum & Acolytum non debere inter ordines cõputari Err. quorundam damn. 151
Ordinibus sacris mulierem posse initiari. Hær. Cathaphrigarum damn. 157
Ordinationem clericorum reseruari Papæ, & Episcopis propter cupiditatem lucri temporalis, & honoris. Err. Ioan. Vuiclef. damn. 155
Omnes ordines religiosorum, Sacerdotũ, Diaconorum, subdiaconorum, & Prælatorum sunt ad fidei Ecclesiæ detrimentum. Hær. Pseudoapostolorum damn. 155

P

POst Vrbanum sextum non est aliquis recipiẽdus in Papam, sed viuendum est more Græcorũ sub legibus propriis. Err. Io Vuiclef. damn. 9. 4. & 168
Syluester Papa, & Constantinus Imperator erranerunt Ecclesiã dotando. Err. eiusd. damn. 161
Papa cum omnibus suis possessiones habentibus sunt hæretici, eò quòd possessiones habent, & omnes consentientes eis, scilicet domini seculares, & laici exteri. Err. eiusd. damn. ibidem.
Nullus sine reuelatione assereret rationabiliter de se uel de alio, quòd esset caput ecclesiæ particularis sanctæ uel Romanus Pontifex caput Romanæ ecclesiæ. Err. Ioan. Huss. damn. 168
Non oportet credere: quòd ille, quicunq; est, Romanus Pontifex sit reputus uerus, set ecclesiæ particularis sanctæ, nisi Deus eum prædestinauerit. Hær. eiusd. damn. ibi.
Papa, uel Prælatus malus, & præcitus est æquiuoce pastor, & vere fur, & latro. Hær. eiusd. damn. ibi.
Non est simulla apparẽtiæ, quòd oporteat esse vnũ caput in spiritualibus regens ecclesiam, quod semper cum illa militante ecclesia sonuet secut. Hær. eiusd. damn. ibi.
Pontificum nomen inane prorsus esse, quia ex ipsa nihil aliud est, quam Regnum Diaboli, & potentia robusti nenatoris Nemroth. Hær. Lutheri damn. 94.
Papam super alios Pontifices meta tyrannide fuisse exaltatum. Hær. eiusd. damn. ibid.
Pontifex Romanus super his, quæ vniuersalis Ecclesia statuit, dispensare non potest. Err. Petri de Osma damn. 24
Papa potest Christi ascensionem non manutipulus vicarius generalis. Hær. Matthi 3 damn. 94
Papa aliquem absoluere non potest, nisi ea prædicta sit sanctitate, qua polluit B. Petrus. Hær. Pseudoapostolorum damn. ibidem.
Potestas quam Christus Romano Pontifici, & cuicunque successori Petri concesserat, iam inanis reddita est, & omnino, peri; ob Pontificum Ro. malitiam. Hær. eorund. damn. ibidem.
Pontificem Ro. reliquis Episcopis parem esse. Hær. Ioan. Huss. damn. 78
Quòd Papa sit super omnes, & unus Episcopus super alium, nõ à Christo sed hominum electione constitutum est. Hær. Io. Vuiclif. damn. 94
Papam debere ipũ potius morum gerere, quàm ipsa Papæ. Hær. Anathã. Imper. damn. ibid.
Papam uerum nõ fuisse D. Petrum, & Ro. sedis Antistitem, nec eius successores. Hær. Rhusem. damn. ibid.
Aetate D. Hieronymi non solere quemquam arcere à cõmunione (quod nouo verbo uocam) excommunicare, nisi quisad eam petenti esse Ecclesiam. Propositio suspecta Erasmi. damn. ibidem.
Ro. Pontificis Monarchia post Hieronymi seculum exorta est Err. eiusd. damn. ibid.
Augustinum non agnouisse Ro. sedis authoritatem quam illi nunc tribuimus. Error eiusdem damn. 102
Pastorem vnum totius ecclesiæ non esse à Christo in B. Petro institutum. Hær. quorundam damn. 168
Petrus Galileus solo iure humano factus est primus & supremus inter reliquos Apostolos, & idem cẽsendum est de quolibet Petri successore. Hær. Iacobi Præpositi damn. 94
Patriarcha Constantinop. non est inferior Ro. Pontifice, uel nõ est ei subiectus. Hær. quorundam damn. 101. & 168
Ro. Pontifex Petri successor non est Christi Vicarius super omnes totius mundi ecclesias ab ipso Christo in B. Petro institutus. Hær. Lutheri dam. 54.
Papa non habet iurisdictionem coactiuam super fideles, nisi inquantum Imperator concedit. Hær. Matthij eiusdam damn. ibid.
Romano Pontifici parere non tenentur Prælati, & clerici in synodo congregati. Err. Basilicensium damn. 168
Papa non habet aliquam plenitudinem potestatis absque determinatione, à cõcessione Imperatoris. Err. Matthij eiusdam damn. 78. & 102
Papa licet sit principalior Parochialium, non est tamen immediatè aliorum curatus, siue non habet immediatè curam aliorum. Err. Io. de Polliaco damn. 32
Papa non potest audire confessiones Parochianorum, quin teneantur eadem peccata, quæ Papæ confessi sunt, confiteri Parochialibus sacerdotibus. Err. eiusd. damn. ibid.
Papa non potest date generalem potestatem audiendi confessiones aliquibus. Err. eiusd. damn. ibid.
Pontificem Romanum Christi Vicarium non habere vniuersalis Ecclesiæ primatum. Hær. quorundam damn. 168
Nullus Papa Ro. Ecclesiæ potest aliquem absoluere à peccatis, nisi esset ita sanctus sicut fuit B. Petrus Apostolus in viuẽdo in omnimoda paupertate, & sine proprio, & in humilitate: non faciendo guerras, nec aliquem persequendo, sed permittendo viuere quemliber in sua libertate. Hær. Pseudoapostolorũ damn. 78
Ad Imperatorem pertinet corrigere Papam, ac instituere. Err. Matthij eiusdam damn. 102
Papa, Archiepiscopus, Episcopus, ac simplex sacerdos sunt omnes æqualis authoritatis, ac iurisdictionis ex institutiõe Christi sed quod unus plus habeat alio, est ex concessione Imperatoris, & sicut concessit, ita reuocare potest. Hær. eiusd. dãn. 33. 54. 102. & 168
Papa, uel tota Ecclesia simul iuncta nullum hominem, quantumcunque sceleratum potest punire punitione coactiua, nisi Imperator daret eis authoritatem Err. eiusd. damn. 102
Paradisum non esse. Hær. Almarici damn. 396
Paria esse peccata in hac vita, & merita in alia. Hær. Iouiniani damn. 400
Pares esse omnes peccatores in peccatis, & pares fore in pœnis. Hær. eiusd. damn. ibid.
Pares omnes esse in pœna, uel in gloria. Err. Catharorum damn. ibid.
Parochiani non possunt reduci in Deum per pœnitentiam, nisi mediantibus parochialibus sacerdotibus. Err. Io. de Polliaco damn. 79
Nec Papa, nec Episcopus possunt audire confessiones parochianorum, quin teneantur eadem peccata confiteri parochialibus sacerdotibus. Err. eiusd. damn. ibid.
Nec Papa, nec Episcopus possunt dare generalem potestatẽ audiendi confessiones aliquibus, quin confessi talibus tenentur confiteri eadem peccata parochialib. sacerdotibus. Err. eiusd. dam. ibid. & 32.
Paruulos sine baptismo decedẽtes fore nihilominus beatos, extra tamen regnum Dei, non enim baptizantur ob peccatum originale dimittendum, sed ut recipiantur in gratiam filiorum Dei. Hær. quorundam damn. 295
Si placeret maioribus ecclesiæ, Paruuli cũm uenirent ad ætatem adultam essent interrogandi, an uellent seruare legem Christi, (quam scilicet per alios uouerunt in Bapt.) qui si nollent suo arbitrio sunt relinquendi. Propositio suspecta Erasmi. damn. 279
Paupertatem uoluntariam frustranea esse. Hær. Io Spangeberg. damn. 581
Pauper meretrix, etiam publica, melior est quolibet casto quantumlibet conuenire, dummodo aliquid sibi reseruet in sui subsidium, & iuuamen. Hær. Guilhermi damn. 410
Pauperiatem habitualem esse hereticam, non actualẽ. Err. Guilhelmi de S. amore damn. 181
Promptitudo animi tantum licita est ad relinquendum omnia pro Christo, cùm urget necessitas: atq; necessitate exclusa illicita est. Err. eiusd. damn. ibid.
Paupertatem uoluntariam non solùm inutilem, sed etiam noxiam fore. Hær. Desiderij Longobardi damn. ibid.
Peccatum esse omne opus quantumlibet rectè factum. Hær. Lutheri damn. 302
Peccare iustum semper in omni opere bono. Hær. eiusd. damn. ibid.
Peccata omnia esse paria. Err. Iouiniani Monachi damn. 400
Peccatum est dolor de vno peccato, fine dolore omnium. Err. Iacobi Præpositi damn. 54
Peccati mortalis reum non posse authoritate ullatãm ecclesiastica, quàm laicali. Err. Valdensium damn. 103
Peccatoribus, ac sceleratis potestatem, & dona sua Deum nõ precari. Err. eorund. damn. ibid.
Peccati mortalis exula animi omnem potestatem, tàm laicalẽ, quàm ecclesiasticam. Err. eorund. damn. ibid.
Quẽmanet in peccato mortali nõ manet in baptismo, in sacerdotio, episcopatu, uel Papatu. Hær. Iacobi Præpositi dãn. ibid.

Pec-

Peccantes ad mortẽ post baptismum, & Dijs sacrificantes à communione diuinorum mysteriorum esse reijciendos, & solius Dei, & non sacerdotum esse potestatem huiusmodi peccatoribus delicti remissionem concedere. Hær. Nouat. dam. 43
Peccantibus nunquam comminatus est Deus æternam dãnationem, sed ijs solum, qui sunt alijs malo exemplo, & offensioni. Hær. Arnoldi damn. 441. 442. 443
Peccati fomes etiam si nullum adsit actuale peccatum moratur exeuntem a corpore animã ab ingressu cœli. Error. Lutheri damn. 41
Peccator, siue impius ubique perfidè agit. Err. dam. 302
Omne peccatum est uniforme, & æquale; unde sic nocens est ille, qui pallas furatus fuerit, sicut qui aurum, uel argentum, & non plus, neque minus. Err. Philosophorum dam. 400
Indè aiunt; remissum esse peccatum statim à resipiscentia, & dolore, nullam agentibus pœnitentiam, neque confitentibus; sic & Lutherani. Error Iudæorum, & Lutheran. damn. 43
In peccatum prolapsi non ad pœnitentiam, sed ad Diaboli præsidam admittendi. Hær. Nouat. damn. 260
Pœnitentiæ sacramentum quantum ad collationem gratiæ, esse naturæ, non institutionis noui, aut ueteris testamenti. Err. Petri de Osma. dam. 39
Pœna, quæ culpæ debetur, dimissa ipsa culpa, remanet & ipsa dimissa. Err. Lutheri: damn. 40
Non est pœnitẽdum de peccatis. Err. Catharorũ dã. 59. 61. & 108
Potestatem suam, & dona non præstat Deus peccatoribus. Hær. Valdensium dam. 103
Præcibus & sacrificijs Deus non placatur. Err. Algazelis. dã. 302
Prædicatio verbi Dei libera est cuilibet christiano, adeò ut quamdiu à superioribus sit prohibitus, potest quilibet prædicare verbũ Dei. Hær. Valdensium damn. 82. & 416
Prædicare, siue audire verbum Dei dimittentes ob hominum excommunicationes, sunt excommunicati, & in die iudicij traditores Christi habebuntur. Hær. eorund. damn. ibid.
Prædicare verbum Dei licet Diacono, uel Presbitero sine authoritate sedis Apostolicæ, uel Episcopi Catholici. Hær. eorund. damn. ibid.
Purgatorium nullum esse locum, in quo animæ secundum culparum exigentiam ab hac luce migrantes à sordibus purgentur, antequam in æterna recipiantur tabernacula. Hær. quorundam. damn. 296
Animas in purgatorio existentes non sunt securę de sua salute, saltem omnes, nec probatum est ullis aut rationibus, aut scripturis ipsas esse extra statum merendi, aut augendæ charitatis Hær. Lutheri damn. 306
In purgatorio animas fine inter missione peccare quandiu quæ sunt requiem, & horrent pœnas. Hær. eiusd. dam. 305
Animæ ex purgatorio liberatæ, suffragijs uiuentũ, minus beatæ, quàm si per se satisfecissent. Err. eiusd. damn. ibid.

R

REmissionem peccatorum post baptismum commissorum etiam pœnitentibus negant Nouatiani. Err. Nouatianorum damn. 69
Resurrectio carnis non est futura. Hær. Saduceorum dam. 319
Resurrectionem corporum, siue mortuorum non esse. Hær. Albanensium damn. ibid.
Resuscitatum corpus post resurrectionis gloriam futurum aere & uento subtilius, ita ut nec palpari, nec uideri possit. Err. Eutychij damn. 342. 352. 358. 365
Resurrectionem in illorum procreatione esse, quæ quotidie fit in humano genere, non illam immortalitatis futuram, atq; gloriosam. Hær. Seleucianorum dam. 331
Resuscitata corpora post resurrectionem futuram iterum mortalia, quæ multis transactis seculis postmodum sunt in nihilum redigenda. Hær. Origenis. damn. 354. & 371
Corpus corruptum nõ contingit idem numero resurgere. Hær. Trinitariorum. damn. 345
Resurrectionem carnis iam factam esse, nec aliam corporũ expectandam. Hær. Alexandri Aetarij dam. 330
Resurrecturos omnes homines in sexu uirili, nullumq; esse post resurrectionem fœmineum sexum. Err. Armenorum dã. 332
In resurrectione corpora hominum rotunda, & orbicularis speciẽ excitabuntur. Err. Origenis damn. 331
Post resurrectionem homines futuros in uoluptate mundi. Hær. Cerinthi, & Chiliastarum dam. 331. & 354
Resurrectio mortuorum est impossibilis, quia mortuum non potest redire viuum, nec etiam per multa media, & si rediit, non redit idem numero. Err. Anthropitis damn. 331.

S

SAcerdotes omnes christianos esse, & æqualẽ habere potestatem nulla status, aut sexus differentia facta. Hær. Lutheri damn. 28. 29. 31. 74. & 123
Sacerdotes omnes pares esse, inter quosuis sacerdotes nullũ discrimen esse, etiam Episcopos. Hær. Aerij, quam suscitarunt Valdenses, damn. 73
Sacerdotem potiorem efficit non dignitas, sed uitæ meritum. Err. Hussitarum dam. 78. 125. & 147
Sacerdotes non debere esse cœlibes. Err. Lutheri damn. 152
Sacerdos est tantum, qui Euangelium prædicat, cæteri uerò quicunq; ut homo pius. Hær. eiusd. dam. 74
Sacerdotes rite, & legitimè secundum formam Ecclesiæ ordinatos, quibuslibet tamen criminibus præfocos, non posse conficere, uel conferre ecclesiastica sacramenta. Hær. Valdensiũ damn. 76
Sacerdotum malorum, aut impurorum sacramenta nulla esse. Hær. Donatistarum damn. ibid.
Sacerdotibus illis tantum concessa est potestas ligandi atque soluendi, qui uita, & doctrina pollent, sicut Apostoli. Err. Valdensium damn. ibid.
Sacerdotes quomodolibet criminosè uiuũt, sacerdotij polluũ potestatem, & sicut filij infideles sensuum infidelitate de sacramentis ecclesiæ, de claubus, de censuris. Err. Ioan. Huss. damn. ibid.
Sacerdotes, & alij Ecclesiæ ministri, qui non sunt suæ sectæ (aiunt Begardi) carent potestate tam ordinis, quàm iurisdictionis. Hær. Begard. damn. 74
Sacerdotes membra Satanæ esse. Err. Sectariorum damn. 76
Ad sacerdotium mulieres posse promoueri. Hær. Pepuzianorũ, & Lutheri damn. 157
Sacramentum nullum conferre gratiam, nec posse, quantumlibet ad eius susceptionẽ animam suam quis præparet. Hær. Armenorum damn. 68
Sacramenta tantum duo esse, Baptismum, & Cœnam. Hær. Calministarum: damn. 24
Sacramenta septem esse dixit Lutherus, dum concorditer rectè cum catholicis doceret. Ann. 1515. Vide infra. 24
Sacramentum unum tantum pronunciauit, dùm in sua captiuitate Babilonica caputuus ipse conscriberet. Ann. 1520. Vide ibidem
Sacramenta duo postea esse uoluit, cùm pernitiosissimè Catechismum, suum componeret Ann. 1522. Vide ibid.
Sacramenta tandem tria profitetur confessione ea sacrilega Augustana, quam Lutheri nomine obtulit Melanchton. Ann. 1530. Vide ibidem: ubi & (ultra suam ridiculosam inconstantiam) damnantur hæc, præter primum. I. sacramenta septem &c
Sacramenta Christi, & ecclesiæ non sunt uera, sed falsa, & decepta. Hær. Catharorum damn. 20
Sacrificium altaris meditinę op⁹ grau⁹ę Deo. Hær. Arnoldi dã. 308
Saluari posse quẽl bet in secta sua extra ecclesiam Cath. & Rom. Hær. quorundam innominatorum: damn. 443
Saluabuntur animę tam eorum, quos fideles uocamus, quã infidelium, & Apostolorum corpora æquè damnabuntur, atq; infidelium. Hær. Georgij Dauid, damn. 386. & 443
Saluari posse hominem uirtutibus propriis naturalibus, ut Cato, & Scipio saluati sunt. Hær. Zuinglij damn. 443
Sanctorum suffragia in cœlis regnantium non esse exprobranda. Hær. Publicanorum damn. 315
Sanctorum inuocationis fundamenta per optimos, & sanctos Patres iecit Sathan. Hær. Bezanitarum: damn. ibid.
Sanctis altaria dicata, & imagines thuri incarare ipsorumq; sanctorum inuocationes, idolatriam esse. Hær. Almarici damn. ibid.
Sancti in cœlo non audiunt orationes fidelium, nec uenerationes, quibus eos uenerantur, attendunt. Hær. Pauperum de Lugd. damn. 314
Sancti, non orant pro nobis, ideo non oportet implorare eorũ suffragia; quia absorpti gaudio cœlesti nobis nequeunt intendere, nec in aliqd aliud uacare. Hær. eorũd. dã 314. 315. & 316
Sancti nõ sunt in nium auxilio mundi. Hær. Vigilantij dã 315
Non sunt implorandæ auxilia B. Virginis, nec Angelorum nec sanctorum. Hær. Catharorum damn. ibid.
Sathanæ sacrificandum, ne fi nobis insectus sacrificijs placatus. Hær. Matthianorum damn. 20
Scismaticos fuisse Christus, Apostoli, omnes Angeli, & Beati. Hær. impiissima quorundam damn. 77
Scismaticum esse, perfectius est, quàm catholicum. Hær. eorund damn. ibid.
Nihil prorsus prodesse animæ, quòd corpus in loco sacro sepeliatur. Err. Valdensium dam. 310

Sepelire corpora humana q uacunq; tellure, suus locus sit facer sine quo nihil differre. Err. Pauperum, de Lugduno. damn. eiusdem
De sepultura non est curandum. Err. Trinitariorum. damn. eiusdem
Studia liberalia inuentuti christianæ esse interdicenda. Err. Iuliani Imper. Apost. 412. damn. 146
Subditos, ac populares homines posse ad libitum suum Dominum, ac per eandem delinquentes coercere. Error. Ioan. Vuiclef damn. 80
Subditos, ac populares homines iuste posse subtrahere tributa & obsequia, & Dominos à Sacerdotibus, cum eos peccatores esse conuenerint. Err. eiusd. damn. ibid.
Suffragia, orationes, eleemosinas, Missas, &c. nihil prodesse defunctis à suis pro illis facta. Hær. Aerij damn. 304

V

VAsa sacra Ecclesiæ diripienda mandauit Iulianus. Err. sacrilegum. damn. 153
Vestes sacras sperandas esse. Err. sacr. leg. Fausti Manichei damna. 169
Virginitatem non esse apud Deum maioris meriti, quàm coniugum. Hær. Iouiniani, & Helonij damn. 413. & 414
Virginitatis nullam gratiam reseruandam, nullum reseruandæ castitatis ordinem, promiscue omnia confundenda esse. Hær. eorund. damn. 413
Virgines pro Christi nomine pati stultum est, eo quòd voluptatis gaudia non gustent. Hær. Barbaræ Impetum. dam. 415
Virgines nudas in publico uerberibus afficiebat Balatus. Err. detestabilis. damn. 414
Virtus animum, & cultium uirtus est Libertinis, & Quintinistis Hær. Libertinorum, & Quint. nistarum. damn. 103
Vsurandum esse solum secundum rationem in lege domini. Hær. Dosithei. damn. 59
Vnctionem extremæ sacramentum non prodesse infirmis ad salutem corporis. Error quorundam. damn. 121. & 133
Vnctionis extremæ sacramentum nihil esse. Hær. Albanensium damn. 111. & 120
Vnctionem extremam non esse inter sacramenta Ecclesiæ computandam. Hær. Valdensium, & post Luther. damn. 111. & 112
Vnctionis extremæ sacramentum non fuisse à Deo institutum Hær. Hierarchitarum. damn. 113
Hodie oleo sacro ungimur laborantes, non ut consolemur, sed ut magis angremur. Err. Kraimi. damn. 121. & 114
Vnctionem extremam fuisse à Iacobo institutam. Err. quorundam. damn. 113
Vouere nihil posse Deo, nisi quod ab eo præceptum est. Hær. Caluinistarum. damn. 166
Vota hodie non valere nisi ad operum iactantiam, & præsumptionem. Hær. Luther. damn. 212
Vxor si nolit, Ancilla uenito. Erroneum, spurcissimumque dogma Lutheri. damn. 174
Vxori uni non debere uirum allegi, sed alias plures posse simul habere uxores ad augendam prolem. Hær. Dauidicorum. damn. 271
Vxores plures eodem tempore uni uiro habere licet. Hær. Polygamistarum. damn. 270
Vxorem ob solam fornicationem dimittendam. Propositio erronea, si tamen intelligatur de uinculo matrimonij. dam. 280
Vxores, nolunt Libertini, reddere debitum maritis non sua, sed ista. Err. Libertinorum. damn. 263. & 264.

FINIS.

INDEX MEMORABILIVM:

Numeri signant chartas.

A

ABCINDERE pedem & oculd eruete quid sit. 339
Absolutio Sacerdotis est ad instar actus iudicialis. 56
Absurdum magnum vitandum. 64
Abutens priuilegio, vel potestate sua quis sit. 171
Accessus ad terminum ex parte agentis est prior recessu a termino, ut illuminatio ex parte illuminantis est prior remotione tenebrarum. 24
Accessus ad terminum ex parte mobilis est naturaliter posterior recessu a termino. 24
A Christo sunt omnia sacramenta. 76
Actus pœnitentiæ duplex. 114
Actus peccati exterioris est duplex. 43
Actus quomodo sumitur in responsis. 43
Actio non est bona nisi cum prudentia fiat. 85
Addere affectionem affectio quid sit. 269
Additionum sacrarum librorum, quæ nam acceptentur ab ecclesia. 522
Additionis latinæ vulgatæ sanctus Tho. semper fuit propugnator. 185
Æternum hominis non est vita præsens, sed status præsentis vitæ. 17
Agens naturale quomodo differt ab agente per electionem. 515
Agens perfortam in eo existentem agit ad remouendum eo ctrarium. 24
Aliquis nunquam legitimatur & quare. 454
Aliud est instituere aliud promulgare. 42
Amat Deum magis & minus qui plus & minus odit peccatum. 24
Amari non potest a nobis Deus quantum est amabilis. 15
Amicitia concomitanter se habet ad perfectam beatitudinem. 21
Amicus malus sperat bonum ab amico quanto maior est amor. 43
Amor est prima animi affectio, & odij causa. 14
Amor quo nos amamus Deum non potest esse nimius. 15
Amor proprius truncatæ confessionis causa existit. 61
Amor est prima radix diuinorum beneficiorum. 103
Amoris immutio facit intentionem odij. 14
Annihilate proprie & improprie. 3
Annihilatio est in nihilum reductio. 4
Annihilatio peccati est contritio eius. 4
Animam humanam esse incorruptibilem quomodo intelligatur. 676
Animalia, plantæ minerales, & omnia mixta excepto homine in illa innouatione mundi non manebunt. 676
Anima an sit perfectior separata vel coniuncta. 510
Anima solum si esset beata diligeret tantum Deum actualiter & non proximum. 21
Anima vna, si esset beata, diligeret proximum radicaliter. 21
Animæ cui vocentur quandoque carnes. 678
Animæ beatæ quandoque fungent officium bonorum angelorum, & damnatæ quandoque dæmoniorum de mente S. Thom. 693
Animalis vitæ status non est totus in præsenti seculo. 17
Applicatio practicalis ad confessionem. 13
Apostoli petrus & Paulus Romæ martyrizati. 51
Apostoli tradiderunt nobis dogma grandi sanctos in cœlo existentes. 499
Aqua benedicta quantæ sit virtutis. 17
Arguere ab auctoritate negatiue quid sit. 269
Articulus necessitatis excluditur &c. 40
Actus diabolicus in Lutherо. 12
Attritio recedit, adueniente charitate a qua non potest infirmari. 5
Attritio eadem numero realiter etiam si remaneret adueniente charitate in voluntatem non fieret contritio. 5
Attritio disponit ad contritionem & nõ conuertitur in eam. 5
Attritio tendit ad contritionem tanquam via ad terminũ. 10
Attritio est principium contritionis. 10
Attritio debet esse de singulis peccatis recogitando cum amaritudine singula. 10
Attritio nec minus contritio est in damnatis. 21
Attritio est peccati dolor sine gratia Dei. 21
Attritio quæ dicitur imperfecta contritio, prouenit ex consideratione turpitudinis peccati uel ex pœnarum metu concipitur & disponit ad ueram contritionem. 14
Attritionis motus crebrius iteratus maxime disponit ad contritionem. 9
Attritionis motus frequentandus. 9
Attritus tamen potest fieri contritus. 5
Attritus est in via ad contritionem, maxime accedente confessionis auxilio explicantis mala pœnitentis. 4
Amoris augmentum sequitur augmentum odij. 14
Aurea debetur operi meritorio, ut ex radice charitatis procedit. 656
Aureola debetur operi meritorio, ut ex genere operis consideratur. 656
Aureola debetur perfectissimæ victoriæ quæ habetur de impugnatione exteriori. 666
Aureola debetur Martirio. 666
Aureola, nominatur superadditum præmium. 656
Aureola debetur prædicationi & doctrinæ. 669
Aureola non debetur Angelis. 672
Aureola debetur virginitati. 674
Aureola Martyrum simpliciter loquendo, inter omnes est potior. 675
Aureola proprie sumpta, & larga, quid sit. 675
Aureum notandum de frequentia confessionis debita. 69
Authoritas Papæ maxima &c. 173
Authoritas & consuetudo ecclesiæ quantæ sit dignitatis. 476

B

BAptisma quomodo sit vnum. 50
Baptismus non tollit peccati fomitem. 3
Baptismus remittit omne peccatum cum tota pœna. 21
Baptismi fructus est alius a fructu pœnitentiæ. 11
Beata virgo Maria fuit sine peccato veniali. 36
Beati qui erunt in patria, videbunt pœnas damnatorum. 641
Beati in gloria nullam compassionem ad damnatos habent neque habebunt. 645
Beati gaudebunt de pœnis impiorum per accidens ideft ratione alicuius adiuncti. 645
Beati sunt in gaudio & gaudium non est in illis iuxta illud intra in gaudium domini tui. 21
Beati non sunt capaces contritionis propter plenitudinem gaudij. 21
Beati & Deus dolent de peccatis nostris radicaliter non actualiter. 22
Beati si per impossibile dolerent de peccato, non haberent tamen actu contritionem. 22
Beatus Thomas præcipuus est amator B. Virginis suarumque prærogatiuarum defensor. 665
Beatus Petrus Apostolus de confessione, veritissima dixit. 32
Beatus Raimundus compilator Decret. ordinis Prædicatorum. 58
Beatitudo & dos realiter differunt. 639
Beatitudo sanctorum post resurrectionem augebitur. 659
Beatitudo æterna est plenitudo gaudij. 21
Benedictio igitur quantæ sit virtutis. 53
Beneficium absolutionis ab excommunicatione quando non sortiatur effectum. 136
Benedictus semper valet contra hostes fidei. 73
Bernardus sanctus de Papa pulchra dixit. 173
Bona opera intendit ecclesia excommunicato. 115
Bona nostra sunt Dei, & nostra diuersimode. 648
Bona voluntas in beatis non erit meritum, sed præmium: & mala voluntas in damnatis non erit demeritum sed pœna tantum. 692
Boni pastores debent flere populi peccata tanquam propria. 9

Universidad de Alcalá
Biblioteca

bonum nostrum, & habitam & habendum, & possibile habere, et nobis a Deo instituto Christi donatum. 671
Breuis modus & copiosus, ut responsalibus conclusionibus a sancto Doctore. 218

C

Capillus ex capite vestro non peribit, quomodo intelligatur. 587
Cauum ostia profuga, nefanda, & damnosa. 70
Canones sacræ scripturæ astendantur in pœnitentijs dandi secundum ecclesiasticam consuetudinem. 61
Carmina sibillina testimonium dant de resurrectione generali. 514
Castitatis votum pro ordinatione. 280
Castrari per disciplinam religionis, est seruare exlibatum. 250
Casus de infirmis pro confessarijs. 38
Casus conscientiæ de secretis. 83
Casus conscientiæ valde notabilis. 37
Casus memorandus pro conscientia. 257
Casus notabilis de eligendo confessore. 14
Calix de nitidissimis pro confess. 38
Casuum reseruatio cui sit. 60
Causa formalis est illa, quæ seipsa aliquid facit. 299
Causa est multorum malorum conscientia erronea. 81
Causæ controuersiæ, quomodo tractari debeant. 70
Cella Monacho, sicut aqua pisci necessaria. 349
Cenury ecclesiasticæ sunt medicinæ. 156
Cessante motu coeli cessabit omne alterans. 588
Cœlum a paradiso differat. 650
Cœli etiam dicuntur duo elementa. 511
Character interior, & exterior quid sit. 227
Character pro dedicatione quid sit. 228
Characteris impressio est ex vi sacramenti de iure diuino. 256
Charitas secundum rationem charitatis, nunquam cecidit. 63
Charitas præeminet operi, ita ut minora operans ex maiori charitate mereatur magis. 676
Charitas patriæ, an diplicentiam de offensa Dei excludat. 21
Charitas sola, facit opera Deo accepta. 98
Charitas non datur solum, cessanti a peccato, sed uere pœnitenti. 98
Charitas dicitur bona voluntas. 29
Charitas foras mittit timorem seruilem. 18
Charitas est causa contritionis. 18
Charitas causat in amico dolorem de offensa amici. 21
Charitas non causat dolorem de peccatorum in beatis non recipitur in illis. 21
Charitatem habere nemo scire potest, sine speciali reuelatione. 2
Charitatem non habet, qui bonam voluntatem non habet. 29
Charitatem debet intendere quicunque accedit ad confessionem. 45
Charitatis perfectio essentialis est beatitudini quo ad dilectionem Dei non proximi. 21
Charitati opus quale. 317
Charitati ordo est, quod principaliter debemus diligere Deum & secundo nos. 11
Charitati magis opponitur unum peccatum quam aliud.
Christus institutis pastores, & quomodo, & qua intentione. 141
Christus personaliter exercuit actus omnium ordinum. 251
Christus est spes nostra ad salutem. 76
Christus quare sanguinem. 99
Christus sine sacramento confessionis remittit peccata ex potestate excellentiæ. 31
Christus & si pro omnibus mortuus est, non omnes tamen beneficium mortis eius percipiunt sed hi solum, quibus meritum passionis eius communicatur. 1
Christus delectabat circa locum montis Oliueti, ad iudicandum. 600
Christus in primo aduentu apparuit in forma infirmitatis nostræ. 615
Christus in secundo aduentu, apparebit in forma humanitatis gloriosa. 613
Christus per suam passionem, dominium, & iudiciariam potestatem promeruit, non solum super homines, sed etiam super uniuersam creaturam. 612
Christo competit iudicare, secundum hoc quòd dominium super homines habet de quibus principaliter erit finale iudicium. 611
Christi mors quibus prosit. 61
Claues non habent laici. 99
Claues ecclesiæ sunt ad soluendum, datæ & ligandum. 42
Claues sacerdotum concedunntur ad ligandum & soluendum. 1
Clauis ecclesiæ quid sit. 1
Clerici ioculatores, guliardi, aut buffones quando ammittant priuilegia clericatus. 118
Clerici executores officij tabernarij, uel similium, necnon clerici degradati quomodo priuilegia clericatus amittant. 172
Clerici debent dignitatem suam agnoscere, & vbique seruare. 172
Clericalis corona, vnde ortum habuit. 271
Clericalis corona quando incæpit. 271
Clericalis corona quanti est facienda. 271
Circunstantiæ confessionis quæ. 44
Circunstantiæ peccatorum confitendæ quot sint numero, & quæ. 44
Circunstantiæ peccatorum sunt confitendæ. 33
Cognoscitur vultus pecoris dupliciter. 34
Commodum multiplex. 48
Comparatio facta in textu quomodo intelligatur. 188
Complacentia propriæ uoluntatis, est causa multorum malorum. 27
Comprehensio propria quid sit. 314
Comprehensio dupliciter sumitur. 637
Communio debet dari iustificatis vere & pœnitentibus de suis peccatis. 499
Conatus ad consequendam remissionem peccatorum uetaciter dictorum, in confessione ad quid pertineat. 58
Concilium Romani Pontificis quando incipiunt. 46
Concilium Tridentinum de confessione integra. 48
Concilium Tridentinum de circunstantijs. 33
Concilium Tridentinum de incertitudine gratiæ. 34
Concilium de beneficio passionis Christi. 26
Concilium de non accipiendo personas, in dandis pœnitentijs. 119
Concilium de impeccabilitate Christi. 61
Concilium pro sancto Tho. de confess. iudice. 115
Concilium Florentinum, de clauium significatione ac Petri. 96
Concilium de effectu pœnitentiæ & baptismi. 110
Concilium Tridentinum in omnibus se submittit sedi Apostolicæ. 11
Confessarius est agens instrumentale dupliciter. 40
Confessarius ut Christi minister, est maior peccatore. 136
Confessarius est iudex, confessio actus iudicialis & confessus reus. 36
Confessarij sunt iudices. 36
Confessio informis quæ sit. 37
Confessio quomodo præsupponit charitatem. 37
Confessio multiplicata quandoque totam pœnam tollit. 45
Confessio habitualis, quid sit. 30
Confessio quomodo conueniat innocenti. 44
Confessio veri, vt sic quid sit. 45
Confessio sacramentalis quid sit. 45
Confessio de quibus debeat fieri. 45
Confessio pertinet etiam ad alias virtutes. 45
Confessio facta laico, vnde habet quod sit sacramentalis. 46
Confessio debet fieri soli sacerdoti. 50
Confessio de peccatis in memoria habitis quomodo intelligatur. 50
Confessio non est grauis quare. 65
Confessio qualem ecclesia seruat. 66
Confessio spem salutis urbenit dupliciter. 66
Confessio cuius virtutis sit actus elicitiue. 76
Confessio venialium facta laico non sacramentum, sed quodam sacramentale est. 45
Confessio quomodo tollat pœnam æternam. 52
Confessio quomodo aperiat paradisum. 74
Confessio non sollit fomitem. 75
Confessio quot modis tribuat spem salutis. 75
Con- 76

Confessio quomodo & quantam tribulationem continet. 76
Confessio vnde habeat quod tribuat spem salutis. 77
Confessio de notis & occultis peccatis sacerdoti semper in primitiua Ecclesia fuit. 44
Confessio est actus uirtutis licet male fieri possit, deficientibus debitis circunstantijs. 44
Confessio in generali, ut confessio vetis est de iure naturæ, nam ad illam inclinat natura. 44
Confessio in speciali sacerdoti facta cum debitis circunstantijs, non est immediate de iure naturæ. 44
Confessio sacerdoti facta est de iure diuino, ad quam natura mediate inclinat. 44
Confessio non actualis sed habitualis conuenit innocenti, ut innocens est. 44
Confessio est de necessitate salutis quo ad actuale mortale peccatum. 19
Confessio facta solum Deo est qua quis formaliter recognoscit peccatum suum. 33
Confessio sacramentalis requirit recognitionem peccatorum & manifestationem eorum in specie cum suis necessarijs circunstantijs homini sacerdoti. 33
Confessio Deo facta quæ dicitur recognitio peccatorum est de iure naturali. 33
Confessio sacramentalis homini sacerdoti facta est de iure diuino. 33
Confessio in lege naturæ solum Deo fiebat. 33
Confessio in lege Moysi fiebat in genere. 33
Confessio in nouæ legis fit in specie. 33
Confessio necessaria ad salutem. 33
Confessio debet fieri est omnibus circunstantijs peccatorum, & aggrauando in infinitum mutant speciem quæ circunstantiæ sunt octo quæ sunt hæ, quis quid, ubi, quoties, per quos, cur, quomodo, & quando. 33
Confessio principaliter ordinatur necessario contra peccata mortalia, secundario uero ad bene esse contra uenialia. 36
Confessio requirit quod os cordi concordet, ut os accuset quod conscientia tenet. 37
Confessio pura aggregat consortio bonorum. 38
Confessio præmittenda communioni est de iure diuino & positiuo. 40
Confessio est de peccatis tantum propriis de quibus est contritio tantum. 8
Confessio est de iure positiuo diuino, non humano. 41
Confessio est per quam morbus latens spe uenix aperitur. 42
Confessio peccatorum debet fieri in specie, non in genere. 33
Confessio integra omnium peccatorum est de iure diuino. 34
Confessio licet ab ecclesia semel saltem in anno præcipiatur, non tamen est de iure positiuo, sed de iure diuino: ecclesia inflixit tempus confessionis. 54
Confessionem sacramentalem esse de iure diuino necessariam ad salutem, si quis negauerit, Anathema sit. 1
Confessionem sacramentalem negans, Anathema sit. 31
Confessionem integram omnium peccatorum, Dominus instituit. 33
Confessionem omnes tenentur subire ex mandato ecclesiæ. 35
Confessionem omnium peccatorum qualem ecclesia seruat negans, Anathema sit. 37
Confessionem debet præcedere præmeditatio peccatorum. 37
Confessionem puram presbyter inquirat ab infirmo cui quantitatem pœnæ non iniungat. 38
Confessionem soli sacerdoti quam semper obseruauit & obseruat ecclesia Christus instituit. 44
Confessionem omnes subire mandato ecclesiæ quomodo intelliguntur. 34
Confessionem puram sancta Synodus mereri docet. 38
Confessionem quam quisque frequentare. 69
Confessiones in lege naturæ & Moysi sunt diuersæ à nostra sacramentali. 33
Confessioni non omnes subduntur, sed obnoxij peccato mortali. 35
Confessioni debitæ circunstantiæ ut beneficiat, non sunt confessio sed aliquid extra substantiam confessionis. 44
Confessionis diffinitio duplex. 33
Confessionis substantia quid sit. 64
Confessionis iteratio quæ. 64
Confessor inducit ad contritionem declarando pœnitenti gratiam peccati. 72
Confitendi ritus quando incæpit. 32
Confitendi ritus inoleuit ab ecclesia inconabilis. 32
Confitens ad quid tenentur antequam confiteatur. 35
Confitens peccatum quod non fecit tenetur sibi reddere famã coram eodem confessario. 58
Confiteri nemo debet peccatum quod non fecit. 58
Confiteri non tenetur uenialia de iure diuino. 35
Confiteri debet uenialia de iure positiuo ex præcepto ecclesiæ si solum illa habet, quatenus ecclesia præcipit semel in anno vnumquemque se præsentare sacerdoti, quæ præsentatio absque conscientia peccati mortalis, pro confessione uenialium reputatur. 35
Confiteri debet quicunque semel in anno etiam si habeat solum venialia, ad euitandum scandalum contra præceptum ecclesiæ 36
Confiteri nullus potest licite, quod scit se non habere. 37
Confiteri debes omnia peccata sacerdoti, quia illa debes confiteri Christo. 37
Confiteri peccatum quod non fecit, quomodo est mendacium, & quomodo non. 38
Confiteri debes peccata omnia, quorum conscientiam habes. 39
Confiteri actualiter statim nõ tenetur per se homo habito proposito confitendi. 39
Confiteri statim actualiter tenetur ille per accidens, cui conscientia dictat sub peccato mortali debere confiteri, licet sit erronea talis conscientia. 39
Confiteri quis per se statim tenetur imminente mortis periculo. 39
Confiteri debes de peccato mortali toties, quoties vis communicare. 40
Confiteri peccatum quod non fecit accidit dupliciter. 58
Confiteri alteri inuito parocho, an quis possit ex licentia superioris. 38
Confiteri tenetur quicunque toties, quoties ad eucharistiam accedit. 25
Confiteri uerum in iudicio quando quis recte a iudice interrogatur est de iure naturali. 33
Confiteri modo peccata in genere esset obseruare legem veterem. 31
Confiteri debemus iurisdictionem habenti. 68
Congruum est, ut omnes homines in iudicio congregentur. 606
Congruentia quæ in rebus inueniendis inuenitur. 545
Coniuges quandoque ad continentiam perpetuam tenentur. 414
Coniuges sunt in periculo naufragium. 419
Conscientiæ singulorum, erunt quasi libri continentes res gestas, ex quibus iudicium procedet. 591
Conscientia etiam erronea ligat. 421
Consensus tuus directus, uel indirectus facit quod aliena peccata sint tua. 9
Consensus in aliena peccata duplex, affirmatiuus & negatiuus. 9
Consentit peccatis subditorum, qui non prohibet illa. 9
Consilium bonum pro malefactis. 336
Consilium saluberrimum. 56
Continentiæ nomen, vnde. 600
Continentiæ magis respondet fructus, quam alij virtuti. 600
Conteri debet de omni peccato actuali. 7
Conteri significat proprie solidum in se reduci per actiones ad partes minimas. 6
Conteri debemus ex eo quod omisimus virtutem. 6
Contra calumniatores rituum ecclesiasticorum. 335
Contra hæreticos de Antichristo loquentes falsa. 565
Contra hæreticorum pessimam libertatem. 312
Contra concubinarios. 408
Contra errores de existentibus in purgatorio. 485
Contra hæreticos de confessione paralogizantes. 136
Contra hæreticos non distinguentes. 12
Contriti debita dispositio. 13
Contritio charitas enitatiue est finita sed obiectiue, ut tendit in Deum est infinita quoniam Deus infinitus est. 27
Contritio non est de aliena peccatis, ut aliena sunt, sed de alienis per malum exemplum, uel per inductionem, vel alio modo, quæ ut ita sunt propria est contritio. 8
Contritio potest mereri non solum culpæ remissionem, uerũ & absolutionem ab omni pœna. 25
Contritio sensitiua ordinatur ad contritionem rationalem, ut ad finem suum. 25

Universidad de Deusto
Biblioteca

Contritio sufficiens ad delendum culpam, certitudinaliter non scitur. 26
Contritio non quantum ad intensionem uel extensionem doloris, præcise, sed quantum ad charitatem qua informatus totam amittet pœnam. 26
Contritio quandoque tollit pœnam temporalem totam. 17
Contritio dicitur parua, minor uel æquima in comparationem ad alteri contritionis per comparationem ad propriorum peccatorum grauitatem. 28
Contritio quæcunque etiam parua dummodo sit informata charitate, sufficit ad delendum quodcunque magnum peccatum. 28
Contritio magis facit dolorem de peccato maiori quàm de minori, & hic prouenit ordo ex charitate. 28
Contritio & satisfactio, an sint quandoque sine charitate. 63
Contritio quomodo agat naturaliter, & supernaturaliter. 23
Contritio propriè loquendo non est de peccato originali. 6
Contritio non est in pœnitente præcedente baptismum. 7
Contritio apponitur peccatis quatenus eliguntur a uoluntate. 7
Contritio apponitur peccato quatenus dicit auersionem a Deo aduersionem aeternabili bono, non quatenus dicit conuersionem ad commutabile bonum. 7
Contritio debet esse de peccato facto per ignorantiam, non totaliter affectum uoluntarium. 7
Contritio tollit peccata super quæ cadit siue mortalia siue venialia. 8
Contritio non est de peccatis futuris, sed magis cautio. 8
Contritio falsa non est virtuosa quæ non habet propositum existendi peccatum in futurum. 8
Contritio charitate informata a Deo solo datur, non assumitur a nobis. 1
Contritio secundum proprietatem nominis non significat virtutis actum, sed potius quandam passionem corporalem. 4
Contritio significans annihilationem voluntatis qua commissum est peccatum, est actus meritu, & actus virtutis pœnitentiæ. 4
Contritio peccati est annihilatio eius. 4
Contritio est dolor uoluntatis, non dolor sensitiuus. 4
Contritio dicitur a terendo sic quod teratur res in partes minimas, & dicitur a terendo sic quod teratur res in partes grossas. 4
Contritio pars sacramenti est displicentia de peccato uoluntaria. 4
Contritio per similitudinem dicitur peccatorum displicentia. 6
Contritio propriè dicitur in materialibus. 6
Contritio de malis pœnæ non potest esse sed dolor. 6
Contritio habet diuersas diffinitiones secundum diuersa in contritione considerata. 8
Contritio aliter diffinitur secundum actum, aliter secundum modum agendi, aliter secundum principium, aliter secundum effectum. 8
Contritio est dolor pro peccatis assumptus cum proposito confitendi & satisfaciendi, qui dolor est substantia actus contritionis. 1
Contritio una consistit in dolore peccatorum propter Deum, & non in dolore peccatorum propter pœnas emergentes a peccatis. 1
Contritio est etiam dolor peccatorum præteritorum detestandorum in qualibet specie & in quocunque tempore. 1
Contritio non sufficeret ad remissionem peccati, nisi fides passionis Christi & propositum partis pandi ipsum subijciendo se confessioni, seu claui bus ecclesiæ simul adesset. 1
Contritio est triplex, prima cum proposito confitendi tempore suo, secunda cum cogitatione cõfessionis salutis necessariæ, tertia sine cogitatione confitendi tempore suo. 1
Contritio cum proposito satisfaciendi pro parte peccatorum & non plene, non sufficit ad remissionem peccatorum. 2
Contritio contemnit peccatum & occasionem eius. 2
Contritio secundum Gregorium est humilitas mentis cum lacrimis, veniens ex recordatione peccati & timore iudicij, speadiuncta. 2
Contritio lacrimas includit. 2
Contritio oritur (de mente concilij) ex pœnarum recta. 2
Contritio charitate informata peccata remittit. 3
Contritio tollit peccatum, nõ peccati similem sine inclinationem. 3
Contritio quomodo oritur, quæ prius informis est, ex timore solo post media ge & charitate formatur.
Contritio cordis est ad quam pertinet, vt doleat de peccato cõmisso cum proposito non peccandi de cætero. 1
Contritio animi dolor ac detestatio est de peccato commisso cum proposito non peccandi de cætero. 1
Contritio imperfecta, scilicet attritio quid faciat. 1
Contritio recogitans annos in amaritudine. 1
Contritio concipitur ex turpitudine peccati consideratione vel ex gehennæ & pœnarum metu. 1
Contritio informis idest sine charitate non remittit peccatum, licet disponat ad eius remissionem. 1
Contritio non est de peccatis futuris. 6
Contritio debet esse de omni peccato actuali. 8
Contritio sufficiens ad delendum culpam non scitur certitudinaliter. 26
Contritio quandoque tollit totam pœnam, & satisfactionem non pro pœna æterna sed pro pœna temporali. 17
Contritio satisfacit & meretur. 11
Contritio ut sacramenti pars & actus virtutis remittit peccatum. 25
Contritio ut sacramento pars remittit peccatum instrumentaliter, ut virtus, materialiter. 24
Contritio agit naturaliter, & supernaturaliter. 23
Contritio naturaliter odit peccatum & sic est attritio non sine tamen motione Dei mouentis liberum arbitrium ad odiendum peccatum. 23
Contritio supernaturaliter remittit peccatum, liberat ab æterna pœna, & si est instrumentum Dei quo remittit peccatum, sic est uerum contritio, informata gratia. 25
Contritio habet duas actiones, naturalem qua odit peccatum, & supernaturalem qua instrumentaliter a Deo remittit peccatum pœnitens. 25
Contritio habet duas actiones, quia duas habet formas: naturalem qua non remittit peccatum, & supernaturalem inhærentem: pura gratiam qua remittit peccatum. 24
Contritio præcedit & subsequitur defectionem diuersimode. 24
Contritio & actualis peccati confessio ij ræ requiritur ad sumendum eucharistiam. 24
Contritio sine confessione remittebat culpam quo ad Deum, vsque ad tempus diui Thomæ, sed postea ecclesia decreuit toties confiteri quoties debebat sumi sacramentum eucharistiæ. 24
Contritio post tempus diui Thomæ non remittit culpam apud Deum sine confessione uel in re uel in uoto ex præcepto ecclesiæ. 24
Contritio debet esse in eo subiecto numeraliter in quo præcessit duritiem. 24
Contritio non est de peccatis alienis sed dolor. 9
Contritio est de peccatis proprijs actione commissis, de alienis est dolor affectu compatiendi. 9
Contritio est de peccatis proprijs tãtum, quoniam de proprijs tantum est confessio. 9
Contritio est etiam de alienis peccatis ut propria sunt, non ut aliena. 9
Contritio quo ad principium est de singulis peccatis in memoria retentis, quo ad terminum sufficit una communis de omnibus. 9
Contritio paratur nobis per collectionem discussionem numerationem & cogitationem fœditatis peccatorum, nostrorum. 11
Contritio est gaudium de dolore peccati. 12
Contritio quomodo inducenda est pœnitenti a confessore. 13
Contritio est maior dolor alijs ut scripturæ testantur. 15
Contritio quo ad dolorem sensibilem potest esse nimia. 14
Contritio est gloria Dei, sicut peccatum est ignominia eius. 15
Contritio nimia sensus inducit corruptionem subiecti. 15
Contritio in ratione, singulis peccatis respondens, debet esse maior de grauiori quàm de minori. 15
Contritio tanta non semper est in sensu quanta eligitur a ratione. 16
Contritio maior de peccato maiori debet esse, & minor de minori. 16
Contritio monet in mulieribus sensum ad fletum facilius quàm in uiris. 16
Contritio in uno est maior de peccato minori quàm in alio de maiori. 16
Contritio recuperat virtualiter tempus in peccato perditum. 17
Contritio quo ad dolorem semper in hac uita manet non quo ad pudorem. 18
Contritio semper durat, sed non satisfactio. 18

Contritio peccatorum continua est exped ent. 19
Contritionem esse maiorẽ de uno peccato quàm de alio, manifestant facæ scripturæ. 16
Contritionem in parte sensitiua quinquenimiam, & in ratione non, testantur sacræ scripturæ. 15
Contritionẽ post hanc uitã nõ dari, r estant sacræ scripturæ. 21
Contritionem continuam de peccato declarat Dauid dicens peccatum meum contra me est semper 20
Contritionem in patria beati non possunt habere 20
Contritionem non habent damnati quia carent gratia forma contritionis. 21
Contritionem quomodo habent, uel non habent existentes in purgatorio. 21
Contritionem sancta synodus declarat cessationem à peccato & uitæ nouæ inchoationem, & ueteris odium continere. 2
Contritionem ueram habere nemo scit certe nisi reuelatione diuina. 28
Contritione rationis fit recompensatio per redundantiam ad exteriora membra corporis per quæ quis peccauit. 26
Contritionẽ iuuat frequens recordatio nouissimorum & passionis domini nostri. 4
Contritioni est necessaria satisfactio quæ imponitur pœnitenti à confessario. 1
Contritioni cohærent pœnitentia & satisfactio. 1
Contritioni non sunt necessariæ lachrimæ externæ simpliciter. 2
Contritioni sunt necessariæ lachrimæ internæ quæ sunt displicentia peccatorum. 2
Contritioni est necessaria peccatorum recordatio, & cognitio. 2
Contritionis motus assimilatur pluribus guttis lapidem durũ cauantibus. 6
Contritionis principium est attritio, terminus est charitas. 10
Contritionis quantitas commensuratur quantitati delictorum, videlicet tanta debet esse quantitas contritionis quanta fuit grauitas peccati secundum circumstantias etiam peccati. 10
Contritionis dolor in uoluntate existens peccati, ut est offensa Dei, excedit omnes alios dolores. 11
Contritionis radix ex parte nostra est cognitio peccati 11
Contritionis modus insinuatur contra Lutherum. 12
Contritionis alius modus utilis pro pœnitente. 12
Contritionis dolor in ratione de peccato ut est Dei offensa, nõ potest esse nimis magnus. 14
Contritionis dolor sensibilis, ut est a charitate non est nimius, sed ut est ab imprudentia. 14
Contritionis tempus quo ad rationem & sensum est totius peregrinationis uitæ status. 17
Contritionis dolor nimius in sensu sed non in ratione ducit ad pusillanimitatem, uel ad desperationem, uel ad similia uitia. 20
Contritionis dolor habet gaudium. 20
Contritionis uerè accepto pro falsa, conscientiam nimis scrupulosam facit. 1
Contritionis actus secũdum quod cadit sub libero arbitrio est contingens futurum. 8
Contritionis ultima motio, quomodo agat, in ui omnium dispositionum præcedentium. 9
Contritionis quantitas, correspondere debet mensuræ delictorum. 10
Contritionis circumstantiæ quæ & quantę. 10
Contritionis principium, & terminus quid sit. 10
Contritionis obiectum est duritiei propriæ uoluntatis. 7
Contritionis essentia est displicentia uoluntaria de peccato. 4
Contritionis causæ bonæ sunt recogitatio fœditatum peccatorum, pudor, fœditas peccatorum, timor iudicij, consideratio bonj amissi, & spes uenię gratiæ & gloriæ. 4
Contritionis causa qui tollit, arcet ab omni bono hominem. 4
Contritus homo si esset certus, quòd sua contritio dimisisset pœnam tenetur confiteri de præcepto, ut adimpleat capitonis utriusque sexus. 5
Contritus differt ab attrito. 4
Contritus dolet de præterito, & propositum habet non peccandi de cætero. 4
Contritus gaudet se dolere de peccato. 12
Contritus de peccato mortali tenetur tripliciter confiteri ex præcepto ecclesiæ, ratione incertitudinis contritionis, & ratione ordinis ad confessionem, uera enim contritio ordinatur ad confessionem & qui uere contritus est habet propositum confitendi. 26
Contritus dolet de peccatis super omne doloro sum. 2
Contritus debet uelle in generali quamcunque pœnam etiam infernj pati, magis quam peccatum, quia peccatum est contra Deum, sed pati contra se. 2
Contritus non tenetur eligere pœnam in speciali magis quàm peccare, licet teneatur in generali. 8
Continentiæ magis respondet fructus, quàm alij uirtuti. 660
Conuenies est ut Christus secundum humanam naturæ illi iudicio præsideat. 611
Conscientiæ singulorum, erunt quasi libri continentes res gestas, ex quibus iudicium procedet. 591
Copula coniugalis quid sit. 299
Copora sanctorum quomodo sint spiritualia. 569
Corpora damnatorum erunt incorruptibilia ratione diuinæ iustitiæ. 588
Corpora gloriosa licet quodammodo patiantur passione perfectiua, non tamen passibilia erunt. 590
Corpora gloriosa, quare dicuntur spiritualia. 567
Corporis gloriosi subtilitas. 48
Corpus Christi duplex. 46
Corpus Christi, quod est ecclesia, cuius dignitatis sit. 46
Culpa quando remittatur, uel non remittatur contrito. 24
Culpa non ostitur nisi ex nobis. 158
Congruum, ultra quòd necessarium, est ut omnes homines in iudicio congregentur. 608

D

Debitum quomodo fiat liberum. 88
Debitum quomodo fiat gratuitum. 89
Damnati dolent de peccatis, non ut sunt offensa Dei, sed ut pro eis puniuntur. 27
Damnati desiderant non esse, & quare. 689
Damnati de omnibus dolebunt. 690
Deceptio dubitantium de ueritate immortalitatis animæ secũdum Aristo. unde sit. 114
De circulatione diffinitionum. 302
Decenter cognitio huius mundi, soli Deo reseruatur. 598
De omnibus donis homo sibi datus a Deo rediturus est ei rationem. 595
Dæmones post diem iudicij torquebunt damnatos. 606
Declaratio notabilis pro causa instrumentali. 23
Delectationes promissæ electis (quas edere bibere super mensam Christi, & similia) intelligi debent spirituales. 681
Decreta notabilissima matrimonij clandestini prohibitoria, &c. 280
De cruce dignitate 88
De gratitudine & debito pulsu 88
De iudicio & de gehenna. 195
De mutatione consilij humani 295
De nullo desperandum
De pœnitentia publica, eiusque utilitate. 194
De peccatis uenialibus dicta pulchra 37
De prælatis r. Contra hæreticos. 141
De primatu Petri in utraque potestate 159
De quot quàlibet peccatorum remotionibus teneamur Deo. 114
De sancto Petro Martire. 35
Descendunt uel ascendunt Anim. &c. 417
Descriptio pœnitentiæ elegans. 47
Descriptio ordinis sacri. 233
Destruere facilius est quàm construere. 30
Deus potest in momento quibuscunque subuenire, in salutem. 58
Deus non potest sine gaudio uideri. 615
Deus communicat creaturis, & operari & cognoscere: sed in unoquo aliquid sibi reseruat. 598
Deus nullo modo potest uideri nisi corporali, aut aliquo alio sensu sentiri sicut per sensibile, neque hic, neque in patria. 638
Deus confundit hæreticos hæreticis ipsis. 218
Deus semper in omni opere suo uerax est 71
Deus uult multa fieri, non tamen absque medijs. 501
Deus sua gratia semel iustificatos non deseret nisi prius deseratur ab eis. 157
Diffinitio synodica charitatis. 19
Diffinitio scandali clara. 255
Diffinitio indulgentiarum. 177
Diffinitio sacramenti ordinis. 218
Diffinitio sacerdotis proprie dicti. 245

Universidad de Sevilla Biblioteca

Peccatum mortale est cõmunicare sine precedenti confessione quando copia adest confessoris. 40
Peccatum est magis horribile quàm mors, & ideo magis fugiendum quàm mors. 13
Peccatum retardat cursum uiæ nostræ in Deum. 17
Peccatum ubi abundauit, licet abundauerit gratia, non tamen est causa gratiæ, sed impedimentum. 18
Peccatum uere qui detestatur & odit debet illius etiam occasionem uitare. 1
Peccatum mortale debet uitari super omne uitabile. 2
Peccatum in uoluntate integritatem peccatis importat quæ duritiæ dicitur. 6
Peccatum originale, dicitur originale, quia causatur ex origine, sicut actuale ab actu uoluntatis. 6
Peccatum originale, dicitur peccatum naturæ, 6
Peccatum Adæ participatur ex commixtione seminali, uiri cum fœmina, 6
Peccatum originale est commune & proprium. 6
Peccatum originale contrahitur ex origine naturæ uitiatæ in Adam. 6
Peccatum originale in Adam non dicebatur originale sed personale. 7
Peccatum omne actuale deletur per contritionem. 7
Peccatum formaliter consistit in auersione ab incommutabili bono, quod si non haberet auersionem illam non esset peccatum, per solam conuersionem ad commutabile bonum. 7
Peccatum factum per ignorantiam non totaliter auferunt uoluntarium, debet tolli per contritionem. 7
Peccatum commissum in plus est quam peccatum commissionis. 8
Peccatum commissum dicitur ad differentiam peccati originalis, quod non committitur, sed contrahitur. 8
Peccatum unum magis opponitur charitati quam aliud. 28
Peccatum Adæ fuit originale, quomodo sit unum uel plura. 6
Peccatum à Deo non remitti sine tota pœna falsum est. 27
Peccatum immediate remittitur à Deo per contritionem, & mediate per ecclesiam. 24
Peccatum publice factum notum est, sed latet confessorem ut iudicem. 43
Peccatum publicum, est notum quoad actum exteriorem non quo ad interiorem. 43
Peccatum commissum quomodo noceat semper. 43
Periculum, idem mortis consideratur dupliciter. 17
Perjurium est contra ius naturale. 224
Permixtio uti plex. 253
Per separari à sacramento ecclesiæ quid significat textus. 409
Persona in ritus quid sit. 31
Persona & natura, per quid individui quid sit. 164
Petri prædicatio de omnibus utilissima. 482
Petrus Apostolorum tenet primum locum inter Apostolos. 106
Petrus est caput sacerdotij, quomodo. 145
Petrus martir de Verona prædicatorum ordinis ab hæreticis manichæis occisus. 75
Plus & minus, superfluum & diminutum quid significant. 45
Pœna finita, simul & infinita peccato simul. 19
Pœna purgatorij quomodo exhauriri possit. 27
Pœna iusta est etiam sine culpa. 73
Pœna purgatorij quomodo fiat nobis proportionata. 267
Pœna temporalis remanet post iustificationem in pœnitente. 71
Pœna temporalis quandoque tota remouetur à pœnitente post iustificationem. 33
Pœna satisfactionis à confessore inflicta ut pœna non sufficit ad expiandum peccati pœnam, sed ut sacramentalis, & ut pars sacramenti sufficit. 31
Pœna ultrò à pœnitente assumpta potest intantum augeri, ut sufficiat ad expiandum pœnam peccato debitam. 31
Pœna quam sibi pœnitens infligit & à confessore inflicta in ratione pœnæ, erit tamen minor quo ad utrumque sacramenti: nam illa à confessore inflicta est sacramentalis, hæc à pœnitente ultrò assumpta non est sacramentalis. 31
Pœna temporalis post culpæ remissionem aut in toto aut in parte remouetur erubescentia bona, uirtute clauium, & satisfactione. 31
Pœna dicis simpliciter diminutionem uoluntatis 10
Pœna temporalis remanet post iustificationis in pœnitente. 27.
Pœna non tota semper remittitur à Deo cum culpa. 6
Pœnam totam semper à Deo remitti cum culpa si quis dixerit Anathema sit. 42
Pœnitens dolet de peccato, & gaudet non de peccato, sed de Deo. 20
Pœnitens de peccato suo dolens, de ipso suo dolore gaudet. 28
Pœnitens dolet de peccato dupliciter respectu Dei de quo gaudet, antecedenter quoniam eius amore contritur, & subsequenter quoniam lachrimis gurgitat ad uultum Dei. 20
Pœnitentem astruantur scripturæ sacræ continue dolere de peccato. 20
Pœnitent debet prius examinare conscientiam, suam ante confessionem. 20
Pœnitentia perpetua debet esse tota uita Christi aqua 18
Pœnitentia uirtus est pars pœnitentiæ sacramenti, quæ dicitur contritio. 4
Pœnitentia sacramentum habet tres partes, contritionem confessi, confessionem, & satisfactionem. 4
Pœnitentia non est pensanda quantitate temporis sed ardore mentis. 15
Pœnitentia non in multitudine annorum, sed in contritione cordis extimatur. 15
Pœnitentia debet esse secundum quantitatem delicti. 18
Pœnitentia secundum differentiam peccatorum debet imponi. 18
Pœnitentia continua est nobis necessaria. 20
Pœnitentia multiplex. 20
Pœnitentia uera, uidetur in multis quæ non est. 127
Pœnitentia quando habet quod sit sacramentum. 47
Pœnitentia in quantum est uirtus quid sit. 47
Pœnitentia præter alia sacramenta aliquid requirit indelebile, uis dictionem. 14
Pœnitentia qualiter pensanda. 15
Pœnitentia quomodo sit imponenda. 17
Pœnitentia uirtus quomodo sit ecclesiæ ecclesiæ confessionis. 46
Pœnitentia continet quæ primas ordinetur. 58
Pœnitent æ taxatis quid attendere debeat. 61
Pœnitentiæ inundæ multitudo magna. 330
Pœnitentiæ sacramentum est lapis post baptismum necessarius ad salutem, & nondum regenerati baptismus. 1
Pœnitentiæ sacramentum non est forum ire. 1
Pœnitentiæ est dolere & detestari peccatum præteritum. 4
Pœnitentiæ sacramentum est secunda tabula post naufragid. 32
Pœnitentiæ sacramentum est tam necessarium quàm impossibile baptismum iterari. 32
Pœnitentiæ sacramentum requirit confessionem peccatorum in specie non in genere. 55
Pœnitentiæ sacramentum sunt Dominus instituit quando post resurrectionem dixit apostolis, accipite spiritum Sanctum; quorum remiseritis &c. 30
Potestatem dedit ei iudicium facere &c. pulchre exponitur. 63
Potestas animæ glorificatæ super corpus mundi. 185
Potestate remota, remouetur actus, homo odibilis etiam mortaliter. 1
Præceptum de matrimonio quomodo intelligatur. 283
Præceptum ecclesiæ de confessione ante quamlibet communionem. 24
Prælati non amittunt potestatem 140
Præmium essentiale, metaphorice dicitur corona uel aureola. 656
Præmium essentiale & accidentale quid sint. 480
Præmium essentiale par est in Ioanne Zacharia & Abraam qui filios genuerunt, licet secundum accidentale. 74
Præsbiter à pœnitentiam abnegauerit, reus erit animarum. 98
Præsentia Deo sunt omnia, quomodo intelligitur. 636
Præsulis nomine intelligitur S. Iudicium Papa. 210
Præsumptio quid sit. 243
Præsumptuosum nouandum. 69
Præsumptuosum meretur amittere, qui permissa sibi abutitur potestate. 69
Probitas maior. 160
Pro medicis parti ad maiores requiruntur quàm ad minores. 144
Promissiones diuinæ [illegible] tribus, & confessoribus notandum. 130
[illegible] conditionaliter, flamen [illegible] aeterna, alicui facæ intelligantur
Propositi indebita æquanimi[illegible] universali. 3
Proprius sacerdos, uel ordinarius & [illegible] attingantes. 63
Prudentia est auriga uirtutum. 48
Prudentia medicinalis quæ. 247
Prudentia in actibus & passionibus. 218
Prudentia quæ est auriga uirtutum, moderatur ordinem peccatorum in genere. 85
Prudentiæ motus est in omnibus ultimibus moralibus. 19
Pudor pro parte satisfactionis. 18
Puer qui est homo paruus ita essentialiter est homo, sicut homo uir. 32
Puer iustus iustificatus remotaliter tantum pro impio. 57
Puer iustificatus remotaliter tantum pro impio. 217

QVÆ

Q

QVÆ excommunicatio spiret cum auctore suo, & quæ non. 155
Qualis contritio requiratur ad absolutionem à peccatis. 122
Qualis ueritas requiratur in confessione. 38
Quam bonus sit Deus in ligando &c. 111
Quando punitur quis data causa quamuis non culpa. 319
Quantum unus dicere quicquid boni feceris. 73
Quantum ualeat ly dico ubi sub sigillo confessionis hoc. 83
Quantus amor debet esse erga Deum, tantum & odium contra eius offensam. 14
Quare sacerdotium Christi dicatur spirituale regnum. 234
Quare se debet homo manifestare confessario. 33
Quare confiteri peccatum speciale nunc oporteat. 33
Quare aliqua sacramenta cum sui materia reiterantur. 225
Quilibet, in iudicio finali cognoscet peccata sua quæ fecit. 591
Qui est extra ecclesiam nec ligare, nec soluere potest. 141
Quid sit esse incarnum Christi. 146
Quid est, solum Petrum habere claues. 51
Quid ad grauitatem peccatorum cognoscendam considerandum. 62
Quid sit esse præsumptuosum, & quid præsumptio. 241
Quid nominis character is. 61
Quis sit similis Iudæ 273
Quis dicatur meus cadens in constantem uirum. 313
Quomodo intelligatur Sabbata sanctifices. 424
Quomodo charitas augeatur ex distributione. 493
Quomodo ei, qui subest legi, licet præter uerba legis agere 19
Quomodo unum peccatũ innumera fere pariat, & deteriora. 65
Quomodo possunt aliqui prælatæ contra ecclesiam. 122
Quo benedictione hæreticorũ uertantur in maledictionem. 161
Quomodo mereatur quis præmium à Deo. 549
Quomodo intelligatur illud non est impossibile apud Deum omne uerbum. 574
Quomodo defendenda sit fama. 334
Quotidie multum ponderanda cum timore conclusio hęc: Nihil enim damnatis, quod non sit materia & causa tristitiæ, nec aliquid quod non possit ad lætitiam pertinere. 693

R

RADIX erroneum. 139
Ratio immutabilis omnino, tanquam scutum inexpugnabilis catholicorum. 476
Ratio naturalis quid facit respectu supernaturalium. 124
Ratio naturalis ut sic, nunquã cõtrariatur supernaturalib. 175
Reconciliatio duplex, Deo & ecclesiæ, quomodo utraque necessaria. 50
Recordatio frequens nouissimorum, & passionis domini nostri mouet ad contritionem. 4
Regula iuris de consequentis 482
Regula uniuersalis pro more S. Thomæ intelligendo. 68
Regula uniuersalis de decretis ecclesiasticis. 32
Regula ualeat ad multa. 118
Regula pro more S. Doct. intelligendo. 321
Regula uniuersalis pro utilitate repetitionum. 256
Regula pro sanctorum factis. 417
Regula utilissima & salubertima pro filijs S. Ecclesiæ. 200
Regulæ iuris duę, de eadem re unitate. 305
Remuneratio seruorũ Dei indebibilis monstratur exercitationibus. 118
Repetit o cum causa quandoque laudabilis est. 37
Reseruatio casuum quid sit. 146
Restituere tenetur qui aufert rem iniuste, consilians, mandans consentiens, palpans, recipiens, participans, mutuat. 2
Resurrectio Christi quomodo sit causa nra resurrectionis. 525
Resurrectio aliorum dempta, illa resurrectio Christi est causa resurrectionis nostræ. 530
Resurrectionis omnium efficacissimum fundamentum. 521
Resurrectionis ratio, sumitur ex natura speciei. 521
Romana ecclesia est omnium ecclesiarũ mater & magistra. 51
Romana ecclesia a domino solo est omnibus prælata. 51

S

SACERDOS debet esse discretus & cautus 57
Sacerdos nullius unquam aut gratia aut odio alicuius pretium sit secum iudicet quod in canonibus sacris inuenit. 63
Sacerdos quia minister est sacramenti, ita ne sacramentum confessionis non potest remittere peccata. 31
Sacerdos debet flere populi peccata tanquam propria, nõ actione, sed affectu compatiendi. 9
Sacerdos iudices sedm sacras scripturas & sacros canones. 15
Sacerdos simplex ordines conferre non potest. 219
Sacerdos proprius uniuersaliter loquendo pluribus modis dicitur. 54
Sacerdos sciens aliquem excommunicatum tantum per uiam confessionis an possit à cõmunione cui se ingerit arcere. 86
Sacerdos proprius quis sit. 54
Sacerdotem in peccato existentem an liceat inducere ad conferendum sacramenta. 142
Sacerdotes propij tres. 16
Sacerdotes quorum ordinario a S. Romana Ecclesia non dependet sacerdotes non sunt. 16
Sacerdotes sunt uicarij Christi & præsides ad quos omnia mortalia crimina deferuntur. 33
Sacerdotes propij plures possunt esse irregulares. 57
Sacerdotiũ ecclesiasticũ totũ dependet à Petro & sede eius. 170
Sacerdotum genera quotuplex. 75
Sacramenta nouæ legis sunt de necessitate salutis. 29
Sacramenta omnia nouæ legis fuerunt a Christo domino instituta. 29
Sacramenta operantur remissionem peccatorũ instituliter. 25
Sacramenta nouæ legis non sunt plus nec minus quã septẽ. 42
Sacramenta uetera quia conferebãt gratiã solũ ex opere operantis, ideo solum uitam illi patres habebant, non abundantius tamen habebant. 33
Sacramenta nouæ legis, aliquid plus requirunt in suscipiente quam uetera. 33
Sacramenta nouæ legis sunt de diuina institutione. 42
Sacramenta non sunt de iure naturali, sed diuino. 32
Sacramenta sunt super ius naturale siue super rationem naturalem, non contra. 32
Sacramenta sunt proportionata fidei & perfectiõi rõnẽ naturalẽ sicut fides, & ideo nõ sunt cõtra rõnẽ naturalẽ sed supra. 32
Sacramenta nouæ legis quia conferunt gratiam ex opere operantis & operato, ideo non solum uitam habemus sed abundantius habemus. 33
Sacramẽti uoto qđ cõplectitur cõtritio diminitur tota pœna. 27
Sacramenti necessitas accipitur duobus modis. 81
Sacramentum sacramentale quid sit. 52
Sacramentum pœnitentiæ est lapis necessariũ ad salutem. 29
Sacramentum nullum debet suscipi in peccato mortali. 24
Sacramentum & lex debent seinuicem respondere. 33
Sacramentale quodlibet qũo excitet feruorem charitatis. 52
Sacrificium multiplex in genere luxuriæ. 451
Salus pœnitentia consulatur diu pro confessione sacerdos prius ordinarius illis reputatur. 55
Sanctior quare esse magis in timore cõsistens, atq; humiliar. 18
Sancti in patria ordinant actualiter omnia in Deum. 568
Sanctitas quænam requiritur in nobis à Deo. 102
Sanctorum corpora nobiliori modo sentient quãm nunc. 563
Sanctus Tho. de Aquino ordinis prædicatorum largus est in donis. 216
Satisfactio nostra apud Deũ simpliciter non est secundũ æqualitatem quantitatis sed proportionis. 21
Satisfactio sacramentalis qualis debet esse. 29
Satisfactio non perditur in homine infirmo habente bonã uoluntatem, quam tunc pro facto accipit Deus. 13
Satisfactio in diffinitione contritionis posita includit etiã opera pœnalia ultrò à pœnitente assumpta, ut Deo satisfaciat ex Cipriano. 2
Satisfactio in diffinitione contritionis limitatur per illud adverbium plene. 2
Satisfactio in diffinitione contritionis intelligitur cum cuitatione periculorum, & occasionum peccandi ne dum uitãtur peccata sed & occasiones peccatorum ut uera & plena sit satisfactio. 2
Satisfactio in diffinitione contritionis includit restitutionem rerum alienarum indebite retentarum. 2
Satisfactio est aliquando pœnæ recompensatio p redundãtã. 26
Satisfactio quæ est recõpensatio per redundantiam est omnis, alia à satisfactione directa. 26
Satisfactio non solum est medicina sanativa, sed etiam præseruatiua. 88
Satisfactio tria respicit. 29
Satisfactionem a sacerdotibus impositam pœnitentibus Leo Papa decreuit, & recitatur de pœnitentia. dist. 1. 2
Satisfactionem imponere pœnitentibus pertinet ad claues ecclesiæ. 2
Satisfactiones propriæ sunt tres. 71
Satisfactionis opera sunt ieunium eleemosina & oratio. 22
Satisfactionum magnæ utilitates. 108
Scandalum impedit D. Tho. 38

Scandalum quid. 255
Scopus hæreticorum & scismaticorum. 121
Scripturam sacram qui aliter intelligit, quam sensus spiritus sanctus flagitat, est hæreticus. 31
Scrupulosius confessionis quid sit & qualiter tolli debeat. 69
Secundum dimersum modum spiritualitatis, quam continentia facit, diversi fructus distinguuntur. 661
Spendas ubula post naufragium quæ. 36
Secretum sub sigillo confessionis extra confessionem an liceat accipere & acceptum quando sit. 83
Semel in mense communicent moniales. 58
Sensus inuersus Lutheri. 66
Sensus formæ sacramenti extremæ unctionis. 222
Sensus Nicolai & aliorum. 315
Seruabitur ordo in pœnis, ut homines damnati per dæmones puniantur. 605
Seruantibus continentiam coniugalem, datur fructus tricesimus, Vidualem sexagesimus, Virginalem centesimus. 661
Seruitium pro Dei amore factum, quando iudicatur magis liberum. 667
Seruitus & dominium duplex. 225
Sigillum confessionis est de iure diuino.
Sigillum dimersimode, ad dimersa se extendit. 83
Sigillum confessionis ablatum non aufert sacramentū. 81
Solus uerè sacerdos semper ministrat Ecclesiasticorum extremæ unctionis, nunquam uero laicus. 52
Spes principaliter innititur diuinæ misericordiæ. 76
Spiritum sanctum non habentes, qui non sunt intra eccl. non possunt lig. & sol. 144
Subiectio an repugnet libertati. 225
Sufficiens in definitionibus quid sit. 43
Suffragia ad duo ualent. 16
Superbus per nimis de facit perite bona opera & operantem bona grauius peccare. 38
Supercilium detestandum Caluini. 71

T

TACTVS rei portectæ ab episcopo an sit necessarius pro ordinatione sufficiens. 232
Tempus annilum quomodo recuperetur. 91
Tempus in quo fuit peccatum committum nunquam idē numero recuperari potest. 17
Termini conclusionum, & probationū sensum eūdē habent. 56
Textus profundus. 106
Timens Deum quis sit. 106
Timor laudabilis & insuperabilis. 314
Timor seruilis quàm nostræ saluti proficuus. 46
Timor seruilis quid faciat. 46
Timor seruilis connetur in contritione, qui & timor pœnarum. 2
Timor seruilis, ut colligatur ex sacris literis & conciliis, inducit hominem ad bonum. 3
Timor seruilis concurrit ad contritionem. 30
Timor uanissimus cauendus. 674
Timendum ad iudicium utrumque, sed magis particulare. 3
Tollatur rerum iudicium confessariorū, æquitas & tam factionum ab ijs imponendarum, si non fuit confessio, & in specie & in ueritate. 19
Tres conditiones sunt quæ sacerdotem proprium a similidinario faciunt. 245
Tridentinum concilium de claubus ecclesiæ. 42

V

VBI abundauit delictum superabundauit & gratia quomodo intelligatur. 18
Venatio stationum. 332
Venetorum laus maxima in defensione sacrosanctæ Rom. Ecclesiæ.
Veniale peccatum triplex.
Venialia delentur per plurimas res. 72
Venialium remissio. 52
Vera libertas, ubi consilia & ubi non. 567
Veritas est, ut quod est dicas. 39
Via aptissima (salua semper dignitate sacramentorum.) ad delectio iniquitatis sparum. 670
Vicarium generale Christi quid sit. 146
Virginitati specialis corona debetur, quæ aureola nominatur. 665
Virtus diuina suspendere potest actum proprietatis subiecti, & quate & quomodo. 516
Virtus medicinæ corporalis est finita, uirtus medicinæ spiritualis est infinita ratione charitatis quam includit contritio. 28
Virtutes infusæ Deus in nobis operatur sine nobis operantibus, non sine nobis consentientibus. 8
Virtutis actus non habet superfluum nec diminuum formaliter. 19
Virtutis medium, non accipitur secundum quantitatem, sed secundum rationem rectam. 14
Vita hominis non est tota in præsenti seculo 17
Vitæ præsentis flatus, est hominis æternum. 17
Vitæ animalis flatus, est omnis in præsenti seculo 17
Vnde efficimur digni quod sancti orem pro nobis. 459
Vnde iudicamur quis quis, & unde minister Christi. 56
Vnde est quod nemo terre pōt ex suis operibus se esse in gratia 80
Vnde est quod sanctiores minoribus culpis magnopere doleut. 16
Vndelex naturalis obtenebretur in præsenti corpore. 353
Vniuersalis regula. 37
Vniuersalis notatio. 60
Vsurarial ter recompensatio per redundantiam accepta exemplificatur. 26
Vsurarum est solum una diffinitio, & tamen etiam plures. 41
Voluntas supposita est etiam omnium partium. 219
Voluntas sola est causa sufficiens peccati. 59
Voluntas formor quocunque peccans. 91
Voluntas damnatorum mira peruersitas. 690
Voluntas naturalis potens esse bona in damnatis, secundum quod naturalis est. 686
Voluntas non uult pœnam aut pœnam. 6
Voluntas uoluntarie non obediens legi duritiam habet. 7
Voluntas eligens sibi plurimum, habet semper aliquale gaudiū. 7
Voluntas si gens sibi uoluntarie iustitiam gaudet & non extorquet.
Vota sunt fundamenta regularium. 7
Vox ab omnibus ecclesiæ filijs effectui mandanda. 24
Vsus clauium prælationem postulat. 143
Vsus potestatis recepta in duplici genere est. 250
Vsus potestatis dupliciter consideratur. 141
Vsus singulorum ordinum à tempore Apostolorum est in sancta ecclesia. 249
Vtilitas uniuersalis maiorum propositionum. 301
Vtilitas pro sancta ecclesia ad obediendum concilijs. 80
Vxorum pluralitas. 395

FINIS.

INDEX PRIOR LOCORVM COMMVNIVM SVPPLEMENTI TERTIAE PARTIS,

Ordine quoque Alphabeti.

Absolutio. 24
Animæ exeuntis è corpore qualitas & pœna. 70
Annexa { sacramenti ordinis. 40 / matrimonij & debiti reddito. 64
Beatitudo sanctorum, & eorum mansiones. 93
Beatorum { dotes. 93 / resurgentium conditiones. 82
Bigamia. 61
Irregularitas inde contracta. 68
Clauium { effectus. 18 / minister. 15 / potestas. 17
De his in quos clauium usus exercerī potest. 20
Cognatio legalis. 17
Conditio quam habent resurgentes. 87
Confessio, & eius necessitas. 6
Confessionis { effectus. 10 / minister. 8 / qualitas. 9 / quidditas. 7 / sigillum. 11
Consensus { coactus. 47 / obiectum. 48
Contritio. 1
Contritionis { effectus. 5 / quantitas. 1 / obiectum. 2 / tempus. 4
Corporum { resurgentium integritas. 80 / beatorum { agilitas. 84 / claritas. 85 / subtilitas. 83 / damnatorum resurgentium conditiones. 88
Excommunicatio. 22
De { his qui possunt excommunicare. 22 / participatione excommunicatis. 23
Extremæ unctionis sacramentum. 29.
Effectus finios sacramenti. 30
Minister huius sacramenti. 31
Quibus hoc sacramentum conferri debet, & qua parte. 32
De iteratione sacramenti. 33
Filij illegitime nati. 68
Indulgentia. 25
De his qui possunt facere indulgentiæ. 26
Quibus ualent indulgentiæ. 27
Ignis ultimæ conflagrationis. 74
Impedimenta matrimonij. 50
Impedimentum { affinitatis. 55 / cognationis spiritualis. 56 / conditionis seruitutis. 52 / consanguinitatis. 54 / disparitatis cultus. 59 / frigiditatis, maleficij, furiæ, & amentiæ, 58. / non solemnitatis. 62 / non & ordinis. 61. / quod superuenit matrimonio consummato, quod est formido. 62
Iudicium generale tempore & loco quo fiet. 89
Forma iudicij ueniendi ad iudicium. 90.
Libellus repudij. 67
Matrimonium. 41
Matrimonij error. 51
Matrimonium inquātum sacramentum est. 42
Matrimonij definitio. 44
Misericordia Dei respectu damnatorum. 99
Mundi qualitas & resurgentium post iudicium. 91
Nuptiæ secundæ. 63
Ordinis sacramentum. 34
Effectus huius sacramenti. 35
Qualitas suscipiendi hoc sacramentum. 36
Ordinum diffinctio. 37
Conferentes hoc sacramentum 38
Impedimentum finius sacramenti. 39
Pœna damnatorum. 97
Pœnitentiæ { sacramentum suscipientes. 16 / solemnes ritus. 28
Receptacula animarum. 69
Resurrectio. 76
Resurrectionis { causa. 76 / tempus & modus. 77
Resurrectio { terminus. 78 / conditio. 79
Resurgentium qualitas. 81
De modo quo sancti se habent ad damnatos. 54
Satisfactio & eius quidditas. 12
Satisfactio { possibilitas. 13 / qualitas. 14
De his per quæ satisfactio fit. 15
Signa quæ iudicium præcedent. 73
Sponsalia. 43
Suffragia mortuorum. 71
Visio diuinæ sententiæ per comparationem ad beatos. 92
Voluntas & intellectus damnatorū. 98.
Vxoricidium. 60

FINIS.

Universidad de Deusto
Biblioteca

SANCTI
THOMAE DE AQVINO
DOCTORIS ANGELICI,
ADDITIONES AD TERTIAM PARTEM,

Ex suis scriptis in sententiarum quartum collectæ.

CVM ELVCIDATIONIBVS FORMALIBVS
Per F. Seraphinum Caponi è Porrecta, ordinis Prædicatorum Sacræ Theologiæ Magistrum Aeditis, DEO OPTIMO MAXIMO dicatis S.R.E. submissis.

De materia huius additionis, & seq. q. bus agitur contritione, Conc. Trid. sess. 6. de iustificatione, & sess. 14 c. 4. de cõtritione.

CIRCA 1ª Verum quod singulis articulis præponitur, hoc præmitto: falsissima regula firmiter habendum est: q. materiam ductus rationibus sanctus Doctor quæsita sua, (licet ipse in fide, morũ, cæterumque theologicarum rana intelligẽtia, procul dubio solidissimum erat) tali modo formauit. Primò quidẽ: ut dubitantibus in fide satisfaceret, iuxta monitum principis apostolorum, 1. Pet. 3. Catholicos doctores sic alloquentis, parati ip ad satisfactionẽ omni poscenti vos ratione de ea, quæ est in vobis spe & fide: deinde dubitãtes in veritate Christiana cõfirmaret. Vt ergo S. Petro melius obediret, primò possemus modo dubitabili induit (veluti alter Iohãnes Baptista in persona discipulorum, nõ propria, quasi dubitando inquiẽs, tu es, qui venturus es, an alium expectamus? Matthæi 11.) quo discretius breui*, gratiosius, clarius, firmius, semper & ipse ad satisfactionẽ poscentis rationẽ theologicam paratior, & potẽs ille ad reddẽdã sibi de ijs rationẽ expetendã, fieret habilior.

*Li. 14 ma. c. 1 med. & ca. 7. & li. 10. 7. Definitio cõtritionis.

Tho. 4 dist. 17. q. 2 art. 1. q. 1. & sequẽ. Argumẽta contra dicta hæretici carnalis prudentiæ ueniloquia & elata stulta.

¶Secundò autem ut pro suæ veritatis rationes plecunq; naturales allatas pũ ostenderet; ea, quæ nihil fuerũ, nõ esse (vt fusius Ecclesiæ sanctæ, oppositum garriendo, mentiuntur) contra rationem naturalem, sed ei maxime consentanea: licet sint supra. Tertio quoquerat veritatis duersarios validius (tanquam fortior armatus superueniens Luc. 11.) confutabiliusque ostenderet (ut ipsorum sedibus confutatis; universa eorum armamentaria, in quibus confidebant, auferendo; & spolia eorum strenue distribuendo. Auferet quippe illorum arma, in quibus confidebat, dum argumenta eorum, quibus exercitum suum pro clara visione munitum conantur, passim adductis catholicis responsis omnino retundit: spolia vero eorum distribuit dum & credentes ipsorum talibus respõsis a falsitate vendicatos ad veram fidem reducit; & non credentes, ne sophisticis falsi nominis scientiæ illusionibus a via recta in iniuriam abducantur, ab gelicis splendore defendit. Perly itaque, igitur (reliquis, quæ ab omnium, requiruntur, aliunde tis) patenter ostenditur quòd sanctus Thomas potens est, & exhortari in doctrina sana, & eos, qui contradicũt, arguere; ut olim a suo desiderare se docebat Apostolus tit. 1. Nullo enim mõ melius, quàm contradicentibus resistendo, & aperitur veritas & falsitas confutatur: secundum eundẽ doctorem, opusculo. 18. in fin. De nimia itaque propria ignorantia, rubore suffusi iacuant Beatmirenses, Facidi huiusmodi similes: qui deri- nãque intelli soria grauita (aut genies, ne sus Minerum dolens) Diui Thomæ intelligant. ingeniũ carpere non hominis coram pueris audent, quòd omnia possit in utramlibet. Si enim intelligerẽs hæc, de quibus astimant, scirent utique decori, & ei maximo, ascribendum esse (ut ex præmissis patet) hoc idem, quod ipsi uituperant.

Eccl. 10.

¶Ly contritio quomodo in præsenti loco sumatur: uide in corpore huius, & articuli secundi.

QVAESTIO PRIMA.
De partibus pœnitentiæ in speciali. Et primo de contritione, in tres Articulos diuisa.

DEINDE cõsideràdũ ẽ de singulis partibus pœnitẽtiæ, & primò, de contritione. Secũdò de cõfessione. Tertio de satisfactione. De contritione autem consideranda sunt quinque. Primo, quid sit. Secundo, de quo esse debeat. Tertio, quãta esse debeat. Quarto, de durationc ipsius. Quinto, de effectu ipsius.

Circa primum quæruntur tria.

¶Primo, Vtrum conuenienter definiatur.

¶Secundo, Vtrum contritio sit actus uirtutis.

¶Tertio, Vtrum attritio possit fieri contritio.

ARTICVLVS PRIMVS,
Vtrum contritio sit dolor pro peccatis assumptus &c.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur quòd contritio nõ sit dolor pro peccatis assumptus, cum proposito confitendi, & satisfaciendi, ut quidam definiunt: quia sicut Augustinus dicit in lib. de Ciuit. Dei, * Dolor est de his quæ nobis [b] nolentibus accidunt: sed peccata non sunt huiusmodi, ergo contritio non est dolor pro peccatis.

¶2 Præterea. Contritio nobis a Deo datur: sed [b] quod datur, nõ assumitur: ergo contritio nõ est dolor assumptus.

¶3 Præterea, Satisfactio, & confessio sunt necessaria ad hoc, q. pœna [b] remittatur, quæ in contritione remissa nõ fuit: sed quãdoque tota pœna in cõtritione remittitur: [b] ergo nõ est necessariũ semper q. contritus habeat propositum confitendi.

Sed contra est ipsa diffinitio.

RESPONDEO, Dicendum, q. D initium omnis peccati est superbia, per quod homo sensui suo inhærens à mandatis diuinis recedit: & ideo oportet quòd illud quod destruit peccatũ, hominem à proprio sensu discedere faciat. Ille autem, qui in suo sensu perseuerat, rigidus, & durus per similitudinem uocatiõ

E

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ CONCLVSIO. De contritione inueniuntur traditæ diuersæ diffinitiones secundum diuersa, quæ in contritione considerantur: (puta substantia actus, modus agendi, principium, effectus, contritionis.)

¶ PROBATIO. Quia secundum considerationem substantiæ actus contritionis, datur de ea diffinitio in tertio articuli posita: secundum uero considerationem modi agendi contritionem, atque principij contritionis, datur de ea diffinitio ab Isidoro cum Gregorio (ut in textu) secundum autē considerationē effectus cōtritionis, datur de ea diffinitio ab Augustino cum Gregorio conflata, (ut in textu.)

*Lib. 4. in sū. 3. ca. 1.

1m

¶ Examen primū. Vt diffinitio prima tacta in probatione conclusionis melius examinari possit: extendatur sic. Contritio est dolor pro peccatis assumptus, cū proposito confitendi & satisfaciendi.

¶ Igitur ly dolor, dicitur substantia actus contritionis: quia actus ille, qui dicitur contritio, est essentialiter dolor; ita quòd non potest intelligi contritio, nō intellecto dolore: sicut nec homo potest intelligi, nō intellecto animali. Cæteræ particulæ diffinitionis huius sunt loco differentiarum quousque talē contritionis substantiam, idest dolorem, sic limitent: ut perfectum notitiam differendi dolorem, qui uera contritio sit, ab omni alio dolore agnoscas; & consequenter nec ueram pro falsa, aut falsam pro uera accipiendo fallaris. Verè etenim contritionis accepto pro falsa conscientiam nimis scrupulosam, falsæ autem pro uera eandem nimis to malum laxatam redderet quorum extrema eorum nimium saluti animarū, plus & minus, admodum impedire, compertum est. In præmissa diffinitione ponitur, ly pro peccatis assumptus (voluntarie, scilicet) ad differentiam doloris uoluntarie assumpti pro quocunq; alio respectu. Item ly peccatis, sumitur formaliter nō materialiter. Hoc est (in proposito) ut sunt offensa Dei non, ut sunt causa aliquorum aliorum damnorum; puta infamiæ, pœnæ, paupertatis, cessationis lucri temporalis, & huiusmodi. Vnde si quis voluntariè doleret de peccatis non primo ac per se ex eo, q; sunt offensa Dei, sed quia ex illis secuta est infamia, pœna etiam interni, amissio dominij, uel huiusmodi: talis non doleret de peccatis eo modo, quo in hac diffinitione intelligitur, & consequenter nō haberet ueram contritionem, sed uel damnatorum contritionem similē Sap. 5. uel ipsius Esau Gen. 27. uel Antiochi 2. Macab. 9 uel ipsius Saul. 1. reg. 15. uel aliorum huiusmodi. Item ly peccatis, sumitur universaliter, non solum particulariter. Hoc est (in proposito) Vt sunt peccata non tantum ut sunt peccata illa; puta præterita, commissionis, omissionis, superbiæ, invidiæ, avaritiæ, luxuriæ, gulæ, pigritiæ &c. Quo fit, ut taliter peccata consideranda de eis dolendo, detestetur peccata & pro quocunque tempore, & cuiuslibet speciei, non q; de peccatis futuris contritionē habeat, sed quòd ipsa secundum rectē fugiat & abhorreat. Futura autem, & cuiuscunque generis ac speciei, peccata non abhorreret: ut peccata, ut præterita sunt ut species talis, uel talis, solummodo consideraret. Patenter ergo, ly peccatis, sic intellecta continet propositum non amplius peccandi: & consequenter concordat Papa Eugenius 4. in Decreto Armenis dato, facto Florentino approbante concilio: definiente, cordis contritio est, ad quam pertinet, ut doleat de peccato commisso, cū proposito nō peccandi de cætero: concordat & Concil. Trid. Sess. 6. c. 4. dicit sic, contritio animi dolor ac detestatio est de peccato commisso, cū proposito non peccandi de cætero. In præmissa etiā diffinitione ponitur ly cum proposito cōtinendi, ad differentiam doloris peccati modo habiti sine hoc proposito. & quare propositū tale requiratur ex regula sue fragilitas effectus non sit remissio, Hebr. 9. & cōsequēter a formam, sine sanguine Christi per illum assumpti figurato. Vnde & Concil. Trid. Sess. 6. ca. 7. ait, Nemo pōt esse iustus, qui sui meritis passionem Dñi nostri Iesu Christi cōsecutus

2m

Peccatis

3m

Peccatis

Contrit. diffin. ly modicæ.

4m

Concilio de unitate et passione Christi.

¶ tum & ibi ca. 4. prædixerat sic, uerū & si Christus pro omnibus mortuus est, non omnes tñ beneficium mortis eius percipiūt, sed ij dūtaxat, quibus meritū passionis eius cōmunicatur. Hæc ibi. Cōcrat aūt nobis meritum passionis eius per sacrā Ecclesiæ, inter quæ unū est sacrum pœnitentiæ cuius una pars est confessio. Vñ Concil. Trid. Sess. 3. decr. primo ait, Si quis negat, ipsum Iesu Christi meritū per baptismi sacramentū in forma Ecclesiæ ritè collatū ad adultū, q; parvulis applicari, anathema sit. Vbi concilium sub exemplo baptismi tā quàm primi sacramēti, ministrati, q; meritū saluatoris Christi nobis applicatur per ola sacramenta, singula namq; illorum septem sunt sacramēta: & consequenter, quod conuenit uni rōne præcis, quia sacramentū, conuenit omnib. alijs. Nam de similibus, in eo in quo similia sunt, idem est iudicium. Inde ergo fit, q motus humanę uoluntatis in pœnitente, q est contritio, nō sufficeret ad remissionē peccati; nisi fides passionis Christi & præcisè simul adesset. Quod confirmant Conc. Tri. Sess. 14. ca. 2. ubi de sacramento pœnitentiæ, quod uniq; includit cōfessionē, loquens ait: Est aūt hoc sacrum pœnitentiæ lapsis post baptismū ad salutem necessarium, ut nondū regeneratis ipse baptismus: & canon. 6. in eodē sensu dixit, si quis negauerit, Confessionē sacrālē ad salutē necessariam esse, iure diuino, anathema sit. Hæc ibi. Ex præmissis ergo uidetur posse concludi, q tripliciter pōt esse contritio. Prima, cū proposito confitendi, & suo tempore: 2ª sine tali proposito; nascente ut in ex hac phantasia, q; confessio sacramentalis non sit lapsis post baptismū necessaria ad salutē; 3ª, sine tali & proposito; nascente ut alūde q̄ nunc dictum est. Prima est bonorū catholicorum; 2ª est hæreticorum; 3ª est malorū catholicorū, qui. I. boni sunt eo q; catholici fide sunt, & mali moribus, eo q; confiteri sua mala nolunt. Duæ ultimæ communes sunt secundum se infructuosæ, nostram remissionē peccatorū non consequuntur: prima inquātum hmōi, est fructuosa. Dico, inquantum huiusmodi quia ut habet propositum confitendi annexum, remissionem peccatorum consequatur; nisi aliud obstet. Obstare enim pōt, q cum hoc non habeat propositum satisfaciendi (quæ est inquem diffinitionis particula) uel cuam, quod hæc omnia non sint infructuosa per charitatē (quod nemo sine speciali reuelatione scire potest. ex Conc. Trident. Sess. 6. cap. 9.) sed pro nunc sufficit, quòd illa contritio prima, quantum est de se, sit fructuosa.

¶ Ponitur demum in præmissa definitione ly satisfaciendi, ad differentiam doloris modo præmisso, etiam cum proposito confitendi habiti sine proposito satisfaciendi, satisfactionem hic intelligē illa, quæ imponitur pœnitenti a confessario de qua habetur in Concilio Lateranen. sub Innocentio tertio ca. 21. & recitatur. Extra de pœnit. & remiss. cap. omnis utriusque sexus; item de qua habetur in sexta synodo generali ca. 102. item in Concilio Vormatiensi ca. 7. ubi huiusmodi satisfactiones uocantur pœnitentiæ, ut ex tali uocatione liceat uidere, quanta gluttonia ad inuicem cohærere debeant duo hæc, scilicet pœnitentia, & propositum satisfaciendi. Alioquin, si propositum sic satisfaciendi non haberent ipsi de peccatis contriti, nec propositum haberent (quod tamen necessarium est) perfecte se subiiciendi clauibus, Ecclesiæ. Nam clauis sacerdotum (inquit Concilium Trudentinū) non ad soluendum dumtaxat, sed & ad ligandum concessa, etiam antiqui Patres, & credunt, & docent. Nec propterea existimarunt, sacramentum pœnitentiæ esse forense, uel pœnarum: sicut nemo unquam catholicus sensit, ex huiusmodi nostris satisfactionibus uim meriti, & satisfactionis Domini nostri Iesu Christi, uel obscurari, uel aliqua ex parte minui: quod dum Nouatores intelligere nolunt, ita apertissimam pœnitentiam nouam nitam esse docent, ut omnem satisfactionis usum & usum tollant.

Hæc

1 Contritio triplex.

Concilio de gratia. 4m

Concilio. damnis multas hæreses.

Casus ex diuersis.

Hæc Concilium Sess. 14. cap. 8. uide & ibi canon. 15. Diffinitio A igitur per ly satisfaciendi, & Nouatores illos propulsat, & uetitares a concilio nobis datas acceptat. De satisfactione hac à sacerdotibus imposita pœnitentibus multò ante Leo papa primus, in epistola ad Theodorum Forotulien. episcopum, quæ in ordine primi tomi Conciliorum Coloniæ est. 89. docuerat sic. Quid de pœnitentium statu ecclesiastica habeat regula, nō tacebo. Multiplex misericordia dei &c. Mediator enim Dei, & hominū, homo Christus Iesus hanc præpositis ecclesiæ tradidit potestatem; ut & confitentibus actionem pœnitentiæ darent, & eosdem salubri satisfactione purgatos ad communionem sacramētorum per lauacrum reconciliationis admitterēt. Hæc ille & recitantur, de pœniten. distinc. 1. Multiplex. Vbi uidetur quòd ad claues ecclesiæ a Christo collatas pertinet, quòd sacerdotes confitentibus pœnitentiam, siue satisfactionē unponant. Per ly satisfaciendi, quod in definitione ponitur, intelligē eam operā pœnalia a pœnitente uluro assumpta ad satisfactionem Deo exhibendam: de quibus Cyprianus Episcopus carthaginensis, in epistola 7. ad Cornelium Papam, contra hæreticos, ait. Datur opera: ne satisfactionibus, & lamentationibus iustis delicta redimantur, ne uulnera lachrymis abluantur. Pax uera falsæ pacis mendacio solitur; salutaris finus maris, nouerca intercedente, præcluditur, ne de pectore atque ore lapsorum fletus & gemitus audiatur. Hæc ille, & nota: quod ly satisfaciendi, imitatur per adiuerbium plenè. Hoc siquidem testatur illud Matth. 3. & Luc. 3. facite fructus dignos pœnitentiæ; item psalmo 79. Cibabis nos domine panelachrymarum, & potum dabis nobis in lachrymis in mensura. Vnde contrito cum proposito satisfaciendi pro parte, sed non ad plenum, non esset sufficiens ad remissionem peccatorum. Licet enim satisfactio taliter proposita esset fructus pœnitentiæ, non tamen dignus fructus pœnitentiæ: & licet esset panis lachrymarum, potusque in lachrymis, non tamen in mensura. Item per ly satisfaciendi, quod ars definitio, intelligē quoque pericula & occasiones peccandi necessario uitandas. Satisfactio enim & hæc iure dicitur: qua contritus de peccatis occasionem etiam peccandi, maxime necessario uitandas, uitare propōnit. Alioquin minus uidetur de tractum odire, & consequenter minus contritus: ideoque ad peccatorum præteritorum remissionem minus idoneus, ac tali remissione indignus. Plenè B enim peccata odiens, de illisque contritus, pericula, quibus ad peccandum inducitur (maxime si alias hoc experitus est, se nō fubmittere talibus occasionibus ullatus) odit etiam, detestatur, & longe fieri ab ipsis procurat. Vnde sanctus Doctor quolibet 3. ar. 3. inquit. Pericula quicunque non cauet, uidetur contemnere id cuius detrimentum pericula inducere solent, & quia laudabile est, ut homo contemnat bona corporalia propter bona spiritualia; laudabile est, quòd aliquis se exponat propter bona spiritualia: sed contemnere bona spiritualia est valde ui esum; & ideo quod aliquis pericula spiritualium se exponat, est valde uituperandum. Hæc illa. Inde ergo contritus sine proposito satisfaciendi, idest pericula peccatorum etiam de, detestantur, & per consequens omnia peccatorum suorum

Ideo papa

Conc. Triden. Sess. 14. ca. 4. de contritione.

Magister li. 4. sent. dist. 14. §. 1. in fin. ex Aug. in de uera & fal. pœn. ca. 8. in. 4.

*Lib. 2. de sum. bo. cap. 12. in fin.

Satisfactio alia.

Cōfessio necessaria de iure diuino

Satisfactio alia. Occasiones peccādi uitandæ

indignus. Hinc fit quòd renens concubinam, dolensque de præteritis peccatis eximia commissis, non iudicatur ab ecclesia uere plenaque contritus, nec sacramentali absolutione dignus, nisi tertiūm proponat: sic namque intelligitur in definitione propositum) dimittere illam. Idem dic de eo, qui propter accessum ad talem domū, expertus est sepius se peccasse suolus: & sic de similibus. Item ly satisfaciendi, in qui ligitur adhuc restitutio rerum alienarum quādo apud ipsum indebite manent. Vt si quis mutuo uel in depositio acceptā pecuniam proponeret non restituere uel ipse debito ei, qui mutauit, uel depositit, aut si pecuniam furto, rapina, fraude, usura, exactam nō proponeret reddere statim patrono legitimo, data opportunitate: ubi omnes ei similibus ab Ecclesia nō plenè contriti iudicantur, ita ut à peccatis rectè absolui sacramentaliter possint. Satisfactio. n. talis necessaria est, secundū D. Thomā. 1. 2. q. 87. ar. 2. quia sicut cōtrariatur iustitiam esse de necessitate salutis, ita hoc modo tantū facere & restituere, suum cuique; quoniam restituere est actus iustitiæ commutativæ, & sicut auferre alienum est peccatum mortale contra Dei præceptum negativum, scilicet non furtum facies, ita reuuere alienum. Vnde in decretis. 14. quæst. 5. uel 6. ca. si res: dicitur, si res aliena, propter quam peccatum est, reddi possit, & nō redditur; pœnitentia non agitur, sed simulatur: si autem uera iter agitur, non remittitur peccatum, nisi restituatur ablatum. Hæc ibi.

¶ Restituere uerò executor iniustæ ablationis & cooperatores nouem: puta iubens executioni mandati iniustum rei ablationem, consilians ad hoc, consentiens sine quo non fieret ablatio iniusta, palpans, idest laudator eius mis hominis, receptator iniustè agentis, participans. i. participeps iniustæ actionis (sine ut ipse eius, sine ut mediator puta exportator &c.) mutus. i. potens & debens loqui) consulendo scilicet uel reprehendendo, uel præcipiendo, uel aliter; non fiat illa iniusta actio) & tamen tacens, non obstans, idest potens & debens impedire, & tamen non impediens, illam iniustam actionem uiuon manifestans iniustas agentes uel nunc uel post factum potens & debens manifestare (uo scilicet quod iusta non manifestatio uel iniustæ actionis sit causa uel iniustæ detentionis.) Intelligē siue sit ablatio iniusta bonorum fortunæ (ut si uis, tius bonorum corporis, siue bonorū animæ, siue famæ. Doleris ergo secundum definitionem de peccatis, &c. sine proposito de satisfaciendi non est uera contritio. Pro cuius firmiori notitia nota, quod D. Thomas in 4. dist. 15. q. 1. ar. 5. qua sunc. 1. dicit, quòd recōciliari Deo non potest, qui rem malè ablatam non restituit; quia inæqualitas, quę est causa ex iniusta assumptione, est causa dissolutionis amicitiæ inter Deum & ipsum. Ilicillic.

¶ NOT. Ex minuta prima contritionis definitione in probatione tacta; examinetur secunda, quæ & ibi tanquam sed, pro meliori examine, prius extendatur, ut in textu. Contritio (ut conflatur ex Isidoro & Gregorio.) est humilitas mentis, seu spiritus, cum lachrymis, dentis de recordatione peccatis; & timore iudicij; ipse adiuncta.

¶ Examen huius primum sit super ly humilitas mentis, seu spiritus. Vbi scitu: quòd humilitas dicitur quasi humo, siue imis, inhærentia. Homo enim considerans defectum suum se

De his Cardinalis Caietanus in 2ª 2ª. tract. restit. ca. 62. prope primo.

Nō dimittitur peccatum, ni si restituta sit ablatio.

Affinitas vnica matrimonij 34
Attritio sufficiens est, quando tangit omnia pertinentia ad
casum secundum quam diffinitur restilla. 43
Diffinitio sufficientissima est, quando tangit omnia pertinẽtia
ad casum rei, & omnia pertinentia ad rem diffinitam. 45
Diffinitiones plures secundum diuersa genera cuiatum de ra-
dem re sufficientes. 45
Differentia absolutionum. 43
Dignitas christina duplex. innocentiæ & gratiæ. 71
Diligenter agnosce vultum pecoris tui. 18
Diligentia examinis conferentiæ sufficiens quæ sit. 17
Diligentia facienda ante confessionem in examine suæ confes-
sionis quanta. 66
Diligentia pro matrimonijs contrahendis. 66
Discrimen erroris, & ignorantiæ. 452
Discursus pro primatu Petri. 333
Diuersa est sanctorum gloria, sed una est omnium vita mise-
ria. 710
Diuersitas potestatum Hierarchia vocatur. 397
Diuina prouidentia præseruatur homini generatio tanta. 228
Dogma vniuersale de clambus. 451
Doctor & prædicator, debet recipere capacitatem audien-
tiam. 514
Doctrinam suam D. Tho posuit sub vtrum, non in persona sua
sed alicui amdubitantium, vt illis satisfaceret, vt etiam quæ
fidei sunt offenderet naturali ratione consentaneæ, & vt for-
titer armatus aduersarios confundat. 1
Dolere est quid vniuersalius quam conteri 6
Dolere potest quis de peccato sine gratia Dei qui dolor est attri-
tio. 21
Dolendum magis est de peccato quàm de quocunq; alio hor-
ribili. 21
Dolet quis de maiore peccato quantum aliud de minori. 28
Dolor in contritione est substantia actus contritionis. 1
Dolor de peccatis ut ex illis prouenit malum, & non ut sint of-
fensa Dei non facit veram contritionem. 1
Dolor Esau Gen. 27. & Antiochi 2. Macha. 9. & Saul primo Re-
gum 15. & aliorum huiusmodi uel damnatorum, non facit
veram contritionem, quia est dolor peccatorum non propter
Deum sed propter pœnas. 1
Dolor præ peccatis assumptus inter spem & timorem quomodo
nascitur in nobis. 1
Dolor peccatorum, oportet quod sit voluntarius. 3
Dolor in voluntate est actus virtutis & vera contritio, non
dolor sensitiuus. 3
Dolor potest esse de malis pœnæ, non contritio. 4
Dolor contritionis ut pendet ex charitate erga Deum est in-
finitus, licet ipsamet quantum ad intensionem & extensionẽ
sit finitus. 17
Dolor quantumcunque paruus, dummodo sufficiat ad copri
tionem tollitotam culpam. 17
Dolor contritionis dummodo sit de peccato displicentia super
omne displicibile remouet quamcunq; culpam. 17
Dolor contritionis paruus accidentaliter non essentialiter, re-
mouet omnem culpam. 17
Dolor est de alienis peccatis affectu compatiendi, de propriis est
contritio non actione commissi. 3
Dolor peccati commissi in voluntate existens excedit omnes
dolores. 11
Dolor contritionis debet esse principaliter de peccato vt est
offensa Dei. 11
Dolor contritionis in sensu non est maior dolore voluntatis 11
Dolor contritionis aliquando est irrationabilis, & imprudens.
14
Dolor peccati semper manet in hac vita, non pudor. 18
Dolor peccatorum in ratione est actus virtutis. 19
Dolor peccatorum in sensu sicut debet esse moderatus, ita de-
bet moderate durare. 19
Dolor nimius peccatori in sensu per imprudentiam, ducit ad
pusillanimitatem, uel ad desperationem, uel in similia vi-
tia. 19
Dos quomodo diffinitur complete. 20
Dotes ordinantur ad beatitudinem magis, quàm sint in beati-
tudine ut partes eius. 651
Doteranimæ, tres cõmuniter ab omnibus ponuntur, diuersi-
modo tamen. 649
Dotes sunt, Visio, dilectio, fruitio & correspondent tribus vir-
tutibus Theologicis. 653
Duo corpora non possunt simul esse in eodem loco. 562
Duo in prælatis secundum considerandi. 141
Duobus contrarijs, quomodo potest quis obedire, uel non
obedire. 57
Duplex est Dei iudicium de homine 583
Duplex est Dei iudicium de homine 594

E

ECCLESIA dispensationem habet in sacramẽtis saluacto-
rum substantia. 41
Ecclesia Dei est Hierarchia. 41
Ecclesia post tempus diui Thomæ decreuit semper confite-
ri quotiescunque aliquis nolebat eucharistiam sumere. 24
Ecclesia usque ad tem D. Tho. præceperat solum semel in anno
præconfiteri quicunque nolebat eucharistiam sumere, sed
post tempus D. Tho. decreuit toties præconfiteri, quoties no-
lebat quis eucharistiam sumere. 24
Ecclesia nõ potest nouainstituere sacramenta nec instituta mu-
tare. 41
Ecclesia circa sacramenta instituta, potest diuinitus aliqd or-
dinare. 41
Ecclesia non instituit sacramentum confessionis, sed tempus
eius. 41
Ecclesia Romana est fundamentum & forma omnium ecclesia-
rum. 41
Ecclesia est terribilis acies ordinata. 473
Ecclesia semper docet nos vtilia. 17
Ecclesia tria bona alicui excommunicato intendit. 155
Ecclesia similis nauimagnæ. 226
Ecclesia etiam pia mater est dum ligat. 322
Ecclesiæ omnes Christi ad vnam referuntur tanquam ad suã
matrem & magistram, ad Romanam. s. ecclesiam. 51
Ecclesia sacerdotium totum a Petro & sede eius dependet.
179
Ecclesiæ potestas in sacramentis quanta sit. 257
Ecclesiæ Romanæ dignitas & potestas indefectibilitas, & fidei
integritas. 258
Ecclesiæ unitas quid sit. 258
Edictum Aureum magni Constantini. 141
Effectus externæ unctionis super reliquias peccati qualis
sit. 209
Efficacia contritionis est duplex. 494
Ely consolina iejunium, & oratio continent multa. 211
Elementa post iudicium erunt nobilissima in superlatiuo gra-
du. 515
Episcopus semper est pastor etiam eminosus, & a simili, sacer
dos semper est sacerdos. 49
Episcopus solus est ecclesiæ prælatus simpliciter. 184
Errores conscientiæ circa quæ mores tenetur confiteri sub pecca
to mortali, tamen ille, per accidens tenetur confiteri, qui eui-
tare talem conscientiam. 39
Error Erasmi damnatur. 402
Error satis vitandus, & damnatus à Papa Sixto. 73
Error vitandus, & damnatus ex euangelio. 122
Error Lutheri, Nouat. [illegible] damnatur. 80
Error Lutheri, qui & damnatur, non facit quod prædictæ vtili-
tates non fit veritates. 75
Error Lutheri contra celebratum damnatus. 253
Errores de prædicare sine licentia damnantur. 670
Errores negantium merita operum damnantur à Concilio.
691
Errores multipliciter damnati.
Esse rei, aliud substantiale, aliud accidentale. 424
Eucharistia prærequirit contritionem & confessionem pecca-
torum sumenda ne dum in Pascha, sed toties quoties.
24
Eucharistia excedit omnia alia sacramenta
Examen conscientiæ quod nam sufficiens dicatur 66
Exempla notabilia pro hominum perfectione. 562
Exemplum de naturalibus pro indulgentijs. 167
Exemplum optimum Constantini. 186
Excommunicandi quomodo habeant Episcopi perpetuam au-
thoritatem. 139
Excommunicare quando liceat. 154
Excommunicatio post fieri etiam in inuitum. 174
Excommunicationẽ potius quis debet ferre, quàm mortaliter
peccare. 357
Excommunicatus iniustè, quomodo humiliter debet obe-
dire. 357
Excommunicatus an possit absolui ne, uel absolui. 257
Excommunicatus, si absoluatur prius a peccatis non est absolu-
tus. 54
Excommunicatũ non participare cum excommunicato quo-
modo fiat in salutem. 54
167

Existens

Existens in peccato mortali non dingat aliquid sacrum. 52
Ex maioritate gloriæ quæ status innocentiæ, quid euenerit in
statu. 57
Expressio interioris consensus est omnino necessaria ad matri
monium. 308
Extremæ unctionis proprius minister est sacerdos. 52
Extremus error circa paupertatem. 671

F

FALSVS intellectus necessitatis, excluditur. 68
Fidelem dispensare verba Dei quæ sit. 21
Fides informis & formata est semper idem habitus substantia-
liter manens. 5
Fides attide informis transit, aduenientecharitate. 5
Figura & figuratum quid sint. 271
Fletus corporalis, ut est resolutio lachrimarum in damnatis es-
se non potest. 679
Fletus in damnatis nehementissimum dolorem importat. 679
Fomes non relinquat animam ab angelis paradisi. 78
Fomes tollitur omnino in corpore beatorum. 557
Formæ omnium quæ. 251
Fornicatio spiritualis quæ. 339
Fructus multipliciter bonus, & continens. 660
Fructus & fruitio, unde dicuntur. 660
Frustra illa potentia quæ non reducitur ad actum quomodo
verificatur. 113
Frustra est quod ordinatum est ad finem aliquem, quem non
attingit. 21

G

GAVDIVM beatorum non est in bonis sed ipsi sunt in il-
lo tanquam intra in gaudium. 21
Genuinum dicta, quomodo valeant ad fidem. 524
Gharisma temporalem habet ecclesia. 166
Glossa valde diligenter, notanda & practicanda. 328
Gratia spiritus Sancti, qua reddimur iustitiæ. 211
Gratia ad decus ordinato, ab excommunicato. 362
Gratia contritionis informans dat ei duo, facit dolere de pecca
to propter Deum, & culpam delere. 21
Gratiæ infusæ est primo iustificatione secundo motus liberi ar
bitrij in Deum, tertio motus liberi arbitrij in peccatũ, quar-
to remissio culpæ. 24
Gratuitum duplex, ex re & ex modo operandi. 88

H

HABENS solum venialia an teneatur ad confessionẽ. 35
Habitus in conclusione dictus quid sit. 112
Habitus informatus actum necessario debet illum præce-
dere. 5
Hæreses duæ damnantur. 60
Hæreses damnate a Papa & a sancto Doct. 305
Hæresis etiam ad solum audiendum improbabiles, &c. 321
Hæresis Lutheri negantis confessionem omnium peccatorũ
mortalium. 36
Hæresis Lutheri dicentis contritionem facere hipocritam. 11
Hæresis Begardorum & aliorum dicentium, hominem non de
bere opera bona facere cum ad statum perfectionis vene-
rit. 18
Hæresis est ponere plus uel minus quàm septé sacramenta. 41
Hæresis Vuiclef dicentis superfluum esse confessionem homi-
ni contrito damnatur. 25
Hæresis Lutheri negantis confessionem ante sacramentum
Eucharistiæ, & dicentis sufficere hominifidem: damna-
tur. 25
Hæresis Lutheri quod absolutus a peccatis sine præuia confes-
sione fit vere absolutus damnatus. 25
Hæresis Lutheri somniantis confessionem non esse sacramen
tum. 34
Hæresis Pelagij dicentis quod homo sine gratia potest resur-
gere ex se à peccato. 30
Hæresis negantium confessionis necessitatem confundi-
tur. 31
Hæresis catharorum blasphemantium sacramenta Christi &
ecclesiæ esse falsa. 34
Hæresis Petri Osomensis negantis confessionem de peccatis in
specie esse de iure diuino. 34
Hæresis negãtis remissionem peccatorum in confessio-
ne. 34
Hæresis Manichæorum obstrepentium confessionem sacerdo-
tibus factam non valere. 34
Hæresis Brenij detestandus confessionem in quadrag. 35
Hæretici omnes sunt indocti & inflabiles. 496
Hæreticus damnat hæreticos. 42
Hierarchia a Deo instituta secundum Apostolum. 49
Homo post peccatum, non habet tantum commodi, ex erro-
ribus, sicut prius. 1
Homo considerans suum se tenet in imis. 1
Homo in vita mortali non potest euadere peccata venialia in
fugo communi. 56
Homo etiam in gratia, indiget auxilio Dei ad operandum. 101
Homines resurgent cum corporibus, quæ nunc gestant. 553
Hominis animalis vnicus status, est totus in præsenti seculo. 17
Honor ad sacerdotes quantus debet esse. 296
Hostes ecclesiæ quomodo corrum puntur in loquendo de con
fessione. 33
Humiliare se, est cognoscere se esse inferiorem Deo. 2
Humilis fictus est qui solum se tenet in imis quo ad exte-
riora. 2
Humilis memoria colligit numerum & ferditatem peccato-
rum. 2
Humilis intellectus intelligit damnum in his quæ a memoria
asseruntur. 2
Humilis voluntas, odit peccata ab intellectu cognita & detesta-
tur. 2
Humilitas dicitur ab humo siue imis inhærentia. 2
Humilitas mentis est vera humilitas quæ est in diffinitione cõ-
mentionis. 2
Humilitas mentis amplectitur memoriam intellectum & vo-
luntatem. 2
Humilitas non est ubi falsitas. 49
Humores in corpore propter duo requirunrur. 584

I

IACOBVS Apostolus quare de statu infirmitatis ta-
cuit. 216
Iactura creaturarum aperta, & passione Christi data aliud est necessa-
se ad salutem. 119
Idem peccatum grauius in uno quam in alio. 62
Idolatria quæ. 395
Iesu Christi meritum per baptismi sacramentum in forma ec-
clesiæ rite collatum tam adultis quam paruulis applicari si
quis negauerit Anathema sit. 1
Ignis quo cruciabuntur corpora damnatorum est corpo-
reus. 686
Ignis inferni probabiliter dicitur esse sub terra. 684
Ignorantia multiplex. 687
Ignorantia cessata non excusat. 240
Ignorantia mater errorum fugienda. 243
Ignorantia non omnis aufert totaliter voluntarium. 7
Illegitimæ pœnæ ad matrimonium quæ. 267
Impossibilitas sanctorum unde oritur. 562
Imperator Romanam tedem pro prima habet & quare. 186
Impedimentum ad diuina licitum aliquid etiam præstati 422
Impiissima & ignorantissime titulo Antichristi maximus Pon
tifex ab hæreticis notatur. 152
Imprudentia, quomodo misceatur dolori de se bono. 114
Incomparabilis est pœna purgatorij quam quacunque huius
uitæ. 62
Inductio malorum ad ministrandum sacramenta. 142
Inductio ad contritionem. 13
Inductio ad peccatum quando uera sit, & quanto apparens tan
tum. 28
Inductiones ordinis episcopalis quæ sint. 278
Indulgentiarum thesaurus. 182
Inferior quomodo absoluat superiorem, tum a peccatis, tum
ab excommunicatione. 150
Infideles dum actu in præsenti uitæ sunt in potentia Chri-
stiani. 552
Inimicitiæ rarum qui etiam sub specie boni. 670
Ingratitudo peccatum aggrauat. 62
Injiciens manus uidentes etiam in religiosum non professum
est excommunicatus. 172
Injiciens manus nolentes etiam in conuersum est excommu-
nicatus. 172
Injiciens manus violentas in monialem uel in conuersas loas
est excommunicatus. 172
Injiciens manus violentas in habentem primam tonsuram est
excommunicatus. 172
Iniquitas & quæcunque miseriæ propriè dupliciter dicuntur. 9
Intentio confitentis est ad duo. 49

Inten-

Vnde nasci', seu qualis humilitas mentis.

renetis nimis. Humiliare ergo semetipsum est cognoscere, se esse inferiorem, & subipsi misescere: quoniam ex tali cognitione, cum peccator sit defectuosus, pullulas ipsum misescere tibi. Vnde humiliare se, seu subiicere se super humilitatem, Deo est cognoscere, se esse inferiorem Deo, & quantum ad defectus proprios (cum in Deo nullus sit, nec dabilis unquam sit, vel minimus defectus,) & quantum ad bona quæ habet (est a Deo illa habeat: Deus quoque sit omni bono simpliciter cumulatissimus,) & quantum ad omnia etiam quæ quocunque tempore potest habere.

Triplex humilitatis hæresis hæreticæ Concilio Trident. merito damnandæ, odibilis valde.

¶ Dicitur ly mentis seu spiritus, ad differentiam humilitatis virtutis exterioris. Si enim se ineret quis in mitis secundum exteriora solū signa, nō humilis ppriē, sed fictus potius diceretur; & in numero uideretur illorum, de quibus scriptura inquiunt qui se quiter se humiliat, & interiora eius plena sunt dolo. Additur ergo ly mentis, seu spiritus, ut humilitas sit bona, Deo accepta & pœnitenti fructuosa. Per ly mentis, seu spiritus, denotatur pars intellectiua; quæ complectitur memoriam intellectualem, intellectum, & voluntatem. Quasi dicatur contritio est ex humilibus memoria mentali, intellectu, & voluntate, constans. Memoria humilis in proposito isto dicitur illa, quæ colligit numerositatem, ultitatem, fœditatem, peccatorum præteritorum intellectus humilis est is, in his, quæ filia rali memoria offeruntur diiudicando intelligendo grauitatem, damnabilitatem pura annihilatem fœmeritatis æternæ, damnationis gehennalis incurtum: solunos humilis est ex, quæ ex his omnibus sibi ab intellectu concipit odium, detestationem, cōtra illa, & intra semet pia amaritudinem amarissimam, qua contrito uiuatur. Hinc patet, quòd Lutherani humilitatem mentis hanc triplicem, & consequenter contritionem hanc tam a se, quam a fide excludit; quando articulo sexto (ut habet Rossensis contra lutherum quorum profusiori nouissimo, inde) dicere præ umplit sic Contrito, quę paratur per discussionem, collectionem, detestationem, peccatorum, quā quis recognitans sui suos in amaritudine animæ suæ, ponderando peccatorum grauitatem multitudinem, fœditatem, amissionem æternæ beatitudinis, æternæ damnationis acquisitionem miseræ contritio facit hypocritam, immo magis peccatorem. Hæc ille. At humilitatem ipsam triplicem, contritionemque tic expositam acceptauit Leo x. per hoc quod in bulla sua contra errores lutheri hanc eius hæresim damnat, acceptatam & Concilium Tridentinum per hoc, quòd hanc mentem inflatam lutheri condemnans Sess. 14. cap. 4. an. illata contritionem imperfectā, quæ

Leo. x.

Conci. de contritione.

aiunt o dicitur, quoniam vel ex turpitudine peccati consideratione, vel ex gehennæ, & pœnarum metu, communiter concipitur, si voluntatem peccandi excludat cum spe veniæ declarat sancta synodus non solum non facere hominem hypocritam, uerum etiam donum Dei esse, & Spiritus sancti impulsum non adhuc quidem inhabitans, sed tantum mouentis, quo pœnitens iam sibi ad iustitiam parat. & canon. 5. si quis dixerit, cā contritionem, quæ paratur per discussionem collectionem detestationem peccatorum, qua quis recogitat annos vitæ suæ amaritudine cordis detestando, amittendo æternæ beatitudinis & æternæ damnationis incurtum, cum proposito melioris uitæ, non esse uerum & utilem dolorem, nec præparare ad gratiam; sed facere hominem hypocritam, & magis peccatorem demum illam esse dolore coactum, & non liberum, ac voluntarium: Anathema sit. Hæc ibi. Item ly mentis seu spiritus, importat, quòd contritio sit humilis quantum ad intellectum, recognoscendo se peccatorem miserum, & impii se ascribendo peccata sua nō alteri, nec deo ipsum (ut mentiuntur plures hæreticorum) sed confitendo humiliando; & cognoscendo iustitiæ se esse indignum uenia non existimando se superaid, quod sit, & consequenter sit mitter tempendo, quòd non habet de suo nili mendacium & peccatum (ut olim de omni homine docuit concilium arausicanū cap. 22.) quod sit etiam humilis quantum ad affectum, seu motum

Conci. de contritione.

luntatem, offerendo per subiectionem spontaneam se subijcere domino Deo nō in futurū, sed in præsentia Domini nostri Iesu Christi Crucifixi propter nos, eligendo sic flare Deo subiectum per reuerentiam, & timorem filialem. Hæc dicitur humilitas contrita.

¶ Additur ly cum lachrymis, ad differentiam contritionis sine lachrymis. Lachrymæ aliæ sunt humores, a tactibus corporis & de intrinsecis mentis litera. Ex illoci dicatur, dicit etiam modum exercitiorum in hoc q̄ dicit ed lachrymis mentis: per tale dictum non excludunt, quin de lachrymis quoq; interius non in cogitat definitio & S. Thomas. Etiam per bene loquendi phasim ingrediuntur, prout sum sudicio in disponendo & narrando historiā lachrymæ exteriores nexæ inclusion interiores, & non reuersio, & idco dicendo, q̄ ly cum lachrymis, denotat modum exercitiorem, intelligit non præcise modo a lachrymis interius,

sed ipsum includendo & consequenter per ly modum exteriorem, intellexit etiam modum interiorem, quoniam (ut dictū est de lachrymis) modus exterior uerus, non fictus, includit necessariō interiorem, & non econuerso. Vt ergo & omnia dicenda dicerēt, & breuiter (more suo) dicere theologice dicere ly modū exteriorem. Accedit ad hęc, q̄ lachrymæ exteriores non sint necessariæ contritio, sed ad hoc esse ut q. 3. ar. 1. lachrymæ autem internæ sunt necessariæ: & ideo non est ullo modo putandum, q̄ S. Doctor cum Isidoro & Gregorio uoluerit, prætermissis necessariis lachrymis, de non necessariis tantum, in tanta re pro eum salutis intendere. Exterum lachrymæ corporis notissimæ sunt, & lachrymæ uero mentis nō item. Pro quorum notitia fciendum q̄ huiusmodi lachrymæ sunt mentales displicentia peccatorum; ita ut de illis doleat contritus super omne dolorosum, & illa ultra se intendat supra omne utrabileut in 3. ar. 1. Aliquin non est ad plenum contritus, etiam cōritione informis, i. non formata per charitatem; sed potest dici animus. Lachrymę (diuersatur) interq̄ debent intendere uitare oē peccatum mortale supra omne utrabile. Hoc sic intelligitur: q̄ contritus dēl uel in ghali quacunq; pœnam, & inferni pati magis, q̄ peccare mortaliter; quia pati est contra seipsum, peccare uero contra Deū, quem nec e contritus diligit plus, q̄ seipsum. Dixi ly in generali quia in casū desiderare ad hanc, uel illam pœnam non tenetur quinimo (ut inquit S. Thom. quolibet. 1. ar. 9.) stulte faceret, si quis seipsum uel alium foliciture super limō particularibus pœnis. Manifestū est, n. q̄ sicut delectabilia plus mouēti per circulari cōsiderata, q̄ in cōcreta terribilia, si in particulari considerentur, plus terrent. Manifestū & est q̄ aliqui sunt, qui minori tentatione non cadunt, qui forte maiori caderent, licet aliquis audiens adulterū non incitatur ad libidinē, sed si per cōsiderationē descenderit ad singulas illecebras, magis moueret. Et similiter aliquis non refugeret pati mortē pro Christo: sed si descenderet ad considerandum singulas pœnas, magis retraheret. Et ideo descendere in talibus ad singula est inducere hominē in tentationem, & ei plebere occasionem peccandi. Hæc ille.

¶ Veniens de recordatione peccati. Hæc particula a ps. 50. ad Manus hinibi misericordiā tuā peccatorū tuorū ne memā David mediatentutione innocens, ac spectans, dixit ly qui ingratē mea ergo cognosco, & peccatum meū contra me est ips. contritionis, ipsi remissionis ps. dū, contenitiā de recordatione peccati per hoc demōstrat, & non ab peccati, sed & peccati ut peccati, cum primitus grauitatis de mortificatione peccati, ideoque addit ly & peccatū meum contra me est ips. per cōsiderationem ita ut coram me, ni & per eandem sit contra me. Accipit ergo ly peccati formaliter. Vide Conc. Triden. (in sup. examine sertio allegato ubi) dicit, q. cōritio ex turpitudine peccati cōsiderationē cōtet cōcipitur & dinat dicere, q. cōritio ex tali cōsiderationē uncā nō irdolor mdis & separāt ad gtiam. Vide ibi.

¶ Ly recordationē, & peccati detestatiua. Cōfirmat hoc ex eodem concilio Sess. 14. c. 4. sic: declarat sūa synodus hāc contritionē nō solū cessationē a peccato, & uitæ nouæ propositum & inchoationem, sed uetere & odium continere uitia illud, pro ejecta a mobilanēs iniquitates uestras, in quib. peccando estis, & facite vobis cor nouum & spiritum nouum. & certe q̄ illorum clamores cōsideraueris, ubi soli peccati, & malum eorum tu fecī, laborum in gemitu meo, lauabo p singulas noctes lectum meum; & cogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ; & alios huiusmodi generis facile intelligens ex eo uehementi quodam animadu uitæ odio, & ingenti peccatorum detestatione manasse. Hæc ibi.

Ly timor. Accipitur hoc pro timore seruili, timore pœnarū. Declaratur ex eodem concilii Sess. 14. c. 4. dicente, q. contritio, uel ex turpitudinis peccati consideratione, uel ex gehennæ, & pœnarū metu cōcipitur. Cui dicto Sess. & canon. 8. cōcordans addit sic: si quis dixerit gehennæ metum, per quē ad Dei misericordiā de peccatis dolendo confugimus, uel a peccato abstinemus, peccatum esse, aut peccatores peiores facere: Anathema sit. Hæc ibi. Vbi nota ly per, & videbis de mente concilij ad litteram esse q. contritio ortiur ex pœnarum metu. Vide Lucam. x. in bulla contra errores lutheri, esse erutile sua cū concilio per hoc q. sexto loco litterim lutheri de cōritione nascente ex cōsiderata turpitudine actionis loquitur, & obloquitur, & cōdēnat. Vide Rossensem contra articulū sextū & sequentem lutheri articulū disputatione trisphatē. Ite concilii idē Trid. cū timore uenire de timore seruili declarat Sess. 14. c. 4. an. Hoc timore uulnerat cōscientiā. Nimirum ad hanc prædicationē plenā terribilibus pœnis & ecclesiasticis & militaribus a domino imperatorum. Quasi dicat illo quidā calumniantur catholicos, scripsisse, quasi insiderint sacramentum pœnitentiæ ablique bono motu suscipiendum, grauiam cōferre, quod nunquam Ecclesia Dei docuit, nec sensit: sed & falso docent, contritionem esse

exercitam,

Conci. Trid.

Concil. idem.

Conci. Trid.

Papa.

Conci. Trid.

Velitas timoris seruilis.

exercitam, & coactam, non liberam & voluntariam. Hæc ibi. Et ego, secundum concilium, contrito de timore seruili nemo, & generaliter non est exercita & coacta sed libera, & voluntaria sed & bona mortis a Spiritu sancto pro operatione ad gratiā exercitatus. Vide idem concil. eadem sess. & cap. supra examine secundo illius, diffusionis secundæ. Iterum ad idem facit Concilium sextum generale cap. 9. dicens propalii, imminentium supplicitorum metu, sibi salutem procurantes. Hæc ibi.

Coneil.

Lachrymæ interiores quæ sint esse de beant.

Vnare mortale super omne uitabile.

duplex in distinctum & utrunq; timendū: sed patrocinat maior.

Papa.

Multū sapit deficientia iudicij non deliberatio

Efficere ego prudentes.

4

De quo fiat iudicium.

Papa.

Conci. Trid.

Concil. idem.

Conci. Trid.

Papa.

Conci. Trid.

Annihilare duplex

¶ Ly iudicij. Sumitur hoc iudicio, siue particulari, siue generali, iudicio particulare est, quod in morte corporali unicuique mox a Christo Domino fit: iudicio generale est, quod agetur in fine seculorum de omnibus simul post corporum resurrectionem. Quales autem unusquisq; quo ad esse in gratia uel extra gratiam Dei, inuenitur in iudicio particulari, tales in iudicio generali reperietur & ultra hoc, vt ejus est particulare iudicium, q̄ generale. Vnde ijus utrunq; iudicium timēdum sit in particulare magis admodū, his duobus consideratis, secundum est. Ex quo sequitur quoque, uel a fortiori hęc, uel a consimili, uel a decliori non ad contrarium de quo iudicij semper de iudicio quoq; particulari, & no de generali solum explicite locutus fieret, cum illigatur implicite & magis. Quòd autem de timore iudicij profundius consideraui, (sic intendit hæc diffinitio) uenit contritio salutifera, testatur papa Clemens primus in epistola prima ad Iacobum fratrem Domini potitum in primo tomo conciliorum, hæc. Pondera, mensuras, stateras, pro locis quibusque ærissima vsibodie (deposita fideliter restituere. Quæ omnia, & si qua sunt timēdia his, ita de mum solicite & diligenter implebitis si futurum Dei iudicium sine intermissione in uestris cordibus uolueritis. Quis enim peccare potens, si semper ante oculos suos Dei iudicium ponat? Hæc ibi. Ecce, quod Papa, ut efficacius (hoc sonat ly peccare poterit?) ad contritionem præterituorum delictorum, & cautelam futurorum, munera, de timore iudicij utrunq; examinis considerari fecit mentionem, quasi apertissime per hoc eum diffinitionem dicat, de timore iudicij nemo contritus. Item ly iudicij, operum nostrorum, non quæstionum (Iulee & inefficaciter ita egando) fidei. Hoc enim attestatur idem papa, in eadem epistola, sic. In iudicio Dei gestorum causa agitur, non quæstionum, Ideoque ante omnia hoc quæramus quid nos, aut qualiter agere oporteat, ut ea tenam nitam consequi mereamur. Nam, si exiguum hoc tempus uitæ per inanes occupamus & inutiles q̄ fionum tenaces fine dubio, & uacui ab operib. bonis pergemus ad Deum nobis iudicium operum nostrorum dei & nostrū. Hæc itaque fratres charissime iacobe, ab ore sancti Petri iubemur accipimus quoties ut equalibus animis uacare studeamus. Hæc ibi. Non ergo poterimus in iudicio ille gare. cum iudex quasi non certum sit, & pro uero nostris conscientijs nos esse in omne, quod a iudice Deo nobis obiicetur, licet de singulis singulis seu quibusdam nostris animi, inutilibus, dubitemus, & de omni cogitationibus nostris ac operib. nihilum diuinum nō dubitanter agendum sit spe adiuncta. Hæc particula post in definitione tertia examinabitur.

¶ NOT. Examinata secunda contritionis definitione in probationē conclusionis tactā, examinetur demum tertia, quæ & mihi tanquam uel pro clarioni examine, prius extendatur, q̄ in

Contritio vt ex Augustino. Et Gregorio cō (flatur) est remissio, & annihilatio, peccatorum, inter spem & timorem, pœnitentiā gerens, uel exercens.

¶ Examen huius definitionis primum sit ly remissio, & annihilatio peccatorum. Ex ly remissio, intelligit q̄ de cōritione formata (sequitur nihil mirum hæc. Nam contritio informis, sine charitate, nō remittit peccatum, licet dicit ponat ad contrarium definitionem (ut colligitur ex Concil. Trid. Sess. 14. cap. 4. supra in examinibus 2. & 4. diffinitionis secundæ) quoniam sine charitate, q̄ est forma uirtutum, non fit peccatorum remissio, cum scriptum sit 1. Ioan. 3. qui non diligit, manet in morte.

¶ Ly annihilatio. Hoc est, tollere, quod est improprie, nō proprie annihilare. In plus enim est tollere, seu annihilare improprie, quam annihilare proprie: cum annihilare improprie tollere aliquid in re annihilatæ uel q̄ propone tollere aliquid omnino etiam in radice sua, seu etiam in potentia unde in 1. part. q.

Universidad de Deusto Biblioteca

1

Modus parādi se ad habendam contritionē. Ex Conci.

Conc. Trid. de sacrāmēte.

2

3

4

1m Ex Augustino. Notandum nunc, quando dicemus: nō aliter unus nisi contrita. Nam quāndo peccata, quando accidunt, uoluntaria fuerunt, tamen quando &c. tunc ita fuerā.

¶ Not. sicut peccatum (ille Augustinus) nō est peccatum, nisi sit voluntarium, ita dolor de peccato non est uerus dolor, nisi sit voluntarius, qua peccabant, contrarius: non potest esse ex cōtrarius, nisi voluntatem q̄ prius illi, qua peccabatur, habeat, quod reuera quia dolentis uoluntas nulla est, quod dicta peccata, & nō dolor est de his, quæ nobis nolentibus, aut (si uoluntarie nobis (nolentibus antea acciderunt.

2m de minori. Quod datur nō assumit. Sed non q̄ datur, nō assumitur aliter. & sic nihil contra. Nam contritio, secundū q̄ nunc formā quæ informat, a Deo solo datur, nō autē ab accepta a nobis: si assumit hoc n. a Deo illa cōritionis forma, & est charitas, (sumēte p̄ cōitate accepti;

tamen nos illa non operamur. Virtutes n. infusæ (secundum Augustinum) Deus in nobis sine nobis operatur. Intelligo, sine nobis operari nos autem non sine nobis consentientibus. Ex litera ergo dicendum, conclusionem non loqui de contritione secundum formã, vel secundum q. a Deo solo est, ut argumentum credidit. Quo ergo loquitur de contritione secundã substantiam, actus acceptatus etiam ex conclusionis probatione? Quia & hanc licet Deus operetur nobis, tamen non voluntaria sua cum eadem cooperamur. Sic ipse

Ad 3^m dicendũ, quòd quamuis possit tota pœna per contritionem dimitti, tamẽ adhuc necessaria est confessio, & satisfactio: tum quia homo nõ potest esse certus de sua contritione, quòd fuerit ad totum tollendũ sufficiens, tum etiam quia confessio, & satisfactio sunt in præcepto. Vnde transgrediebatur constitueretur, si non confiteretur, & non satisfaceret.

Pœnitentia, seu cõtritio, lapsorũ plurimi fidelit q̃ pœnitẽtia, seu cõtritio, reseruandorum.

sui clarius respondeatur ad 3^m argumẽti maximã, id, quod ab alio tantum datur, non assumitur a nobis, sed tamẽ id, quod ab alio datur, a nobis etiam assumitur.

3^m de maiori. Ad hoc, q̃ pœna remittatur. &. Ad hoc, q̃ præcipiũ de confessione & satisfactione sit verum. Ad 3^m nihil contra. Non. Non infitiebier assumebatur maior illa propositio, quòd q̃p solam pœnæ relictæ dimissionem, & non pp actus plenum præcepti, sint necessaria confessio & satisfactio. Ex hac littera patet, q̃ satisfactio sumebatur in conditione, q̃ pœnitentia à confessore imposita cõpletum (inquit) in examine primæ detentionis numero quoad principium. Item etiam aliis modis dicta sunt possit.

Ide consequentia ergo non est necessaria sp &c. q. d. hõ esset certus, q̃ sua contritio fuit sufficiens ad dimissionem totius pœnæ: & etiam de confessione & satisfactione non esset præceptum. q. d. fieret semel in anno. Tunc negatur consequentia. Non potest. n. homo scire primum: & secundum præcipitur in cap. omnis utriusq; sexus, de pœnit. & remiss. Ex littera habes, q̃ homo certitudo esset etiam certus, q̃ sua contritio fuisset sufficiens ad totius pœnæ dimissionem, teneretur confiteri de præcepto. & si non confiteretur, incideret in peccatum transgressionis præcepti. Ergo aliquis non habens peccatum, quod tamen habuit, tolaque remittitur non deleuit, tenetur actualiter confiteri ex dictis præmisso capitulo, omnis utriusque.

APPENDIX.

Ex articulo habes ideo: quòd per eius cõtrariũ reiectus erroris Petri examinẽsis (qui est in suo libello tempore Sixti Papæ 4. examinato per deputatos. Vide nummam concilioris circa eundem dicentis: contritionem solã sine proposito confitendi delicti peccata, sim (ut ad verbum eius litteras vidi) peccata mortalia quatenus ad culpam, & pœnam aliter non recuperabilia per solam contritionem cordis nisi ordine ad claues. Item Ioannis Vuitleff (Vt refert Concilium Constantiense sess. 8. idcirco nullo modo debuit facta confessio exterior esse sibi superflua, & inutilis. Item Lutheri (ut refert Bulla Leonis decimi) errorissimum illi propositum, & omnium doctrina de contritionibus hucusq; datis prædatus, de cætero non facere summa peccatis, quotquot quotcunq; nova mala Lutherus ergo (ut hinc ex notis eum coniicitur) de illis confessionibus sicut optimo est proposito de cætero non faciendo peccata, nonnunq; nisi necessitate urgente confiteri. Per quam definitionem omnium, & cuiusq; satisfactionis tollunt nonnulli ex concil. Trid. sess. 14. cap. 8. (Item ut quo eundam (ut refert concil. sanctorum et eorum fuoco ca. 17.) dicentes, q̃ non licet videre potest ad percipiendam per unionem gehennæ. Errorem hunc damnasse, vel non errasse videtur, vt Lutherus præcipiq; q̃ prorsus adnuam, qñ dixit contritionem, quæ patratur per diffinitionem collectionem &c. facere hypocritam, immo magis peccatorem. (Vide sup. exam. 2. diffinitionis secundæ) Ideo & audi per articuli hunc D. Thomæ põ rectis dicendũ, q̃ contritio nascitur ex recordatione peccati, maxime indies) inter spẽ & timorem. Contra hos. n. &c. ecclesiæ, errores mouetur articulus præsens, & illos egregie (ut sp) expugnat. Regnum in hic. & nihil a p. lecturetur hi scias applicare singula singulis. secundo habes, quo per eiusdẽ articuli rationem omnes hæc omnes merito damnari a sacra Iuxta Ioh. 20. Accipite spiritum sanctũ quorum remiseritis peccata remittuntur eis, & quorũ remiseritis retenta sunt. Quæ sic dicat. Nisi vos dimiseritis nõ remittetur. Alioquin necessarium non esset tactus confessionis), qui mortale peccatum post baptismum incontinenti committens cõtrariũ docet synodus tridentina sess. 14. cap. 2. & quis negauerit, confessionẽ factalem ad salutem necessariã esse. Anathema sit. Præmittat autẽ ad hæc synodo canon. 1. pro fidelibus, quotiens post baptismum in peccata labuntur, qui Deo reconciliandis. Item Ecclesiæ. Tunc ei ofti expellit peccata. Item Lutheranico volus amicus meus, ne ter examini ab his, q occidit corpus, & post hæc non habent amplius q̃d faciant. Ostendam aut vobis, quẽ timeatis. Timete eum, qui postq occiderit, hẽr potestatem mittere in gehennã. Ita dico vobis hunc timete. Fere. De timore seruili apertissime loquitur Christus & per hunc timorem, ter repressum, inducere nos conatur ad bonum. Tertiũ repressum: primo ly ostẽdam &c. timeatis, secundo ly timete eũ &c. terrore ita &c. hunc timete. Ité a concilio Tridẽtino Sess. 14. ca. 4. do. endũ est, Christianos pœnitentiã post lapsum multo ab à baptismate aliq; cõtinere non mõ cessationem a peccatis, & eorũ detestationem, aut cor contritum, & humiliatum; uerum & eorundem sacramentalem confessionẽ, saltẽ in uoto & suo tpe faciendam, & sacerdotale absolutionẽ, item satisfactionẽ p remissa, eleemosynas, orones, & alia pia spualia uitæ exercia. nõ quidem pro pœna æterna, q̃ uel sacro, uel saeri uoto, una cũ culpa remittitur; sed p pœna spalis, q̃ (ut sacræ litteræ docẽt) nõ tota sp (ut in Baptismo fit) dimittitur illis, q gra Dei, quã a ceperũt, ingrati spũm sanctũ contristauerunt, & tẽplũ Dei violare nõ sunt uerti. Hæc ibi. Vbi videtur q̃ concilio culpæ remissionẽ cũ pœna æterna attribuit nõ cõtritioni sine voto sacramentalis cõfessionis, sed contritioni habenti talẽ confessionẽ in voto & hãc (unctã satisfactione) dicit esse pœnitentiã, seu dolorẽ & contritionẽ Christiani hominis. Ergo secundũ ipsum Concilii, pœnitentia, seu dolor & contritio sine his saltẽ in voto, est pœnitentia hois nõ Christiani. Nec mirũ. Nã idẽ concilium eadem sess. cap. 3. dixerat sic. Verum etsi Chs pro omnibus mortuus est, non omnes tamen mortis eius beneficiũ recipiũt sed ii duntaxat, quibus meritũ passionis eius cõmunicatur. Et cap. 7. hæc: Nemo põt esse iustus, nisi cui merita passionis Dñi nri Iesu Chri cõmunicatur. Et sess. 14. cap. 1. fit Deus remedi ũ nra contulit, acrim. nihil erat pœnitentia quo lapsi post baptismũ, huiusq; mortis Chri applicatur. Hæc ibi concilium. Colligo ergo secundũ illud dictũ, si nemo iustificatus põt sine cõmunione passionis Christi sibi facta, & hæc cõmunio per sacramentalẽ pœnitentiæ ritũ lapsis post baptismũ fit, q̃ nisi contritio humana sine proposito sacramentalis confessionis non iustificat hominem. Iterum a concilio &c. damnari illos errores meritũ q̃ sup. per articulũ 1 partim descripta fuere. Ité a Cõcilio Senonẽsi Decretorũ suorũ cap. 15. Authoritate itaque qua fungimur, cõcin nita prouincia constituimus, qui tam impia dogmata ausu temerario afferre, docere, scribere, præsertim pleriq; in scriptis suis extra catholicorum mandamenta nec nõ & illos, q ex fauore, consil. ũ, aut quouis mõ auxilio fuerint impugnatis sub eadẽ quoq; pœna ipsos nos subditos inhibemus ne hæc libros, siue literas nouũ quorũq; ẽq; cumere præsumant, qui ad pestilentẽ doctrinã promouendã conscripti sunt. Hæc ibi: ubi per impia dogmata intelligit errores istos à se cõbatos. Item ex præcedentibus. s. 7. inter quos fuit error supra à nobis narratus ex rode concilio. Iterum a concilio constantiensi, Sess. 8. ubi damnant errorẽ sup. ex eodẽ à nobis relatu inter alios Vuiclef positum ait hæc Hos fausta synodus plures articulos 45. examinari fecit, & ipsius exemplaribus examinatis, suis reprobis aliquos & plures ex ipsis fuisse & esse notorie hæreticos, & a sancti patrib. reprobatos, alios non catholicos, sed erroneos, alios scandalosos & blasphemos, quosdã piarũ aurũ offensiones, nõnullos cõrũ temerarios & indiuos ppes Cõcilio pronuntiauerunt. Ioannis Vuiclef, ac memoriã eiusdẽ cõdẽnat & mandat exhumari ossa eius, & cremari. Hæc ibi in summa. Ité a Papa Leonem bulla adõ eras errores Lutheri, sic de eorundẽ nũ: uenerabilẽ fratrũ nostrorũ cõsilio & assensu, acertum & singulorũ pditorũ (maturadeliberatione pbabita, auctoritate oi, potentia Dei & beatorũ apostolorũ Petri & Pauli, & nra, pfatas octo & singulos articulos seu errores, rand (ut pmittit) reperimus hæreticos, aut scandalosos, aut falsos, aut piarũ aurũ offensiuos, uel simpliciũ mentũ seductiuos, & uerum catholicæ obuiates, damnamus, reprobamus, atq; omo reiicimus, ac p damnatis, reprobatis, & reiectis, ab omnibus uniuscq; fidelibus haberi debere, hac lẽ serie decernimus & declaramus: inhibẽtes in uirtute sanctæ obedientiæ ac sub maioris excõmunionis laq̃ pœna. Et infra post multa. Nẽ pfatos errores, aut eorũ aliquos, quouis modo, doctrinã hmõi asserere, allirmare, defendere, iudicare, aut illis q̃libet publice, uel occulte, quouis ficto colore, uel ingenio tacite, uel expresse fauere præsumat. Hæc ibi: ubi inter alios errores ipsius sic damnatos hic ter ly uerissimã est pronuntiũ &c. & ly contritio, quæ paratur per &c. quæ sup. reprobamus. Iterũ a Papa Sixto 4. phoc q̃ cõmunitas ea, q̃ acta sunt in cõgregat cuerabili Patri exomilicum cõfirmatorium expetat (ut ait summa Cochlœi in una Sixti 4.) hi in bibliotheca ecclesiæ Toletanæ, & alteri ex plar in monasterio sancti Vincẽti, instituti S. Dhiti in urbe Placentina. Acta uero in pdicta congregatione p 52. mirodoctos magistros in Theologia, uel in iure canonico, pñdente Reuerendiss. Alfonsio pdicto habente a Sixto eodẽ authoritatẽ declarandi ac definiẽdi oẽ propositiones & confessiones falsas, erroneas, hæreticas, male sonantes, in libello Petri oxomeñis, sunt hæc q̃ præuia multa disputatione, assiduamẽto solẽni, & excõitatione, de dicenda sincera ueritate, postquã singulorũ cotã notatio & testimonium scripti singillatim recitatis, Reuerendiss. Dñs pñtus Archiepus sedẽ pro tribunali gratulis sententiis, qua cõclusiones nouẽ harum prima erat, quæ in principio appẽdicis posita est) tanq̃ hæreticas, erroneas, ac scandalosas, & malã sonantes, apostolica, & primitiali, authoritate damnauit, ac damnandas decreuit: librumq; illum cõburendũ iudicauit, quẽ illico promouẽs sacris leuitæ tradidit seculari. Adhæc Petrus ipse oxomensis abiurauit pæ dictũ errorẽ cum aliis, inter cætera concludens sic. Cognoscens uerã fidem, anathematizo oẽm hæresim, maximẽ eam, de qua hactenus fuit. infamatus, & consentio sanctæ matri Ecclesiæ Romanæ, & sedi Apostolicæ: & ore ac corde confiteor sacramenta Ecclesiæ: & illam fidem tenere, quam Dominus Sixto Papæ modernus authoritate apostolica & euangelica tenet: & per sanctã Dei euangelia omnes, qui contra hanc fidem uenerint, cum suis doctrinis, dignos æterna damnatione pronuntio. Hæc ibi. Iterum a Concil. Trid. sess. 14. cap. 4. de iustificatorum quouis tempore ad impetrandam uenialem peccatorum hic contritionis motus necessarius: & in homine post baptismum lapso ita demum præparatur ad remissionem peccatorum, si cum fiducia diuinæ misericordiæ D & noto præstandi reliqua, conjunctus sit, quæ ad rite suscipiendum hoc sacramentum requiruntur. Hæc ibi. Præmiserat autem in cap. 4. quod hoc sacramentum, de quo loquimur, i. ad sacramentum pœnitentiæ requirantur tres eius partes, scilicet contritio, confessio, satisfactio. Ecce quomodo ex concilio, ultra damnatam hæresim, clare probatur contritionis prima definitio, & illa Gregorij, quatenus dicit eam esse debere cum spe. Iterum ab eodem ibidem, sic. Docet præterea: etsi contritionem hanc aliquando charitate perfectam esse contingat, hominemque Deo reconciliare, priusquam hoc sacramentum actu suscipiatur: ipsam nihilominus reconciliationem ipsi contritioni sine sacramenti voto, quod in illa includitur, non esse ascribendam. Hæc ibi. Quid clarius contra de contritione sola sermones iactantes sine ad sacramentum confessionem, siue ad claues datas ecclesiæ? Tertio videtur quomodo ex his uicissim omnibus B. Thomæ consolidetur præsens articulus.

Pœnitentia, seu cõtritio, lapsorũ plurimi fidelit q̃ pœnitẽtia, seu cõtritio, reseruandorum.

Cõtritio, seu pœnitẽtia Christiani, & non Christiani.

Conc. Senonense contra eũ iurandã scientiã doctrinã.

Ex bulla Leonis cõtra lutheranos.

Petri oxomensis libellus, cũ nouẽ ibi cõclusionibus damnatis.

QVAEST. I. ARTIC. II.

ARTICVLVS II.

Verum contritio sit actus uirtutis.

AD SECVNDVM sic procedit. Videtur quòd contritio nõ sit actus uirtutis. h Passiones. n. non sunt actus uirtutum, quia eis non laudamur, nec uituperamur, ut dicitur secundo Ethic.* sed dolor est passio: cum ergo contritio sit dolor, uidetur q̃ non sit actus uirtutis.

¶ Præterea, Sicut contritio dicitur à terendo, ita & attritio: sed attritio non est actus uirtutis, ut ab omnibus dicitur, ergo neque contritio.

SED CONTRA. Nihil est meritorũ nisi actus uirtutis, sed contritio est actus quidam meritorius, ergo est actus uirtutis

RESPONDEO Dicendum, q̃ contritio secundum proprietatem nominis sui non significat actum uirtutis, sed potius quandam corporalem passionem, sed hic non quæritur sic de contritione, sed de eo, ad quod significãdum hoc nomen per similitudinem adaptatur. Sicut n. inflammatio proprie uoluntatis ad malum faciendum, importat quantum est de se, malum ex genere, ita illius uoluntatis annihilatio & cõminutio quædam de se importat bonum ex genere: quia hoc est detestari, priam uoluntatem, qua peccatum est commissum; & ideo cõtritio, quę hoc significat, importat aliquam rectitudinem uoluntatis, & ,,pter hoc est actus virtutis, ,, illius, scilicet cuius est peccatum præteritum detestari, & destruere, ſ. pœnitentiæ: ut patet ex his, quæ in decimaquarta distinctione dicta sunt.

h Lib. 2. Eth. c. 5.

Concl. 1.

Et diabolus suos doctores habet.

Definitio Synodica.

Hinc ordinate ad claues, nihil valent cætera.

1

2

3

A

B

C

Pœnitentia uirtus pœnitentia sacramentum

¶ PROB. Quia comminuere, idest detestari, illam uoluntatem, qua commissum est peccatum, importat de se bonum ex genere: & aliquã rectitudinem uoluntatis. Quia (ly & uirtutis illius &c.) pœnitentię est detestari, ac destruere peccata præterita.

¶ NOTATIO. Quum enim pœnitet, scripsisse dixisse, uel fecisse, aliquid, is destruit scriptum, dictum, factum, illud. Ex pœnitentia ergo uoluntatis sequitur destructio illius, de quo pœnitet: & hoc est, quod in probatione dicitis quòd uidelicet pœnitentiæ est detestari & destruere peccatum præteritum. Vnde & ab effectu pœnitẽtię, scilicet a destructione facti, dicit Deus pœnitere me fecisse hominem, Gen. 6. i. uolo delere hominem (ut mox intulit) est quòd affectus pœnitentiæ, i. mutatio voluntatis, non sit in Deo.

Concl. 1.

¶ Corollarium. Ergo pœnitẽtia virtus est pars pœnitentiæ sacramenti, quæ dicitur contritio. Nam pœnitentia sacramentum tres habet partes, scilicet contritionem, confessionem, (satisfactionem) ex Concil. Trident. Sess. 14. cap. 3. & can. 4. Derelictis ergo (ut decet) peccatis, habet pœnitentiam uirtutem: sed nisi pollex iunctis huic confessionem & satisfactionem pro peccatis, quæ detestatur es, nondum habes pœnitentiam sacramentum.

Annihilatio peccatorũ est actus uirtutis, quo fiat.

¶ Examen. Ly annihilatio est in nihilum reductio. Tunc ad nihilum deducitur uoluntas maligna quando quis eam cupit, nunquam fuisse: sic enim per uoluntatem præsentem uoluntatem illam qua uoluit prius peccatum, annihilat contritum. & quia contritus nõ tantum dolet de præterito, sed etiam propositum habet non peccandi de cætero (ut supra art. 1. exam. 3. per diffinitionem synodicam contritionis patuit) ideo hæc annihilatio in futurum etiam respicit, ita ut uelit præsens contritus uoluntas, quòd nunquam maligna uoluntas, seu voluntas peccandi, amplius in æternum in ipso reperiatur. Et hanc annihilationem contritus omnino, ex corde, quibuscunque in contrarium facientibus nullo rum autem parsimonia: uel superficialiter, aut remisse modo dicem nullam talem occasionem necessariam, uel tale obstaculum toto bono proposito contractum, dimittere, amputare, puta familiaritatem talem, domus alio frequentiam; nollem restituere famam, rem, pecuniam. Vide supra articu. 1. exam. de ly satisfaciendi per ly annihilatio sic declaratum differunt contritum uere ab attrito. Nam contritus omnino, ex corde, quibuscunque in contrarium faciẽtibus, nullo eaque omnia, aut nunquam peccandi voluntas remittat, amputare, resecindere, necessarios sibi faciendo pro medela animæ suæ facere nulle. Vocat (inquit) quisquid potest in contrarium; ego (auxilio Dei fretus) nunquam nolo peccare in æternum, si relinquendus relinqui eus, ne peccem; relinquam: si relinquendus pater, uel mater, ne peccem, relinquam; si relinquendus totus mundus, ne peccem, relinquam. si restituenda res, fama, pecunia; si inhibmendicandum, ut a peccato liberer; mendicare uolo. Modo non peccem omnia faciam, omnia patiar, ota salutis libenter volo. Hoc est, quod supra artic. 1. exam. 3. diffinitionis secundæ, dictum est: quòd habeat dolet contritus de peccatis supra omne dolorosum, & mitare intendit illa supra omne mitabile. Vide tamen ne ut in tentationem, quæ facta est fides circa huiusmodi evadere quandoque, non inire.

Fingitur ueraciter contritus ut discernatur ab attrito.

Universidad de Deusto
Biblioteca

spēia: nō ſe totaliter voluntatem peccandi eius annihilare cōpetit, ſed quodammodo vult, & non vult pigere. In gratia Dei peccatum vniuerſed in gratia etiam amicorum, nel amicorum, quæ non qui ſibi ſeptus occaſiu peccandi fuerunt; & ſi forte hæc, nel hæc dimittere promittat, ſua proponat, multum

Via recte ſecundi attriti ad eſſe contritum.

ſi de hac facit. Videtamen hic quòd attritio eſt ſimilis ad contritionem, maximè accidente anxietate conſcientiæ ma-

¶ In corp. ar. 1.

lum quæ per peccatum incurruntur ſibi explicantis, periculum mortis repentinæ, grauitatem iudicij in recidiuis proponentis ſibi quàm breuia ſint, & inſtica & nulla, omnia delectamenta in quibuſcunque peccatis, & incuſantis ſibi omniſſima eius. Et ſcitus, recordationē frequentem nouiſſimorum ſuorum, & paſſionis Domini noſtri Ieſu Chriſti, eſſe optimas duas vias: quibus ad contritionem veram ab attritione poſſit confeſſor reducere pœnitentem. Ideo dici ſolet: quod attritus ſæpe ſub manu confeſſoris fit contritus.

Non tamen ex hoc dicendum, quòd attritio fiat contritio: de qua re in ſequenti.

1m de maiori. Paſſiones ꝛc. ut paſſiones: non, ut affectiua boni voluntate denomina-

ti nominibus paſſionum: nunc contra licet enim dolor in parte ſenſitiua exiſtens, qui propriè eſt paſſio concupiſcibilis, non ſit actus virtutis (ut arguitur) tamen dolor, ut eſt affectus boni in voluntate, qui ſcilicet eſt displicentia peccati, eſt actus virtutis: (de quo dolore nos intendimus in definitione contritionis, ſo primo ar.) Vnde ſi quæritur, an contritio ſit dolor, reſpondendum eſt: quod eſt dolor voluntatis, non autem dolor ſenſitiuus. Eſſentia namque contritionis eſt diſpleſcentia voluntatis de peccato & nihil aliud, nili conſequenter, conſtatiue, vel reſultatiue. Ex diſpleſcentia liquidem illa exiſtente in parte ſenſitiua affidue, dolor, triſtitia; quibus

Quo contrita ſit dolor, & contra.

tanquam ſignis, proteſtatur voluntas diſpleſcentiam ſuam de peccato tacite per exteriores hos ab ea cauſatos effectus mœrentium ſibi arum dicentem, redet animam meam mœrentem, ſcilicet præſertim, licet autem dolor exterior non ſit contritio, quæ eſt interior actus, ſed ſimus contritionis effectus: poteſt tamen pertinere ad contritionem, quæ eſt pars ſacramenti. Hoc eſt. Non omnia quæ pertinent ad contritionem, quæ eſt pars ſacramenti, ſunt eſſentialiter actus ipſius: ſcilicet ſufficit, quod ſint effectus illarum. Verbi gratia. Contritio pars ſacramenti, eſt diſpleſcentia voluntaria de peccato (cere actus virtutis,) cum dolore ſenſitiuo (cere effectus illius virtutis.) Poſſunt tamen eſſentialiter requiritur ad contritionem par-

K rem ſacramenti: ſecundum autem non ſit neceſſarium: & ideo ad hoc ſignificandum autor ſixit hoc modo loquendi, poteſt pertinere: & non dixit pertinet.

2m de maiori, ita ꝛc. quantum ad duri à terendo: non, quantum ad actus à terendo ſe

§. Tunc nihil contra. Non enim difficultas eſt in dicendo, vel nō dicendo à terendo, ſed in modo terendi. Contritio autem dicitur à terendo ſic quod ſemper ex in particulari nutritur & fouetur ſubſidiantibus in eo actibus, ideò à terendo dicitur ſic, quod in ea per groſſas fractio fiat. Illa itaque per adaptationem quandam in ſpiritualibus dicitur annihilatio iſta non. Vide ſupra in examine de ly annihilatio. Eum quo non ſit eadem ratio de magno poccati commiſſo eſſe actus virtutis, etiam quod attritio non ſit.

ARTIC. II.

APPENDIX.

EX articulo habes etiamnumquomodo per rationem desideras errorem lutheri. (Præcolus lutherani) dicentis: contritio, quæ paratur per diſcuſſionem &c. ſupra articu. 1. facit magis peccatorem. Nam talis contritio quandoque peruenit ad perfectam diſpliceniam de peccato per huiuſmodi diſcuſſionem, ponderationē, conſiderationem: & conſequenter eſt actus virtutis, tantum abeſt, vt hominem hypocritam faciat & magis peccatorē. Videtur autem lutheranus per hanc ſuā hæreſim nelle hominē ab omni bono impedire & in omni malo confirmare. Nam principiū boni poſt peccatum eſt contritio, & principiū contritionis communiter ut inquit concil. Trident. Seſſ. 14. cap.) eſt timore pœnarum & mang gehennæ, iterum ex recogitatione annorum in peccatis expenſorum, ex conſideratione turpitudinis peccati: Vnde qui tollere nituntur de medio cauſas contritionis communiter exiſtentes, populos per hoc in oſ ma-

Vaſſius con. hæc &c.

¶ Thol. 3. d. 18. q. 1. art. 5. corp.

¶ Vt dicit eſt i corp. ar. 1.

Lutherani miles diabol. contra Chriſ.

lo detinere, & ab omni bono arcere, laborat, & conſequenter tam quàm diaboli miles infernum repellere animabus hominū, ipſis claudere uitem æternam, latagit. Quæ ſupradicta, ut melius intelligantur, ſciendum, & eſſe contritionis ſunt multæ, & omnes bonæ. Prima eſt recognitio peccatorum ſuorum, iuxta illud ita. 38. recogitabo tibi oēs annos meos in amaritudine animæ meæ. 2a eſt confuſio boni, & pudor, ſeu verecundia, ad cogitationē talē conſequēs. Confuſibilia n. ſunt peccata, maximè carnalia, & hinc confuſio eſt homini de illa Rom. 6. nūc fructū habebitis eis in illis in q̄b nūc erubeſcunt 3a eſt pœnæ ſeſtinatio ſeu vilitas, maximè carnalis. 4 & ipſum peccatum vile facimus, iuxta illud Hier. 3. ſi vilis facta ea mihi, iterum mea mea? Ideſt tam vilis vt mea eſſari, vel excogitare, quis poſſit. 4a timor indicij extremi, ſiue particulæ eius in extremo cuiuſq; finē uniuerſalis in extremo diuerſorū modi (vide ſup. ar. 1. exam. 6. dif Eminens ſecūda.) Nā timor eſt p̄ſe terribiliſſimus, & mortib, maximè a pœnis ferendū gradus deiectionē proponens, formidabiliſſimus & ad parentem pūnitur, & mortuos, & horrendos & eſt. Trid. ſup. Indictione. De utroq; n. mentio facta. 5a. Per. 4. inſtituta ſatisfactio, tempus agit, & pœnit, ubi patebūt licet de iudicio gratiæ ad literā hoc dicta intelligatur. 6a conſideratio tāti boni amiſſi (i. gratiæ Dei patrisq; celeſtis) & tāti mali acquiſiti (i. eterne damnationis & tantillatis ſuo diabolorū quæ recidat ad pœnā, Hiere. 2. nihil habes, ſperē, pperuxq; gehennæ incurſu filiorū Aquilæ? Memētō ut ſupra excidetis, & age pœnitentiam, & prima opera fac. Ideſt, memoratio profunda boni perditi, diuitiis acquiſiti, inductio eſt ad pœnitentiā. 7a contritionē, & ad faciendō opera bona. 8a eſt ſpes, q̄ eſt triplex, de qua dixit ſup. ar. 1. diffi. 3. gregis inter timorē & ſpē. Hoc eſt, ſpes nenia, qua p̄ſumi Deus peccata diminuturus: ſpes quæ cooperatrix, qua adiuti bona operamur ipſi gloriæ, qua de bonis factis rem uneramur. Ad quā ſi placet ipſe mutuo ſalua peccatrix à Deo Hiere. 3. tu aūt formicata es cō amatorib. multis, tñ reuertere ad me, & ego ſuſcipiā te. (& inf.) ſi auferetur iniuſtū eſt tibi, nolueris erubeſcere. ergo talis modo noceat me pē meus, dux nr̄ginatis mee. (& inf.) tenuerē amaſtrix Hiere. & nō auertā faciē meā a nobis. Præmiſſis igitur cōtritionis auferentibus ſua illa hæreſim reparet p̄ſtinguia conſideranti, & conferēti verba tua cauſis ipſis contritionis. Diffiadet liquidem per ſuam illam inſaniam peccatorum recogitationem in amaritudine animæ, recogitationem ferditatis illorum, & conſequenter bonam erubeſcentiam de illis: ad autem diuini iudicij, duæ annihilationem æternæ beatitudinis, & gehennæ

Spes triplex.

Virtus attritio fiat contritio & quomodo fiat contritio ſint duæ quæſtiones multū diſſimiles.

& gehennæ incurſum, noſtræ conſideratiōi ſuccurrit: & ſpem A ter. Primum itaque negari, non ſit mirum; poſtremo affirmato.

1m de maiori. Formatum ab informi. 2. Ideſt formatus actus ab informi actu non, ideſt formatus habitus ab informi habitu. Tunc nihil contrā. Nam fides informis & formata eſt ſemper idē habitus ſubſtantialiter perſeuerans quo ab ſente charitate à voluntate diuina informis, adueniente illa in voluntatem dicitur formatus. Non ſic autem eſſe de animone, & contritione: manifeſtatis probatis conclusionis & corollarium.

¶NOT. Si argumentum intenderet de actu fidei tum informis tum formatæ, ſiſteret quidē in ſenſu de attritione, & contritione: ſed eſſet in fauorem concluſionis, tñ contrā. Nam actus fidei informis, ideſt exiens ab habitu fidei non tranſit: ita quòd aduenientē poſtmodū charitate, qua formaretur ſi adeſſet, non amplius reperitur. Conueniunt ergo, quòd ſicut actus non poteſt fieri contritio, ita actus informis non poteſt fieri formatus, & propter iſtā, eandemque rationem.

¶ Thol. 3. 1. 27. q. 2. art. vlt. & Conſol. 10.

¶ In cor. art. Actus fidei informis non poteſt fieri formatus, quā formatur.

Reſpō. 2.

2m de maiori. Materia. ſi manens perfectione aduenienti non tranſiens antequam perfectio aduenientes non reperiatur ſed iam, non expectans illam, tranſiuit. Sic dicamus ſi materia ſubiacens priuationi, remota priuatione & ipſa ſimul antequam aduenirent perfectio, qua debuerat (ſi ex poſtulat) poſſet: putat ne unquam à perfectione ipſa perficeretur? Nunquā: imō nec ſic poſſet: pe hoc. Vnde eſſet dicta defectus? Non à perfectione cuius, quæ ſecundum ſe ab perfectione non poteſt non perficere ſed à materia, quæ tranſijt, antequam aduenirent perfectio, ſeu non expectante perfectionē ſic ſe propoſito. Non ſit ex defectu charitatis, quod animo nō informe turi quandoquidē charitas non poteſt non informare: ſed ex defectu actus veram attritio, qui ſi fieret mox nō expectato aduentu charitatis, & qua vtique (ſi ex poſtulat) informatus fuiſſet & factus contritio, quantum eſt ex parte charitatis.

Materia aduenientis perfectionis remota priuatione.

¶ Conſol. vltimo. Quia ergo de natura actus eſt, ut mox factus tranſeundo dicendum: quòd ex natura rei vera eſt prædicta argumenti concluſio, quòd ſcilicet attritio non poſſit fieri contritio. Eſt ergo contra naturā rei ipſius actus: quòd attritio ſit actus, poſſit fieri contritio.

De natura rei eſt tō dicto.

Item conſequentia. Ergo dolor, q̄ pte &c ꝛc. Negatur conſequentia. Non eſt forma cōſequētiæ, ſeu enthymematis. Nam de materia ſit remanente poſſit diſcedere priuationis, & de dolore, non eſt eadem ratio. Materia enim non originatim eſſentialiter à forma per quam informari poſtea debet: ſicut dolor, qui eſt actus, originatur

ARTICVLVS III.

Virum attritio poſſit fieri contritio.

ADTERTIVM ſic procedi-
tur. Videtur quòd attri-
tio poſſit fieri contritio. Dif-
fert enim attritio à contritio-
ne, ſicut [b] formatum ab infor-
mi: ſed fides informis fit forma
ta: ergo attritio poteſt fieri con
tritio.

2 ¶Præterea. [b] Materia recipit perfectionem remota priuatio
ne, ſed dolor ſe habet ad gra-
tiam ſicut materia ad formam,
quia gratia informat dolorem,
ergo dolor, [b] qui prius erat in-
formis culpa exiſtente, quæ eſt
priuatio gratiæ remota culpa,
recipiet perfectionem infor-
mationis à gratia: & ſic idem
quod prius.

SED CONTRA eſt. Quo-
rum principia ſunt diuerſa om-
nino, eorum non poteſt fieri
unum, id, quod eſt alterū: ſed
attritionis principiū eſt timor
ſeruilis, contritionis autem ti-
mor initialis, ergo attritio non
poteſt fieri contritio.

RESPONDEO, Dicendum,
quòd ſuper hoc eſt duplex opi-
nio. Quidam dicunt, quòd at-
tritio ſit contritio: ſicut fides
informis ſit formata: ſed hoc
(ut uidetur) eſſe nō poteſt; quia

quāmuis habitus fidei informis
fiat formatus, tamen nunquam
actus fidei informis fit actus fi-
dei formatæ: quia actus ille in-
formis tranſit, & non manet
ueniente charitate, attritio au-
tem, & contritio non dicunt
habitum, ſed tantum: habitus
autem uirtutum infuſarum, qui
uoluntatem reſpiciunt, non
poſſunt eſſe informes, cum
charitatem conſequantur, ut
in Tertio libro dictum eſt. † Vn
de antequam gratia infundatur non eſt habitus à quo actus
contritionis poſtea elicitur, & ſic [a] nullo modo attritio po-
teſt fieri contritio, * & hoc alia opinio dicit.

AD PRIMVM ergo dicendum,
quòd non eſt ſimile de fide, &
contritione, ut dictum eſt. †

AD 2m dicendum, quòd re-
mota priuatione à materia: quę
manet perfectione aduenien-
te, formatur materia illa, ſed
dolor ille, qui erat informis,
non manet charitate aduenien-
te, & ideo formari non poteſt. *
Vel dicendum, quòd materia
eſſentialiter non habet originē
à forma: ſicut actus habet ori-
ginē ab habitu, quo formatur.
Vnde nō eſt inconueniens mate-
riā informari aliqua forma de
nouo, qua prius nō informabat
ſed hoc de actu eſt impoſſibile:

† In cor.

* Conſol.

QVAEST. I. ARTIC. III.

CONCL. Nullo modo animo poteſt fieri contritio.

PROB. Quia animo, atque contrito, dicunt tantummodo actum & actus unus idem numero informis, ideſt procedens à principio aliquo ſine charitate, non poteſt fieri poſtea formatus, ideſt procedens à principio illo eodem charitate (pa- E tet enim, quòd actus ille primo non manet adueniente in principiū illud à quo prius proceſſit, ideſt in voluntate ſed mox, ut ab illa proceſſit, tranſijt.

¶ Confirmatur. Cum quo charitas aduenies non reperiat actum illum non poteſt informare illum, ſeu facere eum formatum. Nam ſicut naſcentes ita actus, ita tranſit, quia tota natura ſe mel in eſſe procedit, ut dicimus ad reſpondendum. Ergo de habitu fidei informis, cum in intellectu maneat adhuc, uenien te charitate in voluntatem, non tit eadem ratio, quæ de amitione & contritione ſed multum diſſimilis. Vnde non licet inferre ſic habitus fidei informis poteſt fieri formatus ergo, & actus poteſt fieri contritus. Ergo cum ſolutum, à qua probatum autem prius remanet ad uenientē poſſea charitate, & producat contritionē, patet: quòd poteſt quis de attrito fieri contritus. Eſt ergo actus à diſſentibus ſcire, utrum animo poſſit ſic fieri contritio, & dicere, utrum de animo poſſit quis fieri contri-

Virtus attritio fiat contritio & quomodo fiat contritio ſint duæ quæſtiones multū diſſimiles.

ter essentialiter ab habitu per quam informaretur, si quando informandus esset. Hinc est, quòd materia à forma subsequente potest informari, etiam si prius non fuisset formata: dolor autem ab habitu subsequente informari non potest. Natus enim est, & natura eius præsupposuit habitum, à quo nasceretur. Vnde si postea aliquis habitus adueniat, nihil de actum ipsum. Ex quo sequitur, quòd habitus, quo formari desijt, non præcedit, antequam esset (puta à voluntate) nasceretur: non possit postea per habitum subsequentem potentiæ ipsi aduenientem informari. Vide litteram a^m, responsum ly uel dicēdū, & materia, &c.

¶ *Corollarium.* Ergo ex duplici causa est, quòd actus informis nō possit fieri formatus; & consequenter quòd attritio non possit fieri cōtritio. Primò, quia actus mox natus transijt & hæc est ratio iam supra explicata. Secundò, quia informatio actus dependet à priori, non à posteriori, idest habitus informaturus actū necessario præcedere debet illum, cum ab ipso habitu actus informandus debeat necessario nasci. Non intelligas per hoc quòd actus non possit à potentia, etiam non habituata, nasci, cū actus informis ab illa nascatur, sed quòd actus, si deberet dici & esse formatus, nasci necessario debet ab habitu, à potentia habitu informatiuo actus posterius. Nihil ergo nascitur formatus ipse actus: non poterit postea formari, tum quia iam transijt aduenientē subsequenter habitu, tum quia suum formari est cum suo nasci. Vnde si nascatur informis, semper erit informis. Et si quando aliquis actus dicetur formatus, hoc fuit à principio natiuitatis suæ. De mente ergo literæ uidetur dicendum: quòd actus ille informis natus, etiam si non transiret, sed expectaret aduentum charitatis in uoluntatem, adhuc non fieret formatus. Et hoc non ex defectu charitatis, quæ quantum est de se (ut supra in ad 2^m) diximus informare illum remanentem: sed ex conditione naturali ipsius actus. Quæ est conditio naturalis ipsius actus? Quòd (suum esse formatum, uel informe, trahat à priori), non à posteriori: idest à natiuitate sua habeat, non alunde. Hinc est quòd si ille actus etiam post aduentum charitatis remanens deberet esse formatus, oporteret ipsum denuo nasci à potentia habituata. Verum tunc non esset idem numero secundum naturitatem, licet secundum seipsum (per suppositum factum) & consequenter non esset idem numero totaliter. Concludendum ergo: quòd attritio, eadem numero totaliter, etiam si remaneret aduentente charitate, non fieret contritio, idest, si denuo procederet à voluntate iam habituata charitate, non fieri posset contritio. Nec est instantia de habitu informi fidei, quod scilicet totaliter idem numero remanet, dum fit formatus: quoniam habitus non consueuit essentialiter procedere, quemadmodum actus. Ideo non requiritur: ut ille habitus informis denuo procedat aliquo, si debeat dici & esse formatus. 1^m, ergo responsum hoc ad argumentum 1^m, additi primo responso, ad idem argumentum 2^m, conditionalem hanc: quòd uidelicet, si actus ipse informis remaneret aduentente charitate, num possit tali modo nasci formatus. Et sic ex omni parte, idest, sive transiret sive non transiret actus ille informis, habetur intentum: quod scilicet attritio eadem numero totaliter non possit fieri contritio. Hinc est: quòd satisfactio facta in peccato mortali ab eo, qui postea assequitur charitatem, debet reiterari; si uel uelare debeat ad uitam æternam: quia scilicet actus informis & transijt, & (posito quòd non transisset) non nisi à natiuitate sua habere posset ipsum esse formatum. Quod autem dico de satisfactione, idem dicas de aliis actibus eadem ratione: Et sic doctrina hæc ad multa ualebit. ✣

Conditio naturalis actus qua est.

Cōclusio resoluto ria.

Satisfactio p hāc doctrinā pro declaratione inuātur.

ARTICVLVS I.

Vtrum homo debeat conteri de pœnis, & non solum de culpa.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur quòd homo debeat conteri de pœnis, & non solum de culpa. Augustinus* enim libro de Pœnitentia dicit. Nemo uitam æternam desiderat, nisi cum huius uitæ[b] mortalis pœniteat, [b] sed mortalitas uitæ quædam pœna est, ergo pœnitens etiam de pœnis conteri.

¶ 2 Præterea. Supra habitum est ex uerbis Augustini, * quòd pœnitens debet dolere [b] ex hoc quòd uirtute se priuauit: sed priuatio uirtutis quædam pœna est, ergo contritio est dolor etiam de pœnis.

SED CONTRA. Nullus tenet illud de quo dolet, sed pœnitens secundum suum nomen pœnam tenet: ergo non dolet de pœna & sic contritio, quæ est dolor pœnitentialis non est de pœna.

APPENDIX.

EX articulo habes. Primò quo modo prōnem oppēdas, meritò à Concilio Trident. nunquam, cum de attritione loqueretur, dictum fuisse, quòd attritio quandoque fiat contritio: licet dixerit, quòd attritio disponit ad gratiam impetrandam in sacramento pœnitentiæ. Aliud est ergo disponere ad contritionem gratia informatam: aliud est conuerti in contritionem. Primum contingere, innuit Concilium: secundum uero nō. Quod ut manifestum fiat, ecce uerba Concilii Sessione. 14. capitulo quarto. Illam uero contritionem imperfectam, quæ attritio dicitur, quoniam uel ex turpitudinis peccati consideratione, uel ex gehennæ, & pœnarum metu, communiter concipitur, si uoluntatem peccandi excludat cum spe uniæ, declarat sancta Synodus, nō solum non facere hominem hypocritam & magis peccatorem, uerum etiam donum Dei esse, & Spiritus sancti impulsum, nō adhuc quidem inhabitantis, sed tantum mouentis, quo pœnitens adiuuatur uiam sibi ad iustitiam parat. Et quamuis sine sacramento pœnitentiæ per se ad iustificationem perducere peccatorem nequeat: tamen cum ad Dei gratiam in sacramento pœnitentiæ impetrandam disponit. Hoc enim timore uulnerati Niniuitæ ad Ionæ prædicationem plenam terroribus, pœnitentiam egerunt, & misericordiam à Domino impetrarunt. Hæc ibi. Ex quo infer sic. Attritio disponit ad contritionem, sed dispositio nunquam fit habitus, cum sint duo essentialiter (ut ostendunt eorum diffinitiones) distincta ergo, secundum Concilium, attritio non fit unquam contritio. Item ex hoc etiam sibi ad iustitiam parat, infer sic. Via nunquam potest fieri terminus: sed attritio est uia ad contritionem iustificationem uestram, quæ contritio (ut patet) est terminus: ergo, secundum Concilium, attritio non potest fieri contritio. Tunc ultrà. De dispositione transitur ad habitum, & de uia ad terminum: ergo, secundum Concilium, de attritione potest transiri ad contritionem, & consequenter de attrito potest quis fieri contritus offendere ergo: ut tu principio dicebatur) per rationem articuli postea quòd Concilium meritò io sententia dixit, quòd attritio nunquam fit contritio. Confirmari. & hoc potest (si esse opus) per exemplum: quo omnibus patet, albedinem nunquam fieri posse nigredinem; licet album possit fieri nigrum. Secundò habes, quomodo per rationem prædictam secundum Concilij quod quanto attritionem minus non posse fieri contritionem, & ita uelligas & declares, & probes. Tertiò uides, quamodo ex his reciprocis Angelica hæc doctrina consideretur.

Th. vbi supra art. 3. q. 1. & seq.

* Aug. li. de pœnitentia. c. 1. parum à principio 10. 9.

[b] In lib. de uera & falsa pœn. c. 14. ante medium c. 4. & hinc de pœn. d. 1. c. 1. confidente. Mag. 4. sen. dist. 18. §. Sciendum.

Voluntas ✣ S. Ecclesia ad intelligentiā facram conciliabulum. ostendendum, quare sic dixit concilium.

Quæst. præcedenti.

Conclu. 1

Durities uoluntatis.

Cor contritum.

In prædicamento qualitatis

Integritas mala uoluntatis.

QVÆST. II. ARTIC. I.

CONCL. 1^a. Displicentia mali culpæ dicitur, per similitudinem, contritio.

¶ Probatio. Quia displicentia culpæ importat commutationem duritiei uoluntatis (quatenus scilicet complacēdo sibi de culpa stabat in se tam dura, ut præcepto legis nō cederet) & contrario dicit cōmutationem alicuius duri (licet corporei.)

1ª NOTATIO. Si ppriè loquamur cōteri, & contrino, in materialibus dicuntur: unde nunc qñ de immaterialibus, puta de uoluntate dura immateriali, dicuntur per similitudinem à corporeis uidelicet ad spiritualia, ut à nouoribus ad minus nota, fuo modo transferendo, accipiuntur. Ex articulo primo q. 1. remisso facilius antecedens hoc probationis hypothecum, quoad ambas eius propositiones, intelligere potest.

2^a ¶ NOTATIO. Ex antecedentis ipsius prima propositione ut categorica diffinitionem duritiei malæ uoluntatis. Dicit ergo. Quid est duritia malę uoluntatis? Est concedat. Videl quam dura est illa duritia: ut nec omnipotentis Dei præcepto uelit cedere, & consequenter uoluntati diuinæ, cuius nutui datum est legis mandatum contrapontant. Ex hac diffinitione intelligere potes sensum, B. Gregorii Papæ, in hom. Maria stabat ad monumentum foris plorans, dicentis: Mens hominis conditoris sui speciem non quærentis malè dura est, quia in semen, fa remanes frigida. Ex hac intelligi etiam illud Eccles. 3. Cor durum male habebit in nouissimo die. Quod quidem aliquando nocatur lapideum Ezechiel. 11. Ab oppositis itaque, de contritione nunc inferes: quòd contritio est displicentia de illa complacentia uoluntatis, qua contrito est displicentia de culpa taliter, ut fulgeat diuinæ mandato uoluntatis subjectio. Ex hoc patet pia, quòd sit cor contritum? & quòd cor contritum esset cor uoluntarie & laudabiliter humiliatum: & quòd tale cor Deus non despiceret. psal. 50.

2ª CONCL. De malis pœnæ potest esse dolor; sed non contritio.

¶ Probatio. Quia hoc, ut manifestè clarius, supponitur: Quia (ly sed non &c.) malum pœnæ non importat integritatem uoluntatis, quæ debeat per dolorem diminui (cum pœna simpliciter dicat diminutionem.

1^a NOTATIO. Culpa importabatur sua causa, idest in uoluntate peccatus, integritatem illam, quæ & duritiem dicebatur. Integritas ideo dicta, quoniam in ipsa uoluntas (uolendo uidelicet sibi placere, consistebat: naturitus uero, quoniam potfanti Deo per suum mandatum, inspirationem, &c. non cedebat, idest non consentiebat, non obediebat. Iccirco dolor de culpa deiebatur, & contritio: quoniam ab ipso conterebatur prædicta uoluntatis integritas, modo, & nunc, & hoc. 1. ar. 1. & 2. expositio. Totum ergo fundamentum, quod alicubi possit esse contritio, est, quando ibi præsupponitur, uel additur, integritas aliqua. Non enim contritio nec tunc de pœna habita uitæ est: sed non infringit conclusionem secundam, ut ibi patet. Vide hoc responsum secundum ly nisi pœnitentia largè dicatur, &c.

2^m Ex Augustino. Pœnitentiam fecit, uel largè nunc uel contra Nam si præterite, stricte sumantur, nunc de culpis tantum in hac mortali uita admissis dicitur, ut prima habet responsio. Si uero pœnitentiæ sumatur largè, i. per dolore quomodocumque accepto, nunc contingit nec tunc de pœna habita uitæ est: sed non infringit conclusionem secundam, ut ibi patet. Vide hoc responsum secundum ly nisi pœnitentia largè dicatur, &c.

Item ex Augustino. Dolore ex hoc ✣. Sed non de hoc. Tunc nihil contra. Nam de pœnis esse posse contritionem essentialem, negatur secunda conclusionis: sed non contritionem in sensu hoc (ut accidit, in proposito, de omissione uitiorum) in quantum scilicet fiunt motiua quædam ad contritionem. Iccirco non dicit Augustinus nos debere conteri de omissionis uitiis: sed dicit, quòd debemus conteri ex eo, quòd non fimus uitiorum susceptores in illa authoritate ly dolore pro ly contteri

¶ NOTATIO. Si autem sic uis in uerbo dici etiam posse, quòd Augustinus asserit, pœnitēt debere dolere ex hoc, &c. tho-

Pœna qđe & est & non est.

Respōsio secunda.

Instantia.

Respōsio ad illam.

Secunda pars conclusionis

sed

Universidad de Deusto
Biblioteca

sed non dicit, ipsum debere conteri ex hoc, &c. Aliud enim est dolere communiter dicatur, & etiam sic de peccatis, aliud est conteri, cum sit strictius, & tantum de culpa. Retinentium autem hanc formaliter adductam. Licit uim verborum in ly ex hoc dicendo, quod Augustinus non uult nos dolere seu conteri de hoc, sed ex hoc. Vide tu, & exinde dicas quomodo tu ponderare uelis, non tamen sanctum, Cōcilium.

APPENDIX.

1 Vtilitas p s. Ecclesia ad sustentandū cōtra ignaros.

EX articulo habes. Primò quomodo pro eius ratione offendas, merito ab infinuatum fuisse a Concilio Florentino, quòd contritio non est de pœna. Hoc autem intelligendum est quando, in Decreto Eugenij iij. Sacro illo approbante Concilio, dicitur est contritio sit. Cordis contritio est, ad quam pertinet, ut doleat de peccato commisso, cum proposito non peccandi de cætero. Ecce diffinitio, & unicæ bonæ cum sit a Papa cum concilio data. Si bona ergo non habet aliquid diminuo, si cut nec aliquid superfluit, ut colligitur ex cap. de genere, libri prædicabilium, porphyrij. Cum igitur non faciat mentionem de pœna, sed tantum de peccato; quoniam non dicit ly doleat de pœna, & de peccato, sed dicit ly doleat de peccato: sequitur apertissime quòd de intentione Concilij est, contritionem non esse de pœna. Alioquin, ut dictum est, diffinitio esset diminuta: quod est magnum, immo maximum, inconveniens in diffinitionibus, cum hæ sint claues ad aperiendum sine errore omnia alia. Secundò habes, quomodo per rationem dictum ipsum synodicum pro quanto de pœna negat, esse contritionem, intelligas, probes defendas, similem dicendi modum Concil. Tridē. Sess. 14. cap. 4. Vide sup. q. 1. exa. primæ diffinitionis. Tertiò videsquomodo ex his viribus Angelicus hæc doctrina confolidetur.

QVAEST. II. ARTIC. II.

1 CONCL. De peccato originali non potest esse contritio, propriè loquendo, sed displicentia potest esse de eo, uel dolor.

¶PROB. Quia peccatum originale non prouenit in nobis & ex diuinia propriæ uoluntatis (cum ex origine uitiatæ naturæ contrahatur) & contritio, propriè loquendo, est solum de peccatis illis, quæ ex diuinia nostræ uoluntatis in nos prouenium (cum, ut supra dictum est, q. 1. ar. 2. diffinitio respicias dolorem magis contrarium) Q. 1. a. 3 (ly tedet displicentia, &c.) id, tanquam clarum, præsupponitur.

1 NOT. Ideò uocatur peccatum originale, non autem actuale: quia ex origine ciuitatur, nō ab actu uoluntatis nostræ. Nostra, inquam, ad differentiam uoluntatis Adæ. Nam in illo processit ex actu suæ uoluntatis propriæ, & in illo uocabatur peccatum actuale, & de tali peccato ipse habere potuit aliquem actum habuit contritionem propriè dictam (ut nunc loquimur) Naturæ peccatum etiam uocatur, & quia ad singulas participantes naturam humanam derivatur, & quia à tempore ipsius naturæ in vitro, usque concepcionis dum scilicet anima intellectiua unitur carni prolis, contrahitur. Sic enim docuit Apostolus Eph. 2. ratione naturæ filij iræ, sicut & cæteri: & sic intelligitur. Sed tamen de natura, ut natura, non loquitur nisi de natura, ut vitiata. Loquitur enim de natura, quam ipse Apostolus cum cæteris participauerat (ut patet in textu) & nō de natura, ut erat in Adamo ante peccatum: tam loquitur de natura modo illo, quo communiter participatur: quod significat per ly sicut & cæteri: non de natura alio modo ingitali participata. Modus communis naturæ humanæ, etiam post peccatum Adæ, participandi est generatione seminali viri cum fœmina: modus singularis, qui fuit Christo Domino ab ex omnem, est ex fœmina Virgine concipiente virtute Spiritus sancti, non autem uirtute alicuius feminæ humanæ. Modus ille primus dicitur à D. Thoma. 1. parte, quæst. 118. ar. 2. ad 1. modus secundum corpulentam subtilitatem, & secundum seminalē rationē: sed modus secundus dicitur mirabilis secundum corpulentum subtilitatē solum.

¶NOT. Hoc peccatū originale quo dictum, uel plura accipe 5 Concil. Trident. sess. 5. decreto de peccato originali, sic. Hoc peccatum Adæ origine unum est, & propagatione, non imitatione, transfusum omnibus, ideſt vnicuique proprij. Hæc ibi. Probatio ergo bene dicit, quòd nō per durimitiē uoluntatis (quod dicit Concilium, imitatione,) sed per originem (quod ait Concilium, Propagatione) peccatum huiusmodi nobis omnibus (ideſt uniuique secundum Concilium) inesse, affert. Item peccatum originale est & commune & proprium: ut legis ibi in Concilio. Quòd autem sit contractione ex naturæ vitiatæ in Adam origine, patet ex eodem Concilio ibi nec. Si quis Adæ prævaricationem ibi soli, & non eius propagini, asserit nocuisse, & acceptam à Deo sanctitatem & iustitiam, quam perdidit, ibi soli, & non nobis tam eam perdidisse, anathema sit. Ecce quòd Cœlestinus peccatum primum Adæ per originē ad omnes derivari fecit; quod quidem peccatum vocat profundum rimæ, scilicet humanæ.

1 m de maiori. Ratione deformitatis. & ex actu uoluntario prouenientis: non, ratione deformitatis tantum. § Tūc nihil contrà. Licet enim peccatum originale habeat deformitatem illa tamen deformitas nō prouenit ex actu uoluntario eius, in quo est peccatum originale, in quantum originale.

Deformitas pēs originalis grauis.

¶NOT. Hoc originale in Adamo non dicebatur originale; sed pœnale & actuale: & ideo ad differentiam peccati huius, in quantum erat in Adamo, dictum est nunc; q̄ illud deformitas non prouenit ex actu voluntario eius in quo est peccatū originale, in quantum originale. Sic & intelligitur textualis ratio, cū dicitur deformitatem ex actu voluntatis proueniente non esse in pēto originali. Intelligunt quidē verba tanti doctoris formaliter. Nouit. n. author sanctus, q̄ peccatū hoc originale, in quantum fuit in Ada, ex actu voluntatis Adami processit; & q̄ deformitatem habuit ex voluntario illo actu proueniente. Vt originale tū, hoc erat illo puero nasce nonc, his deformitatē non proueniente ex actu voluntatis illius pueri qui ille puer non imitatione (vt uerbis Concilij Trid. sess. 5. in secunda notatione vsus:) sed propagatione pēti id contraxit. Debuerat ergo pēs huius, ut in illo puero in ori ginale, punit ex pro pagatione naturæ q Adamum actualiter amauit: licet & illud peccatum sit in illo puero propagatione.

Dolere de auersione a Deo, coniuncta displiceat.

2 m de maiori. Debet displicere, se fuisse a Deo auersum. & Displicere, sedm q̄ auersus fuit §. Hoc est. Si à Deo fuit auersus ex actu proprię uoluntatis, dēt illā displicentia q̄ displicentia illi sit contrition. Si aūt à Deo fuit auersus ex ipsa propagatione in qua est sibi displicere, ita tū q̄ illa displicentia sit contritio propriē cōm pti, nō ex parte displicentiæ semper (cum q̄doq; possit esse maxima;) sed ex defectu obiecti contritionis obiectum. n. quod contritionis est dumtaxat propriæ voluntatis: & in originali, cum reperit, ut dictū est. Tunc nihil cōtra. Quamuis. n. huic adulto displiceat, q̄ per peccatū originale fuerit auersus à Deo non tū displicere pōt ex q̄ per hmōi pēti fuerit à Deo auersus ex actu propriæ uoluntatis: hæc displicentia ex q̄ esset quantumcunq; magna dolor quidē existens non posset dici contritio, pp rationem iam dictam.

1 Vtilitas p s. Ecclesia ad sustentandū di cta Cōciliorum.

APPENDIX.

EX arguento hēs. ¶Primò quo pacto obstēdas merito à Cōcil. Flor. fuisse insinuatū, q̄ de pēto originali nō fit cōtritio & a scriptura facta q̄ de eodē originali pt esse dolor, & displicentia. Primū insinuasti fuit, in Decreto Eugenij. Sacro approbante Concilio, ubi q̄ determinate cōtritionē nec. Cordis cōtritio est, ut de exitero. Talē cōtritionis diffinitionē potuit, & Concil. Trident. Sess. 14. c. 4. ut habuisti sup. q. 1. ar. 1. exam. primæ diffinitionis, cū itaq; diffinitiones Synodorū, maximè ghalis, dare de aliqua re firmiter tenēde sint bonæ, & diffinitio bona, sedm Phil. neq; superflui neq; diminuti quicquā cōtinuerit quilibet patet, ap diffinitiones hmōi Synodicæ neq; superfluitatē aliquam neq; diminutionē communes. De pēto (inquam) cōmisso. Si ergo pēto originale, q̄ originale, non est ab illo puero illud habē te cōmissum: patet, q̄ originale pēto nō ē cōprehensum q̄ illas diffinitiones. Quod si nō est q̄ illas cōprehensum, & nihil diminuit in eisdem est patet, q̄ de eis addi ly de pēto originali. Sōt ergo sufficiēter potuerūt ille diffinitiones, ut asseō. Ergo sedm dicta omnino nō est de pēto originali aliqua sufficienter, & cōsequēter bonæ nō essent. Sedm 10 principio appēdicis dictū inuenuisti scripturæ Act. 2. Sic Petrus agite, & baptizet unusquisq; vestrū. Per hāc n. Petrus nō intelligit cōtritionē, & e pars. Sed petite aliquando antequā domum intrauerit, effet is intra domū; cum tamen pluræ eum sui parentib. sit intra domū. & baptismum sit solum sacrorū atq; cōcilio dominus ecclesiæ. Cū igitur impossibile sit intra domum aliquē reperiri, antequā intret, & non n. si planū domū intrare possit is, q̄ positio, impossibile relinquo, q̄ per illā petite baptizāte baptismū intelligat cōtritio, q̄ & pars facti petię. At inquā reperiet cōtritio sedm suā nomē interpretatū. Et hoc Concilio ibi, ideoq; dispositiones qui cōtritio sedm suā nomē nō præponit pēto ex duritie uoluntatis

Concilio q̄

¶Q. pcedit. ar. 1. & 3.

ex duritie uoluntatis prouenit, q̄d nō est uerū de pēto originali. Adhuc insta. Ipse quis loquebat cum Petrus, habebat ex pēto actualia, de q̄b. q̄q; poterat esse ætatis satis sedm interpretationē nostrā & cōsequēter q̄ ly petite, intelligere pt Petrus cōtritionem hoc nō interpretati. Verū ad hoc habetur q̄ si ad originale nō respiciat illa petitio, nō pedit cōtritionē, & dicta, si ad actualia referat, dicet quidē cōtritionē: sed hoc nō mouet cōtra intentionē, q̄ de petito respectu pēti originalis nō formaliter loquuntur ei q̄ subiectum originalis hēret simul actualia. ¶ Sedō hēr quin per rationem & contrariū & scripturā pōnitā dicta, q̄ quantō de originali nolunt cōtritionem propriē esse sed displicentiam, probes, atque defendas. ¶ Tertiō uides quomodo ex his viribus stabiliantur tota conclusio.

QVAEST. II. ARTIC. III.

CONCL. Si debeat quodcunque actuale peccatum curari, oportet quòd per contritionem cōmunitēm remittat.

¶NOT. Hoc est ad unum, de omni actuali peccato debemus conteri.

¶PROB. Quia pēto actuale, q̄cunq; sit illud (uel. s. transgressionis, uel omissionis mortale, aut ueniale, ex duritia uoluntatis prouenit, (ē uoluntas in hoc lege Dei nō cadat) & ad diuinā

Universidad de Deusto
Biblioteca

remorandum oportet adliberi contritionem (patet ex dictis multoties.

¶NOT. sufficit ad duritiem prædictam voluntatis affruentiam in peccato etiam venialissimo, q̃ voluntas voluntarie non obediat legi: nã electio ipsa voluntatis cadit vel directè vel indirectè super inobedientia illa. Hoc ipsum intelligi voluit textus, quando pro tanto quod voluntas peccat, non cadit, inquit, dura, dixit, quia dutum est quod habet potentiam, quæ nõ facile patitur. Non requiritur ergo de necessitate ad perpetrandum actuale peccatum maior durities voluntatis, quã quod legi Dei sit fortior, vel quã sciat tunc debere, sit voluntarie inobediens. Quod si maior durities addatur iam non peccatũ solum modo, sed grauius peccatum fit, Vnde si nõ addatur maior etiam, est remanens peccati, nõ

Quæ durities ad pœnã sufficiat.

*In corr. 8. & sequ. ad 1.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd (sicut ex dictis patet) † contritio opponitur peccato ex parte illa, quæ ex electione voluntatis procedit, non sequentis imperium, diuinæ legis: non autem ex parte eius, qd est in peccato materiale; & hoc est illud super quod cadit electio. Cadit autem voluntatis electio non solum super actus aliarum virium, quibus voluntas ad suum finem utitur: sed etiam super actum proprium ipsius. Voluntas enim vult se uelle aliquid; & sic electio voluntatis cadit super dolorem illum siue tristitiam, quæ inuenitur in peccato inuidiæ, & huiusmodi, siue dolor ille sit in sensu siue in ipsa uoluntate; & ideo illis peccatis contritionis dolor opponitur.

AD SECVNDVM dicendũ, quòd oblivio de aliquo potest esse dupliciter: aut ita quod totaliter à memoria exciderit, & tunc non potest aliquis inquire re illud: aut ita quòd partim à memoria excidit, & partim maneat: sicut cum recolo me aliquid audiuisse in generali, sed nescio quid in speciali: & tunc requiro in memoria ad recognoscendum, & secundum hoc etiam aliquod peccatum potest

Ex hoc igitur, quòd eligit quis voluntarie tristitiam, tanquã sibi pronunc placentem, sequitur quod gaudeatin hoc quòd tristatur: ex quo iterum sequitur quòd peccata per tristitiam commissa, quia accidia inuidia (de quibus in argumento) impertitur gaudium quoddam ex parte electionis. licet secundum

esse oblitum dupliciter: aut ita quòd in generali memoria maneat, sed non in speciali: & tunc debet cogitare homo ad inueniendum peccatũ: quia de quolibet peccato mortali tenetur homo specialiter confiteri. Si autem inuenire non possit, iusta adhibita diligentia, sufficit de eo conteri secundum quòd in notitia tenetur, & debet homo non solum de peccato, sed de oblitione eius dolere, quæ ex negligentia contigit. Si autem peccatum omnino ex memoria excidit, tunc ex impotentia faciẽdi excusatur à debito, & sufficit generalis contritio de omni eo in quo Deum offendit. Sed quando impotentia tollitur: sicut cum ad memoriam reuocatur peccatum: tunc tenetur homo specialiter cõteri: sicut etiã est de paupere, qui non potest soluere quod debet, excusatur, & tamen tenetur cum primo poterit.

AD TERTIVM dicendum, quòd si ignorantia oĩno voluntatem tolleret male agẽdi, excusaret, & non esset peccatum: sed quandoque non totaliter tollit uoluntatem, & tunc à toto non excusat, sed à tãto; & ideo de peccato per ignorantiam commisso debet homo conteri.

1 m de minori. Per tristitiam. ℣. tanquam materiale quoddam: non, tanquam formale. §. Tunc nihil contra. Nam debet attendi peccatum ex formali parte, quando contritionem dicimus peccato contraponi; non autem attendi debet ex parte materiali (ut argumẽtum facit.) ℣Formalis pars in peccatis est claritio voluntatis: materialis autẽ id, quod eligitur.

¶NOT. ex eo, q̃ voluntas eligit sibi placitum, habet semper aliquale gaudium inde natũ. Complacere enim sibi in eligendo, siue in aliquid aliud faciendo, est eligẽti siue aliud facienti gaudium: etiam quòd nihil aliud gaudij inde natum foret, vel expectaretur. Vnde complacens sibi in paupertate, gaudet in paupertate; complacens sibi in luctu, gaudet in luctu, & sic de cæteris.

Ex hoc igitur, quòd eligit quis voluntariè tristitiam, tanquã sibi pronunc placentem, sequitur quod gaudeatin hoc quòd tristatur: ex quo iterum sequitur quòd peccata per tristitiam commissa, quia accidia inuidia (de quibus in argumento) impertitur gaudium quoddam ex parte electionis. licet secundum

Ofio peccata ofia aliq̃ gaudiũ conferunt.

non occupatæ commissum fuit. Quæ autem ignorantia totaliter omnino, vel non omninò, voluntarium, non est præsentis negotij hoc pertractare: sed pro nunc sufficiat per distinctionem, veram illam soluisse argumentum: & remittere lectorem ad videndum 1.2. q. 76. per totam.

4 m de minori. Non tollitur per cõtritionem. ℣. super seipsa non ardentem: non autem super seipsa cadentẽ. §. Tunc nihil contra. Peccata enim illa, super quæ cadit vera contritio, siue mortalia siue sint venialia, remittuntur per contritionem: & consequenter non inuenium de peccatis quibuscunque, etiã venialibus, obtinemur. Verum quidem est, quòd per contritionem mortalium tantum, non dolendo ét de hoc venali, puta de verbo otioso, non diminuitur hoc veniale: ipsa peccatũ remittit nõ pr quãdiu nullitas fuerit pẽtõ.

*In 3. par. q. 87. ar. 1. Thom. 4. dist. 16. q. 1. ar. 2. q. 4. & q. 2. ar. 2. q. 2.

7

Vellitas p. 2. eccl. ad sufficiun dũ contritium.

APPENDIX.

EX articulo hac. Primò quo modo per rationem offendas meritò fuit se à Sacro Florent. nõ concilio inhibuarum

Simile quòd de omni actu

Ad 4m dicẽdũ, q̃ post contritionem de mortali, potest remanere veniale, sed non post contritionem de veniali: & ideo de venialibus etiam debet esse contritio eo modo, quo, & pœnitentia: sicut supra dictum est.*

ARTICVLVS IIII.

Verum de peccatis futuris quis debeas conteri.

AD QVARTVM sic proceditur. Videtur quòd ét de peccatis futuris aliquis debeat conteri. Contritio enim est actus lib. arb. [b] sed lib. arb. magis se extendit ad futura, quàm ad præterita: quia electio quæ est actus li. arb. est de contingentibus futuris, ut dicitur 3. Ethi. ergo contritio magis est de peccatis futuris, quàm de præteritis.

2 ¶Præterea. Peccatum aggrauatur * ex contingenti effectu. Vnde Hieron. dicit, * q̃ pœna Arrij nondũ est terminata, quia adhuc est possibile aliquos per eius hæresim ruere, & similiter est de illo, qui iudicatur homicida si sic taliter percutiens, etiam antequam percussus moriatur: sed in illo intermedio dẽt peccator conteri de peccato: ergo non solum secundum quòd habet quantitatẽ ex peccato actu, sed etiam secũdum quòd habet quantitatem ex futuro, & sic contritio respicit futurum.

SED CONTRA. Contritio est pars pœnitentiæ, sed pœnitentia semper respicit præterita; ergo, & contritio.

RESPONDEO, Dicendum, quòd in omnibus motoribus, & mobilib. ordinatis ita est, quòd

motor inferior hẽt motum p. priũ, & p̃ter hoc sequitur in ali quo motum superioris motoris sicut patet in motu planetarũ, qui p̃ter motus proprios sequũtur motum primi orbis. In oib. aũt virtutib. moralibus motor est ipsa prudentia, quæ dicitur auriga uirtutum: & ideo quæliber uirtus moralis cũ motu proprio hẽt aliquid de motu prudentiæ, & ideo cum pœnitentia sit quædam uirtus moralis, quæ est pars iustitiæ, cum actu proprio consequit prudentiæ motum, proprius aũt actus eius est in obiectũ propriũ, q̃d est pctũ commissum, & ideo actus eius principalis, scilicet contritio secundum suam speciem respicit tantum peccatum præteritum, sed ex consequenti respicit peccatum futurum, secũdum q̃ habet aliquid de actu prudentiæ adiunctum: & tñ in illud futurũ ſm rationem propriæ speciei non mouetur. Et propter hoc ille, qui conteritur, dolet de peccato præterito, & cauet futurum, sed [m] non dicitur esse contritio de peccato futuro: sed magis cautio, * quæ est pars prudentiæ, contritioni adiuncta.

AD PRIMVM ergo dicendũ, q̃ lib. arb. dicitur elle de cõtingentibus futuris, ſm q̃ est de actib. sed non secundum q̃ est de obiectis actuum: quia homo pòt cogitare ex libero arbitrio de reb. præteritis, & necessariis, sed tamen ipse actus, secundum q̃ sub libero arbitrio cadit contingens, futurum est, & sic etiã actus contritionis contingens futurum est, secundum q̃ sub libero arbitrio cadit, sed obiectũ eius potest esse præteritum.

1 m de minori. Sed liberum arbitrium. ℣. secundum quòd est de actibus, cõsiderat non, secun-

Cognitio & cõtritio correspõdẽt

Electio p uersa se habet ad contrarias Deo & duritiem voluntatis.

Pctũ commissum dicitur ex parte obiecti.

Contritio virtuosa.

Canel. in.

Universidad de Deusto
Biblioteca

secundum quòd est de obiectis actuum. Tunc nihil contra. Nã, quando de contritione quæritur an sit de peccatis præteritis vel futuris, intenditur de obiecto ipsius contritionis, non de actu contritionis. Nonfinmam. n. est quactus contritionis, secundum quòd exit sub libero arbitrio, est contingens futurum

Actus ob-iecti sub libero arbitrio

& consequenter hos indagate non incendit præsentem quæstionem. Respondeo ergo dicendum quòd actus contritionis, & per consequens de obiecto actus liberi arbitrij, tunc inquirere intendamus, quasi dirigens. Verum contritionis, siue huius actus liberi arbitrij, obiectum sit aliqd futurum vel præteritum. Quòd autem ista sit intentio quæstionis præd. patet ex conclusionis primæ partis probatione, quæ expressè accepit promedio demonstrandi obiectum.

Verba citantur in arg. 2.

2m de maiori. Ex contingenti effectu. 2. Qui effectu iam in actu primo, vel tria causa, præcessit non autem, qui in actu illo tali non præcessit. ¶ Tũc, &c. Nam, quando peccator de actu illo primo contritus, antequã contingens futurus effectus, (puta mors percussi) eueniatin seipso, tunc contritur de tota quãtitate culpæ quæ iam in actu illo primo (puta, percussione,) tanquam in sua causa præcessit. Sic ergo non oportet, quòd respiciat in futurum contingentem effectum; quasi quòd de eo, tanquam de futuro conuertatur quoniam ad causam præcedentem (puta, percussionem) solum respiciendo videt in illa tam timul eo existente tantam ruinam suapte natura sequuturam; & consequenter videt totam tantæ ruinæ culpam in causa illa. secundum se consideratã, contineri. Super totam igitur culpæ quantitatem, & ut præteritam cadit contritio; iam adumum etiam futuri euentus in seipso. Ex hoc autem, quòd peccatorum actualem effectus talis accrescit aliqua quantitas, quoad pœnam accidentalem, non fit; quòd contritio præcedens fuerit diminuta, quoniam contritionis est respicere aliquid ut offensa Dei est, ideo ut culpa, (ut patet q. 4 ar. 1. ad secundum & q. 1. ar. 1. exam. primo dictũ & tota quantitas, secundum rationem culpæ, iam præcessit, ut dictum est. Quòd ergo accrescat postea alia quantitas, & quantitate culpæ, nihil facit ad rem ipsam contritionis, ut contrito est.

Effectus quidem totã quãtitatẽ continet in se.

Ratio tamẽ obiectionis.

APPENDIX.

1 Vtilitas p. E Xarticulo habes. ¶ Primo quomodo per rationem offendas, Concil. Flor. mense iunii fuit, quod contritio non est de peccato futuris sed cautio. Hoc autem intimauit, in Decreto Eugenius. iij. Sacro illo Concilio approbante, sic: Contritio cordis est, ad quam pertinet, ut doleat de peccato commisso, sic cũ tra cum propositio non peccandi de cætero. Vbi clarè videndo dolorem cadere super præteritum, & propositum, non autem dolorem, cadere super futurum peccatum. Propositum uero illud est, secundum Concilium, propositum non peccandi: hoc est, vitandi peccata sic, ut (si fieri possit) nunquam de cætero peccetur. Esse cautio, de qua in conclusione arguebã. Ex quo tenet Concilium melius intelligi illud conclusionis verbum cautio: quòd scilicet non sumitur pro quacunque minus diligenti cautione, sed pro cautelosa tam diligenti, ut (quantum compatientur infirmæ mentes nostræ) sufficiens absque fraude

Cautio qualis esse debeat.

fit ad non peccãdum. Sic debet esse, in proposito contritionis præmissa cautio, & ex vero corde intentatis quantum est ex se, remissionem & absolutionem peccatorum assequi velit. Est (inquit littera) cautio hæc pars prudentiæ. Ex prudentia igitur textus intendit, te debere mensurare cautionem hanc, idest quantitatem huius contritionis. Quasi dicat. Prudentia in cauendis offensis rationem habet, & cum maximam, de persona cuius offensam uitare proponit. Secundum enim aliorem, uel minus alta, dignitatem ipsius personæ prudens mensurat maiorem, uel minorem; intensiorem, uel remissiorẽ; diligentiorem, uel minus diligẽtem, solicitudinem; ima cauendæ sibi ne offensa eiusdem. Magis nãque solicitabitur aliquis prudens, ad cauendam offensam amici, quam non fio amici, nobilis, quam non sic nobilis uirtuosi, quam non sic virtuosi, domini, quam conserui, regis quam ducis; &c. Cum igitur Deus, cuius offensa cauenda proponitur à contrito prudente, sit dignitatis infinitæ; sequitur, quòd huius dãdam quòd illa cautio est pars prudentiæ, infinuare uoluit quòd eadem cautio debet esse, aqui proponi fuce, quam diligentissima. ¶ Secundo habes: quomodo per rationem Concilij dictum, pro quanto ne futuris cauenon tenuam esse, non contritionem, probet atque defendas. Tertio vides: quomodo ex his vicissim contradicentur doctrinæ hæc Angelica.

Prudẽtia cautelam

Cautela

Idẽ videtur fieri.

QVÆST. II. ARTIC. V.

CONCL. De alienis peccatis non est contritio.

¶ NOT. Intelligẽdum alienis, quatenus alienæ sunt. Nam si aliena sint aliquo modo (puta per malum exemplum, ut in ar. 4. ad tertiumiuit per inductionem, aut aliud malum consortium, ut hic ad primum, tangitur) mouere poterit, & debet, contritio de illis. De his enim contingit tunc formaliter, quia tua sunt; non quia aliena fuut. De eisdem igitur peccatis (si præterierunt) alienis, & dolet tantum, ideò extra contritionem dolet (ut in ad secundum.) & dolet sum contritione: sed diuerso modo sub ratione enim, qua aliena sunt, de illa tantum dolet, subaudimus, qua tua sunt, sic dolet ut dolor ipse tuus continuare alius possit. Eadem ergo sunt omnino peccata, materialiter loquendo, de quibus potes & non potes per contritionem dolere: sed non sunt eadem formaliter. Ideò opponitur non dicit, quasi quòd de peccatis alienis est contritio, & quòd de peccatis alienis est contritio. Sit alienum, ut alienum, nec fiat proprium, tunc dices oppositi, & consulsum præmisse contrauenit, qui ait, quòd sic alienis possit esse contritus.

¶ PROB. Quia illud idem conteritur, quod prius durum erat, & integrum.

¶ NOT. Præsupponit hoc probationis antecedens ex superioribus, q. 1. ar. 1. & 2. illi enim clarè videtur, quòd voluntas una, & eadem, quæ prius in se integra, & ad legem diuinam directa fuit, esl illamet, quæ postmodum, in seipsam, quasi vltra offensa Dei, sic hementi odio, detestatione, iracundia, plausibili, insurgit, labore, planctu, lachrymis, corde, ore, & opere, fatigetur ad impias exalmæ animi alienationem (ipsam, ut contra legem Dei fuit, optans nũquam repertam fuisse, ad pristinam rectitudinem secundum voluntatem diuinam aspirans: ita ut immunditia huiusmodi bona non nisi voluntatis tam tenere contra semetipsam antea duram existat. Ex præmissis itaque cum sit clarum, contritionem esse in subiecto illo numeraliter, in quo dudum præcessit: non mirum, si probatio, ut manifesta ab obiectionis solutione dimittat.

Ly tanquã quentadmodũ, & similia.

1m de conclusione. Contritio peccatis alienis. 2. Ve propriis per aliquem consensum proprium tactis non, ut alienis. ¶ Tunc &c. ut patet ex notatione immediata post cõclusionem. Consensus enim directus, uel indirectus tuus facit quòd peccata aliena sint tua propria. Fiunt aquidem una per consensum, quæ sunt aliena per actum. Vnde littera per ly consortium, non intelligit cohabitationem, sed consensum. Non. n. ex contento in tuis fit iniustus sed ex consensu aliquo in mala ab illis patrata. Innuit tamẽ littera, quòd cohabitare iniustis est periculosum, quitur in quantum ex consortio peccatorum aliquis per consensum mundi tam contrahit.

In corpo. ar. & ar. 2 huius q. sit.

Ex conclusione.

¶ NOT. Consensum hic accipe non tantum affirmativum, sed etiam negativum. De quo consensu negativo notiam tradit concilium quintum constantinopolitanum, cõcil. 6. ex epistola Proeli, sic, secundum ueram rationem non prohibere sta gitia agenti cognatum est. Heli ille ætate fatigatus, & in sillo pitentia ad legem inclinans, ipse quidem nõ operabatur, quæ pueri audebant; cooperabatur uero illis, postquam non prohibebat peccantes. Hæc ibi. Multum ergo consentit, non prohibens peccata subditorum: quoniam per hoc, cooperari dicitur peccantibus. Alius consensus ibi in concilio exprimitur, de filijs Heli sic. Pueri actionib; gradũ iniuriantes, indignos se, per quæ peccabant sacerdotio demonstrantes, non solum ea, quæ operabantur, cadebant, sed n. & ad peccandũ alios euocabant; imaginem peccati sese ambulãtibus proponentes. Hæc ibi. Ex his argumentare tu ad similia multa; & ad minus maiorem dissorum, in notatione immediata post conclusionem, consurge. loquitur concilium de prohibitione efficaci. Nam semipsum Heli prohibuisse, negligenter, 1. reg. 2.

2m de minori. Dolor de peccatis. ¶ Ex propria uoluntate tacita tua, ex aliena tantum.

¶ Tunc &c. ut patet per ea, quæ dicta sunt.

APPENDIX.

1 Vtil. pro 2. Eccle- & &c. EX articulo habes primo; quomodo per rationem ostẽdas; concilium Aquigranense nono anno infinuasse, quòd contritio non est de peccatis alienis, sed solum dolor. Insinuauit eue rò illud cap. 36. sic; Attociter arguuntur, qui peccantem non reciprunt, sed despiciunt, & spernunt nec alteri os del. ctum, tanquam proprium, ingemiscunt. De talibus per Esaiam c. 65. Dominus comminans dicit; Qui dicunt, recede a me, ne approprio mihi, quia mundus es: isti fumus erunt in furore meo, ignis ardens tota die. Inde est, quòd & Apostolus omnibus omnia factus. 1. cor. 9. est, non imitatione erroris, sed miseratione compassionis; fuit est ut ita uitia aliena fleret, quemadmodum si tali & ipse simplicaretur errore. Boni pastores populi debent peccata flere: & totos se planctibus tradere, cantantes Hieremiam prophetam dicentem, Ihet. 9. Quis dabit aquam capiti meo, & oculis meis fontem lachrymarũ, & plorabo die ac nocte interfectos populi mei? Tanquam propria igitur delicta, plebis peccata sacerdos debet flere; sed affectu compatiendi, non actione committi. Hæc ibi. Per ultima autem verba concludentia à ly Tanquam &c. declaratur ipsa synodus intentum suum in primis. Vide id, quod innueras ante, quòd scilicet respectu peccantem est alterius delictum tanquam proprium ingemiscere; quasi apostolus ita ultra aliena fleret, quemadmodum si & ipse tali simplicaretur errore. hæc quidem ex uberrimis sanctis a concilio uerbis intelligunntur adimplenda affectu compatiendi, non actione committi. Hoc est; ly tanquam ly quemadmodũ, non actione committi. Hoc est; ly tanquam ly quemadmodum, dicunt quandam similitudinem inter ista alienum impotia

tam; non autem dicunt expressionem iuxta actionẽ peccati cõsiderata; eo modo videlicet, quo de nostro Rege nos exprimere nolentes condemnatem suam maiestatem dicimus. Ambulat stat, sedet, iudicat &c. tanquam Rex. Non enim tunc ly tanquam dicit similitudinem, sed ueritatis expressionem. Neigitur ly tanquam ly quãdmodũ a concilio pmissa intelligerentur, ut rei expressiua: addidit ipsumet ultima uerba, quibus patenter ostendit prudentibus, q adiuerbis eadem a te prædicta similitudinem tantum significant in hoc loco. Cum itaque dicat concilium, q debent dolere de peccatis aliorum, tanũ de propriis, affectu compatiendi, non actione admissi, p hoc denotat q de peccatis aliorũ dolere possumus, ppriè loquẽdo, sed à cõteri; cum dolor cõtritionis est de propriis actione cõmissi, & nõ in affectu cõpatiendi. Ex assignata igitur ratione, quo aliena sint propria ilenuũ & nõ ppria, manifestum constituit loqui de cõtritione, & dolore illi, q dicitur cõmunis illa duplex rõ assignata. Nã (vt sastũ est) cõtritio est de peccatis ppriis & actione cõmissi; ut p hanc conclusionẽ cũ notatione documẽt: dolor uero solũ est de ppriis affectu solũ cõpatiendi, & hoc est esse de alienis. Ite ex eodẽ articulo, p eãdẽ rõnem quo ondat, a cõcilio latet anenũ sub Innocentio 3. idẽ meritũ intimatũ fuisse, tũc, q dixit, ois utriusq; sexus ota sua peccata cõfiteatur. Patet. n. q de his dẽt esse cõtritio de quib. est cõfessio. Cũ ergo confessio nõ nisi de peccatis suis &. ppriis dẽat, iuxta cõcilũ hactenus pro cõperto relinquitur, q iuxta idẽ concilũ, contritio de propriis ũi esse potest, nec per consequens de alienis, nisi quatenus propria sunt, quis cõteritur. Secundo habes: quòd per eundem articuli tenore præmissorum conclusionũ dicta, p quanto constitionem de peccatis alienis innuunt nõ proprie dari, & probes & defendas. Tertio vides: quòd ex his mutuum angelica hæc doctrina contolideretur.

Propriæ duplicẽter dicuntur tuæ, & q cunq; mi seriæ.

1

5

SVPER QV. II. ART. VI.

CONCL. Quanũ ad principiũ contritionis oportet, q de singulis peccatis q quis in memoria hꝫ, cõteratur; sed quantũ ad terminum sufficit, q sit una communis de omnibus.

¶ PROB. 1. Quia principiũ contritionis hic dẽ cogitatio illa, qua quis cogitat de peccato dolens de ipso. 2. Quia (ly sed quum ad ter^m &c.) tunc ille (scilicet ultimus motus unus cõtritionis agit in ut omnium dispositionum præcedentium.

¶ *Corollarium.* Ergo motus contritionis vi secũdũ proportionem quandã assimilari plurib. guttis cauantibus duru lapidẽ qua similitudine tanq à notorib. procedendo, cõmodius intelligetur ex dictũ hoc ultimi antecedentis. Sic itaque lapis durus, ad quẽ cauandũ & p^a & 2^a &c. demum & ultima gutta cadit. Totus motus guttarũ pcedentium ultimã nihil uel quasi nihil actualiter cauat de lapide, sed potentia: posterea autem gutta magnam actualiter ipsius lapidis cauationẽ facit. Vñ est hoc: Inde secundum philosophum physicorũ. 8. t. 23. q ultima gutta agit in ut omnium guttarum præcedentiũ ad tãta concauatio nẽ disponentiũ. Ad propositũ. Motus attritionis peccati huius turpis primo considerantes disponit a longe ad gram. Secũdo eorũdẽ magis, uel alterius, consideratius disponit minus a longe. Tertio eorũdẽ adhuc magis, uel aliorũ ẽ timul, cõsiderantius disponit ppinquẽ. Quarto eorũdẽ adhuc magis &c. ppinquissimum pcẽtũ suorũ (ut dẽt) consideratius, tanq in vltimum cõsiderationũ pcedentiũ tactus, a gra diuina informat. eiusq; adiunctio durimes voluntates priorius annihilat. Tũc primũ motus ille suũ terminũ attingit: & de attrito qs contritus, una contritione formata unitertia timul peccata uino detestãte, euadit sicut ergo (ut in puerbio est) gutta cauat lapidem nõ ui, sed ieppe cadendo ita motus attritionis primus, secundus, vel tertius uel &c. quandoque non sufficiet ad delitatis dumtem totaliter conterendã; sed motus ille iteratus crebrius maiorq; intelligentiæ fetentia super peccata tua tempe uigoratus, ad terminum optatum Deo inuante perueniet. ad hoc, ut voluntas tua dirumpatur omnino contra in gratiam terminetur.

Quo ultima cõtritionis motio agat in ui omnium dispositionum præcedentiũ

Frequẽtius attritionis motus, & intẽtiones quidem mẽ.

¶ NOT. Pro totali tapu antecedentis probationis primã conclusionis partem, sciendum; quòd. Di. Thomas præsupponit,

Universidad de Deusto
Biblioteca

m illo ſcidi iſtud, uidelicet q̃ de ſingulis peccatis, quę quis habet in memoria, tenetur cogitare. Iſtud uero ſubintelligẽdum meritò præſuppoſitum, quoniam notorietas ueritatis huius manifeſtiſſima id requirebat. Pro tardioribus tamen, totum antecedens hypotheticum explicite dicitur ſic. Principium contritionis hic dicitur cogitatio illa, qua quis de peccato cogitat dolens de ipſo: & de ſingulis peccatis, quę quis habet in memoria, tenetur cogitare. Tũc inferatur concluſionis illa pars per ly ergo. ſic. Ergo quãtum ad principium contritionis, oportet, q̃ de ſingulis peccatis, q̃ quis habet in memoria, conteratur.

1m de concluſione. Sit contritio R. quãtum ad terminũ contritionis ipſius conſiderata: non quãtum ad principiũ. S. Tunc nihil contrarium patet ex arrenſi concluſionis. Per hoc, q̃ reſponſio præſens concedit propoſitionem illam argumẽti maiorem, ſcilicet motum contritionis eſſe in iuſtificationem quę fit in inſtanti, habet, declarata tam eſſe concluſionẽ quoad ly terminum contritionis. Totum ergo tempus præcedẽs iuſtificationem hanc reputatur pro principio contritionis ſiue attritionis: & huius tempus inſtans ultimum, à quo attritio ipſa ſiue informis cõtritio a gratia diuina formatur, ſtatim terminus eius. Tunc. n. talis motus, tãquam una, tendit in iuſtificationem, tanquam in terminum ſuæ. Vide prorſus hac diſtinctius intelligẽda ex corolario ſupradictũ ex quo etiam dicet, quòd illud Luc. 7. dimittũr ei peccata multa, quoniam dilexit multum, intelligitur dictum de contritione unica in termino. Vnde aſſignauit formã cõtritionis, ſ. ly dilexit propter quòd & dixit multum, non aũt multotiens.

Principiũ & terminus contritionis quid ſit.

Concilium tri

2m de minori. In auerſione. ℣. Vtauerſio, peiſe, eſt non, ut connotat cauſam, modum, uel quantitatem, auerſionis. §. Tunc &c. Nam contritio debet eſſe de peccatis non tantum ſecundum quòd per ea auertitur quis a Deo (ut maior argumenti imaginatur) ſed etiam ſecundum q̃ per talem cauſam, per talẽ modum, tali quantitate elõgationis, auerſus eſt ipſis peccatis a Deo. Talis autem cauſa, talis modus, talis elongationis, q̃ntas, conſequitur conuerſionẽ tot dinata ad commutabile bonum ita q̃ iuxta diuerſitatẽ conuerſionum iſtarum erit & uarietas cauſæ, modi, & q̃ntitatis, elõgandi ſe a Deo. Quia igitur in conuerſione illa ad creaturã non conuenium oia peccata, ſed ſingula propriũ diuerſa q̃, uel in eã uel in mẽ uel in quantitate, auerſionũ: ſecũ trahuntiõ ſingula debent ſub ſingulis conſiderationib. examinari, ut de ſingulis ſingillatim contritionem eliciamus.

¶ NOTAT. Peccauit quis decies, alter bis tãtum, eodem genere peccati, primus a Deo plus, ſen q̃ntate maiore, procul dubio elongatus eſt. Conſequenter ergo, quia contritio ſecundũ menſuram peccati debet eſſe (iuxta pſ. 79. potũ dabis nobis in lachrymis in menſura,) oportet q̃ primus cõtritiõe ualidiore uratur ad tollendam dutitiem uoluntatis ſuæ ſic inordinatæ, q̃ ſecundus. Prædicta uero cõmẽſurationis non apparet quomodo poſſit haberi certa reſpondentiam: niſi peccata ſua in denario numero facta ſingulis cogitationibus ponderando enumeret. Alioquin, ſi ſufficiat dicere conteror quia auerſus ſum a Deo, nulla apparebit differentia contritionis primi hois ſũ dicti, & ſecundi, qũ ex ſecundus conteritur, quia a Deo auertus eſt. Contritio igit ſimilior, q̃ ſufficit pro ſecundo, ſufficit & pro primo, auxiliator, q̃ neceſſariũ exigit ſ. ad ſalutẽ primi, requiret & neceſſariũ ad ſalutẽ ſecundi: quæ duo ſunt prorſus incõuenientia, utin q̃ntum ar. 3. concludendũ ergo relinquimus, q̃ ly, quia inæqualiter peccauerũt, inæqualiter cõteri debent. Nõ aũt inæqualiter, quia unus auerſus eſt, alter ſ. cõuerſus eſt. Nec ſufficit primo dicere, auerſus eſt plus q̃ hic, ter, aut quater, ſed requiritur, q̃ dicat cogitans (ſi dubii gẽ habito examine, recordetur) auerſus ſum decies. Rõne huius ſ. pſ. 79. addicitur expreſſit. Quod autẽ nunc dixi de q̃ntate elongationis a Deo, ebrietando. l. q̃ in hac differens peccata, & ex conſequenti cõtritiones, ita q̃ de ſingulis peccatis eſſe debeant tm quoq; hinc manuducitur de peccatis differentibus in cauſa, uel in modo, auerſionis. Vide 1. 2. q. 7. ar. 3. Nã ad circunſtantias plures cauſæ, & modus, auerſionis reducuntur. Per modum auerſionis intellige etiam hic, peccare ex inueterato habitu, ex malitia, ex ignorantia, ex infirmitate; mõ exteriori, interiori, modo adhortatorio in malum reſpectu alterius ſiue trahendo alios aliqualiter, uel peccandum (quod eſt officium diaboli); modo tentatio ſuſpitus ue cogitando, uel uidendo, uel audiendo, uel tangendo, uel &c. modo &c.

Quomodo debet curſillo debet contriti

3m concluſio. Ergo una cõtritio ghabit &c. ℣. Negat cõcluſionis illatio 5. Nõ. n eſt eadẽ rõ de baptiſmo, & de cõtritione dicet plus ad invicẽ cõuenit mortalia actualia, q̃ actuale cũ originali. Eſt ergo in argũẽto falla cia, ſecũdũ ſ. eãm ut eãm. Accipit nãq; p eã ualoris ſui proceſſus

Reſpõ.

Veilitas p eccleſia contra er rores &c.

Falſitas ſecũdũ non eãm ut eãm

hoc, q̃ſ. plus conueniunt actualia mortalia ad invicẽ: & tñ hoc non eſt uera cauſa. Eſt autem uera cauſa hoc aliud, q̃ uidelicet eadem ſit ratio de baptiſmo, & de contritione. Tunc ſi quidem ualeret argumentum. ſ. eadem eſt ratio de baptiſmo & de cõtritione; ſed baptiſmus unus delet omnia mortalia actualia cũ originali: ergo una cõtritio ſ. una eadẽ rõ de baptiſmo & de cõtritione delet oia actualia mortalia. Valeret, inq̃ tonus argumenti huius ꝓcedit ſi maior ꝓpoſitio. ſ. eadẽ eſt rõ de baptiſmo & de cõtritione, eſſet uera. Quod aũt nõ ſit eadẽ rõ de baptiſmo & cõtritione: uide in littera p duas riſiões ad hoc tertiũ.

Tho. ubi ſup. art. 3. q. 4. & ſeq.

¶ NOT. Primã hãc literalẽ, immo & ſecũdam riſionẽ melius intelligens ſi Tridentini cõcilij annotauerim. ſeſſ. 14. c. 1. dicens, Actus eſt baptiſmi, & alius pniæ fructus. Per baptiſmũ. n. Chriſti ſũt induẽtes noua pr tus in illo efficimur creatura, plena & integrã oſumpeccatorũ remiſſionẽ conſequentes ad quãm noſtratem & integritatem p facẽm pniæ ſine magnis noſtris flentibus & laboribus (diuina id exigente iuſtitia) peruenire nequaquã poſſumus, ut merito pœnitẽtia laboribus quidã baptiſmus à ſanctis patrib. dictus fuerit. Hæc ibi. Vbi aduertas nõ ſine cauſa iſta dictũ ly nimis magnis flentibus & laboribus: nõ aũt ly nullis magno fletu, & labore. Ad huius quoq; pbaẽ, q̃ contritionem inclusa dit, ſanus ex ipſomet cõcilio intelligendã, ne erret: notabis prima bitur in c. 14. ſeſſ. 6. ubi poſtquã dixit, contritionẽ inueñi uoto facialis cõfeſſionis ſuæ ſpe faciendæ, item q̃ ſatisfactionis, remittere pœnã ęternam ſimul cũ culpa, ſubdit de pœna epali ſic. Quę, ut facta ſæ docẽt, nõ noua ſemper, ut in baptiſmo ſu dimittitur illis, qui gratiæ Dei, q̃ acceperunt, ingrati Spiritum ſanctũ cõtriſtauerunt, & tẽpiũ Dei uiolare nõ ſunt uerti. Hæc ibi. Vide & in cod. c. ꝓinferat ſic docendum eſt Chriſtianũ hominẽ pœnitentiam poſt lapſum, multo aliam eſſe a baptiſmali. Hæc ibi. Nota ex his intelligentiã, cõcilij Lateranẽſis ſub Innocẽ. III. dicentis, ſi poſt ſuſceptionem baptiſmi quiſquã prolapſus fuerit in peccatum, per ueram pœnitentiam ſemper poteſt reparari. Ex Tridentino enim patet, q̃ Lateranum intelligit de ſemper reparari quoad culpã & pœnam ęternam, non quo ad pœnam tũ am temporalem, uel in hoc ſeculo, uel in Purgatorio exoluendam. Aliquin purgatorium poni, non uideretur neceſſarium: quod tanquam inconueniẽtiſſimum eſt, immo & hæreticum.

Pœnitentia ſ. baptiſmi.

Conciliũ de affectu pœnitentiæ, & baptiſmi.

Reſpõ.

QVAESTIO III.

De quantitate contritionis, in tres articulos diuiſa.

DEINDE conſiderandum eſt de quantitate contritionis.

Circa qđ q̃ritur tria.

¶ Primo, vtrũ cõtritio ſit maior dolor, q̃ eſſe poſſit in natura.

¶ Secundo, vtrum poſſit eſſe nimis magnus dolor.

¶ Tertio, verum poſſit eſſe maior dolor de vno peccato, quàm de alio.

ARTICVLVS I.

Vtrum contritio ſit maior dolor, qui eſſe poſſit in natura.

AD PRIMVM ſic proceditur. Vſ q̃ cõtritio nõ ſit maior dolor, qui eſſe poſsit in natura. Dolor enim eſt [h] ſenſus læſionis: ſed aliquæ læſiones magis ſentiuntur, quàm læſio peccati, ſicut læſio uulneris: ergo nõ eſt maximus dolor contritio.

Tho. ubi ſup. art. 3. q. 2. & ſeq.

¶ 2 Præt. ſix effectu ſumimus indicium de cauſa: ſed effectus doloris ſunt lachrymę: cũ ergo aliqñ cõtritus nõ emittat lachrymas corporales de peccatis, quas tñ emittit d̃ morte amici, vel de pcuſſione, vel aliquo hmõi, vt̃ q̃ cõtritio nõ ſit [h] dolor maximꝰ.

¶ 3 Præt. Quãto aliq̃d plus hẽt de admixtione [h] cõtrarij, tanto eſt minus intẽtum: ſed cõtritionis dolor habet multum de gaudio admixtũ: quia cõtritus gaudet de liberatione, de ſpe uenię, & de multis huiuſmodi, ergo dolor ſuus eſt minimus.

¶ 4 Præt. Dolor cõtritionis [h] diſplicentia eſt quæda, ſed multa ſunt, q̃ magis diſplicẽt cõtrito, q̃ peccata ꝓterita, nõ enim uellet pœnam inferni ſuſtinere potius, q̃ peccare: nec iterum ſuſti niſſe omnes pœnas ꝓpales, aut etiam ſuſtinere: aliàs pauci inuenirentur cõtriti, ergo dolor cõtritionis non eſt maximus.

SED CONTRA. Secũdũ Aug.* ois dolor in amore fundat, ſed amor charitatis, in quo fundat, dolor cõtritionis eſt maximus.

¶ 2 Prę te. Dolor eſt de malo: ergo de magis malo dẽt eſſe maior dolor, ſed culpa eſt magis malum, quàm pœna: ergo dolor de culpa, qui eſt contritio, excedit omnem alium dolorem.

RESPON. dicendũ, q̃ ſicut ſupra dictũ eſt, * in cõtritione eſt duplex dolor, unus eſt in ipſa uolũtate: qui eſt eſſentialiter ipſa cõtritio, q̃ nihil aliud eſt, q̃ diſpliceñtia ꝓteriti peccati, & [h] talis dolor in contritione excedit oẽs alios dolores: [h] qa quantũ aliquid placet, tm cõtrariũ eius diſplicet: finis aũt ſuper oia placet, cũ oia ꝓp ipſum deſiderentur: & ideo peccatũ quod a fine ultimo auertit, ſuper oia diſplicere dẽt. Alius dolor eſt in parte ſenſitiua, qui cauſatur ex ipſo dolore, uel ex neceſſitate naturæ, ſm q̃ uires inferiores ſequuntur motum ſuperiorũ, uel ex electione, ſm q̃ homo pœnitẽs in ſeipſo habẽs hũc dolorẽ, ponderando peccatorum ſuorum grauitatem, multitudinẽ, q̃ditatem annis, q̃ter. bea. & acqui. q̃te. dam. facit hominem hypocritam, immo magis peccatorem. Pro quãto enim Lutherus hoc ſuo peſtilẽti dogmate, contritionem de ſingulis mortalibus peccatis abhorret fieri debere, ratione articuli præſentis explodit. Hoc aũt innuiſſe Lutherum, ibi patet, qũa contritionẽ non nulę parati à nobis ꝓ collectionem, per ponderationẽ multitudinis, per diſcuſſionem grauitatis, per cogitationẽ ſeditatis, peccatorum noſtrorũ. Hmõi enim collectionẽ, põderationẽ, diſcuſſionem, cogitationẽ, fieri pater ab eo, qui de ſingulis peccatis ſingillatim cõteritur: & conſequenter pater, q̃ negare diſcuſſionẽ, collectionẽ &c. peccatorũ debere fieri eſt, ac ſi expreſſe damnaretur is, q̃ ſingillatim de peccatis ſingulis cõtritionẽ hic ſtudet. Secundo haber, q̃ ꝓ rationem oſtẽdas, matio hanc in ſenſu ex prædicto reprobari à Leone X. in bulla 66. tra errores Martini Lutheri, & ab &c. ut ſupra q. 1. ar. 1. & 2. Dũ enim Leo contritionẽ laudabiliter fieri per diſcuſſionẽ, per multitudinis, grauitatis, fœditatis, ponderationem peccatorum, decernit per hoc, cõtritionẽ ſingillatim de peccatis poſſe & debere fieri, ac iſtis modis parari, definit. Vide ſupra q. & art. allegatis, ut per pẽdas, quàm ſit contra omnem, tũ ſacram ſcripturam, tum unam bonam timore Dei bono ſubnixam, iſta Lutheri fanaſtica illatio: & conſequenter quàm ſit ab omnibus his iure optimo damnata. Tertio uides, quomodo ex præmiſſis mediſſim angelica hęc doctrina conſolidetur.

* Lib. 14. de Ciuit. Dei. c. 7. & q. 10. ſ.

Papa Leone X. & &c. ut ſupra.

*q. 1. ar. 2. ad 1m.

Conci. ꝓ

Offenſa Dei eſt, de quo prin cipaliter dolet contritio.

APPENDIX.

EX articulo habes primo, quomodo per rationem reiciatur error Lutheri (Praeſertim Lipſiam) dicentis, cõtritio, quæ paratur per diſcuſſionem, collectionem, & detaillationem peccatorum, qua quis cogitat annos ſuos in amaritudine animæ ſuæ,

CONCL. 1ª. Dolor cõtritionis in uolũtate exiſtens, ſ. diſplicentia ꝓteriti peccati, inquantum eſt offenſa Dei, excedit omnes alios dolores.

PROB. 1. Quia talis dolor eſt diſplicẽtia de eo, q̃ auertit à maxime deſiderato (i. quod ſeparat à fine ultimo.) & quantũ aliq̃d deſideratur ac placet, tũ eius contrarium horretur ac diſplicet.

¶ Confirmatur. Ergo formale ſ. peccato eſt hoc, q̃ auertit à Deo: & contritio hanc formalitatem reſpicit, & ꝓp Deum, non principaliter ꝓp contriti nocumentum. Dolet enim principaliter de hoc, q̃ auerſio, ſeu ſeparatio à Deo habet offenſam Dei adiunctam. non de hoc, q̃ illa auerſio ſeu ſeparatio eſt ſibimetipſi maxime grauis. i. nociua. Sic enim ꝓponere dolerem, q̃s ꝓpriũ malum magis oderet, q̃ offenſam diuinã: & cõſequenter bonum ꝓpriũ affectaret magis, q̃ bonũ diuinũ. i. q Deus nõ offenſus, & per conſequẽs ſemetipſum magis, q̃ Deũ diligeret. q̃ unus eſt charitatis contritionem meram. de qua concluſio loquitur, informantis, ſed cõtra charitatẽ. Ad hæc omnia aũt ſignificanda

Universidad de Deusto
Biblioteca

in consuetudine additum est ly, inquantum offensa Dei. Vide F
q.1.arti.7. exam.dub.1*.& præsentis articuli responsionem ad
quartum circa finem, ubi etiam ad propositum huius corollarij
applicabis ly, quamuis debeat talis esse contritio dispositio, non
tamen de eis tentandus est, quia affectus, &c.

¶CONCL. 2ª. Dolor
in parte sensitiua ex
displicentia rationis
de peccato, promanés
naturali quadam ne-
cessitate nō est maior
omnibus alijs doloribus existentibus in ip
sa: & similiter dolor illi
le, quo intercedit electio-
nes assumptus.

¶NOT. Termini hi,
f. ex necessitate natu-
ræ, ex electione, præ-
declarātur in litera; Cuncl.p.
vbi, duob. his modis
dolorem cōtritionis
redūdare in sensum,
determinanter dicit
illic. Et sic ubique in
similibus, etiam q nil
aliud dicatur, facies.

Motus affectuum sensitiuorū quo modo fiunt, & quanu.

PROB. 1ª. Quia mo-
tus inferiores uehemē
tius mouentur à prin-
cipijs obiectis, quam
ex redundantia supe-
riorum uirtutum (pura
à latione sensibili, q
ex ratione considerā
tes: ut ex rōne rōnis-
tēte corporalia, q cōsi
derante spiritualia.)
Quia (ly & similiter,
&c.) inferior affectus
& nō obedit superio-
ri ad nutū, ut tāta se-
quar in se passio, quā
ordinat à superiori. & quātū ad passiones modificat à rōne
secundū quādā men
suram mediocrem in
actibus uirtutum.

* Alias cogitatione

¶ *Corollarium*. Ex
duobus ergo pœnit, q dolor cōtritionis in sensu existens nō sit
dolorum omniū maximus: Ex ipso sensu f.& ex ipso superiori.
Vnde posito casu, q sensitus vellet ac posset obedire rationi superiori ad nutū ita, ut tanta in ipso tolleretur passio doloris, quāta est displicentia in superiori ratione: adhuc dolor cōtritionis in illo non esset necessario maior omnibus doloribus, q a posset ratio superior nulle hoc, cū excederetur unus forte meliora, uel cōseruationis sub esset, uel boni habitudinis sufficientis ad effectu alia, quę incumbunt. Vide ar.4. in corpor. ad finem. & rātio argumentorum. Sensitiuum enim valde iuuant hi duo articuli.

1m de maiori. Sēsus lesionis. Resp. Vel cognitio alicuius nocui est f. sine lesionis corporalis sensu. §. Tunc mihi contra. Nam licet aliquæ lesiones, pura uinerum, sentiantur magis, quam lesio peccati (ut arguitur) nil th à ratione cognoscitur quod nocuum, sicut peccatū. Hinc in volūtate cauitur dolor cognitioni illi correspondens. f. dolor supernaturalis omnem dolorem, ut in conclusione dicitur.

Cognitio hæc est initium contritionis.

¶ *Corollarium*. Cognitio igitur præmissa est, ex parte nostra, radix contritionis, id q intelligi uolunt Pſal.50. q dixit: Cōtra te solum peccaui, & malum coram te feci. Ex qua iniquitatem meam ego cognosco. Ergo uehementissime opponitur Lutherus cōtritioni, q h cognitionem collectiuam, discretiuam, ponderatiuam. Peccatorum cognitionem granitatis, ultitudinis, multitudinis, illorum cognitionem, damnificationis æternæ, id privatiue respectu regni cęlestis, cum positiue respectu ignis infernalis, ab ipsis peccatis causatæ, molitus auferre in uerba similia, uulsicet. Contritio, quæ paratur per discussionem, collectionem, detestationem peccatorum suorum. dum quis recogitat annos suos in amaritudine animæ suæ, ponderando eorum grauitatem, multitudinem, fœditatem, æternæ beatitudinis amissionem, gehennæ perpetuæ acquisitionem; hæc, inquam, contritio facit hypocritam, & magis peccatorem. Quo cōtra B. Ioannes Cyprianus, dicēs. Peccata cognoscere, forsitan est ma-

Lutherus in Luthero.

Antea

& pa

cando

orandu

festum, idem est q recusare Deum pro Deo. Dicendo penitēt; A
q proinde uideatur si diceret Regi, duci, patrono &c. Nolo es
in Regē, ducem, patronū, &c. quantum esset dolendū, & tamen
dum, si semel imperaret ueniam, q fortiter & firmiter propone
rem esse eōm fe a tis diligentiam adhibiturum, ut de cætero nō
inciderem instantū ex
cessum. Applicando
pœnitenti illi, vt ita,
immimo plus, compa
reat coram Deo pō-
situndo unū; f. lo-
ledo. q. tonet Deum
recusauit pro ultimo
fine, ac pro Deo f. qui
est deitate sua est ul-
timus finis omniū re-
rum, & ciuium cæle
stiū) proponēdo for-
titer, ac firmiter, (se fi
cturū amplissimi
lem iniuriā Deo. Ad-
hortando pœnitentē
illum ad amorē Dei
super omnia, & q ex
amore hūli dolere
de peccatis præteritis, & proponere una
tionē de futuris de-
bear. Tam sanctū n.
& quandoque neces
sariam a confessore
ergo penitentem, vel
etiam a semetipso fo
lo pœnitente erga se
ipsum faciendam in
commissionem ad sot
saluberrime commen-
dum. Thomas
per ille oratio in fine
responsi dicta impe-
dire nullo modo no
luit: sed rationem de
sentatione ipsa. q. 1.
ar. 1. loco allegato, ex
uenda. & confessio-
rem respectu pœnite-
tentis & pœnitentiæ
respectu sacrificij ſ-
moueret, nequando
sub præsentia boni ze
li incidant in laqueū
diaboli.

Vera sententia. f. doctoris, ex eludendo scilsum.

Inductio sanctæ ad contritionem.

APPENDIX.

Vtilitas ꝙ S. Ecclesia &c.

EX articulo habet primo, quomodo per rationē offen
dat, merito a scripturis insinuatum fuit
se intimauerit, q con
trimo est maior do-
lor alijs. Sic autem
insinuatum est hoc:
q horribile magis demonstrat esse peccatum, q mortē ipsam;
quæ th, iuxta philosophum, est ultimū, & maximū terribilū, &
solo semper naturaliter maxime horribile. Cū n. peccatū de-
monstratur esse magis, q mors, horribile, demonstratur radicali-
ter profectus magis fugiendum est peccatū, q mors, & magis
doleadū de eo, si q h cōmissum fuerit q de morte. & consequa
tur q uera contritio est maximus dolorum. Quod ucrō sit ma
gis horribile peccatum, q mors corporalis, demonstrauit Hiere
mias 15. uah mihi mater mea, quare genuisti me uirum rixæ, ui
rum discordiæ in uniuersa terra! & 20. maledicta dies, in qua
natus sum; dies, in qua peperit me mater mea, non fit benedi-
cta. Quare de uulua egressus sum ut uiderē labore, & dolore, &
consumerentur in confusione dies mei. Vide q ibi horum pecca
ta, & q sint aliorum annumerabat. n. hieremias uastitatē popu-
losq ex ueritate annuciata sumebat aliqui de populo illo ora
tionē istā, hanc, dicendo pſequēdi Hieremiā, multam alia pec-
cata faciēdi; f. ergo nō exhorrescebant iniquitates; q ita putas,
abhorruissent propitias, si accidissent? Si th de alienis peccatis do

Debita contriti displicentiæ.

let, solummō ad uidēdum: q iam per hoc non fieret de propria
esse per contritionē dolendum? Idem demonstrauit sacra scri-
ptura. 1. Macha. 2. Hi uiderunt mala, q fiebāt in populo Iudā, &
cū hierusalē & dixit Mathathias. Veh mihi, ut q d natus sum ut
videre contritionē populi mei, & contritionē ciuitatis sanctæ, &
sedere illic, cū datur
in manibus inimico
rum! licet autem lo-
quatur Mathathias, &
sit extremē dolens, d
malis pœnalibus; ta-
men ēt de malis cul-
parum, & principali
ter, ut per discursum
sapituli patere pōt. &
ibi cap. 3. melius est,
nos mori in bello; q̄
uidere mala gētis no
stræ & sanctorū. idē
monstrauit Matt. 26.
Melius erat ei; si natus non fuisset homo ille. Si hoc propter pœnam inferni, quæ ludam manebat, dixit Dominus: multo magis propter peccatum traditionis sua id patiendum. Nam propter ipsum peccatum incurrebat pœnam inferni; & propter. q̄d unumquodque, & id illud magis, ut ait philosophus. 1. posteriorum. Magis ergo dolendum de peccato, tanquam de magis horribili, quam de priuatione ipsius esse, notificauit q hoc Christus. Idem, & ad hoc ipsius ad literā, monstrauit Dan. 13. Si hoc egero, mors mihi est; si autem nō egero, non effugiam manus uestras. Sed melius est mihi absque opere incidere in manus hominū: quām peccare in cōspectu Domini. Ecce quod humana plus refugit offensam Dei quam mortē ab hominibus illis seniorib⁹ intentatam. Quinimmo (quod mirū in modum præsenti proposito faret) mortem ipsam corporalem in comparatione peccati non audet uocare mortem; sed nomen hoc tam hominum naturæ exosum solitume peccato attribuit. Quasi ex ipsa loquendi phrasi dicat: quod mors corporalis, etiam uiolenta, etiam ignominiosa infamia comitata (ut sibi tunc per seniorum minas imminebat) non est, neque dici meretur, mors; comparetur ad peccatum, etiam in occulto factum, etiam non diuulgandum (ut sibi tunc pollicebantur iuuenes) inquit, hoc egero, mors mihi est; si autem non egero, nō effugiam manus uestras. Quid est, si hoc egero! ideſt si me cognitā a nobis confitebor. Quid est, mors mihi est? ideſt peccatum mihi est. Quid est, si non egero, non effugiam manus uestras? ideſt si a nobis cognosci noluero! mortem corporalem, secundum quod uos communiamini, non effugiam a manibus uestris nullo pacto. Vnde id, quod prius dixit Mors, post contradicendo nocat, precare in cōspectu Dñi & id, q̄ antea dixit, non effugiā manus, uias postea nominat, incidere (manus hostium). Relinquitur ergo q̄, secundū intellectū uerū diuinæ scripturæ nūq; palaeat cordis profundū pſunarti, mors uoluptas & infamis

De peccati horrore incomparabili peccatum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

positum, non est, nec reputatur, mors comparando illā ad peccatum. Opus consequens, quòd quasi incomparabiliter peccatum est magis fugiendum, quàm corporea mors, magisque de illo, si committum fuerit, debet contritionem dolēdum, quàm de illa. 3. fundo habetur quomodo per eosdem rationes præmissas scripturas, pro quanto

ARTICVLVS II.

Verum possit esse nimis magnus contritionis dolor.

AD SECVNDVM sic procedit. Videtur quòd non possit esse nimis magnus cōtritionis dolor. Nullus enim dolor potest esse immoderatior, quàm ille, qui proprium subiectum destruit: sed [b] dolor contritionis sic est tātus, quòd mortem, uel corruptionem corporis inducit, est laudabilis. Dicit enim Anselmus. Vtinā sic impinguatur uiscera animæ meæ, ut medullæ corporis mei exiccentur. Et Augustinus dicit se esse dignum oculos excæcare plorando, ergo dolor contritionis non potest esse nimius. 11

2 Præterea. Dolor contritionis ex amore charitatis procedit, sed amor charitatis non potest esse nimius, [b] ergo nec dolor cōtritionis.

SED CONTRA est. Omnis uirtus moralis corrumpitur per superabundantiam, & defectum: sed contritio est actus uirtutis moralis, s. pœnitentiæ, cum sit pars iustitiæ: ergo potest esse superfluus dolor de peccatis.

RESPONDEO, Dicendum, [c] contritio ex parte doloris, qui est in ratione, s. displicētiæ, quo peccatum displicet, inquantum est offensa Dei, non potest esse nimia * sicut nec amor charitatis, quo intenso talis displicentia intenditur, nō potest esse nimius: sed [b] quantum ad dolorē sensibilem potest esse nimia: ¶ sicut etiam exterior corporis afflictio potest esse nimia. In his autem omnibus debet accipi [c] mensura conseruatio subiecti: & bonæ habitudinis sufficientis ad ea: quæ agenda incumbunt, & propter hoc dicitur Rom. 12. Rationabile sit obsequium uestrum.

ADPRIMVM ergo dicendum, [c] Anselm. [b] desiderabat ex pinguedine deuotionis medullas corporales exiccari, non quantum ad humorem naturalē, sed ad desideria, & concupiscentias corporales. Augu. autem quamuis dignū se cognosceret amissione exteriorum oculorū propter peccatum, quia quilibet peccator nō solum grerna, sed etiam temporali morte dignus est, non tamen uolebat sibi oculos cæcare.

Ad secundum dicendum, [c] ratio illa procedit de dolore, [c] est in ratione: non autem procedit de dolore sensitiuæ partis.

ARTICVLVS III.

Verum debeat esse maior dolor de uno peccato, quàm de alio.

AD TERTIVM sic procedit. Videtur, [c] non debeat esse maior dolor de uno peccato, quàm de alio. Hieron. enim collaudat Paulum in hoc, [c] minima peccata [h] sicut magna plangebat, ergo non est magis dolendum de uno, quàm de alio.

¶ 2 Præt. Motus contritionis est subitus: sed non pōt [h] esse unus motus intensior simul, & remissior: ergo cōtritio nō debet esse maior de uno, [c] de alio peccato.

¶ 3 Præterea. De peccato percipue est cōtritio, [h] sm [c] à Deo auertit: sed in auersione omnia peccata mortalia conueniunt: quia omnia tollunt gratiam, qua anima Deo coniungitur, ergo de omnibus peccatis mortalibus [c] equalis debet esse contritio.

SED CONTRA. Deuter. 25. dr. Secundum mēsurā peccati erit, & plagarum modus: sed in contritione peccati plagæ cōmensurant, quia contritio habet [c] positum satisfaciēdi annexū, * ergo contritio magis debet esse de uno peccato, quàm de alio.

Præterea. De hoc debuit homo conteri, quod debuit uitari, sed hō debuit magis uitare unū peccatum, quàm aliud, quia grauius est si necessitas alterum faciendi incumberet, ergo, & similiter debet de uno. s. grauiori magis, quàm de alio dolere.

RESPON. dicēdū, [c] de contritione dupliciter possumus loq, uno modo, sm [c] singillatim singulis peccatis respōdet: & sic [m] quātum ad dolorem superioris affectus requiritur, [c] de maiori peccato quis doleat magis: [n] quia ratio doloris, est magis in uno, [q] in alio, s. offensa Dei, ex magis enim inordinato actu Deus magis offenditur, sit etiam cū maiori culpę maior pœna debeat, * etiam dolor sensitiuę partis: sm [c] pro peccato ex electione assumitur, * quia pœna peccati debet esse maior de maiori peccato, * sm autē quod ex impressione superioris appetitus nascitur in inferiori, attendit quātitas doloris sm dispositionem

[a] In 11. Mi. dicit in fine habet aliq; simile

Amor odium.

Concil. m

Quantus amor erga Deum tantum odiū contra offensam Dei.

Medium uirtutis attendendum ut natura de genere sanitatis.

est continentiæ in Ioanne, qui nullas expertus est nuptias, & in Abraham qui filios genuit. 2. 2. q. 151. art. 4. ad 3m. Et beatus Augustinus in libro de bono coniugali, [c] Ioannis exhibatus & Abrahæ omnibium pro temporum distributione Christo militaturum sed continentiam Ioannes in opere. Abraham uero in filio habitu habēbat fructus sanctorum dicit uides confirmatam esse præmissam doctrinam de non pendione satisfactionis & meriti in homine corporis infirmitatis bona uoluntate uice pro facto uestitis, eiusdemq; doctrinæ famam intelligentiam, sinistra ipsa sanctorum illi bene applicetur.

APPENDIX.

EX articulo habes primū, quomodo per rationem ostendas, merito inanitum esse à scripturis, & [c] contritio in ratione existens nō potest esse nimia, & [c] contritio in parte sensitiua potest esse nimia. Primum infinuatur. Eccl. 41. Glorificantes dominum, quantumcunque potueritis, superexaltabit adhuc. Nam glorificare Deum quandoq; sumitur in scripturis pro cōtritione de peccatis propriis, & ex consideratione pœnæ sortes 5. dicit ad Achan: Fili mi da gloriam domino Deo Israel, & confitere: hoc est. De peccato tuo propter amorem Dei, contritionem habe: & ex contritione illa confessionem facies. Sicut enim peccator, inquantum in se est, ignominiæ iniuriam quæritur, & tantam, ut etiam Angeli in cœlo de tali gloria data Deo à peccatore pœnitentiam agente gaudium magnum concipiant, Luc. 15. Vnde quanto magis, uel minus cōtritus de peccato [c] pœnitentia, tanto magis, uel minus gloriam affert Deo, seu glorificat Deum. & e contrario, [c] applicando cā etiam peccatoribus, ait scriptura glorificate Deum, quantū potestis, seu quantumcunq; potueritis, qm prævalebit adhuc, offendit, [c] non possumus tm secundum rationem de peccato dolere, quàm Deus, qui per ipsum offensus est, dignus est, ut doleatur, to uidelicet modo, quo dicimus, Deum non posse à nobis diligi tāt, quantum diligibilis est, quamuis præceptum, & de dilectione sua, & de contritione illius, secundū [c] nobis datum intelligitur, adimplere possimus. Quod si contritio in ratione existēs posset esse nimia, non diceret scriptura de Deo, amore cuius constringimur, & præualebat, seu superexaltabit adhuc, s. dignitas Dei cōtritione quantuslibet uestra maior, tm absit, ut contritio uestra possit esse nimia. Quasi ergo per illam authoritatem, & specialiter de contritione, & uniuersaliter de amore Dei quocunque intellectum sacra scriptura dicat circa dignitatem Dei est maior, quàm [c] tm à nobis diligi possit, quantum diligibilis est, & ideo amor, quo Deū amatis, non potest esse nimis: dignitas Dei est maior, quàm [c] defectus uus tm dolere possit, quantum ipse dignus est, ut de eo doleat, & ideo contritio in superiori parte existens nō potest esse nimia. Secundum. [c] contritio in parte sensitiua possit esse nimia, infinuatur. 2. Cor. 2. consolemini, ne forte abundanniori tristitia absorbeatur, qui huiusmodi est. Ecce, timebat Apostolus ne formidantibus ille Corinthius contritione sensitiua nimia afficerentur, uel in disperationem cadendo, uel pusillanimitatem quandā, & maleoniam contrahendo, uel è mortem aut inspiritedimam ad offeria pro pœnitentia necessaria incurrendo. Item idipsum insinuatur, 1. Timo. 5.

Concil. m Cōcil. Cabil. & Parisi. de cōtritionibus.

Concil. p.

Concil. f.

Loco citato in argumento.

Impossibile est misereri

Respōdeo

Noli adhuc aquā bibere, sed modico uino utere pp stomachū, & frequentes infirmitates tuas. Nisi enim contritio, seu afflictio sensus posset esse nimia non diceret hoc Apostolus, maxime qa hortabatur Timotheum ad custodiam castitatis præmittendo ipsam castam custodit & quia sciebat, [c] abstinere à uino, cum in nostra luxuria, ad castitatis conseruationem præcertim cōdu cit. Vbi Beat. codem modo Apostolo uides insinuatum, [c] nimis esse afflictionis sensus attenditur penes destructionem subiecti, & bonæ habitudinis ad officia incubētia (puta in proposito Timothei ad officia epālia.) Secundo habes, quòd per eius rationē præmissas scripturas, pro quanto cōtritionem rationis nō nimium corporis eā nimiam dicit posse esse, & declares, & probes, & defendas. Ex consequenti exintellectum sanum verborū cōcilij Cabilonensis, & Parisiensis per easdē rationes habes, vbi de nōnullos tum nimis cā corporis loquuntur. Verba Cabilonēsia. 34. sunt hæc. Nullus incredibile, quòd aut gra aut odio alicuius plorāt, secus iudicet, [c] quod in canonibus sacris inueneris, aut quod ille secundū sanctorum scripturarū authoritatē, & ecclesiasticā consuetudinē, rectius vitam duxerit. Si medici, qui corporibus medicinā inferre conantur, nequaquam pp [c] personæ cuiuslibet acceptionem, hi minus sanare curare, aut ferro, aut duris alijs quibuslibet rebus parcunt: multò magis idipsum his obseruandū est, qui non corporum, sed animarum medici existunt. Nequeenim pensanda est pœnitentia quantitate temporis sed ardore mentis, & mortificatione corporis. Hæc ibi. Verba Parisiensis lib. 1. cap. 48. hæc sunt. Illis est confessio peccatorum faciendā, à quibus fubinde, & mundus pœnitentiæ & consilium salutis capiatur. Pœnitentia porro non in multitudine annorum: sed potius in contritione cordis, & corporis, est æstimanda. Hæc ibi. Non sine causa factum putauimus, [c] utrumque concilium, antequam ad pœnitentiam alicuius uerbis nominandam accedas, præmittit aut scripturarum canonum, aut sanctorum scripturarum authoritatem, aut ecclesiasticam consuetudinem, aut modum pœnitentiæ, aut consilium salutis. Nā per hoc denotare uoluerunt, [c] mortificatio seu contritio cordis tum corporis, non sint absolute absque consultatione præmissorum aliquorum, uel etiam ad ea minuendum uniuersaliter comparanda, quæ per suum ipsorum contextum dicerent. Contritio cordis, & corporis iuxta mensuram à sanctis scripturis, uel à prædictis datam mensurata æstimanda est paralexima. Vnde per hanc suam loquendi diligentiā utrumque concilium, implicitè quasi infinuauit, [c] oculis contritio non nimia, corporis aut nimia esse posset. Nam sanctarum scripturarum authoritas, consilium [c] salutis, pœnitentiæ intelligi ultima uerba sua utrumque pręnotat, hoc iuxta illas cōmissiones dicerimen assumas, ut supra in appendice huc ostratum fuit. Tertio, uides quomodo ex his omnibus nouellus Angelica luce declinia consideretur.

QVAEST. III. ART. III.

CONCL. 1m. Contritio in ratione existens, secundum [c] singillatim peccatis singulis respondet, esse debet maior de maiori peccato, quàm de minori.

¶ PROB. 1 Quia causa doloris (scilicet offensa Dei) est magis in

Universidad de Deusto
Biblioteca

maiori peccato, quàm in minori (cum extraordinatiori actu, q̃ est in minori, magis offendatur Deus.) 2 Quia maior culpa maior pœna debetur; & (subintelligitur) contrario est quædam minor pœna culpæ (vt q. 2. art. 1. c.)

¶CONCL. 1m. Contritio singillatim correspondens peccatis in parte sensitiua existens, secundum q̃ peccato ex electione rationis assumit, débet esse maior de maiori, & de maiori. ¶PROB. 1 Quia pœna peccati ex ratione electione assumpta debet esse maior pro maiori peccato.

¶1 NOT. Fundat ista probatio in terminorum intelligẽtia. Electio enim rationis nõ esset rationabilis, & cõsequenter nec formaliter rationis; si q̃ maiorẽ peccato assumeretur pœna minor. Verum quidem est, q̃ non sequitur semper tanta contritio in appetitu sensuali, quãta eligitur, seu ex electione, vt hic ibi, assumit ab appetitu rationali, ar. in c. 1. in ad hoc vt rationabilis sit electio sufficit, q̃ ex rationis electione assumatur ista, & fere, in parte sensitiua inueniatur, vt cõmensurata sit peccato: i. vt maior in ibi dolor de peccato maiori, quàm de minori.

Concl. 1m.

Quod enim possua de facto non sequatur in esse videtur, sensu tantus dolor inuentus à ratione, non ex culpa tantus.

¶CONCL. 2m. Contritio singillatim correspondens peccatis in parte sensitiua existens, secundum q̃ ex impressiua appetitus superioris nascitur in inferiori, nõ est de necessitate maior vel minor de peccato maiori, vel minori: sed attenditur doloris eius quantitas secundum dispositionem partis inferioris ad recipiendam impressionem à superiori.

¶PROB. 2 Quia, vt clarè, præsupponitur.

¶1 NOT. Si ista familius vobis huius probationis alius & quod merito præsupponitur consule præsentis quæstionis articulum primum, & q. 2. art. 2. de motibus planetarum ad motum primi orbis. Reminiscere quoque, q̃ ex rationis impressionis ob seuiorem causam facta inferior appetitus, eam usque ad finẽ, moueatur in mulieribus, & huiusmodi: qui tamen in vtra aliquibus ex rationis impressione ob grauiorem causam facta, nec quasi imperceptibiliter moueantur: & per hanc experientiæ exemplificatur capies sensum, & veritatem, tertiæ prædictæ cõclusionis.

¶CONCL. 4m. Contritio, secundum quòd est simul de omnibus peccatis (sicut in actu iustificationis) maior est habitualiter de maiori peccato, quàm de minori, non actualiter.

¶Corollarium. Ergo per ly habitualiter, datur intelligi, q̃ conclusiones tres præmissæ de doloris esse maiori actualiter, non habitualiter tantum, loquuntur.

PROB. 1 Quia distinctio peccatorum virtute manet in ipsa una contritione (cum ipsa eadem contritio, vel processus ex singulorum peccatorum præhabita contritione singulis singillatim correspondentis, vel saltem habeat propositum de singulis cogitandi annexum.) 2 Quia (ly non actu, &c. ipsa contritio simul de omnibus existens est actus unus tantum; & in actu uno unum non potest esse distinctio actualis, patet.)

K

¶Corollarium. Ergo communis illa una contritio retinet naturaliter distinctionem contritionum singularum de singulis, vel iam præcedentium vel in voto habitarum. Illa enim contritio una communis, tanquam tertium ex duobus vel ex vtrisq; existens, quæ iam præexistunt &, dato q̃ illa de singulis lamenta ex cogitatione non præcessissent, contritio eadem secundum se vnum cognoscit de singulis, & consequenter vnum, q̃ illa singillatim sentiebamenta exstant. Ergo vel ex antecedenti, vel ex subsequens contritio communis habet hoc q̃ virtute, seu habitualiter distinctionem peccatorum contineat. Vide pro intelligentia meliori q. 1. art. 8. c. & ar. huius ad secundum.

1m ex Hieron. Sicut magna. ¶1 sicut illi plangũt magna, nõ, sicut ipsi ante Paulus plangebat magna. §. Tunc nihil contra. Patet enim, q̃ ista cõsequentia negãda est: Paulus plangebat minora tanta re, ut alij plangunt magna: ergo non est magis dolendum de uno peccato, quàm de alio. Nam quod illi alij faciunt ex debito de magnis: Paulus ex superabundãti faciebat de minimis. Ex eo enim, q̃ magis afficiebat erga Deũ, nõ ex quantitate peccatorum erat, q̃ Paulus minimo planctu magno plangebat.

† In est art.

Manifestè etiam Dei magis apprehẽdebat, quàm magna: ex eo intellectu vitiatorii memorando; eamq; magna admodũ reverentiali mœrore, q̃ prosequebatur Apostolus, quàm alio. & hinc etiam planctus de illo tanto nõ narratur peractus. Cùm ergo loquatur articulus præsens de planctibus, seu doloribus, aut cõtritionis quantitate, secundum q̃ ex quantitate peccati est (vt manifestum est videri, maximè constitutionis primæ probationem priorem) sequitur apertissimè, q̃ argumentum hoc adeo nou est contra, quod nec etiam attingit conclusionis propositum.

Vide S. Tho. q. 1. art. 8. c. & ar. huius ad secundum.

2m de minori. Esse. ¶1 actualiter, non habitualiter, & proportionè analogè. Ad illum scilicet unicum motum cordis. ¶1 §. Tunc &c. ut patet per conclusionem quartam. Hoc argumentorum ipsũ conclusioni quartæ proximè parere, tanquam probãtio fortis. &, si ei reponitur hæc adiungatur, tanquam declaratio simulq; que probano pro prima parte.

1

¶1 3. NOT. Ne ex eo, quòd omnia tam maiora, tam minora peccata virtute, seu habitualiter contineantur in illa una communi contritione, credatur, q̃ sine ordine aliquo ibi reperiantur: addit sanctus Thomas, quod eum analogo ordine ibi omnia illa contineantur, inquantum scitur secundum proportionem singula peccata reperiuntur ab eadem generali contritione. Non enim se habet illa cõtritio de omnibus peccatis simul existens, quòd ti ad singula singillatim respiceret, de illis secundum illorum exigentiam doleret, hoc est magis de maiori, quàm de minori. Nec mirum illud videri debet, quoniam quæcunque à Deo sunt, de quorum numero est prædicta contritio, ordinata sunt. Nec obstat etiam, q̃ ordo præsupponit distinctionem: quoniam distinctionem virtualem modo dicto ibi esse sufficit quandoquidem & ordo virtualis, non actualis, ibi est: secũdum

K enim, q̃ ordo ita & distinctio & consequenter, secundum q̃ in uno sunt ordo & distinctio, ita in uno sunt multa. Correspondentia ergo hæc singulorum ad singula, & sic omnia sibi invicem conuenire, videbis.

3m de maiori. Secũdum q̃ à Deo auertit. ¶2 Et secundò q̃ à Deo elongat §. Tunc &c. Nã peccata quæ iam plus à Deo elongant, quàm alia. Non enim omnia mortalia sunt paria, licet omnia mortem animæ causent. 1. auersionẽ à Deo & priuationem gratiæ ipsius. Vide pro nouis meliori. q. 2. art. 6. ad secundum. cum ibi annotatis.

Videtur † eccles. ad inte gẽdas fer piturã.

APPENDIX.

EX articulo habes primo, quomodo per rationem obiectiuã, nec nõ infinitatem esse à scripturis, q̃ contritio est plus de cuicunq; peccato, quàm de alio. Hoc autem insinuatum est Deut. 25. secundum

Secundum mensuram peccati, erit & plagarum modus: & Psal. 79. Cibabis nos pane lachrymarum, & potum dabis nobis in lachrymis in mensura. Vide 2. 2. ar. 6. Item insinuatum est idipsum à Concilio Tiburiensi cap. 5. 5. 56. 57. 58. vbi programmatice peccatorum pœnitentiæ proportionatæ diuinissimè statuit.

Patet autẽ omnibus, q̃ contrita inter pœnitentias computatissimò nullã formã extrinsecarũ pœnarum, iuxta quam tantum, vel tantum valoris apud Deum habẽt, cõcurrit. Ité inimmixti est adoptum à Concilio Laodicensi in sexta synodo confirmato 50. c. sic. De his, qui diuersis facinoribus peccauerunt &c. talibus, pro qualitate ac proportione delicti, quæ tempus tribuendum est. Item à Papa Nicolao primo, & recitatur Decretum. 26. q. 7. De his, verũ quia crimina non æqualia sunt &c. ubi hoc communitus decernendum, nimirum qui loca & tempora regionis illius & modum culpæ, necnon & pœnitentiam, & gemitus hominũ ad confessionem venientium, prudens pontifex inspicere valeat. Ex his Nicolai verbis apparet, ipsum modo culparum esse modum gemituum correspondere. Item à Concilio Vermaticensi 2. 22. Pœnitentibus, secundum diuersitatem peccatorum, sacerdotis arbitrio pœnæ secundum diuinas scripturas imponantur. Deleatur itaque facendus in pœnis dandis singulorum causis singularius considerate, origine quoque modoque cuiusque, & affectu gemitũ, delinquentium diligenter examinare, manifestèq; cognoscere, tempora ex, & plasmatũ, locorum quoque, & ætatum, qualitates inspicere: ut etiam pro deliberatione latorũ, ætatum vel temporum, seu pro qualitate delictorum atque gemituum, unusquisque delinquentes, à facta regulis oculos non retrahat. Hæc in item cap. 28. sequi lentior ei pœna imponenda aliq; ei, q̃ sana mẽte tale q̃d cõmisserit. Cõcludi ergo p̃ peccatorũ qualitate cõtritionẽ debere p̃portionãrj peccatis inimar. Nec n. exterior pœna magis, q̃ interior, nec ſ exterior à sacerdote etiam proportionata est, nec de exteriori magis curat cõcilij, q̃ de interiori: sed p̃ exteriorẽ declarari q̃d de interiori &, multoq; magis, sit manifestũ. Ad 2. dicendũ, q̃ in illo cõtritionis motu subitaneo, quãuis non actualiter distinctio intentionis respondens diuersis peccatis inueniri possit, tñ inuenit ibi eo modo sicut dictũ est, † & ẽt alio modo, sm q̃ singula peccata ordinẽ hãt ad illud, de quo in illa contritione gñali cõtrito dolendũ occurrit. i. offensa Dei. Qui enim aliquod totũ diligit, potentia diligit partes et eius, quamuis non actu: & hoc modo sm quod habent ordinem ad totũ, quasdã plus, quasdã minus: sicut q̃ aliqua cõitatẽ diligit, virtute singulos diligit plus, & minus, sm eorũ ordinẽ i bono cõi. Et sicut qui dolet de hoc, q̃ Deũ offendit, de diuersis implicite dolet diuersimode, sm q̃ plus, uel minus per ea Deum offendit.

Ad 3m dicendũ, q̃ quamuis quodlibet peccatum mortale à Deo auertat, & gratiam tollat, tamen quoddam plus elongat, quàm aliud: inquantum habet maiorem dissonantiam ex sua inordinatione ad ordinem diuinæ bonitatis, quàm aliud.

QVAESTIO IIII.

De tempore contritionis, in tres articulos diuisa.

DEINDE considerãdum est de tpe cõtritionis. Circa q̃ tria quærunt. Primò, Vtrũ tota uita hac fit contritionis tempus. Secundò, Vtrum post hanc uitã aliæ de peccatis conterantur.

ARTICVLVS I.

Vtrum tota haec vita sit contritionis tempus.

AD PRIMVM sic procedit. Vt q̃ non tota hæc uita sit cõtritionis tps. Sicut. n. de peccato commisso debet esse dolor, ita* & pudor: sed non per totam vitam durat pudor de peccato: quia (sicut dicit Ambr.) * nonc habet q̃ erubescat, cui peccatũ dimissum est: ergo uidetur quòd nec contritio, quæ est dolor de peccato.

Th. 4. dist. 17. q. 1. a. 4. q. 6. 1. & seq.

* Lib. 2. de pœn. c. 7. 2 med. c. 1. Pœna quo tempore det.

¶2 Præterea Io. 4 dr, q̃ perfecta charitas foras mittit timorẽ: q̃ a timor pœnam habet; sed dolor ẽt b pœnam habet, ergo in statu perfectæ charitatis non põt dolor contritionis manere.

¶3 Præt. De præterito non põt esse dolor, qui ꝓprie est de malo pũti: nisi sm q̃ b aliqd de peccato ꝑterito in pũti manet: sed q̃nque peruenitur ad aliquẽ statum in hac uita: in quo nihil de peccato præterito manet, neque dispositio, neque culpa, neque reatus aliquis, ergo non oportet ulterius de illo peccato dolere.

¶4 Præterea. Rom. 8. dicitur, q̃ diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum, etiam peccata, ut dicit gl.* ergo nõ oportet post remissionem peccati, q̃ de ipso doleat.

¶5 Præterea. Contritio est pars pœnitentiæ contra c satisfactionem diuisa: sed nõ oportet semper satisfacere, ergo nec cõteri de peccato semper.

SED CONTRA. Aug.* in lib. de pœnit. dicit. Quod ubi dolor finitur, deficit pœnitentia: ubi deficit pœnitentia, nihil relinquitur de veniã: ergo uidetur, cum oporteat ueniam concessam nõ perdere, q̃ oporteat semper de peccato dolere.

¶6 Præterea. Eccle. 5. dicitur, de propiciatu peccatorũ noli esse sine metu: ergo homo semper debet dolere ad peccatorũ propitiationem habendam.

RESP. Dicendũ, q̃ in contritione est duplex dolor. Vnus rationis, qui est detestatio peccati à se commissi, aliusq; sensitiuæ partis, qui ex isto consequitur, & d quantum ad utrumque contritionis tempus est totus uitæ præsentis status.* Quã diu enim est aliquis in statu uitæ, detestatur incommoda, quibus à peruentione ad terminum uiæ retardatur, uel impeditur, unde cum propter peccatum præteritum uiæ nostræ cursus in Deum retardetur, quia tẽpus illud quod erat deputatũ

1 PROB. 1 Quia homo, quandiu est in statu uiæ, detestatur incommoda, quibus impeditur uel retardatur à perfectione ad uitã (patet ab experientia de uiatore bus:) & peccatum præteritum est incommodum, quo quis impeditur, uel retardatur à peruentione ad terminum uiæ suæ in quantum impedit uel retardat cursum uiæ i Deũ, nec ipse in quo pœnitet fuit, q̃ erat deputatũ ad suã rẽdũ, recuperari nõ põt: 2 Quia (ly & q̃ tũ ad sensus &c.) hõ q̃ pœna externa, aut offensa externa (ipsius Dei) filio dimissa debet in suo æterno dolere, & suum æternum est uita præsentis status.

* Est Aug. in lib. de correp. & gratia, c. 9. a med. t. 7.

* NOT. 1m. Loquitur, more suo, formaliter D. Th. q̃ habet, q̃ peccati pœnitẽtia (sic in scripto textus: est, ly sp nõ explicet) retardat cursũ uiæ nostræ in Deũ. De pœn. n. q̃ ibi est ex pœnitẽtia: & de una pœna, q̃ ibi est ex natura materiæ indit. Nã licet de multis dicat Ps. Multiplicatæ sunt infirmitates eorũ, postea acceleraueruntne hoc tã nõ facit, q̃n pœnitẽtia infirmitas, inquantum hmõi, fuit q̃d ipsi de se, nõ ꝓ retardat cursũ ipsius. Nunq. n. uiæ numero ipsi, respectu ad currendũ, q̃d in peccãto constituit q. 1. a. 2. ad 1m. & q. 5 ar. 1. c.

* De vera & falsa pœn. c. 13. in med. t. 4.

Contra. m

Peccatum semel cõmissum quo nocent semper.

Cuius

Universidad de Deusto
Biblioteca

Cuius oppositum dicendum est de vita hominis: cum non to-
ta hic ducatur: enim hic, sicut & status,) sed post mortem
perseueret. De æterno hominis sic sumpto intelligenda est auc-
toritatem Hugonis in tertia allata: & eam, quantum potuerit,
pone in practica.

1m de maio ri. ita. x. Quantum ad turpitudinem non, quantum ad nocumentum annexum. §. Tunc &c. Nam turpitudo peccati, quia non semper manet, nocumentum autem semper, & turpitudo solum à pudore resp[ici]tur, sed nocumentum etiam à dolore: ideò pudor nō semper manet, dolor autem sic. Quòd si dolos solam turpitudinem in peccato, quēadmodum pudor fa
*In lib. 4 sent. Trac. 5. c. 1. eis, attenderet etiam dimisso peccato dolor ipse simul cum pudore deflueret. Vide notationem primam si prius intelligas, quo modo per totam vitam status præsentis durat nocumentum peccati semel cōmissi, etiam remissi ulti[ra] illud nocumentum, quod respōsio ad tertium in textu ponit.

2m de minori Pœnam habet. x. Exhaciate causa tam non, seruiliter respectam. §. Tunc &c. Nā licet perfecta charitas tollat respectum ad pœnam timori seruilium congruentem: non tamen tollit, quinimo ponit, illam pœnam, quæ essentialiter vel talium consecutiue est contritio. q. 3. art. 1. Pœna enim causa, quæ est charitas, ponitur effectus, qui est ipsa dolorosa contritio. Ex litera dic, quòd Ioannes, per ly timor pœnam habet, loquitur de pœna inferni, aut purgatorij: ex quo manifestum est, quòd in minori propositione ly contritionis dolor pœnam habet, sumitur pœna differentissimè à sensu Ioannis. Vnde non tantum ab argumento illo secundo non infringitur, sed nec attingitur, propositum.

Habet aliquam pœnam.

3m de maiori. Aliquid. x. vel culpæ, vel pœnæ, nel innocentiæ dignitas pristina irredibilis est. §. Tunc &c. Licet enim quandoque secundum statū præsentis vitæ perueniatur ad totalem dimissionem culpæ & pœnæ, nunquam tamen potest peruenire ad hoc, ut verum sit dicere, quòd ille, qui semel peccauit, habeat pristinam dignitatem innocentiæ. Dignitas namque pristina innocentiæ erat, quòd ille nunquam actualiter peccauerat, quam, cum postquam peccauit, impossibile sit, ipsum non peccasse, non posse recuperari unquam, manifestissimum est. Vnde patet, quòd non negatur per hoc, quòd ille peccator non possit refugere in tanta, immo & quandoque ampliori, dignitate gratiæ, ratione quarti argumento cum responsione oppositum innuitur. Ideo significanter dixit S. Thomas ly pristinam dignitatem innocentiæ & non dixit ly pristinam dignitatem gratiæ vel gloriæ.

Dignitas pristina duplex.

4m consequentia. Ergo non oportet, &c. Resp. Negatur consequentia. §. Quoniā peccata, quantum est ex parte ipsorum, non cooperantur in bonū sed Deus, etiam peccatis ipsis in contrarium secundum totum ad currendum: recuperari non potest: oportet, quòd in uitę huius tempore status contritionis manear, quātum ad peccati detestationem. Similiter etiam quantum ad sensibilem dolorē, qui vt pœna à uolūtate assumitur: quia enim homo pœnam æternam peccando meruit, & contra æternum Deum peccauit, debet pœna æterna in temporalem mutata, saltem dolor in hominis æterno id est, statu huius uitæ, manere. Et propter hoc dicit Hugo de sācto Victore,* quòd Deus absoluēs homi
*In libello sent. Trac. 5. c. 1. nem à culpa, & pœna æterna, ligat eum vinculo perpetuę detestationis peccati.

ADPRIMVM ergo dicēdū, q erubescentia respicit peccatum solum, inquantum habet turpitudinem: & ideo postquā peccatum quantum ad culpam remissum est, non manet pudori locus: manet autem dolori, q non solum de culpa est, inquantum habet turpitudinem, sed ét inquantum habet nocumētum annexum.

Ad secundum dicendum, q timor seruilis quem charitas foras mittit, oppositionem habet ad charitatem ratione seruitutis: quia pœnam respicit: sed dolor cōtritionis ex charitate causatur, * & ideo non est simile.

Ad tertium dicendum, quòd quamuis per pœnitentiam peccator redeat ad gratiam pristinam, & immunitatem pœnæ, nūquam tamen redit ad pristinam dignitatem innocentiæ; & ideo semper ex præterito peccato aliquid in ipso manet.

Ad quartum dicēdum, quòd sicut nō debet homo facere mala, ut ueniāt bona: ita nō debet gaudere, quia ex eis occasionaliter prouenīūt bona diuinitus à gratia, uel prouidentia agente: quia illorum bonorum peccata causa non fuerunt, sed magis impedimēta: sed diuina prouidētia ea causauit, & de ea debet homo gaudere, de peccatis autem dolere.

Ad quintum dicēdum, quòd satisfactio attenditur, secūdum pœnam taxatam, quæ pro peccatis iniungi debet: & ideo potest terminari, ut non oporteat ulterius satisfacere. Hæc autem pœna præcipue proportionatur culpę ex parte conuersionis, ex qua finitatem habet, sed dolor contritionis respondet culpæ ex parte auersionis, ex qua habet infinitatem; unde, & cōtritio semper debet manere; nec est inconueniens, si remoto posteriori manet prius.

*Vt dicit est q. 1. ad 3. ar. seq.

Vbi abundauit delictū, ibi abundauit & gratia.

1 NOT. Quòd intento Apostoli ibi sit illa, quam ei D. Thomas respondendo asscribit, patet ex ipsomet Apostolo. Postquàm enim Rom. 5. dixerat, vbi abundauit peccatum superabundauit & gratia, mox in 6. subinfert interrogando, Quid ergo dicemus? manebimus in peccato, ut gratia abundet? Et respondet: Absit. Quasi dicat. Illa superabundantia gratiæ, quam post abundantiā peccati, uenire prædixi, non prouenit ex conditione peccati in cuius signum est, quòd non est manendum in peccato, ut gratia abundet. Immo, quia non est ullo modo in peccato manendum ad hoc, ut gratia abundet, concludendum est: quòd quantum est ex parte peccati, impedimēta omnino præstantur, & ad simpliciter, & magis ad abundanter, & maxime ad superabundanter, habēdam gratiam. Vade quòd post peccatum habeatur, uel abundet, uel superabundet, gratia, nō facit: quòd minus detestāndum sit peccatum illud; quam si post ipsum gratia nec daretur, nec abundaret, nec superabundaret, unquam. Porro sententia illa Rom. 5. Vbi abundauit &c. redit in eandem sensum cum illa Rom. 8 diligentibus Deum omnia &c. Quocirca de utrisque idem est indicium: & anhæ non minuere quisquam doloris de commisso peccato, sed ad grauitudinem valde maiorem Deo de gratia post peccatum habita nō teneri, manifestare intendunt.

5 de maiori. Cōtra satisfactionem diuisa. Resp. Sed non cum satisfactione idem formaliter attendens in ea ipsa. §. Tunc &c. Licet enim nō oporteat semper satisfacere: non tamen ob hoc fit, ut non oporteat semper de peccatis conteri. Ideo autem satisfactio aliquando finit, quia aliquod finitum in peccato, i. conuersione, respiciēs: cōtritio autem semper durat, quia illud, quod in peccato infinitatem importat, scilicet auersionem, attendit.

APPENDIX.

EX articulo habes primò: quomodo per rationē elidas errorem Begardorum & Beguinarum (Frat. Begardi) dicēntium, opera bona nulla debet facere homo, cum ad vltimum statum perfectionis uenerit, & intro, imperfecti hominis esse in operibus uirtutum se exercere. Hos errores, inquantum ab eo etiam malos sensus induxit, sunt per D. Thomæ rationem explosi, prima parte. q. 103. ar. 5. & append. inquantum uero contritionem per totum præsens tempus habendam dissuadent, (Contritio enim est actus uirtutis. q. 1. art. 1.) hoc in loco recitantur, & cabillo articulo expugnantur: ut, consideranti etiam mediocriter, patet. Secundò habes quomodo per rationē ellēdas,

1 Vid. p. 5. Ecclesiæ Begardos damnatos, scripsit Cabillis.

das, hoc errorem, pro quanto specialiter nonnulli semper habent in hac vita desiderium, damnari merito ab Ecclesia: sic: De propriis peccatorum nolle esse sine merore. Eccequòd scriptura monet nos ad prouidentiam in toto tempore uitæ nostræ quærendam de peccatis, quam utique propitiationem, uniquenit, inquiri solum esse per contritionem. Quid ergo dixerit: De peccatis commissis semper dolere: ut facilius propitiationem detur; quam pro certo ex parte tui non fuit eis consecutum, posse obtinere. Cui potest adiūgi illud Prouer. 28. beatus homo qui semper est pauidus. Pro cuius intellectu Concilium Tridēntinum accipiatur Sess. 6. cap. 1. dicens. Neque illud asserendum est: oportere eos, qui per fidē iustificati sunt, absque ulla omnino diuinatione apud semetipsos statuere, se esse iustificatos: neminēque à peccatis absolui, ac iustificari; nisi eum, qui certo credat se absolutum & iustificatum esse: atque hac sola fide absolutionem & iustificationem perfici; quasi, qui hoc non credit, de Dei promissis, deque mortis, & resurrectionis Christi, efficacia dubitet. Nā sunt nemo pius de Dei misericordia, de Christi merito, deque sacramentorum uirtute & efficacia, dubitare debet: sic quilibet, dum seipsum, suamque propriam infirmitatem, & indispositionem, respicit, de sua gratia formidare & timere potest: cum nullius sciat an sit uerum dilectionis fidei, cui non ponit subesse fictum de obtinendo Dei & gratiam Dei esse cōiunctum. Haec ibi & declaratum (pluribus & authoritatem ecclesiasticam, & à malo sensu, contritionem per totum uitæ tempus non habendam garriendo, extorsione mendacium hactenus habuisti. Item in principio distinctionis, per rationem ostendere potes, manifestum esse ex Concilio Tridentino sess. 14. cap. 1. de doctrina sacramenti extremæ unctionis, ita dicente. Verum ut autem Sancta Synodo, præcedentis doctrinæ de pœnitentia adnectere ea, quæ sequuntur, de sacramento extremæ unctionis, quod non modo pœnitentia, sed totius Christianæ uitæ, quæ perpetua poenitentia esse debet, confirmationem existimarunt esse à Patribus. Hæc ibi. Perpetuam ergo pœnitentiam debere esse omnem uitam Christianam, & consequenter totum præsens tempus esse tempus contritionis, in serie præmissa abunde patet. Tandem, quod illi errores Begardorum damnati sint, ut iacent, à Concilio Viennensi inter alios mandendis dictis erroneis æquacum damnati sit in Clementinarum lib. un. de hæreticis. c. Ad nostrum. Vide prim. par. q. 103. ar. 5. append. ternio habes; quomodo per rationem præfatæ auctoritates, pro quanto toti hanc

A das, quartò vides: quomodo ex his vicissim angelica hæc doctrina consolidetur.

SVPER QVAEST. IIII. ARTIC. II.

CONCL. 1. Quantumcumque, & continue & magis, in actibus displicentiæ de peccato secundum rōnē appetitum, hō esse ponerit, sine seipsum exercuerit; melius est: dūmodo actibus aliarum uirtutum uacet sua tempore, secūdum quòd oportet.

1 Corollarium. Ergo expedit contritione, quæ est in parte intellectiua, dolere continue, magisque ac magis dolorose, de peccato seruata conditione, tamen ly dūmodo &c.

*PROBATIO. Quia displicentia de peccato secundū rationis appetitum est actus uirtutis (q. 1. ar. 1.) & in actibus uirtutum nō potest accipi superfluum aut diminutum, neque secūdum extensionem, neque secundum intensionem (ex 2. Ethic.) 2 Quia (ly dūmodo &c.) non est bonum, quòd actus unius uirtutis impediat actū alterius magis necessarium pro tempore illo.

*c. 6. ejusdem casu.

Concl. 2m

1 NOT. Quando dicitur, quòd in actibus uirtutum nō potest esse superfluum &c. intelligitur formaliter, i. inquātum sunt, sine dum manet, actus uirtutum. Sic enim Diuus Tho. Plus & magis, & docuit, quòd uita, i. substantiam potest plus diuina, & actio (quod est super diminutum,) & minus tum, sic (quod est diminutum,) secundum, si affligere sese tenuare) ad actum uirtutis declinare, in actibus ergo uirtutum differentia quantum, quantum est de se, non potest esse superfluum & diminutum dicere in actibus actuum uirtutum pariter esse. Ly secundum extensionem, cui respondet ad ly coextensum, dicimus in conclusione, ly secundum intensionem, ad ly magis.

Concl. 2m

1 CONCL. 2. Sicut passio doloris, quam voluntas in pœnitentiua actum, debet esse moderata (supra q. 3. ar. 1.) ita debet moderate durare.

1 PROB. 1. Quia si talis passio, tum quoad intensionem tum quoad extensionem, non esset moderata, tunc esset in ea superfluum aut diminutum quoad alterum prædictorum sine quoad utrumque (i. nunc ibi esset minus: 2 Quia si talis passio nimis duraret, tunc homo posset cadere in desperationem, pusillanimitatem, uel huiusmodi.

1 Corollarium. Ergo prudentia, quæ est auriga uirtutum, relinquitur quòd ille uel ille moderetur prædictam passionem. Ergo ad intellectum horum locorum differentes mentis innatæ supradicta in q. 1. ar. 1. & q. 4. ar. 1. Vbi notatis exemplum de Cornelio illo formato, quem Apostolus uolunt abundantio ri virtutis affectu in furia (ut hinc inde potest) actus desperationem,

Universidad de Deusto
Biblioteca

tione, vt sit pusillanimitatem, vel insimilia vitia, haberetur. & consequenter dolor bonus contritionis in sentia a voluntate assumptus, per imprudentiam degeneraret in malum.

1m de minori. Gaudere simul, & dolere, non, de diuersis. maxime, quando dolor de vno est materia gaudendi de alterò S. Tunc &c. Nam licet pœnitens doleat de peccatis, gaudet tamen non de peccatis, sed de Deo; ex cuius amorum prouenit, vt doleas de proprio peccato, & de quo gaudium magis ex dolore de peccato nascens subsequitur.

¶ *Corollarium.* Dupliciter ergo dolens de peccato respicit Deū, de quo gaudet. Antecedenter siquidem, quoniam ex amore Dei simul suo erga Deum bono contemnitur: subsequenter autem, quoniam post lachrymas immo & per lachrymas, purgatur atque serenatur oculus ad videndum Deum, & de illo, tanquam de dulci amico medio cōtritione recoperato, gaudendum. Vide q. 3. art. 1. arg. 3. cum responsione: et ex quo facilis gaudia contritioni admixta. Inser hæc & illud magis mirandum ex Augustino nota: q. præmittens, dum actualiter de peccato dolet, de ipso suo dolore gaudet. Vide auctoritatem Augustini, ex qua hoc intimum trahitur, in argumento primo, sed contra. Præmisso omnia in cōtritionis dolore gaudia tam bona, & consequēter in Domino gaudere multipliciter dicendus est, qui de peccato actualiter dolet, moderantine semper (supra) tenuato. Multum ergo apostolo monito ad Philip. 4. per argumento adducto obedient est ille: qui de facto pro Deo continuè dolet.

2m de maiori. Quod sit de malum & fugiendum. Secundum q. est malum, & fugiendū non aliter. Tunc &c. Nam licet tristitiam seculi, de qua Eccl. sit fugienda; & tristitiam pusillanimitatis, de qua principaliter ibi, sit mala: tamen tristitiam secundum q. aliter (vt supradicta per conclusiones). non secundum q. illis modis, accipitur est, vt pote bona, & amulectenda, ab hominibus continuanda.

3m ex Bernardo. Dolor. g. qui est pusillanimitatis: non qui est in rationis appetitu displicentia. Tunc &c. vt patet. Immo hæc Bernardi auctoritas stat pro declaratione conclusionis secundæ, ad prudentiam habendam, & rationabile obsequium q. 3. ar. 2.

Dolor pœnalis simul cum gaudio.

Conclu. 3.

Historia bona; mala.

APPENDIX.

EX articulo habes primò: quomodo per rationem offendas meritò mihi natum à scriptura, quòd homo de peccato debet continuè dolere. Hoc autem insinuatur a Psal. 50. Miserere mei &c. quoniam iniquitatem meam ego cognosco, & peccatum meum contra me est semper. Pro causa ad obtinendum misericordiam illam apta adducit Dauid: q. contritionem continuam de proprio peccato cognitus habebat. Nam peccatum illud non esset in bonum contra ipsum

Veritas S. Ecclesiæ; ad intelligēdas scri

Psalmistam, nisi ipse de illo propter Deum doleret: quoniam aliter est contra sacer actorem in malum. Quia ergo addueis hoc tanquam tibi in bonum, vt pote medium ad impetrandam de ipso peccato veniam, ideò dicendum q. per ly peccatū meū meum contra me est semper, contritionem suam continuam

Concil.

animę in purgatorio dolent de pœna sensibili, & de dilatione gloriæ, ergò multo magis dolent de culpa ab eis commissa. ¶ Præterea. Pœna purgatorij est satisfactoria de peccato, sed satisfactio habet efficaciam ex vi contritionis, ergo contritio manet post hanc vitam.

SED CONTRA. Contritio est pars pœnitentiæ sacramenti, sed sacramenta non manent post hanc vitam, ergo nec contritio.

Præterea, Contritio potest esse tanta, quod delet, & culpā, & pœnā, si ergo animæ in purgatorio conteri possent, posset vi contritionis eorum, reatus pœnæ eis dimitti, & ideo à pœna sensibili liberari, quod est falsum.

RESPONDEO Dicendum, q. in contritione tria considerāda sunt. Primum est contritionis genus, quod est dolor. Secundum est contritionis forma, quæ est actus virtutis gratiā informatus. Tertium est contritionis efficacia, quę est actus meritorius, & sacramentalis, & quo dammodo satisfactorius. Animę igitur post hanc vitam, quæ in patria sunt, contritionem habere non possunt, quia carent

Conclu.

lectum meum, lachrymis meis stratum meum rigabo, turbata est à furore oculus meus. Per has. n. multas de contritione inculcationes, assiduam de proprio displicentiam habendam expediens, innuit. Pro quo illud Chrysostomi in libro de compassione cordis, nota. Quid (inquit) corporis viribus opus est: cilicio conterere debeamus? hoc est, quod à nobis expetitur: ut cōpercussione mala nostra & ad gratiam recurramus, & conscientiam gestorum nostrorum habeamus ante oculos: vt pro his supplicemus Deo. vt gehennam ponamus in conspectibus nostris, & angelos, qui in die iudicij vbique discurrunt, & congregant de omni orbe terrarum eos, qui tradendi sunt in gehennam ignis. Ponamus etiā & illud ante oculos, quāti doloris est, excludi ac proijci à regno cœlorum, vt mihi vr gratum & ipsa gehenna. Hæc ibi. Quę à Chrysost. dicta ante oculos nobis sæpe, ad continuā cordis cōpunctionē habendā, ponēda vt Psalmista vno verbo indicasse de seipso ad eundē de contritione suā, verificarique suæ illi peticē fatis (laboraui in gemitu meo, lauabo &c. lachrimis &c.) ante potuerat ly Domine nē in furore tuo arguas me, neq; in ira tua corripias me. Datur ergo intelligi ex Psalmo isto tuncta plectum aurea declaratione premissa, & cōtinuitas cōtritionis salutifera, & ad huiusmodi cōtinuitatē cēter asse quēdā apertissima via. Scdo habendo p eius rōnē suprapositas & sacræ scripturę & cōcilij auctoritates pro quanto continuā expedientē dicunt esse contritionē, intelligas probe. & feudday. Videsquo ex his versibus angelicę hæc doctrinę cōsolidet.

QVÆST. IIII. ART. III.

CONCL. 1ª. Animæ beatæ in patria contritionem habere non possunt.

¶ PROB.

PROB. Quia illæ animæ non possunt habere dolorem (cum A sint in plenitudine gaudij): & contritio, quo ad genus suum, est dolor.

¶ NOT. Illud verbum in textu, propter gaudij plenitudinem, non ita aperè intelligitur sic, q. plenitudo illa sit in eis (vt quibusdam placere vi-

Dolere de peccato sine fructu quomodo.

deatur) quemadmodum sit, quòd in gaudij plenitudine ipse sint. Plenitudo namque illa gaudij est beatitudo æterna, de qua locutus dominus ad quendam, loco omnium in patria existētium ait Matth. 25. Intra in gaudium Domini tui: non autem dixit, intrete in te gaudiū Domini tui.

CONCL. 2ª. Existentes in inferno non habent contritionem.

PROB. Quia tales animæ non habent dolorem gratia informatum, & contritionis forma est gratia.

¶ NOT. Gratia informans doloris contritionem dat ei duo: & q. de peccato, inquantum est offensa Dei, principaliter sic ipse dolor, & quòd ad delectionem culpæ taleat. Quoniam inquit litera, quòd damnatorum dolor non est gratia informatus, intelligit, quòd neutrum illorum duorum habent: non autem, quòd habeant saltem vnum pura primum, licet non secundum. Neque enim dolent de peccato, quatenus offensa Dei, immo ex sua damnatorum obstinatione illud denuo sic effectu mandarent, si possent sed tanti de peccato, quatenus pto ipso puniuntur, dolent. q. 98. art. 2. Dolere autem sic de peccato non habet rationem, seu diffinitionem contritionis: & ideo non est contritio, neque etiam informis quæstione prima, articulo primo, exam. primæ diffinitionis, neque actus virtutis. Nam contritio informis, quæ dicitur dolor attritionis, quæstione secunda, articulo sexto, de peccato vt de offensa Dei est: & contritio actus virtutis peccatum, vt sic nolles commisisse vnquam quæstione prima, articulo secundo. Vide quoque nexa litera probationis malū sensum, qui forte primitus tibi occurrer, accipias, quòd videlicet nullus possit dolere de peccato inquantum est peccatum, nisi sit in gratia. Hæc enim sensus est falsus, & contra: D. Th. quæst. 2. artic. 6. ubi attritionem, quæ apud ipsum est contritio informis, dicit esse quando quis dolet de peccato. Accipias igitur hunc sensum inde verum: quòd nullus potest habere contritionem, de quali sermo est hic, nisi existat in gratia. De quali vero contritione loquatur nunciam in principio corporis, quòd scilicet tria continet, textualiter dictum est. Non enim sine causa præmissis declarationem huiusmodi, ad notandum scilicet, q. cum loquitur de contritione non tantum vera, sed etiam perfecta. Nam scilicet q. contritionem veram, licet imperfectam & informem, quæ attritio proprie dicitur, possit aliquis habere: etiamq. non sit in gratia. De his consule. q. 1. art. 1. & 2. & 3. vbi & videbis Concil. Trident. sess. 14. cap. 4. de attritione, seu contritione imperfecta, optime loquens. Vide etiam, si vis, Episcopum Rossensem contra Luther. artic. 6. ibi, contritionē quantūlibet magnam, nisi fiat in charitate Dei, non effurra, sed simulata cuius Lutheri Phantasiā Rossensis ille falsissimam esse multipliciter commonstrat, & bene.

CONCL. 3ª. Existentes in purgatorio non habent perfectam contritionem.

PROB. Quia dolor illarum animarum de peccatis non est meritorius (cum non sint in statu merendi): & contritionis efficacia est esse actum meritorium.

Meritum an in purgatorio.

¶ NOT. Loquitur D. Th. de merito proprie dicto, quando dicit, q. meritum non est in purgatorio. Nam ad merendum proprie requiritur, vita gratiam & opus, q. quis sit viator totaliter in vita hac mortali viuens in corpore. Meritum autem impropriè dictum in purgatorio posse reperiri, concedit D. Th. dist. 3. 18. q. 1. art. 1. Hinc patet etiam, q. quando efficacia contritionis dicitur esse actus meritorius, accipitur ibi mereri proprie. Nota in textu ly quodammodo satisfactorius. Apponit enim ly quodammodo: & quia satisfactio nostra ad Deum non est satisfactium simpliciter secundum æqualitatem quantitatis, sed tantum secundum æqualitatem proportionis. q. 13. artic. 1. & quia communiter non est proprie aliquod illorum trium, quæ communiter pro operibus satisfactorijs ponuntur. scilicet oratio, ieiunium, eleemosyna, ieiunium, oratio. q. 13. ar. 3. licet sit reductiue q. ar. eis ad 1m.

1m de maiori. Causa. non subiectis capacibus non, incapacibus. S. Tunc &c. Nam existentes in patria sunt doloris incapaces. Ex maxima illa sic glossata, Intelligē dicta in q. 1. art. 1. textu, & elucidatione.

¶ NOTAT. Quia semper verum est, quòd actiones recipiūt in subiecto ad hoc recipiendum disposito. Vnde licet charitas, quantum est de se, causet in amico dolorem de offensa amici: tamen ille dolor nō recipitur à subiecto in plenitudine gaudij patriæ existente. Et si dicatur, si charitas causat, & beati non recipiunt dolorem illū, aliquid puta ipsum causare est frustra in patria: respondebitur est, negando consequentiam. Nam tunc aliquid dicitur frustrà quando ordinat ad aliquem finem, & non attingit illum. Hoc autem non est in proposito. Nā prædictū causare charitatis. q. illa charitas dolore sic causet, non ordinat ad hoc, vt recipiat in subiecto beato (quia ordinaret ad impossibile: q. est inconueniens) sed ordinatur ad exprimendam naturā charitatis in seipsa. Natura autem charitatis considerata in seipsa est causare in amico dolorē de offensa amici: & hanc eius naturam exprimit, quicunq; charitatem in aliquo ponit. Nam charitas non pōt separari à sua natura, imò est sua natura: nec differunt a diffinitione, imò est sua diffinitio. Posuere ergo charitatem in beatis, & ponere q. ipsa, quantū est de natura sua, non causet displicentiam de offensa Dei, est ponere contradictoria simul: in illis esse, & non esse, charitatem. Ex his igitur verū sensum textus dicentis, charitas non causat istum dolorem nisi in &c. intelligo q. scilicet. D. Th. loquitur de causare, ita q. recipiatur; non aut præcise de causare, ita q. natura charitatis solum exprimatur. Respondet siquidem argumento volenti, q. dolor ille reciperetur non aut q. erat, an per talem causationē naturę charitatis in seipsa exprimatur quasi ergo respondens aperte dixerit: q. charitas patriæ non causat dolorē de offensa Dei, ita q. actualiter in beatis illis recipiatur: hoc de causare illo, quanto est de natura solummodò charitatis, nō me intromitto pro nunc. Vnde (vt moris est) tui argumenti difficultatē, q. petebar, præcisè solui, formalitatis reiō. lis, & sufficientis propriæ literalis, cætera subsequendo, edisse-

¶ *Corollarium.* Ergo vt in proposito dici posse proportionaliter simile quid: quod dixit D. Th. in 1. 2. q. 4. ar. 8. 1m. Argumēto. 1. huic, Charitas in beatitudine perficitur, sed charitas extendit se ad dilectionem Dei & proximi, ergo vi q. ad beatitudinem requiritur societas amicorum: argumento, inquā huic respōdet sic. Ad 1m. dicendum, q. perfectio charitatis est essentialis beatitudini quantum ad dilectionē Dei, non quantū ad dilectionē proximi. Vnde si esset vna sola alia fruens Deo, beata esset non habēs quid diligeret: sed supposito proximo, sequitur dilectio eius ex perfecta dilectione Dei. Vnde, quasi concomitanter, se habet amicitia ad perfectam beatitudinem. Hæc ibi. Sitne ergo perfecta charitas illius solius animæ beatæ non diligeret actualiter proximū, eo q. ipsum nō haberet, cū in charitatis, secundū naturam charitatis, sit extendere se ad dilectionem proximi: ita perfecta charitas beatorum non facit actualiter contritionem in beatis, eo q. ipsi non sunt doloris capaces, cum tamen charitatis, secundum naturam charitatis sit causare in amico dolorē de offensa amici Dei. Et sicut, supposito proximo, sequitur actualiter in illa anima beata dilectio eius ex dilectione Dei ita, supposita (quod tamen non est dabile) capacitate doloris in beatis, sequitur actualiter in eis contritio de peccato. Concludendum ergo videtur ad instar præmissi respondi: q. perfectio charitatis est essentialis beatitudini quantum ad consummatum gaudium de Deo, non quantum ad actualem dolorem de peccato. Actualem, inquam ad differentiam radicalis, non quia contritio illa radicalis, sit reducibilis quandoq; ad actum, sed quia in radice naturæ charitatis (modo supra declarato) manet. Vnde sicut illa anima sola beata haberet dilectionem proximi in radice tantum charitatis, nunquam tamē actualiter nisi proximo dil. gendus daretur; nec hoc esset inconueniens, nec minus esse beatitudinem: ita charitate perfecta absoluta. si q. proximū nunquam existentem nunquā actualiter diligeret: ita beati in patria habent contritionem in radice charitatis secundū naturam eius tantum, nunquam in actualiter (vt innuendo hoc primum responsum) nisi capacitas doloris in ipsis daret: nec hoc est inconueniēs, nec g. hoc sunt essentialiter minus beati & charitate perfecta pleni, etiam q. nunquam actualiter ex incapacitate sua sint habituri istum contritionis dolorem.

¶ NOT.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ NOTAT. simili modo possumus saluare illud dictũ de Deo, & de beatis, quòd habeat displicentiam de peccatis nostris: qa sed esset, quantum est de natura chartaris illorum in seipsa cõsideratæ, id est omnimodo verificatur: aut quia factum illud est tale, q̃ Deus & beati, si doloris essent capaces, de tali re haberent actualem displicentiam: non autem q̃ ipsa actualis displicentia seu doloris ea passio aliquando esse possint. Hæc, & similia ex superioribus in notatione prima, & corollario bene (ut decet) applicatis in recto sensu intelligito: ne ex superficie loquendi falsum sensũ concipias.

2. de conclusione. Magis dolent &c. de dolore, extra contritionem non, dolore cõtritionis §. Tunc &c. Cõceditur. n. q̃ & dolent, & magis dolent, de culpa sed negat, q̃ talis dolor sit contritio: non quia sit parvus, sed quia non habet efficaciam, neq; merendi, neq; facta menti, neque satisfaciendi. Poterit ergo dolor ille esse maior, quam cuiuscunque viatoris hic in corpore viuentis: & tamen dolor illius sic viuentis poterit esse, & quandoque erit, contritio: dolor verò illius in purgatorio existentis nunquam erit, neque esse poterit, contritio. Non. n. omnis dolor est contritio, licet omnis contritio sit dolor. q. 1. ar. 1. & q. 2. ar. 5. ad secundum. Adde, q̃ nec omnis dolor de peccato proprio est contritio de qualibet nunc loquimur; nisi gratia, & efficacia, in textu dicta sit præsupposita.

Efficacia contritionis est triplex.

Corollarium. Ergo, si per impossibile beati in patria essent doloris capaces, adhuc contritionem actu non haberent: non ratione quæ dicebatur in responsio ad primum: sed ratione dicta hic ad secundum; i. nõ ratione incapacitatis doloris sed ratione defectus efficaciæ. Nunc autem beati ipsi propter rationem vitamque non habent contritionem: animæ verò in purgatorio existentes propter vnam tantum. s. ineffectiuam, & damnati propter secundæ, ac tertiæ conditionis contritionis defectum.

3 de minori. Sed satisfactio, &c. Propriè (sumpta non, improprie §. adest largo modo §. Tunc &c. Nam pœna illa, quam animæ in purgatorio sustinent, non &c. vt in littera.

¶ NOTAT. Ideo in textu dicitur, q̃ pœnæ debitæ solutio non est propriè, licet largo modo, satisfactio: quia ad satisfactionem Propriè dictam, vltra pœnæ debitæ solutionem pro peccato præterito, exigitur, quòd ipsa satisfactio sit in remedium peccati futuri cauendi, sed tamen possibilis a satisfaciente eodem incurri. quæst. 13. art. 3. Hoc autem de pœna illarum animarum dici non potest cum, secundum fidem catholicam, animæ ipsæ sint penitus impeccabiles etiam dum actu sunt in purgatorio. Vide citra hoc Roffensem contra lutheri errores articulis. 38. & 39. validissimè triumphantem.

Satisfactio.

K

APPENDIX.

Vtil. p. 5. Eccl. ad intelligẽdi scripturas.

EX articulo habes id, quomodo per rationem ostendas, meritò fuisse radicaliter a scripturis indicatum quod post hanc vitam non dari contritionem. Infinuatum autem est hoc ab ijs, quando merendi locum post hanc vitam esse, negarunt: cum meritoria sit actus ipsa contritio. Indicatum est ergo illud à Christo Iolian. 9. Venit nox, quando nemo potest operari, scilicet meritoriè. Huic loco pro expositione faueat Augustinus dicens. Hic omne mentum comparatur, quo post hanc vitam releuari possit quispiam, vel grauari. Nemo autem (petes) quod hic neglexit, cum obierit, apud Deum promereri. Hæc ille, in Enchirid. cap. 110. & Hieronymus super ad Galatas. Tempus fementis, tempus est præsentis & vitæ, quam carpimus. In hac licet nobis, quod volumus, seminare. Cum ista vita transierit, operandi tempus auferetur. Hæc ille. Et certè non possunt illa verba prædicta Christi aliter accipi, quàm qui post mortem non sit tempus merendi. Cum enim ex sacris literis constet, q̃ defunctorum animæ prorsus ociosæ nõ sint (nihil namque ociosum datur in natura: imò hęc illud abhorret, secundum Philosophum etiã) & dubitare nemo fidelis possit, q̃ Dominus in prædictis verbis (sicut & vbiq;) vera dixerit, de necessitate subinferendum reliquitur: q̃ de opere non quocunque, sed meritorio solum, sit ibi locutus, Venit nox quando nemo potest operari. Item ab Ecclesiastici c. 14. Ante obitum tuum operare iustitiam: quoniam nõ est apud inferos inuenire cibũ. Quo scilicet ad meritũ referebatur. Item ecclesiastici. 9. Quod cunq; potest manus tua, instanter operare: quia nec opus, nec ratio, nec sapientia, nec scientia, sunt apud inferos; quò tu properas. Clarum est, q̃ ante mortẽ Christi erat sancti patres in limbo infra nos; & q̃ in eis tũc erat aliquod opus ratio, scientia (quod dico de pluribus illis, intelligo proportionaliter de aliis sanctis): & tamen sic universaliter locuta est scriptura. Quid ergo per huiusmodi suum dictum intellexit. Quod neque opus neque ratio, neque sapientia, neque scientia, in aliquo defunctorum sunt ad meritum: etiam qñ absolute ibi sint. Opus ergo meritorium potest esse in hac vita: quoniam ad opus exhortamur nunc ex eo, q̃ non dabitur postea opus tale. Et hoc bene pro semper notabis, contra hæreses merita talia negantes. Hæc generatim deveniendo ita functis dicta sufficiant. Cæterum speciatim de beatis, id ipsum, q̃ scilicet in eis non sit contritio, indicasse planius, & quasi à fortiori, videtur Isaias c. 54. his verbis. Noli timere: quia non confunderis, neque erubescas. Non enim te pudebit, quia confusionis adolescentiæ tuæ obliuisceris, & oprobrij viduitatis tuæ non recordaberis amplius quia dominabitur tui, qui fecit te. Hæc ibi. Qui autem magis homini ibi bonum dominabitur dominus: quam dum erit in patria beatis? Item ab Apocal. 21. indicatur sic. Absterget Deus omnem lachrymam ab oculis eorum: & iam non erit vltra neque luctus, neque clamor, neque dolor. ¶ Secundò habes: quomodo per eius rationem prædictas auctoritates, pro quanto aliqualiter non esse contritionem ostendunt post hãc vitam, & intelligãs & probes, & defendas. ¶ Tertiò nides: quomodo virtutim ex his constabiliatur angelica doctrina præsens.

Circa quod tria quæruntur.

Primo, Vtrum peccati remissio sit contritionis effectus.

Secundo, Vtrum contritio possit totaliter tollere reatum pœnæ.

Tertio, Vtrum parua contritio sufficiat ad deletionem magnorum peccatorum.

ARTICVLVS I.

Vtrum remissio peccati sit contritionis effectus.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur quòd peccati remissio non sit contritionis effectus. Quia ut dicit Augustinus in libro de vera & falsa pœnitentia, cap. 14. Peccatum non dimittitur, nisi cum ei displicet quod factum est. Sed displicentia præteritorum non est contritio, sed displicentia præsentium. Ergo peccati remissio non est contritionis effectus.

Ad secundum dicendum, q̃ animæ in purgatorio dolent de peccatis: sed ille dolor non est contritio, quia deest eis contritionis efficacia.

Ad tertium dicendum, quòd pœna illa, quam animæ in purgatorio sustinent, non potest proprie dici satisfactio: quia satisfactio opus meritorium requirit: sed largo modo dicitur satisfactio pœnæ debitæ solutio.

QVAESTIO V.

De effectu contritionis, in tres articulos diuisa.

DEINDE cõsiderandũ est de effectu contritionis.

ARTICVLVS I.

Vtrum remissio peccati sit contritionis effectus.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur quòd peccati remissio non sit contritionis effectus. Quia ut dicit Augustinus in libro de vera & falsa pœnitentia, cap. 14. Peccatum non dimittitur, nisi cum ei displicet quod factum est. Sed displicentia præteritorum non est contritio, sed displicentia præsentium. Ergo peccati remissio non est contritionis effectus.

Ad secundum dicendum, q̃ animæ in purgatorio dolent de peccatis: sed ille dolor non est contritio, quia deest eis contritionis efficacia.

Ad tertium dicendum, quòd pœna illa, quam animæ in purgatorio sustinent, non potest proprie dici satisfactio: quia satisfactio opus meritorium requirit: sed largo modo dicitur satisfactio pœnæ debitæ solutio.

QVAESTIO V.

De effectu contritionis, in tres articulos diuisa.

DEINDE cõsiderandũ est de effectu contritionis.

ARTICVLVS I.

Vtrum remissio peccati sit contritionis effectus.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur quòd peccati remissio non sit contritionis effectus. Quia ut dicit Augustinus in libro de vera & falsa pœnitentia, cap. 14. Peccatum non dimittitur, nisi cum ei displicet quod factum est. Sed displicentia præteritorum non est contritio, sed displicentia præsentium. Ergo peccati remissio non est contritionis effectus.

¶ NOT. Quòd instrumentaliter operentur sacramenta ad peccati remissionem; patet ex Concilio Trid. Sess. 6. cap. 7. ubi explicans causas iustificationis impij in latitudine causæ efficientis loquens inserit hæc verba. Instrumentalis item, sacramentum baptismi. & sess. 14. cap 2. Est autem hoc sacramẽtum pœnitentiæ lapsis post baptismum ad salutem necessarium; ut nondum regeneratis ipse baptismus. & sess. 7. canon 8. Si quis dixerit per ipsa nouæ legis sacramenta ex opere operato nõ cõferri gratiam, sed solam fidem diuinæ promissionis ad gratiam consequendam sufficere, anathema sit. Hæc ibi. Rectè ergo probationis prima pars fundatur in hoc, quòd sacramenta nostra ad remissionem peccati operantur instrumentaliter: ex quo post habere vult, quòd & pars sacramenti cõtritio ad remissionem talem instrumentaliter cõcurrit. Et notat quòd causa hæc instrumẽtaliter concurrens in genere causæ efficientis, secundum D. Th. reducitur ad pœnitentiæ sponsionem ad primum argumentum in recto tenso. Quando ergo dicit, quòd contritio ut pars sacramenti concurrit instrumentaliter & ut actus virtutis dispositiuè: significatur q̃ ut pars concurrit effectiuè, ut actus concurrit meritoriè.

Tho. ubi sup. ar. 1. q̃. 1. & seq.

1m de maiori Remissio &c. effectiuè primo, patuit non, dispositiuè materialiter, nec effectiuè instrumentaliter. §. Tunc &c. Nam contritio, cuius nos concausa sumus cum Deo, non remittit effectiuè principaliter peccatum (in quo sensu intendebat argumentum:) sed dicit remittit effectiuè instrumentaliter, & materialiter dispositiuè (ut conclusionis probatio cum notatione declaratur.) In textum diligentissimè nota, q̃ quæ habent ut instrumentalem, gratiam inducendi. Alioquin sacramenta non essent causa instrumentalis ad iustificationem.

¶ NOT. Ad instrumenti rationem, ad hoc quòd aliquid sit reuera instrumentum requiritur vltra actionem sibi propriã, quòd mediante ista eleuetur ad participandam actionem principalis instrumenti: actio seu virtus (ut hic nominatur) non quidem propria sed instrumentalis. Ideo enim ferra dicitur instrumentum artificis; quia vltra actionem sibi magis propriam, puta sectionem lignorum, quæ præcedit, habet aliam actionem communicatam ab artifice secundum formam non sibi propriam sed in artificis mente præconceptam; puta facere lectisternium, domus tectum, nauim, & similia. Prima tertiæ actio est eius virtus propria, qua secundum formam propriam tũc operatur: secunda actio est eius virtus instrumentalis, qua secundum formam præconceptam ab artifice tum per motum participatum ab eo operatur: & quamuis non fecaret, & similiter non faceret lectisternium, nisi moueretur ab artifice tamen istæ duæ actiones aliter, & aliter, sibi conuenient. Secat enim ex propria virtute, quia ex propria forma hoc habet, ut possit secare: lectisternium ex virtute participata, seu sibi communicata, ab artifice; quia ex forma ab ipso præconcepta hoc habet, ut ad connauandam lectisternium cooperetur: quia scilicet ad talem formã mentalem artificis exterius exprimendam, supra virtutem sibi ex sua propriam, ab ipso per motum tali eius mentali formæ congruentem adhibetur. Ecce, quòd serra est causa & sectionis, & lectisternii: sed sectionis est causa propria, lectisternii autem causa instrumentalis: quoniam re vera alio, & alio modo causa vtrunque. Applica ad sacramenta, & bene: pro qua re inde supra etiam partem, q. 62. ar. 1. & 4. Nam hic non est locus standi de sacramentorum virtute illa: nisi pro quanto facit ad propositum contritionis, ut est pars sacramenti: Ad cõtritionem igitur, modo proportionato, descendendo prædicta sic applicentur. Moueat Deus meum libertum arbitrium ad detestationem peccatorum à me commissorum. Ego à motione tali prævenitus, dã multitudinem, grauitatem, fœditatem, dãnificationem, illorũ multiplicem discretionem, odium ac displicentiam contra illa concipio cum proposito confitendi & satisfaciendi, ut in q. 1. ar. 1. dict. 1. Hactenus est causata aliqualiter à meo libero arbitrio, à motione tali prævenitus, dã multitudinem, grauitatem, fœditatem, dãnificationem, illorũ multiplicem discretionem, odium ac displicentiam contra illa concipio cum proposito confitendi & satisfaciendi, ut in q. 1. ar. 1. dict. 1. Hactenus est causata aliqualiter à meo libero arbitrio, à motione tali prævenitus, dã multitudinem, grauitatem, fœditatem, dãnificationem, illorũ multiplicem discretionem, odium ac displicentiam contra illa concipio cum proposito confitendi & satisfaciendi, ut in q. 1. ar. 1. dict. 1. Hactenus est causata aliqualiter à meo libero arbitrio, per motionem tamen à Deo factam, ipsa contritio: quoniam & naturali quadam pronitate amat virtutem & odit vitium; juxta id Rom. 2. huiusmodi (penes uidelicet) naturaliter sibi sunt lex, & ostendunt legem scriptam in cordibus suis. Vnde hæc cuiusque mea contritio dicitur potius attritio, & informis contritio seu imperfecta (quæ non adhuc pro instrumento, ut instrumentum, à Deo assumpta est; quamuis fine Dei motione non sit nata, & utique ad hoc progressa). Hæc igitur nondum remissionem peccati causat sed ut, quòd ferra per motionem artificis fecuerit lignum, superuenit postmodum alia maior bonitas Dei, & contritionem charitate informat: & sic ad aliquid maius supra ipsius ens operandum eleuat, scilicet ad concausandum remissionem peccati, & tertiæ pœnæ reatum, & ad merendum gloriam. Tunc primum, ubi forma à Deo summo opifice præconcepta, scil. est gratia, informat, ad actionem ac virtutem instrumentalem sic eleuata transfertur: & sic de attritore ego fio contritor, iuxta dicta q. 1. ar. 2. & 3. Primo actio, scilicet odire peccatum, dicitur propria libertatis arbitrij non quia sit, nec esse possit, ab eo sine gratiæ motione Dei: sed quia à Deo mouetur tunc ad agendum secundum formam libero arbitrio naturalem, modo, non quo Pelagius, sed quo Apostolus Rom. 2. intelligit: ad agendum inquam aliquid nec tus peccatum, puta ad odiendum illud, ad habendum displicentiam de illo, ad abhorrendum pœnas peccato debitas, ad erubescendum de fœditate, de grauitate, de multitudine peccatorum suorum, ad dolendum de amissione tot, & tantorum bonorum propter peccata tua. Secunda actio, uidelicet diuersa peccatum, dicitur instrumentalis: quia mouetur a Deo tunc liberum arbitrium ad agendum secundum formam non sibi naturalem, sed desuper infusam, scilicet secundum gratiam tam lachrymas fusas informantem, ad agendum, inquam, aliquid in peccatum, puta ad dolendum illud, ad extinguendum pœnas æternas

Conclusio

*Th. in 4. dist. 1. q. 1. ar. 2. & 4. sent. dist. 1.

Applicatio practicalis ad continuo nem.

Naturaliter & sup naturaliter quo agit contrito.

Declaratio notabilis pro causa instrumentali.

C. 1. & 2.

¶ Contritio, & vt pars sacramenti & vt actus virtutis, est causa remissionis peccatis, sed diuersimodè.

Corollarium. Ergo contritionis effectus est remissio peccati. Contritionis, nunquam secundum diffinitionem primam eius datam, quæstione prima, articulo primo, acceptæ: scilicet cum proposito confitendi & satisfaciendi: aliter non. Pro quo vide ibi clue, & appen. præsentis articuli. Quod talis contritio remittat peccatum, habet etiam ex contritionis diffinitionibus ab Augustino, & Gregorio, suprà quæstion. 1. articulo 1.

PROB. Quia contritio inquantum est pars sacramenti, operatur instrumentaliter ad remissionem peccati (eum simili patet de alijs sacramentis): & inquantum est actus virtutis, operatur materialiter ad remissionem peccati (cum sit dispositio quædam ad iustificationem).

¶ NOTAT.

Universidad de Deusto
Biblioteca

æternas pro illo debitas, ad redimendum uitam æternam per F ipsum perditam. Contrito itaque mea à Deo (ut dictum est) præmenta agit & naturaliter & supranaturaliter; & vtrobique uere, quia utrobique secundum formam sibi, vel naturaliter uel supranaturaliter, inhærentem: sed actione naturali (hæc dicebatur prioris) non deles peccatū, quod autem actione supernaturali (hæc dicta est, instrumentalis) delet. Hæc pro sensu recto dictorum in hac responsione ad primum. Cæterum pro firmiori captu sume Concilium Tridentinum: ad cuius normam & hic, & alibi, & vbique, omnia usque ad apicem regulanda sunt, & uoluntas ut concilium ipsum, ac similia non ad sensus meos, sed sensus quicunque mei sub quibus libet uerborum tenoribus dati, ad concilium ipsum, ac similia, semper inflexi, & sint, & intelligantur. Illud itaque fest. 14 cap. 4. sic ait, illam uerò contritionem imperfectam, quæ attritio dicitur, quoniam uel ex turpitudine peccati consideratione, uel ex gehennæ, & pœnarū metu communiter concipitur, si uoluntatem peccandi excludat, cum spe ueniæ, declarat non solum non facere hominem hypocritam, & magis peccatorem, uerum etiam donum Dei esse, & spiritus sancti impulsum, non adhuc quidem inhabitantis, sed tantum mouentis: quo pœnitens adiutus uiam sibi ad iustitiam parat. & quamuis sine sacramento pœnitentiæ per se ad iustificationem perducere peccatorem nequeat, tamē eum ad Dei gratiam in sacramento pœnitentiæ impetrandam disponit. Hæc ibi. Vbi & præmittetur, quòd contrito charitate perfecta sacramenti uoto annexa hominem Deo reconciliat: cuius uerba in appen. sequen. recensentur. Bene ergo dicit D. Th. quòd contritio uirtus est causa dispositiua, & quòd contritio sacramenti pars est causa instrumentalis, remissionis peccatū: quoniam, si singula singul. a correspondere facias, angelicam hanc doctrinam prorsus cum ipso concilio concordare intelliges. Adde pro hac re & consultationem notationis, post probationem.

Vox ab obus ecclesiæ ritus effectum mādata-

Ad secundum dicendū, quòd peccati remissio uno modo præcedit uirtutē, & gratiæ infusionem, & alio modo sequitur, et secundum hoc, quod sequitur, actus à uirtute elicitus potest esse causa aliqua remissionis peccati.

Ad tertium dicendum, quòd dispensatio Eucharistiæ ptinet ad ministros ecclesiæ, et iō ante remissionem peccati per ministros ecclesiæ non debet aliquis ad Eucharistiam accedere quāmuis sit sibi culpa quo ad Deum remissa.

G

2ᵐ deminori. Sequitur. Resp. Secundū aliquem modum considerationis: non, secūdum omnem modum. ℣. Tunc &c. Non enim intelligit consultio, q̄ contrito uirtus, secundum quòd sequitur remissionem peccati, causet illam (ut arguens falsò opinatur:) sed intelligit, q̄ contrito uirtus, secundum quòd præcedit remissionem peccati, sit causa remissionis illius.

I

¶NOT. Tota responsio fundatur super hoc, quòd secūdum unum modum considerationis uirtus præcedit peccati delerionem: licet concedas, quòd secundum alium sensum considerā di subsequitur. Pro cuius notitia id, quod D. Thom. in 1. 2. q. 113. art. 8. annotandum est. Inter ea (inquit) quæ requiruntur ad iustificationem primum naturali ordine est gratiæ infusio, secundum est motus liberi arbitrii in Deum, tertium est motus liberi arbitrii in peccatum, quartum est remissio culpæ. & ad argumentum primum ait. Recessus à termino, & accessus ad terminum, dupliciter considerari potest. Vno modo ex parte mobilis & sic naturaliter recessus à termino præcedit accessum ad terminum. Prius enim est in subiecto mobili oppositum, quod abiicitur, & postmodum est id, quod per motū mobile assequitur. Sed ex parte agentis est econuerso. Agens enim per formam, quæ in eo præexistit, agit ad remouendum contrarium: sicut sol per suam lucem agit ad remouendum tenebras. & ideo ex parte solis prius est illuminare, quàm tenebras remouere: ex parte autem aeris illuminandi prius est purgari à tenebris, quàm consequi lumen, ordine naturæ: licet utrumque fiat simul tempore. Et quia infusio gratiæ, & remissio culpæ dicuntur ex parte Dei illuminantis, isto ordine naturæ prior est gratiæ infusio, quàm culpæ remissio. Hæc ille. Quonam igitur cum gratia ueniant uirtutes omnes morales. 1. 2. q. 65. ar. 3. ideo contritio uirtus, utpote ex parte Dei fians, præcedit remissionem peccati.

Per hoc moꝰ lib. arbit. dicitur à D. Th. intelligē dum ad remissionē per ecclesiam.

3ᵐ consequentia. Ergo nondū est consecutus &c. ℣. Negatur consequentia. ℣. Nā, quando dicitur in maiori quòd nihil impedit à perceptione Eucharistiæ, nisi culpa, hoc intelligitur sic; nisi culpa per ecclesiæ ministros non remissa: non autem sic, nisi culpa quoad Deum solummodo remissa. Contritus ergo quamuis remissionem culpæ quoad Deum habuerit, ipsa tamen per Ecclesiæ ministros eam nondum habuit, ideo ab Eucharistiæ perceptione impeditur. Fallit ergo argumentum secundum non causam ut causam. Accipit enim pro causa impeditionis illius culpam non remissam, & hæc non est præcisè causa: sed uera causa est culpa non remissa per Ecclesiæ ministros. Quoad Deum igitur culpa remitti potest & immediatè, & mediatè. immediatè remittitur per contritionem, sed hoc ad perceptionem Eucharistiæ nō sufficit; mediatè remittitur per ecclesiam seu ecclesiæ ministros, & hoc ad illam sufficit.

¶ 1ᵃ NOT. Iure optimo ante perceptionem eucharistiæ, ultra contritionem cuilpæ remissiuam, etiā confessionem actualem requiri necessariò determinatur habere. Nam iustum omninò est, quòd fiat differentia inter dignitatem huius, & aliorum sacramentorum: cum hoc omnibus aliis sit excellentius, Concil. Trid. sess. 13. cap. 5. Vt ergo recepturus sacramenta ipsorum dignitati (quantum fragilitas humana permittit) conformetur, necessarium que ideo fit, ut sine culpa existat aliis sacramenta suscipiens; ita quòd incontritus nō absoluitur, neque in culpa obstinatus baptizatur, & in peccato mortali ad confirmationem, extremam unctionem, matrimonium contrahendum, ordinem conferendum, accedens sacrilegium committit: oporter fateri, q̄ ad susceptionem Eucharistiæ aliquid plus de necessitate requiratur, & huiusmodi est cōfessio sacramentalis actualis.

Locat & locandum. i. recipiēs & recepit debet pœ portionari.

¶NOT. 2ᵃ. Quando litera responsi dicit, quòd contrito sine sacramentali confessione communicaturo culpa est quo ad Deum remissa; hoc intelligendum est solum pro tempore D. ul Thomæ: quando scilicet confessio actualis communioni Eucha ristiæ, toties quoties, præmittenda non erat de præcepto ecclesiæ, tantum de hoc exequendo saltem semel in anno in pascha te mandabatur expresse: Concil. Later. sub Innoc. III. cap. 21. & recitatur extra de pœnit. & remiss. cap. omnis utriusque sexus. Nunc ergo ex tempore illo, quo per Ecclesiam præceptum est, quòd sumpturus Eucharistiam etiam extra pascha actualiter præconfiteatur, culpa non remitteretur contrito, nisi sua contritio esset uestita uoto actualiter confitendi ante communionem: sicut nec tunc secundum D. Th. contrito remittebatur apud Deum culpa, nisi sua contritio esset uestita uoto confitendi tempore sui (scilicet paschatis. q. 1. ar. 1. ex. diffinitionis primæ. Habes ipsius indeā simili: quòd de mente Diui Thomæ est, quòd culpa contrito quo ad Deum nunc non remittitur, nisi proponat confiteri actualiter ante sumptionem Eucharistiæ, sub die puta Natiuitatis Christi: quoniam aliter non haberet nunc propositum confitendi tempore suo; & consequenter non esset uerè contritus. Quòd si intenderet communicare absque confessione præuia: adhuc quòd non est contritus, esset transgressor præcepti sequentis.

Qñ effecto rem tatur, ut & nō remtatus ea. pa.

¶ 3ᵐ NOT. Statuit præceptum Ecclesia de confessione (ut præfertur) ante communionem: quando Concilium Triden. Sess. 13. cap. 7. ex quo etiam confirmantur prædicta in prima notatione, dixit. Si non decet, ad sacras ullas functiones quempiam accedere, nisi sanctè: certè, quò magis sanctitas & diuinitas cœlestis huius sacramenti uitæ christiano comperta est, eò diligētius sauere ille debet; nè absque magna reuerentia & sanctitate ad id percipiendum accedat; præsertim cum illa plena formidinis uerba apud apostolum legamus, qui manducat, & bibit, indigne iudicium sibi manducat & bibit, non diuidicans corpus Domini. Qua re communicare uolentem reuocandum est in memoriam eius præceptum, probet seipsum homo. Ecclesiastica autem consuetudo declarat, eam probationem necessariam esse: ut nullus sibi conscius mortalis peccati, quantumuis sibi contritus uideatur, absque præmissa sacramentali confessione ad sacram Eucharistiam accedere debeat. Quod à Christianis omnibus, etiam ab iis sacerdotibus, quibus ex officio incumbuerit celebrare, hæc sancta synodus perpetuò seruādum esse decernit, modo non desit illis copia confessoris: q̄ si, necessitate urgente, facendos absque præuia confessione celebrauerit, quàm primùm confiteatur. idem canon 11. sic. Nē tantum sacramentum indignè atque ideò in mortem & condemnationem sumatur; statuit, atque declarat, ipsa sancta synodus illis, quos conscientia peccati mortalis grauat, quantumcumque etiam se contritos existiment, huius copia confluentes, necessariò præmittendam esse confessionem sacramentalem. Si quis autem contrarium docere, prædicare, uel pertinaciter asserere, aut etiam publicè disputando defendere, præsumpserit

Præceptū Ecclesiæ De cōfessione ante quā liber⁹ ēst nem.

Concilio

pserit eo ipso excommunicatus existat. Hucusque uerba Concilij.

Item Concilium Cabilonense capitulo quadragesimo octauo prædicens. In perceptione de corpore & sanguine Domini, iuxta Apostoli documentum, probare se debet homo: & sic de pane illo manducare, & de calice bibere. Hæc ibi. Homo autem non se probat iuxta documentum illud Apostoli (ut uulg. Cabil. Concil.) licet aliquo modo se probet, nisi præconfiteatur actus literi: quoniam ecclesiastica consuetudo declarauit intelligendum sic esse illud Apostoli documentum (ut supra Concilium Tridentinum testatur.) Ad idem etiam Concilium Augustense capitulo decimonono ait. Cùm unus quilibet christianus ad sacratissimum sacramentum percipiendum per ueram contritionem & peccatorum suorum puram confessionem se se præparare obligatus sit: illis omnibus eius sumptione interdictum est, qui absque contritione & confessione in sua manent peccata; & specialim illis, qui secundum sanctæ Ecclesiæ præceptum singulis annis semel nō confitentur. Hæc ibi. Vbi uides aperte quòd non tantum specialim de confessione præmittenda communioni singulis annis in pascha te loquitur synodus hæc Augustensis, sed etiam generali, ideft totius quoties.

Errores damnat.

¶ Corollarium. Ergo & per rationem in hoc responso ad tertium adductam, & (quod ubique melius est) per sanctā concilia maximè Tridentinum, damnatam esse intelligitis hæresim Ioannis Vuic'ef (ut refert Concilium Constantiense sessione 8. quam & condemnat) dicentis, si homo fuerit debitè contritus, omnis confessio exterior est sibi superflua & inutilis. Vide quæpen. nunc sequentem. Ergo per eandem rationem & concilia damnatur & hæc Lutheri (Prot. Lutterani) dicentis: Magnus error est eorum, qui accedunt ad Eucharistiæ sacramentum huic innixi, quòd sint confessi, quòd non sint sibi conscij alicuius peccati mortalis, quòd præmiserint orationes suas, & præparatoria; omnes hi iudicium sibi manducant & bibunt: sed confidant, & credant se gratiam ibi consecuturos; hæc sola fides facit eos puros, & dignos. Idem Concilium Tridentinum adhuc directius illam hæresim Lutheranam reprobat Sess. 13. canon. 11. Si quis dixerit, solam fidem esse sufficientem præparationē ad sumendum sanctissimæ Eucharistiæ sacramentum; anathema sit. Hæc ibi. Vide Rossensem contra errr. Lut. ar. 15. ipsum oppugnantem & expugnantem.

APPENDIX.

Vtil. pro S. Ecclesia &c.

EX articulo habes primo: quo pacto rōnem explodas hæresim Lutheri (ut refert Leo decimꝰ in bulla cōtra eandē errores) dicentis: propter suā contritionem nullo mō confidas absolui, sed pp uerbum Christi. Quodcunque solueris &c. hic, inq̄, cōfide, si facerdotis obtinuerit absolutionē, & crede fortiter se absolutum, & absolutus eris, quicquid sit de contritione. Hē sine dubio, si per impossibile confessus non esset contritus si in credat se absolutum, uerissime est absolutus. Item error eiusdē ibidemque refert ad hoc tendere, quòd contrito non remittat peccatum, & est hæresis nullus debet sacerdoti respondere, se esse contritum, nec facere debet requisitus. Secūdo habes quo pacto

Tertia pars S. Th. C 1ᵐ con-

r consequentia, seu illatio conclusionis. Ergo contritio non est necessaria, &c. Resp. Negando: nam, quòd teneatur omnis contritus confiteri & satisfacere proximè semper inde, quia scil. contritio non abstulerit totam culpam, & totā pœnā: sed tunc, qñ tota hoc abstulit, propter hoc, & quia scil. aliter contritus de tali effectu suæ cōtritionis non pōt esse certus, & quia taliter cōtritus ad præceptū de confessione ab Ecclesia datum tenetur. Infert ergo argues conclusionem p fallaciam secundum non causam ut causam: accipiendo ea obligationis ad cōfessionem ac satisfactionem: de his semper indigēa remissionis culpæ aut pœnæ: & in illa non semper est vera causa, sed illa triplex quæ dicta est.

Triplici de causa tenetur qs̄ frequenter de mortali contritus, & iō mundificatus, ad cōfessionem.

¶NOT. 1°. Vltima causa, scil. quòd contritus de cōtritione totum id non deleuit ad præceptum de confessione ab Ecclesia datum teneatur, monstrauimus de mente Diui Thomæ esse, qđ super art. 2 ad 3m expressimus, videlicet q̄ contritus quantūcunque tenetur ad actualem confessionem, ch̄ nulla Eucharistiam sumere quocunq; tpe & non in paschate, quia præceptum de confessione, ad qđ unusquisq; tenetur, ab Ecclesia sic datum est. Possunt itaq; & aliæ tot quantumcunque contritus de effectu suæ contritionis tali, q̄ culpam sibi abstulerit, non potest esse certus: & consequenter talis absq; actuali confessione communicare se periculo indigè communicandi (nō quod sine culpa non esset) experiretur: cū quia ipse contritus in sua contritione, ut vera esset, proposuerat confiteri iuxta mandatum Ecclesiæ: & consequenter talis absq; actuali confessione communicans, ultra q̄ transgrederetur Ecclesiasticum præceptum, esset quodāmodo peniteri in sua contritione. Hæc dicta sint à fortiori: nota enim, non valere præmissam communionem sumere, (sic enim in hoc respōso ad primum intelligit S. Thomas) tenetur ad confessionem tempore paschatis, quantumcunque sit de commisso mortali contritus.

¶NOT. 2°. illa propositio prima in textu huius responsi, scilicet aliquis non potest esse certus quòd contritio sua sit sufficiens ad delenoniem culpæ, est propositio Concilij Tridentini sessione sexta capitulo nono, dicentis. Sicut nemo plus de Dei misericordia, de Christi merito, deque sacramentorum virtute & efficacia dubitare debet: ita quilibet, dum seipsum, seamque propriam infirmitatem & indispositionem respicit, de sua gratia formidare & timere potest, cum nullus sine peculiari cognitione fidei, cui non potest subesse falsum, se gratiam Dei esse consecutum. Hæc ibi. Ex quo sane concilio intelligis certitudinem, de qua hic Diuus Thomas loquitur, esse certitudinem fidei: & non tantum de quantumcunque contrito, sed etiam de contrito illiter, & communiter, certificati propositionem illam sanctæ textualem; quæ minus ipse de contrito, de quo tantum concludere nitebatur argumentum, usitatiter solum locutus sit. Vide Rothensem contra errores Lutheri concilio 2 reiectionis art. 10.

Sess. 6. Trid. de gratia & meritorum cognitione.

2m de maiori. Recōpensatio. Resp. Saltem per redundantiam accepta. §. Tunc &c. Nam dolore interiori rationis fit recompensatio per redundantiam ad exteriora corporis membra, per quæ quis peccauit: & consequenter ipsa, quæ cum animæ voluntate peccarunt, eandem animæ voluntate per redundantiam torquentur: licet in ea membra corporis non fiat semper pœnalis recompensatio directa, puta flagellatio illorum membrorum exteriori flagello.

Vltimus

¶Corollarium. Ergo illa auctoritas Sap. 11. per q̄s peccat, per hæc & torquet, & Apoc. 18. quā glorificauit se, & in deliciis fuit, tot date illi tormētū & luctū, & alia similes, p quanto, unā illis ipsis malitia dandam est, quib. pœnis illi immunis, intelligēdæ sunt de pœnalitate vel diuersa, aut per redundantiam facta. Hæc doctrina ex textu hoc S. Th. colligēda videtur intelligenda & scribenda & iudex hominum fuisse nantur.

illud Matth. 26. omnes, qui acceperint gladium, gladio peribūt, nō mireberis pluvij oportuisse videas homicidā cōtritum (vultus Moysen Deut. 34.) morte sua nāli, nō gladio materiali, occūbere. Recompensatione. n. quadā salte intelligitur gladio peruenisse q tāta pœna, uel à seipso voluntarie suscepta, uel à Deo sibi aliūde missa & à se per uoluntatem acceptata, uel aliter affectus est, q̄a proportionaliter ad occasionem per materialem gladium facta sufficiēt. Hæc de cōtritis homicidis contritione totam peccati pœnam delente nec in præsenti dissimus articulo. Cæterū de aliis homicidis materialiter non occisis recompensatio pœnæ occisionis correspondens indubitanter uel in purgatorio ad salutem, uel in inferno ad sine fine damnationem fiet. Recompensationem talem pœnarum ex præsenti reipōso acceptam, & ad homicidas (exempli causa) ne uera applicatam, extēdere posse ad omnes alios peccato quocunque inuoluto, & consequēter quacunque pœna dignos, modo illo seruato, quem tibi pro universali exemplo in homicidis ante proposuimus.

Vniuersaliter, tam pensata per redundantiam accepta exceptatur.

¶NOT. Bene ad recompensationem per redundantiam recurrit lingua, quando de satisfactoria pœna tangitur: quia ad satisfactionis rationem sufficit, quòd illa fiat: quocunque modo, peccatis correspondenti, interim fiat. Ad rationem ergo pœnarum debitarum. Diuus Thomas alibi exit, quando respondendo de tali recompensatione meminit: quæ ratio unique satisfactio est. Hinc fit ut, ly per redundantiam, extendi etiam voluerit ad quamcunque recompensationis formam & modum. Adeo quòd pro pœna adulterij satisfecit aliquis per redundantiam, quando uel peregrinatus est ad loca sancta uel toties ieiunauit uel contra hostes fidei quantus non occisus neque uulneratus sua uoluntarie pro satisfactione adulterorum seorum assumpsit uel reliquerit ingressus regularis uitæ institura intentione eadem seruauit uel aliud simile in recompensationem pœnæ pro peccatis suis dehinc fecit, talis, inquam adulter recompensatione per redundantiam satisfacere intelligitur: eandem quod nec uxorem suam propriam nemo alius per adulterium pollut (quod esset recompensatio directa, insistimus à Deo inflicta: & in pœnam satisfactoriam ipsi compatiatur, si per bonam patientiam tale suum dedecus pro suis peccatis inferret.) hæc ipsemet in membro illo genitali torqueretur, nec dolores uitium capitis aut alium partium corporis paterentur. Teneatur ergo uniuersaliter, ly per redundantiam, pro quacunque recompensatione alia à directa: licet pro illo tantum casu, de quo argumentum fiebat, expressè responsio illa loquatur.

Notandum quoque, quòd recompensationem hanc per redundantiam tunc innuit fieri, quando ab interiori contritione procedit: & consequenter quòd nulli dicere, tanti proportionaliter esse æstimandam recompensationem hanc per redundantiam, quanti æstimatur interior contritio: licet absolute contritio ista sit iudicanda maior. Ratio est: quia causa est semper potior effectu: licet effectus proportionaliter causæ respondeat. Literæ ergo sensus huiusmodi conformis est decreto quinto Papæ Leonis primi, quem epistolæ suæ propagatæ septuagesimæ ad Nicetam Episcopum Aquileiensem dicit. De his autem christiana &c. consolutionis charitatis mæ hoc respondendum esse credimus, ut pœnitentiæ satisfactione purgentur: quæ non tam temporis longitudine, qñ am cordis contritione pensanda est. Hæc ibi. Vbi quòd de temporis longitudine inquit ritu, iuxta datum literæ sensum, de aliis exterioribus pœnarum recompensationibus eam proportionaliter accipio.

Leo Papa de pœnitentia.

3m de maiori. Dolor contritionis &c. quantum ad intensionem acceptus non, quantum ad suam charitatis formā. §. Tūc &c. Intelligit n. conclusionē contritus, non quantum ad intensionem uel extensionem precise, sed quantum ad charitatem, qua informatur, accepta sit eo- A ceptum sæpè remissio peccatorum fiat; vt supra ex eodem concilio, quæst. 3. artic. 1. Append. Item à Luc. 7. vbi contritio Beatæ Mariæ Magdalenæ narratur, quæ ad remissionem etiam totius pœnæ, secundum communem doctorum expositionem, valuit. Item ab eodem Luc. 23. vbi, narrata contritione Latronis, subdit ei à Christo dictum, Hodie mecum eris in Paradiso. Cum ergo in Paradisum nō intret aliquid coinquinatum, Apocalip. 21. nequa aliquid totaliter à pœnis debitis purgatum, Concil. Florent. sess. vltima in lit. fano. vnion. euidētissimum relinquitur, q̄ contritio ipsa Latronis totam purgatorij pœnā sibi aliās, si communem tolum contritionem habuisset, debitā deleuit. ¶Secundò habesquomodo prædictas auctoritates Euāgelicas, pro quanto pœnam totam innuunt quandoq; contritione deleri, & intelligas, & probes, & defendas. ¶Tertiò vides: quo ex his vicissim angelica doctr. hæc illabuitatur.

sed quantum ad charitatem, qua informatur, accepta sit eorum pœnæ quandoque deletiua, ut ex conclusionis probatione patenter colligitur.

¶NOT. Peccato morali, ratione auersionis à Deo bono infinito, debetur pœna infinita quantum ad extensionem; sed ratione conuersionis ad creaturam bonum finitum, debetur pœna finita quantum ad intensionem. Et quia formale in peccato morali est auersio, ad quam medicandam & auferendam tendit contritio. q. 2. art. 1. ad quintum; ideò sufficit, q̄ dolor contritionis, quatenus pendet ex charitate erga Deum, sit finitus; licet ipsemet quantum ad intensionem vel etiam extensionem, sit finitus. Nota verò q̄ infinitam virtutem ex charitate quoniam per verborum proprietatem (quam vbique, quantum res patitur, seruare solet) Diuus Thomas hoc in loco significare voluit, q̄ licet contriti charitas secundum q̄ ens sit finita, tamen secundum q̄ virtus talis in Deum obiectum infinitum immediatè tendens, est infinita.

Pœna finita simul, & infinita peccato morali.

na peccato morali debita finita est; habet tñ infinitam virtutem ex charitate, qua informatur, & secundum hoc potest valere ad delectionem culpæ, & pœnæ.

ARTICVLVS III.

Vtrum parua contritio sit sufficiens ad deletionem magnorum peccatorum.

AD TERTIVM sic proceditur. Videtur q̄ contritio Parua nō sufficiat ad deletionē magnorum peccatorum, quia contritio est medicina peccati, sed corporalis medicina, q̄ sanat corporalem morbum minorem, non sufficit ad sanandū maiorem, b ergo minima contritio non sufficit ad delendum maxima peccata. B

2 Præterea. Supra dictum est, q̄ oportet de maioribus b peccatis magis conteri, sed contritio non delet peccatum, nisi sit secundum quòd oportet, ergo minima contritio non delet omnia peccata.

SED CONTRA. Quælibet gratia gratum faciēs, delet omnem culpam mortalem, quæ simul stare cum ea non pōt, sed quælibet cōtritio est gratia gratum faciente informata: ergo quantunq; sit parua, delet omnem culpam. C

APPENDIX.

Protestatio universalissima prof. telligēda bonę intentionis, auctoris ad leganda, quocūq; modo ubilibet facta Concilij Tridentini.

EX articulo habes 1. quomodo per rationē ostēdas (ad corroborandum &c. non concilium ipsum, cùm nostra corroboratione sit maius sed, citra ch vitū omnimò interpretationis, cōmentarij, glossæ, annotationis, scholij, genus tup decretis ipsius Cōcilij quocunq; mō, nomine, aut quæsito colore, editilad corroborandum fideles, eosque confolidū: & ad confundendum in fideles. Quod, professionem quandam atque protestationem in omnibus, singulisque, obedienti alem erga Concilium maximè Tridentinum, & hic & vbique sub quocunque tenore quorumcunque scriptorum meorum semper esse ac intelligi debere prorsus intendo ne quando, quod Deus auertat, contra præceptum Dij quarti, in bulla super confirmationem eiusdē Cōcilij, egissem uel agerem) per rōnem, inquam offendat, meritò à Concilio Tridentino innituantum esse, q̄ contritio tollit quandoque totam pœnam, sess. 6. cap. 14. nunquæ satisfactionem nō quidem pro pœna æterna, quæ vel sacramento vel sacramenti, voto una cum culpa remittitur; sed pro pœna temporali, quæ vt sacræ literæ docent, non tota semper, ut in Baptismo fit, dimittitur. Hæc ibi. Ecce q̄ sacramenti voto, quod completitur contritio quæst. 1. ar. 1. dimittitur tota pœna, quamuis non semper, vt in baptismo fit. Et eodem sess. cad canon. 30. si quis, post acceptam iust, ficationis gratiam cuilibet peccatori pœnitenti culpam remitti & reatum æternæ pœnæ deleri, dixerit, ita, ut nullus remaneat reatus pœnæ temporalis excludendæ: Anathema sit. Hæc ibi. Ecce q̄ non cuilibet, sed alicui tantum aliquando, per contritionem pœnitenti dimittitur totus reatus pœnæ temporalis; de qua sola articulus præsens loquitur. Et ab eodem sess. 14. ca. 8. Sancta synodus docet, tam, omnino esse & à verbo Dei alienum, culpam à Domino nunquam remitti, quin vniuersa etiam pœna condonetur, &c. Sane & diuinæ iustitiæ ratio exigere videtur: vt aliter ab eo in gratiam recipiantur, qui ante baptismum per ignorantiam deliquerint, aliter verò, qui semel à peccati & dæmonis seruitute liberati, & accepto Spiritus sancti dono scienter templum Dei violare, & Spiritum sanctum contristare, non formidauerint. Hæc ibi. Et canon. 15. si quis dixerit, totam pœnam simul cum culpa remitti semper à Deo. Anathema sit. Et canon. 15. si quis dixerit fictionum esse, q̄ virtute claviū sublata pœna æterna, temporalis plerumque exoluenda remanet: Anathema sit. Hactenus. Excepit ut loci aperit innuitur, pœnam temporalem quandoque, sed non semper, per pœnitentiam deleri, sæpè autem omnem cum ante sacramentum pœnitentiæ actu fu

Vtilitas p. S. Eccl. ad intelligendū cō solum, i. ad debite ei obediē dum, seri pturandū. Et ab ea molestian dis aduersarios arcenda in.

Exēplum notabile ad propositæ materiæ intelligēt. & rectam.

Universidad de Deusto
Biblioteca

terum, articulo primo, & tertio, ex collatione mutua plurimum studio commodum relaturus. Vide & infra, post responsum secundum, notationem primam.

1m conclusionis illatio. Ergo minima contritio non sufficit. ℟. negatur illa consequentia, seu illatio. Nam similitudo, quæ adducitur de medicinis, non tenet in proposito, ad quod adducitur. Ratio est: quia virtus operans in medicina spiritualibus. i. (vtm proposito stemus) cõtritionem est infinita, virtus vero in corporalibus medicinis operans est finita. Idcõ de virtute licet amboe sint medicinæ, est in hoc diuersum iudicium habendum.

¶NOT. Virtus illa infinita est ex charitate, quam includit circõstantia, de qua loquitur textus, vt & ex supra quæst. 1. ar. 3. cap. manifestè patet: de qua charitate, eiusq; infinita virtute operante in contritione vide huius quæstionis articulo secundo, ad tertiũ in litera & elucid. Aduerte, quòd D. Th. repetit ly dummodo ad rationem contritionis pertingat, vt ostẽdat & q. loquitur de contritione essẽtiali. & q. hic facienda est necessariò virtute; ad videndum scilicet de contritione virtutem suam rationem veraciter, non tantũ ipsi etiam contrito apparentem, secundum se habeat nec ne. Quia igitur & hic totius solutionis cardo, & multi plerunque (cum tali re) scilicet contritio parua magnorum etiam delictorum absolutionem (caute) faciliter decipere possent, & forsan quandoque decipiunt, credentes suam talem, & talem contritionem esse sufficientem ad tollendum culpam, quæ tamen in rei veritate non existit: ideo sanctus doctor replicat ly dummodo ad rationem contritionis pertingat, quasi hoc semel in corpore dixisse non fuerit satis. Ex tali ergo veritatis conclusione per hanc antedictã limitationem omnem negligentiæ occasionem auferre voluimus quo proprijs saluti minori, quam deceat, solicitudine ad contritionem parandam pro magnitudine suarum culparum affici vel teneri quandoque posset.

Cauenda illiꝰ deceptio.

Pro intellectu fanæ cõclusionis, vide ad 1ũ.

2m. de maiori. De maiori. peccatis magis conteri. ℟. cõtritione comparata ad ipsa peccata non, contritione comparata ad alium contritum, &. Tunc &c. Nam cõtritio in articuli cõclusione dicta parua minor, vel minima, per cõparat onẽ ad aliũ contritũ: non per cõparationẽ ad proprios peccatorum gauitatem. In signum huius loquimur de contritione formata per amorem charitatis, ad quam sequitur de necessitate q. vnus & idẽ hõ habens illã plus dolet de maiori peccato, q̃ de minori. Rõ etiã quia vnꝰ peccatũ magis repugnat charitati, quam alius; & consequenter charitas, dum illam maiorẽ repugnantiam in peccato attendit, displicentiã maiorẽ de illo causat in ipso homine cõtrito. Cæterũ, si cõparatio fiat ad eumdem ad aliquẽ aliũ contritũ, contingere aliquãdo vt in ijs dicit.) q. vnus habeat tantum de dolore pro peccato maiori, quantum alius habebit de minori, & tamen ad delendam culpã sufficiat.

¶NOT. 1ª. Pro meliori cautu illius vltimi dicti in textu, scilicet q. vnus habeat &c. & tamen sufficiat &c. consule. q. 3. ar. 3. ad 1ũ. & textum & elucid. Ecce Apollodius dolebat pro minimis tantum, quantum alter sufficienter contritus pro magnis: & per consequens iste alter tantum præcise dolebat de maiori, quantum ipse apollodius de minori. His tamen stantibus, dolor illius alterius sufficiebat ad magnorum peccatorum remissionem: sũ dolorem Apollodi non adæquaret pro maioribus (si illa habuisset, imõ non attingeret nisi pro minimis. Vnde hoc? Quia in deletione peccati a contritione attenditur, q. vt a charitate causata. non autem, quòd sit vel non sit alterius cõtrition i de talibus vel talibus peccatis adæquata. Si enim ꝗ charitatis amore fuerit exusta & delebit peccata, & proportionaliter, ideſt magis de maiori quam de minori. de eis dolebit & hoc sufficit ad veritatẽ articuli tertij quæstionis tertiæ, ex quo articulo sumebatur illa maior propositio

Quid detur in contritione, & ꝙ proportionaliter.

Ad primum ergo dicendum, quòd medicinæ spirituales habent efficaciam infinitã quæ in eis operatur, & ideo illa medicina, quæ sufficit ad curationem peccati parui, sufficit et ad curationem magni: sicut patet de baptismo, quo, & magna, & parua soluuntur: & similiter est de contritione, dummodo ad rationem contritionis pertingat.

Ad secundum dicẽdũ, quòd hoc sequitur ex necessitate, quòd vnus homo plus doleat de maiori peccato, quam de minori; secundum quod magis repugnat amori, qui dolorem causat: sed si vnus alius haberet tantum de dolore pro maiori, quantum ipse habet de minori, sufficeret ad remissionem culpæ.

Compara to in tertia quæstione ligatura

argumenti, oportet de maioribus peccatis &c. & sufficit ad intelligendum illam minorem, sed contritio non delet peccatum, nisi sit secundum ꝙ oportet. Tunc namq; contritio omnis est, secundum ꝙ oportet quando est in charitate: quoniam de ratione charitatis est odisse, ꝙ quis habens illam plus de maiori peccato quam de minori doleat; cum hoc secum de necessitate trahat charitas (vt in textu huius secundiro sponsi dicitur). Consule supra notationẽ ante, & corollarium post, conclusionis, probationis: quia ex horum locorum ad hunc mutuo fauore multum vtrobique proficies.

¶NOT. 2ª Quando itaque textus huius responsi introducit cõparationem vnius hominis plus delẽtis &c. ad vnum alium habẽtem tantũ de dolore &c. præsupponit vtrumque istorum hominum esse in charitate, neque vnum maiorem gradum charitatis præsupponat habere, quam alium. Nisi enim vlterius quoque ita additum esset in charitate, eius contritio non sufficeret ad remissionem culpæ nisi esset in minori gradu charitatis, ipse non tantum doleret pro maiori, quantum primus pro minori, sed tantum doleret de minori, quantum primus de minori, & tantum etiam de maiori quantum primus de maiori. Parificata namque charitate, parificaretur & dolor rationis à charitate causatus. Dolor inquam rationis: quia consequentia hæc nõ necessario valeret, loquẽdo de dolore sensitiuæ partis, qa hic dolor, vt habet in textu) non est in potestate nostra, etiam. f. q. habeamus charitatẽ.

Occasio sumpta ex verbis hic ꝓpositis, vide.

¶NOT. 3ª. Doctrina præsentis articuli certa scientiã de contritionis effectu dans oẽm superbiendi, vanæq; præsumẽdi occasionẽ contritis amputat; eõ ipsoru dolorẽ, si effectũ à conclusione dictũ facere habeat, ab amore (charitatis videlicet) causatũ tollat. Per hoc. n. denotatur nunq; fore certũ certò quempiã, se esse absque peccato, seu in gratia Dei. Rõ est quia nunq; certò, ita q. non possit esse falsum, scire poterit aliqs, quicunq; ille, nisi ex spãli reuelatione diuina, q. sua contritio quantacunq; fuerit, sit procedens ex charitate Dei seipsum inhabitante, aut (quod in idem redit, q. ipsa contritio sit per charitatem formata. Cum. n. nemo sciat, aut scire possit, se esse in gratia Dei, quæ secundum textũ, requiritur ad contritionem prædictam necessario sequitur, q. nemo etiam q. ût certissimus de hoc, q. contritio delet peccata ola mortalia, poterit esse certus de sua contritione an remiserit peccata vel non. Hinc fit, q. de propriis peccatorum (eccl. 9. & supra. q. 4. ar. 1.) non debemus esse sine metu: & q. potens dicere, nihil mihi conscius sum, sed non in hoc iustificatus sum. 1. Corin. 4. & quòd, qui se existimãt stare, videant ne cadant. 1. Corin. 10. hoc est, qui se existimant contritionem formatã habuisse, timeant & metuant ne in tali sua æstimatione decipiant. & q. cũ metu & tremore salutẽ nostrã operari debemus Philip. 2. & q. contritio est inter spẽ & timorem. q. 1. ar. 1. ex gregorio. Vide, huius. q. art. 2. post ad primum, notationem secundam ex Concil. Trid. faciant & prædicta pro saniori intelligentia, & cautiori articuli primi. q. (fiat).

Diffinitio synodica charitatis

Vtilitas S. Eccl. ad inge.

APPENDIX

EX articulo habetur quomodo per rationem ostendat, meritò à sacris literis esse insinuatum, quòd parua contritio formata est sufficiens ad delectionẽ magnorũ peccatorũ. Hoc autem insinuatũ est. 1. Pet. 4. Charitas operit multitudinẽ peccatorũ & pro-

uerb. 10. vniuersa delicta operit charitas. Non enim tantam, vel tantam charitatem dicunt scripturæ operire multitudinem peccatorum: sed simpliciter charitatem. Ac si dicant per hoc. Charitas secundum naturam suam, ex consequenti siue parua siue magna fuerit, operit & multitudinem, & universitatem, delictorum. Et re uera id, quod conuenit alicui secundum ipsius naturam conuenit illi siue paruo siue magno. Quia enim habere animã rationalem conuenit homini, secundum naturam ipsius hominis: ideo homo, siue mas, siue fœmina, siue parum, siue magnus, habet animam rationalem. Quoniam igitur operire quæcunque peccata conuenit charitati secundum naturam charitatis (ut intendunt scripturæ supra adductæ) ideo, secundum illas, dicendum est, quòd parua etiam charitas sufficit ad delectionem magnorum delictorum, nec tantum aliquorum sed universorum. Quod etiam dicit Petrus, multitudinem peccatorum: hoc vocat liber prouerbiorum, universa delicta: ita quòd accipit ly multitudinem, ut excludendo aliqua excludit quædam alia: sed, ut omnia indifferenter, in quantacunque multitudine sint, includit. Cum itaque contrito non, nisi ex fide, quòd à scripturis illis per tales auctoritates infinuatum est; quòd contritio parua sufficit ad remissionem magnorum peccatorum. Contritio enim (sicut & alia) tantum operatur, quantam sua virtus se extendit, seu quantum ex virtute sua habet ad operandum: quæ contritionis virtus, id est efficacia, est ipsa charitas, articulus secundus ad tertium. Item idipsum, quod in appendicis principio diximus, infinuatum est à Concilio Patribus, nostri libro secundo capitulo sexto sic. Perpendat quisque: si in charitate manet, Deum manere in se; si charitatẽm non habet, non Deum, sed hostem animæ suæ habitare in se. Cum charitate quippe nuncia bona, sine charitate uerò nulla, haberi possunt, &c. Definitio charitatis (ut Doctores nostri tradunt) est bona uoluntas. Ergo quicunque bonam uoluntatem non habet, charitatem non habere comprobatur: & ideò pacem, quæ Christus est, quia bonæ uoluntatis non est, habere non meretur, &c. Miserabiliter planè decipiuntur plerique: qui sine charitate aut Deo in hac mortalitate placere, aut ad eum sine illa se posse peruenire. Hæc ibi. Si ergo habens charitatem (secundum Concilium) habet Deum in se manentem, eundẽ bona, quæ habet, omnia, pacem Christi, placerẽque Deo; & nullam horum potest haberi ab aliquo, dum manet uel in uno peccato mortale: clarè sequitur, quòd, secundum Concilium illud, charitas existens in aliquo tollit omnia peccata mortalia eius. Ex consequenti ergo dixit per hæc intuliter concilium: quòd contritio charitate, etiam parua, formata magnorum peccatorum est remissiua. Ex prædictis, in appendicis ante Conciliũ, intellige has ex illo bonas deductiones. Facient & hæc pro nuncupatione appendicis articuli primi, licet non secundi; quoniam primus charitatem, secundus non quacunque, sed gradum, & sanè magnum, charitatis, requirit. Secundo haberi quomodo per eius rationem præmissa, & scripturarum concilioque dicta, pro quanto contritionem paruam innuum sufficere ad delectionem magnorum peccatorum, & intelligas, & declares, & probata defendas. tertio uides: quo modo ex his uerissim Angelica hæc doctrina confulgetur.

Comparatio in tertia quæstione ligatura

QVAESTIO VI.

De confessione & eius necessitate, in sex articulos diuisa.

DEinde considerandum est de confessione, de qua sex sunt considerãda. Primo, de confessionis necessitate. Secundo, de eius quantitate. Tertio, de ipsius ministro. Quarto, de qualitate eius. Quinto, de eius effectu. Sexto de eius sigillo.

Circa primum quæruntur sex.

Primo, Vtrum confessio sit necessaria ad salutem.

Secundo, Vtrum confessio sit de iure naturali.

Tertio, Vtrum omnes ad cõfessionem teneantur.

Quarto, Vtrum aliquis possit confiteri peccatum qd non habet.

Quinto, Vtrum statim homines peccatum confiteri teneantur.

Sexto, Vtrum possit cum aliquo dispensari ne homini confiteatur.

QVAEST. VI. ARTIC. I.

CONCLVSIO. Confessio est de necessitate salutis illius hominis, qui in peccatum mortale actuale ecclesiæ, uel actu susceptum, uel saltem voto (cum passu diminutiuo), operatur in nobis per sacramentorum susceptionem:) & confessio est sacramentum Ecclesiæ (cum per hoc, quòd quis confitetur peccatum suum, se ministro Ecclesiæ subiicat: ut per sacramentum pœnitentiæ ab eo dispensatum remissionem consequatur: remediumque congruum contra peccatum suum ab ipso ministro recipiat) ordinatum contra actuale peccatum, cũ quo salus esse non potest.

¶NOTATIO 1ª Apposuit textus ad primam partem antecedentis hypothetici, huius probationis, unam declarationem: quam moderandam. Ad culpæ inquit, remissionem &c. uel saltem voto: quando (en declaratio illa) articulus necessitatis, non contemptus, sacramentum excludit. Hoc dixit: nẽ malignis detur occasio credendi, quòd sacramentum ad culpæ remissionem ordinatum non sit de necessitate actu suscipiendum, pro culpæ dimissione, tempore suo; quando facultas adest. Prædictum antecedens, quãuis probatum sit in litera quoad illã partem confirmatur ex Conc. Trid. sess. 7. canon. 4. de sacris in genere. Si quis dixerit, sacra nouæ legis non esse ad salutem necessaria, sed superfluas & sine eis, aut eorum voto, per solam fidem homines a Deo gratiam iustificationis adipisci; licet omnia singulis necessaria non sint: Anathema sit. Hæc ibi. Quòd etiam per sacramentum pœnitentiæ, & consequenter per confessionem, applicetur nobis uirtus Christi (ut litera probans illam antecedentis partem infinuat) confirmatur ex eo. Cõcil. Sess. 14. cap. 1. Quoniam autem Deus, finem in misericordia, eognouit figmentum nostrum, illis etiam unæ remedium contulit, qui se se ponere in peccati seruitutem, & dæmonis potestatem tradidissent, sacramentum uidelicet pœnitentiæ; quo lapsis post Baptismum, beneficium mortis Christi applicatur. Hæc ibi. Vbi è uides confirmari secundam partem illius antecedentis: q. f. confessio sit sacramentum ordinatum ad delectionem culpæ actualis mortalis, seu qua in dæmonis potestatem seipsum tradit homo.

¶NOT. 2ª. Quòd sine passione Christi nullum peccatum dimittatur, secundum textum: uide q. 1. ar. 1. exam. primæ diffinitionis super ly cum proposito confirendi. Ibi ex Concilio Trid. hanc ipsam doctrinam confirmatam uidebis.

¶NOT. 3ª. sententia, quæ extra plusquam, licet nõ extra propositum, adducitur in textu dicente: sicut baptismus, quo delet originale, est de necessitate salutis, ita per sacramentum (quo delentur actuales) confirmatur ex eodem sess. 14. cap. 1. Est autem hoc sacramentum pœnitentiæ lapsis post baptismum ad salutem necessarium, ut nondum regenerandis ipse baptismus. Hæc ibi. Rursus, & illa textus, qui ministrum congruum remedium adhibere non potest, nisi peccatum cognoscat, quod fit per confessionem peccatorum: hæc, inquam, sententia confirmatur ex eodem sess. ca. cap. 5. Si erubescat ægrotus nullus medico detergere quod ignorat, medicina non curat. Colligitur præterea, quam ea circumstantia in confessione explicandas, quæ speciem mutant, quòd sine illis peccata ipsa neque à pœnitenti bus integrè exponantur, nec iudicibus innotescant; & sicut illarũ sequelæ, utile grauiatæ criminum rectè censere possint, & æstimare pœnam, quam oportet pro illis, pœnitentibus imponere. Hæc ibi. Quæ pena imposita ab eodem Concil. capitulo octauo declaratur esse incongruum remedium, &c. Habeant præsenda, ut satisfactio, quam imponunt, non sit tantum ad nouæ uitæ custodiam, & infirmitatis medicamentum; sed etiam ad præteritorum peccatorum ultionem & castigationem. Ex his intraberis ut rectius intelligendum dicta circa satisfactionẽ.

Cõcil. de ui sacr. pœn.

Concil.

Concil.

Concil.

De circũstantiis & æstimatione.

Satisfactio tria recipit.

30

1m de minori.

Per gratiæ infusionem. &c. per sacramentorum actu, uel uoto susceptorū habitū. §. Vel et ex conciliorum patet, supra notatione 1. & 2. Tunc &c. Vnde argumentū, stante glossa data, est pro.

Nam si per gratiæ infusionem peccata sufficienter remittuntur (ut dicit minor argumenti,) & gratia nō datur lapsu post baptismū, nisi per confessionē (ut dicit responsio, & concilium:) liquidō sequitur, quòd confessio sit necessaria (vt ait conclusio.)

¶ NOT. In his notabis q; per tria, scilicet substantiam bonam, vim elationum, & satisfactionē iunctā, pœna spalis post culpā dimissam remanens tollit. Hoc est. Vel in toto, uel in parte, uel &c. sed m p portionē ad similorum trium quantitatem, frequentiam, vel hmōi. Potest tn quis (ut dicit elatium exemplificetur) toties de eisdem peccatis confiteri ut tota pœna illa temporalis ex pietur, secundum D. Tho. opuscul. 7. pectito quinto. De erubescentia, cui? pœna, & pp Deum voluntarie assumpta, nō est dubiū quin ad pœnā spalē illam delendam faciat. Valet tamē, inquam, assumpta pp Deum ea magis eligi pœnitentes propria peccata confitendo amore Dei illū patiter erubescentibus, quam ea erubescētia dimittere peccata inconfessa. De intuncta satisfactione legenti Concil. Trid. sessi. 14. c. 8. & 9. & canon 13. clarissimum fit quòd valet ad huiusmodi pœnæ abolitionem.

Multiplicata celebratio sacrificii infinitæ &c.

Per gratiæ infusionem &c. per sacramentorum actu, uel uoto susceptorū habitū. §. Vel et ex conciliorum patet, supra notatione 1. & 2. Tunc &c. Vnde argumentū, stante glossa data, est pro.

Nam si per gratiæ infusionem peccata sufficienter remittuntur (ut dicit minor argumenti,) & gratia nō datur lapsu post baptismū, nisi per confessionē (ut dicit responsio, & concilium:) liquidō sequitur, quòd confessio sit necessaria (vt ait conclusio.)

¶ NOT. In his notabis q; per tria, scilicet substantiam bonam, vim elationum, satisfactionē iunctā, pœna spalis post culpā dimissam remanens tollit. Hoc est. Vel in toto, uel in parte, uel &c. sed m p portionē ad similorum trium quantitatem, frequentiam, vel hmōi. Potest tn quis (ut dicit elatium exemplificetur) toties de eisdem peccatis confiteri ut tota pœna illa temporalis ex pietur, secundum D. Tho. opuscul. 7. pectito quinto. De erubescentia, cui? pœna, & pp Deum voluntarie assumpta, nō est dubiū quin ad pœnā spalē illam delendam faciat. Valet tamē, inquam, assumpta pp Deum ea magis eligi pœnitentes propria peccata confitendo amore Dei illū patiter erubescentibus, quam ea erubescētia dimittere peccata inconfessa. De intuncta satisfactione legenti Concil. Trid. sessi. 14. c. 8. & 9. & canon 13. clarissimum fit quòd valet ad huiusmodi pœnæ abolitionem.

*Th. 4. dist. 17. q. 1. ar. 1. q. 1. & seq.

*Lib. 2. sup. 4. Trid. Concil. Trid. de satisf.

2m consequētia prima.

Ergo peccatum actuale, quod ex proprio motu quilibet commisit, oportet ex seipso tantum habere medicinam. Resp. Negatur consequentia. §. Ratio est: quia ille, q̄ per se potuit actualiter peccare, non potest per se à peccato resurgere. Quòd si hoc posset per se, ualeret consequentia. Quare autem hoc ipsum non possit, vide per te in textu: ly eo q̄ peccatum ex parte &c. Sed ex parte auersionis &c.

¶ NOT. Poterat citò, communiterq̄ue intelligibilius, de hoc se expedire D. Th. dicendo: q̄ ideo per se cadens nō potest per se resurgere, quia facilius est destruere, q̄ construere (ut omnis experientia docet.) Atq̄ noniam, ut ridet, uidit, non esse legenti usq̄ueq̄ue secundum cum ex hoc responso forsan inferres: ergo homo p se, licet admodum difficilius, poterit resurgere: ideo hoc responso communiter intelligibiliori, ob tollendam ubi omnem occasionem erroris, prætermisso, attulit rationē securiorē illā in textu semestraliter asseverantem, q̄ hoī per se cadenti impossibile omnino est p se resurgere. Ex qua re apertissimū fit, quòd tanto q̄ est plus ad aliud, nō ipso facto uult & elicitat, sed, & multò magis, secundum, fluduit S. Doctor in exhortando nobis suam sapientiam. Quo quid deliberabilius uel ritatem maximè theologicè inquirem?

Mos uniuersalis Th. est ita loquēdi.

Nil igitur erraſſe Innocentiū Papam, credideri em ego dum scripsit reliquit, quòd qui D. Tho. tenuit, nunquam uult ius ex ā uerunt ia tramite deuiasset quicquid sit interim de impugnatorib⁹ eius.)

¶ *Corollarium* Ergo, ex ly oportet ultrò dictum excludere no luit, & exclusit, auctor hæresim Pelagii (Præ. Cœlestiani) dicentis q̄ hō sine gratia pōt, q̄ uis agrè & difficilius, poterit resurgere, per se à peccato resurgere, sed gratia datur, ut facilius possit. Si enim oporter, quòd peccatum actuale ex alio ēt medicinā accipiat: utiq; hoc necessarium est, & non tantum ad bene esse. Vide ergo quomodo per rationem hæc eadem necessitas deducēs ex ly sil ex parte auersionis habet

*In corr

ARTICVLVS I.

Virum confessio sit necessaria ad salutem.

AD PRIMVM sic procedit. Vī q̄ confessio non sit necessaria ad salutem. Sacrm. n. pniæ, p pter remissionem culpę ordinatum est: sed culpa per [b] gratiæ infusionem sufficienter remitti tur, ergo ad pœnitentiā de peccato agendam non est necessaria confessio.

¶ 2 Præt. Peccatum quod ex alio contractum est, ex alio debet haberemedicinam: [h] ergo peccātū actuale quòd ex proprio motu quilibet commisit, oportet ex seipso tantum habere medicinam, sed contra tale peccatum ordinatur pœnitētia, ergo confessio non est de necessitate pœnitentiæ.

¶ 3 Præt. Aliquib⁹ est peccatum [h] remissum sine hoc, q̄ confessi legantur, sicut patet de Petro, & Magdalena, & de Paulo, sed nō est minoris efficacię gratia remittens, peccatum nunc, q̄ tunc fuerit, [h] ergo nec nunc de necessitate salutis est, quòd homo confiteatur.

¶ 4 Præterea. Confessio ad hoc exigitur in iudicio, ut [h] sm quātitatem culpæ pœna infligatur: sed homo potest pœnam sibi ipsi infligere maiorem, quam etiā ab alio sibi infligatur: ergo vī quòd confessio nō sit de necessitate salutis.

SED CONTRA. Boetius in lib. de Con. dicit. Si opem medicantis expectas, oportet q̄ morbū detegas, sed de necessitate salutis est, q̄ hō de peccatis medicinam accipiat, ergo &c de necessitate salutis est, q̄ morbū per confessionem detegat.

¶ 4 Præt. In iudicio seculari non est idem iudex, uel actor, & reus, sed iudicium spirituale est ordinatius. ergo peccator, q̄ est reus, non debet esse suipsius iudex, sed ab alio iudicari: & ita oportet quòd confiteatur.

RESPON. dicendum, q̄ passio Christi: sine cuius uirtute, nec originale, nec actuale peccatum dimittitur, in nobis operatur per sacramentorum susceptio-

Destruere facilius ē, q̄ cōstruere.

nem, q̄ ex ipsa efficaciā hūt, & iō ad culpę remissionē, et actualis, & originalis requirit sacrm Ecclesiæ, uel actu susceptū, uel saltē uoto: qñ articulus necessitatis, non contē ptus sacrm excludit, & per consequens illa sacra, quæ ordinantur cōtra culpā, cum qua salus esse non pōt, sunt de necessitate salutis: & iō sicut baptismus, quo delet originale, est de necessitate salutis ita & pniæ sacrm. Sicut autē aliq̄s p hoc, q̄ baptismū petit, se ministris Ecclesiæ subiicit, ad quos pertinet dispēsatio sacrī, ita ēt per hoc, q̄ confitetur peccatum suum, se ministro Ecclesiæ subiicit, ut per sacrm pniæ ab eo dispensatum remissionē consequatur, qui cōgruum remedium adhibere non pōt, nisi peccatum cognoscat: quod fit per confessionem peccantis, & ideo [m] confessio est de necessitate salutis eius, qui in peccatū actuale, mortale cecidit. [n]

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd gratiæ infusio sufficit ad culpæ remissionem, sed post culpam remissam adhuc est peccator debitor pœnæ temporalis: sed ad gratiæ infusionem consequendam ordinata sunt gratiæ sacramenta, ante quorum susceptionem, uel actu, uel proposito aliquis gratiam non consequitur, sicut in baptismo patet. Et similiter est de confessione: & ulterius per confessionis erubescentiam, & uim clauium, quibus se confitens subiicit: & satisfactionem iniunctam, quam sacerdos moderatur, secundum qualitatem criminum sibi per confessionem innotescentium, pœna temporalis expiatur. Sed tamen ex hoc, quòd operatur confessio ad pœnæ remissionem, non habet quòd sit de necessitate salutis, quia pœna illa est temporalis, ad quam post culpę remissionem aliquis remanere tenetur ligatus. Vnde sine hoc q̄ in præsenti ua expiaretur, esset uia salutis: sed habet quòd sit de necessitate salutis, ex hoc, q̄ ad remissionem culpæ modo prædicto * operatur.

AD 2m dicendum, quòd peccatum quod ex altero contractum est, scilicet originale, potest omnino ab extrinseco remediū habere, vt in paruulis patet: sed peccatū actuale, qđ ex seipso quisq; cōmisit, non pōt expiari, nisi aliquid cooperetur ille, qui peccauit: sed tamē non sufficit ad peccatum expiandū ex seipso, sicut sufficienter peccatum commisit, eo quòd peccatum ex parte cōuersionis est finitum, ex qua parte peccator in ipsum reducitur, sed ex parte auersionis habet infinitatē, ex qua parte oportet quòd peccati remissio incipiat, quia quod est ultimum in generatione, est primum in resolutione, vt dicitur in 3. Ethicor. & ideo oportet q̄ etiam peccatum actuale

Cōtra superbiam.

*cap. 3. a med.

habet infinitatem &c. Vide & hanc præsumptuosissimam hæresem damnatam in prima parte q. 62. ar. 2. & q. 82. ar. 4. & q. 102. ar. 4. Vide & concilium Tridentinū damnare illā, & consequenter confirmare præsentē sancti doctrinam, sess. 6. c. 1. Vsq; adeò serui erant peccati, & sub potestate diaboli, ac mortis; vt non modò gentes per viam naturæ, sed nē Iudæi quidē p ipsam ētiberā legis Moysi i de liberari, aut surgere possint; tametsi in eis liberum arbitrium minimè extinctū esset, verūb. licet attenuatum & infirmatum.

Hæc ibi. Ecce q̄ liberum arbitrium, licet non sit in peccatorib. extinctum, non potest per se surgere, aut liberari a peccato. Idē ibi canon. 1. si quis dixerit, hominem suis operibus, quæ vel per hu manæ naturæ uires vel per legis doctri nam fiant, absque diuina, per Iesum Christum gratia posse iustificari coram Deo: Anathema sit. & canon. 2. si quis dixerit ad hoc solum diuinā gratiam per Christū Iesum dari, vt facilius homo iustè viuere ac vitam æternam promereri possit; quasi per liberum arbitrium sine gratia vtrumque, sed ægrè tamen & difficulter, possit: Anathema sit. & canon. 3. si quis dixerit, sine præueniente Spiritus sancti inspiratione, atque eius adiutorio, hominem credere, sperare, diligere, aut pœnitere posse, sicut oporter, vt ei iustificationis gratia conferatur: Anathema sit. Hæc ibi. Ecce q̄ non tantum non potest per se surgere à peccato actuali homo, sed nec potest per se promereri gratiā, qua resurgat ab illo, Canon ēm secundum, adduximus, vt Pelagi) sactum maiorem errori prædicto per seipsum alias coniunctum, ex abundanti & literaliter quoque, exigeremus.

3m illatio conclusionis.

Ergo nec nunc de necessitate &c. ℣. Negatur cōsequentia. §. Ratio est, quia per Pau. Mag. fortiùs confessi tint confessi. ex litera dicti mag. ex incerto non licet contendere talia esse facta rectum. Item ex eadem dicto ab authoritate, negati q; argumentū non licet, quasi q; id non est lectum, uel scriptum, hoc non fuerit, vel non sit ferundum: nisi forte legens omnia, & scribens ad scribendum omnia se obligauerit, vel circa talem materiam (quando de aliqua particulari materia loquens, scribendi omnia prouinciam assumpserit, intentum habuerit. Ideo, vt se ab omnib. his exceptionibus, à ly Nisi, factis præmeruet responsio mox in textu subdit negatiuam hāc: Multa non facta sunt, quæ non sunt scripta. scriptores canonici non habuerunt intentionem scribendi omnia absolutè, nec omnia circa concurrentia in remissione delictorum Petri, Pauli, Magdalenæ.

Arguere ab authoritate, negatiuè.

Item (de maiori.)

Remissum. ℣. à potente dare esse sacramento confessionis non aliter § Tunc nihil contra. Ex eo q̄. q̄ sine confessione sacramentali tamitur alicui peccatum à potēte dare effectum sacramenti huius sine hoc sacramento, non sequitur (vt patet) q̄ confessio sacramentalis non sit ad salutem necessaria unusquisq; sequatur, q̄ non est necessaria ad hoc, vt Christus remittat peccata, quasi sine tali pœnitentis confessione non possit ea remittere. Nunc. n. sacerdotes à Christo instituti miniſteraliter peccata remittunt; quia hanc excellentiæ potestatem non habent, vt sine sacramento conferre ualeant effectū sacramēti, i. (vt in ꝓposito literæ) remissionē peccatorū.

Corollarium. Rubio hæc agit à prima differt in hoc: q̄ admittit Christum ab omni obtinuerit. Quasi dicat. Etiā admitto q̄ id quis, vt prima ratio docet, nō simus ad hoc astricti; adhuc nihil volentis peccatorū remissionē ministerio sacerdotū nostrorum

Verus intellectus cōclusionis.

K

Hær. Pe dān. & Conc.

Vera sen sus respō sionis; ex cludendū fallum.

Mos. D. Th. cōmu dabilis, & crebrò memorā dus.

Vtil. p 5. Eccl. con her. Iac. Luth. Val. Alb. dān. à Cōcilijs à Papa.

F per Christum institutorum, & respectu ordinariæ institutionis Christi, non respectu potentiæ Christi, quasi effectus sacramenti tam huius tum aliorum non possit conferre absq; sacramento.

4m de maiori.

Pœna &c. sufficiens ex vi sacramenti: non autem sic insufficiens §. ad expiandā videlicet pœnā temporalē remanentem pecca to debitam. Tunc nihil contra. Nā pœna, quæ in satisfactione ponitur, sufficiens ad expiandam illā peccati pœnam est ex eo, q̄ sacramentalem virtutem habet; vt pote pars sacramenti. ideo argumentum, stante glossā, est pro non cō tra. Præsupponit. n. pœnā illa sacramentū cōfessionis ad hoc, ut sit sufficiens; à quo sacramento, tāquam parte, proficiscatur.

* Respō sio 2ª.

1ª. NOT. Non negat per responsi literā 5. Doctor, q̄ nō possit secundum quantitatem pœnæ maior assumi, q̄ quæ à confessione imponatur (vt minor argumenti dicebat) neque negat, q̄ illa ex seipso assumpta nō possit tantum augeri, ut temporaliter debitam (vt de monachis & heremitis patet) sed negat, q̄ pœn a per cōfessorem imposita reputetur sufficiens principaliter inquantū pœna. Et sic respondet directè ad intentum arguentis (vt patet ex propositione minori) faciebat vim in pœna, vt pœna, dicēs; q̄ homo pōt sibi ipsi maiorem pœnā infligere, q̄ ab alio, scilicet a confessore, infligatur. Quasi, ex omnib. his respondens, dicat. stat simul, q̄ maiorem pœnam, vt pœna est, possit sibi ipsi infligere quam à confessore infligatur: & tamen, q̄ illa pœna maior in ratione pœnæ, nunq̄ fit maior, imo nec æqualis, in cōne habendi virtutem sacramentalē: temq; stat simul, q̄ illa pœna tam maior sit, vt sufficiat ad pœnam peccatorum extinguendā; & tamen, q̄ non sit proportionaliter ita sufficiens, sicut est pœna a confessore infl cta. In hoc sensu comparationis proportionalis, i meliugere & respōsum formale supra, & verba textualia: nec quando hæc error.

2ª. NOT. Præsupponit. D. Th. pro solutione totalivndiq; id. qđ in fine responsi ad 3m. dixerat, (ly sed th ex hoc, q̄ operatē cōfessio ad pœnæ remissionē &c. vsq; in finē. Nō ih id replicans, neque de pœnis satisfactorijs in argumēto et talis sententia fert, si non cōmodabile iudicat, q̄ in 4. par. q. 90. ar. 1. notat post ad 3m. positus est. Vide ibi & hu nota. p similib. q̄ sæpiùs occurrēnt.

APPENDIX.

EX articulo habes 1. quòd per rōnem reflexam hæresim iacobitarū (Alfontius, cæt. ras. Cōfitio dicēnis nō tenēri sacerdoti peccata sua non esse necessariū, sed soli Deo confitenda, licēt ibi (sibi) dicentis cōfessionē hanc elanculata nō esse necessariā, q̄ in aurem sit sacerdoti, sed sufficit, si soli Deo cōfiteatur, licē Valdesius persimā (ibidē) dicentis confessionē sacramentalem omnino esse tollendā. Ita Albanensis exercēda (Præcreolus. Albanensis et garrientis: confiteri hoiem nec posse, nec debere, q̄ soli cōmissum peccatū. ¶ Secundò habes q̄ o p sōnum oltendas, bas merito damnatas esse à Concilio trid. sess. 14. c. 1. Et aūt hoc Sacramentū pœnitentiæ lapsis post Baptismū ad salutē necessariū, vt nouō regeneratis ipse Baptismus. Hæc ibi. &c. 5. ex institutione sacramēti pœnitentiæ ita explicata, vniuersa Ecclesia semper intellexit, institutū ēt esse à Christo integrā peccatorū confessionē, & omnib. post baptismū lapsis imperatiuo necessaria existere. Hæc ibi, & infra. Neque. n. p Sacramentū cōtrā Ecclesia statuit, vt Christo fideles confiterentur, quod iure diuino necessarium, & institutum, esse intellexerat: sed &c. Hæc ibi. & canon. 6. si quis negauerit in Cōfessione sacramentali vel institutam, vel necessariā esse, iure diuino aut dixerit modū tecretē confitendi soli sacerdoti, quem Ecclesia catholica semper observauit, & obseruat, alienū esse ab institutione, & mādato Christi, & inuentum esse humanū; Anathema sit. Et canon. 8. si quis dixerit

Universidad de Deusto
Biblioteca

dixerit confessionem omnium peccatorum, qualem Ecclesia A
seruat, esse impossibilem, & traditionem humanã, à pijs abo-
lendam &c. Anathema sit. Hæc ibi. Item damnatas à Papa Cle-
mente primo, in prima epistola ad Iacobum fratrem Domini,
imò à B. Petro Apostolorũ principe. Quod si forte alicuius cor

B. Petrus Apostolus de cõfessione, ucrissima

vitia vel occulta deprehenderit, nõ erubescat, qui animę suę curam gerit, confiteri hæc huic, qui præest: vt ab ipso per uerbũ Dei, & consilium salubre eureti, quò possit, integra fide & operibus bonis pęnas cęteris ignis effugere, & ad perpetuæ uitę præmia peruenire. Hæc ibi. & infra in fine. Hęc inquę, frater charissime Iacobe ab ore sancti Petri iubente accepi, ubiq; (vt opinabas) in sinuare studij: vt seruari omnia immaculata præcipiamus a Ecclesiastica nõ oportet negligenter, sed diligenter expleri negocia. Hæc ergo præcepta nemo credat, absque sui per culo, negligere vel dissimulare: quia in iudicio Dei ignis æterni tormenta sustinebit, qui ecclesiastica decreta neglexerit. Hæc ibi. Vbi quidẽ sunt omnia, & singula, verba ponderãda: & maximè vltimo dicta semper timenda, atque pro vniuersali regula omnũ ab Ecclesia decretorum in primis habenda. Quę sunt hæc vltima? in iudicio Dei ignis æterni tormenta sustinebit, qui Ecclesiastica decreta, neglexerit.

Regula vniuersalis de decretis ecclesiasticis;

Item damnatas à concilio Cabilanensi primo ca. 8. De pœnitentia vero peccatorum quæ est medela animæ, nullem omnibus hominibus esse certemus: & vt pœnitentibus à sacerdotibus, facta confessione, indicatur pœnitentia. Hæc ibi. Ecce quã illa necessitas confessionis sacramentalis, quæ supra canonice patuit, non est inuilis aut superflua (vt quidam alij hæreticè blasphemarunt) sed est vtilis & vsitatissima, ut sit medella animæ. Item à cabulonensi secundo cap. 33. Quidam solum modo Deo confiteri debere dicunt peccata, quidam verò sacerdotibus cõstenda esse peccata pertendent: quod vtrumque non sine magno fructu intra sanctam sit Ecclesiam, ita dicentes: ut & Deo, qui remissor est peccatorum, confiteamur peccata nostra; & secundum institutionem Apostoli confiteamur alterutrum peccata nostra, & oremus pro inuicem, vt saluemur. Hæc ibi.

Hoc nomẽ Infitiatur sumi (quæ large, ubi stricte

Vbi nota ly virtuque n. 5. in f. 1. E. 5. fit, ita dumtaxat: non inquam limitationem illam, ita dumtaxat: cum suis adhærentibus consequentem. Vbi enam notanduõd ly institutionem, non significat, quòd Apostolus Iacobus instituerit proprie loquendo) sacramentum confessionis, cum à Christo Domino institutum fuerit, secundum Concil. Trid. sess. 14. cap. 1. & canon. 1. de sacramento extrem. vnctio. Item damnatas à Concilio Senonensi Dezerra. 8. de sacramento pœnitentiæ. Pœnitentiæ verò tam necessariam est sacramentum, quam impossibile est, baptismum reiterari. Volumarie. n. peccãs hucusque nobis post acceptum nostrum veritate, tam non relinquitur pro peccatis hostia. Cum igitur in multis offendamus omnes, neque vir, qui potest dicere, mundum est cor meum, & purus sum à peccato: necessaria est confessio secundum

2. tabula.

ARTICVLVS II.

Vtrum confessio sit de iure naturali.

AD SECVNDVM sic proceditur. Vr̃ confessio sit de iure naturali. Adam. n. & Cain non tenebãtur, nisi ad præcepta legis naturæ, sed reprehenduntur de hoc, quòd pactum suum nõ sunt a confessi, ergo b cõfessio peccati est de iure naturali.

2 Præterea. Præcepta illa, quæ manent, in veteri lege & noua, sunt de iure naturali: sed confessio fuit in veteri lege, vt dr̃ Isa. 43. Narra tu quod habes, vt iustificeris ergo est de iure naturali.

3 Præterea. Iob nõ erat subiectus nisi legi naturali, sed ipse peccata confitebatur, quod patet per hoc quòd dicitur Iob. 31. Si abscondi vt homo peccatum meũ ergo est de iure naturali.

SED CONTRA. Isid. dicit quòd ius naturale est idem apud omnes, sed confessio non est eodem modo apud omnes, ergo non est de iure naturali.

2 Præt. Confessio fit ei, qui

haber claues, sed claues Ecclesiæ non sunt de iure naturali in stituræ, ergo nec confessio.

RESPONDEO, dicendũ, quòd sacramenta sunt quędam fidei protestationes, vnde oportet ea fidei esse proportionata, fides autem est supra cognitionem rõnis naturalis: vnde, & sacramẽta sunt supra rationis naturalis dictamen, & quia ius naturale est, quod nõ opinio genuit, sed innata quædam vis inseruit, vt Tullius dicit, iõ c sacramenta non sunt de iure naturali, sed de diuino, d quod est supra naturale. quod quandoque ẽt naturale dicitur: secundum quòd cuilibet rei illud est naturale, quod ei à suo creatore impositur, tamen proprie dicuntur naturalia, quæ ex principijs naturę causantur. Supra autem naturam sunt, quæ ipse Deus sibi reseruat, siue naturæ ministerio operanda, siue in operationib. miraculorum, siue in reuelationibus mysteriorum, siue in institutionib. sacramentorum, & sic e confessio, quæ necessitatẽ sacramentalem habet, non de iure naturali est, sed de diuino f.

post naufragium tabulã. Hæc ibi secunda autem post naufragium tabula recte dicitur sacramentum Pœnitentiæ, secundum Concil. Triden. sess. 14. canon. 1. de pœnitentia sacramento. Ex quo Concil. Senensi nota diligenter, quòd illa authoritas Apostoli ad Hebræ. 10. Voluntariè enim peccantibus &c. loquitur de Baptismo non reiecto ad reiterandũ: adeò quòd hostia, significat sacramentũ hostiæ semel pro nobis crucc oblatæ nos cõmorui & cõsepelri faciens; & hoc sacramentũ est baptismus. Rursum dãnatas ab eodem Conci. Senensi decr. 10. de confessione. Sed vt uerissimum illud, ita uerissimum, qui abscondit scelera sua, non dirigetur, qui autem confessus fuerit, & reliquerit, ea misericordia cõsequetur. Neque satis fuerit de peccatis contteri, & ea apud se se Deo confiteri nisi sacerdoti quoque fuerit mentali cõfessione detegantur. Ea quippe nec humanã, nec recenti memoriam esse posse quæ non, & manus, fuleitur scripturarum oraculis. Ad hæc. n. etc. Oportet itaque, quem aut quos ille serpens occulte momorderit, ahi tu vlissimũ quodque vulnus medico detegere: omnem indigestum, & virulentum humorem (cui stomacho meum altius infederit) euome reipudoré, in satisfactionis partem, de singulo quoque errato pœnitẽ, dũ occultus peccatorum vinculis se

Concil. Trid. sess. 14. can. 1.

Pudor in par. facit.

teneri dissimulat, horrendæ tandem sub omnium oculis æternæ damnationis laqueo constringatur. Proinde statim ab ipsis Ecclesiæ natiuenis incunabulis fuit ille confitendi ritus, de interioribus nedum de exterioribus tantum, inolenin vt tum ex Iacobo, tum ex Diui Dionisij, Alexandri, Vrbani, & Cypriani, scriptis manifestum euadit. Recte igitur hanc eromologendis legem à Christo instituram, per apostolorum nos vsque deductam, & ab vniuersali Ecclesia inuiolabiter obseruatam, à cunctis Christi fidelibus seruandam esse, & contrariemtes authoritate concilij constantiensis & aliorum complurium damnatos, declaramus. Hæc ibi. Item damn. &c. Vide q. 8. ar. 2. appen. 3. habes. quomodo per rationem eius prædicta, pro quanto confessionem statuunt esse necessariam, & declarat & probes & defendas. Quarto vide: quomodo ex his vitiatur Angelici doctoris articulus præsens consolidetur.

Qñ inter peritiam et de iure

Iacob. 5. Dionys. in epistola ad Demophi.

QVÆST. VI. ART. II.

CONCL. 1m. Sacramenta non sunt de iure naturali: sed de diuino.

PROB. 1. Quia ius naturale est, quod innata quædam uis inseruit (ex Tullio) & sacramenta sunt supra rationis naturalis (dicit ipsius uis innata) dictamen (cum sint protestationes fidei). 2. Quia (ly sed &c.) oportet, quòd sacramenta sint proportionata fidei (cum sint eius protestationes): & fides est de iure diuino (cum sit supra cognitionem naturalem, i. cuiuscunque naturæ creatæ.)

¶ NOTATIO. Aduerte pro semper, quòd textus dicit fidem, & sacramenta esse supra, non contra, ius naturale seu rationem naturalem. Nam sacramenta, cum sint proportionata fidei, perficiunt rationem naturalem sicut & fide

(vt

(vt alibi ex D. Thom. annotauimus) tantum abest, ut contra A
ius, seu rationem naturalem sint. Quamuis qui contra rationẽ naturalem peccãt, ut hæretici de sacramentis in hoc (sicut & in aliis multis) aliter sentiant. Cæterum de talibus hęreticis non audiant fideles. Beatum Apostolum Iudam Tadæum in sua epistola uniuersaliter protestantem. His quinq; ignorans, blasphemãt, quæcunque naturaliter, tanquam muta animalia nouerunt, in his corrumpuntur. Hæc ibi. Procul ergo pellãdi sunt quia & exci & ducis sunt errorũ. Matt. 15.

*Respon. secunda

CONCL. 2a. Confessio necessitatem sacramentalem habẽs, non est de iure naturali, sed diuino.

PROB. 1 Quia talis confessio sacramentalem necessitatem habens (i. est sacramẽtum.

¶ NOT. Ex prima conclusione hæc secunda patet. Ex ideo in textu non probatur: sed innuitur, ex prima illa dependere probationem sui; sicut ante illam secundam conclusionem ibi immediatè ponitur ly, & sic. Quasi dicatur, ly & ideo. Quare autem addiderit limitationem illam, quæ necessitatem sacramentalem habet, & non simpliciter dixerit, Confessio: patet in textu responsionis ad primum, ubi vide & considera.

Conci. in 2. lib. de inuen. non pau. ante libri.

1m de minori. Confessi. 8. Confessione Deo tantum facta: non, confessione facta. §. Tunc &c. vt patet ex secunda conclusione. Exhurta autem plena diffinitionem utrimque confessionis dicit ergo confessio facta solum Deo est illa, qua quis formaliter recognoscit peccatum proprium, idest ut peccatum. hoc est dolendo de ipso peccato. Item Ergo confessio sacramentalis est illa; qua, ultra recognitionem prædictam, commissum proprium peccatum in specie, suasque necessitates circunstantias manifestatur à peccatore hominitantum, sed in specialissima specie, peccatique circunstantijs necessarijs, sumitur ex responsione bene intellecta in textu ad secundum.

Diffinitio confessionis duplicis.

¶ Corollarium. Patet igitur, quàm rectissimè Tadæus Apostolus dixerit de ijs, quæ norunt, in his corrumpuntur. Notũ enim quid significet hoc nomen, Confessio, & in hoc tamen corrumpuntur dum huius nominis partionem refugiunt, uel quasi refugientes dicunt, quòd Deo solum confitendũ est, de alia confessione non curantes, ac si uno modo tantum confessio diceretur. Ad quam eorum corruptionem obiicitur mox altera, quòd iustus aliero non fecernunt. Nam cum de iure naturali confessio Deo sola facta, & de iure diuino confessio sacramentalis, exilla, dum confessionem unam ab altera nõ distinguunt, tutas illa confundunt. Quod ũ dicam. Non confundimus, sed confessionem sacramentalem per hoc dari negamus, dum in his, quæ norunt, magis corrumpuntur. Delorquens enim Euangelium de confessionis iudiciali datione, perspicuis uerbis, ait: mutauit loquens: ut in appendice sequenti patet. Quo eorum facto (magnè cum ipsis, etiam in scripturis cæteris, familiare sit. 12. par. q. 1. artic. 1. Appen. 2 quid corrumpus?

Quomodo corrumpitur homines ecclesiæ in loquendo de confessione.

D

Item de conclusione.

Confessio. Resp. in casu allegato supra intenta. §. Tunc &c. in apertissimè patet. Vide literæ secundum responsum ly: uel dicendum, quòd confiteri peccatum in casu &c. Ex literæ dic, quòd facere uerũ in iudicio, quia recte à iudice interrogatur, est de iure naturali. Et consequenter, quòd meãri in iudicio, qui secundum ius diuinum interrogatus fit, est contra ius naturale. Peccatum igitur, etiam quòd nõ fit in iudicio, erit cõtra ius naturale &c. Ex literæ patet, seu fidem dat, cum dicit, nihil

Peccatum est contra ius naturale.

E

2m de maiori. Manẽt. Resp. Eodẽ modo nõ, diuerso modo. §. Tunc, &c. Nam confessiones in lege naturæ, tum ueteri mosaica, diuerso modo à nostra sacramentali confessione fiebant: ut patet in textu.

¶ Corollarium. Ergo definitio prima de confessione, quæ supra in & ex litera ad primũ data fuit, est definitio cõfessionis in lege naturæ exallentiis dea & ibi dicta est esse de iure naturali. Vide hic textum. Ergo, ex definitione confessionis legalis data hic dicas, & afferentes, peccata illi in genere cõtenda nunc esse facienda in confessione, quasi quòd confessiones nouæ, nec non antiquæ legis coincidant. Illi ergo ultra quòd ignorantiam sua in hoc patẽ-

Triplex cõfessio.

dice interrogatur, tunc enim non debet peccator mentiri, de quo Adam, & Cain uituperantur: sed confessio, quæ fit homini sponte ad remissionem peccatorum cõsequendam à Deo, non est de iure naturali.

AD SECVNDVM dicendum, quòd præcepta legis naturæ manent eode modo in lege Moysi, & in noua lege, sed confessio,

sponentibus, necesse est, quòd & sacramenta legi correspondeant. Cùm itaque uenerit Christus, ut per legem suã fideles nõ solum unam habeant (ut olim in lege, qui ex opere solum operãtis. i. ex deuotione fidelis sacramenta susceperit, dabitur à Deo gratia) sed ẽt ut abundantius habeant (qui & nunc ex opere operato per ipsa nouæ legis sacramenta gratiæ confertur. Conc. Trid. sess. 7. can. 8. de sacramentis) oportet, quòd ad receptionẽ sacramenti alicuius plus ex parte recipientis nunc requiratur, quàm prius. Nõ sufficit ergo nunc ad assequendam remissionẽ peccatorum per sacramentum Pœnitentiæ, confiteri peccatum in genere, uel sed de necessitate requiritur, quòd exprimatur in specie. Adulterum igitur cõtenti nõ sufficit dicere sacerdoti, ego peccaui in luxuria, neque sacrilego dicere, furatus sum: sed oportet illam addere, & ego solutus cum tali coniugata, uel ego coniugatus cum tali soluta aut cõiugata, & ità addere, in loco sacro. Cõfirmat hæc litera responsi, de speciali peccato necessariò ore remissione peccatorum cõtinendo, loquens ex Concil. Trid. sess. 14. cap. 5. Dñi Cõe. Trid. nostet Iesus Christus e terris ascensurus ad cælos sacerdotes sui de cõfessi ipsius Vicarios reliquit, tanquam præsides & iud. eos ad quos oia integra. i. mortalia crimina deferantur, in quæ Christi fideles cadederint in specie, quo, pro potestate clauis, remissionis, aut retentionis peccatorũ & circunsententiam pronuncient. Conflat, sacerdotes iudicium hoc, nec illatis (ut cognita causa, exercere non potuisse, neque equitatem quidem illos in pœnis imponendis seruare potuisse, ita genere diuna- omnium, xari, & non potius in specie, ac singillatim sua, ipsi peccata declaraffent. Hæc ibi. Et supra in prin. antè cap. 1. dixerat. In qua pla nion definitione, demonstrauit & consultis (Spiritus sancti præ ta sess. 14. sidio) uniuersis erroribus, catholica ueritas perspicua, & illustris decretis, fierem quam nũc sancta hæc synodus Christianis omnibus perpetuò seruandam proponit. Hæc ibi. Ecce, oportere confiteri peccata in specie est ueritas catholica, ab omnibus Christianis intelligedis conci-

¶ NOT. 1a. Ly speciale peccatum. Restissimè dicis, ad nouæ legis confessionẽ necessario exigitur expressio delictorum in specie, quibus lex & sacramenta debent sibi inuicem correspõdere; iuxta illud Heb. 7. ut ad lato sacerdotio, necesse est, & legis trãslatio fiat. Per sacerdotium enim sacramẽta ministrantur: & cõsequenter lege, atque sacerdotio sua correspondentibus, necesse est, & sacramenta legi correspondeant. Cùm itaque uenerit Christus, ut per legem suã fideles nõ solum unam habeant (ut olim in lege, qui ex opere solum operãtis. i. ex deuotione fidelis sacramenta susceperit, dabitur à Deo gratia) sed ẽt ut abundantius habeant (qui & nunc ex opere operato per ipsa nouæ legis sacramenta gratiæ confertur. Conc. Trid. sess. 7. can. 8. de sacramentis) oportet, quòd ad receptionẽ sacramenti alicuius plus ex parte recipientis nunc requiratur, quàm prius. Nõ sufficit ergo nunc ad assequendam remissionẽ peccatorum per sacramentum Pœnitentiæ, confiteri peccatum in genere, uel sed de necessitate requiritur, quòd exprimatur in specie. Adulterum igitur cõtenti nõ sufficit dicere sacerdoti, ego peccaui in luxuria, neque sacrilego dicere, furatus sum: sed oportet illam addere, & ego solutus cum tali coniugata, uel ego coniugatus cum tali soluta aut cõiugata, & ità addere, in loco sacro. Cõfirmat hæc litera responsi, de speciali peccato necessariò ore remissione peccatorum cõtinendo, loquens ex Concil. Trid. sess. 14. cap. 5. Dñi Cõe. Trid. nostet Iesus Christus e terris ascensurus ad cælos sacerdotes sui de cõfessi ipsius Vicarios reliquit, tanquam præsides & iud. eos ad quos oia integra. i. mortalia crimina deferantur, in quæ Christi fideles cadederint in specie, quo, pro potestate clauis, remissionis, aut retentionis peccatorũ & circunsententiam pronuncient. Conflat, sacerdotes iudicium hoc, nec illatis (ut cognita causa, exercere non potuisse, neque equitatem quidem illos in pœnis imponendis seruare potuisse, ita genere diuna- omnium, xari, & non potius in specie, ac singillatim sua, ipsi peccata declaraffent. Hæc ibi. Et supra in prin. antè cap. 1. dixerat. In qua pla nion definitione, demonstrauit & consultis (Spiritus sancti præ ta sess. 14. sidio) uniuersis erroribus, catholica ueritas perspicua, & illustris decretis, fierem quam nũc sancta hæc synodus Christianis omnibus perpetuò seruandam proponit. Hæc ibi. Ecce, oportere confiteri peccata in specie est ueritas catholica, ab omnibus Christianis intelligedis conci-

Quare cõfiteri peccatũ speciale nũc oporteat.

Quare

Vbi.

Quando.

Ratio

FACULTAD DE TEOLOGIA Univ. de Deusto BILBAO

Universidad de Deusto
Biblioteca

Per quos.

Cur.

Rationes, quia in secundo multiplicatur numerus actionum, in primo non. Ly per quos, dicitur ad uidendum si traxit alios ad peccandum (quod est proprium diaboli) uel quos mediatores socios, aut lenones potuit, aut ponere quæsiuit, ad malum faciendum (est enim omnium peccatorum illorum particeps:) uel cum quibus peccauit, pro quibus, & contra quos. Ly Cur, dicitur ad uidendum, utrum ex fragilitate, ignorantia, malitia, utrum ista, uel illa intentione: quia peccata grauitatem multã trahunt à fine, cùm (secundum etiã physiosophum) furans ut mechetur, potius dicendus est mœchus, quàm fur. Vnum tamé solum peccatum est, si fiat uno solum actu tum interiori tum exteriori, habens plures deformitates, quæ de necessitate confitendæ sunt. Ly Quomodo, dicitur ad uidendum: utrum peccatum sit modo solitario (idest per se, ut in luxuria, quę dicitur Mollities:) utrum modo naturali, uel innaturali; utrum agendo uel patiẽdo: quia semper in eodem genere grauius est peccare agendo, quàm patiendo. Ly Quando dicit ad uidendum: utrum tempore multo, uel paruo sit peccatũ, & in peccato perduratum: utrum in tempore sacro: puta diebus festiuis, particulari deuotioni dicatis; puta diebus iciuniorum, quadragesimæ, septimanæ sanctæ: quia grauius est peccare in tali buiusfesti ac tempore (plus tamen, & minus, iuxta maiores festiuitates, & tempora Deo dicatiora:) quàm alio.

Quomodo.

Quando.

¶ 3us. NOT. De circunstantiis uero prædictis illæ sunt de necessitate confitendæ, quæ mutant speciem, aggrauando scilicet in infinitum: i. mortalem deformitatem continuendo: & de his loquitur solum textus, ut colligitur ex ultimo responsionis uerbo lo ly oportet, confirmat hanc literam de circunstantiis, innocentius III. Papa in concilio Lateranensi magno cap. 21. Et recitatur in decretalium lib. de pœnit. & remiss. c. omnis. sit autem sacerdos discretus, & cautus, ut &c. diligenter inquirens, & peccatoris circunstantias, & peccati: per quas prudenter intelligat, quale illi consilium debeat exhibere, & cuiusmodi remedium adhibere. Hæc ibi. Confirmantur prædicta in textu responsi, Et circa textum à concilio Trident. sess. 14. cap. 5. Colligitur præterea, etiam eas circunstantias in confessione explicãdas, quæ speciem peccati mutant: q̃ sine illis, peccata ipsa, neque à pœnitentibus integrè exponantur, nec iudicibus innotescant, & fieri nequeat, ut de grauitate criminum rectè censere possint, & pœnam, quã oportet, pro illis, pœnitentibus imponere. Vnde alienum à ratione est, docere: circunstantias has ab hominibus otiosis excogitatas fuisse: aut unam tantum circunstantiam confitendam esse, nempe peccasse in fratrem. Hæc ibi. Et canon. 7. si quis dixerit: in sacramento Pœnitentiæ, ad remissionem peccatorum, necessariũ non esse iure diuino confiteri &c. circunstantias, quæ peccati speciem mutant, &c. Anathema sit. Hæc ibi.

Conc. Trid. de circũstãtiis.

quamuis aliqualiter esset in lege Moysi, non tamen eodẽ modo, sicut in lege noua, nec sicut in lege naturæ: in lege autẽ naturæ sufficiebat recognitio peccati interior apud Deum, sed in lege Moysi oportebat aliquo signo exteriori peccatum protestari: sicut per oblationem hostiæ pro peccato, ex quo, & homini innotescere poterat eum peccasse, non autem oportebat ut speciale peccatum a se commissum manifestaret, ut peccati circunstantias, sicut in noua lege oportet.

G

3^m de minori. Confitebatur. q̃. Confessione illa, quę est de iure naturali: non, confessione sacramentali. §. Vt colligitur ex authoritate inducta retro glossata. §. Tunc nihil &c. vt patet. Confessio de iure naturali est duplex, ut patet in responso ad secundum. Ideo unde tu etiam in eum Eluc. ne replicetur: & bene applica.

APPENDIX.

1 Vtil. pro S. Ecclesia, &c.

EX articulo habes primo, quomodo per rationẽ primæ conclusionis interimas hæreum Catharorum (ut refert Cardinalis de Torreeremata, De ecclesia li. 4. c. 14.) blasphemẽ enumẽtium sacra Christi, & ecclesię, non esse uera, sed falsa, & deceptoria. Nõ enim possibile est, etiam secundum solam tationem humanã, q̃ illa, quæ sunt de iure diuino, sint falsa aut deceptoria. Ratione ergo qua probat articulus, facia esse de iure diuino, expugnatur narrata hæresis. Item hæreſim Petri Oxomẽsis (ut refert summa conciliorum in uita S. xti 4.) dicentis, q̃ cõfessio de peccatis in specie fuit ex aliqua statuto uniuersalis ecclesiæ, non de iure diuino. Item hær. fratricorum (Practi sectari) blaterantium, q̃ confiteri peccata & enumerare, est papistica carnificina, & impietas. Loquitur hæresis hæc de circunstantiis, cum dicit ly enumerare, qm numerus peccatorum est circunstantia, per ly quotiens, significata, ut supra dictum est not 2^m. post respon. ad 2um. Item hær. Lutheri (Alphon. cas. confessio.) somniantis:

Manich. damn. à conciliis, Papa sentiũt.

confessionem non posse dici sacramentum. Ité hær. Manichæorum (Direct. inquis. 2. par. q. 13.) obstrepentium, q̃ confessio facta sacerdotibus Romanæ ecclesiæ nihil valet ad salutẽ, nec Papa, nec aliquem alium de Romana ecclesia habere potestatem absoluendi aliquem à peccatis. Secundò habes, quomodo per rationem has meritò damnari ostendas à Concilio Tridentino, sessio. decimaquarta, cap. primo. Dominus sacramentũ pœnitentiæ tunc præcipuè instituit; cum à mortuis excitatur insuſtantia discipulos dicẽs: Accipite spiritum sanctũ, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis; & quorũ retinueritis, retẽta sunt. Quo tam insigni facto, & uerbis tam perspicuis, potestatem remittendi, & retinendi peccata, ad reconciliandos fideles post baptismum lapsos, Apostolis & eorum legitimis successoribus fuisse communicatam; uniuersorum Patrum consensus semper intellexit. Et Nouatianos, reminendi potestatem olim pertinaciter negantes, magna ratione Ecclesia catholica, tanquam hæreticos, explosit, atque condemnauit. Quare uerissimum hunc uerborum illorum Domini sensum sancta hæc synodus probans, & recipiens, damnat eorum commentitias interpretationes: qui uerba illa ad potestatem prædicandi uerbum Dei, & Christi euangelium annunciandi, contra huiusmodi sacramenti institutionem, falsò detorquent. Hæc ibi: Et capit. 5. Ex institutione sacramenti pœnitentiæ tam explicata, uniuersa ecclesia semper intellexit, institutam etiam esse à Domino integram peccatorum confessionem, & omnibus post baptismum lapsis iure diuino necessariam existere. Hæc ibi: Et canon. 3. si quis dixerit uerba illa Domini Saluatoris, Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt, non esse intelligenda de potestate remittendi, & retinendi peccata in sacramento pœnitentiæ; sicut Ecclesia catholica ab initio semper intellexit: detorserit autem contra institutionem huius sacramenti, ad authoritatem prædicandi Euangelium: Anathema sit. Hæc ibi. Item ab eodem damnatas, inquantum contra specialia peccata confitenda negant, & circunstantias: ut supra in not. prima & tertia, post responsio. ad secundum. Item à concilio Lateranense, ut ibi not. tertia. Item à concilio Trident. sessio. decimaquarta, cap. quinto. Neque per Lateranense concilium Ecclesia statuit, ut Christi fideles confiterentur; quod iure diuino necessarium, & institutum esse intellexerat: sed, ut præceptum confessionis saltem semel in anno ab omnibus & singulis, cùm ad annos discretionis peruenissent, implerentur. Hæc ibi. Vide autem Concil. Lateranen. (vtinã nota tertia supra) quòd diligenter inquirantur etiam circunstantiæ: ut detur salubre peccatoribus consilium, & remedium. Tridentinum uero (ut supra not. prima post responsio. ad secundum.) affirmat, quòd sacerdos equitatem in pœnis iniungendis pœnitentis (quod utique est salubre remedium, ut ibi cap. 8. ad longum declaratur) seruare non possit: si specialia peccata, & non tantum in genere sibi à pœnitente non declarentur. Cùm ergo Lateranense remedium q̃uam non iniquum remedium uelit à sacerdote adhiberi ei, qui confiteatur: liquido sequitur, quòd peccata in specie confitenda intellexit à Domino fuisse institutum; & quòd percipiat talem confessionem saltem semel in anno à Christi fidelibus actualiter obseruandam: Et per hoc omnes contrarias hæreſas damnat. Ergo per hoc, quòd intelligit confessionem talem institutam fuisse à Domino, damnat etiam Lutherum, negantem confessionem esse sacramentum.

Item à Papa Sixto Quarto in extrauaganti, approbante sententiam Alphonsi episcopi Toletani contra Petrum Oxomensem, intelligitur ad literam damnatus omnis error Petri eiusdem. Vide hanc damnationem supra quæstione prima, articulo primo: Appen.

Item à concilio Tridentino, sessio. septima, canon. 3. de baptismo, si quis dixerit: In Romana Ecclesia, quæ omnium ecclesiarum mater est, & magistra, non esse ueram de sacramento Baptismi doctrinam: Anathema sit. Hæc ibi. Intelligitur, idem de confessione tenuit à Christianis debere. Ergo per hoc damnati dicas hæresim Manichæorum supradictã, contra

De S. Petro martyre.

contra quos præsertim a sede Apostolica fuit delegatus Inquisitor R. P. Petrus de Verona ordinis Prædicatorum, qui postea ab ipsis Manichæis hæreticis est gladijs interfectus: eodemque anno per S. E. R. est canonizatus inter candidatos martyres relatus, ac sanctus Petrus martyr. appellatus, miraculis plurimis gloriosq̃ coruscans. Item Manichæorũ sũ prædicta, specialiter uero damnatur illa hæresis (directori ibi) a Decreto. 24. q. 3. ca. Quidam ubi in fine de omnibus enumeratis, inter quos etiã Manichæi, dicit sic. Hæc sunt hæresea aduersus catholicã fidẽ exortę, & ab Apostolis & a sanctis patrib. uel concilijs prędamnatæ; quæ dum in se multis erroribꝫ. diuisæ inuicem sibi dissentiunt, communi tamẽ nomine aduersus Ecclesiæ Dei conspirant, Sed & quicũque aliter scripturã sanctam intelligit, q̃ sensus spiritus sancti flagitat, a quo conscripta est, licet de Ecclesia non recesserit, tamen hæreticus appellari potest. Ité a concil. Trid. sess. 7. canon. 1. de sacramẽtis, si quis dixerit: sacramenta nouæ legis non fuisse omnia a Iesu Christo Domino nostro instituta &c. uisi licet baptismum & confirmationẽ Eucharistiã pœnitentiam, extremã unctionẽ, & ordinem Matrimonium; aut etiam aliquod horum septem non esse uere & proprie sacramentum. Anathema sit. Hæc ibi. & canon. 4. simili dixerit: sacramenta nouæ legis non esse ad salutem necessaria; sed superflua, & licere omnia sine gulis necessaria non sint. Anathema sit. Hæc ibi. Vide adpetas. 1. & sequentia 3 quoniam ille multum ad errorum uarietatum condemnationem se mutuo iuuant. Prædictas canones hæresium illarum damnationes scias singillatim contra earum quamlibet applicare: quoniam ideo plurimæ damnationes gloriosarum (ut aiunt) adductæ sunt, ut possis lector quisque per se ipsum singulas singulis (ut decet) diligenter applicare. Non enim adducere omnes contra quamlibet institutum fuit: sed, ut ex omnibus singulæ contra singulas eligerent, studentibus parare mentem. Quod actũ nunc in proposito illo dictum est, ubique intelligendum atque seruandum intelligas, quandocunque contra multos errores præmissos arma multa, pro uarietate hostium retundenda, eranonimus munitionibus assumimus: quam quòd nunquam alibi hoc monitum replicaretur. Item a concil. Triden. illam sectariorum speciatim damnatam fuisse sess. 14. cap. 3. Colligitur etiam eas circunstantias in confessione explicandas &c. (ut supra not. 3^a. post resp. ad 2um.) sed & imprimis est Confessionem, quæ hac ratione fieri præcipitur, impelli. Idem dicete aut carnificinam, illam confessionarum appellare. Constat enim nihil aliud in Ecclesia a pœnitentibus exigi, quàm, ut postquàm quisque diligentius se excusserit, & conscientiæ suæ sinus omnes, & latebras exploruerit, ea peccata confiteatur; quibus se Dominum & Deum suum mortaliter offendisse meminerint. Reliqua autem peccata, quæ diligenter cogitanti non occurrunt, in uniuersum eadem confessione inclusa esse intelliguntur, q̃ quibus dicebat cum propheta dicemus, Ab occultis meis munda me domine. Ipsa uero humani modi confessionis difficultas, ac peccata detegendi ut ita uidita, grauis quidem uideri posset nisi tot, tantisque commodis, & consolationibus leuaretur, quæ omnibus, digne ad hoc sacramentum accedentibus, per absolutionem exhiberi & conferri solent. Hæc ibi. Vbi nota, contra hæreticum supra, quod concil. expressim &, confessionẽ præmissam,

Notatio omnium ea lis ad horũ, atque similium studiosos.

Ad ẽd tenetur cõfiteri, an uel confiteatur, & dum confitetur.

Vtrum omnes ad confessionem teneantur.

AD TERTIVM sic proceditur. Videtur quòd non omnes ad confessionem teneantur, qa sicut dicit Hiero. * Pœnitentia est secunda tabula post naufragium, sed aliqui post baptismũ naufragium nõ sunt passi: ergo nec eis competit pœnitentia, & sic nec confessio quæ est pœnitentiæ pars.

¶ 2 Præterea, Confessio faciendа est iudici in quolibet foro, sed aliqui sunt qui non habent hominem iudicem supra se, ergo nec tenentur ad confessionem.

¶ 3 Præterea. Aliquis est qui non habet peccata nisi uenialia, sed de illis non tenetur homo confiteri: ergo non quilibet tenetur ad confessionem.

SED CONTRA est, quia confessio contra satisfactionem, & contritionem diuiditur: sed omnes tenentur ad contritionem, & satisfactionem, ergo, & omnes tenentur ad confessionem.

Præterea. Hoc patet per Decre. de pœn. & re. * ubr dicitur. Quòd omnes utriusque sexus cum ad annos discretionis pernenerint, teneantur peccata confiteri.

RESPONDEO, Dicendum, q̃ ad confessionem dupliciter obligamur. Vno modo ex iure diuino, hoc ipso, quod est medicina, & ^m secundum hoc non omnes tenentur ad confessionem; sed illi tantum, qui peccatum mortale incurrunt post baptismum. ^n Alio modo, ex præcepto iuris positiui, & ^p sic tenẽtur ex institutione ecclesiæ q̃dta in concilio generali sub Innoc. * tum ut quilibet peccatorẽ se cognosceret, quia omnes peccauerunt, & egent gratia Dei, tum ut cum maiori reuerẽtia ad Eucharistiam accedatur, tum ut ecclesiarum rectoribus sui subditi innotescãt, ne lupus intra gregem lateat.

A

B

C

D

E

F

*Super illud Esa. peccatũ suũ quasi &c. 10. 3. Et ad Demetriad. de seruf. sodomæ ung circa me. 10. 1. Et magis. 4. sent. d. 14. 1 prin.

* Exgl. ord. & in tecta.

Nota si semper.

Nota. ret.

Nota, si semper.

Nota si ab initio semper.

uerbum ex his colligitur, oportere a pœnitentibus omnia peccata mortalia, quorum post diligentiam sui discussionem in conscientia habent, in confessione recenseri. Hæc ibi.

¶ CONCL. 2ª. Omnes tenentur ex institutione ecclesiæ q̃dta in concilio generali sub Innocentio 3. ad confessionem

¶ *Cardinalium*. Ergo de his etiam, qui non peccarunt mortaliter, intelligit secunda conclusio hæc. Aliquin mihil dicere videretur, ultra primam conclusionem: cum tamen in prima de iure diuino, & in 3ª de iure positiuo loquatur. Intellige tamen illos teneri ad confessionem taliter non quia ad continendum uenialia sint obligati, sed quia ad faciendum aliquid ab ecclesia pro confessionem tali casu reputatum, ex concilij præmissi institutione, obligantur. Pro quo uide responsionem duplicem ad tertium: & sic utranque concorda; quod scilicet representare se sacerdoti, eo modo, quo ibi in fine dicitur, reputatur p̃ confessione etiam uenialium. Ad confitendum ergo speciatim uenialia non tenetur homo, etiam ex institutione Ecclesiæ (sic intelligit. D. Thomas ibi in secunda) ad confitendum autem uenial a, confessione sibi in tali casu reputata, tenetur ex institutione Ecclesiæ (sic intelligitia prima.) Ex præcedentibus conclusionibus ergo sic declarata dicatur, socrates uenialia tantũ habens teneatur nẽ ad confessionem sacramentalem speciatim, i. illa sacerdoti explicando, faciendam: Non quantum est de iure diuino; nec quãtum est de iure positiuo. Socrates idem eodem modo existens teneatur nẽ ad confessionem sacramentalem uisi est ad aliquid pro confessione ei in tali casu reputatum? Non, quantum est de iure diuino, sic, quantum est de iure positiuo. Licet enim later. concilium non statuerit, quod socrates ipse talia an, & liter existens confiteretur primo illo modo, statuit tamẽ, quod quãtenus teneatur illo secundo modo: Per hoc siquidem, quod fideles semel in anno confiteri statuit, statuisse etiam cõsentiendo, quòd homo habens tantum uenialia faceret sibi se peccati esse, & consequenter solum uenialia habere. Quæ representatio cum (ut dictum est) requiratur in tali casu pro confessione ad confessionem uenialium, in hoc sensu, non autem in primo illo.

Conc. general. later. ca. 21. ista de pœ. & remis. ca. omnis utriusq;

Habes fundamentum ad confessionem uenialium.

CONC. 1ª. Non omnes tenentur ex iure diuino ad confessionem nisi illi tantum, qui peccatum mortale incurrunt post baptismum. ¶ PROB. Quia confessio iure diuino instituta, ut medicina: & (sup. tu) medicina hæc nõ regens, omnes, sed tantum illi qui post baptismum mortaliter peccant. ¶ NOTA. Conclusio simul cum sui probatione confirmatur per concilium Trid. sess. 14. cap. 1. sic. Vniuersa Ecclesia semper intellexit, institutam esse a Domino integram peccatorum confessionem, & omnib. post baptismum lapsis iure diuino necessariam existere. Hæc ibi. Vbi per contestũ aperit; se intelligere tantum de lapsis mortaliter: quoniã post aliqua subdit hæc ad literam ex Concil. Trid. sess. 14. cap. 5. sic. Vniuersa Ecclesia semper intellexit, institutam esse a Domino integram peccatorum confessionem, & omnibus

Universidad de Deusto
Biblioteca

illo tempore, tenentur omnes ex institutione Ecclesiæ. Sic intelligitur secunda textus conclusio.

¶PROB. Quia omnes teneri ad statuta ecclesiæ, secundum quòd statuta sunt patet (& hoc tanquam probato, præsupponitur in textu.

¶NOT. De tali institutione ecclesiæ affert. D. Thomas tres rationes. 1ª est, ut quilibet &c. 2ª ut oĩ maiori &c. 3ª, ut Ecclesiarum rectoribus, &c. Quæ uide per te.

1m ex Hiero.

Post naufragium æ. vel actualiter, vel dispositiuè, incursum. S. Tunc nihil contra. Nã licet aliqui post baptismum naufragium actualiter, qd sit per peccatũ mortale, non sint parati (vt arguitur): omnes tamen naufragium dispositiuè, quod sit p peccatũ uenale, parati sunt.

¶NOT. 1ª. Quando hic cõcluditur, quòd locus confessionis ve actualiter solum lapsis relinquitur: hoc sem per etiam, si alibi hoc dictum inuenires, intelligæ secundum declarationem factam in corollario immediate post secundam conclusionem. Vel intelligæ, quòd de obligatione laudabilit, idest ad melius esse, non de obligatione ad salutem necessaria, loquitur D. Thomas. Et hunc sensum quasi innuit litera, per ly quam, quando dicit contra quæ (venialia) ẽt pœnitentia ordinatur. Aĩ dixisset. Pœnitentia principaliter ordinatur contra mortalia: & contra venialia non principaliter, sed etiam idest secundario hoc est, contra illa necessario, & contra illa ad bene esse. In tali sensu potes quoque (si maius) interpretari conclusiones præmissas: ita ut primam loqui de necessitate absoluta diras, secundam uerò de necessitate ad bene esse. Necessarium siquidem sic distinxit philosophus in metaphy. quinto, & sic distincta usus est. S. doctor pri. par. q. 1. ar. 1. dixerit posuerit inibi duas conclusiones de necessario loquentes absque expressa distinctione necessarij, ita in præsenti articulo ponit duas conclusiones de obligatione loquentes. Vnde licet non faciat expressè distinctionem de obligatione in necessariam absolutè, & necessariam ad bene esse: tamen hanc distinctionem subintelligit. Sicut enim ibi in prin. par. distinctionem necessarij intelligebamus ex natura illarum conclusionum cõsiderata, & ex illarum probationibus: diuersa sonantibus: sic in præsenti distinctionem obligationis intelligimus ex consilij lateranensis in secunda conclusione adducti consideratione (Hãc considerationem habes supra in corollario), & ex, ly eũ, nunc in eo primum dicto.

¶NOT. 2ª. Quando dicimus hic, quòd homo in hac mortali uita non potest euadere venialia, intelligitur de lege communi. Nam ex priuilegio speciali, B. Virginem euasisse venialia sp. S. Thomas docuit 3. q. 27. ar. 4. & concilium Tridentinum sess. 6. canon. 23. confirmauit. Quòd pœnitentia aptè dicatur secunda tabula post naufragium, habes ab eo. sess. ea. cap. 14 & sess. 14. can. 1.

2m de minori.

Hominem æ. consideratum, ut prælatus est: non autem, cõsideratum ut peccator est. Stando tamen, quòd confessarius consideretur, vt minister Christi tantum. Tunc &c. Confessatio enim sic cõsiderato facta confessio a quocunque fiat: facta est indicio. Ideo namque confessarius, ut Socrates vel vt peccator, non sit superior, quàm Papa vt Papa: tamen cõfessarius ut Christi minister est superior, quàm Papa vt peccator. Quàm primum autẽ quis accedit ad confessarium, præsentat se esse peccatorem, & consequenter consideratur vt peccator: quam primum verò accedit quis ad audiendum actu confessiones, eo ipso facto protestatur se esse ministrum Christi. Quocunque ergo confessarius, quantumcunque secundum personam propriam, vel secũdum mores proprios omnium esset infimorum, magis infimus, si formaliter consideretur, est quibuscunque confitentibus quantũcunque aliàs dignis, uel graduatis, si formaliter & ipsi considerẽtur, maior: & consequenter iure, nisi aliud impediat, istorum ille posset esse iudex.

¶NOT. D. Thomas expressè & in argumento & in responsione fatetur: confessarium esse iudicẽ constitutiuũ: & consequẽter confitentem esse reum, atque confessionem esse actũ iudicialem. Hoc verò si cõiungeris alijs eius dictis, quòd uidelicet confessarius est minister: videbis, & quòd confessio non dicit purum ministerium, licet dicat ministerium; & quòd esse dispensatorem beneficij alterius principalis (id quod est, esse in hoc actu vicarium Christi) non facit, quòd cõfessio nõ sit actus iudicialis. Sicut ergo confessarius re uera est iudex, & tamen ministerialiter ita confessio ei facta est actus re uera iudicialis, sed per ministrum exercitus. Doctrinam hanc S. Th. confirmasit concilium Trid. sess. 14. cap. 6. Quamuis absolutio sacerdotis alieni beneficij sit dispensatio, tamen non est solum nudum ministerium vel annunciandi Euangelium, vel declarandi remissa esse peccata sed ad instar actus iudicialis, quo ab ipso, uelut a iudice, sententia expectatur. Hæc ibi. & cap. 5. Christus sacerdotes sui ipsius vicarios reliquit, tanquàm præsides & iudices, ad quos omnia mortalia crimina deferantur. Hæc ibi. & cap. 1. Christus Dominus hos, si se postea crimine aliquo contaminauerint, ante hoc tribunal, tanquàm reos, sibi voluit vt per sacerdotis sententiam non semel, sed quoties ab admissis peccatis ad ipsum pœnitentes confugerint, possint liberari. Hæc ibi.

3m de minori.

Non tenetur. R. ex ui sacramentinõ ex institutione Ecclesiæ. §. Tunc &c. Non tamẽ inferas ex responso, quòd Ecclesia instituerit, venialia esse de necessitate simpliciter cõfitenda, cùm hoc & falsum sit & contra intentum Diui Thomæ: videratur enim constitutionem illam de omnibus sequentem, & consequenter non de venialibus: ut ipsamet subiungit) sed in hoc responso rectè intelligendo regulabis se iuxta prædicta, & in corollario post secundam conclusionem, & in notatione prima post ad primum. Vide ibi vnum sensum. S. doctoris cadentem super distinctionem confessionis, & alium cadentem super distinctionem de ly tenetur, idest obligationis, illam in corollario, illum in notatione: & utrumus amplectens, uel vtrunque, & hanc & consequentem responsionem absque errore intelliges.

Item de conclusione.

Ad confessionem æ. speciãm faciendam: non, pro confessione in tali casu reputatam. §. Tunc &c. ut patet in litera, & in suprædictis locis allegatis. Vide ibi: secundum autẽ responsum in litera ly vel potest dici secundum quoddam &c.

¶NOT. Hos quosdam non reprobat. S. Doctor, immo approbat, ut ex tenore literæ apparet. Ex quo etiam patet quòd primum responsum dedit, tanquàm tutiorem viam consulẽs, iuxta morem suum laudabilem (hoc uidimus & in ar. 1. ad secundum), non tanquàm in rigore constitutionis, præcise stans: & cõsequenter, quòd accepit ly tenetur large, idest pro ad melius esse. Tutior sinè ira illa est, quia clarius obseruatur institutio Concilij Lateranensis, etiam quòd de mortalibus peccatis tantum loquatur. Nam vltra quòd socrates de venialibus solũ confessus a nullo prorsus quantumcunque scrupulosissimo posset argui de omissione confessionis annualis: & consequenter ultra quòd cessat scandalum, quod apud uidentes, socratem non fuisse confessum posset oriri (cui scandalo impediendo D. Thomas per primum responsum occurrere studuit), ultra hæc duo, inquam, adstringitur: quòd tunc de mortalibus eius, si qua post

post diligentem discussionem sibi occulta habebat, confessus A coniunctim intelligitur & absolutus, ut sup. q. 1. ar. 2. ad secundum, & in concil. Trid. sess. 14. cap. 5. uide supra ar. 2. appen. Potest enim, & quidem sæpius, accidere, q̃ qui credit, se uenialia solùm habere habeat etiam mortalia sibi occultanda: q̃; semper benefactum, & sæpe necessum, q̃ tantum uenialia, iuxta suam æstimationem, habens confiteatur, maximè cum tanto tempore, puta per vel circa spacium anni uel dimidij, absque sacramẽtali cõfessione manserit. Dato autem; quòd secũdum rei ueritatẽ nõ nisi uenialia quis habeat tempore, quo de præcepto Ecclesiæ illo tenentur Christi fideles confiteri, tenetur & iste confiteri; non quidem ratione uenialium, sed rationes scandali pusillorũ vitandi; qui possent probabiliter de isto scandalizari, & tanto magis quanto plus sanctior habebatur, si istum tempore cõmuni debitæ confessionis Christianorũ uiderent non confiteri.

¶Corollarium. Prima igitur, D. Thomæ ad tertium in textu responsio data 3ª ex triplicem bonum habere intellectum). Vnã in corollario post 2ã cl. 2. alium in notatione prima post resp. ad 1m terna in not. post resp. ad 3m nũc finaliter, expectatum.

Thom. 4. d. 21. q. 2. ar. 3.

In fine Regi Soc. 10. ad inter. 10. Augus. Angelopicus.

Vtil. pro S. Eccle. &c.

APPENDIX.

EX articulo habes primo quomodo per rationem rejicias destandum consilium, in Papæ & concilij desuetum, Brenti (grat. Actian) dicentis non confitẽdo esse sacramentaliter semper quadragesimæ uel Paschatis, quo præcepit Papa, sed si non præsumpserit, uellem confiteri (ait ipse Brentius) quãdo, & quomodo uoluntas libera me tangeret. Cõtra. hunc tam cernicosum habes rectas rationes post secũdam conclusionem in textu pro Papa & concilio adductas. Iterum quomodo per rõnem rectas hæresim lutheri fut refert Leo. x. in bulla) dicentis nullo mõ præsumas confiteri peccata venialia sed necessa mortalia, quia impossibile est, ut omnia mortalia cognoscas: unde in primitiua ecclesia solum manifesta mortalia confitebantur. Secundo habes: quomodo per rõnẽ ostendas prædictos errores merito damnati a concilio Trid. sess. 14. cap 5. ut supra in notatione post probationem primæ conclusionis. Iterũ ab eod. sess. eadẽ cap. eod. fic. Cum universa peccata mortalia, etiam cogitationis, homines ire filios & Dei inimicos reddant, necessum est eorum ex uenialium cum aperta & debita confessione a Deo quærere. Hæc ibi. Quæ adeo declarata qui intelligat per ly cogitationis, præmiserat ibi: hæc uerba oportere in confessione teneri, & si occultissima illa sint, & mi aduertos duo ultima decalogi præcepta, & circũstãtias, quæ peccati speciẽ mutant: sed eam confessionẽ un esse utilem ad eruditiõ, & consolandũ pœnitentẽ, & olim observatam fuisse in ad satisfactionẽ canoni eam imponendã, anathema sit. Hæc ibi. Nota: q̃ supra dixerat, uniuersam Ecclesiam semper intellexisse &c. in in notat. post prob. cõclus. primæ. Iterum à Leone x. in bulla contra errores lutheri quã condẽnationẽ uide ex sup. q. 1. ar. 1. appen. Iterũ à &c. ut in q. huius ar. 1. & 2. appẽ. & locis ibi citatis. Ne miremur, q̃ repetatur aliquod concilij alicuius dictũ: cũ uel pro aliqua uarietate erroꝝ, contra quos adducitur, uel pro aliquali annotatione tũc ad illud propositũ facienda nouiter in dicto ipsius concilij, uel p cõmodiori lectoris facilitate præstanda, talis quãq; repetitio sit. Vnde non est omnino reprehendenda: sed ad aliquã illarũ rationũ mox recurrendum: & uigilanter annotãdum, propter quã illarum tunc fiat consule. D. Roffensem contra lutheri articulũ octauum optimè triumphantem. Tertio uides, quãm ex his uerissim Angelica hæc doctrina consideretur.

Peccata sordidis periculosa.

De peccatis uenialibus.

Concil. Later.

Scand. impedi. D. Tho.

Cõcil. Later.

Peccata debitè & diligẽter præexaminanda ante confessionẽ.

Concil. Trid.

Repetitio est causa quãdoq; laudabilis.

Vulnerans regula

Quare se debeat homo manifestare & confessario.

ARTICVLVS IIII.

Verum aliquis possit confiteri peccatũ, quod non habet.

AD QVARTVM sic proceditur. Videtur quòd aliquis licite possit cõfiteri peccatum, quod non habet: quia ut dicit Grego. B

Bonarum mentium est ibi culpam agnoscere, ubi culpa non est: b ergo ad bonam mentem pertinet, ut de illis culpis se accuset, quas non commisit.

¶2 Præterea. Aliquis per humilitatem h reputat se deteriorem aliquo, qui est manifestus peccator, & in hoc est commendãdus: sed quod corde quis æstimat, licet ore confiteri, ergo licite potest cõfiteri se habere grauius peccatum quàm habeat. C

¶3 Præterea, Aliquis aliquando dubitat de peccato aliquo utrũ sit mortale, uel ueniale, & talis debet de illo, ut uidetur, confiteri h ut de mortali: ergo aliqs debet confiteri aliquando peccatum quod non habet.

¶4 Præterea, Satisfactio ex confessione ordinatur: sed aliquis potest satisfacere de peccato, D quod non commisit: h ergo etiã potest cõfiteri peccatum, quod non fecit.

SED CONTRA. Quicunque dicit se fecisse quod non fecit, mẽtitur: sed nullus in confessione mentiri debet, cum omne mendacium sit peccatum: ergo nullus debet confiteri peccatum, quod non fecit.

¶ Præterea, In iudicio exteriori non debet aliquod crimen aliter impingi, quod non potest p testes idoneos probari: sed testis in foro pœnitentiæ est conscientia, ergo aliquis non debet se accusare de peccato, quod conscientia non habet.

RESPON. Dicendum, quòd per confessionem debet pœnitens se confessori suo manifestare: ille autem, qui aliud sacerdoti de se loquitur, quàm sua conscientia habeat, siue in bonum, siue in malum, non se sacerdoti manifestat, sed magis occultat, & ideo requiritur idonea confessio: sed ad hoc quod sit idonea, m requiritur quòd os cordi concordet, ut solum hoc os accuset, quod conscientia tenet. n

1m consequent a. Ergo ad bonũ &c. æ. Negat consequẽtia §. nõ n, bonę mẽtis, sed dõ

Gregorium

Universidad de Deusto
Biblioteca

Gregorium) est dicere, se feciſſe actum culpabilem, ſi non feciſſet. Licet bonæ mentis (ſecundū illum) ſit formidare, ne aliqs defectus ex ſua parte acciderit in actu bono a ſe facto. Debet igitur, vt naleat, ſic formari conſequentia. Bonarū mentium &c. ergo ad bonam mentem pertinet, ut formidinem de illo defectu in actu bono, qui corde tenet, lingua accuſet:

2m de maiori

Reputare ſe deteriorē ꝓ timorē grauius delinquēdi: ꝑ ſuperbiā in actu de ſe bono forſam admixtam non ꝗrī ad actū parratū ex genere ſuo cōſideratū. §. Tūc &c. Si. n. iſte, qd corde eſtimat, ore cōfiteatur nō dicens ſe homicidium perpetraſſe, ſicut alius fecit ſed dicet, ſe timere (ſi timet), ne forſā in bonis operib. a ſe factis per ſuperbiam ſit neuatiue habitam peccauerit grauius, q̄ ſi homicidij pctm. ab illo alio patratum. Vide textū.

* Loco citato in ar.1 & lib. 7. Mor. c.15 & 16.

¶NOT. Sic intelige. Auguſtinum in regula dicentem, ꝙ ſuperbia bonis operib. inſidiatur, ut pereāt. Minus. n. dicens ſignificat plus: ꝙ videlicet ſuperbia ꝓ inſidias nō ſibi fauit aliquādo petere bona opera, ſed etiam facit quādoq; bona operantem grauius peccare ex ſui mixtione in illis operib. bonis, q̄ ſint opera mala ab alio facta. Hinc apparet, quem ſenſum habeat oratio illa, cuſtodi me Domine quoniam ſanctus ſum pſ. 8 (. Intendit ſiquidem, ꝙ maiori cuſtodia a Domino opus habet quis, quanto ſanctiora ſecundum genus opera fecerit; ne. f. per ſuperbiam inde occaſionaliter indirectē naſcētem peccet grauius, quām illi qui opera ex genere mala perpetrant. De his ergo ſanctis in hac vita non confirmatis intelligi poteſt & illud Auguſtini in regula, quod quanto in gradu ſuperiori, tanto in periculo maiori ueſtantur: exponendo mō, quo ſupra. Nam maior gradus ſanctitatis, quantum ad extra. i. ſanctiora de ſe opera facta ſunt indirectē maior materia ſuperbiēdi eiq̄ui facit, uel fecit, illa. Ideo talis cuſtodia adhuc maiori indiget a Deo. Nē (inquit textus) per ſuperbiā grauius delinquat. Ex. 8. ipſo doctore ſuper apoſtolum 2. cor. 12. lect. 3ª notādum: ꝙ ſuperbia tā graue peccatum eſt, ut Deus q̄ncq; hominem in mortalia etiam cadere permittat, quo ipſum a ſuperbiæ tumore ex bonis eius operibus aliās occaſionaliter naſcituro ꝑſeruet. Hinc manifeſtum euadit: ꝙ iuſtus, qui è uerē humilis, laudabiliter manifeſto peccatore reputare poteſt, & deber, ſe deterioꝛem modo quo explicatur in textu. Hoc in ſenſu & intelligere potes illud Eccl. 1. quanto maior es, humilia te in omnibus.

Sanctior quare cē magis timoſe cōſiſtens: atque humilior.

3m de antecedente hypothetico.

Vide mor tali. ꝟ. dubitatur nō aſſerto. §. Tūc &c. Nā talis nō confitet, ſtāte dubitatione peccati, qd nō hērit ſed pctm, qd dubitat ſe hīe, dubitatiue exponit. Neq; ēt de mortali ſe accuſat his tēporibus ſed ſe de mortali dubitat accuſandum, ſi dubitatiue ſolum (ut in propoſito caſu debet) loquatur.

Qualitas requiritur in confeſſione.

¶ *Corollarium*. Erga pctīm cōfeſſario dēt eo mō exponere, quo eſt i corde ſuo. Si dubitatiue in corde, dubitatiuē in oreſi ibi aſſentiue, hīc aſſentiuē. Si ibi plus uel minus ad unā partē declinādo, hīc plus uel minus ad eādē partē declinādo. Et qd dē ſe exponitur in poſitione delictorū ꝓ ſeipſum facta, intelligē, quoad de expoſitione illorū ad interrogationē confeſſarij à ꝓnitēte fcīs ſup ēt de alijs, ſi qua ſuperuenerīt alia, q̄ nō ad fori huī ſpectabāt iudiciū.

4ª illatio concluſionis.

Ergo &c. pōt &c. ꝟ. Negat illatio § Nō. n. ē ea dē rō, ſeu ſimilitudo, i hoc q̄ ſatisfactiōe & cōfeſſiōe uti ꝓ i textu

¶NOT. Pro captu propoſitionis i argumēto cōcluſe aduertas ꝙ aliqué cōfiteri, ſe pctm feciſſe, qd nō fecit, ꝓ cōtingere dupliciter. Vno mō, ꝙ dicat ſe feciſſe, qd credit ſe feciſſe, cū tñ re uera nō fecerit; & hoc nō ē mēdaciū, licet ſit falſū; dēret tñ, ut ēt falſitatē qualēcūq; uitaret, pēnitēs dicere ñ ꝙ fecerit, ſed ꝙ credit, ſe feciſſe, iuxta notata i corollario poſt ad 3m. Alio mō, ꝙ dicat ſe feciſſe, qd tñ credit ſe ñ feciſſe: & hoc ē mēdaciū, & qdē ſacrilegū, cū ſit in ſacrali foro patratum. Vtrouis aūt mō ꝙs dicat, ſe feciſſe, qd nō fecit, obligatus eſt ad reddēdā ſibimetipſi famā coꝛā eodē cōfeſſario: idcēdo. f. dixi in cōfeſſione uobis, me feciſſe tale pctm, & nō feci illud: & ſ (qd peius eſt) credebā me ñ feciſſe illud, qd tñ. dū ſic crederem, dixi me feciſſe. Cæterū ſi credēdo ſe feciſſe, dixit falſum: obligatur ad ſuæ famæ reſtōnē, ſi ſtatim (ut ille nūc dictus) ſed ꝙprimū ſi eo gnitionē uenerit, ꝙ ipſemet tale pctm, ꝙ feciſſe cōfeſſus ē, nō fecit: & tūc ſimpliciter dicat cōfeſſatio, dixi me feciſſe, cū tñ non fecerim, & cū ſolū crederē me feciſſe debuerā dicēdo credo me feciſſe ſic, nō autē dicere, ꝙ fecis.

Confiteri peccatū quod ſe fecit, accidit dupliciter obligatur &c.

Reſtō ſamę ſibi & duplicit.

APPENDIX.

EX articulo habes primo ſtō ꝓ rōnē meritoꝛ a ſynodo Magūtina fuiſſe ſſiuatū, ꝙ nemo cōfiteri dēt pctm, qd nō fecit. Inſinuatū uero eſt hoc ꝙ cōfeſſionē uoluit cē purā. i. ſine admixtione mēdacij, c. 16. Ab hīs mīs in mortis articulo poſitis ꝓ ſbyteros pura ſacrēda eſt cōfeſſio; nō tñ illis imponēda quārtas pnāe, ſed in notefcēd i, & cū amicorum eloīb. & eleemoſynarū ſtudiis, pōdus pnāe ſubleuādum: ut, ſi forte in grauerint, obligati exēcutione alieni ex conſortio bonoꝝ ſūta quo periculo ſi diminius erepti cōualuerint, pnāe modū a ſuo cōfeſſore impoſitū diligēter obſeruēt. Hæc ibi. Vbi cōfeſſionē purā ad aggregādū cōſortio bonoꝝ cē phcā, inſinuat ex cōſequēti puritatē dicit cōfeſſionis ipſā eius ueracitatē. Alioqn nō ad cōiūgi bonoꝝ cōſortio ualeret, ſed ad ſeiungi ab illoc. ſcriptū ſit Pſ. 5. perdes oēs, q̄ loquūtur mēdaciū. ſi ergo in cōfeſſione loqueret, quis mēdacium; ex illa reportaret à Deo peruſtionē, & conſortū malorū, nō aēt ſaluationē, & cōſortū bonoꝝ. Cuius oppoſitū ſynodus ꝓmiſſa cōfeſſionē purā merētis docet. Iterū ab eadē ca. 17. Quæritū eſt ab aliqb. fratribus de his, q̄ in patrib. ſuis pēdunt, ꝓ ſuis ſcelerib. poſt cōfeſſionē Deo pactā, utrū ea dauera illoꝝ ad Eccleſias deferenda ſint, & oblationes ꝓ eis offerēdæ, & Miſſæ celebrādæ, an nō. Quibus rñdemus ſi oībus de peccatis ſuis purā cōfeſſionē agētib. & dignē pnitentib. cōto in fine ſecūdū canonicū iuſſum dāda eſt: cur nō eis, q̄ pro peccatis ſuis pœnā extremam perſoluunt? Scriptum eſt. n. nō iudicat Deus bis in idipſum. Nam ipſe Dās autem quocunq; die cōuerſus fuerit peccator, peccata eius non reputabūt ei, & iterū, nolo mortē peccatoris, ſed ut conuertatur & uiuat. Saluē ergo homini admitt, quiſquis mortis ipe pœnitentiā denegat & deſperat de clemētia Dei, qui cā ad ſubueniendū momento ſufficere, uti in momento poſſe non credit. Perdi diſſet latro in cruce pœnitum ad Chriſti dexteram pendens, ſi illum unius horæ pœnitentia non iuuiſſet. Cum eſſet in pœna, pœnituit, & per unius ſermonis profeſſionem habitaculum paradiſi, Deo promittente, promeruit. Vera ergo ad Deum cōuerſio in animis poſitorum mente potius eſt æſtimanda, quām tempore; propheta hoc affcente, cum converſa ingemueris, ſaluus eris. Hæc ibi. Vbi concilium confeſſionem ait Deo peragi, quæ ſcilicet, ſacerdoti uicario eius peragitur confeſſionem puram, digniſque pœnitentibus vtile eſſe, tali confeſſione conuerſis peccata non imputari à Deo prophēta teſtante narrat, pœnitentiæ confeſſionem habitaculum paradiſi promereri affirmati quibus omnibus, & ſingulis, ueracitatem abſque mendacij commixtione confeſſionem debere continere, prædicat: vt ſupra deduximus ex pſalmo quinto.

Vtil. pro S. Eccleſia &c.

Caſus de infirmis pro confeſſ.

De ſuſpenſis (ſuſpenſiuā) ſuos, nō cōfeſſio. Nam. Ezech. 33.

In mortis Deū poſt ſubueniendū ſubueniendum in tali tem.

QVAEST. VI. ART. V.

CONCL. 1ª. Peccator uolens Euchariſtiam ſumere, tenetur prius ad confeſſionem actualem de mortali: copia ſacerdotis oblata, & neceſſitate non urgente.

PROB. 1 Quia peccator poſt mortale nō poteſt ſine peccato percipere Euchariſtiā non confeſſus actualiter, copia ſacerdotis, &c. 2 Quia Eccleſia talem obligationē inſinuauit per hoc, ꝙ ſtatuit, ſemel confitēdum in anno; propterea quod ſemel in anno communionē factam accipere omnes, inſtituit.

¶NOT. Obligatio, de qua concluſio cum probatione, eſt obligatio per accidens (ut in textu:) nō quia non ſemper, quotieſcunque communicare quis uoluerit, teneatur ad confeſſionem talem, ſed quia non tenetur ad illam plus, quām ſemel in anno, niſi præſupposito hoc alio, quod ſ. uelit communionem ſumere. Vndely per accidens, eſt ac ſi diceretur per aliud: nec tamē ſimpliciter per aliud, ſed per aliud quod eſt per accidēs. Nam & qui cōfitetur ſaltem ſemel in anno facit hoc per aliud. i. ſuppoſito ſtatuto eccleſiæ; ſed non per accidens: quia hoc aliud non eſt accidēs, ſed quoddam firmū ſemper durans, quantum eſt ex natura ſua tui. At cōmunicare pluſquam ſemel in anno accidit huiuſmodi perſonæ ex eo, quòd ne uultum ſignum huius poteſt nunc communicare, & non communicare; & dato quòd ſemper quinquies, plus uel minus communicaret in anno, adhuc eſt per accidens: quia illud ſemper ſic durare cōſiſtit ſolum in uoluntate ipſius, quæ poteſt abſque tranſgreſſione præcepti nolle tot ex tot communicare. Quod ergo tit perſeueret in communicando, accidit hunc ex eo quòd uoluntas eius nullalegi in hoc obligata, & de natura ſua mutabilis, morem hunc ſanctum à ſe electum firmiter tenet.

Obligatio per accidens.

¶CONCL. 2ª. Non tenetur per ſe homo ſtatim & actualiter confitendum, poſtquam habuerit propoſitū confitendi quamuis periculoſum ſit differre.

PROB. 1 Quia non eſt aliquod tempus determinatum, ultra quod, ſi confeſſionem differat, peccet mortaliter, patet ex natura præcepti affirmatiui, per Decretalem eccleſiæ ſtatum: 2 Quia, (ly quamuis, &c.) poteſt contingere, ꝙ in diu manē confeſſionis mortale erit peccatum (puta; cum cauſa diffitationis prædictæ haberannexum peccatum mortale.

¶NOT. Ly per ſe, dicitur ad excludendum hoc accidens ab intrinſeco prouenientem: dictamen f. conſcientiæ, quamuis erroneum. Ita quod, ſi conſcientia dictaret aliter, ipſum tenet ſub peccato mortali ad nunc confitendum, licet erraret; teneretur ex cōſcientia, durante conſcientia tali, ad confitendum hunc actualiter, etiam ſi aliquin peccaret mortaliter. Vnde ſi uellet peccatum hoc pro- Obligatio erronea. num mortaliter euadere, & tamen non confiteri, deberet neceſſario à ſe remouere prædictum accidens. i. deponere talem error-

ARTICVLVS V.

Vtrum ſtatim teneatur confiteri.

AD QVINTVM ſic proceditur. Vī, ꝙ ſtatim teneatur confiteri, dicit enim Hug. de ſancto Victo. * Si neceſſitas non eſt, quæ prætendatur, contemptus nō excuſatur, ſed quilibet tenetur uitare contemptum, h ergo quilibet tenetur ſtatim confiteri, cum poteſt.

¶ 2 Præterea, Quilibet tenetur plus facere ad euadendum morbum ſpiritualem, quām ad euadendum morbum corporalem: ſed h aliquis infirmus corporaliter non ſine detrimento ſalutis medicum requirere tardat: ergo uidetur, quòd non poſſit eſſe ſine detrimento ſalutis, ꝙ aliquis ſacerdoti, cuius copiam habet, non ſtatim de peccato confiteatur.

¶ 3 Præterea, Illud, quod ſine termino h debetur, ſtatim debetur, ſed ſine termino debet homo confeſſionem Deo, ergo tenetur ad ſtatim.

SED CONTRA, Io Decret. * ſimul datur tempus determinatum de confeſſione, & de Euchariſtiæ perceptione: ſed aliquis non peccat, ſi non percipiat Euchariſtiam ante tempus a iure determinatum, ergo non

23 Tho. 4. di. 17. q. 3. ar. 1. c. 2. 4. *Ex lib. 2. de ſacra. par. 14. c. 8. Eſt lib. 1. par. 12. c. 2. Tollit uerum iudicium cōfeſſarium, ſq; tis & ſatisfactionum ab ijs iniungendarū: h nō fit conf ſio & in ſpecie, & in uerbate.

*Lib. 5. to. 38. c. 12.

Humilitas non eſt ubi falſitas.

a

b

Sed contra.

* Si ſimul datur tempus determinatum de confeſſione, & de Euchariſtiæ perceptione: ſed aliquis non peccat, ſi non percipiat Euchariſtiam ante tempus a iure determinatum, ergo non

D

peccat ſi ante tempus illud nō confiteatur.

¶Prætera, Quicumque illud omittit, ad quod ex præcepto tenetur, peccat mortaliter, ſi ergo aliquis non ſtatim confitetur, quando habet copiam ſacerdotis, ſi ad ſtatim confitendum tenetur, peccaret mortaliter: & eadem ratione alio tempore, & ſic deinceps, & ita multa peccata mortalia homo incurreret pro una pœnitentiæ dilatione, quod uidetur inconueniens.

RESPON. dicendum, quòd cum propoſitum confitendi ſit annexum contritioni, tunc tenetur aliquis ad hoc propoſiti, quando ad contritionem tenetur. f. quando peccata memoriæ occurrunt, quod præcipuè in periculo mortis exiſtit, aut in aliquo articulo, in quo ſine peccati remiſſione oporteat eum peccatum incurrere: ſicut cum tenetur ad celebrandum, ſi deſit copia ſacerdotis, ſaltem contereitenetur, & habere propoſitum confitendi. Sed ad confeſſionem actualiter faciendam obligatur dupliciter. Vno modo per accidens, ſcilicet quando ad aliquid tenetur, quod nō poteſt ſine peccato facere non cōfeſſus, tunc cōfiteri tenetur, ſicut ſi debeat Euchariſtiā perci-

C

Reſtō famę ſibi & duplicit.

E

Obligatio per accidens.

F

Obligatio erronea.

Universidad de Deusto
Biblioteca

neum confessionem, siue ex se. (si potest) siue ad consilium sanctorum librorum, uel sapientum.

¶CONCL. 3ª. Obligatur aliquis, etiã per se loquendo, ad confessionem actualem tũ si incideret mortaliter, tũ si in ea mori uellet.

PROB. 1 Quia confessio post peccatum mortale est de necessitate salutis: & ea, quæ sunt de necessitate salutis, tenetur homo in hac uita implere: 2 Quia D. Iacobus hãc conclusionẽ insinuauit per hoc, q̃ simul de confessione actuali, extremaũ unctione præceptum edidit.

1m de conclusione. Ergo quilibet. ¶ In periculo mortis existens: non aliter. § Tunc &c. Nã, cum Hugo de mortuis ita tum loquatur, ex illa auctoritate nõ potest uniuersaliter inferri de quibuslibet.

Ex litera dic, q̃ auctoritas illa in argumento posita seruit, tanquam probatio, conclusioni tertiæ. Item, q̃ illa loquitur per se: & ideo, absque præuio dicto aliquo primæ conclusionis, stat formalis responsio data.

2m minor. Aliquis infirmus corporaliter, non sine determinato salutis, medicum requirentur. Resp. Quando necessitas curationis incumbit: nõ autem, quandò talis necessitas non incumbit. § Tunc &c. Nam & de infimo spiritualiter tale est iudicium, ut patet per primam conclusionem, quando necessitas cõmunionis incumbit, & per tertiam, quando periculi mortis: & per secundam, quando non adest necessitas.

3m de maiori. Termino dicitur. Respon. ex obligatione præcepti negatiui non, ex obligatione præcepti affirmatiui. Vt patet § Tunc &c. Nam de hac confessionis, quo ad tempus, fit mentio cap. Et ex præcepto affirmatiuo; non autem ex negatiuo, sicut debitum restituendi rem alienam, ut maleor argumentum probabat.

NOT. Prælatorum nostri temporis, huius de præcepto illo Decret. affirmatiuo, uide in corpore, & ly. Alij dicunt, quòd tenetur contritus ad fiatum, &c. usque ad ly. Quidam uero dicunt, quòd seculares non.

APPENDIX.

EX articulo habes primo. Quomodo per rationem repellas errorem cuiusdam, sub correctione tamẽ Ecclesiæ, in summa tit. commu. faeram circa principia, uerba dicendo: si autem cõmoditas adest confitendi, & habens conscientiam peccati mortalis differre uult confessionem, & nihilominus communicare, quia oportet ipsum cum alijs communicare, aut ipsum oportet celebrare, peccare uidet nalde grauiter: quia minus dignè uoluntarius accedit (utpote ad ecclesiasticæ unionis sacramẽtum sine ecclesiastica reconciliatione absq; rationabili excusatione accedens. Nõ damno tamen ipsum peccati mortalis pp rõnem dictã. Hæc ille. Ratio autem dicta, secũdum istum Doctorẽ, fuit: quia (inquit) præceptum de confessione præmittenda cõmunioni non est de iure diuino, nec de iure positiuo, cum nullibi inueniatur, nisi semel in anno. Hæc ibi. Ex articulo enim patet, q̃ ratio istius iuris est pro utraque parte falsa. Nam dicitur hic, quòd præmittendam esse confessionẽ cõmunioni habetur ex iure positiuo, & ex iure diuino. Ex positiuo quidem, quoniã ideo ab ecclesia statutum est cõfiteri Christianos semel in anno quia communicati semel in anno statutum fuit, quasi quòd per hoc dixerit aperte ecclesia, quoties peccator cõmunicare uult, toties ipsum præconfiteri de mortali oportere, declaro. Ex diuino autem iure: quia non potest existens in mortali digne accedere

* In dist. 11. 5. 2. 3. cap. 12.

Vtil. pro 5. Eccles.

*Loco cit. in arg. 1.

Cabil. Augustens. ab Apostolo iuxta uerum sensum iuris lecto.

cere ad Eucharistiam, non confessus: & consequenter sic accedens facit contra Apostolum dicentem: Probet seipsum homo, & sic de pane illo edat, qui enim manducat indignè, iudicium sibi manducat. Quasi expressè dicat. Manducans illum panem non probatus à seipso, manducat indignè: ac propterea peccat mortaliter.

Probare autem seipsum est, media confessione sacramentali non esse sibi cõstat, non peccari mortaliter: ut nunc nũc ex concilio Tridẽtino patebit. Fallitur ergo ille uir (nã & bonus quandoque dormitat Homerus) in hoc, quòd & ratiocinando de iure positiuo, non distinguit inter per se & per accidẽs (ut facit D. Thomas:) & loquendo de iure diuino, non intelligit uerum sensum Apostoli in ly. Probet seipsum homo. Nõ enim ex hoc, q̃ de iure positiuo nõ tenetur, per se loquẽdo, aliquis in die Natalis Domini communicare uolens ad confessionem actualem, sequitur, q̃ ex eodem iure nõ teneatur per accidens: neque ex eo. ille ipse habet contritionem de suis peccatis: sequitur, quòd probauerit seipsum probatione illa, quàm esse necessariò faciendam ante sacrã communionem, docet Apostolus.

Secundò habes, quomodo per rationem obtendas: errorẽ prædictum merito damnatum esse à Cõcilio Tridentino, Cabilonensi, Augustensi, sessionibus, capitulis, & uerbis: quibus supra quæst. 5. artic. 1. notation. 3. post respon. ad tertium recitatur. Consule locum illum: & Apostoli sensum, super ly. Probet seipsum homo, etiam ibi explicatum: confutasq; contra oppositum tenentes, &c. videbis. Poteris & corollarium sequens præmissam notationem inspicere, pro abundantiori doctrina.

Tertiò habes, quomodo per rationem prædicta concilia, pro quanto confessionem necessariò sommunioni decernunt præmittendam, & declares & probes & defendas.

Quartò uides, quomodo ex his uicissim Angelica hæc doctrina consolidetur.

1a Th. 4. sen. dist. 17. q. 3. artic. 1. q. 5.

Fatt. 3. huius quæst. In quo errat rationes aduersarii adducit.

ARTICVLVS VI.

Verum possis cum aliquo dispensari, quod non confiteatur.

AD SEXTVM sic proceditur. Videtur, q̃ possit cum aliquo dispensari, ne confiteat homini peccata. Præcepta enim, quæ sunt de iure [h] positiuo, subiacent dispositioni prælatorũ Ecclesiæ, sed confessio est huiusmodi, ut ex dictis patet, † ergo potest dispensari cum aliquo, ut non confiteatur.

¶2 Præterea, Illud, quod ab homine [k] institutum est, potest êt ab homine dispensationem recipere, sed confessio nõ legitur à Deo instituta, sed ab homine. Iac. 5. Confitemini alterutrum peccata uestra, habet autem Papa potestatem dispensandi in his, quæ per Apostolos instituta sunt: sicut patet de bigamis: ergo etiam potest cum aliquo dispensari ne confiteatur.

SED CONTRA, Pœnitentia, cuius pars est confessio, est sacramentum necessitatis, sicut Baptismus, cum ergo in Baptismo, nullus dispensare possit, nec in confessione aliquis dispensare potuit.

RESPON. dicendum, quòd ministri Ecclesiæ instituuntur in ecclesia diuinitus fundata: & ideo institutio ecclesiæ præsupponitur ad operationem ministrorum, sicut opus creationis præsupponitur ad opus naturæ, & quia ecclesia fundatur in fide, & in sacramentis, ideo ad ministros, nouos articulos fidei edere, aut editos remouere, aut noua sacramenta instituere, aut instituta remouere, non pertinet: sed hoc est potestatis excellentiæ, quæ soli debetur Christo, qui est ecclesiæ fundamentum. Et ideo [m] sicut Papa non potest dispensare, ut aliquis sine Baptismo saluetur: ita nec quod saluetur sine cõfessione, secundum quod obligat ex ui sacramẽti. [n] Sed [p] potest dispẽsare in confessione, secundum quòd obligat de præcepto Ecclesiæ, ut possit ad diuinus confessionem differre, quàm ab ecclesia institutum sit. ¶

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd præcepta diuini iuris non minus obligant, quàm præcepta iuris naturalis: unde sicut non potest dispensari in iure naturali, ita nec in iure positiuo diuino.

Cap. omnis. de pœnit. & remiss. Cõcil. Tol. sess. 14. c. 3. & ca. 8.

¶CONCL. 1ª. Potest Papa dispẽsare in cõfessione, secundum q̃ obligat de præcepto ecclesiæ: ut possit quis diutius confessionem differre, quàm ab ecclesia institutum sit.

¶*Corollarium.* Ergo de sententia S. Th. est, q̃ ecclesia nõ instituit tacitam cõfessionis, sed quòd de tpe cõfitẽdi præcepit. Cõcordat ergo concilio Tolet. sess. 14. c. 5. de Lateranẽti concil. loquenti. vide supra art. 3. Appẽ. ibi, neque per Lateranẽse concilij ecclesia, &c. Ergo ex hac præsenti sententia D. Th. intelligas rectè cõclusionẽ secundi ibi ar. 3. positã, sicut declarauimus.

Concl. m.

Concl. n.

Concl. p.

¶PROB. Quia hoc, tanquã clarissimum, præsupponitur. ¶

Not.

¶NOT. Præsuppositũ hoc firmauit Synodus Tridẽtina, atq; de quibus rebus dispẽsandis uniuersaliter intelligat, declarauit dum sess. 25. c. 21. ait. Postremo omnia, & singula sub quibuscũque clausulis, & uerbis, quæ de morum reformatione, atque ecclesiastica disciplina in hoc sacro concilio ut in his salua semper authoritas sedis Apostolicæ. & sit, & esse intelligatur. Hæc ibi. Quibus profectò concordat his, quæ prædixerat. sess. 7. decreto de reform. sic. Eadem sancta synodus incœptum residendi, & reformationis negotiũ prosequi intendens, ut sequitur, statuendum censuit; salua semper in omnibus Apostolicæ sedis authoritate. Hæc ibi. Ex quibus patet, q̃ Papa est supra omnia cõcilia generalia, cum de statutis ab eis circa res ibi expressas dispẽsandi authoritatem habeant: quod, quantum ad esse supra omnia cõcilia, fuius multis testimonijs irrefragabilibus adductis, declarauit Leo X. facto approb. Lateran. concilio, sess. 11. in bulla, Pastor æternus. Quã doctrinam de superioritate Romani Pontificis ad ipsa concilia S. Tho. in præsenti docti, approbauit, atq; manifestauit: dum in secunda conclusione illa, Papam dispensare posse super decretum concilij Maximi Lateranẽsis sub Innoc. III. de spe confessionis, aperrimè determinauit. A simili ergo, sine à fortiori, intelligendũ pala relict, q̃ eiusdẽ Pontificis authoritas est supra quãcunque alia cõcilia. Vide bullam illã Leon. X. in 4. to concilior. & hanc de superioritate quorum ita à plurimis annis decisam fuisse ab ecclesia, unde liquidò euanescat. Hinc, & p D. Th. uide reprobatã errorẽ Petri Oxomẽ. dicentis, Papã nõ posse dispẽsare in statutis uniuer. eccl. A Sixto 4. p. 1a. 6.

Papa est supra cõcilia. Cõcil. Lat. Max. interfuit Hierosol. & Constãtinop. Patriar. Metropolit. 70. Epi, 400. Abb. 12. Priores Cõuentuales 800 Imperij Græci, & Latini, Legati, oratores Regũ Hierusalẽ, Francig, Hispaniæ, Angliæ, Cypri.

Contra hæreticos nõ distinguentes.

1m de maiori. Termino. ¶ Humano, non diuino, § Tunc &c. Nã cõcilio est de iure positiuo quide, sed diuino, supra ar. 1. nec est de iure positiuo, purè humano, nisi quo ad determinationem ipsi respectu quorumcunque. Vide corollarij post secundã conclusionẽ, & loca ibi citata: & ut sano modo intelligas ultima uerba textus respõsi huius. uide etiam not. post probation. primæ conclusionis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

2m de maiori. Institutum. ℟. Non. Promulgatum. ℣ Tunc &c. Nam præceptum de confessione non est ab homine puro, &c. ut in litera. Maior autem illa argumenti intelligitur de homine puro, cuiusmodi nõ est Christus sacramenti confessionis institutor, cum sit etiam Deus.

¶NOT. Literam hanc de Iacobo refert Gratianus in c. de sacramẽtis. fi. qui illa scribit sacramẽta nouæ legis nõ fuisse omnia à Iesu Christo domino nostro instituta, anathema sit, & sess. 14. cap. 1. de extrema unctione loquente. Instituta est, &c. tanquã uerè & propriè sacramẽtum à Christo &c. per Iacobum autem Apostolum cõmendatum fidelibus, & promulgatum. Hæc ibi. At uero si ego dicas, q̃ nullus Apostolorum, sed nec quorumcunque aliorum, instituit aliquod nouæ legis sacramentum: est communẽ dare illa, uel aliqd illorum fidelibus, & promulgare potuit.

Aliud est instituere, aliud promulgare. Matth. 3.

APPENDIX.

1 Vtr. pro S. Ecclesia, &c.

EX articulo habes primo, quomodo per rationem reiicias hæreses illorum, qui pluta uel pauciora sacramenta ecclesiæ posuerunt, q̃ septem. Vt. Hæresim Caluinistarũ Flacianorũ, aliorũq; bisacramentalium (authore Staphylo) dicentium: Sacramẽta ibi duo esse, Baptismum, & Cœnam. Item. Hæreticã insanitatem Lutheri (Prat. lu. herani) qui, licet catholicis concorditer sacramenta tamen septem esse in Ecclesia, anno 1515. rectè docuisset, tamen sacramentum unum tantum pronũciauit, dum in sua captiuitate Babylonica captiuus ipse diaboli anno 1520. conscriberet: & sacramenta duo postea esse uoluit, dum pernitiosissimẽ Cathechismum suum anno 1521. componeret: & sacramenta demum tria professus est in confessione illa sacrilega Augustana, quam Luther nomine obtulit Melanchton, anno 1530. Clarum enim est in præsenti articulo sancti Thomæ, q̃ institutio ecclesiæ, quæ fit per fidem & sacramenta, præsupponit ad operationem ministrorum: & consequenter ex ista ratione patet, quod impossibile est, ponere plura sacramenta, uel pauciora, quam illa sint, in quibus primo fundata est ecclesia, quæ sunt septem, & ex consequenti etiam patet, quòd illa ratio articuli hæreses prædictas expugnat.

31 Tho. ubi supra, artic. 1. q. 1. & seq.

2 Secundò habes, quomodo per rationem ostendas, meritò damnatas illas fuisse à Concilio Tridentino, sessio. 7. canon. 1. si quis dixerit: Sacramenta nouæ legis non fuisse omnia à Iesu Christo Domino nostro instituta: aut esse plura, uel pauciora, quam septem; uidelicet baptismum, confirmationem, Eucharistiam, pœnitentiam, extremam unctionem, ordinem, & matrimonium: aut aliquod horum septem non esse uerè, & propriè sacramentum: Anathema sit. Hæc ibi. Item à Papa Eugenio 4. in suo Decreto; ubi, sacro approbante Concilio Florentino, sacramentorum numerum Armenis tum præsentibus, tum futuris, tradens ait. Ecclesia sanctorum sacramentorum ueritatem redigimus sub hac formula. Nouæ legis septem sunt sacramenta, f. Baptismus, cõfirmatio, Eucharistia, pœnitẽtia, extrema unctio, ordo, & matrimonium. Hæc ibi. Vbi patet, q̃ etiã Armenorũ institutionem fidei & de sacramẽtis intenderet, uoluit per hoc explicare ipsorũ numerũ uerũ pauciores, nec in plus nec in minus excedẽdo. Notabis hic Lutherũ, Caluinum, & alios supranominatos fuisse in hoc peiores, quàm Ioannes Huss. qui etiã Io. tanquam alias hæreticus, cõdemnatus est à concilio Constãtiensi. sess. 15. cõsimili damnat damnatione, qua Io. Wiclef fuerat, sess. 8. cõdemnatus, quę ponuntur supra q. 1. art. 1. Nam ut refert Huss, fatetur concorditer catholicis, septem esse ecclesiæ sacramenta, ut in eius articulis sibi à Cõcilio recitatis uidere est, art. 8. Ergo Lutherus Caluinus hæretici eum ab hæreticis damnant. Hæc ad maiorem ipsorum confusionem dicta sint.

Tertio uides, quomodo ex his uerbis sancti Angelici hæc doctrina confirmetur.

QVÆST. VII. ARTIC. I.

CONCL. Augustinus conuenienter definit confessionem sic: confessio est, per quam morbus latens spe ueniæ aperitur.

¶NOT. Ad intelligendũ ly spe ueniæ, cum tamẽ & inter timorem uertatur confessio, uide supra q. 1. arti. 3. exam. secundæ & tertiæ diffin. & q. 3. arti. 3. ad 2m. & q. 4. arti. 1. Sicut enim in contritione uitiatur, si spes ueniæ & timor excludit, sic & i cõfessione.

¶PROB. Quia diffinitio Aug. tangit multa (puta substantiã actus, per ly aperitur; de quo fit confessio, per ly morbus latens; causam confessionis, per ly spe uenię) quamuis nõ omnia, quæ ad confessionẽ requiruntur: & non oportet, in qualibet diffinitione omnia tangere, quæ ad rem diffinitam concurrunt (ut patet in ad 3m.)

K

¶NOT. Quot requiruntur ad confessionis actũ habes in textu. Vbi aduertendum illud de effectu: quinto loco dictum esse cõtra hæreticos à concilio Tridentino confirmatum, sess. 14. c. 8. de sacerpenit. Claues sacerdotibus non ad soluendum duntaxat, sed & ad ligandũ concessas, etiã antiqui Patres, & credunt & docent. Hæc ibi. Item can. 12 si quis dixerit totã pœnam simul cũ culpa remitti semper à Deo, &c. Anathe. sit. Item can. 13 si qs dixerit, Claues ecclesiæ esse datas tũ ad soluendum, non etiã ad ligandũ, & ppea sacerdotes, dum imponunt pœnas confitentibus, agere contra finem clauium, & contra institutionem Christi, & fictionem esse, q̃ uirtute clauium sublata pœna æterna, pœna tẽporalis plerumque exoluenda remanet: Anathema sit. Hæc ibi: Ex quibus dictis intellige D. Thomæ literam hanc loqui de satisfactione, ad quam ligat sacerdos confitentem, ut pœnam purgatorij temporalem huic etiam confesso plerumque exoluendam, uel in parte extinguat.

Tridẽ. de clauibus ecclesiæ.

1m de

DEINDE cõsiderãdũ est de qdditate ꝓfessiõis. Et circa hoc q̃runt tria.

¶Primo, Vtrũ Aug. cõuenienter definiat confessionẽ.

¶Secundo, Vtrum confessio sit actus uirtutis.

¶Tertio, Vtrum confessio sit actus pœnitentiæ uirtutis.

1

Virum Augustinus conuenienter definiat confessionem.

AD PRIMVM sic procedi-tur. Videtur, quòd Augustinus * incõuenienter definiat confessionem dicens. Confessio est per quam morbus latens spe ueniæ aperitur. Morbus enim contra quem confessio ordinatur, [h] peccatum est: sed peccatum aliquãdo [b] est apertum. ergo non debuit dicere morbũ latentem esse, cuius confessio est medicina.

G

¶2 Præterea. Principium [h] pœnitentiæ est timor: sed confessio est par; pœnitentiæ, ergo non debuit pro causa cõfessionis ponere spem, sed magis timorem.

¶3 Præterea, Illud, quod sub sigillo ponitur, nõ [h] aperitur, sed magis clauditur: sed peccatum, quod quis cõfitetur, sub sigillo confessionis ponitur, ergo non aperitur in confessione peccatum, sed magis clauditur.

H

¶4 Præterea, Inueniuntur aliæ quędã definitiones ab illa differentes. Greg. enim dicit, q̃ confessio est peccatorũ detestatio, & ruptio uulneris. Quidam uero dicũt, q̃ confessio est coram sacerdote legitima peccatorum declaratio. Quidam autem dicunt sic. Confessio est sacramẽtalis delinquentis accusatio ex erubescentia, & per claues ecclesię satisfactoria, obligans ad peragendam pœnitentiam iniũctam: [h] ergo videtur, q̃ præassignata definitio, cum non omnia contineat, quæ in his continentur, insufficiens sit.

3

*Ex libris de uer. & fal. pœnit. c. 10. 11.

¶NOT. Quod diffinitio Aug. tangit substantiã actus, per ly aperitur; de quo fit confessio, per ly morbus latens; causam confessionis, per ly spe uenię) quamuis nõ omnia, quæ ad confessionẽ, requiruntur: & non oportet, in qualibet diffinitione omnia tangere, quæ ad rem diffinitam concurrunt (ut patet in ad 3m.)

K

Tridẽ. de clauibus ecclesiæ.

1m de

1m de minori. Apertum. ℣. Alicui, ut homini non ut iudici. ℣ Tunc &c. Nam definitio, illa Augustini accipit morbum latentem, relatiue ad sacerdotem, ut iudex est, non ut homo. In diffinitione siquidem illa sumitur formaliter, non materialiter, sacerdos cui morbus latens aperiendus est.

Ex litera dicit q̃ peccatum, eiũ q̃ effect maximè secundũ se notorium (puta in plateis coram toto populo, & sacerdotibus, factum) comprehendi tur sub illo nomine latens, quoniam, antequàm in confessione sacerdoti à confitẽte apertiatur, sacerdos ipse, qui in plateis præsens & factũ, & facientem exactissimè uiderat, omniumq; illorum uisorum recordat, nihil hortũ prorsus agnouit ut iudex confessarius, siue ut uicarius Christi in cõfessione sacramẽtali iudex existẽs. Vide q. 6. ar. 3. secundũ in tex. & eluc; quòd confessarius de mente etiã consil. est Vicarius Christi, & iudex.

Item de maiori. ordin. peccatum. ℟. confidentiã quo ad actũ interiorem non, cõsideratã quoad actũ minimè exteriorẽ. §. Tunc &c. Nam peccatum quoad actum interiorem uoluntatis semper est hominib. & cõsequenter sacerdoti secundum q̃ homo est, occultũ licet peccatum idem quo ad actum exteriorẽ sit aliquando aperti (ut minor argumenti dicit). Ex litera dicit q̃ diffinitio sumit morbum, ut principaliter actum uoluntatis interiorem, cui est actus exterioris causa, ineludi; & ideo morbum dicit uniuersaliter (sic enim diffinitiones accipi solent) ut se latentem. Vide textuale secundum responsum ly uel dicendum, quòd &c. & scito: quòd in primo responsio sumitur sacerdos solum ut iudex, in secundo etiam ut homo: in primo sumitur morbus quo ad actum tantum exteriorem in secundo quo ad actum solummodo interiorem. Quamuis enim in peccato extra facto inueniatur interior actus, [c] aliquin peccatum ipsum non esset peccatum; tamen, actus exterior solum facit peccatum esse apertum, quandocunque est hominibus apertum, & interior, ut sic, facit ipsum esse latens. Vnde responsiones non accipiunt actum, ut concurrit ad statuendum peccatum in esse peccati; quasi quòd actus, uel exterior tantũ sufficiat ad peccatum, uel interior tantum requiratur ad omne peccatum: sed accipiunt actum, ut refertur ad uisionem hominum, tanquantum scilicet solus exterior sufficit ad hoc, ut peccatum uideatur ab hominibus, & interior in se solum consideratus semper absconditus ipsum ab hominibus.

Actus peccati exterioris est duplex.

Quo ad quẽ fit obiectio & sumitur responsio

D

E

2m de maiori. Principium pœnitentiæ. ℣. præuium ad charitatem: non, charitat coexistes. §. Tunc &c. Nam in diffinitione illa, cum sacramentalis cõfessio ꝓsupponat charitatẽ, cõsideratur principiũ pnãle, ut eo existẽte charitatiue; & iõ ubi spes dr esse principiũ pnãlis cõfessionis, nõ aũt timor quia spes magis, quàm timor seruilis, coexistit charitati, dicens timor ipse magis præcedat charitatem.

Quo confessio ꝓsupponit charitatẽ

¶NOTAT. Confessio dicitur præsupponere charitatem: nõ quia omnis accedens ad confessionem de necessitate debeat ei esse charitate (alioquin attritus tantum male faceret accedendo ad confessionem); sed quia omnis accedens ad confessionem de necessitate debet intendere esse in charitate. Et re ve-

ra sic est de omnibus, & singulis fructuosè accedentibus ad confessionem: quoniam quilibet talis ideo uult confiteri, ut recipiatur in gratiam Dei, quod quidem tunc fit, quando huic confitenti infunditur charitas. Pater autem quòd talis ad confessionem mouetur magis ex spe ueniæ, quàm ex timore. Quòd uero aliquis iam charitate uestitus accedat ad confessionem quandoque contingit, & de hoc non est dubium; quòd spem pro causa confessionis potius habet, q̃ seruilem timorem. Nec obstat ad sperãdum ueniam hoc, quòd iste est iam in charitate, & consequenter quòd iam habuit ueniam; quia iste existens in charitate, ideoque ueniam de peccatis adeptus, nescit procerto, se esse in charitate, & consecutum ueniam. Hinc fit ut ueniam sperare possit; tantoque magis spei quàm timoris minister, quanto magis nescientia in charitate est. Amor enim quanto maior est; tãto magis ab amico sperat aliquod bonum, quàm timeat aliquod supplicium.

Resp. 2.

*Ll. 4. sen. dist. 18. §. D. T.

3m de maiori Nos. aperitur. ℟. ei, cui sigillo confessionis clauditur non aliter. §. Tunc nihil contra. Nam peccatum, quod quis confitetur, ponitur quidem sub sigillo alijs; respectuque illorum ideo non aperitur, sed clauditur, sacerdoti uero non ponitur sub sigillo, sed aperitur. Vnde præmissa definitio intelligenda est sic: confessio est, per quam morbus latẽs spe ueniæ aperitur, scilicet sacerdoti.

4m consequentia. Ergo uidetur, quòd &c. ℟. Negatur consequentia. §. Ad rationem illam, scilicet cum non omnia contineat, dicimus quòd non oportet, in qualibet definitione omnia ad quæcunque illius causam pertinentia, tangere ad hoc, quòd diffinitio sit sufficiens. Alioquin de una re non posset dari, nisi una definitio: cum tamen, secundum diuersas causas, inueniantur datæ plures definitiones a philosopho de eadem re, puta de anima (in 1. lib. de anima) & demonstratione (in primo posteriorum). Falsitur ergo argumentum in hoc: quòd non intelligit, quod nomine sufficientiæ importetur in definitionibus. Credit siquidẽ, hoc nomine importari, quòd omnia absolute tanguntur: quod nõ est uerum.

sufficiẽs, in definitionibus, quid sit.

NOTAT. Diffinitio tunc dicitur sufficiens; quando tangit omnia, quæ pertinent ad causam illam, secũdum quòd est causa, ejusmodi est definitio non autem solũm, quando tangit omnia, quæ pertinent ad rem illam, cuius est diffinitio. Cum uerò, & omnia pertinentia ad causam prædictam, & omnia pertinentia ad rem diffinitam, tangit; tunc ipsa uocatur diffinitio non tantum sufficiens, sed quam sufficientissima: & sic omnis rei est tantum una diffinitio cum tamen, primo illo modo loquendo, omnium rei sint plures diffinitiones. Verbi gratia, si definias cõfessionem secundum omnia absolute pertinentia ad confessionem, accipias uniuersas diffinitiones de cõfessione datas, & ex his omnibus conficias tantum unam definitionem tuisque (ut consideranti patet) & necessarijs sufficientissimam, & non poterit esse nisi una. Si autem diffinias confessionem secundum ofa in genere illo contenta, penes quod genus in diffinire cõfessionẽ intendis (ut est de diffinitione illa ab Augustino allata) diffini-

Vnius rei est solum una diffinitio, & tamen ẽt plures.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tionis a te de confessione adducta erit quidem sufficiens, sed non sufficientissima; & consequenter poterunt, præter ipsam definitionem, dari uel a te, uel ab alijs aliæ diffinitiones de eadem re, i. de confessione, differentes, secundū causas, prout quas dabuntur. Quod dixi de confessione, intellige etiam de contritione sup. q. 1. art. 1. & de quibuscunque alijs. Nonne diffinis hominem? est corpus ex corpore animato, q. est animal rationale, q. est ordinatus ad beatitudinem, quòd est creatus a Deo? Vtiq. Esse, unius rei plures diffinitiones, & singulæ sufficerent in genere suo utpote tangentes

26 * Paulo a omnia in genere suo prim. li. 2. nulla autē sufficiens absolutè, hoc est sufficientissima: prima in genere causæ materialis data, 2ª Ifot malis, 3ª in finalis, 4ª in efficientis. Ex his unam sufficiēs absolutè i. sufficientissimam i. tangentem omnia absolutè comprehendit, si dixeris: Homo est quid ex corpore constans anima rationali informato a Deo creandi ad beatitudinem consequēdam.

APPENDIX.

1 Veli. as. p. S. Ecc. &c. EX articulo habes primo quo pacto nem repellas propositionem suspecti (ut ea pro tali referre lac. Leo. stunica post suum itinerariū inter alias, quas tanq̄ suspectas ipse excerpsit ex lib. Erasmi) diversum confessionē olim fuisse publicā, & de nouis commissis publicā olim fuisse satisfactionē. iterū illam (ut ibi) confessionem admissorum secretā, apparet Hieronymi tempore, nōdum fuisse institutā. Ex diffinitionis particula illa, Morbū latens, ostenditur aperte: q. non de publica tantum, & notis, fuit olim, ideſt in primitiua Ecclesia, ea confessio, sed etiam de occultis. Item ex illa, cùm Augustinus, cuius est definitio, fuerit Hieronymo contemporaneus, ostenditur

2 falsum esse, quòd tempore Hieronymi &c. fumendo ly secretam pro ly de occultis. Secundo habes, quomodo per rationem ostendas; merito damnari praedictas propositiones a concilio Tridentino sess. 14. cap. 5. & canon 7. ut sup. q. 6. art. 3. appen. Quòd si Erasmus fumat, ly secretam, pro modo confitendi secreto, & ponitio illa damnatur ab eod. conc. sess. 13. can. 6. & quis dixerit modum secretè confitendi soli sacerdoti, quem ecclesia catholica ab initio (semper obseruauit, & obseruat, alienum esse ab institutione & mandato Christi, & inuentum esse humanū Anathema sit. Hæc ibi. Nota, contra Erasmum, ly quem ecclesia catholica ab initio semper obseruauit. Item a Leone 2. in Concilio Lateranen. &c. ut supra q. 6. articu. 3. appen. Tertio uides: quomodo ex his uerbis D. Thomæ articulus conclusus.

3 ARTICVLVS II.

Vtrum confessio sit actus uirtutis.

AD SECVNDVM sic procedit. Videtur quòd cōfessio sit actus uirtutis. Omnis enim h actus uirtutis est de iure naturali, quia ad uirtutes apti sumus a natura, ut Philosophus dicit in 2. Ethicor. * sed confessio non est de iure naturali, ergo non est actus virtutis.

¶ 2 Præterea, Actus uirtutis magis h conuenire potest innocēti, quàm ei qui peccauit: sed confessio peccati de qua loquimur, non potest innocenti cōuenire, ergo non est actus uirtutis.

¶ 3 Præterea Gratia, quæ est in sacramentis, aliquo modo h differt a gratia, quæ est in uirtutibus, & donis: sed confessio est pars sacramenti, ergo non est actus uirtutis.

SED CONTRA. Præcepta legis sunt de actibus uirtutum, sed confessio cadit sub præcepto, ergo est actus uirtutis.

Præterea. Non meremur, nisi actibus uirtutum, sed confessio est meritoria, quia cœlum aperit, ut in litera Magister * dicit, ergo uidetur quod sit actus uirtutis.

RESPONDEO, Dicendum, q. ad hoc, quod aliquid dicatur actus uirtutis, ut prius dictum est, † sufficit quod in sui ratione aliquam conditionem implicet, quæ ad uirtutem pertineat, quāmuis autem non oīa, q̄ ad uirtutem requiruntur importet confessio, tamen importat ex suo nomine manifestationē alicuius, quod in conscientia tenet aliquis: sic enim simul in vnum os, & cor conueniunt. Si enim quis aliquid proferat ore, quod corde non teneat, non est confessio, sed fictio, hæc autem conditio ad uirtutem pertinet, ut aliquis ore confiteatur quod corde tenet, & ideo m confessio est bonum ex genere, & est actus uirtutis: sed tamen potest male fieri, nisi alijs debitis circūstantijs uestiatur a.

AD PRIMVM ergo dicendū, quòd ad confessionem ueri modo debito faciendam ut oportet, & cuius oportet, in generali inclinat rō naturalis, & secundum hoc cōfessio est de iure naturali; sed determinatio circumstantiarum quando, & quomodo, & quid confiteri oporteat, & cui, hoc est ex institutione iuris diuini in confessione de qua loquimur: & sic patet quòd ius naturale inclinat ad confessionem, mediante iure diuino, quo circumstantiæ determinātur: sicut etiam in omnibus est, quæ sunt de iure positiuo.

AD 2ᵐ dicendum, q. illius uirtutis cuius obiectum est peccatum commissum, quāmuis habitum possit innocens habere, tamen actum non habet innocentia permanente: & ideo etiā cōfessio peccatorum, de qua nūc loquimur, non competit innocēti, quāmuis sit actus uirtutis.

2ᵐ de maiori. Cōuenire. ℞. uel in actu, uel in habitu. Tunc &c. Quāmis. n. cōfessio mortalis delictorū nō ponat actu cōuenire innocēti, ut innocēs est, seu actu innocentiæ pōt tamen cōuenire in habitu, inquam. Innocens habet hoc propositum, q. de peccato confiteretur, si cōtingeret eum peccare. Et quia innocens, ut sic, habet propositum hoc tenacius, quàm peccator, inquantum ardētiori charitate in tale propositum fertur, ideo actus ille uirtutis, videlicet confessio non tantum in habitu conuenit innocenti, sed etiam magis, quam peccatori.

¶NOT. Responsum distinctim adduxit ly vel in actu, vel in habitu: quia non omnis actus uirtutis est paris considerationis. Quomodo confessio conuenit innocenti. Alicuius enim actus uirtutis obiectum est peccatum commissum, secundum quem modum confessio dicebatur actus uirtutis alicuius uerò actus obiectum non est peccatum, secundum quem modum aduer

Quomodo natura inclinet ad cōfessionē.

sa patentes tolerare est actus uirtutis, scilicet fortitudinis. Actus primo modo dictus non potest actualiter cōuenire innocenti, stante innocentia, sed tantum habitualiter, non actualiter quidem, quia innocens non esset innocens, si commisisset peccatū. habitualiter autem, quia innocens non esset innocens, si non haberet antedictum propositum. Actus demum uirtutis, secundo modo dictus innocenti, ut sic, actualiter conuenire potest.

3ᵐ de maiori. Differt. ℞. Disparatē, non, Contrariē. ℞. Tūc, &c. Nā eorum q̄ differūt disparatē, utrumque potest conuenire eidem secundum diuersam rationem considerato. Vt. Huic uni & eidem, quod dico Confessio

¶ar. 1. hius quæst. 27. 1. (ſi diuersa ratione considerentur) conuenit utrumq; horum, scilicet & esse actum uirtutis, & esse partem sacramenti: cùm tamen gratia uirtutum & gratia sacramentorum differant disparatē. Si, inquam, diuersa ratione considerentur: quia confessio peccatorum, quatenus ex libero arbitrio charitate informato procedit, est actus uirtutis: quatenus uerò confessio eadem est medicina in remedium peccati ordinata, est sacramentum, siue pars sacramenti. Cæterum quòd, & quomodo, differat gratia in sacramentis existens à gratia, quæ est in uirtutibus, uide tertia par. quæstio. 62. artic. 2.

ARTICVLVS III.

Vtrum confessio sit actus pœnitentiæ uirtutis.

AD TERTIVM sic procedit. Videtur, quòd confessio non sit actus pœnitentiæ uirtutis: quia actus illius uirtutis h est, quæ est causa eius: sed causa confessionis est spes ueniæ, ut ex definitione inducta † apparet, ergo uidetur, quòd sit actus spei, & non pœnitentiæ.

¶ 2 Præterea, Verecundia est pars temperantiæ, sed confessio h ex erubescentia operatur, ut ex præassignata † definitione apparet, ergo est actus temperantiæ, & non pœnitentiæ.

¶ 3 Præterea, Actus h pœnitentiæ innititur diuinæ misericordiæ, sed confessio magis innititur sapientiæ propter ueritatē, quæ in ipsa esse debet, ergo nō est actus pœnitentiæ.

¶ 4 Præterea, Ad h pœnitētiam mouet articulus de iudicio propter timorem, qui pœnitentiæ origo est: sed ad confessionem mouet articulus de uita æterna, quæ est propter spem ueniæ: ergo non est actus pœnitentiæ.

¶ 5 Præterea, Ad uirtutem ueritatis pertinet, ut ostēdat se quis talem qualis est, sed hoc facit confitens: ergo h est actus uirtutis, quæ dicitur ueritas, & nō pœnitentiæ.

¶ar. 1. hius quæst. 3. 1. ad 1. Misericordiæ Dñi nō est nu merus. Ezech. 33. Isa. 43.

Confessio habitualis, quid sit.

Confessio ueri, ut sic, est.

Confessio sacramentalis, ut sit.

¶ar. 1. hius quæst. 1. 1. ad 1. De quibus debent fieri confessiones.

¶ar. 1. hius quæst. 1. 1. ad 1. Quomodo confessio sit necessaria.

¶ar. 1. hius quæst. 1. 1. ad 1. Quomodo confessio sit meritoria.

APPENDIX.

4 Vtil. pro S. Eccle. sia. &c. EX articulo habes primò, quomodo per rationem ostendas: merito a scripturis sanctis, & a conciliis insinuatum esse, quòd confessio peccatorum est actus uirtutis. Hoc autem tunc fuit, quando confessionem præceperunt, consuluerunt, uel ad illam non inuitarunt; item quando per confessionem non meretri. docuerunt: quoniam nec præcepta consilia, uel hortationes, sunt ab eis, nisi de actibus uirtutum; nec, nisi per actus uirtutum, nos adulti meremur. Quòd autem præcipiatur, seu consulatur, confessio a scripturis sanctis, patet Isa. 43. ubi secundum translationem septuaginta interpretum dicitur. Dic tu prior iniquitates tuas, ut iustificeris. Hoc uerò ad propositū nostrum tanto magis esse facendum est, quanto magis authoritate Papæ

5 S. Leo Papa. Leonis primi fuleitur, qui in epistola ad Theodorū Foroiulien. sem epitopum, quæ est 89. in numero inter positionem primi tomi conciliorum sic de confessione peccatorum loquens ait. His autem, qui tempore necessitatis, & in periculi urgentis instantia, præsidium pœnitentiæ petunt, & mox reconciliationis implorant, nec satisfactio merè differenda est, nec reconciliatio denegan

6 das: quia misericordiæ Dei nec mensuras ponimus, nec tempora definire; apud quem nullas patitur uenia moras uera conuersio, diuerse spiritu Dei per prophetam, Cùm conuersus ingemuerit, tunc saluus erit: & alibi, Dicam iniquitates meas prior, ut iustificeris. Hæc ibi: Et recitatur in decretis de pœnit. dist... Multiplex. & 26. q. 6. Illi, qui tempore. Quid item consulatur a scripturis, patet Iac. 5. Confitemini peccata uestra alterutrum, ut saluemini. Vnde habes etiam secundum supradictum, q. confessione meremur saluari. Item a concilio Magutino hoc idem fuit insinuatum cap. 17. Per dissuasserat in cruce præmium ad Christi dexteram pendens. si illum unius horæ pœnitentia non iuuisset. Cum esset in pœna pœnituit; & per unius sermonis professionem habitaculum paradisi, Deo promittente, promeruit. Hæc ibi. Vbi, quia secundum contextum de cōfessione a suspendis in parabolis per sacerdotes accipienda loquitur, fatendum est, quòd cōcilium ipsum per uerba præmissa uult, à simili, confessionem sacramentalem promereri paradisum. ¶ar. 1. hius quæst. 1. 1. ad 1. Et infra q. 10. per totam uidebitur latius de effectu, quem meretur confessio. Item à Concilio Cabilonēn. c. 12. constituit confessio sic. Quia cum

De quibus debent fieri confessiones.

hoc fieri, hominē ex duabus esse substantiis, ri confessanimavidelicet & cor sio, pore; & interdū animi motu, interdum carnis fragilitate peccatur: solerti indagatione debent inquiri ipsa peccata, ut ex utrisque plena fit confessio, scilicet ut & ea confiteantur, quæ per corpus gesta sunt; & ea, quibus in sola cogitatione delinquitur. Instruendus est itaque peccatorum suorum confessor, ut de octo principalibus uitiis, sine quibus in hac uita difficilè uiuitur, confessionem faciat; quia aut cogitatione, aut (quod est grauius) opere eorum influctu peccauit. odium etenim, inuidia, superbia, & cæteræ huiusmodi animæ pestes, tanto periculosius lædunt, quanto subtilius serpunt. Hæc ibi: Cùm ergo ex conciliis, scripturisque habeamus, quòd confessio sit meritoria: atque ad hanc & concilia & scripturæ nos hortentur; patet, quòd secundum illa, confessio sit actus uirtutis. Nam (ut in principio diximus) actibus uirtutum meremur, & non, nisi ad actus uirtutum, nos hortantur sacræ literæ.

Secundo habes, quomodo per rationem præmissa tum conciliorum, tum scripturarum dicta, pro quanto confessionē innuunt esse actum uirtutis, & intelligas & probes & defendas.

Tertiò uides, quomodo ex his uicissim angelica hæc doctrina confolidetur.

QVAEST. VII. ARTIC. III.

CONCLVS. Confessio peccatorum ad remissionem eorum consequendam, non pertinet elicitue ad uirtutem ueritatis (ut quidam dicunt) sed ad uirtutem pœnitentiæ: imperatiuè autem ad multas uirtutes pertinere potest.

¶ *Corollarium.* Ergo præsens articulus est tanquam limitatio p̄ cedentis. Ibi enim conclusum fuit, quòd confessio est actus uirtutis: sed cuius uirtutis esset actus nondum fuerat propalatum: nunc autem concluditur, quòd uirtus illa, cuius confessio dicebatur actus, est pœnitentia.

¶PROBATIO. 1 Quia confessio peccatorum elicitue ad uirtutem ueritatis est confessio ueri absolutè (ideſt intendens fateri ueritatem, nil aliud requirendo, ut sic, & confessionis illa peccatorum non tulit præceptum de fatendo ueritatem, quasi quod, ut sic, nil aliud requiratur. 2 Quia (ly sed ad uirtutem, &c.) confessio illa (supra obiectum) uerè addit hanc specialem rationem boni, scilicet conari ad consequendum remissionem peccatorum, (ut patet.) 3 Quia (ly imperatiue autem &c.) actus confessionis possit trahi ad finem multarum uirtutum (ut consideranti patet.)

NOTA, pro capti probationis secundæ partis conclusionis F aduerte, quòd conatus ipse ad consequendum remissionem peccatorum uerè et uere in confessione dictorum est pertinens ad pœnitentiam. Is enim quem peccati sui pertuder, quæritis remissionem peccatorum ipsius & ex hoc mouetur ad confitendum peccatum suum. Ecce quòd conatus ille est intrinsecus confessioni debitæ peccatorum.

Pœnitentia ideo, quia ex erubescentia, quoniam illa, quem pœnitet de offensa, erubescit, quando recordatur offensæ, & maxime quando coram illo, quem offendit. Cùm autem pœnitentia uirtus ad remissionem peccatorum immediat ex una parte, & ex alia parte pœnitens sciat, q̃ non potest consequi remissionem illorum, nisi ille confiteatur: tunc pœnitentia uirtus elicit hunc actum confitendi ad imperium, bonæ uoluntatis. Patet ergo, quòd confessio uerax peccatorum, ad remissionem illorum assequendam, est elicitiue à pœnitentia uirtute. Exit siquidem ille confessionis actus à pœnitentia ipsa immediatè, sicut ignis è lapide focario: licet & hic & ibi agens, seu effectus, aliquod præsupponatur.

Ad alias uirtutes etiã pertinet confessio.

1m maior.

Actus illius uirtutis est, ejus est causa eius. R. secundum, quod est causa eius, ita est actus illius: non aliter. §. Tunc &c. Nam spes ueram est causa confessionis, secundum quod imperans tantum: dixi uero conclusio, quòd pœnitere a uirtute est confessionis ex, ut ei cui, seu (quod idē est) q̃ confessio peccatorum ad pœnitentiam uirtutem pertinet elicitiuè. Ex literadic, quòd hoc responsum argumento est quidam declaratio tertiæ partis conclusionis illius, scilicet imperantis autem ad alias uirtutes pertinere potest. Vide art. 2. ad secundum.

2m de minori.

Ex erubescentia. R. tanquam ex causa ad liberandum à pœna: non, tanquam ex causa confessionis §. Tunc &c. Nõ enim sequitur, stante illi genus hac, ratio diffinitionis ultima art. 1. arg. 4. quòd confessio fiat actus temperantiæ, q̃ forsan sequeretur, si erubescentia esset causa confessionis.

3m de maiori.

Actus pœnitentiæ. R. ut est contritio, uel a contritione efficaciam trahens: non aliter, secundum quandam adaptationem, ut licebit loquendo, ut inferius. §. Tunc &c. Quamuis ex ui confessio inuitauit sapientiæ secundum adaptationem quandam (ut arguitur) tamen ipsamet confessio, ut à contritione efficaciam trahit, ministrat diuinæ misericordiæ. Et hoc ultimo modo conclusio fuit confessionem scilicet dixit, quòd confessio est actus pœnitentiæ.

4m de maiori.

Ad pœnitentiam. R. ratione contritionis considerata: non, ratione confessionis. §. Tunc &c. Nã sta, enim q̃ ad pœnitentiam faciẽdam per confessionem peccatorum moueatur homo ex consideratione uitæ æternæ: & sic confessio est actus pœnitentiæ, ut patet.

4 *Corollarium.* Ergo articuli fidei duo monent ad faciendã pœnitentiam: sed diuersimodè. Si enim de pœnitentiæ actu, qui est contritio, loquamur, tunc articulus de iudicio ad faciendam pœnitentiam salubriter impellitur: uerò de pœnitentiæ actu, qui est confessio: tunc ad illam faciendam articulus de uita æterna aurahit. Ergo, cùm Timor contrito omnino alia rum partium pœnitentialium sit initiũ, origo totius pœnitentiæ nostræ est timor diuinorum iudiciorum: qui dicitur timor seruilis, 2. 2. q. 19. art. 5. Vnde Cõcilium Trid. sess. 6. cap. 6. dicit, q̃ peccatores diuinę iustitię timore utiliter concutiuntur, & eos, qui gehennæ metum, per quem ad misericordiam Dei confugimus de peccatis dolentes, uel à peccãdo abstinemus, salutem animarum nostrarũ nocere dicunt, anathematizat. & sess. 14. c. 4. contritionem ex metu gehennæ, atque pœnarum nascentem (si uoluntatem peccandi excludat, cum spe * ueniæ) donum Dei, & Spiritum sanctum inspirum, sed declarat, nondum impulsum, ille declarat, huius q̃ dictis exemplum. Et ad 2m. Nihilominus, quia per timore (inquit) utiliter concussi, ad lotre præscriptionem plenã terroribus, pœnitentiam agerunt, & misericordiam à Domino impetrarunt: & canon, qui ralem contritionem non esse uerum utilemq̃ dolorem, sed animarum salutis noxium, docent, anathematizat. Ergo ille hoc timore diuinorum iudiciorum intelliguntur scripturæ omnes dicentes, q̃ timor Domini est initium salutis nostræ, uel aliquid simile.

* Vt dicũ uenit

† In corp. artic.

5m consequentia.

Ergo est actus uirtutis, cuius &c. R. Negatur illatio conclusionis huius. §. Ratio est, quia continens peccata non intendit solum ostendere se uoce, qualis est corde, (ut arguens opinatur) sed per hoc ad peccatorum suorum remissionem admittatur (ut supra dictum est) per conclusionem, & hoc ad hæc tria, uidimus. Ex illo respondeo die, quòd maior illa argumenti uera est, sed minor non est sufficiens, cũ ipse confitens facto illo suo non intendat illa hoc.

Intentio confitentis ad quid.

APPENDIX.

EX articulo habes primo, quomodo per rationem ostẽdas, ab epistola synodica Tharasij Episcopi Constantinopolitani, insinuatum mysterio fuisse, quòd confessio sit actus pœnitentiæ uirtutis. Hæc epistola ponitur ante synodum Niceanam 7a. &c. secundam.

secundam, tanq̃ pambula, in tomo 3. conciliorũ colaniæ 1567. A impressorum: & dicit sic. Bona & laudabilis est pœnitentia, quæ ad Deũ ducit, & à peccatis liberat, &c. Dixit. n. per prophetam,

Psal. 41. tu primus die iniquitates tuas, ut iustificeris. Et dixit, eloquar

Psal. 31. quitatem meam coram Dño, & tu remisisti impietatem peccati mei. Nam si pater

Luc. 15. filio peregrè existente, & rem impie, & iniquè agente, redeũtem iterum ad se naturali amore prosequitur: quanto magis Deus omniũ nostrum pater omnem pœnitẽtẽ suscipiet in uinis suis, cum sit singulariter misericors? Non enim mortẽ petit peccatoris, sed magis ut conuertatur, & uiuat. Quemadmodum etiam in Euangelio ab ipsa Domini uoce per parabolam de prodigo & postea pœnitente, instructi sumus a parte cœlesti recepto in cœlis.

Luc. 15. Gaudet enim supra hominem omnem, agentem pœnitentiã. Hæc ibi. Vbi uides hunc episcopum loq. de pœnitentia uirtute, quæ uniq; ad Deũ ducit, a peccatis liberat impium redeuntem suscipit facit a Deo in nihile suis, atque cum gaudio recipit in cœlis: & eundẽ huic pœnitentia confessionem peccatorũ cõquam effectum ab ipsa profluentem assignare, dũ ait, quod Dominus dicit pœnitenti per prophetam dicto primus iniquitates tuas, ut iustificeris. Et Dauid illud annectit, Dixi, eloquar &c. Ideſt secundum aliam translationem, dixi confitebor &c. Antiqua. n. pœnitentia, licet peccatoribus necessaria ad gratã consequendam fores, non erat

28 sacramentum: sed solũ uirtus. Vnde cõcil. Tri. sess. 14. c. 1. Puerũ nec ab Christi aduentũ pœnitentia erat sacramẽtũ: nec est post aduentũ illius cuiq; ad baptismũ. Hæc ibi. Ex quo ẽs patet, q̃ pœnitẽtia, q̃ induxit filiũ illũ prodigũ ad confessionẽ qua dixit, Ly peccaui in cœlũ &c. non est sacrm. sed uirtus, & cõsequenter, q̃ cõfessio secũdũ ejus fidã synodicã p̃missam de filio tali loquentẽ, est actus pœnitentiæ uirtutis. Dixi. n. Ly peccaui, pollij in se reuerentia suã malẽ statũ, dolendo, cognouerat q̃d pœnitentiã uirtutẽ sonat. 3. part. q. 85. ar. 1. Secundo igitur habes: quòd p eandẽ cõnẽ ostẽdas, meritò infinuasũ esse a scripturis Luc. 15. illud idem, q̃. Confessio peccatorũ est actus uirtutis. Quod adũ dico de uno loco scripturæ, intelligas, ut de exhibus omnibus similibus: & quẽ de aliquo cum eiusdẽ dicto ẽt de omnibus consimilib. utrũ cõsiderãs patere possit

Tho. ubi sup. ar. 3. q. 1. & sc. Concil. de pœnitentia.

Regula ad similibus

QVAESTIO VIII.

De ministro confessionis, in septem articulos diuisa.

DEINDE considerandũ est de ministro cõfessionis. B

Circa quod quærũntur septem.

Primo, Vtrum necessariũ sit confiteri sacerdoti.

Secũdo, Vtrum in aliquo casu liceat aliis, quàm sacerdotibus confiteri.

Tertio, Vtrum extra casum necessitatis possit aliquis non sacerdos confessionem uenialium audire

Quarto, Vtrum sit necessarium, quòd homo confiteatur proprio sacerdoti. C

Quinto, Vtrum possit aliqs alteri, quàm proprio sacerdoti confiteri ex priuilegio, uel mãdato superioris.

Sexto, Vtrum pœnitens in extremo uitæ suæ possit absolui a quolibet sacerdote.

Septimo, Vtrum pœna temporalis tazari debeat secũdum quantitatem culpæ. D

ARTICVLVS I.

Vtrum necessarium sit confiteri sacerdoti.

AD PRIMVM sic procedit. Videtur q̃ nõ sit necessarium sacerdoti confiteri. Ad confessionem. n. nõ obligamur nisi ex diuina institutione: sed diuina institutio nobis proponit Iac. 5 Confitemini h alterutrum peccata uestra, ubi non fit mentio de sacerdote, ergo non oportet confiteri sacerdoti. E

2 Præterea, Pœnitẽtia est h necessitatis sacramentũ, sicut, & baptismus, sed in baptismo propter necessitatis sacramentũ est minister quilibet homo, ergo, & i pœnitentia, sed ministro Ecclesiæ facienda est confessio, ergo sufficit cuilibet confiteri.

3 Præterea. Cõfessio est ad hoc necessaria, ut taxetur pœnitẽ h satisfactionis modus, sed aliqñ non sacerdos dulcius posset pœnitenti dare satisfactionis modum, quàm multi sacerdotes: ergo non est necessarium q̃ confessio fiat sacerdoti.

4 Præterea. Cõfessio ad hoc est ordinata in Ecclesia, ut rectores pecorum suorum uultum h cognoscant, sed quandoque Rector, uel Prælatus non est sacerdos, ergo cõfessio non semper facienda est sacerdoti.

SED CONTRA. Absolutio pœnitentis propter quam fit confessio, non fit nisi a sacerdotib. qbus claues cõmissæ sunt, ergo confessio debet fieri sacerdoti.

5 Præterea. Confessio præfiguratur in Lazari mortui uiuificatione, † sed Dominus solum discipulis præcepit ut soluerent Lazarum. ut patet Ioan. undecimo, ergo sacerdotibus faciẽda est confessio.

RESPON. Dicendum, q̃ gratia, quæ in sacramentis datur, a capite in membra descendit, & ideo solus ille minister est sacramẽtorũ, in quibus gratia datur, qui habet ministerium sup corpus Christi uerum, quod solius sacerdotis est, qui consecrare Eucharistiam potest, & ió cum in sacramento pœnitentiæ gratia conferatur, solus sacerdos minister est huiusmodi sacramenti, & ideo m ei soli faciẽda est sacramentalis confessio, quæ ministro fieri debet. *

Pœnitentiæ elegãs descriptio.

Cap. omnis de pœ. & remis. † Alãs, fortasse.

Isa. 66. Mat. 9. 1

4

SVPER Q.V. VIII. ART. I.

CONCL. soli sacerdoti faciendæ est sacramentalis confessio quæ ministro fieri debet. 28

† *Corollarium* ergo nõ quæritur primo, utrum sacerdos minister, an confessio sacerdoti fieri debeat (ut uitulus superstitiosa Intẽtum articuli.

Universidad de Deusto
Biblioteca

facere posse, ut 4. 2. quia tunc laicus, non ut Christi minister audit, quæ dudum sacerdos (ut in præsenti conclusione docetur) id quod ex possibilitate dandi absolutionem patet.

PROB. Quia solus ille est minister sacramentorū, in quib. gratia datur qui habet ministerium super corpus Christi verum (cū Corpus Christi mysticum. 1 Cap. 3. gratia a capite in mēbra descendat): & solus sacerdos Eucharistiam conficere potest. Cōfir. Corpus Christi mysticum, quod est ecclesia, minoris dignitatis est, q̄ corpus Christi verū hypostatice diuinitati unitum: & cōsequenter abillo, tanquam a suo principio hoc gubernandi dēr. Hinc venit: & quod a capite vero Christo gratia in mēbra, tanquam in corpus Christi mysticū, descendit, & quod solus is sacramentorum gratiæ minister est, qui ministerium super corpus Christi verum habet.

1m ex Iacobo. Cōfirmat alterum: & ita quid aliter constet finem audiens sit facientem non aliter. ¶. Sic intelligit ipse D. Iacobus: quia loquitur non absque præsuppositione divinæ institutionis.

Vera sententia D. Iacobi.

Tunc &c. Nam divina institutio, ex qua obligamur, solis sacerdotibus (nos confiteri) decere monstrat, Ioan. 20. Vide q. 6. ar. 1. & 2. in rez & glue. Ex litera die, quòd argumentum valde forsan conflagerit, si D. Iacobus loqueretur, tanquam institutor sacramenti: nunc verò nihil omnino valet, quia non ut institutor, sed tanquam ut inferiorem a Christo facium Io. 20. loquitur. Quomodo ergo ly confitemini alterutrum, & quid per ly alterorum, intelligas, si vetum sensum audiorium finire habere videmur ex cap. 20. Ioan. Euangelia pretendum est (ut in responsione præsens factum fuit) Vide quæst. 6. articu. 4. ad secund.

2m de maiori. Tū necessitatis &c. minoris: non æqua bapti mum puero quilibet homo dare potest ratione necessitatis, (cquitur: quòd confessionis sacramentum, dando scilicet eiam absolutionem, administrare possit aliquis laicus in casu necessitatis. Ratio diuersa est: quia puerorum necessitas usu liberi arbitrij carentium iuuari non habet ad vitam salutis assequendam, nisi per actualem baptismum: adulterum vero necessitas ad vitam illam iuuari potest per votum confessionis, etiam, quòd actualiter stante impedimento non confiteretur.

Necessitas homi. &c.

¶ Corollarium. Ergo secundum D. Thomam, pueris usu rationis carentibus (vt hinc aperte habetur) non patet ea salutis necessitas, nisi actualiter baptizentur. Nam, cum vsu rationis priuentur, vtrumni. desiderio ad baptismum habere non possunt. Vide. ¶. par. 3. q. 69. a. 4. ad 1. & 2. & alios.

3 de maiori. Vt tazetur &c. satisfactionis, & existentis pars sacramenti, non, habens vis tolum virtutem ex quantitate pœnæ. ¶. Tunc &c. Non enim laicus potest taxare pœnitentiæ satisfactionem, ut habet obiectio secundum quod est pars sacramenti, sum nec confessio facta laico in casu necessitatis tit sacramentum, ut in ar. seq. quamuis ipse laicus taxare possit satisfactionem, secundum quòd solum ex quantitate pœnæ habet mrinteta.

¶ Corollarium. Ergo confessio necessario soli sacerdoti facienda est, & propter absolutionem, quam solus ipse impendere potest ratione dicta in probatione conclusionis, & propter satisfactionem, ut est pars sacramenti. Non enim laicus habet claues a Christo Ioan. 20. Matth. 18. & 16. sed solus sacerdos, quicquid de suo capite acephalo, aut scriptutis in sensum reprobum a sese distortis garriant lutherani. Contra hos unde Rossensem art. 13. mirifice triumphantem; & Leonem Papam in Bulla contra errores Luth. iustissimè hāc illorum insaniam condemnantem, ut supra quæstio. 1. articu. 1. appen. uerbaliter, & uniuersaliter, habet.

Claues habet laici.

4m de maiori Cognoscant. &c. cognitione prouidendi ouibus competēs medicamentum salutis: non, cognitione solum coordinandi oues gregi Christi. ¶. Tūc &c. licet enim aliqui non sacerdotes possint. Secundo mō cognoscere vultum pecoris sui: non tamen. Primo modo cum claubus careāt, quibus solis competens salutis medicamentum in præsenti intentum ouibus prouideri potest.

† Sicut dicit est q. 6. artic. 1. ad 4.

Cognoscitur nullū pecoris duplicit.

APPENDIX.

EX articulo hēs. Primo quoniodo per rationem hæreseos lutheri (Prætes. lutherani) dicentium, confessionem audire, & pœnitentem absolvere posse omnes homines cuiuscunque conditionis fuerint. Nec obstat, quod ille negaret radicem probationis conclusionis. D. Thomæ. sacramenta videlicet conferre gratiam: quoniam Lutherus ipse sacramenta non conferre gratiam articulo suo primo per Rossensem adducto affirmat. Nec etiam obstat, quòd negaret ipse, confessionem esse sacramentum: ut supra q. 6. art. 2. ipsam hoc ex ronea negantem in append. vidimus. Item non obstat, quòd Valdenses (Piat. pauperes de Lugduno) quasi fauentes Lutheranæ positioni in principio narrarit, negarent. D. Thomæ probationis illam, sacerdotem videlicet solum consecrare Eucharistiam: quoniam dicunt eandem hominum iustum sua tantum, eam si laicus fuerit, posse consecrare corpus Christi. Sublato enim hoc fundamento, quòd licet solus sacerdos consecrare possit corpus Christi: nonne fiatim videbimus hæresim lutheranam sequi, quòd laici confessionem audire, & absoluere possunt. Hæc, inquam, non obstant, ideò non faciunt, quod D. Thomæ ratio in corpore articuli addocta minoris efficacię sit contra hæresim Lutheri primo allatam. Quod enim sacramenta nouæ legis conferant gratiam: patet, 3. par. quæstio. 62. articu. 1. & in decreto Eugenij. 4. facro approbante concilio Florent. de sacramentis dato armenis: & in Concilio Tridentin. sessio. 7. de sacramentis, ubi etiam anathematizatur contrarium, & in bulla Leonis. 10. ubi positio Luth. de negatione collationis gratiæ narratur atque damnatur: Vide Bullam illam in 4. tomo conciliorum posi Concil. Lateranen. sub eodem Leone: unde & Rossensem contra Lutheri articulum illum primum mirifice pugnantem, eumque legitimè expugnantem. Quòd autem confessio sit sacramentum, patet supra quæstio. sexta articu. secundo, appen. per authoritates canonicè concludentes. Quòd verò solus sacerdos corpus Christi consecrare possit: patet tertia par. quæstio. 82. articu. primo. & in Concilio Tridentin. sess. 13. cap. primo 4. & canon. 1. & in hymno. 2. corporis Christi ab Ecclesia solemniter approbato, ubi de consecratione sacramenti Eucharistiæ loquendo dicitur, sic sacrificium illud instituit, cuius officium committi voluit solis presbyteris.

Vetitus S. Eccl. Concilia &c.

Secundò habes: quomodo per rationem ostendas, illam Lutheri in principio dictam damnari merito a Concilio Tridenti. sess. 14. c. 6. Declarat sancta synodus, falsa esse & a veritate Euangelij penitus aliena doctrinas omnes, q̄ ad alios quosuis homines, præter Episcopos & sacerdotes, clavium ministerium pernicioie extendunt. Hæc ibi. Et canon. 10. Si quis dixerit, nō solos sacerdotes esse ministros absolutionis, sed omnib. & singulis Christi fidelib. esse dictum quęcumque ligaueritis &c. quęcumque solueritis &c. quorum verborum, virtute quilibet absoluere possit peccata &c. Anathema sit. Item metrirō a&c. vt supra quæstione 6. artic. 1. & 3. maximè in appē. Item ā &c. vt nunc supra in corollar. post ad 3m. Item ab Eugenio. 4. in suo Decreto de sacramentis, vbi sacro approbante Concil. Florentin. dicit secunda (pars pœnitentiæ scilicet) est oris cōfessio, ad quam pertinet vt peccator ola peccata, quorum memoriā habet, suo sacerdoti confiteatur integraliter. Hęc ibi. Item ab Innoc. 3. in Concilio Lateranēsi, sic c. 21. dicente. olsvirtusq; fideliu ola peccata sua cō fiteatur fideliter saltē semel in anno proprio sacerdoti, vel alieno, plus tamen impetrata venia a proprio sacerdote quoniam aliter ille ipsum non potest absoluere, vel ligare. Hæc ibi. Et recitatur extra de pœn. & remiss. omnis. Ecce q. Papa iubente nec sacerdos potest alterius: parochianum absoluere, illius curam venia non impetrata: ergo secundum Papā, multò minus laici possūt absoluere sibi cōfiteri vt ait supra lutherus. Ergo secundum Papam soli sacerdotes, tanquā Christi ministro facienda confessio est. Item à Leone x. in Bulla lutheri errores damnante. Dum enim damnat hunc verbaliter dicentē, in pœnitentiæ sacramento ac remissione culpæ nō plus facit Papa aut Episcopus, quam infimus sacerdos: imo ubi non est sacerdos, æquè tantum quilibet Christianus, etiam si mulier aut puer essent dum inquam, verbaliter sit iacentem damnare virtualiter & damnatę vulte similem huic in principio appendicis dictum (vt patet). Vide damnationem hanc supra q. 1. ar. 1. Ar forsan lutherus hæresim suam prædictam alia quadā defendere voluit, dum inquit (Praeceto tesle ut Lutherani) Christianos omnes sacerdotes esse, & æqualem habere potestatem, nulla facta aut facta differentia facta. Sic enim & soli sacerdoti, (vt ait sanct. Thomæ concilio) & nihilominus cuilibet Christiano laico, pro absolutione confessio fiet (vt lutherus contendit). Caterum hæresis hæresim pepeiit & damnata damnandam. Hæc siquidem, quam postremò recitamus, damnatur à Concilio Tridentino sessi. 23. cap. 4. sic. Quòd si quis omnes Christianos promiscuè non testamenti sacerdotes esse, aut pari omnes inter se potestate spirituali præditos, affirmet, nihilque aliud facere videatur, quam ecclesiasticam hierarchiam, quæ est vt castrorum acies ordinata, confundere: perinde ac si contra, Beati Pauli doctrinam omnes Apostoli, omnes prophetæ, omnes Euangelistæ, omnes Pastores, omnes sint doctores. Hæc ibi. Et huic suæ doctrinæ synodus eadem correspondens, canon sexto ait, si quis dixerit, in Ecclesia catholica non esse hierarchiam divina ordinatione institutam, quæ constat ex Episcopis, presbyteris, & ministris: Anathema sit. Hæc ibi. Hoc autem dicit, qui eā confundit, & eam confundit, qui omnes Christianos promiscue &c. (vt supra ex eodem Concil.): ergo Lutheri positio, quæ hæc dixit, pro hæresi tunc damnata est. Item damnatur à synodo. Octaua generali. Ad hanc enim synodum, cùm iam esset ad calcem perducta, Basilius imperator post lectionem orationis suæ dimissionem. Dicat nunc quicunque voluerit ex sedentibus in hac sancta & universali synodo, in quo istorum hæsitet, vel ambigat, quæ nunc lecta sunt: & sancta synodus exclamauit: omnibus placent, quæ lecta sunt: omnes ipsidem ipsis concordamus omnes libenter subscribimus. Hæc ibi. Antea autem in eadem oratione Basilij lecta fuerant hæc verba. De vobis autem laicis, tàm qui in dignitatibus, quam qui absolute conuersamini, quid amplius dicam non habeo: quàm quòd nullo modo vobis licet de ecclesiasticis causis sermonem mouere, neque penitus resistere integritati Ecclesiæ, & vniuersali synodo aduersari. Hæc enim inuestigare & quærere: Patriarcharum, Pontificum, & Sacerdotum est: qui regiminis officium sortiti sunt; qui sanctificandi, qui soluendi, & ligandi, potestatem habent; qui ecclesiasticas & celestes adepti sunt claues: non nostrum, qui pasci debemus, qui sanctificari, qui ligati, vel à ligamento salui, egemus. Quamęcunque enim religionis, & sapientiæ laicus existat, vel etiam si universa virtute interius polleat; donec laicus est, quis vocari non desines. Rursus, episcopus quantacunque sit reverentia plenus, & nudus omni virtute, donec ante ostium & dignitatis dumbum restè prædicaueris, pastoris vocationis & dignitatis dumna non patetur. Quæ ergo nobis ratio est, in ordine eorum constitutas Pastoris, vel horum fabulis tatem difcutiendi, & examinandi potestatem habentibus? Oportet nos ergo cum timore & fide sy ncera hos audire, & facies eorum vereri (cum sint ministri Domini omni potentis, & huius formam possideant): & nihil amplius, quam ea, quæ nostri ordinis sunt, taquitrere. Nunc autem (vt videmus) adeò multos malitia in infamiā accendit, vt obliuiscentes propriæ ordinis, & quòd pedes sint ministri cogitantes, legem ponere velint oculis (non vt natura se habet) sicut ipsi cupiunt; & singuli ad accusandum quidem maiores semper existunt promptissimi, ad corrigendum autem ea, in quibus accusantur & criminantur, pigerimi. Et monco & exhortor omnes, qui tales sunt: vt maledictum & alternum odium auertentes, & iudicare iudices desinentes; attendant sibi; & secundum diuinam voluntatem rouuertere contendant. Nam non quiescet superuum iudicium; sed contra diffidentes diuinus fugus stillabit, & iustam ultionem opere sanctis ostendet. Hæc ibi & pontifex ista Basilij etiam in hac synodi octaua generali. Ergo, secundum synodum istam Basilio (ut videmus) subscribentem, laici etiam in dignitate imperiali constituti non habent potestatem ligandi aut soluendi, non claues cœlestes, atque ecclesiasticas habent: atque ideò sacerdotes non sunt, nec ex pro absolutione confitendum est. Vide Lutherus etiam mulieribus, puerisque (infandum profecto) potestatem absoluendi, etiam Papalem, tribuit & imperator hanc ipsam, cuam sacerdotalem, tam illis quam caeteris omnibus laicis non competere, liquido fatetur. Lutherus laicos de synodis, licet ipsi cupiunt, iudicare posse contendit; statuta illarum discutiendi nisi, quæ rendi, amplectendi, potestatem laicus attribuit: & imperator hoc esse contra naturam efficacissime dixerit, vt pote quod pedes legem ponere velint oculis. Vide. Si tantum pœnam comminator à Deo laicis imperator, tam monstruosa attentantibus, quantam putas manere Lutherū, Caluinū

Hæresis Ecclesiam à Deo instituta, secundū Apostolū, & concilia.

Concilia Romanorū pontificum de gratia sacramentorum & cōfess. de confessione.

ARTICVLVS II.

Vtrum in aliquo casu liceat alij quàm sacerdoti confiteri.

AD SECVNDVM sic procedi-
tur. Videtur q̄ in nullo casu liceat alijs quàm sacerdotibus confiteri: quia confessio sacramentalis accusatio est: ut ex suprapositā [a] definitione habet: sed dispensatio [b] sacramenti ad illum tantum pertinet, qui est sacramenti minister, cum ergo minister sacramenti proprius sit sacerdos, videtur quòd nulli alij sit confessio facienda.

¶ 2 Præterea. Confessio in quolibet iudicio ad sententiā ordinatur, sed sūa in foro contentioso non à suo iudice lata nulla est: & ideo non facienda est cō fessio nisi [c] iudici: sed iudex in foro conscientiæ non est nisi sacerdos, qui habet potestatem ligandi, & soluendi, ergo non est alij confessio facienda.

¶ 3 Præterea. In baptismo quilibet potest baptizare, quia si baptizat laicus, etiam absque necessitate non debet à sacerdote Baptismus iterari: sed si ali quis confiteatur laico in casu necessitatis, iterum tenetur sacerdoti confiteri, si articulum necessitatis euadat: ergo confessio [d] non potest fieri laico in casu necessitatis.

SED CONTRA est quod in litera † determinatur.

RESPONDEO, Dicendū, quòd sicut Baptismus est sacramentū necessitatis; ita, & pœnitentia. Baptismus autem, qa est sacramētum necessitatis, duplicem habet ministrum. Vnum, cui ex officio baptizare incumbit, scilicet sacerdotem. Alium, cui ratione necessitatis dispensatio baptismi cōmittit, & ita

a Videlocis citatis.

b q. 7. ar. 2.

c Hier. dict. supra.

d Hæret.

Habere clamat.

Hæretica Ecclesiæ à Deo instituta, secundū Apostolū, & concilia.

Memorabiles in q. unum sne Basilij imper. de laudi cij.

tit. 4. Sect. d. 17. §. c. post in &. in 6. §. d. & Aug. li. de falsa & vera pœn. cap. 10. 4. habe de pœn. d. 1. c. 87. ante fin.

Laicus ēper est oris.

Episcop⁹ ē semper pastor, et criminosus & à similibus facer dotes ēper sacerdos.

Aureum monitum de officio laicorum ēt imperatorum.

Corripit laicos de à synodo Romani di tentiū quales sub hę retici, ac lutherāi.

Laici sūt pastes, sacerdotes autē oues.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Caluino, atque similib. qui laicos talia præsumere docuerunt? Consule R Gabrielem in loco, supra in corollario post ad 3um. allegato, habes: quo pacto per rõnem antedicta tum imperatoris tum conciliorum, pro quanto soli sacerdoti insinuant faciendam esse confessionem, & intelligas & probes & defendas quatenus vides: quomodo ex vicissim angelica hęc doctrina consolideturꝛ

Caiet. in.

QVAEST. VIII. ART. II.

CONCL. In necessitate cuiã laicus vicem sacerdotis supplet vt ei confessio fieri possit.

¶NOT. inquit, vt absolutionẽ dare possit. Ergo intelligit: q tunc vicem sacerdotis supplet, secundum quid; non autem simpliciter.

PROB. Quia sacramentum necessitatis licet in casu ministrũ etiam eum, cui ex officio non incũbit (patet de baptismo): & pœnitentia est sacramentum necessitatis.

¶NOT. Vtrunque horum sacramentorum esse necessitatis dicit litera; sed non æqualis. Maioris nanq necessitatis esse baptismum prædixit art. 1. ad 3^m. Cum hoc tamen pœnitentiæ necessitas est tanta vt in casu possit licite confiteri laico. Quòd si pœnitentia non esset talis etiam minoris, quam baptismus, necessitatis, non fieret licite a laico in necessitate confessio,

1^m deminori,

Sacramẽto, & Perfectiõ, quoddammodo Imperfectio. §. Tunc &c. Nã confessio facta laico est sacramentum quodammodo imperfectum, seu quodamõ sacramentale, nõdũ sacramentum perfectũ; cum ei desit absolutio, imõ & absit ei potestas. Nequeã laicus absolute a peccatis sibi confessum, nedũ absolutam potestatem habet supra. ar. 1. appen. Et notandũ de confessione laico facta loquimur, quatenus ex desiderio faciẽdi illam sacerdoti procedit: alioquin nec imperfectum sacramentum ipsa esset, nec tali respectu ad proprium ministrum sacramenti confessionis.

Vnde hẽt q̃ sufficiens mentalis confessio facta laico.

Corollarium. Ergo est simile de analogis hoc. Ad primum siquidem analogatum respiciunt alia, vt analogata dici meritò possint. Neque enim vina, neque dieta, neque medicina, diceretur sana, nisi respectum haberet ad sanitatem in animali, quæ est primum analogatum. Quemadmodum etiam baptismum sanguinis & flaminis, tunc dicimus esse ad salutem æternã utilidum, quando relationem ad baptismum fluminis concernit in voto; secundum quod habetur ex 3. par. q. 66. ar. 11.

Natura analogorum.

Vnum baptisma.

Vt ergo ab apostolo dicitur vnũ baptisma, Ephes. 4. licet sint tria, eo q̃ omnia propter respectum ad vnum baptismi & notam & valorem habent ita: confessio dicitur soli sacerdoti fida, artic. 1. etiam q̃ in casu laico fieri possit, quia confessio laico facta propter respectum ad sacerdotem, & sacramentalis confessionis quoddammodo nomen & virtutem absolutionis à summo sacerdote Christo obtinet.

confessio vna, soli. C. facta.

ARTIC. III.

Etiam ministeꝛ pœnitentia, cui confessio est facienda, est sacerdos: sed [m] in necessitate etiam laicus vicem sacerdotis supplet vt ei confessio fieri possit.*

AD PRIMVM ergo dicendum, q̃ in sacramento pœnitentiæ non solum est aliquid ex parte ministri, scilicet absolutio & satisfactionis iniunctio, sed ẽt aliquid ex parte ipsius, qui suscipit sacramentum, quod est ẽt de essentia sacramenti, sicut cõtritio, & confessio. Satisfactio autem iam incipit esse à ministro, inquantum eam iniungit, & à pœnitente, inquantum eã impleꝛ: & ad plenitudinem sacramenti vtrunque debet concurrere, quando possibile est. Sed quando necessitas imminet, dẽt facere pœnitens quod ex parte sua est, scilicet, & cõfiteri cui põt, q̃ quãmuis sacramentum perficere non possit vt faciat id, quod ex parte sacerdotis est, absolutionem scilicet, defectum tamen sacerdotis sũmus Sacerdos supplet: nihilominus confessio laico ex desiderio sacerdotis facta, sacramentalis est quoddammodo: quãmuis non sit sacramentum perfectum, quia deest ei id, quod est ex parte sacerdotis.

AD 2^m dicendum, q̃ quãmuis laicus non sit iudex eius: qui sibi confitetur absolute, tamen ratione necessitatis accipit iudicium super eum, secundum quod confitens ex desiderio sacerdotis se ei subdit.

AD 3^m dicendum, quòd per sacramenta homo non solum Deo, sed Ecclesiæ oportet quòd reconcilietur. Ecclesiæ autem reconciliari non potest nisi sanctificatio Ecclesiæ ad eum perueniat: in baptismo autem sanctificatio Ecclesię ad hominem peruenit per ipsum elemẽtum exterius adhibitum, quod verbo vitæ sanctificatur secundum formam Ecclesiæ à quocumque, & ideo, ex quo semel baptizatus est a quocunq; non oportet qđ iterum baptizetur. Sed in pœnitentia Ecclesiæ sanctificatio non peruenit ad hominem nisi per ministrũ: quia non est ibi aliquod elemẽtum corporale exterius adhibitum, quod ex sanctificatione inuisibilẽ gratia operat: & ideò quãmuis ille laico confessus in articulo necessitatis consequutus sit veniam à deo eo quòd p positum confitendi, quod secũdum mandatum dei percepit, sicut potuit impleuit, non tamẽ adhuc ecclesiæ recõciliatus est, vt ad sacramenta ecclesiæ admitti debeat, nisi prius à sacerdote absoluatur: sicut, ille q̃ baptismo flaminis baptizatus est, ad eucharistiam non admittitur. Et ideo oportet quòd iterum confiteatur sacerdoti, cum copiam habere potuerit, & præcipue quia † sacramentum pœnitentiæ perfectum non fuit. Vnde oportet quòd perficiatur, vt ex ipsa perceptione sacramenti plenioremeffectum consequatur, & vt mandatum de pœnitẽtiæ sacramento recipiendo ipleat.

2^m de conclusione prima per ly ideo.

Nisi iudex). &. vel secundũ se absolutè cõsideratꝛ. Vel secundũ q̃ voluntariè et ligit ab homine iudicando §. Tunc &c. Nam quis laicus nõ sit iudex &c. vt in textu.

¶NOT. Iudex (vt habet ex 2. 2. q. 67. ar. 1.) est vel ordinarius, vel arbitrarꝰ, siue arbiter ordinarius est, qui iure põt per artẽ iustitię cuiq; subdito iusta decernere & reddere. Arbiter est q̃ de se nõ habet plenã potestatẽ cohercendi, cũ de se non sit superior; sed ab aliquib. ꝓprijs sponte eligitur, cuius iudicio seipsos in aliqua re subijciunt. Ex hac doctrina habita inde & c. 601, §. 1 omni, de verb. signif. dicas tuꝝ sacerdos est iudex inquam ordinarius cõfitentis, & laicus est ibi quam arbiter. Cuicũque ergo fiat confessio sit tanquam (no iudici, sed differenter modo in responsione formali declarato.

Iudex ordinarius, & arbiter, nõ sic.

Et tamen ex hoc non infert, nisi apud stultos, q̃ laicus sit sacerdos: sicut nec infertꝛ potest apud iuris peritos, q̃ quis sit ordinarius iudex, ex eo tantum q̃ in casu aliquo est iudex arbiter.

*Vt dicit hoc ear. ad 2.

3^m conclusio.

Confessio non potest fieri laico in casu necessitatis. &. ita q̃ extra casum illum non teneatur reiterare eãdem confessionẽ: non aliter. §. Tunc &c. licet ipsa non possit fieri laico in casu necessitatis

Num Deo soli (ut ait) innixus possit sine authoritate superiorũ in Ecclesia, prædicare, curam animarum exercere, doctrinã aliquam nouam mundo inuulgare, seipsum pro sacerdote, p Epo, pro cardinali &c. ingerere vel intronizare &c. & similia, vel peculiarum demolientium vineas labula, ut detecta fallitas p vinearum saluteꝛ à veritatis candore fugef ac euaneſcat, facilè produces in lucem si doctrinam hanc Thomisticam, de duplici reconciliatione homini cuique necessaria, præ oculis semper habueris; habitamque pro quæsitorum, duborum, scrupulorũ &c. uaria solutione (ut decet) applicare noueris.

APPENDIX.

Vtil. p §. Eccl. &c.

EX articulo habet primo: quomodo per rationem quam à fortiori reiecias hæreses Iacobitarum, Lutheri, Valdensium, Albanensium (ut supra q. 6. ar. 1. appen.) concurditer dicentium, confessionem non esse necessariam. Adeo enim necessarium est confiteri sacerdoti, in necessitatis casu, q̃ si totum sit, in absentia sacerdotis concurrente necessitatis casu, confiteri laico ex desiderio sacerdotis. Item hæresim Iouinis Vticleff (ut 3. par. q. 69 ar. 1. appen.) dicentium, quòd si confessio adsit, cõfessio exterior omnis est sibi inutilis & superflua. Vides enim hic quòd contrito in casu necessitatis cõfesso etiam laico confessio est utilis; cum a summo sacerdote tunc absoluatur, ut infra ad primum. Item hæresim Manichæorum (supra q̃. 6. art. 2. appen.) dicentium, quòd confessio peccatorum facta sacerdotibus Romanæ Ecclesiæ nihil valet ad salutem. Si enim confessio facta etiam laico ex desiderio sacerdotis Romanæ Ecclesiæ valet ad salutem (ut hic dicitur, & verũ est) multò magis facta sacerdoti Romanæ Ecclesiæ valebit ad salutem. (vt patet.) Ex desiderio, inquã, sacerdotis Romanæ Ecclesiæ; quoniam certus alium sensum non habet. Nullum siquidem verum est sacerdotium extra Romanam Ecclesiam: q̃ scilicet ab ipsa non dependeat, & ab ipsa non influatur. Omnes enim Christo Ecclesiæ ad unam referuntur tanquam ad suã matrem & magistram, ad Romanam scilicet Ecclesiam. Hoc significauit Nicolaus primus Papa quando de Romana Ecclesia, & sede Apostolica scribens, ait. Omnes, siue patriarchæ cuiuslibet apicem siue metropolis primatus, siue Episcopatuum cathedras, uel ecclesiarum cuiuscunque ordinis dignitatem, instituit Romana Ecclesia. Illam uero solã ipse fundauit, & supra petram fidei mox nascentis erexit: q̃ Beato Petro æternæ uitæ claues dedit, terreni simul & cœlestis imperij iura commisit. Hæc ille: & recitatur in decretorum uolumine, Distinct. 22. cap. 1. Mediolanensibus. Hoc idem ostendit Concilium Trident. Sessio. 23. cap. 4. Docet sacrosancta synodus in ordinatione Episcoporum, sacerdotum, & cæterorum ordinum, nec populi, nec cuiuslibet secularis potestatis & magistratus consensum, siue uocationem, siue authoritatem ita requiri; ut sine ea irrita sit ordinatio: quin potius decernit, eos, qui tantummodo à populo aut seculari potestate ac magistratu uocati & instituti, ad hæc ministeria ascendunt, & qui ea propria temeritate sibi sumunt, omnes non Ecclesiæ ministros, sed fures, & latrones, per ostium nõ ingressos habendos esse. Et canon 7. si quis dixerit eum, qui nec ab ecclesiastica & canonica potestate rite ordinatꝰ, nec missus fuerit sed aliunde ueniens, legimus esse uerbi, & sacramentorum minister: anathema sit. Hæc ibi. Quid autem per Ecclesiasticam & canonicam potestatem missionem intellexerit, hoc idem cõsilium insinuauit dum sess. 7. can. 10. de baptismo. & sess. 14. cap. 3. de extrema unctione, & sess. 22. cap. 8. & sess. 24. de delectu ciborum, dicit, sanctam Romanam Ecclesiam esse omnium Christi Ecclesiarum matrem & magistram. Sequitur ergo sacerdotes tunc, quorum ordinatio à Romana Ecclesia, tanquam à sua matre & magistra non dependeat: hi procul dubio Sacerdotes Domini, non sunt. Vnde Anacletus Papa, natione

Nullũ uerũ sacerdotiũ extra Rom. Eccl.

Ro. Eccl. cium Ecclesiarum dignitatẽ instituit.

Ro. Eccl. esum Ecclesiarum mater, & magistra.

Cõtra ma nus, qui oportet defectus Ecclesiæ

ARTICVLVS III.

Vtrum extra casum necessitatis possit aliquis non sacerdos confessionem uenialium audire.

ADTERTIVM sic proceditur. Videtur quòd extra casum necessitatis non possit aliquis non sacerdos confessionem uenialium audire. Quia [h] sacramentum aliquod committitur laico dispensandum ratione necessitatis: sed confessio uenialiũ non est de necessitate, ergo nõ committitur.

¶2 Præterea. Contra uenialia [h] ordinatur extrema unctio, sicut & pœnitentia: sed illa nõ potest dari à laico, ut patet Iacobi ultimo, ergo nec confessio uenialium potest ei fieri.

SED CONTRA est, quod dicit Beda * in litera.

RESPONDEO, Dicendum, q̃ per peccatum ueniale hõ necà Deo, nec a sacramento Ecclesię separatur, & ideo non indiget nouæ gratiæ collatione ad eius dimissionem, neque indiget reconciliari ecclesiæ. Et propter hoc, [m] non oportet q̃ uenialia aliquis, sacerdoti confiteatur, [n] & quia ipsa cõfessio laico facta sacramentale quoddam est, quãmuis non sit sacramentum perfectum, & ex charitate procedẽs: [p] talibus natũ est uenialeremitti, [q] sicut per tunsionẽ pectoris, & aquam benedictam.

Citatur i. Magi. li. 4. d. 17. §. c. ãnem. Ordo sacerdotũ & bipartiti.

Conel. m

Conel. p

Epi uero. Apostolorum Dñi, presbyteri autem septuaginta duorum discipulorum, locum tenent. &c. Amplius, quãm isti duo ordines sacerdotum, nec nobis à Deo collati sunt, nec Apostoli docuerunt, &c. Hæc uerba sacrosancta Romana & Apostolica Ecclesia, non ab Apostolis, sed ab ipso Domino Saluatore nro, primatum obtinuit; & eminentiam potestatis super uniuersas Ecclesias, ac totum Christiani populi gregem, assecuta est: sicut ipse B. Petro Apostolo dixit, Tues Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam, & ubi dabo claues regni cœlorum &c. Adhibita est etiam societas in eadem Romana urbe beatissimi Apostoli Pauli ratis electionis; qui uno die, uno quoque tempore, gloriosa morte cum Petro, sub principe Neronis, agonizans coronatꝰ est. & ambo sanctam Romanam Ecclesiam consecrarunt, aliisque uniuersis urbibus in uniuerso mundo eam sua præsentia, atque uenerando triumpho prætulerunt. Hæc ibi quorum ultima pars etiam recitatur in decr. distin. 21. sacrosancta Romana. Patet ergo ex prædictis, quòd, cum soli Petro datæ sint claues regni cœlorum ad soluendum & ligandum, nullus omnino potest uerus sacerdos nisi is, qui authoritate Petri (Hanc authoritatem Anacletus supra uocauit authoritatem Apostolicã, quando dixit, ordinationes episcoporum authoritate Apostolica) consecratus sacerdos. Sic enim plures sacerdotes habẽ claues, licet uni soli date sint; quia ab ipso Petro ista, quamuis nõ æqualiter, habent. Ex præmissis ergo omnibus iam declaratum est, quid intelligat textus D. Thomæ per ly sacerdotij, & hæc cõtra hæreticos. Secunde habes quomodo pertinentes ad istas hæreses in prin. appen. distas merito damnari a &c. ut supra q. 6. ar. 1. & 2. appen. Item uides quomodo ex his ultimis præsens articulus cõsolidetur.

Citatur i. Magi. li. 4. d. 17. §. c. ãnem. Ordo sacerdotũ & bipartiti.

Conel. m

Conel. p

Ro. Eccl. à Deo solo est omnibus data.

Apo. PP. Romæ martyrizati.

Quid est solum

Nota, pro hoc Græca

Per separari a tacto Ecclesiæ, quid significet textus.

QVÆST. VIII. ART. III.

CONCLVSIO 1^a. Non oportet, q̃ uenialia aliquis sacerdoti confiteatur.

¶PROB. Quia homo non indiget nouæ gratiæ collatione ad uenialis peccati remissionem, neque indiget reconciliari ecclesiæ (cum per uenialia nec à Deo, nec à sacramento ecclesiæ separetur.

¶NOT. Procapere literæ dicemus, quòd per uenialepeccatum non separatur quis à sacramento Ecclesiæ, aduertas quòd intendit dicere unum expresse, & aliud illatiue. Vnum expresse, inquam, idest quòd existens in peccato ueniali potest licite partic. pare sacramentis Ecclesiæ, fruendo, Dum recipiendo a sacris sacerdot. potest confiteri & audire, baptizare, Eucharistiã alicui ministrare, &c. peccator in uenialibus existens potest confiteri absolutionem tantum de uenialibus recipiendo, potest sic communionem eucharistiæ sumere &c. Aliud illatiue, inquam,

3. quòd

Universidad de Deusto
Biblioteca

i. quòd existens in quocunque peccato mortali non potest licite alicui sacramento ecclesiæ participare, nec dando, nec recipiendo. Vnde talis dicitur suspendi quoad se ab omni participatione sacramentorum, ut in cap. quæsitum de cohabit. clericor. & si executionem alicuius ordinis exerceat solenniter. i. quasi utens officio suo, peccat mortaliter. Vnde Sanctus Doctor, dist. 24. art. 3. q. 1. Lex, inquit, naturalis, præcipit, ut homo talibus ea, quæ talia sunt, exequatur. & ideo quicunque hoc, quod sibi competit ex ordine, facit indignè, quod factum est, iniustè exequitur, & contra præceptum legis faciat, ac per hoc peccat mortaliter. Quicunque autem cum peccato mortali aliquod sacrum officium pertractat, non est dubium, quin indignè illud faciat. Vnde patet, quòd peccat mortaliter. Hæc ille. Item ibidem in responsione ad argumentū 4^m. dicit. Quandocunque quis exhibet se in aliquo actu, ut ministrum Ecclesiæ, existens in peccato mortali, peccat mortaliter, & totiēs, quotiens huiusmodi actum facit, quia, inquit Dion. 1. c. eccl. hier. immundis nec symbola, i. sacramentalia tangas, tangere fas est. Vnde, quando tangunt res sacras, quasi utētes officio suo, peccant mortaliter: secus autem esset, si in aliqua necessitate aliquid sacrum contingerent, uel exequerentur in illo casu, in quo etiam laici licerent; sicut si baptizarent in articulo necessitatis, uel si corpus Christi proiectum in terram colligerent. Hæc ille. Ex his ergo, tanquàm à simili, infertur, quòd nullus, etiam laicus, existens in peccato mortali habet sacramentum aliquod recipere. Ex his etiam patet, quid intendat in textu D. Thomas per ly non separatur à sacramento Ecclesiæ.

Existēs in peccato mortali. Quæst. 82. art. 10. ad 3. Lex naturalis. præcipit. ut homo talibus ea, quæ talia sunt, exequat. Sacrm. Ecclesiæ.

¶CONCL. 2ª. Talibus natum est venialia remitti (i. confessione facta, seu per confessionem factam, laico natum &c.)

¶PROB. Quia ad venialium dimissionem sufficit aliquod sacramentale ex charitate procedens (ut in ad primum:) & cōfessio facta laico est quoddam sacramentale, ex charitate procedens.

¶Examen. Per ly ex charitate procedens, non solum intelligit Sanctus Doctor, quòd illud sacramentale recipiatur uel fiat ab existente in charitate: sed etiam quòd per receptionem uel factionem talem excitetur actualiter feruor charitatis ad contritionem saltem implicitam venialis peccati. Non enim fit aliquali contritione remittitur uenialis peccatum. Vnde, si sacramentalia hæc, de quibus infra in notat. post resp. ad primū, fierent absque contritione aliquali, non remitterent venialia. Dicuntur uerò sacramentalia tollere venialia: inquantum de se apta, seu nata, sunt ad excitandum feruorem charitatis implicitè includentem contritionem venialium. Nam, quando aliquis surgit in Deum per feruorem charitatis, habet implicitè displicentiam de omni illo, quod retardat rēdeneam actualem in Deum: & huiusmodi est peccatum uenialе. Vnde locutus est cautè D. Thomas dicendo, quòd talibus sacramēntalibus natum est venialе remitti: & non dicendo absolutè, quòd talibus remittatur uenialе. Ex his dicas 1. quòd sacramentalia cum non remittant, nisi inquantum contritionem causant modo prædicto, secundum quantitatem contritionis, per illa ens quantitas remissionis. Secundo, secundum quòd per ista conciatur maior, uel minor, charitatis feruor, qui de pluribus uel pauciōribus uenialibus contritionem saltem implicitè continet; secundum hoc plura uel pauciora uenialia diminuuntur. Vnde patet, quòd per ista non semper omnia, immo nec plura quandoque, nec aliqua omnino (ut quando sine ulla omnino contritione, aut charitatis feruore fiunt) uenialia tolluntur.

De remiss. venialiū.

¶Examen. Per ly sacramentale, non sacramentum, intelligit ut sequitur. Sacramentum ordinatur directè ad remedium præstandum, i. ad causandum gratiam. Sacramentale directè ordinatur ad removendum prohibens, i. extra diaboli nequitias, & peccata uenialia, & contra omne illud, quod sacramētorum effectum impedire posset. Vnde dicitur sacramentale quasi dispositio quædam ad sacramenta. Quia ergo confessio facta laico nō ordinatur directè ad causandum gratiam licet summus sacerdos supplerat in cuius signum est, quòd laicus audiens confessionem non absolui, supra ar. 1. tex. & cluc. appen. ideo confessio illa non est sacramentum. Quia uerò confessio illa est dispositio ad confessionem sacerdoti faciendam, ex cuius desiderio fit, supra ar. 1. uel saltem est contra nequitias diabolicas, & contra peccata uenialia, ut in articulo præcedenti: ideo uocatur sacramentale.

Sacrm. Sacrale.

1^m maior. Sacramentum, aliquod committitur laico dispensandum, ratione necessitatis. ℟. ista propositio maior est extra propositum. §. Tum quia cōfessio facta laico non est propriè sacramentum; Tum quia ad deletionem uenialium nulla est necessitas quòd confiteamur eiūs sacerdoti. Cum igitur maior, tanquàm argumenti basis, sit extra propositum; necessariò relinquitur dicendum, quòd argumentum tota non infringit, immo nec attingit, conclusionē articuli.

¶Examen. Per ly aliquid huiusmodi, quod in fine responsi huius litera dicit, intelliguntur multa. Vi delicet. Benedictio episcopalis, exercitium aliquod humilitatis, confessio pectoris, genuflexio, inclinatio (ut, ad gloria patri &c. ad nomen dulcissimum Iesu &c. coram altaribus, imaginibus sanctorum &c. coram augustissimo altaris sacramento &c.) ora tio dominicalis, pauis benedictus, dimissio iniuriæ, seu alterius delicti, compassio, generalis confessio, (i. confiteor Deo, & beatæ Mariæ &c.) omnis unctio sacramentalis, Eucharistia, & quæcunque pœnitentia etiam leuis. Nam per ista remittuntur uenialia unde & in hoc sensu dici saltem largè possunt sacramētalia, ut supra not. 2ª. ante resp. ad 1^m. Intelligenda tamen est uenialium remissio per ista, iuxta supradicta in not. 2ª. ante respon. ad 1^m. ne quando fiat error, & paruipendantur nimis venialia. Ine ab eis minus, quàm deceat, causemus propter facilitatem uenię quasi sine nostra contritione feruoreque charitatis per hæc in promptu habitam. Vide igitur ibi, & esto cautus (ut nunc audiui). Cognitione itaque actuali, ac deuotione, humiliatoque spiritu, quibus disponitur homo ad feruorem charitatis, opus est tunc, quando præmissis rebus utitur: si per ipsarum usum uult remissionem uenialium obtinere. Verbi gratia. Quando aliquis aspergitur aqua benedicta, uel aspergitur ab alio: humiliat se in mente sua, & ex hoc actuali cogitatione humili atque deuota disponitur ad contritionem, & ad feruorem Charitatis, unde, si est in gratia, illa cogitatio est meritoria & satisfactoria, & disponens saltem implicitè ad contritionem, & remittens peccata uenialia. Hinc est: quòd & existens sine gratia, & actualiter nihil de sua salute cogitans, per usum rerum prædictarum non consequitur remissionem uenialium.

Per plures res delentur uenialia: hic nō meritorie.

Errāt quidā, nō intelligēdo uel nō attendendo modum, quo ista delentur peccata uenialia.

2^m de maiori. Ordinatur. ℟. Indirectè, non directè. §. Tunc &c. Nam confessio facta laico ordinatur directè contra uenialе peccatum, cum sit sacramentale quoddam.

¶NOTATIO. 1ª. Illud ordinatur directè ad remissionem mortalium, non autem uenialium nisi indirectè: quod causat gratiam: & hoc est quoduis sacramentum nouæ legis, de quo dicit textus. ly nec aliquod sacramentum. Illud directè ordinatur ad remissionem uenialium, quod natum est excitare feruorem Charitatis iam tunc actualiter habitæ: & hoc est quodlibet sacramentale, de quo supra. Ratio est: quia, cum uenialе nihil aliud sit nisi impedimentum seu retardatio feruorum charitatis, ipse feruor charitatis est directè oppositus uenialі peccato.

¶NOT. 2ª. Minor argumenti propositio (scilicet sed illa nō possit dari a laico, ut patet lar. ult.) quàm mirificè confirmatur per sacrum Concilium Tridentinum contra hæreticos: & simul ostenditur quàm bene atque catholicè Sanctus Doctor interpretatus sit D. Iacobum. Præmissum enim Concil. sess. 14. sol^o cap. 3. de extrem. unct. ait. Ostendit illic (scilicet inducat presbyteros Ecclesiæ &c. supple tu ex cap. 1. prædicto,) proprios huius sacramenti ministros esse Ecclesiæ presbyteros: quo nomine eo loco non ætate seniores, aut primores in populo intelligendi uenirent; sed aut Episcopi, aut sacerdotes ab ipsis rite ordinati per impositionem manuum presbyterij. & canon 4. si quis dixerit: presbyteros ecclesiæ, quos Beatus Iacobus adducendos laicis esse ad infirmos, nungendum hortatur, non esse sacerdotes ab episcopo ordinatos: sed ætate seniores in quauis communitate: ob idque proprium extremę unctionis ministrum non esse solum sacerdotem. anathema sit. Hæc ibi.

APPENDIX.

EX articulo habes primo, quomodo per rationem ostēdas, merito dictum esse à Concilio Tridentino sess. 14. c. 5. &c. Venialia, quibus à gratia Dei non excludimur, & in quæ frequentius labimur, quamquam rectè & utiliter, extraque omnem præsumptionem, in confessione dicantur (quod plerumque hominū usus demonstrat:) taceri tamen citra culpam, multisque aliis remediis expiari, possunt. Hæc ibi, & scil. 6. cap. 11. licet enim in hac

hac mortali uita ꝙ ſſſſi, & iusti in lenia saltē & quotidiana A pa quarto post Petrum fuisse dictum fit. Aquam sale conspersam populis benedicamus, ut ea cuncti aſperſi sanctificentur ac purificentur quod & omnibus sacerdotibus faciendū esse mandamus. Nam si cinis uitulæ aſperſus sanguine populum sanctificabat atque mundabat: multò magis aqua sale aſperſa, diuinisque precibus ſi cerata, populum sanctificat atq; mundat. Et ſi sale aſperſo per Helisæum prophetā, ſterilitas aquæ sanata eſt: quanto magis diuinis precib. sacratus ſterilitatem rerū aufert humanarum, & coinquinatos sanctificat, atque mundat, & expurgat, & cætera bona multiplicat, & insidias diaboli auertit, & à phantasmatis uerſus ſis holes defendit? Nam si radiu fimbriæ ueſtimēti Saluatoris, saluatos infirmos eſſe non dubitamus: quanto magis ut tute sacrorum eius uerborum diuinius sacrantur elementa, quibus sanita tem corporis & animæ humana percipit fragilitas? Hæc ergo & alia inſtructi doctrinæ nota ſingulorum, Domini Sacerdotes, reſpicere; & in uirtute Spiritusſancti diuinis precib^b, p mutationē nobis diuinit^a collatum, perficere certate. Elemēta quoquam ea, quæ proximus, quàm extra diuinas apta utib^s, & humanis necessitatibus, ta crate: infirmos curate, & cætera, quæ ad nos pertinent, diligēter curate: Hæc ille Papa in epiſt. ad om nes orthodoxos: & Conc. hī pro bona parte recitantur, de consecrat. diſtinct. 2. Aquam sale conſpergendam. in epiſt. Alexandri non absimilia loca. Elementa quoq; &c. uſq; in finē, quod limitationes ignis, incensi, pomorum, frumentorum, uuarū, edulcorū, oliui, uuarū, cerei, carnis. et nerū, palmarū, & huiusmodi, i primitiua Ecclesia ſe nebant: & ſunt a Rō. Pōt. maledicendi. Vñ tales antiqſimi ritus ſunt abolituenerandi & ignorant: quintes ac per hoc apoſtolo. i. hīrōi; pauperiores, tñio id chores habuit. secundo

De aqua benedicta. Hebr. 9. 4. Reg. 2. ^a Isidorus de ſal. & uepen. c. 10. à m. to. 4. & 4. ſen. d. 17. §. 1. E. A uenialibus ſanctificat, mundat. Matt. 14.

Articvlvs IIII.

Vtrum ſit neceſſarium quod homo confiteatur proprio ſacerdoti,

ADQVARTVM ſic proceditur. Videtur quòd non ſit neceſſarium, quòd hō confiteatur proprio ſacerdoti. Gregorius^a enim dicit. Apoſtolico moderamine, & pietatis officio à nobis conſtitutum eſt, ꝙ ſacerdotibus^b monachis, Apoſtolorum figuram tenentibus, liceat prędicare, baptizare, cōmunionem dare, pro peccatorib⁹ orare, pœnam imponere, atque peccata ſoluere: ſed monachi nō ſunt proprij ſacerdotes aliquorum, cum nō habeant curam aiarum; ergo cum cōfeſſio fiat pp abſolutionem, ſufficit ꝙ fiat cuicunque ſacerdoti.

¶2 Præterea. Sicut ſacerdos eſt miniſter huius ſacramenti, ita^b eſt Euchariſtiæ, ſed quilibet ſacerdos poteſt conficere: ergo quilibet poteſt ſacramētum pœnitentię miniſtrare: ergo nō oportet quòd fiat proprio ſacerdoti.

¶3 Præterea, Illud ad quod determinate tenemur, non eſt in ^b noſtra electione conſtitutum ſed electio diſcreti ſacerdotis eſt nobis commiſſa, ut patet per Auguſtinum † in litera. Dicit enim. Qui uult cōfiteri peccata, ut inueniat gratiā, quærat ſacerdotem, qui ſciat ſoluere, & ligare; ergo vr ꝙ nō ſit neceſſarium ꝙ ſacerdoti proprio cōfiteatur aliquis.

¶4 Præterea. Quidam ſunt, ſicut Papa, Prælati, qui non uidentur habere proprium ſacerdotem, cum non habeant ſuperiorem: ſed iſti tenentur ad confeſſionem: ergo non ſemper tenetur homo cōfiteri proprio ſacerdoti.

Sed contra eſt Decr. Inn.^a qui inſtituit ꝙ omnes utriuſq; ſexus, ſemel in anno, proprio ſacerdoti confiteantur.

¶Præt. Sicut Epūs ſe habet ad diocœſim ſuam, ita ſacerdos ad ſuam parochiam, ſed non licet uni Epo in diocœſi alterius Epi ſcopale officium exercere, ēm ſtatuta canonum, † ergo non licet uni ſacerdoti parochianū alterius audire.

Respondeo, Dicendum, quòd alia ſacramenta non conſiſtunt in hoc, quòd ad ſacramentum accedēs aliquid agat, ſed ſolum ut recipiat, ſicut pātet in baptiſmo, & huiuſmodi; & actus recipientis requirit ad percipiēdum utilitatem ſacra-

Nota expoſitionē dicti apoſtolici. ^a In lib. de diſpenſ. & præcepto. n. 6 reuocat a princ.

^a Refertur 16. q. 1. c. ex auct.

Universidad de Deusto
Biblioteca

QVÆST. VIII. ART. IIII.

CONCL. Oportet sit sacerdoti, ita proprio sacerdoti confessionem fieri.

PROB. Quia de necessitate sacri confessionis est non solū vt minister habeat ordinem, (sicut in alijs sacris) sed etiam vt habeat iurisdictionem (vt actus pœnitentis de subtilitate sacri pœnæ existentis non possint à confessario dispensari in pœnitente, nisi cōfessarius ipse habeat super pœnitentem imperium:) & p ordine est sacerdos, per iurisdictionem uero proprius sacerdos.

¶ *Corollarium.* Ergo excōicatus nō potest absoluere, neq; (ut arit quidā) à peccatis absoluit. Nō efficiqua excōicat' caret iurisdictione actus, & passiua i Excōicat' sacris probatur. Nam si absolua excōicatus exclusus ē tur prius à participatione sa- cr̄orum: ob hoc n. di est absolu tus. principaliter excōicatus. Si taliter exclus', ergo nulli hominū est subdit' quo ad sacrā- lem absolutionē, quā diu excōicatus existit. Oportet ergo, vt ab excōicatione absolua tur prius: si capax eē uult absolutionis à pec catis ita q̄ si hāt contractum, i. inabsolut' *Concl.m.* ab excōicatione absol uatur à peccatis, nulla sit absolutio. Nec obstat, q̄ excōicatus pōt matrimoniū cōtrahere, ordinari, & similia sacra recipere & q̄ facta ista tenent, quanuis illicitē, i.nō sine pōtō nouo, talia facias: qm aliqd plus requirit' essentialiter in facto pnīæ, quām in alijs sacramētis, s. iurisdictō. Litera n. hoc ipsum denotans ingt. De necessitate huius sacri, est non solum, vt minister habeat ordinem, sicut in alijs sacris, sed etiam q̄ habeat iurisdictionem. Quasi dicat. Non est similis de alijs sacris, & de confessione, in hoc. Vide 2.2. q6. 39. ar. 3. & inde ad propositum corollarij huius à simili argumentare. Dicito namque: q̄ confessarius non excommunicatus habet (saltē iurisdictionem, quantum est ex parte sui ipsius, sed in caret illa, q̄tum est ex parte huius non sibi subditi (modo suprà declarato) tone excōicationis. Ac si ignis de se comburere hoc valeat; Exēpla, si sed desit materia hæc combustibilis: Vel episcopus de potestate eūdū q̄ ordinaria habeat imperium super omnes suæ diocesis, sed nō dā p̄por- habeat potestatem super exemptos. Quod enim super exēptos tionē, ac- non se extendat sua potestas, non est ex defectu suæ potestatis cipienda. in seipsa consideratæ: sed ex superueniente ratione exemptionis in talibus. Sicut ergo ratione non sui, sed exemptionis, non habet iurisdictionem super tales; super quos tamen, cū sint de sua diœcesi, haberet illam, si cessaret in illis exemptionis (a loco proportionis argumentando) confessarius hic ratione nō sui, sed excommunicationis contentis, non habet iurisdictionem super talem, super quem tamen, cum sit de sua parochia, haberet illam, si cessaret in isto tali excommunicato.

1m Ex Gregorio. Sacerdotibus monachis. &c. curā ex cōmissione sibi bene uoluntarie. Sacerdos proprius. §. Loquendo. s. solum in proposito authoritas adducta. Tunc nihil &c. Nā monachi illi erāt & sacerdotes, & proprij sacerdotes, qui priuilegium meretur amittere, quia concessa sibi abutitur potestate.

AD QVINTVM dicendum, quòd in casibus illis, in quibus probabiliter timet pœnitens periculum sibi, vel sacerdoti ex confessione ei facta, debet recurrere ad superiorem: vel ab eodem petere licentiam alteri confitendi, quod si licentiam habere non possit, idem est iudicium, quod de illo, qui non habet copiam sacerdotis: vnde magis debet eligere laico confiteri, nec in hoc transgreditur aliquod præceptum Ecclesiæ: quia præcepta iuris positiui nō se extendunt vltra intentionem præcipientis, quæ est finis, præcepti, hoc autem est charitas secundum Apostolum *. Nec aliqua iniuria fit etiam sacerdo

*1. Tim. 1

AD SEXTVM dicendum, quòd in hoc quòd oportet proprio sacerdoti confiteri, non arctatur via salutis, sed sufficiens ad salutem via statuitur. Peccaret autem sacerdos, si non esset facilis ad pœbendum licentiam alteri confiteri, quia multi sunt adeo infirmi quòd potius sine confessione morerentur, quàm tali sacerdoti confiterentur: vnde illi, qui sunt nimis solliciti, vt conscientias per confessionem subditorum sciant, multis dānationis laqueum injiciunt, & per consequens seipsis.

2m de maiori Ita. &. quām ad hoc, q̄ minister extraneus debet esse sacerdos: nō. q̄ ad hoc q̄ quis bet sacerdos verū eucharistiæ sacrām minis strans possit ministra re uerū sacrām confes sionis. §. Tūc &c. Nō. n. eadē est rō de administratiōe sacri requīta d suo subsistēti esse imperium; & sacri nō requīt' hoc, nisi ad hō esse ipsius administrātis, i. q̄ sine pōtō ministret. Vide supra ꝓbationē, & corollarium.

3m de maiori In nra electiōe. &. nostro arbitrio exequēdā nō, de licētia superiorū regulāda. §. tūc &c. Nā, dato q̄ ꝓpr' sacerdos ordinarius nō rēt idoneꝰ, cōfessa runde licētia uel tua uel superiorū nouiter electꝰ erit, q̄llō tunc ꝓprius sacerdos cōsi tētus rō huic prō illo tunc cōmissa sit cura aīæ cōtentos. At, si arburio suo absq; licentia uel curati ordinarij uel superiorū eligeret nouū cōfessariū, iste ex hac electiōe nō fieret ꝓprius huiꝰ rō sitētus sacerdos nec ēt q̄ illo tūc: & cōsequēter nō posset hūc absolueres; & si absoluerer de facto, nulla esset absolutio.

*Locus in arg.

* In cō art.

Casus in tabula eligēdi confessarium.

¶ *Corollarium.* Ergo sp. ꝓprio sacerdoti fit cōfessio, uel ꝓprio ordinario; (ut in casu ꝑdicto de nō idoneitate ꝓprij ordinarij;) uel ꝑpetua (ut ex priuilegio.) Ergo & fratres mēdicantes, & similes ēt nō mendicantes, habentes priuilegium à Papa audiēdi cōfessiones horum uel illorum, aut admissi ab Epis ad cōfessionem iuxta cap. Dudum, extra de sepulturis, sunt proprij sacerdotes pro confessione talium uel talium audienda: licet nō sint proprij ordinarij, nec pro omnibus alijs sacramentis licitè administrandis, sicut sunt curati. In huius signum est, quòd tales proprij sacerdotes ex commissione temporaria uel priuilegiata non possunt dare licentiam confitendi alteri, proprij autem sacerdotes ordinarij, ideſt curati possunt, vt patet in Decreto Papæ Innocentij tertij, omnis utriusque sexus, suprà alias citato, & in responsione hic ad quintum ly uel ab eodem petere hoc actum alteri confitendi. Ergo illud vocabulum, Proprio, in conclusione positum sumitur pro sacerdote proprio ordinario, si autem detur decretum Inn. & resp. ad quintum, quāus sumi possit etiam pro omnibus sacerdotibus proprijs quocunque modo dicto, si ratio iurisdictionis præcisè attendatur. Nam & hi ex commissione audientes habent, saltem pro illo tunc, iurisdictionem super confessum: & quam priuilegiati, uel admissi iuxta cap. Dudum. Et per consequens possunt audire confessiones.

proprio sacerdoti (uniuersaliter loquendo) plurimo modo.

4m de maiori Proprio sacerdote. &. determinatō, ita q̄ nō possint ad arbitriū suum eligere hoc.

hos, vel illos, pro sibi propriis sacerdotibus. § Tunc &c. Nam proprius, vel proprij eorum sacerdotes, sunt in tali casu ipsis prælatis superiores: quoniam prælatus confitens non vt prælatus, sed vt subditus, concurrit, & proprius eorum confessarius non vt subditus, sed vt iudex atque prælatus. Vide q. 6. ar. 3. ad 2m.

Prælati q̄ dicat hic.

¶ NOT. Papa nullū habet ꝓprium sacerdotem determinatū; nisi quem ipse elegerit: cum nullam absolutæ habeat superioritatem in terris. Cæteri omnes prælati habēt Papam pro sacerdote proprio sibi determinato: ita tamen q̄ eligere sibi de iure possunt alios etiam q̄ sacerdotibus proprijs in audientia confessionum ly prælatis. Nomine prælaturum intelligē episcopos, archiepiscopos, primates, patriarchas, priores conuentuales non habentes superiorem in domo, prælati exēpti per electionē creati, non tantum delegati; & alij de qb. auctorici Doctores, extra de pœn. & remiss. cap. vltim. vbi prælatus authoritas hoc in textu dicta datur illis ly proprios confessores. Dicit in plurali: quia si eligere de iure potentes possunt mutare, & de nouo eligere, ad placitum, ly sibi eligere. Scipso, q̄ potens sibi confessorem eligere constituit alicui dicitur eligisse hunc, & ille ab electus; quia plus est facere, & minus mentione eligere quam verbis.

5m de conclusione. Non semper. &. in casu periculorum quorundam non, absolutus secundū ordinariū curā §. Tunc &c. Cōclusio enim pcē multa articuli intenda de semper secundo modo, non primo. i. q̄ quis proprio sacerdoti ordinario de necessitate debet confiteri semper, absolute secundum ordinarium curam, non autem semper, in casu quorumcunque periculorum.

Approprio sacerdote, transire ad ꝓprium.

¶ NOT. Numquam potest quis non habens iurisdictionem sacramentaliter absoluere: & ideo quando in textu habetur quòd proprius sacerdos potest mutari non sumitur proprius, ut habet iurisdictionem, sed ut est ordinarius. Quā aperte dicatur. Potest quis in casu allignatorū periculorum, dimisso sacerdote proprio ordinario, iuxta limitationes hic annotatas, confiteri sacerdoti proprio ex commissione. Vnde per hoc non infringitur principale intentum conclusionis quæ, per proprium, intendit principaliter illum, qui habet iurisdictionem (vt patet ex probatione). Vide supra, corollarium post responsa ad 3m. ubi tractatur de proprio.

6m de maiori Non sunt homines arctandi. &. sunt tamen in via salutis sufficienter statuendi. § Tunc &c. Nam per hoc, quòd proprio ordinario confessario debent confiteri, non arctatur hominibus via salutis; sed magis aperitur, atque sufficienter statuitur: maximè cum in casibus singularibus possit aliter prouideri iuxta prudentiam præseruatam, in ad 3m.

Salutis remissio confessio pro eodem sacerdote proprio, obligatio facere.

¶ NOT. Non arctator (inquit responsio) per hoc via salutis, sed magis statuitur. Ratio est: quia medicus expertus magis proficit, quam scitus (deficit metaph. proœm.). i. & confessarius est animarum medicus. Vnde etiam ista ratio innuitur à Papa Innoc. 3. in Concil. Later. cap. 21. quod recitatur extra de pœnitentiis. & remiss. omnis utriusq; sexus. Nam ibi postquam fuit præceptum, q̄ semel in anno saltem quilibet fidelis confiteatur ꝓprio sacerdoti, subinfertur sic: sacerdos autem sit discretus, & cautus, ut more periti medici, superinfundat vinum, & oleum, vulneribus sauciati. Pro salute ergo animarum statuitur esse vir ordinariè confitentium pœnitentes. Sicut enim corpuscula medicus infirmum illum melius curat, cuius complexionem iam in dies antea habuit exploratam, quam illum, cuius complexionis ita diu expers non extitit medicus spiritualis sibi confiteri solitos melius agnoscit qua vel quanta infirmitate spiritali laborent, illis apta ora, & sanitati animarum suarum recuperandæ commoda magis adiumenta, petat; vt pote eorum spirituali complexione practicus) i quam si eo quasi de repente vel rarius sub cura sua recipere. Pro charitate ergo instituta est, & militat, præmissum (sicut & omne aliud) Ecclesiæ mandatum.

Ecclesia sæpe docet nos vtilia.

APPENDIX.

EX articulo habes 1m. quomodo per rationem, à fortiori. in ecclesia hæresim pauperum de Lugduno (ex summa fratris yconeti 3. p. c. 2. in bibliotheca vaticana, manuscripta) dicentium. laicus quilibet bonus & sciens posset absoluere, & pœnitentiam imponere. Item Valdensium (Direct. inquis. 2. part. q. 14.) dicentium laicos tam viros, quàm mulieres, qui sint de secta ipsorum, posse cōfessiones sacramentales audire. Si enim non omnis sacerdos, sed tantum proprius, potest confessiones audire, & absoluere (ut uerum est per istum articulum); multò magis nullus laicus quantæcunque bonitatis & literaturæ poterit sacramentum confessionis alicui impendere. Nam iurisdictio, & ordo requiruntur ad huiusmodi ministerium: quæ in laico, quantumcunque alias bono atque sapiente, non sunt. Secundò habes: quomodo per rationē demōstres, hæresim merito damnari à &c. ut. q. vlta. ar. 1. & 2. appen. Tertiò habes: quomodo per rationem ostendas, rectè esse determinatum à Papa Innoc. 3. in Concilio Later. tic. omnis confiteatur omnia sua peccata proprio sacerdoti, vel alieno: prius tamen à proprio sacerdote impetrata venia, quoniam aliter ille ipsum non potest absoluere, vel ligare. Hæc ibi. Item a Papa Eugenio 4. in Decreto armenis dato sacro approbante Concilio Florentino, sic. Secunda est oris confessio ad quam pertinet, vt peccator omnia peccata, quorum memoriam habet, suo sacerdoti confiteatur integraliter. Hæc ibi. Quòd autem intelligat, per ly suo sacerdoti, proprij sacerdotem; patet ex hoc, quod subdit. Minister huius sacramenti est sacerdos, habens authoritatem absoluendi, vel ordinariam, vel ex commissione. Hæc ibi. Vbi per ly authoritatem: intelligit iurisdictionem; per ly ordinariam vel ex commissione; signat, q̄ proprius sacerdos aut est proprius ordinarius aut delegatus. Vide supra corollarium post resp. ad 3m. Item quomodo per rationem ostendas; Concil. Trid. sess. 14. canon. 8. esse meritò determinatum, q̄ omnes confiteantur proprio sacerdoti, vel alieno de licentia eius. Ibi enim dicit sic. Siquis dixerit ad confessionem non teneri omnes & singulos vtriusque sexus Christi fideles, iuxta magni Concilij Lateranensis constitutionem, &c. Anathema sit. Hæc ibi. Constitutio autem Concilij Later. sub Innoc. 3. quæ iam nunc adducta fuit ad literam, continet: & q̄ homo confiteatur saltem semel in anno, & q̄ proprio, vel alieno de licentia proprij confiteatur. Per hoc igitur, q̄ Trid. Concil. decernit omnes teneri non solum ad confessionem, sed & iuxta Concilij Lateranen. ad illam teneri, aperit, q̄ teneatur quilibet proprio sacerdoti, vel alteri de ipsius assensu, confiteri. Item ab eodem Concilio Trid. sess. 14. c. 1. de reform. sic. In his quoque ciuitatibus, ac locis, vbi parochiales Ecclesiæ certos non habent fines, nec earum rectores proprium populum, quem regant, sed promiscuè petentibus sacramenta administrant, mandat sancta synodus episcopis pro tutiori animarum eis commissarum salute; vt, distincto populo in certas propriasque parochias, eisque; suū perpetuum peculiaremque parochum assignent, qui eas cognoscere valeat, & à quo solo hæc sacramenta suscipiant. Hæc ibi. Item a synodo Aquisgranensi cap. 18. Communi consensu in ista per ecclesias, vt ubicumque possibile fuerit, vnicuique Ecclesiæ suus prouideatur ab ipsis presbyteris, ut per se eam tenere possit, aut etiam priori presbytero subiugatus ministerii sacerdotale perficere possit. Quia in multis locis pericula presbyterorum imminentia perspeximus, videlicet in officij diuini, quàm multarum celebrationes per omnes Ecclesias fibi cōmissas

Villa pro S. Eccle. & her. paup. Val. dam. &c.

Et ad confirmandū nos in vera intelligentia Cōciliorum, summorū Pōtificū.

parochiæ propter quid distinguit.

Universidad de Deusto Biblioteca

facere possint: cetera officia, quæ ad diuinum cultum pertinent, propter impossibilitatem, & multitudinem ecclesiarum quodammodo neglecturi elapsa similiter & præiudicata in baptismate, aliorumq; confirmatione quærentium, atque in cõmunionis peruicacitate, per plura remanserint. Idcoque conueniens, vt iuxta dicta est, omnibus videatur eisque congruere ecclesię primum habere presbyterum. Hæc ibi. Distinctio igitur parochiarum proprię presbiteris assignatarum aperte declarat 2q. dét quilibet proprio parocho cõfiteri. Quarto videre quomodo ex his eadem Angelica hæc doctrina consolidetur.

Extranag. vasc. eiusdem de hæret. litet cõmunes.

QVÆST. VIII. ART. V.

CONCL. 1ª. Si aliquis impediatur q̃ alterius cõfessione audire non possit, per iurisdictionis defectũ, potest sibi per quemcunque iurisdictionẽ immediatam super illos habentem cõmitti, q̃ confessionem audiat, & absoluat.

PROB. Quia quicunque iurisdictionẽ habet, potest ea, quæ sunt iurisdictionis, cõmittere.

¶NOT. De substantia confessionis esse iurisdictionem, patet ar. 4. corp. Quilibet de aliqua diœcesi habet. 3. sacerdotes proprios ordinatos, qui faciunt immediatã potestatem habent super ipsum, Papam, suum Episcopũ suũ sacerdotem parochialem. vt ex textu habetur.

Per sacerdotem parochialem intellige ẽt omnem illum, qui p electionem habet curam animarum. Item illum, qui ex officio sibi annexo hoc habet, licet non fit p electionem: ut prior factus per abbatem in eodem monasterio, si abbas vel mortuꝰ fuerit abbas, & inferior simpliciter prioratu, & vicarius simpliciter prioratu, & superiore. Nam tales tunc gerunt vices curatorum, & sũt quasi ordinarij. Item

Pœnarij sacerdotis vel ordinarij, vel delegati.

QVAESTIO VIII. ARTICVLVS V.

Vtrum aliquis possit alteri, quam proprio sacerdoti confiteri, ex priuilegio, vel mandato superioris.

AD QVINTVM sic procedit. Videtur q̃ non possit aliquis alteri quam proprio sacerdoti confiteri, etiam ex priuilegio, vel mandato superioris. Quia [a] non potest aliquod priuilegium indulgeri in præiudicium alterius, sed hoc esset in præiudicium alterius sacerdotis, si alius confessionem subditi sui audiat, ergo non potest per priuilegium, seu licentiam, seu mandatum superioris obtineri.

2 Præterea illud, per quod impeditur diuinum mandatum, nõ potest per mandatum, vel priuilegium alicuius hominis cõcedi: sed mandatum diuinum est ad rectores Ecclesiarum, vt diligẽter vultũ pecoris sui agnoscat: Prouerb. 27. qd [b] impedit si alius quam ipse confessionẽ eius audiat, ergo hoc non potest per alicuius hominis priuilegium, vel mandatum ordinari.

3 Præterea, ille, qui audit confessionem alicuius, est proprius iudex eius, aliàs nõ posset eũ ligare, & soluere: sed vnius hois non possunt [b] esse plures, pprij sacerdotes, uel iudices: quia tũc tenetur pluribus obedire, quod est impossibile, si contraria præciperet, vel incompossibilia, ergo non potest aliquis confiteri nisi proprio sacerdoti, etiam ex superioris licentia.

4 Præterea, Iniuriam sacramẽto [b] facit, qui sacramentum iterat super eadem materia, vel ad minus inutiliter facit: sed [b] qui confessus est alij sacerdoti, tenetur iterum confiteri proprio sacerdoti si peratꝰ quia non est absolutus ab obedientia qua ei tenetur, hoc ergo non potest licite fieri, q̃ alij quàm proprio sacerdoti confiteatur.

SED CONTRA. Ea, quæ sunt ordinis, possunt habenti similẽ ordinem committi ab eo, qui ea facere potest, sed superior, vt Episcopus, potest confessionẽ audire illius, qui est de parochia alicuius presbyteri: quia etiam aliquando aliqua sibi reseruat, cum sit ille principalior rector, ergo etiam potest committere alicui sacerdoti q̃ ipsum audiat.

Præterea, Quicquid potest inferior potest superior, sed ipse sacerdos potest suo prochiano dare licentiam quòd alteri confiteatur, ergo multo fortius eius superior hoc potest.

Præterea, Potestatem quam habet sacerdos in populo, habet ab Episcopo, sed ex illa potestate potest confessionem audire: ergo, & eadem ratione alius, cui Episcopus potestatem concedit.

RESPONDEO, Dicendũ, q̃ sacerdos aliquis potest dupliciter impediri ne alicuius confessionem audiat. Vno modo propter defectum iurisdictionis, Alio modo propter impedimẽtum executionis ordinis, sicut excommunicati, & degradati, & huiusmodi, quicunq; asit iurisdictionem habet põtea, quæ sunt iurisdictionis cõmittere, & ideo si [m] aliquis impediatur, q̃ alterius cõfessionem audire nõ possit per iurisdictionis defectũ, potest sibi per quemcunque iurisdictionem habentem immediatam in illos, committi quòd confessionem audiat, & absoluat, [n] siue per ipsum sacerdotẽ, siue per Episcopum, siue p Papam. Si [o] autem propter executionis ordinis impedimentũ audire non possit, potest sibi concedi quòd cõfessionem audiat per eum, qui impedimentum remouere potest. [q]

AD PRIMVM ergo dicendum, q̃ præiudicium non fit alicui, nisi ei subtrahatur quod est in fauorem eius indultum. Iurisdictionis autem potestas nõ est commissa alicui homini in fauorem suum, sed in vtilitatẽ plebis, & honorem Dei. Et ideo si superioribus prælatis expedire videatur ad salutem plebis, & honorem Dei promouendũ, q̃ alijs, quæ sunt iurisdictionis, committant, in nullo fit præiudicium inferioribus prælatis; nisi illis, qui quærunt, quæ sua sunt, non quæ Iesu Christi, & Archipresbyter, habens prebendam sacerdotalem, cui præbendæ ex officio sit annexum officium audiendi confessiões illorum de diœcesi extra ciuitatem vel in ciuitate. Item legatus Papæ, summus pœnitentiarius. Item Decanus ruralis, qui & archipresbyter vocatur, si suus decanatus est annexus alicui curæ specialis. Præmissorum ergo quilibet, cum modo prædicto sit ordinarius, potest committere confessionũ. Confiteri proprij sacerdotes ex commissione vel priuilegio esse poterunt: & ideo quia non ordinarij, licet possint audire, non poterunt cõmittere: cùm delegatus non possit delegare. Ex præmissis dicit quòd textus per ly iurisdictionem immediatam intelligit iurisdictionẽ ordinariam. Propriꝰ itaque ordinarius habere veraciter dicitur iurisdictionem immediatam: sed proprius delegatus iurisdictionem mediatam. Ad audiendum confessiones sufficit habere iurisdictionẽ saltẽ mediatam: ad cõmittendum autem oportet, habere immediatam. Et ideo de immediata facit expressam mẽtionem conclusio: & de illa quoque intelligendum relinquitur id, quod dicit probatio, videlicet quicũq; iurisdictionem &c. Nã termini concludunt, & probationum, semper accipiendi sunt in eodẽ sensu, in q̃ vnius eorum limitatio non replicatur (vt hic fit) alioqui esset ineffectus probatio cõclusionũ, vt pote in ambiguo laborans.

Concil. Trid.

Tenetur cõfiteri nũ. & quotiens eundem bonum.

CONCL. 2ª. Si aliquis ex executionis ordinis impedimentũ audire confessionẽ nõ possit, pòt sibi concedi, q̃ confessionẽ audiat, p eũ q̃ impedimentũ remouere potest.

PROB. Quia, vt ex terminis patet, reliqꝫ

1ª Maior. Non ora quod priuilegiũ indulgeri in præiudiciũ alterius ꝛc. Pòt in mei gerit vicariã plebis & honorem Dei.

Tunc

§. Tunc nihil contra. Nam præiudicium non fit alicui, nisi ei subtrahatur &c. vt in littera. Vide etiam ar. 4. not. post respon. ad textum.

2ª de minori. Quod impeditur, si aliud quam ipse, confessionem eius audiat. &. negatur illud.

§. Ad obiectandũ. n. illud ad ordinarios, & curatos directum mãdatum, agnosce diligenter vultum pecoris tui, sufficit, quòd ad confessionem attineat q̃ ordinarius uel curatus inquirat diligenter, an subditorũ suorum quilibet sit cõfessus, & q̃ credat subdito suo dicenti, se alteri absoluere valenti fuisse confessum. Vide etiam de hac pouer. 7. authoritates aliquid artic. 1. ad 4ª & ar. 6 ad 1ª.

Diligenter agnosce vultũ pecoris tui.

3ª de minori. Non possunt esse plures, &. Æqualiter se habentes: non ait, inæqualiter. §. Tũc nihil &c. licet n. plures sint super eãdem plebem sacerdotes proprium æqualiter tamẽ se habent semper ut declaratur in littera. Hinc fit ve possibile est ei, etiam contraria præcipienti, obedire; non quidem faciẽdo quod ambo sic præciperent (in hoc enim sensu, nemo potest duobus dominis seruire. Matth. 6.) sed determinate faciendo q̃ maiori tunc obediendum est dimisso minore. Non ergo redditur quis perplexus ex eo, q̃ habet plures superiores inæqualiter se habentes, etiam q̃ contraria ei mandarent. Tanto ergo minus redditur perplexus, q̃ habet plures superiores inæquales confortantes ubi inuicem & conformia præcipiunt.

Duobus contrarijs quo põ quis obedire, uel non obedire.

¶NOT. Hanc doctrinam bene præmissorum per notabiles contra & æquitijs, hæreticos, & prauos Ecclesiæ quosque, & tentationes terribiles, nempe uel quæ, inuidiem superiorũ assidues garriendo, in sensuque falso nobis incalcando veracissimam Christi sententiam illam, Nemo potest duobus dominis seruire. Nunquid non plures super eandem plebem, inæquales tamen, Christum instituisse legunt? Petrum super omnes, etiam coapostolos Matth. 16. Ioan. 21. Luc. 22. alios Apostolos super alios fideles Matt. 18. Discipulos septuaginta duos super particulares diœceses, Luc. 2. Particularis ergo ecclesia diocesana, Archipresbyter, Archidiaconus, Apostolorũ aliorũ absque, 72. Discipulorum quempiam. Quid si Petro succedat Papa, Apostolis, Episcopi alij 72. discipulis Parochij, vt alias supra nonnimus? Ecclesia enim est terribilis, vt castrorum acies, ideoq; venerabilis acies, veluti solet esse acies castrorum ordinata. cant. 6. non autem inordinata. Alioquin si ellet inordinata, neque amicis est terribilis, i. præ admiratione venerabilis, neque inimicis esset terribilis, i. præ grauitate militum legitimè pugnantium formidabilis. Ordo autẽ huius Ecclesiasticæ acies, quam Concilij Trid. sess. 23. cap. 4. & can. 6. Hierarchiã merito nocat, consistit in subalternatione, non autem in æqualitate, min stroũ Dei super eandem plebem: quem. d modum textus explanat.

Concil. Trid.

4ª minor. Qui confessus est alij sacerdoti, tenetur iterum confiteri proprio sacerdoti si peratꝰ. Negatur ista minor. §. Ad obiectionẽ dicit q̃ iste cõfessꝰ si é q̃dẽ absolutꝰ ab obediẽtia, parochi, quia ei tenebatur th absolutꝰ ab ei obediẽtia, qua ei ãs cõfessione tenebatur. Hoc est. Absolutus non est ab obediẽtia, qua ei tenebatur. Sed absolutus est ab illa, quia si nõ absolꝰ tenetur. Ea littera dicit pro meliori capitu, & ad prouersus, de quibus infra in appen.

†In Dect. lib. 5. t. 38. 12.

Rectè semel confessus nõ tenetur de cetero de eisdẽ amplius cõfiteri.

Quod vis eũ cõfiteri? Nihil, uel aliquid si nihil, hoc est inconueniẽs, proprieque uocis ignorantia. Si aliquid aut peccatum uenniale aut mortale. Si mortalem non habet, ut potest ei ea in confessione alij sacerdoti iurisdictionem habenti facta fuit dimissa, sciantia lentẽ tenetur, ut dixit Concil. Trid. sess. 14. c. 1. Vide sup. q. 6. art. 3. ad 2ª. Enarrationi q. 3. Doctor illud. q. dixit ibi de confessione essentialium, dixit secundum opinionem alioꝝ, quos à sententia locutus videret, ea in primus illo ad quarũ infos spiritu de nullo alio fecerit mentionẽ. Quod enim tunc de mente aliorum quorundam loquebatur solum venialia confiteri debere, vt quidam dicunt.

Tertia part S. Tho. E

Universidad de Deusto
Biblioteca

dus, cui inuito parocho? Id certè hic infinuatur: dum parocho, quantumcunque petenti confessum alteri non obligatur ad reconfitendum dicitur. Ex inftantia enim poſſibili ſacerdotis parochialis, qua reconfeſſionem poſtulat, relinqui videtur clarum, aut quaſi clarum: quòd iſte confeſſus erat, uel ſaltem confiteri poterat, illi alteri, non tantum ſine licentia parochi, ſed etiam eo inuito. Vt quid enim adeò perſtrepiret parochus? Vt quid hoc, tanquam in iniuriam ſui factum, ad ſuum tribunal reuocari, tam impenſe ſatageret? Hinc ergo trahens iſtam regulam, quæ erit ſequens.

Regula vniuerſalis q̃ cõmiſſione cõfeſſionũ.

¶NOT. Quando iuriſdictio perfectè remanet in ſolidum apud aliquos, ita q̃ vnus ſine alio poteſt per ſeipſum de cauſa cognoſcere: tunc vnus ſine alio poteſt committere cui vult, ſiue minor ſine maiore, ſiue maior ſine minore: non tamen minor inuito maiore (ſi iuriſdictio ſit ſub alterna) ſicut maior inuito minore. Cum enim iuriſdictio minoris, licet ſit ordinaria, pendeat à maiore, non autem & è conuerſo: patet, quòd prohibente maiore, non poteſt minor huic tali committere: & quòd minore prohibente, poteſt maior, cui vult, committere. Exemplum. Poteſtas abſoluendi, quæ eſt apud Papa, Epiſcopum, & Parochum, non eſt vna: ita q̃ vnuſquiſque tanquam ordinarius non poſſit per ſe audire ſine conſenſu alterius: & hoc eſt, ipſam poteſtatem remanere perfectè in ſolidum apud quemlibet illorum. Hinc fit, vt eorum quilibet poſſit abſque conſenſu alterius committere, cui voluerit, audientiam confeſſionum. Vnde vicarius parochi abſque licentia Epiſcopi poteſt audire confeſſiones parochianorum illius: & multò magis è conuerſo, ſi de iure ſua Epiſcopi poteſt quis audire confeſſiones parochianorum horum ſine licentia aut conſenſu parochi: immo etiam parochi inuito. Quod ſi poteſtas vnius, puta parochi, non penderet ab alio, puta Epiſcopo: tunc ſine licentia quidem parochi poſſet quis ex commiſſione epiſcopi parochianos audire, ſed non inuito parocho. Quatenus ergo epiſcopi poteſtas ſuper hos parochianos eſt ordinaria, poſſum ex commiſſione eius audire hos inconſulto parocho: quatenus verò eius poteſtas eſt ſubalternata, ideſt à qua dependet poteſtas parochi, poſſum ex commiſſione epiſcopi audire hos parochianos inuito parocho. Quod audia de epiſcopo reſpectu ſacerdotũ parochialis cuiuſcunque ſui; intelligendum eſt etiam de Papa reſpectu epiſcoporum quorumcunque in toto mundo. Faciunt hæc prædicta ad claritatem notitiam, etiam reſpõſi ad tertium.

Item 4ª de maiori. Iniuriam ſacramẽto. &c. in quo ſanctificatio adhibetur vel per

Cultus ſacramenti reiteratio ſit iniuriosa.

characteri: impreſſionem, uel per materiæ conſecrationem: non autem, in quo ſanctificatio altero modorum ipſorum non adhibetur. §. Tunc &c. Nam in ſacramento confeſſionis nec per characteris impreſſionem nec per materiæ conſecrationem adhibetur conſecratio. Hoc melius intelliges: ſi uideris reſponſi ad tertium articuli ſequen. Vide in litera hæc reſponſum 2ᵐ, ly ſi tamen iterum confiteri teneretur &c. nec reiteratio facit iniuriam ſacramento &c.

APPENDIX.

1 Vtilitas p 5. Eccl. cõcerto. &c.

EX articulo habes 1º. quomodo per rationem reijcias errores Ioannis de Poliaco (Prat. Ioannes de Poliaco Cardinalis Turrecremata, de Eccleſia lib. 4. c. 17. p. 2.) dicentis: confitendum non eſt fratribus mendicantibus; & quæ ipſis uel alijs habentibus priuilegium generale audiendi confeſſiones eſt cõfeſſus, iterum confiteri teneatur curato tanquam proprio ſacerdoti. Item dicentis: ſtante ſtatuto omnis utriuſque ſexus, Papa non poteſt facere, quin Parochiani teneantur quotoquoque anno omnia peccata ſua confiteri proprio ſacerdoti. i. curato; immo nec Deus ipſe quia hoc implicat contradictionem. Item dicentis: Papa non poteſt dare poteſtatem generalem, immo nec Deus ipſe, audiendi confeſſiones; quia confeſſus habenti talem facultatem tenetur eodem item confiteri proprio ſacerdoti, ſcilicet curato. Item dicentis: q̃ Papa licet ſit principalior parochialium, non eſt tamen immediatè aliorum curatus, ſine non habet immediatè curã aliorũ. Ité dicentis: q̃ Papa nõ põt audire cõfeſſiones parochianorum, quin teneantur eadem peccata, quæ Papæ confeſſi ſunt, confiteri parochialibus ſacerdotibus. Hi duo vltimi referuntur, & reprobantur à Cardinali Turrecremata, de Eccleſia lib. 2. c. 8. Contra autem eos hos errores pugnat articuli præſentis ratio: ſtatum iuriſdictionem tantum eſſe neceſſariam, tanquam de ſubſtantia confeſſionis, ex art. quarto præſuppoſiti & tale iuriſdictionẽ poſſe p cõmiſſionẽ aliquibus communicari probat. Quòd autem ordinariam iuriſdictionem habenti quis confiteatur, non eſt de ſubſtantia cõfeſſionis, ſed tantum de bene eſſe, ut etiam ex Concilijs, Triden. ſeſſ. 14. cap. 7. & Aquiſgran. cap. 16. ſupra art. 4. appen. patuit.

Namly pro tutiori, & ly congruentius, oſtenduntur quòd hoc eſt ad bene eſſe, quantum eſt ex parte ſubſtantiæ confeſſionis: licet, quantum eſt ex parte præcepti eccleſiaſtici, Omnis vtriuſque ſexus, ſit de neceſſitate. Ablata igitur illa neceſſitate quo ad aliquos per priuilegium aut mandatum Papæ, poteris quiſcite confiteri priuilegiatis; ita q̃ non teneatur eadem reconfiteri curato. Vnde contrarium dicere eſt negare: q̃ Papa habeat auctoritatem diſpenſandi ſuper omne ius poſitiuum, contra ſupradicta quæſtionẽ 6. articulo 6. Secus autem eſſet: ſi confiteri habẽt iuriſdictionẽ ordinariã eſſet de ſubſtãtia neceſſaria confeſſionis: cum Papa non poſſit ius diuinum mutare; ex Concilio Tridentino ſeſſ. 24. capitulo ſecundo, per ly ſaltu eorum ſubſtantia. Secundò habes q̃ omodo per rationem oſtendas, hos errores meritò fuiſſe damnatos à Papa Eugen. 4. in decreto ſact. approb. Concil. Florent. cum dicit, ſufficere quòd quis confiteatur ſacerdoti habenti authoritatem abſoluendi ex commiſſione ſuperioris, quamuis non ordinarij. Verba huius formaliter allegantur, ſupra articulo quarto, appen. tem ab Innocen. 3. in capitulo omnis vtriuſque, ubi confeſſum ſacerdoti alieno de licentia curati habet pro uerè confeſſo; ita vt præcepto Eccleſiæ ſatiſfecerit. Vide & verba huius artic. 4. appen. Vnde contra literam hanc ignorantes, & tamen de ſcientia ſtatuti huius gloriantes, patet ad plenum: q̃ de licentia Papæ, vel Epiſcopi, poteſt quis confiteri alteri, ita q̃ ad reconfitendum non teneatur. 3. n. curatus poteſt dare talem licentiam, ut ipſi textus apices docẽ: multo magis poterit curato ſuperior. Quod ſi neges, inquiens, q̃ in præiudicium curati ſuperior non poteſt, uel ſaltem non debet, dare priuilegium uel mandatum: reſponſum tam eſſe noueris per ſolutionem primi argumenti in præſenti articulo. Item à multis Romanis pontificibus per hoc q̃ multa priuilegia de confeſſionibus audiendis dederunt (vt in eorum priuilegijs, maxime in Marti magno, patet) mendicantibus, & alijs. Vnde ſuo facto declararunt, q̃ de iure poſſunt. Nemo enim iudicabit primam ſedem, neque cletus, neque Auguſtus, neque rex, neque populus ſit habetur ex Concil. Rom. ſub præſentia. S. Syluestri Papæ cap. 10. & in decret. 9. q. 3. Nemo iudicabit. Quinimò ſic agentes ſummi Pontifices bene fecerunt: vt ſpecialiter oſtenditur ar. 4. ad 4ᵐ, per ly potius ſine confeſſione morerentur, quam tali ſacerdoti confiterentur. Item à Papa Gregorio 9. per hoc q̃ in principio libri decretalium dicit, Raymundum eſſe pœnitentiarium ſuum. Hic fuit. B. Raymundus Cathalanus Barchinonenſis, ordinis prædicatorũ doctor excellentiſſimus in iure canonico, cui & Papa Gregorius prædictus rõpſi ſaltationem decretalium (vt inde dicitur) cõmiſit; qui & generalis tertius ordinis eiuſdem fuit; multaſq; miracula fecerat, ut pote qui (vt legitur) pluſq; triginta mortuos ſuſcitauerit. Hæc dicta ſint ad hoc: vt certò ſciant omnes, tam ſanctum tãm doctum tãm eximium virum nunquam ſe iuſſiſſe fuiſſe, q̃ in officium pœnitentiarij aſſumeretur, niſi procul dubio nouiſſet, q̃ ex commiſſione Papæ poteſt quis abſque parochialium, ſacerdotum conſenſu confeſſiones audire. Item à Concil. Trident. ſeſſ. 25. de regul. cap. 10. Attendant diligenter Epiſcopi, & cæteri ſuperiores monaſteriorum ſanctimonialium: ut in conſtitutionibus earum admoneantur ſanctimoniales, vt ſaltem ſemel ſingulis menſibus confeſſionem peccatorum faciant. & ſacroſanctam Euchariſtiam ſuſcipiant: ut ea ſe ſaluatori præſidio muniant ad omnes oppugnationes dæmonis fortiter ſuperandos. Præter ordinatorem autem confeſſorem alius extraordinarius ab Epiſcopo, & alij ſuperioribus bis aut ter in anno offeratur: qui omnium confeſſiones audire debeat. Hæc ibi. Vbi ad hoc tam pater: quòd etiam extraordinarius confeſſor poteſt, ubique quod ordinario eadem reconfiteantur, audire peccata, ab ipſoque abſoluere ita perfectè: vt ad ſacroſanctam Euchariſtiam ſuſcipiendam poſt confeſſionem ipſam accedere poſſint. Item à Papa Ioan. 22. in extraueag. Vaſ. electionis. Narratis enim illis erroribus Io. de Poliaco, ibi ſub inſertur. Prædictos articulos, & quemlibet eorum, tanquam falſos, & erroneos, & à doctrina ſacra deuios, authoritate apoſtolica condemnamus & reprobamus, de fratrum noſtrorum conſilio: & contrariam eſſe catholicam fidem aſſerimus, ſcilicet quòd illi qui prædictis fratribus confitentur, magis teneantur eadem peccata confiteri, iterum quam ſi ea aliis confeſſi fuiſſent eorum proprio ſacerdoti, uxta concilium generale. Hæc ibi. Ergo, à fortiori condemnantur per hæc vltimi errores duo etiam prædicti. Per concilium generale intelligit Later. ſub Innocen. 3. omnis utriuſque ſexus. Tertiò habes quomodo per rationem præmiſſa Pontificũ iuſſorum atque conciliorum dicta, pro quanto ad 3ª, quam proprio parocho ſtatuunt uel ex priuilegio uel mandato ſuperioris poſſe aliquem confiteri, & declares, & probes & defendas. Quartò vides quomodo ex his ueriſſim Angelica hæc doctrina conſolidetur.

Iuriſdictio fallẽ cõmittat. 1

Decreta Innocen. excludũt expreſſa conditionẽ non ſit de quæ ſuperiores ſibi dicti. 2

Priuilegia

Nullibi iudicabit. pam.

B. Ray. de pilaceo creat. ordinis prædicatorũ

Qdo ei, q ſubeſt lo. placeat, per uerba legis 2. tene.

Vigilãter notandũ.

3

4

QVÆST.

QVÆST. VIII. ART. VI.

CONCL. Quando neceſſitatis articulus imminet, nõ impeditur per eccleſiæ ordinationem quilibet ſacerdos, quin abſoluere poſſit a quibuſcunque peccatis, & ét ab excõicatione a quocunque lata.

¶NOT. Sub nomine excõicationis, tanquãm ſub principaliori, intelligit oẽs cẽſuras. Vide Cõc. Trid. in append.

¶PROB. 1. Quia, q̃ libet ſacerdos non poſſit a quibuſcunque pẽtit. non eſt ex defectu clauiũ (cõ, quãtũ eſt de virtute clauiũ, hẽat pẽtẽ indifferenter in oẽs, quantũ ad oſa pẽa.) ſed ex defectu iuriſdictionis (eum hæc p legẽ Eccleſiæ ſit ei limitata uel totaliter ablata:) & neceſſitas non habet legem. 2. Quia (ly & etiam ab &c.) abſolutio ab excõicatione ponet ad iuriſdictionẽ, q̃ p legẽ Eccleſiæ ſacerdoti huic conſtitutus, & eius conſtitutio arctatur, & eius caſuũ in caſu neceſſitatis tollitur.

¶NOT. 1º. Propoſiti primi hypothetici antecẽdens illa, ſ. Neceſſitas non hẽt legẽ, uerificat in præpoſita ſua intẽtu, nõ abſ. uniuerſaliter accepta: i. de præceptis iuris poſitiui, nõ abſ. iuris diuini. Vñ p ly legẽ inducta legẽ ab Eccleſia factã cui huic ꝓpoſitioni anteponitur illa, q̃ de lege ſeu ordinatione Eccleſiæ loquitur. Pro cui⁹ ampliori notitia. D. Th. 1. 2. q. 96. ar. 6. ait. Oſs lex ordinat ad cõmũ hominũ ſalutẽ, & inuim obtinet uim & rõnẽ legis: ſicũ ne o q̃ ab hoc deficit, uirtutem obligãdi non hẽt. Vñ iuriſperitus dicit (. ſin dig eſt. neteri, lib. 1. ſ. 3. leg. 24.) q̃ nulla cõ iuris, aut æquitatis benignitas patitur, ut quæ ſalubriter pro ſalute hominum introducuntur, ea nos duriori interpretatione contra ipſorum commodum perducamus ad ſeueritatem. Contingit autem multotiens: q̃ al. q̃ obſeruare communi ſaluti eſt utile, ut in pluribus, quod tñ in aliq̃ bus caſibus eſt maxime nociuum. Quia igit legislator non põt oẽs ſingulares caſus intueri, ꝓponit legem ſecũ eã, q̃ in plurib⁹ accidunt, ferens intentionem ſuam ad cõem utilitatem. Vñ ſi emergat caſus, in quo obſeruatio talis legis ſit damnoſa cõi ſaluti, non eſt obſeruãda. Sicut ſi in ciuitate obſeſſa ſtatuatur lex, ꝙ portæ ciuitatis maneant clauſæ, hoc eſt utile cõi ſaluti, ut in pluribus: ſi tñ contingat caſus, q̃ hoſtes inſequant aliquos ciues, q̃ quos ciuitas conſeruantur, damnoſiſſimum eſſet ciuitati, ni portæ aperirentur. & ſi in tali caſu eſſent portæ aperiẽdæ cõtra uerba legum ſeruaretur utilitas cõis, quã legislator intendit. Sed in hoc eſt conſiderãdum: q̃ ſi obſeruatio legis ſedm uerba non habeat ſubitũ periculũ, cui oporteat ſtatim occurri, nõ præſumat quilibet ut interpretetur quid ut utile ciuitati, & quid inutile; ſed hoc ſolum pertinet ad principes, qui propter huiſmodi caſus habent authoritatem in legibus diſpenſandi. Si uerò ſit tale periculum non patiens tantam moram, ut ad ſuperiorem recurri poſſit ipſa neceſſitas diſpenſationem habet annexam, quia neceſſitas non ſubditi legi. Hæc ibi, in corp. & ad primũ ait ſic: illa, q̃ in caſu neceſſitatis agit præter uerba legis, nõ iudicat de ipſa lege: ſed iudicat de caſu ſingulari, in quo uidet, uerba legis obſeruanda non eſſe. & ad 2ᵐ ſic. Ille, q̃ ſequit intentionem legislatoris, nõ interpretatur legẽ ſimpliciter, ſed in caſuibꝰ quo manifeſtum eſt per euidentiam nocumenti, legislatorem aliud intendiſſe. Si. n. dubium ſuſtinet uel ſecundũ uerba legis agere, uel ſuperiorem cõſulere. & in 2. 2. q. 120. ar. 1. ad 1ᵐ, ſic. Epiſches nõ deferrit iuſſui ſimpliciter, ſed iuſtum, q̃ eſt lege determinatum, nec ét opponi ſcueri tati, q̃ ſequitur ueritatẽ legis in quib. oportet. Sequi autem uerba legis, in quib. non oporteat, minoſum é. Vñ dr in codice, de legibus & conſtitutionibus principũ. Non dubiũ eſt: in legẽ cõmittere eũ, qui uerba legis amplexus cõtra legis mẽtẽ uoluntatẽ. & ad 2ᵐ, ſic. Ille de lege iudicat, qui dicit, eã non eſſe bñ poſitã: q̃ uero dicit, uerba legis non eſſe in hoc caſu ſeruanda, nõ iudicat de lege, ſed de alio quo negotio particulari, q̃d occurrit. & ad 3ᵐ, ſic. Interpretatio ſocũ hẽs in dubiis, in quibus non licet abſque determinatione principis à uerbis legis recedere: ſed in manifeſtis nõ eſt opꝰ interpretatione, ſed executiõe. Hæc §. Th. Idem in 2. 2. q. 60. ar. 7. ſic. Ea, q̃ ſunt iuris humani, nõ poſſunt derogare iuri nãli, uel iuri diuino ſecũdum aũs nãle ordinẽ ex diuina prouidẽtia inſtituto, res inferiores ſunt ordinatæ ad hoc, ꝙ ex his ſubueniat hoĩm neceſſitatibꝰ. & 16 per rerũ diuiſionem & appropriationẽ ex iure humano ſ. lib 4. diſt. 19. Cõc. Trid. ſeſſ. 14. c. 7 de caſuũ reſeruatione. Hoc dictũ in Codice uerificat præſertim cõtra hæreticos.

Concl.m

Ius humanũ eſt infra nãle & diuinũ nõ põt derogare illis.

Concluſionis pars.

fitate ultima pôt aliorum rebus uti, etiã inuitis dominis ad ſubueniendum corporali neceſſitati, ergo, & in articulo mortis ad ſubueniendum ſpirituali neceſſitati poteſt à non ſuo ſacerdote abſolui.

Præt. Ad idem ſunt auctoritates poſitæ in litera.*

RESPONDEO, Dicendum, quòd quilibet ſacerdos quantum eſt de uirtute clauium, habet poteſtatem indifferenter in omnes, & quantum ad omnia peccata, ſed quòd non poſſit omnes ab omnibus peccatis abſoluere, hoc eſt, quia per ordinationem Eccleſiæ habet iuriſditionem limitatam, uel omnino nullam habet, ſed quia neceſſitas legem non habet, ideo m quando neceſſitatis articulus imminet, per eccleſiæ ordinationem non impeditur quin abſoluere poſſit,* ex quo habet claues etiam ſacramentaliter, & tantum conſequitur ex abſolutione alterius ſicut ſi à ꝓprio ſacerdote abſolueretur, nec ſolum à peccatis tunc poteſt à quolibet ſacerdote abſolui, ſed m etiam ab excõmunicatione à quocunque ſit lata, n & hæc abſolutio etiam ad iuriſditionem pertinet, quæ per legem ordinationis Eccleſiæ coarctatur.

no procedentem non impeditur, quia hominis neceſſitati ſit ſubueniendum ex huiuſmodi rebus, & ad ſecundum ſic. Vtere aliena occultè accepta in caſu neceſſitatis extremæ, non habet rationem furti, propriè loquendo: quia per talem neceſſitatem efficitur ſuum id, quod aliquis accipit ad ſuſtentandã propriam uitam. & ad tertium ſic. In caſu ſimilis neceſſitatis poteſt etiam aliquis occultè rem alterius accipere, ut ſubueniat proximo, ſic indigenti. Hæc ibi.

¶NOTATIO 2ª. Applicabis tu prædicta ad præſentis articuli propoſitum, quantum ſufficit, & ſine errore. Vtcirca aduertes: q̃ neceſſitas illa, de qua dr q̃ non habet legem, non eſt neceſſitas communicandi uel huiuſmodi, ſed neceſſitas moriẽdi eum in ſimulo dicatur ly in fine uitæ. Quando enim alicui imminet neceſſitas communicandi, & deficit confeſſor, non poterit præſbyter abſolui à quolibet ſacerdote: quia neceſſitas celebrandi Miſſam, quæ maius quid importat quàm neceſſitas communicandi, non habet hoc priuilegium, ſed in tali neceſſitate conſtituitur dimittere intra terminos non habentium copiam confeſſoris. Neceſſitatem autem extremam moriendi intelligit, non quando tunc emittitur ut eſt ſpiritus: ſed quando à peritis medicis uita infirmi deſperatur, uel quando apparet ſigna probabilia periculi mortis. Non enim uidetur expectanda ultima neceſſitas: quia tunc forte non poſſet iuuari, cum nec poſſit confiteri. Sumitur autem declaratio hæc proportionaliter ex neceſſitate extrema pauperis de qua Sanctus Do-

Articulus neceſſitatis ſiue extremã ne ceſſitas.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quo in 4. distin. 15. q. 2. dicit. Extrema necessitas est accipienda, quando apparent signa probabilia extremæ necessitatis futuræ, nisi ei subueniatur: Vt, Cùm aliquis videt alios impotentes, vel pigros, ad subueniendum, & pauperem indigentem cibo, & potu, & aliis uitæ necessariis, nec sibi satisfacere posse. Non enim expectanda est ultima necessitas: quæ tunc forte nõ posset iuuari uitæ iam fame & siti cõsumptæ. Ex hac doctrina dicendum in proposito videtur quòd articuli mortis necessitas, in qua quis absolui potest secundum conclusionem, est illa, quæ dicta est.

¶ *Corollarium.* Ergo non licet extorquere propositionem illa, Necessitas non habet legem, ad casum præceptorum diuinorum coram tyrannis, quasi q, minantes tyranno mortem corporalem alicui, nisi contra legem diuinam aliquid fecerit, liceat huic in tali necessitate constituto offendere Deũ ad euadendum eorum mortem. Tale enim peccatum mortale fateretur. 2. 2. q. 125. art. 3. Falsus intellectus, necessitatis, excluditur: & hîc hinc mira damnatur.

Imò & philosophus in tali propositio ait in 3. Ethic. quòd inopiam non oportet timere, neque ægritudinem, neque quæcunque non à propria malitia procedunt. Hoc est. Non ita timenda sunt, ut propter eis uitandis recedatur ab eo, quod est bonum secundum uirtutem: ut exponunt 2. 2. q. 123. ar. 4. 3m. Hinc vesanus Georgij Dauidis (Prat. Georgius Dauid) explodendus qui, quasi propositione illa quamuis extorta fustibus, hæreticè dicebat quòd Apostoli stolidi fuerunt, cum nolentes abiurare Christum coram hominibus, permiserint se occidi.

Damnatam uerò hanc hæresim, & per consequens implicitè declaratam atque probatam intelligendi necessitatis, de qua nos supra in propositione textus, habes à Conc. Lat. sub Inn. 3. c. 11. sic. Cæterum, cum anima sit multo grauiori plantior corpore, sub interminatione anathematis prohibemus ne qs medicorũ, pro corporali salute alicui ægroto suadeat, quod in periculum aĩæ conueniat. Hæc ibi, & reuocatur de pœn. & remiss. qui eis utitur, sup.

1m de maiori. Aliqua iurisdõis usus. §. Tunc &c. Licet n. sacerdos aliqs in articulo mortis absoluere iurisdõne careat (ut arguit.) in usũ iurisdõnis, ex acceptatione Ecclesiæ, habet. Vide nũq; tãe iurisdõne, quam super hunc moribundum habet Ecclesia, ex ipsius Ecclesiæ uoluntate. Vide appen. seq.

2m de consequentia. Ad suũ sacerdotẽ recurrere. &c. Pro absolutione à pœnis, uel ab excõicationem, p̃ nominãdo ea absolutione fuit a pœnis uel p̃ offerendo ei satisfactionẽ de excõicatione. §. Tunc &c. Dicitur n. arguẽs credẽdo absolutũ in casu mortis a sacerdote nõ suo, i. nõ p̃prio p̃ authoritatẽ, neq; ordinaria, neq; delegata, debere recurrere ad sacerdotẽ suũ p̃ absolutionem a pœnis uel ab excõicatione. Ad motiuũ à principio suæ credulitatis dr̃o, ad hæ hẽdã cognitionem de nullis peccatis fuit, pro quanto agitur de foro tanũ conscientiæ, sufficit curato q̃ sciat, hunc sibi subditũ alicui absoluere uolẽti fuisse cõfessũ. Vide ar. 1. 4m. & ar. 5. 1m

3m illatio conclusionis. Ergo nec sacerdos. &c. §. Negatur illatio. §. Rõ est: q̃a nõ dr̃ fieri idẽ iudex de hoc primo & cõfessione respectu eiusdẽ, pp cãm reddituã illa. Vñ licet uera sit maior, & minor, ut ibi declarat ens homo: conclusio phi ex p̃emissis illis rectè deduci nõ p̃t. Vide ar. 1. 3m. & ar. 5. 4m. in eius respon. 2o.

Vniuersalis notatio.

¶ NOT. Vniuersaliter ex hoc loco aduertes, q̃ D. Th. tanq; ueri⁹ solidus⁹, magister & doctor, dat ibi clarã fundamẽta rhõdi, p q̃ ẽt (ut patet) implicite fidẽ inder obscuritate tu, q̃ arrifex parti eularis es, inpenitũ rum exacuendo rhia explicita, atque formalia inde cõclusa. Doctrinã igitur agendo, affluxus discipulus ipse p̃pnat; intellectum ad interiora p̃quirenda excitat; solutiones pro ingenio explicãdas optimè corroborat. Ea-quo bre uitate plura docet, atq; cõplectit. Su ergo ip̃ nigilis in tãu Doctoris certus euoluendis, de hoc scriptum esse, nil dubitans: uerba sapientum statera ponderabuntur. Eccl. 21.

APPENDIX.

Ad 1m dicendum, quòd baptismus habet ex ipsa sanctificatione materiæ efficaciam, & ideo a quocunque conferatur alieno, ille sacramentum recipit; sed uis sacramentalis p̃iæ consistit in sanctificatione ministri, & ideo ille, qui laico confitetur, quamuis impleat, quod ex parte est de sacramentali cõfessione, tamen sacramentalem absolutionem nõ consequitur, & ideo aliquid ualet ei, quantũ ad diminutionem pœnæ, quæ fit per confessionis meritum, & pœnitentiam; sed non cõsequitur diminutionem illam pœnę, quæ est ex ui clauium, & ideò oportet quòd iterum sacerdoti confiteatur; & magis sic confessus discedens punitur post hanc uitam, quàm si sacerdoti fuisset confessus.

¶ EX articulo habes primo quomodo per rationem ostendas; meritũ esse definitum a Conc. Trid. sess. 14. c. 7 de pniã. q. in fine uiæ; & quia quolibet sacerdote absoluto. ibi. n. di. Quia natura & (ô iudex) illud expositum sententia in subditos dũ taxat ferat; per hãc sum semp in Ecclesia Dei fuit, & uerissimũ esse synodus hæc cõfirmat, nullius momenti absolutionem eam esse debere, quã sacerdos in eum profert, in quẽ ordinariã aut subdelegatam nõ habet iurisdictionẽ. Magnoperè uero ad Christiani populi disciplinam pertinere sancti Patres pluribus uolumẽ est ut aliorum quædam & grauiora crimina nõ a quibuslibet, sed à summis duntaxat sacerdotibus, absolueren-

tur. Vnde meritò Pontifices maximi, pro suprema p̃fecto sibi in Ecclesia uniuersa tradita, causas aliquas eiusmodi grauiores suo potissimum peculiari iudicio reseruare. Neque dubitandum est, quando omnia, quæ à Deo sunt, ordinata sunt, quin hoc idem episcopis omnibus, in sua cuique diœcesi, in ædificationem tamen, non in destructionem, liceat pro illis in subditos tradita supra reliquos inferiores sacerdotes authoritate, præsertim quo ad illa, quibus excommunicationis censura annexa est. Hanc autem delictorum reseruationem, consonum est diuinæ authoritati, non tantum in externa politia, sed etiam coram Deo, uim habere. Verumtamen pie admodum, ne hac ipsa occasione aliquis pereat, in eadem Ecclesia Dei custodirunt semper fuit: ut nulla sit reseruatio in articulo mortis: atque ideò omnes sacerdotes quoslibet pœnitentes à quibuslibet peccatis, & censuris, absq; uere possunt. Extra quem articulũ sacerdotes, cum nihil possint in casibus reseruatis, id unum pœnitentibus pro bene facto absolutionis accedant: Hæc ibi. Vbi habes inter alia multa, quòd quilibet sacerdos, quantum est de uirtute clauium, habet ptiem indifferenter in omnes, & quantũ ad ola peccata & excommunicationes (ut dicit in tex. S. Doctor:) sed q̃ non possit ell, quia habet iurisdictionem limitatam ab Ecclesiæ ordinatione. Per hoc enim quòd dicit consulum. Atque iõ omnes sacerdotes quoslibet &c. aperiq; illud, non posse absoluere semper quoslibet, prouenit ex eo, quòd Ecclesia sacerdotibus limitas iurisdictionem; qua limitatione per etiãdẽ ecclesiæ cõsensum sublata in articulo mortis põt quilibet sacerdos quoslibet &c. Habes quoque ex consilio ibi, Verumtamen &c. id, q̃d hic legis in responsione ad 1m; q̃ scilicet per ecclesiæ uoluntatem iste sacerdos tunc habet usum iurisdictionis immerito tur absoluendi. Adduxi fusius concilij facti definitionem: q̃n multa faciunt ad prædicta in 4. & 5. de iurisdictione. Vide ibi: & hũ applica. Ex præmissa etiam definitione synodi patet, damnata hæresis Martini de Padua, & Ioannis de Iaduno (ut refert Cardinalis Turrecremata, de Eccl. lib. 4. cap. 37. dicentium; q̃ Papa, Archiepis, Episcopi, & simplices sacerdotes, sũt omnes æquales authoritatis ac iurisdictionis ex institutione Christi: sed, quod unus plus habeat alio, est ex concessione imperatoris: & sicut concessit, ita reuocare potest. Contra enim dicitur per concilium ibi, Quamlo omnia, quæ à Deo sunt, ord. &c. q. talis iurisdictio est ex potestate sibi tradita à Christo. præmissa ex fuerat talis hæresis à Papa Ioanne 22. in extr. Licet iux. doctr. Iet à Concilio Cõstantiẽsi sess. 15. dãnante oẽs articulos 30. Vil. iter quos erat nu. 9. ille sub his uerbis, papalis dignitas à Cęsare moleuit,

Hæresis duæ damnatæ.

leuit. & Papæ præfectio, & institutio, a Cęsaris potentia emanauit. In idem. n. redit ille aliqualiter cũ illo Paduani & Iaduno. Vide damnationem Io. VII. sup. q. 2. art. 2. appen. vel q. 1. ar. 2. appẽ. de uu cleri. hẽ parisiũ ostẽdet potes meritò insinuatũ illud I principio dictum à Decretali, de offic. iudic. ordin. c. Papostoralis: & de sẽt. excõmu. c. conquestus: & 20. u. in 5. c. quicunq; & de pœn. in clemen. c. cupientes: & de priuil. in extrauag. com. c. inter cunctas. Item insinuatum a quotidianis Bullis: ubi quantumcunque Papa aliquando sibi reseruet absolutionem, tamen exceptionem hanc, nisi in articulo mortis semper apponit: per hoc manifestans Ecclesiæ intentionem extra casum iurisdictionis nisi tunc, qualem dixit Beatus Thomas. Secundò habes quomodo per rationem præmissa omnia Patrum nostrorum dicta, pro quanto in fine uitæ quemlibet à quolibet sacerdote de quibuslibet tum censuris tum peccatis randi posse ffatuunt & absolui: declares probes defendi 11. Tertiò videsquomodo exhis viendum doctrina. hęc Angelica consolidet.

QVAEST. VIII.

ART. VII.

CONCL. 1°. Non semper pro maiori peccato maior pœna imponitur.

PROB. Quia pœna in foro pœnitentiæ taxanda est tum per respectũ ad debitũ soluẽdũ, tũ per respectũ ad debitũ pẽdi: & p̃ minori peccato quãq; maiori pœnitentia licite iungi, uel pp difficultatẽ euitandi, uel pp periculum maius, uel pp promptitudẽ multitudinis, uel liuiã).

¶ NOT. Non dicit, q̃ pro maiori peccato q̃q; minor pœnitẽa iniungat licite, sicut de minori peccato dixerãt aliqui accipiendo pro nari, q̃ pot. (& forte ẽt plurib. hoc dare in dando pœnitentias in mortes p̃ maioribus peccatis, uolunt rationẽ dare, dãs est. n. arcẽ plato p̃mas Iudicio

ARTICVLVS. VII. A

Verum pœna taxetur secundum quantitatem culpæ.

AD SEPTIMVM sic proceditur. Videtur quòd pœna tẽporalis, cuius reatus post pœnitentiam manet, non taxetur secundum quantitatem culpæ. Taxatur enim secundum quantitatem[b] delectationis, quę fuit in peccato, vt patet Appo. 18. Quantum glorificauit se, &[B] in delitijs fuit, tantum date illi tormentum, & luctum, sed quãdoque vbi est maior delectatio, ibi est minor culpa, quia peccata carnalia plus habent delectationis quàm spiritualia, secundum Gregor. ergo pœna non taxatur secundum quantitatem culpæ.

2¶ Præterea, Eodem modo aliquis obligatur per peccata mortalia in noua lege, & veteri, sed in vet. le. debebat pro peccatis pœna septem dierum, vt scilicet septem diebus immundi essent, cum ergo[b] in nouo Testamento imponatur pœna septẽnis pro vno peccato mortali, videtur quòd quantitas pœnæ non respiciat quantitatem culpæ.

3¶ Præterea, Maius est peccatum homicidij in laico, quàmp fornicatiõis in sacerdote, quia circumstantia, quæ sumitur ex specie peccati, magis aggrauat, quàm quæ sumitur ex conditione personæ, sed laico pro homicidio imponitur septennis pœnitentia, & sacerdoti decem annorum, secundum Can. ergo pœna non taxatur secundum quantitatem culpæ.

4¶ Præterea, Maximum peccatum est quod in ipsum corpus Christi is committitur, quia tato grauius quis peccat, quanto maior est in quem peccatur, sed p̃ effusione sanguinis Christi in sacramento altaris conficienti iniungitur pœnitentia quadraginta dierum, vel parum amplius, pro fornicatione simplici iniungitur pœnitentiæ septennis, secundum Can. ergo quantitas pœnæ non respondet quantitati culpæ.

SED CONTRA, Isai. 27. Mẽsurã p̃ mensurã cũ abiecta fuerit iudicabo eũ, ergo quantitas iudicij punitionis peccati est secũdum quantitatem culpæ.

2¶ Præterea, Homo reducit ad æqualitatem iustitiæ per pœnitentiam inflictam, sed hoc non esset si quantitas culpæ, & pœnæ non sibi responderent, ergo vnum alteri respondet.

RESPONDEO, Dicendum, q̃ pœna post dimissionem culpæ exigitur ad duo, scilicet ad debitum soluendum, & ad remedium præstandum. Potest ergo taxatio pœnæ considerari quãtum ad duo. Primo quantum ad debitum, & sic quantitas pœnę radicaliter respondet quantitati culpæ, antequam de ea aliquid dimittatur: secundum tamen quòd per primum eorum, quæ penam nata sunt remittere, plus remittitur, secundũ hoc per aliud minus remittendum, vel soluendum restat, quia quãtò per contritionem plus de pœna dimissum est, tanto per confessionem minus dimittendum restat. Secundo quantum ad remedium, vel illius, qui peccauit vel aliorum, & sic quandoque pro minori peccato iniungitur maior pœnitentia, vel quia peccato vnius difficilius potest resisti, quàm peccato alterius, sicut iuueni imponitur pro fornicatione maior pœna, quam seni, quàmuis minus peccet, vel quia in eo peccatum est periculosius sicut in sacerdote, quàm in alio, vel quia multitudo magis prona est ad id peccatum, & ideo per pœnam vnius ꝑalij sunt extertendi. Pœna ergo in foro pœnitentiæ quantum ad vtrumque taxanda est, & ideo[m] non semper pro maiori peccato maior pœna imponitur. * Sed pœna purgatorij solum est ad soluendũ debitũ, qa vlterius nõ manet locus peccandi: & iõ illa pœna taxatur solũ secundũ quantitatẽ peccati, considerata tũ contritionis quantitate, & confessione, & absolutione, ¶ quia p omnia de pœna aliquid dimittitur. Vnde ẽt à sacerdote iniungendo satisfactionem, sunt considerandæ.

Tertia pars S. Tho.

Tho. 4. dist. 20. q. 1. ar. 2. q. 1.

Vtl. p. 5 Eccl 8.

Concilũ de nõ acceptando personas in dandis pœnitentijs.

Canones, facræ scripturę, Ecclesiastica consuetudo, attendãtur in pœnit. dandis.

Casus ne seruandi.

Concl. 2m.

Concl. 3m.

Notatio.

Universidad de Deusto
Biblioteca

1m de maiori. Delectationis. ℟. & elationis. ℣. Tunc &c. Licet.n. in minori culpa sit quandoq; maior delectatio, quam in maiori (vtarguitur) in non est ibi maior elatio, ℣ semper in maiori culpa reperiatur. Ex ista dicta in tractatione pœnitentiæ, seu pœnæ, dic semper magis attendi elatio peccatoris, q̃ delectatio habita, in cõmisso peccato. Hoc est; quia elatio se extendit ex parte aversionis à Deo, & delectatio ex parte cõversionis ad creaturã; & cõsequenter elatio est tanq̃ formale in peccato, delectatio autẽ tanq̃ materiale: Nam auersio est principaliꝰ in peccato, & tãq̃ formale; conuersio autẽ minus principale, & tãq̃ materiale: et alias declaratum fuit.

Elatio quare p̃ponderat delectationi.

Citatis in 1ª. 81.

2m illatio conclusionis. Cum ergo &c. ℟. Negatio illatiui hæc ℣. imo dẽt inferri, & cõcludi, oppositum q̃ ℣. cum in nouo testamento imponatur pœna septenalis pro vno peccato mortali, vtq; quantitas pœnæ taxetur secũdum quantitatẽ culpæ. Nam cæteris paribus, q̃ homo peccat homo in noua lege &c. vt in textu, vsque ad ly nec ℣ hoc verũ est vt ℣. q̃.

Idẽ peccatum grauius in vno quam in altero & quare.

Corollarium. Ergo & clericus magis peccat eodem peccato, q̃ puer̃ secularis; cæteris paribus. Ergo & vnus laic⁹ grauius, quam alter, tũne beneficiorũ Dei copiosius sibi factorũ, q̃ alteris sicut clericorũ ratione sacramenti ordinis supra secularẽ. Ergo & religiosus clausturalis clericus plus obligatus ratione pluriũ, maiorumq; beneficiorum Dei, etiam multiplicium multiplicitate infinitis penè modis, habitorũ. Horũ.n. omnium, atq; singulorũ habenda est ratio in ponderando grauitatẽ peccati: ph ingratitudinẽ maiorẽ in peccatore inferãt (vt patet) q̃ dẽ ingratitudo sine vlla cõtrouersia, peccatũ semper aggrauat. Vide.q.6.ar.2.ad 2.in oppo & q.7.ar.2.ad 1. Nã circũstãtia, Quis, pũcti loco seruit.

Quid, ad grauitatẽ peccatorũ cognoscẽdã considerandum.

3m de conclusione. Non taxatur. ℟. taxatione ad remedium ordinatam: non taxatione ex debito soluendo tantummodo nata ℣. Tunc &c. ut ex cõclusione prima patet. Quia igitur Episcopus, vel sacerdos cum maiori &c. vt in textu.

¶NOT. Propter vltima verba illa, unde in purgatorio &c. ad metũ q̃ peccatũ grauius uno modo dicẽdum se, alio mõ accidens. Secundum spẽm sub, vel secundũ aliqd aliud extra spẽm illam. Circa huius primi mõdi, i. secundum se, grauiori pœna tam̃ castigatur in purgatorio, grauius 2. mõ castigatur cõpũ; nũc grauiori pœna, q̃ in purgatorio. Quandoq; dixi, i. tunc, ph peccatũ castigatur secundum considerationem remedij præstandi contra ipsum. Alias.n. in purgatorio, eiusmodi sicã. per accidens sumptum peccatum, grauius supplicio punitur q̃ in præsenti. Vnde in rũsio ad 2m. culpa, tũne circumstantiæ Quis, considerata grauius punienda dr, & hic ℣. in purgatorio (sic intelligẽdo doctoritas ad Hebr. ibi addũcta) quis sit prorsus eadẽ secũdum q̃ẽm.

Quòd verò textus ait de purgatorio ly non tãta, intelligit anime, non geometricè. i. de quinte numeri nõ de magnitudinis. Quasi dixerim in purgatorio nõ castigant hęc peccata (sicut nec alia) pp duo, videlicet pp debitũ soluendũ, & remediũ sitandũ velum castigant in pœnis. Cũ hoc in statu veritas hæc, q̃ illa purgatorij pœna solũ pro soluẽdo debito ẽ maior, q̃ pœna q̃cũq; hic

ℓ duplici illo respectu inflictiua vñ idẽ. S. Th. 3. q. 46. ar. 6. ad 3. ſic, qđ dolor aſſe patentis in purgatorio excedit omne malũ ſ̃ſenſus vitæ ſicut & gloria ſanctorũ excedit omne bonũ ſ̃ſenſus vitæ. Adhuc põt ẽ dici ad illũ textũ q̃ ly tãta, referẽd ad fornicationẽ ſacerdotis nõ abſolute, ſed reſpectiuè ad homicidiũ laici. Ac ſi apertè diceret. In purgatorio homicidiũ à laico factũ puniet̃ maiori pœna, q̃ fornicatio à ſacerdote cõmiſſa vñ pœna fornicationis ſacerdotis nõ erit tanta, q̃ta erit illa homicidij: licet in vita plũ maior det̃ pœna ſacerdoti fornicãti, q̃ laico homicidæ.

incomparabilis ℓ pœna purgatorij ad quam euadit ius unus.

4m de maiori. Cõmittit ℟. voluntarie nõ inuoluntarie. ℣. Tunc &c. Nã fornicatio illa ſimplex ſit ſimpliciter voluntaria; effuſio aũt illa ſit nolẽte ſacerdote. Aliàs ſi ſpõte hæc ab eo fieret; multo maiori pœna, q̃ ſeptẽ annorũ, eẽ dignus. Cur aũt ſi facẽt mẽtionẽ canones de pœna debita p̃ ſãguinis Chriſti effuſione voluntaria, ẽqa (iudicio meo) nõ credidẽrũt, aut ſi credere ſe p̃ hoc oſtendẽrũt, vnã ſuturũ q̃ ſacerdos ſi facti legis, ſit reprobus, tã diaboleus, reperiẽt.

Concil. Trid. ſeſſ. 4. c. 5.

APPENDIX. I

EX articulo habet 1. q. 90 p̃ rõnem offendas; meritũ infinuatum à ſcripturis, à Papa, à Cõciliis; modũ taxandi pœnã pro culpis: vel ſup. q. 3. ar. 5. ap pen. Vide ibi & hic applica ad propoſita ſemitas articuli. Itẽ metitũ dictum à Concilio Trid. ſeſſ. 14. c. 8. Deberi ergo ſacerdotes Domini, quantũ ſpiritus & prouidentia ſuggeſſerit, pro qualitate criminum & pœnitentium facultate ſalutares & conuenientes ſatisfactiones iniungere: nẽ ſi forte peccatis communicant, & indulgentijs cum pœnitentibus agant. Leuiſſima quædam opera pro grauiſſimis delictis iniungendo, alienorum peccatorum participes efficiantur. Habeant autem præoculis; ut ſatisfactio, quam imponunt, non ſit tantum ad nouæ vitæ cuſtodiam & infirmitatis medicamentum, ſed etiam ad præteritorum peccatorum vindictam & caſtigationem. Hæc ibi. Item à Concilio Carthaginenſi 5. 2 generali. 6. ſynodo in trullo celebrata confirmato, cap. 32. Pœnitentibus ſecundum peccatorum differentiam, pœnitentiæ decernantur. Hæc ibi & recitatur. 26, quæſt. 7. Item à Corth. 4. cap. 74. ut ſacerdos pœnitentiam imploranti, abſque perſonæ acceptione, pœnitentiæ leges iniungat. Hæc ibi. Item à Concilio Laodicenſi cap. 2. Illis, qui diuerſorum peccatorum lapſus incurrunt; & oratione, & confeſſione, ac pœnitentia, malorum ſuorum perfectam conuerſionem demonſtrant; pro qualitate peccati pœnitentiæ tempus attribuendum eſt, propter miſericordiam & hominem Dei. Hæc ibi. Item à Concilio aphricano capitulo decimo, Pœnitentibus, ſecundum differentiam peccatorum, epiſcopi arbitrio pœnitentiæ tempora decernantur. Hęc ibi & recitatur 26. quæſtione 27. Vide etiam, de confeſſ. diſtinctione quarta. De pœnitentibus & 26. quæſtione 7. Tempora, cum multis ſequent. Secundò habent quomodo per rationem offendas, præmiſſa Concilio dicta, pro quanto pœnæ impoſendæ modum illum ſtatuunt, & probet & declaret & tueatis. Tertiò vides quomodo ex his angelica doctrina hæc ui- 3
ſim declararetur & conſcribetur.

Vtilitas ℓ 5. Eccl. ad obedien. &c.

QVAEST. IX. ART. I.

CONCL. 1ª. Confeſſio, ut eſt actus uirtutis, non valet ſine charitate.

¶PROB. 1 Quia confeſſio, ut eſt actus uirtutis, eſt actus propriè meritorius: & ſine charitate non põt aliquid eſſe propriè meritorium (cũ charitas ſit̃ principium merendi.)

ARTICVLVS I.

Vtrum confeſſio poſſit eſſe informis.

AD PRIMVM ſic proceditur. Videtur, q̃ cõfeſſio nõ poſſit eſſe informis: dicitur.n. Eccl. 17. A mortuo uelut, qui nõ eſt, perit[h] confeſſio: ſed ille, qui nõ habet charitatem, eſt mortuus, quia ipſa eſt animæ uita, ergo abſque charitate non poteſt eſſe confeſſio.

¶2 Præterea, Cõfeſſio diuiditur contra contritionem, ſed cõtritio, & ſatisfactio nunquam poſſunt extra charitatẽ fieri: [h] ergo nec confeſsio.

¶3 Præt. in cõfeſsione oportet q̃ os cordi concordet, quia hoc ipſum nomen Confeſsionis requirit: ſed ille, qui adhuc manet in affectu peccati quod confitetur, non habet cor[h] ori conforme: quia corde peccatũ tenet, quod ore dãnat, ergo talis non confitetur.

SED CONTRA. Quilibet tenetur ad confeſsionem mortalis: ſed ſi aliqs ſemel cõfeſſus eſt ẽt in mortali exiſtẽs, non tenetur ulterius ad confitendum ea peccata: quia cũ nullus ſciat ſe charitatem habere, nullus ſciret ſe confeſſum fuiſſe: ergo nõ eſt de neceſsitate confeſsionis, q̃ ſit charitate formata.

RESPONDEO, Dicẽdum, q̃ confeſsio eſt actus uirtutis, & pars ſacramenti: ſecundum autem, quod eſt actus uirtutis, eſt actus meritorius proprie, & ſic[m] confeſsio non valet ſine charitate, " quæ eſt principium merendi: ſed ſecũdum quod eſt pars ſacri, ſic ordinat confitentem ad ſacerdotem, q̃ habet claues Eccleſiæ, qui per confeſsionem confitentis conſcientiã cognoſcit, & [p] ſecundum hoc confeſsio põt eſſe ẽt in eo, qui non eſt contritus: [q] quia poteſt peccata ſua confiteri ſacerdoti, & clauibus Eccleſiæ ſe ſubiicere; & quamuis tunc non percipiat abſolutionis fructum, tamẽ recedente fictione percipere incipiet: & ſic etiam in aliis ſacris. Vnde [r] non tenetur iterare cõfeſsionem, qui fict[a] accedit, ſed tenetur poſtmodum fictionem ſuam confiteri. [s]

AD PRIMVM ergo dicẽdum, q̃d authoritas illa intelligenda eſt quantum ad fructum cõfeſsionis percipiendum, quem nullus extra charitatem exiſtẽs percipit.

Ad ſecundum dicendum, q̃ contritio, & ſatisfactio fiunt Deo, ſed confeſsio fit homini: & ideo de ratione contritionis, & ſatisfactionis eſt, q̃d homo ſit Deo per charitatem unitus, non autem de ratione confeſsionis.

A verbo dicatur) q̃ uult dimittere aliquid, quod eſt de eſſentia ſacri. Sũt.n. oẽs doctores tunc & peccat mortaliter confitens, & tenet̃ iterare cõfeſsionẽ: quia non fuit completum ſacrum. Ergo illa prior cõfeſsio dicet̃ hic ficta, fictione talis qua quis confitet̃ imperfectè contritus. i. ſolum attritus; uel cum negligentia, aut ignorantia tali, q̃ nõ excuſant, intendẽs ſi recipere ſacrũ. Talis.n. confeſsio eſt ſacrum hũs aliquo mõ ſuam mãm, i. actũ pœnitẽtiæ ẽ quo ad rẽ uniquẽ, licet imperfectũ. Textus.n. dicẽs, q̃ talis cõfitens accedit ad rẽ uniquẽ, de contritione perfecta rõ loquitur. & notat q̃ cõtritio im perfecta alia eſt, q̃ ad introducẽdam gſam ſufficit, non qdẽ p ſe, ſed cũ actuali confeſsione: alia eſt ita imperfecta, ut nec, accedente actuali facto, ſufficiat ad introducendã gſam. De primo mõ imperfecta loquitur Concil. Trid. ſeſſ. 14. (in cuius fignõ addit ly ſi uolũtate peccãdi excludat cum ſpe uenix) & odẽ dicunt, q̃ taliter accedẽs de actu fit cõtrit[a] (ut ſupra q. 1. ar. 2. & 3.) de ſecundo mõ imperfecta loquitur ſolũ textus. Sic ergo accedens nõ eſt in gſa, nequãe ſub manu cõfeſſoris recipit gſam: qa illa attritio ſua nõ excludit uerẽ, & totaliter affectũ peccati, et qa actualiter ſub facto eſt, ut ex argumento tertio hi. Nõ ſi teneẽ reconfiteri: qa taliter confeſſus ſubiecit ſe uoluntarie claui[b] Eccleſiæ, ola integraliter confeſsio, & cõtritio nẽ, ſjuxta multũ frigidè. i. multũ remiſsè, habeandũ. Vide infrà, notationes poſt reſponſum ad tertium, pro huius noticia plenior.

Conc. ℓ

Attritio duplex.

Conc. p.

Conc. ſ.

1m Ex Eccleſiaſtico. perit cõfeſſio. ℟. Quãtũ ad fructũ cõfeſsionis, nec ẽ quo ad fructũ ei[a] recipiendi: oẽ. q̃ hæc oẽs dẽt ſic intelligi redeũt ad cor. ℣. Tũc &c. Licet.n. ipſe cõfitens in extra charitatẽ, & cõſequenter mortium, dũ cõfitet̃ (ut argũ dicit) ih. ſeruat ſubſtãtiã confeſsionis. i. ola pœnã cõfitet̃, & ſecũ intentionẽ ſuã ſubditum ſe claubus Eccleſiæ; & poſtmodũ redditæ eiuſdem veracitat ad cor, recedit fictio illa priùs, & charitas ipſi infundit, & p cõſequens effectiuus, & tunc primũ incipit percipere actualiter fructũ prædicto cõfeſsionis. Nõ mi ergo argũ nõ eſt: ſua actualis intentio ſua ẽt eſt ſi fauore huius eſſẽt gloſſa illa cõtinuata, hoc patet ex 2ª. ſed cũ ſit gloſa tãẽ eſſẽt gloſſa illa cõtinuata, hoc patet ex 2ª. ſed cũ ſit gloſa tãẽ

2m illatio concl. Ergo nec confeſsio. ℣. Quãtũ ad 5. R. Oẽ eſt quæ ẽqualis & ſatisfactio fiunt Deo, ſed confeſsio & cet. in forma.

¶NOT. Nõ ſignatur hic q̃ cõtritio & ſatisfactio impoſſibile eſſe ſine charitate, ſicut ſuppoſitum eſt ſupra. Sed ſignatur q̃ ſatisfactio, quãlibet extra charitatem exiſtẽs ſupra m. non tantum ſine charitate. Vt.n. ſub exẽplo ſi tamen ſpiritus m. non tantum ſine charitate, ſed excedit ex 2. q. 14. q. 1. & ſup. 2 Apoll. 1. Cor. 13. Secundo ergo, ut ẽ a fide charitatis, nõ ar. 11. & ſup. 2 Apoll. 1. Cor. 13. Secundo ergo, ut ẽ a fide charitatis, nõ poſſe excedere. i. peccare, quẽadmodũ nec calor ſũm ſe rõ. infrã

An cont. ℓ on. & ſatisfactio ſint. quæ ſine charitate

Universidad de Deusto
Biblioteca

fidare. Quãmẽ, quantum est ex volubilitate subiecti in quo est, pœnia, contra & satisfactio, attenta rõne ipsarum, sunt semper cum charitate; quæ tamen, quantum est ex imperfectione subiecti in quo sunt, possunt esse extra charitatem. Non tamen sic Deo satisfaciunt vt in q. 14. ar. 2.

3m de minori

Cor uri cõforme. Re- conformitate requisita ad fine confessionis non. cõformitate requisita ad substantiã confessionis. §. Tunc &c. Licet enim in cõfessione, quantũ ad finem ei⁹, oporteat, quòd os cordi cõcordet in dãndo ostendere pœnitẽtiã vt corde vere dam net illud, qd ore dam nat (vt argumen.) : ita in confessione, quantum ad eius substãtiã sufficit, q̃ os cordi cõcordet narrãdo ve tantes peccata quæ corde gerit.

16 * Cap. Os de pœn. & remiss. &c. Trid. sess. 14. c. 3.

Ad 3m dicendum, q̃ ille, qui peccata, quæ habet, narrat, vere loquitur: & sic cor cõcordat voci, vel uerbis quãtum ad substantiam confessionis, quãmuis discordet à confessionis fine.

Articvlvs II.

Vtrum oporteat confessionem esse integram.

Ad secvndvm sic procedit. Videtur quòd nõ oporteat confessionem esse integram: ut scilicet omnia peccata uni sacerdoti confiteantur. Quia erubescentia facit ad diminutionem pœnæ, sed quanto plurib⁹ sacerdotibus, quis confitetur, tanto h maiorem erubescentiã patitur: ergo fructuosior est cõfessio si pluribus sacerdotibus dimidatur.

¶ 2 Præterea, Confessio ad hoc necessaria est in pœnitentia, ut pœna h secundum arbitrium sacerdotis peccato taxetur, sed sufficiens pœna potest imponi à diuersis sacerdotibus, de diuersis peccatis: ergo non oportet uni sacerdoti omnia peccata confiteri.

¶ 3 Præterea, Potest cõtingere, quòd post cõfessionem factam

Absurdũ magnum uidetur.

gno inconuenienti habetur.

¶ *Conclusionem.* Ergo, q̃a confessus informiter (vt in articulo) saltat substantiam confessionis, patet, q̃ D. Th. nõ intendit loq. nisi de ultimo mõ per attritionem confessionis vt dr in secũda no tatione 2 ly. Cæterum si attritio deat &c. Pro completione eius huius intellectu, nutras notationem primam.

APPENDIX.

¶ EX articulo habes primo quomodo per rationem ostendas, meritò declaratum fuisse à Papa Alexandro tertio, q̃ confessio potest esse informis. Tunc autem hoc ipsum ille Papa declarauit quando Beluacẽs. epo scribens ait, Quòd quidã ad confessionem de criminibus uenientes, & quamuis cõfiteri uelint, se tñ asserunt abstinere non posse. Consultationi tuæ taliter respõdemus: quòd eorum confessionem recipere debes, & eis de criminibus consilium exhibere: quia licet non sit uera humusmodi pœnitentia, admittenda tamen est eorum confessio, & crebris & salubribus monitis pœnitentia indicenda. Hæc ibi, & recitatur de pœnis & remiss. Licet q̃ à non contrito possit fieri cõfessio sacerdoti. Verum si aliter est inconstitus, ut se inabsolubilem proponat (in quo casu loquitur Papa:) confessio eius admittitur quidem ad audiendum pro salubribus monitis, & qualecunque pœnitentia à confessario imponende; sed non ad absolutionem. Peccatus itaque nunc peccatu sacrilegij tam absolbet contra formam sacramenti uenit, ne per hoc minuram in essentialibus inferat sacramẽto. Non tamen propter hoc confessio illa respenda, sed admittenda, dicitur. Multò igitur magis, in casu nostro, informis confessio admitti debere, per hoc significatur. Nam ibi & impœnitens est ipse confitens, & impœnitentiam suam etiam manifestat confessario: in casu autem articuli nostri neque impœnitens, sed imperfecte pœnitens, est, & consequenter impœnitentiam manifestare nõ quomodo per rationem dictum Pontificis, pro quanto confessionem informem scntis esse admittendam, & intelligas, & probes, & defendas. In hoc tamen semper pre oculis habeto discrimen prædictum, in secunda not. post ad tertium, inter illas confessiones informes nõ fiat error. Tertio uides quò uersus, & à fortiori, ex his Angelica hæc doctrina declaratur, & consolidatur.

QVAEST. IX. ART. II.

Concl. De necessitate confessionis est, q̃ homo omnia peccata confiteatur, quæ in memoria habet.

Cardinarium. Ergo D. Th. sic respondendo & innuit cõfessionem oportere esse integram, & nosticat quid importat ly esse quæ respondet quæstus subalius terminis: ut considerate est passim.

Exam. Ly quæ in memoria hẽt. Videlicet, post diligẽtiã facta

suæ conscientiæ discussionem: ut ex Concil. in appen. parebit. Negligenti enim suam conscientiam discutere imputabitur, si hæc peccata, quæ habebat, ex crassa negligentia facta confessio iudicabitur per se dimidiata. Quare, Quia ille non dixit omnia peccata, quæ fuerit in memoria habuit, idest q̃ in memoria, diligenti discussione præsupposita, habuisset. Vnde sic erasse negligens, si aliquorũ peccatorũ obliuisceretur, & propterea ipsa nõ cõfiteretur, obligatus esset ad reiterãda illã confessionem. Vide q. 2. ar. 3. ad 2m. Nã simile est iudicium de integritate cõfessionis, & cõfessione. Ex his patere pot: q̃ si sacerdos absoluit dicit, & quorũ memoriã non hẽt, intelligit solũ de his peccatis, quorum post iustã discussionẽ conscientiæ memoriã nõ habet. Nec ex hoc intellectu aliquod inconueniens pijs Christi fidelibus sequitur, ut per Concilium Tridentin. in appen. videbimus.

De peccatis in memoria habitis confessio, quomodo intelligitur.

PROB. 1. Quia nisi homo cõfiteretur ea

In lib. de pœnit., confessarius &c. uer. pœnam. c. 14 & 4. med. tu. 4. lit. 4. Sẽt. d. 15. §. fi.

non cognosceret grauem. c. 14 uitatem peccatorum a med. tu. tem unum aggraue. 4. lit. 4. Sẽt. ri ex adiunctione al. d. 15. §. fi. terius) neq; posset salubriter mederi confitẽti (cum id, quod est conueniens medicinæ uni peccato, fit quandoq; incõueniens alteri⁹, * Et de necessitate est, q̃ confessarius cognoscat totam conditionem habitudinem, peccatorum ipsius grauitatem, ac ipsius infirmitatem salubriter medeat (patet, a simili in mortui & fortiori, de medicina corporali) 2. Quia nisi homo ita peccata confiteatur, non est cõfessio, sed confessionis simulatio.

Examen. Per ly omnia peccata, intelligo mortalia, tam certa, quàm dubia (supra quæst. 6. artic. 4. ad 1m. & 4m, eorumque circonstantias necessarias. quæst. 6. artic. 2. ad 1m. & quæst. 7. artic. 2. ad 1m, quæ nisi quis non fuit aliàs confessus. Ly nam est cõfessio. 5. quæ est materia sacramenti pœnitentiæ. Ly cõfessionis simulatio. ex propria ratione rei pugnans formæ confessionis, hoc est absolutionis. Nam impium est dimidiam à Deo sperare ut iam ide pœna. d. 3. e. pœnitentiæ, circa principium pœnitentes.

1 Vid. p. 5. Eccl. &c.

1m de minori. Maiorem &. Extensiue non, intensiue §. Tunc &c. Quando n. dicitur, q̃ erubescentia facit ad diminutionem pœnæ, intelligitur principaliter de erubescentia intensiua; maxime uero in casu nostro, in quo extensiua, i. multiplicior, nõ cauisant ex sufficienti demõstratione malæ dispositionis peccatoris, & intensiua cauitatur ex demonstratione sufficienti talis dispositionis illius (vt in litera declaratur.

Cardinarium. Ergo ex amore propitio, quo quis malam suam dispositionem ita, ut oporteat à confessario cognosci recusat. Amor oritur dimidiata cõfessio. i. fit, q̃ quis nolit, omnia peccata sua prius erũ unt aperta. Ergo amor proprius suam posthuc ad peccatum nos prius traxit, nostram salutem, quæ in confessione foret spe rauita, impedit: ac nouorum peccatorum, atque pejorum, causa extitit. Quando enim ex intentione seu uoluntate dimidiatur confessio, nouum peccatum, & sacrilegij quidem (quod prius est prio re) contra sacramentum pœnitentiæ, incurritur: & toties, quoties: adeo quòd unum peccatum in confessionibus ducentis uoluntarie suppressum generat ducenta peccata mortalia, in specie sacrilegij sacramentalis. Vnde non tantum damnatio quasi incomparabiliter maior peccatori illi prouenit: sed etiam erubescentia, ad glaudendum os in confessione, mirum in modum augetur: & (quod deterius est) præsumptio quandoque, uel desperatio simul paulatim nascitur. Præsumptio, quia sine confessione dimittenda sibi peccata, propter multa opera de genere bonorum facta, sperat, contra quæst. 6. artic. 1. & 3. & 6. desperatio, quia tanta peccatorum mole præsti mat maiorẽ suam esse iniquitatem putat, quam ut inde emergere possit.

Concil. ut

Quomodo unum peccatũ innumerata ferè pa riat, & deteriora.

Examen. Ly malitiam peccantis. Per malitiam, latet igitur etiam hic potest id, quod dicimus, peccatis ipsa ignorãtiæ, seu impunitionis. Quod quantum sit in comparatione ad peccata ignorantiæ, & infirmitatis maxime, ad damni remittendum q̃, difficile: manifestat Concilium Cabilonense 1m. cap. 6. sed nos hoc præterendum

Per malitiam peccatũ

putamus: quòd quidam ex industria peccantes, propter elecmolynarum largitionem, ibi quandam promittunt impunitatem. Elecmolyna enim extinguit peccata, sicut illuds ignem ardentem extinguit aqua, & elecmolyna extinguit peccata. Sed ea, quæ aut necessitate, aut casu, aut qualibet humanæ fragilitate, ea uero, quæ ex industria, aut cuiuscunque libidinis explendæ causa iccirco sunt: ut elecmolyna redimantur, nequaquam ea redimi possunt: quia, qui hoc perpetrant, sibidem Deum mercede conducere, in ea impune peccare relinquit. Non ergo quis iccirco peccare debet, ut elecmolynam faciat: sed ideo elecmolynam facere debet, quia peccauit. Hactẽn. Ex his patet, quòd multum refert cognoscere: an quis per ignorantiam, infirmitatem, uel per malitiam, ideo ea indulta sit ipsi fortè.

Concil. Lod. 1.

2m de maiori. Vt pœna. v. Sufficiens: non, qualificatiue §. Tunc &c. Nam pœna à diuersis, secundũ locum

Universidad de Deusto
Biblioteca

facerdotibus imposita, &c. ut in litera. Ex qua dicito, q̃ tertia ratio adducta, (f. sacerdos confessionem audiens, vicem Dei gerit, & ideo debet fieri hoc modo confessio, sicut fit Deo in contritione, dicito, inquam, q̃ illa ratio est quædam probatio conclusionis articuli, & quidem satis clara. Vt. De necessitate confessionis.

Conclusio cui sio debet esse integra, idest homo, tenetur confiteri omnia peccata, quæ in memoria habet. Quare? Quia sacerdos confessionem audiens vicem Dei gerit: & vicem Dei sic gerenti debet confessio fieri hoc modo, sicut fit Deo in contritione.

3m de conclusione.

Confiteri. ℟. Explicite, confitendo simul implicite, i. in generali, alia dicendo, quòd &c. ut in litera. ¶ Tũc nihil, etc. Nam per talem confessionem explicitam & implicitam confessario ultimo factam innotescit gravitas peccatorum ex se, & ex adiunctione. Ex litera ly non est necessarium: dic, q̃ illa opinio quorundam prænarrata non reprobatur, ut falsa, sed ut non necessaria. Non enim est necessarium confiteri; tunc modo, quo illi dicunt: licet, absque erronea conscientia, sic confiteri sit bonum.

†NOT. Quomodo in casu oblivionis procedendum sibi sit ad acquirendam memoriam, & de multitudine horum pertinentibus, vide quæst. 1. artic. 3. ad secundum, observabis quoque semper in tali materia discrimen inter oblivionem peccatorum post diligentiam iustam, & sine illa; ut supra in not. post concl. immaculata diate. Et isto, q̃ D. Thomæ respondeo loquitur de oblivione post duarũqui diligentiam, non de oblivione post examinandæ propriæ nionũ in conscientiæ, vel negligentiam, vel crassam diligentiam. In hoc textu dictarum. enim casu, prima opinio non tantum bona, sed etiam necessaria esset. Tunc autem diligentia in conscientiæ examine ponenda videtur iusta, quando tanta est, quanta poneretur in re, quæ maximè esset cordi (præsertim cum cura animæ propriæ omnibus aliis curis præponderet.) servatis conditionibus personarũ, negotiorum, prorogationis inter confessiones temporum & similiumitta ut, omnibus his concurrẽbus credat quis ueré omni dolo remoto, diligenti sufficientia propriam conscientiam examinasse. Hinc fiunt diligentia, quæ sufficiès iudicatur huic Diligẽtia examinis conscientiæ sufficiens, quę est. per mensem tantũ iã confessio, non iudicetur sufficiens ei, qui semel tantum in anno confessus est: & ut illa, quæ sufficit mercatori mediocri, non sufficiat mercatori admodum magno: & ut sufficiens parumper inter homines difficiles conuersanti existat insufficiens frequenter, uel semper in talibus in hominum uariis tentationibus, peccandique occasionibus conuersanti: & ut magnam memoriam habenti (siue per naturam, siue per artem, aut de peccatis suis quotidianam scripturam) reputata sufficiens non sit sufficiens ei, qui parum memoriæ existit.

4m de maiori.

Propter absolutionem. ℟. Vel cognitionem quantitatis totius culpæ. Habendam fidelem à confessario uno. ¶ Tunc, etc. Nam etiam si sacerdos, qui confessionem audit, non de omnibus possit absolvere; tamen pœnitens tenetur sibi omnia, &c. ut in tex. Ex quo & formaliter applices ad argumentum sic. Illi sacerdoti, qui de omnibus potest absolvere, si confessio de omnibus peccatis, & propter universalem absolutionem, & propter cognitionem, id est & ut cognoscat quantitatem totius culpæ, & ut de omnibus absoluat: illi uero sacerdoti, qui non potest de omnibus absoluere, fit de omnibus peccatis confessio propter particularem absolutionem, & propter universalem cognitionem, idest ut cognoscat quantitatem totius culpæ, et ut absoluat de non reservatis, remittendo ad tribunal superius pro absolutione reservatorum.

APPENDIX.

1 Vid. p. 5. Eccle &c. EX articulo habet primò; quomodo per rationẽ interimas hæreses Lutheri (Prat. Luther.) dicentis: confitenda nõ esse omnia peccata mortalia, quia impossibile est omnia peccata mortalia cognoscere: nec necessarium esse omnium peccatorũ examen. Item dicentis confiteri, dum volumus purè omnia peccata, nihil aliud facimus, quàm quòd misericordiæ Dei nihil uolumus relinquere ignoscendum. Item hæresim sectariorum (Prat. Sectarij) dicentium: confiteri peccata, & enumerare, est papistica uarnificina, & impietas.

Secũdò habes, quo modo per rationem ostendas: omnes hos errores fuisse merito damnatos à concilio Tridentino, sessio. 14. cap. 5, sic. Ex institutione sacramenti pœnitentiæ iam explicata, uniuersa ecclesia semper intellexit, institutum etiam esse à Domino integrã peccatorum confessionẽ, & omnibus post baptismum lapsis iure diuino necessariã existere. & infrà. Ex his colligitur: oportere à pœnitentibus omnia peccata mortalia, quorum post diligentem sui discussionem conscientiam habent, in confessione reconferi. & infra. Itaque dum omnia, quæ memoriæ occurrunt peccata Christi fideles confiteri studeant, procul dubio omnia diuinæ misericordiæ ignoscẽda exponunt: qui uerò secus facidt, & scienter aliqua retinent, nihil diuinæ bonitati per sacerdotẽ remittendum proponunt. Hæc ibi. Vnde liquidò constat, quòd totum oppositum est eius, quod Lutherus asebat. Tantum enim abest a uero, quòd confiteri uolens purè omnia nihil ignoscentem dum diuinæ misericordiæ relinquere uelimur per hoc, q̃ confiteatur omnia, parat sibi uiam percipiendi ueniam de omnibus; & per hoc, q̃ non confiteatur omnia, nullius sibi à diuina largitate indulgentiam procuret. Post præmissa, adhuc errores illos impugnando, subinfert ibidem concilium. Colligitur præterea, etiam eas circunstantias in confessione explicandas, quæ speciem peccati mutãt. & infra. Sed & impium est: confessionem, quæ hac ratione fieri præcipitur, impossibile dicere, aut carnificinam illam conscientiarũ appellare. Constat enim nihil aliud in ecclesia à pœnitentibus exigi, quam ut postquam quisque diligentius se excusserit, & conscientiæ suæ sinus omnes, & latebras explorauerit, ea peccata confiteatur, quibus se Dominum, & Deum suum mortaliter offendisse meminerit: reliqua autem peccata, quæ diligenter cogitanti non occurrunt, in uniuersum eadem confessione inclusa esse intelligunturi pro quibus fideliter cum prophera dicimus, Ab occultis meis munda me Domine. Ipsa uerò huiusmodi confessionis difficultas, ac peccata detegendi uerecundia, graues quidem uideri possent nisi tot, tantis, commodis, & consolationibus leuarentur, quæ omnibus digniè ad hoc sacramentum accedentibus per absolutionem certissimè conferuntur. Hæc ibi. Item à Concilio Cabilonensi. 2. cap. 32. sic. Hoc emendatione egere perspeximus, quòd quidam, dum confitentur peccata sua sacerdotibus, non plenè id faciẽt. Quia ergo constat, hominem ex duabus esse substantijs, anima uidelicet & corpore, & interdum animi motu, interdum carnis fragilitate peccatum foleriti indagatione inquiri debent ipsa peccata, ut ex utrisque plena fit confessio. Hæc ibi. Ecce. Detestatur illos, qui non plenè, integrè confitentur: & non solum indagatione, sed etiam solerti, inquirenda esse peccata, per examẽ utique conscientiæ, synodus ista pronunciat. Item à Papa Eugen. 4. in decreto Armenis dato, facro approbante Concil. Florent. sic. secunda est oris confessio: ad quàm pertinet, ut peccator omnia peccata, quorum memoriam habet, suo sacerdoti cõfiteatur integraliter. Hæc ibi: & per ly secunda, intelligis secundam partem pœnitentiæ. Item à Leone X. in bulla contra errorem Lutheri. Vide citata hoc supra quæst. 1. artic. 3. & 3. par. quæstio. 68. artic. 5. Item à Concil. Trident. sess. 14. can. 8. si quis dixerit Cõfessionem omnium peccatorum, qualem ecclesia seruat esse impossibilem, & traditionem humanam, etc. Anathema sit. Hæc ibi. Quæ autem sit confessio, qualem ecclesia seruat, prædecessores eadem concilium canon. 7. sic. si quis dixerit in sacramento pœnitentiæ ad remissionem peccatorum, necessariũ non esse iure diuino confiteri omnia, & singula peccata mortalia, quorũ memoria cum debita, & diligenti præmeditatione habeatur, & occulta, & quæ sunt contra duo ultima decalogi præcepta: & circun-

Sensus Lutheri.

Diligẽtia faciendæ ante confessionem in examine suæ cõscientiæ quantæ.

Confessio non est grauis.

Confessio qualem ecclesia seruat.

circunstantias, quæ peccati speciem mutant: sed eam confessio A nem tantum esse utilem ad eruditendum & consolandum pœnitentem: & olim obseruatam fuisse tãtum ad satisfactionem canoniçam imponendam: aut dixerit, eos, qui omnia peccata confiteri studeant, nihil relinquere uelle diuinæ misericordiæ ignoscẽdum: aut demum, non licere cõfiteri peccata uenialia; Anathema sit. Hęc ibi item à &c. ut sup. q. 6. ar. 2. & 3. Item ab Innoc. 3. in concilio Lateran. cap. 21. omnis utriusque sexus fidelis, cũ ad antecedens discussionis puenerit omnia sua peccata confiteatur fideliter. Hæc ibi? Nota ly omnia. Ergo confiteatur integraliter. Nota ly fideliter. Ergo, diligenti examine præmio, uel saltem concomitante. De qualitate huius examinis uide supra in not. post ad tertium, & hic in append. Vide Rossensem contra Lutherũ articulo 8. & 9. Tertio habes: quomodo per rationem præmissa sanctorum Patrũ documenta, q̃ quando confessionẽ oportere esse integram dicunt, & probes & declares, & defendas. Quarto uides: quomodo ex his uicissim Angelica hæc doctrina consolidetur, & declaretur.

SVPER QV. IX. ART. III.

¶ 3 pro. 1

CONCL. In actu sacramenti cõfessionis ad manifestandum ordinariè assumitur ille actus, quo maximè consuescimus manifestare, sciliçet proprium uerbum.

Examen. Dicitur ly ordinariè, quia in casu potest aliter fieri, ut in responsione ad secundum patet. Ergo ad utrumlum directè dic. Confessio sacramentum non potest fieri ordinariè p alium, neque p scriptum; nisi in casu, ut dicetur ad arg. 2m.

PROB. Quia in baptismo ad significandam interiorem ablutionem assumitur illud elementum, cuius est maxima uis in abluendo: & baptismo debet confessio in suo esse. i. in manifestando pœnitentis cõceptum, assimilari (cũ utrunque sit sacramentum).

1m de maiori. Pandatur. ℟. per actum determinatũ non, qualitercunque. ¶. Tunc &c. Inter enim per scriptum, uel per alium, potest quis conscientiam propriam sacerdoti manifestare: tamen illam tunc non manifestat per actum determinatum, de quo conclusio, i. per prolitentis, & non dare in libertatem confessarij, ut iis confessio-

ARTICVLVS III.

Vtrum quis possit per alium, uel per scriptum confiteri.

AD TERTIVM sic procedi- B tur. Videtur quòd possit p alium quis confiteri, uel per scriptum, quia confessione necessaria est ad hoc ut conscientia pœnitentis sacerdoti b pandatur, sed homo potest per aliũ uel per scriptum suam conscientiam sacerdoti manifestare, ergo sufficit per alium, uel p scriptum confiteri.

¶ 2 Præterea, quidam non intelliguntur à proprijs sacerdotibus propter linguæ diuersitatem, & tales non possunt, nisi per alios confiteri, ergo non c C est de necessitate sacramenti, quòd per seipsum quis confiteatur, & ita uidetur quòd si per alium quis confessus fuerit qualitercunque, sufficiat ei ad salutem.

¶ 3 Præterea, De necessitate sacramenti est, quod homo proprio sacerdoti confiteatur, ut ex dictis patet, † sed aliquando proprius sacerdos est absens, D cui non potest pœnitens propria uoce loqui, posset autem per scriptum ei suam conscientiam manifestare, d ergo uidetur quòd per scriptum ei suam conscientiam transmittere debeat.

SED CONTRA, Homo ad confessionem peccatorum, sicut ad confessionem fidei obligatur, sed cõfessio fidei ore est facienda, ut patet Rom. x. ergo, & E confessio peccatorum.

Præterea. Qui per seipsum peccauit, per seipsum debet pœnitere, sed confessio est pœnitentiæ pars, ergo pœnitens debet confiteri propria uoce.

RESPONDEO, Dicendum, q̃ confessio non solum est actus uirtutis, sed etiam pars sacramenti, quàmuis autem ad eam secundum quòd est actus uirtutis, sufficeret qualitercũque fieret, etsi non esset tanta difficultas in uno modo sicut in alio: tamen secundum quòd est pars sacramenti, habet determinatũ actum, sicut & alia sacramenta habent determinatam materiam; & sicut in baptismo ad significandam interiorem ablutionem, assumitur illud elementum, cuius est maxima uis in abluendo e ita in actu sacramenti ad manifestandum ordinariè assumitur ille actus, quo maximè consuemus manifestare, scilicet proprium uerbum. f Alij enim modi sunt inducti in supplementum illius.

AD PRIMVM dicendum, quod sicut in baptismo non sufficit qualitercunque abluere, sed per elementum determinatum: ita nec in pœnitentia sufficit qualitercunque peccata manifestare, sed oportet quòd per actum determinatum manifestentur.

AD 2m dicendum, q̃ in eo, q̃ usum linguę non habet, sufficit quod per scriptum, aut per nutum, aut interpretem confiteatur: quia non exigitur ab homine plus quàm possit, quàmuis homo no possit, vel debeat baptismum accipere, nisi in aqua, quia aqua est omnino ab exteriori. & nobis ab alio exhibet, sed actus confessionis est a nobis, & ideo quando non possumus uno modo, debemus secundum quòd possumus confiteri.

2m de consequenter a. Nõ est de necessitate sacramenti, quòd p seipsum ex confitentur. & quando non pot hoc modo, idest per seipsum confiteri. ℟. Tũc &c. Nõ enim exigitur ab homine, quàtum ad actum a seipso existentes, plusquàm possint & ideo appositum in conclusione fuit ly ordinarie. Quasi per hoc appositum dicetur. Quandocũq; potest homo per seipsum, idest per proprium uerbum, confiteri; tenetur ad sic confiteri, nec potest aliter: quando autem non potest, non tenetur, sed tunc debet se eũdum, quòd potest confiteri.

Conclu. 2m

¶ NOT. Aduertas diligenterid, quod de baptismo ad differentiam confessionis in textu dicitur: nisi la propositio, Nõ exigitur ab homine p3m, quàm possit, male intellecta fiat: ibi f sui nam. Hinc dicens & eucharistiam nõ potest se confici, nisi in vino uitis, & pane tritico; eam si quantacunque necessitas adesset, puta solũ vinum malogranatorum, uel panis castanearum. Quod de eucharistia dicitur, ad alia similia applicanda deficiente gressus oleo oliuarum p inunguendo infirmo non possum uti loco illius oleo nucis, amigdalarũ &c. Hic recto intellectu præmissa propositionis ductus ab errore pręseruaberis dicendi quòd paruuli, quando in casu necessitatis extremæ (siue obdefectum aquæ, siue obaliquid aliud, præuenit illa necessitas) non possunt baptizari, saluantur in uoto parentum, illos uidelicet baptizare intendentium. Ratio quare de huiusmodi & de confessione non debeat in hoc fieri idem iudicium, assignatur in textu quamobrem illam uigilanter intelliges, unde & circa propositionem hanc. Non exigitur ab homine &c. esto casus (ut in eloci. glossatur in ad secundum.

Quomodo intelligatur hęc propositio vulgarissima. Non exigitur ab &c.

¶ Examen ly per scriptum. Hoc intelligitur sic quòd pœnitẽs ille personaliter pręsens debet scripturam in manibus proprijs quæ

Universidad de Deusto
Biblioteca

quæ eis autem sua est secreta, ex scriptura ipsa minus habeat de publico. Quæ etiam, ut secretior sit semper sit scriptura, & consequenter confessio, talis non habens usum linguæ & sciens ledere confitenti, nō frequenti. Habeat cartam unā, in qua scripta sint nomina specierū omniū peccatorū mortaliū, necessariarumq; circumstantiarum & cartę unā, in qua sint numeri. Habeat & alias cartas: i quarū una scripta sit ea, in alia credo, in alia cōtra illum, in alia nō recordor. Deinde prinalter ad confessionē accedēs sacerdoti ostēdat digito in vna p̄dictarum cartarū peccatū proprium cū circūstantia eius necessaria, ita ut alia numerū peccatorū, si nō certus, vel de peccato, vel de circumstantia, vel de numero, sed dubitans aut certus aut non resolutus, p̄r ostendēdo p̄dictū vel circūstātiā vel numerum simul ūdere cartā illā, in qua est dubium, aut certissimo, aut credo, aut nō recordor; si nō sic certus, simul ostendat illā, in qua continetur, cōmissa. Secretior, (dixi) ideo modus sit quia, si q cartæ ipsæ in medio plateaꝝ deciderent, nō p̄r inde seq ulla cuiuscunque peccati manifestatio; ut aptissimē patet. Hinc sit q̄ non excusatur à p̄cepto confitēdi usum linguæ nō hās, si negligat sic, vel alio mō cōfiteri quod denotatum litera p̄dicta nō possumus anno m6, debemus secūdō q̄ possumus confiteri.

3m illatio conclusionis.

Ergo vi, q̄ per scripturā &c. Negatur illatio. Nā ipsa propositio maior limitatur sic. q̄ h.d. propositus sacerdos est p̄s, si absentia n. proprij sacerdotis &c. ut in littera.

NOT. Maior illa, de necessitate sacramenti &c. accepe ly proprios sacerdotes, Proprios sacerdotes in fidēlitate vel ordinariam vel delegatā hāte. Nō n. de necessitate sacri est, q̄ q̄s cōfiteatur curatus vel tenetur facere, si fi confiteatur alij vel ex priuilegio vel mādato superioris authoritatē habentis, similiter facere non tenetur, si secundo vel tertio sine ore careat fieri confessio. vñ Concil. Trid. sess. 14. Conci. de c. 7. inquit. Quū natura, & rō iudicij illud exposcit, ut vltra i subditos diuturnæ feræ p̄scriptum sp in ecclesia Dei fuit, & vtile mū esse synodus hæc cōfirmat, nullum mortēli absolutionē eā esse dixerit, quā sacerdos in eā profert, a quē ordinarij aut subdelegatam non habet iurisdictionem. Hæc ibi. Videq. 8. ar. 4. & 5.

Modꝰ vel de secuꝰ pro confessione nō habentiū

3m

ARTICVLVS IIII.

Virtus condiciones assignatæ requirantur ad confessionem.

AD QVARTVM sic proceditur. Videtur quòd illæ conditiones, quæ à magistris assignantur, his uersibus contentæ, non requirantur ad confessionem.

Sit simplex, humilis confessio,
pura, fidelis.
Atque frequens, nuda, discreta,
libens, uerecunda,
Integra, secreta, lachrymabilis,
accelerata,
Foreis, & accusans, & fit parere
parata.

Fides enim, & simplicitas, & fortitudo sunt per se uirtutes: [b] ergo non debent poni per se cōditiones confessionis.

¶ 3 Præterea, purum est quod non habet [b] per mixtionem: similiter simplex compositionē, & permixtionem aufert, ergo superflue utrunque ponitur.

¶ 3 Præterea, Peccatum semel cōmissum nullus tenetur confiteri nisi semel, ergo si homo peccatum non iterat, non [b] oportet quòd sit frequens.

¶ 4 Præterea, Confessio ad satisfactionem ordinatur, sed satisfactio quandoque est publica, [b] ergo & confessio non semper debet esse secreta.

¶ 5 Præterea, Illud, quod [b] non est in potestate nostra, non requiritur à nobis, sed lachrymas emittere, nō est in potestate nostra, ergo non requiritur ad cōfitentem.

RESPONDEO, Dicendum, q̄m dictarum † conditionum quæ-

Fides

Conclu.m

rentur prouocari, si populi auribus non publicetur conscientia confitentis. Hæc ibi. Ita a Concilio Trideſ. sess. 14. cap. 5. Sic cæterū, quo ad modū confitendi secretō apud solum sacerdotē. etsi Christus non iusserit, quin aliquis in iunctum suorum secūdū, & sui humiliationē, cū ob aliorum exemplū, tum ob ecclesiæ offensæ ędificationē, delicta sua publicè confiteri possit, non est in hoc diuino præcepto mandatum, nec satis cōsuliē humana aliqua lege præciperetur ut delicta, præsertim secreta, publica essent confessione aperienda. Vñ ecclesia sanctissima & antiqſ simus patribus magno unanimiq; consensu secreta cōfessio sacramentalis, qua ab initio ecclesia sancta usa est, & mō ēt unc, fuerit sp cōmendata, manifestē refellitur inanis eorū calūnia q̄m a diuino mandato aliena, & inuentū humanū esse aut a patribus in concilio Lateranensi congregatis initium habuisse, docent non uerentur. Hæc ibi. Ante Hieronymi ergo tempora secreta confessio fuit in usu, q̄n ab initio illa, ecclesia sancta usa est. & cum non sit inuentum humanum, nō est nata ex priuatis consultationibus ab Eraſmo dictis. Nota concilij uerba ly secretō apud solū sacerdotē: q̄ per hoc innuere vi, confessionē fieri non posse p aliū neq; p̄ scriptū. Si n. solummō p hoc fuit dictū significare voluisset quod confessio fieret in præsentia sacerdotis, sufficiēs uideretur ly apud solū sacerdotē. cū uerō ad dat ly secreto, uidetur excludere per hoc & interpretum & scriptum, (ut in articulo præsenti Sanctus Thomas determinauit.) Tertio habes quomodo per rationem sanctorum patrum prædicta decreta, pro quanto confessionem dicunt secretam, desit non per alium neque per scriptum esse debere, & declarata & probes, & defendas. Quarto uides quomodo unusquis ex ipsis angelica hæc doctrina consolidetur, & declaretur.

Conclu.m

APPENDIX.

EX articulo hīs primo quō p rōnem explodas erroneas propositiones Eraſmi (Hæc recēſet Iacob. Lep. Iurisca poſt sui ministrationē fieri proposit. quas unq; suspectas ipse excerpſit ex lib. Eraſmi dicentis confessiō elenchticam, quæ nunc recepta est, & in ruīē fit, vel ex consultationib. priuatis esse nocā; si foret apud Epos fieri, si quis scrupulos urgeret animū. Iterū dicentis: confessionē admissorū secretā apparet, Hieronymi ipe nondū fuisse institutam. Si n. confessio p interpretū, scriptū, tellem, vel epistolā non potuit fieri, secundū arbitriū hanc unq; sanctū doctoris tō plus prædictas propositiones exterminas. Nam hinc discernemus patenter, esse secreto faciēdā confessionem cōfessioni alicui de, q̄ ex illius diuturnationibus privatis apud Episcopum fieri solitis, & consequenter, q̄ ante Hieronymi tempora talis, secreta confessio fuit instituta. Vt quid. n. scripturæ, interpretes, testis, excludunt a confessione? Ad significandum: q̄ confessio debet esse nō

Vtil. p 8. Eccle. &c.

1

2

3

4

quòd est pars sacramenti (sic ex uoluntate accusantis portare possit, secreta) uel secūdū q̄ actus delictorū manifestatiū (quatuor. s. fidelis nuda, simplex, integra, uel secūm q̄ actus uirtutis (quatuor. s. discreta libens, pura, fortis,) uel secūm q̄ actus uirtutis p̄sequentes. s. uerecūda lachrymabilis, humilis.) Quarto q̄d

de hīs &c. ly frequēs & ly accelerata, sūt ō bene esse cōfessionis.

¶ NOT. Pro meliori captu de ly lachrymabilis, uide q. 1. ar. 1. exam. 1.* diffuse dicitur, quòd hæc ēditio frequens est de bene esse confessionis, intelligēdum est per se, non per accidens, & de frequentia ex deuotione, nō ex erronea conscientia, nascēte. Per se. n. loquendo, non inest

*Ii. 2. c. 4.

Autem nō dūm de frequētia confessionis debita.

præceptum de frequentia maiore, quam semel in anno. Tamen frequentia nocari possit. Per accidēs autem, fieri potest: q̄ quis debeat, uel fortē etiam senex sit, frequentius confiteri. Interroget ergo seipsum unusquisque, & uideat, quantum detrimenti in anima patiatur ex tali tarda confessione, q̄d euitaret, si frequentius confiteretur: & inde cognosceat, si p accidens (i. desit propter tollendas occasiones uel obliuionē peccatorum, uel infirmitatum suarum uel consuetudinum in peccando, uel omnium (illorū simul) teneatur, an quasi ad hoc, ut frequentius; & saltem frequētius, confiteatur. Rursus. Confessionis frequentia ex deuotione nascens est igit q̄ eadē p̄dā septus cōtentur cū conscientia quieta, sine molestia confessariorum, non conscendo in hoc tempus in alijs pijs magis aut utilibus exspendendum, & (ut uno uerbo dicatur) seruatis prudentiæ conditionibus. Confessionis uerō frequentia ex erronea cōscientia nascens aliquando quis ex scrupulosa & inquieta phantasia cadit in conscientiam hanc, quòd scilicet debeat iterare, uel reiterare pluries confessionem. Secundam hanc confessionis frequentiam non dicit D. Thomas esse bonam: quam nimpera bile hoc est, quòd quis non procurer pacem animæ & conscientiæ suæ. Hæc autem pax cum huiusmodi scrupulosis iterationibus non solum non stat, sed etiam ab eis impeditur: ut experientia docet. Medicinam igitur pro similibus accipe: licet ab illustrissimo nostro suecinēte declarandi nodum rectum digredi, p animarum salute, parum uideamur. Quando huiusmodi iterationes phantasiæ accidit in ueritate debet recta talis phantasia agitatus, pollicitam semel cōfessus est, & absolutus ita, ut iam ipse, q̄ confessarius doctus sufficientem iudicet confessionē, quiescere:

Scrupulosa confessionis iteratio inc dicitur.

dam sunt de necessitate confessionis, quædam de bene esse ipsius. Ea autem, quæ sunt de necessitate confessionis, vel competunt ei secundum q̄ est actus uirtutis, uel secundum quòd est pars sacramenti. Si primo modo, aut ratione uirtutis in genere, aut ratione specialis uirtutis cuius est actus; aut ex ipsa ratione actus. Virtutis autem in genere sunt quatuor conditiones: ut in 2. Ethi.* dicitur. Prima est, ut aliquis sit sciens, & quātum ad hoc confessio dicitur esse discreta, secundum quod in actu omnis uirtutis prudentia requiritur. est autem hæc discretio, ut maiora cum maiori pondere confiteantur. Secunda conditio est, ut sit eligens, quia actus uirtutum debent esse uoluntarij, & quantum ad hoc dicit, libēs. Tertia conditio est, ut propter hoc, scilicet debitum finē, operetur: & quantum ad hoc dicit, quòd debet esse pura, ut scilicet recta sit intentio. Quarta est, ut immobiliter operetur: & quantum ad hoc dicit, quòd debet esse fortis: ut scilicet propter uerecundiam non dimittat. Est autem confessio actus uirtutis pœnitentiæ: quæ quidem primo initiū sumit in horrore turpitudinis peccati, & quantum ad hoc confessio debet esse uerecunda, ut scilicet non se iactet de peccatis propter aliquam sæculi uanitatem admixtam. Secundo progreditur ad dolorem de peccato cōmisso: & quantum ad hoc dicitur esse lachrymabilis. Tertio, in abiectione sui terminatur, & quantum ad hoc debet esse humilis, ut se miserum cōfiteatur, & infirmum. Sed ex propria ratione huiusmodi actus, qui est confessio, habet quòd sit manifestatiua, quæ quidem manifestatio per quatuor impediri potest. Primo, per falsitatem, & quantum ad hoc dicit, fidelis, ideſt, uera. Secundo per obscuritatem uerborū, & contra hoc dicit nuda, ut non inuoluat obscuritate uerborum. Tertio, p uerborū multiplicationem, & propter hoc dicit, simplex, ut non recitet in confessione, nisi quod ad quantitatem peccati pertinet. Quarto, ut non subtrahatur aliquid de his, quæ manifestanda sunt, & contra hoc dicit, integra. Secundum autem quòd confessio est pars sacramenti, sic concernit iudicium sacerdotis, qui est minister sacramenti. Vnde oportet quòd sit accusans ex parte confitentis, parere parata per comparationem ad sacerdotem. Secreta quantum ad conditionem fori, in quo de occultis conscientiæ agitur. Sed de bene esse confessionis est, quòd sit frequens, & quòd sit accelerata, ut scilicet statim confiteatur.

AD PRIMVM ergo dicendū, quòd non est inconueniens, q̄ conditio unius uirtutis in actu alterius inueniatur, qui ab ipsa imperatur; uel quia medium, quod est unius uirtutis principaliter, etiam aliæ uirtutes per participationem habent.

AD 2m dicendum, quòd hæc conditio, pura, intentionis excludit peruersitatem, a qua homo mūdatur, si simpliciter alieni admixtionem excludit.

Scrupulosus nimia ē passimitas eorporalis, q̄ dam.

1m consequēt.a.

Sic. n. &c. Negat cōsequētia. §. Nō. n. ē inconueniēs q̄ cōditio &c. ut ibi. Ex qua dicitur q̄ fides implicitas formalis sumit nōe, attingit obiectum uirtutis; nō ut sunt præcise illæ uirtutes puta, fumitur fides non ut est uirtus theologalis, sed ut est condō q̄dā ipsius uirtutis. Et est uera, & sic de aliis (ut ex corpore colligitur).

¶ *Corollarium.* Ergo ut credēs illud ly sūt p se uirtutes, intelligitur fides. sunt cōdōes illarū uirtutū, uel illarū uerū, q̄ dā p se uirtutes. Quia uero operat cōfessio pōtū ab illis uirtutib. ibi cōdōes uirtutū illarū p extēsionē sūi cōdōnes cōfessionis. Imperat, inq̄: q̄a ex eo q̄ aliquis p fidē apphēdit remissionē pōtōrū sibi dātā ex cōfessione, tūc & ad cōfessionē iterat, & ad fortiter resistēdū cōfessionē, tūc & ad cōfessionē iterat, & ad fortiter resistēdū ex cōfessione

Universidad de Deusto
Biblioteca

rem, & simplex excludunt p mixtionē difformiter sumptā, nō sequitur, quōd aliquid illorum ibi superfluè ponatur. Vide in corpore de puro & simplici.

3m de consequentia. Non oportet. &c. Tamē bonum est §. Tunc &c. Nam confessionis fieri frequenter de eisdē peccatis non esse necessarium, sed ad bene esse: prædixit cōclusio. Quæ tamen notanda non probant nem consiuntionis nec ertes.

4m illatio conclusionis Ergo & confessio, &c. &. Negatur illatio. §. Non enim idem est iudicium de confessione, & satisfactione, tactis in publico: ut patet in litera. Vide ar. 5. appen.

5m de materiali. Quod nō est in potestate nostra. &. Secundum q̄ nō est in potestate nra: nō aliter. § Tunc &c. Licet enim emittere lacrimis corporis nō sit in potestate nostra: tamen emittere lacrimas mentis est in potestate nostra; & de his intelligit conclusio. Vide not. post prob. conclusionis, quod locum habeat ibi de lacrimabilis.

AD 3m dicendum, q̄ hoc nō est de necessitate confessionis, sed de bene esse.

AD 4m dicendum, quòd propter scandalum aliorum q̄ possunt ex peccatis auditis ad malum inclinari, non debet confessio fieri in publico, sed in occulto; ex pœna autem satisfactoria non scandalizatur ita aliquis, quia quandoque pro paruo, uel nullo similia opera satisfactoria fiunt.

AD 5m dicendum, quod intelligendum est de lachrymis mentis.

APPENDIX.

1 Vtil. p. S. Eccle. &c. EX articulo habes. Primò quomodo per rationem, de ly fertia, intermixas erroneas propositiones Erasmi (Has recenset Iacobus Lep. stunica, post suum itinerarium, inter propositiones suspectas Erasmi dicens: confessionē nullam fuisse antiquitus secretam male actæ vitæ: sed apertam (ut opinor) quæ nec legimus exactam a quoquam. Item: confessionē administrorū secretam, apparet, tempore Hieronymi nondum fuisse institutam. Item: erroneū clancularia, quæ nunc secreta est, & in autem fit, uidetur ex consuetudine primitus esse nata; quæ solent apud Episcopos, fieri, si quis seruus vigeret animū. Item errorem Caluini (ut habetur ex Caluini libello contra acta cōcilij Trid.) qui articulum hunc, confessio auricularis exigit ab omni Christiano, tanquam falsum detestabilemque impingit papistis: Nos catholicos, sic irrisorie uocitans; non attendentes illud ps. 108. Maledicent illi, & tu domine, benedices). Si Nāq; confessio sacramentalis est, quantum ad conditionem fori, secreta (ut in textu dicitur, & uerum est) unquæ antiquitus, & tempore Hieronymi fuit facta secretò, nec hoc ex consuetudinibus illis natum est, sed ex conditione fori; nec falsum est, uel detestabile. Nam conditio fori semper fuit eadem, fuit uera, fuit laudabilissima & sacramentalis fori. Secundo habes: quomodo per rationem offendas, errores illos omnes meritò fuisse damnatos a Papa Leone primo, & cone. Trid. ut sup. ar. 5. appen. hē & &c. ut q. 6 ar. 1 & 2. & q. 8. ar. 2. Quanum uerò ad Caluinum attinet, ultra hoc, respondendum etiam est: atque, ut obmutescat impiorum hominum ignorantia eidem dicendū, Si contra acta sacrosancti Concil. Tridentini multa molitabatur: quare in, cum tui similibus, ad synodum ipiam non accessisti: & in faciem ei si reprehensibilis erat, non refutasti: Etenim, præterea q̄ in foribus aduersariorum celebrata est, saluos conductus (ut uocant) illis ipsis multoties fuit impertita, atque omnino consistit quo ad eundem Tridentinam libere uenirent, ibidē narrarent, proponerent, loquerentur, unà cum ipsa synodo de quibuscunque negotijs tractarent, examinarent, discuterent, & omnia quæcunque ejs libuisset, ac articulos quoslibet tā scripto, q̄ uerbo libere offerrēt, propalarent, ipsosq; scripturis sacris & beatorum Patrum uerbis, sententijs, & rationibus declarent, alligarent, persuaderent, & (si opus esset) enam ad obiecta contra generalis responderent; & cum ijs, qui a concilio deleti fuissent, Christiane aut charitatiuè, abiq; omni impedimento disputarent, conferrent, opponerent, concurrerent, ac contumelijs penitus remotis, & signanter, q. causæ controuersæ fecundū sacram scripturam Apostolorum traditiones, probata cōciliaq; Catholicę ecclesiæ consentium, & sanctorum Patrum authoritates, in prædicto Concilio Tridentino tractarentur: illo etiam addito, ut religiosis præterea, aut delictorum erga eam cōmissorum, aut committendorum minimè puniretur. Nunqd nō & in eisdem salui cōductibus concessum adnectari: omnino voluit, ut, his antedictis peractis, uel non peractis, quandocūq; eis libuisset, aut superiorum suorum mandato & assensu ad propria reuerti oppassent, aut aliquin eorū optassent, mox absq; ulla tergiuersatione, & occasione, aut mora, salua rebus eorū & honore suo pariter honore, & personis possent iuxta beneplacitum liberè, & securè, redire? Nonne uoluit etiam sancta ipsa synodus in sua illa publica fide, uerissimaque securitate, saluoque conductu omnes concessio, omnes quascunque clausulas continere, ac pro inclusis haberi; quæ pro plena efficaces, & sufficienti securitate in eundo, stando, & redeundo necessarię, & opportunæ fuissent? Vtique immo pluribus pro plenissimo saluo cōductu, specialiter adhuc expressis (q̄ rectē admirationem legētes facilè percrabant) seipsam pœnis, si dicto non staret, addixit inquiens. Quòd si sancta synodus, aut aliquis ex ea, uel suis, cuiuscunque cōditionis, uel status, aut præeminentiæ existens, præscriptæ assecurationis, & salui conductus formam, & modum in quocunque puncto, uel clausula violauerit (quod tamen auertere dignetur omnipotens) & sufficiens emenda non fuerit mox subsecuta ex ipsorum arbitrio merito approbanda, & laudanda: habeāt ipsam synodum, & habere possint, incidisse in omnes pœnas, quas iure diuino, & humano, aut consuetudine, huiusmodi salutum conductum violatores incurrere possunt, absque omni excusatione, aut quauis in hac parte contradictione. Hęc ibi. Proh Deum immortalem, quid non fecit pia mater ecclesia: ut illos ad ueritatis viam inducere, uel saltem, ut si quid tōtis oppositæ dogmatibus Romanæ fidei sibi ipsis uiderentur hic, ad lucem coram libere afferrent, proponerent, disputarēt: quo uel sic tutò inde uarijs disputationibus adducta ueritas, quam nobiscum sequerentur, errorum pulso nubilo, ijsdem eluceret? Nullo. n. modo (inquit Sanctus Thomas, opusculo. 18. in fine) melius, quàm contradictionibus resistendo, aperitur ueritas & falsitas confutatur; secūdum illud Salomonis, ferrum ferro acuitur, & homo exacuit faciem amici sui. Quid inquam pia iure suorum hostium synodus ipsa tridentina nō fecit? Semel de mente nouembris 1551. sess. 13. ac iterum de Ianuarij 1552. sess. 14. necnon tertiò de Martij. 1551. sess. 18. saluis conductibus amplis amplioribus amplissimis fideliter datis, eos dulciter ad uocalum, longanimiter expectauit; eorum expectationi sed, dentionem multarum rerum (ut patet sess. 14. & 15.) mihi posfica? Deus aspirante.) deesarum humanissimè dilulit. Sed furiè dicat Calumus. Prædictis saluiconductus Germanis datis sunt, non Picardis, ego uerò eram natione Picardus. Esto. Fuisti Picardus nouimus, Basileæ post delituisti, nouimus tum argētorati exulans, profulgorum ibidem concionator exuisti; deinde Genevensis cultaris (pulso, contra Dei legem, Episcopo) gubernationem arripuisti, illam eum Sabaudia & Gallia tuis blasphemijs infecisti, euersti, perdidisti: scimus hæc Caluine, scimus ex lindano, dubitantij dialogo 2. Sed illud, te non fuisse nationē Germanum, nullius excusationis hac in re, de qua tractatur, uel umbram tibi obtendit. Concilium siquidē ipsum quasi tua tibiq; simili, uerba malitiæ ad excusandas excusationes in peccatis præuidens, eaque, ceu dētes caninos, in ore omnium uestrum uiriliter conterere uolens, saluos illos cōductus ad alias totius orbis nationes in hęc uerba olim extendit. Eadē sacrosancta synodus in spiritu sancto legitimè congregata, præsidentibus in ea eisdem apostolicę sedis de latere legatis, omnibus & singulis alijs, qui nobiscum in ijs quę sunt fidei communionem non habent, ex quibuscunque regnis, nationibus, provincijs, ciuitatibus, ac locis in quibus publicè, & impune prædicatur, uel docetur, siue creditur contrarium eius, quod sancta Romana sentit Ecclesia, dat fidem publicam, siue saluum conductum sub eadem forma, & eisdem uerbis, quibus datur Germanis. Hęc Concilium in sess. 18. fin. Si ergo tanus te, ō Caluine, prędictis communium Ecclesia, ut ad liberè dicendū omnia, quę tibi pro ueritate uidebantur, accederes: quare instar aspidis surdæ, & obturanns aures suas, te habuisti? Quare ad locum disputationum pro ueritate non uenisti; & in palæstra apertam, quo uocabaris, non descendisti? Cur sic in angulis tos, & conuenticulis, falsitates tuas plebeculæ pro ueris uendidare elegisti, & non prius in medio magnatorum (Concilij dico) examinandas una tecum apponere malisti? Cæterum, hoc illud est, quod de te, tuisque similibus, iamdudum beprophe auerat Christus dicens: Qui malè agit, odit lucem & non uenit ad lucem. Quare? Vt non arguantur opera eius. Quo contra de bonis doctoribus ait: Qui autem facit ueritatem, uenit ad lucem, ut rideantur opera eius, quia in Deo sunt facta. ò quam bene de te prædixerat Spiritus Sanctus; sapientior

tior sibi stultus uideretur, septem uiris loquentibus sententias. Quare? Quia prænouerat eā ad ueritatem inquirendam charitatiuè a Patribus tridentinis accersiendum; & non uenturum: insuper & tantorum senatorum decretis obnixè, manibus, pedibusq; contraiturum; quasi cum te uno nata sit, unaq; commoreturus, sapientia ipsa. Et quidem iuxta fabellas tuas.

Nam (teste Lindano, ubi supra) urbs Genoua occupata, summaque sacerdotij potestate à tuis impetrata, memor consiliorum, quibus seditiosi in Athenienfium, & Romanorum imperijs ciues ungerant, continuò exclamare, profiteri, denunciare cœpisti uerum pietatem hactenus ignoratam, ubi esse patefacta, te unum esse, qui, plusquam maiores, & quotquot mille, & quingentis annis uixerunt, sciat, uideat, intelligat, lucque Patres nostros idolorum cultores, delusos, obcæcatosque fuisse. te autem uerum Christi cultum quodam diuino spiritu cognouisse, nostros episcopos, impostores, Antichristos, & scelerarorum doctores hactenus extitisse, uos uerò, Christi nuncios, Apostolos, & doctores esse. Te te insuper, tanquam è regione Concilij, Asylū in proximis Galliæ finibus constituisse, ac munuisse; ad quod exules, damnati ab originis, & omnium ordinum, gentiumq; perditi, ac deplorati greges, suis finibus abiegati confugiant, & in quo celutin tutissimo porto placidè conquiescant; significa stinecnon ceu lucifer super astra confendere uolens, fictitiam tuam doctrinam fictius confirmare miraculo impudentissimè aggressus fuisti. Tide digni quidam narrant ex Burgundis (inquit Lindanus) Caluinum pro concione publica quendam stipendiolo, ut se se mortuum simularet, cōductum uoluisse quasi in uitam reuocare: qui, ubi se sein ferxito imponi passus fuisset, in templum per latus diuina ulcione ueré mortuus est repertus, frustra Caluino inclamante) surge, surge in Christi nomine, nihi deo surge.) Et de hac mortui inuria uxorem fuisse apud Magistratum Genevensem grauiter conquestam, collectaq; informatione, tem fuisse ueram deprehensam, sed, in gratiā sui Euangelistæ, suppressam. Audisne, Caluine, mirabilia quæ in facis? Deo autem gratias; cuius suppetit uirtus, & nescit, patrocinij in date criminibus. Et nouis conforme tuis miraculum præstare sophistimanibus. Huiusmodi demonstrationibus suam minitiam doctrinam si tu nobis quando & stupendorum uorum operum emulator quidam discipulus tuus tale quid præsumeret efficere. Nam in Polonia non longè à Cracouia Pago Biethzarè (narrat D. Franc. seus Turnanus, lib. dogm. Charact. V. D.) concionator Caluinista, euangelij in cōfirmandi gratia, Manibzum quendam certo conduxit Iudeo, qui se mortuum simularet, & ad clamantis uocem ceu mortuus resurgeret, at contrarium euenit. Vbi enim ille pseudo Euangelista clamauit (surge Matthæe in nomine Christi, cuius Euangelium prædico) uiuus factus est mortuus. Et uxor, quæ nuper finxerat lachrymas, nunc uerè lachrymans in concionatorem illum, non pastorem, sed impostorem inuecta, suo malo, nouo fidem habuit Euangelio. Non mirum igitur si quòd ad Concilium Tridentinum accersitus non uenisti, quòd ei tuam doctrinam examinandam, uel una tecum non attulisti, immo quòd & contra eius decreta adeo rabidis moribus effrebuisti, desæuisti, uotor (ut latius patet in tabula articulorum, ex uno libello contra acta Concil. Tridentini) nerinos tuos intendisti. Quid enim, ō & tu cum Apostolo Paulo Euangelium tuum secundum reuelationem eius his, qui in debantur columnæ esse, Hierosolymis conferente, euangelium tuum nouum cum ecclesia sancta, quam synodus Tridentina repræsentatur, contubilles? Professio si ubi tabitet conferenti. Et ad lucem reuocanda dextras societatis ipsa dedisse non ubi tabi monstruosa miracula obrigisse. Nunquam siquidem talia Paulo miracula, in fure doctrinæ euangelicæ fauorem, obtigerint qualia de tuo nouo euangelio supra narrauimus. Esto igitur Caluine, de tua doctrina secutus hāc inter pueros, mulierculas, homines illos, quorum (ut supra) Asylum (e prætuisti, commendare, dilata- E re, extendere, ne pigritiei ex quo de illa, iam mirisi modis cerebratus es. Eya miser? quis unquam talia de aliquo uero Christi discipulo, uero que prædicatore legit? Quis talia uidit? A seculo non est auditum: quod uolens quis in professationem uerę fidei quempiam fuscitare, ipsum de uno mortuum fecerit. Soli Caluino, simili que fatuæ declamatoribus, hoc fer- uabatur: ut uel hinc omnes discere cogerentur de doctrina sua, utrum ex Deo sit, an ex diabolo, qui mendax est. Quale miraculum, talis & doctrina. Miraculum mendax, mendax & doctrina. Inuersum miraculum doctrina & inuersa. ò bone Deus, in cuius nomine facere tales miracula ifudens, quàm uerax es? Numquid incredulitas illorum hdem tuam enacuauit? Absit. Quarer? Quia tu, qui solus mirabilia facis, dignum satis profecto, permisisque concordans, nocis his euangelistis miraculum condonasti. Signum suam doctrinam comprobans exigebant: & tu, qui bonus es, de cœlo exaudisti eos. Mendaciter suam do-

Deus semper in omnibus operibus uerax est.

Supersticiam detestandā Caluini.

Asylum.

Miraculosa ficta Caluinistarum fuit doctrinā confirmare.

Nouum miraculū Nouatianum.

Psal. 27.

1. Thes. 1.

Scripturæ facræ pro conditionibus cōfessionis. Vide usq; circa finē appen.

Cal 1.

Universidad de Deusto
Biblioteca

solum loquitur. Quasi dixerit, si confiteamur integrè, Deus fidelis est nobis remittere. Item in ly ab omni iniquitate, unde idipsum. Nam emundatio ab omni iniquitate præsupponit, non omnem iniquitatem per confessionem expuisse. Item meritò scripturam insinuasse, quòd confessio debet esse fortis, fidelis, nuda, simplex: ut Eccles. 4. Non confundaris cõfiteri peccata tua. In ly ne confundaris, ut-

[1] Conclu. de iis omnia. Qui enim non confunditur, non impeditur a confitendo peccata per erubescentiam (ergo est fortis) neque per falsitatem (ergo est fidelis) neque per hoc, quòd involuat peccata obscuritate verborum (ergo est nuda eius confessio) neque per ueterum ad gratiam peccati detegendam non facientium (ergo est simplex)

4 4° habes: quomodo per rationem omnia tum patrum, tum scripturarum prædicta, pro quanto conditiones illæ confessionis insinuarent, & probet, & declarat, & defendat. 5° uides quo uiolum ex his Angelici doctoris sapientia profens consolidetur, & declaretur.

QVÆST. X. ART. I.

[59] Tho. ubi supra art. 5. & q. 1. & sequ.

CONCLVS. Eo modo confessio, ex ui absolutionis cõiuncta, remittit culpam; sicut & baptismus.

Corollarium. Ergo confessio liberat à morte peccati, cum remittat culpam: idem sit, quod a morte peccati liberare.

PROB. Quia sicut baptismus a mortis peccati liberat, id est remittit culpam, non solum secundũ quod actu percipitur, sed etiam secundum quod in uoto habetur (sicut patet &c. ut in littera:) ita confessio ubicunque ab solutionem secundum quòd in uoto habetur, & secundum quod actu percipitur, liberat a morte peccati.

[11] 4. sen. d. 17. q. 3. a. medio.

Vulgatissimũ dictum, & uerum si recte intelligat.

¶ NOT. Ex uerbis lineæ, ly remissio peccatorum in uoto confessionis daretur, si præcedens dolor de peccatis non sufficiens ad contritionem fuisset, & ipse tunc obicem gratiæ non præberet; ex uerbis, inquam, istis elice ex plano textu uulgatissimum dictum illud, quòd sub manu confessoris pœnitens uertute clauium de sacramento fit contritus & simul exhis sanum huius dicti intellectum percipe: ne decipiaris.

QVAESTIO X.

De effectu † confessionis, in quinque articulos diuisa.

DEINDE considerandum est de effectu confessionis.

CIRCA quod quæruntur quinque.

¶ Primo, utrum confessio liberet a morte peccati.

¶ Secundo, utrum confessio liberet aliquo modo à pœna.

¶ Tertio, utrum confessio aperiat paradisum.

¶ Quarto, utrum confessio tribuat spem salutis.

¶ Quinto, utrum confessio generalis deleat peccata mortalia præterita.

ARTICVLVS I.

Utrum confessio liberet à morte peccati.

AD PRIMVM sic procedi-

[a] Videtur quòd confessio non liberet à morte peccati. Confessio enim contritionem sequitur, [b] sed contritio sufficienter delet culpam, ergo confessio non liberat à morte peccati.

¶ 2 Præterea, Sicut mortale est culpa, ita etiam [c] venale, sed per confessionem fit ueniale, quod prius fuit mortale, ut in littera dicitur, ergo per confessionem non remittitur culpa, sed culpa in culpam mutatur.

SED CONTRA est. Confessio est pars pœnitentiæ sacramenti, sed pœnitentia a culpa liberat, ergo, & confessio.

RESPONDEO, Dicendum, quod pœnitentia inquantum est sacramentum, præcipue in confessione perficitur, quia per eam homo ministris ecclesiæ se subdit, qui sunt sacramentorum dispensatores. Contritio enim uotum confessionis annexum habet, & satisfactio pro iudicio sacerdotis, cui sit confessio, taxatur, & qa in sacramento pœnitentiæ gratia infunditur, per q̃ fit remissio peccatorum, sicut in baptismo: ideo[m] eo modo confessio ex ui absolutionis coniuncta remittit culpã, sicut, & baptismus[n]. Liberat enim baptismus a morte peccati. non solum secundum q̃ actu percipitur, sed etiam secundum q̃ in uoto habetur, sicut patet in illis, qui iã sanctificati ad baptismum accedunt, & si aliquis impedimentũ non præstaret ex ipsa collatione baptismi, gratiam conseqeretur remittentem peccata, si prius ei remissa non fuissent. Et similiter dicendũ est de confessione adiuncta absolutioni: quia secundum q̃ in uoto pœnitentis præcessit, a culpa liberauit. Postmodum autem in actu confessionis, & absolutionis gratia augetur, & ẽt remissio peccatorum daretur, si præcedens dolor de peccatis non sufficiẽs ad contritionem fuisset, & ipse tunc obicem gratiæ non præberet, & ideo sicut de baptismo dicitur, q̃ liberat a morte, ita ẽt de confessione dici potest.

AD PRIMVM ergo dicendũ, q̃ contritio habet uotum confessionis annexum, & ideo eo modo liberat a culpa pœnitentes, sicut desiderium baptismi baptizandos.

AD SECVNDVM dicendum, quòd ueniale non sumitur pro culpa, sed pro pœna de facili expiabili: vnde non sequitur quòd culpa in culpam conuertat, sed penitus annihilet. Dicitur enim veniale tripliciter. Vno modo ex genere, sicut uerbum ociosum. Alio modo ex causa, ideſt, ueniæ causam in se habens, sicut peccatum ex infirmitate. Alio modo ex euentu, sicut accipitur hic, quia per confessionem hoc euenit, q̃ de culpa præterita homo ueniam conſequatur.

[a] 1m. de minori. Sed contrito. & Voto confessionis nellita: non, sine uoto illo. §. Tunc &c. Nam ex hoc patet; quòd confessioni inirenix attribuenda est remissio culpæ, seu liberatio a morte peccati, quæ hominis contrito prius data fuerat. Confirmatur hoc textus resolutum ex Concilio Tridentino Sess. 14. cap. 4. Vide supra quæst. 1. art. 1. exam. diffin. prime.

Concil. tri

[b] 2m de maiori. Ita etiam ueniale. & Ex genere, uel ex causa: non, ex euentu. §. Tunc &c. Nam minor proponitur à fortiori magistri desumpta, q̃ scilicet mortale per confessionem fit ueniale, intelligitur de ueniali ex euentu: & per consequens in alio sensu, quàm sumatur ueniale in maiori.

Veniale triplex.

APPENDIX.

EX articulo habes, primo quomodo [1] Vtil. pro S. Eccl. co tra, &c. patationem interimas hæresim Lutheri. (Alphon. Cast. confessio) docentis in confessione non conferri gratiam, qua homo iustificatur. Si enim confessio remittit peccata, unque conferetur ibi gratia, qua peccatum remittitur: & consequenter per eandem rationem, per quam demonstratus, q̃ confessio a morte peccati liberat, demonstras ẽt, quòd in confessione conferatur gratia iustificans. Vide in 3ã par. de bapt. q. 69. ar. 1. & 4. Nam in arte. supponitur (ut patet) q̃ baptismus tollat peccatum, & dei gratiã, cuius ad iustificationem confessionem, dicitur operari: & consequenter ratio huius de confessione corroboranda relinquitur ex tõne illa de baptismo.

Concil. Trid. sess. 14. cap. 2. ubi de confessione loquens ait. Ante hoc tribunal

[2] Secundo habes quomodo per rationem offendas, hæresim prædictam merito damnatam esse a Concil. Trid. sess. 14. cap. 2. ubi de confessione loquens ait. Ante hoc tribunal

sisti noluit, ut per sacerdotum sufam ab ad missis peccatis poſsẽt liberari. Hæc ibi. Item à Psal. 31. Dixi confitebor adueſsum me iniuſtitiam meam dño, & tu remiſsiſti impietatem peccati mei. Item 1. Io. 1. Si confiteamur peccata nostra, fidelis est Deus & iustus, ut remittat illa & emundet nos ab omni iniquitate. Item ab Isaiæ 43. narra si qd habes, ut iustificeris. Vel (secundum 70 interpretes.) Die ut primus iniquitates tuas, ut iustificeris. Item à &c. ut 9. 5. ar. 3. Item à Concil. Trid. sess. 14. c. Dominus noster Iesus Christus sui ipsius vicarios reliquit tanquã iudices, ad quos omnia mortalia peccata deferantur: quò pro potestate clauium remissionis, aut retentionis, peccatorum sententiam pronucient. Hæc ibi. Ex quibus patet, q̃ confessio remittit peccata, quatenus absolutioni adiungitur: ut limitauit articuli Conclusio: & per consequens quòd in illa sic accepta confertur gratia, contra Lutherum. Item ab eodem ibi de sacramento pñæ loquente, c. 3. Sanè uerò res, & effectus huius sacramenti, quantum ad eius uim & efficaciam pertinet, reconciliatio est cum Deo: quam interdum in pijs uiris, & cum deuotione hoc sacramentum percipientibus, conscientiæ pax ac serenitas cum uehementi spiritus consolatione conſequi solet. Hæc ibi. Vbi nota ly quantum ad eius uim & efficaciam pertinet; & ex hoc sensum recitum Sancti Thomæ in conclusione intelligas tam de confessione quàm de baptismo; immo (ut extendatur) de omnibus ecclesiæ sacramentis. Item ab eodem sess. 4. cap. 14. sed, quoniam hoc aliàs adductum est, ideo unde tu supra. Item ab eodẽ sess. 14. canon. 1. si quis dixerit in Ecclesia catholica Pœnitentiam non esse uere, & propriè sacramentum, pro fidelibus, quotes post baptismum in peccata labuntur, ipsi Deo reconciliandis, à Christo Domino nostro institutum. Anathema sit. Hæc ibi. Vbi nota ly pro fidelibus Deo reconciliandis. Ergo aut sic instituendo Christus errauit, quod est blasphemum & hæreticum: aut confessio, ad quam aliæ pœnitentiæ partes annectuntur, Deo reconciliat, quod est uerissimum & absque ullo intentum. Item ab Eugenio 4. Sacro approbãte Concilio Florentino, in decreto Armenis dato, &c. Effectus huius sacramenti est absolutio à peccatis. Hæc ibi: nihil per contextum loquitur de confessione. Item à Leone primo Papa, epistola 89. ad Theodorum Foroiulienſem Episcopum, sic. Mediator Dei & hominum, homo Christus Iesus, hanc præposito Ecclesiæ tradidit potestatem, ut & confitentibus actionem pœnitentiæ darent, & eosdem salubri satisfactione purgatos ad communionem sacramentorum, per ianuam reconciliationis admitterent. Hæc ibi. Vbi nota ly eosdem purgatos, & ly per ianuam reconciliationis. Ergo confitentibus tanqua reconciliationis est confessio.

Item a Papa Clemente primo in Epistola prima, ad Iacobum fratrem Domini, sic. Non erubescat, qui animæ suæ curam gerit confiteri hæc huic, qui præest, ut ab ipso per uerbum Dei, & consilium salubre curetur: quò possit integra fide, & operibus bonis pœnas æterni ignis effugere, & ad perpetuæ uitæ præmia peruenire. Hæc ibi. Inter hæc tamen prædicta.

Error facis viandum & damnat[a] a papa Sixto.

ubi confessionem confert gratiam designatur, uirandus est error Petri Oxomensis dicentis: Quòd sacramentum pœnitentiæ, quantum ad collationem gratiæ sacramentum naturæ est, non alicuius institutionis ueteris, uel noui testamenti. Nam hunc errorem damnauit supra in hac appendice Concilium Tridentinum Sess. 14. Canon. 1. ultra quòd idem error damnatus fuerat antea per Sixtum 4. approbantem actu Alfonsi Carilli Archiepiscopi Toletani; cui authoritatem contulerat declarandi ac diffiniendi omnes propositiones, & conclusiones falsas, erroneas, hæreticas, aut male sonantes, quæ in libello pro fati Petri continerentur. Huius libellum Reuerendissimus Dom. Archiepiscopus antedictus comburendum iudicauit, quem illico promotor fiscalis curiæ tradidit secularis: prius tamen illico protulit sententiam, qua conclusiones prædictas (inter has men protulit sententiam, qua conclusiones prædictas (inter has etiam præteritata conclusio pro errore, scilicet quòd sacramentum pœnitentiæ &c.) tanquam hæreticas, erroneas, scandalosas, & male sonantes Apostolicæ, & primariã authoritate damnarat, atque damnandas decreuerat. Hanc erroneam propositionem præmissam cum aliis abhinc dictus Magister Petrus Oxomensis inter cætera dicens. Ego præfatus Magister Petrus desiderans salutem animæ meæ, ex proprium cognoscens errorem, & culpam, dico & confiteor me grauiter errasse in compositione dicti libelli, utpotè continentis propositiones falsas, erroneas, scandalosas, & male sonantes. Quas, ut tales confiteor, & declaro: subm inuque me determinationi sanctæ matris ecclesiæ, & sententiæ præfatæ prolatæ per dictum Reuerendissimum Dom. cui ego ex nunc specialiter, & expressè assentior. Et recognoscens ueram fidem, anathematizo omnem hæresim, maximè eam de qua hactenus fum infamatus: & consentio sanctæ matri ecclesiæ Romanæ, & sedi Apostolicæ, & ore ac corde confiteor sacramenta ecclesiæ, & illam fidem teneræ quam Dominus Sixtus Papa modernus authoritate Apostolica, & Euangelica tenet. Et per hæc sancta Dei euangelia omnes, qui contra hanc fidem uenerint, cum suis doctrinis dignos æterna damnatione pronuncio. Hæc ibi. In Summa Conciliorum, ubi narratur uita Sixti Quarti, qui ad prædicta specialem confirmationem addidit: Contra Lutherum sacra-

Benedictus sermo contra hostes fidei. 5. Romanæ Ecclesiæ.

menta non dare gratiam, asserentem. Vide Rosſenſem armenta non dare gratiam, asserentem. Vide Rosſenſem armenta eulo primo, magnopere triumphantem. Item contra eundem uide Leonem Decimum in bulla contra Lutheri errores (supra quæst. 1. ar. 1. & Concilium Trid. Sess. 7. de sacramentis canon. 7. & 8. His enim singulis, imò etiam per Parisiensidisin cal. ce abiurationem, damnatur, implicitè saltem, error Lutheri in principio appendicis recitati. ¶ Tertio habes: quomodo per rationem præmissa omnia scripturarum, ac Patrum dicta, pro quanto effectum confessionis imuunt esse liberationem à mor te peccati, & probet, & declaret, & muniat. ¶ Quarto uides: quomodo ex his uicibus angelica hæc doctrina consolidetur, & declaretur.

[3]

[4]

QVÆST. X. ARTIC. II.

CONCL. Confessio simul cum absolutione habet uim liberandi a pœna dupliciter.

PROB. Quia confessio taliter accepta habet uim liberandi, à pœna, & ex ui absolutionis etiam in uoto solum habitæ, & ex natura actus confitentis erubescentiam annexam habentis.

Corollarium. Ergo confessio illa in uoto solum habita de pœna minus valdè tollit, quàm in actu posita. Nam uotiua tantum confessio minuit pœnam ex absolutionis; sed actualis minus & ex absolutionis, & ex erubescentiæ. Vlterius?

Differentia absolutionũ harum in diminuendis pœnis.

Illa absolutio uotiua solum minus tollit de pœna, quàm absolutio illa actualiter data: sicut & aliquid in potentia existens minus operatur, quàm idem actualiter existens. Absoluto, ii. uotiua tollit pœnam æternam, mutamito ipsam in temporalem nobis uiuentibus impropriõnatam (ut in textu dicitur) actualis uerò pœnam & æternam tollit, si uotiua sufficiens non præcessit, & temporalem prædictam nobis uiuentibus proportionatam facit, ita quòd nos in hac uita satisfactionem debitam à confessario iniunctam adimplendo totaliter pœnam illam tollere possimus. Ergo pœna purgatorii non potest exhauiri per pœnas in hoc mundo uoluntarie ex nobis tantummodo assumptas, (licet huiusmodi pœnis eam pro aliqua parte tollamus, in quo tenet & satisfactiones vocantur, infra q. 15. Vide Concil. Trid. sess. 14. cap. 9. & canon. 13. cum sit nobis impropriõnata: & per pœnas a confessario impositas exhauriri potest, cum ui clauium hi facta nobis proportionata. Ergo supra, quæstio. 6. artic. 1. ad quartum. & quæstio. 8. art. 1. ad tertium. & ibi dictum fuit, quòd satisfactio non sufficeret, ad expiandam ẽt dictum fuit, quòd satisfactio non sufficeret, ad expiandam pœnam, peccati, ex quantitate pœnæ, quæ in satisfactione sponte assumitur vel a non Sacerdote imponitur: sed sufficeret, in quantum est pars Sacramenti, ex eo scilicet quòd virtutem sacramentalem habet. Cum igitur satisfactio sponte acepta, puta oratio, operetur tantum in vi votus, videlicet simpliciter, & eadem orat o à confessario impositæ operetur in vi duorum, videlicet & simplius & clauium, non est mirandũ quòd illa satisfactio minus de pœna minuere possit, quàm illa. Ergo opera mea satisfactoria, quando imponuntur a confessario pro satisfactione dicendo, quicquid boni feceris & inimicis facere, & mala, quæ sustines & patienter sustinebis, sunt ubi in remissionem peccatorum; hæc, inquam opera magis possea mihi valent: quia non tantum ex natura operum (vt prius) operantur, sed etiam ex virtute clauium; & consequenter prius sunt tantum satisfactiones, nunc autem satisfactiones sacramentales (vt dict. 3. Th. quolib. 3. ar. 28.) & consequenter prius ad exhauriendam totaliter pœnam purgatorij, utpotè improportionatam, non valent; nunc autem ad eam sic tollendam, vt quæ proportionata per huiusmodi impositionem facta sit, valere possunt.

Quando ueniet, dicere quis quod boni &c.

Universidad de Deusto
Biblioteca

1m illatio conclusionis. Ergo p confessionē &c. F Negatur illatio. §. Nā per confessionē actualem ni clauium adeo minuit de pœna ꝑpali in purgatorio manenti, ut ex ꝓportionata fiat nobis ꝓportionata: & ut erubescentiæ de illa ꝑpali ēt tollium ni habet in litera. & corollario præmisso.

¶NOT. Adde, pro notitia, non pro solutione argumenti (cui ita solutio sit.) q̄ pœna nec æterna nec ꝑpalis diminuitur per contritionē, & satisfactionē, absq; cōfessionē, saltē f. voto habitum de contritione ex supra q.1. ar.1. & q.5. ar.1. & 2. & de satisfactione alīs infra q.14. ar.2. Cum. n. ibi cōcludatur, q̄ satisfactio debet fieri in charitate; & charitas non habeat, nisi mediante cōfessione saltē in voto, relinquitur, q̄ satisfactio, quæ pœnam dimittit, pendeat à cōfessione. Confessio itaq;, quocunque mō sumatur, de pœna minuit: sed actualis, de qua solum formalis respōdetur, multo amplius.

Concil. 30

2m de maiori. Volumus. R. Cōsidera ta secundum illa, q̄ sunt in noa absolute, & quantū ad ꝑmiū essentiale nō aut cōsiderata. S. Sed illa, q̄ sunt ab actus, nec q̄tum ad præmiū accidentale. §. Tūc &c. Nā actualis cōfessio dependet ex ab actu hoīe, sicut & baptismus non aūt omnale costē hoīe ut catisma, ieiunium, & similia.

¶Examen. Dī ly q̄tū ad præmiū essentiale, ad dflam ꝑmiū accidentalis. In huius doctrinæ confirmationē facit id, qđ ß. Aug. in lib. de bono coniugali sic ait: non impar est inter illū continuæ in Ioanne qui nullas experius est nuptias, & in Abraham q̄ filios generauit. Qđ tamē intelligimus quantum ad præmium accidentale, non substantiale: secundum ill q̄ illod meritū pensāt ex alio operantis potius, quam ex ꝓpio actus, non aliter. Vide 2. 2. q. 152. ar. 4. ad 1m. Nam virginitas ex genere actus melior admodum matrimonio est.

Vtil. p 5. Eccl. &c.

2 ¶Præterea[a] voluntas pro facto reputat, ut in litera dicitur: sed qui contritus est habuit pro positū confitendi: ergo tantum ualuit sibi ficut si fuisset confessus, & ita per confessionem, qui postea facit nihil ei de pœna dimittitur.

SED CONTRA pœnam habet confessio, sed per omnia opera pœnalia expiatur pœna peccato debita. ergo & p cōfessionē.

RESPONDEO dicendum, q̄ [m] confessio simul cum absolutione habet uim liberandi a pœna dupliciter[n]. Vno modo ex ipsa vi absolutionis: & sic quidem liberat in uoto existens a pœna æterna: sicut etiam a culpa, quæ quidem pœna est condemnans, & ex toto exterminans a qua homo liberatus adhuc manet obligatus ad pœnā temporalem, secundum quòd pœna est medicina purgans, & ꝓmouēs, & sic hæc pœna restat in purgatorio: patienda etiam his, qui a pœna inferni liberati sunt, quæ quidē pœna est im ꝓportionata uiribus pœnitentis in hoc mundo uiuentis, sed per uim clauium intantum minuit, q̄ proportionata uiribus pœnitentis remanet: ita quòd satisfaciendo se in hac vita purgare potest. Alio modo diminuit pœnam ex ipsa natura actus confitentis, qui habet pœnam erubescentiæ annexā, & ideo quāto aliquis pluries de ipsis peccatis confitetur tāto magis pœna minuitur.

ET per hoc patet responsio ad primum.

AD SECVNDVM dicendum, q̄ uoluntas pro facto non reputatur in his, quæ sunt ab alio sicut est de baptismo. Nō enim tantum ualet uoluntas suscipiēdi baptismū, sicut ipsius susceptio. Sed reputatur uoluntas ꝓ facto in his, quæ sunt omnino ab homine, & iterum quātum ad præmium essentiale, non autem quantum ad pœnæ remotionē, & hmōi respectu quorum attenditur meritū accidēaliter, & secūdario: & ideo cōfessus, & absolutus minus i purgatorio puniet, q̄ cōtritus tm.

Confitet. ar. præced.

3 Vtil. p 5. Eccl. &c.

2 Synodo Trid. Sess. 14. Can. 12. Si quis dixerit totam pœnam simul cum culpa remitti ꝑ a Deo &c. anathema sit. Hæc ibi. Item Can. 15. Si quis dixerit &c. fictionem esse, q̄ uirtute clauium sublata pœna æterna, pœna ꝑpalis plerunque exoluenda remaneat, anathema sit. Hæc ibi. Item Sess. 6. Can. 30. Si quis post acceptam iustificationis gratiam cuilibet peccatori pœnitenti culpam remitti, & reatum æternæ pœnæ deleri, dixerit ita ut nullus remaneat reatus pœnæ ꝑpalis exoluendæ uel in hoc seculo, uel in futuro in Purgatorio, antequàm ad regna coelorum aditus patere poterit, anathema sit. §. Tertiò habemus ꝙ pœnam ondas. Cōcilium Trid. f. 6. c. 14. meritū dixisse. Christiani hominis pœnitentiam post lapsum multò aliam esse à baptismali, eamq; continere nō mō cessationem à peccatis, & eorum detestationem, aut cor contritum & humiliatum; uerum etiam eorumdem factalem confessionem saltem in uoto, & suo ipse faciēdam, & sacerdotalem absolutionem, item q̄ satisfactionem per ieunia, eleemosynas, orationes, & alia ꝑpalis uitæ exercitia; non quidem pro pœna æterna, quæ uel sacro, uel sacri uoto, una cum culpa remittitur, sed pro pœna ꝑpali, quæ (ut sacræ hteræ docent) non tota semper (ut in baptismo sit) dimittitur illis, qui gratiæ Dei, quam receperunt, ingrati spiritum sanctum contristaverint, & templū Dei violare non sunt uereti. Hæc ibi. Vbi uide, si non ad literam fermē præsens D. Thomas censetur articulus: item & q̄ meritō idipsum f. c. q̄ a culpa cum pœna æterna per uim clauium seu per absolutionem, & ēt a pœna temporali remanēte per uerecundiam in actuali confessione habitam liberamur) insinuat saltem implicitē sic. Ipsa uerò huiusmodi confessionis difficultas, & peccatū detegendi uerecūdia, grauis quidem uideri posset; nisi tot, tantisq; commodis, & cōsolationibus lenaretur omnib. dignē ad hoc facem accedentibus ꝑ absolutionem certissimē confirmatur. Hæc Concil. Trid. sess. 14. c. 5. Confessionem ergo absolutioni iunctam, uerecundiam q̄ in detectione peccatorum actualiter habitā, ista commoda in articulo posita nobis pœnitentibus afferre insinuat. Per commoda, etiam intellige ꝑs effectus confessionis reliquos in illa quæstione positos. Concilium præmissum facit part. m, pro quanto. s. de culpæ dimissione ꝑ cōfessionē ad articuli præcedētis immediatē confirmationē Concilium Coonense, confessionē liberare ab æterna pœna & uerecundiam à ꝑpali partim liberare, infinuauit decreto decimo c. de confessione sic inquiens. Oportet inquit quem antiquus ille serpens occultē mamorderit, absolutissimum quoeq; nullus medico detegere, & omnem indigestum humorem (ex stomacho mentis alius infederit) euomere; pudorem, in satisfactionis partem, de singulo quoum errato putinē, dum occultis peccatorum uinculis sese teneri dissimulat, horrendæ eandem sub omnium oculis æternæ damnationis laqueo constringatur. Hæc ibi. Item quòd meritō à sacrificio infinuatum est, confessionem dimissa culpa pœnaque æterna reliquæ se pœnam temporalem per ipsidem peccatis expiandam i. Reg. 12. Dixit David. Peccauī dominō. & Nathan ad eum, Dominus quoque transtulit peccatum tuum. Quō enim dominus transtulerat peccatum Davidis per confessionem, tanquàm in figuram nostræ, dicentis, peccauī. Ad mortem filij ex adulterio nati: & ad persecutionem ab Absalone contra David fiendam; ac similia. Vide Nathan ipse, quasi translationem prædictam declarans, statim subiungens. Veruntamē & filius, qui natus est tibi, morte morietur. Quin etiam Dominus confessionem Davidis præuidentis fecit, quòd Nathan quasi hoc ignorans translationem ipsam prædiceret inquiens: Quamobrem non recedet gladius de domo tua usque in sempiternum, &, hæc dicit Dominus. Ecce ego suscitabo super te malum de domo tua & tollam uxores tuas in oculis tuis, & dabo proximo tuo, & dormiet cum uxoribus tuis in oculis solis huius. Tu fecisti abscondite: ego autem faciam uerbum istud in conspectu omnis Israel, & in conspectu solis huius. Hæc dicens tamen, Christus purgaret peccata ipsius Dauidis, ut dicitur Eccl. 47. delendo scilicet culpā & remittendo pœnam æternam, mediante confessione prædicta. ¶Quartò uideamus quemodo ex his uerbis Angelica hæc doctrina confirmetur, & declaretur.

QVÆST. X. ARTIC. III.

CONCL. Confessio dicitur paradisum aperire: (uidere dicit.)

¶PROB. Quia confessio remouet culpam, & pœnam: quib. prohibebat aliquis ab introitu paradisi.

¶NOT. Licet cōfessio nō remoueat totā pœnā ꝑpalē (ut ar. 1. & 2. append.) Cum. n. ibi dicit radicaliter & effenditur, q̄ ista aperit paradisū, & cōtrarium (quod est præmissus error) condemnatur. Item meritō dānari a concilio maguntino ca. 17. Sic. Ipse Dominus ait. Nolo mortē peccatoris; sed ut cōuertatur, & uiuat. Salutem ergo homini admir. q̄ quis mortis tempore pœnitentiam denegat; & desperat de clementia Dei, qui eam ad subueniendum morienti sufficere. uel f. momento, posse nō credit. Perdidisset latro in cruce præmiū ad Christi dexteā pendens, si illum unius horæ pœnitentia nō inuitiet. Cum effect

Conc. 30

Suspendi conficeantur, &c. fe petiantur

ARTICVLVS III.

Verum confessio aperiat paradisum.

AD TERTIVM sic ꝓcedit. Vr q̄ cōfessio ñ aperiat paradisum: q̄a [b] diuersorū sacrorū diuersi sūt effectus: sed apertio paradisi effectus est baptismi: ergo effectus confessionis.

Prę. in id qđ clausum est ante apertionē intrari nō pōt: sed añ [b] cōfessionē moriēs itrare paradisum pōt: ergo cōfessio nō aperit paradisum.

SED CONTRA. Confessio facit hominem subiici claubus ecclesiæ: sed per eas aperitur paradisus: ergo & per confessionem.

RESP. dicēdū: q̄ a paradisi introitu ꝓhibet aliqs ꝑ culpā, & reatū pœnæ: & q̄a hæc impedimenta confessio amouet: ut ex dictis ꝑ iō [m] dr paradisū aꝑire[n].

A DPRIMVM ergo dicēdum: q̄ quis baptismus & pnia sint diuersa sacramenta: tamen agunt in ui unius passionis Chri ꝑ quā aditus paradisi est apertus.

AD 1m dicēdū: q̄ añ uotū cōfessionis paradisus clausus erat peccanti mortaliter: quis postea ꝑ contritionem uotum confessionis importantem apertus sit ēt añ confessionem actualiter factā: non tñ obstaculum reatus est totaliter amotū ante confessionem & satisfactionem.

1m de maiori. Diuersorum. &. in uirtute diuersæ rei agēsiū: nō, in uirtute unius rei. §. tunc &c. Nam & baptismus & confessio sacramentalis agunt in uirtute unius rei passionis uidelicet Christi: licet sint diuersæ rei. Cōsequenter ergo eundem effectum habere possunt

¶NOT. Sicut diuersorū terminorū cōclusiones, dūmō hēant idē medium, q̄d demōstretur, primō ad eandē scientiā, & consequenter facūt eandē certitudinē eiusdē gradus in intellectu: ita baptismus & cōfessio facta diuersa, cum per idem medium (hoc est passio Christi) operentur, non mirum est, quòd eundem effectū producant. Capē. in quorum paradisi.

A dori &c. Hæc ibi. Iō ꝓ tōnē ex articulo sumptā oēs les, h. ꝓdicta meritō dānari &c. ut sup. ar. 1. & 2. append. Cum. n. ibi aperiat paradisum cōfessio si hæc, q̄. s. culpā pœnamq; amouet; atq; in appēdicibus illorū articulorū canonicē mōstretur, q̄ huiusmodi effectus cōfessio facit illiquet q̄ ab ibidē dictis radicaliter & effenditur, q̄ ista aperit paradisū, & cōtrarium (quod est præmissus error) condemnatur. Item meritō dānari a concilio maguntino ca. 17. Sic. Ipse Dominus ait. Nolo mortē peccatoris; sed ut cōuertatur, & uiuat. Salutem ergo homini admir. q̄ quis mortis tempore pœnitentiam denegat; & desperat de clementia Dei, qui eam ad subueniendum morienti sufficere. uel f. momento, posse nō credit. Perdidisset latro in cruce præmiū ad Christi dexteā pendens, si illum unius horæ pœnitentia nō inuitiet. Cum effect

Conc. 30

Suspendi conficeantur, &c. fe petiantur

2m de minori. Ab cōfessionē. &. Actualiter factā: nō, uotiuā. §. Tunc &c. Nō conclusio intelligitur de cōfessione uotiua saltem. s. in uoto habita: licet plenius uerificetur de confessione actualiter facta.

¶NOT. Vltima uerba ihū textualis, f. non ñ obstaculū reatus é totaliter amotū añ cōfessionē, & satisfactionē, nō sint tibi occasio erroris huius, q̄ uidelicet cōfessio actualis q̄libet & satisfactio obstaculū reatus totaliter amouebit: ñ ita accidit q̄q; q̄ cōfessio ñ est uerissima cōtritione ad hoc pauciēte, similiter & satisfactio nō est uerissima q̄q; pœnalitate tanta. Vide sup. q. 8. ar. 3. cū elucidationib. ubi pœna taxari debet secūdū quātitatē culpæ: alioqn ob reatū nō auferretur. Vñ sanctus Doctor quodli. 3. ar. 28 inquit. Si cōtingat, q̄ sacerdos minorē satisfactionē imponat pœnitenti, q̄ sit illa, ad quā obligatur ex quātitate sui peccati (substracto eo quod remittitur uirtute clauū, & cōtritionis ꝓcedētis) nihilominus pœnitens ad aliquid ulterius obligatur: quod ñ in hac uita nō ꝑficit in purgatorio exoluet. Hæc ibi. Videno. post probatā conclusionis ꝑtis articuli: & 2m articuli, cū elucidā. sequitur ultima uerba intelligūtur de cōfessione, & satisfactione ad tria amouenda contenta, in uoto ēt qđ debeāt facultate) sed ñ ꝓfitēn sic, & nō aliter, obstaculū reatus totaliter amouēt. Vñ ꝑ talia uerba nō intendit negare D. Thomas q̄ confessio & satisfactio sola uotiua amoueant q̄q; totaliter obstaculū reatus: sed inferre, q̄ eadem actualiter factæ (ceteris paribus) ad ipsum sic amouendum magis ualent.

Vtil. pro 3. Eccl. &c.

APPENDIX.

Ex articulo hēs. Primo ꝙ ꝓtōnē interimas hæresim Manichæorū [Dicebāt inquit. par. 2. q. 13.) dicētiū cōfessionē ꝓximum facta sacerdotib. Romanæ ecclesiæ nihil ualere ad salutē. Si. 0. ꝑ salutē intelligāt ꝑ anthonomasiā paradisum, siue paradisi aperationē: articulus ꝑtis eos directē expugnat. Si uerò ꝑ salutē intelligāt nō directā salutis. i. giam, uel remotū uti liberationē à culpa & pœna: articuli

Universidad de Deusto
Biblioteca

tuto Romanus sacerdotum, tanquam pseudo, reijciatur, & tertium a sancta Synodo Tridentina (vt patet ex appendicibus articulorum proxime citatorum) reprobetur: testat, ut in nouo testamento sacerdotalis ordo ille nullus sit, nisi qui deriuatur a Petro Apostolo, qui fuit a Deo tantum Matth. 16. & 24. q. 1. rogatus. Romanus Pontifex. & consequenter, q Romanæ Ecclesiæ laudatores (hi oës sunt quibuliber existētes a Petro in sacerdotio dependētes) soli sunt uere sacerdotes. Hoc uoluit dixisse Concilij Aquisgranēse supra: quando sacerdotalē ordinem in nouo testamēto a Petro Apostolo cepisse sanxit. Vide pro hoc. q6. 22. arti. 1. no. prima post ad primum. ¶ Ternio uidet: quomodo ex ijs uicissim Angelica hæc doctrina consolidetur, & declaret.

QVÆSTIO X.
ART. IIII.

CONCL. Dicitur, quòd confessio spem tribuit salutis. (i. uerā dicitur.)

¶PROB. Quia confessio ex passione Christi uirtutem trahit & spes remissionis peccatorum est nobis per Christum.

¶NOT. Quòd confessio sacramentalis, qua claubus ecclesiæ subijcit se homo, uirtutem ex passione Christi habeat, ex superioribus patet. Hic tamen, pro hac, & uniuersali doctrina circa huiusmodi materiam, adde: quòd ex latere Christi nine sacramenta omnia fluxerunt, quamuis inde exierit sanguis & aqua: A Christo & propterea uirtutem a passione Christi trahere uerissime dicū omnia sa cra. In sanguine enim Eucharistiæ sacramentum, & in aqua baptismus, importatur: & in his duobus sacramentis, tanquam in natis, q & per quæ cætera omnia cointelliguntur. Quod uerò spes nobis ad solos ē no salutem per Christum sit, patet tum ex supradictis, tum ex Actis a Spes nostra. Q uarto. Hic est lapis qui reprobatus est a nobis ædificantibus, qui factus est in caput anguli, & non est in alio aliquo salus: nec enim aliud nomen est sub cœlo datum hominibus, in quo oporteat nos saluos fieri. Hæc ibi. & loquit Petrus de Christo Iesu Nazareno Crucifixo.

1m ex antecedente. Prouenit. ℟. Secundariomō principaliter. § Tunc &c. Intendit enim concludo, q confessio sacramentalis spem salutis tribuit principaliter: nunc enim ueritatis offensione fiat, q actus nostri meritorij spem salutis tribuant secundario. Ratio autem est principaliter spem salutis det confessio est: quia confessio ipsa instituta gratiæ redemptoris, qui est prima spes nostra. Confessio namque est sacramentum, & sacramenta omnia ex latere Christi fluxerunt, ut supra dictum est.

¶ *Corollarium.* Ergo confessio secundum considerationem illam, qua est pars sacramenti, tractatur nunc magis, quàm secundum illam, quam est actus nostes meritorius. Nam si ex actibus nostris meritorijs non dependet principaliter spes salutis (ut in K littera dicitur, & spes salutis dependet, tam q principalis effectus, a confessione sequitur, q hic de ipsa confessione cōsideratur, ut sacramentum. Ergo spem salutis, quicunq; modo sumpta confessio data est ipsa, ut actus nostes, secundario, vt sacramentum, principaliter uel (quod in idem redit) spes salutis secundario data est effectus confessionis, pro actus pœnitentiæ accepex, & spes salutis principaliter data est effectus confessionis, pro sacramento sumpt. Ergo, a simili, actus nostri meritorij tribuunt nobis spem salutis, sed secundario, non principaliter, ut ex Conc. Tri. etiam declarabitur in sequenti appendice. Confessio spem salutis tribuit duplicitet.

2m de conclusione. Tribuere spem salutis. ℟. per exercitium propriæ uirtutis, & purgationē a pœna minus principaliter non, per hos modos magis principaliter. 3. Tunc &c. Nam licet in satisfactione tribulationibus magna sentiatur, & consequenter ib. ualde exerceatur propria uirtus, purgatio; hæc a pœna ibi in actuali sumptione magis, ut ex q. 9. ar. 4 & q. 10. ar. 2. patere potest.

¶NOT. Conditio, ly fortis confessioni non satisfactioni. q. 8. ar. 4. tribuitur: ut uel ex hac tribulationem maiorem in confessione, quàm in satisfactione reperiri nouerit. Taceo de ly integra: quæ cum etiam obliuiosi præsuppōnat examen diligentiā debita conscientiæ, qđ non nisi maxima difficultate fit, tribulationis magnitudinē in cōfessione, attestatur. Al ai cōditiones discurrat, qui uolue rit, & confessionis tribulationem, præ satisfactione, arduam magis uel ex omnib. cōiunctim inspicies. Hinc mox quoq; motum fieri q in confessione uirtus propria exercetur amplius, q in satisfactione. Quod uerò purgationem a pœna maiorem importet cōfessio in actu. 2: tam clarè dignoscitur ut pro hac re ibi dicta addere non oporteat. Hæc omnia implicite innuauit textus respōsi huius ibi, sed confessio etiā mō prædicto. Quasi dixisset. Confessio ita dno. f. exercitium proprię uirtutis, & purgationem a pœna quæ tribulatio concernit, secum importat, & adhuc magis: & cō sequenter confessio spem salutis tribuit modis his, quibus satisfactio, & adhuc magis. Nec obstat, q satisfactio etiam, sicut & confessio, operatur in ui clauium, & consequenter etiam pr pars sacramenti tribuit spem salutis: quoniam satisfactionem sic operari dependet a confessione (ut patet ar. 1. in corol. & no. post ad 1m.) & per consequens confessio magis principaliter, quàm satisfactio sic etiam operans tribuit spem salutis.

APPENDIX.

EX articulo habes. ¶ Primo qđo per rōnem interimas hæreticum quorundam includiū negantium (ut ex Conci. Tri. nūc aduncendo patet) q confessio non tribuat spem salutis. Dixi ly includiū: quia hi negant spem habendam pro qa buscunq; bonis operibus uniuersaliter, & consequenter in suo horrido mate peruersio includunt etiam confessionem. Quandoquidem cōfessio ipsa est actus uirtutis. q. 7. ar. 3. & 3. ¶ Secundo habes: quomodo per rōnem offendas, prædictā hæresim meritò damnari à Conc. Trid. Sel. 6 ca. 16. fu. Bene operantibus usque in finem ponenda est una æterna; & tanq̄ gratia filij Dei per Christū Iesum misericorditer promissa, & tanq̄ merces ex ipsius Dei promissione bonis ipsius operib. & meritis fideliter redd̄da. Hæc ibi. Et Can. 26 Iaquis dixerit iustos nō debere pro bonis operib. quæ in Deo fuerint facta, expectare & sperare æternam retributionē a Deo per eius misericordiā, & Iesu Christi meritū, si bñ agendo, & diuina mandata custodiendo, usq; in finem perseuerauerint anathema sit. Hæc ibi. Ex quibus patet includitue: quòd confessio, cum sit bonum opus, tribuit spem salutis habendę finaliter per gratiam in re, siue per gloriam in spe, siue etiam per gloriam in re, si perseuerantia mihi a Comēb. notata iungatur. Item merito damnari ab Apostolo primo. Concibonum is. Abundate in omni opere bono (confessio autem est huius modi) spem tribuit salutis. Item ab eodem Heb. 6. Non n. iniustus est Deus, ut obliuiscatur operis uestri, & dilectionis quam ostendistis in nomine ipius. Ecce q omne opus bonum, (secundum doctrinam Apostoli) & consequenter confessio spem salutis tribuit. Vnde & clarius eandē hæresim damnans, Heb. 10. inquit, Nolite amittere confidentiā uestram, quæ magnam habet remunerationē. Quasi aperte dicat, confidentia uestra causata a bonis operib. q fecistis, bona est. Vnde in contextu de bonis operibus idem mentionem fecerat dicens. Rememoramini pristinos dies in quibus illuminati magnū certamen sustinuistis passionū: & in altero qdē opprobriis, & tribulationibus spectaculō factis, in altero aūt (loci) taliter cōuersantiū effecti. Nā & uinctis cōpassi estis, & rapinā bonorū uestrorū cum gaudio suscepistis, cognoscentes uos hīe meliorem, & manentem substantiam. Hæc ille, immediate subdens ly Nolite amittere cōfidentiā, &c. Im merito dānari à psal. 118. Inclinaui cor meum ad faciēdas iustificationes tuas pp retributionē. Hoc est, pp spē retributionis, siue sperādo retributionē. Ita m etiō dānari ab Apost. Heb. 11. De Moyse dicēte: q aspiciebat in remunerationē. Excepit has uiis tualiter, seu inclusiuē dānari errorem dicētiū, q cōfessio nō tribuit spem salutis. Ter iō habet: qūo p iōne ostēdat. Concil. Trid. iure radicaliter insinuasse, cōfessionē tribuere spem saluti: dū Sess. 6. c. 7. inquit. Vere iusti nō simur, & sumus, iustitiā in nobis recipientes, unusquisq; secundū suam mensurā: quam Spiritus sanctus partiēs singulis prout uult, & secundū cuiusq; dispositionē, & cooperationē. Quanq̄ n. nemo possit esse iustus, nisi sui meriti passionis D. N. Iesu Christi cōsecuti fū in hac impij iustificatione fit, dū eiusdē sanctissimę passionis meritō q ipsi infūdū sanctum charitas Dei diffunditur in cordib. eorū, q iustificantur, atq; ipsis inhæret. Hæc ibi. Etc.) pdixerat: q meritū passionis Christi nobis cōsecratur in baptismo. A simili ergo & in alijs sacris, quare & in confessione. Cū igitur radix q cōfessio tribuat spē salutis, ut & meritum Christi, & euidē meritū cōcretio nobis per cōfessionem facta (ut in corpore articuli patebit clarè est, q Concil. per illa capitula innuerit radicaliter, confessionē dare spem salutis. Cōsule supra q. 1. ar. 5 & q. 3. ar. 1. & 3. & inde multa q huius conclusio ma ostendere, & contra 8 errorū falsitate, ex appendicibus Canonū se barrier. Quarto ut 9 disinguibus ex his obiectis. Angelica hæc doctrina consolidetur, & declaretur.

1 Vid. q. 8 Eccl. 26.

2

Spes principaliter

Concil.

CONCL. Tunc (scilicet ab obliuio nō impedimēto deletionē culpæ) cōfessio generalis sufficit ad dimissionē pœnæ ex ui clauium, quæ in memoria habet, aliquorum oblitus, non ex hoc est fictus: qa ignorantiā facti patitur, q̄ à peccato excusat: ergo uenia consequitur, & sic peccata, quæ oblita sunt relaxantur, cum impium sit dimidiam sperare uenia.

RESPONDEO Dicendum, quòd confessio operatur præsuppositā contritionē, quæ culpam delet; & sic confessio directē ordinatur ad dimissionē pœnæ; quod quidem facit ex erubescentia, quam habet ex ui clauiū, quibus se cōfitens subijcit. Contingit autē quandoque, q per contritionem præcedentē peccatum aliquod deletum est, quo ad culpam, siue in generali, si eius memoria tunc non habebatur, siue in speciali, & tamen ante confessionem illius peccati oblitus est: & tunc cō fessio generalis sacramentalis operatur ad dimissionē pœnæ ex vi clauium, quibus se cōfitens subijcit, nullum obstaculū quātum in ipso est ponens: sed ex ipsa parte, qua erubescentia confessionis peccati, pœnam minuebat, pœna illius, de qua quis specialiter coram sacerdote nō erubuit, nō ē diminuta*.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd in confessione sacerdotali non solum requiritur absolutio, sed iudicij sacerdotis satisfactionem imponētis: & quā uis ille absolutione sit functus, tamen tenetur confiteri, vt suppleatur quod defuit sacramentali confessioni.

AD SECVNDVM dicendum, q confessio non operatur, ut dictum est, nisi contritione p̄supposita, de qua quando uera

ARTICVLVS V.

Vtrum confessio generalis sufficiat ad delenda mortalia oblita.

AD QVINTVM sic proceditur. Vē q confessio generalis, non sufficiat ad delendum peccata mortalia oblita. Pecta tū. n. p confessionem deletum, hnō est necesse iterū cōfiteri: si ergo peccata oblita, per confessionē generalem dimitterētur, non esset necessarium q cū ad notitiam redeunt, aliquis confiteretur.

2 ¶Præterea, Quicunq; non est cōscius sui peccati, uel non habet peccatū, uel est oblitus sui peccati: si ergo p generalē cōfessionem peccata mortalia oblita h dimittuntur, quicunq; nō est sibi conscius de aliquo peccato mortali, p generalem cōfessionē pōt esse certus q sit immunis à peccato mortali: qđ est contra Apostolū. 1. Cor. 4. Nihil mihi cōscius sum, sed nō in hoc iustificatus sum.

¶3 Præterea, Nullus ex negligētia reportat cōmodum: sed nō pōt esse sine negligentia, q ali quis peccatū mortale obliuiscatur antequā ei dimittatur: h ergo non reportat ex hoc tale cō modū, q sine speciali confessione de peccato ei dimittatur.

¶4 Præterea, Magis est elongatū à cognitione confitentis id, qđ est oīno ignoratū, q illud cuius est oblitus: sed peccata per hignorantiā commissa generalis cōfessio nō delet: qa tūc hæretici, qui nesciunt aliqua peccata, in quibus sunt, esse peccata, aut ēt aliqui simplices p generalē cōfessionē absoluerent, qđ falsum est: ergo generalis cōfessio non tollit pcta oblita.

SED CONTRA est Psal. Accedite ad eū, & illuminamini, & facies uestræ non cōfundētur: sed iste, qui confitetur omnia, quę scit, accedit ad Deum quatum potest, ergo non confunditur, ut repulsam patiatur, sed ueniam consequitur.

¶Præterea. Ille, qui confitetur, ueniam cōsequitur, nisi sit fictus: sed ille, q cōfitetur omnia peccata, quæ in memoria habet, aliquorum oblitus, non ex hoc est fictus: qa ignorantiā facti patitur, q̄ à peccato excusat: ergo ueniam consequitur, & sic peccata, quæ oblita sunt relaxantur, cum impium sit dimidiam sperare ueniam.

RESPONDEO Dicendum, quòd confessio operatur præsuppositā contritione, quæ culpam delet; & sic confessio directē ordinatur ad dimissionē pœnæ ex ui clauium, quibus se cōfitens subijcit. Contingit autē quandoque, q per contritionem præcedentē peccatum aliquod deletum est, quo ad culpam, siue in generali, si eius memoria tunc non habebatur, siue in speciali, & tamen ante confessionem illius peccati oblitus est: & tunc cō fessio generalis sacramentalis operatur ad dimissionē pœnæ ex vi clauium, quibus se cōfitens subijcit, nullum obstaculū quātum in ipso est ponens: sed ex ipsa parte, qua erubescentia confessionis peccati, pœnam minuebat, pœna illius, de qua quis specialiter coram sacerdote nō erubuit, nō ē diminuta*.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd in confessione sacerdotali non solum requiritur absolutio, sed iudicij sacerdotis satisfactionem imponētis: & quā uis ille absolutione sit functus, tamen tenetur confiteri, vt suppleatur quod defuit sacramentali confessioni.

AD SECVNDVM dicendum, q confessio non operatur, ut dictum est, nisi contritione p̄supposita, de qua quando uera sit per certitudinem (nisi reuelatione diuina speciali concurrente) aliquis scire se fuisse sufficienter contritum, & consequenter, se esse sine peccato mortali, & in gratia: potest tamen hoc per coniecturas existimare.

A

B

C

D

E

F

4 Sen. di. 21. q. 1. art. 2.

3

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vnde est, q̃ fidelis tenet̃ p̃ ex suis bonis q̃ peribus, se esse in gratia,

Quibus fallacijs assimilẽ tur illationes ad cõcludẽ dũ scien tam certam de gratia.

NOTA. Quando unus effectus a duabus causis procedere põt, nem̃ potest absq; periculo falsitatis, argumẽtari ab illo effectu ad unã illarũ causarũ determinatè per certitudinem, nisi tota deducatur ab eo, q̃ clare videt, a qua causa determinatè p̃ sua ratione ille effectus (ut patet discurrẽti p̃ singula.) Hinc quia elee mosyna, ieiunio, & similia de gñe bonorũ q̃dã causa bona, & a viro probato fiũt, non potest aliquis scire, sicut nec scire põt an gratiæ habeat plenitudinem: & ideo nõ potest scire utrum per confessionem generalẽ sit sibi peccatum oblitũ dimissum per certitudinẽ, quamuis possit per coniecturas aliquas existimare.

AD TERTIVM dicendum, q̃ iste non reportat cõmodum ex negligentia, quia nõ ita plenam remissionem consequitur, sicut alias consequutus fuisset; nec tm meretur, & tenetur iterum confiteri, cum ad memoriam peccatum uenerit.

AD QVARTVM dicendum, q̃ ignorantia iuris non excusat, quia ipsa peccatũ est, sed ignorantia facti excusat. Vnde aliquis de hoc, q̃ non confiteretur peccata, quia nescit esse peccata propter ignorãtiam iuris diuini, non excusatur a fictione: excusaretur autem, si nesciret ea esse peccata propter ignorantiam particularis circunstatiæ, sicut si cognouit alienam, quam credidit esse suã. Sed obliuio de actu peccati habet ignorantiam facti, & ideo excusat a peccato fictionis in confessione, quod fructũ absolutionis, & confessionis impediret.

Peccata propria condemnant authorem suũ, nisi ab eo cõdẽnẽtur. Regula uniuersalissima p̃ responsis intelligẽdis.

4m de minori. Per ignorantiam, q̃. iuris: non, facti. ℣. Tunc, &c. Nã peccata oblita dicuntur ignorantiã facti, seu particularis circunstãtiæ (q̃ in idem redit) q̃n in confessione generali remittunt: non aut ignorãtiã iuris; q̃n tunc ille oblitus censeretur fictus, & fictio fructum absolutionis, & confessionis impediret.

APPENDIX.

EX artic. habes 1. q̃o p̃ rationem ostendat Concil. Trid. meritò innuisse, peccata oblita in confessione generali dimitti. Hoc autẽ innuisse vi Sess. 14. c. 5. dum ait, Reliqua peccata, q̃ diligenter cogitãi nõ occurrunt, in uniuersum esse eadẽ confessione inclusa esse intelligitur: pro quibus fideliter cum prophetia dicimus, Ab occultis meis munda me domine. Hæc ibi. Vbi cõsideranda uidẽtur pars p̃ma q̃ peccata oblita, & in cõfessione generaliter inclusa, a dño Deo mundantur, p̃supposita tñ semper contritione. Ad cuius ptãm intellectũ conformiter synodo ipsi, antequam esset, legatur uenerabilis Beda, in hunc super Lucæ 4 dicens. Modo Saluator rogatur, modo ultro sanat ægrotos, ostendẽs se ea pro catorũ passiones precib. fideliũ semper annuere: & ea, q̃ pũ mundè in se intelligunt, uel intelligẽda dare, uel ea nõ intellecta diminuere, iuxta illud, q̃d postulat dicẽs, Delicta quis intelligit? Ab occultis meis munda me. Hæc ibi. Id quomodo per rationẽ ostẽdat, cõsuetudinẽ ecclesiæ, q̃ est euidens regula (secundũ Apost.) nõ diceret, Absolutio te absoluit, quorum memorã nõ habes. Et nota, q̃ hoc intelligitur de nõ habente in memoria post diligentẽ cogitationẽ, p̃ conatu ad eam memorandũ (ut sup alibi dictũ fuit, & Concil. Trid. adducũ nunc innuit) nõ aliter. Secundò igitur habes quo p rationẽ offendat, q̃ ex p̃missis f. concilio, & cõsuetudine ecclesiastica. Tertio damnatur pestiferus error Lutheri (ut narrat Leo X. in bulla cõtra ipsius errores) dicẽtis q̃d liberũ arbitriũ dum facit, q̃d in se est, peccat mortaliter. Secundũ Cõcilii uniuersalis dicti cogitauisse cõstens diligẽter petã sua (faciendo 1. q̃d in se est, ut recordetur illorũ) & ea nõ solũ nõ peccasse ipsum, sed & ex hoc mundum cõcedit de oblitis gemuisse, uidimus. Q̃d dei clarissimi amantẽ Lutheri errorẽ dicẽtis esse, ire & manducare cõcedit de quorumlibet Christianorũ peccatis oblitis, & in cõfessione generaliter inclusis, a dño Deo mundatis, & remissis. Quanta aũt sit authoritas ecclesiasticæ consuetudinis, patet ex hoc, q̃ probatur ab omnibus Aug. uel Hieronymi, uel eorũ cõsequentium Doctorũ, de quo unde 2dæ. 2æ. q. 10. ar. 12. Iste error pdictus a Leone ipso inter alios damnat̃ de quorumlibet Christianorũ peccatis oblitis, & in cõfessione generaliter inclusis, a dño Deo mundatis, vide sup. q. 1. ar. 1. Appen. & 3æ. p. ar. 3. q. 68. ar. 9. Rursus p rationẽ ar. ob de merito. dicunt ex eisdẽ Cõcil. & cõsuetudine ecclesiastica hæreticã Nouatianorũ (Prat. Accesius Nouatianus, &c.) dicẽtium peccatũ ad mortẽ post baptismũ a cõione diminutũ esse remittẽdos, & solos Deũ nõ sacerdotẽ esse ptãs hmõi peccatis delictis remittẽdis, & cõsuetudinẽ ecclesiasticã talib. pẽitẽtib. p cõfessionẽ sacerdotis facta remittentẽ delicta, & obliti, dari decernit. Ergo & a fortiori (q̃d p ar. 1 facti dicũ est) delictis specialiter cõfessis sacerdotẽ remittentẽ cõcedat. Ité ex eisdem ob des merito damnari hæresim Iudæorũ & Lutheranorũ (Prat. Iudæorũ hæresis una unce dicẽtiũ, pẽnã flammã a recipiscẽtia, & dolore, nulla agẽtib. pniam, neq; cõtritib. esse remissũ. Patet ut diximus ex p̃ta Cõcil. q̃ ecclesiastica consuetudo p̃missis confessionẽ, talẽ in qbus, facta simpliciter supponit ea a cõtrito; ad hoc. n. pẽnã obtinẽdã ea remittat. Patent p̃missæ authoritates ad appẽdices articulorũ multorũ supra, p̃ cõfessionis variis erroribus adductis. Tertiò hês, quo p rationẽ p̃missa in Cõcil. & ecclesiastica consuetudine dicta, p to quanto confessionem generalem ad mortalium remissionem instituunt uideri, & intelligi, & probari, & defendi. Quarto uidere potes quomodo ea ipsa uicissim Thomistica doctrina pleni, concludatur, & declaretur.

Qq 2 Qq 3

QVÆST XI. ART. I.

CONCL. 1m. Bene cõfitetur sacramẽtaliter est, q̃ quis peccata habita per confessionẽ cęler, & tanq̃ violator sacramẽti, peccat qui cõfessionem reuelat.

¶PROB. 1. Quia Dei peccatũ illius, qui se sibi subiicit p pœnitẽtiã, tegit: & hoc signi ficari oportet facto pœnitentię ab eo, qui uicẽ Dei gerit (hic est cõfessarius, cui confitẽs exterius se subijcit, in signũ q̃ interius subiicit semetipsum Deo) 2. Quia (& ut quam violator &c.) hoc d. le patet, (ex eo 5. q. uitetur Deũ dẽt se conformare Deo, cui ministrẽti agit) CONCL. 2da. Sũt aliæ utilitates huius celationis ultra necessitatẽ p̃dictam, quam dixit prima cõclusio.

¶NOT. Rõne utilitatũ harũ cõsequentiũ celationẽ teneri sacerdos ad sigillũ: ne alia claudat uiam salutis. Rõne at̃ necessitatis in cõclusione prima dicta, ad sigillũ tenet se facti violatori existens cõtra iustitiã. Ob hoc. n. sigillũ dicebat cẽ de necessitate farsin. nõ quia sacerdos sibi cõfessã palam, sed quia contra facit finẽ, qui est pẽta tegere, agere.

¶PROB. Quia p huiusmodi celationem hõines magis & ad confessionẽ attrahuntur & auratti simplicius peccata confitentur. Vide de hoc & cõcl. Trident. 14. c. 5. & leonem primũ. 78. epist. sup. q. 9. ar. 4 uel 1.

1m minor. Celatio cõfessionis in alio quo casu cõtra charitatẽ militaret. &c. patet minor. ¶ Ratio est quia charitas nõ requirit, q̃ in aliquo casu pura q̃ cõfessarius ex inditijs uel non absolutis) ponat remedium pẽtẽ p reuelationẽ sigilli humani tollendo pẽtẽ, dicet requiritas aliud remedium ut in litera de a ly in aliquod remedium adhiberi debeat pro dicto casibus &c. ut quem finem.

¶NOT. Quoniam ũ-

De sigillo confessionis, in quinque articulos diuisa.

DEINDE Quæritur de sigillo confessionis. Et circa hoc quæruntur quinque.

Primo, Vtrum in quolibet casu teneatur homo cęlare ea, q̃ habet sub sigillo confessionis.

Secundò, Vtrum sigillũ confessionis se extendat ad alia, q̃ ad illa, quæ habita sunt de confessione.

Tertio, Vtrũ solus sacerdos sigillum confessionis habeat.

Quarto, Vtrũ sacerdos possit aliis reuelare delicta cõfitẽtis.

Quinto, Vtrũ teneatur ea cælare, etiam si aliter ea nouerit.

ARTICVLVS I.

Vtrum in quolibet casu sacerdos teneatur cælare peccata, quæ sub sigillo confessionis nouit.

AD PRIMVM sic procedit. Videtur, quòd non in quolibet casu teneatur sacerdos cælare peccata, quæ sub sigillo confessionis nouit: quia sicut dicit Bernar. quod est institutum pro charitate, contra charitatẽ non militat: [b] sed cęlatio confessionis in aliquo casu contra charitatem militaret, sicut si aliquis in confessione scit aliquem hæreticum, quem non potest inducere ad hoc, quòd desistat a corruptione plebis: & similiter de illo, qui scit per confessionẽ affinitatem esse inter aliquos, qui contrahere uolũt. ergo talis debet confessionem reuelare.

¶2 Præterea, Illud, ad quod quis obligatur ex præcepto ecclesię tantum, non est necesse obseruari mandato Ecclesiæ in contrarium facto, sed [b] cęlatio confessionis est introducta ex statuto Ecclesiæ tantum: si ergo per Ecclesiam præcipitur, quòd quicunque scit aliquid de tali peccato, dicat, ille, qui scit, per confessionem debet dicere.

¶3 Præterea, Magis debet homo conseruare conscientiam

A suam, quàm famam alterius, quia charitas ordinata est: [b] sed aliquando aliquis peccat um cęlans, incurrit propriæ conscientiæ damnum, sicut cum in testimonium adducitur pro peccato illo, & iurare cogitur de ueritate dicenda: uel cum aliquis Abbas scit per confessionẽ alicuius Prioris subiecti sibi peccatum, cuius occasio inducit ipsum ad ruinam, si ei prioratum B dimittat, unde tenetur ei auferre pastoralis curę dignitatẽ: auferendo autem uidetur confessionem publicare, ergo uidetur quòd in aliquo casu liceat confessionem publicare.

SED CONTRA est quod dicit Decr. de pœniten. & re. Caueat sacerdos: ne uerbo, uel signo, uel quouis modo, probat aliquatenus peccatorem.

Præterea, Sacerdos dẽt Deo, C cuius minister est, conformari: sed Deus peccata, quę per confessionem habet, non reuelat, sed tegit; ergo nec sacerdos reuelare debet.

RESPONDEO, Dicendum, quòd in sacramentis ea, quę exterius geruntur, sunt signa rerum, quę interius contingunt, & ideo confessio, qua quis sacerdoti se subiicit, signum est interioris quas Deo subiicitur: Deus autem peccatum illius, qui se sibi subiicit per pœnitentiam, tegit. Vnde & hoc oportet in sacramento pœnitentię significari, & ideo [m] de necessitate sacramenti est, quòd quis per confessionem cęlet, & tanquam uiolator sacramenti peccat: qui confessionem reuelat [n]. Et præter hoc sunt aliæ utilitates huius cęlationis, [o] quia per hoc homines magis ad confessionem attrahuntur, & simplicius etiam peccata confitentur.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd quidam dicunt quòd sacerdos non tenetur seruare sub sigillo confessionis nisi peccata, de quibus pœnitens emendationem promittit, aliter potest ea dicere ei, qui potest prodesse, & non obesse. Sed hæc opinio uidetur erronea, cum sit contra ueritatem sacramenti. Sicut enim Baptismus est sacramentum, quamuis quis fictus accedat, nec est immutatum aliquid propter hoc de essentialibus sacramenti, ita confessio non definit esse sacramentalis, quamuis ille, qui confitetur, emendationem non proponat, & ideo nihilominus sub occulto tenendum est, nec tamen sigillum confessionis contra charitatem non requirit, quòd apponatur remedium peccato, quod nescit. Illud autem, quod sub confessione scitur, est quasi nescitum; cum illud nesciat ut homo, sed ut Deus. Timeo aliquod remedium adhiberi debet in prædictis casibus, quantum potest sine reuelatione

Ff 4 confessionis

Licet de necessitate sacramenti, ac ritu duo b modi sumũ sub uno sumatur nunc.

1 Vall. post 5. ccth. ad obiectum dum cõcil. &c.

Errores Lutheri. Nouatiani. Iudæorũ damnati.

Peccata oblita in cõfessione generali dimittũtur.

Quorum memoriam nõ habes.

Cõcil. 4m

Cõcil. 5m

Universidad de Deusto
Biblioteca

2^m minor. Cælario confessionis est introducta ex statuto ecclesiæ tantum. ℟. Negatur ista. §. Ratio est quia est de iure diuino, cum ex necessitate sequatur ad confessionem. Vnde ex eo, quòd Christus instituit confessionē, coniungitur et tunc institusse sigillum, utpotè quod cōfessionis naturam, ceu connexum individuum, consequatur. Quòd autē confessio de iure diuino habeat. 06. 6. 2. c. 1. unde & sigillū de iure diuino esse sphcter phare potest.

De iure diuino sigillum.

¶ NOT. illa uerba textus, nullo ad reuelationē cōfessionis pōt ab homine licētiari, intelliguntur formaliter. 1. de cōfessario sciente peccatum. ut Deus: secundū q. cōtextus dat intelligere. Adde, q. S. Thom. scribens confessarium posse ab homine cōsentiente licentiari ad differendum peccatū sibi confessum: ut patebit infra n. 4.

Caueto conscientiarū erroneam; ut confessum: ut possit malo rum multitudo fiat causa, ut hic cōmittens propter

3^m minor. Aliquādo aliquæ petitiones cēlatæ incurrit propriè conscientiæ damnū. ℟. Negatur haec. §. Ratio est, quia confessarius debet ex cōfessione, peccatis confitentis adhibere remediū in foro sui ipsius penitentissimi in illo casu peccata sibi reuelanda. Vnde nullum damnum reportat ex eo, q. non adhibet ei remedium in foro exteriori, quando licitè non potest. 1. quādo nō potest fine aliqua reuelatione confitentis. Alias ergo sic damnum conscientiæ sibi inferret non adhibere remedium, tabernarius cōficta erronea: quā & minor illa, quæ de bona conscientia negata est, scrupulosè nimis expressit.

4^m de conclusione. Contradicendo suspitionem inducere videatur de peccato. ℟. Si ex aliis casibus, quàm ex peccato sacerdotis illi in confessione reuelato, non posset reddi quis indignus ad præfationi officium: non aliter. §. Tunc &c. Nam contradicendo ille sacerdos, nē confessus sibi indignē promoueatur, moueri potest ex defectu scientiæ, uel ætatis, uel alicuius similium: & non tantum ipse moueri, sed etiam intelligi ab aliis, quòd sic moueatur.

¶ NOT. Responsio hæc intelligitur sic, ut iacet, stando in rigore iuris de sigillo conseruando. Alias, si confessarius (salua conscientia) declinare posset, ne intromitteretur de causa promotionis ipsius indigni sibi confessi; bene faceret: (ut ex articu. 4. elicitur & ex conclusione tertia in corpore) & hoc propter scandalum uitandum, uel saltem ipsetem malicrea figilli fractionem apud infirmos. Sic tenin aliis huiusmodi præregulare memento.

Notario diligēter attendendo sæpe.

APPENDIX.

1 Vul. p. 5. Exc. &c. EX ardenso habes primo: quomodo offēlat, meritò esse decretum a Concil. Lateranō generali sub Innocētio Tertio cap. 21. q. cōfessarius ad sigillum strictissimè teneatur, & hoc sic. Caueat sibi omnino ne uerbo, uel signo, uel alio quouis modo prodat aliquatenus peccatorem, sed si prudentiam cōsilio meigne

confessionis, sicut monendo eos, qui confitentur, & aliis diligentiam apponendo, ne corrumpantur per hæresim. Potest etiam dicere prælato, quòd diligentius uigilet super gregem suum, ita tamen q. non dicat aliquid qđ uerbo, uel nutu confitentem prodat.

G

Ad secundum dicendum, quòd præceptum de celatione seruanda, consequitur ipsum sacramentum, & ideo sicut præceptum de confessione sacramentali facienda est de iure diuino, & non potest aliqua dispensatione, uel iussione homo absolui ab ea, ita nullus ad reuelationem confessionis potest ab homine cogi, uel licentiari. Vnde si præcipiatur sub pœna excommunicationis iam latæ, quòd dicat si aliquid scit de tali peccato, non debet dicere, quia debet existimare, q. intentio præcipientis est, si sciat ut homo, hoc autem non scit, ut homo. Et si etiam exprimeret de confessione interrogatus, non deberet dicere, nec excommunicationem incurreret, quia non est subiectus superiori suo nisi ut homo, hoc autem non scit, ut homo, sed ut Deus.

H

Ad tertium dicēdum, quòd homo non adducitur in testimonium, nisi ut homo, & ideo sine læsione conscientiæ, potest iurare se nescire, quod scit tantum, ut Deus. Similiter etiam potest prælatus sine læsione conscientiæ dimittere peccatum impunitum, quod scit tantum, ut Deus, uel sine aliquo remedio: quia non tenetur adhibere remedium, nisi eo modo, quo ad ipsum defertur. Vnde in his, quæ ad ipsum deferuntur in foro pœnitentiæ, debet in eodem foro, inquantum potest adhibere remedium, ut Abbas in casu prædicto admoneat eum, ut prioratui resignet: uel si noluerit, potest ex aliqua alia occasione absoluere eum a cura prioratus, ita tamen quòd omnis suspitio uitetur de confessionis reuelatione.

I

Ad quartum dicēdum, quòd ex multis aliis causis redditur quis indignus ad prælationis officium, quàm ex peccato, sicut ex defectu scientiæ, uel ætatis, uel alicuius huiusmodi, & ideo qui contradicit, nec suspicionem de crimine facit, nec confessionem reuelat.

Etiam ad sigilli extendit. uerba ista.

Ad 1^m de cōclusione. ℟. vel quasi se extendat. §. Tunc &c. ut patet ex his, q. dicta sunt. Non sunt peccata sigillō adilla se extendo directe q. sunt ista, quæ peccator manifestari possit, ad illa se extēdit indirectē; si sunt alia ab his, in actu in confessionis narrata, ad illa quasi se extendit; inquantum scilicet summus studio sunt celanda (ut in textu dicit.)

Diuersimodè ad diuersa se extendit sigillum.

Ad 2^m de antecedente. sub sigillo confessionis. ℟. Si aliud nariemon, proprietatem, uel qualitatem peccati, quæ extra confessionem facilem sub sigillo confessionis deberi prohibentur, impropriè nomen hoc sibi D uendicant. Nam sigillum confessionis inueniri non potest nisi sacramentali confessione: quia sine culum sacramentale non est authoritatis humanæ, sed solius diuinæ.

¶ PROB. Quia id, quo ad utrumq; partem, patet ex dictis.

¶ NOT. Reliqua uerba ista in corpore dicta à Ny Nihilominus thi alias mo studio, & diligēter notabis aliq; cautiones. Propterly scandalum, aduerte, q. quidam simplices, dum audiunt, aliqua in cōfessione dicta de se uel de aliis recitari credunt, confessionē detegi, iccirco inde plus uel minus scādalizantur. & de hoc scandalo loquitur textus i mertio; intendit, utrandum fore hoc, quoniam ē scādalum puſillorū, de quo Matth. 18.

Vide dist. alibi supra n. 1. & seq.

Quæri ualeat, uel nō ualeat, Ly Deo tibi sub sigillo cōfessionis hoc.

5 Tunc &c. Nam hmōi quæ extra confessionem facilem sub figillo confessionis deri prohibentur, impropriè nomen hoc sibi D uendicant. Nam sigillum confessionis inueniri non potest nisi sacramentali confessione: quia sine culum sacramentale non est authoritatis humanæ, sed solius diuinæ.

¶ NOT. Verba textus illa, ab q. non debet de facili aliqd recipere hoc mō intimāte, taliter secreti sibi mittere, uel ēt recipere, nō esse totaliter à petō secretum. Nam qui tradit, uel recipit aliqd in confessione, diuinæ intimationis extra confessionem, vt facie re uel secretum sacrosum & nihil sic æquē celandū, sicut qđ in facili confessione hi, & nomen confessionis, uel sigilli cōfessionis, uidentur per hoc nullum misericere. Verba ista textus ultra bonum consilii, quod aperte præseferunt, implicite ostendunt, q. hæc dicta extra confessionem facilem non importāt se cum proprietē sigillum confessionis, licet hoc ad extra sonēt. Nā in parte confitentis) non est dicta sibi in cōfessione recipere, uel non recipere sub sigillo, ita q. possit nō recipere sicut est in casu hoc extra confessionem. Item non dicunt pœnitentes confessi hoc extra confessionem. Item non dicunt pœnitentes confessi factiuus peccata ibi confessa recipiat sub sigillo: sed hoc de se intelligunt, & tantum obligat (ut artic. 1. nonum est.) Contra uero, si hæc extra confessionem non dicerentur, recipe dictum hoc sub sigillo confessionis, immō etiam si dicerentur id, & non recipere sub sigillo confessionis, audiens non obligaretur ad cælandum sibi tunc dicta. Ecce; quantum ista nomina, sub sigillo confessionis, differant secundum rei ueritatem, licet ixta eorum idem sint, quæ differentia (ut nium est) denotatur in uerbis textus supra descripti. Huius rei signum aliud ponit Sanctus Thomas, dum ait, si tamen recipiat teneatur ex promissione sua. Quidicat, ixta aliorum iura secretorum obligatur promittens tenere secretum, minus tamen, quàm si sub sigillo sacramentali confessionis obligaret esset. Ergo talis sic extra confessionem sacramentalem promittens non audit ut Deus, sed ut homo. Ergo potest talis astringi a prælato ratione præcepti uel excommunicationis latæ sententiæ ad manifestandam sibi ueritatem de tali re, etiam quòd sub secreto præmissorum habeat, quando adest casus licitus præcipiendi de hu- Casui consimod. secretis reuelandis: & in tali casu is, qui recepit sub si- scitur de gillo confessionis, tenetur ad obediendum prælato de hoc secretis. præcipienti. Immo & quandoque ex iniamet conscientia, etiam si prælatus nihil omnino inuestiget uel dicat, tenetur id secretum reuelare; iuxta illud 16. loti, in malis promissis rescinde fidem: & tanto magis, quanto nō promisit sub iuramento. Nam simplex promissio assimilandi secretum sigillo confessionis nidetur, & (secundum aliquos nō uulgares doctores) est minus oneulum, quàm promissio iuramento uestita. De casibus reuelandorum, uel non reuelandorum, secretorum uel ad mandatum prælati, uel ex distantiæ rectio conscientiæ propriæ, quoniā hic non est locus tractandi istam materiam. Vide Sanctum Doctorē in quolibet 1. ar. 15. & 16. item 2. 2. q. 70. ar. 1. ad secundum: & re cātē intelliges.

Concl.no

APPENDIX.

EX articulo habes primo quomodo per rationem offendas, meritò insinuatum ab Innocentio tertio, quòd directē ad sigillum spectant peccata, indirectē uero ea, per quæ peccator, uel peccatum eius posset reprehendi. Insinuatur autem id (ut in append. articuli primi narratum est.) per cluslueram sic. Caueat sacerdos: nē uerbo, uel signo, uel quouis modo, prodat peccatorem. dos: nē uerbo, uel signo, uel quouis modo, prodat peccatorem. Quæ dicat, illa, per quæ posset uel peccator confessus uel eius peccatum, deprehendi, pertinent, saltem indirectē, ad sigillum confessionis. Pro hoc consule quoque Eugenium, & Gregorium articulos quartus append. Hinc uide bonitatem Dei maximam, non tantum quia ipse per ministrum suum tegit peccata sibi sacramentaliter confessa (quod est proprium confessionis huius: cum in foro contentioso ex confessione delictorum suorum quis detegatur, aut aliam pœnam subeat:) sed eiam quia ipsa uoluit ab eodem confessario tam strictissima circumspectione semper tegi: ita ut eorum uideatur mox post confessionem totaliter obliuisci. Hanc obliuionem confessarii) uoluit forsan, uitra alias expositiones, designare Deus; quando Exech 33. inquit. Si impius egerit pœnitentiam &c. uita uiuet, omnia peccata eius non imputabuntur ei. Hoc est (ut ab oppositis loquamur) obliuioni tradentur. Ibi nanque præmiserat: Etiam si dixero impio, quòd uita uiuet, & confisus in iustitia sua fecerit iniquitatem, omnes iustitiæ eius obliuioni tradentur: in iniquitate sua, quam operatus est, in ipsa morietur. & infra. Si dixero impio mortem mortis: & impius egerit pœnitentiam &c. omnia peccata eius non imputabuntur ei &c. uita uiuet. Ecce: quòd, ab oppositis discurrendo, in idem redit ly non imputabuntur, cum ly obliuioni tradentur. Quare nunc in tertia persona dicitur, non recordabuntur: cum tamen supra capitulo decimo sexto mortuano in prima persona dixerit, non recordabor: ut uita iustitiæ hæc phrasi locutionis designet: ministrum suum, qui & à cōfessione est in persona alterius ab eo, non recordaturum, seu ad modum non recordantis se habiturum circa peccata à pœnitendum sibi confessa. Ecce: quòd sigillum & ministro suo sacramentaliter confesso. Ecce: quòd sigillum & ministro suo sacramentaliter confesso. Ecce: quòd sigillum & ministro suo sacramentaliter confesso

Universidad de Deusto
Biblioteca

(Sanctus Thomas) sacerdos debet custodire sigillum confessionis, eò quia à Deo reguntur peccata. Quòd autem series expositionis ut offendat, patet, quia in cap. 18. dixit, non recordabor, & in cap. 33. subtraxit, non recordabuntur. Hinc aliud quoque mirandum (quod tamen verum est) inde, quòd homo, inhæsc habilis est, si non confiteatur tutex quò peccata sua, in confessione remedio celationis custodia, sub tanto præcepto, communiuntur. Vide mirum. Si peccator tangit peccata sua, Deus eadè detegit; si uero peccator detegit, Deus eadem tegit. Ex præcepto itaque sigilli à Christo domino instituti, & ab Innocentio III. superius in appendice hac de lata, duo habita sunt ad literam: bonitas maxima Dei erga peccatorem confitentem, & inexcusabilitas maximæ peccatoris præ rubore, uel alio nequam respectu, peccata propria confiteri recusantis.

Mirũ cõtinet duo 4

2 Secundo habes quomodo per rationem prædicta à Pontifice & scripturis, p quanto sigillum tum directè tum indirectè statuunt, & declarat, & probat, atque defendat maximè si iuncteris articulum primũ huius. Tertio uides: quomodo ex his uicissim præsentis articuli angelica doctrina consolidetur, & declaretur.

3

QVÆST. XI. ART. III.

CONCL. Sicut aliquis, qui non est sacerdos in aliquo casu participat aliquid de actu claui, dum confessionem audit, propter necessitatem ecclesiæ etiam participat aliquid de actu sigilli confessionis, & tenetur celare, quamuis propriè loquendo, sigillum confessionis non habeat.

1

¶ NOTATIO. Ille participare dr aliqd de actu confessionis ẽ si non sit sacerdos, qui pp aliqd licitum uel illicitum audit aliqd dictum in confessione, uel confitendo tibi, uel sacerdoti. Et hoc in textu dicitur ly pp necessitatem, tamẽ non excludunt pr hoc aliæ causæ siue licitæ siue illicitæ: (sed iuxta morem suum laudabilem ordinatum) denominationem facit. Th. ab antedictis, q. 8. ar. 1. ubi dr q in casu pôt heri confessio laico, & ar. 3. ubi dicitur, q extra casum necessitatis potest quis tuti heri uenialia laico, & q. 9. ar. 3. ad 4m. ubi dicitur quod quis cõfiteri pôt per interpretem in casu, & q. hac ar. 1. ad 1m. ubi dicitur q etiam non ablouens tenetur ad sigillum. Interpres igit, & laicus in casu audiens confessionem, & quicunque (etiã præcernendo, uel de industria) aliquid de illo audit, & qui ie cõfessorem fingit, & qui sacrum ter absq; ordinibus (puta, ut ocularius cognitionem alicuius criminis cõtenti, de quo ipse tulpatur) confessionem audit / quod eli sacrilegium magnum, & nimis facere sacramento,) omnes isti, tenentur ad sigillum, ut potè participantes aliquid de actu confessionis. Adde q & 4, cui aliquid habitum in confessione de iuuenta confitentis reuelari ar. 4. tenetur ad sigillum. Nã de actu confessionis aliquid participat, saltem mediate, mediante illo sacerdote, qui ie reuelat & se in confessione prius habuisse declarat.

2

¶ PROB. 1. Quia ipsa conclusio fert secum probationem suam (cum participare de actu claui, quod est dictum confessione celandi, supponat illa non esse ad sigillum tenori astrictu.)

1m de conclusione Habes. ℟. Per participationẽ: quia per principaliter. ℣. Tunc &c. Licet in sacerdote sola consumat sigillum hic p essentiã seu p principalitatem; inquantum ipse solus habet ordinem: tñ non sacerdoti conuenit [illegible] sigillum per partic pationem.

3

SED CONTRA est, q̃ sol⁹ sacerdos minister est huius sacri, sed sigillum confessionis est annexum huic sacramento, ergo solus sacerdos habet sigillum confessionis.

Præt. Homo tenetur ea, quæ in confessione audit celare, si non scit ea, ut hõ, sed ut Deus, sed solus sacerdos est minister Dei, ergo solus sacerdos tenetur occultare.

G

RESPONDEO, Dicẽdum, quòd sigillum cõfessionis competit sacerdoti inquãtum est minister huius sacri, q̃d nihil aliud est q̃ debitum cõfessionẽ celandi, sicut clauis est ptãs absoluẽdi, tñ 10 sicut aliquis, qui non est sacerdos, in aliquo casu participat aliqd de actu clauis, dũ cõfessio nẽ audit, ꝓpter necessitatẽ; ita ẽt participat aliqd de actu sigilli cõfessionis, & tenetur celare, quãuis proprie loquendo, sigillum confessionis non habeat.*

11

Et per hoc patet solutio ad obiecta.

2m de conclusione. Sed contra est, q̃ sol⁹ sacerdos minister est huius sacri, sed sigillum confessionis est annexum huic sacramento, ergo solus sacerdos habet sigillum confessionis.

Præt. Homo tenetur ea, quæ in confessione audit celare, si non scit ea, ut hõ, sed ut Deus, sed solus sacerdos est minister Dei, ergo solus sacerdos tenetur occultare.

RESPONDEO, Dicẽdum, quòd sigillum cõfessionis competit sacerdoti inquãtum est minister huius sacri, q̃d nihil aliud est q̃ debitum cõfessionẽ celandi, sicut clauis est ptãs absoluẽdi, tñ sicut aliquis, qui non est sacerdos, in aliquo casu participat aliqd de actu clauis, dũ cõfessio nẽ audit, ꝓpter necessitatẽ; ita ẽt participat aliqd de actu sigilli cõfessionis, & tenetur celare, quãuis proprie loquendo, sigillum confessionis non habeat.

Et per hoc patet solutio ad obiecta.

3m illatio cõclusionis. Ergo non solum &c. ℟. Concedit illatio; loquendo de sigillo uniuersaliter diffuso per essentiã seu per participationem, hic illud sumatur. Vide ad 1m. ad 2m. & ad notationẽ immediate positam post conclusionem.

APPENDIX.

EX articulo habes primò quomodo per rationem, monstretur, meritò Inn. III. præcessione sit inuariabile: q̃ quilibet de actu confessionis participans existat, dẽ ne cessariò seruare sigillũ. Insinuante ẽt hoc q̃ idẽ decretũ supra ar. 2. appen. recitatũ: ubi accipitur proprie ly sacerdos, p audiẽte confessionẽ ex officio pura quia hẽt ordinẽ & iurisdictionem: Extenditur aũt pro quocunque, & quocunque audiente confessionem (quantum ad sigillum seruandũ, loquendo. tamen nanque Innocentij ibi est: q̃ pœn confitẽtis maneant o modis, tempo tunc audiente, secretã. Effectũ uerò hunc, scilicet peccatorum absolutionem, non cõsequeretur: nisi de ol audiente confessionem, & laico, extenditur non intẽdit sed dus ergo Papa sufficienter prouidere famæ cõfitẽtis uoluit, ut undique libera esset confessio: & ipsius famæ sufficienter prouideri non posset, nisi per extensionem sigilli ad quoscunq; peccata contenta in confessione narrata quocunque audientes (ut patet) clarum restat, q̃ Papa ipse præmissum decretum ad omnes hos, impluia falsent, extendere uoluit, & extendit, sub nomine igitur sacerdotis intellexit quoscunque, etiam laicos, non quia laici sacerdotes sint. (Hoc enim est damnata hæresis, q. 8. ar. 1. & 2. & 4.) sed quia in proposito, de quo loquimur, possunt & ipsi aliquo modo participare de audientia confessionis; ut supra in not. post concl. Qui ergo accessorium sequitur naturam principalis (de reg. iuris in 6.) & principalis in casu nostro est uerus sacerdos immediate audiens confitentem, accessorius autem est quicunque alius, etiam laicus: facilium est, quòd interuento papæ est obligare illos accessorios & eodem proportionaliter circunspectionis uinculo, & eisdem pœnis. Vide igitur ar. 2. decreti illius distinctionem & circũspectionis, & pœnarum: atque inde ad hoc etiam facito utriusque rectam applicationem. Ex supradictis quoque motus Gregorium, & Eugenium allegatos ibi scripturasq; pro sigillo sacerdotum additas hunc proportionaliter applicare potes: ad instar authoritatis Innocentij te regulando. Hinc uides melius & bonitatem Dei ibi ar. 1. expressam, & hominis non confitentis inexcusabilitatem. Secundò habes quomodo per rationem dicta Pontificis, & scripturæ præfata, pro quanto sigillum extenditur etiam ad alios à sacerdotis confessarii immediate, intelligas, probes, & uocaris. Addendo quod participans aliquibus naturam & proprietates eius participat (ut patet de ferro ignito, & mille aliis per te facilime inuenientis.) Tertiò uides quòd uicissim ex his Angelica hæc doctrina consolidetur, & declaretur.

1 Vel. p. 5. Eccl. bo.

2

3

QVÆST. XI. ART. IIII.

CONCL. Sacerdos, si de licẽtia cõfitentis dicat habita in cõfessione, nõ frangit sigillũ confessionis: tñ cũ alii circũstantiæ debet illud dicere, ut uitet scandalum, nẽ fractus sigilli reputet.

1

¶ NOT. Exemplar multarum rerum est conclusio hæc: ut cuncta prudentia fiant, etiam si possint de se iuste fieri. Concordat huic Apostolum dicentem. 1. Cor. 6. omnia mihi licẽt, sed nõ omnia expediunt; & cap. 10. omnia mihi licent, sed non omnia ædificant. Ex conclusione igitur hac malicꝫ bona actio, uel pallio, non est bona: nisi cum debita prudentia fiat.

Prudẽtia sit adibus & pallio nostra.

PROB. 1. Quia sigillum est de essentia sacramenti cõfessionis, inquantum confessio tenus sui peccatum cõfitentis, ut Deus, non ut homo; & confitẽs potest facere, q̃ sacerdos illud sciat etiam ut homo (hoc autem facit, dum licentiat eum ad dicendum) ergo &c. Quia ly (ꝑ tali &c.) id ex natura sua patet (cum ubique scandala sint pusillanimi uitanda iii Matt. 19.)

A

¶ NOT. Aliquid dicitur de essentia sacramenti, quia sine eo sacramentum non cõstituet materia, forma, & intentio ministri faciendi quod facit ecclesia: & hoc modo intelligitur Eugenium 4. Papa in Decreto Armenis lato, sacro approbante Concilio Florentino, quando omnia sacramenta in duas partes diuidit, & hoc non intelligitur sensu, quem dicit, q̃ ipsa occultatio ẽt de essentia sacramenti (quoniam si sacerdos reuelaret peccata ipsa, confessio adhuc esset confessio: quod non est, si de esset sacramento illi uel materia, uel forma, uel intentio ministri altercãtis. Alio modo dicitur aliquid de essentia confessionis, quia est tanquam proprietas essentiam eius actualiter consequens. Sic ibi accipitur ly de essentia sacramenti. Quemadmodum enim remoto actu risibilitatis ab homine, quę est eius proprietas, remanet adhuc essentia hominis: ita remoto sigillo à confessione, licet actuali obseruatione sigilli, remanet adhuc essentia confessionis. Quoniam uero proprietas essentiæ est de perfectione secunda ut ens (ut uideo & uestibilitas undique à Philosophis dicitur esse de essentia hominis, & risum dicitur hic esse de essentia sacramenti confessionis. Quod si hæc uis in uerbo cuius te expedias de eodo, q̃ occultatio, sicut & proprietas quæuis alia non dr essentia sacramenti.

Conuil. Flor.

B

C

D

A sicut nec ens cuiuscunq; licet, in sensu prædicto, dicat de essentia ipsius.

1m maior. Quod nõ potest superior non potest inferior. & loquendo in eodem genere, seu modo, seu forma non aliter. ℣. Tunc &c. Nam Papa licet sit maior illo confitente: tamen non considerantur ambo in eodem genere, seu foro: quando dicitur q̃ Papa non potest licentiare sacerdotem illum ad manifestandum illius peccatum cum tamen ille possit suum confessarium licentiare ad manifestandum peccatum suum.

NOT. Si uis, ut Papa possit idipsum, loquere de Papa quo ad ipsum: & sumo maneb in eodem foro, ideoque quod potest ille, potest & Papa, Exempli gratia. Constituit Papa Cardinalitio sacerdoti: tunc potest licentiare Cardinalitiũ ipsum ad manifestandum peccatum ei ipsi Papæ. Concl. m. Papa audimum in confessione. Aliàs non potest Papa licentiare cõfessarium alterius (ut dictum est) propter rationem allatã in textu.

2m Illatio cõclusionis. Ergo ille &c. ℟. negatur illatio hæc. ℣. Non enim propter manifestationem hanc de licentia confitentis, frangitur confessionis sigillum: uel prima pars conclusionis dicit, & secunda litera huius responsi in eadem deducta testatur.

3 de maiori. Videtur dari pallium malitiæ magnæ sacerdotibus. R. nisi imminerent ex probatio; si accusatorum, si fine licentia confitentis reuelauerint. ℣. Tunc &c. Ex hoc inglutem inpatet q̃ nõ datur aliquis impunis malis sacerdotibus. si præmittat licentiam ab istis de peccato confitentis manifestando.

4m maior. Ille sacerdos reuelabit nõ habebit pallium hic & nunc ergo illud non habet. ℣. negatur illatio maior. ℣. Nõ est, qa ille participat de actu sacerdotis confessarij, & consequenter de actu sigilli confessionis. Propter hoc insuper intelligendum uide ar. 3. conclusionem, & propter rationem. Ex literæ ly nisi forte uelit &c. hominabis dicta responsionis illa notatione de tali, cui a sacerdote reuelatio fit,

Corollarium. Hic potest tali confitenti sacerdoti licentiam reuelandi tale peccatum alteri, non addat expresse quemlibet tale peccatum alteri, non addat expresse quemlibet tale peccatum etiam ipsi sacerdoti dicere possis, prout uelit: certum est illi aliter fore taliter dictum, ut reuelet aliquem de fractione sigilli confessionis. Rursus ex literæ ly nisi forte uelit, clicet ergo non licet facere &c. ut

Universidad de Deusto
Biblioteca

lem licebam habeam reuelare illud, nisi sit inutilitati cōsitentis. Cum nulla reuelatio sit inutilis voluntati cōtētui, & nō plus manens, cōsitens velit damnū proprium ex tali reuelatione: consequens sit, q̄ sacerdos ipse de hoc tantum nō possit reuelare illud in casu quo in damnū consitentis vergeret. Quod vigilanter adnertendum est: ne & fractionis sigilli, & malorum multorū causa inde orta, contra Deum exiſtat. Nā cum idipsum reuelat sacerdos, non dicat se habuisse illud in confessione, & a consitente habuisse licentiam ad reuelandum ei: sed simpliciter dicat, se pro certo scire illud quod dicit, & q̄ idipsum nō diceret nisi pro certo (vt sibi reuelatum &) sciret; vel similia: tacendo semper nomen confessionis. Sufficit enim sacerdoti reuelare ea illud de quo habet licentiam: & consequenter esset rutum in cō scientia. Aliquin si nomen confessionis exprimat: vel scandalo vel alicui periculo se exponere videtur, & per consequēs imprudenter agit.

APPENDIX.

EX articulo habes 1 Primō: quomodo per rationem reij Vtil. q̄ 5. Eccl. cōtra error. cias errorem quorundam (vt refert Magister Ioannes de Tabia) dicentium: q̄ non licet sacerdoti de licentia consitentis dicere audita ab eo in confessione. Secundō habes: quomodo per rationem ostendas errorem hūc merito repelli à Papa Alexandro 4⁰ extra, De Adulter. Capitulo significasti sic, Significasti nobis quendā presbiterum cum alterius coniuge intra ecclesiam dormiuisse quæ se & illum eiusdē sacerdotis huiusmodi delictum confessos fuisse, publice vbi detexit; & hoc ipsum idem sacerdos nomen adulteri exclans presentia tua dixit Hęc ibi. Vbi apparet q̄ ille sacerdos (secundum Panormitā num etiam) reuelauit hoc de licentia mulieris quæ sibi hoc confessa fuerat. Nominauit, ergo mulierem, quia licentiam ab ea habebat: exclauit nomen adulteri, quia ab illo licentiatus se non fuerat. Item à Papa Lucio⁰ 3. Matheus Cardinalis secreta nobis insinuatione monstrauit: q̄ cum fuisset ad Ecclesiæ suæ regimen &c. Hæc extra de symo. Matheus. Vbi dicunt doctores, q̄ iste Card. nalis reuelauit ex licentia sibi data: & dicit Abbas. Nota ex hoc textu q̄ peccatum detectum in pœnitentia potest per confessorem alteri detegi, consentiente tamen ipso peccatore pœnitente. Hæc ille, & recitatur in margin alibus glossis ad capitulum prædictum. Nec valet ratio illorum arrantium in contrarium adducta, quando dicunt, q̄ consitens non potest in hoc dispensare sacerdotem quia est de lege naturę, diuina, & essentia sacramenti, sigillum. Respondetur enim per textum articuli: q̄ continet non dispensat super ista pręcepta; sed q̄ facit, per licentiam suam illud idem esse notum sacerdoti ut homini, quod ante licentiatu erat solum notum ipsi ut Deo.

ARTICVLVS. V.

Vtrum ille qui scit aliquid per confessionem, & per alium modum, eiam possit reuelare illud.

AD QVINTVM sic proceditur. Videtur q̄ illud quod quis scit per confessionem, & ēt alio modo, non possit alteri reuelare. Non enim frangitur sigillum confessionis nisi dū peccatum, in quod scitur in confessiōe reuelatur, si ergo ille reuelat peccatum quod in confessione audiuit, qualitercunq; alias sciat, sigillum confessionis frangere videtur.

¶2 Præterea, Quicūque confessionem alicuius audit, ei obligatur ad hoc q̄ peccata ipsius nō reuelet; sed si aliquis promitteret alicui tenere priuatum, quod ei dicitur, quantumcunq; post sciret, deberet priuatum tenere ergo quod quis in confessione audiuit, quantumcunque aliàs sciat, debet priuatum haberi.

¶3 Præterea, b Duorum quod ē altero potentius, trahit ad se reliquum: sed sciētia, qua scit peccatum vt Deus, est potētior, & dignior scientia, qua scit peccatum vt homo, ergo trahit ad se eam, & ita non poterit reuelari secundum q̄ scientia, qua scit vt Deus, exigit.

¶4 Præterea, Secretum confessionis institutum est ad vitandū b scandalum, & ne homines à confessionibus retrahantur: sed si aliquis posset dicere illud, q̄d in confessione audiuit, etiam si aliter sciret, nihilominus minus scandalum sequeretur, ergo nullo modo potest dicere.

SED CONTRA, Nullus potest alium obligare ad quod nō erat obligatus, nisi sit suus prælatus, qui obliget eum præcepto, sed ille, qui sciebat aliquis peccatum per visum, non erat obligatus ad cælandum, ergo ille, qui ei confitetur, cum non sit prælatus suus, non potest eum obligare ad cælandum per hoc q̄ ei confitetur.

Præterea, Secundū hoc posset impediri iustitia Ecclesiæ, si aliquis vt euaderet sententiam excommunicationis, quæ in ipsum ferēda erat ꝓpter aliquod peccatum, de quo conuictus est, confiteretur ei, qui sententiā fert: sed iustitiæ executio est in præcepto, ergo non tenetur cę lare peccatum quod quis in confessione audiuit, si aliàs ipsum scit.

RESPONDEO, Dicendum, q̄ circa hoc est triplex opinio. Quidam enim dicunt q̄ illud, quod in confessione aliquis audiuit, non potest aliquo modo dicere si sciat aliàs, siue ante, siue post. Quidam vero dicunt q̄ per confessionem præcluditur sibi uia, ne possit aliquid dicere quod prius sciuit, non aūt quin possit dicere si post, alio modo sciat. Vtraq; autem opinio dum nimium sigillo confessionis attribuit, præiudicium veritati, & iustitię seruandę facit. Posset enim aliquis ad peccādū est pronior, si non timeret ab illo accusari, cui confessus, est si coram illo peccatum iteraret. Similiter etiā multum iustitiæ perire poterit, si testimonium ferre aliquis non posset de eo, quod vidit post confessionē de hoc factam, nec obstat q̄ quidam dicūt q̄ debet protestari se non tenere priuatum hoc, quia hoc non posset protestari, nisi postq̄ pētm esset sibi dictum. Et tunc quilibet sacerdos posset cū vellet reuelare peccatū, ꝓtestationem faciendo, si hoc ipsum ad reuelandum liberū redderet. Et ideo alia opinio est communior, q̄ illud, m q̄d homo aliàs scit, siue ante confessionem, siue post, non tenetur cælare, quantum ad id, q̄d scit vt homo* potest enim dicere, Scio illud, quia vidi, r tenetur tamen cælare illud, inquantum scit, vt Deus, s non n. potest hoc dicere, ego audiui hoc in confessione, t tamen propter scandalum virandum debet abstinere, nē de hoc loquatur, nisi immineat necessitas.

AD PRIMVM ergo dicendum, q̄ quando aliquis dicit se vidisse quod in confessione audiuit, non reuelat quod in confessione habet nisi per accidēs. Sicut qui scit aliquid per auditum, & visum, nō reuelat quod vidit, per se loquendo, si dicat se audiuisse, sed per accidens, quia dicit auditum, cui accidit visum esse, & ideo talis sigillū confessionis non frangit.

AD 2m dicendum, quòd nō obligatur audiens confessionē, ad hoc q̄ nō reuelet peccatum simpliciter, sed prout est in confessione auditum. Nullo enim casu dicere debet se audiuisse in confessione.

AD 3m dicendum, quòd hoc intelligendum est de duobus, quæ habent oppositionē; sed scientia, qua scit aliquis peccatum vt Deus, & illa, qua scit ut homo, non sunt opposita: & iō ratio non procedit.

AD 4m dicendū, quod non debet ita vitari peccatum ex vna parte, quod ex alia iustitia relinquatur. Veritas enim non est propter scandalum dimittēda: & ideo quando imminet periculū iustitiæ, & veritas nō dēt dimitti reuelatio eius qd quis in confessione audiuit, si aliter sciat, propter scandalum; verū tamen scandalum quantum in se est, euitare tenetur.

QVAESTIO. XII.

De satisfactione & eius quidditate, in tres articulos diuisa.

CIRCA consideranda est de satisfactione, de qua quatuor q̄ sideranda sunt. Primo de eius quidditate. Secundo, de ipsius possibilitate. Tertio, de eius qualitate. Quarto, de his per, quæ homo Deo satisfacit.

Circa primū quærunt tria.

Primo, vtrum satisfactio sit virtus, vel actus virtutis.

Secūdo, vtrū sit actꝰ iustitiæ.

Tertio, vtrum definitio satisfactionis, quæ in litera ponit, conuenienter assignetur.

dos, vt comprahēdūtur omnes, qui ad sigillum tenentur. Non enim solus sacerdos ad hoc tenetur, sed multi alij: ut supra ar. 3. & elucid.

PROB. Quia talis homo potest dicere ergo scio illud, quod vidi.

Concl. 2ª. Talis tenetur cælare illud idem, pro quāto scit vt Deus.

Corollarium. Ergo, secundum doctrinā hanc, non sacerdotes etiam cōfessionē audientes (vt inter pres. &c. vt artic. 3.) sciunt vt Deus, Loquendo enim textus de omni audiente confessionem, non de sacerdote tantum (vt patet in not.) dicit: q̄ talis debet cælare, inquantum scit ut Deus).

Ergo oēs huiusmodi sciunt, ut Deus, licet diuersis rationib. Sacerdos enim confessarius scit, ut Deus, inquātum ex officio audit: alij sciunt, ut Deus, inquantum participāt aliquid de actu cōfessionis. Vide ar. 3.

PROB. Quia talis non potest dicere, hoc audiui in confessione.

CONCL. 3ª. Talis homo propter scandalum vitandum debet abstinere, ne de hoc loquatur, nisi necessitas immineat.

¶NOT. Vide: quā conformis sit huic manu. Sanctæ doctrinæ notatio illa, quæ posita est art. 1. post ad 4m. Si enim primā hanc conclusionem cum illa tertia contulerimus videbim, in proposito nostro de sigillo, & vniuersaliter à simili de multis, q̄ de rigore iuris plura fieri possunt absque scrupulo cōscientiæ; quæ pro scandali cautatione iuxta confeſſionem non fieri, sed omitti debent.

¶PROB. Quia de se, ex dictamine rationis, patet conclusio hac præsupposita.

1m de maiori. Quod scitur in confessione reuelatur. & secundum q̄ scitur in confessione: non aliter. §. Tunc &c. Nam qui dicit aliquid audiuisse in confessione, secundum q̄ illud scit ex ista confessione, non reuelat (formaliter loquendo illud, quod scitur in confessione licet) materialiter loquēdo scit eadē res. Tanto minus aūt talis non reuelat, & materialiter, scitum in confessione, quanto vitra intentionē q̄ habet de non reuelando confessionē, vt ad extra nosse videtur, non audiuisse. Dicit n. se nihil de illud non aūt audisse. Hæc ola denotata fuisse in conclusione prima, nō straui sua probationibus ita, pōt dicere se scio illud, quod vidi.

2m de maiori. Peccata ipsius &c. pro sunt audita in cōfessione: nō aliter §. Tunc &c. Nā aliud est de promittere alicui, q̄d sibi dicitur tenere priuatū simpliciter, si non reuelare simpliciter (vt intelligitur in minori) tñ id est promittere alicui, q̄d sibi dicitur tenere priuatū secundū q̄d, i. nō reuelare prout sibi dicitur (sic intelligit sigillū). Primus n. sibi dicitur, & q̄ alij vna sciat illud, reuelare (salua promissione, nō pōt: Secundus aūt, si aliàs sciat, pōt. Nō est igitur promissio primi cadit super rem nullo mō posse reuelandā, secundi vero super rē hoc modo nunquam reuelandam. Hinc liquidem fit: ut reuelando rem primus peccet contra promissū. Secundus aūtem nō, nisi modo illo reueler.

3m de maiori. Duorum &c. sibi inuicem oppositorū: non aliter §. Tunc &c. Nā scientia ista duo, quorū vna scit q̄ ut Deus aliquid, altera vt hō, non sunt opposita. Sunt n. de eodem scibili, & eodē medio ex parte rei sitarum acquisita, licet sint in diuerso foro scitæ. Hoc autem non indueit oppositionem scitarum, sed nobilitatis inæqualitatem: quoniam scientia de eadē re in foro sacramentali habita est nobilior admodum ea, quæ extra fori.

4m de maiori. Ad vitandum scandalum, &c. quantum sine offensione fieri potest, vitari potest: non aliter §. Tunc &c. Nam, quando imminet periculo iustitiæ reuelari quis aliàs tenetur, etiam q̄ ante vel post idem in confessione audiuerit, & sequitur scandalum non eit reus ipse scandalis: quia, seruatis conclusionibus secunda, & tertia in articulo dictis, non dedit scandalum; immo quārum est de se, illud vitauit.

APPENDIX.

EX articulo habes 1 Primō: quomodo per rationem cōtrarias errorem quorundam dicentium q̄ in cōfessione audita, etiam q̄ alia via noscat eadem, non potest quis reuelare. Secundō habes: quomodo per rationem ostendas, hunc errorem a fortiori, reijcias a prædictis in ar. 4 app. Dixi, a fortiori, q̄ si de licentia consitentis audita in cōfessiōe manifestare licet, multo magis ista extra confessionem, & q̄ ante vel post in confessione sint habita, manifestare licebit (vt patet. Nā licētia illa cōsitentis nō est adeo remota à cōfessione, sicuti sunt illa, q̄ totaliter extra cōfessionē cognita sunt. Ité mirū dānari directē ab Eugenio Papa extra de iudicijs &c. ut supra ar. 4. appē. Nā ibi dicit sententialiter Eugenius sacerdos & c. ut supra ar. 4. appē. Nā ibi dicit sententialiter Eugenius Papa, si sacerdos sciat q̄ certo aliquē rē rei alicuius esse, vel si cōfessus fuerit, & remedia re noluerit (nisi iudiciario ordine q̄ pbare possit) nō dēt, eum arguere nominatim, sed indeterminate, sicut dixit Christus, vnꝰ ve strū me traditurus est. Sed si ille, cui dānū illatū est, peteret, iustitia, pōt excūsare authorē dāni, licet ēt cōfessus sit; sed tñ non potest eum nominatim remouere à communione, licet sciat eum esse reum: quia non vt iudex scit, sed vt Deus; sed debet eum admonere, ne se ingerat, quia nec Christus Iudam à communione remouit. Hæc extra de offic. iud. ordin. & sacerdos. Ecce ergo, confessum sacramentaliter non vult prodi à sacerdote RR rōnem dictam, quia s. sacerdos tunc illum esse reum scit nō vt iudex (i. in foro contentioso, in quo & petitur iustitia a dānifi cam, & excommunicatio fertur) sed vt Deus. Tertiò habes quo modo per rationem dictum Alexandri supra, pro quanto tacet dotem posse de licentia, pœnitentis dicere audita in confessione insinuat, & intelligas & probes, & defendas. Meminerit tamē in tali casu semper cautelle dictæ in corp. art. & in coroll. post ad 4m. Quārto videres quomodo ex his vicissim doctrina præsentis articuli firmetur, & declaretur.

QVAEST. XI. ART. V.

CONCL. 1ª. Illud, quod homo, per alium etiam modum scit, siue ante confessionem, siue post, non tenetur cælare quantum ad id, quod scit vt homo.

¶Examen. Dicitur ly illud quod homo, non autem ly sacerdos,

Pro 2. fatiunt Greg. 9 Eug. 1

Vtilitas q̄ 5. Eccl. cōtra errorē quorundā &c.

nifestare poterit. Memento tamen semper illius cautelę: quæ F in tertia conclusione explicatur. ¶ Tertiò vides: quomodo vicissim ex his Angelica doctrina hæc stabilitur, & declaretur.

QVÆST. XII ART. I.

CONCL. Satisfactio, etiã formaliter est actus virtutis.

Exempl. Dicitur ly formaliter ad differentiam de ly materialiter: de quo vide in litera. Et quia dicitur ly etiam, denotatur: q & materialiter & formaliter satisfactio virtutis actus est. Probatur ergo conclusio singulatim quo ad vtrãq; partem: sumendo ly etiam pro ly materialiter quia sic in re existit supponitur per talem modum loquẽdi (vt patet.)

PROB. 1. Quia (ly etiam) satisfactio, ut sic, non habet malitiam virtuti oppositã, nec defectum debitæ circunstantiæ. 2. Quia (ly formaliter &c. satisfactio nomine suo importat pro portionem æqualitatis ad aliquid, quę est medium virtutis: & omnis actus, qui rationem medij importat, est formaliter actus virtutis (cum dicat formam virtutis, quæ est medium.)

Corollarium. Ergo satisfactio, inquantũ negatiuã dicit, i. inquantum non habet malitiã nec defectũ iustitiæ debitæ, est materialiter actꝰ virtutis, & ipsamet, inquantum dicit affirmatiuam, i. inquãtũ importat medium virtuti morali conueniens, est formaliter actus virtutis moralis.

1m maior. Satisfactio non est mentoria.

Negatur ista minor. Ad probationem dicitur: q satisfactio est quid gratuitum, inquantum sponte propria ipse satisfaciens operatur id quod tenetur operari. Est ergo debitum, & gratuitum, satisfactio; debitum, secundum se consideratã, gratuitum, secundum voluntatem ex amore operantis attenta. Sic igitur operans de necessitate facit virtutem: quando illud, quod est sibi necessarium, vt faciat, libere. i. voluntarie facit.

Exempl. ly gratuitum, sumitur in textu responsi prout dicit liberum modum operandi; non autem, prout dicit liberam rem. quam quis operatur. Rem liberam nocio illam, quæ secundum se non debetur alicui, & consequenter non liberam, quã dare alicui, vel pati, necessium est. Hoc modo decem secta Calixtinæ; propriis suis sudoribus & labore acquisita sunt res libera, si quæ verò furatus effecit res non libera dicerentur; quia illa nulli alij, vt dentur, sunt obligata; ista verò sic. Ad rem nostram. Satisfaciunt aliqui per aliquod opus Deo peccatis ipsorum offenso. Nunquid illud opus est debitum, vel gratuitum, i. res non libera, vel libera? Est debitum, seu (quod idem est) res non libera. Non potest ergo illud opus, sic consideratum præcisè (i. nullo alio addito), esse meritũ; quoniam & hac rationes dicimus, q in naturalibus neque meremur neque demeremur, quia scilicet huiusmodi sunt res non liberæ. Quomodo igitur illud satisfactionis opus fiet meritorium? Si fiat gratuitum. Quomodo fiet unꝰ gratuitum, si est debitum? Si adiungatur voluntas. Potest namque ipsi a voluntariè assentiri necessitati huic operandi & potest, licet rem necessitatem operet, non voluntariè acceptare istam necessitatem. Ecce q semper, in summa etiam necessitate operandi, voluntas manet libera ad assentiendum & dissentiendum. Consequenter ergo, si assentit necessitati illius operis faciddi, gratuito assentit; qa ad hoc non cogitur, imò nec cogi potest. Ergo, cum gratuitũ operi illi necessitatio accedat, tam opus illud in via merendi (nisi aliud obstet) reponitur: non ex se quidem, sed ex mõ operandi. Propterea dicebatur in testu; q satisfacere debitum rationem gratuiti accipit inquantum operans hoc voluntariè exequitur. & in principio examinis anno tatum est; q ly gratuitum non rem liberam, sed modum liberum operandi, importat.

¶NOT. Doctrinã hanc S. Thomæ sic declaratam diligenter memoriæ mandato, eiusque semper memento, ut scias ignorantiam hæreticorum, qui falsi nominis scientia gloriantur, detegere; siue cùm votorũ emissionem contradicũt, siue cùm præceptis ecclesiæ nõ ligari debere hominem contendunt, siue cum alias huiusmodi fabellas nobis uenditare conantur: propterea q (inquiunt) gratuitum opus non est, qd est debitũ, cuiusmodi sunt nota emissa &c. cùm ingratitũ fore oporteat, quod meritorium esse debet. His enim ex textu hoc edoctus respondebis, q gratuitum est duplex; vnum secundum rem & modum operandi simul, aliud secundum modũ operãdi solum; & qd utrumuis istorum duorum euam seunctim acceptum sufficit ad esse meritorium: addens præterea, q ipsi loquuntur de gratuito ac si uno modo tantum diceretur, & tanquam si unum illorum tantum ad meritorium esse interuenire posset. Gratuitum ex re & modo simul, est; facere libenter opera supererogationis; quoniam per hoc, q sunt supererogationis, constituitur gratuitum ex re; per hoc verò, q libenter a voluntate fiunt, surgit gratuitum ex modo operandi. Gratuitum autem ex modo operandi solùm est, facere opera necessariò fienda libenter quoniam per hoc, q sunt necessitia, non sunt gratuita ex re, sed debita; per hoc autem, q libenter fiunt, sunt gratuita ex modo operandi. Hic uerò modus operandi sufficit ad meritum, imò est principalius in merito. quam

ARTICVLVS. I.

Verum satisfactio sit virtus vel actus virtutis.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur q satisfactio non sit neque virtus, neq; actus virtutis. Omnis enim virtutis actus est meritorius: sed b satisfactio non est meritoria, ut videtur, quia meritum gratuitũ est, sed satisfactio debitum attendit, ergo satisfactio non est actus virtutis.

2 ¶ Præterea, Actus virtutis est b voluntarius, sed aliquando fit satisfactio de aliquo eo inuito, vt quando aliquis pro offensa in alterum commissa a iudice punitur: ergo satisfactio non est virtutis actus.

3 ¶ Præterea, Secundum Philosophum. 8. Ethic. In b virtute moris principale est electio, sed satisfactio non fit per electionem, sed respicit principaliter exteriora opera, ergo non est virtutis actus.

SED CONTRA, Satisfactio ad pœnitentiam pertinet, sed pœnitentia est virtus, ergo satisfactio est actus virtutis.

Præterea, Nullus actus operatur ad deletionem peccati nisi sit actus virtutis, quia contrarium destruitur per suum contrarium, sed per satisfactionem peccatum totaliter annihilatur, ergo satisfactio est virtutis actus.

RESPONDEO, Dicendũ, q aliquis actus dicitur esse actus virtutis dupliciter. Vno modo materialiter, & sic quilibet actus, qui malitiam non habet implicitam, uel defectũ debitæ circunstantiæ, actus uirtutis dici potest: quia quolibet tali actu potest uti uirtus in suũ finẽ, sicut est ambulare loqui, & huiusmodi. Alio modo dicit actus aliquis esse actus uirtutis formaliter, quia ipse suo nomine formam, & rationem uirtutis implicitã habet, sicut fortiter sustinere dicitur actus fortitudinis: formale aũt cuiuslibet virtutis moralis est rõ medij, vnde omnis actus, qui rationẽ medij importat, actus uirtutis formaliter dicitur, & quia æqualitas medium est, quod suo nomine satisfactio importat: non enim dicitur aliquis satisfieri, nisi secundum proportionem æqualitatis ad aliqd, constat q m satisfactio etiã formaliter est actus virtutis[n].

AD PRIMVM ergo dicendum, q quãmuis satisfacere in se sit debitum: tamen inquantum satisfaciens volũtariè hoc opus exequitur, rationem gratuiti accipit ex parte operatis, & sic operans facit de necessitate virtutem: ex hoc enim debitum dimittere habet meritum, qd necessitatem importat, quæ voluntati contrariatur: vnde si voluntas necessitati assentiat, ratio meriti non tolletur.

Libertas magna voluntatis.

Contra hæreticos.

Gratuitũ duplex, quid sit.

De gratuito, & debito, pulchro.

quàm sit gratuitum ex reuponiam Deus plus pensat affectum, quàm censum, & minus quantum in suo sacrificio, quàm ex quanto proferatur. Hinc apparet euidentissimè quòd uotorum redditio, præceptorum obseruatio, & huiusmodi, possunt esse meritoria; quamuis illa opera seruata, sint in se debita & necessaria; quoniã possunt libenti, ideſt uolẽti, animo fieri. Quid magis humanitus necessarium, quàm mori, & cruci affixo, quàm tribulari? Et tamen latro à dextris Christi pẽdẽs in cruce mortem suã, afflictionemque magnam, animo uolenti acceptans meritoriam effecit; quod utique (secundum istos) non effecisset, quoniã operata illa, s. mori & cruciari debita sibi erant ac in se necessaria. Concludendum igitur est; quòd hic gratuitam aliquid fuerit; rõ meritum gratuitum sit, nõ debitum (ut in textu dicitur;) &, est nõ fuerit res gratuita, decẽdum; quòd animus fuit gratuitus. Voluntarie namque contentans est pati illud necessarium, quod non poterat non pati; & sic opus ex parte sua propria debitam rationẽ gratuiti induit ex parte operantis. Licet enim latro ille nõ potuisset non mori, & cruciari; potuisset tamen nolle non mori & nolle non cruciari (ut patet.) Liberum ergo erat sibi uelle, & non uelle, mori; quãmuis non liberũ, sed nalde necessariũ esset ipsum mori. Quòd ergo noluerit mori, uolenti ipso acceptauerit mortem tam debitam, ac nõ necessariam, sed gratuitam, fatis aliquin (ut etiam ignorantissimi capiunt,) si hoc fuisset necessarium, latro quinta sanctissimi positus, uolens animo acceptasset mortem, qd est falsissimum.

Obs. debitum fiat gratuitũ.

¶ Corollarium. Deceptio ergo prædictorum, qua & qui errãt & alios in errorem mittunt, refellitur tandem in hoc; quod cum dicunt (ut ostendunt) meritum arctari ad posse & non posse, in q quando occurrit res, quam possunt prohibito uel facere uel omittere, tunc solummodo, si fiat uel omittatur secundum legẽ Dei, meretidi locus adest. Et tamen meritum principaliter, ac solum quandoque consistit in uelle & non uelle; siue res sit libera, siue necessaria. Nunquam enim uoluntas est coacta in talibus etiam necessariissimis rebus & consequenter gratuiti est, quod ab ipsa intentus præstatur; etiam q legem sibi à se per nouum, uel ab alio per præceptum positam, quam transgredi non liceat obseruet; & consequenter inde meritum sibi comparare possit. Quamobrem finit tunc lex sibi ſit, & non sit posita. Est quidem exterius posita sibi, sed quasi non sit posita; quoniam uoluntario animo iustus legem illam adimplet, ac per hoc de necessitate (ut in textu responsi habetur) facit uirtutem. Hoc ipsum confirmauit Papa Leo primus, in epistola ad Rauennium Arelatensem Archiepiscopum, &c. Iusto dicitur lex esse posita: quia normam præceptionis implet iudicio voluntatis; cum nemus recti amor in semetipso habeat & Apostolicas authoritates, & canonicas sanctiones. Hæc ibi; & est epist. 88. in ordine primo tomo conc. horum.

Papa, de ly iusto nõ est lex posita.

2m maior. Actus est uoluntarius. non alter. & tunc &c. Nam is, in quem iudex exercet iudicium, non est agens, sed iudex ipse; & consequenter in iudice requiritur, quòd actus ille in uoluntarius, nõ autem in patiente illo.

¶ NOT. Hoc in loco non negatur, quòd patiens non possit uoluntariè pati; sed affirmatur, quòd patiens, ut sic, non habeat

pria huius uirtutis; & sic actus exteriores in aliquibus uirtutibus sunt principaliores, & ita eriam est in satisfactione.

ARTICVLVS II.

Verum satisfactio sit actus iustitiæ.

AD SECVNDVM sic procedi tur. Videtur quòd satisfactio non sit actus iustitiæ, quia satisfactio fit ad hoc, quòd reconcilietur ei quem offendit, sed reconciliatio cum sit amoris, ad charitatem pertinet, ergo satisfactio b est actus charitatis, & non iustitiæ.

¶ 2 Præterea, causæ peccatorũ in nobis sunt passiones animæ quibus ad malum incitamur, sed iustitia secundum Philosophum, b nõ est circa passiones, sed circa operationes, cum ergo ad satisfactionẽ pertineat peccatorum causas excidere, ut in litera dicitur, uidetur q non sit actus iustitiæ.

¶ 3 Præterea, Cauere in futurũ non est actus iustitię, sed magis prudentiæ, cuius pars ponitur cautela; sed hoc pertinet ad b satisfactionẽ: quia ipsius est fugere. Non potest ergo illud opus, sic consideratum præcisè (i. nullo alio addito), esse meritũ; quoniam & hac rationes dicimus, q in naturalibus neque meremur neque demeremur, quia scilicet huiusmodi sunt res non liberæ. Quomodo igitur illud satisfactionis opus fiet meritorium? Si fiat gratuitum. Quomodo fiet unꝰ gratuitum, si est debitum? Si adiungatur voluntas. Potest namque ipsi a voluntariè assentiri necessitati huic operandi & potest, licet rem necessitatem operet, non voluntariè acceptare istam necessitatem. Ecce q semper, in summa etiam necessitate operandi, voluntas manet libera ad assentiendum & dissentiendum. Consequenter ergo, si assentit necessitati illius operis faciddi, gratuito assentit; qa ad hoc non cogitur, imò nec cogi potest. Ergo, cum gratuitũ operi illi necessitatio accedat, tam opus illud in via merendi (nisi aliud obstet) reponitur: non ex se quidem, sed ex mõ operandi. Propterea dicebatur in testu; q satisfacere debitum rationem gratuiti accipit inquantum operans hoc voluntariè exequitur. & in principio examinis anno tatum est; q ly gratuitum non rem liberam, sed modum liberum operandi, importat.

¶ NOT. Doctrinã hanc S. Thomæ sic declaratam diligenter memoriæ mandato, eiusque semper memento, ut scias ignorantiam hæreticorum, qui falsi nominis scientia gloriantur, detegere; siue cùm votorũ emissionem contradicũt, siue cùm præceptis ecclesiæ nõ ligari debere hominem contendunt, siue cum alias huiusmodi fabellas nobis uenditare conantur: propterea q (inquiunt) gratuitum opus non est, qd est debitũ, cuiusmodi sunt nota emissa &c. cùm ingratitũ fore oporteat, quod meritorium esse debet. His enim ex textu hoc edoctus respondebis, q gratuitum est duplex; vnum secundum rem & modum operandi simul, aliud secundum modũ operãdi solum; & qd utrumuis istorum duorum euam seunctim acceptum sufficit ad esse meritorum: addens præterea, q ipsi loquuntur de gratuito ac si uno modo tantum diceretur, & tanquam si unum illorum tantum ad meritorium esse interuenire posset. Gratuitum ex re & modo simul, est; facere libenter opera supererogationis; quoniam per hoc, q sunt supererogationis, constituitur gratuitum ex re; per hoc verò, q libenter a voluntate fiunt, surgit gratuitum ex modo operandi. Gratuitum autem ex modo operandi solùm est, facere opera necessariò fienda libenter quoniam per hoc, q sunt necessitia, non sunt gratuita ex re, sed debita; per hoc autem, q libenter fiunt, sunt gratuita ex modo operandi. Hic uerò modus operandi sufficit ad meritum, imò est principalius in merito. quam

3m ex Philosopho. In uirtute, & inquantum est uoluntarium, inquantum est talis uirtus. & Tunc &c. Nã satisfactio, ideo respicit primo paliter actus exteriores, ex quibus determinatur sufficiens uel insufficiens, quia est talis uirtus quamuis satisfactio, inquantum est uirtus respicit principaliter electionem. Nam electio est communis omnibus uirtutibus moralibus; quoniam uirtutes nõ essent huic, nisi eligerentur ab eo.

APPENDIX.

Ex articulo habes: 1 primo, quomodo per rationem ostẽdat, meritũ esse insinuatum à Concil. Flor. & Trid. q satisfactio est actus uirtutis. Hoc aũt ille insinuauit Floren. quãdo in Decreto Papæ Eugenij 4. determinauit q satisfactio est pars, seu actus, pœnitentiæ. Item Conc. Trid. quando sess. 14. c. 3. dixit, q satisfactio est actus pœnitentiæ, & pars pœnitentiæ. Cum. n. satisfit uirtus, aliogn à Christo Matt. 3. non præciperetur per ly pniam agite, cum præcepta Dei lege non dentur nisi de actibus uirtutum (ut habetur ex secundo Ethi. c. dicente philosopho, quòd legislator inẽdit facere homines uirtuosos,) sequitur aperiẽ q qui dicit satisfactionẽ esse partem, seu actum pniæ, dicit per hoc q satisfactio est actus uirtutis. Nec obstat phantasia Lutheri negantis satisfactionem esse partem pœnitentiæ, & consequenter esse actum uirtutis (ut dictum est;) quoniam sunum dicere damnatum intelligitur à prædicta Concilio ibi. Vnde eidem Concil. Trid. eadem sess. damnans Lutherum Can. 4. ait. Siquis negauerit ad integram & perfectam peccatorum remissionem requiri tres actus in pœnitente uidelicet, contritionem confessionem & satisfactionem, quæ tres pœnitentiæ partes dicuntur &c. Anathema sit. Erubescat ergo Lutherus pertinaciæ suæ hæreticæ prædictæ (ut refert Rofensis contra ipsius assertiones. ar. 9.) fictumgens. Vehementer oro, & iubilatum vellem, hoc vocabulum, satisfactio, item damnatur illa hæresis à Papa Leone X. in bulla cõtra errores Lutheranos particulam pro damnatione huius cum aliis erroribus unde q. 1. ar. 3. appen. & tertia par. q. 68. ar. 9. Vide Rofensem supra contra errorem Lutheri mirificè triumphantem. Secundò habes: quomodo per rationem ostendas prædicta à Conciliis, pro quanto satisfactionem innuunt esse actum uirtutis, meritò damnasse errorem ipsius Lutheri & quomodo eadem, pro tanto, & intelligat, & probes, & tueatis. ¶ Tertiò vides quomodo ex his uicinius Thomistica doctrina hæc stabilitur, & declaretur.

Vril. p. 5. Eccl. &c.

QVÆST. XII. ART. II.

CONCL. Satisfactio, quæ æqualitatem respectu offensæ præcedentis in faciente importat, opus iustitiæ est; quantum ad illam partem, quæ pœnitentia distinct.

¶ NOT. Per satisfactionem, si loquendum est uniuersaliter, intelligenda est euam continuo latium præsupponitur: inquantum,

Universidad de Deusto
Biblioteca

quantum, vt iusta sit satisfactio respectu offensæ præcedentis. Simul cum contritione pensanda est: vt per Innocentium Papã in appen. infrà parebit.

Contrarium. Ergo satisfactio pertinet ad iustitiam vindicatiuam, modice tamen misericordiæ iunctam: quia pœnitentia iustitiæ vindicatiuæ species est, nisi in mitigationibus mixtæ. Hoc & alio vocabulo exprimit conclusio, cum dicit ly respectu offensæ præcedentis, quam scilicet vindicare vult.

¶PROB. Quia satisfactio secundũ nomen suum importat adæquationẽ ad aliquid in aliqua proportionalitate constitentem (cum aduerbium, satis, æqualitatem proportionis designet) & medium iustitiæ accipitur secũdum adæquationem rei ad rem in aliqua proportionalitate (ex Philosopho 5. Ethic.)

Corollarium. Ergo satisfactio non qualitercunq;, sed formaliter, est actus iustitiæ: quoniam mediũ est illud, per quod formaliter aliquid ostenditur de aliquo: & medium iustitiæ conuenit satisfactioni (vt dictum est.) Sic intelligitur conclusio.

Non est autem opus probare, q̃ sit actus vindicatiuæ: quoniã id patet ex terminis cõclusionis (ut declaratum est in primo corollario.)

1m de conclusione. Est. ly: imperatiuus non, eliminus §. Tunc &c. Concl. n. de actu elicito loquitur: dum satisfactionem dicit esse actum iustitiæ.

2m ex Philosopho. Non est. ly: principaliter: non, ex consequenti tunc &c. Nã quãdo dicitur, quòd satisfactio causas peccatorum excidit, intelligitur ex consequẽti pro quãto ipsæ causæ sunt passiones inebrii.

Corollarium. Hinc ergo dicas: quòd satisfactio principaliter attendit; ad recompensationem faciendam de offensa præterita: & ex consequẽti ad nouam initam amicitiam excidendo non tantum peccata, sed etiam causas peccatorum. Ergo pœnitentia non est tantùm nouæ vitæ: de quo alibi disputatum est efficacissimè ex Concilijs 3. q. 1. artic. 1.

Satisfactio medicinalis est & præseruatiua.

gestionibus peccatorũ aditum non indulgere, ergo satisfactio non est actus iustitiæ.

SED CONTRA, Nulla virtus attendit rationem debiti, nisi iustitia: sed satisfactio honorẽ debitum Deo impedit, vt Ansel. ait: ergo satisfactio est actus iustitiæ.

Præterea, Nulla virtus habet rerum exteriorum adæquationem perficere, nisi iustitia: sed hoc fit per satisfactionem, qua cõstituitur æqualitas emẽdæ ad offensam præcedentẽ, ergo satisfactio est iustitiæ actus.

RESPONDEO, dicendũ, quòd secundum Philosophum in 5. Ethic. medium iustitiæ accipitur secundum adæquationem rei ad rem in proportionalitate aliqua, unde cum talem adæquationem ipsum nomen satisfactionis importet, quia hoc aduerbium, satis, æqualitatem proportionis designat, constat quòd satisfactio formaliter iustitiæ actus est. Sed iustitiæ actus secundum Philosophũ est uel sui ad alterum, ut quando aliquis reddit alteri quod ei debet, uel alterius ad alterum, sicut quando iudex facit iustitiã inter duos. Quando autem est actus iustitiæ sui ad alterum: æqualitas in ipso faciente constituitur, quando autem alterius ad alterum, æqualitas constituitur in iustum passo, & quia satisfactio æqualitatem in ipso faciente exprimit, dicit actum iustitiæ, quæ est sui ad alterum, proprie loquendo: sed sui ad alterum potest aliquis facere iustitiã, uel in actionibus, & passionibus, uel in rebus exterioribus, sicut & iniuria fit alteri, uel subtrahendo res, uel per aliquam actionem lædendo, & quia usus rerum exteriorũ est dare, ideo actum iustitiæ secundum quòd æqualitatem in reb. exterioribus constituit, proprie dicit hoc, quod est reddere: sed satisfacere manifeste æqualitatẽ in actionibus demonstrat, quamuis quãdoque vnum pro alio ponatur. Et quia adæquatio non est nisi inæqualiũ, ideo satisfactio inæqualitatẽ actionum præsupponit, quæ quidẽ offensam constituit: & ideo habet respectum ad offensam præcedentem: nulla autem pars iustitiæ respicit offensam præcedentem, nisi iustitia vindicatiua, quæ æqualitatem constituit in eo, qui iustum patitur, indifferenter, siue sit patiens idem, quod ageus, ut quando aliquis sibijpsi pœnam infert. siue non sit idem, quod agens, ut quando iudex alĩ punit, ad utrumque vindicatiua iustitia se habente: similiter, & pœnitentia, quæ æqualitatem tantum in faciente importat, quia ipsemet pœnam tenet, sit vt sic quodãmodo pœnitentia vindicatiuæ iustitiæ species sit, & per hoc cõstat, quòd satisfactio, quę æqualitatem respectu offensæ præcedentis in faciente importat, opus iustitiæ est quantum ad illam partem, quæ pœnitentia dicitur.

AD PRIMVM ergo dicendũ, quòd satisfactio (vt ex dictis patet) est quædam iniuriæ illatæ recompensatio, vnde licut Iniuria illata immediate ad inæqualitatẽ iustitiæ pertingebat, & per consequens ad inæqualitatem amicitiæ oppositam, ita, & satisfactio directe ad æqualitatem iustitiæ perducit, & ad æqualitatem amicitiæ ex consequenti, & quia actus aliquis elicitiue ab illo habitu procedit, ad cuius finem immediate ordinatur, imperatiue autem ab illo, ad cuius finem ultimo tendit: ideo satisfactio elicitiue est à iustitia: sed imperatiue a charitate.

AD SECVNDVM dicendum, quòd quamuis iustitia sit principaliter circa operationes, tñ etiã ex consequenti est circa passiones, inquantum sunt operationũ causæ. Quare sicut iustitia cohibet iram, ne alteri læsionẽ iniuste inferat, & concupiscentiam, ne ad alienum thorũ accedat, sic & satisfactio potest peccatorum causas excidere.

ADTERTIVM dicendum, q̃ quælibet virtus moralis participat actus prudẽtiæ, eo q̃ formaliter ipsa complet in eis rõnem virtutis: cum secundum eam medium accipiatur in singulis virtutibus moralibus, ut patet per definitionem virtutis in 2. Ethic.

3m de minori. Ad satisfactionem. ℣. secundum quòd prudentię particeps est, consideratam non, prout satisfactio est precisè. S. Tunc &c. Nam conclusio, quando satisfactionem dicit esse actum iustitiæ, loquitur de satisfactione, vt satisfactio est; non vt concernit prudentiam in futurum.

¶NOT. Satisfactio, vt sic, est actus iustitiæ (vt in conclusione) vt ad reconciliandũ offensum in amicitiam quæ trahendum, ordinata est actus charitatis (ut in ad primum;) vt cautionem in futurum à peccatis connotat, est actus prudentiæ (vt in ad tertium.)

APPENDIX.

EX articulo habes. ¶Primò quo modo per rationem ostendas, meritò insinuarum à sacris literis, à Conciliis, à summis Pontificibus, q̃ satisfactio est actus iustitiæ vindicatiuæ, seu actus iustitiæ quoad illam partem, quæ pœnitentia dicitur. A sacris literis Matth. 3. Facite fructus dignos pœnitentiæ. Hoc est. Vestras satisfactiones facite ut ad æqualitatem proportionaliter præcedentium offensarum, de quibus tam uos pœnituit hãc. Quis non videat, per hoc aperiè in sensu dicunq̃d satisfactiones ad iustitiam pertinent? lege corporis articuli principiũ de medio iustitiæ: & inde, authoritatem præfatam Euangelij sic innuere, facite colliges. Item Deut. 25. Pro mensura delicti erit & plagarum modus. Item Apoc. 18. Quantum glorificauit se, & in deliciis fuit, tantum date ei tormentum & luctum. Audis æqualitatem illi ut sic iniuriam. Item 1. Cor. 11. Si nos ipsos iudicaremus, non utique iudicaremur. Iudicium est actus iustitiæ 2. 2. q. 60. art. 2. & Apostolus satisfactiones hic vocat iudicia: ergo per hoc manifestè docet, satisfactionem esse actum iustitiæ.

Item

Item Rom. 6. sicut exhibuistis membra uestra seruire iniquitati ad iniquitatem: ita nunc exhibete membra uestra seruire iustitiæ in sanctificationem. Hoc est. Vnusquisque quot in se habuit obiectamentatios de se inuenit holocaustia. Conuertat ad virtutum numerum, numerum criminum: iustorum seruat Deo in pnã, quicquid ex se Deum contemplit in culpa. Vide ergo satisfactionẽ, secũ. Apost. esse actũ iustitiæ. Item Ps. 118. Feci iudicium, & iustitiam; nõ tradas me calũniantibus me. Quid aut intelligat p iudicium declarauerat tam in Ps. 5. dicẽs. Lauabo per singulas noctes lectum meum, lachrymis meis stratum meũ rigabo. Qũ exponẽs Chrysi. hom. 41. de pœnit. dicit. Olim patrũm peccatum, post 10. annos, post 10. generationes, quasi nuper accidisset, lugebat. Pœnitentem iratũ nõ oportet, neque seuire, sed conteri tanquam condemnatum tanquam non habentem fiduciam, tanquã iudicatum reum, tanquam ex sola saluari misericordia debentẽ tanquam ingratum ergã benefactorẽ redargutum, tanquam inuecundum, & reprobũ, tanquam innocentia dignum supplicio. Si hæc cogitet nõ trascet non indignabitur, sed ingebit, flebit, gemet, & conqueretur nocte ac die. Pœnitentiem nunquam oportet oblitioni peccatum tradere: sed Deum quidem rogare, ne eius meminerit: ipsum uero nunquam ipsius oblivisci. Si nos eius non recordemur, Deus ipsius non obliuiscetur; si nos eius meminerimus, Deus obliuiscetur. A nob. ipsis ultionem sumamus, nosipsos accusemus, ita placabimus iudicem. Hæc ille. Vbi si notaueris ly ultionem, ly accusemus: dices, quòd secundum psalmistam ab eo interpretatum, satisfactio est actus iustitiæ. A concilijs item idipsum in principio appen. dictum infinuatum est. Nam Concilium Tridentinum sess. 14. cap. 8. Habeant sacerdotes Domini præ oculis ut satisfactio, quam imponunt, non sit tantum ad nouæ uitæ custodiam, & infirmitatis medicamentum; sed & præteritorum peccatorũ uindictam, & salligationem. Hæc ibi. Ecce q̃ & actum iustitiæ, & uindicatiuæ, & respectu præcedentis offensæ, esse satisfactionẽ habes ex concilio. Item octaua synodus, & recitatur 26. q. 7. Affectum illum in se recipiat pœnitens, quem gerebat ille, qui dixerat, odio habui & abhominatus sum &c. vel secundum ea, quæ Apostolus dixit ad eos, qui secundum Deum contristati sunt. Quantum (inquit) in uobis operatus est iste luctum, sed accusationem, sed indignationem, sed æmulationem, sed uindictam &c. Hæc ibi. Item eadem synodus octaua, & recitatur 26. q. 7. Erga eum, qui peccata non punit, talis ẽt deus, inquit, quasi Dominus præcepit dicens: sit tibi sicut ethnicus, & publicanus; & sicut Apostolus docuit dicens, subtrahite uos ab omni fratre ambulante inordinatè, & secundum traditionem, quam tradidimus uobis. Hæc ibi. Vbi ad propositum nota ly punit. Item Concilium Aquense cap. 1. ait. Apostolus inquit: si nosipsos iudicauerimus, à Domino non iudicabimur. Hæc est sententia, quam (inspirante Deo) omnis peccator pro suis admissis pœnitendo, in ipso uindicat. Hæc ibi. A summis etiam Pontificibus idem in principio appendicis dictum insinuatum est. Leo enim primus sic ait. Oportet, unumquemque Christianum conscientiæ suæ habere iudicium: nẽ ignoret ad Dominum de die in diem differat: nec satisfactionis sibi tempus in fine uitæ suæ constituat, quem periculosè ignorantia humana concludit; ut ad paucarum horarum se

Memoria summa delictorũ quibus ut-leat.

Modus satisfactionem exequendi.

Ambulat inordinata cha-ritate, q̃ peccata non punit.

Contritio intra satisfactionem cõcludit.

referat interitum: &, cum possit pleniore satisfactione indulgentiam promereri, illius temporis angustias eligat, quo uix inuenitur spatium uel confessio pœnitentis, vel reconciliatio sacerdotis. Hæc ille in epistola ad Theodorum Formiensem Episcopum, & est 87. in ordine, tom. 1. conciliorum. Vbi nota ad propositum ly iudicium: quòd. S. de satisfactione loqui uolens, ipsam ad iudicium, consequenter ad iustitiam, consciens q̃ pertinere affirmat. Ité Gregorius primus, epist. ad secundinum, sic. A capite ita q̃ incipietes usq; ad quartum alueris mimistri hanc formam seruandam cognoscimus: ne fient minorem maiori præcedit in honore, ita & in crimine: & quem maior sequitur culpa maiori plectat vindicta, quæ posi pœnitentiam credatur ef se fructuosa. Hæc ibi. Vbi satisfactionẽ uocat uindictam: & uindictam ipsam p̃ maiori delicto maiorem forẽ determinat. Item Innocentius tertius, Lugon. Episcopo & cæteris, qui cum ipso sunt fratribus ait. Pœnitentia non tam secundum quantitatem excessus, quam pœnitentis contritionem, per discretum sacerdotis arbitriũ est moderanda. Hæc ibi. Vbi idem apparet per ly secundum quantitatem delicti. Vnde ẽt patet quòd in satisfactione computatur contritionis magnitudo, ut iustitiæ actus conseretur: quand annotatum est supra ante probat. conclus.

¶Secundo habes quòd prædicti recipiuntur, concilia, Romanorum Pontificum, pro quanto satisfactionem esse iustitiæ vindicatiuæ actum insinuant, & declarãt, & probãt, & defendãt. ¶Tertio uides, quòd ex his utcunq; Angelica hæc doctrina consoliditur, & declaratur.

QVÆST. XII. ART. III.

CONCL. 1ª. Definitio satisfactionis ab Augustino data est secundum quòd satisfactio præfertur a culpa futura: & per abstentionem causarum peccati, & per remissionẽ liberi arbitrij ad ipsum peccatum.

¶NOT. Augustinus diffinit satisfactionem, ut concernit prudentiam (secundum quòd habes ar. 2. ad 3.) non ut præcedit iustitiam. Quamuis enim ipsam consequenter dicere iustitiam, affirmare possimus: quoniam iustitia quædam est mitiare offensam contra nouiter reconciliatus (ut considerauit paterre potest.)

¶PROB. Quia satisfactio (secundum Augustinũ) est peccatorum causas (i. occasiones) excidere, & eorum suggestionibus aditum non indulgere: iuxta 2 (ly & p abstentionẽ &c.) peccatũ pœ incurrit p consensum liberi arbitrij & ad plenam causarum peccati, & etiam si sint absentes illæ causæ peccati.

Corollarium. Ergo peccatum potest incurri amotis etiam occasionibus eius: & non est accedere, quòd incurratur præsentibus occasionibus ipsius. Et ideo probatio secundæ partis conclusionis nisi est vocabulo illo, Potest incurri, & non isto, Incurritur.

¶CONCL. 2ª. Satisfactionis definitio respectu culpæ præteritæ cõsiderata est illatæ iniuriæ recompensatio secundum iustitiæ æqualitatem.

¶NOT. ly æqualitatẽ, inuit genus proportionis (ut ex ar. 1. habes) si cõsideretur satisfactio respectu offensæ diuinæ. Potest autẽ ly æqualitatem, absolutè sumi: si accipiatur respectu iniuriæ uel damni dati hominibus. Et nota 2 quòd præmissæ diffinitiones, quæ partiales sunt ut potè datæ uel respectu

Universidad de Deusto
Biblioteca

præterea, vel futuri nõ, possint unam totalem satisfactionis
Definitio totalis impugnatur. Familiaris solutio. Regula ad omnes rei gressi, & in cõclusionib. sibi similibus. Quæstio. Anselmi D. Thomæ. Nodus. Quæritur. Titulus. Quæritur hic in titulo, an conueniens sit diffinitio satisfactionis, & in reliquis rõeta sionib. hãc diffinitiones, nulla facta limitatione de conuenientia, vel inconuenientia.

Quid ergo dicẽdum: cũm Sanctus Doctor sit ubiq; sui memor, atque sufficiẽs? Quòd conuenientia subintelligitur, licet non pari formiter, sed in genere suo, una quæq; sufficiens sit) cũ ipsa rõne cuiuslibet prudẽs secundum interrogationem factam intelligi debeat. Hoc enim docet Chris de quocunq; prudenter rñdẽre sententiandum, & si inconuenientia addantur limitatio ponsa in interrogatione: vñ discipulus ꝓcentibus, Rabbi ꝙs peccauit hic aut parentes eius, ut cæcus nasceretur, rñdit, Neque hic peccauit, neque parentes eius: Item dum sororibus de infirmitate mortali, sẽdm ordinarii cursum, frustra sũ timẽtibus rñdit ꝓnuntium, Infirmitas hæc non est ad mortem. Ecce ꝙ sufficientissimè, prudentissimeque rñdet & in nec primò repetit ly ut ex eius nasceretur, nec secundò exprimit ordinatum moriens ejus sum, qui est remanere in morte usq; ad diẽ iudicij: sed sufficit sibi, ꝙ hmõi limitationes necessariò subintelligendæ ex interrogatis intelligant. Non ergo diminutum, nec minus prudenter. D. Th. ex sua illa taciturnitate indicauerit unquam sed breviloquium cũ sufficiẽtia.

¶ P. R. O. B. Quia satisfactio culpam præteritam, recompensatione æqualis iustitiæ curat.

1m de conclusione. Causas. R. Remotas nõ, proximas. §. Tunc &c. Nam diffinitio ab Augustino data intelligitur de causis proximis actualium peccatorum: quas satisfactio, ut peccata vitare possit vel melius excidit. Iam putat, adimplẽs illud Matt. 19. Si pes, & oculus tuus scandalizat te, abscide, & erue, tum. & prouoc. 1. procul sace (non enim remisse, sed vigilanter, vitandæ occasiones peccatorum sunt) abs re.

¶ NOTATIO. Satisfactioni sufficeret vitare peccata: nisi occasiones frigidam mentem ad vitandum illa, & plerunque easum in illa, inferrent. Quamobrem minus, quàm debet ipsorum occasiones cauta, minus, quàm debet, satisfacere ab Augustino sic definiẽte inducã. Prudẽs n. est, cuius modi (vt ar. 2 ad 3m) satisfacere ei esse dẽt, pericula sine sui impeditiõa vitare aliqo sine sui vel alterius, vel utr, & cũ difficultate qlẽ, consequet. Vt igit & pẽnã vitemus, & faciliter vitemus (quo & mõ præcepisse intelligiẽ Deus, nẽ tangeremus pomum, si in præcepit; vrait mulier Genes. 3.) dixit Aug. ꝙ satisfaciẽs occasiones peccatorum debet excidere. Item. Nẽ peccata sepius, ex improuiso fere, impellũt; quodam, incautus ens, ẽdit q amat periculum (de quo fere cõtingit, nõ vitãs illud,) peribit in illicitõ sensit Aug. ꝙ satisfaciens quis minus, mõ & à peccato minus abstinens, vt si causas, seu occasiones, peccatorũ non excidat. Occasiones nãque sunt dispositiones ẽdẽ, secundũ dispositionem materiæ sequ forma, & ad cãm sequit effectus, ita ad positionẽ occasionum peccatorũ sequuntur peccata ipsa: licet non necessariò ꝓp liberatẽ arbitrij, ut in corollario post primã cõclusionis probationem, & in textu patet.

Occasiones ponuntur vitanda ꝓpter Aug. Eccl. 3.

2m maior.

Cã peccati est fortior, q̃ pẽnã. R. Negat hæc maior. §. Iterũ odi, ꝙ est totum oppositum: eo ꝙ quia cã mali vel privationis eo mõ &c. ut in litera usq; exclusiuè ad ly & ita causæ &c. Tunc non sequit, ꝙ si homo non potest vitare peccatum, non possit vitare occasiones vt deducebatur.

Itẽ de maiori Cã. R. Sufficiãs non, insufficiẽs &c. §. Tũc &c. Nã causa peccati, in respõsione ad primũ, prædictæ, de quibus & Aug. ubi loquitur, non sunt causæ sufficiẽtes peccati: sed quædam occasiones. Resp. 2m. Resp. 3m.

¶ NOT. Cã sufficiẽs peccati, & ea sola, est voluntas creatura; cũ voluntas immutari à nulla alia creatura possit. 1. par. q. 106. ar. 2. & q. 111. ar. 2. & cõsequenter ad hanc solam de necessitate sequitur peccatum. Quòd autem omnia alia sint ad hoc causæ insufficientes, patet per id Apostoli Rom. 8. Certus sum ꝙ neque mors, neque vita, neque angeli, neque principatus, neque virtutes, neque instantia, neq; futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia (scilicet à voluntate nostra) poterit nos separare à Charitate Dei hac authoritate hanc exponit B. doctrix disciplinæ Dei Catherina Senensis, epist. 93. Ergo nulla creatura, excepta voluntate ipsius peccantis, est sufficiens causa peccati eius. Hæc sint dicta, extendendo (ut põt) ad quoslibet homines propositionem Apostoli, in sensu præscripto; quãuis ad literam proprium & principalem loquatur Apostolus ibi de prædestinatorum salute, à qua finaliter dimoueri non poterunt, nec etiã per creaturam hanc scilicet voluntatem suam, prout tamẽ confideranter secundum ꝙ stant sub prædestinatione divina: ut habet ex prima par. q. 23. ar. 6. ad 2m. Item si creatura alia à voluntate Sola voluntas est ex sufficiens peccati.

A luntate peccantis esset sufficiens causa peccati: Deus nõ punisset Adam dicentem mulier dedit mihi de pomo, & comedi, neq; Euam dicentem, serpens decepit me. Hoc est. Mulier fuit causa sufficiens cometionis meæ ꝓhibitæ: & serpens fuit causa sufficiens deceptionis mei. Nam aliàs mulier ad literam dederat Adæ de pomo, Gen. 3. & à serpente ipsa seducta fuerat 1. Tim. 2. sed talis occasio non fuit causa sufficiens: immõ nec ipsum peccatum potest constringere voluntatem ad se perpetrãdum: quoniam ad Caym Gen. 4. dicit Dominus, si malè egeris, statim in foribus aderit peccatum ruum (i. apparebit) vel si signis exterioribus, si sunt qdam foras animi: vel in quadã tutimanea pœnalitate, iuxta illud Aug. Iustifi Domine, & uerè sic est, ꝙ omnis inordinatus animus sibi ipsi est pœna:) sed sub te erit appetitus eius (i. peccati,) & tu dominaberis illius.

Ecce, quòd voluntas, etiam hominis reprobati, nõ constringitur ad peccandum, sed domina est appetitus peccati: & consequenter peccatum, etiam si fingatur in abstracto esse, & tentare hominem, non est causa sufficiens faciendi, quòd voluntas eius peccet. Illa igitur propositio argumenti maior, causa peccati est fortior quàm peccatum, intelligitur solum de voluntate inquãtum ipsa sola est sufficiens causa peccati, &, ut vera ipsius causa, difficilius tollitur, quàm peccatũ. In cuius signum est, quòd peccatum fornicationis invidiæ, auaritiæ &c. tollitur à quibusdam hominibus faciliter, quod est quibusdam aliis vel difficulter vel nunquàm tollitur, & hoc propter ipsam causam peccati difficilius, quàm peccatum, amouibilem. Vnde in textu ignanter, quasi voluntatem ab aliis causis discernendo in veritate vel falsitate illius propositionis maioris, dicitur ly prædictæ, causæ (inquit) peccati prædictæ non sunt sufficientes &c. Vide secundum responsum in litera ly & tamen &c. usque ad exclusiuè ad ly nec iterum. Et sicut dictum istarum duarum responsionũ resolui tandem in hoc: quòd de insufficienti causa negatur maior, de sufficienti autem conceditur.

Voluntas est fortior quocunque pcto.

Item de minori. Per se. R. Solum: non, auxilio Dei associatum. §. Tunc &c. Nã homo tali auxilio fultus quascunque causas peccatorum etiam sufficientem (retrahendo, & solummodo à consensu mali, & delectatione eius) potest excidere: & sic satisfactionem, ut sanxit Dei est munus, sumit Aug. in sua illa definitione. Vide responsum tertium in litera ly nec iterum satisfactio &c.

3m de maiori. Satisfactio. R. Secundum suam intentionem primam considerata: non, secundum intentionem consequentem. §. Tunc &c. Nam Aug. de finit satisfactionem considerata sẽdm consequentem intentionem: vt in not. post conclusionem primam significatum fuit dicendo, quòd ipse definit eam secundum quòd concernit præsentiam. Vide ibi & locum citatum.

¶ NOT. Qã dicit littera ly sic etiam satisfactio, innuendo per hoc, ꝙ satisfactio est medicina præseruans, sumit satisfactiones ut per seipsum personaliter quis exequitur cã, non ut per alios secundum quod ex q. 11. ar. 2. in princ. corpor. habetur.

4m illatio conclusionis. Ergo inconuenienter &c. R. Negatur illatio. §. Nõ sequitur Aug. cuius est illa dennitio, de qua in argumento huius conclusionẽ, definit satisfactionem secundum quòd dicit emendationem vitæ: non secundũ quòd respicit offensam Deo factam. Hoc autẽ facit Augustinus non ad denotandum, ꝙ pœnitentia & satisfactio sit solum nova vita (illud enim est de essentiam sumpti ipsis & pro tali damnatum est qõ. ar. 1. append.) sed ad denotandum, quòd secundum rei veritatẽ offensa illa nihil Deo subtrahit. Vide literam.

Item de minori. Per se. R. Explicitè, non. Implicitè. §. Tunc &c. Sufficiens. Aug. ꝙ de offensa facta Deo meationem fecerit implicitè, inquantum. in cautela futurorum, de qua expressè loquitur, incidenter quodammodo recompensatio præteritorum, prout ex illorũ cautela cognosci potest illorum præteritorum recompensatio &c. ut in litera usque in finem. Vide secundum responsum in litera ly nihilominus tamen &c.

Corollarium. Ergo Aug. explicitè nõ mentuit offensæ præteritum quia offensa illa sẽdm rei veritatem nihil subtraxit Deo, tã quia in cautela futurorũ, de qua explicitè loquebatur, recõpensatio præteritorũ includebatur. Ergo per silẽtium de recõpensatione præteritorum Aug. nõ intellexit, ꝙ satisfactio sit noua vita tm, sed ꝙ sit noua vita cum recompensatione præcedentium delictorũ. Quod autem ex cautela futurorũ possit cognosci recompensatio commissorũ, ultra dicta in textu, patet per rõnem sequentem. Nã qui maiora peccata cõmisit, solet (si par pari referatur debet) cautior esse à futuris periculis præcauere, tanquàm suæ fragilitatis conscius. Vnde ex cautela tam vigilanti potest quis cõiectare, quòd ille maiora peccata commisit, & consequenter ꝙ de maioribus recompensare ulinquàm aliis quidam, qui in futurum de occasionibus peccati minandis sollicitus minus est.

5m illatio conclusionis. Ergo aliter &c. R. Negatur illatio. §. Ratio est quia non est inconueniens, ꝙ de eodem &c. ut in lit. Tunc. n. singulæ diffinitiones de eodem erunt conuenientes, in genere tamen suo licet non sint omnino competentes absolute, nisi illa diffinitio una, quæ ex omnibus in constatu fuerit (ut in proposito, supra videmus Not. post concl. 2.)

¶ NOT. Quòd de eodem diuersæ diffinitiones dant, & singulæ competentes in gne suo, & ꝙ ex his una competens simplicissima conficitur, docuit Philosophus facto suorũ & in 1. Poster. ex ter conficitur, docuit Philosophus facto suorũ & in 1. Poster. ex duplici illata diffinitione demonstrationis unam confecit, & in 2. de Anima idem circa diffinitiones Animæ operatur est.

6m de maiori. Debitum. R. Rõne culpæ commissæ considerata. non, rõne obligationis præcisè erga benefactorem. §. Tunc &c. Nam debitum in definitione ab Anselmo data sumitur per respectum ad culpam commissam: secundum quem modum considerationis innocens honorem debitum non potest Deo reddere: eo quòd culpam in Deum non commiserit.

¶ NOT. Hoc mõ rñsioni huic fexæ accõmodato, ipsam q. de clarante magia, di Luc. 15. ꝙ iusti non indigent pœnitentia. Rõne namque culpæ commissæ, si semper fuerint iusti pœna nõ egent (quo solo modo accipitur pœna in illo contextu) licet rõne conformitatis ad Christum crucifixum, & cautelæ à peccatis futuris, indigeant pœnitentia.

APPENDIX.

EX articulo habes. ¶ Primò quomodo per rationem in terminas hæresim Lutheri (ut refert Leo Papa X. in bulla cõtra illius errores) dicentis: optima pœna est noua vita. Vbi ꝙ non unam vitam intelligit abhinere à peccatis, & virtutes assequi, no aũ cõtelligit recompensationẽ istam rõne culpæ præteritæ. Contra hunc inquam interimendum habes ex ar. non tm rõne sed Anselmi diffinitionem. Contra quem & habuisse recordaberis articulum secundum præcedentem. 1 Vid. p. 5. Eccl. &c.

¶ Secundo habes quo per rõnem articuli & huius & præcedẽ tis offendas: hæresim prædictam merito damnari fuisse à Cõc. Trid. sess. 14. c. 8. &c. Nemo unquam catholicus sensit, ex hmõi nostris satisfactionibus suam meriti, & satisfactionis Dñi nostri Iesu Christi, vel obscurari, vel aliqua ex parte imminui: quod dum Nouatores intelligere volunt, ita optimam pœnam nouam vitam esse docent, vt omnem satisfactionis usum, & vsum tollãt. 2

Universidad de Deusto
Biblioteca

Hæc ipse Can. 13. Siquis dixerit pro peccatis, quo ad pœnam temporalem, minime Deo per Christi merita satisfieri pœnis ab eo inflictis & patienter tolerandis, vel à sacerdote iniunctis, &c. neque ideo optimam pœnitentiam esse tantum nouam vitam: Anathema sit. Hæc ibi. Item merito damnatum à Leone in prædicta bulla: cuius damnationis particulam videre 1. ar. 1. appen. & 3. par. q. 68. ar. 2. Item à scripturis Luc. 15. gaudet est Angelis Dei super uno peccatore pœnitentiam agente, quam super 99. iustis, qui non indigent pœnitentia. Quid contra Nouatores illos elatius? Cum iusti ipsi indigeant noua vita (ut patet, saltem perseverando,) & non indigeant pœnitentia? Ergo pœnitentia addit ad nouam vitam.

¶ Tertio habes: quo modo per rationem, diffinitionemque Augustini, interimas hæreses Almarici (ut refert Cardinalis Turrecremata, de Eccle. lib. 4. par. 2. cap. 15. & Direct. inq. 2. par. q. 6. 7.) dicentis, quòd in charitate constituto nullum peccatum imputabitur: nam, quasi declarans prædictum dogma, quod quæcunque stupra, adulteria &c. ex charitate carnaliter commissa non sint peccata: ex quo & alia hæresis ab eodem parturiebatur de charitate ficta, dicente; quòd mulieres non peccabant cōmiscendo carnaliter, dummodo ex charitate id agerent. Eiusdem fere tenoris erat hæresis Beguardorum & Beguinarum (Præt. Begardi) garriētium, quod, cū ad statum quendam perfectionis homo peruenerit, tunc sensualitas est ita perfectè spiritui & rationi subiecta, quòd homo potest liberè corpori concedere quicquid placet. Concordant namque errātes hi omnes in hoc: q̄ non opus est, causare à peccatis excedēdo eas facultatum consideratiōibus, propositionem ipsorum addentes, qd. nam pariant facilē patere possit. Cōtra hos ergo pugnat articulus præsens, inquantum dicit: quòd homini tam intelligentiam de peccatis consecuto, & pro illorum pœna satisfaciendi, excludendæ sunt causæ peccatorū &c. minimum quia tale est h grauius, q̄ originale, sed pro originali nemo potuit satisfacere nisi Deus, & homo: ergo neque pro actuali.

SED CONTRA, sicut Hier. dicit. Qui dicit Deum aliquid impossibile homini præcepisse, anathema sit: sed satisfactio est in præcepto. Luc. 3. Facite dignos fructus pniæ: ergo possibile est Deo satisfacere.

¶ Præt. Deus est magis misericors q̄ aliqs hō: sed hoi est possibile satisfacere: ergo & Deo.

¶ Præt. Satisfactio est, cum pœna culpę æquatur, quia iustitia est idē qd cōtra passum, ut Pythagorici dixerunt: sed cōtingit æqualē pœna assumere delectationi, q̄ fuit in peccando, ergo cōtingit Deo satisfacere.

RESP. Dicendum, q̄ homo Deo debitor efficitur, V no mō rōne hūfieri accepti, alio mō respectu peccati cōmissi. In his aūt honoribus, q̄ sunt ad parētes et Deos, ēt fm Philosophū, impossibile est æquivalens reddere sed in quātitatem, sed sufficit, q̄ homo reddat, quod pōt, quia amicitia non exigit æquivalens, sed quod possibile est, & hoc etiā est æquale aliqualiter, s. secundum proportionalitatem, quia sicut se habet hoc, quod Deo esset debitū ad ipsū Deum, ita hoc quod iste pōt reddere ad Deum, & sic aliquo mō forma iustitiæ conseruat, & similiter est ex parte satisfactionis. Vnde m non pōt homo Deo satisfacere, si ly Satis, æqualitatem quantitatis importet, contingit aūt si importet æqualitatē ꝓportionis, n ut dictum est, & hoc sicut sufficit ad rōnem iustitiæ, ita sufficit ad rationem satisfactionis.

AD PRIMVM, ergo dicendum, quòd sicut offensa habuit quandam infinitatē ex infinita te diuinæ maiestatis; ita satisfactio accipit quandā infinitatē ex infinitate diuinæ misericordiæ, prout est gra informata, p quā acceptū redditur quod homo reddere pōt. Quidam tñ dicunt, q̄ habet infinitatem ex parte auersionis, & sic gratis dimittitur, sed ex parte cōuersionis finita est, & sic pro ea satisfieri pōt: sed hoc nihil est, quia satisfactio non respōdet peccato nisi fm q̄ est offensa Dei, qđ non habet ex parte conuersionis, sed solum ex parte auersionis. Alij uero dicunt, q̄ ēt quantum ad auersionem pro peccato satisfieri pōt uirtute meriti Christi, quod quodammō infinitum fuit, & hoc in idem redit qđ prius dictum est, quia per fidem mediatoris gratia data credentibus est; si tamen alio mō gratiam daret, sufficeret satisfactio per modum prædictum.

AD 2m dicendum, q̄ hō, qui ad imaginem Dei factus est, aliqd libertatis participat inquantum est dñs suorum actuum p lib. arb. & iō ex hoc q̄ p lib. arbitrium agit, Deo satisfacere pōt: quia quāmuis Dei sit, put à Deo est sibi concessum, tamē liberē traditum est, ut eius dominus sit: quod seruo non competit.

AD 3m dicendum, q̄ rō illa cōcludit q̄ Deo æqualens satisfactio fieri non possit, non autē q̄ non possit sibi sufficiens fieri: quamuis enim posse suum totū homo debeat, nō tamen ab eo exigitur de necessitate: ut totum, quod possit faciat, q̄ hoc est ei impossibile secundum statum præsentis uitæ, ut totum posse suum in aliquid unum expendat, cū oporteat circa multa esse solicitum, sed est quędā mensura homini adhibita, quę ab eo requiritur, scilicet impletio mandatorum Dei, & super ea potest aliquid erogare ut satisfaciat.

AD 4m dicendum, quòd quāuis homo non possit tēpus præteritum recuperare, potest tamen in futuro recompensare illud quod in præterito facere debuisset, quia non debuit, debito præcepti, totum qđ potuit, ut dictum est.

AD 5m dicendum, quòd originale peccatum est minus habeat de rōne peccati, q̄ actuale, tū est grauius malum, quia est ipsius humanæ naturæ infectio; & ideo per unius hominis puri satisfactionem expiari nō potuit, sicut actuale.

requirit ab homine nisi quod potest reddere, ut dictum fuit: & A per gratiam quę quodammodo infinitam facit actionem hois, potuit homo reddere satisfactionem pro offensa infinita: licet absolute & simpliciter non sit æquivalens.

¶ NOT. Recole ad hanc literam intelligendam melius q̄ hic non requirit quātitas absoluta sed proportionalitatem dictum est. De grauitate mortalis & damnamur peccatis & damnamur peccatis. De grauitate infinita satisfactionem, & per Christum habita (secundum quod in textu dicitur) vide Cōcil. Trid. infr. in appē. pro declaratione accommodatissima.

2m de maiori. Seruus, ꝫ cui non est tradita libertas, ut sit dominus suorū actuū: non autem, cui tradita est &c. §. Tūc &c. Nam homo ita Dei seruus est: ut & liberè traditus sit sibi à Deo, ut sit dominus suorū actuum.

¶ NOT. Litera hæc Sancti Thomæ melius intelligetur, si sub exēplo dicamus. Donat tibi aliquis aliqui seruū: & tu deinde his cōparas tibi agrū ab eodem. Illa utique seruitia tibi data sunt, & consequenter tua nō sunt, nisi ex dono. Quando igitur his cōparas agrum, tuus denarius operarii & consequentes inde iusta est emptio, & de iustitia tibi debetur ager. Sed sicut denarij non erant tui nisi ex dono illius, à quo tuus agri: ita emptio illa, & iustitia emptionis, non est iusta, nisi præsupponendo dominū ab illo factum. Modo ad rem. Homini seruo donauit Deus libertatem hanc, ut sit dominus actuum suorum: & istidem actibus homo ipse recompensat offensam factam Deo. Recompensatio igitur hæc imputabitur homini tanquam propria, non quia radicaliter primò sit ab homine, sed quia habet hanc ex dono à Deo: quo fit ut uerè dicatur recompensatio hominis. Ecce quòd (ut litera dicit) homo seruus ille, & tamen habet, unde recompensat Deo. Cæterum, ut recompensatio ista æqualitatem dictam in articulo sortiatur ad satisfaciendum, requiritur, ut sit informata per gratiam, q̄ homini diuinitus ex dono datur. Vnde ex eodem exemplo relinquetur considerandum: quòd satisfactio ipsa est iusta & ex parte hominis, non quia gratia ipsa profluens ex hoste, sed qa est hominis à Deo donata. Quod enim alicui donatum fuit ex illius cui donatur, sic ergo de iustitia tua facies, & tamen per misericordiam diuinam, quoniam illud, per quod homo ipse fauste efficitur, est tuum ex dono à Deo. Præmissis datis robur Concil. Trid. ch. sess. 14. dicit. Hæc est illa corona iustitiæ, quam post suum certamen & cursum reponitam sibi esse, sicbat Apostolus &c. Absit tamen, ut christianus homo in seipso uel confidat uel gloriet, & nō in domino, cuius tanta est erga omnes homines bonitas, ut eorum velit esse merita, quæ sunt ipsius dona. Hæc ibi. E. Concil. 3. Si quis dixerit hominis iustificati bona opera ita esse dona Dei, ut non sint etiam bona ipsius iustificati meritа, &c. anathema sit.

3m de maiori. Non pōt &c. Æqualenter, nō autem, sufficienter secundum misericordiam suam tantum debitum unum, & creationis (ut arguitur) in & pro illo, & pro aliis beneficiis, ac sua debita pōt summe cupere secundum mensuram suam satisfacere: ut in litera declaratur. Vide ibi &c. declarationem huius termini, mensura sua.

4m de minori. Recuperari. &c. In seipso: non in aliquo æquivalenti. §. Tunc &c. licet enim tempus, quod dabatur homini in Dei seruitium expendere, non possit in seipso recuperari, i. facere quòd tempus præteritum redempotest tamen illud recuperare in aliquo æquivalenti, i. facere diligentius, & copiosius feruētiorive animo, in una hora illud, quod facere debuisset prius in tribus horis: uel etiam supererogationis opera simul adiungendo (ut ex textu trahitur.)

¶ NOT. Hoc rationis lumine declarāt & Psalmus, & Euangelium, & Ecclesia. Psalmus quidem 15. de quibusdā tēpus amissum recuperantibus dicēs. Multiplicatæ sunt infirmitates eorum, postea accelerauerunt. Hoc est, i. peccatis tempus diu contriuerant: postea ad se reuersi feruentius bonam uiam cucurrerunt. Euangelium autem Matth. 20. narrat operarios, quibus reddita est merces æqualis primis portantibus pondus diei & æstus, fuisse primos & otiosos & tota die otiosos. Ecce quod plurimum temporis amisserant; & tamen mercedem copiosam receperunt: quam utique non receperissent, nisi tempus amissum recuperassent. Non enim satisfactio illa p tanta merenda iuste recipienda, quòd bonum laborem exercuissent; sed requirebatur ut una hora pro reliquis etiam præcedentibus æquivalenter operaretur. Tempus ergo amissum eos recuperasse, intelligas inde: quando pro mercede laboris æqualiter ad alios priores operarios remunerari legūtur. Vltimo ecclesia idipsum, quòd. i. tempus amissum recuperetur, declarat: quando in festo confessorum plurimorum illud Eccles. 39. addatur, fusus est cor suum tradere ad vigilandum diluculo ad Deum. Fortunè enim (ipsa inquit) nonnulli ex dictis confessoribus, qui aliquos inuenerunt suæ annos malè expēdidere unus & tamen hi etiam, secundum ipsam Ecclesiam, tradiderunt cor suum ad vigilandum diluculo ad Deum. Hoc ergo fuit: quia tempus amissum inuenimus prædictæ posse recuperarunt non tantum bonis operibus; sed & adeò copiosis, ut nunquam ante facta, ut non immerito inde iudicarentur, ac si in tota iuuentute sua Deo seruissent, eorque suum tradidisse cor ad vigilandum diluculo ad Deum.

Quòd amissū tēpus recuperari possit.

5m de maiori. Gratiam &c. Ratione peccati non, ratione extentionis nocumenti. §. Tunc &c. Nam satisfactum nouus homini quamuis ad nocumentum nouus mundi reparandum non sufficiat (ut arguitur) tamen ad nocumentum personale, omnimodo est peccatum actuale, occurrere potest, seruata quæ dicta est, proportione quantitatis, & additis gratia.

APPENDIX.

EX articulo habes. «Primò quomodo per rationem inimicitiæ ejicerem quorundam (ut habetur ex Concil. in fra alleguando) dicentium: hominem Deo offenso satisfacere non posse. Et est Lutheri (ut elicitur ex Rossensem contra illum articulum quinto) dicentis, hoc nouabrum satisfactio, quod odi, per colosium habes sensum; quasi Deo quisquam possit pro ullo peccato satisfacere.

QVAEST. XIII.
De satisfactionis possibilitate, in duos articulos diuisa.

DEINDE considerandū est de possibilitate satisfactionis.

Circa quod duo quæruntur.

¶ Primò, Vtrum homo possit Deo satisfacere.

¶ Secundo, Vtrum aliquis pro alio satisfacere possit.

ARTICVLVS I.
Vtrum homo possit Deo satisfacere.

AD PRIMVM sic proceditur. A VI q̄ hō non possit Deo satisfacere. Satisfactio n. debet æquari offensæ, ut ex dictis patet: sed offensa in Deum cōmissa est infinita, qa quantitatem recipit ab eo in quē committitur, cū plus offendat q̄ principē peccat, q̄ alium quemquam: cum ergo actio hois non possit esse infinita, vī q̄ hō Deo satisfacere non possit.

2 Præt. b Seruus quia totum, quod habet domini est, nō pōt pro aliquo debito recompensare: sed nos serui Dei sumus, & quicquid boni habemus ab ipso habemus, cū ergo satisfactio sit recompēsatio offensæ prætereat, vī quòd Deo satisfacere non possimus.

¶ 3 Præt. Ille, cuius totum, qđ habet non sufficit ad unum debitum exoluendum, non c pōt pro alio debito satisfacere. sed quicquid hō pōt, & habet non sufficit ad soluendum debitum pro beneficio conditionis. Vñ Isa. 15. dicitur. Quòd ligna Libani non sufficient ad holocaustum: ergo nullo modo potest satisfactio esse pro debito offensæ commissæ.

¶ 4 Præterea. Hō totum tēpus suum debet in Dei seruitiū expendere: sed tps amissum non pōt d recuperari, pp quod est grauis iactura tpis, ut Seneca dicit, ergo non pōt hō recompēsationem Deo facere, & sic idem quod prius.

¶ 5 Præt. Peccatū actuale mortale est h grauius, q̄ originale, sed pro originali nemo potuit satisfacere nisi Deus, & homo: ergo neque pro actuali.

SED CONTRA, sicut Hier. dicit. Qui dicit Deum aliquid impossibile homini præcepisse, anathema sit: sed satisfactio est in præcepto. Luc. 3. Facite dignos fructus pniæ: ergo possibile est Deo satisfacere.

¶ Præt. Deus est magis misericors q̄ aliqs hō: sed hoi est possibile satisfacere: ergo & Deo.

¶ Præt. Satisfactio est, cum pœna culpę æquatur, quia iustitia est idē qd cōtra passum, ut Pythagorici dixerunt: sed cōtingit æqualē pœna assumere delectationi, q̄ fuit in peccando, ergo cōtingit Deo satisfacere.

RESP. Dicendum, q̄ homo Deo debitor efficitur, V no mō rōne hūfieri accepti, alio mō respectu peccati cōmissi. In his aūt honoribus, q̄ sunt ad parētes et Deos, ēt fm Philosophū, impossibile est æquivalens reddere sed in quātitatem, sed sufficit, q̄ homo reddat, quod pōt, quia amicitia non exigit æquivalens, sed quod possibile est, & hoc etiā est æquale aliqualiter, s. secundum proportionalitatem, quia sicut se habet hoc, quod Deo esset debitū ad ipsū Deum, ita hoc quod iste pōt reddere ad Deum, & sic aliquo mō forma iustitiæ conseruat, & similiter est ex parte satisfactionis. Vnde m non pōt homo Deo satisfacere, si ly Satis, æqualitatem quantitatis importet, contingit aūt si importet æqualitatē ꝓportionis, n ut dictum est, & hoc sicut sufficit ad rōnem iustitiæ, ita sufficit ad rationem satisfactionis.

AD PRIMVM, ergo dicendum, quòd sicut offensa habuit quandam infinitatē ex infinita te diuinæ maiestatis; ita satisfactio accipit quandā infinitatē ex infinitate diuinæ misericordiæ, prout est gra informata, p quā acceptū redditur quod homo reddere pōt. Quidam tñ dicunt, q̄ habet infinitatem ex parte auersionis, & sic gratis dimittitur, sed ex parte cōuersionis finita est, & sic pro ea satisfieri pōt: sed hoc nihil est, quia satisfactio non respōdet peccato nisi fm q̄ est offensa Dei, qđ non habet ex parte conuersionis, sed solum ex parte auersionis. Alij uero dicunt, q̄ ēt quantum ad auersionem pro peccato satisfieri pōt uirtute meriti Christi, quod quodammō infinitum fuit, & hoc in idem redit qđ prius dictum est, quia per fidem mediatoris gratia data credentibus est; si tamen alio mō gratiam daret, sufficeret satisfactio per modum prædictum.

AD 2m dicendum, q̄ hō, qui ad imaginem Dei factus est, aliqd libertatis participat inquantum est dñs suorum actuum p lib. arb. & iō ex hoc q̄ p lib. arbitrium agit, Deo satisfacere pōt: quia quāmuis Dei sit, put à Deo est sibi concessum, tamē liberē traditum est, ut eius dominus sit: quod seruo non competit.

AD 3m dicendum, q̄ rō illa cōcludit q̄ Deo æqualens satisfactio fieri non possit, non autē q̄ non possit sibi sufficiens fieri: quamuis enim posse suum totū homo debeat, nō tamen ab eo exigitur de necessitate: ut totum, quod possit faciat, q̄ hoc est ei impossibile secundum statum præsentis uitæ, ut totum posse suum in aliquid unum expendat, cū oporteat circa multa esse solicitum, sed est quędā mensura homini adhibita, quę ab eo requiritur, scilicet impletio mandatorum Dei, & super ea potest aliquid erogare ut satisfaciat.

AD 4m dicendum, quòd quāuis homo non possit tēpus præteritum recuperare, potest tamen in futuro recompensare illud quod in præterito facere debuisset, quia non debuit, debito præcepti, totum qđ potuit, ut dictum est.

AD 5m dicendum, quòd originale peccatum est minus habeat de rōne peccati, q̄ actuale, tū est grauius malum, quia est ipsius humanæ naturæ infectio; & ideo per unius hominis puri satisfactionem expiari nō potuit, sicut actuale.

4m de minori. Recuperari. &c. In seipso: non in aliquo æquivalenti. §. Tunc &c. licet enim tempus, quod dabatur homini in Dei seruitium expendere, non possit in seipso recuperari, i. facere quòd tempus præteritum redempotest tamen illud recuperare in aliquo æquivalenti, i. facere diligentius, & copiosius feruētiorive animo, in una hora illud, quod facere debuisset prius in tribus horis: uel etiam supererogationis opera simul adiungendo (ut ex textu trahitur.)

¶ NOT. Hoc rationis lumine declarāt & Psalmus, & Euangelium, & Ecclesia. Psalmus quidem 15. de quibusdā tēpus amissum recuperantibus dicēs. Multiplicatæ sunt infirmitates eorum, postea accelerauerunt. Hoc est, i. peccatis tempus diu contriuerant: postea ad se reuersi feruentius bonam uiam cucurrerunt. Euangelium autem Matth. 20. narrat operarios, quibus reddita est merces æqualis primis portantibus pondus diei & æstus, fuisse primos & otiosos & tota die otiosos. Ecce quod plurimum temporis amisserant; & tamen mercedem copiosam receperunt: quam utique non receperissent, nisi tempus amissum recuperassent. Non enim satisfactio illa p tanta merenda iuste recipienda, quòd bonum laborem exercuissent; sed requirebatur ut una hora pro reliquis etiam præcedentibus æquivalenter operaretur. Tempus ergo amissum eos recuperasse, intelligas inde: quando pro mercede laboris æqualiter ad alios priores operarios remunerari legūtur. Vltimo ecclesia idipsum, quòd. i. tempus amissum recuperetur, declarat: quando in festo confessorum plurimorum illud Eccles. 39. addatur, fusus est cor suum tradere ad vigilandum diluculo ad Deum. Fortunè enim (ipsa inquit) nonnulli ex dictis confessoribus, qui aliquos inuenerunt suæ annos malè expēdidere unus & tamen hi etiam, secundum ipsam Ecclesiam, tradiderunt cor suum ad vigilandum diluculo ad Deum. Hoc ergo fuit: quia tempus amissum inuenimus prædictæ posse recuperarunt non tantum bonis operibus; sed & adeò copiosis, ut nunquam ante facta, ut non immerito inde iudicarentur, ac si in tota iuuentute sua Deo seruissent, eorque suum tradidisse cor ad vigilandum diluculo ad Deum.

5m de maiori. Gratiam &c. Ratione peccati non, ratione extentionis nocumenti. §. Tunc &c. Nam satisfactum nouus homini quamuis ad nocumentum nouus mundi reparandum non sufficiat (ut arguitur) tamen ad nocumentum personale, omnimodo est peccatum actuale, occurrere potest, seruata quæ dicta est, proportione quantitatis, & additis gratia.

APPENDIX.

EX articulo habes. «Primò quomodo per rationem inimicitiæ ejicerem quorundam (ut habetur ex Concil. in fra alleguando) dicentium: hominem Deo offenso satisfacere non posse. Et est Lutheri (ut elicitur ex Rossensem contra illum articulum quinto) dicentis, hoc nouabrum satisfactio, quod odi, per colosium habes sensum; quasi Deo quisquam possit pro ullo peccato satisfacere.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Secundo habes: quomodo per rationem ostendas, meritò il- lum errorem damnatum fuisse à Concil. Trid. sess. 14. cap. 8. sic. Dum satisfaciendo patimur pro peccatis, Christo Iesu, qui pro peccatis nostris satisfecit, ex quo omnis nostra sufficientia est, conformes efficimur; certissimam quoque inde arrham habe- mur quod si compatimur & conglorificabimur. Neque verò ita nostra est satisfactio hæc, quam pro peccatis nostris exoluimus; ut non sit per Christū Iesum. Nam, ut ex nobis, tanquam ex nobis, nihil possumus; eo autem cooperante, qui nos confortat, omnia possumus: ita non habet homo unde glorietur, sed omnis gloriatio nostra in Christo est, in quo viuimus, in quo meremur, in quo satisfacimus, facientes fructus dignos pœnitentiæ, qui ex illo vim habent, ab illo offeruntur patri, & per illum acceptantur à patre. Hæc ibi. Ecce quòd sufficiens est nostra satisfactio, secundum Concil. & consequenter, secundum illud, damnantur hi, q̄ hominem Deo satisfacere nō posse dicunt. Ex his concilii dictis grauissimis sumas articuli declarationem; ut supra ¶ not. post ad primum monitus es. Rursus Canon. 13. cōtra errorem illum. Si quis dixerit pro peccatis, quoad pœnam temporalē, minimè Deo per Christi merita satisfieri pœnis ab eo inflictis, & patienter toleratis: vel à sacerdote iniunctis &c. Anathema sit. Hæc ibi. Item meritò damnatum à scripturis Ionæ 3. & exclamarunt viri Ninivitæ in Domino, & prædicauerunt ieiunium, & vestiti sunt saccis &c. Et vidit Deus opera eorum, quia conuersi sunt de via sua mala; & misertus est super malitiam, quam locutus fuerat, ut faceret eis, & non fecit. Item 3. Reg. 21. Itaque, cum audisset Achab sermones istos, scidit vestimenta sua, & operuit cilicio carnem suam, ieiunauitque, & dormiuit in sacco, & ambulauit demisso capite. Et factus est sermo domini ad Heliam tesbitem dicens. Nonne vidisti humiliatum Achab coram me? Quia igitur humiliatus est, mei causa; non inducam malum in diebus eius. Item 2. Paralip. 33. Qui Manasses, postquam coangustatus est, orauit ad Dominum Deum suum: & egit pœnitentiam valde, coram Deo patrum suorum. Deprecatusque est eum, & obsecrauit intentus & exaudiuit orationem eius, reduxitque eum Hierusalem in regnum suum, & cognouit Manasses, quòd Dominus ipse esset Deus. Ex his tribus locis scripturarum, aliisque multis huiusmodi, inferas, & à fortiori quidem; quòd satisfactionibus à sacerdote iniunctis possit homo Deo satisfacere. Si Deus (inquies) pœnitudinem horum, & afflictiones ipsorum sponte susceptas, clementia sua, uelut iustam pœnæ temporali (quæ eorum scelestibus debebatur) satisfactionem admisit; ideoque cohibuit flagellum, quod illis dignè inferre meditabatur: multò magis ad satisfactiones hominum à confessariis iniunctas ipsemet Deus talia operabitur. Si satisfacere potuerunt Deo operibus prædictis homines illi: multò magis operibus suis pœnitens per confessarium impositis Deo satisfacere poterit. Rano deductionum harum est: quia satisfactionis opera per confessarium iniuncta plenis valent ut quæ, ex virtute clauium, eisdem operentur: quàm ipsamet sine tali iniunctione sponte susceptæ, ut supra quæstio. 6. art. 1. ad quartum, & quæstio. 8. artic. 1. ad tertium, & artic. 6. ad tertium. Vide Rossensem contra Lutheri quintum articulum.

¶ Tertiò habes: quomodo per rationem prædicta Patrum ac scripturarū, pro quanto hominem satisfacere posse Deo significant, & declarates, & probes, & defendas.

¶ Quartò videsquomodo ex iis vicissim Angelica hæc doctrina firmetur, & declaretur.

QVÆST. XIII. ART. II.

CONCL. 1ª. Pœna satisfactoria inquantum est ad remedium sequentis peccati, non prodest alteri.

¶ PROB. Quia ex ieiunio unius non domatur caro alterius.

¶ NOT. Respondet littera per ly nisi secundum accidens &c. tacitæ obiectionis quæ posset dici, quòd quis est in remedium alterius & respondet dupliciter. Primò, quia illud esse in remedium, est per accidens: secundò, quia hoc est per modum meriti magis, quàm satisfactionis. Vnde dato quòd unus fic remediaret per se alteri ad uitandum peccatum, adhuc non falsificaretur conclusio: quia ipsa intelligitur de modo satisfactionis magis, quàm meriti. Ac si diceretur. Pœna satisfactoria, in quantum est ad remedium sequentis peccati, non prodest per se, & per modum satisfactionis, alteri.

¶ CONCL. 2ª. Quantum ad solutionem debiti, unus potest pro alio satisfacere dummodo sit in charitate; ut opera eius satisfactoria esse possint.

¶ PROB. Quia legitur in uitis patrum, quòd propter charitatem unius, qui charitate ductus pœnitentiam fecit pro peccato alterius, quod ipsemet non commiserat, alteri peccatum proprium dimissum est.

¶ NOTATIO. Aly nec oportet, quòd maior pœna &c. usque ad ly. vnde dicitur, &c. respondet litera tacitæ obiectioni: & omnia clara sunt.

¶ CONCLVSIO. 3ª. Non exigitur, quantum ad solutionem debiti, quòd ille, pro quo fit satisfactio, sit impotens ad satisfaciendum: sed hoc requiritur, inquantum pœna satisfactoria est in remedium.

¶ NOTATIO. Ly remedium, non sumitur in illo sensu, in quo sumebatur in prima conclusione. Ibi enim sumebatur pro remedio ad uitandum peccatum: & sic, uniuersaliter negabatur, quòd satisfactio unius esset in remedium alterius: siue sit potens, siue impotens, ad satisfaciendum. Accipitur autem nunc ly remedium, prout est ad excusandum peccatum negligentiæ tunc satisfaciendi: quod quidem.

ARTICVLVS II.

Vtrum unus pro alio possit pœnam satisfactoriam expiare.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videtur quòd pœnam satisfactoriam non possit unus pro alio explere. Quia ad satisfactionem [h] meritum requiritur, sed unus pro altero non potest mereri, uel demereri cū sit scriptum. Reddes tu unicuique secundum opera sua, ergo unus p alio nō pōt satisfacere. ¶ 2 Præt. Satisfactio cōtra cōtritionē, & confessionē diuiditi: sed unus p alio nō pōt cōteri, nec cōfiteri, [i] ergo nec satisfacere. ¶ 3 Præt. Vnus pro alio orando et sibi meretur, si ergo [h] aliquis pro alio satisfacere pōt, satisfaciendo pro alio pro se satisfacit, & ita ab eo, qui pro altero satisfacit, non exigitur alia satisfactio p peccatis propriis. ¶ 4 Præterea. Si unus pro alio satisfacere potest, ergo ex quo unus soluit debitum pœnæ, alius statim à debito liberatur; ergo si moriatur postquam tota pœna debita pro alio [k] suscepta est, statim euolabit; uel si adhuc puniatur, duplex pœna redderetur pro eodem peccato, scilicet, illius, qui satisfacere incipit, & illius, qui punitur in purgatorio.

SED CONTRA, Gal. 6. dicitur. Alter alterius onera portate, ergo uidetur quòd unus possit onus pœnitētiæ pro alio impositæ suscipere.

Præterea. Charitas magis potest apud Deū quàm apud homines, sed unus potest apud homines pro alterius amore debitum eius soluere, ergo multo fortius in diuino iudicio fieri potest.

RESPONDEO, Dicendū, quòd pœna satisfactoria est ad duo, s. ad solutionem debiti, & ad medicinam pro peccato uitando, [m] inquantū ergo est ad remedium sequētis peccati, sic satisfactio unius nō prodest alteri, [n] quia ex ieiunio unius caro alterius nō domatur, nec ex actibus unius alius bene agere consueuit, nisi secundum accidens, inquàtum aliquis per bona opera pōt alteri mereri augmentum gratiæ, quæ efficacissimum remedium est ad uitandū peccatum, sed hoc est per modum meriti magis q̄ per modū satisfactionis, sed [o] quantum ad solutionem debiti, unus potest pro alio satisfacere, dummodo sit in charitate, ut opera eius satisfactoria eē possint. ¶ Nec oportet q̄ maior pœna imponat ei, q̄ p altero satisfacit, q̄ principali imponeretur, ut quidam dicūt, hac rōne moti, quia pœna propria magis satis facit, q̄ aliena; quia pœna habet vim maxime satisfaciendi ratione charitatis, qua homo ipsā sustinet, & quia maior charitas apparet in hoc q̄ aliquis pro altero satisfacit, q̄ si ipse satisfaceret, iō minor pœna requiritur in eo, qui pro alio satisfacit, quā pro principali requireretur. Vnde dī in vitis Patrum, q̄ pp charitatem vnius, qui alterius fratris sui charitate ductus pœnitentiā fecit pro peccato quod nō cōmiserat, alteri peccatum quod commiserat, dimissum est, [p] nec ēt exigitur quantū ad solutionē debiti, q̄ ille pro quo fit satisfactio, sit impotens ad satisfaciēdum, [q] quia etiam si esset potēs alio satisfaciente pro ipso, ipse à debito immunis esset; sed hoc requiritur inquantum pœna satisfactoria est in remedium: vnde non est permittendum q̄ aliquis pro alio pœnitentiam agat nisi defectus aliquis appareat in pœnitente, uel corporalis per quem sit impotens ad sustinendum, uel spiritualis per quē non sit promptus ad portandum pœnam.

AD PRIMVM ergo dicendum, q̄ præmium essentiale redditur secundum dispositionem hominis, quia secundum capacitatem videntium erit plenitudo visionis diuinæ, & ideo sicut vnus non disponitur per actū alterius, ita vnus alteri non meretur premium essentiale, nisi meritū eius habeat efficaciā infinitā. sicut Christi, cuius meritum solo pueri per baptismum ad vitam æternam perueniunt; sed pœna temporalis pro peccato debita post culpæ remissionem non taxatur, secundum dispositionem eius, cui debetur, quia qñque ille, qui est melior, habet maioris pœnæ reatum; & ideo quantum ad pœnæ remissionē vnus alteri potest mereri, & actus vnius efficitur alterius charitate mediante, per quam omnes vnum sumus in Christo.

AD 2ᵐ dicendū, q̄ cōtritio ordinat contra culpam, quæ ad dispositionē bonitatis, vel malitię hois ptinet, & iō p̄ trītionē vnius alius à culpa non liberat: similiter p confessionem hō se sacramentis ecclesiæ subijcit, non aſit potest unus sacramentum pro alio accipere, quia in sacramento gratia suscipienti datur non alij, & ideo non est similis ratio de satisfactione, cōtritione, & confessione.

AD 3ᵐ dicendum, q̄ in solutione debiti attenditur quantitas pœnę, sed in merito attenditur charitatis radix, & iō ille, qui ex charitate pro alio meret saltem merito congrui, ēt sibi magis meret, ñ aūt, q̄ p alio satisfacit, ēt qa illa q̄ntitas p se satisfacit pœnę nō sufficit ad vtrūq; pctm, tñ satisfaciendo p alio sibi meret maius q̄ fit dimissio pœnæ, s. vitam æternam.

AD 4ᵐ dicendum, q̄ si ipsemet ad aliquam pœnam se obligasset, non prius à debito esset immunis, quā si eam soluisset, & iō pœnam ipse patietur, quā diu ille satisfactionem pro eo fecerit, quàm si non fecerit, tūc vterque est debitor illius pœnæ vnus pro commisso, alius pro omisso, & ita nō sequitur q̄ peccatum vnum bis puniatur.

dem peccatum non incurrit impotens, licet incurrat aliquo modo potens.

¶ PROB. 1. Quia etiam si esset potens, alio satisfaciente pro ipso, ipse à debito immunis esset. Quia (ly sed hoc requiritur &c.) ex 1. patet (vt in notatione maxi præcedentis).

1ᵐ de maiori

Meritum & consideratum quantū ad pœnæ remissionem: non, quantū ad præmiū essentiale q̄. Loquēdo in proposito, scilicet satisfaciendi pro altero. Tunc &c. Licet. n. vnus nō possit mereri alteri præmium essentiale (vt arguitur; & in textu tñ tali, declarādo, cōceditur) ita tamē unus potest alteri mereri remissionem pœnæ, inquantum s. pro altero satisfacit. Sed hoc meritum ultimo dictū improprie dī. Ex litera dicit q̄ argumentum est cinquā probatio altera conclusionis primæ, si sumatur meritū de condigno & propriè. & q̄ tamen (vt uidimus) non infringit secundam conclusionem ñ aggrediebat.

2ᵐ illatio cō. clusionis. Ergo nec satisfacere. & negatur illatio. q. Nō n. est eadem ratio de tribus his, s. contritione, confessione & satisfactione, secūdū id, in quo nūc considerātur (vt clarè patet in textu).

Corollarium. Ergo hinc regula vniuersalis accipi potest: quæ est hæc. Cōditio admixtum non subiacet diminutioni semper modus. Quamuis. n. ipsa ex se, q̄ in eadē coordinatione cōditionū, sit aliquib, necessaria, ut Philosophus docet; ita aliquib. ēt deficiens. Alioquin nō diminueretur ad immēd, si in omni commentiens magis in eadē coordinatione diminuerent, si in aliquibus inter se non commentiarent.

3ᵐ consequentia. Si ergo aliquis pro alio &c. & negatur consequentia. § Nam aliud est loqui de charitate, & de effectu eius, scilicet merito, & aliud est loqui de quantitate pœnæ. Charitas. n. per extensionē non minoratur, immo augetur (exemplum de lumine unius candelæ minuitis à diuersis ostendit): quod nō est de quantitate pœnæ; cum hæc per diuisionem ad multos uix minus sufficiat, & per applicationem totalem ad unum nulli alteri sufficere possit. Vide literam de his omnibus.

Corollarium. Ergo p hanc doctrinā habes, q̄d secundum mētē Angelici doctoris dicas ad q̄stionē illā, qua inquirit utrū missa vna tantundē pro multis satisfaciat, sicut pro vno. Dicendū. n. ex hac responsione ad illud quæsitum: q̄, si ille pœna loquamur diminuenda, puta Petro exilenti in purgatorio, missa vna nō tantundē valet ipsi defuncto, si diuidat. i. pro multis pīcipue postulandis applicetur: quàm valeret, si pro defuncto illo solū diceretur. Et qñ intentio postulantium missas præcipue p defunctis fertur ad subleuandum illos à quantitate pœnarū: ideo concludendum vt̄ p vna missa postulata pro Petro, si p Antonio ēt celebret ad eidem finem, minus p Petro satisfiet. Tutum ergo, secūdū ista hoc, non est sacerdoti Calimerio p̄mittere unā missam dicere pro Petro, & postmodū eandē exhibere pro Antonio similiter. Quòd si de charitate, vel merito, interferas considerationem ad hoc quæstiū dissoluendum, nō vt facere ad propositū; & consequenter non videtur tutam conscienciam reddere ad faciendum contrariū dictis: quoniam, secūdum rei veritatem, intentio postulantiū missas ferrat ad pœnam (vt declaratum est). Con sule, pro huius pleniori veritate, Concilium Trident. sess. 25. decreto secundo de de reformation. cap. 4.

An sit tutum missam pro uno dicēdam dicere p multis.

4ᵐ de consequentia secū da. Suscepta est, &c. & soluta. § Tuc &c. Patet enim q̄ nō dum soluta est pœna mox, ut est ad soluēdum suscepta; & q̄ non dicitur vere satisfacere q̄ pro alio ex eo, q̄ intendit, vel acceptat, satisfacere pro illo: sed ex eo, q̄ realiter satisfacit. Quod quam verum sit, uide in appen. sequen.

APPENDIX.

EX articulo habes. 1 Primò quomodo per rationem inuictissimā errorē Mahometis (Prateo Mahometes) dicentis, opera aliena nil prodesse. ¶ Secundò habes quomodo per rationem ostendas, meritò fuisse tunc errorem damnatum à Magunrino, Concil. dum unum pro alio satisfacere posse decreuit. Hoc uerò patet c. 16. in hac ugrba. Ab infermis in mortis articulo positis per presbyteros pura inquirenda est confessio: non tamen illis imponenda quantitas pœnitentiæ, sed innotescenda: & cum amicorum orationibus, & eleemosynarum studijs, pondus pœnitentiæ subleuandum: ut si forte mi grauerint, nè alieni ex consortio bonorum fiant. Hæc ibi. Ecce quam patenter dicit: q̄ quantitas pœnitentiæ, i. satisfactionis à confessario impositæ, debet pro illo morībundo ab amicis impleri; uel q̄ (& in idem redit) pœnitentiæ suæ pondus illorum orationibus est subleuandum & q̄ h e valet pondus illorum orationibus ad subleuandum & q̄ h e valet ad solutionem debiti. Talem habuisse uidēt Pontifi-

1 Vtilitas p 5. Eccl. cōtra errorē dā. a Cō. &c.

2

Universidad de Deusto
Biblioteca

ces, & ut moribundis pœnitentiæ sacramentum non denegandum statuerunt. Cum enim scirent: quòd ad sacramentum pœnitentiæ integrandum requiritur satisfactio (hæc ordinariè nocatur pœnitentia), & quòd ab ipsis in articulo mortis constitutis per scipsos nunquam ferè impleri potest: nolde probabiliter sequitur, quòd præcipiendo de sacramento pœnitentiæ moribundis dando intentionem de satisfactione conformem Concilio Magunino prædicto implicite saltem habuerint. Consequenter ergo dicendum, quòd Iulius I. Papa id sub intelligi debuit in suo decreto sequenti si presbyter pœnitentiam morientibus abnegauerit, reus erit animarum; quia Dominus dicit, Quacunque die conuersus fuerit peccator ad pœnitentiam vita viuet, & non morietur. Vera enim confessio in vltimo tempore esse potest: quia Dominus non solum tempus, sed etiam cordis, inspector est. Sicut latro, unius momenti pœnitentia, meruit esse in Paradiso, in hora vltimæ confessionis. Hæc ille: & recitatur 26. quæstione sexta. Item Cælestinus 1. Papa in decreto suo. Agnoscimus, pœnitentiam morientibus denegari, nec illorum defideriis annui, qui obitus sui tempore, hoc animæ suæ cupiunt remedio subuenire. Horremus, fateor, tantæ impietatis aliquem reperiri vt de Dei pietate desperet: quam non possit, ad se quouis tempore conuertenti succurrere, & peccatorum sub onere peccatorum hominem pondere, quo se expedire desiderarat, liberare. Quid hoc, rogo aliud est, quam mortem mortem addere, atque animam sua crudelitate, ne absoluta esse possit, occidere? Cum Deus ad subueniendum paratissimus, inuitans ad pœnitentiam, sic promittat: Peccator, inquiens, quamcunque die conuersus fuerit, peccata eius non imputabuntur ei. Et iterum. Nolo igitur peccatoris: sed tantum conuertatur, & viuat. Hæc ille: & recitantur. 26. quæstione sexta. Item Leo Primus Papa in epistola, & est in ordine 89. ad Theodorum Foroiulienſem Episcopum. Illis, qui in tempore necessitatis, & in periculi vrgentis instantia præsidium pœnitentiæ, & mox reconciliationis imploranti, nec satisfactio interdicenda est, nec reconciliatio deneganda: quia misericordiæ Dei nec mensuras possumus ponere, nec tempora definire, apud quem nullas patitur venia moras nera confessio, dicente spiritu Dei per Prophetam, Cùm conuersus ingemueris, tunc saluus eris. Hæc ibi; & recitantur. 26. quæstione sexta. Item quomodo per rationem offendas prædictum Mahometis errorem fuisse damnatum à scripturis Galat. 6. Alter alterius onera portate, &c. sic adimple. leg. Chri. Nota ly portate: vt diuini facias inter portare, & per voluntatem solam, sufferre ad portandum; secundum quod fecit responsio ad quartum. Quasi ergo dicas, Cum alter alterius onera satisfactionum non tantum sustenuerint ad portandum, sed & de facto portauerint: tunc adimplentur legem Christi, qua apud Christum ipsum talis alter tenebatur de tanto tenore satisfacere. Aliquin si tantum acceptauerit ad portandum, non adimplebitur legem Christi de actuali satisfactione alterius fratris vestri; quoniam ipse frater tenebatur adhuc lege Christi obligatus ad satisfaciendum per seipsum. Hoc idem apertissime habetur verificari obiicitur ex Concilio Carthagin. 4. capitulo 95. Qui oblationes defunctorum aut negant ecclesiis, aut cum difficultate reddunt, tanquam ecclesiam necatores existimantes tenentur. Hæc ibi: & recitantur. 13. quæstione 2. Hoc ipsum confirmat Concilium Varense, ibi capitulo qui

Ioelis de vera pœnitentia.

Ezech. 18. & 33.

Nunquid spes de facile tollenda videtur.

Ezech. 33.

QVAESTIO. XIIII.

De qualitate satisfactionis in quinque articulos diuisa.

DEINDE considerandum est de qualitate satisfactionis.

Et circa hoc quæruntur quinque.

Primo, Vtrum homo possit de vno peccato satisfacere sine alio.

Secundo, Vtrum ille, qui de omnibus peccatis prius cõtritus fuit, & postea in peccatum incidit, de alijs peccatis, quæ sibi per contritionem fuerunt dimissa, satisfacere possit extra charitatem existens.

Tertio, Vtrum homo post-

Fobl ationes defunctorum retinenti & Concilium Agathense, ibi capit. Clerici, vel seculares. Nisi enim requireretur actualis onerum alterius portatio ad hoc, vt de facto à pœnis satisfactoris ille alter sublcuaretur: tales, qui legata ad pias causas à defunctis pro sui sublcuatione relicta differunt actualiter

Notentur satisfacturi pro alijs, & defunctis

quam charitatem habuit, valere sibi incipiat satisfactio præcedens.

Quarto, Vtrum opera extra charitatem facta sint alicuius boni meritoria.

Quinto, Vtrum opera prædicta ualeant ad pœnæ infernalis mitigationem.

ARTICVLVS. I.

Vtrum homo possit de vno peccato satisfacere sine alio.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur quod homo possit de uno peccato sine alio satisfacere, Eorum enim quæ [h] non habent connexionem ad inuicem, unum potest auferri sine alio: sed peccata non

implere, non dicerentur egentium necatores: quoniam ipsa legata & adimplenda iam susceperunt, & adimplere intendunt. Quia igitur talis & susceptio & intentio non sufficiunt ad subleuandum alterum, pro quo satisfacturi sunt ideò tales negligentes egentium necatores nocantur. Necatores, inquã quia ille alter in purgatorio cruciatur, quia per negationem adimplectionis actualis onerum illorum tenetur defunctos in pœnis purgatorij, quæ morti corporali equiparantur. Damnarent ergo omnes fundatores

pradicti Pontifices, scripturæ illum errorem Mahometi per hoc, quòd sic dixerunt ut supra. ¶Tertiò heles: quomodo per rationem dicta superius conciliorum, Pontificum, scripturarum, pro quarto unum pro alio satisfacere posse insinuant, & intellgas & declares q. tuearis. ¶Quartò videsi quomodo ex ijs vicissim Angelica hæc doctrina consolidetur, & declaretur.

QVÆST. XIIII. ART. I.

CONCL. Impossibile est, quòd homo de uno peccato satisfaciat, alio retento.

¶NOTAT. Ly alio retento, dat intelligere sensum tituli. Quasi per hoc dicatur. Non quæritur hic de realitate satisfactionis, sed de animo satisfaciendi. Hoc est. Quòd satisfactio ista valeat ad soluendum pro decem, & non sufficiat per viginti, de quibus omnibus tenebatur diuinæ iustitiæ Petrus taliter satisfaciens, non dubitatur, eorum posse contingere, & consequenter, quantum ad hunc sensum, non intelligitur absolus (licet videatur in superficie): sed dubitatur, & quæritur, utrum Petrus obligatus ad satisfaciendum pro viginti dato quòd absolute non intendat satisfacere offensio Deo pro viginti, possit satisfacere pro decem vel pro uno, de quibus solum satisfacere intendit. Non est igitur quæstio, an ieiunium illud Petri satis fit ad soluendum pro uno, & quòd realiter non se extendat ad satisfaciendum pro decem uel viginti: quoniam id clarum est, & quotidie accidit: sed est quæstio, primum ieiunium Petri aliàs valens ad satisfaciendum solum pro uno, dato quòd animus Petri absolutè sit nolle satisfacere pro alijs offensis Deo, satisfactio pro illo uno. Ac si quæsitum sic formetur. Petri satisfactio, ut nuda animo Petri nolente absolute rem debito pro omnibus suis peccatis satisfacere sed pro aliquo tantum, pura pro uno, sufficit ne saltem pro uno, ideft pro pœna uni peccato debita? Hinc quæritur sic intellecto respondente negatiuè per consequutionem præmissam. Nota quoque ex hoc loco, quod per dicta sancti doctoris intell guntur sensus tituloram, nec par. quæst. 19. declaratum fuit: nè abundantia fiat in non necessarijs.

Sensus tituli vnus.

Pro alijs omnibus saltem.

¶PROB.

¶PROB. Quia oportet, quòd modus satisfactionis sit talis, q cõ A
Vid. ribio petat ad amicitiæ restitutionem (cum ad volendam offensam, Rem ad se competere debeat) & ad amicitiæ restitutionem sufficere nõ po
quidu se- test, si aliquod peccatum satisfaciens in animo remanet (ut pa-
quen. ret, etiam de offensis hominibus factis.

¶Corollarium. Ergo, se cundum literã hanc nulle non satisfacere de aliquo peccato est peccatũ, & impedit amicitiam hominis ad Deum. Sic n. ibi, si in gbationis 2ª parte est formalizata, iacet. Si aliquid sit, qd amicitiæ restitutionem impediat, etiã apud homines satisfactio esse nõ potest: eum ergo quodlibet peccatum amicitiã charitatis impediat &c. Et iuste quidem. Nã ille, qui intendit nõ satisfacere offenso, nõ erat amicitiam habere cum illo: hoc autem, scilicet non curare amicitiam habere cõ Deo, est peccatum (ut patet).

¶NOT. Magna, & clara, probatio conclusionis est argumẽti ultimũ, in ly sed contra.

1m maior. Eorũ, quæ non habent connexionem ad inuicẽ unum potest auferri sine alio. &c. quando illud, secundũ quod ea omnia auferũtur, non est unum & idẽ non aũ, quando est unum & idẽ. §. Tũc &c. Nam charitas, p quã omnia peccata remittuntur, est una & idem. i. nullũ peccatum potest auferri nisi per charitatem, & charitas nullũ aufert, nisi auferat omnia. Quòd si uel effendi diuersa res, per quarum unam tolleretur unum peccatũ & per alia alind: uel ẽt si esset una res, per quam tollerentur omnia sic, quòd sinũ tolendo compararetur secum pro aliquo tẽpore aliud, quod posset tolli: tũc posset auferri vnum peccatum sine alio.

¶Corollarium. Ergo i textu ly una & idem est, secundũ qd ola remanent intelligi copulatur sic: quod secundũ quod ea remanent, est unum realiter, & idem formaliter, ideft eodẽ modo sem per se habens contra quemcunque peccata. Hoc est. Non compararet nec pro minimo tempore aliquod peccatum aliud dimittendo, sed omnia simul auferens. Ergo patet ex his q peccatorum quantumlibet non connexorum ad inuicem, remissiones connexæ sunt. Ergo rei pondus & aliter formare potest dicendo, Eorum quæ non habent connexionem ad inuicem, & quorum remissiones connexæ non sunt, unum potest auferri sine alio. Clarior fane responsio: sed, quia videtur aliqualiter petere principium, standum est in priori formalizata: quæ & nullam habet apparentiam petitionis principij, & in ueritatem ab hac ultima dictam tandem resoluitur. Videallam solutionẽ Tertiæ part. q. 86. articu. 3. ad tertium.

Subtilis declaratio textus.

2m illatio cõclusionis. Ergo & dc. &c. & negatur illatio. §. Nam sit manifesta solutione debiti exigentem solũ equalitatem iustitiæ, de qua solumme loquitur minor propositio, ad solutionẽ debiti exigentem æqualitatem amicitiæ simul cum æqualitate iustitiæ, de qua solutione loquitur illata conclusio. Qui transmus quantum sit extra propositum, uide in litera: ex qua etiã melius intelliget propositionis consequentia ar. & no. & orationem Dominicalẽ ibi debita nostra. Vide clariorem aliqualiter solutionem 1. part. q. 86 articu 3. ad quartum.

Conc.m

3m de maiori. Licuisset, & sufficientem non, insufficienter. §. Tũc &c. qui enim unum peccat, & non alterum, causas excidit, ita quòd unum retinet: non sufficient illas excidit, propter rationem dependere ex Greg. in textu allatam.

APPENDIX.

EX articulo habes ¶primoque modo per rationem offendis meritò esse insinuatum a tertio loco, quòd homo non possit satisfacere pro uno peccato, & non pro alio (ly sin tantum tamen prædeclaratum) Hinc autem insinuationem Prol. 1. reg. 15. Oseæ, ego claudicatis in 2. partes? Si Dominus è loco, fecimus eum ut non esset haal, sequuntur

1 Vid. D S Ecclæ.

ni illum. Ecce, quòd Helias, per ly usque quo claudicatis duas partes, demonstrat: quòd populus rem inconuenientem, immo & impossibilem, facere conatur, dum & Dominum Deo adhærere nolit, & a Diabolo simul non nisi difficulter. Hoc siquidem inconuenientis, quia & impossibile ostendere. Hoc siquidem inconuenientis, quia & impossibile ostendere. Hoc siquidem inconuenientis, quia & impossibile ostendere

Universidad de Deusto
Biblioteca

le est: simul cum Deo amicitiam habere, & a diabolo non rece dere. Hoc enim in idē redit (ut declaratum est) cum eo, quod dicimus, hominem non posse satisfacere pro uno peccato, & nō pro alio. Item: infinitum Matth. 6. Nemo potest duobus dominis seruire, &c. Quasi apertè, in proposito, dicat. Nemo potest Deo, & appetitui diabolico conformi, satisfacere, quod sane est, uno peccato vel le satisfacere, alio retento. Item Isa. 58. Quare ieiunauimus, & non aspexisti; humiliauimus animas 11 nostras, & nescisti? Ecce in die ieiunij nestri inuenitur uoluntas uestra. Ecce ad cōtentiones, & lites ieiunatis. Nolite ieiunare, sicut usque ad hanc diem: ut audiatur in excelso clamor uester. Nūquid istud uocabis ieiunium & diem acceptabilē Domino? Ecce, q. per Isaiam dominus dicit se non acceptare illud, quod pro parte peccatorū sibi datur, si pars alia peccatorum ab ipsis peccatorib. retineat. hoc significans, si cōsiderentur, uerba præducta: maximè si ad interrogationem hominum sic pro peccatis suis satisfacere uolentium iungātur, ut quām ad eandem interrogationē (ut par est) responsio. Quare (inquiunt) ieiunauimus, & non aspexisti humiliauim⁹ animas nras, & nescisti? Hoc est. Quare &c. & ad modum non aspicis tis te habuisti: humiliauim⁹ &c. & ad modum nescisti fuisti? Cum ergo non aspiciat immo despiciat quis illud, quod non accepta(ut quotidie per experientiam patet) neque ad ipsum sciat, immo se nescire profiteatur: restat, q. per illa verba dicere uelint impij, quare ieiunium & humiliationes nostras nō acceptasti? Hoc uerò adhuc magis ad literam patet: si responsionem experimentem sensum illorum sic quærentium notaueris dicentem: nunquid illud uocabis (ò tu interrogans, & in interrogando nimis arrogans) nunquid illud uocabis ieiunij acceptabile dominoi Quasi dicat, non. & quare non? Quia in die ieiunij uestri inuenitur uoluntas uestra: qua. s. partem peccatorum uestrorum retinere nullis, satisfacere ergo per ieiunū, siue aliud bonum opus non potest aliquis, secundum Isaiam, ita q. fit acceptabilis domino satisfactio illa (sic etiam loquitur arti culus) si aliud peccatum, mente retineat. Vide q. 9. art. 1. & 4. ubi tractatur de cōfessionis integritate; item, q. 2. ar. 5. ubi agitur de integritate contritionis: & indè multa ad propositum præsens facientia huc applicabis. Nam citra integritatem contritio, confessio, & satisfactio, affimilantur. Caue tamen, ne ex præmissis occasionē accepta dicas, quòd dolor de uno peccato, sine dolore omnium, sit peccatum. Erroneum n. est dictum hoc, & pro tali reuocatum a Iacobo præpositi, tanquam à S. Patribus reproba-

ARTICVLVS II.

Vtrum quis extra charitatem existens, possit satisfacere de peccatis ante contritis.

AD SECVNDVM sic procedit. Videtur quòd qui de omni bus peccatis cōtritus fuit prius & postea in peccatum incidit, de alijs peccatis, quæ sibi p contritionem dimissa fuerunt, satisfacere possit extra charitatem existens. Dicit enim Daniel Nabuchodonosor, Dan. 4. Peccata tua eleemosynis redime: sed ipse adhuc peccator erat, quod sequens pœna demonstrat, [h] ergo potest in peccato existens satisfacere.

¶ Præterea, Nemo scit utrum sit dignus odio, uel amore. Eccle. 9. Si ergo non possit fieri satisfactio, nisi ab eo q est in charitate nullus [h] scirer se satisfacere, & hoc est inconueniens.

¶ Præterea, Ex [h] intētione quā homo habet in principio actus, totus actus informatur, sed pœnitens, quando pœnitentiam in choauit in charitate erat: ergo tota satisfactio sequens ex illa charitate intentionem informā te efficaciam habebit.

¶ Præterea satisfactio consistit in quadam [h] adæquatione culpæ ad pœnam, sed talis adæquatio pœnæ potest etiam fieri in eo qui charitatem non habet, ergo &c.

SED CONTRA. Prouer. 10. Vniuersa delicta operit charitas, sed satisfactionis uirtus est delere delicta ergo sine charitate non habet suam uirtutem.

¶ Præterea, Præcipuum opus in satisfactione, uel satisfaciendo est eleemosyna, sed eleemosyna extra charitatem facta nō ualet ut pater. 1. Corinth. 13. Si distribuero in cibos pauperum, &c. ergo nec satisfactio aliqua est.

RESPON. dicendum, quòd quidam dixerunt, quòd postquam omnia peccata per præcedentem contritionem remissa sunt, si aliquis ante satisfactionē per actam in peccatum decidat, & in peccato existens satisfaciat, quòd satisfactio talis ei ualeat, ita quòd si in peccato moreretur, in inferno de illis peccatis non puniretur. Sed hoc non potest esse, quia in satisfactione oportet, quòd amicitia restituta, etiam iustitiæ æqualitas restituatur, cuius contrarium amicitiam tollit, ut Philosoph. in 9. Ethic. dicit. Aequalitas autem in satisfactione ad Deum non est secundum æquiualentiam, sed magis secundum acceptationē ipsius; & ideo oportet, quòd ēt si iam offensa sit dimissa per præcedentem contritionem, quòd opera satisfactoria sint Deo accepta, quod dat eis charitas, & ideo [m] sine charitate opera facta non sunt satisfactoria [n].

ADPRIMVM ergo dicēdum: q. consilium Danie. intelligitur, quòd a peccato cessaret, & pœniteret, & sic per eleemosynas satisfaceret.

AD 2m dicendum: quòd sicut homo nescit p certo utrū charitatem habeat, ita etiā nescit pro certo, utrum plene satisfecerit: & ideo dicitur Eccl. 5 de propitiatu peccatorū, noli esse sine metu, nec tamē exigitur q. pro pter hunc metum homo satisfactionē expletā iteret, si cōscientiā peccati mortalis nō habeāt, quamuis enim pœnam non expiet p huiusmodi satisfactionē tamen non incurrit reatum omissionis ex satisfactione neglecta, sicut nec ille, qui accedit ad Eucharistiam sine conscientia peccati mortalis, cui subiacet, reatum indignæ sumptionis incurrit.

AD tertiū dicendū, q. intentio illa interrupta est per peccatū sequēs, & iō nō dat vim aliquā operibus post peccatū factis.

AD quartum dicendum, quod non potest fieri adæquatio sufficiens, nec secundum, diuinā acceptationē, nec secūdū æqualentiam, ideo ratio illa non sequitur.

terus alias dictū est. ¶ Tūc &c. Sicut. n. non est inconueniens, q. homo pro certo nesciat, se habere charitatem: ita non est inconueniens, quòd sic nesciat, se plenè satisfecisse. Quinimmò utrūque se ignorare est conueniens: cum ista ignorantia humilitatem, salutiferumque metum, de quibus Eccl. 1. (ut in lra) causetur atque conseruet.

¶ NOT. Vide q. 8. ar. 1. & 2. aliqua facientia circa istam auctoritatem Eccles. cap. 5 de propitiatu &c. nē repliare opus sit. Circa tamen istam eius cap. 9. in argumento adductam notator quòd loquitur de amore finali, sicut etiam de odio; quamuis ad amorem quoque præsentē (ut facit littera) possit applicari, licet non ad odium. Potest enim quis pro certo scire, se esse dignum nunc odio, puta quia scit, se esse in peccato mortali actualiter: non autē q. certo scire, se esse nunc dignum amore, quod significatur per ly nihil mihi conscius sum, sed nō in hoc iustificatus sum. 1. Cor. 4 quamuis quoad odium, & amorē finalem æqualiter ambo in sui ipsorum nescientia conueniant: eo quòd nemo prorsus est, qui sine speciali reuelatione diuina scire possit, utrum moriturus sit in gratia Dei uel in peccato mortali. Ambo enim hæc (ut ibi subditur) in futurum seruātur incerta: &, in hoc etiam sensu, nescit homo finem suum (Eccl. 9. Diuus Thomas ergo, quamuis authoritatem illam Ecclesiastici applicet ad amoris præsentis nescientiam, non uult per hoc neque excludere, quòd ipse principaliter loquatur de amoris finalis nescientia; nequeque includere, quòd similiter de præsentis odij nescientia cointelligatur. Item notā: quòd ly nec tamen exigitur quòd propter hunc metum homo &c. litera respondet obiectioni tacitæ quæ quis, defendēdo quòd illud nescire de satisfactione esset inconueniens, inferre posuisset: ex tali nescientia inconueniens hoc sequuturum, quòd satisfactio multotiens necessariò reiterabitur, immo etiam quòd reiterationis huiusmodi non erit finis. Huic, inquam obiectioni præuisæ, per ly nec tamen &c. respondet Diuus Thomas negando consequentiam.

Nemo scit utrū amore, uel odio, dignus sit.

3m maior. Ex intentione, quam homo habet in principio actus, totus actus informatur. &. Quando intentio illa in principio habita non fuit interrupta per uoluntatem contrariam supernascentē: non autem, quando est interrupta per uoluntā. ¶. Tunc &c. Nam satisfacientis ipsam in charitate inchoatis intentio illa, de qua subintelligit minor, interrupta est, per peccatum sequens &c. ut in textu.

¶ NOT. Intentio illa, de qua loquitur maior, dicitur actualis, ut in principio actualiter fit, & uirtualis, ut dat uim totius actui, etiam quòd actu non exerceatur. Quemadmodum iactus proijcientis lapidem est semper cum lapide, alioquin (cum mouens & motum debeant esse simul, quandiu motus durat) lapis, quāprimum extra manum proijcientis esset, caderet in terram, & consequenter non fieret motus. oportet ergo dicere, quòd ille iactus est quidem semper cum lapide, sed diuersimodè: quoniam in principio motus, cum proijciens tangit lapidē, iactus est ibi actualiter, & in toto reliquo motus, cum lapis mouetur per aerem, iactus eiusdem proijcientis est ibi uirtualiter, inquantum uirtus à principio lapidi impressa lapidem ipsum concomitatur. Vnde sicut si lapidi adhuc fortiter per aerem moto occurreret aliquid prævalens in contrarium, cessaret motus, & consequenter ipse illa in principio proijciente impressa: ita si animo incipientis satisfactionem in charitate occurrat aliquod peccatum prævalens, idest cui consentiat, statim interrumpitur motus charitatis in satisfactione præexistens, immò & charitas ipsa tollitur, & consequenter satisfactio subsequens nullam prorsus robur habebit à charitate. Doctrinam hanc extende ad 2. 2. qō. 83. art. 13 maximè cum de præcepti Papalis necessitate sit attentio ad horas canonicas (extrà de celebratione missarum cap. Dolentes) & consequenter ad officium Beatæ virginis, quando ex obligatione certis diebus dicitur. Hoc enim officium licet non sit de iure scripto: tamen est de consuetudine habente vim legis, & per consequens obligante ad peccatum mortale tranſgressores, secundum etiam Panor. in cap. 1. de celebratione missarum. & Ioannem de Lignano, in clemen. 1. Ac eo. tit. & Petrum de Palud. 4. d. 15. q. 5. ar. 6. & Franciscū de Zab. & S. Antoninum Archie. Flor. & plures alios.

Beatæ virginis.

4m de maiori. Adæquatione. ¶. Sufficienter: non, insufficienter. i. accepta Deo, non autem, non accepta Deo. §. Tunc &c. Nam ab eo, qui charitatem non habet, non potest fieri adæquatio sufficiens &c. ut in textu. Vide q. 11. ar. 2. & q. 13. ar. 1. & quæst. 8. ar. 7. etiam in elucid.

¶ NOTATIO. De tali adæquatione Concil. Parisiēse lib. 1. cap. 32. sic ait. Præsbyteri instituendi sunt: Qualiter & confitentium peccata discretè inquirere, & congruum pœnitentiæ modum nouerint imponere. Hæc ibi. Hanc adæquationem specialius declarat Papa Alexander 3. parte 13. ca. 1. Exoniēsi Episcopo scribēs sic. In excessibus singulorum non solum delicti qualitas, sed etiam quantitas, scientia, ætas, sensus, conditio, sunt attendenda. Quare non solum secundum qualitatem, & quantitatem facinoris, sed etiam secundum ea quæ diximus, & secundum locum, & tempus, quo delictum committitur, unicuique debet pœnitentia iniungi cum idem excessus magis in uno, quàm in alio, sit puniendus. Hæc ibi. Facit ad q. 8. ar. 7. appen. Vide ergo, idem peccatum esse maius in uno quàm in alio: & hoc propter conditiones dictas à Papa.

APPENDIX.

EX articulo habes. ¶ Primo quòd per rōnem interimas errorem Carangelorum (Prateo Cacangeli) dicentium: Certum unumquemque esse debere, quòd gratis propter Christū peccata sibi remissa sint; quòdque Deo acceptus, & hæres sit vitæ æternæ; quicquid sit de nostris operibus. Ecce quòd secundum istos, satisfactio extra charitatem erat Deo accepta: cum & ipse satisfaciens, etiam si esset in peccato mortali (Nōne hoc significant per ly quicquid sit de nostris operibus?) sit Deo acceptus. Contra horum ergo nefandam hanc monstri sileat articulum contra quos etiam, ut certitudinem gratiæ minuunt modo prædicto, habes; quid dicas ex argumento secundi auctoritate, & responso ad illud. 1 Vtil. p S. Eccl. &c.

¶ Secundo habes: quomodo per rationem offendas, hunc meritò damnati à Concilio Triden. sess. 14. cap. 8. Dum satisfaciendo patimur pro peccatis, Christo Iesu, qui pro peccatis nostris satisfecit, ex quo omnis nostra sufficientia est, conformes efficimur; certissimam quoque inde arrham habentes, quòd si compatimur, & conglorificabimur. Neque uerò ita nostra est satisfactio hæc, quam pro peccatis nostris exoluimus, ut non sit per Christum Iesum &c. omnis gloriatio nostra in Christo est, in quo viuimus, in quo meremur, in quo satisfacimus, facientes fructus dignos pœnitentiæ; qui ex illo nim habent, ab illo offeruntur patri, & per illum acceptantur à patre. Hæc ibi. Ecce, quòd satisfactiones nostræ requiruntur, etiam quòd Christus satisfecerit; quoniam non ideò satisfecit pro nobis, ut non satisfaciamus, sed ideò satisfecit, ut satisfactiones nostræ ad ipsius exemplum fierent, & ipsius satisfactionibus nimis haberēt ad hoc, ut acceptarentur à Patre. Rursum, inquit. In quo Christo viuimus, in quo satisfacimus. Sine hoc ergo, quòd nos viuamus in Christo dum satisfacimus nostræ satisfactiones (secundum concilium) non sunt acceptæ Deo; & consequenter non satisfaciunt. Quomodo in Christo viuimus? Per charitatem, seu per fidem charitate formatam 1. Ioan. 4. & Ephes. 3. Satisfacimus ergo in Christo, quando satisfactiones nostræ in Charitate hunc tantum absit, ut uera sit illarum blasphemia ly quicquid sit de nostris operibus. Item damnati à scripturis 1. Cor. 13. Si distribuero omnes facultates meas in cibos pauperum, & tradidero corpus meum (ita ut ardeam) charitatem autem non habeam nihil mihi inde prodest. Vbi patet nullam satisfactionem, nisi in charitate fiat, valere apud Deum ad vitam æternam consequendam: licet apud forum Ecclesiæ valeat, inquantum non reiteratur (ut in ad secundum) & etiam apud Deum, inquantum aliqua alia bona præter vitam æternam extra charitatem satisfaciens à Deo opera illa remunerā-

1 Quæstum bonū sit Charitas.

2 Cessatio a peccando non satis fit.

Quare Christo pro nobis satisfecit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

te confitetur (quem & sensum habet articuli prædicti conclusio) Nec huic veritati ultimæ obstat Apostolus per ly nihil sum, ly nihil mihi prodest: quoniam comparatiue intelligitur, & secundum æstimationem Apostoli. Bona enim tempora & mihi reuera sunt, & pro nihilo reputata fuerunt ab Apostolo: licet ipsa secundum seipsa aliquid & vera sint, & pro aliquo sic sumpta fuerunt ab Apostolo. Similiter quoque Apostolus secundum seipsum consideratus, eorum quod in charitate non esset, aliquid se uera est: tamen in comparatione ad supernaturalem vitam vel in præsenti vita in futuro habitam totum consideratus ipsemet, & nihil reuera est, & nihil se esse se uera æstimans in quo sensu & Philippen. 1. dixit, Mihi enim Christus est, & Galat. 2. viuo ego, iam non ego, viuit vero in me Christus. Ecce igitur, secundum scripturam opera de genere bonorum magnorum (hoc importat ly bona facultates meas) cibos pauperum, sanguinem pretiosum (hoc significat ly corpus meum, ita ut arideam, si exuta Charitate habeam (inquit) non illa, sed ego nihil sum. Ecce demittunt ad passionem, uenitur & ad sanguinis effusionem, uenitur & ad corporis incensionem: & tamen nihil prodest, quia Charitas deest. Adde charitatem, prosunt omnia: detrahe charitatem, nihil prosunt cætera. Hæc ille in homil. super Euangelium, Ego sum pastor bonus. Item à Concil. Trident. meritò damnati, quo ad ly Certum &c. quòd gratis per Christum peccata sibi remissa sint & quicquid sit de nostris operibus: & sic. Verum, etsi Christus pro omnibus mortuus sit, non omnes tamen mortis eius beneficium recipiũt: sed ij duntaxat, quibus meritum passionis eius communicatur. Nam licet se ista homines, nisi ex semine Adæ propagati nascerentur, non nascerentur inuisti: cùm ea propagatione per ipsum, dum concipiuntur, propriam inuisti em contrahant: ita nisi in Christo renascerentur, nunquam iustificarentur: cum ea renatezza per meritum passionis eius gratia, qua iusti fiunt, clarebunt. Hæc in sess. 6. c. 3. item à Leone 1. Theodoro Fo o aliensi Episcopo scribente sic. Multiplex misericordia Dei ea lapsibus humanis subuenit: ut non solum per baptismi gratiam, sed etiam per pœnitentiæ medicinã spes uitæ reparetur æternæ: ut quidam regenerationis violator, propere ab indulto condemnantes ad remissionem criminum perueniant. Hæc ille & remittitur in decr. de pœn. dist. 1. multiplex. Vide quòd ad hoc, ut effectualiter saluemur, non sufficit, quòd pro nobis Christus mortuus sit (aliquin omnes

Quibus prodest mors Christi.

ARTICVLVS III.

Verum valere possit satisfactio præcedens, postquam charitas emortua fuerit.

AD TERTIVM sic proceditur. Videtur quòd postquam homo charitatem habuerit, nalere incipiat satisfactio præcedens, super illud. Leuit. 25. Si attenuatur frater tuus &c. Dicit Glos. quòd fructus bonæ conuersionis debent[b] computari ex eo[b] tempore quo[b] peccauit; sed non computarentur, nisi aliquam efficaciam acciperent ex charitate sequẽti, ergo post charitatem recuperatam valere incipiunt. II

¶ 2 Præterea, Sicut efficacia satisfactionis impeditur per peccatum, ita[b] efficacia Baptismi impeditur per fictionem: sed Baptismus incipit valere recedẽte fictione, ergo satisfactio recedente peccato.

¶ 3 Præterea. Si alicui pro peccatis commissis iniuncta fuerit ieiunia, & in peccatum cadens ea perfecerit, non iniungitur, cum iterum confiteatur, ut ieiunia illa iteret; iniungeretur autem ei, si per ea satisfactio non impleretur; ergo per pœnitentiam sequentem opera præcedentia[b] satisfaciẽdi efficaciam accipiunt.

SED CONTRA, Opera extra charitatem facta ideo non erãt satisfactoria, quia fuerunt mortua, sed per pœnitentiam non

ARTICVLVS III.

de facto fuisse[a] censetur; cum pro omnibus mortuus sit Christus) sed requiritur, quòd meritum passionis & mortis eius nobis communicetur. Communicatur autem nobis; inquantum in nos influit ingitur, tanquam caput in membra, & tanquam vitis in palmites ut ait Concil. eadem sess. cap. 3. Membra uero eius fieri non possumus sine lauacro regenerationis, saltem in voto (ut ibi, cap. 4.) & post violationem donorũ regenerationis sine pœnitẽtiæ medicina (ut supradixit Leo) Ex quibus omnibus secundum concilium, atque Leonem, cõcludenda relinquitur ueritas hæc: quòd Christus actualiter non influit nisi in filios suos, seu in iustificatos: quibus solis meritum passionis eius per sacramenta, communicatur actualiter. Hæc omnia contra Cacangelos, i. malos angelos, ut qui per prædictum errorem nobis mala annunciẽt, dicta sint in damnationem. 3

¶ Tertio habes quomodo per rationem præmissa tum scripturæ tum Patrum dicta, pro quanto nullum p opera extra charitatẽ facta insinuant satisfacere posse, & intelligas, & probes, & defendas.

¶ Quarto vides, quomodo ex iis uicissim Angelica hæc doctrina declaretur, & cõfolidetur. 4

QVÆST. XIIII. ART. III.

CONCLVS. Sicut Charitas aduenientia opera de genere mortalis, non potest Deo gratificare, quantum ad hoc, ut sint meritoria uitæ æternæ: ita nec quantũ ad hoc, quòd sint satisfactoria.

¶ PRO BAR. Quia opera bona utrumque illorum (scilicet, quòd sint tum meritoria tũ satisfactoria) habent ex eadem radice, ex hoc uidelicet, ut sunt Deo grata: & per charitatem post aduenientem opera illa non uiuificantur, ita Deo non gratificantur, quantum ad hoc, ut sint meritoria uitæ æternæ (sequeretur etiam secundũ opinionem contrariorum conclusioni præmissæ.)

Corollarium. Ergo ex dictis ab ipsis contrariis concluditur contra illos. Vide. Negabant hi, quòd opera in mortali facta non essent satisfactoria per charitatem subsequentem: & concedebant, quòd charitas subsequens non das illi præcedentibus operibus tum merendi uitam æternam. Quod facit Sanctus Thomas? Concessim hoc ab eis accipit: & ex hoc ipso concludit esse meritum illud, quod idem negabant. Ergo suo ipsorum gladio eos confodit, & comedentes eorum in ore ipsorum quod prædestinatum est.

1m ex glossa. Tempore. & vltimo non, primo. § Tũc &c. Non enim ex hoc sequitur, quòd opera in mortali facta ex charitate sequenti acceptent efficaciã (ut arbitrantur minor:) licet sequatur, quòd opera bona rõpuland

tanda sunt ab eo tempore exclusiuè, quo vltimo in peccato A fuit. Nam quàm primum quis à peccando cessat ita, ut amplius in peccato nullo mortali sit; opera eius bona, non præcedentia, sed subsequentia incipiunt esse, & computari, gratia Dei.

Itẽ ex glossa.

Peccauit. ij. & de peccato contrito fuit; licet non adhuc actualiter confessus. § Tunc &c. vt patet. Nam ex eo, q fructus bonæ conuersionis in tali casu computandus sit à tempore contritionis in futurum, non sequitur, quòd debeat cõputarim præteritum. Bona ergo opera, si qua fecerit post quam de peccatis vltimo vere contritus efficiantur tum, etiã antequam de ipsa actu confiteatur, efficiam & merendi & satisfaciendi per charitatem habitam in cõtritione habebunt: sed opera ante illam contritionem, dum esset adhuc in peccato, facta in numero bonorum non gratorum Deo remanebunt. Vide responsum 2m. in littera ly vel intelligitur quando fuerim &c. usque exclusiuè ad ly uel dicendum q &c. B

¶ NOT. Differentia secundi responsi à primo est manifesta; si ad formalitates responsionis inspiciatur: cùm in prima limitetur ly tempore, in secunda supplentur sensus glossæ adiuncte ad ly peccauit, sed est aliud quoque aduertendum: q secundum responsum & præsupponit omnia dicta in primo, & aliqua illius ambigua declarat. Dictum enim hoc, q à tempore, quo vltimo in peccato fuit, atque à peccato cessauit, sunt computanda &c. est ambiguum: cùm totum id possit fieri per contritionem simul & cum actuali confessione, & per contritionem solũmodo remanet quodammodo sensus glossæ adductæ minus clarus. Adnexis secundum responsum, & dictum illud primi responsi expressius manifestat inquiens, q talis cessatio à peccato intelligitur, q habitualem per veram contritionem, etiam si tũc confessio actualis non fuit.

Item ex glossa.

Computari. & à sacerdote pœnitentiam iniũctam. § Tunc &c. Pœnitentes sacerdos minorem pœnitentiam iniungere sibi non fit confessio, eo q videt ipsum multa bona fecisse in peccato mortali existendo: quamuis uerum sit, q huiusmodi bona per charitatem subsequentẽ nõ dicto in conclusione non uiuificentur. Nam ipse sacerdos ad hoc faciẽdũ sufficit, q & sciat certũ cõfitentẽ multa bona opera fecisse in mortali, fecisse, & fecisse probabiliter, talia bona opera causasse, q ipse confitens sit minoris pœnæ debitor. Vide responsũ 3m. in littera ly uel dicendum, q quanto est maior cõtritio &c. C

¶ NOT. In textu dicuntur pro certis duo; scil. maior contritio plus de pœna tollit, & q quanto plura bona quis in mortali existens facit, tanto magis ad gratiam contritionis se se disponit pro probabili autem di unum; scil. ille confitens minoris pœnæ sit debitor. Pro certo uero ex ij sit certus non deducit hoc tertiũ quis sic deducendum fore videatur; cùm licet certum sit, confitentem ex operibus in mortali factis (quatum est ex parte operũ) fuisse dispositum ad gratiam contritionis; non tã certum est, sed probabile remanet, q dispositio illa cõtritis augerit uere gratiam contritionis. Quo igitur hoc ultimũ pro probabili tũ relinquit nõ certum, sed probabile, restat confessarius, q ille confitens minoris pœnæ sit debitor. Propterea tanto magis opus est discretione ipsi cõfessario ad tenendũ infimis in imponendo huic pœnitentiam mod quod significandum in textu apponit ly differre. D

2m de maiori.

Tũc &. quantum ad impedimentum, quãdum ad sequellam post ablationem immediamenti §. Nam baptismus imprimit characterem in anima &c. ut in textu. Tunc &c. ut patet.

¶ NOT. In ista assertus duplex cõ dissimilitudinis inter baptismũ, & satisfactionẽ. Prima est de characte; 2a. de iustificare ex opere operato: incipit ibi, & pterea baptismus. Ista 2a. est cõis ecclesiasticarum noui testamẽti, licet prima nõ cõueniat aliis aliã cõfirmationi, & ordini. Ista 2a. est ẽ quasi ruina ad tantam E

obiectionẽ. Potuisset n. facilitter obijcere quispiã, q opus mortuũ non pũ unq mũificari (3a. par. q. 89. ar. 1. & ideo sensualiter hunc rãdet, q illud in 3a. par. dictum intelligit de opere hois, non de opere Dei, cuiusmodi est opus pœnitentiæ baptismi.

Corollarium. Ergo ex 2a. ione hac, quasi cõfessione tacita, confirmatur conclusionis articuli, & põ esse ipsius 2a. probatio, sic. Opus hominis mortuũ nõquam potest uiuificari, sed satisfactio in mortali facta est opus hominis (quia satisfactio) mortuum (quia in mortali) ergo per charitatẽ subsequentẽ nõ pũ uiuificari. Ratus fus ex illa 2a. die. Ergo licet confessio fierẽ facta nõ ualeat, ut pote opus mortuũ existẽs; & recedẽte fictione p charitatẽ subsequentẽ uiuificet, ita q fuũ saluberrimũ fructũ effectualiter producamus tam factio facta in mortali pacta, nõ uiuificatũq p charitatem sequentẽ, ita q fit Deo grata ad exoluendum pro peccatis antè contritis atque confessis. Ratio diuersitatis est, quia confessio, sicut & baptismus, quantum ad iustificare ex opere operato, est opus Dei, satisfactio autẽ est opus hominis. Ideo sicut non eodem modo mortificantur (vt dicitur littera) ita non eodem modo uiuificantur. quin opus hominis nõ uiuificatur 3a. par. &c. ut sup. Quod si dicas: nonne uirtute clauium satisfactionẽ à sacerdote iniunctum participare, supra dixit. S. Thomas respondetur, q sic quoad aliquid; sed non quòd ad hoc, ut facta in mortali uiuificetur. Ibi. n. q. 6. ar. 1. ad 4um. & q. 8. ar. 1. ad 3um. declaratur, q satisfactio uirtute clauium plus valet ad exoluendum pœnæ debitum; in hoc autem loco à limitis declaratur, q uirtute clauium satisfactio mortua non uiuificatur, & merito, cùm idem iudicium æqualiter fieri non debeat opere Dei, & de opere hominis (ut ex littera habetur). & ideo uirtus clauium in confessione extenditur etiam ad hoc, q cõfessio mortua (ut dictum est) uiuificetur. In satisfactione uerò non extenditur virtus clauium ad hoc. Cautè igitur legendi sũt quæ Tho- Cauendum.
mistarum nõie glorantes, in hac materia contrarium tenentium (si tamen fi. D. Thomam de hoc ut par erat) consuluissent, propriam illam sub opinione tenere (opinor) erubuissent.

3m de conclusione.

Satisfaciendi. &. quantum ad hoc, quod de eis remanet: non aliter. § Tunc &c. Nam articuli conclusio intelligitur de operibus satisfactoriis non relinquentibus post se effectum manentẽ & etiam de relinquentibus effectum manentem, pro illa tamen parte, qua aliquo modo non remanent.

¶ NOT. Ly tales satisfactiones in peccatis factæ, quantum ad hoc quod de eis manet. Deo per pœnitentiã tunc accepta. Hoc non significat, q tale opus mortuũ, & in suo tunc effectu manẽte, uiuificet (alioquin cõtrariũ pdictis in corollario post ad 2um. diceret); sed significat, q effectus illarum satisfactionum manens potest uiuificari; non quærentis mortuus naturaliter fuit, sed quatenus de nouo per charitatem pœnitenti infusam Deo offertur. Non enim hæc causa in textu apponitur ly per pœnitentiam. Denotatur siquidem per hoc q ille effectus (puta, cor poris debilitatio), prout iam mortuus, non uiuificatur. i. non est acceptus Deo: & q prout à pœnitentia charitate nouo actu nunc approbatus, incipit Deo, cui offertur ab nouate inductus, placere. Hanc reiterationem actus interioris prædictam esse necessariam ad hoc, ut effectus ille remanens, (scil. quod in idem redit) ut satisfactio præcedens tali effectu ita iterato induta, acceptetur à Deo, infinuauit D. Thomas in calce huius responsionis per ly actus autem interior, quia totaliter tranijt, &c. Nisi enim illa uerba sic applicentur, uidentur superflue dicta. Considera igitur: ly quæ non relinquunt aliquem effectum in satisfaciente, postquam actus tranijt; sicut est de oratione. Hoc non est contrarium ei, quod dicitur. quæstione 11. articulo tertio. ad primum, quòd videlicet utano habet afflictionem carnis. Ex quo dicto inferendum videtur, q utano relinquat effectum manentem, postquam actus defijt. Responderetur namque ad hoc, quod inferur, uel q illa afflictio habi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ta in tantone non est tanta, ut postquam deûs factus orationis, F
perseuerat afflictio in carne, uel quòd, si perseuerat, non est
tanta, ut ratione huius oratio debeat connumerari inter satis-
factiones relinquentes post se effectum corporalem manen-
tem. Exemplum sit de vino, & carnibus fomentum pugnæ
sensualitatis contra spiritum per se fin-
gillatim summini-
strantibus: quorum
tamen solummodò
vsum scilicet usum
carnium, prohibet
Ecclesia tempore ie-
iuniorum, quamuis
intendat minuere
vires sensualitatis contra spiritum. Quia enim fomentum il-
lud à vino sumministratum citò transit, maximè in compa-
ratione ad carnes & fomentum à carnibus sumministratum
diutius manet; ideò inter prohibita connumerare noluit Ec-
clesia vinum, etiam si fomentum illud aliquantisper in sensua-
litate perduret: ut habetur ex 2. 2. quæstione 147. articulo 2.
ad primum.

per pœnitentiam Deo acceptæ sunt, satisfactiones autem, quæ non relinquunt aliquem effectum in satisfaciente, postquam actus transijt, oportet q iterentur, sicut est de oratione, & similibus. Actus autem interior, quia totaliter transijt, nullo modo viuificatur, sed oportet, q iteretur.

APPENDIX.

Vtil. p 5. Eccl. cõtra hæresim Buc. dam. &c.

EX articulo habes. ¶ Primo quomodo per rationem à fortiori interimas hæresim Buceri (Prat. Bucerus.) impijssimè dicentis: homines debere credere, se esse gratos Deo p Christum: quantumlibet impurè, & scelerate viuant. Si enim p charitatem subsequentem opera etiam de genere bonorum facta in peccato mortali non possunt esse satisfactoria: eo quòd non possunt fieri grata Deo: multò utique magis homo peccata perpetrans non est gratus Deo. Vide Homo in peccato uno mortali existens bona opera faciendo non est gratus Deo; & adeò non est gratus, vt sua etiam bona tunc facta ob hoc neque sint, neque fieri possint per charitatem sequentem, grata Deo: quomodo ergo fieri unquam poterit, ut homo opera mala, impura, ac scelerata, committens sit gratus Deo? Taceo, quòd Bucerus suo ipso pessimo dogmate implicitè admittit: quòd opera illa bona per charitatem sequentem fiunt satisfactoria, immo quòd etiam tunc prius erant satisfactoria: eò quòd (secundum Bucerum) tunc ille homo, quamuis in peccato mortali, erat Deo gratus, & consequenter sua opera tunc facta. Taceo, inquam, hoc: nè disputatio de minori disputatione de maiori aliquo modo impediat. ¶ Secundò habes: quomodo per ratiocinem à fortiori ostendas, hanc meritò fuisse damnatam à Concilio Tridentino sessess. 6. cap. 15 sic. Adeò-
sus etiam hominum quorundam callida ingenia, qui per dul-
ces sermones & benedictiones seducunt corda innocentium, 1
asserendum est, non modò infidelitate, per quam & ipsa fides
amittitur, sed etiam quocunque alio mortali peccato, quamuis
non amittatur fides, acceptam iustificationis gratiam amit-
ti; diuinæ legis doctrinam defendendo: quæ à regno Dei non
solùm infideles excludit, sed & fideles quoque fornicarios,
adulteros, molles, masculorum concubitores, fures auaros,
ebriosos, maledicos, rapaces, cæterosque omnes, qui lethalia com
mittunt peccata: à quibus cum diuinæ gratiæ adiumento abstinere
possunt, & pro quibus à Christi gratia separantur. Hæc
ibi & canon. 27. si quis dixerit: nullum esse mortale peccatum,
nisi infidelitatis, aut nullo alio, quantumuis graui & enormi,
præterquam infidelitatis peccato, semel acceptam gratiam
amitti; Anathema sit. Hæc ibi. Quibus omnibus Concilij
verbis vides adeò Bucerum cum sua dulci, mortifera tamen,
cannelona constringi: ut non habeat, quo se uertat. Item à &c.
vt applicare potes huc ex artic. primo, & secundo append. vbi
ostenditur Christum non influere actualiter, nisi in iustifica- X
tos: atque non claudicandum, & consequenter damnatur, q
scelerate viuentes sint grati Deo per Christum, aut etiam quòd
hoc ipsum ijs credere debeant: quamdiu sic vixerint. Item à
iustitia in eum, tanquam hæresiarcam, exercita: quoniam ann.
1537. de mense Februarij, reintegrata religione in Anglia,
animaduersum est in ossa Buceri, eo quod indignè viderentur
pijs, quæ in sacro loco sepulta quiescerent; quare defossa in
Anglia combusta sunt (teste Lindano). Cum enim Augu.
de hæresibus. dequibusdam hæreticis dicat, quomodo pote-
runt illa capitula recipi, quorum damnantur authores? patet
quòd ex damnatione prædicta Buceri, eius capitula seu dogma
ta, quorum vnum est hæresis in principio narrata, patet dã-
nari consequenter. Item à scripturis secundo. Cor. 6. 7. Quæ
participatio iustitiæ cum iniquitate? aut quæ societas lucis ad te-
nebras? Quæ autem conuentio Christi ad belial. Aut quę pars
fideli cum infideli? Qui autem consensus templo Dei cum
idolis? Vos enim estis templum Dei uiui sicut dicit dominus Leuit. 26.
quoniam inhabitabo in illis, & in ambulabo inter illos; & ero Esa. 52.
illorum Deus, & ipsi erunt mihi populus. Propter quod exite
de medio eorum, & separamini, dicit Dominus; & immundum nè tetigeritis: & ego recipiam uos, & ero uobis in patrē,
& vos eritis mihi in
filios & filias; dicit
Dominus omnipo-
tens. Has ergo ha-
bentes promissiones,
charissimi, mundemus nos ab omni inq
namēto carnis & spiritus, perficientes
sanctificationem in
timore Dei. Vides nè; Apostolum ex promissione, & spe. gra-
tificandi nos Deo, deducere conclusionem hanc; Mundemus nos ab omni inquinamento carnis & spiritus, perficien-
tes sanctificationem in timore Dei? Vbi nos gratos Deo ne-
que esse, neque debere credere esse, apertissimè (contra Bucero-
rum) monstrauit: nisi emundemus nos non tantum ab ali-
quo, sed & ab omni, inquinamento, non tantum carnis, sed
& spiritus. Quare autem dixit, sanctificationem perficien-
ter: Quia non solùm emundare se à malo quocunque requi-
ritur ad hoc, vt quis sit gratus Deo, sed etiam facere bonum,
(quod est sequi sanctimoniam, sine qua nemo uidebit Deum) Hebr. 12.
ad hoc ipsum conrequiritur. Notatine illas interrogatio-
nes, quali per manifestissimæ veritatis inculcationem in prin-
cipio ab eodem factas? Quæ (inquit) partitio &c. Quæ sortes
&c. Quæ connexio &c. Quæ pars &c. Qui consensus &c.
Ac si dicat; Nulla, Nullus: Hoc norunt omnes rationem utentes. Quibus verbis Apostolus, seu potius in Apostolo Spiritus
sanctus, quasi digito monstrauit, Bucerum illam suam hæ- 11
sim euomentem esse notorie sine ratione. Item 1. Petri. 1. 15.
16. sancti eritis, quia ego sanctus sum. Nè autem sanctita-
tem nostram, more Buceri, libertatem scelerate viuendi
somniatæ; addidit ly mihi, in capitulo 20. dicens eritis
sancti mihi. Quæ autem sit sanctitas ei, idest quæ sanctitas
in nobis placeat ei: exprimitur Deuter. 10. sic. Et nunc Israel
quid Dominus tuus petat à te: nisi ut timeas Dominum Deum
tuum, & ambules in vijs eius, & diligas eum, ac seruias Do-
mino Deo tuo in toto corde tuo, & in tota anima tua, custo-
diasque mandata Domini? Vbi patet ex librorum ordine:
quòd sanctitatem, quam in Leuitici capitulis requirebat à
populo; nunc eidem populo, ne quando ab aliquibus nomi-
ne sanctitatis aburentibus decipereitur, distinctissimis incidis-
simisque uerbis declarat. Item 1. Ioan. primo. Si dixeri-
mus, quoniam societatem habemus cum eo; & in tenebris
ambulamus: mentimur, & veritatem non facimus. Si au-
tem in luce ambulamus, sicut & ipse in luce est; societatem
habemus ad inuicem, & sanguis Iesu Christi filij eius emun-
dat nos ab omni peccato. Ergo, secundum Beatū Ioannem,
non sumus grati Deo, si in peccatis ambulamus; & si hoc cre-
dimus (ut loquebatur Bucerus), à veritate deuiamus, & mentimur. Ergo, secundum eundem Ioan. Christi sanguis non
emundat nos, idest non prodest nobis: si, & dum, ambulamus
in tenebris. Ergo, secundum eundem, non sumus per Chri-
stum grati Deo: si, & dum ambulamus in peccatis. Ergo, se
cundum eundem, emundari per Christi sanguinem non tan-
tum ab vno, sed etiam ab omni peccato exigitur ad hoc: vt
societatem habeamus cum Deo, idest simus grati ei. Hæc omnia deducta sint ex B. Ioan. authoritate illa, ad tollendum ver-
ba malitiæ Buceri & similium excusantium excusationes in
peccatis. Item meritò esse damnatam Gal. secundo. Nun-
quid Christus peccati minister est? Absit. Non vult ergo Apo-
stolus vllo modo: q patrocinio, uel ministerio, aut alio quouis
fauoris præsidio, Christi gloriantur (quod hæreticis familia-
re est), uel etiam inuitantur ij, qui voluntariè in scelleribus &
impudicitijs viuunt. Aliter enim agentes Christum tanquam
ministrum peccati faciunt: cum tamen, secundum rei veritā-
tem nihil à diuina iustitia magis alienum sit. Item à 1. thes. 4.
Non vocauit nos Deus in immondi. tia, sed in sanctificationem
Huic Apostolico dicto sub inferatur 1: quòd Deus uocauit nos
ad hoc, ut simus grati sibi: & uidebis damnationem Buceri,
cum similibus, apertam. Item à 2. thes 2. ambuletis dignè Do-
qui uocauit uos in suum regnum. ¶ Tertiò habes: quomodo 3
per rationem dicta scripturarum superius, pro quanto mutuali-
ter saltem indirectè inuunt, opera in mortali facta non esse
post satisfactoria seu non placentia Deo, & declares & probes
(& quantum opus est) iuxta 11. ¶ Quarto vides: quomodo ex his
vltimis articuli præsentis doctrina firmetur & declaretur. 4

Sanctitas requisita à Deo in nobis.

Familiaris non hæreticorū à Paulo obiurgatur.

QVÆST. XIIII. ART. IIII.

Vtrum bona facta extra charitatē sint in aliquo meritoria.

CONCL. 1ª. Opera bona extra charitatem facta nō sunt meritoria de condigno neque externi neque temporalis alicuius boni apud Deū.

¶ PROB. Quia impossibile est, quòd aliquod opus alijs debitum recipiendi filius faciat apud eum, cuius amicitia caret (est prima radix dandi ea, quæ gratis dantur, fit amor.) & amicitia ad Deum est per charitatem (ut patet.)

¶ NOT. Prima pars antecedētis cum sui probatione importat duo, quæ sibi videntur contraria: scilicet & quòd aliqua gratis dentur, & tamen quòd debitum fit, ut recipiantur. Si enim debitum est, ut recipiantur, de iustitia cōmutatiua & fide ingratitia dicitur, quomodo gratis dantur? Ad hoc dicit: quòd ambo stant simul, nec ulla est differentia, immo concordia magna inter hæc, si recte intelligantur. De quo intellectu recto consequendo uide 1. part. quæst. 21. artic. 1. & 2. & 4. item, exemplificando pulcherrimè, supra addquæstion. 13. articulo. 10. post ad secundum. Dicit ergo probatio: Impossibile est, quòd aliquis &c. Hoc est. Nisi ego habeā amicitiam teenim: nō possum contrahere debitum recipiēdi a te aliquid eorum, quæ daturus es mihi ex amore radicaliter primo. Et hoc patet ex terminis ipsis. Nam si amor tuus erga me solum inuitat te ad dandū aliqua mihi, tu poteris quidē illa mihi dare, etiam si ego non amem te: uerumtamē nullum mihi ius recipiendi illa abs te acquirere potero unquām, nisi reamem te (& hoc est, habere me amicitiam ad te): maxime quando illud ius nō potest confungere, nisi ex mi charitatis (ut in ad primum. Verū tamen si ego amem te & tu das mihi gratis, consideran do primam radicem dandi, (ex amore n. radicaliter primò ad hoc moueris), & ego aliquod ius habeo recipiendi illud donū ate.

Amor est prima radix diuini boni beneficiorū.

CONCL. 2ª. Ex merito congrui dicitur aliquis mereri aliquod bonum p opera extra charitatem facta.

¶ PROB. Quia opera talia disponunt ad quādam bonam importunitatem & diuinam bonitatem decet, ut, ubicunque bonam dispositionem inuenit perfectionē adijciat.

¶ NOT. Relinquitur utrumque propositionis istæ ut ex se clarę & meritō, ut consideranti patet. Bonitas tamen dispositionis illa, de qua est prima propositio, declarat ut in textu esse triplex: scilicet ad remotalia gratiam, operationque mortalē ā assuetudinem. Valde igitur utile est semper in quocunque statu operari bonū, & valde nosium est suadere contrarium.

Instanter operare, seu incessanter. Eccl. 9.

Concl. 1.

CONCL. 3ª. Magis concedendū est quòd opera bona extra charitatem facta non sint meritoria, quàm quòd sint.

¶ ERROR. Quia meritum congrui (de quo in secunda conclusione) non est propriè meritum (ut patet in principio corporis articuli.

Concl. 2.

¶ NOT. Si memoria tenueris propositionem hanc: quòd scilicet meritum congrui non est proprie meritum, nonnullas eius materiam similē opiniones aliquorū, ac forte Thomistarū diuersas facilè concordabis.

1 De ualore operū extra charitatē uide per totū, & præsentia articuli & sequētia.

1m de maiori

Ita. & quantum ad correspondentiā rei næ ad malum actū, & præmij ad bonū: nō quantum ad merendum pœnam, & præmium. § Nullū enim opus bonū ex quantitate suæ bonitatis habet, quòd de condigno mereatur aliquid à deo, sed tantum ex ui charitatis, cum tamen malū opus ex quantitate suę malitię de condigno tuo

A sel. dicit, q Deus iustus est cum peccatoribus parcit, quia eum decet, & secundum hoc etiā meritū dupliciter dicitur. Vno modo p quod efficitur, ut ipse agēs habeat debitum recipiendi, & hoc uocatur meritum cōdigni. Alio modo per quod efficitur, ut sit debitum dandi in dante secundum decentiam ipsius, & iō hoc meritum dicitur meritū cōgrui. Cum autem in omnibus illis, quæ gratis dantur, prima ratio dandi sit amor, impossibile est, quòd aliquis tale sibi debitū faciat, qui amicitia caret, & iō cum omnia, & temporalia, & æterna ex diuina liberalitate donentur, nullus acquirere potest debitum recipiendi aliquid illorum, nisi per charitatē ad Deū, & ideo m opera extra charitatē facta non sunt meritoria ex cōdigno neque æterni, neque temporalis alicuius boni apud Deū n: sed quia diuinam bonitatē decet, ut ubicunque dispositionē inuenit perfectionem adijciat, ideo o ex merito congrui dicitur aliquis mereri aliquod bonum per opera bona extra charitatē facta: p & secundum hoc, opera ista ad triplex bonum ualent scilicet ad temporalium consecutionem, ad dispositionē ad gratiam, & ad assuetudinem bonorum operum: quia tamē hoc meritum non proprie dicitur meritum, ideo q magis concedēdum est, quòd huiusmodi opera non sint alicuius meritoria, quàm quod sint r.

A DPRIMVM ergo dicēdum: q Philosoph. dicit. 8. Ethi. Quia filius per omnia, quæ facere potest, nihil æquale reddere patri potest his, quæ a patre recipit, ideo nunquām pater debitor filij efficitur, & multo minus homo potest propter æquivalentiam operis Deum sibi constituere debitorem: & ideo nullū opus ex quantitate suæ bonitatis habet quòd aliquid mereat, sed ex ui charitatis, quæ facit ea quæ sunt amicorum esse communia. Vnde quantumcunque sit bonum extra charitatem factum, non facit (proprie loquendo) q aliquid recipiendi à Deo faciens debitū habeat, sed opus

Conclu. 1.

Conclu. 2.

Conclu. 3.

Universidad de Deusto
Biblioteca

finecq̃ quod in ideam redit) secundum æquivalentiam meretur præmiũ: & hoc propter rationẽ de utroque in litera adductam. Tunc &c. Aliud ẽaq; est, nullum bonũ esse itremuneratũ a Deo & aliud est, nullũ bonum esse sic. i. de condigno, itremuneratũ à Deo. Primum est verum (ut arguitur, & apud oẽs rectè sentientes patet) secundũ est falsum. in non omne bonũ de condigno meretur remuneratiõnem illam (ut prima cõclusio docet).

malum ex quantitate suæ malitiæ secundum æquivalentiã pœnam meretur, quia ex parte Dei non sunt nobis aliqua mala facta, sicut bona: & ideo quamuis opus malum mereatur pœnam ex condigno, non tamen opus bonum sine charitate meretur ex condigno præmium.

2m demaiori Merito. & vel congrui, vel cõdigne. §. Tũc &c. Nam quæritur in hoc, vtrũ talia opera meritũ condigni hẽant, sine mereantur de cõdigno: er authoritatibus Matth. 5. loquitur solum de merito cõgrui. Vnde ad hoc contrariatur cõceditur 2m, ut facit 1a conclusio & negatur primum, ut facit pa.

AD 2m, & 3m dicẽdũ, q; ,peedũt de merito cõgrui, aliæ aũt rões procedunt de merito condigni.

ARTICVLVS V.

Vtrum opera prædicta valeant ad mitigationem pœnarum infernalium.

3m de cõclusione. Mater. &. de cõgruo non. de condigno. §. Tunc &c. ut patet in præcedenti conclusione 2am & 3am. Vide etiam responsionem formaliter ad argumentum secundum.

AD QVINTVM sic proceditur. Videtur quòd opera prædicta non ualent ad pœnę infernalis mitigationem, quia secundũ

4m ex Augustino. Dignus. &. Dignitate meriti de condigno nõi, dignitate meriti de congruo §. Tunc &c. ut patet ex supradictis.

5m de conclusione. Mereri. &. de condigno nõ de congruo. §. Tunc &c. licet n. q nihil sit absolutè, nihil possit, nec etiam de congruo, mereri (ut maior argumenti intelligitur) : tamẽ ille, qui nihil est solum in esse spirituali, potest de congruo mereri.

¶ *Corollarium.* Ergo duo ultima argumenta sic (ut præfertur) glossata faciunt pro conclusione prima, tanquam probationes eius: & tria priora faciunt pro secunda.

APPENDIX.

1 Vsil. 31. 5 Eccl. &c.

EX articulo habes. Primo qõ per tõẽ primæ cõclusionis in terminis hæresim Pelagij (Prat. Pelag. vel Cœlestiani dicentis mereri posse hominẽ sine gratiã absq; gratię Dei auxilio. Cũ. n. neq; ẽt ipalis boni alicuius sint meritoria quantũcunq; opera bona nostra extra charitatẽ facta: patet a fortiori, q; ad meritũ ultimæ æternæ requiritur necessario gratia Dei informãs operã nostra. Quod si Pelagius neget consequentiã illam primam si neget Aug. in 2. arg. contrario adductum, si neget 2um ibi argumẽ. ex Apostolo eructũ, tũ naturalis in corpore alicuius ipsum communis ciuis tũ rõnem animali (ut homo) unitat, & totaliter in brutorum naturam rõnem animalẽ non tranſiens. Id aũ, quod nunc de Pelagio dĩ, ad oẽs hæreticos applicari possunt, qñ tõni naturali a §. Doctore in articulis additæ acquiescere nollent: cũ tũ naturalis boiem, non in ui Christianum, sed ẽt ui solum hominem affirmat. Hoc quoq; pro regula universali tibi sit q; licet tũ de manifestiora in uno loco puta hic allata sit sufficiens secundũ quod ad conterendũ errorẽ oppositũ, nidenda tñ sunt loca in maioribus articulorum extata, & inde sumenda aliæ demõstrationes, si orientur, vel legendo, vel disputando, vel alias docẽdo contra hæresim aliquã mucherit: & hoc ut pluribus naturalibus rõnibus demonstrantur (quia una sufficeret) adductis melius, vel conuertatur, vel continuatur, vel rubore suffundatur, vel brutum aſal esse cõfatur, hæreticus. Ad melius uerò penetrandũ Abyssinas rõnes articulorum pro materiis tractandis occurrentium, fac, ut monuimus in regula ad lectorẽ in principio primæ partis. D. Tho. politis regula textu, appendicibũ articulorũ, sed ad

1 reminde necessitate quadam annotati sumus. § Secundo igitur hẽ. qũo per tõnẽ, à formori quoq; undas, pelagianã illam hæresim meritũ dĩnar. ab Apostolo Ro. 8. Non sunt cõdignæ passiones huius tpis ad futurã gloriã, quæ revelabitur in nobis. Ergo bona nõ ista, vel illa, sed huius tpis. i. quæcunq; ẽt fierent in hoc tpe, quantũ est ex quantitate illorũ operum, nõ sunt meritoria

de cõdigno futuræ gloriæ, i. vitæ æternæ. Vide loquitur Apostolus de merito congrui, sicut & Pelagius, de operib. secundũ se consideratis absque auxilio gratiæ Dei, sicut & Pelagius: & ĩ de his ad litẽ negat, quòd Pelagius pro sua superbia affirmat. Itẽ a tono. Trid. sess. 6. c. 16. Christus Iesus tanq; caput in membra, & tanq; vitis ſ palmites, Ipsos iustificatos iugiter ut ut ẽ infinitũ q; uitres bona eorum opera (p antecedẽs, et comitatur, & subseq; & sine qua nullo pacto Deo grata & meritoria, esse possent. Hæc ibi. Nota ly sine qua, & ly nullo pacto: & q; loquitur de operibus iustificatorũ. Ergo a fortiori (secũdũ conclusiõ) opera non iustificatorũ nõ pũt sine uirtute influxa a Christo esse meritoria uitæ æternæ. Ad meritũ igitur (secũdũ cõclusiõ) oportet operantẽ esse in gia, utpote per ipsam iustificatum, & ultra hoc a Christo influxum uirtutis motiuæ ad operandum participare & hoc est, quod S. Th. in 1. 2. q. 109. ar. 9. catholicè determinauit: ubi est videas, cũ pulcherrimo exẽplo Augustini. Item ab eodem cõcilio ibidem canon. 2. ibi. Si qs dixerit ad hoc solũ diuinam gratiã per Christũ Iesum dari, ut facilius homo iuste uiuere, ac uitam æternã promereri, possit, quasi per liberum arbitriũ sine gratia utrumq; (sed ægre tamen & difficulter possit) anathema sit. Hæc ibi. Ita &c. ut in 1. par. q. 12. ar. 4 & 13. ar. & 62. ar. 2. & 81. ar. 2. appen. Item a cõcilio Mileuitano ca. 4. 5. 6. & Arausicano. c. 1. 6. 7. 8. 25 & a Carthaginensi in epistola ad Papã Innocentiũ primũ, quæ hẽt. 120. consiliorũ inter epistolas eiusdẽ Innocẽtij, & ab Africano ca. 80. Hoc ĩ qđ dr ca. 8. concilij Arausicani, non est prætereundũ. Debent merces bonis operib. ſi dari, sed gia Dei, quæ non debetur, præcedit, ut fiant. Neminem, nisi Deus miserando saluari. Hæc ibi. Item dãnata a summis Pontificib. Innoc. 1. in epistola rescripta ad cõcilij Carthaginense, & est epistola 10 in ordine 21. & cælestino. 1. in epistola prima ad epos Galliæ. Vide tu loca hic citata, ne nimia fiat probatio. ¶ Tertio habes qũo per rõnem secundæ conclusionis articuli offendas; merito a concilio & scripturis fuisse ĩfinuatum, q; per opera extra charitatẽ facta de congruo aliquid meremur. A concilio quidem Trid. ut fuit ĩfinuatum sess. 14. ca. 4. quando de attritione, quæ est opus sine gratia ait. Quamuis, sine sacramento pœnitentiæ, per se ad iustificationem perducere peccatorem nequeat tamen eum ad Dei gratiam, in sacramẽto pœnitentiæ impetrandam, disponit. Hæc ibi. Cum ergo operatam etiam alia extra charitatem facta disponant ad gratiã; a fortiori ad bonorum operum affectionem, & ad bonorum temporalium adeptionem, ualebunt; quoniam disponere ad gratiã maius est, quam ipsa alia duo triplex ergo bonũ huiusmodi opera de congruo merentur. A scripturis uerò tale quid ĩfinuatũ fuit Exo. primo, & quia timuerunt obstetrices Deum, ædificauit illis domus: & Exech. 29. Rex Babilonię seruire fecit exercitum suum seruitute magna aduersus Tyrum, & merces non est reddita ei: & infrà dicitur. Erit merces exercitui illius: & dedi ei terram Aegypti pro eo, quòd laborauerunt mihi. Ecce tum obstetricum, tum regis Babilonis, opera erant extra charitatem facta; & tamen meruerunt de congruo, illorum quidem domos, ideſt rerum temporalium abundantiã, uel prolis fœcunditatẽ, illius aũt terrã Aegypti. Si. n. egyptus tanq; merces data est exercitui hius pp seruitutẽ illã turiq; cũ merces correspondeat merito, per ipsam seruitutẽ meruit at non de condigno, quia extra charitatẽ fuit, ergo de congruo. Ergo mer tũ de cõgruo ex sacris lris (ſ. Exec. 29. licet & Matth. 5. ĩfinue ad 3m) hr. Quarto idem dico ex ijs uicissim Angelica hęc doctrina cõsoluerint, & declaretur.

QVÆST. XIIII. ARTIC. V.

CONCL. 1a. Per opera extra charitatem facta pœna infernalis mitigari non potest; inquantum mitigatio dicit liberationem

Homo ẽt in gratia diget auxilio Dei ad operãdum.

A hoc primæ cõclusionis, tanq; sua ẽdã gbũ sine ostensione scẽ.

3m ex Augustino. Non prosunt. &. q̃ cum ad liberationẽ a pœna, & q̃ ad impe ire, ne pœnã maiorẽ subeant. &. eo. ſ. mõ. quo maiorẽ subire possunt. Tunc nihil &c. licet n. ecclesiæ suffragia magis sint secũdũ se efficacia. q̃ opera extra charitatem facta; & nullo mõ ĵnfr damnatis: tñ cũ hoc stat, qđ opera pũ. ũ adhuc unientes fcã extra charitatẽ sibipsis prosint mõ dicto. Nã dia hæc nõ proueniẽt ex sufficiẽtia maiori, aut minori (ſ quo ẽ sũ argumẽtũ efficaciter cõcluderet. q̃ opera extra charitatem nullo mõ prodessent ipsis operantib.) sed ex diuersitate status, dãnatorũ. ſ. & uiuentium. Cõmunitaq; in argumẽtando fallacia secũdũ nõ cãm ut causam.

¶ NO. 1o. Licet suffragia ecclesię nullo mõ iũ hic dãtõrũ gsit dãnatis: th aliquo alio mõ sobrie intellecto ptant, quo ſ. R. Albertus Magnus ordinis prædicatorũ docuit in tuo cõpẽdio theologicæ ueritatis, Venetiis sub eius nole solẽ mutat impressio annis quinquaginta post eius finem concludit. q. secundũ aliquã considerationẽ priuatiuẽ quodammõ, suffragia illa prosunt eis. Verba uero sua sunt hæc. Valẽt & dãnatis in inferno per modũ diminutionis q; quanto plures saluantur per meritũ ecclesiæ, tanto pauciores damnabuntur: & ita minor erit pœna p tobrati: onẽ contextu illorum. Hæc ibi. Cum ergo impropriissimè ĩe ualeant damnatis, & ex consequenti nullo mõ prosint eis error (secundum Albertum ipsum) dicere, suffragia valere damnatis patet, in dicta non discordare ab hac determinatis.

¶ NOT. 2o Aduerte q; authoritas Augustini addũcta ĩ primo argumẽto in cõtrariũ, nõ loquit de dãnatis in inferno, sed de afflictis in purgatorio (ut q. 71. art. 5. ad 2m. patebit) Vñ ibi. ly dãnatio accipit largè. p pœna maximè afflictiua. Nec mirum. ſ. Thomã in argumẽtis, sed cõtra, afferre quẽq; authoritates in ueritate nunc concludẽtes propositiõnẽ ĩfinitã e. q. aliquã appetitiuã habẽtem. sicut ly dãnatio, hẽt apparentiã loquẽdi de dãnatis ĩferni. Nã argumẽta, sed cõtra, ad alterã partẽ probabiliter aliquo mõ iuxta primi pale. S. Doctoris intentũ arguunt: quia in his nõ ut demonstrator, sed ut topicè argumentator, uult procedere. Aureũ ut. n. demonstratoris partes assumat (si quod fieri non potest) ad utranq; partẽ argumentatio ĵquilocus est totũ spaciũ ab corpus illud (qm hoc, scire esse optimũ nũ ẽt ad meritũ uirtutis, ut philosophus in topicis hẽt. Quod si quispiam ubi argumẽta demõstratiue cõcludãt; hoc nõ est: cũdũ intẽdi principale & ordinarie, sed quodãmõ p accidẽs: qñ demõstrãdi materiã referuare, ppriũ loco. i. corpori articuli, & nõ etiam dere officia ista ad meritũ. ſ. demonstrationis. & topici. Hæc pro

Aureũ universale ẽ ly sed contra.

Universidad de Deusto
Biblioteca

scientia, seu doctrinæ vniuersalis in huiusmodi, dicta sint. Argumenta secundum in contrarium stat pro secunda conclusione, tanquam eius probatio.

APPENDIX.

EX articulo habes. Primo quomodo per rationem interimas hæresim Anisforphitarum (Prat. Anthropomorphiam) dicentium, opera bona perniciosa esse ad salutem, Ité hæresim Iutheri (Prat. Lutheranã) dicentis, opera omnia cuiuscunque, etiam rectè facta quomodocunque esse peccata. Si.n. opera bona extra charitatẽ facta tanti nalent ad vitam nostram (sicut valent:) vtique nec peccata, nec perniciosa ad nostram salutẽ, sunt. Quo circa & 4.& 5. articulorum rationes contra istorũ phãtasmata dirigũtur, & efficaciter. à fortiori quoque, faciunt. Per ipsas.n. demõstratur, q̃ talia opera in bonum & nunc & in futurũ operãtibus cedũt, quod procul dubio maius est, quam demõstrare solũ q̃ nec peccata, nec ad nostrã salutẽ perniciosa sunt: Item quia lutherus ét de operibus iustorum in charitate factis loquitur, à fortiori cõfunditur, cñ quam de operibus bonis extra charitatem factis demõstratur, q̃ ad bonum nostrũ, & multipliciter sanè, valent; quod de peccatis feminedum non est, cũ semper ex se de malo in malum trahant.

¶Secundo habes quomodo per rationem, immò per rationes, à fortiori, offendas, hæreticas illas merito damnari à Concilio tridẽtino, sess. 6. cap. 11. Constat.n. eos orthodoxæ religionis doctrinæ aduersari, qui dicunt iustum in omni bono opere saltem venialiter peccare, aut (quod intolerabilius est) pœnas æternas mereri. Hæc ibi. canon. 25. si quis, in quolibet bono opere iustum saltem venialiter peccare, dixerit aut (quod intolerabilius est) mortaliter, atque ideo pœnas æternas mereri tantummodò, ob id nõ damnari, quia Deus ea opera non imputet ad damnationem: anathema sit. Hæc ib. Et canon. 7. si quis dixerit opera ofa, quæ ante iustificationem fiunt, quacunque ratione facta fint, vere esse peccata, vel odium Dei mereri, aut, quanto vehementius, quis animus se disponere ad gratiam, tanto eũ grauius peccare: Anathema sit. Hæc ibi. Item damnata à leone 10. in bulla contra errores lutheri quam damnationem videas. q. 1. ar. 1. & 3. par. q. 68. ar. 9. Item Ioñes. 3. ubi opera bona Non vtiarem adhuc extra charitatẽ existentium nec; peccata, neq; ad salutẽ sũã pernitiosa, immo salutifera plurimũ fuisse testatur scriptura dicens. Vidit Deus opera eorũ, quia conuersi sunt de via sua mala: & misertus est super malitiam, quã locutus fuerat, ut faceret eis, & non fecit. Item damnari à principe apostolorum in tota sua sequenti prædicatione, quam Papa sanctus & martyr clemens primus in epist. 2. ad Iacobum fratrem Domini enarrat in hæc verba bonorum operum (inquit femina sum; quantũ omnipotẽs sapit & potest, totis inimi cordis visceribus Deum diligere, & proximũ, ueluti seipsum. Abnegare seipsũ tibi, ut Iesum Christũ dominum nostrum sequatur; & nihil eius amori præponere; uerũtamẽ corde, & ore, proferre debere; & totam spem Deo spõ commitere. Instituebat actus suæ mẽtis omni hora cultodire, & in omni loco Deum respicere firmiter scire, cogitationes malas cordi suo subuenientes mox ad Christum allidere, & iacere dorsum Domini manifestare. Os suum à multo, uel prauo, colloquio cultodire, & uerba uana aut mendacia, non loqui, quia os quod mentitur, occidit animam. Verba diuina libenter audire, & facere doctus libenter obœmperare, atque obedientes esse do ctrinæ. Prædicationi, & orãi, ac lectioni frequenter incumbere; & eleemosynas ueras perficere. Desiderata carnis non perficere, sed propriam frangere uoluntatem: bonum aliquid in te cũ uideris, Deo attribuere, non tibi: & malum à te factum cognoscas, & sibi imputet. Multũ loqui non amare, sed cultodire labia tua, ne dolum aut malum loquantur. Diem iudicij timere, gehennã expauescere, uitã æternã omni concupiscentia deliderare. Non occidere, non adulterari, non furtum facere, non rem proximi desiderare, nõ falsum testimonium dicere, sed omnes homines honorare, corpus cultodire, uanas & caducas nõ amplecti delitias, seu doctrinæ vniuersalis in huiusmodi, dicta sint. Argumenta secundum in contrarium stat pro secunda conclusione, tanquam eius probatio.

Vtil. p 8. Eccl. &c.

Vtilissima de operibus prædicatio Petri.

De iudicio de gehenna.

QVAESTIO. XV.

De his per quæ fit satisfactio, in tres articulos diuisa.

DEINDE considerandum est de his, per q̃ satisfactio fit.

Circa quod quæruntur tria.

Primo, Vtrum satisfactionẽ oporteat fieri per opera pœnalia.

Secũda, Vtrum flagella quibus à Deo in hac vita homo punitur, sint satisfactoria.

Tertio, Vtrum conueniẽter enumerentur opera satisfactoria, cumdicitur, q̃ sunt tria, s. eleemosyna, ieiuniũ, & oratio.

ARTICVLVS I.

Vtrum oporteat fieri satisfactionem per opera pœnalia.

AD PRIMVM sic procedi-tur. Videtur q̃ satisfactionẽ nõ oporteat fieri per opera pœnalia, quia per satisfactionem oportet fieri recompensationẽ ad diuinam offensam, sed nulla recõpẽsatio vr fieri p opa pœnalia, qa Deus nõ delectat i pœnis nostris, ergo nõ oportet satisfactionẽ p opa pœnalia fieri.

Magis decet multũ benedicere.

Timet deũ

& qua iustitiam bonum, inquirat pacem, et sequatur eam. Timent Deum bene est in extremis, cum die defunctionis suæ benedicetur. Hæc ibi clemens de Petro sic instituente. Ergo bona opera esse peccata, et ad salutem perniciosa, etiam si extra charitatem fiant, damnat Petrus; dum omnes, inter quos unique erant, et peccatores, ad opera illa bona faciendo hortatur. Similiter in eorundem hæreticorum in principio appendicis di ctorum damnationem consentit (clemens ipse per hoc, quod præmissam Petri approbans de operibus prædicationem subdit ibidem. Propter quod deprecor te fratres charissimi; et oboedeas attentius hunc prædicationis ordinem, et absolutionum dies, ut saluentur animæ hominum &c. Hæc ibi. Prolixior fui; quia in prædicatione Petri & multa bona a nobis agenda expresse docentur, & multæ hæreses condemnantur ultra prædictas; ut per te uidebis, si hanc prædicationem contra errores diuersos iuxta, quòd occurrent in appendicibus narrari, ut deceat applicaueris.) Ad hæc, si placet, vide Roffensem contra lutheri errores ar. 31. & 32. ¶Tertiò habes quomodo per rationẽ prædicta scripturarum Petrique, pro quanto moralia bona & extra charitatem facta infinuant operantibus esse utilia, a fortiori & probes & declares & defendas. ¶Quartò vides quomodo ex his uerbis doctrina Angelica præsens consolidetur, & declaretur.

QVÆST. XV. ART. I.

CONCL. 1ª. Exigitur, q̃ satisfactio per opera pœnalia fiat, & quantũ ad offensam præteritã, & quãtũ ad culpam futurã. ¶PROB.

¶PROB. 1. Quia offensæ præsentæ recompensatio importat adæquationem (vt in litera), & adæquatio, ex parte offendentis, fit per subtractionem illius re-, quam plus iusto habet (patet in iustitia humana). 2. Quia (ly & quantũ ad culpã &c.) homo non facile ad peccata redit, ex quo pœnam expertus est (patet ex eo, q̃ nõ pœnã vnde mediante.)

¶NOT. Probationis primæ partis propositio illa, adæquatio ex parte offendentis &c. sequitur de uoluntate hominis. Offẽsa.n. fit per hoc, q̃ hominis uoluntas sibi inordinatè complacet, unde offensa dicitur esse uoluntaria, siue secundũ uoluntatem; uel uoluntatis complacentiã offendẽtis habuit plus iusto, i. plusquam decuit eum esset inordinata. Vult ergo dicere illa propositio, q̃ adæquatio ex parte offendentis fit per subtractionẽ alterius uoluntatis hominis, i. complacentiæ uoluntatis eius & hoc est, qñ adueniat aliquod homini quod iniustati eius se cundum se non placet, quod fit, qñ aliquã pœnale homini contingit, quoniam pœna secundum se considerata non ũi nonplacet uoluntati, sed eũ displicet. Hinc est, q̃ in propositio dicitur contraria (ctrariã) scorãt qñ culpa, quę secundum uoluntatem fuit, regulatur p illud, qđ contra uoluntatẽ est, i. per pœnã. Nam omne, quod contra uoluntatem secundũ se est, pœna est. Dicoly secundum se ut exprimat contrarietas ex parte actus, siue operis ad differentiam eius ex parte uoluntatis charitatis, pauperis, uel alio bono habitu, uestitæ. Pro quo multa in telligẽdo, unde hic ad 2ᵐ. & ar. 3. ad 1ᵐ.

Subtractio ab offendẽte.

Contra.

CONCL. 2ª. Ad hoc q̃ aliquod opus sit satisfactorium, oportet q̃ sit & bonum, & in honorẽ Dei, & pœnale.

Corollarium. Defectu cõditionis pᵐ. peccatũ 2ᵐ. non est satisfactorium primi, quamuis 2ᵘᵐ sit pœna, primi peccati defectu secundi, pœna imperfecte supportata non est satisfactoria, quia non tenditur in honorem Dei (vide ar. 2. ad 2ᵐ.) ideo defectu 3ᵉ. suauitas (primus non est satisfactoria, nisi in quantum habet annexam afflictionem aliquam carnis (ut in ar. 3. ad 1ᵐ.) licet bonum, & in honorem Dei.

¶PROB. 1. Quia opus illud, nisi esset bonũ, non placeret Deo offenso. 2. Quia ly in honorem &c. in opus illud, nisi esset in honorem Dei, non placeret eis Deo offenso (i. quod ei, quantum fuit in peccante, subtractum est. 2. Quia ly pœnale) opus illud, nisi esset pœnale, non subtraheret aliquod ab offendente (eum, ut bonum, perficiat eum.)

1ᵐ minor. Nulla recompensatio fit per opera pœnalia &c. Negatur illa. §. Ad probationem dicitur q̃ Deus non delectetur in pœnis &c. m in textu. Ex quo dicas:

¶ Præterea. Quanto aliquod opus ex maiori charitate procedit, tãto minꝰ est pœnale, qa charitas pœnã nõ habet primę Io. 4. si ergo oportet opera satisfactoria eêᵇ pœnalia, quãto magis sunt ex charitate facta, minus erũt satisfactoria, qđ falsũ est. B

3 ¶ Præt. Satisfacere (vt dicit Anselꝰ) est honorẽ debitũ Deo impendere, sed hoc ét alijs q̃ operib. pœnalibus fieri põt, ergo satisfactionem non oportet pœnalibus operibus fieri.

SED CONTRA, est qđ Greg. dicit Iustum est vt peccator tanto maiora sibi inferat lamenta, quanto maiora intulit damna per culpam.

Præterea, Per satisfactionẽ C oportet peccati vlnus sanari pfecte, sed peccatorũ medicinæ sunt pœnæ, ut Philosophus dicit. 2. Ethic. ergo oportet q̃ per pœnalia opera satisfactio fiat.

RESPONDEO, Dicendum, q̃ satisfactio respectum habet & ad præteritam offensam, p quã recompensatio fit per satisfactionem, & etiam ad futuram culpam à qua per eam pręseruamur, & m quantũ ad vtrũq; exigitur q̃ satisfactio p opera pœnalia fiat.* Recõpensatio.n. offensæ, importat adęquationẽ quę oportet esse ei*, q offendit ad eum in quem offensa cõmissa est, adæquatio aũt in humana iustitia attenditꝰ per subtractionẽ ab vno, q plus habet iusto, & additionẽ alteri*, cui subtractũ est aliqd. Deo aũt q̃uis ex parte sua nihil subtrahi possit, Conct. m. D

tñ peccator quantũ in ipso est, aliqd ei subtraxit peccando (ut dictũ est.) Vñ oportet ad hoc q̃ recõpensatio fiat, q̃ aliqd subtrahaẽ de peccãte p satisfactionẽ, qđ i honorẽ Dei cedit. Opꝰ bonũ ex hoc q̃ est hõsti, ñ subtrahit aliqd ab operãte; sed magis pficit ipsũ. Vñ subtractio nõ põt fieri p opus bonũ, nisi pœnale sit; & ciõ ad hoc q̃ aliqđ opꝰ sit satisfactoriũ, oportet q̃ sit bonũ, & in honorẽ Dei sit, & pœnale, ꝓ vt aliqd peccatori subtrahaẽ. Similiter ét pœna à culpa futura pſeruat, qa nõ facile hõ ad peccata redit, ex quo pœnam expertus est. Vnde ſm Philosophum, pœnæ medicinæ sunt.

AD PRIMVM ergo dicendũ, q̃ quamuis Deus nõ delectetur in pœnis, ut sunt pœnæ, delectaẽ tamen in eis ut sunt iustæ, & sic satisfactoriæ esse possunt.

AD 2ᵐ dicendum, q̃ sicut in satisfactione consideratur pœnalitas, ita & in merito considerãtur difficultas. Diminutio autem difficultatis ex parte ipsius actus, diminuit (cæteris parib.) meritum, sed diminutio difficultatis ex promptitudine uoluntatis, non diminuit meritum, sed auget. Et similiter diminutio pœnalitatis ex promptitudine voluntatis, quod facit charitas, non diminuit efficaciam satisfactionis; sed auget.

AD 3ᵐ dicendum, q̃ debitũ pro peccato est recompẽsatio offensæ, quæ sine pœna peccantis non fit, & de tali debito Anselmus intelligit.

Quãtitas meriti, & satisfactionis, vnde.

Universidad de Deusto
Biblioteca

debitus honor Deo redditur à satisfaciente pro offensa, dicat aliquid plus, quam debitus honor sine relatione ad offensam eidem redditus. Hoc autem plus, quod dicit, est pœnaliut in textu patet.

APPENDIX.

ARTICVLVS. II.

Vtrum flagella præsentis vitæ sint satisfactoria.

AD SECVNDVM sic procedit. Vt̃ q̃ flagella, q̃bus à Deo in hac uita punimur non possunt satisfactoria esse. Nihil enim potest esse satisfactorium, nisi quod est meritorium, ut ex dictis patet; sed non meremur, nisi per ea, quæ in nobis sunt; cum ergo flagella q̃bus à Deo punimur, non sint in nobis, uidetur q̃ satisfactoria esse non possunt.

2 ¶ Præterea. Satisfactio tantũ bonorum est: sed huiusmodi flagella in malis inducuntur, & præcipue eis debentur, ergo non possunt esse satisfactoria.

3 ¶ Præterea. Satisfactio respicit peccata p̃terita, sed aliqñ ista flagella infliguuntur illis q̃ peccata non habent, (sicut de Iob patet,) ergo videtur q̃ nõ sint satisfactoria.

SED CONTRA, est quod dicitur Rom. 5. Tribulatio patiẽtiam operatur, patientia autẽ probationem, idest à peccato purgationem, vt Gl. ibidem dicit, ergo flagella huius uitæ peccata purgant, & sic sunt satisfactoria.

RESPONDEO, Dicendum, q̃ recompensatio offensæ præteritæ potest fieri ab eo, qui offendit, & ab alio. Quando aũt fit ab alio, talis recompensatio vindicatiõis magis q̃ satisfactio nis rõnem habet: qñ aũt fit ab ipso qui offendit, habet rõnem satisfactionis. Vnde, si flagella, quæ pro peccatis a Deo infliguntur, fiant aliquo modo ipsius patiẽtis, rõnem satisfactionis accipiunt, fiunt aũt ipsius inquantũ ea acceptat ad purgationẽ peccatorũ eis vtẽs patiẽter. Si aũt oĩno eis p impatiẽtiam dissentiat, tunc non efficiuntur aliquo mõ ipsius, & iõ non habent rationem satisfactionis, sed vindicationis.

Sed contra hoc ipsum docet, inquiens. Neque uero securior ulla uia in ecclesia Dei unquam existimata fuit ad amouendam imminẽtem a Domino pœnam: quam ut hæc pœnitentiæ opera hominis cum uero animi dolore frequentent. Accedit ad hæc, q̃ dũ satisfaciendo patimur pro peccatis &c. & infra. Satisfactio fit etiam ad præteritorum peccatorum uindictam, & castigationem. Hæc ibi. Nota ly opera pœnitentiæ, ly satisfaciendo patimur ly uindictam, ly castigationem. Item Apocalip. 2. memento, itaque unde excideris, & age pœnitentiam. Quid autem est pœnitere, nisi pœnam tenere & pœnitentia, nisi tẽo pœnæ? Ex ipso igitur nomine, dum satisfactionem uocat pœnitentiam monstrat scriptura, q̃ satisfactio fit per opera pœnalia. Vide loca additionum citata supra in principio appendicis. ¶ Quinto habes: quomodo per rationem prædicta sanctorum Patrum, pro quanto satisfactionem dixerunt fieri per opera pœnalia, & intelligas & probes & defendas. ¶ Sexto vides quomodo ex ijs uicissim Angelica hęc doctrina consolidetur, & declaretur.

QVÆST. XV. ART. II.

CONCL. 1ª. Flagella, quæ pro peccatis à Deo infliguntur, si patienter ad purgationem peccatorum acceptentur, rationem satisfactionis accipiunt. 60

¶ PROB. Quia recompensatio offensæ præteritæ quando fit ab eo, qui offendit, habet rationem satisfactionis: & tunc fit ab eo qui offendit, quando ille ipsam recompensationem. i. (ut in proposito fiktamus) flagella à Deo immissa, accepiat ad purgationem peccatorum suorum flagellis ijs utens patienter: cum sic flagella fiant ipsius patientis, i. procedant ab eo, qui offendit.

¶ NOT. Pro declaratione fundamentali secundæ propositionis cathegoricæ in antecedente illo hypothetico probationis dictæ, aduerte sequentia: quæ & ad alia multa valent.

Affirmatiua hęc ipsum docet, inquiens. Neque uero securior ulla uia in ecclesia Dei unquam existimata fuit ad amouendam imminẽtem a Domino pœnam: quam ut hæc pœnitentiæ opera hominis cum uero animi dolore frequentent. Accedit ad hæc, q̃ dũ satisfaciendo patimur pro peccatis &c. & infra. Satisfactio fit etiam ad præteritorum peccatorum uindictam, & castigationem. Hæc ibi. Nota ly opera pœnitentiæ, ly satisfaciendo patimur ly uindictam, ly castigationem. Item Apocalip. 2. memento, itaque unde excideris, & age pœnitentiam. Quid autem est pœnitere, nisi pœnam tenere & pœnitentia, nisi tẽo pœnæ? Ex ipso igitur nomine, dum satisfactionem uocat pœnitentiam monstrat scriptura, q̃ satisfactio fit per opera pœnalia. Vide loca additionum citata supra in principio appendicis. ¶ Quinto habes: quomodo per rationem prædicta sanctorum Patrum, pro quanto satisfactionem dixerunt fieri per opera pœnalia, & intelligas & probes & defendas. ¶ Sexto vides quomodo ex ijs uicissim Angelica hęc doctrina consolidetur, & declaretur.

Assentire, & dissentire, Deo uocanti p flagella, est nostrũ q̃n li A berum arbitrium ab excitatione Dei aliq; vocatione (siue p tribulatia, siue per prosperas res siue alio mõ) nõ se habet velut quoddam inanime, nec; concurrit solũ passiue, ut in Conc. Trid. sess. 6. c. 5. cum anathem. 4 ratione contrarij, canon. 4. hi. Cum itaque accipiare p voluntate liberã, & rejicere, flagella diuinitus libi data sit hoste; sequitur, q̃ hõ tunc aliqd suũ ponit in flagellis nisi a patienter q̃ libi voluntarie supportat. Consequẽter ergo flagella ipsa procedũt actiue non ab a Deo operante, sed ex ab hoste cooperante. Sic ergo habent rõnem satisfactionis, ut dictum est ex textu nõ quia hõ ista patitur, sed quia voluntarie (salte voluntate faciẽte de necessitate virtutem) patitur. De tali uoluntate inde q. 12 art. 1. ad 2m, & q. 13. art. 1. ad 2m, & hic ad 3m.

¶ CONCL. 2ª. Flagella a Deo inflicta, si eis homo per impatien B tiam omnino dissentiat, non habent rationem satisfactionis sed vindicationis.

¶ PROB. 1. Quia flagella ipsa tunc non fiunt aliquo modo ipsius patientis (cum uoluntas renitatur). Quia (ly sed &c.) recompensatio offensæ præteritæ, quando fit ab alio, & non ab eo, qui offendit, habet rationem vindicationis.

¶ NOT. Vide notationẽ post probationẽ primę cõclusionis, ut facilius capias, quæ dñr, & implicite cõtinentur, a probatione primæ partis conclusionis secundæ.

1m de minori. Quæ in nobis sunt. &c. Vel omnino: vel secundum quid. ¶ Tunc &c. licet n. flagella, quibus castigamur a Deo, nõ fiant omnino in nobis, i. in potestate nostra inquiunt. i. non possumus uti re illa secundum q̃ de super infliguntur (ut argũmentando) in nostra di præ fiunt secundum quid: inquantum. scilicet flagellis ipsis possimus (auxilio diuino) uti patienter, & possimus) nostro uitio) uti impatienter.

¶ NOT. Vide pro meliori huius intellectu, no. post probationẽ, cons. & loca ibi citata. Ad literam huius nõti quoq; explicanda fiat duo latrones uno in tempore, ipsidem flagellis cũ domino crucifixi. Nõti n. flagella essent modo, hic expresso, in eorũ pote state, nos non sufferret illa patienter per uoluntariam acceptationem & alter impatienter per uoluntariam repudiationẽ: sed ambo uel patienter, uel impatienter. Item si flagella ipsa essent omnino in eorũ potestate: is, qui a finibus pendebat, exercitat re aliter illa, secundum eandem exercetat uoluntate.

2m conclusio. Non possumus patienter tolerentur non, si patienter. §. Tunc &c. Nam flagella esse satisfactoria declaratum est conclusionis articulo cum alia conditione, si patienter tolleremur: ut hęc ex prima directe. ex secunda indirecte. Hæc ergo simul quod satisfactio, quæ mediantibus flagellis fit, tantum sit bonorum: & quod nihilominus flagella ipsa non sint tantum bonorum.

3m de maiori. Peccata. p. uel personæ, uel saltem naturæ. ¶ Tunc &c. Nam quamuis aliquibus E flagella infligantur absque culpa personæ (ut dictis minus: nulle tamen infligerentur, nisi præcessilet culpa naturæ, idest peccatum primi parentis, quod posita per partis panomem naturæ humanæ ab ipso originaliter derivare contrahitur. Pro hac ẽ in textu dicta, de culpa & pœna, ut dixi 1. quæstio. 87. articulo. secundo.

¶ NOT. Ad ly satisfactio respicit peccata præterita, respondit sobrie D. Thomas, non addendo ly in se, nec ly in alio. Sciebat enim quòd unus potest satisfacere pro alio. q. 13. art. 2. & pro secunda. ar. 1. & ideo nihil earum limitationum addidit. Nam si ad illam argumenti maiorem respondendo addidisset ly in se, excludisset, quòd innocens possit esse satisfactorius pro alio; si uero addidisset ly in alio excludisset, videretur, quòd aliquis possit satisfacere pro se. Concludendum ergo relinquitur, quod textus ex determinatæ limitationis dimidium, dilucidarium tacite intimauit, ut diximus. Satisfactio respicit peccata personæ, uel naturæ, præterita, aut in ipso satisfaciente, aut in alio, pro quo ipse satisfacit.

APPENDIX.

EX articulo habes. Primo quomodo per rationem interimas errorem quorũdam (ut ex Conc. Triden. infra patebit) dicentium flagella in præsenti uita humiliter a Deo inflicta nõ esse satisfactoria. ¶ Secundo habes quõ per rationẽ ostendas, hunc meritũ dicam a cõcil. Trid. sess. 14. cap. 9. Docet præterea, ibi esse diuinæ misericordiæ largitatem: ut nõ solũ in pœnis, sed etiam nobis pro nimis delicto peccato fuscepti satisfacere debeamus ac hinc pro mensura debiti impositis, sed etiam (quod maximum amoris argumentum est) temporalibus flagellis a Deo inflictis, & à nobis patienter tollerantes, apud Deum patrem p Christum Iesum satisfacere valeamus. Hæc ibi, & canon. 13. Si quis dixerit pro peccatis, quoad pœnam temporalem minime Deo, pro Christi merita satisfieri pœnis ab eo inflictis, & patienter toleratis, uel a sacerdote iniunctis &c. anathema sit. Item a scripturis Iob. 3. in tempore tribulationis peccata dimittis his, qui innocantẽ. Hæc uerba sunt de flagellis a Deo inflictis, cum sint sanctæ mulieris in proposito suæ magnæ afflictionis prolata. Iterum ecclesiastici. 2. Pius & misericors est Deus, & remittit in die tribulationis peccata. Ecce: quòd (ut dicebat Concilium Triden.) hoc est argumentum magnæ pietatis, & misericordiæ diuinæ: flagella subeat, ab ipso nobis inflicta, patienterque tolerata, compatari in satisfactionem pro peccatis nostris. Iterum ecclesiastici. 35. speciosa misericordia Dei in tempore tribulationis. Item Psal. 98. Deus tu propitius fuisti eis, & ulciscens in omnes adinuentiones eorum. Hoc est. Tu Deus ulciscendo contra peccata eorum, idest pro eis flagellando ipsos, fuisti propitius eis. Vbi intimatur illi quòd flagella nobis inflicta reputantur pro satisfactionibus, si patienter tollerentur; & hoc est magna propinatione Dei erga nos sic flagellatos. Item Psalm. 94. Quadraginta annis offensus fui generationi illi & secundum aliam literam communiter ab ecclesia pro inuitatorio psalmo recepta, 40. annis proximis fui generationi. Dicitur autem Deus fuisse proximiori generationi illi inquantum ei ad illam misericordia magna usus est ulciscitur uero eodem fuisse offensus, inquantum illam ipse per eam ipsius flagellauit. Ecce quod secundum intentum psalmi fuisse, tunc fuit proximus, qñ ei fuit infensus. i. tunc misericors & erga ipsam generationem exercuit, quando ipsam prudentialis castigauit. Et nota, quòd non dicit ly propinquus, sed ly proximus, ut ex superiorum non qualemcunque, sed maximam, in genere punitiui, peccantes misericordiam illam fuisse cognoscat, & veniam sic est. Nam fuit misericordia inquantum castigationes illas peccatis debitas pro satisfactionibus eniam computari Deus uoluit: fuit magna, inquantum flagellationes eadem locum penarum in purgatorio pro illidem peccatis habendarum, (cum tamen incomparabiliter tet mellæ purgatorij) præterires excedant) supplere & gratis elle fuit maxima, inquantum illas ipsis etiam meritoriis effere (quod tamen in purgatorio, cum tanta acerbitate penitentiæ non fit). Exemplum de latrone a dextris crucifixo, in cuius flagellis hæc triplex Dei misericordia resplendit. Confirmatur intelligentia hęc ex D. Thoma: qui super epist. ad Hebre. cap. 12. lect. 2. secunda, exponens ly proximus, postquam hoc ad diuinam misericordiam retulit subdit hic. Hoc ipsum temporaliter punitis peccatores magnum misericordiæ signum est. Vnde Augustinus. Hic ure. hic seca. ut in æternum parcas. Vbi notabile in, quòd accipitur ly magnum, anthonomastice sibi pro maximo: propter rationem supradictam. Item a libo secundo. Machab. multo tempore non fine terrore ex sententia agere, sed flatim ultimum adhibere, magni beneficij est judicium. Vbi tu & per ly magni tanquam, anthonomastice dicti intelliges maximi. Re-

Universidad de Deusto
Biblioteca

dit.n. auctoritas ista in uite cõuenientib. a psalmo & sancto doctore platis. ¶Terno hẽ; quo p rõnem pmissa scripturarũ, sanctorũq; dicta, pro quanto flagella uitæ præsentis indicãt esse satisfactoria, & incrementa & probet, & meatis. ¶Quarto uidet: quo ex iis uerissim doctrina Angelica phs consolidetur.

QVÆST. XV.
ART. III.

CONCL. 1ª. Eleemosyna, ieiunij, & oratio, conuenienter dñr opa satisfactoria Exam. ly cõuenienter, sumitur ẽt pro ly sufficienter, ut ex inftionib. ad argumẽta in cõtrariũ facta elicit. ¶PROB. Quia p eleemosynã fuorũ rahim⁹ nobis aliquid (bonũ f. fortune), p ieiunũ aliquid (bonũ f. corporis) p oratõẽ aliqd (bonũ f. animæ) & satisfactio dẽt esse talis p quã subtrahamus nobis aliquid ad honorem Dei (sup. ar. 1. conclusio 2ª. patet). ¶CONCL. 2ª. Cõpetit ei prædictus triplex numerus ex pte illa, qua satisfactio petitum causat excidit.

¶PROB. Quia causę, seu radices pctorum sunt tres (a. Io. 2.) & singula prædictorum operum cõtra singulas has causas, seu radices ordinatur (patet in textu.

CONCL. 3ª. Cõpetit ei prædictus triplex numerus ad hoc, q ista satisfactio est pctorum suggestionibus aditũ non indulgere.

¶PROB. Quia omne pctm est, uel contra Deũ, uel proximum, uel nosipos: & oro assignãt p satisfactõe peccatis cõtra deũ, eleemosyna p cõtra proximũ, ieiunũ p contra seipsum (patet omnia.)

1ᵐ de maiori

Probatio. ℞. Ille quo ad afflictionẽ carnis. §. Tũ &c. Na licet ieiber oro sit medicina triplicis spũalium suarum infirmitatum nõ tñ annexa carnis afflictionẽ aliqua nẽr. Aliqua liter ergo pœnale est tale opus. exa. ly hẽr afflictionẽ carnis. Intelligendũ est hoc de oratõe secundũ se cõsiderata, in quã. f. illã laborẽ dicit eleuandi mentẽ in Deũ, q̃ mẽs aggrauatur a corpore qd contrapũct Sap. 9. Quasi diceret ista. Sicut laboriosũ cẽt, aliqd graue ab imo trahere sursũ (vt patet): ita cum oratõ sit eleuatio mẽtis a terrena habitatione deprimi in Deũ, laboriosũ est orare. Huic uero ista sic intellectę nõ suffragatur id, q quique ex rẽ dũdantia suauitatis spũs habẽt in oratõe teresarui, et caro, inquit Ps. 17. refloruit caro mea & ex uoluntate mea cõsurget ei & Psal. 83. cor meũ & caro mea exultauerũt in Deũ uiuũ, hoc mũ dictis nõ officiat quia de reb. nũc loquimur secũdũ se cõsideratis, nõ quatenꝰ a feruore charitatis depẽdẽt. Ad qd magis pertinet dictum oratiõis ad 2ᵐ: ubi de pcẽ nalitate ostum operũ satisfactoriorũ, & cõsequẽter de oratõe, in cõi ag. f. sacerdotali illã uniuersalẽ, q. f. qñ de aliqua re tractãt, de ea secundũ se tractari sp intelligẽt, nisi aliud a tractatore, uel p contextum, uel aliter, exprimat. Alioquin (g. remota pñti regula, in ancipiti uerẽmur, & dubitationũ inde emergentiũ, qñq; ẽpp in obscurantiã regulæ pmissæ insolubilũ, nõ esset finis; quorũ utrumq; est inconueniens. Sacrificiũ laudis iterum instanter, nõ tecũ du sc. & conquẽter q. Ihes, (dũmõ sic sumas) est opus pœnale. Labor olium.

2ᵐ de maiori

Carnis ℣. uni deie dationes carnis, uel f ad carnẽ ordinatis, cõpletum. §. Tũ &c. Na loqui tur ell g itur conclusio articuli de carnali vitio; modo sumpto, qñ & p satisfactione afflictiui ieiunii, & eleemosynam Hieronymus aũt de carnali primo modo accepto loquitur, qñ ieiunũ (tacita eleemosyna) ei pro re medio affert. Largius ergo loquitur de conclusione, & sic dicit ut Hieronymo, nulla fit dissordantia ab utroq; dictorum.

¶NOT.

¶NOT. Quòd peccatũ, si ordinetur ad carnem, ad aliquod commodum carnis, licet nõ compleatur in delectatione carnis, dicatur (vt sic loqui a) carnale, habetur expresse Gal. 5. Manifesta (inquit) sunt opera carnis, q̃ sunt fornicatio, immunditia &c. auaritia, dissensiones, sectæ, &c. Ecce, q enumeratur auaritia (ut hic) inter opera carnis? & (quod minus uidebatur) dissensiones, sectæ, idest schismata, hæreses. Ratio est, quia humani modi ad commodũ temporale, & maxime principatus & gloriæ, ordinantur. Vnde Augustinus in lib. de vtilit. credend. hæreticum ab eius fine vsumo diffiniens, & proportionaliter schismaticum ait, q. hæreticus est, qui alicuius temporalis commodi, & maxime gloriæ, principatusque sui gratia, falsas ac nouas opiniones, uel g̃gẽ fr vel sequitur.

Scopus hæretico rũ, & schismaticorũ

3ᵐ illatio cõclusionis. Ergo &c.

℞. Negatur illatio. §. Ratio est, non q. eleemosyna debitè facta non munder omnia peccata; sed quia congruenter applicatur horum uium singula & singulis peccatis, & singulis peccatorum radicibus, & singulis bonis per satisfactionem à peccatore subtrahendis; ut ex conclusionibus patet.

¶NOT. Ex eo, q. per unam uiã aliquid sufficienter fit, non sequitur, q. alia sit superflua, si per eam huic iunctam illud idẽ magis sufficienter & conueniẽter fiat. In cuius signum illud Philosophi pronunciatum, quod potest fieri per pauciora, non debet fieri per plura, ex eodem Philosopho recte (i. Physicorũ) intellecto glosatur sic, quod potest æque bene fieri per pauciora, non d. f. p. p. Propterea textus recte negat illationẽ, et q. ad mittat, eleemosynam omnia mundare peccata. Ne tamen ex hoc dicto de eleemosyna cadas in errorem pestiferum quorundam, uide infra appendicem tertio loco de hoc monentem.

4ᵐ minor. Multo plura sunt peccatorum genera, quam &c.

Sufficit namq; conclusionibus articuli, q. omnia, quotcunque sint, reducantur generaliter ad tria: quoniam quando de tribus solum modo loquimur, hoc intentum habent.

5ᵐ de antecedente. Non computãtur. ℞. explicite &c.

...on, implicitè. § Tunc &c. Nam per eleemosynam intelligunt conclusiones quicquid ad proximi vtilitatem sit; per ieiunium quicquid ad corporis pertinet afflictionem; per orationem quicquid latriæ Deo exhibeturinter quorum aliqua profecto continentur ea omnia, quæ in argumento adducta sunt.

Eleemosyna, ieiunij oratio continent multa.

Corollarium. Ergo propter hoc (vt in textus calce dicitur) etiã opus unum potest habere plures rationes satisfaciẽdi. Hoc est. Potest oratio (puta) habere vicem ieiunij, inquantum ad carnẽ affligendam sit; & eleemosynæ, inquantum pro utilitate proximi sit, & orationis, inquantum ad Deum latria honorandum dirigitur. Non tamen hunc te decipiat, credens Ecclesiæ præceptio, uel pœnitentiæ à confessario iniunctæ, de ieiunio satisfaciendo, quando non ieiunaret, icd loco ipsius orare propria authoritate, voluerit. Non n. hoc docet hic sed illud tñ, qd expressũ est.

Error cauendus.

APPENDIX.

Vtil. p 5. Ecc. cõtra hær. Iouin. &c.

EX articulo habes. ¶Primò: quòd per rõnem interimas hæreses Iouiniani (Prat. Lutherani) docentis ieiunia nullius esse meriti apud Deũ nisi Pelagij (Prat. Pelagius) docentis, oratiõnem prorsus esse inutilẽ, nullusq; utilitatis. Quia ea rõne probatur, & ieiunia, & orationes esse opera satisfactoria, cadẽ probat. q. sunt alicuius utilitatis, & meriti, cũ satisfactio sit actus utilitatis. q. 32. ar. 2. & opus meritorũ. q. 14. ar. 2. & q. huius ar. 2ª. 1ᵐ. ¶Secundò habes quòd p rõnẽ offrendas, meritũ dãnati pdictas hæreses à Concil. Trid. sess. 6. c. 14. fit. Docendũ est, Christiani hoc pœnitentiæ post lapsũ continere cessationẽ à peccatis, sortũ detestationẽ eor cõ-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tingendas: & eleemosyna resistit peccatis. Item ibi. 29. Conclude eleemosynam in corde pauperis. & hæc pro te ex orabit ab omni malo. Item iterum Tob. 12. Eccles. 3. 4. 7. 17. & Dan. 4. Matth. 6. Luc. 11. 12 Actu. 10. 24. Propter authoritatum tamen præmissarum occasionem, prætertim Tob. 4. Eccles. 3. caue diligentèr ne in eis in errorem aliquando, ab Augustino de ciuit. lib. 21. c. 27. recitatorum, incidamus, q eleemosynæ sunt tales virtutes: ut quicunq; exercuerit, quantùlibet crimina non dimittat, æternum tamen supplicium non est habiturus. Caue ergo inde ne impingas in scandalosam illã propositionem nonnullorum, rectissimam ab Aristotele, & Sancto Thoma. 2. 2. quæst. 32. art. 5. dicentium quòd eleemosynam pauperibus dare gratis est maioris meriti, quam eleemosynã pro anima facrificio offerre. Nam primũ damnat apertissimè Apostolus. 1. Cor. 13. si distribuero omnes facultates meas in cibos pauperum, & habeam: nihil mihi prodest. Nota ly omnes, ly meas, ly cibos, ly pauperum, ly nihil. Et ad ultimum exacta pro mercedem, & supplicium æternum suadendum. Item illud damnat Concilium Cabilonense 2m. c. 36. sed nec hoc prætermittendum putamus, quòd quidã ex industria peccãtes, propter eleemosynarũ largitionẽ, quasdam ibi pro nimium emptionẽ. Eleemosyna extinguit peccata, ignem ardentẽ extinguit aqua, & eleemosyna extinguit peccata. sed ea, quæ aut necessitate, aut casu, aut qualibet humana infirmitate. Ea uerò, quæ ex industria, aut cumulibet libidinis explendæ causa iccirco fiunt, ut eleemosynis redimantur, nequaquam eis redimi possunt quia, qui hoc perpetrarunt, uidentur Deum mercede conducere, ut eis impunè peccare liceat. Non ergo quia iccirco peccare dẽt, ut eleemosynã faciant, ideò eleemosynam facere dẽt, quia peccant. Mẽtem n. & corpus, quæ libidine traxit ad culpam, afflictio, & contritio dẽt reducere ad ordinẽ. Hæc ibi. Ex his quoq; recte glosatio illud Tob. 4. cum dicit, q eleemosyna non patietur animam ire in tenebras. Vel enim intelligit hoc, q eleemosyna tanquam est de se, & ex non ad. ii. alias male una. C. V. de. q. 14. ar. 3. appen & q. 15. ar. 1. appen & prima par. q. 87. ar. 1. appen Disputat & Aug. lo de ciui. 21. c. 27. contra pdictũ errorẽ à le de aljs recitatũ sup. Portò propositionẽ dicit. adhoslos redarguit eò, hæc (vt vna alia omittatur). Nã illa (vt cunq; patere pẽt) à sacrificio Missæ, remittendo; cum auertit. Si. n. populus credat, minoris meriti esse Missæ sacrificiũ, q eleemosynã tunc populus reuerebitur minus, q oportet, illud facere fecum, & consequenter nõ tam frequenter, vt nunc facit, illud celebrari faciet. sed unam Missam (vt cuomuit Lutherus) uni populo affirmabit esse satis. Redarguit & ans, damnat hanc Concil. Trid. sess. 22. decreto de observandis, & euitandis, in celebratione Missæ. Quòd si necessariò fatemur, nullum aliud opus adeò sanctũ ac diuinũ à Christi fidelib. tractari posse, q̃ hoc ipsũ tremendum mysterium, quo uiuifica illa hostia, quia Deo Patri reconciliati sumus in altari p̃ sacerdotes quotidie immolatur tutis ẽ apparet, oẽm opẽrã & diligẽtiã in eo ponendã esse ut quanta maxima põt interiori cordis mundicia & puritate, atq; exteriori deuotionis, ac pietatis specie peragatur. Hæc ibi. Nota ly tam tantum, ly iã diuinũ, ly interiori, ly exteriori. Missa ergo, secundum Concilii, nil sactius, nil diuinius, nil deo interiori exteriorique deuotiõe tractãdũ. ¶ Quarto ut dẽs quo ex ips prædictis uerissim Angelica hæc doctrina declaratur, & confirmatur.

QVAESTIO. XVI.

De suscipientibus pœnitentiam, in tres articulos diuisa.

DEINDE considerãdũ de suscipientibus pœnitentiam.

Circa qđ tria q̃runt.

Primo, Vtrum pœnitentia possit esse in innocentibus.

Secundo, Vtrum in sanctis, qui sunt in gloria.

Tertio, Vtrum in angelis bonis, seu malis.

ARTICVLVS 1.

Vtrum pœnitentia possit esse in innocentibus.

AD PRIMVM sic procedi-tur. Videtur q̃ in innocentibus pœnitentia esse non possit. Quia pœnitentia est [b] cõmissa mala plangere, sed innocentes nullum malum commiserunt, ergo in eis pœnitentia non est.

2 ¶ Præt. Pœnitentia ex suo noie importat pœnam, sed innocentibus non [a] debetur pœna, ergo non est in eis pœnitentia.

3 ¶ Præt. Pœnitentia in idem coincidit cum uindicatiua iustitia sed omnibus existentibus innocentibus uindicatiua iustitia locum non haberet, ergo nec pœnitentia: & ita non est in innocentibus.

SED CONTRA, Omnes uirtutes simul infunduntur, sed pœnitentia est virtus, cum ergo in baptismo innocentibus infundantur aliæ uirtutes, infunditur etiam pœnitentia.

Præt. Ille, qui nunquam fuit infirmus corporaliter dicitur sanabilis, ergo, & similiter, q̃ nũquã fuit infirmus spiritualiter, sed sicut sanatio in actu a vulnere peccati non est nisi per actũ pœnitentiæ, ita nec sanitas nisi p̃ habitum, ergo ille, qui nunq̃ habuit infirmitatem peccati, habet habitum pœnitentiæ.

RESPONDEO, Dicendum, q̃ habitus medius est inter potentiam, & actum, & quia remoto priori, remouẽ posteriùs, non aũt e conuerso, io remota potẽtia ad actũ, remouẽ habitus, ſ aũt remoto actu, & qa subtractio materiæ tollit actũ pp hoc q̃ act⁹ no põt esse sine materia i q̃ trãsit, io habitus alicuius virtutis cõpetit alicui, cui ñ suppetit materiam, pp hoc q̃ suppetere põt, & ita in actũ exire, sicut pauper homo põt habere habitũ magnificẽtiæ, sed nõ actũ, qa non habet magnificentẽ diuitiarũ, quę sunt materia magnificentiæ, sed põt habere habitũ; io cũ innocentes in statu innocentiæ non habeant peccata commissa, quæ sunt materia pœnitentię, sed possunt habere, [m] actus pœnitentię in eis esse nõ possunt, sed habit⁹ põt, sed hoc ſi gratiam habeant, [n] cum qua omnes uirtutes infunduntur.

1 Habitus in conclusione dictus.

Peccatum præteritum ipsum &c.

Fructus &c. quo uerificet.

Concil. Trid.

Cornelius. Ergo de pueris non baptizatis, q̃uis sint innocentes ab oi peccato actuali, sic n. ẽt innocẽs a nũe ascripti) nimiel- Kligẽt cõcluditio, neq; gbaniq; illi nõ habent gratiã, cũ sint i peccato mortali originali. Ergo de ijs baptizatis intelligẽ. Ergo & de primis parẽtibꝰ an pẽm multo magis intelligẽ qui in & innocentes oso erant, & in gra creati, 1. par. q. 95. ar. 1. Ergo pœnitẽtia uir tutis in primis parentibus tunc fuit secundũ habitum tantùmodò; non quia non haberent usum liberi arbitrij, sed pp antedictam probationem. Est in pueris baptizatis sic tantummodo, & pp præmissam probationẽ, & pp ea ratiõnem qua ſ non libri arbitrij non est ullo mõ in non baptizatis, & quia non habent gratiam, & quia caret visu libri arbitrij) Hoc ex supabundanti, de usu liberi arbitrij, actũ nisi qui habet, uel ſ habet talẽ vsũ (Licet ad pœnitẽtiæ actũ concurrat. 1. 2. q. 113. ar. 5. Juxta est obiectũ pœnitentiæ; secũdò q̃ sola cõsideratiõnẽ, tanq̃ ex propria loquit⁹ S. Doctor.

NOTA. in pdictis pcta cõmissa dicunt materia pœnitẽtię uirtutis: in de peccato cõtracto 1. originali tẽ 4. q. 2. ar. 2. sed de ol actuali. q. 1. ar. 3. Di ẽ ibi q̃ oẽs uirtutes cũ gra infunduntur, de qua vide. 1. 2q. 65. p totũ & q pœnitẽtia est virtus, pro quo vide q. 1. ar. 1.

q. 1. ar. 1. & 3. par. q. 84. ar. 1. Ex hoc dicto ultimo in probatione A naliter exeunt in actum, ex respõ pẽt motiuorum habitus ppe noualis: quòd hic sermo sit de pœnitentia, ut est virtus, immò & in tota præsenti quæstione. Non enim pœnitentia, ut sacramentum, nominatur artic. 1. 2. & 3. sed semper pœnitentia virtus. Hinc titulus quæstionis, à nescio quo deualsatus, videtur corrigendus, ut pro ly hoc sacramenti post hac imprimatur sic. De suscipientibus pœnitentiam in tres. Deinde considerandum est de suscipientibus pœnitentiam.

1m de maiori.

Commissa plangere. R. Secundum quòd commissa sunt non aliter. ſ. 1. ſi commissa sunt actu, ea plangere actu, ſi commissa sunt in potentia, plangere in potentia, habere propositum plangendi ea actualiter, ſi de facto aliquando committerentur. Tunc &c. Ad hoc enim, quòd innocentes peccata plagant secundum illud antecedens propositum, non est necesse: quòd de facto commiserint peccata: sed sufficit, quòd illa committere potuerint. Nam sic plangunt ea secundum quòd à seipsis commissa sunt & sic ipsos peccata solum plangere intendit conclusio. dum ait in habitum tantummodo pœnitentiæ ponit.

2 NOT. 2ª. Aly sed tũ habitus &c. rndet tacitæ objectioni, quæ ex nunc rñs posset fieri sic. Habitum pnĩæ innocentibus r̃ópere. dicit ergo habitus hic q̃que exibit in actum ſ cum frustra fit illa postea, ſi nõ reducit ad actũ. Rndet primo ad cõsequentiã, negando cum aliqua limitatione illam per hoc, quod dicit. Sed tamen habitus iste &c. & reddit rationem talis negationis, per ly quia peccata mortalia tollunt ipsum. Respondet secundo ad probationem illius consequentiæ, negando ipsam, per ly nec tamen est frustra &c. huius negationis affignat rationem, per ly quia est perfectio &c.

2 ¶ NOT. 2ª. Circa primũ istorũ ſ. negationẽ cõsequentiæ est nõ ne fua, aduertẽdũ q̃ hoc hĩ q̃ ille habitus est qđã virtus in alia cõmissa etiam, inquantum uenient gratanuent (ut in pdictis) ne cõclusionis dictum est) & desinente illa delicti (ut hic figitur per ly peccata mortalia tollunt ipsum.) & hæc virtus occat pnĩa. Sicut autem unaquæque res propriam inclinationem habet ad aliquid) ut ignis ad moueri sursum: (ita & hæc pœnitentiæ virtus habet propriam inclinationem ad hoc, quòd dolere (ut decet) de peccatis uult, ſi committere peccatum eum ingat. Remota uero virtute, remoueri oportet & ipsam eius inclinationem, quemadmodum destructo fundamento, ædificium necessario corruit. Cum igitur ad remotionem gratiæ, quæ per mortale peccatum tollitur, remoueatur & illa virtus (vt 1. 2. q. 6. ar. 2.) sequitur de necessitate, quòd ipsa eadem numero tũc non potent exire in actum hunc, quod ſ. actualiter dulcat de mortali commisso. Nam ipsa tunc non est amplius ibi mox, cum sua illa inclinatione debit. Sive ergo, per ly habitum, intelligas ipsam virtutem infusam quæ pœnitentia dicitur, sive eius inclinationem habitus ille (ut in textu dicitur) nunquam in actum respectu peccati mortalis exire potest.

Circa secundum in prima notandum, ſ. negationem pbationis illius cõsequentiæ &c. aduertẽdum hoc hĩ q̃ illa ppositio ualgantissima, ſ. frustra est illa potentia q̃ nõ reducitur ad actum multip teneri homines põt, ut non sit frustra, ẽt q̃ nunquã reducat ad actum. Primo, ſi illa potentia aliqđ aliud officium habeat, præter hoc, quod est referri ad actum: Secundo, ſi illa refe E raur ad plures actus. Tertio, ſi ea refertur saltem conditionaliter ad aliquem actum. Ad primũ. n. horũ ignandũ, dĩ hic, q̃ ille habitus, ẽt q̃ non reducatur ad actum, nõ est frustra: qa ille perfectio potentiæ naturalis. Ac ſi dicatur. Habitus iste habet aliud officium, ultra hoc, quòd referatur ad exitem in actum: qđ quidem officium est perficere potentiam naturalem: & io, cum perficiat potentiam ipsam est n. in uoluntate, ut in subiecto. 1. 2. q. 85. ar. 4. non est frustra: quia non est otiatter otiosus. Ad 2m. uero eorundem ighandum dĩ hic: q̃ ille habitus in actum exire põt respũ uenialium peccatorum. Ac ſi dicatur. Habitus iste refertur ad plures actus. 1. posse eius exire in actum dicitur pluribus modis: nec respectu uenialium, & respectu mortalium & ideo, cum respectu unius, ſ. venialium, possit exire in actum, dum non est frustra ẽt extra relationem exeundi in actum. Ad 3m denique eorundem ighandum, dĩ hic: q̃ ex, Innocentibus habitũ pœnitentiæ hĩs cõpetit. Ac ſi dicatur. innocentes cõdito

2m de minori.

AD SECVNDVM dicendum, q̃ quamuis non sit in eis debita pœna actu, tamen in eis est aliquid possibile pro quo eis pœna debeatur.

AD TERTIVM dicendum; quòd remanente potentia ad peccãdũ, adhuc haberet locum vindicatiua iustitia secundum habitum, quamuis non secundum actum, ſi peccata actu nõ esset.

2m de minori.

Non haberet &c. eadem actũ: non, solm habitum. &c. Tunc &c. Sufficit. n. q̃ vindicatiua iustitia in innocentibus habeat locũ secũdum habitum: ẽtq; in peccatoribus pœnitentibus habeat locũ secundum actum. Nam utroq; modo cano iusta exercetur: cum & peccatis de facto commissis vindicatio actu simpliciter, & eis de possibili committendis uindicatio actu conditionaliter assignatur. Vide responsionem ad primum, cum aliis huius, & ad secundum.

APPENDIX.

EX articulo habes. Primo quòd per sõã fortiori interimas 1 Vul. p 3. Rard. &c. hæreticum Catharum (ut refert Card. Turrecrem. de Eccles. lib. 4. c. 5. 5.) dicentem, quòd non est præmittendum de peccatis, & innocentibus, etiam si de facto non peccauerint, tamen ex suo nõ ponit (aliqn necanhoctes esset, si apponit dolẽdi actualiter, dato q̃ peccassent, nõ haberet) multo utique magis de peccatis tam actualiter commissis pœnitendum erit.

¶ Secũdo hẽ quoq; fortiori probat pbãtis, illã merito damnari 2 & c. ut q̃ 6. 11. ar. 1. Dic. & &c. ut q̃ 6. ar. 1. & 3. appe his bis confessionẽ ẽ necessariã demõstrat & collectio nõ ñs, nisi de pblis. 3. par. q. 84. & alt actas pone. q. 7. a. 3. Ité dam. 3 multis locis ut pt. ex Leuit. 5. 3 Reg. 8. 2. Paralip. 6 Iob 21. 24 Sapien. 11. 12. Ecclesia. 5. 20. 49. Hierem. 8. 18. 31. Ezechiel 18. 33. Matth. 3. Luc. 3. 5. 16. 24. Rom. 2. 3. Cor. 7. Actu. 2. 5. 8. 11. 20. 2. Petr. 1. Apocalip. 2. 3. 9. Sed unum sufficiat expresse adducere in eius manifestationem damnationem Luc. 13. ad finem. & à Concilio Tridentino sessio. 14. cap. 1. pro ueritate hi manda. & contra errores replicatum. Scitcet. Nisi pœnitentiam habuerint, omnes similiter peribitis. Ecce Christus Dominus, qui passus est tot pœnitentias pro nobis loquitur. Quare? Vt scias, contra hæreticorum quod si omnipatimur & congloricabimur. Rom. 8 ita autem non, non. Vaerum dixi. Non enim Christus ait solum, non. 1. ſi non compatimini, non conregnabuit. sed dicit plus. ſi non compatimini, peribitis. Quid clarius contra Catharos?

¶ Tertio habes quomodo per rationem & rectè inrelligas, & 3 in quo sensu merito fuisse dictum offendas, illud Luc. 15. iusti non indigent pnĩa & illud, Luc. 5. non uenit uocare iustos, sed peccatores, ad pœnitentiam: sine præiudicio in uentatis in pmi articulo determinatæ. Indigent enim pœnitentia iusti, ad illaque uocantur (ut hic docetur,) qua nisi haberent firmum propositum dolendi actualiter (ut oportet) de peccato, si iam aliquando committerent, non essent iusti & non indigent pœnitentia, neque uocantur ad illam (ut euangelium dicit.) ſ. qa, cum non commiserint actu peccatum, de eo dolere tanqua de commisso non tenentur, tãmõnec possunt.

¶ Quarto habes quomodo per rationem offendas, merito ẽ 4 virtualiter inclinatum à scripturis, q̃ pnĩa est in innocentibus. Hoc aũt sic intimatum vi Eccl. 7. Nali te iustus multũ: & Eccle. 18. Sapiens in cibus meritis. Ille nãq; multum te ẽ iustus pmittit, q̃ te esse hoẽm peccabilem, quasi in iustitia (ut nunc) confisus, non recogoscerit & talis non meruit de tatu possibili sibi attributo, & cõsequenter non præcaueri sibi ab illo, nec cogitauerit, si (quod absit) cadere quandoque habeo firmũ ppositũ, q̃ nunc uellem de tatu meo (ut oportet) pnĩam facere. Qũ. q. ut nos scripturã ad metuendum in omnibus hortatur, & ab esse multum nullos de hortatur quasi nos ad nostræ considerationẽ fragilitatis reducti, & ad habendam pnĩam (nisi exposito, dum timuus adhuc in iustitia, monet. Et quia (ut dictum est) nemo põt ẽ iustus, nisi etiam pœnitẽtiam propositum habeat: deo scripturæ, quocunque ad esse iustum inuitat aliquem, tacens ipsis iustis, & q̃ antea nunquã actu mortaliter peccassent, pœnitentiam secundum habitũ cõpetere attestatur.

Plurimæ

Turris iustissima contra errores.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Plurimæ igitur scripturæ id non solo dicto affirmanti quam earū affirmatiuum meritò fieri, per eas omnem articuli & offendere, & declarare, & defendere potes.

¶ Quinto modo quomodo ex his uicissim Angelica hæc doctrina declaretur, & confolidetur.

QVAEST. XVI. ART. II.

ARTICVLVS II.

Virum sancti homines qui sunt in gloria, habeant pœnitentiam.

CONCL. Quicunque habet habitū pœnitentiæ in hac uita, habebit in futura, sed non habebit eundem actum, quem nūc habet, sed alium.

¶ PROB. Quia pœnitentia est uirtus cardinalis (cum sit pars iustitiæ,) & uirtutes cardinales remanebūt in patria: Quia 2 ly sil non habebit &c. Iuirtutes cardinales in patria remanent secundum actus, quos habeant in fine suo: & actus pœnitentiæ in uia est alius ab actu pœnitentiæ in patria (cum actus pœnitentiæ in patria sit tantum gratias agere Deo pro misericordia, qua relaxauit peccata: actusque eius in uia sit, ultra hoc, dolere de peccato.)

¶ Examen primum. Ly non eundem actū &c. Ex hoc sumitur regula uniuersalis ista: quòd statibus debent proportionari actus & secundum eadem uirtutes. Vtputa, quia status uiæ est diuersus à statu patriæ, ideo actus diuersi utrique assignantur, etiam secundum eadem uirtutes. Hinc est quòd scientia eadem nunc habita perseuerabit in patria, secundum alium modum actus

Regula uniuersalis.

Deceptio, dubitatio de ueritate immortalitatis alæ scām Arist. unde sit.

prima par. q. 89. ar. 6. & quòd anima separata intelligat, alio modo, quàm cōiuncta, ibi ar. 1. & quòd uirtutes, tum morales, tum intellectuales, alio modo, quàm nunc, erunt post hanc uitam, 1. 2. q. 67. ar. 1. & 2. Hinc uidentur illi patrum prudentes, ne dicam ignari: qui philosophum animam immortalem ponere ideo negant, vel dubitant, quia (inquiunt) remaneret absque phantasmate, destructo corpore, & consequenter nihil posset intelligere, cum operetur semper (iuxta philosophum) intellectum phantasmata speculari; quæ propter, cum tunc caritura sit operationes, decendum (secundum Aristotelem ipsum,) quòd non erit separabilis, seu immortalis. Ignorantiam suam (ut dixi) aperiunt hi, dum ob tam debilissimum cauillum, dubitant de tam mente ipsius, philosophi circa ueritatem immortalitatis animæ: quoniam ad mutationem status animæ non mutant modum operandi animæ. Iam enim ex terminis diximus haberi regulam uniuersalem, per alia quoque loca nunc citata, confirmatam: quòd statibus debent proportionari actus, seu modi actus, etiam secundum eadem uirtutes: & hoc, ut correspondeant singula singulis, nihilque detur inordinatum, aut K impoportionatum, in rerum natura: id quod in omni doctrina sua uehementer exhorrum Aristoteles. Ne igitur faciamus eum cadere in id, quod sic semper abhorret, oportet, nos fateri ipsum, cum mutatione status animæ nostræ, contendisse (ita quam supposuim firmum sua mente reconditum, tempore suo, i. in metaphysica, ubi proprius locus est tractandi de separatis, manifestandum; si uita duraßet,) contendisse, inquam, mutationem modi actus operationis eius. Ad cauillum ergo factum respondendum est non solum iuxta regulam præmissam, sed etiam iuxta mentem philosophi ipsi regulæ iam olim traditæ contentem: quòd anima tunc intelligeret alio modo, i. sine phantasmate: & consequenter quod illa dicta, nihil intelligit sine phantasmate, & oportet intelligentem phantasmata speculari, de anima tantum dum coniuncta est uoluit protollere philosophus: nē, statibus rei mutatis, modus operandi immutatus (quod refugit ipsa natura) remaneret. Non igitur (ut il-

latum fuit) anima carebit unquàm operatione intellectiua, quoniam illam propriam habentis cariturа est modo operandi, quo nunc de necessitate utitur. Hæc, tanquàm digressi patrum, in gratiam regulæ illius textualis diximus; te, si plura cupis ad hanc materiam pertinentia, remittentes ad prima parte q. 75. ar. 2. & 6. eiusc.

SED CONTRA, Pnia est pars iustitiæ, sed iustitia est perpetua, et immortalis, & in patria remanebit, ergo, & [h] pœnitentia.

¶ Præt. In uitis patrum legitur à quodam patre dictum, quòd etiam Abraham [h] pœnitebit de hoc quòd nō plura bona fecit, sed magis debet homo pœnitere de malo commisso quàm de bono omisso, ad quod nō tenebatur, quia de bono tali loquit, ergo erit ibi pœnitentia de malis commissis.

RESPONDEO Dicendum, quòd uirtutes cardinales remanebunt in patria, sed secundum actus quos habent in fine suo, & ideo cum pœnitentia uirtus sit pars iustitiæ, quę est habitus cardinalis, [m] quicunque habet habitum pniæ in hac uita, habebit in futura, sed nō habebit eundem actum, quem nunc habet, sed alium, [n] s. gratias agere Deo pro misericordia relaxante peccata.

Actus pœnitentiæ duplex.

Concil. m.

Dubiū actuale.

in patria se habet ad pœnitentiam aliter, quàm in uia. In patria enim desinente dolore, per hoc quòd ibi non producitur à pœnitentia actus ille, scilicet agere gratias Deo &c. est immediatè à pœnitentia eleitus, & non est consequenter se habens ad illum primum, cum ibi non sit. Cum igitur actus gratiarum harum sit in uia consequēs, & in patria sit primus: relinquitur clarum, (formaliter loquendo) actus iste est alius ibi, & hic, licet (material ter) utrob. q. sit idē, s. gratias agere Deo pro &c. Sanctus uero Doct. (p more suo) locutus est formaliter: & iō dixit ly sed alia.

¶ Examen secundū. Ly eundem actum. Scilicet à pœnitentia uiæ immediatè elicitum: non autem post consequenter se habentem. Actus immediatè elicitus tunc à pœnitentia est dolere de peccato; & hunc non habebit in pria beatus. Actus post consequenter ad pœnitētiam se his est agere gratias Deo pro misericordia relaxante peccata: & hunc habebit beatus. Primus ergo ille actus est uiatoris solius; secundus est uiatori communis. & comprehensori. Nam & uiator (nisi sit omnino ingratus) gratias agit Deo pro misericordia sibi relaxante peccata; licet minore admodum cum feruore, quàm comprehensor. Nec huic ueritati officit in textu ly sed alium: quoniam iste actus, scilicet agere gratias &c. est alius, & non alius. Non est alius, quia (ut dictum est) conuenit ei uiatori: est alius, quia

Concil. de quot, quātisq; pēctorum remissionib. tenemur Deo.

Concilii de eodē, supra.

concubitus eius desiderium habeat, non subsequatur effectus: A manifestum est, hunc fuisse per diuinam gratiam liberatum. Hæc ibi. Ex his patet, quòd à Deo miserante est, & quòd quis non peccet, & non magis peccet. Intellige ergo textum sic; q. beati gratias Deo agunt pro misericordia peccata sibi ipsis relaxante uno duorum modorum, uel utroque.

1m de minori.

Pnia &c. Sedm actum ptis uitæ cōsideratas nō, secundum actum patriæ. ¶ Tunc &c. Nā cōclusio cum affirmatiua hæc, s. pnia est in beatis, dixit & negatiuam, s. non secundum eundem actum.

2m de maiori.

Cōformes &c. in multimodō, in omnibus. ¶ Tunc &c. Nam pnia est unum, in quo non conformantur sancti Christo, & hoc pp maximam excellentiam puritatis eius, de qua in textu.

Examen ly non potuit peccare, & iō &c. usque in finē. Ex non posse Christ peccare inferuntur duo: primum, q. pnia nec ē in potentia est in eo, sedm, q. non est similе in hoc de Chto & de al. Ergo (infertur) in oibus aliis est pnia in potentia saltem (nisi supra declarato) respū pēti præterim. Ergo non potuisse peccare Christ fuit aliud, à nō posse peccare B. Virginis; de qua 3. Th dicit, q. fuit adhuc uiuens confirmata in gratia 1. par. q. 100. ar. 2. & 3. & ne. Nā ex non posse B. Virginem peccare, nec ēt uenialiter, non licet inferre, q. pnia nunc non sit in ea (secundum hunc actum; q. est gratias agere Deo pro misericordia relaxante de possibili peccata: cum in ea non potuisse Christ peccare, inferatur, q. pnia nullo mō est in eo, & q. sit in alijs beatis. Constitit aūt hæc alteras in hoc, q. non posse peccare competit Christo ex natura Chti, cum natura eius sit esse Deum & hominem personaliter unum (qd utique secundum se impeccabilitatem omnimodam dicit) nō posse uerō peccare competit B. Virgini ex priuilegio tm, cū natura humanæ puræ sit (ut patet) de se esse peccabilem. Illud nō posse peccare Christi, in tali Chto proprium (sedm q. ex premissa textus illatione hic,) significauit concilium Epheninum primum, dum in c. 10. artic. 2. dicit, Pontificem nostrum Christum p se & obtulisse semetipsum oblationem, & non patius p nobis solis (non. n. egut oblatione, qui pēti nino nec uitæ) anathema sit hæreticis. Vbi Cyrillus, in eo synodo canon. 2. approbatus, pro declaratione inquit, Pontificem cōfessionis nr̄æ, p ipsa se nec ipsum Deo & ph obtulisse, alioquin recta ēt & incorrupta fide alienum. Pēnā non fecit. Qui uero superior est omni delicto, & prorsus expers peccati, oblatione pro se nulla opus habuit. Hæc ille. Cum itaq; Chto obtulerit se ipsū non ut p his, qui tā de facto peccauerūt, aut peccaturi erāt, sed ēt p his, qui peccare potuīt, licet nunq; de facto per ipsius gratiam peccaturi essent; & nō obtulerit p semetipso patet, q. obtulit q. illū anathema ultimum denotare uoluit, q. Chto soli (ratione naturæ peccare nō potuit) & hoc esse de hac tenendum, loco supra citato (ut ex uerbis eius patet) Cyrillus commotus. Vide ergo quām circuita ut concilius & patribus textus D. Th. in hac tē intelligatur. 3. Cintell gas ola dicta de Christo, ut in 3 3 & 1. Cor. 5. & 1. Petri. 2. & 1o 8. ponenda. [illegible]

3m de maiori.

[illegible] actum. ¶ Aliquē non, quemcunq; tissimus pro [illegible] frustra est &c. amplioris notitia: unde ar. 1. hoc 3. post [illegible]

4m de consequentia.

Et pnia. ¶. sedm habitum, & actum aliam non, sedm habitum & eundem actum simul. q. alium & eundem, respū actus in uia præsens ex statu. Tunc &c. Immō est pro conclusione, tanquam eius probatio, ut patet. Vide examen 1m & 2m.

¶ *Cardinalium.* Ergo aliud est de communione loq. aliud de pnia uirtute iuxta sentium nīi unus, & euidentius. Nam contrino non in patria nec esse, nec posse esse, cōclusum est 3. 4. ar 3. pnam

aūt ibi non tm posse esse, sed ueraciter (sedm tm actum patriæ conuenientem) esse in præsenti articulo conceditur.

5m ex uitis patrum.

Pœnitebit. ¶ Impropriē nō alter. ¶ Impropriē, s. inquantū uoluntas antecedens uocatur pnia. Tunc &c. Non. n. ex hoc, q. uoluntate antecedēte solū uolet beatus, se plura bona fecisse, sequitur q. aliq; dolor, & consequenter pnia secūdū actū ifti uitæ conformē, sit in eo. Vide, pro intelligendo textu de uoluntate antecedente, & consequente, 1. par. q. 19. ar. 6.

APPENDIX.

Ex articulo habes. 1

¶ Primo quòd p rōnē Vill. p 5. ondas; merito à fem- Eccl. &c. purus, infinitatē fuisse, q. in beatis pītr est pnia. Iuuinatē est ex hoc Apoc. 21. ubi de pnia loquens ait. Non intrabit in ea aliquid eo inquinatū, aut abhominationē faciēs. Itē ps. 117. Hæc porta dñi iusti intrabūt in ea &c 100. Non habitabit in medio domus meæ, q. facit superbiam, q. loquitur iniqua nō direxit in cōspectu oculorum meorum: & 94. ad peccatores etiā solum corde loquens Dñs, postquām præmiserat, ly errāt corde & isti nō cognouerūt uias meas, iurabā in ira mea, si introibūt in requiē meā. Hoc est. Nō intro bunuel & in idē redu si introibūt, tale q. mali accidat, aut si introibūt, mihi amplius nō credat, aut aliqd huiūc. Solēt. n. q. maxima determinatione apud se definitū cē aliqd nolūt esse contra alī quos, quib. maximē iratī sunt, iurare sic truncatē, quasi præ ira magnitud. ne ipsum totaliter exprimere nō ualētes: & nunc hoc mō iurādo, statim refragabiliter, & admirabiliter declaraut esse illud, qd sic semp renūciāt. Hāc modō iurandi humanā ibi in Psal. repræsentat Deus: ut facilius hotes, ex suo ipsorum solito mō iurādi, intelligāt, q. uelit dicere p tales cōminationē. Cum ergo loquat sic Deus ibi ad peccatores, & dicat illos, dū remanerent in tali statu, nō intraturos in requm suam; patet multō magis, q. nullus peccator existens manet in requiē istius q. nullum pēnā est in beatis. Hinc ē q. cū ingratitudo sit pēna, & scripturæ p nullā à beatis pēnā nē excludāt ingratitudinē nem ēt p hoc coexcludere intēdant & p cōsequens, q. in ipsis ponā sedm actū statūs beatorū cōmensē ponant. Nā pnia illa est gratitudo q. ta beatorū erga Deū de hoc, q. ēt ipā liter obligati sunt & p consequens non pnia talis esset ingratitudo beatorum erga Deum. Nisi ergo pnia, mō hic declarato, ēt in beatis, tunc ingratitudo, & ex consequenti pēna esset in illis qd autes fidelium audire non sustinent. Toi igitur & cæpturę, & concilia, & summi Pontifices, pnam prædictā in beatis ēt discunq; ab eis omne uel minimum peccatum excludunt. Ingratitudo enim peccatum est. 1. 2. q. 107. ar. 3. ubi repugnat uitio gratitudinis, de qua nobis dr Coloss. 1. & gratiēs estote. Quis mō negat ingratum esse illum, qui à magno liberatus periculo liberatori suo debitas non reddit gratiarū actiones? ergo ingratus in patria existentes (qd absit est, & cogitare,) si Deo gratias non ageret pro misericordia, qua his ipsis relaxauit peccata, uel in quæ de facto ceciderant, uel in quæ cadere his per commissionem, siue per omissionem, quamcunque cadere potuerant. Vide supra exam. 1. post prob.

¶ Secundò habes: quomodo per rationem dicta scripturarū præmissarum aut similium, pro quanto pœnitentiam infinitā reperiri in patriæ beatis, & intelligas, & probes, & defendas.

¶ Tertio uides quomodo ex his, omnibusque, doctrina hæc angelica uicissim confolidetur, & declaretur.

QVÆST. XVI. ARTIC. III.

CONCLVSIO. 1o. In damnatis pœnitentiæ passio, uel actus, manet.

¶ NOT. Pœnitentiæ passio, ut passio est tantum in concupiscibili, & per consequens est in damnatis post resumptionem corporum

Universidad de Deusto
Biblioteca

corporum tantum: pœnitentiæ uerò actus est motus uoluntatis detestantis eius, quod fecit, & per consequens est in damnatis, etiam ante resumptionem corporum. Vtrgitur damnatorum statum utrumque comprehenderet conclusio, dixit ly passi, uel actuati sunt, secundum quod facere in textu, ly passio hic simile. Ante resurrectionem ergo pœnitentia, secundum quod est actus uoluntatis, est in damnatis: non autem, secundum quod est passio post resurrectionem uero pœnitentia, secundum utrumque modum, erit in ipsis. Ergo ex resurrectio, etiam quantu ad hoc, erit damnatis in maius tormentum, & insensu quoque ista intelligitur, quod exigitabit in opprobrium, Dan. 12. & quod procedent in resurrectionem iudicij. Ioan. 6.

PROB. 1 Quando lor, seu detestatio, malicommissi competit alicui, secundum quod habet ordinem naturalem ad bonum (ut patet ex terminis) & talis ordinatio nõ tollitur totaliter in damnatis: Quia authoritas scripturæ Sapiẽ. 5. hoc dicit.

¶ NOT. Ad declarationem illius dicti, q̃ uidelicet talis ordinatio non tollitur totaliter in damnatis, sciendum est: quod bonum naturæ nunquam potest totaliter auferri a quocunque peccanti, 1. 2. q. 85. ar. 1. Nam bonum naturæ, quod per peccatum diminuitur, est naturalis inclinatio ad uirtutẽ, quæ inclinatio conuenit homini, secundum quod rationalis est. ideo enim habet homo, quod secundum rationem operetur (quod est secundum uirtutẽ operatiuũ) quia rationalis est. Non potest autem per peccatum ab homine totaliter auferri, quod sit rationalis: quia tam homo non esset capax peccati, & sic peccatum, destruendo subiectum suum, destrueret seipsum.

¶ CONCL. 2ª. Pœna, ut est actus uoluntatis detestantis peccatũ commissi nullo modo beatis Angelis esse potest: sed in malis angelis est.

¶ PROB. 1 Quia in beatis Angelis nulla peccata commissa præcesserunt. 2 Quia in angelis malis fuit casus in peccatum. & de his a quæ de animabus damnatis, quo ad hoc, est eadem ratio.

¶ Cardillus hic. Vide ergo in prima conclusione rationem, quare pœnitentia actus ex damnatis animabus.

¶ NOT. In textu ante hanc secundam conclusionem, quia p

tione negatiua conclusionis de Angelis bonis, de pœnitentia loquendo dicitur ly cum non sit habitus. Tanquam si diceretur: Pœnitentia, si esset habitus, posset in beatis Angelis aliquo modo esse. & ratio sic est. Nam pœnitentia, secundum quod habitus est (ut in artic. 1. declaratur est in Angelis beatis: quoniam & ipsi gratias agunt Deo pro miserecordia sibi pulsis relaxã te peccata, non quæ commiserunt (sic missum est eadem ꝛõ de Angelis, & de animabus Sanctis: ut in ad 4ũm. Sed, quę committere potuerunt. Vide arti. 2. in exam. 3. post prob. & sic ad Angelos modo suo, etiam Augustini dictum illud, Non est peccatum, qđ faciat homo &c. applica. Tenẽtur ergo multum Angeli reddere gratias Deo de hoc, q̃ non peccauerunt, maxime considerando q̃ peccatum suum fuisset irremissibile: & propterea in eis est, & semper erit pœnitentia illa, quę habitus est (modo in artic. 1. declarato.) quod quasi tacitè & raptim annotare uoluit Sanctus Doctor ad propositum negatiuæ conclusionis beatorum Angelorum dicendo ly cum non sit habitus.

¶ CONCL. 1ª. Angeli sive boni, sive mali, subiectum pœnitentiæ uirtutis esse non possunt.

¶ NOT. Ex dictis colligi, quod pœnitentia dicitur quandoq; passio (sic esse tantum potest in corpore uestitis,) quandoque actus uoluntatis detestantis commissi (sicesse põt etiam in corpore denudatis,) quandoque habitus uirtutis importans solum gratiam actionem p̃ misericordia pũlis relaxãte (sic est in utrisque, sed bonis,) cum habitus uirtutis hũs p̃ materia pũlis remissibile (sic eẽ põtuit in hoĩb⁹ viatoribꝰ.) Primo nõ accepta confideratior parum in prima conclusione: secũdo in secunda, tertio in art. 2. quarto in hac tertia.

¶ PROB. Quia pro pria materia pulsæ uirtutis non põt competere angelis quibuscũque (cum ea sit peccatum remissibile illorum q̃ue peccatum datum sit irremissibile) & quibus non competit materia pœnitentiæ, non potest ea conuenire habitus (cum non sufficiẽs potentia exeundi in actum.)

1ᵐ de conclusione. Pœnitentia, &c. aliqui pœnitentia motus non est, i. pœnitentia uirtutis. Tunc &c. ut patet ex secunda, & tertia conclusionibus. Ni

ex secta hi, q̃ in dæmonibꝰ est quã pulsæ motus: ex tertia uerò, q̃ A in eis non põt eẽ pulsa uirt. 2. Secundat ergo argumentum sic glosat secundum Bonum, tanq̃ phaco etiã abiũ, q̃ iudicio terræ. Pœn tudine &c. i. motu culusdã pœnitudinis non, i. motu pulsæ uirtutis. § Tũc &c. Dicit ad primum.

¶ NOT. Pœnitudo, de qua ibi philosophꝰ est quidam pudor, seu quædam mentis confusio, sequens ad pœnã commissum in ipso peccante, & q̃ peccans ipse nobis propter hoc, desistere à peccando, aut placare Deum de offensa commissa. Crediderim ego illũ philosophum, qui ab Hugone recitatur, de huiusmodi pœnitudine locutum fuisse: quando meretrix cuidam se ad malum provocanti respondit, non tanti emo pœnitere. Consule prædictum Hugonem, qui fuit de Sancto Charo & primus Cardinalis ordinis prædicatorum, super psalmum 37. versic. quoniam iumbi mei impleti sunt illusionibus. Videtur etiam pœnitudo ista philosophica quasi coincidere cum illa pœna, de qua Augustinus in lib. confess. Iubsili Domine, & sic eli, quod omnis inordinatus animus sibipsi pœna sit: & de qua Ecclesiastes 1. una peccantium complanata lapidibus 2 & de qua impij, Sap. 5. ambulauimus uias difficiles. Vnde uidetur esse illa detestatio mali commissi (de qua probatio primæ conclusionis) secundum quod dicit ordinem naturalem ad bonum: non secundum quod est cum proposito emendationis, ex intentione diuinis iniuitus. Constat ergo quod pœnitudo illa, seu motus illius pœnitudinis, non est motus pœnitentiæ uirtutis. Nam actus pœnitentiæ uirtutis (ut dicitur in corpore artic.) est detestari malũ commissum, cum emendationis proposito, ex intentione placãdi Deum de offensa commissa. Supra illam pœnitudinem igitur pœnitentia uirtus addit emendationis propositum (quod non est in damnatis,) ex intentione placandi Deũ de offensa cõmissa (quod non erat in gentilibus proponentibus emendationẽ i. cessationem, ab aliquo peccato: neque est in illa hæreticis, qui pœnitentiam dicunt esse tantum nouam uitam, i. cessationem a peccato, & absque peccato uiuere deinceps, non curando placare Deum per satisfactionem de offensa commissa.)

3ᵐ maior. Facilius mouetur aliquid in id, quod est secundum naturam, &c. si moueatur, uel moueine naturalis inclinationis, uel motione liberi arbitrij sequentis naturalem inclinationem nõ autem, si moueatur motione liberi arbitrij non sequentis inclinationem naturalem. § Tunc &c. Nam angelus, postquam peccauit, mouetur motione liberi arbitrij obstinati in peccato & per consequens contrauenientis inclinationi naturali. Ideo (ut in textu infertur) non oportet: quod, quamuis naturaliter inclinentur dæmones ad bonum, motus uirtutis pulsæ, uel alicuius alterius, in eis sit, uel esse possit.

¶ NOTATIO Hoc idem sentiendum est de animabus damnatis: quoniam de his, & dæmonibus eadem est ratio, quantũ ad propositum præsens.

4ᵐ Ex Damasc. Idem iudicium &c. Quantum ad statum præsentem: non, quantum ad statum præteritum. § Tunc &c. Nam pulsa statum præteritum respicit directe. Vnde, etiam quod in animabus sanctis in patria (iuxta quorundam opinionem, ut arguitur) posset esse pulsa, nõ propter hoc sequeretur, quod in angelis posset esse.

¶ NOT. Quicquid sit de illa quorundam opinione (si aliud per hoc intendant præter id, quod in ar. 2. dictum est) disputent qui uoluerint. Ly non est eadem ratio. Scilicet totaliter, nõ partialiter. Nam est ratio de sanctis Angelis, & animabus, eadẽ partialiter (ut ar. 2. exam. 3. post prob. & in hoc ar. not. post 2. conclus.) non est autem eadem totaliter (ut ibi, locis citatis:) ideo conclusio ar. 1. Angelis ipsis non conuenit; sed neque conclusio ar. 2. secundum omnem modum, quo conuenit animabus sanctis. Nam in conclusione artic. 2. ly peccata, tenetur pro peccatis remissibilibus, siue commissa fuerint, siue non; quando conclusio illa artic. 2. uerificatur de animabus sanctis tm̃od, quando uerificatur de Angelis sanctis, tenetur pro peccatis tantum irremissibilibus, quæ committere potuerunt.

APPENDIX.

HINC habes (Primo quomodo per rationem tertiæ conclusionis, tanquam in radice, intrinsecus hæresim Libertinorum (Prædestinatorum) dicentium, quòd diabolo misericordia 1 Vol. p. 5 Eccl. &c.
Dei post iudicium præsto erit: item origenistarum (Præd. Origenistæ) dicentium, diabolum, siue dæmones aliquando fore saluandos. Ex articulo enim habes, quòd diabolus est impœnitens, seu q̃ non potest esse subiectum uirtutis pœnitẽtiæ. Ex præsenti igitur articulo, tanquam illum in materia illa expendunt, dicas. Aut Deus impœnitentem saluabit, quod & fuæ iustitiæ derogat nimis & toti sacræ scripturæ repugnat ponere in illam aliud simam patriam, nullum peccatorem ingressurum aut nunquam saluabitur diabolus. Primum, cum sit expresse blasphemum, non est dicendum, & maxime quia non de quomodocunque existente in peccato agitur, sed de totaliter secundum uirtutem impœnitente. Vnde si sacræ literæ abhorrent, q̃ aliquis existens in peccato in illam immaculatam patriam ingrediatur: quanto magis hoc de impœnitente intelligi uolunt? Adde quòd si diabolus propter suum peccatum inde mox pro pulsus est (ut tota scriptura testatur) quomodo uel leuiter imaginandum, q̃ ipse idem de peccato illo impœnitens in illam regem introibit? Vide artic. 2. appen. iuxta Dei circa hmõi materiam in ly quibus iuratus in ita ut ea si &c. Relata ibi; concludendum secundum illius diuisionis membrum, q. d. diabolus nunquam in æternum saluabitur. Quòd si Origenistæ, vel Libertini, respondeant Deus Thomæ, q. absque dubio ipsi dæmones pœnitebunt de peccato suo: aduertè, quòd non possunt id sustinere: quoniam operatio alicuius rei dari non potest sine obiecto. Immo nec oppositum absolute sapiens fingi potest. Quòd si diceremus nec oppositum absolute sapiens fingi potest. Quòd si dicerimus nec oppositum absolute sapiens fingi potest. Quòd si dicerimus nec oppositum absolute sapiens fingi potest. Quòd si dicerim

Universidad de Deusto
Biblioteca

Beatitudinis, & miseriæ, formam circuli quédam. Item (ut maior fit prædictorum confusio) ab iisdem met hæreticis, qui dicunt: dei principium subsistere malum & malum principium. Licet enim hi Manichæi hæretice loquantur, vt habes prima par. q. 63. ar. 2. & q. 49. ar. 1. & q. 21. ar. 1. & qð. 44. art. 1. appendi. ab contra Origenem & Liberi. faciunt: & ita vindicat se Deus p inimicos suos de inimicis suis vt olim in libris' iudicum &c. regum gladio materiali sæpius fecit.) Si enim diabolus est principium principium malum, & substantiale malum, & substantiale secundum se mala: utique, quam secundum Manichæos, nũquam poterit pœnitere: & cõsequenter nunquam saluari. Item à Trinitariis, qui dicũt, quòd diabolus nunquam erit, nisi malus. Quamuis hos, i. quòd nunquã habuit, unde potestate, i. q. ab instanti suæ creationis fuit malus, hæretice dicãt: ut pri par. q. 63. ar. 5. appen. ostendit. Item à Priscillianistis dicẽtibus, diabolum non posse eẽ bonum. Quãuis hoc, quòd ipse fit ex natura sua malus, hæretice dixerint, ut pri. par. q. 63. art. 4. appen. monstratur. Valent hi ablàs hæretici ad reuincendum prædictorum intanas hæreses licet pro uetrutis catholicæ fi mamẽto nec illa eorum dicta assumamus, nec eis uel tantillum indigeamus.

Hfricis ip fis Deus cõfundit hiuens.

3 ¶Tert ò habemquomodo per rationem dicta præmissorũ conclusiorum, ac scripturarum, inquantum pœnitentiam uirtutẽ infinuans non posse esse in dæmonibus, & declares. & probes, & tueatis.

¶Quartò uides quomodo ex iis Angelica hæc doctrina facillime illustretur, & confolidetur.

QVAEST. XVII. ART. I.

65 CONCL. Ministris Ecclesiæ, qui sunt dispensatores sacramentorum potestas aliqua ad remouendũ

QVAEST. XVII.

De potestate clauium, in tres articulos diuisa.

CONSEQVENTER cõsiderandum est de potestate ministrorũ huiusmodi sacramenti, quę ad claues pertiner. Circa quod primo, videndum est de clauibus. Secundo, de excõmunicatione. Tertio, de indulgẽtia: hæc enim duo sũt annexa potestati clauiũ. Circa primũ considerãda sunt quatuor. Primo, de entitate. & quiditate clauium. Secũdo, de effectu earum. Tertio, de ministris clauium. Quarto, de his in quibus potest exerceri vsus clauium.

Circa primum quæruntur tria.

Primo, Vtrũ claues in Ecclesia esse debeant.

Secundo, Vtrum clauis sit potestas ligandi atque soluendi.

Tertio, Vtrum sint duę claues, vel vna.

ARTICVLVS I.

Vtrum claues in Ecclesia esse debeant.

AD PRIMVM sic procedit. Videtur quòd claues in Ecclesia esse non debeant, Non enim [h] requiruntur claues ad intrandum domum, cuius ostiũ est apertum: sed Apocalyp. 4. dicitur, Vidi, & ecce in cœlo ostium apertum, quod Christus est, qui de se ipso dicit. Ego sum ostium: ergo ad introitum cœli Ecclesia clauibus nõ indiget.

¶2 Præterea. Clauis est ad aperiendum, & claudendum: sed [k] hoc solius Christi est, qui Aperit, & nemo claudit. Claudit, & nemo aperit. Apoc. 3. ergo Ecclesia in ministris suis claues non habet.

¶3 Præterea, Cuicumque claditur cęlum, aperitur infernus, & econtrario: ergo quicumque habet claues cęli, [l] habet claues inferni: sed Ecclesia non dicitur habere claues inferni; ergo [k] nec claues cęli habet.

D. Tho. 4. d. 18.

SED CONTRA, est quod dicitur Matt. 16. Tibi dabo claues regni cęlorum.

¶Præt. Omnis dispensator debet habere claues eorum, quæ dispensat: sed ministri Ecclesiæ sunt dispensatores diuinorum, ut patet 1. Cor. 4. ergo debent habere claues.

RESPONDEO, Dicẽdum, quòd in corporalibus dicit clauis instrumentum quo ostium aperitur. regni autem ostium nobis per peccatum clauditur, & quantum ad maculã, & quãtum ad reatum pœnæ: & iõ potestas, qua tale obstaculum removetur, dicitur clauis. Hęc autem potestas est in diuina Trinitate per authoritatem, & iõ dicitur à quibusdam, quòd habet clauem authoritatis: sed in Christo homine fuit hæc potestas ad removendum prædictũ obstaculum per meritum passionis, quæ etiam dicitur ianuã aperire; & ideo dicitur habere secundum quosdam claues excellentiæ. Sed quia ex latere dormientis in cruce sacramenta fluxerunt, quibus Ecclesia fabricatur, ideo in sacramentis Ecclesiæ efficacia passionis manet, & propter hoc etiam [m] ministris ecclesiæ, q sunt dispẽsatores sacrorum, prãs aliqua ad prædictum obstaculum removendum est collata, nõ ꝓpria, sed uirtute diuina, & passionis Christi; & hæc prãs, metaphoricè clauis ecclesiæ dicitur, quę est clauis ministerij. [n]

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd ostium cęli, quantũ est de se, semper est apertum, sed alicui clausum dicit ꝓpter impedimentum intrandi in cęlum, qđ in ipso est; impedimentum autem totius humanæ naturæ ex peccato primi hoĩs cõsecutum, per passionem Christi amotum est, & iõ post passionem uidit in cęlo ostiũ apertum; sed adhuc quotidie alicui manet clausum ꝓp peccatum originale quod contraxit, vel actuale quod committit, & ꝓp hoc indigemus sacramentis, & cluibus ecclesiæ.

Quid sit clauis Ecclesiæ.

¶NOT. Obstaculũ prædictum ingredien di cœlum, & cõsequenter tenens nobis ostiũ cœli clausum, est duplex. i. macula peccati, & reatus pœnæ peccato debitæ. Macula peccati est aut originalis, aut actualis mortalis, aut uenialis (uenialis enim maculam secundum quid causat, licèt non proprie. 1. 2. q. 89. ar. 1.) reatus pœnæ est aut æternæ, aut tẽporalis. Hæc pro declaratione terminorũ conclusionis.

¶PROB. Quia in sacramentis Ecclesiæ manet efficacia passionis Christi (cum ex latere eius dormientis in cruce sacramenta fluxerint, quibus Ecclesia fabricatur. q. 62. ar. 5.) & effi cacia sua tum ad remouendum obstaculum ingrediendi regnum, ac per consequens ad aperiendũ ostium (cũ id Christus meruerit per passionem suam. 3. par. quæst. 49. ar. 5.) [o] Quia (ly non propria &c.) ministri ecclesiæ potestatem talem, neque ex se, neque ex merito suo, habẽt, sed à uirtute Dei per authoritatem, & à passione Christi per eius meritum: [p] Quia (ly & hæc potestas &c.) per potestatem hanc Ecclesia ostium regni fidelibus aperit; & in corporalibus illud instrumẽtum, quo ostiũ aperitur, dicitur clauis. [q] Quia (ly quæ est &c.) potestas talis nõ est clauis per authoritatem (cum hæc soli Trinitati diuinæ conueniat) nec est clauis excellentiæ (cum hæc soli Christo:) sed est clauis ministrorũ Ecclesiæ.

Coeltin. m

1m maior. Non requiruntur claues ad intrãdum domum, cuius ostium sit apertum. Sed secundum eam rationẽ, qua apertum est, non requiruntur: non autem, secũdum eam rationẽ qua non est

est apertum. §. Tunc &c. Nam clauet Ecclesiæ non requiruntur A ad aperiendum cęli ostium secundum se consideratum, cũ sic semper sit apertum neque requiruntur ad remouendum impedimentum intrandi, quod se ipsum ex parte totius naturæ humanæ, ex peccato primo Adami consecutum: cum per passionẽ Christi amotum sit (ut ex Apoc. 4. arguitur:) sed requiruntur ad aperiendum ostiũ huic, i. ad removendũ impedimentum intrãdi ab ipso. Non enim per ostium, etiã quòd sit apertum, pòt quilibet intrare; putu alium de impedimento experientia quoque humana manifestissimè docet.

Corollarium. Ad hæc ergo, q ingredi possit quis in domum, requiruntur de necessitate duo: q unde[l] cet & ostium sit apertum, & ingressurus aliũde ad transeũdum per apertum ostium nõ impediatur. Quòd si fortẽ, stante ostio aperto, impedimentum aliunde ingressum prohibens fuerit oportet (velis, nolis,) fateri esse necessarium omnino, si ille fit impeditus fit intrantis, removere impedimentum illud. vi particulare. Aliquin nunquàm ingrederetur, neque ingredi posset, per ostium illud quantumcumque apertum, quãtolibet conatu annitatur: nisi conatus ille pro remotione illius impedimenti secundum naturam reputetur. Ad rem modo. Cęli ostium & secundum se apertum est, & ex parte peccati communis totũ naturæ humanæ amplius non occludunt (in cuius signum tanchi patet, quòd talem aperti ostij occlusionem intrare non poterant, à limbo post Christi passionem educti per illud ostium in cęlum intraverunt:) sed hæc duo non sufficiunt ad hoc, quòd ille effectualiter ingrediatur. Si enim aliunde impeditus fit ille, oportet, ultra prædictam patentissimam apertionem, quòd impedimentum illud particulare abillo removeatur, ut intret aliquin, coram apertissimo ostio, forti de necessitate stabit nec unquam in æternum ingredi poterit. Nihil ergo ingressus humanus ad cęlestem domum contrariatur: nisi impedimentum illud particulare, & ex consequenti hoc totum ressat amouendum. Quomodo amoueb tur? Per claues Ecclesiæ. Ergo claues ecclesiæ non sunt ad aperiendum secundum se ostium regni cœlorum, nec ad removendum occlusionem eius universalem (ut genus humano tantùm à primo peccato prohibo parentis (ut ad litteram:) sed sunt ad removendum impedimentum particulare humani. ad aperiendum hunc i. ad faciendum quòd hic per tam olim apertum ostium possit effectualiter intrare. Impedimentum uerò hunc particulare est peccatum personale. i. quod in illa persona reperitur, & hoc est uel actuale, uel originale. Licet enim originale per originem naturalem transeuntium tamen est personale in tanto prædicto dicente Concil. Trid. sess. 5. decr. 1. can 3. quòd peccatũ illud Adæ originale unum est, & propagatione, non imitatione, transfusum in omnibus, inest cuicunque proprium. Hæc ibi. Impossibile ergo est, q ingrediatur hic per ostium. & ad salutem adipiscatur etiam in præsenti uita per Christi gratiam: nisi se subiungat clauibus Ecclesiæ in re, vel in voto. His enim solis removeri potest impedimentum particulare à Christo nostram sic ordinante Christo. In voto, inquam, sufficiente ad salutem & properea superiùs in exemplo corporeo de impedito etiam renitente ingredi, addi tum est ly nisi contactus ille pro remotione illius impedimenti secundum naturam reputetur.

Aperta cę lorum ia nua, & passione Christi data aliud est necessè ad salutem.

Concil. de beneficio passionis Christi.

¶NOT. Responsum hoc textuale sic explanatum tanto magis catholicos aduersus hæreticos pro tutis fortissima est quanto a Conc. Trid. sess. 6. c. 1. confirmatur hic. Verum esti Christus pro omnibus mortuus est, non omnes tamen mortis eius bene fructum recipiunt, sed ij dumaxat, quibus meritũ passionis eius communicatur. Hæc ibi. Quomodo autem communicetur nobis meritum, seu efficacia passionis Christi, habes in corpore artic. & in hac huius responsi, ubi concluditur ly propter hoc indigemus sacramentis, & clauibus Ecclesiæ. Quod & confirmari ex eodem Concilio ea. sessio. eo. cap. & 7. item sessio. 14. cap. 1. & 3. & 6. item sess. 5. decret. 1. can. 3. sapiens quisque uidere poterit.

2m de minori. Sed hoc p. Quantum ad apertionẽ cœli per remotionem impedimenti totius generis humani, & quantum ad clausionem limbi sanctorum Patrum: non, quantum ad remotionem impedimenti personalis. §. Tunc &c. Nam clauis ecclesiæ est solum ad aperiendum, & claudendum, p actionem circa personale impedimentum: ut unde est in Corollario positi. sibilem ad primum.

3m illatio ultimæ conclusionis. Ergo nec &c. Negatur illatio. §. Nam clauem inferni Deus sibi soli retinuit, propter rationẽ dictam in textu & clauem regni ecclesiæ cõmunicauit. Non enim idem sunt istæ claues. Vide extra.

Item de prima conclusione, seu consequentia. Habet clauis inferni. R. Ex consequenti: non aliter. §. Tunc &c. Nam ecclesia habet ex consequenti claues inferni: licet non primo intuitu. Principaliter enim per claues sibi datas intendit Ecclesia aperire cœlum, & ex hoc ipso postmodum sequuntur, quòd claudat infernum. Vide responsum secundum ly uel dicendum est &c.

¶NOT. Finis ultimus est prius in intentione operantis: licet sit posterius in executione: & maximè quando finis acquirẽdus est aliquo impedimento nobis occlusus. Tunc enim prius oportet removere prohibens, quàm ueniatur ad consecutionem finis. Cum hoc tamen stat uerum hæc q. finis primo intendebatur, & q ex illa intentione secuta est executio ad removendum prohibens. Sic ergo finis semper remanet dignior, sed in intentione & dignior & prior, in executione autem solum dignior. Ad rem nostram applica. Ecclesiæ finis est introducere homines in cœlum: sed contentionem huius impedit peccatum, quo in eo nus homin. apertus est. Quid primo facit Ecclesia? Claubes aperire cœlum ad introducendum illuc homines. Ex ista principali intentione nota, quid prius fasit? Removet prohibens conitentionem huius principalis intenti: Remoto ergo prohibente, dependet, tanquàm à causa, ab intentione ultimi finis, & ideo ipsa remotio in hac etiam executione est indignior ultimo illo fine. Quid est illud prohibens? Est personale peccatum. Remouet ergo primo Ecclesia peccatum per claues. Quid factum erat per peccatum? Apertus erat infernus ipsi peccanti. Claudit ergo pr mo ab Ecclesia intentus peccãti, quando hunc absolut. Remoto denique prohibente peccato, & clauso inferno, aperta offertur janua cœlorum ab Ecclesia homini prædicto. Ecce igitur q (ut dicit littera) clauis inferni, & cœli potest dici eadem. Et q quidem illam, inquantum est inferni Ecclesia habet ex consequenti, quandem uerò, inquantum est cœli, habet de primo intuitu. Sunt ergo duæ formaliter, & una materialiter: licet una ex primum respondum sint duæ & realiter.

APPENDIX.

EX articulo habes. ¶Primo quòd prõnem oñdas, mer. ò dicũ fuisse scripturis, claues esse in ecclesia cõuenienter. Hoc Vid. p 1 aut fuit dictum, qđ à Christo, qui ola conuenientissimè facit, Eccl. 8. Claues datas esse Petro, testi. fitantur. Sermo. n. 9. à Petro in totam Ecclesiam derivatum potius est facetdotium (dicente Siricio papa in Epist. 4. ad Conchium Telense, per sanctum Apollolum Petrum & Apollolatus & epatus in Christo cepit exordia. De qua re & ad longum supra uitum est q. 6. ar. 2. & q. 8. ar. 2. & q. 10. ar. 5. appen.) fatemur, inquam, hoc & per consequens uerè fatemur q. h data sunt Petro, data sunt & Ecclesiæ; non qa Petrus sit Ecclesia, sed quia est caput Ecclesiæ (ut testatur Concilium Constantiense, damnans hæresim contrariam Ioannis Huss. sess. 15. De qua re etiam supra q. 8. ar. 6. & q. 8. ar. 5. & 6. ité magis directèin pr. par. q. 32. ar. 4.) Porro de claubus datis Petro loquuntur scripturæ Matt. 16. & Io 21 ibi quidem in promissione, hic uerò in exhibitione. Nam Christus Petro Matt. 16. ait, Tibi

Universidad de Deusto
Biblioteca

Tibi dabo claues regni cęlorum & Io. 21. Pasce oues meas. Sicut enim ly dabo, cum sit futuri ptis, sonat ꝓmissionem; ita ly Pasce, cum sit ptis, exhibitionẽ: ac si aperte in Matth. diceret Christus Petro, Ego faciam te pastorem ouium mearum, & in Ioan. ego te facio. Vbi ęc conaccendo huic ad primum locum, declarauit optimè Chr. ꝙd intellexerit ly claues Matt. 16. dictas: q. videlicet intendebat (ut sacrosancti Conc. Flor. sess. 25. in diffi. uti verbis utar) plenã ptatem patefaciendi, regẽdi, & gubernandi, universalem Ecclesiam: & ꝙd per ly ubi. ꝙ. videlicet intendebat (sedm idem concilium) tum Petrum ipsum, tũ quẽlibet canonicè electũ successorẽ eius. Adeo ꝙ eodẽ concilio testante) ipsi quoq; successori Romano Pontifici, tunc in beato Petro pascendi, regendi, & gubernandi universalem Ecclesiã plena potestas tradita fuit à Dño

Cõc. Flor. sancti Conc. Flor. sess. 25. in diffi. uti verbis utar) plenã ptatem patefaciendi, regẽdi, & gubernandi, universalem Ecclesiam: & ꝙd per ly ubi. ꝙ. videlicet intendebat (sedm idem concilium) tum Petrum ipsum, tũ quẽlibet canonicè electũ successorẽ eius. Adeo ꝙ eodẽ concilio testante) ipsi quoq; successori Romano Pontifici, tunc in beato Petro pascendi, regendi, & gubernandi, universalem Ecclesiã plena potestas tradita fuit à Dño

Figura ponenda pteri.

Libertas Cõc. Flor. & à Latinis honor Græcorũ.

Dogma hoc fuit, de pcess. 5. a fil.

Discursus ꝓ primatu Petri ex eâ gelio, fuit unus pastor. pulchrissimus.

ARTICVLVS II.

Vtrum clauis sit potestas ligandi, & soluendi, &c.

AD SECVNDVM sic procedi-
tur. Videtur quòd clauis nõ
sit potestas ligandi, & soluẽdi, G
qua ecclesiastic⁹ iudex dignos
recipere, indignos excludere
debet à regno, vt ex litera habetur, & ex glo. Hiero. Matth.
16. Potestas enim spiritualis in
sacramento collata est idem ꝙ
character: sd clauis & character
non videtur idem esse, quia per
characterem homo. Deo comparatur, per claues autem subditos. ergo clauis non est potestas.

¶2 Præ. Iudex ecclesiasticus nõ
dicitur nisi ille, qui habet iurisdictionẽ. quæ simul cum ordine
non datur; sed claues in ordinis
susceptione conferuntur; ergo
non debuit de ecclesiastico iu-

nolumus Iesum videre. Venit Philippus, & dicit Andreæ. Andreas rursum, & Philippus, dixerunt Iesu. Iesus autẽ iudit eis dicens, venit hora, ut clarificetur filius hominis. Amen, Amen, dico vobis nisi granum frumenti cadens in terram mortuũ fuerit, ipsum solum manet; si autem mortuum fuerit, multũ fructum affert. Hæc ibi. Colligitur ergo ad lite ra: & ꝙ illæ aliæ oues sunt gentiles, & ꝙ adducendę sunt p passionem Christi ad ueram cognitionem eius; qđ est adducere ad ouile Christi. Ideo enim de mortificatione grani cadentis in terram rñdet Dñs ad discipulos quærentes pro gentilibus, vt viderent eum: quò vel hic agnoscat, gentium plenitudinem ad Christi ueram cognitionem non esse adducendam, nisi per passionem eius. Restabat ergo solum, postquàm Christus passus est, pro complemẽto

sacramento collata est idem ꝙ character: sd clauis & character non videtur idem esse, quia per characterem homo. Deo comparatur, per claues autem subditos. ergo clauis non est potestas.

¶2 Præ. Iudex ecclesiasticus nõ dicitur nisi ille, qui habet iurisdictionẽ. quæ simul cum ordine non datur; sed claues in ordinis susceptione conferuntur; ergo non debuit de ecclesiastico iu-

fuit ab ipsis Græcis coram Imperatore suo labentibus Latinis, post multam disputationem & librorum Doctorum suorum revolutionem inter se invicem conclusa prius, ꝙ hoc factũ Latinis innotesceret, ac de unanimi consensu postmodũ in his sanctæ unionis poneret; vt in ea (ut ipsi) parum ante has literas patet (id quod apertissimè monstrat, quanta sit eis uetitas cõtra Græcos ipsos, sic acerrime antea hoc ipsum oppugnantes, in ore Græcorum. Quanta uerò liberalitate, quamque honore, à Latinis donata sit ornatissima Ecclesia in eadem synodo ghalibꝰ, & scripsit, pro definita veritate illa (ut ipsi aiebant) reliquiis Reverendissimus D. Bessarion Græcus, Patriarcha Constantinopolitanus post dictum Cõcilium à Græcis ipsis ad propria reuertis electus, Episcopus Tusculanus, & S.R.E. Cardinalis Nicænus, in epistl. Magnifico & clarissimo viro Alexio Iascari philantropino scripta, cuius uerba sunt hæc. Abierunt igitur Latini, recessimus & non admodum etiam in illa gõne, An liceat addere quicquam, nos accusatorum, latini uerò, respondentium tenue huntiocum: & ita respenderunt, utnil nos ad illa replicare potuerimus. Ita etiam in ipso dogmate, nos quidem tanquàm accusantes proposuimus illa uerò respondebant. In omnibus enim ad libitum nostrum; & prout uolebamus, ita facere nobis licebat. Et tamẽ non pudet aliquos, dicere, uim nobis illatam fuisse. Quod nunquàm fuit; nisi ne ueritate, quæ Deus est. Hæc ibi. & post multa subdit. Propter hæc omnia merito secuta est unio: & omnes absque quacunque violentia, sponte, & voluntariè, huic rei consentierunt. (Qui uerò concedere noluerunt) fuerunt autem duo, & non plures (cum omni libertate, sine aliqua oppressione, in suo arbitrio relicti, cum honore & charitate (ut publicus Ecclesiæ Romanæ ad propria remearunt. Hæc ibi. & Bessarion. Ecce testis oculatus & multus de causis (vt patet) omni exceptione maior; & dicti sui Deum in testem, animo tranquillo ac deliberato, absque omni coactione, inuocant. Ad rem mõ in ordine primam. In Ecclesia ergo, secundum scripturas ex concilio exponitur, sunt claues. i. potestas universalis, ut supra. Vniuersalis, inquàmiqa ex contextu etiam Euangelij hoc patet. Præmiserat enim Christus Io. 10. Alias oues habeo, quæ non sunt ex hoc ouili, & illas oportet me adducere, & fiet unum ouile, & unus pastor. Quasi apertè dixerit: postquàm adduxero illas alias oues, ex quibus cum his præsentibus fiendum est unum ouile; tunc ego faciam unum pastorem, sine (quod idem est) à me fiet unus pastor. Nõ igitur antea, sed post adductionem illarum ouium, unit ꝓmissi claues, Matt. 18. actual. tri. date Petro. Quæ sũt illa al. æ oues; & quomodo adducendæ à Christo? Sunt gentiles, & ab ipso adducendæ sunt per passionem suam. Quod utique per contextũ Ioannis signific atum est. Nam c. 12. quasi uerba illa cap. 10. declaraturus, subdit; Erant autem quidam gentiles ex his, q ascẽderant, ut adorarent in die festo. Hi ergo accesserunt ad Philippũ, qui erat à Bethsaida Galilææ, & rogabant eũ dicentes: Dñe,

Prouerbium uniuersali.

Concilium supra.

1 2

ARTICVLVS II.

Vtrum clauis sit potestas ligandi, & soluendi, &c.

AD SECVNDVM sic procedi-
tur. Videtur quòd clauis nõ
sit potestas ligandi, & soluẽdi, G
qua ecclesiastic⁹ iudex dignos
recipere, indignos excludere
debet à regno, vt ex litera habetur, & ex glo. Hiero. Matth.
16. Potestas enim spiritualis in
sacramento collata est idem ꝙ
character: sd clauis & character
non videtur idem esse, quia per
characterem homo. Deo comparatur, per claues autem subditos. ergo clauis non est potestas.

¶2 Præ. Iudex ecclesiasticus nõ
dicitur nisi ille, qui habet iurisdictionẽ. quæ simul cum ordine
non datur; sed claues in ordinis
susceptione conferuntur; ergo
non debuit de ecclesiastico iu-

Multa Pauis dicere, s. Tit. familiare est.

Primum ad 1m

Secundum

Tertium

1m de minori.

Secundum ad 2m

Tertium ad 3m

actus (scilicet regnum,) modus exequendi actum (scilicet dignos, indignos.)

Contrarium. Ergo (vt verbatim titulo correspondeat) clauis est potestas ligandi atque soluendi &c. Sed, breuitatis simulque copiosissimi amator Sanctus Doctor (ut alias èt annotauimus, & per tempora dictũ nunc uolumus) multoties alijs uerbis quæsito occurrenti respõdere ipsemet legentibus ex hoc relinquere uerbale ad quæsitum respondendi applicationem. Sic enim respõdendo (ut nunc facit) breuibus multa dicit, quod sibi plurimũ familiare est. Nam conclusione præsenti & quot, & quæ, & quo ordine sint in diffinitione clauis, nonficat: & simul, cũ ꝙ hoc bonitatem diffinitionis clauis attestetur, ꝙ sito satisfacit, immo, cum plus ei det, quam ab eo rogetur, plusquã sufficienter satisfacit. Quòd si verbaliter tm̃ sic respondisset, nõ tot proculdubio cõpendiosè, abundãter, & distincte, docuisset. Memor ꝙ iaq; esto regulæ huius, vt non tantum dõ ctimam, sed & modũ docendi. S. Thomæ admiteris. Vt autem mẽbra in corpore posita probationem sequentem adapter conclusio nis simulq; inde conficiasq; id, quod iam dictum est (videlicet ꝙ Sãctus Doctor ꝙ illam expressam in litera intendebat etiam implicitam hanc; cui sua ꝓbatio applicabitur:) Ec ex conclusione è textu illo tracta.

¶ CONCL. Diffinitio prædicta clauis est bona.

PROB. Quia diffinitio potentiæ alicuius est bona, quãdo datur ꝓ finem actum (ed. secundũ philosophũ, potentiæ diffiniuntur per actus, exprimendo actus obiectum (ed actus specie recipiatur ab obiecto,) modumq; agendi (non ex mõ ipso portius appareat ordinata:) & in diffinitione clauis, quæ est potestas ponitur ista hæc (inter per conclusionẽ in textu expressam.) idem esse & sedm rõnem, idem esse & Tunc &c. Non. 0. sequitur, ꝙ clauis est characterlicet uterunque sit potentia spiritualis in facto ordinis ecclasia. Nam potentiæ illæ secundum rõnem sunt duæ (ut arguitur;) cum potentia, ut character, ad Deum corpus eius consideranda respiciat, & potentia, ut clauis, ad subditos, ecclesiasticus, ad quos fundẽdo. Quod ti una & eadẽ esset sedm rõnem, deus sit sedm effectuosè requireret clauis & character, essent nihil dẽ; quod est inconueniens, ad quod inrendebat argumentũ inducere.

NOT. Ly una pte, & eadem ellipt &c. Ratio fundamentalis huius dictũ hæc est, quia nullus character in ordine sacerdotali conferetur, & non ibi

dicere in definitione clauiũ mentio fieri.

¶3 Præt. Ad id, quod aliquis habet ex seipso, non indiget aliqua ꝓtate actiua per quã inducatur ad actum; sed eo ipso, ꝙ aliquis est dignus, ad regnũ admittitur; ergo non pertinet ad potestatem clauium dignos ad regnum admittere.

¶4 Præt. Pętores indigni sunt regno, sed ecclesia ꝓ pętoribꝰ. orat ut ad regnũ perueniant, ergo nõ excludit indignos, sed magis admittit quantũ in se est.

¶5 Præt. In omnibus ordinatis agẽtibus, ultimus finis pertinet ad principale agens, non ad agens instrũale; sed principale agens ad salutem hoĩs est Deus; ergo ad eum pertinet ad regnũ admittere, quod est ultimus finis, et non ad habentem claues qui est sicut instrumentum uel minister.

RESPONDEO, Dicendum, ꝙ sm Phil. in 2. de Anima, potẽtiæ per actus definiuntur, unde ex clauis sit potentia quædã, oportet ꝙ per actum uel ꝓ usũ suũ definiat, & ꝙ in actu obiectum exprimatur, à quo speciẽ recipit actus; & modꝰ agẽdi, ex quo apparet potẽtia ordinata. Actꝰ autem potestatis spũalis nõ est ut cœlum aperiat absolutè, qa iam apertum est (ut dictũ est,) sed quantum ad hoc ut aperiat tali; quod quidem ordinatè fieri non potest, nisi ex idoneitate eius, cui aperiendum est cœlũ, pensata. Et ideo in prædicta definitione clauis ponitur genus. f. potestas; & subiectum potestatis f. iudex ecclesiasticus et actus, f. excludere, & recipere (secundum duos actus materialium clauiũ aperire, & claudere) cuius obiectũ ragitur in hoc ꝙ dicit, à regno mou⁹ aut à hoc ꝙ dicit, dignos & idignos ꝙ. Na dignitas, & indignitas in illis, in quos actus exercetur, pẽlatur.

AD PRIMVM ergo dicẽdum, ꝙ ad duo, quorum unum est cã alterius, una ptãs ordinatur, sicut in igne ad calefaciendũ, & dissoluendum, & qa oĩs gratia, & remissio in corpore mystico ex capite suo ꝓuenit, ideo una ptãs, eadẽ esse vr per essentiam qua sacerdos conficere põt, & qua põt soluere, & ligare si iurisdõ adfit, nec differt nisi rõne fm ꝙ ad diuersos effectus cõparatur: sicut ẽt ignis df fm aliam rõnem calefactiuus, & liquefactiuus; & qa nihil est aliud character ordinis sacerdotalis, q̃ potestas exercendi illud, ad qđ principaliter ordo sacerdotij ordinatur (sustinendo quòd sit idem quod spũalis ptas) ió character, & potestas conficiendi, & potestas clauium est unum, & idẽ per essentiam, sed differt ratione.

AD SECVNDVM dcm, ꝙ omnis ptãs spũalis datur cũ aliqua consecratione, & ió clauis cum ordine datur, sed executio clauis indiget materia debita, q̃scilt plebs subdita ꝓ iurisdõnem; & ió antequam iurisdõnẽ habeat hẽt claues, sed non habet actũ clauium; & quia clauis ꝓ actum definitur, ió in definitione clauis ponitur aliquid ad iurisdõnem pertinens.

AD TERTIVM dicendũ, ꝙ

1m de minori.

Secundum ad 2m

Tertium ad 3m

fit. Ex hoc tamen non est inferendum; quod aliquis existẽs iam in grata, & cui iam apertum est cœlum per remissionem peccatorum tanorum mortalium pp uotum confessionis præhabitũ, non teneatur potẽs actualiter confiteri sed solum interrogatum est, quod sacramentum pœnitentiæ nullum non est nisi propter impedimentum peccati pœnalissimum, & quòd non debet absolutio dari, nisi is, qui congruentem ad recipiendum fructum ipsarũ clauium uidetur habere, & ꝓ hmõi contritione humana, licet non semper formata q. 2. art. 1. ad 1m. & 2m. vel saltem talis attritione affert, ut sub manu confessarij conteratur. De qua autem vide Concil. Trid. sess. 14. c. 4. & supra q. 1. art. 1. & 3. & q. 2. art. 2. Primum illud ex hoc textuali responso nõ est inferendũ quòd aliquis, qui de mẽte, imo est cõtra expressã mẽtẽ S. Th. q. 1. art. 1. ad 3m. & q. 3. art. 2. ad 1m. & q. 8. art. 2. ad 4m. S. dm uerò est inferendũ, quòd q. 3. art. 2. ad

Universidad de Deusto
Biblioteca

Penit. de nec. inst. confess.

de mente S. Doctoris q. 6 ar. 1. & 3. & q. 9. ar. 1. & 4. ad 5^m. Cuius mens confirmatur ex Conc. Trid. sess. 14. c. 1. sic. Si ea in re neratus omnibus gratiæ Dei thesaurus, & iustitiæ ipsius beneficio & gratia suscepta constanter meretur non fuisse opus, aliud ab ipso baptismo sacrm ad peccatorum remissionem esse iustitiæ. Cum aũt Deus diues in misericordia cognouit figmentum nostrum, illius & uitæ remedium contulit, q. esse posset in peccati seruitutem, & demonis potestate tradita fidei sacrm videlicet pniæ quo lapsis post baptismum beneficium mortis Christi applicatur. Hæc ibi. & c. 4. fuit adeo quouis ipe ad impetrandam veniam peccatorum hoc contritionis motus necessarius & in homine post baptismum lapso ita demum præparat ad remissionem peccatorum; si cum fiducia diuinæ miæ, & voto sanctæ reliqua coniunctus sit; quæ ad rite suscipiendum hoc pniæ sacrm requiruntur. Hæc ibi. & infra eo. c. declarat q. 9. attritio, & excludit uoluntatem peccandi, & est cum spe ueniæ, dispenit ipsum attritum ad gratiam in sacro pniæ impetrandam. Ecce igitur, q. congruitas illa, de qua in textu, est contritio nel etiam attritio; & q. pro lapsis post baptismum solummodo est institutu confessio (ut de mente Angelici doctoris nunc exponebat.)

Qualis ẽt attritio req. ad absolutionẽ à peccatis.

4^m de conclusione.

Non excludit. Et sua oratione, ab absolutione. ¶ Tunc &c.

Nam distinxit o intentis, q. iudex ecclesiasticus indignos excludit ab absolutione, in quantum, sine contritos cinos de quo uide q. 1. ar. 1. & q. 3. ar. 1. & q. 5. ar. 1. 3.) non absolum nhabit intendit, q. non debeat orare & pro eis indignis, ut quique absolutione digni in futurum habeantur, & pro dignis de congruo (uide respon. ad 3^m, cum sua not.) ut absolutio tunc ex actualiter data suspicatur, ut docet.

Notandũ uniuersalissimũ p iustis, &c.

¶ NOT. Vniuersalissima. Quam uis hic, uel alibi, uiderentur forsan aliqua iusta formalia non esse eadem cum textualibus iustis, si speciatim cõsiderarum utraq; ad inuicẽ cõferẽdo (observando ip intentum argumentorum, ut sensus textualium iustorũ recte intelligatur, iusta formalia esse eadẽ cũ illis in subiustia ubique reperiẽtur, et ab iis; qui de oppositio prima facie debitabãt, stante rob hominis differentia rertium, & formalizationum.

5^m de maiori.

Vnis pertinet &c. Vel mediatè, uel immediatè non autem, solum mediatè. ¶ Tũc &c. Licet enim ad Deum pertineat mediatè, uel etiam (secundũ q. sibi placuerit) immediatè admittere ad regnum, inquantum potest etiam sine sacramẽtis ad illud introducere: tñ ad hũtem claues per modum ministerij pertinet solummodo mediatè, i. mediantibus sacramentis, ad regnum cęlorum admittere.

Confessarius est ad dum hoies ad regnum, agens iustialẽ, non tantum quia est instrumentum Dei, quo. (Deus utitur in re tanta; sed ei quia non potest efficere hoc, (admittere ad regnum, niti per instrumenta aliqua, i. per sacramenta.

¶ Cæsarium. Ergo confessarius dr, quantum ad intromittenda ad regnum, agens iustialẽ, non tantum quia est instrumentum Dei, quo. (Deus utitur in re tanta; sed ei quia non potest efficere hoc, (admittere ad regnum, niti per instrumenta aliqua, i. per sacramenta.

APPENDIX.

Vtil. p 8. Eccl. &c.

BX articulo habes. ¶ Primo quo pronem interimas hæresim quorundam (ut ex Concil. Trid. uide addocendo colligi (C) dicentium claues ecclesiæ datas esse ũ ad soluendũ. Quapp, secundum istos, non posset sacerdos, vel non amouere impedimentum, (d est quoddam ligare (ut in respõsione ad 4^m patet,) uel satisfactionem necessariò implendam imponere pœnitẽti uel excommunicare quæ omnia, & singula sunt falsa. Potest enim quodlibet illorum, ut patet ex dissinctione clauis; in qua quouis illorum modorum istum sumitur ly ligandi.

A ¶ Secundo habes: quomodo per rationem offendas, hanc meritò damnati à Concil. Trident. sessio. 14. cap. 3. fic. Claues sacerdotibus non ad soluendum duntaxat, sed & ad ligandum concessas, etiam antiqui patres & credunt & docent. Nec propterea existimarunt, sacramentum pœnitentiæ esse forũ iræ, uel pœnarum. Hæc ibi. Vnde videtur quoque; concludendum dari motuum istorum negatum, claues datas fuisse ad ligandumquia scilicet credebant, hoc falsissimum inde sequi, quòd sacramentum pœnitentiæ esset forus iræ atque pœnarum. Item ab eod. ibidem canon. 3. (sicut docent Claues Ecclesiæ esse datæ principaliter ad soluendum, non etiam ad ligandum; & quod sacerdotes, dum imponunt pœnas confitentibus, agere contra finem clauium, & contra institutionẽ Christi: & fictionem esse (quòd, uirtute clauis sublata pœna æterna, pœna temporalis plerunque exolvenda remaneat. (Anathema sit. Hæc ibi. Item 1. Petri 5. Ioan. 1. quorũ remiseritis peccata remittuntur eis, & quorum retinueritis retenta sunt. Super quibus uerbis ad propositum clauium, seu potestatis sacerdotalis, dicit Cõcilium Tridentinum sess. 14. c. 1. Verbis iam perspicuis potestatem remittendi, & retinendi, peccata ad reconciliandos fideles post baptismũ lapsos Apostolis & eorum legitimis successoribus fuisse communicatã: uti uerorum patrum consensus semper intellexit. Hæc ibi. Vbi nota ly ad reconciliandos fideles. Cum enim uerbum hoc ponatur tanquam finis non tantum peccata remittendi, sed etiam retinendi, patet, per eorundem esse solutum illud motuum suprædictum, quo dicebant aduersarij sacramentum pœnitentiæ, (i claues Ecclesiæ sint etiam ad ligandum, esse forum iræ & pœnarum. Nam hinc habemus ad literam quòd Ecclesia etiam quando ligat, intendit finaliter reconciliare fideles peccatores Deo. Adeo quòd, siue non remittendo peccata, siue imponendo pœnas, siue excommunicando, (quamuis excommunicatio ad forum exteriorem pertineat,) semper ad finem hunc reconciliationis tendit: nec in pœnis, ut pœnæ sunt, delectatur; nec in ligando, ut ligare est, finaliter quiescit (ut aduersarij credidisse uidentur.) Cum igitur à fine ultimo quælibet res denominanda sit (in cuius signum, mœchatus, ut furetur, magis fur, quàm mœchus, dicendus est (secundum Philosophum,) & finis ultimus ligantis Ecclesiæ sit reconciliare fideles; non sequitur: quòd forus, in quo liganturquæcunque dictorum trium modorum fideles, sit forus iræ uel pœnarum: immò inde rotum sequitur oppositum. Pia ergo semper est nostra mater Ecclesia, & adeò ut etiam dum ligat, pia sit, & non ligaret, niti pia esset. Hæc enim sortis alligatura est, de qua Ecclesiastes dicitur; uincula illius (scilicet Ecclesiæ, siue Dei per Ecclesiam) alligatura salutis. Item super iisdem Euangelij uerbis ad propositum clauium, inquit idem concil. Sessio. 14. ad. canon. 3. Si quis dixerit: uerba illa Domini Saluatoris. Accipite Spiritum sanctum, quorũ remiseritis peccata remittuntur eis & quorum retinueritis, retenta sunt, non esse intelligenda de potestate remittendi, & retinendi peccata in sacramento pœnitentiæ; (sicut Ecclesia catholica ab initio semper intellexit inde exorsa autem, contra institutionem huius sacramenti, ad authoritatem prædicandi Euangelium; anathema sit. Hæc ibi. Ex quo etiam apparet: quomodo aduersarij illa uerba de clauibus loquentia malè interpretabantur, ut in sua perfidia liberius consisterent. Item ad propositum clauium per illa uerba importatum Concil. Triden. sessio. 14. cap. 1. quasi exponens ipsa, dicit. Dominus noster Iesus Christus è terris ascensurus ad cœlos sacerdotes sui ipsius vicarios reliquit, tanquam præsides & iudices, ad quos omnia mortalia crimina deferantur, in quæ Christi fideles ceciderint: quò pro potestate clauium remissionis, aut retentionis peccatorum sententiam pronuncient. Hæc ibi. Item damnatam à Matth. 16. quodcunque ligaueris super terram, erit ligatum & in cœlis, & quodcunque solueris super terram, erit solutum & in cœlis. Caue tamen hic ne, postquam ex uerbis tam apertis motus declinaueris totaliter errorem in principio appendicis notatum, incidas in Lutheranum; qui est (uide Roffense articu. 26. contra ipsum) quòd uerbum soluendi & ligandi æqualem dicunt potestatem, i. quòd extenditur soluendi potestas duntaxat ad ligata ab ipso Petro. Damnatur enim hæc phantasia pro errore ab eodem Euangelio; dum Petro dat claues ad soluendum mortalia crimina à fidelibus commissa. Apertissimè in fanè cuilibet uel parum discurrenti est; quòd Petrus nunquàm ligauit illos, (deest non fecit quòd hi committerent peccata quibus tamen illos absoluere potest. Ecce: quòd sol-

Ecclesia & pia mr est, dum ligat.

Error ortus damnatus ex Euang.

uenda

uenda longè plura sunt, quàm à Petro ligata. Non ergo exponitur illud uerbum Christi, quasi dixerit Petro; (ego tibi potestatem soluendi solum ea, quæ tu ligaueris (pina per excommunicationem:) sed sic exponitur, sed do tibi potestatem soluendi omnia, quæ repereris super terram esse ligata, etiam si à te ligata nõ fuerint. Aliud est enim non posse soluere, niti à seipso soluente ligata. Alioquin excommunicatos ritum posset soluere Petrus: quod, quamuis error Lutheri prædictus concederet, est contra ueritatem à Concilio Tridentino supra toties determinatam; qua non excommunicatos solum, sed & alios uinculis post baptismum irretitos potestate eiusdem posse solui declarat: atque per hoc errorem Lutheranum istum condemnat. Vide Roffensem contra Luther. ar. 25. 26.

¶ Tertio habes: quomodo per rõnem præmissa scripturarum Patrumque dicta, pro quanto claues esse potestatem sentiunt ligãdi atque soluendi, & intelligas, & probes, & tuearis.

¶ Quarto uides quomodo ex iis uicissim Angelica doctrina prædicta declaretur, & confoliderur.

QVÆST. XVII. ART. III.

67 CONCL. 1ª. Sunt duæ claues quarũ una pertinet ad iudicũ de idoneitate eius, qui absoluendus est, & alia ad ipsam solutionem.

¶ PROB. Quia 2ª clauis requirit idoneitatem in eo, in quem exercetur (cũ iudex ecclesiasticus p clauẽ recipiat dignos, excludatque indignos) & in 3º actu, qui requirit idoneitatem ex parte recipientis, duo sunt necessaria ei, qui debet actũ illum exercere. (. iudicium de idoneitate recipientis, ac expletio actus; ad quorum duo singula, potestas quædã exigitur (cum nec iudicium dici possit, nisi coactiuam uim habeat, quæ in practicis fit per uim imperatiuam in iudicante existentem: nec dari possit, nisi quod in potestate nostra habemus.)

¶ Examen. Ly in omni actu. Ergo etiam in actu iustitiæ, qualis est exercere claues, puta confitentem absoluere, uel non absoluere. Ly potestas quædam. Hæc potestas, in proposito, est clauis: attic. 1. & 2. ubi etiam ex tertio argumento habetur, quòd clauis est potestas actiua. Ly per uim imperatiuam. Hoc est per uim potestatiuam. Vbicunque autem in præmissa probatione nominatur potestas, perinde est ac si (ad propositum applicando) diceretur Clauis.

¶ CONCL. 1ª. Duæ claues, prædictæ in cõclusione prima, nõ distinguuntur in essentia authoritatis, sed ex comparatione ad actus.

¶ Corollarium. Ergo non distinguuntur secundum rem, sed secũdum rationem.

¶ PROB. (Quia utrunque. f. iudicii discretionis de digno ac indigno, atque ipsa absolutio, ex officio competit sibi, (authoritati iudicis ecclesiastici: 2ª Quia (ly sed ex &c.) actus unus præsupponit alium, i. absoluere dignè præsupponit iudicium rectum de idoneitate recepturi absolutionem.

¶ NOT. Ly actus unus alium præsupponit. Præsentem actum præsupponimus, ut declarata est, significatum Christus, & per hoc præsens dictum sancti Thomæ confirmauit, Ioã. 20. quando dixit, Accipite spiritum sanctum; quorum remiseritis &c. & quorum retinueritis &c. 16 Iquidem spiritus sanctus, q. est spiritus sapientiæ, intellectus, consilii, & scientiæ, præponitur remissioni peccatorũ: ut ex ordine uerborũ deligentur, quòd actº absolutionis præsupponit actum scientiæ; an scil. p scilicet talis sit dignus ut absoluatur, uel nõ. Si ergo omnino indignus absolueretur; & absoluens peccaret, & ille, alter non esset absolutus.

Concil. m

Concil. p

1^m de maiori.

Non requiritur. Non mediatè, non autem, mediatè. ¶ Quamlibet mediatè non autem mediatè. ¶ Quamlibet sciens ordinatur. Tunc &c. Nam licet scientia habitus non, secundum quod est habitus exercendi actum scientiæ. ¶ Tunc &c. Nam licet scientia habitus, id est quæ est habitus, nec conferatur in collatione ordinis,

Universidad de Deusto
Biblioteca

o(ut ait) nec sit clauis (ut arguitur:) tamen scientia authoritas, F
idest quæ est authoritas exercendi actum scientiæ in ordine ad
soluendum uel non soluendum, & est clauis & confertur in col-
latione ordinis. Ex littera remittere ad conclusiones: & vide, quid
sibi sit illigatum per clauem scientiæ.

¶NOT. Ly authoritas iudicandi, quæ clauis est sine scia, nõ põt
sine peccato accipi.

Hic in termo de accipere authoritatẽ hanc in collatione ordinis (ut patet, applicando ad maiorem argumentũ in cuius signum ad differentiam authoritatis iurisdictionis additur ly quæ clauis est. Nam potestas iudicandi ex institutione, quæ quibusdam ignorantibus solet dari, non est clauis: sed exercitio clauis prius habitæ, ut &c. secundum. De mente ergo sancti Thomæ, accedens ad suscipiendum ordinẽ faceret duo, sine scientia differendi inter lepram & lepram, i. hoc scientia caluum conscientiæ, peccati: cum sic existens clauem ligandi atque soluendi recipere non posset sine peccato, quam tamen in susc. pendo ordinem recipit: iuxta Concilium Tridentinum tessa) cap. 15. de refor. Ex Concilio isto confirma similæ dicta supra art. 1. ad secundũ. Hoc uero, qd in textu dicit de scia, intelligẽ qũ tum ad dispõnem, mõ illo similiquo D. Tho. loquitur, quolib. 1. art. 14. ad 1ᵐ. qm dispõ reducitur ad cõmune habitũ, ad quod disponit. Non ergo docet iste locus, quod suscipiens ordinẽ (sacerdotii), ad cultũ dei pñtẽ, teneatur hic scias perfecte de cultibus confessæ: sed, q teneatur esse dispositus ad illam per studiũ iuxta suam cõditionem iam factum. Præsens doctrina textus sic declarata valde cõsonatur ex Cõc. Trid. sess. 23. p hoc q. cap. 4. de reform. mandatos etiam primæ tonsuræ fideliter rodimẽta legere, & scribere, scire uult, & cap. 11. prohibet, ordines minores conferri iis, qui salem Latinam linguam non intelligunt, & cap. 14. decernit, ut ad sacerdotii ordinem assumendi cõprobentur idonei ad populum docendum ea, quæ scire omnibus necessarium est ad salutem, ac ad ministranda sacramenta. Ex his, à fortiori, patet Dnum Thomam dixisse, & pro comperto q relinq̃ nere intelligendum, uolu isse quòd confessarius officium tale, s. confessionis audiendi, nec acciperet, nec retineret, nec exequi, sine peccato posset; nisi sufficientem scientiam differentiæ inter lepram & lepram haberet. Quanta autem deberet esse ut sit sufficiens, unde in doctoribus casuum continentur? quoniam tantus hic, cuius expositionem intendo, huiusmodi declarationem dicendi non extat.

Concilii.

3ᵐ illatio conclusionis. Ergo clauis &c. ¶ Negatur illatio. ¶ Licet enim potestas super corpus Christi uerum (ut arguitur) tamen plures hæ non sunt ad actus eiusdem generis. Non ergo propter independentiam unius ab altera negatur: quòd uti heri debeat iudicium de utraque, & quo ad esse uel non esse clauem, & quò ad esse unam tantum potestatem vel duas: sed propter ordinationem ad actum alterius generis, ut patet in textu.

¶NOTATIO. Vis probationis conclusionis fundata erat (ut visum est) in actu potestatis, unde dicebatur ly actus clauis &c. & ly in omni actu &c. ideoque nunc pro ratione bona illationis negatiæ adducitur actus alterius generis &c.

est opinio. Quidam enim dixerunt q̃ scientia secundũ quòd est habitus acquisitus, uel infusus, dicitur hæc clauis, & quòd nõ est principalis clauis, sed in ordine ad aliam clauem dicit: & ideo quando est sine alia clauí, non dicitur clauis; sicut in uiro literato, qui non est sacerdos. Et similiter etiam quandoque hæc clauis aliqui sacerdotes carent, quia non habent scientiam acquisitam neque infusam, qua absoluere, & ligare possint: sed quãdoque industria naturali ad hoc utuntur, quæ fit eos clauiola dñi, & sic clauis scientiæ, quamuis cum ordine non tradatur, traditur tñ cum ordine quòd sit clauis, q̃ prius nõ erat, & hæc videtur opinio Magistri fuisse. Sed hoc non uidetur uerbis Euangelij cõcordare, quæ claues Petro dandas promittunt, & ita non solum una, sed duæ in ordine dantur. Et propter hoc alia opinio est quòd scientia, quæ est habitus, non est clauis, sed authoritas scientiæ actum exercendi, quę quandoque sine scientia est, quandoque scientia sine ipsa; sicut potest etiam in iudiciis secularibus. Aliquis enim iudex secularis habet authoritatem iudicandi, qui non habet iuris scientiam, & aliquis econtrario habet iuris scientiã, qui non habet authoritatem iudicandi: & quia actus iudicij, ad quod quis ex authoritate suscepta ordinatur, non autem ex scientia habita, sine utroque bene fieri non potest, ideo authoritas iudicandi quæ clauis est, sine scientia non potest sine peccato accipi, sed scientia sine authoritate, sine peccato haberi potest.

AD TERTIVM dicendũ, quòd potestas conficiendi est ad unũ tantum actum alterius generis, & ideo non connumeratur clauibus; nec multiplicatur sicut potestas clauiũ, quæ est ad diuersos actus, quamuis secundum authoritatis essentiam sit una, ut dictum est.

AD QVARTVM dicendum, q̃ velle unicuique est liberum, & ideo ad uolendum non exigit authoritas, & propter hoc uoluntas non ponitur clauis.

AD QVINTVM dicendum, q̃ tota Trinitas eadem modo remittit peccata, sicut una persona; & ideo nõ oportet q̃ sacerdos qui minister est Trinitatis, tres claues habeat: & peculiẽ eum uoluntas, quæ spiritui sancto appropriatur, clauem non requirat, ut dictum est.

4ᵐ de maiori. Ita. & Quamuis ad ea quæ non, quamuis ad authoritatem requisitionis. ¶ Vt patet in littera. Tũc &c. Dea authoritate enim formaliter in conclusionibus intellige ut termo fatuus ac si ibi dicatur. Si scientia ad iudicandum de idoneitate, non ut scientia, sed ut authoritate sic iudicandi sumpta, est clauis: similiter potentia ad absoluendum, non ut potentia (pura naturalis) ad proferendum uerba, sed ut authoritate talis formata, est clauis. Declarationis tui tui ueritatem breuiter indicatam a S. Doct. dic. in textu respondendo ad secundum. ly & propter hoc alia opinio est, quòd scientia &c. Hoc est. Quòd licet, ut scientia, non sit clauis, sed scientia authoritate sic iudicandi formata, seu (ut formaliter dicatur) authoritas scientiæ exercendi &c.

5ᵐ de maiori. Remitit & eodẽmõ non. alio & alio. ¶ Tũc &c. Nam ministri trinitatis configurantur uirtuti quòd ad remittendum peccata, non quòd ad pluralitatem personarũ. Consequitur ergo. attenta præcisa configuratione huius rationis, una sola clauis; & non tres (ut arguentur in textu) requireretur in ministro: sed aliunde sit, quòd una duæ (ut uisum est.)

Resp. 2ª.

¶NOTATIO. Ly eodem modo remittit, sicut una persona. Hoc est. licet tres uere personæ diuinæ remittentes peccata, sint tres tamen in modo istius agendi æqualiter conueniunt ac si esset solum una persona. Secundum n. Concilium Toletanũ sextum canon. 1. opera Trinitatis indeparabilia sunt. Hoc dñ. Opera, quæ sunt ad extra, sunt æqualiter a tota trinitate. Excepto, quæ sunt operibus, scilicet generare & spirare in diuinis, quæ sunt ad intra, omnia alia sunt a tribus illis personis; & eodem modo ita quòd omnia alia sunt inseparabilia & quoad fiendi & quoad modum faciendi. Consequenter ergo istud opus, remittere peccata, sit à tota trinitate eodem modo, secundum

Concil.

Item illatio conclusionis. Ergo debet &c. ¶ Negatur illatio. ¶ Rõ est: quia solus spiritus sanctus appropriatur, clauem nõ requirit. In responso ad quartum dictum est. Vide in littera hac responsiua 2ᵐ ly & præcipue cum nolentis &c.

De appropriatis, qui de pri. p. q. 39. ar. 7 & 8.

¶NOT. Responsio secunda à prima differt in hoc quòd prima loquitur de propriis, secunda de appropriatis. Negat siquidem prima, quod remittere peccata conueniat tanq̃ proprium alicui personæ diuinæ in cuius signũ sit, q̃ conueniat singulis personis eodem modo, quod unique non esset, si conueniret tanquam proprium alicui uel aliquibus. Ea ex nanque q̃ generare conueniunt patri tanq̃ proprium, nõ conueniunt filio, & ex eo, q̃ spirare

sare conuenit tanquam proprium patri & filio, non conuenit A aut dixerit, non requiri confessionem pœnitentis, ut sacerdos
Spiritui sancto. Nihil ergo eorum operum, quæ sunt ad extra, conuenire proprie alicui, uel aliquibus personis diuinis, uolunt designare textus: dum remittere peccata dixit conuenire non trinitati eodem modo. Quod etiam dogma expresse

Christus, & per hoc doctrinã præsentem confirmauit, dicens Ioan. 3. quæcunque (De operibus ad extra tunc loquebatur: ut patet per contextum) pater facit, hæc & filius similiter (i. eodem modo) facit. His tamen stantibus, uerum est adhuc, quòd appropriatæ conueniũt uni personæ magis, quàm alij, opera ad extra: ut ex eadem ratione potentiæ inibi relucentis appropriatur patri, ratione sapientiæ filio, ratione bonitatis Spiritui sancto; quamuis ex quali, immõ eadẽ potentia, sapientia, & bonitate, unaquæque persona creet. Propter hoc igitur adducta est secunda rõnis ad ondendũ q̃, si et ag. p̃priate loquamur de personis illis tribus quo ad remittere pcta, non sequitur, q̃ sint tres claues in ministro illarum, sed q̃ sint aliæ tres. Ac si apertè in rñso illo diceretur. Rõne potẽtiæ in remissionem pctorum relucentis, quæ appropriatur patri, ponitur clauis una, & rõne scientiæ, quæ appropriatur filio, clauis altera: sed rõne uoluntatis, quæ appropriatur Spiritui sancto, nulla; quoniam uoluntas clauem non requirit.

E

C

QVAEST. XVIII.

De effectu clauium, in quatuor articulos diuisa.

DEINDE considerandũ est de effectu clauium.

B

Circa q̃ quæruntur quatuor.

Primo, Vtrum potestas clauiũ se extendat ad remissionem culpæ.

Secundo, Vtrum sacerdos possit remittere peccatũ quo ad pœnam.

Tertio, Vtrũ sacerdos per potestatem clauium ligare possit.

Quarto, Vtrũ possit etiam, & ligare secundum proprium arbitrium.

ARTICVLVS I.

Vtrum potestas clauium se extendat ad remissionem culpæ.

AD PRIMVM sic proceditur. videtur q̃ potestas clauiũ se extendat ad remissionem

dixerit, non requiri confessionem pœnitentis, ut sacerdos eum absoluere possit anathema sit. Hæc ibi. Item ab eod. sessio. 7 canon. 11. de sacramentis. Si quis dixerit: in ministris, dum sacramenta conficiunt, & conferunt, non requiri intentionem saltem faciendi, quod facit Ecclesia: anathema sit.

Hæc ibi. Item ab eod. sessione 14. capit. 8. Declarat sancta synodus falsas esse, & a ueritate Euangelij pœnitus alienas doctrinas omnes quæ ad animas quoslibet hominũ, præter Episcopos & sacerdotes, clauium ministerium perniciosè extendunt. Hæc ibi. Et canon. 10. si quis dixerit &c. non solos sacerdotes esse ministros absolutionis, sed omnibus & singulis Christi fidelibus esse dictum. Quæcunque ligaueritis super terram, erunt ligata & in cœlo, & quæcunque solueritis super terram, erunt soluta & in cœlo; & quorum remiseritis peccata remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt; quorum uerborum uirtute quilibet absoluere possit peccata, publica quidem per correctionem dimittas, si correptus acquieuerit secreta uerò per spontaneam confessionem: anathema sit. Hæc ibi. Item damn. a &c. ut q. 3. ar. 1. appen. Vide etiam. q. 8. ar. 3. Item à papa Innocen. 3. in concilio generali cap. 21. sit sacerdos discretus, & cautus, ut more periti medici superinfundat uinum & oleum uulneribus fauciati: diligenter inquirens & peccatoris & peccati circumstantias, quibus prudenter intelligat, quale debeat ei præbere consilium & cuiusmodi remedia adhibere, diuersis experimentis utendo ad sanandum ægrotũ. Hæc ibi. Vbi patet: confessarium oportere habere scientiam inquisitiuam de circumstantiis peccatoris; inter has est, an sit contritus, (& peccatũ (inter has est saltem reductiue: an peccatum sit relaxatum, i. utrum à tali peccato possit absoluere.) contra errores Lutheri prædictos. Item à Matth. 15. exercus cœco ducatum præstet ambo in foueam cadunt. Effet uero, (ut cuicunque sapienti patet) sacerdos cœcus in ducendo confitentem ad salutem. tartores uel præbe absoluendi, uel scientia dignos absolutione ab indignis discernendi.

¶Tertiò habes quomodo per rationem dicta præmissa, pto quanto duas insinuant esse claues Ecclesiæ, & intelligas, & probes, & defendas. Insinuant autem hoc: ubicunque in numero plurali, nominant claues, alioquin, si uera tantum esset, semper in singulari numero loquerentur.

¶Quarto uides, quomodo ex iis uicissim Angelica hæc doctrina declaretur (Hoc in similibus locis appendicium alibi sem per intellige,) & consolideatur.

3

4 Subintelligẽdum semper.

QVÆST. XVIII. ART. I.

CONCL. 1ª. Virtus clauium operatur ad culpæ remissionẽ, uel in uoto, uel in actu existens. 61

¶NOT. Quamuis uirtus clauium in confessione præsertim relucendo terminos ly in uoto, & ly in actu, unde q. 10. ar. 1. 2. 3. quoniam confessio uera cõstitutiuum præsupponit ad remissionem culpæ: ideo utilis tem, quoque affectu proposito uidere. q. 5. ar. 1.

¶PROB. 1. Quia uirtus clauium, quæ est in sacerdote, eodẽ modo se habet ad effectum sacramenti pœnitentiæ, sicut uirtus, quæ est in aqua baptismi ad effectum baptismi (cum sint in pœnitentia tota uis sacramentalis constituta in materia, & forma, in baptismo uero uis sacramentalis constituta in materia, & forma) sed uirtus, quæ est in aqua baptismi, operatur ad remissionem culpæ, uel in uoto, uel in actu existens: ergo &c. Quia uirtus clauium ad hoc, quòd effectum habeat, requirit semper præparationem ex parte recipientis facta, uel fiat, uel precise esse patet) ibi. ergo,

Universidad de Deusto
Biblioteca

cramenti recipientis
est conferre ipso materiæ, cum peccata & actus quandoque laicorum sint materia, illa remota, illi propinqua, sed quum minister, cum absoluere in foro pœnitentiæ non possit nisi sacerdos rite consecratus. Rursum virtutem baptismi operari in non intelligente solum respectu adultorum. Quòd autem, ut dictum est in probatione, operetur: vide 3. par. q. 69. art. 1.

¶ PROB. 2ª assertionis illius, quòd facit videri, quòd potestas clavium ordinetur ad dimissionem culpæ. Hinc ex secunda probatione patet: quam sententiam sint hostes Ecclesiæ, & quàm meritò circa talem materiam reprehendantur à Concilio Trid. in sess. 14. cap. 4. & 7. Falso quidam calumniantur catholicos scripsisse, quasi tradiderint, sacramentum pœnitentiæ absque bono motu suscipientium, gratiâ conferre: quod nunquam Ecclesia Dei docuit, nec sentit. Hæc ibi.

¶ CONCL. 1ª. Potestas clavium ordinatur aliquo modo (instrumentaliter ad remissionem culpæ: nõ sicut causans, sed sicut dispõens ad eam.

¶ PROB. 1. Quia sacerdos agit ut minister Dei ad remissionẽ culpæ (cum agat in virtute Dei, qui solus per se, & virtute propria, remittit culpam) & potestas clavium est i sacerdote: 2. Quia (y non sicut &c.) potestas clavium nõ pertingit, etiam instrumentaliter, ad creationem gratiæ, per cuius susceptionẽ fit remissio culpæ: 3. Quia (y sic sicut &c.) potestas clavium disponit ad suscipiendam gratiam (cum signũ huius sit quod si aliqs ante absolutionẽ k non fuisset perfectè ad gratiam suscipiendam dispositus, in ipsa confessione atque absolutione facta l gratiam eis consequeretur, si obicem non poneret.

¶ NOT. Hoc ultimũ est illud, qd solet dici, Ly virtute clavium de attrito qs fit cõtritus

pæ. Ioan. 20. dicitur discipulis, Quorum remiseritis peccata remittuntur eis: sed hoc non dicitur quantum ad manifestationem, vt Magister in litera dicit. Quia sic sacerdos noui Testamenti nõ haberet maiorem potestatẽ quàm sacerdos veteris, ergo exerceet[b] potestatẽ in culpæ remissionem.

¶ 2. Prær. In pœnitentia datur gratia ad remissionem peccati: sed huius sacramenti dispensator est sacerdos ex vi clavium, ergo cum gratia nõ opponatur peccato ex parte pœnæ, sed ex parte culpæ, vr̃ q̃ sacerdos ad remissionem culpæ[b] operetur ex vi clavium.

3 ¶ Prær. Maiorem virtutem recipit sacerdos ex sua consecratione, quàm aqua baptismi ex sua sanctificatione: sed aqua baptismi tantum accipit vt corpus tãgat, & corabluat, ſm Augustl. ergo[H] multo fortius sacerdos in sui cõsecratione hanc potestatem accipit, vt cor à culpæ macula abluere possit.

SED CONTRA. Supra Magister dixit, quòd Deus hanc potestatem nõ contulit ministro, quòd ad interiorem mundationem[b] cooperaretur, sed si peccata quo ad culpã remittat, cooperaretur ei in mundatione interiori, ergo potestas clavium[I] non extendit se ad culpæ[b] dimissionem.

¶ Prær. Peccatum non[b] remittit, nisi per Spiritumsanctũ, sed dare Spiritumsanctum non est alicuius hominis, vt in lib. 1. Magister dixit, ergo nec peccata remittere quo ad culpam.

RESPONDEO, Dicendũ, quòd sacramẽta (secundum Hug.) ex sanctificatione inuisibilem gratiam continent, sed hæc sanctificatio q̃que ad necessitatem sacramenti requiritur, tam in materia, quàm i ministro, sicut patet in confirmatione, & tũc uis sacramentalis est in utroque cõiunctim, q̃que autem ex necessitate sacramenti nõ requiritur nisi sanctificatio materiæ, sicut est in baptismo, quia non haberet ministrum determinatum quantum ad sui necessitatem, & tunc tota uis sacramentalis consistit in materia; quandoque verò de necessitate sacramenti requiritur consecratio, vel sanctificatio ministri sine aliqua sanctificatione materiæ, & tũc totauis sacramentalis consistit in ministro, sicut est in pœnitentia. Vnde eodem modo se habet præs clauiũ, quæ est in sacerdote ad effectum sacramenti pœnitentiæ, sicut se habet uirtus, quę est in aqua baptismi, ad effectũ baptismi. Baptismus autem, & sacramentum pœnitentiæ conueniunt quodammõ in effectu, qa utrumque contra culpam ordinatur directe, qđ nõ est de aliis sacris; sed in hoc differunt, quia sacrm pniæ eo q̃ habet actus suscipientis quasi materiales, non potest dari, nisi adultis in qbus requiritur præparatio ad suscipiendum effectum sacramentorum. Sed baptismus quandoque datur adultis, & quãdoque pueris, & alijs carentibus, usũ rõnis & ideo per baptismũ datur gratia, & remissio pctõrum pueris sine aliqua sui ꝓparatione ꝓcedẽte, nõ autem adultis in quibus præexigit ꝓparatio removens fictionem, quæ qdem ꝓparatio q̃que ꝓcedit, sufficiens ad gratiæ sulceptionẽ anteq̃ baptismus actu ꝓcipiatur, licet non añ uotũ baptismi post tps ꝓpalatæ ueritatis. Qñ ãt talis ꝓparatio tpe nõ ꝓcedit, sed est simul cũ baptismi susceptione, tũc p baptismi susceptionẽ gra remissionis culpæ cõferẽ, sed p pniæ sacrm nũq̃ daf gra nisi ꝓparatio adsit, uel prius fuerit. Vñ[m] uirtus clauiũ o pat ad culpæ remissionẽ, uel in uoto existẽs, uel in actu se exercens,[n] sicut, & aqua baptismi, sed sicut baptismus nõ agit sicut principale agẽs, sed sicut instrm, non qdẽ ptingẽs ad ipsa gr̃æ susciptiẽdæ creationẽ, ét instraliter, sed disponens ad gratiã p quã fit remissio culpæ, ita ẽ de ptate clauiũ. Vñ solus Deꝰ remittit p se culpã, & i uirtute eiꝰ agit instraliter Baptismus, ut instrm inanatũ, & sacerdos ut instrm aiatũ, q̃ dr seruus ſm Phil. 8. Eth. & iõ sacerdos agit ut minister, & sic patet q̃ ꝓptãs clauiũ ordinat aliquo mõ ad remissionẽ culpę, nõ sicut causãs, sd̃ sicut dispones ad eã. ¶ vñ si añ absolutionẽ aliqs nõ fuisset pfectè dispositus ad gr̃am susciptiẽdã, in ipsa confessione, & absolutiõe sacrali gr̃am cõsequeret, si obicẽ nõ poneret. Si. n. clauis nullo mõ ad culpę remissionẽ ordinaret, sd̃ ad dimissionẽ pęnę tm, ut qdã dũt, nõ exigeret votũ recipiẽdi effm clauiũ ad culpæ remissionẽ, sicut nõ exigit uotũ susciptiẽdi alia sacra, q̃ nõ ordinãt ad culpæ dimissionẽ, sed cõtra pnã; sd̃ hoc facit uideri q̃ ordinãt ad culpæ dimissionẽ, qa Ip usꝰ clauiũ ad hoc q̃ effm hẽat, requit ꝓparationẽ ex parte recipientis sacrm: & similiter uidetur de Baptismo si nunquam daret nisi adultis.

AD PRIMVM ergo dcdm, q̃ sicut Magister dicit in

& sic intelligit V. decr. 1. ar. 2. & 3. Elue. Vnde ibi dictũ ly ordinatiẽ, sic ly si obicẽ non ponat. Ly non pertingit, ẽs instraliter, ad creationem gratiæ. Vide 3. par. q. 45. ar. 1. vbi pluribus rationibus ostendit quòd nulla creatura possit concurrere, nec etiam instrumentaliter, ad res alicuius creationẽ. Quomodo autem cõ hoc stet, quòd sacramenta nouæ legis, & per consequens clauis, causent gratiam inde infra p. q. 62. art. 1. & 4.

1m de conclusione. Potestatem. & Ministerialem non principalem. § Tunc &c. Nam illa authoritas Ioan. 20. Quorum remiseritis &c. non loquitur de remissione facta ꝓ propriam virtutem: sed per ministerium.

¶ *Corollarium.* Ergo il-

A q̃ ꝓparet. Per hanc in locutionẽ universalẽ colligit S. Armenos ipsos negare priùs clauium se extendere ad remissionem culpæ (ut patet) q̃a si nullum facrm gr̃am confert, ergo nec facrm confessionis: & si gratiã non confert, culpam non remittit, q̃quidem sola gratia peccata remittuntur. Item hæresim Novatianorum (Prat. Accessus. Nouatiani. Mõtanistæ) dicentiũ: sacerdotes non hic priùs tenere dandi remissionẽ peccãtorũ lapsis post baptismum.

¶ Secũdo habet: qđ o[p] rõnẽ õndat hanc metiũ fuisse damnatã à Conc. Trid. sess. 7. can. 2. sic, Si quis dixerit ea ipsa nouæ legis sacra à sacris antiquæ legis nõ differre, nisi quia cæremoniæ sunt aliæ, & alij ritus externi ana thema sit. Hæc ibi. Quæ aũ dr̃a sint inter veteris legis atque nouæ facta, monstrat, & consequenter per hoc hæresim ãdictam cõdenat. Papa Eugenius quartus, in Decr. suo Armenis dato, facto approbante Conc. Flor. sic. Nouæ legis septem sunt sacra. &c. Psla &c. Quæ multum à sacris differunt antiquę legis. Illa. n. non causabant gr̃am, sed eam solam p passionẽ Christi dandam figurabant. Hæc uero nostra & cõtinent gratiã, & ipsam digne suscipientibus cõferunt. Hæc ibi. Vbi ex comparationis natura ly conferunt, idem vł valere, ql causant. Nam prius in comparatione ad ducẽs antiqua facta dixit ly non causabant. Ergo, ex oppositio loquendo, nouæ facta dixit ly non causabant, id qđ concilium expressit per hoc vocabulum conferunt. Ex hoc aliisq; eiusdẽ, cõfirma: q̃ dicta sunt in rõne ad primum. Item damnatam à Conc. Trid. sess. 6. can. 6. Si quis dixerit facta nouæ legis nõ cõinere gr̃am quã significant, aut gr̃am ipsam nõ ponentibus obicẽ non cõferre, quasi signa nũ externa sint acceptæ per fidem gr̃æ vel iustitiæ &c. Anathema sit. Hæc ibi. Et Can. 8. Si quis dixerit per ipsa nouæ legis facta ex opere operato non conferri gratiam: sed solã fidem divinæ promissionis ad gratiam consequendam sufficere. Anathema sit. Hæc ibi. Item ab eod. sess. 6. c. 6. Non in ubique eã ꝓ totum illud capitulum declarat modum præparationis ad gr̃am iustificantem per baptismum, & à simili per alia facta, consequendam: maximè autem, quia in principio rapinuli septimi dicit. Hanc dispositionem, seu præparationem, iustificatio ipsa consequitur: quæ non est iusta petitio non remissio sed & sanctificatio, & renouatio interioris hominis per voluntariam suscẽptionem gratiæ, & donorum. Huius iustificationis causæ sunt &c. efficiens ue. ẽ misericors Deus. &c. instrumentalis item, sacramentum baptismi &c. Hæc ibi. Vbi vides contra hæresim illam & præparationem nostram ad gratiæ conceptionem non esse fruſtrã, & sacramenta esse causam instrumentalem iustificationis, i. remissionis culparum & adeptionis gratiæ atque donorum. Nam quod de sacramento baptismi in hac materia dixit, de aliis sacramentis, vtique in ratione sacramenti præcipuè similia sint, cointelligendum est. Capitulum illud sextum, quoniam & pulcherrimum & optimum est & hic propter prolixitatem minandam dimissum, inde ibi. Item damn. à Conc. q. 17. ar. 1. appen. Item a &c. ur q. 10. ar. 1. appen. Vide & essentem 17. ar. 1. appen. Item a &c. ur q. 10. ar. 1. appen. Vide & essentem contra assertiones Luther. ar. 1. Item damn. à Leone X. in bulla contra errores Luth. cuius damnationis partem hanc vide q. 1. ar. 1. appen. contra er. Luth. cuius damnationis partem hanc vide q. 1. ar. 1. appen. & 3. par. q. 68. ar. 9. Nam & Luther. ait q̃ sacramenta nõ dant gratiam. Item damn. à &c. ur q. 10. ar. 5. & pri. par. q. 48. ar. 4. appen. Vbi contra Nouatianorum prædictum errorem agit. Vide etiam contra hunc aliquid Conc. Trid. in 3. par. q. 68. ar. 6.

illa authoritas, Quorum remiseritis &c. dicit non tantum manifestationem remissionis peccatorum sed etiam authoritatem remittendi, quamuis non principalem.

¶ NOT. Illa opinio quam recitat Sanctus Thomas in secundo loco. non est nunc temporis pro opinione habenda, sed ꝓ hæresi. Nam Concilia determinarunt, q̃ sacra nouæ legis non tñ significant collationẽ gratiæ, sed & conferũt ipsam gratiam; & non tñ q̃ conferunt, sed & q̃ conferunt ex opere operato. De his Concilijs vide in Appẽ mox sequenti. Opinio verò tertio loco narrata nõ pro opinione nũc habenda est, sed pro veritate Catholica: ut inde ex conciliis prudens intelliget. Hinc nota: q̃ opiniones à D. Th. amplexatæ fuerunt postea quasi omnes pro veritate catholica ab Ecclesia determinatæ: quæ autẽ nõ sic determinatæ, semp ab ea reuerẽter tractatæ, & nunquam reprobatæ. Quo post determinationem aliquam concilij gñalis circa letionem doctorũ ꝓcedere debeas: unde regulam universalissimã. q. 29. ar. 3. appen. Nota rursus: ly nec obstat quin claues Ecclesiæ ad remissionẽ &c. est responsio tacitæ obiectionis. Poterat enim quis obicere cõtra clauium potestatem prædictam in conclusionibus, q̃ accedenti ad confessionem iam contrito nihil remittunt claues, eo q̃ iam fuerint remissa prius. Iõ tñdet q̃ effectus clauium prædictus intelligi quantum est ex parte ipsarum. Vñ q̃ ifti sic accedenti (ut præfertur) non remittant plñaliter peccata, non est ex defectu uirtutis clauium; sed ex eo q̃ in subiecto accedente nullum reperitur peccatum. Addo: q̃ illa remissio peccatorum ꝓcedens fuit facta uirtute clauium in uoto habitatũ, licet non in actu ut ex corpore articuli circa medium habes.

2m de conclusione. Operetur. & dispositiue nõ, principaliter. § Nam licet gratia dei in pola ad remissionem peccati (ut arguitur) in neque sacerdos, neque sacramentum ministratum, attingit directè ipsã gratiam. Tunc &c. ut patet ex conclusione secunda.

3m de conclusione. Absuere possit. & ministerialiter non, uirtute ꝓpria. §. Tunc &c. Neq; in aqua baptismi cor abluit uirtute ꝓpria, sed ministerialiter a Deo sibi ꝓfixa. Nam instrm, cuiusmodi est aqua, (sicut & sacerdos) agit in uirtute eius, cuius est instrumentum.

4m ex magistro. Cooperaretur. & uirtute ꝓpria: non, Dei. § Tunc &c. Nõ ad interiorẽ mundationem ipsum accedentem, & sacra cooperari ministerialiter, non autem principaliter: ex prius iam dictum est in litera.

5m de maiori. Non remittitur. & principaliter non, ministerialiter. § Tunc &c. Nam ad hoc, q̃ nõ uirtute clauium peccata remittat ministerialiter non requiritur, q̃ det spiritum sanctum principaliter, uirtute ꝓpria (in hoc casu negat Magister ipsum sanctum dari ab homine virtute clauis) sed ũ ministerialiter, hoc est uirtute instituta disponente. Vñ sim pliciter error esset dicere, quòd homo nõ dat spiritum sanctum: non autem si dicamus, quòd Deus per ministerium hominis det spiritum sanctum.

APPENDIX.

Vel. p. s. Eccl. &c. EXarticulo habes. ¶ Primo quo prõsem intentias hæresim Armenorum (Prat. Armeni) dicentium: sacrm nullã cõferre gratiã, nec posse quantumlibet ad eius susceptionẽ aiam suã

Universidad de Deusto
Biblioteca

appet. Tertiò habes quomodo per rõnem suprad. etã Patrum, p quanto potestatẽ clauium ad remissionem culpæ indicant ualere & intelligas, & probes, & tuearis.

4 ¶Quarto uides quomodo ex ista utilissima Angelica doctrina præsens & declaratur, & confoliditur.

QVÆST. XVIII. ART. II.

49 NOT. Qñ. ppõitio nabiliter oportere loq de sacris, & præministrorum, inquit D.Th. ar.1 ad ptim. in fin. ideo non unum, quod nunc de posse clauiũ sacralium, nũc de ministri posse inquit.

¶CONCL. Illi qui per contritionẽ consecutus & remissionem pctõrum quantum ad culpam & pœnã æternam, quæ simul cum culpa diminuit; auget gratia ex ui clauiũ ex passione Christi efficaciam habentium, & remittitur tpalis pœna, cuius reatus adhuc remanserat post culpæ remissionem: non tamen totus.

¶NOT. Ly tpalis pœnæ, sumitur hoc secũdum q uel in præsenti, uel in purgatorio, peccatori debetur (ut pater in corpore iuxta finem.)

¶PROB. Quia idẽ iudicium est de effectu clauium actualiter collato in eo, in quo contritio tpe precedit, quod est de effectu baptismi qui iam habẽti gram datur. & illi, qui p uotum baptismi præcedens iam consecutus est remissionem culpæ & pœnæ, quãdo actualiter baptismum suscipit, gratia augetur, ac pœna totaliter diminuitur. ¶Qui a ly non sã &c.) in pœnitentia nõ mutatur homo in aliam uitam, ita quod fiat per potiam nouus hõ (cum ipsa nõ sit regeneratio sed sanatio.

1m de conclusione. Nõ ppriã. &. omnõ. particulã. §. Tunc &c. ut patet ex conclusione.

2m de maiori. Nõ pt pindicare iustitiæ diuinæ. a. Põt ch fine iudicio ipsius iustitiæ al. q̃d de pœna cõtracti debita remittere.

ARTICVLVS II.

Vtrum sacerdos possit remittere peccatum quo ad pœnam.

AD SECVNDVM sic procedi-tur. Videtur quòd sacerdos non possit remittere pctũ quo ad pœnam. Peccato enim debetur pœna ęterna, & tpalis, sed adhuc post absolutionem sacerdotis manet pœnitẽs ob ligatus ad pœnam tpalẽ in purgatorio, uel in hoc mundo faciendam, ergo non dimittit aliquo modo pœnam. b

¶2 Præt. Sacerdos non põt præiudicare b iustitiæ diuinæ, sed ex diuina iustitia taxata est pœnitentibus pœna, quam debent subire, ergo sacerdos non põt de ea aliquid remittere.

¶3 Præt. Ille, qui paruum pctũ commisit, non est minus a susceptibus clauium, q̃ ille, qui commisit maius pctũ, sed si aliq̃d de pœna p officium sacerdotis de maiori pctõ dimittit, possibile est esse adeo paruum pctũ, cui nõ debeatur plus de pœna, quàm illud, qd de maiori pctõ dimissũ est, ergo poterit tota pœnam illius peccati parui dimittere, quod falsum est.

¶4 Præt. Tota pœna tpalis peccato debita est unius rõnis. si ergo per primam absolutionẽ dimittatur aliquid de pœna, et per secundam ab eodem pctõ absolutionem poterit aliquid remitti, & sic tantum poterit multiplicari absolutio quod ui clauium tota pœna tolletur, cũ secunda absolutio, non sit minoris efficaciæ quàm prima, & sic peccatum remanebit omnino impunitum, quod est b inconueniens.

SED CONTRA, Clauis est potestas ligandi, & soluendi: sed potest sacerdos iniungere pœnam temporalem, ergo & põt absoluere à pœna.

¶Præt. Sacerdos non potest dimittere pctũ quantũ ad culpam, ut in litera dicitur, nec quantum ad pœnam æternam pari rõne. Si ergo non põt remittere quantum ad pœnã partem, nullo modo remittere poterit, quod est omnino contrarium dictis Euangelij.

RESPONDEO Dicendum, q̃ idem iudicium est de effectu, quem potestas clauium exercita actualiter complet in eo, in quo contritio tẽpore præcessit, & effectu baptismi, qui iam habenti gratiã datur. Aliqs.n. per fidẽ, & contritionẽ præcedentem baptismum, gratiam remissionis peccatorum, quantũ ad culpã, consequutus est, sed quando actualiter postea baptismũ suscipit, gratia auge tur, & à reatu pœnæ totaliter absoluitur, eo q̃ fit particeps passionis Christi: & similiter ille, m qui per contritionem consecutus est remissionem peccatorum, quantum ad culpam, & per consequens quantũ ad reatum pœnæ æternæ, quæ simul cum culpa dimittitur, ex ui clauium ex passione Christi efficaciam habentium augetur gratia, & remittitur temporalis pœna, cuius reatus adhuc remãserat post culpæ remissionem, non tamen totus, n sicut in baptismo, sed pars eius, quia in baptismo regeneratus homo configuratur passioni Christi, totaliter efficaciam passionis Christi, (quæ sufficit ad oẽm pœnam deledam) in se suscipiẽs, ut nihil de prioris pcti actualis pœna remaneat, q̃a nõdẽt alicui imputari ad pœnã, nisi qd ipsemet fecit. In baptismo ãt hõ nouã uitã suscipiens fit p gratia baptismalẽ nouus hõ, & iõ nullus reatus pœnæ in eo remanet, p pcedẽti pctõ. Sed in pnia nõ mutat hõ in aliam uitã, q̃a non est regeneratio, sed sanatio q̃dã, iõ ex ui clauiũ, q̃ operatur in facto pniæ, nõ tota pœna remittitur, sed aliqd de pœna tpali, cuius reatus post absolutionẽ a pœna ętrna remanere potuit, nec solũ à pœna illa, quã hic pœnitẽs hẽt in cõtendo, ut qui dã dñt, q̃a sic confessio, & sacralis absolutio nõ esset nisi in onus, qđ non cõpetit sactis nouæ legis, sed ẽt de illa pœna, q̃ in purgatorio debet, remittit, ut aliqd minus in purgatorio puniat, absolutus añ satisfactionẽ decedẽs, q̃ si añ absolutionẽ decederet.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod sacerdos non remittit totam pœnam temporalem, sed partem, et ideo adhuc manet obligatus ad pœnã satisfactoriã.

AD 2m dicendum, quòd passio Christi sufficienter satisfecit pro peccatis totius mundi, & iõ sine præiudicio diuinæ iustitiæ, aliquid de pœna sibi debita remitti potest, secundum q̃ effectus passionis ad ipsum per sacramenta Ecclesiæ pertingit.

AD 3m dcdm, q̃ p quolibet pctõ oportet aliquam pœna satisfactoriã remanere, p quã medicina ꝫ ipsũ pstetur; & iõ q̃uis uirtute absolutionis dimittat aliqua q̃itas pœnæ debita p aliquo magno pctõ, nõ oportet q̃ tãta quãtitas pœnæ dimittatur respũ §. Tũc &c. Licet n. diuina iustitia taxauerit confitentibus pœnam quam debent subire: nõ ũ per hoc excluſit qa cõfitentes tpli postmodum ex passione Christi ibi ipsis cõcreata pœnæ taxatæ satisfacere. Et hinc quemlibet cõfitẽtem ex ui clauiũ pœnam taxatã sacerdos remittit absq; ꝫiudicio diuinæ iustitiæ q̃uis passionem Christi per clauses ei applicat. Quòd n. p sacra meritũ passionis Christi hoibus cõcedit, dignanter Concil. Trid. sess. 5. Decr. de peccat. originali dicens, Sicut Conclu. m &c. negat ipsum Christi Iesu, q̃ nos Deo reconciliauit in sanguine suo, meritũ per baptismi sacrã in forma ecclesiæ ritè collatum ità adultis quam paruulis applicari. Anathema sit. Hæc ibi.

3m de maiori. Nõ est minus susceptibus. a. Sed̃m q̃tatẽ ꝓportionalẽ nõ, absolutam. § Tunc &c. Nã ei qui commisit paruum peccatũ sufficit, q̃ remittatur proportionalitas de pœna debita peccato tuo.

¶NOT.

¶NOT. Ly pro quolibet peccato oportet aliq̃ pœnã satisfactoriã remanere. Loquitur hic textus secundum considerationem actionis clauium: non secundum considerationẽ quantitatis contritionis. Scit. n. Diuus Tho. q̃ contritio potest esse tanta ut tota pœna omnino remittatur confesso, (ut in responsione ad 4m. patebit in fine:) & simul nouit, q̃ ex uirtute clauiũ, ut sic, non fit totaliter hõnouus (ut patuit in corp.); quod tamen esset, si ex ipsarũ uirtute, ut sic, tota pœna simul cum culpa remitteretur.

Corollarium. Ex hoc ergo responso intelligẽs quem sensum habeat cõmune dictũ, q̃ scilicet nonnullis peccatoribus confitẽtibus tota pœna remittitur. Dicet enim, q̃ ibi est ex uirtute clauiũ, ut sic, (alioquin baptismus, & confessio æqualem effectũ sortirentur; sed est aliud dẽ. Cum ergo forma liter loquatur. D. Th. more suo:) conuenientissime dixit, q̃ pro quolibet peccato oportet aliquam pœnam satisfactoriam remanere.

4m minor æquiualẽ post consequentiam. Quod est inconueniens. &. nisi pœna Christi satisfecisset in eo, qui confessiones multiplicauit, & sufficit. n. q̃ quis, per Christi pœnam sibi applicatam satisfaciat peccatorũ pœnis ad hoc ut præsens ipsa non sint impunita. Tunc &c. ut patet.

¶NOT. Ly pro quo pœna Christi satisfecit. Videlicet illi applicata per sacramentum pœnitentiæ, de quo in argumento non autem sine tali, uel simili, applicatione. Magna n. differentia est inter has propositiones. Christi pœna satisfecit pro me, talisq̃ satisfactio reddet me impunitum, & Christi pœna satisfecit pro me, mihique est per sacramẽtum applicata, & talis satisfactio sic sumpta reddet me impunitum. a. facet, q̃ non amplius puniar. Prima nãq; falsa est, hæreticũq; familiaris, qui Christi mortis ignaviam sua opera renuentem contegunt; secunda autem uera est atque catholicaum de utraque ex Concil. Trid. sess. 6. c. 14. colligimus sic docente. Verum etsi illi pro omnibus mortuus est, non omnes tamen mortis eius beneficium recipiunt, sed ij duntaxat, quibus meritum passionis eius communicatur. Hæc ibi. Nemo n. põt esse iustus, nisi cui merita passionis dñi nostri Iesu Christi communicantur (ut idem dicit c. 7.) & eius meritum per sacramenta in forma ecclesiæ rite collata nobis communicatur (ut eo. sess. 5. de peccat. orig. anathematismo 3.)

APPENDIX.

Vid. p. 5. Ecc. cõtra err. Luth. &c.

EX articulo habes. ¶Primò quomodo per rõnem confringas errorem Lutheritum ex Rossense contra ipsum artic. 5. colligimus idicentis, q̃ pœnas temporales pro peccatis debitas ecclesia non põt auferre per clauses. Item errorem quorundam (ut ex Concil. Trid. adducendo nunc edocemur) dicentium sufficiẽtem esse, q̃ remota pœna æterna uirtute clauium, pœna reparanda per rationem offendas hæc. Nouatianorum, pro quanto de remissione peccatorum, quo ad pœnam negant; damnari merito à &c. ut quæstione &c. Vide articulo primo, appetitus fin. ¶Tertiò habes quomodo per rationem offendas merito fuisse dictum à Concilio Tridentino sess. 14. cap. 1. non esse eundem effectum baptismi & clauium confessionis in hæc uerba. Alius est præterea baptismi, & alius pœnitentiæ fructus, per baptismum enim Christum induentes nouæ prorsus illo efficimur creaturæ plenam & integrum peccatorũ omnium remissionem consequentes: ad quam tamen nouitatem & integritatem per sacramentum pœnitentiæ sine magnis nostris fletibus & laboribus (diuina id exigente iustitia) peruenire nequaquam possumus, ut merito pœnitentiæ laboriosus quidam baptismus à sanctis Patribus dictus fuerit. Hæc ibi. Quibus etiam uerbis damnati errores præcipitius cuilibet recte cõsideranti, atque intelligenti patere potest. ¶Quarto habes quomodo per rationem suprad. dictarum, pro quanto clauses ad minuendam pœnam temporalem remanentem ualeat intelligas, & probes, & tuearis. ¶Quinto uides quomodo ex ipsa uisa Angelica hæc doctrina, & declaratur, & confoliditur.

QVÆST. XVIII. ART. III.

CONCL. 1°. Sacerdos, qui in absoluendo ex ui clauium habeat aliquam operationem ordinatam ad ipsius ministri dignitatem

Universidad de Deusto Biblioteca

modo prædictus (ar. 1. & q. 17. ar. 2.) nō tamen in ligando aliquā operationem habet in culpam, nisi ligare dicatur, inquantum non absoluit (q. 17. ar. 2. ad 4m.) sed ligatos ostendit: sed in pœnam habet potestatiuam operationem & ligandi & soluendi.

Corollarium. Ergo confessio non est fortis iræ atque pœnarū (contra hæreticos, de quibus alibi supra) : maxime si addidaris, q̄ etiam illud ligare ad pœnam, & ostendere, confitentem esse ligatum ad culpam, sunt simul, & eorū utrumque illorum, in ipsius pœnitentis vtilitatem. Cæterum ad pauca respicientes de facili obganniunt. Ligare. n. uel ad culpam crediderunt; cū audierunt, sacerdotes habere potestatē ligandi: uel ad pœnā in communi sumptā cuius contrarium secunda nunc conclusio dicet. Rursum. Ergo iste articulus multum differt a q. 17. ar. 2. Nam in illo priori statuitur, q̄ potestas ligandi est in claues. sed in sacerdotes ex ui clauium, sed in hoc posteriori statuit, q̄ isto vel isto modo potestas illa ligādi exercetur. Est igitur posterior hic articulus declaratio quædam illius prioris: inquātū potestatem ligandi in clauibus reperiri ibi concluſam monſtrat nunc quomodo sacerdotes administrēt. Ibi ergo quæritur, & ēcluditur de re; hic autem de modo ipſius rei.

¶PROB. 1. Quia operatio sacerdotis in vſu clauium est conformis operationi Dei, cuius minister est, & Deus habet operationem in culpam, directe quidem quantum ad absoluendum, indirectē autem quantum ad ligandum (inquantum. s. obdurare dicitur, dum gratiam non largitur). 2. Quia (ly sed pœnam &c.) sacerdos soluit à pœna quam dimittit & ligat ad pœnam, quæ remanet (cū etiam Deus in pœnam habeat operationem directe tum soluēdo tum ligando. s. parcendo pœnam, ac infligendo ipſam.

¶NOT. ly directē. Idest operando positiuē aliquid. Ly indirectē. Idest nihil positiuē operando, sed tuſle aliquid denegando. Quod autem Deus indirecte tantum in culpam operationem habeat non quòd ſit, nec indirecte causa peccati; ſed quòd iuſtam pœnam culpæ induerat: vide prima parte. q. 19. art. 9. & q. 49. ar. 2. & q. 105. ar. 4. Ibi enim, ultra textum diſputatum eſt atque efficaciſſimè concluſum in Appen. q̄ culpa non eſt à Deo effectiuè. & conſequenter q̄ opus Dei non eſt ita adulterium Dauidis, ſicut proditio Iudæ (contra Caluinum, Mellanctonē, & ſimiles). De hoc etiam vide. 3. doctorem. 1. 2. q. 79. ar. 1. & 3. & 4. Vbi quoque ar. 1. videbis non licere inferri, Deus gratiam non largitur, ergo eſt indirecta causa culpæ.

CONCL. 1ª. Sacerdos non ligat ad pœnam in communi; niſi inquantum non ſolum, ſed ligatum oſtendit

¶PROB. Quia hoc, tanquam clarum præſupponitur.

¶NOT. Ly pœna in communi. Ideſt pœna, ad quam peccator eſt obnoxius, quæcumque ſit illa. Ad hanc enim remanet ex ſe peccator obligatus, dimiſſa æterna pœna per contritionē vel clauium ueſtitam: cum ad Dauid contritum dictum ſit, Dominus tranſtulit peccatum tuum, i. pœnam æternam peccato tuo debitam commutauit in temporalem. Nam peccatum Danidis quo ad culpam pœnitus delendo abſtulerat, non tranſtulerat. Propterea dixit prob. ſcripta: quòd concluſio ſecunda, tanquam clara præſupponebatur. 2. Reg. 12. Concl. m.

CONCL. 1ª. Sacerdos ligat ad pœnam determinatē ſumptam.

¶PROB. Quia ſacerdos imponit hanc vel illam pœnam cōfitentibus (hæc vulgò dicitur pœnitentia data ab ipſo).

1m de maiori.

Vt medicina. m. ſaltē purgans. §. imparitatem. ſ. peccati. Tunc &c. Nam ligare, modo dicto in concluſionibus, eſt medicina purgans imparitatē peccati; non autē aggrauatio morbi (ut argumentum ſomniabat). Concl. f.

¶NOT Ly purgans imparitatem peccati Scilicet dupliciter. Nam & purgat præteritā & à futura imparitate præſeruat: vt alibi ſupra de ſatisfactione, uiſum eſt & in appen. ſequenti ex Concilio dicetur. Concl. ſ.

2m demaiori.

Legare eſt obſtaculū ponere. a. negatur; loquendo de ligare modo dicto in concluſionibus. §. quinimò taliter ligare eſt remouere obſtaculū; quod impediebat ab ingreſſu regni. Nam obſtaculū regni non ſolum eſt peccatum, ſed etiam pœna iuxta illud Nō intrabit in illam, beatam patriam, aliquid coinquinatum. Apocalip. 21. l. aliquid peccato, aut pœnæ, obnoxium, (in cuius ſignum animæ in purgatorio retardantur ab ingreſſu regni tantummodò propter pœnam ſoluendam): & conſequenter ſacerdos, qui ad tollendam pœnam maiorem, in impoſitionem pœnitentiæ ni clauium informatæ grauis inſimebus intelligis, ſi hanc pœnitentiam à confeſſario datam cōſideraueris non eſſe pœnam præcisè, ſed medicinam; ut in reſpontione ad primum. Breuibus ergo dicas: quòd ligare ad pœnam, ut medicina eſt, non eſt ponere obſtaculum regni; ſed auferre.

3m de minori

Sed ligare. R. ad pœnam æternam: non ad pœnam aliquā, per quam Chriſto paſſo conformemur §. tunc &c. Nam ſacerdos ex uirtute clauiū agens per impoſitionem pœnitentiæ hanc conformationem intendit: ut ex Concil. Trid. teſſ. 14. c. 8. colligitur. Vide appen. inf. Pœnitentiæ iniunctæ utilitas magna.

Corollarium. Ergo pœnitentia à ſacerdote iniuncta purgat (ut in ad primum,) aufert obſtaculum regni (ſicut dolor eſt medicina doloris, ut in ad 2m.) & conformat nos Chriſto paſſo (ut in ad 3m.)

APPENDIX.

EX articulo habes. ¶Primò quomodo per rationem oſtendi meritò poſitam eſſe à ſcripturis, & per conſequens à Conciliis omnibus de hac re tractantibus quandam alligaturā, quæ dicitur eſſe ſalutis & conſequenter non omnem alligaturam eſſe malam ſeu fugiendam. immo quandam à catholicis amplexādam. A ſcripturis quidem: Eccleſiaſtici 6. Vincula illius alligatura ſalutis. Et ſupra in ipſe pedem tuū in compedes illius; & in torques illius collum tuum. Subiice humerum tuū, & porta illā: & ne accidieris vinculis eius. In nouiſſimis. n. frenetes requiem in ea: & conuertetur tibi in obleſtationem. Et erunt tibi compedes eius in protectionem fortitudinis, & baſes uirtutis; & torques illi in ſtolam gloriæ. Hæc ibi. Vbi loquitur de ſapientia. Item a ſcripturis Matth. 16. Quæcūque ligaueris ſuper terram erit, & in cœlis: Et 18. Quæcunq; alligaueritis ſup terrā, &c. & Ioa. 20. Quorumcunque retinueritis, retenta ſunt. Nullatenus, uero dubiū eſt, q̄ quæcunque fecit Chriſtus, pro noſtra ſalute fecit. A Concilij uero Trid. teſſ. 14. cap. 1. & 5. & 8. itē Canō. 3 & 15. De his locis Concilij uide ſup. q. 17. ar. 2. Appen ubi literaliter adducunt. Quòd ét huiuſmodi ligaturæ ſint ſalubres dixit idem Cōc. ea. teſſ. cap. 8. ſic. Diuinā clemētiā decet, ne ita nobis abſq; illa ſatisfactione peccata remittātur, ne occaſione accepta, peccata leuiora putantes, nimis inuiti & cōtumelioſi ſpiritui ſancto, in grauiora labamur, theſaurizantes nobis iram in die iræ. Hæc ibi. Diximus autē ſupra: q̄ pœna, ad quā ligas sacerdos, eſt ſatisfactio. Item idē Cōcil. mox infra. Procul dubio magnopere a peccato reuocant, & quaſi freno quodam coercent, hæ ſatisfactoriæ pœnæ; cautioſque & uigiliores in futurum pœnitentes efficiunt. mederētur quoq; peccatorum reliquiis, & uitioſos habitus malè uiuēdo cōparatos contrariis uirtutum actionib. tollunt. Hæc ibi. Nōne igitur multum ubi uidentur aſſ ligatura ſalutis? Item Concil. infra. Accedit ad hæc: quòd dū ſatisfaciēdo iuuamur pro peccatis, Chriſto paſſo, qui pro peccatis noſtris ſatisfecit, ex quo omnis noſtra ſufficientia eſt, conformes efficimur, certiſſimam quoque inde arripimus habentes, quòd ſi compatimur, & cōglorificabimur. Hæc ibi. Ex quibus omnibus patet, quantum ſalutis noſtræ inſidientur Epicuri Nouatores dum ſatisfactiones huiuſmodi. Eccleſiaſticæque diſcretionis, quia nūquām ibi indiſcretio poſſet accidere, ergo nō eſt omnino in arbitrio ſacerdotis.

Populus meus qui te beatū dicunt te decipiunt. Vſa. 3. Quā bonus ſit Deus in liberando ui de peccato. Vtil. q. 5. Ecc. ad intelligēdum.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum ſacerdos ſecundum proprium arbitrium poſſit ligare & ſoluere.

AD QVARTVM ſic proceditur. Videtur quòd ſacerdos poſſit ligare, & ſoluere ſecundum proprium arbitrium. Hieronymus enim dicit menſuram temporis in agendo pœnitentiam non ſatis aperte præfigunt Canones pro unoquoque crimine, ut de ſingulis dicat qualiter unumquodque ſit emendandū, ſed magis a arbitrio ſacerdotis intelligentis relinquendum ſtatuunt, ergo uiderur quòd ipſe ſecundum ſuum arbitrium poſſit ligare, & ſoluere.

¶2 Præt. Dominus laudauit uillicum iniquitatis, quòd prudenter feciſſet, quia debitoribus domini ſui remiſiſſet largiter, ſed Deus pronus eſt magis ad miſerendum, quàm aliquis dominus temporalis, ergo uidetur quòd laudabilior ſit quis quantū plus de pœna dimiſerit b.

¶3 Præt. omnis actio Chriſti b noſtra eſt inſtructio, ſed ipſe quibuſdam peccantibus nullam pœnam impoſuit, ſed ſolum emendationem uitæ ut patet de adultera. Ioan. 8. ergo uidetur quòd ſecundum arbitrium ſuum poſſit etiam ſacerdos, qui eſt uicarius Chriſti, dimittere tota pœnam, uel partem.

SED CONTRA, Grego. dicit Falſam pœnitentiam dicimus, quæ non ſecundum authoritatem ſanctorum patrum pro qualitate criminis imponitur, ergo uidetur quòd non omnino ſit in arbitrio ſacerdotis.

Præte. Ad actum clauium requirit diſcretio, ſed ſi eſſet omnino in noluntate ſacerdotis dimittere, & imponere de pœna quantum uellet, non eſſet ibi ne ceſſaria diſcretio, quia nūquām ibi indiſcretio poſſet accidere, ergo nō eſt omnino in arbitrio ſacerdotis.

RESPONDEO, Dicendum, quòd ſacerdos operatur in uſu clauium ſicut inſtrumentum, & miniſter, nullum autem inſtrumentum habet efficacem actū, niſi ſecundum quòd mouetur a principali agente, & ideo dicit Diony. in fine Eccleſi. hierar. quòd ſacerdotibus utendum eſt uirtutibus hierarchicis, quando diuinitas eos mouerit, in cuius ſignum. Matthe. 16. ante poteſtatem clauium Petro trāditam ſit mentio de reuelatione diuinitatis ei facta, & Ioan. 20. præmittitur poteſtati remiſſionis Apoſtolis datæ Spiritus ſanctidonum, quo filii Dei aguntur. Vnde m ſi præter illum motum diuinum uti ſua poteſtate præſumpſerit, non conſequeretur effectum, ut Diony. dicit. Et præter hoc a diuino ordine auerteretur, & ſic culpam incurreret, n & quia pœnę ſatisfactorię infligendę, ut medicinę ſunt, ſicut medicinę in arte determinatę non omnibus competunt, ſed uariandę ſunt ſecundū arbitrium medici, non propriā uoluntatem ſequentis, ſed ſcientiam medicinę, ita p pœnę ſatisfactorię in Canone determinatę q competunt omnibus, ſed uariandę ſunt ſecundum arbitriū ſacerdotis diuino inſtinctu regulati. ſicut ergo medicus aliqñ prudenter non dat medicinam efficacem, quę ad morbi curationem ſufficiat, ne propter debilitatem naturę maius periculum oriatur, ita r ſacerdos diuino inſtinctu motus, non ſemper totam pœnam, quę uni peccato debetur iniungit, ne infirmus aliquis ex magnitudine deſperet, & a pœnitentia totaliter recedat s.

ſcientiam medicam attendenda, diuerſimodè limentur, & applicentur. Scirebant enim primi medicinæ artis inuentores, q̄ complexiones diuerſorum ſunt diuerſæ, & conſequenter quod non ſingulis competunt ad ſalutem, quæ aliquibus conueniūt & ideo ipſi ſtatuerunt id, quod in pluribus ordinatiē reperitur, non

fixæque ſanctæ ligamina etiam alia, quæ leges uocātur (ad inſtar ſerpentis, Geneſ. 30.) tonis utribus diſſuadent: & contra, quanū noſtræ ſaluti ſaluteni, qui ligaturas huiuſcemodi nobis perſuadent. ¶Secundo habes; quomodo per rationem dicta euangeliorum atque ſimilia, pro quanto poteſtatem ligandi in ſacerdote uirtute clauiū ponunt, in ſenſu recto & intelligas & probes & tuearis. ¶Tertio uides: quomodo ex iis uicissim Angelica doctrina arcuiū plenius & declaratur & conſolidetur.

QVÆST. XVIII. ART. IIII.

CONCL. 1ª. Sacerdos, ſi præter motum diuinum uti ſua poteſtate præſumpſerit, non conſequetur effectum, & culpam incurret.

¶PROB. 1. Quia ſacerdos operatur in uſu clauium, ſicut inſtrumentum (cū antequām poteſtas clauium, ei tradat fiat mentio de reuelatione diuinæ. Matth. 16. ac de ſpiritu ſancti dono. Io. 20.) & nullum inſtrumentum habet effectum, ſeu actum efficacē, niſi ſecundum quòd mouetur a principali agente (patet) 2. Quia (ly & culpam &c. Ita sacerdos tunc ſic uicem ſua poteſtate a diuino ordine auerteretur (patet ex ſupra. Matth. 16. ac Io. 20.)

CONCL. 2ª. Pœnæ ſatisfactoriæ in canone determinatæ non competunt omnib. ſed uariandæ ſunt ſecundum arbitrium ſacerdotis diuino in ſtinctu regulati.

¶PROB. Quia pœnæ ſatisfactoriæ infligendæ ſunt, ut medicinæ (cum medicinæ ſint); & medicinæ in arte determinatæ nō omnibus competūt ſed uariandæ ſunt, pro uultate infirmorum, ſecundum arbitrium medici ſcientiam medicinæ, non propriam uoluntatē ſequentis.

¶*Corollarium*. Ergo medicinæ illæ in arte medica determinātur, ut pro uoluntate infirmorum diuerſo tum iuxta eorum ætatem complexionē aliquam ſecundum

Pro medicis particularib. & confeſſariis notādum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

nos intrauerunt per hoc particularib. medicis auferre quãdã epicheiam, iudicium quodã naturale secũdũ scientiã huic in tali casu sit nisi moderatè applicãdam progredientes; quinimmo scienter, esse impossibile, aliquã regulã legis humanæ institui, q̃ in nullo casu deficeret, uirtutem hanc, quæ epicheia dicitur, suis posse ferre in particularib. occurrentiis dilgenter fecundandã (nõ obstantib. in cõtrarium) facere reliquerũt, a quib. ẽt so licitè in ꝑpetuũ custodiri uti desiderarũt. Decreta siquidẽ illa ad infirmorũ salutẽ, & non hanc ad illa, ordinaturus, sicq; ordinationẽ fieri debere ſp̃ discretè, intellexerunt: cũ non finẽ ꝑp̃ ea, quæ tantũ ad finẽ, sed ea quæ sunt ad finẽ ꝑp̃ finẽ inquiri debere, nec medio criter erudiu ignorãt. De epicheia unde 2.2.q.120.ar.1.& 2 ſupradicta ad satisfactorias pœnas ꝓportionaliter, absq; de structione canonum applicato quod & 3ª conclusione mox allegãda nbi faciendũ infinuat.

¶CONCL. 1ª. Sacerdos prudẽter, diuino instinctu motus, non ſp̃ totam pœnam, quæ uni peccato debetur, imungit, ne infirmus aliquis ex magnitudine pœnæ iniunctæ desperet, & à pœnitentia totaliter recedat.

¶NOT. Propter hoc, ne talia inconuenientia infirmis accidãt, uerbis grauissimis ꝑcipimus est ab Inno.3. in conci. Lateran. c.21. quod & recitatur in decret. de pœn. & remiſſ. omnis utriusque, ut sacerdos sit discretus, cautus, & ex confessis prudenter intelligens, quale consilium & remedium debeat adhibere, experiẽtiq; diuersis uti, ad sanandum ægrotum. Ex ꝑtã conclusione, ſ. 1ª eum corollar. saniori mõ intelliges dicta 1.q.8.ar.7.& q. 12.artic.2. tum in textu tum in elnc. & ex ibi dictis uicissim hoc (quantum sufficit) applicatis multum inuabetis.

¶PROB. Quia medicus corporalis aliqñ prudenter non dat me dicinam efficacem, (i. fortem, secũ regulæ medicinæ in uniuersali statutũt) quæ ad morbi curationem sufficiat, ne propter de bilitatem naturæ maius periculum oriatur: ergo a timoribus tanq̃ a nominibus, nobis parcẽs concluſio.)

1m de minori. Arbitrio. &c. regulato ab instinctu diuino, scientiæ solicitare ꝑpria §. uis &c.

Nã ex conclusionibus patet, q̃ ubique debet regulari arbitrium sacerdotis secundum instinctum diuinum: non aliter. Vnde & Hieronymus ibi signanter dicit, ly sacerdotis intelligentis, & nõ sufficit dixiſſe ly sacerdotis, quasi per hoc insinuetur aperiẽ, qd in conclusionibus dictum est.

2m de conclusione. Dimiserit. &. discretionẽ, indiscretè. §. Tuc &c. Nã euangel. q̃ de utilico non ait dicit, q̃ ipse fuerit liberalis debitorib. sed ẽt, q̃ prudenter fecerit, ostendit liberalitatem discretè exercuerit.

3m de maiori. Noſtra. &. ut ministrorum simpliciter. l. q̃ dubio addimonõ ut ministerii ꝑtis excellentiæ in sacris habentib. § Tunc &c. Nã Christus, cũ ipse disponat ofa suauiter, dedit nobis exemplum per actiones suas ut nos secundum illas operemur, modo tamen nobis conuenienti Christus uero habuit potestatem excellentiæ &c. ut in litera.

1 Viii. ꝑ 5. Eccl. &c.

APPENDIX.

EX articulo hẽs primo, q̃do per rõnẽ ostendas merito esse dicta a Conc. Cabilonenſi 2. ca. 15. hic. Pœnitentiã agere iuxta antiquã canonũ constitutionẽ in plerisq; locis abusiu recessit, & nec ꝓ excõicandi, nec; reconciliandi antiqui mores ordo seruatur: rudemq; a Deo imperatore impetremur adhuiusmodi, qualiter siquis publicè peccat, publica multetur ꝑnitentia; & secundũ ordinẽ canonum ꝓ merito suo exercitetur, & reconcilietur. Hæc ibi. Ité a decr. de pœni. & remiſſio. c. quæsitum hic. Si ex incuria ipsorũ mortui ignominiantur in cunis, & illud fuerit occultũ, eis pœnitentia pro arbitrio pœnitentiarij imponatur. Hæc ibi Pa-

ADPRIMVM ergo dicendum, quòd arbitrium illud debet esse diuino instinctu regulatum.

AD 2m dicẽdum, quòd etiam de hoc laudatur uillicus, q̃ prudenter fecit, & ideo in remiſſione pœnæ debitæ, discretio adhibenda est.

AD 3m dicendum, q̃ Christus habuit potestatem excellentię in sacramentis, unde ipse ex authoritate pœnam totam, uel partem poterat dimittere sicut uolebat, nec est simile de his, qui operantur tantum, ut ministri.

G

QVAESTIO XIX.

De Ministris clauium, in sex articulos diuisa.

DEINDE considerandum est de ministris clauiũ, & usu earum.

¶Circa quod quæruntur sex.

¶Primo, Vtrum sacerdos legalis claues habuerit.

¶Secundo, Vtrum Christus claues habuerit.

¶Tertio, Vtrum soli sacerdotes claues habeant.

¶Quarto, Vtrum sancti homines nõ sacerdotes claues, uel usum earum habeant.

¶Quinto, Vtrum mali sacerdotes usum clauium habeant efficacem.

¶Sexto, Vtrum schismatici, & hæretici, excommunicati, & suspensi, & degradati, usum clauium habeant.

ARTICVLVS I.

Vtrum sacerdos legalis claues habuerit.

H AD PRIMVM sic proceditur. Videtur quòd sacerdos legalis claues habuerit. Clauis enim

Deo receperunt, peccati qualitatẽ speculẽtur, & pctõris ꝓptitudinẽ ad reuersionẽ: ut ne medicamentũ admoueant ægritudini aptum, ne, si de pctõ sine discrimine sanant, aberrans a salute ægrotus. Nõ n. simplex est peccati morbus, uersũ uarijs & multi formis. Igitur, qui spiritualẽ medendi artẽ profitetur, oportet attentè rimari, qualiter affectus sit, qui peccauit: an ad salutẽ inclinet, an cõtra mor ib. quibus familiariter assuetus, aduersus ægritudinẽ pronocet, insœuire, & quid ille secũ deliberet ad redeundũ ad meliorem frugem: an obtẽperet magistro, an mẽticulosus per admota pharmaca crescat; & sic misericordiã aqua lacrymarum summa. n. 16 præfectio pastorali curæ esse dẽt errantem ouem reducere, & uulneratã ab angue curare, & nec ꝑ precipitia desperationis detrudere, nec habenas laxare ad uitæ dissolutionem, sed omnimodo scire qua pharmacis auferiotibus qua mollioribus, & leniorib. morbo contraire: & ne ulcus cicatricem obtinatur, obnitatur; fructus pœnitentiæ examinans & sapienter dispensans, & hominem ad claritatẽ illã supernã uocatũ prudenter gubernãs. Vtraq; igitur scire oportet, & quæ sunt rigoris, & quæ cõmiserationis hæc exilio. Ecce quãta discretio in sacerdote, pro seruando canonum sensu, non superfluo, requiritur. Item a Conc. Tri. sess 24.c. 8. de reform. Apostolus monet, publice peccantes palã esse corripiendos. Quando igitur ab aliquo publice, & in multorum conspectu crimẽ commissum fuerit, unde alios scandalo offendit commotosque fuisse nõ sit dubitandum, huic condignam pro modo culpæ pœnitentiam pubire iniungi oportet: ut quos exemplo suo ad malos, mores ꝓnocauit, suæ emendationis testimonio ad rectam reuocet uitã. Episcopus tũ publicæ hoc pœnitentiæ genus in aliud secretũ potest commutare: q̃ ita magis indicauerit expedire. Hæc ibi. Ex canonum pœnitentialium obseruantia, tanq̃ medicinæ in actẽ determinatæ (ut uerbis textus utar) in usum reuocata; epicheia tũ illa, quam in corollario statuimus, adiuncta comite. Ité partim a &c. ut q.8.ar.7.& q.12.ar.2.& q.3.ar.3.appendicib. ¶Secũdo habes quomodo per rationem præmissorum patrum dicta, pro quanto sacerdotem noluntiuxta arbitriũ uoluntarũ absq; instinctu diuino, uel in cõi per canones, uel in particulari ꝑ specialem ueram prudentiam, sumministrato ligare, aut soluere, & intelligas & probes & uocaris. ¶Terno uides; quomodo ex ijs ultimum declaratur hæc Angelica doctrina, atque confoliditur.

2

3. Thi. 5ª

I

K

QVAEST. XIX. ART. I.

CONCL. Sacerdotes legales non habebant claues: sed in eis claui figura præcellit. 7ª

Examen

Examen ly non habebat claues. Videlicet neq; completas, neq; incompletas, Quòd autem sic accipiat clauem, patet ex eo, q̃ ponit hæc conclusio contra illam, quæ claues incompletas in legali sacerdote ponebat. Clauis ergo incompleta non est aliqua potestas differenda ex eo, q̃ pœnam pro delicto impenit (nam sic iudex secularis ẽt pœnã pro delicto infligit habetet claues incompletas, si nisi a delicto, vt culpa est, absoluat. Sic. n. haberet præsidia aliquem elatũ respectum ad introductionẽ in regnũ cœlorũ; quod ponitur in diffinitione clauis q.17.ar.2. etiam si in illud regnum actualiter nõ introduceret, sed ad symbum sanctorum ꝓnũ remitteret. Tunc ergo potest illa recte dicere clauis incompleta: clauis, quia introduceret ad regnũ soluendo a culpa incompleta, quia ad illud statu ducerat solũ remotè, remittendo. scilicet, post mortẽ ad locũ expectandi possessionẽ illius regni post multas ætates. Quoniã igit legalis sacerdotij ꝓpãs de se nõ ab soluebat a culpa (ut ad 3m dicetur), ideo neq; incõpletè poterat dici clauis ad ullã introductionẽ, q̃ 17 ar.2. ponit de regno loquentem, neq; incõpletè, pars completæ. Quod ẽtiã ab quis culpæ remitteretur, nõ erat ex uirtute legalis sacerdotij legalis: sed ex opere operantis.

Et sic dicitur de 2 seruanda in ꝓpetuũ, ut dictũ est. Secundo, quia ipse institutor legalis sacerdotij non habebat claues ad introductionẽ in regnũ cœlorũ, quia nec ipse introductus erat. Tertio, quia sacerdotes legales non habebant claues ad introductionẽ in regnũ cœlorũ, quia nec ipsi introducti erant. Quarto, quia sacerdotes legales non habebant claues ad introductionẽ in regnũ cœlorũ, quia nec ipsi introducti erant. Quinto, quia sacerdotes legales non habebant claues ad introductionẽ in regnũ cœlorũ, quia nec ipsi introducti erant. Sexto, quia sacerdotes legales non habebant claues ad introductionẽ in regnũ cœlorũ, quia nec ipsi introducti erant.

A

Sed contra. Claues ordinantur ad aperiendum regnum cœlorum, quod aperiri non potuit ante Christi passionem, ergo sacerdos legalis clauem non habuit.

¶Præt. Sacramenta ueteris legis gratiam non conferebant, sed actus regni cœlestis aperiri nõ potuit, nisi per gratiam, ergo p illa sacramenta nõ poterat aperiri, & sic etiam sacerdos, qui minister eorum erat, claues regni cœlestis non habebat.

B

C

Respondeo. Dicendum, q̃ quidam dixerunt, q̃ in ueteri lege erat claues apud sacerdotes, quia eis erat cõmissum imponere pœnam pro delicto, ut dicitur Leuit. 5. quod ad claues pertinere uidetur, sed fuerunt tunc incompletæ, nũc autem p Christum in sacerdotibus nouæ legis perfectæ sunt. Sed hoc uidet esse contra intentionem Apostoli in Epistola ad Heb. cap. 9. ibi. n. sacerdotium Christi præfertur sacerdotio legali, per hoc quod Christus assistit Pontifex futurorum bonorum, ad tabernaculum cœleste introducens p proprium sanguinem non manufactum, id quod introducebat sacerdotium ueteris legis per sanguinem hircorum, & taurorũ. Vnde patet, quod sacerdotij illius potestas non se extendebat ad cœlestia, sed ad figuras cœlestium, & ideo secundum alios dicendum est, quòd m non habebant claues, sed in eis clauium figura præcellit n.

D

Ad primum ergo dicendum, quòd clauis regni cœlestis consequitur ad sacerdotiũ quo homo in cœlestia introducitur, nõ autem talis erat ordo sacerdotij Leuitici, & ideo claues cœli non habuerunt, sed claues terreni tabernaculi.

Ad primum ergo dicendum, quòd claues regni cœlestis consequitur ad sacerdotiũ quo homo in cœlestia introducitur, nõ autem talis erat ordo sacerdotij legalis: sed ex opere operantis.

Ad 2m dicendum, q̃ Christus habuit potestatem excellentię in sacramentis, unde ipse ex authoritate pœnam totam, uel partem poterat dimittere sicut uolebat, nec est simile de his, qui operantur tantum, ut ministri.

Et de 2 dicendum, quòd etiam de hoc laudatur uillicus, q̃ prudenter fecit, & ideo in remiſſione pœnæ debitæ, discretio adhibenda est.

Ad 3m dicendum, q̃ Christus habuit potestatem excellentię in sacramentis, unde ipse ex authoritate pœnam totam, uel partem poterat dimittere sicut uolebat, nec est simile de his, qui operantur tantum, ut ministri.

Et de 3 dicendum, quòd etiam de hoc laudatur uillicus, q̃ prudenter fecit, & ideo in remiſſione pœnæ debitæ, discretio adhibenda est.

Ad primum ergo dicendum, quòd arbitrium illud debet esse diuino instinctu regulatum.

Ad 2m

Universidad de Deusto
Biblioteca

stum, qui fecit regnum eos, & sacerdotes Deo & patri suo (ut ait Apostolus Heb. 9. utar) sanctificatos ad emendationem carnis. Christus ergo ad emendates in ipsis coelestibus: & sic de reliqs.

2m ex magistro. D. scernendi, iudicandi. & pro introducendo in coelestia non, pro introducendo in figuras cœlestium & Tunc &c. Nam legalis ad utrumque habuit authoritatem, pro introducendo solum ad figuras cœlestium: sed tabernaculum illud terrenum &c.

AD 2m dicendum, quòd sacerdotes ueteris legis habebat authoritatem discernendi, & iudicandi, sed non ut admitteretur homo iudicatus ab eis in cœlestia, sed in figuras cœlestium.

¶NOT. Ex litera dicit q̄ istæ duæ claues erat in quolibet sacerdotio, suo tñ modo unde & in sacerdotio paganorum erat potestas discernendi ac iudicandi, conformis diabolico illi sacerdotio, ut patet in legendis. SS. martyrum, vbi sacerdotes idolorum fic, & sic, discernebant per falsam scientiam, & iudicabant exequendum per potestatem suorum tyrannorum. Vide igitur q. 17. ar. 3. de duabusque clauibus ibi dicta sacerdotio cuilibet, pro modo tamen sibi differenter competente, applicabis: unde quoque no. nofl ad primum ar. præsentis.

3m illatio primæ conclusionis. Ergo spūalē. R. Negat. ad tanto §. Quia per sacramenta legalia nō a culpis &c. ut in terminis.

¶NOT. Ex responsione tali ad argumentum applicato dic. q̄ argumentum peccabat in diuisionis insufficientia. Diuidebat. n. solū potestatem super populum in spirituale & temporalem, & tamen debuisset dividere in spiritualem temporalē, & mixtam spiritualis est sacerdotis non, temporalis est regis terreni, mixta est sacerdotis legalis, utqui per purgationē ab externis irregularitatibus figurēt purgationem per sacerdotium Christi fidam ab internis culparum defectibus: si sic ergo argumentum diuisset, & sufficiens in diuisione fuisset, & ex potestate temporali negata de sacerdote legali spirituali de eo non intulisset, sed uel spirituale, uel mixtam: & tunc responsum illationem conclusionis illam non negasset, sed ad illatam conclusionē responsum dissetet, quòd de sacerdote legali uerificabatur quantum ad potestatem mixtam, non quantum ad spiritualem. Rursus, ex litera notabis: quid sit potestas spiritualis, sacerdotium spirituale, regnum spirituale, rex spiritualis. Tunc enim intelligen quare Christi regnum dicatur spirituale; quare Christus dicatur rex spiritualis, & regnare spiritualiter in nobis; quare sacerdotium suum dicatur spirituale, atque potestas: quia scilicet ad culpas, quas effugant, omnia hæc respiciunt (puta regnat spiritualiter super nos, quia nos emundat a culpis). Non tamen ob hoc excluditur, quod temporalia (puta res corporales) pro materia de necessitate requirātur in Christi sacerdotio, ut in 3. par. à q. 60 & sequen. computando eius additiones, de singulis sacramentis noui testamenti annotatur, sed per hoc a fine denominatio fit; quia sacerdotium Christi omnia prædicta, & alia corporalia (puta sacros ritus, ceremonias, uestes &c.) ordinat ad spirituale hoc. f. ad emundationem a culpis.

Quare sacerdotiū Christi dicatur spirituale, & regnum, &c.

APPENDIX.

Vill. p. 5. Eccl. &c.

EX articulo habes. Primo quomodo per rationem ostendas, meritò a scripturis, & a conciliis fuisse insinuatum, sacerdotem legalem non habuisse claues. A scripturis quidem insinuatum id fuit Gala. 3. si data esset lex, quæ posset uiuificare, uere ex lege esset iustitia, adiuncto illo capiculo. 2. si per legem iustitia per gratiā gratis Christus mortuus est. Subsume m. Sed gratis. i. sine ea, Christus mortuus non est. Ergo ex lege non erat iustitia siue (quod in idem redit) lex non poterat uiuificare. Secundum Apostolū igitur non poterant legalia sacramenta ex ui sua delere peccata; quod est spiritualiter uiuificare, seu iustificare: & consequenter sacerdos legalis non habebat claues regni, quibus per sacramenta peccatoribus adhibita a sacerdote delentur ipsorū peccata. Idem ergo eandem est lex, antiqua uiuificare non potuit, seu per legem antiquam non potuit esse iustitia: & dicere sacerdos legalis non potuit regni cœlorum habere claues. Plus ergo dixit Apostolus, quàm quærebamus. Ab eo siquidem audire quærebamus, quòd sacerdos legalis non habuit claues: & eum audiuimus dicentem, quòd non potuit habere claues; alioquin si eas potuisset habere, Christus gratis mortuus esset. Item. Hebræorum 9. Quæ parabola est temporis instantis, iuxta quam munera, & hostiæ offeruntur, quæ non possunt iuxta conscientiam perfectum facere seruientem solummodo in cibis in potibus, & in uariis baptismatibus, & iustitiis carnis: usque ad tempus correctionis impositis. Ecce quòd sacerdos legalis non mundabat conscientiam; sed tantum iustitias carnis, idest munditias exteriores operabatur, usque ad tempus correctionis impositas: & consequenter, quòd nō habebat claues, sed figuras clauium. Nam ideò dicit Apostolus, quòd illæ iustitiæ carnis erant impositæ usque ad tempus correctionis, idest figurabant sienda tempore noui testamenti, in quo omnia in melius corrigenda erant. Item ibi, sanguis hircorum & taurorum, & cinis uitulæ aspersus inquinatos sanctificat ad emundationem carnis. Ecce: quòd emundabant tantum exteriùs legalia, secundum Apostolum. Item cap. 8. Si illud prius eulpa uacasset, non utique secundi locus requireretur. Vituperans enim eos dicit, Ecce dies ueniunt dicit dominus, & consummabo super domum Israel & super domum Iuda testamentum nouum, non secundum testamentum, quod feci patribus eorū &c. Hoc autem est testamentum, quod disponam domui Israel dādo leges meas in mentem eorum, & in corda eorum super scribam eas &c. Ecce quòd secundum apostolum legalia obseruantia non uacabat culpa, idest culpam interioris conscientiæ ex ui sua non auferebat. & quòd testamentum nouum, ad differentiam testamenti ueteris dati patribus eorum, interius operatur utpotè superscriptum in mentes & in corda fidelium. Item ibi 7. Reprobatio quidem fit præcedentis mandati propter infirmitatem eius & inutilitatem. Vide quòd inutile dicitur mandatū legale, non absolutè: ad multa enim ualebat, cum esset a Deo, qui docet nos utilia) sed comparatiuè ad interiorem emundationem, quæ nouo testamento reseruabatur. Hinc etiam mandatum illud uocatur carnale, in eodem cap. dicente: alius sacerdos qui non secundum legem mandati carnalis factus est. Item a conc. Triden. sess. 6. cap. 1. omnes homines usque adeo serui erant peccati & sub potestate Diaboli ac mortis, ut non mō gentes per uiam naturæ, sed ne Iudæi quidem per ipsam etiam literam legis Moysi inde liberari, aut surgere possent: tametsi in eis liberum arbitrium minimè extinctum esset, uiribus licèt attenuatum & inclinatum. Hæc ibi. Ecce quòd legalia, ui propria, non tollebant culpam, & consequenter, quòd sacerdos legalis non habebat claues. Item ab eodem ibidem canon. 1. Siquis dixerit: hominem suis operibus quæ uel per humanæ naturæ uires, uel per legis doctrinam fiūt, absque diuina per Iesum Christum gratia posse iustificari coram Deo Anathema sit. Hæc ibi. Vbi innuitur idem, quod prius ad quod iuuat notare ly iustificari coram Deo, quòd f. non sine causa additum est ly coram Deo. Item ab eodem sess. 7. canon. 2. si quis dixerit: nouæ legis sacramenta a sacramentis antiquæ legis non differre, nisi quia cerimoniæ sunt aliæ, & alij ritus externi; Anathema sit. Et canon. 8. Si quis dixerit: per ipsa nouæ legis sacramenta ex opere operato non conferri gratiam, sed solam fidem promissionis ad gratiam consequendam sufficere: Anathema sit. Hæc ibi. Vbi annotari uidetur differentia inter legalia sacramenta, & noua, ex eo quòd legalia ex opere operato, idest ex ui ipsorum sacramentorum operatorum, idest in opere positorum, non cōferebant gratiam, sed ex opere operantis, idest per fidem deuotam ipsius operantis respectu promissionis diuinæ habitam, sacramentis adhibitis gratia infundebatur a Deo: & sacramenta noua ex ipso opere operato, idest ui sua ipsam conferunt. Ex quo de sacerdote legali die, ut supra ex Apostolo. Item a concil. Florent. sine ab Eugenio quarto eodem concilio approbante, in Decreto Armenis dato, fic. Nouæ legis sacramenta multum a sacramentis differunt antiquæ legis. Illa enim non eau sabant gratiam; sed eam solum per passionem Christi dandam figurabat. Hęc verò nostra et continent gratiam, & ipsam dignè suscipientibus conferunt. Hæc ibi. Vnde idemquod prius, dic de sacerdote legali. ¶Secundo habes: quomodo per rationem dicta præmissa tum scripturarum, tum patrum, pro quæsito sacerdotem legalem insinuant non habuisse claues, & intelligas & probes & defendas. ¶Tertio uides quomodo ex iis angelica doctrina præsens mirifiùm declaretur, & confolidetur.

QVÆST.

QVÆST. XIX. ART. II.

71 CONCL. In Christo oportet ponere clauem; sed altiori modo, quam fit in eius ministris.

¶PROB. 1. Quia clauis de ratione sua exprimit potestatem aperiendi, atque claudendi (q. 17. ar. 2.) & potestatem talē oportet ponere in Christo (patet): 2. Quia (ly sed altiori &c.) uirtus agendi est perfectius in per se agente, quā in instrumento: & Christus est ad salutē nostram per se agēs, (cum per authoritatem agat, ut Deus: ac per principale meritum, ut homo) ministri uero sua instrumentaliter.

Notandū ualuerisale pro mō te. §. Doctoris intelligēdo, in ly secū dū quoddam.

Corollarium. Ergo dicitur clauis, seu uirtus, instrumentalis: potestas illa ministrorū & in Christo hæc ligandi atque soluendi potestas dicitur clauis excellentiæ. Vide q. 17. ar. 1. in corp. Vide etiam propter ly secundum quoddā quod ibi dicitur, hic aduertendum est: q̄ non semper, quando D. Thomas in suis libris addit ly secundum quoddam, significat se non esse illius opinionis, quam refert. Opinionem. nūc recitatam quandoque sequitur; & consequenter ly secundum quoddam, non monstrat: quòd la opinio non sit à Thomistis absolutè tenenda. Nunc siquidem uidemus aperte, q̄s Doctor de propria sententia dissimu. q̄ in Christo est clauis excellentiæ: quod tamen dum supra loco citato dixit, protulit cum limitatione ly secundum quoddam. Quare ergo apposuit ly secundum quoddam, cum non alienam tantum, sed propriā opinionem referret? Vt peculiari tractatui de hoc quæsito hanc notabilem determinandi relegaret. Non enim in q. 17. ar. 1. ex professo tractabatur, an Christus clauem haberet, uel qualem, puta excellentiæ aut ministerij; & ideò tunc non erat necesse circa hoc ueritatem absolutè retinendam determinare: sed sufficiebat ueritatem huius rei aliqualiter manifestare, sine præiudicio tamen uel minimo proprij loci de hac re ex instituto determinaturi. Hoc autem sapienter factum est per narrationem uenustatis, cum additione ly secundum quoddam. Si enim absolutè narrasset ueritatem, minus ex hoc desiderasset quis uidere locum, ubi determinandum erat istud: quoniam dixisset ille (ut probabile est) sufficit mihi scisse de hoc ineuiter, quid absolutè sit tenendum. Quò contra ex unione ueritatis cum ly secundum quoddam, augetur illi desiderium uidendi, quid de hoc simpliciter tenendum sit: & ex hoc motus inquisitiuus proprij loci, ubi de tali materia ad amussim tractatur. Per talem ergo modum loquendi & ueritas saluata est; & proprio tractatui non est aliqualiter præiudicatum, immo grandis ei honor: non est aliqualiter præiudicatum, immo grandis ei honor tur non est aliqualiter præiudicatum, immo grandis ei honor est habitus: ultra q̄ & illud: nibus maior occasio addiscendi, quoniam & plus inquirendi, data est. Quando igitur ad ueri-

Regula q̄ pro ubiq; obseruata.

tatem claram, & consequenter ibi ipsi placentem, §. Doctor extra proprium locum tractandæ illius rei loquens apponit ly secundum quoddam, uel aliquid similitudat intelligere per hoc, & q̄ de tali materia uel tractatu, uel tractabit, & ipsi tractatui circa hoc studendū est. Tali modo loquendi usus fuit alibi quādoque putā in prima par. &c. & in hoc alludit ferme Aristoteli (de quo pri. par. q. 1. 7. ar. 4. appen.) ly forsan, uel huiusmodi, utendo, quando de aliqua re alias de mente sua loquitur, extra proprium tractatum illius rei.

1m de maiori. Clauis &. in nobis existens: non in Christo. §. Tunc &c. ut patet. Nam, ex quo clauis in Christo posita non sequitur characterem, non exigitur q̄ Christus habeat characterem ad hoc, ut habeat clauem: sicut nec ad negationem characteris in Christo sequitur negatio clauis in ipso.

ARTICVLVS. II.

Vtrum Christus clauem habuerit.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videtur q̄ Christus non habuerit clauem. Clauis[h] enim characterem ordinis consequitur, sed Christus non habuit characterem, ergo non habuit clauem.

2¶ PRÆT. Christus habuit in sacramentis potestatem excellentiæ, ut effectum sacramenti sine sacramentalibus posset conferre, sed clauis est sacramentale quoddam, ergo non indigebat[h] clauī, & sic frustra eam habuisset.

SED CONTRA est quod dicitur Apocalip. 3. Hæc dicit, qui habet clauē Dauid &c.

RESPONDEO, Dicendū, quòd uirtus aliquid agendi est in instrumento, & in per se agēte, non eodem modo, sed in per se agente perfectius; potestas autem clauium, quam nos habemus, & aliorum sacramentorum, uirtus est instrumentalis, sed in Christo est ut per se agente ad salutem nostram, per authoritatem quidem, inquantum est Deus, sed per meritum, inquantum est homo. Clauis autem de ratione sua exprimit potestatem aperiendi, & claudendi, siue aliquis aperiat quasi principale agens, siue quasi minister; & ideo in[m] Christo oportet ponere clauem, sed altiori modo quam fit in eius ministris[n], & ideo dicitur quòd habet clauem excellentiæ.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd character de sua ratione dicit aliquid ab alio deriuatum; ideo potestas clauiū, quę est in nobis à Christo deriuata, sequitur characterem quo Christo conformamur, sed in Christo non consequitur characterem sed principalem formam.

AD SECVNDVM dicendum, quòd clauis illa, quam Christus habuit, non erat sacramentalis, sed sacramentalis clauis principium.

Claues &. in nobis existentes non in Christo. §. Tunc &c. ut patet. Nam, ex quo clauis in Christo posita non sequitur characterem, non exigitur q̄ Christus habeat characterem ad hoc, ut habeat clauem: sicut nec ad negationem characteris in Christo sequitur negatio clauis in ipso.

¶Examen. Ly aliqd ab alio deriuatum. In 4. dist. 24. q. 1. art. 3. quæstiunc. 3. addens dicit, q̄ character est patientia consecrata. Et quia igitur est qd consecratum, & quia est quid ab alio deriuatum; ideo character non ponitur in Christo: licet sit sacerdos. Non enim sua potestas ligandi atq; soluendi est consecrata (sicut illa ministrorum) ad hoc, ut non possit exire in actum sine sacramentis: cū ipse Christus possit, effectum sacramentorum sine sacramentis conferre: neq; ab alio deriuatur, cum ab illa me persona Christus quæ est Deus; in animam suam descēdat. In plus ergo est potestas ligandi, & soluendi, quam character, sicut & in plus est esse sacerdotem, quam sacerdotē ministerialem: quoniā omnis character sacerdotalis est potestas ligandi atque soluendi, sed non omnis potestas ligandi atque soluendi, est character; sicut & omnis sacerdos ministerialis est sacerdos ministrialis. Est ergo Christus sacerdos quidem, sed non ministerialis & character imprimitur in ordine sacerdotali, sed tantum ministeriali. Clauis ergo similiter est in plus, quam sit character & ideo Christus ex suo sacerdotio habet clauem, sed non character.

Claui. §. sacramentali; non quę

2m de conclusione. est principium clauis sacramentalis. §. Tunc &c. Nam conclusio articuli loquitur de clauī, quæ est principium clauis ministerialis: non autem de ministerialis principium clauis ministerialis: non autem de ministerialis ut omnia correspondeant. Sic enim sacerdotij ministerialis attribuitur ministerialis: & sacerdoti, cuius ille est minister attribuitur clauis quæ est principium ipsius ministerialis. Alioquin si ministerialis attribuatur principali sacerdotio: nonne mox inde uides, resultare magnum inconueniens?

APPENDIX.

Vill. p. 5. Eccl. ad l. tell. scrip.

EX articulo habes. ¶Primò quomodo per rationem ostendas, meritò a scripturis, Christum habuisse clauem. Vt Apocalipsis 3. Hæc dicit sanctus & uerus, qui habet clauem Dauid: qui aperit & nemo claudit, claudit & nemo aperit. Quasi exponat quid sit illa clauis habita à sancto, & uero authonomastice. i. à Christo dicit, qui aperit &c. i. qui reuera

Universidad de Deusto
Biblioteca

sacramento pœnitentiæ peccata tunc remittat. Item ad idem habetur. Luc. 7. de Christo qui dicit Magdalenæ plorantí, Remittuntur tibi peccata tua. Remisit ergo peccata sine sacramento pœnitentiæ, quod non est clavis ministerialis sed principalis quam non sine pœnitentia virtute. Pœnituit enim Magdalenam suorum malefactorum, sine qua differentia non remissionem sumis signum Christus dixit dimissa sunt ei peccata multa, quoniam dilexit multum. Ista dicens, q. dilectio Dei fuit causa pœnitendi de malefactis. Item à Ioan. 8. idē insinuatum est circa de Adultera, cui Christus simili modo peccata condonauit, locutus est. Item ab Euangelista idem insinuatum est: quando dat remissionis negationis cōmissæ à Petro mentionem fecerunt in cuius tam à remissione sacramentum pœnitentiæ non adduxerunt. Hinc apparet quàm deridendi illi sint hæretici illi, atque ignorantiæ coargendi qui ex eo, q. nudè Christum dimittere peccata sine sacramēto pœnitentiæ, dicūt q. sacramentum hoc non est necessarium ad remissionem peccati. Dissentiat autem non esse necessariū ad remissionem peccatorum à Christo immediate. & bene dixisset. Cum uerò à Christo ad ministros faciant transitū contendentes, q. sine sacramento illo possint sacerdotes ministri X. remittere peccata vel q. Christus instituerit confessionem peccatorum necessariam, ad hoc ut p. ministros suos peccata hominibus condonaret: ignorantia maxima laborant, & tanta, quanta differētia est inter caput & membra: seu inter habentem clauem excellentiæ, & habentē clauem ministerialē. Scripturæ siquidem adductæ non solum insinuant ostendere q. Christus habuerit clauem excellentiæ, habet per excellentiam. Hinc apparet q. sicut impossibile est, alium præter Christum habere clauem excellentiæ: ita impossibile est, alium præter Christum posse remittere peccata absque sacramento pœnitentiæ. Idem ergo erit tandem dicere, q. confessio peccatorum non est necessaria pro illorum remissione: & dicere extra immediatè ad Christum, ut remittat nobis peccata. & negare simul, eorum ordinem institutum à Christo pro remissione per suos ministros habenda (quod est plus, quam blasphemare) 1. aut q. 8. in multis locis tex & elucid. ¶ Secundò habet: quomodo per rationem supradictā scripturarum, pro quanto Christum affirmant habere clauem, & intelligas & probes & tuearis. ¶ Tertiò videndes quomodo ex iis articulus præsens vicissim & declaretur & consolidetur.

Cōfita hæ retinendo le confessione parata garantes.

ARTICVLVS. III.

Verum soli sacerdotes habeant claues.

AD TERTIVM sic procedit. Videtur quòd solū sacerdotes claues habeant. Dicit enim Isido. quòd ostiarij inter bonos, et malos habent iudicium, dignos recipiunt, indignos reijciunt: sed hæc est diffinitio clauium, ut ex dictis patet, ergo non solum sacerdotes, sed etiam ostiarij clauem habent.

2 ¶ Præt. Claues sacerdotibus dantur dum per h vnctionem potestatem diuinitus accipiunt sed Reges etiam potestatem in populum fidelem diuinitus habent, et unctione sanctificātur, ergo non soli sacerdotes habēt claues.

3 ¶ Præt. Sacerdotium est ordo uni singulari personæ conueniens, sed clauem aliquando uidetur habere tota una congregatio, quia quædam capitula excommunicationem inferre possunt, quod ad potestatem clauium pertinet, ergo non soli sacerdotes clauem habent.

4 ¶ Præterea. Mulier non est sacerdotalis ordinis susceptiua, quia ei docere non competit, secundum Apostolum. 1. Cor. 14. Sed aliquæ mulieres uidentur habere claues, sicut Abbatissæ, quæ habent spirituale potestatem in subditas, ergo non soli sacerdotes habent clauem.

SED CONTRA est quod Ambro. dicit. Hoc ius, scilicet ligandi, & soluendi, solum sacerdotibus est concessum.

Præterea. Per potestatem clauium efficitur aliquis medius inter populum, & Deum: sed hoc tantum sacerdotibus competit, qui constituuntur in his, quæ sunt ad Deum, ut offerant dona, & sacrificia pro peccatis, ut dicitur Hebræ. 5. ergo soli sacerdotes claues habent.

RESPONDEO, Dicendū, q. clauis est duplex. Vna quæ se extendit ad ipsum cœlum, immediate remouendo impedimenta introitus in cœlum per remissionem peccati, & hęc uocatur clauis ordinis, [m] et hanc soli sacerdotes habent, [n] quia ipsi soli ordinantur populo in his quæ directè sunt ad Deum. Alia clauis est, quæ non directè se extendit ad ipsum cœlum, sed mediante militante Ecclesia, per quam aliquis ad cœlum vadit, dum per eam aliquis excluditur, uel admittitur ad consortium Ecclesiæ militantis per excommunicationem, uel absolutionem, et hæc uocatur clauis iurisdictionis in foro causarum; et ideo [o] non sacerdotes etiam hanc habere possunt, [p] sicut archidiaconi, et electi, et alij q excōmunicare possunt, sed [q] non proprie dr clauis cœli, sed quædam dispositio ad ipsā. [r]

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd ostiarij, habent clauem custodiendi ea, quæ in tēplo materiali continētur, et habent iudicium à tali templo excludendi, et admittendi; nō quidem sua authoritate iudicantes qui sint digni, vel indigni, sed iudicium sacerdotum exequentes vt sic quodammodo executores potestatis sacerdotis uidēt.

AD 2^m dicendum, q. Reges habent aliquam potestatem in spiritualibus, & ideo clauem regni cœlestis non accipiunt, sed solum in temporalibus, quòd non nisi a Deo esse potest, ut patet Rom. 13. Nec per unctionem in aliquo ordine consecrantur; sed excellentia potestatis ipsorum à Christo descendere signatur, & ut ipsi sub Christo in populo Christiano regnent.

AD TERTIVM dicendum, q. sicut dicitur in Politicis, quando que iudex habet totam potestatem sicut est in regno, quandoque autem multi iudices sit offícijs cōstituti, uel etiam ex æquo, ut dicitur 8. Ethic. ita etiam spiritualis iurisditio potest haberi ab uno solo, sicut ab Episcopo, & pluribus simul, sicut a cap. & sic habent clauem iurisditionis, non tamen claues ordinis simul omnes.

AD QVARTVM dicendum, q. mulier secundum Apostolum est in statu subiectionis, & ideo non potest habere aliquam spiritualem iurisdictionem, quia etiam secundum Philoso. in 8. Ethi. corruptio est urbanitatis, quando ad mulierem dominiū peruenit: unde mulier non habet neque clauem ordinis, neque clauem iurisdictionis. Sed committitur mulieri aliquis usus clauium, sicut habere correctionem in subditas mulieres propter periculum, quod imminere posset, si viri mulieribus cohabitarent.

CONCL. 1^a. Soli sacerdotes habēt clauem ordinis. 74

¶ PROB. Quia clauis ordinis est, quæ se extendit ad ipsum cœlum immediate, per remissionem peccati removendo impedimentum introitus ipsius: & soli sacerdotes ordinantur populo in his quæ directè sunt ad Deum (cum ex Hebræorū 5. pateat hoc.)

CONCL. 2^a. Non sacerdotes etiam possunt habere clauem iurisdictionis.

¶ PROB. Quia clauis iurisdictionis est, per quam aliquis excluditur uel admittitur ad consortium ecclesiæ militantis per excommunicationē, uel absolutionem: & hanc habent Archidiaconi, & alij, qui ex commissione Prælatorum ecclesiæ excommunicare uel ab solue possunt. Concl. 2^a.

CONCL. 3^a. Clauis iurisdictionis non proprie dicitur clauis regni cœli: sed quædam dispositio ad ipsam.

¶ PROB. Qui unquam clarum ex dictis, præsupponitur. Concl. 3^a.

Corollarium. Ergo excommunicatus nō potest absolui à peccatis, quod pertinet ad clauem regni cœlorū, nisi prius absolvatur ab excōmunicatione, & si absolvatur prius à peccatis, nihil fit. Clauis enim iurisdictionis est dispositio (ut hic dicitur) ad ipsam clauem regni: est autem etiam contra Philosophiam, quòd dispositio subsequatur id ad quod introducendum est dispositio, & non præceda. Concl. 3^a.

1^m ex Isidoro

2^m de maiori. Per unctionem, potestatem ē ipsum, & i. per unctionem in ordine sacerdotij consecratiuam, potestatem in spiritualibus, accipiunt non aliter §. scilicet illud exponendo. Tunc &c. Nam reges nec per illam fuit unctionem in ordine sacerdotij consecrantur nec habent potestatem super populum in spiritualibus: sed, ut in textu.

¶ NOTA. Ly non habent aliquam potestatem in spiritualibus. Confirmatur hoc dictum ex Concil. Triden. sess. 23. capit. 4. Docet insuper sacrosancta synodus in ordinatione episcoporum sacerdotū, & cæterorum ordinum, nec populi, nec cuiuslibet secularis potestatis & magistratus consensum, siue uocationem, siue authoritatem, ita requiri, ut sine ea irrita sit ordinatio: quin potius decernit eos, qui tantummodo à populo, aut seculari potestate, ac magistratu uocati, & instituti ad hæc ministeria exercenda ascendūt, & qui ex propria temeritate sibi sumūt, omnes non Ecclesiæ ministros, sed fures, & latrones, per ostium non ingressos, habendos esse. Hæc ibi. Et canon. 7. si quis dixerit &c. ordines ab Episcopis collatos sine populi, uel potestatis secularis, consensu aut vocatione irritos esse: aut eos, qui nec ab Ecclesiastica & canonica potestate rite ordinati, nec missi sunt, sed aliunde veniunt, legitimos esse verbi, & sacramentorum ministros: Anathema sit. Hæc ibi. Ex quibus clarum est, quam nullā habeant potestatem in spiritualibus Reges: de quibus loquitur litera.

A seculāribus potestatibus solū ordinati ad sacerdotiū &c. non sunt &c.

3^m de conclusione. Non soli sacerdotes clauem[s]. B

§. Tunc &c. ut patet ex conclusione secunda. Cuius conclusionis argumentum sic glosatum est tanquam probatio, absq. præjudicio primæ.

4^m minor. Aliquæ mulieres uidentur habere claues. & vel aliquem usum clauium. §. Tunc dicitur, quòd habent aliquem usum clauium ex commissione, sed non claues, neque ordinis neque iurisdictionis: propter rationes adductas in textu. D

¶ NOT. Ad intelligendum: quòd aliquis usus clauis, etiam non habenti clauem, possit conuenire quandoque: multum, proportionaliter, iuuaminis afferent dicta in quæstione 11. artic. 3. & elucid.

APPENDIX.

¶ Primò quomodo per rationem interimas hæresim Lutheri (Prat. Lutheram) dicemus, absoluere potest, ubi non est sacerdos, æquè quilibet christianus, etiam si mulier aut puer sit. Et notā q. per ly æquè, intendit, q. æqualem potestatem cum Papa tunc habet mulier & puer quoniam tenet Lutherus, q. in sacramento pœnitentiæ & remissione culpæ non plus facit Papa quam episcopus, aut infimus sacerdos (ut patet in bulla Papæ Leonis decimi cōtra errores Lutheri.) Sed de hoc, scilicet de maiori posse Papæ super hoc ratione reservationis casuum, alias supradictum est, etiam per Conc. Trid. sess. 14. c. 7. Item illam pauperum de Lugduno (ut refert Cardinalis Turrecremata de Ecclesia lib. 4. c. 15.) dicentium se esse successores apostolorum, & apostolicam auctoritatem ligandi atque soluēdi habere. item hæresim eorundē (Direct. inqui. 2. par. q. 14.) dicentiū, q. omnis vir, & omnis mulier, de eorum secta est vere sacerdos. Item hæresim aliā Lutheri (Prat. Lutherani, Bohemi, hæc habus p. potui.) dicentis, Christianos omnes esse sacerdotes: & æqualem habere potestatem; nulla statu, aut sexus, differentia facta. Ité hæresim nouerū Manichęorū (Direct. inqui. 2. par. q. 13.) dicentium nec Papam, nec aliam de Romana Ecclesia habere potestatem absoluendi aliquā à peccatis. Item hæresim quorundā (ut refert Cardin. Turrecrem. de Ecclesia lib. 4. c. 17.) dicentium: q. omnis iurisdictionis authoritas est omnino in ministris Ecclesiæ Romanæ enacuata: & in solis ipsis manet, sicut spiritualis uitæ sanctitas. Item similem hæresim Begardorum (Direct. inqui. 1. par. q. 8.) dicentium q. Ecclesię sacerdotes, aliq. ministri, sic sūt iurisdictionis & ordinis authoritate deserti, ut nec sententiam ferre, nec sacramenta conficere, nec subiectum populum instituere valeāt: uel docere; sed sunt priuati omni Ecclesiastica potestate, nisi fuit de eorum Begardorum secta apud quos solū (aiunt), sicut spiritualis uitæ sanctitas, sic & Ecclesiastica authoritas perseuerat. Vigilantissime autē aduertas tu: nē sacerdotalis nominē intelligas id, quod dogmatizat Lutheros (referente Alfonso castro adu. hær. Ordo) dicentes q. sacerdos est tantum qui Euangelium prædicat, cæteri vero æquiuoce, vt homo pictus. Reuera enim sacerdos est, qui habet characterem ordinis sacerdotalem (ut in præsenti artic. dicitur), per cuius rationes confutātur erratæ omnes p. dicti); sine prędicet euangelium siue nō. E

¶ Secundò habet: quomodo per rationem ostendas, prædictas hæreses meritò damnari &c. ut quæst. 8. articul. 1. & 2. & 4. appeo. Item &c. ut quæst. 6. articul. 2. & quæst. 8. art. 2. & quæst. 10. art. 3. appen. Item à Concil. Trid. sess. 14. cap. 6. fin. Circa ministrum huius sacramenti pœnitentiæ declarat sancta synodus falsas esse & à veritate Euangelij pœnitus alienas doctrinas oēs, quæ ad alios uis hominēs præter episcopos & sacerdotes, clauiū ministerio pernitiose extendūt; putātes uerba illa dñi. Quæcūq. alligaueritis super terrā &c. & Quæcūq. solueritis &c. & Quorū remiseritis peccata &c. et Quorum retinueritis etc. ad oēs Christi fideles indifferenter & promiscue contra institutionē huius sacramenti ita fuisse dicta, ut quis potestatē habeat remittēdi peccata, siquis ea in publica quidē p. correctionē, si correptus acquieuerit, secreta vero p. spontaneā cōfessionē cuicunq. facta. Hæc ibi. Quod aūt ita vero p. spontaneā cōfessionē cuicunq. facta. Hæc ibi. Quod aūt ita vero p. spontaneā cōfessionē cuicunq. facta. Hæc ibi. Quod aūt intelligas p. sacerdotes (cōtra Luthērū supra) declarat c. 6. ite. Dñs instituit sacramentum pœnitentiæ in illis, cū à mortuis excitatus insufflauit in discipulos dicens, Accipite spiritum sanctū, quorū remiseritis &c. Quo tā insigni facto & verbis tam perspicuis potestatē remittendi & retinēdi peccata ad reconciliandos fideles, post baptismū lapsos, apostolis & eorū legitimis successoribus fuisse cōmunicatā vniuersorū patrū cōsensus semper intellexit. Hæc ibi. Vbi vides q. p. sacerdotes intelligunt Apostoli & eorū legitimi successores. i. legitime iuxta ecclesię apostolicę ordinati in sacerdotio. vide sess. 23. c. 4. de reformat. et canon. 4. & 6. et 7. pater. Ité dñs. sess. 14. can. 10. Si quis dixerit nō solos sacerdotes esse ministros absolutionis: sed oīb. et singul. Christi fideliū. esse dictū, Quęcūq; alligaueritis etc. et quæcūq; solueritis etc. et quorū remiseritis peccata etc. et quorū retinueritis &c. Anathema sit. Hæc ibi. Ité sess. 7. can. 10. de sacramen. siqs dixerit Christianos oēs in verbo, & oībus sacramentis administrandis habere potestatē. Anathema sit. Hæc ibi. Ergo anathema est ab ubiq; potestatē laicis administrędi absolutionē sicut & potestatē in alijs sacramēt. excepto baptismo in casu necessitatis. Ité sess. 23. c. 4. Quis in sacramento ordinis caracter impressus, q. nec deleri, nec auferri p. humerito sancta synodus dānat eorū fictam, qui asserunt non testamēti sacerdotes temporariā tantūmodo potestatē habere: & semel rite ordinatos iterū laicos effici posse, si verbi Dei ministerio nō exerceant. Hæc ibi. Ergo (cōtra Lutherū) patet q. sacerdos nō constituit in esse sacerdotis p. prædicare Euāgeliū, nec; nō est sacerdos p. nō prædicare, sed p. esse, uel nō esse rite ordinatū. Ité inf. C. 6. idē Qui sūpsit oēs christianos, quibuscunq; non uelli sacerdotes ec, anti oēs pari inter se potestate spirituali ēdito affirmet; nihil aliud facere videt, q. ecclesiā hierarchiā, q. est ac cæterorū antea ordinata, cōtundere, nec perinde ac si cōtra B. Paulū doctrinā oēs Apostoli, omnes Prophetæ, omnes Euangelistæ, omnes pastores, omnes sint doctores. Hæc ibi. Vide Rosse. contra assertiones Luther. artic. 33. 34. 35. Hæc ibi. Vide Rosse. contra assertiones Luther. artic. 33. 34. 35.

Sacerdos p. Ecclesię

Item damn. à Papa Leone x. in Bulla contra errores Lutheri : & cuius damnationis particulam inde q. prima art. primo appen. & 3ª. par. quæst. 88. ar. 5. Item Manichæorum prædictorum secta damnata est per S. Romanam Ecclesiam in Decretis. 24. q. 1. Quidam. Item Pauperes de Lugduno, qui & Valdenses, & Inzabbatanti nocantur, damnati à Papa Greg. 9. Extra de hæret. Excõmunicamus. 1. Ibi enim dicitur. Excommunicamos & anathematizamus omnes hæreticos Catharos, Patarenos, Pauperes de Lugduno, Passaginos, Josephinos, Arnoldistas, Speronistas, &c. Item damnatur Begardi à Papa Ioannem. 22. in extravagante Sancta Romana atque universalis ecclesia &c. Nonnulli profanę nimis audinis uiri, qui vulgariter fratricelli, seu fratres de paupere vita ac Bizochi hac Beguini vel alijs nominib. nuncupãtur &c. de fratrum nostrorũ consilio authorizare Apostolica nolit fuit se & esse decernimus hæreticos: & quatenus de facto processerunt de cõsilio & authoritate præmissis eosdem omnino, & perpetuæ prohibitionis subjacere & ab ecclesia Dei penitus abolemus. Hæc ibi. Qui etiam Pontifex in extravaganti, gloriosam ecclesiam, cũ specialem errorẽ prædictũ recensuit, mox subiungit hęc. In qua re Bonaventuram sequuntur errorẽ, qui ortum, facto sumate, ab vnitate ecclesię recedentes ita in sua secta Dei gratiam dixerunt esse restrictam, vt nullus eam recipere esset idoneus, qui non foret ipsorum secte maculatus. Hæc ibi. Item damnatum, inquantum imperat ecclesiam Romanam, à Nicolao primo in epistola ad Michaelẽ Imperatorem de potestate ac dignitate Apostolicæ sedis hic inter alia differente. Privilegia illius sedis vel ecclesiæ Romanę perpetua sunt, Diuinitus radicata atque plantata sunt, impingi possunt, transferri non possunt, trahi possunt euelli non possunt. Quæ ante Imperium vestrum fuerunt, & permanent (Deo gratias) hactenus illibata, manebuntque post nos: & quousque christianum nomen prædicatum fuerit, illa subsistere non cessabũt immutata. Hæc ibi. Item à Leone Papa. 12. in epistola aduersus præsumptiones Michaelis Imperatoris & Item. Archiep. Romanæ ecclesiæ fides per Petrum super petram ædificata nec hactenus defecit, nec deficiet in seculũ. Che fu ecco domino rogante pro eo, ceu testatur sub ipsa passione sua, ego rogaui pro te Petre ut non deficiat fides tua, & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos. Quo dicto demonstrauit, fidem fratrum suorũ defectu periclitandã; sed inconcussa & indeficiente fide Petri, velut firmæ anchoræ subsidio, figendam, & in fundamento vniuersalis ecclesiæ confirmandam. Quod nemo negat, nisi qui hæc ipsa verba veritatis impugnat: quia sicut cardine totum regitur ostium, ita Petro & successoribus eius totus ecclesiæ deponitur emolumentũ. Et sicut cardo immobilis permanẽs ducit & reducit ostium: sic Petrus & sui successores (horum de omni ecclesia habent iudicia, cum nemo debeat eorũ dimouere statũ quia summa sedes a nemine iudicatur. Vnde clerici eius, Cardinales dicuntur, cardini

*In li. 16. sum. et cit ca. 1. ante med.

De dignitate, & potestate sedis efectibilitate, fidei syncteritate Romanæ Ecclesiæ.

Exemplũ de cardine pulcre applicatũ

*Lib. 6. de Trin. c. 8. circa me. to. 8.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum etiam Sancti homines, non sacerdotes claues habeant.

AD QVARTVM sic proceditur. Videtur, q; etiam Sancti homines, non sacerdotes, vsum clauium habeant. Absolutio enim, & ligatio quæ fit per claues, efficaciam[b] habet ex merito passionis Christi, sed illi maxime passioni Christi conformantur, qui per patientiam, & alias virtutes Christum passum sequuntur, ergo uidetur q; & si non habeant etiam sacerdotalem ordinem, quòd possunt ligare, & soluere.

[b] Præt. Hebr. 7. dicitur. Sine ulla cõtradictione quod minus ẽ, a[b] maiori benedicitur: sed in spiritualibus secundum Aug.[a] hoc est maius esse quod melius, ergo meliores, qui scilicet plus de charitate habent, possunt alios benedicere absoluendo, & sic idem quod prius.

SED CONTRA. Cuius est potentia, eius est actio secundum philos.[1] sed clauis, quæ est potestas spiritualis, est tantum sacerdotum, ergo, & usus eius non nisi sacerdotibus eius conuenire potest. 1

RESPONDEO, dicendum, q; agens per se & agens instrumẽtale in hoc differunt, quia agens instrumentale non inducit in effectu similitudinem suam, sed similitudinem principalis agentis; principale autem agẽs inducit similitudinem suam: & ideo [a]ex hoc aliquid cõstituitur principale agens, q; habet aliquam formam, quàm in alterum trãsfundere potest: non autem ex hoc cõstituitur agens instrumẽtale, sed ex hoc q; est applicatũ à principali agente ad effectũ aliquem inducendum. Cum ergo in actu clauium principale agens sit Christus, ut Deus per authoritatem, & vt homo per meritum, ex ipsa plenitudine diuinæ bonitatis in eo, & ex perfectione gratiæ, consequitur q; possit in actum clauium. Sed[2] homo alius non potest in actũ clauium, sicut per se agens, [3]q; nec ipse alteri gratiam, qua remittuntur peccata, dare potest, nec sufficienter mereri, & ideo non est, nisi sicut agens instrumentale. Vnde, & ille, qui effectum clauium consequitur, non assimilatur vtenti clauibus, sed Christo, & ideo[1] quantumcunq; aliquis habeat de gratia, non potest pertingere ad effectum clauium; nisi applicetur ad hoc, ut minister per ordinis susceptionem.[1]

Exemplũ satis cõtra modũ ad prędicta.

QVÆST. XIX. ARTIC. IIII.

CONCL.[1]. Ex hoc aliquid constituitur principale agens, q; habet aliquam formam, quam in alterum transfundere potest: ex hoc autem aliquid constituitur agens instrumentale, non pro hoc, quod dictum est, sed per hoc aliud, q; sit principali agente ad effectum aliquem inducendum applicatum. 75

¶NOT. Licet ista conclusio de clauibus non meminerit, tamen pro conclusione assignatur hic, non quia directe ad quæstum respondeat, sed quia dispositiue. Ad usum enim clauium, de quo hic sermo nunc, ad absolutionem & ligationem concurrunt duo agentia, i. principale & instrumentale: & ideo ex præintellectione, per quid constituatur aliquis in esse agendi instrumentario, disponitur intellectus ad cognoscendum & consequenter ad respondendum faciliter, an sanctus non sacerdos habeat claues ministeriales.

¶PROB. Quia agens principale inducit similitudinem suam in effectu: & agens instrumentale non inducit similitudinem suam in effecto, sed similitudinem principalis agentis.

¶NOT. Experimento cõstat, q; artifex inducit in lectica similitudinẽ propriã, q; habet, ut artifex, i. similitudinẽ à seipso in mẽte cõcepta pro faciendo lectica: & ferra, qua artifex utitur, ut instrumento, non inducit formã propriã in illa, cũ non faciatẽ dentes ferreos &c. habentẽ; sed inducit formã armifici, à quo motum sic uel sic applicatur ad lectică ipsam faciendã. Sic proportionaliter ministerialis sacerdos q; claues nõ induit similitudinẽ sui, puta malitiã si est malus, in ipsum absolutũs sed inducit

Exemplũ

Cassi fi

ducit similitudinem principalis agentis i. gratiam, per quam el assimilator. In signum huius euidens est. q; is qui effectum clauium consequitur, nõ assimilatur utenti clauibus, sed Christo. Vnde q; sit bonus, uel malus sacerdos absolutẽs est omnino per accidens respectu effectus concausandi in contentem. Requiritur in per se tantum & sufficiẽs q; talis homo ad i. sufficiẽ assumatur a Christo tanquam instrumentũ; sicut est de serra. Nõ assumitur autem homo, ut instrumentũ ad hoc; nisi per hoc, q; ipse ordinem sacerdotij habet. & hinc est, q; hæretici, cõtra quos mouetur ille articulus cum sequẽti, desipiuntur quia nõ intelligunt uel nolũt intelligere, & differẽtiam agentis instrumentarii ab agente principali, & per qd constituatur aliquis in esse agentis instrumentarij, quo ad vsũ illum clauium. Ideo conclusio illa prima, tanquàm radicale quoddam ad hanc similemque materiam intelligendam, ante omnia posita est.

Radix articuli hic

CORICL. 2ª. Homo purus non potest in actum clauium, sicut per se agens.

EXAMEN. Hoc est homo purus cũ sit instrumentũ, & nõ potest esse per se agens, & non potest per se agenti æquiparari, & non potest modo illo, quo agit principale agens, exercere usum clauium, ligare & soluere.

¶*Corollarium.* Ergo dicere, quòd instrumentale agens ratione suæ bonitatis exercet actum clauium, est æquiparare ipsum in hoc agenti principali. Nam principale agens agit rõne bonitatis suæ ex eo, quòd intendit similitudinem suam inducere in effectum, i. dare gratiam ei qui absoluitur. Oportet ergo illum esse in gratia ad hoc ut absoluat. Si sic ergo de instrumẽtario agẽte iudicium detur profecto instrumentarium agens ex hoc uideberur principale. Sufficit igitur agenti instrumentario, q; habeat potentiam ad utendum clauibus. alioquin nunquàm uteretur illis, si careret illa potẽtia. Et quid est potentia illa in ipso? est character sacerdotis. Oportet ergo (uelis, nolis) ipsum esse sacerdotem, si usurus est clauibus. Hæc est ergo differentia inter agentem principalem & instrumentarium: quod potentia ista in agente principali est sacerdotium simul & bonitas, & in instrumentario est solum sacerdotium, quæ propter contractionem suam in nobis (ar. 2. ad 1. Iuncturæ character sacerdotij ratio diuersitatis huius est: quia oportet bonitatem præexistere in illo qui simul iudicium suam inducturus est ad faciendum aliũ bonum, non oportet uero præexistere nisi potentiam in illo, q; inducturus est alium ad participandum similitudinem bonitatis illius, cuius est instrumentum. Conuenunt ergo principale agens & instrumentum in hoc, quod utrunque est sacerdos (sic enim utrunque habet potentiam ad utendum clauibus) discordant autem in hoc q; principale habet de necessitate bonitatem, instrumentarium uero nõ. Ideo enim principale agẽs utitur clauibus, quia est sacerdos, ideo est bonus, quia est principale. Similiter ideo instrumẽtarium potest uti clauibus, quia sacerdos. ideo autem non est de necessitate bonus, quia est instrumentarium. Dicentes igitur, la ces sanctos habere claues, tollunt ab eis id, quod est necessarium ad habendum claues (& sic contradictorium simul ponunt) & tantum in eis id, quod nõ est necessarium ad habendum illas. Quid est necessarium ad habendum claues? sacerdotium. Quid non est necessarium ad id las? Bonitas &c. Vide in hiis ergo sic dicentibus reprobum sensum.

D

¶PROB. Quia homo purus non potest dare gratiã, qua remittuntur peccata, nec tutius erat meritum quorumcunque utique potest agens per se.

¶CONCL. 3ª. Quantumcunque aliquis habeat de gratia, nõ potest pertingere ad effectum clauium, nisi applicetur ad hoc, ut minister per ordinis susceptionem.

¶PROBAT. Qui hoc tanquàm clarum ex dictis præsupponitur.

¶NOTAT. Ideo clarum præsupponitur quia clarum est instrumentum non posse uti clauibus nisi habeat potentiam ad hoc, & potentiam huiusmodi habere non potest, nisi sit sacerdos, quoniam talis potestas est caracter sacerdotalis (q. 17. ar. 2. ad 1. Vide not. post prob. conclu. primæ, cum coroll. post concl. secundam, & per pendes contradictionem sequi ad positionem hanc, quòd sanctus homo non sacerdos habeat usum clauiũ ultra quòd uidebis, & hanc positionem maximam ignorantiam, & propriæ qui dem uocis depriuationem aperte in eo, qui sanctos non sacerdotes habere claues, cõtendunt.

ignoratio nimis hoc notanda.

1m de maiori

Habet. & tanquàm instrumentum non, tanquàm conueniẽs in forma. §. Tũc &c. Nam licet sancti etiã operari ad salutẽ alterius, ideo duplex est benedictio. Vna, quæ est ab ipso homine puro, sicut immediate per proprium actũ, & talis potest fieri a quolibet sancto, in quo Christus habitat per gratiam, et hoc requirit maioritatem bonitatis ad minus inquantum huiusmodi. Alia est benedictio, qua homo benedicit, ut benedictionem, quæ est ex merito Christi instrumentaliter alicui applicans, et quantum ad hanc requiritur maioritas ordinis, et non uirturis.

caciam agendi ex merito passionis Christi habeant tanquàm cõuenientes illi in forma, ideo in patientia & aliis uirtutibus ex illo non habent efficaciam, tanquàm instrumentum ad usum clauium, nisi sint sacerdotes. Prima autem illa efficacia non est sufficiens ad constituendum hos in usu clauium, ut habes in textu. Vide not. post prob. concl. primæ cum coroll. post concl 1.

2m ex Apostolo. A maiori & uel secundum bonitatem, uel secundum ordinem tantum. §. iuxta tollicet correspondentiam ad benedictionem dandam tunc &c. Nam consilio loquitur de benedictione instrumentaria per absolutionem, non autem de benedictione, quæ fit immediate per proprium actum, & consequẽter benedictio intenta a cõclusione in benedicente requisitæ necessitate maioritatem secundum ordinem, non secundum uiæ bonitatem. De hac secunda maioritate loquitur Aug. & ideo addenitur extra propositum.

Velitas § Ecc. &c.

APPENDIX.

EX articulo habes primo: quomodo per rationẽ interimas hæreses quorundam (ut refert Card inalis Turre Cremata, de ecclesia libro secundo cap. 71. Idiotarum, quòd clauium potestatem habent omnes homines boni. Item pauperum de Lugduno. (ut habet summa fratris y conetti in Bibliotheca Vaticana Romæ manu scripta) d. centium, quòd absoluere possit, & pœnitentiam iniungere quilibet laicus bonus & iciens. Item eatũdem (directe inquisitio secunda par. q. 14.) dicentium quod quilibet laicus licite fungitur, siue mulier, dantamen sit de secta ipsorũ, potest uere confectare & conficere corpus Christi. Ex hoc enim sequitur patenter, quòd poterant (secundum cor) ligare & soluere, quoniam potie super corpus Christi mythicum dependet ex potestate, quæ habetur super corpus Christi uerum, ut supra q. 17. ar. 3. uerum. Item eorundem, & clarius (Durandus) dicentium quod ipsi Valdenses, quantumcunque fuit illiterati, nec ab episcopis Ro. Ecclesiæ ad tactum aliquem ordinem promoti tam uiri, quàm mulieres habent potestatem a Deo soloti sicut Apostoli habuerunt) audiendi confessiones in foro pœnitentiali virorum & mulierum, & pœnitentias iniungendi etiam salua res. Secundo habes quem sdo per rationem offendas, prædictas hæreses, merito damnari a &c. ut ar. 3. ad longum in stucidi. Item a conciliationibus Apostolicis ibi secundo capitu. 3. authore Papa Clemente primo & materie sic latens omnino non faceretes perficiens aliquid fructus facit, Et sit Omnis Rex cum non esset sacerdos, & sacerdotium sacra administrasset in lepram incidit propter iniquitatem, sic omnis laicus non eligens suppliciũm si honorem sibi sacerdotium arrogauerit, non imitatus Christum, qui non ipse se glorificauit ut fieret sacerdos, sed expectauit, ut a patre audiret tues sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech. Quòd si fine pure Christus ipse se non glorificat, quamodo fieri potest, ut homo ipse se in sacerdotium, rationabiliter, non accepta dignitate a superiore, & ea

facere, quæ solis licita sunt sacerdotibus? Nonne Chorite, quam quatuor de Tribu leui erant, incendio consumpti sunt; cum in Moysen & in Aaron insiliassent, & de iis, quæ ad se non spectabant, pugnassent? Et Dathan & Abiron uiui in infernum descenderunt, & uirga, cum germinasset, multorum insaniam

Num. 16.

Num. 17.

compressit, &c. a Deo Pontificem instituti indicauit. Hæc ibi ex primo tomo conciliorum. Item a Syno do octaua generali, actione septima sic. Vobis laicis tam qui in dignitatibus, quã qui absolute conuer

76

samini, nullo modo licet de ecclesiasticis causis fermoné mouere, neque prænitus resistere integritati ecclesiæ, & uniuersali synodo aduersari. Basilii imperat. memoranda sententiæ de laicis. Hæc enim inuestigare, & quærere patriarcharum, pontificum, & sacerdotum est; qui regiminis officium sorti ti sunt; qui sanctificandi, qui soluendi, & ligandi potestatem habent; qui ecclesiasticas, & ecclesiæ adepti sunt claues: non nostrum, qui pasci debemus qui sanctificari, qui ligari, uel a ligamento solui egemus. Quæcunque enim religionis, & sapientiæ laicus existat, uel etiam si uniuersa uita interim polleat, donec laicus est, ouis nocari non desinet &c. Oportet nos ergo eum timere, & fidæ syncera hos audire, & facies eorum uereri (cum sint ministri omnipotentis) & nihil amplius, quàm ea, quæ nostri ordinis sunt requirere. Nunc autem (ut uidemus) adeo multos malitia in insaniam accendit, ut obtuderentes præcepti ordinis, & quod pedes sint minime cognantes, legem ponere uelint oculis &c. Moneo, & ex horror omnes, qui tales sunt, ut iudicare iudices desinentes, attendant sibi; & secundum diuinam uoluntatem conuersari contendant. Nam non quiescet supernum iudicium, sed contra difficientes dominus furor stillabit, & iustam ultionem opere cunctis ostendet. Hæc ibi Imperator Basilius: cuius uerba sancta synodus approbauit dicens. Omnibus placent, quæ lecta sunt; omnes istidem ipsi concordamus omnes libenter subiicimus. Hæc illa. Ecce quòd laici quantûcunq; boni & scitores nõ habent clauem, sed sunt oues, & inter oues pecudes, assimilantur ineffãbile hoc ẽt, & inter illos quõ, ad hoc se rõnu meranie Imperat. Basilios (adeò ueritas præualet.) ité a Beato Petro Apostolo, ut habetur in epist. prima Clementis Papæ primi ad Iacobũ fratrẽ Dñi sic. Similis est status ois ecclesiæ, magnæ nauis; quæ per undosum pelagus uitros portat ad unãpotentius regni ut hẽ properare cupientes &c. Proteræ effecũ Episcopus impleat, presbyteri naruiarum, Diaconi dispensatorum locum teneant, epulatus autem totius fraternitatis multitudo similis sit &c. Sed ante omnia cum quiete, & silentio epibatæ (ideſt laici) in suis unusquisque resideant locis: Ne forte per inquietudinem, si passim uagari cœperint, uel ab officio suo

a Lib. 5. de Bap. contra Don. 82. 11. cis. fi. 10. 7. Et refert de consec. d. 4. ca. quo eranditi, & Mag. ten. d. 19. 5. B.

b In pastorali. 1. par tic. 11. pa rũ a prin. seruilia loca, unde nu. 4. sen. di. 19. 5. B

nautas impediant, uel &c. Presbyteri uelut nautæ, aptent singula ad instructionem nauis diligenter, & instituant quæ in suo tempore requirenda sunt. Hæc ibi. Vbi uides presbyteros a laicis sub exemplo, nauigantium, valde seceri. Item a synodo Simmachi Papæ. Laicis, quamuis religiosis, nulla

1

ARTICVLVS V.

Verum mali sacerdotes usum clauium habeant.

AD QVINTVM sic procedit. Videtur quòd mali sacerdotes usum clauium non habeant. Ioan. vigesimo, ubi usus clauium Apostolis traditur, Spiritussancti donũ præmittitur, sed mali non habent Spiritum sanctum, ergo non habent [b] usum clauium.

¶ Præterea, Nullus sapiẽs Rex dispensationem sui thesauri suo inimico committit, sed usus clauium in dispensatione consistit thesauri cœlestis Regis, qui est ipsa sapientia, ergo mali, qui per peccatum sunt eius hostes, non habent usum clauium.

¶ Præterea Augu.* dicit, quòd sacramentum gratiæ dat etiam Deus per malos, ipsam uero gratiam non nisi per seipsum, uel per [b] sanctos suos, & ideo remissionem peccatorum per se ipsum facit, uel per ipsius colũbæ [b] membra; sed remissio peccatorum est usus clauium, ergo peccatores, qui non sunt colum bæ membra, usum clauium non habent.

¶ Præterea. [b] Intercessio mali sacerdotis non habet aliquam efficaciam ad reconciliandum, quia secundum Grego.* Cum is qui displicet ad interpellandum mittitur, irati animus ad deteriora prouocatur, sed usus clauium fit per quandam intercessionem, ut patet in forma absolutionis, ergo praui sacerdotes non habent efficacem clauium usum.

SED CONTRA. Nullus potest scire de alio, an sit in statu salutis, si ergo nullus posset uti clauibus in absoluendo, nisi exi stens in statu salutis, nullus sciret se esse absolutum, quod est ualde inconueniens.

¶ Præterea. Iniquitas ministri non potest auferre liberalitatem domini, sed sacerdos est solum minister. ergo non potest sua malitia donum a Deo transmissum per eum nobis auferre.

RESPONDEO, Dicendum, quòd sicut participatio formæ, quæ est inducenda in effectum, non facit instrumentum, ita nec subtractio talis formæ tollit usũ instrumenti, & ideo [m] cũ homo sit tantum instrumentaliter agens in usu clauium, quantumcunque sit gratia per peccatum priuatus, per quam gratiam sit remissio peccatorum, nullo modo priuatur usu clauium.[n]

2

3

Conci. in 4

CONCLVSIO. Sacerdos, quantumcunque sit gratia per peccatum priuatus, & in peccato mortali, nullo modo priuatur usu clauium.

¶ PROBATIO. Quia sacerdos est tantum instrumentaliter agens in usu clauium: & subtractio formæ inducendæ in effectum non tollit usum instrumenti (cum nec participatio talis formæ, faciat instrumentum articulo quarto.)

¶ NOTATIO. Ly sicut participatio formæ &c. ita subtractio &c. usum instrumenti. Hoc dictum in textu totum percipies facilius esse uerum; si diffinitionem de accidente pro exemplo recoleueris. Accidens (inquit logicus) est, quod adest, & abest, præter subiecti corruptionem. Ideo enim accidens absentia sua nil pœnitus diminuit de substantia subiecti, in quo prius erat; quia idem accidens per præsentiam suam nil de substantia pœnitus attulit subiecto, etiam ú per millia annorum in eo permansisset. Auferres igitur recedendo aliquid de substantia subiecti: si accedendo aliquid substantiale ei contulisset. Sic in proposito. Si gratia existens in homine afferret ei claues, aut etiam usum clauium (quod est facere eum, instrumentum) tunc gratia per absentiam sui tolleret claues, aut etiam usum clauium ab homine: quoniã sicut

affirmatio

affirmatio est causa affirmationis (secundum Philosophum. 1. Perih.) ita negatio negationis. Propterea S. Thom. in litera fundamentum huius quæstiõ denotauit esse in art. 4. & consequẽter ex eius decisione pendere ueritatem determinationis huius, quando dixit, sicut participatio formæ, quæ inducenda &c. Quòd autem participatio formæ, talis, i. gratiæ, non faciat instrumentum pro clauibus, uide articulo quarto, in not. post probat. conclus. prim. & coroll. post concl. secund. Similibus ergo modis & contrarium conclusionis articuli præsentis irridebis, & patranorum contrarijs huius ignorantiam intolerabilem (ut oportet) palàm facies. Et, quia isti articuli duo sibi inuicem plurimum seruiunt: ideò cum de una, uel altera, materia disputatio interceserit, ad utrosque alternatim (prout opportunius occurres.

D

E

F

1m de conclusione. Vtum & congruum utentur non, necessarium ad salutem aliorum. ¶ Tunc &c. Nam habere, uel non habere Spiritum sanctum non dat, neque tollit sacerdotium clauium necessarium ad salutem subijcientem se deuotum clauium. Non enim præmittitur donum Spiritus sancti ut uti clauium (Ioan. 20.) ad demonstrandum, quòd absque gratia iustificantes sacerdos, aliàs subditi aut alia seruans, non possituti clauibus; ita uti natur, nihil per hoc fiat: sed ad designandum, quòd sacerdos extra gratiam iustificantem existens non utitur clauibus ad sui ipsius salutem: quibus, si in gratia existeret, utendo mereretur sibimet inde comparare uitam æternam. Ex ignorantia igitur, qua scripturæ illius auctoritatem male intellecta est, processit argumentum: & ideò, cum ex malo intellectu præmissarum fiat, non potest ueritatem (ut etiam Philosophus docuit) concludere.

Duplici ter usus Potestatis considerãtur.

¶ NOTAT. Prima Argumento simili hæreticorum, ex hoc loco instructus respondeas; qui contra potestatem Papæ argu

De prælatis contra hæreticos

guunt dicentes. Ioan. 21. ubi cura pastoralis Petro committitur, dilectio eius erga Christum præequiritur; sed mali Pontifices non habent ueram erga Christum dilectionem; ergo non habent potestatem, uel saltem non habent usum potestatis, & sic non possunt præcipere, aliaque facere, quæ pertinent ad curam pastoralem; & ñ de facto faciant, oues non tenentur obedire illis. Ad hoc, inquam, & similia, respondeas debis ut in textu. Radicem quoque deceptionis eorum dices debis ut in textu. Radicem quoque deceptionis eorum dices debis ut in textu,

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sermo est in confessione de cooperatoribus ex ui clauium, scilicet quando q̃ mali possunt etiam esse tales: non de cooperatoribus ex mero officio curæ, quoniam tunc decernitur, q̃ mali, quãdiu tales sunt mali, non possunt esse tales cooperatores, et sic solum homines ex 1. q. 11. ar. 6.

Item ex Aug.

Per colũbinã intelligit ecclesiã, non præcisa a corpore. §. Tũc &c. Nam conclusio, nec malos, non inuidit ab Ecclesia præcisos de quib. in ar. seq. sed peccato mortali tantum irretitos. Vide 2m. respõsum in hac ly uel pro illis &c.

¶ Examen. Ly quia hoc ipso peccant. Si sciũt, illos esse ab Ecclesia præcisos: etiam si illi præcisi essent quantumcunq; ex ipsis parati ad ministrandum sacramenta. Quòd si non sciunt non peccant sed tñ non consequũtur absolutionẽ ab eis. Secus est de baptismo etiam extra casum necessitatis & de Eucharistia vt ar. 6. ad 1m. Licet enim tunc percipiens ipso facto a præcisis accipiendo, tamen characterem baptismi & rerum Christum sacramentaliter sumunt. Ly qui ab eis non præcisis sacramenta tempant, gratiam consequuntur, licet qui ab eis præcisis ministrant sacramenta. Non enim licet alicui inducere malum sacerdotem administrandum sacramenta; quoniam inducere illum ad malum usum sacramentorum, scilicet, ipsum esse in peccato mortali, & consequenter facientem ipsum peccare in tali statu, non posse ministrare sacramenta sine incursu in nouum peccatum mortale: & sic a primo ad ultimum tunc induceret ipsum sacerdotem ad peccandum mortaliter, quod non potest fieri sine peccato inducentis. Potest tamen inducere volens mutare suam opinionem erradeo, quòd sacerdos hic, qui erat in mortali, reuertatur ad cor suum nec pœniteat, quando sacramentum illud est ministraturus, maximè attento quòd Deus potest in instanti de stercore peccatorum exigere pauperem peccatorem: & sic, realiter formata sua conficientia, petere ab ipso administrationem illius sacramenti. Quòd si paratus sit hic malus sacerdos ad sacramenti exhibitionem (puta, est in audientia confessionum) potest ille pœnitens adire illum, pro sacramento absolutionis: quoniam tunc non postulat ab eo malum usum clauium: sed malitiosa illius usui clauium iuncta, quam tamen potest sacerdos ille, si uellet, seiungere, utitur ad propriam animæ unitatem: & hoc est quod dicit textus, q̃ scribens à malis recipiente sacramenta gratiam consequuntur.

Respon. 1m

Præcisi ab Ecclesia.

4m de maiori.

Intercessio, & facta ex persona propria: non ex persona Ecclesiæ. §. Tunc &c. Nã malus sacerdos ex persona Ecclesiæ, cuius ministri sunt, absoluit, & ante absolutionem intercedit quadam (licet non necessaria ad formã 3a. par. q. 84. ar. 3. & Concil. Trid. sess. 14. c. 3.) vtilitas & contra prædicta non est Gregorius.

¶ Examen. Ly prodesse, scilicet impetrando aliquid populo. Nam impetratio orationis instituit misericordiæ, sicut meritum institutæ: & ideo peccatores orando, etiam ex propria persona, impetrant aliquod bonum à Deo. 1. 2. q. 81. ar. 16. Licet nõ merentur. Et ideo, cum de reconciliandi efficacia, quod sumat meritum, loquitur est hic. D. Thomas, dixit, q̃ intercessio mali sacerdotis facta ex propria persona non habet efficaciam: nec autem ipsam crederes esse omnino inutilem, subiunxit, q̃ utroque modo, i. etiam ex persona propria facta, prodest. Et licet dicat ly populo, tamen expositio hæc non est contraria ei quando dicit in 2. 2. loco citato q̃ ratio peccatoris impetrat pro se quoniam populus & curatus sunt correlativa, & quasi pro eadem persona computantur. Hoc autem dictum aliunde textus vult fuit adnotasse Sanctum Doctorem: ne populus subditus spernat orationes sui Curati, & minus appreciet, se orationibus eius, licet peccatoris, commendatum facere.

Excmpl. pulchrũ.

APPENDIX.

EX articulo habes. ¶ Primò quomodo per rationem interimas hæresis Valdensium (Prat. pauperes de Lugduno. Et 1 Vid. q. 5. Cath. Turre Crem. de ecclesia lib. 1. c. 100.) dicentium q̃ sacerdos ibus illis tantum concessa est potestas ligandi atque soluendi, qui uita & doctrina pollent sicut Apostoli. Et eorundem ac Begaldorum (Direct. in quæst. 2. par. q. 14. c. 16.) dicentium: sacerdotes esse & legitime secundum formam ecclesiæ ordinatos, quibuslibet tamen criminibus præditos, non posse conficere vel conferre ecclesiastica sacramenta. Et eorundem tu in summa fratres yconen. in bibliotheca Vaticana Romæ manuscripta) dicendum absoluere & ligare non potest sacerdos peccator, cum ille ipse i gratus. Nota inp. in hac hæresi fumatur ly ligare pro esse in mortali tantum: sum ut in appro. seq. art. 1. Ioannis Hus (ut refertur in Concilio Constantiensi loco citando infra) dicentis q̃ sacerdotes quomõlibet criminose viuentes sacerdotali potestate & dignitate: & licet filij infideles sentiãt infideliter de septem Donatistarum (Prat. Donatistæ) dicentium: sacerdotum malorum aut impiorum sacramenta nulla esse. ¶ Secundò habes quomodo per rationem offendas, prædictas merito damnatas à Papa Leone. 9. in epist. ad uer. præf. Micha. & Leon. archi. cap. 34. Cur hominũ quia quicunque sacerdotes essi disparesunt merito, pares tamen (sunt officio? Nec potest denegari pro merito, quod debetur officio. Alioquin non fierent sacerdotum, si malus, aut minus fieret secundum humanorum iudicium meritorum: essent que penè omnes fierent duo, quos homines. Præcibi. Item à Concil. Trid. sess. 7. canon 12. Si quis dixerit ministrũ in peccato mortali existentem, modò ea essentialia, quæ ad sacramentum conficiendum aut conferendum pertinẽt, seruauerit, non conficere, aut conferre sacramentũ. Anathema sit. Item ab eo. sess. 14. c. 6. Docet quoq; ex sacerdotes qui peccato mortali tenentur, per uirtutẽ spiritus sancti in ordinatione collatã, tanq; Christi ministros functionem remittẽdi peccata exercere: eoq; præue sentire, qui in malis sacerdotibus hanc potestatem non esse contendunt. Hæc ibi. Ex quo etiam (quia scilicet unusquisq; spiritus sancti, & ut ministri Christi, operantur) & multis aliis locis passim sectionis eiusdẽ, conditor impiissimæ hæresis sectatorũ (Prat. Sectarij) dicentiũ, sacerdotes mẽbra Sathanæ esse. Cõtra hos est ille articuli litera ex Aug. ubi in ad 3m. sacerdotes, ei mãdi, uocantur membra columnæ. Itẽ ab eo. sess. 22. can. 10. si quis dixerit sacerdotes, qui in mortali peccato sunt, potestatem ligandi & soluendi non habere: Anathema sit. Hæc ibi. Item à Nicolao Papa ad consulta Bulgarorum, sic. Non põt aliquis, quantumcunq; pollutus sit, sacramenta diuina polluere; quæ purgatoria cunctarum contagionum existunt qualitercunq; in. sacerdos sit quæ sancta sunt, coinquinari non possunt. Ideireo ab eo, quousque iudicium Episcoporum reprobetur, cõis percipiẽda est: qñ mali bona administrando se tantummodo lædunt. Fax accensa sibi quidem detrimentum præstat, aliis uerolumẽ in tenebris administrat: & unde alijs commodum exhibet, inde sibi dispendium præbet. Sumite ergo ab omni sacerdote intrepidi Christi mysteria, quia omnia in fide Christi purgantur. Hæc ibi: & recitantur 1. q. 1. c. fin. Item à damnatibus Valdenses: de quorum damnatione habes supra articulo 4. appen. sub nomine pauperes de Lugduno. Item à damnatibus Begardos: de quorum damnatione habes ibidem. Item à Concil. Constantiensi. sess. 15. ubi hæresis ipsius Ioannis Hus, reposita octauo, loco damnatur simul cum alijs viginti nouem: quin & damnatur ipsemet Ioannes: similibus uerbis. Hos sancta synodus præfatos articulos examinari fecit, & ipsius recenseri, quibus examinatis, fuit repertum, plures ex ipsis esse notorie hæreticos, & à sanctis patribus reprobatos, alios non catholicos, sed erroneos, alios scandalosos, & blasfemos, quosdam piarum aurium offensiuos, nonnullos eorum temerarios & seditiosos; idcireo hoc sacrum Concilium Constantiense eidem Ioannem Hus per inacem & incorrigibilem, & hæreses ac errores q̃ ei publice defensatos & publicatos nollentem abiurare, ab ordine sacerdotali & alijs ordinib. quib. existit insignitus deponendum & degradandũ fore declarat: & attento q̃ ecclesia Dei non habet ultra quid agere ualeat iuxta ea seculari relinquere, & ipsum curiæ seculari relinquendum fore decernit. Hæc sententialiter ibi. Item à &c. ut infra q. 16. ar. 4. appen. ¶ Tertiò habes: quomodo per rationem tuprà dicta Patrum, pro quanto malos sacerdotes statuunt usum clauiũ non amittere, & intelligas & probes & tueatis. ¶ Quartò uides quomodo ex his uerbis angelica doctrina præfens & declaretur & confirmabitur.

2 Vid. q. 5. Ecc. contra hodam.

3

4

Q VAE ST.

QVÆST. XIX. ART. VI.

77 CONCL. 1a. In hæreticis, schismaticis, & excommunicatis manet clauium potestas quantum ad essentiam, sed usus impeditur ex defectu materiæ.

¶ NOT. Essentia potestatis clauium datur in consecratione sacerdotis, usus postea. q. 17. art. 2. ad secundum. Vnde fit ut duplex assignetur potestas: quarum prima dicitur ordinis, secunda iurisdictionis: prima a tali sacramento data, secũda ab homine; prima ideo inamissibilis secunda amissibilis.

¶ PROB. Quia hoc præsupponitur, tanquam manifestum ex dictis 3a. part. q. 63. (ibi enim artic. 5. determinatur, quòd character inest animæ indelebiliter): 2. Quia (ly sed us &c.) urentes clauibus habent pro materia hominem subditum, vt subditus sibi est (cũ usus clauium præsupponat requiratur in utente respectu eius, in quem utitur: ut ex suprædictis patet) & tales s. hæretici, schismatici, ac excõmunicati priuati sũt omnibus subditis ab ecclesia (cum enim per ordinationẽ ecclesiæ subdatur unus alteri, sequitur quòd per ecclesiam potest subtrahi alicui ille, q̃ erat ei subiectus).

¶ NOT. Quòd usus clauium præsupponit & requiratur in &c. confirmatur ex Concil. Trid. sess. 14. c. 7. Quoniam natura, & ratio iudicii illud exposcit, ut sententia in subditos dumtaxat feratur: priusum semper in ecclesia Dei fuit, & ueritissimum est synodus hæc confirmat, nullã momẽ absolutionem eam esse debere, quam sacerdos in eum profert, in quem ordinariam aut subdelegatam non habet iurisdictionem. Hæc ibi.

¶ CONCL. 1a. Hæretici, schismatici, & excommunicati non possunt usum clauiũ habere quantũ ad hoc, q̃ priuati sunt.

¶ NOT. Si priuantur quo ad omnia, & quo ad omnia usum clauium habere non possunt: si uero priuantur solum quantum ad aliquid, poterunt usum clauium habere quantum ad id secundum quod non priuantur, sed quantum ad id, quo priuantur non poterunt. Ex consequenti ergo uidetur quòd priuati quantum ad aliquid tantum assimilentur iis qui a cãbus reseruatis absoluere non possunt excepto, quod illis in pœnam priuati sunt; qui autem a reseruatis absoluere non possunt, non in pœnam.

¶ PROB. Quia patet ex declaratis terminis.

1m de maiori.

Subditum pro sua materia. ¶ Tunc nihil contra. Nam ex eo quòd possunt conficere, licet & baptizare, non sequitur, quòd possint uti clauibus. Non enim per excommunicationem, uel hæresim, aut schismã, subtrahitur ab ecclesia panis triticeus sicut nec aqua, illius, qui est materia Eucharistiæ, sicut & aqua baptismi: cũ tamen per excommunicationem &c. subtrahantur illi subditi, qui sunt materia huius clauium.

ARTICVLVS VI.

Vtrum hæretici, schismatici, & excommunicati usum clauium habeant.

AD SEXTVM sic procedit. Videtur quòd schismatici, hæretici, & excommunicati, & degradati, usum clauium habeant. Sicut enim potestas clauium dependet ab ordine, ita & potestas conficiendi, sed non possunt amittere potestatis usum conficiendi, quia si conficiunt, confectum est, quamuis peccẽt conficientes, ergo etiam nõ possunt amittere usum clauium.

¶ 2 Præte. Omnis potestas spiritualis actiua in eo, qui hẽt usum liberi arbitrij, exit in actũ quando uult; sed potestas clauiũ adhuc manet in prædictis, quia cũ non detur, nisi in ordine, oporteret reordinari eos, quando ad Ecclesiam redeunt, ergo cum sit potentia actiua, possunt in actũ eius exire, cum uoluerit.

¶ 3 Præt. Spiritualis gratia magis impeditur per culpam, quam per pœnam: sed excommunicatio, & suspensio, & degradatio sunt pœnæ quædam, cum ergo propter culpam non amittat aliquis usum clauiũ, uidetur quòd nec propter ista.

SED CONTRA, Aug. dicit quòd Ecclesiæ charitas peccata dimittit, charitas autem est, quæ facit Ecclesiæ unionem, cum ergo prædicti sint ab Ecclesiæ unione diuisi, uidetur quòd usum clauium non habent in remittendis peccatis.

RESPONDEO, Dicendum, quòd in omnib. prædictis manet clauium potestas quantum ad essentiam, sed usus impeditur ex defectu materiæ. Cũ enim usus clauium in utente prælationem requirat respectu eius in quẽ utitur (ut dictũ est) propria materia, in qua exerceatur usus clauium, est homo subditus, & qa per ordinationem ecclesiæ subditur unus alteri, ideo per ecclesiæ prælatos potest subtrahi alicui ille, qui erat ei subiectus. Vnde cum ecclesia hæreticos, & schismaticos, & alios huiusmodi priuet, subtrahẽdo subditos, uel simpliciter, uel quantum ad aliquid, quantum ad hoc quòd priuati sunt, non possunt usum clauium habere.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd materia sacramenti Eucharistiæ, in quam suam potestatẽ exercet sacerdos, nõ est homo, sed panis triticeus, & in Baptismo homo simpliciter. Vñ sicut si subtraheretur hæretico panis triticeus, cõficere nõ posset, ita si subtrahat̃ plato, prælatio, absoluere nõ posset; potest tamen baptizare, & conficere, quamuis ad sui damnationem.

AD 3m dicendum, quòd propositio habet ueritatem, qui indo non deest materia, sicut est in proposito.

Concl. 1m

Conclu.

AD SECVNDVM dicendum, quòd materia sacramenti Eucharistiæ, & quantum ad dependere ab ordinem non quantum ad habere hominẽ

Universidad de Deusto
Biblioteca

3 demaiori. Magis impeditur. &c. per contrarietatē ad gratiam: non per subtractionem subditorum. ¶ Dicit &c. Stat enim simul quòd quædam pœna, ut excommunicatio, &c. ut pœna est, minus contrarietur gratiæ & tamen magis contrarietur usui clauium: similiter stat simul culpa, ut sic, magis contrarietur gratiæ, & minus usui clauium. Nam ratione diuersorum attenditur ista contrarietas: quoniā ex parte ipsius ad gratiam fit per hoc, q̄ ipsa auertitur a Deo: & contrarietas ad vsum clauium fit per hoc, quòd quis perdit ius in subditos. Vnde patet quod per nanquam (ut sunt præmissæ) magis impedit usum clauium quàm culpa.

¶ Examen. Iy excommunicatio &c. sunt pœnæ quædam. Hoc est excommunicatio &c. ut infliguntur ab ecclesia. Licet. n. huiusmodi includant culpam: tamen culpa illa non est inflicta ab ecclesia, sed facta voluntarie ab eo, in quem pœna talis fertur. Vnde (formaliter loquendo) excommunicatio & schisma &c. ut culpæ sunt, non contrariantur usui clauium, inquantum non subtrahunt ipsi peccanti subditos: sic enim remanerentur, ut talis subtractio fiat: sed excommunicatio &c. ut pœnæ sunt, opponuntur directe usui clauium, inquantum subditos ipsi excommunicato &c. subtrahunt. Ideo textus intelligendus est formaliter, quando dicit, & quòd excommunicatio & c. sunt pœnæ: & quòd excommunicatio &c. opponitur usui clauium, seu (quod idem est) subtrahunt subditos excommunicato &c. Hinc patet, quòd excommunicati in concubinatu simul uniuntur pro excommunicatis excommunicatione maiori tantū. Nam excommunicatio minor non tollit subditos, sed participationem ūn passiuā sacramentorū.

APPENDIX.

1 Vtil. p. 5. Ecclē. &c. EX articulo, habet primò: quomodo per rationem ostendas meritò infinitarum fuisse a Conciliis, q̄ excōmunican &c. non amittunt claues, sed usum. Vt a Concil. Trid. sess. 7. Can. 9. Siquis dixerit in ordine non imprimi characterem in anima hoc est signum quoddam spirituale, & indelebile. Anathema sit. Hæc ibi. Item a Concil. Flor. en. sic ab Eugenio 4. sacro illo approbante concilio, in Decret. Armen. claro, hic ordo characterem. i. spirituale quoddam signum a cæteris distinctiue imprimit in anima indelebile. Hæc ibi. Item a Concil. Triden. sess. 25. capi. 3. de reform. 2. Excommunicatus uero quicunque ad sacramenta & communionem fidelium ac familiaritatem: non recipiatur. Hæc ibi. Et quia loquitur de excommunicatione maiori, intelligit q̄ non recipiantur ad sacramenta, nec etiam actiuè, hoc est quòd amittat usum clauium: secundum q̄ & magis apparet per subsequentes canones. Item ab Alexandro 2. qui scribit Valeriano Episcopo & martyri sic. Audiuimus q̄ hæreticus Ranum quia excommunicatus te excommunicare nō potuit. Apostolica authoritate te tuosque absoluendo mandamus exinde nunquàm curare. Hæc ibi. Nec te moueat ly absoluendo, quasi hic manifestè fumitur ly absoluendo, pro non ligatos ostendendo (ut etiam glosa ibi dicit). Item ab eodem ibidem. Si ex corde tuo nouam hæresim confixerit, ex quo talia prædicare corpit neminem damnare potest: quia nec potest deijcere quenquam iam prostratum Veris, Catholicis fidei, i. per sententiam damnatis. Ligandi namque uel soluendi ueris, non falsis sacerdotibus a domino tradita est. Apostolis. n. dicturus, quorum remiseritis peccata &c. præmisit, accipite spiritum sanctum, ut euidenter ostenderet eum, qui spiritum sanctum non habet peccatis non posse teneri uel remitteri. Porro spiritum sanctum nemo habet. i. q̄ mo habet nisi intra ecclesiam: quia & ipsam unitatem per gratiam non est in quam facit. Vnde non nisi congregatis in unum dictum est, ueri- tate spiritum sanctum, nec nisi super congregatos in unum die Pentecostes descendit spiritus sanctus: ideo autem extra ecclesiam non potest ligari & soli. Qui spiritum sanctum non habet, peccata non remittit. Et. Et iterum ubi duo uel tres congregati in nomine meo, ibi ego sum in medio eorum nimirū cunctis ostendens se non habitare in sordibus eorum, qui superbiæ singularitate secum a corpis Christi compage semetipsos abrumpunt &c. Cum ergo peccata dimittere uel tenere excommunicare uel reconciliare opus sit spiritus sancti & uirtus Christi apparet, q̄ hi quitertia ecclesiam sunt nec ligare possunt nec soluere. Hæc ibi. Ex quo patet schismaticos hæreticosq; clauium usu carere. Notabis pro supra & infra q̄ esse priuatū, uel remotum, uel dejectum non sumitur hic pro esse in peccato mortali tantū, sed etiam secundū q̄ materia exigit ita q̄ dicatur. Non potest dejcere iā prostratus, i. dejectus, iam remotus. i. per excommunicationem, uel hæresim, uel schisma, uel degradationem. Item ab eodem ibidem. Petro p omnib. & p omnibus claues regni cælorum se daturū promisit dicēs. Tibi dabo claues regni cælorū. Quicunq; ergo ab unitate ecclesiæ, q̄ per Petrū intelligitur fuerit alienus consecrare non valet, excōcationis uel reconciliationis ptātē non habet. Hæc ibi & recitantur. 24. q. 1. Item a Leone Papa sic. Nihil est ligatum, uel solutū, nisi quod Beatus Petrus, aut ligauerit, aut soluerit. Hæc ibi & cad. q. 11 recitatur. Vbi ly Petrus, sumitur pro authoritate Petrina quo utinatur. Item a Nicolao Papa. ait clerum Constantinopolitanum, Aperiē sedis nostræ fanāte authoritate: nullum siue episcopum, siue clericum, siue professione aliqua Christianum, qui a Nestorio uel eius similib. ex quo talia prædicare cœperunt, uel cōione uel loco suo dejecēs sunt, uel ejectum, uel excōicatū uideris: quia neminē remouere poterant qui fuerāt olim remoti, nec deinceps quenq̄ iam ab ptrati. Hæc ibi & cad. q. recitant. Itē ab eodē in ca. q. Miramur quō excōicati ad iudicandū erepti sunt &c. aliud est ptās officij, aliud executio. Plerunq; officii potestas uel accipitur in sacerdotali unctione, uel accepta sine fuit executione remota: uelluti a suspensis q̄b. administratio interdicta, ptās non auferur. Hæc ibi. Vbi cū excōicati, hæretici, & schismatici sint suspēsi, patet q̄ secundū Papā carent executione ligandi, & soluendi. Ex quib. oibus manifestū est q̄ dānandi sint illi hæretici q̄ (ut in Direct. inq. 1. par. q. 10.) impiissimè mentiti sunt dicentes q̄ Apostoli oēs Angeli & beati sunt schismatici, & q̄ schisma ticū esse perfectius est, q̄ esse catholicū. Consequenter ergo videsq̄ iustissimè Gregorius Papa undecimo illos articulos ut uere hæreticales publicè condemnauit, eosq; cōburi mādauit, & sic fērm est (ut ibi in Direct.) dānat. n. si olim fuerant pdictæ infernales hæreses ab apostolo. 1. Cor. 1. obsecro uos per nomen Dñi nr̄i Iesu Christi ut idipsum dicatis oēs, & nō sint in nobis schismata, & ibi 12. Deus ētperauit corpus ei, cui deerat, abundantiorē tribuēdo honorē. ut nō sit schisma in corpore. Quasi dicat si Deus abhorret schisma in corpore nr̄o naturali: utiq; et multo magis abhorrebit illud in corpore suo mystico. Itē a militib. & de uerbo Christi ecclesiā significante dicentib. Io. 19. Non findamus eā, Itē a ps. 67. Deus, qui habitare facit unius moris in domo. Item a Christo Io. 13. in hoc cognoscēt oēs, q̄ discipuli mei estis, si dilectionem habuerītis ad inuicē. Itē ab eo. 17. Nō p eis rogo ūm sed et p eis, q̄ credituri sunt p uerbū eorū in me, ut oēs unū sint, sicut tu pr in me, et ego in te &c. in nobis unū sint &c. ut sint unū, sicut et nos unū sumus &c. sint cōsummati in unū. Videm quātū et quo ties Chs abhorret schisma, a fuisq; intentissima orōne arcet. Itē a Deo nu. 16. qñ uidelicet Dathan et Abirō schisma i populo cōmouētes, terra eos deglutiēte mutos in infernū detruit. De qua iustissima, & horrendissima ad schismaticorū oīum exēplum ad emēdationē mentionē quoq; fecit ps. 105. et Eccl. 45. et nota: q̄ et illorū cōplices pēna eadē iustinuerūt. ¶ Scdo hēs quō p̄missa Patrū dicta, q̄ quasto hæticos, schismaticos excōicatos, usu clauium carere dnt, et ītelligas. et jbet et defendas. ¶ Tertio uides: quō ex iis angelica hæc doctrina uicissim, et declaretur, et cōfoldet.

Primo, Vtrum sacerdos possit in quemlibet hominē uti clauē quam habet. Schismatici non cōficiūt: quō uide 24. q. 1. pe denda, et c. schisma

Secūdo, Vtrum sacerdos possit semper subditum absoluere.

Tertio, Vtrum aliquis possit uti clauibus in suum superiorē.

ARTICVLVS I.

Vtrum sacerdos possit uti clauē, quam habet, in quemlibet hominem.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur quòd sacerdos possit uti clauē quam habet, in quemlibet hominem. Dicit enim dominus Matth. 16. Tibi dabo claues regni cælorum. Et Ioan. 20. Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis: quorum retinueritis retenta sunt. Sed hæc potestas data est omnibus sacerdotibus. Ergo quilibet sacerdos potest uti clauibus in quemlibet hominem.

PRAETEREA, Ecclesia est una columba, ut dicitur Cant. 6. Sed in columba non est nisi una anima, ut Hieronymus dicit. Ergo tota Ecclesia est una anima. Sed quilibet sacerdos potest uti clauibus in totam Ecclesiam. Ergo in quemlibet hominem.

SED CONTRA est quod dicitur 16. quæst. 1. Nulli sacerdotum liceat parochianum alterius absoluere, aut ligare, ergo non quilibet potest quemlibet absoluere.

¶ Præt. Iudicium spūale debet esse ordinarius quàm tēporale: sed in iudicio temporali non potest quilibet iudex quē libet iudicare, ergo eum vsus clauium sit iudicium quoddā, non potest sacerdos sua clauiuti in quemliber.

RESPONDEO, Dicendū, quòd ea, quæ circa singularia operari oportet, non eodem modo omnibus competunt. Vñ sicut præter gñalia medicinæ præcepta oportet adhiberi medicos, q̄b⁹ p̄cepta uniuersalia medicinæ singulis infirmis, ſm q̄ dñt, aptanē, ita in quolibet principatu, p̄ter illum, qui uniuersaliter p̄cepta legis tradit, oportet esse aliquos, q̄ ea singulis, ſm quod debent, adaptant, & pp hoc in cœlesti Hierarchia sub prātibus, qui indistinctē p̄sunt, p̄ponūtur principatus, q̄ singulis prouinciis distribuunt, & sub his Angeli, qui singulis hoibus in custodiā depurantur, ut patet ex his, q̄ dicta sunt in 2. lib. Vñ & ita debet cē in plātione Ecclesiæ militantis, ut apud aliquē esset plātio indistinctē in oēs, & sub hoc essent alij, q̄ sup diuersos diuersam prātem, & distinctā acciperēt, & qa usus clauium requirit aliquā prælationis potestatem, per quam ille, in quē usus clauium communicatur, efficitur materia propria illius actus, iō ⁱᵐ ille, qui habet indistinctam prātem super omnes pōt uti clauibus in omnes: illi autem, qui sub eo distinctas potestates acceperunt, non in quoslibet uti possunt clauibus sed in eos tantum, qui eis in sortem uenerunt, nisi in necessitatis articulo, * ubi nemini sacramenta sunt deneganda.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd ad absolutionem à peccato requiritur duplex potestas, s. potestas ordinis, & potestas iurisdictionis. Prima quidem prātās æqualiter est in omnibus sacerdotibus, non autē secunda, & ideo ubi dominus Ioan. 20. dedit omnibus Apostolis cōmuniter potestatē remittendi peccata, dixit: Quorum remiseritis peccata &c. Sed quia non omnibus erat commissa cura totius populi, sed singulis singulos suos subditos, ideo non dixit generaliter, quorum remiseritis omnia peccata, ne intelligeretur quòd quilibet sacerdos posset absoluere quemlibet a quocunque peccato, sed dixit, quorum remiseritis peccata &c. ut intelligatur quòd unicuique sacerdoti data est potestas absoluendi illos, qui sibi a superiore commissi sunt. Et hoc est quod dicit Augustinus, Ecclesia habet claues, ut intra se homines ligatos uel solutos habeat, quos sibi commissos esse cognouerit. Et Gregorius dicit, Pastoralis cura omnibus quidem Ecclesiæ præpositis commissa est, sed specialiter unicuique pastori sua ouile commissum est. Et Chrysostomus dicit, Non omnibus sacerdotibus data est potestas ligandi & soluendi, sed illis tantum, qui præsunt Ecclesiæ, & hoc non simpliciter, sed cum quadam determinatione. Et Leo Papa dicit, Non omnes Episcopi sibi uindicent, quod beato Petro est collatum, quia non omnes præsidunt ecclesiis, quibus præsidet Petrus.

AD SECVNDVM dicendum, quòd Ecclesia est una columba, quantum ad unitatem fidei & charitatis, quæ est in omnibus membris Ecclesiæ, non autem quantum ad potestatem iurisdictionis.

AD TERTIVM dicendum, quòd sicut Augustinus dicit, Ecclesia habet claues, ut intra se homines ligatos uel solutos habeat, quos sibi commissos esse cognouerit. Et ideo quilibet sacerdos potest uti clauibus in illos, qui sibi commissi sunt, non autem in alios.

QVÆST. XX. ARTIC. II.

CONCL. Ille qui hēt ptātē indistinctam sup omnes potest uti clauibus in omnes: illi autē, qui sub eo distinctas potestates acceperunt

acceperunt, non in quoslibet possunt uti clauibus; sed in eos tantum, qui eis in sortem uenerunt, nisi in necessitatis articulo.

¶ Examen. Ly ille, qui habet &c. Ly illi autem, qui sub &c. In singulari dicit, ille, quando loquitur de habenie potestatem sup omnes: quia unus ūm, & non plures sunt huiusmodi. Noluit enim Deus dare occasionem schismatis in Ecclesia: & uoluit omnem multitudinē nasci ab unitate, reducēque ad unitatem (ut sic in numeris) & uoluit regnum Ecclesiæ esse monarchicū. Ideo textus hæc omnia innuens, propter designandum primum, dicit ly ille: propter secūdum uero, ly potestatem indistinctā propter tertium autē, ly super omnes. In pluralibus inquit, illi, quādo loquitur de habentibus potestatē sub illo primo: quoniā ad exequendum particularem custodiam circā hominet tot diuersorum populorum & nationum (ut in ad tertium) sub illo primo existentium plures de necessitate exiguntur. Ly sub eo. Per hoc ostenditur quòd obedientia potestatibus Ecclesiæ exhibēda non est impossibilis, & per consequens non enumeranda ibi, quando dicitur, Nemo potest duobus dominis seruire. Nam potestates in ecclesia sunt subordinatæ non tantum per hoc, q̄ una est maior uel minor alia, sed ēt per hoc, quòd una non præcipit contrarium ei, quod præcipit alterā (sicut faciunt illi duo domini. Matt. 6.) sed omnes ita ad unū finem, i. ad faciendum hominem uerū Christi fernum, tendunt: ut una suis mandatis adiuuet aliam in hoc. Quod totum denotat in textu ly subeo. Ly in sortem. Hoc dicit Sanctus Doctor, ut significet: quòd nemo debet assumere potestatem seu honorē in Ecclesia: sed debet expectare, si uocetā Deo tanquām Aaron. Neq; enim Christus glorificauit semetipsum, ut Pontifex fieret: sed qui dixit ad eum, tu es sacerdos in æternum secundum ordinē Melchisedech. Ly indistinctam potestatem, ly distinctas. Hoc suppositum, quòd. s. diuersitas ista duplex potestatum debeat in Ecclesia dari, manifestat textus à simili & in medicina & in Hierarchia cœlesti. Vnde conuenienter fit: ut ista diuersitas potestatum uocetur Hierarchia Ecclesiastica à Concilio Tridentino sessione uigesimaterria cap. 4. & can. 6. ubi quoque declarato termino (ut hic breuissimè tangitur) anathematizat contrarium.

¶ PROBATIO. 1 Quia ille, qui habet indistinctam potestatem super omnes, habet omnes pro materia propria usus clauium (cum omnes sint eius subditi) & usus clauium exerceri potest in illum, qui est propria materia eius: 2 Quia (ly sibi autem &c.) illi, qui habent distinctas potestates non habent omnes pro materia usus clauium, sed tantum eos, qui sibi in sortem uenerunt (cum non omnes, sed tantum hi sint eorum subditi) 1 Quia (ly nisi in &c.) in necessitatis articulo nemini sacramenta sunt deneganda.

¶ NOTATIO. Quis sit necessitatis articulus & alia pro seruitio huius: vide quæstio. octaua art. 6. in ter. & cinc.

1ᵐ de conclusione. Potest. n. potestate ordinis: non, iurisdictionis. §. Tunc &c. Nam potestas etiam iurisdictionis de necessitate requiritur ad hoc, quòd absolutio teneat: & illa authoritas Christi adducta loquitur tantum de potestate clauium, inquantum ab ordine dependet.

¶ *Corollarium*. Ergo, cum ad usum clauium necessario exigatur etiam iurisdictio, & Christus claues dans apostolis per ly quorum remiseritis &c. non tradat eis iurisdictionem (ut in textu habetur) nec tamen uelit claues illis datas manere otiosas (ut natura, quæ abhorret otiosum, docet,) apertissimè sequitur: quòd Christus uoluit illos habere iurisdictionem aliunde scilicet a Petro; cui universalem iurisdictionem dedit Matth. 16. per ly quodcunque ligaueris &c. intendam à se super omnes, & communicandam coapostolis secundum quòd sibi pro bono Ecclesiæ uidebitur (ut in fine responsi in textu deducitur.) Ergo Petrus est ille, qui habet indistinctam potestatem, de quo prima pars conclusionis uerificatur. concl. m

Pro primam Petri sup ēt coapostolos.

¶ Nec obstat textui, quòd ly quodcunque ligaueris &c. fit à Christo dictum antequàm diceret ly quorum remiseritis &c. quasi inde argumentari possit, quòd non de iurisdictione (ut dictum est) ad Petrum loquatur: cum iurisdictio sequi debeat ad potestatem ordinis. q. quæst. 17. art. 2. ad secundum, nō ameire. Hoc inquam, non obstat quia obiectio talis ex multo, non plano, intellectu liæ textualis procedit. Nā, cum ly quodcunque ligaueris super terram &c. sit promissorium (ut contextus etiam monstrat, connectens hoc illi promissioni. Tibi dabo claues

Universidad de Deusto
Biblioteca

claues regni cœlorum,) & promissorium expectet de se promissi exhibitionem pro clariori notitia, intelligi debet: quòd Sanctus Thomas, veluti semper in doctrina sua claru[s], acceptely quodcumque ligaueris, prout etiam complementum promissionis continet. Complementum modo promissionis illius tunc factum est, quando Christus, Ioan. 21. Petrum coram aliis ouium ignorumq; suorum universalem pastorem instituit: ut pulchrè fuit declaratum q. 17. ar. 1. appen. Tunc enim illud promissum, Dabo tibi claues regni. Et quæcunque ligaueris &c. actualiter erga Petrū adimpleuit; quo nisi pascere oues Christi universaliter est ecclesiam super se, tanquàm Christi vicarius, ædificatā sustinere claues regni cœlorum habere, ligandi atque soluendi potestatem ad utilitatem ecclesiæ possidere: adeò quòd illud Ioan. 21. est tanquàm declaratio summaria quid nominis illius, Esse vicarium ghalē Christi, quid sit.

Matth. 16. Ac si Petro dixisset Christus, super hanc petram ædificabo &c. & tibi dabo &c. & quodcunque ligaueris (i. postuam tibi, datæ à me fuerint istæ claues) super terram &c. hoc est, Ego faciam te universorum agnorum meorum, & ouium, pastorē. Cum ergo videant clarissimè omnes, quòd Petrus est, Ioan. 21. factus talis pastor, fateantur, oportet, iurisdictionem illam in ly quæcunque ligaueris &c. inclusam tunc ei soli primum effectualiter datam. Restat ergo quòd, cum Sanctus Thomas (ut dictum est) per ly quæcunque ligaueris &c. cointelligat etiam promissionis complementum, sub ly quæcunque &c. dictum Matth. 16. intendat etiam dicto illi correspondentia in Ioan. 21. Ex textu igitur huius responsi plenè intellecto negandum nemo illud pro obstaculo supra intertectum, quòd scilicet iurisdictio Petro data non sequatur, potestatem ordinis datam à Christo per ly. Quorum remiseritis &c. Vide: quàm consonanter, & ordinatè. Christus potestatem ordinis super corpus suum mysticum (nā super corpus suum verum dederat in ultima cœna) dat omnibus apostolis Ioan. 20. potestatem autem iurisdictionis, quam Matth. 16. promiserat, dat soli Petro Ioan. 21. Quasi ergo, secundum textualem responsionem, dixerit. Vobis omnibus apostolis meis potestatem clauium do; sic tamen, ut usus potestatis huius esse debeat secundum iurisdictionem à Petro apostolo vobis communicandam.

2m de maiori. Seram. 33. 5. bi propriam non, sibi disconuenientem. §. Tunc &c. Quòd enim omne peccatum respectu iurisdictionis cœli sit obstaculum eiusdem, uel non eiusdem, rationis est extra propositum clauis ad seram. Subsumere namque oportuisset, quòd omne mortale est eiusdē rationis respectu clauis sic, uel sic modificatæ. Sed tūc negaretur tale subsumptum.

¶NOT. Peccata illa dicuntur eiusdem rationis respectu clauis sic modificatæ; quando omnia per usum talis clauis possunt dimitti, vel non dimitti: & dicuntur non esse eiusdem rationis, quando aliqua illorum per usum talis clauis possunt dimitti, aliqua non. Radix verò, quare dimitti possint, uel non dimitti est iurisdictio posita, uel negata. Iurisdictio enim data ad dimittendum tale peccatum facit (ut uerbis argumenti correspondeam,) seram esse propriam huic clauī: negata autem facit, seram esse huic clauī disconuenientem. Nam per hoc, quòd iurisdictio tibi datur, fit, ut aperiendo remoueas tale obstaculum introitus ad regnum: & per hoc, quòd iurisdictio super tale peccatum tibi non datur, fit, ut tale obstaculū introitus, etiam si aperire seram conetur, ideō etiam si de facto absoluas, remouere non possis. & quare? Quia illa seræ usui tuæ potestatis non est propria, ideō non est conueniens; sed disconueniens. Vnde patet: quòd in textu & ly propria, sumitur pro conueniente; & meritò ad iurisdictionem, tanquam ad totius negotij radicem, recurritur. Quæ dicta sunt de sera propria, uel non propria, respectu clauis aperire volentis patent quotidie in corpore ambuentes ex quibus, uia similibus notionibus, præmissa disce.

3m illatio conclusionis. Ergo &c. ℟. Negatur illatio. §. Non enim in hoc est simile de illo antiquum sacerdotes; & de isto. Nam populus Israel unus populus erat, & unum &c. ut in litera. Non ergo ex minori perfectionis nouī testamenti (ut putat argumentum; fallaciam ideò committēs secundum non causā, ut causam) prouenit, quòd iste sacerdos nō possit in omnes, sicut antiquus poterat: sed ex unitate, & pluralitate nationum, atque ydiotarum.

Ad secundum dicendum, q̄ clauis materialis non potest aperire nisi seram propriā, nec aliqua virtus actiua potest agere nisi in propriam materiam, materia autē propria potestatis ordinis efficitur aliquis per iurisdictionem, & ideo ea nō pōt aliquis uti in eum, in quem iurisdictio non datur.

Ad tertium dicēdum, quòd populus Israel unus populus erat, & unū tantūmodo templum habebat, unde non oportebat sacerdotū iurisdictiones distinguiſicut nūc in ecclesia, in qua congregantur diuersi populi, & nationes.

APPENDIX.

EX articulo habes. 1 Primo quō prōnem interimas hæresim Lutheri (Prat. Lutherani) dicētis: quòd absoluere potest in sacramento pœnitentiæ ipsimus sacerdos æquè ut Episcopus & Papa. Ité Huſſitarum (Prat. Huſſitæ) dicentium: q̄ sacerdotem potiorem non facit dignitas, sed uitæ meritum. Vide p huius confutationē etiam q̄. 19. ar. 1. Item Aerij (Prat. Aerius. Valden. Vvid. Huſſ.) dicentis: sacerdotes omnes pares esse; inter quos sacerdotes nullum discrimen esse, etiam inter episcopos. Item Pseudoapostolorum. (ut refert Cardinalis Turrecremata, de ecclesia lib. 4. cap. 37.) dicentium: quòd nullus Papa Romanæ Ecclesiæ absoluere aliquem potest à peccatis; nisi esset ita sanctus, sicut fuit Beatus Petrus Apostolus in uiuendo in omnimoda paupertate, & sine proprio, & in humilitate; non faciendo guerras, nec aliquem persequendo, sed permittendo, quemlibet uiuere in sua libertate. Vide etiam pro huius confutatione q̄. 19. ar. 1. Item Marsilij cuiusdam (ut ref. idem Card. de Eccl. lib. 2. c. 54.) dicentis: quòd Papa non habet aliquam plenitudinem potestatis, absque determinatione à concessione imperatoris. Vide pro huius confutatione etiam, q. 17. ar. 2. & q. 19. ar. 5. & q. 6. ar. 3. & 6. Item Ioannis Huſſ. (ut in Concil. Constantien. fin. fa.) dicentis: Romanum Pontificem reliquis episcopis parem esse. Vide etiam, pro huius refutatione, ubi supra.

¶ Secundo habes: quomodo per rationem ostendas, prædictos meritò damnari à Concil. Trid. sessio. 14. cap. 7. Magnopere ad Christiani populi disciplinam pertinere sanctissimis Patrib. nostris uisum est; ut atrociora quædam & grauiora crimina nō à quibuslibet, sed summis duntaxat sacerdotibus absolverentur. Vnde meritò Pontifices maximi pro suprema potestate sibi in Ecclesia uniuersa tradita causas aliquas criminum grauiores suo potuerunt peculiari iudicio reseruare. Neque dubitandum est, quando omnia, quæ à Deo sunt, ordinata sunt, quin Episcopis omnibus hoc idem in sua cuique diœcesi in ædificationem tamen, non in destructionem, liceat pro illis in subditos tradita supra reliquos inferiores sacerdotes authoritate; præsertim quòd ad illa, quibus excommunicationis censura annexa est. Reseruatio casuū.

Hanc autem delictorum reservationem, consonum est diuinæ authoritati, non tantum in externa politia, sed etiam coram Deo uim habere. Hæc ibi. Nota ly Pontifices maximi, & ly suprema potestate; & ly in ecclesia uniuersa; & ly pro illis (Epis) in subditos tradita supra reliquos inferiores sacerdotes authoritate. & ibidem canon. 11. Siquis dixerit Episcopos non habere ius reseruandi sibi casus, nisi quoad externam politiam, atque id casuum reservationem non prohibere, quo minus sacerdos à reseruatis uere absoluat; anathema sit. Hæc ibi. Item ab Eugenio Papa, sic. Placuit communi nostro consilio; ut nullus monachorum præsumat pœnitentiam dare. Hæc ibi; & recitantur 16. q. 1. placuit. Vbi dicit glo. quòd loquitur de monachis nō habentibus populum. A tuidi die, de non habentibus etiam privilegium ad hoc, uel mandatum; & de sacerdotibus aliis huiusmodi. Item à Calixto Papa &c. Placuit; ut nulli sacerdotum liceat, quemlibet commissum alteri sacerdoti recipere ad pœnitentiam sine consensu eius, cui se prius commisit. Hæc ibi; q. 3. q. 2. Item à &c. ut q. 8 ar. 4. cluc. Item à Concil. Trid. Distincto populo in proprias, certasque parochias, unicuique eiusque proprio peculiaremque Episcopi, parochum assignent, qui eas cognoscere ualeat, & a quo solo licitè sacramenta suscipiant. Hæc in

in sess. 14. c. 13. de refor. Nota ly à quo solo licitè sacramenta suscipiant. Item ab eod. sess. 14. c. 9. de refor. Iure optimo distinctæ fuerunt diœceses, & parochiæ, ac unicuique pregi proprij attributi pastores, & inferiorum Ecclesiarum rectores, qui suarum quisque ouium curam habeant: ut ordo ecclesiasticus non confundatur. Hæc ibi. Item à Decreto 13. q. 1. Ecclesias singulas singulis presbyteris dedimus, parochias, & cimiteria eis diuisimus; & unicuique sua propria habere statuimus: ita videlicet ut nulli⁹ alteri⁹ parochiæ terminos aut ius inuadat. Sit unusquisque terminis suis contentus. Hæc ibi. Nota ly ita videlicet ut &c. Contra illos rectores, qui de Papa supra loquūtur. Vide etiam q. 17. ar. 1. appen. Concilium Florentinum, & illa sufficientia notando (ve multa vnico verbo discas) uigilanter ibi ly quem admodum etiam in gestis œcumenicorum conciliorum, & in sactis canonibus continetur. Item à Concilio Constantiensi sess. 15. Vide q. 29. ar. 3 appen. damnationem Ioānis Huſſ. item q. 1. ar. 1. appen. vide damnationē contra Lutherū in Bulla Leonis.

3 ¶ Tertio habes: quomodo per rationem præmissa dicta patiū, pro quanto inuenuant, non omnem habentē clauis posse illis absolūquamlibet hominem, & intelligas, & ubi, & tuearis.

4 ¶ Quarto videas: quo modo uicissim ex iis doctrina præsens Angelica, & declaretur, & confoliderur.

QVÆST. XX. ART. II.

79 CONCL. De quolibet potest simplex sacerdos absoluere, habens iurisdictionem.

¶ PROB. Quia simplex sacerdos talis hēt ptātem remittēdi q̄libet peccatum, ex ordine sacerdotij, & usum talis ptātis ex iurisdōne, quam habere supponitur.

¶ *Corollarium*. Ergo sacerdos habens superiorem nisi sibi penitus reseruatē necesse iure, nec de consuetudine, nec de propria uoluntate (si daretur) potest absoluere omnes

ARTICVLVS II.

Verum sacerdos possit semper suum subditum absoluere.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videtur q̄ sacerdos non possit semper suū subditum absoluere. Sicut enim Augustinus in litera dicit. Nullus officio sacerdotis uti[b] debet, nisi immunis ab illis sit, q̄ in aliis iudicat, sed quandoque contingit, quòd sacerdos est particeps criminis quod subditus suus commisit, sicut cū mulierem subditam cognouit, ergo videtur quòd non semper possit in suos subditos potestate clauium uti.

¶ 2 Præt. Per potestatem clauiū homo ab omnibus defectib⁹ curatur, sed quandoque alicui peccato annexus est irregularitatis defectus, uel excommunicationis sententia, à qua simplex sacerdos liberare non potest, ergo vī q̄ non possit uti clauium potestate in illos, qui talibus irretiti sunt.

¶ 3 Præterea, Sacerdotij nostri iudicium & potestas per iudicium neteris sacerdotij figuratur, sed minoribus iudicib. secundum legem non oia competebat discutere, sed ad superiores recurrebant, vt dicitur Exod. 24. Si quid natum fuerit quæstionis inter uos &c.[h] ergo videtur quòd nec sacerdos de grauibus peccati possit subditum suum absoluere sed debeat ad superiorem remittere.

SED CONTRA, Cuicumque committitur principale, committitur, & accessorium: sed sacerdotibus committitur quòd subditis suis Eucharistiā dispēsent, ad quam ordinatur absolutio à peccatis quibuscūque, ergo sacerdos ab oībus peccatis potest absoluere, quantum est de clauium potestate.

RESPONDEO, Dicendū, q̄ potestas ordinis quantū est de se, extendit se ad oīa peccata remittenda, sed quia ad usū huiusmodi potestatis requiritur iurisditio quæ à maioribus in inferiores descendit, ideo potest superior aliqua sibi reseruare, in quibus iudicium inferiori nō cōmittat, aliàs[m] de quolibet posset simplex sacerdos absoluere hīs iurisdōnē. n Sunt aūt quinq; casus in q̄bus[o] oportet q̄ simplex sacerdo⁹ pœnitētē ad superiorē remittat. Primus est, q̄n est solennis pna imponēda, quia eius minister proprius est Epūs. Secundus est de excommunicatis, q̄n inferior sacerdos non pōt absoluere. Tertius, q̄n inuenit irregularitatem contractam, q̄ cuius dispensatione debet ad superiorem remittere. Quartus de incendiariis. Quintus, quando est consuetudo in aliquo Epatu, quòd enormia crimina ad terrorem reseruantur Epo, quia consuetudo dat, uel aufert in talibus potestatem.

AD PRIMVM ergo dicendum, q̄ in tali casu, nec sacerdos debet audire cōfessionem mulieris, cum qua peccauit de illo pctō, sed debet ad alium mittere, nec illa dēt ei cōfiteri, sed dēt petere licentiam ad aliū eundi, uel ad superiorem recurrere. si ille licentiā denegaret, tum pp periculum, tū qa est minor uerecundia, si tū absolueret absoluta esset. Quod enim Aug. dicit, q̄ non debet esse in eodem crimine, intelligendum est secundum cōgruitatem, non secundum necessitatem sacramenti.

Ad terrorem.

Præt. Gra oē pctm tollit, q̄tumcūque sit parua: sed sacerdos sacra dispēsat, quibus gra datur, ergo quantum est de potestate clauium, de oibus pctis absoluere potest.

RESPONDEO, Dicendū, q̄ potestas ordinis quantū est de se, extendit se ad oīa peccata remittenda, sed quia ad usū huiusmodi potestatis requiritur iurisditio quæ à maioribus in inferiores descendit, ideo potest superior aliqua sibi reseruare, in quibus iudicium inferiori nō cōmittat, aliàs[m] de quolibet potest

Universidad de Deusto
Biblioteca

sit sacerdotem teneri extra crimen illud, de quo absoluit.

2m de maiori. Defectibus. & culpæ non, pœnæ. §. Tunc &c. Potest. n. sacerdos ab omni culpa (si iurisdictionem habeat, & censura patiatur) absoluere in foro pœnitentiali: remittendo pro relaxatione pœnæ ecclesiasticæ, si quam culpa absoluta annexam habet, ad superiorem legitimum. Dixi ly si censura patiatur: quia in excommunicatione non potest fieri sic. Non enim tenet absolutio à peccatis, si detur ante absolutionem ab excõmunicationes: cum himõi censura ponat fideles extra communionem sacramentorum, ex Conc. Trid. sess. 25. c. 3. de refor. 2. & extra de sentem. excomm. cap. multis.

3m illatio conclusionis. Ergo &c. &. Si supersunt de talibus peccatis iurisdictione sibi reseruauerit. §. Tunc &c. Immõ iũ tam omnia per conclusionem, ueluti cõsona, declarata.

APPENDIX.

1 Vid. p 5. Eccl. &c. EX articulo habes. §Primo quomodo p rationem interimas errorem cuiusdam (ut refert Ioseph Angles ord. mi. lib. flores theologicarum quæstionũ, de confess.) dicentis; quòd pœnitens est absoluendus sacramenta liter ab inferiori sacerdote etiam à reseruatis; hac lege, vt postea eorum superiore compareat non ut eum absoluat; sed ut cognoscat usum pectoris sui.

Item errores multos, qui præmarrantur art. 1. & q. 8. art. 1. & 2. & 4. & q. 19 ar. 1. Item Ioannis de Polliaco dicentis (ut refert Cardinalis Turrecremata de Ecclesia lib. 2. cap. 65.) quòd Parochiani non possunt reduci in Deum per pœnitentiam, nisi mediantibus Parochialibus sacerdotibus. Per hoc enim videtur ille Ioannes infinuare: q nullus absoluere suos subditos: & quòd nulla reseruatio casuũ illis in hoc obstare possit. Contra quod immediate, præfatus guardianus. Item eiusdem Ioannis (Direct. inq. 1 par. q. 8.) dicentis: quòd Papa non potest dare licentiam generaliter audiendi confessiones aliquibus, quin ipsi teneantur confiteri iterum eadem peccata Parochialibus sacerdotibus. Immò nec Papa (ut inquit ipse Ioannes referente eodem Cardinali ubi supra) nec Episcopus possunt audire confessiones Parochianorum, ita vt non teneatur iterum eadem peccata confiteri sacerdotibus parochialibus. Ex his enim apparere potest, quòd ipse Ioannes insinuat ut supra & pro tanto huc adducitur. Nam Papa & uel Episcopo absoluentibus: ipsum recurrere ad Parochialem sacerdotem recurrere monstrat, quòd Parochialis habebat auctoritatem ex se (ex quo scilicet est institutus Curatus) absoluendi quoscunque suos subditos; & à quibuscunque: nulla obstante reseruatione casuum.

2 §Secundò habes quomodo per rationem ostendas, meritò prædictos errores fuisse damnatos fundituus à Conc. Trid. sessio. 14. c. 7. & Canon. 11. ubi declarat reseruationem casuum rationabiliter à Pontificibus & Papa posse fieri ita ut inferior absit reseruatis, nequeat absoluere, & anathemat. zatur contrarium.

AD SECVNDVM dicendum, quòd pœnitẽtia ab omnibus defectibus culpæ liberat nõ autem ab oibus defectibus pœnæ, quia adhuc post peractam pœnitẽtiã de homicidio aliquis remanet irregularis, vnde sacerdos potest de crimine absoluere, & pro pœna amouenda debet ad superiorẽ remittere, nisi in excõmunicatione, quia absolutio ipsa debet præcedere absolutionem à peccato, quia quamdiu aliqs est excommunicatus, non potest recipere aliquod Ecclesiæ sacramentum.

AD TERTIVM dicendũ, q ratio illa procedit quantum ad hæc, in quibus sibi superiores potestates iurisdictionem reseruant.

ARTICVLVS III.

Vtrum aliquis uti possit clauibus in suum superiorem.

A D TERTIVM sic proceditur Videtur quòd aliquis non possit vti clauibus in suum superiorem. Actus enim sacramentalis quilibet requirit propriam materiam, sed propria materia vsus clauium est persona subiecta, vt dictum est, ergo in eo qui nõ est subditus, non potest clauibus sacerdos vti.

¶ 2 Præterea, Ecclesia militãs imitatur triumphãtem, sed in cœlesti Ecclesia inferior Angelus numquam purgat, aut illuminat, aut perficit superiorem, ergo nec aliquis inferior sacerdos põt vti actione hierarchica, quæ est p absolutionem. in superiorem.

¶ 3 Præterea, Iudiciũ conscientiæ debet [h] esse ordinatius quã iudicium exterioris fori, sed in exteriori foro inferior nõ põt excõicare, aut absoluere superiorẽ, [h] ergo uidetur quòd nec in foro pœnitentiali.

SED CONTRA, Superior Præ larus etiam circundatus est infirmitate, & contingit ipsum peccare: sed remedium contra peccatum est potestas clauiũ, ergo cum ipse non possit in se ipsum claue uti, quia non põt esse simul iudex & reus, vt q possit inferior in ipsum clauis potestate uti.

Præterea. Absolutio, quæ fit per uirtutem clauium, ordinatur ad perceptionem Eucharistiæ, sed inferior potest superiori Eucharistiam dispensare

F Vide ar. 1. appen. uerba Concilij, & rationem ab eadem Concil. adductam, supra q. 19. ar. 6.

¶NOTATIO. Post prob. primæ concl. Item à maximis Põtificibus facto suo iuridico; & quidem toties quoties: quãdo uidebitur sibi de aliquibus absolutionem referuant. Vt 17. q. 4. si quis suadente. Item de sententia excõ. conquæstus. Item eod. tit. in 6. quicunque. Item de pœnitent. in Clem. cupientes. Item multorũ aliorũ & quondie in bullis urgentibus rauis rõnabilibus ad hoc. Item à Papa Ioãne XXII. specialiter damnari meritò errores prædictos, & alios Ioannis de Polliaco in extrauag. Vas electionis. in hæc uerba. Authoritate Apostolica omnes articulos, & quemlibet eorũ, tanquam falsos & erroneos, & à doctrina sacra deuios, condemnamus & reprobamus de fratrum nostrorũ consilio, doctrinam cõtrariam ueram & contrarium esse catholicum asserentes, s. quòd illi qui habentibus licentiam generalem audiẽdi confessiones confitẽtur, non magis teneantur eadem peccata confiteri iterum, quàm si ea aliàs confessi fuissẽt eorum proprio sacerdoti iuxta concilium Generale. Optantesque ueritatis uias notas eẽ fidelibus cunctis, & prædictis erroribus præcludere aditum, ne subrepẽt errores, fel. record. Alex. 4. & Clem. 4. Romanorum Pontificum prædecessorum nostrorum uestigiis insistendo, uniuersis & singulis districtius inhibemus, nẽ quisquam præmissos articulos (ut præmittitur) damnatos & reprobatos, & contenta in eis uel aliquo ipsorum, utpotè catholicis mẽtibus refpuenda, tenere audeat seu defensare quomodolibet, uel docere. Hæc ibi. Vbi nota ly contenta in eis, uel aliquo ipsorum: quia licet non omnes errores hic in appẽ. prænarrati uerbaliter sint in illa extrauagantẽ tamen omnes in ea, quibi narrantur, saltem quò ad sensum continentur. Item à Papa Calixto 3. eusdem Ioannis damnatorum sunt errores Romæ anno 1446. per bullam incipien. Inter ecclesiarum. & hæc habetur inter priuilegia ord. prædi. (ut notatur in Direct. Inq. 2 par. ubi ponitur extrauagan. Vas electionis.) Item à & c. ut supra q. 8. ar. 5. appen. quem etiam locum iuuare potes per annotata hic. Item à & c. ut ar. 1. & q. 8. & q. 19 art. in principio huius appen. notata.

3 §Tertiò habes, quomodo per rationem præmissa patrum dicta, pro quanto sacerdotem insinuant non posse semper subditum suum absoluere, & intelligas, & probes, & defendas.

4 §Quartò uides: quomodo ex uis uicissim Angelica hæc doctrina, & declaretur, & consolidetur.

QVÆST. XX. ART. III.

CONCL. Superior potestatem sacerdoti inferiori dare põt, ut potestate clauium utatur in seipsum, quãmus ipse in ipsum uti clauium potestate non possit. 1o

¶ Examen. Ly superior potestatem, scilicet iurisdictionis. Ly potestate clauium, scilicet ordinis. Duplicem ergo potestatem tangit conclusionunam, quam iam habet inferior sacerdos, & hæc dẽ ptãs ordinis; aliam, quam ei tribuit de nouo superior, & hæc dicitur potestas iurisdictionis. q. 17. ar. 2. ad 2m.

¶PROB. 1 Quia sacerdos inferior, quantum est de potestate clauium, poterat prius in superiorem (cum talis potestas, de se, extenditur ad omnes) & per superiorem fuitei limitata specialiter ad aliquos: 2 Quia (ly quãuis &c.) potestas clauium recipit pro materia aliquem subditum (q. 19. ar. 6.) & sibiipsi aliquis subiectus non est.

NOT. Ly sibiipsi. al. subie. non est. f. ppriæ loquendo, & secundũ rem: & secundum totum IIe. n. hõ sũ corpus cõsideratus est subiectus sibi secũdum animam cõsiderato. Item hic homo est hic homo: inquantum ui delicet eodem termino utitur tõ pro subiecto, & prædicato. Cæterum hæc & simila. non sunt de sensu literæ: qm usus clauiũ diuersitatem realem uerorum suppositorũ requirit: quod uidit forma sacramentalis dicendo, Absoluo te. Nunquam autem ppriũ sũ rem & totũ, uerificabitur: immo nec sic uerificari posse (teliger: q ego sim tu, uel q tu sis ego: liceret impropriè, i. iuxta quandã affectionis similitudinem uerificetur, illud uulgatũ, Amicus est alter ego: & illud: Dij faciatis, precor, ne moriamur ego.

1m de minori. Subiecta. &. Vel simpliciter, uel secũm se nõ solũ ipsi inuestitos holum. Ex hoc n. q aliqs peccat non ratẽ & nõ solũ ipsi inuestitos holum. Ex hoc n. q aliqs peccat non fit q tu minus plarus, uel habeat minorẽ authoritatẽ, in foro ex fit q tu minus plarus, uel habeat minorẽ authoritatẽ, in foro exteriori (ipsi ueritatẽ loquẽdo) q ali. Quòd ãt hoc uerũ sit, imò & teriori (ipsi ueritatẽ loquẽdo) q ali. Quòd ãt hoc uerũ sit, imò & alibi. Vñ patet ignorãtia hñ corũdiq cõfundẽtes unũ forũ cũ alio ex hoc, q uidebãt hoites eo q peccabãt fieri minores in foro inte rioti, interebant insuisse fatis q & in exteriori foro fieres se habebat. Rursus. ly apud quem. Scilicet, in foro pñali stando. Nam apud Deum (ut nunc, ad supradicta resumendo, dictum est) superior non perdit authoritatem in exteriori, ob peccatum suum.

Item illatio conclusionis. Ergo &c. &. 1. Negat illatio. §. Nõ est quia absoluuto in foro confessionis est principaliter potestatis clauũ & ex consequenti respicit &c. ut in litera. Vide 2m responsum in textu ly uel dicendum quòd &c.

Corollarium. Non ergo prædicta diuersitas prouenit ex eo, q unum est ordinatius uel minus ordinatum altero; sed ex eo q iudicandi modus in utroque est diuersus (ut dicit prima ratio) & ex eo, q turisdictio ubique diuersimode consideratur (ut d. 2.) Ex secunda ergo responsione ad minorem argumenti dicasquòd in casu excommunicationis inferior non habet ex se aliquid, unde possit in superiorem: sed in foro confessionis idest pœnitentiali habet. Nam potestatem ordinis ex se, non a committente, habet. Vnde, quantum est ex illa parte, habilior est quis ad hoc quòd sibi committatur absoluere superiorem suum in foro pœnitentiali, quàm in exteriori. Ideo dicit textus, quòd non est simile, i. qui non est idem iudicium de posse ex se in superiorem quo ad usum clauium, & quo ad excommunicationem. Potest enim ex se aliquo modo uti clauibus in superiorem: nullo autem modo uti iurisdictione in illum, nisi ex commissione. Vade non licet inferre (ut argũi uolebat) non potest quis ex se absoluere superiorem ab excõmunicatione ergo

Sacerdos non potest accidere aliquis defectus, ratione cuius in inferioribus suis superiores subdãtur, sicut accidit in hominibus, & ideo non est simile.

AD TERTIVM dicendum, q iudicium exterius est sm hoies, sed iudicium confessionis est quo ad Deũ, apud quẽ aliquis reddit minor ex hoc q peccat, non autem apud hoium plationes: & ideo in exteriori iudicio, sicut nullus in seipsum sniam dare põt excõicationis, ita nec alteri committere nec se excommunicare, sed in foro conscietiæ potest alteri committere suam absolutionem, qua ipse uti non possit. 1 Vel dcm, quod absolutio in foro confessionis est principaliter potestatis clauium, & ex consequenti respicit iurisdictionem, sed excommunicatio respicit totaliter iurisdictionem, quantum autem ad potestatem ordinis oẽs sunt æquales, non autem quantum ad iurisditionem, & ideo non est simile.

2m de maiori. Imitatur. &. inquantum potestinõ, in ommibus. §. Tunc &c. Nam in Angelis inferior nunquam purget, illuminet, aut perficiat superiorem, & quòd in hominibus hoc reperiatur, nõ prouenit ex eo, quod Ecclesia militans non imitetur pro suo posse triumphantem: sed ex eo, quòd suum posse non se extendit ad imitandũ hanc in tali perfectione; quòd scilicet in superioribus nullus reperiatur defectus. Ratione enim peccati, quod in Beatis Angelis non est, superior sit in iudicio quo ad Deum subiectus inferiori.

NOT. Quòd angelus inferior nunquam supiorẽ illuminet, uide 1. par. q. 106. ar. 3. Ly aliqs defectus, tõne cuius &c. Sciũs nõ est (quãuis sup ficietenus uideri possit) q in Angelis non sit aliquis defectus tõne cuius &c. quasi q in eis sit defectus aliquis. sed non talis, ratione cuius &c. sed est sensus, quòd in Angelis ipse absolute nullus est defectus. Si. n. aliquis absolute in eis esset, defectus; ho: sufficeret ad faciendũ quòd superiores, in quibus defectus esset, suis inferioribus subderentur, tõne illius defectus saltem. Sic ergo ly defectus, sumitur in textu reduplicatiuè, nõ ailt specificatiuè. Aut defectus, non autem ut talis. Ad multa similia tum in D. Th. tum alibi, reperta ex hac notatione iuuaberis, & iõ in talibus esto cautus, nẽ sẽsum falsum pro uero occurrentẽ sumas.

3m maior. Iudicium confitẽ dẽt eẽ ordinatius, q iudiciũ exterioris fori. 1. non in dẽt attendi sñ idem. §. Tunc &c. Nam iudicium exterius attendit sñ hoies, sed iudicium cõfessionis attenditur sñ Deum: apud quẽ aliqs reddi-

A
B
C
D
E
F
G
H
I
K
L
1o
2o
1 Resp.
2 Resp.
ignorãtia distinguẽ di dum nõ cẽ errorũ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

po non potest facerdos ex se a peccatis absoluere superiorem. Li
cet enim utrobique requiratur iurisdō commissa (alioquin nec
a peccatis absolueret) tamen consequentia illa, ut stat præcise,
negāda est pp dicta superius: & in isto secundo responso negat
(ut considerantibus textum patet.) Ex primo autem rñsio ne in
ferauquid superior ex
communicatus non
possit committere in
ferior, (qñ in sua pte
est) dare ei hanc au
thoritatem, ut seab ex
communicatione ab
soluat (hoc n. nō dicit
ter.) ces ad pauca re
spicientibus uideatur
ex eo posse deduci, &
male.) sed memento
D. Thomam stare for
maliter (ut solet) in
eo, de quo loquit. Er
go sat est. D. Th. cōclu
dere ibi, q̄ a prelatus ex eo, q̄ peccat, nō
amittit prelationē, nō
potest committere in
feriori, ut se pp pēnā
suum excommunicet
&c. n. inferior, ut infe
rior, haberet authori
tatem super suum su
periorem, ut superio
rem: quod est incōue
niens. Iste nanque su
perior remanet superior in foro illo, in quo fertur excommunicatio, qñ ex pēnā suo
nec ipse amisit prælationem in suo foro exteriori, ut exinde infe
rior amissi necessariam subiectionem. Cæterum non militat ea
dem rō in casu, commissionis inferiori a se excommunicato fa
ctæ pro absolutione per eum habenda ab ipsa censura. Nā in ca
su isto superior, quoad forum exteriorem, subiacet pœnæ (nam
excommunicatio pœna est) & consequenter tōne pœnæ huius
cui non subiacet inferior, superior suo simpliciter inferior est
superior sīi quid. Sic ergo & inferior ex commissione superioris
potest eundem ab excommunicatione absoluere: & fortē remā
nent quo ad iudicium distincti. Nam rōne, qua supior subiacet
peccato, tanquām inferior soluitur in foro pñæ: & rōne non
hac, sed qua subiacet pœnæ, tanquām inferior soluitur in foro
exteriori. Sic ergo textui formaliter (ut dictum est) loquenti ni
hil est dissonum.

APPENDIX.

1 EX art. habes. ¶Primo quō per rōnem interimas errorem Io
annis Vuiclef (restante Conc. Constantiense loco citando in
fra) sediuosē dicentis, quōd populares, & subditi bonis pñt ad
suum arbitrium dños delinquentes corrigere. Item q̄ parochia
ni pñt pp pēnā suorum prælatorum auferre ab eis decimas ad
suum libitum. Item q̄ Dñi spales pñt ad arbitriū suum auferre
bona spalia ab ecclesia, possessionatis habitualiter delinquētibus.
In his. n. ibus ultraliter insinuat ab illo Vuiclef q̄ subditus in
sum superiorem potest impetere: (& p tanto sint errores illius
adducuntur) contra qđ articulus pñs militat, & quidem a forcio
ri. Si. n. (iuxta articulum) subditus non pōt in superiorem eiā
delinquentem, nisi prehabita iurisdōne ab eo multo minus sine
iurisdōne in ipsum superiorem potent. Rursus Si subditus su
periorem delinquentem non potest malis. i. peccatis spoliare p K
suo arbitrio multo minus (& hoc cęteris uidentes) subditi
superiores delinquentes bonis eorū spoliare poterunt ad arbitriū
suū. Mō non m populares, sed ecclesiales sacerdotib. inferio
res sunt supra 1. q. 19. ar. 4. appen. p uerba Imperatoris Basilii a
Synodo cōfirmata habitum fuit. Ité hēs quō p rōnē ad 3m pos
sis infringere eosdem Vuiclef errorem (cette eod. Conc.) im pē
dicen. quōd nullus est dominus ciuilis, nullus est Prælatus,
nullus est Episcopus, dum est in peccato mortali.

¶Secunda habes quō per rōnē ondas à fortiori (ut supra nūc
arguendo,) prædictos errores merito damnari ab eod. Concil.
Constanc. sess. 8. ubi enarratis 45. erroribus ipsius Vuiclef, inter
quos nn. 15. 16. 17. 18. prædicti colligantur, similis damnatio subse
quitur summarie. Hos sancta Synodus præfatos art. 45. examina
ri fecit, & tæpius recenseri, quibus examinatis fuit repertum, aliq̄n,
& plures ex ipis, fuisse, & esse notorie hæreticos, & à sanctis Pa
tribus reprobatos; alios non catholicos, sed erroneos; alios scan-

F dalosos, & blasphemos; quosdam piarum aurium offensionem
nullos eorum temerarios, & seditiosos. Propterea Concilium pro
nunciat hæreticum Ioannem Vuiclef, ac memoriā eius dē cōdē
nans, & mādat eabenus ossa ipius & cremari. Hæc ibi, alibi
tem a Deo Hist. 17. Nunc dedi ego cēs terras istas in manu Na
buchodonosor Regis
Babylonis serui mei.
Insuper & bestias agri
dedi ei, ut seruāt illi:
& seruient ei uēs gen
tes, & filio eius, & filio
filij ei: donec ueniat
ipa terræ eius, & ipsi,
& seruient ei gentes
multæ, & reges ma
gni. Gēs aūt, & regnū,
qđ non seruierit Na
buchodonosor Regi
Babylonis, & ęrumq;
non cutauerit collū
suū sub iugo regis ba
bylonis in gladio, & i
fame, & in peste, usita
bo sup gentem illam,
ait Dns donec consu
mā eos in manu eius.
Hæc ibi. Ecce q̄ idolatra est rex, non æquo
ce, sed uniuerse cū au
thoritatem hēat sup
gentes. Immo & tāq̄
ut dicat Deus, se nehe
menter castigaturum
eos, qui sub iugo regis
babylonis non curuauerint collum. Quōd, si p rege idolatrantē
topere zelat Deus; quid faciet pro dñis christianis, & ti pessimi essēt?
Sufficiat ergo, q̄ reges ęjus mundi mali (mō legitime intrauerint)
sint ueraciter reges apud Deum & q̄ apud Vuiclef. in damnato
nē eius, num sint. item a Io. 6. Nonne 12. uos elegi, & unus ex uo
bis diabolus est? Et Iudas peccator maximus adhuc est apostol?,
miracula cum aliis facit &c. ut euangelium sæpe contra Vuiclef
narrat. Item a Papa Innoc. 1. de elect. & electi potestate, innotuit. ibi
ubi gl. dicit, n. si ii ei subiaciat. ut ff. de iurisd. omn. iu. est receptum.
& 2. q. 7. nos si incompetenter. In hoc. n. c. nos si incompetenter,
Papa Leo 4. Ludouico Augusto ex humilitatis dispensatione se su
biecit uestro inquiens, ad uestrorum nostrorum cuncta uolum
mendare iudicio, si incompetenter aliquid egimus. Ergo multo
magis in foro pñæ potest se subiicere uoluntarie inferiori supe
rior quicunque alios ut habet conclusio. Item a Papa Nicolao
Vuiclef damnatur dist. 21. Inferior. Non potest iudicio inferior
potiorem ligare cuncte Prophera ait. Nunquid gloriabitur secu
tralis eam? Et si itaque diuina scriptura commemoratis, sole cla
rius exhibemus (Gl. i. probaumus) non posse quemquam, qui
minoris authoritatis est eum, qui maioris potestatis est iudicijs
suis adiicere, aut propriis diffinitionibus subiugare. Hæc ibi. Ité
ab eodem ibidem cap. Denique illi qui ante nos fuerunt prouī
dam in ecclesia consuetudinem tradiderunt (hodie quoque in
Romana ecclesia, quæ magistra est omnium ecclesiarum, impræ
termissa seruatur) ita ut nullus sacerdos, maiore suo non innuē
te sacerdote, cuilibet rei benedictionem dare nitatur sed ante
rior siens ad pronunciandam aliquam lectionem benedictio
nem quidem postulet: sed ei quilibet inferior non audet benedi
cere. Cur hoc? Nunquid benedicere peccatū est? Absit. Sed p hoc
innuitur, quantæ censuræ freno inferiores quique à suis præpo
situs iudicandis coercendi sint; si hi nec, etiam benedicendi, ius
ullum penitus obtineant. Hæc ibi; & a fortiori quidem contra
Vuiclef. & pro articulo præsenti. Discurre tu. Item à &c. ut q. 19.
ar. 1. & alibi, in rex & eius.

¶Tertio habes quomodo per rationem prædictā Patrum, pro L
quanto a fortiori uel alio modo infinuant, inferiorem non pos
se in superiorem, nisi superior & voluntarie se subiiciat, & intel
ligas, & probas, & defendas.

¶Quarto uides quōd ex in uicissum Angelica hæc doctrina & 4
declaratur & concluditur.

QVÆST. XXI. ART. I.

CONCL. 1a Aliquis potest extra ecclesiam fieri per excom- 3e
municationem dupliciter, tantum.

¶PROB. 1 Q. 4 pr. Peccatissimum ponitur aliquis in ecclesia dupli-

*Th. 1. d. 18. q. 1. a. 3. & fecit 1. diffinito.

dupliciter: Quia (ly ista) non potest dari ternū (scilicet quōd quis excludatur a cōmunione fideliū, nō autem à participatione sacramentorum: cum fideles in sacramēto communicēt.)

¶Examen. Ly dupliciter. Pro declaratione huius termini uide textum: & sic intelliges dicta in probatione et conclusione, scilicet quōd per baptismum quis ponitur in ecclesia dupliciter. i. ad duo; & quōd per excommunicationem ab ecclesia secluditur dupliciter. i. ne illa duo, secundum suū principale materia iuste puniēda, participet.

¶CONCL. 1a. Præmissa diffinitio. scilicet excommunicatio est separatio à cōmunione ecclesię quo ad fructum, & suffragia generalia, est competens.

¶PROB. Quia præmissa diffinitio importat separationem a sacramentis (per ly quo ad fructum,) at quę à cōmunione fidelium quantum ad spiritualia (per ly suffragia generalia.)

¶NOT. Intexit Diuus Thomas breuitati studens conclusionem hanc fecūdam, explicando medium. i. probationē eius, positā. Et hoc est: quod alibi annotatum fuit: uidelicet quōd S. Doctor non semper directē respondet ad titulum, sed quandoque radicaliter tamē ponēdo scilicet radicem, ex qua possit trahi responsio uerbalis ad ipsummet nōe, elucidando textum, factum est.

¶CONCL. 2a. Diffinitio excommunicationis competens, & sufficiens est hæc: Excommunicatio est a qualibet licita cōmunione fidelium separatio.

¶Corollarium. Ergo excommunicatio est secundum suum nomen. Interpretatur enim sine etymologiatur excommunicatio. i. extra communionem ponitio.

¶PROB. Quia per hanc diffinitionem excluditur quinā sacramētis ecclesiæ (cū

*In isto nec cot.

A communione ecclesiæ, quo ad fructum, & suffragia generalia. Suffragia enim Ecclesiæ ualent eis pro quibus fiunt, sed Ecclesia orat pro eis, qui extra Ecclesiam sunt, & sic eis suffragia Ecclesiæ ualent.

¶2a Præterea. Nullus amittit suffragia Ecclesiæ, nisi per culpam, sed excommunicatio nō est culpa, sed pœna, ergo per excommunicationem non separatur B aliquis à suffragiis Ecclesiæ communibus.

¶3 Præt. Fructus Ecclesiæ non uidetur esse aliud quām suffragia, non enim potest intelligi de fructu bonorum temporalium, quia hæc excōicatis non auferūtur, ergo inconuenienter utrunque ponitur.

¶4 Præterea, Excommunicatio minor quædam excommunicatio est: sed per eam nō non perdit suffragia Ecclesiæ, ergo definitio non est conueniens.

RESPONDEO, Dicendum, quōd ille, qui per Baptismum in Ecclesia ponitur, ad duo ascribitur, scilicet ad cœtum fidelium, & ad participationem sacramentorum, & hoc secundum præsupponit primum: quia in sacramentis participandis etiam fideles communicant: & m ideo aliquis potest extra Ecclesiam fieri per D excōmunicationem dupliciter. n Vno modo ita quod separaretur tantum à participatione sacramentorum, & hæc erit excōmunicatio minor. Alio modo, ita quod excludatur ab utroque, & sic erit excommunicatio maior, quæ hic definitur. Nō autem potest esse tertium, scq excludatur à communione fidelium, & non participatione sacramentorum ratione iam dicta, quia scilicet fideles in sacramentis communicant, sed communicatio fidelium est duplex. Quædam in spiritualibus, sicut mutuæ orationes, & conuentus ad sacra pcipienda. Quædam in corporalibus actibus, qui quidem legitimi actus, & licita cōio his uersibus continetur.

Si pro delictis anathema quis efficiatur,

Os, orare, uale, communio, mensa negatur.

Os scilicet, ne osculum detur. Orare, ne cum excommunicatis oremus. Vale, ne salutentur. *Cō munio, ne. l. in sacramentis cum ipsis aliquis communicet. Mensa negatur, ne aliquis cum eis comedat. ¶ Præmissa * ergo definitio importat separationem à sacramentis, in hoc qđ dicit, quantum ad fructum, & a communione fidelium quantum ad spiritualia, in hoc quod dicit. Et suffragia Ecclesiæ communia. ¶ Alia autem definitio inuenitur, q̄ datur secūdum separationem ab utrisque actibus, quæ talis est'. Excommunicatio est à qualibet licita communione fidelium separatio.'

AD PRIMVM ergo dcm, quod pro infidelibus oratur, sed ipsi orationis fructum non percipiunt, nisi ad fidem conuertan tur: similiter, & pro excommunicatis orari potest, quamuis non inter orationes, quæ p membris Ecclesię fiunt, & tamen fructum non percipiunt, quamdiu in excōmunicatione manent: sed ora tur ut detur eis spiritus pniæ, ut ab excommunicatione soluantur.

AD SECVNDVM dicendū, quod suffragia alicuius ualent alicui, secundum quod ei cōtinuatur. Potest tamen actio unius alteri continuari dupliciter. Vno modo ex ui charitatis, quæ omnes fideles connectit, ut sint unum in Deo, sicut dicitur in Psal. Particeps ego sum, &c. & hanc continuationem excommunicatio nō intercipit, quia iuste quis excommunicari non potest, nisi pro culpa mortali, per quam q̄s E à charitate iam diuulsus est, etiam si non excommunicetur. Iniusta autem excom nunicatio charitatem alicui auferre non pōt, cum sit de maximis bonis, quæ non possunt alicui inuito auferri. Alio modo per intentionem suffragia facientis, quæ in aliquem fertur pro quo fiunt: & hanc cō tinuationem excommunicatio intercipit, quia ecclesia per excommunicationis sententiam separat excommunicatos ab uni-

fideles ibi communicent) & a communione fidelium tūm spiritualibus (ut ficta. i. secunda diffinitione) tum in corporalibus legitimis actibus (ut patet per ly qualibet limita.)

¶ *ens rationis.* Ergo secunda diffinitio ab ista tertia differt in sufficientia, licet conueniat in competentia. Est enim competens illa, sed non sufficiēs: quoniam (ut patet) de actibus spiualibus mentionē faciens corporales dimittit. Ideo Sanctus Doctor post secūdam uoluit pleniorem ista tertia diffinitionem afferre. Posumus tamen forsan ad sufficientiam eius aliquo modo saluandam dicere, q̄ a principiori faciens denominationem, in ipso implicite intellexit illud; quod erat minus principale, hoc ē corporales actus.

*In decr. 11. q. 3. ca. 16. 17. 18. 19. 24. 99. 102. & c. 3. & 10. *con l. 1.*
*In arg. 1. 2. defin.

1m de minori Quia & non ibi ter orationes, quæ pro membris ecclesiæ hunc ¶ Tunc &c. Nā conclusio secunda p ly suffragia ecclesiæ communia, intelligit orationes ecclesiæ nō qualescunque, sed illas, quæ pro membris fiunt ab ecclesia fiunt.

¶ *Corollarium.* Orat igitur ecclesia quādoque pro excommunicatis (ut, etiam p membris in fidelibus in die uen. eris sancto) non tanquām p membris suis, sed ut membra sua fiant. Si enim pro eis, tanquām membris actualiter suis existentibus, oraret; rogaret Deum ut in excommunicatione & infidelitate manerent atque proficerent: sicut, quia orat pro fidelibus tanquām membris actualiter suis, rogat Deum, ut in catholica fide permaneant, atque proficiāt. Nunc autem e contrario p illis orat Deum, ut ab excommunicatione & perseuerantes soluātur, & ab infidelitate retinentes ad fidem cōuertantur.

2m de conclusione, patet ex

R. Excommunicationis fi ut in ipsamet ex ui intentionis

Universidad de Deusto
Biblioteca

cationis suffragia faciens. §. Tunc &c. Nam conclusio secuda, per 5ª separatio, intelligit separationem ex ui intentionis, suffragia facientis trahentem robur.

¶ NOT. Excommunicatio, quæ diffinita est, datur in universali, & pœna data est ritio hæc ad 1ᵐ. Alioquin, si daretur pro excommunicatione iniusta, riuum fuisset, p excommunicatio separat & ex ui intentionis illius, & ex ui charitatis uelut si pro iniusta, responsum fuisset, q excommunicatio separatet ex ui intentionis tantū. Nūc autē, quia diffinitur in universali (siue iusta siue iniusta sit) responsum est quòd ex intentione facientis separat, & relictū est in ambiguo an de facto illo speciali separet à charitate. Vnde dictum est conditionaliter ly si sit in ipsa charitate.

*Vt dicit Mag. 21. d. 18. §. 3. lit. G.

3ᵐ antecedens. Fructus ecclesiæ non uidetur eē aliud quàm suffragia.

¶ Negatur: hoc uerè uideatur. § Vt patet exlitera responden te. Ad rationem uero argumenti pro antecedente dī, q non tangit propositum ut consideranti l teram respōdenti, & ipsam tōnī illi applicanti, facile patere potest.

4ᵐ illatio conclusionis. Ergo &c. ¶ Negatur illatio. § Nam definitio ex communicationis siue prima, siue secunda, siue tertia, data est de excommunicatione maiore (simpliciter loquendo) non aūt minore. Vnde non oportet: quòd secundum totum uerificetur aliqua illarum de minore ad hoc, quòd sit conueniens.

APPENDIX.

1 Vtil. p 5. Eccl. EX arue. habes primo: qūo per rōnem infringat errorem Lutheri (ut narratur in Bulla Leonis X.) dicentis, q excom- 1 municationes sunt tm externæ pœnæ, nec priuant hominē communibus spūalibus ecclesiæ orationibus. Item Ioannis Vuiclef (Prateo. Ioannis Vuielef) dicentis, excommunicationem à Papa aut a quocunque prælato inflictam non esse timendam. Item eiusdem (ut in Conc. Constant. sess. 8.) dicentis: excommunicationem à Papa, uel à prælato alio, inflictam esse censuram antichristi. Item Lutheri (Prateo. Lutherani) dicentis: excommunicationem non solum non esse timendam, sed cum gaudio suscipiendam & procurandam. Item eiusdem (ut in Bulla Leonis p dicti) dicentis, q christiani sunt docēdi plus diligere excommunicationem, quàm timere. Si. ii. præsens art. Sancti Doct. p probatione valdissima concludit: q excommunicatio tot mala secū fert, nonne è diametro monstrat illam esse plusquàm timēdā?

2 ¶ Secundo habes, qūo per rōnem oñdas, dictos errores meri tò damnari? & c. ut q. 20. ar. 3. de Conc. Constancien. si cōtra Vuiclef. Item à & c. ut q. 1. ar. 1. ap. & 3. par. q. 68. art. 9. de Bulla Leonis contra Lutherum. Item ab Anthero, Papa & martire, in Epistola ad Epos prouinciæ Bæticæ & Toletanæ sic. Veteri quidē in lege hīq; quicunque sacerdotibus non obtemperasset, aut extra castra positus lapidabatur a populo, aut gladio ceruice subiecta contemptum expiabat cruore. Nunc uero inobediens spūali amaduersione truncatur, & electus ab ecclesia rabido dēmonum ore discerpitur. Hæc ibi. Vbi uides quàm timenda sit excommunicationis absēs. et diligenda sit uel procuranda. Item ab Vrbano Papa & martire, in epist. de communi vita & oblatione fidelium. Hæc fratres valdē cauenda sunt & timenda & c. nē pœnam & mortem Ananiæ & Saphiræ incurrant & (quod pe us est) anathema Maranatha fiant; etsi non corpore, ut Ananias & Saphira ceciderint, anima tamen, quæ potior est corpore, mortua & alienata a consortio fidelium cadant, & in profundum barathri labantur. Hæc ibi. Vbi patet, excommunicationem multo magis morte corporali timendam & ipsius excōicationis effectus horrendos. Quàm uero insulsissimè Romanum Pontificem titulo Antichristi iurati patet ex dānatione ipsorū a tot scripturis infra tūgēdis, & experientiæ tum antiquæ tū nouæ p dictorum Pontificum conferendis Antichristo. n. (in scripturis. 2. Thes. 2. Daniel. 9. Math. 24. Mar. 13. 1. Machab. 1. & in Aug. lib. de Antichri. ortu) erit à fide discessio, hō pōt, filius pditionis, abhominatio desolationis, Elatio sup oē qđ dr Deus, ostēs se ipsum Deū, Veniēs sīn opationem Sathanæ in of uirtute signis & prodigiis mendacibus, Messiam se eē p nuncians, Chīm uero seduxisse ot hēt Iudæos ad Ierosolymam conuocās, ut Iudaica gēs i illum credat; triduo se resurrexisse fingēs, Ac tandem in nubes elatus à Michaele Archāgelo in tartara p fundissima præcipitatus. Hæc sunt ex scripturis, (ut supius) de sumpta, quib. aptē & condemnantur oēs q de Pontifice Romano tāquàm de Antichristo sentiunt, & Roman? ipse Pontifex Antechristo cōtrarius) expe- H rientia accedēte, luce clarius comprobatur. Quo. 2. discessio est, ut à Chīo hoīes discedere faciatis, vt eius vicarius, ad Chīi ouile oues reducit? Aut quo hō pōt, ut alios ad peccandum educat, si tot legibus ac pœnis hoīes à peccatis deterret? Aut quo filius perditionis, ut facta, & Christi præcepta perdat si nihil magis in suis Decretis, legitimisque conciliis, quàm sacrorum Christi susceptionem, ipiusque mandatorum obseruantiam inculcat? Quæ uero abhominatio desolationis stans sup alas aut in altari, aut in loco sancto, aut in loco ubi non oportet? Quæ nam elatio est contra omne, quod dr Deus? in quo nam templo sedet ostentans, se esse Deum? Qñ pulli sunt (inquit Aug.) se Dei instar, adorari Romani Pontifices? Quis horum indicare conatus est, è scripturis, se esse Messiam? Qñ dixerunt Christum seduxisse orbem? Qñ Iudaica gens in illos credidit? Qñ conuocarunt Iod. os Hierosolymam? Qñ denique è triduo resurrexisse se, mentiti sunt? Aut qñ in nubes elati ab Archangelo Michaele mox in barathrum p funditatis præcipitati fuerunt? Cæterum ad maiorem ueritatis huius ostensionem, quot Pontifices in illa Romana sede martirio claruerunt? Quot doctrina singulari, uitaque unicè christiana, in illa suprema sede nituerunt? Quot insignibus miraculis probitatis suæ à Christo Dño testimonium acceperunt? Nescit autem Diuina iustitia patrocinium dare criminibus: sed Deus ubique uerax, & omnis homo (quales sunt præmissi) mendax. De hoc uide, si horum ingenias intimius cognoscere uis, 1. par. q. 32. ar. 4. in elucid. ubi optime satisfiet, ultra prædicta. Item supra q. 74. ar. 3. appen. de ecclesia Rom. & q. 20. ar. 1. in corol. post ad 1ᵐ. & q. 17. ar. 1. appen. Item contra Lutherum uide Rossensem ar. 23. 24. Quòd si addideris & articulum 25. ubi de primatu sūrum Romanum Pontificem falsò Antichristum uocantium obstrues.

¶ Tertiò habes, qūo p rōnem oñdas, meritò dictum fuisse à 3 Greg. 9. de sent. excō. c. 51 quem sub hac: & a Concilio, apud Palatium Vernis, habito, c. 9. excommunicationem maiorem a percptione sacramentorum, & a communione fidelium separare, ut seq. ar. 4 adducentur ad literam authoritates horum.

¶ Quartò habes, quomodo per rationem prædicta patrum, 4 pro quanto excommunicationem insinuamus a communione fidelium & sacramentorum perceptione se iungere & intelligar, & probet & defendas.

¶ Quinto uides, quomodo ex his uerissim Angelica hæc doctri 5 na, & declaratur, & consolidetur.

QVÆST. XXI. ART. II.

CONCL. Ecclesia in sententia excommunicationis, quàm ad duo imitatur iudicium diuinum, & ideo debet aliquē excommunicare. 2a

¶ PROB. Impiissimē, & ignorantissimē, ti tulo Antichristi uehemēter ximus fū dites ab hiritis.

¶ PROB. Quia ecclesia inquātum excō cato, per separationē A eius a communione fidelium, erubescentiam infert, imitatur diuinum iudicium, quo Deus per flagella castigat: & inquantum suffragia bonis eum iustè priuat, imitatur diuinum iudicium, quo Deus hominem sibi relinquit: a Quia (ly & ideo &c.) ex se patet cum Ecclesia, in qui bus potest, imitari Deum debere manifestum sit.)

¶ NOT. Vtrumque modum seruat Deus puniēdo pctōres, ut eos ad bonum trahat ut inq; textu quā in tētione & ecclesia in excōicando, quoscūque excōicauerit, seruat. Hanc intentionē iam denotat in conclusione ly iō. Ly flagellis castigando. Scilicet, posituis: siue corporalia sint, siue spūalia. Posituis, inquam: alioquin iste modus nō distingueretur à scdo. Nam secundus est ēt castigatio per flagella. Imò flagellato maior importatur per iste modum, quàm per primum. Pœna enim est relinqui à Deo: quā alias flagellis quibuscunque temporalib? castigari ab ipso. Hoc ipsum designatur p psalmum 80. quando Deus de populo suo rebelle inquit, Dimisi eos sīs desideria cordis eorum, ibunt in adinuentionibus suis. & ps. 38. Visitabo in virga iniquitates eorum & in uerberibus peccata eorum, misericordiam autē meam non dispergā ab eo. Ecce quòd ad castigationem flagellorum positorum sequitur misericordia: & ad derelictionem hominum sīn desideria cordis eorū sequitur, q ēt in admunitionibus suis, id quod maximam Dei indignationem n. de manifestat. In utroq; tamen mō (ut dictū est) Deus, quantū est de se, intendit sic uel sic punitos trahere ad bonum, sicut & ecclesia. Hinc patet, q ly iudicium ecclesiæ conforme debet esse iudicio Dei, intelligitur sicq. s. ecclesia est conformis diuino in dicio non tm in illis duob. in cōclusionis probatione expressis, sed ēt in intentione ipsius Dei sic uel ea sua exercentis.

¶ Corollarium. Ergo prius est Deus & bñfaciendo & castigādo & hoīem sibi relin quendo. & oīb? his modis proportionaliter pia est ecclesia spōsa eius. Hoc bñ nota contra hæticos in multis ecclesiæ pietati derahentes. Pro quo & uide q. 18. ar. 3. uel &c q. 19. ar. 3. Maledicere. g. in malo imprecato cessando p intentionem uoti, malū imprecatum ad bonum hominis illius, qui maledicitur, ordinando. § Tunc &c. Nam ut obiectum est) ecclesia in excōicando intendit bonum illius sua liter, qui excōicatur, non aūt per intentionem suam sistit in malo, quod excōicato infertur.

1ᵐ Ex Apost.

2ᵐ illatio cōclusionis. ergo &c. ¶ Negatur illatio. § Nā de Diabolo & de hoīb? in uita phti existentibus, non est eadem rō. Diabolus. n. incorrigibilis est, & ppea non susceptibilis alicuius boni per excōicationis pœnā? hominē uero non sic. * Alias pœnam.

¶ NOT. Ex hac rōne non inferas, q Diabolus non possit excōicari addendo sibi pœnam: sed q excōicari non possit ad illum finem, ad quē excōicantur hoīes. Sic. n. formaliter constitit in filo rōionis primæ D. Th. respondendo ad hoc solum argūm. Quid dixit rōsio ad primū? Quòd excōicatio ferat ab ecclesia in bonū eius finale, qui excōicat. Contra hoc insurrexit in argūm. phās sub exemplo Diaboli, q excōicare nō debet. Ad hoc respōsū est, non diuertendo ab intentione priori: q alius est nō de Diabolo & de hoīe, quo ad excōicationē. Nō ergo per hoc negamus ēlle q Diabolus nō possit excōicari. Ad epistolam Iudæ ipsius in argūento aliàs dictū est ex hiro. Michael uolens excōicare Diabolū, quasi q per excōicationē huiusmodi latā posset aliqd bonæ cōuersionis sperare de Diabolo nō aūt q absolute nō posset; q ēt excōicare, si uoluisset, tanq; immūem Dei iconi tgitiē aers? punitō. *Li. 4. d. 18. p. Ocā. §.

*Mag. locorum citatū.

Mag. post uerba ibi cita.

2ᵐ de maiori. Tradēd? &c. quā dānandum nō, quasi corrigendus. § Tunc &c. Licet. n. necessitate præsenti, & quo ad præsens, dānandus sit, non tamen ideo dānandus est quasi incorrigibilis, & quasi nō possit conuerti ad bonum. Vnde nō sequitur, quasi dānandus sit, ergo nō est conuertendus. Sic. n.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Conuenienter traditur corrigendus per manus Dæmonum.

¶*Corollarium.* Ex his dicat: q; argũ hic glosatum non est cõtra, sed pro conclusione. Quia, n. hõ quantumcunq; peccator nitens non est omnino desperandus, hinc sit, q; de eius correctione debet curare Ecclesia, non autem non curare: & consequenter q; debet eum ser-

De nullo ẽ desperandum.

vare sanum servandis, ut intendit conclusio) ex communicare. Nam sic eum, corrigendũ, in manus Sathanæ dat 1. Cor. 5. Si ergo eum non excommunicaret, quãdo opus est, aut de eius correctione videretur minus curare (quod Ecclesiæ matris pietati dedeceret,) aut niuentem adhuc hominẽ aliquem pro omnino de salute æterna desperato tenere (quod cum Ecclesiæ sententia stare non potest.) Vide 32 q. 2. Ancillam. Nemo desperandus est, dum in hoc corpore constitutus est. Hæc ibi Leo Papa. Neque enim scimus, quid contingat sequenti die 24. quæstione 3. corrigiantur.

APPENDIX.

Vtil. p 5. Eccl. &c.

EX articulo habes. ¶Primo: quomodo per rationem intelligimus errores Ioannis Vuiclef, (Prat. Ioan. Vuiclef) dicentis: quòd nullus Prælatus debet aliquem excommunicare, nisi prius sciat eum esse excommunicatum à Deo. Item addentis: q; si Prælatus excommunicat eum, quem nescit esse excommunicatum à Deo, est ex hoc ipso hæreticus. Item Ioannis Huss. (Prat. Ioannes Huss.) subscribentis Ioanni Vuiclef sic: condemnatio quadraginta quinque articulorum Ioannis Vuiclef per Doctores facta est irrationabilis, iniqua & male facta. Item Albanensiũ (Prat. Alban.) dicentium, quòd Ecclesia non potest excommunicare: & quòd non debet malos persequi. Contra hos enim omnes articulus iste sancti Doctoris pugnatudum pro excommunicando aliquo adducit solummodo imitationem ecclesiæ respectu diuini iudicij: non autem reuelationem specialem de hoc sibi factam, q; ille sit excommunicatus à Deo, & concludit, qđ debet Ecclesia excommunicare.

2 ¶Secundò habes, q̃d per rãnem ostendat errores illos meritò damnari à Deo Exo. 22. maleficos non patieris viuere. Item ab ipso Iesu humanato Matth. 18. Si autem ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus. Amen dico vobis, quæcũq; alligaueritis super terram, erunt ligata & in cœlo. Ecce q; Christus dat authoritatem excommunicandi, immò ply sit tibi sicut Ethnicus, mandat, ut tanquam excommunicatus habeatur, q; ecclesiæ noluerit obedire: nullam oino facit ẽ mentionem de spãli reuelatione facta discipulus, q; ille sit excõmunicatus à Deo vel q; Prælati ecclesiarum, qui sub persona apostolorum cõtinentur, debeant prius scire specialiter, hunc esse excommunicatum à Deo, antequam eundem ipsi excommunicent. Cõtumacia igitur, ſm Christum, sufficit ad hoc q; aliquis excommunicetur: quã contumaciam vocauit ipse non audire: i. non obedire ecclesiæ. Quicunque igitur iura, contumaciam solam adducit, p ferẽda excommunicatione, per hos damnant errores utriusq; Ioannis antedicti; & Christo in sententia præmissa subscribunt. Item damn. à Concil. Meldensi. Nemo Episcoporũ quemlibet sine certa & manifesta causa spãli communione priuet ecclesiastica: qa anathema æternæ mortis est damnatio, & non nisi pro mortali debet imponi crimine, & illis qui aliter non potuerunt corrigi. K Hæc ibi: & recitantur 11. q. 3. Ecce q; Concil. nullam prorsus facit mentionem de spãli reuelatione, q; ille sit excommunicatus à Deo, antequam ab ecclesia excommunicetur. Item à Concilio Aluerñ. sic. Nullus sacerdotum quemquam rectæ fidei hominẽ pro paruis, & leuibus causis à communione suspendat: præter eas culpas, pro quibus antiqui patres arceri ab Ecclesia iusserunt cõmittentes. Hæc in 11. q. 3. Vbi solummodo excludit ueniale pctm nẽ: q. uis pro eo excommunicetur. Nota ly præter eas culpas, p quibus antiqui &c. q; indelicet ibi a concilio non dñ, q; expectetur reuelatio specialis de excommunicatione huius à Deo, antequam excommunicetur ab Ecclesia. Item à Conc. Triburiẽsi sic. Certum est: pro his tribus criminibus aliquem excõicari deberet eum ad synodum canonice vocatus venire contẽnit; aut si post quàm illuc venerit, sacerdotalib⁹ respuit obedire præceptis; aut ante finitam causã sua examinationem à Synodo abire præsumit. Hæc ibi: & recitantur 11. q. 3. item à &c. ut qõ. 10. art. 3. de Conc. Constantiensi contra Vuiclef. & q. 1. art. 1. appen. Itẽ à &c. ut q. 2. ar. 2 & q. 19. ar. 5. app. de Conc. Constantiẽsi contra Huss.

¶Tertio habes: quomodo per rationem ostendas, meritò dictum fuisse 1. Corin. 5. Ego quidem absens corpore ps̃n autem spiritu iam iudicaui, ut ps̃n eum, qui sic operatus est in nomine dñi nr̃i Iesu Christi congregatis vobis & meo spiritu, cum virtute dñi, tradere huiusmodi hoiem Sathanæ in interitum carnis: ut spũs salvus sit in die dñi nr̃i Iesu Christi. Item merito dictum 12. q. 6. 2. Omnis christianus diligentissimi, qui à sacerdotibus excommunicatur, Sathanæ traditur. Qõd quia extra ecclesiam Dñbotur, qui ab ecclesiasticæ communione remouetur. Vnillos, quos nr̃e Apostolus Sathanæ esse traditos prædicat, excommunicatos à se esse demonstrat. Hæc ibi, Vbi, per ly quasi, non intelligitur, q; per excommunicationem quis re vera non tradatur diabolo: sed quòd non tradatur ei finaliter damnandus (ut intendit diabolus) sed corrigendus: quod non intendit diabolus. Vide resp. ad 3ᵐ. Item a Papa Ioanne septimo sic. Engeltrudam uxorẽ Bosonis nouerit &c. anathematse, quod ab ipso Christi corpore, qđ est ecclesia, recidit, erebro percussam esse. Hæc in 3. q. 4. Item à Conc. Triden. sess. 25. cap. 1. de refor. Quòd si p eid-dñi cnati, eiã non personaliter, contumaces fuerint, libertum esse multi tam sancta synodus ordinarijs, per censuras Ecclesiasticas alijsq; iuris remedia, compellere. Hæc ibi. Item ab eodem sessio 25. c. 3. de refor. 2. Quòd si &c. sic̃ ac erga iudicem contumaciã tunc eos etiam anathematis mucrone, arbitr. o suo, præter alias ex- Qñ liceat excõicare. nas, ferire potent. Hæc ibi & infra. Licebit iudici hoc spirituali gladio in delinquentes ut ipsi tamen delicti qualitas, præcedente bina saltem monitione, etiam per edictum, id postulet. Hæc ibi. Ex supradictis quoque damnantur errores in principio narrati: quoniam de illa speciali præuia sententia, pro excommunicando aliquo, nullubi meminit sit: cum tamen casus licitus excommunicandi intendant, canones exprimere, & exprimunt. 4

¶Quartò habes: quo per eorum præmissa Patrum ac scripturarum dicta, pro quanto ecclesiam decernunt excõicare aliquẽ debere, & intelligas, & probes, & defendas.

¶Quintò vides: quomodo ex iis vicissim Angelica hæc doctrina, & declaretur, & confolidetur. 5

QVÆST. XXI. ART. III.

CONCL. 1ª. Nullus excommunicari dẽt nisi p pctõ mortali. ¶Examen. Ly debet. Non dicit, non põt. Nam multa de facto nequã pñt, q̃ de iure fieri non debent. Quòd si fierent pro nenia iij utrum effectum suum haberet, uel ne: uide ar. sequ. de excommunicatione iniuste lata: & nota: q; excommunicantes pro minimis causis a Concilio Agathensi redarguuntur. 11. q. 3. Episcopi si sacerdotali.

¶PROB. Quia Iudex ecclesiasticus debet a regno exterminare solummõ excludere indignos (ut patet supra q. 17. ar. 2.) & nullus redditur indignus regno, nisi per peccatum mortale (cum charitas quæ est via ducens ad regnum p mortale solum amittatur.)

¶NOT. Quòd charitas sit via ad regnum ducens ant honomastice (ut intendit littera) i. plusquam aliæ virtutes, confirmatur p Apostolum dicentem. 1. Cor. 12. & 13. Adhuc excellentiorẽ uiam vobis demõstro; si linguis hoium loquar & Angelorum, charitatem aũt non habeam &c. Vbi videt ad fiam, ipsum vocare charitatem, quam illis demonstrat, viam. Et non solum confirmatur ly charitas est via ducens ad regnum, sed ẽt per hoc idem declaratur. Declaratur siquidem (ut Apostolum insipiens patet) q; charitas ita ducit ad regnum, ut & oib. aliis virtutibus det vigorem ducendi ad regnum. Textus ergo intendit q; charitas est via ad regnum ducens: non quòd ipsa sola ducat, sed quòd ipsa sola omnibus aliis virtutem conferat, una secum, ducendi ad regnum.

¶CONCL. 2ª. Ecclesia pro damno tpali illato aliquem excõicare potest.

¶NOT. Dicit ly potest: non autem ly debet. Qñ uero istam sub possibilitatem ad actum reducere debeat, uel non, uide in sequ. app. per Concil. Trid. ibi tertio loco adductum.

¶PROB. Quia aliquis moraliter peccat damnificando aliquem

A (ut in seq. concl. exprimitur.) Dixi: q; sub ly pœnę tanquam medicinæ sunt, intendit &c. quia aliter proh. ano minus efficax uideretur ad propositum.

¶CONCL. 4ª. Postquàm aliquis monitus fuerit, si contempserit, contumax reputatur, & excõicari debet a iudice non hinc is, quid cõtra ipsum faciat amplius. *Ll. 2. c. 3. aute me.

Qõ aut excõicatio, & aliæ censuræ, cuã qñ excõicato ex defectu eius non prosunt medicinæ sunt, inde app. seq. circa fi. concl. f

¶*Corollarium.* Ergo qñ sit contumax, de quo in tertia concl. habetur hinc.

¶NOT. Hanc conclusionem, tanquàm omnium p̃missarum declarationem, & limitationem in præcedentibus ubique sub intellige, utẽr ad id faciendum horteris (si bñ pro'piciat) à cõcilio Meldensi supra ar. 2. app. adducto, & Tridentino in sequ. app. adducendo. *Vbi F. q. 6. c. 13. q̃q; & 5. Conc. Mileuit. c. 24 in fi. Concil.

¶PROB. Quia ex prædictis conclusionibus probatis p̃supponitur tanquã clara.

1m maior.

Pœna non dẽt excedere culpã. & debet tã qñq; excedere nocumentum ab homine illato: ergo &c. Tunc &c. Licet. n. dãnum ipsale, p quo excõicatio fertur sit minus, q excõicatio (ut arguitur,) in pctõ mortale, qđ tali dãno annectit, & ab ex- *In corp. art.

A ipso in 2. Ethic. *sapientis autẽ medici est à leuioribus incipere medicinis, & minus periculosis: ideo excommunicatio infligi non debet etiam pro peccato mortali, nisi contumax fuerit, uel non ueniendo ad iudicium, uel ante terminationem iudicij sine licentia recedendo, uel determinationi nõ parendo. * Tũc enim a postquam monitus fuerit, si contempserit, contumax reputatur, & excommunicari debet à iudice iam non habente quod contra ipsum faciat amplius. x

AD PRIMVM ergo dicendum, q; culpæ quantitas non mẽsuratur ex nocumento quod qs facit, sed ex uoluntate qua quis facit contra charitatem agens, & ideo quãmuis pœna excommunicationis excedat nocumentum, non tamen excedit quantitatem culpæ.

AD SECVNDVM dicendũ, quòd cum aliquis per pœnam aliquam corrigitur, non redditur ei malum, sed bonum: quia pœnæ medicinæ sunt, ut dictum est. *

B cõicante consideratur, non est minus quàm excõicatio. Vide mẽsurationem quantitatis culparum, unde fit, in litera, ex qua bene notata, memoriæque mandata, ex infinitis erroribus, quos ignorantes quotidie patruntur, liberaberis.

2m Ex Apost.

Malum. & Qñ ab infligente ad correctio nẽ eius, cui infligitur, non ordinatur, non ordinatur nõ ẽt, qđ ordinatur ad illius correctione &. Tunc &c. Nam qñ ecclesia aliquẽ excõicat p dãno tpali, nõ imẽdit malũ p malo reddere, sed bonũ p malo: qñ p excõicatione lata nititur corrigere ipsũ delinquentem, & a damno compescere tum illato ad restituendum, tum inferendo de posthinc ad cautũ cuitandum.

¶NOT. Ly cũ aliqs per pœnã aliquam corrigitur, nõ redditur ei malũ, sed bonũ. Noli ex hoc textu inferre (ut prima facie occurrit) uel q; ois q excõicatus, p pœnã illã corrigatur, uel q; quãdo p illã nõ corrigit, tũc eccl. sia reddat ei malũ p excõicatione illatã. Sufficit. n. textui formalis locutio (q. f. pœna illa sit de se & de intẽtione Ecclesiæ illã inferẽtis ordinata ad correctionẽ excõmunicati) ad hoc q; verè dicat ecclesia malefactũ reddere bonũ per excõicationẽ. Vnde ad probãdũ illud qđ ex textu adducitur est mox ibidẽ pro rõne subiungitur ly qa pœnæ medicinæ sunt &. & de se, & de intentione medici sunt ordinatæ ad salutẽ infirmi. Quòd aũt postmodũ excõicatus ad cor suũ redeat corrigendo se, uel non se corrigat, hoc quodãmõ est p accidens, & extra ppositum respectu formalis locutionis: cum ab extrinseco pendeat nõ ab intrinseco, i. cum ex libero arbitrio effectualiter fiat non ex intentione Ecclesiæ. Licet. n. hæc ratiõi, q; ille per excõicationẽ corrigatur, i. utamur suam emendet: tamen per hanc bonam intentionem non facit Ecclesia, quòd de facto ille respuum emendet. Alioqn oẽs ab Ecclesia excõicati semper emendarent: cum de oibus hoc intendebat Ecclesia. Rursus ly cum aliquis p pœnã aliquã corrigitur, non redditur ei malum sed bonum. Vbi quoq; uniuersaliter fiunt ista propositio, & ly corrigitur accipi per ly corripitur. n. calligatur seu punitur. Ac si dicatur fuisset cũ Tria bona intendit ecclesia excõicatis alicui.

Universidad de Dal
Biblioteca

Contra multorū opinionē de pœnis.

aliquis per pœnam quamcumque in præsenti vita punitur, non p restituit ei malum (ut argueni, & multi alij credunt, (sed bonā mēs hoc quia pœnæ medicinæ sunt, i. de se ordinatæ, ad bonum illius, qui punitur.

APPENDIX.

EX articulo hēs. 1 Primo quō per tōem sad citus euellas errorem Ioannis Huss (ut refert Conc. Constantiense, ubi in fia) dicentis: quòd p censuras Ecclesiasticas excommunicationis suspensionis uel interdicti, ad sui exaltationem clerus laicalem populū sibi subpeditat auaritiā multiplicat, malitiam p tegit, uiam præparat Antichristo. Cum n. non nisi pro mortali pertinacia quæstito, & postquàm nō habuerit ecclesia quid amplius faciat pro salutādo ipso pertinaci, excommunicatio fieri non debeat (ut mon strat articulus) patet iam ex hoc, q per cēsuram hāc clerus laicos nō suppeditat, sf adiuuat; auaritiam non multiplicat, sed restringit; malitiam non protegit, sed pro suo posse arcet; uiam non parat Antichristo, sed Christo. Quòd si forte excommunicandi potestate aliquis (quod nefa.o) abutatur, ea minus circumspectè in ædificationem fidelium exercendo; iam non de excommunicatione, sed de excommunicationis abusu, fit sermo; ac propterea à simili non de ecclesiis ecclesiasticis, sed de abusu censurarum: ideoque a formali locutione circa ipsas ad materialem transitur. Quòd si ad materialem se transisse (quamuis non paruus error, in philosophis etiam, id reputetur) dicat Ioannes Huss, ut articuli præsentis aciem subterfugiat, incidit in Scyllam cupiens nitare carybdim. Intollerabilem enim ex hoc errorem suum esse manifestat coram universo mundo; & hoc in terminis suis.

Non enim dicit, quòd aliquis clerus, uel aliquis de clero, sed quod clerus, per censuras &c. Quis modo uel mediocriter sciens ignoret, quòd inter tot clericos aliqui sint circa usum excommunicationis benè se habentes: & consequenter quòd censurarum abusum omnibus indifferenter clericis attribuere, est non tantum erroneum, sed etiam nimis temerarium?

Vt dē 4. s. ar. 18. §. 6. in fi & q. pisenū ar. 2. 1. ti art. 2. ad 3.

*Super il lud. M. 16 Tibi dabo claues 1. 9 *Hom. 26. in Euāge. medii hī 11. q. 3. ca. 1. & 17.

2 Secundò igitur habes, quomodo per rationem ostendat, errorem prædictum (siue formaliter, siue materialiter sumatur) meritò damnari à Concilio Constantiensi sessio. 15. cuius sententiam damnatoriam contra Huss, uide quæstio. 19. artic. 3. appen. Item à &c. ut artic. 2. appen. Speciatim Matt. 18. Non enim Christus posset tam censurarum ibi dedisset Ecclesiæ (ut patet:) si hanc de se esse in destructionem, & non in ædificationem, salutis; aut ab omni clero semper abutendam fore, sciuisset.

3 Tertiò habes, quomodo per rationem ostendas, meritò fuisse à Concilio Tridentino sancitum, quòd non nisi magna circumspectione debeat quis excommunicationis gladio uti; & hoc sess. 25. c. 3. de refor. 2. fic. Quanuis excommunicationis gladius neruus sit ecclesiasticæ disciplinæ, & ad continendos in officio populos ualde salutaris; sobriè tamen, magnaq; circumspectione exercendus est: cum experientia doceat; si temerè, aut leuibus ex causis incutiatur, magis contemni, quàm formidari; & pernicium potius parere, quàm salutem. Quapropter excommunicationes illas, quæ, monitionibus præmissis, ad finem relationis (ut aiunt) aut deperditis, seu subtractis rebus ferri solent, à nemine prorsus, præterquàm ab Episcopo decernantur: & tunc non aliàs, quàm ex re non uulgari, causaque diligenter, ac magna maturitate per Episcopum examinata, quæ eius animum moueat; nec ad eas concedendas cuiusuis sæcularis, et Magistratus, authoritate adducatur, sed totum hoc in eius arbitrio, & conscientia sit positum; qui ipse pro re, loco, persona, aut tempore eas decernendas esse iudicauerit. In causis uero iudicialibus mandatur omnibus iudicibus ecclesiasticis, cuiuscunque

ly valde salutaris facit pro ar. 2. & cōtra Huss.

Notent ij. ad quos pertinet.

ARTICVLVS IIII.

Verum excommunicatio iniuste lata habeat aliquem effectum.

AD QVARTVM sic procedi- G tur. Videtur quod excommunicatio iniustè lata nullo modo effectum habeat. Quia per excommunicationē protectio, & gratia Dei subtrahitur: quæ non iniustè subtrahi potest, ergo excōmunicatio iniustè lata non habet effectum.

¶ 2 Præterea, Hieronymus dicit, * quod est de supercilio Pharisęorum, æstimare esse ligatum, vel solutum, qui liga- H tur vel soluitur, iniustè; sed eorum supercilium erat superbū, & erroneum, ergo excommunicatio iniusta nullum habet effectum.

SED CONTRA. Secundū Greg. præcepta Pastoris siue iusta, siue iniusta timenda sunt: nō autem essent timenda, nisi aliquid nocerent etiam iniusta ergo, &c.

RESPONDEO, Dicendum, quod excommunicatio potest dici iniusta dupliciter. Vno modo ex parte excommunicantis, sicut cum ex odio, vel ex ira aliquis excommunicat, & * tunc excommunicatio nihilominus habet effectum suum, quamuis ille qui excōicat peccet * quia iu I ste patitur, quamuis ille iniu-

dignitatis existant, ut quandocunque executio realis uel personalis in qualibet parte iudicij propria authoritate ab ipsis fieri poterit, abstineant se tam in procedendo, quàm in definiendo a censuris ecclesiasticis, sed liceat eis (si expedire uidebitur) in causis eiusdem ad forum ecclesiasticum quomodolibet pertinē tibus contra quoscūque, etiam laicos, per multas pecuniarias, quæ locis pijs ibi existentibus eo ipso, q exactæ fuerint, assignentur, seu p captionem pignorum, personarumq; districtionem, per suos proprios aut alienos executores faciendam, sine etiam per priuationem beneficiorū aliaq; iuris remedia, procedere, & causas definire. Hæc ibi. Item meritò fuisse dictū à concilio multis &c. ut ar. 2. appen. Item meritò fuisse in iunctum, quòd medicinę fuit à Papa Innocentio 4. in Conc. Lugdunēsi. Cum medicinalis sit excommunicatio, non mortalis, d. sciplinans, nō eradicans, (diuntamē ita, in quem lata fuerit, non contemnat) sa prosequi quod corrigendus fuerit, & medentis &c. & hæc eadem in suspensionis, & interdicti, sententiis nolumus obtestatio. Per hoc ergo etiam, a simili, solligitur, quòd suspensionis, & interdicti, pœnæ sunt medicinales. Item a Concilio Arelatensi 2. capitulo 30. Secundum institutā sententiam, si à communione sacerdotali fuerit authoritate suspensus episcopus, hunc non solum à clericorum, sed etiam à populi colloquio, atque conuiuio placuit excludi; docti- tus confundimur etiam Hus; (ut bene consideranti, & applicanti patet. Non enim tantum laicalis populus constituitur, quod unique est signum euidenter eius errore destruens.

Cāsura ecclesiastica sunt medicinæ.

Item a concilio Carthaginensi primo cap 5. Persuasio interdum prudentes solet arcere à peccatis: dum imprudentes debet meritis huiusmodi constringere, si tamen consilium respuit, & salutare mandatum. Si ergo laici sunt, post monitionem, si contempserint, à communione separentur. Hæc ibi. Propter ly debet, facit multum ad confirmationem articuli secundi: ité ly arcere à peccatis, monstrat; quòd sunt medicinæ, quantum est de se & de intentione ecclesiæ excommunicantis, uel alias censuras inferentis, licet ex defectu excommunicatorum uel alter cēsuratorum quandoque mors sequatur horribilior. Sed tamen, etiam tunc, medicinæ sunt: quia in salutem, aliorum ut demum: utique timore inde concussorum, proficiunt.

¶ Quarto habes: quomodo per rationem prædictā Patrum, pro quanto aliquem sic vel sic pro damno temporali dicunt posse excommunicari, & intelligas, & probes, & defendas.

¶ Quinto uides quomodo ex his vicissim doctrina hæc Angelica, declaretur, & confirmetur.

QVÆST. XXI. ART. IIII.

CONCL. 1ª Excommunicatio iniusta, ex parte excommunicantis tantum habet effectum suum, quamuis ille, qui excommunicat, peccet.

¶ PROB. Quia 1 excommunicatio tunc habet effectum suū, quando excommunicatus iustè patitur. & in excommunicatione iniusta, ex parte excommunicantis tantum, excommunicatus iniustè patitur: Quia 1. (ly quamuis &c.) excommunicans iniustè facit, & quicunque iniustè facit peccat.

¶ CONCL.

¶ CONCL. 1ª. Excommunicatio iniusta ex parte excommunicationis, (ex quòd iniustitia sententiam nullam esse facit, nō habet suum effectum. A

¶ NOT. Duodecim casus, in quibus excōicatio est nulla, hāt in glosa sexti decret. tit. de sent. excomm. & præsenti. Vbi passim allegat canones multos. ideo uide ibi.

¶ PROB. Quia talis excōicatio non est excommunicatio.

¶ CONCL. 2ª. Excommunicatio iniusta, (ex q iniustitia nō annullet sniam, habet effectum suum.

¶ PROB. Quia talis excommunicatio est excōmunicatio (hoc præsupponitur, ab oppositis ex ꝓbatione conclusionis 1ª.)

¶ CONCL. 3ª. Ex communicatio iniustè, dummō excōicatio non annullet sententiam, debet humiliter obedire (& hoc erit ei ad meritum,) uel absolutionem petere ab excōicante, uel ad superiorem indicem recurrere: si autem contēneret, eo ipso mortaliter peccaret.

¶ NOT. Ly humiliter. Hoc non tantum est limitatio de ly obedire, sed etiam de ly petere absolutionem. Debet enim talis humiliter petere absolutionem, non per mecum cōm pellere. Aliquin absolutio sic obtenta non ualeret: & tunc iure excommunicationem incurreret. Vide Papa Greg. 9. in Conc. Lugdun. dicit. Absolutionis beneficium ab excommunicationis sniā, uel ꝙcunque reuocationem ipsius, aut suspensionis, seu interdicti, per uim uel metum extortam, pñtis consōnis auctoritate, omnino uiribus uacuamus, &c. Eos, qui absolutionem, seu reuocationē hmōi ut uel metu extorserint, excommunicationis sniæ decernimus subiacere. Hæc ibi, & hīr in 6. Item. Quartam hanc conclusionem diligenter memoriæ mandatorut & ab erroribus, in quibus nonnulli miri alioquin sapiētes decipiuntur, libereris; & proximos non scandalizes ex peccato magno inobedientiæ tuæ sed ipsos una tecum ædifices. Item. Hanc ipsam conclusionem ueram esse, declarauit facto suo Cont. Trid. qñ in indice librorum prohibitorum mutilari & corrigi mandauit sermones aliquos, ubi de tali casu excōicationis cuiusdam Ferratiensis agebatur: ubicunq; de hac re inuenisset qō, & qualitercunque determinatio in sermonibus illis contra istam sancti Doct. quartam cōclusionem. Vnde mirandum satis de tanto uiro, & de aliis quibusdam ipsum in hoc defendere attentantibus; D. Thomæ & Sanctas literas conatus illorum reprobantes non uidentes.

¶ PROB. Quia hoc, tanquàm clarum ex se, præsupponitur.

¶ NOT. Clarum ex hoc colligi ex Concilio decernēte (ut supra notatione immediate præmissa:) & ex Gregorio ibi in 6. de his, q̄ui metuve causa fiunt. Nam ibi loquitur de absolutione a sententia excommunicationis, etiam iniustæ (secundum gl.)

¶ CONCL. 5ª. Quando excōicatio procedit ex debita cā ex parte excōicantis, quæ non est debita ex parte excommunicatiuue si excommunicatus humiliter sustinet, meritum humilitatis recompensat excommunicationis damnum.

¶ NOT. Aduertit dñs inter quartā, & quintam conclusionē: q in 4ª excōicatus dēt petere absolutionem, de qua re nihil dī in quinta. Rō est: qa si quinto mō excōicatus peteret absolutionē, eo ipso uideretur fateri, se esse in crimine, p quo excommunicatus tus esset; eum tamen hoc falsum sit (ut in textu declaratur.) C ōue nunt uero in hoc, q utrique illorum excōicatorum debet humiliter se habere, non contemnere. Nam contemptus ipse culpā de nouo faceret, ubi culpa non erat: & inde pernitiem ibi generaret: unde, humilitate addita, meritum sperabatur. Excommunicatio igitur utrouis modo iniusta ꝙtimenda effici. & non cōtemnenda, si culpa euadenda est, & humiliter sustinenda aut & seruanda, ñ meritum inde habere uolumus.

¶ PROB. Quia ut manifesta ex se præsupponitur.

¶ *Corollar. non.* Ex his ergo ōibus conclusionibus patet; q excōicatio pōt eē iniusta ex triplici capite; s. ex parte, uel excōicantis (en 1ª conclusio) uel excōicationis (en 2ª, & 3ª,) uel excōicati (en 3ª.) Ex his ēt patet, quid debeat facere excommunicatus sic uel hic iniustè: quòd. (nunquam debet contemnere sed aliquando debet humiliter sustinere (ut in 3ª.) aliquando ultra hoc debet humiliter obedire, & absolutionem petere (ut in prima, & tertia;) aliquando non tenetur obedire nec absolutionem petere (ut in 2ª.)

¶ Examen. Ly humiliter sustinet. Non dicit in isto casu tertio, q̄ humiliter obediat. Ratio est, quia sub pœna excōicationis latæ sniæ potest præcipi quandoque id, qd apud iudicem secundum allegata & ꝓbata iustum est, & sin rei ueritatem ei, in quō decernitur excommunicati cationi certò notam in iustum. Puta. Allegatur, & probatur apud iudicem Ecclesiasticum, q̄ inter Bertum & Titium est mīmonium sine impedimēto aliquo, & inflatur, ut cohabitēt simul, sibiq̄ ne iniuriā reddant debitum. Ex alia parte Titius certò scit impedimentum inesse huic matrimoniali cohabitationi: sed hoc apud iudicem illū ꝓbata non potest. Ad instantiam ergo partis allegantis, & ꝓbā- tis (ut supra) iudex fert excōicationem latæ sniæ, ut Titius mō prædicto cohabitet Bertæ. In hoc, & aliis eiusdem tenoris casib⁹, loquitur quinta conclusio: & ideo nō dicit, q̄ Titius debeat obedire, sed humiliter sustinere. Quæ Sancti Thomæ determinatio declaratur simul & confirmatur ex responso Papæ Innoc. tertij, de sententia excomm. Inquisitioni tuæ respondentes credimus distinguendum: utrum si alter coniugum pro certo sciat impedimentum coniugij, propter quod sine peccato mortali non uxoret carnale commercium exercere; quamuis illud apud ecclesiā probare non possit an non sciat pro certo, sed credat. In primo casu debet potius excommunicationis sententiam humiliter sustinere, quam per carnale commercium pōh opari mortale. In secundo distinguimus; utrum habeat confessim hmōi ex credulitate leui & temeraria, an ꝓbabili & discreta. Et quidem ad sui pastoris consilium consentiens leuis & temerariæ credulitatis ex ploso, licite potest non solum reddere, sed exigere debitum cum iugale. Verum cum conscientia pulsat animū ex credulitate ꝓbabili & discreta, quamuis non euidenti & manifesta, debitum quidem reddere potest, sed postulare non debet: nē in alterutro uel contra legem coniugij, uel contra iudicium confeix cōmittat offensam. Hæc ibi. Textus ergo p ly humiliter sustinere, denotat offensam. Hæc ibi. Textus ergo p ly humiliter sustinere, denotat non esse faciendum, contra conscient am, q̄cunque casus eiusdem tenoris cum recurso à Papa o ecurrentis: sed nec ille cōtemnendum, nec superbē impugnandum imperium Pontificis, uerū, p quanto pōt fieri tuta conscia, superiori obediendum. V. g. Præcipit iunior & cohabitationem cum altero coniugum, & mutuam debiti redditionem (ut supra.) Reclamat conscia quo ad redditionem debiti certa de impedimento appositio, non ār quo ad reliquā cohabitationē tunc (in textum ar. præsentis) cohabitet simul Titius: ille cum Berta, ꝓpiendo ēt ei de necessariis pro victu & uestitu, & non committeatur illi carnaliter. In cohabitā do tamen utentur occasiones pōt mortalitatem aliās ēt, guidetur differē apud præcipientem: nē q̄ offendatur Deus. Ly annullet sniam. Multiplicetur sniæ dicitur nulla: qd longē aliter referre hic. lō Doctores Canonistas, & Casuistas consule de hac re, ut excommunicatio de causa formali, ut. de sent. excomm. uel tit. simili. Vide etiam no. post concl. secundam.

Casus me mōrādus pro conscientia.

concl. 3ª

1ᵐ de maiori, Protectio & gratia Dei. ℟. Vel saltem illa, quæ ex parte nostra disponunt ad protectionem & gratiam Dei. ¶. Tunc &c. Nam excommunicatio iniustè lata habet effectum suum, (obseruatis obseruandis in conclusionibus) inquantum subtrahit illa, quæ ex parte nostra ad gratiam disponunt: nec aliter intelligi conclusionum determinatio dicentium, quòd excōmunicatio iniustè lata habet effectum suum. Homo enim gratiam Dei iniustè amittere non potest nec potest. patet in littera.

¶ NOT. Ly nō gratiā Dei iniustè amittere nō pō. Cōfirmat hoc ex Concil. Trid. sess. 6. c. 11. fic. Deus sua gratia semel iustificatos non deserit nisi ab eis prius deseratur. Hæc ibi. Item ex Apost. ad Hebr. c. 12. Contemplantes, nē q̄s deficiat a gratia Dei. Per hoc enim q̄ non dixit Apost. nē gratia Dei alicui desit: sed, ne aliq̄s deest gratiæ Dei, denotauit q̄ hō est primus ad deserendum gratiam habitā, non autem gratia ad deserendum hoiem; & consequēter q̄ hō gratiam Dei iniustè, sine culpa propria, amittere nō potest.

Universidad de Deusto
Biblioteca

2m Ex Hieronymo. Esse ligatum: ℞. Quantũ ad culpam non, quantum ad pœnam S. Tunc &c. Nam quando in conclusionibus præsentis articuli, dicitur q̃ habent effectum suum iniustæ excommunicationes, intelligitur quantum ad pœnam tantum (ut in litera responsi:) nisi aliud accedat, puta inobedientia. Non enim culpa nascitur nisi ex nobis quod & Matth. 15. per hæc de corde exeunt cogitationes malæ, & apud Chrysostomum per ly nemo læditur nisi à semetipso, confirmatur.

APPENDIX.

Par. 2. co. & ad 1 & ar. præsen. tia q. 5.

Vid. p. 5. Eccl. &c.

EX articulo habes, 1 Primo, quomodo per rationem intermas errores Ioannis Hus (ut refert Cõcil. Constantiẽse infra) dicitur q̃ sacerdos viuens secundum legem Christi, & habens notitiam scripturæ, & affectum ad ædificãdũ populum, debet pdicare, non obstãte prætensa excommunicatione. Item eiusdem dicentis, q̃ quilibet fidelis dicentis officium de mandato accepit, qui ad sacerdotium accedit, & illud mandatum debet exequi, non obstante excommunicatione. Item Ioannis Vuiclef petius dicentis, illi qui dimittunt prædicare, siue audire verbum Dei, propter excommunicationem hominum, sunt excommunicati, & (secundum prat. Taddentis, quòd in die iudicij habebuntur Antichristi, & proditores.

x ¶Secundò habes: quo per rõnem ostendas, errores hos meritò damnari à Conc. Constantiense sess. 8. contra Vuiclef, & 15. contra Hussitum sniam damnationem lege supra q. 20. ar. 3. de Vuiclef, & q. 19. ar. 5. de Huss. app. Item a Conc. Lateranensi sub Leone X. sess. 11. vbi Leo post alia multa subdit. Sacro approbante Concilio statuimus, & ordinamus: vt nullus tam clericus secularis, quàm cuiuscunque etiam mendicantium ordinis regularis, aut quiuis alius ad quem facultas prædicandi tam de iure, quàm de consuetudine, uel priuilegio, aut alias pertinet, ad huiusmodi officium exercendum admittatur nisi per superiorem sium diligenter examinatus, ac morum honestate, & fide, doctrina, probitate, prudentia, & vitæ exemplo ad illud opus & idoneus reperiatur. Et hic quocunque postea prædicatorum accesserit de huiũ examine & idoneitate sua per literas, seu alias suis examinatoris approbationisque Episcopus & aliis locorum ordinariis fidem legitimã faciat &c. Si qui aũt contra præmissorum aliquid cõmittere quicquam aũt fuerint excommunicationis sniam incurrant, & ea non nisi à Rom. Pontifice absoluant &, vt horum exemplo alij attentare similia minimè audeant, eis prædicationis officium interdictum esse perpetuò decernimus, non obstantibus quibuscunque priuilegiis &c. Hæc ibi. Deo autem X. fuit post Concilium Constantiense quod damnauit ipsos Vuiclef & Huss. & consequenter per hoc q. excommunicatio nem de nouo proferret ut supra, demonstrat, q. loquit cõtra errores ab Vuiclef & Huss. prodierunt, & eos damnat. Item a Concil. Trid. sess. 25. c. 3. de refor. 2. si obdurato animo censuris annexus in illis per annum insorduerit etiam contra eum, tanquàm de hæresi suspectum, procedi possit. Hæc ibi. Item à &c. ut supra ar. 1 appen. vbi ostenditur quãm timenda sit excommunicatio. Addeq̃d tales excommunicati, etiam de suspitione hæresis per Concil. Triden. notantur modo tam dicto: & consequenter perpende hinc, quanta terrenda sit excommunicati, uel ei excõtatio ni non obedire. Item à Concilio Taburiensi c. 3. sic, Idcirco non potentiam ostendentes sed iustitiam exhibentes præcipimus & authoritate nra. iniungimus cabus regni nri Comitib⁹, potiq̃ ab Xpi anathemate excõcationis pcellunt, & ih ad pœnitẽdũ nõ inclinant, ut ab ipsis comprehendantur: & q̃ diutiũ iudicium non uerentur. humana sna ferantur. Hæc ibi. Iteé a Papa Eugenio 2. ex Concil. Rhemensi, sic. Qui excõcato, donec ab eo, q̃ eũ excommunicauerat, uel ab alio authoritate sedis Apostolicę absoluatur, scienter communicare præsumpserit excommunicationis sniæ ipsum teneri censemus. Hæc ibi. Auditores ergo prædictorum excõcati notorie, anteqũ absoluatur vñr excõicari p Eugenium. Item à Conc. apud palatium Vernis, c. 9. sic. Quòd si aliq̃s illa ofa contẽpserit, & Epi emẽdare minime potuerit: regis iudicio, exilio condẽnetur. Hæc ibi: ubi in cõcreto est iterum de excommunicationis.

¶Tertiò habes: quo per rõnem ostendas: 3 quòd dictum fuisse a Papa Greg. 11. q. 3. Sniã Pastoris, siue iusta, siue iniusta fuerit, timenda est. Hæc ibi. Vbi infinuatur, quòd excommunicatio iniusta q̃nque hẽ suum effectum: qui effectus multum timẽdus est. De quo effectu in ar. 1. & in Concilio apud Palatium Vernis c. 9. Vt scitis, qualis sit modus istius excõicationis: in ecclesiã non dẽt intrare, nec cũ ullo christiano cibum, uel potũ sumere, nec eius munera accipere dẽt, uel oculũ porrigere, nec in ofone se iungere, nec salutare: antiq̃ ab ipso suos uestire: conciliatus. Hæc ibi. De quo & effectu loquitur est Greg. ide sent. excomm. Si quem &c. a iudice excommunicatę contingat dicendum est, eum non tũ minori, quæ a pœnione sacramentorum, sed & maiori excõicatione, quæ a cõmone fidelium separat esse ligatum. Hæc ibi.

¶Quartò habes: quo per rõnem præmissa dicta Patrum, pro quanto excommunicationem iniustam dicunt esse timendam, uel effectum suum habere, vel non contemnendam sed humiliter obseruandam, & intelligas, & probes, & tuearis.

¶Quinto uides: quomodo ex his Angelica hæc doctrina nisi- 5
sima consolidatur, & declaretur.

Ad primum sic proceditur. Videtur quòd quilibet sacerdos possit excommunicare.

H

Circa quod quæruntur sex.

Primo, Vtrum quilibet sacerdos possit excommunicare.

Secundò, Vtrum non sacerdos excommunicare possit.

Tertio, Vtrum excommunicatus, vel suspẽsus possit excommunicare.

Quarto, Vtrum aliquis seipsum, vel æqualem, vel superiorẽ possit excommunicare.

Quinto, Vtrum aliqua vniuersitas excommunicari possit.

Sexto, Vtrum semel excõicatus excõcari possit vlterius.

QVÆST. XXII.

De his qui possum excommunicare, in sex articulos diuisa.

DEINDE considerandum est de his qui possunt excommunicare, & excommunicari.

ARTICVLVS I.

Vtrum quilibet sacerdos possit excommunicare.

Ad primum sic proceditur. Videtur quòd quilibet sacerdos possit excommunicare.

Excommunicatio enim est actus clauiũ, sed quilibet sacerdos habet claues, ergo quilibet potest excommunicare.

¶2 Præterea, b Maius est soluere, & ligare in foro pœnitentiæ, quàm in foro iudicij, sed quilibet sacerdos potest sibi subditos in foro pœnitentiali absoluere, & ligare: ergo etiam potest sibi subditos quilibet sacerdos excommunicare.

Sed contra. Ea, in quibus imminet periculum, sunt maioribus reseruanda, sed pœna excommunicationis est valde periculosa, nisi cum moderamine fiat, ergo non debet cuilibet sacerdoti committi.

Respondeo, Dicendum, quòd in foro conscientiæ causa agitur inter hominem, & Deum, in foro autem exterioris iudicij causa agitur hominis ad hominem, & ideo absolutio, vel ligatio, quæ vnum hominem obligat quo ad Deum, tantum pertinet ad forum pœnitentiæ, sed illa, quæ hominem obligat in comparatione ad alios homines, ad forum publicum exterioris iudicij, pertinet: & quia homo per excommunicationem à communione fidelium separatur, ideo excommunicatio ad forum exterius pertinet, & ideo c illi soli possunt excommunicare: qui habent iurisdictionem in foro iudiciali, d & propter hoc soli Episcopi propria authoritate, & maiores Prælati secundum communiorẽ opinionem possunt excõmunicare. e Sed presbyteri parochiales non nisi ex commissione eis facta, vel in certis casibus: ficut in furto, & rapina & huiusmodi, f in quibus est eis à iure concessum, quod excommunicare possunt. Alij autem dixerunt, quod etiam sacerdotes parochiales possunt excommunicare, sed prædicta * opinio est rationabilior.

Ad primum ergo dicendum, quod excommunicatio non est actus clauis directe, sed magis respectu exterioris iudicij, sed sententia excommunicationis quamuis in exteriori iudicio promulgetur, quia tamen aliquo modo pertinet ad aditum regni, secundum quod ecclesia militans est uia ad triumphantem, ideo etiam talis iurisdictio per quam homo excommunicare potest, clauis potest dici, & secundum hoc à quibusdam distinguitur quod est clauis ordinis, quam omnes sacerdotes habent, & clauis iurisditionis in foro iudiciali, quam habent solũ iudices exterioris fori. Vtramque tamen Deus Petro contulit, Matth. decimo sexto, & ab ipso in alios descendit, qui vtranque habent.

Ad secundum dicẽdum, quod sacerdotes parochiales habent quidem iurisdictionẽ in subditos suos quantum ad forum conscientiæ, sed non quantum ad forum iudiciale, quia nõ possunt conueniri coram eis in causis contentiosis, & ideo excommunicare non possunt, sed absolvere possunt in foro pœnitentiali: & quamuis forum pœnitentiale sit dignius, tamen in foro iudiciali maior solemnitas requiritur, quia in eo oportet quod non solum Deo, sed etiam homini satisfiat.

Ad tertium dicendum, quod excommunicatus, & suspensus, quia vtrique deficit iurisdictio, non possunt excommunicare, quia excommunicatio est actus iurisdictionis.

Ad quartum dicendum, quod superior excommunicare potest inferiorem, non autem æqualis æqualem, quia par in parem non habet imperium.

Ad quintum dicendum, quod sicut dictum est, excommunicatio est actus iurisdictionis, & ideo illi soli excommunicare possunt, qui habent iurisdictionem in foro exteriori, sed collegium non habet iurisdictionem in foro exteriori, quia non habet animam, in qua possit residere iurisdictio, sed singuli, qui habent iurisdictionem in foro exteriori, possunt excommunicare, quia quilibet eorum habet animam propriam.

Ad sextum dicendum, quod excommunicatus excommunicare non potest, quia excommunicatio est actus iurisdictionis, quam excommunicatus non habet.

ARTICVLVS II.

Vtrum non sacerdos excommunicare possit.

Ad secundum sic proceditur. Videtur quòd non sacerdos excommunicare possit.

Excommunicatio enim est actus iurisdictionis, sed iurisdictio est in clericis, ergo non sacerdos excommunicare non potest.

¶2 Præterea, Excommunicatio est actus iudicialis, & Abbas, possunt excommunicare monachos suos de maio. & obed. cum in ecclesiis & de iudic. sicut quãuis nõ possit prior claustralis, ℔ cum una sit, qa de iure uel cõsuetudine sine habent subditos, & in foro contentio. o ecclesiastico eis ius dicere

¶NOT. Ne miretis q̃ prælati iurisdictionẽ à Petro in alios deiecerint (ut hic dicit) & cũ q̃ episcopi propria authoritate (ut in secunda conclusione dicit) habeant iurisdictionem. Non enim dissident hæc quamuis uideantur. Nam illa, quæ descendunt a Petro sunt in duplici differentia. Vel enim ab ipso communicantur alicui g temporariam quandam commissionem: uel per ordinariam institutionẽ. Primo modo dicta dñr habere ab inferioribus nõ propria authoritate, sed delegata: secundo autem modo habent ab inferioribus dñr authoritate non delegata, sed propria. Institutio enim prædicta trahit secum intrinsece iurisdictionem talem: & ideo non delegatam dicunt, sed propria ei qui sic instituitur. Tales sunt omnes episcopi catholici in cuius signum dicuntur per petri adm̃istratores tales uel tales ecclesiæ. Hinc patet, quòd proprium non sumitur hic, ut dicit independentiam ab alio puro homine (sic enim solus Petri propria authoritas) sed ut dicit id, quod sem per concomitatur rẽ ipsam. Ergo ly proprium potest conuenire pluribus, & tamen unicuique erit proprium.

* Hoc eadem co.

2m de maiori

Et actus clauium, &c. non th directè. 9. Tũc &c. Licet enim quilibet sacerdos habeat clauem ordinis, quæ dicitur clauis directè: non tamen habet clauem iurisdictionis exterioris tudicij, quæ dicitur clauis potius indirectè. Quare autem directè, uel indirectè illa, uel illa clauis dicatur: uide in textu.

¶Examen. Ly utranque tamen Deus Petro contulit Matth. 16. Scilicet singulariter: ut habetur ad literam supra quæst. 20. artic. 1. ad primum, & etiam ex hoc contextu. Nisi enim singulariter Petro contulisset, non diceret textualiter ab ipsis in alios delatum esse. Vt quid enim necesse esset, potestatem huiusmodi à Petro descendere in alios: si alii hanc nas Petro haberent? Quòd si non habent, ex hoc est, quia Petro singulariter collata est. Hinc dicitur, & merito quòd sacerdotium in ecclesia est unum; quòd ecclesia est una; quod regnum ecclesiæ est Monarchicum; quòd hierarchia ecclesiastica est subordinata; quòd ecclesiæ sit quòd hierarchia ecclesiastica est subordinata; quòd ecclesiæ sit multa membra & unum corpus, & similia. Ratio est omnium horum; quia omnia referuntur ad unum. A Petro enim (per in-

Universidad de Deusto
Biblioteca

APPENDIX.

EX artic. habes primo quo per rõnem difficilas errorem Antidiaphonistarum (Prat. Antidiaphonistæ) dicentiũ q̃ epi nullam hãt iurisdõnem. ¶ Secundo habes, quo per rõnem oñdas, illum merito damnari a Concil. Antiochen. sic. Si quis presbyter, vel diaconus, vel quilibet clericus deserto ecclesia sua ad alia transeundum eé crediderit, & ibi paulatim tenuerit, quo migrauerit, ppetuo manere, ut certum ministrare nõ debeat; præsertim si ab epo suo ad reuertendũ fuerit exhortat*. Qd si post euocationẽ sui Epi non obedierit, sed inobediens perseuerauerit, ofen dit ab officio suo deponi debere, nec aliam spem restõ nisci, decernimus. Si uero pp hãc culpã depositum alius Eps susceperit, & ipse a cõi Synodo pœnã meruerit interceptionis tanq̃ ecclesiastica iura dissoluẽs. Hæc ibi & recitantur 7. q̃. 1. Nota ly iura ecclesiastica. Ergo Epi hẽt iurisdõnem (ihi Cõc.) & innumquisque diligenter ama iurisdõnem alterius. Facit & hoc Concil. 9 q. 2. cap. 2. ubi ecclesiam exõcizare debere aliquem dicat. Item à Leone Papa ad Anastasiũ Thessalonicẽsem Epm, sic. Siquis Epus, suæ ciuitatis mediocritate despecta, administrationem celebrioris loci ambierit, & ad matrẽ se plebẽ quacunque rõne transtulerit ia cathedra quidem pellatur aliena, sed & carebit ppria: ut nec illis præsideat, quos per auaritiã conecupiuit, nec illi, quos per superbiam sprevit. Suis igitur terminis contentus quisque sit: nec supra mensuras iuris sui affectet augeri. Hæc ibi, & recitantur 7. q. 1. Nota ly mensuras iuris suos: quo dicto infer, ut supra. Item à Calixto Papa primo epist. 2. ad omnes Galliarum Epos, sic. Nemo alterius terminos usurpet, nec alterius parochianum indicare aut excõicare præsumat quia talis iudicatio, uel ordinatio, aut excõicatio, uel damnatio, nec rata erit, nec uires ullas habebit; q̃n nullus alterius iudicis, nisi sui, tela tenebunt ant damnabitur, &c. Sed hoc obseruetur q̃ ab apostolis, ac patribus, & prædecessoribus nostris est statutum, & à nobis confirmatum, ut siquis Metropolitanus Epus, nisi qđ ad suam solummõ propriam pertinet parochiam, sine consilio ac voluntate comprouincialium Eporum extra aliquid agere tentauerit, gradus sui periculo subiacebit &c. Nullus ad possessionẽ accedat (quæ ad eum non pertinet, & alterius Episcopi est parochiæ) super cuiusquam dispositione, nisi uocatus ab eo, cuius iuris esse dignoscitur aut quicquam ibi disponat, uel ordinet, aut iudicet. Hæc ibi. Nota ly iudicii, & ly iuris q̃n his uerbis ad literam iurisdõ Epis assignata, & quidem ab Apostolis ipsis &c. (ut ibi.) decernitur. Item à Papa Martino V. in Conc. Constantiensi sess. 43. de exemptionibus Attendentes q̃ &c. nõnullas ecclesias, monasteria, capitula, conuentus, beneficia, &c. à iurisdõnibus ordinariorum &c. nullatenus exempta de nouo à dictorum ordinariorum iurisdõnibus exemerunt &c. subiiciebãtur ordinarie iurisdõni &c. Sacro approbante concilio reuocamus ecclesias, monasteria, & alia loca prædicta in pristinam ordinariorum iurisdõnem reducimus. Hæc ibi. Item à Concil. Trid. sess. 6. c. 5. de refor. Item ab eod. sess. 14. c. 7. de pœn. & c. 1. de refor. Item ab eod. sess. 25. c. 6. de refor. & c. 17. ibid.

*Lib. 4. d. 18. q. 5. & hanc distinct. est sup. q. 19. ar. 5. & 4.

*Vt & dicit. est. q. 18. art. 3. cor.

3 ¶ Tertio habes, quo p rõnem oñdas, meritõ dici, extra de offic. iud. ord. quasi per totum, q̃ episcopi excõicare. Qđ & facit ad q. 21. ar. 1. ubi statuit p Cõcilio, hoc idẽ, q̃ excõicare possunt.

4 ¶ Quarto habes, quomodo per rationem prædictã Patrũ, q̃ quanto episcopos iurisdõnem habere & posse excõicare, & sine iurisdictione excommunicationem non ualere insinuant, & intelligas, & declares, & defendas. ¶ Quinto uides, quomodo nisi cissim ex iis Angelica hæc doctrina, & declaretur, & cõsolidetur.

F

QVÆST. XXII. ARTIC. II.

ARTICVLVS II.

Vtrum non sacerdotes excommunicare possint.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videtur quod non sacerdotes excommunicare non possint. Quia excommunicatio est actus clauium, ut in 4. Sententiarum dicitur: sed non sacerdotes non habent claues:* ergo excommunicare non possunt.

¶ Præterea, Plus requiritur ad excommunicationem, quàm ad absolutionem in foro pœnitentiæ, sed non sacerdos in foro pœnitentiæ absoluere non potest: ergo nec excommunicationem inferre.

SED CONTRA est, quod Archidiaconi, Legati, & Electi excommunicant, qui quandoque non sunt sacerdotes: ergo non solum sacerdotes excommunicare possunt.*

RESPONDEO, Dicendum quod sacramenta in quibus gratia confertur, dispensare ad solos sacerdotes pertinet, & ideo ipsi soli possunt absoluere, & ligare in foro pœnitentiali. Sed excommunicatio non directe respicit gratiam: sed ex consequenti inquantum homo suffragijs Ecclesiæ priuatur, quæ ad gratiam disponunt, vel in gratia conseruant: & ideo m etiam non sacerdotes, dummodo iurisdictionem habeant in foro contentioso, possunt excommunicare. n

AD PRIMVM ergo dicendũ, quod quamuis non habeant clauem ordinis, habent tamen clauem iurisdictionis.

AD SECVNDVM dicendum, q̃ ista duo se habent sicut exceden tia, & excessa: & ideo alicui competit vnum, cui non competit aliud.

1m de maiori. Claud. & Iur. Tũc &c. stat. n. q̃ non sacerdos careat claue ordinis, & tñ habeat clauem iurisdõnis in foro contentioso.

¶ Exemplum. Ly clauẽ iurisdõnis, Scilicet impropriè dicta. Vt sup. q. 19. ar. 5. in corp. fin. ubi dr. q̃ non ppriè dr claus cœli, sed dispõ sitiua. Ex quo ẽ concordantiæ duo hæc dicta, q̃ sũt duæ claues tñ q. 17. ar. 3. & tñ præter has fuerunt claues iurisdõnis hui⁹. Dicit. n. q̃ sũt duæ claues ppriæ & q̃ hæc non dr propriè claues.

2m de maiori. Plus &c. Secundum quid, non, simpliciter. ¶ Tunc &c. Licet enim non sacerdos non possit absoluere in foro pniæ (ut argitur) tamen potest habere illud plus, quod requiritur ad excommunicandum.

¶ NOT. illud plus requisitum ad excõicandum non est aliquid intrinsece additum ad requisita in foro pniæ quasi q̃ addatur ultra illa in foro pniæ requisita. Sic. n. dicerer plus simplicitur, & consequenter non potens absoluere in foro pniali, multo minus posse & excõicare, qñ qui non potest minus, non potest ẽ plus. Cæterum illud plus, qđ addit excommunicario, est diparatum quid à requisitis in foro pniali. i. requiritur in illo foro contentioso, & non requiritur in illo foro pniæ. Et sic qui potest illud, ad qđ requirit plus hoc mõ disparatum, non necessario potest illud, ad qđ non requiritur illud plus. Ratio est, quia in illo, ubi non est illud plus, reperietur aliud plus illo pluri⁹ in alio ingñe. Sic accidit in proposito fori confessionis, & fori contentiosi, & ppea dicitur in textu, quòd se habent sicut excedentia & excessa. & (quod in istẽ redit) in art. 1. ad 2um. dicebatur in textu, q̃ forum pniale est dignius, & iudiciale est solemnius. Quare autem se habeant sic, uide ibi ar. 1. not. post 2um.

APPENDIX.

EX art. habes. ¶ Primo quo p rõnem oñdas rectè Matth. 18. Infinuatum fuisse q̃ & non sacerdotes possunt excommunicare, maximè si addideris Matth. 16. Infinuatum autem est hoc per ly Quæcunque alligaueritis super terram erunt ligata & in cælo. Nam hic sñ planum contextũ sit tibi sicut ethnicus, loquitur de excõicandi pñte, & loquitur ad non sacerdotes. Discipuli enim nondum sacerdotes erant, sed postmodum facti sunt Matt. 26. in ultima cœna. Per hoc igitur, q̃ excommunicandi pñtem tradit discipulis multò ante ultimam cœnam, manifestat, q̃ non sacerdotibus

1 Vtil. p 5. Eccl. &c.

2

1

Vtil. p 5. Eccl. &c.

QVÆST. XXII. ARTIC. III. 161

dotibus potest cõuenire excõicandi potestas. Et vide differentiã. Quãdo eis datur ut est clauis fori pœnitentialis expectat, q̃ sint sacerdotes, & illis posita ipsam dat dicens 10. 20. Quorũ remiseritis peccata &c. Hoc aũt fit ad demonstrandum: q̃ potestas diminuẽdi peccata nõ põt, neque ẽt ex cõmissione, conuenire laico quantũcunque sancto. Quod facit pro q. 8. ar. 1. & 2. & q. 19. ar. 3. & 4. Item habes: quo per rationẽ ostẽdere possis merito esse dictũ in Decretis, dist. 25. placuit. Sollicitudo quoq; parochiarũ & ordinatio & iurgia ad eiusdem archidiaconi pertinẽt curam. Hæc ibi. Vnde argumentũ trahit (se cundũ glosam) q̃ archidiacono (licet non sint sacerdotes) possunt suspẽdere, & excommunicare (nisi cõ suetudo sit in contrarium) tanquam habẽtes potestatem ordinariã. Nemini aũt dubiũ est, q̃ & his & (quod plus est) laicis potest excõmunicãdi facultas conuenire ex commissione summi Pontificis, vt argumento est illud Alexandri 2. Præter hoc &c. Vbi. n. Principia harũ auctoritatũ &c. Scribit præceptor noster Gregor. Rodulpho, & Bertulpho ducibus &c. Quãtũ potestis, tales à tantis ministeriis (vbi oportuerit) prohibeatis &c. Hæc ibi, & recitantur. Dist. 32. Ex cõmissione, dixi, tñi põtif. qa aliàs iure suo non põt laicus excõicare vt dicitur à synodo quadam recitata à Papa Symmacho dist. 96. Bene quidem &c. Sancta synodus dignetur edicere: si leuauerit laico homini anathema in ordinem ecclesiasticum dictare &c. Sancta synodus dixit: Non licuit. Hæc ibi. ¶ Secundo habes quomodo per rationem dictæ Euangelicæ &c. pro quanto eam non sacerdotes excommunicare posse insinuant, & intelligas & probes & tueatis. ¶ Tertio vides quomodo ex istis illis Angelica doctrina hæc & declaretur & consolideturi.

Tho. 4. d. 13. q. 1. ar. 1. q. 3. & 3. 1. q. 82. art. 7. 14. q. 1. c. 4.

ARTICVLVS III.

Vtrum excommunicatus vel suspensus possit alium excommunicare.

AD TERTIVM sic proceditur. Videtur q̃ excommunicatus, vel suspensus excommunicare possit. Ille enim qui est excommunicatus, vel suspensus, neq; ordinẽ h neq; iurisdictionẽ amittit, quia neque reordinatur cũ absoluitur, neque cura iterũ ei cõmittitur, sed excõicatio nõ requirit nisi ordinem, vel iurisdictionem, ergo ẽt excõmunicatus, vel suspensus excommunicare possunt.

2 ¶ Præterea, Maius est conficere corpus Christi, quàm excõicare, sed conficere, h ergo & excommunicare possunt.

SED CONTRA, Ligatus corporaliter, non potest alium ligare, sed vinculũ spirituale est fortius quàm corporale ergo excõicatus nõ põt aliũ excõicare, cũ excõicatio sit vinculum spirituale.

RESPONDEO, Dicẽdum, quòd vsus iurisdictionis est in comparatione ad hominem, & ideo cũ omnis excommunicatus à communione separetur, quilibet excommunicatus vsu iurisdictionis priuatur, & quia excommunicatio est iurisdictionis, ideo m excommunicatus excommunicare nõ põt, & eadem ratio est de suspenso à iurisditione.* Si. n. sit suspensus ab ordine tantum, tunc non potest ea quæ sunt ordinis, sed potest ea, quæ sunt iurisditionis; & econtra si sit suspẽsus à iurisditione & non ab ordine. Si aũt ab vtroque, tunc neutrum potest.

AD PRIMVM ergo dicendum, q̃ quòd quamuis non amittat iurisditionem, amittit tamen iurisditionis vsum.

AD SECVNDVM dicendum, q̃ cõficere cõsequitur potestatem characteris, qui indelebilis est, & ideo homo ex quo characterẽ ordinis habet, semper põt cõficere, licet nõ semper ei liceat. Secus aũt de excõicatione, quæ iurisdictionem sequitur, quæ auferri potest, & ligari.

*4. s. d. 18. q. 8. in 8. Concl. m

B

C

D

E

*Corollarium. Ex hoc loco omnia ferè superiora de hac materia loquentia glosanẽ. Vtputa. Qñ sc̃pti dictũ est de hmõi excõicatis &c. q̃ iurisdictione carẽt, priuant &c. quad excõicãdũ aliquẽ requir. iurisdictio, & sic de aliis intelligẽ iurisdictione ipsa q̃ vsu iurisdictionis. Ac si tunc dictũ fuisset q̃ excõicati de iurisdictionis vsu carẽt & q̃ ad excõicãdũ aliquẽ requiritur vsus iurisdictionis; & merito quidẽ. Nã excõicare dicit actũ exercitũ, & nõ potẽtiã tñ, excõicãdi: cũ verba actiua dicãt actionem. Ex hoc. n. fit vt in re- Hanc ospõso innuit q̃ habẽs potẽt. cũ iurisditionẽ, si careat vsu, excõicare hei 24. q. vel suspẽdere non põt. 2. c. 36. Applica hũc locũ igit ad superiora tanq̃ glosam illorum: & tode multam veritatem, si vigilaueris, uides.

concl. m

2m illatio conclusionis. Ergo &c. negatur illatio §. Rõ est q̃ excõicare cõsequit potestatẽ characteris &c. vt in textu.

¶ Corollarium. Argñ ergo fallacia erat sedm nõ cãm vrcãm. Nõ. n. est cã. q̃ qs excõicare possit, illud, qđ assumebat, videlicet esse minus q̃ conficere corpus Xpi; sed vera eius causa est habere iurisdictionem ad hoc requisitã, & ex cõsequẽtu vera cã huius negatiuę, videlicet, q̃ non possit excõicare, est ligamẽ iurisdictionis suæ. Esse igit minus vel minus, est extra ppositũ hoc; q̃ quis possit, vel nõ possit excõicare: & habere, vel nõ habere iurisdictionẽ, siue iurisdictione habitã ligari vel nõ ligari, facit ad ppositũ hoc. Hinc ẽ patet, qđ bene dictũ sit in ad primum, &c. q̃ vsus iurisdictionis est ratio, quare aliquis excommunicet vel non excommunicet.

APPENDIX.

EX articulo habes primo quo per rationem ostendas merito esse dictum Matth. 18. Si ecclesiam non audierit sit tibi sicut ethnicus. Quæcunque alligaueritis super terram &c. Hic. n. infinuatum est q̃ excommunicatus non põt excõicare. Authoritat. n. excommunicandi (vt patet ibi) datur ecclesiæ: vnde ing. Si ecclesiam non audierit. Quasi dicat, qui excommunicatus sit eſt alium, debet esse de ecclesia. Cum igitur excommunicatus sit extra ecclesiam, sequitur ab oppositis, esse de mente Euangelii, ad q̃ excommunicatus non potest excommunicare. Item habes quomodo per rationem ostendas merito infinuatum esse supra q. 19. ar. 6 vel q. 20 ar. 3. appen. per Decreta Patrum q̃ excommunicatus non potest excommunicare. Vide ibi ex 24. q. 1. citata ad literam cap. Audiuimus e. Aperte. c. Miramur. Hic nunc ex eadem q. 1. adducas cap. Ait excellentius. Quamuis. n. de hæreticis loquat secundò planissimã sententiam, tñ addit ea, q̃ rationẽ demonstrat de excõicatis id ipsum; cõcludit. Introducens namque, q̃ quidã hæreticus cuidam ab ecclesia per excommunicationẽ remoto excõmunicanti quendam alium, & respondet ipse Papa, quòd talis ab eo excommunicatus non est excommunicatus. Nec iudicamus (inquit) eum esse remotum quem non potest quem eius remouere sententia, quia tam se peabum ipse remouendo. Hæc ibi. Ecce, quòd Papa in hoc, q̃ ab ecclesia removit eũ excõicat vsum rationis tuæ; & in hoc excommunicatus, licet non hære-

Vol. pro Ecclesia ad intelig. scrip.

hæretico communicat cum hæretico, quandoquidem ab ecclesia vnus est, & similis modo alia ibi (vt supra) citata exemplaria, & intelligas. Immo, excommunicatio nunc est nulla, quando fertur ab excommunicato secundum glo. sexti decretalium titu. de sententia excom. c. præsenti vbi multa in fauorem citati ipsa glo.

¶ Secundò habes: quo modo per rationē supradictā scripturarū & Patrum, pro quanto excommunicatum licitum est excommunicare non posse, & intelligas & probes & defendas. ¶ Tertiò vides: quomodo ex ijs vicissim Angelica hæc doctrina declaretur & confirmetur.

Tho. vbi sup. ar. 3. q. 1. & sequen.

QVAEST. XXII. ARTIC. IIII.

CONCL. Nullus potest seipsum excommunicare, vel superiorem, aut æqualē.

*PROB. Quia nullus habet iurisdictionem in seipsum, nec in superiorem, nec in æqualem (cum iurisdictio cōstituatur in gradu superioritatis superioritatē caret qs in seipsum superiorē vel æqualem) & iurisdictio ad excommunicandum aliquem requiritur.

NOT. Per in hoc loco dicta patet, quòd nullus licitè possit necidere seipsum. Quòd

Occisio sui ipsius, an vnquā sit licita.

si daretur sibi iurisdictio in seipsum à potente dare illam, i. a Deo tunc licitè occidere posset semetipsum. Hinc dicimus, quòd Iudas Scariothe, occidendo semetipsum, peccauit mortaliter, & quod B. Appolonia occidendo semetipsam, i. proijciendo se in ignem, non peccauit: quia hęc per instinctum spiritus sancti, tanquam ea iurisdictionem dantis, hoc fecit; ille autem non. A simili ergo neque potest quis occidere alium, & multò minus superiorē, nisi iurisdictio sibi data fuerit ab eo, qui potest: vt quando Sanson occidit filistæos (& sic de aliis similibus.) Circa tamen nunc dicta cauendum; nè quando pro instinctu Dei subintrat instinctus diaboli. Vñ ad practicā, nisi p certo cōstet de instinctu Dei (vt de B. Appolonia dictum est) pdicta nō sunt extendēda. Caietā præterea in hīr, & similib. nolim docuit Apost. 2. Cor. 11. his verbis. Sathanas transfigurat se in Angelum lucis.

1m de maiori. Angelus. &c. sine peccato cōsiderari nō potest. § Tunc &c. Licet. n. quilibet sit in regno cęlorū vt sic maior sit viatore iusto existente in terris (vt ait Guitmundus ex Matth. 11.) tamē si esset in regno cęlorū peccare, tunc ratione peccati esset minor viatore iusto vt hic.

¶ Caietanus. Apostol. ergo excōicās angelū de cęlo, si cōtraria fides pdicaret excōicat inferiorē se: non qa angelus cęlestis sit inferior Paulo, sed qa si peccaret esset inferior (vt patet de Diabolo.)

2m illatio conclusionis. Ergo &c. & negatur illatio. § Ratio est, quia in casu tali ab arguente, propositio ipse excommunicans subditos sibi excommunicare etiam quod vel ipsemet, vel æqualis, vel superior eam rem comm̄ fissent, pro qua fertur excommunicatio. Immo etiam si excommunicator ipse intenderet eam excommunicare seipsum, vel æqualem, vel superiorem & tale quid cōmisisset: nihil faceret, sed sic intendēs pr̄ caret vtā quā iurisdictione excōicandi: abutens tamē (puta excōicando seipsum) vel æqualem præsumptuosus timul (puta excōicādo æquale, vel superiorem.

¶ Stellarium. Ergo ly nullus, quod dicitur in textu, melius tur pro latitudine istorum triū, scilicet ipsimet, vel superioris, vel æqualis: vt ratio adducta ibi demōstret, quia inquit; par in parem non habet imperium. Stat ergo cum textu, q̄ si quis excommunicaret eos qui à Tirone res suas surripuerunt, & excommunicator aliquid ipsarum rerū surripuisset, sic q̄ superior vel æqualis & parum inferior iūcing statem textu, qđ in tali casu aliqua, puta inferior dle excommunicaretur, & nullus aliorū tenetur.

Concl. m

3m cōsequē tia. ergo &c. & nega cōsequentia. § Nā similis ratio nō est de posse in foro ꝑ nitentiali, & absolutionis vt patet in textu vsque exclusiue ad ly & tamen etiam.

¶ NOT. Pro captu amplioris resp̄ōnis huius, vide q. 20. ar. 3. ad 3m vbi simile quid inuenies.

Ratio 2.

Item (de antecedēte) Pōt ꝑ. excōmissione sibi facta: nō aliter. § Tūc &c. vt patet. Vide in litera secundū responsum ly & sīc &c. Examen ly ex cōmissione. Cadit hoc super ly æquale vel superiore: nō aūt super seipsum, quasi diceretur tus Papa pōt cōmittere episcopo Tiburtino, vt absoluat in foro pœnitentiæ Cardinalē & cor episcopū, & tūc absolutio cenebitur aūt cōmittens ei, vt absoluat semetipsum Episcopū Tiburtinum nō potest. Ergo in superiorē, vel æquale potest vu forma: absoluo te, sed erga seipsum nō, qm absoluo me differt ab absoluo te. De venialib. de qb. 18. corp. vide q. 6. ar. 5. ad 3m & q. 8. ar. 3.

APPENDIX.

EX articulo habes. ¶ Primo quo per rōnē ostēdas, meritò insurrexisse à Papa Innocēto 3. q. nō pōt qs excōicare semetipsum, æquale, vel superiorē. Hoc audiui nuncupatim tūc radicaliter, qñ dictus Archiepiscopus Cantuariēsis scribēs, & hīr de elect. & elec. potest. innotuit. Quānis canon Lateranēsis Cōcilii ab Alex. additus nō legitime gentium adeō persequat, q. electionē talium nunc nulla esse nobis in per eū adepta nō fuis dispēsandi facultas, cū ea nō fuerit, phibentis intētio, q̄ successoribus suis nulli potuit in hac parte præiudiciū generare pari pōt eū, immo eadē, potestate fuit tunc sicū cō habeat imperiū par in parē. Hæc ibi. Vnde liquido, ateq̄ cōsilia vnā generale q̄ celebras à te fatas nō int-

dū

dū figare neque figat cōcilium generale posterius: vt dixit S. Thomas determinātq̄ in symbolo fidei licite explicatum fuit ly Filioque & stante cōcilio priori, q̄ nihil adderetur symbolo. Vide pri. par. q. 36. ar. 2. ad 2m & contingendo huic. 1. 2. q. 71. ar. 2. ad 3m. Item à Nicolao Papa Michali Imperatori scribēte. Nūc

aūt Diuina inspiratione, nō nos pigebit, nec nobis impossibile erit, ostendere, (si tamē audire ne litis) nō posse quenq̄ tirē ab his q̄ inferioris dignitatis vel ordinis sunt: iudicialibus submitti diffinitionibus. Hæc ibi & recitatur dist. 21. Ita in cad. ab eodem. Submittunt Ignatius minorū inferiorū, & subiectorum deliberationibus; è contra sacris canonibus præcipiētibus, & exemplis sanctorum Patrum: semper ubi est maior authoritas eundum esse & in omnibus controuersijs ad potiorē sedis iudicia dirigantur: quod non solum à catholicis, verum etiam ab ipsis constat obseruandum esse hęreticis. Hæc ibi, Item ab eodem ex. dist. In tantum hanc præsumptionem sancti Patres apud Chalcedonē detestanti sunt vt Dioscorum Alexādrinum Antistitē inter cætera potissimū ecclesiæ sine ulla vetustatione damnauerat: quia ponens in cęlū os suum, lingua eius transiens super terram, excommunicationem in sanctū Leonem Papam dixisset. Hæc ibi. Item & Concilio Martini Papæ Presbiter, præsente Episcopo, non signet Infantes: nisi ab Episcopo fuerit illi præceptum. Hæc ibi: & recitatur dist. 95. Vnde patet à fortiori: q̄ inferior excommunicare non potest superiorem. Et hoc

*Can Romana §. In vniuersitatē de sent. excō. lib. 6.

¶ Secundō habes quomodo ex ipsis & declaratur & confirmatur.

QVAEST. XXII. ARTIC. V.

CONCL. 1ª. Singuli de communitate excommunicari possunt, non autem ipsa communitas.

¶ PROB. 1ª. Quia excommunicatur aliquis pro peccato actuali mortali (q. 21. ar. 3.) & actus est singularium. 2ª. Quia excommunicari non debet aliquis nisi pro peccato mortali actuali, & actus non est communitatis.

¶ CONCL. 2ª. Ecclesia, quæ Deiudicium imitari debet, satis prouide statuit, ut communitas non excommunicetur.

¶ PROB. 1ª. Quia non est probabile, q̄ aliqua communitas tota ad malum consentiat, quin aliqui sint dissentientes. 2. Quia tunc Deus iustum cum impio (hæresis. 19. 1. Quia non est Dei, ut condemnet iustū cum impio (hæresis. 19. 1. Quia periculum est, ne colligēs zizania simul eradicetur & triticum.

¶ NOT. Ly non est probabile &c. Radix huius probationis primæ est, q̄ natura est bona de se, & non frustratur eius intentio vniuersaliter. Non enim malum corrumpit vniuersaliter totum bonum naturæ. Licèt quamuis ex libero arbitrio peccati iste, sicut & ille, aliquod malum sequatur amen, æterna bonitas ipsa naturæ simul, videtur probabile q̄ ipse de tanta multitudine non sequatur, sed instinctui naturæ obediat. Dixi ergo textus ly probabile, ut saluet utrunque. s. & liberum arbitrium vniuscuiusq̄, & bonam inclinationem naturæ; & ad eundem sensum retorquetur id, quod de communitate & singularibus loquens prædixerat, actus est singularium ut frequenter. Nam ly frequenter, cadit super singulares, ut distinguuntur a communitate; non super singulares, ut singulares. Nam hoc secundo modo actus sunt semper singularium: primo autem modo, ut frequenter tantum. Ac si diceretur: Ratum est, q̄ singulares omnes de communitate faciant actū illū malum: sed frequenter est, q̄ singulares, ut seorsum ab aliquibus de communitate cōsiderati, concordentur ad faciendū actū ipsum. Ex textu igit hoc non excluditur; quin aliqua tota cōmunitas ita sit ma ligno posita, ut omnē quisque illius ad malum feratur (patet de multitudine Pharisæorum clamantium aduersus Dominum, Crucifige eum). Quocunque in casu dato, stat firma veritas cōclusionum, q̄ excommunitas nunquā excommunicatur: quia ecclesia iudicat secundum id, quod probabile est; tanquam secundum id, quod est ut in pluribus.

Conct. m.

Conct. p.

¶ Ly nō est Dei &c. adix huius probationis secundæ est: q̄ primum in vnaquaque re debet esse fine errore. Alioquin, cum per illud ordinanda sint posteriora, quomodo recte per ipsum ordinabuntur? Propter hoc & prim* motuum ponitur à Philosopho esse regularis: ut per ipsum omnes alij motus regulari possint & apostolus 1. Rom. excludere volens q̄ Deus qui inferet iram, non est iniquus, dixit; aliqm quomodo iudicabit Deus hunc mundū? Ac si dixisset aperte: Absurdum est q̄ in prima regula iudicij, & cuiusuis alterius similis rei, sit error: quoniam regulanda per ipsam recte regulari non possent.

*Quoda tenus.

*In cor. ar.

¶ Ly periculū est, ne colligēs zizania &c. Hinc datur intelligi q̄ ubi non esset hoc periculum (dominodo aliud ꝓ obstaret) excommunicari posset communitas. Cæterū hoc tamen stat, q̄ nunquā excommunicetur; quia semper illud periculum tolleti, & actus non excluditur; quin aliqua tota cōmunitas ita sit ma ligno posita, ut omnē quisque illius ad malum feratur (patet de multitudine Pharisæorum clamantium aduersus Dominum, Crucifige eum). Quocunque in casu dato, stat firma veritas cōclusionum, q̄ excommunitas nunquā excommunicatur: quia ecclesia iudicat secundum id, quod probabile est; tanquam secundum id, quod est ut in pluribus.

*Vt patet ex 2. huius q. corpo. & 10m ibidē tato.

1m de maiori. Congruit. &c. non tamen probabiliter. q. quin. Esset ibi aliqui dissentientes ab illa particulari malitia in qua alij colligantur. Tunc nihil &c. Nā licet, absolutè loquendo, aliqua tota communitas possit in malitia aliqua colligari: tamen, cum id probabile non sit (universaliter loquendo) non infringit propositum conclusionis articuli. Huius rationem unde in notat. post primā. Esset enim fecund.

2m illatio conclusionis. Ergo &c. Non negat illatio. § Non enim est eadem ratio de suspensione & excommunicatione. Nam suspendi potest quis sine peccato proprio: non autem excommunicari, ut q. 21. ar. 3. dictum est. Vnde suspensio non privat suspensos nec reb. quos excom-

Vtl. pro S. Eccl. ad intellig. &c.

Universidad de Deusto
Biblioteca

municatio excommunicatos.

¶Examen. Ly sine proprio scilicet personali, suppositaliter; non autem ciuiliter. Nam quando subditi suspenduntur propter peccatum Principis; uerum est, ipsos suspendi pro peccato proprio ciuiliter, licet non personaliter. Populi enim, & rectores ciuitatis una persona ciuilis: sicut partium corporis cum capite suo est una persona suppositaliter. Pro cuius intellectu, tecolæ illud Porphirij in Prædicabilibus, dicentis, genus ciuile esse collectionem (puta Romanorum) colligationem quandam duplicem habentem, scilicet inter se, & ad suum caput. Et quid est hoc, nisi persona mystica? occultaqua dam consideratione, corpori naturali assimilata? Sicut ergo peccatum capitis est peccatum personæ ét membrorum, in corpore naturalitito peccatū principis est peccatum personæ eius subditorum suorum, in corpore mystico, considerate. Sicab oppositis merita Christi capitis sunt ecclesiæ, & peccata ecclesiæ attribuit sibi Christus in scripturis, tanquam sua Psal. 21. Ioge à salute mea verba delictorum meorū; similiter & uox unius pro uoce alterius cōputantur in psalmis multotiens: Et id propter colligationem prædictam, seu unitatem personæ mysticæ, licet non naturalis. Nam Christus secundum se consideratus nunquàm peccauit: immo semper fuit & est, omnino impeccabilis.

Persona mystica quid sit.

*Vt dictū est q. præced. ar. 1.

*Vt dictū est q. præced. art. 3. corp.

APPENDIX.

Vell. p. 8. Eccl. ad intellig. scriptu. &c.

EX articulo habes. ¶Primò: quomodo per rationē ostendas; meritò esse insinuatum à scripturis; q̄ uniuersitas excommunicari non potest. Hoc autem insinuatum est Matth. 18. Si peccauerit in te frater tu⁹ &c. sit tibi sicut ethnicus &c. Quęcunque alligaueritis super terram &c. Vides enim hic q̄ quando datur potestas excommunicandi (datur autem per ly quæcunque alligaueritis &c.) præmittitur sermo de singulari persona per ly frater tuus, & non de communitate tota. Aeū dicatur per hoc: q̄ excommunicari potest persona, non autem tota communitas. Item Matth. 16. insinuatum est idem per ly in uiam gentium ne abieritis, & in ciuitates samaritanorum ne intraueritis. Hic enim interdicuntur duæ totæ communitates: s. samaritani, & gentes: quæ tamen (iuxta superius dicta Matth. 18.) excommunicandæ non erant. Item ab Innocentio 4. in Concil. Lugdunensi sic. Romana ecclesia &c. In universitatem uel collegium proferri excommunicationis sententiam penitus prohibemus, uolentes animarum periculum uitare; quod ex inde sequi posset; cum nonnunquam contingat innocios huiusmodi sententiæ irretiri; sed in illos duntaxat de collegio uel universitate, quos culpabiles esse constiterit, promulgetur. Hæc ibi: & recitantur, de sententia excommun. in 6. Item à Bonifacio 8. sic, Quanquam pedagiorum exactiones &c. Qui verò contrafecerint si personę fuerint singulares excommunicationis, si autē collegium vel universitas castri ciuitatis seu loci alterius cuiuscunque, ipsa ciuitas, castrum, uel locus interdicti sententias ipso facto incurrant. Hæc ibi: & recitatur, de ceñsibus in 6. Item à Papa Io. 22. sic. Si fratrum & cœnobitorum &c. Aliquin in omnes & singulos Patriarchas, Prælatos, & superiores, & inferiores Reges &c. nisi infra duorum mensiū spatium à die datæ præsentium numerandum penitus resciierint uel se licentia sedis Apostolicæ super hoc ostenderint communitos, excommunicationis in singulares personas; & in terras & loca ipsorum, & quas liber communitates, universitates, uillas interdictis sententias de fratrum nostrorum consilio publicè promulgamus. Hæc ibi: & recitantur in extrauagant. Io. 22. Nè sed. vacan. aliq. innouu. Item à Papa Bonifacio. 8. Stad. Episcopum, & capitulum communiter pertineat collatio præbendarum, mortuo Episcopo, uel à beneficiorum collatione suspenso, potestcapitulum uacantes conferre præbendas &c. Idem potest Episcopus, si capitulum ab ipsā collatione suspendi contingat, uel singulariter omnes de capitulo maioris excommunicationis uinculo innodari. Hæc ille: & recitantur, ne sed vacā. alio innocu. in 6. Ecce q̄s secundum omnes hos Pontifices Maximos) uniuersitas excommunicari nō debet. ¶Secundò habes: quomodo per rationem supradictā patrum & scripturarū, pro quanto in universitatem excommunicationem ferri nō debere insinuant, & intelligas & defendas. ¶Tertiò uidendūm ex his uicissim Angelica hæc doctrina declaratur, & consolidetur.

ARTICVLVS VI.

Vtrum ille qui semel est excommunicatus, excommunicari possit vlterius.

AD SEXTVM sic proceditur. Videtur q̄ ille, qui semel est excommunicatus, ulterius excommunicari non possit, vt 1. Corint. 5. dicit Apostolus. Quid enim mihi de his, qui foris [h] sunt iudicare? sed excommunicati iam sunt extra Ecclesiam, ergo super eos Ecclesia iudicium non habet, ut possit eos iterum excommunicare.

¶2 Præterea, Excommunicatio est separatio quædam à diuinis, & à collectione fidelium: sed, [ll] postquam est aliquis priuatus aliquo, non potest [h] iterum illo priuari: ergo vnus excommunicatus non debet iterum excommunicari.

SED CONTRA, Excommunicatio quædam pœna est vt medicinale remedium: sed pœnę medicinæ iterantur, cum causa exigit, ergo excommunicatio iterari potest.

RESPONDEO, Dicendū, quòd ille [m] qui excommunicatus est vna excommunicatione, potest iterum excommunicari, [n] vel per eiusdem excommunicationis iterationem ad maiorē sui confusionem, ut sic à peccato resiliat: uel propter alias cās, & tunc tot sunt principales excommunicationes, quot causæ pro quibus quis excommunicatur.

Conclus.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd Apostolus loquitur de paganis & alijs infidelibus, qui non habent characterem, per quem annumerati sint populo Dei, sed quia character baptismalis, quo quis populo Dei annumeratur, est indelebilis, [o] ideo semper remanet aliquo modo de Ecclesia baptizatus, & sic Ecclesia semper de illo iudicare potest.

QVÆST. XXII. ART. VI.

CONCL. Ille qui excommunicatus est una excommunicatione, potest iterum excommunicari. 99

¶Examen. Ly iterum excōmunicari. Scilicet uel ex eodē facto, uel ex pluribus: sicut declaratur in textu. Multiplicatis n. excessibus possunt multiplicari pœnæ: & dilata pœnitentia pōt quis, ut citius pœniteas aliquem, ipsum denuo pœnis afficere.

¶PROB. Quia sic ex maiori cōfusione à peccato facilē resiliet.

¶Examen. Ly à peccato resiliet. Scilicet quantū est ex parte ecclesiæ excōicatus, & excōicationis non aūt semper, quantū est ex libero arbitrio excōicati. Nam excōicatio medicina est q. 21. ar. 1. & consequenter de se ordinatur ad sanitatē: similiter & ecclesia excōicat ut sanet, non ut damnet q. 21. ar. 2. Cū hoc tñ stat (vt patet) q̄ excōicatus ex libero arbitrio suo motus magis obduretur in peccato. Quòd si talis obduratio de facto eueniat: nihil hominus pluralitas excōicationum pōdita non est uituperabilis, sed cōmendabilis. Non. n. tñ pp̄ salutē sui excōicatur q̄s, sed ēt pp̄ salutem aliorū: puta ut alij ex hoc terreantur, & hoc terrore viuliter cōcussi peccata euitent. Vnde, & si ille excōicatus ex multiplicatis excōicationib. occasione accepta deterioretur, nō desinit fructus excōicationis usquequaque: & per consequens excōicatio ipsa, quoūque probabiliter saltem respectu aliorū proficit, non vi tollenda. Cæterum pro meliori capiu horum recole, q̄ q. 21. ar. 2. dictum fuit à sancto Thoma: q̄ ecclesia in excōicando debet cōformari iudicio Dei. Recole ex alia parte iudicij dei exercitum contra Pharaonem Exod. 7. 8. 9. 10. 11. 14. huc. n. videbimus diuinum Dei contra Pharaonem, quamuis semper plus ex proprio arbitrio indurato, non sustulisse pœnas ab eo, quinimo multipliciter (secundum q̄ oportebat) adiecisse, quousque tandē è iisdem ipsum ex pœnis mirabiliter Pharaonis diuinitus inflictis ad canedum dño excitauit, Exod. 15. Cantemus Domino &c. Patet ergo q̄ iudicium diuinum in aliquem fertur: & q̄ etiam si ex pijs flagellis defectu proprio fiat peior, non auferetur ab illo, quousque de aliorum profectu, ex flagellis ipsis uisis, spes habeatur.

1m Ex Apostolo. Foris sunt. ¶2. toualiter non parum. 3. Tū de nihil &c. Nam excommunicati,

cati, quamuis etiam millies, non sunt foris totaliter. Ratione enim characteris baptismalis, quo indelebiliter insigniuntur, remanent semper aliquo modo intra ecclesiam. Vnde, hoc attento, ecclesia potest semper esse iudex illorum.

¶Contrarium. Ergo ex his uidetur q̄ iudeus, vel paganus, cum sint totaliter foris, ex cōmunicari non possint ab ecclesia. Quod quidem intelligitur de communione intrinseca sacramentorum, & consequenter de cōmunione fidelium in diuinis. Nā ipsi extra huiusmodi communionem sunt totaliter, cum nec ēt characterē baptismalis inter fideles cōmunerentur. Si uero loquamur de cōmunione extrinseca fidelū, quantum sustanialia ciuilia & societatis (vt potè in cōmercijs, uenditionū, emptionum, & similiū) possunt aliquo modo excommunicatis quoniam iudei atq; pagani sic (i. ut animalia socialia & ciuilia) non sunt totaliter foris. Nam & ipsi animalia ciuilia sunt, & socialia. Dixi, aliquo modo: quoniam nec sic (i. ut ciuilia animalia & socialia sūt) excōicabuntur indirectē, si excōicent, sed excōicabuntur indirecte, inquantum. s. commercium Christianorum prohibebitur, ne fit ad illos sic intelligē. 23. q. 1. nullus. & c. Oēs, & de iudeis c. Ad hæc. Textus ergo loquitur de excommunicatione, qua ponitur quis extra communionem fidelium. vt animalium socialium, directē.

¶ nulli c. eā desīde rese. signi ficauit. c. nup c. inter alia d sen. excō.

2m de minori. Iterum. & sine causa non. cum causa. 3. Tunc &c. Nam, quando excommunicatur quis iterum, excōicatur cum eā: licet non semper cū alia nouā Potest. n. (ut dictum est in corp.) excōicari quis propter eandem causam, & propter alias. Non tamen unquam sine eā excōicatur, etiam quando propter eandem: imò etiam tūc, manente eadem materialiter, multiplicatur formaliter. Licet enim idem factum subsit pro excommunicando aliquo: tamen ratio nouā (puta, ut non tantum differat conuersionem, uel ut facilius redeat ad cor) mouet excommunicatorem ad excommunicandum iterum eundem. Vide exam. post concl.

¶Examen. Ly priuatio, quamuis non recipiat magis & minus secundum se, recipit tamen secundum suam cām. Hoc totius fundamentum responsi. Vt, si quis inquirat, quare hic priuetur cōione per excōicationem iterū, i. magis, ridetur, quia excōicatio, & est priuatio, recipit magis & minus cūm sua. i. cām magis auctam habet, ut fertur secundò, quam eum lata fuit primò.

¶Ly priuatio recipit magis & minus secundum causam suā. Vt exemplum de cæcitate, & claudicatione monstrat. Licet utrūque sit priuatio. Magis. n. est cæcus ille, cui erui sunt oculi quā ille, qui amisit pupillam tantum: & magis claudicat ille, cuius emarcuit totum femur, quàm, qui ex aliquo accidente paruo distortam aliquantulum plantam pedis habet.

Vtilitas ꝑ Eccl. ad

APPENDIX.

EX articulo habes. ¶Primò: quomodo per rationē ostendas; meritò insinuatum fuisse à Concilijs, & summis Pōtificibus, q̄ excōicatus pōt iterū excōicari, siue ex eodē facto, siue ex diuersis. Id aūt insinuatum fuit à Papa Gregorio. 9. in Concil. Cōc. Pōt. generali Lugdunensi, sic. Absolutionis beneficium ab excōicationis sententia &c. Eos qui absolutionē hmōdi uti uel metu extorserint excōicationis suæ decernimus subiacere. Hæc ibi: & recitantur, de his q̄ ui, met. causa. in 6. Si uis hunc canonem totaliter ad literam unde sup. q. 21. ar. 4. Not. post cōc. 4. Ecce q̄ excōicatus is, quia quærit absolutionē inferendo uim uel metum, iterū ex excōicatus decernitur à Papa facto approbato concilio. Item ab Alexandro tertio in Concil. Lateranensi. ita quorundā &c. tales igitur ab ecclesiastica cōione præcisos & excōicationi subiectos rerum suarū per Principes catholicos, & consules ciuitatū multetari, & capiendū fieri seruos cēsemus. Præcipimus ēt ut per ecclesias maritimarū urbium crebra, & solemnis in eos excommunicatio proferatur. Hæc ibi: & recitatur, de iudeis &c. Nota [l] y crebra, & solemnis excōicatio in eos proferatur. Item à Papa Clemente 5. in Cōcil. Viennensi. Gratis & nos &c. Nec non excō municatos publice et interdictos, qui in ipsis ecclesijs nominatim à celebrantib. ut exeant moniti remanere præsumpserint, excōicationis sententia (à qua per sedem duntaxat Apostolicā poſſint absolui) sacro approbante Concilio innodamus. Hæc ibi: et recitantur, de sent. exc. clemen. Ité à Ioan. 7. Papa Engelrudam nouerit anathemate, quod ab ipso Christi corpore quod é ecclesia, recidit, crebrò, percussam esse. Hæc illæ: et recitantur. 3. 4. Nota ly crebrò. Faciunt etiam aliqua hic dicta pro q. 24. ar. 3. Vnde mirandum non est, imò tanquam regula tenēdum: q̄ pro diuersis motiuis adducū allegatur ijdem canones in diuersis locis articulorum: nam ad plura loca secundū diuersas considerationes ualent. ¶Secundò habes: quō per rōnē prædictā Patrū, pro quāto semel excōicati sentiūt posse denuo excōicari, et intelligas, et defendas. ¶Tertiò uidendum ex his uicissim Angelica doctrina hæc declaretur, et cōsolidetur.

*Th. Vbi sup. ar. 1. q. 1. ad 1. seq. *Bern. in li. de præcepto, et dispēsatione, nō tamen more a prin. et sup. q. 1. ar. 1.

*Conclus.

QVÆST. XXIII. ART. I.

CONCL. 1°. Excommunicato minori excōicatione, licet cōmunicare: sed non licet ei sacramenta conferre. 99

¶PROB. Quia excommunicatio minor separat tñ à participatione sacramentorum, sed non à communione fidelium.

Examen. Ly à participatione sacramentorū. Scilicet passiua. Nā participare in hoc loco sumitur pro recipere. Potest ergo excōicatus minori excercere ea, quæ sunt iurisdictionis actiuæ? puta absoluere ab excōicatione, et etiam à peccatis: licet absoluendo a peccatis peccaret, quamuis absolutus recipere gratiam: et absoluendo ab excommunicatione non peccaret.

¶NOT. Cōfirmatur et declaratur id totū ex Greg. 8. si celebrat minori excōicatione ligat⁹, licet grauiter peccet, nulli⁹ tñ irregularitatis notā incurrit, nec eligere, phiberi, uel ea, q̄ tōne iurisdictionis sibi cōpetit exercere, si tñ scienter talis electus fuerit et eius electio est irritāda etc. Peccat aūt cōferēdo ecclesiastica sacra, sed ab eo collata virtutis sacrē effectu, q̄ nō videat à collatore, sed

partu-

participatione sacramentorum, quæ in sola consistit perceptione sacramentorum: dummodo non in contemptum ecclesiasticæ disciplinæ, videlicet contra prohibitionem superioris, communionem excommunicatorum pertinaciter se ingesserit. Hæc ille; de cleric. excom. usi depos. Nota ly dummodo non in contemptum &c. Ac si dicat.

Concl. p.

Si ex contemptu & contra prohibitionem superioris ingerit se communioni excommunicatorum, hoc ipso intelligitur remotus à collatione sacramentorum propter suam pertinatiam & contemptum: sicut non excommunicatus per contemptum fit excommunicatus, de sen. excō per tuas. CONC. 2ª. Excōicato excōicatione maiori nō licet cōicare et in pure corporalibus.

Concl f.
*Cōclusionis tertiæ pars.

¶PROB. Quia excōmunicatio maior separat hominem nō tantum à sacramētis ecclesiæ, sed etiam à communione fidelium quæcūque (q.11.ar.1.)

*Cōclusionis tertiæ pars.

¶CONCL. 4ª. Excommunicatis maioritē excommunicatione licet communicare in his, quæ pertinent ad salutem; & in his quæ specialem prouisionem dicunt, & quando ignoratur excommunicatio; & cum aliqui sunt peregrini ac viatores in terra excommunicatorum; & in casu necessitatis ipsius excōmunicati.

¶NOT. pro intelligentia plenioris termi norum, præsertim secundæ partis conclusionis. Ly in his, quæ specialem prouisionē dicunt, vide textum: nec discedas ab eo.

¶PROB. Quia homo potest licite in causa salutis cum excommunicato loqui, etiam si alia verba interferat, ut facilius salutis verba ex familiaritate recipiantur (hoc patet expresse p Greg. & de sent. excom. cum voluntate ac proposito). 2. Quia (ly & in his &c. in his est specialis obligatio ad alterutrum, quali naturalis (cum inferiores obligentur ad obsequium superiorum, superioresque ad prouidentiam inferiorum) 3ª. Quia (ly & quando) hoc præsupponitur clarum (cum ignorantia invincibilis de qua loquitur, excuset, licet non crassa, vel affectata. 1.2.q.76. ar.&c.) 4ª. Quia (ly & cum aliqui &c.) licite possunt hi emere vel etiam eleemosinam accipere ab excommunicatis (ut dicetur): 5. Quia (ly & in casu &c.) tunc ex præcepto charitatis tenetur prouidere excōmunicato.

¶NOT. Doctrina hæc Sancti Thomæ confirmatur simul & declaratur ex dictis Papæ Innocentij 3. inter alia &c. Cum quædā personæ illis, in quos lata fuerit excommunicatio, ante prolationem ipsius obsequio teneantur familiariter adhærere, neq; postmodum ad contrarium teneantur, &c. à priore non sunt obnoxietate solutæ, sed ad familiare tenentur obsequium, & ita per consequens ad communionem tenentur, sine qua illud ne queunt exhibere &c. Quibus tamen in his, pro quibus sunt excommunicatione notatæ (ut in crimināibus) communicare nō debent, sed ab eis penitus abstinere. Hæc ille, de sent. excom. Isē ex dictis Greg. 7. Quoniam multos &c. Apostol. ea auctoritate ab anath, uinculo hos subtrahimus uidelicet uxorem, filios, seruos, ancillas seu mancipia, rusticos, & seruientes, & cæteros alios, qui non adeò curiales sunt, ut eorum consilio scelera perpetrentur.

Alia est maior excommunicatio, & hæc separat hominē à sacramentis Ecclesiæ, & à coiōne fidelium, & ideo [a] tali excōmunicato communicare non licet. ¶Sed quia Ecclesia excommunicationem ad medelam, & non ad interitum inducit, excipiūtur ab hac generalitate quædam, in quibus communicare licet, [b] scilicet in his, [c] quæ pertinent ad salutem: quia in talibus homo licite potest cum excommunicato loqui, potest etiam alia verba interserere, ut facilius salutis verba ex familiaritate recipiantur. Excipiuntur ēt [d] quædam personæ ad quas specialiter pertinet prouisio excōmunicati, [e] vt vxor, filius, seruus rusticus, & seruiens. Sed hoc intelligēdum est de filijs, non emācipatis, al às tenentur uitare patrem. De alijs autem intelligitur, quòd licet excommunicato communicare: si ante excommunicationem se ei subdiderūt, non autem si post. Quidam autem intelligunt econuerso, scilicet quòd superiores possunt licite communicare inferioribus. Alij uero contrarium dicūt. Sed ad minus in his communicare eis debent, in quibus sunt eis obligati, quia sicut inferiores obligantur ad obsequium superiorum: ita superiores ad prouidentiam inferiorum. Sunt etiam, quidam casus excepti, sicut [f] quando ignoratur excōmunicatio, & quando aliqui sunt peregrini, & viatores in terra excommunicatorum, [g] qui licite possunt ab eis emere, uel etiam accipere eleemosinam. Et similiter [h] si aliquis uideat excommunicatum in necessitate, [i] quia tunc ex præcepto charitatis tenetur ei prouidere, & ista hoc versu continentur.

Vtile, lex, humile, res ignorata, necesse.

Vt vtilitas referatur ad uerba salutis, lex ad matrimonium, humile ad subiectionem: cætera patent.

AD PRIMVM ergo dicendum, q̄ corporalia ad spiritualia ordinantur, & ideo potestas, quæ se extendit ad spiritualia, ad corporalia se extendere potest, sicut ars, quæ est de fine, imperat de his, quæ sunt ad finem.

AD SECVNDVM dicendum, quòd in illo casu in quo aliquis ex præcepto charitatis communicare tenetur, non prohibetur, ut ex dictis patet [k].

[a] obligantur ad obsequium superiorum: ita superiores ad prouidentiam inferiorum. Sunt etiam, quidam casus excepti, sicut [b] quando ignoratur excōmunicatio, & quando aliqui sunt peregrini, & viatores in terra excommunicatorum, [c] qui licite possunt ab eis emere, uel etiam accipere eleemosinam. Et similiter [d] si aliquis uideat excommunicatum in necessitate, [e] quia tunc ex præcepto charitatis tenetur ei prouidere, & ista hoc versu continentur.

Vtile, lex, humile, res ignorata, necesse.

Vt vtilitas referatur ad uerba salutis, lex ad matrimonium, humile ad subiectionem: cætera patent.

AD PRIMVM ergo dicendum, q̄ corporalia ad spiritualia ordinantur, & ideo potestas, quæ se extendit ad spiritualia, ad corporalia se extendere potest, sicut ars, quæ est de fine, imperat de his, quæ sunt ad finem.

AD SECVNDVM dicendum, quòd in illo casu in quo aliquis ex præcepto charitatis communicare tenetur, non prohibetur, ut ex dictis patet [k].

[a] Vide Greg. 7. Quoniam multos &c. Apostol. ea auctoritate ab anath, uinculo hos subtrahimus uidelicet uxorem, filios, seruos, ancillas seu mancipia, rusticos, & seruientes, & cæteros alios, qui non adeò curiales sunt, ut eorum consilio scelera perpetrentur.

[b] Ly scilicet in his, quæ pertinent ad salutem: dummodo non in contemptum ecclesiasticæ disciplinæ, videlicet contra prohibitionem superioris, communionem excommunicatorum pertinaciter se ingesserit. Hæc ille; de cleric. excom. usi depos. Nota ly dummodo non in contemptum &c. Ac si dicat. Si ex contemptu & contra prohibitionem superioris ingerit se communioni excommunicatorum, hoc ipso intelligitur remotus à collatione sacramentorum propter suam pertinatiam & contemptum: sicut non excommunicatus per contemptum fit excommunicatus, de sen. excō per tuas. CONC. 2ª. Excōicato excōicatione maiori nō licet cōicare et in pure corporalibus.

[c] ¶PROB. Quia excōmunicatio maior separat hominem nō tantum à sacramētis ecclesiæ, sed etiam à communione fidelium quæcūque (q.11.ar.1.)

[d] ¶CONCL. 4ª. Excommunicatis maioritē excommunicatione licet communicare in his, quæ pertinent ad salutem; & in his quæ specialem prouisionem dicunt, & quando ignoratur excommunicatio; & cum aliqui sunt peregrini ac viatores in terra excommunicatorum; & in casu necessitatis ipsius excōmunicati.

¶NOT. pro intelligentia plenioris terminorum, præsertim secundæ partis conclusionis. Ly in his, quæ specialem prouisionē dicunt, vide textum: nec discedas ab eo.

¶PROB. Quia homo potest licite in causa salutis cum excommunicato loqui, etiam si alia verba interserat, ut facilius salutis verba ex familiaritate recipiantur (hoc patet expresse p Greg. & de sent. excom. cum voluntate ac proposito). 2. Quia (ly & in his &c. in his est specialis obligatio ad alterutrum, quali naturalis (cum inferiores obligentur ad obsequium superiorum, superioresque ad prouidentiam inferiorum) 3ª. Quia (ly & quando) hoc præsupponitur clarum (cum ignorantia invincibilis de qua loquitur, excuset, licet non crassa, vel affectata. 1.2.q.76. ar.&c.) 4ª. Quia (ly & cum aliqui &c.) licite possunt hi emere vel etiam eleemosinam accipere ab excommunicatis (ut dicetur): 5. Quia (ly & in casu &c.) tunc ex præcepto charitatis tenetur prouidere excōmunicato.

¶NOT. Doctrina hæc Sancti Thomæ confirmatur simul & declaratur ex dictis Papæ Innocentij 3. inter alia &c. Cum quædā personæ illis, in quos lata fuerit excommunicatio, ante prolationem ipsius obsequio teneantur familiariter adhærere, neq; postmodum ad contrarium teneantur, &c. à priore non sunt obnoxietate solutæ, sed ad familiare tenentur obsequium, & ita per consequens ad communionem tenentur, sine qua illud ne queunt exhibere &c. Quibus tamen in his, pro quibus sunt excommunicatione notatæ (ut in crimināibus) communicare nō debent, sed ab eis penitus abstinere. Hæc ille, de sent. excom. Isē ex dictis Greg. 7. Quoniam multos &c. Apostol. ea auctoritate ab anath, uinculo hos subtrahimus uidelicet uxorem, filios, seruos, ancillas seu mancipia, rusticos, & seruientes, & cæteros alios, qui non adeò curiales sunt, ut eorum consilio scelera perpetrentur.

[e] Ly vtile, lex, humile, res ignorata, necesse. Vt vtilitas referatur ad uerba salutis, lex ad matrimonium, humile ad subiectionem: cætera patent.

AD PRIMVM ergo dicendum, q̄ corporalia ad spiritualia ordinantur, & ideo potestas, quæ se extendit ad spiritualia, ad corporalia se extendere potest, sicut ars, quæ est de fine, imperat de his, quæ sunt ad finem.

AD SECVNDVM dicendum, quòd in illo casu in quo aliquis ex præcepto charitatis communicare tenetur, non prohibetur, ut ex dictis patet [k].

[f] Se extendit. &c. principaliter non, secundario. §. sed (& in idē redit) directē: nō indirectē. Tunc &c. Nā corporalia, inquantum ordinantur ad spiritualia, sub potestate clauium sunt: vt habetur in textu. Sic ergo potestas clauiū se ad corporalia extē dit relatiue, (inquātum refertur ad spiritualia: sup spūalia uerò cadit absolute, i. ut spiritualia sunt.

¶NOT. 1ª. Ideò inter dicitur cōiō hdeliū et in pure corporalibus ipsis excōicatis: ve ruborē confusi ad spiritualia redeant, à quibus separati sūt. Propter hoc dicit textus in proposito: q̄ corporalia ordinantur ad spiritualia; & q̄ ut sic ordinata, non subterfugiunt potestatem clauium.

[g] ¶NOT. 2ª. Hinc habes magnum fundamentū ad ostendendū quō ecclesia potestatē habeat super res tēporales quorūcunque Principū, ēt remanentib. reb. ipsis sub ditione eorūdē Principū. Innuit n. textus q̄ corporalia illa, ut ordinant ad spiritualia, sub potestate ecclesiæ continentē & q̄ corporalia, ut corporalia, possūt sub aliorū potestate esse. Ex hoc ergo textu dicens ecclesia potē ex cōicare, seu per excōicationem uel aliam censuram (nam similis rō de alijs est in hoc) priuare Reges temporales corporalib. eorum dñijs in casu quo Reges ipsi dñijs prædictis uterent contra spiritualia (puta fouendo hæreticos, vel à fide catholica auertendo, & huiusmodi). Et in hoc sensu intelligas ex D. Thoma, ecclesiam habere gladium suam temporalem in omnibus mundi partibus; & è contra, illam. Iure posse exaltare quoslibet principes in temporalib. eorum bonis pp hoc, q̄ ipsi principes bona sua corporalia bene ordinēt ad spūalia (puta, hdē catholicā defendēdo, Ecclesiā sanctā ab inimicis, pergēdo, & hmōdi). Vt & in hoc ecclesiæ iudicio Deo conforme fiat. q.11.ar.2.q. dicit, quæcunque honorificaueris me glorificabo eum, qui autem contemnunt me, erunt ignobiles 1.reg.2. Hinc merito Ecclesia gloriscatur Venetos insignibus priuilegijs temporaleos etiam honorem concernentibus, propterea q̄ ipsi, VEROS ECCLESIÆ IN HOC FILIOS SEPROBANTES, Alexandrum tertiū caput Vrbis & Orbis opera plusquam laudabili contra ium imper. Federici in sede reponuerunt.

[h] ¶CONCL. 1ª. Excommunicato simpliciter, communicāri in verbo, oficule, mensa, & alijs à crimine damnato (de quo in secunda conclusione) est excōicatus minori excommunicatione.

[i] Examen ly simpliciter. Hoc est, sine expressione participandi. Hoc autem est tunc, quando in forma excommunicationis dicitur, excommunicamus Titium (mihi aliud addendo.) Dicitur autem ly excōmunicato simpliciter, ad differentiam excommunicati cum participantibus (vt excommunicamus Titium, & participantes ei:) & per hoc 2ª conclusio hæc secernitur à prima. Ly pro crimine. Se licet determinato. Vt excommunicamus Titium pro eo, quòd exercet vsuras. Ly in crimine, sive auxilium, &c. Verbi gratia. Excommunicatur mulier ex eo, quòd adulteratur cum clerico. Tunc si clericus accedat ad eam iam sic excommunicatam, est excommunicatus maior, & quicunque suadet clerico, vel dat auxilium, aut fauorem ad eo cognoscendum illam mulierem est eadem excommunicatione damnatus. Si verò laicus ad eandem mulierem sic excommunicatam accedat, non est maioræ excommunicatione innodatus: quia mulier illa non est excommunicata propter adulterium cum laico, & consequenter non communicat ei in crimine damnato per hullam excommunicationis. Quòd si habitualiter pro adulterio, vel fornicatione, excōicata effectiuè quilibet adulterium vel fornicationem cum ea committēs esset maioris excommunicatione ligatus. Dixi ly sic excommunicatam: quia si excommunicata nondum esset, licet excōmunications pœna fuisset à iudice comminata, non esset excommunicatus. Hinc à simili arguas de multis; puta excommunicatur Titius pro eo, quòd furtum commisit, & committit. Tūc procede, vt supra: quòd. f. omnes dantes consilium, auxilium, fauorem Titio ad faciendum furtum, excommunicationē maiorem incurrunt.

¶PROB. Quia hoc, tanquam clarum, relinquitur.

Not. Merito tanquam clarum hoc supponitur, quòd à conclusione secūda dictum est. Nam scripturæ omnes, & iura clamāt, quòd agentes & consentientes par pœna constringit: & q̄ non tantum digni sunt morte qui male faciunt sed etiam qui consentiunt facientibus. Merito ergo præsumitur: quòd iudex iū excommunicat aliquem pro crimine aliquo (puta mulierem pro concubinatu, vel Titium pro furto &c.) intendit excommunicare omnes communicantes pro excommunicato in crimine à se damnato. Et propterea, quamuis hoc non exprimatur verbaliter in bulla excommunicationis (sicut fit in prima conclusione de participantibus, vt ibi dictum est:) tamen versendum nō est in dubium, quin & iudex intendat, hos etiam excommunicare, & hi maiorem illam excommunicationem incurrant.

¶CONCL. 1ª. Excommunicato simpliciter, communicāri in verbo, oficule, mensa, & alijs à crimine damnato (de quo in secunda conclusione) est excōicatus minori excommunicatione.

Examen

non autem, semper §. Tunc &c. vt patet ex conclusione 3ª.

APPENDIX.

Vtilitas 2. Ecclesiæ &c.

Ex articulo habes primo quomodo per rationē elidax error iste Iohannis Vuiclef (vt refertur. q.11. ar.1. appen.) dicentis excōmunicationē non esse timendam. Cui concordat Lutherus; vt ibi. Videtur enim hic; quantis incommodis excōmunicatio afficiat excōmunicatum: vt non tantummodo illum, sed etiam alios sibi cōparticipes vehementer damnificet. Et ratione hac adducitur nunc prædictus error. Vnde colligitur 1ª. dicere excommunicationē non esse, & maxime quidem, timendam (tutissimū est.

1 Secundò habes: quomodo per rationem ostendas, errorem illum (pro quanto latenter innuit; quòd communicantes excōmunicato nō damnificantur) meritò damnati à Papa Vrbano sic. Quibus Episcopi non communicent, non communicetis; & quos eiecerint, non recipiatis. Vnde enim est timenda sententia Episcopi, licet iniuste liget. Hæc ibi. 11.q.3. Facit hoc dictum Vrbani magnoperē pro q.21. art.4. Excommunicationem enim iniustam ligare, est ipsam habere aliquem effectum. Item à Synodo 6ª. Si quis frater aut palam aut absconse cum excommunicato fuerit locutus, aut tantùm communione, statim cum eo excommunicationis sententiam trahit pœnam. Hæc ibi. 11.q.3. Intellige de excommunicatione minoris excommunicationis contrahit pœnam: quamuis etiam excommunicationem maiorem contrahat in aliquibus casibus cum excommunicato participans infra. 2. Item à Concilio Carthaginensi. 4. Qui communicauerit vel orauerit cum excommunicatoribus laicus est, excommunicetur; si clericus, deponatur. Hæc ibi. 11.q.3. Item à Calixto Papa epist. 2. ad omnes Galliarum episcopos. Excommunicatos quoslibet à sacerdotibus nullus recipiat, ante veritusque partis examinationem iustam, nec cum eis in oratione, aut cibo, vel potu, aut osculo cōmunicet, nec aue eis dicat quia quicunque in his, vel alijs, prohibitis excommunicantis communicauerint, iuxta Apostolorū institutionem, & ipsi simili excommunicationi subiacebunt. Ab his ergo clerici, & laici, se abstinent; iuxta eadem pari nouerunt. Hæc ibi. Item à B. Petro Apostolo in ordinatione Clementis. Si inimicus est tibi Clemens alicui pro actibus suis, vos non hic expectare, vt ipse vobis dicat, cum illo nolite amici esse: sed prudenter obseruare debetis, & voluntati eius absque cuiusmonitione obsecundare, & auertere vos ab eo, cui ipsū sentitis aduersum; sed nec loqui his, quibus ipse non loquiturus vnusquisque qui in culpa est, dum cupit omnium vestrum amicitias repetare, fiet ut citius reconciliari ei, qui omnibus præest; & per hoc redeat ad salutem, cum obedire cœperit monitis præsidentis. Si verò quis amicus fuerit his, quibus ipse amicus non est; & locutus fuerit his, quibus ipse non loquitur; vnus est & ipse ex illis, qui extermināre volunt ecclesiam Dei; & cum corpore vobiscum esse videantur, mente & animo contra vos est. Hæc ibi; & recitantur in epistola 1. Clementis primi Papæ ad Iacobum fratrem Domini. Adeò igitur excommunicatio timenda est (& hoc contra Vuiclef, propterea hic adducitur,) vt etiam alijs ab excommunicatis valde timenda sit. Item à Fabiano Papa epistola prima sic Apostoli statuerunt dicentes, cū excommunicatis non est communicandum. Et iterum cum excommunicatis, auctrendo regulas, fecerer psallat in domo, aut simul locuti fuerit, aut orauerit, ille communione priuetur. Hæc ibi. Item à canone xj. Apostolorum. Si quis cum excōmunicato, saltem in domo, locutus fuerit, iste communione priuetur, non par- ticipare ēt excōicato, quòd sit in salutē excōicatus.

Sed contra est, quòd excōmunicatus est positus extra cōmunionem, ergo qui ei communicat, à cōione Ecclesiæ recedit & sic videtur q̄ sit excōicatus.

Respondeo, Dicendum, q̄ excomunicatio potest in alium ferri dupliciter. Aut ita q̄ ipse sit excomunicatus cum omnibus ei participantibus, [m] & tūc non est dubium quòd quicūque participat ei, est excōmunicatus maiorī excōmunicatione, aut est excommunicatus simpliciter, & tunc aut participat aliquis in crimine ei præbendo consilium, auxilium, aut fauorem, & sic iterum est excommunicatus maiori excommunicatione. ¶aut in alijs, sicut in verbo, vel in osculo, vel in mensa, & [n] sic est excōmunicatus minori excommunicatione. [o]

[m] Ly participans excommunicato sit excommunicatus. Ad secundum sic proceditur. Videtur q̄ participans excommunicato, non sit excōmunicatus. Plus .n. separatus est ab Ecclesia Gentilis, quàm excommunicatus, sed ille qui participat Gentili, aut Iudæo, non est excommunicatus: ergo nec ille, qui participat excommunicato Christiano.

¶Præterea. Si ille, qui participat excommunicato, est excōmunicatus: eadē rōne, qui participat participāti, erit excōicatus, & sic in infinitum procedet, quod videtur absurdum, ergo non est excommunicatus, quiexcōicato participat.

Sed contra est, quòd excōmunicatus est positus extra cōmunionem, ergo qui ei communicat, à cōione Ecclesiæ recedit & sic videtur q̄ sit excōicatus.

Respondeo, Dicendum, q̄ excomunicatio potest in alium ferri dupliciter. Aut ita q̄ ipse sit excomunicatus cum omnibus ei participantibus, [m] & tūc non est dubium quòd quicūque participat ei, est excōmunicatus maiorī excōmunicatione, aut est excommunicatus simpliciter, & tunc aut participat aliquis in crimine ei præbendo consilium, auxilium, aut fauorem, & sic iterum est excommunicatus maiori excommunicatione. ¶aut in alijs, sicut in verbo, vel in osculo, vel in mensa, & [n] sic est excōmunicatus minori excommunicatione. [o]

[n] Examen ly simpliciter. Hoc est, sine expressione participandi. Hoc autem est tunc, quando in forma excommunicationis dicitur, excommunicamus Titium (mihi aliud addendo.) Dicitur autem ly excōmunicato simpliciter, ad differentiam excommunicati cum participantibus (vt excommunicamus Titium, & participantes ei:) & per hoc 2ª conclusio hæc secernitur à prima. Ly pro crimine. Se licet determinato. Vt excommunicamus Titium pro eo, quòd exercet vsuras. Ly in crimine, sive auxilium, &c. Verbi gratia. Excommunicatur mulier ex eo, quòd adulteratur cum clerico. Tunc si clericus accedat ad eam iam sic excommunicatam, est excommunicatus maior, & quicunque suadet clerico, vel dat auxilium, aut fauorem ad eo cognoscendum illam mulierem est eadem excommunicatione damnatus. Si verò laicus ad eandem mulierem sic excommunicatam accedat, non est maioræ excommunicatione innodatus: quia mulier illa non est excommunicata propter adulterium cum laico, & consequenter non communicat ei in crimine damnato per hullam excommunicationis. Quòd si habitualiter pro adulterio, vel fornicatione, excōicata effectiuè quilibet adulterium vel fornicationem cum ea committēs esset maioris excommunicatione ligatus. Dixi ly sic excommunicatam: quia si excommunicata nondum esset, licet excōmunications pœna fuisset à iudice comminata, non esset excommunicatus. Hinc à simili arguas de multis; puta excommunicatur Titius pro eo, quòd furtum commisit, & committit. Tūc procede, vt supra: quòd. f. omnes dantes consilium, auxilium, fauorem Titio ad faciendum furtum, excommunicationē maiorem incurrunt.

[o] ¶PROB. Quia hoc, tanquam clarum, relinquitur.

Not. Merito tanquam clarum hoc supponitur, quòd à conclusione secūda dictum est. Nam scripturæ omnes, & iura clamāt, quòd agentes & consentientes par pœna constringit: & q̄ non tantum digni sunt morte qui male faciunt sed etiam qui consentiunt facientibus. Merito ergo præsumitur: quòd iudex iū excommunicat aliquem pro crimine aliquo (puta mulierem pro concubinatu, vel Titium pro furto &c.) intendit excommunicare omnes communicantes pro excommunicato in crimine à se damnato. Et propterea, quamuis hoc non exprimatur verbaliter in bulla excommunicationis (sicut fit in prima conclusione de participantibus, vt ibi dictum est:) tamen versendum nō est in dubium, quin & iudex intendat, hos etiam excommunicare, & hi maiorem illam excommunicationem incurrant.

¶CONCL. 1ª. Excommunicato simpliciter, communicāri in verbo, oficule, mensa, & alijs à crimine damnato (de quo in secunda conclusione) est excōicatus minori excommunicatione.

Examen

ARTICVLVS II.

Vtrum participans excommunicato sit excommunicatus.

Ad secundum sic proceditur. Videtur q̄ participans excommunicato, non sit excōmunicatus. Plus .n. separatus est ab Ecclesia Gentilis, quàm excommunicatus, sed ille qui participat Gentili, aut Iudæo, non est excommunicatus: ergo nec ille, qui participat excommunicato Christiano.

¶Præterea. Si ille, qui participat excommunicato, est excōmunicatus: eadē rōne, qui participat participāti, erit excōicatus, & sic in infinitum procedet, quod videtur absurdum, ergo non est excommunicatus, quiexcōicato participat.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Examen. Ly excommunicato simpliciter. Scilicet ab alio, quam a Papa: quandocunque communicans est clericus; & participatio est in diuinis: vt inquit Papa clemens 3. figuificauit &c. Verum clerici, qui scienter, & sponte participauerunt cum excõmunicatis à nobis, & ipsos in officijs receperunt, eadem excommunicationis sententia cum ipsis non duximus tuoluisquos etiam pro beneficio absolutionis habẽdo ad nos volumus remitti. Hæc ille: & reiectantur, de sentẽ. excom. Intellige de excommunicatis nominatim: secus si per canonem in iure, vel etiam sententia: generales. Tales ergo clerici ex tali participatione incurrerent excommunicationẽ maiorem, à qua per Papam solam absoluerentur.

¶ PROB. Quia vt clarum supponitur.

1 m illatio cõclusionis. Ergo &c. ℟. negatur illatio §. Nam licet pagani & Iudæi sint magis separati ab ecclesia, quàm sint Christiani excommunicati: tamen ea ẽ sunt, ecclesia non ita punit participantes cum illis infidelibus in verbo, & huiusmodi, sicut punit participantes cum excommunicatis. Fundamentum huius responsi ponitur in textu: quia ecclesia. s. non ita intendit cortigere infideles sicut &c.

Examen Ly non ita, &c. Hoc est quia fideles sunt ecclesiæ filij in actu: infideles autem solum in potentia: sicut & primi sunt Christi membra in actu, secundi verò tantum in potentia 3. part. q. 8. ar. 3. Modo quis nescit de filijs actualiter maiorẽ curam habere à parentibus, quàm de non filijs, aut filijs potentialiter?

2 m de maiori. Eadem ratione, qui participat participanti, erit excommunicatus. ℟. negatur illa §. Nam excommunicatio minor, qua participans tenetur, non transit in tertiam personam (vt patet ex Greg. 7. supra ar. 1. not. post prob. conclu. 3.

Ad primvm ergo dicendũ, quòd Ecclesia non ita intendit corrigere infideles, sicut fideles, quorum cura sibi incumbit: & ideo non arcet à communione infidelium, sicut à cõmunione fidelium illorum, quos excommunicat, super quo habet aliquam potestatem.

Ad secvndvm dicendum, quòd excommunicato minori excommunicatione licet communicare, & sic excõmunicatio nõ transit in tertiam personam.

Articvlvs III.

Vtrum participare cum excommunicato in casibus non concessis semper sit peccatum mortale.

Ad tertivm sic proceditur. Videtur quòd participare cum excõmunicato in casibus non concessis, semper sit peccatum mortale. Quia Decret.* quædam respondet, quòd propter metum mortis non debet aliquis excommunicato b cõmunicare, quia aliquis debet prius subire mortẽ quàm mortaliter peccet, sed hæc ratio nulla esset, nisi participare cũ excommunicato esset peccatum mortale, ergo, &c.

2 ¶ Præterea. Facere contra præceptum Ecclesiæ est peccatum mortale, sed Ecclesia præcepit quòd excommunicato nullus communicet, ergo participare cum excommunicato est peccatum mortale.

3 ¶ Præterea. Nullus arcetur b perceptione Eucharistiæ pro peccato veniali, sed ille, q participat excommunicato in casibus non concessis, arcetur à perceptione Eucharistiæ, quia incurrit minorem excommunicationem: ergo participans excommunicato in casibus non concessis, peccat mortaliter.

¶ Præterea. Nullus debet excommunicari maiori excõmunicatione, nisi pro peccato mortali, c sed aliquis secũdũ iura põt excõmunicari maiori ex cõmunicatione, propter hoc q excommunicato h participat, ergo excommunicato participare, est peccatum mortale.

Sed contra, A peccato mortali nullus potest absoluere: nisi super eũ habeat iurisdictionem, sed põt absoluere à participatione cum excommunicatis quilibet sacerdos, ergo non est peccatum mortale.

Præterea. Pro mensura peccati debet esse pœnitentiæ modus: sed pro participatione cũ excõicatis secũm cõem cõsuetudinem non imponitur pœna debita mortali peccato, sed magis debita veniali: ergo non est peccatum mortale.

Respondeo, Dicendum, q quidã dicũt, q quãdocũq; aliqs participat excõicato, vel verbo, vel quocũq; dictorũ modo rũ, secũm quos ei cõicare nõ licet, peccat mortaliter, nisi casibus* exceptis à iure; sed qa hoc videtur valde graue, q homo pro vno verbo leui, quo excommunicatum alloquitur, mortaliter peccet, & multis excõmunicantes laqueum damnationis inijcerent, quod in eos retorqueret, ideo aliis m probabilius videt, q nõ semper peccat mortaliter, sed solum quãdo in crimine sibi participat, vel in diuinis, vel in cõtemptũ Ecclesiæ.*

Ad primvm ergo dicendũ, q Decre.* Illa loquitur de participatione in diuinis.c Vel dicẽdum est, q similis ratio est de peccato mortali, & de veniali quantũ ad hoc, quòd sicut peccatum mortale nõ potest bene fieri, ita nec veniale. & ió sicut hõ debet prius sustinere mortẽ quam peccet mortaliter, ita ẽt quã peccet venialiter illo mõ debiti, quo dẽt venialia vitare.

Ad secvndvm dicẽdum, q præceptũ ecclesiæ directe respicit spiritualia, & ex cõsequẽti legitimos actus: & ideo q cõmunicat eis in diuinis, facit contra præceptum, & mortaliter peccat: qui autem participat eis in aliis, facit præter præceptũ, & mortaliter non peccat.

Ad tertivm dicendũ, q aliquis etiam sine aliqua culpa quandoque ab Eucaristia arcẽtur, sicut patet in suspensis, vel interdictis, quia tales pœnę quandoque alicui pro culpa alterius quæ in eis punitur, inferuntur.

Ad qvartvm dicẽdũ, q quãuis participare* excõicato sit peccatum veniale, tñ participare pertinaciter est peccatũ mortale, & per hoc potest aliquis excõmunicari secundum iura.

Appendix.

Vtilitas pro S. Ecclesia contra eiusdam. &c.

Ex articulo habes primò quomodo per rationem reijcias errorem Ioannis Vuiclef, & Lutheri (vt refertur q. 11. ar. 1. appen.) dicentium, excommunicationem non esse timendã. Item Lutheri eiusdem addentis esse procurandam, & non primare hominem communibus spiritualibus ecclesiæ orationibus. In tantum enim timenda est & per articulum hunc, vt nisi participãti cum excommunicato propter damnum sibi inde sequens vel de timenda sit. Vnde & spiritualibus ecclesiæ orationibus communibus non tantum priuat excommunicatum, sed etiam participantem cum eo: vt potè eum, qui ex tali participio excommunicationem saltem minorem incurrat. Secundò habes quomodo per rationem offendas errores illos (pro quanto participantem cum excommunicato ab omni damno excommunicationis immunem faciunt) damnari meritò à Papa Innocentio 3. A nobis ex parte tua fuit quæsitum, vtrum is, qui excommunicato in locutione, vel oratione scienter cõmunicat, excommunicatum ipsum à sua possit accusatione repellere, &c. Respondemus: q ipse ab accusatione illius poterit removeri, cum primus à communione fidelium sit exclusus, secundus verò tantum à sacramentorum participatione sit remotus. Hæc ille de exceptionibus. Nota ly primus, & ly secundus. Primus nille excommunicatus erat maiore, & volebat secundum accusare: & secundus erat ex locutione, vel oratione habita cum primo excommunicatus minore, & contendebat repellere primũ à sui accusatione. Item ab eod. Innoc. Nuper à nobis &c. In 2. quæstione eredimus diffinguendum an is, qui nominatim excommunicato communicat, scienter in crimine communicet criminoso ei consilium impendendo auxilium, vel fauorem: aut aliàs in oratione, vel osculo, aut orando secum, aut etiam comedendo. In primo quidem articulo, cum talis communicet crimini, & participet criminoso, ac per hoc videatur ratione damnari criminis delinquere in eum qui damnauit; ab eo, vel eius superiore merito delicti tunc erit absolutio requirenda, cũ facientem & consentientem pari pœna cõstringat &c. In 2. verò casu à suo Episcopo, vel à proprio sacerdote, poterit absolutionis beneficij obtinere. Quamuis enim & tunc non iudicis, sed iuris sententia excõicato communicãs sit ligatus, quia tamẽ cõditor canonis absolutionem eius sibi specialiter non retinuit, eo ipso videtur concessisse facultatẽ aliis relaxandi. Hęc ille: de senten. excom. Vide quàm differẽtiam facit inter excommunicatum ob participationẽ in crimine criminoso, i. propter qđ lata fuerat excõicatio & inter excõicatum ob participationẽ in aliis. Faciunt illa papę Innoc. etiam ad q. 24. ar. 2. si bene applicentur. Ité à Greg. ix. scribente Astoricensi episcopo. Si cõcubinæ pubbicè clericorũ ecclesiasticæ censuræ districtione notentur; eosdem concubinatos non est dubium maiorũ excommunicationis sententia inuolui, qui post latam sententiam communicant in eodem crimine criminoso. Hæc ille de senten. excom. Item ab Innocen. 4. in Concil. Lugdunensi. Statuimus: vt nullus iudicum participantes cum excommunicatis ab eo in locutione, & aliis, quibus ligatus participans excommunicatione minori &c. saluis constitutionibus legitimè promulgatis contra illos, qui in crimine præsumunt participare damnato. Hæc ille: de senten. excom. in 6. Item à Concil. Antiocheno cap. 2. Non liceat cõmunicare excommunicatis, neque cum his per domos ingredi, & eum eis orare, qui ecclesiæ non participant in orationi: nec in alteram ecclesiam recipi, qui ab alia excommunicantur. Quòd si quis Episcoporum, vel presbiterorum, vel diaconorum, vel ẽt qui in canone detinentur, excommunicatio communicare deprehensus fuerit & hanc oportet communione priuari, tanquã ecclesiæ regulas confundentem. Hęc ibi. Item à synodo 4ª. Cõstantinopolitana confess. 7. Placuit vniuersæ concilio: vt qui excommunicatus fuerit pro suo neglectu, siue Episcopus siue quilibet clericus, & tempore excommunicationis suę anteambulantem communicare præsumpserit, ipse in se damnationis iudicium protulisse sententiam. Hæc ibi. Item à Concil. Antiochiorum can. 39. Si quis presbyter, aut quilibet de clero, aut de populo excommunicatum, absque voluntate ipsius, qui eum excommunicauit, sciens receperit, aut cum illo panem manducauerit, vel colloquium habere decreuerit; similis sententia subiacebit. Hæc ibi. Item à &c. vt supra ar. 1. appen. Tertiò habes quomodo per rationem Patrum antedicta, q quanto participãs cum excommunicato infinuans esse excommunicatum, & intelligas & probes & defendas. Quarto vides quomodo ex iis vicissim Angelica doctrina hæc & declaretur & confoliderur.

Qvæst. XXIII. Art. II.

Concl. Probabilius videtur: quòd non semper participans cum excommunicato peccat mortaliter; sed solum quando in crimine sibi participat, vel in diuinis, vel in contemptum ecclesiæ.

¶ PROB. Quia aliàs videtur valde graue, quòd homo pro vno verbo leui, quo excommunicatum alloquitur, mortaliter peccet, & quia excommunicantes laqueum damnationis multis inijcerent, quod in eos retorqueretur (quod videtur absurdum:)

dum:) Quia (ly sed solum &c.) vt clarum supponitur.

¶ NOT. Radix, huius probabilitatis maioris in conclusione distæ, est: quod iugum domini est leue, id est (in proposito fisiendo) non tam stricte inter prætandum, vt impossibile fersimè videatur. Item radix alia eiusdem (licet demum in idem reẽtat) est: quòd mãdata Dei grauia non sunt. 1. Ioan. 5. & consequenter mandata ecclesiæ sanctæ imitatricis eius grauia nõ sunt. Quod si ecclesiæ mandata grauia non sunt: multo minus grauia valde nõ erunt. Cum ergo opinio contraria, scilicet alloqui verbo leui excommunicatũ peccatum mortale esse, sit valde grauis (vt prob. dicit, & experientia:) tenendum est: quòd huiusmodi peccatum mortale non est, nisi aliud addatur (vt in textu.) Additur: quòd philosophus habet p inconuenienti positionem illam, ex qua sequitur inconueniẽs. Cum itaque probatio moneat quòd ad positionem contrariã conclusioni sequeretur inconueniens, & quidem duplex; sentẽdum iuxta rationem etiam philosophicam videtur, quòd positio contraria conclusioni minus conueniens est.

1 m ex Decretali. Communicare ℟. in diuinis: non, quomodocunque. §. Tunc nihil &c. vt patet in conclusione.

Item de minori. Mortali. ℟. inquantum dicit non posse bene fieri, non inquantum dicit mortem animæ spiritualem. §. Tunc &c. Nam quando decret. illa dicit: subeundum esse mortẽ potius q cõicare excõicato, intendit q huiusmodi cõmunicare non potest bene fieri, & cõsequenter q est peccatum veniale saltem. Non ergo sequitur ex illius dicto, q huiusmodi cõicare sit peccatum mortale, nisi in hoc sensu: in qua. s. mortale importat id quod non potest bene fieri; id quod erit cõtentũ peccato veniali (vt habes in textu.)

¶ *Corollarium.* Ergo, scilm decretalem illã, magis subeunda est mors corporalis, quàm peccandum venialiter: quod intelligẽdum est modo debito, quo tenemur cauere à venialibus. Non valet ergo consequentia illa: ponus subeunda est mors, quàm communicare excommunicationi: ergo communicare excommunicato semper est peccatum mortale. Sed infertur sic. Ergo communicare excommunicato semper est mortale, aut veniale. Tunc autem dicetur: quòd secum concludit: secundum tamen consequentiam illam Diui Thomæ illud verum applicandum esset de iudicando veniali, aut mortali.

2 m de maiori. Facere contra. ℟. sed non facere præcepti. §. Tunc &c. Nam ecclesia in suis præceptis est discreta: & consequenter in præcipiendo non omnia intendit in locutionibus, & similibus, non ita stricte intendit

A dicti ligato filios suos contrafacientes, sicuti contrafaciẽtes præcepto suo de non communicando in diuinis. Ob hoc dicitur in sexto, q primus facit præter ecclesiæ præceptum, secundus aũt [illegible] contrauentus facit contra.

¶ NOT. Iuxta subiectam materiam, docuit Christus, æstimandam esse grauitatem peccati, dum ait: Qui fratri suo, reus erit iudicio: qui dixerit racha, concilio, qui fatue, gehenna ignis. Conuenienter igitur, non dandam esse eandem sententiã peccati de participante in diuinis, & extra determinat hæc tetra responsio.

3 m maior. Nullus arcetur a perceptione Eucharistiæ pro peccato veniali. ℟. negatur ista. § filo quamur de peccato proprio illius, qui arcetur. Tunc nihil &c. Nam huiusmodi participantes extra diuina arcentur ab Eucharistia pro peccato veniali, proprio quidẽ sed ad puniendũ culpam mortalem simul excõmunicati illius cum quo participauerunt.

¶ *Corollarium.* Relinquitur ergo breuibus: q qui ab Eucharistia arcetur, pro veniali trahente secum quodãmodo mortale arcetur. Ex hoc enim, quòd mortale alterius cum quo iste communicat, punitur de post, sequitur q iste venialiter peccans in cõmunicando cum illo sacramenti perceptione priuetur. Et hoc est, quod supra ar. 1. concl. 1. dictum fuit, excõmunicatus minori excommunicatione à sacramentorum perceptione separatur. Vnico igitur flagello, scilicet primitus ne hac, pun unt duo inæquales peccato- res. i & excommunicatus minore, & excommunicatus maiore (vt in textu colligitur.) Ad ruborem enim graniorem excommunicati maioris hanc iste excommunicatus minor (quamuis & propriam huius delictum concurrat) ab Eucharistia percipiẽda, aliisque sacramentis arceatur. Rece contra Vuiclef, & Lutherum supra ar. 1. & 2. adductos) quòd excõmunicatio maior adeo timenda est: vt non tantũ in se se, sed & in aliis sibi parties panibus, pariatur tale excommunicatus.

4 m de minori. Participat ℟. pertinaciter non absolute. § Tunc &c. Nam conclusio, pro illa parte, quæ partic. panem à mortali dicit esse liberum, intelligitur absolute. i. nullo adduo factum aggrauante: non autem si addatur tale quid; puta pertinacia, seu cõtemptus (vt 3ª pars si addatur tale quid; puta pertinacia, seu cõtemptus (vt 3ª pars

*Loci citati 1 ar. 4. & lib. 1. Decr. tit. 39. c. 30.

Appendix.

Ex articulo habes primò quo per rationem detur hes errores Valdensũ, & post Ioannis Vuiclef, demum Lutheri (vt ait

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vsitata q̃ S Eccleſia ebrus ex. Vald. &c. damn.

Rœrendus Dominicus Soto de iuſti. & iur.lib.1. q.7.ar.3.) dicentium, quòd neque in Pontifice maximo, neque in tota eccleſia vlla eſt poteſtas condendi leges morum. Item quorundam dicentium, q̃ leges eccleſiaſticæ non ligant in foro conſcientiæ. Ex primo dicto, crediderim ego, q̃ Vuiclef parturiuit iſtum aliũ

QVAEST. XXIIII.

De abſolutione ab excõicatione, in tres articulos diuiſa.

DEINDE conſiderãdũ eſt de abſolutione ab excõicatione. Circa quòd tria quæruntur.

Primo, Vtrum quilibet ſacerdos poſſit ſubditum ſuum ab excummunicatione abſoluere.

Secundo vtrum aliquis poſſit inuitus ab excommunicatione abſolui.

Tertio, Vtrumaliquis poſſit abſolui ab vna excommunicatione, & non ab alia.

ARTICVLVS I.

Vtrum quilibet ſacerdos poſſit ſubditum ſuum ab excommunicatione abſoluere.

AD PRIMVM ſic procedi-tur. Videtur quòd quilibet ſacerdos ſubditum ſuum poſſit ab excõmunicatione abſoluere: maius enim eſt vinculum peccati, quàm excommunicationis, ſed quilibet ſacerdos pót ſuum ſubditũ à peccato abſolere. Ergo multo fortius ab excommunicatione.

¶2 Præterea. Remota cauſa, remouetur effectus: ſed excommunicationis cauſa eſt peccatum mortale: ergo cum poſſit h quilibet ſacerdos à peccato illo mortali abſoluere, poterit ab excommunicatione ſimiliter.

SED CONTRA, Eiuſdem poteſtatis eſt excommunicare, & excõmunicatum abſoluere: ſed ſacerdotes inferiores non poſſunt ſuos ſubditos excommunicare, ergonec abſoluere.

RESPONDEO, Dicendum, q̃ à minori excommunicatione quilibet poteſt abſoluere, qui poteſt a peccato participationis abſoluere. Si autem eſt maior, aut eſt lata a iudice, & ſic ille, qui tulit, vel eius ſuperior poteſt abſoluere, vel eſt lata a iure, & tunc Epſ, vel ẽt ſacerdos poteſt abſoluere, exceptis ſex caſibus, quos ſibi iuris cõditor Papa reſeruauit. Primus eſt, quando aliquis iniecit manus in clericum, uel religioſum. Secundus eſt de illo, qui incẽdit Eccleſiam, & eſt denunciatus. Tertius eſt de illo, qui trãgit Eccleſiam, & denuntiatus eſt. Quartus eſt de illo, qui in diuinis communicat ſciẽter excõmunicatis nominaliter a Papa. Quintus de illo, qui falſificat literas ſedis Apoſtolicæ. Sextus de illo, qui excommunicatis in crimine communicat: Nõ enim debet abſolui, niſi ab eo, qui

Videl.lib. 1.Dec.D. Greg. tit. 19.

Tho.in 4. d.18.q.2. art.3.q.1. & ſeq.

Concl.m.

Concl.p.

Concl. ſ

Ibid. ca. 23.

Ibid.c.5

Ibid. ca. 23. q. 8.c.51. & 52. & Dec. loco ci tato c.22.

Toti eccleſiaſtici ſacerdo-tes ſubduntur à Petro, & ſede eius.

Papa eſt ſuper concilia eiũ generalia.

De authoritate Papæ uide p totum.

Canones

Epiſtolæ.

1 2 3 4

5

¶NOT. Per cũ qui poteſt à peccato participationis abſoluere. Aliter intelligẽ ſacerdotem habentem iuriſdictionem eccleſiaſticam, ſiue ordinariam, ſiue extraordinariam. i. ex commiſſione habitam. Nam, q̃ à peccato participationis aliquis poſſit abſoluere, requirit iuriſdictionem eccleſiaſticam: cum ipſa minor excõmunicatio ſit vinculum eccleſiaſticum. Simpliciter ad Potes itaque tituli articuli ex textu ſic intellecto, dicere: q̃ quilibet ſacerdos abſoluere põt à tali excõmunicatione ſubditum ſuum: quoniã non eſſet ſubditus, niſi ſacerdos haberet iuriſdictionem uel ordinariam (vt aptius) vel extraordinariam (vt abſoluens ex mãdato uel ex priuilegio q.8.ar.1.) Sacerdos ergo, q̃ poteſt à peccato mortali abſoluere, poteſt & ab excommunicatione minore. Ex hoc tamen non inferas, q̃ excommunicatio minor ſit ſemper peccatũ mortale: ſed adquæſtionẽ 24.ar.3. de hoc te remittat.

¶PROB. Quia hoc, tanquam clarum, relinquitur.

CONCL. 1ª. Ab excommunicatione minore, ſi ſit lata a iudice, ille qui tulit tam, vel eius ſuperior, poteſt abſoluere.

¶NOT. Quare excõmunicatio dicatur lata vel à iudice, uel à iure, vide q. 11. ar. 3. exam. poſt cõcl. 3ãm.

¶PROB. Quia patet. (Nam alter abſoluens non haberet iuriſdictionem: & conſequenter non uere abſolueret).

¶CONCL. 2ª. Ab excõmunicatione maiore, ſi ſit lata à iure, & cõditor iuris ſibi eius abſolutionem non reſeruauerit, põt Epiſcopus, uel etiam ſacerdos abſoluere.

¶NOT. Quod reſeruatum ſuperiori facta cauſet, q̃ quilibet alio inferior non poſſit uere abſoluere, iam dictum eſt ſupra q.20.ar.1. uel 2. Vide etiam de hoc q.19.ar.3. & 1. &

¶Examen. Ly etiam ſacerdos. Scilicet alius à ſimplici Curatore habens ex q.11.ar.1.concl.2ª & 3ª. Ergo per ly ſacerdos intelligitur Prælatus alius ab Epiſcopo, habens iuriſdictionem in foro contentioſo: pro cuius intellectu meliori vide ibi exam. poſt concl. 4ãm. Poteſt etiam gloſari: q̃ ſacerdos parochialis poſſit abſoluere non ex authoritate propria, ſed ex commiſſione primum tamen eſt literæ conformius, & conſequenter magis tenendum.

¶PROB. Quia patet ex ſe: ex quo. n. conditor iuris ſibi abſolutionem nõ reſeruauit, conceſſiſſe videtur. q.11.ar.2 appen. quãdo allegat ſecũdo loco ſcilicet in c. Nuper Innocentius Tertius).

CONCL. 3ª. Ab excommunicatione maiore ſolus Papa in ſex caſibus abſoluit.

¶Examen. Ly ſex caſibus. Hi pet ordinem ponuntur in litera: q̃ uos ſibi uide.

¶PROB. Quia conditor iuris Papa ſibi hos reſeruauit.

CONCL. 4ª. In octo caſibus (hos habet litera) poteſt aliquis etiã Papam abſoluere in articulo mortis. Primus eſt in articulo mortis, in quo a qualibet excommunicatione poteſt quis a quolibet ſacerdote abſolui. Secundus, ſi ſit oſtiarius alicuius potentis, & non ex odio uel propoſito percuſſit. Tertius, ſi percutiens ſit mulier. Quartus, ſi ſit ſeruus, & dominus læderetur de eius abſentia, qui non eſt in culpa. Quintus, ſi regularis regularem, niſi ſit enormis exceſſus. Sextus ſi ſit pauper. Septimus, ſi ſit impubes, vel ſenex, vel ualetudinarius. Octauus, ſi habeat inimicitias capitales. Sunt etiam alij caſus, in quibus percutiẽs clericum excommunicationem non incurrit. Primo, ſi cauſa diſciplinæ vt magiſter, vel prælatus percuſſerit. Secundo, ſi iocoſa leuitate. Tertio, ſi inuenerit eum turpiter agentem cum vxore, vel matre, vel ſorore, uel filia. Quarto, ſi ſtatim vim vi repellat. Quinto, ſi ignoret eum eſſe clericum. Sexto, ſi inueniat eum in apoſtaſia poſt tertiam admonitionem. Septimo, ſi transfert ſe clericus ad actum penitus contrarium, vt ſi fiat miles, uel ad bigamiam tranſeat.

CONCL. 5ª. In octo caſibus (hos habet litera) poteſt aliquis etiã Papam abſoluere iniectionis manuum in clericũ, uel religioſum.

¶Examen. Ly religioſum. Scilicet & ex eccleſiaſtione Papæ (licet in corpore iuris non contineretur) gaudentis priuilegio huius canonis de iniectione manuũ. Hinc dicas, q̃ manus violentas iniciens in fratrem uel ſororẽ tertij habitus religionis fratrũ prædicatorum eſt excõicatus per canonẽ hunc: q̃ eſt dicendũ & de aliis huiuſmodi priuilegiatis aliarũ religionum.

¶Ly religioſum. Scilicet & nec uocite nec expreſſe profeſſum. Cõfirmatur ex decret. Bonifacij 8. de ſen. excom. in 6. Religioſos, &c. Quamuis autẽ, qui religionẽ ingreditur, religioſus cũ effectu cenſeri nõ poſſit, donec ſit recte uel expreſſe profeſſus: ſi quis tamen violẽtas manus in cũ iniecerit, excõ canonis late à canone inuolutum non euadit. Hæc ibi.

¶Ly religioſum. Scilicet cuiuſcunque religionis approbatæ. Cõfirmatur ex decr. Alexandri 3. de ſen. excõ. Nõ dubiũ eſt &c. Qui violentas manus in clericos, volcanonicos aut cuiuslibet religionis rõuerſos iniecit, ex conſtitutione cõcilij ſuam excõicationis incurrit. Hæc ibi. Intelligunt quoque nouitæ ante profeſſionem: ut ex decret. Bonifacij ſupra habetur.

¶Ly clericum. Scilicet, etiam per ſolam primam tonſuram. Confirmatur ex decret. ciuſdem: 3. de ætate & qualitat. cum cõſingat &c. Per primam tonſuram intra formam eccleſiæ datam clericalis ordo cenſetur. Hæc ibi. Qui ergo perſeuerant eos, imeldunt in excommunicationem: eum injicientes manus violẽtas in clericos abſque dubio incurrant excommunicat. omn. ſup. ex Alex. 3. No. dubium eſt.

¶Ly clericum. Scilicet, etiam cõiugatum: dummodo acceperit aliquam uirginem non corruptam, & ſemel tantum contraxerit, & veſtes clericales, tonſuramque deferat. Confirmatur ex decret. Bonifacij 8. de cleric. coniugatis, in 6. Clerici, q̃ cũ uxoribus, & virginib. cõtraxerunt, ſi tonſura & veſtes deferant clericales, primilegium retinent canonis ab Innoc. Papa Secundo prædeceſſore noſtro in fauorem totius ordinis clericalis. Hæc ibi. Hoc

Consultionis 3ª. pars.

Universidad de Deusto
Biblioteca

priuilegium ponitur.17.q.1.si quis suadente: Quod videbis in F
aspectu. Ergo clerici bigami, vel cum non virgine vnicum matrimonium cõtrahentes, vel alias conditiones a Bonifacio expressas non seruantes. priuilegio prætacto non gaudent: ut etiam expresse in canone eius subditur.

¶ Ly clericũ. Scilicet vel in modo tõsure, vel in forma habitus mentorũ, uel in quali tate negotiorũ, de cle ricatu aliquid ostẽdẽ tem. Ergo si nihil præ missorũ de clericali ordine ostendat (dũmodo ab habente epi scopale iurisditionem fuerit rer monitus, ut rescripsi) perdit priuilegium hoc; imo & oĩa priuilegia in fauo rem clericorũ emana ta. Confirmatur ex de cret. Innoc. 3. de sent. excom. cõtingit inter dum, & infra &c. Qui

Abutens priuilegio uel potestate sua.

dã nec in modo tõsurę, nec in habitus mentorũ forma, nec in qualitate negotiorum, de clericatu quicquã ostendunt &c. Quia priuilegium meretur amittere, qui permissa sibi abutitur potestate ac frustra legis auxilium inuocat, qui committit in legem; nolumus & mandamus ut tales, si terno à te commoniti seipsos cõtemperint emendare, illius fiant immunitatis extortes, quæ pro clericorum tutela, & laicorum violentia coherendã, digno scitur instituta. Hæc ibi.

¶ Ly clericum. Scilicet tonsuram uel habitũ clericalẽ deferẽtẽ, & enormitatib. (puta mouendo seditionẽ, guerrã: tirãnidẽ) nõ se immiscentem. Ergo contra facientes non requirit hic præsens monitum, perdunt priuilegium canonis. Cõfirmat ex decret Clementis, 3. de sent. excom. Cum non ab hoẽ &c. occisores clericorũ aut presbyterorum, qui contempto clericali habitu, tirãnidẽ & enormitatem se inuerecũde immiscent, in odiũ excessus clericalis & errori atq; correctionẽ similiũ, canone late sntæ minime cohercentur. Iniungatur ih eis pœnitentia competens aliquantulũ asperior, quam si in laicos talia commisissent. Hæc ibi.

¶ Ly clericum. Scilicet non exercentẽ artẽ ignominiosã (puta faciendo se ioculatorem goliardũ, aut buffonẽ, publice) maxime p annũ, & monitione trina accedente, si non p annũ. Cõfirmat ex Decret. Bonifacij. 8. de vit. & honest. cleric. in sexto. Clerici qui clericalis ordinis dignitatẽ non modicum detrahentes scioculatores seu goliardos faciunt, aut buffones, si per annum artẽ illam ignominiosam exercuerint, ipso iure, si aũt tpe breuiori, & tertio moniti nõ rescipuerint, careant ot priuilegio clericali. Hæc ibi. & intelligit q̃ sit publicum, i. q̃ publicẽ exercẽatur collegium extra de vit. & honest. cleric. Cum clerorem.

¶ Ly clericum. Non facientem officium tabernarij, uel macellarij in propria persona. Confirmatur, & declaratur ex Clemẽt. de vit. & honest. cleric. Diocesanis locorum districte præcipimus ut clericos carnificum, seu macellariorũ, aut tabernariorũ officiũ publicẽ & personaliter exercẽtes numinatim & tertio monẽãs vtilit ab huiusmodi officijs infra conuenientem terminũ monentiũ ipsorũ arbitrio moderandum desistant, & q̃ ipsa nullo tpe reassumãt. Qui si taliter monẽti ab his nõ destiterint, aut ipsa (vt præmissum est) exercendo refumpserint, ejicunq; cõiugati sint, non coniugati uero in reb. & (si opus ipsi dederint ut lateã) in personis priuilegio clericali, q̃libet præmissis institerint, eo ipso ãmat. Hæc ibi. Ergo tales clerici, si coniugati q̃nq; fuerint, ut supra in exam. per Bonifacũ, de clericis coniug.) perdũt omne priK
uilegium: si non, & habitum clericorum portent, perdunt priuilegium in rebus: si uerò non portant, sed ut laici incedunt, perdunt etiam priuilegium canonis.

¶ Ly clericum. Scilicet non depositum, seu degradatũ actualiter. Confirmatur, ex Decret. Bonifacij. 8. de pœnis in 6. Degradatio qualiter &c. Simili modo pronuncetur siue dicat. Authoritate Dei omnipotentis Patris, & filij, & spiritus sancti, ac nostra, tibi auferimus habitum clericalem, & deponimus, degradamus spoliamus, & exuimus te omni ordine beneficio & priuilegio clericali. Hæc ibi.

¶ Ly clericũ. Scilicet baptizatũ. Nam si baptizatus nõ esset, clericatus characterẽ nõ suscepisset: & q̃ ista extrinsecus requisita concurrissent. Baptismus. n. est tanua sacramentorum: & consequenter, ipso non habito, nihil cæterorum potest habere.

¶ Ly religiosum uel clericum. Scilicet uel aliũ, uel seipsũ. Non tantum. n. insidit in canonẽ inicientes manus violẽtas ille, qui percutit alium clericum, sed eam qui seipsum clericum percutit suadente Diabolo ut habet. 23. q. 4. si non licet.

¶ PROP. Quia patet.

¶ NOT. 1ª. Patet ing̃ conclusio ꝑcedens ex inspectione canonum de sent. excom. & extra & in 6. & in clementin. &c.

¶ NOT. 2ª. Absolutitamen in casu ab eo, qui alias de iure absoluere non poterat, nidẽ. ne denuo in eãdem incidant excõicationem: quoniã tales *Ad Heb 6. Nou cõfeſſor. tunc absoluuntur cũ hac cautione, q̃ parebunt mandato Papæ, vel illius iudicij, qui sententiam tulit, de qua cautione habet in textu ly nisi propter difficultatem accedendi &c. Circa qđ ne fiat errorneæ Bonifacius 8. Eos, qui à sententia canonis uel hominis (cum ad illum, à quo alias de iure fuerant absoluendi, nequeunt propter imminentis mortis articulum, aut aliud impedimentum legitimum pro absolutionis beneficio habere recursum) ab eo absoluuntur; si cessante postea periculo uel impedimento huiusmodi, se illi à quo his cessantibus absolui debebant, quam cito commodè potuerunt, cum emperint præstentare mandatum ipsius super illis, pro quibus excommunicati fuerant, humiliter recepturi, & satisfacturi prout iustitia suadebit; decernimus ne sic censuræ illudant ecclesiasticæ) in eadem sententiam recidere ipso iure. Hæc ille de sent. excom. in 6. Hinc patere etiam potest declaratio dictorum multorum in præsenti articulo.

1m de maiori. ¶ Tunc &c. Nam iurisdictio in foro exteG
rioris requiritur in absoluendo ab excommunicatione: licet nõ requiratur in absoluendo à peccato.

¶ NOT. Circa materiã hãc videas. 22. ar. 1. ad 2. & ar. 2. ad 3m.

2m de conclusione. ¶ Cũ posit quilibet sacerdos à peccato mortali absoluere. &c. hoc, qđ supponitur est falsum. & Rõ est, q. nõ põt quis absolui à peccato p qđ sit excõicationem incurrit: nisi ab eo, qui ab excõicatione absoluere põt. Rursus, sacerdos nõ põt ab aliquo mortali absoluere excõicatũ, nisi fuerit prius ab excõicatione absolutus. Vide de hoc in textu, & q. 21 ar. 1. & alibi supra.

I

APPENDIX.

EX articulo habes. ¶ Primõ quo per Diuum Thomam excluduas errorum pestiferum Lutheri (ut refert Leo. X. dicentis, q. Rom. Pontifex Petri successor non est Christi vicarius, super omnes totius mundi ecclesias ab ipso Christo in Beato Petro in ſtitutus). Item cuiusdam Marsilij, & Ioannis de Ianduno (ut refert Cardinalis de Turre Cremata, de ecclesia lib. 4. c. 17.) dicentium, Papa Archiepiscopus, Episcopus, ac simplex sacerdos sunt omnes æqualis authoritatis, ac iurisdictionis ex institutione Christi: tutet quod unus plus habeat alio, ex concessione Imperatoris; & licut concessit ita reuocare potest. Item eiusdem Marsilij (vt idem Cardinalis refert de ecclesia lib. 2. c. 27.) dicentis, q. Papa non habet iurisdictionem coactiuam super fideles, nisi inquãtum concedit Imperator. Item Iacobi præpositi (Prat. Iacob. præpositi) dicentis Petrus Galileus solo iure humano factus est primus & supremus inter reliquos Apostolos: & idem censendum est de quolibet Petri successore. Ergo secundum illum) iure diuino Papa nõ est super alios ejus. (vt Ioannis Vuelphaii) Prateo. Ioannis Vuesb.) dicentium, q. Papa ist super oẽs, & unus Eps super alios non à Christo, sed humana electione constitutus est. Iuẽ Ioannis Vuiclef. (Prat. Io. Vuic.) dicentis, q. post urbanũ sexti nõ est aliqs recipiẽdus in Papã: sed dicendũ é more græcorũ leg. b. propriis (vt refert Iacob. Lap. ſtumica post fuũ itinerariũ (dicẽtis Monarchia Romanæ põtificis post Hieronymi seculũ ex orta &) q. xta te.) Hieronymi nõ erat solutũ, quẽq; arcere à cõione, qđ, nouo verbo, uocãt excõicare) nisi q. ad eã pertinuisset ecclesiã. & q. Romanus Põt. apud ueteres si appellabat qđ nõmus, sed Romanus. Exoib. his Erasmi uerbis satis pẽa (stat idẽ Iacob.) ipsum exsecrari Ro. Pontif. iunc non habuisse iur excõicandi, nisi diocesi Romanæ, homines. Item Pseudo Apostolorũ (Prateo. Pseudo Apostoli) dicentium, q. potestas, quam Christus Romano Põtifici & cæteris successoribus Petri concesserat, iam inanis reddita est, & A
quicunque successori Petri concesserat, iam inanis reddita est, & omnino periit ob Pontificũ Romanorum malitiam. Itẽ Marsilij (Prateo. Marsilius) dicentis, q. Papa post Christi ascensionem non manuit ipsius Vicarius generalis. Item Aerij, & Valdensiũ (vt refert Alfonsus Castrus ad hæresum.) dicentium, Episcopum non esse simplici sacerdote superiorem. Item Pseudoapostolorum (Prateo. Pseudoapostoli) dicentiũ: q. Papa aliquem absoluere non potest, nisi ea prædictus sit sanctitate, qua pollunt B. Petrus. Itẽ Lutheri blasphemia ja. retinalem (Prat. Lutherani Armeni) dicentis. Pontificum nomen mane prorsus esse: quia re ipsa nihil aliud est, quam regnum Diaboli, & potentia robusti venatoris Nemroth. Item eiusdem dicentis: Papam super alios Pontifices mera tirannide fuisse exaltatum. Contra hos omnes singulos, ac similes, dirigitur præsens articulus sanctæ Doctorius. Nam articulus præsupponit: Papam esse super Episcopos, hoc ipse super simplices sacerdotes: tan ideò absolutionem excommunicationis vis, pro diuersitate, tribuere: nil quod prædicti errores omnes directè, vel indirectè, destruere molliuntur. Secundò habes: quomodo per Diuum Thom. ostendat hos meritò damnari à Concil. Flor. sess. vlt. sic Definimus sanctam Apostolicam sedem, & Romanum Pontificem in vniuersum orbẽ tenere primatum, & ipsum Pontificem Romanum successorem esse B. Petri Principis Apostolorum, & verum Christi vicarium, totiusque ecclesiæ caput & omnium christianorum patrem, ac doctorem existere, & ipsi in B. Petro pascendi regendi, & gubernandi vniuersalẽ ecclesiã à Dño nostro Iesu Christo plenam potestatem traditam esse, quemadmodum etiam in gestis œcumenicorum Conciliorum & in sacris canonibus continetur. Renouantes insuper ordinem traditum in canonibus cæterorum venerab lium Patriarcharum: vt Patriarcha Constantinopolitanus sedendus iis post sanctissimum Romanum Pontificem, tertius vero Alexandrinus, quartus autem Antiochenus, & quintus Hierosolimitanus, salua videlicet priuilegiis omnibus & iuribus eorum. Hæc ibi in literis sanctæ vnionis Græcorum & Latinorum. Item à Pio 2. in Bulla retractationum omnium pro Eugenio 4. contra Synodum Basiliensem. Inter quæ tertius clarius Eugenius ex monasterio sancti Anastasij ad summum sacerdotium euocatus, ad quem D. Bernardus Monachorum Pater non minus doctrinæ fulgore, quam vitæ sanctimonia illustris, indagenius, inquit, adhuc diligentius quid sit, quam geras videlicet personam, prio tempore, in ecclesia Dei. Tu es sacerdos magnus, tu summus Pontifex, tu Princeps Episcoporum, tu hæres Apostolorũ, tu primatus Abel, gubernatio Noe Patriarchatus Abrahã. Ordine Melchisedech, dignitate Aaron, Authoritate Moysis, iudicatu Samuel, Potestate Petrus, vnctione Christus. Tu es cui ea dicatu Samuel, Potestate Petrus, vnctione Christus. Tu es cui ea dicta sunt: Quæcunq; ligaueris super terrã, erunt ligata & in cœlis: & quæcunq; solueris super terrã, erunt soluta & in cœlis. Tu es cui claues traditæ, cui oues creditæ sunt. Sunt & alij quidem cœli ianitores & gregum pastores: sed tu tanto gloriosius, quanto & differentius virtusque præ illis nomen hæreditasti. Habent illi singulis, singuli singulos, tibi vniuersi crediti: vni assignatos tibi greges, tibi vniuersi credita vni omnes. Nec modo ouium, sed & pastorum tu vnus omnium pastor. Hæc Bernard us ad Eugenium 3. scribit, cui supremam & omnimodam in ecclesia potestatem concedit. Quod ille de tertio ecliator Eugenio, hoc nos de 4. & omnibus aliis Romanis Põtificibus protestamur: quia dignitatis est authoritas. Liquet igitur, vnum in ecclesia caput esse & vnum Principem. Hæc ibi. Nota ly dignitatis est authoritas. Non enim dicit, bonitatis, vel qualitatis, vitæ, aut scientiæ, est authoritas. Vide q. 17. ar. 1. appen. & bene nota. Item à Bonifacio 8. in extraurg. de maioritate & obed. Vnã sanctã ecclesiã catholicã & ipsam apostolicã, vrgẽte fide, credere cogimur & tenere &c. extra quã nec salus est nec remissio peccatorũ, &c. vna nempe fuit diluuio ipore Archa Noë vnã ecclesiam præfigurãs, vnum (Noe videlicet gubernatore hanc & rectore cuius quã omnia subsistentia super terrã legitimus fuisse deleta. Hanc aũt veneramur & vnicam, dicẽte domino in Profeta; erue a framea Deus animã meã, & de manu canis vnicam meam, Pro anima. n. id est pro seipso capue simul oranit & corpore, qđ corpus vnicam, (. ecclesiã, nominauit; pp sponsi, fidei, sacramẽtorũ & charismatis ecclesiæ vnitatẽ &c. Ig itur ecclesiæ, vnius & vnicę, vnũ corpus, vnũ caput, non duo capita quasi mõstrũ, Christus videlicet, & Christi Vicarius Petrus. Petrique successor dicente dño ipũ Petro, Pasce oues meas, Meas, inquit, & generaliter, nõ singulariter has vel illas: p qđ cõmittit hic intelligitur vniuersas. Siue ergo Græci, siue alij, fatẽtur necesse est, se de oui-

ARTICVLVS II.

Verum aliquis possit absolui inuitus.

AD SECVNDVM sic procedi- B
tur. Videtur quòd nullus possit absolui inuitus. Spiritualia enim non conferuntur inuito alicui: sed absolutio ab excommunicatione est beneficiũ spirituale, ergo non potest præstari in uito.

¶ 2 Præterea. Excõicationis nec iure humano inuentũ, nec regnũ diaboli (vt potuit inferna-les, cũ pse suo, mentiunt,) sed ipsum esse antiquitus D. Hieronimi iure diuino (vipote à Xpo) institutũ. ac ideò ipsius Christi regnũ nõ existẽs de hac mũdo, Ioã. 18. Itẽ à &c. vt sup. q. 20. ar. 1. & 3. appen. vbi damnat Vuiclef. & de primatu Petri tractat. Vide & de Romano ecclesia, q. 19. ar. 3. appen. Item ab Aacleto fide seu de Romano ecclesia, q. 19. ar. 3. appen. Item ab Aacleto Græco tertio Papa post Petrũ, epist. 3. & hr dist. 24. Sacrosancta Romana & Apostolica ecclesia nõ ab Apostolis, sed ab ipso dño a fo primatũ obtinuit & eminentiã potestatis super vniuersas ecclesias, ac totũ christiani populi gregẽ assecuta est: sicut ipse Petro Apostolo dixit, Tu es Petrus, &c. Hæc ibi. Ergo Monarchia ista papæ Fuit ante Hieronymũ nec ab Speratore, nec à synodis aliquibus, nec ab humano iure dependens. imperator, synodi, & omne ius humanũ sub papali potestate est. Itẽ à Calixto dist. 12. Nõ decet &c. Nulli dubiũ est, q. apostolica ecclesia mater sit omniũ ecclesiarũ. Hæc ibi. Itẽ à Galatio. 9. q. 3. Cũcta p mũdũ &c. C
Apostolica sedes, (sine vlla Synodo præcedente exoluendi, quos Synodus iniqua damnauerat, & damnãdi) nulla existẽte Synodo quos oportuit habet facultatẽ & hæc nimirũ p suo principatu, quẽ sibi Pet. Apostl. dñs voce & tenuit semper, & tenebit. Hęc ibi. Vide 17. q. 4. Nemini: vbi Nicolaus cõcordiæ loquit. Item à Vigilio. Nulli vel tenuiter scienti, vel pleniter sapiẽti, dubiũ est, q. ecclesiã Romana fundamentũ, & forma sit ecclesiarum, à quo oẽs ecclesias principiũ sumpsille nemo rectè credentiũ ignorat quis licet omniũ apostolorũ par esset electio, B. Petro tñ conces- Principi & sum est, vt cæteris præmineret, vade & cephas vocat, qa caput, & primus est oĩum apostolorũ. Hæc ille papa & martyr, in epistõ la ad Eutherũ 7. capite. Item à Leone 1. damnantur errores Luthe- ecclesiæ

¶NOT. Præsupponit conclusio hæc ꝙ excōicatio possit ferri in iniuitū, quod præsuppositum probatur in textu ex eo, ꝙ ad pœnam non requiritur, ꝙ in patiente sit voluntaria, & (supple ut ex superioribus) excommunicatio est pœna.

¶PROB. Quia patet ab oppositis (cum peccata, ideò nō remittantur aliqui inuito, nisi voluntate cōmissa sunt.

Examen. Ly de rōne pœnæ est, ꝙ sit contra voluntatem, scilicet punitū, vt sic, per illam. Nam punitus, vt sic, est patiens: vnde, vt sit, non agit per voluntatem acceptādo libenter infictam pœnam. Quòd enim taliter agat, non est quia punitur: sed qa de necessitate contra voluntatem exultentē facit virtutem; & cōsequenter, quod erat contra voluntatem habit virtē ad hoc, vt sit secundum voluntatem. Sufficit ergo textui, quòd pœnæ ratio sit esse contra voluntatem patientis, vt patientis; non negando, ꝙ pœna possit esse secundum voluntatē eius- *Aug. de vera relig. c.14. dem, vt agentis. De hoc vide pulchra supertius q.12.ar.1.& q.13.ar.2.

Ly Contra voluntatē. Scilicet sensualem, & rationalem, vt natura est, licet non semper, vt rationis est. Voluntas n. sensualis, quæ appetitus sensituus dicitur, & voluntas rationalis, vt natura est, respicit obiectum secundum se consideratum, & ideo vtraque illarum refugit naturaliter obiectum pœnale. Hoc siquidem obiectum, secundum se consideratum, dicit quid cōtrarium voluntati. Quòd si tale obiectū non secundum se consideretur, sed secundum ordinem ad aliquod bonum: tunc à voluntate rationali, vt rationis est, potest libenter acceptari, quamuis non ab illis. Nam illæ nō attingunt ad considerationem talis ordinis, & consequenter talē obiectum semper, quantum est de suppōne, fugiunt: voluntas autem rationis, vt sic, attingit ad talem considerationem obiecti, ideoque potest acceptare libenter obiectum illud quamuis ad hoc non constringatur. Pœna igitur omnis est semper cōtra voluntatē (vt in textu naturalē & sensualem non aliter. De huiusmodi voluntatibus, & obiectis, vide 1.par q.18.ar.5.& 6. & bene applica.

1m de maiori. ¶Spiritualia. &c. in voluntate sic existentia, vt a nolentibus perdi nō possint nō aliter. §. Tunc &c. Licet enim absolutio ab excommunicatione sit beneficium spirituale (vt arguitur) tamen non est spiritualis modi illius, qui nunc dictus est. Potest enim quis iam ab excommunicatione absolutus alia excommunicatione contra voluntatem sui innodari: quamuis per voluntatem suā peccauerit, propter quod peccatum postea excommunicatur. Patet ergo quod absolutio illa fuit beneficium quidem spirituale, sed à nolente amissibile: & consequenter, quòd illud beneficium est alterius modi à prædicto in maiori propositione glosata.

2m de maiori. Excommunicationis. &c. ferendæ de possibili non autem, ferendæ de necessitate. §. Tunc &c. Licet enim contumacia remanente, possit quis iterum excommunicari: tamen non est hoc necessarium, immo nec quandoque conducibile (puta cum quis præsumitur in desperationem maiorem cadere, si excommunicetur: vel si scandalum communitatis ex hoc immineat, aut aliquid huiusmodi.) Ideò maiorem, de possibili, non de necessitate, intelligi debere glosatum rectè fuit. Hoc est, quod contumacia est causa excommunicationis, id est dat huic occasionem: vt infrà (si nil aliud obstet) excommunicationem in illum contumacem ferat: non autem affingit ipsum iudicem ad excommunicandum illum. Remanet ergo (iuxta responsum datum) in arbitrio iudicis vtrunque scilicet & quòd excommunicet, & ꝙ non excommunicet, etiam contumacia posita.

¶ *Vellarium.* Sicut ergo contumacia posita relinquitur ad huc prudentiæ iudicis excommunicare vel non excommunicare, prout expedire viderit: ita contumacia manente, relinquitur iudicis prudentiæ absoluere iniustum ab excommunicatione, etiam iustè lata, & non absolute, iuxta quòd viderit expedire. Propterea enim excommunicatio pœna non quæcunque, sed medicinalis dicta est. faciunt hæc ad q.21.ar.1.vbi tangitur de cōtumacia, & alij pœna medicinali.

APPENDIX.

EX articulo habes primò: quomodo per rationē ostendas, meritò iniustum fuisse à iure Canonico, quòd iniusta absolat pōt. Hoc autem iniuitatē est extra de regu. iur. omnis res per quascunque causas nascitur, per eadem dissoluitur. Hæc ibi. Cum ergo excommunicatio contra voluntatē excommunicati, inquantum scilicet iniusta, & per voluntatem excommunicantis, nascatur: inuenire videtur illa regula iuris, quod excommunicatio potest etiam dissolui per voluntatem excommunicatoris contra voluntatem excommunicati, & hoc est iniustum posse absolui ab excommunicante. Tantoque magis hoc inde videtur: quia inter casus à glosa ibi notatos, in quibus præmissa regula fallit, nō annumeratur absolutio excōmunicationis (vt patet inspicienti. Vnde nota: quod si inueneris vel doctores, vel aliqua iura innuere contrarium intellige sic: quòd scilicet non debet taliter absolutio fieri, nisi hoc esse expedire iudicetur; vt & in responsione ad secundum tangitur). Secundò habes: quomodo per rationem premissam regulam iuris, pro quanto iniustum posse ob excommunicatione solui insinuat, & declares & defendas. Tertiò vides: quomodo ex iis vicissim Angelica doctrina præfens & declaratur & confoliderur. Vtil. pro S. Ecclesia ad intelligēdum.

QVÆST. XXIIII. ART. III.

CONCL. prima. Possibile est quòd aliquis absoluatur ab vna excommunicatione, & in altera remaneat.

¶PROB. Quia excommunicationes non habent connexionem in aliquo.

¶NOT. Quoniam vnum peccatum mortale non potest remitti alio non dimisso, (vt sæpe dictum est: ideo absolutus ab excommunicatione vna hominem remanentem in altera absolui à pœna illa, non à peccato mortali. Quod quidem fieri potest propter rationem iam dictam. Quādo igitur inquit textus, ꝙ excōmunicationes non habent connexionem adinuicem, accipit ly excommunicationes, formaliter, id est vt præcisè pœnæ sunt. Nam, vt includunt mortale peccatum, habent cōnexionem aliquam (inquantum videlicet omnia mortalia conueniūt in auersione à Deo, & vnum absque alio remitti non potest. Stat ergo, ꝙ excōicatio præsupponat peccatum mortale, pro quo ferretur (supra q.21.ar.3.) & ꝙ mortale vnum absque alio remitti nequeat, & tamen ꝙ possibile sit, aliquem absolui ab vna excommunicatione remanendo in altera.

¶CONCL. 2ª Qñ excōicatus est qs ab vno iudice plurib. excōmunicationibus, & absoluitur ab vna, intelligitur ab omnibus abfolui

absolutionē uel contrarium exprimatur, vel absolutio impetre A tur de uno tantum casu excommunicationis.

¶PROB. 1. Quia præsupponitur clarā: 2. Quia (ly uel absolutio &c.) tales pluribus excommunicationibus excommunicatos est..

¶NOT. Exceptio uidetur firmare regulā in contrarium. Verbi gratia. Si tria facienda imminent; & dicatur, duo istorū diminuatur pro nunc; videtur ex hoc, tertiō remanere faciendū. Vt quid enim duo ex eisdē, & non tria? si non duo tantum, sed tria, uoluntarie fieri? Sic in ppolito. Est quis ex communicatus pluribus, & absolutionem ab uno tantum casu excōmunicationis impetrat expressē nil aliud addendo: nōnē per hoc, tanquam p tantam exceptionē, datur intelligi, ꝙ non nisi ab uno illo casu absoluitur? Hæc dicta sint pro captu facultati probationis secundæ partis conclusionis. ex qua repotes ad capiscendam primæ partis probationem, i. ad uidendū ꝙ merito tanquam ea hæc supponitur, uelut ab oppositis argumētari. Si enim ex impetratione speciali ablutionis ab una excōmunicatione uideatur absolutio ab aliis nō inclusa; consequens apparet, ꝙ ex absolutione facta indefinitē à iudice omniam excōmunicationū latore comprehendi in telligatur absolutio ab omnibus. Conel. m. Conel. p.

CONCL. 2ª. Excōmunicatus à diuersis iudicibus, ti absolutur ab una excommunicatione, non propter hoc est absolutus ab altera; nisi uel omnes alij ad petitionem eius absolutionem ipsam confirmauerint, uel omnes demandent uni absolutionem.

¶PROB. Quia, ut patens ex terminis, præsupponitur.

¶NOT. 1ª. Vnum iudicem esse in altero, oporteret, si ex hoc, ꝙ ab vna excommunicatione ab uno lata quis absoluatur, intelligendum esset absolui eum ab ea, ab altero lata. Quia uero unus absolute non est in altero, sed tantum per contentum; ideò dum ab una absoluitur ab uno iudice, non intelligitur absolui ab aliis nisi exteri iudices hoc facto consentiant. Sic nāque tunc per consensum fient unum, quoad hunc effectum. Non possunt autem fieri hc unum; nisi ante, uel post, absolutionem ab uno iudice datam (vt patet). Quod si ante hoc erit, quia omnes demandant uni iudici absolutionem ab omnibus excommunicationibus, unusquisque pro sua iurisdictione: si uero post, hoc erit, quia omnes alij, postquam id cognouerint, confirmant absolutionem ab uno datam dicentes, uel se habere illam ac si iudex ille eam pro omnibus dedisset, uel sicut ille absoluit te & nos iudem absoluimus. Ex iam dictis manifestum esse potest, ꝙ probatio conclusionis merito dicit: eam, ut ex terminis patentem, præsupponi, & non probari; à sancto doctore.

¶NOT. 2ª. Sermo est in tertia conclusione de diuersis iudicib. paribus, seu non subordinatis (puta de diuersis episcopis parochialium urbium); non de disparibus, ita ꝙ unus subordinatus ad inuicem. Sic enim unius iurisditio contineretur in alia: & consequenter absoluente uno tantum iudice, puta superiore, ab excommunicatione una, intelligeretur absoluere ab omnibus; nisi uel contrarium exprimeretur, uel &c. ut in secunda conclusione. Nam ad secundam conclusionem reduceretur iste casus quoniam licet supponialiter plures essent iudices, tamen iurisditione unus esset, inquantum superior iurisditione eminenter continet omnes inferiores iudicum iurisdictiones. Verbi gratia. Si à mille iudicibus excommunicationibus pluribus aliquis inno- Concl. 5. datus absoluatur à Papa intendente à quibuscunque absoluere (quod præsumitur, nisi uel exprimatur contrarium, uel ab eo specialiter impetretur absolutio de uno tantū casu excommunicationis): tunc ille est absolutus ab omnibus.

1m de maiori Debet proportionari &. secundum ꝙ res patitur: non, in omnibus absolute. §. Tunc &c. licet enim peccatum mortale sit causa excommunicationis, & excōmunicatio sit effectus eius: tamen quamuis in quibusdam aliis proportionentur (non possunt ad inuicem proportionari in hoc, ꝙ ad remissionem unius ne- quatur, uel non sequatur necessariō remissio alterius. Ratio est quia materia id ſu patitur. De essentia enim peccatorū mortalium est, ꝙ connectantur in auersione à Deo: id quod non est de essentia excommunicationū plurium, ut excommunicationes præcisè sunt. Vide notat. post prob. concl. 5. *Respon. ad 2. *Hoc co. art. & art. præced.

¶NOT. de ratione excommunicationum est, vt pro illa, uel illa, causa ferantur. Vnde, cum huiusmodi causæ non sint connexæ taliter ad inuicem, ut una posita ponantur omnes, & una remota removeantur omnes relictæ: ꝙ una excommunicatio per absolutionem possit removeri, alijs non remotis: ut in responsione ad secundum dicetur.

Item de concussione. Nec in excommunicatione hoc esse potest. ꝙ. Si absoluto ab excommunicatione impediretur per contrarietatem uoluntatis. ꝙ quemadmodum (supple tu) contingit de absolutione à peccato. Tunc &c. Nam ostensum est. 2. pro. ꝙ non impeditur absolutio ab excommunicatione per contrarietatē uoluntatis; quin & fieri, & differre fieri, possit. Vide responsum 1m. litteræ ly nec iterum absolutio &c.

2m maior. Excommunicationis absolutio in Ecclesia fit. &. quantum ad aliquem causam non semper, quantum ad omnes causas. §. Hoc est, existens extra Ecclesiam reducitur per absolutionem intra ipsam Ecclesiam (Hæc erat propositio maior) sed tollendo aliquam causam remanentem illum extra, non autem tollendo semper omnes (Hæc erat responsio). Tunc nihil &c. Licet enim ille, qui una excōicatione irretitus est, sit extra ecclesiā pp illā spalem cām detinentem (sc. vt arguit): tamen, cum sit absolutus excōicationibus absolutus, non est amplius extra ecclesiam propter alias causas, quæ prius simul cum prædicta causa detinebant eum extra.

Universidad de Deusto
Biblioteca

*De materia ca. quãñ. & ca. nostro de pœnit. & rem.

¶ *Declarantur.* Quando ergo datur absolutio ab excõicatione, introducitur quis in Ecclesiam, quantum est ex parte causæ illius propter quam lata fuerat excõicatio. Quòd autem postea ille absolutus remaneat adhuc extra Ecclesiam, non est ex defectu prædictæ absolutionis, sed aliunde. Non.n. nunc, habita illa absolutione, remanet extra propter illã eãdem præcise cãm: sed propter hoc, q̃ ab aliis tantis retinebãtur, eum extra, nondum absolutus est. Simpliciter ergo loquẽdo, iste ab vna tantum excõicatione absolutus, erit, extra Ecclesiam: & secundũ quid non erit cum propter hãc cãm vltet. ut non sit extra. Nec est inconueniens: q̃ aliquis sit, & nõ sit extra, secundũ diuersas cõsiderationes: ut patet præmissa cõsiderãti. Sic ergo excommunicatorum absolutio quælibet semper fit in ecclesia: sed nõ quælibet quoad quaslibet causas semper fit in ecclesiam. quælibet semper, quantum spectat, ad illa m spãlem causam, pro qua data, intromittit excõicatũ intra Ecclesiam: sed non quælibet semper absoluit intromissum illum (vt sententialiter conclusum in responsali textu.

QVAESTIO XXV.

De indulgentiæ secundum seu, in tres articulos diuisa.

CONSEQVENTER considerandum est de indulgentia. Et primo de ea secundum se. Secundo de facientibus indulgentiam. Tertio, de recipientibus eam. Circa primũ quæruntur tria.

Primo, Vtrum per indulgentiam possit aliquid remitti de pœna satisfactoria.

Secundo, Vtrum indulgentiæ tantum valeant quantum pronuntiantur.

Tertio, Vtrum pro temporali subsidio sit indulgentia faciẽda.

ARTICVLVS I.

Vtrum per indulgentiam possit aliquid remitti de pœna satisfactoria.

AD PRIMVM sic procedi-tur. Videtur quòd p indulgentiam non possit aliquid remitti de pœna satisfactoria. Quia super illud 2. Timo. 2. Negare se ipsum non potest, dicit Glo. q̃ faceret si dicta sua non impleret, sed ipse dicit Deutero. 25. Secũdum mensuram delicti erit, & plagarum modus, [b] ergo nõ potest aliquid remitti de pœna satisfactionis taxata secundum quantitatem culpæ.

¶ 3 Præterea, Inferior non põt [b] absoluere ab eo ad quod superior obligauit, sed Deus absoluendo à culpa, obligat ad pœnã temporalem, ut dicit Hugo de S. Victo. ergo nullus homo potest absoluere à pœna illa, aliquid dimittendo.

¶ 3 Præterea, Hoc ad potestatẽ excellentiæ pertinet, ut fine sacramentis effectus sacramentorum tradatur: sed nullus habet potestatem excellentiæ in sacramentis nisi Christus, cũ ergo satisfactio sit pars sacramẽti, operans ad dimissionem pœnæ debitæ, videtur quòd nullus homo purus possit dimittere debitum pœnæ fine [b] satisfactione.

¶ 4 Præterea, Potestas ministris ecclesiæ non est tradita in destructionem, sed in ædificationem: sed hoc ad destructionem pertineret, si satisfactio, quę est ad vtilitatem nostram, in quantum remedium præbet, tolleretur, ergo potestas ministrorum ecclesiæ ad hoc se non extẽdit.

SED CONTRA, Primæ Corin. 2. Nam, & ego quod donaui, si quid propter vos donaui in persona Christi, Glo. id est, ac si Christus donasset: sed Christus poterat relaxare absq; omni satisfactione pœnam peccati, vt patet Ioan. 8. de muliere adultera, ergo, & Paulus potuit: ergo, & Papa, qui non est minoris potestatis in Ecclesia, quàm Paulus fuerit.

Præterea, Ecclesia generalis non potest errare: quia ille, qui in omnibus exauditus est p fua reuerentia, dixit Petro: super cuius confessione Ecclesia fundata est: ego pro te rogaui Petre, vt non deficiat fides tua, Luc. 22. sed ecclesia generalis indulgentias approbat, & facit: ergo indulgentiæ aliquid valent.

[1] Vtil. p S. Eccl. ad intellig. summos Pontif. &c. [2] Tho. 4. d. 20. q. 1. art. 3. q. 1. & seq. [3] Glo. ord. ibid.

[1] In trac. sũmę sẽt. q. 11.

[a] hoc secundo mõdo absolutio indicat esse surrepta, & cõsequenter nec valet nec potest aliquid dispẽsare, si exhibeatur, valet (cum nõ sit surrepta). Aliqua idem esset iudicium de surrepta, & nõ surrepta: quod est absurdum: valet, inquã, & prodest quantum ad feruorem animæ excõmunicationis: sed nõ quantum ad hoc, q̃ ab omnibus sit absolutus; & consequẽter nec quantum ad hoc q̃ simpliciter absolutus valeat nũtiari populo, ut ei possit tuta conscientia communicare. Pro quo facit illius intelligẽdo scias: q̃ ex interrogatis per ciptur sensus responsum (ut sapientibus patet). Reassumatur, ergo interrogans q̃ æquum: ut malus pontificis mens intelligatur. Quærebat ergo interrogans an pluribus excõicatus esset absoluẽdus, ab una excõicatione, cum de alijs nõ fuerit admissus, valet enim simpliciter absolutionũ dici, i. ad cõsortiũ admitti. Respondendo igitur Papa, q̃ absoluendus exhibeatur non det, & q̃ absolutio talis non prodest, intelligere vis, secũdũ q̃ interrogatio quærebat (prudẽtia.n. & hoc est) q̃ nõ daret. Absolutio exhiberi si dat & exhibita nõ prodest ad hoc vt talis sit absolutus valeat in consortiũ aliorũ admitti. Talis ergo absolutio q̃dẽ est secũdũ quid. i. secundũ una cãm: sed non simpliciter. i. nõ secundũ oẽs: & ideo cõ sortio aliorũ iure accẽdus iudicat. Vide su. in resp. ad 1. cũ coroll. 2. Q̃ ergo omnis primò absoluit pluribus excõicationibus, innodatũ, cuius absolutio teneat (nisi dolose cũ aliqua occultet) sit patet p ly veritatẽ occultati absolutio surrepta, & c. ex parte d̃ off. iud. ordin) nõ dẽt ili ipsũ denũciare absoluti, nec alijs: & ei cõsẽdũ, donec fuerit absolutus ab oibus in q̃ est excõicatus in una ecclesia, excõicat' est quoad oẽs. 4. q. 1. Quisqs. [c] Scio habere quo p tione p dicta sũmi Pontificis, p quãto innuit excõicatũ plures posse ab una absolui, altera remanẽte (licet qdã aliter textus p dictos glosare videãt) & intelligas, & p hoc, & defendas. [d] Tertiò videsquo ex ijs iuicijs Angelica doctrina declaret, & cõsoliđet.

[c] cl. intrec linea ibi.

[d] Exemplũ de natura rabb. pro

QVÆST. XXV. ARTIC. I.

CONCL. 1ª. Ab omnibus conceditur, indulgentias aliquid valere.

57

¶ Exa-

Dimittio indulgentiarũ.

¶ Examen. Ly indulgẽtias. Scilicet, ut in corpore articuli huius, intellectas. Inde.n. colligitur, q̃ indulgentia est thesaurus superabundantium operum ac passionum Christi, & sanctorum: quę, & quæ pro cõmuni utilitate totius ecclesiæ operati, ac passi sũt: de quo inopiæ egentium suppletur per habentem claues thesauri huius. Vel (& in idẽ redit.) Indulgẽtia est suppletio inopiæ cõtingẽtis pro solutione pœnę temporalis, ex thesauro prædicto, per habentem claues thesauri ipsius. Ly ab obus. Scilicet catholicis: Nam hñti hanc conclusionem nõ cõcedunt immo (vt videbimus) totis, quibus possunt, viribus eam impugnant.

¶ PROB. Quia impium est dicere, q̃ ecclesia Dei aliquid uanum faciat.

¶ NOT. Antecedẽs hoc probationis clarissimũ relinquitur: & merito. Ex libro enim Machab. 1. ca. 12. ad literam patet ubi dicitur. Nisi eis essent resurrecturos (putarent, superfluum uideretur & uanum orare pro mortuis. Ex quo, nè tale absurdissimum in ecclesia contingat, protinus concludendo subinfertur. Sancta ergo & salubris est cogitatio pro defunctis exorare. Ex hoc igitur discursu datur intelligi patenter à sacris literis quòd impium est dicere, quòd ecclesia Dei aliquid uanum faciat. Time de cæremoniis factis antiquitus, aliisque tribus, tum in sacramentis, tum in sacramentalibus, tum in cæteris ecclesiasticis institutis discurre tu & omnes, aliquid horum nanũ esse, uel ab ecclesia Dei uanè institutum dicentes, uelut impios detestare. De cæremonijs Missarum tribus, & c. unde nostrum libr. 5. Missa. & plenè confpicies, quod hic dr. Doctrina hæc S. Th. confirmatur, & declaratur, ex Conc. Trid. sess. 7. can. 13 si quis dixerit, receptos, & approbatos Ecclesiæ catholicæ ritus in solemni sacrorum administratione adhiberi consuetos, aut contẽni, aut sine pẽcõ à ministris prohibito omitti, aut in nouos alios p quos cumque Ecclesiarũ pastorem mutari posse, anathema sit. & sess. 22. can. 7. Si quis dixerit cæremonias, uestes, & externa signa, quib. missarum celebratione Ecclesia catholica utitur, irritabula impietatis cẽ magis, q̃ officia pietatis, anathema sit. & can. 9. Si qs dixerit ritum Ecclesiæ Romanæ quo summissa uoce pars canonis, & uerba consecrationis proferuntur, damnãdũ esse, aut linguam tm uulgari Missam celebrari debere, aut &c. anathema sit. Hæc ibi.

Item ex decr. dist. 11. quis nescit. & dist. 12. non decet.

¶ CONCL. 1ª. Indulgẽtiæ valẽt ad remissionẽ pœnæ residuæ post contritionem absolutionẽ, & cõfessionẽ: siue illa pœna sit iniũcta à cõfessario, siue non (puta, q̃ quis in purgatorio mereat' sibi iudicium Dei: & ille valor earum est, & quantum ad forum ecclesiæ, & quantum ad forum Dei.

¶ PROB. 1 Quia indulgẽtiæ sũt aliquorũ sufficiẽtes satisfactiones, pro aliis cõiter de ecclesia, faciẽtibus ab illoq̃. q̃ toti ecclesiæ pręsidẽs, sũ arbitriũ sũi distributæ illis, p q̃b. ille facẽs vũ & unus põt satisfacere p alio, si ei intẽdat, ac iste satisfactio sua sufficiens sit (q. 13. ar. 2.) Q̃ia (ly & ille valor &c. aliter dicendo, & derogatorie priuilegio Petro dato (eam hoc sit ut quod ipse Petrus remiserit in terra, remissum sit in cælis) & ecclesia magis damnificaret dulgẽtias dãdo quã adiuuaret (cũhic remitter etiã dat graciores pœnas. i. purgatorio) absoluẽdo à pœnis iniũctis à cõfessario.)

¶ Examen. Ly pœnæ residuæ. Hoc qđ in 2ª hæc conclusio habet, designatur q̃ indulgentiæ non ad culpã, sed ad tpalẽ pœnã, tollẽdã ordinãtur. Cõfirmatur ex bullis papalibus dicentibus, ueri & pœnitentibus talem indulgentiam, si fecerint, elargimur.

Ly satisfactiones. Sũt satisfactiones. Loquitur. n. formaliter D. Th cum sciat, sanctorum passiones, & opa q̃cunque, ut meritoria fuisse a Deo in ipsis sanctis superabundanter remunerata. Propterea p ly opa pniæ, per ly tribulationes iniustas sustinuerunt, per ly quorum meritorum, intelligit ly satisfactiones. i. loq̃ de oibus illis (quocunq; modo interim utatur) prout hic tum satisfaciendi. Vnde dicit ly ultra mensuram debitorum suorũ supererogauerunt, & ly multi. pœna potest. explar. si eis deberetur, & ly quor. meritor. tan. est cop. quòd omn. pœn. debit. nunc uiuentibus excedunt. Impium autem est, dicere, istam excedentiã satisfactionum perire, qn in unitatem aliquorum debitorũ nõ proueniant. Tanquãm ergo in ærario publico reponuntur ex hoc indigentibus fratribus subueniatur.

¶ NOT. 1º. Pro captu aũcedentis primi cathegoriæ in probatione dicti (hoc ely Indulgentiæ sũt aliquorũ sufficiẽtes satisfactiones, pro aliis cõiter de ecclesia, faciẽtibus) sciendum q̃ sanctis operati sunt ultra mẽsuram pœnarum eis debitarũ, in signũ cuius dixit. Pro suis *simil p.* eiusdẽ similibus. Iob 6. Vtinã appẽderentur pẽtæ meæ, q̃bus iram merui, & calamitas, quã patior in statera quasi arena maris hęc (i. calamitas) grauior appareret, & istas opationes, siue passiones suas imẽdẽrit sustinere in bñficiũ aliorũ cõmẽbrorũ ecclesiæ sanctæ Dei, nõ applicãdo intẽtionẽ suã determinatè ad hũc, uel ad illũ, sed cõiter q̃buscũq; placuerit ipsi ecclesiæ, in cuius signũ dixit de se Ipsa unus eorũ Apost. Colloss. 1. Adimpleo ea, q̃ desũt passionũ Christi in carne mea, p corpore eius qđ est ecclesia. Rõ fundamẽtalis igitur ualoris indulgẽtiarũ. i. satisfactionũ p dictarũ unius p alio, est unitas corporis mystici. Ex hac nãq; unitate, quã charitas efficit, pmanatq; illud, qđ supest uni, cõsentur alteri ex intẽtione cui ob hoc dr. q̃ charitas facit oia cõia. Tale qđ ondem[e] ẽt in corpore nãli, ad cuius similitudinẽ dr corpus mysticũ. In corpore n. nãli nutrimẽta parcẽtis grãtiæ auxiliũ dr. qa nutrimẽta ipsa, polliq; oibus mẽbris nutrimẽntũ ex cibo cõsumũ partitur, & est superfluũ alimẽti, & ita d cæteris nabiliter possimus. q̃ nutri indulgẽtiæ sũt

Universidad de Deusto
Biblioteca

rarentur a duobus incommodis (ut supradictũ est:) q̃ si p indulgentias unus non satisfacere, tunc ab uno tantum. (& hoc ſcilicet) ſecundo odo liberarentur; ſecũdum opinionem reprobatam.

1m illatio cõclusionis. Ergo non potest &c. ¶. Negatur illatio. §. Nam remissionum per indulgẽtias fit, non tollit &c. ut in textu.

¶ *Corollarium.* Ergo illa auctoritas Deuteron. adducta, intelligit: quòd mensura plagarum commensuretur mensuræ delictorum: siue modo illæ plagæ ũt per ipsum delinquentẽ solutæ, siue per amicũ delinquentis pro ipso delinquẽte. Vtro uis enim modo satisfit iustitiæ diuinæ offensæ; & consequenter non negat semetipsum deus, quando propter plagas ab amico delinquentis p ipso delinquente solutas à pœna temporali debita delinquẽtem absoluit.

* Quæst. 13. ar. 2.

2m maior. Inferior non potest absolute ab eo, ad quod superior obligauit. ℞. potest ũ ei, qui obligatus est, dare illud, unde soluat debitum, ad quod à superiori obligatus fuerat. §. Tunc &c. Nam iste, qui indulgentias suscipit, nõ &c. ut in textu.

* In isto met cor.

¶ NOT. Obligatus fuit Titius à Calimerio iudicead soluendum centum aureos tribunali iustitiæ suæ. Amicus quidã Titij donat Titio ipsi centum aureos ut his p̃ soluat debitũ supradictum. Nunquid nõ Calimerius, ex tali solutione satisfactum ſe, dicet? & satisfactio ipſa uera satisfactionis (quamuis p̃ amicum fiat) ſibi habebit? Habebit, utiq; etiam apud mediocriter inſtructos, & rationales. Applica ad reſponſum pro indulgentiis: contrarios abhorrendo.

* Quæst. 13. ar. 2.

3m de conclusione. Sine satisfactione. &. Vel p ſe ipſum uel per ſuum amicum exhibita. § Tunc &c. Nam ſatisfactio per amicum exhibetur, q̃ per indulgentias pœna ſoluitur. Adde, q̃ & remedium, quod per ſatisfactionem propriam acquiritur, p̃ indulgẽtias non perdit: immõ quique acquirit, pp rõnem dictã in textu. Quę uideas tu, & conſilij optimi in fine data à Sancto Thoma nõ obliuiſcaris.

¶ *Corollarium.* Ergo propter duo nihil deperit ſatisfactioni, ſi fiat per indulgentias. Si namque ad pœnam ſatisfactione p̃pria ſolutam reſpiciatur, & indulgentiæ illam ſoluunt: ſi uero ad remedium, & indulgentiæ illud afferunt: quandoque etiam & maius, (ut in litera.)

APPENDIX.

EX articulo habes. ¶ Primo: quomodo per rationem explo-

F das errores Lutheri (Practo Lutherani Ioã. Vueſtphalus: Pauperes de Lugduno, Iumpiẽ dicentis: quòd indulgentiæ nullius ſunt momenti. Item Iacobi præpoſiti (Practo Iacobus præpoſitus) dicentis, quòd indulgentijs non eſt confidendum. Itẽ eiuſdem ibidem dicentis: quòd merita ſanctorum nulli applicari poſſunt. Item Lutheri (ut refert Leo X. in bulla contra eius errores quos & damnat) dicentis: q̃ theſauri eccleſiæ, unde Papa dat indulgentias, non ſunt merita Chriſti & ſanctorum. Item eiuſdem ibidẽ dicentis: quòd indulgentiæ hij, qui ueraciter eas conſequuntur, non ualent ad remiſſionem pœnæ p̃ peccatis actualib. debitæ apud diuinam iuſtitiam. Hinc ideas tu: quantum ſit cauẽdum ab opinione rectata, reprobataq; in textu: ex quo tam ſimilis huic errori Lutheri uidetur. Item habes: quomodo explodas errorem Valdenſium (Direct. inquiſ. 2. par. q. 14.) dicentium quod indulgentiæ, quæ à Romano Pontifice, ſeu aliis prælatis eccleſiæ conferuntur, nullius ſũt ualoris, efficaciæ, ſeu momenti.

Vtil. q. Eccl. 20.

* In corp. art.

¶ Secundò habes: quòd per rõnem ollendas hos omnes meritò damnari à Chriſto dicẽte ad Petrum Matth. 16. Tibi dabo claues regni cœlorũ; & quodcunque ligaueris ſuper terrã, erit ligatum & in cœlis, & quodcunque ſolueris ſuper terram, erit ſolutum & in cœlis. Vbi nota ly &, quod immediate ponitur poſt ly claues regni cœlorum. Soluendũ à Petro dandam cõnẽtit claubus regni cœlorum. Vnde, cum nullibi aliquibus dederit uerbatim claues regni cœlorum niſi ſoli Petro, oportet dicere: quòd poteſtas Petri ad ſoluendum eſt ſublimior, & latior poteſtatibus datis aliis. Dedit ſiquidem aliis poteſtatem ligandi atque ſoluendi Matth. 18. Quæcunque alligaueritis &c. & io. 20. Quorum remiſeritis peccata &c. Sed iſtæ poteſtates, non ſunt adeo porrectæ, ut poteſtas data Petro. Ex hoc namque, quòd ſoli Petro de claubus regni cœlorum dandis fit mentio expreſſa, datur profectò intelligi: quòd eius poteſtas amplior porrigenda erat, quam aliorum. Petrus ergo ex hac promiſſione (hæc poſtea exhibetur ei Ioan. ult. ut q. 17. ar. 1. appen.) poteſt ſoluere à pœna, ſicut & illi quibus dictum eſt, Quorum remiſeritis pẽta &c. poteſt excommunicare, ab eaque abſoluere ſicut & illi, quibus dictum eſt, Quæcunque alligaueritis &c. poteſt & plura aliquid. Quid eſt hoc plus? Condonare pœnam temporalem per indulgentias. Si enim per ſolam abſolutionem, uel in foro iudiciali, ſatisfactionemque impoſitam, poſſet pœnam relaxare; tunc quoad modum dimittendi pœnã non plus poſſet, quam alij. Vt ergo plus poſſit (ut authoritas illa uult,) poterit modo alio pœnas ipſas dimittere. Non poteſt autem

Conſilij optimi.

ARTICVLVS II.

Virum indulgentiæ tantum ualeant quantum pronuntiantur.

AD SECVNDVM ſic proceditur. Videtur quòd indulgentiæ non ualeant tantũ quantum pronuntiantur. Indulgentiæ enim non habent effectum niſi ex ui clauium, [h] ſed ex ui clauium non poteſt habens clauem dimittere de pœna peccati niſi aliquid determinatum, conſiderata quantitate peccati, & contritionis pœnitentis, ergo cũ indulgentiæ fiant pro libito inſtituentis indulgentiam, videtur quòd non ualeant tantum quantum pronuntiantur.

¶ 2 Præterea. Per debitum pœnæ homo à gloriæ adeptione retardatur, quam ſumme appetere debet, ſed ſi indulgentiæ tantum ualent quantum pronunciãtur, in breui homo per indulgentias diſcurrens, poſſet ab omni reatu temporalis pœnæ immunis reddi ergo videtur quod deberet his acquirendis, omnibus alijs operibus dimiſſis, homo vacare.

¶ 3 Præterea aliquando datur indulgentia, quod qui dat auxilium [h] ad aliquam fabricam erigendam, tertiam partem remiſſionis peccatorum conſequitur. Si ergo indulgentiæ tantum ualent quantum prædicantur, tũc, qui dat vnum denarium, & ſecundo vnum etiam, iterum tertium, plenam abſolutionem ab omni peccatorum pœna conſequetur, quod uidetur abſurdum.

¶ 4 Præterea, Quandoque datur hoc modo indulgentia, q̃ qui uadit ad aliquam eccleſiam ſeptem annos remiſſionis conſequatur, ſi ergo tantum valet indulgentia, quantum] prædicatur, ille, qui habet domum iuxta eccleſiam illam, vel clerici, qui quotidie vadunt, conſequuntur tantum quantum ille, qui à remotis partibus uenit, quod [h] videtur iniuſtum, & iterum (vt uidetur) pluries indulgentiam conſequitur in die, cum pluries uadat.

¶ 5 Præterea, Idem videtur remittere alicui pœnam ultra iuſtã

A æſtimationem, quod remittere abſque cauſa, quia quantum ad hoc quod excedit non rcõpenſatur: ſed ille, qui facit indulgentiam, non poſſet remittere abſq; cauſa pœnam in toto, uel in parte alicui, etiam ſi diceret Papa alicui: Ego remitto tibi omnẽ pœnam debitam pro peccato: ergo videtur quod nec poſſit aliquid dimittere vltra iuſtam æſtimationem, ſed indulgentiæ plerunque prædicantur vltra iuſtam æſtimationem: ergo non tantum ualent, quantum prædicantur.

B SED CONTRA. Iob. 15. Nunquid Deus indiget mendacio noſtro, ut pro eo loquamur doloſ? ergo Eccleſia prædicãdo indulgentias, non mentitur, & ita tantum ualent, quantũ prædicantur.

Præterea. Primæ Corint. 15. C dicit Apoſtolus: Si inanis eſt prædicatio noſtra, inanis eſt, & fides noſtra: ergo quicunque in prædicatione falſum dicit, fidem quantum eſt in ſe, euacuat, & ita mortaliter peccat, ſi ergo non tantum ualent indulgentiæ, quantum prædicantur, omnes mortaliter peccant, indulgentiam prædicantes, quod eſt abſurdum.

RESPONDEO, dicendum, D quod circa hoc eſt multiplex opinio: quidam enim dicunt quod huiuſmodi indulgentiæ non tantum ualent, quantum prædicantur: ſed unicuique tantũ ualent, quantum fides, & deuotio ſua exigit. Sed dicunt quod Eccleſia ad hoc ita pronũtiat, ut quædam pia fraude homines ad beneficiendum alliciat, ſicut mater, quæ promittens filio pomũ, ipſum ad ambulandũ prouocat. Sed hoc uidetur eſſe ualde periculoſum dicere. Sicut enim dicit Auguſtinus. In Epiſtola ad Hier. Si in ſacra ſcriptura deprehenditur aliquid falſitatis, iam robur authoritatis ſacræ ſcripturæ perit, & ſimiliter ſi in prædicatione Eccleſiæ aliqua falſitas deprehenderetur, non eſſent docũenta Eccleſiæ alicuius authoritatis ad roborandam fidem. Et ideo alij dixerunt, quod ualent tantum, quantum pronuntiatur

E

Item ab eodem ſeſſ. 21. c. 9. de reform. Indulgentias uero &c. debitis rpibus populo publicandas cẽ decernit &c. ut cęleſtes hoc eccleſiæ theſauros ad pietatem exercẽt; omnes uerè indulgant. Hæc ibi. Indulgentiæ ergo, contra ea. ſupra, ſunt theſauri cœleſtes (nam Chriſtus, & ſancti, quorum merita ſunt, in cœlis ſunt) eccleſiæ dati, & applicati. Cæterum de hoc theſauro uide ſuſius, art. ſeq. app. nẽ fiat nunc ſermo debito prolixior. Itẽ à Leone X. in bulla contra errores Lutheri, quam uide ſupra q. 1. art. 1. app. connectendo q. 24. art. 1. app. Item à Greg. 9. damnantur Vualdenſes ſub noie Pauperũ de Lugduno (notabantur n. & Vualdẽſes, & Pauperes de Lugduno, & Inzabbatati) & conſequẽter ista doctrina, ſeu errores illorum. Nã Aug. teſte (ut alias dictum eſt) quorũ dãnator author es, quo eorum capitula recipi ꝓhibet. Hæc autem hæt Gregorius. Excõicamus, & anathematizamus uniuerſos hæreticos, Catharos, Patharenos, Pauperes de Lugduno, Paſſagenos, Toſſepinos, Arnaldiſtas, Speroniſtas, & alios quibuſcunq; nominibus cenſeantur &c. Damnati uero p eccleſiam ſeculari iudicio relinquantur animaduerſione debita puniendi: clericis prius à ſuis ordinibus degradatis. Hæc ille, de hæreticis rapexcõ camus. 2. Vide Roſſenſem cõtra art. 17. & 19 Lutheri.

¶ Tertio habes quo p rationẽ prædicta ſint ſpiritualia, & Patrum pro quanto indulgẽtias ſtatuunt aliquid ualere eiuam in foro cęli, et intelligas, et p bes. & defendas.

¶ 2 ſtro uidesquo modo ex ijs uerißim Angelica hæc doctrina, & declarẽ, et confobdetur.

* In corp. art.

Conſilij optimi.

* Epiſt. 2. parũ ab med. to. 4

QVÆST. XXV. ART. II.

CONCL. 1. Cauſa remiſſionis pœnæ in indulgẽtijs nõ eſt,

est nisi abundantia meritorum ecclesiæ, quæ se habet sufficienter ad totam pœnam expiandam.

¶ *Corollarium.* Ergo, licet ualeant indulgentiæ quantum prædicantur, neque sit magnum eorum nimis de misericordia Dei (ut quidam dicunt) neque iustitiæ diuinæ, derogatum: quia non de pœna dimittitur, ita uidelicet ꝙ peccatum nec minimum remaneat impunitum: sed unius pœna alteri computatur (ut in corp. text. hu.)

¶ NOT. Duæ propositiones uirtualiter continet conclusio ista, in quas resoluitur, unam affirmatiuam, scilicet quòd abundantia meritorum ecclesiæ sit causa remissionis pœnæ in indulgentiis: aliteram negatiuam scilicet quod nihil aliud à prædictis sit causa remissionis pœnæ in indulgentiis. Et ideo utraque pars probanda est. Primo probabitur prima, secundo secunda.

¶ PROB. Quia ex articulo præcedenti, ut clara, supponitur (cum ibi de thesauro meritorum huiusmodi fiat mentio) Quia (ly nisi) neq; deuotio, neque labor recipientis indulgentiam, neque datum, neque causa, pro qua fit indulgentia, est cā effectiua remissionis pœnæ in indulgētiis (ut patet) supra in textu, hoc ex reprobatis tribus opinionibus.

¶ *Corollarium.* Ergo quātitas remissionis non debet proportionari ex necessitate ad laborem, aut deuotionem recipiētis indulgentias, neque ad datum in indulgentiis, neque ad causā pro qua fiunt, ut indelicet tanta præcise fit remissio per indulgentias facta, quanta est uel deuono, uel labor, uel datum, uel causa huiusmodi: sed proportionari habet ad merita ecclesiæ. s. ad satisfactiones à sanctis pro bono ecclesiæ factas, quæ procul dubio non modo sufficiunt, sed etiam superabundant, ad quācunque pœnæ remissionem (ut ex articulo primo in corpore patet. Vide & elucid.) Ergo ires pdictæ in textu, tres etiā aliæ opiniones peccant in fallacia secundum nō causam ut causam. Prima quidem deuotionem, ac laborem æstimat ueram causam quantitatis remissionis pœnæ per indulgen-

secundum iustam æstimationē, non tamen recipientis indulgentiam, qui nimis forte æstimat quod datur, aut secundum æstimationem datis, qui minus parum æstimari posset quod datur: sed secundum iustam ꝙtimationem quæ iusta est secundum iudicium bonorum, pensata conditione personæ, & utilitate, & necessitate Ecclesiæ, quia uno tempore Ecclesia plus indiget, quàm alio.

Sed hæc etiam opinio stare non potest, ut uidetur. Primo, quia secundum hoc indulgētiæ non ualerent ad remissionē, sed magis ad commutationem quādam. Et præterea, prædicatio Ecclesiæ à mendacio non excusaretur, cum quandoque indulgentia prædicetur longe maior, quàm iusta æstimatio posset requirere, omnibus prædictis conditionibus pensatis. Sicut quando dat Papa indulgētiam, quod pergens ad unam Ecclesiam, habeat septem annos indulgentię, cuiusmodi etiam indulgentiæ à Beato Gregorio in stationibus Romæ institutę sunt. Et ideo alij dicunt quod quantitas remissionis indulgentiæ non est mensuranda secundum deuotionem tantum suscipientis: ut prima opinio dicebat, neque secūdum quantitatem eius quod datur, sicut dicebat secunda, sed secundum causam pro qua indulgentia datur, ex qua reputatē dignus ut talem indulgentiam consequatur. Vnde secundum quòd accedit ad illam causam, secundum hoc consequitur remissionem indulgētiæ, uel in toto, uel in parte.

Sed hoc iterum non pōt saluare consuetudinem Ecclesiæ, quæ interdum pro eadem causa maiorem indulgentiam ponit: sicut rebus eodem modo se habentibus quandoque datur unus annus uisitantibus Ecclesiam unam, quandoque 40. dies, prout gratiam Papa facere uoluerit, in dulgentiam constituens. Vnde quantitas remissionis nō est mēsuranda ex causa, quæ facit indulgentia dignum. Et ideo aliter dicendum est, quòd quantitas effectus sequitur quantitatem suę causæ, causa autem remissionis pœnę in indulgentiis non est nisi abundantia meritorum Ecclesiæ, quæ se habet sufficienter ad totam pœnam expiandam: non autem causa remissionis effectiua est uel deuotio, aut labor, aut datum recipientis indulgentiam aut causa pro qua fit indulgentia. Vnde non oportet ad aliquid horum proportionare quantitatem remissionis; sed ad merita Ecclesię, quæ superabundant, & ideo secundum quod applicantur ad illum, secundum hoc remissionem consequitur. Ad hoc autem quod applicentur ifti, requiritur authoritas dispensandi huiusmodi thesaurum; & unio eius cui dispensatur ad eum, qui merebatur, quod est per charitatē; & ratio dispensationis secundum quam saluetur intentio illorum, qui opera meritoria fecerunt. fecerunt autem ad honorem Dei, & utilitatem Ecclesię. Vnde quæcunque causa adsit, quę in utilitatem, & honorem Dei uergat, sufficiens est ratio indulgentias faciendi. Et ideo secundum alios dicēdum, quod indulgentię simpliciter tantum ualent, quantum prędicantur, dummodo ex parte dantis sit authoritas, & ex parte recipientis charitas, & ex parte causę pietas, quę comprehendit honorem Dei & proximi utilitatem. Nec in hoc fit nimis magnū forum de misericordia Dei (ut quidam dicunt) nec diuinę iustitię derogatur, quia non de pœna dimittitur, sed unius pœna alteri computatur.

¶ *Corollarium.* Ex hui⁹ ergo cōclusionis prima parte reiiciuntur omnes tres opiniōes prædictæ in textu. Quantum autem prima præ aliis fugienda sit, uidebis in principio appendicis.

¶ Examen. Ly dūmodo &c. Hoc est, dummodo applicentur ad recipientem illas.

¶ Ly charitas Christi.

¶ Ly pietas. Hæc (ut declaratur in textu) comprehendit honorem Dei, & proximi utilitatem. Hæc requiritur ad hoc: quòd intentio sanctorum, quorum satisfactiones per indulgentias communicantur, ad istum applicari possit. Vide ad quintū. Sancti enim opera sua ad honorem Dei & proximi utilitatē facere intenderunt: & consequenter, ubi non est pietas, illuc non extenditur intētio illorum.

¶ *Corollarium.* Ergo aliquis ratione pietatis participat principaliter de indulgentiis, inquantum ad eum per hoc, quòd causa est pia, applicatur intentio sanctorum, ex quorum satisfactionibus fiunt indulgentiæ (ut in responsione ad quintum.) Sed ratione charitatis principaliter, inquantum per charitatem fit capax huius, quòd applicatio præmissę intentionis sibi prosit. Dato etiā sed non concesso, ꝙ intentio sanctorum prædicta huic nō existens in charitate applicaretur, hic non participaret indulgētiam.

¶ PROB. Quia (ly tantum ualent quantum prædicantur) aliter in prædicatione ecclesiæ reperiretur mendacium, qđ est maximè inconueniens (cum ex hoc authoritas ecclesię emaneret, ac per consequens documenta eius non essent alicuius

authoritatis ad roborandam fidem.) a Quia (ly dummō &c.)

¶ *Corollarium.* Ergo prædicare mendacia, uel prædicationibus menda-

mendacia inferre, est peccatum mortale grauissimum (ut ex A Non enim idem est iudicium de paupere, & diuite, & de ratione patet.) Nam hoc quantum in se est, euacuat uniuersam ecclesiæ authoritatem, & (quod prius est) fidē Christi prædicationē propagatā. Vide Apostolū ad 1. Corinth. 15. Si Christus non resurrexit, ergo inanis est prædicatio nra, ergo inanis est & fides uestra.

Quare) Quia telles falsi (inq;) mentis fumus dicentes, ꝙ surrexit, si non surrexit. Et notandum ꝙ sine sint mēdacia contra doctrinam fidei, siue morū, sine circa miracula, sanctorū uitas, professus, siue quodlibet aliud, quod tangit uerbum Dei prædicatur ad docendum, persuadendū, instruendum auditores, sunt mortalia: quicqd à prædicatore, ut sic, dicitur uerū esse oportet tōne iam dicta.

Vnde, si est incertum dicatur ut incertum: quia sic nō recedetur à uero, dum sūi ꝙ sciatur, dicitur. Quod si dubium prædicatur, ut certum, i. assertiue peccatur mortaliter, simili ratione.

De prædicatoribus quærendū.

1m de maiori. Claudum. & indifferentiæ: non, ordinis. ¶ Tunc &c. Licet enim in claui ordinis non possit taxari ab homine taxata arbitrium suum quantum de pœna debita per clauem illam dimittatur, ut arguitur, quia taliter clauis effectus determinati sunt à Deo: tamen de claui iurisdictionis aliter dicendum est in proposito (ut patet in textu.)

NOT. Diligēter aduertenda sunt uerba Sancti Doctoris in fine, ly si in inordinate remittat, ita ꝙ homines quasi &c. Nā p hoc, cū obiectione tacita cōtra solitæ fieri rideat, conscientias multorū cōsuluit qđ hinc edoctus facere potes & tu.

2m illatio cōclusionis. Ergo ꝙ &c. R. Negat illatum. ¶ Nā quāuis limōsin dulgētiæ multum ualeant &c. ut in litera. Consequenter ergo, diminuenda non sunt opera propria, propter solam acquisitionem indulgentiarum.

3m de antecedente. Auxilium. R. Conueniens dā si illud, non aliter. ¶ Tūc &c.

Ad primum ergo dicendum, quod clauis * est duplex, scilicet ordinis, & iurisditionis. Clauis ordinis sacramētalequod dam est, & quia sacramētorum effectus non sunt determinati ab homine sed a deo, non potest taxare sacerdos, quantum per clauem ordinis in foro confessionis de pœna debita dimittat, sed tantum dimittitur, quantū Deus ordinauit. Sed clauis iurisditionis non est quid sacramētale, & effectus eius, arbitrio hominis subiacet: & huiusmodi clauis effectus est remissio, quæ est per indulgentias; cum non pertineat ad dispensationem sacramentorum talis dimissio, sed ad dispensationem bonorum communiū Ecclesiæ; & ideo etiam Legati non sacerdotes indulgentias facere possunt. Vnde in arbitrio dantis indulgentiam est taxare quantum per indulgentiam de pœna dimittatur. Si tamen inordinate remittat, ita quod homines quasi pro nihilo ab operib. pœnitentiæ reuocentur, peccat, faciens tales indulgentias, nihilominus quis plenam indulgentiam consequitur.

Ad secundum dicendum, ꝙ quamuis huiusmodi indulgentię multum ualeāt ad remissionem pœnæ, tamen alia opera satisfactionis sunt magis meritoria respectu præmij essentialis, quod in infinitum melius est, quàm dimissio pœnæ temporalis.

Ad tertium dicendum, quod quando datur indulgentia determinate, qui dant auxilium ad fabricam Ecclesiæ, intelligit tale auxilium, quod fit cōueniēs ei, qui auxilium dat; & secūdum quod accedit ad hoc, secundum hoc plus, uel minus de indulgentia consequitur. Vnde etiam aliquis pauper dans unum denarium, consequitur totam indulgentiam, non autem diues, quem non decet ad opus tam pium ira parum dare, sicut non diceretur Rex alicui homini auxilium facere, si ei obolum daret.

Ad quartum dicendum, ꝙ ille, qui est ultimus Ecclesiæ, & Ecclesiæ sacerdotes, & clerici, consequuntur tantam indulgētiam, sicut illi, qui uenirent à mille diētis, quia remissio non proportionatur labori ut dictum est, sed meritis, quæ dispensantur. Sed ille, qui plus laboraret, acquireret plus de merito. Sed hoc intelligendum est quando indistinctē indulgentia datur. Quandoque enim distinguitur, sicut Papa in generalibus absolutionibus, illis, qui transeunt mare, dat quinque annos, aliis, qui trā seunt montes, tres, aliis unū, nec tamen quotiescunque uadit infra tempus indulgentiæ, toties eam consequitur. Quandoque enim ad determinatum tempus datur, ut cum dicitur. Quicunque uadit ad Ecclesiam talem usque ad tale tempus, habeat tantum de indulgentia, intelligitur semel tantum. Sed si in aliqua Ecclesia fit indulgentia perennis, sicut in Ecclesia beati Petri, quadraginta dierum, tunc quoties aliquis uadit, toties indulgentiā consequitur.

Ad quintum dicēdum, quod causa non requiritur ad hoc ꝙ secundum eam mēsurari debeat remissio pœnæ, sed ad hoc quod intentio illorum, quorum merita communicatur ad ipsum peruenire possint. Bonum autem unius communicatur alteri dupliciter. Vno modo per charitatē, & sic etiam sine indulgentiis aliquis est omnium bonorum particeps, quæ fiunt si in charitate fit. Alio modo per intentionem facientis, & sic per indulgentias si causa legitima adsit, potest intentio illius, qui pro utilitate ecclesiæ operatus est, ad illū continuari.

tes, indulgentias esse saluares, & sal fructum spiritus nullas. Iā hæresim Ioan. Vuiclef (Prat. Io. Vuiclef) iuxta nu. 3. indulg. Papæ & Epi-

APPENDIX. 1 Vuil. p 5. Eccl. &c.

EX articulo habeas ¶ Primo quo pertōne cōcordas erro rē Luth. (Prat. Luther.) dicētiq; indulgētiæ sūt piæ fraudes fidelū. Hinc uideas tu, quātū cauenda sit 2a opi. I prime cui. ar. reprobata. Quicqd. n. foris de intētione dicētū illā, unā ē. q. in uerbis Luthe. rr. nō differt, qđ magnū sane inconueniēs est, (et quæcūq; alia falsitate omissa) qm cū hæreticis nec uocabula debemus hīr chia. Item habes, quomodo &c. et. aiuidem addentis, q. indulgētiæ sunt remissiones bonorum operū, q̄ fiunt, nō ex pedient. ité dicentis, q. seducuntur credē-

Universidad de Deusto
Biblioteca

&c. scoporum credere, fatuum est. Item Iacobi præpositi (Prat. Iacobus præpositi) dicentis, quòd nullus est ecclesiæ thesaurus, præter Christi merita, quæ dantaxat per ipsum Christum applicantur unicuique secundum suam fidem.

2 ¶Secundò habes, quomodo per rationem ostendat, meritò in hoc damnatum fuisse Vuiclef à Conc. Cõstantiensi sess. 8. ubi, recitato errore præmisso inter alios ipsius Vuiclef profert sententia damnationis, quæ refertur supra q. 1. art. 1. app. & q. 20. ar. 3 app. Item de Luthero habes damnationem quo ad præmissos errores supra q. 1. art. 1. app. cum q. 24. art. 1. app. Item à Conc. Trid. & Luthero, & Vuiclef, & Iacobi præpositi damnatur omnis scripta cuiuscunque nominis, nisi, aut à gremio ecclesiæ existant, quandoquidem in prima classe ab ipso concilio repo nuntur, in indice librorum prohibitorum. Vnde nota: quòd ex illo indice potes canonicè multas hæreses, & errores, plurimorum sic universaliter breuibus damnatos agnoscere. Vide ergo illum indicem, & pone in practica. Itẽ specialiter à Clemente sexto ad Archiepiscopum Terraconensẽ, & hi in extravag. commun. de pœnitẽt. & remiss. Dudum de fratrum nostrorum consilio & plenitudine apostolicæ potestatis in dulgentiam &c. Ad perpetuam rei memoriam. Vnigenitus Dei filius &c. nunc guttam sanguinis mundicam (quæ tamen propter unionem ad verbum pro redemptione totius humani generis sufficeret) sed copiosum, uelut quoddam profluuium, noscitur effudisse &c. Tantum ergo exinde (ut nec superuacua, inanis, aut superflua, tantæ effusionis miseratio redderetur) thesaurum militanti ecclesiæ acquisiuit &c. Quem quidem thesaurum non in sudario repositum, non in agro abscondium, sed per Beatum Petrum cœli clauigerum, eiusque successores, suos in terris Vicarios, commisit fidelibus salubriter dispensandum: & p̃ pias & rationabilibus causis nunc pro totali, nunc pro partiali, remissione pœnæ temporalis pro peccatis debitæ, tam generaliter, quàm specialiter (prout cum Deo expedire cognoscerent) uerè pœnitentibus & confessis misericorditer applicandum. Ad cuius quidem thesauri cumulum Beatæ Dei genitricis, & omnũ electorum, à primo iusto usque ad ultimum, merita administiculum præstare noscuntur. De cuius consumptione, seu minuitione non est aliquatenus formidandum: tam propter infinita Christi (ut prædictum est) merita, quàm pro eo quòd quanto plures ex eius applicatione trahuntur ad iustitiam, tanto magis accrescit ipsorum cumulus meritorum. Hæc ille ibi. Vnde per ly plures eius applicatione trahuntur ad iustitiam, damnat Lutherum negantem indulgentias esse salutares & ad fructum spiritus utiles. Item à Conc. ut in ar. 2. maximè in app. Vide Roffensem contra art. 18. 20 Lutheri.

Ex indice librorum hoc, inhibitorum fermè errores detegitur, & damnatur.

*Q. 11. ab ipso concilio repo 100. ar. 1.

De thesauro indulgentiarum.

3 ¶Tertiò habes, quomodo per rationem ostendat, meritò infinuatum esse à summis Pontificibus, & Conciliis, quòd tantũ ualent indulgentiæ, quantum prædicantur. Infinuatum est autem hoc; quando falsa circa indulgentiarum largitionem prædicari magnis pœnis prohibuerunt: ut quando Clemens Quintus in Concil. Viennensi dicit. Quibus etiam religiosis in utriusque sanctæ obedientiæ, & iub interminatione maledictionis æternæ districtius inhibemus, ne in sermonib. suis ecclesiarum prælatis derahant, aut etiam retrahant laicos ab ecclesiarum suarum frequentia, uel accessu: seu indulgentias pronuncient indiscretas. Hæc ille ibi, & recitantur de priuileg. & exercit. pruuisegia, in clementin. Religiosi. Vbi dicit glossa super ly indiscretas, i. non concessas. Item ab eodem in eodem. Abusionibus, quas nonnulli in suis proponunt prædicationibus, ut simplices decipiant, & aurum subuli, uel fallaci ponere ingenio extorquent ab eisdem &c. Duximus prohibendum districtè, ne quæstores aliqui (nisi à apostolicas uel diocesani Episcopi literas exhuerint) quomodolibet ad mittantur, nec permittantur (cum solum ipsis competat indulgentias sibi concessas infinuare populo &c.) ullatenus ipsi populo prædicare, nec aliud exponere, quàm quod in literis continebitur supradictis. Literæ quoque apostolicæ diocesani Episcopi (ne quid fraudis per eadem committi ualeat) antequam admittant quæstores ipsos, examinant diligenter. Hæc ibi, & habentur de pœnit. & remissan clementin. Vbi uidere est quanta circumspectione utitur Papa: nè aliqua fraus, aut mendacium in publicandis indulgẽtiis committatur. Vnde & infra dicit. Non sine multa temeritatis audacia, & deceptione multiplici animarum, indulgentias populo motu suo proprio cum aliqui concedant &c. Nos abusus huiusmodi, per quos censura uilescit ecclesiastica, & clauium ecclesiæ authoritas, abolere uolentes omnimodo &c. eos per locorum Episcopos puniri uolumus. Hæc ibi. Item ab Innocentio 3. in Concil. Lateranensi de pœnit. & remissio. Cum ex eo. Ibi enim eadem fermè recitantur cõformiter ad Clementem. Item à Conc. Trid. sess. 21. decr. de indulg. Abusus uerò, quorum occasione insigne hoc indulgentiarum nomen ab hæreticis blasphematur, emendatos, & correctos cupiens præsenti decreto generaliter statuit omnino abolendos esse &c. uera sanctarum indulgentiarum munus piè, sanctè, & incorruptè omnibus fidelibus dispensetur. Hæc ibi.

*cancel. m

Quatro habes, quomodo per rationem prædictã patrum, quantũ indulgentias tantum ualere docent quantum ab ecclesia prædicantur, & intelligas, & tueatis. 4

¶Quinto audes quomodo ex iis vltimis Angelica doctrina, & declaretur, & confoluatur. 5

QVÆST. XXV. ART. III.

CONCLVS. Pro temporalibus simpliciter non potest fieri indulgentia; sed pro temporalibus ordinatis ad spiritualia. 99

¶Examen. Ly simpliciter. Hoc est, nullo addito. Quasi apertè diceret; pro temporalibus præcisè, uel tantum, ut temporalia sunt, ut sic, inquantum huiusmodi (hæc omnia sunt idem) id est, non considerando, in temporalibus, nisi quòd temporalia sunt.

¶Ly temporalibus ordinatis. Hoc est, ut actualiter à dante indulgentias ordinatis. Nam temporalia secundum se ordinata sunt ad spiritualia: quoniam quæcunque à Deo sunt, ordinata sunt, & taliter, ut inferiora semper ordinentur ad superiora. In signum enim huius est, quòd non utens temporalibus non in ordine ad spiritualia, sed contrà, dicitur abuti ipsis temporalibus, quasi utatur temporalibus pernecessario, uel saltem non seruando ordinem, quem temporalia secundum naturam sibi à conditore rerum datam habent. Nihil ergo addereret ad primam partem conclusionis Diuus Thomas dicendo, quòd pro temporalibus secundum se ordinatis ad spiritualia potest indulgentiæ fieri. Vnde oportet, ut aliquid nouum dicatur (sicut intendit) accipere in secunda parte conclusionis temporalia, prout ordinantur à dante indulgentiarum ad spiritualia, & hoc confirmatur ex forma ipsarum literarum, dum dicitur ibi: dantur indulgentiæ, tales uel tales, huiqui auxilium, seu manus adiutrices, porrexerint ad fabricam templi talis, ad tale opus pium (puta bellum contra hostes fidei & similia.)

¶PROBATIO. Quia, ut clarum, supponitur hoc: Quia (ly sed pro &c.) propter spiritualia debemus uti temporalibus. Cum temporalia secundum se, ordinentur ad spiritualia.)

¶NOT. Meritò, ut patens, conclusionis prima pars supponitur: cum quia ultima symoniæ, tum quia ordo finium, id exposcit. Nemo enim uel mediocriter instructus, fermè est qui nesciat, quòd symonia est peccatum, & quòd uendere spirituale pro temporali purè est symonia. Rursus. Nemo est, qui nesciat, finem præcipuum præponderare secundationis consequenter, quòd spiritualia non debent ordinari ad temporalia.

1m de minori. Temporali. Ac. Vt præcisè temporale ad actionem, ut ordinatum ad spirituale. §. Tunc &c. Qui enim dantur indulgentiæ p̃ spiritualibus, non primo, sed secundo modo consideratis damnari ut patet ex conci.

¶NOT. 1ª. Dare spũale p̃ spirituali uel è contra ad hoc, ut faciat simoniam, multa consideranda requirit. Primo ly spũale, secũdo ly (spũales) tertio ly pro; quarto ly dare. De primo iam dictum est. De secundo recurrendum est ad locum inferius citandum de 2. 1. q. 2 nunc de simonia non est loquendum, nisi pro quãto facit ad istium pũm & risio huic absque distinctione rei spũalis sufficit, quòd indulgentiæ sint res spũales. De tertio scié dum ly pro, potest dicere pœnitum uel causam principalem (& sic constitueretur symonia) uel administrium, ut pedium, eleemosinam deuotionem (sic non constitueretur.) De quarto sciendum q̃ debet cessare in dando ois pactio & conuentio etiam mentalis. q. 6. 1. Quum pio.

¶NOT. 2ª. Ex nunc dictis patere potest quantum roabi tei dicat textus q̃ ibi non est simonia. Non tñ. nõ deficit dicta conditio ibi, quæ facere: timoniam alias concurrẽtibus: sed ẽ deficiunt istæ conditiones non minus principales, s. appetatio, & pactio. Nam ly Pro, nõ dicit pcipuum: sed nec dantis intentionem Ecclesiæ indulgẽtias, tales intendunt ponere subpretio tãta bona, sed excitare ad eã dam libertas eleemosinam administrium, stipendium; nec recipientes tñ intentionem suæ piæ matris Ecclesiæ emere illas p̃ pretio uolunt. Rursus tales dantes illas, & recipientes, cessat omnis pactio. Cæterum de simonia consule 2. 2. q. 100. ar. 1. 2. 4. & 3. & inuenies plenius quàm toto cœlo errent Lutherani uel similes rẽne indulgentiarum talium, uel maiorum uocalium catholicos impingentes symoniam, ubi non est.

2m minor. Prospiritualibus subsidiis non uidentur fieri indulgentiæ. & negatur illa. §. Nam & possunt fieri, & fiunt, ut patet in textu.

B Et per hoc patet, quòd non fit ibi simonia, quia nõ datur spirituale pro temporali: unde patet solutio ad primum.

AD SECVNDVM dicendum, quòd etiam pro pure spũalibus potest fieri indulgentia, & fit quandoque: sicut quicunque orat p̃ Rege Franciæ, habet decem dies pro indulgentia à Papa Inn. 4. & similiter crucem prædicantibus datur quandoque eadem indulgentia, quę crucem accipientibus.

QVAEST. XXVI.

De his qui possunt indulgentias facere, in quatuor articulos diuisa.

C DEinde considerandum est, de his, qui possunt indulgẽtias facere.

Circa quod quatuor quæruntur.

¶Primo, vtrum quilibet sacerdos parochialis possit indulgentias facere.

¶Secundo, Vtrum Diaconus, uel non sacerdos possit eas facere. D

¶Tertio, vtrum Episcopus possit eas facere.

ARTIC. I.

D ¶Quartò, vtrum existens in peccato mortali, possit eas facere.

ARTICVLVS I.

Vtrum sacerdos parochialis possit indulgentias facere.

AD PRIMVM sic procedit. Videtur quod quilibet sacerdos parochialis possit indulgentias facere. Indulgẽtia enim habet efficaciam ex abundantia meritorum Ecclesiæ: sed non est aliqua congregatio, in qua non fit meritorum abundantia, ergo quilibet sacerdos potest facere indulgentiam, si habet plebem subiectam, & similiter quilibet prælatus.

¶2 Præterea, Prælatus quilibet gerit personam totius multitudinis, sicut unus homo gerit personam suam, sed quilibet potest alteri communicare bona sua pro altero satisfaciendo, ergo, & prælatus potest communicare bona multitudinis sibi commissæ: & sic uidetur q̃ possit indulgentias facere.

SED CONTRA. Minus est excommunicare, quàm indulgentias facere, sed hoc non potest sacerdos parochialis, ergo nec illud.

E ædificationem pontium, prodesse illis tantummõ arbitramur, quibus ut prosint, propriè iudices specialiter indulserunt. Hæc ille. & recitantur de pœnit. & remiss. Item ab Inn. 3. approbante Concilio maximo Lateranensi, quo nullum fuit gr̃ialius à Christo passo (secundum Echium in confutatione articuli secundi Protestantium de Eucharistia: cum in eo fuerint Papa, Constantinopolitanus Patriarcha, & Hierosolymitanus, mille & ducenti octoginta plati orientalis simul & occiden. ecclesiæ. Nos igitur omnipotentis Dei misericordia, & Beatorum Apost. Petri & Pauli authoritate cõfisi ex illa, quã nobis (licet indigne) Deus ligandi, atq; soluẽdi contulit, pñte oib. q &c. plenã suorũ peccaminũ de quib. fuerit liberaliter corde contrit. & confessi, uenia indulgemus, & in retributione iustorum, saluti pollicemur augmentum, eis aũt, q in suis ddixerat expẽsis iuxta facultatẽ, & qualitatẽ suam utiles idoneos destinarint &c. plenam suorũ cõcedimus ueniam peccatorum. Huius quoque remissionis uolumus, & concedimus esse participes, iuxta quantitatem subsidij & deuotionis affectũ omnes, qui ad subuentionem ipsius terræ sanctæ de bonis suis congrue ministrabũt aut consilium, & auxilium, impenderint opportunum. Ha ille ca 70. in expeditione pro recuperanda terra sancta. Vbi & nota ly iuxta facultatem suam, & ly iuxta quantitatem subsidij, pro q. 15. ar. 2. ad tertiũ. Item ab Alexandro 3. in Concilio Lateranen parte 44. cap. 5. Milites templi Hierosolymitani &c. per quos Deus orientalem ecclesiam à paganorum spurcitia liberat &c. ipsi peregrinos ad sancta loca proficiscentes tam in eundo, quam in redeundo, à paganorum incursibus defendũt. Et quoniam ad tam sanctum, & piũ opus explendũ eis facultates (pptiæ non suppetũt, pluribus fris exoratis, quatenus inde subleuetur eorum inopia, populum à Deo nobis commissum collectas facere moneatis. Quicunque autem de facultatibus à Deo sibi collatis in alta secunda collecta se constituerint, eisque benefecerint personis pernarunt, sequimur partem pñæ minuẽtæ confisi de B. Apostolorum Petri & Pauli meritis indulgemus. Item a Leone X. in Conc. Later. sess. 9. datur indulgentia omnibus pro decernenda expeditione contra infideles & pace christianorum. Videmus ibi in bulla, postea quam ad uniuersalis ecclesiæ curam, &c.

¶Secundo habes, quòd per rõnem ostendat, prædicta patrum, pro quanto indulgentiam posse dari innuunt pro temporali, solubito, & meritigas & defendas.

¶Tertiò uides quomodo ex iis doctrina Angelica hæc uicissim declaretur, & confirmetur.

1 Vel. p. 5. Eccl. &c.

2

3

QVÆST. XXVI. ART. I.

CONCL. 1ª. Communicatio bonorum suorum facta per intentionem in singulari aut certis singulis non dat indulgentiam; sed tantum communicatio per intentionem in generali. 100

¶Examen.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶Examen. Ly per intentionem in singulari, in speciali, in particulari. Hoc est, sicut cum quis pro &c. sicut cum quis orat &c. sicut cum quis opera &c. ut in textu istos terminos declarante.

¶PROB. 1 Quia per illas duas primas communicationes hó non soluitur à reatu pœnæ iniunctæ sibi ab Ecclesia, sed per hanc tertiam sic: 2 Quia in primis duabus communicationibus non est indeficientia meritorũ, sed in tertia sic.

¶*Corollarium.* Ergo probationis litera insinuat ad quod quid est, seu ad effectum, indulgentiæ propriè dictæ requiri illum inexhaustibilem thesaurum satisfactionum (de quo in q6. 25. art. 1. & 2.) ut ego remittam, pro tollenda pœna quo ad forum Dei & ecclesiæ (de quo q. 25. art. 1.)

¶CONCL. 2ª. Solus ille potest indulgentias facere, qui propriè prælatus Ecclesiæ dicitur: & hic est, solum episcopus.

¶Examen. Ly solũ. Hoc non excludit Papam, neque archiepiscopum, neque patriarchas: quia & isti sunt episcopi, licet aliquid plus habeant.

¶PROB. 1 Quia tertia solum communicatio bonorum (i. communicatio p intentionem in generali facta) habet indeficientiam meritorum ac tollit pœnam quo ad forum eius ecclesiæ (ut probatum est prius:) & solum propriè Prælatus ecclesiæ potest communicationem illam tertiã facere (ut patet:) 2 Quia solus Episcopus, in signum huius recipit annulum quasi sponsus ecclesiæ. solus quasi ipse habet potestatem plenam sacramentorum (Lomnia sacramenta dispensare potest.) ac iurisdictionem in foro causarum quasi persona secũdam se publica.

¶NOT. Signanter aduertely quasi sponsus ecclesiæ: & ly quasi persona sibi sponsa publica. Ex primo dicens, q non eos clericos deferentes annulũ sunt Episcopi non acceperit illum omnes quasi sponsi ecclesiæ, sed quasi per signum tale denotantes, aliquam aliam dignitatem præ aliis se habere in ecclesia. Ex secundo dicens, non publicam secundum se personam præferunt illi, q ex commissione facta dispensant, licet publicã ex commissione.

RESPONDEO, dicendum, quòd indulgentiæ effectum habent secundum quòd opera satisfactoria unius alteri computantur, non solum ex ui charitatis, sed ex intentione operantis aliquo modo directa ad ipsum. Sed intentio alicuius potest ad alterum dirigi tripliciter, aut in speciali, aut in generali, aut in singulari. In singulari quidẽ, sicut cum quis pro alio satisfacit determinate, & sic quilibet potest alteri sua opera communicare. In speciali autem, sicut cum quis orat pro congregatione sua, & familiaribus, & benefactoribus, & ad hoc etiam ordinat sua opera satisfactoria: & sic ille, qui congregationi præest, potest opera illa aliq̃ando communicare, applicando intentionem illorum, qui sunt de congregatione sua ad hunc determinate: Sed in generali, sicut cum quis opera sua ordinat ad bonum commune in generali, & sic illæ qui præsit Ecclesiæ generaliter, potest opera illa communicare, applicando intentionem suam ad hunc, uel ad illum: & quia homo est pars congregationis, & congregatio est pars Ecclesiæ, ideo in intentione priuati boni intentio boni communis congregationis includitur, & boni totius ecclesiæ: & iõ ille, qui præest ecclesiæ, potest communicare ea, quæ sunt congregationis & huius hominis: & ille, qui præest congregationi potest communicare ea, q̃ sunt huius hominis, sed non conuertitur. Sed m neque prima cõmunicatio, neque secunda indulgẽtia dicitur, sed solum tertia * propter duo. Primo, quia per illas communicationes quamuis homo soluatur à reatu pœnæ quãtum ad Deum, tamen non soluitur à debito faciendi satisfactionem iniunctam ad quam obligatus est ex præcepto ecclesiæ. Sed per tertiam communicationem homo etiam ab hoc debito soluitur. Secundo, quia in una persona, vel in vna congregatione non est indeficientia meritorũ, ut sibi & omnibus aliis valere possint; vnde iste non absoluit à pœna debita p toto, nisi tãtum determinate p eo fiat, quantum debebatur. Sed in ecclesia tota est indeficientia meritorum, p̃cipue pp meritum Christi, & io p solus ille, qui præficitur ecclesiæ, potest indulgentias facere. q Sed cum ecclesia sit congregatio fidelium, cõgregatio autem hominum sit duplex, scilicet œconomica, ut illi qui de una familia sunt: & politica, sicut illi, q sunt de uno populo: Ecclesia assimilatur congregationi politicæ, quia ipse populus ecclesia dicitur: sed conuentus diuersi, uel parochia in una diœcesi assimilantur congregationi in diuersis familiis, uel in diuersis officiis, * & ideo r solus Episcopus propriè prælatus ecclesiæ dicitur, s & ideo ipse solus quasi sponsus annulum ecclesiæ recipit, * & ideo ipse solus habet potestatem plenam in dispensatione sacramentorum, & iurisdictionem in foro causarum quasi persona publica. Alij autem secundum quod ab eis committitur. Sed sacerdotes qui plebibus præficiuntur, non sunt simpliciter prælati, sed quasi coadiutores: unde in consecratione sacerdotum Episcopus dicit, Quanto fragiliores sumus, tanto magis auxilijs his indigemus, & propter hoc etiam non omnia sacramenta dispensant, unde r sacerdotes parochiales, vel Abbates, aut alij huiusmodi prælati, non possunt indulgentias facere. t

Et per hoc patet responsio ad obiecta.

¶CONCL. 3ª. Sacerdotes parochiales, uel Abbates, aut alij huiusmodi, ratione, non possunt indulgentias facere.

¶Examen. Ly non possunt. Scilicet ex propria authoritate hoc est, ut sacerdotes præcise sunt. Nam pias faciendi indulgentias non sequitur formaliter (in quo sensu accipit terminos D. Th.) claues ordinis. Ac si ergo diuisset in tertia concl. sacerdotes parochianus, rõne qua sunt tales sacerdotes, & abbates rõne qua abbates, nõ uendicãt sibi, q̃ possint facere indulgentias publicas. Sic n. loquitur de indulgẽtiis articulus: pp qd signandum in troduxit, q episcop⁹ est persona publica. Quod si aliqñ poterunt illas facere: hoc erit aliunde. Vide art. seq. *concl. 1*

¶PROB. Quia sacerdotes parochiales &c. non sunt propriè Prælati ecclesiæ (ut patet ex concl. 2ª.)

1m de maiori. Ex abundanti, & indeficiente: non alter. §. Tũc &c. Licet enim in qualibet cõgregatione huius specialiter parochiali sacerdoti subiecta sit abundantia meritorum (ut supra dictum est) tamen illa abundantia non est indeficiens. d. inexhaustibilis (ut supra in corollario, & prob. post concl. 2.)

2m de conclusione. Et sic videtur quòd possit indulgẽtias facere. nisi communicaret in bona indeficientia non alias, §. Tunc &c. Non tñ bona indeficiẽtia habet multotiens fieri commissa (ut ex supradictis patet:) licet bona illius communicare possit (ut dictum est.)

*Conclus. 1m declarat. Solus episcopus est ecclesiæ præsidens simpliciter ut. * Aliae causae, concl. 2*

APPENDIX.

Ex articulo habes. ¶Primo quomodo per rationem ostendas, meritò ab Innoc. 3. in concilio generali esse insinuatum, quòd indulgentias facere possunt Episcopi, non autem abbates, uel parochiales sacerdotes. Insinuatum uero fuit esse illud per suum tale in generali concilio dictum. Accedentibus ad nos de diuersis mundi partibus Episcoporum querelis, intelleximus graues, & grandes quærundam Abbatum excessus, q suis finibus non contenti manus ad ea, quæ sunt episcopalis dignitatis extendunt, de causis matrimonialibus cognoscendo, iurisdictionem exercendo, & alia quamplurima, quæ ad Episcopalem spectare noscuntur dignitatem, in contemptum Clauium, & Ordinariorum suorum, & Ecclesiarum suarum grande præiudicium, & scandalum plurimorum. Nos igitur, quod ab eodem Cardinali statutum est, ratum habentes, inhibemus &c. Hæc ibi. Idipsum, quòd sacerdotes parochiales, uel Abbates, aut alij huiusmodi prælati, non possunt indulgentias facere, habetur extra de priuil. c. Nouit. Vbi Innocentius. Quia non sacerdotes parochiales, uel Abbates, aut alij huiusmodi prælati, non possunt indulgentias facere, habetur extra de priuil. c. Nouit. Vbi Innocentius. f Vsil. p 8. Eccl.

fungendo publicas pœnitentias, concedendo etiam indulgẽtiarum literas, & similia præsumendo. Vnde contingit interdum q̃ vilescat auctoritas apud multos. Volentes igitur in his & aliorum dignitati, & abbatum prouidere saluti, præsenti decreto firmiter prohibemus: nẽ quis Abbatum ad talia se præsumat extendere, si propriũ uoluerit periculum euitare, nisi forsan quibusdam eorũ speciali concessione, uel alia legitima causa super huiusmodi uelit se tueri. Hæc illis & rectantsi, d u excessibus prælat. Nota ly indulgentiarum literas, designate: quòd etiam indulgẽtias publicas est episcopalis tantum dignitatis. Nota in ly Abbatum prouidere saluti: q̃ non est tutum in cõscientia dicere, illos posse dare indulgentias tales: quod etiã, à fortiori, die de sacerdotib⁹ parochialibus. Nota in ly nisi speciali concessione uel alia legitima causa: quòd ex commissione speciali, si eis detur à superioribus, uel etiam ex consuetudine præscripta, quæ dat iurisdictionem (de offic. archidiac. dilecto. & de præsc. audius. & de for. competen. cum contingat) possent tales dare indulgentias. Nec sunt ista contra determinata in articulo: ut considerantibi dicta eum elucidatore patet.

¶Secundo habes: qũo per tõtã decretum Innocentij, pro quanto indulgentiarum cõcedendarum facultatem solis episcopis asserit conuenire, & intelligas, & defendas.

¶Tertiò uides quomodo ex iis uicissim Angelica hæc doctrina & declaretur, & confoletur.

QVÆST. XXVI. ART. II.

CONCL. Possunt indulgentias facere etiam non sacerdotes.

¶PROB. Quia non sacerdotes possunt hæc iurisdictionem in foro exteriori (ut de legato, ac electis patet:) & ptãs faciendi indulgentias sequitur talem iurisdictionem (ar. 1.)

¶*Corollarium.* Ergo & sacerdotes tum parochiales tum nõ parochiales possunt facere indulgentias, non inquantum tales (ar. 1.) sicut nec illi non sacerdotes possunt inquantum tales, sed illi inquantum plus habere iurisdictionem exteriorẽ, sicut & isti. Et nota q̃ sermo est de posse facere indulgentias publicè (sicut tenetur est art. 1.) non de posse facere illas in foro priuati. Nam sic possunt eas facere parochiales inquantum tales. Possunt. n. impositum & debent, post absolutionem & priuatim iniunctam peccatoribus confessis adiungere illam indulgentiam cõtra solitam heri ab aliquibus (pœna tractibus ordinis prædicatorum,) C. Pastio ab aliquibus (pœna tractibus ordinis prædicatorum,) C. Pastio domini nostri Iesu Christi, & merita B. Mariæ sp Virginis, & B. N. & omnium sanctorum, & sanctarum Dei, & q̃cq̃d boni fecerit, & facturus est, & mala, quæ sustinuit & patienter sustinebit, sint tibi in remissionem peccatorum tuorum, in augmentũ gratiæ, & præmium uitæ æternæ. Amen. Quæ indulgentia in foro priuati à Confessario data quantæ uirtutis sit, tam dictum est supra q. 6. ar. 1 ad 4m, uel q. 8. ar. 1. ad 3m.

1m de maiori. Clauium. n. Ordinarium non tñ, iurisdictionis. §. Tunc &c. Licet enim solus sacerdos habeat claues ordinis, & cuam iurisdictionis in foro pœnitentiali, h est Curatus, commissarius, uel priuilegiatus ad hoc: tamen non sacerdotes possunt habere claues iurisdictionis in foro exteriori.

2m de maiori. Plenior remissio pœnæ ui clauis iurisdictionis habita: non, ui ordinis. §. Tũc &c. ut patet ex supradictis.

¶NOT. Cum in articulo primo dicitur, q̃ solus Episcopus potest facere indulgentias, & nunc dicitur, q̃ non sacerdos põt facere illas; non dicitur contraria: ea illud de primo articulo intelligitur formaliter. i. q̃ Episcopus ut Epis; hoc autem nunc dictum non formaliter, sed cum aliqua pœnit. & additione, accipitur, remisi. i. quòd non sacerdos addita sibi iurisdictione exteriori non autem ut non sacerdos.

APPENDIX.

Ex artic. habes. ¶Primo: qũo p S. Doctorem facere indulgentias a fortiori inter timas errore Antidiaphoristarũ (Pra. Antidiaphoristæ) dicẽtium: episcopis nullam esse iurisdictionem. Cum enim articulus præsens tãquã pro fundamento cõclusionis supponat, q̃ Diaconus põt iurisdictionem habere, utiq; cõtra errorem illum à fortiori militat. *f* Vsil. p 8. Eccl.

¶Secundo habes, qũo per S. Doctorem ostendas; meritò damnari a &c. ut qũ. 2. ar. 1. & 2. app. hic a &c. ut ar. seq. app. 2

¶Tertiò habes, quomodo per S. Doctorem ostendas; meritò insinuatum esse ab Inno. 3. quòd Diaconus est capax iurisdictionis in foro exteriori, & ex consequenti ab eodem Papa meritò, tanquam in radice insinuatum, quòd diaconus potest facere indulgentias. Hæc autem ab ipso insinuata sunt: quando scribens Archidiacono Mediolanensi ait. Dilectus filius noster G. Sanctæ Mariæ in portu ecclesiæ diaconus Cardinalis, dum legationis fungeretur officio in partibus Lombardiæ, instituit in eis certo hæreticis ad consilia & dignitates Lombardiæ nullatenus admittantur, nec eligendi alios eis arbitrium conferatur, nec in eligendis personis ad eas uocem aliquam debeant obtinere. Non igitur, quod ab eodem Cardinali statutum est, ratum habetes, inimigimus &c. Hæc ibi. Idipsum, quòd sacerdotes, uel legati (hi quandoque sunt tantum diaconi) habeant iurisdictionem, & ex consequenti &c. patet extra de offic. leg. 3

¶Quarto habes, quomodo per S. Doctor prædicta, pro quanto &c. intelligas, & defendas. 4

¶Quinto uides quomodo ex iis uicissim S. Th. declaretur, & confirmetur. 5

QVÆST. XXVI. ART. III.

NOT. Licet conclusum sit in articulo primo, q̃ ipse indulgentias facere; ôr, tamẽ ibi nõ fuit distinctũ de ipso (multis modis dicebatur Episcopus) neq; obiectis emergẽtibus respondet

Universidad de Deusto
Biblioteca

Reg. vni.

ideoque in præsenti monetur ille articulus, vt de vtroque fiat fides. Ex hoc ergo sumito regulam vniuersalem, q̃ quãdo Diuus Thomas aliquo tam concluso, siue in quæstione eadẽ, siue alibi, mouet nouum articulum, non superflue agit, sed propter aliquod recitet instantiam aut q̃ cõsiderandũ, quodcũq; fuerit illud. Ad vtrandam. n. nugationem sufficit aliquod nouũ mouisse: & tunc nõ superflua, sed vtilis iudicatur recitatio, etiam si esset verbalis.

¶CONCL. 1ª Potestas faciendi indulgẽtias plenè residet in Papa.

¶PROB. Quia Papa habet plenitudinẽ pontificalis potestatis: Quia Papa Potest facere quod vult, causa tamen legitima existente.

¶CONCL. 2ª Episcopi (speciales quidem) possunt facere indulgentias, secundum q̃ est eis taxatum, & non amplius.

¶PROB. Quia Episcopi assumuntur in partem solicitudinis Papæ: & [illegible] auctoritas istius auctoritas sedm ordinationem eius.

1m deminori. Dispensari. q̃. plenarium partialiter ¶. Tunc &c. Licet n. nõ possint plenè dispẽsare indulgentias, nihilominus præsentium ecclesiæ (vt arguitur) tamẽ partialiter potest sua dispensare Episcopus.

2m de maiori. Remittere. R. plenarium, partialiter. ¶. Tunc &c. vt patet ex prædictis.

RESPONDEO Dicendum, q̃ Papa habet plenitudinem pontificalis potestatis, quasi Rex in regno. Sed Episcopi assumuntur in partem solicitudinis, quasi iudicis singulis ciuitatibus præpositi, propter quod eos in suis literis Papa fratres vocat. Reliquos autem omnes vocat filios: & ideo* potestas faciendi indulgentias plene residet in Papa n qa potest facere prout vult, causa tamen existente legitima. Sed in episcopis est taxata secũdum ordinationẽ Papæ, & ideo z pñt facere secundum quod eis est taxatũ, & nõ amplius? & per hoc patet solutio ad obiecta.

APPENDIX.

Vtil. q. 5. Eccl. conta cr. &c.

EX articulo habes primũ ñro per S. Thomã excludas errorẽ Valdensiũ (Direct. inquisit. 2. par. q. 14.) dicentiũ, q̃ Papa nullã prorsus habet authoritatẽ cõcedẽdi indulgẽtias. Hic Io. Vuesphalus Prax. Io. Vuesphalus) dicebat, thesaurũ meritorũ sanctorũ nõ posse p Papã distribui, nec etiã etiamnũ p peccatis de hinc actũ posse nec p pœnas quas iustulit Christus. Hic etiamdẽ Ioã. (Prax. Io. Vuesphalus) dicebat, q̃ vnus Epus sit super alios, & Papa super eos nõ à Xpo sed hominũ electione constituũ est. Et propterea cõcludit (vbi supra,) Epos oẽs & presbiteros dignitate & authoritate æquales. Hic etiamdẽ (Cardinalis Tur. Item refert de ecclesia lib. 2. cap. 62.) dicebat, Ipm quemlibet esse summũ & sublimissimũ iurisdictionis potestate. Secũdo habes q̃ sanctũ Thomam oportet dicere, hos merito damnatos à &c. vt supra q. 25. ar. 1. appen. de Valdensiũ damnatione. Et ab anno. 1. in Cõcil. generali. Cũ ex eo &c. Rom. Pontifex obtinet plenitudinẽ potestatis. Hæc ibi. & recitant de pœn. & remiss. & loquit de indulgẽtijs dispẽsandis. Et à Cõcil. Trid. sess. 25. cap. 4. & cano. 6. vbi cõcilium ipsum loquit de hierarchia ecclesiastica vt q. 10. ar. 6. appen. verbaliter adducta est. Et q̃ Io. Vuesphalus Papæ authoritatẽ esse ab hominẽ electionem, quod quidẽ clarius (vt sup. q. 24. ar. 1. dictũ est) asserunt ab imperatore: ideo quid de hoc dicat Imperatorũ maximus Cõstantinus audiendum est vel sic, habitũ est, quibus faueunt, cõfusi ignominia suffundantur. Dicit ergo in edicto suo prædictus Cõstantinus. In Nomine sanctæ & individuæ Trinitatis Pris, & Filij, & Spũs sancti &c. Quãdiu potestatẽ saluator noster suo Apostolo B. Petro cõmiserit in cœlo, ac terra, luce dissimilem nobis B. Silvestrem Papã, Venerabilia prædixit, dũ fidelẽ cõ in sua interrogatione inuenisset, q̃. Tu es Petrus, & super hanc, &c. Adiungit ac petras, & aure cordis intendite, quid bonus magister & dñs suo discipulo adiunxit inquiens. Quodcũque ligaueris super terrã erit ligatũ & in cœlis. Minũ est hoc & valde gloriosum, in terra ligare & solutre, & in cœlo ligatũ & solutum esse &c. Sicut in terra sanctus Petrus Vicarius filij Dei esse videtur constitutus, ita & Pontifices, qui successores sunt, ipsius principis Apostolorum potestatẽ principatus amplius, quam terrena imperialis nostræ terrenitatis manifestando habere vt concessam, à nobis nostroq; Imperio obtinuisse &c. Et licet nobilitã terrenã imperialẽ potestatem, & eius sacrosanctã Rom. Ecclesiam decreuimus veneranter honorari, & amplius quam nostrum imperij, & terrenum thronum, sedẽ sacratissimã B. Petri gloriosle exaltari &c. Decernentes latius auctoritatis primatũ teneat tam super quatuor præcipuas sedes Antiochenam, Alexandrinam, Hierosolimitanam, & Constantinopolitanam, quam euam super omnes in vniuerso orbe terrarum Dei ecclesias. Et Pontifex, qui pro tempore ipsius sacrosanctæ Rom. Ecclesiæ extiterit, celsior & Princeps cunctis sacerdotibus totius mundi existat, & ei, iudicum quippe est: vt ibi lex sancta caput teneat principatus, vbi sanctarum legum institutor saluator noster B. Petrum Apostolatus obtinere præcepit Cathedram ubi & crucis patibulum &c. Hæc ille. Vbi notandũ q̃ by inderur, accipitur pro ly pater vel manifestẽ constat (ut consideranti contextus demonstrat.) Vigilanter etiam de hoc nota ly iustum quippe est, ut ibi lex sancta caput &c. quia inde manifestum fit, q̃ Imperator Constantinus ideo se honorate, tanquam primam sedem B. Petri fatetur eo q̃ à Saluatore nostro ipsam tanquam caput omnium institutam esse agnoscit. Non ergo quia ipse Imperator voluit eã primã, prima est, sed ideo Imperator primã esse voluit, quia primatum ipsa Christo

Quare Imperator Romanã prima habeat, & alias hãc decernat: gillatet p totum. *concl. 2 concl. 1 p*

Aureum Magni Cõstantini edictũ.

I

K

Notabile vt supra.

Opt exẽplũ pũ Constantini.

prius obtinuisse manifestẽ cognoscit. Non ergo (& hoc cõtra errores prædictorũ, & similiũ) primatus Papæ est à Cesare institutus sed tanq̃ à Christo dñm instituta veracitur à Cesare agnitus, & reuerenter p tali habitus & honoratus. Id ed adhuc etiãdẽ Imperator fatis declarat post multa subinferẽs. Vñ, ut Pontificalis apex non vilescat, sed amplius & ẽq̃ terreni Imperij dignitas & gloria potentia decoretur: ecce tam palatium nrum (ut prædictũ est) quãm urbẽ Romã, & oẽs totius Italiæ, & occidentalium regionũ prouincias, loca & ciuitates p̃fato Pontifici nro Silvestro vniuersali Papæ, & successorũ ipsius Pontificũ huius ditioni, & pñti cõcedimus, atq; relinquimus &c. Vñ rogamus p̃speximus nrum Imperiũ nõ oriental. b[illegible] transferri, & ubicumq; regionibus &c. cum ubi principatus sacerdotũ, & Christianæ religionis caput ab Imperatore cælesti cõstitutũ est, iustum non est, ut illic Imperator terrenus habeat pñtẽ. Hæc vero ea &c. Hæc ille. Vbi nota ly cum ubi principatus sacerdotum ab Imperatore cælesti &c. & clare p̃spicies Cõstantinũ magnũ fateri per hoc, se non cõstituere Papã caput totius ecclesiæ, sed Christo, qui sit à principio ipsum sic instituisse, & ter p hæc ipsa decreta adhærere. Nã verũ erãtes quidã subterfugere possint dicendo q̃ ipse Cõstantini magnitudo sic ut fatebitur est) recendũ fuit, sed nõ postea audiamus cũdẽ ita subinferẽs. Hæc vero ea, & p alia similia decreta, statuimus atq; confirmamus, usq; in hunc mundi libbata & inconcussa p̃manere decernimus. Vñ corã Deo viuo, & cõstituto hi iudicio obtestamur oẽs nros successores, Imperatores, vel cuctos optimates, tam præsentis, quam futuros Senatũ, & uniuersum populum in toto orbe terrarũ, huc & in posterũ manentes quibus imp o nro sublactẽ nulli eorũ quoquo modo licere hæc, q̃ à nobis Imperialibus sanctione facta sunt circa Romanæ ecclesiæ, mi eius olibus Pontificibus concessa sunt cõtingere, aut in quoq; à concedere. Si quis aũ (quod non credimus) in hoc temerator, aut contemptor extiterit, & certis condemnationibus subiaceat innocuis, & sanctos Dei principes apcsti. Petrum & Paulum sibi in præsenti & futura vita sentiat contrarios, atq; in inferno inferiori cũ æternis cruciatibus cum Diabolo & oibus deficiat impiis. Huius vero Imperialis decreti nri paginæ p̃prijs manib. roborantes super venerandũ corpus B. Petri principis Apostolorum &c. Beato Petri nostro Silvestro summo Pontifici, eiusq; cunctis successoribus Dño Deo, & Saluatore nro Iesu Christo annuente, tradimus perenniter, atq; ad seuer possidenda. Hæc ille, cum supradictis oibus, in primo to Vt supra. mo Conciliorum ab Concilium Nicenum. Vbi nota ly annuẽte Dño Deo ex quo, ut supra, cõcludit cõtra errantes. Ex his meritõ ẽrconfundit vanam Erasmi diligentiam, seu potius longã somnolentiam, (supra q̃. 24. ar. 1. recitatam, qua dicebat, q̃ Romani Pontificis monarchia post Hieronymi ætatem exorta est; & q̃ ante Dini Hieronymi nõ solere quẽquã excitare &c. Nã (ut ut dixit in hoc edicto Constantini) monarchia hæc tam à Christo fundata, & ab ipso imperagnita, fuit. Et q̃ Constantino non minor fuit B. Aug. in hac veritate indaganda, atque exaescendam ex eodem edicto constat, quãm detribilis sit Erasmus eadẽ somnolentia dicens; Augustinum non agnouisse Romanæ sedis authoritatem, quam illi nunc tribuimus. Constantinus. n. (ut ex cronicis patet) circa annum dñi 317. claruit. Hier. vero & Aug. certum est non præcessisse. Rursus. Idem Constantinus cũ ex oibus pene locis Epi conuenissent ad Concil. Niceni primũ, tũq; tanquã iudex de diuersis inter se inuicẽ hæc nullet, air ad eosdem Epos. Deus nos cõstituit sacerdotes & pñtes nobis, deidit de nobis quoq; iudicãdi nõ à nobis recte iudicamur, nos aũ nõ possumus ab hoibus iudicari. Propter qd Dei sol⁹ inter nos expectate iudicium ut &' uestra iurgia, q̃cunque sunt ad illud diuinum referentes examen. Vos. n. nobis à Deo dati estis Dij. Cui enim non est uthõ iudicet Deos, sed ille solus de quo scriptum est, Deus stetit in synagoga Deorũ, in medio aũt Deos discernit, Mihi

Mihi quidem hoc errori obnoxio nefas esse vi ecclesiasticorum Apleniori notitia, de non amissa pœne prælatorum malorum. q. 19. ar. 1. not. 1. 1. post respondeo ad primum: & de thesauro ecclesiæ nunc dicto q. 25. ar. 1. app.

1m de maiori. Nihil. ¶. De suo: non, de alieno. ¶. Tunc &c. tam. n. dictum est, quòd de suo non influit ad ista indulgentias (qũ est idem cum ly non ex ni meritorum suorum,) sed q̃ de alieno (quod est idem cũ ly ex ni meritorũ reconditorum in thesauris ecclesiæ.)

¶NOT. Sic intelligitur illa authoritas Ecclesiastici 34. Ab immundo quis mundabitur? & illa, nemo dat qd nõ habet; & alia similes. Vt dicamus. Ab immundo, ultimate immundi, non virtute alterius ministrata ab immundo &c. Et nemo dat; sede suo, non de alieno &c. Sic de aliis similib. dicito.

concl. m

2m de maiori. Maius est. ¶. quãm ad potestatẽ non, quantum ad utilitatem. ¶. Tunc &c. Vt patet in ista applicando ut decet.

APPENDIX.

Vtil. q. 5. Eccl. &c.

EX articulo habes ¶ Primo quo modo per rationem dissipes hæresim Io. Huss. (ut hi ex Conc. Constantiensi sess. 15.) dicentem, q̃ pñtem à Deo nemo recipit, qui non sequitur Christum in moribus. Item omnes alios errores supra recitatos q. 19. art. 1. appen. Item Valdensium (ut refert Alfonsus de Castro) dicentium; peccatoribus, & fœderatis potestatem, & dona sua Deum non præstare. Item dicentium, quod peccati mortalis reus non potitur authoritate ulla tam ecclesiastica, quàm laicali: sed peccati mortalis causa amittit omnem potestatem. Item errorem Iacobi præpositi (Prax. Iacobus præpositi) dicentis, qui manet in peccato mortali non manet in baptismo, in sacerdotio, in episcopatu, in Papatu.

¶ Secundò habes quo p rõnem oẽs dicti errores fidei dicto meritò damnati à &c. ut supra q. 19. ar. 1. & in ex & ar. 1. & 2. post ad 1m. & app. Item a Dño Hierem. 27. Ego enim dedi oẽs terras istas in manu Nabuchodonosor Regis Babilonis, serui mei. Insuper & bestias agri dedi ei, ut seruiant illi: & seruient ei omnes gentes, & filio eius, & filio filij eius &c. Gens, & regnum, quod non seruierit Nabuchodonosor Regi Babilonis, & quæcunque nõ earuauerit collũ suum sub iugo Regis Babilonis, in gladio, & fame, & pestilentia visitabo super gentem illam &c. Postq gens, q̃ subiecerit eos collo suam sub iugo Regis Babilonis, & seruierit ei: dimittam eam in terra sua, & colet eam, & habitabit in ea &c. Subiicite colla vestra sub iugo Regis Babilonis, & seruite ei, & populo eius: & viuetis. Hæc ibi. Quibus sanè verbis ostenditur, q̃ Reges alias legitimi quantumcunque mali, retinent pñtem, & q̃ subditi eis obedire tenentur in his, quæ contra Deum non sunt; & sic obediendo, gratam rem Deo faciunt. A fortiori, vel saltem à simili, habes ex hac ipsa authoritate, quid de pñte sacerdotali, etiam in peccato mortali existentium, dicas. Et nota hinc quantæ damnationis sint rei supradicti errantes, quando Deus tantum zelat, & pro infidelibus Rege, & contra non obedientes ipsi Regi. Item manifestissime ad literam damnati à Principe Apostolorum 1. Petri 2. Subiecti estote in omni timore dominis, non tñ bonis & modestis, sed etiam discolis. Item Marc. 6. Et nocuit duodecim de comptos mittere binos, & dabat illis pñtẽ spirituum immundorum &c. Et exeuntes prædicabant, ut pœnam agerent, & dæmonia multa eiiciebant. Ecce q̃ dæmones Iudæ, qui erant ex duodecim discipulis erant eo 6. pñtem à Christo habenti & nolentes subiici erant, & obedirent. Negantes igitur prælatorum malorum pñtẽ remanere in eo, & ob hoc nolentes ei obedire, ultr dæmonia pepulerat.

ARTICVLVS IIII.

p̃ccatum ille qui est in peccato, possit indulgentias facere.

AD QVARTVM sic proceditur. Videtur quòd ille, qui est in peccato mortali, non possit facere indulgentias, qui a riuus, cui fons non influit, b nihil profluere potest, sed prælato in peccato mortali existenti, non influit fons gratiæ, scilicet, spiritus sancti, ergo non potest in alios profluere faciendo indulgentias.

¶2 Præterea. Maius b est facere indulgentiam, quàm recipere sed ille, qui est in peccato mortali, non recipit (ut dicetur) ergo c nec facere potest.

SED CONTRA, Indulgentiæ fiunt per potestatem prælatis ecclesiæ traditam, sed peccatum mortale non tollit potestatem, sed bonitatem, ergo potest aliquis in peccato mortali existens indulgentias facere.

RESPONDEO, dicendum, quòd facere indulgentias pertinet ad iurisditionem, sed per peccatum homo non amittit iurisditionem: & d ideo indulgentiæ æquiualent, si fiant ab eo, qui est in peccato mortali, sicut si fierẽt ab eo, qui est sanctissimus; e cum non remittat pœnam ex ui meritorum suorum, sed ex ui meritorum reconditorum in thesauris ecclesiæ.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd iste prælatus in peccato mortali indulgentias faciens non profluit de suo aliquid, & ideo non requiritur q̃ influxus recipiat a fonte ad hoc q̃ eius indulgentiæ ualeant.

AD SECVNDVM dicendum, q̃ maius est facere indulgentias q̃ recipere, quantum ad pñtẽ; sed est minus quantum ad propriam utilitatem.

Cauetur ab errore

3 ¶ Tertiò habes quomodo per Diuum Th. ostendas; meritò dictum esse ab Innoc. 3. in concilio generali. Cum ex eo &c. decernimus, ut cum dedicatur Basilica, non extendatur indulgentia ultra annum, siue ab uno solo, siue a pluribus Episcopis dedicetur: ac deinde in anniuersario dedicationis tempore 40. dies de iniunctis pœnitentijs indulxi remissio non excedat &c. Hæc ille, de pœnit. & remiss. Item ab Honorio 3. ibidem. Nostro postulasti &c. per prouinciam tuam liberè potes remissionis concedere literam ita tamen q̃ stantium ghalis concilij non excedas. Hæc ille, & cuidam Archiepiscopo. Item à Bon. Facio 8. Indulgentiæ, quæ ab uno vel pluribus Episcopis in ecclesiarũ dedicationibus, uel aliis quibuscunque causis, conceduntur, ultra non obtinent: si tamen excesserint concilij generalis. Hæc ille, de pœnit. & remiss. in 6. Ferè in hunc modum: quòd Episcopi secũdum taxatum sibi terminum possunt facere indulgentias, & non plus.

4 ¶ 2 igitur habes quòd p Diuum Th. prædicta Patrum, ac imperatorum, declares, atque communias, & pro (quanto opus fuerit) defendas.

5 ¶ Quinò vides, quomõ ex iis uicissim doctrina hæc Angelica declaretur, & confoliderur.

QVÆST. XXVI. ART. IIII.

CONCL. Indulgentiæ æquiualent, si fiant ab eo, qui est in peccato mortali, sicut si fierent ab eo, qui est sanctissimus.

¶ Examen. Ly in pñtẽ mortali. Scilicet vnitad dñam excommunicationis, hæresis, schismatis, degradationis. Nam eum hmõi admittant iurisdictionem q. 19. ar. 6. clarum est ipsos non posse facere indulgentias: & consequenter non comprehendantur nunc sub ly esse in peccato mortali.

¶ PROB. 1. Quia posse facere indulgentias consequitur iurisdictionem: & hæc non amittitur per peccatum mortale. Ex Quia (ly sicut si fierent &c.) dans indulgentias remittit pœnam nõ ex ui meritorũ suorũ, sed meritorũ recreditorũ in thesauris ecclesiæ.

¶ NOT. Omnia patent ex supradictis articulis. Vide tamen q̃

Universidad de Deusto
Biblioteca

Et de aliquis ipsorum erantium subterfugiat dicens, q̃ tūc tu erat nondum erat Diabolus (quid sit de hoc, & q̃ sine tūne dici, & consequenter improbabile, videatur) confringendus est per authoritatē Matt. 7. Multi dicent mihi in illa die, dñe dñe nōne in nomine tuo dēmonia eiecimus? Et tunc confitebor illis, qa nunquam noui vos. Vbi nota tu ly nunquam, & ly noui. De nocte quidem approbatio ne, qua quis ēin gratia Dei, loquitur: & dicit eos nūquam fuisse in gratia sua, & q̃s dæmonia in nomine suo eiiciebant. Erantergō in peccato mortali: procul dubio tales prius habuerūt 2. & in pristinum per illud nō amiserant, in cuius signum manifestū est, q̃ dæmonia coactiē per priorem illam de corporibus eiiciebantur. Negantes igitur prælatorum malorū potestatem remanere in eis, &c. ut supra.

5 ¶Tert. o habes, quō per rōnem prædictæ scripturarum, & patrum, pro quanto in ipsi rīdōnem in malis remanere, & consequēter malos alias iurisdōnem prius habentes posse indulgētias facere infirmantes & inteligas, & declares & defendas.

4 ¶Quarto vides, quō ex iis utilissim Angelica doctrina hæc declaretur, & consolidetur.

* Th. ubi sup. ar. 3, q. 1. & 2c. 104

QVÆST. XXVII. ART. I.

CONCL. 1ª. Indulgentiæ nō ualent existentibus in peccato mortali.

¶PROB. Quia indulgentiæ determinātur ad remissionem pœnæ (patet ex mētione dispensantium illas,) & nulli pōdimissi pœna, nisi cui dimissa est culpa (cui qui non est cōsequutus operationē Dei i remissione culpæ, nō potest consequi a ministro ecclesiæ remissionē pœnæ.) ¶NOT. Tāto clatior est ꝓbatio, intentumq; aptius cōcludit quāto bonorū cōcatio p indulgentias facta trahit unum ab imē none faciēs. Vt q. 23. ar. 2. ad 5ᵐ. Quod aut pœna nō possit dimitti ei, q̃ maneat in culpa, patet ex ꝓlio dānatorū. Quia in his ēip manet culpa in æternū, iō ab eis nunquā in æternū tollet pœna. Patet idē p dictū vulgatissimū Philosophi. i. potius cā ponitur effectus, & remota remouetur. Cū. n. pœna sit culpa, uā remanēte culpa necessario manet & pœna. Adde, q̃ pœna, de qua loquitur ꝓbatio est ꝓpalis, & hæc præsupponit nō in culpā ex dimissā sed ei pœnā æternā (ut patet ex Conc. Trid. sess. 6. c. 14. & sess. 14. c. 8. & multis aliis adductis locis.) Mō pœna æterna existenti in peccato mortali non est dimissa, quandoquidem hæc duo inter se pugnātia sunt, ergo nec pœna temporalis dimitti unquā poterit.

¶CONCL. 2ª. Sed cūmulo bonorū nō tam p indulgētias, sed per hūc modū (i. Facio te participē meritorū totius ecclesiæ, uel unius congregationis, uel unius ſpecialis personæ,) sic ponet uale

ARTIC. I.

re ad merendum aliquid ei, qui est in peccato mortali.

¶NOT. Vide modestiam, & ingenium S. Doct. Modestiam in hoc, q̃ quāuis falsam opinionē impugnet, & expugnet, tñ utitur hoc uerbo, ut. Ingenium aūt in hoc, q̃ falsam opinionē ad bonū sensum, tm q̃ pōt fieri, reducit. Hæc utro duo non solū hic, sed & ubique ferme notato. ¶Examen. Ly ad meretū. Scilicet meritio cōgrui, nō aūt cō digni. Meritū. n. cōdigni nō extenditur, nisi in Christo, ultra ꝓsonā illam, cui gratiam hēt. Meritum uero congrui, etiā alias ꝓsonas extenditur. Quia. n. hō constituitur in gratia voluntatē Dei ad implet, cōgruū ē ipsi ꝓportionē amicitiæ, ut Deus impleat hois illius amici sui uolūtatē in salutatione alterius, maximē cum Deus sit liberalior hoīe exaudiente amicū suū in hoc, q̃ inimicū ogō, in uitu ipsius amici recipit in gratiam. Ad hoc confirmandū ualere pōt illud ecclesiæ 13. Sicta Monica ha B. Aug. mē deuotis. multo semine lachrymarū charitatis uisceribus ipsi genitrīs Christo. De hoc merito duplici, & q̃ cōgruo possit meriri q̃s alteri, vide 1.2. q̃. 114. ar. 6. Ly posset. Bād ad denotandū, q̃ nouū sequitur effectus merēdi gratiam de cōgruo alicui alteri. Fōte. n. effectus iste impediri ex parte eius cui. Sicut aūt ad iustificationē deūdetur. In huius signum di Hieremiæ 15. 5. Si steterit Moyses & Samuel coram me, non est ani mea mea ad populū istū. Etiamsi notum sum nen, q̃ Moyses & Samuel essent amicissimi Dei, sicut & hi, de quibus ad idem significandum legitur Ezech. 14. Si fuerint tres uiri illi in medio[9] Noe, Daniel, & Iob, uiuo ego dicit dñs, non liberabunt filios & filias, sed ipsi soli liberabunt. ¶Ly aliquid. Scilicet, uel gratiam, uel aliqd tale, seu bonum, seu malitationem. Licet. n. primo paliter p ly aliquid, intelligat gratiam; ut primæ opinioni, quam ad bonum sensum reducit, conformetur, tamen potest intelligere etiā aliquid temporale, de quo loquitur Ezechiel: a authoritas adducta secundum plenum sensum (ut contextus edocet) loquitur.

¶PROB. Quia, tanquam clarum, hoc præsupponitur.

¶NOT. Quod meritū id, ueluti clarū, præsupponatur, potes uidere in 1. 2. loco supra in exam. mde citato, & conicere ex dicto papæ Inn. 3. in Conc. gnali Later. circa fi. in app. seq. addotendo. Hinc ex 1. conclusioni uideres, quātū inuet cōcatio bonorū, q̃ in aliqb. societatib. (puta Sanctis. Rotar.) ſolet fieri inter cētrentes & recepto ad gratias ordinis alicuius (puta prædicatorū,) quæ nonnullis personis beneficiorum solet aliquando ſpecialiter donari, et acceptatio ad participationem omnium bonorū in aliquo collegio fiendorum, et similia.

Modestia & ingenium.

Concl. 1ª

Concl. 2ª

De cōcatione bonorū practicali.

1ᵐ de

1ᵐ de minori. Applicantur. & propter remissionem A pœnæ hīdam: non, propter gratiā me rendam. §. Vt patet supra, & maximē qū. 25. ar. 1. & 2. Tunc nihil &c. ut ex not. post prob. concl. pri. apparet. Quōd autem aliquis ponit mereri gratiam existens in peccato mortali (ut in maiori ꝓpositione dicitur,) est vtra propositū.

Et per hoc patet solutio ad primum.

2ᵐ de maiori. Maior indigētia. & maior capacitas. §. Tunc &c. ut patet in textu. Propositio ergo maior erat insufficiens. Non. n. misericordia magis habet locum, ubi est maior indigentia nisi etiam ibi, sit maior misericordiæ capacitas.

¶NOT. Misericordia hēt ꝓ obiecto, nō miseriam præcisē (ut trahitur ex hoc ritu) sed miseriam miseri cordiæ capacē. Tunc autem miseria est capax misericordiæ, q̃s est capax subleuationis, cū misericordia sit subleuare miseriā. Tunc uero subleuationis est capax, quādo non habet secum impīm ad hoc, nē subleuari non possit: q̃d est esse in statū mortali formaliter, maxime si adiungatur ob stinatio in uolūtate. Dixit y formaliter, ad differentiam illius, q̃ peccauit mortaliter quidem, sed tamē est fatē attritus de præterito, habens propositum cauendi de futuro. Hinc habes resolutā multa dubia, sūre nihil omnino infinitate misericordiæ Dei qñ ipsi nihil nec non affligantur ob effectum propriū, quod est miseria subleuabilis. a. nec capax (ut ex rationibus literis utar.) Patet ergo ex dictis considerati, quare damnati, licet miserimi sint, nunquam subleuabuntur a misericordia & ꝓp hoc nihil pōt obuiare misericordiæ diuinæ, quasi quōd infinita non sit. Discurre inde fcele tus multa tum fidelibus, tū infidelib. in pñti uita, quare nūquam e peccati miseria releuentur, licet misericordia diuina infinita sit. Hæc dicta sint pro responsū ad maiorē intelligentia tñ.

Obiectū misericordiæ.

APPENDIX.

Vtil. p. 5. Kcl. 1

EX articulo habes. ¶Primo quō per rōnem cōdas, meritō insinuatum fuisse à summis Pontificibus & Concilijs, q̃ indulgentiæ non prosunt existenti in peccātō mortali. Insinuatum uero est hoc ab Inoc. 3. in Conc. Later. sess. 11. cp̃ dabatur indulgētia ꝓ expeditione ad terrā sanctā: ubi dicit indulgentiā dare crucis, & confessis. Item à Papa Bonif. 8. de pœnit. & remissione extrauag. cōm. Antiquorum. Imo. n. dī, pro confessoribus indulgentias habile. ly uere pœnitentibus & confessis. Item a Clem. 5. in sap. Dudum, ubi dicit ly oībus uere pœnitentibus & confessis & circa finem capituli. ly qui pro ex prosequenda ad eafdē Basilicas &c. uere pœnitentes (si præmittunt) & confessi eandem indulgentiam consequātur. Item a Leone X. in Conc. Later. sess. 9. ubi dē hīs, q̃s dat indulgentias oranubus pro pace. Item (ut summatim dicatur) a Conc. Constantiensi sess. 17. ubi dans indulgentias ois christianis ꝓ unanimi. Imperatore dicit ly in forma confuetā ecclesiæ (intelligit, uere contritis, & confessis.) Quo uniuersitato sanctissimum ratiō confueta est ecclesia non dare indulgentias, nisi uere contritis, insinuans per hoc, q̃ indulgentiæ non prosunt existentibus in pēō mortali. Vbi hīs quōd dato per impossibile quōd possent tali in pēō mortali existenti. ly ecclesiæ mysterium est ex parte ipius peccatoris, non th prodessent de facto, q̃n insufficientia habent unū ex intentione dispensantis, & dispensans nō habet intentionem dandi illas, nisi uere pœnitentibus.

¶Secundo habes, quomodo per S. Thomam ostendas, meritō infinuatum ab Innoc. 3. in concil. generali Later. sess. 11. q̃ cōcilio nō bonorum potest mereri gratiam alijs, & hāc communicationem non esse per modum indulgentiæ. ibi. n. datis indulgentiis ædificiis, uel aliis subuentionibus, ad terrā sanctam, subūngitur, per modū communi cationis. Obus ēt pie ꝓficiscentib. in hoc opere communi uniuersitas synodus omnium beneficiorum suorum suffragiū impartimur, ut eis dignē ꝓficiat ad salutem. Hæc ibi. Concil. m

¶Tertiō habes: quōd ꝓ rōnē prædicta Patrum, pro quanto existentibus in mortali indulgentias non prodesse, communicatio nemq̃ue bonorū factam per alium modum prodesse, insinuant, & inteligas, & declares, & tuearis. 3

¶Quarto uides, quo mō ex iis utilissim Angelica doctrina hæc consolidetur, & declaretur.

QVÆST. XXVII. ART. II.

CONCL. Tam secularibus, quam religiosis valēt indulgentiæ, dummō sint in charitate, & seruēt ea, quæ pro indulgentiis indicuntur. 1

¶PROB. Quia religiosis non prosunt.

SED CONTRA, Nullus ex bono reportat damnum, sed religio bonum est, ergo religiosi non consequuntur hoc damnū, ut eis indulgentiæ non ualeant.

RESPONDEO, dicendum, q̃m tam secularibus quām religiosis ualent indulgentiæ, dummodo sint in charitate, & seruēt ea, quæ pro indulgentiis indicūtur, non enim religiosi sunt minus adiuuabiles meritis aliorū, quam sæculares. Concil. m

AD PRIMVM ergo dicendum, quod quamuis religiosus sit in statu perfectionis, tamen ipse sine peccato uiuere non potest: & ideo aliquando propter peccatum aliquod commissum fit reus pœnæ, potest tamē per indulgentias ab hoc expiari. Non enim est inconueniens, si ille, q̃ est simpliciter superabundans aliquo tempore indigeat, & quā tum ad aliquid, & sic indiget supplemento, quo subleuetur. Vnde dicitur Galat. 6. Alter alterius onera portate.

AD SECVNDVM dicendum, q̃ propter indulgentias non dē religiosi non sunt minus adiuuabiles &c. ut in textu. D

¶NOT. pro noticia meliori probationis pdictæ, uide responsionem ad primum, & argumentum ly sed contra.

1ᵐ maior. Non competit eis. suppleri, ex quorum abundantia aliis suppleatur. &. si ij aliqb, & quantum ad aliquid, non indigeant, non aliter §. Tunc &c. Licet. n. ex abundantia religiosorum spirituali suppleatur ordinariē alijs (ut arguitur,) tamen non fit ex hoc, quōd religiosi ipi aliquando, & quo ad aliquid non indigeant auxilio aliorum.

¶Examen. Ly aliqb, seu ly aliquo tpe. Scilicet intra fragilitatē humanā considerādo, non extra perfectionis statū. Nā religiosus ex hoc, q̃ est in statu perfectionis, non desinit eēbō labilis naturæ. Aliqn ergo loquens de religioso nō dēret considerare solum mō dō intra statū ꝓfectionis (ut facit,) sed recordari, q̃ est bō. Etiō rel'ōsio utrunq; cōsideras, tanq̃ corrigēs argumēto defectū & dicit, q̃ religiosus hēr abilitās ad suppletū p alios, & q̃ nihilominus hīc ꝓpiō, ut suppleatur ab alijs. Q d abundantia religiosi ex statu ꝓfectionis, inopia uero eiusdem ex fragilitate humana, pendet. Qdāt religiosi sint in statu ꝓfectionis (ut ita supponi, uide 2. 2. q. 184. ar. 1. ly q̃ tum ad aliquid. Scilicet, saltē remotas pœnas uel a multis annis ub, uel quotidianis culpis. debitæ. Dato. n. casu ꝓ impossibile, quōd religiosus, postq̃ multos annos in religione mānt, non peccaret ēt uenialiter, pōt adhuc indigere pro tpe illo auxilio aliorum ad hoc, ut subleuaretur, non a culpa quidem, cum per casum datum non amplius peccaret, sed a pœna quam pp præcedentia sua peccata meruerat. Nūc aūt quia uenialiter peccat, quis forsan non peccaret mortaliter, indiget subleuari quantum ad aliquid pœnæ, & quam per peccata præterita meruit, & quam per peccata quotidiana. E

2ᵐ de maiori. Quod inducat. &. De se, non, de malo alicuius. Tunc &c. Neque. n. dat indulgentias, ut per ipse indulgētiæ de se, inducāt ad dissolutionē regularis obseruātiæ, quāuis inuiterad aliqd bonū. F

Universidad de Deusto
Biblioteca

Num inuitare ad bonum quantum est de se (ut patet) non indu- F cit ad malum: quod tunc esset, si indulgentiæ inducerent desidiam ad dissolutionem religionis, (ut innuit littera.)

¶ *Corollarium.* Restat ergo ut ex mala intelligentia aliquorum religiosorum prouenia[n]t occasione indulgentiarū frigefactū in obseruātia regularis uitæ ordinis sui. Quæ quidē intelligentia īo mala dīr quia minus bonum præfert maiori bono. Minus enī bonum est, qđ affert per indulgētias, cum ibi remittio pœnæ tpalis: maius aūt est, qđ affertur per obseruātiam canonicæ religionis, cum sit adeptio præmij essentialis. Mala quoque ipsorum intelligentia in hoc est qa credūt, per indulgentias pœnas oēs quocunq; in ītās relaxari: quod sanē falsum est. Nam indulgentiarum est, remittere pœnas in foro pniali debitas (uel quas dimisit cui pa relictæ sunt, uel in iunctas:) non autem pœnas in capitulo religiosorum, quod est quasi forus iudiciale.

APPENDIX.

Vsl. p. S. Ecc. *casus supra per Pf. 3. sup illud, dixi confitebor, & gloz. ibi. *q. 13. a. 2.

EX articulo habet. ¶ Primo quo per rōnem reiecit errorem Lutheri (ut refert Leo X. in bulla contra errores eius,) qui, quasi reuera* ad semetipsum, & pœnitens de negatione totali indulgentiarum, tādem dixit, qđ indulgētiæ necessariæ sunt solum publicis criminibus, & propriè concedūtur duris fidelibus & impœnitentibus. Vbi addit ille, indulgētiæ non sunt necessariæ, nec unīus mortuis, seu moriturīs, infirmis, legitimè impeditis, his qui nō committerūt crimina, his qui crimina commiserunt, sed non publica: his, qui meliora operantur.

Bet dissolui regularis obseruantia, quia religiosi magis merētur religionem suam seruando, quàm ad præmium uitæ æternæ, quàm indulgentias exquirendo, quāmuis minus quantum ad dimissionem pœnæ, quod est min⁹ bonum; nec iterum per indulgētias dimittuntur pœnæ iniunctæ in capitulo, quia in capitulo agitur quasi forum iudiciale, magis quàm pœnitentiale. Vnde etiā non sacerdotes capitulū tenent; sed absoluitur à pœna iniuncta, vel debita pro peccato in foro pœnitentiali.

ARTICVLVS III.

Vtrum ei qui non facit id, pro quo indulgentia datur, possit quandoque indulgentia dari. H

AD TERTIVM sic procedit. Videtur quod ei, qui nō facit pro quo indulgentia datur, possit quādoque indulgentia dari, quia ei, qui non potest operari, uoluntas pro facto, [b] reputatur, * sed aliquando fit indulgentia pro aliqua eleemosyna facienda, quam aliquis pauper facere non potest, & tamen libenter faceret, ergo indulgentia ei valet.

¶ 2 Præt. * Vnus potest [p] alio [b] satisfacere: sed indulgentia ad remissionem pœnæ operatur sicut, & satisfactio, ergo unus [p] alio potest indulgentiam accipere, & sic ille consequeretur indulgentiam, qui non facit hoc, pro quo indulgentia datur.

SED CONTRA. Remota cā remouetur effectus, si ergo aliqs non facit hoc, pro quo indulgētia datur, quod est indulgentiæ causa, indulgentiam non consequitur.

RESPONDEO, Dicendum, quòd non existente conditione, non consequitur illud, quod sub conditione datur, unde [m] cum indulgentia detur sub hac conditione, quòd aliquis aliquid faciat, vel det, si illud non exerceat, indulgentiam non consequitur. [n]

AD PRIMVM ergo dicendum, [p] hoc intelligitur quantū ad præmium essentiale: sed non quantum ad accidentalia aliqua præmia, sicut est dimissio pœnæ: uel aliquid huiusmodi.

AD SECVNDVM dicendum, [p] opus [pprium pōt] qs applicare per intentionem cuicunque uoluerit, & ideo potest pro quocunque uult satisfacere: sed indulgentia non potest applicari ad alterum nisi ex intentione eius, qui dat indulgentiam, & ideo cum ipse applicet ad faciētem, uel dantem hoc, aut illud, ille non potest, qui hoc facit ad alterum, hanc intentionē transferre. Si tamen sic fieret indulgentia ille, qui facit, vel [p] quo fit, habeat tantam indulgētiam, ualeret ei pro quo fit; nec tamen ille, qui facit hoc opus, daret alteri indulgentiam, sed ille, qui indulgentiam sub tali forma facit.

Item meritò damnari ab eodem Leone in eadem bulla cuius dānationis particulam, unde supra q. 1. ar. 1. app. addendo & q. 14. ar. 1. app. De Luthero supernus dixi ly quasi reuersus ad se &c. qa tanquam [p] indulgentias per hoc aliquatenus admiserit excrucians se, id ipsum reuocauit. Vnde ait. Has [p] positiones (ut dixi) reuocari antea rogauique, & adhuc rogo oēs tum bibliopolas, tum lectores, ut ea, q de indulgētiis disputata & scripta a me sunt, eximant. Nescio enim. n. tū, cū ea laborē. Papā ēē antichristum ipse quidē his & similibus opationibus erroris, [Sathana impulsore,] orbem perdere Christianum. Hucusq; verba uiri nostri. Lusheuerzi. Verum q̄ qđ sit de sua reuocatione tanta maledictus uallata Deus uideat, & iudicet. Catholicis interē nobis scire sufficiat & [p] honor est hoī, q̄ separat se a contēnoribus, & [p] oēs stulti misereātur contumeliis. Prouer. 20. Porrō [p] Romanus Pōtifex non sit antichristus, quinimò & [p] sit antichristo totaliter cōtrarius, ostensum est manifestè supra qō. 21. ar. 1. app. citius est & ualor indulgētiarū & [p] Christo dño iperā tejorbē saluāt Christianū indulgētiæ ipse, declarauit. q. 25. ar. 1. & 2. & consequenter, [p] nō erroris, sed ueritatis, opera sunt. Vide Rossensem contra articulos erroneos 21. & 22. Lutheri.

¶ Tertiō habes, quo [p] prīnā præsules Leonis, Clemē. 12. & aliorū Pontificū, [p] quantō utilitatē indulgentiarū oēdunt ad religiosos extendi, & probes, & declares, & defendas.

¶ Quartō uides, quo ex iis mentem Angelici doctrina declaratur, & consolideſ.

QVÆS. XXVII. ART. III.

CONCL. Cum indulgētia datur sub hac cōdōne, [p] aliqs aliqđ faciat, uel det, si illud nō exerceat, indulgētia nō cōsequitur. 106

¶ NOT. Per hoc, [p] Papa dat indulgētias cum addicta cōdōne, dat intelligere, [p] licet sit Christi vicarius gālis, non hēt plātē ex cellentiæ in condonando peccata solo nutu, sibi a Christo hāc propriam tesseruauit 3. par. q. 64. ar. 3. & 4.

¶ PROB. Quia non existente conditione, non consequitur illud, quod sub conditione datur.

1m de maiori. Reputatur. §. Quantum ad præmium essentialem non quantum ad quoddam accidentale §. Tunc &c. Nam consequi indulgentiæ effectum, qui est remissio pœnæ temporalis, computatur inter præmia accidentalia.

¶ NOT. Videnda est forma indulgentiarum: quia quandoq; pro non ua entibus eleemosinam facere aliquid aliud ponit, in quod commutari possit.

2m de maiori. Satisfacere. §. Per intentionem propriam non, alterius. §. Tunc &c. Nam indul-

indulgentia non potest applicari ad alterum per intentionem A propriam, nisi ex intentione eius, qui dat indulgentiam, & ideo cum ipse applicet &c. ut in litera.

¶ NOT. Ex verbis illis textus ly si tā fieret indulgentia &c. eli ci manifeste [p] sensus mentem Sancti Th. uidendæ sunt formæ bullarum, & considerandæ, antequam de ualore indulgentiarum talium sic uel sic iudicetur.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum indulgentia ualeat ei qui facit.

ADQVARTVM sic proceditur. Videtur quod indulgentia B non ualeat ei, qui facit, quia facere [b] indulgentias est iurisditionis, sed huius in seipsum potest exercere ea, quæ sunt * iurisditionis, * ergo nullus potest indulgentiæ a se factæ particeps esse.

¶ 2 Præt. [b] Secundum hoc, ille qui facit indulgentiam, posset [p] aliquo modico facto, sibi pœnā remittere omnium peccatorum, & ita impune peccaret, quod uidetur absonum. C

¶ 3 Præt. Eiusdem [b] potestatis est facere indulgentias, & excōicare, sed aliquis non potest excōmunicare seipsum, ergo nec indulgentiæ quam facit particeps esse potest.

SED CONTRA est, quia tunc esset ipse peioris conditionis quam alij, si ipse non posset uti thesauro ecclesiæ, quem aliis dispensat.

RESPONDEO, Dicendum, quod indulgentia debet ex aliqua causa dari, ad hoc quod aliquis per indulgentiam ad actum aliquem prouocetur, qui in utilitatem Ecclesiæ, & honorem dei uergat. Prælatus autem, cui cura Ecclesiæ utilitatis propagandæ, & honoris diuini propagandi est commissa, nō habet causam, ut seipsum ad hoc prouocet, & ideo, [m] nō potest facere sibi indulgētiam, sed potest uti indulgentia quam pro aliis facit, [n] quia aliis subest causa faciendi.

Vsl. §. S. Eccl. &c.

*Sup. qō. 83. ar. 4. ad arg. sed contra.

*Vel indē dictū est.

Quemadmodū operū &c. qui beatorū Apostl. Petri & Pauli Basilicas, Lateranēsem quoque & sanctæ Mariæ maioris almæ urbis deuote uisitarint omnes & singulas indulgentias, consequerentur quas a nobis uel a nostro decessoribus concessas &c. Verum quia aliorum salutī fidelium intēri diuersas indulgētias Plenarias nōnullis ecclesiis, Monasteriis, & piis locis duximus concedendas, pp quas populorum forsan concursus ad Basilicas antedictas retardari, aut, ipsius iubilæi celebritas minui, uel interimi posset cum animarum nō modico detrimento. Nos (uē pp altarium indulgentiarum hactenus concessarum effusionem annus iubilæus intermittatur: aut fideles ipsi a tanto munere reddantur expertes) omnes & singulas plenarias etiam ad instar iubilæi authoritate Apostolica tenore præsentium usq; ad eiusdem sedis beneplacitum suspendimus indulgentias tamen Basilicarū & ecclesiarum dictæ urbis in suo plenario robore durantibus. Hæc ibi. Ecce [p] summus Pontifex nō aliorum locorum omnium ab urbe indulgentias suspendit pro ipe iubilæue cōcursus populorum ad urbem pro indulgentia iubilæi consequēda retardetur: quod non esset, si uolūtate sola iubilæi Romæ existentis possent esse participes absque hoc [p] illuc usq; de facto essent hoies [p] hoc agendo. Nota ly cum aliarum nō modico detrimento. & ly aut fideles ipsi a tanto munere reddantur expertes. Item a Bonifacio supradicto ibidem sic. Annuentes &c. statuentes, ut qui uoluerint hmōi indulgentiæ a nobis concessæ fieri participes, si fuerint Romæ, ad minus 30. diebus continuis seu interpollatis, & tantem semel in die; si uero peregrini fuerint aut forenses, simili modo diebus 15. ad Basilicas eisdem accedant. Hæc ibi. Vbi, quia de facto accedere necessarium esse dum tenebatur indulgentiam nō inter Romanos, & ab extrā uenientes, spatium dierum præfixum eum differentia assignat. Dat ergo [p] hoc intelligere Papa: [p] indulgentiæ non ualent illi, qui conditionem ponitur in forma illarum non seruauerit. Item a Clemente supradicto ibidem. Dudum de fratrum nostrorum consilio & plenitudine Apost. potestatis indulgentiam &c. quicunque uniuersi indulgentiam hmōi assq; si Romam, ad minus 30 si uero peregrinum, aut forenses nō simili 15 diebus ad præfatas Basilicas accedere teneantur. Hæc ibi. Ex quo dic, ut supra. Et quia conditiones & forma indulgentiarum uariari quotiēscunq; habuit, in ratione ad 2m, iuxta quarum tō tenorem quo ad conditionem remissionis opus erat nos regulari, connotabatur nō [p] hoc notanda sunt, [q] subdum ut ab ipso Clemente sic. Adiicientes: ut hi enim, qui [p] ea prosequenda ad eisdem Basilicas accedēs, post iter arreptum impediti legitimē, quo minus ad urbem illo anno ualeant peruenire, aut in ea, uel dierum præscripto numero non completo, in dicta urbe decesserint uere pœnitentes (ut præmittitur) & confessi, eandem indulgentiam consequantur. Hæc ibi. Et est earum hoc in bullis additum: nō [p] specialiter ipsum adducere placuit. Tu ergo singulas uerborum (ut ait. textus innuit) diligenter ubique considera formas.

¶ Secundo habes, quo per rōnem [p]fatus Pontificum, pro quanto indulgentias uti prudēs dicunt faciendibus illa, quæ in iunguunt, & intelligas, & declares, & uteris.

¶ Tertio uides, quomodo ex iis uerbis Angelica doctrina [p]fatus declaretur, & consolideſ.

QVÆST. XXVII. ART. IIII.

CONCL. Qui facit [107] indulgentia non pōt sibi ex directē facere, sed potest uti indulgentia, quam præ aliis facit.

¶ NOT. Quēadmodū oculus nō pōt seipsum uidere nisi reflexē, ipsa inspiciendo speculum. Sicut ergo per hoc, [q] relucet in alio, uidet seipsū: ita per hoc, [q] authoritas prælati relucet in indulgentiis a se datis, pōt prælatus ipse participare fructū illi⁹ authoritatis suę. Videtur ergo facere indirectē indulgētia sibi ad cuius rei differentiam conclusio dixit ly directē.

¶ PROB. 1. Quia faciendi sibi indulgentiam nō subest cā; cū prælatus ipse non habeat causā, ut prouocet se ad hoc, pp quod indulgentiæ dari debent, & indulgentia debet fieri ex aliqua causa (q. 14. ar. 2. in fi. corpor.) 2. Quia (ly sed potest &c.) præsupponitur hoc, tanquām patens (ut manifestat responsio ad primum.)

¶ Examen. Ly quia a liis subest causa faciendi. Quasi dicat textus. Non est eadem ratio de facere indulgentias aliis, & facere sibi. Nam, [q] quis faciat eam sibi, non subest cui: quod uero faciat aliis subest causa. Patet ergo ly quia aliis subest cā faciendi, nō sane uerba [p]manua, [q] aliquis possit uti indulgentia data aliis (ut prima facie uidetur:) sed sunt uerba offendenna, non esse simile de facere indulgentiam aliis & sibi.

¶ Ly Prælatus non habet causam, ut prouocet se ad hoc &c. Legentium textum & eius, nē sensum falsum per uerō inde accipias. Loquitur siquidem textus hic de habere causam prouocandi ad aliquem actum &c. per aliquid institutionis ecclesiasticæ: non autem per aliquid ad personam suam priuatam pertinēs. Sciendum igitur, [q] ultimo modo habet causam maximē prælatus (cum quanto in gradu superiori, tanto in periculo maiori, uersetur) semetipsum excitandi) seu prouocandi ad actus illos bonos patet quoque ad exemplo quoniam prælati doctissimi simul & sanctissimi (ut Gregorius primus, & Aug.) per actus pro prios ad priuatam suam personam pertinentes prouocarūt se, & non semel, ad actus in honorem Dei, utilitatemque ecclesiæ uergentes, puta per orationes, prædicationes, lectiones, &c. Quod si dicatur, Prælato commissa est cura ecclesiæ utilitatis propagā dæ & honoris diuini propagandi: & ideo non habet causam ut prouocet se ad humiliandi actus aduertē, quod nimis erratur, cum oppositum concludendum sit. Nam ex eo, [q] ōd prælato commissa est cura illa, sequitur: quōd ipse prouocandi se sic ad tales actus habet causam; & maiorem fatur, quām subdum: cum quia debet dare bonum exemplum illis, tum quia debet esse sanctior uniuersis. Nisi uero fe in talib. actibus exerceat, neutrūbonū efficient, qđ hō est, & natura hois, nisi ip̄ proficiat ad bonum, p̄fluat in malum. Cæterum prælatus non hēt am quocūdi se ad actus bonos p alīqđ ut, dōnis ecclesiasticæ ā te in semetipsum. Nō dū bonū

Universidad de Deusto
Biblioteca

ad aliquem actum in ecclesiæ utilitatem honoremque Dei ver- F
genitum & non habere causam, ut prouocet se ad hoc, ad talem actum per iurisditionem illam suam. Sic ergo secundum planissimam consequentiam concludendum restat (ut concludit) q, cum facere indulgentiam sit actus iurisdōis, prælatus non potest sibimet facere indulgentiam.

¶*Corollarium.* Ergo potest prælatus, imò & debet prouocare se ipsum ad hoc opus bonum, & sat quæren dam remissionē suorum delictorum (ut patet:) sed non potest prouocare se ad hoc, ex sua iurisdōnis usu in seipsum. Et sic intendit textus per ly non habet causam, vt se ipsum prouocet ad hoc. Adeo q per ly hoc (ubi tota difficultas consistit) non intelligit S. Th. opus bonum præcise (ut suprficies tenus vid:) sed opus bonum poeniēs ex usu iurisdōnis sux in seipsum. Ad cuius intelligentiam aperē dam præmittat in maiori textus, q aliquis per indulgentiā prouocatur ad actum bonum: & non dixit absolute, q indulgentia debet ex aliqua cā dari ad hoc, q aliqs prouocetur ad actum bonum. Quare apposite expressēly p indulgentiam (vt ē posterat facillimē ut patet) ex contextu subintelligit. D. Th. magnæ, pro more suo, studebat brevitati. Dicēdum ergo, q appositū regulariter expressē ly per indulgentiam: ut scires, quid postea referendum in minori esset per ly ad hoc. Quasi per appositionem talem tibi tacitē dixerit. Cum ueneris ad minorem, & tibi uideris ly ad hoc, tu refer tes illud ad actū ab aliquem per indulgentiam (qđ est iurisdō prælati) factum in honorem Dei & utilitatem ecclesiæ: non autem referes illud ad actum aliquem factum in honorem Dei, & utilitatem ecclesiæ, dimittendo ly per indulgentiam (iurisdōnem prælati.) Sic. n. & [1] diceres omnino falsum (ut sup. in exam. patuit) & non referres totum medium in propositione maiori positum.

*In 3. p. q. 82.

*In corp. ar.

*Supra q. 24. ar. 4.

1m maior. Nullus in seipsum potest exercere ea, quæ sunt iurisdictionis. & potest tamen ut ei, qui authoritate iurisdictionis dat alis. §. Vt patet in textu ab exēplo de sacerdote Eucharistiam administrante. Tunc nihil &c. Nam, quando indulgentia datur alii s utitur, non exercet iurisdictionem in seipsum: sed accipit effectum indulgentiæ datæ, qui effectus est remissio pœnæ.

¶*Corollarium.* Negare ergo, q prælatus possit uti indulgētia a se data est negare ipsum posse recipere effectum indulgentiarum illarum quod clarā apparet falsum per hoc, q date indulgētā & recipe effectum indulgentiæ est valde differens. Ex eo. n. q nullus hēt iurisdōnē sup se, puenit, q nō pōt sibi ipsi date indulgētiā: ex eo aūt, q indiget remissione pœnæ, fit, q pōt recipe effectū indulgentiæ. Ex dictis uero causa cundē effectū uelle pdere, non est hēt consensū. Ex ib fluit, q ex illa cā, qua nullus hēt iurisdōnē super se, non sequitur, q non possit uti indulgentia a se data: sicut ex ea sequebatur, q non posset sibi ipsi facere indulgentias. Rursus. Eadem rōne fluit, q ex illa cā, qua est indiges remissione pœnæ, non sequitur, q possit sibi facere indulgentias, ō cui ex eadem sequebatur, quod posset uti indulgentiis ipse.

2m de antecedente. Secundum hoc ille, qui facit dulgētiā, posset, p aliquo modo facto ibi, pœnā remittere omni pētori. & Negatur hæc §. Dictum est. in hac, q requiritur ex ad eundum indulgentias: & ar. 2. q requiritur tum esse in charitate (qđ nullus fere, p certo,) tum seruare ea, q p indulgentias indicuntur, ad recipiendum illas. Ex consequentia igitur non pro modico facto pœna remittitur Prælatorum a (ut verum est) possit uti indulgētia a se data alii.

¶NOT Addes, q si q modu platus, scies indulgētias fore largiē das, siue a se, siue ab alijs Prælatis, peccaret sub spe recipiēdi postmodū uenia p illas, sæpenumero fallere est: ū qa intētio dantiū in dulgentias non est, ut aliqs sic abutat illis, ū qa spes illa sua fieret quodāmō illi in pēnā, in quantum liberius peccandi fomentum subministraret. Quōd aūt intētio dantium indulgentias nō sit, ut quis sub spe illarum delinquat, patet, qa in multis indulgē tijs (quas per has def formā intelligēdi sic cēs alias.) exprimitur manifestē, q siqs sub spe uenię illarū pecca uerint, tunc ei indul tū tale non proderit. Id qđ a simili ut innuere uoluisse Conc. Cabil. 2. c. 36. ubi dicit. Quidā ex industria peccantes pp eleemo lynarū largitionē, fīdā sibi ipmitum impunitatē. Eleemosyna extinguit pēā, sed ea quā necessitate, aut casu, aut qualiter fūt fragilitate: ea uero, q ex industria, aut cupiditate habundis explenda cā iteratę fiunt, ut eleemosyna redimantur, nequaq eis redimi pēnā quia, q hoc ppetrant, ubi Deum mercede cōducere, ut eis ipsa ne peccare liceat. Non ergo quia semel peccare debet, ut eleemosynā faciat sed ō eleemosynam facere dēt, quia peccauit. Hactēnus. Dic ergo in ex illo Concilio ad propositum: & q peccans sub spe indulgentiarum, ut Deum mercede conducere uelle, ut impunē peccet. (Qua propter illi non proderunt indulgentiæ ipsæ:) & quōd quis peccare non debet, ut indulgentias recipiat, sed ut indulgentias debet recipere, quia peccauit.

Ademord. de, penitentia, uel pōnitentia, pōnitentia, uerba Conc.

3m de maiori. Eiusdem potēstis. x. Diuerso mō exercitium, eccl. n. 6. §. Tunc & ex ut patet in textu. Nam unus & idem potest & dispensare aliquid aliis & ipsa re dispensata uni, sed unus & idem non potest esse rudex & reus: & consequenter, quod sit per modum dispensationis, pōt uenire in usum illius qui dispensat, quod uero sit p modū iustæ iurisdictionalis, non potest cadere super ipsum ferentem iniustam.

per modum dispēsationis cuiusdam, quam homo potest facere ad seipsum.

QVAES. XXVIII.

De solemni ritu pœnitentiæ, in tres articulos diuisa.

Consequenter considerandum est de solemni ritu pœnitentiæ.

Circa quod tria quæruntur.

¶Primo, vtrum aliqua pœnitentia possit publicari, uel solemnizari.

¶Secundo, Vtrum solemnis pœnitentia possit iterari.

¶Tertio, vtrum publica sit pœnitentia imponenda.

APPENDIX.

EX art. habet. ¶Primo, ibi p S. Th. ostendas, meritō infinitum esse a Papa Bon. 8. quod superior & non pōt sibi indulgēnam facere & pōt sui indulgentia a seipso alis concessa. Hoc autem tunc alicui infinitatum est, qñ de regitur in 6. 45. reg. dixit. Inspicimus in obscuris, quod est uerisimilimus uel, quod plerunque fieri consueuit. Hæc ibi. Quis aūt nesciat esse uerisimilius, quōd quis non possit sibi ipsi facere indulgentias, qñ in seipsum non habet iurisdictionem? Vide q. 22. ar. 4. Quis etiam nesciat id (q. Iquis sibi ipsi fecerit indulgentias) nec plerunque factum, imo nec unquam fieri consuetum? Quōd uero indulgētia a se data a alijs possit uti, ultimus esse consensum, institutque temporibus & à Romanis & ab alienigenis sæpe usum; qđ sanctæ memoriæ Pius Quintus ordinis Prædicatorum indulgentia a seipso collata ecclesias uisitando utuntur, quibus, & alijs, suis orationibus rempublicam Christianam est fructibus Turcarum. 1571. (Deo duce) mirabiliter liberauit: ac de hoste profligato mirabilibus triumphauit. Nec debet ex eo, quōd non possunt sibi indulgentias prælati facere, inferri, quod eis a se data non possint uti quoniam in huic deductioni obstare se inuit Bonifacius idemquando per 17. regulam iuris inquit. Velle, non debet per inutile uitari. Hactēnus supra. Voluntas ergo, qua ex indulgentiis pœnis, non debet in dispendium negotium prælatum uti ad q hoc, q ipsi sibi inutiliter. Nequaquam, ibi facere indulgentias. ¶Secundo habes, quomodo per S. Thomam antedictū Bonifacij, pro quanto prælatus sibi negat posse facere indulgentias, neque dans alijs posse uti affirmat, & intelligas, & probes, & defendas. ¶Tertiō uide quomodo vicissim ex ita Thomistica doctrina præsens, & declaretur, & consolidetur.

Pius V. pōt. Max.

QVÆST.

QVÆST. XXVIII. ART. I.

108 CONCL. Aliqua pœnitentia debet esse publica, & solemnis.

¶PROB. Quia 1. publicum, & 2. grauissimum scelus, & 3. terror alijs incutiēdus, & 4. Leuamen à desperatione grauium peccatorum, hoc requirit (vt de his omnibus, per ordinem in textu patet).

¶NOT. Ex primo medio probationis dicas, peccatum esse morbum, ex quo pœnitentia est medicina: & pœnitentiam esse aliquid secundū se amarum, ex quō illa est medicina. Ex secundo medio dicas, quōd multa misericordia simul, & iustitia fit peccatori, dum confusione in præsenti seculo punitur. Iustitia quidem, quia redditur ei quod meretur: Misericordia verō, quia pœna minori (hæc est seculi præsentis) recompensatur maior (hæc est purgatorij pœna). Ex tertio medio dicas, q si publicæ pœnitentiæ canonum peccatoribus assignatæ infligerentur pro diuersitate criminum, tunc non tot à multis passim tantaque blasphemię, homicidia, omnis fere generis impudicitiæ ac cætera huiusmodi absque fræno, & (quod peius est) quasi per risum committerentur, & tandē ex his uelut ijs ad tantum malum proportionatus non caderetur in hæresim. Rursus. Ex multiplicatione criminum propter totalem publicæ pœnitentiæ absentiā commissorum agnosce ceu ab opposito verum fit illud tertiū medium, scilicet q ratis pœnitentia fit alijs ad terrorem. Confirmatur à Papa Gelasio vniuersaliter hoc in decreto a. 2. q. 7. qui ppter. Tranigressionis alno fiat ceteris interdictio delinquendi. Hæc ibi. Ex quo patet, q pœna unius debet esse emendatio alterius: ut ut minuatur in hora præsenti. Ex quo etiam dicas rem in contrarium ut supra. Ex quarto demum medio dicas, q uidentes pœnitentiam fieri de magnis peccatis inferūt intra se, q de huiusmodi peccatis potest esse spes uenię. Et hinc rursus dicas, q nullis quantumcunq; magno peccatori denegatur pœnitentia, quia de nullo est desperandum. Si. n. de illo desperaretur, q facilcet posset peruenire ad remissionem ū torū suorū scelerum nunc pœnitēa ei pro remedio nonnumquā

*Id habēt Aug. li. 1. hipogno. amendi si lius, to. 7.

1m minor. Per pœnitentiam solemnem publicatur peccatum. & negat ista. §. Ioquēdo sic de publicatione peccati edita sigillū cōfessionis. q. 1. ar. 1. dicto ex illa. Nō. n. facit duo reuelat confessionē talē pœnitentiā iniungendo, quia &c. ut in textu. Dixi ly loquendo de reuelatione edita sigillū qa si publicat (publice) peccatū, publicatur ab eo qui talē pœnitentiā agit ex eo q peccatum illius antea fuit publicē factum.

¶*Corollarium.* Ex ratione ergo eligendi, q publ siue sit antea secrete factū, siue publicē, nunq à sacerdote talē pœnitentiā iniungitur manifestat (publicat). Non primū ū qa suspicio non est sufficiēs cā ad manifestandū illud, id qa ex effectu uiso, q à diuersis causis procedere pōt nō licet proceem inferre vnā illarū cārū determinate. Mō. pœnitentia à causis diuersis procedere pōtputa à uoluntaria ex se solo aīsū priore. & hoc uel pp expressū pūm cōmissū aut à se aut ab alio factū, uel pp excitandū cor proximorum ad fugiendū peccata tā q pœnā grādē secū trahenda, aut ad diligendū magis Deū: propter eius amore honores mundi seu ulipēdiones refutēndō, sicut in seipso publice pœnitēte uidet uel pp maiorem ob suā illā humiliationem apud Deū acquirendū, uel pp cōfigurandum se practicaliter Christo Deo, qui tātas ob nostri amorē sępe numero reluibentissime pulsi ignominias cōmemorat, uarijque generis cōfusiones. Cū igitur pœnitentia hoc* modi sola publica, q uideo, (ex q esset illa cū olb sui exterioris condignis. quibus à factis canonibus pro tali uel tali crimine flatuta ē) ex causis pdictis, atque alijs multis, pcedere possit nō possit ego ita re dicere. q. p. hāc pœnitentiā & multas alias reuelata sit mihi hoc? hoc cōsilio uel pcēlo à cōfessario illius. Qđ si dixero, nescio qd sit ea, qñ scit ē rē q cām cognoscere (vt. secūdū philosophū potest.) & huius pœnitentiæ nā sit ea, de cremata ne scio (vtrex dictis nde euidet, uel mediocriter, uel ē pēr patet.)

*Supra q. 13. ar. 2.

Concl. no.

*De pœn. d. 1. c. 86. post med. & li. 5. decre. ti. 38. c. 1.

2m de maiori Iudicium, q pœnitentiā ad iniunctionē: non semper, quāuis ut ex eius nomen. §. Tunc nihil &c. Nam pœnitentia solemnis quantū ad &c. ut in textu.

3m Ex Ambrosio Reuocat ad perfectum & resti & do in pristinam gratiam: nō tempus, in pristinam dignitatem. §. Tunc mihi &c. Nam q latius post pœnitentiam solemnem non possit ad clericatum promoueri, nec clericus ad superiores ordines peruenire ad dignitatem ecclesiasticam: & consequenter non infringit propositum Ambrosij, quod est de restitutione in gratiam Dei.

¶NOT. Latiū post pœnitentiā solēnē nō posse promoueri ad ordines & ministeria dicit Concilium Neocæsā. & Siricius Papa: ut restatur decretus dist. 50. canones &c. illud. Quōd adhuc dispensatum ad minores ordines dicit Concil. Toletanū. 8. c. placuit. Quōd possit ad minores ordines Concilii Hilerdensis. c. hi qui alta clericus nō ad sup. riores.

Universidad de Deusto
Biblioteca

APPENDIX.

EX articulo habes. ¶ Primo quomodo per rationem intelligimus à fortiori errorem Catharorum (ut refert Cardinalis Turre ermata, de ecclesia lib. 4. cap. 35.) dicentium, quòd non est puniendum de peccatis. Adeo enim est de peccatis pœnitendum: ut etiã (si opus sit) pœnitentia solemnis & publica non recusetur de illis, secundum articulum præsentem.

¶ Secundò habes: quomodo per rationem ostendas: ipsum meritò damnari &c. ut supra q. 11. ar. 1. & q. 16. articu. 1. appen. Item à Concilijs omnibus, qui de pœnitentia publica tractarunt: illam approbando: ut sunt sequentia. Scilicet Concil. Rhemense ca. 31. ut discretio seruãda sit inter pœnitentes, qui publicè, & qui absconsè pœnitere debent. Hæc ibi. Item Concil. Magunt. 2m. ca. 31. Modus tempusque pœnitentiæ peccata sua confitentibus, &c. Qui publicè peccat, oportet, ut publica multetur pœnitentia; & secundum ordinem canonum pro merito suo, & excommunicetur, & reconcilietur. Pœnitétes uerò non tam explenonem constituti temporis, quam fructo remissionem desiderent; nec eis sufficiat si à quorundam rerum perceptionib. abstineant, nisi se etiã à noxijs delectationibus subtrahant; declinantes autem à malo faciant bonum, inquirant pacem, ac sequãtur illam. Hæc ibi. Item Concil. Toletanum primum, qui sint pœnitentes huiusmodi, ostendens. ca. dicit. Eum verò pœnitẽt dicimus, qui post baptismum aut pro homicidio, aut pro aliqua criminibus grauissimisque peccatis publicam pœnitentiã gerens, sub concilio diuino fuerit reconciliatus altario. Hæc ibi. Item à Clemente Primo lib. 2. Constitutionum Apostolicarum c. 41. Pœnitentes, quousque pœnitẽæ fructum non ostenderint permittimus ecclesiam ingredi, quo verbum audientes fandius non intereant, non habeãt aut cõsortem orationis, sed differãt post lectionem legis prophetarum & Euangelij, ut per discessũ meliores euadant in vitæ consuetudine, studentes ad cõsortium quotidie uenire, & præcibus operã dare, quò & ipsi recipi ualeãt & ij qui uident compungantur, cautoresq; fiant uerentes, ne in simplicitate incidant. Hæc ibi. Ecce ergo à tpe Apostolorum incepit ritus pœnitentiæ publicæ, & ad fuimet peccatoris recognitionẽ, & ad aliorũ terrorẽ. Item Concil. Turonense primum ca. 8. Significãtes uerò post acceptã pœnitentiã, sicut canis ad uomitũ, ita ad sæculares illecebras, derelicta pœnitentia, fuerit reuersus, à cõsortio ecclesiæ, uel à conuiuio fidelium extraneus habeatur: quò facilius & ipse compunctionem per hanc confusionem accipiat, & alij eius terreantur exemplo. Hæc ibi. Ecce ergo duplex hanc operatur pœnitentia publica. Item Concil. Cabilonense secundũ uolens publicam pœnitentiam iam obliteratam renouare, c. 25. ait. Pœnitentiam agere iuxta antiquam canonum constitutionem

*Aug. epi. 50. ad Bonif. & hæ sequentia. Scilicet Ideer. d. 50. c. 59. 26. & ibi. c. 16. & 61. & in Cõc. Agath. 4. c. 68. & in Cõc. Agaten. c. 9. Hebet in Cõc. Tol. 2. c. 2. & 1 decid. 50. c. 70.

De pœnitentia publica ei*que maxima multitate.

oẽs defectus restituendo in pristinam gratiam, nõ tamen restituit in pristinam dignitatem: & ideo etiam mulieres post peractam pœnitentiam de fornicatione non uelantur, quia dignitatẽ virginitatis nõ recuperãt. Et similiter post publicam pœnitentiam peccator non redit ad hãc dignitatem, ut possit ad clericatum assumi, & Episcopus talem ordinans potestate ordinãdi priuari dẽt, * nisi forte necessitas Ecclesiæ id exposcat, aut consuetudo, tunc enim dispensatiue recipitur ad minores, nõ aũt ad sacros. Primo, propter dignitatem ordinum istorum. Secundo, propter timorem recidiui. Tertio, propter scandalum vitandum, quod posset in populo oriri ex memoria præcedentium peccatorũ, Quarto, quia non haberet frontem alios corrigendi, cum peccatum eius fuerit publicum.

ARTICVLVS II.

Vtrum solemnis pœnitentia iterari possit.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videtur quòd solẽnis pœnitentia iterari possit. Sacramenta enim, quæ caractẽrem non imprimunt, cũ sua solẽnitate[b] iterantur, *sicut Eucharistia, & extrema unctio, & huiusmodi, sed pœnitentia nõ imprimit characterem, ergo cum solemnitate iterari debet.

¶ 2 Præterea. Pœnitentia solemnizatur propter grauitatẽ, & manifestationem peccati, sed post peractam pœnitentiã contingit similia peccata committere, vel etiam grauiora, [h] ergo solemnis pœnitentia iterum debet adhiberi.

SED CONTRA, Solemnis pœnitentia significat ejectionem primi hominis de Paradiso, sed hæc tantum semel est facta, ergo, & pœnitentia solemnis tantum semel debet fieri.

RESPONDEO, Dicendum, q̃ [m] solemnis pœnitentia iterari non debet [n] propter tria. * Primo ne ex iteratione vilescat. Secundo, propter significationẽ, * quia est figura expulsionis hominis de paradiso, quæ semel est tantum facta. Tertio, quia solemnizatio est quasi quædã professio perpetuo pœnitentiam conseruandi, & iteratio solemnitati resistit. *Si tamen postmodum peccauerit, non clauditur ei locus pœnitentiæ, sed pœnitentia solemnis iterum ei iniungenda non est. ¶

3 In plerisque locis ab usu recessit; & neque excommunicandi, neque reconciliandi antiqui moris ordo seruatur: impetretur adiutorium à domino Imperatore, qualiter si quis publicè peccat, publica mulctetur pœnitentia, & secundum ordinem canonum pro merito suo excõcetur, & reconcilietur. Hæc ibi. Item Concil. Trid. eãdem uolens in usum reducere, sess. 14. c. de refor. 8. ar. Apostolus monet, publicè peccãtes palam esse corripiendos. Quando igitur ab aliquo publicè & in multorum conspectu crimen committum fuerit, unde alios scandalo offensos, commotosq; fuisse non sit dubitandũ, huic condignam pro modo culpæ pœnitẽtiam publicè imungi oportet: ut quos exẽplo suo ad malos mores prouocauit, suæ emẽdationis testimonio ad rectam reuocet uitam. Hæc ibi.

¶ Tertiò habes quo modo per rationem ostendas, prædicta Patrum, ac Apostoli dicta, pro quanto pœnitentiam publicam approbant dari, & intelligas & probes, & defendas.

¶ Quarto uides: quomodo ex ijs meis 4 sim Angelica doctrina præsens & declaratur, & cõsoliderur.

*1. p. q. 84. ar. 10.

*Concil. ubi. *Aug. epis. 54. ad Macedo. 10. 2. & hîc d. 50. d. 1. c. 21. & 4. sent. d. 14. § 3. & in decre. d. 50. c. 63. *Decr. d. 50. c. 65. 107 Concil. p.

QVÆST. XXVIII. ART. II.

CONCL. Solemnis pœnitentia iterari non debet.

¶ PROB. Quia & timor 1. ne ulciscat, & 2. figura expulsionis de paradiso, & 3. solemnizationis significatio, id ostendit (ut de his tribus per ordinẽ patet in textu.)

¶ NOT. Quòd solẽnizatio, significet quandam perpetuitatem conseruandi id, quã solemnizatur, patet p hoc, q̃ nouũ solẽne nec in ordine facto, nec in monachatu iteratur in ordine. n. sacro emittit nouũ cathartis, sicut & in professione monachorũ: & utrũq; q̃ præmissũ est, mõ dicto, nõ iteratur. Licet. n. aliqs clericus uel monachus post nouũ huiusmodi peccet aliqũ, si tñ ab hoc solẽni illud nouũ reiteratiõis de factione non doleat, & nouũ ipsũ aliqñ solitarie cõfirmet.

CONCL. 2ª. Eiq̃ pœnitentiã solemnẽ egit, si aliqñ peccet peccato, cui pœnitentia solemnis debeat, non clauditur locus pœnitẽtiæ sed pœnitentia solemnis iterum ei iniungenda non est.

¶ NOT. Videtur quam sit simile, quod dicitur nunc de pœnitẽtia solemni ad id, quod in nos præmissa dicebatur de uoto solẽni. Sicut. n. illi transgredienti uotum castitatis non iniungebatur iterum necessitas ad emittendum uotum solemne, sed sufficiebat pœnitentia priuatim facta pro huiusmodi, qui tam pœnitentiã solemnem egit propter peccatum nouum eiusdem generis non denuo imponitur solemnitas pœnitentiæ, sed sufficit priuata.

¶ PROB. Quia hoc, tanquam clarum, supponitur.

¶ NOT. Quod autem præmissũ p̃supponatur pars anterior cõclusionis patuit multotiẽs ex supradictis, ubi ostensũ est, q̃ quia hõ visit põt agere pœnitẽtiã de peccato suo, nec de ullo peccatore unq̃ desperandum. Et hoc est quod in ter. dicitur by non clauditur ei locus pœnitentiæ. Quod autem posterior pars meritõ supponatur, patet ex probatione conclusionis primæ.

1m de

1m de maiori. Cum sua solemnitate seruantur. ℟. A tium, Et ad hunc duplicem finem subordinatur, quorum neutter iterationi repugnat, imõ uterque laudabiliter iteratur. Nec obstat q̃ fides nostra de realissima Christi existentia in hoc sacramento, nostraq̃ deuotio ac reuerentia ad ipsum debeãt perpetuò conseruari ipsis in diffinitionibus solemnitatis tã dictis, formaliter & præcisè sistendum est, si differẽtiam unius solemnitatis ad aliã cõgnoscere uolumus.

2m cõclusio. Ergo solemnis pœnitentia iterari debet adhiberi ℟. Nisi iteratio repugnaret solemnitati eius. ¶. Tunc nihil &c. Nam iteratio repugnat solemnitati pœnitẽtiæ, licet nõ * Al. cap. uidead 1m & no. seq.

APPENDIX.

EX articulo habes primò quomodo per rationem ostendas meritò infinuatum esse à decretis diffinitoribus q̃ pœnitentia solemnis non est iterabilis, non solennis autem est. Insinuatum est autem uerbis sic dictis. Quãuis cante & subtiliter & subinde et pro uiribus locus iterationi pœnitẽtiæ se inueniat in ecclesia concedatur, tñ medicina nimis uulnifica, ut * in hoc habetur: tamen ad hoc corpus quotidie peccantibus nunquam per pœnitentiam uenia negatur. Hæc ibi. Cui dicto inferius, de pœnitentiis. 5. cap. Quamuis, adiungitur. Quis audeat dicere Deo, quare huic homini, qui post primam pœnitentiam rursus se iniquitati obstringit, adhuc iterum parcis? Hæc ibi. Ecce quod & solemnitas pœnitẽtiæ reiterabilis negatur: & pœnitentia ipsa sæpe iterabilis affirmatur. Item insuatum ab eisdem, de pœnitentiis. 3. Reperimus, q̃ sæpius agendam pœnitentiam putat &c. Si uerè in Christo pœnitentiam agẽs, iterandam postea nõ putaret, quia sicut unũ baptisma, ita & unica pœnitentia. Verũ p̃ certo semper nos debet pœniten. peccati. Hæc ibi. Vbi prius loqui tur de solemni pœnitentia, quam iterandam negat, & à ly sæpe retenti &c. loquitur de pœnitentia sine solemnitate, ad cuius reiterationem non hortatur. Secundò habes quomodo perrationem supradicta Decretorum, pro quanto solemnem pœnitẽtiam nolunt iterari, & declarei, & tuearis. Tertiò uides: quo ex iis uicissim Angelica hæc doctrina & declaretur, & cõfoletur.

Vtil. p. S. Eccl. ad intelligẽ. Decre.

*Vide 1m decret. d. 50. c. 66.

*In hoc & corp.

*concl. 1m

*concl. p.

QVÆST. XXVIII. ART. II. 196

CONCL. 1ª Pœnitentia solemnis ab Episcopo solo imponi potest, & viris & mulieribus, sed non clericis.

Examen

1 Vtil. p. S. Eccl. contra er. &c.

2

*Aug. epi. 50. ad Bonif. & hæ sequentia. Scilicet Ideer. d. 50. c. 59. 26. & ibi. c. 16. & 61. & in Cõc. Cartha. 4. c. 68. & in Cõc. Agaten. c. 9. Hebet in Cõc. Tol. 2. c. 2. & 1 decid. 50. c. 70.

De pœnitentia publica ei*que maxima multitate.

3

In corp. huius ar.

*Vt patet ex cõcil. Agath. c. 11. & in decret. d. 50. c. 64.

4

Concil. ubi. *Aug. epis. 54. ad Macedo. 10. 2. & hîc d. 50. d. 1. c. 21. & 4. sent. d. 14. § 3. & in decre. d. 50. c. 63. *Decr. d. 50. c. 65. 107 Concil. p.

1m de maiori. Cum sua solemnitate seruantur. ℟. Iteratione non repugnante solemni tatis &c. Nam licet pœnitentia non imprimat characterem, & cõsequenter ratione characteris non possit impediri, quin solemnis pœnitentia iteretur: tamen iteratio repugnat eius solemnitati, & ideo ratione hac impeditur, nè possit iterari. Peccat ergo argumentum fallacia secundum non causam vt causam: quoniam arbitrari se offendit, causam non reiterationis pœnitentiæ cum solemnitate sua esse characterem aliquem impressum; & tamen vera huius causa non ille sed repugnãtia talis iterationis ad solemnitatem, est. Talis, inquã iterationis quoniam non omnis iteratio repugnat solemnitati. Nam (vt in textu dicitur in sacramentis illis, in quibus solemnitas operatur. i. in quibus nos operamur solemnitatem, iteratio solemnitatu non repugnat.

¶ NOT. Quòd sit solemnitas, quæ iteratio ni repugnat, & quæ iteration; non repugnat, accipere potes ex corpore articuli, ubi dicitur ly setiõ, q̃ solemnitatio &c. & vtraque diffinitur sic. Solemnizatio iterationi repugnans est illa, q̃ est quasi quædam professio conseruandi perpetuò aliquid. Item solemnizatio iterationi non repugnãs est illa, quæ non adhibetur ad significandum professionem conseruandi perpetuò aliquid, sed ad aliquem alium finem. Hinc vomitus in professione religionis emissum dicens esse solemne, ita q̃ non debet reiterari: & processionem trium millium consulis populorum, cum totidem luminaribus accẽsa, maximo ritu, diuinis laudibus modulatissimè resonantibus, in associando supremum omnium Sacramentorum factam dicit esse solemnem; ita q̃ reiterari debeat, si inspiciatur ad extrinsecam solemnizationem; vtique maior est hæc secunda ratione numeri tum populorum tum luminũ, tum clericorum, tum laudum diuinarum: & ideo minus iterabilis videbitur ex hoc, quàm illa prima. Si verò inspiciatur ad diffinitionem præmissam solemnitatis, totum oppositum dicetur. Quare? Quia solemnitas, quæ in voto religionis attenditur, est quædam professio conseruandi perpetuò aliquid... illud, quod tunc seruandum promittit solemnitas verò illa, quæ diuinissimo altaris sacramento adhibetur, est quoddam protestatiũ magnitudinis incomprehensibilis rei, quæ ibi realiter existit, strãque reuerentiæ ac deuotionis erga tantam rem exerta-

Ad primvm ergo dicendum, quòd in illis sacramentis, in quibus solemnitas operatur, iteratio solemnitati non repugnat, vt est in proposito, & ideo non est simile.

Ad secvndvm dicendum, q̃ quamuis ratione criminis deberetur sibi eadem pœnitentia; tamen solemnitatis iteratio non competit propter prædictas causas.

ARTICVLVS III.

Vtrum pœnitentia solemnis sit imponenda mulieribus, clericis, & quocumque simplici sacerdote.

AD TERTIVM sic procedit. Videtur q̃ mulieribus non sit solemnis pœnitentia imponẽda. * Quia vir, cui imponitur solemnis pœnitentia, debet comã abijcere: sed hoc non competit mulieri, vt patet ad Corinth. 2. ergo non debet agere solemnẽ pœnitentiam.

¶ 2 Item. Videtur q̃ clericis sit imponenda; quia imponitur propter grauitatem delicti: sed idẽ peccatũ grauius est in clerico, q̃ in laico, ergo magis debet imponi clerico, quam laico.

¶ 3 Item. Videtur quòd à quolibet sacerdote possit imponi. Quia absoluere in foro pœnitẽtiali est eius, qui habet [b] claues: sed simplex sacerdos habet claues, ergo [b] potest esse minister huiusmodi pœnitentiæ.

RESPONDEO, Dicendum, q̃ omnis solemnis pœnitẽtia est publica, sed non conuertitur. Pœnitentia enim solemnis hoc modo fit. * In capite Quadragesimæ præsentant se cum presbyteris suis Episcopis ciuitatum ante fores ecclesiæ sacco indutis, nudis pedibus, vultibus dimissis, coma depositа, & eis in ecclesia intro ductis, Episcopus cũ omni clero septem Psalmos pœnitentiales dicit, & postmodum eis manum imponit aqua benedicta aspersa, & cinerem capitibus ponit, * cilicio colla eorũ operit, & denuntiat eis lachrymabiliter, quòd sicut Adam ejectus est de paradiso, ita ipsi de Ecclesia eiiciuntur, & iubet ministris vt eos ab ecclesia pellant, clero eos prosequente cum hoc Responsorio, In sudore vultus tui, &c. In cœna autem domini quolibet anno a suis presbyteris in Ecclesia reducuntur, & erunt ibi vsque ad octauas Paschæ, ita tamen q̃ non communicabunt, nec pacem accipient, & sic fiet quolibet anno quousque aditus ecclesiæ est eis interdictus. Vltima autem reconciliatio referatur Episcopo [m] ad quem solũ spectat solemnis pœnitentiæ impositio. * Potest autem imponi viris, & mulieribus, sed non clericis, * propter scandalum. Non autem talis pœnitentia debet imponi nisi pro peccato quod totam commouerit vrbem. Publica autem, & non solemnis, quæ in facie ecclesiæ fit, sed non cũ solemnitate prædicta, * sicut peregrinatio per mundum cũ baculo cubitali * hæc potest iterari, & a simplici sacerdote iniungi, & potest etiam clerico imponi, ¶ tamen quandoque solemnis ponitur pro publica, & secũdum hoc authoritates quædam variè loquuntur de solemni.

*Vide 1m decret. d. 50. c. 66.

*In hoc & corp.

*concl. 1m

*concl. p.

*Hæc habetur in decretis, d. 50. c. 65. incipit In capite.

QVÆST. XXVIII. ART. III.

Universidad de Deusto
Biblioteca

men. Ly penitentia solemnis. Propriè sumpta, ille terminus fit acceptus declaratur à principio corporis articuli vsque inclusiue ad ly victima autem reconciliatio reseruatur ei. Hoc modo, scilicet, proprie sumebatur supra ar. 2. quando dicebatur, quòd non poterat reiterari, & ar. 1. quando dictum fuit, quòd aliqua penitentia nō sibi poterat publicari, sed ēt solemnizari.

Ly vitis, & mulieri huic, scilicet nec iuuenibus, nec senibus, si possibile est. Vnde in Concil. Agathensi statutū est hoc. Iuuenibus pœnitentia non facile committenda est, pp ætatis fragilitatē. Hæc ibi. Et à Leone Papa. Tempora pœnarum, &c. Patiter ēt habēt es ætatis senilis intuitum. Hæc ibi, & recitatur 16 q. 7. ætatis ergo in pœnitentiæ solemnis impositione habēda est ratio.

Decret. d. 50. c. 63. fine.

¶PROB. Quia tanq̄ clarū supponitur (vide Decret. dist. 50. in capite.) Quia (ly sed non clarum) ordo clericalis venit ei in contemptum.

¶CONCL. 2ª Pœnitentia publica, sed nō solemnis, potest iterari, & à simplici sacerdote iniungi, & pōt ēt à clerico imponi.

* Concil. Trid. sess. 14. de sacramēto extremæ vnct. c. 2.

¶PROB. Quia ostenditur ex differentia ad pœnitentiā solēnē (vt patet supra.)

¶NOT. Quòd pœnitentia publica sumatur q̄nq; p solemni, (vt patet ex. cap. accedentib. de excess. prælat. Ibi enim reprehenduntur abbates quidam à Papa, eò q̄ præsumebant iniungere pœnitentias publicas, i. solēnes. Nā minus huiusmodi, inquit, est episcopalis dignitatis.

1m conclusio. Ergo nō deberet agere solemnē pœnitentiam. &. abiecta coma: non aliter. §. Tunc nihil &c. Nā cū pœnitentia dicat subiectionē in pœnitente, & comę sint datæ mulieri in signū subiectionis, meritò non debent tolli à mulliere pœnitente.

¶NOT. Ante peccatum etiam mulier subiecta erat viro, cum hoc ordo naturalis importet: & ideo tā ante peccatum comata fuit. Post peccatū verò maior subiectio ei indicta est Gen. 3. vnde cōuenitur non nū coma, quæ est velamen quoddā inhærēs debetur mulieri in signū prædictæ subiectionis, sed ei velamē extrinsecū capiti suo positū. Et q̄a hæc subiectione maximè decet mulierē cōtēplantē cōspectū diuinū ideo Dominus ex præceptu B. Petri Apost. edidit, vt mulier velato capite in ecclesiā introeat. Vt habetur ex libro Pōtificali Damasi Papæ, & in 1. tomo Cōciliorū.

2m de maiori. Imponitur pp grauitatem delicti. &. si nō delectatur ordinis §. Tūc nihil &c. Nā licet clericus, vt persona est priuata imponēda esset pœna solemnis pp grauitatē delicti (vt ar. quitē) in ei, vt clerico, pp honorē. f. clericalis ordinis, nō imponitur. Ratio huius dicitur & hic, & in probatione primæ conclusionis, quæ ad secundam partem.

¶NOT. Docuit Deus talē honorē deferri debere ordini sacerdotali. vt Exod. 12. ipsum Aarō facer dotē maximo peccato ido latriæ cōmittere, & (qd plus est) virtutē cōflatilē erigentē nō puniri: punitione extrinseca (q̄ dicatur) qualipunitione castigauit bi populū. Nō. n. fecit hoc Deus cū sit iustus, vt peccatū aliq̄ius suæ Aarō remanere impunitū: sed vt doceret nos, quātū honore, q̄sq; debeamus ordinē clericalē, & tā peccatis magnis.

Honor ad sacerdotes.

3m conclusio. Ergo pōt esse minister huiusmodi pœnitentiæ. &. nisi pp grauissima peccata, & propter magnam cautelam ad sui curationē reseruatur Episcopo. §. Tunc nihil &c. vt patet in textu.

¶Stellarium. Ergo vt simile inducit esse dictū, quo ad hoc de casu reseruato, & de pœna solēnis quāvis solēnis pœna unq̄ soleat cōcedi, vt imponat solēniter à simplici sacerdote, imponit q̄ dem simplex sacerdos pœnam: sed solēnitas possea fit à solo Epo. Vnde dist. 50. dī ly in capite quadragesimę cōes pœnitentes q̄ publicā susceperūt aut susceperūt pœnam, ante fores ecclesiæ se representent Epo. Ergo vī hinc q̄ prima à simplici sacerdote susceperint pœnam, quæ postmodū ab Episcopo solemnizatur.

APPENDIX.

EX articulo habes primò, quòd p S. Vūl. p S. Thomā à fortiori ex Eccl. cōplodās erroré Pauperū de Lugduno (vt re dammā fert ūma fratris Yuo &c. netti in bibliotheca vaticana manu scripta) dicentiū, clericos & religiosos ecclesiæ esse seribas, & pharisæos Apostolorū plecutores. Hic error p quātō clericalē ordinē inhonorat adducitur hic & à fortiori (vt dictū est) p articulū præsentē es plodē. Adeò nāque articulus præsens honorē defert clericali ordini: vt patuit in illis, quāquā aliàs difficilis, pnam solemnē nō dari, & bonum esse dicat, & addit ratio rid populi esse diffimat. Secūdò habet: q̄uo p sanctū Thomā ostēdat p dictū errorē pro quanto diximus, propter magnam cautelam ad sui curationē reseruatur Episcopo. §. Tunc nihil &c. vt patet in textu.

Tertio, de ministro ipsius.

Quarto, de eo cui cōferri debet, & in qua parte.

Quinto, de eius iteratione.

Circa primum quæruntur nouē.

Primo, Vtrū extrema vnctio sit sacramentum.

Secundo, Vtrū sit vnum sacramentum.

Tertio, Vtrum hoc sacramentum fuerit à Christo institutum.

Quarto, Vtrum oleū oliuæ sit conueniens materia huius sacramenti.

Quinto, Vtrū oporteat oleū esse consecratum.

Sexto, Vtrū huius sacramenti materia debeat per Episcopum consecrari.

Septimo, Vtrū hoc sacramētū habeat aliquam formam.

Octauo, Vtrū forma huius sacramenti debeat pro ferri per orationem deprecatiuam.

Nono, Vtrū prædicta oratio sit competens forma huius sacri.

QVÆST. XXIX.

De sacramento extremæ unctionis, in nouem articulos diuisa.

POST HOC considerandum est de sacramento extremę vnctionis, quo ad essentialia, de quo quinque videnda sunt.

Primo, de essentialibus ipsius & de eius institutione.

Secundo, de effectu ipsius.

ARTICVLVS I.

Vtrum extrema unctio sit sacramentum.

1 AD PRIMVM sic proceditur. Videt̄ qd extrema vnctio

damnari meritò ab Exod. 32. vt sup. in not. post ad 2m. Itē à Cōcil. Carthaginēli. f. Confirmandū est vt si qñ præbyteri, vel diaconi in aliqua grauiori culpa cōuicti fuerint, qua eos necesse sit à ministerio remoueri ad tps, nō eis manus tanq̄ pœnitentibus imponat. Hæc illud, & recitatur dist. 50. Itē à Leone Papa sic. Alienū est à cōsuetudine ecclesiastica: vt qui in præbiterali honore, aut diaconi gradu fuerint cōsecrati, hi pro crimine aliquo suo p manus impositionē remediū accipiāt pœnitēdi, qd sine dubio ex apostolica traditione descēdit. Hæc ille, & recitat dist. 17. Per manus aūt impositionē ūi Leo q̄ Cōcilū intelligit pnam solemnē iuxta qd Cōcil. Agathēse de pœnitētia solēni. c. 11. statuit sic. Pœnitētes ipse quo pnam pati, impositionē manuū, & cilicii sup capita sua, sicut vbiq; statutū est cōsequātur. Hæc illud, & recitatur dist. 50. Tertio habes q̄ do p S. Thomā ostēdas, meritò insinuatū esse à Cōcil. Nocesariensi, q̄ clericus pōtagere pnam publicā, vt. f. diffungui cōtra solēne. inſinuatū est aūt hoc ab eo qñ dixit. Præsbiter, si vxorē duxerit, ab ordine illi deponi debere: q̄ si fornicatus fuerit, vel adulterū cōmiserit extra ecclesiā abijci, & ad pniam inter laicos redigi oportet. Hæc illud, & recitatur dist. 28. Itē insinuatū à Cōcil. Martini Papæ sic. Si q̄s præsbiter, vel diaconus pp publicā pniam à sacerdote accepit, ablq; aliqua necessitate die dominica pro quadā religione se unauerit, sicut Machæi: Anathema sit. Hæc illud, & recitatur dist. 50. Itē ēt insinuatū fuerat ex canone Apostolorum vt leg. dist. 31. c. 5. q. 1. Epi. Quarto habes: quòd p S. Thomā prædicta pro quātō pnam minē clericis dandi & negandi, & publicē illis iasti gendā præceptis determinās, & declarās, atque defendās. Quibus videsquòd ex mente illius Angelica doctrina hæc & declaratur, & confunditur.

QVÆST. XXIX. ART. I. 3

CONCL. Constat, quòd extrema vnctio non est sacramentale: sed sacramentum.

¶PROB. Quia extrema vnctio non ordinatur ad aliud sacramentum, quasi ei annexum (vt patet) & sacramentale ordinat ad aliud sacrm, quasi ei annexum (vt exoteūmus:) Quia (ly sed sacramentū) extrema vnctio pertingit ad effectum principaliter intentū in administratione sacrorum, i. ad curationem morbi peccati (patet Iacobi. 5.) & sacramentū ecclesiæ dī illa actio, q̄ tpngit ad curationē morbi peccati (vt infirmus.)

¶NOT. Diffinitionem vniuersaliter de quocunque sacramētali habes ex corpore. Dices ergo q̄ sacramētale est illud, qd annectitur ad sacrm, tanq̄ ordinatum ad illud.

1m de maiori. Ista &. quantū ad vnctionē, vt vnctio est nō quantū ad vnctio nē attingēdā ad curationē peccati. §. Tunc &c. Nā oleū quo cathecumeni inunguntur in vnctione &c. vt i text.

* Ex c. 1. eccl. hierare.

¶ Stellarium. Ergo ex relatione hac magis confirmeris in dictiōne rū sacramētalium, illā facilius capiendo.

* c. 2. eccl. hierare.

2m de maiori. Sacramentum &. nō immediate tñ ad gloriā disponēdū. §. per eorum. f. collationem existitis mox à corpore. Tunc nihil &c. Nā extrema vnctio immediatē hominem ad gloriā disponit, cū exeūtib. à corpore &c. vt i textu.

Cōcil. Flo. super v. nione la. tobinorū & Armenorū in doct. defe ram. & f decre. d. 25 c. 3.

Itē de minori. Figura. &. eiusdē generis nō, remotā. §. Tunc nihil &c. vt patet in textu. Videtur ēt responsum 2m ly quāuis per figuras remotas &c.

3m de maiori. Sedm Dionysiū oēs sacrm. &. per ad innotescēt dispositō hierarchiæ ecclesiasticæ non aūt, oēs facim absolute. §. Nā Dionysius nō intendit determinare de sacramentis nisi &c. vt in textu. Tunc nihil &c. vt patet.

Item pars minoris. Extrema vnctio nō ponitur nec ad purgādū, nec ad illuminandū. &. ita plenè sicut baptismus nō aūt absolute. §. Tunc nihil &c. Nō. 2. imēdiā conclusio sanare, q̄ extrema vnctio ex eo, qd est sacrm purget, & illuminet ita plene sicut baptismus sed sufficit illi q̄ ex eo q̄ est sacramentum, purget, & illuminet absolute, conferendo, scilicet gratiam, quæ peccati morbus tollitur.

APPENDIX.

EX articulo habes primo i quomodo per ra: lonem interimas hæresim Albanēsium (erat Albanenses Caluinistæ, Ruthe nus in administratione sacramētorum est curatio morbi peccati, Isa. 27. Hic est omnis fructus vt tollatur peccatum. Et ideo cum ad hunc prædictum effectum pertingat extrema vnctio, vt ex verbis Iacobi patet, nec ordinetur ad aliud sacramētum quasi ei annexum, constat q̄ extrema vnctio non est sacramentale, sed sacramentum.*

Vtl. p S. Eccl. contra Alb. &c. dān. à &c.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd oleum quo cathecumeni inunguntur in vnctione, non perducit ad peccati remissionem, quia hoc ad baptismū pertinet, sed aliquo modo ad baptismum disponitur. ideo est sacramentum illa vnctio sicut vnctio extrema.

Iacob. 5.

AD SECVNDVM dicendum, quòd hoc sacramentum immediate hominem ad gloriam disponit, cum exeuntibus à corpore detur: & quia in veteri lege non erat tempus adhuc perueniendi ad gloriam, quia neminem ad perfectum adduxit lex:* ideo illud sacramentum præfigurari non debuit per aliquod sacramentum sibi respondens, sicut per figuram eiusdem generis: quamuis per figuras remotas aliquo modo figuratum sit in omnibus curationibus, quæ leguntur in veteri lege.*

Inno. 1. in epist. ad Decēmū Eugubinū Epis. c. 8.

Hebr. 7.

* Simile qd hī in 2. q.

AD TERTIVM dicendū, q̄ Dionys. non facit aliquam mentionem de extrema vnctione, sicut nec de pœnitentia, nec de matrimonio, quia ipse nō intendit determinare de sacramentis, nisi quatenus per ea innotescere pōt Ecclesiasticæ hierarchiæ ordinata dispositio, quantū ad ministros, & actiones ministrorū, & recipientes: tamen cū per extremam vnctionem aliquis consequatur gratiam, & remissionē peccatorum, non est dubium q̄ habet uim illuminatiuā, & purgatiuam, sicut Baptismus, quāuis non ita plenam.

1. ar. 5. d. 3. & 3. par. q. 85. ar. 1. ad 4. *loco cita to in ar. 3

causare posset: Item à Concil. Senonensi in decretis habet Decret. 10. cap. de extrema vnctione. Siquis infirmatur (inquit Iacobus) in vobis, inducat præbiterum ecclesiæ, & orēt super eū

vngentes

Universidad de Deusto
Biblioteca

genter enim oleo in nomine domini &c. & si in peccatis sit, remittentur ei. Quibus liquido constat extremam vnctionē, ceterorum sacramentorum instar, remissionem peccatorum efficaciter operari. Hæc ibi. Et quomodo efficaciter operatur, si (vt impij hæretici nonnulli enumunt) esset nihil? Item ab Eugenio 4. in Decret. Armenis stat. Sacro approbante Concil. Flor. Quinto sacramentum est extrema vnctio &c. cuius effectus est mentis sanatio, & (inquantum expedit) ipsius etiam corporis. Hæc ibi. Per hoc ergo q̄ mentem sanat dicit, & corpus damnat Albanenses ipsam nihil esse dicentes. Item a papa Innocētio primo in epistola prima ad Decentium Eugubinum episcopū cap. 8. Illud q̄d in 8 apostoli Iacobi epistola conscriptum est, infirmatur aliquis in vobis est, vocet presbyteros, & orent super eū, vngentes eum oleo in nomine domini &c, non est dubium de fidelibus agi oportere intelligi debere, qui sancto oleo perungi possunt &c. Non pœnitentibus autē illud infundi non potest: quia genus est sacramenti. Nam quibusdā liquia sacramenta negantur, quō vnū genus putatur posse concedi? Hæc ibi. Excepta extrema vnctio est sacramēti, & alius cōmemoratis: & essequēter est aliqd. Tertio hēt quō per rationes dicta Patrū supra, pro quāto extremam vnctionem dicti esse sacramentum verum, & q̄ hoc & declarare & defendas. Quarto videtis quō ex iis vicissim Thomistica doctrina præsens declaretur & confoliderur.

1 p. q. 66 ar. 8.

QVÆST. XXIX. ART. II.

112 CONCL. 1ª Quodlibet sacrm dicit vnū, vnitate pfectionis. 1. sicut perfectū aliquod, qd ex partibus plurib. constituitur.

3. p. q. 73. ar. 2. corp.

Examē ly vnū, vnitate pfectionis. Dicit hoc ad differentiā illius, quod est vnū vnitate, & indiuisibilitatis, & continuitatis.

Ly vnitate perfectionis. Quid sit vnitas perfectionis, si-cut & aliæ duæ in examine primo dictæ, declaratur in textu.

¶ PROB. Quia multa quæ sunt in vno sacramento, adunātur ad vnū significādū, vel causandū (vt patet.

¶ NOT. Significandum, vel causandum: quia sacramentum nouæ legis significando causat: licet antiquæ tm significare.

¶ CONCL. 2ª Plures actiones sunt de perfectione sacramēti extremæ vnctionis.

¶ ROB. Quia curatio interiorum vulnerum non pōt pfectè significari, nisi pappositionē medicinæ ad diuersas vulnerū radices: & sacramentū extremæ vnctionis curat perfectè (omnia patent maximè conjungendo arg. 1. ad secundum.

cauch. 8

3. p. q. 90 ar. 2.

ARTICVLVS II.

Verum extrema unctio sit unum sacramentum.

AD SECVNDVM sic procedi-tur, Videtur q̄ extrema vnctio non sit vnum sacramentū, quia vnitas rei est ex sua materia, & ex sua forma, cū ex eodem habeat res esse, & vnitatē: sed forma huius sacramenti frequenter iteratur etiam in eadē vice, & materia pluries, cū inūctio adhibeatur secundum diuersas partes: ergo non est vnum sacramentum.

¶ 2 Præterea, Ipsa vnctio est sacramentum: ridiculū enim est dicere quòd oleum sit sacramētum: sed sunt plures vnctiones, ergo sunt plura sacramenta.

¶ 3 Præterea. Vnum sacramē tū ab vno ministro perfici debet, sed in aliquo casu extrema vnctio nō pōt pfici ab vno ministro: sicut si post primā vnctio nē factam sacerdos moriatur, tunc enim alius sacerdos debet vlterius procedere: ergo extrema vnctio non est sacramentū.

SED CONTRA, Sicut se habet immersio ad baptismum, ita se habet vnctio ad hoc sacramentum, * sed plures immersiones sunt vnum sacramētum baptismi: ergo & plures vnctiones sūt vnum sacramentum.

¶ 2 Præterea. Si nō esset vnū sacramentum, tūc facta prima vnctione non oporteret ad perfectionem sacramenti quòd fieret secunda: quia quodlibet sacramentū per se habet esse perfectum: sed hoc falsum est: ergo est vnum sacramentum.

RESPONDEO, Dicendum, q̄ vnum numero, per se loquendo dicitur tripliciter. Vno modo sicut indiuisibile, quod nec actu nec potentia est plura, vt punctus, & vnitas. Alio modo sicut cōtinuum, quod quidē actu est vnū, sed plura potentia, vt linea. Tertio modo sicut perfectū aliquod, quod ex partibus pluribus constituitur, vt domus, quæ est multa quodāmodo in actu, sed illa multa conueniunt in aliquo vno: & hoc modo quodlibet sacramētum dicitur vnū, inquantum multa, quæ sunt in vno sacramento, adunantur ad vnū significandum, vel causandum, quia sacramentū significādo causat. Et ideo quādo vna actio sufficit ad significationem vnius sacramenti, consistit in illa actione tantum, sicut patet in confirmatione. Quando autem significatio sacramenti potest esse, & in vna, & in multis actionibus, tunc sacramentum perfici potest, & vna actione, & pluribus, sicut Baptismus vna immersione, & tribus: quia ablutio, quæ significatur in Baptismo, potest esse per vnam immersionem, & per multas. Quando autem perfecta significatio nō potest esse nisi per plures actiones, tūc plures actiones sunt de perfectione sacramēti, sicut patet in Eucharistia, quia refectio corporalis, quæ significat spiritualem, non potest esse nisi per cibum, & potum, & similiter est in hoc sacramēto. Quia curatio interiorum vulnerum non potest perfecte significari, nisi per appositionem medicinæ ad diuersas, vulnerū radices, & ideo plures actiones sunt de pfectione huius sacramenti.¶

AD PRIMVM ergo dicendū, q̄ vnitas totius perfecta non tollitur per diuersitatem materiæ, aut formæ, quæ sunt in partibus totius, sicut constat, q̄ non est eadem materia carnis, & ossis, ex quibus constituitur vnus homo, nec eadem forma, & similiter in sacro Eucharistiæ, & in hoc sacro pluralitas materiæ, & formæ vnitatē sacri non tollit.

AD SECVNDVM dicendum, q̄ quāuis illæ actiones sint plures simpliciter, tamen vniuntur in vna pfecta actione, quæ est vnctio omniū exteriorū sensuum, quibus haurit morbus interior.

AD TERTIVM dicendū, q̄ licet ordinatè & Lutheri, postea (vt refert Eneas Syluius) dicentium: unctio extremum non esse inter sacramenta ecclesiæ computandam. Articulus enim præsens per hoc q̄ determinat illam esse sacramentum unum, virtualiter concludit contra illos. Non enim sacramenta ecclesiæ essent septem tantum, si hoc sacramentum essent plura. Ex hoc igitur, q̄ dicitur hic esse unum, sta tuitorim plicite: quod est annumerandum inter sacramenta ecclesiæ.

¶ Secundò habes: quomodo per rationem virtualiter oppositas, hæresim prædictam damnari merito à Papa Eugenio Quartò in Decret. Armenis dato sacro approbante Concilio Florentino. Quinto ecclesiasticorū sacramentorum veritatē pro ipsorum Armenorum tam præsentium quam futurorū faciliori doctrina sub hac formula breuissima redegimus. Nouæ legis septem sunt sacramenta, videlicet Baptismus, confirmatio, Eucharistia, Pœnitentia, extrema unctio, ordo, & matrimonium. Hæc ibi. Quòd si extrema unctio non esset vnum sacramentum: sed vel nihil (vt garriebant Albanenses art. 1. appen.) vel plura: tunc non essent septē solum (vt insidit Eugenius ex declaratione sequenti à Concil. Trid. facta). Item à Concil. Trid. sess. 7. de sacramentis in communi canon. 1. Si quis dixerit sacramēta nouæ legis esse plura vel pauciora quam septē, videlicet, baptismum confirmationem, Eucharistiam, pœnitentiam, extremam unctionem, ordinem, & matrimonium &c. Anathema sit. Hæc ibi. Item à Concil. 1. appen. Ex dictis enim ibi potes probare aliquo modo intentum præsens: sicut & ex dictis hic ulcissim. Iste à Papa Lucio Tertio de hæreticis. Ad abolendam &c. Vniuersos qui de sacramento corporis & sanguinis domini nostri Iesu Christi, vel de baptismate, seu de peccatorum confessione, matrimonio, vel reliquis ecclesiasticis sacramentis aliter sentiet, aut docere non metuunt quàm sacrosancta Romana ecclesia prædicat, & obseruat, &c. anneculo perpetui anathematis innodamus. Hæcibi.

¶ Tertiò habes: quomodo per rationes dicta patrum, pro quanto sacramentum extremæ unctionis implicitè saltem diuisum esse unum, & intelligas, & probes, & tueatis.

quāmuis in Eucharistia si post consecrationem panis moriatur sacerdos, alius sacerdos possit procedere ad consecrationem vini, incipiens ubi ille dimisit, vel etiam incipere à capite supra aliam materiam, tamen in extrema vnctione non potest à capite incipere, sed debet semper procedere: quia unctio in eadem parte perfecta tantum valet, acsi consecraretur bis eadem hostia, * quod nullo modo faciendum est. Nec tamen ministrorum pluralitas tollit vnitatem huius sacramenti, quia instrumentaliter tantum operantur, mutatio autem mar tellorum non tollit vnitatem operationis fabri.

3. p. q. 82. ar. 2.

ARTICVLVS III.

Verum hoc sacramentum fuerit a Christo institutum.

AD TERTIVM sic procedit. Videtur quòd hoc sacramentum, non fuerit institutū à Christo. Quia de institutione h sacramentorum, quæ Christus instituit, fit mentio in Euangelio, sicut de Eucharistia, & baptismo: sed h nulla fit mentio de extrema vnctione, ergo nō est à Christo instituta.

¶ 2 Præterea, Magister * expresse dicit in 4. 22. distin. q̄ est instituta ab Apostolis: ergo ipse Christus per se non instituit.

4. dist. 23. §. 3.

3 ¶ Præterea, Sacramēta nouæ legis sunt digniora quàm sacramenta veteris legis:

¶ Quartò videtis quomodo ex iis vicissim Angelica doctrina præsens & declaratur, & consolidetur.

QVÆST. XXIX. ART. III.

sed omnia sacramenta veteris legis sunt à Deo instituta, ergo multo fortius omnia sacramenta nouæ legis habent institutionem ab ipso Christo.

Præterea. Eiusdem est instituere, & statutum remouere, sed ecclesia, quæ in successoribus Apostolorum habet eandem authoritatem, quam apostoli habuerunt, non potest auferre sacramentum extremæ vnctionit: ergo Apostoli non instituerunt, sed ipse Christus.

RESPONDEO, Dicēdum, quòd circa hoc est duplex opinio, quidam dicunt quod sacramentum illud, & confirmationis, Christus non instituit per se, sed apostolis instituendum dimisit, quia hæc duo propter plenitudinem gratiæ, quæ est in eis, conferri non potuerunt ante spiritus sancti missionem plenissimam, nec institui: unde sunt ita sacramenta nouę legis, quòd in ueteri figuram non habuerunt. Sed hoc non multum cogit: quia sicut Christus ante passionem promisit plenā Spiritussancti missionem, ita potuit instituere huiusmodi sacramentum. Et ideo alij dicunt quòd omnia * sacramenta Christus instituit per seipsum, n sed quædam per se ipsum promulgauit, quæ sunt maioris difficultatis ad credendum. Quædam autem apostolis promulganda reseruauit, ¶ sicut extremam vnctionem, & confirmationem. Et hæc opinio pro tanto videtur probabilior: quia sacramenta ad fundamentā legis pertinent, & ideo ad legislatorem pertinet eorum institutio. Et iterum, quia ex institutione efficaciam habent, quæ eis non nisi diuinitus inest.

CONCL. 1ª. Omnia sacramenta Christus instituit per seipsum. 113

¶ Examen. Ly per seipsum. Hoc est immediate, & solum: 3. par. q. 64. ar. 2.

¶ ROB. 1. Quia ad legislatorem pertinet institutio fundamentorum legis (patet ex se, & sacramenta ad fundamenta legis pertinent: (vt patet). 2. Quia sacramenta habēt efficaciā ex institutione, & illa efficacia eis non, nisi diuinitus, inest (omnia patent).

¶ NOT. Non exclusio tantum, sed & secunda eius probatio confirmatur verbis clarissimis à Concilio Senonensi infra circa finem appendicis citato. Vbi etiam perspicaciter est attendēdum, q̄ idem Concilium ex B. Apostoli Iacobi literis trahit (& bene multum, ac iuste) dictum fuisse, q̄ licet q̄ à Christo, nō à Iacobo, nec ab ullo puro homine, sacramentum extremę vnctionis institutum est. Ex quo iuste inferas tu meritò, & exclusio illi Thomæ, per quā ad extremam unctionem est virtualiter. B. Iacobi Apostoli.

CONCL. 2ª. Christus per seipsum promulgauit quædā sacramenta, & quędam Apostolis promulgāda reseruauit. *Concl. m. Concl. p.*

PROB. seu potius declaratio 1. Quia quædam sunt maioris difficultatis adcredendum. 2. Quia ly & quædam Apostolis &c. extrema unctio, atque confirmatio id ostendunt.

¶ Examen. Ly probabilior. Scribet antequam per Concilii diffinitorem. Loquitur enim tum tempore actus Doctor. Nunc autem post diffinitionē Concilij generalis (vt in appen. sequen.) nō tantum probabilior est, sed etiam necessaria, & de fide tenenda.

¶ Ly opinio. Pro tunc. Nam hodie est hæresis opinio illa, quæ dicit, q̄ extrema unctio non est institutа immediate à Christo: sicut & illa quæ dicit oppositum, non amplius est opinio, sed hæresis catholica. Idem penitus, quòd ad hoc, dicas de confirmatione sacramento: quod de extremæ vnctionis opinionibus dictū est in examinibus præmissis. Non tamen ob hoc omnes illas quæ

Universidad de Deusto
Biblioteca

quidē determinationem Ecclesiæ dixerunt oppositum, di- F cendo eos hæreticos esse in hoc casu, aliisque similibus, regulare te debes secundum dicta in prima parte, quæstione tricesimasecunda, articulo quarto, & in textu, & in elucidatione.

1m de maiori

De institutione sacramentorum 1. &. ad necessitatem salutis, & ecclesiæ dispositionem præcipue pertinentium: non aliter. §. Tunc nihil &c. Nā extrema vnctio non pertinet ad necessitatem salutis, & dispositionem siue distinctionem ecclesiæ eo modo quo sacramenta, & de quibus maior propositio argumenti pertinent. Intelligitur textus sic: non autem absolutè. Comparatiuè enim loquitur: vt diligenter contemplanti patet.

*1. resp.

Item minor.

Nulla fit mentio de extrema vnctione. 1. negatur ista. §. ut enim patet Marc. 6 secundum quod narra- H tur in textu, falsa est absolutè loquendo. Vide responsum 2m, ly tamen etiam de olei vnctione &c.

¶NOT. In primo responsio nonabis pulchram illam de Euangelistis regulā in textu datam. Responsi tenendi ab illo primo differentiam cognosce in hoc quo primum loquitur de mentione quadam cum magno apparatu facta: vt patet in Euangelijs de baptismo, & Eucharistia: secundum autem de mentione aliquali. Ideo utraque responsio, sine alterutrius offensa, veritatem dicit. Notabis & ly precipuè, quod in textu responsi primi dicitur. Hoc enim declarat duo. Primo illud quod nunc dictum est de mentione cum apparatu, & fine: Secundò illud aliud (licet non sit expresse textualiter) quòd extrema vnctio non est in tantogrado ad dispositionem ecclesiæ pertinens, sicut eucharestia, & baptismus. Non enim voluit negare S. Thomas (vt tactum iam est): q vnctionis extremæ sacramentum sit ad aliqualem dispositionem ecclesiæ pertinens; sed, q non in tantogrado: sicut, & de mentione ab Euangelistis facta, dictum est. Correspondeant ergo singula singulis: & omnia sine errore, secundum verum sensum intelligas. Illud de Marc. 6. dictum à sancto doctore, confirmatur ex Concil. Trid. inf. appen. adducendo per ipsa eius verba. Apud Matcum quidem insinuatum. Hæc ibi.

2m Ex magistro.

Est instituta &c. promulgatum, fuit e institutum, non aliter. §. ut patet in textu. Tunc nihil &c. ut docent consimiles.

¶NOT. Quām bene conformiter ad Ecclesiam gl. ibi. B. Iacobum. D. Thomas: (nam per Apostolos magister intelligit illum) vt habet ex Concil. Trid. in appen. sequen.

3m illatio conclusionis.

Ergo per se &c. R. negatur illatio. §. Nam Christus instituit plura sacramenta, quām per se exhibuerint; ut patet in textu. Quia ergo non conueniuntur in Christo ly per se instituit, & ly per se exhibuit: ideo non valet consequentia K sic; Christus extremam vnctionem per se non exhibuit, ergo ipsam per se non instituit.

APPENDIX.

1 EX articulo habes. ¶Primò, quomodo per rationem interminas hæreses Hierarchiarum (Prat. Hierarchiæ) dicentium, vnctionis extremæ sacramentum non fuisse à Deo institutum. Item errorem quorundam scholasticorum non vulgaris nomenclaturæ (quos honoris gratia non nomino) dicentium, unctionem extremam fuisse à B. Iacobo institutam. Videat, qui voluerit super, 4 sentēt. distinct. 22. vel circa, & librum de sacramentis eiusdem part. 15. cap. 2. vel alios de hoc sacramento tractantes: & quos inuenerit præmissum errorem dicētes expurget, seu corrigat. Iuxerio namque catholicorum doctorum, de quorum numero illi habentur, non fuit defendere sua dicta contra sanctam Romanam ecclesiam. Hinc arguendi sunt illi, qui vel incuria, vel affectione nimia decepti, postquam Concilium aliquod sanctam ecclesiam representans determinauerit oppositum alicuius eorum doctoris, relinquūt doctorem illum incorrectum, & penitus immutatum: ac si vel esse linum nullum factum fuisset, vel doctores illi sui non sub essent concilio. Ex qua re profectò & cōtra suorum doctorū piam intentionem supradictam faciunt: & alijs secuturis qui forsan conciliorum decreta de tali re non viderunt magni scandali occasio hunt; tanto quis magis, quanto doctores illi sui maius inter catholicos nomen habuerunt. Progenetalissima igitur regula tenendū, atque diligenter seruandum est id: quod sequitur. Quando Concilium aliquod celebratum fuisse de recenti, ut alias per summum Pontificē determinationem, vt de fide factam; nouerint aliqui; præsertim maiores: tunc sumpto concilio vel determinatione illa tanquam speculo, antecedentes suos mente recta conspiciant; utrum dicta singula doctorum suorum ad normam determinationis illius correspondeant. Et si quidem in singulis ei concordauerint, benè: si uero non, illos emendent, vel ad bonum sensum aliquo bono modo reducant: ita, vt legentibus appareat, ut non possint errare. Non enim concilia illorum, sed illi conciliorum sensui necessitate coaptari debent. Nec expectandum, q concilia quotidie fiant ad prohibendum hoc, vel illos horum vel illorum dicta in particulari: quoniam sat est ecclesiæ semel proposuisse sua decreta, tanquam regulam secundum quam omnia aliorum (quicunque sint illi) corrigantur. Et quoniam satisfactum est ab ipsa in communi ad hunc finem: & ideo non est curum in conscientia (ut supra dictum est) dimittere post conciliorum celebrationem in suis libris incorrecta, si quæ corrigenda sunt: quoniam nulla in oppositum sufficiens excusatio. Honori itaq; doctorum suorum, honori necnon conscientiæ proprijs, consulant omnes: ne quando irascatur pia mater ecclesia, & tantum animarum damnum vel scandalum (quod supra tactum est) de manu negligentium iustissime requirat. Damnum, inquam tantum, & scandalum: quia si non esset à Christo institutum, quomodo responderemus contra hæreticos? Horū enim quæ negant, extremam vnctionem esse sacramentum, hoc pro suo fundamento assumunt, q à patribus (inquiunt) non à Christo instituta est. Vide supra ar. 1. appen. circa principium. Cæterum, quia parum quasi coacte digressi, ad propositi filum reuertentes dicamus.

Intentio catholicorū doctorum vbique.

*Loco citato in arg. 2.

Regula vtilissima & saluberrima pro filijs sanctæ Ecclesiæ.

¶Secundò habes: quomodo per rationem ostendas, errores in principio dictos meritò damnari a Concilio Triden. sess. 7. de sacramentis in communi canon. 1. si quis dixerit: sacramenta nouæ legis non fuisse omnia à Iesu Christo Domino instituta, videlicet baptismum, confirmationem, Eucharistiam, Pœnitentiam, extremam unctionem, ordinem, & matrimonium: Anathema sit. Hæc ibi. Item sess. 14. de extremam unctione cap. 1. Circa illius institutionem declarat, & docet sancta synodus ipse clementissimus redemptor noster, qui seruis suis quouis tempore voluit de salutaribus remedijs adueršus omnia omnium hostium tela esse prospectum: quemadmodum in sacramentis aliis auxilia maxima præparauit, quibus Christiani conseruare se integros, dum viuerent, ab omni grauiore spiritus incommodo possint; ita extremæ unctionis sacramento finem vitæ, tanquam firmissimo quodam præsidio munivit. Nam, etsi aduersarius noster occasionem per omnem vitam quærat, & capiat, ut devorare animas nostras quo quomodo possit: nullum tamen tempus est, quo uehementius ille omnes suæ uersutiæ nervos intendat ad perdendos nos penitus, & à fiducia, si possit, deuinæ misericordiæ deturbandos, quam cum impendere nobis extrema vitæ propicit. Institutta est autem hæc sacra vnctio infirmorum, tanquam uere, & propriè sacramentum noui

Magna si mortua ad institutēdum extremā unctionē. Nam est aduersarius &c.

Marc. 6. Iac. 5. noui testamenti, à Christo dño nostro: apud Marcū quidē insinuatum, per Iacobū aūt Apostolū ac Dñi fratrem fidelib. cōmendatum ac promulgatum. Infirmatur inquit, quis in vobis &c. Hæc ibi: & de extrema unctione. can. 1. Si quis dixerit extremā unctionem non esse uere & propriè sacramentū à Christo dño nostro tributum; & à B. Iacobo Apostolo promulgatū &c. Anathema sit. Itē à Concilio Senonensi, in decretis fidei, decreto 4. 10. 6. de extrema vnctione. Si quis infirmatur (inquit Iacob.) in nobis &c. Quib. liquido cōstat, extremā vnctionē remissionē peccatorū efficaciter operari: ac proindē nec ab Iacobo quidē fuisse institutū, sed ab eo ūb. cui peculiare est, ut gram & gloriam conferre possit. Hæc ibi.

¶Tertiò habes: quō g rōnem dicta patrum, pro quanto vnctionē extremā dāt à Christo institutā, & intelligas, & probes, & defendas.

¶Quartò videre: ulo ex ijs vicissim Angeli ea doctrina hæc, & declaret, & consolidet.

QVÆST. XXIX. ART. IIII.

CONCL. 1m. Oleū est cōueniēs materia extremę vnctionis.

¶PROB. Quia oleum est lenitiuum, ac penetratiuum vsq; ad intima (vt patet); & rōne lenitatis importat spē quæ exeuntib. est maxime necessaria, ac rō ne penetrandis significat spiritualis sanationis perfectionē, q in fine adhibetur.

¶NOT. illa sanatio finalis dī significati a oleo rōne penetrationis suæ: quia, sicut penetratio fit usq; ad intima, ita ut nullus fere liquor sit penetrabilior; sic sanatio illa adeo perfecta est, ut post illam nulla alia p aliquod sacramentū expectetur. Vnde vnctio hæc, dī extrema. Hinc patet, q ly perfecta, in textu accipitur pro vltima: eo modo quo dicimus aliquod vltimū esse perfectū: Sicuti tunc dī artifex qui sibi aliquam appositille ad opus suum manum perfectam, quando ipsum vltimò compleuit. Vt dicamus manum perfectam, vltimam. Rursus Præpositus D. Thomas de oleo tres conditiones. I. esse lenitiuum, penetratiuum, & effusiuum: quibus tamen prepositis subintulit in textu ly quantum ad vtrunque prædictorum. Ex quo patet, q duæ illarum conditionum eisdem referuntur in unam. Et quia esse lenitiuum clare diffinguitur ab alijs duabus: ideo dicendū est, q alia duo se inuicem includunt tamquam pro una conditione seruientia. Et reuera sic est. Nam uidemus, q ideo oleum

*Alias cō munius adhiberi tenet.

*Al. unctionem.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum oleum olivæ sit conueniens materia huius sacramenti.

AD QVARTVM sic procedit. Videtur quòd oleum B oliuæ non sit conueniens materia huius sacramenti, quia hoc sacramentum immediate ad[b] incorruptionem ordinat: sed in corruptio significatur per balsamum quod est in chrismate: ponitur ergo chrisma esse conueniētior materia huius sacramenti.

¶2 Præterea. Hoc sacramentū est spiritualis medicatio: sed spiritualis medicatio per uini appositionem significatur, sicut patet Luc. 10. in parabola de sauciato, ergo vinum etiam conuenientior materia fuisset huius sacramenti. C

¶3 Præterea. Vbi est maius periculum, ibi debet* esse cōmune remedium: sed oleum non est commune remedium, quia non inuenitur in qualibet terra: ergo cum hoc sacramētum detur exeūtibus, qui sunt in maximo periculo, videtur qnòd oleum D oliuæ non sit materia conueniens.

SED CONTRA est, quod dicitur Iac. 5. oleum materia huius sacramenti determinatur, sed oleum proprie non dicitur nisi oleum oliuæ, ergo hoc est materia huius sacramenti.

¶4 Præterea, Spiritualis sanatio per olei* inunctionem significatur, ut patet Isa. 1. ubi dicitur, Plaga tumens non est curata medicamine, neque fota oleo: ergo conueniens materia huius sacramenti est oleum. E

RESPONDEO, Dicendū, quòd spiritualis sanatio, quæ in fine adhibetur, debet esse perfecta, quia post eam alia nō relinquitur, & lenis, vt spes, quę exeuntibus est maxime necessaria, non frangatur, sed foueatur. Oleum autem leniūsi est, & penetratiuum vsque ad intima, & etiam effusiuum: & ideo quantum ad utrumque prædictorum[m] est cōueniens materia huius sacramenti.[n] Et quia oleū principaliter nominatur oliuæ liquor, alij autem liquores ex similitudine ad ipsum Olei nomen accipiunt, ideo[o] oleum oliuæ etiam debet esse, quod assumunt in materia huius sacramenti. ¶

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd incorruptio glorię est res non contenta in hoc sacramento, nec oportet quod tali rei significatio materiæ respondeat. Vnde non oportet quòd balsamum ponatur materia sacramenti huius, * quia balsamū propter odorem pertinet ab bonitatem famæ, qua de cætero non indigēt propter se exeuntes: sed indigent tantum nitore conscientiæ, qui in oleo significatur.

AD SECVNDVM dicendum, q vinum sanat mordendo, sed oleum leniēdo: & ideo curatio per vinum magis pertinet ad pœnitentiam quàm ad hoc sacramentum.

AD TERTIVM dicendum, q oleum oliuæ quāmuis non vbique crescat, tamen de facili potest ad quemlibet locū trāsferri. * Et præterea, hoc sacramētū non est tantæ necessitatis, quòd exeuntes sine hoc sacramento non possint salutem consequi.

¶NOT. Simile argumentum ac responsum habes de vino vitis pro materia sacramenti altaris. 3. par. quæst. 74. artic. 5. ad primum.

Item illatio conclusionis. Ergo cum hoc sacramentum &c. R. negatur illatio. §. Nam licet periculum ibi sit maximum (vt arguimit): non tamen requirit inde, quòd hoc sacramentum vnctionis sit tantæ necessitatis, quòd exeuntes sine &c. ut in textu.

*Conci. Flore. in spōdero dēt rei contē tæ in ipso sacramēto: facram, non aūt rei nō contē tę ibi. Cætera uide in textu. Et quæ sit res sacramenti alicuius cōtenta, uel non contēta, vide. 3. par. q. de sacramentis.

2m de maiori

Est spiritualis medicatio. &c. negatur. §. Nam spiritualis medicatio sanciati Lucę. 10. cum sit facta per uinum quod est mordax, non attingit propositum cōclusionis: tantum abest, ut infringat illud. Nam conclusio 1m. ut eius probatio docet, de medicina lenitiua intendit solum.

*Conci. p.

*Respondeo quod oleum oliuæ est remedium commune secundum dēt rei contē tæ in ipso sacramēto: facram, non aūt rei nō contē tę ibi. Cætera uide in textu. Et quæ sit res sacramenti alicuius cōtenta, uel non contēta, vide. 3. par. q. de sacramentis.

*Conci. ad 1. nis enim non ubique crescat; tamen &c. vt in textu.

*Li. 1. Iect. tio. & lenitiua mon, ar. 15. c. 1. mordax. §. 1. asperā, seu grauis. Tunc nihil &c. Nam spiritualis il la medicatio sanciati Lucę. 10. cum sit facta per uinum quod est mordax, non attingit propositum cōclusionis: tantum abest, ut infringat illud. Nam conclusio 1m. ut eius probatio docet, de medicina lenitiua intendit solum.

3m de maiori

Commune. R. uel p tertenas scentiam, uel per facilem delationē §. Tunc nihil &c. Nā *Respondeo quod oleum oliuæ est remedium commune secundum dēt rei contē tæ in ipso sacramēto: facram, non aūt rei nō contē tę ibi. Cætera uide in textu. Et quæ sit res sacramenti alicuius cōtenta, uel non contēta, vide. 3. par. q. de sacramentis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

APPENDIX.

EX articulo habes. Primò quomodo per rationem ostendas meritò dictum fuisse à Concil. Floren. in Decreto de sacramentis sic. Quintum sacramentum est extrema unctio, cuius materia est oleū oliuæ. Hæc ibi. Item à Concil. Trid. sess. 14. de extrema unctione cap. 1. Quibus Iacobi verbis, ut ex Apostoli ea traditione p manus accepta intellexerit ecclesia, huius salutaris sacramenti materiam esse oleum &c. Nam vnctio suprà modum Spiritus sancti gratiã, qua inuisibiliter anima egrotantis inungitur, repræsentat. Hæc ibi. Item ab eodē de sacramen. extrem. vnct. canon. 3. Si quis dixerit extremæ unctionis ritum, & usū quē obseruat sancta Romana ecclesia repugnare sententiæ B. Iacobi Apostoli &c. Anathema sit. Hæc ibi: Cum ergo sancta Rom. ecclesia in hoc utatur oleo oliuæ, dicendum est q̄ B. Iacobi intentio c. 4. est loquide oleo oliuæ, assignando ipsum pro materia sacramenti huius. Item meritò id ipsum insinuatum fuisse à Concil. Cabilonensi 2. c. 48. Secundū B. Apostoli Iacobi documentum, cui etiã decreta patrum consonant infirmi oleo vngi debent. Hæc ibi. Vbi nota ly cui etiam decreta patrum consonant & hoc pro multis probationibus ad idem. Item à Concil. Senonensi Decreto fidei. 10. ca. de extrem. vnct. Ad unctionis autem sacramentū Christus manoduxisse primum uidetur, cum Apostoli ungere multos infirmos, & sanarentur. Neque. n. id suo sensu, sed præceptoris institutor, fecisse putandi sunt. Hæc ibi. Facit hoc dictum Concilij etiam p ar. 3. ad 1m respon. 2ã.

1 Vtil. p 5. Eccle. ad ntel. &c.

*Beda in 5. c. Iaco. & super 6. c. Marc. sup illuddemonia multa ejiciebant.

*In 4. d. 8. q. 2. art. 1. qui. ad 2. et q. 5e.

¶ Secundò habes: quomodo per rõnem antedicta patrũ, pro quanto oleum oliuæ statuunt esse materiam extremę vnctionis & intelligas, & p ber, & tueatis. ¶ Tertiò videsne quo ex iis uicissim Angelica doctrina hæc & declaretur, & confolidetur.

2 QVÆST. XXIX. ART. V.

115 CONCL. Materia extremæ unctionis est oleum sanctificatum.

¶ Examen. Ly sanctificatum. Hoc dicitur ad remouendam oleationem opinationis falsæ; quæ posset obtrudi dicendo: ly consecratum. Pollet. n. quis, occasione huius uerbi, credere: q̄ sacramentum hoc consisteret in consecratione materiæ, quod tamẽ remota sola Eucharistiæ consecratione, remota nihilominus occasione prædicta, posset dici consecratum, sicut & sanctificatum.

¶ PROB. 1. Quia Christus, à quo omnis efficacia sacramentorũ

F descendit, non est vsus hoc sacramento (sicut nec aliqua corporali) 2. Quia plenitudo gratiæ conferendæ in hoc sacramento id requirit 3. Quia sanatio corporalis non causatur ex materia illa, non sanctificata, naturali proprietate.

¶ NOT. Nõ vult negare 3ã. probatio, q̄ oleum naturali proprietate sanet aliquas infirmitates corporales, quibus applicatur (negaret. n. sensum, atq; medicinæ); sed negare vult, q̄ oleum applicatũ sic, puta auribus, &c (ut fit in extrema unctione) faciat ex proprietate naturali, q̄ febricitãs sanetur, uel alia graui infirmitate laborans. Rursus in 2ã. probatione textus sanatio infirmitatũ corporis attribuitur plenitudini gratiæ, & in 3ã. probatione attribuit sanctificationi materiæ. Non pugnãt hæc ad inuicem quoniã materiæ dispositiuè, gratiæ vero completiuè, conueniẽt prędictus sanitatis effectus. Cont. 2m

ARTICVLVS V.

Vtrum oporteat oleum esse consecratum.

AD QVINTVM sic proceditur. Videtur q̄ non oporteat oleum esse consecratũ, quia hoc sacramentũ habet vnam sanctificationem in vsu per formam verborum, ergo superfluit alia sanctificatio, si ad materiam ipsius fiat.

¶ 2 Præterea Sacramenta habẽt efficaciam, & significationem in ipsa materia: sed significatio effectus huius sacramenti competit oleo ex naturali proprietate, efficacia autem ex institutione diuina, ergo non est necessaria aliqua sanctificatio materiæ.

¶ 3 Præterea. Baptismus est perfectius sacramentum quam extrema vnctio, sed in baptismo non præxigitur materiæ sancti ficatio quantum est de necessitate sacramenti: b ergo nec in extrema vnctione.

SED CONTRA est: quia in omnibus aliis vnctionibus est materia consecrata prius, ergo cum hoc sacramentum sit quędam vnctio, requiret materiam consecratam.

RESPONDEO, Dicendũ, quòd quidam dicunt quòd oleũ simplex est materia huius sacramenti, & in ipsa sanctificatione olei, quæ est per Episcopũ, perficitur sacramentum, Sed hoc patet esse falsum ex his, q̄ de Eucharistia dicta * sunt, ubi ostensum est, quòd tolum illud sacramentum consistit in consecratione materiæ.

Et ideo dicendum, quòd hoc sacramentum consistit in ipsa vnctione sicut Baptismus in ablutione, & m materia huius sacramenti est oleum sanctificatum. a Potest autem triplex rõ assignari, quare exigitur materię sanctificatio in hoc sacramẽto, & in quibusdam alijs. Prima est, quia omnis efficacia sacramentorum à Christo descendit & ideo sacramenta illa, quibus ipse est vsus, habent efficaciam ex ipso vsu suo, sicut tactu suæ carnis vim regenerativam contulit aquis: sed hoc sacramento non est usus, nec aliqua corporali vnctione: & ideo in omnib. vnctionibus requiritur sanctificatio materiæ. Secunda causa est propter plenitudinem gratiæ, quæ confertur non solũ ut tollat culpam, sed etiam reliquias, & infirmitates corporis. Tertia est ex hoc quòd effectus eius corporalis, scilicet sanatio non causatur ex materia naturali proprietate: & ideo oportet q̄ hæc efficacia sibi per sanctificationem detur.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd materiæ primæ sanctificatio est secundum se, sed secũda magis pertinet ad usum ipsius, secũdum quòd est actus conferens effectũ: & ideo neuter superfluit, quia etiam instrumenta accipiuntur ab artifice, & dum fiunt, & dum ad actum applicantur.

AD 2m dicendum, q̄ illa efficacia, q̄ æ est ex ipsa institutione sacramenti, applicatur huic materiæ p sanctificationẽ.

1m cõsequentia. Ergo superfluit &c. & negatur cõsequentia. Nõ est quia duorum, quæ se cundum diuersa cõsiderantur neutrũ superfluit, si eidem rei additi beantur: & sic è in proposito. Nã prima materiæ sanctificatio est secundum se sed secunda &c. ut in textu.

2m de maiori In ipsa materia. R. cui applicamur: non aũt, cui non applicantur. Scilicet efficaxia, & significatio. Tunc nihil &c. Licet. n. significatio effectus huius sacramẽti rõpetat oleo ex naturali proprietate, ar. 4. corp. & efficacia ex institutione diuina, ar. 3. corp. tamẽ oportet, q̄ hæc duo applicentur materiæ ipsi. i. oleo si debeat esse in illum actum significandi, & efficiendi operandi. Aliquin materia ipsa nũ quam exibet in hunc actum, ut uidebitur in notation. seq. Efficacia aũt prædicta applicatur per sanctificationem: & consequenter oportet, q̄ sancti ficetur oleum ipsum, si debeat efficaciter operari. Quomodo autem applicetur eidem prædicta significatio uide in not. seq.

¶ NOT. significatio illa, quis ex naturali proprietate oleo cõperat applicatione indigẽs; hoc est oleũ quis ex naturali proprietate habeat, q̄ significet supradicta ar. 4. corp. si indiget applicari ad talem significandũ. Nõ. n. ex naturali proprietate significaret, nisi naturalis illa proprietas sibi applicata fuisset. Quo aũt applicata ei fuit illa proprietas: Per creationem: sicut & omnes aliæ rerum quarumcunque proprietates ipsis per creationem applicatæ fuerunt. Alioquin proprietates illas non haberent, & cõsequenter ex illa nihil omnino operari possent. Requiritur ergo applicatio ad hoc, q̄ res aliqua significate, aut alio modo operari possit. Cæterum si ex naturali proprietate, vel aliquo sibi A essentiali operatur, applicatio fit per creationem, inquantũ videlicet talis proprietas tali rei ex ea creatæ concreatur seu (quod idẽ est) inquantum talis res cum tali proprietate creatur. Sinautem illa tam existens non ex sibi naturaliter infitus operetur, vel operari debeat, aliquidnunc applicatio sequitur ad illam rẽ, inquantũ illa res ita creationem existens accipitur & applicatur ad operandum significandum, vel faciendum aliquid. Naturalis ergo illa proprietas per creationem applicata fuit olæo non præexistenti, sed nõ existenti vt significaret ex ipsa effectum extremæ vnctionis: & efficaciam causandi effectũ prædictum quem significat, applicatur per sanctificationem oleo iam præexistenti. Sũt ergo tria hic, scilicet significatio, efficatia, utriusque applicatio: quæ non debent ad inuicem confundi, vt clarior fiat intelligentia. Dicatur itaque. Significatio illa olei, vnde illi est? Ex natura. Efficacia causandi, vnde? Ex institutione diuina. Applicatio ad hĉ significãdum quomodo fit? Per olei creationem. Applicatio efficatiæ prædictæ, quomodo? Per olei sanctificationem. Vel clarius. Per quid applicatur oleũ ad hĉ significandum? Per hoc: quod cum tali naturali proprietate creatur. Per quid applicatur oleum ad efficaciter causandũ significandũ illud? Per hoc quòd taliter (ut ar. 6.) sanctificatur.

*Aliter ope rationib.

*Infra q. 31. ar. 1.

3m illatio cõclusionis. Ergo nec &c. 2. Negatur illatio. &. Non enim est eadem ratio sanctificandi materiã baptismi, & extremæ vnctionis: quoniam per tactũ sanctis. carnis Christi aquis est sanctificata, nũ aũt oleum ut in corp. ar.

¶ Corollarium. Ergo per ly quantum est de necessitate sacramenti, patet discurrendibus: q̄ sanctificatio olei est de necessitate sacramenti extremæ vnctionis. si ergo oleum non sanctificatum (sanctificatum, in quam, vt ar. 6. adhiberetur pro extrema vnctione, illo videlicet inungendo infirmũ, non fieret sacramentum & q̄ coadhiberentur verba, per istam vnctionem &c. quia non ex forma sola fit sacramentum, sicut nec ex anima sola fit homo, sed ex forma actualiter tadẽte super debitã materiã fit & ex alia informante actualiter materiã debitam hoĩs fit homo.

APPENDIX.

Vtil. p 5. Eccl. ad intelligẽ &c.

EX articulo habes primo quo per rõne ostendas meritò esse dictũ à Concil. Trid. sess. 14. de extrema unctione cap. 1. Ex apostolica traditione p manus accepta intellexit Ecclesia huius salutaris sacramẽti materiã esse oleũ ab Epo benedictũ. Hæc ibi. Item à Papa Eugenio 4. in Decreto Arm. dato sac. apptob. Concil. Floren. Quintũ sacramẽtũ est extrema vnctio; cuius materia est oleũ oliuæ per epm benedictũ. Hæc ibi. Itẽ à Cabilonensi concilio 2. cap. 48. secũdũ B. Iacobi documentũ, cui et decreta patrũ cõsonãt, infirmi oleo, quoad ab epis benedicti, a presbyteris vngi debẽt. Hæc ibi, Vbi videsne q̄ secũm cõciliat, beatus Iacobus, quẽ se quuti sunt patres oleũ ab episcopis benedictũ sanxit. Itẽ ab Innocẽ. 1. in epistola ad decennũ Eugub. episc. cap. 8. in beati Iacobi epistola cõscriptũ est, si infirmus aliqs &c. vngentes eũ oleo &c. Quod non est dubiũ: de fidelibus ægrotãtibus intelligi debere, q̄ sancto oleo chrismatis perungi possunt, ab epo confecto. Hæc ibi vbi per ly cõfecto, intelligitur cõsecrato. Secundo habes: quòd prædicta Patrum pro quanto oleum extremæ vnctionis volunt præexistere consecratũ & intelligas & probes & defendas. Terno vides? quòd ex iis vicissim Thomistica hæc doctrina & declaretur, & consolidetur. Aug. sup eum locum Psal. 1 2

QVÆST. XXIX. ART. VI.

116 CONCL. In oibus sacramentis, quæ indigent materia sanctificata, prius sanctificatio materię fit per Episcopum.

¶ Corollarium. Ergo & materia extremę vnctionis, cũ non sit sanctificata prius ar. 5. corp. indiget sanctificari per Episcopum. Ex 5. corp. hierarc.

Examen. Ly materia sanctificata. Sacramẽta, quæ huiusmodi materiã sanctificatã à Christo per tactũ suũ non habent, sunt Confirmatio, & extrema vnctio, & ordo, propter vnctionem ibi adhibitã de qua vnctione Cõcil. Trid. sess. 23. can. 3.

¶ PROB. Quia efficacia sacrorũ à Xpo primo descendẽs derivatur in alios ordinatè (patet: cũ quæcunque à Deo sunt ordinata sint) & ista ordinatio attendit, sedm, quòd defectus eius fit in populi mediatib. ministris sacrorũ dispẽsatoribus ministros q. inferiores mediatib. superioribus, mãm sanctificatib.

¶ NOT. Ex eo, q̄ materia ista sanctificata p Epm sacerdos vnit, elicit sanctus Doctor (& benẽ) q̄ sacerdotalis potestas ab episcopali derivatur. Addit aũt ly quandoqi q̄ sacerdos non semper vnitur illa materia. Nõ. n. confirmationis dat sacramentũ. Ista doctrina potestatis sacerdotalis ab episcopali derivatæ cõfirmãtur pũt ex Concil. Trid. sess. 23. cap. 4 & canon 6. vbi ponis hierar chiã in ecclesia catholica reperiri & à diuina ordinatione institutã, & hierarchiã hanc consistere inter alia declarat in hoc, q̄ episcopi ministros ecclesiæ ordinati, tanq̄ presbyteris superiores. * q. 40. ar. 4.

1m de minori. Materiam. R. quæ post consecratio, nẽ est in se sacramentum minus, quæ post consecrationem est sacramentale quoddam. S. Tunc ni-

Universidad de Deusto
Biblioteca

hil &c. Nam licet consecratio materiæ in sacramento Eucharistiæ sit dignior, quàm in sacramento extremæ vnctionis (vrarguunt) tamen materia Eucharistiæ consecrata in se est sacramentum, & extremæ vnctionis est sacramentale solum ordinatum ad sacramentum, quod est ipsa vnctio extrema. Argumentum igitur peccat in fallacia secundũ non causam vt causam. Rationes. n. dignitatis minoris sacramenti extremæ vnctionis refpectu Eucharistiæ credit, q̃ simplex sacerdos, cum possit consecrare Eucharistiã, consecrare possit oleum vnctionis: & tamen non ratione huius dignitatis (sic. n. optimè sequeretur argumentum:) sed ratione relationis, & non relationis, ad vsum fidelium in esse sacramẽtum. Vera. n. causa, qua sacerdos non potest super oleum sanctificando ipsum, est quia hoc sacramentũ consistit in vsu fidelium. Nam oleũ consecratum antequam actualiter applicetur ad vsum fidelium. i. ad inungendum fideles, non est sacramentum: tamen tunc materia Eucharistiæ consecrata, antequãactualiter applicetur ad vsum fidelium. i. sumatur à fidelibus, fit sacramentum. Quoniã verò quantũ ad corpus mysticum Christi (hi tunc prædicti fideles) Episcopus est maior sacerdote: ideo oleum ipsum à sacerdote non potest consecrari, sed ab Epo.

Tho. vbi sup. ar. 4. q. 1. & seq.

Ad SECVNDVM dicendum, q̃ materia sacramenti nõ est talis materia, vt in qua fiat aliquid p eũ, qui ea utitur, sicut est in artibus mechanicis, sed ut eius virtute aliquid fiat, & sic percipiat aliquid de ratione causæ agentis, inquantũ est instrumentũ diuinæ operationis, & ideo oportet quòd à superiori arte, uel potestate, talis virtus materiæ acquiratur. Quia in causis agentibus, quãto aliquod agens est prius, tãto est perfectius. In causis aũt puræ materialibus quãto materia prior, tanto imperfectior.

ARTICVLVS VII.

Virum hoc sacramentum habeat aliquam formam.

Ad SEPTIMVM sic proceditur. Videtur q̃ hoc sacramentũ non habeat aliquam formã. Cũ enim efficacia sacramentorũ sit ab institutione, & itẽ a forma, oportet q̃ forma h tradatur ab ipso q̃ sacrm instituit: sed forma nullius sacrĩ nõ inuenitur tradita neq; à Christo neq; ab Apostolis, ergo hoc sacramentum nõ habet aliquam formam. 1

¶ 2 Præterea. Ea, quæ sunt de necessitate sacramẽti, obseruantur eodẽ modo apud oẽs. sed nihil magis est de necessitate sacramẽti habẽtis formã, q̃ ipsa forma. Ergo cũ i nõ sit aliqua forma cõiter obseruata ab omnib. in hoc sacramẽto, qa diuersi diuersis uerbis utuntur, uidetur q̃ hoc sacramentum non habeat aliquam formam.

¶ 3 Præterea. In baptismo nõ requiritur forma nisi ad k sanctificationẽ materiæ, quæ est aqua uerbo uitæ dilutẽdis criminibus sanctificata, sed hoc sacramentum habet materiam prius sanctificatam: non ergo indiget aliqua forma uerborum.

Sed contra est quod Magister* dicit, q̃ omne sacrm nouæ legis ut quod habeat formam.

Præterea. Ad hoc est ritus uniuersaliseccleſiæ, quę qbuſdã uerbis utiũ in collatione huius sacrãmẽti. Sed hoc uidetur derogare effectui huius sacramẽti. Quia omne sacramentum efficit signi ficãdo significatio aũt materiæ nõ determinat ad effectũ determinatũcũ ad multa se possit hẽre, nisi p formã uerborũ: & ideo in omnibus sacris nouæ legis quæ efficiũt quod figurãt, oportet esse, & res, & uerba: & præterea Iacobus totam uim sacramẽti huius uidetur constituere in oratione, quæ est forma huius sacramenti, ut dicetur. * & ideo prædicta opinio præsumptuosa uidetur, & erronea. Et propter hoc dicẽdum, sicut cõiter dicitur, q̃ m habet formã determinatã, sicut, & alia sacra. n

Respondeo, Dicendum, q̃ quidã dixerunt, q̃ nulla est forma de necessitate huius sacramẽti. Sed hoc uidetur derogare effectui huius sacramẽti. Quia omne sacramentum efficit signi ficãdo significatio aũt materiæ nõ determinat ad effectũ determinatũcũ ad multa se possit hẽre, nisi p formã uerborũ: & ideo in omnibus sacris nouæ legis quæ efficiũt quod figurãt, oportet esse, & res, & uerba: & præterea Iacobus totam uim sacramẽti huius uidetur constituere in oratione, quæ est forma huius sacramenti, ut dicetur. * & ideo prædicta opinio præsumptuosa uidetur, & erronea. Et propter hoc dicẽdum, sicut cõiter dicitur, q̃ m habet formã determinatã, sicut, & alia sacra. n

Iacob. 5.

*Hugo de S. Victore lib. 5. sum. tr. 9. c. 2.

"In respõ ad 2. huius ar. & q. præsen. ar. 2. & 3.

APPENDIX.

Ex articulo habes primò: q̃ũ per rõẽ interimas ceteræ Innocẽt. Vuiclef (vt refert Concil. Constantiense sess. 8. diæsim; q̃ cõfirmatio inuenta, ordinatio clericorum, consecratio locorũ, (ex hoc intelligere iustum voluisse addere & olei sacramentorũ) reseruantus Papæ & episcopis, propter cupiditatem lucri temporalis, & honoris. Articulus enim præsens apertissime declarat: q̃ huiusmodi fiunt à summis sacerdotibus pg ordinantissimam

Vtil. p 5. Eccl. cõtra err. Vuic. damn. &c.

F Dei dispositionem, & consequenter è diuerso pugnat contra Vuiclefum. Secundo habes quomodo per rationem ostendatur errorem prædictum meritò damnari à Concil. Costantiensi, vbi supra: quam damnationem vniuersaliter factam vide q. 20. ar. 3. appen. & q. 21. ar. 1. appen. Item à Concil. Trid. sess. 23. cap. 4. Prouide sacrosancta synodus declarat: Episcopos, qui in Apostolorũ locũ succedũt, ad hunc hierarchicũ ordinem præcipuè pertinere: & positos (licut Apostolus ait) à spiritu sancto regere ecclesiam Dei, eosque presbyteris superiores esse, ac sacramentum confirmationis conferre, ministros ecclesiæ ordinare, atque alia pleraque peragere ipsos posse quarũ s. Victore functionum potestate reliqui inferioris sint, ordinis nullam habẽtes. Hæc ibi. Et cano 4. & cap. 7. Si quis dixerit Thom. in Episcopoi nõ esse pres. 4. d. 3. q. 3. byteris superiores, vnius. ar. vel non habere potestatem confirmandi, & ordinando; vel eas, quã habent, illis esse cum presbyteris communem &c. Anathema sit. Hæcibi. Ecce q. secundum planas literas conciliĩ refertur huiusmodi officia Episcopis, tum quia sunt præsbyteris superiores, tum quia sic à spiritu sancto ad regendã ecclesiã positi sunt; tum quia præsbyteri non possunt huiusmodi facere. Ideo à Gelasio Papa, dist. 93. Præsbyteros &c. Iacob. 5. prohibemus episcopali fastigio debita sibimet audacter assumere; non conuenienti chrismatis, non consignationis pontificalis adhibendæ, sibimet arripere facultatem. Hæc ibi. Vbi mõstrat q. consecrare oleum pro vnctione extrema est, episcoporum tantum, & non solum confirmationis sacramentum conferre. Nam dicit ibi glosa: quòd Chrisma ibi stat pro oleo. Tertiò habes: quomodo per rationem ostendas: meritò esse dictum à &c, (vt ar. 5. appen.) quòd oleum vnctionis extremæ oportet esse benedictum per Episcopum. Quartò habes quomodo per rationem dicta patrum in ar. 5. appen. pro quanto de Episcopo loquuntur quo ad olei benedictionem, & intelligas, & probes & tueatis. Quintò vides: quomodo ex iis vltimum Angelica doctrina hæc, & declaretur, & confoletur.

QVÆST. XXIX. ART. VII.

Concl. Extrema vnctio habet formam determinatam. 117

¶ Prob. Quia inuncto oleo facta non determinatur ad certum effectum, nisi per formam verborum (cum, sine illa, vnctio se possit habere ad multa:) Quia B. Iacobus principalem vim huius sacramenti constituere videtur in oratione (ut sua authoritas insinuat:) & forma est illa, vbi constituitur vis principalis alicuius rei (vt patet).

¶ NOT. Pro clariori notitia antecedentis primæ probationis secundum, q̃ forma naturalis, cui assimilatur forma verborum, constringit materiam ad sũ lum pro tali determinate. Aliquin, A cũ materia de se sit indifferens (est. n. vna olium, secundũ Philosophos) nunq̃ tale q̃d determinatũ fieret: rerũ natura; nisi forma aduenire. i. p̃ suã aduẽ. ũ ipsius amplitudinẽ restringendo faceret eam sic determinatã pro ista re, non pro illa. Verbi gratia. Materia, ex qua fit homo pũt de se pro factione Bouis, caprę, aut alterius animalis seruire, rõne cõmunitatis suę prædictarum substantiarum. subiacuit, antequã deueniret ad esse materiã hois (ut patet considerando): sed ad standum determinate pro factione hois, ita q̃ nõ pro alterius rei, cõstring tur a forma humana. i. n. dicit, hoc est corpus humanũ, & non bouinũ neq; asininũ neq; &c. quia habet formã humanã. Remoueat illa forma statim desinit stare pro hoc determinatè. Mox nãq; fit corpus cadaueris, inde corpus cinereum, eandẽ in præcedentẽ materiam cõsoluitur. Ecce, q̃ à forma habet determinationẽ, ut tale quid actu dicatur: & sine illa remanet quid indeterminatũ. Hoc denotauit Philosophus primo physicorum, cum dixit: q̃ materia non est actu, nec quid, nec quale nec quantũ sed ofa hæc in potentia. Mõ ad propositũ nostrũ: oleũ stat pro materia, inunctio pro usu materię: vtrũq; ad plura se habere põt secũdũ se, nisi ab aliquo determinetur. Põt. n. inunctio poleũ fieri ad tollẽdũ dolores iliacos, ad leniendũ podagrã, ad præparandũ milites in pugnã (olim. n. ad ineunda aliqua certamina ungebantur) ad seruorẽ carnis, fudoris &c. abigendum, ad consolandum, ad consolidandũ, ad exhilarandum ad &c. cuius igitur erit tam magã olei unctionẽ determinare ad standũ pro aliqua certa re, & non pro alia? Formæ (vt natura nunc docent). Quòd si uel nulla talis vnctionis magę, vel indeterminata, reperiatur forma: necesse erit illẽ unctionẽ remanere indeterminatam; ita q̃ nõ poteris dici ista unctio fit ad hunc, uel ad illũ finẽ. Si. n. ad hunc uel illũ finẽ fieri eã, uis dicere oportet, q̃ p formã saltẽ in mente à medico, uel ab aliquo alio præconcepta informẽtur, hoc est, q̃ secundũ illam formã fiat. Ab his ergo naturalib. instructus intellige nunc & probationis antecedentis illud: & certum dicemus, quòd significatio materiæ sacramenti cuiuscunque non determinatur ad effectum determinatum, cum ad multa se possit habere, nisi per formam verborum.

1 m de maiori. Tradatur. &. uel scripto, uel uerbo, uel aliquo modo non adi scripto tñ. ¶. Tũ nihil &c. Licet. n. forma huius sacramenti, nõ inueniatur à Christo tradita scripto. i. in sacra scriptura (vt argu tur): tamen inuenitur ab ipso tradita uerbo, uel alio modo. Inuenimus. n. eã habere ab ecclesia Apostolica, quam certũ est habuisse ab Apostolis (vt ex Concil. Trid. patebit in appen. seq.) & Apostoli pro certo nec formam illam fuerũ nec aliquam: sibimet fabricauerũ, cũ non essent sacramentorum institutores, sed à Domino illam sicut & alias acceperunt.

¶ NOT. Cum forma det esse rei, oportet dicere rem q̃ incompatibilia sunt hæc duo, aliquem constituere rem; & non dare ei formam, uel aliquem dare formam rei, & non constituere rem, ofa hæc in Philosophia exercita ut clarissima sunt. Si ergo Christus instituit (vt verissime instituit, ar. 5. appen.) omnia sacramenta: oportet fateri, Christũ instituisse formas omnium sacramentorum: & si Apollolu quod non est verum) instituerunt formã alicuius sacramẽti, necessario dicendum erit, q̃ instituerunt aliquod sacramentum; & consequenter q̃ Christus nõ instituit omnia quod est contra Concilium. Concluſendum est, igitur ne ignoremus propriam uocem q̃ idem est dicere, Christus est institutor omnium sacramentorum & dicere, Christus est institutor omnium formarum sacramentorum; & hoc est de fide tenendum. Similiter idem est dicere, Christus non est institutor formarum omnium sacramentorum, & dicere Christus non est institutor omnium sacramentorum: & hoc est tanquam hæreticum prorsus abijciendum. Ex his facillimè intelliges textum argumenti huius primi, & responsiũ huic benè applicaueris.

seruantur ab omnibus.

Ad TERTIVM dicendum, q̃ materia baptismi haber quandã sanctificationem per se ex ipso tactu carnis saluatoris, sed ex forma uerborum accipit sanctificationem actu sanctificantẽ: & similiter post sanctificationem materiæ huius sacramenti secundum se requiritur sanctificatio in vsu, per quam actu sanctificet.

ARTICVLVS VIII.

Virum forma huius sacramenti debeat proferri per orationem indicatiuã, & non deprecatiuam.

Ad OCTAVVM sic proceditur. Videt q̃ forma huius

2 m de cõclusione. Cũ non sit forma aliqua cõiter obseruata ab omnib. &c. Negatur illa ¶ loquendo. s. (vt debet fieri) de forma substantiali, sem quo ad substantialia sua. Nam, si qua uarietur apud aliquos, illa sunt tantum de bene esse, non de substantia, fortq̃. Aliquin nihil agerent conferendo hoc sacramentum: quoniam forma substantialis ẽ quæ dat esse rei: & consistit in indiuisibili, sicut numeri (secũdum Philosophum) unum potest ab eo minimum quid auferri, si effectum suum facere debeat.

3 m de maiori. Nisi ad satisfactionẽ. R. actu sanctificantẽ

Ex articulo habes. ¶ Primò quomodo per rationem dissuasibilem errorem qui nunc est hæresi narrari in textu. 1

¶ Secundò habes: quomodo per rationem ostendas, ipsum meritò damnari à Concilio Trident. sess. 14. de extrema vnctione cap. 1. Insi manifestiquis Iacobus, quis in nobis, inducat tã error. presbyteros &c. Quibus uerbis, ut ex Apostolica traditione per manus accepit, Ecclesia docuit, docet materiam, formam, proprium ministrum, & effectum huius salutaris sacramenti. Intellexit enim Ecclesia &c. formam esse illa uerba. Per istam vnctionem &c. Hæc ibi. Forma igitur determinata hæc ex Apostolica traditione per manus accepta est: & consequenter ex Concilio confirmatur dictum à sancto Doctore in responsione ad primum. Item à Concilio Florentino, siue ab Eugenio Quarto eodem Concil. approb. in Decreto Armeni dato. Quintum sacramentum est extrema vnctio &c. Forma huius sacramenti est hæc. Per istam unctionem, & suam pissimam misericordiam, indulgeat tibi Dominus quicquid deliquisti per visum. Et similiter in alijs membris. Hæc ibi. Vbi per ly similiter in alijs membris, intellige per auditum, gustum &c. secundum quòd successiuè fit unctio ut correspondeant singula singulis: & hoc trahitur ad literam ex contextu ipsius decreti. Item à Concilio Trident. canon. 5. si quis dixerit extremæ unctionis ritum, & usum, quem obseruat sancta Romana Ecclesia repugnare sententiæ B. Iacobi Apostoli: ideoque eum mutandum, posseque à Christi. ano absque peccato contemni: Anathema sit. Hæc ibi. Ecclesia autem Romana (ut patet) vtitur prædicta forma in collatione extremæ vnctionis.

¶ Tertiò habes: quomodo per rationem dicta patrum, pro quanto sacramentum hoc insinuant habere aliquam formam & intelligas, & probes, & defendas.

¶ Quartò vides: quomodo ex iis vltimum Angelica doctrina hæc & declaretur, & confoletur.

QVÆST. XXIX. ART. VIII.

Concl. Oratio deprecatiua est forma huius sacramenti. 118

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶PROB.1. Quia id patet per verba Iacobi. 2. Quia id habetur ex vsu Romanæ ecclesiæ.

¶*Corollarium.* Ergo ex cõclusione & probatione intelligas negatiuam in fine deductã (i. in hoc sacramento non põt esse forma indicatiui modi, & ea plus ab oppositis. Quæ & nib. 2 õnib. rib. probat iterũ conclusionẽ pilitã. Primo ita inter sui ipsius medio destitutionis ium propriarũ; 2º. desinentiæ essendi de foro ecclesiæ & ichoationi requiescendi in manu solius D. i; 3º. contingentię alicuius effectus: q ola, secũdũ q textus demonstrat, intellige. In 3ª. illa rõne de cõtingentia alicuius effectus non intelligit D. Thomas de effectu, qui est remissio peccatorũ: sed de effectu illo q est sanitas corporalis: & hoc significat in textu ly aliquem. Remissio, n. peccatorum semper sequitur excellatione huius sacramẽti, si dignè sumatur (quod & in alijs subintelligẽdũ est) nõ aũt sanitas corporalis, ut patebit q. 3. ar. 2.

¶NOT. 1º. Quando dr in textu ly non aũt de essentia huius sacramenti, intelligitur sic: q committio nõ est tanq̃ pars materialis huius sacramenti; si enim ẽ pars, peniteñtiæ ex Concil. Trid. sess. 14. c. 3. & canon. 4. Nõ ergo intelligitur, q contritio non debeat necessario præsupponi in recipiente extremã vnctionem: quasi q recipienti eam incontinẽ remitti possint peccata. Fallus enim hic sensus esset: ut Christianis omnibus per Concil. Trid. sess. 7. de sacramentis in commun. canon. 6. & Concil. Flor. in Decret. de sacramentis, innocen. & q 150. ar. 1. ad 1ᵐ. per eundẽ Doctorẽ sanctum. Vide & Papam Innocentiũ sup. ar. 1. appen. qui sacram vnctionẽ dãdã negat nõ pœnitentib. Vel ex textus põt aliũ sensũ rectũ haberi: ut ly nõ aũt de essentia huius sacramẽti, refe ratur ad remissionẽ peccatorũ inuẽti, sed ad eius sanitatẽ corporalẽ; de qua dixim intelligi contextũ in ly aliquẽ effectum. Sanitas n. corporalis p orationem ostẽdasi meritò esse insinuatũ à B. Iacobo Apostolo, q forma debet fieri hic per orationẽ deprecatiuã. Insinuatur autẽ cap. 5. eius epistolæ, sic. Infirmatur qs in vobis inducat præbiteros ecclesiæ, & orent super eũ, vngentes eũ oleo. Ecce quod per ly orent, denotat orationẽ deprecatiuam formæ: sicut per ly vngẽtes eum oleo, denotat applicationẽ materiæ. 2. Secundò habes: quòd per rationẽ idem ostẽdas esse meritò insinuatũ à Conciliis supra ar. 7. appen. adductis. Quæ ibi vide tu. 3. Tertiò habes: quòd per rõnem prædicta scripturarũ & patrũ, pro quanto deprecatiuã statuunt formã debere esse hic, & non indicatiuã, & intelligas, & probes, & defendas. 4. Quarto videsne quo ex iis vicissim Angelica doctrina præsens & declaretur, & cõsolidetur.

*Ar. 1. hu ius ar.

*Iacob. 5.

Concil. in

Vtil. p S. Eccles. ad intelligẽ &c.

*lib. 4. sen ten. d. 23. §. 2.

*In arg. 2. Precur. 4.

*Sub est corp.

*Concil. Flor. de primi nis tr. de sacramẽtis.

*Concil. Trid. sess. 14. de sacr. extremæ vnct. c. 2.

*q. seq. ar. 1. 2.

EX articulo habes primo quòd per rationem ostendas meritò insinuatum esse à Scripturis & conciliis, q forma prædicta est competens. Hoc autem insinuatum est Iacobi fideles, & in Concilio Flor. &c. vt supra ar. 7. appen. Nihil enim in scripturis incompetens est, neque in legitimis conciliis: cum vtrumque Spiritus sancti opus sit. Secũdo habes quomodo per rationem præmissã scripturarum, & patrum, pro quanto orationem prædictam dicunt esse competentem formam extremæ vnctionis, q hoc aũt dicunt q ipsam pro forma assignãt, & intelligas, & probes, & defendas. Tertiò videsne quo ex iis vicissim Angelica doctrina præsens & declaretur, & consolidetur.

QVÆST. XXIX. ART. IX.

*In arg. 2. Precur. 4.

CONCL. Prædicta oratio est competens forma huius sacramenti.

Examen. Ly prædicta oratio. Explicatur hæc ar. 8. in arg. 1. in contrarium factum: ad quod textus refert per ly prædicta.

¶PROB. Quia exprimit sacramentum, quorum in sacramento, & effectum sacramenti (vt patet in textu.)

Ly diuina misericordiam. Scilicet Dei principaliter, & Xpi secundũ humanitatẽ, secundario. A Deo n. est operatio in sacramẽtis mediante passione Xpi, quoniam Deus est causa efficiẽs operationem illam eminendo gratiã per creationẽ. Christus verò secundũ humanitatẽ est causa instrumentalis sanctificationis nostræ q gratiã (vt ex Concil. Trident. sess. 6. cap. 7. habetur.)

1ᵐ de antecedente. Non sic in prædictis verbis. ut tamen per actum vnctionis. §. Tunc nihil &c. sufficit, n q de materia sacramentorũ fiat mẽtio in suis formis, siue modo hoc in verbis illius formæ, siue per actũ applicationis, seu vsus materiæ, nihil refert.

¶NOT. Ideo de materia dicitur fieri mentio per actum vnctionis, quia vnctio fit per oleum. In actu vero confirmationis in forma expresso non importatur de materia, quia in ly cõsigno & ly cõfirmo non importatur chrisma, qd est materia cõfirmationis. Clarũ est. n. q dicere ly cõsigno vel ly cõfirmo nõ includit sedm ordinariũ vsum materiã hanc determinatam, i. chrisma, formę q. cõfirmationis actus, qui est vtique. ly consigno & ly cõfirmo (3. par. q. 72. ar. 4. Inõ dat intelligere materiam suam, scilicet actus vnctionis suam materiam nobis significat.

2ᵐ illatio conclusionis. Ergo similiter &c. Rr. negatur illatio. § illatio est iniqua in hoc sacramento importatur aliquis status, qui nõ importatur in alijs. Datur enim hoc sacramentum semper existentibus in statu miseriæ etiam corporalis, cum tamen alia sacramenta non dentur semper in tali statu existentibus, sed solũ quandoque in statu miseriæ spiritualis. Cum igitur misericordia respiciat miseriam, & miseria (vt præfertur) magis inueniatur in recipientibus extremam vnctionem quàm alia sacramenta, hinc est, q de misericordia fit mentio magis in forma extremæ vnctionis, q̃ alijs sacramentorũ. Nõ ergo fit potius mẽtio in hoc de misericordia, quàm in alijs, qa effectus aliorũ nõ dentur nobis ex misericordia diuina (vt argumentum credit.) sed propter rationem dictam.

¶NOT. Dixi, q magis in hoc sacramẽto fit mentio de misericordia; quia etiam in alijs sacramentis, sed nõ ita expresse de illa fit mẽtio. Cũ n. de trinitate & passione Christi in forma aliorum fiat mentio (vt minus arguẽti dicit:) cõsequens est, q & de misericordia diuina in sensu fiat. Oẽs namq; nostrũ q à sanctissima trinitate mediante passione Christi diuina misericordia descendit. Vnde pp illa significãda quæ nunc dicta sunt, vtitur textus ly magis, & ly potius: nõ autem absolutè loquitur.

3ᵐ de maiori. Duplex effectus. Rr. inequalis in. §. Nam aliquis illorum est principalis, & semper de se prouenit ad vnũquẽ secundarius, & q̃q contingens. Tunc nihil &c. Nam in verbis prædictis ideo fit mẽtio tantum de vno, scilicet de remissione peccatorum, cum dicitur, quicquid per aures &c. deliquisti: quoniam in forma debet exprimi tantum effectus principalis &c. vt in textu.

¶NOT. Quoniam in hoc textu loquendo de corporali sanitate dicitur ly vt ex dictis patet: ideo vide ar. 8. in corp. circa finem vbi dicitur ly hoc sacramentum non habet aliquem effectũ, qui semper ex oratione ministri consequatur. Rursus. Nota tantũmodo corporalem esse potuisse à D. Iacobo pro effectu quidem formæ extremæ vnctionis: sed non pro effectu, qui debeat exprimi in ipsa forma.

APPENDIX.

EX articulo habes primo quomodo per rationem ostendas meritò insinuatum esse à scripturis & conciliis, q forma prædicta est competens. Hoc autem insinuatum est Iacobi fideles, & in Concilio Flor. &c. vt supra ar. 7. appen. Nihil enim in scripturis incompetens est, neque in legitimis conciliis: cum vtrumque Spiritus sancti opus sit. Secũdo habes quomodo per rationem præmissã scripturarum, & patrum, pro quanto orationem prædictam dicunt esse competentem formam extremæ vnctionis, q hoc aũt dicunt q ipsam pro forma assignãt, & intelligas, & probes, & defendas. Tertiò videsne quo ex iis vicissim Angelica doctrina præsens & declaretur, & consolidetur.

QVÆST. XXX. ART. I.

CONCL. Principalis effectus huis sacramenti est remissio peccatorũ, quo ad reliquias peccati, & ex cõsequẽti ex quo

ma essentiali extremę vnctionis nõ de aliquo alio dispositori ad formam, vel quomodolibet aliter se habente. Vide ar. 7. ad 1ᵐ. In sequen. primo argumẽto in contrariũ adducto ly prædicta, refertur ad ista verba narrata in argũento.

APPENDIX.

ARTICVLVS IX.

Vtrum prædicta oratio sit competens forma huius sacramenti.

AD NONVM sic, pceditur. Videtur q prędicta oratio nõ sit competes forma huius sacramenti. Quia in formis aliorũ sacramentorũ fit mentio de materia, sicut patet in cõfirmatione, quæ nõ fit in prædictis verbis: ergo non est conueniẽs forma. ¶2 Præterea. Sicut effectus huius sacramẽti pũenit in nos per misericordiã diuinam, ita & aliorũ sacramentorũ, sed in formis aliorũ sacramentorũ non fit mẽtio de misericordia diuina, sed magis de trinitate, & Passione, ergo similiter debet esse hic.

¶3 Præterea. Duplex effectus huius sacramenti in litera ponitur: sed in verbis prædictis nõ fit mẽtio, nisi de vno, s. de remissione peccatorũ: non autem de corporali sanatione ad quã Iacobus ordinat orationẽ fidei dicens. Oratio fidei saluabit infirmũ: ergo forma prædicta est incompetens.

RESPONDEO, Dicẽdũ, q ᵐ prędicta oratio est cõpetẽs forma huius sacramẽti, quia tangit sacramentũ in hoc quod dr: per istã sanctã vnctionẽ, & illud qd operatur in sacramẽto, s. diuinã misericordiam, & effectũ, scilicet remissionem peccatorum.

AD PRIMVM ergo dicendũ, quòd materia huius sacramẽti potest intelligi per actũ vnctionis, nõ autem materia confirmationis per actum in forma expressum, & ideo nõ est simile.

AD SECVNDVM dicendum, q misericordia respicit miseriam, & quia hoc sacramẽtũ datur in statu miseriæ, scilicet infirmitatis, ideo potius hic, quàm in alijs fit mentio de misericordia.

AD TERTIVM dicendum, q in forma debet exprimi effectus principalis, & qui semper inducitur ex sacramento, nisi fit defectus ex parte recipiẽtis, nõ autẽ talis effectus est corporalis sanitas, vt ex dictis patet, q̃uis q̃q sequatur, ratione cuius Iacobus hunc effectum attribuit orationi, quæ est forma huius sacramẽti.

QVAEST. XXX.

De effectu huius sacramenti, in tres articulos diuisa.

DEINDE considerãdũ est de effectu huius sacramenti.

*Concil. Trid. sess. 14. de sacr. extremæ vnct. c. 2.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ad culpam si eam inueniat.

Examen ly reliquias peccati. Huiusmodi reliquiæ sunt defectus (i. debilitas quædã, & ineptitudo ad exequendum actus vitæ gratiæ:) qui in nobis relinquuntur ex peccato actuali vel originali. De originali in intellige reliquias, secundũ q̃ declarat in textu infra q. 32. ar. 4. ad 2^m. Cõtra ergo hãc debilitatẽ quæ est quã spiritus torpor roborat homo per extremã vnctionem. Et huiusmodi reliquias peccati originalis vt esse declarauimus quæstã à Cõcil. Trid. sess. 5. Decret. de peccato originali circa finem. Manet autem in baptizatis concupiscentiam vel fomitem hæc sancta Synodus fatetur & sentit. Hanc concupiscẽtiam quam aliquando Apostolus peccatum appellat sancta Synodus declarat ecclesiam catholicã nũquam intellexisse peccatum appellari, q̃ vere & proprie in renatis peccatum sit, sed quia ex peccato est, & ad peccatum inclinat. Hæc ibi. Nota ly ex peccato est, & ly ad peccatum inclinat.

Tho. 4. d. 25. q. 1. ar. 2. q. 1. & seq.

Rom. 7.

Ergo reliquiæ peccati & sunt ex peccato, & inclinãt ad peccatum. Item reliquiæ huiusmodi attenuant liberi arbitrii vires, & infirmas reddunt: quamuis a ipsum arbitrium nõ exstinguãt vt ex Concilio Trid. sess. 6. cap. 1. fin. patet. Melius etiam, hoc est distinctius, huiusmodi reliquias inclinãs ex eodem Concilio sess. 14. an appendicitis dõ nunc sufficiat exemplũ de corporalibus, tanquam à notioribus nobis pro eedẽdo. Curatur quia à febre post curationẽ est nũ febricitans? nõ. Remanet tamen debilitas ex infirmitate quæ cedente, quamuis curata sit, qua debilitate efficit, vt nisi prudenter se habeat in victu, & aliis huiusmodi, facilè recidiuet. Sic est in spiritu. Ablato enim peccato quoad culpam, remanet peccatum quoad reliquias suas, & remanet debilitas à peccato causata ad faciẽdum bonum, & ad vitandũ malũ: ob quam debilitatem, nisi cautus ambulemus, facilè relabimur in peccatum. Restat igitur q̃ per ly reliquias peccati, nõ intelligatur peccatum proprie, sed infirmitas spiritus prædicta. Vnde sanctus Doctor dicit in textu ly sanat remittit quòd ad debilitatem prædictam, quam quidam reliquias peccati dicunt. Hæc ille, parum supra conclusionem à se in corp. posita: q̃ nos inde (vt mos est) extraximus.

¶ COR. Qua præmissa effectus sacramẽti dẽt accipi ex ipsa significatione sacramẽti (cũ sacramentũ efficiat q̃d significat:) & huius sacramenti significatio est ad repellendũ spiritualem infirmitatẽ) cũ detur per modum curatiõis medicationis.) Quæstly & ex consequenti &c.) hoc sacramentũ præstat ponit spiritualem vitam, (cũ sit medicamen,) supra quam addit robur p̃ gratiæ collationem: & gratia nõ compatitur secum peccatum aliquid mortale. Quæstly si ea &c.) hoc significauit B. Iacobus conditionaliter dicens, si in peccatis sit dimittentur ei (quasi dicat; quòd non semper dimittat peccata ex congrua in fine actus nõ mouente.)

¶ NOT. 1. Hæc de remissione peccati, & reliquiarũ notanda: reliquias semper spũales diminuit extrema vnctio, peccata verò nõ tam quoad illa, qã eam venit, tamẽ ge virtute horũ duorũ limitatione, nisi ex parte recipientis extremam vnctionẽ ponat obicem id q̃d est contrarius sacramẽto. Hãc differentiã insinuauit B. Iacobus, qui de peccatis loquẽs dicit, si in peccatis sit dimittẽtur ei: de reliquiis aũt dicit ly tamen fides saluabit infirmũ. Vbi vides: q̃ conditionalem apponit super peccatorũ remissionẽ, nõ sup reliquiarũ. Et notanda ablationis reliquiarũ attributio formæ, tanq̃ principalis effectus spec extremæ, tanq̃ quod dã ex cõsequẽti se habeat.

* Iac. 5. Beda in 5. c. Iacobi, & in cap. 8. Luc.

* In hoc ar. 3. p. q. 65. ar. 1. corp.

Circa quod quæruntur tria. F

Primo, Vtrum extrema vnctio valeat ad remissionem omnium peccatorum.

Secundo, Vtrum sanitas corporalis sit effectus huius sacramenti.

Tertio, Vtrum hoc sacramentum characterem imprimat.

ARTICVLVS I.

Vtrum extrema vnctio valeat ad remissionem omnium peccatorum.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur quòd extrema actio non valeat ad remissionem omnium peccatorum. Ad hoc enim quod per vnum^h potest effici, aliud non exigitur, sed in eo, qui extremam vnctionem accipit, requiritur pœnitentia ad peccatorum remissionem: ergo H per extremam vnctionem non dimittuntur peccata.

¶ 2 Præterea. In peccato non sunt nisi tria, macula, reatus pœnæ, & reliquiæ peccati, sed p extremam vnctionem non remittitur peccatum quo ad maculam sine contritione, quæ etiam sine vnctione remittitur, nec iterum quo ad pœnam, quia adhuc si conualescat, tenetur perficere satisfactionem iniunctam, nec quo ad reliquias culpæ, quia adhuc remanent dispositiones existentibus præcedentibus relictæ, vt patet posti conualescentiam, ergo nullo modo per extremam vnctionẽ fit peccatorũ remissio.

¶ 3 Præterea. Remissio peccatorũ nõ fit successiue, sed in instãti: sed extrema vnctio nõ fit tota X simul, quia plures vnctiones requirũtur, ergo eius effectus nõ est remissio peccatorum.

SED CONTRA est quod dicitur Iacobi. 5. Si in peccatis est, dimittentur ei.

Preterea. Omne sacramentũ nouæ legis gratiam confert, sed per gratiam fit remissio peccatorum, ergo extrema vnctio cum sit sacramentũ nouæ legis, operatur ad remissionem peccati.

RESPONDEO, Dicendũ quòd quodlibet sacramẽtum est institutum principaliter ad vnum effectum, quamuis êt alios ex consequenti inducere possit, & quia sacramentum efficit quod figurat, ideo ex ipsa significatione sacramenti debet accipi eius principalis effectus. Adhibetur autem hoc sacramentum secundum modum cuiusdam medicationis, sicut Baptismus per modum ablutionis, medicina autẽ est ad pellendum infirmitatem, vnde principaliter hoc sacramentum est institutum ad sanandũ infirmitatem peccati: vt sicut Baptismus est quædam spiritualis regeneratio, & pœnitentia quæda spiritualis suscitatio, ita, & extrema vnctio est quædam spũalis sanatio, vel medicatio. Sicut autem corporalis medicatio præsupponit corporalem vitam in medicato ita spiritualis spiritualem, & ideo hoc sacramentum non datur contra defectus quibus spiritualis vita tollitur, scilicet contra peccatum originale & mortale, sed contra illos defectus, quibus homo spiritualiter infirmatur, vt non habeat perfectum vigorẽ ad actus vitæ, † gratiæ, vel gloriæ: & hic defectus nihil est aliud q̃ quædã debilitas, & ineptitudo, quæ in nobis relinquitur ex peccato actuali, vel originali, & contra hanc debilitatem homo roboratur per hoc sacramentum. Sed quia hoc robur gratia facit, quæ secũ non compatitur peccatum: ideo ex consequenti, si inuenit peccatum aliquod, vel mortale, vel veniale, quo ad culpam tollit ipsum, dũmodo non ponatur obex ex parte recipientis, sicut êt de Eucharistia, & confirmatione supra dictũ est, * & ideo etiã Iacobus de remissione peccati cõditionaliter loquitur dicens. Si in peccatis sit, dimittentur ei quo ad culpam, non enim semper delet peccatũ, quia non semper inuenit: sed semper remittit quo ad debilitatẽ prædictã, quã quidam reliquias peccati dicũt.

* Quidam vero dicũt quòd principaliter est institutum contra veniale, quod quidẽ non pôt dũ hic vita agitur, perfecte curari; & ideo sacramentum exercitium specialiter cõtra veniale ordinatur. Sed hoc non videtur verum,

habent. Nam sic verbaliter, & per ordinem, dicitur oratio fidei saluabit infirmum, & si in peccatis sit, dimittentur ei. Ex B. igitur Iacobo optimè confirmatur, quod in conclusione suprà dictũ est. A

1^m maior. Ad hoc, quod per vnum potest effici, aliud non exigitur. &. Si vtrumque ad illud efficiendum concurrat de pari non aliter. §. Tunc nihil &c. Nam ad delectionem peccati, quo ad culpam, licet ordinetur pœnitẽtia principaliter (vt arguitur:) tamen extrema vnctio ad illã culpæ remissionẽ potest ordinari ex consequenti: & conclusio præmissa de remissione culpæ ex consequenti, non principaliter, efficiendam per vnctionem hanc, loquuta est.

Conc. 1^m

2^m minor. AD PRIMVM ergo dicendum, quòd quamuis effectus principalis alicuius sacramenti possint haberi sine actuali perceptione illius sacramenti, vel sine sacramẽto, vel per aliud sacramentum ex consequenti, numquam tamẽ haberi potest sine proposito illius sacramenti: & ideo quia pœnitentia est principaliter instituta contra actualem culpã, quodcunq; aliud sacramentum actuale culpam deleat ex consequẽti, non excludit necessitatem pœnitentiæ.

AD SECVNDVM dicendũ, quod extrema vnctio aliquo modo quãtum ad illa tria remittit peccatum, quamuis enim illa culpa quo ad maculam sine contritione non dimittatur, tamen hoc sacramentum per gratiam quã infundit, facit quòd ille motus liberi arbitrij in peccatũ sit quia pœnitentia sufficienter ẽt in vita delet venialia quo ad culpam, quod autem non potest euitari post peractam pœnitentiam, non aufert pœnitentiæ præcedenti suum effectum, & iterũ hoc pertinet ad debilitatem prædictam. Vnde dicendum, quòd principalis effectus huius sacramenti est remissio peccatorum, quo ad reliquias peccati, & ex consequenti etiam quo ad culpam, si eam inueniat. n B

3^m illatio cõclusionis. Ergo eius &c. & Negatur illatio. §. Ratio est: quia quando sunt multæ actiones ordinatæ &c. ut in textu. Vide q̃. 1. ar. 6. corp. fin. & ibi elucid. de guttis cauantibus lapidem.

2^m minor. Per extremã unctionem non remittitur pœna quo ad macula nec quo ad pœnam, nec quo ad reliquias culpæ. &. Negatur tota minor hæc. §. Nã, remittitur pœna, ad iuncta contritione, peccati macula, sed ex cõsequẽti (ut dictũ est) remittitur. & ex consequenti, pœna peccati remittuntur &, principaliter in, reliquiæ peccati. Ad cõfirmationem argumenti contra primam partem, & contra secundã, sufficit tndere per ly ex cõsequenti ad idem vtrũ contra intrã rideas, q̃ reliquiæ ablatæ nõ sunt dispositiones illæ, de quibus argumẽtum loquitur, sed tãt spirituales debilitas. Pro huius debilitatis notitia vide Examen supra.

APPENDIX.

Vtil. p. Eccl. 1 EX articulo habes. 1 Primò; quomodo per rationem interemitas hæresim supra q. 19. ar. 1. app. narratorum dicentiũ: extremam unctionem esse nihil: & non esse tanquam verum, sacrum alijs connumerandum. Sic p. 1 Eorum remissionem causat (ut uerè pũi articulo nouissimo tractatur:) aut q̃ & aliqd. & uerũ facem est. ilẽ quo &c hãm quorundam (ut in Conc. Trid. infra citanda tangitur) dicentium; extremam unctionem fuisse olim uti gratiam curationum, & nunc iam cessasse. Nã gratia curationũ in, cũ sit ad corporum sanitatem solum ordinata (ut patet p doct. super 1. Cor. 12. ly gratia sanitatum, ly gratia curationum.) nõ remittit ex se peccata, multo quæ minus sitam cessasse tempus oppositum articulus præsens, ceu contra tales turbinum errores motus, lucidissimè demonstrat.

2 ¶ Secũdo habes quo p eorem ordinat, tales hæreses meritò damnãt Conc. Trid. sess. 14. de extr. unct. c. 1. Res porrò, & effectus huius sacri illis uerbis explicãtur. & oto fidei saluabit infirmũ, & alleuiabit eũ dñs; &, si in pctis sit, dimittẽtur ei. Res eiusdẽ hæc gia ẽ Spũs sct, cuius unctio delicta, si q̃ sint adhuc expiãda, ac pœnæ reliquias abstergit, & ægroti ãam alleuiat, & cõfirmat, magnã in eo diuinæ misæ excitando, qua infirmus subleuatus, & morbi incõmoda, ac labores leuius ferũ, & tentationib. dæmonis calcãneo insidiãtis facilius resistit, & sanitatẽ corporis interdũ, ubi saluti ãæ expedierit, consequitur. Hæc ibi. Et de ext. unct. canon. 2. siqs dixerit sacrã infirmorũ unctionẽ nõ cõferre gratiã, nec remittere pctã &c. sed iam cessasse, quasi olim tantum fuerit gratia curationum. Anathema sit. Hæc ibi. Et sess. 7. de sacramentis in communi, canon. 6. Siqs dixerit; sacramenta nouæ legis gratã nõ ponentibus obicem non conferre: quasi signa tantum externa sint accepta per fidem gratiæ, uel iustitiæ & notæ quædam Christianæ professionis, quibus apud homines discernuntur fideles ab infidelibus, Anathema sit. Hæc ibi. Ergo à fortiori dãnatur ex his error ille, qui extremam unctionem dicit tãtum fuisse gratiam curationum; & illum ẽt, q̃ dicit eam iam cessasse. Item ab Eugenio 4. sacro approbante Conc. Flor. in Decret. Armeni dato. Effectus ergò eius est mẽtis sanatio. Hæc ibi. Vbi per ly eius intelligit extremã unctionem, cum textual ter de ipsa loquatur. Hæc à &c. ut supra q̃. 29. ar. 1. app.

¶ Tertiò habes quo modo per rationem dicta patrum, & scripturarum (nam scripturæ Iacobi 5. idem quod supra dictum est, importanti ut patet,) pro quanto extremam unctionem delere dicunt peccata, & intell. gũt, & probet, & tueatur.

¶ Quarò videmus quomodo ex ils ulcissim Angelica doctrina hæc, & declaratur, & confoliditur.

ARTICVLVS II.

Vtrum sanitas corporalis sit effectus huius sacramenti.

AD SECVNDVM sic procedi- D atur. Videtur quod sanitas corporalis non sit effectus huius sacramenti. Ad hoc enim quod per vnum potest effici, aliud non exigitur, sed in eo, qui extremam vnctionem accipit, requiritur pœnitentia ad peccatorum remissionem: ergo per extremam vnctionem non dimittuntur peccata.

¶ 2 Præterea. In peccato non sunt nisi tria, macula, reatus pœnæ, & reliquiæ peccati, sed per extremam vnctionem non remittitur peccatum quo ad maculam sine contritione, quæ etiam sine vnctione remittitur, nec iterum quo ad pœnam, quia adhuc si conualescat, tenetur perficere satisfactionem iniunctam, nec quo ad reliquias culpæ, quia adhuc remanent dispositiones existentibus præcedentibus relictæ, vt patet posti conualescentiam, ergo nullo modo per extremam vnctionẽ fit peccatorũ remissio.

¶ 3 Præterea. Remissio peccatorũ nõ fit successiue, sed in instãti: sed extrema vnctio nõ fit tota simul, quia plures vnctiones requirũtur, ergo eius effectus nõ est remissio peccatorum.

SED CONTRA est quod dicitur Iacobi. 5. Si in peccatis est, dimittentur ei.

Preterea. Omne sacramentũ nouæ legis gratiam confert, sed per gratiam fit remissio peccatorum, ergo extrema vnctio cum sit sacramentũ nouæ legis, operatur ad remissionem peccati.

RESPONDEO, Dicendũ quòd quodlibet sacramẽtum est institutum principaliter ad vnum effectum, quamuis êt alios ex consequenti inducere possit, & quia sacramentum efficit quod figurat, ideo ex ipsa significatione sacramenti debet accipi eius principalis effectus. Adhibetur autem hoc sacramentum secundum modum cuiusdam medicationis, sicut Baptismus per modum ablutionis, medicina autẽ est ad pellendum infirmitatem, vnde principaliter hoc sacramentum est institutum ad sanandũ infirmitatem peccati: vt sicut Baptismus est quædam spiritualis regeneratio, & pœnitentia quæda spiritualis suscitatio, ita, & extrema vnctio est quædam spũalis sanatio, vel medicatio. Sicut autem corporalis medicatio præsupponit corporalem vitam in medicato ita spiritualis spiritualem, & ideo hoc sacramentum non datur contra defectus quibus spiritualis vita tollitur, scilicet contra peccatum originale & mortale, sed contra illos defectus, quibus homo spiritualiter infirmatur, vt non habeat perfectum vigorẽ ad actus vitæ, † gratiæ, vel gloriæ: & hic defectus nihil est aliud q̃ quædã debilitas, & ineptitudo, quæ in nobis relinquitur ex peccato actuali, vel originali, & contra hanc debilitatem homo roboratur per hoc sacramentum. Sed quia hoc robur gratia facit, quæ secũ non compatitur peccatum: ideo ex consequenti, si inuenit peccatum aliquod, vel mortale, vel veniale, quo ad culpam tollit ipsum, dũmodo non ponatur obex ex parte recipientis, sicut êt de Eucharistia, & confirmatione supra dictũ est, * & ideo etiã Iacobus de remissione peccati cõditionaliter loquitur dicens. Si in peccatis sit, dimittentur ei quo ad culpam, non enim semper delet peccatũ, quia non semper inuenit: sed semper remittit quo ad debilitatẽ prædictã, quã quidam reliquias peccati dicũt.

* Quidam vero dicũt quòd principaliter est institutum contra veniale, quod quidẽ non pôt dũ hic vita agitur, perfecte curari; & ideo sacramentum exercitium specialiter cõtra veniale ordinatur. Sed hoc non videtur verum, quia pœnitentia sufficienter ẽt in vita delet venialia quo ad culpam, quod autem non potest euitari post peractam pœnitentiam, non aufert pœnitentiæ præcedenti suum effectum, & iterũ hoc pertinet ad debilitatem prædictam. Vnde dicendum, quòd principalis effectus huius sacramenti est remissio peccatorum, quo ad reliquias peccati, & ex consequenti etiam quo ad culpam, si eam inueniat. n B

2^m minor. AD PRIMVM ergo dicendum, quòd quamuis effectus principalis alicuius sacramenti possint haberi sine actuali perceptione illius sacramenti, vel sine sacramẽto, vel per aliud sacramentum ex consequenti, numquam tamẽ haberi potest sine proposito illius sacramenti: & ideo quia pœnitentia est principaliter instituta contra actualem culpã, quodcunq; aliud sacramentum actuale culpam deleat ex consequẽti, non excludit necessitatem pœnitentiæ.

AD SECVNDVM dicendũ, quod extrema vnctio aliquo modo quãtum ad illa tria remittit peccatum, quamuis enim illa culpa quo ad maculam sine contritione non dimittatur, tamen hoc sacramentum per gratiam quã infundit, facit quòd ille motus liberi arbitrij in peccatũ sit contritio, sicut etiam in Eucharistia, & Confirmatione potest accidere. Similiter etiam, & reatum pœnæ temporalis dimittit; sed ex consequenti, inquantum debilitatem tollit: quia eandem pœnam leuius portat fortis; quã debilis, vnde non oportebit q̃ propter hoc minuatur satisfactionis mensura. Reliquiæ autẽ peccati non dicuntur hic dispositiones ex actibus relictæ, quæ sunt quidam habitus inchoati, sed quædam spiritualis debilitas in ipsa mente existens, qua sublata, & eisdem habitibus vel dispositionibus manentibus, non ita potest inclinari mens ad peccatum.

AD TERTIVM dicendum, C q̃ quando sunt multæ actiones ordinatæ ad effectum vnum, vltima est formalis respectu omniũ præcedentium, & agit in virtute earum, & ideo in vltima vnctione gratia infunditur, quę effectũ sacramento præbet.

QVÆST. XXX. ART. II.

CONCL. Ex sacramento extremæ unctionis non sequitur 121 corporalis sanatio semper, sed quando expedit ad spiritualem sanationem: & tunc semper eam inducit: dummodo nõ sit impedimentum ex parte recipientis.

¶ NOT. 1ª. Addit S. Th. in conclusione conditionem hanc ly dummodo non sit impedimentum ex parte recipientis: non q̃ sanitas corporalis non possit à larg. tate diuina donari alicui indigno (hoc enim esset contra experientiam quã multorum sceleratorum corpora sana videmus.) sed quia sanitas illa nõ dependet ex ordinata ui sacramenti (sic enim loquitur D. Thom. de sanitate corporali in præsentiarum.) Sanitas enim ordinatè procedit ex ui sacramenti primò in animam, secundò in corpus. Vnde, si in corpus fiat absque hoc, quòd fiat in animam non procedit secundum ordinem uis sacramenti: dicet; præcedat à bonitate diuina, suo quodam occulto iudicio, quo etiam facit etiã solem suum super malos. Hoc autem non est contra D. Thomam loquentem formaliter (more suo) in præsenti conclusione.

¶ NOT. 2ª. Quamuis sanitas corporalis sequatur quandoque in infirmo post exhibitionem huius sacramenti; tamẽ non licet inferre

Universidad de Deusto
Biblioteca

inferre pro certo, ipsum infirmum consecutum esse gratiam Dei F in anima, nisi cum hac limitatione, quantum ē ex parte sacramenti. Alioquin scire posset aliquis pro certo, se esse in gra Dei absque speciali reuelatione: contra Conc. Trid. sess. 6. c. 9. Rō quod non licet (ut dictum est) asserre, est, quia sanitas corporalis potest prouenire ipsi infirmo, nec per unum ordinarium sacramenti, uel per oculum illud iudiciū diuinæ bonitatis: de quo in prima Not. vide ibi.

¶PROB. 1 Quia ex corporali sanatione extrema unctio non facit ex proprietate nāli materiæ, sed uirtute diuina; quæ rōnabiliter operatur, nō necessarios. Quia ly sed qū &c.) tō diuina operans inducit secundarium effectū quando omnib⁹ conditionibus inde expeditis ad principalem: 2 Quia (ly dummodo non sit &c.) relinquit hoc dictum considerandi.

¶NOT. Receptum recipitur p modum recipientis: & forma non fuit recepta in materia indisposita: ideo tertia pars conclusionis merito præsupponitur clara. Vide notationes duas præmissas, post conclus.

1m de maiori. Eff. & principaliter sermon, solum. §. Tunc &c. Ex hoc est q̄ sacramenta sunt principaliter instituta ad sanitatem spiritualem introducendam: non sequitur, q̄ ex consequenti non possint secūdario corporalem sanitatē afferre. Exemplum sit de Constantino magno, qui baptizat⁹ recepit utranq; salutē: uersūtra & 3. p. q. 69. ar. 8.

*Aug. de ciuit. c. 21. firmorū l. 22. c. 4. 1. 9

¶NOT. Quod nūc dictum est, narrat p grauitudine, & uerna te magnus Constantinus ille, in hac uerba. Deinde per manus impositionem clericorum usque ad ipsum Præsulem uenit. Ibi q̄m renuncians fathanæ pompis & operibus eius, uniuersis idolis manufactis, credere in Deum patrem omnipotentem, &c. & in Iesum Christum, &c. spontanea uoluntate coram omni populo professus sum. Benedictō: fontis illic me in ma mertione unda salutis purificauit. Postmō: me in fontis gremio, manum de cælo me contingens, p̄priis oculis uidi. De qua mundi exurgens ab oī me lepra squalore mūdatū agnoscite: leuatō, me de uenerabili fonte, indutō uestib. cādidis: septiformis gr̄æ sūl spūs cōsignatione adhibuit, &c. Cunctis q; clerus rndit. Amē. Prima ita q̄ die post præpūl facti baptismatis mysteria, & post curationē corporis mei à lepræ squalore, agnoui, &c. Hęc ille in edicto suo ad suos catholicos. Hęc ibi, & cetera. Item idem in 10mo Concil. recēsetur. Hinc, à fortiori, dicas, q̄ extrema unctio sanitatem corporis afferre potest, cum ex se ordinetur & ad salutem corporalem potius quām baptismus. Ideo dicit ly a fortiori

Præsulis nole intelligi S. Siluestrū Papam.

2m de maiori. Effectum. §. principaliter: non, secundarium. §. Tunc nihil &c. ut patet ex conclusione.

3m illatio conclusionis. Ergo &c. §. Negatur illatio. §. Nām attribuere corporalem salutem orationi, redit in idē ac si attribueretur unctioni: non quia oratio sit unctio sed quia oratio est forma unctionis ipsius.

¶NOT. Forma est, quæ dat esse rei simpliciter: & consequēter id, quod attribuitur formæ, attribuit & rei, cuius est forma quatenus ex illa forma dependet. Hinc dicimus q̄ anima humana intelligit, & q̄ homo ratiocinatur: nō q̄ hō sit anima, sed q̄a anima illa est forma hominis. Sic in proposito dicendum.

APPENDIX.

EX articulo habes. ¶Primōquo modo per rationem elidas errorem Græcorum (Prat. Græci) dicentiū: q̄ unctionis extremæ facim non pdest infirmis ad salutem corporis. Item ꝓpositionē suspectā, seu scādalosam Erasmi (ut refertur) p tali à Iacobo Lop. ītum. post sunm itinerariū inter propositiones Erasmi) dicentis: hodie oleo sacro ungūtur laborantes, nō ut conualescant, sed ut tutius migrent.

1 Vtil. p 5. Eccl. &c. Concil.

¶ Secundō habes: 2 qūo p rōnem oñdas, prædictos meritō dānari à Conc. Trid. sess. 14. ca. 2. de extr. unct. ut supra art. 1. app. & canon. 2. Si quis dixerit: sacram infirmorum unctionem non alleuiare infirmos: sed ā cessāsse, quasi olim ūn fuerit gr̄a curationum. Anathema sit. Hæc ibi. Idē a Concil. Florēn. de sacram. in Decr. sæpius adducto. Effectus uerō eius est mentis sanatio: &, inquantum animæ, expedit ipsius etiam corporis. Hæc ibi. Item à Conc. Senonensi in Decretis fidei, Decr. 10. c. de extr. unctio. Si quis infirmatur (inquit Iacobus) in nobis &c. oto fidei saluabit infirmum, & allemanie eū dominus, & si in peccatis sit, &c. Quibus liquidō constat: extremam unctionem non agritudinis sit corporalis medicamentum eē, sed ēt remissionē peccatorum efficax esset operari. Hæc ibi. Item à Conc. Colonien. part. 7. c. 29. Restat extrema unctio, de qua in morte extrema lucta est adhibenda: ut uel conualescat ægrotus, si Deo ita utilius: uel fide, bonaq; ips, obdormiat in dño. Hæc ibi. Ecce, literaliter, contra Erasmum. Item à Cabilonensi Conc. 1. c. 48. Secundum B. Apost. Iacobi doctrinam, infirmatur quis in nobis, inducat presbyteros &c. oto fidei saluabit infirmum, & alleuiabit eum dñs, & si in peccatis fit, dimittentur ei. Non est itaque parū pendenda hmōi medicina: q̄ animæ, corporisque medetur languoribus. Hæc ibi. Item à scripturis

scripturis sacris Iacobi. 6. ut sæpius ūsum est. Quòd si (ut impudenter plerique solent) dicerent, illam epistolam Iacobi non cē dē canone scripturarum sacrarum, ideoque ipsam reiicere uelint: expugnabimus illos per Conc. Trid. sess. 4. Decr. de canonic. scripturis. ubi connumerat ipsam epistolam in canone. Sed & à multis Cōciliis, ac Pontificibus summis idem prius factum fuerat: ut diffusè uidere potes pl̄ma par. q. 1. ar. 1. app. Item à Matt. 6. ubi dicitur, quòd in unctī ab apostolis oleo infirmi sanabantur. Intellige tu: corporaliter. Illa autem inunctio est quædam mentio de hoc sacramento supra qū. 29. artic. 3. ad 3m.

Canonice scripturæ.

3 ¶Tertiò hēquo p rōnem prædicta patrum, & scripturarū, pro quanto effectum salutis corporalis dicunt esse ab extrema unctione-, & intelligūt, & probes, & tuearis.

4 ¶Quartò uides, quo mō ex iis uicissim Angelica doctrina hæc & declaretur, & consolideturi.

QVÆST. XXX. ART. III.

1 2 CONCL. Extrema unctio nō imprimit characterem.

¶PROB. Quia per extremam unctionē non deputatur hō ad aliquid sacrum agēdū, uel suscipiēdum (qđ in ūm facit imprimentibus characterem, sed solum ipsū in remedium est.

Q 1 3 2.

¶NOT. Omnia, ut patentia supponunt. De charactere itaque multa, quæ ad declarationem phis nego cij facient, uide 3. p. q. 63. per totum, & q. 72. ar. 5. & 6.

1m de maiori. Distinctiuum ℞ statuum, quantum ad agenda in ecclesia: non, distinctiuum quantum ad diuersa alia. §. Tunc &c. Nā p hoc, q̄ aliqs est unctus nō distinguitur ab alio, q̄a ad statū agēdorū in ecclesia: licet distinguatur ab eo quātū ad hoc, q̄ ipse est unctus, & ali⁹ nō unct⁹.

¶NOT. Si argm̄ pcdens ualeret, sine glosa rēsponsiua tunc oīa facta characterem imprimerent. Nam uxoratus distinguit̄ à non uxorato, pœnitens a non pœnitente, eucharistiā sumēs à nō sumēte sicut unctus a non unctō. Si ergo baptizatus non habet aliqđ magis distinctiuum à non baptizato, q̄ unctus a non unctō ofa p E dēo facta imprimerent characterem, sicut & ba ptismus. Cū autē hoc sit falsum: patet, q̄ glosa nīsi ad illud argm̄ est conueniens. Illa siquidem ad illud data, cessat in cōueniens pdictum: & signum ueritatis rei alicuius est (sīc Philo in physicis) qñ ex ea data excludūtur inconuenientia.

2m de maiori. Sicut. ℞. quantum ad unctionem: non quantum ad finem, seu qualitatem, unctionis. §. Nam unct⁹ quæ fit in ordine & confirmatione &c. ut in textu. Tunc nihil contra. Nam unctio medicationis nō imprimit characterem, sicut unctio consecrationis ad aliquem statum, ut dictum in responsione ad primum.

3m minor. Non potest aliquid assignari in hoc facto, q̄ res & facim, nisi character. ℞. Negat⁹ illa. §. Nā unctio spūalis interior est res & facim licitum dt in textu.

¶NOT. Vnctio interior, de qua textus, est gr̄a spūs sancti tm ex Conc. Trid. sess. 14. de extr. unct. c. 1. hi. & ex 1. 10. 2. Vox unctionis

ARTICVLVS III.

Vtrum hoc sacramentum imprimat characterem.

AD TERTIVM sic procedit. Videtur quod hoc sacrāmētum imprimat characterem. Character enim signum distinctiuum b est, sed sicut baptizatus distinguitur à non baptizato, ita unctus à nō uncto: ergo sicut Baptismus imprimit characterem, ita & extrema unctio. B

¶ 2 Præterea. In ordinis, & cō firmationis sacramentis est unctio, b sicut in hoc sacramento, sed in illis imprimitur character ergo & in isto.

¶ 3 Præt. In omni sacrāmēto est C aliquid, quod est res tm̄, & aliqđ quod est sacramentum tantum, & aliquid quod est res, & sacramentum, sed non potest aliquid assignari in hoc sacrāmēto quod sit res & sacramentum nisi character, ergo & in hoc imprimitur character.

SED CONTRA. Nullum sacramētum imprimens characterem iteratur, hoc autem iterat̄, ut dicetur ergo non imprimit D characterem.

¶ 4 Præterea. Distinctio, quæ fit secundum characterem sacramē talem, est distinctio eorum, qui sunt in præsenti Ecclesia, sed extrema unctio confertur ei qui exit de præsenti Ecclesia, ergo non decet quod in eo character conferatur.

RESPONDEO, Dicendum, quod character non imprimitur nisi in illis sacramentis, quibus homo ad aliquod sacrum deputatur, sed hoc sacramentum est solum in remedium, & non deputatur per ipsum homo ad aliqđ sacrum agendum, uel suscipiendum, & m ideo non imprimitur in eo character. a

AD PRIMVM ergo dicendum, quod character facit distinctionem statuum quantū ad ea, quæ in Ecclesia sunt agenda, & talem distinctionem homo non habet ab aliis per hoc quod ipse est iniunctus.

AD SECVNDVM dicēdum, q̄ unctio, quæ fit in ordine, & confirmatione, est unctio consecrationis, qua homo deputatur ad aliquod sacrum, sed hæc unctio est unctio medicationis, & ideo non est simile.

AD TERTIVM dicendū, q̄ in hoc sacrāmēto res, & sacramentum non est character, sed quædam interior deuotio, quæ est spiritualis unctio.

APPENDIX.

EX art. habes. ¶Primōquo per rōnem oñdas, meritō fuisse inūnuatum à concilio, q̄ extrema unctio non imprimit characterem. Hoc autem inūnuatum est in decr. Eug. 4. Armenis dato, facto Flor. approb. Concilio. Inter hæc sacra baptismus, confirmatio, ordo, characterem, i. spirituale quoddam signum à cæteris distinctiuum imprimunt in anima indelebile. Vnde in eadem personā non reiterantur. Reliqua uerō quatenus characterem non imprimunt, & reiterationem admittunt. Hæc ibi. Item à Concilio Tridentino, sessiu. 14. de extrema unctione cap. 4. Si infirmi post susceptam hanc unctionem conualuerint rursum huius sacramenti subsidio iuuari possunt, cum in aliud similе uitæ discrimen inciderint. Hæc ibi. Adde hīs canon. 9. de sacram. in comun sessio 7. Si quis dixerit, in baptismo, confirmatione, & ordine non imprimi characterem in anima, hoc est, signum quoddam spirituale & indelebile, unde ea iterari non possunt: anathema sit. Si, inquām, addas hoc, tunc ad liam indebite quòd Concilium Tridentinum (sicut & Floren.) dicit, extremam unctionem non imprimere characterem. Illa namq; quæ imprimunt ipsum, aiūt, ob hoc nec possunt iterari, & hæc unctionem fatetur posse iterari.

1 Vtil. p 5. Eccle. &c.

¶Secundo habes quòd per rōnē prædicta patrum, pro quānto extremam unctionem statuunt non imprimere characterem, & intelligas, & defendas. 2

¶Tertiò uides, quomodo ex iis uicissim Angelica hæc doctrina declaretur, & confirmetur. 3

QVÆST.

Th. 4. d. 4. q. 1. ar. 2. q. 96. 1. cor. & 3. p. q. 63. a. 1. & 6.

Quare gr̄a ipsi sancti dicatur unctio.

Universidad de Deusto

QVÆST. XXXI. ART. I.

CONCLVS. Nullius sacramenti dispensatio laico ex officio competit.

¶Examen. Ly ex officio. Hoc dicitur ad differentiam casus necessitatis, unde enim casu hoc dato licet laico dispensat, q̃ sacramenti puta Baptizare, quamuis eo tam in tali casu non baptizet ex officio ut à fortiori habetur. 21. q. 2. ad secundum responsione secunda. In casu etiam necessitatis cõfessionem audire potest: quamuis non ab soluere, ut patet q̃one 8. ar. 2.

Conci. 1. Trid. sess. 14. de sa. er. extr. unct. c. 3.

¶PROB. Quia in hierarchia ecclesiastica Dion. laicos annumerat inter recipientes tantum actiones hierarchicas.

¶Corollarium. Ergo attribuere laicis collationem sacramentorum uel extremę unctionis (ut sistamus in proposito) esset cõfundere totum ordinem hierarchicũ ecclesiæ. Quod quàm sit absurdum auriq̃ catholicarum ostensuum necnon Apostolicarum scripturarum impugnatiuũ ab oĩq̃ condemnatum patet ex Concil. Trid. sessio. 23. cap. 4. Quod ad latetam alibi supra adductum est.

*Tho. ubi sup. q. 6. 2. art. 1. q. 1. & seq.

1m de maiori. Ex oratione. Ꝛ. publica non priuata. ¶. Tũc nihil &c. Licet enim laicus etiã Sanctus orationẽ faciat Deo acceptam tamen illa sua oratio non computatur inter publicas ut sic, sed inter priuatas. non enim orat, ut laicus est in persona totius Ecclesiæ: quod utiq. facit sacerdos ut sic eum sit Ecclesiæ minister.

¶NOT. Beatus Iacobus in auctoritate sua de extrema unctione, non orationem quamcumque pro forma unctionis annotauit, sed orationem publicam eo modo, quo nunc dictum est. Sic enim sua uerba iacent, inducat presbyteros Ecclesiæ, & orent super eum ungentes eum oleo in Nomine Domini, & oratio sanabit infirmum. Vide quod non sine causa orationi præmisit ly Ecclesiæ. In hoc enim uoluit annotasse quod oratio de qua locuturus erat immediate, non priuata, sed publica, hoc est in persona Ecclesiæ facienda foret.

¶Examen ly cum sit quandoque peccator non esset exaudibilis. Scilicet ut peccator, ad ut peccatoris gratia. Peccator enim ut sic non est dignus pane quo uescitur ut per Aug. patet. non ego uolui dicere D. Tho. quod peccator ex bonitate Dei non exaudiatur, quandoque sed quod non meretur exaudiri, aliud etiam intendere uoluit quod scilicet peccator orans ut peccator nunquam exaudiretur immo nec exaudiri poterit à diuina bonitate. ut enim orat ut peccator cuius oratio tendit ad finẽ peccandi: puta quando peteret prosperari in furto uel committere quodcunque peccatum. Hanc enim orationem nunquam Deus exaudiret: cuius iustitia tanta est ut nesciat patrocinium dare erroribus, cuius & fidelitas tanta, ut seipsum negare non possit, taceo quod oratio talis hominis fieret sibi in peccatum & hæc omnia uoluit dixisse textus.

QVÆS. XXXI.

De ministro huius sacramenti, in tres articulos diuisa.

DEinde considerandum est de administratione huius sacramenti.

Circa quod tria quæruntur.

¶Primo, vtrum laicus possit hoc sacramentum conferre.

¶Secundo, Vtrum diaconus.

¶Tertio, vtrum solus Episcopus.

ARTICVLVS I.

Vtrum laicus possit hoc sacramentum conferre.

AD PRIMVM sic procedi tur. Videtur quòd etiam laicus possit hoc sacramentum cõferre, quia hoc sacramentum habet efficaciam ex h oratione, ut Iacobus dicit: sed oratio laici q̃ quæst a Deo accepta, sicut sacerdotis, ergo potest hoc sacramentum conferre.

¶ Præterea 1. De quibusdam presbyteris in Aegypto legitur, quòd oleum ad infirmos transmittebant, & sanabantur, & similiter de beata Genouefa, q̃ oleo infirmos ungebat, ergo 2m illatio conclusionis. Ergo &c. ℟. Negatur illatio. §. Alterius enim generis fuerunt illæ unctiones, de quibus loquitur argumentum: & alterius est unctio, de qua intelligit præmissa conclusio.

¶Examen ly p gratiam sanitatum. Scilicet corporalium. De his enim sermo ẽt in argumento. Patet ergo quòd gratia curationum non remittebat peccata, ut ordinata ad ipsorum remissionem: & consequenter quòd error cui a ptẽ est dicere, extremam unctionem esse tantum, uel olim fuisse gratiam curationũ. Facit pro q. 30. ar. 1. appen.

* Cap. 5. eccl. 1. dist. p. 1. circa med.

* Cap. 5. non pro quem

eccl. in

* 3. p. q. 86. 67. ar. 3. 4 & 5.

APPENDIX.

EX artic. habes. ¶ Primo: quo per rationem interimas hæresim Manus impositionum (Prat. Manus impositoriũ) dicentium, laicalem impositionem manuum sacramentum esse. Si enim iacorũ manus impositio est sacramentum (secundum istos) secũdum eosdem uidetur utique, quòd laici possint sacramenta ministrare: cõtra quod pugnat iste articulus & ex consequenti ẽt cõtra illud primum. Istem hæresim Lutheri (ut supra refertur q. 8. ar. 1. & 2. & 4. & q. 19. ar. 3.) dicentes: sacerdotes oẽs Christianos esse, & æqualem habere potestatem, nulla status, aut sexus discretione facta. Ité hæresim Hussitarum (ut refertur q. 20. ar. 1.) dicentium: sacerdotem peccatorem efficere non dignitas sed uitæ meritum. Per huius enim articuli euersionem omnes prædictæ hæreses debellari possunt.

Vtẽ dictum est 3. p. q. 67. ar. 1. ad 3.

Vill. p. 5. Eccl. &c.

¶Secundò habes: quomodo per rationem ostendas: illas meritò damnari à &c. ut supra locis nunc citatis in appen. Item à &c. ut supra q̃. 19. ar. 3. & 4. appen. Item à Concil. Trid. ut supra, in præcẽtu articulo Corolli. post prob. allegatur. Cuius uerba, q̃ aliàs recitata sunt superius, iõ hoc sat est. Vide tu illic. Item ab eodem sessio. 14. de extrem. unct. cap. 3. Iam uerò, quod attinet ad præscriptionem, eorum qui & suscipere, & ministrare hoc sacramentum debent, hand obscurè fuit illud etiam in uerbis prædictis (à Beato Iacobo scilicet) traditum. Nam & ostenditur illic, propterea huius sacramenti ministros esse ecclesiæ presbyteros, quo nomine eo loco non ætate seniores, aut primores in populo intelligendi ueniunt, sed aut Episcopi, aut sacerdotes ab ipsis rite ordinati per impositionem manuum presbyterij. Hæc ibi. Et canon. 4. quem dixerit: presbyteros ecclesiæ, quos B. Iacobus adducendos ese ad infirmos inungendum hortatur, nõ eõs sacerdotes ab Episcopo ordinatos; sed ætate seniores in quauis communitate. Anathema sit Haeretici.

¶Tertiò habes: quomodo per rationem dicta patrum, pro quanto uel sacramentum nullum, à laico conferri ex officio, uel extremam unctionem ab eodem absolutè conferri, non posse dicunt,

dicunt, & intelligas, & probes, & defendas.

4 ¶Quartò uides: quomodo ex iis nicissim Angelica hæc doctrina & declaretur, & consolidetur.

QVÆST. XXXI. ART. II.

C24 CONCL. Nullum sacramentum, in quo gratia conferitur, Diaconus potest dare ex officio.

¶Corollarium. Ergo nec extremã unctionem.

¶Examen. Ly ex officio. Hoc ut intelligas, uide supra art. 1. in examine post conclus.

¶ Ly in quo gratia conferitur. Hoc dĩ, nõ quia in aliquo sacramentorum nouæ legis non conferat gratia (nam in singulis conferunt) sed quia hoc est tanquàm circumscriptiuum illius obiecti, i. sacramenti ibi dicti. Ac si dixisset. Nullum sacramẽtum nouæ legis Diaconus potest dare ex officio. Ergo per ly in quo gratia conferitur, oõdit etiam, quòd non loquitur de sacramẽtis antiquæ legis.

* Concil. Trid. sess. 14. de sacr. extr. unct. c. 3. & can. 4.

¶PROB. Quia in sacramentis quibusli bet sit illuminatio p gratiam, & Diaconus nõ habet uim illuminatiuam.

1m ex Dionisio. Purgatiuã. & nõ non illuminatiuã simul p gratiæ collationem. §. Tunc nihil &c. Nã sacramentum hoc instituitur quidem ad purgandum, sed tamen mediante collatione gratiæ.

¶NOT. Illud purgare de quo loquitur ibi um simul cum cotpore articuli, quod uidelicet conuenit Diacono absque hoc, q̃ conferat gratiam, est officium Diacono conueniens, de quo in constitutionibus Apostolicis lib. 2. Authore Clem. 3. Papa & martire. O Episcopi, cum ad orationem prouenietis post lectionem, post psalmodiam, post scripturarum doctrinam Diaconus astis propẽ nos alta uoce dicat. Nẽ quis contra aliquem, nẽ quis in hypocrisi. Vt, si inter aliquos dissensio fuerit, conscientia pulsi rogent Deum; conciliẽturque confratribus. Hæc ibi c. 58. Ecce, q̃ Diaconus purgat tñ, hoc est hortatur ad pacem populum, & cõsequenter ab odio & dissensionibus purgat proximos. Dẽ etiam purgare, quia ad ipsum pertinet legere Euangelium, cui sanè Euangelio attribuitur purgare mundum à tenebris, eum ueritatem apertam omnibus palam faciat.

ARTICVLVS II.

Vtrum Diaconi possint hoc sacramentum conferre.

AD SECVNDVM sic procedi tur. Videtur quòd diaconi possint hoc sacramentum conferre. Quia secũdum Dionysium * diaconi habent uirtutem h purgatiuam, sed hoc sacramẽtum est institutum ad purgandũ tñ ab ifirmitate mẽtis, & corporis, ergo diaconi pñt conferre. ¶ 2. Præterea, Dignius sacramentum est Baptismus quàm hoc, de quo hic agimus, sed diaconi possunt h baptizare, ut patet de beato Laurentio, * ergo h possunt hoc sacramentum conferre.

* Cap. 5. non pro quem a ptẽ eccl. in

* 3. p. q. 86. 67. ar. 3. 4 & 5.

SED CONTRA est quod dr Iac. 5. Inducat presbyteros Ecclesiæ.

RESPONDEO, Dicendum, q̃ diaconus habet uim purgatiuã tantum, nõ illuminatiuam: unde illuminatio cum fiat per gratiã, nullum sacramẽtum in quo gratia confertur, diaconus põt dare ex officio, & ideo nec hoc, cũ in eo gratia confertur.

AD PRIMVM dicendum, q̃ hoc sacramentum illuminando per gratiæ collationem purgat, & ideo diacono eius collatio nõ competit.

ARTICVLVS III.

Vtrum solus Episcopus possit hoc sacramentum conferre.

AD TERTIVM sic procedit. Videtur quòd solus Episcopus possit hoc sacramentum unctione perficitur ficut, h & cõfirmatio, sed solus Episcopus potest cõfirmare, ergo solus potest hoc sacramentum conferre.

¶ 2. Præt. Qui non põt qđ minus est, nõ põt qđ est maius, sed maior h est usus materiæ sanctificatæ q̃ sanctificatio eius, qa est finis ipsius, ergo cum non possit sanctificare materiam, non põt materia sanctificata uti.

SED CONTRA. Huius sacri minister inducendus est ad eum, qui suscipit sacrm, ut patet Iac. 5. sed Eps nõ posset accedere ad omnes infirmos suæ diœcesis, ergo non solus Episcopus põt hoc sacramentum conferre.

AD SECVNDVM dicendum, q̃ hoc sacrm non est necessitatis sicut Baptismus, unde non ita cõmittitur dispensatio eius omnibus in articulo necessitatis, sed solum illis quibus ex officio competit, * Diaconis etiam baptizare non competit ex officio.

ARTICVLVS III.

Vtrum solus Episcopus possit hoc sacramentum conferre.

ADT

Universidad de Piura
Biblioteca

Episcopis diffundenda reseruantur, quæ suscipientem ponunt F in aliquo statu perfectionis super alios (cùm Episcopus, ppriè habeat officium perficiendi.)

¶NOT. Hic non sumitur status perfectionis pro esse in gratia Dei, sed pro assensu à Principe militiæ spiritualis ad tale vel tale officium, singularem aliquam dignitatem continens. Ideò solus Episcopus dispensat sacramentum confirmationis, & ordinis. Nam, sicut per ordinem statuitur quisq; per alios fideles (ut habitū est art. 2. app. ex diffinitione sacerdotis data ab Apost.) ita per confirmationem attribuitur quis militiæ spirituali tanquàm fortior alijs ibi ei per baptismum ascriptis.

¶Examen. Ly omnibus. Scilicet absolute. Nam unctio extrema datur & Episcopis, & Sacerdotibus: quibus tamen nō solet dari confirmatio: sacramentum post sacerdotium & Episcopatum, sed antea. Ex cogitur, q; extrema unctio datur omnibus absolutè, ad differentiam confirmationis, quæ quidē datur omnibus hominibus, sed nō omnibus absolutè: in quacunque etiam dignitate constitutis, concludit recte litera 2ª: extrema unctio non ponit in statu perfectionis super alios. Nam tota difficultas, qua videbatur, q; non haberet ista consequentia (scilicet datur omnibus, ergo non ponit in statu perfectionis super alios, & tamen apparet q; detur omnib. Vel aliter ly omnib. datur. Scilicet characterem imprimēdo. Nam licet dari omnibus sine limitatione prædicta uideatur non concludere, q; tale quid sic datum non constituat in statu perfectionis super alios: tamen dari omnibus, iuncta præmissa limitatione, ponit manifeste illum cui datur in statu perfectionis super alios. Et aduertendū q; hic loquimur de characterē, qui est potestas ad agendum, non de characterē, qui est potestas ad recipiendum, & hoc liberabit te ab instantia quæ in contrarium posset fieri de baptismo.

1m de maiori. Sicut. R. quantum ad unctionem: non quantum ad concomitantia ipsam. §. Tunc nihil &c. Nam solus Episcopus ideo potest confirmare, q; concomitantia unctionem in confirmatione tunc considerantur non autem unctio ipsius tantum. Porrò concomitanti. illa, de qua responsum fuit male loquitur, est character, quo collocatur homo confirmatus in statu perfectionis.

¶Examen. Ly characterem, quo collocatur &c. Limitatio hęc, quo collocatur &c. apponitur in textu ad ly characterem: ut faciat differentiam a charactere baptismali. Baptismus. n. imprimit characterem: sed non illum, quo collocatur homo in statu perfectionis super alios fideles. Nam si ex essentiæ Episcopus solus posset baptizare, sicut & confirmare. Saluaretur. n. tunc eadem ratio ubique: qua ideo solus confirmat, quia confirmatio imprimit characterem, quo collocatur homo in statu perfectionis super alios fideles, & non tantum super infideles (ut facit baptismus.)

2m de minori. sed maior. n. in genere causæ finalis, non, in genere causæ efficientis. §. Tunc nihil &c. Nam usus materiæ sanctificatæ adhibitus in hoc sacramento extremæ unctionis est in genere causæ efficientis; nō finalis. Pro quo uide supra q. 19. ar. 6. ad 2m. cum elucid.

APPENDIX.

EX artic. habet. 1 ¶Primò quo per rationem ostendas: meritò insinuatum a scripturis, & Cōciliis, Summisque Pontificibus, q; extrema unctio potest administrari non tantum per Episcopos, sed etiam per sacerdotes simplices. A scriptura quidem Iacobi 5. Infirmatur quis in uobis inducas presbyteros, &c. Nomini aūt presbyterorum intelligit Episcopos, uel sacerdotes: ut sup. ead. q. per Concil. Trid. sess. 14. cap. 3. declaratum est. A Conciliis verò, Florentino de Sacrā. quinto loco. Minister huius sacramenti est sacerdos. Hæc ibi in Decret. Armenis dato. Vbi attribuēdum ministeriū huius sacerdoti non intēdit excludere Episcopos, immo a fortiori includere: ut ex Concilio Trid. loco nūcitato, & ex alijs infra patet. Item a Concil. Trid. ubi supra nunc. & Canon. 4. ibi. Si quis dixerit, presbyteros ecclesiæ, quos B. Iacobus &c. ob idque proprium extremæ unctionis ministrum non esse solum sacerdotē. Anathema sit.

Vtil. p 5. Eccl.

Tho. 4. d. 23. q. 2. a. 2. q. 1. & seq.

Hæc ibi. Vbi ly solum, ut patet ex contextu, excludit Laicos de quauis communitate. Item ab Innocentio primo sic. illud supfluum uidetur esse adiectum, ut de Episcopo ambigatur, quod presbyter ualeat non dubium est. Nam textu eo de presbyteris dictum est: quia Episcopi occupationibus alijs impediti ad oēs languidos ire non possunt. Cæterum si Episcopus aut pōt, aut dignum ducit aliquem a se ut situandum, & benedicere, & tangere chrismate, sine cūctatione potest, cuius est ipsum chrisma conficere. Hæc ille, & recitantur in Decret. distin. 95.

Secundò habes: quomodo per rationem prædicta scripturarum, & patrum, pro quanto sacerdotem dicunt ex officio ministrum esse extremæ unctionis, & intelligas, & tueatis.

¶Teruò uides: quomodo ex iis uicissim Angelica doctrina præsens & declaretur, & consolidetur.

QVÆST. XXXII. ART. I.

CONCL. Illis quibus corporalis curatio non competit, s. sanis, non debet hoc sacramentum conferri. 126

¶Examen. Ly sanis. Hoc & huiusmodi in conclusione dicta, declarabuntur a Sancto Doctore per articulos sequentes.

¶PROB. Quia spiritualis curatio, qualis datur per hoc sacramētum, significatur exterius per modum curationis corporalis.

¶NOT.

¶NOT. Insibiles effectus sacramentorum notificari solent homini per aliquod exterius cadens sub sensu: ut patet 3. par. q. 60. ar. 4. Super hoc ergo fundatur præmissa probatio. unde tu ibi. A sacramentis alijs præparauit, quibus Christiani conseruare se integros, dum uiuerent, ab omni grauiore spiritus incommodo possint: ita extremæ unctionis sacramento finē uitæ, tanquā firmissimo quodam præsidio, muniuit. Hæc ibi. Item a Concil. Cabilonensi 2. & alijs supra nominatis in appendicibus a q. 29. usque huc: si quæ illa sint illa sint, in quib. fit mentio de B. Iacobi authoritate toties dicta, infirmatur &c.

1m illatio conclusionis. Ergo eis &c. R. si illi, q indigent sanatione mentis, sint infirmi: non aliter. §. Tūc nihil &c. ut patet in textu. Vbi pro notitia clariori notato diligenter exēplum de baptismo. Adde: q; hic hēs manifestissimē solutā illam quæstionem, an puer in uētre matris existens possit baptizari, de qua re est in 3. par. q. 68. ar. 11. Inferes etiam ex hoc exēplo: quòd si puer existens in uētre matris posset baptizari posset; tūc & sanis posset dari extrema unctio.

In uentre matris nō baptizat quis.

2m de maiori Exeuntium. R. quibus corporalis curatio cō petit. non aliter. §. Tunc nihil &c. Baptismus. n. etiam nō est nisi illorum intrantium q; corporali. &c. ut in textu.

*q 30. ar. 1. & 2. & q. 29. a. 1. corp. *uenel. m.*

APPENDIX.

1 Vtil. p 5. Eccl. &c.

EX articulo habes ¶Primò; quomodo per rationem ostēdens, meritò insinuatum fuisse a scripturis, & Conciliis; q; extrema unctio sanis dari nam dēt. A scripturis quidē Marc. 6. ubi dicitur, q; Apostoli oleo ungebant infirmos. Nam dta unctio erat mentio quædam huius sacramentum dictum q. 29. ar. 3. ad 1m. in respōsione 2ª. Et in Conc. Senonensi in Decretis fidei, Decret. 10. cap. de Extrema unctione, ubi dicitur. Ad unctionis extremæ sacramentum, Christus manuduxisse primū uidetur, cùm Apostoli oleo ungeret multos infirmos, & sanarentur. Neque. n. id suo sensu, sed præceptoris instituto, fecisse putandi sunt. Sed nē hic noster ungendi infirmos ritus Christi præceptum, non tamen sacramentum, esse uideretur: si quis infirmatur (inquit Iacobus) in uobis &c. Hæc ibi. Item a Iacob. 5. Infirmatur quis &c. ungentes oleo &c. prout sæpius adductum est.) A conciliis autem. Vrā Cōncil. Flor. de sacramentis, loco quinto. Hoc sacramentum, nisi infirmo, de cuius morte timetur, dari non debet. Hæc ibi. Item a Concil. Trid. sess. 14. cap. 3. de extrem. unct. Declaratur etiam, esse hanc unctionem infirmis adhibendam, illis utiq; præsertim, qui tam periculosè decumbunt, ut in exitu uitæ constituti uideantur. Vnde & sacramentum exeuntium nuncupatur. Hæc ibi. Vbi uides ex etymologia quadam nominis definiri, non nisi infirmis dandum; & per ly exeuntium, etiam confirmat, simul & declarat dictum in responsione ad 1um argum. a D. Thom. Item ab eodem ibidem. cap. 1. Clementissimus Redemptor noster, qui seruis suis quouis tempore, quemadmodum auxilia maxima in quibus corporalis curatio competit.

Vtil. p 5. Eccl.

ARTICVLVS II.

Vtrum hoc sacramentum debeat dari in qualibet infirmitate.

AD SECVNDVM sic procedit. Videtur q; hoc sacrm dari debeat in qualibet infirmitate. Quia Iacobi 5. ubi hoc sacramentum traditur, nulla infirmitas determinatur, ergo omnibus h infirmātibus debet hoc sacramentum conferri.

¶2 Præt. Quanto remedium est dignius, tanto debet esse h generalius, sed hoc sacramentum est dignius quàm medicina corporalis, cum ergo medicina corporalis omnibus infirmis detur, videtur etiam q; hoc sacrm similiter conferri debeat.

SED CONTRA. Hoc sacrm dicitur ab omnibus extremæ unctionis, sed non omnis infirmitas ad extremum uitæ perducit, cum quædam ægritudines sint causa longioris uitæ, ut dicit Philosophus, * ergo in omnibus infirmitatibus non debet hoc sacramentum dari.

*in lib. de longit. & breu. uitę parum a prin. libel si.

RESPONDEO, Dicendum, hoc sacramentum est ultimum remedium, quod Ecclesia potest conferre immediate, quasi disponens ad gloriam, & ideo m illis tantum infirmantibus debet exhiberi, qui sunt in statu exeuntium, propter hoc, q; ægritudo nata est inducere mortem, & de periculo timetur.

uenel. m

QVAEST. XXXII. ART. II.

CONCL. Extrema unctio illis tantum infirmantibus debet exhiberi, qui sunt in statu exeuntium, propter hoc, quòd ægritudo nata ē inducere mortem, & de periculo timetur. 127

¶Examen. Ly propter hoc, quòd ægritudo, &c. Hoc ponitur tanquàm limitando ly qui sunt in statu exeuntium. Nam alijs qui sunt in statu exeuntium, non propter hoc, quod ægritudo nata ē &c. scil. propter aliquid aliud (puta suspendendi, decapitandi, naufragaturi ad mortem usque id est inter maxima pericula, & huiusmodi) non exhibet hoc sacramētum ecclesia.

Ly & de periculo timetur. Hoc dicitur ad supplendum perfectam causam, quæ mouet, ad dandam extremam unctionē. Quasi dicat, etiam q; ægritudo infirmi illius sit nata inducere mortem (ut phtisis, febris ethica, & huiusmodi;) si tamen de periculo præsenti, seu imminenti non timeatur: tunc non est danda extrema unctio.

¶PROB. Quia extrema unctio est ultimum remedium, quod ecclesia potest conferre.

¶NOT. Antecedens probationis tanò magis uerum est, quanto à Concil. Trident. sess. 14. cap. 1. de Extrem. unctio. confirmatur, & sic. Extremæ unctionis sacramento clementissimus Redemptor noster finem uitæ (Christianorum. s.) tanquàm firmissimo quodam præsidio, munuit. Hæc ibi. Vltimum ergo remedium est.

¶Examen. Ly remedium. Scilicet, quod sit sacramentum, Loquitur enim in subiecta materia D. Thomas. Vnde non obstat huic dicto, quòd ecclesia post extremam unctionem conferat alia remedia magis ultima, puta animæ recommendationem, & huiusmodi pia quædam alia officia: quoniam hæc non sunt sacra-

Universidad de Deusto
Biblioteca

sacramentū, neque immediate disponunt ad gloriam tanquam fi sacramenti, sed in genere suo.

1m de consequentia. Omnibus infirmātibus, &c. pro statu periculoso ē mor tem non pro quocunque statu. §. Tunc nihil &c. ut patet per conclusionem.

¶ *Corollarium.* Ergo D. Iacobus ibi ly infirmatur, intelligebat quodlibet genus infirmitatis: sed non pro quocūq; statu ipsius. Quasi dicat: Quia de fer. In qualibet infirstatu illo mitate possunt induci presbyteri ad inungendum infirmos in quo autem statu illi infirmitatis inducendi sint, non determino; quoniam ex ipso pater, cùm ista unctio dicatur extrema, id est illorum qui sūt in extremis uitæ suæ. Non ergo tenet cōsequentia hæc (ut intendebat argumentum) unctio B. Iacobo dicta potest dari in qualibet infirmitate, quonam ab illo nulla infirmitas determinata. ergo potest dari quolibet statu illius infirmitatis. Non tenet, inquam quia D. Iacob. non dicit hoc secundum, licet dicat primum. Vnde non pōt fundari consequētia illa, (ut intendebat) in B. Iacobo. Quare autem de statu infirmitatis, in quo dicta esset unctio, nō fecerit mentionem idem Apostolus iam dictum est. Superfluū n. hoc uidebatur ut nomen ipsum extremæ unctionis de se loqueretur.

Quæritur de statu infirmitatis quem exeat Iacobus Apostolus.

2m maior. Quanto remedium est dignius, tanto dēt ille generalius &. si tamen aliud non obstet. §. Puta, principalis effectus. Tunc nihil, &c. Licet enim hoc sacramentum sit dignius, quàm medicina corporalis, quæ omnibus infirmis pro quocunque statu datur, & consequenter hoc sacramentum indeatur similiter dandum (ut arguitur) tamen ēt effectus principalis huius sacramenti non competit prædictam generalitatem. Nam effectus principalis huius est curatio spiritualis data exeuntibus, & immediate disponens ad gloriam, quæ si q. inter ipsam unctionem, & gloriam parua sit distantia quocunque effectui, si bene consideretur, reclamat prædicta generalitati, dum uult, q. infirmantibus tantum pro statu exeūdi conferatur sacramentum præsens.

¶ NOT. Quamuis medicina corporalis (ut argumentabatur) detur infirmis omnibus pro quocunque statu infirmitatis: non tamen qualifēt, uel quātacunq; medicina (ut patet.) Diuersis n. & infirmitatibus, & eiusdē infirmitatis statibus dātur medicinæ diuersæ corporales à peritis medicis. Vnde ex hac parte erit argūm nihil cōcludit aduersus conclusionē (ut uolebat) immo ē pro illa. Sicut n. infirmis quibuscunque, & pro quocunq; statu datur medicina corporalis ita quibuscunque infirmis, & p quocunque statu dātur medicina spiritualis, puta sacramentū aliquod. Et sicut pro uarietate infirmitatum, & eisdem infirmitatis statuum uariantur medicinæ corporales à medicis peritis: ita pro uarietate infirmitatum & statuum uariātur hæc, uel illa sacramenta, a Christo & ab ecclesia. Sunt ergo simul: & quod infirmis pro quocunque statu debeat succurri de remedio, & quod non pro quocunque statu debeat ei succurri de remedio tali. Fiebat igitur fallacia ab arguente in hoc quòd ab uniuersali uolebat concludere hoc speciale, indebito modo.

APPENDIX.

EX articulo habet primòquòd p rationem ostēdasmeritò fuisse dictum à Cōcilijs Flor. & Trident. q. sacramentū hoc conferendum ēin extremis, & non in quocūque statu (puta leui) ipsius infirmi. Hoc ăt dictum fuisse ab ipsidem: uide literaliter supra ar. 1. appen. 1 Vtil. p S. Eccl. &c.

Secūdò habes quòd per rationem prædictā patrum, pro quarto extremam unctionem infirmis tantum periculosis indicāt esse dandam, & intelligas. & uerāris. 2 a Tho. 4. sen. dis. 49 p. 3. art. 1. qō. 3. con. & arg. 2. & in 1. p. q. 68. art. 12.

¶ Tertiò uidendum quo modo ex iis uicissim Angelica doctrina p̄sens. & declaretur, & consolidetur. 3

QVÆST. XXXII.

ART. III.

CONCLVS. 1m. Illis, qui non possunt recognoscere, & cum deuotione suscipere hoc sacramentum, dari non debet, & præcipue furiosis, & amentibus. 1 b

¶ NOT. Plus exhibuit D. Thomas (more suo) in conclusione responsiua, quàm proposuerit in titulo. Nam in ut. quæsiuit, an furiosis, & amentibus (ut in principio articuli explicatur) debeat dari hoc sacramentum: & nunc respondendo & de illis quæsitis, & de aliis non quæsitis, satisfacit. Et ideò semper bonum est conclusiones Sancti Doctoris (ut facere tenemur) recensere: quoniam & affluentiam doctrinarum prædictam melius uidere, & propriestates uerborum eius (quæ magnæ sunt ut in examinibus sæpe ut sum est) considerare, ualemus. Larga & S. Tho. in donis.

¶ PROB. 1. Quia deuotio suscipientis plurimum ualet ad præcipiendū effectum huius sacramenti 1. Quia (ly & præcipuè &c.) amentes, & furiosi, ultra quòd deuotione rationali carent, possent irreuerentiam sacramento per aliquam immunditiam facere.

¶ NOT. Antedicta probatio, & similes, fundantur in dictis Apostoli: qui non tantum uult sacerdotes esse ministros, seu dispensatores mysteriorum Dei (qualia sunt sacramenta) sed etiā uult, eos esse fideles in ministrando. 1. Cor. 4. Ille autem non uideretur fidelis dispensator, qui indeuotè accedenti ad aliquod sacramentum ministraret illud. Dixi ly uideretur, ut excludam ea sum bonæ fidei in sacerdote. Alioquin, si ipse sciret indeuotionē accedentis (ut in proposito articuli huius supponitur) peccaret proculdubio ministrando, tanquam non fidelis dispensator mysteriorum Dei. Hoc autem benè notabis: quoniam ad omnia mysteria suę dispensanda ualebunt.

¶ *Corollarium.* Ergo, cùm deuotio & recognitio requirantur in suscipiente extremam unctionem: non debet expectari, q. inungendus perdat cognitionem hanc debitam: sed antea (seruatis dictis ar. 2.) debet hoc sacramentum munire.

¶ CONCL. 2a. Amentibus, & furiosis in statu lucidi intervalli (si aliquando habent illud) sacramentum hoc conferri potest.

¶ PROB.

¶ PROB. Quia id, tanquam clarum ab oppositis, relinquitur. A hominibus, nè ultio, quæ Balthasar Regem peussit, sup hoc trāsgredientes ueniat, & corruere eos facta ad ima. Hæc ille: & recitantur de cons. dis. 1. De isto Balthasar, quantū supplicium, & in se, & in aliis, & in regno suo, & in præsenti, & in inferno inflictū à Deo receperit pro tā sacrilega insolentia, quam circa res sacras exhibuit, uide in sequen. & indè conicies, quantam ultionē exercuerit, exerceat, & in æternū exercituru sit, dū ea tra prædictos similesq; hæreticos olei sacri nefandissimos osores. Tñ igitur scelus, cōdignāq. eius pœnā Daniel c. 5. ad cæsit. Balthasar Rex fecit grande conuiuium optimatub. suis mille: & unusquisque sedm suam bibebat ętatem. Præcepit ergo tā temulentus, ut afferrētur uasa aurea, & argētea, quæ asportauerat Nabuchodonosor pater eius de tēplo, q. ibi fuit in Ierusalē, ut biberēt in eis Rex & optimates eius, uxores q. eius, & concubinæ. Tunc allata sūt uasa aurea, quæ asportauerat de tēplo, quod fuerat in Ierusalē, & biberūt in eis Rex & optimates eius, uxores, & concubinæ illius, &c. In eadē hora apparuerunt digiti, quasi man⁹ hois scribētis contra candelabrum in superficie parietis aulæ regiæ. & Rex aspiciebat articulos manus scribētis. Tūc facies Regis cōmutata est, & cogitationes eius conturbabant eū, & compages renū eius soluebantur, & genua eius ad se inuicē collidebant. Exclamauit iuq. Rex fortiter &c. Igitur introducta est Daniel coram Rege, &c. & ait. Tu Balthasar nō humiliasti cor tuū, sed aduersus dñatorem cœli eleuatus es: & uasa domus eius allata sunt coram te, & tu, & optimates tui, & uxores tuæ, & concubinæ tuę uinum bibistis in eis, &c. Iccireò ab eo missus est articulus manus: quæ scripsit hoc, q. d exararium est. Hæc est aūt scriptura, quæ digesta est. Mane, Thetel, Phares. Et hæc est interpretatio sermonis Mane: Numerauit Deus regnū tuū, & complenit illud. Thetel: Appēsus es in statera, & inuentus es minus habens. Phares: Diuisum est regnum tuum, & datum est Medis, & Persis. Eadē nocte interfectus est Balthasar Rex Chaldeus: & Darius Medus successit in regnum. Hęc ibi. Porrò si de uasis templi ueteris testamēti adeo zelauit Deus quantum putas zelaturum eum esse pro sacramentis noui testamenti a seipso personaliter, ac immediate illatum? Zelabit neq; magis. Hinc & nota, q. illa uasa non concubuit, neq; conspuit Balthasar ipse. Quid ergo fuppliss prasset, si illa cōspurcasset, pedibusq; cōculcasset? Nota & maiorē consecrationē circa oleum sanctum, ut quod sit materia huius sacri intrinsecā, quā sit consecratio aforum prædictorum. Pēsato igiē hinc, & culpæ, & pœnarum quantitatem Donati, atq; Caluini sacrilegorū, q. Balthasar minoris culpæ patrator tanta iustissimā luit. Item &c. quo ostendas: hæresim pdictā dānari p Lucium 3. Papā sic. Vnuersos, qui de facto corporis & sanguinis Dñi N. Iesu Christi, uel de baptismate, uel reliquis ecclesiasticis sacris aliis prædicat, & obseruat; & gñaliter quoscunq; eadem Ro. eccle sia, uel singuli Epi per dioceses suas cum concilio clericorū, uel clerici ipsi (sede uacante) cum concilio (si opportuerit) uicinorum Epōrum, hæreticos iudicauerit, ppetui anathematis uinculo innodamus. Hæc ibi de hæreticis. Vbi notā dictos, ac similes de oleo sācto aliter sententes, inter hæreticos cōputarirut cōtextū Papæ cōsideranti patet. Iré p Alexand. 4. de hæret. in 6. ca. Acexponibus uerū pertinaciā adiunctis, dicit, q. illa sapiūt hæresim manifestē, in quib. admissent non ut ecclesiæ sacra, sed ut res sacramentales. Cum ergo oleum sanctum sit pluſquā res sacralis: quantum materia intrauea huius sacri est tam uidere eſt, q. abiēs oleo sācto p cōspuitionē, & cōculcationē, op⁹ hæreticale facit & sub illa decretali pro tali comprehenditur.

¶ Tertiò hēsitio p rōnem ostendas, meritò Inn. 3. de bapt. & ei⁹ effect. matores innuasse à fortiori extremā unctionē non dēte cōferri furiosis, & amentib. id ās fit infinuauit. Dormiētes, & Amētes, si primū incurrerēt, amētes, aut dormiēs, in cōtritione p fitterēt (qā in eis intelligi contradictiū ppositū putare,) si fic fuerint immersi, characterē non suscepisse sacri: secus si, si prius cathecumini extitissent, & habuissent propositum baptizandi. Vñ tales in necessitatis articulo cōferēdum ecclesia baptizare. Hæc ibi. Vñ patet q. furiosis & amentib. ut sic, non est baptismus conferēdum, nisi p quanto p̄sumit assui, uel adest. Ex his relige papa illa quā manifestius, multo minus furiosis, ut sic nō ut dicta sacramēti necessitatis, (ut baptism⁹) assumi dignis est deūnè ad illa hēri. id qđ in statu lucidi intervalli cōungere pōt, ut cōcl. 2ª innuit.

Punitur fallax, temerarius tamen p Epo, &c.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Quartò habes quòd per rationem prædictã innocentii, pro quanto extremam unctionem monstrat furiosis non esse dandam, & intelliga ſ, & probes, & defendas.

¶ Quintò uides quomodo ex iis ultimis Angelica doctrina præsens, & declaratur, & confolidetur.

QVÆST. XXXII.

ART. IIII.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum hoc sacramentum dari debeat pueris.

129 CONCL. Hoc ſacramentum non debet dari pueris.

PROB. Quia requisita actualem deuotionem in ſuſcipiente, quam non habent pueri.

¶ *Corollarium.* Ergo ꝙ deuotionẽ actualem pueros hîc cõtingat, poterit hoc ſacrum

Quæſt. 30. art. 1. cor. illis exhiberi. Vñ quidolus ſuppleat ætatẽ, ut plurimumq; non ſit ad annorũ numerũ, ſed ad ipſius ætatis præmiſſam ſuppletionẽ, inſpiciendũ eſt: ſi in particulari videre uelimus, anhuic uel illi puero dãda ſit unctio extrema. Et noto ꝙ per pueros hîc intelligitur non ſolũ qui ſeptennio, ſed & qui pluris ætatis eſt. Ad quod deinquandũ ſermonem de Euchariſtia continuatis S. Doctor ſerm. de ext. unct. Quaſi dicerit ꝙ hoc, non de puerilitatem ſtrictè loquor, ut ſoletin ſeptennio terminari: ſed ſuſtorimõ. Magna igit prudentia opus eſt in Medico practicali ad diſcernendum: qñ illi puero danda ſit, uel non danda, extrema unctio. Quòd uero dicit de Euchariſtia nõ dãda pueris, uide 3.p. q. 80. ar. 9. concluſ. 2. *corp.* In utroque eſt facto proportionaliter nè à concluſione iſta deuies, obſerua continuè formalitatem modi, ſeu probationis eius: ſemotando, uidelicet quãtitatem deuotionis actualis puerorum. Sic n. facilior aperietur tibi uia cognoſcendi practicabiliter quibuſnã cõferẽda ſit extrema unctio, & quibus non. Nam tota uis præmiſſæ cõſequentiæ conſiſtit in illo medio ſi formaliter incedendum ſit.

1m de minori. Eidem ꝛ. naſcenti ex eadem cã non alter. ¶. Tũc nihil &c. Licet n. iidem infirmitatibus laborent ꝙſq; pueri & adulti (ut arguitur (tamẽ non ex eiſdem cauſis infirmitates utrorumq; proueniunt. Nã infirmitates in pueris non ſunt ex peccato actuali &c. ut in textu.

Prudẽtia medici ſpũalis. NOT. Etiam in corporalib. medicinis apparet hoc idẽ, ſi mihi non propõnit, nunc hîc eſt Duob. nameq; eadẽ ſeore laborãtibus, ex diuerſis tñ cauſis originata, per tutum medicus non eãdem, ſed diuerſam medicinã propinabit ſeeus ait. ſi & eadẽ, & ex eadem cã. Sic in propoſito. Applica ut quoque ſimile riſum, & conſitentibus tibi peccata ſua, & occaſiones illorum explicantib. ut ſcias iuxta cauſas, ut de proueniunt huiuſcemodi mala, in medicinis ſalubriter adhibendis ea ipſum moderari, diuerſas rõdũ nes, ſeu inclinationes ipſorum conſitentium, & connoſcẽdo. Qd autem dico de confeſſione, hoc dictum ſi ſimiliter de conſiliis dãdis pro diuerſitate perſonarum, locorum, & ſimilium: & de aliis huiuſmodi. Hæc omnia ex illo reſponſo.

2m de maiori. Reliquiæ peccati originalis, ꝛ. ſedm q- ſunt quodammõ conformitate ꝙ actualia pctã, ſedm q- ex originali peiſẽ nati ſunt. §. Tunc nihil &c. Nã reliquæ peccati non ſunt primo modo in pueris, ſed ſecũdo.

¶ *Corollarium.* Ergo ex iſta raiſone S. Doctor vẽ loqui de pueris, qui adhuc non poſſunt peccare actualiter. Vt inquam; quia hoc non eſt neceſſarium. Nam ex co. q- in 1a reſpon. dicit ly cõfortatæ, innuens reliquas peccati ex actualib. peccatis fieri inter factis cauſari, dicere poſſumus ꝙ loquitur de pueris actualiter peccantib. ſed nõ frequenter, quaſi ex habitu. Quorũ ergo aũt ſit, recurrendũ eſt firmiter ad inſpiciẽdũ illã formalitatem modi, de qua ſupradictũ eſt. Cadet ꝙ deuotionem, ſeu actualẽ deuotionis quantitatem in pueris ut ſine errore inde care quis poſſit, an ſacro iſto debeant inungi. Pro intelligẽtia iſtius plenius, quid noſe puerorũ &c. ſão in pñti ſumat, unde de delictis puerorũ c. 1. & 2. tit. 15 q. 1. & p totum. & 4. q. 3. c. 1. & 22 q. 6. paruuli, & cap. duob. ſequentib.

Noſe puer rorũ quid intelligat

APPENDIX.

EX articulo hẽs ¶ Primò quomodo prõnem oſtẽdat, merito eſſe inſinuatũ ab Eugen. 4. facto approb. cone Flo. in decreto Armenis dato, ꝙ pueris non dẽ cõferri hoc ſacrm. Inſinuatum aũt eſt hoc tunc ꝙ ſi inungendas eſſe has partes. I. naſi, auditus, renes, guſtum, &c. ſtatuẽdo de extrã illam unctionẽ, & ſuam piſſimã miſericordiã indulgeat ubi Deus quicquid ſi liquiſti per unã, & ſimiliter in alus membris, intelligens audi tum, odoratum, guſtum, tactum, greſſum, renes (ut in contexu ibi patet.) Cum igitur pueris non conueniat peccare, ut pluriml his artibus & tactis conferri non debeãt, de quibus forma non uerificatur, ſequitur ꝙ Eugenius Papa per hmõi ſuum dictum innuerit, extremam unctionem non eſſe dandam pueris.

Tho. ubi ſu. a. 3. q. 1. & ſeq. Rib. ſide Tri. ca 6. 1. ũ pcull ſi. 10. 3.

¶ Secundò habes: quomodo per rationem præmiſſam deere tum Eugenii, pro quanto pueros negat eſſe inungendos, & intelligas, & probes, & uocaris. 2 3

¶ Tertiò uides: quomodo ex iis uicißim Angelica doctrina hæc, & declaratur, & confolidetur.

QVÆSTIO. XXXII.

ART. V.

CONCL. Vnctio ſacramentalis debet fieri in illis partibus tantum, in quibus eſt radix ſpiritualis infirmitatis. 130

Breuiteſt & copioſus in ſalib. concluſionibus, &c.

¶ *Corol.* Ergo per totum corpus ferri non debet. At ſi hoc, qñ mandatur promptius, reſpondiſſet D. Thom. reſpondebatur inquendum in quibuſnam partib. corporis inunctio fieri deberet. Vt ergo, & breuius, & copioſius uipoſit tum negatiuam, tũ affirmatiuam completens ad interrogata reſponderet, elegit concluſiõnẽ præmiſſam uerbaliter. Breuitatem ſimilem copoſitati iunctã in omnibus fere ſeruatam conſpicies à S. Doctorũ ſi penetrare ſtuduerit doctrinam ſuam, & bene pro diuerſis occurrentiis applicare.

¶ Examen. Ly radix ſcilicet p executionẽ, non p primã intentionem. Nã prima radix peccati eſt una uis. f. uoluntas creata, cũ peccãt non ſit peccãt niſi ſit uoluntarium. Quia uerõ uoluntas mouet alias uires, ut animæ, tum corporis adexequendum peccatum noſtrum, nõ alias uires, tum animæ, tum corporis dicuntur radix ſecũdaria, ſeu executoria peccati. Vnde in oppoſito ſit exemplũ. Voluntas appetit aliqd inordinatè aſſequendũ per uiſum, p auditum, p guſtum, &c. ipſa, poſtq; ſic appetiit, mouet uiſum advidẽdum, auditũ ad &c. obediunt uiſus inordinatæ uolitioni, ſimiliter auditus, guſtus, &c. Eccę quòd partes corporis, de quibus conclũ loquuntur, ſunt radix ſpũalis infirmitatis. Vide, pro huius nouitia ampliori, ar. 6. not. poſt ad 3m.

¶ Examen. Ly ſpũalis infirmitatis. Scilicet peccati. Dicetur q; ſpũalis infirmitas. i. peccatum; cum motioni uoluntatis prædictæ in exam. primo, contrauenire non poſſint? Nam enim poteſt uiſus (cæteris naturaliter requiſitis concurrentibus ad uiſionem) non uidere, quãdo uoluntas impellit ipſum ad uidendum. ſimiliter, & audiri non audire, & ſic de cæteris. Vnde ergo habent: quòd iure dici poſſint radix peccati? Reſpondendum eſt: quòd ſecundum uoluntatem totius ſuppoſiti iudicantur nelle, uel nolle; & tanto magis, quanto uerum eſt illud, quod nunc obiiciebatur. Ideo enim uiſus meus, auditus, &c. non poſſunt contrauenire uoluntati illas partes ſic uel ſic mouentiquia uiſus meus, auditus, &c. non habent aliam uoluntatem diſtinctam a uoluntate totius ſuppoſiti. Hinc eſt: quòd uoluntas uoluntate totius, & executum per uiſum ducitur (& iure quidem) eſſe uoluntum a uiſu, ab auditu, &c.

Voluntas Appoſiti eſt etiam omnium partium.

Quo fit: ut dix partes iure dicantur, & ſint radix peccati: ſicuti ab oppoſito iure dicuntur, & ſunt radix peccati: fidutiæ uirtutis & meriti, quandocunque uoluntati eas ordinatè mouenti obediunt. Obiectio autem, quæ in principio examinis huius tangebatur, procedebat ex hoc: quòd obiiciens illæ quiſpiam opinari ſe innuebat, quòd potentiæ iſtæ, ſcilicet uiſus, auditus, &c. careret uoluntate: quam nunc oſtendimus ipſas habere. In ſignum huius determinationis, quòd uera ſit, eſt hoc: quod non uoluntas tantum, ſed & corporea partes a iuſto iudice pro meritis uel præmiabuntur, uel caſtigabuntur. Id quod ſemel innuebat Apoſtolus 2. Corinth. 5. Omnes nos manifeſtari oportet ante tribunal Chriſti, ut referat unuſquiſq; propria corpori, put geſſit, ſiue bonũ ſiue malum, &, Galat. ſexto, unuſquiſque onus ſuũ portabit.

A

B

C

D

¶ PROB. Quia hoc ſacramentum exhibetur per modum curationis (quæſt. on. triginta articul. primo:) & curatio non tori corpori apponitur ſed illis partibus, ubi eſt radix morbi (patet à corporali curatione, tanquam à notioribus nobis.

E

1m illatio concluſionis. Ergo in corpore, &c. ꝛ. negatur illatio. §. Quæ tamen eſſet uera, ſi tota anima in toto corpore eſſet non tantum ſecundum eſſentiam ſuam, ſed etiam ſecundum potentias peccatorum radices. Ratio ergo negationis prædictæ eſt: quia anima, ad quam ſanandam exhibetur extrema, unctio, non eſt tota ſecundum potentias peccandi in toto corpore, ſed determinatè in aliquibus partibus.

NOT. Tractatur hic de ſanatione animę, quatenus peccatis contrahit et actibus inordinatè factis, non autem de ſanatione animæ, quatenus præciſè in ſua eſſentia conſideratur.

Vnde profundius formalitatem, uidelicet ſecundum quam nunc loquimur attendendo data eſt a Diuus Thomas reſponſio præſens; quàm ſi ſuperficialiter animam attendiſſet.

Hinc eſt etiam: quòd dictum Auguſtini in argumento allatum, optimè gloſatum eſt, ſiſtendo in propoſito animæ inquitum peccat modo dicto articulo quarto. Vnde loquendo de anima præciſè ſecundum eſſentiam, ut arguens intendebat, eſt extra propoſitum. Hinc quoque ſit: ut intelligat formaliter, quomodo ordinetur hoc ſacramentum ad ſanandum animam. Licet enim ad eius eſſentiam pertingat ſanatio: non tamen ſanaretur neque per extremam unctionem curaretur, niſi peccaſſet. Et hanc formalitatem, tanquam fundamentum omnium hic dictorum, intendit textus.

concl. 20

Quòd uerõ, & quomodo, anima tota ſitin qualibet parte corporis (ut hic dicitur:) uide diffuſius 1. part. quæſtion. 76. articul. octauo.

2m de maiori. Debet apponi. &. non tamen ſemper, & congruentius. §. Tunc nihil &c. Nam licet morbus ſit quandoque uniuerſalis, ut febris: tamen medicina congruentius apponitur ibi, ubi eſt radix febris; quàm apponatur in capite, pectibus, manibus, &c. in quibus omnibus eſt febris. A ſapienti medico medicina non infunditur ſed ſoli ſtomacho, tanquam radici, uel exiſtenti propinquius radici febris: ut per ipſum ad alias poſtmodum partes, & tandem ad eſſentiam morbi, ſanatio tranſeat. Et recta ſic eſt proportionaliter in ſubiecta materia.

¶ NOT. Non negauit ſanctus Thomas reſpondendo: quòd ubi eſt morbus debeat apponi medicina (ut maior argumenti dicebam:) ſic originaliſſimè addidit, quòd non ſemper, & congruentius. Sciebat enim quòd infirmitatum ſunt diuerſa genera, puta ulcera, uulnera, dolor capitis, ſtomaci, &c. & febris. Si dixiſſet: quòd ubi eſt morbus, non debet poni medicina ciruicos Medicos condemnaſſe uideretur, qui uulneribus, ulceribus, & huiuſmodi medentes emplaſtrum pro medicina apponunt, ubi eſt morbus. Si autem dixiſſet: quòd abſolutè, id eſt ſemper, apponenda eſt medicina ubi eſt morbus, phyſicos febri citanubus medentes reprobaſſet: qui non ubicunque eſt morbus, ſed eius radici medicinam apponunt. Nè ergo quemquam ſtionis taxaret, & cum hoc, ut in propoſito extremæ unctionis conſifteret, reſpondere elegit modo illo: quo dictum eſt.

3m conſequentia. Ergo & hic, &c. ꝛ. negatur cõſequentia §. Non enim eſt ſimile inter baptiſmum & extremam unctionem in hoc; in quo adducitur. Datur n. baptiſmus per modum ablutionis: extrema autem unctio per modũ curationis corporali medicinæ ſimilis. Quæ autem ex hac diſſimilitudine modi utriuſq; neganda uenias apertiſſimè iure conſequentia prædictaiuide in textu.

¶ *Corollarium.* Ergo quando de ſacramentis loquimur, & uolumus ex obſeruatis in uno inferre obſeruantiam eandẽ in alio, non eſt ſolum ſuſpiciendum ad hoc, quòd omnia ſunt ſacramẽta, ſed etiam ad modos ipſorum ſacramentorum diuerſos, uel eoſdem. Quandoque n. tota difficultas diuerſitatis obſeruationis pendebit a modo ſacramentorum illorum (ut in propoſito fit:) licet in eo, quòd ſunt ſacramenta, conueniant. Sis ergo cautus: & ſemper memineris, ꝙ de ſimilibus idem eſſe iudicium uerificatur tantum pro eo, in quo ſimilia ſunt, non aliter.

Universidad de Deusto
Biblioteca

APPENDIX.

EX articulo habes. ¶Primo: quomodo per rationem ostendatur, merito insinuatum fuisse a Concilio, quod totum corpus minime ungi debeat. Hoc autem insinuatum est a Concil. Flor. in Decreto illo tionesdicto Armenorum, ubi quinto loco de sacramentis loquens nunquam de toto inungendo, sed tantum de aliquibus partibus specialiter, facit mentionem: ut quisque uidere pōt, & in ar. seq. app. dicetur ad literam. Item a Conc. Trid. sess. 14. de extre. unct. can. 3. Si quis dixerit extremæ unctionis ritum & usum, quem obseruat sancta Rom. ecclesia repugnare sententiæ B. Iacobi, ideoque eū mutandum, posseq; a Christianis absque peccato contemni. Anathema sit. Hæc ibi. Quæ enim prædixerat hinc anathema recap. 5. addens. Hæc sensio omnia manifestissimè pugnant cū perspicuis tam Apostoli uerbis. Nec profectò ecclesia Romana aliarum omnium mater, & magistra, aliud in hac administranda unctione q̄ dum ad ea, quæ humi sacramenti substantiam perficiunt) obseruat: quàm qd B. Iaco. præscripsit. Hæc ibi. Mō, quis nescat; ecclesiam Romanam non inungere totum corpus.

2 ¶ Secundo habes quomodo per rationem prædictā patrum, pro quanto negant totum corpus inungi debere, & intelligas, & probes, & defendas.

3 ¶ Tertiò uides quomodo ex iis uicissim Angelica hæc doctrina & declaratur, & consolideatur.

*Alias in. † in cor. huius ar. & resp. ad 1. & 2.

Vtil. p 5. Eccl. &c

QVÆST. XXXII.

ARTICVLVS VI.

Virum conuenienter determinentur iste partes ungendæ

AD SEXTVM sic procedi-tur. Videtur, quod inconuenienter determinentur istæ partes, ut scilicet infirmus inungatur in oculis, in naribus, & auribus, & labiis, & manibus, & pedibus, & renibus. Quia sapiēs medicus curat morbum b in radice: sed de corde exeunt cogitationes, quæ coinquināt hominem, ut dicitur Matth. 9. ergo in pectore debet fieri inunctio.

¶ 2 Præterea, Puritas non minus est necessaria exeuntib°, b quàm intrantibus: sed intrantes unguntur Chrismate in uertice a sacerdote, ad significandum mentis puritatem, ergo, & exeuntes hoc sacramento ungi debent in uertice.

¶ 3 Præterea, ibi b debet adhiberi remedium, ubi est maior uis morbi sed spiritualis morbus præcipue uiget in uiris in renibus, & mulieribus in umbilico, ut dicitur Iob 40. Potestas eius in lumbis eius, secundum expositionem Gregor. ergo ibi debet fieri.

ARTICVLVS. VI.

a13 CONCL. 1°. Inunguntur loca quinque sensuum, pedes, & renes,

¶ NOT. Habes in textu, quæ sint illa loca sensuum.

¶ PROB. Quia huiusmodi partes sunt principia peccandi, uel tanquam dirigentia ad actum peccati (hæc sunt quinque loca sensuum, uel tanquam imperantia ipsum (ut renes,) uel tanquam per motum exequentia (ut pedes.)

¶CONCL. 2ª. Illa unctio, quæ fit ad quinq; sensus, ab omnib. obseruatur, quasi de necessitate sacramenti sed quidā non seruant alias, quorum tamen alii seruant illam, quæ est ad pedes.

¶ 4 Præterea. Sicut per pedes peccatur, ita & per alia mēbra corporis b ergo sicut inunguntur pedes, ita, & alia corporis membra inungi debent.

RESPONDEO Dicendum, quod principia peccandi in nobis sunt eadem, quæ & principia agendi, quia peccatum consistit in actu. Principia autem agendi in nobis sunt tria. Primum est dirigens, scilicet uis cognoscitiua. Secundum imperans, scilicet uis appetitiua. Tertium est exequens, scilicet uis motiua. Omnis autem nostra cognitio a sensu ortum habet; & quia ubi est in nobis prima origo peccati, ibi debet unctio adhiberi, * ideo m inunguntur loca quinque sensuum, scilicet oculi propter usum, aures propter auditum, nares propter odoratum, os propter gustum, manus propter tactum, qui in pulpis digitorum præcipue uiget, & propter appetitiuam n unguntur aliquibus, renes, & pedes o unguntur propter motiuam, qui sunt principalius eius instrumentum, & quia principium primum est cognoscitiua, ideo p illa unctio ab omnibus obseruatur, quæ fit ad quinque sensus, quasi de necessitate sacramenti: sed quidam non seruant alias, quidam uero seruant illam, quæ ad pedes, & non quę ad renes, q quia appetitiua, & motiua sunt secundaria principia.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod cogitatio a corde non exit nisi per aliquam imaginationem, quæ est motus a sensu factus, ut dicitur in secundo de anima, * & loca sensuum, uel tanquam imperantia ipsum (ut renes,) uel tanquam per motum exequentia (ut pedes.)

¶ 4 Præterea. Sicut per pedes peccatur, ita & per alia mēbra corporis b ergo sicut inunguntur pedes, ita, & alia corporis membra inungi debent.

RESPONDEO Dicendum, quod principia peccandi in nobis sunt eadem, quæ & principia agendi, quia peccatum consistit in actu. Principia autem agendi in nobis sunt tria. Primum est dirigens, scilicet uis cognoscitiua. Secundum imperans, scilicet uis appetitiua. Tertium est exequens, scilicet uis motiua. Omnis autem nostra cognitio a sensu ortum habet; & quia ubi est in nobis prima origo peccati, ibi debet unctio adhiberi, * ideo m inunguntur loca quinque sensuum, scilicet oculi propter usum, aures propter auditum, nares propter odoratum, os propter gustum, manus propter tactum, qui in pulpis digitorum præcipue uiget, & propter appetitiuam n unguntur aliquibus, renes, & pedes o unguntur propter motiuam, qui sunt principalius eius instrumentum, & quia principium primum est cognoscitiua, ideo p illa unctio ab omnibus obseruatur, quæ fit ad quinque sensus, quasi de necessitate sacramenti: sed quidam non seruant alias, quidam uero seruant illam, quæ ad pedes, & non quę ad renes, q quia appetitiua, & motiua sunt secundaria principia.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod cogitatio a corde non exit nisi per aliquam imaginationem, quæ est motus a sensu factus, ut dicitur in secundo de anima, * & dirigentia ad actum peccati (hæc sunt quinque

¶ PROB. Quia huiusmodi partes sunt principia peccandi, uel tanquam dirigentia ad actum peccati (hæc sunt quinque

1m de maiori. In radice & proxima magis q̄ remota. §. Tunc nihil &c. Licet enim cor sit radix

Examen ly quasi de necessitate sacramenti. Non. n. per hoc negat. q. aliæ duæ unctiones sint de necessitate: Licet intēdat sustinere, q. istę quinque manifestius existunt de necessitate. In his namq; quæ de necessitate regnantur ad aliquid, quæ dā plus de necessitate, quæ dā minus dūr, Vt. De necessitate domus sūt hæc tria, fundm pariet. et tectum: sed fundm magis. Nā fundm sustinet ea alia duo: & ēt sequentia est cā. q. ne cessitas illa ipsius respū domus ponatur in actu. sic in proposito. Vis cognoscitiua, appetitiua, motiua, sunt tria principia agendi sed cognoscitiua magis: q̄ ea ab ea dependent alia duo (ut in no. post ad 3m) Consequēter ergo cognoscitiua magis de necessitate debet inungi, ad auferendū reliquas actuū peccatorum: ētsi de necessitate alia duo inungenda sint. Vel &c. Potest forsan accidere in oppōsito, sicut de tripa immersione: & sic est, unctum Dauid Thom. per hunc modum prædictum loquendi hoc ipsum designans. Ac si, ita nobis his, dixisset. Sicut in baptismo ab omnibus iudicatur, quòd immersio tri- de necessitate sacramenti, non autem quòd trina, ita in proposito contingit, quòd omnes iudicant unctionem ad loca quinque sensuum esse de necessitate sacramenti huius, non autem sic iudicant de aliis duabus unctionibus.

Ideo dixit ly ab omnibus obseruatur &c. & ly sed quidam nō seruant. &c. & ly quidam uero seruant illam &c. Quomodo autem maxime in practica nunc procedendum sit unde sequi appen.

¶ PROB. Quia principium primum agendi, & consequenter peccandi est uis cognoscitiua, & omnis cognitio nostra ortum habet a sensu: 2. Quia (ly sed quidam non, &c.) uis motiua, & appetitiua sunt principia secundaria peccandi.

Tunc nihil &c. Licet enim cor sit radix

*3.2. Moral. c. 11. à med.

Concil. m *alias me disina. Con. Flo. fug uno ne lacobi norū & Armenio sū in do strina de facram. concil. F

* Ps. 2. 10. 160.

radix remota cogitationum malarum (ut arguitur ex Matth. 9.) tamen sensus illi quinque sunt ratio proxima illarum. Hoc tamen responsum est tertio sumptum intelligitur de corde, &c. secundum rationem mouendi, non aliter. vide sequentis.

¶ NOT. Potest considerari cor, seu uoluntas nostra (sic enim accipitur his Matth. 9.) dupliciter, in ratione mouendi scilicet, & in ratione finis. Si in ratione mouendi cōsideretur: tunc est prima, remota tamen, radix peccandi, quoniam uoluntas ipsa est regina omnium potentiarum, inquantum mouet omnes ad actus suos: ut intellectum ad intelligendum, memoriam ad memorandum, oculos ad uidendum, pedes ad ambulandum, manus ad tangendū, &c. Vnde, secundum hanc considerationem, aliæ uires præter uoluntatem sunt radices secundariæ, proximæ tamen, peccandi. Si uerò in ratione finis consideretur uoluntas, tunc est proxima radix, sed non prima, peccandi: quoniam aliæ præcedunt actum uoluntatis, & consequenter sunt primę, sed remotę, modo nunc declarando. Sciendum igitur: quod uoluntatis obiectum non est nisi bonum cognitum, & cognitum esse non potest, nisi per uim cognoscitiuam, uel intellectualem, uel sensualem, quarum semper cognitio sensualis præcedit: quia (ut nunc diximus) omnis nostra cognitio ortum habet a sensu. Sit ergo exemplum de tali processu. Visus exterior cognoscit aliquod esse bonum, hanc cognitionem transmittit ad sensus interiores, hanc ipsam interiores ad intellectum, (inquantum intellectus speculatur phantasmata ad intelligendum) tunc intellectus hoc bonum a se cognitum repræsentat uoluntati, & uoluntas ex hoc repræsentato mota finaliter, incipit mouere efficienter prædictas uires ad assequendum actualiter (si fieri potest) illud bonum sibi repræsentatum. Sic ergo se inter has uires quasi quidam circulus, partim in ratione finaliter, partim in ratione effectiue mouentis, compositus; & consequenter esse primam, uel non primam radicem potest secundum diuersa conuenire diuersis. Absolutè tamen prima radix non est uoluntas, etiam quando est prima; quia, cum finis sit causa causarum, sensitiua cognitio est absolutè prima radix, quoniam inde incipit obiectum repræsentandum uoluntati; licet prima formaliter absolutè, qua peccatum est peccatum, sit in uoluntate, & a uoluntate. Hac ratione dicitur, quòd id, quod alias de se est peccatum, non est peccatum nisi sit uoluntarium. Vide supra articul. quinto. corpor. & per dicta hic in illorum intelligentia te regulabis.

2m maior. Puritas non minus necessaria est exeuntibus, quàm intrantibus. §. Dicendumode tamen. §. Nam intrantibus necessaria est ad acquirendum; exeuntibus autem ad expurgandum ipsam, si aliquo modo maculas contraxerit. Tunc nihil, &c. Ex eo enim, quòd ad puritatem diuersimode ordinantur intrantes & exeuntes, fit, quòd intrantibus adhibetur unctio in uertice, exeuntibus uero in locis illis, per quæ possit esse uia ad contrahendum maculas. Non ergo, quia puritas non sit necessaria exeuntibus, non unguntur in uertice: sed quia puritas ipsis necessaria alio modo consideratur in eis.

¶ Corollarium. Ergo labor uanus argumenti est causatus ex ignorantia huius, quare scilicet unctio fiat in uertice. Nam credit, ipsam ibi fieri hac ratione ut significet mentis puritatem (nihil aliud addendo) & tamen ideo ibi fit ut significetur acquisitio puritatis mentalis. Hoc notato, facilius & apertè soluto præmissa clarescit: & argumenti defectus comprehenditur.

3m maior. Ibi debet adhiberi remedium, ubi est maior uis morbi. §. si illa uis morbi non est prima radix, nec efficatur propositio ista cum limitatione. §. Tunc nihil, &c. Nam limitatio, quæ in proposito

A sito est consuetudo ecclesiarum, aliquarum hoc monstrat. Secundum enim quorundam consuetudinem, &c. ut in textu.

¶ NOT. de umbilico impedo, uel non ungendo D. Thomas nihil respondet expressè: quamuis ab argumento mentio facta de illo fuerit. Ratio est: quia ad responsionem sequentis argumenti uult nos remittere ob illam suam taciturnitatē, secundum illam non proportionaliter regulando. Vel aliter dicendum: quia implicitè ad hoc de umbilico in corpore & hic, fuit responsum. Ibi enim loquendo de unctione partium omnium uis appetitiuæ, & hic specialim de unctione renum adducitur consuetudo aliquarum ecclesiarū. Cum ergo inungere umbilicum non sit consuetum apud aliquas ecclesias, ideò uidetur ex dictis in corpore & hic, sanctum esse pro responsione ad illam partem. Vnde recolenda uenit regula illa Diuo Thomæ familiaris, quia (ut alibi diximus) solet tacere aliquid postilatum ab eo dicto argumento, quando aliunde in illo articulo per dicta sua satisfieri potest. Huiusmodi enim replicationem, seu non ligendo necessariam uerbositatem abhorret, propriæ breuitati studendo.

* In cor. ar.

Regula p mores sanctorū intelligendos.

4m consequentia. Ergo sicut &c. §. negatur consequentia. §. Nam licet omnia membra corporis in argumento nominata sint radices peccatū, non tamen omnium conueniunt in simili mundicia, & honestate.

¶ Corollarium. Ergo quando dicitur supra, quod radices peccati sunt inungendæ, intelligitur cum limitatione hac. ii, scilicet non obstet immunditia & inhonestas; sicut & cum ista, ex articulo sequenti elicita, scilicet si adsint idæ partes. In dando enim sacramenta habenda est ibi reuerentia ad sacramenta: unde & in confessione explicando species, circumstantiasque necessarias peccatorum carnalium debet quilibet decentiori modo loqui, quo ibi possibile sit, dum tamen a confessario prudenti suo intelligatur quantum ad illa necessaria.

¶ Examen ly pedes, manus, & lingua. Sub his nominatis cōintelliguntur & alia in corpore articuli dicta, puta nares, oculi, &c. Hæc tria enim in præsenti data sunt pro exemplo, non curando interim enumerare omnia.

APPENDIX.

EX articulo habes. ¶Primo: quomodo per rationem ostendas, merito insinuatum fuisse a Conc. Flor. & conuenienter partes prędictæ inungendæ sunt. Insinuatum uero est hoc ab illo in Decret. Armenis dato, quinto loco de sacramentis, sic. Infirmus in his locis ungendus est, in oculis propter usum, in auribus propter auditum, in naribus propter odoratum, in ore propter gustum, ubi locutionem, in manibus propter tactum, in pedibus propter gressum, in renibus propter delectationem ibidē uigentem. Hæc ibi. Modo sciunt Catholici omnes, q. ecclesia in sanctis daudis errare non potest. Et nota, q. quia Conc. Flor. non determinat an sit de tanta necessitate unctio pedum, & renum, sicuti est unctio aliarum partium; ideo uidetur in hoc remittere nos determinationi S. Thomæ. Nam ex eo, q. in omnibus aliis doctrinam eiusdem secutum est non tantum in uerbis, sed etiam quā doque in ordine uerborum (ut illud legenti patet, maxime de sacramentis) non mirū esset si uideatur in hoc remittere nos &c. ut sup. Quicquid tñ sit de hoc, & de uaria seruatione quam nūc ecclesiarū tpe. D. Th. ingendæ sunt singulæ partes illæ a Cō. H. h. nominatæ, & a S. Th. de mente propria in 1. consul. prædictæ.

1 Vtil. p 5. Eccl. &c.

¶ Secundò habes quomodo patrat omnem prædictā patrū. pro ut iacent, & intelligas, & probes, & defendas.

¶ Tertiò uides quomodo ex iis uicissim Angelica doctrina hæc, & declaratur, & consolideatur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

QVÆSTIO. XXXII.
ART. VII.

CONCL. Mutilati etiam inungi debent, quantò propinquius esse potest ad partes illius, in quibus unctio fieri debuerat.

¶PROB. Quia mutilati habent potentias animæ, quæ illis partibus debentur, saltem in radice (patet:) 2 Quia mutilatu per ea, quæ ad partes illas pertinet, possunt peccare interius, quamuis non exterius.

¶NOT. Anima continet omnes potentias sensitivas in essentia sua, inquantum ab essentia sua omnes illæ profluunt prima parte quæst. 77. artic. 6. & ideo quicunque habet animam, siue cæcus, siue surdus, siue mutilatus, dicitur reuera habere potentias omnes illas in radice: quamuis organa illarum potentiarum, siue exercitium earundem, actualiter non habeat. Probatio igitur prima in hoc fundatur. Rursus.

Quomõ pos. Potest quis incæcus posse actus quatuor peccatorum cunque potentiarū, dos & membra non habitare. sic & illis. rum, immo impossibiliter habendarum: & consequenter si ordinate illos actus exerceat, bonum facit; si autem inordinate, peccat. Verbi gratia. Existente excusa nauitate potest desiderare visum, & exercitium visus: similiter & surdus respectu surditatis, mutus respectu loquelæ, & sic de aliis.

Vnde cæcus potest peccare videndo mulierem in uoluntate sua, surdus audiendo profana contra legem diuinam in uoluntate sua, mutus loquendo noxia in uoluntate sua: & econtrario potest mereri cæcus videndo diuina, surdus audiendo, mutus loquendo, in uoluntate tamen sua. Eo uidelicet modo, quo de inimicis ecclesiæ catholicæ dicitur. Genes. 49. In uoluntate sua suffoderunt murum. Quamuis enim impossibile sit suffodere realiter murum, seu domum Dei uiui, hoc est ecclesiam sanctam (nam portæ inferi non præualebunt aduersus eam Matthæi. 16.) tamen possibile est murum ipsum suffodere intentionaliter, idest per malam uoluntatem, ut quotidie faciūt hostes illius. Sic ergo in proposito potest cæcus, uel quilibet quo modolibet mutilatus, peccare interius per exteriorum organorū non habitorum licet hoc fit impossibile exterius. Hoc ipsum dicere uoluit 2. probatio.

Quo non plus aliq præualere contra ecclesiam

1m de maiori. Ita 2. quantum ad partem determinatam, uel in re, uel in suo propinquo non tempore, quantum ad partem determinatam in se tantum. 3. Tunc nihil &c. Licet enim mutilatus (certis gratia) auribus partem illam, in qua debet fieri unctio, non habeat in seipsa (ut arguitur) habet tamen eam in suo propinquo. Non enim inuncturus aures unget oculos, seu labia, sed partem propinquā auribus ablatis, & hoc est ungere aures, seu habere aures, in suo propinquo.

ARTICVLVS VII.

Vtrum mutilati debeant inungi illis unctionibus.

A DSEPTIMVM sic proceditur. Videtur quod mutilati non sunt ungendi illis unctionibus, quę partibus illis competunt. Quia sicut hoc sacramentum exigit determinatam dispositionem in suscipiente, vt scilicet sit infirmus, b ita, & determinatam partem: sed ille, qui non habet infirmitatem, non potest inungi. ergo nec ille, qui non habet partem illam, in qua debet fieri unctio.

¶ 2 Præterea. Ille, qui est cæcus à nativitate, h non deliquit per usum, sed in unctione, quæ fit ad oculos, fit mentio de delicto per usum, ergo talis unctio cæcus non debet fieri, & sic de alijs.

SED CONTRA est, quod defectus corporis non impedit aliquod aliud sacramentum, ergo nec illud impedire debet: sed de necessitate istius sacramenti est quælibet unctionum, ergo omnes debent fieri mutilatis.

RESPONDEO, Dicendum, quod m mutilati etiam inungi debent, quanto propinquius esse potest ad partes illas, in quibus unctio fieri debuerat: quia quamuis non habeant membra, habent tamen potentias animæ, quæ illis membris debentur, saltem in radice: & interius peccare possunt per ea, quæ ad partes illas pertinent, quamuis non exterius.

Et per hoc patet solutio ad obiecta.

QVAEST. XXXIII.

De iteratione huius sacramenti, in duos articulos diuisa.

DEINDE considerandum est de iteratione huius sacramenti.

Circa quod duo quæruntur.

Primo, Vtrum hoc sacramentum debeat iterari.

Secundo, Vtrum in eadem infirmitate debeat iterari.

ARTICVLVS I.

Vtrum hoc sacramentum debeat iterari.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur, quod hoc sacramentum non debeat iterari, quia h dignior est unctio, quæ fit homini, quàm quæ fit lapidi: sed unctio altaris non iteratur, nisi altare illud fractum

2m de maiori. Non deliquit & exterius: non interdicis. Scilicet saltem de possibili. Tunc nihil &c. Nam in unctione, quæ fit ad oculos cæci, licet quicquid per usum deliquisti, intelligitur de delicto interius facto. Vide notation. post prob. sed & q. 16. artic. 2. exam.) Dato enim casu, quod nec interius deliquerit, indultum est sibi hoc per diuinam misericordiā: quoniam aliàs potuit, quantum est de se, peccare, & de facto peccasset. Ex litera breuiter dicto) ly quod per &c. delinquisti, intelligitur sic. s. si deliquisti.

sēsus for mæ facil huius.

APPENDIX.

EX articulo hēs. ¶Primò quomodo per rōnē sōlēdæ, mentiō fuisse a Papa Bonifacio 8. inquantum q; mutilatis potest unctio extrema dari. Inimaturum autē est hoc, quando de reg. iu. in 6. regul. 66. dixit, Cū non stat per eū, ad quem pīnet, quō minus cōdō impleatur, haberi debet, perinde ac si impleta fuisset. Hæc ibi. Quali ad propositum præsentis quæstiōis dicat. Cum non stat g, inungendum (puta quia mutilatus est,) quō minus in locis debitis Deo sacro ungatur: tunc h circumilla eo modo, quo potest fieri, inunctus fuerit; haberi debet pro sufficienter ad susceptionem huius sacramenti inuncto. Nemo enim potest ad impossibile obligari, ut dicitur ibi regu. 6. & multo minus Deus præcipit impossibilia, contra Lutheranum (uide 1. par. q. 6. artic. 5. appen.) & inuenus uetus antiquorum, recitatora glossa. Nec putat esse reum, qui totum posse peregit. De possibilitate diuinorum mandatorum, cum anathematizatione contrarii, uide Conc. Trid. Sess. 6. cap. 11. & Canon. 18. & 1 Ioan. 5. & Rom. 1. Item a simili, inuenatum esse hoc meritō (supra quæst. 9. artic. 3. maxime in appen.) ostendere per rationem potest: ubi dicitur, quod quis potest per scripturam uel interpretem, in casu necessitatis confiteri. In casu ergo, quo in locis debitis propter mutilationem non potest fieri unctio, poterit adhiberi circa loca propinqua & satisfactum erit. Vide ibi q. 3. in deque tibi pro præsenti articulo deseruias.

Thor. ubi sup. ar. 4. q. 2. & 3.

Secundo habes: quomodo per rationem dicta Bonifacii, inquantum mutilatis unctionis extremæ sacramentum infunxit dari posse, & intelligas, & probes, & defendas.

Tertiò uides: quomodo ex iis uicissim Thomistica doctrina hæc declaretur, & consolidetur.

QVÆST. XXXIII. ART. I.

CONCL. Hoc sacramentum sine sui iniuria potest iterari. 153

¶Examen. Ly sine sui iniuria. Hoc dicitur ad differentiam illorum sacramentorum, quæ cum sui iniuria iterantur: & consequenter quæ licet de facto possint iterari, non tamen de iure, id est sine peccato. Huiusmodi autem sacramenta, quæ iterationem non admittunt, producunt effectum perpetuum (ut in textu dicitur.) & hoc est ratio non reiterationis.

Quære aliqua sacra cū sint iniuria iterantur, aliqua sine.

Si enim effectum perpetuum semel data producunt: profecto frustra iterum adhiberentur. Et cum in ecclesia nihil debeat fieri in uanum quæstio. 25. articu. 1. clarè patet, quòd postquam data sunt semel, non debet iterum dari. Impium enim, & hoc est: quoniam tunc ostenderetur, sacramentum illud non fuisse primò efficax ad producendum effectum sibi debitum, id est perpetuum.

¶ *Corollarium* ergo uidetur hæc ratio etiam deseruire illi propositō; Cur scilicet confecrationes ecclesiarum, calicum, altarium, & huiusmodi, non reiterentur, subiectis ipsi remanentibus: ut ex responsione quoque ad 4m habetur.

PROBA. Quia hoc sacramentum nō habet effectum perpetuum (cum sanitas mentis, uel etiam corporis effecta per hoc sacramētum possint amitti:) & sacramentum non habens effectum perpetuum potest iterari sine sui iniuria (cum iniuria non fiat sacramento, si effectus deperditus iterato recuperetur, & quia sanitas corporis & mentis, quæ sunt effectus huiusmodi sacramēti, possunt amitti postquam fuerint p sacramenta effecta, ideo m hoc sacramentum sine sui iniuria potest iterari. n

*Aug. ser. 115. de tē po. to 10 cancl. m

AD PRIMVM ergo dicendum, quod unctio lapidis fit ad ipsius altaris consecrationem, quæ est perpetuo in lapide quamdiu altare manet, & ideo

Quod autem confecratio prædictæ lapidis, uasorum, &c. fit uera, & non figmentum humanum (ut impii blasphemant) patet ex ipsis q. 31. ar. 5. appen. & ex punitione sequenti narrata à Nicephoro in historia ecclesiastica. Iulianus uasa sacra ecclesiæ cuiusdam diripienda mandauit. Hic Iulianus fuit Iuliani imperatoris anunculus.

Hic morbo correptus ad dies quadraginta ita distentus iacuit, ut neque loqueretur, neque sentiret quicquam: quia sacris uasis, quæ terræ illæ erat, pro sedili usus fuerat. Hæc ille ibi, lib. 10. cap. 29. Contra Caluini, Donatique errorem impiissimum supra q. 66. 11. ar. 3. appen. natra tum faciens & hæc; & ibi contra eos dicta uicissim quoq; in quibus intentū præsens.

2m de maiori Vltimum. 2. secundum rei ueritatem: non semper, secundū æstimationem hominum §. Tūc nihil &c. Nam unctio hæc dicitur extrema secundum extimationem hominum (ut declaratur in textu (non semper secundū rei ueritatem.

¶ *Corollarium* Ergo post ultimum, secundum quod est ultimum, nihil est: secundum uero, quod non est ultimum, aliquid esse potest.

Vnde in his, & in huiusmodi locutionib. attendendum est ad formalitatem, quæ aliquid dicitur tale, uel tale; potius quàm ad ipsam rem, quæ dicitur talis uel talis.

non potest iterari: sed hæc unctio non fit ad consecrationem hominis, cum non imprimatur character, & ideo non est simile.

AD 2m dicendum, quod illud, quod secundum æstimationem hominum est extremum, quandoque secundum rei ueritatem non est extremum, & sic dicitur hoc sacramentum extrema unctio, quia non debet dari, nisi illis, quorum mors est pro pinqua secundum existimationē hominum.

ARTICVLVS II.

Vtrum in eadem infirmitate debeat iterari.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videtur quod in eadem infirmitate non debeat iterari, quia h uni morbo non debetur nisi una medicina, sed hoc sacramentum est quædam spiritualis medicina, ergo contra unum morbum non debet iterari.

2. Præterea. Secundum h hoc posset aliquis infirmus tota die inungi, si in eodem morbo posset iterari unctio, quod est absurdum.

SED CONTRA est, quod

APPENDIX.

EX art. hēs. ¶Primoquō per rōnem, tanquā in radice, inferimas errore Græcorū (sup. q. 30. ar. 2.) dicentiū, unctionis ex treme facimi pō prodesse infirmis ad salutē corpis. Nō. n. (ut patet) moueretur ille articulus a D. Tho. & sic determinaret, nisi pponeret manifestē, q; unctio extrema prima uice collata fuit ad salutē corpis. Quō cōtra fidem erroneū dictū Græcorū pēs articulus nō mouēdus fuisset, uel falsē non sic determinandus.

1 Vtil. p 5. Eccl. &c.

¶Secō hēsquō per rōnem, tanquā in radice, ostendas errorem hunc meritō dānatū fuisse à &c. ut supr. q 30. ar. 2. appen.

2

¶Tertiò hēsquō p rōnem ostendas meritō fuisse dictū à Concil. Flor. in Decr. Arm. dato, de sacris, in prin. Reliqua uerō quatuor characterem non imprimunt, & reiterationem admittunt. Hæc ibi. Vbi per ly quatuor intelligit (ut contextus edocet) extremā unctionem, confessionem, Eucharistiam, matrimonium. Item à Conc. Trid. sess. 14. de extrem. unct. c. 3. Quòd si infirmi post susceptam hanc unctionē conualuerint, iterū huius sacris subsidio iuuari poterūt cū in aliud simile uitæ discrimē inciderint. Hæc ibi.

3

¶ Quartò uides quō ex iis uicissim Anglica doctrina præsens declaretur, & consolidetur.

4

QVÆST. XXXIII. ART. II.

CONCL. 1. Si infirmis infirmitate non diuturna datur unctione hoc sacramentum, cum ad statum illum perueniunt, 154

Universidad de Deusto
Biblioteca

quòd tunc in periculo mortis, non iterum debet dari eisdem, cadem infirmitate durante.

¶PROB. Quia tales non recedunt à statu illo (vipatet ex ly nō diuturna, nisi infirmitate curata.

¶NOT. Recedere a statu illo periculoso mortis, intelligiēdo pū ctaliter: sed tunc tam rudinē infirmitatis sustulit. Ideo in textu additū est ly nisi infirmitate curata, ad ostendendū illud, qđ nūc dixi mus, quasi dixerit: p addōnē illā. Tales infirmi nō dñr nūc recedere a statu illo per periculoso, nisi ab ifirmitate tali releuent: & cōsequēter, nisi cura ei fuerint ab ipsa infirmitate indicant eē in eodē statu, & q̄ nō sē p remeat in eodē sint. Pro quo sciendū ē, q̄ aliud ē loqui de statu illo in se, aliud ē loq̄ de statu illo respectiue ad extremā vnctio nē. Si enim statu illo sē loquamur, clarū ē, q̄ febricitās, q̄ fuit in statu pericoloso mortis, nō semper ē in eodē statu, & febre durāte, sed aliq̄n melioratur, & ita, ut ipse sanitatis de illo cōcipiat medici, q̄ dicūt uita pr̄ desperabit. Si aūt de illo respectiue ad extremā vnctionē loquamur, tales sē p in eodē statu remanere dñr, quousq; ex illa infirmitate febris cēualuerint. Sic ergo tales inūgēdi ampliꝰ nō sūt: quia ifi, si piso mōloqueremur, iterū inūgēdi essent: si, febre nōdū curata, ad talē periculū, in quo prius fuerāt, reduterent. Sicvarie. igit ut (sub exēplo dicar) ex infirmitate febris vnies ad unāz distinctē & in eo discrimine inūctus, post 14. horas remissa febre, non curata, melius se hēt, & ita in illa melioratiōe febricitās adhuc remisse pseuerat per mēdi: putes pedetentim ad aucta eadē febre redūcad eōdē statū in quo erat prius: dēt ne tertiū inūgi: Nō Ep rationem dictam.

¶CONCL. 2°. Ille, qui ex infirmitate surrexit, si recidiuum patiatur, poterit iterum inungi, si ponatur in periculo mortis.

¶PROB. Quia tunc erit alia infirmitas a prima.

¶*Corollarium*. Ergo in eadē infirmitate dūmō nō fiat diuturnit (vt iuxta coueluit, prætmissas ad titulum respondeatur,) non debet extrema vnctio iterari.

¶CONCL. 3ª. Si homo infirmitate diuturna (qualis est hydropisis, &c.) laborans iterū, post euasionē periculi mortis, ad simile periculū p illā infirmitatē reducatur, poterit denuò inungi.

¶PROB. Quia tunc est quasi alius status infirmitatis, quamuis non sit alia simpliciter infirmitas.

¶*Coroll.* Ergo in ægritudine habituali hmōi diuturnis nō requritur, q̄ ifirmitas sit alia, sed sufficit, q̄ status periculi sit aliꝰ, & in hoc differt illū Eraſ. errorē condēnatū, a Conc. Tri. ſeſſ. 14. de ext. un. c. 3. Q̄d si infirmi post susceptā hāc unctionē conualuerint, huius (a cui subsidio iterū iunari poterūt, eō in aliud simile uitæ diferimē incidere int. Hæc ibi. Vbi nota ly si cōualuerint, & ly eum in aliud simile inciderint. Pro ratiō. n' adducitur nunc conciliū, non pro quanto sta tur unctionē reiterādā simpliciter. (sic n'ēq; adducta est sup.) sed p quāto iterādā ipsā in eadē ifirmitate dicit, & quo.

¶Quarto habes quomodo per rationem prædictā patrum p̄sen su quem diximus, & intelligas, & probes, & defendas.

¶Quinto videsquomodo ex iis ut essim Angelica doctrina hæc & declaretur, & confoletur.

QVÆST. XXXIIII. ART. I. 225

CONCL. Deus posuit ordinem in ecclesia.

¶*Corollarium*. Ergo (ut titulo ueraliter respondeatur) ordo debet esse in ecclesia. Nam illa, quæ Deus fecit conuenienter fecerunt ab aliquo, nisi maxime præsumptuoso, reprehendi possunt.

¶*Examen*. Ly ordinem. Vt scilicet, quidam alijs sacramenta dent.

¶Ly posuit. Hoc est disposuit, seu ordinauit. Adeō q̄ ista dictum textu secundū sensum, videlicet, q̄ Deus ordinē, posuit ordinate. Et hoc ad differentiam imprudentis, qui attendit (si tamen attendat) tantummodo ad rē, non ad modum rei. Vnde aliquando bonum facit, sed non bene ordinem in aliqua re ponit, sed nō ordinatē.

¶PROB. 1. Quia Deus uolnit assimilare sibi ecclesiā. 2. Quia Deus uoluit ecclesiā esse perfectā. 3. Quia Deus uoluit posse cognosci per ea, q̄ sunt in ecclesia. 4. Quia aliter pulchritudo legis naturalis omnib. data (hæc est ordo, qui ponitur à Dionisio: ut in textu) deesset ecclesiæ. 5. Quia aliter ecclesia non assimilaretur corpori naturali (in hoc enim quædam membra aliis influunt: quod est ordinis).

¶NOT. Per hoc ultimum medium vult concludere S. doctor, q̄ tunc Ecclesia non esset corpus mysticum: quod est manifeste falsum, & contra Apostolum maxime Rom. 12. 1. cor. 12. Eph. 1. 4. coloss. 2. 3. Nam corpus mysticum dicitur aliquid: quod, & quia, assimilatur corpori naturali.

Corollarium. Ergo uides; in quot inconuenientia, & ea maxima, turpiter cadant omnes illi qui negant, ordinem debere esse in ecclesia. 1. Quid enim inconueniētius, quàm dicere, Christum nolle sibi assimilatum esse ecclesiam sponsam suam dilectissimam? Reclamant namque huic dicto scripturæ omnes, & inter alias speciatim Cantica canticorum. 2. Et si Deus voluit opera sua etiam minima, esse perfecta: cur non magis ecclesiam perfectam esse noluerit? Et hoc attestantur scripturæ præmissæ. 3. Quod si per ea, quæ facta sunt, inuisibilia cognoscuntur, Rom. 1. quare non magis per ecclesiam innotescet multiformis sapientia Dei? Ephesiorum. 3. De duobus tandē inconuenientibus ultimis potius tacendum in adueſariorum confusionem, quam aliquid loquendum: quādoquidem lippis etiam uidere est, q̄ lex gratiæ legi naturali, & corpus Christi mysticum naturali corpori præstat.

1m de maiori. Sed subiectio & seruitus tirannicæ non seruitutis saluifera. ¶ Tunc nihil &c. Licet enim ordo dicat subiectionem alicuius ad superiorem, ut arguitur: tamen non dicit subiectionem, quæ est ad tirannos (ut in littera.)

¶NOT. Tirannica seruitus dicitur illa, qua subditur quis domino suo in dispendium uerum propriæ salutis, & in dominum ipsius utilitatem. Vnde & dominium tirannicum est: quo dominus utitur subditis ad propriam sui utilitatem, non curans quicquid sit de utilitate subditorum: immo (ut de consummata tirannide loquamur.) procurāt perniciem subditorum, & discordias inter illos amās & nutriens: ut exinde maior utilitas sibi ipsi aliquo modo, siue per fas, siue per nefas afferatur. E contrario igitur dicendum est de seruitute saluberri.

An' subiectio repugnet libertati.

2m Añcedēs hypotheticū

Secūdo hoc posset alīqs sic firmus tota die inūgi, si in eodē morbo posset iterari unctio. &: verū solūmō, si eodē morbo p quocunque statu numerali. ¶. Quod nunquam somniauimus.

APPENDIX. 1

Ex art. hūs. ¶ primò quo primò, tangit radicē, scilicet p̄ssē suspectū, seu scādalosū & ruinosū (sup. q. 30. a. 2. dicēti) q̄ hodie oleo sacro ungēdi laborātes, nō ut cōsalētur, sed ut uti' mirent. Ex eo. n. q̄ p̄s ārme. sic ingrit de unctione infirmorū, dat intelligere oīb. q̄ infirmi & p̄sūnctionē sæpe cōualescūt, & ut conualescāt ungunt: imò hoc ipsū p̄supponit (vt p̄ arte cōsideranti) & cōsequēter militer radicaliter contra Eraſ. q̄ cōdēnatū ē. ¶ Secūdo hēsqđo p̄ponē radicaliter ostendās, hic meritò damnat a Sc. in q. 30. art. 2. appen.

¶ Tertiò hēs q̄do per rōnē ordis, meritò eē dictū, & cōsequenter illū Eraſ. errorē condēnatū, a Conc. Tri. ſeſſ. 14. de ext. un. c. 3. Q̄d si infirmi post susceptā hāc unctionē conualuerint, huius (a cui subsidio iterū iunari poterūt, eō in aliud simile uitæ diferimē incidere int. Hæc ibi. Vbi nota ly si cōualuerint, & ly eum in aliud simile inciderint. Pro ratiō. n' adducitur nunc conciliū, non pro quanto sta tur unctionē reiterādā simpliciter. (sic n'ēq; adducta est sup.) sed p quāto iterādā ipsā in eadē ifirmitate dicit, & quo.

¶ Quarto habes quomodo per rationem prædictā patrum p̄sen su quem diximus, & intelligas, & probes, & defendas.

¶ Quinto videsquomodo ex iis ut essim Angelica doctrina hæc & declaretur, & confoletur.

QVÆST. XXXIIII. ART. I.

ARTICVLVS I.

Virum ordo in Ecclesia esse debeat.

AD PRIMVM sic procedi tur. videtur quod ordo in ecclesia esse non debeat. Ordo enim requirit subiectionem, & prælationem, sed subiectio uidetur repugnare libertati, in quam vocati sumus per Christū, ergo ordo in ecclesia esse non debet.

¶ 2. Præt. ille, qui in ordine cōstituitur, alio superior fit, sed in ecclesia quilibet dēt se altero inferiorē reputare. Philip. 2. superiores inuicem arbitrantes, ergo non debet in ecclesia esse ordo.

3 ¶ Præt. Ordo inuenit in Angelis propter distinctionem eorū in naturalibus, & gratuitis: sed omnes homines sunt in natura vnū, gratiarū ēt dona quis emi nētius habeat ignotū ē, & ergo ordo in ecclesia esse nō potest.

SED CONTRA. Rom. 13. Quæ à Deo sunt, ordinata sunt: sed ecclesia à Deo est, quia ipse eā ædificauit sanguine suo, ergo ordo in ecclesia esse debet.

RESP. Dicendū, q̄ Deus sua opera in sui similitudinem *producere uoluit quantum possibile fuit, ut perfecta essent: & per ea cognosci posset, & ideo ut i suis operibus representaret, nō solum ſm q̄ in se est, sed etiam ſm q̄ in alijs influit, hanc legē naturalem imposuit oībus, ut ultima p̄ media reducerent, & p̄ficerent, & media p̄ prima, ut Dionysius dicit, & iō, in ista pulchritudo ecclesiæ nō deesset posuit ordinē i eā vt qđā aliis sacramēta traderēt, suo modo Deo i hoc assimilari, quasi Deo cooperātes, sicut, & i corpore nāli qđā mēbra alijs influunt.

AD PRIMVM ergo dicendum, q̄ subiecto seruitutis repugnat libertati, quæ seruitus est cum aliquid dominatur, ad sui utilitatem subiectis utens, talis autem subiectio non requiritur in ordine, per quem, qui præ sunt, salutem subditorum quærere debēt, non propriam utilitatem.

AD 2m dicendum, q̄ quilibet debet se reputare inferiorē merito, sed non officio, ordines autem officia quædam sunt.

AD 3m dicendum, quòd ordo in Angelis non attenditur naturalem impositionem oīb, ut ultima p̄ media reducerent, & p̄ficerent, & media p̄ prima, ut Dionysius dicit, & iō, in ista pulchritudo ecclesiæ nō deesset posuit ordinē i eā vt qđā aliis sacramēta traderēt, suo modo Deo i hoc assimilari, quasi Deo cooperātes, sicut, & i corpore nāli qđā mēbra alijs influunt.

AD PRIMVM ergo dicendum, q̄ subiecto seruitutis repugnat libertati, quæ seruitus est cum aliquid dominatur, ad sui utilitatem subiectis utens, talis autem subiectio non requiritur in ordine, per quem, qui præ sunt, salutem subditorum quærere debēt, non propriam utilitatem.

AD 2m dicendum, q̄ quilibet debet se reputare inferiorē merito, sed non officio, ordines autem officia quædam sunt.

AD 3m dicendum, quòd ordo in Angelis non attenditur unumquemque ad humilitatem, & profectum inuitat. Non enim loquitur de gradu minutorum alterius, sed de moribus Christianorum.

¶NOT. 1ª. Quòd constitutus in ordine fiat superior (ut argumentum in maiori dicebat) fundamē in Apostolo Hæb. 5. ubi dicit: Omnis Pontifex ex hominibus assumptus pro hominib. constituitur in his quæ sunt ad Deum. Vbi uides aperte, q̄ ordo ponit hēalis, et per consequens proportionaliter alij inferiores (nam loquitur hic Apostolus analogicè, hoc sit faciendo denominationem à primo quasi analogato intelligit sic de reliquis) dicunt gradum superiorem ad exteros homines. Alioquin nō assumerentur ex illis ne mō quo significatur per ly ex hominib. assumptus. Faciunt hēalis qualiter ad q. 31. ar. 1. uel 2. appen. et ubi uersa. Etiam unde ar. seq. ad 4m. in. de hoc q̄ ordo hic sumitur non quomodocunque, sed pro gradu et consequenter exinde confirma propositionem argumenti maioris.

¶NOT. Quòd nō debeat proportionaliter aliq̄s existās in ordine ecclesiastico reputare se ad oīs inferiorem officio (ut dixit respondendo) imò nec propositionaliter ostendere se talē reputare, & q̄ reuera simile reputationē non haberet: confirmatur potest ex Conc. Trid. ſeſſ. 25. c. 19. de reform. ibi enim ioſtissime excandescit contra Episcopos talem reputationem præseferentes. in C ſerie di hæc verba. Non potest sancta Synodus non grauiter dolere cau- D sam dientes Episcopos aliquos sui status oblitos, pontificiam dignitatem sub ago tam non leuiter dehonestare, qui cum Regū ministris, Regulis, scēt semper Baronibus in ecclesia, et extra, indecenti quadam dimissione per, et ubi se gerunt, et uelut inferiores ministri aliarū, nimis indigne nō que ſe solum loco cedunt, sed etiam personaliter inferiunt. Quare unus, hæc, et similia detestans sancta Synodus, sactos canones uti cōciliaq; ghalia, aliq; alias apostolicas sanctiones ad dignitatis ēpalis decorem, & grauitatem pertinentes renouando, præcipit, ut ab hmōi in posterum Episcopi se abstineant, mandans eisdem, ut eam in ecclesia, quām foris suum gradum, et ordinem præ oculis habētes ubique se patres ei patiores esse meminerint reliquis uerò, tam principibus, quām exteris omnibus, ut eos paterno honore, ac debita reuerentia prosequantur. Hæc ibi.

3m illatio cōclusionis. Ergo ordo, etc. Ne negat illatio. ¶ S. Nā si titulus ad ordine, q̄ attendēre distinctionem gīæ gratū faciēs, eumdē modū ordo

Ad titulū liter. resp.

In quo cordēt, & discordēt a nobis

Ad titulū literalis respōio.

Perieulū idē mortis dupliciter cōsideratur.

concl. m

concl. p

Tho. 4. d. 24. q. 1. a. 2. q. 2. &c.

Al. producere.

Seruitus, et dñium duplex.

1 Vid. p. Eccl. &c.

2 Vid. p. Eccl. &c.

3 Vid. p. Eccl. &c.

4 Vid. p. Eccl. &c.

5 Vid. p. Eccl. &c.

A

B

C

D

E

F

G

H

I

K

L

M

N

O

P

Q

R

S

T

V

X

Y

Z

AA

BB

CC

DD

EE

FF

GG

HH

II

KK

LL

MM

NN

OO

PP

QQ

RR

SS

TT

VV

XX

YY

ZZ

AAA

BBB

CCC

DDD

EEE

FFF

GGG

HHH

III

KKK

LLL

MMM

NNN

OOO

PPP

QQQ

RRR

SSS

TTT

VVV

XXX

YYY

ZZZ

AAAA

BBBB

CCCC

DDDD

EEEE

FFFF

GGGG

HHHH

IIII

KKKK

LLLL

MMMM

NNNN

OOOO

PPPP

QQQQ

RRRR

SSSS

TTTT

VVVV

XXXX

YYYY

ZZZZ

Universidad de Deusto
Biblioteca

in Angelis, ad ordinem qui attenditur per distinctionem potestatis, de quo loquitur conclusio.

¶NOT. Quòd non sit de necessitate nostrorũ ordinũ gr̃a gratũ faciens (vt dr̃ in textu isto,) inde q.19.ar.5.not.1.& 2. post ad 1. & appen. vbi ostenditur, q̃ mali prælati non aminuunt potestatem. Vide 4.d.14.ar.1.appen. vbi ex Pet.2. patet q̃ dignitatis est authoritas. Quòd aũt Angelis gratia detur secundũ capacitatem naturalium (quod in textu respondi tangitur) vide primã par. q.62.ar.6. & inde melius penetrabis dicta in hoc loco, & ex hoc ministerium illa.

APPENDIX.

Vtil. 4 S. Ecc. cõtra er. dã. &c. EX articulo habes. ¶Primò quo per tonem excludas errorem Pseudo apostolorũ (vt refert Cas. Turre cremata, de ecclesia li.4.par.c.37.) dicentium, oês ordines religiosorum sacerdotũ, Diaconorũ, subdiaconorum, & plato ũ, fuisse ad fidei ecclesiæ detrimentũ. Ex articulo præsenti probat multiplicitas ordo ecclesiasticus, quia est ois p dictus, est ad magnũ decorẽ, perfectionẽq; ecclesiæ & consequẽter illum errorẽ, latus superq; expugnat. Nam error ille, pro à to hic adducitur, pro quanto negat, ordiné debere esse, uel conuenienter esse, in ecclesia. Hunc.n. inconuenienter, imo & inconueniẽtissim e, in ecclesia esse dicit per hoc: q̃ affirmat, ordines tales esse ad fidei ecclesiæ detrimentum.

2 ¶Secundò habes: quomodo per rationem ostendas: illum meritò damnari ab Apostolo 1. Thim.3. Siquis Episcopatum desiderat, bonum opus desiderat &c. Vbi per totum capitulum uides, approbari ordinem in ecclesia: & etiam declarari, quid nomine ordinis importetur. Vnde quò ad primum dicit ly Diacones similiter pudicos &c. & quo ad 2m. inquit ly gradum bonum &c. Item ab eodem Apostolo 1.c. ad Titum. Huius rei gr̃a reliqui te Cretæ ut ea, quæ desunt corrigas, & constituas per ciuitates presbiteros: sicut & ego tibi posui. ubi. Ecce, q̃ Apostolus vult ordinem esse in ecclesia, & propagari. Item ab eodem 1. Thim.5 Qui bene, præsunt presbyteri, dupli honore digni habeantur. Ex quo Apostoli dicto infer, ut supra. Item à multis Pontificibus, & Concilijs de quibus unde in Decret. distinct. 21. usque ad distin. 49. Inde enim saepissime colliges ordinem dari, & approbari, in ecclesia. Item à Clemente Primo Papa & martire, in epistola 2ª. ad Iacobum fratrem domini. Quoniam ficuti à Beato petro Apostolo accepimus, omnium Apostolorum parte, qui claues regni cælestis accepit, qualiter tenere debemus de sacramentis, quæ geruntur in sanctis, te ex ordine non decet instruere. Tribus enim gradibus comissa sunt sacramenta diuinorum secretorum. i. presbitero, Diacono, & ministro. i. hypodiacono, &c. Hæc ibi. Lege epistolam totam, cum tertia sequenti: & diuinum esse munus conspicies, ordinem esse in ecclesia. Item à Papa Anacleto, qui fuit Græcus, & Tarsus uel Quartus Papa post Petrum, in epistola prima. Omnis ecclesiæ status nauis magnæ simile est, quæ per undes sum pelagus, diuersis è locis, & regionibus uiros portat, ad unam potentis regni urbem properare cupientes. Sit ergo nauis author huius, dominus ipse omnipotens Deus: gubernator uero sit Christianorum deinde Prouectæ officium Episcopus implens. Præ ibi, teri nauium, Diaconi dispensatorum locum teneant &c. Hæc ibi. Vbi approbatũ ordinem esse, & consequenter damnatum errorem prædictũ: patet sub ista pulcherrima similitudine & prædixerat B. Petrus Apostolus, ut uult Papa Clemens supradictus in epistola prima ad B. Iacobum. Si uis, lege totam illam ſ. militudinem, quia pulcherrima est, & ad multa valet. Item ab eodem Anacleto in epistola 2ª. de ordinatione Episcoporum, & omnium clericorum. In nouo testamento posti Christum dominum à Petro sacerdos alius ordo cæpit: quia ipsi primò Pontificatus ſ Ecclesiæ, Christi datus est, dicente domino ad eũ, Tu es Petrus, & super hanc petram &c. Potrò q̃ Episcopus nõ ab uno sed à cunctis consensu aut ſsentia cõprouincialium est ordinandus: & nullatenus minus, quam a tribus exteris consentientibus cunctis, ideireo instituente domino fieri iubetur, ne aliqd contra fidem ecclesiæ unius tirannica authoritas moliret, & regula uel fides cõ funderetur credentium. Hæc ibi. Nota ly instituente domino, & ly ne contra fidem, & ly regula uel fides. Per hæc enim ad literam monstrat contra errorem prædictum, q̃ ordo in ecclesia datur pro tutela fidei, tantum abest ut sit in detrimentũ eius. Item à Cõc. Trid. sess.23.c.17. de refor. Vt sanctorum ordinũ à Diaconatu ad ostiariatum functiones, ab Apostolorum tẽporibus in ecclesia laudabiliter receptę, in urũ iuxta sacros canones reuocentur, sancta synodus decernit. Hæc ibi. In qua sessione etiam, per omnes canones de sacramento ordinis promulgatos, potes damnatos uidere Pseudo apostolos prædictos. Item ab eodem ibi capitulo primo, Sacrificium, & sacerdotium ita Dei ordinatione coniuncta sunt: ut utrunque in omni lege extiterit. Cum igitur in nouo testamento sanctæ Eucharistiæ sacrificium uisibile ex domini institutione catholica ecclesia accepérit: fateri etiam oportet, in ea nouum esse uisibile, & externum sacerdotium, in quod uetus translatum est. Hæc ibi. De hac translatione habes in ad Heb. 7. & in epistola secunda Anacleti Papæ, Decret. secundo. Item à Concil. Senonensi, in Decreti fidei, Decret. 10. cap. de sacram. ordin. Porrò sacramentum ordinis &c. Si totum corpus oculus ubi auditus? Si totum auditus, ubi odoratus? Denique si omnia essent unum membrum, nec esset aliquis, qui non sit sacerdotali ordine insignitus; ubi corpus? Aut quid denique confusius, quid perturbatius esse queat? Quoddam itaque Christus sacerdotes instituit, quibus sui corporis potestatem commisit. Veri quidem, dum instituto sui corporis & sanguinis sacramento, hoc facite, inquit, in meam commemorationem: mystici uero, dum posteaquã in discipulos insufflasset, Accipite, inquit Spiritum sanctum, quorum remiseritis, &c. Hæc ib. Item à Decret. distinct. 93. c. iuxta sanctorum, &c. A subdiacono, & c. Diconi ecclesiæ, & c. Diaconi qui quasi. Vide ut ibi papa Anacleti, & Zachariã, & Euaristũ, & Clementẽ, & synodũ sancti Syluestri approbantes ordinẽ in ecclesia. Vide & apostolicas constitutiones authore Clemente Papa, & martire, lib. 8. c. 24. 25. 27. 28.

5 ¶Tertiò habes: quomodo per rationẽ prædicta scripturarũ, & tantorum patrum, proquanto ordiné statuunt debere esse in ecclesia, & intelligas, & probes, & uneris.

4 ¶Quartò uides: quomodo ex illis sanctissim Angelica hæc doctrina, & declaretur, & confolidetur.

Ecclesia similis nauis magnæ.

QVAEST. XXXIIII. ART. II.

CONCL. Diffinitio, quam magister de ordine ponit, conuenit ordini, secundum q̃ est ecclesiæ sacramentum. 236

¶PROB.

¶PROB. Quia sacramentum ordinis est signum exterius significans causando effectum interiorem ſ cum sacramentum sit sacra res signum. 3. par. q. 60. art. 2.) & ly signaculum quoddam, dicit signum exterius, atq; ly spiritualis potestas, dicit effectum interiorem causatum ab illo signo.

1m de minori Character. &. interiorinon, exterior. §. Tunc nihil, &c. Nam hic loquimur de charactere exteriori; quãdo dicimus, quòd exponitur per ly signaculum, quod ponitur in diffinitione ordinis à magistro: & probatio arguentis est de charactere interiori; qui est & res & sacramentum simul. Vnde æquiuocatur de charactere.

Loco in arg. 1. citato. Character interior, exterior. 4. sent. di. 24. §. 10. Concl. mi

¶NOT. Character interior est ille, qui inuisibiliter imprimitur in animã: exterior uerò est signũ illud, quod cadit sub sensibus corporeis, puta, calix. uel patena porrecta ab Episcopo, liber euangelorum, vrceoli, & similia. Ideo character interior dicitur res, quia est significatus & causatus à sacramento exteriori dicitur uero sacramentum, quia significat ultimum effectũ, scilicet gratiam. Vnde est quoddã in medio constitens ipse character, quod respectu unius dicitur res, & respectu alterius extremi dicitur sacramentum. Rursus. Dicitur in resp̃so, quòd character exterior nõ est pars ordinis id quod non est intelligẽdum absolute, sed sic, uidebicet, quòd nõ est pars ordinis, de qua loquit probatio argumenti. Scitenim quilibet, q̃ character exterior, cũ sit illud signum visibile, est pars ordinis; sed tamen non est illa pars, quæ dicitur res & sacramentũ simul, ut character interior. Dicet ergo aliquis, si character exterior est pars ordinis, restat eadem difficultas, q̃ tangebatur, quòd scilicet pars non debet poni genus totius. Nã ly signaculum, quod exponitur à responso per charactẽrem exteriorem, ponitur in diffinitione ordinis tanquam genus. Ad hanc instantiam respondetur, q̃ de parte ordinis quomodocunque sumpta loquamur, eadem difficultas, quæ tangebatur, remanet. Ecideò secundum responsum, quod extat sequens, additur ad ipsam difficultatem maioris propositionis argumenti tollendam omninò. Dico ly omninò: quia primò responsum abstulit aliquo modo illam, inquantum videlicet declarauit, in quo sensu accipiatur character, qui ponit dicebatur pars.

Respõsio secunda.

Item de maiori. pars. &. integralis proprienõ semper aliter. §. Tunc nihil &c. Diuisio amque ista sacramenti, uidelicet in sacramentum tantum, ré tantum, & rem simul & sacramentum non est diuisio in partes integrales propriè, propter rationem dictam in textu. Quæ autem diuisio sit; conijce & ex ultimis uerbis textus ly unde relinquitur, quòd ipse character interior sit essentialiter &c. & ex q. 37. art. 1. ad 2m. Vide literæ huius secundum responsum ly si tamen pro interiori &c.

4 Præt. Ordo h relatio quædam est, quę in utroque extremorum saluatur, extrema autẽ huiusmodi relationis sunt superior, & inferior, ergo inferiores habẽt ordinem sicut, & superiores: sed in eis nõ est aliqua potestas præeminentiæ, qualis ponit hic in definitione ordinis, ut patet per ex positionem sequentem, ubi ponitur ' ꝓmotio potestatis, ergo inconuenienter definit hic ordo.

RESPONDEO, Dicendum, quòd m definitio, quã Magister de ordine ponit conuenit ordini, secũdum quòd est ecclesiæ sacramentum, n & ideo duo ponit, signum exterius ibi (signaculum quoddam &c.) idest signum quoddam, & effectus interior, ibi (in quo spiritualis potestas &c.)

AD PRIMVM ergo dicendũ, quòd signaculum non ponitur hic pro charactere interiori, sed pro eo, quod exterius geritur, quod est signum interioris potestatis, & causæ; & sic etiam sumitur character in illa definitione: si tamẽ ' pro interiori charactere sumeretur, non esset inconueniens; quia diuisio sacramenti in illa tria non est in partes integrales proprie loquendo, quia illud, quod est res tantum, non est de essentia sacramenti, quod est etiam sacramentum tantum, trãsit, & sacramentum manere dicitur. Vnde relinquitur quod ipse character interior sit essentialiter, & principaliter ipsum sacramentum ordinis.

Ad secundum dicendum, qđ baptismus quãuis in eo cõferatur aliqua spiritualis potestas recipiendi alia sacramenta, rõne cuius charactẽrẽ imprimit, nõ tamẽ hic est principalis effectus eius, sed ablutio interior, propter quã baptismus fieret etiã priori causa nõ existẽte: sed ordo potestatẽ principaliter importat; & ideo character, q̃ est spiritualis potestas, in definitione ordinis ponitur, nõ autem in definitione Baptismi.

Ad tertium: dicẽdum, quod in Baptismo datur quædam potẽtia spiritualis ad recipiendũ, & ita quodãmodo passiua, potestas autem proprie nominat potẽtiam actiuam cum aliqua præeminãtia, & ideo hæc definitio Baptismo non competit.

Ad quartum dicẽdum, quòd nomẽ ordinis dupliciter accipitur, quandoq; enim significat ipsam relationẽ, & sic est tam in inferiori quã in superiori, vt obiectio tãgit, & sic nõ accipit hic. Aliquãdo autem accipitur pro ipso gradu, qui ordinẽ primo modo acceptum facit; & qa ratio ordinis, prout est relatio, inuenitur ubi aliquid supra altero occurrit, ideo hic gradus eminẽs per potestatem spiritualem ordo nominatur.

¶NOT. Quòd character interior sit illa pars quæ est res sacramentum; & quare sit huiusmodi: iam dictum est in nostro præcedenti. Pars autem illa, quæ dicitur sacramentum tantũ, est signum visibile exterius adhibitum, quod & dicebatur character exterior in not. eiusd. Pars uerò, quæ dicitur res tantum, est gratia inuisibilis infusa animæ recipiẽtis sacramentum. Ex hoc ergo cognosce, q̃ quando dicebatur in not. eiusd. character est interiorem habere respectum ad duo extrema, intell. gebatur per illa extrema sacramẽtum exterius, & gratia inuisibilis: & ꝓ respectu sacramenti exterioris dicebatur eiusdem character esse res, & respectu gratiæ esse sacramentum. Inde etiam cognosce, quòd illud, qđ est res tantum, non est de essentia sacramenti (vt dicitur in textu): quia licet gratia detur omnibus ꝓ sacramenta, quãuis est ex parte sacramentorum, & semper (secundum Concil. Trid. sess. 7. de sacramentis canon. 7.) tamen adhuc non est de essentia sacramenti. In signum huius, si quis accedens ad sacramẽta non recipit indẽ gratiam non fit propterhoc ꝓ sacramentum ei collatum non sit, essentialiter perfectum. Nam concilij Florent. de sacramentis in illo decreto sepius adducto, assignat solum: quòd tribus, scilicet materia, forma, ministro intenrione faciendi, quod facit ecclesia, uelsito perficiuntur omnia sacramenta:

*Posita in arg. 1.

2m de maiori lta. &. quantum ad impressionem characteris: non quantum ad esse principale q̃d. §. Tunc nihil &c. Licet enim baptismus imprimat characterẽ, sicut & ordo (vt arguitur) tamen character habet rationẽ principalis in ordine, non autem in baptismo: & in diffinitione rerum ponitur potius id, quod principaliter est, quàm aliud (vt patet ex eo, quod ens ponitur in logicalibus).

3m de maiori. Potestas. &. passiua: non, actiua. §. Tunc nihil &c. Potestas enim in diffinitione ordinis posita, tanquam differentia, non est potestas passiua, sed actiua: & non actiua tantum quomodolibet, sed cum præeminentia quadam, qua ideo dicitur gradus: & consequenter ista diffinitio ordinis non conuenit baptismo.

4m de maiori. Ordo relatio quædam est. &. sed non tantum. §. Tunc nihil contrat. imo nec attingit propositum. In præsenti enim tractatu de ordine sumitur ordo nõ prout est relatio, sed prout est gradus cum quadam præeminentia (vt trahitur ex ad 3m. & ad Hebr. 5. Omnis Pontifex ex hominibus assumptus &c.

¶Corollarium. Ergo ordo dicit primò superioritatem quandam: unde & superiorem facit illum in quo est: quoniam de prima sua significatione est gradus præminens secundum potestatem actiuam. Hæc enim est ordinis diffinitio, quæ colligitur ex textu isto. Dixi ly primò, & ly primaria, quod differentiam

Universidad de Deusto
Biblioteca

etiam ordinis prout relatio est inter superiorem & inferiorem. F Nam relatio ista originatur ex hoc, quòd quis ponitur in gradu præmisso. Per hoc enim talis fit superior, & cõsequenter, quasi naturali resultantia quadam, consequitur relatio ad inferiorem. Ordo ergo, quod est sacramentum ecclesiæ principalitatem quandam in suo proprio significato semper importat. Et ideo iuptà art. 1. arg. 2. dixit sanctus Thomas quòd ille, qui in ordine constituitur, alio superior fit & in respõsione ad tertium, quod ordo noster attenditur per distinctionem potestatis. Hinc fit quòd & inferior, ad quẽ superior ille per relationem refertur, habeat etiam potestatem, & consequitur quòd ille inferior fit etiam superior, respectu non superioris sui præsentis, sed aliorum hominum non in ordine constitutorum, sacrorũ. Ergo ignorantia proprii nocem, uel malitiosa ignorantia hanc præsumptionem tollit. Et ideo dicit Pet. Exulcerat in rage suo, &c.

Cioneil. Tr. d. sell. 24 c. 3. *lib. 1. d. 2 sacram. p. 9. q. 1. & Tho. 4. d. 1. q. 1. art. 1. q. 1 arg. 1. & 1 cor. & ad 1.

† Supr. q. 19 ar. 3 ar gu. 2. & c. 105 fol. 8. & Aug. li. 83 qst. q. 61. to 4. & li. 1. retra. c. 26. circa med. to. 1 & in tit. Ps. 26. & sup illud Ps. 140. Exulcerat in rage suo, &c.

ARTICVLVS III.

Vtrum ordo sit sacramentum.

AD TERTIVM sic procedi tur. Videtur quòd ordo non sit sacramentum. Sacramentum enim, ut dicit Hug. de Sancto Vict. ẽ materiale b elemẽtũ sed ordo non nominat aliquid huiusmodi, sed magis relationẽ uel potestatẽ, quia ordo est pars potestatis secundum Prisci. ergo non est sacramentum.

¶ 2 Præt. Sacramenta non sunt de ecclesia triumphante, sed ordo est ibi, ut patet de angelis, ergo b ordo nõ est sacramentum.

¶ 3 Præt. Sicut prælatio spiritualis, quæ est ordo, datur cum quadam consecratione, ita, & prælatio secularis, quia & reges inũgũtur, ut dictum est, † sed regia dignitas non est sacramentum, ergo nec ordo de quo loquimur.

SED CONTRA est, quia ab omnibus enumeratur inter septem ecclesiæ sacramenta.

¶ Præt. Propter qđ unũquodq;, & illud magis, sed propter ordinem sit homo dispensator aliorum sacramentorum, ergo ordo habet magis rationem quòd sit sacramentum, quàm etiam alia.

RESPONDEO, Dicendum, quòd sacramentum, (ut ex dictis patet) nihil est aliud quàm quędam sanctificatio homini exhibita cum aliquo signo uisibili unde cũ in susceptione ordinis quædam cõsecratio homini exhibebat per uisibilia signa cõstat ordinem esse sacramẽtum. n

AD PRIMVM ergo dicendum, quod quamuis ordo non exprimat aliquod materiale elementum, tamen ordo non conferetur sine aliquo elemento materiali.

exterioribus perficitur. Hæc ibi. Ecce ergo, signaculum quoddam, poni conuenienter in definitione ordinis. Quod autem potestas spiritualis tradatur in ordine (quod erat pars diffinitionis) secundum concilia, patebit. q. 37. ar. 2. appen. ubi agetur de charactere, qui est spiritualis potestas. Et tunc ex huius articuli ratione, tanquam per locum à diffinitione ordinis ostendere poterit, quòd illa concilia meritò ponent characterem in primi in ordine.

¶ Quarto habes, quõ per rationem prædicta patrũ pro quanto intitulant ordinem esse gradum per signaculũ exterius dantem spiritualem potestatem, & intelligas, & defendas.

¶ Omnino videsis quomodo ex his vicissim Angelica doctrina præsens & declaratur, & confolidetur.

QVAEST. XXXIIII. ART. III.

CONCL. Constat ordinem esse sacramentum.

¶ PROB. Quia in ordine, quædam consecratio homini suscipienti exhibetur per visibilia signa (vt patet ex art. 2.) & sacramentum est quædam sanctificatio homini exhibita cum aliquo signo uisibili (3. par. q. 60.

¶ NOT. Antecedentis huius hypotetici pars prima fundatur in hoc, quòd illa spiritualis potestas, quæ dicta est articulo secũdo, dari ordinato, est quædam dedicatio, qua homo cõsecratur Deo per ordinem susceptum. Est enim character interior (ut diximus) & character est signum, quo quis cognoscitur esse cõsecratus, seu dedicatus, uel deputatus ad seruitũ alicuius principis, aut alterius cuiusuis. Exemplum sis de militibus, qui characterẽ suorum principum in signũ suæ dedicationis ad illos nunquã ritem de seruis qui charactere quodam dignoscuntur esse alterius uel talis dõmini. Cum igitur potestas illa spiritualis tradita ordinato, sit character, nõ mirum est si per hoc dicatur ordinatus ille esse consecratus Deo, cuius characterem portat. Ordo enim sicut & omne sacramentum, à Deo humanato instituũ est Christus. Ex secunda parte illius antecedẽtis hypotetici, breuiter, & clarè omnibus patet diffinitio sacramenti. Vt dicamus. Quid est sacramentum? Est sanctificatio homini exhibita, cũ aliquo signo uisibili. Dixi ly breuiter, & clarè, ad differentiã illius vulgatissimæ diffinitionis, sacramentũ est sacræ rei signũ. Hæc enim diffinitio brevis quidem est, sed non adeò clara.

1m ex Vgone. Sacramentum est materiale elementum. g. vel non sine materiali elemento tradidium.

Charactẽ pro dedicatione.

Diffinitio sacramẽti.

tum. §. Tunc nihil &c. Nam quamuis ordo non exprimat aliquod &c. ut in textu.

¶ NOT. Quòd in quolibet ordine conferendo reperiatur materiale elementum, patet à diffinitione supra art. 2. per ly sensibile quod hic elemẽtum uocatur. Patebit & infrà ar. 5. ubi affignabitur, materiam inueniri in quolibet ordine. Talis n. materia pro elemento accipitur.

2m de conclusione. Ergo ordo &c. in Angelis reperitur: non, in hominibus ecclesiasticis. §. Tunc nihil, &c. Nam de ratione sacramenti est, q. detur cum signo uisibili, secundũ conformitatem scilicet ad hominem, cuius modus est per uisibilia, manuduci in cognitionem inuisibilium. 3. par. q. 60. ar. 4 talis autẽ uisibilis manuductio nõ attenditur in ordine repertum Angelis.

¶ NOT. Propter noticia dictorũ in respõsio vide de cognitione Angelorum 1. par. q. 14. vsq; inclusiuè ad q. 58. & de ordine in Angelis inuẽto. 1. par. q. 108. & 109.

3m de maiori. Ita. &. quantum ad benedictionem, seu aliquam consecrationem non, quantum ad finem benedictionis, seu cõsecrationis. §. Tunc nihil &c. Cõsecratio n. seu benedictio præcise, hoc est, sine alia exhibitione addita, non constituit ordinem ecclesiasticum (& in hoc decipitur arguens crẽdendo contrarium:) sed consecratio, seu benedictio, qua ordinantur aliqui ad dispensationem sacramentorum.

¶ NOT. Confirmatur hoc ex Apostolo 1. Corin. 4. qui nolens existimare se, & alios eos apostolos ueros esse ministros in ordine, dixit, Sic nos existimet homo, ut ministros Christi, & dispensatores mysteriorum Dei. Non enim sufficit ad sum propositũ dicere ly ministrus Dei, nisi addsdiffer ly & dispensatores mysteriorum Dei. Vnde patet: nõdũ consecratio, qua quis constituitur minister Dei, est in plus, quàm sit consecratio, qũa quis constituitur dispensator mysteriorum Dei. Hinc non est mirum, quòd benedictio seu consecratio, Regum constituit illos in esse ministros Christi (iuxta illud Rom. 13. minister. n. Dei ti bi est in bonum: non autem in esse dispensatores mysteriorũ Dei: & per consequens, quòd illa benedictio, seu consecratio nõ est sacramentum. Quo contrã, cõsecratio in proposito nostro, cùm constituatur in utroque esse, est sacramentum: non quia formaliter constituat in primo esse, sed quia in secundo.

APPENDIX.

Vtilitas p fan. Eccl. contra hæret. &c.

EX articulo habes primò quomodo per rationẽ interimas hæresim Lutheri (Prat. Lutherani) dicentis, q̃ omnes Christiani in eodem sunt ordine, q̃ ordo est in quo confertur potestas actiua & præminens, & consequenter q̃ existentes in ordine necessario præeminent. Cui (rogo) præeminentiũ omnes de ecclesia, hoc est omnes Christiani sunt in eodem ordine? Diceret forsan Lutherus, q̃ præeminent infidelibus. Cæterum huic obstat propositum articuli, in quo concluditur q̃ ordo est in ecclesia tantùm eos, qui sunt de ecclesia, alij aliis præeminent isto gradu. Quod ut melius audias, lege sequentia.

¶ Secundò habes: quomodo per rationem offendas hæresim prædictam meritò damnari à Concil. Trid. sess. 14 cap. 6. Declarat sancta synodus falsas esse, & à veritate euangelij penitus alienas doctrinas omnes, quæ ad alios quosuis homines, præter Episcopos & sacerdotes clericum ministerium pernicioſè extendunt. Hæc ibi. Vbi quid notetur per ly quosuis homines, declarat subsequenter dicens, ly ad omnes Christi fideles indifferenter & promiscuè. Hæc ibi. Ecce quàm aperte alios Christi fideles distinguit à sacerdotibus, & sacerdotes ab Episcopis: & per hoc quàm apertè damnet Lutherum. Item ab eod. sess. 23. cap. 4. Siquis omnes Christianos promiscue non tollantenus sacerdotes esse, aut omnes pari inter se potestate spirituali præditos affirmet, nihil aliud facere uidetur, quam confundere ordinem hierarchiam, quæ est, ut castrorum acies ordinata, confundere prorsus ac si contra B. Pauli doctrinam omnes Apostoli, omnes Prophetæ, omnes Euangelistæ, omnes Pastores omnes sint Doctores. Hæc ibi. Et canone. 6. Siquis dixerit in ecclesia catholica nõ esse hierarchiam, diuina ordinatione institutam, quæ constat ex Episcopis, presbiteris, & ministris Anathema sit. Hæc ibi. Item &c. vt supra q. 19. ar. 3. appen. & q. 39. ar. 1. 4. appen. & q. 40. ar. 3. & q. 31. ar. 1. appen. Item &c. vt supra q. 8. ar. 1. 4. appen.

¶ Tertiò habes: quomodo per rationẽ offendas, meritò damnatum esse ab Apostolo, quòd ordo est signaculum quoddam Ecclesiæ: hæc enim exhibetur cum aliquo signo exteriori. Insinuatum autem est hoc, quando dixit 1. Tim. 4. Noli negligere gratiam, quæ data est tibi per prophetiam cum impositione manũ presbiterij. Ecce quòd Apostolus docet, ordinem dari per aliquod signaculum Ecclesiæ, quòd ipse vocat impositionem manuum presbiterij. Quòd uerò authoritas hæc intelligenda sit dicta ad propositum ordinis, patet ex eo, quòd allegatur à Concilio Triden. sess. 14. de extr. unct. cap. 3. ad propositum ordinis ecclesiastici: & sic sed aut Episcopi, aut sacerdotes ab ipsis rite ordinati per impositionẽ manuũ presbiterij. Hæc ibi. Item ab eod. Apostol. insinuatur idem 2. Tim. 1. Resuscites gratiam Dei, quæ est in te per impositionẽ manuum mearum. Quam Apostoli authoritatem ad propositum ordinis debere intelligi patet ex eo, q̃ allegatur ad hoc à Cõcil. Tridẽ. sess. 23. cap. 3. sic. ordinem esse uerè & propriè vnũ ex septẽ sacramentis &c. Inquit enim Apostolus: Admoneo te, ut resuscites gratiã Dei, quæ est in te, per impositionem manuũ mearum. Hæc ibi. Item ab eod. Apost. quando Timotheum hortando ad non ordinandos indignos, 1. Tim. 5. dicit, manus cito nemini imposueris. Hoc est neminẽ absq; ratione ordinaueris. Item à Concil. Tridẽ. sess. 23. cap. 3. Per sacram ordinationem, quæ uerbis & signis exterioribus perficitur. Hæc ibi. Ecce ergo, signaculum quoddam, poni conuenienter in definitione ordinis. Quod autem potestas spiritualis tradatur in ordine (quod erat pars diffinitionis) secundum concilia, patebit. q. 37. ar. 2. appen. ubi agetur de charactere, qui est spiritualis potestas. Et tunc ex huius articuli ratione, tanquam per locum à diffinitione ordinis ostendere poterit, quòd illa concilia meritò ponent characterem in primi in ordine.

¶ Quarto habes, quõ per rationem prædicta patrũ pro quanto intitulant ordinem esse gradum per signaculũ exterius dantem spiritualem potestatem, & intelligas, & defendas.

¶ Omnino videsis quomodo ex his vicissim Angelica doctrina præsens & declaratur, & confolidetur.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum forma huius sacramenti conuenienter exprimatur.

AD QVARTVM sic procedi tur. Videtur quòd forma huius sacramenti inconuenien D ter exprimatur, quia sacramenta efficaciam habent ex forma, sed efficacia sacramentorum est ex uirtute b diuina, quæ in eis secretius operatur salutẽ, ergo in forma huius sacramenti debere fieri mentio de uirtute diuina per inuocationem Trinitatis, sicut in alijs sacramentis.

¶ 2 Præt. Imperare est eius, qui habet b authoritatem, sed authoritas non refidet apud eum, qui sacramenta dispensat, sed ministerium tantum, ergo non deberet uti imperatiuo modo, ut diceret sic, Agite, uel accipite hoc, uel illud, uel aliquid huiusmodi.

¶ 3 Præt. In forma sacramenti non debet fieri mentio nisi de illis, quæ sunt de essentia sacramẽti, sed usus b potestatis receptæ nõ est de essẽtia sacramẽti hui⁹, sed consequitur ad ipsum, ergo non debet de eo fieri mentio in forma huius sacramenti.

¶ 4 Præt. Omnia sacramenta ordinãt ad æternã remunerationẽ sed in formis aliorum sacramentorum non fit mentio de remuneratione, ergo h nec in forma huius sacramenti deberet de ea fieri mẽtio, sicut cum dicit. Habiturus partem, si fideliter &c.

A contra hos ẽs errores pugnat articulus præsens, ipsosq; expugnat. prædictos errores damnati à Concil. Flor. in Decreto Eugenij IIII. Amen. dato Ecclesiasticorum sacramentorum ueritatem p ipsorum Armenorũ, tãm præsentiũ, quàm futurorum, doctrina faciliori sub hac hre uissima redigimus for mula. Nouæ legis spiritus sunt sacramenta, videlicet. Baptismus, confirmatio, eucharistia, pœnitentia, extrema unctio, ordo, & matrimonium. Hæc ibi. Quãtæ aũt laudis honoriq; & libertatis p uerbiare dicenda (ut interim sileãs de infallibilitate decretorũ eius, aliqs concilijs legitimis generalibus cõ) Concilium illud Florentinũ dignũ sit unde Cardinalẽ Bessarionẽ Græcum, qui fuit præsens, supra. q. 17. ar. 1. appen. Item à Papa Leone X. dum in sua bulla cõtra errores Lutheri dãnat illũ: unde supra q. 1. ar. 1. appen. addendo pro cõplemento materiæ. q. 24. ar. 1. appen.

Item à Gregorio IX. dum uniuersaliter cõdemnat totã phalangam Valdenõũ, seu, Pauperũ de Lugduno, seu Insabbatatorum, de qua damnatione habuit supra ita à concil. Trident. sess. 7. de sacramẽtis, can. 1. Siquis dixerit: sacramenta nouæ legis esse plura uel pauciora, quàm septẽ, videlicet, baptismũ, confirmationẽ, eucharistiam, pœnitentiam, extremãunctionẽ, ordinẽ, & matrimonium: aut ẽ aliquod horum septem non esse uerè & propriè sacramentum. Anathema sit. Hæc ibi. Item sess. 13. can. 3. Siquis dixerit ordinationem non esse uerè & propriè sacramentum à Christo institutum, uel esse figmẽtum quoddam humanum excogitatum à uiris rerum ecclesiasticarum imperitis, aut esse tantum ritum quendam eligendi ministros verbi Dei, & sacramentorum. Anathema sit. Hæc ibi. Item à &c. vt supra q. 19. ar. 3. appen. vbi diffuse tractatur canonice de Romana ecclesia, & eius fide. Item à &c. vt q. 17. art. 1. pra vt q. 19 art. 4. appen. q. 26. art. 3. appen. q. 24. art. 1. appen. & multis aliis locis. Item à Papa Lucio. 1. de hæret. c. ad abolendã, & 17 art. 1. appen. Item à Papa Leone X. dum in sua bulla cõtra errores Lutheri dãnat illũ: unde supra q. 1. ar. 1. appen. addendo pro cõplemento materiæ. q. 24. ar. 1. appen.

Item à Gregorio IX. dum uniuersaliter cõdemnat totã phalangam Valdenõũ, seu, Pauperũ de Lugduno, seu Insabbatatorum, de qua damnatione habuit supra ita à concil. Trident. sess. 7. de sacramẽtis, can. 1. Siquis dixerit: sacramenta nouæ legis esse plura uel pauciora, quàm septẽ, videlicet, baptismũ, confirmationẽ, eucharistiam, pœnitentiam, extremãunctionẽ, ordinẽ, & matrimonium

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶NOT. Quasi dicat probatio, ordo dicit potentiam, seu potestatem; cum hoc sacramentum principaliter consistat in potestate. Conuenienter ipse ut forma ordinis exprimitur per potestatem, quæ quo ad causam sui, uel efficientem, uel finalem consideranda est. Si quantum ad primum consideretur, tunc dicemus, q̃ potestas traducitur ex potestate: si quãtum ad secundũ, tunc dicemus, q̃ potestas illa facit hunc, uel hunc actum, (quia potestas officiarij est ad claudendum ostia ecclesiæ, lectoris ad legẽdum prophetiam, & sic de cæteris; ut exprimunt in suis formis ordinũ.) Ad designãdum primũ, dicitur in probatione ly potestas à potestate traducitur: ad designandũ secundum dicitur ibi ly potentiæ notificantur per actus. Dicet ergo ex his correspondenter ad titulum articuli, formam illa huic sacramento est conueniens, in qua exprimitur traductio potestatis à potestate, ac eius usus; & in forma illa posita in litera exprimit traductio potestatis à patre, nempe potestatis ministri, sine actus. Vnde propter exprimendum primũ in forma dicitur ly accipe, uel huiusmodi: & propter secundũ, dicitur ly imponendi manus super energuminum; & hmõi.

concil. in

1m de minori. Ex virtute, diuina. &c. tanquam ex causa analogarum, univoca. §. Tunc nihil &c. Nam in forma huius sacramenti posita in litera Magistri, attenditur causa univoca, vt exprimatur. Sciunt enim omnes illam causam analogam, scilicet virtutem diuinam esse efficacem super sacramenta, sed non sciunt omnes istam univocam (scilicet potestatem conferentis ordinem) esse inibi efficacé suo modo, id est, actiuè ministerialiter. Et ideo magis quodammodo propter hominum notitiam necessarium fuit exprimere in illa litera formã potestatem, quàm virtutem diuinam.

¶NOT. 1. Aduertẽ quòd licet duo exprimãtur in forma, quę duo in conclusione præmissa habentur tamen forma principaliter fit in voce, in traductione potestatis: quæ quidem traductio importatur in illo imperatiuo modo, accipe, & huiusmodi. Cum igitur dicit responsum de causa univoca expressa intendit principaliter de prædicta traductione. Vnde in omnibus formis mentio fit de traductione illa per ly accipe, & hmõi.

NOT. 2ª. Aduerte quòd non sine causa D. Tho. mouens articulum dicit ly in litera. Non enim de forma huius sacramenti quacunque vult inquirere, an conuenienter exprimatur sed de forma huius, quæ solum modo exprimitur in litera Magistri. Et hoc congruenter intendit, quoniam vt expositor magistri se habet, & ad expositorem, textum considerare, pertinet. Modo in formis expressis à magistro non fit mentio aperta de unitate Trinitatis, sed tantum de traductione potestatis, & eius usu. Nõ enim exprimit magister, nisi formas officiarij, lectoris, & exorcistę. Id annotauerim, vt præseruem textum ab inflantia superfluis, quibus posset impeti ab aliquo minus intelligente sensum S. Doctoris. Diceret enim, quòd in forma sacerdotii fit mentio expressa de inuocatione Trinitatis, ut in appen. & in mulier de ly in nomine Domini. Sed neque iste, neq; alter similis, attingeret propositum S. Thomæ.

Notandũ diligẽter.

¶NOT. 3ª. Cùm dicitur in textu respondeãt, quòd in aliis sacramentis exprimitur aliquid ex parte diuinæ virtutis, intelligitur vt plurimum, non autem absolute. Nam licet in baptismo, cõfirmatione, extrema vnctione exprimatur aliquid ex parte diuinæ virtutis, & in eucharistia ex, inquantum ex ea operatio ecclesiæ fundatur, tamen in forma nihil exprimitur ex parte diuinæ virtutis, quæ est forma pœnitentiæ sacramenti, ego absoluo te, Vbi patet, q̃ virtus diuina non exprimitur, sed tantum persona ministri in ly ego, & pœnitentis in ly te, & actus ministerium in ly absoluo. Si tamẽ loquamur de sensu formę huius implicito, dicemus, q̃ etiam hac in forma fit mentio de virtute diuina. Nam minister vt minister, causam principalem, cuius minister est, imperat: & consequenter in ly ego absoluo, subintelligit Deus & actus Dei. Cũ Deus sit cã principaliter absoluens. Vnde in hoc sensu verificaretur uniuersaliter illa propositio textualis, scilicet ly in aliis sacramentis &c. Quod dico de confessione, intellige etiã de matrimonio, eo scilicet mõ, quo Apostolus Ephes. 5. de matrimonio loquens, dixit ly Sacramentũ hoc magnũ est, ego autẽ dico in Christo, & in ecclesia, & Christus Matt. 19. & Mar. 10. dixit ly quod Deus cõiunxit, homo non separet.

Mẽtio diuinæ virtutis quo in sacramentis.

¶Examen. Ly non autẽ in hoc sacramento. Scilicet exprimit aliquid ex parte virtutis diuinæ. In hoc sacramento, inquam, secundum formas in litera à Magistro narratas: uel cõparatiuè loquendo ad alia sacramenta. Non.n. sic uniuersaliter in hoc sacramẽto pro cibus ordinibus fit mentio de diuina virtute, sicut in aliis (vt diximus.) Hæc patebunt melius, cùm in appẽd. seq. recẽsentur formę singulorũ ordinum.

¶Ly in hoc sacramento est, quasi quædam communicatio uniuoca. Verbi gratia. Ordinatus ab Episcopo habet potestatẽ celebrandi missam, & pari virtute conferendi corpus Christi, sicut Episcopus: non tñ põt ex hoc conferre ordines, nec confirmationẽ. Ergo potestas dertiata in ipso ordinato est similis, quasi uniuocæ potestati ordinantis. Dicitur ly uniuocè, quia pari rõne (hæc est diffinitio uniuocorũ, ut patet in prædicamentis) põt facere quxdã, quę dicta sunt: & dicitur ly quasi, quia non potest quædam facere, quæ etiam dicta sunt. Hinc est q̃ in articulo sequenti corp. dicetur, ly spiritualis potestas deriuatur ab eo, qui sacramentũ dat, sicut potestas imperfecta à perfecta. Per qđ dictum significatur id, quod nunc diximus.

Pro textu (vt erat) corrigendo.

¶NOT. Quòd ad tam propositionem maiorem argumenti huius primi, scilicet sacramenta efficaciam habent ex forma, & dicitur q̃ huius modi efficaciam habent ex forma quantum ad sensum, etiam implicatũ sumpta (vt trahitur ex præmissa not. 3.) & videtis diligenter articulum sequentem in corp. vt efficaciam ex forma habere cognoscas (vt hic dicitur.) Sed nõ ex ista solũ.

2m de maiori. Authoritatem. &. vel excellentiæ, vel ministerialẽ. §. Tunc nihil &c. Nam licet authoritas excellentiæ non resideat apud eum, qui sacramenta dispensat (vt arguitur: & dicitur 3. par. q. 64. art. 4.) tamen authoritas ministerialis apud eum residet. Et hic imperat tanquam habẽs authoritatem, ut minister, nõ, ut primus agẽs.

¶NOT. Authoritas excellentiæ in textu, dicitur authoritas respectu constitutionis huius sacramenti: & authoritas ministerialis dicitur ibi authoritas Episcopi respectu potestatis ordinis, quæ confertur per ipsum. Huiusmodi uerba textus ponuntur in fine responsi primi ly quamuis &c. quæ etiam deseruunt pro solutione ad hoc secundum. Vnde in textu posti omnia gentia ad responsum primum dicendum est. Et per hoc patet solutio ad secundum, id quod ab impresoribus, uel à nescio quo, & quæ incuria relictum est.

Sciẽcia clericis valdè necessaria.

3m de maiori. Vsus potestatis. q. ut effectus potestatis genitus non, ut causa aliqualis in genere finis. §. Tunc nihil. &c. Cùm enim huius sit de essentia eorum, quæ sunt ad finem, inquantum ista respiciunt finem ab eo regulantur dependent, & ad illum ordinãtur (in signum huius illa non essent ad finem, si tolleretur finis.) sequitur patere q̃ vsus potestatis recepti, ut est causa quodammodo finalis, sit de essentia sacramenti huius.

Vsus potestatis recepti in dispẽsatione ordinis ponit in essentia.

¶NOT. Vsus potestatis receptæ (id, ad qđ ordinat quodãmõ potestas relicta in Epõ dicetur. c. 6. mõ. quo unaquęq; res ẽpp̃ suã operationẽ. Et nõ in textu dicit, q̃ est, q̃ quodãmõ ens in genere causæ finalis. Rursum. Vsus potestatis receptæ (vt patet naturali sequela) posti dantis potestatem subsequitur. inquantum ergo potestas recepta actualiter producitur a potestate dantis, sic est effectus: ipsius consequẽs inquantum vero potestas recepta mouet intentionem dantis potestatem, ad hoc ut actualiter producat ipsam, sic est causa finalis. Ita q̃ primò mouetur intentio ipsius dantis ad producendum potestatem receptam: & postea dãs potestatem actualiter producit eãdem, a qua prius mouebat sua intentio ad id. Est ergo potestas recepta prius in genere causæ finalis, quam sit in genere effectus. Assimulatur ergo argumentum hoc, & responsũ argumento illi: & responso super dictum Arist. Ly potentiæ dis stinguuntur, seu diffiniuntur per actus, & hi per obiecta: ut habet prima par. q. 77. ar. 3. Videtur ibi; & per applicationem ui essitrudinariam utrũque locorum melius pertractabis.

Ad ista

4m illatio conclusionis. Ergo nec, &c. & negatur illatio §. Nam maior tñ est: q̃ ponatur aliquid ministeriens ad æternã remunerationẽ in forma sacramenti ordinis, quam in formis aliorũ sacramẽtorũ.

dist. 24. parag. A. & B.

¶NOT. 2ª. Dicim̃, q̃ ordo sacramẽtum est gradus eminens; & consequenter, q̃ potuit ordinarium in aliquo eminẽti gradu. Vnde sim̃ ordinatus quanto in aliori gradu ponitur, tanto in periculo maiori uertetur (iuxta B. Augustin. in Regula.) Et tõ talis in dignitate grandiori motiuo ad hoc, ut se præseruet à casu, in cuius periculo sit, id quod & annuatur Psalmus 85. ibi, Custodi Dñe animam meã qm̃ sanctus sum. Gyrandius uero mouũ magisque ad hoc accomodatum, nõ est: quàm rememorando Cordialis uitæ eternæ. Hinc est illa rõ maior q̃ de uita æterna mentio potius dẽt fieri in sacramento ordinis, qui inalijs in tam eminenti gradu non constituentib. Ad hæc nota aliud, q̃ Ar. ostolus 1. Thim. 5. de hominib. ordinatis dicit, Qui bene præsunt duplici honore digni habeantur, maxime qui laborant in uerbo, & doctrina; & 3. Qui bene ministrauerint gradũ bonũ sibi acquirẽt, & multã fiduciã in Chño. Hæc nunquam dicuntur de inabentibus alia sacramenta. Quis ẽ ille bonus gradus? & ille duplex honor? Aureola spãlis q̃ daf bonis ministris uerbi Dei. Et tñ, cum hunc sacramentũ, secundũ qđ attendit magna scientia iuxta illud Oseæ. 4. qa tu scientiã reppulisti &. & ego repellã te, ne sacerdotio fungaris mihi.) debeatur aureola spãlis mõ prædictã minũ, q̃ in forma eius fiat mentio de æterna remuneratione potius, quàm in aliorũ formis.

Sciẽcia clericis valdè necessaria.

¶NOT. 3ª. Ly habiturus parte fideliter &c. (id q̃ est mẽtio æternę remunerationis) ponitur in forma Lectoris: & ex hoc intelligit melius, q̃ ministrãtib. verbi Dei honor spãlis debeatur in no. 1. Quid aũt sit fideliter dispẽsare uerbũ Dei, uide diffusius in scholijs nostris sup Cõpendiũ Theologicæ ueritatis B. Alberti Magni li. 5. c. 43. Pro nunc breuiter scito, q̃ dispensare fideliter uerbũ Dei, seu scripturam sacram, est dispensare illud secundum sensum sanctæ Romanæ ecclesiæ, quæ est mater, & magistra omnium catholicorum. Ad hanc enim solam pertinet iudicare de vero sensu, & interpretatione scripturarum sanctarum; & decidere ea, quæ sunt fidei. 22. q. 1. ar 10. Concil. Trid. sess. 4 Decret. de edit. & usu sacr. lib.

Vid eliter dispẽsare verbũ Dei.

Ad ad ẽ

Articvlvs V.

Vtrum hoc sacramentum habeat materiam.

AD QVINTVM sic procedit. Videtur q̃ hoc sacramentum non habeat materiam: qa in omni sacramento quod habet materiam, uirtus operans in sacramento est in materia, sed in rebus materialibus, quæ hic adhibentur, sicut sunt claues, & candelabra, & huiusmodi, non uidetur esse aliqua uirtus sanctificandi, ergo non habet materiam.

¶2 Præt. In isto sacramento cõfertur plenitudo gratiæ septiformis, ut in litera dr, sicut in Cõfirmatione, sed materia cõfirmationis præexigit sanctificationẽ, cumbergo ea quæ in hoc sacramento uidentur esse materialia, non sint præsanctificata, uidetur q̃ non sint materia sacramenti huius:

3 ¶Præt. In quolibet sacramento habentes materiam requirit actus materiæ ad eũ, qui suscipit sacramẽtũ, sed ut à quibusdã dr, cõactus dictorum materialiũ ab eo qui suscipit sacramentũ, nõ est de necessitate sacramenti, sed solũ porrectio, ergo prædictæ res materiales nõ sunt materia hmõi sacramenti.

SED CONTRA est, quia omne sacramentum consistit in rebus & in uerbis, sed res in quolibet sacramento sunt materia ipsi, ergo, & res, quæ in hoc sacramento adhibentur, sunt materia huius sacramenti.

A

B

C

D

Præ. Plus requiritur ad dispẽsandum sacramenta quã ad suscipiendũ sacramẽta sed Baptismus in quo datur potestas ad suscipiendum sacramenta, indiget materia, ergo, & ordo, in quo datur potestas ad ea dispẽsanda.

RESPON. Dicendum, quòd materia in sacramentis exterius adhibita, significat uirtutẽ in sacramẽtis agentẽ ex extrinseco omnino aduenire, unde cum effectus proprius hmõi sacramenti, scilicet character, non percipiatur ex aliqua operatione ipsius, qui ad sacramẽtum accedit, sicut in pœnitentia, sed omnino ex extrinseco adueniat, competit ei materiam habere, ramẽ diuerfimode ab aliis sacramentis, quæ materiam habent, quia hoc qđ in sacramẽto cõfertur in aliis sacramentis deriuatur tantum à Deo, non a ministro, qui sacramentũ dispẽsat, sed illud, qđ in sacramẽto traditi, scilicet spiritualis potestas, deriuatur etiã ab eo, qui sacramentum dat, sicut potestas imperfecta a perfecta, & ideo efficacia aliorum sacramentorum principaliter consistit in materia, quæ uirtutem diuinam habet, & significat, & continet, ex sanctificatio

¶NOT. 1ª. Respõsum hoc ad 4m. arg. ex magna detestabili que negligentia quorundam, decidendi è libro quod de ministro die ibi non cõparet. Videnem est ex textu D. Thomæ sumendũ illud, quod nos respõdimus: sed quandoq; que inuentum fuerit, apponendũ. Hæc pauca pro cautela lectoris dicta sint, nẽ cerux equina p humano capite sumatur; qđ maximæ insipientiæ mexæc præsumptionis esset, si ipsum intrudere uoluissem.

4. Sent. di 1 §. D.

APPENDIX.

EX articul. habet. 1 ¶Primo ipso per rationẽ ostendas me- tio esse inuinuatũ à tellig. &c. Concil. Flor. q. forma huius sacramenti est conueniens. Hoc aũt insinuatũ fuit in Decret. Armen. dato, qũ sexto loco de sacram. dixit. Forma sacerdotij est talis. Accipe potestatem offerendi sacrificiũ in ecclesia pro viuis & mortuis, in nomine patris, & filij, & Spiritus sancti. Et sic de aliorum ordinum formis, prout in Pontificali Romano latè cõtinetur. Hæc ibi. pro cui? ultimo dicto sed dumtaxat in quodã Pontificali annuato Romano sic ait formę. Othariorum. Sic agidinum. tes quasi tedium Deo rationẽm pro his rebus, quæ his elauib. recludũtur. Lectorum. Accipite: & efflote uerbi Dei relationes, habitu

Vtil. p 5. Ecc. ad finem.

concil. in

Formę ordinum.

ri, si fideliter, & uniter impleueritis officium uestrum, partem cũ his, q̃ urbũ Dei ministrauerũt ab initio. Exorcistarũ Accipite, & cõmedite memoriæ, & habete potestatẽ imponẽdi manũ sup energumenos, siue baptizatos, siue Catechumenos. Acoluthorũ. Accipite ceroferarij, cũ certo, & scitis nos ad accendẽda ecclesię luminaria mãcipatos in nomine Dñi. Iteꝝ Accipite urceũ, ad fugandũ uinũ, & aquã, in eucharistiã sãguinis Christi in nole dñi. Subdiaconorũ. Videte, cuiusmodi ministerio nobis traditi sitis ob quod admonemur ut ita nos exhibeatis, q̃ Deo placere possitis. Diaconũ. Accipite potestatẽ legẽdi euãgelia in ecclesia Dei, & p uiu. q̃ pro defunctis, in nole dñi. Hæc ibi. Iteꝝ insinuatũ à Cõcil Carthag. 4. c. 7. de forma exorcistæ c. 8. de forma Lectoris, ca. 9. de forma ostiarij, & recitãt hmõi in Decr. d. 23. c. exorcista. c. lector. c. oblata 11ª. ¶Sed ob haberisque ꝓdicta Patrũ, p̃ quos forma ordinis ponũt & traditionẽ potestatis à potestate (hęc traductio ita intelligit ly Accipe, ly Age, ly agim, ly nobis tradit,) & mã potestatis receptæ (ut ibi patet.) & Reliqua & ꝓbes & defendas. ¶Ter tiũ uidendũ ex ijs uerbis Aug. doc. hęc & declarez & cõfutabis.

Formę ordinum.

QVÆST. XXXIIII. ARTIC. V. 119

CONCLVS. 1ª. Competit huic sacramento habere materiam.

¶PROB.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶PROB. Quia effectus proprius huius sacramenti, scilicet character, ex extrinseco omnino aduenit: & materia in sacramentis exterius adhibita est signum, & uirtus in sacramentis agens, ex extrinseco omnino aduenit.

CONCL. 1. Materia huius sacramenti adhibetur magis ad determinandum potestatem, quæ traditur particulariter ab habente eam complete, quam ad potestatem causandam.

¶Corollarium. Ergo materia ordinis diuersimode se habet in hoc sacramento & in alijs. Nam in alijs materia ad causandū effectum ipsorum sacramentorū adhibetur (puta aqua baptismi ad causandū mundū interiorē & interiorem: & sic de alijs) sic autem ad determinandum illud, quod causatur ab alio (puta a potestate existente in Episcopo). Determinatio usque ad quem usum datur potestas ab Episcopo el. qui ordinatur tut patet ex formis in præcedenti appen. narratis. Quando enim Episcopus porrigit istam materiam, scilicet urceolum Acebyto, dicens, ad suggerendum uinum, & aquam in Eucharistiam sanguinis Christi: tunc manifeste demonstrat, ad quem usum ordinetur illa materia, quam tradit. Et sic de cæteris.

¶NOT. Quia in textu dicit ly diuersimode ab alijs sacramentis, q̄ materiā hēnt, hoc intelligit per modū declarationis dictum esse, non per modū limitationis excludit. Non n. per ly quæ hēnt materiā intēdit dicere q̄ aliqua hēnt materiā excludēdo quēdā alia, quasi non habentia illam: sed intendit declarare sermonem de sacramentis, quæ sunt habentia materiam. Rursus. Quando dicit ly efficacia aliorum sacramentorum principaliter consistit in materia, non intendit absolute, sed comparatiue ad materiam ordinis. Absolute enim efficacia sacramentorum principaliter consistit non in materia, sed in forma. arg. 4. arg. um. 1. Cæterum comparando materiam ordinis ad materiam aliorum sacramentorum penes causalitatem, diminuq̄ quòd efficacia aliorum consistit principaliter in sua materia, quod non sic est de materia ordinis, cum adhibeatur non ad causandum, sed ad determinandum ut habet conclusio.

¶PROB. Quia materia competit usui potestatis.

¶NOT. Tota clausula tradit obiectio competens huic usui, scilicet elausioni ostiorum, urceolo huic usui, scilicet defunctui aquæ, & similib. sic de cæteris. Cum ergo usus potestatis sequatur eam, tanquam effectus eius, sequitur quòd si materia competit usui potestatis, non causet sed magis determinet receptam potestatem. Dicit ly tanquam effectus eius, ad differendam alterius sensum, in quo usus potestatis est quodammodo causa finalis (ut 21. 4. ad tertium declaratur) in quo sensu non loquimur nunc.

1m de maiori. In omni sacramento & alio sacro ordine. § Tunc nihil contrarium patet ex conclusione præmissa, & declaratis.

2m illatio tota cōclusionis Cum ergo ea q̄ &c. & negatur illatio. § loquendo scilicet de materia determinante, non causante sic conclusio secunda docuit. Tunc nihil &c. Nam diuersimode in alijs sacramentis se habet materia, & hic (ut in corp. & propter hoc materia aliorum sanctificationem requirit, non autē huius. Vide textum.

3m de maiori Materiam. & in qua consistit efficacia ad causandum dictum, quæ adhibetur ad determinādum potius, quàm ad causandum. § Tunc nihil &c. Quia enim potestas ordinis accipitur a ministro, & non a materia &c. ut in textu, usque exclusiue ad ly tamen.

¶NOT. Per hanc primam responsionem non affirmat sanctus Thomas, q̄ tactus materiæ sit de essentia sacramenti; quāuis dicat quòd porrectio materiæ sit magis de essentia eius. Aliquin, si affirmaret nunc absolute, q̄ tactus esset necessarius ad sacramentum hoc suscipiendum, non adderet secundō responsum; de quo mox. Vnde illa locutio comparatiua textus

Sen sus textuales qui uerī

An tactus sit pars ei⁹ ab Epo

ne per ministerium adhibita: sed efficacia huiusmodi sacramenti principaliter residet penes eum, qui sacramentum dispensat. materia autem adhibetur magis ad determinādum potestatem, quæ traditur particulariter ab habente eam cōplete, quàm ad potestatem causandum. ¶ quod patet ex hoc q̄ materia competit usui potestatis.

Et per hoc patet solutio ad primum.

AD SECVNDVM dicendum, q̄ materia in alijs sacramentis oportet sanctificari propter uirtutem quam continet, sed non est ita in proposito.

AD TERTIVM dicendum, q̄ sustinendo illud dictum, ex dictis apparet causa eius; quia enim potestas ordinis, accipiē à ministro, sed non à materia, ideo porrectio materiæ magis est de essentia sacramēti quam tactus, tamen ipsa uerba formæ uidentur ostendere, quòd tactus materię sit de essentia sacramenti, quia dicitur, Accipite hoc, uel illud

Item de minori; Aquibusdā dicitur &c. sed minus probabiliter. § Probabilius enim est; quòd tactus sit porrectorum ab Episcopo sit de essentia sacramentis quæ maior probabilitas fundatur in uerbis formæ. Vide in textu responsum secundum, ly tamen ipsa uerba &c.

¶NOT. 1a. Vide modestiam auctoritas qui licet per hoc secundum responsum insinuet proprium opinionem suam esse, q̄ contactus materiæ sit necessarius, seu de essentia sacramenti tamen utitur ly uidentur ostendere: quasi dicat non præfero meam opinionem opinioni dictorum in argumento; sed ad uerba ipsa formæ me refero quæ opinionem hanc prædictorum opinioni ante ferre se, innuit. Et circa ly Accipite hoc, uel illud, denotare uidetur, necessarium esse contactum, præsertim cùm ecclesia nihil agat frustra; quod tamen uideretur, si dicendo ly accipite non intelligeret contactum recipientis tanquam necessarium: iuxta conformitatem ad materiæ grauitatem de qua agitur: cuius grauitas est imprimere characterem, in cuius impressione principalis causa huius sacramenti uertitur. Vnde grauitas materiæ, i. character tunc imprimendus, non uidetur patiri, intentio ecclesiæ de tactu fit eo de re non necessaria. Quod si una grauitas non esset in materia, de qua tunc agitur; posset facilius de intentione solummodo uultiori quippiam affirmari. Accedit ad hæc Concil. Flor. quod satis fauere uidetur opinioni S. Doctoris, q̄, scilicet tactus materiæ porrectæ ab Episcopo sit necessarius, dum in loco allegando in appen. sequentur nomine porrectionis, datiōnis, traditionis, assignationis, materialium rerum. Ad consummatam enim porrectionem, dationem, traditionem assignationem requiri uidetur actualis receptio rei porrectæ, datæ, traditæ assignatæ, sicut & ad consummatos alios contractus, & actio tunc dicitur consummata, q̄n̄ do recipitur in patiente. Non uidetur autem negandum imò nec dubitandum, q̄ uerba concilliorum sint recipienda in pondere, & contumacio, significato.

¶NOT. 2a. Memento semper ueniendo ad practicam, tangere quæ potiquntur: ut à scrupulis superuenturis de possibili & præterito. In practica enim non est sustinendum in opinionibus horum, uel illius Doctoris sed unius uia, tanquam regia, procedendum est. Quòd si forsan non teuigeris; non audeo affirmare iterum esse consecrationem illam nul, nei non impressum esse characterem ex quò nec Concilium nec San Doctorem uideo, opinionem contrariam aperte damnare. In hoc ergo & in alijs huiusmodi, sequaris regulam uniuersalem, maxime in practica: quæ est. Tene certum, & dimitte incertum.

APPENDIX.

EX articul. habes. ¶Primò quomodo per rationem ostendas materiā infinuatam esse à Concil. Flor. q̄ ordo habet materiam. Infinuatum autem est hoc quando in Decret. Armen. dat. Eugenius Quarto ipso Concil. approbante dixit. Sexum est sacramentum ordinis, cuius materia est illud, per cuius traditionem confertur ordo. Hæc ibi. Item è Conc. Trident. sess. 23. cap. 3. Per sacram ordinationem, quæ uerbis & signis exterioribus perficitur. Hęc ibi. Signa autem illa exteriora esse materiam ordinis nunc ex Concilio Flor. Pura calicis porrectionem &c. coeli, &c. Videat. 4. appen. Nam in formis illa importatur eiusmodi materia.

¶Secundò habes: quomodo per rationem dicta partium, pro quanto sit necessarius pro ordine.

quanto ordinem insinuunt habere materiam. & intelligat, & probes, & defendas.

¶Tertio habes: quomodo ex ijs vicissim Angelica doctrina hæc, & declaratur, & consoliderur.

QVÆST. XXXV.
ART. I.

CONCL. In sacramento ordinis, per quod homo ordinatur ad aliorum sacramentorum dispensationem, datur gratia gratū faciens.

¶Examen. Ly per quod homo ordinatur ad aliorum sacramentorum dispensationem, illud est, & quædam declaratio sacramenti ordinis, & quædam probatio conclusionis huius, scilicet, quòd in tali sacramēto datur gratia gratum faciens.

Quasi dicatur, q̄ primò: quid est sacramentum ordinis? Et declaratur sic: Est sacramentum illud, q̄ quod homo ordinatur ad aliorum sacramentorum dispensationem. Quasi & dicatur pro secundo: quare gratia gratum faciens confertur in sacramento ordinis? Et respondetur sic, quia sacramentum est, per quod homo ordinatur ad aliorū sacramentorum dispensationem. Tamē quoniam restat difficultas, quomodo de necessitate ad hoc dictum (scilicet per sacramentum ordinis homo ordinatur ad aliorum sacramentorum dispensationem) sequatur, q̄ per hoc sacramēntum detur homini gratia gratū faciens: ideo probatio sequens additur, quæ quidem probabit consequentiam hanc, dictum illud tanquam manifestū præsupponendo.

¶PROB. 1. Quia cuicunque datur potentia ad quā diuiniturr, datur etiam illa, per quæ executio illius potentiæ potest congruè fieri (ut patet, tum ex Dionys. 3. de Dei perfecta, & c tum a fortiori ex naturalibus in textu) & per sacramentū ordinis datur homini potentia ad dispensandum alia sacramēta hoc fuit in conclusione dictum;) quā dispēsationem sunt

Deserip. ordinis.

140 Tho. ubi sup. arti. 2. q. 1. & seq.

QVAESTIO XXXV.

De effectu huius sacramenti, in quinq; articulos diuisa.

DEINDE considerandū est de effectu huius sacri.

Circa quod quęruntur quinque.

Primo, Vtrum in sacramento gratia conferatur.

Secundo, Vtrum imprimatur character.

Tertio, Vtrum character ordinis præsupponat characterē baptismalem.

Quarto, Vtrum præsupponat characterem confirmationis.

Quinto, Vtrum character unius ordinis, præsupponat characterem alterius.

ARTICVLVS I.

Vtrum in sacramento ordinis conferatur gratia gratum faciens.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur q̄ in sacramento ordinis non conferatur gratum faciens, quia communiter dicitur, quòd sacramentum ordinis ordinatur contra defectū ignorantiæ, sed contra ignorantiam non datur gratia gratum faciens, sed gratia gratis data, qui gratia gratum faciens magis respicit affectum, ergo in hoc sacramento ordinis nō datur gratia gratum faciens.

¶2 Præt. Ordo distinctionem importat sed membra ecclesiæ nō distinguuntur per gratiam gratum facientem, sed secundum gratiam gratis datam, de qua dicitur 1. Corinth. 12. Diuisiones gratiarum sunt, ergo in ordine non datur gratia gratum faciens.

¶3 Præt. Nulla causa præsupponit effectum suum, sed in eo, qui accedit ad ordines, præsupponitur gratia, per quam fit idoneus ad executionem ordinis, ergo talis gratia non confertur in collatione ordinis.

SED CONTRA. † Sacramenta nouę legis efficiunt, quod figurant, sed ordo per numerum septenariū significat septem dona Spiritussancti, ut in litera dicitur, ergo dona Spiritussancti, quæ non sunt sine gratia gratum faciente, in ordine dantur.

Præt. Ordo est sacramentum nouæ legis, sed in in definitione talis sacramēti ponitur* ut causa gratiæ existat, ergo causat gratiam in suscipiente.

RESPONDEO, Dicendum, q̄ Dei perfecta sunt opera, ut dicitur Deut. 32. & ideo cuicunque datur potentia aliqua diuinitus, dantur ea, per quæ exequutio illius potentiæ potest cōgrue fieri & hoc etiam in naturalibus patet: quia animalibus dantur membra, quibus potentiæ animę possunt exire in actus suos nisi sit defectus ex parte materiæ: sicut autem gratia gratum faciēs est necessaria ad hoc quòd homo digne sacramenta recipiat: ita etiam ad hoc quòd homo digne sacramenta dispensęt, & ideo sicut in baptismo per quem fit homo susceptiuus aliorum sacramentorum datur gratia gratum faciens, ita in* sacramento ordinis, * per quod homo ordinatur ad aliorum sacramentorum dispensationem.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd ordo datur non in remedium unius personæ, sed totius ecclesiæ; unde qđ dicitur contra ignorantiam dari, non est intelligendum ita, quòd per susceptionem ordinis pellatur ignorantia in suscipiente, sed quia suscipiens ordinem præcitur ad pellendam ignorantiam in plebe.

AD 2m dicendum, quòd quāmuis dona gratiæ gratum facientis communia sint oibus membris ecclesiæ, tamē illorū quę

Tertia pars S. Tho. Q

A gratia gratum faciens congruè facere nō possetra. Quia gratia gratum faciens datur in baptismo ad hoc, ut homo dignè fiat susceptiuus sacramentorum (à fortiori ergo, supple tu datur in ordine, ut dignè fiat dispensator illorum.

¶NOT. Primam partem illius primi antecedentis hypotetici scilicet cuicunque datur potēstia aliqua diuinitus, datur ēt illa per quæ executio illius potentię potest congruè fieri) demōstrant esse uerā multa loca scripturarū, & specialiter authoritas Apostoli 2. Corin. 3. Qui & idoneos nos fecit ministros noui testamenti. Quasi dicat, Deus nos elegit ad ministrationem noui testamenti: & propter hoc fecit nos idoneos. i. dedit nobis idoneitatē, qua congruè possemus exequi tale ministerium. Illustrato cedentis declaratio quædam est, etiam factum circa Beatum Petrum Apostolum. Quia enim Petro Christus conferebat potēstatem ad dirigendum omnes alios in fide recta: ió in subsidium eius, ut scilicet dignè exequeretur regimen prædictum, addidit orationem suam dicens: Ego rogaui pro te Petre, ut non deficiat fides tua. Ita ut dicat: ad hoc scilicet, ut alios congruè confirmare possis. Hanc intentionem insinuauit ibi textus quando post ly ego rogaui pro te, ut non deficiat fides tua. Iam statim subdidit ly tu aliquando conuersus confirma fratres tuos.

1m de maiori Ignorantiæ. & plebis: non, ordinem suscipientis. § ut patet in textu. Tunc nihil &c. Nam de plebe nunc non quæritur, an scilicet ei de iure gratia gratum faciens per hoc, quòd aliquis singularis homo ordinatur: sed quæritur, an gratia ipsa detur suscipienti ordinem. Vnde argumentum non solum non infringit, sed nec attingit, coordinatum intentum: immo dignetur extra propositum, quia processit ex ignorantia sensus uel: maioris propositionis illius in argumento adducta.

¶NOT.

† 3. p. q. 62. art. 1. ad 1. Magister li. 4. Sent. dist. 24. § A. * Magist. 4. Senten. distin. 1. † B.

*Aug. lib. 2. contra Cresc. ca. 11. 10. 7.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶NOT. Ex dictis potes videre, quàm verior sit illa opinio secunda q. 17. ar. 3. ad secundum narrata contra primam. Et notaq; quòd illud dictum in prine. responsi (scilicet ordo datur non in remedium unius personæ, sed totius ecclesiæ) est confirmatum a concilio Floren. in decr. Arm. dat. hc. Horum duo ultima ad totius ecclesiæ regimen, multiplicationemq; ordinata sunt. Hæc ibi. Per ly horum, intelligit sacramentorum. per ly duo ultima, ordinē & matrimonium.

2m de minori. Secundum est gratiam gratis datam, & cuius actus non potest idonee fieri sine gratia gratum faciente. §. Tunc nihil &c. In mo, sic tenet hanc glosa ut dicit ultima, sequitur oppositum conclusionis a. quæ est, videlicet quòd in ordine detur gratia gratum faciens.

¶NOT. Quòd actus donorum gratiæ gratis datæ non possint idonee fieri sine gratia gratum faciente, confirmatur ex 1. Cor. 13. & licet homines loquar & angelorum, caritatem autem non habeam factus sum &c. i. nihil mihi ad utilitatem prodest. Quia ut dicit ille discipulus, nisi prædiligentibus scipsum. Clarū est, q; non potest eum diligere sine Spiritu sancto habito. Quomodo igitur ipsi tā habentibus Spiritū sanctū promittit aliū paracletum qui est idē, quod Spiritus sanctus. Intelligitur q; habentibus in uno gradu Spiritum sanctum promittit eundem in alio gradu, hoc est in maiori. Quasi diceret tali paracletū. i. paracletum in alio gradu, ut tamen quod in idē redit, tali gradum paracletum. hæc ergo in proposito nostro. Accedenti ad ordinem in gratia ordo actus donorum, secundum quę attēditur distinctio in membris ecclesiæ, idoneus susceptor alicuius esse non potest, nisi charitas adsit, quæ quidē sine gratia gratū faciente esse non potest.

Ad tertium dicendum, q; ad idoneam exequutionem ordinū, nō sufficit bonitas qualiscumque, sed requiritur bonitas excellens, ut sicut illi, qui ordinem suscipiunt, super plebem constituūtur gradu ordinis, ita & superiores sint merito sanctitatis; & ideo præexigitur gratia, quę sufficiebat ad hoc, quòd digne connumerentur in plebe Christi, sed confertur in ipsa susceptione ordinis amplius gratię munus, perquod ad maiora reddantur idonei.

¶NOT. Quòd actus donorum gratiæ gratis datæ non possint idonee fieri sine gratia gratum faciente, confirmatur ex 1. Cor. 13. & licet homines loquar & angelorum; caritatem autem non habeam factus sum &c. i. nihil mihi ad utilitatem prodest. Quia ut dicit ille discipulus nisi prædiligentibus scipsum. Clarū est, q; non potest eum diligere sine Spiritu sancto habito. Quomodo igitur ipsi tā habentibus Spiritū sanctū promittit aliū paracletum qui est idē, quod Spiritus sanctus. Intelligitur q; habentibus in uno gradu Spiritum sanctum promittit eundem in alio gradu, hoc est in maiori. Quasi diceret tali paracletū. i. paracletum in alio gradu, ut tamen quod in idē redit, tali gradum paracletum. hæc ergo in proposito nostro. Accedenti ad ordinem in gratia ordo

¶NOT. Prædicta conclusio multum innuit a Concil. Flor. in Decret. supra toties nominato, de sacramentis scribendis. Ex consequenti igitur opiniones in textu reprobatæ non videntur dici posse amplius opiniones, sed errores & nunc post concilium prorsus insustentabiles. Talem sanctæ Ecclesiæ sententiam forsan a Spiritu sancto specialiter actus prænoscens Angelicus Doctor, ob hoc in illa conclusione non (vel aliquando solet) simpliciter uerū expressit, nec cum ly ut dicit, sed cū ly oportet.

¶PROB. Quia per quemlibet ordinem aliquis constituitur supra plebem in aliquo gradu potestatis ordinatę ad sacramentorum dispensationem (ut patebit q. 37. ar. 2.) & character est signum distinctium ab alijs 2. Quia nunquam iteratur aliquis ordo (sine maior, sive minor.)

¶Corollarium. Ergo ex probatione tum prima, tum secunda rejicitur falsitas duarum opinionum (si tamen hodiè dicendę sint opiniones) in textu narratarū. Dicit ly tamen hodie dicēdæ sint opiniones propterea q; Concil. Flor. videtur sentire contrarium, ut in appel. sec. adducetur.

1m de maiori Spiritualis potestas &c. vel immediate circa sacramenta existens, vel mediata. §. Tunc nihil &c. Nam licet ordines ostiarius, & acolythatus ordinentur immediatè ad quosdam actus corporales ministerij altaris, & ordinū ut c. 2. & ferendū vrceolum: & mediantibus his corporeis actib. ad sacramentorū dispensationem, respectum quendam habet. Vnde dicitur q. 37. ar. 2. corp. fi. ostiarius per clausionē excludit in fideles ab inspectione diuinorum sacramentorū & acolytus mediante urceolo præparat materiam ad conficiendum sacramentum altaris.

¶NOT. Ex hoc loco patet, q; res secundum se corporalis, ut considerata in ordine ad finem spiritualem, potest dici spiritualis. Hinc ergo patet quòd oratio vocalis possit merito dici quoddam spirituale, similiter & ritus corporei, ac ceremoniæ ecclesiasticæ, & huiusmodi alia. Quando ergo adoramus patrem talibus rebus, ut ad spiritum ordinatis, tūc adoramus eum in spiritu & veritate Ioan. 4. Nam revera, secundum talem relationē, sunt spirituales res: quoniam à fine denominantur maximè unū quodque: ita ut fatuus, ut mechetur potus (secundum Philosophum etiam) dicendus sit mechus, quā fur. Ob hoc, Apostolus, tanquam dicta & responsum præmissum confirmans, orationes vocales aliquādo nocuas tanquam spirituales Ephes. 5. dicens loquentes nobis mentes in hymnis & canticis spiritualib. Simili ergo modo te regulabis, secundum præmissum responsum, in prædictis alijsq; huiusmodi; puta adorando imaginibus, altaribus adorandis, pulsatione campanarum, portatione crucum accensione candelarum, &c. & obliti ures os loquentium iniqua dicentium, q; ista non sunt spiritualia. Vide quantam utilitatem afferrat Angelicus Doctor dogmatibus ecclesiasticis, & quā eam pertinem ecclesiæ sanctæ adustrat; sed modo hoc unā-

habēt aliquos ordines possunt licite redire ad laicatum, ergo nō imprimitur character in omnibus ordinibus.

¶3 Præt. Per characterē homo ascribitur ad aliquid sacrū hdan dū, uel ad suscipiendū: sed ad susceptionē sacramentorū homo sufficienter ordinatur per characterem baptismalē, dispensator autem sacramentorum non constituitur aliquis, nisi in ordine sacerdotali, ergo in alijs ordinibus non imprimitur character.

Sed contra, Omne sacramentum, in quo non imprimitur character, est iterabile, sed nullus ordo est iterabilis, ergo in quolibet ordine imprimitur character.

¶ Præt. Character est signum distinctiuum, sed in quolibet ordine est aliqua distinctio, ergo quilibet ordo imprimit characterem.

Respondeo, Dicendum, q; circa hoc est triplex opinio, uel fuit. Quidam enim dixerūt, quòd in solo ordine sacerdotali character imprimit, sed hoc non est uerum, quia actum diaconi nullus potest exercere licite, nisi diaconus, & ita patet quòd habet aliquam specialem potestatem in dispensatione sacramentorum, quam alij non habent. Et propter hoc alij dixerunt quòd in sacris ordinibus imprimitur character, non autem in minoribus. Sed hoc nihil est, quia per quemlibet ordinem aliquis constituitur supra plebem in aliquo gradu potestatis ordinatæ ad sacramentorum dispensationem. Vnde cum character sit signū distinctiuum ab alijs oportet q; in oībus character imprimat cuius ēt signū, est, qđ perpetuo manēt, & nūquam iteratur. Et hæc est tertia opinio, quæ communior est.

Adprimum ergo dicendū, quòd quilibet ordo, uel habet actum circa ipsum sacramentū, uel ordinat ad sacramentorum dispensationē, sicut ostiarij habent actum admittendi homines ad diuinorum sacramentorum inspectionē, & sic de alijs, & ideo in omnibus requiritur spiritualis potestas.

Ad secundum dicendū, q; quantumcumque homo ad laicatum se transferat, semper tamē manet i eo character quod patet ex hoc quòd si ad clericatum reuertatur, non iterum ordinem, quem habuerat, suscipit.

Ad tertium dicendū, sicut ad primum.

2m cōsequentia prima. Ergo per characterem &c. negatur consequentia. §. Nam aliud est redire ad laicatum posse suscepto minores ordines: aliud est characterem illorum minorum ordinum nō appetuo durare. Quorum primū concedimus, & aliqn ē factū 2m. uerò negamus omno, & nūquā fuit nec est nec erit factibile. In signū huius qđ illi laici uolūt redire ad clericatū (puta mortuā illorum prima uxore) & ordinari; nunquam reiterant super eos ordines minores habiti, sed cū dispensatione promouentur ad maiores.

¶NOT. Ostenditur summi Pontifices, q; præeminentia ordinum minorū remanet in clericis illis ad laicatum, etiam cum coniugio reuersis, qū illis (dummodò seruentur ea, quę supra q. 34. ar. 1. ex ipsis Pōtificib. annotata sūt) priuilegium personæ clericorū, quod est de non impetendis violentis manib. in illos, conferuari esse uoluerunt. Vide tu ibi supra loco citato & priuilegium aliud, fi. eccle. 1. rerum à gabellis &c. referuntur. Et eāque conseruari eisdem ab ipsis Pontificibus conspicies. Ex his ergo Pontificib. dictis confirmatur responsum.

3m de maiori Aliquid facit ad id. quod primum.

¶NOT. Dare immediate aliquod sacrum. i. sacramentum, conuenit sacerdotibus: mediate autem cæteris ordinatis, inquātum alij ordinantur ad aliquo modo ministrandum sacerdotibus. De hoc uide pulchram declarationem textualem & diffusam q. 37. ar. 2.

APPENDIX.

EX articulo habes. ¶ Primò quomodo per rationem ex abū damni interimas hæresim Lutheri (Praeol. Lutheran.) dicentis characterem in nullo imprimi sacramento. Item, cum minoria Doctorum, addentis characterem sacramentalem esse merā nouorum theologastrorum fictionem. Vt enim patet, articulus ille a sancto Doctore motus militat plusquam sufficienter contra prædictos errores, & præsules.

¶Secundò habes quomodo per rationem offendas, hos meritò damnatos à Concil. Flor. in illo decret. Armen. in principio de sacramentis. Inter hæc sacramenta tria sunt baptismus, confirmatio, & ordo, quę characterem, i. spirituale quoddā signum à cæteris distinctionem, imprimunt in ānā indelebilem: unde in eadem persona non reiterantur. Hæc ibi. Et à Concil. Trid. sess. 7. de sacramentis can. 9. Si quis dixerit in tribus sacramentis baptismo, Confirmatione, & ordine non imprimi characterē in āīa, hoc

APPENDIX.

EX articulo habes primò quomodo per rationem interimas hæresim Lutheri (Præt. Lutheran.) dicentis q; ordo nō confert gratiam.

¶Secundò habes: quò per rationem ostendas hanc hæresim meritò condemnari à scripturis 1. Tim. 4. Noli negligere gratiā, quæ data est tibi per prophetiam cū impositione manuum presbiterij. Hanc Apostoli auctoritatem Concilium Trid. sess. 14. de cast. unctā allegat ad propositum eorum qui suscipiunt ordinem. Ex quo maxime confirmatur 1. Apostolus ibi intelligat, q; gratia confertur per sacramentum ordinis. Item 2. Timo. 1. Admoneo te, ut resuscites gratiam Dei quæ est in te per impositionem manuum. Item à Concil. Trid. sess. 7. de sacram. can. 6. Si quis dixerit; sacramenta nouæ legis non continere gratiam, quā significent, aut gratiam ipsam non ponentibus obicem non conferre &c. Anathema sit. Et can. 7. Si quis dixerit non dari gratiam per hos ritus dictā sacramēta semper, & omnibus, quantum est ex parte Dei, etiam ſ rite ea suscipiant, sed aliquando & aliquibus. Anathema sit. & can 8. Si quis dixerit; per ipsa nouæ legis sacramenta ex opere operato non conferri gratiam, &c. Anathema sit. Hæc ibi. Modo ab eodem ibi canon. 1. inter alia sacramenta nouæ legis enumerabatur ordo. Item ab eod. sess. 21. cap. 3. Cum scriptura testimonio, Apostolica traditione, & patrum unanimi consensu, perspicuum sit; q; sacram ordinationem, quæ verbis & signis exterioribus perficitur gratiam conferri nō dubitare nemo debet, ordinem esse uerè & propriè unum ex septem sanctæ ecclesiæ sacramentis. Hæc ibi. Et eod. q; sess. patuit testimonio, & Apostolica traditio, & patrum unanimis consensus fuit; quòd scilicet sacra ordinatio confert gratiam: & cōsequenter omnia tria hæc damnant Lutheranam hæresim illam. Item sess. eadem can. 4. Si quis dixerit per sacram ordinationem non dari Spiritum sanctum, &c. Anathema sit. Hæc ibi. Item ab Eugenio sublato approbante concilio Florent. in Decret. Armen. dat. Sextum est sacramentum ordinis &c. Effectus huius est augmentū gratiæ: ut qui idoneus Christi minister. hc à Conc. Senonensi in decretis addet, Decreto. 10. cap. de sacramento ordinis. Quoniam itaque Christus sacerdotes instituit quibus sui corporis potestatem cōmisit: uerū quidem cūm instituto sui corporis & sanguinis sacramento, hoc facite inquit, in meam commemorationem mysticè uerò cum posteaquàm in discipulos insufflasset, Accipite, inquit, Spiritum sanctum quorum remiseritis peccata remittūtur eis, & quorum retinueritis retenta sunt. Quibus palām euidenter insufflatione ordinis conferri gratiam. Recitè igitur Timotheū Paulus admonet: ut non negligat gratiam, quæ data est ei, cum impositione manuum presbiterij, sed eam resuscitet potius. Hæc ibi. Item ab eod. Eugenio in decret. eod. Nouæ legis septem sunt sacramenta, scilicet baptismus, confirmatio, eucharistia, pœnitentia, extrema unctio, ordo, & matrimonium: Quæ multum à sacramentis differunt antiquæ legis. Illa enim non causabant gratiam: sed eam solum per passionem Christi dandam figurabant. Hæc uero nostra & continent gratiam, & ipsam dignè suscipientibus conferunt. Hæc ibi.

¶Tertiò habes quomodo per rationē prædictā patrē, q; tā ordinē dāt conferre gratiam, & intelligas, & gaudeas, & defendas.

¶Quandò uides: quomodo ex ijs utilissimis & gelica doctrina hæc, & declaretur, & consolideūr.

QVAEST. XXXV. ART. II.

CONCL. Oportet quòd in omnibus character imprimatur. 143

¶NOT.

Vtilissima ecclesię & parvula doctrina §. Tb.

Vtrū in sacramento ordinis character imprimatur quantum ad omnes ordines.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videtur quòd in sacramento ordinis non imprimatur character quantum ad omnes ordines: quia ordinis character est quædam spiritualis potestas, se quidam ordines nō ordinantur nisi ad quosdam actus corporales, scilicet, ostiarij uel acolyti, ergo in eis non imprimitur character.

¶2 Præt. Omnis character est in delectabilis, ergo character homo ponit i tali statū quo non possit recedere, sed illi, qui habēt aliquos ordines possunt licite redire ad laicatum, ergo nō imprimitur character in omnibus ordinibus.

¶3 Præt. Per characterē homo ascribitur ad aliquid sacrū hdan dū, uel ad suscipiendū: sed ad susceptionē sacramentorū homo sufficienter ordinatur per characterem baptismalē, dispensator autem sacramentorum non constituitur aliquis, nisi in ordine sacerdotali, ergo in alijs ordinibus non imprimitur character.

SED CONTRA, Omne sacramentum, in quo non imprimitur character, est iterabile, sed nullus ordo est iterabilis, ergo in quolibet ordine imprimitur character.

¶ Præt. Character est signum distinctiuum, sed in quolibet ordine est aliqua distinctio, ergo quilibet ordo imprimit characterem.

RESPONDEO, Dicendum, q; circa hoc est triplex opinio, uel fuit. Quidam enim dixerūt, quòd in solo ordine sacerdotali character imprimit, sed hoc non est uerum, quia actum diaconi nullus potest exercere licite, nisi diaconus, & ita patet quòd habet aliquam specialem potestatem in dispensatione sacramentorum, quam alij non habent. Et propter hoc alij dixerunt quòd in sacris ordinibus imprimitur character, non autem in minoribus. Sed hoc nihil est, quia per quemlibet ordinem aliquis constituitur supra plebem in aliquo gradu potestatis ordinatæ ad sacramentorum dispensationem. Vnde cum character sit signū distinctiuum ab alijs oportet q; in oībus character imprimat cuius ēt signū, est, qđ perpetuo manēt, & nūquam iteratur. Et hæc est tertia opinio, quæ communior est.

ADPRIMVM ergo dicendū, quòd quilibet ordo, uel habet actum circa ipsum sacramentū, uel ordinat ad sacramentorum dispensationē, sicut ostiarij habent actum admittendi homines ad diuinorum sacramentorum inspectionē, & sic de alijs, & ideo in omnibus requiritur spiritualis potestas.

AD SECVNDVM dicendū, q; quantumcumque homo ad laicatum se transferat, semper tamē manet i eo character quod patet ex hoc quòd si ad clericatum reuertatur, non iterum ordinem, quem habuerat, suscipit.

AD TERTIVM dicendū, sicut ad primum.

2m cōsequentia prima. Ergo per characterem &c. negatur consequentia. §. Nam aliud est redire ad laicatum posse suscepto minores ordines: aliud est characterem illorum minorum ordinum nō appetuo durare. Quorum primū concedimus, & aliqn ē factū 2m. uerò negamus omno, & nūquā fuit nec est nec erit factibile. In signū huius qđ illi laici uolūt redire ad clericatū (puta mortuā illorum prima uxore) & ordinari; nunquam reiterant super eos ordines minores habiti, sed cū dispensatione promouentur ad maiores. *cancl. in*

¶NOT. Ostenditur summi Pontifices, q; præeminentia ordinum minorū remanet in clericis illis ad laicatum, etiam cum coniugio reuersis, qū illis (dummodò seruentur ea, quę supra q. 34. ar. 1. ex ipsis Pōtificib. annotata sūt) priuilegium personæ clericorū, quod est de non impetendis violentis manib. in illos, conferuari esse uoluerunt. Vide tu ibi supra loco citato & priuilegium aliud, fi. eccle. 1. rerum à gabellis &c. referuntur. Et eāque conseruari eisdem ab ipsis Pontificibus conspicies. Ex his ergo Pontificib. dictis confirmatur responsum. *Aug. li. 2 cōtra epi. Par. 13. & de bapt. cōtra donat. lib. 1. c. 1.*

3m de maiori Aliquid facit ad id. quod primum.

¶NOT. Dare immediate aliquod sacrum. i. sacramentum, conuenit sacerdotibus: mediate autem cæteris ordinatis, inquātum alij ordinantur ad aliquo modo ministrandum sacerdotibus. De hoc uide pulchram declarationem textualem & diffusam q. 37. ar. 2.

APPENDIX.

EX articulo habes. ¶ Primò quomodo per rationem ex abū damni interimas hæresim Lutheri (Praeol. Lutheran.) dicentis characterem in nullo imprimi sacramento. Item, cum minoria Doctorum, addentis characterem sacramentalem esse merā nouorum theologastrorum fictionem. Vt enim patet, articulus ille a sancto Doctore motus militat plusquam sufficienter contra prædictos errores, & præsules. *Vtil. p. S. Eccl. &c.*

¶Secundò habes quomodo per rationem offendas, hos meritò damnatos à Concil. Flor. in illo decret. Armen. in principio de sacramentis. Inter hæc sacramenta tria sunt baptismus, confirmatio, & ordo, quę characterem, i. spirituale quoddā signum à cæteris distinctionem, imprimunt in āīa indelebilem: unde in eadem persona non reiterantur. Hæc ibi. Et à Concil. Trid. sess. 7. de sacramentis can. 9. Si quis dixerit in tribus sacramentis baptismo, Confirmatione, & ordine non imprimi characterē in āīa, hoc

Universidad de Deusto
Biblioteca

est signum quoddam spirituale & indelebile, unde ea iterari nõ de-
bent. Anathema sit. Hæc ibi. Item ab eodem sess. 23. c. 4.
Qui uerò in sacramento ordinis, sicut in baptismo, & cõfirma-
tione, character imprimitur, qui nec deleri, nec auferri potest,
merito sancta synodus damnat eorum sententiam, qui asserũt,
nouí testamenti sacerdotes temporariã tantũmodò potestatem habere, & semel rite ordinatos iterũ laicos effici posse, si uerbi Dei ministerium non exerceant. Hæc ibi. Et can. 4. Si quis dixerit: per sacram ordinationem non imprimi characterem, uel eum qui sacerdos semel fuit laicũ rursus fieri posse. Anathema sit. Hæc ibi; ubi & can. 3. præmittitur: Si quis dixerit in ordine, siue sacram ordinationem esse figmentũ quoddam humanum, excogitatum à uiris rerum ecclesiasticarũ imperitis. Anathema sit. Hæc ibi. Ecce q̃ ordo imprimit characterem, & q̃ dicit re sie, non est figmentũ humanum: utex cõfessione canonũ duorum positorum à Papa Gregorio IX. ad Archiepiscopum Bracharen. scribente. Eos, qui extra tempora statuta sacros ordines receperunt, characterem non esse dubium recepisse, quos pro transgressibus huiusmodi primo eis pœnitentia imposita competenti sustinere poterit in suis ecclesiis ordinibus ministrare. Hæc ibi & recitatur de tempore ordin. Confultationi. Vide q̃ character non imprimitur ex figmento nouorum, sed neque uetustorum theologistarum (et uerbis Lutheri ipsummet confodiamus;) imõ q̃ neq; ex statuto ecclesiæ. Alioquin isse transgressus ecclesiæ statuta temporis, quo ad ordinationem, nondũ recepisset characterem: quod est contra Gregorium ibi. Et si character esset figmentum, quõ uirtute eius, etiã contra statutum ecclesiæ receptus, ueraciter exercuit ordinum administrationem? Hoc ibi dicit Gregorius. Ex ui ergo sacramenti procedit character ipse: & consequenter ex iure diuino, & consequenter aliquod uerum est, ipsumq; dicere figmentum, est summa blasphemia. Ité ab Apostolo Ephes. 4. Nolite contristare spiritum Sanctum Dei, in quo signati estis in die redemptionis. Non est. In die quo baptizati estis. Recepit, sed non Apostolũ, q̃ nunus utiq; nõ est, ita & ceteri recepti aliqua est, & in sacramento aliquo datur. Nam ly signati, characterem latinè dicit: quoniam secundum concilia superius adducta character est signum per aliquod sacramentum datum. Græce namque dicitur character, quod latinè sonat signum. De reliquis uero habemus ex Apostolo testimonium non esse, q̃ circa quæstiones & pugnas uerborum (cõtra doctrinam eiusdem 1. Tim. 6. Ita nos habemus. Quinimo & de uerbum characteris habemus ex Apostolo: sed latinũ. Quod si de Doctoribus, præter Apostolos, loquat Lutherus Ecce Augustinus, qui plus mille annis præcesserat Lutheri scribens Donatistæ præsbitero epistola 204. uultum noscharacteris sic. Et uos oues Christi estis, characterem dominicum portatis in sacramento, quod accepistis. Hæc ibi & recitatur. 23. q. 4. Dilicet. Item ille ipse de baptismo, 5. c. 20. Habere, & dare, & accipere baptismi sacramentum satis ecclesiæ catholicæ pastoribus eluxit & quemquam forte errabat, & dominicum characterem foris accepisse, uenientem ad Christianæ unitatis salutem corrigi ab errore, characterem in dominico in ea cognosci posse, q̃ improbari, q̃quidem ipsum characterem multi lupi, & lupis similes, ueruntamen ad illam quem, quæ ex multis una est, non pertinent. Hæc ibi & recitantur de consec. distin. 4. Quo. Ecce, quam licibi, in tam breui spatio B. Aug. plusquam millenarius characterem uerbis expressissimis nominat. Ité damnari a quibuscunq; iteratio sacramentorum non admittitur. Ob hoc. n. non iteranda sunt quia characterem imprimunt: ita ut semuicem consequa-

Characteris impressio ẽ crux facrans, & ideo non est iterãda.

Virum character ordinis præsupponat characterem baptismalem.

AD TERTIVM sic procedi-
ditur. Videtur q̃ character ordinis non præsupponat characterem baptismalem: quia per characterem ordinis homo efficitur dispensator sacramentorum, per characterem baptismalem susceptiuus eorundem, sed potestas actiua non præsupponit de necessitate passiuam, quia potest esse sine ea, sicut patet in Deo, ergo character ordinis nõ præsupponit de necessitate characterem baptismalem.

¶ 2 Præt. Potest contingere, q̃ aliquis non sit baptizatus, qui se baptizatum existimat probabiliter, si ergo talis ad ordines accedat, non consequitur characterem ordinis, si character ordinis præsupponit characterem baptismalem, & sic ea quæ faciet, uel in consecratione, uel in absolutione, nihil erunt, [h] & in hoc ecclesia decipiet, quod est inconueniens.

SED CONTRA, Baptismus est ianua sacramentorum, ergo cũ ordo sit quoddam sacramentũ, præsupponit baptismum.

RESPONDEO, Dicẽdum, quòd nihil potest aliquis accipere, cuius receptiuam potentiam non habet, per characterem autem baptismalem efficitur homo receptiuus aliorum sacramentorum unde, qui characterem baptismalem non habet, nullum alterum sacramentum recipere potest, & sic [m] character ordinis baptismalem characterem præsupponit [n].

Singuli ordines singulos imprimunt characteres.

¶ Traditur autem per calicis cum uino & patenæ cum pane porrectionẽ diaconatus uerò per libri Euangelinrum dationẽ subdiaconatus p̃ calicis uacui, cum patena uacua super posita traditionẽ, & similiter de alijs p̃ rerum ad ministeria sua pertinentium. Hæc ibi. Vbi prudens lector, connectẽdo principium illud sexto loco, ad literam cõsecratio q̃ de mente concilij innuitur, q̃ libet ordo singillatim characterẽ est. Si. n. ordo characterẽ imprimit (ut dñi in principio) & præsbiteratus ordo tradit q̃ &c. ergo ordo præsbiteratus imprimit characterem. Ité si diaconatus ordo per libri etc. ergo diaconatus alium characterẽ numero eum sit alius ordo numero imprimit. Alioqui uel ordo simpliciter characterẽ, uel saltẽ ratus ordo characterẽ, uel saltẽ ordo præsbiteratus imprimit characterem. Ité si diaconatus ordo per libri etc. ergo diaconatus alium characterẽ numero eum sit alius ordo numero imprimit. Alioqui uel ordo simpliciter

Universidad de Deusto
Biblioteca

143

CONCL. De cognitate characterordinis characterem confirmationis præsupponit, & non de necessitate.

¶NOT. Cum ista conclusio habeat duas partes, vt patet; probabitur primò secunda, secundò prima vt textus cõformetur.

¶PROB. Quia (ly non de necessitate) non est confirmationis, sacias accedentem ad ordines esse confirmandũ (cum hoc sit baptismi: art. 3.) Quia (ly de congruitate characteres &c.) omnis perfectio, per quam aliquis redditur idoneus ad executionem ordinis, de congruitate requirit ante id & nudum de illis est, ut accedens ad ordines sit confirmatus.

1m de maiori

Sicut medius præsupponit primum, ita ultimum præsupponit medium. & Sed non eodẽ modo. S. Aliud est enim locum de præsupponere simili modo: aliud est de præsupposito eodem. Tunc enim hæc. Licet enim character confirmationis præsupponat baptismalem modo necessario, vt asseritur tamen esse ordinis non necessario, sed congruenti, solum præsupponit illum confirmationis. Ratio fundamentalis horũ in textu dicitur quia scilicet diuersa est habitudo primi ad medium, baptismi ad confirmationem, & modi ad ordinem. Confirmatio ad ordinem. Baptismus enim concurrit in ratione suscepti respectu confirmationis: confirmatio autẽ, nõ in ratione huius.

2m de maiori

Dicunt. & de congruo non de necessitate. § Tunc nihil &c. ut patet ex dictis in conclusione cum probatione sua.

¶NOT. Ex eo, q̃ conferentes sacramentum ordinis in virtute alterius, scilicet Christi, cuius ministri sunt, operantur: consequens est, ut ipsi etiam si non sint confirmati, possint confirmare alios dicit & non baptizati possunt alios baptizare. Similiter tanquam per quandam proportionem adaptando, quia illi, qui suscipiunt ordines, constituuntur super alios tanquam eruditores aliorum, & administratores sacramentorum: ideò non est necesse, quòd sint confirmati. Ad communicandum enim eruditionem, & sacramenta non requiritur necessariò, q̃ quis habeat sacramentum confirmationis in re: sed sufficit, quòd habeat scientiam, & potestatem. Tale quid docetur supra. q. 19. ar. 6. nota. & 2. post ad primum, & in appen. ubi statuitur quòd Prælati etiam mali non amittunt potestatem. Vide ibi: vnde etiam non confirmatos posse confirmare alios, tanquam ἀπαιλὶ inferre poteris.

ARTICVLVS IIII.

Vtrũ character ordinis p̃supponat characterem confirmationis.

AD QVARTVM sic procedit. Videtur quòd præsupponat de necessitate characterem confirmationis: quia in his, quæ sunt ordinata ad inuicem, sicut medium præsupponit primum, ita ultimum præsupponit medium, sed character confirmationis præsupponit baptismalem quasi primum, ergo character ordinis præsupponit characterem confirmationi, quasi medium.

¶2 Præt. Qui ad alios confirmãdos ponuntur, maxime h debẽt esse firmi: sed illi, qui sacramentum ordinis suscipiũt, sunt aliorum cõfirmatores, ergo ipsi maxime debent habere sacramentum confirmationis

SED CONTRA, Apostoli receperunt potestatem ordinis ante Ascensionem, Ioan. 20. ubi dictum est. Accipite Spiritũ sanctum: sed confirmati sunt post Ascensionem per aduẽtum Spiritussancti, ergo non præsupponit confirmationem.

RESPONDEO, Dicendum, q̃ ad susceptionem, ordinis prꝛexigitur aliquid quasi de necessitate sacramenti, & aliquid de cõgruitate. De necessitate enim sacramenti exigitur, quòd ille, qui accedit ad ordines, sit susceptiuus, quod competit ei per baptismum, & ideo character baptismalis præsupponitur de necessitate sacramẽti, ita quòd sine eo sacramentum ordinis cõferri non potest: sed de congruitate requiritur omnis perfectio per quam aliquis reddatur idoneus ad exequutionem ordinis, & unũ de illis est, ut sit cõfirmatus, & ideo de congruitate character ordinis characterem confirmationis præsupponit, & nõ de necessitate.

AD PRIMVM ergo dicẽdum, quòd non est similis habitudo huius medij ad ultimum, & primi ad medium, quia per characterem baptismalem fit homo susceptiuus sacramenti confirmationis, non autem per sacramentum confirmationis fit susceptiuus sacramenti ordinis, & ideo non est similis ratio.

AD SECVNDVM dicendum, quòd illa ratio procedit de idoneitate quantum ad congruitatem.

ARTICVLVS V.

Vtrum character unius ordinis de necessitate præsupponat characterem alterius ordinis.

AD QVINTVM sic procedi-
tur. Videtur quòd character unius ordinis præsuppo-

per ly quorum remiseritis peccata, remittuntur; &c. Et confirmationem receperunt post Ascensionem Christi, in die penthecostes, quãdo scilicet indutí sunt virtute ex alto Luc. 24. K Monstratur ergo ex ipsa textura Euangelij quòd ordo conferri potest etiam non confirmato. Inuenatum uerò est id secundum, videlicet quòd character de congruitate &c. à Concil. Triden. sess. 23. cap. 4. de refor. Prima tonsura non initientur qui sacramentum confirmationis non susceperint. Hæc ibi. Prima autem tonsura datur ante collationem ordinum.

Secundò habes quomodo per rationem prædictã patrum in Euangeliorum, pro quanto characterem confirmationis non necessariò, sed de congruo præexigi insinuant susceptioni ordinis, & intelligas, & prones, atq; defendas.

Tertiò audes quomodo ex 13s vicissim Angelica doctrina præsens & declaretur, & consolidetur.

QVÆST. XXXV. ART. V.

CONCL. 1ª. Non est de necessitate superiorum ordinum, q̃ aliquis minores ordines prius habeat. 144

Corollarium. Ergo hic est inclusa responsio verbalis ad titulum: quæ

I Vtil. p 8. Eccles. ad &c.

quæ est hæc. Character unius ordinis non de necessitate præsupponit characterem alterius.

¶Examen. Ly non de necessitate. Scilicet sacramentũ nõ præcepti. Peccaret siquidem suscipiens aliquem ordinem superiorem antequam susperet inferiorem (quod dicunt, ordinari per saltum:) sed tamen consequeretur characterem superioris.

¶Ly superiorũ ordinum. Scilicet siue sacrorum, siue nõ sacrorum. Non enim solus ius is dicitur ordinari per saltum qui suscipit aliquem sacrorum non seruato ordine, puta sacerdotiũ ante diaconatum, uel diaconatum ante subdiaconatum; sed ẽt q̃ suscipit aliquem non sacrum prætermisso ordine, puta Acolytatum ante lectoratum: & de omnibus his casibus intendit textus p ly superiorum ordinum. Consequenter igitur per ly minores ordines, non intendit ordines nõ sacros ũi qui communiter dicũtur quatuor minores sed etiam ordines sacros dempto sacerdotio.

In decr. h. q. 11. 29. Tuq; liq.

¶PROB. 1. Quia potestates ipsorum ordinum sunt distinctæ, & una, quantum est de sui rõne, nõ requirit de necessitate aliã in eodẽ subiecto. Quia primitiua ecclesia p suum factum id monstraun (cõ tunc aliqui ordinarentur in presbiteros inferiorib. ordinibus non præsuppositis) 3. Quia canones Romanorum Pontificum id ostendũt (ordinatos per saltum non statuunt reordinari, sed tantum ordinẽ omissum supplerí.

¶Exam. Ly in primitiua ecclesia aliq ordinabantur in psbyteros, q̃ prius &c. Tunc id fiebat quasi ex necessitate: propter. s. paucitatem ministrorũ. Vnde q̃ quotidie celebrabat Missã. Nec tamen sic uniuersaliter factum fuit in primitiua ecclesia; quod textus designauit per ly aliqui. Quasi dicatur non omnes, neque in omni loco, neque omni tempore, primitiuæ ecclesiæ sic ordinabantur. Hic sensus D. Thomæ, confirmatur ex concil. vi. sess. 23. c. 17. de refor.

CONCL. 2ª. Per constitutionem ecclesiæ determinatum est, q̃ ad maiores ordines se non ingerat, qui prius in minoribus officijs se non humiliauit.

¶NOT. Et sic diximus in exam. primo, esse de necessitate præcepti seruare ordinem in suscipiendis ordinibus.

¶Examen. Ly minoribus officijs. Scilicet ex officio, seu ex præfixa sua exercitatia. Pôt. n. quis legere epistolam, & non ex officio, acolytatus officium exequi, & non ex officio uti subdiaconi quique præsupposita ministrorum legentes epistolam sine manipulo, quasi ostendentes per carentiam manipuli, q̃ officium tale exequuntur non ex officio, & ut nondũ minoribus ordinibus iuuati pro acolyto officium exercentes. De his igitur non intẽdit

A conclusio sed (ut diximus) de talia officia exequentibus ex officio quo, to ordinem talibus officijs correspondentem habentibus.

¶NOT. Quòd uero sic intelligatur (ut dixit hoc exam.) constat tutio Ecclesiæ. & per consequens ista 2ª. conclusio, patet ex Cõcil. Trid. sequenti. 23. Ecclesiam totam repræsentante. Inquit ergo sess. 23. c. 17. de refor. Vt sanctorũ ordinũ à diaconatu ad ostiariatũ functiones ab Apostolorũ sporibus in ecclesia laudabiliter receptæ, & plurib. in locis aliquandiu intermissæ, eõsilio iuxta sacros canones renouentur; ne ab hac retenta, tãq; otiosæ, traducant, illius pristini moris (ut limẽdi desiderio Flagrãs sancta synodus, decernit ut in posterum huiũmodi ministeria nõ, nisi p̃ constitutos in dictis ordinib. exercẽtur, omnesq; & singulos Prælatos ecclesiarum in dño hortatur, & illis præcipit, ut quantũ fieri cõmodè poterit in ecclesijs cathedralibus, collegiatis, & parochialibus tuæ diœcesis, si populus frequens, & ecclesiæ prouentus id ferre queant, hmõi functiones curent restituendas; & ex aliqua parte reddituum aliquorũ simpliciũ beneficiorũ, seu fabricæ ecclesiæ si prouentus supperint, aut urrinsq; illorũ, eas functiones exercendas stipẽdia assignent iuxta quibus, si negligentes fuerint, ordinarij iudicio, aut ex parte molestari, aut ipsorũ priuari possint. Quòd si in ministerijs quatuor minorũ ordinũ exercendis Clerici cõiuges præsertim nõ erunt sufficiẽs possint & coniugati, uitæ honestæ, dũmodo nõ bigami ad ea munia obeunda idonei, & q̃ constantiam, & habeatur clerici cale ecclesia gesserẽt. Hæc ibi. Vbi et videre cõfirmati sensũ sanctorum doctorũ, q̃ non ordines neque in omni loco, neque in omni tempore, primitiuæ ecclesiæ sic ordinabantur &c. explicatum in exam. mox post prob. concl. 1. Vide tu.

Ordinũ singulorũ usus ante apostolorũ in S. Ecclesia.

Conel. p 4 in decr. D. 52.

† in decretali in ar. Sed cõtra cita.

¶PROB. Quia, ut clarã, præsupponitur.

¶NOT. De hac claritate vide appen. sequen.

1m de minori. Conueniẽtia. & secundũ similitudinẽ speciei non secundum proportionẽ potentiæ ad actum. §. Tunc nihil &c. Non n. unus ordo respectu alterius dicit potentiam passiuam necessariam, cum unus possit esse sine altero: qualem tamen potentiam dicit pabulinus re specie ordinitur in articulo tertio.

2m de minori. Gradum. & in eodem motu, seu in eadem actione, occurrentes: non autem in diuersis rebus. §. Tunc nihil &c. Licet n. ordines sint gradus (ut argitur) non sunt tamen similes gradibus existentib. in uno motu, sed in diuersis reb. & exempla hic ex notato.

Universidad de Deusto
Biblioteca

APPENDIX.

EX articulo habes. ¶Primò quòd per rõnem ostendat meritũ a summis Pontificib. & concilijs insinuatũ esse, & q̃ quis non ordinetur per saltum, & q̃ hoc non sit de necessitate sacramenti. Insinuatum autẽ est id à Concilio Sardicensi can. vij. Ossius Episcopus dixit. Hoc quoq; necessarium existimo ut cum omni cura & diligentia examineñ ut hiquis diues, uel ex foro scholasticus, Episcopus fieri dignus habeat, non prius constituatur, quàm lectoris, & diaconi, & presbiteri ministerium peregerimus in unoquoque gradu si dignus existimatus fuerit, ad Episcopatus fastigiũ per progressionẽ possit ascendere &c. Omnia dixerunt ipsis placere, & omnino non oportere ea subuertere. Hæcibi. Vbi Ossius per ly lectoris omnes minores ordines, sicut & per ly diaconi, subdiaconũ & cointelligit. In cuius signum uniuersaliter subdit ly in unoquoque gradu, ordinum aut gradus ẽ septiformis, etiam à sapore Apostolorum. Item à Zosimo Papa in epist. ad Hesych. ũ Salonitanum Episcopũ. Hoc aũt spliter & sub successoribus nostris, & nuper à nobis interdictum confirmat &c. quo peninus, contra patrum præceptum, qui ecclesiasticis disciplinis imbutos per ordinem nõ fuisse, neq; aliquã sum mum ecclesiæ sacerdotium aspirare prætumpserit & ministerium in eo amb tio inefficax haberetur, nerũ etiam in ordinatores eius ut careret eo ordine, quem sine ordine contra præcepta patrũ erediderãt psumendum. Hæ ibi. Ité à B. Gregorio Magno in epist. 110. Etherio Lugdunensi Episcopo an. 2. Ordinate ergo ad ordines accedendũ ẽ. Nam catum appetit q̃ ad summa loci fastigia postponus gradibus per abrupta quærit assensum. Hæ ibi. Item à synodo apud D. Medardum. Ostensum est in eodem ex Concilio Sardicensi c. 9. & ex alijs concilijs, ac decretis, damnationis scripturæ eundem canonicam formam eundem Episcopum nihil de illius ordinatione attigisse, sed qui salu, sine gradu diaconi, ad sacerdotium profiliret, in degradationem debitũ resilire debere. Hæcibi. Quæ intelligas de rigore iuris. Nãde dispensatione ex clementia, dic, ut in sequentib. Ité ab Alexandro secundo ad Crimaldũ Constantinensẽ Epm. Solicitudo dilectionis tuæ studuit nos suscitare, ut tũ portator istarũ litterarum diaconatus, & sibi tecatus Tho. ubi sup. art. 3. flat &c. contra Conc. Tri. sess. 23. de refor. c. 5. ¶Aug. li. 5. cõtra Pet. c. 54. & 55 to. 7. & in Cõc. Cart. 4. c. 31.

Gregorius de salu saltem in elusiuè loquit. ẽ hmõi fit contra mores, anne.

QVAESTIO XXXVI.

De qualitate suscipientium, in quinque articulos diuisa.

DEINDE considerandũ est de qualitate susciepientium hoc sacramentum.

Circa quod quæruntur quinq;.

Primo, Vtrum in suscipientibus hoc sacramentum requiratur bonitas vitæ.

Secundo; Vtrum requiratur scientia totius sacræ Scripturæ.

Tertio, Vtrum ex ipso merito vitæ aliquis ordinis gradus consequatur.

Quarto, Vtrum promouens indignos ad ordinem peccet.

Quinto, Vtrum aliquis peccator existens possit sine peccato ordine suscepto uti.

ARTICVLVS I.

Vtrum in susciepientibus ordinem requiratur bonitas vitæ.

AD PRIMVM sic procedit. Videtur q̃ in suscipientib. ordines non requiratur bonitas vitæ * quia per ordinem aliquis ordinatur ad dispẽsationem sacramentorum, sed sacramenta possunt dispensari à bonis, & malis, b ergo non requiritur bona vita.

¶2 Præt. Non est maius ministerium quod Deo in sacramentis exhibetur, quàm quod ipsi corporaliter adhibeatur, sed à ministerio ipsius corporali non repulit Dominus mulierem peccatricem, & infamem, ut patet Luc. 7. ergo nec à ministerio eius in sacramentis tales sunt amouendi.

¶3 Præt. Per omnem gratiã datur aliquod remedium contra peccatum, sed illis, qui habent peccatum, non dẽt aliquod remedium denegari, q̃d eis ualere posset, cũ ergo in sacramento ordinis gratia conferatur, vt * q̃ debeat etiam peccatoribus hoc sacramentum dari.

SED CONTRA. Leu. 21. Homo de semine Aaron, qui habuerit maculam, non offerat panes coram Domino, nec accedat ad ministerium eius; sed per maculam, (ut dicit Glos.) omne uitium intelligitur, ergo ille, qui est aliquo uitio irretitus, non debet ad ministerium ordinis adhiberi.

Præt. Hiero. dicit, q̃ non solum Episcopi, presbyteri, & diaconi, debent magnopere prouidere, ut conctum populum cui præsident, sermone, & conuersatione præcedant, uerum ẽt inferiores gradus, & omnes, qui diuino oraculo deseruiũt, & qa uehementer Ecclesiam Dei detruit meliores esse laicos, quia clericos, ergo in omnib. ordinibus requiritur sanctitas uitæ.

RESPON. Dicendum, q̃ sicut Dionysius dicit; 1. c. 2. Eccl. Hier. ut subtiliores, & clariores essentię repletę influxu solariũ splẽdorũ, lumen in eis supereminẽs ad similitudinem Solis ad alia corpora inuehunt, sic in omni diuino non est audendum aliquis dux esse, nisi secundum omnem habitum suum factus deiformissimus, & Deo simillimus. Vnde cum in quolibet ordine aliquis constituatur dux alijs in rebus diuinis, quasi præsumptuosus, m mortaliter peccat, qui cũ conscientia peccati mortalis ad ordines accedit, n & iõ p sanctitas K uitæ requiritur ad ordinem de necessitate pcepti, sed non de necessitate sacramẽti. ¶Vsi malus ordinatur, nihilominus ordinẽ habet, o tñ cum peccato.

F officiũ iđoneus sit peragere, nec necẽ ad id ppostero cursu, sub diaconatus ordine postpositio, negligẽtia potius q̃ superbia, cognoscatur ascendisse. Vnde non consulendo eharitati nec mãdamus ut ab officio sacerdotali eum prohibeat, donec proximo quatuor temporum ieiunio subdiaconatus ministerium sub imponas; & sic deincepo ad maiora ossi eis eum redire concedas. Hæc ibi; & recitantur distin. 52. Sed ab Innocentio Tertio ad Bononiẽsem ep scopum. Tuæ literæ &c. P. presbiter, diaconatus ordine p termisso, se fecit ad sacerdotij ordinem promoueri. Ipse ubi quoque secreto confessus est; se pro certo nescire, si rite saltiter se haberet. Sed ex quo boni utri hoc asserebãt, inter quos fuerat conuersatus, credebat assertioni eorum; eo q̃ tempore, quo ordines inferiores susceperat, infra annos discretionis fuerat cõstitutus ere Mandamus quatenus condignã pœnitentiam pro huius modi negligentia iniunctã eidem; qua peracta, quia non intelligitur iteratũ q̃d factum esse nescitur, ipsum in diaconum ordinari procuretes sic ex misericordia eundem ministrare permittas in ordine sacerdotis. Hæcibi et recitantur, decleper salt. prom.

¶ Secundò habes quomodo per rationem prædictã patriũ pro quanto ordinẽ superiorem non de necessitate sacramẽti, sed præcepti præponente inferiorem indicem, et intelligas et probes ot tuearis.

¶ Tertiò uides quomodo ex ijs ut cissim Thomistica doctrina præsentet declaretur et consolidetur.

QVAEST. XXXVI. ART. I. 241

¶ NOT. Ex ijs fibulis ad inuisibilia notmeipsos man A ducere debere. monstrat Dionisius in exemplo posito in textu quod totius probationis huius fundamentum est. Dicit ergo, q̃ corpora superiora, & si fuerint luciduora inferioribus non transmittunt lumen a sole participatum ad inferiora. Applica ad propositum: & hinc discas in aliis similibus procedere ad tui & aliorum eruditionem.

¶ Examen ly in quo libet ordine. f. etiã de minoribus. Ergo patet hinc quod (sup. dicebamus, uidelicet q̃ quilibet ordo ẽt minor dicit gradum, & facit consequẽter hominem talẽ, ut sic, superiorem ad omnes laicos.

*Deer. li. 1. tit. 15. c. 1

Quid sit esse præsumptuo sum, & quid præsumptuosum sit. Hinc col. ligitur.

¶ Examen. Ly constituitur Dux, scilicet ut in potentia saltem ducat alios. Non. n. ẽ necesse per hoc, q̃ quilibet ordinatus sit pastorchus, seu cutatus; sed sufficit, q̃, quãtũ ẽ ex ordine susceptio, posse ducere alios. i. dirigere in rebus diuinis.

AD SECVNDVM dicendum, quod illud ministerium erat tantũ in exequutione corporalis obsequij, quod etiam licite peccatores facere possunt. Secus autem de ministerio spirituali, ad quod applicantur ordinati, quia per ipsum efficiuntur medij inter Deum, & plebem, * & ideo debent de bona conscientia nitere quo ad Deum, & bona fama quo ad homines.

AD 3^m dicendum, quod aliquæ medicinæ sunt, quæ exigunt robur naturæ, aliàs cum periculo mortis assumuntur; & aliæ sunt, quæ debilibus dari possunt: ita etiam in spiritualibus, quędam sacramenta sunt ordinata ad remediũ peccati, & talia peccatoribus sunt exhibenda, sicut baptismus, & pœnitentia, illa uero, quæ perfectionem gratiæ conferunt, requirunt hominem per gratiam confortatum.

¶ NOT. Potuisset D. Thom. ẽt respondere, illa peccatrix narrata Luc. 7. quæ ad Christi obsequium corporale accessit, nõ erat illo tunc peccatrix (ut alibi declarat idem Sãctus) sed sic dicẽs nõ resoluisse uniuersaliter instantiã ab argũ intentum. Facilẽ .n. insurrexisset denuò argumẽtator q̃ instans: q̃ multi pharisæi (puta qui dolo eum inuitabãt ad rũ ducendũ,) existentes formaliter pẽitores, Christo ministerio corporali inseruiebant. Ideò, ut uniuersaliter quæcunq; similis tenoris instantias breui cłusione excludarem; præelegi, secundum rationem differentiæ inter corporale & spirituale obsequium, argumento huic respondere.

3^m de minori. Non debet aliquod remedium. &. ordinatum ad remediũ peccationon autem, præsupponens innocentiam in remedium receptorum. §. Tũc nihil &c. Licet enim per omnem gratiam detur aliquod remedium contra peccatum (ut arguitur:) tamen sicut in corporalibus aliquæ medicinæ sunt quę exigunt, &c. ut in textu.

¶ *Corollarium.* Ex his ergo patet ratio huiusmodi differentiæ. quare. f. peccatores etiam magni, laudabiliter accedunt ad cõfessionem; & ad Eucharistię sacramentum non laudabiliter, nisi innocentiam ad altare portantes.

APPENDIX.

EX articulo habes. ¶Primo: quomodo per rationem ostendat, meritò esse inſinuatum, & requiritur bonitas vitæ in accedente ad ordinem, tum a scripturis, tum a Pontificib. summis. A scripturis quidem ad Tim. 1. conſtituas per ciuitates præsbyteros, licet dispositionibus, si quis sine crimine est, &c. Item, Apostolos inter alias conditiones ordinandorum, hanc uult ẽ primam, quod. f. sint sine crimine. i. sine mortali peccato. Item Io. 13. vbi laudantur pedes Apostolorum antequam sacerdotium conferatur eis. Item Leuit. 21. Homo qui habuerit maculam nõ offerat panes Deo suo, nec accedat ad ministeriũ eius. Si cæcus, si claudus, si uel paruo, uel grandi, uel torto naso, si fractope de, si manu, si gibbus, si lippus, si albuginẽ in oculo si ingẽ scabiẽ habuerit, si impetiginem in corpore, uel hernioſus. hæc Leu. igitur dic, ut supr. Nam in figura omnia contingebant illis. 1. Co. 10. & consequenter habens maculam intelligebatur ille, q̃ alicui pẽccato mortali subiacebat. Proh dolor habuimur ergo a ministerio. i. abordine (loquẽdo in ppositio) cæcus. i. ignorans (sic quo ad sc. fe.) claudus. i. inſtabilis in pposito non procedẽs; malo passo, grãdi, uel torto. i. indiseretus plus uel minus, aut prauus contra legẽ exercẽs; fracto pede, uel manu. i. nolens bene operari, uel procedere in uirtutibus, gibbus ante, uel retrò. i. amator superfluus terrenorũ, lippus. i. ingeniũ obscuratũ hãs p carnalẽ affectionem (nã lippitudo contingit ex fluxu humoris,) his albuginem in oculo. i. præsumptionẽ cædoris iustitiæ in sua cogitatione, uel ingẽ scabiẽ. i. pruritũ carnis, uel impetiginem (hæc sine dolore corpus occupat, & mẽbrorũ decorem fædat) i. auaritiam, hernioſus, uel ponderoſus. i. gestãs pondus superfluitatis in corde, licet non exerceat in opere. Hæc ex 1. 2. q. 102. a. 5. ad 10. Ité a Conc. Carthag. 5. c. 22. vt nullus ordinetur clericus, nisi probatus, uel ejus rei examine, uel populi testimonio. Hæc ibi. & recitatur dist. 24. Nullus clericorũ. De ista uerò probatione loquens simul & declarans Conc. Trid. sess. 23. c. 5. de refor. sic ait. Ad minores ordines promouendi bonum a parocho, & a magistro scholæ, in qua educantur testimonium habeant. Iij uerò qui ad singulos maiores erunt assumendi per mensem ante ordinationem episcopum adeant, qui parocho

Vtil. p. S. Eccl. &c.

Probatur maior ad maiores requiriẽ quam ad minores.

anne.

Universidad de Deusto
Biblioteca

aut alteri, cui magis expedire uidebitur, committant nominib. F ad desiderio eorum, qui uolunt promoueri, publicè in ecclesia propositis, de ipsarum ordinandorum natalibus, ætate, moribꝰ, & uita, à fide dignis diligenter inquirat, & literas testimoniales, ipsamq; inquisitionem factam commendet, ad ipsum Episcopũ, quam primũ transmittat. Hæc ibi, & cap. 7. Episcopus autẽ sacer dotibus, & aliis prudentibus uiris, peritis diuinæ legis, ac in ecclesiasticis sanctionib. exercitatis, sibi associtis, ordinandorũ genus, personam, ætatem; institutionem, mores, doctrinam, & fidem, diligenter inuestigei, & examines.

Hæc ibi. Quæ etiã pro art. 2. & 4. aliqualiter facianꝰ & ea 8. Vnusquisque a proprio Episcopo ordinetur.

Quod si quis ab alio promoueri pecuniæ fauorisue id ei, cui cuiusuis generalis, aut specialis rescripti, uel priuilegij prætextu, etiam statutis temporibus, permittatur: nisi eius probitas, ac mores, ordinarii sui testimonio commendentur. Si secus fiat ordinãs a collatione ordinum per annũ, & ordinatus a fusceptorum ordinũ executione, quandiu proprio ordinario uidebitur expedire, sit suspensus. Hæc ibi. Ité à Stephano 1. Papa ep. 2. ad Hidatium Epm. Quod uerò consului sti iisdem Apostolicè qui ad gradus ecclesiasticos non sunt admittendi pro authoritate sedis apostolicæ te informare non denegamus. Hactenus.

* Mag li. 1. ep. 24. 11. D. gos, omnes capitalib. & hi 3 De crimin bus ir retitos, ere. d. 25. sepulchrorum violato. 2. ex lij tores, Apostolorum, do. in ep. atque successorũ eo ad Ludif. rum, reliquorumque Qui non patrum statuta liben debẽt or- ter uiolantes; omnes dinari. qui aduersus patres suos armãtur, qui in omni mundo infamia notantur, incestuosos, homicidas, periuros, raptores, malefactos, nenefcos, adulteros, debent studiosè cauere, & qui indigna sibi putant loca tenere, aut facultates ecclesiæ abstrahunt minuũt, & qui fratres calumniantur, aut accusant & non probant; uel qui contra innocentes principũ animos ad iracundiam prouocant, & omnes anathematizatos, uel pro suis scelleribus ab ecclesia pulsos; & omnes quos ecclesiasticæ uel seculi leges infames pronunciant: hos omnes ad sacros ordines non licet promouere, nec seruos antè legitimam libertatem, nec pœnitentes, nec bigamos, nec eos qui curiæ deseruiunt, uel qui non sunt integri corpore; aut sanam non habent mentem, uel intellectum; aut inobedientes sanctorum decretis existunt; aut furiosi manifestantur. Hæc ibi. Quæ etiam pro 4. 30. 2. 3. 4. & 6. aliqualiter facianꝰ.

¶ Secundò habet: quomodo per rationem prędictã patrũ & scripturarum, pro quanto bonitas istarum uitæ præquiri ad ordines de necessitate præcepti decernatur, & intelligas, & probes, & tuearis. *concl.*

¶ Tertiò uides quo modo ex iis uiciũ sim Angelica doctrina p̃sens, & declaratur, & confolidetur. *concl.* 1

ARTICVLVS II.

Vtrum requiratur scientia totius sacræ scripturæ.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videtur quod G requiratur scientia totius sacrę scripturæ: quia ille debet habere h legis scientiam a cuius ore lex requiritur, sed legem requirunt de ore sacerdotis, ut patet Malach. secundo. ergo ipse debet legis totius habere scientiam.

¶ 2 Præterea Primæ Petr. 1. Parati omni poscenti uos h ad satisfaciendum de ea, quæ in uobis est, fide, & spe: sed H reddere de his rationem, quæ sunt fidei, & spei, est illorum, qui perfectam scientiam sacrarum Scripturarum habent, ergo talem scientiam debent habere illi, qui ponuntur in ordinibus, quibus uerba prædicta dicuntur.

¶ 3 Præterea. Nullus h congrue legit quod non intelligit, quia legere, & non intelligere negligere est, ut dicit I Cato. Sed ad lectores, qui est quasi infimus ordo, pertinet legere uetus Testamentum, vt in litera dicitur, * ergo ad eos pertinet habere totius veteris Testamenti intellectum, & multo fortius ad alios superiores ordines.

SED CONTRA est, quod multi promouentur ad sacerdotium, qui penitus de talibus nihil sciunt, etiam in religionibus multis, ergo uidetur quod talis scientia non requiratur. K

Præterea. In vitis patrum legitur, aliquos simplices monachos ad sacerdotium promotos, qui erant sanctissimæ uitæ, ergo non requiritur præ-

dicta scientia in ordinandis.

RESPONDEO, Dicendum, quod in quolibet actu hominis, si debet esse ordinatus, oportet quod adsit directio rationis, unde m ad hoc quod ordinis officium exequatur, oportet, quod habeat tantum de scientia, quę sufficiat ad hoc quod dirigatur in actum ordinis illius, n & ideo p etiam talis scientia requiritur in eo, qui debet ad ordines promoueri, & non quod uniuersaliter in tota Scriptura sit instructus, sed plus, uel minus secundum quod ad plura, uel pauciora se eius officium extendit, q ut scilicet illi, qui aliis præponuntur, curã animarum suscipientes, sciant, quæ ad exequutionem sui ordinis spectant.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod sacerdos habet duos actus, unum principalem supra corpus Christi uerum, & alium secundarium supra corpus Christi mysticum, secundus autem actus dependet à primo, sed non conuertitur, & ideo aliqui ad sacerdotium promouentur, quibus committitur primus actus tantum, sicut religiosi, quibus cura animarum non committitur, & à talium ore lex non requiritur, sed solùm quod sacramenta confeciant, & ideo talibus sufficit si tantum de scientia habeant, quod ea, quæ ad sacramentum perficiendum spectant, rite seruare possint. Alii autem promouentur ad alium actum, qui est supra corpus mysticum, & a talium ore populus legem requirit, unde scientia legis in eis debet esse, non quidem ut sciant omnes difficiles quæstiones, quia in his debet ad superiores recursus haberi, sed ut sciant, ea, quæ populus debet credere, & obseruare de lege. Sed ad superiores sacerdotes, scilicet Episcopos pertinet ut etiam ea, quæ difficultatem in lege facere possunt, sciant, & tanto magis quanto in maiori gradu collocantur.

AD SECVNDVM dicendum, quod ratio reddenda de fide, & spe, non est intelligenda talis, quæ sufficiat ad probandum, quę fidei, uel spei sunt, B cum utrumque de inuisibilibus sit; sed ut sciant in communi probabilitatem, utriusque ostendere, ad quod non requiritur multum magna scientia.

AD TERTIVM dicendum, quod ad lectorem non pertinet tradere intellectum sacræ Scripturæ populo, quia hoc est superiorum ordinum, sed solum pronuntiare, & ideo ab eo non exigitur, quod habeat tantum de scientia, qua sacram Scripturam intelligat, sed solum quod recte pronuntiare sciat, & quia tali scientia de facili adsciscitur a multis, ideo probabiliter æstimari potest, quod ordinatus talem scientiam acquirat, si etiam tunc eam non habeat, maxime si in uia ad hoc esse uideatur.

Præsumptio qd sit.

¶ *Corollarium.* Ergo Malachias intelligit proprie de sacerdotibus parochialibus, i. qui habent curã animarum. Ostendere nũquę uultꝰ, præsumptionis peccatum est, uelle medicare alas illum facei dotem, qui nescius est sacrarũ literarum, quãtum ad ea, quæ populus sibi subiectus debet credere, & obseruare de lege. Sicut & præsumptionis peccatũ esset in illo, qui ignorans medicinã uellet medicare corpora. Præsumptio. n. est; qua homo interiore, uel exteriore actu aggreditur opus sui facultatem excedens, qua si non excedat; sed sit sibi commensuratum. Maior tñ præsumptio, quàm medici corporalis: esset illa quæ contra authoritatẽ Malachiæ militaret; cum ars artium sit regimen animarum.

¶ NOT. Docet S. Thom. in doctrina ista ad primum; qualiter, seu quomodo examinandi sunt accedentes ad ordinem sacerdotalem similiter & accedentes ad recipiendum curam animarũ; nec C non & accedentes ad suscipiendum Episcopatum. In omnibus his, & aliis ordinibus, uel similibus, habendum esse innuit, pro fine officium, ad quod tales tunc manipantur, & secundum illud examen est dirigendum; quandoquidem a fine diriguntur, & ordinantur, seu regulantur ea, quæ sunt ad finem.

Modꝰ examinandi quosdam que &c.

2m ex 1. Petr. 1. Ad satisfaciendũ. &c. ostendendo in communi probabilitatem utriusq. D rationem credibilium & sperandorum; non autem probando sufficienter. §. Tunc nihil &c. Nam reddere rationem de his, quæ sunt fidei, & spei, ostendendo in communi probabilitatem utriusq. non requirit, cum aldemagnam scripturarum scientiam: ut in tex.

¶ NOT. Quòd non possit, neque debeat attentari redde ratio sufficienter probans ea, quæ sunt fidei, docet D. Thom. 1. part. q. 33. ar. 1. corp. ubi loquens de trinitate personarum diminarum, & consequenter per quandam proportionem etiam de aliis credibilibus similia intendens, inquit. Qui autem probare nititur E trinitatem personarum naturali ratione, fidei dupliciter derogat. Primò quidem, quantum ad dignitatem ipsius fidei; quæ est ut ea de rebus inuisibilibus, quæ rationem humanã excedũt, sit de Apostolis dicit ad Hebr. 11. q. fides est de non apparentibus; & 2. Cor. 2. q. sapientia, quam loquimur inter perfectos in mysterio est abscondita. Secundo quantum ad utilitatem trahendi alios ad fidem eorum, n. aliquis ad probandam fidem inducit rationes, quæ non sunt cogentes, exinde in irrisionem infidelium. Credũt enim homines nos ideo inniti rationibus inanibus, & propter eas credamus. Quæ igitur sunt fides, non sunt tentanda probare, nisi per authoritates (scilicet sacræ scripturæ. 1. par. q. 1. ar. 8. corp.) his, qui authoritates suscipiunt. Apud alios uerò sufficit defendere non esse impossibile, quod fides prædicat. Vnde Dionisius ait 2. cap. de Diuinis nominib. Si aliquis est, qui totaliter eloquia (scilicet sacræ scripturæ) rehsilit, longè erit a nostra philosophia. Si autem ad ueritatem eloquiorum sacrorum respiciuhoc & nos eatione utimur. Et 1. par. q. 1. ar. 8. dicitur. Sacra scriptura, cum non habeat F superiorem, disputat contra negantem sua principia; si aduersarius aliquid concedat eorum, quæ per diuinam reuelationem habentur, licet per authoritates sacræ scripturæ disputamus cõtra hæreticos, & per unum articulum contra negantes alium. Si uerò aduersarius nihil credat eorum, quæ diuinitus reuelantur, non remanet amplius uia ad probandum articulos fidei, per rationem, sed ad soluendum rationes, si quas inducit cõtra fidem. Cum enim fides infallibili ueritati innitatur, impossibile autem sit, de uero demonstrari contrarium manifestum est, probationes, quæ contra fidem inducuntur non esse demonstrationes, sed solubilia argumenta. Hæc ibi. Hoc ultimum dictum de solubilitate argumentorum omnium contra fidem, confirmatur a Leone Decimo Sacro Concilio Lateranensi approbante sessione octaua.

Modus probãdi, & disputandi, circa credibilia a prædicatoribus, & doctoribus, necessitate sit per & ubique, prudentissimè seruanda.

3m de maiori. Congruè legit, &c. sic, ut intellectũ rei lectæ tradat alteri: non, ut solus recte pronunciare sciat. §. Tunc nihil &c. Licet enim illius legere & non intelligere sit negligere, quia uult in tell gentiam lectionis alteri tradere (ut argumentur ex Catone:) tamen illius legere non est negligere, q recte scit tantum pronunciare lectionem, si non ordinat eam, ad explicandum eius intelligentiam alteri (ut est in proposito de lectoribus.)

¶ *Corollarium.* Ergo Legere de lectura ueteris testamenti, quæ pertinet ad citer. ordinem lectorum, non coincidit cum illa, de qua dicit Apostolus ad Thimot. attende tibi & lectioni. Ergo si Sacerdos, uel Episcopus uel etiam aliquis in sacris constitutus, sciret legere eo modo tantum, quo conuenit lectoribus ordinatis non satisfaceret officio suo, nec esset quis dignus ad ordines, uel sacerdotii, uel etiam maiores, propter huiusmodi scientiæ defectum.

¶ Examen. Ly probabiliter æstimari potest, &c. Scilicet loquendo de scientia, quæ de facili addiscitur, & a multis. Ad differentiam illius scientiæ, quæ uel non de facili addiscitur, uel non a multis; sed solum ab aliquibus per spiciatioris ingenii. Hæc examinasse innuit, ne aliquis minus exactè ponderans uerba Sancti Doctoris, indignos ex defectu scientiæ ordini, quem petit, non correspondentis admittat ad ordinationem; grossam conscientiam faciendo prætextu uerborum horum. D. Thom. se quasi palpando. Talis generis, de quo intendit hic tera, est adeptio grammaticæ ita, ut sciat quis expedite legere. Non autem omnis scientia, quæ ad ordines requiritur est tantæ facilitatis: ut de facili addiscatur a multis; licet a studiosis aliquibus, & bene otio literario uacantibus. His etiam adiectis, ne fallaris: q multi, qui ad ordines accedunt, deficientes in literis sibi propotionaliter ad ordines necessariis recurrunt ad hoc dicentes, se esse in uia ad addiscendum; monetes & maria (ut aiunt) promittentes, dummodo possint ordine consequi quicquid tamen possea (ut experti est) non stant promissis. Litera itaque D. Thom. sana est, & si recte intelligatur, practicabilis.

APPENDIX.

EX articulo hẽs. ¶ Primò quomodo per rationem tanquã in radice, excludas errorem Iterici (Prat. Licinius Imperator Quintus, literarum penitus ignarus) dicentis; literæ appellandę sunt uirtutes pestis. Nec mirum cum illorum esset tam infelix omninò, ut nè decretis quidem subscribere posset. Item errorem Quintini (Prat. Quintinus 4.) dicentis, literas esse abiiciendas, & spiritum uiuificantem sequendum. Sub prætextu enim huius secundi boni (si tamen per hoc ipse bonum intendebat) illum errorem primum de literis abiiciendis amplectebatur. Item errorem Iuliani Imperatoris apostatæ (qui habetur ex Nicephoro historiæ ecclesiast. ex lib. 10. cap. 32. & Ruffin. ibidem ca. 38 & 39.) dicentis; studia liberalia inuentui Christiana interdicenda. Hoc instituit Iulianus ipse apostata (quem quidam, proh dolor, utinam non sequerentur:) nè Christiani, dicta sua ratione fulti amplificando uanam eius religionem rellerent. Sic & Pharao mares interfici iussit; nè quando oppugnaretur, & expugnaretur abilis.

¶ Secundò habes: quomodo per rationem ostendas hos merito damnari a Concilio Toletano uti recitatur distinctio. 38. Canon. primo. dicente. Ignorantia mater cunctorum errorum, maximè sacerdotibus Dei, cauenda est, qui docendi officium in populo Dei susceperunt. Sacerdotes legere sanctas admonemur scripturas Paulo Apostolo dicente ad Timotheum. Attende lectioni, & exhortationi doctrinæ, & semper permane in his. Sciant ergo sacerdotes sanctas scripturas, & canones: & omne opus eorum in prædicatione, & doctrina.

Vitl. p. 5 Eccl. &c.

Fabritius corũ stoquidam, dia scola stica dãnantium

Mater est horumer torũ fugienda & cõtrariũ amplectendum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

scina confilat, atque ædificent cunctos, tam fidei scientia, quã operum disciplina. Hæc ibi. Item Leo Papa Episcopis Constantinopolit. Si in laicis videtur intolerabilis insania: quanto magis in his, qui præsunt, nec excusatione est digna, nec venia? Hæc ille: & recitantur di. 38. Isé a scripturis. 1. Cor. 14. Ignorãs, ignorabit. Hoc est, exponente B. Greg. Papa I. moralib. Qui ea, quæ Dei sũt, sapunt, a deo sapiũtur, & qui ea quæ Dei sunt nescíunt, a deo nescíũt & q ea, stante qui ait, Si quis ignorat, ignorabitur. Hæc ille: & recitatur dist. 38. Item 1. Cor. 2. Christum Dei virtutem & Dei sapientiã. Hoc est, exponãte B. Hieronymo in Esaiã: ut recitatur dist. 38. Si, iuxta Apostolum Paulum, Christus Dei virtus est, & Dei sapientia, & qui nescit scripturas, nescit Dei virtutem, eiusque sapientiam, scripturarũ ignorantia, Christi ẽ ignorantia. Hæc ibi. Item a Daniel 12. Quidocti fuerint, fulgebunt quasi splẽdor firmamẽti; & qui ad iustitiam eruditunt multos, quasi stellæ perpetuæ æternitates. (Ergo ut Zeferinus Papa ait: & recitatur dist. 38.) sicut stellas cœli non extinguit nox: sic mentes fidelium, & inhærentes firmamento sanctæ scripturæ non obscurat mundana iniquitas. Hæc ibi. Item a & c. ut 1. par q. 117. a. 1. app. & q. 1. a. 5. app. & q. 32. ar. 2. q. 40. ar. 1. & q. 95. ar. 1. appen.

*ho. 43. & Matth. in oper. imperf. non procu. a prin. 1. 1. c. 4. p. 3 in ti. contemplatio. circa med. illi.

Articvlvs III.

Verum ex merito vitæ aliquis gradus ordinis consequatur.

Ad tertivm sic procedi tur. Videtur, quod ex ipso merito uitæ aliquis ordinis gradus consequatur. Quia sicut dicit Chrysostomus, * non omnis sacerdos sanctus est, sed omnis sanctus sacerdos b est, sed ex merito uitę aliquis efficitur sanctus, ergo, & sacerdos, & multo fortius alios ordines habens.

¶ 2 Præterea. In rebus naturalibus ex hoc ipso aliqua in gradu superiori collocantur, q Deo appropinquant, & magis de eius bonitatibus participant, ut dicit Dion. 4. cap. Eccles. Hierarc. c sed ex merito sanctitatis, & scientię aliquis efficitur Deo propinquior, & plus de eius bonitatibus recipiens, b ergo ex hoc ipso in gradu ordinis collocatur.

Sed contra, Sanctitas semel habita potest amitti: sed ordo semel habitus, numquam amittitur, ergo ordo non confistit in ipso merito sanctitatis.

Respondeo Dicendum, quod causa debet esse proportionata suo effectui: & ideo sicut in Christo, a quo descendit gratia in omnes homines, oportet quod sit gratiæ plenitudo, ita m in ministris Ecclesię, quorum non est dare gratiam, sed gratiæ sacramenta, non constituitur gradus ordinis ex hoc q habent gratiam, sed ex hoc q participant aliquod gratię sacramentum n.

Ad primvm ergo dicendum, quod Chrysostomus accipit Sacerdotis nomen quantum ad rationem interpretationis, * secundum quod sacerdos idem est quod sacra dans. Sic enim quilibet iustus, inquantum sacra merita alicui in auxilium dat, sacerdotis interpretationem habet, non autem loquitur secundum nominis significationem. Est enim hoc nomen sacerdos institutum ad significandum eum, qui sacra dat in sacramentorum dispensatione.

prehendi) & ordinatores & ordinatos ultioni graui decernimus subiacere. Satius enim est, maximè in ordinatione sacerdotum, paucos bonos, quàm multos malos, habere ministros. Hæc ibi. & recitantur, de xtat. & qualitat. & ord. præf. Cum sit ars artium. Item ab Honorio 3. titul. eodem facto suo damnantur errores illi: dum ex defectu scientię deficit ià promotum, & sic. Quamuis &c. Quia episcopus. ca. confessus est coram nobis, se nunquam de grãmatica didicisse, nec eam legisse Donatum, & per euidentiam facti de illiteratura, & insufficientia sua constat, quod contra Deum esset & canonicas sãctiones, tantum in Episcopo tolerare defectum, ipsum a pontificalis officii executione & ab administratione Callinen. ecclesiæ penitus duximus amouẽdum. Hæc ibi. Item a papa Leone Decimo sacro approbat. Concil. Lateranense. session. octau. de studiis generalibus, pro electis. & sessione. nona. de liberalibus artib. pro pueris.

Notãdũ.

concil. mil.

¶ Quarto habetur quomodo per rationẽ prædicta patrum, & scripturarum, pro quanto scientiam debitam requiri dicunt in insuperpetib. ordinẽs, & intelligas, & probes, & defendas.

¶ Quinto uides: quomodo ex iis uicissim Angelica doctrina pius, & declaretur, & consolidetur.

*Vide totam q. 63. in 3. p. & q. 64. a. 1. corp.

Quæstio. XXXVI.

Art. III.

Conc. In ministris ecclesiæ, quorum non est dare gratiã, sed gratiæ sacramenta, non constituitur gradus ordinis ex hoc quod habent gratiam, sed ex hoc, q participant aliquod gratiæ sacramentum.

¶ Prob. Quia causa debet esse proportionata suo effectui, & è contra (ficut patet in Christo, ut in littera.)

¶ Not. Circa hanc materiam uide sup. q. 19. art. 4. textu, & eluci.

1m ex Chrisostomo. Sed omnis Sanctus sacerdos. Resi ly sacerdos sumatur quantum ad interpretationem nominis: non, quantum ad significationem eius. §. Tunc nihil, &c. Nos enim tractamus de sacerdote, quantum ad significationem nominis, non, præcisè, quantum ad interpretationem eius. Hoc est: consideramus hic sacerdotem quatenus sacra dat, non quomodocunque, puta spiritualiter merendo: sed hoc modo specificato, uidelicet, sacramenta ecclesiæ dispensando.

¶ Not. Pro captu faciliori aduerte, quod de ly sacerdos est similis iudicium, sicut de ly ecclesia, uel de ly usura. Quemadmodum enim quantum ad interpretationem nominis ly ecclesia est tantum congregatio (quæcunque illa fit, non curando:) & ly usura est usus cuiuscunque rei (an bona sit, uel mala, non curando;) ita ly sacerdos quantum ad interpretationem est dans sacra (quæcunque illa sint, non determinando.) Similiter quemadmodum ly ecclesia, quantum ad significationem, est congregatio non quorumcunque, sed fidelium: & ly usura est usus rei non cuiuscunque, sed fructificantis contra naturam suam secundum uoluntatem mutuantis: ita ly sacerdos quantum ad significationem est dans sacra, non quæcunque: sed sacramenta (intelligendo ex officio suo.) Ergo sicut ly ecclesia, & ly usura, quantum ad interpretationem sumtæ magis uniuersalia, quã sint quantum ad significationem ita ly sacerdos quantum ad interpretationẽ, est magis uniuersale seipso, quantum ad significationem, accepto. Non mirum ergo, quòd Beatus Chrisostomus interpretationem nominis attendens dixerit, quòd omnis sanctus est sacerdos.

Ex consequenti ergo differenter accepit illam suam primam propositionem, in qua dixerat, quòd non omnis sacerdos sanctus est: quoniam tunc primo accepit ly sacerdos quãtum ad significationem.

¶ NOT. Textus euidenter manifestat: quòd hoc nomẽ sacerdos dupliciter sumitur, uidelicet, secundum proprietatẽ (hoc dicit littera, quantum ad significationem;) & secundum similitudinem (hoc dicit littera, quantum ad interpretationem.)

Sacerdos primo modo, id est propriè est, qui ad Hebr. quinto. diffinitur sic. Omnis pontifex ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur in his, quæ sunt ad Deum, ut offerat dona & sacrificia pro peccatis. Ex qua diffinitione clarum est: & per ly ex hominibus assumptus, q sacerdos propriè est nomen gradus, seu ordinis: & per ly pro hominib. constitutus, q sacerdos propriè unitatem publicam concernit, inquãtum est mediator inter Deum & homines in iis, quæ sunt ad Deũ, & per ly ut offerat sacrificia, q sacerdos propriè hẽt facultatẽ, oblationẽ supremam (hoc est sacrificium) offerendi ei. Nunquã igitur intelligere dẽt sacerdotẽ propriè nisi illum, in quo has tres condiões propriè inueneris. Sacerdos ãr fedo m. 5. (sedũ similitudinẽ, seu secũdũ participationem quandam, est nomen uirtutis, uidelicet religionis, seu actus aliquis actibus animæ ad diuinũ cultũ. Vñ & ille offert Deo, nõ quidẽ sacrificia propriè dicta (puta sacrificia altaris,) sed opa uirtutũ: & ex officio, non quidẽ publico sacerdotis, sed unicuiq; debito (inquãtũ tenetur quilibet seruire deo.) De oblatione ilh? sacerdotis similitudinarie dicti, & quãtũ ad actũ priæ interioris dicit ps. 50. sacrificiũ deo spũs cõtribulatus, & quãtũ ad actũ priæ exterioris puta abstinẽtiæ Ro. 12. exhibeatis corpora vestra hostiam uiuentem, & quantũ ad actũ deuinæ laudis Heb. 13. offeram? hostiã laudis sẽper Deo. i. fructũ laborũ confitentiũ nomini eius; & quantum ad actũ martirii. Sap. 3. Tanquam aurũ in fornace probauit illos, & quasi holocaustũ hostiæ accepit illos. & quantum ad actum beneficentiæ. Hebr. 13. Beneficentiæ & cõmunis nolite obliuisci, talibus n. hostiis promeretur deus: ac itidem uniuersaliter de quibuscunq; actib. iustitiæ ps. 4. sacrificate sacrificium iustitiæ. Hæc nanq; exteriq; humõi opera dñr hostia holocaustum & sacrificium per similitudinem, inquantũ ea habent rõnem oblationi Deo ad honorem eius. Pariter ergo & is, qui hæc similia q. in honorem Dei facit, est sacerdos per similitudinẽ pro quanto actus talis uirtutũ offert deo ad honorẽ eius: quãuis nec ille sacerdos propriè sit, nec illa sint propriè sacrificia, nec ex officio sacerdotii proprio offerantur: eo modo, f. quo Apostolus supra Heb. 5. in definitione intellexit.

Diffinitio sacerdotis propriè dicti.

Tres cõditões sacerdotẽ propriè & similitudinarie sacerdotẽ.

2m illatio conclusionis. Aliud est enim loqui de influxu rerum naturalium super alia, aliud est de ministris ecclesiæ; quoniam non simili modo se habent: licet argumentum ab ipsis rebus naturalibus, tanquam a similibus in hoc, arguat. Nam res naturales efficiuntur in gradu superalio secundum quod &c. ut in textu.

¶ Corollarium. Itaq; dum ergo semper est, formaliter, in hoc nomine, minister: ut de ministris, quatenus ministri sunt, loquamur, & non amplius. Sic enim omnia similia huic secundo argumento obiecta facilitèr dissoluentur. Vide supra, ubi locuti sumus de instrumento, ut instrumentum. q. 19. art. quinto. & alibi. Nam minister est instrumentum.

Ergo ex hoc, &c. Negatur illatio. §. Sicut enim, &c. ut in textu.

Appendix.

Ex articulo hés. 1 ¶ Primò quomodo per rationem intentimas hæreses Hussitarum (ut referunt sup. q. 10 ar. 1. & q. 11 ar. 1. dicentium, q sacerdotem posse efficiẽ nõ dignum, sed uitæ meritum. Item Pauperum de Lugduno, seu Valdensium (ut recitatur q. 8. ar. 1. 2. & 3. dicentium, q quilibet laicus bonus & sciens absoluere potest & pœnitentiam imponere. Item dicentium laicos tam uiros, quam mulieres, qui sunt de secta ipsorũ, posse confessiones audire. Hos enim omnes, pro quanto sacerdotem effici aliquem per meritum uitæ flatuunt oppugnat, & expugnat præsens articul. Vell. p 8. Eccl. &c.

¶ Secundò habes quomodo per rationem ostendas hos meritò 2 esse damnatos à Deo, ut locis allegatis in app. secundo loco.

¶ Tertiò habes: quòd per rationem ostendas prædicta patrum, 3 in illis locis, pro quanto gradum ordinis promeritum uitæ fuisse non arguit dicunt, & intelligas, & probes, & defendas.

¶ Quartò uides: quomodo ex iis uicissim Angelica doctrina 4 præsens, & declaretur, & consolidetur.

Quæst. XXXVI. Art. IIII.

Examen. Ly indignos. f. aliquod dictorũ modorũ ar. 1. & 2. hoc 148 est, deficientes uel in bonitate uitæ, uel in scia sufficienti. Ly promoues. f. scienter, uel ex ignorantia crassa, quia qui nõ facit, qd debuit ad habendã certitudinẽ de sufficiẽtia promouẽdoru: (uel q. petius est) ex ignorãtia affectata. Pro quo uide cor. 5. & 6. ref. ad 3. ¶ CONCL. Quicunque indignos promouet, crimen mortale cõmittit, quasi summo domino infideli, & præcipuè cum hoc in detrimentum ecclesiæ uergat, & honoris diuini.

¶ Coroll. Ergo cũ agentes, & cõsentientes par pœna cõstringatur, mortaliter peccãtes, q tali promoti cõsentiunt nõ dicte inexcusabiliter uel scienter, uel ex ignorãtia crassa, quia qui nõ facit, qd debuit ad habendã certitudinẽ de sufficiẽtia promouẽdoru: (uel q. petius est) ex ignorãtia affectata. Pro quo uide cor. 5. & 6. ref. ad 3. ¶ CONCL. Quicunque indignos promouet, crimen mortale cõmittit, quasi summo domino infideli, & præcipuè cum hoc in detrimentum ecclesiæ uergat, & honoris diuini. ¶ Coroll. Ergo cũ agentes, & cõsentientes par pœna cõstringatur, mortaliter peccãtes, q tali promoti cõsentiunt nõ dicte inexcusabiliter uel scienter, uel ex ignorãtia crassa, quia qui nõ facit, qd debuit ad habendã certitudinẽ de sufficiẽtia promouẽdoru: (uel q. petius est) ex ignorãtia affectata. Pro quo uide cor. 5. & 6. ref. ad 3. ¶ CONCL. Quicunque indignos promouet, crimen mortale cõmittit, quasi summo domino infideli, & præcipuè cum hoc in detrimentum ecclesiæ uergat, & honoris diuini. ¶ Coroll. Ergo cũ agentes, & cõsentientes par pœna cõstringatur, mortaliter peccãtes, q tali promoti cõsentiunt nõ dicte inexcusabiliter uel scienter, uel ex ignorãtia crassa, quia qui nõ facit, qd debuit ad habendã certitudinẽ de sufficiẽtia promouẽdoru: (uel q. petius est) ex ignorãtia affectata. Pro quo uide cor. 5. & 6. ref. ad 3. ¶ CONCL. Quicunque indignos promouet, crimen mortale cõmittit, quasi summo domino infideli, & præcipuè cum hoc in detrimentum ecclesiæ uergat, & honoris diuini.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Examen. Ly quasi. Hoc dicit textus, non ad denotandum q
Ly in promouendis ille de fide infidelis summa dominus, sed ad li
promouendum q intentio eius non fertur directe ad illum infide
litatem Nouum (communiter loquendo) indignos ordinare in
tendit facere hoc ut ille infidelis Deus sed ad talem promouendū
ex ista causa illatera
uenire ad quam tes
men sequitur q sit in
fidelis Deo. Nec talis
intentio sua, qua hoc
non intenderet, esset
factum a pcto mor
tali, si tales promouē
dos indignos sit,
ut mortaliter. Aliqn
hoc adueniet per
careat quia non intē
dit per talem factum
offendere Deum sed
proprio desiderio fa
tisfacere. Quod tamē
ipsum non excusat.

¶ PROB. Quia
talis reddit diuina al
tur supra mensuram
eius (cum ordinari il
li sint valde diuino mu
nere indigni) & fide
lis seruus est, qui tra
dit mensurā familiæ
suæ proportionatam
(patet ex Euangelio
Luc. 12.)

2. Quia ille effet infi
delis terreno dño, q
in eo pō officio aliquos
inutiles poneret.

3 Quia (ly & præci
pue cum, &c.) bonū
ecclesiæ ac honor di
uinus promouetur p
bonos ministros: pa
tet. Exp. 3, ab oppositō, per mīstros ma
los deteriorātur.

*Hom. 2. in euāge. paulo a princi. Id est habet Bern. in ser. 2. de resurr. a med.

*Luc. 12.

1m minor.

Non posset ips eos inuenire in sufficien
ti numero, si talem idonietatem require
ret in eis quæ a sanctis defer b t. 8. ñ. na
turalia. §. Nam Deus nunquā ita de
seruit ecclesiam suam,
quin inueniantur ido
nei ministri sufficie
tes ad necessitatē ple
bis si digni promoue
rentur, & indigni re
pellerentur.

c NOT. Aduertē di
ligenter ly nūquam.
Et hoc est ad tollēdā
excusationes in pecca
tis. Adduly si digni

*Alumni sterii.

promouerentur, &c. quasi dicat. Ex defe
ctu hominum est, q non inueniantur idonei ministri in nume
ro sufficienti, quia malositates nolunt eos inuenire qualibus au
tem eligerētur, Deus fuit. Reuera q tur secundum sementium
tur tales ministri sufficientes pro necessitate plebium: & hoc
sufficit ad saluandam prouidentiam Dei speralem prædictam.
Exponitur quoque ly si digni promouerentur, &c. sic ut dicat:
Etiam si solum digni promouerentur: tñc inuenientur sem
per idonei ministri ad necessitatem plebis sufficientes: & hoc p
pter magnam prouidentiam Dei erga ecclesiam suam.

Miranda prouidē tia Dei circa ecclesiam.

Caue autem, nē exponas in hoc malo sensu, qui fatuā sapientiā
eis interē attendentibus occurrendo. Dicas nunquam inuenie
ri, &c. si digni &c. quasi q si non digni promouentur, Deus nō
ita deferat, &c.

Item de maiori.

Coadiutoribus & bonis non
malis. §. Tunc nihil &c. Ni ma
li potius afferunt detrimentum bonæ intentioni Episcoporum,
quæ est de promotione honoris diuini, & utilitatis ecclesiæ:
& consequenter non sua, principaliter, & proprie, coadiutores
Episcoporum dicendi. Vide secundum responsum literæ ly &
si non possunt, &c.

dunt ad ordines, sint digni, ut fieret diligens inquisitio de moribus, & scientia eorum, quod non videtur alicubi obseruari.

SED CONTRA, Peius est promouere malos ad sacra * mysteria, quàm iam promotos non corrigere: sed Hely mortaliter peccauit, non corrigens filios suos de malitia sua, unde cadēs retrorsum mortuus est, ut dicitur 1. Reg. ergo non fine peccato euadit si indignos promouet.

¶ Præterea. Spiritualia temporalibus sunt præponenda in ecclesia: sed moraliter peccaret qui res ecclesiæ temporales scienter sub periculo poneret, ergo multo fortius, qui H poneret res spirituales sub periculo, sed sub periculo ponit res spirituales quicumque indignos promouet, quia, cuius vita despicitur, ut dicit Gregorius, * restat ut eius prædicatio contemnatur, & eadem ratione omnia spiritualia ab eis exhibita. ergo indignos promouens mortaliter peccat.

RESPONDEO, Dicendum, quod a domino describitur * fi I delis seruus qui est constitutus supra familiam, ut det illi tritici mensuram, & ideo infidelitatis reus est, qui alicui supra mensuram eius diuina tradit, hoc autem facit quicumque indignos promouet, & ideo m crimen mortale committit qua si summo domino infidelis, & præcipue cum hoc in detrimentum ecclesiæ uergat, & honoris diuini, n qui per bonos ministros promouetur. Effet enim infidelis terreno domino, qui in eius officio aliquos inutiles poneret.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod Deus nunquam ita deserit Ecclesiam suam, quin inueniantur ideo ministri sufficientes ad necessitatem plebis, si digni promouerentur, & indigni repellerentur: t & si non possunt tot ministri inueniri, quot modo sunt, melius esset habere paucos ministros bonos, quam multos malos, ut dicit beatus Clemens.*

AD SECVNDVM dicendum, quod temporalia non sunt quærenda, nisi propter spiritualia; unde omne incommodum temporale deberet eligi, & omne dispendium, propter spirituale bonum promouendum.

AD TERTIVM dicendum, quod ad minus hoc requiritur quod nesciat o ordinans aliquid contrarium sanctitati in ordinando esse, sed etiam exigitur amplius, ut secundum mensuram ordinis, uel officii, iniungendi diligentior cura apponatur, ut habeatur certitudo de qualitate promouendorum saltem ex testimonio aliorum, & hoc est quod Apostolus dicit 1. Timoth. 5. Nemini cito manum imposueris.

¶ NOT. Non tamen ex hac re sequitur q mali ti ordinati non possint uera sacramenta administrare. Nā hoc esset contra ueritatē, & præmissa 3. q. 19. art. 5. Aliud est enim de nondum ordinatis tali qui, an coadiutores Episcoporum iudicā di sint, aliud est de iā ordinatis inquirere, an coadiumenti illes in administratione sacramentorum.

2m de conclusione.

Tales sine pctō possent sine pctō promoueri. &. si temporalia propter spiritualia essent quærenda non, si propter spiritualia. §. Tūc nihil &c. Nam temporalia non sunt quærenda nisi &c.

*In ep. 1. ad Iacob. fratrem dñi, post me. & hī in Decret. di. 23. ca. Talis.

3m de consequentia.

Maximam diligētiā. &. secundum mensuram ordinis, uel officii, iniungendi: non aliter. §. Tunc nihil, &c. Nam apud timoratos talis diligentia circa ordinandos ad hibetur (ut in appen. sequen. uidebitur,) & consequenter est falsum in argō illa ly quod non uideatur alicubi obseruari.

¶ Examen. Ly ad minus hoc requiritur q. &c. Hoc intelligit, posse diligentiā factā de habenda certitudine qualitatis promouendorum: non aliter. Neque enim timoratus quisque tutum se in conscientia uere crederet: si, nulla adhibita diligētia inquisitionis præcēs' admitteret promouendos dicendo: ego nescio, aliquid cōtrariū idoneitati esse in illis ordinandis. Nam seipsum deciperet tanquam conuiuentem, seu nolens uidere, quod deber, seu ignorantia affectata laborans: quę tria in idem redeunt. Caute igitur legatur textus, nēa superficialia tantum lectione fallaris.

¶ Ly sanctitatē. Hoc est idoneitati ad ordines suscipiendos requisitæ. Non enim sanctitas tantum ista requiritur, sed etiam scientiæ (ut ita dicam) scientiæ. De quo uide articul. primo & 2.

¶ Ly exigitur amplius, ut &c. Videq hoc est correctio illius primæ sententiæ textualis ad denotandum. falsum, qd dixi mus in exam. 1. post ad tertium. Vnde textus uidetur mutuus ex in certis aliquorumuis ly sed etiam præferri. Videtur ergo legendum in litera sic. Ad tertium dicendum, q non solū ad minus hoc requiritur &c. ita q. textu addatur ly non solum. Vel constructio ita ordinanda est, ut illa sententia, quæ dicit, quod exigi-

exigitur amplius ut secundum, &c. prius constituatur: & postea sequatur constructio illius, quæ dicit quòd ad minus hoc requiritur, quòd nesciat, &c. Quasi dicatur. Exigitur ut secundum mensuram ordinis cura apponatur ad habendum certitudinem, saltem ex testimonio aliorum de qualitate promouendorum: & tunc si nō potest al quid certi haberi, hoc ad minus requiritur quòd ordinans nesciat aliqd contrarium de ipso ordinando.

Ordinans structura textus.

ARTICVLVS V.

Vtrum quis in peccato existens, possit sine peccato ordine suscepto uti?

APPENDIX.

Vtil. p. 5 Eccl. &c.

EX articulo hēs. 3 Primò quomodo per rationem ostendas: meritis infinitatum esse ab omnibus Summis Pontificibus & Cōciliis, de hac materia tractantibus, quod promouens ad ordines indignos peccat.

Hoc autem in finua tum ab illis est: quando de examine præmittendo circa ordinandos distincēman dauerunt. De quo ui de tu de eis & quali. & ordin. præfe.

Item de temporibus ordin. & qualitat ordinan tum extr. tum in 6. Item specialiter ab Innocentio prim. in epistola quarta ad fel. eem Nocerianum Episcopum. Nec citō quilibet lector, citō Acolytus, citō diaconus, citō sacerdos &c. ut emendis illi pendiorum uitia ueniant. Quousq ergo certa d finitione monstratum est, qui debeāt admitti, quive reprobandi ex his omnibus quæ uidet dignatio tua non posse reprobari, eligere debebis, quos clericos facere. Si enim nulli gratiam hominibus, aut beneficium præstare uelimus; tales inuenire possumus d quorum assumptione, nec incurrere scādalum, nec ut beneficere ualeamus hæc ibi.

*Paulo ante med. illius ep.

Nota ly ex meritis, & ly sin. nullam gratiam hominibus aut &c. Per primum siquidem designatur dignitas, quod finis ordinentur nisi secundum mensuram meritis utrumque secundum uerū notatur origo, unde uenit quòd digni non promouentur, & indigni non repellantur. & aliquo modo confirmatur dictū S. Thomæ in prima responsione ad primum ut consideranti patet. Item a Concilio Bracharensi 2. canon. 3. Non aliquem prius &c. Ne ecclesiasticis ordinationibus antiqua diuinitus posita statuta, dicens anathema sit dantis & accipientis, propterea quia aliquanti multi sceleribus obnoxii famis indigne ministrantes alias non hoc testimonio bonorum a suum, sed professione munerum obtinent. Oportet ergo non per gratiam munerum: sed per diligentiam primi discussionem, deinde per multorum testimonia clericos ordinare Hæc ibi. Item a Concilio Tol. sess 7. cap. 1. de reform. Non ordinentur, nisi ab episcopo in sua dioc. residente, aut pro eo ponti ficali exercente, & diligenti præ-

A uio examine. Hæc ibi. Ecce quod non contentatur de examine, sed addit quòd sit diligens: ex quo, quanti momenti res ista existat, innuit. Item ab eodem sessio. 23. cap. 3. de reform. Episcopi impediti subditos suos non aliter, quàm iam probatos & examinatos, ad alium Episcopos, ordinandos dimittant. Hæc ibi.

Facit ad hæc p confirmatione supradictorum in corpo post conclusionem ab eod. sessione. eod. cap. 12. de reform. Sciant episcopi non singulorum ea ętate constitutos debere ad hos ordines assumi: sed dignos duntaxat, & quorum probata uita tenectus sit. Regulares quoque nec in minori ętate, nec sine diligenti episcopi examine ordinentur. præuelegiis quibuscūq; quod hoc, prius excludit. Hæc ibi. Idē ab eodem. c. 16. Cum nullus debeat ordinari, qui iudicio sui episcopi nō sit utilis aut necessarius suis ecclesiis. hæc ibi.

¶ Secundo habes a quomodo per rationem ostendas prædicta patrum, prius quàm ordinantes indignos peccare instruas, & intelligas, & probes, & defendas.

¶ 2 Exinde inquo modo ex iis ueritatem Angelica doctrina p sensi, & declaratur, & confoliderur.

*Decret. *Innocēt. 81. c. 6. in cipit. Maximian*.

QVÆST. XXXVI. ART. V. 249

CONCL. Quicumque peccato mortali aliquod sacrum officium pertractat, mortaliter profanat. Dubio peccat.

¶ PROB. Quia ille talis indigne facit, fiat dubio, illud officium (cum iniuste exequat qui iustè est) & indigne facere, quid aliud sit, quàm facere contra legē p. pte & contra iuramētū (ut patet. 1. 2.)

1m conse-

concl. mo

quentia.

Si ergo utendo, &c. R. negatur consequentia. 3. Nam talis necessitatem peccandi etiam in tali casu non habet propter duo quæ expheantur in textu.

¶ NOT. Duo apponuntur in textu pro refugio ad euitandū peccatum: ut si secundum non potest bene fieri, fiat primum. Resignare namque officio quandoque non potest bene fieri, uel propter scandalum aliorum, quod eueniret, si resignatio talis fieret; uel propter impium electri resignatari, qui id. non habet. unde unus, nisi ex officio illo. Propterea dicitur quòd ad tollendum omnem usum necessitatis peccandi apponit textus primū illud ly potest peccatum dimittere. Nec enim semper potest resignari & fine scandalo, & sine incommodo alio. Vnde gratia exēplum quia peccato mortali tenetur ad celebrandum, cum ita parochus. in die Natiuitatis Domini. Ille si celebrabit, incurret peccatum mortale: si non celebrabit, incurret eadem propter ratione maximum scandalum parochianorum suorum ultra quod etiam

Contra id legitur ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 1. cap. Nouerit. Item ex cōsuetudine, de penitentia, distinct. 5. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 2. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 3. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 4. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 5. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 6. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 7. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 8. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 9. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 10. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 11. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 12. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 13. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 14. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 15. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 16. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 17. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 18. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 19. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 20. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 21. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 22. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 23. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 24. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 25. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 26. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 27. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 28. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 29. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 30. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 31. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 32. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 33. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 34. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 35. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 36. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 37. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 38. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 39. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 40. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 41. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 42. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 43. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 44. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 45. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 46. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 47. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 48. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 49. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 50. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 51. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 52. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 53. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 54. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 55. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 56. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 57. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 58. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 59. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 60. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 61. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 62. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 63. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 64. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 65. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 66. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 67. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 68. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 69. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 70. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 71. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 72. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 73. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 74. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 75. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 76. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 77. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 78. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 79. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 80. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 81. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 82. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 83. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 84. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 85. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 86. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 87. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 88. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 89. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 90. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 91. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 92. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 93. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 94. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 95. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 96. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 97. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 98. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 99. cap. Quoniam. Item ex cōsuetudine, de cōsecratione, distinct. 100. cap. Quoniam.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ter illis causa non audiendi missam in tanto die. Quid faciet? ℣ non nullt renunciare dignitatem officii sui, faciat id, quod expeditus est. Hoc est, dimittat nullumtenus peccandi, & conteratur, confitendo si potest, & postea sine peccato celebret.

2m de Antecedente. Iuris. ℟. dispensabile non idispensabilis. ℣. Tu nihil &c. Nã præceptum naturalis idispensabilia sunt, & hoc ẽ de iure naturali, &c. ut in tex.

¶ *Corollarium.* Ergo ad hoc, qđ pcedatur de aliquo, oportet primũ uidere, an illud dispensabile sit, ut dispensatio non sit difformis, & cõsequẽter pctũ. Ergo ex responsione in littera surgit alia probatio consilii claratæ hactẽ. Deiure naturali tenentur hõ sancta sanctẽ pertractare: ergo quicunque eum pctõ mortali aliquod sacrum ex ordine suo pertractat, cũ faciat contra ius naturale pctum, peccat mortaliter.

Probatio aliacẽ

3m de consequentia. Exigit. ℟. inducit ido contra confessam: nõ recipiendo ab eo re se parato. ℣ Tunc nihil, &c. Nam iste subditus non dr propriẽ communicare curato suo in pctõ mortali ex eo, q recipit in casu necessitatis sacra ab no tanq; ministro ecclesiæ ad hoc parato. sed propriẽ communicare dr, qñ inducit eũ ad ministrãdum sacra credendo, q sit in pctõ mortali, & ille inducit eum ẽ cõtra conscientiam suam.

*c.1.non procul a hac.

¶ NOT. Fundatur hoc responsum in illo vulgatissimo dicto: q aliud est inducere aliquẽ ad aliquẽ exequẽdũ qđ probabiliter exequatur in pctõ mortali, & aliud est redimere uexationẽ pœnã. i. uti actione illius mala ad utilitatẽ propriam, sicut subditus uidẽ, suũ parochũ audiendo cõfessionẽ alterius, qñ accedit ad illũ pro confessione non peccat, quia ipse peccat mortaliter. Nõ n. inducit, ut pœnitentem ad audiendum confessionẽ, sed utitur illius audiẽtia ad præparatia ad utilitatẽ pœnit. Et tanto magis põt subditus hoc facere, quanto ultima uerba textus emendationem probabiliter excedendam iudicant de parocho illo.

De inductione ad peccatũ, qñ uera sit, & qñ apparens tantum.

¶ *Corollarium.* Ergo 9i. q. subditus parochũ famorosum possit inducere ad audiendã confessionem, maximẽ in casu necessitatis: quia, qñ postulat audientiam pro confessione non postulat aliquid, qđ parochus ille non possit licitẽ facere, ẽ nult. Postulat n. bonum opus & ille parochus dr illud opus postulatũ reddere sine pctõ: sed ex malitia sua adiungit malum finalem. Vnde simile ẽ hic, & in casu de usurario, quo quis postulat mutuũ i casu necessitatis. Nã opus charitatis, qđ est maximum, solummõ casu necessitatis. Nec obstat, q postulans probabiliter scit usurarium nõ posse mutuare. Nec obstat, q postulans probabiliter scit, q potest removere malitiam illam ab opere postulato. Tamen quicquid sit de hoc, non inducas eũ ad ministrationem alicuius sacramẽti extra casum necessitatis (ut innuit littera) & tunc solum non ut inducas, sed ut redimens uexationem tuam.

4m consequentia. Ergo quilibet actus &c. & cõceditur consequẽtia. ℣. Nã secundo, hõ ẽ ita ne se, &c. ut in tex. Ex quo negabis illud ultimũ dictũ argumẽti, q. d. hoc valde durũ uidetur. i. renuere sine quis ad pauca respiciens ub. forsan durum valde apparebit.

sicut qui baptizaret in aliquo articulo necessitatis, uel si corpus Christi in terram proiectum colligeret.

QVAESTIO XXXVII.

De distinctione Ordinum, in quinque articulos diuisa.

CONSEQVENTER agendũ est de distinctione Ordinum, & eorum actibus, & characteris impressione.

Circa quod quæruntur quinq.

Primo, vtrum Ordo debeat in plures distingui.

Secundo, Quot sint.

Tertio, vtrum debeãt distingui per sacros, & non sacros.

Quarto, vtrum actus ordinũ conuenienter assignentur.

Quinto, Quando Ordinũ characteres imprimuntur.

ARTICVLVS I.

Vtrum deberent plures ordines assignari.

AD PRIMVM sic procedi- Videtur, quod non

APPENDIX.

EX reculo habes. Primo quõ per rationem ostendas meritõ esse inuinuatum a sacris literis, q̃ erãt in peccato mortali illicitæ exequitur officium ordinis tui. Inuinuatum. i. est hoc. 1. Tim. 3. Diaconey &c. & sic ministrent nullum crimen habentes. Item Es. 52. Lauamini & mundi estote, qui fertis uasa domini. Vide supra q. 12. ar. 3. app. de unctione contra Balthasar, & q. 34. ar. 1. not. pol. Qđ primum de unctione contra Iudaeum. Item Heb. 12. Si bestia tetigerit montem, lapidabitur. Item Exo. 30. In aqua lauabunt Aaron, & filii eius, manus ac pedes, quando ingressuri sunt tabernaculum testimonij, & quãdo accessuri sunt ad altare, ut offerant thymiama Domino ne forte moriantur. Nunc ru. q. hic sumitur, ut dicit assertionem, non, dubitationem: & ex his infer, à fortiori, intentum tuum.

¶ Quarto habes, quomodo per rationẽ dicta scripturarũ, & patrũ, pro quanto uel directẽ, uel in radice a fortiori inuinuãt in dicto mini stantes peccare, & intelligas, & gloss. & defendas.

¶ Quinto uides quomodo ex his uerbis Angelica doctrina præsens & declaratur, & confutabitur.

1 Vtil. p. 5. Eccl. &c.

Tho. 4. di. 24. q. 1. a. 1. q. 3. 1. & sc. ar. 1. 3. euld. 4.

24. ar. 1. app. Item a Cone. Trid. sess. 13. c. 7. quod uide sup. q. 5. ar. 1. Item à. de confec. dist. 2. c. Quid ergo, cap. Sancta, cap. sicut Iudas, & cap. Timorem.

¶ Tertio habes quomodo per rationem ostendas, meritõ esse inuinuati a sacris literis, q̃ erãt in peccato mortali illicitæ exequitur officium ordinis tui. Inuinuatum. i. est hoc. 1. Tim. 3. Diaconey &c. & sic ministrent nullum crimen habentes. Item Es. 52. Lauamini & mundi estote, qui fertis uasa domini. Vide supra q. 12. ar. 3. app. de unctione contra Balthasar, & q. 34. ar. 1. not. pol. Qđ primum de unctione contra Iudaeum. Item Heb. 12. Si bestia tetigerit montem, lapidabitur. Item Exo. 30. In aqua lauabunt Aaron, & filii eius, manus ac pedes, quando ingressuri sunt tabernaculum testimonij, & quãdo accessuri sunt ad altare, ut offerant thymiama Domino ne forte moriantur. Nunc ru. q. hic sumitur, ut dicit assertionem, non, dubitationem: & ex his infer, à fortiori, intentum tuum.

¶ Quarto habes, quomodo per rationẽ dicta scripturarũ, & patrũ, pro quanto uel directẽ, uel in radice a fortiori inuinuãt in dicto mini stantes peccare, & intelligas, & gloss. & defendas.

¶ Quinto uides quomodo ex his uerbis Angelica doctrina præsens & declaratur, & confutabitur.

CONCL. Ordinum multitudo est inducta in ecclesia propter tria.

¶ *Corollarium.* Includit ergo, tanquam præsuppositum concluditur hæc, q. ordines plures debeant distingui: & consequenter responsionem ad titulum implicat.

¶ Exam. Ly inducta in ecclesia. Non tamen ab ecclesia institutã. ut dicamus. Inducta. s. a Christo instituente illam ordinũ multitudinem. uide ar. 1. ad 3m.

¶ ROD. Quia i. & pp Dei sapiẽt ẽ. commendandam: & pp subuentionem infirmitatis humanæ: & pp dãdũ mã pficiẽdi ampliorẽ hominibus (ut in textu per singula.

1m illatio cõclusionis. Cum ergo &c. ℟. Negatur illatio. ℣. Nam alia facta dant principaliter ad aliquẽ finẽ ad quæ non dãtur ordines (ut in littera.) Hinc est, q. nõ est dandum idem iudicium de aliis & de sacro ordinis, quoad multiplicationem.

¶ *Corol.* Ex textuali ergo rõne illa argumenti maior. (Quanto aliqua uirtus ẽ maior tanto minus est multiplicata, limitãda est hæc, nisi illa uirtus ordinetur ad aliquos fines, sed ad quorum diuersitatem distinguatur & ipsa.

2m maior

*lib. 8. c. 10. nõ ꝑ cui a pcl.

℣. Si diuiditur, aut ẽ diuisio totius in partes integrales aut in partes subiectiuas. q. aut in partes ptãtiuas. ℣. Tũc nihil &c. Nã regimẽ diuisũ i plures est, tanquãm totius potentialis in partes ptãtiuas, non aliter, ut in tex. ideoargũ dabat in diuisione complexa.

¶ *Corol.* Relinquitur ergo ex ritu textualiter q. septem ordines sunt quidẽ ordines, sed non sunt facta, ita q. possint dici septem facta, sicut septem ordines. Confirmatur doctrina hæc S. Thom. ex Cone. Florent. in decr. de sacramentis Arm. dãto, & Triden. sess. 7. de sacr. ubi utrunq; conuenit. ℣ declaratur in uniuersũ facta ecclesiæ septem esse, dicendo in sess. 23. c. 2. facrm ordinis distingui in septẽ ordines. Quod ℣ ordines hi per se singuli dicerentur sacramentum. tunc non esset ita septem facta ecclesia in uniuersum, q

* Partim ad Eph. 1 & Colo. 1. partim ad 2co. 12. & 1. Co. 12.

non debeant plures ordines distingui. Quanto n. aliqua uirtus est maior, tanto minus est multiplicata, sed hoc facrm est dignius aliis sacramentis, inquantum cõstituit suscipientes in aliquo gradu super alios, cũ ergo alia facra non distinguantur in plura, quæ recipiat prædicationes totius, nec hoc sacramentum debet in plures ordines distingui.

2 Præt. Si diuiditur, aut ẽ diuisio totius in partes integrales, aut in partes subiectiuas: non autem in partes integrales, qa sic nõ reciperent prædicationes totius, ergo est diuisio in partes subiectiuas, sed partes subiectiuę recipiunt in plurali ꝑdicationẽ generis remoti, sicut genera proxima, sicut homo, & asinus sunt plura animalia, & plura corpora animata, ergo, & sacerdotium, & diaconatus, sicut sunt plures ordines, ita sunt plura sacramenta, cum sacramentum sit, quasi genus ad ordines.

3 Præt. Secundum Philosophum.* 8 Eth. Regimen in quo h unus tm principatur, est nobilius regimen cõitatis, quã aristocratia, qua diuersi in diuersis officiis constituuntur: sed regimẽ ecclesiæ debet esse nobilissimũ, ergo non dẽt esse in ecclesia diuisio ordinum ad diuersos actus, sed tota potestas deberet apud unum residere, & sic deberet esse tantum unus ordo.

SED CONTRA Ecclesia, est corpus Christi mysticum simile corpori naturali secundum Apostolum,* sed in corpore naturali sunt diuersa membrorum officia ergo & in ecclesia debent esse diuersi ordines.

Præt. Mysteriũ noui Testamenti est dignius, q̃ ueteris, vtpatet 2. Co. 3. sed in ueteri Testõ nõ solum sacerdotes, sed etiã ministri eorum Leuitæ sanctificabantur, ergo & in nouo Testamento debent consecrari per ordinis sacramentum non solum sacerdotes, sed ministri eorum, & ita oportet q̃ sint plures ordines.

RESPONDEO. Dicendum, quòd h ordinum multitudo est inducta in ecclesia ꝓpter tria. Primo quidem pp Dei sapiẽtiam commendandam, quæ in distõne rerum ordinata maxime relucet tam in naturalibus q̃ in spiritualib. quod significatur i hoc, q̃ Regina Saba uidens ordinem ministrantiũ Salomoni, non habebat ultra spũm, deficiẽs in admiratione sapientię illius. Secundo, ad subueniendum humanę infirmitati, quia per unum non poterant omnia, quę ad diuina mysteria ptinebant, expleri sine magno grauamine, & iõ distinguuntur ordines diuersi ad diuersa officia, & hoc patet per hoc qđ dominus Nu. 9. dedit Moysi septuaginta senes populi in adiutoriũ. Tertio, ut uia proficiendi hominibus amplior detur, dum plures in diuersis officiis distribuuntur, ut omnes sint Dei cooperatores, quo nihil est diuinius, ut Dionysius* dicit.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod omnia sacramenta dantur ad effectus aliquos percipiendos, sed hoc sacramentum datur principaliter ad actus aliquos agendos, & ideo secũdum diuersitatem actuum oportet quod ordinis sacramẽtum distinguatur, sicut potentiæ distinguũtur per actus.

AD 2m dicendum, quòd distinctio ordinis non est totius in tegralis in partes, neque totius uniuersalis, sed totius potẽtialis, cuius hæc est natura, quod totũ sedm completam rationẽ est in uno, in aliis autem ẽ aliqua participatio ipsius, & ita est hic, tota. n. plenitudo sacramenti huius est in uno ordine. s. sacerdotio, sed in aliis est quædã participatio ordinis, & hoc significatum est in hoc quod dominus dixit Numeri 11. Moysi, Auferam de spiritu tuo, & tradam eis ut sustentent tecum onus populi, & ideo omnes ordines sunt unũ sacramentum.

AD 3m dicendum, q̃ in regno quãuis tota ptãtis

*ca. 3. cœlest. hier. cit. med.

APPENDIX.

EX reculo habes. Primo quõ per rationem ostendas meritõ innuinuatum esse a scripturis, & a summis Pontificibus, quòd ordines debent distingui in plures. Innuinuatum uerò est hoc. 1. Timo. tertio. Oportet Episcopum irreprehensibilem esse, &c. diaconos similiter pudicos. &c. & ad Titum primo. Constituas per ciuitates præsbiteros, &c.

Ecce quòd plures ordines fuerunt, uidelicet, diaconatũ, & præsbiteratum, seu episcopatum. Nam utrũq; nomine episcopi prout etiam significat præsbiterium. diffinctiõp. 93. cap. legimus: licet a temporibus quoque Apostolorum essent distinctę dignitates. Item a Concil. Tridentin. sessione. 23. cap. 2. Cum autem diuina res sit tam sanc-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſi nõ ſit ſacerdotij miniſterium, conſentaneum fuit, quòd dignius & maiori cum veneratione exerceri poſſent in eccleſiæ ordinatiſſima diſpoſitione plures & diuerſi eſſent miniſtrorũ ordines, qui ſacerdotio ex officio deſeruirent. Hæc ibi. Item ab Innoc. 3. A multis multotiens &c. erubeſcant impij, & intelligant iudicio ſpiritus ſancti cos, q in ſacris ordinib. præ abitetatu, diaconatu, ſubdiaconatu, ſũt po ſiti, ſi eaſtẽ non mereãtur, excludendos ab omni eorundem graduum dignitate. hęc ille. de ætꝫ. & qual. & ordi. præfec. Fuerunt etiam hæc ad q. 36. a. 2. & 4. item a &c. vt vidébis in appen. ſequ. 2. ar.

a ¶ Secundò hẽ quomodo per rationẽ p dicta ſcripturarum & patrum, pro quanto plures, dicunt ordines diſtingui, & inter ligas & probes, & defendas.

id. Con ci. Tri. ſe. 23. c. 2. ¶ Tertiò uidesquomodo ex iis vie ritim Angelica hæc doctrina & declaretur & cõſolidetur.

QVÆST. XXXVII.

ART. II.

*12. 5. p. 1 451 CONCL. 1. Diſtin cto ordine ẽ ac cipienda ſecun dũ relationem ad euchariſtiam.

¶ NOT. iſta concluſio confirmatur ex Concilio Trident. ut ſup. art. 1. appemin ly eccleſiæ ordinatiſſima diſpoſitione plures, & diuerſi eſſent miniſtrorũ ordines, qui ſacerdotio ex officio deſeruirent. Nam (ut patet) homo, nõ ne facit corpꝰ in de exiſtentis, conficit eu chariſtiam & non ſequuntur in idem re dit alios ordines deſeruire ſacerdotio, & relationem habere ad euchariſtiam.

*ex ca. 1. eccl. hier. a med. & c. 9. ¶ Dec. di. 21. c. 2. a ¶ PROB. Quia ſa cramentum ordinis ordinatur ad ſacra mentum euchariſtię.

¶ NOT. Præcedens probatio fundatur in hoc, quòd diſtinctio eorum quæ ſunt ad finem, ſumi debet ſecundum relationem ad ipſum finem: ut dicit currenti etiam in rebus naturalibus patet.

*in Decr. di. 21. ca. perfectis, ex Iſidr. in ep. ad Lud. f. & li. 7 Ety. c. 12. Aduertendum autem quòd præmiſſa probatio ẽ tanquam univerſalis, ſeu univerſaliter data: ſequens uero, quæ mox ponetur eſt

plenitudo reſideat penes Regẽ, non tamen excluduntur miniſtrorum poteſtates, quę ſunt participationes quædum Regiæ poteſtatis, & ſimiliter eſt in ordine. In Ariſtocratia autem apud nullum reſidet plenitudopoteſtatis, ſed apud omnes.

ARTICVLVS II.

Virum ſint ſeptem ordines.

AD SECVNDVM ſic procedi tur. Videtur, quod non ſint ſeptem ordines. b Ordines eccleſiæ ordinantur ad actus hie rarchicos, ſed tres ſunt actus hie rarchici, ſcilicet purgare, illumi nare, & perficere, ſecundũ quos Dionyſius diſtinguit tres ordines in 5. cap. Eccleſ. hierar. * ergo nõ ſunt ſeptem.

2. Præterea. Omnia ſacramen ta habent efficaciam, & authori tatem ex inſtitutione Chriſti, uel ſaltem Apoſtolorum eius: ſed in doctrina Chriſti, & Apoſtolorum non fit mentio niſi de præsbiteris & diaconibus, er go uidetur quod non ſint alij or dines.

3. Præterea. Per ſacramẽtum ordinis conſtituitur aliquis diſpenſator aliorum ſacramentorum: ſed alia ſacramẽta ſunt ſex, ergo debent eſſe tantum ſex or dines.

SED CONTRA. Videtur quòd debeant eſſe plures, quia quanto aliqua uirtus eſt altior, tanto eſt minus multiplicabilis, ſed poteſtas hierarchica eſt altior modo in angelis quàm in nobis, ut Dionyſius * dicit, cum ergo in hierarchia angelica ſint nouem ordines, totidem deberent eſſe in Eccleſia, uel plures.

¶ Præterea. Prophetia* pſalmorum eſt nobilior inter omnes alias prophetias, ſed ad pronunciandum in eccleſia alias prophetias eſt nous ordo, ſcilicet lectorum, ergo & ad pronuncian-

dum pſalmos deberet eſſe alius ordo, & præcipue cum in Decr. diſt. 21. pſal. ſecundus ab oſtiario inter ordines ponatur.

RESPONDEO, dicendum, q quidam ſufficientiam ordinum aſſumunt per quandam adaptationem ad gratias gratis datas, de quibus habetur. 1. Cor. 12. dicunt enim quod ſermo ſapiẽtiæ competit Epiſcopo, quia ipſe aliorum ordinator eſt, quod ad ſa pientiam pertinet: ſermo ſciẽtię ſacerdoti, quia deber habere cla uem ſcientiæ: fides Diacono, qui prædicat Euangelium: opera virtutum Subdiacono, qui ſe ad o pera perfectionis extendit per uotum continentiæ: interpretatio ſermonum Acolyto, q ſignificatur in lumine q defert: gratia ſanitatum exorciſtæ: gratia linguarũ Pſalmiſtæ: prophetia Lectori: diſcretio ſpirituũ Oſtiario * q quoſdã repellit, & quoſdã admittit. Sed hoc mihi eſt, quia gratiæ gratis datæ nõ danẽ eidẽ, ſicut ordines danẽ eidẽ. Dicit. n. 1. Co. 12. Diuiſiões grã rum ſunt. Et iterũ ponuntur quædã, q Ordines non dñr. ſ. epiſcopatus, & Pſalmiſtatus. & iõ alij* aſſignãt ẽm quandã aſſimilationem ad cęleſtem hierarchiã, in quib. ordines diſtinguuntur ẽm purgationẽ, illu minationẽ, & perfectionẽ. Dicunt. n. q oſtiarij* pur gat exterius ſegregãdo bonos a malis ẽt corpaliter, interius uero acolytus, qa p lumẽ, qđ portat ſignifi cat ſe interiores tenebras pellere, ſed utroq; mõ exorciſta, qa diabolũ, quẽ expellit, utroq. mõ pturbat: ſed illuminatio, quæ fit p doctrinã quantum ad doctrinã ꝓphetica, fit p lectores, quãtũ ad Apoſtolicã fit p Subdiaconos, quantũ ad euangelicam per Diaconos fit: ſed pfectio cõionis, vtpote, q eſt pœnitentiæ, & baptiſmi, & hmõi, fit p Sacerdotem ex cellẽs uero per eꝑm, ut cõſecratio ſacerdotum, & virginũ, ſed excellentiſſima per ſũmũ Pontificẽ, in quo ẽ plenitudo authoritatis. Sed hoc nihil eſt, tum qa ordines hierarchię nõ diſtinguunt p prædictas actiones hierarchicas, tũ qa quælibet cuilibet ordi nũ cõuenit, tum quia ẽm Diony. * ſolis epis conue nit perficere, illuminare aũt ſacerdotib. purgare aũt miniſtris omnibus; & ideo alii appropriant ordines ſeptem donis, ut ſacerdotio rñdeat donũ ſapientiæ, qua nos pane uitæ, & intellectus cibat, ſicut ſacerdos nos pane cœleſti reficit, ſed timor oſtiario, qa nos ſeparat a malis, & ſic intermedii ordines rñdent mediis donis. Sed hoc iterũ nihil eſt, quia in quohbet ordine ſeptiformis gratia datur.

Et iõ aliter Dicẽdũ, q ordinis ſacrm ad ſacrm eu chariſtiæ * ordinatur, q eſt ſacrm ſacramentorũ, ut Dionyſius dicit. * Sicut. n. templum, & altare, & ſa

a ¶ 2ª PROB. Quia poteſtas ordinis, auceſt ad conſecrationem euchariſtiæ, aut ad aliquod miniſterium ordinatum ad ſacramentum euchariſtiæ.

¶ *Corollarium.* Cum ergo poteſtas ordinis exiſtens ad conſe crationẽ euchariſtiæ dicatur uno modo, & poteſtas ordinis exiſtens ad aliqđ miniſterium ordinatũ ad ſacramentum eucha riſtiæ dicatur ſextuplicirer: (ut in litera d. ſuſẽ patet) ſequitur quòd diſtinctio ordinis ſit ſeptiformis. Videlicet ſacerdotium, diaconatus, ſubdiaconatus, acoliatus, exorciſtatus, lectoratus, oſtiariatus.

¶ CONCL. 2ª. Ordines rationabiliter ſũt ſeptem, & graduantur ad inuicem, uel eſt unus eſt dignior alio ro, ſecundum quòd magis uel minus appropinquant ad euchariſtiam.

¶ NOT.

1m de maiori

Ordines. ſ. ſecũ q ad hierarchicas actiones ordinantur non, ſecũ q ſunt facia. ¶ Tunc nihil &c. Nam conel. 2. prædicta loquitur de ordinib ſecũm q ſacramenta ſunt.

2m de minori

Mentio. ſ. explicitam implicita ¶ Tunc nihil &c. Nam facta ẽt implicitè nominata in ſcripturis hñt efficaciã ex inſtitutione Chriſti.

¶ NOT. 1ª. in facerdotio reliqua facia commemorantur (ut exat. ad 1. colligit.) Vnde nõ eſt neceſſario dio reliqui ordines im plicitè nominantur. Quæritur min̄ dubitãtẽ, hoc eſt per mini ſtros diſtinctos, ſi primitiua eccleſia cœteri ordines a præsbite ratu & diaconatu exercerentur in tẽ xtu. Ex quo ẽ patet rãdlius dicit. q. 1. q. 1. in primitiua ec cleſia aliqui ordinabantur in ſubiteros, qui prius infectores ordines non ſuſcepe rãt. Hoc. n. tunc fiebat ꝓ paucitatem miniſtrorum: cum thẽc maxima neceſſitas celebrandi miſſas, quo tribulationib. maxime ingruentibus, tirannorumque perſe cutionib poſſet me lius retiñi.

¶ NOT. 2ª. Quòd omnes ordines primitiua eccleſia a Chriſto inſtitutos cognouerit & conſequẽter q non pp hoc, q inſtitutum non fuerint a Chriſto, ſed pp paucitatẽ miniſtrorũ (ut dictũ eſt) illos per miniſteria diuerſorum non exercuerit: patet, quia Chriſtus per ſemetipſum perſonaliter actus ordinum eorundẽ exequi dignatus eſt. Actum quidem oſtiaria tus qſi funiculus ejecit de tẽplo immundo uendítores & empiores Io. 2. Lectoratus uero. oñ in ſynagoga Capharnaũ accipienalibrum legis ſpiritus dñi ſuper me, ꝓpter quod unxit me annunciandum miſiteris miſit me &c. Lu. 4. Exorciſtatus ãt qñ plures a dęmonibus liberauit Matth. Mar. Luc. mula. ca. Acolytatus ẽnquando dixit, ego rũ lux mũ di. Io. 8. Subdiaconatus quoquemodo miſit aquam in peluim, & acceptolintheo ſcin xit ſe lauans pedes diſcipulorum ſuorum. Io. 13. Diaconatus po ſtea: qñ diſpenſauit Euchariſtiam ꝓ uſu fidelium dicens, Accipite, & comedite. Matth. 26. Sacerdotii tandem qñ conſecrauit euchariſtiam dicens, Hoc eſt corpus meũ. & Hic eſt &c. Mat. 26. Prædictas in practicas inſtitũes Chriſti ecclęſiam, maximè pri mitiuam, ignoraſſe nullo mõ dicendum eſt, cõ q Chriſto præ nunc uniuerſis proxi mior erat.

¶ *Corol.* Ex omnib* prædictis ſatis æſtimare põt prudẽs quiſquis: & q Chriſtus qñ in ſuprema cœna diſcipulis contulit ordinem ſacerdotij, tunc ẽt ſimul fecit cõſecratẽ, cõtinuq; eiſdẽ cęteros ordines diſtinctos & q ecclęſia ſi ſtituit ſibi alios ordines, niſi tantum tantos eos expliciẽ, nõ ſimul fecit ſuccẽſiuẽ, dandos deinceps ut in ex ſententialiter S. Thomas.

3m maior.

Per ſacramentum ordinis conſtituitur aliquis diſpenſator aliorum ſacramentorũ. ¶ quod tamen ordinis ſacramentum non diſtinguitur ſecundum diſtinctionem aliorum ſacramentorum. ¶ Tunc nihil &c. Iuimo, quod aliquis per hoc conſtituatur diſpenſator aliorũ ſacramẽtorum, eſt exacta propoſitionis diſtinctio ne ordinis, ſuccõſidie randi patet.

¶ NOT. in textu explicatur concluſio iſta bis uel bis in fine. Sic patet ratio numeri, & gradus ordinum. Quæ in ſenſu eſt eadem cum iſta ſecunda a nobis deſcripta.

¶ PROB. Quia, ex præmiſſis clara relinquitur.

¶ NOT. Pro hm ꝺ graduatione tamen aduertendo. S. Thom. primos quatuor ordines graduat in textu deſcendendo a nobiliori ad minus nobilẽ, ultimos uerò tres graduat aſcendendo a minus nobili ad nobiliorem. Hos autem tres ita, uariãdo ordinem graduandi inecpetum, graduat: quia de ſummundis conſideratio, quæ nunc uel timo ſe obtulit, ſic requirebat. Quòd ſiuis ſemper deſcendẽdo ſeptem illos gradus eccleſiæ, ut in cor. poſt 1m. probationem; & ut ar. 4. p tot. ibi. nihil los non ſecm conſiderationem ad immũdis, ſed ſecm eorum nobilitatẽ graduat.

*li. 4. ſẽt. di. 24. pa ra. H.

*li. 4. ſen. di. 24. para G.

*in 4. cõ ci. Carth. c. 4 Quoeccleſia primitiua circa ordines ſe hẽbat & quare ſic.

*li. 4 diſ. 24. par. F.

*Cõ. Car. 4. c. 6.

*C. 1. eccl. hier. par. 1. in. poſt. & ante.

*C. 1. eccl. hier. circ. prin.

*C. 3. p. 2. non, pcu. a prin.

*li. 4. ſen. di. 24. pa. 1. in fi.

1m de minori

Ordines. ſ. ſecm q ad hierarchicas actiones ordinantur non, ſecm q ſunt facia. ¶ Tunc nihil &c. Nam conel. 2. prædicta loquitur de ordinib ſecm q ſacramenta ſunt.

2m de minori

Mentio. ſ. explicitam implicita ¶ Tunc nihil &c. Nam facta ẽt implicitè nominata in ſcripturis hñt efficaciã ex inſtitutione Chriſti.

¶ NOT. 1ª. in facerdotio reliqua facia commemorantur (ut exat. ad 1. colligit.) Vnde nõ eſt neceſſario dio reliqui ordines implicitè nominantur. Quæritur min̄ dubitãtẽ, hoc eſt per miniſtros diſtinctos, ſi primitiua eccleſia cœteri ordines a præsbiteratu & diaconatu exercerentur in tẽxtu. Ex quo ẽ patet rãdlius dicit. q. 1. q. 1. in primitiua eccleſia aliqui ordinabantur in ſubiteros, qui prius infectores ordines non ſuſcepe rãt. Hoc. n. tunc fiebat ꝓ paucitatem miniſtrorum: cum thẽc maxima neceſſitas celebrandi miſſas, quo tribulationib. maxime ingruentibus, tirannorumque perſe cutionib poſſet melius retiñi.

¶ NOT. 2ª. Quòd omnes ordines primitiua eccleſia a Chriſto inſtitutos cognouerit & conſequẽter q non pp hoc, q inſtitutum non fuerint a Chriſto, ſed pp paucitatẽ miniſtrorũ (ut dictũ eſt) illos per miniſteria diuerſorum non exercuerit: patet, quia Chriſtus per ſemetipſum perſonaliter actus ordinum eorundẽ exequi dignatus eſt. Actum quidem oſtiaria tus qſi funiculus ejecit de tẽplo immundo uendítores & empiores Io. 2. Lectoratus uero. oñ in ſynagoga Capharnaũ accipienalibrum legis ſpiritus dñi ſuper me, ꝓpter quod unxit me annunciandum miſiteris miſit me &c. Lu. 4. Exorciſtatus ãt qñ plures a dęmonibus liberauit Matth. Mar. Luc. mula. ca. Acolytatus ẽnquando dixit, ego rũ lux mũ di. Io. 8. Subdiaconatus quoquemodo miſit aquam in peluim, & acceptolintheo ſcinxit ſe lauans pedes diſcipulorum ſuorum. Io. 13. Diaconatus po ſtea: qñ diſpenſauit Euchariſtiam ꝓ uſu fidelium dicens, Accipite, & comedite. Matth. 26. Sacerdotii tandem qñ conſecrauit euchariſtiam dicens, Hoc eſt corpus meũ. & Hic eſt &c. Mat. 26. Prædictas in practicas inſtitũes Chriſti ecclęſiam, maximè primitiuam, ignoraſſe nullo mõ dicendum eſt, cõ q Chriſto præ nunc uniuerſis proximior erat.

¶ *Corol.* Ex omnib* prædictis ſatis æſtimare põt prudẽs quiſquis: & q Chriſtus qñ in ſuprema cœna diſcipulis contulit ordinem ſacerdotij, tunc ẽt ſimul fecit cõſecratẽ, cõtinuq; eiſdẽ cęteros ordines diſtinctos & q ecclęſia ſi ſtituit ſibi alios ordines, niſi tantum tantos eos expliciẽ, nõ ſimul fecit ſuccẽſiuẽ, dandos deinceps ut in ex ſententialiter S. Thomas.

3m maior.

Per ſacramentum ordinis conſtituitur aliquis diſpenſator aliorum ſacramentorũ. ¶ quod tamen ordinis ſacramentum non diſtinguitur ſecundum diſtinctionem aliorum ſacramentorum. ¶ Tunc nihil &c. Iuimo, quod aliquis per hoc conſtituatur diſpenſator aliorũ ſacramẽtorum, eſt exacta propoſitionis diſtinctio ne ordinis, ſuccõſidie randi patet.

Universidad de Deusto
Biblioteca

4m maior. uersus modus subiectorum illius uirtutis. Quamuis licet uirtus angelorum sit altior, quàm hominum (ut arguitur) tñ diuersus modus subiectorum horum. s. angelorum & horum, quo ad recipiendā diuina obstat (ut in textu declaratur) ne se quatur intentum argumenti.

¶NOT. q. Angeli differant spē, ut in text. uide p. p. q. 50 art. 4. Nota hinc etiam: vñ distinctio ordinū in Angelis nascatur.

5m de cōclusione. Ad pronunciādū psalmos deberet esse al. ordo. R. Largo mō dictus non, propriè S. Tunc nihil &c. Nā cōclat. est de ordinibus propriè dictis, & psalmistatus non est talis ordo, sed officium ordini annexum. Quia. n. psalmi cum cantu pronunciantur &c. ut in litera.

¶NOT. Prima trium ordinum, in textu, ad negandum ordinem a psalmistatu, adducta, nō demonstrat q. non est specialissimum ex cōtrario rhoro simul conueniat. 2a uero p. prē probat, q. nō est ordo ceum ad eucharistiam relationē spālem, eo modo. q. quo in corpore perfectam consist. probationē declaratur, non hēat. 3a autem directē ostendit, q. est ordo per quandam extensionem annexum tali officium quasi extrinsecus aduenies, & melodia quadam actus ordinum circonstanter adornans, ut decor inducitur. Tres ergo non solum numero, sed etiam formaliter distinctæ sunt rationes: quoniam unaquæq; aliquid sibi proprium dicit, licet in commune simul omnes concurrant ad tristarium probandum, q. psalmistatus non est ordo propriè.

1 Vtil. p. 5. Eccl. &c.

APPENDIX.

EX articulo hēs. ¶Primò: quomodo per rationem interimas hæreses Lutheri? (Pra. Lutherani dicentis: q. ordo non est alter altero maior dignitate & potestate. Item Valdensiū (ut refert Guido) dicentium ordines tres tantum in ecclesia esse, Diaconum, Presbiterum, & Episcopum. Item Cerdonis (testa Guidone) dicentium ordinem lectoratus tantum ex minoribus rē, Ostiariatum uerò, Exorcistam, & Acolytum, non debere inter ordines computari. Contra omnes. n. hos mouent articulus: & de singulis, ut patet studiosè legenti, inuictissimis rationibus triumphat.

2 ¶Secundò habes quomodo per rationem ostendas, illas meritò damnari a scripturis, Exo. 19. ubi Aaron super altos sacerdotes & Leuitas latè describitur esse eruam quantum ad ornamenta. Vide tu, & comings hoc auctoritas sed. to. diuersi, q. lex hēc tum bram futurorum bonorum. & 1. Corin. 9. omnia in figura contingebant patribus antiquis. Hinc igitur ab umbra & figura Aaronis sacerdotum, leuitarumq; antiquorum argumentare ad ueritatem & figuratum ejusdē, sacerdotū simplicis, altaris, q; mi nistrorū altaris, quo ad dignitatē & potestatē: argūa figura ad figuratum demonstrandi hēc magnam uim, ut ostendit Apost. q. in illationib. huius, item a Conc. Carth. 4. Nam de epō, presbiteris, diaconi, subdiacons, acolyti, exorcistis, lectoris, & ostiarii, ordinationibus ca. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. & 9. mentionem facit. Item a Con. Trid. sess. 23. c. 2. Non solum de sacerdotibus, sed & de diaconissis eræ literæ apertam mentionem faciunt; & quæ maximē in illorū ordinatione attendenda sunt, grauissimis uerbis docent. & ab ipso ecclesiæ initio sequentiū ordinum nomina, atque uniuscuiusq; eorum propria ministeria, subdiaconi. s. acolyti, exorcistæ, lectoris, & ostiarii, in usu fuisse cognoscuntur; quamuis nō pari gradu. Nam subdiaconatus ad maiores ordines a patribus, & sacris conciliis, referetur; in quibus & de aliis inferioribus frequentissimē legimus. Hæc ibi. Et can. 2. Si q. dixerit præter sacerdotium nō esse in ecclesia catholica alios ordines & maiores, & minores, per quos, uelut p gradus quosdam, ad sacerdotium tendat' anathema sit. Hæc ib. Item a dist. 77. c. in singulis, cū seq. Vide tu. ibi & Conc. Aquisgranense sub Leone. Longam q. declarationē, de singulis ordinib. Nam inquit ca. 8. Ostiarii sunt, qui in uestib. templi uocabantur &c. & ca. 9. lectorum ordo sequitur. Sunt igitur lectores, q. uerbum dei pdicant &c. lectorem uero oportet accentuum uim scire, ut numeris, in qua syllaba uox producatur, pronunciari sit. Plerique. n. imperiti lectores in uerborum accentibus errant, & solēt nos irridere imperiti, qui uidentur fiabere non tam, detrahentes, & irridentes; penitus nos nescire, quod dicimus &c & cap. 4. In ordine & ministerio ecclesiæ decem esse exorcistas secundum officia, quæ in Templo Salomonis erant, dispositi, quæque posterius sunt ab Esdra dispertita &c. & cap. 5. Acolyti græce, latinè ceroferarii dicuntur a deportantis cereos quando legendum est euangelium, aut sacrificii offerendū, &c. & c. 6. Subdiaconi, hi apud græcos Hippodiaconi nocantur in Esdr. inueniuntur, appellantur. ubi Nathinnæi. cum humilitate domino seruientes; ex eorum ordine fuit Nathanael, qui in euā gelio Io. &c. & ca. 7. Diaconorum ordo a tribus Leuitis accepit exordium &c. In euangelio autem primordia eorū. & in act. Apostolo rum &c. Et c. 8 Presbiterorum ordo exordium sumpsit a filiis Aaron. Qui. n. sacerdotes uocabantur in ueteri testamento, hi. sūt qui nunc appellantur presbiteri &c. Hæc ibi. Vbi notanq; Concil. hoc Aquisgranense præcessit Lutherum multis temporibus: cum celebratum fuerit circa annum domini 816.

¶Tertiò habes quomodo per rationem prædicta patrum, pro quanto septem ordines in ecclesia statuunt, & intelligas, & probes, & defendas.

¶Quartò uides quomodo ex iis uicissim Angelica doctrina præsens, & declaretur, & consolidetur.

QVÆSTIO. XXXVII.

ART. III.

CONCL. 1a. Si hoc nomen, sacer, attendatur secundum se, ordo quilibet est sacer. 1 2

¶PROB.

Quanto aliqua uirtus est altior, tanto ē F minus multiplicabilis. R. nisi obstet diuersus modus subiectorum illius uirtutis §. Tunc nihil, &c. Nā

ARTICVLVS III.

Verum ordines debeant distingui per sacros, & non sacros.

AD TERTIVM sic proceditur. Videtur, quod ordines nō debeāt distingui per sacros, & non sacros. Omnes. n. ordines sacramēta quædā sunt, sed omnia sacramēta sunt sacra, ergo omnes ordines sunt h sacri. H

¶ 2 PRAET. Secundum ordines ecclesiæ non deputatur aliquis nisi ad diuina officia, sed omnia talia sunt sacramenta, k ergo ordines sunt sacri. I k

SED CONTRA est, quod * ordines h sacri impediunt matrimonium contrahendum, & dirimunt iam contractum, sed quatuor inferiores ordines non impediunt contrahendum, nec dirimunt contractum, ergo non sunt sacri ordines. h

RESPONDEO. Dicendum, quòd ordo sacer dicitur dupliciter. Vno modo secundum se, & m sic quilibet ordo est sacer, * cum sit sacramentum quoddam. Alio modo ratione materiæ, circa quam habet aliquem actum, & sic ordo sacer dicitur qui habet aliquam actum circa rem aliquam consecratam, & sic p sunt tres ordines sacri, q scilicet sacerdos, & diaconus, qui habet actum circa corpus Christi, & sanguinem consecratum, & subdiaconus, qui habet actum circa uasa consecrata; & ideo eis continentia indicitur, ut mundi sint, qui sancta tractāt. Et per hoc patet solutio ad obiecta. K

ARTICVLVS IIII.

Verum actus ordinum conuenienter assignentur.

AD QVARTVM sic proceditur. Videtur, quod actus ordinum inconuenienter in litera o assignentur. Quia per absolutionem præparatur aliquis ad corpus Christi sumendum, sed h præparatio sufficiens sacramentum pertinet ad inferiores ordines, ergo inconuenienter absolutio a peccatis inter actus ponitur sacerdotis. L

¶PROB. Quia omnis ordo est sacramentum quoddam; & sacramentum est sacrum. A

¶Exam. Ly quoddam. Non dixit S. Tho. absolutè, q. quilibet ordo sit sacramentum per seipsum, ita q. sint septem sacramenta sicut sunt septem ordines: sed signanter, quasi aliquod particulare determinando, apposuit ly quoddā, ad denotandū, q. quilibet ordo est sacramē tum non sed mtoram plenitudinem sacri, sed per quandā partecipationem plenitudinis; inquātum oēs ordines sunt unū sacramentum. Pro quo melius intelligendo, vide sup. ar. 1. ad 2m.

*inf. q. 53 ar. 3. & 4.

¶CONCL. 1a. Si hoc nomen, sacer, attēdatur secundum materiam tractatus, tres tñ sunt ordines sacri.

¶Exam. Ly sunt. Sub intelligitur tñ. Quæ tamē explicare necessariū nō fuit; q̄m ex cōparationis natura intelligebatur. Comparatur. n. prima cōclusio & secunda, quasi ad esse sacrum, uel non.

concl. m

¶PROB. Quia tres tñ. s. sacerdotū, diaconatus, & subdiaconatus sunt immediatè circa res cōsecratas (cum tangendi illare ipiant prātemorus patet ex formis dictis ab episcopo. q. 35. ar. 2. app.

concl. p.

¶NOT. Quando dr. q. sacerdos & diaconus actū circa corpus Christi, & sanguinem consecratum habent intelligi diuersimodē. Nā sacerdos consecrat ipse, diaconus uerò non. Vnde Conc. Arelatense c. 15. alt. Diaconib. quos cognouimus multis locis offerre, placuit minime fieri debere. Item sacerdos ex potio officio eucharistiam populo erogat, diaconus autem nō, nisi iussus quo Conc. Carthag. 4. ca. 38. Vt diaconus præsente presbitero eucharistiam corporis Christi populo, si necessitas cogat, ut sua eroget. Hæc ibi. Diaconus ergo dat populo, non uelut sacerdos, sed uelut ministrans sacerdotiter dicitur in constitutionibus Apostolicis Authore Clem. Papa & mar. lib. 8. ca. 14. quia nec baptizat, nisi hoc modo. Vt ibi. & lib. 3. c. 11. inde & infr. q. 17. art. 3. ad quintum. D

1m de conclusione Sacri. R. secundum se considerationem sedm materiam tractatum. §. Tunc nihil &. ut patet ex conclus.

2m illatio conclusionis Ergo ordines, &c. R. negatur illatio. §. loquendo de ordinibus sacris, quō ad materiam tractatum. Tunc nihil &c. ut patet ex dictis.

Vtil. ex. plicatiu.

¶NOT. Adeò ordines illi tres sunt sacri, ut personam sacrā re quirant; quæ quidem requisita sanctitas personæ est uotū castitatis ex institutione ecclesiæ tam ualidum, ut impediat matrimonium ne fiat, & factum tollat, ut q. 53. ar. 2. & 3. E

APPENDIX.

1 Vtil. p. 5. Eccl. &c.

EX articulo hēs. ¶Primò quomodo per rationem ostendas interim esse instauratum ab Honorio 3. q. nō omnes sed tres ordines sunt sacri, & sic Ecclesiæ suæ aiduato pastore suo canonici, ipsum Gu. unanimiter elegerunt. Qui, cum esset circa sacros ordines constitutus, Archiepiscopus episcopo mandauit, ut eum uno & eodem die ad tres sacros ordines promoueret. Hæc ille de temp. ordin. dilectus. Ecce. q. tres sunt sacri; & ille iam ordinatus erat circa sacros. s. ordinib. nō sacris; & hi sunt quatuor ordines minores. Ergo sacri illi tres uocantur, & sunt idem, qd maiores. Vnde de xta. & qual. Quæritur a nobis, quod agendum sit de clericis tam iurisdictioni, commissi, qui cum beneficiis ecclesiasticis multum abundēt a re communiti nolunt ad maiores ordines promoueri. se tale quid secretò commisisse dicentes, quod eos (salua conscientia) ordinare non sinit &c. Præsentes pagina flamentientur, si prædicti clerici, perceptione maiorum ordinum propriæ occulta sua peccata se indignos esse fatentur; inferiores ecclesia quorum sit uita probabilis præsentantur esse. hæc ibi Alexand. 3. Item ibi. c. 3. Præterea licet ad regimen parochialis ecclesiæ, non debeat aliquis, nisi subdiaconus sit ad minus, admittitur dispensatiuè in minoribus ordinibus constituti cōsueuerunt admitti; dātamen tales sint, q. infra breue tēpus possint in presbiteros ordinari. Hæc ibi Alexāder 3. item ab Inn. 3. insinuatum idem. A multis multoriens, &c. Vrban. Papa primus decreuit, ut nullus in epm, nisi in sacris ordinib. religiosè uiuens inuitus fuerit electus. Sacros, inquit, ordines diaconatus dicimus, & presbyteratus: hos sic dem solos primitiua ecclesia legitur habuisse, &c. in quibus uerbis inuitur q. Vrban. ad statū primitiuæ ecclesiæ se referēs in quo subdiaconatus ordo sacer minimè dicebatur. Verum hodie subdiaconatus inter sacros ordines computatur, sicut Vrba. Papa 2. expressit. Hæc ibi. de xta. & qualiter ab Vrba. 2. Gradensi Patriarcha Dominio scribente. Erubescat impius, & aperte intelligat iudicio sancti spūs eos, qui mō in sacris trib. gradib. s. presbiteratu, diaconatu, & subdiaconatu, positi mulierculas nō abiecerint, & castè non uiuentes excludēdos ab eorundē gradibus dignitate. Hæc ille & reciditur dist. 32. ité a Conc. Carthag. Placuit epos, diaconos, subdiaconos, sedm priora constituta ēt, abstinere ab uxoribus. Quod nisi fecerint ab ecclesiasticis removeātur officio. Cæteros uero clericos ad hoc non cōg. Hæc illud. & reciatur dist. 31. item a Papa Leone contra epm. Nicete Abbatis. S. Romæ ecclesiæ de gradib. clericorū sit. Ostiarios, lectores, exorcistas, acolytos, (si extra uotū & habitū monachi inueniuntur, & continēs esse uoluerint) uxores ducere uirginē cū benedictione sacerdotali permittuntur &c. Si quis ex prefatis ordinib. desiderat ad subdiaconatū ascendere, nō p̄sumat consensu uxoris suæ, neque permittitur postea uxor iungi eidem marito suo carnaliter. Hæc ille & reciuntur dist. 32. seriatim.

Olim ordo subdiaconatus nō reputabat sacer. Th. in 4. sen. d. 24. q. 2. ar. 2. q. unic. *Li. 4 sēt. di. 24 per totū dist.

¶Sedo igitur patent p̄ supradictas Rom. Pontifices, & Concilia dānari errores Lutheri (Pra. Lutherani) irridēs exhibātū, atq; dicē tes sacerdotes non debere esse cælibes. Qui error & a Cone Neocæsariensi a 6. sy nod. in Trullo celebrata confirmato damnatus fuerat c. 1. &c. Presbiter, si uxorem duxerit, ab ordine suo illum deponi debere. Quòd si fornicatus fuerit, uel adulterium cōmiserit, extra ecclesiam abire, & ad pœnitentiam inter laicos redigi. Hæc ibi & reciuntur dist. 28.

2 Error Lutheri cōtra cœlibatū dānatus.

¶Tertiò habes quomodo per D. Thom. rationem, & prædictū Lutheri errorem excludas & meritò a prædictis patribus dānatum esse ostendas. 3

¶Quarto habes quomodo per rationem eiusdem D. Tho. prædicta patrum de facti. uel non sacris ord. nibus, & intelligas, & probes & uteris. 4

¶Vnde ex iis uicissim Angelica doctrina & declaratur & consolidetur. 5

QVÆST. XXXVII. ART. IIII.

CONCL. 1a. Ille est primo pius actus uniuersiusq. ordinis sedm qd hō magis p̄xime ordinatur ad eucharistiæ sacramēti. 1 1

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ NOT. Ista, sicut & sequens conclusio, est dispō quędā ad respondendum titulo. Assignat.n. radicē conuenientiæ ordinis actuum quæ est finis omnium ordinum, videlicet eucharistiā.

¶ PROB. Quia sunsecratio, quæ fit in ordinis sacramento, ordinatur ad eucharistiæ sacramentum.

¶ CONCL. 2ª. Vnus ordo est alio eminētior, secundū q̄ unus actus magis de proximo ad eucharistiæ sacramentum ordinatur.

¶ *Corol.* Ergo & actuum adinuicem, & ordinū ad inuicē, maioritas, ueliminoritas iudicanda est ſcdm q̄ magis uel min⁹ appropinquant ad fontem omnium sacramentorum. Nā sic ēt est in omnibus ordinatis ad finem, vel ad aliquod principale (extentum. Magis.n. calefit (exteris paribus) qui magis appropinquat ignem, quā qui minus: & digniores sunt beati in cœlo, quam viatores.

¶ PROB. Quia ex prima cōis præsupponitur clara.

¶ CONCL. 3ª. Non est inconueniens ut præter principalē actū, ex multos actꝰ unus ordo habeat: & tanto plures, quanto est eminentior.

¶ PROB. Quia ad sacramentū Eucharistiæ, cum sit dignissimum, multa ordinātur.

1. Quia (ly & tanto plures, &c.) virtus quanto est superior, tanto ad plura se extendit.

¶ NOT. Scilicēt pars probationis antecedens ab omnibus manifestas declaraſ, & confirmatur, sup dīfinitione de anima q. 1. ipsa est actus corporis organici. Ibi.n. post multa cōcludit, quod ideo anima requirit corpus organicum magis, quam forma inanimatorū: quoniam anima est superior aliis formis, & consequenter ad plura opera, propter quæ requiruntur diuersa corporis organa, se extendit. Quo enim medio continendunt plura organa, requiri, in corpore informato anima ēſſitius, quam negativa: & in intellectiua, quam sensitiua. Vide ibi in, & ex ibi dictis in Philosophia: tanquam an-

2. Præterea. Homo per baptismum est immediate Deo cōfiguratus, characterem cōfigurā tē suscipiens, sed orare, & offerre oblationes sunt actus immediate ad Deū ordinati, ergo quilibet baptizatus [h] potest hos actus facere, & non soli sacerdotes.

3 Præt. Diuersorū ordinū [h] diuersi sunt actus, sed oblationes in altari ponere, & epistolam legere, ad subdiaconum pertinet, crucē etiam ferunt subdiaconi corā Papa, ergo hi nō debēt poni actus diaconi.*

4 Præterea. Eadem [h] ueritas cōtinetur in nouo, & in ueteri Testō,* legere autem uetus Testamentum est Lectorum, ergo eadem ratione, & legere nouū, & non diaconorum.

5 Præt. Apostoli nihil aliud p̄dicauerunt quā Euāgelium Christi, ut patet Rom. 1. sed doctrina Apostolorum committitur subdiaconib. enuncianda, ergo & doctrina Euangelij.

6 Præt. Secundum Dionysium, quod est superioris ordinis, non [h] dēt inferiori conuenire, sed ministrare cum urceolo est actus subdiaconorum, ergo nō debet acolytis attribui.

7 Præt. actus spūales debēt corporalibus [h] præminere, sed acolytus non habet nisi actum corporalem, ergo exorcista non habet actum spiritualem, pellendi dæmones, cum sit inferior.

8 Præt. Quę magis conueniunt, iuxta se ponenda sunt, sed legere uetus Testamentū maxime debet conuenire cum lectore noui Testamenti, quod competit superioribus ministris, ergo* legere uetus testamentum non debet poni actus lectoris, sed magis acolyti, & præcipue cum lumen corporale, quod acolyti deferunt, significet lumen spirituale doctrinę.

9 Præt. In quolibet actu ordinis spūalis debet esse [h] aliqua uis spiritualis, quam habent ordinati [p] alijs, sed in apertione, & claſſione ostiorum non habent aliā potestatem ostiarij, quam alij homines, ergo nō debet poni actus ipsorum.

RESPONDEO, dicendum, q̄ cum consecratio, quæ fit in ordinis sacramento, ordinetur ad sacramentum eucharistiæ, ut dictum * est [m] ille est principalis actus uniuscuiusque ordinis secundum quem magis proxime ordinatur ad eucharistiæ sacramentum, [n] & secundum hoc ēt [p] unus ordo est alio eminētior, secundum quod unus actus magis de proximo ad prædictum sacramentum ordinatur [q], sed quā ad Eucharistiæ sacramentum, quasi dignissimum multa ordinantur, ideo * non est inconueniens ut præter principalē actū etiam multos actus unus ordo habeat, & tanto plures quāto est eminentior, [r] quia uirtus quanto est superior, tanto ad plura se extendit.

AD PRIMVM ergo dicendum, q̄ duplex est præparatio suscipientium sacramentum, quædā remota, & hæc perminiſtros: efficitur, quædam proxima, quæ statim efficiuntur idonei ad sacramentorum dispensationem, & hæc pertinet ad sacerdotes, quia etiam in naturalibus ab eodem agente fit materia in ultima dispositione ad formam, & recipit formam: & quia in proxima dispositione ad Eucharistiam fit aliquis per hoc q̄ a peccatis purgatur, ideo omnium sacramentorum, quæ sunt instituta principaliter ad purgationem pctōrum, est minister proprius sacerdos. [s] baptismi, pœnitentiæ, & extremæ unctionis.

AD SECVNDVM dicendum, q̄ actus aliqui immediate ad Deum ordinantur dupliciter. Vno mō ex parte unius personę tantum, sicut facere orōnes singulares, & uouere, & hmōi, & talis actus competit cuilibet baptizato. Alio mō ex parte totius ecclesię, & sic solus sacerdos habet actus immediate ad

modo actus immediatē ordinatos ad Deum.

¶ NOT. S.c. uidelicet modo 2.d. in persona totius ecclesiæ, intelligitur illo ad Heb. 5. q̄ſi Apostolus in diffinitione sacerdotum dicit, q̄ pontifex constituitur in his, quæ sunt ad Deum, ut offerat dona & sacrificia pro peccatis. Nam diffinitio nō dēt cōuenire aliis a diffinitorum pa tet in logica. Non tamen sic tradit eō quare sacerdos gerat personam totius ecclesiæ, ut ex hoc excludat ad oppositi videlicet, q̄ hoc sit facere totem in suis ordinibus, & sacrificium gere re personam non est clamicum, uel figmentum humanum.

3ᵐ de maiori

*Deer. di. 21. c. 2. *Deer. di. 25. c. 2. & 3. & in epi. ad Ludif.

Diuersi sunt actus, q. principales: non sem per secundarii. ¶ Tūc ait. c. 2. & nihil &c. Nam diaconorum, & subdiaconorum sicut sunt diuersi ordines: ita rūt diuersi, formaliter, actus principales. Et hoc sufficit: licet m actib. secundarijs quibusq; iuxta diuersas cōsuetudines ecclesiarum conuenirent.

¶ NOT. dixit ly formaliter: quia materia liter. i. quantū ad rē oblatam non sunt diuersi. Eadem.n. res, q̄ subdiaconus accipit a populo tradens diacono est illa quā diaconus accepit a subdiacono tradit sacerdoti. Diuersitas āt formalis ibi reperta est eiusdem rei distincta relatio: hæc.q. subdiacono refert ad populum, uelut ad dantem, & ad diaconum uelut accipientem; oblatio aūt diaconi refertur ad subdiaconum tanquā dātem, & ad sacerdotē tanquam accipientē.

4ᵐ demaiori

*Ibi. epi. ad Ludif. & ibi in dec. d. 25 ante med.

Eadem, & sed nō eodem modo se habēs. ¶ Tunc nihil &c. Nō.n. inconuenit: q. legere eandem ueritatē in figura. i. testimentū, pertineat ad lectores: & q. legere eidem in ueritate aperta. i. testm nouū, non ad lectores, sed addiaconos pertineat.

¶ NOT. Ad diaconos, inquam (ut argumēti uerba utar) nō ꝓ ad subdiaconos non ponebat legere q̄nque nouum testm, puta epistolam D. Paul. sed quia semper, & non ubiq; legere nouū testm. puta euāgelium pertinet ad diaconos. Non.n. q̄nque euangelium lectum a diacono est de ueteri testamento: sicut epistola lecta a subdiacono.

5ᵐ illatio conclusionis.

Ergo &c. ꝑ negatur illatio. ¶ Nam doctrina euāgelii est nobilior quām cuiuslibet manifestatio per Apostolos: ꝓ rationem in tex. allatam. Ideo non mirū, q̄ legere euangelium requiratur nobiliorem ministrum ipso subdiacono.

6ᵐ ex Dionysio.

Non dēt inferiori conuenire. ꝑ eodem modo non, alio. ¶ Tunc nihil &c. Licet n. ministrare cum urceolo ueniat subdiaconib. & acolytis: utrisq; tñ conuenit diuersimodē, ut in tex.

7ᵐ de maiori

Corporalibus. q. ut corporalia sunt: nō ut connectuntur ad aliquod nobilius. ¶ Tunc nihil &c. Nam de actib. acolyti loquimur nunc, ut ordinatur ad aliquā nobilius. Scil. ad actū sacrorū ordinum, & magis de proximo, quā actus spūales exorcistarum: nō autem de actibus acolyti, ut corporales pcti sunt.

8ᵐ minor.

legere uet⁹ testm maximē debet conuenire cum lectore nouī testamēti. & si necessitas luminosum visibiliter esse non, si sub figura uerisimile conuenit. ¶ Tūc nihil &c. Nam ut tex. ibi dicit, est figuralis, & ymbralis actus. Ideo tñ quidem cū lectore nouī, sed non maxime: quia acolytus, ratione portati lumināuoui testamēti clarificantis, conuenit magis cum ipso lectore nouī.

¶ NOT. ut dicebat, actus acolytorū nō principalis, ut secundarius præeminet actib. aliorū ordinū minorum & hoc, ut ordinatur ad actū sacrorū ordinū: hoc ē, ut cōsequē habeat ad sacros ordines. De actu principali patet in ad 7ᵐ, in fedario autem hic ad 8ᵐ.

¶ Item, ly ordinatissimus ordinis progressus. & in successiuo additione, ut hic dī, & in habitudo connexionis inter se, ut in ad 6ᵐ. Hic ordinat ſſim⁹ progressus in tex. dictus

A propinquitate ad finē ſic unitur gradatio existentiū ad fi. *Ibid. epi. ad Ludif. *sum. ar. 2 in fi. cor.

*Ca 1. re clef. hier. p. 1. in fi. cōtempl.

g. de afa.

Prouer. 9

*In Deer. di. 25. c. 2

*Ibi. epi. ad Ludif. & ibi Ioā. Car. 4. c. 4. *Ibi. inep. ad Ludif. & Cone. Carth. 4. c. 37. & Ge. 2. 23. c. 16

A

B

C

D

E

F

G

H

I

K

*Ibid. li. 9. Ety. c. 11.

*Ibi. in Cō. Carth. c. 6. * ibi. c. 4.

*Alias, to tailer.

Universidad de Deusto
Biblioteca

contin. ex Con. Tri. sess. 23. c. 1. Obsentaneū fuit ut in ecclesiæ p ordinatissima dispõe plures, & diuersi essent ministrorū ordines, q sacerdotio, ex officio, deseruirent. Hæc ibi. vbi nom ly ordinatissima dispõne, & ly deseruirent sacerdotio, & ly ex officio, per hæc n. confirmantur multa, & dicta, & dicenda, ut studioso per se potebit.

9m demaiori Aliqua nis spūalia & quæ quis possit agere aliquid ex officio non, qua possit agere aliquid simpliciter. S. Tnõ addendo ly ex officio. Tũc nihil &c. Nam licet nõ ordinarius ordine ne ostiarius possit claudere ostia: non in d potest ex officio sibi collato p ordinẽ talem.

APPENDIX.

1 Vel. p S. Eccl. &c. Ex articulo habet. Primo: quõ per ignem intermas hæreticum Lutherū (Prætor Lutheranū) diminuunt: cũ nõ sit alterius maioris dignitatis, & præstãtiæ. Ex his, n. in arā pūs dicit totum oppositū directè nõ fabricatur. Et licet hæc tria hæc tñ ad 2. necessaria, & confusa sint in hoc in loco, nõ super flua, iterũ adducitur. Nã multis in locis p diuersitate, uel articuloꝝ, uel modi disceñdi magis, aut indirectè tractandi eãdem materiam, uel pp aliquam aliã diuersitatẽ. Regula materiam, uel pp aliquam aliã diuersitatẽ. Regula uniuersalis quod aliud circumstãt, ita p utilitate rei eadem efficiat; ut pertinẽt ad multiplicius confundi. Tho. ubi dantur & consequenter non est id untũ dandũ, tanq̃ sic repliccatio una. & hoc q se inducebat, q studiosus legere occurrentia materias.

2 Secundò habetur quomodo per rationem ostendas prædictam hæresim meritò damnari a Deo, ut art. 2. appellet ab Anacleto Papa in ep. 2. ad animaduertat Episcopũ in isaia constitutos. Vta B. Pet. Principis Apost. sumus in strictis, scribere uobis nõ denegauimꝰ. Nõminus q a tribꝰ epis ordinetur Epus, relequi uerò sacerdotes p̃prio ordinentur Episcopo, similiter & diaconi, & exterorũ graduũ distributio. Ité ab eod. in ep. 3. Sacerdotũ ordo bipartitus est: & sicut Dñus illum constituit, annullo dẽ permutari. Sic illi a Dño Apostolos esse electos: ad eorũ uerò adiunctos septuaginta duos discipulos. Ipi Apostoli, Episcopi, Presbyteri septuaginta duorum discipulorum loco tenẽt. Hæc ibi. Item a Con. Tri. sess. 23. can. 6. Si quis dixerit in ecclesia catholica non esse hierarchiã diuina ordõe institutã, q̃ constat ex epis, presbiteris & ministris: Anathema sit. Hæc ibi. Quod intelligas q hierarchiã maiorem & minorẽ dignitatis, ac pũtem ordinatorum declarauerat iuxta. c. hc. S. quis oẽs pariter se pũte Epũm ãt mem: nihil aliud facere vt, quã ecclesiastã hierarchiam, quæ est ut ea sit ordinata, confundere &c. Hæc ibi. Item can. 1. Si quis dixerit non esse in ecclesia catholica ordines & maiores, & minores, p quos, uelut per gradus quosdam, ad sacerdotium tendat. Anathema sit. Hæc ibi. Ecce q hi ordines sũt distincti, & quia sunt tum maiores, tũ minores. Ar. sequitur: quia sũt gradus ad sacerdotium. li. 7. c. 12. Quanto ergo appropinquant magis ut ad Deũ mentes ad sacerdotium, & hi tanto magis uel minus dignæ sunt dignæ.

3 Tertio habeturq̃ ex prædicta patrum, p quanto actus ordinis contenciosiores gradus ti, assignando, minuendo, & intelligas, & probes, & defendas.

4 Quarto insequitur modo ex iis uicissim Angelica doctrina haec & declaretur, & confirmetur.

QVÆS. XXXVII.

ART. V.

CONCL. In ipsa datione calicis, sub forma uerborum determinata character sacerdotalis imprimitur.

1 Ar. sec. ad 1. Med. li. 7. & Mar. 22.

¶ Corollarium. Ergo character ipse nõ imprimitur tacendo in impositione manus, neq; in unctione, neq; in benedictione: de quibus in corpore singillatim declaratur.

¶ Examen. Ly calicis. f. cum uino, & patena superpositis cõpane.

¶ Exam. Ly sub. Per hoc denotat, q simultanee dẽ dari calix, & pferri forma uerborũ. Nã sicut sub ista forma corpi, nõ dissimilis facit hoc omnia materia simul cũ forma, & sacramentum non fit secundum character, eadem ratione, & in datione calicis, & sic haberet duos characteres, quod falsum est.

5 Prætor. Ordo diaconi cõformior est ordini sacerdotis, quam ordo subdiaconi, b sed si character imprimeretur sacerdoti in ipsa calicis porrectione, subdiaconus cõformior esset sacerdoti quam diaconus, quia subdiaconus characterem recipit in ipsa calicis porrectione, non autem diaconus, ergo character sacerdotalis non imprimitur in ipsa calicis porrectione.

6 Prætor. Acolytorum ordo magis appropioquat ad actum sacerdotis per hoc quod habet actum super urceolum, quam p hoc, quod habet actum super candelabrum, sed b magis imprimitur character in acolytatu, quando accipiunt candelabrum, quam quando accipiunt urceolum, quia nomen acolyti cerei portationem significat, ergo in sacerdotio non imprimitur character quando calicem accipit.

SED CONTRA, principalis actus ordinis sacerdotis est consecrare corpus Christi, sed ad hoc datur sibi potestas in acceptione calicis, ergo tunc imprimitur character.

RESPONDEO, Dicendum, q (sicut dictum est) eiusdẽ est formam aliquam inducere, & materiam de ꝓximo præparare ad formam. Vnde episcopus in collatione ordinum duo facit, præparat enim ordinandos ad ordinis susceptionem, & ordinis ptãtem tradit. Præparat quidem, & instruendo eos de ꝓprio officio, & aliquid circa eos operando ut idonei sint ptatem accipiendi, quæ quidem operatio in tribus cõsistit, in benedictione, manus impositione, & unctione. Per benedõnem diuinis obsequiis mancipãtur, & ideo benedictio datur. Sed per manus impositionem datur plenitudo gratiæ, per quam

A ¶ Ly forma. Scilicet prout in pontificali Romano: secundum quã habetur ex Concilio Florent. de sacramentis. De huiusmodi forma uide supra.

¶ Ly determinata. Hoc significat q forma uerborũ non põt mutari. Quod confirmatur, a fortiori, ex Conc. Trid. sess. 7. can. 13. Si quis dixerit receptos & approbatos ecclesiæ catholicæ ritus in solemni sacramentorum administratione adhiberi consuetos, aut comẽ ni, aut sine peccato à ministris pro libito omitti, aut in nouos alios per quemcunq; ecclesiarum pastorẽ mutari posse. Anathema sit. Hæc ibi. Dixit a fortiori: qa forma é admodũ maioris momẽti, quàm ritus tales. Vnde si ritꝰ mutari non possunt, multò minus forma. Ad differentiã quorũ rituum ulterius aduertendũ, forma a nullo plato ecclesiæ mutari põt: qñ é de substantia sacramẽtorũ. Hoc autem patet ex cõsilio eo. sess. 21. c. 2. Declarat hanc potestatẽ ecclesiæ penes quos fuisse, ut in sacramentorũ dispensatione (salua illorum substantia) ea statueret, uel mutaret, quæ suscipiẽtium utilitati seu ipsorũ sacramẽtorũ Venerationi pro rerũ temporum, & locorũ uarietate magis expedire iudicaret. Hæc ibi. Vbi synodus ipsa signanter annotauit ly salua illorum substantia.

¶ PROB. Quia collatio ptatis sit p hoc, q sacerdos det aliqd qđ ad ꝓpriũ actũ pertineꝫ & principalis actus sacerdotis é cõsecrare corpꝰ & sanguinẽ Christi ꝫ p datione calicis importatur.

1m illatio cõclusionis. Ergo &c. R. negatur illatio. S. Non. n. est simile de confirmatione & sacerdotio, in quibus nõ supervenit aut obiicit. Nam in confirmatione non datur officium operandi &c. ut ī textu. Vide & in corp.

2m de maiori. Vñ notitia, actus principalis ordinũ singulorum,

sacerdotalem potestatem. R. quantum ad actum secundarium: non, quantum ad principalem. S. Seu super corpus mysticum Christi, non super corpus uerum. Tunc nihil &c. Nam in actu principali, non in secundario, imprimitur character.

¶ Corollarium. Ergo à simili dicas de aliis ordinib. Vnde uidẽdũ est quinã sit actus principalis cuiuslibꝫ, ut de impressione characteris recte iudicari possit circa illos. Principalem actum cuiuslibet ordinis indè cognoscas, quando ad sacerdotium magis accedit: pro quo uideas diffuse ar. 4. Quid faciat manus impositio inde in corp.

3m de maiori. Ita. R. quantum ad consecrationem: nõ quantum ad id per quod consecrantur. S. Tunc nihil &c. Nam quasi o etiã ita sit cum de sacerdotib. nõ ueram consecrentur, sed per quod consecrentur.

mancipentur: & ideo sufficit eis pro consecratione benedictio, sed aliter est de ordinatis, ut ex dictis ꝓ patet.

A D 4m dicendum, quòd vestis sacerdotalis non significat potestatem sacerdoti datã, sed idoneitatẽ, quæ in eo requritur ad actum in potestatis exequendum, & ideo nec sacerdoti, nec alicui alii imprimitur character in alicuius uestis donatione.

A D 5m dicendum, quòd potestas diaconi est media inter potestatem subdiaconi, & sacerdotis, sacerdos enim habet potestatem super corpus Christi, subdiaconus autem super uasa tantum, diaconus super corpus in uase contentum, vnde eius non est tangere corpus Christi, sed portare corpus in patena, & dispensare sanguinem cum calice, & ideo eius potestas ad actũ principalem non potuit exprimi, nec per dationem uasis tantum, nec per dationem materiæ, sed exprimitur potestas eius ad actum secundarium tantum in hoc quòd datur ei liber Euangeliorum, & in hac potestate intelligitur alia, & ideo ipsa libri datione imprimitur character.

A D 6m dicendum, quòd principalior actus acolyti est, quo ministrat in urceolo, quam quo ministrat in candelabro, quamuis denominetur ab actu secundario, propter hoc q est magis notus, & magis proprius ei, & ideo in datione urceoli imprimitur acolyto, character virtute uerborum ab episcopo prolatorum,

4m de antecedente. Ita. R. ad datum minor, quantũ ad significationem rei datæ. S. Tunc nihil &c. Nam character imprimi in datione calicis dicit cõclusionem, non quia calix peisè datur sed quia dato calicis significat potestatem sacerdoti collatam: hoc é quia & calix datus significat potestatem illam. * In corp. ar.

5m minor. Si character imprimeretur sacerdoti in ipsa calicis porrectione, subdiaconus cõformior esset sacerdoti, quàm diaconus. R. negat ista. S. Ad probationem dicitur q ex hoc, q in porrectione calicis vacui imprimit character subdiacono ñ sequitur, q subdiaconus sit cõformior sacerdoti. Nam diacono nõ imprimitur character in aliquo actu principali cõformi sacerdoti, qui quidem actus subintelligitur in datione libri euangeliorum. Vnde non tñe libri euangeliorum præcise dicit, quòd ex eo, quòd acolytus denominatur a portatione cerei, nõ sequitur, ipsum candelabrum esse actum principalem acolyti. Nam denominatio non semper fit à principaliori, absolutè, sed quandoque à nobis notioriꝰ in præsenti.

¶ NOT. Quid sit ille actus principalis, rõne cui cõformior est diaconus sacerdoti, quàm subdiaconꝰ, uide in lia. Rursus. Nõ negatur in textu, q character imprimat diacono in datione libri pdicti, sed distinguõ non præcise rõne dationis illius libri, sed rationẽ potius principalis actus ibi subintellecti, imprimitur character. Vnde non conuertatur

textus Concilio Florentino dicenti, quòd diacono conferatur per dationem libri euangeliorum: sed seriosus concilij magis aperitur per textum hunc.

6m minor. Magis imprimitur character in acolytatu quãdo accipiunt candelabrum, quàm quando accipiunt urceolum. R. negatur ista. S. Ad probationem dicitur quòd ex eo, quòd acolytus denominatur a portatione cerei, nõ sequitur, ipsum candelabrum esse actum principalem acolyti. Nam denominatio non semper fit à principaliori absolutè, sed quandoque à nobis notioriꝰ in præsenti.

¶ NOT. Quoniam candelabrũ, seu portare cereũ est quoddã magis

Universidad de Deusto
Biblioteca

magis patens eum alijs & visibilius coram populo frequentiori fiat, portare nerò virgulum non sic apparens: ideò denominationem acolyti esse factam à notori nobilitatione exteri, seu candelabri, dictum est in textu. Quòd verò actus acolyti principalis sit circa urceolum: & quare sit principalis patet ar. 4.

APPENDIX.

EX articulo habes. ¶ Primò: quomodo per rationem excludas errorē cuiusdam Petri Canonistæ (ut refert Magister lo. de Tabia in Tabienæ suam. ordo 2. num 7. dicentis: q̃ character sacerdotalis imprimitur in impositione manuum: quod & dicit de characterē diaconi. Item cuiusdam Petri, & Abbatis (ut refert Tho. 4. di. idem ibi num. 10.) 25. q. 1. ar. dicentium: q̃ charac. 1. Concil. dicit imprimitur acolyto in porrectione 25. de sa. candelabri. Item. or cano. 7. ¶ Secundò habes: quomodo per rationem ostendas errores illos meritò damnari ab Eugenio Quarto sacro approbante Concilio Florent. in decret. Armen. dat. de sacramentis. Dictum est sacramentū ordinis &c. præsbiteratus eradicari per calicis cum vino & patenę cum pane porrectionem: & similiter de alijs per rerum ad ministeria sua pertinentium assignationem. Hæc ibi. Vbi per res pertinentes ad ministeria intelligit, à simili, de pertinentibus ad ministeria, non quæcunque, sed principalia. A simili, inquam: quoniam & de præsbitero non quodcunque sed principali ministerium assignat, ut nunc usum est; similiter: & de subdiacono subdens q̃ per calicis tantum sacra superposita traditionem subdiaconatus ordo traditur. Ecclesiæ dicat q̃ per libri euangeliorū traditionem ordo diaconatus conferatur (sicut verum est). ta-

[1] Vtil. p. 5. Ecc. contra er. &c.

[2] Vt hf in Cōc. Carth. 4. c. 5. & c. 2. 3. q. 187 art. 1. sub fin. corp.

QVAESTIO XXXVIII.

De conferentibus hoc sacramentum, in duos articulos diuisa.

DEINDE considerandū est de conferentibus hoc sacramentum.

Circa quod quærūtur duo.

Primo, Vtrum solus Episcopus possit hoc sacramentum conferre.

Secundo, Vtrum hæreticus, vel quicunque ab ecclesia præcisus, possit hoc sacramentum conferre.

ARTICVLVS I.

Vtrum tantum Episcopus Ordinis sacramentum conferat.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur quòd non tantum Episcopus ordinis sacramentum conferat, quia manus impositio ad consecrationem[b] aliquid facit, sed sacerdotibus, qui ordinantur, non solū Episcopus manus imponit, sed etiam sacerdotes adstantes, ergo non solum Episcopus confert ordinis sacramentum.

¶ 2 Præt. Tunc unicuique datur potestas ordinis, quando ei exhibetur[h] quod ad actum sui ordinis pertinet, sed subdiacono datur urceolus cum aqua, & manutergio ab archidiacono, similiter acolitis candelabrum cum cereo, & urceolus vacuus, ergo non solum Episcopus confert ordinis sacramentum.

¶ 3 Præterea. Illa,[h] quæ ordinis sunt, non possunt alicui committi, qui non habet ordinem, sed conferre ordines minores committitur aliquibus qui non sunt Episcopi, sicut presbyteris, Cardinalibus, ergo conferre ordines, non est Episcopalis ordinis.

¶ 4 Præterea, Cuicunque committitur principale committitur & accessorium, sed ordinis sacramentum ordinatur ad Eucharistiā, sicut accessorium ad principale, cum ergo sacerdos consecret Eucharistiam, ipse etiam poterit ordines conferre.

¶ 5 Præterea. Plus distat diaconus ab Episcopo quam a sacerdote, sed Episcopus potest diaconos facere,[h] ergo, & simplex sacerdos.

SED CONTRA. Nobiliori modo applicantur ad diuinum cultum ministri per ordines, quam per uasa sacra, sed consecratio uasorum pertinet ad solum Episcopum, ergo multo fortius consecratio ministrorum.

Præterea. Sacramentum ordinis est excellentius, quam confirmationis, sed solus Episcopus confirmat, ergo multo magis confert ordinis sacramentum.

Præterea. Virgines per benedictionem non constituuntur in aliquo gradu spiritualis potestatis, sicut ordinati constituuntur: sed virgines benedicere est solius Episcopi, ergo multo magis solus ipse potest aliquos ordinare.

RESPONDEO, Dicēdum, quòd potestas episcopalis habet se ad potestatem ordinum inferiorum, sicut politica, quæ communicat bonum commune ad inferiores artes, & uirtutes, quæ communicant aliquod bonum speciale, ut ex dictis patet; Politica autem ponit, ut dicitur in 1. Ethicor. legem inferioribus, scilicet quis, quam debeat exercere, & quantum, & qualiter, & ideo[m] ad Episcopum pertinet in omnibus diuinis mysterijs aliquos collocare, [n] unde ipse [p] solus confirmat, [q] quia confirmati in quodam officio confitendi idem cōfituuntur, & ideo ipse [r] etiam solus virgines benedicit, [s] quæ figuram gerunt Ecclesiæ, Christo desponsatæ, cuius cura ipsi principaliter committitur, ipse etiam in ministeriis ordinum ordinandos consecrat, & uasa quibus debent uti eis determinat sua consecratione, [t] sicut & officia secularia in ciuitatib. distribuuntur ab eo, qui habet excellentiorem potestatem, sicut a Rege.

[3] Pro zelo veritatis notatio vbiq; notanda.

[4] Quærò uides: quomodo ex ijs uerbis sum Angelica doctrina hæc & declaretur, & consoletur.

¶ Ly Episcopum. Subaudi solum.

¶ Ly ministerijs. Scilicet dispensandis. His enim ministros ad mysteria dispensanda collocat.

¶ PROB. Quia potestas Episcopalis se habet ad potestatem ordinum inferiorum sicut politica ad artes inferiores: & politica ponit legem inferioribus, quam scilicet quis debeat exercere, quantum, ac qualiter.

¶ CONCL. 1ª. Episcopus solus confirmat; virgines benedicit; & ordinandos in ministerijs ordinum consecrat, vasa que quibus debēt uti eis determinat sua consecratione.

¶ PROB. 1. Quia cōfirmati cōstituuntur in quodam officio confitendi fidem: 2. Quia (ly virgines benedictas) gerunt figuram ecclesiæ, cuius cura Episcopo principaliter committit: 3. Quia (ly & ordinandos in ministerijs &c.) etiā officia secularia in ciuitatibus distribuuntur ab eo, qui habet excellentiorem.

¶ NOT. Præmissæ probationes sunt partiales (ut patet.) Quòd si vis unam totalem. 1. omnium partium conclusionum simul: dicito sic. Proba. Quia ex prima conclusione sequitur hæc secunda quòd ad omnes suas partes; tanquam corollaria. Propter hoc, in textu mox post primā conclusionem dixit ly vnde.

[5] Vt dicit in Conc. Carthag. 4. ca. 5. Ibidem c. 4. Et in Decre. li. 1. titul. 5.

[6] Hoc eadem fere habet Thom. 4. dist. 7. q. 3. ar. 1. q. 1.

[7] Hieron. in Dial. cōtra Luciferi.

2m de maiori

Aliquid facit. &. non tamen characterem confert. §. Tunc nihil &c. Non enim est quæstio de hoc, an impositio manuum aliquid faciat in consecratione: sed an facta hoc speciale, quod scilicet in ipsa detur character sacerdotalis ordinis.

3m de maiori.

Illa, quæ ordinis sunt. &. & relationem immediatam ad uerum Christi corpus habent: non alitet. §. Tunc nihil &c. Nam ordines minores quanquam relationem habeant ad uerum Christi corpus, i. eucharistiam q. 17. art. 4. non tamen illam immediatam habent, sed mediatam (vt ex ibi dictis colligitur) & consequenter possunt ex commissione summi Pontificis conferri à simplici sacerdote. Patet ergo argumentum in propositionis maioris sufficientia quoniam non ideo aliqua non possunt committi simplici sacerdoti ex eo, quòd ordinis sunt præcisè: sed quia eō hoc relationem immediatam ad uerum Christi corpus habent.

4m maior.

Cuicunq; committitur principale, & accessorium. &. si sint eiusdem cōditionis: non, si sint diuersæ. & ultra hoc soluet: quòd unum est principale, & aliud accessorium. Tunc nihil &c. Nam conficere eucharistiam ultra hoc, quod est principale, habet diuersam conditionem à collatione ordinum.

¶ *Cornelius.* Peccat ergo argumētum in fallacia, secundum non causam ut causam. Non enim esse accessorium, uel esse principale est causa, quòd simplex sacerdos possit, uel nō possit, conferre ordines (vt arguens credit.) sed uera causa huius est cōstitui in aliquo officio communitatis. Dicendum ergo: quòd ideò sacerdos simplex ordines conferre non potest, qa ordines collocant hominem in aliquo officio communi, (vt ex supradictis sæpè elarum est:) hoc autem non possit aliquod maius in se consideratum, i. conficere eucharistiam; aliquam uelut principale, subordinatur collatio ordinum, uelut accessorium.

[8] *Allisma ximū & principalius sacramēto ordinis, in se.

5m illatio conclusionis.

Ergo &c. &. negatur illatio. §. Nam ad communicandum alteri, quod quis habet, non exigitur. &c. ut in textu. Ex quo dicas: quòd argumentum peccat secundum nō causam ut causam, vt facile ex eodem textu patere potest.

APPENDIX.

EX articulo habes primò: quomodo per rationem tanquā in radice interimas hæresim Io. Vuelliphali (Proch. Ioan. Vuelliphalus) dicentis: Episcopos omnes, & præsbiteros dignitate, & authoritate æquales esse. Item Io. Vuiclef erroremⁿ (vt refert ex Concilio Constantiensi infrà citando refertur) dicentis: ordinationem clericorum reservari Papæ, & Episcopis propter cupiditatem lucri temporalis, & honoris. Patet si quidem ex ratione fundatissima articuli præsentis: secundum ordinatissimam dispositionem ordinis naturalis, quem superat, conformē reservari Episcopis ordinum collationem hanc. Si verò aliqui forsan (quod nescio) propter cupiditatem lucri, uel honoris ordinum talium collationes exercēant: hoc est omninò extra propositum nostrum. Vnde nec propter huiusmodi particularia (si qua sint) debuit moueri Vuiclef ad sic perniciose detrahendum dignitati Episcopali & Papali.

¶ Secundò habes: quomodo per rationem ostendas errorem Vuiclef

[9] Vt Vuilus p in radice Proch. Ioan. Eccl. contra hę. &c.

[10] Hoc eadem fere habet Thom. 4. dist. 7. q. 3. ar. 1. q. 1.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vnde Iacob prædixit de tribu Dan, Gen. 49. Fiat Dan coluber in via, cerastes in semita. Et Ioannes Damascenus dicit, quod Antichristus ex tribu Dan oriturus creditur, quia scilicet ex tribu Dan idolatria primo in populo Israel inoleuit, ut habetur Iudic. 18. Et Hieronymus dicit, quod Antichristus ex tribu Dan oriturus creditur, quia scilicet ex tribu Dan idolatria primo in populo Israel inoleuit, ut habetur Iudic. 18. Et Hieronymus dicit, quod Antichristus ex tribu Dan oriturus creditur, quia scilicet ex tribu Dan idolatria primo in populo Israel inoleuit, ut habetur Iudic. 18.

Tho. 4. di. 25. q. 1. a. 3. & Ma. li. 4. Sent. dist. 25. † Supr. q.

ARTICVLVS II.

Vtrum hæretici & ab Ecclesiâ præcisi, possint ordines conferre.

AD SECVNDVM sic procedi-tur. Videtur quòd hæretici, & ab Ecclesia præcisi, non possint ordines conferre. Manifestum est enim conferre ordines, quam aliquem absoluere uel ligare † sed hæreticus non [b] potest absoluere, aut ligare, ergo [b] nec ordines conferre.

2 Præterea, Sacerdos ab Ecclesia separatus conficere potest, quia in eo character indelebiliter manet, per quem hoc potest, sed Episcopus non accipit aliquem [b] characterem in sui [p] motione. ergo non est necesse quòd Episcopalis potestas remaneat in eo, post separationem eius ab Ecclesia.

3 Præterea, In nulla communitate ille, qui à ciuitate expellitur, potest officia communitatis disponere, sed ordines sunt, quædam officia Ecclesiæ, ergo, ille, qui extra Ecclesiam ponit, non potest [b] ordines conferre.

4 Præterea, * Sacramenta habẽt efficaciam ex passione Christi sed [b] hæreticus non continuatur passioni Christi, neq; [p] propriam fidem, cum sit infidelis, neq; per fidem Ecclesiæ, cum sit ab Ecclesia separatus, ergo non potest sacramentum ordinis conferre.

5 Præterea, In ordinis collatione exigitur benedictio, sed hæreticus nõ potest [b] benedicere, quinimo benedictio sua in male dictionem conuertitur, ut patet per authoritates in litera inductas * ergo non potest ordines conferre.

SED CONTRA est, quòd aliquis Episcopus in hæresim lapsus quando reconciliatur, non iterum reconsecratur, ergo non amisit potestatem quam habebat ordines conferendi.

Præterea, Maior est potestas conferendi ordines, quàm potestas ordinum, sed potestas ordinum non amittitur propter hæresim uel aliquod huiusmodi, ergo nec potestas conferendi ordines.

*1. p. q. 6. ar. 3.

"li. 4. Sent. d. 13. para. Ante finẽ, & in decre. is exula. 1. q. 3. multa capita.

Præterea, Sicut baptizãs exhibet tantum ministerium exterius, ita & conferens ordines, Deo interius operante, * sed nulla ratione aliquis ab Ecclesiâ præcisus amittit baptizandi potestatem, ergo nec ordines conferendi.

RESPONDEO, Dicendum, quòd circa hoc ponuntur in litera quatuor opiniones. Quidam enim dixerunt quòd hæretici quam diu ab ecclesia tolerantur, habent potestatem ordines conferendi, non autem postquam fuerunt præcisi, similiter nec degradati, & alij huiusmodi, & hæc est prima opinio, sed hoc non potest esse, quia omnis potestas, quæ datur cum aliqua de consecratione, nullo casu contingente tolli, potest, sicut nec ipsa cõsecratio annullari, quia etiam altare, uel chrisma semel consecrata perpetuo consecrata manent. Vnde cum episcopalis potestas cum quadam consecratione detur, oportet quòd perpetuo maneat quãtumcunque aliquis peccet, uel ab Ecclesia præcidatur. Et ideo alij dixerunt quòd præcisi ab Ecclesia, qui in Ecclesia episcopalem potestatem habuerunt retinent potestatem aliquos ordinandi, sed promoti ab eis hoc non habent, & hæc est quarta opinio. Sed hoc non potest esse, quia si illi, qui fuerunt in ecclesia promoti, retinent potestatem, quam acceperunt, patet q exequendo suam potestatem, ueram consecrationem faciunt & ideo uere tribuunt omnem potestatem quæ cũ cõsecratione dat, & sic ordinati ab eis, uel [p] moti habent eãdem potestatem quam, & ipsi. Et ideo alij dixerunt, quòd etiam præcisi ab ecclesia possunt ordines conferre, & alia sacramenta, dummodo formam * debitam, & intentionem seruent, & quantum ad primum effectum, qui est collatio sacramenti, & quantum ad ultimum, qui est collatio gratiæ, & hæc est secunda opinio. Sed hoc etiam non potest stare, quia ex hoc ipso quòd aliquis hæretico præciso ab ecclesia in sacramentis communicat peccat, & ita fictus accedit, & gratiam consequi nõ potest, nisi forte in baptismo in articulo necessitatis. Et ideo alij * dicunt quòd uera sacramenta conferunt, sed cum eis gratiã non

Hæc illud dist. 67.

¶ Tertiò habetur quo modo per rationem prædicta scripturarũ q. 37. & patrum. pro quanto. Episcopum solum ordinis sacramentum conferre di cunt, & intelligat, & c. probes, & uera ris.

¶ Quartò uides quomodo ex ijs ultimis Angelica doctrina hæc & declaretur. & consolidetur.

QVAES. XXXVIII. ART. II.

CONCL. Hæretici, & ab ecclesia præcisi, uera sacramenta conferunt, sed cum eis gratiam nõ dant, non propter inefficaciam sacramẽtorum, sed propter peccata recipientium ab eis sacramento contra prohibitionem Ecclesiæ.

¶ NOT. Si alicubi forsan scripserim; quòd hæretici, schismatici, & ab ecclesia aliàs præcisi, conferre non possent ordines, intellige quòd ad gratiam quoniam non nisi, vt hic dicitur p omnia intelligi, actu eligere, uolo; &, si scripta forte aliter sona rent, omnia talia res tractata esse intendo.

¶ PROB. Quia omnis potestas data cum aliqua consecratione in nullo casu tolli potest, sicut nec ipsa consecratio (cum etiam altare, uel chrisma semel consecrata perpetuò consecrata maneant;) & potestas Episcopalis data est filis hominibus cũ quadam consecratione (ut patet:) 2. Quia (ly sed cum eis gratiam &c.) ex terminis manifesta est hæc pars.

¶ *Corollarium.* Ergo rationabiliter aliæ tres opiniones in textu recitatæ, atque rejectæ, excluduntur per istam conclusionem.

1m illatio

* lib. 4. de bap. contra Donatist.

1516

* In cons Nicæno 19. & 4 sent. dist 29. §. C. † Ambr. de iis qui myst. initiant. c. 4. Aug. li. 6. de bapt. c. 1. & li. 4. c. 11. & 25. & li. 1. c. 11. & 14. & li. 2. c. 2. & 6. & Cres li. 2. c. 10. tom. 7. Concil.

1m illatio conclusionis. Ergo nec &c. R. negatur illatio. §. Nam tam dictũ est quod aliud est, sacramentum ordinis, quàm ad characterem imprimendum conferri ab illis, & aliud est, sacramentum illud ab eisdem conferri, quòd ad gratiã: & consequenter clarũ remanet, q non valet ista consequentia. Ergo ecce, & ab ecclesia præcisi, nõ possunt effectum absolutionis, i. gratiam dare: ergo non possunt ordines conferre, quòd ad characteris impressionem. Et quamuis valeat hæc, ergo non possunt ordines conferre, quòd ad gratiam: tamẽ est extra propositum, ut patet ex conclusione.

Item de minori. Non potest absoluere. R. ex defectu iurisdictionis non ex defectu ordinis. §. Tunc nihil &c. Nam ad dãdos ordines quòd ad characteris impressionem non requiritur iurisdictio, quæ ad absolutionem à peccatis ex natura sua requiritur (vt sup. q. 19. art. 6. & alibi dictũ fuit.) Vide responsum secundum literæ ly & iterum, &c.

¶ NOT. Vide q præcisi ab ecclesia ipso iure tolluntur iurisdictio super subditos, quam habebant non autem potestas per cõsecrationem tradita. Et hoc ratione habilitet. Nam iurisdictio illis data fuit ab ecclesia; & ideo eam cùm uoluerit ab eis tollere potest. Potestas uerò à sacramento Christi illis data est, & Christo, cuius sacramento, ecclesia mater non est, ut dicitur. q. 6. ar. 6.

2m de minori. Non accipit aliquem characterem. R. accipit tamen aliquid characteri simile in perpetuitate. §. Tũc nihil &c. Nam principalis cardo huius quæstionis non uersatur circa habere, uel non habere, characterem (formaliter loquendo:) sed circa habere aliquid perpetuò durans. Modò in promotione ipsius Episcopi datur sibi potestas &c. ut in textu.

Quid nominis character importetur.

¶ NOT. Aduerte pro semper ex præsenti textu; quid nomine characteris importetur. Importatur siquidem habere relationẽ directè ad Deum. Vnde illa potestas, qua homo directè ordinatur ad corpus Christi mysticum, non est character. Ergo in plus est habere potestatem perpetuò manentem: quam habere characterem Episcopus enim ratione Episcopatus potestatem semper manentem habet, non autem characterem: vt in litera dicit.

¶ *Corollarium.* Ergo de charactere hactenus habuimus; & qd sit in se, & quid sit in relatione ad aliud. Vt dicamus. Character qd est sedm se tell signũ indelebile in alio. Character qd est sedm relationẽ ad aliud? Est illud, p quẽ hõ directè ordinatur ad Deum.

3m de conclusione. Non potest ordines conferre. R. ita q ordinatus ab eo recipiat executionem istiusmodi ordinis. §. Tunc nihil &c. Nam & à communitate ciuili excluditur posset tunc officia communitatis disponere, si potestas disponendi sibi relinqueretur, (ut sit in proposito nostro:) licet tunc, quia excluditur est, talis dispositio non daret executionem.

¶ *Corollarium.* Ergo maior illa propositio, quæ apud arguentem est fundamentum totius argumenti (scilicet, in nulla communitate ille, qui à ciuitate expellitur, potest officia communitatis disponere) illa, inquam, maior non adducitur iuris aut scientiæ pro simili ad ea, quæ dicuntur de excluso à communitate ordinis ecclesiastici. Deficit enim ibi ly si potestas disponendi officia, isti excluso remaneat: vt dicitur. In nulla communitate ille, qui à ciuitate expellitur, potest officia communitatis disponere, etiam si potestas disponendi talia officia excluso illi remaneat. Sic namque solùm pro simili seruit. Nam ob hoc, quia character, ideò potestas disponendi spiritualiter, remanet in excluso, de quo conclusio loquitur: ideo ille exclusus potest disponere officia, quod est conferre ordines. Non enim quia

A

B

C

D

exclusus est, ideo confert, sed quia characterem retinet. Dicatur ergo illa maior tota: & sic correspondebunt singula singulis. Nam tunc erit aperte faliasve patet.

4m de minori. Hæc secundum se consideratum, secundum formam ecclesiæ ab ipso seruatam. §. Tunc nihil &c. Sufficit enim ad collationem sacramentalem ab hæretico, ut ipse conferat illud cum intentione faciendi, quod facit ecclesia (vt colligitur ex concilio Tridẽ. sess. 7. de baptismo can. 4.

¶ *Corollarium.* Hæreticus ergo separatus est à fide ecclesiæ, si cõsideretur quòd ad habitum, fidei: sed quãdoque (vt in proposito:) est continctus ecclesiæ, quantum ad intentionem faciendi hoc speciale, quod facit ecclesia. Illa nãque forma, qua utuntur hæretici in conferendo ordines, est forma ecclesiæ; & hæreticus consentit, ut ista forma. Cæterum ista præcisè continctio hæretici cum ecclesia non facit, quòd hæreticus non sit hæreticus. Non quærunt ergo hæretici, uel ab ecclesia præcisi, conferre sacramenta ecclesiæ. Non quærunt ergo hæretici, uel ab ecclesia præcisi, conferre sacramenta ecclesiæ; sed quatenus aliquo modo continuatus, seu coniunctus, ecclesiæ. Quod audis de hæretico, intelligendum, à fortiori, de quocunque alio Episcopo unomodo debito ab ecclesia separato: quoniam hæretico nihil est peius, & consequenter ab ecclesia magis diuisum. Vnde fecibi dicatur, quòd ordines hæretici &c. conferre non possunt etiam quòd ad characterem intelligitur, si non seruant formam ecclesiæ.

5m de minori. Non potest benedicere. R. quantum ad ultimum effectum sacramentorum. §. Tunc nihil &c. ut ex conclusione patet dicente, quòd gratiam non dant. Nam gratia est effectus ultimus sacramenti.

¶ NOT. Quoniam in textu additur ly quinimò benedictio sua. i. hæreticorum, in maledictionem conuertitur: ideò aliquid plus significatur, quàm per benedictionem illorum non conferri gratiam. Sciendũ ergo, quòd si quis uolens & sciens, ab hæretico benedicatur: tunc in maledictionem benedictio illa fieret etiam in hoc sensu, quòd recipiens talem benedictionem peccaret mortaliter. Secus autem de illo, qui benedicitur ab hæretico Episcopo nesciens per ignorantiam inuincibilem, quòd ille sit hæreticus: quoniam ignorantia talis ipsum excusat. Cur ergo, inquies, respondit sanctus Doctor, quod benedictio illa hæreticorum dicitur maledictio, ex eo quòd non confert sacramenti ultimum effectum: & non additur, quòd incurrentia mortale peccatum; cum in ordine ad receptionem talis gratiæ modo prædicto? Quia sic fuit (ut uere erat) Doctori sancto formaliter (ut fuit) loquenti, de sacramentis ad argumentum, & in materia de qua tractabatur. De cuius enim sacramenti ordinis arguebatur, & non de malitia consequente ad malam dispositionem recipientis. Dare autem gratiam uel non dare, ex parte sacramenti se generis incurrere uerò, uel non incurrere peccatum mortale, se tenet ex parte recipientis. Ad plenum igitur argumento satisfecit Diuus Thomas licet aliquod uerum, cuius expressionem arguens non postulabat, prudenter omisit. Potest & responderi: quòd sanctus sic (ut in litera) respondendo contellexit peccatum recipientis, tanquam obicem gratiæ per sacramentum: illud alias dandæ. In huius signum est: quòd in conclusione loquens de non dãdone gratiæ expresserat ly propter peccata recipientium ab &cæt. Ex qua expressione debit intelligere; quòd ebrietque diceret, gratiam non dari in tali collatione, subintelligi debebat peccatorum.

Quid benedictiones hæreticorum ueniantur in maledictiones.

Universidad de Deusto
Biblioteca

An quis gratia def ordinato ab excōicatus &c.

extimo mortale recipiendam contra prohibitionem Ecclesiæ. Et tamō magis hoc responderi potest, quam ō non est mortis dii Thomæ repetitare semel dicta in aliquo uno articulo, sed relinquere subintelligenda lectoribus.

¶*Corollarium.* Ergo videtur ex dictis, q recipienti ignoranter sacramentum tale ab huiusmodi Episcopis dasceretur etiam gratia. Et hoc sanè verè est: si accedens ad recipiē dum laboret ignorantia inuincibili, ambulans in bona fide in eaq; perdurans vsq; in finē ordinationis sui, credendo firmiter: quòd ille Episcopus ordinator sit verè catholicus, & ecclesiæ sanctæ filius conjunctus. Hoc autem esse verū, colligitur, & quidem a fortiori, ex q. 33. ar. 3 ad secundum: ubi tractatur de recipiēte simpliciter. 1. ambulādo in bona fide modo nōn dicto, ordines ab Episcopo non baptizato. Huic enim credenti, quòd Episcopus suus sit baptizatus, suppletur à summo sacerdote &c. Ergo & de casu præsenti simile dicendū. Vide ibi, eum eluci.

APPENDIX.

1 Vtil. pro S. Eccl. ad intell. g. &c. Thom. vbi sup. q. 2. art. 1. & 2.

EX articulo habes. Primò quomodo per rationē ostendas, meritò inflamari ecclā summis pontificibus, excommunicatos &c. posse ordines conferre, sed non executionem. Hoc autem à Gregorio IX. insinuatum est fic; vt recitatur, de ordin. ab Episcop. qui renunc. Cùm clerici, quibus excommunicato Episcopo ignorantes ordines receperunt, per suos potenter Episcopos dispensari. Hæc ibi. Item ab Vrbano: vt recitatur. 9. q. 1. Ordinationes, quæ ab hæreticis & nominatim excommunicatis factæ sunt irritas esse iudicamus, nisi probare noluerint se, cùm ordinarentur, eos necesse damnatos. Hæc ibi. Nota ly veritas, scilicet quòd ad executionem. Nota ly nisi probare voluerint &c. Hoc est, si probauerint &c. ille ordinationes habebunt executionem. Ex quo manifestum, quòd papæ, & reges nationes illæ characterē imprimunt aliquem per probationem ignoratæ fi-

QVÆSTIO XXXIX.

De impedimentis huius sacramenti, in sex articulos diuisa.

DEINDE considerandū est de impedimentis huius sacramenti. Circa quod quęruntur sex.

Primo, Vtrum sexus fœmineus impediat huius sacramenti susceptionem.

¶Secundo, Vtrum carētia usus rationis.

¶Tertio, Vtrum seruitus:

¶Quarto, Vtrum homicidium.

¶Quinto, Vtrum illegitima natiuitas.

¶Sexto, Vtrum defectus membrorum.

ARTICVLVS I.

Vtrum sexus fœmineus ordinis susceptionem impedias.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur quòd sexus fœmineus non impediat ordinis susceptionem, quia officium Prophetæ est maius quàm officium sacerdotis, q̄a propheta est medius inter Deum, & sacerdotes sicut sacerdos est inter Deum, & populum, sed prophetæ officium aliquando mulieribus est concessum, ut patet 4. Regum, ergo[b] & sacerdotij officium eis competere potest.

2 Præterea. Sicut ordo ad quandam eminentiam pertinet, ita & prælationis officium, & martyrij, & religionis status, sed platio committitur mulieribus de nouo Testamento, ut patet de Abbatissis, & in ueteri, ut patet de Delbora, quæ iudicauit Israel, & Iudith quarto, Competit etiam eis martyrium, & religionis status, ergo, & ordo ecclesiæ.

3 Præterea. Ordinum potestas in anima[b] fundatur, sed sexus non est in anima, ergo diuersitas sexus non facit distinctionē in receptione ordinum.

SED CONTRA est quod dicitur 2. Timoth. 2. Mulierem in ecclesia docere non permitto, nec dominari in uirum.

Præterea. In ordinandis præexigitur corona, quamuis non de necessitate sacramenti, sed corona, & tonsura non competunt mulieribus, ut patet 1. ad Corinthios 2. ergo nec ordinū susceptio.

RESPONDEO, dicendum, quòd quædam requiruntur in recipiente sacramentum, quasi de necessitate sacramenti, quæ si de sunt non. potest aliquis susscipere, neque sacramentum, neque rem sacramenti: quędam uero requiruntur non de necessitate sacramenti, sed de necessitate præcepti, propter congruitatem ad sacramentum: & sine talibus aliqs suscipit sacramentum, non rem sacramenti. Dicendum ergo, quòd sexus uirilis requiritur ad susceptionem ordinum, non solum secundo modo, sed etiam primo, unde & si mulieri exhibeantur omnia

† quæ in ordinibus fiunt, ordinē non suscipit* quia † cum sacramentum sit signum in his, quæ in sacramento aguntur, requiritur non solum res sed signum rei, sicut dictum est: *quia in extrema unctione exigitur quòd sit infirmus, ut significetur curatione indigens: cum igitur an sexu fœmineo non possit significari aliqua eminentia gradus,* quia mulier statum subiectionis habet, ideo non potest ordinis sacramentum suscipere. Quidam autem dixerunt quòd sexus uirilis est de necessitate præcepti, sed non de necessitate sacramenti, quia etiam in Decretis[f] fit mentio de diaconissa, & presbytera. Sed diaconissa dicitur, quæ in aliquo actu diaconi participat, sicut, † quæ legit homilias in ecclesia, presbytera autem dicitur uidua, quia presbyter idem est quod senior.

sapientium illas, nō possent valide fieri: cum tamen fiant, ut in textu. Item ab eod. Vrbano ibid. Ab excōmunicatis quondā ordinatos, siquidem non simoniace, & si eorum religiosior uita & doctrinæ prærogatiua misa fuerit promereri, permitentia in dicta, in ipsis, quos acceperunt ordinibus permanere permittas. Hæc ibi. Item ab eod. ibid. cap. eod. ordinationes. Quę ab Episcopis quondam catholicè ordinatis, sed in schismate à Romana ecclesia separatis, non secrati sunt, eos, cum ad Ecclesiæ unitatem redierint, seruatis propriis ordinibus misereor iterdictos suscipi iubemus, si uita, & fides eos commendant. Amodò verò quicunque à prædictis schismaticis, sanctæq; Romanæ ecclesiæ aduersariis, se ordinari petierit, nullatenus hac uenia dignus habeatur. Hæc ibi. Vbi de executione facit ea per vim, & dicam prædictam: sed nūquam de charactere, quem à talibus ipsis ordinatos recepisse declarat.

¶Secundò habes quòd per rōnē supradictā possit fieri, pro quāto hæreticos &c. insinuant conferre posse ordines, & intelligas & curarit.

¶Tertiò videtur quòd ex ijs uicissim doctrina hæc Angelica & declaratē & colonides.

QVÆST. XXXIX. ART. I. *concl.*

CONCL. Quamuis mulieri exhiberētur omnia, quæ in ordinibus fiunt, ordinem non susciperet.

¶*Examen.* ly ordinem. Hoc est, ordinis characterē. Licet enim neq; gratiā susciperet, imō & ipsa, & ordinator eius, mortaliter peccarent in de charactere principaliter intendis per ly ordinē. Nam intentum licitæ est, ostendere q̄ sexus uirilis est de necessitate sacramenti.

¶*Corollarium.* Ergo q̄s in decretis, uel alibi, mulier aliqua dē diaconissa, uel presbytera, nō significat per hoc, q̄ illa hēat aliquē ordinē ecclesiasticū: q̄ in aliquo participet similitudine ordinis diaconi, & presbyteri puta diaconissa, qa gerit homil. sup. euāng. & presbyter, qa est senior ter exteras. Nec inconueniēter q̄s dicat de Lucas in aliquo actu q̄q; anima latur con-

157

† Aug. de hæresibus ad quod uult Deus, hæresi. 27. 70. 7. & Epipha hæresi. 42, 68 tia Marcio. & hæresi. 49.

* Infr. q. 32. art. 2.

* Decre. d. 32. ca. 19. incip. mulieres & d. 88. c. 1. Et causa 27. q. 1. c. 23. † ex Concil. Carthag. c. 1.

fessario, puta quando in casu audit confessiones q. 8. art. 2. & quæstione 11. articul. 3. licet ipse laicus nunquam, nec etiam tunc, ut faceret.

¶PROB. Quia in sacramentis requiritur correspondentia significati ad signum (patet tum universaliter cum sacramentū sit signum tum specialiter de extrema vnctione:) & in sexu mulebri non potest reperiri illa correspōdentia, cum ordo significet aliquam eminentiam gradus, mulier autem statum subiectionis dicat.)

¶NOT. Quòd mulier subiectionis statū dicat uide ēt dist. 19. art. 3. ad quartum & in elucid.

1 millatio cōclusionis. Ergo &c. 4.

* Supra q. 19. art. 3. arg. 4. & eius solut.

negatur illatio. & Nō enim est simile de prophetia, & de sacramentis ordinis.

Nam ia prophetia non requiritur necessario, correspondentia illa significati & signi, quæ dicta est in probatione de ordine. Fundamentum huius est, quia prophetia nō est sacramentum, licet sit Dei donum. Vide literam.

2m de maiori. Ista & quantum ad eminentiam: non: quantum ad qualitatem eminentiæ. &.

Tunc nihil &c. Nam conclusio loquitur de eminentia nō quacunque, sed tali. i. ordinaria, & sacramentalitā q̄, ordo de quo ibi. eminentiā includente prædicta duo, scilicet esse ordinatū, & sacramentale) dicit. Patet autem q̄ neque religionis status, neque prælatio, neque martyrium, in argumento dicta dicunt eminentiā talem, licet quandam eminentiam importent.

¶NOT. Ille, qua dicuntur hic de eminentia ordinis memento ut applices ad diffinitionem sacerdotis totiens dictam quæ ponitur ab Apostolo Hebr. 5. omnis pontifex &c. Dicesergo q̄, q̄ assumptus, importat gradum seu eminentiam ordinariam & sacramentalem.

Pro diffinitione sacerdotis, ¶ 1. art. 3. ad primū eiusd.

3m de maiori. Fundatur. &. mediante signo exteriori non autem, sine illo. §. Tunc nihil &c. Nā signum illud non potest habere correspondentiam significati in muliere; sicut habet in uiro. Dicimus enim q̄ signum hoc, & sacramentum significans præeminent am iam declaratam: præeminentia uero talis, cum non possit esse in muliere, non correspondet signo in illa. Argumentum igitur peccat in digressione a proposito, faciendo scilicet ius in esse in anima, & non habendo mentionem de eo, per quod est in anima cum tamen tota uis sit in hoc ultimo (vt visum est.)

AD PRIMVM ergo dicendū, q̄ prophetia non est sacramentum, sed Dei donum, unde ibi non exigitur significatio sed solum res; & quia secundum rem in his, quæ sunt animæ, mulier non differt à uiro, cum quando quę mulier inueniatur melior quantum ad animam uiris multis, ideo donum prophetiæ, & alia huiusmodi potest recipere, sed non ordinis sacramentum.

Et per hoc patet solutio ad secundum & tertium. Dēt Abbatissis tamen dicitur, q̄ non habent, prælationem ordinariam sed quasi ex commissione propter periculum cohabitationis virorum ad mulieres. Delbora autem in temporalibus præfuit, non in sacerdotalibus, sicut, & nunc possunt mulieres temporaliter dominari.

ARTICVLVS II.

Vtrum pueri carentes usu rationis ordines possint suscipere.

AD SECVNDVM sic procedi-tur. Videtur q̄ pueri, & Mulier, quamuis docta & sancta, uiros in conuentu docere non præsumat. Hæc ibi. Ecce quòd etiam prohibetur mulieribus docere in ecclesia id quod officium est sacerdotale: secundum Leonem Papam, ut recitatur 16. q. 1. Adijcimus &c. Hoc specialiter flammantes, ut præter domini sacerdotes nullus audeat prædicare etiam monachus, siue laicus ille sit, qui cuiuscunque sectæ nomine glorietur. Hæc ibi. Item à &c. ut q. 19. ar. 3. & q. 20. art. 1. & q. 17. ar. 3. appen. Vide contra hanc pestem & q. 8 ar. 1. 2. 4. & q. 31. ar. 1. appen. & q. 36 ar. 3. & bene applica. Item à Concilio Laodiceno canon. 44. quòd non oporteat, mulieres ingredi ad altare, nec ea contingere, quæ uirorum officijs deputata sunt. Hæc ibi. Maxime autem virorum officijs deputatum est esse constitutum in ordine ut patet Luce 22. ibi enim dicitur quòd Christus dixit discipulis suis hoc facite in meam commemorationem. Per quæ verba instituit eos sacerdotes, unusquisque Concilium Tridentinum sess. 22. c. 1. & can 2. Patet autem quòd ad nullas mulieres talia dixit ex consequenti, quòd sacerdotij illis attribuere est contra euangelium. A nullo namque infirmum est sacramentum ordinis nisi a Christo & Christus, ut dictum est) solis viris hoc iniunxit. Vnde per Concilium Tridentinum veritas hæc maxime declaratur quando sess. 23. ca. 1. ait. In ecclesia catholica fateri oportet, nouum esse iudibile & externū sacerdotium, in quod uetus translatum est. Hoc autem ab eodē domino saluatore nostro institutum esse, atque Apostolis eorūque successoribus in sacerdotio potestatem traditam consecrādi, offerendi, & ministrandi corpus & sanguinem eius; necnon & peccata dimittendi, & retinendi facra litteræ ostendunt, & catholicæ ecclesiæ traditio semper docuit. Hæc ibi. Ecce quòd loquens de huiusmodi potestate concilium, et quidem sufficienter, nam (si immo nec in toto tractatu de ordine, ut uidere est) facit, uel minimam, mentionem de aliqua muliere: quod tamen fecisset, si ei illi potestas talis à Christo fuisset collata. Item à 33. q. 5. Mulierem constat subiectam dominio uiri, et nullam authoritatem habere: nec docere potest, nec testis esse, nec fidē dare, nec iudicare. Hæc ibi. Item à Concilio Nannetensi. Sed et hoc, secundum authoritatem canonum, modis omnibus prohibendum ut nulla fœmina ad altare præsumat accedere, aut presbitero ministrare, aut infra cancellos stare, aut sedere. Hæc ibi. Item à 1. cor. 14. Mulieres in ecclesia taceant. Non enim permittitur eis loqui. Turpe est enim mulieri loqui in ecclesia. Cum igitur ea quæ sunt sacerdotum, s. consecrare eucharistiam, absoluere à peccatis, prædicare in ecclesijs, prohibeantur mulieribus. imò & ei aliquod plus, ut nisi cum est, patenus si ē confessa, q̄ sanitate plenū ē, ac impotentiæ; sacerdotū eis, uel aliquē ordinē ad fauet donū relatū attribuere. ¶Tertiò habes quòd per rationē prædicta patrum, ac scripturarum, pro quanto ordinem ecclesiasticum dicunt mulieribus non conuenire, et intelligas, & probes, et declares. ¶Quartò uides quomodo exijt illa dicta Angelica doctrina præsens et declaratur, et confoldatur.

QVÆST. XXXIX. ART. II.

CONCL. 1ª. Omnia illa sacramenta, quæ actum requirunt suscipientis sacramentum, carentibus usu rationis non competunt.

¶PROB.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ROB. Quia per defectum, quo tollitur usus rationis, præ-
dicatur impedimentum actui.

CONCL. 1ª. Omnia sacramenta, in quibus non requiritur actus suscipientis de necessitate sacramenti, sed potestas aliqua spiritualis diuinitus datur, & pueri, & alij usu rationis carentes, possunt suscipere.

¶Examē Ly actus suscipientis. Scilicet vel expressio peccatorum suorum (ut in pœnitentia,) vel consensus animi expressus (vt in matrimonio,) vel deuotio (vt in eucharistia, & extrema unctione.)

*In 4.sent. d.2.q.1.

¶Non damnatur tamen antiquitus cōmunicans olim puero. Concil. Trid. sess. 21. c.4.

¶Ly potestas aliqua spiritualis. Hoc est character impressus in anima.

¶PROB. Quia potestates infusæ sunt priores actibus & remoto posteriori, non tollitur prius.

*Ca.1.ante med.

CONCL. 2ª. Aliqui (si necessitas adsit, & spes profectus) ad minores ordines possūt ante annos discretionis promoueri sine peccato, & suscipiūt ordinem.

¶NOT. Dicitur ly promoueri sine peccato: ad differentiā ordinum maiorum. Nam ad ordines maiores non possunt hi discretionis usu carentes promoueri sine peccato; quamuis si promouerentur susciperent ordines illos. Et ideo dixit duo textus & quòd promouentur ad minores sine peccato, & quòd suscipiunt ordinem.

*In decretali lib.5. tit.29.

¶PROB. Quia, ut clara ex terminis, præsupponitur.

¶Examen. Ly quia, quamuis tunc non sint idonei ad ordina &c.

conel.m

¶Hoc dictum textus non est probatio conclusionis, sed est responsio ad obiectionem: quæ posset fieri de inhabilitate puerorum, & aliorum huiusmodi, ad exequendum officia sibi per ordines minores comissa. Respondet namque quod sufficit ipsos esse idoneos in via, inquantum scilicet per affluefactionem de facili fient, licet non sint idonei in actu tunc, quando suscipiunt ordines. Simile quid dixit supra quæstione 36. ar. secundo ad secundum quando de scientia loquens respectu promouendorum ad ordines inferiores dixit quòd sufficiebat, ipsos esse probab. inter in via ad acquirendum scientiam requisitam de facili acquibilem. Vtrumque rationabiliter tum hic, tum ibi dixit sanctus Doctor: quia non sicut differentia est inter ordines maiores & minores, ita correspondenter conuenit fieri differentiam inter idoneitatem promouendorum ad illos. Differentiam

qui carent vsu rationis, non possint ordines suscipere, quia (vt in litera dicitur) sacri Canones in suscipiētibus ordines certum, & determinatum tempus statuerunt ætatis, sed hoc non esset si pueri recipere possent ordinis sacramentum, ergo, &c.

¶2 Præterea, Ordinis sacramentum est dignius quam matrimonium, sed pueri, & alij carentes usu rationis non possunt contrahere matrimonium, ergo nec ordines suscipere.

¶3 Præterea, Cuius est potentia, eius est actus secundum Philosophum in Lib. de Somno & vigil. sed actus ordinis requirit usum rationis, ergo, & ordinum, potestas.

SED CONTRA, Ille, qui est ante annos, discretionis promotus ad ordines, sine iteratione ipsorum quandoque in eis conceditur ministrare, ut patet extra, de Cle. per saltum promo. hoc autem non esset si ordinem non suscepisset, ergo puer potest ordines suscipere.

Præterea, Alia sacramenta, in quibus character imprimitur, possunt pueri suscipere, ut baptismum, & confirmationem, ergo pari ratione & ordines.

RESPONDEO, Dicēdum, quòd per pueritiam, & alios defectus quibus tollitur usus rationis, præstatur impedimentum actui, & ideo omnia illa sacramenta, quæ actum requiritur suscipientis sacramentum, talibus non competunt, sicut pœnitentia, matrimonium, & huiusmodi, sed quia potestates infusæ sunt priores actibus, sicut, & naturales, quamuis acquisitæ sint posteriores: remoto autem posteriori non tollitur prius; ideo omnia sacramenta in quibus non requiritur actus suscipientis de necessitate sacramenti, sed potestas aliqua spiritualis diuinitus datur, possunt pueri suscipere, & alij, qui usu rationis carent. Hac tamen distinctione habita, quòd in maioribus ordinibus requiritur discretionis tempus de honestate, propter dignitatem præcepti non propter necessitatem sacramēti. Vnde aliqui (si necessitas adsit, & spes profectus) ad minores ordines possunt ante annos discretionis promoueri sine peccato, & suscipiūt ordinem. quia quamuis tunc non sint idoneiad officia, quæ eis committuntur, tamen per affluefactionem idonei reddentur; sed ad maiores ordines requiritur usus rationis, & de honestate, & necessitate præcepti, propter notum continentiæ, quod habent annexi; & quia etiam eis sacramenta tractanda committuntur; sed ad episcopatum, ubi etiam in corpus mysticum accipitur potestas, requiritur actus suscipientis coram animarum pastoralem, & ideo est etiam de necessitate consecrationis episcopalis, quòd usum rationis habeat. Quidam autem dicunt quòd ad omnes ordines requiritur usus rationis de necessitate sacramenti, sed eorum dictum ratione, uel authoritate non confirmatur.

Concl.1ª

Concl.2ª

Concl.3ª

Concl.4ª

Concl.5ª

Concl.6ª

Greg. li. 1. epi. 42.

Greg. li. 2. Epistola plenius declaratur in 16 epi. 42. eiusdem quæstionis arti. 4. ad tertium & sextum quòd ad subdiaconum, & art 5. ad quintum quòd ad diaconum & sacerdotem.

CONCL. 5ª. De necessitate Episcopalis consecrationis est, quòd usum rationis habeat promouendus.

¶Examen. Ly consecrationis Episcopalis. Non dicit, ordinis: quia Episcopatus non est ordo propriè q. 40. ar. 5.

¶PROB. Quia Episcopus accipit potestatē in corpus Christi mysticū: & actus requiritur in suscipiente curam animarum.

¶Examen. Ly curam animarum. Hoc est quod prius dixerat potestas in corpus Christi mysticum: adeò quòd illa potestas est cura, et corpus mysticum sunt animæ. Corpus ergo Christi mysticum sunt animæ rationales in actu quidem si sint sine fide actu, in potentia uero si sint infideles ut arces: neque in actu autem, neque in potentia si sint animæ damnatorum. 3. q. 8. ar. 3.

¶NOT. Ex ultimis uerbis in corpore ly quidam autem dicunt etc. Differt quòd non est curandum de his quæ dicuntur sine ratione uel authoritate prudenti. Videtur enim quòd sanctus Doctor rectam opinionem illam, et nō respondens quoniā in

Nō obstat tridentū

in nullo prædictorum fundatur. Hoc & Philosophus monuit A quandoque sic dicentes. In disciplinam est sollicitum, esse contra proferentem improbabilia. Vel secundum aliam translationem. Quolibet proferente contraria opinionibus sapientis, solicitum esse, stultum est. 1. topic. 2.

2m minor. Hoc non esset, si pueri recipere possent ordinis sacramentum. &. negatur hoc. Nam posito etiam, quod huiusmodi canonum illicita essent intelligēda de puericia tamen adhuc possent pueri recipere sacramētum ordinis, quamuis nō sine peccato. Non enim omne, quod est de necessitate præcepti &c, ut in textu.

In corp. art.

¶NOT. Statuta illa canonum, de quibus maior argumenti loquimur, intelligēda sunt de adultis: & si de pueris, non nisi quòd ad maiores ordines. Vitra hoc etiam statuta illa non faciunt, quòd accedens ad ordines contra prohibitionem illorum non suscipiat characterem, sed faciunt, q. suscipiendo peccat.

B

2m illatio cō clusionis. Ergo &c. &. negatur illatio. Non enim est simile de matrimonio, & ordine. Nam in matrimonio requiritur consensus, cum causes illud, qui sine usu rationis esse non potest &c. ut in textu.

3m ex Philosopho. &. Cuius est potentia, eius est actus. sed tamen aliquando potentia præcedit actum. Tunc nihil &c. Nam potentia seu potestas ordinis præcedit seipsam in actu inquantum, si prius recipitur potentia. i. character illius, & deinde exequimur actum eiusdē, & per consequens potentia ipsa non requirit necessariò tantam ætatem recipientis, quantam requirit exequentis.

C

D

APPENDIX.

EX articulo habes. ¶Primò: quomodo per rationem ostenditur meritò infinitatum à summo Pontificibus, q. annus discretionis non est de necessitate sacramenti ordinis. Insinuatum autem est hoc ab Innocentio Tertio ad Episcopum Bononiensem sic. Præsbiter P. diaconatus ordine præter missio, se fecit ad sacerdotij ordinem promoueri &c. Credebat assertioni eorū eō. q. tempore, quo ordines inferiores susceperat, infra annos discretionis fuerat constitutus &c. Mandamus quatenus post cōdignam pœnitentiam ipsum in diaconum ordinare procures; & sic de misericordia eundem ministrare permittas in ordine sacerdotis. Hæc ille, decleric. per salt. promot. tuæ licere continebant uide q. 15. ar. 1. appen. Ecce q. Innocentius ordinem receptum ante annos discretionis dum non facit reiterare, manifestat per hoc q. annus discretionis non est de necessitate sacramenti ordinis. Idē ab Inno. ut recitatur de baptis. & ei eff. Maiores, Vbi in fine dicitur sic, Tunc ergo characterem sacramētalis imprimit operatio cum obicem voluntatis contrarie non inueniet obsistentē. Hæc ibi ex quibus cum pueri & alij carēs usu rationis obicem talem habere non possint, sequitur q. Innocentij mens in illis verbis fuerit virtualiter, q. si ordines dentur eis remotus usu rationis imprimant characterem. Virtualiter dixi quia ad literam de aliis similibus (quia baptismo) loquitur. Idē ab Alexandro Tertio, & ab alijs in de cons. & qualitat. & ordin.

Vtil. p. 5. Eccl. &c.

1

E

ptæficien. Per hoc enim quòd reprehendunt illos qui dabant ecclesias pueris regendas, nulla facta reprehensione de hoc q. ad clericatum promoti sint insinuare uidentur q. ordines præficiem minores pueris dari possunt. Videtur ibi esse indecorum est. Et alia ad hoc facientia. Item à consilijs quandocunq; tractant de ætate ordinandorū. Ex hoc. n. q. non præfigunt terminū ætatis, ad minores ordines promouendis, ui denturinsinuare idē.

2

¶Secundò vides: quo ex ijs uiuissim Angelica doctrina hæc. & declaretur, & consolidetur.

QVÆST. XXXIX. ART. III.

159

CONCL. Seruus, qui non habet potestatē sui, nō pōt ad ordines promoueri: tamē promouet ordinem suscipit.

¶Examen. Ly non potest. Scilicet licitè, non autem quasi nō suscipiat characterē; ut ex residuo conclusionis patet.

¶Ly qui non habet potestatem sui. Quasi dicat, seruus ut seru⁹, seruitute durante. Nisi seruus manumittatur plene (ut I appē.) à dño suo, uel alias liber fiat, nō est ille seruus. 1. dequo loquitur conclusio.

*Greg. li. 5. dialogo. ca. 1.

¶PROBA. Quia seruus non potest dare, quod suum non est, & per consequens nō potest manipare seipsum diuinitus officijs secundum q. promotio ad ordines requirit. 2. Quia (ly si tamē) libertas non est de necessitate sacramēti.

¶NOT. Ex probatione prima scilicet nullius potest dare, quod suum non est, uidetur perspicacitet, qd intendat probare; aliquin decipiēs. Non. n. intendit probare, qd seruus non possit ab solute promoueri ad ordines: sed q. non possit sine peccato: ita q. pēnipsum non impedit receptionē ordinis, sed executionē. Ad hanc intelligētiam dandam dixit ly dare: non aūt ly recipere. Quasi diceret. Suscepturus ordinē dēt seipsum dare in executionē ordinis suscepti, & qui sic non pōt se dare, non pōt ad ordines promoueri sine peccato. Simile igitur est ac si quis fictus accederet ad sacramentum; quia sicut ille peccaret ex eo, quòd accederet cum duplici animo ad faciendum rem, quæ de natura sua exigit simplicem intentionem: ita seruus peccat accedens ad ordinem, qui de natura sua requirit obsequiū ad sui executionem: qd tū seruus ipse dare non pōt. Ex eo igitur quòd accedit ad ordinem, mōstrat facto suo, quòd manipari se indiuinis obsequijs secundum quòd ordo requirit: ex eo adit, quod est seruus; non potest se hoc modo manipare. Sic ergo uides, quòd semper fictus accedit & hoc est peccatum, sine quo non potest seruus ad ordines illud, quod probatio præmissa intendebat manifestare. Rursus. Sublata uerba in corpore ly similis ratio est de omnibus &c. attendas in uniuersalem doctrinam multorū ea suum decisuum habeb⁹. ¶Quorum omnium solutio ad hoc medium, tanquam fundamentum, demum reducetur; scilicet q. nullus potest dare, quod suum non est. Confirmatur autem præsens doctrina de ratione ex Concilio Carthaginensi, Magnus episcopus, Audicat procuratores, actores, exercitores, Curatores pupillorū, se debeat ordinari? Gratum ejs dari, si poll depositā onera, et redditā, rationcinia, actus unā ejsdem fuerint cōprobatis ollis, deinde cum laude Dei, si postulasti fuec. n. honore muneran. Sin autē libertate negotiorū, uel officiorū, fuerint ordinati, Ecclesia infamat. Vanuerit dixerdi, & ecclesiarum cūctas uestra (ideoq; illa est nostra sententia. Hæc illud uult recitari, de obligad ratiocin. ordin. uel non.

Universidad de Deusto
Biblioteca

1m de maiori. Prælationi spirituali, &c. sic: præcipit, non ut includat aliqua obsequia corporaliter agenda. § Tunc nihil &c. Nam (ut vidimus in non præced.) seruitus impedit propter executionem ordinis: impedit quòd seruus nõ possit se obligare ad officia illa corporaliter exhibenda, quæ requirunt post ordinem susceptum. Consequenter ergo nõ impedit absolutè, quin seruus suscipiat prælationem spiritualem: sed q; non possit prælationis spiritualis officia cõsequẽtia exercere, &c. de quo illam.

2m maior. quòd est occasio humiliatis, non debet impedire susceptionẽ alicuius sacramenti, &c. nisi aliundè posset haberi alia occasio humiliatis. § Tunc nihil &c. Non. n. est necesse q; omnis occasio humiliatis pro recipiẽdis sacramentis fuerit expressa: sufficit humiliatas ad receptionem omnium sacramentorum ordinẽ requisitarum.

3m deminori. Licet & in casu specialissimo ordinarie. § Tunc nihil &c. Licet non sit de natura clericatus in seruum uendi ordinariè quàm seruum in clericum promoueri (ut arguit) tamẽ nõ est magis quàm, imò nec tot pe, imo & inhabilis clericum in seruum uendi in casu specialissimo, scilicet in patrimonium, diuinæ spiritu, de quo unde in textu.

Decreta li. 1. tit. 19. cancel. 2.

¶ NOT. simile qd factum est in anno hoc presenti Nolanis, & ex simili causa, contigit de B. Dominico Patre ordinis Prædicatorum quando uendẽdum se tradidit eisdem ad hoc, ut quidam captiuus amicus eius de captiuitate barbarorum illo medio, tanquam precio, redimeretur (ut dicitur in sua legenda). Ex textu quoque nota benè prout ad præsens etiam huiusmodi, quòd non omnia facta sanctorum trahenda sunt in ordinariam consequentiã: id quod & de eorum scriptis intelligendum S. Thomas 1. par. q. 51. ar. 4. & alibi maxime in opusc. contra error. græcor. docuit. Sed plẽ (quantum licet) exponenda.

4m illatio conclusionis. Ergo &c. ℟. Negatur illatio. § nam mulier dicit naturalem subiectionẽ seruus autem non naturalem, sed similem, & consequenter muliebris sexus contraponitur directè ordini dicenti quasi naturalem prælationem, inquantum signa faciamè talia ipsius ex naturali humilitudine repræsentans; non autem seruile conditionis.

5m de maiori. Tenetur. ℟. inquantum potest: non autẽ inquantum non potest. § Tunc nihil &c. Nam quando seruus non potest simul ministrare domino suo carnali, & in ministerio spirituali, non tenetur ad executionem mittere spiritualium in litera.

APPENDIX.

Vid. p. 5. Decret. etc.

1 EX articulo habes. ¶ Primò quòd per nõem offẽdas meritò esse dictum à Stephano I. Papa, q. serui non debent ordinari: ut refertur supra q. 5. ar. 1. appen. item à canone Apostolorũ

Prælationi spirituali. 2. Tim. 2. Seruos in clerum prouehi sine uoluntate dominorum non permittimus ad eorum qui possidentur molestiã. Horum. n. emendationem esse efficiunt. § quando autem etiam dignus seruus in suis finibus, aut ad gradum eligatur, (qualis noster quod. Onesimus fuisse uitur est,) & domini consentiunt, ac libertate uerint, & adhibitis testibus hanc libertatem confirmauerint. Hæc ibi se cũdũ unã translationẽ. Secundum uerò aliam, nonnihil addẽdo, sic. Seruos, si in clerũ promouendos citra dñorum uoluntatẽ, hoc ipsum operatur redhibitoriũ. Si quis uerò seruũ quod gradus ordinationẽ assumpserit (qualis & noster Onesimus apparuit) & dñi consenserint manumittere seruum, & demonstrauerint, efficitur. Hæc ibi. Hinc Gelasius 1. Papa in epist. ad universos Epos per Lucaniam, & Bruttios & Siciliam cõstitutos scribens. c. 16. Genera. ista querelæ uitanda præsumptio est, qua propemodum causantur universi, passim seruos & originarios dominorum iuri fugientes, uel ad monasteria ipsa confugere, uel ad ecclesiasticum famulatum admitti sine modo gliscit. Quæ omnia penitus esse amouenda permittere, ne perniciosam nobis illatum, aut alienæ plebi, aut publicæ ut dixi disciplinæ subiacere. Hæc ibi. Ideo & Leo Papa epist. 87. ad Rusticum Narbonensem Epum ait. Seruos in clerum prouehi sine uoluntate dominorum non permittimus ad eorum qui possidentur molestiã. Horum. n. emendationem esse efficiunt. § quando autem etiam dignus seruus in suis finibus, aut ad gradum eligatur, (qualis noster quod. Onesimus uisus est,) & domini consentiunt, ac libertate uerint, & adhibitis testibus hanc libertatem confirmauerint. Hæc ibi se cũdũ unã translationẽ. Secundum uerò aliam, nonnihil addẽdo, sic. Seruos, si in clerũ promouendos citra dñorum uoluntatẽ, hoc ipsum operatur redhibitoriũ. Si quis uerò seruũ quod gradus ordinationẽ assumpserit (qualis & noster Onesimus apparuit) & dñi consenserint manumittere seruum, & demonstrauerint, efficitur. Hæc ibi. Hinc Gelasius 1. Papa in epist. ad universos Epos per Lucaniam, & Bruttios & Siciliam cõstitutos scribens. c. 16. Genera. ista querelæ uitanda præsumptio est, qua propemodum causantur universi, passim seruos & originarios dominorum iuri fugientes, uel ad monasteria ipsa confugere, uel ad ecclesiasticum famulatum admitti sine modo gliscit. Quæ omnia penitus esse amouenda permittere, ne perniciosam nobis illatum, aut alienæ plebi, aut publicæ ut dixi disciplinæ subiacere. Hæc ibi se cũdũ unã translationẽ. Secundum uerò aliam, nonnihil addẽdo, sic. Seruos, si in clerũ promouendos citra dñorum uoluntatẽ, hoc ipsum operatur redhibitoriũ. Si quis uerò seruũ quod gradus ordinationẽ assumpserit (qualis & noster Onesimus apparuit) & dñi consenserint manumittere seruum, & demonstrauerint, efficitur. Hæc ibi. Hinc Gelasius 1. Papa in epist. ad universos Epos per Lucaniam, & Bruttios & Siciliam cõstitutos scribens. c. 16. Genera. ista querelæ uitanda præsumptio est, qua propemodum causantur universi, passim seruos & originarios dominorum iuri fugientes, uel ad monasteria ipsa confugere, uel ad ecclesiasticum famulatum admitti sine modo gliscit. Quæ omnia penitus esse amouenda permittere, ne perniciosam nobis illatum, aut alienæ plebi, aut publicæ ut dixi disciplinæ subiacere. Diffinimus. Seruos in clerum prouehi sine uoluntate dominorum non permittimus ad eorum qui possidentur molestiã. Horum. n. emendationem esse efficiunt. § quando autem etiam dignus seruus in suis finibus, aut ad gradum eligatur, (qualis noster quod. Onesimus uisus est,) & domini consentiunt, ac libertate uerint, & adhibitis testibus hanc libertatem confirmauerint. Hæc ibi se cũdũ unã translationẽ. Secundum uerò aliam, nonnihil addẽdo, sic. Seruos, si in clerũ promouendos citra dñorum uoluntatẽ, hoc ipsum operatur redhibitoriũ. Si quis uerò seruũ quod gradus ordinationẽ assumpserit (qualis & noster Onesimus apparuit) & dñi consenserint manumittere seruum, & demonstrauerint, efficitur. Hæc ibi. Hinc Gelasius 1. Papa in epist. ad universos Epos per Lucaniam, & Bruttios & Siciliam cõstitutos scribens. c. 16. Genera. ista querelæ uitanda præsumptio est, qua propemodum causantur universi, passim seruos & originarios dominorum iuri fugientes, uel ad monasteria ipsa confugere, uel ad ecclesiasticum famulatum admitti sine modo gliscit. Quæ omnia penitus esse amouenda permittere, ne perniciosam nobis illatum, aut alienæ plebi, aut publicæ ut dixi disciplinæ subiacere. Diffinimus. Seruos in clerum prouehi sine uoluntate dominorum non permittimus ad eorum qui possidentur molestiã. Horum. n. emendationem esse efficiunt. § quando autem etiam dignus seruus in suis finibus, aut ad gradum eligatur, (qualis noster quod. Onesimus uisus est,) & domini consentiunt, ac libertate uerint, & adhibitis testibus hanc libertatem confirmauerint. Hæc ibi se cũdũ unã translationẽ. Secundum uerò aliam, nonnihil addẽdo, sic. Seruos, si in clerũ promouendos citra dñorum uoluntatẽ, hoc ipsum operatur redhibitoriũ. Si quis uerò seruũ quod gradus ordinationẽ assumpserit (qualis & noster Onesimus apparuit) & dñi consenserint manumittere seruum, & demonstrauerint, efficitur. Hæc ibi. Hinc Gelasius 1. Papa in epist. ad universos Epos per Lucaniam, & Bruttios & Siciliam cõstitutos scribens. c. 16. Genera. ista querelæ uitanda præsumptio est, qua propemodum causantur universi, passim seruos & originarios dominorum iuri fugientes, uel ad monasteria ipsa confugere, uel ad ecclesiasticum famulatum admitti sine modo gliscit. Quæ omnia penitus esse amouenda permittere, ne perniciosam nobis illatum, aut alienæ plebi, aut publicæ ut dixi disciplinæ subiacere. Diffinimus. Seruos in clerum prouehi sine uoluntate dominorum non permittimus ad eorum qui possidentur molestiã. Horum. n. emendationem esse efficiunt. § quando autem etiam dignus seruus in suis finibus, aut ad gradum eligatur, (qualis noster quod. Onesimus uisus est,) & domini consentiunt, ac libertate uerint, & adhibitis testibus hanc libertatem confirmauerint. Hæc ibi se cũdũ unã translationẽ. Secundum uerò aliam, nonnihil addẽdo, sic. Seruos, si in clerũ promouendos citra dñorum uoluntatẽ, hoc ipsum operatur redhibitoriũ. Si quis uerò seruũ quod gradus ordinationẽ assumpserit (qualis & noster Onesimus apparuit) & dñi consenserint manumittere seruum, & demonstrauerint, efficitur. Hæc ibi. Hinc Gelasius 1. Papa in epist. ad universos Epos per Lucaniam, & Bruttios & Siciliam cõstitutos scribens. c. 16. Genera. ista querelæ uitanda præsumptio est, qua propemodum causantur universi, passim seruos & originarios dominorum iuri fugientes, uel ad monasteria ipsa confugere, uel ad ecclesiasticum famulatum admitti sine modo gliscit. Quæ omnia penitus esse amouenda permittere, ne perniciosam nobis illatum, aut alienæ plebi, aut publicæ ut dixi disciplinæ subiacere.

SED CONTRA, Videtur q impediat quantum ad necessitatẽ sacramenti. Quia mulier non potest suscipere sacramentum ratione subiectionis, sed maior subiectio est in seruo, quia mulier non datur uiro in ancillam, propter quod non est de pedibus sumpta, ergo &c. & seruus sacramentum non suscipit.

Præterea, Aliquis ex quo suscipit ordinem b tenetur in ordine ministrare, sed non pôt simul ministrare domino suo carnali, & in spirituali ministerio, ergo videtur q non possit ordinem suscipere, quia dominus debet seruari indemnis.

RESPONDEO, Dicendum, q in susceptione ordinis mancipatur homo diuinis officijs, & quia nullus potest dare, quod suum non est, ideo, * seruus, qui non habet potestatem sui, non potest ad ordines promoueri, si tamẽ promouetur ordinem suscipit: quia libertas non est de sacramenti necessitate, sed de necessitate præcepti, cum non impediat potestatem, sed actum tantum, & similis ratio est de omnibus, qui sunt alijs obligati ut ratiocinijs detenti, & huiusmodi personæ.

AD PRIMVM ergo dicendum, q in susceptione spiritualis potestatis, est aliquis obligatus ad aliqua etiam corporalium agenda, & ideo per corporalem subiectionem impeditur.

AD SECVNDVM dicẽdũ, q ex multis alijs, qua non præstant impedimentum executioni ordinum, potest aliquis occasionẽ humilitatis accipere, & ideo nõ sequitur.

AD TERTIVM dicendũ, q beatus Paulinus * ex abundatia charitatis spiritu Dei ductus hoc fecit, quod rei euentus probauit, quia per eius seruitutem multi de grege suo sunt de seruitute liberati, & ideo non est ad consequentiam trahendum, quia ubi spiritus domini, ibi libertas. 1. Cor. 3.

AD QVARTVM dicẽdum, q fi gna sacramentalia ex naturali similitudine repræsentant, mulier autem habet subiectionem a natura, sed non seruus, & ideo non est simile.

AD QVINTVM dicendum, q si est promotus sciente domino, & non reclamante, ex hoc ipso efficitur ingenuus, si autem eo nesciente, Episcopus, & ille, qui præsentauit, tenentur domino in duplum, q ãm sit pretium serui, si sciuerunt ipsum esse seruum, alias si seruus habeat peculium, debet seipsum redimere, alioquin reduceretur in seruitutem domini sui, non obstãte quòd ordinem exequi non potest.

a Loco citato in arg.

b 1. Tim. 6.

K

gregationis putarentur applicandas; nisi uoluntate forsitan domorum sub scripturæ testimonio primitus absolutos, uel legitima transactione concessis: periculum se honoris proprij nõ ambigant, communionis; subiuturo nisi super hac re cautus, ne res nos querela pulsauerit. Magnis quippe studijs, secundum B. Apostolum præcauendum est ne fides, & disciplina, cui blasphematur. Hæc ibi. Et recitantur dist. 54. Ecce, quod adeo inardescit Gelasius contra hoc absurdum de seruis ordinandis: quòd nõ solum Ips eorum ordinatores, sed etiã eos ordinãtes sine authoritate consulentes, puta presbiteros, atque diaconos priuare & gradu, & cõdemnatur. Item à Concil. Toletano 4. Quicunque, libertatẽ à dominis suis recipiunt, ut sibi in eis nullum obsequii patrocinium teneatur; si illi sine crimine fuerint, ad clericatus ordinẽ liberi suscipiantur; quia directa manumissione noscuntur. Qui uero retẽto obsequio manumissi fuerint, pro eo quòd adhuc patroni seruitium tenentur obnoxij, nullatenus sunt ad clericatus ordinem promouendi: nec, quasi deuolutis in eos dãnatis, clericus fiat. Hæc illud: & recitantur dist. 54. Nouerly di recta manumissione; ut hinc discas quinam serui manumissi ordinari possint. Non. n. possunt omnes secundũ Concilium hoc. Iité ab Alexãdro III. ad Archiepũm Turonẽsẽ scribẽte. Cõsuluit etc. Rñdemus quòd neq; spurios, neq; seruos, ordinari debes. Et si memor es, in consecratione tibi dictũ fuit a nobis, nõ quemlibet sed

1. Tim. 6.

seruilis conditionis ad ordines promouere præsumas. Hæc ibi: & recitantur de ser. non ordinan. & eorum manumiss. Item à Concilio Toletano, De famulis ecclesiæ constituere præbiteros & diaconos per parochias licentia tamen ut antea manumissi tarum recipiant libertatis. Hæc illud ibidem. Ecce quòd etiam de seruis ecclesiæ intelligitur denegata promotio ad ordines cum conditione utili. Item à Gregorio IX. ad Archiepiscopum Neapolitanum. Dilectus filius C. diaconus pro posuit, quòd li. miles, ea occasione, quòd pater ipsius hominem seruum esse proponit (licet mater sua, cuius debet imitari conditionem, libera esse no scatur) ne promoueatur in præbiterũ impedire præsumit. Quocirca mãdamus: quatenus, si ubi constiterit de præmissis, eundem militem ab huiusmodi impedimento cessare compescas. Hæc illa & recitantur ibidem. Vbi nota: quòd filius patris serui tanquam, & matris liberæ, non indicatur seruus respectu ordinum suscipiẽdorum. Vide ibidem per multa capitula de materia hac.

¶ Secundò habes: quomodo prædicta patrum, pro quanto seruos non posse ad clericatum promoueri insinuant, & mulligas, & probes, & defendas.

¶ Tertiò videsne quo modo ex ijs uerissimis Angelica doctrina præsens & declaratur, & confoliditur.

QVÆST. XXXIX. ART. IIII.

CONCL. De necessitate præcepti est, quod non sit homicida, qui ad ordines promouetur, quamuis non sit de necessitate sacramenti.

¶ PROB. 1. Quia omnis minister debet cõformari Christo passo (cum omnia sacramenta referantur ad Eucharistiam) & homicida magis assimilatur occisoribus Christi, quàm Christo occiso: 2. Quia homicida maxime cõtrariatur paci, quæ per Christum passum facta est: 3. Quia (ly quamuis &c.) relinquitur tantẽ clarum.

1m illatio conclusionis. Ergo &c. ℟. negatur illatio. § Nam lex nouæ & ueteris non assimilatur in hoc cæteribus in textu.

2m de maiori. Propter actum uirtutis. ℟. inactus uirtutis est nõ ut occidat effundendo sanguinẽ. § Tunc nihil &c. Licet enim index declinando malefactorem committat actum uirtutis (ut arguitur) & propter hoc præcise non fiat irregularis tamen declinando illum, effundit sanguinem & propter hoc irregularitatem incurrit.

¶ NOT. Aduerte pro intelligentia terminorum textualium q irregularitas est inhabilitas ad ordines recipiendos uel ad ordinũ iam susceptorum executionem, ita q non potest irregularis nondũ ordinatus, sine dispensatione promoueri ad illos; nec iam ordinatus potest sine dispensatione exequi officia ordinum suorũ. Hæc aũt inhabilitas trahit formaliter ex effusione sanguinis; siuecilla effusio sit iusta, & consequenter actus uirtutis, siue iniusta, & consequenter actus uitij. Vnde patet, q irregularitas est pœna, quæ non semper incurritur propter culpam, licet semper incurratur iniuste. Vbi autem consistat ista iniustitia quando infligit pœna sine culpa in se quenti responsione cũ suis annexis dicetur.

Irregularitas q sit.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum propter homicidium aliquis debeat ab ordinibus prohiberi.

AD QVARTVM sic proceditur. Videtur quòd propter homicidium aliquis nõ debet prohiberi à sacris ordinibus. Quia a ordines nostri sumpserunt initium à Leuitarũ officio, ut in præcedenti distinctione dictum est, sed Leuitæ conseeraverunt manus suas in sanguinis effusione fratrum suorum, ut patet Exodi. 2. b ergo, & in nouo testamento non debent aliqui ab assumptione ordinum prohiberi propter sanguinis effusionem.

¶ 2 Præterea, Propter actum b uirtutis nulli debet impediri ab aliquo sacramento, sed aliquando sanguis effunditur per iustitiam sicut à iudice, & peccaret habens officiũ, si nõ effunderet, ergo nõ impeditur propter hoc à sacramenti susceptione.

¶ 3 Præt. b Pœna non debetur nisi culpę, sed aliquis sine culpa quandoq; homicidium committit, sicut se defendendo, uel etiã casualiter, ergo non debet incurrere irregularitatis pœnam.

SED CONTRA hoc sunt plura Canonum statuta, & Ecclesiæ consuetudo.

RESPON. Dicendum, quòd omnes ordines referuntur ad Eucharistiæ sacramẽtum, quod est sacramentum pacis nobis factæ per effusionem sanguinis Christi, & quia homicidium maxime contrariatur paci, & homicida magis conformatur occidentibus, quàm ipsi Christo occiso, cui omnes prædicti ministri debent conformari, ideo de necessitate præcepti est, qd nõ sit homicida, qui ad ordines promouetur, quamuis non sit de necessitate sacramenti.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd vetus lex inferebat pœnam sanguinis, non autem noua lex, & ideo non est simile de ministris ueteris, & nouæ legis, quæ est iugum suaue, & onus leue.

AD SECVNDVM dicendũ, quòd irregularitas non incurritur propter peccatum tantum, sed principaliter propter inceptitudinem personæ ad sacramentum Eucharistiæ ministrandum, & ideo iudex, & omnes, qui in causa sanguinis ei participant, sunt irregulares, propter hoc quòd effusio sanguinis non decet ministros dicti sacramenti.

AD TERTIVM dicendum, quòd nullus facit nisi illud, cuius est causa; quod est voluntarium in homine, & ideo ille, qui ignorans hominem occidit homicidio casuali, non dicitur homicida, nec irregularitatem incurrit, nisi operam dederit illicitæ rei, vel nisi omiserit debitam diligentiam, quia iam quoddam efficitur uoluntarium, nec hoc est propter hoc quòd culpa careat, quia etiam sine culpa incurritur irregularitas, & ideo etiam ille, qui se defendendo in aliquo casu non peccat, homicidium committendo, nihilominus irregularis est.

Mos sanctorum Doctorum consiliandi deducit.

Pœna luenda, etiam sine culpa.

Universidad de Deusto
Biblioteca

fit de necessitate sacramenti. Quasi aperte dixisset irregularitatem incurrituram ex sanguinis effusione iuncta prohibitione ecclesiæ; & consequenter ab eius incursione (cuiam data effusione sanguinis) potest præseruare ecclesia, declarando scilicet quòd talis effusio sanguinis in casu non est contra talem prohibitionem suam; & hoc facere non posset ecclesia, si irregularitas huiusmodi impediret ordinem de natura sacramenti. Quia unde natura sacramenti femineus sexus ad clericatum non admittitur id eo non potest in casu aliquo declarari, quòd mulier ordinem recipere possit.

Cap. 1. & multis seq. extra de filijs presbyt.

¶ *Corollarium.* Ergo non mirum: quòd irregularitas non incurratur in casibus dictis in textu, etiam ꝙ effusio sanguinis incrueniat. Ratio est: quia ecclesia, cuius precepto accedit ad effusionē sanguinis incurritur irregularitas, declarauit quasi præseruando: quòd in illis casibus effusor sanguinis pœnam illam non incurrit.

¶ Examen. Ly qui se defendendo in aliquo casu non peccat homicidium cōmittendo, nihilominus irregularis est. Hoc dictum exponitur a nonnullis sic, quòdde mente D. Thomæ fuerit; quòd defendēs se sine peccato in quocunqs casu occidendo inuaforem nō fiat irregularis. Et quando adducitur in contrarium clementina: sit. de homicid. volunt. vel casua, respondent, ꝙ hoc non diminuit vllo modo bonitatem doctrinæ huius attendentis effusionem sanguinis secundum se tantum, vel etiam secundum iura posituua priora: quoniam incursus irregularitatis cùm pendeat etiam ex declaratione summorum Pontificum pro tempore, & post D. Thomam clementina illa facta fuit ideò quamuis præmaleat huic dicto, non tamen diminuit famam doctrinæ eius. Expositio hæc licet verum dicat pro aliqua parte, scilicet & quòd aliquis defendendo se modo, quo clementina dicit, non fit irregularis, & quòd per hoc non minuitur excellentia doctrinæ D. Thomæ: tamen videtur minus perspicaciter verum dicere pro ista parte, quòd scilicet dictum sancti Thomæ differret a clementina. Pro cuius intellectu notes clementinæ verba: cuius ordinariam glosam. Ecce clementina. Si furiosus, aut infans, aut dormiens hominem mutilet, vel occidat nullam ex hoc irregularitatem incurrit. Et idem de illo censemus, qui mortem aliter uitare non valens suum occidit, vel mutilat, inuasorem. Hæc ibi. Glosa autem eius ordinaria ibidem est hæc. Nota: quilicet sit horum alicui sum illatam repellere cum quòd non teneatur fugere, cùm sit honesta persona, cui non esset honestum fugere: tamen, si resistendo occidat, incurrit irregularitatem; licet non veniat puniendus in foro seculari. Ex glosa ista super illā clementiam sic notante patet: ꝙ clementina intendit (vt etiam expressit) de illo, qui mortem aliter uitare non valet, non de illo, qui fugiendo (licet videretur sibi, nec tenendum) vel clamando, vel alio modo mortem euadere potest. sanctus Thomas ergo, cū dicat ly in aliquo casu, & non dicat absolute, in casu quo mortem aliter uitare non potest, videtur loqui in sensu glosæ illius, non clementinæ: & consequenter non discordare a clementina.

APPENDIX.

EX articulo habes. ¶ Primò qūo per rōnem offendas, meritò infinuatum esse a scriptura ii. & summis Pontificibus, quod homicidium ab ordine impedit, & effusio sanguinis. Infinuatum autem est hoc ab Exod. 22. 5. qui per industriam occideris proximum tuum, & per insidias, ab altari meo vuelles eum: ut moriatur: Hæc ibi. Vnde argue, si fortiori, pro clericato non licentiamento: quoniam in mortal bus sic licentia ferre à uctet ad

ARTICVLVS V.

Vtrum illegitime nati debeant ab ordinibus suscipiendis impediri.

AD QVINTVM sic proceditur. Videtur ꝙ illegitime nati nō debeant impediri à sumptione ordinum, quia filius non debet portare iniquitatem patris: h portaret autē si propter hoc impediretur ab ordinibus suscipiendis, ergo, &c.

¶ 2 Præterea, Magis impeditur aliquis propter defectum h proprium, quàm alienum: sed à susceptione ordinum propter illicitum concubitum suum nō semper aliquis impeditur, ergo nec propter illicitum concubitum patris sui.

SED CONTRA est, quod dicitur Deuter. 23. Non ingredietur Mamzer (hoc est de scorto natus) Ecclesiam Dei, usque in quartam generationem, ergo multo minus debet promoueri ad ordines.

RESPONDEO dicendum, quòd ordinati, in quadam dignitate præ alijs constituuntur, ideo, ex i quadam honestate requiritur in eis claritas quædam non de necessitate sacramenti, sed de necessitate præcepti, a vt scilicet sint bonæ famæ, bonis moribus ornati, non publice pœnitentes; & quia obscuratur hominis claritas ex uitiosa origine, ideo etiam k ex illegitimo toro nati à susceptione ordinum repelluntur, nisi cum eis dispenfetur, l & tāto est difficilior eorum dispensatio, quanto eorum origo est turpior.

¶ Primo vider: quomodo ex ijs uitijs Angelica doctrina hæc & declaretur, & confoldetur.

QVAEST. XXXIX. ART. V.

CONCL. 1ª. In hit, qui ordinandi sunt, ex quadam honestate requiritur claritas quædam; non de necessitate sacramenti, sed de necessitate præcepti.

¶ Examen. Ly claritas. Scil. est respectus sui, & aliorum. Ratione primi debent esse boni moribus; ratione secundi debent esse bonæ famæ, & non publicè pœnitentes. Remaneret enim quantam recordatio in mente suæ hominum de pœnitentia ex facta ab huiusmodi; & sic obscuraretur quodammodo apud illos fama talium clericorum non ratione, qua pœnituerunt; sed ratione qua ante grauiter peccauerunt.

¶ PROB. Quia ordinati constituuntur in quadam dignitate præ alijs (patet ex suprādictis): 2. Quia (ly non de &c.) hoc clarum est: 3. Quia (ly sed de &c.) patet ex Deutor. 23. allegatu in argumento sed cōtra.

¶ NOT. Vide appen. seq. pro meliori captu ultimæ partis cōd.

¶ CONCL. 2ª. Illegitimo thoro nati à susceptione ordinum repelluntur; nisi cum eis dispensetur.

¶ PROB. 1. Quia hominis claritas obscuratur ex uitiosa origine (patet experientia:) & claritas pulchra requiritur in ordinatis (patet ex prima conclusione.) 2. Quia (ly nisi cum &c.) clarum relinquitur.

1m maior: Portaret autem, si propter hoc impediretur ab ordinibus suscipiendis. &c. negatur ista. §. Nam irregularitas non est pœna iniquitati debita &c. ut in textu. Videat 2. ad 2m. & 3m. cum annexis, quare irregularitas sit pœna, & cuius.

2m maior. Magis impeditur aliquis propter defectum proprium, quàm alienū. &c. nisi defectui actus proprij possit prouideri, non autem defectui actus alieni. §. Tunc nihil &c. Nam, stante regula, clarum est, ꝙ magis impeditur quis per actū alienum, quàm per actū proprium: licet cæteris paribus, i. si utrique possit æquè bene prouideri, magis impeditur homo per defectum proprium, quàm per alienum.

APPENDIX.

EX articulo habes, ¶ primo quòd per rationem offendas, merito insinuatum a Stephano Papa primo, quòd illegitime natus à clericatu prohibeantur: ut habes supra q. 16. art. 1. appen. Item à &c. q. 37. ar. 2. appen. Item à Concil. Pictauiensi, sic. Vt filij presbiterorum, & cæteri ex fornicatione nati ad sacros ordines nō promoueantur: nisi aut monachi fiant, vel in congregatione canonica regulariter viuentes; præfationem uero nullatenus habeant. Hæc illud: de filij presbiter. ordin. vel non. Item à Gregorio IX. ad Archiepiscopum Turonensem. Nimis in tua prouincia ecclesiæ deformatur honestas: ex eo ꝙ filij sacerdotum, & alij non legitimè nati promouentur ad dignitates & personatus, & alia beneficia curam animarum habentia. Hæc ille ibidem. Ecce ꝙ extra hoc testimonium est, illegitime natos admittere ad clericatum (ut habet conclusio:) ex quo nimis deformatur illa honestas, si ad dignitates in ecclesia assumantur. item, ꝙ possint admitti cum dispensatione, infinuatum esse merito ab Alexandro secundo potes ostendere per D. Thomam: & consequenter illegitimos ordinari non posse, non esse de necessitate sacramenti. Dicit ergo Alexander sic, ut recitatur dist. 56. Apostolica authoritate præcipimus vobis, ut si cum, qui ab ecclesia electus est, altero digniorem esse, canonicamque eius electionem probauerit, fuit: nostra authoritate confecrens. Nam pro eo, ꝙ filius sacerdotis est, si cæteris uirtutes in eum conueniant, non rejicimus; sed fuisse gantibus meritis conueniendo recipimus. Hæc ille. Hoc idē scribit Vrbanus Papa Bartholomeo Turonensi Archiepiscopo, ibid. c. Cenomanensem. Vide tu ibi, & in eod. distin. per capitula multa. Item de pœnitentibus publicis à Concil. Autesiodorensi. Vt pœnitentes ad sacerdotium non assendant. Hæc illudit. recitatur de ligam. non ordinan. c. 1. Item quo ad dispensationem illegitimorum inquit Bonifacius VIII. His, qui defectum patiuntur nata lium ex dispensatione potest licere (si et aliud canonicum non obstat) ad ordines promoueri minores, & obtinere beneficium, cui cura non immineat animarum, dummodo sit tale, sup quo per ipsum Episcopum uale at dispensari. Ad ordines autē maiores, vel beneficia, super quibus nequit Episcopus dispensare, hue dispensationem sedis Apostolicæ prouideri non pōt. Hæc ille. de 2. Et præcitatorum in 6. ¶ Secundò habes, quomodo per rationē prædicta patrum, pro quanto illegitimos & publicè pœnitentes ad ordinem promouendos non esse infinuant, & intelligas, & probes, & tutare. ¶ Tertiò vides quomodo ex ijs uitijs Angelica doctrina hæc, & declaretur, & confoldetur.

QVAEST. XXXIX. ART. VI.

AD PRIMVM ergo dicendum quòd irregularitas non est pœna iniquitati debita, & ideo patet quod illegitime nati, nō portant iniquitatem patris, ex hoc quòd irregulares sunt.

AD SECVNDVM dicendum, ꝙ ea, quæ per actum proprium cōmittuntur, possunt per pœnitentiam ad actum contrarium aboleri, non autem ea, quæ ex natura sunt, & ideo non est simile de uitioso actu, & de uitiosa origine.

ARTICVLVS VI.

Vtrum propter defectum membrorum debeat aliquis impediri.

AD SEXTVM si proceditur. Videtur quòd propter defectum membrorum nō debeat aliquis impediri, quia h afflictio non debet addi afflicto, ergo non debet priuari ordinis gradu propter pœnam corporalis defectus.

¶ 2 Præterea, Plus exigitur ad actū ordinis integritas discretionis, quàm integritas corporis, sed aliqui possunt promoueri ante annos discretionis, ergo, & cum corporis defectu.

SED CONTRA, Tales prohibebantur à ministerio ueteris legis, ergo multo fortius debent in noua prohiberi. De bigamia uero dicetur in tractatu de matrimonio.

RESPONDEO, dicendum, quòd (sicut ex dictis patet) aliquis efficitur ineptus ad susceptionem ordinum, uel propter impedimentum actus, uel propter impedimentum claritatis personæ, & ideo m patiētes defectum in membris, impediuntur à susceptione ordinis, si sit talis defectus, qui maculam notabilem inferat per quem obscuretur personæ claritas, ut abscisio nasi, uel periculum in executione facere possit " alias non impeditur. Hæc autem integritas exigitur de necessitate præcepti. Et per hæc patet solutio ad obiecta.

CONCL. Patientes defectum in membris, impediuntur à susceptione ordinis, si sit talis defectus, qui uel maculam notabilem inferat, per quem obscuretur persone claritas, uel periculum in executione facere possit. 161

¶ PROB. Quia aliquis efficitur ineptus ad susceptionem ordinum, uel propter impedimentum claritatis personæ, uel propter impedimentum actus executionis.

1mantecedés Afflictio non debet addi afflicto. &. nisi Infra. q. de iure scilla secun da afflictio addita. §. Tunc nihil &c. Nam afflictio hæc priuatiua, scilicet non promoueri posse ad ordines, est de iure præceptū quod quidem i Decret. factum est non ad al li. 2. ti. 20. fictionem afflicto ad cauel. m dendam; sed ad dignitatem ordinis, & honestatem conseruandam.

¶ NOT. Videretur dutum nimis, si affli cto addetur afflicto sine causa & propter hoc dictum est in scriptura ꝙ non debet talis afflictio addi. Videretur enā iniustum, si causa exigente non adderetur afflictio afflicto (ut fit quotidie in foro iudiciali respectu malefactorum: quibus afflictis iterum, exigente iudicio, remouantur afflictiones:) & ideo ecclesia sancta ordinauit circa huiusmodi corpore uitiatos fieri, ut in conclusione.

Nē addas afflictionem afflicto.

2mmaior. Plus exigitur ad actū ordinis integritas discretionis, quam integritas corporis. &. cæteris paribus: non autem, si cætera sint disparia. §. Tunc nihil &c. Nam differētia in pueris, & defectus membrorum in hominibus multis multis disparēs habent successus. Procedente enim tempore indiscretio puerorum tranfit, & discretio aduenit: quod non est sic de defectibus membrorum (ut patet) quoniam, nec per mille annos redditur manus naturaliter ei, qui defectum manus habebat.

¶ *Corollarium.* Pueris ergo, & huiusmodi (ut ar. 2.) dēbet dari ordines minores, quia speratur de eis status discretionis qui status quodammodo etiam interim præuenitur per institutionem, & assuefactionem puerorum ad ministeria ecclesialia. Hucautem de corpore innatis, cum non possit dici, facit disparitatem conditionis horum & illorum ad ordinum susceptionē. Alias (ut tactum est in responso formali) plus exigeretur ad ordines suscipiendos integritas discretionis, quàm corporis: & consequenter susceptionem ordinū magis impedirent indiscretio puerorum, quàm defectus membrorum siue per naturam, siue modo alio inuolatorum.

APPENDIX.

EX articulo habes. ¶ Primò: quomodo per rationem offendas merito esse dictum ab Innocentio Tertio ad Episcopū Mimen. Expositis nobis ꝙ prædecessor tuus. N. in Abbatem monasterij nefensis, qui se ipse effecit manu altera mutilatum &c. Respondemus: cum propter enormi defectu ad tactus non possit ordines promoueri: & in promotione sua id tacuerit fraudulenter: ab Abbatia ostium est non immerito amouendus. Hæc ille: de corporis uitiat. non ordin. Item ab Honorio Tertio ad Episcopum Engolismen. Thomas monachus propositus cum in

1 Vtil. q. 8. Eccl. &c.

2

Tertia pars S. Tho. S j annis

Universidad de Deusto
Biblioteca

annis puerilibus esset constitutus, quædam hasta ferrea super dextræ suæ pollicem fortuito casu cadens ungulam auulsit ab eoquòd circa mandamus, quatenus si ad frangendum eucharistiam sit in pollice ipso potens, & aliud canonicum non obsistat, propter deformitatem huiusmodi non dimittas, quin eũ ad ordinem sacerdotis promoueas. Hæc ille ibid. Vide etiam eod. tit. per totum. Item ab Innocentio ad Febcem Macerat. Epiſcopum. Qui patiem cuiusliberdigiti sibi ipsi uolens abscidit, hunc ad clerum canonica non admittunt. Cui uerò casu aliquid contigerit, dum operi rustico curam impendit, aut aliquid sciens se nõ sponte peremit, hos canones præcipiunt, & clericos fieri, & si in clero reperti fuerint non abijci. Hæc ille distinct. 55. Item à Concil. Martini Papæ. Si quis pro ægritudine naturalia a medicis secta habuerit, similiter & qui à Barbaris, aut qui à dominis sua castrati fuerint & moribus digni inueniuntur, horum canon admittit ad clerum promoueri. Siquis autem sanus, non per diuinam religionis & abstinentiæ, sed per abiectionem à Deo plasmati corporis existimat posse à se carnales concupiscentias ampuuari, & ideo se castrauerit: non eum admitti decernimus ad aliquod clericatus officium. Quòd si iam fuerit ante promotus ad clerum, prohibitus à suo ministerio deponatur. Hæc illud. dist. 55. Item ab Hilario Papa. Pœnitentes, uel infœlicitate, aut aliqua damna membrorum perpessi, ad sacros ordines aspirare non audeant. Quisquis autem talium conferatur exuterit: factum suum ipse dissoluet. Hæc ille dist. 55. Facunt hæc etiam pro quæstione 5. articulo secundo, & quæst. huius articul. 5. Vide distinct. 55. per totum.

Castrati & discepti ad religionis, & seruare cęlibatũ de quo Matth. 19.

¶ Secundò habes: quomodo per rationem prædicta patrum, pro quanto patientes defectum membrorum à clericatu prohibent, & intelligas, & probes, & mactis.

¶ Tertiò vide quomodo ex ijs Angelica doctrina præsens & declaratur, & confolidetur.

CONCLEG, qui ad diuina ministeria applicantur, competit rasura & tonsura in modum coronæ. 163

¶ PROB. 1. Quia (ly rasura) mens eorum, qui ad diuina ministeria applicentur non debet retrahi à contemplatione diuinorum occupationibus temporalibus & subtractio capillorum ex parte superiori per rasuram significat hoc ipsum: 2. Quia (ly & tonsura) sensus eorum, qui ad diuina ministeria applicantur, non debent obtundi rebus temporalibus, & subtractio capillorum ex parte inferiori per tonsuram, significat hoc ipsum: 3. Quia (ly in modum coronæ) corona est signũ regni: (cum sit circularis) & illi qui ad diuina ministeria applicantur, adipiscuntur regiam dignitatem, per hęc quę in uirtute esse debent.

¶ Collarium. Ergo corona, quæ modo ante rasura fit, est aliquid diuinus, quam tonsura: sicut finis est nobilior his, quæ sunt ad finem. Profine enim habet homo contemplari diuina, ad quod manuducitur p abstemptum, panesque occupationes, circa inferiorum. Hinc est: q corona nõ conuenit conuersis, sed solum clericis, tanquam dignioribus illis.

1m de maiori. Sic antecedens. & ad eius demonstrãdũ, ad eulum diuinũ. §. Tunc nihil, &c. Nam clerici sic attondẽtur in honorem diuinũ, vt. ea à cæteris ad instructionem populorum faciant ex quę sanctitatem recolent sibi competentem: vt de hac sanctitate in corp. art. declaratur.

¶ Examen. Iy dæmonum. Scilicet re uera: nõ autem secũdum opinionem illorum idolatrarum de quibus Deut. 32. & Hieremi. 49. ut in argumento. Nam genti lesidola sua, in quibus secundum rei ueritatem colebant dęmones, opinabantur esse Deos: vt habes prima par. quæstione 13. articulo 10. Quia tamen ignorantia talis illorum gentilium non eos excusabat, quin tanquam dęmonum cultores re uera haberentur, & essentideo in textu dicitur, quòd illi hoc ad cultum dęmonum faciebant.

2m de

QVAESTIO XL.

De his quæ annexa sunt sacramento ordinis, in septem articulos diuisa.

DEINDE consideranẽum est de his, quæ sunt annexa sacramẽto ordinis.

Et circa hoc quæruntur septem.

Primo, Vtrum ordinati debeãt habere coronæ rasuram, & tonsuram.

Secundo, Vtrum corona sit ordo.

Tertiò, Vtrum per acceptionẽ coronæ aliquis abrenuntiet corporalibus bonis.

Quartò, Vtrum supra sacerdotalem debet esse potestas epiſcopalis.

Quinto, Vtrum epiſcopatus sit ordo.

Sexto, Vtrum supra Epiſcopos possit esse aliqua potestas superior.

Septimo, Vtrum uestes ministrorum conuenienter sint institutæ.

ARTICVLVS I.

Vtrum ordinati debeant tonsuram deferre.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur q ordinati nõ debeant coronę rasuram habere. Quia dominus comminatur captiuitatem, & dispersionem his qui sic h attondentur, ut patet Deut. 33. de captiuitate inimicorum denudati capitis. Hiere. 49. Dispergam in omnem uentum eos, qui attonsi sunt in coma: sed ministris Christi non debetur captiuitas, sed libertas, ergo coronæ rasura, & tonsura eis non competit.

¶ 2 Præterea, Veritas debet, respondere &. superabundanter tamen, æqualiter tantum. §. scilicet ad figurã, seu respectu figuræ sux. Tunc nihil &c. Nam licet clerici nouæ legis quòd ad tonsuram figurabantur quidem à Nazareis tonsuratis sed tamen deficientes ita q clerici nouæ legis in correspondentia ad illam figuram superant in corona, ut in textu.

Figura & figurati.

¶ NOT. Veritas figurata quòd debet respondere figuræ superabundanter, i. q a figura nũ secundum omnẽ sui perfectionem repræsentatur, patet & ratione uniuersali, & ratione speciali. Vniuersali quidem; quia finis unius existens est nobilior multis rebus, quæ sũt ad ipsum finem: specialiter uerò, quia testamentum nouum, in quo reperitur ueritas figurata, est nobilius testamento ueteri, in quo reperiuntur figuræ huius. Item. Quòd res pfecti vna, repræsentetur ab imperfectis pluribus, & deficientes adhuc (vt in textu colligitur) patet in vno sole, cuius lumen repræsentatur a pluribus, puta à lucernis, candelis, laternis, faculis, accensis, ignibus, & stellis: & tamen adhuc valde admodum imperfectè, & deficienter. Sic & splendor, & uerbum, & filius, patris unigenitum repræsentantur & tamen deficienter adhuc 1. par. q. 42. ar. 2. ad 1m. Ideò autem multa imperfecta ad repræsentandum vnum perfectum inducuntur à sacris literis (puta Leuitæ, & Nazarei ad repræsentandum clericorum nostrorum perfectionem:) vt ex multis illis possimus colligere similitudinem, quantum fieri potest, conformem isti uni perfecto: ita ut quod deest ex uno suppleatur aliqualiter ex alteio.

Coneil. Toleta. 1510.

†Vt expo nit Magist. loco nota to in arg. 2.

3m minor. Ministri altaris omnem superfluitatem à se debent expellere. &. ita, ut & dignitas regalis in eis appareat, & indecentia in eis non uideatur. §. Tunc nihil &c. Nam licet per capillos superflua significentur, inquantum ex superfluis generantur; tamen non sunt omnes superflui, per respectum ad coronam, & decentiam: quia si capilli omnes tollerentur omninò, & forma coronæ dignitatem regalem repræsentans non appareret, & quædam indecentia capitis denudati uiderentur.

¶ NOT. Per tonsuram & rasuram subtracti capilli sufficienter significãt, ministros altaris debere à se expellere omnem temporalium superfluitatem, inquantum superfluitas est (pro quo nide art. 1. seq.) non inquantum quodammodo necessaria est Ideo sanctus Thomas, ex quo respondit tam in corp. quòd ad superfluitatem ipsam, non fuit sollicitus (& hoc ex industria non repetendi) respondere ad ly omnem; sed tantum dixit ly abiectio temporalium debet significari.

APPENDIX.

Vsil. pro 3. Dec. &c.

EX articulo habes. ¶ Primò quo per rõnem offendas, meritò insinuatum esse a Concil. Agathensi, quòd clerici tonsuram ferre debent. Hoc autem insinuatum est cap. 20 Clerici, qui comam nutriunt, ab Archidiacono (etiam si noluerint) inuiti derondeantur. Hæc illud: & recitantur dist. 23. item à Gregorio IX. Siquis ex clericis comã reliquerit anathema sit. Hęc habes dist. 21. item ab Inn. III. in concil. general. Clerici officia &c. coronam, & tonsuram, habeant congruentem. Hæc illende vit. & honest. cler. Item ab Anacleto Papa & martire in Epist. ad Episcopos Galliæ c. 4. ubi de tonsura & rasura in modũ coronæ, inquit. Prohibete fratres per vniuersas regionum uestrarũ excellias, ut clerici qui laicis & simplicibus, mirantis, honestam, pudicam, & grauitatis exemplar esse debent, ne se prior, tanquam signum puttoris utur, rudioribus ad imitationem prodeat ter exhibere, iuxta Apostolum, comam non nutriamus: sed deroper

1 Cor. 11. zelbata torũ damnat mul tipliciter.

Corona clericalis quòdo in corp.

Quæri fa cienda est corona

2m de maiori. nem temporalium, sed non radantur, qa non occupatur diuinis ministerijs, in quibus diuina oportet eos mẽte contẽplari.

AD TERTIVM dicendũ, quòd non solum debet significari temporalium abiectio, sed etiam regalis dignitas in forma coronæ, & ideo non debet totaliter coma tolli, & etiam ne indecẽs uideatur.

ARTICVLVS II.

Vtrum corona sit ordo.

AD SECVNDVM sic procedi tur. Videtur quòd corona sit ordo. Quia in actibus Ecclesiæ h spiritualia corporalibus re spondent: sed corona est quod dam corporale signũ quod Ec-

Clericalis Corona rude.

exponunt 1. Petr. 2. Vbi sacerdotium nouæ legis ipse uocat regale sacerdotium. Per quod nocabulum & ipse insinuat de clericis quòd ad rasuram in modum spheræ id ipsum, quod supradictum est ab alijs summis Pontificibus. Ex his prædictis, maximè 12. q. 1. Duo sunt, patet meritò damnari pestiferũ illum errorem Pauperum de Lugduno (Prat. Pauperes de Lugduno) dicentium, clericos omnes, & etobedientes, à tempore B. Siluestri Papæ, esse damnatos. Ex ipsa enim interpretatione nominis clericorum patet reprobari temerarium hunc errorem. & p consequens etiam oltẽdi, quòd isti Pauperes de Lugduno sunt maximè depauperati in intelligentia propriæ uocis: quoniam ipsam non intelligunt. Et notat quòd talis corona per rasurã facta à B. Petro inceptse monstratur in edicto Constantini Magni Imperatoris, ubi legitur. Decreuimus itaque & hoc meritò venerabilis pater noster Siluester summus Pontifex, & omnes eius successores Pontifices, diademate (videlicet corona quam ex capite nostro illi concessimus) ex auro purissimo & gemmis preciosis uti debeant; & in capite ad laudem Dei, & pro honore B. Petri gestare. Ipse uerò Beatissimus Papa, super coronam electus, quam gerit ad gloriam B. Petri, omnino ipsa ex auro nõ est passus uti corona. Hæc ibi, 1. tomo Conciliorum. Ecce reputauit B. Siluester maioris dignitatis coronam clericalem, quàm coronam Imperatoris auro & margaritis intexam; & per hoc, ipsos Pauperes de Lugduno in errore suo clericos per sequentes, ualidè condemnauit: dictaque à sancto Thoma in tertia articulo præsenti maximè confirmantur.

¶ Secundò habes: quomodo prædicta patrum & scripturarũ, pro quanto ordinatos statuunt tonsuram atque rasuram debere portare, & intelligas, & probes, & defendas.

¶ Tertiò videsi quomodo ex ijs uicissim doctrina hæc Angelica & declaretur & confolidetur.

QVAEST. XL. ART. II.

CONCL. Corona non est ordo: sed præambulum ad ordinẽ 164

¶ PROB. 1. Quia per coronam homo nõ deputatur ad exercenda diuini cultus ministeria per potestatem aliquam determinatam. 2. Quia (ly sed &c.) homo per coronam extra populũ separatus deputatur ad ea, quæ attinent collegio ministrorum Ecclesiæ hunc. 3. ad dicendum laudes diuinas.

¶ *Confirmatur.* Ergo alij clerici etiam ordinum minorum separantur extra populum dupl citer: videlicet ad diuinas laudes perfoluendas, & ad ministeria aliqua diuini cultus per potestatem determinatas exequendas: tonsurati uero tantum extra illum separantur ad primum, non ad secundum exercendum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ratione primi clericus est in via dispositiua de propinquo ad ordinem. (Hoc dicit textualy esse præambulum) ratione secundi est in ordine. Nam ratione secundi habet characterem ordinis: ratione potentiæ illæ determinatæ sunt ipsi characteres. Vnde & sic ordinatus, puta ostiarius, dicitur claudere ostia ex potestate spirituali, siue (quod in idē redit) ex officio.

ematerea 21 dist. c. ex contin gat de a ta. & qua lit. c. vl. de temp. ord. lib. 6.

1m de maiori

concl. 2o

Spiritualia. s. aliqua: nō, ista vel illa in particulari. §. Tunc nihil &c. Nam coronæ exteriori correspondet aliquid spirituale intus in anima, licet non correspondeat spirituale, hoc scilicet character.

¶Contrarium. Argumentum ergo ab uniuersali ad particulare procedebat affirmando: & ideo erabat. Non n. licitū est dicere: illud est animal, ergo est homo. Sufficit n. ad nec ificandū antecedens q̄ sit bos, capra, leo, uel &c. Sic in proposito, ad uerificandum illam maiorē, scilicet in actibus ecclesiæ spiritualia corporalibus respōdent, sufficit q̄ aliquo modo spiritualia sint, quæ correspondent: & non requiritur necessario, q̄ sint hoc, uel illo, modo singulari spūalia.

¶NOT. Illud spirituale interius, de quo in sexto respōdali est quædam promissa diuinitus collata ei, qui corona hac insignit, & hæc promissa respicit diuinas laudes dicendas: Adeo quōd, sicut ille per receptionem coronæ exterioris ab Episcopo, deputatur ad dicendum diuinas laudes, ita huic eidem infunditur à Deo quædam promptitudo, seu appetitus, præ lætitia, ad exequendū delectabiliter illud, ad quod deputatur. Et hoc est, illud interius spirituale videre corporali: sicut signata signo contrarie dicit.

2m illatio conclusionis.

Ergo &c. R. negatur illatio. §. Non enim omnia, quæ dantur ab Episcopo, imprimunt characterē, nec sunt ordines in eorum signum existentes, q̄ Episcopus benedicat uestes, & uasa sacra: quæ tū benedictio nec characterem, nec ordinē, auferri in rebus benedictis.

¶NOT. In hierarchia ecclesiastica (ut hīt ex concil. Trid. sess. 23. c. 4. & can. 6.) Episcopus tenet primū locū. Vnde ad ipsum, velut ad principē, pertinet dispōnere ea, quæ ad ecclesiā à se recta uniuersaliter pertinent. Et hoc est q̄d dicit textus per ly deputatur homo ad diuinū cultū, & ideo talis deputatio dēt fieri p Episcopū. Pro quo fuisset intelligēdo vide. q. 38. ar. 1. corp. Hinc est, q̄ & nomen Episcopi hoc idem confirmatiuē ly Episcopus, inter præteritur superintendens: ab Epi, quod est super, & scopus, q̄d est intentio. Quod uerō hic per coronam deputari ad diuinū cultū sit aliquid ad cōitatem pertinens (ut in textu infunditur) & per consequens cōuenienter fiat per Episcopū, patet hac rōne exacta in conclusione, q̄ scilicet est præambulū ad ordinem. Quia n. quilibet ordo ordinatur tandem ad eucharistiā, & eucharistia est sacramentum muniuersitatis seu uniuersalis Ecclesiæ. p. 17. ar. 4. ad 3m. ideo ista corona, q̄ tanquā dispositio, ordinat remotē ad eucharistiā, est aliquid cōitatis rationem habens.

3m de minori

Gradu. &c. dignitatis non semper, gratis. §. Tunc nihil, &c. Nam clericus ordinatus, licet, sit in gradu & dignitatis & potestatis, altiori, quam laicus: in clericalium corona insignitus est in aliquid gradu dignitatis, sed non potestatis: q̄m per ipsam coronam non cōsequitur characterem.

APPENDIX.

EX articulo habes. ¶Primo: quōd per rōnem ostendas, merito esse insinuata à Concil. Flor. & Trid. immo & ab omnibus hmōi tractantibus de ordine, q̄ corona nō est ordo. Hoc autē insinuatur à Hor. in decret. Arm. dat. de sacramentis, q̄ in nostrum ad pontificale Romanum de formis ordinū laicē conuenē. Nā ut patet q. 34. ar. 4. ad 6m & q. 37. ar. 1. 3 sp. per ea, quæ singulas formas ordinū nunquā mentio fit de corona. Imō. q̄ h de corona agit, nunquam forma similis formis ordinū exprimit. q̄m de nulla alia data memorat. Nō. n. Epūs coronā do dicit, Accipe hanc, vel illā pōtem; sicut dicit ordinādo. Cēs ergo in singulis ordinib. imprimat character q. 24. ar. 1. q. est ptās aliqua, cuius meminit Epūs per formā patet sed m Concilii illud Flor. q̄ corona nō est ordo. A Conc. 6. Trid. sess. 23. ca. 2. Ordines, qui sacerdotio ex officio deseruirent, ita distribuit: ut q̄ is clericali tonsura insignitus esset, & per q̄ insigniti ascenderent. Hæc ibi. Mox uerō, facit de singulis ordinibus mentionē expressam, nolens ascendentes, diaconos, subdiaconos, acolytos, exorcistas, lectores, ostiarios: & nihil prorsus de tonsura clericali dicens. Vnde colligi apertē q̄ clericalis tōsura non est ordo, neq; maior, neq; minor: sed est illa res, per q̄ insigniti ascendunt per ordines minores ad maiores. Hoc autē est esse præambulū dispositionē, ad ordinē. ¶Secundō habes: quōd prædicta pars ū, pro quanto corona insinuat non esse ordinē, & intelligas, & probes, & defendas. ¶Tertiō videre: quōd ex 132 vicis sim Angelica doctrina hæc & declaretur, & confolidetur.

QVAEST. XL. ART. III.

CONCL. Clerici per hoc, quōd coronam accipiunt, non renūciant patrimonio nec aliis rebus temporalibus.

¶PROB.

Epist. ad Nepotianū inter prime. & med. to. 1.

*Epist. ad Nepotia. inter pri. & med. to mo 1.

*Deut. 10. & 18.

¶PROB. Quia possessio terrenorum non contrariatur diuino cultui, ad quem clerici deputantur.

1m Ex Hieronymo.

Filib. 1. de Gen. ca. p. 1. q. 1. c. 11.

Pars. &. seorum, qui resmū dī habent pro fine: non, cō habent pro fine. §. Tunc nihil &c. Non

-R. omnes possidētes terrena ponunt finē suum in eis: cum sint multi, qui per eorum possessionē a Dei amore & cultu non retrahantur.

¶NOT. Patet hoc p exemplū de Abraam, Dauid, immo & de Christo, qui habebat loculos, Io. 12. & 13. Cum igitur ad coronandos episcopus dicat illud psalm. 15. dominus pars hæreditatis meæ, &c. intenditur ipse per hoc, q̄ deputantur ad diuinas laudes, debent præ lætitia diligere Deum rā quōd hæreditate sua, ita q̄ nullam alia hæreditatem puta terrenam diligatis æqualiter eum illo non aut intenditur q̄ hoc nullam aliam hæreditatem, tanquam subordinatam ad illius hæreditatis primæ acquisitionem, admittant. Quasi dicat esp̄s. Hæreditas mea, quæ est Deus, nullam alia hæreditatem anteponens neque adæquabis, in dilectione mea & quāvis ad hoc ēt laici teneantur tamē cu magis specialiter teneabitis per hoc, q̄ coronam clericali donatis a me. Ex non recta igitur intelligentia illius dicti ad coronandum ab episcopo procedit error præsentis argumenti. Alias n. dixisset sic. Dominus pars hæreditatis meę, dicitur ad coronandos: ergo coronand hæreditati huic diuinæ nullam temporalem in affectu suo præponere, uel etiam adæquare debent.

2m de minori.

Non acceperunt partem. §. ex impossibilitate, non, ex illicito iure possidendi terrena. §. Tunc nihil &c. vi patet.

¶NOT. Si non hemisset Leuitis in ueteri testamento possidere terrena, non habuissent ius in patria hæreditate: quod tamen habuerunt; ut in textu. Quōd ergo non acceperint partem hæreditatis communis cum fratribus processit ex impossibilitate accipiendi illam: secundum q̄ textus declarat. Non ergo per hoc concludi potest, q̄ ministri noui testamenti possidendi terrena uis non habeantis: quod ad impossibiliter possidenda se extēdere non debent: quod cum omnino sit extra conclusionis propositum, patenq; sic argumentans non tantum non infringit, sed nec attingit intentum articuli.

3m ex Vgone.

Postquam aliquis est factus clericus. §. & non habet unde sustentetur. §. Tunc nihil, &c. Nā ex hoc q̄ aliquis clericus est indigens, patet non posse concludi, q̄ hæc indigentia prouenit hinc, q̄ in clericatus assumptione renūciauerit temporalibus. Potest. n. aliūde prouenire: sicut de facto prouenit.

APPENDIX.

Vide 1. Sa. qui. &c.

EX articulo hīs. ¶Primō: quomodo per rōnē interimatur error pessimū Io. Vvielef (ut refert Conc. Constan. sess. 8. Idicit: Papa cum omnib. clericis suis possessionē habentib. sunt hæretici, eo q̄ possessionem habent. Item addemus, q̄ extra scripturā sacrā est, q̄ ecclesiastici habeant possessiones. Ite dicit 19 q̄ dicare clerum est contra regulā Christi. Item dicentur q̄ Silvest. Papa, & Constant. Imperator ecclesiam dotando erraverunt: & q̄ (ut refert pratil. Io. Vvielef.) ipse Constant. cæteriq; dñi tales reducti sunt a diabolo; ut ecclesiam bonis temporalibus dotarent.

¶Secundō habes: quomodo per rationem ostendas hos errores meritō damnator esse a Conc. Constant. sess. 8. ut patet 15. nō. 20. a. 3. app. de Vvielef. Item als Vrba. 1. qui fuit 16. Papa post Petrum, Tiburtii cognati, & Valeriani sponsi B. Cæciliæ, baptizator & sanctus anno Dñi. 222. Hicrin epist. decret. ad uniuersos episcopos inquit. Scim⁹, uos non ignorare, qa hactenus uita cōis inter omnes bonos Christianos nos uiguit, & adhuc (gratia Dei) uiget, & maxime inter eos, q̄ in sortem dñi sūt electi. clericos, sicut in Act. legitur Apostolo rum, &c. Quotquot n. possessores agrorū aut domorum erant, uendentes afferebant præcia eorū, quæ uendebant, & ponebant ante pedes Apostolorum. Diuidebatur ut singulis prout cuique opus erat, &c. Videntes ergo facere dorcadem, & alii, atque Leuitæ, & reliqui fideles, plus utilitatis posse afferre, si hæreditates & agros quos uendebant, ecclesiis quibus præsidebant episcopi tradērent: eo q̄ ex rebus eorum iā præsentibus, quam futuris temporibus, plurima & eleganciora possent ministrare fidelibus decentibus, quam ex precio eorum: cæpere

Act. 4.

quod Dominus dedignatur pars fieri eorum, qui res mundi ita possident, ut ex æquo cum aliis diligatur, ita scilicet quod aliquis ponat finem suum in Deo, & in rebus mundi: non tamen dedignatur fieri pars eorum, qui res mundi ita possident quod per eas a cultu diuino non retrahuntur.

AD 2m dicendum, quòd Leuitæ in ueteri Testamento habebant ius in hæreditate paterna: sed ideo non acceperunt partem cum aliis tribubus, quia erant per omnes tribus dispergendi, & fieri non potuisset si unam determinatam partem cæpissent, sicut aliæ tribus.

AD 3m dicendum, quod si sint indigentes clerici, & ad sacros ordines promoti, Episcopus qui eos promouit, tenetur eis prouidere, alias eis non tenetur, ipsi autem ex ordine suscepto tenentur ecclesiæ ministrare. Verbum autem Hug. intelligitur de illis, qui non habent unde sustententur.

Quod sit similes ha dæ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vt quid perditionis hæc putantes perditionem esse, quæ ecclesiæ mi nistrisq. eius, ob amorem Dei sunt commodata, &c. & c.11. Dñm nostrum Christum uota offerentium respexisse, & uiduam duo minuta. i. omnia, quæ habebantin Gazophilacium mittentem laudasse, & quo animo quis quid mitteret ineffabili discretione significabat, ecclesiam suam a fidel. b. multiplices oblationes accepturam: & si tunc respiciendo uota offerentium certo examine discernit atq; approbauit, dubitandū non est, quin factum uolū tatis ex d ecclesia sua auferre ut uiuperet. ité c.21. Cessa singulorū Imperatorum (& ut de multis unum ponamus, Constantini) ac Regum, principūque erga cultum diuinum amplificādum, & cæterorum Christianorum frequentissimam deuotionē manifestam qualiter mouerat ecclesiam usq; in præsens tēpus honorando exaltauerint, & exaltādo honorauerint, atq; multisfariis donatis diuitem effecerint. Hæc ibi.

Item a Con. Tri. fe. 21 c. 1. de refor. Cum nō deceat eos, q diuino ministerio adscripti sūt cum ordinis dedecore mendicare, aut fordidum aliquem quæstum exercere, statuit sancta synodus, nē q; deinceps clericus secularis, quamuis alias sit idoneus, ad sactos ordines promoueat, nisi prius legitimē ōstet, eum beneficium ecclesiasticum, q̄ sibi ad uictum honestè sufficiat, pacifice possidere. Patrimoniū ue rō uel pensionem obuentiū ordinari post hac non possint, nisi illi, quos episcopus iudicauerit assumēdos pro necessitate uel ex moditate ecclesiarū suarum. Eo quoque prius perspecto patrimonii illud, uel pēsionem, unde ab eis obtineri: uiāq; esse, q̄ eis ad uitam sustentādam satis sint aut q̄ illa deinceps finiendi tia episcopi alienari, aut extingui, uel remitti nullatenus possint donec beneficiū ecclesiasticum sufficiens sint adepti: uel aliunde habeant, vñ uitam e possint, antiquorum canonum pœnas super his innouādo. Hæc ibi. item a &c. extr. de præben & dign c. ep. Episcopum. nimo per totum. & eod. tit. in 6. c. cum secundum, & ca. si episcopus. & 70. dist c. Neminem, cum seq. Item a sua Sancta Catholica ecclesia facto sūo solemni quotanis damnari merito Vvicliefitas, & similes, ostendere possumus S. Thomas Cantuariensem Archiepiscopum, eo q̄ pro defendendis iuribus & redditibus ecclesiæ suæ gladio impiorum occubuit, tanquam uerē gloriosū martyrem col. reditus gloriam manifestarunt & Angeli dum canonicis pro defuncto ipso ad canendam Missam, de Requiem æternam paratis, ipsi de cœlo uenientes more cantorum præcinuerunt, lætab tur iustus in Domino, quod est, Missa de martyrum, & canonici illi profecti sunt ut narrat S. Antoninus Archiep. Flor. 2. par. hist. tit. 17. c. 3. Item damnari ab eadem sota ecclesia dum celebrabit B. Dominici ordinis prædicatorum fundatoris ordinem tertiariam confirmauit, multisque priuilegiis cōmunisti: qui ordo semper habitus usque hodie perseuerat. Hic n. contra hæreticos quorū dirigientes bona & iura ecclesiarū ab eadē patre influctu spūs sancti olim militantes fuerat: qua pp & eos fratres de militia Iesu Christi appellauit. Ministerio aūt cōpleto, cum armis ipsorū militum orationibus que uxorum suarum hæretic. prædicti fuissent quam plurimū debellati, & destructiuum est tam patrib. ordinis, quam ipsis confratribus mutare nomen militiæ in nomen pœnitentiæ, & ad honorem institutoris sui appellari uoluerunt fratres & sorores de pœnitentia B. Dominici. De qua re 3. to. conciliorū ingestis Innoc. Papæ 3. tie, quasi digitis tamquā monstrando factum, dicitur. Huius temporib. oborta apud Tolosam hæresis est, quam, eodem procurante, B. Dominic⁹ qui postea in sactorē latus est, mira celeritate compescuit; adiuuante etiam Simone Monforti. Non enim disceptationibus uerborum tantum, uerum etiam armis opus fuit: adeō inoleuerat tanta hæresis. Hæc ibi.

¶ Tertiò habes quō p dicta patrū, quanto p receptione coronæ clericalis minuāt nō renunciari patrimonio, ac honis temporalibus, & intelligas & probes, & defendas.

¶ Quartò uide quomodo ex iis uicissim Angelica hæc doctrina & declaretur & cō solidetur.

*Ii. 4. sen. dist. 24. § 1 & Rab. li. 1. de inst. cle. c. 6. & 15. li. 2. de of. eccles. c. 7.

*c. 5. eccl. hier. p. 1. & c. 3 platiō.

B

C

D

*C. Trid. sess. 23. de sacr. ord. can. 7.

E

*In eor. ait.

*Di. 24. li. a. sen. post dist.

F

1 Epiph. hæresi 75. contra Aer. & Aug. diuersib. ad Qd uult Deū hæc. 53. to. 4.

QVÆST. XL. ART. IIII.

166

CONCL. Oportet potestatem episcopalem esse supra sacerdotalem, quantum ad actum secundarium sacerdotis, nō quantum ad primum.

¶PROB. 1 Quia sacerdos non potest soluere, nec ligare, nisi præsuppositis iurisdictione data ab Episcopo, qua sibi subdantur illi, quos absoluit, uel ligat: & omnis potestas, quæ non potest exiri in actum, nisi præsuppositis quibusdam ordinationibus dep[e]

det ab illa potestate, quæ illas ordinationes facit. 2 Quia sy. nō Ad quantum ad &c. Sacerdos p̄t p se conficere quamlibet materiam a Christo determinatam; nec aliud requiritur, quantū est de necessitate sacramenti.

¶NOT. Omnia clara sunt ex supradictis in diuersis q̄stionib. & articulis & terminis conclō nis in corpore declarantur.

1m demaiori

Ab Aaron. &. inquantū fuit sacerdos: non, inquantum fuit Pōtifex. §. Tunc nihil &c. Licet. n. supra Aaron, inquantū pontifex, nullus alius cēt (ut arguuit) in ipsemet, inquantū pontifex, erat supra ipsum in quantum sacerdos. Et hoc sufficit ad demonstrandum aptē, q̄ sacerdotalis pūs ē infra episcopalem.

¶NOT. Procapite faciori d. dictum in rhsorecole dictum Porphyrii de prædicab. & de differen. q. 1. sorores puer differt a resp so sene.

2m de cōclusione.

Supra sacerdotalem potestatem. &. quātum ad actum primum, cōsideratam nō ad 2, considerata[m] quoad secundarium. &. Tunc nihil &c. ut patet ex conclusione.

3m deminori

Nullus est maior Christo. &. est in aliquis maior repræsentante Christo modo tali. §. perfectione, quōad actum minoris perfectionis. 1. ad in textu. Tunc nihil &c. ut patet.

APPENDIX.

Vel. p. S. Eccl. &c.

EXamine hēs. ¶Primo quomodo potōnem internat hæresim Aerii (prat. Aerium) dicētis, iter quoduis sacerdotes nullū differmen esse etiam apos. i. epum non ē simplices sacerdotes superiorem. Hinc concordat in malum Io. Vvesphal. (Pra. Io. Vvesphal. Judicis, epos oēs, & præsbteros dignitate & authoritate æquales ee, potentia diuina tū, uel humilitate pauperis inferiores, uel sublimiores epm hierarchiam. Tandem (prat. Tandemus) dicens ipsejalem gradum, ac sacerdotalem ordine, ex crosq. facti ordinis ministros nihil esse. item errore Io. de Poliaco (ut refert Cardinal, Turre Crem. de ecclesia li. 2. c. 65. fin.) dicentis, q̄ epus non pōt audire confessiones parochianorum, neque dare gḥalē pñiā audiendi illas, item Pauperum de Lugduno (ut refert ium mafra tris Yconeti. p. c. 2. Bibliotheca Vaticana manuscripta) dicentium, epos esse lenbas & satellites Apostolorum pseutores. Contra hos oēs, ut patere potest recte appheant, præsens articulus uniuersaliter pugnat.

2 ¶Secdo habes quō per rōnem ostendas meritò errores p̄dictos damnatos &c. ut q. 10. a. 1. & 2. app. & q. 14. a. 1. app. & q. 38. a. 1. app. & q. 8. a. 3. app. & q. 17. a. 4. app. item a Damaso Papa i. in epi. a Prospero Leoni, Reparato, Alexandro, & omnibus epis orthodrix a Marco Euang. usq; ad Heraclam & Dion. epos, pralyti ri semp. unis ex le electū in excellioni gradu subiectis, epm non hēs. Hæc ille ibi. Cōsig. q̄ Marcus Cremonensis epus fuerit sicut Heraclas & Dion. epus Hieron. patet q̄ hæc prælatura ex tunc erat, & a B. Hier. cognita. Vñ uerba eius diligenter examinata prælaturam illā non negant reuera, sed ponunt. & dato, sed nō cōcesso, q̄ B. Hie. aliter sentuerit de hoc, q̄ sentiat cōcilia gñalia Triden. &. eadē hac non ecclesia ad Hier. sed Hier. ad ecclesiā, uelut ad regulā Sanctissimā debē inflecti dēcre. vid. q. 19. a. 2. ap. quō Catholici circa eod. gpediēdi nobis Deus Terciò hēs, duo p rōnē prædicta patrū, q̄ eumo epalē pāte dñi præesse sacerdotali, & intelligas, & probes, & defendas.

¶Quarto uide quomodo ex iis uicissim Augustini doctrina & declaretur & confolidetur.

1 Epiph. hæresi 75. contra Aer. & Aug. diuersib. ad Qd uult Deū hæc. 53. to. 4.

2

3

4

QVÆST. XL. ART. V.

167

CONCL. 1°. Sacerdos accipiatur, secundum q̄ est sacramentū, episcopatus non est ordo.

¶PROB.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum supra sacerdotalem ordinem debeat esse potestas Episcopalis.

AD QVARTVM sic procedi- B tur. Videtur, quod supra sacerdotalem ordinem non debet esse aliqua potestas episcopalis. Sicut enim in litera dicitur, a ordo sacerdotalis b ab Aaron sumpsit exordium, sed in veteri lege nullus erat supra Aaron, ergo nec in noua lege debet aliqua potestas esse supra sacerdotalem.

2 Præterea, Potestas ordinatur secūdum actus: sed nullus C actus sacerdotalis potest esse ma ior, quam consecrare corpus Christi, ad hoc est enim potestas sacerdoralis, ergo supra sacerdotalem b potestatem non debet esse episcopalis.

¶ 3 Præterea. Sacerdos in offerendo gerit figuram Christi in ecclesia, qui se patri pro nobis obtulit, sed in ecclesia nullus est b maior Christo, quia ipse est caput Ecclesiæ, ergo ut D prius.

SED CONTRA, Potestas tanto est altior, quanto ad plura se extendit, sed potestas sacerdotalis (ut Dionysius c dicit) extendit se ad purgandū, & illuminandum tantum, Episcopalis autem ad hoc, & ad perficiendum, ergo supra sacerdotalem potestatem debet esse episcopalis.

¶ Præterea. Diuina mi- E nisteria debent esse magis ordinata quam humana, sed humanorum officiorum ordo exigit, ut in quolibet officio præponatur unus, qui sit princeps illius officii, sicut præponitur militibus dux, sic sacerdotibus debet aliquis præponi, qui sit sacerdotum princeps, & hic est episcopus; ergo episcopalis potestas debet esse supra sacerdotalem.

RESPONDEO, Dicendum, quod sacerdos habet duos actus: principalem, scilicet consecrare corpus Christi, & secundarium, scilicet præparare populum ad susceptionem huius sacramenti, ut prius dictum est. Quantum autem ad primum actum, potestas sacerdotis non dependet ab aliqua superiori potestate nisi divina, sed quantum ad secundum, dependet ab aliqua superiori potestate, scilicet humana.

Omnis enim potestas, quæ non habet exire in actum, nisi præsuppositis quibusdam ordinationibus, dependet ab illa potestate, quæ illas ordinationes facit, sacerdos autem non potest absoluere, & ligare nisi præsuppositā iurisdictione, qua sibi subdantur illi, quos absoluit. Potest autem consecrare quamlibet materiam a Christo determinatam, nec aliud requiritur quantum est de necessitate sacramenti, quamuis ex quadam congruitate, præsupponatur actus episcopalis in consecratione altaris, uel uestium, & huiusmodi, & ita patet, * quod = oportet esse supra sacerdotalem potestatem episcopalem, quantum ad actum secundarium sacerdotis, non quantum ad primum. "

ARTICVLVS V.

Vtrum Episcopatus sit ordo.

AD QVINTVM sic procedi- A tur. Videtur, quod episcopatus sit ordo. Primo, per hoc, quod Dionys. assignat hos tres ordines ecclesiasticos hierarchiæ. Episcopum, sacerdotem, & ministrum.* In litera etiā dicitur, q̄ est b ordo episcoporū quadripartitus.

2 Præterea. Ordo nihil aliud est quam quidam potestatis gradus in spiritualibus dispensādis, sed episcopi possunt dispensare aliqua sacramenta, quæ non possunt sacerdotes, sicut confirmationem, & ordinem, ergo episcopatus est ordo.

3 Præterea, In ecclesia non est aliqua spiritualis potestas nisi ordinis, nec iurisdictionis: sed ea, quæ pertinent ad spiritualem potestatem, non sunt iurisdictionis, alias possent committi non episcopo, quod falsū est; ergo sunt potestatis ordinis, ergo episcopus habet aliquem ordinem, quem non habet sacerdos simplex, & sic episcopatus est ordo.

SED CONTRA. est, quòd unus ordo non dependet a præcedenti quantum ad necessitatem sacramenti: sed episcopalis potestas dependet a sacerdotali, quia nullus potest recipere episcopalem potestatem, nisi prius habeat sacerdota-

*c. 5. eccl. hier. p. 1.

*Ii. 4. sen. dist. 24. par. M. c. clerios. dist. 21.

B

C

D

E

F

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ PROB. Quia omnis ordo sacramentum, ordinatur ad Eucharistiam; & episcopus non habet maiorem potestatem ad conficiendam eucharistiam, quam simplex sacerdos.

¶ NOT. Omnia clara sunt ex præditis in multis quæstionibus, & articulis.

¶ CONCL. 1°. Si ordo accipiatur, secundum q̃ est officium quoddam respectu quarundam actionum sacrarum: episcopatus est ordo.

¶ PROB. Quia episcopus habet maiorē potestatem, quã simplex sacerdos, ad actionibus hierarchicis ꝛe spectu corporis mystici.

*q. 37 ar. 2. ver. ad 1. & ar. 4. ad corp.

¶ NOT. Pro notitia antecedentis huius, vi 3e artis, quarto. in textu, & app. item & ar. 7. & app.

1m ex Dionisio. et ex Magistro. O dionor. 2. ut dicunt officium prædictum nõ, ut sacramentum. ¶ Vbi nihil &c. ut patet ex conclusionib.

*simclu. 2

Licet autem sacerdos & minister, de quibus Dionysius, dicant ordinem sacramentum: tamen episcopus dixit tantum ordinem officium. Cætera patent.

¶ NOT. Pro intellectu dicty ordo episcopi est quadripartitus, aduertẽdo non quantum ad essentialia episcopi officia quadripartita est, sed quo ad quædam alia, puta iurisdictionalia magis. In cuius signum Anacle. Papa in epi. 1. omnibus episcopis ac sacerdotibus, cap. 1. ait: Episcoporum ordo unus est, licet sint primates illi, qui primas ciuitates tenent, qui & in quibusdam locis patriarchæ nonnulli uocantur. Illæ urbes, quæ priscis temporibus primatum tenuere, patriarcharum, aut primatum nomine fruuntur, reliquæ uerò Metropoles Archiepiscoporum, aut Metropolitanorum, & non patriarcharum, aut primatum utuntur nominibus, quia hæc eadem & leges sæculi in suis continent principibus. Hæc ibi.

2m de maiori. Quidam potestatis gradum q̃ habens rationem characteris non alter. S. Tunc nihil, &c. Nam licet detur aliqua potestas spiritualis episcopo in sui promotione respectu aliquorum sacramentorũ: non tamen, &c. ut in textu. Concordat quæst. 3. articul. 2. ad secundum.

3m de secunda conclusione. Et sic episcopatus ordo communiter sumitur tantum. S. hæc est officium quoddam nõ, ut sacramentum imprimens characterem. Tũc nihil, &c. ut patet ex conclus. iam probatis.

Ordinis, iurisdõnis, epalis quæ sint.

¶ *Vltimum*. Ergo in episcopo est potestas & iurisdictionalis, & ordinis. Illa, quæ est ordinis, non potest alicui non episcopo committi: sensus autem de illa, quæ est iurisdictionalis. Iurisdictionis est, iudicare, excommunicare, corrigere, rectos ad aliquam dignitatem confirmare, iuramenta a vasallis accipere, munificare, beneficia conferre, cognoscere de causis, & consimilia, quæ constant in iurisdictione. Hæc omnia committere potest episcopus, & delegare unicuique, siue maiori, siue minori, episcopalis ordinis est, clericos ordinare, clericos deponere, ecclesias & altaria cõsecrare, unigines benedicere, crismа conficere, sacramentum confirmationis dare, solemnem pœnitentiam imponere, & reconciliare, & similia, quæ in consecratione episcopali conferuntur. Ratio autem, quare possit delegare etiam inferioribus iurisdictionalia, & non pontificalem ordinẽ importantia, est: quia iurisdictio solo uerbo, & uoluntate, committitur: ordo autem episcopalis per quandam consecrationẽ.

ART. V.

Consequenter ergo pertinentia ad ipsum ordinem, puta collatio sacramentorum, non confertur sola uoluntate, aut uerbo; immo opus est facto: quoniam necessaria est uisibilis, & exterior unctio; quæ est signum interioris, per quam unctionem potestas data non potest amitti, licet quandoque executio suspendatur. Et ista potestas per unctionem consecrationis episcopo data tavocatur in tertio in responsione ad secundum, promoto. Hæc dicta sint pro intelligentia terminorum ad primum, & ad secundum.

* in arg. 1

APPENDIX.

Ex titulo habet. Primo: quõ per rationem ostendas, meritò infinuatum fuisse a summis Pontificibus, & concilijs episcopatum esse, & non esse ordinem p̃ uario sensu. A tũmis quidem Pontificibus ut a Papa Leone, ſic. Subdiaconibus carnale connubium nõ cõceditur. Quòd si in hoc ordo, quiquartus exrata capite, dignũ est continentiam custodire: quanto magis in primo, secundo, tertio sic seruandum est? Nè aut Leuitico, aut presbiterali honore, aut episcopali excellentia, quisquis idoneus existimetur, qui sæcularibus uoluptatibus uitæ necdum refrenasse, detegitur. Hæc ille, & recitantur distinctio. 32. omnium. Ecce, quòd episcopatus insinuatur esse ordo. Item a Papa Pelagio, qui loquens de diaconis dicit. Absque episcopo, uel presbitero baptizari non audeant; nisi, prædictis ordinibus forsitan longius constitutis, necessitas extrema compellat. Hæc ille: & recitantur diffinctio. 93. Diaconos propriam. Item a Nicolao Papa ad Mediolanenses scribente. Omnes siue patriarchæ cuiuslibet apicem, siue Metropoles primates, aut episcopatũ cathedras, uel ecclesiarum, siue cuiuscũque ordinis dignitatem, Initium Romana ecclesia. Hæc ille: & recitantur diffinctio. 22. Item a diffinctio. 21. Cleros. Ordo episcoporum quadripartitus est, id est in patriarchis, Metropolitis, Archiepiscopis, atque episcopis. Hæc ibi. A Concilio uerò Tridentino, sessione. 23. cap. 2. insinuatur, quod non sit ordo, & sic. Cum diuina res sit tam tanti sacerdotij ministerium, consentaneum fuit, quò dignius exerceri posset, ut plures essent ministri eorum ordines, qui sacerdotij ex officio deseruirent.

Nam de sacerdotibus, & diaconis sacræ literæ apertam mentionem faciunt; & ab ipso ecclesiæ initio sequentium ordinum nomina subdiaconatus, acolyti, exorcistæ, lectores, & ostiarii in usu fuisse cognoscuntur. Hæc ibi. Vbi uides: quod ordines tam maiores, quam minores, uolens exprimere nullam de episcopatu facit mentionem. Nec mirum, quoniam de ordine inquantum est sacramentum, est ad sacerdotium deseruiens tractabatur in textu euidentissime patet.

¶ Secundo habes quomodo per rationem prædicta patrum, prout quanto episcopatum ordinem, & non ordinem esse sine alterutrius sententiæ præiudicio dicunt, & intelligat, & probes, & tueatis. ¶ Tertiò uides quomodo ex iis uerissimis Angelicæ doctrinæ hæc, & declaretur, & confoliderentur.

QVÆ-

QVÆST. XL. ART. VI.

CONCL. 1°. Vbicunque sunt multa ordinata in unum; oportet esse aliquid unuersale super partientia regimina.

¶ PROB. Quia secundum ordinem finium debet esse ordo in omnibus, tum actibus, tum uirtutibus (ex 1. Ethi.) & bonum commune, quod considerat regimẽ uniuersale, est diuinius, quã bonum speciale, qdcõ siderat regimen particulare.

*Caiet. Colligatio ergo ad unum fiat tunc; quando supra potestatem considerationem ostendas, meritò infinuatum fuisse a summis Pontificibus, & concilijs episcopatum esse, & non esse ordinem p̃ uario sensu. A tũmis quidem Pontificibus ut a Papa Leone, ſic. Subdiaconibus carnale connubium nõ cõceditur. Quòd si in hoc ordo, quiquartus exrata capite, dignũ est continentiam custodire: quanto magis in primo, secundo, tertio sic seruandum est? Nè aut Leuitico, aut presbiterali honore, aut episcopali excellentia, quisquis idoneus existimetur, qui sæcularibus uoluptatibus uitæ necdum refrenasse, detegitur. Hæc ille, & recitantur distinctio. 32. omnium. Ecce, quòd episcopatus insinuatur esse ordo. Item a Papa Pelagio, qui loquens de diaconis dicit. Absque episcopo, uel presbitero baptizari non audeant; nisi, prædictis ordinibus forsitan longius constitutis, necessitas extrema compellat. Hæc ille: & recitantur diffinctio. 93. Diaconos propriam. Item a Nicolao Papa ad Mediolanenses scribente. Omnes siue patriarchæ cuiuslibet apicem, siue Metropoles primates, aut episcopatũ cathedras, uel ecclesiarum, siue cuiuscũque ordinis dignitatem, Initium Romana ecclesia. Hæc ille: & recitantur diffinctio. 22. Item a diffinctio. 21. Cleros. Ordo episcoporum quadripartitus est, id est in patriarchis, Metropolitis, Archiepiscopis, atque episcopis. Hæc ibi. A Concilio uerò Tridentino, sessione. 23. cap. 2. insinuatur, quod non sit ordo, & sic. Cum diuina res sit tam tanti sacerdotij ministerium, consentaneum fuit, quò dignius exerceri posset, ut plures essent ministri eorum ordines, qui sacerdotij ex officio deseruirent.

Nam de sacerdotibus, & diaconis sacræ literæ apertam mentionem faciunt; & ab ipso ecclesiæ initio sequentium ordinum nomina subdiaconatus, acolyti, exorcistæ, lectores, & ostiarii in usu fuisse cognoscuntur. Hæc ibi. Vbi uides: quod ordines tam maiores, quam minores, uolens exprimere nullam de episcopatu facit mentionem. Nec mirum, quoniam de ordine inquantum est sacramentum, est ad sacerdotium deseruiens tractabatur in textu euidentissime patet.

¶ Secundo habes quomodo per rationem prædicta patrum, prout quanto episcopatum ordinem, & non ordinem esse sine alterutrius sententiæ præiudicio dicunt, & intelligat, & probes, & tueatis. ¶ Tertiò uides quomodo ex iis uerissimis Angelicæ doctrinæ hæc, & declaretur, & confoliderentur.

QVÆ-

ARTICVLVS VI.

Vtrum supra Episcopos possit esse aliquis superior in Ecclesia.

ADSEXTVM sic proceditur. Videtur quod supra episcopos non possit esse aliquis superior in ecclesia. Quia omnes episcopi sunt Apostolorum successores: sed potestas, quæ est data uni Apostolorum, scilicet Petro, Matth. 16. est data omnibus Apostolis Ioan. 20. ergo episcopi sunt pares, & unus non est supra alium.

¶ 2 Præterea, Ritus[h] ecclesiæ magis debet esse conformis ritui iudæorum, quam ritui Gentilium: sed distinctio episcopalis dignitatis, & ordinatio unius super alium, ut in litera dicitur, * est a Gentilibus introducta. In ueteri autem lege non erat, ergo nec in ecclesia episcopus unus super alium esse debet.

¶ 3 Præterea, * Superior potestas non potest conferri,[h] per inferiorem, neque æqualis per æqualem, quia sine ulla conditione quod minus est, a maiori benedicitur. Heb. septim. Vnde etiam sacerdos non promouet episcopum, neque sacerdotem, sed episcopus sacerdotem: sed episcopus potest quẽlibet episcopum promouere, quia etiam Hostiensis episcopus consecrat Papam, ergo episcopalis dignitas in omnibus est æqualis, & sic unus episcopus nõ debet alio subesse, ut in litera dicitur.

SED CONTRA est, quod legitur in Concilio Constantinopolitano.* Veneramur secundum Scripturas, & secundum Canonum statuta, & definitiones, sanctissimum antiquæ Romæ episcopum primum esse, & maximum episcoporum, & post ipsum Constantinopolitanum episcopum, ergo unus episcopus est super alium.

¶ Præterea, Beatus Cyrillus episcopus Alexandrinus dicit. Ve membra maneamus in capite nostro apostolico throno Romanorum pontificum, a quo nostrum est quærere, quid credere & quid tenere debeamus ipsum uenerantes, ipsum rogantes pro omnibus, quoniam ipsius solius est reprehendere, corripere, statuere, disponere, soluere, & ligare, loco illius, qui ipsum ædificauit, & nulli alii quod suum est plenũ, sed ipsi soli dedit, cui omnes iure diuino caput inclinant, & primates mundi tamquam ipsi Domino Iesu Christo obediunt, ergo episcopi alicui subsunt ẽt de iure diuino.

RESPONDEO, dicendum, quod [m] ubicunque sunt multa ordinata in unum, oportet esse aliquid uniuersale super particularia regimina,[n] quia in omnibus uirtutibus, & actibus, ut dicitur in primo Ethico. * est ordo secundum ordinem finium, bonum autem commune est diuinius quã bonum speciale: & ideo supra potestatem regitiuam, quæ * conjectat bonum speciale, oportet esse potestatem uniuersalem * respectu boni communis, alias non posset esse colligatio ad unum: & ideo [p] cum tota ecclesia sit unum corpus, oportet si ista unitas debet conseruari, q̃ sit aliqua potestas regitiua respectu totius ecclesiæ supra potestatem episcopalem, qua una quęque specialis ecclesia regitur, q̃ & hæc est potestas Papę, & ideo illi, qui hanc potestatem negant, schismatici dicuntur, quasi diuisores ecclesię unitatis: & inter episcopum simplicem, & Papam sunt alii gradus dignitatum, correspondẽtes gradibus unionis, secundum quos una congregatio, uel cõitas includit alia, * sicut cõmunitas prouinciæ includit communitatem ciuitatis, & cõmunitas totius mundi includit communitatem unius regni.

A deuti, & in bonis literis experto clara sint patet; q̃ inexcusales sunt, qui eam impugnant, nolendo (ipsam pro capite recognoscere; & quod huiusmodi homines meritò schismatici uocantur.

¶ NOT. Si aduertatis texturam illam in concluſ. ſ̃ly ſi iſta unitas dẽt conſeruari, oportet, q̃ ſit aliqua poteſtas, regitiua reſpectu totius eccleſiæ tunc agnoſces: q̃ ſeſmatici ſunt, i. per hoc q̃ unitatem illã eccleſiæ diuidunt. Quibus ſi addideris: & q̃ multi ſeſmatici, & maxime de Papatu olim contendentes inuicem, fuerunt, & q̃ eccleſiæ unitas conſeruatur adhuc, imõ q̃ glorioſior magiſq̃ quam ipſe præterito, claretiſque manifeſtẽ conſpicies, q̃ conſeruatio iſta unitatis eccleſiæ diuina eſt, & nõ humana. Adeo q̃ illud quod a ſecundo argumento in contrarium facto concludit. ſ̃ly ergo epiſcopi aliqui ſubſunt, ẽt de iure diuino, intelligitur multiplicẽter, & nõ per nere. Primo, q̃ illa ſubiectio eſt de iure diuino ex Deo in ſacris literis præcepta. Secundo, q̃ eſt de iure diuino ex ab ipſo met Deo, qui eam præcepit, conſeruata, quibuscunque, & quomodocunque, & quantũcunque, & ubicunq;, & quandocunque, & ſic de aliis, facientibus, & in contrarium, non obſtantibus.

*Li. 1. c. 1. & 2.

*Al. communicat.

¶ CONCL. 2°. Inter episcopum simplicem, & Papam, sunt alii gradus dignitatum correspondentes gradibus unionis; secundum quos una congregatio, uel communitas, includitur alia.

* Alquæ cõicat bonum uniuerſale.

¶ Examen. ſ̃ly ſunt alii gradus dignitatum. Vt Metropolitani, Primates, Archiepiſcopi, Patriarchæ, Cardinales; de quibus Concilium Lateranense ſub Leone decimo. ſeſſion. nona cap. ſexto. De hoc uide articul. præcedent nota poſt ad primum. & append. & diſtinct. 21. Cleros; & de Cardinalibus, extra de officio Archipræſbiter. Miniſterium & iuncta gloſſa.

concluſ. p.

concluſ. 3

De

Universidad de Deusto
Biblioteca

Da horum dignitate, & 1.q.9.an epistola. adu. Mich. & 1e. arch. præ. F 2.3.4. summæ sedis electio Cardinales dicuntur eam dimittere quicunque illi, quo cætera manentur, uicinius adhærentes. Hæc ibi.

¶ PROB. Quia sequitur clara, accedente exemplo communitatis ciuil. cum omnia & minoritas (ut in textu)

1m illatio conclusionis

Ergo episcopi, &c. Nego ut illatio. §. Nã quamuis omnib. Apostolis data sit communiter potestas ligandi, & soluendi; tamen ut in hac potestate ordo aliquis signaretur, primò soli Petro data est; ut ostendatur q ab eo in alios istac potestas debeat descendere, propter quod etiam ei dixit singulariter: Confirma fratres tuos, & pasce oues meas, ideſt, loco mei, ut dicit Chrysostom. præpositus, & caput esto fratrum, ut ipse te in loco meo assumentes ubique terrarum te in throno tuo sedentem prædicent, & confirment.

Ad Secundum dicendum, quod ritus Iudæorum non erat diffusus in diuersis regnis, & prouinciis, sed tantum in una gente, & ideo non oportebat quod sub eo, qui habet potestatem principalem alii pontifices distinguerẽtur: sed ecclesiæ ritus sicut, & Gentilium ritus per diuersas nationes diffunditur & ideo oportet q quantum ad hoc magis Gentilium ritui quã Iudæorum ecclesiæ status cõformetur.

Ad tertium dicendum, quod potestas sacerdotis, excedit G ur a potestate episcopi quasi a potestate alterius generis: sed potestas episcopi exceditur a potestate Papæ quasi à potestate eiusdem generis, & ideo oẽm actum hierarchicum, quem potest facere Papa in ministratione sacramentorum, potest facere episcopus, non autem actum, quem potest facere episcopus, potest facere sacerdos in sacramẽtorum collatione. Et ideo quantum ad H ea, quæ sunt episcopalis ordinis, omnes episcopi sunt æquales: & propter hoc quilibet aliũ potest consecrare.

2m maior. Ritus ecclesiæ magis debet esse conformis ritui Iudæorum, quam ritui Gentium. & si materia patiatur. §. Hoc est, si potest fieri in proposito de quo secundum occurrentiam sermo est. Tunc nihil &c. Nam ritus Iudæorum non requirebat illam multiplicationem potestatuum: quam requirebat ritus Gentilium. Ritus.n. Iudæorum non erat diffusus in diuersis Regnis, &c. ut in tex.

¶ *Corrillarium.* Ex hoc, quòd ecclesiæ ritus Gentilium ritui quodammodo (ut in textu) conformatur, nẽ putes, ecclesiã minus prudentem, immo ex hoc eam prudentissimam iudicet: quoK niam ex malo, tanquam Dei sapiens imitatrix, nouit reprobata malitia elicere bonum. De ipso namque Deo humanato dicitur, ut sciat reprobare malum, & eligere bonum. Esa. 11.

3m de maiori. Per inferiorem, per æqualem. & alterius generis: non, eiusdem. §. Tunc nihil &c. Nam potestas episcopi exceditur a potestate Papæ, quasi a potestate eiusdem generis, &c. ut in textu.

¶ NOT. Non dixit absolute textus, quòd episcopus alius possit extrere quæcunque potest Roman. papa sed cum limitatione ad actum hierarchicum, in administratione sacramentorum.

De his autem actibus hierarchicis, unde q. 17. ar. 1. argum. primo. & ad primum, & in corp. item Conc. Trident. sess. 23. cap. 4 & can. 8. Et notanter dixit in illo sesto canone dicit concilium hierarchicam in ecclesia catholica esse institutam ordinatione diuina. Per quod dictum confirma etiam conclusionem illam S. Thom, prædictam. s. quòd episcopi alicui potestati uniuersali subesse, est de iure diuino. Nam hierarchia ipsa (ut inquit Concil. ibi) constat ex episcopis, præbiteris, & ministrorum numero quorũ episcoporum procul dubio est Romanus tanquam re uera Maximus omnium.

Nota quoque ly quãtum ad ea, quæ sunt episcopalis ordinis, omnes episcopi sunt æquales. Non.n. dixit absolute: sed addidit ly episcopalis ordinis, ad differentiam iurisdictionis. Quæ sint autem iurisdictionis, uel ordinis, episcopalis. uide ar. 5. cor. post ad 5m.

APPENDIX.

Ex artic. hẽs. ¶ Primo: quomodo p rationem interimas hæreses Græcorum (ut refert Archiepiscop. Florent. p. 3. insti. tit. 22. cap. 1. §. 1.) dicentium: Patriarcham Constantinopolitanũ non esse inferiorem Romano Pontifice, uel nõ ei subiectum: item dicentium (ut refert Melchior Can' de locis theolog. libr. 4. cap. ult. ad argum. 12.) quòd pastor totius ecclesiæ nõ est a Christo in B. Petro institutus: item dicentium (ut habetur ex D. Thom. contra errores Græcorum cap. 63.) Pontificem Romanum non habere unicersalis ecclesiæ primatum. item Marsil. eu iusdam (ut refert Cardinalis Turre Cremata de ecclesia libr. 4. ca. 37.) dicentis; quòd Papa, Archiepiscopus, episcopus, ac simplex sacerdos, sunt omnes æqualis authoritatis, & iurisdictionis ex institione Christi. item (ut refert Cardinalis Turrecrem. de ecclesia li. 2. cap. 48.) errorem Basiliensium dicentium: quòd Pontifici Romano parere non tenentur prælati, & clerici, in synodo congregati. item quorundam (ut refert idem Cardinalis de ecclesia lib. 2. cap. 52.) dicentium: quòd pontifex Romanus non habet plenitudinem potestatis in ecclesia. item Io. Huss. (ut refertur in Concilio Constantiensi (sess. 15.) dicentis, non oportere credere, quòd iste (quicunque est) particularis Romanus pontifex sit caput cuiuscunque particularis ecclesiæ, nisi Deus eum præelegerit. Item addentis; quòd Papa, uel prælatus malus & præscitus, est æquiparandus pastori, & uere fur & latro. item addentis; quòd nõ est scintilla apparentiæ, quòd oporteat esse unum caput in spiritualibus regens ecclesiam, quod semper cum illa militante ecclesia conuertetur. item: quòd nullus sine reuelatione afferetur rationabiliter de se, uel de alio, quòd esset caput ecclesiæ particularis; uel quòd Romanus pontifex esset caput Romanæ ecclesiæ. item Ioan. Wiclef. (ut in eodem Conc. sess. 8.) dicentis; quòd post Vrbanum sextum non aliquis recipiendus in Papam, sed uiuendũ est more Græcorum sub legibus propriis. Contra enim hos, & alios similes, militat articulus præsens; cosq. rationibus inuictissimis (ut patet consideranti) expugnat.

¶ Secundò hẽ quomodo per rationem ostendas; hos errores meritò damnari a Concil. Constantiensi, ubi supra. Eorum damnationem adliteram uide sup. q. 10. ar. 3. appen. ubi Wiclef. & quæstio 19. ar. 4. appen. de Huss. Item meritò damnari, quam exactissime a Conc. Flo. sup. quæstio. 17. ar. 1. appen. Vbi uidere a Spiritu sancto actos Græcos (& quidem laudabiliter) damnare propositiones istas &c. ut 1. p. q. 31. ar. 4. item 3. &c. sup. q. 14. ar. 1. appen & q. 16. ar. 6. appen. & q. 20. ar. 1. appen. Vide & hos damnari a &c. ut q. 16. ar. 3. appen. & q. 8. ar. 6. appen. De primatu Petri instituto a Christo uide legem. 17. ar. 1. appen & q. 10. ar. 2. ad primum in corp. Vide contra Basiliensium errorem speciales Concilium Lateranense sub Leone decimo. sess. 11. ubi bulla incipiente. Pastor æternus &c. ob hoc B. silentes concilium merito uocatur non concilium, sed conciliabulum & conuenticulum.

culum. Et notanter quòd Basilienses de inducitato Papa loquebãtur quoniam contra Eugenium 4. qui profecto re uera indubitatus erat, talia (obstinatice (sachis pejoribus ea comprobãti) commenerunt. Item de Romana ecclesia contra prædictos, & similes. uide q. 19 ar. 5. appen. item a Dabalo primo Papa, in epist. 3. ad Stephanũ Archiepiscopum, & Concilia Aphricę. Scitis, fratres Catholici, firmamentum a Deo fixum, & immobile, atque inuulnerabile, ciduasimum, fuorum sacerdotum. i. omnium episcoporum. a posteriorem sedem esse constitutam; & meritorum ecclesiarum Dei. cui, (sicut diuinum pronunciat uerbum uocaretur) Petrus, & super firmamentũ istum ecclesiæ columnæ, q episcopi intelliguntur confirmatæ sunt, & tibi claues regni cœlorum commissi, atque ligare & soluere potestatem, quicunque hic fuerit, & quæ in terris, & quæ in cœlis sunt. Et post plenitudinem potestatis, in partem sollicitudinis uocati sumus. Hæc ibi. Et post phantasmatorum hominum, & membrorum meorum, maximeq; discipulorum meorum, existis, ut principes, & doctor orthodoxæ, & immaculatæ fidei existentes hoc dicit gratia Dei) legationis pro Christo fungimini; & omnes huius sanctæ Sedis a primordiis eius uices gessertis, gessimus, & gerentes. Hæc ibi. item a &c. ut in argumentis in contrarium factis in tex. maximè in primo. Item a Nicolao papa ut recitatur distinct. 22. Omnes &c. Non quæ liber terrena sententia, sed illud VERBVM, quo constructum est cœlum, & terra, per quod deniq; omnia condita sunt elementa, Romanam fundauit ecclesiam: & supra petram fidei mox nascentis creuit: solus ipse sequi S. Petro æternæ uitæ claudero, terreni simul, & cœlestis imperii, iura commissi. Vnde non debuit ecclesia quæ Romanæ ecclesiæ priuilegium ab ipso summo olim ecclesiarũ capite traditum auferre comanon habent episcopi.

8 Præterea, potestatis plenitudo residet penes Romanum pontificem: sed ipse h nõ habet baculum, h ergo nec alii episcopi debent habere.

Respondeo. Dicendum, quod m uestes ministrorum designant idoneitatem m, quæ in eis requiritur ad tractandum diuina, & quia quædam sunt, quæ in omnibus requiruntur, & quædã requiritur in superioribus, quæ non exiguntur ita in inferioribus. ideo m quædam uestes sũt omnibus ministris communes, quædã autem superioribus tantum, n & ideo omnibus ministris competit amictus humeros tegens, quo significatur fortitudo ad diuina officia exequenda, quibus mancipatur, & similiter alba, quæ significat puritatem uitæ, & cingulum quod significat repressionem carnis. Sed subdiaconus ulterius habet manipulum, quo significatur exterſio minimarum macularum, quia manipulus est quasi fudarium ad extergẽdum uultum, ipsi enim ad sacra tractãda admittuntur, habent etiã runicam strictam, per quam doctrina Christi significatur, unde & in ueteri lege in ipsa tintinabula pendebant. Subdiaconi enim primo admittuntur ad doctrinã nouæ legis annuntiandam: sed diaconus habet amplius stolam in sinistro humero in signum, q applicantur ad ministerium in ipsis sacramentis. & Dalmaticam, q est uestis larga sic dicta, quia in Dalmaticis partibus primò usus eius fuit, ad designandum q ipse primo dispensator sacramentorum ponitur. Ipse enim sanguinem dispẽsat, in dispensatione ãt largitas requiritur. Sed sacerdoti in utroque humero ponitur stola, ut ostendatur quod ei plena potestas dispensandi sacramẽta datur, non ut ministro alterius, & ideo stola descendit usque ad interiora. Habet etiam casulam, quæ significat charitatem, quia ipse sacramentum conficit charitatis, scilicet, eucharistiam. sed p episcopis adduntur nouem ornamenta super sacerdotes, quę sunt caligæ, sandalia, succinctorium, tunica, dalmatica, mitra, turibile procedibile in harum labitur. & est dicendus hæreticus. Fidem quippe uiolat, qui aduersus illam agit, quæ est mater fidei: & illi contumax inuenitur, qui eam cunctis ecclesiis præstitisse cognoscitur, &c. unde ipse sanctus Ambrosius, se in omnibus sequi magistram tantã Romanam ecclesiam, professor. Hæc ibi. Vbi & in sequen. ca. de hac re legitur.

¶ Ter tiò habemus ex quo per rationem prædictã patrũ ac scripturarum, pro quanto unũ superiorem dicunt esse in ecclesia sup omnes alios etiã episcopos, ac uniuersaliter quoscunque, & intelligat, & probet, & tueatur.

¶ Quarto uidemus quomodo ex his uicissim Angelica hæc doctrina & declaretur & cõfoldetur.

QVÆST. XL.

ART. VII.

CONCL. 1. Vestes omnes ministrorum designãt eorum idoneitatem: sed quædam sunt omnibus ministris cõmunes, quædam autem superioribus tantum. 169

¶ Exam. Ly idoneitatem. Scilicet requisitam in illis, ut digne ministrent. Hæc autẽ idoneitas est, quæ ultimatum tacta est q. 36. artic. 1. cum nominando bonitatem inter 1 & specialem ad singulas uestes, tangitur p textum totius cet. positi huius.

Ly ministris. Scilicet ab oſficiario usque ad Archiepiscopum inclusiue: ut patet discurrenti per

Ly superioribus. Per hoc intelligit diaconum, subdiaconũ, & sacerdotem.

Nam ex his infra meritate post hanc ex quibus erat de episcopo quæ de ministro aliquo ad istum superiorem, & sacerdotem de quo præsens conclusio.

¶ PROB. Quia uestes ministrorum significant, quæ decent esse in ministrãdo ad hoc ut digne tractetur diuina.

2 Quia

Exo. 28. & Leuit. 6. & 16.
*Gre. li. 7. epi. 111.
*in tract. 2 liberã. & uestis. sacred.
Vtil. p 5. Eccl. &c.
conel. m
conel. m
conel. p

Universidad de Deusto
Biblioteca

2 Quia (ly sed quædam sunt &c.) aliqua sunt, quæ pro digna F
tractatione diuinorum, requiruntur in omnibus.
3 Quia (ly quædam aut &c.) aliqua sunt, quæ pro digna tracta
tione diuinorum requiruntur in ministris superioribus, quæ
non exiguntur ita in inferioribus.

¶ *Corollarium*. Ergo ex 1. par. conclus. colli
quitur D. Thom. nobis
tendum liberaliter
ad titul. 2. Ar. Vt dica
mus hic. Vestes minis
trorū sunt conuenie
res insignire. Rō ega
ipsa designant illorū
idoneitatē ad tractan
dum diuina.

¶ CONCL. 2ª. Epis ad
duntur nouæ ornamē
ta super sacerdotes.

¶ PROB. Quia in
ductio per singula, ū
in litera ponitur, hoc
monstrat.

¶ CONCL. 3ª. Vtens habens Archiepi
pallium, signū priuilegiatæ potestatis.

¶ *Corol.* Ergo minis
stri, quanto superio
res, tanto plura ornā
menta habent ita ut
in plurib. superiores
uestimenta inferiorū
induant, & non è
contra. Nec mirum
quoniam idoneitas
maior requiritur in
maioribus, quę fo
ret & illam idoneita
tem, quæ est in infe
rioribus contineat, &
aliquam aliam, quæ
non est in eis. Sufficit
n. ad tractandū diui
na minoris dignita
tis minor idoneitas :
quæ proculdubio nō
fuisset ad tractandum diuina maioris
dignitatis. Nam singula singulis correspō
dere oportet, & sicut locus ad locatum pro
portionatur ita idoneitas prioris ponden
tia ad res tractandas debet proportiona
ri in ministro. Hæc
omnia virtualiter in
sinuauit textus ut pe
uerranti subtiliter pa
tere potest.

¶ ROB. Quia Archiepiscopus, tāquam
legitimē certantibus
præ cæteris, torques
aurea debetur (patet
ex antiqua consuetudine aliter legitimē certādū corporaliter)
& pallium significat illam torquem auream.

chirotheca, annulus, & baculus, quia nomen sunt, quæ ipsi supra sacerdotes possunt, scilicet clericos ordinare, virgines benedicere, basilicas dedicare, clericos deponere, synodos celebrare, chrisma conficere, uestes, & uasa consecrare. Vel per caligas significatur rectitudo gressuum. Per sandalia, quę pedes tegunt, contemptus terrenorum. Per succintorium, quò stola ligatur cū alba, amor honestatis. Per tunicam, perseuerantia, quia Ioseph tunicam talarem dicitur habuisse quasi descendentem usque ad talos, per quos significatur extremitas uitæ. Per dalmaticam, largitas in operibus misericordię. Per chirotecas cautela. Per mitram, scientia utriusque Testamenti, unde, & duo cornua habet. Per baculum cura pastoralis, qua debet colligere uagos, quos significat curuitas in capite baculi, sustentare infirmos, quod ipse stipes signat baculi. Sed pungere lentos, quod significat stimulus in pede baculi, unde versus.

Collige, sustenta, stimula uaga, morbida, lenta.

Per annulum sacramenta fidei, qua ecclesia desponsatur Christo. Episcopi enim sunt in ecclesia loco Christi. Sed ultra ius Archiepiscopi pallium habent, signum priuilegiatę potestatis, significat enim torquem auream, quam solebant legitime certantes accipere.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd sacerdotibus ueteris legis indicebatur continentia, illo tantum tempore, quo ad suum

3ª de minori.

Castitatis uotum p si dis.

Castitatis & sparsionis perpetuæ. § Tūc nihil &c. Nam ministri noui testi non tē
porariam sed perpetuam continentiam habere debent.
¶ NOT. de castitate dicta in tex. quam & q. 27. a. 1. & q. 28. a. 1. pro
dixerat S. Doctor magna hī confirmatio a sum. Pontifice & cō
ciliis, per multa ca. d. 32. & specialiter a B. Greg. ad Petrū subdia
conū, ut recitatur dist. 28. Nullum facere subdiaconum præsūmat
ep̄s, nisi, qui sibi castè uiciturum promiserit, quia nullus ad minis

rium altaris accedere debet, nisi cuius castitas ante susceptū mi
nisterium fuerit approbata. Hæc ibi.

2ª de minori. Quod est signum dignitatis & negatur
hoc. § Nā mitra non erat signū alicuius
dignitatis, &c. ut in textu.

ministerium accedebant, & ideo in signum castitatis tunc seruandæ in sacrificiorum oblatione fœmoralibus utebantur. Sed ministris noui testamenti indicitur perpetua continentia, & ideo non est simile.

AD 2ª dicendum, quod mitra non erat signum alicuius dignitatis, fuit enim sicut quoddam Galerum, ut Hieronym. dicit, sed cydaris, quę erat signum dignitatis, solum pontificibus dabatur, sicut & nunc mitra.

AD 3ª Dicendum, quod potestas ministrorum est in episcopo, sicut in origine, non autem in sacerdote, quia ipse non confert illos ordines, & ideo magis episcopus, quàm sacerdos uestibus ministrorum utitur.

AD QVARTVM Dicendum, quod loco superhumeralis utitur stola, quæ ad idem significandum est ad quod erat superhumerale.

AD QVINTVM Dicendum, quod pallium succedit loco rationalis.

AD 6ª dicendum, q̄ pro illa lamina habet pontifex nolle crucem, ut Innocent. dicit, sicut pro fœmoralibus habet sandalia, pro linea albam, pro balteo cingulum, pro podere tunicam, & pro ephod amictum, pro rationali pallium, pro cydari mitram.

AD 7ª Dicendum, quòd quamuis non habeat * alterius generis potestatem, tamen eandem habet ampliorem, & ideo ad hanc perfectionem designandam sibi pallium datur, quo undique circundatur.

¶ Cæro. Ergo nunc mitra, q̄ datur pōtificibus non corrūdat illi mitræ sacerdotum antiquorū, sed cydari illustri postquammitra pōtifi cū nostrorū est signū dignitatis nō aut antiquorū nisi cydaris.

3ª de maiori

Pro inquiunt. & istud dinē receptū nō secū dū originē ordinū. § Tunc nihil &c. Nam hic cōsideras propinquitas eadem originē, a qua ſnūt ordines hīt propinquitas ordi nū susceptorū. Epūs in suo uestitu se superiorē hierarchā representat: & consequenter ēt illū, à quo originaliter conferūtur ordines omnes.
¶ NO. per hoc q̄ sacerdos in uestimēto suis nō utitur tunica sub diaconi, nec dalmatica diaconi, uide q̄ nō sine eā in cor. poſt 3. conclu. appositū fuit ly utin pluribus.

4ª dē cōclōne

Debēt hīre superhumerale. & uel aliquid ad idē significandū relatū. § Tunc nihil, &c. Nam habent stolam.

5ª dē cōclōne

Rōnale cōpetit & uel aliqd æquālē rōnali. § Tunc nihil &c. Nā Archiepūs competit pallium quod succedit, &c. ut in tex.

6ª dē cōclōne

Illud. & uel aliquid q̄ illo. § Tunc nihil, &c. Nā pro illa lamina hīa bet Pontifex noster crucē, &c. ut in tex.
NO. Quāuis in tex. dicat q̄ lamina aurea succedat crux, & cōsequēter paris dignitatis videatur utrūq. ex hoc falsū ē. Nā, licet nouū testū dignius ē ueteri, cuius succedit, tamen crux, quæ succedit loco laminæ dignior ē & hunc ibī habet tex.

*In ep. ad Fabio. de uest. sacerd. par. ante me. cap.

*Al. alīs generē.

De cruce dignitate

De eius crucis dignitate Conc. Constantinop. 6. can. 73. dicit: Cū crux unifica illud salutare nobis ostendat: ut nos, oē studiū adhibere, oporteat ei, per quam ex antiquo lapsu salutati sumus, cum qui par ali, honorem habeamus. Vnde & mente, & sermone, & sensu adorationem ei tribuentes crucis figuras, quæ à nōbis in solo ac pauimēto fiūt, omnimō deleri iubemus: nec idcirco conciliationē uictoriæ nobis tropheum iniuria afficitur. Qui secus fecerit excommunicari decernimus. Hæc ibi.

7ª minor

Archiepiscopus non habet alterius generis potestatem, quam ep̄s sus

pus. & hēt th eam ampliorem. § Tunc nihil &c. Nam, quæ exte A
rius geruntur in ministris ecclesię, non nisi sunt signa potestatis
interioris ministrorum (ut argūtur) sed ēt modi prāsis, puta am
plioris, uel minus amplę. Quod pallium sit signū peculiare Archiepō, ut hic & in 3. conclu. dicitur, confirmatur ex de elect. uel elect. po. quod sicut.

8ª de minori

Non habet. & loci
extra Treueren. dioc
cesim non, ta illa. §
Tūc nihil &c. vt patet.
Talis ergo uarietas Pa
pę in usu baculi fit ad
significandā gratiā il
la factam mediante ba
culo Papæ primi. S. B.
Petri. Quod si cōsideretur in baculo nō il
la gratia, sed coarctatio potestatis nunq̄
Papa utitur baculo, vt
in &c. fec.

9ª Itē illatio cōclusionis.

Ergo nec &c. & negatur illatio. § Rō est
quū alii epi præter Ro
manum habent pote
statem coarctatā. vid.
in signum, &c.

Cor. Tri. fec. 24. de a. resp. tex. ly uel euā fuer. mat.

¶ *Corol.* Ergo ex ma
iori propositione de
bebat concludi totū
oppositum ita ut dicere
tur. Potestatis plenitu
do residet ubi penes
Rom. Pontificē: ergo
alii epi debent hīre
baculum, quānis Ro
manus ipsum nō ha
beat.

APPENDIX.

Vtil. q. 1. Iacī. &c.

EX articulo habes. ¶ Primò quo p tō
dem cōfodiūs errorē
impudentissimū Fausti Ma
richæi (prat. Fau. Ma
rich.) dicentis: uestes
sacras spernendas esse. Ex hoc n. q. illas inco
uenienter fuisse institu
tas, a Diabolo decep
tus, uel ex ꝓpria ma
litia, credebat, pcessit
error prædictus. Si ergo eas rectè instituta probaueris ex D. Th. errorē eius utrunque rōnabiliter explodes.

7h. 4. di. 6. q. 1. a. 1

¶ Secundò hēsquo
per rationem ostendas errorem ipsum, tanq̄ in radice meritò damnatū fuisse à Damaso I. Papa in ep. 1. epūs orthodoxis omnib. scripta. Quod verò eis non liceat facere dotes consecrare, nec diaconos, aut subdiaconos, nec uirginem, nec altare erigere, nec ungere, aut sacrare, nec ecclesias dedicare: nec crisma conficere, nec crismate baptizatorū frontes signare, nec publicè quidem quenquam pœnitentem reconciliare, nec populum benedicere, nec ante epm in baptisterio, aut in sacrario intrare, nec presente epo infantem tingere, aut ligonare, nec pœnitentem sine præceptione epi sui reconciliare, nec eo præsente, nisi illo iubente ꝓ sacramentis corporis & sanguinis Christi conficere, nec, eo coram posito, populum docere aut saltare, nec plebem exhortari: quæ omnia sola Pontificibus deberi, tam ex superioribus quā ex aliis partū constitutis, aut sacris canonib. edoctis, estimat per hoc & discretio graduum, & dignitatis fastigium Pontificum demonstretur. Similiter & de

QVÆST. XLI.

De sacramento matrimonii, quod est in officium naturæ, in quatuor articulos diuisa.

POST hoc, considerādū est de matrimonio. Et c primo agendū est de eo inquantū est in officiū naturę. Secundò, inquātū est sacrām. Tertio, inquantū absolute, & secundum se consideretur.

Circa quod quæruntur quatuor.

¶ Primo, Vtrum sit de iure naturali.

¶ Secundo, Vtrum cadat sub præcepto.

¶ Tertio, Vtrum eius actus sit licitus.

¶ Quarto, Vtrum possit esse meritorius.

ARTICVLVS I.

Vtrum matrimonium sit de iure naturali.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur, quod

ibiteris hæc habeantur: quia, si nomen uileseit pontificū, omnis
status perturbatur ecclesię. Hæc ibi. Vbi cū dicat præbiteris non
licere ea, quæ supra memorauit de Chorepiscopis, patet: q̄ hæc
authoritas facit directè pro ar. 4. damnatis erroribus po
litos ibi in app. item eum consecrare diaconos, &c. quæ pontifici
bus conuenire dicit, sint uestium harū in
corp. ar. narratorū ſ
gnificata utplurimūm
patet; q̄ Damas ille p
eandem authoritatē
tāquam in radice de
monstrat uestes epo
rū conuenienter esse
institutas. Item a Cō
Tri. fec. 21. c. 5. Pia ma
ter ecclesia cæremo
nias in missa adhi
buit, ut mysticas be
nedictiones, lumina,
thymiamata, uestes,
alia q. id genus multa,
ex Apostolica disciplī
na & traditione; quā
& manifestas tam sacri
ficii commendaret, & mentes fidelium p
hæc uisibilia religio
nis & pietatis signa,
ad rerum altissimarū
quæ in hoc sacrificio
latent, contēplationē
excitaremur. Hæc ibi.
& can. 7. Sicps dixerim
cæremonias, uestes, &
externa signa, quibus
in missarum celebra
tione ecclesia catholi
ca utitur, irritabula
impietatis esse magis
q̄ officia pietatis: ana
thema sit. Hæc ibi. &
fec. 7. de sacr. can. 13.
quem p re uidebas, ité
a Clemente. 1. Papa &
mart. in ep. 2. ad Iacobum fratrē domini. Postquam. n. de sacra
ris uestibus uel uasis
tractauit circa finem
subiungit: Hæc igitur
frater Iacobe, ide ore
S. Petri subditè audiui.
Siquis præcepta hæc
non integra custodie
rit, sit Anathema ut
que ad aduentū dñi
nostri. Hæc præcepta
a S. Petro Apost. acce
pit & tibi, frater carissime, inuinare cura
ui: ut sermo omnia
præcipias sine macu
la. Siquis uerò audie
rit te, nullo erit modo
fidei Christi: qui si nō
audierit te, immodo
minum loquentem per te, ipse sibi damnationem scripserit hæc
ibi. Videq. 31. ar. 3. app. de Balthasar. & q. 33. ar. 1. de Iuliano imperatore Iuliani Auunculo: quorum sententias inutilissimas contra
Faustum applica bene in proposito.

¶ Tertio habes, quomodo per rationem prædictā patrum, ꝓ
pto quanto uestes ministrorum dicunt conuenienter institutas
esse, & intelligas & probes, & defendas.
¶ Quārò uides quomodo ex iis uicissim Angelica doctrina hæc,
& declaratur & confoliditur.

*lib. 1. de inuē. cap. prim.

*in digesto uetere li. 1. tit. 2. leg. 2. *li. 8. c. 12. a med. *Attil. 8. eth. c. 12. a med.

QVÆST. XLI. ART. I.

CONCL. 1ª. Si naturale sumatur pro eo, q̄ ex principiis naturæ ex necessitate causatur: sic matrimonium non est naturale. 170

Universidad de Deusto
Biblioteca

nec aliquid eorum, quæ libero arbitrio mouente complentur.

¶PROB. Quia patet ex terminis.

¶NOT. Iure colligitur, ut patens ex terminis quòd nō moueri ex necessitate, & moueri ex libero arbitrio, ut sic, non simul conueniuntia q. utrunque sit necessarium.

¶CONCL. 2°. Si naturale sumitur p eo, ad qđ natura ſcilicet, & mediante libero arbitrio completur: ſic matrimoniū ē nāle. i. de iure naturali.

¶PROB. Quia rō naturalis, & quantū ad fīnē matrimonii principalē, & quantū ad ſecundariū, inclinat ad matrimoniū (ut diſtinctē patet in tex.)

¶NOT. Quantūad primā rōnem ſ. de fine principali, aliarum in tex. aduerte q. D. Th. loquitur per ſe, & nō per accidens, ſi fyllius à patre educari, & inſtrui non poſſet, niſi determinatos, & certos parentes haberet, q. non eſſet, niſi eſſet aliqua obligatio utri ad mulierem determinatam, quæ matrimoniū facit. Intelligely p ſe pro eo, q. eſt per accidēs, pro eo, q. raro. Vñ hīc cōſideratis, aſſi obſtat ſi aliquis fornicando aliquā cognouerit, q. uideat ſufficiēter pro li tam de nutrimēto, q. de diſciplina; qui à id, eſt per accidens, & non p ſe. Quod ātea dit ſub lege, ſicuti eſt matrimoniū, indicādū eſt ſīm id, q. cōueniebat accidi, & non ſīm id, q. in aliquo caſu accidere pōt. His bñ annotatis, & cōſonem pro matrimonio illam in bono ſenſu intelliget & fornicationē tali tō ne ſe in malo eſſe pallantem, tanquam in excuſabilem a peccato mortali, iudicabit. uid. 2. 2. q. 154. ar. 2.

Cāſus per accid. ens. cauſa. p. *Al. uirtutes.

*li. 8. eth. c. 12. a me. d. & c. 11. circ. prin.

1m demaiori

Omnia animalia docuit. &. ſecundū conuenientiā naturę, uel generis, uel ſpeciei. §. Tunc nihil, &c. Nam per gloſam dauampatet q. non eodem mō ius naturale oſtendit animalia docere: & conſequenter, q. in aliquibus animalib. eſſe cō iunctionē naturalem ſexuum abſq; matrimonio, non facit q. in aliis animalib. putain hominibus cōmixtio ſexuum, abſq; matrimonio, ſit naturalis: & per conſequēs nec facit, quòd matrimonium non ſit naturale, id eſt deiure naturali.

2m de maiori.

Inuenitur. &. uniuerſaliter: non ſemper, in ſingulis. §. Tunc nihil &c. Nā id, quod dicit Tullius de illa gente particulari ſylueſtri, nō facit q. uniuerſaliter natura non inclinet ad proleſ habendam ex matrimonio; licet oſtendat in aliquib. ſingularib. ēe contrariam, cooperante libero arbitrio.

¶NOT. Mementote in concluſ. 2. accipi ly naturale non pro eo, quod ex principiis nature de neceſſitate cōſtat, ſed pro eo, qđ natura inclinans media libero arbitrio cōpletur. Hinc videbis q. & cāſum loquitur in ſenſu 2. concluſ. de ly naturale: & argūm in ſenſu primæ. Vnpatet, q. argūm non infringit, imo nec attingit concluſ. 2. contra quam fit.

Alio mō quod eſt conueniens naturę differentiæ: quia ſpecies humana abundat a genere, inquantū eſt rationalis, ſicut eſt prudentiæ actus, uel cōperantiæ; & ſicut natura generis, quāuis ſit una in omnibus animalibus, non tamē eodē mō eſt in omnibus, ita etiā non inclinat eodem mō in omnibus, ſed ſecundū quòd unicuiq; competit ad matrimoniū: ergo inclinat natura hominis ex parte differentię, quantū ad rationem ſecundā aſſignatam. Vnde philoſopus hanc rationem aſſignat hommi ſupra animalia, ſed quantū ad rationem primā inclinat ex parte generis. Vnde dicit, quòd filiorum procreatio cōis eſt omnibus animalibus, tamen ad hoc non inclinat eodem mō in omnibus, quia quę dā animalia ſunt, quorū filii nati ſtatim poſſunt ſufficienter ſibi uictū quærere, uel ad quorum ſuſtentationem mater ſufficit, & in his non eſt aliqua maris ad fœminā determinatio. In illis autē, quorum filii indigent utriuſque ſuſtentatione, ſed ad paruū tēpus inuenitur aliqua determinatio quantū ad tēpus illud, ſicut in auibus quibuſdam patet: ſed in homine, quia indiget filius cura parentum uſque ad magnū tempus, eſt maxima determinatio maſculi ad fœminā, ad quam etiam natura generis inclinat.

3m demaiori

Apud oēs. &. mutāē ſtatur, & omittūtur non, diuerſorum. §. Tunc nihil &c. Vnpatet, natura humana non eſt immobilis, &c ut in tex.

¶NOT. Quan dicat reſpondēdum. Nos loquimur de naturali. b. in ſenſu concl. 1. tu verò arguēs uelles, ineffectūs ſermonē ad ſenſum primæ.

4m đ minori

Conſeruationem ipſius ſpeciei. &. non eſt in eā; ſed eſt in nutrimento & diſciplina prędictis. § Tunc nihil, &c. Nā hu-

*li. 7. eth. nō, pcul à fine li.

Ad 1m dicendum, quod uerbum Tullii * poteſt eſſe uerum quantū ad aliquā gentem, ſi tamen accipiatur principium proximū illius gentis, per quod ab aliis gentibus eſt diſtincta, quia non in omnibus perducitur ad effectum per id, ad quod naturalis ratio inclinat: non autem eſt uerum uniuerſaliter, quia a principio humani generis ſacra Scriptura recitat fuiſſe coniugia.

Ad 2m dicendum, quod ſecundū philoſ. in 3. ethic. Natura humana non eſt immobilis, ſicut diuina, & iō diuerſificantur ea, quæ ſūt de iure naturali ſecundū diuerſos ſtatus, & cōdōnes hoīnū, q. uis ea, quæ ſunt in reb. diuinis, nāliter nullo mō uariētur.

Ad 3um Dicendum, quod natura non

F nium non ſit naturale, id eſt deiure naturali.

coniugale, & ſic coniugium, ſiue matrimoniū eſt naturale.

Respondeo. Dicendum, quod aliquid dicitur eſſe naturale dupliciter. Vno modo ſicut ex principiis naturæ ex neceſſitate cauſatū, ut moueri ſurſū eſt naturale ignī: & sic matrimoniū non eſt naturale, nec aliquid eorum, quæ mouēte libero arbitrio complentur.* Alio mō dicitur naturale, ad quod natura inclinat, ſed mediante libero arbitrio cōpletur, ſicut *actus virtutū dñr naturales, & p hoc modo matrimoniū eſt naturale, q. quia ratio naturalis ad ipſum inclinat dupliciter. Primo quantū ad principalem eius fīnē, qui eſt bonū prolis. Non .n. intendit natura ſolū generationē prolis, ſed traductionem, & promotionem uſque ad perfectum ſtatū hominis, inquantam hō eſt, qui eſt uirtutis ſtatus. Vnde ſecundum philoſoph. tria a parentib* habemus, ſcilicet eſſe, nutrimentū, & diſciplinā. Filius autem a patre educari, & inſtrui non poſſet, niſi determinatos, & certos parentes haberet, quod nō eſſet niſi eſſet aliqua obligatio uiri ad mulierē determinatā, quæ matrimoniū facit. Secundo quantū ad ſecundariū fīnē matrimonii, qui eſt mutuū obſequiū ſibi a coniugibus in rebus domeſticis impenſum. Sicut .n. naturalis ratio dictat ut homines ſimul cohabitent, quia unus non ſufficit ſibi in omnibus, quæ ad uitam pertinent, ratione cuius dicitur hō naturaliter politicus: ita etiā eorū, quibus indigetur ad humanā uitam, quædā opera ſunt cōpetentia uiris, quædā mulieribus. Vnde natura monet ut ſit quædā aſſociatio uiri ad mulierem, in qua eſt matrimonium, & has duas cauſas ponit philoſophus in 8. Ethic.*

Ad primum ergo Dicendū, q. natura hominis ad aliquid inclinat dupliciter. Vno mō quia eſt conueniens naturę generis, & hoc eſt cōe omnibus animalib.

*li. 8. eth. c. 12. a me. dicto illius.

*Tho. ubi ſup. ar. 2.

*li. 8. eth. c. 12. a me. d. & c. 11. circ. prin.

*li. 5. eth. c. 12. a me. dicto illius.

huiuſmodi ſine matrimonio non poſſunt eſſe per ſe. Quod uerò A quandoque poſſint eſſe per accidens, non obſtat propoſito: ut uſum eſt in nos. poſt prob. concl. 2.

APPENDIX.

Ex articulo habes. ¶Primo: quō per rationem tanquā in rādice conteras hæreſim Albanenſiū (pra. Albanenſ. Damidei) dicētiū: matrimoniū nullum eſſe: itē ſectatorum (pra. Sectarii) dicentium: matrimoniū nūd eſſe inuētū quod dā humanū. itē Adamianorū (pra. Adam, dicētiū: matrimoniū, quaſi p ſe malū, eſſe dānandū. Per hoc .n. q. matrimoniū eſt de iure naturali, patet q. eſt aliqd, & q. non eſt inuentū humanū ne que per ſe malum.

¶Scdo habes quomodo per rationem, rēq; in radice oſtendas. p dictos errores meritō dānari a Con. Tri. ſeſſ. 24. cā. 1. Siquis dixerit matrimoniū, &c. ſed ab hominib. in eccleſia inuentū. Anathema ſit. hæc ibi item a Con. Gangr. c. 1. ſiquis nuptias in accuſatione duxerit, aut abhominandas. anathema ſit. hæc ibi. Itē a Con. Tole. 1. c. 11. ſiquiſ te dixerit cōiugia horū ſīm Dei legē ſunt eſſe execrabilia. Anathema ſit. hæc ibi. Notaly ſīm legem Dei. Nam ius naturale ē quoddā mō lex Dei, inquantū de iure naturali exiſtentia ſunt a Deo. eum natura ipſa a deo ſit. Quo & mō dī Ro. Gentes, q. legē non habent (. Exteri* ſerptam) naliter ea, quæ legis ſunt, faciūt, eiuſmodi legem nō habē tes ipſi ſibi ſunt lex, q. oſtendunt, opus Dei ſcriptū in cordib. ſuis itē a Con. Brachar. 1. Siqs uitupat nuptias. anathema ſit. hæc ibi & recitantur dī. 31. itē a ſcripturis. 1. Tim. 4. Diſcedēt quidē à fide, attendentes doctrinis dæmoniorū loquēntium mendacium, & prohibentium nubere. Fece q. Apoſt. hmōi errores prædictos uocat doctrinas dæmoniorum. Ille .n. prohibet nubere (teſte Aug. cont. Fauſt. li. 30. c. 6. Iqui, hoc malum eſſe, dicit; non qui huic bono. ſ. matrimonio, aliud melius anteponit (ſ. uirginitatem. ut facit eccleſia.) Item Heb. 13. Honorabile cōnubiū & thorus immaculatus. Per hoc ergo damnat dicentes cōnubiū per ſe damnabile eſſe, tanquam nihil, uel tanquam malum.

¶Tertiò hēs qđo per rōnem oſtendas, meritō inſtitutum fuiſſe matrimonium in lege naturali. Gen. 2. & Philoſophum meritō dicere 8. Eth. q. homo eſt naturaliter coniugale animal; & meritō in principio digeſtorum dicit, q. ius naturale eſt maris & fœminæ cōmunctio, quam nos matrimonium appellamus.

*fol. p. 5. Eccl. &c.

*Tho. ubi ſup. ar. 2.

*in 4. ſen. li. 26.

*li. 7. eth. c. 12. a me. d. & c. 11. circ. prin.

tantū intendit eſſe in prole, ſed ēt perfectū, ad qđ exigitur matrimonium, ut ex dictis patet.

Articvlvs II.

Vtrum matrimonium, cadat ſub præcepto.

Ad ſecundum ſic procedit. Videtur quod matrimoniū adhuc maneat ſub p̄cepto. Quia p̄ceptū obligat, quamdiu non reuocatur, ſed prima inſtō matrimonii fuit ſub præcepto, ut in litera* dr, nec unquam hoc præceptū legitur reuocatū, imo confirmatum. Matth. 19. Quod Deus coniunxit homo non ſepa ret, ergo adhuc eſt matrimoniū ſub præcepto.

2 Præt. præcepta iuris naturalis ſecūdū oē tēpus obligant, h ſed matrimoniū eſt de iure naturali, ut dictum eſt, ergo &c.

3 Præt. Bonū ſpeciei eſt melius, quā bonū indiuidui, quia bonū gētis eſt diuinius quā bonū uni* hominis, ut dicitur 1. ethic. ' Sed præceptū, primo homini datū eſt ad conſeruationē indiuidui per actū nutritiuæ, q. adhuc obligat, h ergo multo magis præceptum de matrimonio, quod pertinet ad conſeruationē ſpeciei.

4 Præt. Vbi manet eadē ratio obligans, eadē obligatio manere debet, ſed propter hoc obligabā tur hoies ad matrimoniū antiquo tēporene multiplicatio humani generis ceſſaret, cū ergo h hoc idem ſequatur, ſi quilibet libere poteſt a matrimonio abſtinere, uidetur q. matrimoniū ſit in præcepto.

Sed contra eſt, q. dī 1. Cor. 7. Qui non iungit matrimonio uirginē ſuā, meli* facit. ſ. q. q. p iungit, ergo cōtract* matrimonii non eſt ſub præcepto.

Præterea. Nulli debetur præmium pro tranſgreſſione p̄cepti ſed uirginib. debetur ſpeciale p̄miū, ſ. aureola, ergo matrimoniū non eſt ſub præcepto.

Respon. Dicendum, quod natura inclinat ad aliquid dupliciter. Vno modo, ſicut ad id. quod eſt neceſſariū ad perfectionem unius, & m talis inclinatio quemlibet obligat, * quia naturales perfectiones omnibus ſūt communes. Alio modo inclinat ad aliquid, quod eſt neceſſarium multitudini, & cū multa ſint huiuſmodi, quorū unum impedit aliud: p ex tali obligatione non obligatur quilibet homo per modū præcepti q alias quilibet homo obligaretur ad agriculturam, & ad ædificatoriam, & ad huiſmodi officia, quæ ſunt neceſſaria cōitati humanæ, ſed inclinationi naturæ ſatisfit, cum per diuerſos diuerſa complentur de prædictis.

Cum ergo ad perfectionē humanæ multitudinis ſit neceſſarium aliquos contemplatiuæ uitæ inſeruire, quæ maxime per matrimoniū impeditur, * inclinatio ad matrimoniū non obligat oēs p modū præcepti, * etiam ſecundū philoſophos. Vnde Theophraſtus * probat, quod ſapienti non expedit nubere.

Ad primum ergo dicendum, q. præceptū illud nō eſt reuocatū, nec obligat unūquēque rōne rādicta, * niſi illo tempore, quo pauc itas hominum exigebat, ut quilibet generationi uacaret.

quitur clara ex concl. 2. (2 Quia (ly etiam &c.) Theophrastus probat, q. ſapienti non expedit nubere.

¶Corollarium. Ergo etiam per philoſophos confunduntur a fortiori uitam carnalem ducentes, eamque perſtudentes inde quibus, prout occaſio dabitur, aliquos in appendicibus ſequentibus cognoſcere per ſeipſum poteris. A fortiori, in quamquoniam ſi matrimonium ſap ānti non expedire, dicunt, multo magis per hoc fatentur, uoluptates extra matrimonium ſapientibus non conducere.

1m maior * Præceptum obligat, quandiu non reuocatur. &. ſed non plus: quam antea per ſe, obligabat. §. Tūc nihil &c. Nam, ſicut tunc non obligabat,

*Id ex illo refert Hier. li. 1. con. Iouin. infra. 1. ſub fi. li. to. 2.

Universidad de Deusto
Biblioteca

gabat.p se quislibet ad mimoniū, ita nūc nō obligat :& sicut tūc p obligabat p se multitudinē hoīum ad matrimonium,ita & nūc.

¶Exam.ly per se dicitur ad differentiam illius, quod est per accidens.Quamuis uero tex.non utatur hoc uerbo literaliter: tñ utitur in sensu: per hoc quod dicit ly nisi illo tp e,quo paucitas hominum exigebat, ut quilibet ghationi vacaret. Hoc est.n.illud per accidens,cōtra quod dr in rñsio ly per se. Quasi aperte dixerit 5 Doct. Q.d. præceptum de matrimonio unumquemque astringit ipe obligatur:hoc non fuit præcise ex rōne præcepti per se,sed ex rōne præcepti cōiuncti cum alio i.cum paucitate hominū tanta, ut necessaria esset, quē libet vacare ghationi si multiplicandū erat genus humanum. Igitur, quia hoc accidēs de paucitate, in tpe re sto remouetur(ut patet,) manifestē cōstat q præceptum de matrimonio nō obligat nunc quemlibet, nec ēt per accidens.

*In hoc ar.

*In cor. art. Quarean tiquitus obligabā tur indi uidua ad matrimo niū plus, q̄ nunc. *Al.contingit.

2m d maiori

Obligant.&.uel indiuiduum quodlibet : uel multitudinem.§. Tūc nihil, &c.ut patet ex premissis.

3m illatio cōclusionis.

Ergo multo magis, &c.& negatur illatio §. tū quo ad ly multo magis,tum simpliciter.i.non addēdoly multo magis. Rō est, quia præceptum de conseruatione indiuidui erat necessarium ad perfectionem uniuersitatis,non præceptum uerò de conseruatione speciei dicit necessitatem respectu multitudinis. Et sic patet:p.a concl.prima textus transitur ad concl.secundā,vel tertiam. Nā de præceptum de conseruatione individui pertinet ad primam;& de specie ad alias.Vnde nihil concludituir.

¶NOT. Pro meliori captu horum uide 2.2.q.152.ar.2 maxime ad primum.

4m conclusionis pars.

Cū ergo hoc idē sequat, si quilibet libere p̄t a matrimonio abstinere. &.negatur,q hoc idē sequatur. §.R.ō huius est,diuina prouidentia tali multiplicationi hoīm affatus cōtinuē,& consequenter ad talem multiplicationem aliquos magis q̄ alios inclinans,nec quidem prouidēua in sua dispōne nec fallitur,nec falli potest.

Diuina prouidētia picue rat hominum ghatio tanta.

¶NOT.Memētio eorū,q dicta sunt de paucitate antiquorū hoīm in rñ.ad 1.ut uideas,minorē huius 4.arg.non esse usquequaque sufficiēter:& cōsequenter nō manere nunc eandē omnino obligationē,q antiquos erat.Rursum aduertē,q yhs arg.fuit cuiusdā hæretici,qui Dormitātium potius uocari debere sanxit,quā doctor,& ipse magnus.Qui ēt arg.eius rādēs dixit,cum timere,ubi nō erat timor:nā,&,inquit,oēs cēti stulti,ut tm quis asset,a piens? Volēs innuere ex hoc,q plusq̄ satis meticulosus est,qui ghationē hoīm cessaturā arbitratur ex eo,q singulos seruaturos uirginitatē putat.Rara.n.auis est uirtus hæc,inquit ille. Prædicta uero ola concludit D.Tho.in uerbo unico.i.in diuina prouidentia.Vt.u. patet:hac ipsa cōsiderata,& tollitur timor de cessatione multiplicationis hominum: & statuitur terminus de numero uirginum,adeo q nec multiplicatio sufficiens unquā decrit,nec præceptum de matrimonio singulos obligabit.

Ad secundum & tertiū, patet responsio ex dictis.'

Ad 4m Dicendū,quod natura humana communiter ad diuersa officia,& actus inclinat, ut dictum est,* sed quia est diuersimode in diuersis, secundum q̄ indiuiduatur in hoc, uel in illo, unū magis inclinat ad unum illorum officiorum,aliud ad aliud,& ex hac diuersitate simul cum diuina prouidentia, quæ omnia moderatur,* cōuenit,quòd unus eligat unum officium, ut agriculturam, alius aliud;& sic etiam † quòd quidam eligant matrimonialem uitam, & quidam cōtemplativam: unde nullum periculū imminet.

Articulus III.

Verum actus matrimonii sit licitus.

Ad tertium sic procedi tur.Videtur,q actus matrimonialis semper sit peccatum 1. Cor.7.Qui nubunt,sinth tanquā non nubentes, sed non nubētes non habet actum matrimonialem, ergo etiam nubentes peccant in actu illo.

2 Præterea, Isa.59. Iniquitates uestræ h diuiserūt inter uos, & Deum uestrū, sed actus matrimonialis diuidit hominē a Deo, unde Exod.16. præcipitur populo,qui debebat Deum uidere, q̄ non accederēt ad uxores suas. Et Hier. * dicit, quod in actu matrimoniali Spiritus sanctus p pherarū corda non tangit, ergo est iniquitas.

3 Præterea. Illud, quod secū dū se h est turpe, nullo mō p̄t bene fieri, sed actus matrimonialis habet concupiscentiā adiunctam,quę semper est turpis, ergo semper est peccatum.

¶ 4 Præterea. Nihil excusatur nisi h peccatum, sed actus matrimonialis indiget excusari per bona matrimonii, ut Magister dicit, * ergo est peccatum.

5 Præterea. De h similibus semper idē est iudiciū, sed cōcubitus matrimonialis est ciusdem speciei cū actu adulterii,quia ad idem terminatur, scilicet speciē humanam,ergo cum actus adulterii sit peccatum,& actus matrimonii similiter.

6 Præterea,h superfluitas in passionibus corrumpit uirtutem, litera docet.His ineidentet explosirrecte amrad rem.Qđ si matrimoniū esset in peccato,dixisset absolutē,dico ut nubānon ita eū ista condōne,si non se continent Rō in promptu ē,quia peccatū adimplere,melius est,quā non adimplere. Per hoc igitur q̄ absolutē,p̄fert celibatum nuptiis,manifeste demōstrat, q̄ nuptiæ nō sunt de p̄cepto contrahendæ huic,uel illi.ităibi.Soluto ex ab uxore,noli ḡrere uxorē.itē qui matrimonio non iungit uirginē suā melius facit.itē cui unus nubarum dūmbuanor ăt erit.si hic p manserit sīn meā consilii.Hoc est beatior erit,si nō nupserit(ut patet,p tot.cap.de consilio Apoll. /Totū igitur capitulū illud cōdemnat hæresim pdictā.Item a Cō.Tri.se.24.can.x.Siquis dixerit: nō cē melius,ac beatiꝰ manere in uirginitate,aut cælibatu,quam iungi mimonio.Anathema sit.hæc ibi.Qđ utuq; nunquā dixisset Concil.si nuptiæ,seu mimonium esset cuilibet de p̄cepto.Itē a Mat. 19.ubi discipulus audita obligatione coniugii, dicebāt.Christo, q̄ nō expedit nubere:respondit ipse,q nō oēs capiūt uerbū istud/notant p hoc utiq; Caluin./mox addentes/quib.datū est.Et quibus datū sit,capere uerbū istud discipulorū,q̄ non expedit nubere,declarauit subinferens,sunt eunuchi, qui seipsos castrauerunt pp regnum cælorum. Hæc ibi. Per eunuchos autem hmōi, sancti patres semper intellexerunt uirgines,aut cœlibes castos.

¶ Verūb habet quomodo per rationē p̄dicta patrum & scripturarū,ac philoto.p quāto matrimonia dicunt nō esse quoad omnes de præcepto, & intelligas, & probes, & tuear.s.

¶Quārō uide:quomodo ex iis uicissim Angelica hæc doctrina & declaratur & consolidetur.

QVÆSTIO. XLI. ART. III.

Concl. Impossibile est dicere,q actus,quo procreatur plex sit uniuersaliter illicitus,ut in eo medium uirtutis inueniri non

non possit nisi ponatur secundum quorundam insaniam,q̄ res A corruptibiles creatæ sunt a malo Deo.

¶NOT. Quòd malus Deus i.Diabolus non creauerit res corporales,uid.1.p.q.44.ar.1.& q.49.ar.1.item q.65.ar.1.& q.91.ar.4. tum in tex.tum in glocul. & contrarias hæreses damnatas esse etiā canonice in arti.appendicibus.

¶PROB. Quia impossibile est dicere,q̄ ea,quæ pertinent ad conseruationē naturæ corporalis,& ad q̄ natura inclinat, sint uniuersaliter mala (cum natura corporalis instituta sit bona a Deo.

*li.7.eth. c.11.ei.fi.

1 ex Apost.

Tanquam.&.quasi non.i.licet §.Nā Apostolus in uerbis illis non prohibuit matrimonii actum, sicut nec prohibuit eorum possessionem cum dixit, qui utuntur hoc mundo &c,ut in tex. Tūc nihil &c. Nā q̄ actus ille non est peccatum,tunc ipsi nubentes sunt quasi non nubentes.nō tn utuntur actu illo:.non ponūt finem ibi, quibus ut tur illo.

¶NOT. Ly Apostol.1. Co.7.secundum uulgatam editionē, quā semper honorandosse cutus est D.Tho. utatur ly tanquam:tamē tex. dicit ly non.n.dixit, sicut non utentes uel non habentes.Nō est ita intendit S.Tho.ad ducere uerbum textui ibi in Apost. aut; sed exponit uerbum illud: quamuis aliter quibusdam prima facie uideatur. Ast si aperte dixerit.i.illud uerbū,tanquā,non sumitur pro iscan sed pro qualiter dicam? Apost. in tota dixisse,quasi n utentes,uel nō habentes:non ut,sicut non utentes, uel nō habtes. Quōd ar sic intelligat D.Tho.& nolit uerba trāslationis uulgatæ ad literā imitare patet (ut diximus) ex honore præcipuo, quo semper talē editionē prosecutus est.

*Al. fieri.

2 ex Isaia.

Dixerit b in habitu gratiæ nō,sin actū contemplationis & amoris. ¶Tūc nihil &c.nā actus mimonialis non p diuidit hoīem a deo.f.in habitum gratiæ,quis sīn actū contemplationis,& amoris. Ex quo die B. Hieri.& Ecclesiæ fuisse mō illo, quo arguens dicit, attendēter actū cōtemplationis & amoris erga Deum, non ut solum habitum gratiæ.

3m de maiori. Turpe.& Turpitudine culpæ:non,pœnæ solū.§.Tunc nihil, &c.Nam turpitudo illa enncupiscentiæ,quæ actum,&c.ut in tex.

Ad 1um ergo dicendum, quod Apost. in uerbis illis non prohibuit matrimonii actum,sicut eorum possessionē,cū dixit, qui utuntur hoc mundo,sint quasi nō utentes:sed in utroque fruitionē prohibuit, q̄ patet ex ipso mō loquendi. Non enim dixit, sicut non utentes,uel non habentes, sed quasi non utentes, uel non habentes.

Ad 2um dicendum, q̄ superfluitas passionis,quæ uirtutem corrūpit, non solum impedit rationis actum: sed tollit rationis ordinem; quod non facit

ergo primam cuiunctionem separat,semper est peccatum,non autem quod secundum: quia aliqua occupatio licita circa res inferiores, animum distrahit, ut actu Deo coniungi non sit idoneus: & hoc præcipue accidit in carnali coniunctione,in qua detinetur mens propter delectationem intensam. Et propter hoc,illis, quibus competit diuina contemplari, aut sacra tractare,indicitur pro tempore illo abstinentia ab uxoribus, & secundū hoc etiam dicitur,quod Spiritus sanctus quantum ad actum renelationis secretorum, nō tangebat mentes Prophetarum in usu matrimonii.

Ad tertium dicendum, q̄ turpitudo illa cōcupiscentiæ, quæ actū matrimoniale semper comitatur,nō est turpitudo culpæ,sed pœnę,ex peccato primo proueniens,ut.f.inferiores vires, & membra corporis rationi non obediant. Et propter hoc,ratio non sequitur.

Ad 4um Dicendum, quod illud proprie excusari dicitur, qđ aliquam similitudinem mali habet, & non est malum, uel tantum, quantum apparet:quia quædam excusantur a toto, quædā a tanto; & quia actus matrimonialis propter corruptionem concupiscentiæ habet similitudinem actus inordinati, ideo per bona matrimonii excusatur,ut non sit peccatum.

Ad 5um Dicendum, quod quamuis sint specie naturę idem tamen differunt in specie moris, quam una circunstantia uariat, scilicet accedere ad suam, uel non suam, sicut etiam occidere hominem per uiolentiā, uel per iustitiam, facit diuersam,speciē moris,quamuis sit una spēs naturæ,& ideo unum est licitum, aliud illicitum.

Ad sextum dicendum,q superfluitas passionis,quæ uirtutem corrūpit, non solum impedit rationis actum: sed tollit rationis ordinem; quod non facit

NO.Actus uenerei maxime dīr actus brutales, ex eo,q turpitudinē illam,q̄ text.dicit, semper habent; licet quq; sine pēto fiant. Vade ex eo, q̄ brutis atalib.hoīem,quodāmō,ut sic efficiunt simile mundeo &d.uisionē illam, quam dixit resp.1um. sed deficit semp, uidelicet q̄ hominē tunc diuisunt ab actu contempl. & amoris erga Deum.

4m d maiori

Nisi pēth. & uel nīs similitudinē alicuius mali.§.Tūc nihil,&c. Licet n-matrimonii actus non sit semper pēto: tñ excusatione semper indiget rōne illius similitudinis ad peccatum in ad 5um. dictæ, nō ratione peccati(ut in litera.)

5m d maiori.

De similib.& in eo,q̄ similis sunt: non alter.§.Tūc nihil, &c. Nā actus fornicationis & matrimonii nō sunt similes in genere moris,quemadmodū non: sermo fit licet sint similes in spē naturæ, quod nūc est extra propositum.

6m d maiori.

Superfluitas.& tollēs & rōnis actū, & rōnis ordinem.§ Tūc nihil &c. Nā superfluitas.in tensio delectationis i actu matrimoniali ille est tollat actū rōnis (ut dixit resp.ad 2um) non tn tollit ipsius ordinem(ut ex respon. ad 1um colligitur.)

¶NOT. Profusiori captu dictorum in p̄senti uide.q.q.98.a.3. &max me in rñ.ad 4.

Appendix.

Ex artic.hēs. ¶Primō: quomodo p rōnem exterminet hæresim Catharorum (ut refert Card Turrecr. de eccles'ib.4 c.13.) dicendū: matrimonium carnale est peccatum mortale.item papa Innocentius de Longdun.(ut refert summa fratrum Y. conuentus.p.2.c.11.in bibliotheca Vaticana manu scripta) dānauit matrimonium esse formicarium.

Vtil. p.5. Eccl. &c.

Universidad de Deusto
Biblioteca

nem iuratam, nisi continenter coniugati uiuant. Item eorū ibi. F dicentium: quasli bet alias immunditias esse licitas magis; quā copulam carnalem. Item Tatiani (prat. Tatiani Durand. de Vuandach.) dicentis; matrimonium nihil differre a fornicatione, sed idē esse: hoc est, matrimonium nil aliud cē, nisi occultū meretricū.

2 ¶ Idō hēquo p ōnē offendas; meritō illas damnari a Gen. 2. Hoc nume co. de offib. meis &c. homo adhæ rebit uxori suæ & erunt duo in carne una. Hæc ā uerba spiritu sancto tanq̄ principa li Cō. Tri. sect. 24. in de ctis d fact. matr. attri buite dñi, humanis q̄ñ patrēs diuini spūs in llinctu pronunciaut eum dixit hoc nunc os &c. nimo & ad idē significandum Matt. 19. & Marc. 10. dī; quā fis cut hominem ab initio Deus dixit, dimit tet hō patrem & matrem & adhæsebit uxori suæ, & erunt duo in carne una. Cū ergo non sint duo in carne una, nisi quia prolem generant mediāte actu matrimoniali; cō stat q̄ Deus ī quo nulla est iniquitas, & cui sunt odio impius, & impietas eius, mādat de actu matrimoniali consummando. Per hoc igitur, actū hunc sedm se nō esse culpe affirmauit Deus: & con sequenter p hoc idē damnauit predictas hæreses. item a &c. ut ar. 1. app. ſi recta applicatio hat. item a 1. Cor. 7. ſi uxoré accepe ris non peccasti. & ſi nupserit uirgo, nō peccauit. Quid ē uirtus?

Tho. ubi ſu. ar. 4. *Ho. 1. in ope. in. p. fce. ſup. i Iud. Cum eſſet diſ. 6 ſacra. to. 2.

Prætar. ſu Apphca ēt hoc ad ar. 1. app. contra errores ibi dictos. item a 1. Ti. 5. uolo aūt iuniores nubere, filios procreare, matres familias ef fe; nullam occasionē dare aduersarijo male dicti grātia. Ecce; nō tñ potest ē sine cul pa actus coniugalis (alioquin Apost. ad procreationē filiorū coniuges non horta retur; sed ēt nullam præbet occasionē ma ledicti. Quamuis præ dicti errantes, ex propria malitia, actui tali maledicant. Itē 1. Cor. 7. Vxori uir debitū reddat, similiter & uxor uiro. Mulier ſui corporis potestatē non habet, sed uir. similiter & uir potestatem ſui corporis non habet sed mulier. Ecce q̄ ad literam loquitur de actu carnali c̄ dūgō, & non tantum dicit, eum secundum se esse sine culpa, sed etiam esse in præcepto per ly uir uxori, debitum reddat, & uxor uiro.

¶ Tertiò habes quomodo per rationem prædictā patrum & ſcripturarum, pro quanto manifestant actum matrimonialem secundum se non esse peccatum, & intelligas, & probes, & defendas.

¶ Quartò uides quomodo ex iis uicissim Angelica doctrina hæc & declaratur & confoliditur.

cit delectationis intensio in actu matrimoniali; quia etsi tūc non ordinetur homo, tamen a ratione est præordinatus.

ARTICVLVS IIII.
Vtrum actus matrimonii sit meritorius.

AD QVARTVM sic proceditur Videtur quod actus matrimonialis nō sit meritorius Chrysostom.* enim dicit super Matt. Matrimonium etsi utentibus se pœnam non inferat, h mercede tamen non præstat sed meritum respectu mercedis dicitur, ergo actus matrimonialis non est meritorius.

2 Præt. Illud, q̄ est meritoriū dī i mittere, h nō ē laudabile: sed laudabilis ē uirginitas, per quā matrimoniū dimittitur, ergo matrimonialis actꝰ nō est meritorius.

¶ 3 Præterea Qui uritur indulgentia sibi facta, beneficio rece pto uritur: sed ex hoc h q̄ alicui præstatur beneficium, non meretur, ergo &c.

4 Præterea, Meritum in difficultate k consistit sicut, & virtus: sed actus matrimonialis non habet difficultatē, sed delectationem, ergo non est meritorius.

5 Præterea, Illud, quod non potest fieri sine peccato veniali, non est meritorium, quia non potest homo simul mereri, & demereri: sed h in actu matrimoniali semper est peccatum veniale, quia etiam primus motus in huiusmodi delectatione, est peccatum veniale. ergo actus prædictus non potest esse meritorius.

CONCL. Actus matrimonialis semper est uel peccatum, uel meritorius in eo, qui gratiam habet. ¶ *Corollarium.* Intellige ergo, q̄ actus matrimonialis in eo, qui gratiam non hēt, siue sit fidelis, siue in fidelis semper est aut peccatum, aut bonū morale. Nā licet secūdū se actus ille nō sit pūs, (ut arti. 3. dictū est:) tñ considerando illum, sedm q̄ exit ab indiuiduo operantis sic uerificatur illud, quod concl. & I cor. isto dictum est, & in probatione dicitur.

SED CONTRA Omnis actus, quo impletur præceptum est meritorius si ex charitate fiat: sed actus matrimonialis est huiusmodi, quia dicitur primæ Corinth. septim. Vxori uir debitum reddat, ergo, &c.

¶ Præterea. Omnis actus uirtutis est meritorius: sed actus prædictus est actus iustitiæ, quia redditio debiti, ergo meritorius est.

RESPONDEO. Dicendum, quod cum nullus actus ex deliberata uoluntate procedens sit indifferens, ut in secundo libr. dictum est, m actus matrimonialis semper est peccatum, uel meritorius in eo, qui gratiam hēt. n Si enim ad actum matrimonialem uirtus inducat, uel iustitiæ, ut debitum reddat. uel religionis, ut proles ad cultum Dei procreetur est meritorius. Si autem moueat libido sistens inter bona matrimonii, ut scilicet nullo modo ad aliam accedere uellet, est peccatum ueniale: si autem extra bona matrimonii efferat, ut sc̄ū quacumq; muliere idē facere proponeret est peccatum mortale; natura autem mouere non potest, quin uel ordinetur ratione, & sic erit motus uirtutis uel non ordinetur, & sic erit motus libidinis.

AD PRIMVM ergo Dicendū, q̄ radix merendi quantū ad p̄miū substantiale est ipsa charitas: sed quantū ad accidentale p̄mium rō meriti exiſtit in difficultate actus, & sic actus matrimonii nō est meritorius, sed primo modo.

AD 2m Dicendum, quod

*Vtl. q̄ 5. Eccl. &c.

1 Error Hus. damnatus.

2 Error ſo. Huſ. damnatus.

speciē q̄ potest esse indifferens. Hinc patet, meritō fuisse damnatum a Conc. Constan. ſe. 15. errorem ſo Huſ dicentem; q̄ opera bonorum operantur, uidelicet q̄ sunt uel uirtuosa, uel uitiosa. Ioqtur .n. Huſ. de actib. humanis secundum speciem: & propterea Con cilio damnatur, cui concordat S. Doct., ibi sup. ar. 8.

1m ex Chrisostomo. Merecdē. & p̄mii accidēta. nihil &c. Nam concl. intelligitur de substantiali p̄mio: non, substantialis. §. Tunc

2m de maiori. Dimittere. §. ut ſic, simpliciter: nō, cū additione maioris boni. §. Tunc nihil, &c. Nam uirgo non ideo principaliter laudatur, quia actū matrimonialem meritorium dimittat simpliciter .i. nihil addēdo: sed

sed quia illud dimittit, ut maius bonum meritorium faciat, qd A est seruare uirginitatem.

3m de minori. Ex hoc, q̄ alicui præstatur beneficium. Nihil aliud addendum non ēt bonum usum beneficii præstiti addēdo §. Tūc nihil &c. Nā iō actu matrimoniali aliqs meretur, q̄a bonum usum adhæsit sup illum actui de quo indulgētia sibi facta fuerat ab apostolo.

¶ NOT. Argūm hoc 3m supponit literā magistri in 3. ca. ubi magister ipse de ista īdulgētia matrimonialis actus ex Apost. mentionem facit. & iō non mirū q̄ D. Th. non meminerit in argumento quo facta sit ista indulgētia, & super quod cadat.

*De hac īdulgentia. Apost. 1. Cor. 7.

4m d̄ maiori. In difficultate. ꝛ. uel laboris, uel ordōis medii. §. Tunc nihil, &c. Ad hoc. n. q̄ actus matrimonialis sit meritorius p̄mis substantialis, de quo intendit concl. sufficiens, ibisit difficultas, quę consistit in ordinatiōe medii a rationē; licet de sit difficultas laboris.

¶ NOT. Difficultas maior, quamuis non appareat ita sensibiliter, est in ordinando medium prationem, quā in sustinendo labore ēt graue exterius. Nihil .n. est adeo durū sicut uoluntas in aliquo suo ppōsito fixa: in signum huius, nemo uoluntarē mouere pōt efficaciter nisi omnipotēria diuina. 1. p. q. 105. a. 4. Hinc sit congruēter præmiū cortūdens difficultati prædictæ ordinationis medii uocat̄ p̄miū substantiale; & alimā difficultatis laboris, dicatur p̄miū accidētale.

5m minor. In actu matrimoniali semp ē pcātū ueniale. Ne- negatur hæc. §. ut patet ex ar. 3. & hoc ut uiter totaliter hæresis illa, de quā. ibi Tunc nihil &c. Ad rōnē. n. nihil de ptimo motu, dī; falsa est. Non .n. primus motus in delectatione quacunq; est pcātū ueniale. nisi ille motus feratur super aliqd delectabile inordinatū. qđ non est in proposito, ut a illo 3. patet.

¶ NOT. Maiorē delectationē ad modū habuisset Adā in cognoscēdo carnaliter suā coniugē in statu innocentiæ, quā hēat hō ūde in statu peccati. 1. p. q. 98. ar. 2. ad 3m. Vnde manifeste patet, q̄ primus motus in huiusmodi delectatione, nisi addatur ordinatio rationis nullum peccatum est eius oppositum dicebat arguēs.

APPENDIX.

1 Vtl. q̄ 5. Eccl. &c. Ex articulo habes. Primo, quō per rationem tāquā in radice explodas hæresim Paternianorū, & Venustia norū (prat. Venusti.) dicentium: corpis humani inferiores partes nō a Deo, sed a Diabolo esse factas. Quia .n. ōnē in usu debito illarum offendis esse, meritū cadē, & a fornicationi offendis illas nō ee factas a diabolo. 2 Secūdo habes quomodo per rationem, tanquā radicaliter ostēdas, meritō illā dānaria scripturis Gen. 1. Creauit Deus hoiem, masculum & fœminam creauit eos. Item a Christo approbante factum hoc, qui sū utique non approbasset, si fuisset factū Diaboli, cui semp contrarius iustissimē fuit, Mat. 19. Non legistis, quia qui fecit hominē ab initio, masculū & fœminā fecit eos. & Mar. 10. Ab initio āt creaturæ masculū & fœmina fecit Deus. Ecce; pres inferiores horum sunt opus Dei quæ explicantur ibi per sexum dñam masculini & fœminini. item a &c. ut 1. p. q. 44. ar. 1. & q. 65. ar. 1. app. & q. 52. a. 4. app. ibi .n. uidebis cōcilia, & alia canonice dicta.

1 ¶ Tertiò hēquo per ōnem ostendas, meritō insinuatum esse a

3 ¶ Ex hoc, q̄ alicui præstatur beneficium. Nihil aliud addendum non ēt bonum usum beneficii præstiti addēdo §. Tūc nihil &c. Nā iō actu matrimoniali homo potest mereri, & in minoribus bonis, & in maioribus. Vnde quando aliquis minora bona dimittit ut maiora faciat, laudandus est a minus meritorio actu discedens.

AD 3m dicendum, quod indulgentia quandoque est de minoribus malis, & sic indulget B actus matrimonii prout ad ipsū mouet libido infra terminos matrimonii consistens, sic enim est ueniale peccatum: sed prout ad ipsum mouet uirtus, tunc est meritorius, & non habet indulgentiam, nisi secundum quod est indulgentia de minoribus bonis, quæ idem est, quod concessio. Nec est inconueniens quod ille, qui tali concessione utitur, mereatur, quia bonus usus beneficiorum Dei meritorius est.

AD QVARTVM Dicendum, q̄ difficultas laboris requiritur ad meritum prēmii accidentalis: sed ad meritum essentiale requiritur difficultas consistēs in ordinatione medii, & hoc est etiā in actu matrimoniali.

AD QVINTVM Dicendum, C

33. q. 5. q̄ actus matrimonialis est aliquo meritorius: & sic. Sedm uerba Apost. & si uir continere uoluisset, & tu noluisses; tibi debitū reddere cogeretur; & illi Deus imputaret ad continentiam, si nō sua, sed tua cæderet infirmitati; nē in adulteriū caderes. hæc ibi. Ecce; q̄ manifestē ondiuntur Decreto illo, q̄ actus mīmonialis est qnq; meritorius: imō q̄ & ad continētiā imputatur ei, qui debitū, quasi nolens reddit. item a Cō. Aretatē. Si dicat uir continere uolo, nolo autē uxor, non potest. Quod enim tu uis, non uult illa. Nunquid p continentiā tuā deseruiat uxori tuæ? Si alii nupserit tenuino, adultera erit. Non uult Deus, tale damnum tali lucro compētari. Redde debitum; & si nō exigit, redde. Profatis facilone perfecta Deus ubi computabit: si nō, qđ tibi debetur, exigit, sed reddis, qđ debetur uxori. Hæc illud: ut recisat 33. q. 5. Nosa ly Deus tibi cōputabitur per quod ostēdis manifeste, reddere debitum, est meritorium. Item a scripturis Ose. 1. Sume tibi uxorē fornicariā, & fac tibi filios fornicationum. Vide. q̄ expresse innuitur actū matrimonialem ēt meritorū. Nō .n. facere filios ex seipso potuisset, ipse ta, ut dī in seq. cōtex, per ly, quæ concepit, & peperit ei filiū, n isi actū matrimonialī sū peruenientē: neq; ne

ARTICVLVS I.
Vtrum matrimonium sit sacramentum.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur, quod

gandum est, q̄ obedire Deo, sicut fecit prophetæ in facto illo, sit meritorium. Laudandus est ergo prophetæ ex obedientia, & quō ad primum. i. quō ad ducendum meretricem in uxorē, & quō ad 2dm. i. quō ad procreandū illā matrimonialiter. ité a Gen. 1. & 9. Crescite, & multiplicamini. Hoc .n. fit nisi per cognitionē carnalem. Et nota, ad propositum art. loquentis de matrimonialī actu, q̄ uerba illa non dixit Deus, nisi coniugos. Nam primo ex dixit ad illos positā Eua ex costa Adæ fuit educta. A loqua quō ad Euam loqueretur? Mox autē fuit educta est, decreta fuit uxor ipsius Adæ per ly adhærebit uxori suæ. Vnde intelligimus illos tam coniugib. factis Deum dixisse ly crescite, & multiplicamini. Qā uero in 1. c. leguntur ista uerba, hoc est per anticipationem factum (ut testatur S. Doctor.) Summarie. f. recitando, quod postea in 2. c. diffusius, distinctiusq; narratur. De ultimo āt dictis uerbis ly crescite, &c. non est dubium aliquod, quin dixerit ad cōiuges solum tam manifestē factos; q̄m hmōi uerba dixit ad Noē, & filios cum uxoribus eorundem. Hinc hæresim illam condormientium (prat. Condormientes, optime excludam uides, eos; pessime abuti authoritate prædicta. S. crescite, & multiplicamini. Dicunt .n. hi Condormientes in communi debere uiros, ac fœminas, iuuenes & uirgines in uno loco, & conclaui uiuere: & in eodem cubiculo dormire; ubi exunctis luminaribus ad omnes promiscue dicendum, crescite, & multiplicamini. Contra hos uide etiam 1. part. q. 117. ar. 3.

Error dānatus per uerba textus, ad ducti in falsa cō dormientibus.

¶ Quarto uides quomodo per rationem prædictā patrum & scripturarum pro quanto actum matrimonialem dicūt esse meritorium, & intelligas & probes, & defendas.

¶ Quinto uides quomodo ex iis uicissim Angelica hæc doctrina & declaratur & confoliditur.

QVÆST. XLII. ART. I.

CONCL. Matrimonium inter sacramenta computatur. ¶ PROB. Quia sacramentum importat sanctitatis remedium

QVÆST. XLII.
De matrimonio inquantum est sacramentum in quatuor articulos diuisa.

DEINDE considerādum est de matrimonio inquantum est sacramentum.

Circa quod quæruntur quatuor.

¶ Primo, utrum sit sacramentum.

¶ Secundo, utrum debuerit in C stitui ante peccatum.

¶ Tertio, utrum conferat gratiam.

¶ Quarto, utrū carnalis cōmixtio sit d̄ integritate matrimonii.

Universidad de Deusto
Biblioteca

dium homini contra peccatum exhibitum per sensibilia signa. 3.p.q.60.& hoc inuenitur in matrimonio.

¶NOT. Descriptionem hanc facit, quæ ponitur pro antecedentis parte prima, diligenter nota: quoniam clarissima est, & multo complectentior legenti 3.p.loco citato patere potest.

2m illatio cõclusionis ergo, &c.

Negatur illatio. Nam verba, quib. consensus exprimitur matrimonialis sunt, &c. ut in text.

¶NO q. illa benedictio, quæ fit p sacerdotes i nuptiis, nõ fit forma essentialis matrimonii confirmatur exCõcil. Trident. sess. 24. can. 1. & refert. ubi postquã traditur ea, q̃ de necessitate sunt matrimonii dicit. Præterea eadem s. Syn. quod hortatur. ut ẽ tugesante benedictionẽ fiat; intendã in eadem domo non cohabitent hæc ibi. Quod si p benedictionem intelligat text. rñsi illa uerba, quæ dicit parochus, cũ matrimoniũ in facie ecclesiæ a sponsis cõtrahuntur adhuc, hanc de essentia matrimonii non esse, innuitur ex Conc. eo ibi. adi dicente. parochi uiro & muliere interrogatis, & eorũ mutuo cõsensu intellecto vel dicat ego uos in matrimonio cõiungo. In nõie patris, & filii, & spũs. uel alio utatur uerbis iuxta receptũ in ecu iuiq. prouinciæ rituꝫ.

*lib. 1. de facr. p. 9. c. 1. nõ lõge a pñs.

2m ex Hugo.

Materiale elementũ: &c. uel aliquid quorum lans. ¶. Tunc nihil cõtra. Nã actus ipsi coniugum sic. ut subiecti sunt loco materialis elemẽti in matrimonio ut rõ literæ mẽtrat.

*Tit. in 4. di. 1. q. 1. ar. 1.

¶NO. Quod in sacramẽtis actus pœnitentis fient pro materia, &

concl. m consequenter, q̃ a similibus actibus fidelis sponsorum in matrimonio fiens pro materia, ut dicit text. cõfirmatur a Conc. Tridentino sess. 24. ca. 1. sunt tres quasi materia huius sacramenti ipsius pœnitentiæ actus, nempe contritio, confessio, & satisfactio. Hæc ibi.

3m minor. Per matrimoniũ non conformatur hõ passioni Christi, q. quantum ad pœnam eius, nõ quidem ad charitatem. ¶. Tunc nihil contra. Sollicitum, q̃ aliquo mõ per sacrm conformetur homo passioni Christi ad hoc, ut sacramentum ipsum ex eadem ipsius passione habeat efficaciam.

¶NOT. Passioni Christi, quantum ad charitatem ibi ostensam, conformari matrimonium (secundum quod dicitur in textu) habetur ex Eph. 5. ubi dicitur: Viri diligite uxores uestras, sicut Christus dilexit ecclesiam, & seipsum tradidit pro ea, ut exhiberet sibi gloriosam ecclesiam non habentem maculam, aut rugã, aut aliquid huiusmodi.

matrimonium non fit sacramentum. Omne. n. sacramẽtũ nouæ legis habet aliquam formã, quæ est de essentia sacramenti: sed benedictio, quæ fit per sacerdotes in nuptiis, non est de essentia matrimonii, h ergo non est sacrm.

2 Præterea, Sacramentum secundũ Hugo. * est h materiale elementũ: sed matrimoniũ nõ habet pro materia aliquod materiale elemẽtũ, ergo nõ est sacrm.

3 Præterea, Sacramenta habent efficaciã ex passione Christi: sed per matrimoniũ non conformatur h hõ passioni, quæ fuit pœnalis, cũ habeat delectationẽ adiũctã, ergo nõ ẽ sacrm.

4 Præterea, Omne sacramentũ nouæ legis h efficit, quod figurat, sed matrimoniũ non efficit coniunctionẽ Christi, & ecclesiæ, q̃ significat, ergo matrimoniũ non est sacramentum.

5 Præterea, in aliis sacris est aliquid, quod est res, & sacramẽtũ: sed hoc h non potest inueniri in matrimonio cũ nõ imprimat characterẽ, alias non iterareturꝫ ergo non est sacramentum.

SED CONTRA est quod dicitur Ephes. 5. Sacramentũ hoc est magnum, ergo, &c.

¶ Præt. Sacrm est sacrę rei signũ: sed matrimoniũ est huiusmodi, ergo, &c.

RESPON. Dicendũ, quod sacramentũ * importat aliquod remediũ sanctitatis homini contra peccatũ exhibitũ per sensibilia signa: unde m cũ hoc inuenia tur in matrimonio, inter sacramenta computatur.*

AD 1m ergo Dicendũ, quod uerba quibus consensus expri- K

mitur matrimonialis, sunt forma huius sacramenti, non autẽ benedictio sacerdotis, quæ ẽ quoddam sacramentale.

AD SECVNDVM Dicendum, quod sacramentum matrimonii perficitur per actum eius, qui sacramento illo utitur; sicut pœnitentia. & ideo sicut pœnitentia non habet aliã materiam nisi ipsos actus sensui subiectos, qui sunt loco materialis elementi, ita est de matrimonio.

AD TERTIVM Dicendũ, quod quamuis matrimoniũ non conformetur passioni Christi quantum ad pœnam, conformatur tamen ei quantum ad charitatem, per quam pro ecclesia sibi in sponsa coniungenda passus est.

AD QVARTVM Dicendũ, quod unio Christi ad ecclesiam non est res contenta in hoc sacramento, sed res significata nõ contenta; & talem rem nullũ sacramentũ efficit, sed habet aliã contentam, & significatam, quam efficit, ut dicetur. Magister * autem ponit rem non contentam, quia erat huius opinionis, quod non haberet rem contentam.

AD QVINTVM Dicendũ, quod in hoc sacramento illa tria, quia sacramenta tantum sunt actus exterius apparentes: sed res, & sacramentum est obligatio, quæ innascitur, uiri ad mulierem ex talibus: sed res ultima contenta est effectus huius sacramenti: non contenta autem, est res, quam Magister * determinat.

4m de maiori Efficit. &. contentum non autem non rõ tentum. ¶ Tunc nihil contra. Nam unio Christi ad ecclesiam non est res contenta in hoc sacramento: sed res, &c. ut in textu.

¶NOT. Ly magister (ut dicit text.) opinatus fuerit, q̃ matrimoniũ non habeat rẽ contẽtam: in hoc sequitur, quia non est, quin aliquid doctissimus. Quia. n. & bonus dormitat Homer. Nã matrimoniũ ipsum rẽ hñs contẽtam infra ostẽdetur.

4m minor. Hoc non põ inueniri in matrimonio. &. negatur illa. Nam uinculum est contrarium nerũ est. Ad cõfirmationem argũ addendũ dr, q̃ non est necesse imprimi charactẽrẽ in omnib. sactis, in quibus est aliquid, q̃ est res, & sacrm. Licet. n. character, ubi imprimitur, sit res & sacrm, tamẽ præter characterẽ aliquid aliud potest esse res & sacramenti in illis, in quibus nõ imprimitur.

APPENDIX.

Ex articulo habetur. ¶ Primo quo p. nõ cõcedas hæresim Calixti sciẽtis, q̃ matrimoniũ non est sacrm in ecclesia Dei p hoc, q̃ tanquã erroneũ imponit Papistis art. huic, videlicet matrimoniũ ẽ sacrm ecclesia Dei (ut uidetur esse in tabula articulorum quos Calixtus abiurat: & Papistis imponit. Ex Calixti libello contra acta Cõc. Trid.) in hæresim Lutheri (Alfonsus Nunnius) aperte dicentis: Matrimonium nõ est sacrm. Item hæresim Manichæorũ (Pra. Manichæi) dicentium: cõiugium esse legem & bonum dæmonis. Ex art. 11. præsentis p. patet. q̃ sanctitatis remedium cõferat: quod est contra Diabolum.

¶ Secundò hæreticũ per rationem ostendas, hæreses prædictas merito damnari ab Apostolo Eph. 5. Propter hoc relinquet homo patrem, & matrem suam, & adhærebit uxori suæ, & erũt duo in carne una. Sacramentum hoc magnum est. item a Conc. Flor. siue ab Eugenio 4. cons. concil. approbante in decr. Armenaro. Septimum est sacrm matrimonium, q̃ est signũ coniunctionis Christi & ecclesiæ, scdm Apost. dicentis: sacrm hoc magnum ẽ, ergo si dicas in Christo & in ecclesia. Hæc ibi. item a Con. Tri. se. 24. de sac. mat. Cũ matrimonium sit lege cuãgelica ueteribꝰ cõnubiis q̃ Christo gratiã meruerũt inter nouæ legis sacra annumerandũ. Patres nostri, concilia, & uniuersalis ecclesiæ traditio, sẽp docuerunt auersus quos impii hoies huius sœculi infamiter, nõ solum perperã de hoc uenerabili sacro sẽserunt: sed (de more suo) spiritu cõtagiosi libertatis carnis introducẽtes multos ab ecclesiastica cõ-

ex sensu, & ab Apostolorũ sẽporibus probata consuetudine, aliena scripto & uerbo assẽuerunt, non sine magna Christi fidelium iactura. Hæc ibi. Et canon. 1. Si quis dixerit matrimonium non esse uere & proprie unum ex septem legis euangelicæ sacramentis: Anathema sit. Hæc ibi. Item a Papa Lucio III. extra de hæret. ad abolendam. Vniuersos, qui de sacramẽto corporis & sanguinis Christi, uel de baptismate, seu de peccatorũ cõfessione, matrimonio, uel reliquis ecclesiasticis sacramentis, aliter sentire, aut docere non metuunt, q̃ sacrosanctã Romana Ecclesia præcipit, & obseruat, uinculo perpetui anathematis inodamus. Hæc ibi. Itẽ nota, Manichæos prædictos damnari a Christo, cũ matrimoniũ approbat, atq; confirmat Matt. 19. & Marc. 10. Vide 4 articulus præcedentis qõnis appendicem: qñ ad hoc propositũ humanum, specialiter uero ad Calixti fallacias uigilantius prodamnandas atq; damnandis agnoscendas, ac firmissimè habendas z uide unam eius ob hanc finem fuisse descriptã. q. 9. a. 4. app. & C.

*Vul. p. 5. Eccl. &c.

*Tit. 4. sent. d. 26. §. 8.

¶ Tertiò habes quòd 3 per rationẽ prædicta patrũ & scripturarũ, pro quanto matrimonium dicunt esse sacramẽtũ, & intelligãt, & probent, & uocant.

*Genes. 1.

4 ¶ Quartò uides quòd ex iis uicissim Angelica doctrina hæc, & declaretur, & confoliderur.

*In se. so. L. 4. sent. dist. 26.

*Concil. Florẽt. in doctr. 2. de sacrmen. 175

QVÆST. XLII. ART. II.

CONCL. 1m. Matrimonium, secundum q̃ ordinatur ad procreationem prolis, instituũ fuit ante peccatum: secundum autem q̃ remedium præbet contra uulnus peccati, institutũ fuit post peccatum tempore legis naturæ: secundum uerò quasdam determinationes personarum, institutũ fuit in lege Moysi: sed scdm q̃ repræsentat mysterium cõiunctionis Christi & ecclesiæ, institutum fuit in noua lege (unde secundũ hoc est sacramentum nouæ legis) & secundum quòd utilitates habet consequentes, (puta amicitiam, & mutuum obsequiũ sibi inuicẽ a cõiugibus impensum) institutũ ẽ in lege ciuili.

¶ *Corollarium*. Quinq; ergo modis cõsiderari potest matrimonium & singulis eorũ correspondet aliqua eius institutio. Vade ad interrogationem de tempore, & de lege, institutionis matrimonii, nec respondeas unquam simpliciter: unica responsione simplici, qũ, cum matrimonium multiplicitẽr dicatur, decipereris cadendo in fallaciam secundum plures interrogationes, ut unam. Ad interrogationem ergo illam de matrimonio respondeas, edoctus ab illo textu, per distinctionem considerationis multiplicis de illo, & iuxta singulas cõsiderationes singillatim A accommodando dicenda. Vt, si quis dicat. Matrimonium quò nam tempore, & qua in lege, institutum fuit? Rs. De matrimonio, secundum quam cõsiderationem, loqueris? Si. n. loqueris de illo, secundum q̃ est in officium naturæ, unum respondendum est, si de illo, secundum q̃ est in remedium peccati, aliud: si autem ut secundũ determinationẽ quãdam personarum attendatur, aliud: & secundum q̃ repræsentat cõiunctionẽ Christi ad ecclesiã, adhuc aliud: & demum, secundum q̃ importat utilitates quasdã consequentes, respondendum est aliud.

¶PROB. Quia bonum intentum a natura inclinãte ad matrimonium uariatur secundum diuersos status hominum, & consequenter diuersimodè in diuersis statibꝰ hominũ instituatur, & ideo m matrimonium, secundum quòd ordinatur ad procreationem prolis, quæ erat necessaria etiã peccato non existente, institutum fuit ante peccatum: secundum autem, quòd remedium præbet contra uulnus peccati, institutũ fuit post peccatum tempore legis naturæ, secundum autem determinationem personarum, institutũ fuit in lege Moysi sed secũdum quòd repræsentat mysterium coniunctionis Christi, & Ecclesiæ, institutionem habuit in nouam legẽ, & secundũ hoc est sacramentum nouæ legis. Quantum ad alias utilitates, quæ ex matrimonio consequuntur, sicut est amicitia, & mutuum obsequium sibi a coniugibus impẽsum, habet institutionem in lege, ciuili. sed quia de ut sacramenti est, q̃ est signũ & remedium, ideo quantum ad medias institutiones competit ratio sacramenti, sed quantum ad primam institutionem competit ei, quòd sit in officium naturæ, quantum uero ad ultimam, quòd sit in officium ciuilitatis. ¶

concl. m

¶NOT. Præmissa prob. datur uniuersaliter de tota conclusione simul, ut patet. Quòd si partialiter. i. pro singulis partibus eorũsum, probationes ecce. Matrimonium, pro prima parte sumptum, i. ut ordinatur ad procreationem prolis, institutum fuit ante peccatũ, Gen. 1. per ly Crescite, & multiplicamini. ꝑ secunda patte. ut est in remedium contra uulnus peccati, institutum Genes. 9. per ly Crescite, & multiplicamini pro tertia parte. i. secundum q̃ de terminationẽ quãdã personarũ dicit, in ciuitate Leuit. 18. p ly Turpitudinem uxoris patris tui nõ discooperies, turpitudinẽ sororis tuæ, ex patre, filiæue matrisnõ reuelabis &c. per totum cap. pro quarta parte. i. ut coniunctionem Christi ad ecclesiã in portas, institutũ Matt. 19. & Marc. 10. per ly Quod Deus coniunxit, homo nõ separet pro quinta tandẽ parte. i. ut secundũ conse quẽtes ueritatem quæ-

dã attendit ur, institutũr in libris continentib. leges Cæsareas.

¶CONCL. 2a. Matrimonium competit, quòd fit in officium naturæ si cõsiderentur quantum ad primam institutionem dictã in priori cõclusione: & competit ei, q̃ fit in officium ciuilitatis si cõsideretur quantũ ad ultimã ibidem: & cõsequenter q̃ habeat rõnem sacramenti. q̃ & sacramentum, si cõsideretur quantũ ad inter medias institutiones ibidem (hæ sunt tres.)

¶PROB. 1. Quia primæ duæ partes ex se patentes. Quia (ly & cõputes. q̃ habeat &c.) de ut sacramenti est esse in signum ad remediũ; & matrimonium quòd ad ultimam partem conclusionis sumptum est in remedium (cum sit contra vulnus peccati) ac signum (cum significet coniunctionem Christi ad ecclesiã.)

¶ *Corollarium*. Ergo matrimonium institutum (ut supra diximus) Gen. 9. & Leuit. 18. & Matt. 19. est sacramentum.

5m de.

Universidad de Deusto
Biblioteca

1m de maiori. institutione. & in cõmuni sumpsimũ, & specialiter determinatum. §. Tunc nihil &c. Nam matrimonium, quantum ad determinationem iuris naturalis, non indiget, propter rationem dictam in probatione primæ conclusionis: licet absolutè loquendo, in cõmuni institutione nõ egeat, cum sit de iure naturali. Vt. Puniendos esse malefactores, natura docet. Sed quòd puniendi sint, iuxta diuersos status hominum, ritus pronunciatum, & modos criminum, docet institutio noua iuris positiui.

2do conclusio

Ante peccatum non debuit institui. & vi matrimonium est in remedium cõtra peccatum non, ut est in officium naturæ. §. Tunc nihil &c. ut patet. Ex hoc ad illa maiorem, scilicet sacramenta sunt quædam medicinæ cõtra morbum peccati, dicas, q si intelligitur formaliter, i. prout sacramẽta sunt, uera est uniuersaliter: si uerò intelligit materialiter, i. de aliquo quod est sacramentum nõ tñ vt sacramentum, sed ut aliquam aliam rationem inuenit (prout in proposito est matrimonium,) tũc nõ est uera uniuersaliter sine additione huc, vi dicit sacramentum matrimonij est quædam medicina cõtra peccatum, uel in officium naturæ. *Genes. 1.

¶NOT. Ex eo, q in textu dicitur, q matrimonium principaliter est in officium naturæ, colligitur q, etiam si primi parentes nõ peccassent, adhuc generatio prolis pactũ matrimoniale fuisset 1. par. q. 118.

3m de maiori

Ad idem. & secundũ idem non. Secundum diuersa. §. Tunc nihil &c. Nã matrimonii fuit secundum diuersas cõsiderationes, & ante, & post peccatũ, institutum ut in conclusione prima, & responsione ad secundum patuit. *In corp. art.

Ad primvm ergo dicendum, quòd illa, quæ in communi sunt de iure naturali, indigent institutione quantum ad eorum determinationem, quæ diuersimode competit secundum diuersos status, sicut de iure naturali est q maleficia puniantur, sed talis pœna tali culpæ apponitur per determinationem iuris positiui.

Ad secvndvm dicendum, q matrimonium non est tantum in remedium contra peccatum, sed principaliter est in officium naturæ, & sic institutum fuit ante peccatum, non autem prout est in remedium.

Ad tertivm dicendũ, quòd secundum diuersa, quæ oportet in matrimonio determinari, nõ est inconueniens quòd habuerit diuersas institutiones, & sic illa diuersa institutio non est eiusdem secundum idem.

Ad qvartvm dicendũ, quòd matrimonium ante peccatum institutum fuit à Deo, & ad hoc homini mulierẽ de costa forma uit in adiutorium, & dixit eis, * Crescite, & multiplicamini: qđ quamuis alijs animalibus dixerit, non tamen per ea eodem modo implendum sicut per homines. Adam uero uerba illa protulit Deo inspiratus, ut intelligeret matrimonij institutionem à Deo factam.

Ad qvintvm dicendũ, quòd quantum ad hoc, quòd matrimonium est sacramentum nouæ legis, nõ fuit ante Christum institutum, ut ex dictis patet.*

Articvlvs iii.

Vtrum matrimonium conferat gratiam.

Ad tertivm sic procedit. Videtur quòd matrimonium non conferat gratiam. Quia secundum Hug. * sacramenta ex b sanctificatione inuisibilem gratiam conferunt: sed matrimonium non habet aliquam sanctificationem, quæ sit de essentia eius, ergo non confertur gratia in ipso.

¶ 2 Præterea, Omne sacramentum conferens gratiam, c confert ipsam ex materia, & forma sua: sed actus, qui sunt materia in hoc sacramento, non sunt causa gratiæ, quia hoc esset Pelagiana hæresis, scilicet quòd actus nostri sint causa gratiæ, uerba etiam exprimentia consensum non sunt causa gratiæ, nam ex eis non fit aliqua sanctificatio, ergo in matrimonio nullo mõ gratia datur.

¶ 3 Præterea, Gratia ordinata contra vulnus peccati est necessaria omnibus habentibus vulnus illud: sed in omnibus inuenitur cõcupiscentiæ vulnus, & sic b deberent omnes homines matrimonium contrahere, esseturque stultum ualde, à matrimonio abstinere.

¶ 4 Præterea, Infirmitas non accipit medicamentum ab b eo, à quo accipit intensionem: sed per matrimonium concupiscentia accipit intensionem, quia sicut dicit Philosophus in 3. Ethic. insatiabilis est concupiscentiæ appetitus, & per operationem congruam augetur, ergo uidetur quòd in matrimonio non conferatur remedium gratiæ contra concupiscentiã.

Sed contra, Definitio, & definitum debent conuerti: sed in definitione sacramenti ponitur *causalitas gratiæ, ergo cum matrimonium sit sacramẽtum, erit gratiæ causa.

4m illatio conclusionis. Ergo matrimoniũ &c. & negatur illatio. §. Nam matrimonium ante peccatum institutum fuit à Deo, & ad hoc homini &c. ut in textu. Ad ea, quæ pro ratione dicuntur in contrarium tam de ly Crescite, &c. quàm de ly adhærebit uxori suæ &c. quid respondendum sit docetur etiam ibi.

¶NOT. Quòd Adam primus humani generis parens diuini spiritus instinctu dixerit (vt textus ait) relinquet homo patrem suum & matrem, & adhærebit uxori suæ, & erunt duo in carne una, confirmatur ex Conc. Trid. sess. 24. in princ. & ex Matth. 19. & Marc. 10. Item. Quòd per ly Crescite & multiplicamini, non eodem modo implẽdum intellexerit Deus, sed diuersimodè ab hominibus & brutis, cõfirmari põt ex 9. 41. ar. 1. corp. & ad 1m. Cùm enim natura inclinet ad hoc diuersimodè implendum ab homine, & ab alijs, & natura instituta sit à Deo, fatẽdũ est q Deus tenderit illã diuersitatẽ ad implentionis ply Crescite & multiplicamini.

5m cõclusio.

Non debuit ante peccatũ institui. & ut est sacramentũ nouæ legis nõ. ut est officiũ naturæ im. §. Tũc nihil &c. ut patet ex ſdictis. Quòd Christus (vt in text. dicitur) instituerit matrimonium, vide appen.

APPENDIX.

Ex articulo habes. ¶ Primo quòd per rõnem inter mias hæresim Manichæorũ (sup. ar. 1. appẽ.) dicentiũ coniugiũ esse cõstitutionẽ Diaboli. Ité Eraclitarũ (Præd. Eraclitæ) dicentiũ cõiugia, siue matrimonia esse respuẽda. Per hoc. n. q à Deo institutũ est, radicitus destruitur q matrimoniũ scẽm se sit uel respuendũ, uel cõstitutio Diaboli.

¶ Secundò hinc quòd per rõnẽ ostendas meritò damnari ꝑdictas hæreses à &c. ut art. 1. appen. Ité à &c. ut q. 41. ar. 1. appen. cui & addere potes art. 2. 5. & 4. Ité à &c. ut 1. par. q. 72. Ité à decre. 24. q. 3. quidã. Vide ibi de Eraclitis. Ité à Concil. Trid. sess. 24. in princ. Matrimonij ꝑpetuũ, indissolubilemq; nexum primus humani ghis parẽs diuini spiritus instinctu pronũciauit &c. Hoc autem in eulo duos tantũmõ copulari, & coniũgi, Christus dñs apertius docuit, cũ postrema illa uerba, tanq; à Deo prolata, referens dixit: Itaq; iã non sunt duo sed una caro; sta timq; eiusdem nexus firmitatẽ, ab Adamo tantò ante pronunciatã, his uerbis confirmauit, Quod ergo Deus cõiunxit, homo non separet. Hæc ibi. & can. 1. Si qs dixerit matrimonium non esse à Christo Domino institutum: anathema sit. Item à &c. ut supra not. post prob. cond. 1 ¶ Ex hoc habetur quomodo dicta patrum & scripturarum, pro quanto matrimonium dicunt institutum fuisse ante peccatum, & intelligas, & probes, & tueatis. ¶ Quanũ uideas quomodo ex ijs uicissim Augustica doctrina hæc & declaretur, & confuletur.

QVÆST. XLII ART. III. 176

Concl. Matrimonium, inquantum in fide Christi contrahitur, habet, vt conferat gratiam adiuuantem ad illa operanda, quæ in matrimonio requiruntur.

¶ *Corollarium.*

¶ *Corollarium.* Ergo ex cõclusione hac excluduntur omnes tres opiniones prædictæ circa hanc materiam. Immo, quia ecclesia iam determinauit (ut uidebitur in appen. sequen.) q matrimonium confert gratiam adeò opinio illa prima, cum diceret oppositum, non amplius opinio, sed hæresis dicenda est, sicut & conclusio S. Tho. non amplius probabilior tantum, sed catholica fides. Pro cõfutatione etiam pleniori secundæ & tertiæ opinionis; vide 3. par. q. 70. ar. 4. & q. 89. ar. 6. ubi tractatur de valore gratiæ.

¶ NOT. Aliquando, priusquam scilicet ab ecclesia determinaretur quippiã, licebat citra hæresim, tenere contrarium eius, quod postea aliter determinatum est, 1. par. q. 32. art. 4. in resp. & elucid. & cõsequenter id, quod postea determinatũ est, licuit appellare opinionem probabiliorem. Sic in proposito facit D. Thomas, cum & alias uocat opiniones, quam uis falsas, & suam dicit probabiliorem. Nam textus post cõclusionem immediate habet ly & hoc probabilius est. Quod si post concilij generalis determinationẽ contigisset loqui, dixisset ly & hoc catholicum est; inuendo oppositum esse hæreticum. Hæc annotata sint etiam pro regula uniuersali ad intelligendum uerba sancti Thomæ. Nam videndum est ubique an loquatur in suis dictis de aliqua re, an tequàm determinet ab ecclesia, uel nõ: & sic postea de illis dictis iudicandum: resolendum tamen ẽ per est: quod supra. q. 29. ar. 3. appen. dictum fuit in casu, quo doctores aliqui dixissent quippiam minus consonum ei, quod ab ecclesia post modum sancitur: & ibi uidendum, quomodo tunc procedẽdum sit circa dicta doctorum eorundẽ.

¶ PROB. Quia in matrimonio, in fide Christi contracto, datur homini ex diuina institutione facultas utendi uxore sua ad procreationẽ ꝓlis (patet ex supra:) & ubicunque datur diuinitus aliqua facultas, dantur etiam auxilia, quib, homo conueniẽter uti possit facultate illa (patet ex supra. q. 33. ar. 1. corp.)

¶ NOT. Auxilia illa, sine quibus homo conuenienter non potest uti uxore sua, sunt gratia gratum faciens: ut habetur ex textu circa fin. Rursus. Nunc patet, per dictum in corp. fin. quid intelligebat D. Thomas, supra art. 1. ad 4m, quando dixit, quòd matrimonium habet rem conitẽtam & significatam. Hæc enim res contenta est gratia.

1m ex Hugone. Ex sanctificatione. & facta per Christum: non principaliter, facta per ministrum. §. Tunc nihil &c. Nam licet matrimonium non habeat aliquam sanctificationem principaliter à sacerdote ministro factam (ut arguitur:) illam tamen habet ex hoc, q Christus sua passione illud repræsentauit.

¶ NOT. Quomodo Christus sua passione matrimonium repræsentauerit, collige ex ar. 1. ad tertium vbi dicitur, quòd matrimonium conformatur Christi passioni quantum ad charitatem, per quam pro ecclesia sibi conuingendo in sponsã, passus est. Repræsentauit ergo matrimonium, inquantum charitate doctus passionem sufferre uoluit pro ecclesia sibi iungenda in sponsam. *Q. 35. ar. 1. corp.

2do de maiori

Conferi. & mediate ex uirtute diuinę institutionis: non immediate, neque ex natura sua precisè. §. Tunc nihil &c. ut patet ex textu. Nam sicut aqua baptismi est forma verborum nõ &c. ut ibi in litera.

¶ NOT. Ex responsa textualij addiscas duo. Primum: quid sit sacramentum matrimonij, videlicet q est nexus quidam. Quid autem sit ly quidam, patebit ex eius diffinitione q. 44. ar. 3. Sedm, qd sit hæresis Pelagiana, quòd scilicet est hæc, quæ attribuit actib. nostris seũm naturã actus seu inquantum pendẽt à libero arbitrio nostro præcisè, esse cãm gratiæ. Alioquin non esset hæresis, si non loqueretur in sẽsu prædicto: quoniã actus ipsi, secundum q ex institutione diuina fiunt, & à gratia pendent, sunt causa gratiæ augmentandæ, & dispositio ad ipsam primò habendã. Pro quo uide 1. 2. q. 109. art. 4. & q. 112. ar. 3. & memento, q præmium datum talibus operibus nocatur corona iustitiæ. 2. Tim. 4.

3m illatio conclusionis. Et sic deberent omnes homines &c. & negatur illatio. §. Nam contra concupiscentiæ morbum uti aliud remedium

Regula uniuersalis prointelligẽdo D. Thom.

Universidad de Deusto
Biblioteca

dium, & quidem maius, quàm sit matrimonium: ut habetur 1 in textu.

¶NOT. Argumentum simile, similesque responsum habetur q.39.ar.1.ad 2m. ex quo loco innatur intelligentia huius, & ex hoc vicissim illius.

4m maior. Infirmitas nõ accipit medicamentum ab eo, à quo accepit infirmitatem. & secundum quòd ab eo accipit intensionem: non secundum quòd aliter cõsideratur. ¶. Tunc nihil &c. Nam remedium sumitur à matrimonio, secundum quòd ratione ordinatur: & immensio sumitur ab eodem secundum quòd opera concupiscentiæ exercita secundum

*De quib. q.49. se nata sunt augere concupiscentiam: ut in textu fin.

APPENDIX.

Vtil. p5. Ecci.&c. EX articulo habes. ¶Primò quomodo per rationem interimas hæresim Lutheri (Alphonsus Castr. Nupuæ) dicentis: quòd matrimonium nõ est in signũ neque confert gratiam. Ad hoc reduxerũt & hæresis Catharorum dicentũ: matrimonium carnale esse peccatum mortale. Et Tatianorum dicentium matrimonium nihil differre à fornicatione, sed idem esse. De quibus duobus ultimis videq. 41.artic.1.appen. Si enim carnale matrimonium vel peccatum mortale esset, vel à fornicatione nõ differens, procul dubio non cõferret gratiam: quoniam nequ peccatum mortale, neque fornicatio, confert gratiam. Contra has igitur etiam rationis articuli militat,

Gene.2. Item hæresim libertinorum (Prædicantium) qui matrimonium carnale sacramentũ ecclesiæ distituunt, & consequenter per hoc ab ipso gratiam dari negant. Nec ausũ matrimonium totaliter mundo tollere: dicunt singuli quoddam matrimonium spirituale tallentes esse illud, in quo promittunt sine concubitus; mortuo alter altero sit contentus. Ex quo etiam recta patet quòd conferri gratiam per matrimonium: sed nõ potest: cùm fictitium, & diabolicum, inventum tale sit. Hæretici hæc postrema recenseri potest etiam art.1.appen. & damnati ibid.

¶Secundò habes quomodo per rationem ostendas, merito hæreses prædictas damnari à Papa Leone Decimo in bulla contra errores Lutheri: cuius damnationem infra q.1.ar.1.appen.

ADQVARTVM dicendũ, quòd contra concupiscentiam potest præstari remedium dupliciter. Vno modo ex parte ipsius concupiscentiæ, ut reprimatur in sua radice, & sic remedium præstat matrimonium per gratiam, quæ in eo datur. Alio modo ex parte actus eius, & hoc dupliciter. Vno modo vt actus, ad quem concupiscentia inclinat, exterius turpitudine careat, & hoc fit per bona matrimonij, quæ *honestant carnalem concupiscentiam. Alio modo, vt actus turpitudinem habens impediatur; quod fit ex ipsa naturæ actus, quia dum concupiscentiæ satisfit in actu coniugali, ad alias corruptelas nõ ita incitat. Propter quod dicit Apostolus. Melius est nubere quàm uri: quamuis enim opera concupiscentiæ congregata, secundum se nata sint concupiscentiam augere, tamen secundum quòd ratione ordinantur, ipsam reprimunt, quia ex similibus actibus similes relinquuntur dispositiones, & habitus.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum carnalis commixtio sit de integritate matrimonij.

AD QVARTVM sic proceditur. Videtur quòd carnalis commixtio sit de integritate matrimonii. ¶. ipsa enim institutione matrimonii dictum est, erunt duo in carne vna; sed hoc non fit nisi per carnalem commixtionem, ergo est debita integritate matrimonii.

¶2 Præterea. Illud, quod[h] pertinet ad sacramenti significationem, est de necessitate sacramenti, ut prædictum * est: sed carnalis commixtio pertinet ad significationem † sacramenti, ut in litera dicitur, ergo est de integritate sacramenti.

¶3 Præterea, Hoc sacramentũ ordinatur ad conseruationem speciei, sed conseruatio speciei non potest fieri sine carnali cõmixtione, ergo est de integritate sacramenti.

¶4 Præterea. Matrimonium est sacramentum, secundum quod *remedium contra concupiscentiam præstat, de quo dicit Apostolus. 1. Corinth. 6. Quòd melius est nubere, quàm uri: sed hoc remedium[h] non præstat his, qui carnaliter non commiscentur, ergo idem quod prius.

SED CONTRA. In paradiso fuit matrimonium: sed ibi non fuit carnalis copula, ergo commixtio carnalis non est de integritate matrimonii.

Præterea. Sacramentum ex suo nomine sanctificationem importat: sed sine carnali commixtione est matrimonii sanctius, ut in litera† dicitur, ergo carnalis commixtio non est de necessitate sacramenti.

RESPONDEO, Dicendũ, q duplex est integritas: una, attenditur secundũ perfectionẽ primam, quæ consistit in ipso esse rei. Alia, quæ attenditur secundũ perfectionẽ secundã, quæ consistit in operatione. quia ergo carnalis commixtio est quædam operatio, siue usus matrimonii, per qd facultas ad hoc datur: ideo[m] erit carnalis cõmixtio de secunda perfectione matrimonii, & non de prima. a

*Vide Aug. li.13. cõtra Faust. c.8.&6. Et in li. d nuptijs & cõcup. c.1.&li.1. cõtra Iul. c.9. & de bono cõiug.li.ca. 8.to.7.

*Sum.ar. est 1 Aug. de cõsen su Euag. li.2. c.2.

*Q.49.ar. 1.corp.& ar.2.huius q.

†Al. matrimonij

*Li.4. sen. ten.c. ista 26. §.F.

trina hæc, & declaretur, & consolidetur.

QVAEST. XLII. ART. IIII.

CONCL. Carnalis commixtio est de secunda perfectione matrimonij; non de prima. 177

¶PROBAT. Quia carnalis commixtio est quædam operatio, siue usus matrimonij. Q. 1. (ly non de &c.) prima perfectio matrimonij consistit in ipso esse eius, & carnalis commixtio nõ est ipsum esse matrimonij.

¶NOT.

¶NOT. Hanc diuisionem de ipso esse rei, siue de actu primo & secundo, habemus sæpe à Philosopho, in libris de anima præsertim, dicente, q anima est actus primus, non secundus, & intelligere est actus secundus non primus; item q uinere uiuentibus esse, & q uiuentium aliud est progressiuum, aliud intellectiuũ, aliud &c. Et, ut facile[n] peipias & dicenti scimo q ipsum esse rei è substantia rei, & ipsa operatio rei est accidens ipsius ab ipsa procedens. Vnde & di in lib. pdicabil. Porphy. q forma. f. subsũtialis è, q dat esse rei. Et in pdicament. Aristoteles collocat rerum operationes in genere qualitatis.

Esse rei aliud sub stantiale, aliud accidentale.

*Q.41.ar. 1.ad 4. & 5.

1m de cõclusione. De integritate. ¶. de integritate 2a, nõ, 1a. §. Tune nihil &c. ut patet ex conclusione. Ad authoritatẽ allatam dr, q non cõcludit propositum cõtra prædicta: quia Adã exposuit integritatẽ &c. ut in textu.

*Al. ostendit.

¶Cardellarium. Ergo per ly hoc nõe os ex ossibus meis, & caro de carne mea, & ly ad hæc habebit (per cõsemũ mutuum animorũ) vxori suę, ipse Adam expressit matrimonium; quo ad integritatem primã. 1. essentialem: sed per ly erunt duo in carne una, expressit idẽ, quò ad integritatem secundam. 1. accidentalem.

2m de maiori. Quòd pertinet ad sacramenti significationem. &. tanquam res contenta in ipso sacramento: non autem tanquam non contenta. §. Tune nihil &c. Nam carnalis commixtio pertinet ad significationem sacramenti tanquam res non contenta.

¶NOT. Matrimonium essentialiter est sacramentum, & q cõmixtio carnalis non sequatur: & ideo dr ipsum esse rem nõ cõtentam in hoc sacramento. Nec obstat q gratia, quæ est res cõtenta ar.1.corp. non datur semper in sacramento: q uia hoc falsum est ex parte sacramenti, licet uerum sit ex parte holum indispositorũ. Ideo hoc non facit quin gratia dicatur res contenta: vt dr à Concil. Trid. sess.7. de sacram. can.6. Cæterum, quantum est ex parte sacramenti, matrimonium essentialiter nõ dicit commixtionem carnalem: & pp hoc (ut tetigimus) cõmixtio ipsa est res non contenta. Quo autem pertineat ad significationem sacramenti huius ipsa commixtio: dicetur infra.

Res cõtẽta & non contẽta.

†Vt.4.sen. ten.d.26. patag. C.

3m de minori. Sine carnali commixtione. &. tanquam existente de integritate 2a, non de 1a. §. Tune nihil &c. ut patet ex prædictis.

¶Cardellarium. Ergo ad maiorem, f. hoc sacramentum ordinatur ad conseruationem speciei, dicitur: q ordinatur ad hoc per operationem suam, non quia non possit substantialiter sine tali operatione consistere perfectum. Vel clarius. Matrimonij ordinatur ad conseruationem speciei in actu signato & secundũ hoc potest existere sine commixtione carnali: sine qua tamen nõ potest consistere, dum ordinatur ad ipsam in actu exercito. Ac si diceretur. Domus ordinatur ad hoc, ut habitetur. Clarum autem est, q domus est adhuc in se perfecta existens, etiam quod actualiter non habitetur.

¶NOT. Si tamen matrimonium ad copulam carnalem actu exercito nunquam peruenirent non posset adhuc dici frustra: q licet unum, ad quod ordinatur, nõ attingat; nihilominus, quia habet aliud, puta fidem & significationem, ad quod tanquã bona matrimonij ordinantur: ideo non potest dici esse frustra. Vide q.1.6.ar.1.ad 3m. dely frustra; & in eluci.

4m de maiori. Remedium. &. nel ex gratia tantum: vel ex gratia simul & actu matrimoniali. §. Tune nihil &c. Nam his, qui carnaliter non commiscentur,

matrimonium est in remedium ex gratia tantum sibi per sacramentum illud collata. Quomodo autem ex actu matrimoniali remediũ dupliciter afferat matrimoniũ: uide ar.3.ad 4m.

APPENDIX.

QVAESTIO XLIII.

De matrimonio quoad sponsalia in tres articulos diuisa.

CONSEQVENTER cõsiderandũ est de matrimonio absolute cõsidera to. Vbi primo agendũ est de sponsalibus. Secundo, de matrimonii rõne. Tertio, de eius cã efficiente, f. de psensu. Quarto, de eius bonis. Quinto de impedimentis ipsius. Sexto, de fecundis nuptiis, Septimo de quibusdam matrimonio annexis. Circa primum quæruntur tria.

Primo, Quid sint sponsalia.

Secundo, Qui possunt contrahere sponsalia.

Tertio, Vtrum sponsalia dirimi possint.

ARTICVLVS I.

Vtrum sponsalia sint futurarum nuptiarum promissio.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur q sponsalia

Vtil.p 5. Ecci. &c.

EX articulo habes. ¶Primò: quomodo per rationem interimas errorẽ sicle stũ hæreticorum Euangelicorum (Prædicantium Euangelicorũ) asserentium matrimonium Euangelicum esse illud, cũ Christo deuotas nepharios pollutit adulterio error. n. è hic in quantum de ratione matrimonij uolunt esse carnalem copulam: fœlix autem, inquantum sic spurcissimè commiscentur: hæresis uerò, in quantum hanc spurcissimam commixtionem dicunt esse matrimonium.

¶Secundò habes: quomodo per rationem ostendas meritò damnari per Apostolum, qui Hebr. vlt. quasi diffinientes matrimonium legis euãgelicæ & quò ad secundam perfectionem prædictam dicit, honorabile connubium in omnibus & thorus immaculatus. Item. 1. thessal. 4. quen.

Tho.4.d. 27.q.1.ar 1.1.2.& se-

vt sciat unusquisque uestrum, possidere uas suum in honore & sanctificatione: non in passione desiderij). Item Thobi. 6. Qui coniugium ita suscipiunt, ut Deum à sua mente excutiant: & suæ libidini ita uacent, sicut equus & mulus, quibus non est intellectus; habet potestatem dæmonium super eos. Vidisti prædictos euangelicos? Hi sunt; qui à Raphaele Angelo his uerbis acu tanguntur; & ad unum deferibuntur. Cæterum, de matrimonio uero sancto subiungit ibi. Tu autem &c. Transacta tertia nocte accipies virginem cum timore domini, amore filiorum magis, quam libidinis ductus, ut benedictionem in filijs consequaris.

¶Tertiò habes: quomodo per rationem ostendas meritò infinuatum fuisse à Nicolao Papa, q carnalis commixtio non est de integritate essentiali matrimonij. Sufficiat solus secundũ leges consensus eorum de quorum quarumq; consensu, & cõiunctionibus, agitur: qui solus si defuerit, cætera ét cum ipso coitu celebrata frustrantur. Cum ergo inter illos consensus intercesserit, qui solus matrimonium facit; patet, hos coniuges fuisse. Nam, si cõsensus copulæ carnalis facit matrimonium, inter Mariam & Ioseph non fuit coniugium. Consensus ergo cohabitandi, & indifferenter utrę consuetudinem retinendi interueniens, eos coniuges fecit. Hæc ille, 27.q.1. Beata Maria. Item 2.q. coniuges. in. cod. Coniuges uerius appellantur à prima desponsationis fide: quàm adhuc ignorentur inter eos coniugalis concubitus. Hæc ibi. Item 32.it. eod. Cum initiatur coniugium, coniugij nomẽ nanciscitur. Nam defloratio virginitatis non facit matrimonium, sed pactio coniugalis. Denique cùm mulier coniungitur uiro coniugium est: non, cum uiri admixtione cognoscit. Hæc ibi. Item 33.it. eod. Matrimonium non facit coitus, sed uoluntas. Hæc ibi. Ecce q per ola. hæc uerum fuit coniugium inter B. Virginem & Ioseph; & consequitur, q copula carnalis non est de essentia matrimonij ueri.

¶Quartò habes: quomodo prædicta patrum pro quanto dicunt copulam carnalem non esse de essentiali integritate matrimonij, & intelligis, & probes, & tueatis.

¶Quintò vides: quomodo ex ijs uerissimis Angelica doctrina præsens, & declaretur, & consolidetur.

QVAEST. XLIII. ART. I.

CONCL. Consensus in coniugalem copulam per uerba de futuro nõ facit matrimonium, sed matrimonij promissionẽ. 178

& hæc.

Universidad de Deusto
Biblioteca

& hæc promissio dr sponsalia, a spõdẽdo.
¶ 2 xamen. Ly coniugalem copulam. Nõ dicit carnalem, sed coniugalem: ut definiret le loqui de essentiali integritate matrimonij, quam facit consensus animorum de præsenti, non copula carnalis q.42.ar.4. Quid autem importet copula coniugalis, si uis scire uide q.42.artic.4. appen. de Nicolao Papa, circa fin. suæ authoritatis, ly consensus ergo cohabitandi &c.

¶ Ly promissio. Sive sit absoluta, sive conditionata: conditione tamen honesta ideſt non contraria boni matrimonij.

¶ PROB. Quia pater per derivationem à verbo, scilicet ly à spondendo, quod est promitto.

1m illatio cõclusionis. Ergo &c. ℟. negatur illatio. §. Ad rationem dicitur quòd Isidorus non intendit negare promissionem dici sponsalia: sed intendit facere denominationem à confirmatione promissionis. Quasi dixerit. Aliquis dicitur, principaliter spõsus, quia sponsores dat ad confirmandam, promissionem antea factam. Adeo quòd, ex eo quòd spondit, dicebatur quidem sponsus: sed tamen ex eo, quòd spõsioni illi addit spõsor res ideſt fideiussores, dicitur magis sponsus. Et hoc non est inconueniens, neque tollit primum quòd scilicet sponsus dicatur, quia promittit.

a Lib. 4. sententiarum. d. 27.

b Li. 9. Etymol. c. 5. in. u. parũ à prine.

Inteligenda est ergo authoritas Isidori p comparationẽ unius ad alterum, non per negationem alterius. Vel dicamus ex illo. Sponsus est aliquis, quia promittit: sed quia ultra promissionem sponsores dat, est magis sponsus. Hinc ergo non concluditur, quòd promissio futurarũ nuptiarum non sint sponsalia: sed concludit ur, quòd non sint

non conuenienter dicantur futurarum nuptiarum promissio, vt habetur ex verbis Nicolai Papæ. Quia sicut dicit Isidorus, ẽ aliquis sponsus, non quia promittit, sed quia spondet, & sponsores dat, sed a sponsalibus dicitur aliquis sponsus, b ergo male dicitur promissio.

¶ 2 Præt. Quicumque promittit aliquid, debet b compelli ad soluendum: sed ille, qui sponsalia contraxerunt, non compelluntur per Ecclesiam ad matrimonium complendum, ergo sponsalia non sunt promissio.

¶ 3 Præt. In sponsalibus non est quandoque sola promissio, sed adijcitur iuramentum, & aliquę arrhæ, b ergo uidetur ꝙ non debuerit solum per promissionẽ definiri.

¶ 4 Præt. Matrimonia debent esse libera, & absoluta: sed sponsalia quandoque fiunt sub aliqua conditione etiam b accipiendæ pecuniæ, ergo non conuenienter dicuntur promissio nuptiarum.

¶ 5 Præt. Promissio, quæ est de b rebus futuris, uituperatur Iac. 4. sed circa sacramenta non debet aliquid esse uituperabile, nõ ergo debet fieri futurarum nuptiarum promissio.

¶ 6 Præt. Nullus dicitur b spõsus, nisi à spõsalibus: sed aliquis dicitur spõsus ex præsentibus nuptijs, ut in litera dicitur * ergo sponsalia non semper sunt futurarum nuptiarum promissio.

* Lib. 4. sententiarum. d. 27.

RESPONDEO, Dicendũ, quòd m consensus in cõiugalem copulam per verba de futuro non facit matrimonium, sed matrimonii promissionem, & hæc promissio dicitur spõsalia a spõdendo, * ut dicit Isid. Nam ante vsum tabularum matrimonii cautiones dabant, quibus spõdebant se inuicem consentire in iure matrimonij, & fideiussores dabant. Fit autem promissio dupliciter, scilicet absolute, & sub conditioue. Absolute quatuor modis. Primo nuda promissione, ut cum dicitur. Accipiam te in meam, & ecõuerso. Secundo datis arrhis spõsalitiis, ut pecunia, uel aliquid huiusmodi. Tertio, annuli subarrhatione. Quarto interueniente iuramento. Si autem fiat dicta promissio sub cõditione, distinguendum est, aut est cõditio honesta, ut cum dr. Accipiam te si parentibus placeat, & tunc stante cõditione, stat promissio, & nõ stante nõ stat: aut est inhonesta, & hoc dupliciter: quia aut est cõtraria bonis matrimonii, vt si dicam, Accipiam te, si uenena sterilitatis procures, & tunc non contrahuntur spõsalia. Aut non est contraria bonis matrimonii, ut Accipiam te si furtis meis consentias, & tunc stat promissio, sed tollenda est conditio.

* Li. 9. Etymol. c. 5. in. u. parũ à prine.

m Li. 4. sententiarum. d. 27.

* Isid. ubi supra.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd ipsa sponsalia, & sponsorum datio est promissionis confirmatio, & ideo ad hoc denominatur quasi à perfectiori.

AD 2m dicendum, ꝙ ex tali promissione obligatur unus alteri ad matrimonium cõtrahendum, & peccat mortaliter nõ soluens promissum, nisi legitimum impedimentum interueniat, & secundum hoc, Ecclesia cogit iniungendo pœnitentiam pro peccato, tamen in foro contentioso nõ compellitur quia matrimonia coacta cõsue uerunt malos exitus habere, nisi forte iuramẽtum interuenerit, quia tunc cogendus est, ut quidam dicunt, quamuis aliis non videatur propter causam prædictam, prœcipue si de, vxoricidio timererur.

AD 3m dicendum, quòd illa addita non sunt nisi ad confirmandam promisionem, unde non sunt aliud, quàm promissio.

AD 4m dicendum, quòd cõditio illa, quæ apponitur, non tollit matrimonii libertatem, quia si est inhonesta, debet abiici: si autem honesta, aut de bonis simpliciter, ut si dicat, Accipiam te si placet parentibus, & hæc conditio non tollit libertatem sponsalium, sed auget ei honestatem: aut est de utilibus, ut si dicat: Contraham tecum si dabis mihi centum, & tunc hoc non ponitur quasi ad uendendum cõsensum matrimonii, sed sponsalia per aliquid annexum confirmata.

2m maior. Quicunque promittit aliqd, debet cõpelli ad soluendum. ℟. nisi de maiori malo timeatur. §. Tunc nihil cõtra. Nam quando huiusmodi ab ecclesia in foro contentioso ad implendum promissum non cõpelluntur: hoc est ꝙ timetur de vxoricidio, uel adulterio, uel alijs huiusmodi malis: quoniam (ut dicitur in textu) matrimonia coacta consueuerunt malos exitus habere.

¶ NOT. De hoc iudicio ecclesiæ prædicto non est mirandũ, tanquam de re illicita, sed commendandum potius tale iudicium est: quoniam ex Euangelio exemplum proportionaliter habet. Dicitur. n. Matth. 13. ꝙ paterfamilias seruis uolentibus reiecare zizania inhibuit hoc dicens. Non: nè forte colligentes zizaniam eradicentis simul cum eis, & triticum. Ecce ꝙ licet hæretici compellendi sint ad seruandam fidem quã in baptismo promiserunt, & multo magis quam sponsi ad seruanda sponsalia pro matrimonio: tamen in casu, quo de priori malo timetur non compelluntur pro sui ipsorum eradicatione. A simili ergo, imo & à fortiori: in casu quo de peiori malo, quam sit frangere promissionem spõsorũ, timetur, tunc non sunt hmõi compellẽdi ad soluendũ sponsalia (ut dr in textu.) Vide circa materiam de hæreticis prædicta 2.2.q.10.ar.8. ad 1m, & q.11.ar.4. ad 3m.

3m illatio cõclusionis. Ergo &c. ℟. negatur illatio. §. Nam illa addita, de quibus argumentũ, non fuit nisi ad &c. ut in textu.

4m minori. Sub aliqua conditione accipiendæ pecuniæ, & nomine doris promissæ nõ, per modum

modum pœnæ. §. Tunc nihil &c. Nam conditiones legitimæ nõ tollunt libertatem matrimonij (vt intelligitur.)

5m ex Iacobo. Promissi, quæ est de rebus futuris. ℟. non intellecta conditione debita: non autem, intellecta illa sponsalia, subintellecta conditione debita. i. si Deus uoluerit, interueniũt: non autem sine tali subintellectione.

§ Tunc nihil &c. Nam in sacramento matrimonij sponsalia, subintellecta conditione debita. i. si Deus uoluerit, interueniũt: non autem sine tali subintellectione.

¶ NOT. Quando in textu dicitur ly quasi fiduciam habens de uita sua, intelligitur de fiducia absoluta. i. non habendo respectum ad diuinũ uelle, nec explicitè, nec implicitè. Tales namque fiduciam de uita sua habentes more bruto rum mortẽ nõ præuidentium, neq; Dei timorem habentiũ procedunt in suis promissionibus: & iõ nõ mirum, quòd ab Apostolis Iacobo uituperantur.

6m de minori Sponsus. ℟. propẽ ès non, largè. §. Tunc nihil &c. Quòd enim aliquis ex præsentibus aupuijs dicatur sponsus; hoc est largè loqui de sponso. Propriè namq; sponsus dicitur à sponsione antè matrimonium facta.

APPENDIX.

Vtil. p. 5. Eccl. &c. EX articulo habetur. ¶ Primò quòd per D. Thomam ostẽdas recte dictum fuisse à Nicolao Papa vt recitatur 30 q.1. Nostrates &c. Pbi sponsalia sedera, quæ futura: aũ sunt nuptiarum promissio, sederata quoq; eorum, qui hęc contrahunt, & horum, in quorũ potestate sunt celebrantur. Hæc ibi. Item ab Alexandro Tertio, ad Panormit. Episcopum. De illis autem, qui promittunt se aliquas multeres ducturos præstito iuramento: & postea, eis incognitis, dimittũt terra s ad partes alias trãsferẽtes. Hoc tibi uolumus innotescere, quòd liberũ erit mulieribus ipsis, (si non ampliùs in fãcto est processum) ad alia se uota transferre. Hæc ille de sponsal. & matrim. Eccequ sponsalia etiam iurata non faciunt matrimonium, & consequenter: quòd (secundum Alexandrum) sunt tantum futurarum nuptiarũ promissio. Item à Gregorio IX. ait. eod. Gemma mulier &c. Cùm sponsalia contracta fuerunt, pœnam soluendam à parte, quæ contraueniret, in stipulatione appositam ab ipsa nititur extorquere. Cùm itaq; libera matrimonia esse debeant & ideo talis stipulatio propter pœnæ interpositionem sit meruõ improbanda mandamus: quatenus, si ita est, eandẽ ℟. vtrab exactionẽ prædictæ pœnæ desistat, ecclesiastica censura compellat. Hæc ibi. Ecce quòd conditio pecuniæ, tanquã pœna, reijcitur. Item à Lucio III. ad Episcopum Rappalen. tit. eod. Requisiuit à nobis tua fraternitas, qua censura mulier compelli debeat, quæ iurisiurãdi religione neglecta nubere renuit, cui se nupturã interposito iuramento fir mauit. Ad quod breuiter respondemus; ꝙ cùm libera dẽant esse matrimonia, mouenda est potius quæstio, cogenda: cùm coactiones soleant difficiles exitus frequẽter habere. Hæc ibi. De hac compulsione prudenti, præ timore mali exitus sponsorum, vide ibi Innocẽtium 3. cap. Præterea hi qi & Alexãdrum. 3. cap. Præterea de mulier.

Lib. 4. log. c. 18.

¶ Secundò habes: quomodo per D. Th. prædicta statuta Pontificum, pro quanto & sponsalia promissionem, & pœnam à sponsalibus rejiciendam, & prudentiam in compulsione pro seruanda fide adhibendam, dicunt, intelligas atque defendas.

a

¶ Tertiò vides: quomodo ex ijs uicissim Angelica doctrina hæc & confoletur, & confolidetur.

b

QVÆST. XLIII. ART. II.

CONCL. Septennij est tempus determinatum sponsalibus à iure contrahentis, satisrationabiliter.

179

¶ PROB. Quia sponsalia sunt promissiones futurorum (patet art. 1.) & illi non possunt promittere futura, qui non habent aliquam prudẽtiam de futuro, cui non sit ius finem primi septennij (vt declaratur in textu.)

¶ NOT. Illi dicunt. concl. in textu.

c

QVÆST. XLIII. ART. II.

intelligitur ut promissio dotis, unde matrimonium libertatem non perdit. Quandoque autem apponitur conditio pecuniæ per modum pœnæ: & tunc ꝙ matrimonia debent esse libera, talis conditio non stat, nec potest exigi pœna illa ab eo, qui nõ vult matrimoniũ complere.

AD QVINTVM dicendum, ꝙ Iacobus non intendit prohibere, quòd omnino aliquis nullam promissionem faciat de futuris, sed quòd non promittat quasi fiduciam habens de uita sua, vn de docet quòd debet apponi cõditio, si Deus uoluerit, quæ etia si uerbis non exprimatur, corde tamen debet intelligi.

AD SEXTVM dicendũ, quòd in matrimonio potest considerari ipsa coniunctio matrimonialis, & actus eius: & à sponsione primi in futurum dicitur sponsus à sponsalibus contractis per uerba de futuro: & à sponsione secundi dicitur aliqs sponsus etiam quando contractum est matrimonium per uerba de præsenti: quia ex hoc ipso spondet matrimonij actum: tamen à prima sponsione dicũtur sponsalia proprie, quæ sunt quędam sacramentalia matrimonij, sicut exorcismus Baptismi.

ARTICVLVS II.

Vtrum tempus septennij sit legitime assignatum sponsalibus contrahendis.

AD SECVNDVM sic procedi-tur. Videtur quòd tempus septennij non sit competenter assignatum sponsalibus contrahendis. Contractus enim, qui p alios fieri potest, non b requirit discretionem in illis, ad quos pertinet: sed sponsalia fieri possunt per parentes utroque illorum ignorante, quorum sunt sponsalia, ergo ita possunt fieri ante septennium, sicut post.

¶ 1 Præterea. Sicut ad contractus sponsalium requiritur aliquis usus, b ita ad consentiendum in peccatum mortale: sed sicut Greg narrat in 4. Dialo. quidã puer propter blasphemiæ peccatum extinctus est, ergo ante septemnium possunt p. trahi sponsalia.

¶ 3 Præterea, Sponsalia ad matrimonium ordinantur, sed in matrimonio nõ assignatur vnũ tempus puellæ, & puero, b ergo in sponsalibus septennium utri que assignari non debet.

¶ 4 Præterea, Ex tunc aliqui possunt sponsalia contrahere, ex quo eis possunt futuræ nuptiæ b placere: sed signa talis placentiæ frequenter apparent in puerisante septennium, ergo ante illud tempus possunt cõtrahi sponsalia.

¶ 5 Præterea, Si aliqui ante septimum annũ cõtrahunt spõsalia, & postea post septemniũ ante tempus pubertatis contrahunt per uerba de præsenti, reputantur b inter eos esse sponsalia: sed hoc non est, ex secundo contractu, quia tunc non intendunt sponsalia, sed matrimonium contrahere, ergo ex primo, & sic ante septennium possunt sponsalia contrahi.

¶ 6 Præterea, In his, quæ b cõmuniter fiunt à pluribus, quod deest uni, suppletur ab altero, sicut patet in trahentibus nauẽ: sed contractus sponsalium est quædam actio communis inter contrahentes, ergo si unus sit pubes, potest contrahere cum puella, quæ non habet septem annos sponsalia, quia quod uni deficit de tempore, alteri superabundat.

¶ 7 Præterea, Si aliqui iuxta ætatem pubertatis, quamuis ante eam contrahunt per uerba de præsenti, reputatur iter eos matrimonium, b ergo pari ratione si ante septennium, dummodo sint propinqui: contrahunt per uerba de futuro, reputabũtur inter eos esse sponsalia.

RESPONDEO, Dicendum, quòd * septennium est tempus deter-

Universidad de Deusto
Biblioteca

...drere tal. ...c. ...& ...rali n.5 decr. 20. §4. 2. in initio. ...11. pe. ...2. qõ ...29. ar. 5. corp. ...li. 1. c. 4.

ſtatem graduum ætatis hominis reſpectu uſus rationis, quę in textu adducitur, diligenter notabis pro ſemper: ut ſcias dijudicare multos casus conſcientiæ, puta de confeſſionis puerorũ tempore, de communionis, & huiuſmodi.

1m de maiori

Non requirit &c. ſũc: non autem, poſt. §. Tunc nihil, &c. Nam quamuis ſponſalia quandoque fieri poſſint per parentes ſine requiſitione ũc actualis conſenſus puerorum ſuorum, pro quibus intelliguntur fieri ſpõſalia: tamen non poſſunt valida eſſe, niſi poſtea per ipſos pueros acceptentur. Requiritur ergo poſtea diſcretio in illis, nomine quorum facta fuerunt ſponſalia: licet anteà, ipſis non requiſitis potuerint fieri: vt dicitur in textu.

¶NOT. Ex hac tam reſponſione, quàm ne inferas; quòd paruuli baptizati, ſi in annis diſcretionis conſtituti poſtmodũ reclamauerint, iudicandi ſint non baptizati & conſequenter arbitrio ꝓprio relinquendi, nec ad fidem pro eis à patrinis ꝓmiſſa ſeruandum cogendi. Non enim eadem ratio eſt de promiſſione aliquã pro pueris in rebus omninò neceſſarijs ad ſalutem ſacramentisque imprimentibus character em, non inuento obice, & de promiſſione in rebus ad ſalutem non ſic neceſſarijs. Ex ideo ꝓpoſitio illa de paruulis, quæ fuiſſe uidetur Eraſmi in prologo ſuper Matthæum, tanquam error peſſimus eſt, Chriſtianitatiq; facilè deſtructiua à ſapientibus uerè reputatur. Hinc merito videas eam damnatam à Concil. Tolet. ſiſſ. 7. de bapt. c. can. 14. ubi dicit, Si quis dixerit huiuſmodi paruulos baptizatos, cũm adoleuerint interrogandos eſſe, an ratum habere uelint, quod patrini eorum nomine, cum baptizarentur, polliciti ſunt & ubi ſe nolle reſpon-

*Al. vigeſimum quantum.

minatum * ſpõſalibus à iure cõ trahendi; ſatis rationabiliter: quia cum ſponſalia fiant quędã promiſſiones futurorum, vt dictum † eſt, oportet quòd illorum ſint, qui aliquo modo prò mittere poſſint, quod nõ eſt niſi illorum, qui habent aliquã prudentiam de futuris, quæ uſum rationis requirit; reſpectu cuius triplex gradus notatur ſecundum Philoſophum in 11. animalium. † Primus eſt cum neque ipſe intelligit per ſe, neque ab alio capere poteſt. Secundus eſt ſtatus, quo homo ab alijs capere poteſt, ſed ipſe per ſe non ſufficit ad intelligendũ. Tertius eſt, cum homo, & ab alio iam capere poteſt, & per ſe ipſum conſiderare, & quia ratio paulatim in homine conualeſcit, ſecundum quòd quietantur motus, & fluxibilitates humorum ſenſualitatis, ideo primum ſtatum hominis obtinet homo ante primum ſeptennũ, & propter hoc illo tẽpore nulli contractui aptus eſt, & ita nec ſponſalibus, ſed ad ſecundum ſtatum incipit peruenire in fine primi ſeptennij, vnde etiam tũc temporis pueri ad ſcholas ponuntur. Sed ad tertium ſtatum incipit homo peruenire in fine ſecundi ſeptennij, quantum ad ea, quæ ad perſonam ipſius pertinent, in quo ratio naturalis eius conualeſcit, ſed quantum ad ea, quæ extra ipſum ſunt; in fine tertij ſeptennij: & ideo ante primum ſeptennium nulli cõtractui homo aptus eſt. Sed in fine primi ſeptennij incipit eſſe aptus ad aliqua promittendum in futurum, præcipue de his, ad quę ratio naturalis inclinat magis, non autem ad obligandum ſe perpetuo vinculo, qa ad hoc nõ firmam voluntatem habet, & ideo tali tempore poſſunt cõtrahere ſponſalia. Sed in fine ſecundi ſeptennij, iam poteſt obligare ſe de his, quæ ad perſonam ipſius pertinent, vel ad religionem, uel ad coniugium; ſed poſt tertium ſeptennium etiam poteſt de alijs ſe obligare, & ſecũdum leges conſtituit ei ptãs de rebus ſuis diſponendi poſt * vigeſimũ ſecundũ annum.

ARTIC. II.

ADPRIMVM ergo dicendum, quòd ſi ante annos pubertatis fiunt contractus ſpõſalium per alium, ambo, uel alter reclamare poſſunt; unde nihil tunc actũ eſt, adeo quòd nec aliqua affinitas cõtrahitur ex hoc, & ideo ſponſalia, quæ inter aliquos per perſonas alias contrahuntur, robur habent, inquantum illi, inter quos contrahuntur ad ætatem debitam uenientes, non reclamant, ex quo intelliguntur conſentire de his, quæ per alios facta ſunt.

AD SECVNDVM dicendum, ꝙ quidam dicunt quòd ille puer, de quo Gregor. * narrat, non fuit damnatus, nec mortaliter peccauit, ſed uiſio illa fuit ad patrem conuertendum, qui in puero illo peccauerit non corrigens eum: ſed hoc eſt expreſsè contra intentionem Gregorij, quòd pater pueri animam filij negligens, non paruũ peccatorem gehennæ ignibus nutriunt. Et ideo dicendum, ꝙ ad peccatum mortale ſufficit et conſenſus præſens. Sed in ſponſalibus eſt conſenſus in futurũ, maior autem diſcretio requiritur ad prouidendum in futurum, quàm ad conſentiendum in actum unum præſentẽ, & ideo ante poteſt homo peccare mortaliter, quàm poſſit ſe obligare ad aliquid in futurum.

AD TERTIVM dicendum, ꝙ in tempore contractus matrimonij, non ſolum requiritur diſpoſitio ex parte uſus rationis, ſed etiam ex parte corporis, vt ſit tempus generationi aptum: & qa puella in 12. anno ad hoc uenit ut poſſit eſſe actui generationis apta, puer autem in finem ſecundi ſeptennij, vt Philoſophus ait in 9. animalium: ſimul autem uſum diſcretionis accipiunt, qui tantum in ſponſalibus requiritur: ideo in ſponſalibus determinatur vnum tempus utrique, non autem in matrimonio.

AD QVARTVM dicendum, quòd illa placentia, quę eſt in pueris ante ſeptennium, non procedit ex perfecto uſu rationis, cum nondum ſuſceptibiles ſint plenæ diſciplinę, ſed magis contingit ex motu naturæ quàm ex aliqua ratione, & ideo non ſufficit talis placentia ad ſponſalia contrahendum.

AD QVINTVM dicendum, quòd quamuis per ſecundum contractum in caſu illo non faciunt matrimonium, tamen oſtendunt ſe ratam habere priorem promiſſionẽ, & ideo prioris contractus accipit firmitatem.

AD SEXTVM dicendũ, quòd trahentes nauem, agunt per modum unius cauſæ, & ideo quòd deeſt uni, poteſt ſuppleri ex altero, ſed ſponſalia contrahentes agunt ut diſtinctæ perſonę, quia ſpõſalia nõ niſi inter duos eſſe poſſunt, unde in utroque re quiritur quòd ſit ſufficiens ad contrahendum, & ideo defectus unius ſponſalia impedit, nec ex altero poteſt ſuppleri.

AD SEPTIMVM dicendum, quòd in ſponſalibus etiam ſimiliter ſi appropinquat contrahẽtes ad tempus ſeptennij, contractus ſponſalium habet robur, quia ſecũdum Philoſophũ in 2. Phyſic. quod parum deeſt, quaſi nihil deeſſe videtur. Hæc autem propinquitas à quibuſdã determinatur tempus ſex menſium: ſed melius eſt quod determinetur ſecundum conditionẽ contrahentium, quia in quibuſdam magis accelerat uſus rationis, quàm in alijs.

2m de maiori

ita. &. quantum ad conſenſum ſimpliciter: non quantum ad conſenſum pro tali, vel tali; tempore. §. Tunc nihil &c. Nam ad peccatum mortale agendum ſufficit cõſenſus pro tempore præſenti, qualem intelligit habuiſſe puer ille à Gregorio narratus: ad ſponſalia uerò contrahenda nõ ſufficit talis conſenſus, ſed requiritur præſcia in futurum, & cõſenſus pro tempore futuro.

* Joco in arg. 2. obiectio.

3m illatio cõcluſionis. Ergo &c. & negat. illatio. §. Nam alia ratio eſt de requiſito tempore ad matrimonij, & alia ad ſponſalia contrahenda. Non enim in contractu matrimonij attenditur ſolummodo id, in quo conueniunt mas & fœmina, ſicut attenditur in contractu ſponſalitio: ſed ultra id, cõſideraſ aliud in quo non conueniunt: ut habetur in textu.

† li. 4. dist. 30. c. 1.

4m de maiori

Placere. &. placentia procedente ex uſu perfecto rationis: non autem placentia procedente tantum ex motu naturæ. §. Tunc nihil &c. Nam illa placentia, quæ eſt in pueris ante ſeptennium, non ſufficit in textu.

* lib. 7. de hiſtoria anima. in princ.

5m de maiori Reputantur. &. per ratiha-

* In decretal. li. 4. ti. 2. cap. 2.

bitionem primi contractus: non per directum ualorem ſe habentis. §. Tunc nihil &c. Vt patet in textu.

¶NOT. Confirmatur doctrina huius reſponſi per Bonifacium VIII. de regul. iur. in 6. regula 10. Rata habitionem tanto trahi, & mandato non eſt dubium comparari. Hæc ibi. Verbi gratia. Titius nomine Sempronij, ipſo tamen ignorante, percuſſit clericum; qui iam ipſi Sempronio contumeliam irrogauerat. Hactenus Sempronius non eſt excommunicatus. Verùm, ſi poſtquam audiuit percuſſionem illam nomine ſuo factam, eã acceptauit, & approbauit: tunc primùm fit excommunicatus per regulam dictam. Nam ratihabitio ſuperueniens tanto trahitur, ac ſi Sempronius mãdaſſet Titio, ut percuteret clericũ ipſum. Sic accidit in ꝓpoſito.

6m de maiori

Communiter fiunt à pluribus. &. agẽbus per modum unius cauſæ: non per modũ diſtinctarum. §. Tũc nihil &c. Nam contrahentes ſponſalia agunt, ut diſtinctæ perſonæ: quia ſponſalia non, niſi inter duos, &c. ut in textu.

li. 2. text. 16.

8m illatio cõcluſionis. Ergo pari &c. &. concediturillatio §. propter ratio nem in textu adductam, in quo propinquitatem ipſam ad tempus à iure determinatum, ad plenioꝛem doctrinam reſponſi, habes.

APPENDIX.

Vol. 1. p. 1. Reci. &c.

EX articulo habes. ¶ Primòquo modo per rationem oſtendas, meritò inſtitutum fuiſſe ab Alexandro III. quòd ſpõſalia ante ſeptennium nullius ſint roboris. Intelligas (ut ex contextu Alexandri colligitur) quòd uterque ſponſorum prædictum tempus habere debet. Inſinuauũ autem fuit par. 6. ca. 7. quando Archiepiſcopo Eboracenſi ſcripſi dicens. Si ubi conſtiterit quòd puella, præſata non eſſet ſeptennis, quando ſponſalitio celebrato Vuillelmi, modo deſponſata fuit. & poſtea in eam non conſenſerit; matrimonium inter eundem Vuillelmum, & matrem puellæ celebratum præcipia ſimpliciter obſeruari, & eorundem proles denuncies eſſe legitimas. Quia deſponſationes ante ſeptimum annum fieri non poſſunt: ſi conſenſus poſtea non interuenit. Hæc ibi. Item ab Innocentio III. Inter iuuenem & puellã ſponſalia non fuiſſe contracta pronunciauimus: cũm eſſet puella nondum ad ſeptennium peruenieſſe. Hæc illa: de deſponſatione impuberum. Ad diſſoluendum. Item ab Alexandro eodem ad Epiſcopum Herfordenſem. Quidam perfectæ ætatis quandam puellam in cunabulis deſponſauit: procedente uerò tempore matrẽ puellæ cognouit, & eã in uxorẽ accepit. Si præfactus uir matrem puellæ antequã ſeptimum annum cõpleſſet, in uxorem accepit: matrimonium non diſſoluas, cum deſponſationes huiuſmodi nullæ ſint, quæ in cunabulis fiunt. Verùm ſi poſtquàm Puella ſeptimum annum compleuit, prædictus uir matrem eius accepit uxorem, cũm ſponſalia ex tunc placere conſueuerint: inter eos ſententiam diuortij non differas promulgare: nec ipſum filiam ſeu matrem habere permittas. Hæc ille ibi. eod.

¶ Secundò habes: quomodo per Diuũ Thomas oſtẽdas multa meritò eſſe dicta, in multis capitulis, extra de ſponſal. & matrimon. item de deſponſat. impuber. item in Concilio Lateranenſi ſub Alexandro Tertio, titul. de ſponſal.

¶ Tertiò habes: quomodo per Diuũ Thomam illa iura, pro quanto pertinẽt ad hunc locum, defendas.

¶ Quartò videas: quomodo ex ijs uicißim Angelica doctrina ptãtens & declaretur, & conſolidetur.

*cerſim. *in argumentis huius articuli citatis.

CONCL. Sponſalia cõtracta diriminũtur in octo caſibus, ſed diuerſimode &c.

¶ PROB. Quia in duobus (ſcilicet religionis, contractuq; mat-

Universidad de Deusto
Biblioteca

matrimonij cum secunda) sponsalia ipso iure dirimuntur; & in alijs ex (ut in textu) dicemi debent secundū iudicium ecclesiæ.

1m illatio conclusionis. Ergo non &c. & negatur illatio. §. Nam per mortem spiritualem, qualis est ingressus religionis, soluitur promissio sponsalium q & ipsa dicitur spiritualis, inquantum nondum potestatem corporalem sui ipsorum sibi inuicem tradunt sponsi per illa.

¶NOT. Non est autem simile de pecunia illa argumenti: quoniam ingressus religionis non se habet ad illam de pecunia promissionem, sicut mors. Obligatio. n. ad religionem stat cū obligatione rei meæ non autem cum obligatione suppositi mei, ad alterum (ut patet cōsideranti formam professionis religiosorum.

k q.61.art.2.

2m de maiori In dubijs. &. quando retè sunt dubia. §. Tunc nihil &c. Nam quando alter statuto tempore, in casu proposito, non adest retè dubium: vt declaratur in textu.

* In decr. lib.4.tit.1.c.5. **3m maior.** Pœna nullus debet puniri. &. non tamen inconueniens est, ipsum ex pœna reportare damnum. § Tunc nihil &c. ut in textu.

¶NOT. Similis argumentum habes supra q. 39. art. 6. 1m. ibi affinitio non debet addi affinito. idē. n. est illud, q dly pro pœna, nullus debet puniri. Ideò ex illo loco huic clarum addas; & ex hoc vicissim illa.

4m de antecedente. Secundum hoc sponsa puniretur. &. negatur hoc. §. immo iuraretur ex consequēti. Nam liberaretur ab obligatione manēdi cum aliquo fornicario. Vnde non sit ex hoc, quòd sponsalia propter affinitatem interuenientem non dirimantur: ut declaratur in textu.

lib.4. dec. tit.1.c.12.

5m de maiori. Hoc est maximæ leuitatis. &. si non adfit noua causa. §. Tunc nihil &c. Nā quando ecclesia statuit, quòd illi qui contraxerunt sponsalia, deinde sese inuicem absoluant, præsupponit, hoc fieri noua causa emergente.

De mutatione cōsilij humani. ¶NOT. In textu significatur illa noua & adueniens per ly incertæ sunt prouidentiæ nostræ. Quasi dicat. Non possumus prauidere omnia, quæ uentura sunt circa aliquod negocium, de quo tractamus: & ideo facile est, ut aliquid processu temporis cognoscatur de nouo circa illud negocium emergere; quo nouo cognito mutatur illud primum propositum sine nota leuitatis immo quandoque cum laude uero magnæ prudentiæ. Vnde dici solet & quòd prudens est mutare consilium: & q stultus, ut luna, mutetur. Quę duo intelliguntur sic ex præmissis: quòd uidelicet nouis causis emergentibus ad prudentē pertinet mutare consilium; alioquin prudens non esset: & q ijsdem consilijs manentibus causis sententiis stulti est mutare consilium. Quia igitur sponsalia primo contrahentes & fortassis postmodum mā contractis sponsalibus absoluentes, æstimantur hanc absolutionem facere ex aliqua noua causa, tunc nouiter emergente, siue nouiter cognita; quam si à principio cognouissent, sponsalia non contraxissent: ideo inquit textus quòd non semper est leuitatis retractare sponsalia. Quòd si etiam nulla noua causa esset exurgens, adhuc ecclesia, post monitionē sponsorum ad sponsalitorum obseruationem, talem retractationē sustineret, ue deterius inde contingeret: propterea quod (ut prædictum est) contracta matrimonia difficiles exitus habere solent.

i

6m de consequentia prima. In nullo. &. secundum potestatē corporis traditā non, secundum potestatē corporis tradendam. § Tunc nihil &c. Ex eo enim, quòd sponsus unus suspectum habet alium de non seruanda fide, etiam postquam habuerint mutuam potestatem corporis utriusque, fit quòd sponsalia dirimi possint.

* cap.9.

7m de conclusione. Nec secundus contractus potest derogare primo. &. nisi essent alterius rationis. §. puta, quia primus est contractus sponsaliorum, & secundus matrimonij. Tunc nihil &c. Nam ideo secunda vendito non potest derogare primæ quia ambæ sunt unius rationis.

8m de maiori. Quod non est. &. neque habet modū, seu speciem, essendi. §. Tūc nihil &c. Nam quamuis aliæ mulieres legitimam sponsalia contracta nō fuerint ueræ; tamen fuit ibi quidam modus sponsaliorum: & ideo nē &c. ut in textu.

APPEN-

APPENDIX.

Vel. p.s. Eccl. ad 1. tel. &c.

EX articulo habes. ¶ Primò quomodo per rationem ostensam, non obstante, q frangere sponsalia, absque causa legitima, grane crimen adeò sit ut concilium Eliberitanum cap. 54. dicat. S. qui parentes fidem fregerit sponsaliorum, triennij tempore abstineant sed communione. Si uerò sponsus, uel sponsa in illo graui crimine fuerint tantum, parentibus excusatis, superior sententia seruetur) maritō dictū fuisse ab Alexan. III. post Cōcilium Lateran. 30. cap. 10. super eo, q quædā mulier viro tuo fidem dedit, & ipse illi, q matrimonium inter se contraherent, & uito uolēte sacramentum seruare, mulier castam dispositi ducere uitā; discretioni tuæ rñdemus. Si uinculū nō fuerint, mulier permitta tur ad religionem trāsire, & Deo (relicto seculo) militare. Beatū enim Ioannem, & cō plures ēt sponsalibus ad uitam cōtemplatiuā legimus euocatos & ideo eidem mulieri cōsidenter p mittere poteris, ut transeat ad religionē castitatis uotum seruatura. Hęc ibi. Et, à fortiori, denotatiue spōsalia, altero ingredente religionē, soluuntur. item ab Vbano. 3. ad Florentin. epūm. ut. 30. c. 6. post Concil. Later. sub Alex. 3. Verum postquam spōsalia inter personas legitimas contracta fuerint, & antequā uiro mulier traducatur, si alter eorū lepræ morbū incurrat, alter ad consummandā copulā maritalem compelli dēbet, uel se poterit ad secunda uota trāferre: fidemus, q ad accipiēdū eum cogi nō debet, eō inter eos matrimonium nō sit cōsummatum. Hęc ibi. Vnde de similibus in textu adductis simile inferas. Item ad propositum uide tu, de sponsal. & matrim. capitula multa: & idē in decretis, de despōsat. impub. ¶ Secundo habes quomodo q rationem prædicta parum, imo quanto sponsalia dicunt posse in casibus his ditimi, & intelligas & defendas. ¶ Tertiò uide quomodo ex ijs uicissim Angelica hæc doctrina & declaratur & confoliditur.

Tho. 4. d. 26. q. 1. ar. 1. q. 1. & seq.

QVÆST. XLIIII. ART. I.

CONCL. In matrimonio est aliqua coniunctio, secundum quam dicitur maritus & uxori & talis coniunctio ex hoc, quod ordinatur ad aliquod unum est matrimonium; coniunctio autem corporum, uel animorum ad matrimonium consequitur.

¶ Examen. Ly coniunctio secundum quam &c. Scilicet coniunctio formalis de qua in responsione ad primum.

Ly coniunctio corporum. Scilicet actualis. Nam huiusmodi non est de integritate matrimonij. q. 42. art. 4. & ideo dicit textus quòd consequitur.

¶ Ly animorum, i. quòd ad coniunctionem carnalem actualiter consideratorū. Alioquin consensus animorum ad ipsum esse matrimonij antecedenter concurrit & non consequitur tanquam effectus, sed præcedit tanquā causa efficiens, matrimonium. q. 45. ar. 1.

¶ PROB. 1. Quia per matrimonium aliqui ordinant ur ad aliquid unum (i. unā cognationem, unius prolis educationem, unam unam domesticam; & coniunctio adunationem importat. i. ordinationem aliquorum ad aliquid vnum (ut patet de multis hominibus in una militia, uel negotiatione: &. Quialy & talis coniūctio &c.) supponuntur, ut clara, omnia.

¶ NOT. Ex probatione primæ partis cōsequentiæ conclusionis patere quę & dicta sunt, quid sit copulatio & coniūctio la coniugalis à car nali copula distingua lis. Copulatio carnalis. Est enim illa quæ ordinatur per se ad vnam cognationem, & unius prolis educationem, & ad unam unam domesticam. concl. 2. Ergo uita coniugalis est conuersatio ad talem communicationem pertinens. ar. 3. ad tertium. De hac videq. 48. ar. 1. corp.

1m de maiori L'gantur. &. effectiuē; non formaliter. § Tunc nihil &c. Nam matrimonium est vinculum; quo formaliter ligantur coniuges.

¶ NOT. Causa formalis est illa, quæ se ipsa aliquid facit esse. na uero sic. Vnde

cā forma lis, efficiē

V 2 adhuc

Universidad de Deusto
Biblioteca

adhuc pariet albus: ideo clarum est, quòd ipse non formaliter idem sit ipsi, sed mediante actione sua idem dealbatione, facit album parietem. Sic in proposito applica tu unicuique quo ligatur matrimonium formaliter: quia facilis est applicatio.

2m de minori. Nulla relatio. ℟. Non considerata secundum esse in, secundum causam. ¶. Tùm nihil &c. Nam relatio, in quantum sensibilitatem dicit, considerata his secundis causis suis: hoc est sufficit præsenti considerationi, q causæ coniunctionis, quæ ex ipsa relatio. sint ipsa sensibilia.

*Phisio 2a.

*In corp. art.

item de maiori. ℟. tantùm nō, sacramentum & res simul. ¶. Tunc nihil &c. Nam prædicta coniunctio, quæ est in matrimonio, est res simul & sacramentum: ut plenius dicitur, q. 42. ar. 1. ad 3m. Vide responsum literæ secundum ly nec in sacramento requiritur &c.

¶ Corollarium. Coniunctio ergo nequaratione, qua relatio (vt dicit prima responsio) nequeratione, qua in sacramento est (ut 2a. responsio) sensibilitatem importat sed ratione, qua causas suas connotat.

3m maior. Cōiunctio est relatio æquiparantiæ, sicut æqualitas. ℟. Negatur, q sit sicut æqualitas. ¶. Ratio est, quia æqualitatis relatio non est una numero in utroque extremorum nec ratione causæ nec. cōne subiecti: sed relatio, quæ est matrimonium, habet unitatē numeralem ex parte causæ, licet diuersitatē dicat ex parte subiecti. (ut declaratur in textu). Matrimonium autē denominatur ab illa unitate, non ab illa diuersitate: & ideo diuersitas illa non facit, q matrimonium non sit numero unum inter duos coniuges.

1 APPENDIX.

Vtil. p 5. Eccl. &c. EX articulo habet. ¶ Primò, quòmodo per rationem ostendas, insinuatum meritò fuisse à sacris literis, & Papa &c. quòd in genere coniunctionis est matrimonium. A sacris quidem literis Matth. 19. Quòd Deus coniunxit homo non separet. Item 1 Cor. 7. Alligatus est uxori. Item Rom. 6. Lex in homine dominatur, quanto tempore viuit. Nam, quæ sub uiro est mulier, uiuente uiro alligata est legi. Ecce, q nupti dicuntur coniungi, alligari, & matrimonium dicitur lex: ex quo manifestè datur intelligi, q matrimonium est coniunctio viri cum, & ligamen. A Papa autem Alexandro Tertio, de præsumptione illud &c. Cum matrimonium sit matris & fœminæ coniunctio. Hæcibi. Item à Concil. Tridē. sess. 24. ubi in principio matrimonium vocat nexum, vinculum, copulatio, coniunctio, duorum. Matrimonij (inquit) perpetuum indissolubilemque nexum &c. Hoc autem vinculo duos tantummodo copulari & coniungi &c. Item à 27. quæstione secunda, in princip. & cap. cum initiatur.

¶ Secundò habes: quomodo per rationem prædictā partū & fœturarum, pro quanto matrimonij dicunt esse coniunctionem, & intelligas & probes & tuearis.

¶ Tertiò vides: quomodo ex ijsdem Angelica doctrina præsens & declaretur, & consolidetur.

*Ii. 4. c. 28

a

b

c

d

e

f

*Amb. 2. de Abraham c. 9. & fi. 2. de Eccl. officijs cap. 9.

*conel. 19 conel. f conel. f 3

ARTICVLVS II.

Vtrum matrimonium congrue nominetur &c.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videtur q matrimonij incongrue nominetur, quia denominatio debet fieri à h digniori. Sed pater dignior est matre, ergo magis debet denominari à patre, quā a matre coniunctio utriusque.

¶ 2 Præt. Redderet denominari ab eo quod est de essentia i sua quia ratio q̄ significat nomen, est definitio, ut dr in 4. Metap. sed nuptiæ non sunt de essentia matrimonij, ergo non debet matrimonium nuptiæ appellari.

¶ 3 Præterea, Species non potest proprio k nomine nominari ab eo, quod est generis: sed coniunctio est genus ad matrimonium, ergo non potest proprie coniugium nominari.

SED IN CONTRARIVM est communis usus loquentium.

RESPONDEO. Dicendum, quòd in matrimonio est tria cōsiderare. Primo, essentiam ipsius, quę est coniunctio, & m secundū hoc vocatur coniugiū. n Secūdo, causam eius, quę est desponsatio, & o secundū hoc vocantur nuptiæ, q̄ a nubo, q a in ipsa solemnitate desponsationis qua matrimoniū perficitur, capita nubentiū velantur. Tertio, effectum, qui est proles, & p dr sic mat rimoniū, q ut Augu. dicit contra Faustum ob hoc q mulier non debet ob aliud nubere, nisi ut sit mater. Potest autem matrimonium quasi matris munium, idest officium dici, quia fœminis incūbit maxime educandę, prolis officiū: vel dicitur matrimoniū, quasi matrem muniens, quia iam habet, quo defendatur, & muniatur, scilicet virū: vel dicitur matrimonium quasi matrem monens, ne virū relinquat, alteri adhęrens; vel dicitur matrimoniū quasi materia unius, quia in eo fit coniunctio ad unam prolem materialiter inducendam, ut dicatur matrimonium à monos, & materia: vel dicitur matrimonium ut Isidorus dicit, à matre, & nato, quia per matrimonium efficitur aliqua mater nati.

g

h

i

k

l

m

n

o

p

q

¶ Secundò habes: quomodo per rationem prædictā partū & fœturarum, pro quanto matrimonij dicunt esse coniunctionem, & intelligas & probes & tuearis.

¶ Tertiò vides: quomodo ex ijsdem Angelica doctrina præsens & declaretur, & consolidetur.

CONCL. Matrimoniū cōgrue vocatur & coniugiū, considerata eius essentia, & nuptiæ, considerata eius causa: & matrimonium, considerato eius effectu, quadrupliciter.

¶ PROP. 1. Quia essentia matrimonij est coniunctio (ar. 1.) 2. Quia causa eius est desponsatio (q. 43.) 3. Quia effectus eius est proles, respectu cuius mater & materiam inducit, & generat, & educat, & mater nominatur.

¶ NOT. Ratione probationis primæ aduertas: quòd ex eo, quòd coniugium dicitur à coniunctione, tanquam à causa sua: ideo vbicunque matrimonium vocatur coniugium, ibi per hoc confirmatur, quòd matrimonium est coniunctio: & consequenter per hoc idem confirmatur semper

*vide 19. cau. 26 Amed. tom. 6.

182

semper conclusio articuli primi scilicet quòd matrimonium sit in genere coniunctionis, seu coniunctio. Occasione autem probationis secundæ aduerte literam ly quia in ipsa solemnitate desponsationis &c. Non enim per ly quia, intendit D. Tho. probare conclusionem hāc, videlicet quòd matrimonium vocetur nuptiæ: sed intendit probare, q conueniēter nuptiæ, in quibus fit desponsatio, conuenienter deriuantur à nubo. Nam quædā velati, nubes superponitur sponsis nupturis quando velantur capita eorum. Occasione verò tertiæ probationis nota: quòd licet Diuus Thomas sextuplicitèr interpretetur matrimonium in textu: tamen, quoniam quatuor tantū interpretationes eius referuntur ad prolē, de qua tanquam eius effectu agebatur in tertia parte cōclusionis: ideo ibi dictū est ly quadruplicitèr.

A

2m de maiori Digniori. ℟. vel ad q positum accommodationi. ¶. Tūc nihil &c. Nam quamuis pater sit dignior, quàm mater tamen circa prolem &c. ut in textu.

¶ NOT. Argumentum hoc primum impetit tertiam partem conclusionis: & ideo de prole fit mentio in textu. Vult autem denotare textus: quòd mater est aptior, seu accommodatior, ad educationem prolis (puta prospiciendo in cunabulis, lactando, fouendo, & multis huiusmodi officijs deseruiendo,) in cuius signum principaliter facta est, ut sit homini in adiutorium ipsius prolis tùm generandæ, tùm educandæ. Kurtus. Maiorem illam sic gloriatā in responso formali diligenter memoriæ mādato quòn à multipliciter ad plurima intelligenda valebit. Et quod de alia propositione gloriata dico nunc, intelligenda de omnibus alijs propositionibus, præsertim maioribus, per totam fumatam Theologiæ formaliter gloriatis: quoniam hinc valuerit fallimata vilitatē ex particulari aliquin proposito hauriet, eas postmodum ad similia sæpius applicando.

Maiorū, &c. propositionum ubiq; gloriatis universalis vilitas.

B

3m maior. Species non potest proprio nomine nominari ab eo, quod est generis. ℟. nisi ob hoc, vel pg imperfectionem speciei, vel propter perfectionem. ¶. Tunc ut hic &c. Matrimonium. n. quod est species coniunctionis habet completam perfectionem coniunctionis, quæ est genus suum: & ideo congrue nominatur, nomine generis sui, coniugium.

¶ NOT. Propter imperfectionem speciei (sicut declaratur in textu) sit denominatio per genus suum: quando reprobati nominantur præsciti. Quia enim aliquid ad dignitatem pertinēs non addunt supra præscientiam: ideo retinent nomen communē; quo contra prædestinati, quoniam aliquid addunt supra præscientiam ad dignitatem pertinens, ideò sortiuntur nomen speciale.

C

D

APPENDIX.

EX articulo habes. ¶ Primò, quòd per rationē ostenditur, matrimonium meritò vocari matrimonium à scripturis 1. Cor. 7. Igitur qui matrimonio iungis virginem tuam &c. Id, his qui matrimonio iuncti sunt præcipio &c. Id est 1. Esdr. 9. neq; mātimonia iūgerem &c. Item prouerb. est in matrimoniofuerit &c. Item Eccle. 23. ex alieno mātimonio &c. Et vocari coniugium Genes. 26. ibi esset societas coniugio. Item 36. dediq; illi in coniugiū. Item Deuter. 7. nec sociabis cum eis coniugia. Item Tob. 6. coniugium ita suscipiunt. Item, erimus in coniugio nostro. Et vocari nuptiæ Gen. Optatis pontus nuptijs. Item Tob 9. nuptiarum conuiuium exercee. Item Hester 2. pro coniunctione & nuptijs. item Sap. 14. neq; nuptias mutat. Item 1. Machab. 9. Filij lambri faciunt nuptias 2. Machab. 14. nuptias fecit, quæ egit. Matt. 22. non possunt filij nuptiarum. Item Luc. 17. dabantur ad nuptias. Meritò etiā vocari coniugium à summis Pontificibus, de connet. coniugator. capitulis multis. Item vocari matrimonium, de consang. & affinita. de sponsi. deco qui du. in matrimon. qu. poll. de sponsal. & matrim. capitulis multis. Meritò etiam vocari nuptiæ. 35. quæst. 5. cap. primo. Item à Concilijs passim: quando de hac materia tractant.

1 Vtil. p 5. Eccl. &c.

In 4. dist. 27 §. 8. & Gratian in Decretis ca 27. q. 2. in gri cap.

¶ Secundo habes: quomodo per rationem prædictā scripturarum Pontificum, Conciliorum, pro quanto sic nominant, & intelligas & defendas.

E

a

¶ Tertiò vides: quomodo ex ijs vicissim Angelica doctrina hæc declaratur, & confoderetur.

3

*lib. 2. de Sacramentis pa rte 11. c. 4.

ARTICVLVS III.

Vtrum matrimonium conuenienter definiatur.

AD TERTIVM sic proceditur. Videtur quòd inconuenienter definiatur* in litera. Quia in mariti definitione oportet q matrimonium ponatur, quia maritus est, q est mulieris iūctus matrimonio: sed maritalis cōiunctio ponit in definitione matrimonij, ergo vt quòd sit circulatio i definitiōibus istis.

B

¶ 2 Præterea, Per matrimonium ficut efficitur uir maritus mulieris, ita uxor uiri mulier, ergo non debet magis dici cōiunctio maritalis, quàm uxoria.

C

¶ 3 Præterea, Consuetudo ad genus moris pertinet, sed frequenter matrimonio iuncti sūt ualde moribus diuersi, ergo nō debet poni in diffinitione matrimonii, indiuiduam uitæ consuetudinem retinens.

¶ 4 Præterea, Inueniuntur aliæ definitiones d matrimonio datæ. Quia secundum † Hugo. matrimonium est duarum idonearum personarum legitimus de coniunctione consensus: secundum quosdam autem matrimonium est cōsortium communis uitæ, & communicatio diuini, & humani iuris. Et quæritur qualiter hæ diffinitiones differant.

D

CORPORVM: ideo coniugium nominatur.

ARTICVLVS III.

Vtrum matrimonium conuenienter definiatur.

AD TERTIVM sic procedit. Videtur quòd inconuenienter definiatur* in litera. Quia in mariti definitione oportet q matrimonium ponatur, quia maritus est, q est mulieris iūctus matrimonio: sed maritalis cōiunctio ponit in definitione matrimonij, ergo vt quòd sit circulatio i definitiōibus istis.

B

¶ 2 Præterea, Per matrimonium ficut efficitur uir maritus mulieris, ita uxor uiri mulier, ergo non debet magis dici cōiunctio maritalis, quàm uxoria.

C

¶ 3 Præterea, Consuetudo ad genus moris pertinet, sed frequenter matrimonio iuncti sūt ualde moribus diuersi, ergo nō debet poni in diffinitione matrimonii, indiuiduam uitæ consuetudinem retinens.

¶ 4 Præterea, Inueniuntur aliæ definitiones d matrimonio datæ. Quia secundum † Hugo. matrimonium est duarum idonearum personarum legitimus de coniunctione consensus: secundum quosdam autem matrimonium est cōsortium communis uitæ, & communicatio diuini, & humani iuris. Et quæritur qualiter hæ diffinitiones differant.

D

capitulis multis. Meritò etiam vocari nuptiæ. 35. quæst. 5. cap. primo. Item à Concilijs passim: quando de hac materia tractant.

¶ Secundo habes: quomodo per rationem prædictā scripturarum Pontificum, Conciliorum, pro quanto sic nominant, & intelligas & defendas.

E

a

¶ Tertiò vides: quomodo ex ijs vicissim Angelica doctrina hæc declaratur, & confoderetur.

3

ARTIC. III.

CONCL. Tres inueniuntur diffinitiones de matrimonio datæ: una secundum causam, alia secundum essentiam, alia secundum effectum. 183

¶ PROB. Quia diffinitio ab Vgone, scilicet matrimonium est duarum idonearum personarum legitimus de cōiunctione cōsensus est diffinitus tribus eius: & illa à magistro, sententia

Universidad de Deusto
Biblioteca

est viri, mulieris q, maritalis coniunctio inter legitimas personas individuam vitæ consuetudinem retinens, est secundum essentiam: & illa à quibusdam aliis scilicet matrimonium est consortium communis vitæ & communicatio diuini & humani iuris. est secundò effectum data (vt in textu omnia sunt clarè patent.)

1m de conclusione. Circulario. ℟. differunt non autem, vniformia. ¶. Tunc nihil &c. Nam diffinitio ne esse circularem dissoluit non est inconueniens sed ipsam dare vniformiter.

† lib. 2. de sacramentis p. 11. c. 4.

¶NOT. Quoniam demonstratio est diffinitio sola positione differens (6. post.) hinc est, quòd sicut non inconuenit demonstrationem fieri circularem differenter, ita nec inconuenit hoc de diffinitione: & sicut inconuenit, demonstrationē dari circularem uniformiter, ita & diffinitionem. Circulatio autem uniformis est, quando utrique processus fit per eandem causam. sed modo penitus considerata. Differmis uerò, quando unus processus illorum est per unam causam uno modo considerata. & secundus processus est per aliam, uel per eadem alio modo considerata. Vt si dicamus. Homo est rationalis, ergo risibilis: & est risibilis, ergo rationalis. En circularis demōstratio differmis: quoniam primus processus fit à causa in essendo ad effectum, & secundus fit à causa in inferendo ad causam in essendo. Idem ergo est iudicium de diffinitionibus his circularibus, scilicet animal risibile est rationale, & animal rationale est risibile: quoniam prima diffinitio datur per priora secundum se (cum rationale sit prius saltem (cum risibilitas sit illa, mediante qua innotescit nobis rationabilitas.) sic in proposito. Maritus cadit in diffinitione matrimonij (vt visum est in diffinitione nunc à magistro data per ly maritalis:) & matrimonium cadit in diffinitione mariti (vt in argumento adducitur.) Verum differmiter: quoniam quando maritus diffinitur per matrimonium, diffinitio datur per priora simpliciter (cum matrimonium sit vera causa quod aliquis fiat maritus:) & quando matrimonium diffinitur per maritum, diffinitio datur per priora eorum quo ad nos: cum ex eo, quòd aliquis dicitur maritus, innotescit in cognitionem, q, matrimonio vxori coniunctus est. (De ly maritus, ly matrimonium, vide in ad te tium, & loca ibi allegata.

Maritus maritalis.

2m de maiori ista. ℟. quantum ad coniunctionem: nō quantū ad finem coniunctionis. ¶. Tunc nihil &c. Nam per ly maritalis intendit diffinimo in cōpletionis probat one potius expetitiue finem coniunctionis. Nam de coniunctione iam dixerat ly coniunctio.

¶NOT. Quando addiscuntur huiusmodi, similia per ly sicut, ita, uel huiusmodi, attendendum est illud, in quo ipsa similia comparantur, siue assimilantur. Non enim in omnibus con-

*Ar. præd. cor.

*Posita in 3. arg.

RESPON. Dicendum, quòd sicut dictum est, * in matrimonio tria considerantur, scilicet causa ipsius: & essentia eius, & effectus, & in secundum hoc tres definitiones inueniuntur de matrimonio datæ. Nam definitio Hug. † tangit causam, scilicet consensum; & personas, quarū est. Definitio autem in litera posita tangit essentiam matrimonii, scilicet coniunctionem, & addit determinatum subiectum in hoc q, dicit inter legittimas personas, ponit etiam differentiam contrahentem ad speciem in hoc quòd dicit maritalis: quia dum matrimonium sit coniunctio in ordine ad aliquid vnum, talis coniunctio in speciem trahitur per illud, ad quod ordinatur, & hoc est id, quod ad maritum pertinet: ponit etiam virtutem huius coniunctionis, quia indissolubilis est, in hoc q, dicit indiuiduam, &c. Sed alia definitio * tangit effectum, ad quem ordinatur matrimonium, scilicet, uita communis in rebus domesticis, & quia communis cōmunicatio aliqua lege ordinat, ideo ponitur ordinationum illi communis, scilicet ius diuinū, & humanum: aliæ autem communicationes, vt negotiatorū, & militantium solo iure humano instituræ sunt.

ADPRIMVM ergo dicendum, q, aliquando priora, ex quibus debet dari definitio, non sunt nominata, & ideo in definitione aliquorum ponuntur aliqua posteriora simpliciter, quę sunt priora quo ad nos, sicut in definitione qualitatis ponitur quale à Philosopho, * cum dicit: Qualitas est secundum quā quales esse dicimur; ita etiam hic in definitione matrimonij ponitur maritalis, ut sit sensus: quòd matrimonium est cōiunctio ad ea, quæ mariti officium requirit, quæ non poterant uno nomine exprimi.

ADSECVNDVM dicendum, q, per hanc differentia tangitur finis coniunctionis, vt dictū * est: & quia ut dicit Apostolus: † Vir non est propter mulierem, sed mulier propter virum: ideo hęc differentia potius debet sumi à viro, quàm a muliere.

AD TERTIVM dicendum, q, sicut uita ciuilis non importat actum singularem huius, uel illius, sed ea, quę ad communicationem ciuilem pertinent, ita uita coniugalis nihil aliud est, quàm conuersatio ad communicationem talem pertinens: & ideo quantum ad hanc vitā sem per consuetudo est indiuidua, quamuis sit diuisa quantum ad actus singulares utriusque.

AD QVARTVM patet solutio ex dictis*.

*In præd. camento qualitatis

3m de maiori Consuetudo. ℟. quantum ad actus singulares hominum considerata non, quatum ad communicationē quandam in uita cōiugali. ¶. Tunc nihil, &c. Quamuis enim coniuncti matrimonio sint frequenter moribus diuersi, si cōsiderentur quantum ad actus singulares mutuos: tamē semper huius, si consideretur quantum ad florem uitæ coniugalis. Et hoc secundo modo tantum, diffinitio Magistri loquitur de consuetudine. Vide supra art. 1. not. prob. consul. Vnde etiam cognoscere, qd sit coniunctio maritalis & quid sit maritus, & uxor. Nam omnia hæc se inuicem, patum à longe, consequuntur in notitia.

4m de antecedēte. Aliquid finitio non, ℟. datur p causam tam per effectum. ¶. ut patet in p hatione cōclusionis. Tunc ex ijs de iure magna est inter illas diffinitiones differentia: hęc uero differunt essentia, causa, & effectu alicuius rei.

¶NOT. Quia tamen ex pluribus diffinitionibus, diuersis in eadē re considerantibus, laudabiliter confari solet vnica (exemplo Philosophi in 1. post. de diffinitionibus demonstrationis: & libri Physicorum, de diffinitionibus domus & 2. de Anima, de diffinitionibus animæ:) ideo ex omnibus his tribus, Sic amus unam, dicendo. Matrimonium est uiri mulieris q, legitimarum personarū, maritalis coniunctio, ex consensu mutuo animorū causam ad eheem uitā cōiugalē fecūdū iuris humani diuinumq; iugiter tenendā ordinata. In qua diffinitione, prima par uvig. ad ly coniunctio, est Magistri explicans essentiā, secunda à ly ex consensu usq; ad ly causata, est Vgonis cām exprimens, tertia à ly ad communem usq; in finem, est aliorum effectum natura.

Regula formalis de ly sicut, ita &c.

In corpu

Diffinitio vnica matrimonij ex multis

APPENDIX.

EX articulo habet. ¶. Primò quomodo per rationem ostensum sit dictum ab Alexandro Papa III. ad Genuen sem Ep scopum: vt recitatur de præsumption. illud quoq; &c. Verum, quia in huiusmodi dubietate fama vicinæ magis debet attendi, ú fama loci habet, quòd uir ipsam in lecto & in mensa, ficut uxorem, tenuerit: (cum matrimonium sit maris & fœminæ coniunctio individuam uitæ consuetudinē, retinens) cogenda est mulier ut eidem uiro affectu seruiat coniugali. Hæc ibi.

Ex

Vtil. p. 5. Eccl. 6.

Ex quo patet & diffinitio: & quòd coniunctio maritalis dicta à Magistro uocatur à Papa coniunctio & affectus coniugalis. Ex quo etiam videtur datur, quòd Papa non omnem coniunctionem approbat pro matrimonio. Nunc damnatas uides, & à diffinitionibus in articulo positis damnatas merito offēdere potest.

Hæreses damnatæ à Papa, & sancto dogmate.

¶Examen. Ly consensum. Scilicet liberum eo modo, quo declarabitur in appendice per Papam.

¶Item ly consensum. Scilicet uerum, non fictum aut declaratur, da sum. & matrimonium nos.

¶Ly mutuum. Hoc est, q, non debet claudicare matrimonium. Si enim unus coniugum libere cōsentiente alter uel non consentiret uxoratur, uel coacte; tunc nō esset uerum matrimonium.

¶Ly per. Vel ly per dicit causam efficientem. Alias enim ista propositio per, multipliciter accipitur. 1. par. q. 16 ar. 5.

*Q. præc. ar. 1.

¶NOT. Subintelligitur, quòd ille consensus sit aliquibus signis ad inuicem notificatus, ut artic. sequen. pro abundantiori cautela monstrabitur. Aliquin, quo modo esset mutuus? Item, q, sitā personis non inhabilitatis ad matrimonium contrahendum. Erhoc merito subintellexit D. Tho. quia superius q. 44. art 3. in diffinitione matrimonij de huiusmodi idoneitate personarum mentionem fecit: & mox eiusdem Doctoris est semper super ora ponere in dictis posteriorib. nisi aliud expetitur. Quæ ne to sint illegitimæ per fidem ad contrahendum etiam si mutuo consentiant dec. Trid. sess. 24. cap. 1. de refor. dicent. Qualiter, quę ne præsente parocho, uel alio sacerdote de parochi, seu ordinarij licētia, & duobus uel tribus testib. matrimonium contrahere attentabunt eos sancta Synodus ad sic contrahendū omnino inhabiles red dit, & huiusmodi cōtractus irritos & nullos esse decernit, prout eos per hanc decreto irritos facit, & annullat. Item masculus ante 14 annum, & fœmina ante 12. prohibent cōtrahere. Vide de hac materia in despōsal. & nullit. & de despōsat. impuber. capitulo unico.

Illegitimæ personæ ad matrimoniū.

¶Ho m. 3. in Mar. in opere imperfecto parū ad med. 10. 2. & in Deut. 27. q. 2. c. 1. & 3. Vide l. Nuptias ff. de reg. iur.

* Decret. super ora p li. 4. tit. sup ponere in dictis c. 15.

¶PROB. Quia cum diffinitione materialis sint humanorum cōtractuum fiant per mutuum consensum: & coniunctio matrimonialis est contractus materialis, sine humanus.

1m de maiori. A solutate humana. ℟. tanquam à principia causa non, tanquam ab instrumen-

V 4 tali.

QVAESTIO XLV.

De consensu matrimonij, in quinque articulos diuisa.

CONSEQVENTER considerandum est de consensu. Vbi primo agēdum est de consensu secundum se considerato. Secūdo, de consensu iuramento, uel carnali copula firmato. Tertio, de consensu coacto, & conditionato. Quarto, de obiecto consensus.

Circa primum quæruntur quinque.

Primo, Vtrum consensus sit causa efficiens matrimonij.

Secundo, Vtrum consensum oporteat per verba exprimi.

Tertiò, Vtrum consensus expressus per verba de futuro, faciat matrimonium.

Quarto, Vtrum consensus p verba expressus, si desit interior consensus, exterius faciat uerū matrimonium.

Quinto, Vtrum consensus in occulto factus p verba de præsenti, faciat matrimonium.

ARTICVLVS I.

Vtrum consensus sit causa efficiens matrimonij.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur quòd cōsensus non sit causa efficiens matrimonii. Sacramenta enim non sunt à voluntate humana; sed ab institutione diuina: sed consensus ad uoluntatem pertinet, ergo non est causa matrimonij, sicut nec aliorum sacramentorum.

¶2 Præterea, Idem non est causa sui ipsius, sed matrimonium nihil aliud videtur esse quàm consensus: quia consensus, ipse signi

ficat coniunctionem Christi ad Ecclesiam, ergo consensus non est causa matrimonii.

¶3 Præterea, Vnius debet esse vna causa: sed matrimonium in duos est unum, ut dictum est: consensus autem duorū sunt diuersi, quia diuersorum sunt, & in diuersa; ab una enim parte est consensus in uirum, ex alia in uxorem, ergo mutuus consensus non est causa matrimonii.

SED CONTRA est quod Chrysost. † dicit: Matrimonium non facit coitus, sed uoluntas.

Præterea, Vnus non accipit potestatem in eo, quod est liberare alterius, nisi per eius consensum: sed per matrimonium accipit vterque coniugum potestatem in corpus alterius, ut patet 1. Corinth. 7. Cum prius uterq; liberam potestatem sui corporis haberet, ergo consensus facit matrimonium.

RESPONDEO, Dicendum, q, in omnibus sacramentis est aliqua spiritualis operatio, mediante operatione, quæ eam significat, sicut per ablutionem corporalē in baptismo fit ablutio interior spiritualis: unde cū in matrimonio fit quædam spiritualis coniunctio, inquantum matrimonium est sacramentum, & aliqua materialis, secundum quòd est in officium naturæ, & ciuilis uitæ, * oportet quòd mediante materiali fiat spiritualis virtute diuinata unde, cum coniunctiones materialiū contractuum fiant per mutuum consensum, oportet quòd hoc modo etiam fiat matrimonialis cōiunctio.

† Tho. nhi sup. ar. 2. q. 1. & sc. Cōcil. Tridē. sess. 24. de reform. matrim. c. 9.

AD PRIMVM ergo dicendū, q, sacramentorum prima causa est diuina uirtus, quæ in eis operatur salutem: sed causæ secundæ, sicut instrumentales, sunt materiales operationes ex di-

mutuum consensum: & coniunctio matrimonialis est contractus materialis, sine humanus.

1m de maiori. A solutate humana. ℟. tanquam à principia causa non, tanquam ab instrumen-

V 4 tali.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tali. §. Tunc nihil &c. Nam consensus coniugum est instrumentalis causa in matrimonio: & sic conclusio intellexit.

2m minor. Matrimonium nihil aliud uidetur esse, quam consensus. R. negatur hæc. §. si accipiatur ly videtur pro est. Ad rationem in contrarium dicitur, q consensus (propriè loquendo) coniunctionem Christi ad ecclesiam non significat: sed &c. ut in textu. Vnde nec sequitur, ex eo, quòd consensus est causa matrimonij, q idem sit causa sui ipsius.

3m deminori Diuersi R ex parte continentium per sonarum in matrimonio, ex parte eius, in quod consentitur. §. Nam consensus directè fit in coniunctionem: siue loquamur de consensu uiri, siue uxoris. Tunc nihil &c. Nam ad hoc, q una causa sit unius, sufficit, q sit unitas causæ in obiecto. etiam si personæ contrahentes sint plures quàdoq; ut dicit. 1. ¶ NOT. Vide q. 44. ar. 1. ad 1. pro utriusq; loci meliori intelligentia.

*Quæst. prec. ar. 1. & Gratian. cau. 27. q. 2.

*De quatio corp. & q. sac. ar. 1.

APPENDIX.

1 Vell. p. S. Excl. &c.

EX articulo habes. ¶ Primò quo modo per rationem offendar, metrico insinuatum fuisse a Conciliis, & summis Pontificibus, q consensus est causa efficiens matrimonij. Insinuatum autem est hucà Concil. Flor. in decret. Eugenij Quarto. Armenet. quando ait de sacramentis sequentis. Septimum est sacramentum matrimonij &c. Causa efficiens matrimonij regulariter est mutuus consensus per uerba de præsenti expressus. Hæc ibi. Vbi ly regulariter, non cadit super consensum; sed super expressionem consensus per uerba. Quasi dicat. Consensus est semper causa efficiens matrimonij: sed q exprimatur per uerba, hoc non semper est, sed regulariter tantum. Potest enim exprimi quandoque per aliquod æquivalens uerbis ut infra articulo secundo ad secundum, & tertium. Item à Concil. Trident. sess. 24. cap. 1. de refor. Dubitandum non est matrimonia clandestina, libero contrahentium consensum facta, rata & uera esse matrimonia, quandiu ecclesia ea irrita non fecit, & proinde iure damnandi sunt illi, ut eos sancta Synodus anathemate damnat, qui ea uera, ac rata, esse negat. Hæc ibi. Et infra. Parochus uiro & muliere interrogatis, & eorum mutuo consensu intellecto dicat, ego vos in matrimonium coniungo &c.

*Vt dist. in Decret. li. 4. ti. 1. c. 23. & 25.

Vnima institutione habentes efficeciam, & sic consensus in matrimonio est causa.

AD SECVNDVM dicendum, q matrimonium non est ipse cõsensus, sed quædam unio ordinatorum ad unum, ut dictum est,* quam consensus facit: nec consensus proprie loquendo cõ G iunctionem Christi ad Ecclesiã significat, sed uoluntatem eius; qua factum est, ut Ecclesiæ cõiungeretur.

AD TERTIVM dicẽdum, quòd sicut matrimonium est unum ex parte eius in quod fit coniunctio: quamuis sit multiplex ex parte cõiunctorum; ita etiam consensus est unus ex parte eius, in quod consentitur, scilicet prædictæ coniunctionis, H quamuis multiplex ex parte cõsentiẽtium, nec est directe consensus in uirum, sed in coniunctione ad uirum ex parte uxoris: & similiter ex parte uiri consensus in coniunctionem ad uxorem.

ARTICVLVS II.

Vtrum oporteat consensum per uerba de presenti exprimi.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videtur quòd nõ oporteat consensum per uerba de præsenti exprimi, quia sicut per matrimonium reipublicæ homo in potestatem alterius, h ita per uotum: sed uotum obligat quo ad Deum, etiam si non exprimatur uerbis: ergo, & consensus facit matrimonii obligationem, etiam sine expressione verborum. K

¶ 2 Præterea, Matrimonium põt esse inter aliquos, qui suum consensum sibi mutuo h uerbis exprimere non possunt, quia, vel sunt muti, uel diuersarum linguarum, ergo expressio consensus per uerba non requiritur ad matrimonium.

¶ 3 Præterea, Si omittatur illud, quod est de necessitate sacramenti quacunque ex causa, non est sacramentum, sed in aliquo casu est matrimonium sine expresione uerborum, sicut quando puella tacet præ uerecundia parentibus eam uxoratibus, ergo expresio uerborum non est de necessitate matrimonii.

SED CONTRA, Matrimonium est sacramẽtum quoddam: sed in omni sacramento requiritur aliquod sensibile signum, ergo, & in matrimonio, & ita oportet ibi esse saltem uerba exprimentia consensum sensibiliter.

Præterea, In matrimonio fit contractus inter uirum, & mulierem: sed in quolibet contractu oportet esse expresionem uerborum, * quibus se inuicem homines obligent, ergo & in matrimonio oportet esse consensum per uerba expressum.

RESPONDEO, Dicẽdum, quòd ficut ex dictis patet, coniunctio matrimonialis fit ad modum obligationis in contractibus materialibus: & quia materiales contractus non possunt fieri nisi sibi inuicem uoluntatem suam uerbis promant, qui contrahunt: ideo etiam m oportet quòd consensus matrimonii faciens uerbis exprimatur, * ut expresio uerborum se habeat ad matrimonium, sicut ablutio exterior ad Baptismum.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd in uoto non est

F Hæc ibi. Vbi nota ly mutuo, pro confirmatione quæstionis 47. articulo quarto, quòd scilicet consensus in matrimonium non debet claudicare facit etiam ad appen. ibi positam. Item à Papa Alexandro Tertio ad Papiensem Episcopum. Cum locum non habeat consensus, ubi metus, uel coactio intercedit, necesse est, ut ubi assensus eiusmodi requiritur, coactionis materia repellatur. Matrimonium autem solo consensu contrahitur & ubi de ipso quæritur, plena debet securitate gaudere, cuius est animus indagandus: nè per timorem dicat sibi placere, quod odit; & sequatur exitus, qui de inuitis solet nuptijs prouenire. Hæc, ille de sponsal. & matrimon. Item ab Innocentio Tertio, ad Episcopum Brixiensem uin. eodem. Tuæ fraternitati, &c. Respondemus quod matrimonium in ue mate contrahitur per legitimum uiri & mulieris consensum. Hæc ibi. Vbi per ly inuenitur, intelligẽ quòd consensus est de substantia matrimonij. Item ab cod. ibidem. Tua nos duxit &c. Non debet ex illo facto coniugium iudicari: quoniam ex altera parte defuit omnino, consensus: sine quo cætera nequeunt fœdus perficere coniugale. Hæc ibi.

*Ll. 4. decret. ti. 1. c. 25. 2

¶ Secundò habes quomodo per rationem prædictã patrum, pro quanto, consensum mutuũ dicunt esse causam matrimonij, & intelligas, & probes, & tuearis.

Art. præced. cor.

¶ Tertiò videas quomodo ex ijs uisum Angelica doctrina hæc & declaretur, & consolidetur.

QVÆST. XLV.

ART. II.

CONCL. Oportet: quòd consensus matrimonio faciens uerbis exprimatur. 185

¶ Examen. Ly uerbis. Scilicet formaliter sumptis, uel æquivalentes æquivalentes inquam, uel positiue, uel negatiue. ndesit per tacitam initatem ex uerecundia prouenientem. Vide ad secũdum, & ad tertium.

¶ PROB. Quia materialis contractus non possunt fieri, nisi per expressionem uoluntatis suæ uerbis: & matrimonium sit ad modum obligationis in contractibus material bus.

1m de maiori, Ita. quantum ad obligationem: nẽ quã ad obligationis modũ. §. Tunc nihil &c.

Votum

Votum a quamus obliget, tamen eius obligatio non fit ad modum obligationis in contractibus materialibus.

Ly sicut, ly ita.

¶ NOT. Vide q. 44. ar. 1. not. post ad 1m de ly sicut, ita, & huiusmodi: & cognosce argumentum eum sic accipere pro similitudine ad rationem, quod facit pro se, & non considerare ad, quod ibi dicit de similitudine: quo contra rideas consideras hoc ultimum, & sic argumẽtum dissolues.

2m de antecedente. Verbis R formaliter sumptionem, æquivalenter, §. puta per nutus. Tũc nihil &c. ut patet ex cõclusione examinata.

¶ NOT. Philosoph. 1. perihier. dicit, uerba tenere primũ locum in rõne annuntiandi dispositionem nostram interiorem; uoces (inquit) sũt ea rum, quæ existunt in animam passionum notę. Hinc est q nutus & alia exprimentia uoluntatem nostram succedũt in locum uerborũ, & quo dammodo uerba dicuntur, nõ quia sint, sed quia eorum locũ supplent in significãdo; quamuis non ita perfectè. Sicut nec Vicerex est tam perfectè in omnib. nalens, quẽ admodum Rex. Ex hoc loco nota ẽt quo modo intelligatur in noc. 3. in ly surdi, & muti possunt contrahere matrimoniũ p consensum mutuum sine uerbis. Hæc, de sponsal. & matrim. catus.

*In suis sẽt. 122. 7. c. 6. pauio a prin.

3m ad maiori Si omittatur illud, q est de necessitate sacri ex quacunque cã. & ita q non supplea tur aliquid suffice ẽs loco illius omissi. §. Tunc nihil &c. Nam in casu, quo puella tacet præ uerecundia parentib. eam præsente uiro tradentibus: uerba parẽtũ cõputantur, ac si essent puellæ: quia sunt sufficiens signum, q sint eius, ex quo non contradicit.

*Vt dist in decret li. 4. ti. 1. c. 5 t. & ibi ti. 4. c. 5.

¶ NOT. Confirmatur resp. præsens universaliter, de reg. iu. in 6. p reg. 44. dicente. Qui tacet, consentire vi. Et quãuis huic regulæ, & consequenter resp. huic, uideatur contradicere reg. 43. f. iuquit tacet non fatetur, sed nec utique negare uidetur: nõ cõtradicit. Nam diuersos sensus habent hmõi diuæ regulæ: quod ecce hoc S. Tho. text. colligitur ab intelligente perpetuæ. Prima, n. regula loquitur de actib. qui non possunt explicari sine consensu meo (ut accidit in casu præsentis resp.) & tunc, si taceam, habeor pro consentiente. Secunda uero loquitur de actib. qui explicari pñt sine consensu meo minimo contra uoluntatem meam (ut quis põt nendere agrũ meũ contra meã uoluntatẽ) & tunc, si ego tacco in uẽditione agri mei, nõ mihi præiudicat tacitus consensus meã taciturnitas non iudicatur consensus. Vel aliter. Prima regula eñ intelligenda in casu, quo de honore & commodo tacentis agitur (ut fictis proposito præsens respõdi:) quoniam tunc tacens consentire uidetur. Secunda autem intelligenda est, in casu, quando agitur de incommodo tacentis (ut fingitur ad sustinendam aliquam pœnam sit obligandus:) quoniam

Reg. iuris diuæ, dicta tiuntur in.

aliqua sacramentalis obligatio, sed spiritualis tantum, & ideo non oportet quod fiat ad modum materialium contractuum ad hoc quod obliget, sicut est de matrimonio.

AD SECVNDVM Dicendũ quod quamuis non possint uota sua mutuo uerbis tales exprimere, possunt tamen exprimere nutibus, & tales nutus pro uerbis computantur.

AD 3m Dicendũ, sicut dicit Hugo *de sancto Victo. eos qui coniunguntur, sic oportet consentire, ut inuicem se spontaneè recipiant, quod iudicatur fieri si in desponsatione non contradicant: unde uerba parentum computantur in casu illo, ac si essent puellæ: sunt enim sufficiẽs signũ quod sunt eius, ex quo non contradicit.

*Ll. 4. decret. ti. 1. c. 21. 2

ARTICVLVS III.

Vtrum consensus expressus per uerba de futuro faciat matrimonium.

AD TERTIVM sic procedi tur. Videtur, q consensus D expressus per uerba de futuro matrimonium faciat: quia sicut se habet præsens ad præsens, ita futurum h ad futurum: sed consensus per uerba de præsenti expressus facit matrimoniũ in præsenti, ergo consensus expressus per uerba de futuro, facit matrimonium in futuro.

2. Præterea, Sicut in matrimonio fit quædam obligatio per uerba exprimentia consensum, ita, & in aliis ciuilib. contractib.* sed in aliis contractibus non differt utrum per uerba de præsenti, vel de futuro obligatio fiat, ergo nec in matrimonio differt.

*Art. præced. cor.

3 Præterea, Per uotum religionis homo contrahit matrimonium spirituale: sed uotum religionis fit h per uerba de futuro, & obligat, ergo, & similiter potest fieri matrimoniũ per uerba de futuro.

SED CONTRA est, quia ille, qui consentit in aliquam per uerba de futuro, & postea cum aC lia per uerba de præsenti, secundum iura debet habere secundam uxorem: sed hoc non esset si consensus per uerba de futuro faceret matrimonium, quia ex quo initiatum est matrimonium cum una, ea uiuente non potest contrahi cũ alia, ergo consensus per uerba de futuro nõ facit matrimonium.

Præterea, Qui promittit aliquid se facturum, nondum facit illud: sed qui consentit per uerba de futuro, promittit se cum aliqua contracturum matrimonium, ergo nõ contrahit adhuc cum illa.

RESPONDEO Dicendum, quod causæ sacramentales,

APPENDIX.

Ex articulo habes. ¶ Primò quo pacto per rationem tenetas errorem Vell. p. S. Io. Wiclef, & Abbatis Ecel. &c. Panorm. (ut refert Ioseph. Angelesh. Flores quæst. Theologic. tit. de essentialib. matr. dist. 27. ar. 2.) dicũt, ad matrimoniũ, tam nuptias contrahẽdas sufficere consensũ solum internum.

¶ Secundò hinc quo per rationem offendat; errorem hũc meritò reprobari a Concil. Flor. quod ad literam ponitur ar. 1. ap. Item à Conc. Tri. sess. ut ibid. item & clarius ab Inn. 1. ad episcopũ Brixiensem scribentis sic. Necessaria sunt quantum ad ecclesiã uerba consensum exprimentia de præsenti. Hæc ille, de sponsal. & matrimon. ca. tuæ. Vide in his sensum in nocentium sup. art. 3. examin. immediatè ante ad primum. Item ab cod. ibid. Cum apud, &c.

*Ll. 4. decret. ti. 1. c. 22.

Consuluisti nos, utrum mutus, & surdus, aliqui possint matrimonialiter copulari. Respondemus quod si talis uelit contrahere, sibi non potest, uel debeat denegari: cum, quod uerbis non potest, signis ualeat declarare. Hæc ibi. Vnde patere potest: quod ultra consensũ requiruntur uerba, si ue aliquid uerbis æquipollens.

¶ Tertiò habes: quomodo per rationem prædictã patrum, pro quanto uerba esse necessaria pro consensu exprimendo ad matrimonium insinuant, & intelligas & probes, & defendas. 3

¶ Quartò uides: quomodo ex ijs uicissim Angelica doctrina hæc & declaretur & consolidetur. 4

QVÆST. XLV. ART. III.

CONCL. Expressio consensus per uerba de futuro non facit matrimonium sed sponsionem cuiusque sponsalia nominantur. 186

¶ PROB. Quia causæ sacramentales efficiunt, quod significant (cum significando efficiant:) & uerba de futuro non significant fieri tunc matrimonium, sed sponsionem eius (ut patet.)

¶ NOT. Consensus dictus est artic. prim. esse causa efficiens matrimonij, & proportionaliter etiam sponsalium: unde ob hoc fit mentio in præsenti de causis sacramentalibus, quando ad propositum consensus textus dicat ly causæ sacramentales, &c.

1m mo-

Universidad de Deusto
Biblioteca

1m maior. & consensus, tenentur pro eodem tempore, siue præsenti, siue futuro. §. Tunc nihil &c. Nã in casu nostro non tenentur pro eodem tempore utrinque, sed tantum, quando de præsenti loquimur. Cum. n. consensus exprimitur per uerba de præsenti, & uerba sunt, &c. ut in textu.

2m minor. sunt. m In aliis contractib. nõ differt, utrum per uerba de præsenti, uel de futuro obligatio fiat. R. quando ad obligationem præcisè non quantum ad translationem potestatis sui in alterum. §. Tunc nihil, &c. Nam matrimonii contractus nõ dicit obligationẽ tantum: sed ex translatione, nam actu in alterius potestatem sui corporis transit, in alterum cõiugum.

Obligatio in sponsalibus differt a matrimonio facta. i NOT. Hoc dictũ, q̃ est differentia inter contrahentes matrimonium, & contrahẽtes sponsalia. Nã licet illa inmatrimonio facta obligatio utrobique sit, non tamen trãslatio permissa. Cõfirmatur hoc 1. Cor. 7. quãdo in casu matrimonii dicitur: Mulier potestatem sui corporis non habet, sed uir, & uir non habet ius, sed mulier. Et in casu ipõ salium confirmatur sup. q 41. a. 3. ad 6m, ubi habetur, q̃ non dederunt sibi mutuõ potestatem corporis sponsalia contrahentes.

3m deminori Per uerba de futuro &c. caditia sup. dõ sponsalis matrimonii non, super spirituale matrimonium. §. ut declaratur in textu.

Tũc nihil &c. Nã uerba de futuro cadunt super matrimonium corporale: & non super actum solummodo talis matrimonii. Hinc est, q̃ cessante sponsalia ad matrimonium contrahendũ, sed ex hoc nondum contrahunt ipsum, sicut de monacho dicitur in tex. fin.

RESPONDEO. Dicendũ, q̃ causæ sacramentales significando efficiunt: unde hoc efficiunt, quod significant, quia cum aliquis consensum suũ per verba de futuro exprimit, non significat se facere matrimonium, sed promittit se facturum: ideo talis expresio consensus non facit matrimonii, sed sponsionẽ eius, quæ sponsalia nominantur.*

AD PRIMVM ergo Dicendũ, q̃ cũ consensus exprimitur per verba de pñti, & uerba sunt præsentia, & in præsens consentitur pro eodẽ rẽpore: sed quando consensus fit per uerba de futuro, uerba sunt præsentia, sed consentitur in futurum, & ideo non pro eodẽ tempore: & propter hoc non est simile.

AD 2m dicendũ, q̃ etiam in aliis contractib. qui uerbis futuris utitur, non transfert potestatem rei suæ in alterum: ut si dicat, Dabo tibi: sed solũ quando uerbis præsentibus utitur.

AD 3m Dicendum, quòd in uoto professionis, actus spiritualis matrimonii per uerba de futuro exprimitur: scilicet obedientia, uel obseruantia regulæ, & non ipsum matrimoniũ spirituale: si autem spirituale matrimonium in futurũ uouetur, non est uotum spirituale, quia nondum ex hoc aliquis est monachus, sed se futurum monachum poliicetur.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum consensus expressus etiam per uerba, sit defectus interior consensus, faciat matrimonium.

AD QVARTVM sic procedi-K tur. Videtur quod cõsensus expressio etiam per uerba, si desit interior consensus, faciat matrimonium: quia fraus, & dolus nemini patrocinari debet secundum iura: sed ille, qui uerbis exprimit consensum, quem in corde non habet, dolum cõmittit, ergo non debet sibi patrocinari, h ut ab obligatione matrimonii liber reddatur.

2 Præterea. Consensus mentalis alterius, non potest esse alicui notus nisi quatenus per uerba exprimitur, si ergo expressio uerborũ non sufficit, sed consensus interior requirit in utroq; cõiugũ, tunc neuter h poterit scire de altero an sit ei uerus coniux, & ita erit fornicator quãdocunque matrimonio utetur. H

3 Præterea, Si aliquis probatur per uerba de præsenti in aliquã consensisse, cogitur per excommunicationis sententiã, ut eam habeat in uxorẽ, quamuis dicat consensum mentalem defuisse, etiam si postea cum alia contraxerit consensu mentali uerbis expresso: sed non esset si h requireretur consensus mentalis ad matrimonium, ergo non requiritur. I

SED CONTRA est, quod Innocen. 3.* dicit in Decret. quædam in casu isto loquens. Sine cõsensu nequeũt cætera fœdus perficere coniugale.

Præterea, Intentio requiritur in omnibus sacramentis, sed ille, qui corde non consentit, nõ habet intentionem matrimonii contrahendi, ergo non fit matrimonium.

RESPON. Dicendum, quod sicut se habet ablutio exterior ad baptismum, ita se habet expressio etiam per uerba de futuro, secundum matrimonium non poterit separari: sed eis est dilatione fidei pœnitentia infligenda. Hæc ibi. Ecce q̃ consensus expressus per uerba de futuro non faciunt matrimonii sed tantum sponsalia (secundum Papam) Alioquin taler consẽsum sic exprimentes non separarentur sequẽs matrimoniũ. Faciunt etiam antedicta Pontificis verba pro appendice ar. præced. Item ibid. ab eo. Adolescens q̃ despontam sibi per uerba de futuro (licèt expẽnisos fuerit) carnaliter non cognoscens, cum alia postmodũ per uerba de præsenti contraxit non primam, cum qua non fuit uerum matrimonium, sed secundam debet habere uxorẽ. Hæc ibi. Item ab Innocen. in cit. eod. cap. sicut ex literis. Ibi. n. dicit idipsum, quod Gregorius. Item a Papa Vrbano ad Eberardum Paduanum. Si primus uir, & mulier paricõsensu de præsenti se se receperint, ipsa debet primo restitui; cum nec potuerit, nec debuerit, post talem consensum alii nubere. Si uerò consensus talis inter eos non intercesserit sub uerbis illis, quæ dixi mus nec carnalis eo pula: secundo uiro, qui eam postea traduxit, atque cognouit, mulier ipsa debet relinqui. Hæc ille. p. 6. c. 12. post Conc. Lateran. sub Alexan. 3. Faciunt etiam hæc, pro uerbis necessario exprimendis arti. 2. appen.

¶ Secundò habetur quomodo per rationem prædictã patrum, pro quanto uerba de futuro insinuant, non facere matrimonium, & intelligas, & probes, & defendas.

¶ Tertiò vides quomodo ex ijs ultimis Angelica doctrina hæc & declaratur, & consolidatur.

*Hic lib. 4. Decr. tit. 1. de sponsa. & matrimo. 26. incipit. Tua nos in fi.

QVÆST. LV. ART. IIII.

CONCL. Expressio uerborum sine interiori consensu, matrimonium non facit. 157

¶ PROB. Quia sicut se habet ablutio exterior ad baptismum: ita se habet expressio uerborum ad hoc sacramentum (ut dictũ est. q. 41. a. 1. ad 1m.

¶ NOT. Dubitatio oritur magna ex hoc, quod hic dicitur, q̃ ex-

expressio uerborum ad matrimonium se habet, sicut ablutio ex A tertio ad baptismum. Cum. n. ablutio exterior non sit tanquam forma baptismi, sed potius se teneat ex parte materiæ, uidetur, q̃ expressio uerborum non sit forma matrimonii, quod est contra q. 41. ar. 1. ad 1m, ubi dicitur sic ad literam: Verba, quibus cõsensus exprimit matrimonialis, sunt forma huius sacramẽti. Ad hoc dubium dr: q̃ in expressione uerborum possunt considerari duo, (ipsa uerba significatiua, & ipse actus exprimendi p̃cedens a coniugibus. Si considerentur uerba significantia, tunc sunt forma; si autem consideretur actus exprimendi illa procedẽs a coniugibus, tunc hãt modum materiæ.

consul. m

Secunda ratio contra dicentium cõcordatus additur.

Vnde loco citato q̃. 41. ad 3m dr: sicut pœnitentia nõ habet aliam materiam nisi ipsos actus sensui subiectos, qui sunt loco materialis elementi; ita est de matrimonio. Hæc ibi. Propterea in pñti loco quãdo dicitur, se hẽc expressio uerborum ad matrimonium, sicut ablutio ad baptismũ, quasi faciendo ad illum locum tam allegarum, additur ut dictum est. Quasi dicat. illud quod a me dẽ nunc, intelligendũ est in sensu recto ex superius dictis. Nec mirandum est, si in expressione uerborũ prædicta duo distinctè considerãda esse dictum sit: q̃a dum in ly dolus, considerãda esse duo hic in responsione ad 3m dicit S. Tho. per hoc, a simili, docet talem subtilẽ diuisionẽ d expõsitio ne uerborũ (sicut alã hmõi posse fieri.)

*Al. conscientiæ.

*q. præced. ar.

1m de conclusione.

Vrab obligatione matrimonii. R. uel a pœna legitima. §. Tũc nihil &c. Licet. n. ille, qui uerbis exprimit consensum quem in corde non habet, dolum committat & dolos nemini debeat patrocinari, tamen quia in dolo sunt duo (ut in text.) iõ nihil sequitur, neque contra conclus. neque contra iura. Vide tex. de his omnibus.

¶ Exam. Ly secundum allegata. f. & probata. Nam S. Tho. loquitur formaliter in quo sensu allegata, quando non probantur, siue quia non allegata. Cui dicto suffragatur. q. 39. a. 2. ubi colligitur quod si aliquis ex corp. fin. q̃ parum uel nihil debet mouere fideiussor ad aliquorũ dictum, quando nec rõne, nec authoritate confirmatur. Quod si ecclesia in talibus iudicet secundum allegata; patet in. de ipon. & mat. item de præsump. in cap. multis.

2m de consequente.

Scire. a. certitudinaliter: non autem, probabiliter. §. Tũc nihil &c. Nam ubi consensus mentalis alterius exprimitur per uerba nunc & præsumendũ est, ipsum sic ee uerum, nisi contrarium apparet (puta loquendo p̃ nocum.) & ille, ex cuius parte dolus non est, a peccato excusatur per inuincibilem ignorantiam: ita ut non sit fornicator, cum ea naliter cognitio interuenerit.

Regula iuris

¶ NOT. Contra de nihilo suspiciosos mementa semper illius regulæ iuris, quæ exprimitur in tex. uidelicet, de quolibet peccũ mendum est bonum, nisi probetur contrarium. Hæc n. recte nota, & multa mala uitabis, & multa bona acquires, & parum (q̃

expressio uerborum ad hoc sacramentum, ut dictum est, unde sicut si aliquis absolutionem exteriorem reciperet, non intendens recipere sacramentum, sed ludũ, & dolum facere, non esset Baptizatus: sita m expressio uerborũ sine interiori cõsensu, matrimonium non facit.*

AD PRIMVM ergo dicendum, q̃ ibi sunt duo .l. defectus consensus, qui sibi patrocinatur in foro conscientiæ ut non astringatur uinculo matrimonii, quamuis nõ in foro ecclesiæ, iquo iudicatur secundum allegata: & dolus verborum, & hoc non patrocinatur nec in foro. pœnitentiæ, nec * in foro ecclesiæ, quia in utroq. pro hoc punitur.

AD SECVNDVM Dicendum, q̃ si desit consensus mentalis ex parte unius, ex neutra parte est matrimonium, quia matrimonium consistit in mutua coniunctione, ut dictum • est. tamen p̃babiliter potest credi dolus non esse, nisi euidẽtia doli appareat, quia de quolibet præsumendum est bonum nisi probetur contrarium. unde ille, ex cuius parte dolus non est, a peccato excusatur per ignorantiam.

AD 3m Dicendum, quodin tali casu ecclesia compellit eum ad standum cum prima uxore, quia secundum ea iudicat quę fo ris apparent, nec decipitur in iustitia, quamuis decipiatur in facto: sed ille debet prius excommunicationem sustinere, quam ad primam uxorem accedat, uel debet in alias regiones remotius fugere.

ARTICVLVS V.

Vtrum consensus in occulto factus per uerba de præsenti, faciat matrimonium.

AD QVINTVM sic procedit. Videtur quod consensus in occulto factus per uerba de præsenti, non faciat matrimonium: Res enim in potestate alterius, existens, non transfertur in potestatem alterius, nisi consentiente illo in cuius potestate erat: sed puella erat in potestate patris, ergo non potest per matrimonium transire in potestatem uiri, nisi patre consentiente, & ita si fiat in occulto consensus, etiã per uerba de præsẽti expressus, non erit matrimonium.

1 Præt. Sicut in matrimonio est actus noster quasi de essentia sacramenti, sita etiam in pœnitẽtia: sed sacramentum pœnitẽtiæ non perficitur, nisi mediantibus ecclesiæ ministris, qui sunt sacerdotes, quibus pœnitens se accusare debet: ergo & in matrimonio. Nota ex quantum est ex parte illius saltem excommunicati, ferendum est quod dicitur, & non respon. & supra loco nunc allegato, ubi & per papam idem demonstratum. Rursum. De consensu necessario interiori in sacramentis, uide 3. p. q̃. 64. ar. 8. Nota ex quantum est ex parte sciẽtiæ.

APPENDIX.

Vid. p. 5. Eccl. &c. Ex articulo habes. ¶ Primo, quomodo per rationem offendas, meritò insinuatum fuisse a Summo Pontifice, q̃ uerba de futuro exprimenda consensum non facere matrimonium nisi tãtum uerba de præsenti. Insinuatum autem est hoc a Gregorio. de sponsal. & matrim. Si inter uirum & mulierem legitimæ consensus interueniat de præsenti ita q̃ unus alterum mutuo consensu uerbis expresso recipiat, siue fit ita tantum inter interpositum, siue non: non licet alteri ad alia uota transire. Quod si fecerit: secundum matrimonium de facto contractum, etiam si fit carnalis

1 Vid. p. 5. Eccl. &c.

copula subsecuta, separari debet. & primum in sua firmitate manere. Verum, si inter ipsos accessit tantummodo promissio de futuro. I. ego te recipiam in meam, & ego te in meum, siue si missa uerba si alius mulierem illam per uerba de præsenti desponsauerit, etiam si inter ipsam, & primum, interuenerit sacramentum de futuro, secundum matrimonium non poterit separari; sed eis est dilatione fidei pœnitentia infligenda. Hæc ibi. Ecce q̃ consensus expressus per uerba de futuro non faciunt matrimonii sed tantum sponsalia (secundum Papam) Alioquin taler consẽsum sic exprimentes non separarentur sequẽs matrimoniũ. Faciunt etiam antedicta Pontificis verba pro appendice ar. præced. Item ibid. ab eo. Adolescens q̃ despontam sibi per uerba de futuro (licèt expẽnisos fuerit) carnaliter non cognoscens, cum alia postmodũ per uerba de præsenti contraxit non primam, cum qua non fuit uerum matrimonium, sed secundam debet habere uxorẽ. Hæc ibi. Item ab Innocen. in cit. eod. cap. sicut ex literis. Ibi. n. dicit idipsum, quod Gregorius. Item a Papa Vrbano ad Eberardum Paduanum. Si primus uir, & mulier paricõsensu de præsenti se se receperint, ipsa debet primo restitui; cum nec potuerit, nec debuerit, post talem consensum alii nubere. Si uerò consensus talis inter eos non intercesserit sub uerbis illis, quæ dixi mus nec carnalis eo pula: secundo uiro, qui eam postea traduxit, atque cognouit, mulier ipsa debet relinqui. Hæc ille. p. 6. c. 12. post Conc. Lateran. sub Alexan. 3. Faciunt etiam hæc, pro uerbis necessario exprimendis arti. 2. appen.

¶ Secundò habetur quomodo per rationem prædictã patrum, pro quanto uerba de futuro insinuant, non facere matrimonium, & intelligas, & probes, & defendas.

¶ Tertiò vides quomodo ex ijs ultimis Angelica doctrina hæc & declaratur, & consolidatur.

QVAEST. LV. ART. V.

CONCL. 2. Consensus expressus per uerba de præsenti, inter personas legitimas, ad contrahendum matrimonium facit. 158

¶ Exam.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ xam.ly consensus.Scilicet interior.

¶ Ly expressus per uerba de præsenti . Ecce consensus exterior.

¶ Ly personas legitimas.Scilicet non pro isto,uel illo,tempore; sed pro tunc,uel quando contrahunt,uel quando sic,uel sic contrahunt.Hoc dixerim quia aliquando pſonę sunt legitimæ ad contrahendū,sed sūt illegitimæ ad sic...in occulto,&c.contrahēdum: ut ex Con.Tri. patebit in ap.

¶ NOT.Per hæc era mina patere potest. Primo,q quando absolute dr,q consēsus solus sufficit ad contrahendū non excluditur consensus aliquisillorum duorum exam.1.& 2. dictorū. Secundo,q in suis cō clus. de matrimonio ualido semper S.Doctor intendit(etsi q non exprimeret) de personis legitimis : qđ quod semel exprimit,hoc semper similibus subintelligendum pro regula generali habet. Tertio,q conclu. suæ nō sunt contrariæ Con. Tri. allegando in ap. sex. quoniā loquitur semper de legitimis pſonis respectu matrimonii contrahēdi sic uel sic exam.3. & quinunc a Cone.ipſi no unſimus sunt illegitimæ pſonæ ad sic contrahendum : ió, quamuis tempore D. Thom.non essent ad hunc illegitimatæ, uerum dicit. Non.n.absolute conclus. intelligis,sed tempe: faciendo uim in ly legitimis.Clarum igitur ēt q siue legitime essent tempore suo,siue non sint hodie,hoc non facit,quin concl.sua, inquantum legitimas pſonas connitetur,uerificetur. Nequ.n. Cone.negat illam conclus.(ut uidebimur) sed tantum pſonas antea legitimas illegitimat,ad contrahendum clam.

¶ ROB. Quia hæc duo sunt de essentia matrimonii.

¶ CONCL. 2ª. Excepto consensu tam interiori, quā exteriori,alia omnia sunt de solemnitate matrimonii.

¶ NOT. Intellige conclusi loqui de rebus,quo ad naturam earum præcise. Quod.n.ultra consensus illos,hodie requiruntur alia,quædam non de solemnitate tantum, sed etiam de necessitate,hoc est solum de institutione ecclesię.Nec obstat,q ipsa nō possit mutare substantialia sacramentorum Con.Tri.sess.21.c.2. quoniam in sua illa institutione ecclesia non mutat substantialia matrimonii,quia nec materiam ipsius uariat, nec formam. Et licet statuat,q nunc,ac deinceps aliqua sint necessaria ad cōfractum matrimonii,quę prius non erant; tamen hoc nō facit addendo ad substantialia sacramenti huius, sed declarando modum necessarium perficiendi ad illa substantialia. Et hoc est, non uariare sacramentum(ut sapienti conflat) sed legitimat, uel illegitimas,dijudicare personas,quę sic uel sic accedunt ad hoc sacramentum.& hoc proculdubio ecclesia potuit (Cone. Tri.sess.21.c.2.)

¶ PROB. Quia ad hoc adhibentur ut matrimonium conueniens fiat.

¶ *Corollarium.* Ergo habes unde rectē intelligas cap.aliter, & c.nostrates 10.q.1.q.1.intelligendis sunt quo ad solemnitatē matrimonii.Vnde Nico.in eo.c.Nostrates ſi dicit:peccatum autem est,si hæc cuncta in nuptiali fœdere non mirum sit,non dici-

mus.hæc ibi.A simili,dic in de aliis similib.

¶ CONCL. 3ª. Si solennitates matrimonii omittantur, uerum est matrimonium,quamuis peccent sic contrahentes , nisi p aliquā legitimam causam excusentur.

¶ NOT.Ex hac rādeas directe ad titulum art.de mente S.Doctor.

RESPONDEO Dicendum, q sicut in aliis sacramentis, quædam sunt de essentia sacramenti, quibus omissis non est sacramentum: quædam autem ad solemnitatem sacramenti pertinēt quibus omissis uerum perficitur sacramentum, quamuis peccet qui omittit, ita etiam con sensus expressus per uerba de præsenti inter personas legitimas, ad contrahendum matrimonium facit, *quia hæc duo sunt de essentia sacramenti:alia autem omnia sunt de solennitate sacramenti,¶ quia ad hoc adhibentur,ut matrimonium conuenientius fiat:unde ª si omittatur, uerum est matrimonium quamuis peccent sic cōtrahentes, nisi per aliquam legitimam causam excusentur. ¶

AD PRIMVM ergo Dicendum, quod puella non est in potestate patris quasi ancilla, ut sui corporis potestatem non habeat, sed quasi filia ad educandum: & ideo secundum hoc,q libera est, potest se in potestatē alterius absque consensu patris dare, sicut etiam potest aliquis, uel aliqua intrare religionem absque consensu parentum ,cū sit persona libera.

1m de maiori . Non transfertur. &, secundum q est in potestate alterius non aute, secundum q non est in potestate alterius. § Tunc nihil,&c Nisi Puella non est in potestate patris,&c.ut in tex.

¶ NOT. Confirmatur doctrina respondi per Conc.Tri.sess.24.c. 1.de refor.dicens:eos S.synodus anathemate damnat, qui falso affirmant,matrimonia a filisfamiliar sine consensum patrum contracta irrita esse; & parentes ea rata , uel irrita facere posse.Hæc ibi, unde de libert.tē.q.43.a.2. cor.

2m de maiori

Ita.& quantum ad se actu nostrū de essē tia utriusq; nō q̄tum ad esse sufficit ē perfectu inducentiu in utroque.§. Tunc nihil,&c.Nam actus nostri in pœnitentia q̄ uis,&c.ut in tex.

¶ NOT. Quod benedictio sacerdotalis nō requiratur tanquam de essentia matrimonii, confirmatur per Con.Tri.sess.24.ca.1. de refor. ubi tractatis his , quæ necessaria sunt ad mtimoniū, subdit. Præterea eadē S. synodus hortatur, ut coniuges, antequā benedictionem sacerdotalem in templo suscipiendam, in eadē domo non cohabitent. Hæc ibi.

3m Illatio cō clusionis .

Ergo,&c.& Negatur illatio. §. Nam ecclesia prohibet clandestinamatrimonia,nō quia non possint fieri,ut dictum est. sed quia personæ sint legitimæ ad sic contrahendum :) sed quia indē multa mala, & speciatim tria, ut in textu eueniunt, uel etiam euenire possūt

¶ *Corol.* Debuit itaque ex hoc,q ecclesia prohibet matrimonia clandestina, inferri disiunctiue licet ergo uel non possunt fieri in occulto,uel periculose fiunt in occulto. Et tunc ultima pars tit.il latæ concl.concederetur.Quantum uero ad illud, quod de pœnitentia dicit,tanquam in simili argumentando tangitur : uide in primo.tex.resp.ad.3.

¶ NOT. Mala tot, in tex.uel dicta uel sapientib.subindicata, ubrebus innuit, & per hoc D.Thom.doctrinam confirmat,Cone.Trid.sess.24.c.1.de reform.ut in app.inducitur.& notandum q tanto magis præmissa in hac litera confirmat ; quāto propter illa malā omnino matrimonia clandestina tollit,inquantum in habitat personas ad sic contrahendum .

4m de maiori . Quia ecclesia prohibet, q. prohibitio ne illegitimarum pſonarum: non, prohibitione contractus tantum.§. Tunc nihil,&c.Nam ecclesia, licet clandestina matrimonia prohibuerit prohibitione contractus, (ut arguitur) tamen nondum prohibuit illa prohibitione illegitimarum pſonarum.

¶ *Corol.* Ionuit ergo D.Thom.per hoc resp.q ecclesia pōt illegitimare personas,ita q matrimonium contrahere nō pñt, & si contrahant uel absolute,uel sic(iuxta formam ꝓhibitionis fact) nihil faciunt.Maius autem est illegitimare personas ad contrahendum absolute cum tahi.t.cum attinentibus in gradu usque ad quartum,quam illegitimare easdem tñ ad contrahendum sic.i. modo occulto:qñ maius est tractare de re,quam de modo. Per hoc ergo,q S.Tho.approbat,q ecclesia illegitimauerit personas ad contrahendum abſolute,i.pro semper siue in occulto,siue in manifesto cum attinentib. usque ad gradum quartum ; multo magis approbat,q ecclesia illegitimarit personas ad contrahendū modo occulto(ut fecit in Conc.Trid.in app.adducendo.) Nunc aduerte,q in responsio iopinor S.Doct. pro tempore suo tamen, quando inuit,q ꝓhibitio clandestinorū matrimoniorum nō dum illegitimauit pſonas,sed solum contractum.

APPENDIX. Vtil.p.S. Ecc. &c.

EX articulo habes. ¶ Primo,quo per rationem interimas errorem aliquorū(ut ex Cō.Tr.patebit)dñs. q matrimonia in occulto fiāsūt valida.Intellige sp anteq illegitimet pſonæ ab ecclesia .Putabāt siquis illi erātes(ut credi pōt p habilitem,q cōsiliū rii manifesto,erī dne cessario requisitas matrimoniq; in ē faluius 22a Cō. & Flo.& I De cr.de sac.dñi,q sacramēta pficiūtur, videlicet materia,forma,& pſona ad sacrificandū tēte & uestita intōne ecclesiæ.De hac intēt. eccl.ut.q.48.a.2 ad 3.

¶ Scdo hēs,quo p tō nē offēdat error pdictū meritō dānari ab Alex.3.de ſpō.& mat. expſse &c.Andr.insm pōtit,q C. mulierē ab eo tpe,q cōiuge tenuerit,& ei fidē seruauerit.Ipsa quoq; eidē Andr.iuramēto ſe illū,q maritoha buerit,& hīē ei tm q̄ porio uiro seruatura. Quo fēō ꝓnominat Andr. reliquit eādē. Mādam,quarē eū dē Andr.ut(sup nda da dimissa)ad uxorē suā rediret,& eā martali affectiōe practer, monitione ꝓmissa p ecclesiasticā cēsurā cogatis.hęc ibi.vbi no.ly supinductā dimissa.q ille Andr.alia ſquto uxorē cōduxerat,qua si q cōtēsus in occulto eū prima nō tāllet uerū mtimoniū, cuius cōtrarū ondit Pōtifex.tē a 32.q.1.dicentis de diuor. ex his tē a Cō.Tri.sess.24.c.1.de refo.Tametsi dubitādū nō ē; cl.destina matrimonia libero contrahentiū consensu facta rata,& uera esse matrimonia,qdiu ecclesia ea irrita nō fecit;& pinde iure dānati sunt illi,ut eos S.Synod.Anathemate dānat,q ea uera ac rata cē negāt: nihilominus S. Dei ecclesia ex iustissimis causis illa semp detestā ta,& ritq; ꝓhibuit.hæc ibi.Et ad plurima tollēda incommodamnoīa monijcli cladestinorū mtimoniorū,subdit.Cōl.Synod.statuerunt,ꝓhibē destinas nes illas pp hoīm inobedientiā in nō pdesse,& grauia pēs perpetuo notabiliter dat,q ex eidē cladestinis cōiugiis ortū l.fit: pterēa uero sortū.q.sima de- in statu dānationis pmanēt,dū priore uxore,cū qua cladē cōtraxe- cretas. rāt,relicta cū alia pāla cōtrahūt,& cū eo in peccto adulterij uiuūt:pcipit,ut l posteriantēq; mtimoniū cōtrahaē,&c.Quo aliter, q.pius parocho,uel alio sacerdote de ipſi⁹ parochi,seu ordinarij licētia,& duob.aut trib.testib.mtimoniū cōtrahere antē habitū est S.Synod sic cōtrahēdū uino inhabiles redditi: & hmōi cōtractī fermos & nullos esse decernit, prout eos pūr decreto irritos facit,& annullat.hæc ibi.¶ Tertiō hēs,quo ipsi cōsulēdū patrū, q quāto oē ētū in occulto faciāt q uerba de ꝓsenti facere mtimonium,& intelligas,& probes,& defendas. ¶ Quartō uides,quomodo ex iuvi- 4 ciſſim Angelica doctrina hæc & declaretur & confirmetur.

QVÆSTIO. XLVI. ART. I. 189

CONCL. Verba de futuro, etiam si iuramentum adueniat, non faciunt matrimonium.

¶ ROB.

AD SECVNDVM Dicendū quod actus noster in pœnitētia quamuis sit de essentia sacramēti, non est sufficiens ad inducendum proximum effectum , scilicet absolutionem a peccatis , & ideo oportet quod ad perfectionem sacramenti interueniat actus sacerdotis: sed in matrimonio acrus nostri sunt causa sufficiens ad inducendum proximū effectum , qui est obligatio , quia quicunque est sui iuris, potest se alteri obligare: & ideo sacerdotis benedictio non requiritur in matrimonio, quasi de essētia sacramenti.

AD 3m Dicendum, quod ēt prohibitum est, quod Baptismū nullus accipiat nisi a sacerdote, nisi in articulo necessitatis : matrimonium autem non est sacramentum necessitatis, & ideo nō est similis ratio . Prohibēturꝰ autem clandestina matrimonia, propter pericula, quæ inde euenire solent,quia frequenter in talibus est aliqua fraus ex altera parte; frequenter etiam ad alia coniugia transeunt,*dum pœnitent de his,quæ subito facta sūt: & multa alia mala inde accidūt, & speciem turpitudinis præter hoc habent.

AD 4m Dicendum , q nō sunt prohibita clandestina matrimonia quasi contra essentialia matrimonii existentia : sicut sunt ꝓhibita matrimonia illegitimarū personarum,qę sunt materia indebita huic sacramento , & ideo non est simile.

QVAEST. XLVI.

De consensu, cui aduenit iuramentum, uel copula carnalis, in duos articulos diuisa.

DEINDE considerandū est de consensu, cui aduenit iuramentum , uel copula carnalis.

Circa q , quæruntur duo .

Primo , vtrum iuramentum adiunctum consensui per uerba de futuro expresso, faciat matrimonium.

Secundo,Vtrum copula carnalis eidem consensui aduenies faciat matrimonium.

ARTICVLVS I.

Vtrum iuramentum adiunctum consensui per uerba de futuro expresso faciat matrimonium.

AD PRIMVM sic procedi- Videtur , quod iu-

Expressio uerborū consensus est omnino necessaria ad &c.
Illegitimē p fornicatiōnē possibilis & laudabilis.
De matrimonio clandestino.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ PROB. Quia iuramentum confirmat tantum id, quod in dictis significatur; & in uerbis de futuro ex sua significatione non significatur matrimonium fieri, sed solum promittitur fiendum (omnia patent.)

1m d minori

tum. §. Tunc nihil, &c. Nã licet faeramẽtum ante contractũ secundum per uerba de præsenti fuerit illicitum, ut impleretur examen post illud contractum redditur illicitũ, ita quòd nõ possit neque debeat adimpleri (ut patet in textu.)

2m de conclusione.

Videtur, q multò amplius id efficere possint uerba de futuro iutamento firmata. ℟. si iuramentũ mutaret significatũ uerborum non, si firmaret tantum illud, cui adhibetur. §. Tũc nihil, &c. ut patet consideranti.

¶ NOT. Quando adhibetur iuramentum ad uerba de futuro, non intenditur per hoc iurantes facere, q uerba sua de futuro sint uerba de præsenti: sed tantum intendunt confirmare, quod prius dixerunt, per attestationem diuinam: & ita patet. q nec etiam, si ad intentionem iurantium recurratur, uerba de futuro iuramento firmata faciunt matrimonium. De natura ergo iuramenti, & de intentione iurantis, aperte constat, q uerba de futuro nõ causant coniugium.

3m de consequentia 1a.

Iutamen o ℟ secundum quod cadit sup rem iuratam, non alterat. §. Tunc nihil, &c. Nam quando aliquis iurat per uerba de futuro, tunc iuramẽto magis statur, quãdo cointelligitur id, sup quod illud cadit, quã si una cointelligatur. Vnde quando iudicatur, secundum quòd uerba de futuro fiunt de præsenti significant, etiam cum iuramento adhibitum est iuramentum. tunc rectè de iuramento iudicatur. Aliquin, si ex eo q iurata sunt uerba de futuro, uellemus interpretari uerba ipsa fieri de præsenti: iam peruerteremus naturam iuramenti, & non eam seruaremus.

Naturã iuramẽti.

*Vt dictũ est q. 45. ar. 1.

MENTUM adiunctum consensui per uerba de futuro expresso, faciat matrimonium. Nullus enim potest se obligare, ut faciat contra ius diuinum: sed implere [h] iuramentum est de iure diuino, ut patet Matth. quint. Reddes autem domino uota tua, ergo per nullam obligationem sequentem potest euenire, quod homo non debeat tenere iuramentum prius factum. Si ergo post consensum in aliquam per uerba de futuro iuramento firmatum, aliquis alteri se obligat per uerba de præsenti, uidetur quod nihilominus debeat iuramentum primum seruare: sed hoc non esset, nisi iuramento illo esset matrimonium illud perfectum: ergo iuramentum adiunctum consensui per uerba de futuro, facit matrimonium.

Præterea, Veritas diuina fortior est, quam ueritas humana, sed per iuramentum ueritate diuina firmatur aliquid, cum ergo uerba exprimentia consensum de præsenti, in quibus est [h] sola ueritas humana, matrimonium perficiant, uidetur quod multo amplius, id efficere possint uerba de futuro iuramento firmata faciunt matrimonium. De natura ergo iuramenti, & de intentione iurantis, aperte constat, q uerba de futuro nõ causant coniugium.

3m de consequentia 1a.

Iutamen o ℟ secundum quod cadit sup rem iuratam, non alterat. §. Tunc nihil, &c. Nam quando aliquis iurat per uerba de futuro, tunc iuramẽto magis statur, quãdo cointelligitur id, sup quod illud cadit, quã si una cointelligatur. Vnde quando iudicatur, secundum quòd uerba de futuro fiunt de præsenti significant, etiam cum iuramento adhibitum est iuramentum. tunc rectè de iuramento iudicatur. Aliquin, si ex eo q iurata sunt uerba de futuro, uellemus interpretari uerba ipsa fieri de præsenti: iam peruerteremus naturam iuramenti, & non eam seruaremus.

4m minor

Vltra sponsalia non est nisi matrimonium. Vel cõfirmatio sponsalium. §. Tũc nihil &c. Qui enim sponsalia iurat, confirmat ipsa: unde non est necesse, quod per hoc matrimonium fiat.

SED CONTRA. quod futurum est, non est: sed iuramentum additum non facit quin uerba de futuro significent consensum de futuro: ergo adhuc matrimonium non est.

Præterea, postquam pfectum est matrimonium non oportet q alius consensus intercedat* ad matrimonium, sed post iuramentum aduenit alius consensus, qui matrimonium facit, aliàs frustra iuraretur illud esse futurũ: ergo non facit matrimonium.

RESPONDEO. Dicendũ est, quod iuramentum adhibetur ad confirmationem dictorum, vnde illud tantum confirmat, quod in dictis significatur, nec [i] significatum mutat; ideo cum uerba de futuro ex ipsa sui significatione habeant, quod matrimonium non faciant, quia, quod futurum promittitur, nondum fit, [m] etiam si iuramentum ad ueniat, nondum est matrimonium factum, [a] sicut Magister in litera* dicit.

*Decr. 4. ci. 1. ca. 3.

AD PRIMVM Ergo Dicendũ, quod implere iuramentũ est licitum, vnde si aliqua obligatio sequens iuramentum, faciat illud illicitum, cum prius fuisset licitũ non derogat iuri diuino, qui iuramentum prius factum non seruat, & ita est in proposito, illicite iurat, qui illicite promittit promissio autem de alieno est illicita: vnde consensus sequens per uerba de præsenti, quo quis transfert dominium sui corporis in aliam, facit precedens iuramentum esse illicitũ, quod prius licitum erat.

AD 2m Dicendum, quòd ueritas diuina efficacissima est ad firmandum illud, cui adhibetur.

¶ Vnde patet solutio ad tertium.

AD QVARTVM Dicẽdum, quod iuramentum aliquid operatur non nouam obligationem faciens, sed factam confirmãs: & sic grauius peccat, qui eam uiolat.

¶ Ter-

*II. 4. sch. dist. 28.

¶ Tertiò vides 1 quomodo ex ijs uicissim Angelica doctrina A hæc & declaretur, & consolidetur.

QVÆST. XLVI. ART. II.

190 CONCL. 1a. In rei ueritate carnalis copula non habet, q perficiat matrimoniũ cuius sponsalia præcesserunt per uerba de futuro, si cõsensus interior desit.

¶ NOT. Examen ly si cons. inter. desit. Scilicet, ad faciendũ matrimonium tunc pr illam actualem copulam.

¶ PROB. Quia uerba de præsenti etiam consensum exprimẽt. a non facerent matrimonium, si cõsensus deesset. q. 45. ar. 4.

¶ CONCL. 2a. Secundum iudicii ecclesiæ carnalis copula consequens sponsalia matrimonium facere iudicatur: nisi aliqua signa expresse doli, uel fraudis, appareant.

¶ Exam. Ly iudicium ecclesiæ. Scitcet iuxta antiqua iura procedens. Nam iura nouæ, quæ post tempora S. Doctoris aduenerunt, mutarunt multissimis de causis antiqua iura. itaque concludit 2a. præsens nõ est hodie uerum ut patet per Conc. Tridens. sup. q. 45. ar. 5. allegatum, ibi, qui aliter q presente parocho &c. sine præiudicio tamẽ S. Thom. iuris prioris sequenti.

Sensus Nicolai, & aliorum. *Aug. ep. 54. & ad Macc. to. 2. & hi in Decre. Cã 14. q. 6. c. 1.

Ly secundum iudicium ecclesiæ copula carnalis, &c. Hoc demonstrarũt Nicolaus Papa, de quo primũ argumentum facit i contrarium loquitur suam illam sententiã pronunciauit attẽdendo naturam mrimonii realem, & non iudicium ecclesiæ secũdum exteriora de matrimonio loquentis. Vnde prima concl. D. Thom. est de mẽte Nicolai. 2a uero de mente iudicantium ea, quę sunt in matrimonio exterius.

* 27. q. 2. c. sufficiat. Idem habetur. 32. dist. 4. & ext. de sponsa duorũ. c. nouit. & ibidem.

Neque ego Nicolaus istis contrariabatur, neque isti Nicolao, quamuis uterque diuersam concluserit proferat: quoniã loquuntur de eodem secundum diuersa, & non secundum idem.

¶ PROB. Quia ecclesia in exteriori iudicio iudicat secundum ea, quæ foris patent, & nihil expressius significare potest consensum, quam carnalis copula.

¶ Exam. ly nihil expressius significare, &c. Hoc intelligitur secũdum ea, quæ foris patent, uel secundum rei probabilem apparentiam. Intellige hoc, si loquamur de consensu cadente super matrimonium, non super aliud. Videad principium. *Vid. Decret. dist. 27. c. 1. Concil. Toletanum.

1m minor

Maius est consentire facto, quam uerbo. ℟. si consensus ferat super eodem. §. aliquin maius est consentire uerbo de præsenti, cum hoc facit matrimonium, quã consentire facto ad incultum alium, quã matrimonii. Tunc nihil, &c. Nam ille qui cartaliter cõsentit facto consentit in &c. ut in tex. *q. 58. a. 4

2m d minori.

Interpretatus. q. non mutans rei ueritatem in aliter. ℟ §. Tunc nihil, &c. Interpretatio enim consensus de præsenti facit matrimonium posse esse, & est maior secundũ quid rei ueritatem quam carnalis copula: licet nõ inde sequatur posse esse maior, secundũ q de rebus iudicatur secundum exteriorem. *Concil. p

¶ NOT. De hac interpretatione nõ mutante rei ueritatem, habes declarationem supra q. 45. a. 2. ad 1m & 3m.

3m d minori.

Mulier. ℟. credens p babiliter, secundum conscientiam rectam sponsum uelle consummare matrimoniũ: non aliter. §. Tunc nihil, &c. ut patet in textu. Nam peccatum ex parte sponsi in casu illo coniunget tantum.

4m de maiori

Nisi eam coniugio duceat. ℟. si doceat, & potest heri. §. Tunc nihil, &c. In casu enim quo non deceat, uel non possit fieri, quod ille sponsus sponsam in matrimonium ducat, uidetur excusari: maxime si de nuptiis cum alio ei prouideatur, ut ex textu coligi potest.

ARTICVLVS II.

Vtrum carnalis copula post uerba de futuro consensum exprimentia, faciat matrimonium.

AD SECVNDVM sic procedi- B tur. Videtur, quod carnalis copula post uerba de futuro cõsensum exprimentia, faciat matrimonium, quia maius est [h] consentire facto, quam uerbo, sed ille, qui carnaliter commiscetur, consentit promissioni, quã prius fecit, ergo uidetur q multo magis per hoc fiat matrimonium, quam si solis uerbis de præsenti consensus fieret.

¶ 2. Præterea, Consensus nõ C solum expressus, sed etiam [h] interpretatiuus facit matrimoniũ: sed nulla potest esse maior interpretatio consensus, quam carnalis copula, ergo perficitur matrimonium per hoc.

3 Præterea, Omnis cõiunctio carnalis præter matrimonium, facta est peccatũ: sed mulier nõ uidetur peccare admittens sponsum ad carnalẽ copulam, ergo p hoc fit matrimonium.

4 Præterea. * Non remittitur peccatum nisi restituat ablatum: sed aliquis non potest mulieri, quam deflorauit sub spẽ matrimonii restituere ablatum, nisi eam [h] coniugio ducat: ergo uidetur quod si etiam post carnalem copulam cum alia contraxerit per uerba de præsenti, quod teneatur ad primam redire: quod non esset nisi inter eos esset matrimonium, ergo carnalis copula post cõsensum de futuro, facit matrimonium.

SED CONTRA est, quod dicit Nicol. Papa, Si consensus in nuptiis defuerit, etiam cũ ipso coitu celebrata fruſtantur.

Præterea, Quod consequitur ad aliquid non facit ipsum, sed carnalis copula sequitur ipsum matrimonium, sicut effectus causam: ergo non potest facere matrimonium.

RESPON. Dicendum, quod de matrimonio possumus loqui dupliciter, uno modo quantum ad eorum conscientię, & sic [m] in rei ueritate carnalis copula non habet quod perficiat matrimonium, cuius sponsalia præcesserunt per uerba de futuro, si consensus interior desit, [o] quia uerba de præsenti etiam consẽsum expressiuia, si consensus mentalis deesset, non facerent matrimonium. Alio modo quantum ad iudicium ecclesiæ, & quia in exteriori iudicio secundum ea, quę foris patent iudicatur, cum nihil possit expressius significare consensum, quam carnalis copula [p] secundum iudicium ecclesiæ, carnalis copula consequens sponsalia matrimonium facere iudicatur, nisi aliqua signa expresse doli, uel fraudis appareant. q

AD PRIMVM ergo dicendũ, q ille, qui carnaliter commiscetur, facto consentit in carnalem copulam, secundũ rei ueritatẽ; sed in matrimonium non consentit ex hoc ipso, nisi secundum interpretationem iuris.

AD 2m dicendũ, q interpretatio illa non mutat rei ueritatem sed iudicium, quod de rebus exterioribus fit.

AD 3m dicẽdum, q si sponsa sponsum admittens, credat eum uelle matrimonium consumare, excusatur a peccato, nisi aliqua figna expressa fraudis appareat: sicut si sunt multum distantis cõditionis, uel quantum ad nobilitatem, uel quantum ad fortunã, uel aliud signum euidens appareat; sed tamen sponsus peccat, & fornicando, & q plus est, fraude quam facit.

AD 4um dicendũ, q in tali casu sponsus [a] antequam aliam cognouerit, tenetur eam ducere in uxorem si sint æqualis conditionis, uel [h] sponsa fit melioris conditionis; sed si aliam duxerit, factus est iam impotens ad soluendum illud, ad quod tenebatur; & ideo sufficit si ei de nuptiis p uideat, & ad hoc etiam non te-

AD-

Universidad de Deusto
Biblioteca

APPENDIX.

Vul. 3 S. Kcd. &c.

EX articulo habes. ¶Primo q̃o pr̃o nem ostendat merito infinuatum esse a põtifib. & q̃ carnalis copula subsequẽs sponsalia facit matrimonium, & q̃ non facit. A Greg. n. vsq; ad sponsi. & matrimõ dicitur.

Et qui fidem dedit & mulieri super matrimonio contrahẽdo, carnali copula subsequuta &c, si in facie ecclesiæ ducat aliam, & cognoscat, ad primã redire tenetur; quia nec uerum, nec aliquid censetur mẽtionẽ, quod de facto è postmodum subsequutũ. Ficebat. & Nicolao autem infinuatum. &c. ut in argumẽto. facto in contrarium. uide vsq; sufficiat.

1 ¶Secundo habes: quomodo per rationem pr̃dicta pontificum, pro quanto sponsalia transiere & non transiere in matrimonium sentiunt q̃ carnalem copulã subsequutã, & intelligas, & probes, & defendas.

1 ¶Tertiò uide quomodo ex iis uicissim Angelica doctrina, hæc & declaretur & consolidetur.

QVÆST. XLVII.

ART. I.

191 CONCL. Coactio mixta potest esse de consensu, qui est actus uoluntarii, non autem puri.

*Tho. in 4. dist. 29. q. unic. a. 1. & sc.

¶Corollarium. Ergo ad literam applicãdo ad titulum respondẽs. Consensus uoluntarius potest cẽ coactus coactione conditionata, non autem coactio ne absoluta.

* Tho. in 2. sen. di. 25. q. 1. a. 2.

¶Exam. Ly mixta. Idest conditionata. Nam quia hęc facit uoluntarium mixtũ, ideo potest dici mixta.

*li. 3. eth. c. 3. 1 me.

Ly pura. Idest absoluta.

¶NOT. De his terminis uideas declarationem in tex. & diffinitionem coactionis mixtæ, seu mor.

¶PROB. 1 Quia q̃ sic est merces in mare, uã periclitetur mõ sequitur hoc esse uerũ.

1 Quia (ly non autem, &c.) coactio absolute non potest, cum ergo uis a Iuristis definiatur esse maioris rei impetus, qui repelli non potest, uidetur q̃ consensus nõ possit esse coactus, uel uiolentes.

¶4 Præterea, Dominium h libertati opponitur, sed coactio ad dominium pertinet, ut patet in quadam Tullii definitione dicit. n. q̃ uis est impetus dominantis, retinens rẽ intra terminos alienos, ergo uisin libero arbitrio G non cadit, & ita nec in consensũ qui est actus eius.

SED CONTRA, Illud, h quod esse non potest, non potest aliquid impedire, sed coactio consensus impedit matrimonium, ut in litera *dicitur, ergo consensus cogi potest.

Præterea, In matrimonio est quidam contractus: sed in contractibus potest esse h uoluntas cõacta: unde legislator in integrum restitutionem adiudicat, H ratum non habens quod ui, metue causã factum est, ergo, & in matrimonio potest esse consensus coactus.

RESPONDEO Dicendum, q̃ duplex est coactio, uel uiolentia, una quę facit necessitatem absolutam, & tale uiolentum dicitur a Philosopho uiolentũ simpliciter: cum quis aliquem coporaliter impellit ad motũ: alia, I quæ facit necessitatem cõditionatam, & hanc uocat philosop. *uiolentum mixtum, sicut cum quis proicit merces in mare ne periclitetur: in isto uiolento quãuis hoc, quod fit, non sit per se uoluntarium, ꝛ & tamen consideratis circunstantiis hic, & nũc uoluntarium est: & quia actus in particularibus sunt, ideo simpliciter uoluntarium est, sed secundum quid inuoluntarium, unde K m hęc uiolentia, uel coactio potest esse de consensu, qui est act⁹ uoluntatis: non autem puran: & quia hæc coactio fit ex hoc, q̃ timetur aliquod periculum imminens, ideo ista uis idem est q̃ metus, qui uoluntatem cogit quodammodo, sed pura uis cadit, etiam in corporalibus actib. Et quia legislator considerat nõ solum interiores actus, sed magis exteriores: ideo per uim intelligit coactionem simpliciter, soluta non cadit sup consensum interiorẽ sed contra illum dicitur.

1m de maiori

Coactio. & absolutat non, mixta. §. Tũc nihil, &c. ut patet per concluſ.

¶NOT. Habetur hic: quòd libero arbitrio non contrariatur quælibet coactio, seu necessitas, ad aliquid faciendũ affrin gens (& hoc cõtra hæreticos: qui præ libertate arbitrii negant posse fieri præcepta a superioribus ea sub dictis) sed tantum coactio, seu necessitas absoluta. Sed hæc nõ facit ad propositum hæreticorum pallian dum: ut patet in tex. allegante libr. 2. dist. 25. uide illam distin. & appen. sequent. maxime ubi meminit Conc. Trid. contra Lutherum.

Contra hæreticos pessimũ libertatem

2m ex Philosopho. Violentũ &. simpliciter non, cuncti onatum §. Tunc nihil, &c. ut patet ex concluſ.

3m d minori.

Cogi. & simpliciter non, mixtè. §. Tunc nihil, &c. ut ex concl. patet.

4m de maiori

Dominiũ & simpliciter necessitans: nõl autem, mixtæ. §. Tũc nihil, &c. ut patet per concl.

*3. ethic. c. 1.

5m maior.

illud quod esse non potest, non potest aliquid impedire. & secundum quod esse non potest: non sequitur secundum quod esse potest. §. Tunc nihil, &c. Nam consensus esse potest coactus, secundum quod ly coactus dicitur conditionaliter: non secundum quod simpliciter.

concl. 3.

6m d minori.

Voluntas coacta. & coactione mixta, non autem, absoluta. §. Tunc nihil, &c. ut patet ex conclusione.

APPENDIX.

Vul. 3 S. Kcd. &c.

EX articulo habes. ¶Primo: q̃o per rationem ostendas meritò a scripturis insinuatum esse, q̃ consensus uoluntatis põt esse coactus, quamuis sit, & remaneat, liber. Insinuatum aũt est hoc Gen. 2. Quarẽq; die comederis ex eo, morte morieris: & exec. q̃ affringuntur uoluntates hominis sine liberi facti, & affrictione q̃dem maxima: per cõminationem mortis; tum animæ, tum corporis. Quòd aũt liber factus esse: hõ, nemini dubium est. Monstratur ergo per hoc: q̃ affricti a præpotẽti, quib. videlicet affringuntur subditorũ uoluntates ad faciendũ uel omittendũ aliq̃d, non tollit libertatem hominis, & consequẽter, q̃ nec consensum liberum. Coactionem vero, tum orẽ, seu affrictionem, hmõi nõ excludere consensus libertatem, nõ facere, q̃ consensus inde cãtus non sit liber, confirmatur ex Con. Trid. per hoc, q̃ declarat se. 14. c. 4 contrimonẽ ex gehennæ, & pœnarũ metu conceptam esse liberã & uoluntariã, non extortam & coactam, & can. 5. anathe matizat dicentes, illã dolorem esse inutilẽ, coactum, & nõ liberũ ac uoluntarium. uide sup. q. 1. a. 1. &c. hinũi Conc. locum contra errores Lutheri addu cti. Et. n. error Lutheri, q̃ talis consensus sit non uoluntarius, neq; liber. Quem etiã Philo. damnat in corar. Iré insinuand. Luc. 14. Cõpelle itrare. Manifestũ è n. q̃ illi, qui intrabãt, uoluntariè intrabant (neminem. n Deus cogit ad fulliendã fidẽ Dam. Cuctione 1. puta) & consequẽter, q̃ cõpulsio hæc erat mixta, non excludẽs uoluntariũ cõsensum. Itẽ infinuatũ ab Apost. 1. Cor. 7. Deinde tunc abortiuo, ut sus est & mihi vb. sũt D. Th. famatur ly abortiuo nõ uti. p. fœtu qui extra è, ut nascetur, & qui ad mẽsũ aliorum non pueniẽs sed è professu ibo. q̃ cum violentia extrahitur. in cultur signi docit Augustinus. Paulum tunquã abortiuum cõdemnãs. quia Apost. voluntarie uenerunt ad Christum, Paul' uero coactus. In simpliciter, propter quod uim contra metum diuidit: sed nunc agitur de consensu interiori, in quem non cadit coactio, seu uis, quæ a metu distinguitur: & ideo quantum ad propositũ pertinet: idem est coactio quod metus: est autem metus secundum iurisperitos, instantis, uel futuri periculi causa, mentis trepidatio, & per hoc patet solutio ad obiecta: nam primæ rationes procedunt de coactione prima, secundæ de secunda.

ARTICVLVS II.

Vtrum aliqua coactio cadat in constantem uirum.

AD SECVNDVM sic procedi tur. Videtur, quod coactus metus non cadat in cõstantem uirum, Quia de ratione cõstantis est, quod non h trepidet in periculis: cum ergo metus sit trepidatio mentis ratione periculi imminentis, uidetur q̃ non cogatur metu.

2 Præterea. Omnium terribilium finis est mors, secundũ Philosop. in 3. eth.- quasi perfectissimũ inter terribilia, sed cõstantes nõ coguntur mortẽ, quia fortis etiam pericula mortis sustinet. ergo nullus metus cadit in constantem uirum.

3 Præterea, Inter alia periculã, præcipue a bonis timetur periculum famæ: sed timor infamiæ non reputatur timor cadens in constantem uirum, quia ut dicit lex, timor infamiæ non continetur illo edicto, quod metus causa factum est, h ergo nec aliquis alius metus cadit in cõstantem uirum.

¶4 Præterea, Metus in eo qui h metu cogitur, peccatum relinquit: quia facit eum promittere, q̃ non uult soluere, & sic facit esse mentiri: sed non est cõstantis aliquod peccatum etiam minimum pro aliquo timore facere, ergo nullus metus ca-

dit in constantem uirum.

SED CONTRA, Abraham, & Isaac constantes fuerunt: sed in eis cecidit metus, quia ratione metus dixerunt uxores suas sibi esse sorores, ergo metus potest cadere in constantem uirum.

¶ Præterea, Vbicunque est uiolentum * mixtum, est aliquis metus cogens: sed aliquis quantumcunque constans potest pati tale uiolentum, quia si sit in mari, merces proiiciet, tempore naufragii, ergo metus potest cadere in constantem uirum.

RESPONDEO Dicendum, quod cadere metum in constantem, & metu cogi sumitur multipliciter, cogitur autem aliquis metu, quando aliquid facit quod alias non uellet ad euitandum id, quod timet; in * hoc autem constans ab inconstanti distinguitur, quantum ad duo. Primo, quantum ad qualitatem periculi, quod timetur, quia constans sequitur rationem rectam, per quam scit quid pro quo dimittendum sit, uel faciendum: semper autem minus malum, uel maius bonum eligendum est: & ideo m constans ad minus malum sustinendum cogitur metu maioris mali; non autem cogitur ad maius malum, ut uitet minus malum n sed p inconstans cogitur ad maius malum, propter metum minoris mali q, scilicet ad peccatum propter metum corporalis pœnę: sed pertinax econtra, non potest cogi ad minus malum sustinendum, uel faciendum, ut eniter. maius malum r unde constans est medius inter inconstantem, & pertinacem. Secundo differunt quantum ad æstimationẽ periculi imminentis, quia fortis non nisi ex forti æstimatione, & probabili cogitur, sed inconstans ex Leui. Prouer. 27. Fugit impius nemine persequente.

1 Ad hẽc Dec. li. 4. ti. 1. c. 18. & c. 13.

192

* Quis dicatur metus cadẽs in uirũ cõstantẽ. li. quinto. c. 4. & 5. ff. de ac qui. hæred.

¶PROB. Quia constans sequitur rectam rationem per quã scit, quid pro quo dimittendum sit, uel faciendum: & semp minus malum, uel maius bonum, eligendum est.

¶Exam. Ly minus malum eligendum. Scilicet omnẽ quarũlibet cõparationẽ, siue primæ æstimationis rõnẽ. Hoc dixit, quia malũ, ut malũ, nunq̃ est eligibile: sed semper fugibile. Q̃d ãt eligatur, è, q̃ in comparatione ad aliud maius malum æstimatur a recta rõne minus bonum p aliquo bono, seu male licet sensu, quo malũ est non manducare carnẽ, aut nõ libere uinum in æternum, uel sic de cæteris mali assimilatis in collo, aliquẽ demergi in profundũ maris, quã fecit rõ scãdalizare. Ro. 14. & 1. Cor. 8. Mat. 18.

*Id hẽc. 3. ethic. c. 1. 2 me.

concl. 2.

concl. 3.

¶CONCL. 2m. Inconstans cogitur ad maius malum propter metum minoris mali.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ *Corol.* Hinc ergo patet, q̃ inconstans non sumitur hic secundum q̃ communiter dicitur ille inconstans, qui in proposito nõ manet, sed modò vult, modò non vult. Verum sumitur pro eo, qui non sequitur rationem rectam in eligendo fugam malorũ. Vide in adj.m etiam hoc esse de mente Philosop.

1.6.& e. ii. c.6.

¶ PROB. Quia inconstans nõ sequitur rationem rectam: p quam scitur, quid propo himittẽdum sit, uel faciendum.

¶ CONCL. 3ũ. pertinax non potest cogi, etiam ad minus malum sustinẽdum, uel faciendum, ut euitet maius malum.

¶ Exam. Ly sustinendum uel faciẽdũ. f. voluntarie talem per consensum mixtum.

Constans incõstans pinax.

¶ *Corol.* Ergo pertinax non sequitur rationem rectam, cũ ipso constans, nec tamen est inconstans, (ut dicitur.) Licet ergo magis assimiletur cõstanti in substantia sua, tamen reuera cõstans non est: cũ ubi unus constantis finem rectum sequitur voluntas autem pertinacis sequitur nõ rectum & puerſam. Et sic (ut in rex. dixi) cõstans est medium inter inconstantem & pertinacem. In quantum ũ, per duas sequitur rationem errantem, assimilatur inconstanti: in quantum uerò uoluntas propria firmiter adhæret, assimilatur constanti & consequenter constans in medio utriusque remanet.

Malum p alijs grande vnax est.

¶ NOT. Aduertendum pertinacem (ut ex concl. colligitur) eligit constanter malo maiori, quod & eligit inconstans: sed non mouetur ad hanc electionem a metu minoris mali, quod facit inconstans: quoniam pertinax ipse non refugit hoc minus malum, ut facit inconstans. Quid ergo mouet pertinacem ad firmiter constituendum in maiori malo? Complacentia propriæ uoluntatis. Ex hac etiam totum malum oritur, cũ ab ista sui complacẽtia absurdus animus atque cæcatus æstimat errorem suæ rationis esse ueritatem, ad tantumque malum res progreditur, ut non solum errorem suum dicat pro certo esse ueritatem, sed & ueritatem infallibilem ac inuictissimam. Nec hic ruina sistit: sed in hanc suæ æstimatæ ueritatis comparatione omnia alia, si cõtraria sint, dicit esse minus perspicaciter dicta. Adeo quod pertinax proprie in sui comparatione quantumlibet doctor, quantumcunque eũ dicas, quantumuis omni exceptione maiores, paruipendit, hoc ipso facit, quod nihilo ducit. Hæc omnia ex fatidia pessima complacentia causantur. De his omnibus exemplum videre datur in hæreticis, hæreliarchis maximè, specialiter in Caluino sup. q. 9. a. 4. appen. & in Aerio quodam Sytho, qui præ sui complacentia in hanc tandem superbissimam prorupit uocem. (quę Deus ha ẽtenus Apostolos exclasset, sibi reuelata fuisse, inde Augustinum lib. de hær. & haff. trip. li. 3. c. 43.

Complacẽtia propriæ uoluntatis ẽ ut uoluntas ẽ multorũ ẽ radix, cãs maiorũ.

¶ Exam. Ly ut euitet maius malum. Puta mortem corporalẽ. Ergo pertinax, & constans, conueniunt in hoc, q̃ neuter horum fugit mortem sibi inferendam: conueniunt in hoc alio, q̃ pertinax non refugit mortem, quia nimis amat errorem a se apprehensum, & ipsum tueri intendit tollendo mortis fugã: constans autẽ propter hoc non refugit illam, quia amat ueritatem, ipsamq; tollẽdo mortis fugã tueri intendit. Et quia nullus amat errorem, ut sic, (ñ per ignorãtiã, ut diximus) illos errores pro ueritate habẽt. & quia reuera non sũt ueritas, nisi sub q̃ a propria sua pertinacia deijcẽtibus est resoluẽdum, q̃ pertinax non refugit mortẽ, quia nimis amat p̃priam sniam: hoc cũ quia nimis cõplacet sibi in suis fantasijs. Et quia phantasia ipse eligit inhærere magis, q̃ fugere mortem: ñ inquit rea. q̃ non põt cogi ad minus malum, ut euitet maius: p hanc uiam, (commendando f. illi malus malum: nõ põt duci ad minus malũ sustinẽdũ. i. ad fugãdũ p̃ræ uoluntate, quatenus p̃ci

Timet laudabiliter, & ut perabilis. ẽtp phi.

Peccare & peiꝰ, & in plus q̃ mori.

Quo dẽ fẽdẽdalit fama.

AD PRIMVM ergo Dicendum, quod constans, sicut, & de forti dicit Philosophus, ẽ est intrepidus, non quod omnino non timeat, sed quia non timet, quæ non oportet, uel nisi quando oportet.

AD 2m Dicendum, quod peccata sunt maxima maiorum, & ideo ad hæc nullo modo potest homo constans cogi, immo magis debet homo mori, quam talia sustinere, ut etiam Philosophus tertio Ethicorum dicit. Sed quædam damna corporalia sunt minora quibusdam aliis, inter quæ sunt præcipua, quæ ad personam pertinent, sicut mors, uerbera, dehonestatio per stuprum, & seruitus, & ideo ex istis constans cogitur ad alia damna corporalia, & hęc continetur hoc uerbo.

Semper, sine fletus, uerberis, atque necis.

Nec differt, utrum hęc pertineant ad personam propriã uxoris, uel filiorum, uel aliorum huiusmodi.

AD 3m dicendum, q̃ infamia quamuis sit maius damnũ, tamẽ ei de facili occurri potest, & iõ non reputatur cadere in cõstantem uirum metus infamię secundum iura.

AD 4m Dicendum, quod cõstans nõ cogitur ad mẽtiẽdũ, quia tũc uult dare, sed cũ postea uult petere restitutionẽ, uel saltẽ iudici denũtiare, si se p̃misit nõ petiturũ restitutionẽ: nõ potest autem promittere se nõ denuntiaturũ, quia cum hoc sit cõtra bonum iustitiæ, ad hoc cogi non potest, ut, f. contra iustitiam faciat.

2m d̃ minori

Non cogimur. & ad maiora mala faciendã, quam sit mori scor porali: non ad minora. §. Tũc nihil &c. ut patet in rex.

¶ *Corol.* Ergo cum Philosop. 3. ethi. dicat utrunque f. quodlibet horum terribilium finis est mors, & q̃ homo dẽt magis mori, quã peccata sustinere. i. q̃ peccare patet, quod secundum illum etiam, gloſanda est illa maior argumenti ũc. Omnium terribilium maximum (dẽpto peccato) est mors.

3m illatio conclusionis.

Ergo nes. &c. Re. negatur illatio. §. Nam infamia q̃ uis ualde teneatur a boni. f. quamuis ualde refugiat illam: tamen metus eius non computatur secundum iura inter metus cadentes in uirum constantem: propter rationem allatam in exti.

¶ Exam. Ly ei de facili occurri põt. f. comparatiuẽ ad illa quatuor cadentia in uirum constantem: non absolutẽ. Nam aut infamatur quis uere, aut falsẽ. i. diffamando de illo quæ fecit, uel nõ fecit. Et rursus. Aut apud malignos hæc infamia eius est, aut apud alios. Si uerẽ fecit ex de quibus infamatur, tolleret pariẽter, & emenderet, & quia duo hæc sunt in ipso (coadiuuante Deo, qui semper paratus est) Ideo dicit rex. q̃ infamiæ tali de facili occurri potest. Sin autem falso infamatur, & apud malignos, per patiẽtiam adhuc occurratur ei. Nam si uoluerit, se iuxta ueritatem excusare, non poterit malignos compescere: quoniam nullum adeò bonum est, quod malitia humana peruertere non possit, atque laborare, dum modo malitia propriè sit 3. p. q. 3. a. 8. ad 1m. Melius ergo per patientiam occurret malignis, quam per rationes. Si uero infamatur apud alios, qui maligni non sunt: potest rationibus adductis suam innocentiam tranquillitatem quadam animi illis exponere, eosque de familia tali falsa infamatione. sic procedendo, reuocabit. Hęc omnia insinuauit rex per ly ei de facili occurri potest. & ob hæc eadem, infamiam non cõputamus iura inter metus quatuor prædictos in ad 2m.

4m de maiori.

Qui metu. &. inordinatione non autẽ, ordinata. §. Tunc nihil contra. Nam constans non mouetur metu inordinato ad faciendũ aliquid: ut patet ex dictis.

¶ Examen. Ly sed cum postea uult petere restitutionem. Hoc est, cũ postea uelle petere restitutionem, cogeretur ad mentiendum. f. non posset eam petere, nisi mentiretur, faciendo. f. contra id, quod promiserat prius. Verbi gratia. Incidit constans in latrones, qui petunt ab eo pecuniam, uolentes etiam sibi promitti, quod nunquam repositurus sibi pecuniam, hanc a se ipsis. Constans iste & dat pecuniam, & promittit animo ueracundo patri, q̃ non mentitur, neque cogitur ad mentiendum quoniam aliud est cogi ad dandum pecuniam, & cogi ad promittendum, & aliud est cogi ad mentiendum.

Addo: q̃

Addo: q̃ nec latrones cogunt, immo nec uel ens ipsum mentiri. sed animo libero promittere, nec constans immutat mendaciũ. Si uero postmodum, elapso periculo, constans iste uellet postulare pecuniam sibi restituendam a latronibus; tunc procul dubio non posset hoc facere absque mendacio, & deuneret esse constans, qm non seruaret promissum. Et sic intelligit rex.

Obligatio ad denondandum quanta.

¶ NOT. Circa denunciationẽ nota diligenter, quæ dicit te. 6. Hinc. n. tibi manifestum fiet, q̃ an rõ q̃ obligamus est ad denũciandum ea, quæ sunt contra rempublicam & bonum iustitiæ: ut nec ẽt p̃p pœnã mortis corporalis debeat quis, uel possit sine peccato omittere cõtrariam. f. senõ denũciaturum, qm contra iustitiam faceret. Et ideo dr in text. q̃ illi constans cogeretur q̃ dem ad dandum. f. pecuniam, & ad promittendum, non petere restitutionem: sed nõ potest ex quo remanendo constans, ad p̃mittendum se non denũcia turum. f. huiusmodi insultus latronũ contra bonum iustitiæ assistentes.

Con. Trid. sess. 24. de ref. matr. c. 9.

Vli. 3. ethi. c. 1. nõ re moce a pcin. In decre. li. 4. tit. 1. c. cum to eum non habeat.

APPENDIX.

Vli. p 5. Rece. &c.

EX articu. habes. ¶ Primo, quòd per rationẽ obstẽdas tedẽ infinitarũ ab inn. 4. q̃ aliquis metus cadat constantem virum. Insinuatum hꝫ est sic. ex dilectus filius, &c. Nõ obstante violentia, si proponebatur illata, eũ nec q̃ metũ mortis nec q̃ cruciatũ corporis continuerit, & iõ non debuerat cadere in cõstantem: super restitutione pecuniæ silentio usus est. Nos aliter imponendũ. hæc ille. Et his quæ ut me. non sati. Præsupponit ergo manifeste inn. q̃ aliquæ metus possit cadere in uirum constantẽ, & exprimit metũ mortis, & cruciatũ corporis esse hmõi. Vbi p̃ metum mortis, & ne bra intelligere possumꝰ; sicut & per cruciatum corporis stuprum ẽt cruciatus honoris sic maior. Id ost expressit Ff. metũ, timorẽ, in ti. co. Ibi insinuauit Innoc. ibi. ad audiendã &c. Si cõstiterit uobis p talẽ metũ fuisse coactũ, q̃ posueris & debuerit cadere in metũ cõstãt, p̃fatã ecclesiã restituisse faciatis. Hæc ille. Ad hunc locum facient & dicenda in appe. art. sequ. ubi de isto metu tractabitur.

¶ Secundo habes quomodo per rationem prędictã, pro quanto metum aliquem innuunt cadere posse in uirum constantẽ, & intelligas, & probes, & meatis.

¶ Tertiò vides: quomodo ex ijs uicissim Angelica doctrina hæc & declaratur, & confoldetur.

ARTICVLVS III.

Vtrum consensus coactus tollat matrimonium.

AD TERTIVM sic procedi tur. Videtur, quod consensus coactus nõ tollat matrimoniũ, quia sicut ad mrimoniũ requiritur cõsẽsus, ita ad baptismũ requiritur intẽtio: sed coactꝰ timore ad recipiendũ baptismũ recipit facim, ergo coactus ad consentiendum aliquo timore, matrimonio obligatur.

2 Præterea. Violentũ mixtum, secundũ Philosop. *plus habet de uoluntario, quã nõ uoluntario, sed non põt aliter consensus esse coactus nisi per uiolentũ mixtum, ergo nõ omnino excluditur uoluntarium[b], & ita adhuc est matrimonium.

3 Præt. ei, qui consentit inmatrimonium coactus, [b] consulendum uidetur, q̃ in matrimonio illo stet, quia speciẽ mali hẽt p̃mittere, & nõ soluere, a quo Apost. uult nos abstinere: hoc autem non esset, si consensus coactus omnino matrimonium tolleret, ergo &c.

SED CONTRA est, quod Decr. dicit, Cum consensus locũ nõ habet, ubi metus uel coactio intercidit, necesse est, ut ubi cõis consensus requiritur, coactionis materia repellatur: sed in matrimonio requiritur communis cõsensus, ergo, &c.

2 Præt. Matrimonium significat coniunctionem Christi ad ecclesiam, quæ fit secundum libertatẽ amoris, ergo nõ potest fieri per consensum coactum.

RESPON. Dicendum, quod

Vli. 3. ethi. c. 4. nõ longe a fi.

conc.

CONCL. coactione cadente in uirum constantem factus consensus tollit matrimoniumẽ & non alia.

¶ PROB. Quia metus cadẽs in constantẽ uirũ repugnat p̃petuitati (eũ tollõ repeti possit in integrũ) & mrimonii uinculũ é perpetuũ: 2. Quia (ly & nõ al. a) p̃supponitur clara sũma (uid. a p. & ext. de p̃sõ. & mat. & de desp. impu.)

¶ Exam. ly coactionẽ. i. uirum stantẽ uirũ, q̃ sit mensura in omnibus operib. humanis. hęc in. c. enim diffinitio 3. eth. Dr̃ mẽsura, eo q̃ ad ipsã tanq̃ exemplar inspicere debẽt, quiveliunt se dirigere uel alios in operib. humanis, sicuti artifices ad regulã, quã sibi fabricauerũt filio quodã dirigunt artificia sua (ut patet de ædificãtibus domũ. nõ ædificũ dirigunt in aliquam partem faciant.

Ly põt repeti restio in integrũ. Hoc est. Si aliquis metu mortis astrictus monasteriũ ingrediatur, nisi post modũ libera uoluntate consentiat, põt reclamare pro ea tũ, & rubere, quit poterat prius, antequã ingrederetur illud. De quo casu hẽs ab Ale. 3. de his quæ ut me. ca. fi. c. Perlatũ. Et sic q̃ metuẽs cruciatũ corporis starret contẽ ut ea consentiendi, cui aliunde teneatur, põt non uti octo gintã, sed ẽ cõs cẽũ ab eodẽ repetere. i. tu dicto & audietur.

¶ NO. q̃ ecclesia non debeat p̃mere. & ali quo p̃cto, antequã p̃ beretur. inp. q. 45, 47, 4. ad 2m. Nam ibi eõ firmatur, & declarat, ut regula uti.

1m de maiori

Ita, &. quantũ ad requisitionem cõsẽsus, & intentionis: nõ, quantum ad completam libertatẽ utriusque. §. Tũc nihil, &c. Nam intentio non ẽ ex efficiẽs, ut in text. sufficere ad baptismi

Potest ergo intentio etiam coacta mixtẽ. recipi nonmi cum tamen libertas completa in consensu soluta sufficiat ad matrimonium.

¶ *Corol.* Ergo plus requiritur ad efficere, quam ad recipere. Nam hæc sufficit non ponere obicem, de bapti. &. ei ẽ. Matrimonio autem non.

2m de conclusione.

Et ita adhuc est matrimoniũ. &. nisi matrimoniũ esset. Vtcunque p. rpondum. §. Tunc nihil, &c. ut patet in rex.

3m de maiori.

Contrahendum. &. quando. p. mon. sem. per. §. Tũc nihil, &c. Nam si cõsensus coactꝰ coactione cadẽte in cõstãtem uirũ nõ impediret nisi monium ne

semper consulendum esset illoi e,&c. ut in maiori prope.fi.

¶ Exam.ly qñ timetur per.culum de dissolutione. Hoc est. Qñ si dissolueretur apud ecclesiam i.di.ssolutum pronunciatur illud matrimonium, timeretur de periculo. puta uel magni scandali, uel magnę discordiæ, uel belli, uel alicuius similium. Et hic est ille casus ad quē significandum fuit in rñi. formali dictū ly qñdoque. Ob hoc tamē, q in casu illo consulendum esset, &c. ut in maiori propō. non sequitur adhuc, q̄ consensus coactus ille faciat matrimoniū: sed sequitur, q rōne scandali illius, qui prius coactitiē dedit consensū deberet renouare illū liberē, ut fieret matrimonium.

APPENDIX.

Vsil. p.S. Eccl. &c. EXar. hīc. ¶ Primò, quo per rationē ostendas meritò insinuatum fuisse ab Alexan.3. q̄ consensus p metū cadens in constantem virū non facit matrimonium. & hoc, qñ ait, Veniēs ad nos &c. Si inuenerit, q̄ prima post fidem p̄stitam cognouerit, q̄ sū cum ea facias extremā nere. Aliquin fedæ, nisi mem coactus, qui posset in virū constantem cadere eā despon fauerit, adhęrere facias ut uxori. hæc ille de spon & matrię ab Hon.3. ibid. Consultationi, &c illis, quæ bę nedictione accepta, moxa sponsi aufugiunt ante carnis copulam subsecutā affe renter, se nunqua in illos ueraciter cōsensisse, sed metu illato compulsas uerba contulisse consensus: licet animo dissentirent. nō statim est audientia denegandā: sed de illato metu est diligētius inquirendū. Et, si talis metus inuentus fuerit illatus, qui potuit cadere in constantē uirū, erunt nō immeritō audiendæ hæc ibi. Item meritò insinuatum ab eo Alex.3. ibi. q̄ non omnis violēta seu coactio impedit matrimoniū: & hic. De muliere, q̄ est unita tradita uiro, & detenta, cū inter uim & nim fortitia, utrū possit consensus intercesserit certum: nobis nihil possit expōlli, nihil certū inde tibi possimus rndere. hæc ibi. Ecce, q̄ consensus per metū aliū a cadente in virū constantē non facit impedit matrimoniū, sicut ipse cadens. Aliquin Alex. non faceret differentiam inter uim, & nim, sed respōderet de illo alio metu, sicut de cadente in constantem respōderat. in c. meminimus ad nos.

2 ¶ Secundo habes: quomodo per rationem prędicta patrō, pro quanto matrimoniū nō dēte claudicare inuenit, & intelligas, & probes & defendas. ¶ Tertiò uides: quomodo ex iis uicissim Angelica doctrina hæc, & declaratur, & confoliditur.

3

QVÆST. XLVII. ART. IIII.

354 CONCL. Quicquid impedit matrimonium in uno, impedit ipsum in altero.

¶ PROB. 1 Quia matrimonium est relatio quædam mutua.

2 Quia non potest esse, q̄ aliquis sit uir non uxoris, uel aliqua sit uxor non habens uirum.

¶ Exam.ly non pōt innasci relatio in uno &c. Hoc fundatur in

F diffinitione relatiui. Huius n. natura est, ut ad aliud nō possit ēē unū esse ad aliud, nisi q̄ aliud denominater ipsum nisi & illud reciproce (etsi non semper eadem relōne reali) dicatur ad ipsū.

1m minor Spiritualis coniunctio, quæ est p charitatē, pt esse ad eum, qui non hēt charitatē. & sic ly coniunctio intell. gat amor, non ät propriē cōiūctio. i. unio amantiū. ¶ Tunc nihil, &c. Nā matrimoniū est propriē coniūctio duorū seu unio amantium. unio strictę propriē. i. nō unius tantū amantis ad terum.

2m de maiori Si i. q̄ fuit coacta postmodū cōsentiat. & consensus alterius præcedens ipse cuerat adhuc. ¶ Tunc nihil, &c. Nā si adhuc, ille p̄cedens perseueraret, qui sic coactę cōsensus non esset liberē fiet. tunc erit matrimoniū ex parte utriusq; nō aliter.

APPENDIX.

Vsil. p.S. Eccl. E x articu. habes. ¶ Primò, qđo per rationē ostēdas meritō essemminuatum a Nicol. Pap. q̄ matrimoniū fi elaudicare nō dēte. insinuatū ät est hoc. q. nulla non ē c. ns sas utriusq. ibi nō ē cōiugiū. hæc ille in ē.c. Tr. ut annot. ē duly mutuo sup. q. 45. a. 1. ap. ut. ibi. etiāo tando q. minus uerū q. di. q. utrāq; parte cōcurrere ad aliquid significat. Ad has ät difficultates a prędēb. ar. tactus remouē das Con. Tri. sec. 14. c. 19. de ref. statuit libertatē matrimonii nulle mōs impediendā esse ab aliquo, & sic ita plarumq; ipatiū dñorum mōs oculos terreni affectus exercentiat uiros, & mulieres ministros, & pœnis adigant cū iis matrimoniū inuitos contrahere: quos ipū dñi illis pscripserint. Quare, cū maximi nefarii sit matrimonii libertatē molare, & ab eis iniurias nasci, a quibus re expectāmur, p̄pter S. synod. omnib. caueāmus; gradus, dignitates, & cōditōis existāt sub anathematis pœna, quā ipso facto incurrāt ne quuis mō directē, uel indirectē subditos suos, uel quoscunq; alios cogant, quo minus liberē matrimonia contrahant. Hæc ibi.

¶ Secundo habes: quo per rationem prędicta patrō, pro quanto matrimoniū nō dēte claudicare inuenit, & intelligas, & probes & defendas. ¶ Tertiò uides: quomodo ex iis uicissim Angelica doctrina hæc & declaratur, & confoliditur.

QVÆST. XLVII. ART. V.

CONCL. 1°. Si conditio apposita sit de præsenti, & nō contraria matrimonio (ut. honesta, siue non honesta) stat matrimonium stante conditione, & ea non stante, non stat. 154

¶ PROB. Quia patet.

¶ NOT. inde patere iure præsupponitur, quia conditio de præsenti non tollit certitudinem contractus, cum sit conditio præteriti.

¶ CONCL. 2°. Si sit conditio de futuro, & necessaria, stat matrimonium.

¶ PROB. Quia conditio necessaria de futuro iam est præsens in causa sua (ut ortus solis crastinus est hodie præsens, non quidem in seipso, sed in causa sua.)

¶ NOT.

¶ NOT. Nec ista conditio tollit certitudinem contractus pp 16 A nem dictam. Est. n. præsens: sed differt a prima illa de præsenti, quia illa est præsens in seipsa, ista tantum in causa sua.

¶ CONCL. 1°. Si est conditio de futuro, & contingens, nō facit matrimonium.

¶ PROB. Quia idē est iudicium de tali consensu sic cōditionato, & de consensu facto per uerba de futuro.

¶ NOT. Hmōi cō ditio, nec est præsens in seipsa, nec in causa sua: & iō certitudinē contractus facere nō potest; sed ut̄ quandam ratihabitionem quæ absoluat. uale. ti, quanti promissio de illo cōtractu actualiter firmando. iō dicit tex. q. idem est iudicium de tali cōsē su, sicut de consēsu q̄ fit per uerba de futuro. Erunt ergo in ueritate sponsalia hmōi contractus. licet matrimoniū nominentur. Rursum de hmōi cō ditionib. uide q. 41. a. 1. ad 4m. in c. Secundum uitra cōditiones has q̄ non est in potestate alicuius hominis ministrantis, seu recipientis sacramētum conferre, aut recipere nunc facim & suspēdere illius effectum in aliud tempus implēdæ conditionis. Puta confessarius non pōt sub conditione de futuro absoluere aliquē stando præcise in cō dōne illa, ut de futuro. Vñ dicēs pœnitēti, si restituerit, aut fecerit tale quid, aut placuerit prælato, q̄ sibi reseruauit talē casū, ego absoluo te, nihil facit pp rationem ibi dictam. Et quia de ratihabitione tangitur in tex. dicente ly acceptato parentum (si placuerit parentib. ō sciendum, q̄ ratihabitio nihil certi ponit in esse; sicut & de contingentibus dici solet, q̄ de illis non est determinata ueritas. Nam quod sub ratihabitionis spe hī, licet uere tunc fiat, tamen realiter ut pendens finita ut possit & ratificari, & irritari, puta a parentibus illis. Vnde sum in nullius potestate sit suspendere effectum sacramenti: tunc sumpti in tempus futurū ratificationis, & consequenter exponere sacramentum discrimini; ut nullū sit, si irritetur: ideo matrimonium non est, si fiat sub ratihabitione, & dato q̄ esset, minus fieret ipsi sacramento

1m de maiori. Sub conditione. n. de futuro contingenti non, de præsenti, nel eam de futuro necessario § Tunc nihil &c. Nam conditio de præsenti, uel de futuro necessario non impedit q̄ matrimonium sic factum simpliciter exprimat consensum: licet conditio de futuro contingenti impediat hoc, ut ex prędictis patet.

2m de maiori. Sub conditione. n. ut supra § Tunc nihil, &c. Vide ad primum.

APPENDIX.

Vsil. p.S. Eccl. &c. EX articulo habes. ¶ Primò qđo p D. Thomam ostendas meritō esse dictum a Greg. ix, quod conditio quomodo non sit

2 Præt. Matrimonium dēt esse certum: sed ubi dicitur aliquid sub conditione h, ponitur illud sub dubio, ergo & talis cōsensus non facit matrimonium.

SED CONTRA. In aliis cōtractibus sit obligatio subcondōne, & stat, stante condone: ergo cū matrimonium sit contractus qdam uidetur q̄ possit fieri per conditionæ tum consensum.

RESPON. Dicendum, quod conditio appōsita, aut est de præsenti, aut est de futuro m, si de præsenti, & non est contraria matrimonio, siue sit honesta, siue non honesta, stat matrimonium stante conditione, & ea non stante, non stat. Sed si sit contraria bonis matrimonii, nō efficitur matrimonium. n Si autem sit conditio de futuro, aut est necessaria, sicut solem oriri cras, & p tunc est matrimonium, q quia temporalia futura iā sunt præsentia in causis suis, * aut est contingens, ut datio pecuniæ, uel acceptatio parentum: & tunc idem est iudicium, de tali cōsensu, sicut de cōsensu, qui fit per uerba de futuro, unde non facit matrimoniū. Et per hoc patet solutio ad obiecta.

ARTICVLVS VI.

Vtrum aliquis præcepto patris possit compelli ad matrimonium contrahendum.

AD SEXTVM sic procedi- tur. Videtur, q̄ aliquis præcepto patris possit compelli ad matrimonium contrahendum: dicitur enim ad Col.3. Filii obedite patentibus uestris per omnia, ergo, & in hoc etiam obedire tenentur.

2 Præt. Gene.28. Isaac præcepit Iacob, q̄ non acciperet uxorem de filiabus Chanaam, nec præcepisset nisi de iure præcipere potuisset, ergo in h hoc tenentur obedire patri.

3 Præt. nullus debet h promittere præcipue per iuramētū pro illo, quē non potest cogere ad seruandum: sed parentes promittunt futura matrimonia p filiis, & etiam iuramento firmant, ergo possunt præcepto cogere filios ad implendum.

4 Præterea, pater spiritualis, scilicet Papa, potest compellere præcepto ad matrimonium spirituale, scilicet ad episcopatū accipiendum, h ergo potest, & pater carnalis ad matrimonium carnale.

SED CONTRA, Patre imperante matrimonium, filius potest sine peccato religionem intrare, ergo non tenetur ei in hoc obedire.

6 Præterea, si teneretur obedire, sponsalia per parentes contracta absque consensu filiorum essent stabilia: sed hoc est contra iura, &c.

* Co. Tri. paulo ante indicatum.

Licet aliæ conditiones appositæ in matrimonio ui turpes, aut impossibiles fuerint, debeant pp fauoré eius pro non adiectis hēri. hæc ibi. Ecce, q̄ cōdō ēt inhonesta de p senti apposita mīmonio, nisi contra substantiam eius sit, non tollit matrimonium. ité ab Vrba. 3. ibi. Sup co &c. Verum ille, q̄ in quandam mulierē consensit, si pt eius suum præstaret assensum, fit ad consummādum matrimonium compellendus. Rñdemus, q̄ cum cōsēsus liber dici non possit, qm alieno arbitrio reseruatur, nisi uoluerit patris postmodum interceidat, nequaq; cogendus est ad mimoniū contrahendum. Nā licet Alex. Papa respon. q̄ sponsalia cōtracta interposita cōditione, ipsa non impleta, si consensus de præsenti intercidat, uel carnalis copula subsequatur, dissolui non debent, sed firmiter obseruari, nequaq; est nostræ definitioni aduersum: cum huiusmodi consensus non sit de præsenti habendus, licet per uerba de præsenti exprimatur, qui in alieno arbitrio non habito, sed habendo consistit. hæc ibi. Ecce, q̄ loquens de illo, qui contraxit q̄ uerba de præsenti (secundum Glo. jcum muliere, sub conditione ratihabitionis parentū, nō iudicatur cōtraxisse mīmoniū, sed sponsalia. Et hoc, q̄a cōsēsus non pōt simpliciter liber esse, qñ in alieno arbitrio habendo consistit. Et licet p̄ uerba de præsenti exteri* fiat ad literam nō ipū ad uerū sensum uerborum, non de præsenti, sed de futuro hī. Quod uero dicit de Alexan. uide ut ibid. c. de illis. Semper tamen & hic & alibi, quando de carnali copula sponsorum fit mentio, memento diligenter, q̄ hodie talia iura non uigent, qñ per Tri. Cō. pto dissentiente iporum prudentissime aliter statutum est, ut sup. q. 45. ar. 1. app. fuit allegatum.

Semp no hæc re. tbodū in

¶ Secundo habes: quomodo per D. Thom. pdicta pontificum proquanto de consensu conditionato sic statuum, & intelligas, & uteris.

* Tertiò uides: quomodo ex iis uicissim Angelica doctrina hæc, & declaratur & confoliditur.

QVÆST. XLVII. ART. VI.

CONCL. 1°. Pater non potest cogere filium ad matrimoniū per præceptum. 156

¶ PROB. Quia filius est liberæ conditionis, & in matrimonio est quasi quædam seruitus perpetua.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ NOT. Dicitly quasi non quia reuera non sit seruitus quæ- F dat / ex experientia monstrat multipliciter, sed quia eam uxo- 1. Cor. 7. rati pro seruitute non apprehendunt. Est uero tanti secundum se, ut Apostolus compatiens ex corde coniugatis dicat: ego autem uobis parco, & tribulationem tamen carnis habebunt huiusmodi. Hanc seruitutem pro seruitute apprehenderunt discipuli Christi quando dixerunt. Matt. 19. Si ita est causa hominis cum uxore, nō expedit nubere. Et tamen cū hoc nec Christus eos seruitutē cōiugationis exponere proposuerat, nec exponuit: vt patet legenti.

¶ CONCL. 2ª. Patet potest induere filiū ad matrimonium ex rationabili causa.

¶ PROB. Quia ex terminis patet.

¶ CONCL. 3ª. Sicut se habet filius ad causā illam, propter quam inducitur a parte ad matrimonium contrahendum: ita se habet ad præceptū patris. Concl.

¶ Corol. I. Propterea præceptum patris, ut præceptum eius absolutū, non obligat in hoc filium: cum tota ratio obligationis dependeat ex causa, qua ut filius præceptum. Sine præcepto igitur tenetur filius quando cunque ad præceptū tenetur, & cōtrahoc est, quando non tenetur sine præcepto, neque præcepto aduentio resistitur.

¶ PROB. qa patet ex terminis præcedentis in corollo. præmissis.

1m ex Apostolo. Per omnia, & exceptis his, in quibus filii adhuc liberi, sicut parentes. §. Tunc nihil, &c. Nam libertas talium in matrimonio uertitur, in cuius signum filius per matrimonium fit pater.

*Pōt papa cogere ut quia expōsa fuit sibi placuit.

2m de conclusione. In hoc tenentur obedire patri.

¶. si alias timebant ad hoc, etiam sine mandato patris: nō aliter. §. Tūc nihil &c. ut patet ex cōcl. 3

¶ NOT. Ex textu sin. propter ly ideo, aduerte haberi regulā hanc, q̄ obligatio filiorum ad obediēdum patri tunc est, qū pater pot præcipere, & è contra hoc est, qū non pōt præcipere, non obligantur filii. Et simile dicas de aliis subditis respectu maiorum suorum.

3m maior. Nullꝰ dēt mittere, propōē p iuſm, pillo, quē nō pōt cogere ad seruandū. ¶. nisi cōditione subintellecta §. Tunc nihil, &c. Nam quando parentes promittunt pro filiis non nisi cum ista conditione subintellecta, præmittendo, dummodo filius placuerit,

¶ NOT. Ly condōnē simpliciter nō intendebāt parentes explicitē, nec in verbis, nec in mente sufficit q̄ de natura cōtractus talia promittantur, seu ponāt implicitē, intelligitur. & hoc innuit text. q̄ simpliciter dicit ly non iuratur nisi, &c. vide. Præmittendo ergo explicitē loquebantur de parentib. & in resp. non expressis parentes, sed absolutē dicit ly non iuratur. Tunc ad primū quintū, sine mēdacio, sine nō intendendo illā cōdōnē, ipsi parentes obligantur nō ad filios extringēdos ad suę ipsorū patrēs, sed ad inducēdū eos rationib. quibus possunt, ad hoc.

4m illatio cōclusionis. Ergo ꝓbat, &c. & negatur illatio. §. nā simile nō ē hoc de mātimonio corporali, & ipsa loqa non ē aliqua cor poralis seruitus, &c. ut in text.

De obiecto consensus, in duos articulos diuisa.

REINDE considerandum est de obiecto cōsensus.

¶ Circa quod quærūntur duo.

Primo, vtrum consensus, qui facit matrimonium, sit consensus in carnalem copulam.

Secundo, vtrum consensus in aliquem propter causam inhonestam facit matrimonium.

ARTICVLVS I.

Vtrum consensus, qui facit matrimonium, sit consensus in carnalem copulam.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur, quod consensus qui facit matrimonium, sit consensus in carnalem copulam. Dicit enim Hieronymus, quòd nouentibus uirginitatem, non solum nubere, sed uelle nubere damnabile est: sed nō esset damnabile nisi esset uirginitati contrarium, cui nuptiæ non cōtrariantur, nisi ratione carnalis copulæ, ergo cōsensus uoluntatis, qui est in nuptiis, est in carnalem copulam.

2 Præterea. Omnia, quæ sunt in matrimonio inter uirum, & uxorem, possunt esse licita inter fratrem, & sororem, h excepta carnali copula: sed nō potest fieri licite inter eos consēsus matrimonialis: ergo consensus matrimonialis est consensus in carnalem copulam.

3 Præterea, Si mulier dicat uiro. Consentio in te, ut non cognoscas me, non est consensus matrimonialis, quia est ibi aliqd contra substantiam prædicti cōsensus, sed non esset nisi dictus consensus esset in carnalem copulam, ergo &c.

4 Præterea. In qualibet re initium consummationi respondet, sed matrimonium consummatur per carnalem copulam: ergo cū initietur per consensū, uidetur quod consensus sit in carnalem copulam.

SED CONTRA, Nullus cōsentiens in carnalem copulam est uirgo mente, & carne. Sed beat. Ioann. Euangel. post consensum nuptialem fuit uirgo mente, & carne, ergo non consensit in carnalem copulam.

Præterea, Effectus respōdet causę: sed consensus est causa matrimonii, cum ergo de essentia matrimonii non sit carnalis copula, uidetur quod nec cōsensus, qui matrimonium causat, sit in carnalem copulam.

RESPON. Dicendum, quod matrimonium, consensus, qui matrimoniū facit est consensus in matrimonium, quia effectus proprius uoluntatis est ipsum uolitum, unde licut carnalis copula se habet ad matrimonium, ita consensus, qui matrimoniū causat, est in carnalem copulam: matrimonium autem (ut dictum est) non est essentialiter ipsa coniunctio carnalis, sed quædam associatio uiri, & uxoris in ordine ad carnalem copulam, & alia, quæ ex consequenti ad uirum, & uxorem pertinent, secundum quod ei datur potestas inuicem respectu carnalis copulæ, & hæc associatio, coniugalis copula dicitur: unde patet quod bene dixerunt illi, qui dixerunt, quod p consentire in matrimonium est consentire in carnalem copulam implicite: non explicite, q non enim debet intelligi nisi sicut implicite continetur effectus in causa, quia potestas carnalis copulæ in qua cōsentitur, est causa carnalis copulę, sicut potestas utendi re sua, est causa usus.

AD PRIMVM ergo Dicendum, quod consensus in matrimonium, ideo est damnabilis post uotum uirginitatis, quia per talem consensum datur potestas ad id, quod non licet: sicut peccaret qui daret potestatem accipiendi illud alteri, quod ipse in depósito habet, non solum in hoc, quod ei actualiter traderet, de consensu autem beatæ uirginis infra dicetur.

AD 2um Dicendum, quod inter fratrem, & sororem, non potest esse potestas inuicem ad carnalem copulam, sicut nec licite carnalis copula, & ideo ratio non sequitur.

AD 3m dicendum, quod illa conditio explicata non solum actui, sed potestati cōtrariatur copulæ carnalis, & ideo est contraria matrimonio.

AD 4m Dicendum, quod initiatum matrimonium respondet consumato, sicut habitus, uel potestas actui, qui est operatio. Rationes autem in contrarium ostendunt, q non sit consensus in carnalem copulam explicite, & hoc est uerum.

QVÆST. XLVIII. ART. I.

CONCL. 1ª. Consensus, qui matrimonium facit, est consensus in matrimonium.

¶ Exam.

¶ Exam. Ly est consensus in matrimonium, scilicet directē, & A explicitē.

¶ PROB. Quia effectus proprius uoluntatis est ipsum uolitum.

¶ NOT. Matrimonium, ex eo q̄ sit a consensu, est effectus uoluntatis, & ex eo q̄ uoluntas multa illud, dicitur uolitum ut q̄ est hic idem re effectus, & uolitū, licet aliqua ratione differat.

¶ CONCL. 1ª. Consentire in matrimonium est consentire in carnalem copulā, nisi sit implicitē cōtinetur carnalis copula in causa sua. Canpo testante matrimonii.

2 Quia matrimonium non est essentialiter ipsa cōiunctio carnalis.

¶ NOT. Matrimoniū dicitur potestas carnalis copulæ, q̄a in matrimonio transfertur potestas unius cōiugis in alterum. Cor. 7. Vir sui corporis potestatem non hēt, sed mulier: & mulier pōtē sui corporis nō hēt sed uir. Cum igit matrimonium sit trāslatio potestatis mutuæ in alterum corporis pa tet q̄ matrimonium est potestas quædam utendi carnali copula: & consequēter, q̄ carnalis copula in matrimonio continetur tanquam effectus in eā. Vnde ē patet q̄ consensum absolute in matrimonium, cōsensit in copulam carnalem ex consequenti implicitē, non autē explicitē. Sicut nec usus rei est ipsa exercēs usum, nec potestas ipsa est ista usus: sed tamen qui habet potestatem, habet usū in eā sibi: & qui habuit usū, habuit pōtatem, sicut ergo ipsa non est usus, ita matrimonium non est carnalis copula: & consentiens in illud, non consentit directē in copulā carnalem, licet indirectē, inquantum associatio coniugalis ordinem habet ad ipsam.

1m ād minori. Nisi ratione carnalis copulæ. & nel potestatis utendi carnali copula. §. Tūc nihil &c. Nam sufficit ad consensum uerum, quòd feratur super potestatem utendi illa copula. ut in textu. Vide corol. sequen.

¶ Contra 1. Ergo quando B. Hieronymus dicit, quod nouentibus uirginitatem uelle nubere damnabile est, idem est, ac si diceret: quod ipsis damnabile est, uelle dare potestatem sui corporis coniugi suo pro carnali copula. Hoc autem (ut patet intell. genti.)

peccatum mortale est ipsum qui non tantum corpore, sed & mente, uirginitatem seruare nouerunt, de quibus ibi Hieronymus. Nota quoque dictum suum intelligi de uirginitate nouentibus absolutè, & de uolentibus habere absolutè: non autem de facientibus utrunque cum aliqua conditione pura diuinæ iussionis. Quod autem intelligatur sic, patet ex eodem: qui & beatā Virginem nupsisse Ioseph scimus post uotū de uirginitate, & tamē ipsam nihil damnabile commisisse, testatum reliquit. Quare? Quia fecerat & uotum, & nuptias, cum conditione diuinæ dispositionis, seu iussionis: ut confirmatur in appen. sequent. per Nicolaum Papam, maxime in ly sed diuinæ inspirationis in utroq. obediendo: & declaratur 2 S. Doctor in 4. sententiarum nunc allegando. Concl. 2.

Vnde sine præiudicio uel minimo portatæ uirginalis ueritas illa matrimonii fuit, atque consensus.

Cætera de matrimonio & consensu B. Virginis uide in D. Thom. 4. dist. 30. q. 1. ar. 1. & 3. part. q. 29. ar. 1.

2m de maiori Excepta carnali copula & potestate mutua ad carnalem copulam. §. Tunc nihil, &c. Nam inter fratrem, & sororem, non potest, &c. ut in textu.

3m d minori. Nisi dictus consensus esset in eam alterā copulam. & ut in potestatem ad illam. §. Tunc nihil contra. Nam consensus matrimonialis est in potestatem ad carnalē copulam, & illa condictio explicata non solum, &c. ut in textu.

*Vt. Dec. ca. 17. q. 1. ca. 8

4m de maiori Initium consummationi respondet. & proportionaliter ei autem proportionaliter, & consequenter de alia consummato, quod est ibi sibi actus. §. Tunc nihil contra. Nam inuenta matrimonium proportionaliter correspondet consummato, quod est ibi sibi actus. & explicitē. §. ut in text. sic.

5m de maiori Tunc nihil contra.

6m de conclusione. Est in carnalem copulam. & explicitē §. Tunc nihil contrarat, aut ex dict.

APPENDIX.

EX articulo habes..¶Primo: quòd per rationem ostendat meritò infinuatum à summo Pontifice, q̃ consensus fertur in copulam coniugalem, & non explicitè in carnalem. Infinuatum ãt est hoc à Papa Nico. 27.q.2. sufficit, &c.

Vsth.p.s. Eccl. &c.

QVæritur, quis cõsensus facit matrimonium? An consensus cohabitationis, an carnalis copulæ, an interquet Si cohabitationis cõsensus matrimonium facimus frater cum sorore matrimoniũ potest contrahere.

Th.4.dist. 30. q.1.a. 3.q.unic.

Si carnalis copulæ inter Mariam & Ioseph non fuit coniugiũ. Voverat n. Maria se virginem perseveraturam. Si ergo contrarium propositum postea consensit in carnalem copulã: rea fa cta est non virginalis mentis, etsi nõ corporis, violati, quod de ea tẽ tare nephas est &c. Et infrà de mente Aug. idem Papa, cap. seq. B. Maria proposuit, se seruaturam omnium virginitatis, in eandẽ sed ipsum votum virginitatis nõ expressit ore. Subiit ei sed ming dispositionẽ, dum p posuit, se perseveraturam virginẽ, nisi Deus aliter ei reuelaret. Committens ergo virginitatem suã dispositioni, cõsensit in carnalẽ copulam; non illã appetendo, sed diuinæ inspirationi in utroq; obediendo. Consensus ergo cohabitandi, & individuam vitæ consuetudinem tenendi inter ueniens eos coniuges facit.

* Boet. in Topi. l. 2. c. 8 in fin.

Hæc & sequentia usq; ad finem.

Hæc & sequentia usq; ad finem.

Hæc & sequentia usq; ad finem

Universidad de Deusto
Biblioteca

continuatio honestetur: & hæc sunt bona, quæ matrimonium excusant, & honestum reddunt.

¶ *Cornelius.* Ergo ad similum dicit literaliter quòd haberi debent aliqua bona ad excusandum matrimonium.

¶ PROAM. Quia in coniunctione viri ac mulieris iactura rationis accidit (vtpote ex duobus in textu) & nullus sapiens debet aliquam iacturam sustinere, nisi p aliqua recompensatione alicuius æqualis, vel melioris boni: Quia (ly & hæc sunt &c.) præsupponitur clare.

1m de maiori. Id. & quantum ad ille de intentione naturæ non, quantum ad excusare ad actũ, per quem impletur intentio naturæ. §. Tunc nihil contra. Non enim est necessarium tantam delectationem apponere in nutritiua, sicut in generatiua ad excusandum actum, per quem impletur intentio naturæ: & consequenter nõ est opus ad actum nutritiuæ excusandum huiusmodi bonis, qualibus opus est ad excusandum actum generatiuæ. Ob hoc dicitur in textu: quòd in actu comestionis nõ est tam &c. usque in finem.

¶ Examen. Ly nutritiua, per quam nõ traducitur non est infecta. Hoc est, non est contagiosa. Et ratio est, quia originalis culpa per nutritiuam non traducitur, illorum morbus dicitur infectus seu cõtagiosus, qui inficit alios, (sicut est pestis, lepra, &c. pestis) ultra hoc, quòd in scripto est corruptus idest, corruptionem quandam humorum dicit. Sic in proposito. Generatiua & nutritiua, sunt corruptæ, quia post peccatum Adæ originalia iustitia destituta sunt, & in malum sunt prona: sed generatiua ultra hoc est infecta, aliorum infectiua, cum per eam traducatur originale in alios; nutritiua verò non. Pro quo vide. 1. 2. q. 81. art. 2.

*1. Eth. c. 1. circa finem.

*Al. ens.

2m de minori. Excusatione. & exterioris non ab interioribus procedente. §. Tunc nihil cõtra. Immo Philosophi auctoritas, litæ glosa, est potius in fauorem conclusionis, ut ex textu per se colligere potes.

3m minor. Secundum quòd est in effectum, non indiget excusatione. Similiter nec secundum quòd est in remedium. & negatur tota minor. & ut patet in text. Vnde datur intelligi ratio ad rationem primæ partis illius minoris in argumento allati, q̃ scilicet etiam in paradiso matrimonium indignisset excusatione talis nõ quia aliquis defectus in illo matrimonio fuisset, sed quia huiusmodi bona quæ dicuntur excusanda matrimonium, competunt matrimonio secundum se. Ité ex eodem textu ad rationem alterius illius minoris in argumento dicitur q̃ non est eadem ratio de aliis sacramentis in remedium peccatorum institutis, & de matrimonio. Ad quæ melius intelligendũ vide. q. 41. ar. 3. ad 3m & ad 4m. & art. 4.

¶ NOT. Aliquod dicit indigere aliqua re, uel quia nõ haberet, uel quia si eam non haberet, nõ esset sale. Vt homo indiget anima, nõ quia non habeat existentiam illam, sed quia si nõ haberet eã, non esset homo. Sic in proposito. Matrimonium erit in paradiso indignisset his bonis non quia ex se nõ habuisset illa, sed quia si non habuisset illa, nõ esset perfectum matrimonium: Hactenus. Aliquid excusatur, uel quia habet defectũ, uel quia à defectu cõtrahendo per talem excusationẽ præseruatur modo simili, quo dicimus, & Petrũ esse dimissum peccatũ negationis, & ēt innocentibus: sed in aliter, & aliter. Petro namq; dimissum est, quia ipsum iã cõmiserat innocentibus uero, quia ab ipso incurrẽdo præseruati sunt per misericordiã diuinam. Pro quo vide q. 16. ar. 1. & 2. in text. & elucid. maxime ubi Augustinus dicit se recognouisse à Deo dimissa peccata, q̃ fecit, & ea quæ nõ fecit. Sic in proposito. Bona prædicta matrimonij fuissent in paradiso excusantia matrimonũ; quia erant quædam præseruationes à quocunq; defectu, q̃ posset matrimonio imputari. Nũc autem post peccatũ dãt excusantia matrimonij, quia defectus illius cooperantur tales pœnales. Vide supra 10 circa finem.

Excusatis & indiget re excusari.

*Al. quæ.

4m de antecedente. Virtutes. & tanquam principia immediata actuũ non tanquã circumstantiæ ad actus. hoc §. nunc nihil contra. Et patet in textu.

¶ Examen. Ly circumstantiæ. Non tamen excludit supra in ad 1. cundum. De circumstantijs, hucusq; quantũ sufficit, vel etiam expedit apprehendisse vide. 1. 2. q. 7. ar. 1 & 4.

*Al. officiosum.

APPEN-

APPENDIX.

ARTICVLVS II.

Verum bona matrimonij sufficienter assignentur.

Vtil. p 5. Eccl. ad fidel. &c.

EX articulo habes. ¶ Primò quo modo per rationem tanquã in radice reijcias hæresim Liberorum (Piat. Liberi) dicentium: coniugia inter fratres esse spiritualia: unde & uxores habẽt cõmunes, nec patiũtur eas suus maritus non sue sectę redderedebitum. Primum ergo, scilicet coniugia inter &c. dicunt uerbum secundũ scilicet uxores habẽt communes &c. durũ factu. Cum enim per hunc articulũ D. Thomas demonstret q̃ aliqua bona, quæ nõ sunt fides, sacramentum prolis art. sequen. requiriad matrimoniũ honestandum: prout ēt (ut patet consideranti) mũltra ex hoc, q̃ uxores non debẽt esse communes, & q̃ suus maritus solus reddere debitum debẽt, & cõsequenter q̃ falsa est illa expositio Liberorum, coniugia inter fratres sunt spiritualia. i. uxores sũt communes, & eçdẽ non tenãtur debere maritis extra sectam nostram.

lib. 4. Sent. dist. 28. §. A.

*lib. 8. ca. 11. à medio.

¶ Secundò habes quomodo radicaliter per rationem ostendas, meritò damnari prædictam hæresim 2 Ac. q. 49. ar. 6. appẽ & q. 54. ar. 1. appen. Item 1. Cor. 7. Propter fornicationem. Vnusquisque suam uxorem habeat, & unaquæque suum uirum. Vxori uir debitum reddat, similiter uxor uiro. Ecce q̃ secundum Apostolũ solus maritus suæ uxori debent reddere debitum, & è conuerso; aliquin fornicatio non euitatur ab eis.

2

¶ Tertiò habes quomodo per rationem ostendas meritò infinuari 1. Cor. 7. Hoc dico secundũ indulgentiam, & 2 Concil. Flor. art. sequappen. q. aliqua bona haberi debent ad excusandum matrimonium.

3

¶ Quartò habes quomodo per rationẽ prædicta scripturarum & patrũ pro quanto infinuant id, quod diximus nunc, Anestatur.

Præterea, Nihil debet poni vt proprietas, uel conditio suipsius: sed hæc bona ponuntur, ut quædam conditiones matrimonii, b ergo cum matrimoniũ sit sacramentum, non debet poni b sacramentum inter bona matrimonii.

RESPONDEO, Dicendũ, q̃ matrimonium est in officium naturæ: & est sacramentũ Ecclesiæ, c inquantum ergo est in officium naturæ, duobus ordinatur, d sicut, & quilibet alius uirtutis actus, quorum unum exigitur ex parte ipsius agentis, & hæc est intentio finis debiti, & sic ponitur bonum matrimonii proles, aliud exigitur ex parte ipsius actus, qui est bonus in genere ex hoc, quòd cadit supra debitam materiam, & sic est fides, per quam homo ad suã accedit, & non ad aliam; & e ex ulterius habet aliquam bonitatẽ inquantum est sacramentum, a & hoc signatur ipso nomine sacramenti.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd in prole non solum intelligitur procreatio prolis: sed etiam educatio ipsius, ad quam sicut ad finem ordinatur tota communicatio operum, quæ est inter uirum, & uxorem, f inquantum sunt matrimonio coniuncti: quia patres naturaliter thesaurizant filiis, ut patet 2. Corinthiorum 2. & sic in prole quasi in principali fine alius quasi secundarius includitur.

AD SECVNDVM dicendũ, q̃ fides non accipitur hic prout est virtus Theologica, sed prout est pars iustitiæ, secundum q̃ fides dicitur ex hoc q̃ fiunt dicta in conseruatione promissorum; quia in matrimonio, cum sit quædam contractus, est quædam promissio, per quam talis uir tali mulieri determinatur.

AD TERTIVM dicendũ, q̃ sicut in promissione matrimonii continetur, ut neuter ad alium thorum accedat, ita etiã quòd sibi inuicem debitum reddant, & hoc etiam est principaliùs, cum sequat ex ipsa mutua potestate inuicem data. & ideo

& intelligat, & probet, & defendat.

¶ *Quæritò* habes quomodo ex ijs in eis Augustini doctrina hæc, & declaretur & confoletur.

CONCL. Matrimonium, inquãtum est in officiũ naturæ, ordinatur duobus: & inquantũ est sacramentum, ordinatur uno. 100

¶ PROB. Sen potius declaratio. Illa dum sunt proles, & fides illud unum est sacramentum.

1m de conclusione. Ita dico posito commixtionis operis. & nisi ista tanquam finis secundarius continetur in prole (quam in prole pol. §. Nam in prole non solum intelligitur &c. ut in textu. Tunc nihil &c. ut patet.

Cornelius. Ergo quãdo dicitur in corpore, q̃ proles est bonum matrimonii, intelligunt tria per prolem scilicet generatio prolis, educatio eius, & communicatio operum uiri & uxoris in coniugali vita. Proles.

2m de consequentia. Fides. & theologa. q̃. Tunc nihil &c. immo aliquem argumentum est extra propositum. Nam fides, ut patet argumẽ, non accipitur hic prout est virtus theolog ca, &c. ut in textu.

3m illatio cõclusionis. Ergo &c. & negatur illatio. §. Nam sicut in promissione matrimonij cõtinetur, ut neuter &c. ut in textu.

Cornelius. Ergo quãdo dicitur supra in corpore fides est bonum matrimonij, intelligitur per eundem dum & q. scilicet neuter coniugum accedat ad alium thorum, & q. sibi inuicem debitum reddãt, quæ dona ad unum reducunt q. nisi fides seruetur promissis in contractu matrimonij.

4m de

Universidad de Deusto
Biblioteca

4m de minori. Pertinet ad indiuisionem. 8. & ad omnia illa, quæ consequuntur matrimoniũ ex hoc &c. ut in textu. ¶ Tunc nihil &c. ut patet.

Item illatio conclusionis. Ergo deberet &c. ¶ negatur illatio.

¶ Quidlibet aliquid aliud à prædictis deberet ponere pertinere ad unitatem. Nam fides, de quæ dictum est in corpore, est illa, ad quam pertinet vnitas in argumento tacta. Vide responsũ secundum licetæ ly vel dicendum q. unitas &c.

Loconita q. in arg.

rsus 2.

5m maior. Vnitas virtus sufficiens ad unũ actum honestandũ. Et istud est extra propositum. ¶ Nam fides nõ accipitur hic pro aliqua &c. ut in tex. Et ideo maior illa non facit ad argumentum deinde, quę hic traditur, concludendum.

6m de maiori Non ex eodem. Re. efficaciter secundũ eũdem modum quo se cundum diuersum. ¶ Tunc nihil &c. Nã matrimonium ex prole, ut proles est, accipit rationem utilis; & ex prole, ut matrimonium ipsius adeum debitũ per rationem ordinatur, accipit honestatem. Vide literam.

7m illatio cõclusionis. Ergo &c. ¶ negatur illatio. ¶ Nam sacramentum nõ dicitur hic ipsum matrimoniũ, sed &c. vt in textu. Consequenter igitur ad illam maiorem dicitur, q. in sacramentum ponitur inter bona matrimonij, non assignatur proprietas nec conditio sumpta ex: sed proprietas, seu conditio alia à matrimonio ipso.

Item de conclusione. Non debet poni sacramentum. ¶. si aliud non esset matrimonio esse matrimonium, & aliud esset ei esse sacramentum. ¶ Tunc nihil contrarium patet. Nam licet matrimonii sit sacramentum: formalitas tamen matrimonij non est formalitas sacramenti. Vide secundũ responsum literæ. Ly vel dicendũ &c.

Sacramẽtum. ¶ Examen. Ly secundum hoc in tertio bono matrimonij scilicet sacramento, non solum intelligitur inseparabilitas, sed & omnia &c. Per ly omnia intellige illa quæ supra q. 42. ar. 1. & 3. dicitur. Vt remedium sanctitatis, materiam, formam, actus exteriores coniugum, obligationem, gratiam.

Ly matrimonio secundum se considerato. Ad hoc intelligendum, ad differentiam usus matrimonij, vide ar. seq. in corp.

Vitl. p. 5. Eccl. &c.

APPENDIX.

EX articulo habet. ¶ Primò quomodo per rationem interimas hæresim pharisæorum (Direct. inquisi. par. 2. q. 4. & Marci x.) dicentium mulierem esse uxorem dimittere. etiam nõ fornicationis ratione, & libellum repudii ei dare. Item Herodiorum (Direct. inquisit. ibid.) dicentium, q. licitum est, uxorem alterius, etiam marito viuente, sibi in uxorem accipere. Et Pharisæorum (Alfonsus Castr. Nuptiæ) facto suo dicentium, tuto posse coniugatos esse separatos. Facto suo, inquam: quia Pharisæi nitte hoc seruarunt, q. fœminæ à nolentibus viris, & uiros à nolentibus fœminis, quantum poterãt, diuinguebant. Contra hos omnes, militat articulus præsens, eosque expugnandum fidei.

& sacramentum, bona esse matrimonij dicit. Quòd ut clarius intelligatur, inde supra declarationẽ dely fides, & ly sacramentũ. 2

¶ Secundò habes quòd per rationem ostendas, meritò Pharisæorum hæresim damnari à Christo Marc. 10. Ad duriciam cordis vestri scripsit Moyses vobis præceptũ istud &c. quod ergo Deus coniunxit, homo nõ separet &c. Quicũqs dimiserit uxorẽ suã & aliã duxerit, adulterium committit super eam: etsi uxor dimiserit uirum suum & alij nupserit mœchatur. Hæc ibi. Vbi nota ly ad duriciam cordis uestri; quia per hoc innuitur, q. illis esset tam crudelis indomabili, ut potius quã uxores exosas iam factas retinerent, occiderent eas. Et iõ ad mitãdum hoc malum, uxoricidiũ scilicet. Moyses permisserat eis scribere libellum repudij, & dimittere: Deuter. 24. Nota ly quicunque dimiserit. i. extra cãm fornicationis: quod expressit Matt. 19. Quicũqs dimiserit uxorẽ suã, nisi ob fornicationẽ. Item Rom. 7. Herodianos damnari meritò ostendas per ly lex in homine dominatur, quanto ipse uiuit. Nam quæ sub uiro est mulier, uiuente uiro, alligata est legi. Si autẽ mortuus fuerit uir eius, soluta est à lege uiri. Igitur uiuente uiro uocabitur adultera, si fuerit cũ alio uiro: si autẽ mortuus fuerit uir eius, liberata est à lege uiri. Item 1. Cor. 7. ubi idẽ refert in fin. & Priscilanistas damnans in prin. dicit. Vxori uir debitum reddat similiter autem & uxor uiro. Mulier sui corporis potestatem non habet, sed uir: similiter autem & uir sui corporis potestatem non habet, sed mulier. Nolite fraudare inuicem nisi forte ex consensu ad tempus, ut uacetis orationi: & iterum reuertimini in idipsum, ne tentet nos Sathanas propter incontinentiam uestram. Hæc ibi. Vbi nota ly fraudare: q. scilicet iniustitiæ fraudulenti asscribitur; nolle reddere debitum sibi inuicem coniugator. Et ly nisi forte ex consensu ad tempus: ut uacetis orationi monstrat: q. neque ex consensu possunt se alteri tradere: quoniam tempus orationis tantum excipitur. Et ly ne tentet nos Sathanas, i. ne tentando decipiat: quoniam, non nullos cõiugatorum sub præterxtu continentiæ ad huiusmodi fraudes in inuicem conduxit Sathanas, demonstrat. Hæc omnia contra Priscilianistas, & partim etiam à fortiori. ¶ Tertiò habes quomodo per rationem ostendas, meritò esse dictum ab Eugenio Quarto in decret. Armen. dat. Faero approbante Concilio Florentino. Septimum est sacramentum matrimonij &c. Assignatur autem triplex bonum matrimonij. Primum est: proles suscipienda & educanda ad cultum Dei. Secundum est fides: quã unus cõiugum alteri seruare debet. Tertium est indiuisibilitas matrimonij: propter hoc quòd significat indiuisibilem coniunctionem Christi & ecclesiæ. Hæc ibi. ¶ Quarò habes quomodo per uel fidem, uel sacramentum, uel ex prolem insinuant, & intelligas, & probes, & defendas. ¶ Quintò videndo ex ijs uiribus Angelica doctrina hæc et declaretur, et confoliderur.

ARTICVLVS III.

Vtrum sacramentum sit principalius inter bona matrimonij.

ADVERTIVM sic procedi tur. Videt quòd sacramẽtum non sit principalius inter bona matrimonij, quiaĥ finis est potissimum in unoquoque: sed proles est matrimonii finis. ergo proles est principalius matrimonii bonum.

¶ 2 Præterea. Principalius in ratione speciei est differentia, quę complet speciem, quàm genus, sicut forma, quàm materia incõstitutione rei naturalis, sed h sacramentum competit matrimonio ex ratione sui generis; proles aũt, & fides ex ratione differentiæ, inquantum est tale sacramentum, ergo alia duo sunt magis principalia in matrimonio, quam sacramentum.

¶ 3 Præterea. Sicut inuenitur matrimoniũ sine prole, & fide, ita inuenitur h sine inseparabilitate, sicut patet quãdo alter cõiugum ante matrimoniũ consummatũ ad religionẽ transit, ergo nec ex hac ratione sacramentũ est in matrimonio principalius.

¶ 4 Præterea, Effectus nõ potest esse principalior sua causa: sed h consensus, qui est causa matrimonii frequẽter immutatur, ergo & matrimoniũ solui põt, & sic inseparabilitas non semper comitatur matrimonium.

¶ 5 Præterea. Sacramẽta, quę habent effectum h perpetuum, imprimunt characterẽ, sed in matrimonio non imprimitur character, ergo non adest ei inseparabilitas perpetua: & ideo sicut est matrimoniũ sine prole, ita potest esse sine sacramento, & sic idem quod prius.

SED CONTRA, Illud, qđ ponitur in definitione rei est sibi maxime essentiale, sed indiuisio, quæ pertinet ad sacramentũ, ponitur in definitione * de matrimonio data, non aũt proles, vel fides, ergo sacramentũ inter alia est in matrimonio essentialius.

Præterea. Virtus diuina, quę in sacramentis operatur, est efficacior, quàm uirtus humana, sed proles, & fides: pertinent ad matrimonium, secundum quòd est in officium naturæ humanæ, sacramentum aurem secundum quod est ex institutione diuina, ergo sacramentũ est principalius in mrimonio, q. alia duo.

*Quæst. 44. art. 1. ex Mag. li. 4. Sent. dist. 17. para. 2.

RESPONDEO, Dicendũ, quòd aliquid dicitur in re aliqua principalius duobus modis, aut quia essentialius, aut quia dignius. Si quia dignius, sic omnibus modis sacramentum est principalius inter tria bona cõiugii: quia pertinet ad matrimonium, inquantum est sacramentum gratiæ: alia uero duo pertinent ad ipsum inquantum est quoddam naturæ officium, perfectio autem gratiæ est dignior perfectione naturæ. Si autem dicatur principalius, quod est essentialius, sic distinguendum est: quia fides, & proles possunt dupliciter considerari. Vno modo in seipsis, & sic pertinent ad usum matrimonii, per quem, & proles producitur, & pactio cõiugalis seruatur: sed indiuisibilitas, quam sacramentum importat, pertinet ad ipsum secundum se matrimonium, qua ex hoc quod per pactionem coniugalem sui potestatem sibi inuicem in perpetuum coniuges tradunt, sequitur, quòd separari non possint, & inde est, quòd matrimonium numquam inuenitur, sine inseparabilitate; inuenitur autem sine fide, & prole, quia esse rei non dependet ab usu suo, & p secundum hoc sacramentum est essentialius matrimonio, quàm fides, & proles. ¶ Alio modo potest considerari fides, & proles, secundum quòd sunt in suis principiis, vt pro prole accipiatur intentio prolis, & pro fide debitum seruandi fidem: sine quibus, etiam matrimonium esse, non potest: quia hæc in matrimonio ex ipsa pactione coniugali causantur: ita quòd si aliquid contrarium huius exprimeretur in consensu, qui † matrimonium facit, non esset verum matrimonium: & * sic accipiendo fidem, & prolem; proles est essentialissimum in matrimonio, & secundo fides, & tertio sacramentum; * sicut etiam homini est essentialius esse naturæ, quàm esse gratiæ, quamuis esse gratiæ sit dignius.

ad primvm ergo dicendum, quòd finis secundum intentionem est primum in re, sed secundum consecutionem est ultimum, & similiter proles se habet inter matrimonii bona, & ideo quodammodo est principalius, & quodammodo non.

ad secvndvm dicendum, quòd sacramẽtum prout ponitur tertium matrimonii bonum, pertinet ad matrimonium ratione suæ differentiæ, dicitur enim sacramentum ex significatione huius rei sacræ determinatæ, quam matrimonium significat.

ad tertivm dicendum, q. nuptię secundũ Aug. * sunt bona mortalium, unde in resurrectione neque nubent, neque nubentur, ut dicitur Matth. 22. Et ideo uinculum matrimonii non se extendit ultra uitam, in qua contrahitur, & ideo dicitur inseparabile, quia non potest in hac uita separari, sed per mortem siue corporalem post carnalem coniunctionem, siue spiritualem post spiritualem tantum.

¶ PROB. Quia sacramẽtum, prout est bonum matrimonij, pertinet ad matrimoniũ inquantum est sacramentum gratiæ; alia uero duo pertinent ad ipsum, inquantũ est officium naturæ: & p hoc g. est dignior quam naturæ, (omnia patent.)

CONCL. 2. Sacramentum, quod est bonum matrimonij, est essentialius ei, quàm fides & proles; si ista duo considerentur in seipsis.

¶ PROB. Quia fides ac proles, ut considerantur in seipsis, pertinent ad usum matrimonij, sacramentum uerò. i. indiuisibilitas pertinet ad ipsum matrimonium secũm se (cum proles p usum matrimonij producatur; pactioque coniugalis seruetur, ut patet in textu.)

CONCL. 3. Si cõsiderentur fides, & proles, secundum q. sunt in suis principiis: proles est essentialissimũ in matrimonio, & secundò fides, & tertiò sacramentum.

¶ PROB. Quia in homine est essentialius esse naturæ, quã esse gratiæ (patet ergo à simili.)

1m de maiori Finis. & secundũ intentionem bonũ dicta à nobis in sermone secundo cõsequutionem. ¶. Tunc nihil &c. ut patet in textu.

¶ Corollarium. Ergo secundum hoc respõsum, proles inter bona matrimonij est altimum: quod consequitur quia in matrimonio. Nec mirum quia accipitur proles hic, ut consideratur in seipsa, & consequenter ut conclusioni secundæ correspondet: secundum quam fides, i. pactio coniugalis, & prius seruatur antequã generetur proles.

2m de minori Sacramẽtum cõpetit matrimonio ex rõne sui generis. ¶. negatur illa. ¶. ut patet ex textu ex rõne ibi allata.

3m de antecedente. Inuenitur matrimoniũ sine inseparabilitate. ¶. extra uitã, in quacontrahit: nõ in illa uita. ¶. Tunc nihil &c. ut patet in textu. Ex quo dicitur quòd mors, siue corporalis, siue spiritualis, ponit

concl. m Aug. li. 1. de nupt. & cõcup. c. 7. in.*

A
B
C
concl. p
D
E
F
concl. f
G Gratianus 27. q. 2. ca. 41.
H
I
K
L
M
N
O
P
Q
R
S
T
V
X
Y
Z
aa
bb
cc
dd
ee
ff
gg
hh
ii
kk
ll
mm
nn
oo
pp
qq
rr
ss
tt
uu
xx
yy
zz
aaa
bbb
ccc
ddd
eee
fff
ggg
hhh
iii
kkk
lll
mmm
nnn
ooo
ppp
qqq
rrr
sss
ttt
uuu
xxx
yyy
zzz
aaaa
bbbb
cccc
dddd
eeee
ffff
gggg
hhhh
iiii
kkkk
llll
mmmm
nnnn
oooo
pppp
qqqq
rrrr
ssss
tttt
uuuu
xxxx
yyyy
zzzz

* De bono coniugali ex ca. 14. tom. 6. * Aug. de bono cõiug. c. 7. & 15. & de adulterinis cõiug. li. 2. c. 5. & Amb. 1. 2. 16. Luc.

Universidad de Deusto
Biblioteca

pore extra vitam correspondentem, i. corporalis extra animam corporalem, & spiritualis extra spiritualem.

¶NOT. Vita spiritualis assumitur hic p unitate similis, secundū actiones, & negotiationes, in mundo fieri solitas. Multe enim opponuntur religionis statui; & consequenter vocantur mors spiritualis, videlicet transitus ab illa vita ciuili licet ipsa religio in se considerata sit vita spiritualis.

4m de minori

Consensu * &. materialiter sumptus non autem, formaliter. §. Tunc nihil &c. ut patet in textu. Vbi in fi. ly secundum hoc idē est ac si diceretur, secūdum quōd formaliter consensus dicitur. Vltra inualidatem matrimonij ad tempus contracti. q. 47. art. 5 appen. interueniens in adulterio tempore animo, &, quando actu se cognoscerēt, facta 32. q. 1. fales.

* 11. 4. Sed. dist. 30. pō ra. D.

5m de maiori

Est dum per accidens. §. ad actus spirituales non, ad actus corporales. §. Tunc nihil &c. Omnia patēt in textu.

APPENDIX.

EX articulo habes. ¶Primo quomodo per ratiocinia errorem Armenorum, quem post modum docuit Lutherus (Prat. Lutherani) dicentium nuptias non inesse sacramentum, idest illam maxia & fœminæ indissolubilem cōiunctionem, neque per eam conferri gratiam. Itē hæresim Libertinorū (Prat. Libertini) dicentium matrimonia posse dissolui, ubi uxor mariti sui exitium cēperit. Offendendo namque D. Thomas, quōd inter bona matrimonij sacramentum est principalius secundum rationem gratiæ: proculdubio militat contra Libertinos, & Armenos, vtrumque confodiens. ¶ Secundō habes: quomodo per rationem offendas, erroneas vitam extra vitam spiritualem.

¶NOT. Vita spiritualis assumitur hic p unitate similis, secundū actiones, & negotiationes, in mundo fieri solitas. Multe enim opponuntur religionis statui; & consequenter vocantur mors spiritualis, videlicet transitus ab illa vita ciuili licet ipsa religio in se considerata sit vita spiritualis.

4m de minori

Consensu * &. materialiter sumptus non autem, formaliter. §. Tunc nihil &c. ut patet in textu. Vbi in fi. ly secundum hoc idē est ac si diceretur, secūdum quōd formaliter consensus dicitur. Vltra inualidatem matrimonij ad tempus contracti. q. 47. art. 5 appen. interueniens in adulterio tempore animo, &, quando actu se cognoscerēt, facta 32. q. 1. fales.

* 11. 4. Sed. dist. 30. pō ra. D.

5m de maiori

Est dum per accidens. §. ad actus spirituales non, ad actus corporales. §. Tunc nihil &c. Omnia patēt in textu.

APPENDIX.

EX articulo habes. ¶Primo quomodo per ratiocinia errorem Armenorum, quem post modum docuit Lutherus (Prat. Lutherani) dicentium nuptias non inesse sacramentum, idest illam maxia & fœminæ indissolubilem cōiunctionem, neque per eam conferri gratiam. Itē hæresim Libertinorū (Prat. Libertini) dicentium matrimonia posse dissolui, ubi uxor mariti sui exitium cēperit. Offendendo namque D. Thomas, quōd inter bona matrimonij sacramentum est principalius secundum rationem gratiæ: proculdubio militat contra Libertinos, & Armenos, vtrumque confodiens. ¶ Secundō habes: quomodo per rationem offendas, erroneas

AD QVARTVM dicendum, quōd A uis consensus, qui facit matrimonium, non sit perpetuus materialiter, idest quantum ad substantiam actus, quia ille actus cessat, & potest contrarius accedere, tamen formaliter loquendo, est perpetuus, quia est de perpetuitate vinculi, aliās non faceret matrimonium. Non enim cōsensus ad tempus in aliquam matrimonium facit: & dico formaliter, secundum quōd actus G accipit speciem ab obiecto; & secundum hoc matrimonium ex consensu inseparabilitatem habet.

AD QVINTVM dicendū, quōd in sacramentis, in quibus imprimitur character, traditur potestas ad actus spirituales, sed in matrimonio ad actus corporales: unde matrimonium ratione potestatis, quam in se inuicem coniuges accipiunt, cōuenit cū H sacramēto, in quo character imprimitur, & ex hoc habet inseparabilitatem, ut Magister dicit, sed differt ab eis, inquantum potestas illa est ad actū corporales, & propter hoc non imprimit characterem spiritualem.

ARTICVLVS IIII.

Virum actus matrimonij excusetur per bona prædicta.

AD QVARTVM sic procedi tur. Videtur quōd actus matrimonij non possit excusari per bona prædicta, ut non sit omnino peccatum: quia quicūq; substinet [b] damnum maioris boni propter minus bonum, peccat, quia inordinate substinet: sed bonum rationis, quod lædituR in ipso actu coniugali, est maius quam hęc tria coniugij bona, ergo prædicta bona non sufficiūt ad excusandum coniugalem cō cubitum.

2 Præterea. Si bonum [b] malo addit ur in genere moris, totum efficitur malum, non autem totū bonum: quia una circumstantia mala facit actum malum, nō autem una bona facit ipsum bonum, sed actus coniugalis secūdum se est malus, aliās excusatione non indigeret: ergo bona matrimonij adiuncta non possunt ipsum bonum facere.

3 Præterea. Vbicumque est immoderatio passionis, ibi est nitiū in moribus: sed bona matrimonii non possunt efficere quin delectatio illius actus sit immoderata, ergo non possunt excusare quin sit peccatum.

4 Præterea, Verecundia non est [b] nisi de turpi actu secūdum Damascenum: sed bona matrimonii non tollunt erubescentiā ab illo actu, ergo non possunt excusare quin sit peccatum.

SED CONTRA. Concubitus cō iugalis non differt à fornicario, nisi per bona matrimonij, si ergo non sufficerēt excusare ipsū, tunc matrimonium semper illicitum remaneret.

Præterea. Bona matrimonij se habent ad actum eius, sicut circumstantię debitæ, sicut dictū est: sed circumstantiæ rales sufficienter faciunt, quōd actus aliquis non sit malus, ergo, & hæc bona possunt excusare matrimonium, ut nullo modo sit peccatum.

RESPONDEO, Dicendum, quōd actus dicitur excusari dupliciter. Vno modo ex parte facientis, ita ꝙ non imputet facienti in culpā, quāuis sit malus, uel saltem non in tantam culpam, sicut ignorātia dicitur excusare peccatum in toto, uel in parte. Alio modo potest excusari act[s] ex parte sui, ita scilicet, quōd nō sit malus, & [m] hoc modo prædicta bona, dicunt excusare actū matrimonii, [n] ex eodem autem habet actus aliquis quōd non sit malus in genere moris, & ꝙ sit bonus, quia non est aliquis actus indifferens, ut in 2. libro dictum est, [o] dicitur autem aliquis humanus actus bonus dupliciter. Vno modo bonitate virtutis & sic habet actus quōd sit bonus ex, his, quæ ipsum in medio ponunt, & [p] hoc faciunt in actu matrimonii fides, & proles, q ut dictum est. Alio modo bonitate sacramenti, secundum, quōd actus nō solum bonus, sed etiam sanctus dicitur, & [q] hāc bonitatem habet actus matrimonii ex indiuisibilitate coniunctionis, [r] secundum quam significat coniunctionem Christi ad Ecclesiam, & sic patet quōd prædicta bona sufficienter actum matrimonii excusant.

[b] lib. 2. de bono fidei cap. 15.

[n] Idem supra q. 41. art. 4. cor.

[o] In 4. dist. 41. ar. 3. post. fertur in resp. ad 4. & 5. Tart. 1. hius q. 41. ad 4.

[p] Tart. 2 huius q. 108. & hoc pertinet. coniug.

QVÆST. XLIX.

ART. IIII.

CONCL. 1ª. Bona prædicta dicentur excusare matrimonij actum ex parte sui.

¶ PROB. Quia faciunt, actum illū non esse malum.

¶ CONCL. 2ª. Fides & proles faciunt, ꝙ actus matrimonij sit bonus: & sacramentū. i. indiuisibilitas cōiunctionis matrimonialis, facit ultra hoc, quōd ipse actus sit sanctus.

¶ Corollarium. Ex hoc melius intellige dicta super q. 49 ar. 1. ad 3m. sic esset clarius intel-

[n] Idem supra q. 41. art. 4. cor.

[p] Tart. 2 huius q. 108. & hoc pertinet. coniug.

ligendum in Paradiso fuisse prædicta bona excusantia matrimonium.

¶ PROB. 1. Quia ex eodē habet act[s], ꝙ nō sit mal[s] in genere moris, & ꝙ sit bonus: sic ut declaratū est in text. 32. Quia fides ac proles ponūt ipsum actum in medium secundum rationem. 2. Quia sly & sacramentum &c.) ultra hoc actus matrimonij significat coniunctionem Christi ad ecclesiam.

¶ Examen. Ly non est aliquis actus indifferens. Scilicet secundum individuū non secundum speciem. Hoc fuit declaratum etiam de mente concilij Cōstantiensis supra q. 41. art. 4. Vide ibi.

[a] Art. 1. q. 41. ad 3.

1m de maiori

Damnum. &. quātū ad habitum non sem per quantum ad actū §. ut declaratur in text u ly nec est inobediens &c. Tunc nihil &c. ut patet in primo textus.

¶ NOT. Si semp esset peccatum dimittere meliorem pro aliquo minus bono actu non esset licitū exercere actum coniugalem alium nuptæ virgini, quoniam actus virginitatis melior est, & tunc diminuitur.

2m de maiori

[a] Art. 3. q. 41. ad 6.

Malo. &. culpæ non pœne. §. Tunc nihil &c. Nam malum qđ inseparabiliter actui coniugali inest est malum pœnæ, nō culpæ.

¶ NOT. De hoc uide q. 41. artic. 3. ad 3m, & 4m.

3m de maiori

Immoderatio. &. adpta secūdum proportionem ad rationē: non secundum quantitatem ad intentionē §. ut declaratur in textu. Tunc nihil &c. ut patet in eod. ly delectatio autem quæ fit in actu. &c.

¶ NOT. de hoc uide q. 41. 2. 3. ad 3m. & 6.

Cōcil. Trident. sess. 24. prin. §. Gratiā uero.

4m ex Damasceno.

Nihil de impi. &. rōnis uel pœnæ, uel culpæ. §. Tunc nihil &c. ut patet in textu.

¶ NOT. Vide q. sup. loco citato ad 3. & 4.

AD PRIMVM ergo dicendum, A quōd per matrimonii actū non incurrit homo in damnum rationis quantum ad habitum sed solum quantum ad actum, nec est inconueniens ꝙ quandoque aliquis actus, qui est melior secundum genus suum, interrumpatur pro aliquo minus bono actu: hoc enim sine peccato fieri potest, sicut patet in eo, qui ab actu contemplationis cessat, ut interdum actioni B vacet.

AD SECVNDVM dicendū, quōd ratio illa procederet, si malum, quod inseparabiliter comitatur concubitum, esset malum culpæ nunc autem non est malum culpæ, sed pœna tantū, quæ est inobedientia concupiscentiæ ad rationem, & ideo non sequitur.

AD TERTIVM dicendū, quōd superabundantia passio- C nis, quæ facit uitium, non attenditur secundum quantitatem ipsius ad intensionem, sed secundum proportionem ad rationē: vnde tunc solum passio reputatur immoderata, quando limites rationis excedit. Delectatio autem quæ fit in actu matrimoniali, quamuis sit intēsiua secundum quantitatem, nō tamē excedit limites sibi à ratione p̄fixos ante principium suum, q̄- D uis ex prædicta delectatione rōcos ordinare non possit.

AD QVARTVM dicendum, quōd turpitudo, quæ semper est in actu matrimoniali, & erubescentia facit, est turpitudo pœnæ, & non culpæ: quia de quolibet defectu homo naturaliter erubescit.

ARTICVLVS V.

Virum actus matrimonialis excusari possit sine bonis matrimonij.

AD QVINTVM sic procedi tur. Videtur ꝙ actus matrimonialis excusari possit etiam sine bonis matrimonii. Qui enim à natura tantum mouetur ad actum matrimonii, nō videtur aliquod bonum matrimonii intendere, quia bona matrimonii pertinent ad gratiam, vel uirtutem: sed quando aliquis solo [h] appetitu naturali mouetur ad actum prædictum, non videtur esse peccatum, quia nullum naturale est malum, cum malum sit præter naturam, & præter ordinem, ut Dionys. * dicit: ergo actus matrimonii excusari potest etiam sine bonis matrimonii.

¶ 2 Præterea, Ille, qui utitur cōiuge ad [h] fornicationem uitandam, non uidetur aliquod bonū matrimonii intendere: sed talis non peccat, ut uidetur, quia ad hoc est matrimonium concessum humanæ infirmitati, ut fornicatio uitetur: ut patet primæ Corinth. 7. ergo etiam sine bonis matrimonii potest actus ei[s] excusari.

¶ 3 Præterea, Ille, qui [h] utitur re sua ad libitum, non facit contra iustitiam; & sic non peccat (ut videtur) sed per matrimonium vxor efficitur res uiri, & econtrario, ergo si se inuicem ad libitum utuntur libidine mouente, non uidetur esse peccatum, & sic idem quod prius.

¶ 4 Præterea, Illud, quod est bonum ex genere, non efficitur malum, nisi ex mala intētione fiat: sed potest bona intentione fieri etiam si non intendat aliquod bonum matrimonii, puta cum quis salutem corporalem p hoc intendit seruare, aut consequi, ergo videtur, quōd etiam sine matrimonii bonis actus ille possit excusari.

SED CONTRA, Remota causa remouetur effectus: sed causa honestatis actus matrimonialis sunt matrimonii bona ergo sine eis non potest actus matrimonialis excusari.

Præterea, Non differt actus E prædictus ab actu fornicario, nisi in prædictis bonis: sed concubitus fornicarius semper est malus, ergo si nō excusatur prædictis bonis, etiam matrimonialis actus semper erit malus.

RESPONDEO, Dicendū, quōd sicut bona matrimonii secundum quod sunt in habitu, faciunt matrimonium honestum, & sanctum, ita etiam secundum quōd sunt in actuali intentione, faciunt actum matrimonii

[h] Vsil. p. 5. Eccl. ad fi. tel. &c.

* Ca. 4. de diuinis nominibus quātuld ante fin.

& sibi ar. 4 ad 3. Vbi si quis dicat in tex. intelligentiā de eluctd. & hic. & supra.

APPENDIX.

EX artic. habes. ¶ Primo quōd per rationes interimas hęresim Agnensii Manicheorū, & Tatiano rū (Prat. eorū ut) dicentium matrimonium esse de iure inter se iūgētes peccare. Idē namque excerabiles, si. matrimonialis carnalis, bonus & sanctus est: patet à fortiori ex hoc, ꝙ fas dus est actus nuptiarū nonne execrabiles ne quesunt *, neq; pctis est? Secundō habes: quōd p rōnē offendas, merito damnatas fuisse illas hæreses &c. ut q. 41. ar. 1. appen. & ar. 3. & 4 appen. Itē & &c. uti. patet. 27. q. 1. appen. Itē & &c. ut supra in multis locis. Item & Concil. Gangren. Siqs vituperat nuptias, & dormientem cum uxore fidelē, ac religiosā detestat, aut culpabile æstimat, uelut quæ in regno Dei incurare possit. Anathema sit. Item & Concil. Brachariēse primo, can. 11. Siquis coniugia humana damnat, & procreationē nascentium perhorrescit, sicut Manichæus, & Priscillianus docuit? Anathema sit.

¶ Tertiō habes: quōd p rōnē offendas, merito esse damnātas illas hæreses ab Eugenio Quarto ꝙ pdicta sint bona matrimonij. Simbona sunt ea, quæ reddunt illud bonū & sanctū. Vide Eugenium. ar. 1. appen. ¶ Quarto habes: quōd p rōnē pdicta partim, ac ter tripartitā, pro quanto matrimonium inuenit sine dubitatione, sine eis non excusari per illa tria bona, & intelligas, & probes, & defendas.

¶ Quinto uides: quōd ex ijs uerissimis Angelicæ doctrina hanc & de clararetur, & consolidet.

1 Vsil. p. 5. Eccl. ad fi. tel. &c.

* Ca. 4. de diuinis nominibus quātuld ante fin.

QVÆST. XLIX. ARTIC. V. 103

CONCL. Duobus solimodis contingit aliquis omni peccato immunis, scilicet causa procreandæ prolis, & debiti reddendi alicui: alias semper est peccatum, ad minus ueniale.

¶ Corolla-

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶*Corollarium*. Ergo ex hoc ad finem literaliter respondendum applico; quòd actus matrimonialis non potest excusari sine bonis matrimonij. Hoc enim insinuatur à ly alias autem &c.

¶NOT. Principium corporis articuli huius aperit tibi viam ad clarius intelligendum conclusiones articuli quarti & ideò benè considera vtique ad ly unde quando cõiuges &c. Rursum. Conclusio præsens habet duas partes: scilicet affirmatiuã hanc, quòd duobus modis coniuges absque omni peccato cõueniũt, & negatiuam hanc, q̃ solis duobus modis. Et quoniam præter illos duos modos, prolẽ videlicet & debitum, reperiuntur alii, videlicet indiuisibilitatis illa. Ac si diceretur: indiuisibilitatis non facit, quòd coniuges se inuicem cognoscant absq; omni peccato. Hoc est. Quando cõiuges intuentur indiuisibilitatis illius significatiuã tantum (remoto scilicet q̃ finis vel ratione prolis, vel ratione debiti, conueniant; illa conuentio non est propter hoc absque omni peccato. Probabitur itaq; primò pars affirmatiua illa, & postmodũ negatiua.

¶PROB. 1. Quia procreatio prolis, ac debiti reddito pertinent ad vtium matrimonij; & ad finem eius secundum rationem rectam ordinantur. 2. Quia (ly solis sacramentum, tanquam nobilius, non pertinet ad vtium matrimonij: ut per hoc actus eius absque peccato reddatur (omnia patent ex supra dictis.) 3. Quia (ly aliàs autem &c.) patet.

¶NOT. Conclusio probata, est cũ tanquam declaratio. q. 41. art. 3. & 4. Nam de habentibus gratiam, & de non habentibus, monstrat, & monstrando declarat; quomodo in matrimonio non semper precent, & quandoq; mereantur, ac quandoq; bonum morale faciant.

1m minor. Quando aliquis solo appetitu naturali mouetur ad actum prædictum, non videtur esse peccatum. & si appetitus ille ordinetur actu, vel habitu, in Deũ. §. Tunc nihil concludit contrarium patet in textu.

¶Examen. Ly imperfectus. Scilicet secundum se; ita quòd liceat non firi secundum se malus, possit tamen fieri, si non reguletur à ratione. Ex quo enim est in homine ille motus naturæ deberet ordinari saltem habitu per rationem hominis: modo si nec habitu ordinatur ab ipsa, tunc est peccatum; quia cum in illo motu non facit officium finis, quod deberet facere & naturæ imputatur tacitura natis, quia debet eam regere. Motus ergo ille est malus, non quia sit naturalis præcisè (sic n. tantum est imperfectus;) sed quia non est ordinatus ratione ut debet.

honestum, quantum ad illa duo bona matrimonij, quæ ipsius actum respiciunt. Vnde quando coniuges conueniunt causa prolis procreandæ, uel vt sibi inuicem debitum reddant, quæ ad ãnem pertinent, totaliter excusantur à peccato, sed tertium* bonum non pertinet ad vsum matrimonij, sed ad essentiam ipsius, ut dictum est. Vnde facit ipsum matrimonium honestũ, non autem actum eius, ut per hoc actus eius absque peccato reddatur, quia causa alicuius significationis cõueniunt: & ideo duobus solis modis coniuges absque omni peccato conueniunt, scilicet causa procreandę prolis, & debiti reddendi, aliàs autem semper est ibi peccatum ad minus veniale.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd proles pront est bonum sacramenti, addit supra prolem, prout est bonum intentum à natura. Natura enim intendit prolem prout in ipsa saluatur bonũ speciei: sed in prole, secundum quod est bonum sacramenti matrimonij, ultra hoc intelligitur, ut proles suscepta ulterius ordinetur in Deum, & ideo oportet quòd intentio naturæ, qua prolem intendit, referatur actu uel habitu ad intentionem prolis, prout est bonum sacramenti, aliàs staretur in creatura, quod sine peccato esse non potest: & ideo quando natura tantum mouet ad actum matrimonij, non excusat à peccato omnino, nisi

¶Ly habitu. Idest uoluntate præuia. Tunc enim habitu ordinat motum illum: quã ante actum vult, illum esse ordinatum. Pro quo vide. q. 41 act. 3. ad 6m, vbi ad literam dicitur: si ture non ordinetur, tamen à ratione est præordinatus. Esse ergo actum illum præordinatum à ratione, est esse ordinatũ habitu.

inquantum motus naturæ ordinatur actu, uel habitu ulterius ad prolem, secundum quòd est bonum sacramenti, nec tamen sequitur quòd motus naturæ sit malus; sed quòd sit imperfectus; nisi ad aliquod bonum matrimonij ulterius ordinetur.

AD SECVNDVM dicendũ, quòd si aliquis per actum matrimonii intendit uitare fornicationem in coniuge, non est aliquod peccatum, quia hæc est quædam redditio debiti, quæ ad bonum fidei pertinet: sed si intendit uitare fornicationem in se, sic est ibi aliqua superfluitas, & secundum hoc est peccatum ueniale, nec ad hoc est matrimonium institutum, nisi secundum indulgentiam, quæ est de peccatis venialibus.

AD TERTIVM dicendum, q̃ vna debita circunstantia nõ sufficit ad hoc quod actus sit bonus, & ideo non oportet quòd qualitercunque quis re sua utatur usus sit bonus: sed quando utitur re sua ut debet, secundũ omnes circunstantias.

AD QVARTVM dicendum, quòd quamuis intendere sanitatis conseruationem non sit per se malum, tamen hæc intentio efficitur mala, si ex aliquo sanitas intendatur, quod non est ad hoc de se ordinatum, sicut, qui ex sacramento baptismi tantum salutem corporalem quæreret, & similiter etiam est in proposito in actu matrimonij.

2m de maiori

Fornicationem uitãdam. ℟. in seipsonõ, in coniuge. §. Tunc nihil &c. Nam quando aliquis per actum matrimonialem intendit uitare fornicationem &c. ut in textu.

3m maior.

Ille, qui utitur re sua ad libitum, non facit contra iustitiam, & sic non peccat. ℟. negatur illa. §. sed dicẽdum. Ille, qui utitur re sua, ut debet secundum omnes circunstantias, nõ facit &c.

¶NOT. Præmissam propositionis illius diligenter notato; quoniam hinc ad multos & rores comprehendos inuaberis, & in multiplici materia.

Valde diligenter glosa notanda, & practicanda.

4m maior.

Illud, quod est bonũ in genere, non efficitur malum, nisi ex mala intentione fiat. ℟. quando intenditur aliquid bonum ex aliquo, quod de se est ordinatum ad illud: nõ aliter. §. Tũ nihil &c. ut patet in textu.

APPENDIX.

EX articulo habes. ¶Primò quòd per rationẽ excludas errorem Libertinorum, & Quintinistarum (Prat. Libertini. Quintinistæ) dicentiũ: q̃ vitium est virtus, & virtus est vitiũ. Sic n. non differ rem quis cognoscetes vxorẽ suam intendens bona matrimonij & non intendens; & si actus matrimonialis excusari posset per bona matrimonij, cui excusari posset sine illis. Quorũ oppositum tũ articulus præsens, tanquam contra illos militans, tatione validissima probat; tũ etiam pro probationibus addendo duo argumenta dicta in ly sed contra.

Vtil. p. Sc. Eccl. &c.

¶Secundò habes: quomodo per rationes ostendas, errorem illum merito damnari ab Isai. 5. Vehi qui dicitis, bonum malũ, & malum bonum. Et quia, contra omnino improbandus protectatem solicitum esse, non decet (secundum Philosophum in top.) & ideo sufficiat hactenus dixisse contra hunc modi.

¶Tertiò habes quomodo per rationem ostendas matrimonium fuisse à Christo institutum in statu innocentiæ. Vide (supra art. 2. appen.) quòd matrimonium sine bonis suis non possit excusari in suo actu. Institutum autem est, ab opposita, ubi dixit q̃ triplex est bonum matrimonij. Cum igitur nihil ut bonum, nisi per bonitatem & remota causa remouentur effectus sequitur, Constitum per hoc innuisse, quòd remotis illis bonis non excusabitur.

¶Quartò

4 ¶Quartò uides: quòd per rationem prædictã patrũ, pro quanto insinuant, quod dicimus, & intelligas, & probes, & defendas.

5 ¶Quintò uides: quomodo ex ijs utilissim Angelica doctrina hæc & declaretur & confolidetur.

QVÆST. XLIX. ART. VI.

204 *Refert 3 Decr. 32. q. 4. c. Liberorũ. ¶li. 4. Sẽt. d. 31. §. 1.

NOT. Supra articulo quito patitim quæsiuit dubiũ hunc, pro quanto ibi quæritur, an aliquis non intendens bona matrimonij possit excusari à actu matrimoniali. Vnde nõ formaliter loquendo stetit facere uim in quærendo de delectatione. Quasi dixerit per modum expositionis. Vtrum non intendens cognoscẽdo uxorem suam bona matrimonij; i. vtrum intendens aliquid aliud, & (in pro posito loquendo) forsã delectationem, &c. Vta q̃ uides: q̃ principalem intentum quę sibi conflitit in sola delectatione.

CONCL. 1m. Si delectatio quæratur ultra honestatem matrimonij, est peccatum mortale.

¶Examen. Ly ultra honestatẽ matrimonii. Expone hoc, ut in textu ly ut scilicet aliquis in cõiuge nõ attendat, q̃ coniux est, sed &c.

*li. 4. Sẽt. fi. 31. parag. Hæc in fi. 12. l. epist. Hæc hẽt Beda sup illud 1. Cor. 7. Melius est. n. ire ad esse Augu. in ser. de bono nuptiarum. Sed hæc in Sent. li. 3. distinct. 31. Hæc habẽ Petrus Lombar. li. 4. Sẽt. dist. 26. c. Ecclesia. 2. cõtra eos qui damnant Sacramẽta. Hæc habẽ Scotus in 4. Sẽt. dist. 31. parag. Ex.

PROB. Quia operatio ultra honestatẽ matrimonii, mõ in textu declarato, est peccatum mortale: & idem iudicii est de delectatione, ac operatione (x. Ethi.)

CONCL. 2m. Si quæratur delectatio infra limites matrimonij est ueniale peccatum.

¶Examen. Ly infra limites matrimonij. Expone ut in textu.

¶PROB. Quia operatio infra limites matrimonij, modo in textu declarato, é venniale peccatum; & idem iudicium est de delectatiõe ac operatione (x. Ethic.)

¶NOT. Per istam conclusionem secundam fit probatum excluditur illa opinio quorundam naturatorum & reprobatorum in corpore: tum quia illa opinio erat acerbior, tum quia habebat zelum sed non secundum scientiam. Vnde, p quanto non secundum scientiam moueretur reprobatorum, ad mittendo zelum. Ex quo patet q̃ conclusio ista secunda habet zelum & scientiam simul.

†Al. resipuit. Zelus secundum scientiã.

†lib. 10. c. 3. et 4.

1m de cõclusione. Vxorem. ℟. ut meretricem nõ, ut uxorem. §. Tũe nihil &c. Nã Hieronimus damnandos dicit amplexus in uxore, quos ex meretricios uocat, quando quis utitur uxore tanquam meretrice, ut in textu.

concl. 1m

*Al. si.

2m de maiori

In delectatione. ℟. operationis, quæ est peccatũ mortale non aliter. §. Tunc nihi &c. Non. n. quicunq; delectatur uoluptarie in actu matrimonii, delectatur de operatione mortaliter mala. Vide q. 41. ar. 1.

†Hier. epi. ad Ctesiphontem. li. 1. et hi. 4. Sen. d. 31. par. 1. ad finem. concl. 2

3m de maiori

Non refert. ℟. habitum non actu, actu tñ. §. Tunc nihil &c. Nã quamuis cognoscens exitum delectationẽ sola delectationem non referat actu in Deum; non tamen &c. ut in textu.

4m minor. Aliquis uxorem sola libidine cognoscens ab introitu ecclesiæ arceatur. ℟. non propter hoc præcisè: sed propter inhabilitatem ad diuina. §. Tũe nihil &c. vt patet in textu.

¶NOT. Digna admiratione actiua, siue passiua, diuinorum, requisit duo scilicet q̃ sine peccato mortali existat, & q̃ habitualem quandam deuotionis conformem illis habeat. Primi defectum, scilicet peccatum mortale, non in extrit cognoscens uxorem sola delectatione infra limites matrimonij ductus ut efficacius probatum est supra in corp. Secundi uero

est peccatum veniale. Quando autẽ omnino delectationẽ †despicit, & displicet ei, tũc est oĩno sine ueniali peccato, Vt sic; delectationem in illo actu quærere sit peccatum mortale, delectationẽ oblatã acceptare sit peccatum veniale, sed eam odire sit perfectionis. Sed hoc non potest esse, quia secundum Philosophum in x. †Ethic. idem iudicium est de delectatione, & operatiõe, quia operationis bonæ est delectatio bona, & malę mala. Vnde, cũ actus matrimonialis non sit per se malus, nec quærere delectationẽ esset peccatum mortale semper.

Et ideo dicendum, quòd si delectatio quæratur ultra honestatem matrimonij; ut scilicet aliquis in coniuge non attendat q̃ coniux est, sed solum, quod mulier, paratus idem facere cũ ea, si non esset coniunx, est peccatum mortale, & ideo talis dicitur †ardentior amator uxoris, quia ardor ille extra bona matrimonij fertur. ¶Si autem quæratur delectatio infra limites matrimonij, ut scilicet talis delectatio in alia non quereretur, quàm in coniuge, sic est ueniale peccatum ¶.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd tunc uoluptates meretricias ũr in uxore quærit, quando nihil aliud in ea attendit quàm quòd in meretrice attenderet.

AD SECVNDVM dicendum, q̃ consensus in delectatione concubitus, qui est peccatum mortale, est peccatum mortale, non autem talis delectatio est matrimonialis actus.

AD TERTIVM dicendum, q̃ quàmuis delectationem non referat actu in Deum, non tamẽ ponit in ea ultimum delectationis finem, aut uoluptatis, aliàs eam ubicunque indifferenter quæreret, & ideo non oportet q̃ creatura fruatur, sed utatur creatura propter se, se autem habitualiter propter Deum, quàmuis non actu.

AD QVARTVM dicendum, quòd hoc non dicitur propter hoc quòd ex hoc peccato hõ excommunicationem mereat

Thomas S. Tho.

Universidad de Deusto
Biblioteca

defectum, i. inhabilitatē pdictam, incurrit, illo mō ēt cognoscens uxorē. Stat igitur, q̄ talis arcendus iudicetur ab ecclesiā ratione secundi, non autem primi, & sic intendit litera. Quod si replices, nullum debere excōicari nisi p̄ peccato mortali: respōdet D. Thomas tanq̄ c'arum, quid respōderi debeat: quod & subintellexisse illum in litera præfatū dicendum est. illud aūt addit, q̄ cognoscēs, uxorem ob delectationē solam, peccat quandoque mortaliter (ut 1ª. conclusio dixit.) Consequenter igitur habemus rō excommunicatio ferretur tunc pro mortali, sicut his excommunicatis.

† Concil. Trid. sess. 24. de sacramēn. matri. can. 4.

APPENDIX.

Vtil. p. S. Ecel. &c. Tho. 4. dist. 34. q. unic. ar. 2. 1.

EX articulo habet. primō quomodo per rationē inuenimus hæresim Nicolaitarū & Simonis magi, (Prat. Nicolaitæ, & simonistæ) dicentium: coitum præmissum feminarū licere in quilibet aliquibet fine peccato uti possit. Si n. cōiunx ultra honestatem delectationem quæres in cognoscendo uxorē propriā peccat mortaliter, ut 1ª. cōclusio dixit? ostenditur profecto per hoc à fortiori, q̄ pro minus peccato uti minus nō licet absq̄ peccato mortali.

1

¶ Secundō habes i quo modo per rationem offendas hanc meritō damnari ab Apostol. 1. Habeo aduersus te pauca; quia habes illic inuentor doctrinam balaam, q̄ docebat balac mittere scandalum cor̄ filijs Israel edere & fornicatilia habes & tu tenentes doctrinā Nicolaitarū. Hæc ibi. Ex quo patet, q̄ doctrina Nicolaitarum prædicta, seu quę assimilatur doctrinæ Balaā ad Balac est scandalosa Populo Christiano & per hoc damnabilis etiā, & ibi damnata. Item à Leuitici. 20. Si mœchat' quis fuerit cum uxore alterius, mortemo riantur, & mœchus, & adultera. Item à Matth. 15. de corde exeunt cogitationes malę, homicidia, fornicationes, adulteria, falsa testimonia, blasphemiæ. Hæc ibi. Ex quibus patet, q̄ adulterium, fornicatio, & homicidium sunt peccata mortalia. Et ideo ex his excommunicatio ferretur pro mortali.

2

¶ Tertiō habes, q̄ ex his excommunicatis nō debet aliquis communicare, nec cum eis conuersari, nec ad mensam recipere, nec eis ecclesiasticā sepulturā dare, nec pro eis orare, nec eis aliquod officium impendere, ut habetur 11. q. 3. Excommunicatos. & 24. q. 3. Si quis suadente. & 13. q. 2. Si quis presbyter. & 11. q. 3. Si quis. & 24. q. 3. Si quis. & 11. q. 3. Si quis. & 24. q. 3. Si quis. & 11. q. 3. Si quis. & 24. q. 3. Si quis

Universidad de Deusto
Biblioteca

3m maior. Vbicunq; est morbus, est necessariũ remedium. ℞. aliquod in genere: nõ, tale quid significatum. §. Tunc nihil &c. Licet enim cõcupiscentia sit in omnibus: tamen quia ipsũ concupiscentiæ aliter, quàm per matrimonium potest remedium adhiberi: ideo non est necessarium, quòd pro remedio matrimonij adhiberatur.

4m de maiori. Cõtra legem. ℞. secundum quam matrimonium instituitur. §. Tunc nihil &c. ut patet in textu.

¶ NOT. Quoniam textus variationem statutorum iuris postitui tangit: ideo aduertẽdum, quòd huiusmodi variatio nõ est scandalosa, neque imprudentiam sapiens, nisi forte apud ignaros. Vnde ab Innocentio III in Concilio generali, ad hoc proposito dicitur. Non debet reprehensibile iudicari, si secundum varietatem temporum statuta quandoq; varientur humana; præsertim cum urgens necessitas uel euidens utilitas id exposcit: quoniã ipse Deus ex his, quæ in ueteri testamento statuerat, nonnulla mutauit in nouo. Hæc ibi: vt reperitur de consanguinit. & affinita. Vndecim Concil. Toletano habetur sic. Incommutabilis Deus, idemque semper existens, fidẽ suæ in sacris literis legitur mutasse promissa: & pro misericordia temperasse sententiam. Videlicet sit impassibilis atque incommutabilis: credibile tamen eius & iuramenta leguntur: & pœnitentia: quæ sacris extant mysterijs adoperta. Iurare namque Dei est à seipso ordinata nullatenus conuellere: pœnitere uerò eadem ordinata, cùm uoluerit, immutare. Hæc illud: & recitantur. 22. quæstio. 4. Item Honorius Tertius, de sententia excomm. super eo &c. Interdum, consideratis locorum, & tẽporum qualitatibus, fauentiam est aliquid detrahendum. Hæc ibi.

Variatio statutorũ.

*li. 4. Sect. d. 14. paragr. A.

5m de antecedente. Per hoc, quòd est contra legem, uel non contra legem. ℞. non: sed per hoc, quòd est totaliter secundum legem, & q̃ est totaliter contra legem. §. Tunc nihil &c. Nam inter illa datur medium, cùm sint contrariè opposita: patet in textu.

Ad sextvm dicendum, quòd illa impedimenta, quæ non dirimunt matrimonium contractum, impediunt quandoque contrahendum, non ut non fiat, sed vt non licite fiat: & tamen si fiat, matrimonium contractum est, quamuis contrahens peccet: sicut si aliquis consecraret post commestionem, peccaret contra statutum ecclesiæ faciens, nihilominus verum sacramentum perficeret, quia ieiunium consecrantis non est de necessitate sacramenti.

Ad septimvm dicendum, quòd impedimenta prædicta non dicuntur dirimere matrimonium contractum quasi soluentia verum matrimonium, quod rite contractum est, sed quia soluunt matrimonium, quod contractum est de facto & non de iure. Vnde si impedimentorum aliquod matrimonio rite facto superueniat, matrimonium soluere non ualet.

Ad octavvm dicendum, quod impedimenta quibus aliquod bonum per accidens impeditur, sunt infinita; sicut, & omnes causæ per accidens: sed causæ corrumpentes aliquod bonum per se, sunt determinatæ, sicut etiam causæ constituentes, quia causæ destructionis, & constructionis alicuius rei sunt oppositæ, uel eædem contrario modo sumptæ.

Ad nonvm dicendum, quòd conditiones particularium personarum in singulari sunt infinitæ, sed in generali possunt reduci ad certum numerum, sicut in medicina patet, & in omnibus artibus operatiuis, quæ sunt particularium, in quibus, & actus considerantur, & conditiones.

6m de minori. Illicita. ℞. non fiat: non autem, ut non licite fiat. §. Tunc nihil &c. Nam impedimenta denotata per primam conclusionem statuuntur ad hoc, ut matrimonium non fiat licitè; non autem ut non fiat ita q̃ si fit, teneat; tamen contrahentes peccant.

7m de minori. Matrimonij. ℞. uerũ: nõ de facto tantum contracti. §. Tunc nihil &c. ut in textu.

8m ex Dionisio. Defectus. ℞. q̃ accidentium autem, per se §. ut patet in textu. Tunc nihil &c. Nam conclusiones loquuntur de impedimentis per se impedientibus matrimonium.

*In corp. art.

9m de maiori Particularium. ℞. in singulari consideratarum: non in generali. §. Tũc nihil &c. Nã conclusiones accipiunt impedimenta secundum conditiones personarum particularium in generali consideratarum, non in singulari.

¶ Examen. Ly particularium in singulari. Hoc est in individuorum signatorum.

¶ Ly particularitũ in generali. Idest individuorum nõ signatorum. Pro cuius que examinis notitia maiori nide in libro prædicabilium Porphirij, de individuo: ubi Doctores de uago, & signato, tractabunt: & in principio. cap. de subditis in prædicamentis.

APPENDIX.

Ex articulo habes. ¶ Primo: quo per rationem explodas errorem Erasmi dicentis, matrimonij conditio cõmodior est Iudæis, quàm nobis. Hanc eius propositionẽ inter cætera sinistra suspectas, & scandalosas, Erasmi recessit Iacobus Lop. Stunica post finem inuectiuæ. Itẽ errores quorũdã (ut hîtex Concil. Trid. sess. 24.) diœcesũ ecclesiam nõ potuisse cõstituere aut in hoc mutare, cõstituisse impedimenta matrimonij. Item quorundã ibid. dicentium affinitatis & consanguinitatis gradus solum in Leuiticis expressos, quosue impedire & dirimere. Item quorundam ibid. dicentium: q̃ publicio solemnitate nuptiarum certorum temporibus est tirannica superstitio. Hoc uidetur subindicasse, uel subindicare uoluisse Erasmus cũ quasi ordinata ab ecclesia thomistando propositionem illam suspectam exponit.

¶ Secundò habes: quomodo per tõnẽ ostendas, illos meritò damnari à Sc. ut 3. 42. ar. 3. ter. & appen. Qui enim monstrat matrimonium in noua lege cõtrahi gratiam: profecto & ipsius cõditionẽ esse commodiorẽ nobis, quam iudeis cõmodiorẽ fiunt. Item à Cõcil. Trid. ubi supra can. 3. Si quis dixerit: eos tantum consanguinitatis & affinitatis gradus, quos in Leuitico exprimuntur posse impedire matrimonium contrahendum, & dirimere cõtractum; nec posse ecclesiam in nonnullis illorum dispensare, aut cõstituisse ut plures impediant & dirimãt Anathema sit. Hæc ibi. Et can. 4. Si quis dixerit: ecclesiã non potuisse constituere impedimenta matrimonium dirimentia, uel in ijs cõstituendis errasse: Anathema sit. Hæc ibi. Et can. 12. Si quis dixerit prohibitionem solẽnitatis nuptiarũ certis anni temporibus superstitiosam esse tyrannidem, ab Ethnicorum superstitione profectã: Anathema sit. Hæc ibi.

¶ Tertiò habes quo per rationem prædi-

*lib. 9. de Trinit. c. 12.

Iesuit. 18.

*Hoc arg. hãs Gra. tan. 29. q. 1.

*In Digestis de iustit. omn. iud. l. Si error.

QAESTIO LI.

De impedimento erroris, in duos articulos diuisa.

Deinde considerandum est de impedimẽtis matrimonij in speciali. Et primo de impedimento erroris.

Circa quod quæruntur duo.

Primo, Vtrum de sui naturã matrimonium impediat.

Secundo, Quis error.

Articvlvs I.

Vtrum error conueniens ponatur impedimentum matrimonij.

Ad primvm sic proceditur. Videtur quod error non debeat poni matrimonij impedimentum per se. Cõsensus enim qui est causa matrimonij *impeditur, sicut & uoluntarium: sed voluntarium secundum Philosophum in 3. † Ethic. potest impediri per b ignorantiam, quæ non est idem quod error, quia ignorantia nullã cognitionẽ ponit, sed error ponit, eo q̃ approbare falsa, q̃ueris sit error, ſm Aug. ergo non debuit hic poni impedimentum matrimonij error, sed magis ignorantia.

¶ 2 Præt. Illud potest impedire matrimonium de sui natura, qđ habet c ȝrietatem ad bona matrimonij: sed error nõ est hmõi, ergo error de sui natura non impedit matrimonium.

¶ 3 Præterea, Sicut consensus requiritur ad matrimoniũ, ita & intẽtio requiritur ad baptismũ. Sed si aliquis baptizat Ioannẽ & credit baptizare Petrum, nihilominus uerè baptizatus est, ergo error non excludit matrimonium.

¶ 4 Præterea, Inter Liam, & Iacob fuit d uerum matrimonium sed ibi fuit error, ergo non excludit matrimonium.

Sed contra est quod in Digestis dicitur Quid tam contrarium est consensui, quàm error? sed consensus requiritur ad matrimonium, ergo error matrimonium impedit

Præterea. Consensus aliqd voluntarium nominat: sed error impedit voluntarium: quia voluntarium, secundum Philosophum † & Gregorium Nissenum, & Damascenum † est, cuius principium est in aliquo scientia singularia, in quibus est actus, quod erranti non competit, ergo error matrimonium impedit.

Respondeo, Dicendũ, quòd quicunque impedit causam, de sui natura impedit † & effectum similiter: consensus autem est causa matrimonij, ut dictum * est, & ideo quod euacuat consensum, euacuat matrimonium. Consensus autem uoluntaris est actus, qui præsupponit actum intellectus: deficiente autem primo, necesse est defectum contingere in secundo, & ideo quando error cognitionem impedit, sequitur etiam in ipso consensu defectus, & per consequens in matrimonio, & sic m error de iure nãturali habet, quòd euacuet matrimonium.

Ad primvm ergo dicendum, quòd ignorantia differt simpliciter loquendo ab errore, quia ignorantia de sui rõne non importat aliquẽ cognitionis actum, sed error ponit iudiciũ rõnis peruersum de aliquo, tamen quantum ad hoc qđ est impedire uoluntariũ, nõ differt vtrũ dicatur ignorantia, uel error: quia nulla ignorantia põt impedire uoluntariũ, nisi quę hẽt errorem adiunctum, eo q̃ actus voluntatis præsupponit æstimationem, siue iudicium de aliquo in quod fertur: unde si est ibi ignorantia, oportet ibi esse errorem, & ideo † etiam ponitur error quasi causa proxima.

Ad secvndvm dicendum, q̃ quamuis non contrarietur ſm se matrimonio, contrariatur ei tñ quantum ad causam suam.

Ad tertivm dicendum, q̃ character baptismi non causat ex intentione baptizantis directe: sed ex elemento materiali exterius adhibito. Intentio aũt operatur solum ut dirigens elementum materiale ad effectum proprium: sed uinculum coniugale ex ipso consensu causatur* directe, & ideo non est simile.

*Tertia pars S. Tho.

dicta patrũ, pro quibus impedimenta conuenienter assignari dicuntur in matrimonio & intelligas. & probes, & defendas.

¶ Quærũ uidens quomodo ex ijs ultimis Angelica doctrina præsens, & declaretur, & confoliderur.

† Arist. 1. Ethic. c. 2. *Gre. Cil. 1. 5. c. 1. †Damas. li. 2. c. 24.

QVÆST. LI. ART. I.

NOT. Ab hinc incipit tractare singillatim de illis impedimentis, quæ cẽ diri munt contractũque scilicet q. 50. numerãtur illis uerbibus: error, conditio, &c. Vãper ly impedimenti in titulis huiusmodi ponitur atque ponẽdum, semper intellige de impedimento, etiam dirimente.

Q. 45. ar. 1

CONCL. Error de iure naturali hẽt q̃ emanet mãmonij.

¶ Examẽ. Ly error, scilicet infra ar. 2. de clarandus. Vide ibi.

¶ PROB. Quia error impedit cognitionẽ atque cõsensum (ut patet in textu) & cõsensus est ille ipse quo fit matrimonij (q. 45. ar. 1. & 2.) distinctus.

concl. 2o

Erroris & ignorãtię

1m ex Philosopho Per ignorantiã. ℞. quæ habet errorem adiunctum: non per omnem. §. Tunc nihil &c. ut patet ex textu.

¶ NOT. Videndus Philosophus est. i. posteriorũ c. de ignorãtia & c. ad hoc: ut diffusius intelligãt & ignorãtia simplex, & ignorantiæ prauæ dispositiones q̃ breuibus tanguntur in textu.

2m de maiori Quod habet contrarietatẽ. ℞. uel ad matrimoniũ sedm se nũ pulue l ad cãm matrimonij. §. qđ est cõtrariari matrimonio, ſm ad cãm. Tunc nihil &c. Nã error contrariatur cãe matrimonij, q̃ tollit cõsensũ (vt dictum est) non actum.

¶ NOT. Quid spectet matrimoniũ sedm se uel q. 49. ar. 1 corp.

3m de maiori Ia. ℞. q̃ ad necessitatẽ requisitionis. §. q̃ ad necessitatẽ requisitionis. §. vt declaratur in textu. Tunc nihil &c.

*vt dictũ est. q. 41. ar. 1.

Nam consensus de necessitate requiritur vt vinculum est. De baptismo pro hoc loco vide 3. part. q. 68. ar. 7. & 8.

4m de maiori

Fuit verum. R. ex eo consensu postea accedente, ex consensu precedente §. hic nullus fuit. Tunc nihil &c. vt patet.

¶ NOT. Q. ido dicit in fi. ly cui vterq; à peccato excusatur, intellige & ante, & post. Ante vterque excusatus est, quia per errorem contingentem cubitus. Nã vterque credebat, se ingressu consortium matrimoniali actu. Ke de Iacob quidem non dubiũ est, quoniam quasi in tenebris & dolore intro ducta fuit ad ed. Lya pro Rachel à Laban. De lya vero credibile est, q Laban ei dixerit q Iacob in eam consentiret tanquam in vxorem. Quod ad post primã illã nocte excutiatur vterq; in actu concubitus est: quia vterq; de nouo in inuicem consentit tanquam in coniugẽ suum, vtpote facto de necessitate virtutem. Quod dico, q Iacob prius non inire debuit sumere coniugem nisi Rachelem.

APPENDIX.

E X articulo habes primo quomodo per rationem offendas meritò infinuatum fuisse & ac ut q. 15. ar. 1. 2. & 4. appen. q error impedit matrimonium. Quòd autem hoc sit ab instituto, patet ex eo quòd cõsensum ad matrimonium requirit directe. Quicunque enim dicit hoc, ostendit utique, q error impedit matrimonium ex eo q tollit consensum. Vide ibi dicta patrũ hoc ipsum insinuantia.

¶ Secundò habes quomodo per rationem illorum dicta, pro quanto errorem matrimonium initi neans impedire, & intelligas, & probare, & defendas.

¶ Vtrũ secundes quodlibet illorum dictorum, an vnum tantum, & quod? Respondeo, quòd videtur quòd secundum dictum Gratiani, quod ponitur 29. q. 1. post medium, quod dicit, quòd error non impedit matrimonium, nisi in quatuor personis, scilicet in Deo, in Christo, in Angelis, & in anima. Sed hoc dictum non videtur esse rationabile, quia error in quibuscunque personis existens, videtur impedire matrimonium, quia tollit consensum. Et ideo videtur dicendum, quòd dictum Gratiani non sit intelligendum de errore, qui est in ipsa persona, sed de errore, qui est in alia persona, quia in illis quatuor personis non potest esse error, quia Deus non potest errare, nec Christus, nec Angelus, nec anima, quia omnia videt in Deo. Et ideo dictum Gratiani intelligendum est

Universidad de Deusto
Biblioteca

quem non obligat re
sé errantem ad ma-
trimonium. Error fa
cti est, qñ quis credit
tractare cũ aliqua p
sona (puta in propo
sito cõsentire in lõ-
nem, & supponitur
Petrus, in quem cre
dens quòd sit Ioan-
nes, consentit) & tra
ctat cum alia: uel fa
cere aliquid, & facit
aliud nesciens. Talis
error, ut supra p Gre-
gorium, excusat: qd
est & quidem à fortio
ri, patet de Iacob sic
errante in cognitio-
ne Lyæ. Genes. 29. Id-
ipsum quoq; mutatis
mutandis est à & ut arti. 1.
appen. Item à &c. q.
24. artic. 1. in elucid.
Quicunq; in Pontifi-
cali determinant, q
personiens clericum
nesciés esse clericum
per ignorantiam fa-
cti (puta, quia incedit
ut laicus in omnib⁹)
non incurrit excom-
municationem, de-
terminãt & per hoc,
à simili, q contrahés
matrimonium cum
aliquo, deceptus er-
rore personæ, excu-
satur à contractu, ita
q non obligatur ad
matrimonium, tæ-
quam nullum.

¶ Secundò habes 1
quomodo pet ratio-
nem prædicta patrõ,
pro quanto errorem
personæ impedire ma-
trimonium insinuat,
& intelligas, & pro-
bes, & defendas.

¶ Tertiò videa quo
modo ex ijs uicissim
Angelica doctrina
hæc declaretur, & cõ-
firmetur.

QVÆST. LII. ART. 1.

NOT. De condi-
tione seruili qui
uis tenebit in q. 51.
art. 2. corporis, quia
nec ex professo sed
incidenter ibi de hoc
tractaverat, nec obie-
ctiones contrarias pe
nitares contra hoc
ipsum nec numerat,
nec solueras: ideo de
ipsa condictione serui
li nunc fiet aliqua fa
cetiarum nota per-
tractat. Quod quia
& in nonnullis alijs
locis occurret confi-
derandum ratione si
mili iõ notabile hoc
sit nunc pro omnib⁹
similibus locis dictũ,
quib⁹ (et oportebit) p
qualitate materiæ

Tho. 4. dist. 36. q. unica. ar. tic. 1. & se quent.

Notabile cõmunit. pro si milibus.

*In Pasto rali par. 2. ca. 6.

†In Dige sto uetert. lib. 2. tit. 6. lege 4.

QVAESTIO LII.

De impedimento conditionis seruitutis, in quatuor articulos diuisa.

DEINDE considerandũ est de impedimento cõditionis.

Circa quod quęrũtur quatuor

¶ Primo, Vtrum conditio seruitutis matrimoniũ impediat.

¶ Secundo, Vtrum seruus sine consensu domini possit matrimonium contrahere.

¶ Tertio, Vtrum aliquis postquã vxoratus est, possit se seruũ facere sine consensu uxoris.

¶ Quarto, Vtrum filij debeant sequi cõditionem patris, vel matris.

ARTICVLVS I.

Vtrum conditio seruitutis impediat matrimonium.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur quòd conditio seruitutis non impediat matrimonium. Nihil enim impedit matrimonium nisi quod habet aliquã contrarietatem ad ipsum: sed seruitus non habet aliquam contrarietatem ad matrimoniũ, aliàs autem inter seruos non possent esse coniugia, ergo seruitus non impedit matrimoniũ.

¶ 2 Præterea, Illud, quod est contra naturam, non potest impedire illud, quod est secundũ naturam: sed seruitus est contra naturam, quia sicut dicit Greg. Cõtra naturã est, hominem homini uelle dominari, qđ etiam patet ex hoc qđ homini dictum est, ut præsit piscibus maris, &c. non aũt ut præsit homini, ergo non potest impedire matrimonium, quod est naturale.

¶ 3 Præterea, Si impediat, aut hoc ẽ de iure naturali, aut de iure positiuo, sed nõ de iure naturali, quia ẽm ius naturale omnes homines sunt æquales, ut Greg. *& Boetius dicunt: & in principio Digestorum † dicitur, quòd seruitus non est de iure naturali, positiuum etiam ius descẽdit à naturali ut Tullius dicit, ergo secundum ius nullum matrimonium seruitus impedire potest.

¶ 4 Præterea, Illud, quod impedit matrimonium, æqualiter impedit, siue sciatur, siue ignoretur, ut patet de consanguinitate, sed seruitus unius cognita ab altero non impedit matrimonium, ergo seruitus quantum in se est, non habet q impediat matrimonium, & ita non deberet poni per se matrimonij impedimentum ab alijs distinctum.

¶ 5 Præterea, Sicut contingit esse errorem circa seruitutem, ut putetur liber, qui seruus est, ita potest esse error de libertate, ut putetur seruus, qui est liber, sed liberras non ponitur matrimonij impedimentum, ergo h nec seruitus deberet poni.

¶ 6 Præterea, Magis facit h grauem societatem matrimonij, & plus impedit prolis bonũ morbus lepræ, quàm seruitus, sed * lepra non ponitur impedimentum matrimonij, ergo nec seruitus debet poni.

SED CONTRA est, quod Decre. 7 dicit de coniugio seruorum, quia error conditionis impedit contrahendum matrimonium, & dirimit contractum.

¶ Præterea, Matrimonium est de bonis per se expetendis, inquantum habet honestatem: sed seruitus est per se de fugiendis, ergo matrimonium, & seruitus sunt contraria, & seruitus matrimonium impedit.

RESPON. Dicendũ, † q in matrimonij contractu obligatur unus coniugũ alteri ad debitum reddendum, & ideo, si ille, qui se obligat, est impotens ad soluendũ ignorantia hmõi impotentiæ in eo, cui fit obligatio, tollit contractũ: * sicut aũt ẽ per impotentiam coeundi efficitur aliquis impotens ad soluendum debitum, ut omnino non possit soluere, ita per seruitutem, ut liberè debitum reddere non possit, † & ideo * sicut impotentia coeundi ignorata impedit matrimonium, non autem si sciatur, ita * conditio seruitutis ignorata impedit matrimonium, non autem seruitus nota n.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd seruitus contrariatur matrimonio quantum ad actum, ad quem quis per matrimonium alteri obligatur, quem non potest libere exequi, & quantũ ad bonum prolis, quę peioris conditionis efficit ex seruitute parẽtis: sed quia quilibet potest in eo, q sibi debetur, sponte detrimentum aliquod subire, iõ si alter coniugum scit alteri* seruitutẽ, nihilominus tenet mõmonium. Similiter ẽt, quia in matrimonio est æqualis obligatio ex utraq; parte ad debitũ reddẽdũ, non pót aliquis requirere maiorem obligationẽ ex parte alteri* quam ipse possit facere, & pp hoc si seruus contrahit cum ancilla, quã credit liberam, non pp hoc impeditur matrimonium; & sic patet, quod seruitus non impedit matrimonium, nisi quando est ignorata ab alio coniuge, & ille sit liber q conditionis: & ideo nihil prohibet circa seruos esse coniugia, uel inter liberum, & ancillam.

AD SECVNDVM Dicendũ q nihil prohibet aliquid esse cõtra naturam quantum ad primã intentionem ipsius, quod nõ est contra naturam quantum ad secundam intentionem eius: sicut omnis corruptio, & defectus, & senium est contra naturam, ut dicitur in secundo de Cœl.* quia natura intendit esse, & pfectionem, non tamen est contra secũdam intentionem naturæ: quia ex quo natura non potest cõseruari in uno esse, cõseruatur in altero, quod generatur ex corruptione alterius, & quando natura non potest perducere ad maiorem perfectionem, inducit ad minorem, sicut quando non potest facere masculum, facit fœminã, quę est mas occasionatus, ut dicitur in 16. de Animalibus. Similiter etiam dico, q seruitus est contra primam intentionem naturæ, sed non est contra secũdam; quia naturalis ratio ad hoc inclinat, & hoc appetit natura, ut quilibet sit bonus. Sed ex quo aliquis peccat, natura etiam inclinat, ut ex peccato pœnam reportet: & sic seruitus in pœnã peccati introducta est: nec est in cõueniens aliquod naturale per hoc q est contra naturã? hoc mõ dicendum: Natura dicitur scientium, tanquã defensorium contra latitantes inimici, sed non determinat modum

Vninersa lenotãdã similib.

*Dicere. li. 4. tit. 8. cap. 2.

*l. 1. tex. 17.

† In Decret. li. 4. tit. 5. c. 2. & 4.

*vt dicit in 8a q.

actum, & quantũ ad bonum prolis. ¶ Tũ nihil contra. Namsecundum ad matrimoniũ contrahentem tam sed nõ hęc 2. & quatum ad actum & quatum ad bonum plis: licet non primo. Quare & coniugia seruorũ valere possunt, & qñ uide in rex.

¶ NOT. Argũ præcedens, sicut & sequẽtia fiunt solum ex parte illam cõclusq̃ de seruitute loquitur. Nam primã partem. scde impotentia coeundi, introduxit D. Thom. tanquã aliquod a simili: & non tanquam principale intentum. Sicut & in pr. q. 51. ar. 2. licet de conditione seruili mẽtionem fecisset in cõclu. illa de certo per sequentiam argumẽta omnia diuersa solũ contra partem loquẽtem de errore psonę, quia illa tota etas ps principaliter inclẽsic in alijs similib. locis dic.

2m de maiori

Quod est contra naturam. & quantũ ad primam intentionẽ, non, quantum ad secundam. ¶ Tũ nihil contra. Licet. n. seruitus sit contra naturã quantum ad primã intentionem naturæ non est contra illam quãtum ad secũdam: ut declaratur in tex. ellã a simili.

3m minor.

Non de iure naturali, neque (supple tu) de iure positiuo. & negatur ista. ¶ ad probationem dr. q ois homines sũt iusnaturale sunt æquales, si omnes sint inculpabiles: & q seruitus nõ est de iure naturali ign non ad est culpa. Similiter dic ad ius positiuum in tex. de utroque habetur.

¶ NOT. Ius naturale ad positiuum (vt dicitur in tex.) se hẽt ut indeterminata ad determinatam. Rõe quia quod natura dictat in communi iure positiuum circunstãtiis quibusdam accomodatis ordinat. verbi gratia: Naturadictat, iciuntum, tanquã defensoriam contra latitantes inimici, sed non determinat modum

AD 3m dicendum, q ius naturale dictat, q pœna sit p culpa infligenda, q nullus sine culpa puniri debeat: sed determinare pœnam secundũ conditionem plonæ, & culpæ est iuris positiui: & iõ seruitus, quæ est pœna determinata a iure positiuo, ficut a naturali proficiscit, determinatũ ab indeterminato: & eodem iure positiuo determinante est factum, q seruitus ignorata matrimoniũ impediat, ne aliquis sine culpa puniat: est. n. quædam pœna uxoris, q habeat uirũ seruum, & e contrario.

AD 4m Dicendum, quod aliqua impedimenta sunt, quæ faciunt matrimonium illicitum: sed quia uoluntas nostra non facit licitum aliquid, uel illicitum, sed lex, cui uoluntas subdi debet. ideo ignorantia talis impedimẽti, quæ uoluntarium tollit, uel scientia, nihil facit ad hoc quòd matrimonium teneat, & tale impedimentum est affinitas, uel uotum, & huiusmodi. Quædam autẽ impedimenta sunt, quæ faciunt matrimoniũ inefficax ad solutionẽ debiti, & quia in uolũtate nostra consistit debitũ nobis relaxare, ideo talia impedimenta si sint cognita, matrimoniũ non tollunt, sed solum quando ignorantia uoluntariũ excludit, & tale impedimentũ est seruitus, & impotentia coeundi: & quia etiam de se habent aliquã rationem impedimenti, ideo ponuntur specialia impedimenta præter errorem: non autem personę uariatio ponitur specia le impedimentum præter errorem, quia persona alia subintroducta non habet rationem impedimenti, nisi ex intentione contrahentis.

AD 5m Dicendum, q libertas nõ impedit matrimonii actũ: unde libertas *ignorata, nõ impedit matrimonium.

AD 6m Dicendum, q lepra non impedit matrimoniũ quantũ ad primũ actũ suum, quia leprosi debitum reddere possunt libere, quamuis aliqua grauami na matrimonii inferant quantũ ad secundos effectus, & ideo nõ impedit matrimonium sicut seruitus.

4m de maiori

Quod impedit matrimonium. & ideo non facientes matrimoniũ illicitum: non, aliquã facientes illud ad solõnem debiti. ¶ Tunc nihil, &c. Nam seruitus non primo, sed secundo nõ impedit.

¶ NOT. A ly & quia cũ de se habent aliquam rõnem impedimenti, &c. respondet ad illam vltimam argum. particulam. & ita non deberet poni per se matrimonii impedimentum abalijs distinctum. Hinc dicitur, q mos S. Doct. est non relinquere aliq̃ intactum in arg. facti, cui. s. nõ rideat, uel ut in responsionibus hominum declarentur fortasse pro magna alicuius dicti nouitate sub silentio trãseat, unde, quia nec sit in responsionibus, quando videtur aliqua ultra principalem argumentorum solutionem, adiũgit in resp. (ut hic fit:) tunc reuertere ad argum. cui videtur, diligentiorem cõsidera tionẽ & ubi inueniet aliquid, intuitu cui* illud adiunctum in fine reiperit, fuit.

5millatio cõclusionis.

Ergo nec, &c. ¶ Negatur illatio. ¶ Nam libertas nõ impedit; sicut impedit seruitus, matrimo nii actum &c. ut in tex.

6m de maiori

Grauem. & quantum ad effectus secundos, non quitum ad primum actum. ¶ Tunc nihil, &c. Nam animo sit idẽ de utroque, scilicet seruitus & leprosio, indicit ut per glossam datam patet.

¶ NOT. Per nõ primum, cum tacit gã,

Mos D. Th. in 1ã. neque diminutus est. sup fluus. 2

*In hac ead. solu.

Universidad de Deusto
Biblioteca

D. Thom. redditionem debui (ut exposit) relinquitur, quòd p[ro]p[ter] effectus secundos intelligi debeant quæcunque consequentia, puta prolis, eius educatio, conuictus ad inuicem, & similia. Doctrina responsionis confirmatur a Papa, de coniug. leprof. cap. 1. & 2.

APPENDIX.

Vtil. p 8. Eccl. &c.

EX articulo habes. ¶Primò quòp ratione[m] offendit, meritò insinuatum fuisse a Sum. pontifici. q; secundus secundi matrimonium, & sic.

1 Ca. 1. ext. de coniug. seru.

Mandauimus quatenus si constiterit, q; idem uir præfatam mulierem, postq; audiuit illã esse ancillã, carnaliter cognouit ipsúmq; ratione præmissa cõpellas, ut eã tractet cum debita maritali affectione pertractet. Si uero aliter fuerit, & forsan diuortu proferre cõmigrauerit mulieri pecuniã, quam præfato viro, p dote cõcessit, restituat faciatis. Hæc Ale. 3. de coniug. seru. c. Propositum. item ab Inno. 4. ibid. c. ad nostram. Si constiterit, q; miles ignoranter contraxit cum ancilla; itaquod postquam intellexit condõnem ipsi⁹, nec facto, nec uerbo cõsentit in eandem, contrahendi cum ea libertã ipsi concedas auctoritate Apostol. facultatem. hæc ibi. Vide de hac re. 29 q. 1. 1 plur. cap.

2 ¶ Secundò habes quomodo per rationem prædictã Pontificum pro quanto seruitus impedire matrimonii decernunt, & intelligas, & tuearis.

¶Tertiò uides quòd ex his uerissimis Angelici doctrina hæc, & declaratur, & confoli detur.

QVÆST. LII.

ARTICVLVS II.

Vtrum seruus possit contrahere matrimonium sine consensu domini.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videtur, quod seruus matrimonium cõtrahere nõ possit sine consensu domini. Nullus.n. potest alicui dare, b q̃ est alterius, sine cõsensu ipsius, sed seruus est res domini, ergo nõ pôt contrahẽdo matrimoniũ dare potestatẽ corporis suiuxori sine consensu domini.

2 Præterea. Seruus tenetur domino suo b obedire: sed dominus potest ei præcipere, q̃ in matrimoniũ non consentiat, ergo sine consensu eius nõ potest matrimonium contrahere.

3 Præt. post contractũ matrimoniũ seruus tenetur rede[r]ede bitũ uxori, etiã præcepto iuris diuini: sed eo tẽpore quo uxor debitũ petit potest dominus aliquod seruitiũ seruo imponere, q̃ facere non poterit si carnali copulæ uacare uelit, ergo si sine cõsensu domini posset seruus cõtrahere matrimoniũ, priuaretur dominus seruitio sibi debito h sine culpa, q̃ esse non debet.

4 Præt. Dominus potest uendere h seruũ suũ in extraneas regiones, quò uxor sua non potest eum sequi, uel propter infirmitatem corporis, uel propter fidei periculũ imminens, (puta si uendatur infidelibus) uel ẽt domino uxoris non permittente, si sit ancilla, & sic matrimoniũ dissoluet̃ q̃ est inconueniens, ergo nõ pôt seruus sine cõsensu domini, matrimonium contrahere.

5 Præterea, Fauorabilior h est obligatio, qua homo diuinis obsequiis se mancipat, quam illa, qua hõ se uxori subiicit: sed seruus sine consensu domini nõ potest religionem intrare, uel ad ordines promoueri, h ergo multo minus potest sine eius consensu matrimonio iungi.

SED CONTRA Gala. 4. in Christo Iesu non est seruus, neque liber, ergo ad matrimonium contrahendum in fide Christi Iesu, eadem est libertas liberis, & seruis.

Præter. Seruitus est de iure positiuo: sed matrimoniũ de iure naturali, & diuino: cũ ergo ius positiuũ non præiudicet iuri naturali aut diuino, uidetur quod seruus absque domini cõsensu matrimonium contrahere possit.

RESPON. Dicendum, quod ius positiuum (ut dictum* est) pgreditur a iure naturali, & ideo seruitus, quæ est de iure positiuo nõ potest præiudicare his, quæ sunt de iure naturali: sicut autem appetitus naturę est ad conseruationem indiuidui, ita est ad conseruationem speciei per generationẽ, unde[m] sicut seruus nõ subditur domino, quin libere possit comedere, & dormire, & alia huiusmodi facere, quæ ad necessitatem corporis pertinent, sine quibus natura conseruari non potest; ita non subditur ei quantum ad hoc, quod non possit libere matrimonium contrahere, etiam domino nescienti, aut cõtradicente[n].

AD PRIMVM ergo Dicendum, q̃ seruus est res domini, q̃tũ ad ea, quæ naturalibus superadduntur, sed quantũ ad naturalia omnes sunt pares: unde in his, q̃ ad actus naturales pertinent, seruus potest alteri inuito domino, sui corporis potestatem per matrimonium præbere.

AD 2[m] Dicendum, quod seruus domino suo tenetur obedire in his, quę dominus licite potest præcipere: sicut autem licite non potest dominus præcipere seruo, quod non comedat, uel dormiat, ita etiam, nec quod a matrimonio contrahendo abstineat. Interest enim ad legislatorem qualiter quilibet re sua utatur; & ideo si dominus præcipiat seruo, quod non contrahat matrimonium, seruus nõ tenetur domino obedire.

ADVERTIVM Dicendũ, quod si seruus, nolente domino, matrimonium contraxerit, tunc debet prætermittere seruitium domini imperantis, & reddere debitum uxori, quia per hoc, quod dominus concessit ut matrimonium seruus contraheret, intelligitur ei concessisse omnia, quæ matrimonium requirit. Si autem matrimonium, ignorante, uel contradicente domino, est contractum, non tenetur reddere debitum, sed potius domino obedire, si utrumque esse non possit: sed tamen in his multa pericula considerari debent, sicut, & in omnibus humanis actibus, ut periculum castitatis imminens uxori, & impedimentum quod ex redditione debiti seruitio imperato generatur, & aliis huiusmodi: quibus omnibus rite pensatis iudicari poterit, cui magis seruus obedire teneatur, domino, uel uxori.

AD 4[m] Dicendum, quod in tali casu dicitur, quod dominus cogendus est, ne seruum uendat taliter, quod faciat onera matrimonii grauiora; præcipue cum non desit facultas ubicumque seruum suum uendendi iusto pretio.

AD 5[m] Dicendũ, quod ppter religionem, & ordinis susceptionem aliquis obligatur diuinis obsequiis quantum ad totum tempus, sed uir tenetur debitum reddere uxori non semper, sed congruis temporibus, & ideo non

*art. præced. 3[m] & in eius arg.

1 Exam. Ly liberè i. quatenus cum necessitate coexistit. Hoc est non liberè quandocunque uult, sed tantum pro quanto necessitas corporis, sine qua natura conseruari non potest, exigit: ut in textu habetur. Ergo multiplex est necessitas; nec de omni loquitur hic tex. (ut uidere est:) & consequenter non accipit ly liberè pro quocunque mõ libertatis.

¶PROB. Quia, quæ sunt de iure positiuo non possunt præiudicare his, quæ sunt de iure naturali (cum ius positiuum progrediatur a naturali: & seruitus est de iure positiuo, appetitus autẽ naturæ est ad conseruationem, tũ individui tum speciei.

¶Exam. ly ius positiuum progreditur ãa naturali: & ió &c. Quasi dicat. Priora non uariantur ex posterioribus. ut dicitur sup. q. 48. ar. 1. cor.

1[m] de maiori

Nullus potest dare alicui, quod est alterius. & secundum q̃ est alterius: nonaliter. §. Tunc nihil, &c. Nã seruus est res domini quantũ ad ea &c. ut in tex.

*concl. 1.

¶Examen. Ly quæ naturalibus superadduntur. Hæc sũt, quæ non concernunt necessariò conseruationem individui, aut speciei, ut ex corpore colligitur.

2[m] de maiori

Dño suo obedire. &. in his, quæ dñs suus põt licitè præcipere. § Tunc nihil, &c. Nã sicut dñs sicut licitè ñ potest præcipere seruo, &c. ut in tex.

¶Exam. Ly interest ad legislatorẽ; qualiter quilibet re sua utatur. Hoc é legislator p̃figit terminos uniq; que: sibi quos dẽtunusquisq; regi in uiẽ do re sua. Quasi per hoc uelit aperte dicere tex. q̃ non potest quis, licitè uti re sua quocunq; mõ. Cœrdar, simul & declarat dictum hoc q. 49. a. 5 ad 3[m]. ité q̃ p̃hibi fine termini in similib. q. 47. ar. 6.

Non obstans rei iudicatæ.

¶NOT. Quod non possit cogi quis ad matrimonium (ut ex textu hîc) confirmatur ex Con. Tr. relato sup. q. 47. ar. 3. app.

3[m] de conclusione.

Sine culpa. &. sed non sine causa. §. Tunc nihil, &c. Sufficit

est enim quòd detur causa legitima ad hoc, ut primus quisq; aliter re. Et hoc tangitur in textu (ut puto bene considerãti) a ly sed tamen in his multa pericula considerari debent, &c. ut in textu.

¶NOT. Quòd sine culpa, dummodò subsit legitima causa, puniri possit quis licitè; habes sup. q. 59. art. 4. ad 3[m]. Vbi & per regulam iuris 25. in 6. dictum hemõi confirmatur. uide ergo ibi ex quo etiam intelligedictum q6. huius ar. 1. ad 4[m]. f. naturale dictat, quod nullus sine culpa puniri debeat.

Quod ex prædictis intelligesic, nullus sine culpa puniri dẽt regulariter. Dico ly regulariter, quia quandoque, & quidem pluribus modis, sine culpa licet non sine cã, punitur aliquis. De quo uersus.

Pauperias, odium, ui tium, fauor, & scelus, ordo.
Persona spoliãt, & loca iure suo.

Q6 puni tur q̃ da rasem dux ecclesię uta cã, quã mittunt, ut unus sit uis nõcul facendos utriusq; 10. pa.

Nam propter pauperitatem q̃s da rasem dux ecclesię uta cã, quã mittunt, ut unus sit uis nõcul facendos utriusq; 10. q. 1. unio; cum tamen utraque consueuisset suum sacerdotem habere proprium. Propter odium, ut 23. di. animem. 16. q. 7. decernimus. Propter ui tium, de cle. ægrotantibus. Propter fauorem 21. dist. renouantes & de pria. & exce. priuile. antiqua. propter fauorem confectionis 13. q. 6. comperimus. propter fauorẽ religionis, d. 21. edificasti. ad audiendum. propter scelus punitur etiam quandoquelibet, qui non peccauerunt. 25 q. 2. ita nos. pp ordinem punitur dominus seruo suo quoque. 54. di. ex auctoritate. &c. frequens ultra hæc punitur & irregularitate sanguinem effundens, quanuis licite sup. q. 59. ar. 4. ad 3[m]. item quandoque. propter defectum sacramenti. 34. di. si enim. & c. lector.

¶Exam. ly si utrunque esse non possit, sed tamen. &c. Quasi dicatq; dictum supra ly potius, intelligitur in casu, quando de pari concurrunt, & seruitium domini, & debitum uxoris. Aliàs seruari debent prudentiæ illę quæ tanguntur in tex. diffuse a ly sed tamen in his multa pericula, &c. usque in fin.

4[m] maior.

Dominus potest uendere seruum suum in extraneas regiones, quo uxor sua non potest eum sequi. &. in tali casu tamen dominus cogendus est, ne seruum uendat taliter. §. ut in tex. Tũc nihil &c. ut patet.

¶NOT. Quod, in fauorem matrimonii cogendus sit dominus ut in tex. all. arg. 54. di. fraternitatem. item de iud. farrac. Nulli iudæo. Interest, n. reipublicæ ne quis re sua malè utatur. infi. tut. de his, qui sui, uel alieni iuris sunt. §. pen. & ff. simil. eod. si dominus.

5[m] illatio conclõnis.

Ergo &c. ut negatur illatio. §. ã pp religionem, & ordinis susceptionem, &c. ut in tex. usque ad ly & præterea.

Item de maiori.

Fauorabilior. &. in comparatione rerum, quę sunt eiusdem generis. §. Tãc nihil, &c. Nam aliàs si fiat comparatio rerum naturalium, ad res naturalibus superadditas, obligatio talis potest non esse in casu præsenti fauorabilior: sicut in proposito. Ille enim, qui intrat religionẽ, & suscipit ordinẽ obligat se, &c. ut in text. unde ibi 2. resp. ly & præterea ille, qui &c.

¶Con. Non ergo est pp religionem uel ordinem, q̃ in proposito non sit fauorabilior obligatio ad illa: sed pp rerum, ad quas obligatio fit, disparitatem. Semper.n. attenta formaliter religione fauorabilior é: & consequenter aliũde prouenit, si quãdoq; non sit fauorabilior. Igitur argũ pecc. bat in fallacia secundum non causam ut causam.

QVÆST. LII. ARTICVLVS III.

Vtrum seruitus matrimonio possit superuenire.

ADVERTIVM sic proceditur. Vt q̃ seruitus matrimonio non possit superuenire, ut uir se alteri in seruum uendat. Quia quod in fraude, & præiudiciũ alterius factum est, ratum h non debet esse, sed uir, qui se in seruũ uendit facit hoc quandoque in fraudẽ matrimonii, & ad minus in detrimentũ uxoris, ergo non debet talere talis uenditio ad seruitutem inducendam.

2 Præt. Duo fauorabiliora h præiudicant uni non fauorabili: sed matrimonium, & libertas sũt fauorabiliora, & repugnant seruituti, quæ non est fauorabilis in iure, ergo talis seruitus debet penitus annullari.

3 Præterea, In matrimonio uir, & uxor h ad paria iudicantur, sed uxor non potest se

APPENDIX.

Vtil. p 8. Eccl. &c.

EX ar. 1. &c. ¶Primò, quo p cõdẽ explodas errore quorũdã (uera simili recitasse uidetur in Conc. Trid. infra) dicentiũ q̃ seruus non potest ebus here matrimonium sine consensu domini. Vide, similis iudicium fieri debere, de his, qui hoc docebant de filiis & de seruo. Vnde per hoc, q̃ duo dixerunt, deeius ẽs simile sensisse uidentur.

1

¶Secundò hæsitio per rationẽ offendas illum a simili merito damnari per Cõ. Tri. sess. 24. c. de refo. eos §. si quis anathema sit damnat, qui falsò affirmant, matrimonia a filiisfamiliasi sine consensu parẽtũ contracta irrita esse; & patentes ea rata, uel irrita, facere possint, seruos absque consensu ipsorum dominorum contracta licere q̃ Adrian. papam. Dignum, &c. scripta uerbum Apostoli dicat neq; seruus est a sacramentis ecclesiæ removendus. ita nec inter fideles matrimonia debent ullatenus prohiberi. Et, si contradicentibus dominis, & inuitis, contracta fuerint nulla ratione sunt pp hoc dissoluenda. Dicta tamen, & consuetudines, seruitutes non debent minus propriis dominis exhiberi. Hæc ille de coniug. seru.

2

¶Tertiò habes quomodo per rationem dictã patet. 3, pro quanto seruos sine consensu dominorum iuniunt posse matrimonio iungi, & intelligas, & probes, & tueatis.

3

¶Quarto uides: quomodo ex his uerissimis Angelica doctrina hæc, & declaretur, & confoli detur.

4

QVÆST. LII. ART. III.

Vtil. p 8. Eccl. &c.

CONCL. Vir, nolente uxore, potest ea alteri in seruũ dare, non tamen ex hoc matrimonium dissoluitur.

310

¶PROB. 1 Quia nit non subditur uxori nisi in his, quæ ad actum naturæ pertinent: & ad hæc subiectio seruitutis non se ex-

Universidad de Deusto
Biblioteca

& quòd secundum leges particulares alicuius prouincię debet in his sequi condōnem pauli. Vnde & idem Vrban. secūdū leges prouincię, in qua proponebatur causa, determinationē fecit, ut sup. Quòd si secūdū leges cōmunes determinare uoluisset: concorditer ad Gregorium sup. addu ctum dixisset.

¶ Secundò habetur quomodo pertinent prædicta Pont. ficum pro quanto filius sequi conditionem matris quo ad libertatē & seruitutem instituant, & intelligas, & probes, & uteris.

¶ Tertiò videsquòd ex his uisibilium Angelica doctrina hæc, & declaretur, & confoldetur.

QVÆST. LIII.

ART. I.

CONCL. Votū simplex quamuis impediat contrahendū tamen nō potest matrimonium cōtractū dirimere.

¶ PROB. Quia, contrahens matrimonium post uotum simplex commettit peccatū. Quia (ly in &c.) illud matrimonium é uerus contractus.

Th. 4. dist. 38. q. 1. a. 3. q. 2. & 3. c. rursus, ext. q. ele. uel mou.

1m de maiori

Fortius uinculū. &c. quantum ad modū ligandi: non, quantū ad id, cui, & ad quod obligat. §. Tūc nihil, contra. Non. n. uotū simplex é fortius uinculum quantum ad modum ligandi, quā matrimonii. Ad cōnem in oppō allatam dicitur, q̄ excludit dubito, quod é fortius quantum ad id, & cui, & ad quod fit obligatio. Cui fit Deo. Ad quod fit? Ad continentiam seruandā.

2m deminori

Sed præceptum. &c. inquantum illegitimam personā non, inquantum p̄cepti prohibens cū, ne aliquid fiat. § Tunc nihil, &c. Nā uotum simplex assimilatur p̄cepto ecclesiæ prohibenti tantum, ne aliquid fiat; non autem præcepto illegitimam

QVAEST. LIII.

De impedimento uoti, & ordinis, in quatuor articulos diuisa.

DEINDE considerādum est, de impedimento uoti, & ordinis.

¶ Circa quod, quęruntur quatuor.

Primo, Vtrū uotum simplex matrimonium dirimat.

Secundo, Vtrum uotum solenne.

Tertio, Vtrum ordo matrimonium impediat.

Quarto, Vtrum aliquis post matrimoniū, sacrum ordinem suscipere possit.

ARTICVLVS I.

Vtrum per obligationem uoti simplicis matrimonium contractum dirimi debeat.

AD PRIMVM sic procedi tur. Videtur, quod per obligationem voti simplicis matrimoniū contractum dirimi debeat. a Fortius. n. uinculum debiliori prę iudicat, sed uinculū uoti est fortius, quam uinculum matrimonii, quia hoc fit homini, illud autem Deo, ergo uinculum uoti præiudicat uinculo matrimonii.

2 Præterea, Præceptum Dei non est minus, quā præceptū ecclesię: sed b p̄ceptū ecclesię adeo obligat, q̄ si contra ipsum matrimoniū contrahatur, dirimitur sicut patet de illis, qui contrahūtur in aliquo gradu cōsanguinitatis ab ecclesia prohibito, ergo c cū seruare uotum sit p̄ceptū diuinum, uidetur q̄, qui contra uotum diuinū matrimoniū contrahit, quod ex hoc matrimoniū sit dirimendum.

3 Prę terea, In matrimonio potest homo uti carnali copula sine peccato: sed ille qui facit uotū simplex, nunquā potest carnaliter uxori cōmiscere sine peccato, ergo uotū simplex matrimoniū dirimit. Probatio mediq:

P reconstat quod ille, qui post uotū simplex continentię matrimonium contrahit, peccat mortaliter, qa secundum Hierony. * uirginitatem uouentibus, non solum nubere, sed uelle nubere dānabile est: sed contractus matrimonii non est contra uotum continentiæ nisi ratione carnalis copulæ, ergo quā do primo carnaliter commiscetur uxori, mortaliter peccat, & eadem ratione omnibus aliis uicibus quia per peccatum primo cōmissum † non potest excusari quis a peccato sequenti.

4 Præterea, Vir, & mulier in matrimonio debent b esse pares, præcipue quantum ad carnalem G copulā: sed ille, qui uotum simplex continentiæ facit, nunquam potest petere debitū, sine peccato, quia hoc est manifeste contra uotum continentiæ, ad quam ex uoto tenetur, ergo nec reddere potest sine peccato.

SED CONTRA est, quod Papa Clemens dicit, * q̄ uotum simplex, impedit matrimonium contrahendum, sed non dirimit contractum, ut ex dictis patet.

RESPON. Dicendum, quod per hoc res aliqua definit esse in potestate alicuius, per quod transit in dominium alterius. Promissio autem alicuius rei non transfert eam in dominium eius, cui promittitur. Et ideo non ex hoc ipso quod aliquis rem promittit aliquā, definit res illa esse in potestate sua, cum ergo in uoto simplici non fit nisi simplex promissio proprii corporis ad continentiam Deo seruandam factā post uotum simplex, adhuc remanet hō dominus sui corporis, & ideo potest ipsum alteri dare, in qua datione sacramentū matrimonii consistit, quod indissolubile est, & propter hoc * uotum simplex, quamuis impediat contrahendum, quia peccat cōtrahens matrimoniū post uotū simplex continentiæ, tamen quia uerus contractus est, non potest matrimoniū propter hoc dirimi.

AD PRIMVM ergo dicendū, quod uotū est fortius uinculū, quā matrimoniū, quantum ad id, cui, & ad quod obligat, quia per matrimoniū hō ligatur uxori ad redditionē debiti, sed per uotum Deo ad continentiam; tamen quantō ad modū ligandi, matrimonium est fortius uinculum, quam uotum simplex; quia per matrimonium traditur actualiter uir in potestatem mulieris, uel uxoris, non autem per uotum simplex, ut dictum est. • Potior autem est semper conditio possidentis: sed quantum ad hoc si mili modo obligat uotum simplex sicut sponsalia, unde propter uotum simplex sunt sponsalia dirimenda.

AD 2m Dicendum, quod præceptum prohibens matrimonium inter consanguineos ¶ non habet, inquantum est præceptum Dei, uel ecclesiæ quod dirimat matrimonium contrahendum; sed inquantū facit quod consanguineę corpus nō possit transire in potestatē consanguinei: hoc autem non facit præceptum prohibens matrimoniū post uotum simplex, ut ex dictis patet; & ideo ratio non sequitur, ponitur enim pro causa, quod non est causa.

a Referti Decr. di. 17. c. ve uentib. & ibi Aug. de bo. uid. c. 9. 10. 4.

b In Decr. li. 4. in ti. quod cle. cōsulunt

ti; cui uotum solenne, de quo articulum secund. fini- A le est.

¶ NOT. De præcepti ecclesiastici differentia præmissa sufficiens declarationem, alias fecimus supra; & illa sufficiat.

3m de conclusione.

Et eadem ratione omnibus aliis uicib. &. negatur ista. §. loquēdo. L. de redditione debiti. Ad rōnem illa tam dicitur q̄ hoc nō esset ex eo, q̄ per peccatum primo cōmissū posset excusari quis a peccato sequenti (ut putat arguens:) sed ex eo, q̄ postquā matrimonium consummatum est, sibi iā factū est illicitum nō reddere debitū uxori exigenti (ut ex textu habetur.)

4m maior.

Vir & mulier in matrimonio debent esse pares quantū ad carnalem copulam. &. nisi aliquis illorū id, quod factum est abrenuntiet §. Tunc nihil, &c. Nā qui fecit uotum simplex abrenuntiauit illi iuri suo. Vnde quātum ad ea, in quib. non é factus impotens uotum continentiæ seruare, adhuc post &c. ut in textu.

APPENDIX.

Vill. p. 5. Eccl. &c. 1

EX articu. habet. ¶ Primo, quòd per rationē interimas heresim Lutheri (prædictorum Lutheranū) dicentium uota hodie non valere, nisi ad operam tantùm & præstantiam & præstantiorem. Si. n. impeditis matrimonium contrahendum: utique aliquid valent; & S. Doctor, contra errorem similem articulum istum, etiam monit.

2 ¶ Secundò hēc: quòd per rationē ostendas prædictam hæresim meritò damnari a scripturis Deute. 23. Cum uotum uoueris dño Deo tuo, non tardabis reddere; quia requiret illud dominus Deus tuus. Et, si moratus fueris, reputabitur tibi in peccatum. Hæc ibi. Ecce ergo ab apostolis q̄ reddere nota reputabitur reddenti in bonum. Iuē Eccles. 5. Si quid nouisti Deo, ne moreris reddere; displicent. n. ei infidelis & stulta promissio: multoque melius est, non uouere, quam post uotum promissa non reddere. Hæc ibi. Ergo promissio fidelis & sapiens, quæ postea impletur, placet Deo, & est bona. Item 1. Reg. 1. Cum esset Anna amaro animo orationi uit dicens: Domine Deus, si dederis seruę tuæ sexum uirilem dabo eum Domino omnibus diebus uitæ eius. Ecce uotum. Audi q̄ aliquid & multum quidem, apud Deum, cui omnis iactantia displicet atque præsumptio, valet. Ibi. n. subditur. Recordatus est eius Dominus. Et post circulum dierum concepit Anna, & peperit filium, uocauitq̄, nomen eius Samuel, eo q̄ a Domino postulasset eum. Hæc ibi. Hoc ergo nomen Samuel, sit testimonium validissimum contra Lutherum. Item 4. Conc. Tolet. an. c. 49.

AD 3m dicendum, q̄ ille, qui contrahit matrimoniū perverba de præsenti post uotū simplex, non potest cognoscere uxorem suā sine peccato mortali, quia adhuc restat sibi facultas implendi uotū continentiæ ante matrimoniū consummatū: sed postq̄ matrimoniū consummatum est, est sibi iā factū illicitū non reddere debitū uxori exigenti ex culpa sua, & ideo ad hoc obligatio uoti non se extendit, ut ex prædictis patet, tamen debet lamentū pœnitentiæ recōpensare p̄ continentia non seruata. 6

AD 4m Dicendum, quod quā tū ad ea, in quibus non est factus impotens uotū continentiæ seruare, adhuc post contractūm matrimoniū obligatur ad seruandū, 11 propter quod mortua uxore tenetur totaliter contenere, & qa ex matrimonii uinculo nō obligatur ad debitū petendū, ideo nō potest petere debitū sine peccato, quauis possit sine pctō reddere debitū exigenti, postquam obligatus est ad hoc per carnalē copulā præcedentem: hoc autē intelligendum est, siue mulier expresse petat, siue interpretatiuè, ut quando mulier uerecunda est, & uir sentit eius uoluntatem de redditione debiti, tunc. n. sine peccato reddere potest, & præcipue si ei timet de periculo castitatis. Nec obstat, q̄ non sunt pares in matrimonii actu, quia quilibet potest hoc, quod suum est abrenuntiare. Quidam tamē dicunt q̄ potest petere, & reddere, ne nimis oneroſum reddatur matrimoniū uxori semper exigēti sed (si rectè inspiciatur) hoc est exigere interpretatiue.

ARTICVLVS II.

Vtrum uotum solenne dirimat matrimonium iam contractum.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videtur, quod nec uotum solenne matrimoniū dirimat iam contractū, quia sicut Decr. * dicit, apud Deū nō minus obligat b uotum simplex, quā solenne, sed matrimoniū acceptatione diuina stat, & dirimit, ergo cū uotū simplex non dirimat matrimoniū, nec uotū solēne dirimere poterit.

2 Præt. Votū solenne non addit ita ualidum b robur super uotum simplex sicut iuramentum, sed uotum simplex etiā iuramento superueniente non dirimit matrimoniū contractum, ergo nec uotum solenne.

3 Præterea, Votum solenne nihil habet quod non possit uotū simplex habere, quia uotum simplex potest habere scandalū, cum possit esse in publico sicut, & solenne: similiter, & ecclesia posset, & debet statuere q̄ uotū simplex dirimat matrimonium iam contractum, ut multa pec-

Vota stricta sunt regularia.

* c. rursus qui cleri. uel uou. c. ex publico. de cōuer. cōiu.

foluit. Hæc ibi. A Bonifacio dem. us 8. de uot. & uot. redemp. in 6. Quod uotum, &c. Reliqua uerò nota etiā matrimonium impediant contrahendum; & pœnitentia transgressionibus debetur: non tamen rescindere possunt matrimonia post contracta. Hæc ibi. Vbi pot ly reliqua nota, intelligit simplicia: ut patet in contextu.

¶ Quārtò habes, quomodo per rationem p̄dicta patent, pro quanto de uoto simplici respōdet matrimonii taliter. q. impediat contrahendum, sed non dirimat contractum decernunt, & intelligas, & probes, & defendas. 4

¶ Quintò uides: quomodo ex his uisibilium Angelica doctrina hæc, & declaretur & confoldetur. 5

QVÆST. LIII. ART. II.

CONCL. Votum solemne ex sui natura habet q̄ dirimat matrimonium contractum. 1 2 3

¶ Exam. ly Votum solemne. Idest uotum actualiter tradens Deo illud, quod tunc promittit. Et in proposito. Ly uotum solemne, scilicet castitatis. Hoc igitur uoto actu

Universidad de Deusto
Biblioteca

lum exhibitionem proprii corporis ad perpetuam continentiam Deo affert.

Ly ex sui natura. Idest ex propria diffinitione. Vnde idem est dicere uotum solemne ex sui natura dirimit matrimonium, ac si diceretur uotum solemne, in quantum solemne. Hinc sitq; si uotum solemne, ut solemne, dirimit, nõ sit solemne, si non dirimat. Negatur igitur, solemne uotum dirimere, est negare solẽne esse solemne: qđ utique implicat contradictionem.

¶PROB. Quia per uotum solemne homo amittit sui corporis potestatem (eum corpus suum tradiderit actu liter Deo ad perpetuam continentiam:) & ille qui corporis sui potestatem amisit, nõ pot ipsu tradere in potestatem uxoris (patet ex se.

a li.4.dist. di.st.38.

¶Exam. ly simplex uotum est quandoq; quodammodo publicum. Hoc est ex consequenti non distinguitur a uoto solẽni per esse publicum, & non publicum. Ex tum quomodo diffinguatur ab ipso, iam dictum est in primis examinibus. Ex illis, n. utrunq; habetur q uotum simplex tradituris in eo q simplex, non cadit actus liter Deo potestatem corporis sui, ad perpetuam continentiam seruandam: sed ille, p mittit, & hoc ad differentiam solemnis.

conci. m Ly uotum simplex quodammodo quandoque est publicum. Hoc ipsum confirmatur a Papa Bonifacio 8. quando de unius simplicibus loquens, de uot. & uot. redempt. in 6. dicit. Aliqua uota quanto manifestius sunt emissa, tanto propter pluriú scãdalum & exempli dubiorem pœnitentia trãsgressoribus debentur. Hæc ibi. a quod uotũ.

1m de maiori. Non minus obligat. R. in his, quæ ad Deum spectant non, in his, per quæ homo homini obligatur. ¶. Tũc nihil, &c. Nam matrimonium est de numero eorum, per quæ homo homini obligatur.

¶ Cont. Ergo quando decretalis dicit, quod uotum simplex non minus obligat apud Deum, quam solemne, intendit quòd ita peccat mortaliter frangens uotum simplex, sicut solemnemõ autem q secundum iudicium Dei uotum simplex dirimat matrimonium, sicut solemne, uel quod solemne non dirimat, sicut nec simplex. In cuius signum ipse met Celestinus 4 ut refert ar.1. appen. in illa decretali dicit, quòd is, qui uotum simplex castitatis emiserat & postea uxorem ducturus fuerat, si quandam mulierem duxerum, debet de iuramento tali pœnitentiam agere, & uotum castitatis obseruare quia (inquit) uotum simplex non minus obligat apud Deum, &c. idest quia mortaliter peccaret, si uotum non seruaretur. Quod si matrimonium cõtraxisset, uotum simplex (secundum eundem Papam ibi) non dirimeret illud. Quali dicat hoc ad differentiam solemnis.

cata uitentur, ergo qua rõne uotum simplex non dirimit matrimoniu m, nec uotum solenne dirimere debet.

Sed contra est, quod ille, q facit uotũ solenne, cõtrahit matrimoniũ spirituale cũ Deo, qđ est multo dignius, quã materiale matrimoniũ: sed materiale matrimoniũ prius contractũ dirimit matrimoniũ post contractum, ergo & uotum solenne.

Præterea, etiam probari potest per multas authoritates, quę ponuntur in litera.*

Resp. Dicendũ, q oẽs dicũt q sicut uotũ solenne impedit contrahẽdũ, ita dirimit là cõtractũ. Quidã aũt assignant pro cã scundalũ, sed hoc nihil est, q2, & simplex uotũ quandoq; habet scandalũ, cũ sit quandoque quodammõ publicũ. Et prima insolubilitas matrimonii est de ueritate uitæ, quę non est pp scandalũ dimittenda. Et ideo alii dicunt q hoc est pp statutũ ecclesiæ. Sed hoc ẽt non sufficit, quia secũdũ hoc ecclesia posset ẽt cõtrariũ statuere, q non uidetur uerum. Et iõ dicendũ est cum aliis, quod uotũ solẽne ex sui natura hẽt, q dirimat matrimoniũ cõtractũ inquantũ per ipsũ homo sui corporis amisit potestatẽ, se Deo ad perpetuã continentiã tradens, vt ex dictis patet, & iõ non põt seipsum tradere in potestatẽ uxoris matrimoniũ contrahẽdo. Et quia matrimoniũ, quod sequitur tale uotum, nullum est, ideo tale uotum dirimere dicitur matrimonium contractum.

Ad primvm ergo dicendũ, q uotũ simplex quoad Deũ dicitur non minus obligare, quã solẽne in his, quæ ad Deũ spectãt, sicut est separatio a Deo per peccatũ mortale, quia mortaliter peccat frangens uotũ simplex, sicut solẽne, quanuis grauius sit peccatũ frangere uotũ solẽne, si cõparatio in genere accipiatur, non in determinata quantitate reatus; sed quantũ ad matrimoniũ p q homo homini obligatur, nõ oportet q sit æqualis generis obligationis ẽt in genere, qa ad quę dam obligat uotum solẽne, & nõ simplex.

Ad 2m Dicendum, quod iurm plus obligat ex parte eius, ex quo fit obligatio q uotũ: sed uotũ solenne plus obligat quantũ ad modũ obligandi, inquãtũ actualiter tradit hoc, quod promittitur, q non fit per iuramẽtũ & ideo non sequitur ratio.

Ad 3m Dicendũ, quod uotũ solenne habet actuale exhibitionẽ proprii corporis, quam non habet uotũ simplex, ut ex dictis patet *, & ideo ratio ex insufficienti procedit.

* ar.1 huius q.

Articvlvs III.

Virum ordo impediat matrimonium.

Ad tertivm sic proceditur. Videtur, quod ordo non impediat matrimonium.

2m de maiori. Validum robur. R. ex parte eius, ex quo fit obligatio non, quantum ad modum obligandi. ¶. Tunc nihil, &c. Nam quòd matrimonii dirimatur per uotum, uel non dirimatur, dependet ex robore considerato solum quantum ad modum obligandi.

Vnde remanet, quòd uotum solemne dirimat matrimonium: uotum autẽ simplex, etiam iuratum, non dirimat.

3m minor. Votum solemne nihil habet qđ non post uotum simplex habere. R. negatur ista. ¶. Ad rationem allatam dicitur, quod ecclesia posset quidẽ statuere, quòd uotum simplex dirimeret: sed tunc eiã uotum simplex non haberet quod uotum solẽne. Dirimeret quidem, sed ex statuto ecclesiæ, non ex sui natura. Vnd enim simplicis natura nõ é actu aliter exhibere, quod promittit, hoc est in proposito non habet actualem exhibitionem proprii corporis, pro continentia seruanda uotum simplex secundum diffinitionem suam; sicut habet solemne.

APPENDIX.

EX articulo habes, per rationem ostendas, meritò esse dictum a Bonifacio 8. quòd uotum solemne dirimit: & sic. Quod uotum, &c. Illud solum uotum declarandũ duximus debere dici solemne, quantum ad post cõtractum matrimonium dirimendum, quod solemnizatum fuerit per susceptionem sacri ordinis: aut per professionem expressam, uel tacitã factam alicui de religionibus per sedem Apostolicam approbatis. Hæc ille de uot. & uot. redemp. in 6. Vbi Bonifac. duo dixit. 1. quod sit unum solemne, & q matrimonium contractum dirimit. Item a Conc. Trid. sess. 24. can. 9. Si quis dixerit clericos in sacris ordinibus constitutos, uel regulares castitatem solemniter professos, posse matrimonium contrahere, contractumque uallidum esse, non obstante lege ecclesiastica, uel uoto, & oppositi nil aliud esse quam damnare matrimonium, &c. Anathema sit. Hæc ibi.

1 Vtil. p §. Eccl. &c.

2 Secundo habemus ĩo per rationem prędicta patrũ, pro quan to unum solemne sentiunt dirimere matrimonium contractum, & intelligas, & probes, & uacatis.

3 Tertiõ videas quomodo ex iis uicissim Angelica doctrina hæc. & declaretur, & confoliderur.

QVAEST. LIII. ART. III.

CONCL. 1m. Ordo facer de sui ratione habet, ex qualẽ congruentia, q matrimonium impedire debeat.

¶Exam. Ly sacer. s. ut circa materiam sacram tangendã uersã R natur: non ut ad sacrum ũ eucharistiæ ordinatur. Ergo subdiaconatus, diaconatus, & sacerdotii, hic ũ intelligũtur per ly sacer ad diam minorũ. Pro quo uid. q. 37. a. 3. & circa uotum continẽtiæ taliter ordinatorum q. 39. a. 2. & in tex. & eluci.

¶ PROB. Quia ordinati ut sacris tractant sacra.

¶ CONCL. 2a. Qđ ordo sacer impediat matrimonium, ex cõsẽtione ecclesię hẽt: tamẽ aliter apud Latinos, q apud Græcos.

¶Exam. ly impediat. Vt differat a 1m. cõcl. quæ dicit ly impedire debeat. Ergo debitum impediendi. id. ilã condecent. ß. ordo sacer hẽt de sui rõne: q ãt de fctõ impediat hẽt ex constitutione ecclesiæ.

Ly matrimoniũ. Non dicit matrimonii usũ: Nam de usũ aliter attendum est, quam de matrimonio ut in cõtex. corporis sequenti habetur.

Ly græcos. Hoc est, & propriè dictos, & largè. i. orientales, & q non propriè sint græci. Vnde hẽt contextu sequens ly & iõ apud Græcos, & alios orientales, facer ordo.

¶PROB. Quia præsupponunt clara.

a Quia (ly tamen alter &c.) apud græcos ordo sacer ex ui ordinis tñ impedit matrimonium contrahendum apud latinos ex uirtute ordinis, tum ex uoto connexitis sacris ordinib. apud ipsos annexo.

¶CONCL. 3a. Sacer ordo apud occidentales ecclesiã impedit matrimonium: nisi forte ignoret, aut cõtradicente, uxore uir ordinem sacrum susceperit.

a quodlib. & c. ex parte. de cle. cõiu. in d. ca. de cõiug.

¶Exam. ly occidentalem ecclesiã. Hoc dr ad differentiã orientalis. Nam apud hanc non uerificatur illud cognelus prima pars. s. q sacer ordo matrimoniũ impediat.

¶ NOT. Quamuis ecclesiam orientalem & occidentalem audiamus non tamẽ duas esse omnino diuisas, intelligere debes secundũ & rationẽ partiũ mundi, ubi sunt; & ratione accidentium quorundã specialiũ circa præiudicia unitatis essentialis ecclesiasticæ diuersorũ, sic nominari possunt.

De eccle. unita te.

Non enim nisi una eccle

Quia nihil impeditur nisi a suo contrario: sed ordo non est contrarius b matrimonio, cum uerũ sit sacramentum, ergo nõ impedit ipsum.

2 Præterea, Idem b ordo est apud nos, & apud ecclesiã orientalem: sed apud ecclesiam Orientalem non impedit matrimoniũ ergo, &c. B

3 Præterea, Matrimonium significat coniunctionem Christi, & ecclesiæ: sed hoc præcipue cõgruit b significari in his, qui sunt ministri Christi, scilicet ordinatis, ergo ordo matrimonium nõ impedit.

4 Præterea, Omnes ordines ad spiritualia ordinantur: b sed ordo non potest impedire matrimonium nisi ratione spiritualitatis, ergo si ordo impedit matrimonium, quilibet ordo impediet quod falsum est. C

5 Præterea, Omnes b ordinati possunt ecclesiastica beneficia habere, & priuilegio clericali gaudere æqualiter. Si ergo pp hoc ordo matrimonium impediat, quia uxorati non possunt habere beneficium ecclesiasticũ nec gaudere priuilegio clericali, ut Iuristæ dicunt, tunc quilibet ordo impedire deberet, quod falsum est, ut patet per Decre. Alexand.* de cler. coniugatis, & sic nullus ordo (ut uidetur) matrimonium impediet. D

Sed contra est quod Decr.* dicit, quod qui in Subdiaconatu & aliis superioribus ordinibus, uxores accepisse noscuntur, eos uxores dimittere compellatis, quod non esset si esset uerũ matrimonium. E

Præterea, Nullus uouens cõtinentiam potest matrimonium contrahere, sed quidam ordines sunt, qui habent uotum continentiæ annexum, ut ex litera patet, ergo talis ordo matrimoniũ impedit.

Respon. Dicendum, quod b ordo sacer de sui ratione habet ex quadam congruentia, quod matrimonium impedire

sa, tanquam unius Christi unica sponsa, in toto mundo est, imõ nec esse potest. Accidentia illa, de quibus hic supra, exprimuntur a Conc. Flor. sess. ult. in literis sanctæ unionis. Vbi illa per te uidere potes: & sic ecclesiam unam essentialiter ex amb. agnoscere. Alioquin, si ab unione Roma. ecclesię essentialiter, i. in his, quæ sunt ñdei, differeret, uel ipsa oriẽtalis, uel quæcunque alia iã non ecclesiæ: sed synagogæ Sathanæ, & conuẽticuli schisma tici, pro tanto meretur nomen haberent ex Papa Anael. Græco Apostolis prius cõtemporaneo, plano sensu colligitur in ep. 3. cui iungat. dist. in. 22. omnes Apoc. 2. & Concil. Lateran. sub Leone x. se. 11. Pastor æternus.

Concl. 2

¶PROB. 1 Quia patet.

2 Quia (ly nisi fortè, &c.) ex hoc nõ potest uxori aliquod præiudicium generari (patet etiam. q. 52. art. 3. ad 1m.)

1m de minori Matrimonio. R. i. rõne sacramenti: non, ratione actus sui. ¶. impedientis. s. actus spirituales. Tũc nihil, &c. Nam hoc ultimũ sufficit ad impeditionem illã faciendam, q in cõcl exprimitur.

Concl. 2 *in Decr. dist. 32. a. 18.

2m de maiori Idem ordo. R. ut pẽ sẽ ordinem, ut cũ annexo uoto castitatis consideratus. ¶. Tunc nihil, &c. ut patet ex corp.

¶ Cont. Ergo, quia ordo, ut ordo præcisè est utrobiq. idẽ, utrobiq; ẽt, cõtrahere posse matrimoniũ, impedit. Ergo, quia ordo, ut uoto castitati uestitus, nõ est utrobique idem, matrimonii antea contracti usũ, nõ utrobiq; impedit.

3m de minori Significat i. q. nobilitatis actibus, non, actibus matrimonii. ¶. Tũc nihil, &c. ut de se patet.

4m de maiori ordinant R. annexa literaliter, æqualiter. ¶. ut in te. Tũc nihil. &c. ut patet ex terminis.

5m de maiori Ordinat. R. exercẽt ordinati facti exercere valentes: nõ aliter. ¶. Tũc nihil, &c. Nã clerici minorib. de quibus Ale. uxorati si pñt exercẽ ordinũ facti hẽt. & iõ ratione ecclesia-

Universidad de Deusto
Biblioteca

stico,tum priuilegio clericali,priuantur:sicque intelliguntur iuristæ.

¶ NOT. Quibus confertur beneficium ecclesiasticum, conferтur ad hoc principaliter,tanquam ad finem,intendendo ut pro ordinibus sacris,horumque executionibus, suo tempore suscipiendis nutriantur.

Vnde remota causa, removetur effectus : idest (in proposito) remota spe, quòd ad ordines sacros propter nuptias promoueantur,removeтur ab ipsis beneficiū ecclesiasticum.

Et hoc intendit textus, quando dicit ly matrimonii usus exsuttionem ordinis sacri impedit,& quia aliquis ex beneficio ecclesiastico tenetur ad executionem ordinis ideo hoc apud latinos clericis uxoratis aufertur.

Vide ergo tu ex ipsius textus plano sensu,q̃ non negat ordinatos in minoribus posse habere beneficium ecclesiasticum (ut quibusdam superficialiter uidetur,) sed dicit,q̃ ipsi ordinatis, & iam beneficium ecclesiasticum habentibus, postquam de ea ratione matrimonii ablata est spes uenien di ad executionem ordinum sacrorum, beneficium ipsum ecclesiasticum auferтur.

Neque enim ab eis auferri posset, nisi ipsi in minoribus rāsim ordinibus constituti, beneficium illud habuissent: ut patet.

Quòd uerò de priuilegio clericali dicitur intellige de priuilegio in rebus ut ab Iono. 3. ad reginam Anglorum scribente declaratur sic.Ex parte tua &c. Quidam,accepta prima tonsura,cōtrahunt,& eidem tonsuram defecтunt ut eo prætextu excusari uelint a consuetis iustitiis,& debitis obsequiis. Cum igitur reddēda sint quę sunt Cæsaris Cæsari, & quæ sunt Dei Deo ; æquanimiter duximus tollerandum,ut a talibus iustitias debitas, uelut ab aliis uxoratis,exigas,& seruitia consueta. Hæc illa.de cler.con iug. Intellige & dictum articuli de priuilegio in persona,ne.s. qs possit manus violentas iniicere in personam clericalem; sed tamen cum declaratione sup.q.24.ar.1.in elucid.

APPENDIX.

Vul. p 5. Eccl.&c. 1 EX articu.haber. ¶Primò,qño per rationem excludas errorem.Io.Vuesphali(Prat.Vuesphalos)dicentis,q̃ continentiæ clericorum legem instituendi nulla est rationabilis causa. Huius enim rationabilitatem dum asserit præsens articulus,mō stratper hoc se contra prædictum errorem militare. Vide & supra quæstio.37.articul.3.& quæstion.39.articul. 2. & in text.& elucid.

2 ¶ Secundò habes: quomodo per rationem ostendas; ipsum damnari facit̄ a Papa Clemen.5.in Conc. Vienens.tit.Religiosos,& moniales ac clericos in sacris ordinibus constitutos matrimonia contrahentes, & inter eos scienter eadem celebrātes metu pœnæ ab huiusmodi eorum temeritatis audacia refrenare empientes, ipsos excommunicationis sententiæ ipso facto decernimus subiacere. Hæc ille.clementio.de consang.& affi. cap.cor.

Excepto adeò rationabili causa est,ut eteri cis matrimonium interdicatur,q̃ contrafacientes excommunicationem,quæ procul dubio mortale crimē præsupponit, incurrunt.item a Leon. papa dist.31. Omnium sacerdotum tam excellens est electio. ut hæc, quæ in aliis mēbris ecclesiæ uacans a culpa,in illis tam exbeantur illecta. Cum enim extra clericorū ordinem constitutis nuptiarum societas, & procreationi filiorum studere sit liberum ; ad exhibēdam tamen perfectæ continentię puritatē nes subdiaconibus carnale connubium quidē conceditur.hæc ibi. item a Conc. Toleta. 11.ut recitatur dist.33 Quanquā omnes.&c. Placuit hunc Sanct.Cōcilio,ut unusquisque, qui ad ecclesiasticos gradus est ascēsurus, non ante honoris cōsecrationem,accipiat, quam placenti sui animationem promittat.Hæc ibi.illud autē placuit erat uotum continentiæ. Item a Conc.Trid.sess.24.canon.9.Siquis dixerit clericos in sacris ordinibus cōstitutos, &c. ut sup. ar.1.appen.& postea Concilium idē subsequitur.Postēque omnes cōtahere matrimonium ; qui non sentiunt se castitatis, etiam si eā uouerint, habere donum: Anathema sit cum Deus id rectē petentibus non deneget, nec patiatur nos supra id, qđ possumus, tentari. Hęc ibi.Irrationabile autem uidē ellis q̃ tot, tantaque concilia, ac summi Pontifices credantur absque rationabili causa mouisse ad huiusmodi statuta facienda de castitate clericorum.

* similequd hat.Hie.expo.& in 1 paraph. Fabiolæ.

¶ Tertiò habes;quomodo per rationem ostendas meritò dictum lib.6.Apostol.const.c.17. Non licere ut, (i.episcopo,presbytero,aut diacono) si post ordinationem sine uxore fuerint,ad nuptias transire. Hæc ibi.

¶ Quartò habes;quomodo per rationem prædicta pātrum, pro quanto ordinem factum dicunt impedire matrimoniū, & intelligas,& probes,& defendas.

¶ Quintò uides ; quomodo ex ijs uicissim Angelica doctrina hæc,& declaretur & confobdetur.

QVÆST. LIII. ART. IIII.

Vtrum ordo sacer matrimonio possit superuenire.

ADQVARTVM sic procedi-tur. Videtur, quod matrimonio ordo sacer superuenire non possit. Quia fortius præiudicat minus forti: sed fortius est uinculum spirituale, quā corporale,ergo si matrimonio iunctus ordinem suscipiat,præiudicium generabitur uxori, ut non possit debitum exigere, cum ordo sit uinculum spirituale, & matrimonium corporale, & sic uidetur, quod non possit aliquis ordinem sacrum suscipere post matrimonium consummatum.

2 Præterea, Post matrimonium consummatum unus coniugum, sine consensu alterius non potest continentiam uouere, sed ordo sacer habet continentiam annexam, ergo si uir ordinem sacrum inuita uxore acceperit, cogetur uxor inuita continentiam seruare, quia non posset alteri nubere uiuente uiro.

3 Præterea, Etiam ad tempus non potest uir uacare orationi sine consensu uxoris,vt habetur 1.ad Co.7.sed apud Orētales illi,qui sunt in sacris cōstituti tenentur ad continentiam tēpore quo exequuntur officiū,ergo nec ipsi possunt ordinari sine consensu uxoris,& multo minus Latini.

4 Præterea, Vir, & uxor ad paria iudicantur, sed sacerdos Græcus defuncta uxore sua, nō potest alteram ducere, ergo nec uxor defuncto uiro,sed non pōt sibi auferri facultas nubēdi post mortem per uiri actū,ergo uir nō potest suscipere ordinespost matrimonium.

5 Præterea, Matrimonium quantum opponitur ordini, tantum contrario, sed ordo præcedens impedit matrimonium sequens,ergo,&c.

SED CONTRA, Religiosi tenentur ad continentiam, sicut illi, qui sunt in sacris ordinibus: sed post matrimonium potest aliqs religionem intrare,defuncta,vel cōsentiente,uxore,ergo,& ordinem suscipere.

Præterea, Aliquis potest fieri seruus hominum post matrimonium,ergo, & seruus Dei,per susceptionem ordinis.

RESPON. Dicendum, quod matrimonium non impedit ordinis susceptionem, quia si matrimonio iunctos ad sacros ordines accedat, etiam reclamante uxore, nihilominus characterem ordinis suscipit, sed executione ordinis caret.

Si autem uolente uxore, uel ipsa defuncta,recipit ordinem, & executionem.

AD PRIMVM ergo Dicendum, quod uinculum ordinis solet uinculum matrimonii ratione redditionis debiti, ex qua parte habet repugnantiam ad matrimonium ex parte eius, qui suscipit ordinem, quia non potest petere debitum,nec uxor ei tenetur reddere,non tamen soluit ex parte alterius,quia ipse tenetur uxori debitum reddere, si non posset eam inducere ad continentiam.

AD SECVNDVM Dicendum, quod si uxor sciat, & de eius consensu uir ordinem sacrum susceperit, tenetur perpetuam continentiam uouere, non tamen tenetur religionem intrare,si sibi non timeat de periculo castitatis,propter hoc quod uir eius solemne uotum emisit. Secus autem esset,si emisisset uotum simplex. Si autem sine eius consensu susceput, non tenetur, quia ex hoc sibi nullum præiudicium generatur.

AD 3^m Dicendum, (sicut probabilius uidetur, quamuis quidam contrarium dixerunt) quod etiam Græci non debent accedere ad sacros ordines sine cōsensu uxorum; quia ad minus tempore ministerii sui fraudarētur debiti redditione:quo fraudari non possunt secundum ordinem iuris,si eis contradicētibus, aut ignorantibus,uiri ordines susceperunt.

AD 4^m Dicendum, q̃ (sicut dicitur,eo ipso quod mulier consentit apud Græcos, quod uir suus ordinem suscipiat, obligat se ad hoc quod ipsa in perpetuū alteri non nubat, quia significatio matrimonii non seruaretur, quę in matrimonio sacerdotis pręcipue exigitur: si autem sine consensu eius ordinatur, non uidetur ab hoc teneri.

AD 5^m Dicendū, q̃ matrimonium habet pro causa nostrum consensum, non autē ordo, sed habet causam sacramentalem determinatam a Deo: & ideo matrimonium potest impediri ex ordine præcepti, quod non sit uerum matrimonium,nō autem ordo ex matrimonio, q̃ non sit uerus ordo:quia sacramentorum uirtus est immutabilis, sed actus humani possunt impediri.

QVÆST. LIIII.

De impedimento consanguinitatis, in quatuor articulos diuisa.

DEINDE considerandum est de impedimento consanguinitatis.

¶Circa quod, quęruntur quatuor.

Et primo, Vtrum consanguinitas cōuenienter a quibusdam definiatur.

Secundo, Vtrum conuenienter distinguatur per gradus, & lineas.

Tertio, Vtrum de iure naturali matrimonium impediatur secundum aliquos gradus.

Quarto, Vtrum gradus impedientes matrimonium,possint per statutum Ecclesiæ determinari.

ARTICVLVS I.

Vtrum definitio consanguinitatis sit competens.

AD PRIMVM sic procedi-tur. Videtur, quod definitio consanguinitatis quam qui-

per rationem ostendas restē infinuatum esse a Conc. Arelat.3. q̃ matrimonio ordo superueniре pōt. Assumi aliquē ad sacerdotium in coniugii uinculo constitutum nō oportet ; nisi fuerit promissa conuersio. hæc illud.dist.28.i. nisi si promissa castitate (in glo. Illa ergo promissa.pōt. idē ab Alexand.3. Coniugatus, &c. Nullus coniugatus est ad sacros ordines promouendus nisi ab uxore cōsuētam prohibēte fuerit absolutus. Hæc ille.de conuer.coniug.Eccę q̃ consentiēte uxore ad ordines sacros promouetur,quia uxoris cōsēsus nō tradit characterē,dūm ē, q̃ isti cund.Pap. obliga tus ēt reclamāte uxore sacros ordines d sacto recipiat, si ordinatus fuerit.Quòd.n.de cōsensu uxoris nō ad mittēdus dr,hoc ē de iure di.dū .i.ut ośa cū prudentia & ordinatē fiant.itē ab eodem Sanē &c. fraternitati uestræ authoritate Apost. prohibem us ne uxoratū primarū in ordinē,nisi uxor prius professa cōtinentiā faciem sibi nolentem imponat, & religiosā uestē uel mitrā assumat.hæc ill,ib. Nō impedit ergo mīs monium q̃ ordo superueniat,licet reclamet uel non reclamet,aut consentiet uxor; & licet optime factū sit, non nisi consentiēte uxore uirū ad ordines sacros promoueri.

¶ Vndo hēs;quomodo per rationem pulchā Hōnem & Concilii pro quātō ordinē matrimonio superuenire posse, intelligas,& probes,& defendas.

¶ Tertiò uides;quomodo ex ijs uicissim Angelica doctrina hæc & declaretur,& confolidetur.

QVÆST. LIIII. ART. I.

CONCL. In diffinitione cōsanguinitatis ; hęc est. Consanguinitas est uinculum ab eodē stipite descendētium carnalis propagatione contractum) ponitur in

Th.4.dist. 40.q.uni. ar...& se.

Universidad de Deusto
Biblioteca

culum quasi consanguinitatis genus ; & personæ descendentes ab uno stipite, quasi subiectum, & carnalis propagatio, quasi principium.

¶Oportet. Ergo (ad titulum literaliter dic) diffinitio consanguinitatis est competens. Nam in diffinitione competenti ponitur diffiniti genus, & sua differentia: & in hoc ponitur ly uinculum pro genere, & reliqua loco differentiæ.

¶Examen. ly quasi principium. Lefficies. Nã carnalis ppagatio efficit, q̃ personæ descendentes in eodem stipite colligentur.

Ly quasi. i. ad modũ se habendo, uel genetiue, uel & c. Nã ad diffinitiones sufficit : q̃ ibi ponatur aliqd loco generis, & aliquid loco differentiæ.

¶PROB. Quia consanguinitas dicit quãdam conuenientiam in naturali cõiactione (cum sit quædam amicitia) & in cõmunicatione naturali exigitur uinculum personæ, necnon propagatio naturalis (ut patet).

¶NOT. Quod uinculum ponatur pro genere; personæ, pro subiecto; propagatio carnalis p principio: præsupponitur tã clarum, ut probõne non indigeat: sed tantum probatur, q̃ illa diffinitio sit diffinitio cõsanguinitatis. & nota q̃ licet ultima pars antecedentis. f. & in cõiactione naturali, &c. nõ sit expõsa in textu tamen subintelligit, & ob hoc expõsa fuit in probatione illa.

Hoc autem similiter in quibusdam aliis locis obseruatum est: se cundum q̃magis, uel minus, pro legendo* uule iudicatum fuit.

Notandũ

1m de antecedente.

Stipite. &. remotione, propinquo. §. Tunc nihil, &c. Nam stipitis remoti multũ (sicut est Adam) uiuentes nõ manet in illis, qui ex eo propagantur ut declaratur in text.

¶Exam. ly uirtus primi motoris p mul tã media dducta, &c. quod est motũ, & nõ mouens. Huius exemplum sit de aqua commota ab aliquo proficiente saxum in illã. Hæc. n. (ut uidemus) multas circumgitationes facit, quarum una ab alia causatur, ita q̃ unaquæque sit mouens & mota, excepta ultima : in qua uirtus motoris adeõ deficit, ut ipsa remaneat tantum mota, & non sensibiles mouens.

*li.8.c.11 & 12.

2m minor. Eorum, qui descendunt ab uno stipite, non est maior conuenientia adinuicem quam aliorum hominum. ℞. negatur ista. §. Ad rationem dr, q̃ non est maior conuenientia ratione speciei ualde differentiæ numeralis (ut adducitur:) sed ratione uirtutis eiusdem stipitis individualis traducta in multos, ut in tex.

3m demaiori

Alimentũ. ℞. tam cõuerti in speciẽ nutriẽtis, quam illius rei unde sumptum est. §. uerbi gratia. Bonus; si carnes illius pro alimẽto sumptæ sunt. Tunc nihil, &c. Nam conuenientia magis attenditur secundum formã secundum quam &c. ut in tex.

conl. 6

4m ex Genesi

Omnũ, & caro mea es. ℞. inquantum sanguis, quo iungimur, fuit potẽs a cæro & os: nõ aliter. §. Tũc nihil contra. Nam talis conuersio cum sit sanguinis, sanguinitas rectè uocatur; & inactos per eam rectè consanguineos appellati facit.

3m illatio conclusionis.

Ergo &c. ℞. negatur illatio. §. Nam a stabi, liet ab eodem propagentur; quandoq. nõ cõiunguntur ad amicitiæ unitatẽ &c. ut in tex. fin.

¶NOT. Ratio huius responsi est, quia animalia bruta non sunt capacia amicitiæ proprie loquendo, & consanguinitas ẽ quædã amicitia, ut dictũ est.

APPENDIX.

Vid. p S. tcel. &c.

Ex articulo habes. ¶Primò quo pro rationem ostendat, recte dictum 35. q8. 5. a Canonist. de consan. & affi. sic. Consanguineus est uinculum personarum ab eodẽ stipite descendentiũ carnali propagatione cõtractum. Vel (q̃ idem est) consanguinitas est unientia personarum ex eo proueniẽs, quod una descendit ab altera, uel ambæ ab eadem.

2 Secundò habet quomodo personam offendat; consanguinitatem iure diffiniti sic, ut prædictũ est. Nam ethimologia, seu interpretatio huius nominis, consanguinitas, id declarat. Ab ethimologia uerò argumentari ad rem de qua tractatur, licitum esse ostendit & Eugen. Papa, & Concilium Nicenum, Eugen quidem 16. q. 1. placuit 2. loquẽs de monacho alt. Sicut piscis sine aqua esse nõ uita, ita sine monasterio monachus. Agnoscat nomẽ suũ. Monos enim græcè, latinè est unus; monachos græcè, latinè est unitus. Vnde dicitur monachus, i. unus ut ristus.

*in corp. art.

Socrates itaque solitarius, & tacens, & offitio suo uacans, quia mundo mortuus est, Deo autem uiuit hęc ibi. Conc. uero Nicæ. ibid. placuit nomẽ habere nõ in §. Nicæ. fyrmdo, ut monachorũ cõcors fatio & unio, ut ethimologiam nominis ab omnib. differret. Monachus. n. græcè, latinè singularis uir. Vnde, monachũ per omnia singulariter, (i. non seculariter, secundum glosibi) agere oportet. hæc ibi. Conc. ergo cum Papa uultres ex ethimologia cognoscit, eaſque secundum illam regulari. Cum itaq; cõsanguinitas sit ethimologiam dicatur sanguinis unitas (dicitur. n. a con. i. simul siue unum & sanguine:) & sanguinis unitas nõ possit haberi a multis personis, nisi per ppagationem modo illo in diffinitione declarato: patet q̃ in fidelibus Con. & papa infinuat a simili, q̃ consanguinitas tunc rectè dicitur, qñ diffinitio cõcordat nomini (ut propositũ fit.)

Cella. monacho, dicitur aquã pisci, necessaria.

¶Tertiò habet quomodo per rationem prædictã patrum, pro quanto diffinitionẽ illam consanguinitatis uel directè, uel a similibus dicunt esse comperentem, & intelligas, & probes, & defendas.

¶Quartò uidendũ quo ex iis utilissimã doctrinã præsens hæc, & declaratur, & confoliditur.

*ar. 1. huius q. ar. 1

1

2

3

4

QVÆS. LIIII.

ART. II.

CONCL. 1m. Secundum tres habitudines tres lineæ consanguinitati sumuntur.

¶PROB. Quia secundum habitudinẽ principii ad principiatũ sumitur linea descendentium; sũ habitudinem principiati ad principium sumit linea ascendentiũ, & secundum habitudinẽ existentium ab uno principio ad inuicem sumitur linea transuersalium (cum puncti motus faciat lineam.)

¶Exam. Ly punctus motus. f. per motionẽ ppaganionis uel relationis prædictæ. Sic. n. pater ad filiũ, & fratres adinuicem mouem, habent.

Ly linea. f. mõ declarãdo in resp. ad 3. Nã linea cõsanguinitatis nõ sumitur geometrice.

¶CONCL. 2m. Inæqualitas & unitas diffinitiua, qua dũm consanguinitatis tollunt.

¶Exam. ly gradum. f. similitudinarie dicit, ad similitudinẽ, uidelicet gradũ ita lati. n. qb. de primo in primũ gradimur. Hic gradus est habitudo distãs personarum qua cognoscitur quo

A

B

C

D

E

F

G

H

I

K

L

M

N

O

P

Q

R

S

T

V

X

Y

Z

7

*refertur 35. q. 4. c. cõsanguinitas.

*in fer. art.

quod diuiditur aliquid cõmune, non potest h poni in definitione communis, sed descensus ponitur in definitione prædicta *consanguinitatis: consanguineas. ergo non potest diuidi per lineam ascendentium, descendentium, & transuersalium.

3 Præterea. Definitio h lineæ est, quod sit inter duo puncta, sed duo puncta non faciunt nisi unum gradum, ergo una linea habet tantum unum gradum, & ita eadem ratione uidetur quòd non debeat fieri diuisio consanguinitatis per lineas, & per gradus.

4 Præterea. Gradus diffinitur, esse habitudo distantium personarum, qua cognoscitur quanta distantia, personæ inter se differunt : sed cum consanguinitas sit propinquitas quædam, h distantia personarum consanguinitati opponitur magis quam sit eius pars, ergo per gradus consanguinitas distingui non potest.

5 Præt. Si consanguinitas per gradus h distinguitur, & cognoscitur, oportet q̃ illi qui sunt in eodem gradu, sint æqualiter cõsanguinei: sed hoc fallum est, qa propatruus, & eiusdem ppnepos sunt in eodem gradu, nõ tamen sunt æqualiter consanguinei, ut Decret. dicit, ergo consanguinitas non rectè distinguitur per gradus.

6 Præter. In rebus ordinatis quodlibet additum alteri facit alium gradum, sicut quælibet unitas addita facit aliam spẽm numeri sed persona addita per longe non semper h facit gradũ alium consanguinitatis, quia in eodẽ gradu consãguinitatis ẽ pater, & patruus, qui adiungitur, ergo non rectè per gradus consãguinitas distinguitur.

7 Præt. Inter duos propinquos semper est h eadem consãguinitatis propinquitas, quia æqualiter distat unũ extremorum ab alio, & e contra, sed gradus consanguinitatis non inuenitur

ARTICVLVS II.

Virum conuenienter consanguinitas designetur per gradus, uel lineas.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videtur, quod consanguinitas inconuenienter distinguatur per lineas, & gradus. Dicitur. n. linea consanguinitatis esse ordinata collectio personarum ab eodem stipite descendentiũ, diuersos continẽs gradꝰ: sed nihil est aliud cõsanguinitas quã h collectio talium personarũ, ergo linea consanguinitatis est idẽ, q̃ consanguinitas: nihil aũt debet distingui per seipsũ, ergo consanguinitas nõ conuenienter per lineas distinguitur.

2 Præterea, Illud, secundum quod in semen, est sanguis, ut probat. 15. de animalib. & propter hoc uinculum, q̃ propagatione contrahitur carnaliter, cõueniẽtius dicitur consanguinitas, quã carnalitas; & q̃ aliquando unus consanguineus dicitur esse caro alterius, hoc est inquantum sãguis, qui in semen uiri, aut in mẽstruũ conuertitur, est potentia caro, & os.

AD 1m Dicendum, quod quidam dicunt, quod iõ consanguinitatis uinculũ cõtrahitur inter homines ex carnali ppagatione & tamẽ non inter alia animalia, qa quicquid est de ueritate humanæ naturæ in omnib. hominibꝰ, fuit in primo parente, quod non est de aliis animalibus: sed secundũ hoc consanguinitas matrimonii numquã dirimi põt. Prædicta autem positio in secundo libro, distinct. 20. improbata est. Vnde dicendum, quod hoc ideo contingit, quia animalia non coniunguntur ad amicitiæ unitatẽ, propter propagationem multorum ex uno parente proximo, sicut est de hominibus, ut dictũ est.

AD SECVNDVM dicendum, q̃ conueniẽtia magis attenditur secũdum formam, scd̃m quam aliquid est actu, & quam scd̃m materiam, scd̃m quam est in potentia, quod patet in hoc, q̃ carbo magis conuenit cum igne q̃ cum arbore uñ abscisius est. Et similiter alimẽtũ ita conuersũ in spẽm nutriti, p uirtutem nutritiuã magis conuenit cũ ipso nutrito, q̃ cum illa re, usi sumptum est nutrimentum. Ratio autem procederet secundum opinionem illorum, qui dicebant quod tota natura rei est materia, & quod formæ omnes sunt accidentia, quod falsum est.

AD 4m dcm, q̃ illud, quod proxime conuertitur

Universidad de Deusto
Biblioteca

ta cognationis distantia per sonę duæ differunt inter se. Quãd- modum & in scalis gradum hunc dicimus quartũ, alium quintum, alium septimum, &c. & existentem in quinto gradu scalarum dicimus differre ab existente in primo distantia tanta, uel tanta. Circa talem distantiam obserua quæ dicuntur in exam-

ante argum.1. Quæ ibi dicta intellige hic qñ. 6 non interuenit dispensatio in gradibus. Tunc enim non ueri ficantur totaliter sed limitanda sunt sm̃ de creatam Papæ Cælestini 3. positam in, de consan. & affi. quod dilectio.

¶ PROP. 1 Quia nullus est sibi ipsi propinquus.

2 Quia (ly & nimia distantia, &c.) patet ex dictis art. 1. in ad 1m.

*l.1.s.c.21

¶ CONCL. 1m. Secũdum computationẽ canonicam, & legalẽ, persona in progressu primò occurrens uel ascendendo uel descendendo distat ab aliquo (puta a Petro) in primo gradu; occurrens autẽ secundo enim quo distat in secundo gradu consanguinitas transuersalis contrahitur nõ ex hoc, q̃ unus ex alio p̃ pagatur, sed qa uterque propagatur ex uno.

¶ PROB. seu potius declaratio. 1 Quia pater, & filius, ascendendo & descendẽdo distãt in primo gradu.

2 Quia (ly ocurrẽs autem secundo, &c.) auus, & nepos ascẽdendo & descendẽdo accepti distant in secũdo gradu.

cancl. 10.

3 Quia (ly sed cõsanguineus, &c.) ex se patet.

¶ NOT. Ad prædicta, & in tex. corp. sequentia multum iuuabit uidere arborẽ consanguinitatis positam a Canonist. 55. q. 5. fi. ité de consan. & affini. quæ arbor a Papa Alexã. approbatur in appli. 16 pro hac materia facilitet intelligẽda, ex cuius notitia melius & tex. D. Tho. præmissorum intelliges, ad illam arborem te remittimus nel tempus quodammodo in uacuum cõteratur, uel de carta in papirũ (ut aliunde) transferte aliquid uideamur.

¶ Exam. Secũdum remotiorem distantiam oportet consanguinitatem computari. Hoc dictum text. sem̃per idem ex utraque parte, cum quandoque unus, p̃ quus sit in tertio, & alius in quarto gradu, ergo consanguinitatis p̃ quitas non potest sufficiẽter per gradus cognosci.

RESPON. Dicendum, quod consanguinitas est quædam p̃ pinquitas in naturali communicatione fundata secundum actũ generationis, qua natura propagatur. Vnde secundum philosophum 8. * Ethico. ista communicatio est triplex. Vna secundum habitudinem principii ad principiatum, & hæc est con sanguinitas patris ad filium. Vnde dicit, quod parentes diligunt filios ut suipsius aliquid existentes. Alia est secundum habitudinem principiati ad principium, & hæc est filii ad patrẽ, unde dicit quod filii diligunt parentes ut ab illis existentes. Tertia est secundum habitudinẽ eorum, quæ sunt ab uno principio adinuicem, sicut fratres dicuntur ex eisdem nasci, ut ipse ibidem dicit; & quia punctus motus lineam facit, & propagatione quodammodo pater descendit in filium; ideo m̃ secundũ tres dictas habitudines, tres lineæ consanguinitatis sumũtur n scilicet, linea descendentium secundum primam habitudinem, linea ascendentium secundum secundam, linea transuersalis secundum tertiam. Sed quia propagationis motus non quiescit in uno termino, sed ultra progreditur, ideo contingit q̃ patris est accipere patrem, & filii filiũ, & sic deinceps, & secundum hos diuersos progressus diuersi gradus in linea inueniuntur; & quia gradus cuiuslibet rei, est pars aliqua illius rei, gradus propinquitatis non potest esse ubi non est propinquitas; & ideo p identitas, & nimia distantia gradum consanguinitatis tollunt, q quia nullus est sibiipsi propinquus, sicut nec aliquis similis, & propter hoc nulla persona per seipsam facit aliquem gradum, sed comparata alicui personæ, gradum facit ad ipsam. Sed tamen diuersa est ratio computandi gradus in diuersis lineis.

Gradus enim consanguinitatis in linea ascendentium, & descẽdentium contrahitur ex hoc q̃ una persona ex alia propagatur eorum, inter quos gradus consideratur, & ideo secundum computationem canonicam, & legalem, persona, quæ primo in progressu occurrit, uel ascendendo, uel descendendo distat ab aliquo, puta a Petro in primo gradu, ut pater, & filius, quæ autem secundo utrinque occurrit, distat in secundo gradu, ut Auus, & nepos, & sic deinceps. Sed consanguinitas, quæ est eorum, qui sunt in linea transuersali, contrahitur non ex hoc quod unus ex alio propagatur, sed quia uterq; propagatur ex uno, & ideo debet gradus consanguinitatis in hac linea computari p comparationem ad unum principium ex quo propagatur, & secundum hoc est diuersa computatio canonica, & legalis, qa legalis computatio attendit descensum a communi radice ex utraque parte, sed canonica tantum ex altera, ex illa scilicet, ex qua maior numerus graduum inuenitur. Vnde secundum legalem computationem, frater, & soror, uel duo fratres attinent sibi in secundo gradu, quia uterque a radice communi distat per unum gradum: & similiter filii duorum fratrum distant a se inuicem in quarto. Sed secundum computationem canonicam duo fratres attinent sibi in primo gradu, quia neuter eorum distat a radice communi nisi per unum gradum, sed filius unus fratrum distat ab altero fratre in secundo gradu, quia tantum distant a communi radice, & ideo ¶ secundum computationem canonicam quoto gradu, distat quis ab aliquo gradu superiori, toto distat a quolibet descendentium ab ipso, & numquam minus, quia propter quod unumquodque, & illud magis. Vnde, ¶ si alii descendentes a communi principio conueniunt cum aliquo ratione principii communis, non possunt propinquiores esse descendenti ex alia parte quam sit primum principium ei propinquum. Aliquando tamen plus distat aliquis ab aliquo descendente a communi principio, quam distet ipse a principio quia ille forte plus distat a communi principio, fin. intelligas; secundum q̃ Papa Gregorio 9. in, de consangui & affin. declarat, & declarando confirmat inquiens, Vir, qui a stipite quarto gradu, & mulier, quæ ex alio latere distat quinto; secũdum regulam approbatam, qua dicitur, quarto gradu remotioti differt a stipite, & a quolibet per aliam lineam descendentiũ ex eodem) licite possunt matrimonialiter copulari. hanc ibi. Vbi propter ly approbatam, dicens q̃ illud dictum S. Tho. nunc debet obseruari pro iure. Vult ergo dicere textus articuli quòd quoto gradu persona remotior distat a stipite communi, toto distat a quolibet alio per aliam lineam descendente. Vt si pes communis si Petri; ipsius filii sint Socrates, & Ioanna, (hi sũt in primo gradu) de Socrate descendit Plato, de Ioanna ex alia parte descendit Titus (Hi scilicet Plato & Titus sunt in secũdo gradu descendentes æqualiter a Petro) de Platone descendit Hipolitus, de Titio nascitur Claudius (Hi scilicet Hipolitus & Claudius sunt in tertio gradu descẽdentes æqualiter a Petro:) de Hipolito descendit Alexius, de Claudio nascitur Andreas (Hi scilicet Alexius & Andreas sũt in quarto gradu distantes a Petro æqualiter.) Alexius ergo & Andreas sunt ul-

Cassil

timæ personæ in pari consanguinitate prohibita a matrimonio inter se. inuenientes. & Alexius est ultima ex una linea, Andreas est ultima ex alia. De Andrea nascitur Bertaque profectò a communi stipite illo Petro distat quinto gradu, & sic extra consanguinitatem illam Petri inuenitur. Ergo a quolibet descendente a Petro, per aliam lineam distabit quinto gradu.

1m minor.

Nihil est aliud cõsanguinitas, quam collectio, &c. & negatur ista. § consanguinitas n. non est collectio, sed &c. ut in tex.

2m de maiori

Non potest poni. & uno & eodem mõ: non ãr, alio, & alio. § Tunc nihil, &c. Nã descensus cõiter sumptus attenditur sm̃ q̃ libet &c. ut in tex. Ex quo dicas ad argũ. q̃ descensus cõis nõ ponitur in diffinitione consanguinitatis, &c. nec in eo descensus talis, sed determinatus ponitur in affinitate ut uisum est de descensu alicui, & alteri, sed prius in ibi.

3m de maiori

linee. & sumptæ pro dimensione cõtinua: non, prout ij q̃ linealiter disponuntur. § Tũc nihil, &c. Nam linea in proposito sumitur pro iis, quæ linealiter disponuntur. Vt præterea diximus sup. practica conclu. primam, q̃ linea non sumitur hic geometrice.

4m de minori

Distantia personarum. & nimia uel nulla: non quælibet. § Tũc nihil, &c. Nam sicut similitudo nõ potest esse ubi non est, &c. ut in tex.

¶ NO. uide conclu. 2. ut melius intelligas terminos respũ formales.

5m de maiori

Distinguitur. & inæqualitatem autem exsistẽtiæ seu dimensiuæ. § Tunc nihil, &c. Nam hoc secũdo modo gradus consanguinitatis distinguitur, &c. ut in tex.

6m minor.

Persona addita persoæ non semper facit gradum alium consanguinitatis. & respectu radicis a qua descẽdunt non autem respectu descendentium post. § Tũc nihil, &c. Nã quis pater & patruus sint in eodẽ gradu respũ, &c. ut in tex.

7m de minori.

Eadem. & inter se inuicem nõ semper, relatiue ad communem principiũ.

quàm ipse, & secundũ remotiorem distãtiã oportet consanguinitatem computari.

AD PRIMVM ergo dicendũ, q̃ obiectio illa procedit ex falsis. Consanguinitas n. non est collectio, sed relatio quædã aliquarũ personarum, quarum collectio lineam consanguinitatis adinuicem facit.

AD 2m Dicendum, quod descensus cõiter sumptus attenditur secundũ quãlibet consanguinitatis lineã, quia carnalis, p̃ pagatio, ex qua uinculũ consanguinitatis trahit, descẽtus quidam est: sed descensus talis. i. a plona cuius consanguinitas quæritur, lineam descendentium facit.

AD 3m Dicendũ, q̃ linea dupliciter accipi potest. Aliquãdo proprie pro ipsa dimensione, q̃ est prima pars quantitatis continuę, & sic linea recta continet tantum duo puncta in actu, quę terminant ipsam, sed in potentia infinita, quorum quolibet signato in actu, linea diuiditur, & fiũt duę lineę. Aliquando uero lineæ sumitur pro his, quę linealiter disponuntur, & secundũ hoc assignatur in numeris linea, & figura, prout unitas post unitatẽ ponitur in aliquo numero, & sic quælibet unitas adiuncta, gradum facit in tali linea, & similiter est de linea consanguinitatis, unde una linea cõtinet plures gradus.

AD 4m Dicendum, quod sicut similitudo nõ potest esse ubi non est aliqua diuersitas, ita propinquitas non est, ubi non est aliqua distantia, & ideo distantia quælibet non opponitur cõsanguinitati, sed talis distantia, quæ consanguinitatis propinquitatẽ excludit.

AD 5m Dicendum, q̃ sicut albedo dicitur maior dupliciter. Vno modo ex intensione ipsius qualitatis: alio mõ ex quantitate superficiei; ita consanguinitas dicitur maior, uel minor, uno mõ intensiue ex ipsa natura consanguinitatis, alio mõ quasi dimensiue, & sic quantitas consanguinitatis mẽsuratur ex personis, iter quas consanguinitatis, p̃ pagatio procedit; & hoc secundo mõ gradus consanguinitatis distinguitur: & iõ contingit q̃ aliquorũ duorum, q̃ sunt in eodem gradu consanguinitatis respectu alicuius p sonæ, unus est sibi magis consanguineus, q̃ alius, considerãdo prima quãtitatẽ consanguinitatis: sicut pater, & frater attinẽt alicui in primo gradu consanguinitatis, qa ex neutra parte incidit aliqua persona media. Sed tamẽ intensiue loquendo, magis attinet alicui personæ pater suus, quàm frater, quia frater non attinet ei, nisi quantum est ex eodẽ patre, & ideo quanto est aliquis propinquior communi principio, à quo consanguinitas descendit, tanto est magis consanguineus, quamuis non sit in propinquiori gradu, & secundũ hoc proprius ẽ magis consanguineus alicui, quã pronepos eius, quamuis sint in eodem gradu.

AD 6m Dicendum, quod quamuis pater, & patruus sint in eodem gradu respectu radicis consanguinitatis, quia uterq; distat uno gradu ab auo, tamen respectu eius, cuius cõsanguinitas quæritur, non sunt in eodem gradu, qa pater est in primo gradu, patruus autem non potest esse propinquior, quam in secundo, in quo est auus.

AD SEPTIMVM Dicendum, quod semper personæ in æquali numero graduum distant a seinuicem, quamuis quandoque non æquali numero graduum differnt a cõmuni principio, ut ex dictis patet.

Nam iuxta leges persona una facit gradum unumquemque autem se tundum canones.

§ Secundò habes quomodo per rationem ostendas eundem Alexandrum 2. Papam infinauisse mentiõ, tres esse lineas consanguinitatis & in unaquaque linea distingui multos gradus.

APPENDIX.

Ex articu. habes 1 primò, quòd per rationem ostendas; gradus consanguinitatis conuenienter numerari a Zacharia, & Alexandro summ. põtificib. A Zacharia quidem ni. Parẽtelæ gradus taliter computamus. Siquidem ego, & frater meus, una generatio sumus, primumq̃ gradũ efficimus; nullo gradu distamus. Rursus filius meus, fratrisq̃ mei filius, secunda ghatio sumus; ac gradum illa faciunt; nec a se aliquo gradu separant. Atque ad hãc modũ cæteræ successiones sunt habendæ. Hęc ille 35. q. 5. Ab Alexandro autem sic. Non terminamus consanguinitas Hmõi sexto gradu sed terminamus ad septimum gradu sm̃ canones, &c. Duo gradus legales unum canonicum constituũt. Fratres itaque, quibus seculares leges dãt in secundo gradu, iuxta canones numerantur in primo gradu: filii fratrum, qui illic numerantur in quarto, hic computantur in secundo: nepotes uero qui in sexto ibi, illhi numerantur 3 ter ero: fr de neveeps, qui legibus inscribuntur in octauo & decimo numerandi definiuntur in quarto & quinto. Atque hoc modo de reliquis sentiẽdũ est. ut qa secundum canones dicuntur in sexto uel septimo, secundum leges accipiuntur in duodecimo, uel in decimoquarto. Hęc ille ibid. cap. ad sedam apostolicam.

Patet ergo, quòd Zacharias supra numerat gradus secundum canones: non autem secundum leges seculares. Nam collocat fratres I primo gradu cosque ab inuicem nullo gradu distare dicit, qd non faciunt leges: ut pater per Alexandrum.

* In cor. ar.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Hoc est, quòd consanguinitas per lineas & gradus modo prædicto distinguitur. Innuauit autem ibidem sic. Quia omnes, qui in pictura prædicta arboris continentur, ex una parentela consistunt, nunquam sine diminutione consanguinitatis a se poterunt separari, uelut non sine damno cuiusque personæ ualent a proprio corpore manus, brachia, & pedes truncari. Hæc ibi.

Ecce, quòd arbor consanguinitatis approbat & consequenter per hoc lineas ibi uidelicet ascendentium, descendentium, & lateralium; gradus ueros plures (sic in arbore fatemur) adeoque, ut contra negates hæc ab ipso approbata lubdens dicat ibid.

Taliter gratia Dei cum nata gratiis. consanguinitas, Apostolica authoritate admonemus nos fratres, & filios omnibus, sic ferrem genealogiæ cõputandam esse, tantum ritus quem admodũ Sancti Patres nume ri dam esse sanxerunt. Nam siquis obstinata mente a recto tramite Apostolicæ sedis deuiare uoluerit, & aliter, quam nos in nuptiis celebrandis gradus parentelæ numerare comprehenderit, primum pro tua temeritate cœlesti pœna plectetur, postmodum uerò gladio perpetui anathematis uerit se iugulandũ. Hæc ibi.

3 ¶ Tertio habetur ꝙ per rationem prædictã patet, ꝙ quanto consanguinitatem per gradus, & lineas designari infinuant, & intelligas, & probes, & defendas.

4 ¶ Quarto uidetur quo modo ex his uidelicet Angelica doctrina, hæc & declaretur & consolidetur.

QVÆS. LIIII.

ART. III.

*Al. Iunar 218

CONCL. Consanguinitas quantũ ad aliquas personas impedit mrimoniũ de iure naturali, quantum ad aliquas de iure diuino, & quantũ ad aliquas de iure per homines instituto.

*Mag. li. 4 dist. 44 *Greg. in fi. sui Regis. ad Iustinã. Ang. Anglo. c. 6.

¶ PROB. 1 Quia per aliquam consanguinitatis personarum impeditur homicidium proles (ut scilicet non conueniens modo fiat;) & in matrimonio aliquid contra legem naturæ esse dicitur, per quod matrimonium redditur incompetens respectu finis primo intenti (hoc est bonum prolis.)

2 Quia (ly quantum ad aliquas de iure &c.) per consanguinitatem aliquarum personarum impeditur repressio concupiscentiæ (cum ipsæ personæ in eadem domo conuersentur ordinarie,) & tus diuinum finem p se matrimonii secundarii intendit (ut patet Leuitici. 18. Nã reueles turpitudinem, &c.)

3 Quia per cõsanguinitatem aliquarũ personarum noua amicitia multiplicatur (ut patet per hoc, ꝙ uir ad consanguineos uxoris sicut ad suos se habet.) & ius per homines institutum finem pacifici matrimonii secundũ hoc finis est confœderatio hominum prædicta.)

4 NOT. Personæ, de quibus intenditur bationis prima pars sunt pater, & filia: mater, & filius. Probationis autem secũdæ personæ sunt duodecim quæ Leuitic. 18. expressantur scilicet

a er nouerca, id est uxor patris, soror, neptis filia fratris, amita soror patris, matertera soror matris uxor patrui. f. fratris patris, uxor fratris, nurus f. uxor filii, priuigna, id est filiastra filia priuigni, & priuigna, id est filiastra, & filiastræ, & soror uxoris.

*Al. cõcipere.

Tertiæ uerò probationis personæ sunt olum usque ad septimum gradum inclusiue; nemo usque ad quartum inclusiue. art. 4.

1m maior. Nulla mulier potest esse propinquior uiro, quam Eua fuit Adæ. Sed negatur, de propinquitate naturali consentiendi. Maior. Tunc nihil &c. Nam de hac, sed licet consentiendi naturali, loquitur articulus.

2m maior. Lex naturalis eadem est apud omnes. Sed non men apud aliquos est fuscatur ex concupiscentiæ ardore. ꝙ uel etiam alias peccatis. Tunc nihil &c. Non enim procedit ex lege naturali ꝙ aliqui barbari &c. ut in tex.

¶ NOT. Quòd lex naturalis in aliquib obscenebretur ex peccatis patet Roma. 1. Vnde lex naturalis obtenebretur. "In pleni corpo.

fœderatio hominũ, & amicitię multiplicatio, dum homo ad consanguineos uxoris sicut ad suos se habet, & ideo huic multiplicationi amicitiæ præiudicium fieret, si aliquis consanguinitate coniunctam uxorem duceret, quia ex hoc noua amicitia per matrimonium nulla accresseret, & ideo secundũ leges humanas, & statuta Ecclesiæ, plures consanguinitatis gradus sunt à matrimonio separati. Sic ergo ex dictis patet, quòd cõsanguinitas quatum ad aliquas personas impedit matrimoniũ de iure naturali; quantum ad aliquas de iure diuino; quantum ad aliquas de iure per homines institutum.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd Eua quamuis ex Adam ꝙ dixit, non tamen fuit filia Adæ, quia non prodiit ex eo per modum illum, quo ut natus est generare sibi simile in specie, sed operatiõe diuina qua ita potuit esse ex costa Adæ fieri vn* ęqu* sicut facta est Eua. Et ideo non est tanta naturalis conueniẽtia Euæ ad Adam sicut filiæ ad patrem, nec Adam est naturale principium Euæ, sicut pater filię.

AD SECVNDVM dicendum, ꝙ nõ procedit ex lege naturali, ꝙ aliqui barbari patrẽtibus carnaliter commisceantur, sed ex cõcupiscentiæ ardore, qui legem naturæ in eis offuscauit.

AD TERTIVM dicendũ, quòd cõiunctio maris, & fœminę dicitur esse de iure naturali, quia natura hoc animalia docuit, sed hanc cõiunctionem diuersa animalia diuersimode docuit secũdum diuersas earum conditiones, commixtio autem carnalis ad parentes derogat reuerẽtiæ, quæ eis debetur. Sicut enim parentibus indidit natura solicitudinem filiis prouidendi, ita indidit reuerentiã filiis ad parentes nulli aũt generi animalium indidit solicitudinem filiorum, aut reuerentiam parentũ in omne tempus, nisi homini; aliis aũt animalibus plus, & minus scđm ꝙ necessarii sunt* uel filii parentib. uel parentes filiis. Vnde ẽt in quibusdam animalibus abhorret filius cognoscere matrem carnaliter, quamdiu manet apud ipsam (qđ ẽ cognitio matris, & reuerentia, qđam ad ipsam), ut recitat Philosoph. 9. *de animalib. đ camelo, & equo & quia oẽs honesti mores animalium in hominibus congregati sunt naturaliter, & perfectius quam in aliis propter hoc homo naturaliter abhorret cognoscere non solum matrem, sed etiam filiã, quod est adhuc minus contra naturam, ut dictũ * est: & iterum in aliis animalibus ex propagatione carnis nõ contrahitur consanguinitas sicut in hominibus, * & ideo non est similis ratio.

AD QVARTVM dicendũ, quòd iam patet ex dictis quomodo consanguinitas coniugum bono matrimonij cõtrarietur, unde ratio procedit ex falsis.

AD QVINTVM dicẽdum, quòd non est inconueniens, duarum unionum, unam ab altera impediri, sicut ubi est identitas, non est similitudo, & similiter consanguinitatis uinculum potest impedire matrimonii coniunctionem.

3m ex Digestis. Docui animalia. R. diuersimodẽ iuxta diuersas animalium conditiones: non, uniformiter. §. Nam animal. um nulli generi natura indulit solicitudinem filiorum, aut reuerentiam parentum pro tempore nisi hominibus: aliis autem animalibus ad tempus plus & minus, secundum quod necessarij sunt uel filij parentibus, uel parentes filijs. Tunc nihil &c. Nam bruta, quandiu manet apud ipsã suæ matris cognitio, non cognoscunt illas: ut per Philosophum patet in textu.

¶ NOT. Pro declaratione textus de Camelo, & equo, aduertẽ verba Philosophi hic de tollor. animal. cap. 46. & 47. quæ sunt hæc. Cameli mares nunquam se permiscent suæ. Item. cũ aliquando Camelus admissarius non haberetur: curator, matri

operæ pullum admissi; qui dum coiret, delapso operimento agnouit matrem: & quamuis eorum abhorruerit, memor tamen commissi sceleris paulo post Camellarium illum morsu defixo interemit. Item. Ferunt, Reges Seytharum fuisse equum egregiam, ex qua mares generosi omnes gignerentur, quorum unus, qui præstantior habebatur, cum, utex matre percepisset, placeret, admissum omnino recusasset; operẽ deinde latuisse ma tutẽ, ut imprudens fœtũ perueniret. Verum, vbi a concubitu facie matris detectã agnouit, in fugã properasse, atq; semiuum actũ præcipitẽ interemisse. Hæc ibi. Ecce, quòd bruta magnã reuerẽtiã matribus suis deferunt naturaliter, quãdiu in eis perseuerat cognitio matris; ut in textu dicitur

Erubescãt carnales.

Item illatio cõclusionis.

Ergo non est &c. R. negãdo illatũ. §. Nã in aliis talibus ex propagatione &c. ut in textu. Videbis respõsum 2m. Ly & iterum in aliis &c

4m maior. Consanguinitas non contrariatur bono matrimonij. s. non tollit illa. §. Contrariatur matrimonio ratione & finis p se primi & finis per se secundarij, & finis per accidens in corp.

*Li. 9. hist. ani. c. 47.

5m maior. Eadẽ. Cap. 47. q sunt magis propinqua & similia, melior & firmior est coniunctio. s. nisi illorũ unio una impediatur alterã. § ad in tex. Tũc nihil &c. ut patet.

*In e. rp. Ratio 2a.

APPENDIX. EX articulo habez. 1 Primo ꝙ per rationẽ excludas errorẽ cuiusdã Picardi ex Gallia Belgica (vt refert Enea. Sylvius Pius Picardiã damnans) dicentis connubia mixta seu promiscua, utcunq; ibidine esse peccata.

*Art. 1. huius q. ad 3. *In corpe huius ar. Vid. p. 5. Eccl. &c.

Universidad de Deusto
Biblioteca

iuxtè morem regionis Chanaan non agentes, nec in legitimis eorum ambulabitis. Omnis homo ad proximam sanguinis sui non accedet, ut reueleret turpitudinẽ eius &c. Hæc ibi. Vbi numerantur illæ duodecim personæ distinctæ supra not. post prolo. conclu. Ecce quod connubia promiscua Aegyptij & Chananeis geminata idolatriis fuit consueta ac pro legitimis habita; fidelibus autem uetita diuinitus. Ergo Picardus ille idolatras spir & Aegyptios in errore præmissos. Nec obstat huiusmodi connubia fuisse legitima apud gentes, quoniam propter hoc non incertur, quòd reuera secundum se legitima fuerint. Item à 1. Corinth. 7. Propter fornicationem autẽ unusquisque suam uxorẽ habeat, & unaquæq; suum uirum. Ecce quòd nec ad fornicationem aliquam dam permittitur ab Apostolo communia aut promiscua, connubialia una unius in matrimonio iuncta. Item à &c. vi q. 40 art. 2. appen. & q. 41 art. 3. appen. & q. 49. art. 6 appen. Item ab Innocentio iij. &c. q. 41. art. 2. appen. Vide & 1. par. q. 81. art. 1. appen.

3 ¶ Tertiò habemus quomodo per rationem offendat meritum infinitum esse ab Innocentio iij. de reuelation. spol. Literas suas &c. In gradibus consanguinitatis diuina lege prohibitis restitutionis actus præcluditur: sed constitutione interdictis humana restitutio locũ habeat: Hæc ibi.

Quod vltimum intelligitur, accedente dispensatione Papæ. Item à &c. ut art. 4. appen.

4 ¶ Quartò habemus quomodo per rationem prædicta patrũ, pro quanto consanguinitatẽ de iure tripliciuel aliquo istorum matrimonium impedire intimuant, & intelligas, & probes, & defendas.

5 ¶ Quintò videnmus modò ex iij. uicissim

Cap. non dẽt. de cõsangui. & affinit. c. 1. & seq. 35. q. 5.

ARTICVLVS IIII.

Virum consanguinitatis gradus matrimonium impedientes, potuerunt taxari ab Ecclesia.

AD QVARTVM sic procedi-
tur. Videtur quòd consanguinitatis gradus matrimoniũ impedientes, nõ potuerunt taxari ab Ecclesia usque ad quartum gradum. Matth. 19. dicitur, Quos Deus coniunxit, homo non separet. sed b illos, qui coniunguntur infra quartum consanguinitatis gradum, Deus cõiungit, non enim diuina lege eis coniunctio prohibetur, ergo nec debent humano statuto separari.

¶ 2 Præterea, b Matrimonium est sacramentum, sicut Baptismus, sed non posset ex statuto Ecclesiæ fieri, quòd ille, qui ad baptismum accedit, non acciperet characterem baptismalem, si ex iure diuino eius capax sit, ergo nec Ecclesiæ statutum facere potest, quòd matrimoniũ non fit inter illos, qui per ius diuinum matrimonialiter coniungi non prohibentur.

¶ 3 Præterea, b ius positiuum, non potest ea, quæ sunt naturalia remouere, vel ampliare: sed consanguinitas est naturale uinculum, quod quantum est de se, natum est matrimonium impedire, ergo Ecclesia non potest aliquo statuto facere, quod aliqui possint matrimonialiter coniungi, uel non coniungi, sicut non potest facere quòd sint consanguinei, uel non consanguinei.

¶ 4 Præterea, Statutum iuris positiui debet aliquam rationalem causam assignare, uel habere, quia secundum causam rationalem, quam habet, à iure naturali procedit, sed b causæ, quæ assignantur de matrimonio gradum, omnino uidentur irrationabiles, cum nullam habeant habitudinem ad causata, sicut quòd cõsanguinitas prohibeatur vsque ad quartum gradum propter quatuor elementa: vsque ad sextum, propter sex ætates mundi: usque ad septimum propter septem dies, quibus tẽpus omne agitur, ergo videtur quòd talis prohibitio nullum uigorem habeat.

¶ 5 Præterea, Vbi est eadem causa, debet esse idem effectus: sed causa quare consanguinitas h impedit matrimonium, est bonum prolis, repressio concupiscentiæ, & multiplicatio amicitiæ, ut ex dictis* patet, quæ omni h tempore necessaria æqualiter sunt, ergo debuissent æqualiter omni tempore gradus consanguinitatis matrimonium impedire, quod non est uerum, cũ modo usque ad quartum, antiquitus usque ad septimum gradum matrimonium consanguinitas impedierit.

¶ 6 Præterea, Vna, & eadem coniunctio non potest esse in genere sacramenti, & in genere stupri, sed h hoc contingeret, si Ecclesia haberet potestatem statuendi diuersum numerum in gradibus impedientibus consanguinitatem, sicut si aliqui in quinto gradu, quando prohibitus fuit, coniuncti fuissent, talis coniunctio stuprum esset, sed postmodum eandem coniunctionem ecclesiastica prohibitione reuocante, matrimonium esset. Et econuerso posset accidere, si aliqui gradus concessi, possent postmodum ab ecclesia interdici, ergo uidetur quòd potestas Ecclesiæ non se extendat ad hoc.

¶ 7 Præterea, h Ius humanum debet imitari ius diuinum, sed secundum ius diuinum, quod in lege veteri continetur, non æqualiter currit prohibitio graduum in sursum, & deorsum, quia in veteri lege, aliquis prohibebatur accipere in uxorem sororem patris sui, non tamen filiam fratris, ergo nec modò debet prohibitio de nepotibus, & patruis manere.

SED CONTRA est, quod Dominus dicit discipulis, Qui vos audit, me audit, ergo præceptum Ecclesiæ habet firmitatem, sicut præceptum Dei: sed Ecclesia quandoque prohibuit, & quandoque concessit aliquos gradus, quos lex uetus non prohibuit, ergo illi gradus matrimonium impediunt.

Præterea, Sicut olim matrimonia Gentilium dispensabantur per leges ciuiles, ita nunc per statuta Ecclesiæ, sed olim lex ciuilis determinabat gradus consanguinitatis, qui matrimonium impediunt, & qui non, ergo, & modo potest hoc fieri per Ecclesiæ statutum.

RESPONDEO, Dicendum, quòd secundum diuersa tempora inuenitur consanguinitas secundum gradus diuersos matrimonium impedisse. *In principio enim humani generis solus pater, & mater matrimonio repellebantur, eo quòd tunc temporis erat paucitas hominum, & oportebat propagationi humani generis maximam curam impendere, vnde non erant remouendæ nisi illæ personæ, quæ matrimonio incompetentes

Angelica doctrina fusius & declaratur, & confolidetur.

QVÆST. LIIII. ART. IIII.

CONCL. 1ª. In lege noua plures consanguinitatis gradus sunt prohibiti. 219

¶ Examen. Ly plures gradus. Comparatiuũ scilicet ad gradus iure naturali & diuina prohibitorum in art. 1. dictum est. Ergo articulus iste dubitat super tertiam partem conclusionis prædi *Ar. pec. cor.

1 Tertiò habemus quomodo per rationem offendat meritum infinitum esse ab Innocentio iij. de reuelation. spol. Literas suas &c. In gradibus consanguinitatis diuina lege prohibitis restitutionis actus præcluditur: sed constitutione interdictis humana restitutio locũ habeat: Hæc ibi.

Quod vltimum intelligitur, accedente dispensatione Papæ. Item à &c. ut art. 4. appen.

4 ¶ Quartò habemus quomodo per rationem prædicta patrũ, pro quanto consanguinitatẽ de iure tripliciuel aliquo istorum matrimonium impedire intimuant, & intelligas, & probes, & defendas.

5 ¶ Quintò videnmus modò ex iij. uicissim

prædicti articuli: hoc est, dubitat circa ly de iure per hominem A institutũ.

¶ PROB. Quia iam per spiritualem gratiam potius, quàm per carnis originem, cultus Dei multiplicatur.

¶ Examen. Ly multiplicatur, Ly derivatur. Si accipiatur multiplicatio illa fit & p spiritualem gratiam, & per originem carnis (ut patet.) sed potius per gratiam spiritualem. Ex hoc mõ probatio præscripta loquitur. Si uero loquamur de derivatione, tunc non per carnis originem (ad differentiam sacerdotij Leuitici,) sed per gratiam spiritualem de riuatur (ut patet de ministris ordinatis ab Episcopo, supra.) Vnde qa textus utrũque derivatur & multiplicari potuit, ideo distinguendum ly non per carnis originem: ut si de multiplicatione loquaris comparatiuè intelligas, hoc modo scilicet 9ª in tantum per gratiam spiritualẽ multiplicatio facta attenditur, ut origo carnis fere nihil sit in consideratione; si autẽ de derivatione loquaris secundum planã literã ex prædictis intelligere possis.

*Ar. præcor. & Aug. de Ciui. c. 16. & li. 15. con. Fau. c. 7. c. 6. ibidem li. 19. c. 26. 1. 7. de bono cõiu. c. 6. & 17. c. 6. c. 7. de nuptijs & concup. li. 1. c. 14. & 15.

concl. m

CONCL. 2ª. Antiquitus usq; ad septimum gradum consanguinitatis rationabiliter fiebat prohibitio matrimonij.

Examen. Ly Antiquitus. Scilicet respectiue ad illa tempora non respatiuè ad totum tempus euangelicæ legis. Non enim de lege veteri intelligit per ly antiquitus, sed de primis temporibus, uel circumstantibus nascentis ecclesiæ.

concl. p

*Al. pertingeret.

¶ PROB. Quia & si ultra septimum gradum, non remanebat de facili memoria cõmunis radicis: 2. & hoc Spiritus sancti gratia septiformis congruebat: 3. & per hoc ad plures consanguinitatem ac affinitatem amicitia pmanabat.

¶ Examen. Ly cõis radicis. Idest Spiritus sancti Ius, seu baptismi primi à quo omnes de parentela descendebãt.

CONCL. 3ª. Circa hæc ultima tempora restrictum est ecclesiæ interdictum usq; ad quartum gradum inclusiuè.

¶ PROB. 1. Quia ultra quartum gradũ inutile, ac periculosum erat genus consanguinitatis prohibere (patet in tactu per singula): 2. Quia ad quartam generationem, cum homines uiuere consueuissent, non poterat consanguinitatis memoria facilitèr aboleri (cùm uita hominum solita id probet): 3. Quia in qualibet generatione fit noua mixtio sanguinis ac per hoc quanto miscetur alteri, tantum recedit à primo (patet à simili de quatuor elementorũ generatione.)

*Vide Aug. li. 15. de Ciuit. Dei. c. 15.

¶ NOT. Prima probatio inter illas magis urget, & est principalis ratio propter quam ecclesia istos gradus ad quartũ reduxit, ut patebit in appen. sequen per Papam in Concilio generali. Aliæ probationes sequentes sunt plus uel minus adaptationes quædã. & congruitiæ ad restrictionem prædictam; ut etiam ex refutatione ad 4ᵐ. colligit.

*Ar. pricor. & Aug. de Ciui. c. 16. & li. 15. con. Fau. c. 7. c. 6. ibidem li. 19. c. 26. 1. 7. de bono cõiu. c. 6. & 17. c. 6. c. 7. de nuptijs & concup. li. 1. c. 14. & 15.

concl. n

¶ Examen. Ly cõis radicis. Idest Spiritus sancti Ius, seu baptismi primi à quo omnes de parentela descendebãt.

CONCL. 3ª. Circa hæc ultima tempora restrictum est ecclesiæ interdictum usq; ad quartum gradum inclusiuè.

¶ PROB. 1. Quia ultra quartum gradũ inutile, ac periculosum erat genus consanguinitatis prohibere (patet in tactu per singula): 2. Quia ad quartam generationem, cum homines uiuere consueuissent, non poterat consanguinitatis memoria facilitèr aboleri (cùm uita hominum solita id probet): 3. Quia in qualibet generatione fit noua mixtio sanguinis ac per hoc quanto miscetur alteri, tantum recedit à primo (patet à simili de quatuor elementorũ generatione.)

¶ NOT. Prima probatio inter illas magis urget, & est principalis ratio propter quam ecclesia istos gradus ad quartũ reduxit, ut patebit in appen. sequen per Papam in Concilio generali. Aliæ probationes sequentes sunt plus uel minus adaptationes quædã. & congruitiæ ad restrictionem prædictam; ut etiam ex refutatione ad 4ᵐ. colligit.

1ᵐ minor. Illos qui coniunguntur infra quartum consanguinitatis gradum, Deus cõiungit. ¶ negatur ista. §. Nã sicut Deus non coniungit illos, qui coniunguntur contra diuinũ &c. ut in textu. Ad rationẽ arguitur: ergo licet ex quarto gradu coniunctio nõ prohibeatur coniunctio Lege diuina immediate prohibetur tamen lege diuina mediante Ecclesia, quæ in præcipuo dicto Dei gerit

*Exod. 20

¶ NOT. Quòd ecclesia in præceptis suis uices Dei gerit, patet per Christum ipsum in Euangelio qui eos audit me audit, quod & annotatur in primo argumento, sed contra. Præceptũ ergo ecclesiæ tantã habet obligationem sicut & præceptũ Dei: ut dicitur hic ad primum. Quod quidẽ non intelligitur istone personæ, cum attenta persona illius in maioritate maestativa, maior sit ratio præceptorũ Dei quàm ecclesiæ creatæ ecclesiæ: sed intelligitur quantum ad necessitatem obediendi nostram. Nã ut ubique obedientia est eadem formalitas obiectiua imperantis.

De præceptis ecclesiæ.

2ᵐ maior. Matrimonium est sacramentum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tum. ℞. & officiũ naturæ. ¶ Tunc nihil &c. Nã 16 de baptismo, ¶ & de statu ante baptismum non est eadem (ut putat arguẽs in minori) quoniam baptismus est sacramentum solum.

3ᵐ maior. Ius positiuum non potest ea, quæ sunt naturalia remouere, uel ampliare. ℞. potest tamẽ circa illorum vsum aliquid statuere. ¶ Tunc nihil &c. Nam ecclesia iure sui positiuo non facit, quòd aliqui sint cõsanguinei, uel non: & per cõsequens nec remouet, nec ampliat naturalitered facit, ꝙ carnalis copula sit &c. ut in text. ¶ n.

*Ar. præc. cor.

4ᵐ minor. Cau. ¶ n. ¶ assignantur de matrimonio graduum, uidentur omnino irrationabiles. ℞. negatur illa. ¶. Ad rationem triplicem illam argumenti dicitur: ꝙ tales rationes assignatæ magis dantur per modum adaptationis &c. ut in textu.

¶ NOT. Ex quo text. dicit, aliud est, rationes illas esse irrationabiles (quod non sunt:) aliud est dicere, quod non sint necessariæ, sed tantũ totaliter. Et hoc tamen nihil deperit rationi necessitatis talium ecclesiæ præceptorum: quia sufficit prima, quæ adducta fuit in probatione tertiæ conclusionis. Et dato, quòd nulla appareret ratio sufficiens pro necessitate talia statuendi: adhuc sola ecclesiæ authoritas, pro omnibus rationibus supplet ad ostendendum, ꝙ statuta sua sint rationabilia. Id quod annotauit quãdo Apostolus cum 1 Corinth. 11. dixit. Siquis cõtentiosus videatur esse, nos talem cõsuetudinem non habemus, sed neque ecclesia Dei. Quasi dicat. Ad proterua & ignara, qui loquacitate plerunque profanũdia habent, tanta superque sufficit respondere de tali uel tali re, sic uel sic statuta, ꝙ ecclesia Dei sic fecit. Maxima enim ratio est rerum, à Spiritu sancto quotidie regimen omnium suarum dirigi semper Ecclesiam constet.

De præceptis eiusdem.

5ᵐ de minori. Quæ enim tempore necessitatis æqualiter sunt, ℞. negatur ly æqualiter. ¶. Nõ est enim eadem causa secundum diuersa tempora &c. ut in textu.

6ᵐ minor. Hoc contingeret, si ecclesia haberet potestatem statuendi diuersum numerum in gradibus impedientibus consanguinitatem. ℞. negatur quod hoc contingeret. ¶. Ad rationem aliatam dicitur: ꝙ statutum non imponit modum præteritis, sed futuris. Vnde si prohiberetur vnus gradus, qui nunc est concessus illi qui sunt in quinto gradu &c. ut in textu.

7ᵐ maior. Ius humanum debet imitari diuinum. ℞. sic tamen, ut alia ratione attenta, possit circa ꝓ iudicium imitationis illius statuere aliquid iuxta rationum illam. ¶. Tunc nihil &c. Nam in prohibitione graduum diuersas rationes attendunt ius diuinum & humanum. In gradibus enim consanguinitatis prohibendis, ecclesia præcipuè obseruat rationem amoris, & quia &c. ut in textu.

APPENDIX.

EX articulo habet. ¶ Primò quo modo per rationem sterimas errores quorundam (Hi tanguntur à Concilio Tridẽ. sess. 24. ut infra) dicẽtium: ꝙ Ecclesia non potuit constituere, sine errore, impedimenta matrimonii dirimentia; plusquã in Leuitico exprimũtur de consanguinitate. Directe enim articulus præsens (ut patet) militat contra huiusmodi insaniam. 1 Vtil. p. §. Eccl. &c.

¶ Secundò habes: quomodo per rationem ostendas, errorem illum meritò dãnari à Concil. Tridẽt. sess. 24. can. 3. Siquis dixerit eos tantũ cõsanguinitatis & affinitatis gradus, qui in Leuitico exprimũtur posse impedire matrimonium contrahendum, & dirimere contractum, nec posse ecclesiã in nõnullis illorũ dispensare, aut constituere, ut plures impediant, & dirimant: Anathema sit. Et can. 4. Siquis dixerit ecclesiam non potuisse constituere impedimenta matrimonium dirimẽtia, uel in iis constituendis errasse: Anathema sit. Hæc ibi. *Lib. 8. c. 12. circa prine.

¶ Tertiò habes quo modo per rationem assignatas, meritò dictum esse à Gregorio Papa in Concil. Meldensi sic. De affinitate consanguinitatis per gradus cognationis placuit usque ad septimam generationem obseruare. Hæc ille 35. q. 2. & 3. Item 2 Iulio Papa ibid. Nullum in utroque sexu permittimus ex propinquitate sui sanguinis, uel uxoris, usque in septimum genus gradum uxorem ducere. Hæc ibi. Idem dicit & Nicolaus, & Concilium Lugdunense & Gabilonense: ut patet ibid. 2 Al. neptem.

¶ Quartò habes quomodo per rationem ostendas, rectè dictam hanc materiam fuisse dictum ab Innocentio Tertio in Concilio generali. Non debet reprehensibile iudicari, si secundum naturalem temporum, statuta quandoque uarietur humana, præsertim cum urgens necessitas, uel euidens utilitas id exposcit: quoniam ipse Deus ex his, quæ in ueteri testamento statuerat, nonnulla mutauit in nouo &c. Prohibuio copulæ coniugalis quartum consanguinitatis, & affinitatis gradum de cætero nõ excedat: quoniam in ulterioribus gradibus à nemine potest absq; graui dispendio huiusmodi prohibitio generaliter obseruari &c. Cum ergo iam usque ad quartum gradum prohibitio coniugalis copulæ sit relicta: eam ita uolumus esse perpetuã (non obstantibus conflictutionibus super hoc editis à nobis, uel ab aliis, vel à nobis: ut si quis contra prohibitionem hanc inuicem sibi præsumpserit copulari, nullatenus impunitate defendatur) annorum. Hæc ille de consangum. & affin. 4

¶ Quinto

¶ Quinto habes: quomodo per rationem prædictã patrũ, pro quanto ecclesia potuisse taxare huiusmodi consanguinitatis gradus maximum impedientes dicunt, & intelligas, & probes, & defendas. 5

¶ Sexto uides quomodo ex ijs ultimis Angelica doctrina præsens, & declaretur, & consolidetur. 6

QVAEST. LV. ART. I.

*a10

CONCL. Persona coniuncta per carnalem copulam non fit particeps eiusdem radicis: sed quasi extrinsecus adiuncta: & ideo ex hoc efficitur aliud genus uinculi, quod affinitas dicit.

¶ Examen. Ly eiusdem radicis. Scilicet communis sibi cum persona, cui coniungitur per carnalem copulam.

¶ Ly quasi extrinsecus. Scilicet extra sãguinis lineam personæ eiusdem. Dicitur ly quasi, quoniam, licet sit absolutè extra lineam sanguinis cõsanguinitatis eius, tamẽ nõ est totaliter extra sanguinem personæ illius. Nam per copulam carnalem fit cõmixtio sanguinis illarum duarum personarum. Hinc orta cognatio, scilicet dicitur affinitas quasi iuxta finem posita.

¶ PROB. Quia celsimus (cùm à persona cõiuncta alicui per carnis propagationem per hoc differat, ut in textu) 1. Quis (ly & ideo ex hoc &c.) patet ex Philosopho. 8. Eth (ut in textu circa principio.)

Thom. 4. dist. 41. q. unic. ar. 1. q. 3. & seq. c. Iponsa, de spons. c. extraordinaria. 33. q. 5.

1 de maiori

Et siquod magis. ℞. secundum rei ueritatẽ non autem semper secundum idem nomẽ & eandem rationẽ. ¶ Hoc est. Quamuis causa sit potior effectu: non tamen oportet semper, ꝙ nomẽ idem effectui &c. ut in textu usque ad ly æquiuocè agentibus. Tunc nihil contra. Nam coniunctio uiri & uxoris, in proposito, se habet secundũ modum prædictum. Licet enim coniunctio

QVAESTIO LV.

De impedimento affinitatis, in undecim articulos diuisa.

REMANET considerandum est de impedimẽto affinitatis.

Circa quod quæruntur undecim.

Primo, Vtrum affinitas ex matrimonio causetur.

Secũdo, Vtrum maneat post mortem viri, aut uxoris. B

Tertio, Vtrum causetur ex illicito concubitu.

Quarto, Vtrum ex sponsalibus.

Quinto, Vtrum affinitas sit causa affinitatis.

Sexto, Vtrum affinitas matrimonium impediat.

Septimo, Vtrum affinitas habeat per seipsam gradus.

Octauo, Vtrum gradus eius extendatur sicut gradus consanguinitatis. C

Nono, Vtrum matrimonium, quod est inter consanguineos & affines, semper sit dirimendũ per diuortium.

Decimo, Vtrum ad dirimendum tale matrimonium sit procedendũ per uiam accusationis.

Vndecimo, Vtrum in tali causa sit procedendum per testes.

ARTICVLVS I. D

Vtrum ex matrimonio consanguinei, affinitas causetur.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur quòd ex matrimonio consanguinei, affinitas non causetur, quia propter quod vnumquodque, & illud magis: sed mulier ducta in matrimoniũ non coniungitur alicui de consanguinitate uiri, cum ergo nõ fiat uiro affinis, nec alicui consanguineorum affinis erit.

¶ 2 Præterea, Eorum, quę sunt abinuicem separata, si 2 uni aliquid coniungitur, non oportet propter hoc ꝙ sit alteri coniunctum, sed consanguinei iã sunt abinuicem separati, ergo non oportet ꝙ si aliqua mulier coniungatur alicui uiro, ꝙ propter hoc coniungatur cõsanguineis E eius omnibus.

¶ 3 Præterea, Relationes ex aliquibus mutationibus innascũtur, sed nulla † fit in consanguineis uiri per hoc, ꝙ ille duxit uxorem, ergo non accrescit eis affinitatis relatio.

SED CONTRA, Vir, & uxor efficiuntur una caro, si ergo uir secũdum carnem omnibus suis cõsanguineis attinet, & mulier eadem ratione attinebit eisdẽ.

Præterea, Hoc patet per auctoritates in litera * adductas. *ii. 4. sent. d. 41. §. 1.

RESPONDEO, Dicendum, quòd amicitia naturalis in communicatione naturali fundatur, naturalis autem communicatio est duobus modis secundum Philosophum. 8. Ethicor. * Vno modo per carnis propagationem, alio modo per cõiunctionem ad carnis propagationem ordinatam. Vnde ipse † ibidem dicit, ꝙ amicitia viri ad vxorem est naturalis. Vnde sicut persona coniuncta alteri p carnis propagationẽ, quoddã uinculum naturalis amicitiæ facit, ita si coniungatur per carnalem copulã, sed in hoc differt, quod persona coniuncta alicui per carnis propagationem, sicut filius, patri, fit particeps eiusdem radicis communis, & sanguinis, unde codẽ genere uinculi colligatur filius, consanguineis patris, quo patet coniungebatur, scilicet consanguinitate, quãmuis secundum alium gradum propter maiorem distantiam à radice; sed 2ᵐ persona coniuncta per carnalem copulam † non fit particeps eiusdem radicis, sed quasi extrinsecus adiuncta; & ideo ex hoc efficitur aliud genus uinculi, quod affinitas dicitur, * & hoc est, quod in uersu dicitur. *Al. nepotem. concel. m

Mutat nupta genus, sed generata gradum.

Quia persona scilicet generata, fit in eodem genere attinentiæ, sed alio gradu; per carnalem uero copulam fit in alio genere.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd quamuis causa fit potior effectu, non tamen oportet semper quod nomen idem effectui, & causæ conueniat; quia quandoque illud, quod est in effectu, inuenitur in causa non eodem modo, sed altiori, & ideo non conuenit causæ, & effectui per idẽ nomen, neque per eãdem rationem, sicut patet in omnibus causis æquiuoce agentibus: & hoc modo coniunctio uiri, & uxoris est potior, quam coniunctio uxoris ad consanguineos uiri, non tamen debet dici affinitas, sed matrimonium, quod est vnitas quædam, sicut homo est sibi ipsi idem, non consanguineus.

AD SECVNDVM dicendum, ꝙ consanguinei sunt quodammodo separati, & quodammodo cõiuncti, & rõne coniunctionis accidit ꝙ persona, quæ uni

uir & uxor sit ratio, quam cõtinet vxor ad consanguineos &c. ut in textu. A. 2. ad 1. §. 1. vsque.

2ᵐ maior. Eorum, quæ sunt abinuicem separata, si uni aliquid cõiungitur, nõ oportet propter hoc, ꝙ sit alteri coniunctũ &c. si illud aliquid coniungitur eorum uni, secundum ꝙ ab inuicem separata sunt: non secundum ꝙ ad inuicem coniuncta sunt. ¶. Tunc nihil &c. Nam consanguinei sunt quodammodo separati, & quodammodo &c. ut in textu. *li. 4. sent. d. 41. §. 1.

¶ Examen. Ly quodammodo separati. Videlicet secundum rationem. Videlicet per amicitiam naturalem in propagatione sanguinis eiusdem fundatam: ut ex principio corp. colligitur. *lib. 8. Enumeralem differentiam, ut patet. à medio, loco citato.

1ᵐ de

Universidad de Deusto
Biblioteca

3m de maiori

Mutationibus ℞ uel utriusque extremi vel alterius tantum omninò, uel alterius tantum sed non omninò. § Vt declaratur in textu à principio vsque exclusiuè ad ly & similiter est de consanguinitate & affinitate. Tunc nihil &c. Namlicet nulla mutatio fiat in consanguineis uiri per hoc quòd ille duxit vxorem (vt arguitur) si loquamur de mutatione primo, vel secundo, modo prædicto: tamen aliqua mutatio fit in eis, quamuis non nota, si loquamur de mutatione tertiomodo declaratur in textu à ly & similiter est de consanguinitate & affinitate. &c. usque in finé.)

¶NOT. Id, quod textus dicit, relationem innascentem ex motu unius fine motu alterius, uel præcedente uel concomitante, responsum formale notauit per ly alterius tantū omninò. Item id, quod textus uocauit relationem innascentē ex motu unius fine motu alterius tunc existente, non tamen fine motu præcedente, responsum formale notauit per ly alterius tantum, sed non omninò.

APPENDIX.

1 Vtil. p S. Eccl. &c. EX articulo habes. ¶Primò quomodo per rationem ostendas, meritò à Gregorio Papa esse insinuatum ꝙ ex consanguinei matrimonio affinitas oritur & sic. Potrò de affinitate, quam dicis parentelam esse, quæ ad vitū ex parte vxoris, seu quæ ex parte viri ad uxorem pertinet: manifestissima ratio est, quia si secūdum diuinā sententiā ego & uxor mea sumus una caro, profectò mihi, & illi mea quæque parentela propinquitas una efficitur; quò circa ego, & soror uxoris meæ, in uno, & primogrado erimus filius uerò eius, in secundo erit gradu à me; ne-

coniungitur, aliquo modo omnibus coniungatur: sed propter separationem, & distantiam accidit quòd persona, quæ uni coniungitur alio modo, uel secundum genus, uel secundum aliū gradum.

AD TERTIVM dicendū, quòd relatio quandoque innascitur ex motu utriusque extremi, sicut paternitas, & filiatio, & talis relatio est realiter in G utroque, quandoque uero innascitur ex motu alterius tantum, sed hoc contingit dupliciter. Vno modo, quando relatio innascitur ex motu unius sine motu alterius, uel præcedenti, vel concomitante, sicut in creatore, & creatura patet, & sensibili, & sensu, & scientia, & scibili, & tunc relatio est in uno secundum rem, & in altero secundum rationem tantum. H Alio modo quando innascitur ex motu unius sine motu alterius tunc existente, non tamen sine motu præcedente, sicut æqualitas fit inter duos homines, per augmentum vnius, sine hoc quòd alius tunc augeatur, sed tamen prius ad hanc quantitatem, quam habet per aliquem motum, uel mutationem peruenit: & ideo in utroque extremorum talis relatio realiter fundatur: & similiter est de consanguinitate, & affinitate, quia relatio fraternitatis, quæ innascitur aliquo puero nato alicui iam prouecto, causatur quidem sine motu tunc existente, sed ex motu ipsius, præcedente scilicet, generationis eius. Hoc enim ei accidit, ꝙ ex motu alterius sibi tunc talis relatio innascatur. Similiter ex hoc ꝙ iste descendit per generationē pro- K priam ab eadem radice cum uxo, prouenit affinitas in ipso ad vxorem, sine aliqua noua mutatione ipsius.

ARTICVLVS II.

Vtrum affinitas maneat post mortem viri, aut uxoris.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videtur ꝙ affi- F nitas non maneat post mortem viri, aut vxoris inter consanguineos uiri, et uxoris, quia h cessante causa cessat effectus: sed causa affinitatis fuit matrimonium, quod cessat in morte viri, quia tunc soluitur mulier à lege uiri, ut dicitur Roma.7. ergo nec affinitas prædicta manet.

¶2 Præterea, Consanguinitas h causat affinitatem: sed consanguinitas uiri cessat per mortem ad consanguineos suos, ergo, et affinitas uxoris ad eos.

SED CONTRA, Affinitas ex consanguinitate causatur: sed consanguinitas est perpetuum uinculum, quandiu personæ uiuunt, ergo, et affinitas, et ita non soluitur affinitas soluto matrimonio per mortem personæ

RESPONDEO, Dicendū, quòd relatio aliqua esse definit dupliciter. Vno modo ex corruptione subiecti: alio modo ex subtractione causæ, sicut similitudo definit, quando alter similium moritur, uel quando qualitas, quæ erat causa similitudinis, subtrahitur. Sunt autem quędam relationes, quę habent pro causa actionem, uel passionem, aut motum, ut in 5.m Meta. dicitur, quarum quædam causantur ex motu, inquantum aliquid mouetur actu, sicut ipsa relatio, quæ est mouentis, & moti, quædam autem inquantū habent aptitudinem ad motum, sicut motiuum, & mobile, dominus, & seruus, quædam autē ex, hoc ꝙ aliquid prius motum est sicut pater, et filius, non ex hoc quod est generari tūc, adinuicē dicuntur, sed ex hoc quod est generatum esse, Aptitudo autē ad motum, et ipsum moueri trā sit: sed motum esse perpetuum est, quia quod factum est, nunquam desinit esse factum. Et iō paternitas, et filiatio numquam destruuntur per subtractionem causæ, sed solum per corruptionem subiecti per alterutrum extremorum. Et similiter dicendū est de affinitate, quæ causatur ex hoc ꝙ aliqui coniuncti sunt, non ex hoc ꝙ coniunguntur, vnde m non diuimitur manentibus illis personis, inter quas affinitas est contracta, quamuis moriatur persona, ratione cuius contracta fuit n.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd coniunctio matrimonii causat affinitatem nō solum ex hoc quod est actu coniungi, seu secundum hoc, quod est prius B coniunctum esse.

AD SECVNDVM dicendum, quòd consanguinitas non est ꝓ xima causa affinitatis: sed coniūctio ad consanguineum, non solum quæ est, seu quæ fuit, & propter hoc ratio non sequitur.

ARTICVLVS III.

Vtrum illicitus concubitus affinitatem causet.

AD TERTIVM sic procedi- C tur. Videtur quòd illicitus concubitus affinitatem non causet. Quia affinitas est quædam res honesta: sed res honestæ nō causantur h ex inhonestis, ergo ex inhonesto concubitu, non potest affinitas causari. D

2 Præterea, Vbi est consanguinitas, h non potest esse affinitas, quia affinitas est proximitas personarum ex carnali copula prouenientes, omnicarens parentela sed contingeret ad consanguineos, & ad seipsum esse affinitatem, si illicitus concubitus affinitatem causaret, sicut quando homo carnaliter cō sanguineā suam incestuose cognoscit, ergo affinitas non causatur ex illicito concubitu. E

3 Præt. Illicitus concubitus est secundum naturam, & contra naturam, sed in illicito concubitu contra naturam non causat affinitas, ut iura determinant, h ergo non ex illicito concubitu

exp. extraord. naria. 35. q. 5.

2m de maiori

Causat ℞ remotè, nō propinquè. §. ut declaratur in textu. Tūc nihil &c. Licet enim consanguinitas viri cesset per mortem ad consanguineos suos (vt arguitur) tamen nunquā cessabit hoc, quòd scilicet coniunctio facta inter illius uxorem ad consanguineū illum-

APPENDIX.

1 EX articulo habes. ¶Primò quomodo per rationem ostendas, meritò insinuatum esse à tribus Pontificibus, ꝙ affinitas manet post mortem uiri aut uxoris. Insinuatum autē est 35. q. 10. à Gregorio Papa ad Venered Episcopum Catalitanum cap. Fraternitatis &c. Sedem Apostolicam consulere decreuisti si mulier copula nuptiali extraneo uiro coniuncta &c. si eo defuncto cognatio remaneat &c. Potrò, uno defuncto, in superstites affinitas non deleque necalia copula coniugalis affinitatem copulæ priorem soluere valet. Hæc ibi. Item ab Innocentio Papa. Si cuius patruus uxoratus obierit & illa uirum alium postea duxerit, & filios ex illo genuerit, filiis eorum his committeri omnibus modis prohibemur, quia vir & mulier una caro sunt. Hæc illa ibid. Item à Synodo Romana ibid. Si qua mulier ad secundas nuptias transierit, & ex illo filium genuerit, nullo modo poterit ad consortiū cognationis viri primi pingere. Hæc illa.

¶Secundò habet: quomodo per rationem prædictā patrū, pro quanto consanguinitatem perseuerare post mortē personæ cuius causa contracta est, insinuant, & inculcant, & probes, & defendas. 3

¶ Tertiò uides: quomodo ex ijs uicissim Angelica doctrina hæc & declaretur, & cōfoueretur.

QVÆST. LV. ART. II.

CONCL. Affinitas inter aliquas personas contracta non diuimitur, manentibus illis personis; quamuis moriatur persona, ratione cuius contracta fuit. xxx

¶PROB. Quia affinitas causatur non ex hoc, quòd aliqui coniunguntur; sed ex hoc quòd aliqui coniuncti fuerunt (patet à simili de patre & filio: ut in textu.) conel. m

1m de

1m de maiori. Cessante causa. ℞. secundum quòd cauſa. §. Tunc nihil &c. Nam causa affinitatis, secundum q̄ quòd est eius causa, nunquam cessat: eam quòd moriatur persona illa finitatem non solum ex hoc &c. vt in textu.

¶NOT. Ex responsione ista textuali intelligas probationis prædictę sensum: propter ly non solum.

Quādo igitur in probatione dictum fuit; quòd affinitas non causatur ex hoc, ꝙ aliqui cōiunguntur, intelligitur sic quòd non est necessarium illam cōiunctionem perpetuò manere ad hoc, ut affinitas perpetuò duret: sed ad hoc sufficit, quòd ali quando fuerit illa cō iunctio. Non igitur negauit, quòd coniūctio illa actualis sit in principio necessaria: sed affirmare intendit stando in formalitate quæstū, quòd ad perpetuitatem affinitatis causandam principaliter ratio, quòd illi aliquando cōiuncti fuerint: hoc est, erat causa non ipsum coniungi, sed ipsum cōiunctum fuisse. Vnde inter probationem, & hunc textum responsio, nulla est contrarietas, immo alterutrius utilissim declarano.

2m de maiori

Causat ℞ remotè, nō propinquè. §. ut declaratur in textu. Tūc nihil &c. Licet enim consanguinitas viri cesset per mortem ad consanguineos suos (vt arguitur) tamen nunquā cessabit hoc, quòd scilicet coniunctio facta inter illius uxorem ad consanguineū illum-

APPENDIX.

1 EX articulo habes. ¶Primò quomodo per rationem ostendas, meritò insinuatum esse à tribus Pontificibus, ꝙ affinitas manet post mortem uiri aut uxoris. Insinuatum autē est 35. q. 10. à Gregorio Papa ad Venered Episcopum Catalitanum cap. Fraternitatis &c. Sedem Apostolicam consulere decreuisti si mulier copula nuptiali extraneo uiro coniuncta &c. si eo defuncto cognatio remaneat &c. Potrò, uno defuncto, in superstites affinitas non deleque necalia copula coniugalis affinitatem copulæ priorem soluere valet. Hæc ibi. Item ab Innocentio Papa. Si cuius patruus uxoratus obierit & illa uirum alium postea duxerit, & filios ex illo genuerit, filiis eorum his committeri omnibus modis prohibemur, quia vir & mulier una caro sunt. Hæc illa ibid. Item à Synodo Romana ibid. Si qua mulier ad secundas nuptias transierit, & ex illo filium genuerit, nullo modo poterit ad consortiū cognationis viri primi pingere. Hæc illa.

¶secundò habet: quomodo per rationem prædictā patrū, pro quanto consanguinitatem perseuerare post mortē personæ cuius causa contracta est, insinuant, & inculcant, & probes, & defendas. 3

¶ Tertiò uides: quomodo ex ijs uicissim Angelica doctrina hæc & declaretur, & cōfoueretur.

QVÆST. LV. ART. III.

CONCL. Fornicarius concubitus *lib. 5. E- affinitatem causat, in thic. c. 12. quantum habet ali- a medio. quid de carnali coniunctione.

¶Examen: Ly fornicarius. Sollicet latgo modo. Per fornicationem enim nunc intelliguntur quæcunque species luxuriæ puta adulterium &c. exceptis contra naturam existentibus.

¶Ly de carnali coniunctione, Scilicet habente seminum commixtionem, ex qua possit de natura sua sequi generatio.

¶PROB. Quia matrimonium causabat affinitatem, secundū ꝙ erat quædam carnalis commixtio nō secundum quòd erat sortietas quædam ad uitam communem coniugij / patet ergo à simili. Vid. art. 2. conel. m

1m de minori

Ex inhonestis. ℞. ut inhonesta sunt: non ex aliquid honestatis habent. § Tunc nihil &c. Licet enim concubitus fornicarius sit inhonestus & affinitas sit res honesta: nō tamen ex illo tanquā inhonesto causatur ista, sed ex illo tantum quam aliqualiter honesto, inquantū scilicet aliquid naturale dicit. In fornicario. Siquidem concubitus est aliquid naturale: quod est commune fornicationi, & matrimonio &c. ut in textu

¶NOT. Quando dicitur, quòd res honestæ non causantur ex inhone-

Universidad de Deusto
Biblioteca

inhonestis, intelligitur (vniuersaliter loquendo) attenta natura F honestorum, & inhonestorum: non autem attenta virtute alicuius superioris, puta Dei &c. Ex malo enim elicere bonum familiare est.

2m de maiori. Non potest esse. &. secundum eandem

consideratione[m]: nō autem, ratione diuersorum. §. Tunc nihil &c. Nam inconueniēs non est ratione diuersorum hunc esse affinem alicui, & simul esse consanguineum: vt declaratur in text.

3m illatio cōclusionis. Ergo &c.

*Arguitur in art.

2. negatur illatio. §. Concubitus enim secundum naturam habet cōmixtionem seminum, ex qua tanquam causa possibili generationis affinitas causatur: concubitus uerò contra naturam non habet &c. ut in textu.

¶NOT. Quòd in concubitu illicito requiratur necessariò cōmixtio ista ad causandam affinitatem: vide artic. 4. not. post ad 2m.

APPENDIX.

1 Vid. p. 8. Eccl. &c.

EX articulo habet. ¶ Primòquòd per rationē ostendas, meritò esse insinuatū à summis Pōtificibus, q. consanguinitas ex illicito concubitu causatur. Vt puta ab Innocentio iij. de probation. per tuas &c. T. Tiberinus cuius quandam per septennium habuit concubinam &c. Mulier illa dedicto T. suscepisse R. primitus constanter asseruit: & idem T. præfatæ mulieris denūcius instantia ipsum suum filium publicè recognouit, & filius eius nominat' communiter fuit, & habitus ab ambobus. Vnde apparet per cōsequens, q. prædictus R. Sophiam neptem memorati T. eius p̄sumitur consobrinam, non potest habere ali quatenus in uxorem. Hæc ibi. Vbipater, q. illicitus cōcubitus Tiberij cum illa concubina causauit affinitatem: ita q. filius illorum Robertus tanquam affinis reputatur omnino coniugio Sophiæ nepti patris sui Tiberij. Item ab eodē de eo qui cognouit consang. vxo. suæ. Tuæ fraternitatis deuotio postulauit rutrum is, qui cum sorore legitimæ coniugis fornicatur, eā uxore posset postmodum commorari: & exigere debitum ac soluere requisitus. Nos igitur respondemus, q. uxor ut à cōmixtione uiri abstineat propter publicam honestatem, & in continentia maneat, donec vir viam uniuersæ carnis ingressus fuerit, diligenter ei est monenda. Quòd si forte cōmonitioni parere recusans talis fuerit, ut delapsu timeatur ipsius: vir eius potens, & debebit, cum Dei timore debitum ei soluere coniugale: cùm affinitas post matrimonium iniquè cōtracta, illi nocere non debeat, quæ iniquitatis particeps non exitit. Hæc ibi. Vbi per ly publicam honestatem, intelligit affinitatem: sicut & idem Papa in contextu nominauit inferius, & glosa ibi exponit. Item ab eodem ibid. Discretionē tuā, &c. Nec affinitas, quę post contractum legitimè matrimonium inter uirū & uxorem iniquè cōtrahi, ei dēt efficere: quæ humōi iniquitatis particeps non exitit nec ūm suo iure non debeat sine sua culpa priuari. Hęc ibi. Item ibid. à Gregorio ix. Ioannæ mulieri &c. Eapp mandamus, quatenus virum; ipsorū ad vouendam perpetuā cōtinentiam auctē monens. Et, si ad eam inducī nequiuerint. Memoratū, iniuncta ei primitus pro cōmissō excessu pœnitentia competenti, ut eidem cohabitet & coniugale debitū reddat exact° ecclesiastica cēsura cōpellas. Hæc ibi. Vbi ex ista difficultate de coniungendis ipsis facta monstrat apertè Papa: q. affinitas ex concubitu incestuoso causata fuerat.

¶Secundo habet: quòd per rationē prædictā Pontificum, pro quanto affinitatē ex iniquo cōcubitu causari dicunt, & intelligas, & defendas.

¶Tertiò uides: quòd ex ijs uicissim Angelica doctrina hæc, declaretur & confoliderē.

QVAEST. LV. ART. III.

CONCL. Ex sponsalibus non causatur affinitas, sicut ex matrimonio: sed aliquid affinitati simile quod dicitur publicæ honestatis iustitia, quę impedit matrimonium, sicut & affinitas, secundum eosdem gradus.

¶PROB. 1. Quia sponsalia non habēt perfectam rationem matrimonij, sed sunt quædam præparatio ad matrimonium; 2. Quia (ly quæ impedit &c. relinquitur clara.

¶NOT. Merito secunda pars probationis ut patent supponitur: quia iura Pontificia ante tempus sancti Doctoris instituta & secundum quæ loquebatur, hoc determinarunt. Quid autem tenendum sit hodie post iura nouas; dicetur in appen. sequen.

1m illatio conclusionis. Ergo &c. R. conceditur illatio: loquendo de sponsalibus

3 Præt. In sponsalibus nō fit nisi quædam sponsio futurarum nuptiarum, sed aliquando fit h sponsio futurarum nuptiarum, & ex hoc non contrahitur aliqua affinitas, sicut si fiat ante septennium, uel si aliquis habēs C perpetuum impedimentum tollens potentiam coeundi, alicui mulieri spondeat futuras nuptias, aut si talis sponsio fiat inter personas, quibus nuptię per uotum reddantur illicitę, uel alio quocumque modo, ergo sponsalia non possunt esse causa affinitatis.

SED CONTRA est, quòd Alexand. Papa * prohibuit mulierē quādam cuidam uiro matrimonio cōiungi, quia fratri suo fuerat desponsata, quod non esset, nisi per sponsalia affinitas contraheretur, ergo &c.

RESPONDEO, Dicendū, quòd sicut sponsalia non habent perfectam rationem matrimonij, sed sunt quædam præparatio ad matrimonium, ita * ex sponsalibus non causatur affinitas, sicut ex matrimonio: sed aliquid affinitati simile quod dicitur publicæ honestatis iustitia, quę impedit matrimonium, sicut † & affinitas, secundum eosdem gradus *, & definitur sic. Publicæ honestatis iustitia est propinquitas ex sponsalibus proueniens, robur trahens ex ecclesiæ institutione propter eius honestatē ex quo patet ratio nominis, & causa, quia scilicet talis propinquitas ab ecclesia instituta est propter honestatem.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd sponsalia non ratione fui, sed ratione eius, ad quod ordinantur causant hoc genus affinitatis, quod dicitur publicę ho

* ca. 1. de matri. cōtrac. contra inter di. eccle sia.

* ca. 1. de matri. cōtrac. contra inter di. eccle sia.

nestatis iustitia, & ideo sicut matrimonium est perpetuum uinculum, ita, † & prædictus affinitatis modus.

AD SECVNDVM dicendum, q. vir, & mulier efficiuntur in carnali copula una caro per commixtionem seminū, unde quantumcunq; claustrum pudoris inuadat, uel frangat, nisi commixtio seminum sequatur, non contrahitur ex hoc affinitas, sed matrimonium affinitatem causat, non solum ratione carnalis copulæ, sed etiam ratione societatis coniugalis, secundum quam etiam matrimonium naturale est. Vnde, † & affinitas contrahitur ex ipso contractu matrimonij, per uerba de præsenti ante carnalem copulam, & similiter ex sponsalibus, in quibus fit quædam pactio coniugalis societatis, contrahitur aliquid affinitati simile, ut publicæ honestatis iustitia.

AD TERTIVM dicendū, quòd omnia impedimenta, quæ faciunt sponsalia non esse sponsalia, non permittunt ex pactione nuptiarum affinitatem fieri, unde, siue habens defectum ætatis, siue habens uotum solemne continentiæ, aut aliquod huiusmodi impedimentum, sponsalia de facto contrahat, ex hoc non sequitur aliqua affinitas, q. sponsalia nulla sunt, nec aliquis affinitatis modus. Si tamen aliquis minor, frigidus, uel maleficiatus, habens impedimentum, ante annos pubertatis post septennium contrahat sponsalia cum adulta, ex tali contractu contrahitur publicæ honestatis iustitia, quia adhuc non erat in actu impediendi, cum in tali ætate puer frigus, & non frigus quantum ad actum illum, sit æqualiter impotens.

ARTICVLVS V.

Verum affinitas sit causa affinitatis.

AD QVINTVM sic proceditur. Videtur etiam quòd affinitas ut causa affinitatis, quia Iulius Papa dicit, † Consanguineam relictam uxoris suæ nullus ducat uxorem, & in seq. cap. dicitur, quòd duæ consanguineorum uxores, uni viro alteri post alteram nubere prohibentur: sed hoc non est nisi ratione h affinitatis, quæ contrahitur ex coniunctione ad finem, ergo affinitas est causa affinitatis.

¶ 3 Præt. Carnalis commixtio coniungit, h sicut † & carnalis propagatio, quia æqualiter computantur gradus affinitatis, & consanguinitatis, sed consanguinitas est causa affinitatis, ergo, † & affinitas.

¶ 3 Præt. Quęcumq; uni, & eidem sunt h eadem, sibi inuicem sunt eadem, sed uxor uiri alicuius efficitur eiusdem attinentiæ cum omnibus consanguineis uiri, ergo, † & omnes consanguinei uiri sui, † efficiuntur unum per affinitatem, cum omnibus qui attinent mulieri & sic affinitas est causa affinitatis.

SED CONTRA, Si affinitas ex affinitate causatur, aliquis, qui h cognouisset duas mulieres, neutram earum posset ducere in uxorem, quia secundum hoc altera efficeretur alteri affinis, sed hoc est falsum, ergo affinitas non causat affinitatem.

Præt. Si affinitas ex affinitate nasceretur aliquis h contrahens

APPENDIX.

EX articulo habes. ¶ Primò quòd per rationē ostendas, meritò insinuatum ab Alexandro iij. q. ex sponsalibus causa[m] tur publicæ honestatis iustitiæ &c. Si puella infra nubiles annos alicui desponsata fuerit, non licet

1 Vid. p. 5. Eccl. &c.

2m deminori Magis propinquus carnali copulæ. R. nō

autem pactioni coniugalis societatis. §. Tunc nihil &c. Nam ex pactione ista societatis contrahitur affinitas, i. aliquid affinitati simile: ut patet à simili de matrimonio. Nam matrimonium affinitatē causat non solum &c. ut in textu.

¶NOT. Ex primis uerbis textualis resp̄si, scilicet vir & mulier efficiuntur in carnali copula &c. adueritq; loquitur non de coniugatis, sed de illicito concubitu se cognoscentibus: & eō sequitur loquitur in proposito articuli tertij, ubi affinitas ex talis copula causari dr. Habes ergo, ultra ibi dictā, quō intelligas affinitatem ex illo causari: & consequenter q. non tot modis ibi causatur, sicut in matrimonio; nec eo modo quo in sponsalibus. Verba huiusmodi textualia confirmantur à fortiori per Vthimum Papam 35. q. 2. & 3. Extraordinaria polluto non nisi in naturalib. admissa, uel sepius reiterata, citra maritalē affectum, non vi matrimonium impedit: quamuis ipsa sit criminosa & damnabilis. Hæc ibi. Vbi p polluto enim extraordinariam intelligitur polluto extra claustrum pudoris, & (breuiter) quomodocunque facta dummodo ibi non interuenerit commixtio seminū. Propter ly citrā maritalem affectum iudicat uerbo quod Vrbanus confirmat textū huc Diui Thomæ de matrimonio, pro quanto affinitatem causat. Nam, secundum Papam etiam, remota commixtione seminum causatur affinitas per matrimonium.

3m de minori. Fit sponsio. R. inualida: non autem valida. §. Tunc nihil &c. Nam conclusio loquitur de sponsalibus, quando valent; non autem quando sunt nulla.

¶NOT. Circa nullitatem, vel nullitatem sponsalium, de quibus in responso formali, distinctius intelligendum, unde ex tum. Non enim impedimenta omnia sponsalium nullitatem ipsorum causant.

E[x] articulo habes. ¶ Primò quòd per rationē ostenditur, meritò insinuatum ab Alexandro iij. q. ex sponsalibus causa[m] tur publicæ honestatis iustitiæ &c. Si puella infra nubiles annos alicui desponsata fuerit, non licet alteri de consanguinitate, ipsius, cui desponsata fuerit, eam ducere in uxorē: nec fas est eidem sponsō de consanguinitate sponsæ sibi aliquam copulare. Hæc ille de despon. impuber. Cōtinebatur. Item ab eod. ibid. Litteras &c. Cùm quidam esset perfectæ ætatis, quandā puellam in cunabulis desponsauit: procedente uerò tempore matrem puellæ cognouit, & eam in uxorem accepit. Si præfatus uir matrem puellæ, antequam septimum annum compleuisset, in uxorem accepit, matrimonium non dissoluas: cùm desponsationes huiusmodi nullæ sunt, quæ in cunabulis fiunt. Verum, si postquā puellā septimū annū cōpleuit, prædictus uir matrem eius accepit uxorē; cum sponsalia ex tunc placere consueuerint, inter eos finem diuortij non differas pronunciare nec ipsum illam, seu matre habere permittas. Hæc ibi. Vbi nota, q. sibi habere nō pōt, pp affinitatē superuenientem ex illicito cōcubitu. ar. 3. nec matre, pp publicæ honestatis iustitiam. Et quia illa iustitia publicæ honestatis in primo gradu est (vt patet,) ideo etiam hodie impediret à matrimonio. Dequa re sic ius nouum statuit. Iustitiæ publicę honestatis impediret. Secus de aliis gradibus: eam q. per hęc antiqua iura impedimentum, ubi sponsalia quæcunq; rōne nulida non essent, sanctę synodus protinus tollit; ubi aut nulida fuerint, primū gradū non excedat: nā in ulteriorib. gradibus tam non potest humōi prohibitio ab hiis dispendio obseruari. Hæc Conc. Trid. sess. 24. cap. 5. de refor.

31. q. 3. c. Et hoc quoq; ila tuus, &c. † Contra dicimur.

Publicæ honestatis iustitia, quo nunc ius pedat. vel non.

¶secundò habes: quòd per rationē prædictā patris, pro quanto ex sponsalibus causari iustitia publicæ honestatis minuant; & intelligas, & defendas. ¶ Tertiò uides: quòd ex ijs uicissim Angelica doctrina hæc, & declaretur, & confoliderē.

QVAEST. LV. ART. V.

CONCL. 1. Affinitas non causat affinitatem, sed aliud affinitati simile genus.

¶PROB. 1. Quia affinitas non causatur per carnis propagationem, sed per matrimonialem cōmixtionē (ut patet. 2). Quia (ly sed aliud &c.) claram præsupponitur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶Examen. Ly primum genus. Exemplũ sit tam de isto primo, quàm de secũdo, & tertio genere. Titius, & Berta, iuncti matrimonio habent vicissim pro affinibus omnes alterius consanguineos. Vt puta. Albertus frater Bertæ est affinis Titio. Ille Albertus matrimonialiter coniungitur Margaretæ. Ista Margareta non erit propter hoc affinis Titio in primo genere (vt sunt consanguinei Bertæ: sed erit in secundo. Monica Margaretæ Albertus ducis vxorem Nicolaus inquę Titio attinebit in tertio genere. Nunc ergo Titius poterit & Nicolaum habere vxorem, & Margaretam si uiueret: sed cõsanguineos Bertæ vsque ad quartum gradum, non.

¶PROB. Qui a patet ex iuribus.

1m de minori

cum xuore defuncti, fieret affinis omnib. consanguineis prioris uiri, ad quos mulier habet affinitatem sed hoc nõ potest esse, quia maxime fieret affinis uiro defuncto, ergo &c.

Præterea, Cõsanguinitas est fortius uinculum, quàm affinitas, sed consanguinei uxoris nõ efficiuntur affines cõsanguineis uiri, ergo multo minus affines uxoris efficientur eis affines, & sic idem quod prius.

RESPONDEO, Dicendum, quòd duplex est, modus, quo aliquid ex alio procedit. Vnus secundum quem aliquid procedit in similitudinem speciei, sicut ex homine generatẽ homo. Alius secundum quem non procedit simile in specie, & hic processus semper est in inferiorem speciem, ut patet in omnib. agẽtibus æquinoce. Primus autem modus, pcessionis quotiescumque iteratur, semper manet eadem species, sicut ex homine generatur homo per actum generatiuæ uirtutis, & ex hoc generabile homo, & sic deinceps. Secundus autem modus sicut in primo facit aliam speciem, ita quotiescumq; iteratur, aliã speciem facit, ut ex pũcto per motum procedit linea non pũctus, quia punctus motus facit lineã, & ex linea linealiter mota non procedit linea, sed superficies, & ex superficie corpus, & ulterius per talem modum processus aliquis esse non potest. Inuenimus autem in processu attinẽtię duos modos, quib. uinculum huiusmodi causatur. Vnus per carnis propagationem, & hic semper facit eãdem speciem attinentiæ. Alius per matrimonialem coniunctionem, & hæc facit aliam speciem in principio, sicut patet, quòd coniuncta matrimonialiter consanguineo, nõ fit consanguinea, sed affinis. Vnde fim & ille modus procedendi iteratur, non erit affinitas, sed aliud attinentiæ genus. Vnde psona, quæ matrimonialiter affini coniungitur, non est affinis, sed est aliud genus affinitatis, quod dr secundum genus. Et ruius, si affini in secundo genere aliquis per matrimonium coniũgatur, non erit affinis in secundo genere, sed in tertio, ut hoc uersu supra posito † ostenditur.

Et hæc duo genera olim erant prohibita propter publicę honestatis iustitiã, magis quàm propter affinitatem, quia deficiunt à uera affinitate, sicut illa, q̃ ex sponsalib. contrahitur. Sed mõ illa prohibitio cessauit, & remanet sub prohibitione solũ primum genus affinitatis q̃ in quo est uera affinitas.

AD PRIMVM ergo dicẽdum, quòd alicui uiro consanguineus uxoris suæ, efficit affinis in primo gñe, & uxor eius in secũdo, unde mortuo uiro, qui erat affinis, non poterit eam ducere in uxorem propter secundum affinitatis genus. Similiter autem si aliquis uiduam in uxorem ducat consanguineus prioris uiri, qui est affinis uxori in primo genere, efficitur affinis secundo viro in secundo genere, & uxor illius consanguinei, quæ est affinis uxori uiri huius in secundo genere, efficitur affinis uiro in tertio genere. Et quia tertiũ genus erat prohibitũ propter honestatem quãdam, magis quàm propter affinitatem, ideo Canon dicit: Duas consanguineorum uxores uni uiro alterã post alteram nubere, publicæ honestatis iustitiæ contradicit, sed talis prohibitio nunc cessauit.

AD SECVNDVM dicendum, q̃ quamuis carnalis cõiunctio coniungat, non tamen eodem genere coniunctionis.

AD TERTIVM dicendũ, quòd uxor uiri efficitur eiusdem attinentiæ cum consanguineis uiri quantum ad gradum eundẽ, sed non quantum ad idem attinentiæ genus. Sed quia in oppositũ ex rationib. quæ inducuntur, uidetur ostendi, quòd nullum uinculum ex affinitate causetur; ad alias rationes respondendum est, ne antiquæ ecclesiæ prohibitio irrationalis uideatur.

AD QVARTVM dicendum, q̃ mulier non efficitur affinis in primo genere uiro, cui coniungit carnaliter, ut ex pdictis patet. Vnde consequenter alij mulieri à uiro eodẽ cognitæ, non efficit affinis in sẽcũdo genere, unde nec ducenti in uxorẽ unã earũ, efficit affinis alij in tertio genere affinitatis: & ita duas mulieres cognitas ab eodẽ uiro, nec antiqua iura eidem successiue copulari prohibebant.

Affinitatis. p. largo modo dictæ. §. 1. publicæ honestatis. Sic enim loquitur Papa Iulius. Pro quo sciendum, q̃ alicui uiro cõsanguineus uxoris suę efficitur affinis in primo genere, & uxor eius in secundo &c. vt in textu. Tunc nihil contra. Nam de affinitate propriè dicta, quæ solum consanguineos uxoris uxorat, loquitur, cõclusio prima.

† art. 3. huius quæst. corp.

concl. 1

2m de maiori

Sicut. R. quantum ad coniunctionem; non quãtum ad genus cõiunctionis. §. Tũc nihil &c. ut patet ex dictis.

3m de maiori

eidem sunt cadẽ. R. secundũ omnia non, secundum aliquid tamen. §. Tũc nihil &c. Nam uxor uiri efficitur eiusdem attinentiæ &c. ut in textu. Sic ergo non secundum omnia.

¶NOT. A ly sed qa in oppositum ex rationibus &c. nota tenerẽtiam, quam semper detulit S. Thomas ecclesię Romanę. Rur sus. Ex eodem ducas, q̃ statuta ecclesiæ antiqua, etiam q̃ per non ua limitentur (siue aliter ordinando, siue &c.) non sunt pro irrationabilibus pro tẽpore illo, in quo facta sunt, habenda.

*31. q. 3. c. Porro duorum.

4m maior

Si affinitas ex affinitate causatur ita quòd qui cognouisset duas mulieres, neutram earum posset ducere in uxorem. R. negatur ista. §. nam præsupponit falsum: scilicet q̃ mulier fiat affinis ei, cui coniungitur carnaliter. Mulier enim non efficitur affinis in primo genere uiro &c. ut in textu.

5m ma-

¶Tertiò uidendum quomodo ex ijs uicissim Thomistica doctrina hæc & declaretur, & consolidetur.

QVÆST. LV. ART. VI.

CONCL. 1. affinitas præcedẽs matrimonium impedit contrahendũ, & dirimit contractum. 214

¶PROB. Quia consanguinitas impedis ficillud (q. 54. ar. 3.) & eadem ratio, in p. posito, est de affinitate atque consanguinitate.

¶Examen. Ly eadẽ ratione. Scilicet proportionaliter. Licet enim consanguinitas sit maius uinculum absolutè, quàm affinitas: tamen utrunq; in suo genere impedit matrimonii usũ, ad 4um gradum; & propter eandem rõnem cohabitandi simul, ut in textu. Ité non est tanta reuerẽtia nobis indicta ergà affines, sicuti erga consanguineos propterea licet utraq; de iure naturali uel diuino impediat matrimonii (ut supra de consanguin. q. 54. dictum est) tamen magis de iure naturali consanguinitas impedit, quam affinitas.

*Ar. 3. cor.

concl. m

concl. n

CONCL. 2. affinitas matrimonio superueniat, non potest ipsum dirimere.

¶PROB. Quia patet ex supra.

¶NOT. Vide etiam art. 4. appen. ubi per Papam designatur, hanc non dirimere matrimoniũ, dum post illicitum uiri cum consanguinea uxoris de re minata; uirum ad hoc dẽre debuit cõtugi suæ reddere; si ex gatur. Vnde, & per hæc pontificum dicta præsentem. §. doctoris conclusionem confirmari, agnoscę.

*Quæst. 50. 2. uiri co, ad 7.

1m de minori

Matrimonio. R. contrahendo cum affine non ex quo causatur. §. ut patet in textu. Tunc nihil &c. Nã conclusio prima,

contra quam fit argumentum de matrimonio contrahendo loquitur.

2m de maiori. Re quædam uiri. R. effecta aliquid unum cum ipso uiro non autem possessa tantum ab ipso. §. Tunc nihil &c. Licet in consanguinei defuncti uiri succedãt in rebus ab ipso possessis (ut arguitur,) tamen succedere non possunt, in rebus factis iam una caro cum defuncto.

Nota. vniuersalis p. doctoribus.

caus. m

Veil. p. 5. Eccl. &c.

Concil. Trid. sess. 24. de refor. mat. c. 4. & caqueda cũ multis sequen. 51. q. 2.

*Al. mes.

1m maior. Si affinitas ex affinitate nascetur; aliquis A contrahens cum uxore defuncti fieret affinis omnibus consanguineis prioris uiri, ad quos mulier habet affinitatem. R. negatur illa. §. ut declaratur in textu. Tunc nihil &c. ut patet.

6m de cõclusione. Efficiẽtur eis affines R. propriè: nõ al ter. §. Tunc nihil &c. Sufficit enim conclusionẽ, q̃ aliquod uinculum, quamuis nõ sit propriè affinitas, causetur ex affinitate. & hoc, q̃ scilicet causetur uerum est aliqua limitatione adiecta. Nam mediante una persona non contungitur mihi alia; nisi ex hoc, quòd ei &c. vt in textu.

APPENDIX.

EX articulo habet. ¶Primo quo modo per rationem ostendas, metiõ insinuatum fuisse supra ar. 1. appen. p. Papam, quod affinitas non causat affinitatem; & maxime ab Innocentio iij. sic. Licet omnes consanguinei uxoris sint uiri affines, & omnes cõsanguinei uiri sint affines uxoris tamen inter consanguineos uxoris & uiri, ex corundem scilicet uiri & vxoris coniugio, nulla prorsus affinitas est contracta. Hæc ille de consangun. & affin. quod super hit. Ex quib. patet quòd Titius, qui est affinis Bertæ ex cõiugio suæ fratris Petrucij cum Berta, si duceret uxorem Antoniam: Berta non fieret affinis Antoniæ affinitate propriè dicta. Idem insinuat Innocẽtius, & simul attinentiam causatam idem tollit ab impeditiõe matrimonij, ut inquit D. Tho in corp.) sic enim habet Innocentius ibid. non debet &c. Cum prohibitionei de coniugio in secundo & tertio affinitatis genere minimè contrahendo. & de fœdere susceptis ex secundis nuptijs cognationi prioris uiri non copulanda, & difficultatem frequenter inducant, & aliquando periculum patiãtur animarum; cum cessante prohibitione cessat effectus, constitutiones super hoc ædituas sacri approbatione Concilij reuocantes præsenti constitutione decernimus, ut sic contabẽtes de cætero libere copulentur. Hæc ibi.

2. ¶Secundò habes: quomodo per sanctum Thomam prædicta Pontif. pro quanto affinitatem causare affinitatem negant, & intelligas, & tueatis.

AD QVINTVM dicendũ, quòd sicut uir non est affinis uxori suæ in primo genere, ita nec efficitur affinis secundo uiro eiusdem uxoris in secundo genere, & sic ratio non procedit.

AD SEXTVM dicendum, quòd mediante una persona non coniungitur mihi alia, nisi ex hoc quòd ei adiungitur. Vnde mediante muliere, quæ mihi est affinis, nulla persona fit mihi attinens, nisi, quæ illi mulieri adiungitur, quod non potest esse nisi per carnis propagationem ex ipsa, uel propter coniunctionem matrimonialem ad eam, & utroque modo aliqua attinentia mediante prędicta muliere secundum antiqua iura, mihi proueniebat, quia filius eius etiam ex alio viro efficitur mihi affinis in eodẽ genere, sed in alio gradu, ut ex regula prius data patet: & iterum secundus uir eius efficitur mihi affinis in secundo genere. Sed alij consanguinei illius mulieris non adiunguntur ei. Sed ipsa, vel adiũgitur eis, sicut patri, & matri inquantum procedit ab eis, uel existentibus ex principio eodem, sicut fratribus, unde frater affinis mei, uel pater, non efficitur mihi affinis in aliquo genere.

ARTICVLVS VI.

Vtrum affinitas impediat matrimonium.

AD SEXTVM sic proceditur. Videtur quòd affinitas matrimonium non impediat. Nihil enim impedit matrimonium, nisi quod est illi contrarium: sed affinitas non contrariatur matrimonio, cum sit effectus eius, ergo non impedit matrimonium.

¶2 Præt. Vxor per matrimoniũ efficitur res quædam uiri, sed consanguinei defuncti uiri succedunt in rebus eius, ergo possunt succedere in uxore, ad quã tantum manet affinitas, ut ostẽsum est, ergo affinitas non impedit matrimonium.

SED CONTRA est, quod dicitur Leuit. 18. Turpitudinem vxoris patris tui non reuelabis, sed illa est tantum affinis, ergo affinitas impedit matrimonium.

RESPONDEO, Dicendũ, quòd dm affinitas præcedens matrimonium impedit contrahendum, & dirimit contractum, ea dem ratione, qua, & consanguinitas. Sic utenim ineſt neceſsitas quædam cohabitandi cõsanguineis adinuicem, ita, & affinibus & sicut est quoddam amicitiæ vinculum inter consanguineos, ita inter affines, sed si affinitas matrimonio superueniat, non potest ipsum dirimere; ut supra dictum est.

AD PRIMVM ergo dicendum, q̃ affinitas non contraria tur, matrimonio, ex quo causatur, sed contrariatur matrimonio quod cum affine contrahendum esset, inquantum impediret multiplicationem amicitiæ, & concupiscentię repressionem, quæ per matrimonium quæruntur.

AD SECVNDVM dicendum, q̃ res possessæ à uiro, non efficiuntur aliquid unum cum ipso viro, sicut uxor efficitur una caro cum ipso. Vnde sicut consanguinitas impedit matrimoniũ, uel coniunctionem ad uirum, ita, & ad uxorem viri.

Universidad de Deusto
Biblioteca

APPENDIX.

1 Vtil. p 5. Eccl. &c.

EX articulo habet. ¶Primò quomodo per rationem ostendas, meritò insinuatum fuisse, quòd affinitas impedit matrimonium sicut consanguinitas, à Papa Alexandro iij. inquisita diligentius veritate, si per testes circumspectos omni exceptione maiores inuenerit, q̃ primum ut superstitiè quarto gradu consanguinitatis attingit, q̃ differas diuortij sententiam promulgare. Eqùidem (ut canones dicunt) abstinendũ est à consanguineis uxoris ut proprijs. Hæc ille: de consangu. ex literis. Item ab Vrbano iij. ibid. Super eo &c. Si manifestum est, inuenè cognouisse propinquam prædictę puellæ, uel si non est manifestum, fama tamẽ loci hoc habet, cum esset sponsa tantummodo de futuro, idẽ ab ei⁹ impetitione dẽs absolui. Hæc ibi. Item à Papa Iulio. 35. q. 3. Æqualiter uir coniungatur consanguineis proprijs, & consanguineis uxoris suæ. Hæc ibi. Item ab Alexãdro prædicto. Sponsam alterius, maximè si est nubilis ætatis proxima, nullus cõsanguineorum aliquo modo sibi potest matrimonio copulare. Hęc ille inde sponsal. & matrimon. Si ergo affinitas impropria (de qua ibi, quæ aliàs dicitur publicæ honestatis iustitia, sanctata ex sponsalibus impedit matrimonium: multò magis secundum eundem Papã, affinitas propria, quæ scilicet causatur ex matrimonio consanguinei impedier

2 ipsum.

¶Secundò habeas quomodo per rationem prædicta patrum, pro quanto affinitatem impedire insinuant matrimonium, & intelligas, & defendas

3 ¶Tertiò vides quomodo ex ijs vicissim Thomistica doctrina hæc, & declaretur, & confoldetur.

QVÆST. LV. ART. VII.

216 CONCL. Distinctio graduum per se, & immediate, competit consanguinitati, sed affinitati, mediante consanguinitate.

¶Examen. Ly per se. Ideſt ratione sui. Puta, si consanguinitas, ut consanguinitas, habet gradus, tunc dicitur habere per se illos. Item, si affinitas, ut affinitas, habet nec non habet gradus tunc dicitur habere, uel non habere per se illos.

¶Ly immediatè. Quamuis non ubique ly immediatè, sic idem, quod ly per se tamen uidetur, accipi hic ly immediatè prout concidit cum ly per se: ut habetur ex textu dicente ly carnis propagatio comparatur ad consanguinitatem, quia ex ea immediate consanguinitatis uinculum contrahitur. Non tamen per hoc est superfluua in conclusione textus, quo. niam ad maiorem declarationem utrumque ponitus simul inde

ARTICVLVS VII.

Vtrum affinitas habeat per se gradus.

AD SEPTIMVM sic proceditur. Videtur quòd affinitas habeat etiam per seipsam gradus. Cuiuslibet enim h G propinquitatis est accipere aliquos per se gradus, sed affinitas, propinquitas quædam est, ergò habet gradus per se sine gradibus consanguinitatis, ex quibus causatur.

¶2 Præterea. In litera * dicitur, quòd soboles secundæ coniunctionis non potest transire ad consortium affinitatis prioris viri: sed hoc non esset, nisi i filius affinis, etiam esset affinis, H ergo affinitas habet per se gradus sicut consanguinitas.

SED CONTRA. Affinitas ex consanguinitate causatur, ergo & omnes gradus affinitatis cauſantur ex gradibus consanguinitatis, & sic non habet per se aliquos gradus.

RESPONDEO, Dicendum, quòd res non diuiditur diuisione per se, nisi ratione illius, quod competit sibi secundum 1 genus suum, sicut animal per rationale, & irrationale, non autẽ per album, & nigrum: carnis autem propagatio per se compa-

Li. 4. Sent. dist. 41. parag. 8. à medio.

i

ratur ad consanguinitatẽ, quia ex ea immediate consanguinitatis uinculum contrahitur, sed ad affinitatem nõ comparatur nisi mediante consanguinitate, quæ est causa eius: unde cũ gradus attinentiæ per propagationem carnis distinguantur, m distinctio graduum per se, & immediate competit consanguinitati, sed affinitati mediante cõsanguinitate. * Et ideo ad inueniendum gradus affinitatis est regula generalis, q̃ quoto gradu consanguinitatis attinet mihi uir, toto gradu affinitatis attinet mihi uxor.

AD PRIMVM ergo dicendũ, quòd gradus in propinquitate attinentiæ, non possunt accipi nisi secundum ascensum, & descensum propagationis, ad quà non comparatur affinitas nisi mediante consanguinitate, & ideo non habet affinitas gradus per se, sed sumptos iuxta gradus consanguinitatis.

AD SECVNDVM dicendum, q̃ filius affinis meæ ex alio matrimonio non per se loquendo, sed quasi per accidens, dicebatur antiquitus affinis, unde pro 1 hibebatur à matrimonio magis propter publicæ honestatis iustitiam, quàm propter affinitatem, & propter hoc etiam prohibitio nunc est reuocata.

ARTICVLVS VII.

Vtrum affinitas habeat per se gradus.

AD SEPTIMVM sic procedit. Videtur quòd affinitas habeat per seipsam gradus. Cuiuslibet enim propinquitatis est accipere aliquos per se gradus, sed affinitas, propinquitas quædam est, ergò habet gradus per se sine gradibus consanguinitatis, ex quibus causatur.

¶2 Præterea. In litera dicitur, quòd soboles secundæ coniunctionis non potest transire ad consortium affinitatis prioris viri: sed hoc non esset, nisi filius affinis, etiam esset affinis, ergo affinitas habet per se gradus sicut consanguinitas.

SED CONTRA. Affinitas ex consanguinitate causatur, ergo & omnes gradus affinitatis cauſantur ex gradibus consanguinitatis, & sic non habet per se aliquos gradus.

RESPONDEO, Dicendum, quòd res non diuiditur diuisione per se, nisi ratione illius, quod competit sibi secundum genus suum, sicut animal per rationale, & irrationale, non autẽ per album, & nigrum: carnis autem propagatio per se comparatur ad consanguinitatẽ, quia ex ea immediate consanguinitatis uinculum contrahitur, sed ad affinitatem nõ comparatur nisi mediante consanguinitate, quæ est causa eius: unde cũ gradus attinentiæ per propagationem carnis distinguantur, distinctio graduum per se, & immediate competit consanguinitati, sed affinitati mediante cõsanguinitate. Et ideo ad inueniendum gradus affinitatis est regula generalis, q̃ quoto gradu consanguinitatis attinet mihi uir, toto gradu affinitatis attinet mihi uxor.

AD PRIMVM ergo dicendũ, quòd gradus in propinquitate attinentiæ, non possunt accipi nisi secundum ascensum, & descensum propagationis, ad quà non comparatur affinitas nisi mediante consanguinitate, & ideo non habet affinitas gradus per se, sed sumptos iuxta gradus consanguinitatis.

AD SECVNDVM dicendum, q̃ filius affinis meæ ex alio matrimonio non per se loquendo, sed quasi per accidens, dicebatur antiquitus affinis, unde prohibebatur à matrimonio magis propter publicæ honestatis iustitiam, quàm propter affinitatem, & propter hoc etiam prohibitio nunc est reuocata.

¶PROB. 1. Quia gradus attinentiæ per propagationem carnis distinguuntur, & propagatio carnis per se comparatur ad consanguinitatem (ut patet in textu:) 2. Quia (ly sed affinitatẽ &c.) gradus attinentiæ per propagationem carnis distinguuntur, & carnis propagatio non comparatur ad affinitatẽ nisi mediante consanguinitate.

¶*Corollarium.* Ergo quicunque ostenderit, affinitatem ex cõ *conol.* m sanguinitate pendere, & consequenter non posse respicere ad propagationem, nisi per medium hũc i. per consanguinitatem, ostendet per hoc affinitatem non habere gradus per se. Sic enim illos per se haberet, respiceret q̃ pagationem per se, i. immediatè, & medio consanguinitatis nõ indigeret ad hoc. Nã ex propagatione carnis per se attenditur. Hæc dixerim ad aperiendam uiam intelligendi, quæ dicentur in appen. sequen.

1m de maiori

Propinquitatis. Sc. cõparatæ per se ad propagationem non aliter. §. Tunc nihil) &c. Affinitas enim non ẽ talis propinquitatis quæ per se respicias propagationem.

2m deminori

Nisi filius affinis esset etiam affinis. Sc. per accidens: non, per se. §. Tunc nihil &c. ut patet ex dictis in textu.

APPENDIX.

1 Vtil. p 5. Eccl. &c.

EX articulo habes. ¶Primò: quomodo per rationem ostendas: meritò insinuatum fuisse à Concilio Maciens. quod affinitas non habeat per se gradus: & sic. Sanè consanguinitas, quæ in proprio utro seruanda est, hæc nimirum in uxoris parentela de lege nuptiarum custodienda est: quia constat eos duos fuisse in carne unã. Hæc illud ut recitatur. ¶¶. quæstione tertia. Cum enim demonstrat Concilium, quod parentela affinitatis ex consanguinitate causatur: per hoc ostendisse dicendum est, quòd affinitas non habet per se gradus. Nam si ex consanguinitate causatur, iuxta Concilium, etiam iuxta illud, propagationem carnis respicit mediante consanguinitate: & consequenter mediante consanguinitate habet gradus, & consequenter non habet illos per se. Item ex canonibus Pontificijs: ut de consanguin. & affinit. circa declarationem arboris ponitur. Nam affinitas, secundum canones, est personarum proximitas ex coitu proueniens omni cæteri parentelæ (scilicet sanguinis). Ex hac enim diffinitione patet, quòd canones statuunt affinitatem ex consanguinitate, mediante copula carnali, causari. Consequenter ergo die secundum canones, ut prius, secundum Concilium dicebatur. Item ab eisdem ibid. per regulam illam, quę datur ad agnoscendã affinitatẽ: et est hæc. Quotiescunq; inter duas personarum.

fonarum, de quibus quæritur, & coniugem alterius non est, uel A non fuit consanguinitas intra quartum gradum inclusiuè, bulla est prohibitio. Verbi gratia. Inter me, & coniugem nepotis mei, non potest esse matrimonium: quia nepos meus est mihi consanguineus intra quartũ gradũ. Item, Soror mea habuit maritum mortua, maritus eius aliam accepit quo defuncto potero contrahere cum eius relicta, quia inter me & illam relictam nulla est, nec fuit consanguinitas. Hæc ibi. Ex quibus patet, quòd ad inueniendam affinitatem utimur pro medio consanguinitate, & ad inueniẽdos affinitatis gradus utimur pro medio gradibus consanguinitatis. Dicendum ergo ex his ut supra circa concilium Maciẽ.

§. affinitatis. infitio, de autpuje.

2

¶Secundò habeas quo modo per rationem prædictã patrũ, pro quanto affinitatẽ non habere gradus per se, sed media consanguinitate insinuant, & intelligas, & defendas.

3 ¶Tertiò videsquomodo ex ijs uicissim Thomistica doctrina hæc, & declaretur, & confoldetur.

QVÆST. LV. ART. VIII.

Deuter. 25. & Ruth. 4. 217

CONCL. Oportet, quòd tot sint gradus affinitatis, quot sunt gradus consanguinitatis.

¶PROB. Quia gradus affinitatis sumuntur iuxta gradus consanguinitatis (patet ex supra).

1m de minori

Tantò diutius durat. Sc. uel tanto nobiliorem armenitiam facit. §. Tunc mihi &c. Nam secundũ propositum uerum est; nõ autem primum: ut in textu.

2m maior

Ius humanum debet imitari ius diuinum. Sc. habita consideratione temporum, mutationis legum, & casuum. §. Verũ textu habetur. Tunc mihi &c. Nam ut natura nunc lex, tempus, & casus, à lege, tempore, & casu antiquis. Et ideo tunc licebat aliquid quod nunc non licet: ut patet in textu.

¶NOT. Quòd consanguineus posset ducere uxorem fratris defuncti, non inferè formaliter, affinem potuisse ducere affinẽ; & consequenter affinitatem in primo gradu non fuisse prohibitam antiquitus: quoniam consanguineus ille (ut patet in textu fin.) non ducebat eam uxorem, qua in generis proximam personam, sed quasi supplens defectum fratris sui. Hæc autem repletio nunc non necessaria non est propter rationem allatam in textu & q. 14. art. 2. corp. Affines ergo, ut affines, nunquam potuerunt consanguinei, ut in casu: & consequenter materialis locutio est dicere, uel inferre, q̃ affinitas primo gradu non impediret consummationem matrimonium. Articulo igitur formaliter loquenti de affinitate nihil officit argumentum.

APPENDIX.

1 Vtil. p 5. Eccl. &c.

EX articulo habes. ¶Primò: quomodo per rationẽ ostendas; meritò insinuatum fuisse ab Innocentio in Concil. generali, q̃

ARTICVLVS VIII.

Vtrum gradus affinitatis extendantur sicut gradus consanguinitatis.

AD OCTAVVM sic proceditur. Videtur quòd gradus affinitatis non extendantur sicut gradus consanguinitatis: quia uinculum affinitatis est minus forte quàm consanguinitatis, cum affinitas ex consanguinitate cauſet in diuersitate speciei, sicut à causa æquiuocati tẽ quanto fortius est uinculum, tã to h diutius durat, ergo uinculũ affinitatis non durat usque ad tot gradus, ad quot durat consanguinitas.

¶2 Præt. i Ius humanum debet C imitari ius diuinũ: sed secũdum ius diuinum aliqui gradus consanguinitatis erat prohibiti, in quibus gradibus affinitas matrimonium nõ impediebat, sicut * patet de uxore fratris, quam aliquis poterat ducere in uxorem ipso defuncto, nõ tamen propriã sororem, ergo, & nunc nõ debet esse ꝓhibitio æqualis de affinitate, & consanguinitate.

SED CONTRA, Ex hoc ipso D est mihi aliqua affinis, q̃ meo consanguineo est coniuncta, ergo in quocunque gradu fit uir mihi consanguineus, in il-

lo gradu est mihi affinis, & sic gradus affinitatis computari debent in eodẽ numero, sicut gradus consanguinitatis.

RESPONDEO, Dicendum, quòd ex quo gradus affinitatis sumuntur iuxta gradus consanguinitatis, m oportet quòd tot sint gradus affinitatis, quot sũt gradus consanguinitatis n, sed tamen quia affinitas est minus uinculum, quàm consanguinitas, facilius, & olim, & nũc dispensatio fit in remotis gradib. affinitatis, quàm in remotis gradibus consanguinitatis.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd illa minoritas uinculi affinitatis respectu consanguinitatis, facit uarietatem in genere attinentiæ, non in gradibus, & ideo illa ratio non est ad propositum.

AD SECVNDVM dicendum, q̃ frater non poterat accipere uxorem fratris sui, nisi in casu, scilicet quando moriebatur sine, prole, ut suscitaret semẽ fratri suo, q̃ tunc requirebatur, quãdo per propagationem carnis cultus religionis multiplicabatur, quod nunc locum non habet; & sic patet quòd non ducebat eam uxorem, quasi generis proximam personam, sed quasi supplens defectum fratris sui.

lo gradu est mihi affinis, & sic gradus affinitatis computari debent in eodẽ numero, sicut gradus consanguinitatis.

RESPONDEO, Dicendum, quòd ex quo gradus affinitatis sumuntur iuxta gradus consanguinitatis, m oportet quòd tot sint gradus affinitatis, quot sũt gradus consanguinitatis n, sed tamen quia affinitas est minus uinculum, quàm consanguinitas, facilius, & olim, & nũc dispensatio fit in remotis gradib. affinitatis, quàm in remotis gradibus consanguinitatis.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd illa minoritas uinculi affinitatis respectu consanguinitatis, facit uarietatem in genere attinentiæ; non in gradibus, & ideo illa ratio non est ad propositum.

AD SECVNDVM dicendum, q̃ frater non poterat accipere uxorem fratris sui, nisi in casu, scilicet quando moriebatur sine, prole, ut suscitaret semẽ fratri suo, q̃ tunc requirebatur, quãdo per propagationem carnis cultus religionis multiplicabatur, quod nunc locum non habet; & sic patet quòd non ducebat eam uxorem, quasi generis proximam personam, sed quasi supplens defectum fratris sui.

¶PROB. 1. Quia ecclesia omnibus modis conatur impedire peccatum mortale; & omnis concubitus præter lectum matrimonii est peccatum mortale, ut Qui ely & propinquæ &c.) consanguinei, atq; affines coniungere non possunt carnaliter sine peccato mortali grauiori, quàm incestũ.

¶NOT. Super ly ecclesia omnibus modis impedire conatur peccatum mortale, recolendo ea dicta, quæ supradicta in q. 41. art. 1. appen. contra hæresim Nouatianorum ponitur esse Antichristum; & illa ratione habet, quòd omnes hæreses complectantur, & impugnet. Sic in ecclesia, & ceteris sequentes ecclesiæ capita Romanus pontifex, ut ille, peccatũ mortale impedire conatur omnibus modis, & Antichristus peccatũ mortale promouere conabitur omnibus modis (ut patet ex supradictis) quæ si manifesta sint, & adhuc extra Antichristum opponatur Papæ, tantum ex abeũ, ut uerum sit quod hostes ecclesiæ blaterant.

Contra hæreticos & Antichristum loquitur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

1m de consequentia. Quod facit. ex authoritate diuina: non, ex errore facti humano. § Tunc nihil &c. Nam illa connectio, quæ fit in c. 4 de ecclesiæ impedimentis ignorantis, non habet &c. ut in textu.

2m illatio cõclusionis. Ergo &c. negatur illatio. § Nam illa, quæ sine peccato esse non possunt, cuiusmodi est matrimonium inter consanguineos, uel affines contractum, nullo fauore iuuantur, ut subsistere possint: ut in textu

3m maior. De similib⁹ simile est iudicium. &c. apud eos, quibus esse similia reputant. § quando scilicet in iure potius loquuntur: nec aliunde, puta ex conscientia, urget obligatio diuersa. Tunc nihil &c. Nam res inter alios acta ai p. nõ præiudicat in foro contentioso, unde quamuis &c. ut in textu. Sed nec in foro conscientiæ opponens q̃ semper obligetur propter hoc alios fratres ad dimittendum &c. ut in textu.

¶ NOT. 1ª. Quando duo fratres duas sorores accipiũt, quorum unus per depositionem testium separatur ab uxore propter consanguinitatem dirimentem matrimonium, & alter non potest hoc contingere ex depositione testium falsorum: licet probentur id, quod proponunt. Et hinc est, q̃ alter frater non obligatur ex hac depositione ad credendum, q̃ uxor sua sit sibi cõsanguinea. Quòd si nullo modo falsitas in testibus intercurrere possit, tunc obligatur, & cõsequenter tenetur in conscientia dirimere matrimonium inter se & uxorem illius suam, tanquam non habendum. Propterea textus uolens extendere, q̃ non obligentur, dixit ly quia frequẽter tales accusationes ex maleuolentia procedunt, & per falsos testes probantur. Vbi notat, quòd continuatiuè accipitur hæc ratio. Licet enim ex malæuolentia procederet uelle ad accusandũ, tamen si non essent falsi, obligaretur, quantum est ex facto ipsorum, uel alterius ad dimittendum. Falsitas ergo testium est illud in quo fit tota uis huius exceptionis.

NOT. 2ª. Simile, quod dicit textus præsens circa testes matrimonium aliquorum accusantes, dicit Cælestinus iij. & subsequenter per hoc confirmat præsentem doctrinam, & quidem à fortiori, sic. Super eo, quod postulastis unum coniugatus, qui ante cõtractum matrimonium fuit exoris consanguinitatem carnali commixtione cognouit (cum id fateatur uterq;) & aliqua pars inimicitias hoc ecclesiæ dicatur) frustra ante tuã iudicio ecclesiæ separandus. Respondemus, q̃ propter eorum confessionem tantum quæ rationem uitiæ, separari non debent: cum quandoque nonnulli ante dentur animorum: cùm diuturnitas temporum nõ minuat peccatum, sed augeat, tanto que fiat grauiora crimina, quanto diutius infelicem animã detinent alligatam. Hæc ibi. Item ab eodem Innocentio Tertio à fortiori inferunt.

ª Al. præsentiat.

ª Li. 4 Sen. d. 41. q. 1. C. ex Decre. 35. q. 6. c. 3.

ª lib. 4 decre. tit. 14. c. 8. in fi.

APPENDIX.

EX articulo habes. 1º Primò quo modo per rationem offendat, meritò inferunt ab Innocentio iij. q̃ contingat connubium inter affines uel consanguineos (si diligenter probationibus accurrentibus) esse per est dirimendum. &c. Nẽ autem infra gradus prohibitos matrimonium cõtrahatur debes publicè inhibere, & præsumptores ecclesiasticis difficultatem punire: non obstante consuetudine, quæ dicenda est peruersa corruptela. Item de consanguin. & affini. quod super his Vestly fide dignis probationibus accensebuntur, cum propter dicta supernaturalia, poti ad 3m. cum propter Alexandrum iij. scribentem Philippo Dauerni Episcopo. De illo, qui uxorem fratris, antequam matrimonio iungeretur, se proposuit cognouisse, indemnis, nisi hoc publicè & notorium fuerit, aut idoneis testibus com-

ª Vid. 3. Eccl. &c.

probatum, præfatum matrimonium occasione illa ipsum A inducitur, & matrimonium postea factum dirimit, ad eos tantum, qui in primo, & secundo gradu coniunguntur, restringit in ulterioribus uero gradibus, statuit hæ almost affinitatem matrimonium postea contractum non dirimere. Hæc ibi.

¶ Secundo habes, quomodo per rationem prædictã patuum, 2 pro quanto coniugũ affinium, uel consanguineorum semper esse dirimendum insinuant, & intelligas, & defendas.

¶ Tertiò uidemus quomodo ex ijs iuribus 3 Angelica doctrina hæc, & declaratur, & & confirmabitur.

ARTICVLVS IX.

Vtrum coniugium contractum inter affines uel consanguineos semper sit dirimendum.

Tho. 4 d. 41. art. 1. Matt. 19.

AD NONDVM sic proceditur. Videtur quòd coniugium quod inter affines, uel consanguineos est contractum, non sẽ per sit per diuortium dirimendum, quia quod Deus coniunxit, homo non separat, cum ergo deus facere intelligatur qd b facit ecclesia, quæ quandoque tales ignoranter coniungit, uidetur quòd si postmodum in notitiam uenat, non sint separandi. B

2 Præt. Fauorabilius est uinculum matrimonij quàm dominij, sed homo per longi temporis præscriptionem acquirit dominiũ in re, cuius non erat dominus, b ergo per diuturnitatẽ temporis matrimonium ratificatur, etiam si prius natum non fuit.

3 Præt. b De similibus simile est iudicium: sed si matrimonium esset dirimendum propter consanguinitatem, tũc in casu illo quando duo fratres habent duas sorores in uxores, si unus separatur propter consanguinitatem, & alius pari ratione separari deberet, quod non uidetur, ergo matrimonium non est separandum propter affinitatem, & consanguinitatem.

SED CONTRA, Consanguinitas, & affinitas impediũt contrahendũ, & dirimunt cõtractum, ergo si probatur affinitas, uel consanguinitas, separandi sunt, etiam si de facto contraxerunt. K

RESPONDEO, Dicendũ, quòd cum* omnis concubitus præter ritum matrimonium sit peccatum mortale, quod ecclesia omnibus modis impedire conatur, m ad ipsam pertinet eos, inter quos non potest esse uerum matrimonium, separare, & præcipue cõsanguineos, & affines, qui sine incestu contrahere nõ, possunt carnaliter.

Concil. Trid. sess. 24. de reform. matri. c. 4.

*Aug. lib. de decem chordis. 20. de tẽpt. ser. 162. & 51. & de uerbis Apostol. ser. 8. to. 10.

ª Al. præsentiat.

ª In Decretal. lib. 4 tit. 13. c. 1.

ª Calixtus I. epist. 1. c. 4. & Augu. lib. 5 de Ciui. Dei. c. 10.

Affin. ex illicito cõsuluq; dirimat.

ª Al. scientiam.

ª Li. 4 Sen. d. 41. q. 1. c. 1.

ª Decret. 35. q. 6. c. 1.

ARTICVLVS X.

Vtrum ad separationem matrimonij contracti inter affines & consanguineos sit procedendum per uiam accusationis.

AD DECIMVM sic procedi tur. Videtur quòd ad separationem matrimonij quod est inter affines, & consanguineos contractum, non sit procedendum per uiam accusationis quia b accusationem præcedit inscripto, quia aliquis se ad talionem obligat, si in probatione defecerit, sed hæc non requiruntur quando de matrimonij separatione agitur, ergo ibi locum non habet accusatio. C

¶ 2 Præterea, In causa matrimonij audiuntur solum propinqui, ut in litera* dicitur: sed in accusationibus audiũtur etiam extranei, b ergo in causa separationis matrimonij non agitur per uiam accusationis.

¶ 3 Præterea. Si matrimonium accusari deberet, tunc præcipue hoc esset faciendum, quando minus difficile est, quod separetur, sed hoc est quando sunt ipõ salia tantum contracta, non autem time accusatur matrimonium, ergo numquam de cætero debet fieri accusatio. D

¶ 4 Præterea. Adh accusandum non præcluditur via alicui per hoc q̃ non statim accusat, sed hoc fit in matrimonio, quia* si primo taceat quando matrimonium contrahebatur, nõ potest postea matrimonium accusare quasi suspectus, ergo &c. E

SED CONTRA. Omne illicitum potest accusari: sed matrimonium dirimere insinuat Papa Siste, & nunc iuxta gradus alios dirimit, quam antè idem de hoc notanda sunt uerba cõcilij Trid. sess. 24. c. 4. de reform. quæ sunt hæc. Sancta Synodus grauissimas de causis adductà impedimentum, quod propter affinitatem ex fornicatione contractam contingit quòd aliquis homo reputatur innocens, qui in culpa est, ita ex ignorantia alicuius circunstantiæ contingit q̃ aliquod factum reputatur licitum quod est illicitum; & ideo sicut homo accusatur quandoq; ita, & factum ipsum accusari potest & sic* matrimonium accusatur quando propter ignorantiam impedimenti æstimatur legitimum, quod est illegitimum.*

AD PRIMVM ergo dicendum, q̃ obligatio ad pœnam talionis habet locum, quando accusatur persona de crimine: q̃ a tunc agitur ad punitionem eius sed quando accusatur factum, tunc nõ agitur ad pœnam faciẽ ris, sed ad impediendum quod est illicitum: & ideo in matrimonio accusator non se obligat ad aliquam pœnam, sed talis accusatio potest, & uerbis, & scripto fieri, ita q̃ exprimatur, & persona accusans matrimoniũ quod accusatur, & impedimentum propter quod accusatur.

AD SECVNDVM dicendum, q̃ *extranei non possunt scire cõ sanguinitatem, nisi per consanguineos, de quibus probabilius est quòd sciant. Vnde quando ipsi tacent, suspitio habetur cõtra extraneum, quod ex malignolentia procedat, nisi per consanguineos probare uoluerit, unde repellitur ab accusatione quando sunt consanguinei, qui tacent, & per quos probare non potest, sed consanguinei quantumcunque sint propinqui, non repelluntur ab accusatione, quando accusatur matrimonium propter aliquod impedimentum, quod impedit cõtrahendum, & dirimit contractum, sed quando accusatur ex hoc, quòd dicitur non fuisse cõtractum, tunc parentes tanquã suspecti sunt repellendi, nisi ex parte illius, qui est inferior dignitate, & diuitijs, de quibus probabiliter æstimari potest q̃ libenter uellent quòd matrimonium staret.

ª Decret. 35. q. 6. c. 1.

Universidad de Deusto
Biblioteca

possunt scire consanguinitatē, nisi per consanguineos, de quib. p probabilius est, q̄ sciant. Vnde quando ipsi &c. ut in textu.

¶NOT. Aduerte diligenter diuersitatem casuum, in quib. admittuntur propinqui, uel repelluntur ab accusatione matrimonij sine decipiaris. Et sciti, Celestinum iij. fauere huic dicto literæ, q̄ scilicet parentes tanquam suspecti repelluntur quando ac cusatur matrimoniū ex hoc, quod dicitur non fuisse contractū. Tunc autem fauere vī huic, quando ait.

Magna prudentia epus é in tali casu.

Propter eorum cōfessionem tantum separari non debent: cūm & quandoq; nonnulli inter se contra matrimonium uelint colludere, & ad cōfessionē incestus facile prosilirēt, si fuo iudicio crederent per hoc cū ecclesiæ contrahere. Hæc ille, de eo q̄ cognouit cōiugium uxoris suæ. Super eo. Vbi per ly eorum cōfessionē intelligis confessionē utriusque cōiugis accusantis, matrimoniū inter se nō esse contractum. Ex cōsequenti ergo, cum propinquissimi repellantur in tali casu a papa, uidetur à simili, q̄ & parentes in tali casu, secundum eundē, repelli debeant, ut in textu.

*li. 4. dec. tit. 18. cō in ma.

*Al. distinguendō.

ca. præterea ca. cū in ma ex tra de spōsalibus li. & c de eo q̄ cognouit confang. vxoris suæ.

3m de maiori

Tunc præcipue hoc esset faciendum. ℟. si fieri posset. §. Tunc nihil &c. Nam si matrimonium nondum est contractum, sed sponsalia tantum, non potest &c. ut in textu.

¶NOT. Confirmat hæc doctrina textus responsionis, scilicet quod non est non potest accusari &c. per Papam Innocētium iij. de desponsat. impuber. ad dissoluēdum & Pronunciamus inter iuuenē & puellam nec matrimonium nec sponsalia fuisse contracta. Quocirca nec accusatio locum habebat, cum non esset, quod posset legitime accusari. Denunciari tamen poterat consanguinitas, ut inter dicetur matrimonium contrahendū. Hæc ille.

4m maior. Ad accusandum non præcluditur uia alicui p tinq; accusare non reddat cum suspectum ad id, si reddat. §. Tunc nihil &c. Nā ille, qui tres in primo, quandoq; audiuit publica, si uelit matrimonium accusare, quandoq; &c. ut in textu.

APPENDIX.

Vtil. p S Eccl. &c.

EX articulo habes. ¶Primō quomodo per rationem ostendat, meritō infinuatum ab Alexandro Papa q̄ad. separationem matrimonij inter affines & consanguineos, est procedēdum per uiam accusationis & sic. Multorū relatione cognouimus te propriam uelle abijcere uxorem prætendentē consanguinitatis occasionem. Vnde Apostolica authoritate interdicendum mandamus ubi ut hanc, quam nunc habes uxorem nullatenus præsumas dimittere, donec apud Episcoporū religiosorum concilium eām iustam examinaueris. Hæc ille. 1. q. 6. Ité ab Innocēnio secūdo In hmōdi casib. summopere cōsiderandum est qualitas personarum, q̄ aliqd cōtra quoslibet asserere uelint; quæ etiam iusiurandum præstare debent, q̄ neque gratia, neque precio, uel timore, uel odio aliquem hoc dicunt contra eos, de quibus agitur, sed potius q̄ ea dant ita uerum esse, & ita scire à suis antecessoribus audiuisse: in quibus omnibus nō debet aliqua uarietas uel contrarietas, inueniri. Hæc ille ibid. ea. de prætexta illa unde. Item à Fabiano Papa. Cōsanguineos extraneorum nullus accuset, uel consanguinitatem in Synodo ōpponat: sed propinqui, ad quorum noticiam pertinet, i. pater, mater, soror, frater, patruus, auticulus, amita, matertera, & cæteri procreatio. Itaq̄ generatione defecerit, ab antiquioribus & uetacrimibus, quib. eadē propinquitas noīa sit, p̄ episcopus canonicè p̄quirat, & si inuenta fuerit propinquitas, separentur. Hæc ille ibid. Item à Concilio Vrbani Papæ. Si duo viri uel mulieres cōsanguinitatem iureiurādo firmauerint, uel ipsi forte confessi fuerint cōiugia dissoluātur. Si uerō neutrum cōfugerit: Episcopi eos per baptismum, per fidem Christi, q̄ Christi sit iudicium in uera obedientia obsistere, qui certum palam faciant, utrum in (sicut ea fama) recognoscant esse consanguineos, separentur, si hujus rei gratia non negauerint, si hujus rei quēdā ista. Hæc ille ibid. Item à Clemente iij. Anobis est quæsitum, utrū aliqui super accusatione matrimonij, ni hil uoce propria deprementes, debeant per solam chartulæ cōscriptionem admitti. Ad hæc respondemus, q̄ in talibus, nisi q̄tum ad præsumptionem, nullius momenti est conscriptio quo ad sententiam proferendam: nisi alia legitima administrula suffragentur. Hæc ille, qui matrimon. accusar. potl.

¶Secundò habes quomodo per rationem prædicta patrum, pro anatro per accusationem matrimonium consanguineorū, affinium, separandum insinuant, & intelligas, & defendas.

¶Tertiò vides, qualiter quomodo ex iis uerbis Angelica doctrina hæc & declaretur, & consolideturq̄.

QVAEST. LV. ART. XI.

CONCL. 1a. In hac causa matrimonij diuimendi oportet q̄ per testes ueritas pateat.

¶PROB.

ANDECIMVM sic procedit. Vī q̄ in tali causa non sit procedēdum per testes, sicut in aliis causis, quia in aliis causis adducuntur † ad testificādum quicunque sunt omni exceptione maiores, ergo &c.

1a Præt. Testes suspecti de priuato odio, uel amor, à testimonio repellunt, sed maxime possunt propinqui esse suspecti de amore respectiu unius partis, & odio ad partē alterā, ergo nō est audiendum eorum testimonium.

¶3a P. Matrimonium est saluo tabilius, quām aliæ causæ in quibus de rebus pure corporalibus agitur: sed in illis non potest idē esse testis, & accusator, ergo in matrimonio uidetur quod non conuenienter in causa ista per testes procedatur.

SED CONTRA. Testes inducuntur in causis, ut super his, de quibus dubitatur fiat iudici fides, sed ita facienda est iudici fides in causa ista, sicut in aliis causis, quia non debet præcipitare sententiam de eo, quod non cōstat, ergo procedendum est hic ex testibus, sicut in aliis causis.

RESPONDEO, Dicendum, quòd m in hac causa oportet q̄ per testes ueritas patehat, n sicut & in aliis, tamen ut iuristæ dicunt o in hac causa multa specialia inueniuntur, p scilicet quòd q idē pōt esse accusator, & testis, mus te propriam uelle abijcere uxorem prætendentē consanguinitatis occasionem. Vnde Apostolica authoritate interdicendum mandamus ubi ut hanc, quam nunc habes uxorem nullatenus præsumas dimittere, donec apud Episcoporū religiosorum concilium eām iustam examinaueris. Hæc ille. 1. q. 6. Ité ab Innocēnio secūdo In hmōdi casib. summopere cōsiderandum est qualitas personarum, q̄ aliqd cōtra quoslibet asserere uelint; quæ etiam iusiurandum præstare debent, q̄ neque gratia, neque precio, uel timore, uel odio aliquem hoc dicunt contra eos, de quibus agitur, sed potius q̄ ea dant ita uerum esse, & ita scire à suis antecessoribus audiuisse: in quibus omnibus nō debet aliqua uarietas uel contrarietas, inueniri. Hæc ille ibid. ea. de prætexta illa unde. Item à Fabiano Papa. Cōsanguineos extraneorum nullus accuset, uel consanguinitatem in Synodo ōpponat: sed propinqui, ad quorum noticiam pertinet, i. pater, mater, soror, frater, patruus, auticulus, amita, matertera, & cæteri procreatio. Itaq̄ generatione defecerit, ab antiquioribus & uetacrimibus, quib. eadē propinquitas noīa sit, p̄ episcopus canonicè p̄quirat, & si inuenta fuerit propinquitas, separentur. Hæc ille ibid. Item à Concilio Vrbani Papæ. Si duo viri uel mulieres cōsanguinitatem iureiurādo firmauerint, uel ipsi forte confessi fuerint cōiugia dissoluātur. Si uerō neutrum cōfugerit: Episcopi eos per baptismum, per fidem Christi, q̄ Christi sit iudicium in uera obedientia obsistere, qui certum palam faciant, utrum in (sicut ea fama) recognoscant esse consanguineos, separentur, si hujus rei gratia non negauerint, si hujus rei quēdā ista. Hæc ille ibid. Item à Clemente iij. Anobis est quæsitum, utrū aliqui super accusatione matrimonij, ni hil uoce propria deprementes, debeant per solam chartulæ cōscriptionem admitti. Ad hæc respondemus, q̄ in talibus, nisi q̄tum ad præsumptionem, nullius momenti est conscriptio quo ad sententiam proferendam: nisi alia legitima administrula suffragentur. Hæc ille, qui matrimon. accusar. potl.

¶Secundò habes quomodo per rationem prædicta patrum, pro anatro per accusationem matrimonium consanguineorū, affinium, separandum insinuant, & intelligas, & defendas.

¶Tertiò vides, qualiter quomodo ex iis uerbis Angelica doctrina hæc & declaretur, & consolideturq̄.

QVAEST. LV. ART. XI.

CONCL. 1a. In hac causa matrimonij diuimendi oportet q̄ per testes ueritas pateat.

¶PROB.

ANDECIMVM sic procedit. Vī q̄ in tali causa non sit procedēdum per testes, sicut in aliis causis, quia in aliis causis adducuntur † ad testificādum quicunque sunt omni exceptione maiores, ergo &c.

1a Præt. Testes suspecti de priuato odio, uel amor, à testimonio repellunt, sed maxime possunt propinqui esse suspecti de amore respectiu unius partis, & odio ad partē alterā, ergo nō est audiendum eorum testimonium.

¶3a P. Matrimonium est saluo tabilius, quām aliæ causæ in quibus de rebus pure corporalibus agitur: sed in illis non potest idē esse testis, & accusator, ergo in matrimonio uidetur quod non conuenienter in causa ista per testes procedatur.

SED CONTRA. Testes inducuntur in causis, ut super his, de quibus dubitatur fiat iudici fides, sed ita facienda est iudici fides in causa ista, sicut in aliis causis, quia non debet præcipitare sententiam de eo, quod non cōstat, ergo procedendum est hic ex testibus, sicut in aliis causis.

RESPONDEO, Dicendum, quòd m in hac causa oportet q̄ per testes ueritas patehat, n sicut & in aliis, tamen ut iuristæ dicunt o in hac causa multa specialia inueniuntur, p scilicet quòd q idē pōt esse accusator, & testis,

ARTICVLVS XI.

Vtrum ad separationem matrimonij cōtracti inter affines & cōsanguineos procedi debeat per testes.

c

concl. 1a

concl. 2a

concl. 3a

1

2

3

A ¶PROB. Quia sic fit in aliis causis:

CONCL. 2a. In cā hoc mōmonij diffinēdi multa spālia ī enunc.

¶PROB. Quia iuriste hoc dicunt.

¶NO. Quæ sint illa specialia, patet in tex. Hoc dictū iuristarū, de quo probatio, recitatur 3 q. 9. in glo. c. Consanguineis & allegatur diuersa iuta Pontificia per singula ferē; sō sufficeret uidere ibi. Item. Ad istam calūniā, de quo in text. quinque requntur. 1. q. iuret, se credere, bonam cām hre; 2. q. interrogatus non negabit, qđ uerū esse credit; 3. q. nōuit fictēre falsa, phōne; 4. q. dilationem nō petat in frandem; 5. q. non dedit, nec dabit, nec promisit, nec promittet, aliqd pro hac; nisi illis ipsionis, quibus legere datexpmūt ex gl. ī. de iura. cal.

& quòd non iuratur de calūnia cum sit causa quasi spiritualis, & quòd consanguinei admittūtur ad testificandum, & quòd non obseruatur omnino ordo iudiciarius, quia denunciatione facta, contumax potest excommunicari lite non contestata, & ualet hoc testimonium de auditu, & post publicationem testium testes possunt induci; & hoc totum est ut peccatum impediatur, quod in tali cōiunctione esse potest.

Et per hoc patet solutio ad obiecta.

B

QVAEST. LVI.

De impedimento cognationis spiritualis, in quinque articulos diuisa.

C

HEINDE considerādum est de impedimento cognationis spiritualis.

¶Circa quod, quęruntur quinque.

D

Primo, Vtrum spiritualis cognatio matrimonium impediat.

Secundo, Ex qua causa contrahatur.

Tertio, Inter quos.

Quarto, Vtrum transeat a uiro in uxorem.

Quinto, Vtrum transeat ad filios carnalis patris.

ARTICVLVS I.

Vtrum spiritualis cognatio impediat matrimonium.

E

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur, quod spiritualis cognatio, matrimonium non impediat. Matrimonium enim non impedit, nisi quod contrariatur alicui i bono matrimonii, sed spiritualis cognatio nō contrariatur alicui bono matrimonii, ergo non impedit matrimonium.

2 Præterea, Impedimentum perpetuum matrimonii, nō pōt stare simul cum matrimonio, sed cognatio spūalis stat simul aliqñ cum matrimonio, ut in litera dicitur, sicut cum aliquis in casu necessitatis filium baptizat, quia tūc fit uxori suę spūali cognatione cōiunctus, nec tamen matrimonium separatur, ergo spiritualis cognatio matrimoniū non impedit.

3 Præterea, Vnius spūs, non trāsit in carnē, sed matrimoniū est carnalis cōiunctio, ergo cū cognatio spūalis sit unio spūs, non potest transire ad matrimonium impediendum.

4 Præterea, Contrariorū nō sunt iidē effectus, sed spūalis cognatio uidetur esse contraria disparitati cultus, cum spiritualis cognatio sit propinquitas puemens ex datione sacramenti, uel intentione ad idem, disparitas ät cultus consistit in sacramenti carentia, ut prius dictum est, cū ergo disparitas cultus matrimoniū impediat, uidetur quod spiritualis cognatio, non habeat hunc effectum.

SED CONTRA, Quanto aliquod uinculū sanctius est, tanto magis est custodiendum, sed uinculum spirituale est sanctius, quam corporale: cum ergo uinculum propinquitatis corporalis matrimonium impediat, uidetur etiam quod cognatio spiritualis idem faciat.

Præter. in mrimonio coniunctio animarū est principalior, q̄ coniunctio corporū, qa pcedit ipsa, ergo multo fortius spūalis cognatio matrimoniū impedire potest, quam carnalis.

RESPON. Dicendum, quod sicut per carnalē propagationē hō accipit esse naturę, ita per sacramenta accipit esse spūalis gratiæ, unde sicut uinculū, q̄ ex carnis propagatione contrahitur, est homini naturale inquantum est res quędam naturæ, ita uincu-

1 Vtil. p S. Eccl. &c.

APPENDIX.

EX art. hū. Primo quō pōtifex esse dat merito infinuari ab Eugen. ij. q̄ in dirimendis matrimoniis inter affines & consanguineos contractis p cedi debeat p testes: & sic. Quoniam aliqui propter cognationem propinquitatis separati petuntur, duob. uel tribus testibus adhibitis, qui de eadem consanguinitate suspiant; uel tuidem seniores b. & melioribus loci eiusdem, id deberi legitimè comprobari.

Th. 4. di. 42. q. 1. a. 1 & ic. Con. Tri. sc. 24 de refor. mat. c. 2.

1 Vtil. p S. Eccl. &c.

APPENDIX.

EX art. hū. Primo quō pōtifex esse dat merito infinuari ab Eugen. ij. q̄ in dirimendis matrimoniis inter affines & consanguineos contractis p cedi debeat p testes: & sic. Quoniam aliqui propter cognationem propinquitatis separati petuntur, duob. uel tribus testibus adhibitis, qui de eadem consanguinitate suspiant; uel tuidem seniores b. & melioribus loci eiusdem, id deberi legitimè comprobari.

Th. 4. di. 42. q. 1. a. 1 & ic. Con. Tri. sc. 24 de refor. mat. c. 2.

2

3

4

5

CONCL. 1a. Si cui carnalis cognatio

231

Universidad de Deusto
Biblioteca

gnatio impedit matrimonium : ita spiritualis ex ecclesiæ statuto.

¶Examen. Ly ex ecclesiæ statuto. Hoc cadit super cognationem spiritualem magis, quam cognationem carnalem: si ecclesia statuum præcise accipiatur. Nam consanguinitas de iure naturali impedit; & affinitas cognatio carnalis, ultra statutum ecclesiæ, de iure naturali & diuino est. q. 54. ar. 4.

cauel. m.

¶ PROB. Quia sicut vinculum, quod ex carnis propagatione contrahitur, est hominis naturale, inquantum est res quædam naturæ: ita vinculum quod contrahitur ex

nuncln. p

sacramentorum susceptione, est aliquo modo naturale alicui, inquantum est membrum ecclesiæ.

¶CONCL. 1ª. Spiritualis cognatio si præcesserit, impedit matrimonium contrahendum, & dirimit contractum: si sequitur, tunc non dirimit vinculum matrimonii.

c uael. q

¶Examen. Ly vinculum matrimonii. Hoc dicitur ad differentiam matrimonialis actus de quo in sequentibus conclusionibus immediate satisfiet.

cogel. u

¶ PROB. Quia relinquitur clara, quò ad utranque partem, ex prædictis de similibus, videl. cognatione carnali. q. 54. art. 3. & 4. & q. 55. ar. 6.

¶CONCL. 2ª. Spiritualis cognatio sequêta post matrimonium, si inducitur causa necessitatis, non impedit actum matrimonii, neque ex parte uiri, neque ex parte mulieris.

cauel. r

¶ PROB. Quia, ut clara, præsupponitur.

¶NOT. Ratio huius esse videtur, quia necessitas eiusmodi, sicut accipit textus, nõ habet legem.

CONCL. 3ª. Si cognatio spiritualis sequens post matrimoniũ inducitur ex ignorantia extra casum necessitatis, tunc, si ille ex cuius actu inducitur diligentiam debitam adhibuit, ex neutra parte impedit actum matrimonii.

PROB. Quia præsupponitur clara.

¶*Contr.* Ergo ignorantia post debitam diligentiam ad aliquid faciendum, uel inuen-endum, uel &c. excusat a peccato. De quo uide 1. 2. q. 76. ar. 1. & 4.

CONCL. 4ª. Si cognatio spiritualis ex inductia contingat extra casum necessitatis, tunc ille, ex cuius actu inducitur, amittit ius petendi debitum, sed tamen debet reddere si petatur.

PROB. 1 Quia patet: 2 Quia [ly] sed tamen &c.] ex culpa unius contingit non debere alterius innocuus aliquod huiusmodi impedimentum reportare.

NOT. Pars prima merito patere dicitur: quia dolus & fraus nemini debent patrocinari.

1m de maiori. Aliter bono. &. saltem secundario. ¶Tunc n. hi coniux. Nã quamuis spiritualis cognatio non impediat aliquod de principalibus bonis, &c. ut in textu.

2m de maiori. impedimentum. &. præcedens non subsequens. ¶. Tunc nihil, &c. Nam quando aliquis coniugum in casu necessitatis, filium baptizat, tunc impedimentum subsequitur matrimonio.

¶Examen. Ly impedimentum matrimonii. Quando impedimentum hoc sequens est: dicitur præ impedire, quando impedit, actum matrimonii; non autem ipsum vinculum. Non enim dirimit vinculum eius, ut diximus in secunda conclusione: sed circa actum eius versatur, ut in tribus conclusionibus ultimis.

Vnde ly matrimonii, accipitur pro actu eius: Quasi dicatur in textu quando que coniungit, quod matrimonium, & impedimentum actus matrimonii, stant simul.

3tio deminori Carnalis. &. & spiritualis. ¶. Tunc nihil, &c. Nam ex eo, quod matrimonium est spiritualis coniunctio, fit quod propinquitas spiritus ei impedimentum ponat, sine hoc, &c. ut in textu.

4m maior. Contrarium non sunt iidem effectus. &. secundum dam sumptorum: non, secundum diuersa. ¶. Tunc nihil, &c. Licet enim disparitas cultus, & spiritualis cognatio, sint contraria (ut arguitur) tamẽ utraque facium eundem effectum secundum diuersas considerationes, videl. utraque repugnant matrimonio, una ratione maioris distantiæ, alterà ratione maioris propinquitatis, quam matrimonium requirat.

APPENDIX.

Ex articu. habes. ¶Primò, quo per rationem offendas: merito dictum fuit ca. Bonifacio 8. sic. Cognationem spiritualem in baptismo contrahi iure constat, quæ cognatio & contrahendum matrimonium impedit, & dirimit post contractũ. Hæc ille de cognation. spirituali in sexto. Nedum inter. Item ab Alexandro 3. Si uir, uel mulier fecerint, uel ignoranter filium suum de sacro fonte susceperint, an propter hoc separari debent? Nobis videtur quod sive ex ignorantia, sive ex malitia id fecerint, non tamen inuicem se, neque illi ex alter alterii debitum debet subtrahere, nisi ad continentiam seruandam forsitan inducatur. Quia, si ex ignorantia id factum est, eos ignorantia excusare videtur: si ex malitia, ex sua fraus non debet patrocinari uel debet. Hæc ille de cognatione spirituali.

Vti uides, quod faciat illa cognatio superueniens. Item a Concil. Magotiensi. 30. quæst. 1. de eo quod. Si filium, aut commatrem suam aliquis in coniugium duxerit, separandos esse iudicamus; & graui pœnitentia plectendos. Si autem coniuges legitimi, unus, aut ambo ex industria fecerint, ut filii sui de fonte susciperent: grauiter pœnitentia iniungatur, & simul maneant; & si præuaricator coniugi superuixerit, sine spe coniugi maneat. Item ibi. Illa autem grauis pœnitentia præter cæteras, est non posse exigere debitum.

Item a Ioanne papa illudem. Ad limina &c. Si supradictus genitor filium suum corpore moriente in extremis uitæ suæ positum, nec dum in matris ablutionis absentia, scilicet a sacerdotum, urgente necessitate cogente baptizauit.

Non inculpabile, quod necessitas statuit, iudicamus: & ideirco fuæ uxori sibi iam olim legitimè sociatæ impune, quamdiu uixerit, iudicamus manere conuictum. hæc ibi.

¶ Secundo habes quomodo per rationem prædictã patet pro quanto de cognatione spirituali talia sentiunt, & intelligas, & defendas.

¶Tertiò uides quo modo ex his uicissim Thomistica doctrina hæc & declaratur & confoliditur.

QVÆST. LVI.

ART. II.

Vtrum per solum baptismum spiritualis propinquitas contrahatur.

AD SECVNDVM sic procedi tur. Videtur, quod per solũ baptismũ spiritualis propinquitas cõtrahatur. Sicut. n. se hẽt corporalis cognatio ad corporalẽ generationem, ita spũalis ad spũalem: sed solus baptismus de spiritualis generatio, ergo per solum baptismum, cõtrahitur spiritualis cognatio, sicut & per solam generationem carnalem carnalis cognatio.

1 Præterea, Sicut in cõfirmatione imprimit character, ita in ordine, sed in susceptiõe ordinis non sequitur spũalis cognatio, ergo nec ex cõfirmatione, & sic solum ex baptismo.

3 Præterea, Sacramenta sunt digniora sacramentalib. sed ex q̃ busdam sacramentis spiritualis cognatio non sequitur, sicut patet in extrema unctione, ergo multo minus ex catechismo, ut quidam dicunt.

4 Præterea, Inter sacramentalia baptismi multa alia pter catechismũ numerantur, ergo ex catechismo nõ magis cõtrahit spiritualis cognatio, quam ex aliis.

5 Præterea, Oratio nõ est minus efficax ad promouendum in bonũ, quam institutio, uel catechizatio, sed ex oratione nõ contrahitur spiritualis cognatio, ergo nec ex catechismo.

6 Præterea, Institutio, q̃ fit baptizatis per prædicationẽ, non minus ualet quã illa, quæ fit nondum baptizatis, sed ex prædicatione nõ cõtrahitur aliqua cognatio spiritualis, ergo nec ex catechismo.

SED CONTRA, primæ Cor. 13. in Christo Iesu per Euangelium ego uos genui, sed spiritualis generatio causat spiritualẽ cognationem, ergo ex prædicatione euangelii, & institutione fit spũalis cognatio, & non solum ex baptismo.

Præterea. Sicut per baptismũ tollitur peccatũ originale, ita p pœnitentiã actuale, ergo sicut baptismus causat spiritualem cognationem, ita & pœnitentia.

Præterea, Pater dicitur nomen cognationis est, sed per piam, & doctrinã, & curam pastoralẽ, & multa huiusmodi, aliquis dicitur alteri spiritualis pater: ergo ex multis aliis præter baptismũ, & confirmationem spiritualis cognatio contrahitur.

RESPONDEO Dicendum, q̃ circa hoc est multiplex opinio, quidã dicunt, q̃ spũalis regeneratio sicut p septiformẽ Spũssancti gratiã datur, ita per septẽ effunditur, incipiendo a primo pabulo salis sacri, *usq; ad cõfirmationem per episcopũ factã, & per quodlibet horum septẽ spũalis cognatio contrahitur. Sed illud non uidetur rõnabile, quia cognatio carnalis non cõtrahitur nisi p actum generationis cõpletum, unde et affinitas nõ contrahitur, nisi facta commixtione seminum, ex qua põt sequi generatio carnalis: spũalis autem generatio non perficitur nisi p aliq̃ sacrãm, unde non uidetur conueniens q̃ spiritualis cognatio contrahatur, nisi per aliquod sacramentum. Et ideo alii dicunt, q̃ p tria tantum sacramenta spũalis cognatio contrahitur. s. per catechismum, baptismum, & confirmationem. Sed illi propriam uocem uideutur ignorare, quia catechismus non est sacrm, sed sacramentale. Et iõ alii dicunt, q̃ tm̃ p duo sacramenta cõtrahitur, s. per confirmationem, & baptismũ, & hæc est opinio communior, tamen de catechismo horũ quidam dicunt, q̃ est debile impedimentũ, quia impedit cõtrahendum, sed non dirimit contractum.

*al. sacra

AD PRIMVM ergo dicendum, q̃ duplex est carnalis natiuitas. Prima in utero, in qua adhuc, q̃d natũ est, est adeo debile, q̃ non possit extra exponi sine periculo, & huic natiuitati assimilatur regẽratio q̃ baptismũ, in quo regnãtur aliquis adhuc quasi fœtus intra uterũ ecclesiæ. Sed a est natiuitas ex utero, q̃i iam q̃d natũ erat in utero, tm̃ roboratũ est, quod põt sine periculo exponi exteriorib. quæ nata sunt corrumpere, & huic assimilatur confirmatio, p quã hõ roboratus exponitur in publicum ad confessionẽ nomini Christi: & ideo congrue per utrũq; istorũ sacramentorum contrahitur spiritualis cognatio.

AD SECVNDVM Dicendum, q̃ per ordinis

ratio, sed solum baptismus: tamen, inquantum assimilatur nauitati ex utero, (ut in ad primum, ¶ sub spirituali generatione contelligitur, quasi per quandam extensionem, in immediate præm. dixerbis.

Præcedens probatio licet tempore sancti Thomæ opinio fortissimam posita sede Apostolica firmata est, tanquam ueritas determinata, ut in appsequenti.

CONCL. 1ª. Decatherchizeo quidam dicunt, quod est debile impedimentum.

¶Examen. Ly quidam dicunt. Videlicet beuic. Post sanctũ Thomam dictum isto tum (ut in appen.) a sede Apostolica firmatum est. Vnde conclusio hæc non amplius tenetur, ut quidam asserunt. idest opinantes sed determinate, tanquam ueritas absoluta.

PROB. Quia Christus non uidetur contrahendum, sed non dirimit matrimonii contractum.

1m de maiori Corpus alem generationem. n. non tantum in utero, sed etiã ex utero. ¶ Tunc nihil, &c. Nam licet solus baptismus sit spiritualis regeneratio, tanquam correspondens generationi corporali in utero: tamẽ confirmatio assimilatur generationi corporali ex utero. ut in textu.

concl. p

2m de maiori ita, & quantũ ad impressionem characterem, quantum ad regenerationem quãdam. ¶. Tunc nihil, &c. Nam ideo in susceptione ordinis nõ fit spiritualis cognatio

Universidad de Deusto
Biblioteca

tio,& in baptismo fit,prosperat. Et baptismus est regeneratio,sed non autem non. In suscipiente.n. ordinis non fit alia generatio, sed quædam promotio potestatis,&c. ut in tex.

3m illatio conclusionis. Ergo,&c. & negatur illatio §. Nam in extrema

unctione non fit professio futuræ baptismi in catechismo,aut ibi ista professio,sicut in spōsalib. quædā spōsio,&c. ut in tex.

¶ *Corol.* Ergo spiritualis cognatio nō fit in catechismo,eo qa ipse sit sacramētum, uel sacramentale quo modocunque sed qa est sacramentale tale, i. professio existentis futuri baptismi. Ergo ubi tangendi spūalem cognationem nō stat in esse digniori, puta in esse sacramentum (dempto duobus in 2. conclusione positis) ibi

Universidad de Deusto
Biblioteca

tune cognatio spiritualis transiit ad uxorem, quam iam carnali ter cognouit: non autem, si nondum sit matrimonium consummatum.

¶ PROB. 1 Quia sunt effecti una caro uir & uxor. 2 Quia sic non autem &c. Inondum effecti sunt una caro.

¶ Conc. Ergo dictū illius Gen. 2. Erūt duo in carne una, intelligitur dupliciter. 1. & 16. ne prolis in cuius carne generata utetq; cōiugum conuenit: & rōne commixtionis seminum, etiam q ex eis nunquam proles nasceretur. Primā intelligentiam habuisti supra multotiens: secundam uero nunc.

¶ CONCL. 1ª. Quando hō sit compater gnatum proprium: tūc cognatio spiritualis videtur transire ad mulierem, quæ est carnaliter ab eo cognita, quamuis non fit uxor.

¶ Examen. Ly uidetur. Hoc stat pro assertione, non pro (ut sæpius modestiæ causa fit) quod utiq; mō stat probato adducta, quæ est sequens.

PROB. Quia sic hō, & mulier effecti sunt una caro.

*Li. 4. sen. dist. 41.

¶ Conc. Ergo ꝓmissa in concl. præcedenti intelliguntur de cognitione carnali illicita: quamuis ad literā de uxoria cogni. Genc. loquatur.

1m consequētia. Ergo, &c. ℞. negatur consequētia. § Nam ex hoc, q̄ unio spiritualis, & corporalis sunt diuersorum generū pōt concludi, q̄ una, &c. ut in tex.

¶ Conc. Ergo fuisses valida consequentia, si dixisset: ergo carnalis coniunctio nō è spūalis, neq; è contra. Nōc autem, quia infert q̄ carnalis nō est ex spūalis, ideo inualida est.

concl. m

2m minor. Magi[i] conueniūt in spūali generatione, q̄ est ex spūalis cognationis, pater & mater spiritualis: quam uir qui est spūalis pater, & uxor. ℞. negatur ista §. Nam pater spiritualis & mater spūalis eiusdem non coniunguntur in &c. ut in tex.

concl. p

3m d cōclōne Ad uxorem. ℞. incapacem §. immo nunquam transiit in talē. Tunc nihil, &c. Nam

2 Præterea, Magis[h] conueniunt in spirituali generatione, quæ est causa spiritualis cognationis, pater, & mater spiritualis quam uir, qui est spiritualis pater, & uxor, sed pater, & mater spiritualis nullam ex hoc spiritualem cognationem contrahūt ergo nec uxor contrahit aliquā spiritualem cognationē ex hoc, quod uir eius sit pater alicuius spiritualis.

3 Præterea, Potest contingere, quod est baptizatus uir, & uxor non est baptizata, sicut quando est ab infidelitate conuersus sine alterius coniugis conuersione, sed spiritualis cognatio non potest peruenire ad non baptizatum, ergo non transit semper a uiro ad[h] uxorem.

4 Præterea, Vir, * & uxor possunt aliquem simul de fonte leuare, si ergo spiritualis cognatio a uiro transiret in uxorem, sequeretur quod uterque coniugum esset bis pater, & mater spiritualis eiusdem, quod est inconueniens.

SED CONTRA, Bona spiritualia magis multiplicabilia sunt, quam corporalia, sed consanguinitas corporali uiri trāsit ad uxorem per affinitatem, ergo multo magis spiritualis.

RESPON. Dicendum, quod aliquis potest fieri alicuius compater dupliciter. Vno modo per actum alterius, qui baptizat uel in baptismo suscipit filium eius, & sic * cognatio spiritualis non transit a uiro in uxorem; nisi forte ille sit filius uxoris, a quia tunc directe uxor contrahit cognationem spiritualem, sicut, & uir. Alio modo per actum proprium sicut cum leuat filium alterius de sacro fonte, & ꝑ sic cognatio spiritualis transit ad uxorem, quam iam carnaliter cognouit, non autem si nondum fit matrimonium consummatum, ¶ quia nondum effecti sunt una caro: & hoc est per modum cuiusdam affinitatis, unde

ex hoc non fit, quòd cognatio spiritualis non possit quantum est ex se per matrimonium traduci a uiro in uxorem, licet ex capacitate uxoris (ut in tex.) hoc proueniat.

4m d cōclōne Bis. ℞. ex causis diuersis non, ex isdem §. Tunc nihil, &c. Nam inconueniens non est, q̄ uxor ex diuersis causis efficiatur bis mater, &c. ut i tex. Ex quo ꝛ dic a simili non esse inconueniēs q̄ uir ex diuersis causis efficiatur bis pater spiritualis eiusdem.

concl. t

¶ NOT. ex tex. argu. huius ubi dr ly bis pater, intellige q̄ hoc potest fieri duobus modis uno modo qñ pater ipse leuat aliquē de sacro fonte: ut est in ꝓposito. Alio modo qñ uxor eius post matrimonium consummatum, uel ēt mulier ab ipso carnaliter cognita leuat aliquē de sacro fonte, ét q̄ ipse uir manib. propriis nō tetigerit illum. Sed tamē in hoc est dīa, q̄ qñ ipse simul cum uxore, uel alia muliere carnaliter cognita leuant idē efficitur bis pater spiritualis: semel quidē ex actu proprio leuādi, & iterum semel ex actu unius illarum mulierum. Quando aūt una illarum ūlleuat tunc efficitur semel pater spūalis. Et hoc apparet clarum ex cōclus. 1ª. articu. huius quæ ly ad literam dicat cognationē spūalem transire a uiro in uxorem, uel ēt (ut 3ª dicit) in aliam mulierem intelligitur quoque è conuerso. l. cognationem ipsam trāsire ab aliqua illarum mulierum in uirum. Nam ratio ibi pro conclusionib. adducta, si applicetur, æqualiter concludit utrunque.

APPENDIX.

Exar. hēs. ¶ Primò quo ꝓ rōnē ostendas meritò intitu... a Clem. 3. q̄ spūalis cognatio trāsita uiro in uxorē. Martin[o] Bertā duxit uxorē, Tebergā sibi copulauit Lotharius, qui Bertæ, & Martini filium de sacro fonte suscepit. Lothario, & Bertæ sub-

¶ Vti pro §. concl. &c.

per carnalem pro pinquitatem.

sublatis dē medio Marinus cum Teberga prætata contraxit. Respondendum duximus: q̄, cum secundum domini uerbum uir & mulier efficiantur per connubium una caro, liquidū est Tebergam non posse matrimonialiter copulari Marino, qui cō pater eius fuerat, cum quo una caro Teberga noscitur extitisse. Hæc ille de cognatione spirit. Vbi per ly cōmunium intelligit copulam carnalem: ut & ex glosibi & ex Adriano papa patet. 17. q̄. 2. Agathosa itē a Concil. Triburiensi ꝓ prædicta cognatione nō trāsit, nisi copula carnali ponitur & fit. Qui spiritualem habet cō patrem, cuius filii de lauacro sacri fontis accepit, & eius uxor cōmater non est: licet ei, defuncto compatre suo, eius uiduam ducere in uxorem si nullam habet propinquitatem consanguinitatis. Quid enim? Numquid non ponūt coniungi quos nulla propinquitas carnalis uel nulla generatio secernit spiritualis?

A

Hæc illud. 30. q. 4. ité ab Vrbano merito esse dictum fit. Quod aūt uxor cum marito in baptismate simul nō debeat suscipere puerum, nulla auctoritate reperitur prohibitum. Sed ut puritas spiritualis paternitatis ab omni labe, & infamia, conteractur immunis, dignum ēt decernimus ut utrique insimul ad hoc aspirare minimè ꝑsumant. Hæc ille: ibid. Vbi ly infamia, sumitur ꝑ speciu stultorum. Crederet n. (inquit glos.) stultus aliquē ꝓximitatem, inter eos contrahi, si simul susciperent. Sed etiam super illum esset (inquit) ut uterque susciperet: cum ex susceptione alterius uterque compater efficiatur: de consuetudine tamen est in quibusdam locis, quod uterq; simul suscipit.

2 ¶ Secundò habes quomodo per rationem prædictā patet, ꝓ quanto cognationem spiritualem transiit, uel non transiit a uiro ad uxorem insinuant, & intelligat, & uearis.

3 ¶ Tertiò uides quomodo ex ijs uicinum Angelica doctri. hæc & declaretur, & consolidetur.

QVAEST. LVI. ART. V.

335 CONCL. 1ª. Spiritualis cognatio transit a patre in filium, & nō è conuerso.

¶ PROB. Quia Filius est aliquid patris: & non è conuerso. (5. Ethic.)

¶ NOT. iis, in quem transire habet cognatio, debere esse aliquid eius, a quo transitus fit tam ar. 4. cum sua appendice, deinō ſtranit. Ibi namque ideò dictum est, cognationem a uiro in uxorem, uel etiam aliam mulierem, & è conuerso, transire uel non transire: quia utrinque iam alter alterius erat, uel non erat aliquid insulante carnali copula per commixtionem seminum. Hinc est quod, posito antecedente probationis, tanquam clara præsupponitur consequentia: hoc est non probatur, q̄ cōclusio

ARTICVLVS V.

Verum cognatio spiritualis transeat ad filios carnales patris spirituales.

AD QVINTVM sic procedi[B] tur. Videtur, quod non transeat ad filios carnales patris spiritualis, ¶ quia spirituali cognationi non assignatur gradus: esset[h] autem gradus, si transiret a patre in filium, quia persona generata mutat gradū, ut supra dictum est, ergo non transit ad filios carnales patris spirituales.

2 Præterea, Pater eodem gradu attinet filio, & frater fratri:[C] si[h] ergo cognatio spiritualis trāsit a patre in filium, eadē ratione trānsibit a fratre in fratrē, quod falsum est.

SED CONTRA est, quod in litera probatur per authoritatem.

RESPONDEO Dicendum, quod filius est aliquid patris, & non econuerso, ut dicitur in 8. Ethicor. * & ideo [m] spiritualis cognatio transit a patre in filium; & non econuerso, & sic patet, quod tres sunt cognationes spirituales. Vna, quæ dicitur spiritualis paternitas, quæ est inter patrem, & filium spiri-

[D]

concl. m
*li. 8. c. 12 nō procul a fi.

præmissa. Indè necessario sequatur.

¶ CONCL. 2ª. Spiritualis & paternitas, & compaternitas, & fraternitas impedit matrimonium contrahendum, ac dirimit contractum.

PROB. Quia, ut patet ex iuribus antiquis, supponitur.

NOT. sup. ar. 1. cō clusione tale impedimentum sta duplici loquens: Doctor sanctus approbauerat ly ex statuto ecclesiæ. Vnde pōid insinuauit ecclesiæ in omnibus suis dicēdis circa huiusmodi impeditionem, & intelligere & intelligidæ

concl. p

bere inxta statum ipsius ecclesiæ. Quamobrem conclusionem, quę sine nouis probationibus adducuntur de tali materia, meritò dicuntur supponi ab ipso tanquam clara ex iuribus ecclesiæ antiquis. Dico, antiquis tempore Sancti huius factis & uahdis: quoniam de statutis nouiter editis text. in

Pro intel lectu sano D. Tho. si

intelligi non potest (ut considerauimus patet) cum post tempora eius emerserint.

ne pīudicio nouo rū iurū.

Quo fit: ut dicta sua de tali, aliaque simili materia secundum iura antiqua meritatis mensurari debēt solum. & q̄, si quis illa secundum iura nouæ ueritatis mensurare uelit, extorquet ipsa contra intentionem authoris, ac in tali re dictorum tanti docto ris tanquam falsarius habeatur.

1m minor. Essent autem gradus, si transiret de patre in filium. ℞. negatur ista. §. Ad rationem dicitur, quod persona addita per carnis propagationem, ideſt persona generata, facit gradum respectu illius personæ, quæ, &c. ut in textu.

2m consequētia. Si ergo, &c. ℞. negatur consequentia §. Ratio est, quia frater non est aliquid fratris, sicut filius, &c. ut in tex.

¶ NOT. Mentionem facit de uxore respondendo hoc textualiter, licet argumentum huius non meminerit: ut respondeat tacitæ obiectioni, quæ (soluto argumento ad literam) potetat fieri de uxore eiusdē quod illa non esset aliquid uiri, eum non deficeret ab eo, sicut filius a patre. Ex noua quod illud idem, quod dicitur de uxore respectu uiri, cointelligitur uicissim de uiro respectu uxoris, ut supra not. post probat. conclusion primæ, tactum fuit.

APPENDIX.

Ex articu. habes. ¶ Primò, quò per rationem ostendas meritò insinuatum esse ab Innocentio 3. q̄ a patre in filium carnalem transit cognatio spiritualis. & sic. Tua non dixit discretio consulendo, an natus ante compaternitatem filium eorum patris sui, uel commatris sibi possit matrimonialiter copulare: & si contraxit, an debeat separari.

¶ Vti pro §. Eccl. &c.

Super quo respondemus, quòd huiusmodi personæ non possunt matrimonium contrahere: &, si contraxerint, possunt ab-

inuicem

Universidad de Deusto
Biblioteca

QVAEST. LVII.

De cognatione legali, quæ est per adoptionem, in tres articulos diuisa.

DEINDE considerandū est de cognatione legali, quę est per adoptionem.

¶Circa quod, queruntur tria.

Primo, Quid sit adoptio.

Secūdo, Verum ex ea aliquod vinculum contrahatur matrimonium impediens.

Tertio, Inter quas personas contrahatur.

ARTICVLVS I.

Verum adoptio conueniens definiatur.

AD PRIMVM sic procedi-
tur. Videtur, quod inconueniēter adoptio definiatur.

Adoptio enim est extraneæ personę in filium, uel nepotem, uel deinceps, legitima assumptio, filiis.n. debet esse subditus patri, sed aliquando ille, qui adoptat, non transit in potestatem patris adoptantis, ergo nō semper per adoptionem aliquis in filium assumitur.

2 Præterea, Parentes debent filiis [b] thesaurizare 2.Co.12. Sed pater adoptans non oportet ꝙ semper adoptato thesaurizet, ꝙa quandoque adoptatus nō succedit in bonis adoptantis, ergo adoptio non est assumptio alicuius in filium.

3 Præterea, Adoptio, per quam aliquis in filium assumit-
[a] tur, similatur generationi naturali, per quam naturaliter producitur filius: ergo cui competit naturalis generatio filii, competit adoptio, sed hoc est falsum, quia ille qui non est sui iuris, & qui est minor 25. annis, & mulier non possunt adoptare, qui tamen possunt filiū naturaliter generare, ergo adoptio non dr propriæ assumptio alicuius in filium.

4 Præterea, Assumptio extraneæ personæ in filium videtur esse necessaria ad supplendū defectum [b] naturalium filiorum, sed ille, qui non potest generare ut spado, uel frigidus, maxime patitur defectum in filiis naturalibus, ergo ei maxime competit assumere aliquem in filium, sed non competit ei adoptare, ergo adoptio [b] non est assumptio alicuius in filium.

5 Præterea, In spirituali cognatione, ubi aliquis in filium assumitur, fine carnis propagatione, potest indifferenter maior ætate effici pater minoris, & econuerso, quia iuuenis potest senem baptizare, & econuerso. Si ergo [b] per adoptionem aliquis assumitur in filium sine carnis propagatione, similiter posset iudicare inferenter senior iuniorem, uel minor seniorem adoptare, qđ non [b] est uerum, & sic idem quod prius.

6 Præterea, Adoptatus non differt, [b] secundum aliquem gradum ab adoptante, ergo quilibet adoptatus adoptatur in filium, & sic inconueniēter dicitur, quod adoptatur in nepotem.

7 Præterea, Adoptio ex dilectione [b] procedit, unde, & Deus dicitur nos per charitatem in filios adoptasse, sed charitas maior habenda est ad proximos, quam ad extraneos, ergo non debet esse adoptio extraneę personæ, sed magis propinquę.

RESPON. Dicendum, quod ars imitatur naturam, & supplet defectum naturæ in illis, in quibus natura deficit, unde sicut per naturalem generationem aliquis filium producit, ita per [m] ius positivum, quod est ars boni, & æqui, potest aliquis alium sibi assumere in filium ad similitudinem filii naturalis, ad supplendū filiorum deperditorum defectū, [n] propter quod præcipue adoptio est introducta: & quia assumptio importat terminum a quo propter quod assumens non est assumptum, oportet quod ille, qui assumitur in filium, sit persona extranea, ergo sicut naturalis generatio habet terminum ad quem, s. formam, quę est finis generationis, & terminum a quo, s. formam contrariam, ita generatio legalis habet terminum ad quem, s. filium vel nepotem: terminum a quo personā extraneā: & sic patet ꝙ prędicta assignatio cōprehendit genus adoptionis, quia dr legitima assumptio: & terminus a quo: quia dicit extraneæ personæ: & terminum ad quē: qa dr in filiū uel nepotē. [q]

AD PRIMVM ergo dicendum, ꝙ filiatio adoptionis: est quędā imitatio filiationis naturalis, & ideo duplex est filiatiōis species. Vna quæ perfecte naturalē filiationem imitatur: & hæc uocatur arrogatio per quā traducit adoptatus in prātem adoptantis: & sic adoptatus succedit patri adoptanti ex intestato: nec pōt eum pater sine culpa priuare quarta parte hæreditatis sic aūt adoptari non pōt: nisi ille qui est sui iuris: qui. s. non hēt patrem: aut si habet est emancipatus: & hæc adoptio non fit nisi auctoritate principis. Alia adoptio est quę imitatur naturalem filiationem imperfecte: quę uocatur simplex adoptio, per quam adoptatus nō transit in potestatē adoptantis. Vnde magis est dispositio quædā ad perfectam adoptionē quam adoptio perfecta, & ēm hanc potest adoptari er ille qui non est sui iuris: & sine auctoritate principis ex auctoritate magistratus: & sic adoptatus non succedit in bonis adoptantis: nec tenetur ei adoptans aliquid de bonis suis in testō dimittere nisi uelit: & per hoc patet ad solutio ad 2m.

AD 3m dicendum, ꝙ generatio naturalis ordinatur ad speciem consequendam: & ideo omnibus cōpetit posse naturaliter generare, in quibus natura speciei nō est impedita: sed adoptio ordinatur ad hæreditatis successionem: & ideo illis solis competit qui hōt ptātem disponendi de hęreditate sua. Vnde qui non est futuris, uel est minor 25. annorum aut mulier non potest adoptare aliquem nisi ex speciali concessione principis.

AD 4m dicendum, ꝙ per eum qui habet impedimentum perpetuū ad generandū non pōt hęreditas transire in posterum. Vnde ex hoc ipso ia non debet illis qui succedere ei debent iure ꝓpinquitatis: & iō non ei cōpetit adoptare, sicut nec naturaliter generare, & [r] præterea maior est dolor est de filiis amissis quàm de illis qui nunquā fuit habiti, & iō habentes impedimentum generationis non indigent solatio contra carentiā filiorū sicut illi qui habuerunt & amiserunt: uel eriam qui habere potuerunt sed aliquo impedimento accidentali carent.

AD 5m Dicendū, ꝙ spūalis cognatio cōtrahitur ꝓ sacrm quo fideles renascunt in Christo in quo nō differt masculus & fœmina, seruus & liber, iuuenis & senex, * & ideo indifferenter quilibet pōt effici pater spūalis alterius, sed adoptio fit ad hæreditatis successionē, & quandam subiectionē adoptantis ad adoptatum, non aūt est conueniens ꝙ antiquior iuueni in cura rei familiaris subdatur: & ideo iunior non potest adoptare seniorem, sed omnem secundum leges ꝙ adoptatus sit in tantum adoptante iunior, quod possit eius esse filius naturalis.

AD SEXTVM dicendum, ꝙ sicut conuenit amitti filios, ad quem. s. filium vel nepotem: terminum a quo personā extraneā: & sic patet ꝙ prędicta assignatio cōprehendit genus adoptionis, quia dr legitima assumptio: & terminus a quo: quia dicit extraneæ personæ: & terminum ad quē: qa dr in filiū uel nepotē. [q]

AD PRIMVM ergo dicendum, ꝙ filiatio adoptionis: est quędā imitatio filiationis naturalis, & ideo duplex est filiatiōis species. Vna quæ perfecte naturalē filiationem imitatur: & hæc uocatur arrogatio per quā traducit adoptatus in prātem adoptantis: & sic adoptatus succedit patri adoptanti ex intestato: nec pōt eum pater sine culpa priuare quarta parte hæreditatis sic aūt adoptari non pōt: nisi ille qui est sui iuris: qui. s. non hēt patrem: aut si habet est emancipatus: & hæc adoptio non fit nisi auctoritate principis. Alia adoptio est quę imitatur naturalem filiationem imperfecte: quę uocatur simplex adoptio, per quam adoptatus nō transit in potestatē adoptantis. Vnde magis est dispositio quædā ad perfectam adoptionē quam adoptio perfecta, & ēm hanc potest adoptari er ille qui non est sui iuris: & sine auctoritate principis ex auctoritate magistratus: & sic adoptatus non succedit in bonis adoptantis: nec tenetur ei adoptans aliquid de bonis suis in testō dimittere nisi uelit: & per hoc patet ad solutio ad 2m.

AD 3m dicendum, ꝙ generatio naturalis ordinatur ad speciem consequendam: & ideo omnibus cōpetit posse naturaliter generare, in quibus natura speciei nō est impedita: sed adoptio ordinatur ad hæreditatis successionem: & ideo illis solis competit qui hōt ptātem disponendi de hęreditate sua. Vnde qui non est futuris, uel est minor 25. annorum aut mulier non potest adoptare aliquem nisi ex speciali concessione principis.

AD 4m dicendum, ꝙ per eum qui habet impedimentum perpetuū ad generandū non pōt hęreditas transire in posterum. Vnde ex hoc ipso ia non debet illis qui succedere ei debent iure ꝓpinquitatis: & iō non ei cōpetit adoptare, sicut nec naturaliter generare, & [r] præterea maior est dolor est de filiis amissis quàm de illis qui nunquā fuit habiti, & iō habentes impedimentum generationis non indigent solatio contra carentiā filiorū sicut illi qui habuerunt & amiserunt: uel eriam qui habere potuerunt sed aliquo impedimento accidentali carent.

AD 5m Dicendū, ꝙ spūalis cognatio cōtrahitur ꝓ sacrm quo fideles renascunt in Christo in quo nō differt masculus & fœmina, seruus & liber, iuuenis & senex, * & ideo indifferenter quilibet pōt effici pater spūalis alterius, sed adoptio fit ad hæreditatis successionē, & quandam subiectionē adoptantis ad adoptatum, non aūt est conueniens ꝙ antiquior iuueni in cura rei familiaris subdatur: & ideo iunior non potest adoptare seniorem, sed omnem secundum leges ꝙ adoptatus sit in tantum adoptante iunior, quod possit eius esse filius naturalis.

AD SEXTVM dicendum, ꝙ sicut conuenit amitti filios,

¶PROB. Quia adoptio est introducta ad supplendum defectū A filiorum deperditorum.

¶Examen. Ly deperditorum. Vel quia habita sunt, & amissi postea, uel quia potuerunt haberi, licet quandoque in primeuo occidentali non sint habiti. Ergo per ly deperditorum, ostenditur ꝙ habētes impedimentum perpetuum ad generandū non possunt adoptare. Vide ad 4m.

¶CONCL. 2o Illa differentia. s. (adoptio est extraneæ personę in filium, vel nepotem, vel deinceps, legitima assumptio) competit prædictę definitioni. s. adoptio est extraneæ personæ &c. est conuenienter data de adoptione. Et probemus ꝙ illa fedam cōclusione sic. Quia diffinitio illa datur a genus suū, & differentia, vt in patet.

¶PROB. Quia patet ex terminis.

¶NOTA. Ille terminus a quo, & terminus ad quem, in conclusione dicti tenent locum differentiæ diffinientis.

1m de maiori. Adoptatur & adoptione imperfecta non autem perfecta. s. illa de cuius simplex adoptio tantum dicta aūt arrogatio. Tunc nihil &c. Nam primo pallet in illa consequentia de adoptione perfecta.

2m de minori. Adoptatur & adoptione imperfecta non quod perfecta. s. Tunc nihil &c. Nam primo patet in adoptione perfecta. Similatur. &c. in aliquibus. ab. in omnibus. s. Tūc nihil &c.

3m de antecedente.

Non enim assimilantur in hoc, ꝙ cuicunque competit naturalis generatio filii competat & adoptio. Et hoc propter diuersitatem finium vtriusque. Generatio enim naturalis ordinatur ad speciem &c. ut in textu.

¶NOT. Aduertendū ꝙ responsio prędicta loquitur de adoptione arrogatiua, non autē de simplici. Ex hoc n ꝙ adoptionem ordinatam ad successionem hæreditatis dicit, & in ad 4m dixerat, ꝙ adoptari simpliciter nō succedit in bonis adoptātis relinquit ei clarū, ꝙ de arrogatiua ūs hic fermo sit.

4m illatio cōclusionis secundæ. Ergo adoptio, &c. &. negat illatio. § Ratio est, quia licet solatio filiorū indigeat, nō tñ patrimonii hæreditatē trāsmittere in filios. Vñ qa est dr in diffinitione, ꝙ adoptio est assumptio alicuius in filiū, intelligit de filio cui possit de iure hęreditas relinqui: iō tales adoptare non possunt. * Resp. ad 2m.

¶NOT. Simile vr annotandū pro illo in ad 4m, qđ & annotatum est in ad 1m.

Itē d maiori. Naturali filiatiōi. &. habenti salutē in potēa reducibili ad actū. § vt in tex. ñ Tūc nihil &c. Nam Spado & hmōi, ppetui impedimēto hoc ad gener. dd filios. Propterea ly antecedens, ꝙ dolor de priuatione filiorū non est tā intensus &c. illis, sicut in generare valentibus, ideo solatiū adoptandi Spadonibus, ac huiusmodi non tribuit. Vide secundum responsum in tex. ly & præterea maior est dolor de filiis amissis &c. * Vt dicit rad Galat. 3. & ad Colo. 3.

¶NOT. Aliud est indigere solatio filiorum adhuc, aliud est indigere illo ad depellendā tristitiā existentiæ ipsorum. Primum esse potest, & non potest esse æqualiter in Spadonibus sicut in aliis, & qđ. & plus: secundum ad hanc differentiā annotandā textus de spadonibus ignauiter dixit ly non indigent solatio contra carentiā filiorum & nō dixit ab oīe ꝙ non indigeant solatio filiorum.

5m consequentia. Ergo &c. &. negatur consequentia. s. & Ratio est quia spiritualis cognatio contrahitur per sacramentum &c. ut in textu.

¶Confirmatur. Ergo, ꝙ hoc vel illud (de quibus in arg6) fiat sine carnis propagatione, adducitur extra propositum.

6m maior. Adoptatus non differt secundum aliquem gradum ab adoptante. &. est extra propositum

Th.4.di. a1.q.2.a. 1.& seq.

Conel. 1m

2m

Respon. ad titulum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

potuum ista maior. §. Nam adoptio non inducta est ad faciendam differentiam graduum: sed in solatium filiorū amissorum & a simili aliorum suorum, puta nepotum, & deinceps. Sicut autem contingit amitto filios, ita & nepotes, &c. ut experientia docet.

7ª maior.

Adoptio ex dilectione procedit. ¶. & ex intentione relinquendi hæreditatem ei, q adoptatur. §. f. perfectæ. Tunc nihil, &c. ut patet in textu.

¶ *Cont.* formaliter ergo in adoptatione perfecta est posse hæreditari aliquem, qui solum de iure legali succedat in hæreditate, Hoc autem, ut patet, requirit in adoptata persona, q sit extranea. i. q nullo alio iure succedere possit, sine ergo sit propinquus carne, siue non, hoc est per accidens: cum ly extranea, non dicat exemptionem a propinquitate carnis, nisi p quo ista exceptio concernit hoc. f. non habere potestatē de iure propinquitatis succedendi in bonis.

APPENDIX.

1 Vel. p 5. Eccl. &c. e. 1. ex. de cogna. le ga. §. ex eo.

EXAR. hēr. ¶ Primò quo pacto tationem offendas? meritò infinuarum a Nicolao papa, q ex adoptione contrahit' cognatio cum impedien' matrimonium? & sic. Quandoquidem nec inter eos, qui adoptione filii fiunt, ueneran' dæ Romanæ leges matrimonia contrahi permittunt. Si inter eos non contrahitur matrimonium, quos adoptio iungit' quāto potius a carnali opore texinter se connubernio cessare illos, quos per cęleste sacramentum regeneratio sācti spiritus iungit? Hæc ibi. Faciunt etiam hæc ad q. 16. ar. 1, & 2. item a &c. a. 1. appen. Licet. n. illa ibi adducantur alia ratione, pro quanto .f. ad illum locum faciunt tamē eadem alia ratione huc applicantur, pro quanto .f. matrimonii impedīm dicunt ex adoptione causari. vide tu.

ita & nepote, & deinceps: & iō cum adoptatio sit inducta in solatiū filiorū amissorum, sicut aliquis per adoptionem potest subrogari in locum filii, ita in locū nepotis, & deinceps.

AD 7m dicendum, q propinquus iure propinquitatis debet succedere, & ideo non competit ei, quod per adoptionem ad successionem deducatur: & si aliquis propinquus, cui non cōpetat successio hæreditatis, adoptetur nō adoptatur in quantum est propinquus, sed inquantum est extraneus a iure successionis in bonis adoptantis.

ARTICVLVS II.

Vtrum ex adoptione contrahatur aliquod vinculum impediens matrimonium.

AD SECVNDVM sic procedit. Videtur quòd ex adoptione non contrahatur aliquod vinculum impediens matrimonium, quia cura spiritualis est dignior, h quam cura corporalis: sed ex hoc quòd aliquis curæ alicuius subiicitur spiritualiter, non contrahit aliquod propinquitatis vinculum, aliæ omnes, qui habitant in parochia, essent propinqui sacerdotis, & cum filio eius non possent contrahere, ergo nec adoptio, quæ trahit adoptatum in curam adoptantis, hoc facere potest. 1

2 Præt. ex hoc, quod aliquis alicuius sit beneficus, non contrahitur aliquod propinquitatis vinculum: sed nihil aliud est adoptio, quam collatio cuiusdam beneficii h, ergo ex adoptione nō fit aliquod propinquitatis vinculum.

3 Præt. Pater naturalis principaliter filio prouidet in tribus, ut philosophus* dicit, quia. f. ab ipso habet esse, nutrimentum, & disciplinam: hereditatis autem successio est posterius ad ista, sed p hoc quod aliquis alicui prouidet in nutrimento, & disciplina, non contrahitur alind propinquitatis vinculum, alias nutrientes, & pædagogi, & magistri essent propinqui, quod falsum est, ergo h nec per adoptionem, per quam aliquis succedit in hæreditate alterius, contrahitur aliqua propinquitas.

4 Præt. Sacramenta ecclesiæ nō subduntur h humanis legib. sed matrimonium est sacrm ecclesiæ cum ergo adoptio sit inducta p legem humanam, uidetur q non possit impedire matrimoniumali quod vinculum ex adoptione cōtractum.

SED CONTRA. Cognatio matrimonium impedit: sed ex adoptione quædam cognatio causatur. f. legalis, ut patet per eius definitionem: est. n. legalis cognatio, quæ dā proximitas prouenies ex adoptione, ergo ex adoptione cātur vinculum, per quod matrimoniū impeditur.

Præt. Hoc idem habetur ex authoritatibus in litera positis.

RESP. Dicēdum, q lex diuina illas præcipue personas a matrimonio excludit, quas necesse erat cohabitare, ne ut Rabbi Moyses dicit, si ad eas liceret carnalis copula, facilis pateret concupiscentiæ locus, ad quam reprimendam matrimonium est ordinatum: & quia filius adoptatus conuersatur in domo patris adoptantis, sicut filius naturalis, ideo legibus humanis prohibitum est inter tales matrimonium contrahi, & talis prohibitio est per ecclesiam approbata, & m inde habet quod legalis cognatio matrimonium impediat. n

Rursus, ex uerbis Nicolai patet quod quis in filiū, uel filiam, adoptari potest. Consequenter ergo eadem ratione de adoptari in nepotem, & deinceps. ergo definitionem prædictam, licet non sub illa forma innotis Pontifex ut penetranti manifestum est. Item a lib. Digestorum inuol. de tit. nupuar. ut recitatur 30. q. 3. & sic. Per adoptionē quæsita fraternitas usque impedit nuptias; donec manet adoptio. ideoq; eam, quam pater meus adoptauit, & emancipauit; potero uxorem ducere, æquè & si, me emancipato, illam in potestate retinuerit: potentius iung matrimonio. Itaque non leui generū adoptare suadetur, ut filiam emancipet. similiter suadetur ei qui uult nurum adoptare, ut emancipet filium. Hæc ibi. Ex quib. d. c, ut sup. ex Nicolao. 2

¶ Sed o hēs quomodo prædicta iura, pro quanto definiunt cuē adoptionis præmissa conuenienter esse data tam infinuant, & intelliges, & uacabis. Notandū

Neque. n. hoc adduximus iura ipsa ci uilia, ut eis nitar, cum hoc esset quasi totaliter extra propositum faciat theologæ & sacramenti, sed illa adducta sunt solum p quanto in legem ecclesiasticam quodam modo. i. per acceptationē summoū pontificum, transferunt. Quo & modo. sanct. Doctor de talibus cæsareis legibus in loco illo loquitur: utipse innuit arti. 1. corp. & ad 4m.

¶ Tertiò uide quo ex his uicissim doctrina præsens hæc, & declaretur, & consolidetur. 3

QVÆST. LVII. ART. II.

CONCL. Legalis cognatio matrimonium impedit: & hoc habet ex prohibitione ecclesiæ. 117

¶ Eram. ly ex prohibitione ecclesiæ. Scili cet formaliter loquēdo in huiusmodi. Nam prohibitio tam caliter incepit a legibus Cæsareis, & propter hoc cognatio sta quia matrimonii sacramentum pertinet ad res ecclesiasticas, super quas non habet imperium lex ciuilis: ideo ad hoc, ut huiusmodi leges etiam in sacramento matrimonii seruarentur, cum essent aquæ & bonæ ecclesia ecclesia eas acceptauit, & approbauit, & eas tanquam ex proprio præcepto a christianis seruare uoluit.

Ly cognatio legalis. Hæc est illa, quæ causatur ex adoptione. Vnde idem erit probare, legalem cognationem impedire, & prohare adoptato matrimonium contrahere non posse. Hinc duo habentur. Primum; quod ad ritualem literaliter concluso, tanquam in radice, respōdendetur sicut dicens; quod ex adoptione cōtrahitur vinculum impediēs matrimonium. Secūdum est, quod, his annotatis, facilius intelligetur probatio sequentis.

¶ PROB. 1 Quia illas personas a matrimonio contrahendo excludit, quas necesse est cohabitare (patet ex lege diuina; & filius adoptatus conuersatur in domo adoptātis, sicut filius naturalis; patet ex arti. 1. ad 3m.)

2 Quia (ly & hoc, &c.) probatio facta a legibus humanis de hac materia est per ecclesiam approbata.

¶ NOT. Quod ecclesia approbauit leges illas humanas patet ar. 1. appen. & sequēter. item probationē, primæ huic similem. q hanc ipsam cōfirmet habes q. 14. ar. 1. co. p. pro intellectu probationis secundæ, uide examen post conclusio.

1m maior.

Cura spiritualis est dignior quam cura corporalis. & non tamē est inducenda talē cohabitationem, quæ possit fomentum &c. ut in textu. §. Tunc nihil, &c. ut patet ex dictis in corp.

2m & minori

Beneficium & inducentis talem cohabitationem, quæ possit fomentum concupiscentiæ præstare non autem, non inducentis illam. §. Tunc nihil, &c. Non enim ex hoc quod aliquis alicui sit beneficus, inducitur se imper cohabitatio talis, quæ dicta est: cum tamen propter hanc solam matrimonium impediri in proposito litera corp. dicit.

3m illatio conclusionis. Ergo nec, &c. & negatur illatio. §. Nam per adoptionem inducitur cohabitatio præstans concupiscentiæ fomentum: per alia uero in argumento dicta non item.

m de maiori Non subduntur humanis legibus & subduntur tamen legibus ecclesiæ. §. Tunc nihil, &c. Nam ecclesia leges illas acceptauit, eisq; consonat ad probandum talia Christianis adiunxit: ut ex textu colligitur.

NOT. De, ex dictis uide exam. post concluſ. & ar. 1. appen. unde

enim cognoscemus quòd formalitas in his seruandis est præceptū ecclesiæ. Quomodo autem ecclesia circa sacramenta possit leges in ædificationem condere alibi supra dictum est, & allegatum Conc. Trid. sess. 21. c. 2.

Et per hoc solutio ad prima tria, quia per omnia illa non inducitur talis cohabitatio, quæ possit fomentum concupiscentiæ præstare; & ideo in eis non causatur propinquitas, quæ matrimonium impediat.

AD 4m dicendum, quod prohibitio legis humanæ, non sufficeret ad impedimentum matrimonii, nisi interueniret ecclesiæ authoritas, quę idem etiam interdicit.

ARTICVLVS III.

Vtrum cognatio legalis contrahatur solum inter adoptantem patrem & filium adoptatum.

AD TERTIVM sic proceditur. Videtur, quod talis cognatio non contrahatur, nisi inter patrem adoptantem, & filium adoptatum. Maxime enim h uideretur quòd deberet contrahi inter patrem adoptantem, & matrem naturalem adoptati, sicut accidit in cognatione spirituali: sed inter tales nulla cognatio est legalis, ergo nec inter alias aliquas personas præter adoptantem, & adoptatum.

2 Præterea. Cognatio impediens matrimonium, est i perpetuum impedimentum, sed inter filium adoptatum, & filium adoptantis non est perpetuum impedimentum, quia soluta adoptione per mortem adoptantis, uel emancipationem adoptati, potest contrahere cum ea, ergo cum ea non habuit aliquam propinquitatem, quæ matrimonium impediret.

3 Præt. Cognatio spūalis in nullam personam transit, h q̄ nō possit ad aliquod sacramentum tenere, uel suscipere: unde in nō baptizatum non transit: sed mulier nō pōt adoptare, ut ex dictis patet, ergo cognatio legalis non transit a uiro in uxorem.

4 Præt. Cognatio spiritualis est fortior, h quam legalis: sed spiritualis nō transit in nepotē, ergo nec legalis.

SED CONTRA, Plus cōcordat cognatio legalis cum coniūctione carnis, uel propagatione, quā spiritualis: sed spiritualis transit in alteram personam, ergo, & legalis.

Præt. Ad hoc sunt authoritates, quæ in litera ponuntur.

RESPONDEO dicendum, q triplex m est legalis cognatio. * Prima quasi descendentium, quæ contrahitur inter patrem adoptantem, & filium adoptatū & filium filii adoptiui, & nepotem, & sic deinceps. Secunda quæ est inter filium adoptiuum, & filium naturalem. Tertia, per modum cuiusdam affinitatis quæ est inter patrem adoptantem, & uxorem filii adoptiui, uel econtrario inter filium adoptatum, & uxorem patris adoptantis. P Prima ergo cognatio, & tertia, perpetuo matrimonium impediunt. Secunda autem non; nisi quandiu manet in potestate patris adoptantis, unde mortuo patre, uel filio emancipato, potest contrahi inter eos matrimonium.

APPENDIX.

1 Vel. p 5. Eccl. &c.

EX articu. habes. ¶ Primò, quo pacto tationem offendas? meritò infinuarum a Nicolao papa, q ex adoptione contrahit' cognatio cum impedien' matrimonium? & sic. Quandoquidem nec inter eos, qui adoptione filii fiunt, ueneran' dæ Romanæ leges matrimonia contrahi permittunt. Si inter eos non contrahitur matrimonium, quos adoptio iungit' quāto potius a carnali opore texinter se connubernio cessare illos, quos per cęleste sacramentum regeneratio sācti spiritus iungit? Hæc ibi. Faciunt etiam hæc ad q. 16. ar. 1, & 2. item a &c. a. 1. appen. Licet. n. illa ibi adducantur alia ratione, pro quanto .f. ad illum locum faciunt tamē eadem alia ratione huc applicantur, pro quanto .f. matrimonii impedīm dicunt ex adoptione causari. vide tu.

* Solo hēs: quòp tōnem prędicta pontifi cum, & Imperatorum pro quinto ex adoptione impdīm ad matrimonium infinmāt fieri, & intelligas, & uacaris. 3

¶ Tertiò uide quo modo ex iis uicissim Angelica doctrina hæc, & declaretur & consolidetur. concl. p

QVÆST. LVII. ART. III.

CONCL. 1m. Cognatio legalis est triplex. 238

PROB. Quia alia est inter patrem adoptantem, filiumque adoptatum, ac filium filii adoptiui: & alia est inter filium adoptiuum, filiumque naturalem: & alia inter patrem adoptantem, uxoremque filii adoptiui, necnon e conuerso.

NOT. Prima illatum cognationum est quasi descendentium: 2. collateral, 3. quasi affinium.

CONCL. 2ª prima cognatio & 3ª perpetuo matrimonium impediunt. 2ª autem non, nisi quandiu adoptatus manet in potestate patris adoptantis.

NOT. vide exam. post ad 2m. ut melius intelligas ly nisi quādiu filium adoptatos, &c. Nam hic tacite subaudit 5. Doctor etiam ali quid aliud.

PROB. Quia utraque tanquam patens, præsupponitur.

NOT. Meritò prima pars concl. tanquam clara supponitur, &

Universidad de Deusto
Biblioteca

ordinad cognationem descendentium, ex assimilationem ad arborem consanguinitatis in linea descendentium; & quo ad cognationem quodammodo affinium, ex assimilatione ad arborē affinitatis: & quo ad collaterales, ex determinatione iotium. Pro quo vide ar. 1. & 2 huius appen.

1m de maiori

Videretur. ℟. falsò: non autem, uere. ¶. Nam per generationem spiritualem nō trahitur filius, &c. ut in tex. Tunc nihil, &c. ut patet.

2m de maiori

Est perpetuum impedimentum. ℟. stante causa impedimenti, non autem mutata. ¶. Nam cognatio legalis impedit matrimonium propter. &c. ut in tex. Tunc nihil, &c. Licet. n. inter filiū adoptatum & filium adoptantis non sit perpetuum impedimentum mutata cā impeditionis (ut arguit.) quæ mutatio fit, uel p mortē adoptantis, uel p emancipōnem adoptati: in est semp perpetuum stante ea dem causa, ut patet.

¶ Exam. ly emancipōnem adoptati. Nō facit mentionē de emancipatione naturalis filiæ adoptantis: quia formaliter flebat in adoptione text. locō, & filia naturalis non est adoptiua. Non ifert ex hoc negari quin p emancipationē filiæ naturalis, & p filius adoptatus non emancipetur, tollatur impedimentū hoc matrimonii: imō hoc ipsum subintelligit. Nam tota ratio prohibitionis (ut cor.) est necessitas cohabitandi in eadē domo: quæ professiō tollitur per emancipōnem alterutrius eorum. Potest ergo triplicīter solui (absolute loquendo) illud impedimentum: uel per mortem adoptantis, uel per emancipōnem adoptati, uel p emancipationē filiæ naturalis. & horū omnium una est ratio, ut tactum est: quia alde licet, sublatis horum datis, tollitur necessitas cohabitandi. vide ar. 2. ad 2um.

3m & minori

Mulier non potest adoptare. ℟. nisi ex spāli concessione principis. ¶. Tunc nihil, &c. ut patet.

itē de maiori

Ad 1m ergo dicendū, quod per generationē spūalē non trahitur filius extra ptātem patris, sicut fit per adoptionem, & sic filius spūalis remanet filius utriusque simul, nō aūt filius adoptionis: & ideo non contrahitur aliqua propinquitas inter patrem adoptantem, & matrē, uel patrē naturalem, sicut erat in cognatione spirituali.

Ad 2m dām, quod cognatio legalis impedit mrimoniū ppco habitationem; & ideo qū̄ soluit necessitas cohabitationis, nō est inconueniēs, si prædictū uinculū non maneat: sicut qū̄ fuerit extra ptātem eiusdem patris: sed pater adoptans, & uxor eius sēper quandam authoritatē retinent super filium adoptatum, & uxorē eius, & propter hoc manet uinculum inter eos.

Ad 3m dām, q̄ ēt mulier ex cessione principis adoptare pōt, unde, & in ipsa transit cognatio legalis. Et ꝓterea non est causa, quare cognatio spūalis nō transit in nō baptizatū: quia nō pōt tenere ad sacrm, sed quia nō est alicuius spiritualitatis capax.

Ad 4m dicendū, q̄ p cognatio 1
nē spūalē filius non ponitur in ptāte, & cura patris spūalis; sicut in cognatione legali: oportet. n. q̄ quicquid est in ptāte filii, transeat in ptātem adoptantis patris. Vnde adoptato patre, adoptātur filii, & nepotes, qui sunt in potestate adoptati.

QVAESTIO LVIII.

De impedimentis frigiditatis, maleficii, furiæ, & amentiæ, in quinq. articulos diuisa. K

DEINDE considerādum est de quinque impēdimentis matrimonii. s. de impedimēto frigiditatis, maleficii, furię, uel amētię incestus, & defectus ætatis.

Et circa hoc quærūtur quinque.

¶ Primo, Vtrum frigiditas matrimonium impediat.

¶ Secundo, Vtrum maleficium.

¶ Tertio, Vtrum furia, uel amentia.

¶ Quarto, Vtrum incestus.

¶ Quinto, Vtrum defectus G ætatis.

ARTICVLVS I.

Vtrum frigiditas matrimonium impediat.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur, quod frigiditas matrimonium contrahendum non impediat. Copula enim carnalis non est de essentia h matrimonii, quia perfectiora sunt matrimonia hominum pari uoto continctium, sed frigiditas nihil tollit de matrimonio nisi carnalem copulam, ergo non est impedimentum dirimens matrimonium contractum. H

Præterea. Sicut nimia frigiditas impedit carnalem copulam, h ita nimia caliditas, quæ hominem exiccat: sed caliditas non ponitur matrimonii impedimentum, ergo nec frigiditas debet poni.

¶ 3 Præterea. Omnes senes sunt i frigidi: sed senes possunt matrimonium contrahere, ergo, &c.

3 Præterea. Si scit mulier uirum esse frigidum, quando cum eo contrahit, uerum est matrimonium, h ergo frigiditas, quantum est de se, non impedit matrimonium.

5 Præterea. Contingit in aliquo esse sufficitatem sufficienter mouentem ad carnalem copulam cum aliqua corrupta, non autem cum aliqua uirgine, quia cito calidum euaporat ratione suæ debilitatis, ut ad corrumpendum uirginem non sufficiat, & similiter

F Quæ non possit ad aliquod facīm tenere, uel suspicere. ℟. uel q̄ non sit alienus spūalitatis ex pax. ¶. ut est non baptizatus. Tunc nihil, &c. Nam primum, quod arguens adducit, non est uera ex illius rei, pro qua adducitur sed secundum, quod responsum apposuit. Vide resp. 2m. tex. ly & præterea non est causa.

4m maior.

Cognatio spūalis est fortior, quam legalis. ℟. non tamen est ponēs filium sub potestate patris spūalis, sicut in cognatione legali. ¶. ut in tex. Tunc nihil, &c. ut patet.

APPENDIX.

EX art. hūc. ¶ Primo quō per 1
nemo stendas umeriō infinuatum a legibus humanis, q̄ inter adoptantem, & adoptatum semper impedit matrimonium. & hoc ff. de iit. nupt. adoptiuus. Dato ēt, q̄ fol uatur adoptio: ut ff. eo. quinetiā. Item mēto insinuauit, q̄ inter fratres adoptiuos & naturales impedit matrimonium: quandiu durat adoptio. Et hoc recentest. ff. de ri. nupt. per adoptionem. & tex. q. 3. ita diligere. Vt hic sup. ar. 1. app. & partim ar. 2. Et quæritur pro semi- Not. unū q̄ aliqua multis in lo- uerſalis. cis adducitur ꝓ ipsa pro necessitate diuersorū. Vnde in hoc potest relinqui iudicio lectoris, ut licet applicare sēn. q̄ applicāda sunt cuilibet. & nulla ē in allegatis. illis sup positus. & hoc accidit in oppositō horū trium art. de cognat. legal. in suis appen. m & in tuenti. & benē singuli applicauit, ꝓ patere potest.

¶ Secundo hāc quō p̄dicta 2
iuriū tum pontificū, tum Cæsarū, p quātō de cognatione legali sic ut aliarum est) dicunt, & intelligas, & tuearis.

¶ Tertiō uide quomodo ex iis uerissimis Angelica doctrinā, & declaratur, & confoliditur.

nio contractum si fiat ab aliquo, qui debitum carnale soluere nō possit.

PROB. Quia in aliis contractibus similiter non est cōuenions obligatio ad hoc quod quis ꝓstare non possit & in mrimonio unus alteri obligatur ad debitum carnale soluendum.

¶ CONCL. 1o. si frigiditas. i. impotentia coeundi sit ꝓpetualis, non solūt matrimonium: si autem sit perpetua solūt illud.

¶ Examen. ly ꝓpetualis. Hoc est, uel p excessum ætatis, uel per remedium medicinæ. Excessus. n. ætatis, ut qū̄ duo senes contrahunt matrimonium, dē temporalis frigiditas, quia successu temporis statui cessabit. Non. n. talis frigiditas in iuuenib. diceretur temporalis, quia ꝓpter illi naturaliter ordinatē non cōuenit. Duo ergo senes, quantūr frigidi non iudicantur inepti ad contrahendum matrimonium respectu infirmitatis, & in eis esset frigiditas: cui subueniri non posset per remedium medicinę. Frigiditas ergo in senibus, quamuis a remedio medicinæ expelli non possit, iudicatur spūalis, in iuuenibus uerō non sic.

PROB. Quia, ut clara, supponitur pro utraque parte.

¶ CONCL. 2o. si post triennium, in quo fideliter ex utraq; parte dederunt operā copulæ carnali implendæ, inueniatur matrimonium non esse consummatum, iudicio ecclesiæ dissoluitur. & in hoc quando: ecclesia errat.

PROB. Quia, ut clara, relinquitur. ¶ Quia (ly & tamen, &c.) per triennium quādoque non sufficienter experiri potest perpetuitas impotentiæ.

¶ NOT. Prima pars huius probationis, sicut & probatio secundæ conclusionis antecedentis, merito supponitur clara ex iuribus in patebit in appen. sequ.

*Al. bene ficta.

Nota quoque super ly erat, quod de cetero fieri intelligitur. Et hic error debita diligentia profligatus humana accidente, non est peccatum: sed aliquid de defectu humano, dicitur supra quæstio. 55. articul. 2. ad primum.

*1. Cor. 7.

1m de maiori

Non est de essentia. ℟. tamen sequitur ad hoc, quod ēt sit de essentia. ¶. quia per matrimonium datur utrique, &c. ut in tex. Tunc nihil contra, ut patet. De matrimoniis pari uoto continentium de quibus in argum. tangitur. uide ad 4m.

2m de maiori

ita. ℟. quantū ad impeditionem nō, quantum ad frequentiam impeditionis. ¶. Caliditas. n. superflua uix potest, &c. ut in textu. Tunc nihil, &c. ut patet. *conel. 1.

NOT. in text. notata ultima uerba propter concurrentia multorum casuum, quæ sunt ly omnis defectus naturalis ad frigiditatem reducitur.

3m de maiori

Frigidi. ℟. quantū ad caliditatē sufficientē ad generandum: non, quantū ad caliditatē sufficientē ad caraūē copulam. ¶. Tunc nihil, &c. Possunt. n. contrahere mrimonii, dato illo fcto, quātus non habeat ptimum. NO. Pro maiori ꝓpō nisa rgum. intelligentia, & etiam pro ruto, & aliis similib. penēin finitis, semper memētor. n his locutionib. subintelligi exceptam cōplexionem aliquorū ꝑticularū. Nam propōnes intelliguntur in ordinatis cursū: unde nec eis obstat, q̄ in aliquo particulari, seu plurib. q̄nque, nō uerificentur. Hinc ēt uerisimilium pro pōnum inuenuntur senes aliqui q̄nque generasse: sicut & aliqui ante 14 annum q̄dragenarium uera sit ordinatis illa propō dicens, q̄ masculus quatuordecim annorum ūn habilis est ad generationem. Quin & aliq plurium q̄nquennio rum, puta 15. uel sexdecim, inhabiles ad ut reperiuntur, ubiq; iudicio ūi ueritatis ꝓpōnis prædictæ. Et hic de aliis applicatis pro occurrentia similium problematum.

4m illatio cōclusionis.

Ergo frigiditas, &c. ℟. negatur illatio ¶. sed eius uera illatio ē: datur ergo frigiditas, ut facto ab altero con-

Universidad de Deusto
Biblioteca

contrahente, non impedit matrimonium. Ratio negationis præ- dictæ illationis est, quia in quolibet contractu hoc universaliter tenetur, Ille qui est impotens ad soluendum, &c. ut in tex.

Frigiditas, &c. accidentalis extrinseca non autem naturalis. § Non. n.

5m d' cõclõne.

potest esse perpetuum impedimentum naturale utro respũ unius personæ, & non respũ alterius: ut dicitur in textu, & confirmatur ab Innoc. 3 app. scripta per ly ipsa cognoscibilis erat illi, cuius simili commissetur. Tunc nihil, &c. Nam cõclusio, præsumis 4ti. intelliguntur de frigiditate naturali non autẽ de proueniente ex causa extrinseca accidentali. Hæc n. pertinet ad sequentem art. scilicet quæ ex maleficio procedat.

6m illatio cõclusionis.

Ergo nec, &c. & negatur tota illatio. § Nõ. n. Illa eadem rõne ut infra q. c. Nam mas est agens in generatione, sed fœmina, &c. ut in tex.

¶ NOT. Cum in textu dicatur, quærebatur impotentia ex subitaneo iudicio, quod frigiditas utri, sequitur ne hoc, quod ille amplius explicite loquatur de uno, & implicite de altero, ita in conclusionibus. finis, & in respon.

Verbi gratia, de arctatione mulieris sit prima concl. Non est conueniens in matrimonio contractus, si fiat ab aliqua, quæ libidinem carnale &c. & sic 2a concl. sequitur.

*Li. 4. sen. dist. 34.

Si arctatio est temporalis non soluit &c. Sit 3a tertia. si posterius, ita quod debitor ex utraque parte, &c.

Residuum corporis, argumentorum, & responsionem, mutatis frigiditate in arctationem, similiter applicetur.

uersaliter tenetur, quod ille, qui est impotens ad soluendum aliquid, non reputatur idoneus ad contractum illum, quo se obligat ad eius solutionem. Tamen potest impotens esse triplicater. Vno modo, quia non potest soluere de iure; & sic talis impotentia omnibus modis facit contractum esse nullum, siue sciat ille, cum quo facit talem contractũ hanc impotentiam, siue non.

Alio modo, quia scit sibi non solũ dum de facto, & tunc si sciat ille, cum quo contrahit hanc impotentiam, nihilominus contrahit: ostenditur, q alium finem ex contractu quærit, & ió cõtractus stat. Si autem nescit, tunc cõtractus nullus est. Et ideo frigiditas, quæ caulat talem impotentiam, ut homo non possit de facto soluere debitum, & conditio seruitutis, per quam non potest homo de facto libere reddere impediunt matrimonium, quando alter coniugum ignorat hoc, quod alius non potest reddere debitum: impedimentum autẽ per quod quis non potest de iure reddere debitum, ut consanguinitas, annullat contractum matrimonium, siue sciat alter coniugum, siue non; & propter hoc Magister *ponit, quod hæc duo faciunt personas non omnino illegitimas.

APPENDIX.

Vii. pro 5. Eccl. &c.

EX artic. habet. ¶ Primò, quo per rationem ostendat: mihi infinuarunt ab Alexan. 3. q frigiditas matrimonii impedit. Sicut puer, qui non potest reddere debitum, non est aptus coniugio. Ita qui impotentes sunt, minime apti ad contrahenda matrimonia reputantur. Hæc ille de frigi. & malefic. quod testi. item de arctatione, vel huiusmodi ab eod. ibid. ex litera &c. Mulier grauem infirmitatem contraxit, ut omnino utro sit facta inepta. & infirmitatem eius impedimento q sit ei commixceri non potest. Respondemus, q infirmum illud mulier a natura contraxit, nec ope medicorum poterit adinuari, utro aliam accipiendi liberam tribuas facultatem. Hæc ibi. Vbi loquitur de impedimento antecedente matrimonium: & consequenter ly cõtraxit, primo loco dictum intelligitur sic, ideſt contraxisse apparuit. Vel in veritate contraxit magis.

Potuit enim hoc 2do contingere ex eo, q cum priuarctã fuerit, sit per eo finem conactum virtã ad commixtionẽ magis inhabilis, reddita. Item a Lucio ibid. Consultationi, &c. Verum fœminæ clausæ impotenti ex commixceri maribus matrimonii possint contrahere, &, si contraxerint, an debeat rescindi.

Respondemus, q licet incredibile videatur, q aliquis cum talibus contrahat matrimonium; Romana tamen ecclesia cõsuluit in consimilibus indicauit, vt, quas tanquam uxores habere non possunt, habeant ut sorores. Hæc ille. Circa dictum intelligendum est de contrahendum scienter cum impotente ad copulam carnalem: alioquin separarentur ut immediate supra habes per Alexan. 3m a Cælestino 3tio. Item dabilem, &c. si frigiditas penis probari non posset, cohabitent per triennium a tempore celebrati cõiugii, quo lapso, si nec tunc cohabitare voluerint, & mulier per iuramentum in dictum de utro ipsarum potuerit, q cum ea coire non potuit, accipiat alium. Si autem se aliam assumpserit, separentur. Quod si tamen contingat, quod esse juret se, esse nouam uxorem, saltẽ habeat ut sororem. Hæc ille. Item ab Innoc. 3. Alii seniori ensi episcopo. ibi, fraternitatis, &c. Mulier O cuius utro matrimonialiter nupserit cum quo q multos annos morata nõ potuit carnaliter ab ipso cognosci.

*art. seq.

Tu volens habere certitudinem plenorem quorundam matronas prouidas, & honestas ad manum præsentiam euocasti, distinctè illis iniungens sub periculo animarum, ut mulierem ipsam inspicerent, & perquirerent diligenter, an mirabile nea esset ad uirilem amplexum. Quæ tandem in fide tua ubi afferuere constanter, q eadem nunquam posset esse mater, autoritate tua aquam cui naturale decretistrumentum. Vnde inter ipsam, & virum, diuortium celebrasti. Contigit autem postea, q mulier inuenit, qui seras huiusmodi reseraui. & Gui. super quibus. Nos perspicaciter attendentes, q impedimentum illud non erat perpetuum, quod præter diuinũ miraculum per opus humanum absque corporali periculo potuit remoueri, tentantam diuortii per errorem, licet probabile, nouimus esse prolatamicum pateat ex postfacto, q ipsa cognoscibilis erat illi, cuius simili commixceri. Et ideo inter ipsam, & primum virum, dicimus matrimonium extitisse. Quare inter eam & præfatum Gui. matrimonium non esse existimus, cõsq; præcipimus ab inuicem separari, &c. Quandiu artic. iste dubitabilis erat, præsumi non debet, q fornicaretur cum illo Gui. sed a me non debet cum illo aliquatenus remanere. Hæc ille.

¶ Secundò habes quomodo per rõnẽ ostẽdas prædicta pontifi cum pro quanto de frigiditate & arctatione tenuent quæ dicta sunt, & intelligas, & iuratis.

¶ Tertiò audes quomodo ex ijs uicissim Angelicus doctri. hæc & declaretur, & confoluidetur.

QVAEST. LVIII. ART. II.

CONCL. 1m. Impotentia coeundi ex maleficio perpetua dirimit matrimonium non perpetua autem, non dirimit: & ad

340

ad hoc experiendum eodem modo ecclesia tempus triennii præfixit, sicut & de frigiditate dictum est.

¶ PROB. Quia similiter de impotentia coeundi ex maleficio & ex causa naturali, iudicandum est, cum id colligatur ex tex.

*Al. puer reteretur.

¶ Contra. Videnda ergo, quæ supradicta sunt de frigiditate: & huc applicenda, pro quanto sufficit, nam impotentia coeũdi ex causa naturali est frigiditas.

¶ CONCL. 2a. qui propter frig. dicitur est impotens, ita est potẽs ad unam, sicut ad aliam.

¶ PROB. Quia patet a signo dato ab ecclesia: hoc est, quando matrimonii propter frigiditatem dirimitur, non datur, &c. ut in tex.)

¶ CONCL. 3a. Exmaleficio homo põt esse impotens ad unam, & non ad aliam.

PROB. Quia patet a signo dato ab ecclesia: hoc est, quãdo in dicto ecclesiæ mimonium propter maleficium dirimitur, utrique datur, &c. ut in textu.)

¶ NOT. Quæ naturalia sunt, uno modo se habent quæ autem ex libero arbitrio pendent, uariari possunt. Quoniam igitur frigiditas secundum eam naturalem assignatur: ideo fuit dictum in 2a. conclusion. & confirmatum art. 2. ad 5m. principa. q talis impotentia, respectu diuersarum mulierum, manet.

Quia uerò impotentia ex maleficio secundum liberũ arbitrium attenditur, utrũ præsens passio offenditur: ideo in 2a. conclusione dictum est, q talis impotentia respectu diuersarum mulierum uariatur, seu non manet. Rursus. Ex conclusionibus istis reiciuntur præmissæ opiniones in corpore recitatæ de maleficiis. Videtur tamen, quòd error, immo & hæresis, illud primorum opinantium est: propterquod dæmones negare periti, maleficia q. per eos concitari. Huiusmodi autem uocati sunt Antidæmoniaci. Hi enim sunt ex Rigidorum confessionibus huius seculi familia sic nuncupati; quòd negent diabolum, & malos spiritus, nullaque esse per eos maleficia aut incantationes. Hæc Stephilus. Pro huius hæresis damnatione, uide 1. par. q. 111. ar. 4 app.

1 Præt. Opus Dei est fortius quam opus diaboli: sed maleficiũ est opus diaboli, ergo non potest impedire matrimoniũ, quod est opus Dei.

3 Præt. Nullum impedimẽtũ dirimit contractum matrimonium, nisi sit perpetuum: sed maleficium non potest esse impedimentum perpetuum, quia cum diabolus non habeat potestatem, nisi super peccatores, expulso peccato tolletur maleficium, uel per aliud maleficium, uel etiam per exorcismos ecclesiæ, qui sunt ordinati ad reprimendam uim dæmonum, ergo maleficium non potest impedire matrimonium.

4 Præterea. Carnalis copula non põt impediri, nisi impediat potentia generandi, quę est principium eius: sed unius uiri generatiua potentia se habet ad oẽs mulieres æqualiter, ergo per maleficium non potest esse impedimentum respectu unius, nisi sit respectu omnium.

SED CONTRA est, quod dicitur in Decret. 33. q. 1. si per formicarias, uel malencas, & infra. Si sanari non poterunt, separari ualebunt.

Præterea, Potestas dęmonum est maior, quam ptãs hominis, Iob 1. Non est potestas super terram, &c. sed opere humano põt aliquis fieri impotens ad carnalem copulam per aliquam potestatem uel cõstraturam, & ex hoc matrimonium impeditur, ergo multo fortius uirtute dæmonis hoc fieri potest.

RESPONDEO Dicendum, quod quidam dixerunt, q maleficium nihil aliud erat in mũdo, nisi in æstimatione hominum, qui effectus naturales, quorum causæ sunt occultæ, maleficiis imputabant. Sed hoc est contra authoritatem sanctorum, qui dicunt, quod dæmones habent potestatem supra corpora & supra imaginationem hominum, quando a Deo permittuntur. Vnde per eos maleficia liqua signa facere possunt.

Procedit autem hæc opinio ex radice infidelitatis, quia non credunt esse dæmones nisi in æstimatione uulgi tantum, ut terrores, quos sibi facit homo ex sua æstimatione imputet dæmoni, & quod etiam ex imaginatione aliquæ figuræ apparent in sensu tales quales homo cogitat, & tunc creduntur dæmones uideri.

Sed hæc uerba fidesrepudiat, per quam angelos, de cœlo cecidisse & dæmones esse credimus, & ex subtilitate suæ naturæ multa posse, quæ nos non possumus, & illi qui eos ad faciendum talia inducunt, malefici uocantur. Et ideo alii dixerunt, quod per maleficia ꝑtari potest impedimentum carnali copulæ, sed nullum rale est perpetuum, unde non dirimit matrimonium contractum & dicunt iura esse reuocata, quæ hoc dicebant. Sed hoc est contra experimentum, & contra nouna iura, quæ antiquis concordant, & ideo distinguendũ est, quia impotentia coeundi ex maleficio, aut est perpetua, & tunc matrimonium dirimit: aut non est perpetua, & tunc non dirimit; & ad hoc experiendum eodem modo ecclesia tempus triẽnii præfixit, sicut, & de frigiditate dictum est, tamen hæc differentia est inter maleficium, & frigiditatem, quia qui propter frigiditatem est impotens, ita est impotens ad unã, sicut ad aliã, & ideo quando matrimonii dirimit, non datur licentia ei, ut coniugatur alteri, sed ex maleficio homo potest esse impotens ad unam, & non ad aliam, & ideo quando iudicio ecclesiæ matrimonium dirimitur, utrique datur licentia, ut alteram copulam quęrat.

*art. prec. cor. sub fi n. & ad 2. concl. 1. concl. 2. concl. 3.

AD PRIMVM ergo dicendum, q quia corruptio peccati prima, per quam hõ factus est seruus diaboli, in nos per actum generatiuæ deuenit, ideo maleficii potestas permittitur diabolo a Deo in hoc actu magis quam in aliis, sicut in serpentibus magis ostenditur uirtus maleficiorum, quam in aliis animalibus, ut dicitur, quia per serpentem diabolus mulierem tentauit.

AD 1m dicendum, q opus Dei põt operę diaboli

Universidad de Deusto
Biblioteca

Item Matt. 8. ubi monstratur, diabolum, nec porcos quidē, offendere posse, nisi Christo permittente.

¶ Confir. Ergo diabolus a nemine timendus est, sed solus Deus: ergo nunc, uel permissione solummodo diabolus nocere potest. Hinc deridendi valde sunt multi Sathanistæ, qui (ut refert prat. ut. Sathanistæ) dixerunt: Sathanæ cē sacrificandum, nē sit nobis infestus sacrificiis placatus. Credebant enim Sathanam esse nciu quendā magnum, & fortē, & qui ex se multa mala hominib. inferre posset: ideo ipsum placare studebant sacrificiis; ut ubimet, uel suis parceret. Hunc errorem forsan & imbiberant Dæmoniacum qui tulit Hostiō, & prat. ut. Dæmoni. / adorabāt dæmonem, & quidem die ries in die, ipsumque adorandum esse, prædicabant. Horum dānationem, uide t. pa. q. 113. ar. 2.

3m minor. Maleficium non pōt esse impedimentum perpetuum, &c. negatur ista §. Nam perpetuū est, in proposito, maleficium illud; qd non potest hēre remediū humanum: & ita est de multis. Ad cōem illam argumēti tripli cem allatam dicitur; ꝙ non concludit tantum. Non. n. semper oportet, ut id quod p maleficium, &c. similiter non oportet, ꝙ si per peccatum &c. li militer etiam exorcismi ecclesiæ, &c. ut in textu.

4m illatio cōclusionis 5 Ergo per &c. ¶. negatur illatio. §. Nam maleficium habet causā uoluntariam, diabolum. & ideo quando quē potest pītare. &c. ut in tex. usque ad ly & præ ere. Vide not. post prob. 1m conclusion.

impediri diuina permissione: nō quod diabolus sit Deo fortior, ut per uiolentiam opera eius de struat.

Ad 3m Dicendū, quod maleficium est ita perpetuum, ꝙ non potest habere remedium humanum: quamuis Deus posset remedium præstare, dæmonem cogendo, uel etiam dæmon desistendo. Non enim semper oportet, ut id, quod per maleficium factum est, possit per maleficium aliud destrui, ut ipsi maleficiti confitentur: & tamen si posset per maleficium remedium adhiberi, nihilominus perpetuum reputaretur, quia nullo modo debet aliquis dæmonis auxilium per maleficium inuocare.

Similiter non oportet, quod si per peccatum aliquod diabolo data est potestas in aliquē, quod cessante peccato cesset potestas, quia pœna interdum remanet, culpa transeunte. Similiter etiam exorcismi Ecclesiæ non ualent ad reprimendum dæmones semper, quantum ad omnes molestias corporales, iudicio diuino hoc exigente: sed semper tamen ualent contra illas infestationes dæmonū, contra quas instituti sunt.

Ad 4m Dicendum, quod maleficiū quandoque potest præstare ad omnes impedimentū, quandoque ad unam tantū, quia diabolus uoluntaria causa est, non ex necessitate naturę agens. Et præterea impedimentū maleficii potest esse ex impressione dæmonis, & imaginatione hominis; ex qua tollitur uiro concupiscētia

Item minor Virius uiri generatiua potentia se habet ad omnes mulieres æqualiter ℟. nisi ex impressione dæmonis, & imaginatione hominis aliter accidat §. Nam ex hac tollitur uiro concupiscentia &c. ut in textu. Tunc nihil contra ius patet. Vide responsum secundum literæ ly, & præterea impedimentum maleficii potest, &c.

¶ NOT. In confirmationem illius minoris argumenti adducit ꝙ. Lunius uiri generatiua potentia, quantum est ex seipsa, ad omnes mulieres æqualiter se habet, ut sit artic. primus ad 1m. ubi dicitur; ꝙ non potest esse perpetuum impedimentum naturale uiro respectu unius personę, & non respectu alterius. Vide not. post prob. concluf. 1m.

EX art. hēs. Primoquō prōnem ostēdas. merito insinuatum a 33. q. 1. ꝙ. maleficiū impedit matrimonium: & ꝙ a diabolo Dei permissione finē ꝙ post soluti matrimonia possunt ire nubere alijs; &c. Si p sortarias, atq. maleficiatorias oratiōes, seu nūq̄ iniuste, Dei iudicio permittente, & diabolo preparante cōcubitum nō sequitur honestas: sunt quibusdā euentus, ut corde contrito & spū humiliato, Deo & sacerdoti de omnib. peccatis suis puris confessionē faciant, & orationibus eleemosinis, & lacrimibus, & largitionibus fletibus, &c. Quod si forte sanari nō potuerint, separari valebūt. Hæc ibi. Quōd uerō possint alijs nubere; patet per Gregor. Papā ibid. q. 2. ar interrogatus. &c. ut: & & mulier si se continxerint: & dixerit postea mulier de uiro, ꝙ coire non possit cum ea: si pōt probare. ꝙ uerum sit, potest duci cui, accipiat aliū. hæc ille. Quinimo. n. loquat adulterā de frigidis: tamen, quia è similis iudicium de frigidis & maleficiatis in hoc (ut ex corpare huius hīc) deo facit ēt ad ꝙ possum phātem me rito insinuatum, ꝙ diuisi pp frigiditatē nō debent coniugi alteri secus pp maleficium. De frigidis ā cinfinuatur hoc ab eod. Gregib. Requisiti de his &c. S. mulier dicit, se nolle esse mater, & filios procreare, uterque eorum, septima manu propinquorum, ratis sacerdotalibus reliquis iuris, urando dicat ꝙ nunquam per cōmixtionē carnis cōmixti una caro effecti fuerint: tunc ut, mulierē secundas nuptias contrahere posse. Vir autē qui frigidæ naturæ é, maneat sine cōiuge. Hæc ille. De malefica ibi uerò loquitur c. ult. ibid. dicens. Separari ualebunt sed post alias nuptias expetierint, &c. Hæc ibi. Ecce, ꝙ maleficiati post diuisionem possunt contrahere ambo cum aliis, propter ly expetierint pluraliter dictum: ad differentiam separatorum, propter frigiditatem. Vide ar. 1. ap. quoniā dicta ibi fuerunt ēt ad hūc locū.

¶ Secundo habes quō per rationem prędicta patū, pro quanto circa maleficium dicunt ut supra, & intelligas, & tuearis.

¶ Tertiō vides: quomodo ex iis vicissim Thomistica doctrina hæc, & declaretur & consolidetur.

1 Vri. pro 1. Eccl. &c.

Pro male ficiato cō iuncti bono

Cā. hi qui & c. neq; 32. q. 7. & c. dilectus ux. d' spō.

Toto tit. de eo, qui cognouit cōsanguineā uxoris suæ

CONCL. 1ª. Si furia sequitur matrimentum, nullo modo dirimit ipsum.

¶ PROB.

¶ PROB. Quia patet ex supra (cum mutuens dictum sit; A matrimonium uerum nunquam dirimi.)

¶ CONCL. 2ª. Si furia præcedit matrimonium, & furiosus, dum habet lucida intervalla, contrahit, matrimonium tenet non est tamen tutum, quōd matrimonium contrahat cuam tunc.

¶ PROB. 1. Quia furiosus habens lucida intervalla potest dare consensum contractui matrimonij (patet ex terminis: 2. Quia ſ ly non est tamen &c.) furiosus ille nesciret prolem educare (vt patet.)

¶ CONCL. 3ª. Si furiosus, quando nō habet lucida intervalla, contrahit, non erit uerum matrimonium.

¶ PROB. Quia non potest esse cōsensus, ubi deest rationis usus, ſ patet ex terminis.)

1m illatio cō clusionis. Ergo &c. ℟. negatur illatio §. Nam ratio de baptismo furiosorum, & eorum matrimonio non est similis. Vtus rationis non exigitur ad baptismum furioli quasi ipsius sicut &c. ut in textu.

¶ NOT. Non negat absolute textus, ꝙ ad furiosi baptismū ꝙ requiratur usus rationis, sed additly quasi ipsius. Sufficit. n. usus rationis ecclesiæ efferentis furiosum ad baptismumquando aliter consentis furiosi haberi nō potest. Et hoc denotat ly quasi ipsius. Confirmatur. hoc literæ dictum per Innocentium iij. de baptis. & eius effect. Maiores. &c. Vide ibi in circa finem. Item de iuramento furiosorum unde 3. par. q. 68. ar. 11.

2m de consequentia. Nec Matrimonium. ℟. ratione sui actus: non, ratione suę causæ. §. Tunc nihil, &c. Nam de frigiditate, & furia, non est similis ratio impedimentis quō ad hoc. Furia enim impedit matrimonium ratione suæ &c. ut in textu. Vbi per ly actus, intellige actum carnalis copulæ.

3m maior. Matrimonium non dirimitur, nisi per aliquid impedimentum perpetuum ℟. si dirimendum sit ratione sui actus non autem, ratione suæ causæ. §. Momentaneum enim impedimentum, quod causam &c. ut in textu. Tunc nihil &c. Nam furia impedit matrimonium ratione &c. ut in textu ad 1m.

4m de minori. Ibi non fit mentio. ℟. explicita: non autem, implicita. §. Nam hoc furiæ impedimentum reducitur &c. ut in textu.

EX articulo habes. ¶ Primoquō per rationē ostendas, merito insinuatum esse ab Innocentio iij. ꝙ furia matrimonium impedit contrahendum, & dirimit contractum: & &c.

1 Vri. pro 1. Eccl. &c.

Dilectus filius N. pro posuit: q. filiam suā cuntā matrimonialiter copulauit, &c.

Cum autem eadem mulier eum ipso uiro, qui commune furore laborat, morari nō possit, & propter alienationem furoris legitimus non potuit internenire consensus: mandamus quatenus, si rem uenerit ita esse, præfatas personas cures ab inuicem separare. Hæc ille; de sponsal. & matrim. item à Fabiano Papa. Neqi furiosus, neqi furiosa matrimonium cō trahere possunt. Sed, si contractum fuerit non separentur. Hæc ille 32. q. 7. Vbi à ly sed, si contractū &c. loquitur Papa in casu, quo ipsi tempore intervallū lucidi rationis efficarent matrimonium præcedens, de nouo scilicet consentiendo. Alioquin standum esset dicto innocentij præmisso.

Item à simili. Sicut tenuit &c. Si eo tempore, quo P. faceret dos positus extra menia affectus, sanus fuit habitu monachali, cum alienatus non valeat consentire, eā denuncietur ab obsequio uxōe monastici ordinis absolutū: nisi, postquā mens suæ factus est cōpos, sponte uoluntate professionem fecerit monachalem. Hæc Innocentius iij. de regular. & transeun. ad relig. Ecce: quod diximus super ly sed si contractum &c.

¶ Secundo habes quō per rationē prædictā vobiscum, pro quanto furiam sic uel sic impedire matrimonium insinuant, & intelligas & tueatis.

¶ Tertiō vides; quomodo ex iis vicissim Angelica doctrina hæc, & declaretur, & consolidetur.

CONCL. 1ª. Si aliquis cognouit consanguineam aliquam uxoris suæ ante matrimonium contractum, etiam post sponsalia; oportet matrimonium separari.

¶ PROB. Quia contracta affinitas hoc requirit, eum ex illicito concubitu etiam contrahitur 9. 55. art. 4.)

¶ CONCL. 2ª. Si post matrimonium contractum & consummatum, uir cognoscat consanguineas uxoris, matrimonio non dēt totaliter separatis, sed utrumuis ius petendi debitū, nec pōt sine peccato petere, sed tamen debet reddere uxori petenti.

¶ Examen. Ly consummatum. Hoc additur; quia affinitas nascitur ex commixtione sexuum; ut 9. 55.

¶ NOT.

1 Vri. pro 1. Eccl. &c.

Toto tit. de eo, qui cognouit cōsanguineā uxoris suæ

concl. 2.

† q. 1.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶NOT. Quoniam vir ille petere debitum sine peccato non potest, consequens videtur q uxor ad petitionem eius, ut petitio eius præcise & simpliciter est, reddens debitum petere. Nam non tantum agentes aliquod illicitum: sed etiam consentientes, & participantes de actu illo illicito, inquantum huiusmodi, peccatum incurrit.

¶PROR. 1. Quia patet ex supradictis. 2. Quia (ly sed vir amittit &c.) in quo quis peccat in hoc punitur (ut patet argumento sed contra. 2.) Quia (ly sed ramen &c.) uxor non debet puniri propter peccatum viri.

¶CONCL. 2ª. Post mortem uxoris vir ille debet omnino manere absque spe coniugij: nisi cum eo dispensetur.

¶Carallarium. Ergo, quantum est de se, verificatur semper illa prima pars, scilicet q maneat absq; spe coniugij.

¶PROB. Quia patet.

¶NOT. Peccauit ille contra coniugium & literature punitur per hoc, quod privatur coniugio. Vinente quidem uxore privatur eo, quoad actū ex parte, sicut in secunda conclusione dicetur: mortua vero uxore, privatur eodem totaliter.

¶CONCL. 4ª. Si vir ille præter dispensationem contraheret, peccaret contra statuta Ecclesiæ faciens: non tamen matrimonium dirimitur.

¶PROB. Quia patet, ex similibus supradictis alibi.

Tho. 4. d. 36. q. viii. art. 5.

1m minor. Punietur, si matrimonium solueretur. Nego illa. §.

¶NOT. Immo dicitur, vt patet. q. 41. artic. 3. ad 4m. & 6m. inde enim, & similibus, habetur: quod mulier ex peccato viri præcedente matrimonium, reportaret hoc commodum, q; scilicet non teneretur contrahere cū illo, & qui factus est odiosus Deo propter peccatum ipsum, & qui factus est spectus de non seruanda fide matrimonij sequenti. Addit & hoc commodum consequeris: quod non à quomodolocunq; peccatore, sed ab infamissimo, seu grauissimo, incestuoso, liberatur: & alia hoc omnem scrupulum conscientiæ, qui inde propter affinitatem posset accidere in actu matrimoniali præseruatur euidenter.

Cōmodū multiplex.

2m illatio conclusionis. Ergo &c. Nego illa. §. Ratio eiusdem hoc secundum causat affinitatem, primum verò non: & incestuosus ponit matrimonij &c. ut in textu exclusive ad ly & ideo.

3m de maiori. Quod separari debeant: à, negatur maior ratione huius particulæ. §. ut patet ex conclusione ultima.

4m de antecedente. Non connumeratur. & explicite non connumeratur autem, implicitè §. subintelligitur enim in impedimento affinitatis. Tunc nihil &c. ut patet.

APPENDIX.

EX articulo habet. ¶Primò quo modo per rationem ostenditur: meritò infinuatū à Conc. apud Mexiam, q; incestus superueniens matrimonio non dirimit ipsum totaliter, sed aliquo modo? & sic. Siquis cum filiastra sua sciens fornicatus fuerit: nec à matre debitum petere, nec filiam unquam habere pōt vxorem: nec filiastra, nec ille, ullo unquam tempore se alijs poterunt matrimonio copulare. Hæc illudide eo qui cognouit consanguineam suam. Item à Cælestino ij. ibid. Trismissa nobis literæ demonstrauerunt, q; C. vxore sua defuncta filiam eius priuignam, videlicet propriam copulam carnalī cognouit. postmodum aliam accipiēs in uxorem cum priuigna illicitum item committere non expauit. Respondemus q; legitimæ uxoris consanguineæ, & necessaria submissitias, nō cognoscat eā, quandiu uixerit, nisi ab ea fuerit requisitus: & tunc ad ipsam, non sine grauedine doloris, accedat posse mo dum, si superuixerit ei, perpetuò sine spe cōiugij permanebit. Hæc ille. Item de precedente incestu meritò infinuarunt ab Innocentio iij. ibid. Ex literis, &c. G. matrem puellæ, quam infra habiles annos in uxorem desponsauerat, carnaliter fæpe cognouit: & post carnalē cōmixtionē puellā tractauit adulterio. Nos cōsiliationi tuæ respondentes dicimus, q eis ab inuicem separatis, mulier alteri uiro nō nubat, si, postquam nouit uirū & matrem delictum, ei non erubuit commiscere. Vir etiam, & mater mulieris, nequam debent ad alias nuptias conuolare: sed semper continentiam seruare teneantur. Hæc ille.

Secundò habes: quomodo per rationem prædictā Pontificum, prò quanto de incestu præcedente vel superueniente sic vel sic insinuant, & intelligas, & defendas.

¶Tertiò vides: quomodo ex his mirissimum Angelici doctrina hæc & declaratur, & consideratur.

QVAEST. LVIII. ART. V.

CONCL. 1ª. An illud tempus discretionis quo mas & fœmina possit sufficienter de matrimonio deliberare, & debitū sibi inuicem reddere, matrimonium contrahere, non possunt: & si non ita facta fuerint, dirimuntur.

¶Examen. Ly tempus discretionis. Limitatur hoc per verba sequentia: quoniam tempus discretionis, absolutè loquendo primo septennio completo, habetur (ut in pluribus. Loquitur ergo textus de tempore discretionis cōparatiuè ad matrimonium, non autem absolute, neque comparatiue ad sponsalia ad quæ contrahenda septennium sufficit, ut docent iura, & de desponsation. impuber. cap. Litera. cap. Accessit, & cap. Duo.

*Li. 4. decretal. Greg. tit. 2. c. 3. & sup. q. 43. ar. 1. concl. m

¶Ly debitum sibi inuicē reddere. Cautissimè (ut etiam alibi) loquitur Sanctus Thomas. Non enim se arctat ad quartum decimum vel duodecimum annum, nec ad pubertatem quācunque tempore, cum aliqui generatione non possint, dubitant nonnulli anue rū contrahant matrimonium: ex quorū numero est glosa, de desponsation. impuber. c. Puberes. Ratione eorum est quia (inquam) proles computatur inter bona matrimonij, & illi, de quibus supra, non possunt habere prolem. Ab horum tamen opinione ego nō multum abstrahent D. Thomas tuntissimam conclusionem, communissimamque tenendā ut ait nobis præsentia scilicet ly debitum sibi inuicem reddere.

*Paulo ante in hoc corp. *art. 2. huius quæst.

Ly tunc ita. Hoc insuper communiter duo prædicta, scilicet sufficientem consensum deliberatum & potentiam reddendi debitū. Vtrū, si diuisim etiam duo hæc fuissent, tunc ly tunc ita, referret posse consensu contractum dirimitur. Quod ly non ita, referat posse consensu contractum dirimitur. Quod ly non ita, referat posse tentiam reddendi debitum solam, tunc (ut supra dictum est) tenuam reddendi debitum solam, tunc (ut supra dictum est) tenuam reddendi debitum solam, tunc (ut supra dictum est) tenu

Universidad de Deusto
Biblioteca

monialem nō impedit, sed tanquā supplens ætatem accipitur. Item ab Vbano eod. ibidem. Ex literis &c. Puella quædam annorum duodecim iurata fuit, & despōsata cuidam puero .x. vel 10. annorum. & tempore procedente de voluntate parentum potius, quam de sua ad domum patris pueri adducta, vbi nolens & inuitamentis parentum impulsa moram fecit per annum, & amplius: & tamen inde recedens ad domum propriam est regressa. Cum autem dictus puer nondum ad quartumdecimū annum peruenisset nec ad eandem carnaliter accessum habuerit respondemus: q si puella commonita, vt donec compleat idem per annū quartumdecimum expectet, non duxerit expectandum, ei secundum ea, quæ proposita sunt, alium virū accipendi libera tribuat facultate. Hæc ille. Item ab Alexandro eod. Pro eo, q ante nubiles annos coniugalem consensum non habent usque ad legitimā ætatem expectare tenentur: & tunc aut confirmet matrimoniū, aut si simul esse noluerint, separentur, nisi carnalis cōmixtio ante intercesserit cum interdum illa impuberatis separari soleat puberatis. Hæc ille ibid. Anobis. Item ab eod. Qui in minori ætate despōsantur, si ita fuerint proximi ætati, quòd potuerint copula carnali coniungi, minoris ætatis iniuitu separari nō debent, si unus in alium usus fuerit consensisse: cum in eis ætatem suppleuit se malitia uidicatur. Hæc ille ibid. de illis.

Tho. 4. d. 39. q. 1. ar. 1. q. 2. & seq.

2 ¶Secundò habes: quomodo per rationem prædictā patrū, puto quanto defectū ætatis impedire, uel non, matrimonium infirmant, & intelligas, & tuearis.

3 ¶Tertiò uideamus modo ex ijs mirificis Angelica doctrina hæc, & declaretur, & confirmetur.

QVÆSTIO LIX.

De disparitate, cultus, quæ matrimonium impediat, in sex articulos diuisa.

DEINDE considerandum est de disparitate cultus, quæ matrimonium impediat.

Circa quod quæruntur sex.

Primo, Vtrum fidelis possit contrahere matrimonium cum infideli.

Secundo, Vtrum inter infideles sit matrimonium.

Tertio, Vtrum coniunx conuersus ad fidem, possit commanere cum infideli nolente conuerti.

Quarto, Vtrum possit uxorē infidelem relinquere.

Quinto, Vtrum ea dimissa, possit aliam ducere.

Sexto, Vtrum propter alia peccata uir possit dimittere vxorem, sicut propter infidelitatem.

ARTICVLVS I.

Vtrum fidelis possit contrahere cum infideli.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur quòd fidelis possit matrimonium cum infideli contrahere. Quia Ioseph [a] contraxit cum Aegyptia, & Hester cum Assuero, in utroque autem matrimonio fuit disparitas, cultus, quia alter erat infidelis, & alter fidelis, ergo disparitas cultus præcedens matrimonium, ipsum non impedit.

¶2 Præterea, Eadem est fides, quam docet uetus, & noua lex, sed secundum ueterem legem poterat esse matrimonium inter fidelem, & infidelem, ut patet Deuteron. 21. Si egressus ad pugnam videris mulierem pulchram in medio captiuorum, & adamaueris eam, introeas ad eam, dormies cum ea, & erit tibi uxor, ergo, & in noua lege [b] licet.

¶3 Præterea, Sponsalia ad matrimonium ordinantur: sed inter fidelem, & infidelem possunt in aliquo casu contrahi sponsalia cum conditione futuræ conuersionis, [c] ergo sub eadem conditione matrimonium potest contrahi inter eos.

¶4 Præterea, Omne impedimentum matrimonij est aliquo modo contrarium matrimonio: sed [d] infidelitas nō est contraria matrimonio, quia matrimoniū est in officium naturæ, cuius dictamen fides excedit, ergo disparitas fidei non impedit matrimonium.

¶5 Præterea, Disparitas fidei etiam quandoque est inter duos baptizatos, sicut quādo aliquis post baptismum in hæresi labitur, sed si talis cum aliqua fideli contrahat, nihilominus est uerum matrimonium, [e] ergo disparitas cultus matrimonium non impedit.

SED CONTRA est quod dicitur 2. Corint. 6. Quæ conuentio lucis ad tenebras? sed maxima conuentio est inter uirum, & vxorem, ergo ille, qui est in luce fidei, non potest contrahere matrimonium cum illa, quæ est in tenebris infidelitatis.

Præterea, Malachiæ 2. dicitur Contaminauit Iudas sanctificationem Domini, quoniam dilexit, & habuit filiam Dei alieni: sed hoc non esset, si inter eos [f] posset uerum matrimoniū contrahi, ergo disparitas cultus matrimonium impedit.

RESPONDEO, Dicendum, quòd principalius matrimonij bonum est proles ad cultū Dei educanda, cum autem educatio fiat communiter inter patrem, & matrem, uterque secundum fidem intendit ad cultum Dei prolem educare, & ideo si fiat diuersæ fidei, intentio unius, alterius intentioni contraria erit, & ita inter eos non potest esse conueniens matrimonium, & propter hoc [g] disparitas cultus præcedens impedit, ne contrahi possit.

AD PRIMVM ergo dicendū, quòd in ueteri lege de aliquibus infidelibus erat permissum, quòd cum eis possent in ire coniugia, & de aliquibus prohibitum. Specialiter tamen erat prohibitum de infidelibus habitantibus in terra Chanaan, tum quia dominus præceperat eos occidi propter eorum obstinationem, tum quia maius periculum imminebat, ne coniuges filios Israel ad Idolatriam peruerterent, quia filij Israel ad ritus, & mores eorum proniores erant, propter conuersationem cum eis, sed alijs Gentilibus permisit, præcipue quia nō poterat esse timor pertrahē di ad idolatriam: & sic Ioseph, & Moyses, & Hester, cum infidelibus matrimonia contraxerūt. Sed in noua lege etiam, quę per totum orbem diffunditur, similis ratio est prohibendi de omnibus infidelibus, & ideo disparitas cultus præcedens matrimonium, impedit contrahendum, & dirimit contractum.

AD SECVNDVM dicendum, quod lex illa, vel loquitur de alijs nationibus, cū quibus poterant inire cooiugia, uel loquitur quando illa captiua ad fidem, & cultum Dei conuerti volebat.

AD TERTIVM dicendum, q̄ eadem est habitudo præsentis ad præsens, & futuri ad futurū, vnde sicut quando matrimoniū [h] in præsenti contrahitur, requiritur vnicus cultus in utroq; cōtrahentium, ita ad sponsalia, q̄bus fit respōsio futuri matrimonii, sufficit conditio appōsita de vnitate cultus futuri.

AD QVARTVM dicendum, quòd iam ex dictis* patet, quòd disparitas cultus contraria est matrimonio ratione principalioris boni ipsius, quod est bonum prolis.

AD QVINTVM dicendum, q̄ matrimonium est sacramentū, & ideo quantum pertinet ad necessitatem sacramenti, requirit paritatem, quantū ad sacramentū fidei, scilicet baptismum magis, quām quantum ad interiorem fidem, vnde etiā hoc impedimentum non dicitur disparitas fidei, sed cultus disparitas, q̄ respicit viterius seruitium, ut in

144

ARTICVLVS I.

CONCIL. Disparitas cultus præcedens impedit, nē matrimonium contrahi possit.

1 PROB. Quia, si pater & mater sint diuersæ fidei, impeditur educatio prolis ad cultum Dei: cum uterque intendat cōtraria intentione ad cultum sui Dei educare prolem, & tamen principalius matrimonij bonum est proles ad cultum ueri Dei educanda.

¶Examen. Ly principalius matrimonij bonum est proles. Hoc est essentialius secundum quòd intenditur in matrimonio bona fm. Pro quo melius capiēdo, vide. quæst. 49. art. 3. corp.

¶Ly vterque secundum fidem. Scilicet suam. Non enim secūdum fidem catholicam uterque. uno intendit. Similiter & in ly ad cultū Dei, subintelligitur, sui. Non enim tunc ad cultum Dei ueri prolem educare intendit vterque, sed ad cultū Dei sui, i. quem pro uero Deo alt. matrid quod sanctus Thomas formaliter intellectus infinuat, quando dicit q̄ vterq; secūdum fidem intendit ad cultum Dei &c. ut constituatur ly secundum fidem post ly ad cultum Dei. Videlicet sic. Vterque intendit prolem educare ad cultum Dei secundum fidem: hoc est Dei secundum fidem utriusque ipsis repræsentati. Si ergo fides est diuersa illorum: consequens est, ei & Deus apud vtrosque diuersus sit.

1m de maiori. Contraxit & ita per millionē huius: non aliter. S. vtin textu. Tunc nihil contra. In noua enim lege non fit ista dispensatio à Deo, utili, qui sit disparis cultu, matrimonio iungantur.

2m de conclusione. Et in noua lege licet. & quando infidelis uellet prius conuerti ad ueram fidem: uel esset ex diuina dispensatione permissum non aliter. S. Tunc nihil &c. Nam & in ueteri lege, Deuteron. 21. Si egressus &c. sic intelligebatur. Lex enim illa, uel loquitur de alijs nationibus cum &c. ut in textu.

3m illatio cōclusionis. Ergo &c. & negatur illatio. S. Num enim eadem totaliter est ratio de disparitate fidei, & disparitate cultus. Nā matrimonium est sacramentum, & idru quantum pertinet ad necessitatem &c. ut in textu.

2 APPENDIX.

Vtil. p 5 Eccl. &c. EX articulo habes. ¶Primò 1 quomodo per rationem offendas, merito insinuatum à Cōcilio Calcedunensi action. 15. can. 14. q̄ disparitas cultus impedit matrimoniū: & sic. Quia in quibusdam Prouincijs conceditur psalmistis, & Lectoribus uxores accipere. Statuit sā cta Synodus; non licere prorsus eunuchū ex his, alterius sectæ, accipere uxorem &c. Sed neq; copulari debet nuptura hæretico aut iudæo, uel pagano nisi forte spopondit se uenire ad orthodoxā fidē, & suscipiat ipse persona orthodoxa &c. Si quis uerò hāc diffinitionē sanctæ synodi præterierit, regulari damnationi subiacebit. Hæc ibi. Nota ly se uertere. Non n absq; eā dixit in præsentiō in futuro ly se uertūt esse nō quo inde supra ad 1m. Per ly regulari, intellige canonū: ut sūt alias translationes hī & ly canonicis pœnis, & ly correspondent canonicæ. ité à Concil. Aurelian. cā. 1. can. 19. Placuit vt nullus Christianus Iudæi, neq; Iudæus Christianā in matrimonio ducat vxorē: quia ter hmōi pōnas rupias illicitas cē cē mus. Qui si cōmo fmi, à consortio Eccl separare se distuleri, à cōmunionis gratia sunt sine dubio submouēdi. Hæc ibi. Item ab Aurelianensi 3. can. 11. Christianis omnibus interdicimus, ne iudæorum coniugijs misceantur. Quòd si fecerint usque ad segregationem, quicunque ille est, cōmunione pellatur. Hæc ibi. Item à Concil. Toletano 4. ut recipiatur 28. q. 1. Iudæi, qui Christianas mulieres in coniugio habent, si cū eis permanere cupiunt, Christiani efficiantur. Quòd si admoniti fuerint, & noluerint separent: quia fit infidelis ex ista permanere coniunctione, quæ iam in Christianam trāslata est fidē. Ité à Concil. Agathēsi vrsenat 28. q. 1. Nō oportet esse hominis, hæreticis misceare cōiugia; & uel filios, uel filias eis dare, sed potius accipere: sine se ipsi futuri Christi anos esse futuros, & catholicos. Hæc ibi. Ité ibid. c. 15. Cauē Christianæ gentili, aut iudæo filiā tua tradere. Cauē gētilē, uel iudæā aut; alienigenā, hoc é omnē hæreticū, & alienā à fide tua, accipere tibi uxorē. Si Christiana fit, nō est satis nisi ambo inuicē fiat sacramento baptismi. Hæc ibi. Vbi manifeste Christiana, p ly fi cat hic cum exhortatione glosā, & facit ad hoc tū ad 3. cōfirmādū. ¶Sed ô habet nō p̄ceptū patrū, p̄ quo disparē cultū impedire matrimoniū intelligas, & tueare. ¶Ter. hoc quòd ex his uerbis Tho. uidetur posse colligi, q̄ ipse nō iudicasset Thomas hoc, q̄ā de claret. & considera. Q. LIX. ART. II. CONCIL. Inter infideles q̄dē matrimoniū fit, nō tñ vltimā perfectionē, q̄ est inter fideles.

*Tho. in 3. Sent. d. 9. q. 1. a. 1. q. 1. corp.

*Art. præc. huius q.

Thb. 1. de adul. cōiug. c. 12.

Ili. 4. Sen. d. 39. 8. & in decret. 28. q. 1. c. 1.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶PROP. Quia perfecto prima matrimonij communitas esse F potest infidelibus atque fidelibus: sed secunda tantum est fidelium.

1m de conclusione. Matrimonium contrahere. &. vt est sacramentum actualiter

dispensatum ab ecclesia non, ut est officium naturæ, nec etiam sacramentū aliquo modo habitualiter. §. Tunc nihil &c. ut patet. Vide artic. 5. ad quod nō primum.

Gl. ord. Bup. illud, Rom. 4. Osee. 1. Beda ibi ex Aug. Prosper.

¶NOT. Infideles & Beda dum actu in præsenti viuunt, sunt in potestate Christiani, inquātum fidelest possunt conuerti, & suscipiēdo baptismum effici Christiani: ratione cuius Christus dicitur caput etiam illorum infidelū 3. par. quæst. 8. artic. 1. Et ideo matrimonium inter eos contractum licet non sit sacramētum actualiter, dicitur tamē esse aliquo modo habitualiter, vt in textu. Quasi dixerit. Matrimonium illud factum est inter eos; qui licet acta non contraxerint in fide ecclesiæ; tamen possunt conuerti ipsimet, & matrimonium idem ratificare in fide ecclesiæ.

*Aug. de bono Viduit. c. 11. tom. 6.

2m de minori Sed infidelitas. &. ratione disparitatis cultus non. rationeinfidelitatis præcisè. §. vt in textus & articulo primo ad quintum. Tunc nihil &c. Nam licet duo mala sint magis impeditiua boni, quam vnum, (vt arguitur) cæteris paribus, ideſt quando vnum est omninō eiusdem ordinis præcisa cum alio: tamen propositio illa non tenet, quando cætera sunt disparia. Nam potest fieri aliquando, quòd vnum sit fortius ad destruendum vel faciendum aliquid, quàm duo: vt apparet etiam quotidie in hominibus.

3m de cōclusione. Inter infideles, qui habent cultum disparem, non potest esse uerum matrimonium. &. il propibeatur hoc ab aliquo inter positiuo apud eos non aliter. §. Nam ea, quæ pertinent ad legem naturæ, sunt determinabilia &c. ut in textu. Tunc nihil &c. ut patet.

4m de maiori. In matrimonio est uera. &. secundum realitatem: non secundum consecutionem veræ felicitatis. §. Tunc nihil &c. Nam uera pudicitia secundum ueritatem rei est infidelis cum vxore sua: licet non secundum ueritatem consecutionis felicitatis ueræ; ut intelligit Augustinus, secundum q. in tex.

5m minor. Sed hoc non potest facere matrimonium inter infideles contractum. &. negatur ista. §. Nā infidelis cognoscens vxorem suam non peccat, si propter &c. vt in textu. Ad authoritatem glosæ allatam, respondetur, quòd nō dicitur omnis vita infidelium peccatum, quia &c. vt in textu.

APPENDIX. *In 2. ad primū & in cor. 1 Vul. p. 5. Eccl. &c.

EX articulo habes. ¶Primò quo modo per rationem ostendatur meritò inf. nuatumab Innoc. iij. quòd inter infideles potest esse uerū matrimonium: & sic. De infidelibus ad fidem conuersis, utrū si ante conuersionē suam, secundum legis veteris institutā circa gradus consanguinitatis à canone denotatos, coniuncti fuerint, separari debeant post baptismū. Cōsiderant hoc. duximus respondendū, q matrimoniū sic cōtractū nō est post baptismū lauacrū separā dūm: & iudex Dei requirat, si haereat uxori ex quacunq; cā dimittere, quin iuderit, quos Deus cōiunxit, nō non separet; per hoc innocens esse matrimoniū inter eos. Hæc ille; de consanguin. & affin. Vbi, ex ly quos Deus coniunxit, nota: q matrimonia iudæorum infidelium, dummodo nō sint contracta inter personas illegitimatas à lege diuina Gen. 2. & Leuit. 18. sunt à Deo factamq; eos taliter coniungat. Item ab eod. Innoc. Virum pagani uxores accipientes in 2. uel 3. uel vlteriore gradu sibi coniunctas, sic coniuncti debeant post conuersionē suā infimul remanere, uel abinuicem separari. Respondemus: quòd cum sacramentum coniugij apud fideles & infideles existat (quemadmodum ostendit Apostolus dicens; si quis frater infidelem habet vxorem; & hæc consentit habitare cum eo, non illam dimittat.) Etsi in præmissis gradibus à paganis quòd ea contractum, qui constitutionibus canonicis non arctantur, in fauorem præsertim christianæ religionis & fidei, à cultus perceptione; per uxores se deseri timētes, uiri possunt facilè reuocari, fideles huiusmodi matrimonialiter copulati possunt liberè & licitè remanere coniunctū per sacramentum baptismi non soluitur coniugia, sed crimina dimittantur. Hæc ille, de diuort. gaudemus. Ecce quòd Papa, tanquam confirmans dictum D. Thomæ ad primum dicit, quòd sacramentum coniugij existit etiā apud infideles: quod, propter ly sacramentum quomodocunq; sine errore intelligendum sit: uidelin hoc eodem artic. ad primum est sic notandum ly in secundo uel tertio gradu, intelligat, non prohibito à lege diuina: ut ibi Sanctus dictum est. Faciunt etiam hæc uerba Innocentij ad art. sequ. Item ab Innocen. loquente de infidelū contugio ad baptismum postea conuertendum: & sic. Nuptiarum copula, quia Dei mandato perficitur, non potest dici peccatum; & quod peccatum non est, soluitur per baptismum inter peccata non potest. Etiā integrum & salutare; existimare aboleri nō posse prioris nomen uxoris: ut non sit dimissum p peccato, quod ex Dei est uoluntate completum. Hæc ille; dist. 28. deinde.

¶Secundò habes: quomodo per rationem prædicta pontif. pro quanto uerō matrimonium inter infideles posse fieri insinuant, & intelligas & tuearis.

¶Tertiò uides: quo modo ex ijs ueritim Thomistica doctrina hæc & declaretur & consolidetur.

*Cap. Iudæi qui.

*Ar. peccor. fi.

E vxor. & e. si fidelis. 28. q. 1.

ARTICVLVS III.

Vtrum coniunx conuersus ad fidem, possit commanere cum vxore nolente converti.

B

AD TERTIVM sic proceditur. Videtur q coniunx conuersus ad fidem, non possit cōmanere cum vxore nolente cōuerti, cū qua in infidelitate contraxerat, vbi enim est idē periculum, oportet eandem cautelam adhiberi: sed propter periculum subuersionis fidei prohibetur ne fidelis cum infideli contrahat. Cum ergo periculum sit si fidelis commaneat cū infideli, cum qua prius contraxerat, & adhuc maius, quia neophyti facilius peruertuntur, q illi, qui sunt nutriti in fide, videtur quòd fidelis post conuersionem non possit commanere cū vxore infideli.

¶ 2 Præterea, 28. q. 1.* dicitur: Non potest h infidelis in eius cōiunctione commanere, quę iam in Christianam translata est fidem, ergo fidelis habet necesse D vxorem infidelem dimittere.

¶ 3 Præterea, * Matrimonium, quod inter fideles contrahitur, est perfectius quàm illud, quod cōtrahitur inter infideles, sed si fideles contrahant in gradu p hibito † ab Ecclesia dissoluitur eorum matrimonium, h ergo & infidelium, & ita vir fidelis non potest commanere cum uxore infideli, ad minus quando cum ea in infidelitate contraxit in E gradu prohibito.

¶ 4 Præterea, Aliquis infidelis habet quandoq; plures uxores h secundum ritum suæ legis: si ergo potest commanere cum illis cum quibus in infidelitate cō traxit, uidetur q possit etiam post conuersionem plures vxores retinere.

¶ 5 Præterea, Potest contingere q h repudiata una uxore, aliā duxerit, & in illo matrimonio existens conuertatur: videtur ergo quod saltem in hoc casu non possit cum uxore, quam de nouo habet, commanere.

SED CONTRA est, quòd Apostolus 1. Corin. 7. consulit quòd commaneant.

Præterea, Nullum impedimentum superueniens uero matrimonio, tollit ipsum: sed matrimonium erat uerum quando vterq; infidelis erat, ergo quando alter conuertitur, non dirimitur per hoc matrimonium, & ita videtur quòd possit licite commanere.

RESPONDEO, Dicendū quòd fides eius, qui est in matrimonio non polluit, sed perficit matrimonium, unde cum inter infideles sit uerum matrimonium, ut ex dictis * patet, m per hoc q alter eorum conuertitur ad fidem, non ex hoc ipso uinculum matrimonij soluitur n. Sed aliquādo uinculo matrimonij manente, soluitur matrimonium quantum ad cohabitationem, & debiti solutionem, in quo pari passu currunt infidelitas, & adulterium, quia utrunque est contra bonum prolis. Vnde sicut se habet in potestate dimittendi adulteram, uel cōmanendi cum ea, ita se habet in potestate dimittendi infidelem, uel commanēdi cum ea, potest eā vir innocens libere manere cū adultera spe correctionis, non autem si in adulterii peccato fuerit obstinata, ne uideatur patronus turpitudinis, quamuis etiam cum spe correptionis possit eam libere dimittere: similiter P fidelis conuersus potest cū infideli commanere cum spe cōuersionis, si eam in infidelitate obstinatam non uiderit: & bene facit commanendo, tamen non tenetur q, & de hoc est consiliū Apostoli r.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd facilius impeditur aliquid fiendum, quàm destruatur, q rite factum est: & ideo multa

CONCL. 1a. Per hoc, q alter infidelium conuertitur ad fidem, non ex hoc ipso uinculum matrimonij soluitur. 246

¶PROB. Quia fides eius, qui est in matrimonio, non polluit, sed perficit matrimonium (patet:) & ita ut ter infideles est uerum matrimonium (ar. ut s.)

¶CONCL. 2a. Fidelis coniunx conuersus potest cum infideli commanere, etiā spe conuersionis, si eā in infidelitate obstinatam non uiderit: & bene facit commanendo; tamen non tenetur.

¶*Corollarium.* Ergo aboppositis, coniūx conuersus si uiderit alium coniugem in infidelitate obstinatum, non debet commanere cum illo.

¶PROB. 1. Quia potest uir innocens liberè manere cum adultera spe correctionis, non autem si in adulterij peccato fuerit obstinata, & in hoc casu infidelitas atque adulterium paripassu currūt (cùm utrunq; sit contra bonum prolis.) 2. Quia hoc est consiliū Apostoli (1. Cor. 7.)

¶NOT. Licet Apostoli consilium p bet tenam: conclusionis: tamen additur maxime propter probandum ly & bene facit commanendo. Et notatquòd Apostolus p prie intelligit suum dictum pro tempore primitiuæ ecclesiæ, ut in ad 2m. & spem conuersionis dentatper ly & hæc, uel & hic, consentit habitare cū illo, uel eum illa. Vide textum Apostoli. Denotat etiamquòd non tenetur ad hoc (ut conclusionis ultimum uerbum dicit) per ly si infidelis discedit, discedat; non cui subiectus est frater uel soror in eiusmodi; & per ly dico ego, non dominus. Nam (vt s. simili dicatur) infra inquit idem Apostolus ly consilium autem do.

1m maior. Vbi est idem periculū &. & eadē ratio omnino. §. Tunc nihil &c. Nam eadē ratio omninō non est de conuersatione fidelis cū infideli ante matrimonium contractum.

*1. Cor. 7.

* Chryf. hom. 16. in Matth

Universidad de Deusto
Biblioteca

cium, & postquàm contractum est. Facilius enim impeditur F aliquid fiendum, quàm fieri desinat in tertio.

¶ *Corollarium*. Ergo ex hoc responso textuali dicas: quòd si præsens periculum attenderetur, & nihil aliud: tunc in rigore maioris argumentum concluderet. Nunc verò quia principalius attenditur aliquid aliud, puta unicolium matrimonij; & magis spes probabilis conuersionis alterius, quàm periculi subuersionis utriusque: ideò non concluditur ab arguente in tentum. Et quoniam ista duo quæstiuncula ex corpore ideo D. Thomas curauit expressius respondere ad illam maiorem.

*q. 55. ar. 6.

2m ex Decreto. Infidelitas. ℣. obtinuit infidelitate. § Ideo huiusmodi perdurarunt Ind vsque etiam Constantini Imperatoris temporibus: vt in textu. Tunc nihil &c. ut patet ex conclusione secunda.

3m illatio cõclusionis. Ergo &c. & negatur illatio. §. quando scilicet non baptizati contraxerũt in gradibus prohibitis solummodo per statutum ecclesiæ. Quod dico, quia infideles non baptizati nõ sunt astricti &c. vt in textu.

*In arg. 2. maiorem.

¶ NOTA. Non sine causa post ly infideles, ponitur ly non baptizati. Denotatur. n quòd infidele baptizatum, vt hæreses vel cætera humana, sunt astricti flammis ecclesiæ: & consequenter, quòd ob hoc, matrimonium ab eis contractum in gradu prohibito per statutum ecclesiæ, nullum est.

4m de antecedente. Secundum ri tum suæ legis. & cætera. contra legem naturæ. §. Habere namque plures uxores est contra legem hanc, cui etiam infideles sunt &c. vt in textu. Tunc nihil &c. ut ibid. 4 ly si ipse cum omnibus suis conuertatur potest &c. usque in finem.

5m de antecedente. Repudiata & non aliter. § Repudium enim vxoris &c. vt in textu usque excelsiùs ad ly & ideo si. Tunc nihil &c. Nam si conuertatur, postquam, vna repudiata aliam duxerit in ux.

¶ *Cæsarianum*. Ergo Deus libellum repudij in veteri lege nõ concessit, ut bonum, sed permisit, ut minus malum. Et hoc est, quod dixit Dominus Iudæis Matth. 19. Moyses ad duritiam cordis vestri permisit vobis dimittere uxores vestras; ab initio autem non fuit sic. Vide. Iudæi interrogando nunquam hoc verbo, mandauit, dicentes: quid ergo Moyses mandauit dare libellum repudij? Quasi uolentes eum à se amouere abigere, & in auctorem legis prouertere. Dominus verò à contra & illos excusat dicens ly Ad duritiam cordis vestri: & auditorem legis excusat vltra verbo, permittit. Ac si apertè diceret: Hoc malum

De libello repudij.

permisit nobis Moyses, quod etiam non permisisset, si ad duritiam cordis vestri non respexisset adeò quòd duritia cordis vestri fuit causa motiua ad hanc permissionem. Nullo ergo modo accusandus est auctor legis de permissione huius mali, videlicet repudij, sed pro tempore illo, attentis scilicet moribus uestris, laudandus, quia permissione huius minoris mali impediuit maius malum à duritia cordis uestri oriundum, scilicet vxoricidium: vos autem plurimum incusandi; quia tantum malum, scilicet vxoricidium, aliomodo euitare potuistis indomabili corde vestro nullatenus uolebatis. Permissio itaque ex parte Dei bona fuit quamuis id, quod g mittebatur, malum esset. Ratio. Pro cõfirmatione textualis responsi nota: q Dominus ibidẽ monstrat, quòd repudiare a vxorem propriam est contra legem naturæ, dicendo ly ab initio autem non fuit sic. Nocet: quando vigebat lex naturæ, nec propter tantam duritiam cordis quasi obliterata erat, (id quod fuit ab initio) tunc vir non repudiabat vxorem, edoctus vtique à lege naturali.

Quia ergo sicut propositum in proposito, ita oppositum in opposito (iuxta Philosophum) si non repudiare vxorem sua erat de iure naturæ, sequitur manifestè; quòd repudiare illã sit contra ius naturæ.

*ar. 5. huius Quæst.

APPENDIX.

EX articulo habes: ¶ Primòquo modo per rationem ostenda, meritò instituit Papa Innocentius iij. quòd conuersus ad fidem coniux potest commanere cum vxore sua infideli. & sic. Verum pagani &c. vt art. 12 ibidem. Et notandum quòd addiderat dictum Pontifex, pro quanto matrimonium uerum esse inter infideles dixit; hic autem pro quanto, cohabitationem utriusque altero conuerso ad fidem, insinuat. Item a 28. q. 1. Sic enim neque recedendum ab uxoribus infidelibus; uel à maritis fideles uiri uel fœminæ non prohibentur à domino, ut nequæ inhibentur. Nam, si dimittere tales coniuges iubentur, nullos locus esset consilio Apostoli monentis, ne hoc nostri sic ergo possumus dicere melius esse infidelem coniugem non dimittere, quamuis liceat & dimittere: quemadmodum rectè dicamus, melius esse, quod & liceat, & expedit, quàm id quod licet, & non expedit. Hactẽus. Item ab Apostolo 1. Corinth. 7. Quomodo tu scis mulier, si virum tuum saluum facies? Aut unde tu vir, si tuam saluam facies mulierem? Hæc ibi. Et nota quod nonnulli auctoritates sic intelliguntur de vxore primæ, non de secunda, uel alia mutata prius aquam non licere plures uxores habere Iudæis idem Innocentius hic. Quia verò pagani circa plures nihil fœminas offendunt cohabitationem, virum post conuersionem omnes, uel quam ex omnibus retinere

Vtil. p. Sc. Eccl. &c.

*ar. 5. huius Quæst.

De pluralitate uxorum.

ca. idolatria 28. q. 1.

ARTICVLVS IIII.

Virum fidelis conuersus possit uxorem infidelem dimittere uolentem cohabitare sine contumelia Creatoris.

AD QVARTVM sic proceditur. Videtur quòd infidelis cõuersus, non possit uxorem infidelem dimittere, uolentem cohabitare sine contumelia Creatoris. Maius m enim est vinculum viri ad mulierem, quàm seruitus ad dominum, sed seruus conuersus non absoluitur à seruitutis vinculo, ut patet 1. Corin. 7. & 1. Timot. 6. h ergo, & vir non potest uxorem infidelem dimittere.

¶ 2 Præterea. Nullus potest alteri præiudicium facere sine h consensu ipsius: sed vxor infidelis h habebat ius in corpore viri infidelis, si ergo per hoc, q c vir ad fidem conuertitur, mulier præiudicium pati posset, ut libere dimitteretur, non posset vir conuerti ad fidem sine consensu uxoris, sicut nec potest ordinari, nec vouere continentiam sine consensu eius.

¶ 3 Præterea. Si aliquis contrahat cum ancilla scienter, siue sit seruus, siue liber, non propter diuersam conditionem potest ipsam dimittere, cum ergo d vir, † quando contraxit cum infideli, sciuerit eam esse infidelẽ, uiderur à h simili quòd non possit eam dimittere propter infidelitatem.

¶ 4 Præterea. Pater tenetur ex debito procurare salutẽ prolis, sed si h discederet ab infideli uxore, filij communes matri remanerent, quia partus sequitur uentrem, & sic essent in periculo salutis, ergo non potest uxorem infidelem dimittere licite.

¶ 5 Præterea, Adulter non potest adulteram dimittere, etiam post quam de adulterio pœnitentiam egit, h ergo fi sit idem iudicium de adulterio, & infideli, nec infidelis infidelem potest relinquere, etiam postquam ad fidem est conuersus.

SED CONTRA est, quod Apostolus dicit primæ Corinthiorum septimo.

Vide Decr. 32. q. 6.

*ar. præc. corp.

PRæterea, Adulterium spirituale est grauius, quàm carnale: sed propter carnale adulterium vir potest dimittere uxorem, quantum ad cohabitationem, ergo multo fortius propter infidelitatem, quæ est adulterium spirituale.

RESPONDEO, Dicendum, quòd homini secundum aliam, & aliam uitam diuersa competunt, & expediunt, & ideo, m q moritur priori vitæ, non tenetur ad illa, ad quæ in priori vita tenebatur n, & inde est quòd ille, qui in uita seculari existens, aliqua uouit, non tenetur † illa quando mundo moritur, † vitam religiosam assumens, perficere. Ille autem, qui ad baptismum accedit, regeneratur in Christo, & priori uitæ moritur, cum generatio unius sit corruptio alterius: & ideo r liberatur ab obligatione, qua vxori tenebatur reddere debitum, & ei cohabitare non tenetur, quando conuerti non vult; quamuis † in aliquo casu libere id posset facere s, sicut dictum est, † sicut, & religiosus potest libere perficere uota, quæ fecit in sæculo, si non sunt cõtra religionem sua, quamuis ad ea non teneatur, ut dictum est.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd seruire non est aliquid incompetens Christianæ religionis perfectioni, quæ maxime humilitatem profitetur, sed obligatio † matrimonij aliquid derogat perfectioni vitæ Christianæ, cuius summum statum continentes possident, & ideo non est simile de utroque.

¶ Fit præterea unus coniugum non obligatur alteri quasi possessio eius, sicut domino seruus, sed per modum societatis cuiusdam, quæ non congruit est infidelis ad fidelem, ut pater secundæ Corinth. 6. & ideo non est simile de seruo & coniuge.

AD SECVNDVM dicendum, quòd uxor non habebat ius in corpore viri nisi quamdiu in uita illa manebat, in qua contraxerant, quia etiam mortuo viro vxor soluta est à lege viri, ut patet Roman. 7.

spem de conuersione uxoris: ut artic. 3. ad secundum.

¶ Ly liberè. Hoc est etiam sine potest & cohabitare, & non cohabitare uxori ipsi. Quamuis in isto casu magis expediat cohabitare: iuxta 28. q. 1. cap. Sic enim. ibi enim ad longum tractatur quòd ab infidelibus coniugibus licet recedere, sed non expedit (quod intellige solũ in casu proposito) vt ex tis patrum cap. illud additum fuit art. 3. appen.

¶ PROB. Quia accedens ad baptismum priori uitæ moritur.

1m maior. Matrius est uinculum uiri ad mulierem, quam seruus ad dominum. Et non tamen est magis, nec æqualiter, competens perfectioni Christianæ. § Quamuismodo aliquis aliquid ipsi perfectionis ut in textu. Tunc nihil &c. Nam seruire non est aliquid incompetens perfectioni Christianæ, quæ maxime humilitatem profitetur.

*par. præc. corp. † Al. licite.

Item illatio conclusionis Ergo &c. & negatur illatio. §. Nam unus coniugum non obligatur alteri, quasi possessio eius, sicut domino &c. ut in textu.

Vide 28. q. 1. responsum litera ly & præterea unus coniugum &c.

2m de minori Habebat. s. quandiu uir fuit mansit in una infidel. § in qua videlicet contraxerãt quia etiam &c. ut in textu. Tunc nihil &c. ut patet ex dictis hic, Rõsio 2a. & in corp.

¶ Examen. Ly mortis spiritualis. Scilicet respectiue ad vitam priorem seculi. Aliquin secundum se religio est mors spiritualis: non autem mors ut q. 43. artic. 3. ad 1m.

¶ Ly copula spiritualis. Ad differentiam carnalitatem autem ad differentiam cohabitationis realis in domo. & hoc modo matrimonium nondum consummatum dicitur copula spiritualis absolutissima inter

Ce spon-

Universidad de Deusto
Biblioteca

sponsalibus. Hæc enim dicuntur copula spiritualis in alio sen- F
su.q.41.art.3 ad 1m.

Item de maiori. Sine consensu ipsius. ℟. vel sine culpa §. tunc dicitur, q. hoc ultimum solum propositum ut patet in secundo resp onso

summodò verum est in textu à ly vel dicendum, q. ex culpa &c.

¶ Examen. Ly nec pōt ordinatu. Vt videlicet cum charitate ordinis suscipiat executionem non aliter: ut ex q.33. ar.4. colligit.

¶ Ly nec uouere cōtinentiā, ita scilicet, vt sit in præiudicium consortis, non aliter: ut q.33.arti.2.ad 4m. & aduerte, q. ista duo vltima examina sunt de uerbis argumenti secundi.

¶ *Corollarium.* Ergo uir potest absolutè & ordinarie & uouere continentiā sine consensu uxoris, ut locis supra allegatis patet: sequitur, q. in hoc Rāsio 2ª. sensu non sumatur ly ordinarie, & ly continentiam uouere, in textu argumenti: sed tantum, ut in examinibus his dictum est.

3m de consequentia. Videtur à simili. ℟. negatur 3 q. sit simile. §. ex scilicet, cui assimilari dicitur. Nam disparitas cultus facit personā simpliciter &c. ut in text.

4m minor. Si pater discederet ab infideli uxore, filij cōmunes matri remanerent. ℟. negatur ista. § Ad rationem allatam dicitur, q. partus sequitur uētrem: nisi aliud fauorabilius pūtaretur. Et hoc, in proposito, est fides catholica. Vnde in casu isto dicendum est, q. proles aut peruenit ad perfectam ætatem, & tunc poterit &c. ut in tex.

NOT. Vltima in responso textuali sententia dicta confirmatur à Concil. Toletano 4. ut recitatur. 28. q.1. Iudæi. Illi, qui procreati sunt de infidelibus multitudibus, & fidelibus uiris, Christianam sequantur religionem, non iudaicā superstitionem. Hæc illud. Item à Gregorio in. de conuersion. infidel. Ex literis &c. Quidam de iudaicæ cęcitatis errore adductus ad Christum uerum lumen uxore sua in iudaismo relicta, in iudicio postulauit inferri: ut eorum filius assignaretur eidem ad fidem catholicam perducendus. Ad quod illa respōdet: quòd cum puer adhuc infans existat &c. apud eum debet conuersentibus remanere. Cum autem mater pueri, si eum remanere contingeret apud eam, posset illum adducere ad infidelitatis errorem in fauorem fidei Christianæ respondemus: patri eundem puerum assignandum. Hæc ille. Ex quibus etiam patet intellectus dicti in q. 52. arti. 4. Nam & ad literam ibi clarum est: quòd in alio sensu ab hoc loquitur illa determinatio.

5m consequentia. Ergo &c. §. negatur consequentia. ℣. Non est enim eadem ratio de

& ideo si postquam uir mutat uitā moriens priori uitæ ab ea discedat, nullum sit ei præiudicium. Transiens autem ad religionem, moritur tantū spirituali morte, non autem corporali, & ideo si matrimonium sit consummatum, non potest uir sine G consensu uxoris ad religionem transire. Potest autem ante carnalem copulam, quando est tātum copula spiritualis, sed ille, qui ad baptismum accedit, corporaliter etiā cōspelitur Christo in morte, & ideo à debito reddendo soluitur, etiam post matrimonium consummatum[t]. Vel dicendum, quòd ex culpa sua uxor præiudicium patitur, quæ conuerti contemnit.

H AD TERTIVM dicendum, quòd disparitas cultus facit per sonam simpliciter illegitimam, non autem conditio seruitutis, sed solum quando ignorata est, & ideo non est similis ratio de infideli, & ancilla.

AD QVARTVM dicendum, quòd proles, aut peruenit ad perfectam ætatem, & tunc poterit libere sequi patrem fidelē, aut matrē infidelē, uel est in minori ætate constitutus, & tunc debet dari fideli, non obstante, quòd indiget matris obsequio ad educationem.

AD QVINTVM dicendū, q. adulter per pœnitentiam non transit ad aliam uitam, sicut infidelis per baptismum, & ideo non est similis ratio.

pœnitentia & baptismo, in proposito adducto. Nam adulter per pœnitentiam non &c. ut in textu.

APPENDIX.

ARTICVLVS V.

Vtrum fidelis discedens ab uxore infideli, possit aliam ducere.

EX articulo habes. ¶ Primò ergo modo per rationem ostendas, meritò insinuatum, quòd conuersus potest infidelē uxorē cohabitare uolentem sine contume- Vtil. p.s. Eccl.&c.
lia creatoris dimittere: & hoc à summis pontificibus, ut supra Cap. 5 q. 1 art. 3. appen. Item à 28.q.1. Idolatria, quā sequuntur infideles, & quælibet noxia superstitio, fornicatio est. Dominus autem permittit causa fornicationis uxorem dimitti. Sed quia permisit, & non iussit, dedit Apostolo locum monendi: ut, qui uoluerit, non dimittat uxorem infidelem, ed quo sic forsitan possit fidelis fieri. Hæc ibi, Item ibid. Si infidelis (dicit Apostolus) discedit, discedat: non est seruituti subiectus frater aut soror in huiusmodi. si infidelis noluerit esse cum cōiuge sua fideli. Hic cognoscat fidelis suā libertatem: nec ita se subiectum putet seruituti: ut ipsam dimittat fidem nē coniugem amittat infidelem. Hæc ibi. Vbi per ly noluerit, intellige ipsam nollie[n]te cohabitare sine cōtumelia creatoris. Item ibid. tamnunc &c. Quia communis fidelis reliquere coniugem infidelem iniquè potest fideo hoc fieri non dominus, sed Apostolus prohibet. Quod enim dominus prohibet fieri, omnino non licet. Monet ergo Apostolus, quòd possit esse occasio melioris lucrandorum. Hæc ibi. Vbi ly prohibet, sumitur improprie, i. sub forma prohibitionis dissuadet. Fidei ergo conuersus liber est ad utrunque faciendum, ex domini non prohibitione: quid uerò determinatè facere debeat ex lucro animarum probabiliter sperato mensuret, iuxta monitum Apostoli, & art. 1. præcipue ad 2m.

§ Secundo habes: quomodo per rationem prædicta patrū, pro quanto conuertum fidelem non teneri ad cohabitandum cum uxore infideli, etiam sine contumelia creatoris commanente uolente infinuant, & intelligat, & tueatis.

¶ Tertiò uides: quòd ex ijs uicissim Angelica doctrina hęc & declaretur, & confoletur.

QVÆST. LIX. ART. V.

CONCL. 1ª. Si infidelis vult cohabitare sine contumelia creatoris, potest fidelis liberè discedere: sed discedens non potest alteri nubere. 2ª

¶ Examen.

¶ Examen. Ly liberè. Hoc est & discedere, & nō discedere: ut declaratum art. 3. & 4. Nō cogit ly liberè, sumitur pro facere aliquid unū solū determinatè, puta discedere, absque scrupulo conscientiæ. Præsupponitur n. q. utrunq; possit facere sine tali scrupulo.

¶ Ly cōmunia creatoris. Vide textus declarationē super hoc.

¶ PROB. Q. ia supponitur clara (tū ex prædictis quò ad primam partem, tum ex iuribus quò ad secundam.)

CONCL. 1ª. Si infidelis ad infidelitatem pertrahere nitatur, (quod est non uelle cohabitare sine contumelia creatoris;) tunc uir fidelis discedens potest alteri per mimonū copulari.

¶ PROB. Quia, tanquam patens relinquitur.

¶ NOT. Et reuera patet ex iuribus, quē admodum, & præcedens conclusio. ut in app. sequen.

1m maior. Indissolubilitas est de rōne matrimonij, & secundum tamen qđ est matrimoniū, ita est indissolubilitas fidei aliter. §. Tunc nihil cont. Nam matrimonium infidelium est imperfectū, sed &c. ut in textu.

2m maior. Crimen superueniens matrimonio nō soluit ma- canel. trimonium. ℟. sed tamen ratum matrimoniū superueniēs matrimonio imperfecto soluit illud. §. Tūc nihil &c. ut patet in textu.

3m de maiori In uinculo. ℟. non semper, in effectu. §. Tunc nihil &c. Nam in pœnam uxoris in fidelis magis, quam ex uirtute matrimonij præcedentis, ei indicitur, q. non possit cum alio cōtrahere, ut in text. 1.

4m de minori. Non licet. ℟. si est spes de uxoris conuersione, non aliter. §. Tunc nihil &c. ut patet in textu. *art.1.huius quæst. corp.

uidetur) uotū continentiæ emittere, quia tunc uxor fraudaretur matrimonio, si postmodum conuerteretur, ergo multo minus licet matrimoniū contrahere cum alia.

¶ Præterea, Filius, qui remanet in infidelitate patre conuerso, amittitius parentæ hæreditatis, & tamen si postea conuertitur, redditur ei hæreditas sua, etiam si alius in possessionem eius intrauit h, ergo uidetur à simili, B quòd si uxor infidelis post conuertatur, quòd sit sibi reddēdus uir suus, etiam si cum alia contraxerit, quod non posset esse si secūdum matrimonium uerum esset, ergo non potest contrahere cum alia.

SED CONTRA, Matrimonium non est ratum sine sacramento baptismi, sed quod non est reatum, potest dissolui, ergo matrimonium in infidelitate cō C tractum potest dissolui, & ita soluto matrimoniali uinculo, licet uiro aliam ducere in uxorem.

Præterea. Vir non debet cohabitare uxori infideli nolenti cohabitare sine contumelia creatoris. si ergo non liceret ei aliā ducere, cogeretur continentiam seruare, quod uidetur incōuenieus quia sic ex conuersione sua incommodum reportaret. D

RESPONDEO. Dicendū, quòd quando alter coniugum ad fidem conuertitur, altero in infidelitate manente, distinguendum est, quia m si infidelis † vult cohabitare sine cōmelia creatoris, ideſt, sine hoc q. ad infidelitatem inducat, potest fidelis libere discedere: sed discedens nō potest alteri nubere[a]. Si aūt infidelis non uelit cohabitare sine contumelia creatoris in uer- E ba blasphemiæ prorumpens, & nomen Christi audire nolens, conci. p tunc si ad infidelitatem pertrahere nitatur, uir fidelis discedēs potest alteri per matrimonium copulari ¶.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd matrimonium infidelium est imperfectum. sed matrimonium fidelium est perfectum, & ita est firmius, semper autem firmius uinculum soluit minus firmum, si sit ei contrarium; & ideo matrimonium, quod post in fide Christi contrahitur, soluit matrimonium, quod prius in infidelitate contractum fuerat, vnde matrimonium infidelium non est omnino firmum, & ratum, sed ratificatur postmodū per fidem Christi.

AD SECVNDVM dicendum, q. crimen uxoris nolentis cohabitare fine contumelia Creatoris absoluit uirum à seruitute, qua tenebatur uxori, ut nō posset ea viuente aliam ducere, sed non dum soluit matrimonium, quia si in blasphemia illa conuerteretur antequàm ille aliud matrimonium contraheret, redderetur ei uir suus: sed soluitur per matrimonium sequens, ad quod peruenire non posset uir fidelis, nisi solutus à seruitute uxoris per culpam.

AD TERTIVM dicendum, q. C postquàm fidelis contraxit, solutum est uinculum matrimonij ex utraque parte, quia matrimonium, non claudicat quantum, ad uinculum: sed quandoq; claudicat quantum ad effectum, unde in pœnam uxoris infidelis magis, quàm ex uirtute matrimonij præcedentis, ei indicitur, q. non possit cum alio contrahere: sed si postea conuertatur, potest ei concedi dispensatiue, ut alteri D nubat, si uir eius aliam duxit.

AD QVARTVM dicendum, q. si post conuersionem uiri aliqua probabilis spes de conuersione uxoris sit, non debet uotū cōtinentiæ uir emittere, nec ad aliud matrimonium transire, quia difficilius conuerteretur uxor, uiro suo† sciens se esse priuatam. Si aūt non sit spes de cōuersione, potest ad sacros ordines, uel ad religionē accedere, prius requisita uxore q. conuertatur: & tunc si postquam uir sacros ordines suscepit, uxor cōuertatur, nō est sibi uir suus reddendus, sed debet imputare sibi in pœnam tardæ conuersionis, q. uiro suo priuatur.

AD QVINTVM dicendū, q. uinculū paternitatis non soluitur p dispārē cultum, sicut uinculum matrimonij, & ideo non est simile de hæreditate, & uxore.

5m millatio cōclusionis. Ergo &c. ℟. negatur illatio. §. propter dissimilitudinem utriusque. Nam uinculum paternitatis non &c. ut in textu.

APPENDIX.

EX articulo habes. ¶ Primò: quomodo per rationē ostendas, meritò insinuatum à Concil. Meldensi cap. 1. q. fidelis discedens ab infideli uxore non potest aliam ducere: & sic. Siquis habuerit uxorem virginē ante baptismum uiuente illa, post baptismū alteram habere non potest. Crimina enim in baptismo soluuntur, non coniugia. Hæc illud. 28. q. 1. Vbi per ly uiuente ulla, intellige siuè conuersa sit, siuè non cōuersa cum uiro; secū tamen habitare uolente. Item ibid. à Gregorio Papa insinuatum: q. fidelis cōuersus potest aliam ducere. Si infidelis discedit odio Christianæ fidei, discedat. Non enim est frater, aut soror fidelis subiect* seruituti in huiusmodi. Non est enim propter Deum dimissio peccatum, si alij se copulauerit. Contumelia quippè creatoris soluit ius matrimonij circa eum qui relinquitur. Infidelis autem discedens, & in Deum peccat, & in matrimonium. Nec est ei fides seruanda cōiugij: quia propterea discedit, nē audiret Christum Deū esse Christianorum cōiugium. Hæc ille. Item ab Innocen. iij. si alteri infideli cōiugum ad fidem catholicam conuertat, altero uel nullo modo uel non sine blasphemia diuini nominis, uel ut eum pertrahat ad mortale peccatum, ei cohabitare uolenteque relinquitur ad secundas si uoluerit uota transibit, & in hoc casu intelligimus quod ait Apostolus, si infidelis discedit, discedat; frater enim uel soror nō est seruitu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

rit libellus in huiusmodi; & canonem etiam, in quo dicitur, 2 consummata creatoris soluit ius matrimonij circa eum qui relinquitur. Hæc ille de diuor. quanto.

¶Secundò habet: quomodo per rationem prædicta patrum pro quanto sic uel ratiuunt: de fideli conuerso respectu matrimonij contrahendi, & intelligas, & defendas.

3 ¶Tertiò uides: quomodo ex ijs utriusq; Angelica doctrina hæc & declaretur, & consolidetur.

QVÆST. LIX.

ART. VI.

249 CONCL.1ª. Fornicatio corporalis, & infidelitas, specialem habent contrarietatem ad bona matrimonij.

¶PROB. Quia patet ex dictis.

CONCL.2ª. Matrimonium ratificatum neque per infidelitatem neque per adulterium potest solui quo ad vinculum.

¶Examē. Ly ratificatum. Sufficit ut declaratur art. 1. ad 3ᵐ.

¶PROB. Quia præsupponitur clara.

CONCL.3ª. Si non est ratificatum matrimonij solutiue quo ad vinculum permanente infidelitate in altero coniugum, si alter conuertitur ad fidem trāseat ad aliud coniugium: non autem solutur vinculum prædictum per adulterium.

*Ex Hieronymo in hoc lo co, to. 9.

¶Examen. Ly permanēte infidelitate. Scilicet talis: ut nisi eum cōsumelia creatoris cohabitare nollet. art. 1. corp.

¶Ly si alter conuertitur &c. Scilicet ut declaratur articu. quinto ad secundum & tertium.

PROB. 1. Quia patet ex dictis, articu. 5. 2. Quia (ly non autē soluitur &c.) alias fidelis libere (i. tuta conscientia) posset dare libellum repudij uxori adulterę. eaque dimissa aliam ducere, quod est falsum.

¶NOT. De libello repudij non dando libere è, cūm ītrerra lȳ gēnatiæ, inde arrie. tertium, ad quintum. De hoc autem, quòd dimissa uxore propter fornicationem, non possit aliam quis ducere: patet rectè intelligentibus Matth. 19. Quicunque dimiserit uxorem suam, nisi ob fornicationem; & aliam duxerit: mœchatur. Vbi uides, quod non mœchatur propter dimissionem ob fornicationem (hoc enim concedit de minus ibi) sed propter hoc, q̄ illa fit dimissa, ducit aliam. excepto illa fornicationis causa rursum super dimissionem uxoris. Non enim vult dicere Dominus (ut falsò æstimant

quidam, de quibus in appen.) quòd dimittens & aliam ducens, sine causa fornicationis, mœchatur, quasi quòd data causa fornicationis, possit utrunque facere: sed vult dicere, quòd dimittens vxorem, sine causa fornicationis, mœchatur, idest occasionem per hoc mœchandi uxori dat, cuius mechiæ peccatum sic illicitè dimittēti imputabitur; & ultra hoc, si aliam duxerit, propriè mœchatur. Et hoc ob vinculum matrimonij remanens cum prima. Quòd & clarius patet per dictum Scripturæ ibi: & qui dimissam duxerit, mœchatur. Quare Titius soluto ducens Beriam à Sempronio; causa fornicationis, dimissam, mœchatur? Quia inter Titium, & Beriam remanet matrimonium, quòd ad vinculum. Et nota, q̄ non dicit, si dimissa nupserit, mœchatur (quamuis hoc uerū sit) sed dicit ly qui dimissam duxerit: ut ampliorem omnem occasionem excusandi contrarium dicendo, quòd innocēs possit contrahere. Nam & similia agendo delerum est, q. Titius (ut supponitur) est innocens quantum attinet ad fornicationē prædictam. Iterę, propter quam à Sempronio fuit dimissa fuerat. Et dimissa igitur, si nupserit, mœchatur; & qui duxerit eam mœchatur in omnem quacunque principaliter, sed ratione remanēs vinculi prioris matrimonij.

CONCL.4ª. Matrimonium etiam ratificatum quantum ad actum, potest solui tam per infidelitatē, quàm per fornicationem corporalem: sed propter alia peccata non, nisi forte ad tempus uelit uir subtrahere se à consortio vxoris ad castigationem eius.

¶Examen. Ly ad castigationem eius. Hoc est non propriè faciendo diuortium: sed coercendo ipsam de suis defectibus; quo & modo solent patres aliquando corripere filios; dando eis pethoc occasionem cognoscendi errores suos. Nam diuortium propriè plus dicit quàm castigationem hanc ad tempus secundum prædictam uiri factam.

¶PROB. Quia præsupponitur clara.

¶NOT. Si prima pars clara est ex Matth. 19. & 1ª. ex hoc, q̄ ad officium uiri pertinet castigare prudenter defectuosam uxorē q. 65. ar. 1. ad 4ᵐ.

1ᵐ de maiori. Contra matrimoniū. Ř. inquātū est officium naturæ non, inquantum sacramentū eccle-

inueniatur matrimonium, in quo alter coniugum in peccatum non labatur.

RESPONDEO, Dicendū quòd [m] fornicatio corporalis, & infidelitas specialem habent contrarietatem ad bona matrimonij, [n] ut ex dictis patet: unde specialē habent uim separandi matrimonia. Sed tamen intelligendum est quòd matrimoniū dupliciter soluitur. Vno modo quantum ad vinculum, & [o] sic non potest solui postquam matrimonium est ratificatum, neque per infidelitatem, neque per matrimonium, sed [p] ibi nō est ratificatum, soluitur vinculū p̄manente infidelitate in altero coniugum, si alter conuersus ad fidem ad aliud coniugium transeat, non autem soluitur vinculum prædictum per adulterium: aliàs infidelis libere posset dare libellum repudij vxori adulterę, & ea dimissa, aliam ducere, quod falsum est. Alio mō soluitur matrimonium quantum ad actum, & sic [q] solui potest tam per infidelitatem quàm per fornicationem corporalem, sed propter alia peccata non potest solui matrimonium, etiam quantū ad actum, nisi forte ad tempus se velit uir subtrahere à consortio vxoris ad castigationē eius [r] subtrahendo ei præsentiæ suæ solatium.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd quamuis adulterium magis directe opponatur matrimonio, inquantum est in officium naturæ, quàm infidelitas, tamen e contrario est, inquantum matrimonium est sacramētum ecclesiæ, ex quo habet perfectam firmitatem, inquantum significat indiuisibilem coniū-

ARTICVLVS VI.

Vtrum alia vitia soluant matrimonium.

AD SEXTVM sic proceditur. Videtur quòd alia uitia soluant matrimonium, sicut & infidelitas. Adulterium enim videtur esse directius contra [h] matrimonium, quàm infidelitas, sed infidelitas soluit matrimonium in aliquo casu, ut liceat ad aliud matrimonium transire, ergo, & adulterium idem facit.

¶2 Præterea, Sicut infidelitas est fornicatio spiritualis, [i] ita & quodlibet peccatum, si ergo propter hoc infidelitas matrimonium soluit, quia est fornicatio spiritualis, pari ratione quodlibet peccatum matrimonium soluet.

¶3 Præterea, Matthæi decimo octauo dicitur, Si dextra manus tua scandalizat te, abscinde eā, & proijce abs te, dicit Glossa, quòd in manu, & dextro oculo possunt accipi fratres, & uxor, propinqui, & filij; sed per quodlibet peccatum efficiuntur nobis impedimento, ergo propter quodlibet peccatū [k] potest matrimonium dissolui.

¶4 Præt. Auaritia [l] idolatria est, vt dicitur Ephesio. 5. sed propter idolatriam potest mulier dimitti, ergo pari ratione propter auaritiam, & propter alia peccata, quæ sunt maiora, quā auaritia.

¶5 Præt. Hoc expresse Magister [m] dicit in litera.

SED CONTRA est, quod dicitur Matt. 5. Qui dimiserit uxorē excepta cā fornicationis, mœchat.

Præterea, Secundum hoc tota die fierent diuortia, cum raro

ecclesiæ. §. ut in textu. Tunc nihil &c. Nam matrimonium non A timus uir dixit illud, limitando sic; saluo (inquit) ecclesiæ distinctione.

¶Secundò habes: quomodo per rationem & Diuum Thomam ostendat, errores prædictos merito damnari ab Eugenio Quarto in Decret. Armen. dat. sacro approbante Concil. Florētin. Septimum est sacramentum matrimonij &c. Quamuis autem ex causa fornicationis liceat thori separationem facere: nō inde aliud matrimonium contrahere fas est: cūm matrimonij vinculū legitimē contracti perpetuum sit. Hæc ibi. Item à Concil. Trid. sess. 24. can. 7. Si quis dixerit ecclesiam errare, cūm docuit, & docet iuxta euangelicam & Apostolicam doctrinam propter adulterium alterius coniugum, matrimonij vinculum nō posse dissolui; & utrūque uel etiam innocentem, quicunque adulterio non dedit, non posse, altero cōiuge uiuente, aliud matrimonium contrahere; mechariquecū, qui, dimissa adultera, aliam duxerit, & eam, quæ, dimisso adultero, alij nupserit: anathema sit.

Hæc ibi. Item ab eodem ibid. can. 5. Si quis dixerit propter hæresim, aut molestam cohabitationem, aut affectatam absentiam a coniuge dissolui posse matrimonij vinculum, anathema sit. Hæc ibi. Item à Concil. Milcuitano. cap. 17. Placuit, ut secundum Euangelicam & apostolicam disciplinam, neque dimissus ab uxore, neqi dimissa à marito, alteri coniungantur: sed ita maneant, aut sibimet reconcilientur. Hæc ibi. & recitantur, 33. q. 7. Item à Conc. Aphricano. c. 69. sic idem uerbis. Item ab Innocentio iij. de diuor. Gaudemus &c. Si ergo uxore dimissa ducialia de iure nō potest, fortius, ex ipsa relicta. Qui autem secundum ritum suum repudiauerit uxorē legitimā, cū tale repudiū uetitum in Euangelio reprobauerit, nunq̄ ea uiuente poterit licitè aliam habere. Hæc ibi.

¶Tertiò habes: quomodo per rationem offendas meritò insinuatum à Matth. 5. q. adulterium soluit matrimonium quò ad thorum. sed non quo ad vinculum: ratio. Qui dimiserit uxorē suam, excepta causa fornicationis facit eam mechari: & qui ducit eam, adulterat. Hæc ibi. Vbi nota ly uxorem. Quo annotato, si uerū sensum huius termini percipis: uidebis illos, q̄ dicūt, per fornicationē solui vinculū matrimonij inter uxorē, et uirū, ignoratę propriā uocē. Nā uxor dr, quæ legitimē est coniuncta viro. Cū ergo Christus dimissā à marito ob fornicationē uocet adhuc uxorē: relinquit manifestē ex ipso termino inte ligendū q̄ mier dimissam ob fornicationē, et dimittentem, adhuc perse uerat vinculum matrimoniū. Ex ista authoritate Matth. 5. patet quam bene esse glosatum ly mœchatur primo loco dictum ab eodem 19. in supra not. post prob. cōclus. 3ª. Item à 1. Cor. 7. His q̄ matrimonio iuncti sunt præcipio non ego, sed dñs, uxorē à uiro nō discedere: q̄ si discesserit, manere innuptā, aut uiro suo cōciliari. Et uir uxorē non dimittat. Hæc ibi. Ex quo patet, cū se paratio discedentis, ex mandato dñi oporteat manere innuptā, q̄ vinculū matrimonij adhuc perduratimee illos. Necdicendum (secundum q̄ Ambrosium dix. fecisse quidam) hoc, q̄ (scilicet ideo non iubēdo de uiro quod de vxore præmisit, quia uiro licet ducere aliam. Ille enim Ambrosius authoritatem non habet: quoniam non est magnus ille Mediolanēsis Episcopus: et si forte in eius scripta hoc inuenitur, dicendum cum Sancto Thoma super 1. Corin. 7. uerbis Apostoli præmissis quòd à faltarij additum est. Non enim uir et uxor extra matrimonium iudicantur ad imparia: sed ad paria, ut inquit Papa Innocētius Tertius, de diuor. Gaudemus. Vnde hoc ipsum ostēdit Dominus dicens Mar. 10. quicunque dimiserit uxorem suā,

Matrimonium ratū, 3. ad 2ᵐ. & 3ᵐ.

nō ratū. 2ᵐ de antecedente. Ista Ř. quantum ad esse formalem: nō aūt quantum ad modū essendi, §. putā principaliter, & propriè. Nam infidelitas modo principali, & proprio, dicitur fornicatio spiritualis: alia verò peccata modo minus principali minusque proprio: propter rationem allatā in textu. Tunc nihil &c. Patet enim: quòd si aliquid principale potest facere aliquid: non sequitur: quòd aliud minus principale tantam habeat potentiam.

Fornicatio spiritualis.

3ᵐ de cōclusione. Potest matrimonium dissolui. g. uel potest uir se subtrahere à consortatione uxoris. §. ut dicit quarta conclusio. Tunc nihil &c. ut patet.

¶NOT. Propter authoritatem illā Matt. 18. non debet quis aliquod malum perpetrare: quamuis tunc, verba tenendo, uerborum sensus contra dicerent, & sic contra ipsum dictum euangelium peccaret. Sicut ergo propter authoritatem illam non debet sibi quis oculū, uel manum materialiter abscindere: sed spiritualiter (ut docent illi sancti) ita propter eandem non debet quis vxoratus à matrimonio recedere quo ad vinculum, uel quo ad actum, sed sibipsi, & eiam consorti prospicere prudenter, pro quanto ad ultionem scandali conueniens uer expedit. Et hoc est, in proposito, quod dicitur in textu, q̄ uidelicet quando mulier præstat magnam &c. Vide q. ibi; & inde ad alia consimilia quomodo procedendum sit, addisce.

*Art. præcor. Abstinde te pedē, etiam si oculū qd sit.

4ᵐ ex Ephes. 5. Idolatria. Ř. per similitudinem quādam seruitutis non, per similitudinē infidelitatis. §. ut in textu. Tunc nihil &c. Nam, si idolatria infidelitas solum matrimonium, non sequitur q̄ idolatra seruitus peccatiæ, quæ est multò minor, tantam habeat potentiam ad dissoluendum illud.

5ᵐ de antecedente. Dicit Ř. loquendo uel de sponsalibus: uel de matrimonio aut quò ad separationem a communi conuersatione ad tempus, aut in casu quo uxor non vult cohabitare nisi &c. non quò ad vinculum, neque quò ad actum. §. Vide textum, ut intelligas, quæ scripta sunt. Tunc nihil &c. ut patet.

APPENDIX.

Vid. p. 8. Eccl. &c. EX articulo habes. ¶Primò quomodo per rationem & D. Thomam interimas errorem Melanctonis (Prat. Iudæorum hæreses, & in examine ordinandorum eiusdem Melanction. an. 1532, dicentis) quòd matrimonium propter adulterium, ut facinus iudæi, deberet dissolui. Item Pharisæorum (Direct. inquis. par. 1. quæst. 4.) dicentium; quòd licitum est vxorem dimittere etiam fornicationis ratione, & libellum repudij ei dare. Item Herodianorum (ibid. in Direct.) dicentiū; quòd licitum est uxorem alterius, etiam matris uiuente in uxorem accipere. Item Cærcorum, Montanistarum, Armenorum (Prat. in eorum tit.) pefiferē dicentium; quòd nuptiarum fœdus & matrimonium potest pro coniugum arbitrio dissolui. Item Erasmi (in Matth. 19. & in paraphras. 1. Corin. 7.) & alterius cuiusdam (eodem loco Matth.) dicentium: Licitum esse Christiano dimittere uxorem ob fornicationem carnalem ipsius, & posse ducere aliam. Verum est tamen; quòd ille quidam ul-

*In corp. Loco in arg. 3. ob. 1.

Universidad de Deusto
Biblioteca

& aliam duxerit, adulterium committit super eam: & si uxor dimiserit virum suum, & alij nupserit, mœchatur. Ecce: quòd ad partis iudicantur à Domino, contra illos Ambrosij falsatores. Item à Concil. Trid. sess. 24. can. 8. Siquis dixerit ecclesiam errare cum ob multas causas separationem inter coniuges, quò ad thorum, seu quò ad cohabitationē ad certum, incertumue tempus fieri posse decernit: anathema sit. Hæc ibi. Item ab Innocentio eod. ibid.

Qui legitimam repudiauit uxorem, nunquam ea ut uentelicet potest aliam ei à se Christi consensus habere, nisi post conuersionem ipsius illa renuat cohabitare cum ipso, aut etiam si consentiat, nō tamen absq; cōtumelia creatoris, vel ut eum pertrahat ad mortale peccatū. Quòd si conuertatur ad idem & illa conuersa sequatur, antequam propter causas prædictas legitimam ille duxit uxorem, ea recipere cōpellitur. Hæc ibi. Quæ etiam

Tho. 4. d. 37. q. 1. a. 3. & seq. ad monere 3 q. 2.

fasciunt ad art. 3. pro art. 2. & ad 4^m. & art. 5. pro ad 2^m. & 3^m. unum quod diuersa in ipsis authoritatibus conciliabatur, ut aliàs annotatum est.

¶Quartò habes: quomodo prædicta patrum, propter quantio- 4
propter mala circa matrimonium accidentia ex defectu cōsensus uel ex prolis solutione, aut permanentia statuunt, & intelligas, & proba, & defendas.

¶Quintò uides quomodo ex ijs ul- 5
timis Angelici doctrina haec, & declaratur, & consolidetur.

QVÆST. LX.

ART. I.

CONCL. 1^m. Sine peccato potest vir zelo iustitiæ, non liuore vindictæ, aut odij motus uxorem adulteram in iudicio seculari accusare criminaliter de adulterio, & pœnam mortis à lege statutam petere.

250. *Corollarium. Ergo accusans aliquē malefactorem non zelo iustitiæ, sed liuore vindictæ, aut odio motus, incurrit peccatum ad quod euitandum scit sean

*Li. 4. Sent. d. 37. circa finem. iur.

QVAESTIO LX.

De uxoricidio, in duos articulos diuisa.

HEINDE considerādū est de vxoricidio. Circa quod quæruntur duo.

Primo, Vtrum in aliquo casu liceat vxorem occidere.

Secundo, Vtrum uxoricidiū matrimonium impediat.

ARTICVLVS I.

Vtrum liceat uxorem interficere inuentam in actu adulterij.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur ꝙ liceat uiro uxorem interficere in actu adulterij deprehensam. Lex enim diuina præcipit adulteras lapidari: sed ille, qui legē diuinā exequitur nō peccat, ergo nec occidere propriā uxorē, si sit adultera.

¶2 Præt. Illud, quod licet legi, licet ei, cui lex hoc committit, sed legi licet interficere adulteram, aut qualibet personā reā mortis. cum ergo lex commiserit uiro interfectionem vxoris in actu adulterij deprehensę, uidetur quòd ei liceat.

¶3 Præt. Vir habet potestatem maiorem super vxorem adulteram quàm super eum, qui cum ea adulterium committit: sed si vir percutiat clericum, quem cū propria uxore inuenit, non est excommunicatus, ergo videtur quòd etiam liceat interficere propriam vxorem in adulterio deprehensam.

¶4 Præt. vir tenetur uxorem suam corrigere: sed correctio fit per infli&tionem iustæ pœnę, cum ergo iusta pœna adulterij sit mors, ꝙ est capitale crimē, videtur ꝙ liceat uiro uxorem adulteram occidere.

SED CONTRA, In litera dicitur, quòd Ecclesia Dei nunquām constringitur legibus humanis, vel mundanis, gladium enim non habet nisi spirituale; ergo vī ꝙ ei, qui vult esse de Ecclesia, non sit licitus actus legis illius, quæ uxoricidium permittit.

Præterea, Vir, & uxor ad paria iudicantur: sed uxori nō licet interficere virū in adulterio deprehensum, ergo nec uiro uxorem.

RESP. Dicendum, quòd virū interficere uxorē contingit dupliciter. Vno modo per iudicium ciuile, & sic non est dubiū ꝙ sine peccato potest vir, zelo iustitiæ, non liuore uindictæ, aut odij motus, uxorē adulterā in iudicio seculari accusare criminaliter de adulterio, & pœnam mortis à lege statutā petere: si ut ēt licet aliquē accusare de homicidio, aut de alio crimine: non tñ talis accusatio potest fieri in iudicio Ecclesiastico, quia Ecclesia non habet gladiū materialē, ut in litera dicitur. Alio modo contingit eā per se ipsū occidere, non in iudicio conuictam, & sic extra actum adulterij eam interficere, quantumcunque sciat eam adulterā, neque secundum leges ciuiles, neque secundū legem conscientiæ licet. Sed lex ciuilis quasi licitum putat, quòd in ipso actu eam interficiat, non quasi præcipiēs, vel prohibens, sed quasi pœnā homicidii ei non infligēs propter maximū incitamentū, quod habet uir in tali facto ad occasionem uxoris. Sed Ecclesia in hoc non est astricta legibus humanis, ut iudicet eū sine reatu pœnæ æternæ, uel pœnę Ecclesiasticę iudicio infligendę ex hoc quòd est sine reatu pœnæ infligendæ per iudicium seculare: & ideo in nullo casu licet uiro occidere uxorem propria authoritate.

AD PRIMVM ergo dicendū, ꝙ pœnam illam infligendam nō commisit personis priuatis, sed personis publicis, quæ habent officium ad hoc deputatum. Vir autem non est iudex uxoris, & ideo non potest eam interficere, sed coram iudice accusare.

AD SECVNDVM dicendū, quòd lex ciuilis non commisit uiro occisionem uxoris, quasi præcipiens, quia sic non peccaret, sicut non peccat minister iudicis latronem occidens condemnatum ad mortem, sed permisit pœnam non adhibens: vn de etiam difficultates quasdam oppositi, quibus retraherentur uiri ab uxoricidio.

AD TERTIVM dicendum, quòd ex hoc non ꝓbatur quòd sit licitum simpliciter, sed quantum ad immunitatem ad aliquā pœnam, quia etiam excommunicatio quædam pœna est.

AD QVARTVM dicendum, quòd duplex est congregatio, quædam œconomica, sicut familia aliqua, & quædam politica, sicut ciuitas, & regnum. Ille igitur, qui præest secundæ congregationi, ut Rex, potest infligere pœnam, & corrigētem per ſonam, & exterminantem ad purgationem communitatis, cuius curam gerit; sed ille, qui præest in prima congregatione, ut pater familias, non potest infligere nisi pœnam corrigentem, quæ se non extendit ultra terminos emendationis, quam trascendit pœna mortis: & ideo uir, qui sic præest uxori, non potest ipsam interficere, sed alias castigare.

ARTICVLVS II.

Vtrum vxoricidium impediat matrimonium.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videtur quòd vxoricidium nō impediat matrimonium. Direct enim opponit adulterium matrimonio quàm homicidium: sed adulteriū non impedit matrimoniū, ergo nec uxoricidium.

2 Præterea, Grauius est peccatum occidere matrē, quàm vxorem, quia nunquam licet uerberare matrem, licet autem uerberare uxorem: sed occisio matris non impedit matrimonium, ergo nec uxoris occisio.

3 Præterea, Magis peccat, qui vxorem alterius propter adulterium interficit, quàm uxorem propriam, inquantum minus habet de motiuo, & minus ad eum spectat eius correctio: sed qui alienam uxorem occidit non impeditur à matrimonio, ergo nec ille, qui propriam uxorem interficit.

4 Præterea, Remota causa, remouetur effectus: sed peccatum homicidij potest per pœnitentiam remoueri, ergo & impedimentum matrimonij, quòd ex eo causatur. & ita uidetur quòd post peractam pœnitentiā non prohibeatur matrimonium contrahere.

SED CONTRA est quod Ca non dicit: Interfectores suarū coniugum, ad pœnitentiam redigēdi sunt, quibus penitus denegatur coniugium.

Præterea, In eo, in quo quis peccat, debet puniri: sed peccat contra matrimonium, qui vxorem occidit, ergo debet puniri, ut matrimonio priuetur.

RESPONDEO, Dicendum, quòd uxoricidium ex statuto Ecclesiæ matrimonium impedit, sed quandoq; impedit contrahendum, & non dirimit contractum: quando scilicet propter adulterium uir occidit uxorem, aut ēt propter odium: tamen si timetur de incontinentia ipsius, potest cum eo dispensari per Ecclesiam, ut licite matrimonium contrahat quando que etiam dirimit contractum, ut quādo aliquis interficit uxorem suam, ut ducat eam cum qua mœchatur, tunc enim efficitur illegitima persona simpliciter ad contrahendum cum illa, ita quod si de facto cum ea contraxerit matrimonium, dirimitur. Sed per hoc non efficit simpliciter persona illegitima respectu aliarū mulierum. Vnde si cum alia contraxerit, quam uis peccet, contra statutum Ecclesię faciens, tamen matrimonium contractum non dirimitur propter hoc.

2^m de conclusione. Commissi, & non: sed permisit, §. ut in textu. Tunc nihil contra. Nam ex eo, ꝙ alicui permittitur aliquid fieri, non sequitur necessitas; quòd facere illud, sit bonum. Permittitur enim à Deo peccata; quæ tamen homines facere, non est bonum.

¶NOT. Difficultates appositæ à lege ciuili ad hoc ut quis ea ueat ab occisione uxoris, de quib. in textu, videndæ sunt in lege ciuili. C. ad leg. Iul. de adult. l. Græcus, & ff. de adulte. marito.

3^m de conclusione. Quòd etiam liceat, & quatum ad aliquam immunitatem pœnę, non autem simpliciter. §. Tunc nihil &c. ut patet in textu.

¶*Corollarium. Ergo ex hoc, ꝙ quis peccatiens eleemosynam cum propria vxore inuentum non est excommunicatus, non sequitur, quòd nō peccet: si alias peccatio sit notabilis.

4^m de maiori Corrigere. Et correctione emēdationis non, correctione exterminationis. § Nā duplex est congregatio quædam œconomica, sicut familia aliqua, quædam &c. ut in textu. Tunc nihil &c. ut patet.

APPENDIX.

Vsil. p. Sacr. &c.

EX ardenio habes. ¶Primòquo modo per rationem offendas, merito instruatur à Nicolao Papa, secundum leges ecclesiasticas nō licet viro vxorem adulteram occidere: & sic. Si cuius vxor adulterium perpetraverit, utrum liceat marito illum secundum mūdanā legem eam interficere. Sed sancta Dei ecclesia mundanis nunquā constringitur legibus, gladiū habet spirituale, quo non occidit, sed uiuificat Haec Iller 33. q. 2. Later haec item in

A

rare uxorem: sed occisio matris non impedit matrimonium, ergo nec uxoris occisio.

3 Præterea, Magis h peccat, qui vxorem alterius propter adulterium interficit, quàm uxorem p priam, inquantum minus habet de motiuo, & minus ad eum spectat eius correctio: sed qui alienam uxorem occidit non impeditur à matrimonio, ergo nec ille, qui propriam uxorem interficit.

4 Præterea, Remota causa, remouetur effectus: sed peccatum homicidij potest per pœnitentiam remoueri, ergo & impedimentum matrimonij, quòd ex eo causatur. & ita uidetur quòd post peractam pœnitentiā non prohibeatur matrimonium contrahere.

SED CONTRA est quod Ca non † dicit: Interfectores suarū coniugum, ad pœnitentiam redigēdi sunt, quibus penitus denegatur coniugium.

Præterea, In eo, in quo quis peccat, debet puniri: sed peccat contra matrimonium, qui vxorem occidit, ergo debet puniri, ut matrimonio priuetur.

RESPONDEO, Dicendum, quòd uxoricidium ex statuto Ecclesiæ matrimonium impedit, sed quandoq; impedit contrahendum, & non dirimit contractum: quando scilicet propter adulterium uir occidit uxorem, aut ēt propter odium: tamen si timetur de incontinentia ipsius, potest cum eo dispensari per Ecclesiam, ut licite matrimonium contrahat quando que etiam dirimit contractum, ut quādo aliquis interficit uxorem suam, ut ducat eam cum qua mœchatur, tunc enim efficitur illegitima persona simpliciter ad contrahendum cum illa, ita quod si de facto cum ea contraxerit matrimonium, dirimitur. Sed per hoc non efficit simpliciter persona illegitima respectu aliarū mulierum. Vnde si cum alia contraxerit, quam uis peccet, contra statutum Ecclesię faciens, tamen matrimonium contractum non dirimitur propter hoc.

signauit & illud peccatum, & aliud de accusatione uxoris adulteræ à Stephano Papa ibid. Admonere &c. Nec illa uxor tua ulla debuit cōdēnari, necā te post ei mortē accusari. Prius ēn causa criminis subtiliter inuestiganda: & si ita fuisset inuenta, secundū legis tramitem debuit accipere ultionis uindictam. Nam si uerum (quod adfuit) fuisset, sicut ille adulter meritus est post sepiē annos pœnitentia peracta dimittere eā per appositam causam potest, si uoluisset, occidere ita ēt, nullatenus debuisti. Hæc ibi. Iste 2. 23. q. 1. Si non licet &c. His exceptis, quos uel lex iusta generaliter, uel ipse solus iustitiæ Deus specialiter, iubet occidi: q̄s quis hostem, uel seipsum, uel quemlibet, occidendo, homicidij crimine innocuitur. Hæc ibi.

In decr. can. inter fectores.

¶Secundo habes: quō per rationem & diuum Thomam prę dicta patrū, pro quan to circa occisionem pœnitentiam sic uel sic ſtantis & intelligas, & cuetis.

* Ibid. ea. 32. & 4. Sent. dist. 37. §. B.

¶Tertiò uides quō ex ijs ultimis Thomistica doctrina hęc, & declaratur, & consolidetur.

conel. m

* Decret. 33. q. 2. c. Interfectores.

QVÆST. LX. ART. II.

CONCL. 1^a. Vxoricidiū ex statuto ecclesiæ impedit quādoq; matrimonium contrahendum, & nō dirimit contractum. 251

¶Examen. Ly quandoque. Vt declaratur in textu. conel. p

¶PROB. Quia præsupponitur clara ex iuribus.

¶CONCL. 2^a. Vxoricidium quandoq; etiam dirimit contractum.

¶Examen. Ly quādoq;. Hoc declaratur in textu. ecclesiasticis secundum pare.

¶PROB. Quia tunc ille efficitur illegitima persona ad contrahendum cum illa.

¶ CONCL. 3^a. Vxoricidium factum est intentionē à uiro, ut ducat eam, cum qua mœchatur, non dirimit matrimonium

Universidad de Deusto
Biblioteca

cum aliis mulieribus contractum: licet impediat contrahendū. ¶PROB. 1. Quia ex illo vxoricidio non fit persona illegitima respectu aliarum mulierum. 2. Quia (ly licet impediat &c.) non trahere etiam cum aliis est contra statutum ecclesiæ.

1m minor. Adulterium non impedit matrimonium.

R. negatur ista. §. Si cō iungatur scilicet homicidio: ut patet in textu.

¶NOT. Quoniam de adulterio, & homicidio, loquitur respōsum hoc, ideo notādi sunt duo casus. Primus est de puro homicidio: qñ videlicet vnus coniugum procurat alterum occidi. Tunc enim inter coniugem remanentem, & aliam tertiam personam, qua mediante occidit alterum, non potest esse matrimonium in perpetuum, ut patet per Celestinū iij. Papam dicentem. Interrogasti de Saracenis, qui dum in captiuitate effecti quasdam Christianas viros earum insidijs & machinationibus occiderunt: verū quia postea per ipsas ad fidem Christianam cōuersi sunt eas de iure possint accipere in vxores, vel si duxerit coniugium teneat eorunde. Hic Tr. bonen sis Concilij regula cōtenti sumus asserentes: q, si in mortem ipsius maliosē fuerint machinatæ, licet earum studio ad fidē accesserint, nec eis adhærere debent, nec fas tenetur, si adhæserint, tolerandi: cūm tale damnū tali lucro ecclesia compensare non velit. Hæc ille de conuersis infidel. laudabiliter. Secundus casus in tali materia est de homicidio mixto adulterio: qñ videlicet alter coniugum adulteratur, & ipse, vel alium interficit alterum coniugum. Nam inter coniuges superstitem, & personam illam adulteram, non potest esse coniugium in perpetuum: vt patet per Alexandrum iij. dicentem. An liceat alicui eum ea cōtrahere matrimonium; quam, vxore sua viuente, sibi de facto matrimonio copulauit. Taliter respondemus, q, si adultera est in mortem vxoris aliquid machinata (sine fidem dedit, sive non) ea defuncta, hanc esse ducturus) secundum canones ab eius consortio prohibetur: & hæc prohibitio perpetuo est seruanda. Hæc ille de eo qui dux in matrim. quam poll. per adul. Super hoc. Ex quo videtur idem iudicū de adultero, si machinatus fuerit in mortem vxoris.

Item maior. Directius opponitur adulterium matrimonio, quam homicidium, & negatur ista §. si nō dicitur: per ly directius, intelligatur magis: & per ly homicidium, intelligatur vxoricidium.

¶NOT. Quoniam textus adulterium contrarians matrimonio in ratione contrahendi, vel etiam contracti, infinuat: ideo notandus est vigilanter sequens casus de adulterio mixto contractui matrimoniali de præsenti vel promissioni iurata: q, cum alter morietur coniunx accipiet ipsum vel ipsam in coniugem: siue promissio talis antecedat, siue sequatur, adulterium. Inter istos. n. adulterium cum tali promissione, non pōt esse coniugium in perpetuum: vt patet per Gregorij iij. dicentē. Si quis vxore viuente, fide data promisit alia se ducturum, vel eā ipsa de facto contrasuit nec aut nec potest, legitimus eius vxore superstite, cognouit eandem; non est matrimonij, quod cum ea contraxit post vxoris obitum, dimittendum. Casuum tolejan non desistas prius vel postea, dū viuunt ux or ipsius, illa ad alterum gollinitur.

Hæc ille de eo qui dux in matrimon. quam poll. per adul.

2m illatio cōclusionis. Ergo &c. R. negatur illatio. § Nam vxoricidiū statutum est ab ecclesia ideo magis impedire matrimonium, quam matricidium quia promior est quis ad vxoricidium, quā ad matricidium.

AD QVARTVM dicendum, q, non est necessarium, quòd dicta culpa, deleatur omnis pœna, sicut de irregularitate patet. Non enim pœnitentia restituit in pristinam dignitatem, quam uis possit restituere in pristinū statum gratiæ, ut dictum' est.

¶Corellarium. Non ergo rōne grauitatis peccati (ut opinabat arguēs.) sed rōne pœnitatis maioris impedimēti hmōi factū est quemadmodū & in aliis criminibus quotidie fit a cōfessarijs qui sēm rectum iudicium maioré pœnitentiā iniungunt ejusque consentientibus promi nori delicto, quam p maiori ex eoq; magis pronū ad min' mortale videt peccatoré, quàm ad maius q. 8. art. 7. corp.

¶Ergo argumentū peccabat in fallacia secundum nō causam, ut causam.

3m de maiori. Magis peccat &c. non ut contra matrimoniū. §. Tunc nihil &c. Nam in matrimonio non sic punitur ille, qui contra matrimonium nō peccat iuxta illud (ab opposito) q, quæ quis peccat, par hæc & torquetur.

4m maior. Remota causa removetur effectus. & proprium non autem omnis §. Tunc nihil &c. Non enim est necessarium, q, delicta culpa deleatur &c. ut in textu.

QVAESTIO LXI.

De impedimento matrimonij quod est votum solenne, in tres articulos diuisa.

DEINDE considerandum est de impedimentis, quæ superueniunt matrimonio. Et primo, de impedimento quod prouenit matrimonio, scilicet de voto solenni. Secūdo, de impedimento quod prouenit matrimonio consummato, scilicet de fornicatione.

CIRCA primum quæruntur tria.

¶Primo, Vtrum alter cōiugum, altero inuito post carnalem copulam possit religionem intrare.

APPENDIX.

EX articulo habes. ¶Primò quomodo per rationem ostendi, meritò insinuatum ab Innocentio iij. q, vxoricidium impedit matrimonium: & sic. Veniens ad præsentiam &c. G. lai eus quandam sibi. M. mulierem infelam q, aliam haberet vxorē sibi solemniter copulauit &c. Vxore defuncta, utpotè à lege ipsius soluta, in eandem M. de nouo potuit matrimonialiter cōsentire, dummodo non præstiterit fidē adulterij, vel machinatus fuerit in mortem vxoris. Hæc ille de eo, qui dux in matri. quam poll. per adul. Item à Concil. Triburiensi. 32. q. 1. Si quis viuente &c. Nisi forte idem vir, aut mulier virum, qui mortuus fuerat occidisse noterit; quod si probatum fuerit, sine vlla spe coniugij manant perpetuo eum pœnitentia. Hæc ibi. Item à Concil. Ebertuno ibid. Si qua mulier in mortem mariti sui &c. Ipla autē insidiatrix pœnitentiæ subiecta, absq; spe coniugij, maneat. Hæc ibi. Quod aūt dicit de muliere respectu viri quo ad occisionem, intelligendū est & de viro respectu vxoris vt allatū est nunc supra ex Conc. Triburiensi. Item à Nicolao Papa. Interfectores suarum coniugū quid aliud habendi sunt q, homicidæ? Ac per hoc ad pœnitentiam redigendi, quibus penitus coniugiū denegari. Hæc ille. 33. q. 2. Ité à &c. ut sup. nu. post ad 1m.

¶Secundo habes quomodo per rationem & Diuum Thomā præmissa patrum, pro quanto de vxoricidio priuante spe coniugij maritum infinuant, & intelligas, & defendas.

¶Tertiò vides: quomodo ex ijs verbis Angelica doctrina hæc & declaretur, & confolidetur.

QVAEST. LXI. ART. I.

CONCL. Nullus coniugū pōt sine cōsensu alterius post carnalem copulā Deo offerre corpus proprium p cōtinentiæ votum.

¶Examen. Ly cōtinentiæ votum. Sc. licet ita, ut prius ei debitū reddat debiti. Alioquin q̄rum est ex parte voucūtis, sine prudicio tū alterius, pōt emittere votum continentiæ: quoniam non promittit in casu illo nisi illud, quod ipsemet præstare potest.

¶PROB. Quia nullus potest facere oblationē Deo de alieno, sine consensu eius.

¶NOT. Offerre Deo alienū sine eius consensu, est species furti, seu rapinæ tantū abest, ut placeat Deo huiusmodi oblatio. Et sūm rōne notitiæ, q, Deo omnia tur placitanō votum huiusmodi, quatenus peccatū dicit, nō esset votū, neq; obligaret. Non n. votum est vinculum iniquitatis. Et ideo Cælestinus 3. ut hī de consens. coniugat. cap. Carissimus, inquit. Si inuenerit is uxoré regis Suetiæ graui infirmitate depressam, continentiam uouisse, & virum eius ad tēpus præbuisse consensum, maximā si non idem uir continentiā uouit perpetuā, eandem uiro cohabitare faciat: & utrumque inuicē maritali affectione tractare. Hæc ille. Quæ intelligas iuxta præmissa. Eq. quando est ex ipso nouenie sui, teneatur seruare qd promisit aliis non.

1m di maiori. Magis. R. secundū q, materia patitur. §. Tunc nihil &c. Nam materia nō patitur in proposito, q, lex diuina seu canonica soluat matrimonium: qm̄ considerat ipsū, sic tantum ut est in officiū naturæ (secūdum q, lex humana facit) sed etiā ut est sacramentum.

¶NOT. Doctrina responsi huius confirmatur à Papa Gregorio sic. Sunt qui dicūt religionis gra coniugia debere dissolui. Verū sciendū est, etsi hoc lex humana cōcesserit, lex tñ diuina prohibuit. Scimus, quia scriptū est, erūt duo in carne una. Si ergo vir & uxor una caro sunt & unū corpus, & religionis causa dimittit vir uxorē, vel mulier virum, in hoc mundo remanentem vel etiā forsan ad licita vota migrantem, non est illa rēsurrectio in qua una & eadem caro ex 2 parte transit ad continentiam, & ex parte remanentis pollutione? Hæc ille. 27. q. 2.

2m maior. Minus bonum nō impedit maius bonum. R. nisi habeat cōtrarietatem ad ipsum. §. Tūc nihil cōtra. Nā status matrimonij hēt cōtrarietatē ad statū religionis; inquantū religio cōmendat nouos, matrimoniū uero nō.

NOT. Bonū, vt sic, non impedit bonū: & ideo ad hoc, q, impediat requiritur (inquit textus) ut habeat cōtrarietatem ad ipsum, vel est ut circa materiā concernentem contrarium uersetur. Bonum. n. quodlibet secundum rectam rationem rē & consequenter deo nō est iudicādū, sicut & de malo: qm̄ malū, ut malū, ex cōtrariā modo, cū sit extra medium rēnis. Nā mariumodis cōiungi nō attingere mediātē in uno modo tñ ipsum attingere cōtingat. Cōcludendū igitur, q, malū, ut malū, pōt contrariari mali, vt sic: bonum uero, ut bonum, non item, sed ut dictum est.

¶Secundo, Vtrum ante carnalem copulam possit intrare.

¶Tertio, Vtrum altero intrante, alter possit alteri nubere.

AD TICVLVS 1.

Vtrum alter coniugum altero inuito post carnalem copulam possit religionem intrare.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur quòd alter coniugum, etiam post carnalem copulam possit altero inuito ad religionem transire. Quia lex diuina, magis debet spūalibus fauere q̄ lex humana sed lex humana hoc permisit, ergo multo fortius lex diuina permittere debuit.

¶2 Præterea, Minus bonū nō impedit maius bonum, sed matrimonij status est minus bonū, quàm status religionis, vt patet. 1. Corin. 7. ergo per matrimonium nō debet homo impediri, quin possit ad religionē transire.

¶3 Præterea, In qualibet religione fit quoddā spirituale matrimonium: sed licet de leui religione ad arctiorē transire, h, ergo licet de matrimonio leuiori, scilicet carnali, ad arctius, scilicet matrimoniū religionis transire, etiam inuita uxore.

SED CONTRA, est quòd dicitur 1. Cor. 7. ut nec etiam ad tempus uacent orationi coniuges, sine mutuo consensu à matrimonio abstinentes.

3m illatio cōclusionis. Ergo &c. R. negatur illatio. §. Nos enim est simile quod offertur ut simile. Nam in qualibet religione contrahitur matrimonium &c. ut in textu.

APPENDIX.

¶Præterea, Nullus potest facere licite quod est in præiudicium alterius sine eius uoluntate: sed uotū religionis emissum ab uno coniugum est in præiudicium alterius, quia unus habet potestatem corporis alterius, ergo unus sine consensu alterius non potest uotum religionis emittere.

RESPONDEO. Dicendum, quòd nullus potest facere* oblationem Deo de alieno: unde cum per matrimonium iam consummatum sit corpus uiri factum uxoris, non potest sine consensu eius Deo ipsum offerre per continentiæ uotum.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd lex humana considerat matrimonium solum, inquantum est in officium naturæ, sed lex diuina secundum quòd est sacramentum, ex quo habet omnimodam indiuisibilitatem, & ideo non est simile.

AD SECVNDVM dicendū, q, non est inconueniens maius bonum impediri per minus bonum, quod habet cōtrarietatem ad ipsum; sicut etiam per malū bonum impeditur.

AD TERTIVM dicendum, quòd in qualibet religione contrahitur matrimonium ad unam personam, scilicet ad Christum, cui † ad plura obligatur aliquis in una religione, quam in alia; sed matrimonium carnale & religionis non fiunt ad unam personam; & ideo non est simile.

Ergo &c. R. negatur illatio. §. Nos enim est simile quod offertur ut simile. Nam in qualibet religione contrahitur matrimonium &c. ut in textu.

APPENDIX.

EX articulo habes primò: quòd vigilanter p rationem ostendas, meritò insinuatum ab Alexandro 3. q, non licet uni coniugum, altero inuito, religionem profiteri & sic. Quòd intratit monasterium inuita uxore: qua ipsum repetente, coactus est ad eam redire. Et mortua, quæritur: an ipse cogatur reuerti ad monasterium, an aliā possit docere in uxore. Respondemus, q, non tenetur. Vnde, ratione uoti, ad monasterium non tenetur redire. Vlterius uerò non potest uxorem accipere. Promisit enim se non exigere debitū, quod ei⁹ potestate erat & ideo quò ad hoc uotum tenuit. Non reddere autem non erat in eius, sed mulieris, potestate. Hæc ille: de conuersis coniugat. Et q, non fine causa appositū fuerit in conclusione ly sine consensu eius, confirmatur insuper & declaratur ab eod. Alexandro dum inquit ibid. Præterea &c. Vxoratus de licentia & permissione uxoris monasterium ingressus professionem fecit, uxore in seculi habitu remanente, nec perpetuam continentiam uouente. Dicimus, quòd nisi uxor ad religionem transierit, aut perpetuò castitatem seruare promiserit, uir potest, & debet de monasterio reuocari. Hæc ibi. Ex quo patet quòd licentia uxoris sufficit, uel non sufficiat, ad hoc ut uir possit intrare monasterium. Notanter etsi uxor ipsi de illa quæ non est senex, & debilis, & sine suspicione, loquitur, ut patet per eundem ibid. cap. Cùm sit præterea. Sufficere enim infinuat debilis uxor senex remanēs in seculo promittat castitatē. Idē ab Innocen. 3. ibid. Ad Apostolicæ &c. Cū uir & uxor una caro sint per copulam coniugalem effecti, nec una pars conuerti possit ad deum, & altera in seculo remanere: profecto non est alter coniugum recipiendus ad obseruantiam regularem: nisi reliqua pars penitus continentiæ repromiserit, sed & nisi debet mutare, nisi forte sit ætatis sic infirmitatis &c. Cū uir & uxor una caro sint per copulam coniugalem effecti, nec una pars conuerti possit ad deum, & altera in seculo remanere: profecto non est alter coniugum recipiendus ad obseruantiam regularem: nisi reliqua pars penitus continentiæ repromiserit, sed & nisi debet mutare, nisi forte sit ætatis sic infirmitatis &c. Ex quibus quidē & aliud, à fortiori, patet, q, ipsi cōiuges ex mutuo consensu possunt cōtinentiā nouere remanēdo in seculo. Videat ne hi sibi ipsis iuxta præcedentiam Christianā: nē timeantur à Sathana. 1. Cor. 7. idest, ne tentationi contrariæ succumbant.

¶Secundo habes quomodo per rationem prædicta patrū, pro quanto coniugem alterum, posse, vel non posse religionem intrare altero inuito statuunt, & intelligas, & tueatis.

¶Tertiò videas quomodo ex ijs verbis Angelica doctrina hæc & declaretur, & consolidetur.

QVAEST.

* Al. obligationē.

Universidad de Deusto
Biblioteca

QVÆSTIO. LXI.
ART. II.

CONCL. Sicut post carnalem copulam matrimonium soluitur per mortem carnalem; ita per ingressum religionis ante carnalem copulã soluitur.

¶*Corol.* Ergo relinquit dicendum literaliter ad tituli affirmationẽ, q̃ potest alterò manente, unus ad religionem transire. Et licet ab oppositis corporis articuli primi sufficeret ratio dicens, quia secundum sunt vna caro effecti: tamen nouam rationem adducit, quæ est sequens.

¶PROB. Quia religio est quædã mors spiritualis (ut patet in textu) matrimonium autẽ sic carnale, est quidã spirituale: & sic mors utraque ad vinculũ sibi proportionatum singillatim correspondet (patet ex terminis.

1m d̃ maiori.

Indissolubilitas matrimonij. & consummatio per carnalem copulam: nõ autem, ante ipsam consummationẽ. §. Vide nihil &c. Nam matrimonium ante carnalem copulam significat illam, &c. ut in textu.

¶*Corollarium.* Ergo Christus nunquam dimittet humanitatem nostram, quam personaliter sibi vniuit quibuscunque in contrarium facientibus, non obstãtibus. Ergo hoc idẽ de continuante amore per gratiam ad Christũ dicendum non est: et nouum illi hæresi dicunt quantumcunque impiè viuat homo, nunquam tamen amittit gratiam Christi absolutè loquendo, uel nisi fidem perdiderit. Ad quarũ hæresum damnationẽ, vide supra q. 14. ar. 3. & 1. par. q. 23. art. 1. & q. 82. ar. 4. Vide specialiter contra huiusmodi hæreses cap. 15. Concilij Tridentini sess. 6.

¶NOT. Doctrina hæc respõsiuè textualis confirmatur ab Innocen. 1. de bigamo non ordinand. debitum &c. Cùm duo sint in coniugio, uidelicet consensus animorum & cõmixtio corporum, quorum alterum significat charitatem, quæ cõsistit in spiritu inter Deum & iustam animam, ad quod pertinet illud, q̃ dicit Apostolus, qui adhæret Deo, unus spiritus est cum eo; reliquum uero designat conformitatem, quæ cõsistit in carne inter Christum & ecclesiam, ad quod pertinet illud, Verbum caro factum est & habitauit in nobis, profectò coniugium, quod non est commixtione corporum consummatum non pertinet ad illud coniugium designandum, quod inter Christum & Ecclesiã per incarnationis mysterium est contractum iuxta, quòd Paulus exponens Hoc magnum &c. subiungit, sacramentum hoc dico magnum in Christo & in ecclesia. Hæc ibi.

ARTICVLVS II.

Vtrum alter coniugum possit alterò inuito ante carnalem copulam religionem intrare.

AD SECVNDVM sic procedit. Videtur q̃ nec etiam ante carnalem copulã. Indissibilẽ enim [h] matrimonij sacramentũ, inquantum scilicet significat perpetuã coniunctionẽ Christi ad Ecclesiam: sed ante carnalẽ copulam post cõsensum per verba de præsenti expressum est verum matrimonij sacramentum, ergo non potest fieri diuisio per hoc quòd alter ad religionem intrat.

2 Præterea, In ipso consensu per verba de præsenti expressorum vnus coniugum in alterum potestatẽ sui corporis [i] transfert: ergo statim debet exigere debitum, & alter tenetur reddere, & ita non potest vnus, inuito altero, ad religionem transire.

3 Præterea, Matt. 19. Quos deus [k] coniunxit homo non separet: sed coniunctio, quæ est ante carnalem copulam diuinitus facta est, ergo non potest separari humana voluntate.

SED CONTRA est, quòd secundũ Hier. Dominus vocauit Ioannem de nuptijs.

REsp. Dicendum, *quòd ante carnalem copulam est inter coniuges tantum vinculum spirituale, sed post ea etiam est inter eos vinculũ carnale; & ideo sicut post carnalem copulã matrimonium solutur per mortem carnalem, ita per ingressum religionis ante carnalem copulam soluitur, quia religio est quædam mors spiritualis, qua aliquis secundũ hoc moriens viuit Deo.*

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd matrimonium ante carnalem copulam significat illã coniunctionem, quæ est ad animam, quæ quidem soluitur per contrarium, scilicet per peccatum, sed per carnalem copulam significat coniunctionem ad Ecclesiam, quantum ad assumptionem humanæ naturæ in vnitate personæ, quæ omnino est indiuisibilis.

AD SECVNDVM dicendũ, quòd ante carnalem copulam, non est omnino translatũ corpus vnius sub potestate alterius; sed sub conditione, nisi interea alter ad frugem melioris vitæ conuolet; sed per carnalem copulam completur dicta translatio, quia tũc intrat vterq; in corporalem possessionem sibi traditæ potestatis. Vnde etiam ante carnalem copulam non statim tenetur reddere debitum post matrimoniũ contractum per verba de præsenti; sed datur ei tempus duorum mensium propter tria. Primo, vt interim possit deliberare de transeundo ad religionem, Secundo, vt præparentur, quæ sunt necessaria ad solennitatem nuptiarum. Tertio, ne vilem habeat maritus datã, quam non suspirauit dilatam.

AD TERTIVM dicendum, quòd coniunctio matrimonialis ante carnalem copulam est quidem perfecta quantũ ad esse primum, sed non consummata quantum ad actum, † secundum quod est operatio, & similatur professioni corporali; & ideo non omnimodam indissibilitatem habet.

3m ex Matthæ. 19. Conũ xii. 8. Quæst 4ª art. 4. coª

coniunctione professa quãtum ad actũ secundum: non tantum, quantũ ad primum. §. Tunc nihil &c. Nam licet eorũdẽ actio, quæ est ante carnalem copulã fiat à Deo, tamen illo cõiunctionis vinculo, quo post carnalem copulam.

¶*Corollarium.* Est ergo à Deo vtraque coniunctio: sed tamen vna maior quam altera. Quemadmodum & homo à Deo est, & formica: tamen ob hoc non tollitur, quin formica sit q̃dminus, quàm homo, licet autem perfecta sit formica in genere suo non tamen adeò perfecta est, sicut homo. Non valet igitur cõsequentia hæc opus illud, uel illud, est factum a Deo, & utrunque est perfectum: ergo unum non est perfectius, seu maius, altero. Applica ad propositum.

¶NOT. Pro ista doctrina textuali aduertas, q̃ dñs Matth. 19 antequã diceret, quod Deus cõiunxit, homo non separet, prius dixerat ly erunt duo in carne una: itaque iam non sunt duo, sed una caro. Ex contextu igitur Matth. habetur apertissimè, quòd auctho-

ritas illa in argumento allata, loquitur in plano sensu de coniũctis non ita per copulam coniugalem, sed etiam per carnalẽ, & consequenter q̃ accipitur ly coniunxit, secundum euangelium, pro coniunctione vtraque simul & tanto magis hoc verum manifestè apparet, quanto per coniunctionem illarum inducitur sic dicendo: iam nõ sunt duo, sed una caro, q̃d ergo Deus coniunxit, homo non separet. Vide igitur q̃ aptè ad literam ex euangelio confirmatur responsum præsens Diui Thomæ. Ex quo etiam patet, q̃ intelligitur de matrimonio consummato similis sententia ibidem subsequens, scilicet q̃ non licet nisi ob fornicationẽ dimittere vxorem suã. Nam (ut dictum est) prius fecerat dominus mentionem, q̃ iam non erant duo: sed una caro. Id q̃d ex annotatur q̃ Alexandrum 3. de conuersion. coniug. ex publico: &c. Sanè q̃d dominus in euangelio dicit non licere vxorem nisi ob cam fornicationis vxoris sub dimittere, intelligendum est secundũ interpretationem sacri eloquij de his, quorum matrimonium carnali copula est consummatũ, de Regn. Hæc ibi. Ex cuius Põtifice dicto apertissimè confirmatur doctoris sancti litera præsens.

[h] In Decr. lib. 3. tit. 32. & est la de Regularibus & transeunt. ad religionẽ, cap. Ad Apost. & est c. 16.

[i] Vtil. pro 8. Eccles &c.

APPENDIX.

EX articulo hactenus primò: quòd per rationem, quæ in in radice, interimas hæretim Io. Vuiclef. (Prat. Io. Vuiclef) dicentis: q̃ nemo monachus saltem pòtin religione privatus, nisi apostataverit. Item blasphemiam Ioan. de Rocteſana (Prat. Io. de Rocteſana) dicentis monachos esse nouos Iaimones. Ex eo enim, q̃ per rationẽ D. Tho. ostendit, q̃ per uxoratas ante carnalem copulam potest transire ad religionẽ tanquam ad meliorem frugem, radicitus euellitur hæresis, aq; blasphemiæ prædictæ. Hoc idem & fecisse contra errores prædictos dicendi sunt Pontifices & concilia per hoc q̃ nansitum huiusmodi approbarunt.

¶Secũdò habes quòd per rationẽ offendas; meritò errores illos damnari à Concil. Constant. cui sess. 8. ubi damnat cõs hæreses Io. Vuiclef. 45. inter quas & præmissa cõtinẽtur. Huius damnationẽ factã à Cõcil. vide supra q. 10. ar. 3. sub pen. & cõtra Io. Huss. ipsũ Vuiclef consentiebat in hoc dicens; talem damnationẽ esse iniquam & irrationabilem: ideo & damnationẽ Huss. ab eodem factam sess. 15. vide supra q. 19. ar. 5. a pœn. Ex his quoq; damnatus est in phersi ut patet error Io. de Rocteſana; quòd dum consilium ipsum sanxit, monachorum seu religionum esse statum saltuus, procul dubio per hoc negauit, religiosos esse nouos damones. Item ab Alexandro 3. de conuers. coniug. Verum potest consensum legi in dicta decretali horum est alteri, alteros etiam repugnante eligere monasterium (sicut sancti quidam de nuptijs nocati fuerunt) dummodo carnalis commixtio non intercesserit inter eos: quia, cum non fuissent una caro simul effecti, satis potest unus ad Deum transire, & alter in seculo remanere. Hæc ibi. Pro ly sicut sancti quidam &c. nota dictum B. Hieronymi recitatum. 17. q. 1. quia Augustino, & Macharium (inquit) reperimus-

ARTICVLVS III.

Vtrum mulier possit nubere alteri viro ante carnalem copulam, viro suo religionem ingresso.

AD TERTIVM sic proceditur. Videtur q̃ mulier nõ possit nubere alteri viro, ante carnalem copulam viro suo religionem ingresso. Quia illud quod cum matrimonio stare potest, non soluit matrimoniale vinculum: sed adhuc manet vinculum matrimoniale inter eos, qui pari voto religionem intrant, [h] ergo ex hoc quòd vnus intrat religionem, alter non absoluitur à vinculo matrimoniali, sed quamdiu manet vinculum matrimoniale ad unum, non potest nubere alteri, ergo &c.

¶2 Præterea, Vir post ingressum religionis* potest ante professionem redire ad seculum: si ergo mulier posset alteri nubere viro [h] intrante religionem, & ipse posset alteram ducere, redieus ad seculum quod uidetur absurdum.

¶3 Præterea, Per Decretalẽ nouam, professio ante annũ emissa, pro nulla reputatur, ergo si posi talem professionem ad uxorem redeat, tenetur eum recipere, [h] ergo neque per introitum uiri in religionem, neque per uotum darur mulieri potestas alteri nubendi.

SED CONTRA, Nullus potest alterum obligare ad ea, quę sunt perfectionis, sed continentia est de his, quę ad perfectionem pertinent, ergo mulier nõ arctatur ad continentiam, ex hoc quòd uir religionem ingreditur, & sic potest nubere.

REsp. Dicendum, quòd sicut mors corporalis uiri hoc modo uinculum matrimoniale soluit, ut mulier nubat, cui vult secundum Apostoli sententiam, ita etiam [m] post mortem spiritualem uiri, per religionis ingressum, poterit cui uoluerit nubere.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd quando vterque pari voto continentiam uouet, tunc neuter coniugali uinculo abrenuntiat, & ideo adhuc manet: sed quando vnus tantum uouet, tunc, quantum est in se, abrenuntiat uinculo coniugali, & ideo alter absoluitur a uinculo illo.

ad quã proportionata, disponitur. Competitissimum sanè est: q̃ solus habitus non facit monachum.

¶Ly ante carnalẽ copulam. Hoc dicitur ad differentiam articuli primi: ibi enim deserminatur: q̃ uxor ingresso uiro religionem, ad perpetuam continentiam tenetur, & consequenter, q̃ post carnalem copulam illius non potest nubere alteri.

¶Ly cui uoluerit. Scilicet nisi aliud obstet pura cõsanguinitas, uel affinitas, uel huiusmodi de quibus impedimentis, etiam dictũ est. Formaliter ergo loquitur cui sui mortis est) sanctus Doctor in his terminis ly cui uoluerit, ly per religionis ingressum.

¶PROB. Quia sicut matrimoniale uinculũ carnis solui[t] p̃ mortem corporalẽ: ita in matrimoniali uinculũ spirituale soluitur per mortem spiritualem.

¶NOT. Quantum differat matrimonium quòd ad vinculi dissolubilitatem ante, uel post, copulam carnalem uideas. 1. & 2m maioris ad primum & secundum.

1m illatio cõclusionis primę. Ergo ex hoc &c. negatur illatio. Nam enim est simile de uoto continentiæ ab utroque conlugum pariter emisso, & de uoto unius tantum. religionem intrantis: propter rationem allatam in textu.

¶*Corollarium.* Ergo ex ly abrenunciat &c. quod dicitur in textu patet, q̃ uiri suo potest quis renuntiare. Intelligetur quando illud ius positum est in sua potestate, non quando à superiori dependet. Sine non potest renunciare quis priuatus alteri donoo: puta priuilegio nario communitatis: neque potest renuntiare nuputa priuilegio nario communitatis: neque potest renuntiare nuptui, infecundo uidelicet ubi mortem [i] quia hæc à superiori

Cap. ex publico & ex parte ext. de cõuers. coniug.

[h] In præfatione sup euangeliũ Ioannis in uenies illã in glo. ordinaria Ruff. Ioannis præfatam. Cõtra errores quos dicam. Artic. 20.

[k] Quæst 4ª art. 4. coª

Ren uncia re suo iu ri.

Universidad de Deusto
Biblioteca

dependent, & non sunt sibi propriè data, ut de illis facere possit quodcunque velit.

2m de consequentia. Intrãte. & pfectèmõ, im perfectè §. Tunc nihil &c.

Nã iurans religionẽ perfectè, i. per professionẽ eius, non potest redire ad seculũ (ut arguens dicebat,) & consequenter absurdum illud ibi adductum non sequitur. Et hoc affirquod implicitè innuit textus dicens, non intelligitur mortuus seculo per religionis &c. Vide supra exam. 1.

3m cõsequentia secunda.

Ergo neque &c. & negatur consequentia. §. Non enim idẽ est iudicium de professione ante annum emissa & de eadem post completionem annj quorũ & de professione emissa ante annum est idem iudicium, quod de voto simplici, & de emissa post annũ idẽ est quod de voto solemni. Vnde per professionem illam anticiparam, licet nõ detur uxori potestas nubendi alteri, non sequitur, q; per professionem illam solemnẽ possitas ipsa non detur eidem.

¶NOT. Loquitur Sanctus Doctor (ut ibi in similibus) secundũ iura antiqua & ideo ly ante annũ, sumit p anno quinto decimo, & de professione sic emissa loquitur, stante ignorantia prædicta, in cuius manu ante tẽpus professitur. Nam S. Petrocius quatuordecimo anno ante annũ professionem fecisse in manu Abbatis ex cõsensu monachorum seniorum temporis legitimum professionis nondum esse cõpletum: in tali casu professio valuisset; quoniam utrique, i. & professus, & monachi, videntur q hoc renunciasse iuri illi de anno completo, quod in fauorem utriusque illorum inductum fuit. Quamuis n. multa fieri prohibeantur, tamen facta tenentur inquit Papa Innocentius 3. præmissum casum confirmans, de regular. & transeũn. ad religion. ad Apostolicam. Loquitur ergo textus D. Thomæ de professione anticipata in casu non renunciationis ab utrisquerori suo non autem tunc, quando non renunciant utrique ei. Cæterum. Vt multa, quæ subori ri possent incommoda, seu difficultates circa huiusmodi euadamus: sanxit Concil. Trid. sess. 25. cap. 15. de refor. regular. & certa tempus, & circa professionem, & circa eius obligationem; sic. In quacunque religione tãm utrorum quãm mulierum professio non fiat ante sextum decimum annum expletum; nec qui minore tempore, quam per annum post susceptum habitum in probatione steterit, ad professionem admittatur. Professio autẽ antea facta, sit nulla, nullamque obligationem inducat ad alicuius regulæ, uel religionis, uel ordinis obseruationem, aut ad aliquos quoscunque effectus.

* Tho. 4. dist. 15. q. unic. art. 1. & seq.

APPENDIX.

ARTICVLVS L.

Virum propter fornicationem liceat viro uxorem dimittere.

Ex articulo habes primò quo modo per rationem &c. ostendas, meritò infinuatum ab Alexandro 3. quòd uxor, uiro ingresso monasterium ante carnalem copulam, potest alteri nubere (quod quidẽ dicitur de uxore, intelligitur etiam de uiro, si uxor solaterius ad monasterium) & sic. Licitum est alteri eligere monasterium: & alteri remanenti, si commodius continentiam seruare nolue rit, licitũ est ad secunda uota transire. Hęc illic de conuers. coniug. uerum. Vbi loquitur de cõiugibus ante consummationem matrimonij: utlatius patet supra ar. 2. appen. Item ab Innocentio 3. ibid. Ex parte tua &c. Nos nolentes à prædecessorum nostrorũ statutis declinare, qui respondere consulti, antequam matrimonium fit per carnalẽ copulam cõsummatum, licere alteri cõiugum, reliquo inculpato, ad religionem transire, ita quòd reliquus ex tunc legitimè poterit alteri copulari: hoc ipsum tibi consulimus obseruandum. Hæc ibi. Idẽ à Concil. Trid. sessio. 24. can 6. Si quis dixerit matrimonium ratum, non consummatum, per solemnẽ religionis professionem alterius coniugum nõ dirimi, anathema sit. Hæc ibi. Soluto autem uinculo illo: quis non uideat, remanentem posse, quantum est ex hoc, licitè nubere?

¶Secundo habes: quomodo per ratonem præmissa ponificum, pro quanto remanentem in seculo posse nubere, altero coniugum monasterium ingresso, insinuant, & intelligat, & defendas.

¶Tertio vides: quomodo ex his ciuilibus Angelica doctrina hæc & declaretur, & confoliderur.

Ad secundum dicendum, q; non intelligitur mortuus seculo per religionis ingressum, quousque professionem emiserit, & ideo vsque ad tempus illud, tenetur eum uxor sua expectare.

Ad tertium Dicendum, q; de professione sic emissa ante tẽpus determinatũ à iure, est idem iudicium quod de uoto simplici. Vnde sicut post uotum simplex uiri, mulier ei debitum reddere non tenetur, tamen ipsa non habet potestatem alteri nubere: ita & hic.

QVAESTIO LXII.

De impedimento quod supereuenit matrimonio consummato, quod est fornicatio, in sex articulos diuisa.

Deinde cõsiderandum est de impedimẽto qd superuenit matrimonio consummato, scilicet de fornicatione, quæ impedit matrimoniũ præcedens, quo ad actum remanere vinculo matrimoniali.

Et circa hoc quæruntur sex.

¶Primo, Vtrum liceat uiro dimittere uxorem causa fornicationis.

¶Secundo, Vtrum ad hoc teneatur.

¶Tertio, Vtrum proprio iudicio eam dimittere possit.

¶Quarto, Vtrum uir, & uxor quantũ ad hoc sint æqualis conditionis.

¶Quinto, Vtrum post diuortium debeant manere innupti.

¶Sexto, Vtrum post diuortiũ possint reconciliari.

ARTICVLVS I.

Circa hoc quæruntur sex.

Primo, Vtrum liceat uiro dimittere uxorem causa fornicationis.

Secundo, Vtrum ad hoc teneatur.

Tertio, Vtrum proprio iudicio eam dimittere possit.

Quarto, Vtrum uir, & uxor quantũ ad hoc sint æqualis conditionis.

Quinto, Vtrum post diuortium debeant manere innupti.

Sexto, Vtrum post diuortiũ possint reconciliari.

Videtur quòd propter fornicationem non liceat uiro uxorem dimittere. Non enim est malum pro malo reddendum, sed uir dimittendo uxorem propter fornicationem, uidetur malum pro malo reddere, ergo hoc non licet.

¶2 Præterea, Maius peccatum est, si uterque fornicetur, quàm si alter tantum, sed si uterque fornicetur, nõ poterit propter hoc fieri diuortiũ, ergo nec si unus tantum fornicatus fuerit.

¶3 Præterea, Fornicatio spiritualis, & quædam alia peccata sunt grauiora, quàm fornicatio carnalis, sed propter illa non potest fieri separatio à toro, ergo nec propter fornicationem carnalem.

¶4 Præterea, Vitium contra naturã magis remotum est à bonis matrimonij, quàm fornicatio, quæ modo naturæ fit, ergo magis debuit poni causa separationis, quam fornicatio.

Sed contra est quod dicitur Matth. 5.

Præterea, Illi, qui frangit fidem, non tenetur aliquis seruare fidem: sed coniunx fornicando fidem frangit, quam alteri coniugi debet, ergo alter põ alterum causa fornicationis dimittere.

Resp. Dicendum, q; Dominus dimittere uxorem cõcessit propter fornicationẽ in pœnam illius, qui fidem fregit, & in fauorem illius, qui fidem seruauit, ut non sit astrictus &c. ut in textu.)

¶*Corollarium.* Ergo dicere contrarium est nolle punire malos, & nolle fauere bonis: pro quanto dictum hoc importat.

¶CONCL. 2ª. Eximuntur septem casus, in quibus non licet uiro uxorem dimittere fornicantem.

¶PROB. Quia præsupponit patere ex iuribus, ut de primo habes in 32. q. 6. nihil iniquius. De secundo in de eo qui cognouit uxo. su. distinctione. De tertio 32. q. 2. cũ per bellicã. De quarto in 32. q. 2. in lectũ. De quinto 32. q. 1. dita ne. De sexto in 32. q. 1. si quis uxorem. De septimo in, de diuort. gaudemus.)

¶NOT. Circa primũ, & secundum ea sum notandũ, quod dixit dominus pharisæis uolentibus lapidare adulteram, q; uidelicet si essent sine peccato lapidarẽt. Inhiuanitatem enim per hoc, q; ut in consimili peccato, uel per actum proprium fornicatium, uel per cõsensum & fornicationem uxoris, non potest licitè ipsam lapidare. i. (in opposito) per quandã infamiã dimittere. Item circa 3. 4. & 5m. casum aduertendũ non est ordinatiè puniendus q; sine culpa. Cùm igitur in tribus prædictis casibus sit probabiliter uxor sine culpa, (ut patet, merito excipiuntur ab hoc, ut licitè dimitti possit, simile dicas circa septimum. Non. n. potest uir obijcere uxori culpam fornicationis, sub prætextu coniugij factæ cũ altero, ex quo prius dederat eidem libellum repudij, quamuis hunc ei dare fuerit illicitum secundum se. 2. q. 39. art. 3. ad 5m. Circa sextum uerò casum aduerte regulam illam; quod semel placuit, amplius displicere non potest, scilicet rationabiliter & eisdem terminis manentibus. Hinc. mirare dictũ uidebitur q; post reconciliationem uxoris factam à uiro, non potest ipse uir ratio nabiliter eam dimittere propter fornicationem præcedentem: nisi nouum emerserit huiusmodi delictum.

1m de maiori. Reddendum. Et. Iniuste uindictæ: non, amore iustitiæ. §. Tunc nihil &c. Nam uir dimittendo uxorem non reddit malum pro malo, quasi uindicando se de iniuria sibi facta ab uxore sed fam hoc amore iustitiæ, quæ est triplex, scilicet ad infamiam propriam cauẽdam, ne uideatur &c. ut in textu.

¶*Corollarium.* Ergo illa reddino mali pro malo, quando uidelicet uir dimittit uxorẽ fornicatã, est ibi materialiter intelligenda; respectu intentionis. Licet. n. realiter res mala, quæ est dimissio, reddatur pro mala, quæ est fornicatio: non ibi intenditur sitendo in malo, immo ipsum malũ recta intentione uestitur. Cõ igitur nõ à materia, sed à forma præcipuè denominetur. Cõ igitur nõ à materia, sed à forma præcipuè denominatio alicuius rei fieri dẽat; & in proposito materia. i. res sit quodammodo malũ, & forma. i. qd intenditur bonũ: relinquitur quòd q; dimittit malũ, & forma. i. qd intenditur bonũ: relinquitur quòd,

Universidad de Deusto
Biblioteca

prædictis tractat ad inftar equorum, emiſſariorum, & à ſimili. F aliorum brutorum, item per Ezechiel. 23. Vnuſquiſque in uxorem proximi ſui operatus eſt abominationem. & ſocer nurum ſuam nullus nepharie, frater ſororem ſuam filiam patris ſui oppreſſit in te. ſego dominus diſpergam te in nationes, & uentilabo te in terris, & deficere faciam immunditiam tuam à te. Hæc ibi. Item per Apoſtolum 1. Cor. 7. Propter fornicationē uniuſquiſque uxorem ſuam habeat. Hæc ibi. Propter fornicationem, fcilicet uitandam. Item per illud Exod. 20. Non deſiderabis uxorem proximi tui. Iſé per Matth. 5. Qui uiderit mulierem ad concupiſcendum eam, iam mechatus eſt eā in corde ſuo. Item per 1. Cor. 10. Neque fornicemur, ſicut quidam ex ipſis fornicati ſunt. & cecidit una die uiginti tria millia. Item per Concil. Trid. ſeſſ. 24. cap. 8. decret. matrim. Graue peccatū eſt homines ſolutos concubinas habere, à grauiſſimis uero etiā ſanctiſſimæ legis interdictis ſingulariter cōtinuum admiſſum, uxoratos quoque in hac damnanda parte ſtatu uiuere. Quare ſtatuit ſancta Synodus huiuſmodi concubinarios tàm ſolutos quàm uxoratos, & peracerdotes concubinas non habentes, ſeſquicentarū cōſuetudine nō ſeſe retinentes, excommunicationis ſententiæ expoſitos eſſe. Mulieres ſiue cōiugatæ, ſiue ſolutæ, quæ cum adulteris, manifeſtoribus &c. grauiter pro modo culpæ puniantur, & extra oppidum, uel dioceſim (ſi ordinarius iubebitur) ejiciantur. Hæc ibi.

Contra conſuetudinarios.

Glo. interlinea. rir ſup. il lud. Vir uxorē nō dimittat.

¶ Tertiò habeſquomodo per rationem oſtendas, meritò eſſe dictum Matth. 5. Qui dimiſerit uxorem, excepta fornicationis cauſa, facit eam mœchari. & 19. & Marc. 10. & Luc 16. ſimile 4. d.

¶ Quartò habeſquomodo per rationem prædicta ſcripturarum, & patrum, pro quanto directè, uel uirtualiter, uirum poſſe dimittere uxorem ob fornicationem inſinuant, & intelligas, & probes, & tueatis.

¶ Quinto uideſquomodo ex iis uicißim Thomiſtica doctrina hæc, & declaretur, & confolideturꝫ.

QVÆSTIO. LXII.
ART. II.

CONCL. Si mulier de peccato pœniteat, uir non tenetur eā dimittere: ſi autem non pœniteat, tenetur.

256 ¶ PROB. 1. Quia uir non tenetur corrigere uxorem tali modo, quando emendatio iam præceſſit: 2. Quia (ly ſi autem &c.) uideretur peccato conſentire, ſi hanc debitam correctionem non apponeret.

¶ *Corollarium.* Ergo cùm teneatur quiſque de præcepto nō con

ARTICVLVS II.

Vtrum uir teneatur ex præcepto uxorem fornicariam dimittere.

AD SECVNDVM ſic proceditur. Videtur quòd uir teneatur ex præcepto uxorem fornicantem dimittere, uir enim cum G ſit caput uxoris, tenetur uxorem h corrigere: ſed ſeparatio à thoro eſt inducta ad correctionem uxoris fornicantis, ergo tenetur eam à ſe ſeparare.

¶ 2 Præterea, Qui conſentit h peccanti mortaliter, ipſe etiam mortaliter peccat: ſed uir retinens uxorē fornicantē, conſentire ei uidetur, ut in litera dicitur* ergo peccat niſi eam à ſe eiiciat.

¶ 3 Præterea, Primæ ad Cor. 6. H dicitur, qui adhæret h meretrici, unum corpus efficitur: ſed non poteſt aliquis ſimul eſſe membrū meretricis, & Chriſti, ut ibidem dicitur, h ergo uir uxori fornicanti adhærens, membrū Chriſti eſſe definit, mortaliter peccans

¶ 4 Præterea, Sicut cognatio. tollit uinculū matrimonij, h ita fornicatio ſeparat à thoro: ſed poſtquam uir nouerit conſanguinitatem ſui ad uxorem, mortaliter I peccat, eam agnoſcens carnaliter, ergo, & ſi cognoſcit uxorem, poſtquā ſcit ipſam eſſe fornicatam, mortaliter peccat.

SED CONTRA eſt, quod dicit. Gloſſa 1.ª Corin. 7. Quòd Dominus permiſit cauſa fornicationis

ſentire peccato, ex Rom. 1. fin. Liquido conſtat ſ reſpondendo ad literam tituli: quòd uir uxorem ſi de fornicatione nō pœnituerit, dimittere de præcepto tenetur.

1 m de maiori. Corrigere. &. per aliquam pœnā adhibitam; non ſemper, per talem ſpecialiter. §. ut in textu. Tūc nihil &c. Nam ſeparatio eſt inducta ad correctionem uxoris fornicātis: quando iam correcta non eſt. Sicut medicina corporalis propter ſanitatē corporis introducenda eſt ordinata, ita & ſeparatio iſta propter ſanitatem animæ introducendam taxata fuit: quandoquidem pœnæ præſentis uitæ medicinales ſunt. Sicut ergo medicina non datur niſi indigenti Matthæ. 9. ita & ſeparatio hæc non debet in executione poni, niſi quando indiget uxor ad ſanitatem recuperandam tali medicina. Sicut ergo medicina corporalis non eſt fruſtra, quādo non datur ſanitas: ita ſeparatio hæc nō eſt fruſtratorie à domino poſita, quādo non aſſertur ſuper uxorem iam ſanatā quoniā nec illa corporalis, nec iſta euangelica propter ſanos ordinata eſt, ſed propter infirmos. cauſ. 32.

2 m d maiori. Peccanti mortaliter. &. & non pœnitenti non autem. pœnitenti. §. Tunc nihil &c. ut in textu. Vide ad primum & etiam non ibi.

3 m illatio cōcluſionis. Ergo uir &c. &. negatur illatio §. Nam ex quo de peccato fornicationis &c. ut in textu, uſque ad ly non ſit.

Item ex Apoſtolo. Meretrici. &. dum manet meretrix: non aliter. §. Tūc nihil &c. Nam uxor poſt adulterium pœnitens non eſt habenda meretrix: ſecus ſi eſſet impœnitens: & conſequenter uir non coniungitur ei iam pœnitenti, quaſi meretrici; ſed, quaſi uxori. Vide reſponſum ſecundū literæ ly uel dicendum.

¶ NOT. Tex. hic, q̄ ſcilicet non ſit meretrix iudicanda poſt pœnitentiam confirmatur per Papam Gregorium 32. q. 1. Apud miſericordem iudicem nec ille fallax habebitur, qui ad meritatem reuertitur; etiam poſtquam mentitus. Quia omnipotens Deus dum libenter noſtram pœnitentiam ſuſcipit, ipſe ſuo iudicio hoc quod erraximus abſcondit. Hæc ibi.

¶ Examen. Ly quaſi. Hoc accipitur in textu per modum expreſſionis: non per modum ſimilitudinis, aut diminutionis. Non enim ſemper, licet quandoque, accipitur ly quaſi, dubitatiuè, uel diminutiuè: quemadmodum nec ly tanquam, nec ly ſicut. Dicimus enim ambulabat tanquam Rex, uel quaſi: ut exprimamus correſpondentiam ambulationis ad maieſtatem Regiam. Item facti ſumus ſicut conſolati. Pſal. 125. Reſplenduit facies

facies eius ſicut ſol, & ueſtimenta eius facta ſunt alba ſicut nix A Matth. 17. & huiuſmodi multa: & hoc ad exprimendum eo modo, quo poſſumus ex notioribus nobis ea, quæ minus nota ſunt.

¶ NOT. Doctrina harum trium reſponſionum, & præſertim tertiæ, confirmatur à ſcripturis, & Pontificibus ſummis; dum accedere ad meretrices, uel iam conuerſas, uel pro eārū conuerſione, ab ijs non uituperatur, ſed potiùs laudatur. Vt eſt illud Oſeę Prophetæ accipientis uxorem fornicariam: ſuper cuius factum ſic legitur in Decret. 32. q. 1. Non eſt culpandus Oſias Propheta, ſi meretricem, quam duxit, ad pudicitiā conuertiſſet potius laudandus, q̄ex mala bona fecit. Hæc ibi. Item illud Clemē. 3. de ſponſal. & matrimo. Inter opera charitatis non minimū eſt errantem ab erroris ſui ſemita reuocare &c. Statuimus: ut omnibus, qui publicas mulieres de ſu panari extraxerint, & duxerint in uxores: quod agunt, in remiſſionem proficiat peccatorū. Hæc ibi. Applica tu ad p̄poſitum prædictarū reſponſionum, pro quanto ſufficit; & à fortiori quidem.

4 m d maiori. Ita. &. quātum ad impedimentum matrimonii: non autē, quantum ad impedimentum talem. §. de quo in textu. Tūc nihil &c. ut patet ibi. per ly ideo carnalis copula fit illicita, & ly ideo actus remanet, quantum eſt de ſe, &c.

5 m conſequentia. Ergo &c. &. negatur conſequentia §. Nam permiſſio illa eſt intelligenda per prohibitionis priuationē &c. ut in textu.

¶ *Corollarium.* Ergo non omnis permiſſio eſt eiuſdem generis dicenda. A iqua enim contra præceptum diuiditur; ſicut quando permittitur aliquod bonum fieri, quod tamen non eſt de neceſſitate ſaluis. Aliqua uerò diuiditur etiam contra conſilium: ut quando dicitur permiſſum libellū repudij in antiqua lege. Ex hæc permiſſio eſt ſemper reſpectu maloꝝ, quemadmodū prima reſpectu bonoꝝ. Alia tandē eſt, quæ in aliquo caſu æquiualet præceptorū q̄ permittitur aliquod bonum neceſſarium ad ſalutē ut eſt in propoſito iſto. In aliquo caſu, dixi: quia nō ſemper eſt neceſſariū ſeruare illud quod ſic permittitur: ut q̄n ratio permiſſionis non ſubeſt, propter quam, ſi eſſet permittebatur. Verbi gratia, Permittitur dimiſſio uxoris ob fornicationem, hac rōne uidelicet ſubintellecta, niſi pœniteat. Vnde q̄n ſubeſt rō, puta q̄ non pœniteat, tunc permiſſio talis iudicatur præceptum (ut in concluſione: q̄n ſāt non ſubeſt, puta quia pœnituit, tunc definit eſſe præceptum (ut ibidem.) Dicit ergo reſt. de permiſſione ult. matrim. intelligēda eſt per prohibitionis priuationem. Et meritò. Nā prohibitū erat (ut patet Matth. 19.) q̄ homo ſe paſaret, quod Deus coniunxerat: & permiſſio iſta, q̄ſi dimittat quis uxorem cauſa fornicationis, priuat prædictā prohibitionē: facit, ſeu oſtēd. tūc illa prohibitio nō tenere ſ ſtem caſu. Permiſſio multiplex

6 m de maiori. In ſc. &. tantum non aliter §. Tūc nihil &c. Nam fornicans uxor non tantum peccat in &c. ut in textu.

¶ *Corollarium.* Ergo uidetur q̄, ſi aliquis peccat contra aliquē tantum, puta Titium, Titius poſſit dimittere illū, ſēt ſi non ſequat emendatio offendentis, uel non præcedat. Et hoc uerum eſt, quantum eſt de poſſe Titi, (abſtrahendo à iuſtitia: enim Titi iuſtitia nō ſit ipſa iuſtitia:) licet non quantum eſt in uultate offendentis.

APPENDIX.

EX articulo hēt primò: q̄do per rōnem oſtendat me ritò inſinuatum ab Apoſtolo, q̄ ex præcepto tenetur uir dimittere fornicariam uxorem: & ſic. Mulier eſt uitæ conſors, ac ſocia, in unū corpus à Deo conſtituta. Quę uerò obſtat ſcientiæ Dei uel id, quod eſt in unū à Deo tonentum, rationē rerū à Deo conſtitutarum euertit, & illius prouidētiæ aduerſatur. Eodē modo remotā, quæ naturæ legē uiolat, inutile facit: q̄n qui adulterā retinet, inſanit, ac; impius eſt. Abſcinde. n. eam (inquit) à carnibus tuis: non n. eſt aduirtix, ſed infidatrix, ad alium deſſe dētem amorem. Hæc ibi lib. 6. cōſtitution. Apoſtolicar. cap. 14. auctore Clemente Papa & martyre. Cū igitur de præcepto teneatur quilibet ad hoc, ut non ſit iniuſtus uel impius, & ſecundum præd ictam authoritatem iniuſtus ſit, & impius, tenens adulterā mi pā tet quòd, ſecundum eandem, uir teneat de præcepto uxorem Vtil. p. 5. Eccl. &c. Eccl. 2. 5

fornicariam dimittere. Vbi etiam notabis, quòd adulterium eſt contra legem naturalem. Item à Concil. Liberino cap. 65. Si cuiuſcunque clerici uxor fuerit mœchata, & ſciat eam maritus ſuus mœchari, & eam non ſtatim proiecerit nec in fine accepto communionem. Hæc ibi. Eſt autem idem iudicium, in propoſito, de clerico tunc uxorato, & de alio quolibet. Item ab eod. cap. 70. Si cō ſcio marito fuerit mœchata uxor, placuit, nec in fine ſtandam ei eſſe communionem. Si uerò eam reliquerit poſt decē annos accipiat communionem, ſi eam cum ſcierit adulteram, aliquo tempore in domo ſua retinuit. Hæc ibi. Vbi ex magnitudine pœnæ patet q̄ nō in de præcepto teneatur uir dimittere ipſam, ſed etiam ſtatim. Item à Gregorio Papa 32. q. 1. Apud &c. Si maritus adulterio perſeuerare elegerit, patronus turpitudinis, & lenocinii eorum, maritus habebitur, niſi eā adulterii ſtatim facere uoluerit. Vnde in 9. lib. C. de adult. & ſtup. Crimen lenocinii contrahunt qui deprehenſam in adulterio uxorem in matrimonio dimiſerunt. Hæc Papa. Item à regul. iur. in 6. regula quinta: peccati uenia non datur, niſi corrector. Hæc ibi.

¶ Secundo habes, quomodo per rationem prædicta patrum, pro quanto ad dimiſſionem uxoris ex præcepto teneat uir diſtinguere, & intelligas, & tueatis. 2

¶ Tertiò uides quò ex iis uicißim Angelica doctrina hæc & declaretur & confolideturꝫ. 3

QVÆST. LXII. ART. III.

CONCL. 1º. Vir poteſt dimittere, quò ad thorum, uxorē pro- 2/7
pria arbitrio, q̄ primū ſibi conſtat de eius fornicatione.

¶ PROB.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶PROB. Quia patet ex dictis (ar. 1. & 2.)

¶NOT. Ex redditione debiti præiudicaret sibi uir, ex consequenti ergo, cum non debeat sibi præiudicare in hoc, debet illa subinde dimittere quo ad thorum. Talis enim dimissio est non reddere debitum exigenti.

¶CONCL. 2°. Vir uxorem fornicantē dimittere quantum ad thorum & cohabitationē simul non pōt, nisi iudicio ecclesiæ, & si aliàs uxor dimissa fuerit, debet cogi ad cohabitandum, nisi posset uir ei in continenti fornicationē probare.

¶Examen. Ly in cōtinenti. Hoc est subito, & aperte, seu in promptu.

¶PROB. Quia, ut clara, supponitur.

NOT. Et meritò nisi quia ex iuribus (ut in appen. seq.) tum quia ex ratione, quasi per correspondentiam termi norum, patet. Termini est matrimonium, & cohabitatio: de ipsis conclusio hæc. Sicut ergo maximum probatum in foro ecclesiæ constituit, ita cōsentaneum est, ut nō nisi iudicio ecclesiæ cohabitatio tali et cōiugatiō separetur.

¶CONCL. 3ª. Dimittium non potest celebrari, nisi iudicio ecclesiæ.

¶PROB. Quia animorum significat dimissionē & quo ad thorum simul & cohabitationem.

1m de maiori. Latam. &c. formaliter non tñ originaliter. §. Tunc nihil &c. Nam Deus originaliter tantum sententiam dedit, de qua in minori.

¶NOT. Sententia formaliter dicta est applicatio iuris communis ad particulare factum: sententia autē originaliter est ius ipsum, secundū quod sententia formatur. Hinc patet responsum, & applicatio si penetretur.

2m ex Matth. Dimittere. &. ob ceuentem iam sanctitatis coniugium non ob suspicionē fornicationis eius. §. Tunc nihil &c. Licet autem patet de se.

3m Item cōsequentia. Ergo &c. &. negatur cō sequentia. §. Non. n. est similis. Nā hinc pp adulterium nō tollit procedebatur &c. ut in textu. Hoc est, & infamia & damnum uitæ imminebat ex adulterii manifestatione: & ideo minorum malus erat ipse Ioseph ad occultē faciendū id, quod ex Matthæo inducitur. Vide responsum secundum literæ ly nec tamen est simile, quia tunc &c.

¶NOT. Re pon. hæc 2ª. differt prima in hac, quia negabat suspicionē de fornicatione in Ioseph respectu B. Virginis, & ideo illam occultationē dimissionē debebat nō obesse propositō huic quod loquitur de dimissione uxoris pp fornicationē. Et quia fuerunt quidā, qui huiusmodi dimissionem a Ioseph uoluā dixerunt causatam fuisse ob suspicionē nō quidem urgentē ac probabilem, sed quasi ex humana aliquo modo opinabilē: ideo sanctus Doctor secundā apponit responsionē. Quæ dicat per hanc. Dato, sed non concesso, & suspicio præmissa fuisset causa dimissionis intentæ à Ioseph: tamen, cum non adesset sufficiens indicia ad ostendum id, de quo suspicabatur (ut aiunt supradicti) ideo non debuit manifestē dimittere uelle, sed occultē, coniugem suam: & maximē cum de periculo mortis tunc antiquitus ageretur in casu adulterii. Plus ergo debuit circunspectione uti Ioseph in propalando suā suspicionem prædictā, quām si periculū lapidationis non interueniret etiam. Concludendum igitur secundum textum ut ipsique respondit, q. non est simile illud, quod affertur pro simili: & quidem iuxta primum, quia nō aderat suspicio in dimissione illa uolita à Ioseph; iuxta secundum uerò, quia erā data (licet non concessa) sufficiens dissimulando ætatis casu euentus adulte tantis uxoris.

Decr. 32. q. 2. c. 4.

Ratio 2ª.

3m de cōsequente. Denegatio deum. &. quo ad thorum tantummodo, quo ad cohabitationē simul. §. Tunc nihil &c. ut patet ex cōclusione prima.

*In corp. art.

¶Cont. Ergo à thoro solum dimittens uxorem non est propriè dicendus facere diuortium.

4m minor. Fornicationis crimē non potest probari. &. negatur ista. §. Quod licitè probari non possit quandoque. Puta cū uir habens suspectā coniugem adhibet tanti uigilantiā circa hoc factum de cognōdum, ut & testes inducat ad contuēdum idē. Ad probationem ergo in argumento alatā, quod licet oculis adulteri obseruet caliginem: tamen quandoque aer deludit aerē (ut ait Cato) & uidetur quandoque male operarī, erā à quibusdā uideri non arbitratur (ut ait Augustinus regula.)

Item de maiori. Probari. &. secundum quòd materia patitur. §. Tunc nihil &c. Licet enim probationes omnimodā certæ non possint quandoque haberi in illa materia fornicationis, quòd ad factum ipsum: tamen possunt uiolentæ suspiciones fornicationis haberi, ita ut præsumatur probata fornicatio: ut in textu. Vide eius secundum responsum ly & præterea si de facto &c.

¶NOT. Quemadmodum philosophus inquit, quòd non debemus in quacunque scientia speculatiua summam certitudinem, puta mathematicam, inquirere: sed contenti esse de certitudine correspondente scientiæ, de qua tractamus in practicam hoc idem ferendum est. Et ideo formale responsum adhuc probari, dicitur secundum quod materia patitur. Non enim de diuersis intendendum est idem: sed simile iuxta illarum materiarum proportionem.

5m de maiori. Accusationem. &. ordinatam ad punitionem criminis non. ad separationem thori. §. Tunc nihil, &c. ut patet ex dictis. Nam præsupponitur hic, quod uir uxorem adulteram accuset, ut separationem thori & cohabitationis imponeret à iudice spirituali, non autem ut ad punitionem criminis adulterii procederetur in foro iudiciali.

6m de minori. Deferre. &. per uiam denunciationis non accusationis. §. Tunc nihil &c. ut patet in textu.

¶NOT. Duæ rationes, in ly sed contra, intelligitur quò ad cohabitationem simul, & non aliter, ut ex prima conclusione corp. colligitur.

APPENDIX.

¶Ecclus. 25. & Ecc. &c.

EX articulo habes primò: quòd per idem offendas, meritò infinuatū, & quidē à fortiori per Alexandrū 3. q. proprio arbitrio uir nō debet dimittere adulterā coniugē: & sic. Porrò de comite pōtini, qui B. uxorem suam absque iudicio ecclesiæ dimisit, qa eam cognatam fuisse uxoris defunctæ proponit: prudentia tua cognoscat, q. si ut particula est: publica & notoria absque iudicio ecclesiæ ab ea separari non potuit. Hæc ille de dictor. Vnde patet, q. si propter cōsanguinitatē nouit cognitam non pōt absque iudicio ecclesiæ ab uxore separari, multò magis hoc nō potuit propter uitatū fornicationem: qui cōsanguinitas maius quid importat re specta matrimonii: ut ar. 1. ad 4m. Item ab eod. ibid. Significatiq. quidam, uxorē suā hac iudicio ecclesiæ dimissā, q. eo q. suggestum sibi fuerat, ipsam incestum cū quodā cōsanguineo suo commisisse, uinculo suæ pp hoc excōicationis astrictus. Verū mulier postulans uiro restituī, asserens: se ab ipso iniuste dimissam & eadem sibi materia adulterandi data. Respondemus: q. si notorium est, mulierem ipsam adulterium commisisse, ad eam recipiendā præfatus uir ergo non debet nisi constaret ipsum cum alia adulterium commisisse. Hæc ille. Vnde inferatur ut supra. Et ulterius notabis quod uir sine iudicio ecclesiæ uxorem adulteram dimittens potest per excommunicationem cogi ad cohabitandum cum illa quousque per ecclesiā uideatur quid iure faciendum sit. Notabis insuper inde quod non excusatur à peccato, neque à pœna eius, is qui committit iudicium: q. data sit sibi materia peccandi ab alio quocunque: id quod monstratum Papa, quando adulterium prædicta uxoris respondit esse puniendum per non reddimonem uiri, etiam

Nullus debet peccata, uel pœnas alterius dare.

quòd uxor illa ratione dimissionis ab eodem habuisset materiā adulterandi. Item per Vrbanum 3. ibid. De illa, quæ uiro suo labente in hæresim, ipsius consortium fine iudicio ecclesiæ declinauit, uidetur nobis: q. mulier ei, cum reuersus fuerit, est reddenda: quæ etiam si reuerti noluerit, compellatur. Si uerò iudicio ecclesiæ ab eo recessit ad recipiendum eum nullatenus dicimus cōpellendum. Hæc ille. Vnde etiam à fortiori patet interum: quòd fornicatio spiritualis, ut hæresis, maior est, q. prosperitas. Ité à &c. ut ar. 1. appen. de Concil. Eliberino. Cuius dicta & 1 cap. 65. & 70. si quæstū ad cohabitationē glosæ. intelligē, q. uiri in iuribus nde dicta: quòd scilicet seruatis seruandis, ideſt non nisi iudicio ecclesiæ, debeant huiusmodi separationes fieri. Secus aūt si quæstū ad separationem thori solùmodò glosentur: qa nle facit p cōclusione prima huius corp.

*Art. 5. hic q. 1.

¶Secundò haberi q̄ò p rōnē prædicta s. patris, proquāto à uiro uxorē ex iudicio sui ecclesiæ ex causa fornicationis dimittendam insinuāt, & intelligas, & defendas.

¶Tertiò uidere q. 8. ex ijs quæsitis Angelica doctrina hæc, & declaratur & cōfirmatur.

¶2 Præterea, Plus est contra legem naturæ, quòd uxor plures uiros habeat, quàm quòd uir plures mulieres, unde hoc quandoque licuit, illud uero nunquā; ergo plus peccat mulier in adulterio quàm uir, & ita non debent ad paria iudicari.

¶3 Præterea, Vbi est maius nocumentum proximi, ibi est maius peccatum: sed plus nocet uxor adultera uiro, quàm uir adulter uxori, quia adulterium uxoris facit incertitudinem prolis, non autem adulterium uiri, ergo maius est peccatū uxoris, & sic non debent ad paria iudicari.

¶4 Præterea, Diuortium inducitur ad crimē adulterii corrigendū: sed magis pertinet ad uirum, qui est caput mulieris, ut dicitur, primæ Corint. undecimo, corrigere uxorem quàm ecōuerso, ergo nō debēt in diuortio ad paria iudicari, sed uir debet esse melioris conditionis.

SED CONTRA, Videtur quòd in hoc uxor debeat esse melioris conditionis. Quia quanto est maior fragilitas in peccante, tanto magis est peccatum uenia dignum: sed in mulieribus est maior fragilitas, quàm in uiris, ratione cuius dicit Chrysostomus, Quòd propria passio mulierum est luxuria, & Philosophus dicit in septimo Ethicorum, Quòd mulieres non dicuntur continentes, proprie loquendo, propter facilem inclinationem ad concupiscentias, quia nec bruta animalia possunt continere propter hoc, quòd non habent aliquid quod concupiscentijs obuiare possit, ergo mulieribus in pœna diuortij debet magis parci.

Bellum. 2. de Sacram. Matrim. c. 18. Homil. 20. super illa. Mat. 5. Euge, ita & uxor uiri: &. & breuiter) dictum tribuatur eius prioribus de uiro respectu uxoris, intelligū tur etiam de uxore respectu uiri: Cæterum, quoniam ex grauiori causa mulier dimitti à uiro meretur: ideo de alia ab hoc dimissione ponus sit in scriptura mentio, quàm de uiri dimissione ab uxore.

¶PROB. 1. Quia, quantum ad bonum fidei matrimonialis, coniuges æqualiter sibi inuicem tenentur, adeò quod tantum peccat unus adulterans contra matrimonium quantum alter (patet, & diuortij est pœna adulterij, inquantum est cōtra fidei matrimonij bonū (patet ex supra:) &. Quia (ly nō in &c.) maior causa est diuortij in uxore, quam in uiro (ex plus peccet, quārē

Universidad de Deusto
Biblioteca

ad bonum prolis, adulterium uxoris, quàm uiri.)

¶NOT. Aduerte diligenter illud, quod textus insinuat, uidelicet ꝙ iniusticia non est quando duobus, qui meruntur unam pœnam, licet unus illorum ex grauiori culpa illam mereatur, quàm alter, ipsa eadem pœna. Et hoc ergo dicas, ꝙ iustitia primo aliter attenditur in reddendo illud, quod quis meretur: & non in hoc ꝙ ex grauiori uel minus graui causa id meretur. Et hæc dicta textus intelligi debent, quantũ ad præsentem ultam & iudicium humanum, non quantum ad futurum & diuinum: quoniam humanæ iustitiæ non possumus ex certo iudicare, reddere singulis pœnas pro eorum demeritis, ut potest. & facit, iustitia diuina, quæ etiam nostras (inobis quandoque iustas) iustitias iudicabit. Psal. 74.

Rom. 12. Magna distantia inter hominũ. Deꝙ iustitia.

2m ꝺ maiori. Tenetur loco repudij. R. quantũ ad diminutionẽ alterius coniugationis, quæ tunc ad causam dimissionis. S. Nam repudium non permittebatur, nisi ad euitandum turpitudinem. Tunc nihil &c. Vxorẽ enim ideò æqualiter dimittere posse uirum sicut è contra, determinatur in noua lege: quia nũc præcauta diminutio attenditur adulteriũ, de quo æquale est & periculum, & contra fidẽ matrimonij peccatum tam in uiro, quam in uxore (ut ex dictis, & experientia constat.)

¶NOT. Ex textu li dicto, ꝙ licitum est dimittere uxorem loco repudij, non inferas, ꝙ diuortiũ sit illicitum, sicut repudiũ illud. Nam similitudo nõ tenet in omnibus sed sufficit, ꝙ in aliquibus, quæ faciunt ad propositum. Sicut accidit nunc. Nam assimilatur diuortiũ repudio in hoc solũ, ꝙ utrobique dimittebatur uxor, non autem in eo, quòd repudium erat peccatum & à parte uiri tantum procedere poterat. Vnde in primo sensu intelligitur textus præsens, non autem in secundo.

Aug. de bono conug. ah. c. 7 to. 6.

2m de antecedente. Plus est contra legem naturæ. R. si haberetur respectus ad bonum prolis tantum quocunq; modo. S. ut in ad 3m. Tunc nihil &c. vt patet in tex.

3m de concluſione. Magis est R. in comparatione ad bonum prolis tantum, quocunque modo. S. ut in corp. & in ad 5m. Tunc nihil &c. vt in textu.

4m de maiori. Corrigendũ. R. quasi à iudice: nõ, quasi à particulari gubernatore. S. Tunc nihil &c. Nam quamuis uir sit caput mulieris, quasi gubernator non &c. ut in textu.

In corp. art.

¶NOT. Dictũ est in art. 3. quòd diminutione alterutrius fornicantis internenire dẽt iudicia ecclesiæ & ideo nõ dicit, ꝙ diuortiũ ad eam à iudice corrigendũ inducitur. Et licet ibi arme. 3. dicat, quòd quantũ ad thorũ solum possit fieri talis separatio absq; iudicio ecclesiæ tũ ab ipsis particularibus, uiro. S. uel uxore, præsupponitur tunc fieri quasi à iudice huius, ne fraudetur (ut tangit art. 1. & art. 2. in argum. 3.) fibi ipsis præiudicent. Vnde tunc non fit contra sententiam illam, nidebicet nemo debet esse iudex in causa propria maximè qñ crimen adulterii est clarum apud se dimittentẽ personã adulteram. Rursum. Diligenter notato in fi. tex. ly caeteris paribus. Nam per hoc concordare potes multa, quæ uidẽtur in contrariũ secũdum quasdã alias considerationes impertinentes causantes. Sufficiat admoniſſe.

5m maior. Quòd est maior fragilitas in peccante, tãto magis est peccatũ uenia dignũ. R. nihil nocumentũ ex peccato proueniens aliud exponluit. S. Tũc nihil &c. Licet enim in muliere sit maior fragilitas, quàm in uiris (ut arguitur) tamẽ mulieris adulterium propter nocumẽtũ sequens præponderat adulterio uiri, ut in tex. In quo & multa alia notata digna, quæ & proportionaliter ad diuortias materias applicari possunt, (ut facilius penetranti patebit) notare debes.

In corp. art.

6m consequentia. Ergo &c. R. negatur consequentia. S. Quamuis enim regimen, quod datur uiro in mulierem sit quædam &c. ut in textu.

APPENDIX.

EX articulo habes primò, quòd per rationem ostendat, meritò, insinuauit ab Apostolo. 1. Cor. 7. ꝙ coniuges in causa diuortii ad paria iudicabuntur & sic. Hic, qui matrimonio iuncti sunt præ-

Vide Ec clus. &c.

cipio non ego, sed dñs uxorem à uiro non discedere: & uir uxorẽ non dimittat. Hæc ibi. Vbi patet, ꝙ Apostolus suppleuit, id, quod dñs implicitè tãs posuit Matth. 5. & 19. Nam ibi dñs de solo uiro respectu uxoris dimittendæ, facit mentionem: id quod Apostolus, qui spiritum Christi habet (ut ibid. ait) exponit etiam de uxore respectu uiri ob fornicationem dimittendi. Et sic, eos ad paria in hoc iudicati, demõstrantũm ex sua expositione, tũm ex sensu dñi in Euangelio supra allegato. Item à &c. ut ar. 3. aliqualiter in appen. Item ab Innocen. 3. de diuor. Gaudemus. Ibi enim postquã allegauit Euangelium dicens, quicunque dimiserit uxorem suã, nisi ob fornicationẽ, mœchat, subinfert uerbaliter: ꝙ non ad imparia iudicantur ex ea matrimonii. Ité à 32. q. 1. Præcepit dominus uxorem non debere dimitti, excepta causa fornicationis. Quicquid uiris præcipitur, hoc consequenter redundat ad fœminas. Neque enim adultera uxor dimittenda est, & uir mœchus retinendus est. Hæc ibi. Et ibid. Apud nos quod non licet fœminis, æquè non licet uiris, & eadem seruitus pari cõditione cẽsetur. Hæc ibi. Item ibid. q. 1. Si quis uxorẽ suã inuenerit adulteram, abstineat se à matrimonio eius. Similiter si uirum suũ uxor inuenerit adulterũ: nõ ad imparia iud. cabitur. Hæc ibi. Item ab Innocen. Papa ibid. q. 5. Christiana religio adulteriũ in utroque sexu pari tõne condemnat, sed uiros suos mulieres nõ facile de adulterio accusant: uiri aũt liberius uxores adulteras apud sacerdotes deferre cõsueuerũt. Cũm par causa sit, interdum probatione cessante uindictæ ratio conquiescit. Hæc ibi. Vbi per ly sacerdotes intellige quod ar. 3. dicebatur, quòd scilicet adulteranũ coniugum diuortiũ est iudicandum ab ecclesia.

Aug. lib. 2 de adult. coniug. c. 5. 9. 11. 12. & lib. 1. c. 11. 12. & 22.

Vide deeret. 32. q. 7.

2 ¶Secundò habes quòd per tõnem prædictã patrũ, pro quanto coniuges in causa diuortij ad paria iudicari insinuant, & intelligas, & tuearis.

3 Tertiò uides, quòd ex iis uerissimã Thomistica doctrina hæc, & declaratur, & confoluitur.

Vtil. ꝙ S.

QVÆST. LXII. ART. V.

CONCL. Non licet alicui coniugum per diuortium separato ad aliam copulam transire, uiuente alio.

¶NOT. Hæc materia tacta est, tamen mixtim cum aliis uisis, supra. q. 59. ar. 6.

¶PROB. Quia nihil adueniens supra matrimonium ratum potest ipsum dissoluere, quo ad uinculum (patet per Augustinum.)

ARTICVLVS V.

Virum post diuortium uir alteri nubere possit.

AD QVINTVM sic proceditur. Videtur quòd post diuortiũ uir alteri nubere possit. Nullus enim[h] tenetur ad perpetuam cõtinentiam: sed uir tenetur in aliquo casu uxorem fornicantem à se in perpetuum separare, ut patet ex dictis *ergo uidetur quòd ad minus in tali casu alteram ducere possit.

h

¶2 Præterea, Peccanti non est danda maior occasio peccandi, sed si ei, qui propter culpã fornicationis dimittitur non licet aliã copulã quærere, [i]datur sibi maior occasio peccandi non. n. est probabile, quòd qui in matrimonio non continuit, quòd postea continere possit. ergo uidetur quòd liceat ei ad aliam copulam transire.

i

¶3 Præterea, Vxor non tenetur[k] uiro nisi ad debitum reddendũ & cohabitationem: sed per diuortium ab utroque absoluitur, ergo soluta est à lege uiri, ergo potest alteri nubere: & eadem ratio est de uiro.

k

¶4 Præterea, Matth. 19. dicit, Qui dimiserit uxorem, & aliã duxerit, excepta causa fornicationis, mœchatur, [l]ergo uidetur ꝙ si causa fornicationis dimissa uxore aliam duxerit, non mœchetur, & ita est uerum matrimonium.

l

SED CONTRA, Primæ Cor. 7. Præcipio non ego, sed Dominus uxorem à uiro non discedere, quòd si discesserit, manere innuptam.

Præterea, Nullus ex peccato debet reportare commodum, sed reportaret, si liceret adulteræ ad aliud magis desideratũ cõnubiũ trãsire, & esset occasio adulterandi uolẽtib. alia. matrimonia quærere, ergo nõ licet aliã copulam quærere neq; uiro, *neque uxori.

RESPONDEO, Dicendũ, ꝙ nihil adueniens supra matrimoniũ, põt ipsum dissoluere, & ideo adulteriũ non facit quin sit uerũ matrimoniũ. Manet enim, ut* Augustinus dicit inter uiuentes cõiugale uinculũ, quod nec separatio, nec cũ aliquo iunctio potest auferre, & ideo [m]non licet uni altero uiuẽte, ad aliam copulã trãsire.*

m

AD PRIMVM ergo dicendũ, ꝙ quamuis per se nullus obligetur ad continentiã, tũ per accidens potest esse ꝙ obligetur, sicut si uxor sua ægritudinẽ incurabilem incurrat, & talem, quæ carnalẽ copulã non patiatur, & similiter etiam est si incorrigibiliter spirituali infirmitate, scilicet fornicatione, laboret.

AD SECVNDVM Dicendũ, ꝙ ipsa confusio quam reportat à diuortio, debet eam cohibere à peccato: ꝙ si cohibere non põt, minus malum est, quòd ipsa sola peccet, quàm ꝙ peccati uir eius sit particeps.

AD TERTIVM Dicendũ, quod quamuis uxor post diuortiũ non teneatur uiro adultero ad debitũ reddendum, & cohabitandum, tamẽ adhuc manet uinculũ matrimonii, ex quo ad hoc tenebatur, & ideo non potest ad aliã copulam trãsire uiro uiuente põt si continentiam uouere uiro inuito, nisi uideatur Ecclesia decepta fuisse per falsos testes sententiando de diuortio: quia in tali casu, etiã si uotum professionis emisisset, restitueretur uiro, & teneretur reddere debitum, sed non

D

E

1m ꝺ maiori. Tenetur. R. per se non semper per accidens. S. Tunc nihil &c. Quamuis. n. uir in casu separationis perpetuæ à coniuge sua non teneatur per se ad perpetuam cõtinentiam (ut arguitur:) tamen tenetur per accidens ad illa ut in tex. Et hoc accidens (in proposito) est dimissio uxoris adulteræ necessaria.

*Concil. Milcuit. c. 17.

*Vbi de nuptiis & cõcupiscẽtia. c. 7. 10. 11. & 21. à medio. to mo. 7.

¶NOT. Confirmatur dictũ hoc, de obligatione per accidens ad continentiam perpetuam, ab Innocen. 3. sic. Nec obstat, quod à quibusdam fortassis obijcitur, ꝙ fidelis uxor hãus non debeat in re sua sine culpa petuarii cũ in multis casibus hoc contingat, ut si alter coniugum incidatur. Hæc ille; de diuort, quanto &c. Vide supra 39. ar. 4. ad 3m. & eiusdẽ. de hoc, ꝙ quandoque sine culpa licet nõ sine causa, &c.

2m ꝺ minori. Dator. R. non sed accipitur. S. scilicet à persona illa quæ dimittitur. Nam per diuortium à dimittente datur occasio boni personæ dimittẽdi, quoniam ipsa confusio, quam reportat ex diuortio debet eã cohibere &c. ut in textu.

¶Corollarium. Ergo immunis est à peccato ipse dimittens talem, quoniam secundum sequens, quæ est occasio peccandi tacta in argumento, non est actuum, sed passiuum. Similiter. do. Item Dimittio illa secundum se non iudicanda est mala, propter talem occasionem sic sequentẽ quoniam iudicium de re aliqua debet dari secundum illa, quæ sunt per se tũ, ad separationem uerã aliam per se sequitur bonum. confusio illa à malo secundum se retrahens, quæ tangitur in responsu textus. Quòd si per accidens malum deponentem personæ dimittẽdi, non sequatur bonum effectus: adhuc dimittio illa non est improperanda, immo laudanda dari in textu.

3m maior. Vxor non tenetur uiro nisi ad debitum reddendum, & cohabitationem. R. ex uinculo matrimonii. S. Tunc nihil &c. Nam uinculũ matrimonij adhuc stante ex sodẽ remanente, uxor per accidens hoc interpo-

Universidad de Deusto
Biblioteca

situm (i. per adulterium superueniens) non teneatur amplius F ad illa duo: ut in textu.

¶ Examen. Ly pōt tamen continentiam uouere uiro inuito nisi &c. Non intelligas q̄ hoc dictum textus uelit inferre, quòd uxor dimissa per diuortiū iudicio ecclesiæ non possit uouere cōtinentiā uiro inuito, & q̄ ecclesia pōst inuentatur fuisse decepta (ut in textu) sed intelligas q̄ in tali casu decepti onis uxor ipsa ad continentiā nō teneatur: et pat ter reddit ouis debitū uiro suo; (ut in eodem textu subiungitur) quòd si diuortium illud celebratum ecclesia non fuisset decepta tunc tenere tur prędicta uxor seruare uotū illud: et sic in hoc q̄ reddere debitum non deberet. Stat ergo modus textualis constructionis non in uouendo cōtinentiam; sed in seruando continentiā ad tam uotum.

Cap. gaudemus. extra de cōuer. cōiugat.

4^m cōsequētia. Ergo &c. Ly ostendatur cōsequentia. S. Nam excepto illo, quæ est in uerbis domini &c. ut in textu.

¶ Examen. Ly tenetur ad dimissionem uxoris. Scilicet uiri. Hoc est, non tenetur ad ductionē alterius uxoris.

*Al. exemption.

¶ NOT. Euidentissimus est Matth. 19. textus stans pro ista responsione, & exp o sitione, sancti Doctoris. Dicit enim sic ad litteram Matthæus. Quicunque dimiserit uxorem suam, nisi ob fornicationem; & aliam duxerit, mœchatur. Vbi patet, etiam grammaticè construendibus, q̄ly nisi ob fornicationē cadit super dimittere uxorē: & nō pōt cadere super diuortiando, nisi extorquendo incompactè literā. Ratio est: q̄a inter ly ob fornicationē, & doctionē alterius ponitur, distinctio quædam scilicet ly &, siue replicatione fornicationis. Quod si uoluisset dominus, q̄ ly nisi ob fornicationē, caderet super utrūque, dixisset; quicunque dimiserit uxorē suā, & aliā duxerit, nisi ob fornicationē, mœchatur. Simile quod, immo & clarius q̄ præsenti intento, habetur Matth. 5. ubi sic dicit literaliomnis, qui dimiserit uxorē suam, excepta fornicationis causa, facit mœchari. Vbi patet id, quod diximus ex eo, q̄ non adiungit ly & aliā duxerit. Quasi apertè dicat. Excepto fornicationis ficut nunc cadit (nullo discrepante) super dimissionem uxoris tibi ita quādo Matth. 19. post ly nisi ob fornicationē, dicentur ly & aliam duxerit, intelligēdum est ab omnibus, tanq̄ ex præsenti loco eductis, q̄ illa exceptio fornicationis cadit solummodo super dimittere uxorem. Vale: q̄ dicta sunt omnia, & ibi inuicem consona: maximè uerò, si iuxta is huius loci expositionem factam per consilium Torosuliensium in appen. seq. si negatur merito uideas concilij Mileuitani, & Trid. dixisse, ut supra q. 59. ar. 6. appen. q̄ uideliceet iuxta Euangelicam doctrinam.

APPENDIX.

Vtil. pro 3. Eccles. &c.

EX articulo habes primò, quo per rationem sint etiam errores recitati supra q. 49 ar. 6. appen. inq̄ntū matrimonium dissoluit quis ad uinculū dicunt rōne adulterij. Hi. n. per hoc uolunt, q̄ post diuortium possint coniuges alteri nubere. Vnde si aliquibus præsens doceat, istud nubere nō posse fieri, dicatur eis, q̄ per hoc ipsos errores & impetit & expugnat.

¶ Secundo habes quo per rationem offendas, eosdem errores metitò damnatos à &c. ut supra ibid. Et aduertas diligenter: q̄ in pluribus iuuantur uicissim ille articulus, & iste. Item à 32. q. 7. Licitè dimittit uxor ob causam fornicationis; sed manet uinculū prioris matrimonij: propter quod fit reus adulterij, quis eunque duxerit dimissam ob causam fornicationis. Hæc ibi. Item ibid. Interueniēte diuortio nō aboletur confœderatio nuptialis: ita ut sibi coniuges sint et separati; cum illis et committitur adulterium, quibus fuerint post suum repudiū copulati. Item à Concil. Libertano ibid. fidelis fœmina, quæ adulterum maritum reliquerit fidelem, & alterum maritū duxit, prohibeatur; ne ducat. Si autem duxerit, non prius accipiat cōsortem, quàm is quem reliquerit, de sęculo exierit. Ité à Papa Gregorio ibidē. Ij uerò, qui uxores deprehendunt, non licet, necum, nec cum, aliam uxorem accipere, uel alium uirum, quandiu uiuunt. Si autē adultera mortua fuerit, uir eius, si uoluerit, tantum in dominio adultera uerò nunquam, & si mortuus fuerit uir eius. Hæc ibi. Ecce quare fractus Doctor quęsiuit tantum de uiro, utrum possit nubere alteri: & non de uxore: quasi quòd in suo titulo per hoc innueret illud, q̄d nunc dicit Pontifex. Vide glo. ibid. Item à Concil. Forojulien. si capio. Placuit &c. Non licebat uiro, quandiu adultera uiuit, aliā uxorē ducere: sed nec adulteræ aliū accipere uirum, nec uiuente nec mortuo marito, quem non etiubuit defraudare. Nam etsi legatur, sola fornicationis causa dixisse dominum, dimittere uirum uxorem suam: non ideo tribuere concessisse, aliam, uiuente illa, in coniugio sibi sociare: prohibuisse quidē modis omnibus non ambigitur. Arti. Quicunque dimiserit uxorem suam nisi ob fornicationē, & aliam duxerit, mœchatur. Qua de re ita diffinire præsexistimauit iuxta euidē dominī mellifluam uocem, nemo hæc interdicta uiolator inculcare præsumat. Sic priorem dimittere inhibuit uxorem ius secundū prima uiuente, nō habeat. Vnde quidā uiuente adultera nō licet uiro, nec pōt imponē, secundas contrahere nuptias. Hæc ibi. Ecce q̄. secundum concilium, non sunt inculcanda illa Euāgelij uerba dicta illa, quæ dicitur in medio, hoc est ly, nisi ob fornicationem, non sunt referenda ad utranq̄ sententiam: quin tunc inculcarentur, confunderentur, ad inuicem; & non diuinitè ponerentur sententiæ illæ, prout Euangelij series requirit.

¶ Tertiò habes quomodo per rōnē prædicta patrē pro quanto uirum post diuortium non posse alteri nubere insinuant, & intelligas, & probes, & tueatis.

¶ Quatiò uides quomodo ex iis utilissim Angelica doctrina hæc, & declaretur, & consolidetur.

QVÆST. LXII. ART. VI.

CONCL. Si uxor post diuortium de peccato pœnitentiam agens emendata fuerit, potest eam sibi uir reconciliare.

¶ NOT. Non sufficit pœnitentia agere. Sed emēdationē delicti adiungere, hoc est, cessare à delicto ad hoc ut reconciliationem adipisci

adipiscei quis possit eum illo, qui offensus est. Et ideo duo dixit A textus de reconciliatione tractans: primò ly pœnitentiam agens: secundo ly emendata fuerit. Et hoc notabile à fortiori contra Lutherū, qui (ut aliàs diximus) pœnitentiam optimè esse dicit cessare à peccato, & contra illos, qui semper ferè pœnitentiam agunt & ēt sacramentaliter confitentur, & tamē nunquam, uel rarò, emendationē faciūt de confessis. A fortiori, dixi, quoniam si ad reconciliationem eum minori, puta cū homine, & de re minori, puta de offensa facta eidem requiritur animo illa & non sufficit unum tātū: multo magis ad modum fateri oportet, q̄ ad reconciliationē eum Deo & de offensa facta eidem non sufficit utrumuis illorum sed requiritur necessariò utrunq̄.

¶ PROB. Quia patet ex se.

¶ Examen. Ly quæ non licebat, &c. Ex hoc uides q̄ uir tenetur de præcepto, uxorem adulteram dimittere ex quo ēā confirma dicta ar. 2.

1^m de cōclusione. Reconciliari. &c. ēā retractatione sententiæ præcedētis ecclesiæ: non aūt, sine retractatione illa. S. Tunc nihil &c. Nam reconciliatio huiusmodi absque retractatione sententię ecclesiæ fieri potest, p̄pter rationem dictā in textu.

¶ NOT. Potest Sanctus Doctor stando in responsione sua afferre rationem hanc q̄ scilicet, etiam si illa sententia ecclesiæ fuisset cassata, potuisset fieri reconciliatio talis absque retractatione eiusdē in sententia ipsa subintelligebatur conditio hæc, scilicet si nō pœnituisset ueraciter personā adultera de adulterio. Non. n. intelligi debet sententia ecclesiæ, etiam si cogeret ad diuortium, nisi cū illa limitatione quā fiat, quidem per sententiam suam non intendit præcludere uiā aloquidem per sententiam suam non intendit præcludere uiā pacificationis bonam. i. reconciliationis coniugum post correctionem (Absit) sed castigare delictum, quod impediuit illam bonam pacem, quæ prius inter ipsos coniugebat. Remoto ergo delicto per pœnitentiam sufficientem non intendit, astrictos remanere coniuges, ne possint pacificari adinuicem. Poterat, inquam, rationem talem afferre sanctus Doctor pro responso suo tamen elegit ad cōuincendos proteruos manifestiori uti rationi, quæ iam dicta est in textu. Sciunt namque etiam proteruo, quòd sententia ecclesiæ celebrantis diuortium datur in fauorem coniugis innocentis, cum quo & fecit, quod illud, quod inducitur in fauorem alicuius, non facit ei præiudicium (ut dicitur in ad 3^m.)

2^m minor. Sed non tenetur. &. de necessitate non, de quadam equitate. S. Pœnitentia enim uxoris debet inducere uirum &c. ut in textu usque inclusiue ad ly non potest ad hoc cogi. Tunc nihil &c. Nam ideo uxor non potest pro exceptione proponere in iudicio suam pœnitentiam contra uirum accusantem se de fornicatione, idest non potest uirum ratione suæ pœnitentiæ repellere ab accusatione sui: non quia uir non teneatur de quadam æquitate cessare ab accusatione, eamque sibi reconciliare, sed quia cessante culpa, & quantum ad actum, & quantum ad maculam, adhuc &c. ut in textu.

3^m maior. Si posset esse reconciliatio, uideretur, quòd uxor adulteræ teneretur redire ad uirum ipsam reuocantem. &. concedit: sed negatur minor. S. quòd scilicet uxor ad hoc non teneatur. Ad rationem ibi in contrarium allatam dicitur: quòd sententia data per iudicium ecclesiæ de separatione ipsorum non concludit intentum, idest non facit quod non teneatur uxor ad hoc. Nam illud quod inducitur in fauorem alicuius, non facit &c. ut in textu.

¶ Examen ly in fauorem uiri. Intellige & uxoris: quando uidelicet non uxor, sed uir, adulterium commisit. Nam uterque in causa diuortii ad paria iudicantur ar. 5.

¶ Ly non facit præiudicium. Scilicet apud ecclesiam, quæ induxit tale diuortium in fauorem eius. Ratio fundamentalis est: quia in tantio ecclesiæ fuisse uideretur; per hoc fuum factum ei fauere uelle, & nō præiudicare.

*Al. non nocere.

¶ Corollarium. Ergo à simili uidetur, quòd uir adulter, si reuocetur ab uxore innocente, teneatur redire ad eam. Intelligē semper in casu illo, quando persona adultera iam sufficienter emendata est de adulterio quoniam aliter innocent contumax non posset illi adulterium coniugē tuna conscientia reuocare: ytin corporaliter, sed

Vtilitas S. Eccl. &c.

à fortiori. Si enim talem impœnitentem retinere licitè non, potuit: multò minus nūc post diuortium inuidicam pōt reuocare.

4^m minor. In hoc casu uxor non potest cogere eum ad reconciliationem. &. si procedatur secundum rigorem iuris non secundum quandam æquitatem S. ut in textu. Tunc nihil &c. Nam diuortium iustè celebratum non tollit hanc æquitatem, si uir adulterium commiserit: ut patet facilicet arbitrio boni uiri.

5^m minor. Sed tamen uir non tenetur uxorem sibi reconciliare. &. negatur ista. S. ut in textu.

Ad rationem argumenti ad aliam patet responsio, in eodem.

APPENDIX.

EX articulo habes primò quomodo per rationem, tanquam à fortiori, excludas errorem Nouatianorum (Prat. Nouatiani) dicentium: quòd in peccatum prolapsi non ad pœnitentiam, sed ad Diaboli prædam, admittendi sunt. Dixi ly à fortiori: quia si post pœnitentiam, ut ostendit præsens articulus, potest reconciliare sibi uxorem, immò & laudabiliter reconciliat multò magis post sufficientem pœnitentiam Deus poterit reconciliare sibi peccatorē, & de hoc ab ipso peccatore sperandū, atq̄ ab alis pijs uiris. Deus. n. ad misericordiam promptior est in immensum, quam homo.

¶ Secdò habes quo p rōnē obiectas, pestiferū hūc errorē merito damnari à &c. ut 1. par. q. 48. ar. 4. appē. 1ō, & à fortiori ipsum met damnari à quibuscq̄, admittēs reconciliationē uxoris adulteræ post uirum à uiro. 1. Cor. 7. q. si discesserit manere innuptā pīs, aut uiro suo reconciliari. Sup quo dicit Aug. et recitat. 32. q. 7. Apostol. &c. Si fœmina licet dimissa uiro suo pp fornicationis crimiquid re spōderimus, de hoc, q̄ dicit posterius & uir uxorē suā nō dimittat? Quare nō addidit excepta ēā fornicatione, nisi q̄ similē for

Universidad de Deusto
Biblioteca

nam unde intelligitur si dimiseris (quod causa fornicationis per F mittitur) maneat sine uxore, aut reconcilietur uxori? Hæc ibi. Item a Concil. Milcuitano ibid. Placuit, ut neque dimissus ab uxore, neque dimissa à marito alteri coniungantur: sed ita maneant, aut sibimet reconcilietur. Quòd si contempserint, ad pœnitentiam redigantur. Hæc ibi.

¶ Tertiò habes: quòd per rationem prædictam patrum, pro quâ to reconciliationem coniugum post pœnitentiam approbat, & intelligas, & probes, & uocaris.

¶ Quarto vides quòd ex iis utriusque Angelica doctrina hæc & declaretur & confolideture.

QVÆST. LXIII. ART. I.

251 CONCL. Non solùm secundæ sed tertiæ & sic deinceps nuptiæ sunt licitæ.

¶ PROB. Quia propter præcedens matrimonium non impeditur à 2. vel 3. & deinceps aliis, mortuo conjugi (cum eulum matrimonij non duret, nisi usq; ad mortē Tho. 4 d. 42. q. 3. a. 2. & 2. Hom. 12 in Matth. in opere imperfecto, 10. 2. & decr. 31 q. 2. c. 3.

1m ex Chrysostomo. Fornicatio, &. quamvis ad causam: non, quâtus ad essentiā rei. §. Tunc nihil &c. Nam quamvis ad rei essentiam matrimonij secundi est verū, & licitum, tñ abest, ut sit fornicatio: & in hoc sensu cōclusio loquitur. Quomodo autē Chrisostomi locutio secundum causam rītum sumenda sit, uide in textu.

¶ *Cardinalis.* Ergo ex textu exponente Chrisostomū dicas, q. nihil aliud intēdit Chrisostomus per illam authoritatē, nisi q. aliquādo ad secūdas nuptias mouetur persona nō principaliter ad subsidium procreationis liberorū, quod esset laudabile, nullāque speciem turpitudinis præferens: sed à cōcupiscentia propria, quā debuerat explere, quāuis non extra coniugium, id quod turpitudinis cōmixtā spēm habet, quamvis non omnino illicitum sit. Vnde ex istā cām illam, qua mouetur quis ad secundas nuptias, nuptiæ ipsæ non sunt fornicatio, nisi secundū quandā apparentiā meritatis non aūt secundū ex. Hemā. Dices ergo q. in authoritate Chrisostomi ly secundū meritatem, accipitur cū illa limitatione, apparentis & hoc pp cōcupiscentię motū prædictū. Quasi diceret Doctor ille. Secundū uirum accipere est fornicatio secundū meritatem apparentis superficietenus.

2m de maiori. Quod non est bonū. R. bonitate rei, & moris: non semper bonitate honorabilis significationis. Vnde §. Tūc nihil contra. Nā matrimonū secūdum est bonum bonitate rei, & moris; & consequenter est licitum, licet non ut bonum illa bonitate significationis honorabilis, quæ est in primis nuptiis in integr. Et de hac bonitate

ultima cùm loquatur solum Ambrosius: sua hæc authoritas nō infringit propositum.

¶ NOT. In responso formali dicitur ly bonitate rei, & moris: quia non sufficeret bonitas rei tantum ad faciendum aliquod de se licitum moraliter: ut nunc loquimur: sed ultra hoc requiritur, q. illud sit bonum moris seu morale.

3m maior. Nullus arceri debet ne interfit illis, quæ sunt honesta & licita. R. nisi illa haberent aliquam speciem turpitudinis. ¶. Tunc nihil &c. Nam sacerdotes ideò arcētur, ne interfint secūdis nuptiis, nō quia non sint quoād se honesta & licita: sed quia quādam speciem turpitudinis habent, ut in textu.

¶ NOT. Illa maior glosata propriè intelligitur de hominibus qui sunt dediti diuinis, ut sunt clerici, & sacerdotes, & huiusmodi. Rursus. Secundæ nuptiæ dicūtur habere speciē turpitudinis & prima nuē, & posteriores. Primarumque quidem, quia carent honestate illa in prima nuptiæ inuenta, ut in ad secundum: positive autem, quia plerunque à motiuo turpi. concupiscentia raufantur ut in ad 1um. De specie autem illa pti una facit tantū mentionem præsens textus quia huiusmodi species in omni matrimonio, citra primum reperitur & etiam secundum seipsum: cum tamen species illa turpitudinis posituā non reperiatur in omni citra primum, neque secundum se. Ex nitio enim hominum contrahentium procedit illa turpitudo posituā, neque etiam semper, sed quandoque tantum, procedere solet: matrimonium autem secundum, tertium, & deinceps, consideratum secundum se, idest secundum quòd matrimonium secundum, tertium &c. turpitudinis speciem illam priuativam habet. Quia verò sacerdotem ab omni matrimonio citra primum præsentia arceri dicebatur in textu propter turpitudinis speciem: ideò oportebat turpitudinem, quæ semper, & secundum se, adest illis matrimonijs afferre tantum, & non illam, quæ quandoque salum, & ex hominum nitio, aderat.

4m de maiori. Nisi pro culpa. R. uel pro aliqua causa §. Tunc nihil &c. Nam irregularitatem, reportat quis ex secundis nuptiis, non propter culpam suam, quasi quod matrimonium secundum contrahere sit culpa: sed pro aliqua causa; & hæc est defectus significationis sacramenti.

¶ NOT. De isto defectu significationis sacramenti, uide art. 2. ad secundum & quæst. 65. ar. 1. De hoc, quòd sine culpa, dummodo adsit causa, infligitur iustè pœna alienum ide. q. 39. ar. 4. ad tertium & ibi tuta regulam ad propositum hoc, & aliud huiusmodi, apprimè facientem; pluraque alia scitu digna comperies.

QVÆSTIO LXIII.

De secundis nuptijs, in duos articulos diuisa.

CONSEQVENTER considerandum est de secundis nuptiis.

Et Circa hoc quæruntur duo.

¶ Primo. Vtrum sint licitæ.

¶ Secundo, Vtrum sint sacramentales.

ARTICVLVS I.

Vtrum secundæ nuptiæ sint licitæ.

AD PRIMVM sic proceditur: Videtur quòd secundæ nuptiæ non sint licitæ, quia iudicium de re debet esse secundum ueritatem, dicit autē Chrysost. quòd secūdum uirum accipere b est fornicatio secundum ueritatem, quæ non est licita, ergo nec secundum matrimonium.

¶ 2 Præterea, Omne, quod nō est b bonum, non est licitum, sed Ambr. ¶ dicit quòd duplex matrimonium non est bonum, ergo non est licitum.

¶ 3 Præterea, b Nullus arceri debet ne interfit illis, quæ sunt honesta, & licita: sed sacerdotes arcentur ne interfint secūdis nuptiis, ut in litera patet, ergo non sunt licitæ.

¶ 4 Præterea, Nullus reportat pœnam b nisi pro culpa: sed pro secundis nuptiis aliquis reportat irregularitatis pœnam, ergo non sunt licitæ.

SED CONTRA est, quòd Abraham legitur secundas nuptias cō traxisse, Gen. 25.

¶ Præterea, Primæ Tim. 5. dicit Apostolus, Volo autem iuniores, scilicet, uiduas nubere, filios procreare, ergo secundæ nuptię sunt licitæ.

RESPONDEO, Dicendum, quòd uinculū matrimoniale non datur nisi usque ad mortē ut patet Romanorū 7. & ideo morien te altero coniugum, uinculū matrimoniale cessat, unde propter præcedens matrimonium non impeditur aliquis à secūdo, mortuo coniuge, & sic m non solum secundæ: sed tertiæ, & sic deinceps nuptiæ sunt licitæ. n

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd Chrysost. loquitur quantū ad causam, quæ aliquando solet ad secundas nuptias incitare, 7 scilicet concupiscentiam, quæ etiam ad fornicationem incitat.

AD SECVNDVM dicendum, q. secundum matrimonium dicitur non esse bonum, non quia nō fit licitum: sed quia caret illo honore significationis, q. est in primis nuptiis, ut fit una unius, sicut est in Christo, & Ecclesia.

AD TERTIVM dicēdum, quòd homines diuinis dediti, non solū ab illicitis, sed etiam ab illis, quæ habent aliquam turpitudinis speciem, arcentur; & ideo arcentur à secundis nuptiis, quæ carent honestate, quæ est in primis.

AD QVARTVM dicēdum, quòd irregularitas non semper induci

*Aug. lib. 2. cōt. aduers. legis & prophe. c. 12. †Loco citato in gu. 1. uide Aug. de bonis bus ad Quod nulle Deus, hæresi 26. 38. & 82. 10. 6. & in 1. de fide ad Per. 42. 10. 3.

*Lib. 4. Sē tē. dist. 42. §. ult. †Vide Aug. lib. 16. de ciuit. Dei, c. 34. 10. 5. & in lib. de bono uidui tatis. c. 12.

Vuil. p 5. Eccl. &c.

EX articulo hæ bes primò: quomodo per rationem interimas hæresim Nouatianorum Mōtanistarum, & Græcorum (Prat. Ablabius: Græci, Montanistæ.) dicentium; nuptias quidem primas admittendas, sed secundas damnandas. Benè diuum in priori sententia, sed in secunda erronee. Item Cataphrygum (Prat. Cataphrygęs.) q. nuptias secundas loco fornicationis habent.

¶ Secundò habes quomodo per rationem offendas, prædictos meritò damnari à facto Abrahæ Genes. 25. ubi post mortem Sarræ primæ uxoris duxit aliam nomine Cethuram: de cuius facto sic recitatur. 32. q. 4. ē. dist. 2. ille Abrahæ quam parag. 1. usq; ad decrepitam in fin. ex ætate senectutis fuit Amb. cō. mentionis obiecti ei q. 39. sup illud. 1. & post mortem Sarræ alteram duxit. Cor. 7. Beator aut &c. & Vbi, etiā nullum intelligeretur rei abdiuæ sacramentum, uel propter hoc solum id facere debuit Abraham: ne putarent hæreticiad uersus populum Dei (quibus etiam Tertullianus assipulator adfuit) post uxoris mortem crimen esse ducere uxorem. Hæc ibi. Vbi per ly ille intelliguit aduersarius legis & prophetarū contra quē ibi recētetur Augustinus loquens. Item à facto Ruth. cap. 4. ubi secundum maritum duxit ipsum Booz. Item à facto Annæ uxoris Thobiæ iunio. 2. cap. 6. 8. 14. ubi post septem uiros quos habuerat mortuos nuptui ipsi Thobiæ, & quidem interueniente suffragio Raphaelis Archangeli, qui profectò nuptiis his octauatis non præstitisset assensum, nisi licitas esse diuinitus cognouisset. Non tantum ergo secundæ & tertiæ, aut quartæ, sed & deinceps (ut inquit conclusio articuli declaramur licitæ per factum Raphaelis contra prædictos errores. Item à facto B. Annæ genitricis Deiparæ Virginis: quæ tres maritos successiuè habuit, ut in ecclesia legitur. Quod autem huiusmodi facta matrimonia post primum esse licita uerissimè communicant patres per illam regulam ex Decretis sumptam 9. quæst. 2. Lugdunensis & 7. quæst. 1. omnis, & dist. 37. qui de uilenta. Quæ regula hæc est. quod illud, quod est à uiro sancto factum, præsumitur sanctum. Item à Concil. Nicæno cap. 8. Siqui uoluerint uenire ad ecclesiam catholicam ex Nouatianis, placuit sancto Concilio ut ante omnia hanc habeant ab eis confessionem, quam per scripturam exigi oportet, ut fateantur se cum omni consensu catholicæ ecclesiæ statuta obseruaturos, id est communicaturos se & his qui forte secundas nuptias experti sunt. Hæc ibi. Item ab Eugenio 4. in Decret. super unione Græcorum ubi facto approbante Concil. Flor. ait. Quoniam nonnullos asseritur quartas nuptias, tanquam condemnatas, respuere, ne peccatum, ubi non est, esse putetur: cum secundum Apostolū, mortuo uiro mulier sit ab eius lege soluta, & nubendi cui uult in domino habeat facultatem, nec distinguat mortuo primo, secundo, uel tertio; declaramus non solum secundas, ac tertias, sed & quartas atque ulteriores (si aliquod canonicū impedimētū non obstet) licitè cōtrahi posse. Cōmendationes tamen dicimus si ulterius à cōiugum abstinentes in castitate permanserint. Hæc ibi. Et 1. Tim. 5. Adolescentiores uiduas &c. Vo lo autē iuniores nubere, filios procreare, matresfamilias &c. ut nullam occasionē det aduersario maledicendi. In quo omnes ledicos in frontispicio appendicis positos, apertè damnat.

¶ Tertiò habes quo modo per rationem prædictā patrū, pro quanto nuptias secundas, & deinceps licitas esse insinuat, & intelligas, & probes, & uocaris.

¶ Quartò uides quo modo ex iis utriusque Thomistæ cadoctrina hęc, & declaratur, & confolideture.

*Vide Dē ret. dist. 33.

Regula sanctorū fastis.

ARTICVLVS II.

Vtrum secundum matrimonium sit sacramentum.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videtur quòd secundum matrimonium non sit sacramentum. Qui enim iteratū sacramētum, facit ei iniuriam, sed nulli sacramēto facienda est iniuria, ergo si secundum matrimonium esset sacramentum: nullo modo esset iterandum.

¶ 2 Præterea. In omni b sacramento adhibetur aliqua benedictio: sed in secundis nuptiis non adhibetur benedictio, ut in litera dicitur, ergo nō fit ibi aliquod sacramentum.

¶ 3 Præterea, Significatio est de essentia sacramenti, sed in secundo b matrimonio non saluatur significatio matrimonii, quia non est una unius sicut Christus & Ecclesia, ergo non est sacramentum.

¶ 4 Præterea. Vnum sacramentum non b impedit à susceptione alterius, sed † secundum matrimonium impedit à susceptione ordinum, ergo non est sacramentum.

SED CONTRA. Coitus in secundis nuptiis excusatā peccato, sicut & in primis, sed per tria bona matrimonii excusatur coitus matrimonialis, quæ sunt fides, proles, & sacramentum, ergo secundum matrimonium est sacramentum.

Præterea. Ex secunda coniunctione uiri ad mulierem non sacramentali non contrahitur irregularitas, sicut patet ex fornicatione, sed in secundis nuptiis cōtrahitur irregularitas, ergo sunt sacramentales.

RESPONDEO, Dicendum, quòd ubicunque inueniuntur illa, quæ sunt de esse sacramenti, ibi est uerum sacramentum. Vnde cum in secundis nuptiis inueniantur omnia, quæ sunt de esse sacramenti, quia debita materia quam facit persona legitima, & debita forma, scilicet expressio consensus interioris per uerba de præsenti, constat quòd etiam m secundum matrimonium est sacramentum, sicut & primum. n

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd hoc intelligitur de sacramento quod induxit perpetuum effectum, tunc enim si iteratur sacramentum, datur intelligi, quòd primum non fuit efficax, & sic fit primo iniuria, sicut patet in omnibus sacramentis, quæ imprimunt characterem; sed illa sacramenta, quæ habent effectum non perpetuum, possunt iterari sine iniuria sacramenti, sicut patet de pœnitentia, & quia uinculum matrimoniale tollitur per mortem, nulla fit iniuria sacramento, si mulier post mortem uiri iterato nubat.

QVÆSTIO. LXIII. ART. I.

251 CONCL. Secundæ matrimonium est sacramentū, sicut & 1m.

¶ PROB. Quia in secundis nuptiis inueniuntur omnia, quæ sunt de esse sacramenti, ideſt debita materia & forma (patet in textu.)

¶ NOT. Dil genter aduerte, quod sit materia matrimonii, & à quo causetur quæ duo textus innuit. Causatur enim à persona legitima ad matrimonium contrahendum, & cōsequenter materia ipsa fiunt actus illarum personarum subiecti sensus. Vide supra q. 42. ar. 1. & ad 1m.

1m de maiori. Qui iterat sacramentum. R. quod induxit perpetuum effectum: non tempora lem. §. ut in textu. Tunc nihil &c. Nam uinculū matrimoniale, qui est effectus matrimonii, quia tollitur per mortem uiri sine iniuria &c.

Universidad de Deusto
Biblioteca

2m de maiori. In omni sacramento. Re. vt est sacramentum: non, ut habet aliquid de defectu sacramenti. §. Tunc nihil &c. Nam ratione defectus dicti in textu benedictio à secundis nuptiis subtrahitur, & non ratione sacramenti.

3m dminori. In secundo matrimonio cõsiderato in ordine ad præcedens matrimonium, in scripto. §. Iam significatio, inuenitur &c. ut in tex. Tũc nihil &c. Nã qñ dicit effectus q̃ secundũ matrimoniũ est verum sacramentũ, cõfirmat illud secundũ se ipsum, non aũt in ordine ad præcedẽs respectu cuius habet defectũ sacramenti (ut arguitur.)

¶NOT. De isto defectu sacramenti tacto in textu fin. vide perspicacius in ad 1m. ibiq; considera ex parte cuius contingat attendat ille defectus.

4m dmaiori. Sacramentũ nõ imprimit, &c. inquantũ sacramentum non inquantum habens aliquid de defectu sacramenti. §. Tunc nihil &c. loquitur. n. conclusio de secundo matrimonio, ut sacramentum, non aliter.

APPENDIX.

Vill. pro 2. hcclef. &c. EX articulo habes primò: quomodo per rationem offendas: mentiũ in finuatum à Cõcilijs & scripturis, secundum matrimonium esse sacramentũ. Et à Concilio quidem Flor. sic Reliqua uero quatuor reiterationẽ admittãt. Hæc illud de sacram. Inter quæ quatuor matrimoniũ intelligiti ubi patet. Cũ itaq; sacrim hoc matrimonii reiterari possedi cat, intelligendũ relinquit, q̃ matrimonium reiterarũ erit sacramentum. Alioquin sacramentum hoc nõ reiteraretur, ut patet etiã mediocriter instructis. Item à Concil. Trid. sess. 7. idipsum intimatur p hoc; q̃ reiterationẽ sacramenti huius admittit. Vide ut & infra ut supra ex Florẽtino. A scripturis uõc. 1. Cor. 7. & Rom. 7. ubi iterum habendi plures Apostolus concedit ius legenti conflat. Cum ergo de matrimonio sacramento loquatur, & in ipso reiterationẽ admittat, nulla diminutione quõ ad sacramentũ facta; restat clarũ, ipsum semel sacramentũ esse et matrimonium sequens. Ex his rejectior (& quidẽ, à fortiori) iuxta triplex error Erasmi (ut refert Iacobus Lop. Stunica post finem itinerarium inter Erasmi propositiones suspectas uel scandalosas) dicentis; haud scio an hoc sacramentum septimum, i. matrimonium ueteribus fuerit cognitum. Itẽ dicentis: nullus est locus; unde liquet, Græcos, & Latinos connumerare coniugium inter septem sacramenta. Item dicentis: haud scio: an ætate diui Hieronymi ecclesia numerarit matrimonium inter septem sacramẽta. Itẽ quasi per ambitionẽ nam quandam dicẽtis: Theologi faciũt matrimonium unũ ex septem sacramentis. Dixi supra ly à fortiori: quoniam si secundum matrimonium, de quo aliqui forsan propter defectum significationis sacramenti aliquando dubitarũt esse sacramentum, tenetur sacramentum esse (ut & ratione articuli, & authoritan buspiq; missis patet,) multo magis matrimonium absolute sumptum in sua nobilissima significatione (& hoc est primum) erit sacramentum, & de hoc uel minimum dubitare nephas est. Ad abundantiorem tamen doctrinam pro damnatione contra huiusmodi suspectas Erasmi propositiones, uide supra eius damnationem. q. 41. ar. 1. sappen. & ar. 1. appen.

¶Secundò habes: quomodo per rationem prædicta patrum, & scripturarum pro quanto insinuant matrimoniũ sequens primum esse sacramentum, & intelligas, & defendas.

¶Tertiò uides quomodo ex iis mediis Angelica doctrina hæc, & declaretur, & confoletur.

QVÆST. LXIIII. ART. 1.

CONCL. Vir tenetur uxori debitum reddere in his, quæ ad generationem prolis spectant; salua tamẽ prius personæ incolumitate.

¶Examen. Ly uir &c. etiam è conuerso. Quod enim de uiro respectu uxoris dicitur, etiam de uxore respectu uiri cointelligendum est.

¶Ly in his, quæ &c. Hoc est in his, ad quæ naturaliter sequi potest generatio sc. n. uir uel uxor debitum petant nõ propter prolis generationem, sed propter uitandam fornicationẽ (ut in senibus, & sterilibus;) nõ est putandũ pp hoc, q̃ nõ teneãtur sibi in uicẽ debitũ reddere. Et q̃ aliter D. Thomæ cõclusionẽ hãc intelligeres sensum extorqueres cõtra authoris intẽtionẽ. Nõ tenetur ergo uir reddere debitũ in his, quæ non pertinãt ad generationẽ prolis, i. non tenetur pollutionem emittere extra uas naturale, neque huic periculo se exponere, quamuis forsan à coniuge inuitaretur, imò sic agendo peccarent ambo.

Hic est sensus literæ.

¶PROB. 1. Quia unus coniugum hẽt potestatem super corpus alteri* in his quę ad uirtutem generatiuam spectant (patet ex supra, arqueiu pęs senti textu.) 2. Quia (ly salua tamen &c.) uxor non habet potẽstatem in uiro, nec è contra, quantum ad ea, quæ sunt de indiuidui conseruatione ordinata (patet à simili de subministratione nutritiuæ ad generationem secũdum cuius motum regula seruanda est in actu matrimonij.)

1m maior. Nullus prohibetur à sumptione Eucharistiæ, propter hoc, quòd pręcepta implet. ¶. prohibetur tamen ab ipsa propter hoc, q̃ redditur ineptus ad diuina. §. Tunc nihil contra. Licet enim q̃ debitum reddit præcepti impleat: tamen ex hoc redditur ineptus ad diuina contẽplanda. Et hoc non quia ille actus sit peccatũ, sed quia est maximè distrahens q. 41. art. 1. & 2.

2m conclusio. Videtur q̃ licite possit debitum potenti negari. ¶. quando petit debitum ultra saluam consistentiã personæ debentis. §. Tunc nihil &c. Nam non habet potestatẽ uxor in corpus uiri, nec è contra, nisi salua consistentia personæ, à qua petit debitum: ut conclusio docet.

3m cõsequentia. Si ergo &c. ¶. negatur consequẽtia nisi aliàs illa impotentia esset ut esset uel ex causa nõ sanabili, uel ex matrimonio. §. ut in textu: Tunc nihil &c. ut patere facilè potest.

¶*Corollarium.* Ergo secundũ textũ hunc, nõ tenetur uir ad nõ ieiunandũ; maximè cũ est de præcepto ecclesiæ ut tuetur se potenti, esset personę nocium, uel ratione infirmitatis, uel ratione solutionis iam factæ, ergo videtur quòd licite possit debitum poscenti negari.

3 Præterea. Quicunq; facit se impotentem ad faciendum id, ad quod ex præcepto tenetur, peccat, sin ergo aliqs ex necessitate pcepti tenetur ad reddendum debitũ, vt q̃ peccet, si ieiunando, uel alias corpus suum attenuando, impotentem se reddat ad debiti solutionem, quod non uidetur uerum.

4 Præterea, Matrimonium secundum Philosophum ordinatur ad procreationem prolis, & educationem, & iterum ad communicationẽ uitæ, sed lepra est contra utrumq; matrimonij finem, quia cum sit morbus contagiosus, mulier leprosa non tenetur cohabitare uiro, similiter etiam morb. frequenter transmittitur ad prolem, h ergo uiro leprosa uxor debitum reddere non tenetur, ut uidetur.

SED CONTRA. Sicut seruus est in potestate domini sui, ita & unus coniugum in potestate alterius, ut patet 1. Cor. 7. sed seruus tenetur ex necessitate præcepti domino suo debitum seruitutis reddere, ut patet Rom. 13. Reddite omnibus debita, cui tributum &c. ergo, & unus coniugum ex necessitate præcepti tenetur alteri debitum reddere.

Præterea. Matrimonium est ordinatum ad fornicationẽ vitandam, ut patet 1. Corinth. 7. sed hoc nõ posset per matrimonium fieri, si unus alteri nõ teneretur debitum reddere, quando concupiscentia infestatur, ergo reddere debitum est de necessitate præcepti.

RESPONDEO, Dicendũ, quòd matrimonium principaliter est institutũ in officium naturæ, & ideo in actu ipsius seruandus est naturæ motus secũdm quẽ nutritiua non ministrat generatiuę, nisi illud, qđ superfluit ad conseruationem indiuidui; quia hic est ordo naturalis, ut prius aliquid in seipso perficiat & postmodũ alteri de perfectione sua communicet & hic est ordo charitatis, q̃ naturam perficit: & iõ cum uxor in uiro potestatem non habeat, nisi quantum ad generatiuam uirtutem, non aũt quantum ad ea, q̃ sunt de conseruatione indiuidui ordinata, uir tenetur uxori debitum reddere in his, q̃ ad generationem prolis spectãt, salua tñ prius personę incolumitate*.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd aliquis implens aliquod præceptum põt reddi inhabilis ad aliquod sacrum officiũ prosequendũ, sicut iudex, q̃ homem ad mortem condemnans præceptum implens, irregularis efficitur, similiter ẽt ille, qui præceptum implens debitum soluit, redditur ineptus ad diuina officia exequenda, non q̃ ille actus sit peccatum, sed ratione carnalitatis illius actus. Et sic (secundum q̃ Magister dicit) Hieronymus loq̃ uitur tantum de ministris Ecclesiæ; nõ autem de alijs, qui sunt suo iudicio relinquendi, quia possunt † & ex deuotione dimittere, & sumere corpus Christi absque peccato.

AD SECVNDVM dicendum, q̃ uxor non habet potestatem in corpus uiri, nisi salua consistentia personæ ipsius, ut dictũ* est. Vnde si ultra exigit, non est petitio debiti, sed iniusta exactio, & propter hoc uir non tenetur ei satisfacere.

AD TERTIVM dicendum, q̃ si aliquis redditur impotens ad debitum soluendum ex cã ex matrimonio sequuta, puta cum prius debitũ reddidit, & est impotens ad debitum soluendum, ulterius mulier non habet ius petendi, & in petendo ulterius se magis meretricem, q̃ coniugem exhibet: si aũt reddat impotens ex alia causa, si illa est licita, sic iterum nõ tenetur, nec potest mulier exigere, si nõ est licita, tunc peccat, & peccatum uxoris, si propter hoc in fornicationem labatur aliquo modo, sibi imputatur: & ideo debet, quantum potest, dare operã, ut uxor contineat.

AD QVARTAM dicendum, q̃ lepra† soluit sponsalia, sed non matrimonium: unde * etiã uxor uiro leproso tenetur reddere debitum, non tamen tenetur ei cohabitare, quia non ita cito inficitur ex coitu, sicut ex frequenti cohabitatione, & quamuis generetur infirma proles, tamen melius est ei sic esse, quàm penitus non esse.

ordo charitatis, q̃ naturam perficit: & iõ cum uxor in uiro potestatem non habeat, nisi quantum ad generatiuam uirtutem, non aũt quantum ad ea, q̃ sunt de conseruatione indiuidui ordinata, uir tenetur uxori debitum reddere in his, q̃ ad generationem prolis spectãt, salua tñ prius personę incolumitate*.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd aliquis implens aliquod præceptum põt reddi inhabilis ad aliquod sacrum officiũ prosequendũ, sicut iudex, q̃ homem ad mortem condemnans præceptum implens, irregularis efficitur, similiter ẽt ille, qui præceptum implens debitum soluit, redditur ineptus ad diuina officia exequenda, non q̃ ille actus sit peccatum, sed ratione carnalitatis illius actus. Et sic (secundum q̃ Magister dicit) Hieronymus loq̃ uitur tantum de ministris Ecclesiæ; nõ autem de alijs, qui sunt suo iudicio relinquendi, quia possunt † & ex deuotione dimittere, & sumere corpus Christi absque peccato.

AD SECVNDVM dicendum, q̃ uxor non habet potestatem in corpus uiri, nisi salua consistentia personæ ipsius, ut dictũ* est. Vnde si ultra exigit, non est petitio debiti, sed iniusta exactio, & propter hoc uir non tenetur ei satisfacere.

AD TERTIVM dicendum, q̃ si aliquis redditur impotens ad debitum soluendum ex cã ex matrimonio sequuta, puta cum prius debitũ reddidit, & est impotens ad debitum soluendum, ulterius mulier non habet ius petendi, & in petendo ulterius se magis meretricem, q̃ coniugem exhibet: si aũt reddat impotens ex alia causa, si illa est licita, sic iterum nõ tenetur, nec potest mulier exigere, si nõ est licita, tunc peccat, & peccatum uxoris, si propter hoc in fornicationem labatur aliquo modo, sibi imputatur: & ideo debet, quantum potest, dare operã, ut uxor contineat.

AD QVARTAM dicendum, q̃ lepra† soluit sponsalia, sed non matrimonium: unde * etiã uxor uiro leproso tenetur reddere debitum, non tamen tenetur ei cohabitare, quia non ita cito inficitur ex coitu, sicut ex frequenti cohabitatione, & quamuis generetur infirma proles, tamen melius est ei sic esse, quàm penitus non esse.

ti, esset personę nocium, uel ratione infirmitatis, uel ratione solutionis iam factæ, ergo videtur quòd licite possit debitum poscenti negari.

3 Præterea. Quicunq; facit se impotentem ad faciendum id, ad quod ex præcepto tenetur, peccat, sin ergo aliqs ex necessitate pcepti tenetur ad reddendum debitũ, vt q̃ peccet, si ieiunando, uel alias corpus suum attenuando, impotentem se reddat ad debiti solutionem, quod non uidetur uerum.

4 Præterea, Matrimonium secundum Philosophum ordinatur ad procreationem prolis, & educationem, & iterum ad communicationẽ uitæ, sed lepra est contra utrumq; matrimonij finem, quia cum sit morbus contagiosus, mulier leprosa non tenetur cohabitare uiro, similiter etiam morb. frequenter transmittitur ad prolem, h ergo uiro leprosa uxor debitum reddere non tenetur, ut uidetur.

SED CONTRA. Sicut seruus est in potestate domini sui, ita & unus coniugum in potestate alterius, ut patet 1. Cor. 7. sed seruus tenetur ex necessitate præcepti domino suo debitum seruitutis reddere, ut patet Rom. 13. Reddite omnibus debita, cui tributum &c. ergo, & unus coniugum ex necessitate præcepti tenetur alteri debitum reddere.

Præterea. Matrimonium est ordinatum ad fornicationẽ vitandam, ut patet 1. Corinth. 7. sed hoc nõ posset per matrimonium fieri, si unus alteri nõ teneretur debitum reddere, quando concupiscentia infestatur, ergo reddere debitum est de necessitate præcepti.

RESPONDEO, Dicendũ, quòd matrimonium principaliter est institutũ in officium naturæ, & ideo in actu ipsius seruandus est naturæ motus secũdm quẽ nutritiua non ministrat generatiuę, nisi illud, qđ superfluit ad conseruationem indiuidui; quia hic est ordo naturalis, ut prius aliquid in seipso perficiat & postmodũ alteri de perfectione sua communicet & hic est ordo charitatis, q̃ naturam perficit: & iõ cum uxor in uiro potestatem non habeat, nisi quantum ad generatiuam uirtutem, non aũt quantum ad ea, q̃ sunt de conseruatione indiuidui ordinata, uir tenetur uxori debitum reddere in his, q̃ ad generationem prolis spectãt, salua tñ prius personę incolumitate*.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd aliquis implens aliquod præceptum põt reddi inhabilis ad aliquod sacrum officiũ prosequendũ, sicut iudex, q̃ homem ad mortem condemnans præceptum implens, irregularis efficitur, similiter ẽt ille, qui præceptum implens debitum soluit, redditur ineptus ad diuina officia exequenda, non q̃ ille actus sit peccatum, sed ratione carnalitatis illius actus. Et sic (secundum q̃ Magister dicit) Hieronymus loq̃ uitur tantum de ministris Ecclesiæ; nõ autem de alijs, qui sunt suo iudicio relinquendi, quia possunt † & ex deuotione dimittere, & sumere corpus Christi absque peccato.

AD SECVNDVM dicendum, q̃ uxor non habet potestatem in corpus uiri, nisi salua consistentia personæ ipsius, ut dictũ* est. Vnde si ultra exigit, non est petitio debiti, sed iniusta exactio, & propter hoc uir non tenetur ei satisfacere.

AD TERTIVM dicendum, q̃ si aliquis redditur impotens ad debitum soluendum ex cã ex matrimonio sequuta, puta cum prius debitũ reddidit, & est impotens ad debitum soluendum, ulterius mulier non habet ius petendi, & in petendo ulterius se magis meretricem, q̃ coniugem exhibet: si aũt reddat impotens ex alia causa, si illa est licita, sic iterum nõ tenetur, nec potest mulier exigere, si nõ est licita, tunc peccat, & peccatum uxoris, si propter hoc in fornicationem labatur aliquo modo, sibi imputatur: & ideo debet, quantum potest, dare operã, ut uxor contineat.

AD QVARTAM dicendum, q̃ lepra† soluit sponsalia, sed non matrimonium: unde * etiã uxor uiro leproso tenetur reddere debitum, non tamen tenetur ei cohabitare, quia non ita cito inficitur ex coitu, sicut ex frequenti cohabitatione, & quamuis generetur infirma proles, tamen melius est ei sic esse, quàm penitus non esse.

tentem ad reddendũ debitum. Ergo nec tenetur ad præstandũ dictum pœnitentiã dispensat, uel pro peccatis suis assumptas uel ad aliũ licitum finem ut seruet se potentem ad reddendũ debitũ. Et sic de alijs licitis exercitijs. Cæterum uigilanter pensare dẽt: an illa licita sint, & alias circũstantias bonas habeãt: ne ex hoc & se ipsum, & uxorẽ laqueo inuoluat: maximè cũ per talia forsitan minus diserte assumpta forsit reddere impotentem ad reddibitionem debiti, & in hũmodi, præsertim qñ sunt de pęcepto, consulere peritos timoratos; & p̃prio iudicio nõ fidere. Ergo ex rãsione ad hoc 3m. ad 2m. & 1m. patere quam rectè instituarit Dionysius. 17. q. 2. nec mirandus &c. q̃ uir uxoratus est in periculis naufragantiũ. Vnde ibi ad hoc mirandum dr eadem: qui uxorem duxit, cũ tamen prius monachalem uitam ducere proposuisset. Cũ ergo (inquit) se esse in hoc portu gaudeant mirandum naufragati. Vxor ẽdux xisti. Super quib. uerbis inquit gloss ibid. sicut naufragans subijcit se undis periculis, nec proprio motu regitur, sed ventis: sic habens uxorem. Hęc ibi.

*Ll. 4. Sentẽt. dist. 32. para. D.

Coniuges sunt in periculis naufragantiũ.

*In corp. art.

4m illatio cõclusionis. Ergo &c. ¶. negatur illatio. §. licet n. non teneatur cohabitare uxor uiro leproso: tenetur tamen ei debitum reddere propter rationẽ dictam in textu.

APPEN-

261 †Hier. in ferm. quã cutur simulest De esu agni Paschalis, in expli. Hodie frustra chatiffimi, populus Israel, & refert Dect. 31. q. 4. c. Sciatis.

*Lib. 4. Sẽt. dist. 32. parag. D. in prin-

so. Quod enim de uiro respectu uxoris dicitur, etiam de uxore respectu uiri cointelligendum est.

¶Ly in his, quæ &c. Hoc est in his, ad quæ naturaliter sequi potest generatio sc. n. uir uel uxor debitum petant nõ propter prolis generationem, sed propter uitandam fornicationẽ (ut in senibus, & sterilibus;) nõ est putandũ pp hoc, q̃ nõ teneãtur sibi in uicẽ debitũ reddere. Et q̃ aliter D. Thomæ cõclusionẽ hãc intelligeres sensum extorqueres cõtra authoris intẽtionẽ. Nõ tenetur ergo uir reddere debitũ in his, quæ non pertinãt ad generationẽ prolis, i. non tenetur pollutionem emittere extra uas naturale, neque huic periculo se exponere, quamuis forsan à coniuge inuitaretur, imò sic agendo peccarent ambo.

Hic est sensus literæ.

¶PROB. 1. Quia unus coniugum hẽt potestatem super corpus alteri* in his quę ad uirtutem generatiuam spectant (patet ex supra, arqueiu pęsenti textu.) 2. Quia (ly salua tamen &c.) uxor non habet potẽstatem in uiro, nec è contra, quantum ad ea, quæ sunt de indiuidui conseruatione ordinata (patet à simili de subministratione nutritiuæ ad generationem secũdum cuius motum regula seruanda est in actu matrimonij.)

1m maior. Nullus prohibetur à sumptione Eucharistiæ, propter hoc, quòd pręcepta implet. ¶. prohibetur tamen ab ipsa propter hoc, q̃ redditur ineptus ad diuina. §. Tunc nihil contra. Licet enim q̃ debitum reddit præcepti impleat: tamen ex hoc redditur ineptus ad diuina contẽplanda. Et hoc non quia ille actus sit peccatũ, sed quia est maximè distrahens q. 41. art. 1. & 2.

2m conclusio. Videtur q̃ licite possit debitum potenti negari. ¶. quando petit debitum ultra saluam consistentiã personæ debentis. §. Tunc nihil &c. Nam non habet potestatẽ uxor in corpus uiri, nec è contra, nisi salua consistentia personæ, à qua petit debitum: ut conclusio docet.

3m cõsequentia. Si ergo &c. ¶. negatur consequẽtia nisi aliàs illa impotentia esset ut esset uel ex causa nõ sanabili, uel ex matrimonio. §. ut in textu: Tunc nihil &c. ut patere facilè potest.

¶*Corollarium.* Ergo secundũ textũ hunc, nõ tenetur uir ad nõ ieiunandũ; maximè cũ est de præcepto ecclesiæ ut tuetur se potenti, esset personę nocium, uel ratione infirmitatis, uel ratione solutionis iam factæ, ergo videtur quòd licite possit debitum poscenti negari.

3 Præterea. Quicunq; facit se impotentem ad faciendum id, ad quod ex præcepto tenetur, peccat, sin ergo aliqs ex necessitate pcepti tenetur ad reddendum debitũ, vt q̃ peccet, si ieiunando, uel alias corpus suum attenuando, impotentem se reddat ad debiti solutionem, quod non uidetur uerum.

4 Præterea, Matrimonium secundum Philosophum ordinatur ad procreationem prolis, & educationem, & iterum ad communicationẽ uitæ, sed lepra est contra utrumq; matrimonij finem, quia cum sit morbus contagiosus, mulier leprosa non tenetur cohabitare uiro, similiter etiam morb. frequenter transmittitur ad prolem, h ergo uiro leprosa uxor debitum reddere non tenetur, ut uidetur.

SED CONTRA. Sicut seruus est in potestate domini sui, ita & unus coniugum in potestate alterius, ut patet 1. Cor. 7. sed seruus tenetur ex necessitate præcepti domino suo debitum seruitutis reddere, ut patet Rom. 13. Reddite omnibus debita, cui tributum &c. ergo, & unus coniugum ex necessitate præcepti tenetur alteri debitum reddere.

Præterea. Matrimonium est ordinatum ad fornicationẽ vitandam, ut patet 1. Corinth. 7. sed hoc nõ posset per matrimonium fieri, si unus alteri nõ teneretur debitum reddere, quando concupiscentia infestatur, ergo reddere debitum est de necessitate præcepti.

RESPONDEO, Dicendũ, quòd matrimonium principaliter est institutũ in officium naturæ, & ideo in actu ipsius seruandus est naturæ motus secũdm quẽ nutritiua non ministrat generatiuę, nisi illud, qđ superfluit ad conseruationem indiuidui; quia hic est ordo naturalis, ut prius aliquid in seipso perficiat & postmodũ alteri de perfectione sua communicet & hic est ordo charitatis, q̃ naturam perficit: & iõ cum uxor in uiro potestatem non habeat, nisi quantum ad generatiuam uirtutem, non aũt quantum ad ea, q̃ sunt de conseruatione indiuidui ordinata, uir tenetur uxori debitum reddere in his, q̃ ad generationem prolis spectãt, salua tñ prius personę incolumitate*.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd aliquis implens aliquod præceptum põt reddi inhabilis ad aliquod sacrum officiũ prosequendũ, sicut iudex, q̃ homem ad mortem condemnans præceptum implens, irregularis efficitur, similiter ẽt ille, qui præceptum implens debitum soluit, redditur ineptus ad diuina officia exequenda, non q̃ ille actus sit peccatum, sed ratione carnalitatis illius actus. Et sic (secundum q̃ Magister dicit) Hieronymus loq̃ uitur tantum de ministris Ecclesiæ; nõ autem de alijs, qui sunt suo iudicio relinquendi, quia possunt † & ex deuotione dimittere, & sumere corpus Christi absque peccato.

AD SECVNDVM dicendum, q̃ uxor non habet potestatem in corpus uiri, nisi salua consistentia personæ ipsius, ut dictũ* est. Vnde si ultra exigit, non est petitio debiti, sed iniusta exactio, & propter hoc uir non tenetur ei satisfacere.

AD TERTIVM dicendum, q̃ si aliquis redditur impotens ad debitum soluendum ex cã ex matrimonio sequuta, puta cum prius debitũ reddidit, & est impotens ad debitum soluendum, ulterius mulier non habet ius petendi, & in petendo ulterius se magis meretricem, q̃ coniugem exhibet: si aũt reddat impotens ex alia causa, si illa est licita, sic iterum nõ tenetur, nec potest mulier exigere, si nõ est licita, tunc peccat, & peccatum uxoris, si propter hoc in fornicationem labatur aliquo modo, sibi imputatur: & ideo debet, quantum potest, dare operã, ut uxor contineat.

AD QVARTAM dicendum, q̃ lepra† soluit sponsalia, sed non matrimonium: unde * etiã uxor uiro leproso tenetur reddere debitum, non tamen tenetur ei cohabitare, quia non ita cito inficitur ex coitu, sicut ex frequenti cohabitatione, & quamuis generetur infirma proles, tamen melius est ei sic esse, quàm penitus non esse.

†Cap. litteras. de cõuersione leprosi. *ibid. ea. *. inscript. Quoniã.

QVÆSTIO LXIIII.

De annexis matrimonio, & debiti redditione, in septem articulos diuisa.

CONSEQVENTER considerandum est de annexis matrimonio. Et primo,

Articvlvs 1.

Vtrum alter coniugum teneatur alteri ad redditionem debiti.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur quòd alter coniugum non teneatur alteri ad redditionem debiti ex necessitate præcepti. Nullus enim prohibetur à sumptione Eucharistię propter hoc q̃ præceptum implet, sed ille, qui uxori debitũ reddit, non potest carnes Agni edere, ut Hierony. † in litera* dicit, ergo reddere debitum non est de necessitate præcepti.

¶2 Præterea. Quilibet põt licite abstinere ab his, quę sunt sibi nociua in persona, sed aliquando reddere debitum poscenti de debiti redditione.

Secundo, de pluralitate uxorum. Tertio de bigamia. Quarto de libello repudij. Quinto, de filiis illegitime natis.

Circa primum quæruntur septem.

¶Primo, Vtrum alter coniugum teneatur alteri debitum reddere.

¶Secundo, Vtrum debeat aliquando reddere non poscenti.

¶Tertio, Vtrum uir, & uxor in hoc sint ęquales.

¶Quarto, Vtrum unus sine cõsensu alterius possit notũ emittere, per quod redditio debiti impediatur.

¶Quinto utrum tempus impediat debiti petitionem.

¶Sexto, Vtrum petens tempore sacro peccet mortaliter.

¶Septimo, Vtrum reddere teneatur tempore festiuo.

Articvlvs 1.

Vtrum alter coniugum teneatur alteri ad redditionem debiti.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur quòd alter coniugum non teneatur alteri ad redditionem debiti ex necessitate præcepti. Nullus enim prohibetur à sumptione Eucharistię propter hoc q̃ præceptum implet, sed ille, qui uxori debitũ reddit, non potest carnes Agni edere, ut Hierony. † in litera* dicit, ergo reddere debitum non est de necessitate præcepti.

¶2 Præterea. Quilibet põt licite abstinere ab his, quę sunt sibi nociua in persona, sed aliquando reddere debitum poscen

QVÆST. LXIIII. ART. 1.

CONCL. Vir tenetur uxori debitum reddere in his, quæ ad generationem prolis spectant; salua tamẽ prius personæ incolumitate.

¶Examen. Ly uir &c. etiam è conuerso. Quod enim de uiro respectu uxoris dicitur, etiam de uxore respectu uiri cointelligendum est.

¶Ly in his, quæ &c. Hoc est in his, ad quæ naturaliter sequi potest generatio sc. n. uir uel uxor debitum petant nõ propter prolis generationem, sed propter uitandam fornicationẽ (ut in senibus, & sterilibus;) nõ est putandũ pp hoc, q̃ nõ teneãtur sibi in uicẽ debitũ reddere. Et q̃ aliter D. Thomæ cõclusionẽ hãc intelligeres sensum extorqueres cõtra authoris intẽtionẽ. Nõ tenetur ergo uir reddere debitũ in his, quæ non pertinãt ad generationẽ prolis

261 †Hier. in ferm. quã cutur simulest De esu agni Paschalis, in expli. Hodie frustra chatiffimi, populus Israel, & refert Dect. 31. q. 4. c. Sciatis.

*Lib. 4. Sẽt. dist. 32. parag. D. in prin-

APPENDIX.

1 Vul. ad 5. Eccl. &c.

EX articulo habes. ¶Primò quomodo per rationem exludas errorem Libertinorum (Prat. Libertini) qui uolunt, q uxores reddant debitum maritis, non suæ sectæ. Item Pauperū de Lugduno (ut habetur in summa Fratris Y corset. 5ª. p. c. 1. in bibliotheca Vaticana manu scripta) dicentium: matrimonium esse fornicationē iuratam, nisi continenter coniugati viuant.

2 ¶Secundò habes: quomodo per rationem ostendas, hos errores meritò dānari. 1. Cor. 7. Vnusquisq; suam uxorem habeat, & vnaquæq; suum virum. Vxori vir debitum reddat, similiter & uxor viro. Hæc ibi. Vbi non facit Apostolus exceptionē de sectis Libertinorum, uel alterius. Non. n. dicit uxori suæ talis uel talis sectæ, nec dicit viro suæ uel alterius sectæ: tanquam denotans, q̄ post matrimonium uerum contractum tenentur coniuges, quicunq; fuerint illi, rōne cōiugii reddere sibi inuicē debitum. Icē à Papa Alexandro iij. de secund. nupt. j. Dominus ac redemptor &c. Nullus ad secundas nuptias migrare præsumat, quod ei ex conflet, q̄ ab hac vita migrauerit coniunx eius. Si uero aliquis uel aliqua id facere? non seruauit, & de morte prioris coniugis adhuc sibi existimat dubitandum esse, cui nuptiæ, debitū non deneget, postfuturi; q̄d si fecerit, nouerit se nullatenus excusandum. Quòd si post de prioris coniugis una cōstiterit: resistis adulterium complexibus ad priorem coniugē reuertatur. Hæc ibi. Vnde à fortiori demonstratiō coniugi certo, & indubitato, debet reddere debitum alteri coniunx.

3 ¶Tertiò habes: quomodo per rationem prædicta patrum, & scripturarū, pro quanto teneti alterum coniugum alteri ad reddit onem debiti insinuant, & intelligas, & probes, & defendas.

4 Quarto uides: quo ex ijs uicissim Angelica doctrina hęc & declaretur, & consoliduetur.

QVÆST. LXIIII. ART. II.

264 CONCL. Vxori, etiam si non expressè petit uerbis debitum, vir tenetur reddere: quando expressa signa in uxore apparent voluntatis reddendi debiti.

¶PROB. Quia illa expressio signorum locum petitionis tenet, etiam si uxor propter uerecundiam taceat.

¶NOT. Intellige semper hæc iuxta moderamen multiplex

ARTICVLVS II.

Vtrum uir teneatur reddere debitum uxori non petenti.

AD SECVNDVM sic procedi-
tur. Videtur, quòd non teneatur uir debitum reddere uxori non petenti. Præceptū enim affirmatiuum non obligat nisi ad tempus determinatum, sed tempus determinatum solutionis debiti non potest esse, nisi quando petitur, ergo aliàs soluere non tenetur.

2 Præterea, [h] De quolibet debemus præsumere meliora: sed melius etiam est coniugib. continere, quàm matrimonio uti, ergo nisi expressè debitum petat, debet præsumere, quòd ei placet continere, & sic non tenetur debitum ei reddere.

3 Præterea, Sicut uxor habet potestatem in uirum, ita domi nus in seruum: sed domino non tenetur seruus seruire, [h] nisi quando sibi ab ipso imperatur, nec ergo uir tenetur uxori reddere debitum, nisi quando ab ea exigitur.

4 Præterea, Vir [h] potest aliquando uxorem exigentem precibus auertere, ne exigat, ergo multo magis potest non reddere, si non exigat.

SED CONTRA, In redditione debiti medicamentum præstatur contra uxoris concupiscentiam, sed medicus, cui infirmus est commissus, tenetur morbo eius subuenire etiam si ipse nō petat, ergo uir uxori non petenti tenetur debitum reddere.

Præterea, Prælat* tenetur cor- K

*Al. exigatur.

rectionis remedium circa peccata subditorum adhibere, etiam eis contradicentibus, sed redditio debiti est in uiro ordinata contra peccata uxoris, ergo tenetur uir debitum reddere quādoque etiam non petenti.

RESPONDEO, Dicendum, q̄ petere debitum est dupliciter. Vno modo expresse, ut quando uerbis inuicem petunt. Aliomodo est petitio debiti interpretata, quando scilicet uir percipit per aliqua signa quòd vxor vellet sibi debitum reddi: sed propter uerecundiam tacet, & ita etiam si non expresse petat uerbis debitum, tamen uir tenetur reddere, quando expressa signa in uxore apparent uoluntatis reddendi debiti [n].

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd tempus determinatum non est quando petitur, sed quādo timetur ex aliquibus signis periculum, ad quod uitandum ordinatur debiti redditio, nisi tunc reddatur.

AD SECVNDVM dicendum, q̄ uir potest talem præsumptionē habere de uxore, qui in ea contraria signa non uidet: sed quādo uidet, esset stulta psumptio.

AD TERTIVM dicendum, q̄ dominus non ita uerecundatur à seruo petere debitum seruitutis, sicut uxor à uiro debitū coniugij. Si tamen dominus nō peteret, uel propter ignorantiam uel alia de causa, nihilomin* seruus teneretur implere, si periculum immineret; hoc enim est non ad oculum seruire, quod Apostolus seruis mandat. *

AD QVARTVM dicendum, q̄ maritus uiso periculo per signa sibi occurrente tenetur soluere debitum, etiam quòd expressè ab uxore non exigatur. Vide 2ᵐ respondeo litteræ ly si tamen dominus non peteret, &c.

¶Examen. Ly hoc enim est non ad, &c. Hoc est quædam confirmatio, qua confirmat Apostolus responsionem hanc secundam. Cum enim dicit seruis, q̄ non seruiant ad oculum, vult dicere, quòd non seruiant solummodo in his, quæ imperantur dominis sui, sed etiam in his, quæ non imperantur quando scilicet uident periculum imminere domino ipsi: nisi tale seruitium adimpleant, etiam tacentibus illis. Sanctus Doctor igitur & responsum dedit bonum, & tanto melius, quanto ipsum ex scripturis confirmauit.

4m de antecedente. Potest &. propter aliquam rationabilem causam, & sine magna

F positum articulo primo: quoniam hic articulus illum præsupponit, sicut in ordine. Ita & in dictorū ueritate. Quod & studeas in ordine aliorum articulorū: & q̄ nil aliud de hoc tibi dicerem.

1m de minori. Nisi quando petitur. &. vel qñ timetur periculum de inconuenienti, nisi tunc reddatur. §. Vtpatet in tex. Tunc nihil &c. ut ex dictis clarū est: & maximè etiam in ad 1m.

2m maior. De quo libet debemus præsumere melio a. &. nisi uideatur contrarium. §. Tunc nihil. &c. Nā licet uir possit talem præsumptionem, qualis in argumento dī, habere de uxore qñ non apparet aliquid in contrarium; tamē quando uidet &c. ut in textu.

¶NOT. Præsumptio, de qua loquitur argumentum consistit in cognitione intellectiua, & signa illa, de quibus respondum, consistunt in sensu. Quia igitur cognitio nostra omnis incipit a sensu: ideo optimè dicit textus, q̄ quando uidet signa contraria præsumptionis talis, esset fluctuum præsumere uoluntatem continentiæ in coniuge talia signa monstrante.

3m de maiori Ita. &. quantum ad habere potestatem nō quantum ad exequendum libere dicit. §. Tunc nihil &c. Nam vxor à uerecundia tenetur quandoq;, ne li beré exequatur prædictam potestatem in si cumquod non est de domino respectu seruitutis in textu.

Item de minori. Nisi quando ab ipso imperatur. &. uel quando periculum imminueret de inconuenienti præsupo. §. etiam scilicet, quòd non imperaretur seruitum tenuo. Tunc nihil &c. Nam iam dictum est,

Ratio 2ª.

*Ad Eph. 6. & Colos. 3.

CONCL. Secundum æqualitatem quantitatis uir & vxor non sunt æquales in matrimonio, neque quātum ad actū coniugalem, neque quantum ad dispensationem domus.

¶NOT. Dictum est supra etiam per Philosophum, q̄ uir & vxor habent duplicem communicationem, unam respectu prolis generandæ, alteram respectu domus dispensandæ. Et ideo nunc in conclusione fit mentio de utraque communicatione. De prima quidem per ly quantum ad actum coniugalem: de secunda uerò per ly quantum ad dispensationem domus.

¶PROB. 1ª Quia in actu coniugali id quod nobilius est, uiro debetur (cum hic agens ut ad 3 tō.) & uxor sit patiens (ib. d.)

2 Quia in gubernatione domus uxor regitur, & uir regit.

gna instantia: non autem, absque causa rationabili & cum magna instantia. §. ut in textu. Tunc nihil &c. ut patet ex dictis.

APPENDIX.

1 Vul. p S. Eccl. &c.

EX articulo habes. ¶Primò quomodo per rationem interimas errores recitatos ar. 1. appen. & quidem à fortiori. Si enim coniuges tenentur reddere debitum sibi inuicem plus uel minus interpretatiuè exigētibus: multò magis illud sibi inuicem expressè postulantibus reddere tenentur, (ut patet). Dicit ly sibi inuicem plus uel minus &c. quia non tantū de matrimonio respectu vxoris, sed ēt de uxore respectu mariti cō clusio intelligēda est, cùm ad partia iudicētur in matrimonio art. 3. sed tamen plus uerecundatur uxor, & minus maritus: ex quo fit ut talis interpretatiua requisitio magis attendatur ex parte uxoris, quàm mariti.

Tho. 4. d. 32. arti. 3. & seq. *Li. 12. c. 16. to. 3.

2 ¶Secundò habes: quomodo per rationem ostēdas errores illos meritò damnati à &c. ut in 1ª arti. 1. appen.

3 ¶Tertiò habes quo modo per rationem authoritates sacræ ibi recensitas demōstres intelligi eas in hoc alio sensu: uidelicet de reddit one debiti in petitionem interpretatiuam. Verbi gratia, quando dicitur uxori uir debitum reddat, sumitur ly uxori, interpretatiuè etiam requirenti.

*Art. 1. & 2. huj⁹ q.

4 ¶Quartò habes: quomodo per ratiocinem prædictā ibi scripturarum, & patrū, pro quanto uxori, ex interpretatiua petitu lanti, teneri uirum reddere debitum insinuant, & intelligas, & probes, & tueatis.

5 ¶Quintò uides, quomodo ex ijs uicissim Angelica doctrina hæc, & declaretur, & consoliduetur.

QVÆST. LXIIII. ART. III.

265 CONCL. 1ª. Secundum æqualitatem proportionis, uir & uxor sunt æquales in matrimonio, quantum ad utrumque prædictorum in conclusione prima.

¶PROB. Quia sicut uir tenetur uxori ad id quod uiri est tum in actu coniugali tum in dispensatione domus: ita uxor tenetur uiro ad id quod vxoris est in utroq;.

¶Corollarium. Ergo tunc aliqua dicētur æqualia secundū proportionem, qū pari formiter se habēt nō & ad inuicem, sed respectu officiorum suorū pertinētium ad unūquemq; singulariter. Verbi gratia. In proposito uir & uxor sūt æquales secundum q̄ portionem, nō in cōparatione ad inuicē (sic. n. tunc disparēs cùm uir sit nobilior) sed in comparatione ad officia singulorū. quia sicut se habet uir ad officia uirtuxo ri præstanda, ita se habet uxor ad officia vxoris uiro præstanda. Quæ. n. pertinent ad vxorem in ordine ad uirum, recipiuntur uxor in genere suo, hoc est quantū spectat ad statū uxoris: sicut recipiuntur uir officia uiri in genere suo, hoc est quā tum spectat ad statū uiri. Æqualitas ergo proportionis attenditur non secundum æquiparantiam absoluté, sed secundū æquiparantiam in execution officiorum uni cuique proprioru. Quo nos modo dicimus, q̄ & oculi*, & aures, & oēs partes corporis, sunt æquales secundū proportionē, quia licet quæuis parahuius facit officia sua ita diligenter in genere suo, sicut quælibet alia: licet sint disparesabsolutè loquendo. Quæ absoluta comparatio dicitur in textu æqualitas quantitatis: ista sit rerum ad inuicē.

Quæst. 44. arti. 2. formiter se habēt nō & j. consil. m consil. p *Li. 4. Sēt. dist. 32. in prin.

Examen. Ly reddē do debitum. Hoc dictum textus fin. non accipitur rantum p debito coniugali (vt communiter nomine debiti intelligi solet,) sed etiam pro debito dispensationis domus. Vnde sanctus Doctor introducens hoc, postquam conclusionem posuit secundam de utroq; actu, coniugali scilicet & dispensatiuo domus, dixit, ly et secundum hoc dicitur in litera, q̄ sunt æquales in reddendo debitum. Vbi notandum est q̄ ly secundum hoc respicit non tantum æqualitatem proportionis, de qua prius mentionem fecerat sed etiam debitum, quod tunc memorauerat.

1m de conclusione. Æquales. &. æqualitate proportionis non unius æqualitate quantitatis §. Tū nihil. &. gere si nobilius q̄ pati &c. ut textus.

2m de antecedente. Nō tenet &. p accidentiā nō ait, p se §. Tūc nihil &c. Nā cōclusio 2ª. intelligitur de his, quæ sunt per se, non autem per accidens.

¶NOT.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶NOT. Accidens prædictum in textu dicitur esse erubescētia petendi debitum. Et hæc dicitur accidens, quia non semper adest, sed accidit quandoque & in aliquibus, plus uel minus. Et dicitur accidere non tantum respectu fœminarum, sed etiam respectu uirorum, quamuis minus. Reperiuntur enim quandoq; & vxores, quæ nullâ de huiusmodi erubescentiâ habent, uel minorem, quâ uiri: reperiuntur & qñq; viri aliqui è contrario se habentes. Adeo q; accidens istud nō potest determinatè concludi neque in genere uxorum, neque in genere uirorum, pro singulis individuis. Cum hoc tamen uera est textura litteræ: q; scilicet in fœminis ordinariè magis reperitur, quàm in uiris propter rationem ibi allatam.

*Exam. Ly inde est q; nō ita uxor &c. Comparatiuè loquitur, non absolutè, ad quod denotat ly ita, & ly sicut. Quasi dixerit. Tenetur et am vxor reddere debitū viro non petenti expressè, iuxta prædicta in articulo secundo de uiro respectu uxoris. Est tamen non ad eadem illa casus ita ordinarie in uxore respectu uiri, sicut in viro respectu uxoris. Ex his pater negatum esse uirtualiter illud antecedens, scilicet vxor non tenetur uiro debitum reddere, nisi petat. Si tamen in telligatur solum de petitione uerbis expressa. Pro quo & uide in eluci dellibi articu. 1.

*1.-prce. a. p.

3m de minori Principali, &c. absolutè non proportionaliter. § ut in textu. Tunc nihil &c. ut patet ex cōclusionibus.

¶Corollarium. Ergo ex responsio prædicto elicetur quòd illa authoritas Gen. 2. accipit ly simile, pro æquali secundum proportionem tantum.

4m illatio cōclusionis. Ergo &c. ℟. concedatur illatio de æqualitate quantitatis & negatur de æqualitate proportionis. § Tunc nihil &c. ut patet.

beseat petere debitum sicut uxor: & inde est, quòd non ita vxor tenetur reddere debitum non petenti viro, sicut uir uxori.

AD TERTIVM dicendū, quòd ex hoc ostenditur, quòd non sunt æquales absolute, nō autem, quòd non sint æquales secundum proportionem.

AD QVARTVM dicendū, quod quamuis caput sit principalius membrum, tamen sicut membrum tenetur capiti in officio suo, ita caput membris † in suo: & sic est ibi æqualitas proportionis.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum uir & uxor possint emittere votum contra debitum matrimonij sine mutuo consensu.

AD QVARTVM sic procedi-tur. Videtur q; vir, & vxor possint uotum emittere cōtra debitum matrimonii sine mutuo consensu. Vir enim, & vxor æqualiter obligantur ad debiti solutionem, ut dictum est, sed licitum est uiro etiam vxore h prohibente accipere crucem in subsidium terræ sanctæ, h ergo etiam hoc licitum est uxori: & ideo cum per uotum redditio debiti impediatur, potest alter coniugum sine cōsensu alterius votum prædictum emittere.

¶2 Præterea. Non est expectandus in aliquo uoto consensus alicuius, qui non i potest sine peccato dissentire, quin alter cō iugum continentiam uoueat, vel simpliciter, uel ad tempus, quia impedire profectum spiri-

tualem, est peccatum in Spiritumsanctum, ergo unus potest votum continentię simpliciter, vel ad tempus sine consensu alterius uouere.

¶3 Præterea, Sicut in actu matrimoniali requiritur debiti reddi-tio, ita debiti petitio: sed unus potest sine consensu alterius uouere, quòd debitum non petet, cum in hoc sit suæ potestatis, ergo pari ratione quòd debitum non reddat.

¶4 Præterea. Nullus potest ex præcepto superioris cogi ad id, quod nō liceret sibi simpliciter vouere, & facere, quia in illicitis non est obediendum: sed prælatus superior posset præcipere uiro, vt uxori ad tempus debitum non redderet, occupando eum in aliquo seruitio, ergo hoc ēt ipse posset facere, & uouere, per quod ad debiti redditionem impediretur.

SED CONTRA est, quod dicitur primæ Corinthiorum 7. Ne fraudetis uos inuicem, nisi ex communi consensu ad tempus, ut uacetis orationi.

Præterea, † Nullus potest facere uotum de alieno, sed uir non habet potestatem sui corporis, sed uxor, ergo sine eius ♀ sensu non potest uotum continentiæ facere, uel uouere simpliciter, uel ad tempus.

RESPONDEO, Dicendū, quòd * uouere uoluntatis est, vt etiam ipsum nomen ostendit, unde de illis tantum bonis potest esse uotum, quæ nostræ subiacent uoluntati, qualia nō sunt ea, in quibus unus alteri tenetur. & ideo in talibus non potest aliquis uotum emittere sine consensu eius, cui tenetur, unde, cum coniuges sibi inuicem

generationis, coniuges erant æquales. Nam ibi matrimonium instituitur in paradiso, & in statu innocentiæ existentibus parentibus illius habetur ex Papa Bonifacio viij. de uot. & uot. redempt. in 6. quod uotum. Peccatum autem postea factum non tollit illam ipsorum æqualitatem, sicut nec matrimonialē actū generationis. Item ab eisdem scripturis meritò infinuatū, quòd sint dispares, & quātum ad actum generationis, & quantum ad gubernationē domus. Quò ad actum quidem generationis Gen. 1. Faciamus ei adiutorium simile sibi. Cum ergo propter quod unumquodq; & illud magis (primo posterius), sequatur quòd uelit dicere per hoc scriptura illa, quòd quantū ad actum generationis, de quo intelligitur ibi, uir fit nobilior quàm uxor. Quò ad actum autem gubernationis domus. 1. Thim. 2. Mulier in silentio discat cū omni subiectione. Mulieri non permitto dominari in uirum, sed esse in silentio. Adā enim non est seductus, mulier autem seducta in præuaricatione fuit. Ecce quòd Apostolus in gubernatione domus vult uxorem esse inferiorem uiro: & rationē huius affert conuenientem, quia scilicet mulier seducta fuit, Adam uerò nō, in prima uttuitque p uaricatione. Quasi dicat aperte. Mulier nō habet tam magnum uigorē rationis, quātum habet uir, quod patet à signo, quia illa seducta fuit, ille uerò non: unde & cum gubernatio domus vigenti magis ratione debeatur, quàm alteri, uiro talis gubernatio debetur, non autem uxori.

¶Secundò habes quomodo per rationem prælictā scripturarum, pro quanto pares uel dispares in matrimonio coniuges insinuant, & intelligas, & uearis.

¶Ierùò uides quo modo ex ijs uerbis Augustini

Angelica doctrina hæc & declaretur, & cōsolidetur.

*Augustin. epist. 45. in fine.

*1. Cor. 7.

*2. 2. q. 88 art. 12.

QVÆST. LXIIII. ART. IIII.

CONCL. Non potest unus absque consensu alterius continentiam uouere, & si uouerit peccat, & non debet seruare uotum, sed agere pœnitentiam de uoto male facto.

¶Examen. Ly non potest uouere absque consensu &c. Et ly non debet seruare uotum. In quantum tenetur est de alieno, nō in quantum est de suo emissum. Nam formaliter hoc est secundū com-

contextus requisitionem, loquitur sanctus Doctor. Vade probabit conclusionē per hoc, q; quis non potest promittere id, qđ est alienum. Quando igitur non est alienum, puta exigere, non cadit sub conclusione.

¶Ly de voto male facto. In quantum scilicet de alieno factum est. Sic. n. est male factū sed non obstante hoc reddendum quodam modo est etiam male factū quā tum est ex parte ipsius vouentis. Vade sedm primos non est male factum si uir uouerit continentiam, quantū est ex parte sui uiri licet secundum alios neq; quantum est ex parte sui, neq; absolutè possit uouere continentiam. Vide in ad 3m. Tamen ad primorum magis opinionem declinat S. doctor, tanquā absolutè probabiliorē: vt patet ex Alexand. ij. de conuers. coniugum ibidem. Primus (inquit) se non exigere debitum, qđ sit eius potestate erat, & ideo, quòd sic hoc, vouū tenuit. Nō reddere autem non erat in eius, sed mulieris potestate. Vnde intelligas, q; quantum ad hoc, uouū nō tenuit.

*Al. uelit.

*Al. officio.

¶PROB. Quia de illa tantum bona potest esse uotum, quæ nostræ subiacent uoluntati, non autē de his, in quibus unus alteri tenetur, absque consensu istius & continentia coniugū annumeratur uiter ea, in quibus unus alteri tenetur.

¶Corollarium. Absolutè ergo loquendo continere non subiacet uoluntati cuiuslibet coniugum, puta uxoris non est ista facultas, neque iterum uiri. Intelligo, quo ad reddere debitum, nō quo ad exigere, quod confirma ex Alexan. supra.

1m minor. Licitè est uiro, etiam uxore prohibente, accipere crucem in subsidium terræ sanctæ. ℟. si intentio uiri sit subuenire necessitati ecclesiæ generalis. §. Tunc nihil &c. Nam illa prohibitio uxoris habetur pro irrationabili in casu illo, ut patet in principio textus: & debitum coniugale nō omninò subtrahitur per hoc uxori, ut ibid.

¶Corollarium. Irrationabilis ergo habetur prohibitio illa uxoris & ex parte hac, magis negotijs fidei fauere deberet, quàm sibi ipsi, & ex parte ēt simplius, qa posset seq uiri. Adde q; uxor in corpore uiri pātē habita limitādo declarare potest: non tñ per exemplum hic datum de feudo, sed etiam per dicta in ad 4m.

¶NOT. Confirmatur hæc doctrina de uoto ex Innocentij ij. decreto sic. In tanta necessitate populi christiani, nè terræ sanctæ impediatur subsidium, uiri præter uxoris assensū, huius peregrinationis propositū uouere libere valēt, & qđ uouerint, libere adimplere tenentur, sicut ex his, sunt ab eo admonēdæ. Hæc ibi, ex multa.

Item illatio conclusionis. Ergo &c. ℟. negatur. § Non. n. est simile de uxore ad uirū in hoc pp multiplices rōnes sicut de uiro, qa cū uir dēat regere & emittere uxorem, sed ly nec est simile de uxore, qa cū uir dēat regere & emittere uxorem, sed ly nec est simile de uxore.

2m de antecedente. Negatur hoc. §. Nam alter cōiugum dissentiens non dissentit, ut bonum cōtinentiæ impediat, quod esset peccatum (ut arguitur), sed &c. ut in textu.

3m de maiori. Ita. ℟. quantū ad requisitionem uiri sufficit non, quantum ad id proprię in illis, teneatur in redditione debiti, per quam continentia impeditur, non potest unus absque consensu alterius continentiā vouere, & si uouerit peccat, & non debet seruare uotum, sed agere pœnitentiam de uoto male facto.

AD SECVNDVM dicendum, q; alter coniugum dissentiēs uoto continentiæ alterius nō peccat, quia non dissentit ut bonū illius impediat, sed ne sibi iudicium generetur.

AD TERTIVM dicendum quòd circa hoc est duplex opinio, quidam enim dicunt, quòd vnus absque consensu alterius potest vouere, quòd non petat debitum, non autem quòd non reddat, quia in primo uterque est sui iuris, sed non in secundo. Sed quia si alter numquam peteret debitum, ex hoc alteri matrimonium onerosum redderetur, dum oporteret vnum onus semper debitum petendi subire. Et ideo alij probabilius dicunt, quòd neutrum potest unus sine consensu alterius uouere.

AD QVARTVM dicendum, q; sicut mulier accipit potestatem in corpore uiri, saluo hoc, in quo vir tenetur corpori suo, ita etiam saluo hoc in quo tenetur alii domino: & ideo sicut uxor non pōt debitū petere à uiro ♀ tra salutē sui corporis, ita nec ad impediendum hoc in quo do mino tenetur; sed * propter hoc non potest dominus prohibere quin debitum reddat.

4m minor. Prælatus superior posset præcipere uiro, ut uxori ad tempus debitum non redderet. ℟. negatur illa §. Non enim prælatus imperium ferret super hoc, sed super obligationem obedientiæ debitæ sibi a uiro ad exequendum aliquid, ut ex textu colligatur. Tunc nihil &c. ut patet.

*Quæst. 11. art. 2. ad 3.

¶NOT. Nec potest mulier ex hoc iustè lamentari, neque uirū de iniustitia accusare: quoniam ab ipsa tūc non tolleretur quod suum est. Nam sicut mulier accipit potestatem in corpore uiri, saluo hoc &c. ut in principio respondi huius quarti. Ex quo uidelicet quos limitationibus circumcingitur potestas contingalis data ipsis coniugibus in alterutrius corpore. Pro hoc & uide antic. 1. & 2.

APPENDIX.

EX articulo habes. ¶Primò quomodo per rationem interimas errores Abellon. (Prat. Abelloni. Abbincēs. Eulachius Sebastien.) discentium, q; coniugia sunt contemnēda sub prætextu superfluitatis continentię. Rationem articuli demonstratur, q; propter continentiam seruandam, ēt uoluntariam, nō debent tenuiter frangere coniuges sibi debito reddendo: id qđ esset contemnere coniugium iam contractum propter uotum. Vnde si prætextu ueri, nō superfluitatis non, contemnendū nō est cōiugium: à fortiori. multò magis, utique non est contemnendum prætextu superfluitatis. Item errorem Vigilantij (Prat. Vigilantius) qui continentiam damnabat. Tantum enim distat ab eo, quòd possit damnari continentia ut etiam coniuges ex mutuo consensu continentiam laudabiliter uouere possint, ut uxor ex consensu alterius, secundum q; præsens articulus cōcludit. Item errorem Caluinistarum (Prat. Caluinistæ dicen-

1 Vtil. p 2. Eccl. &c.

Universidad de Deusto
Biblioteca

dicentium: uoueri nihil posse Deo, nisi quod ab eo præceptum est. Ecce enim articuli ratio contra directè militat per hoc, q̃ uouere continentiam posse coniuges ex consensu dicit. Nam hoc, de quo tunc uouent coniuges, neque absolutè, neque coniugibus ipsis, præceptum est.

¶Secundò habes: quomodo per rationem ostendas errores prædictos damnari à 1. Cor. 7. ubi cõiuges de debito sibi inuicè reddendo alloquens Apostolus inquisitione fraudare inuicè, nisi forte ex cõsensu ad tempus, & iterum reuertimini in idipsum: ne tentet nos Sathanas propter incõtinentiam uestram. Hæc ibi contra Abelionios. Item ibid. Bonum est homini mulierem non tangere. Dico autem uos sine sollicitudine esse. Qui sine uxore est, sollicitus est, quæ domini sunt. Et mulier innupta & uirgo cogitat, ut sit sancta corpore & spiritu. Porrò hoc ad utilitatem uestram dico. Item. Qui matrimonio mittit uirginem suam, bene facit, & qui non mittit, melius facit. Hæc ibi omnia contra Vigilantium. Item contra eundem Matt. 19. Vbi discipulis dicentibus, q̃ si sic est causa cum uxore, non expedit nubere, monstrauit dominus id, quod absolutè expedit magis subdens: sunt eunuchi, qui se castrauerunt propter regnum cælorum. Vbi sumit ly castrauerũt quòd ad actum ipsorum genitalium, non quòd ad membra ipsa, interponunt sancti. Quali dixerit. Sunt, qui continentiam seruare proposuerunt ut regnum cælorum expeditius adipiscantur. Item à Papa Innocentio iij. licet uniuersi liberum sit arbitrium uouendo usque adeo tamen solutio necessaria est post uotũ, ut fine proprio salutis dispendio aliquo nõ liceat resilire &c. Hæc ille de uot. & uot. redemp. Ecce ergo q̃ per ly liberum sit arbitrium contra Caluinistas uotum posse fieri etiã de rebus nõ præceptis approbat, & per consequens eode tenore illos condẽnat.

¶Tertiò habes quomodo per rationem ostendas meritò infinuatum à Concil. apud Compendium, q̃ ex consensu uñ possunt uouere coniuges continentiam. Mulier, si sine licentia mariti sui uolum in capite miserit, uiro placuerit, recipiet eã iterum ad coniugium. Item illud 33. q. 5. Item à Concil. Remensi ibid. Qui uxorem suam uelare permiserit, ab hac accipiat: sed similiter conuertatur. Hæc ibi. Item à Papa Alexandro ij. ibid. nouiscasti &c. Non uiolenta, sed ex pari uoluntate & consensu (sicut sancti patres dicunt) hoc fieri debet, nequeuit monasterium eligere aut professã continentia habitum cum fœlinatione debet mutare. Hæc ille. Vbi loquit de cõiugatis quo ad uouere: ut patet in contex. ¶Quarto habes quõ per rõnem prædicta patrum, & scripturatum, pro quanto coniuges uouere continẽtiam posse ex mutuo tantum consensu insinuant, & intelligas, & probes, & uueris. ¶Quintò uides quomodo ex ijs uiciſſim Angelica doctrina hæc, & declaretur, & consolidetur.

QVÆST. LXIIII. ART. V.

267 CONCL. In diebus, in quibus spiritualibus præcipuè est uacandum, non licet petere debitum.

¶PROB. Quia actus matrimonialis horum redditi inepti ad spiritalia (cũ rõnem deprimat propter carnalem delectationẽ.)

¶NOT. Cõfirmatur dictum probationibus Apostoli 1. Cor. 7. dicentis, q̃ tuum consilium, quo nos hortamur ad uitandũ fine contagio, est inductio ad id, quod facultatem præbet sine impedimento Dũm obsecrandi. Manifeste enim per hoc innuit, q̃ Impedimẽtum ad diuina licitũ aliquẽ & pitat-

ARTICVLVS V.

Vtrum in diebus sacris impediatur petitio debiti.

AD QVINTVM sic proceditur. Videtur quòd temporibus sacris non debeat aliquis impediri, quin debitum petat. Tunc enim est h subueniendum morbo, quando inualescit: sed possibile est quòd in die festo inualescat cõcupiscentia, ergo tunc debet ei subueniri per debiti petitionem.

¶2 Præterea, Non est alia ratio quare non sit petendum debitum in diebus festiuis, nisi quia sunt orationi deputati: sed in illis diebus sunt horæ determinatæ orationi, h ergo alijs horis licebit debitum petere.

SED CONTRA, Sicut aliqua loca sunt sacra, quia deputata sunt sacris, ita aliqua tempora sunt sacra propter eandem rationem: sed in loco sacro non licet petere debitum, ergo nec in tempore sacro.

RESPONDEO, Dicendum, quòd actus matrimonialis quãuis culpa careat, tamen quia rationem deprimit propter carnalem delectationem, hominem reddit ineptum ad spiritualia, & ideo m in diebus, in quibus spiritualibus præcipue est uacandum, non licet petere debitum. m

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd tempore illo possunt alia adhiberi ad concupiscentiam reprimendam; sicut oratio, & multa huiusmodi, quæ adhiben tur etiam illis, qui perpetuo continent.

AD SECVNDVM dicendum, quòd quamuis non teneatur omnibus horis orare, tamen tenetur tota die se conseruare idoneum ad orandum.

prohibito dare quis uoluerit, incompetens medicus iudicabitur, & in arte illam peccare dicetur, & minus proficiet ad infirmi salutem. Applica tu hoc non ad reddit̃onem; sed ad petitionem debiti, qua quis coniugum subuenire sibi, tanquam infirmo, pro remedio uult.

2m illatio conclusionis. Ergo &c. ℟. negat illatio. ¶ Quãus. n. sint in diebus festiuis horæ determinatæ orationi (ut arguitur,) & consequenter homo non teneatur omnibus horis orare &c. ut in textu.

¶*Corollarium.* Ergo ex textu isto ad literam elicias intellectũ illos præceptos, Exod. 20. memento, ut diem sabbati sanctifices (q̃ sabbatum tamẽ in noua lege, Dominicos dies omnes q; alios festiuos intelligę:) inquantum ly sanctifices, dicit uacationem ad diuina. Ad hoc enim tanquam ad finem, ordinatur cessatio ab operibus seruilibus, non ut maneamus ociosi (Abstt,) sed ut uacemus diuinis. Dies igitur, eligendo, sic. Sabbata sanctifices. Hoc est. Ita uacare diuinis in die festiua debes: ut etiam teneri te ficias, & re uera tenearis, conseruare tota illa die idoneum ad orandum. Ecce intellectus ad literam.

¶NOT. Argumentum factum in contrarij intellige non sibi pari tale, sed secundum similitudinẽ quandã, ꝛc. deducete. infer re quẽ q̃ pctis fit utrobiq; (de loco, & in tpe sacro postulate de biuitted nõ inferre, q̃ tã magnũ pctũ sit in tpe sacro postulare de petitione debiti in tpe sacro sit pctũ: & hoc cõcludit optime ex eo, q̃ locus & ipse eqũentiæ in esse sacro, et in loco ipso exigere nõ liceret sine pctõ. Qualeaũt pctũ sit hoc respectu ipsius uidelicet uenialis, aut mortalis, nõ nũc, sed ars. 6. determinare uult. Nõ licet igitur textu hoc deducere uelle, tanq; uerũ, q̃ exigere debitũ in loco sacro sit uenialiter pctũ solũmõ, ueuti est de exigere ipe, qñ et cõtra intentionẽ authoris exiorqueres nimis fure in re sensum, et falsissimum diceres. Nam actus locum sacrum polluens non põt ibi fieri sine peccato magno. Cùm ergo omnis voluntaria effusio seminis humani polluat locum sacrum (ut ex iuribus, et doctoribus, et ipsamet natura sacri loci constat,) sicut et omnis effusio sanguinis ibi facta, et si tutta sit, atque a iudice, sequitur apertissimè: quòd talis exactio non potest ibi fieri sine peccato magno, quod iure sacrilegium dicitur.

Errores multiplicitèr damnati.

Coniuges q̃hq. ad cõuentũ perpetuũ tenentur. *li. 1. c. 9. nõ deul a prim cip.*

concil. m

1m de maiori

Tunc est subueniendũ. ℟. conuenienti, pro illo tunc, subuẽtio ne non, pro illo tunc in conuenienti. §. Tunc nihil &c. Nam pro tẽpore illo petere debitum non est subuentio conuenies: sed conuenienter potiũs alia adhiberi ad &c. vt in textu.

¶NOT. Ecce in scientia medica determinantur tempora qdã ad hoc, ut uteri cum tunc conuenienter & sine periculo detur: quas si alio tempore

Explic. p facis ea-piu hui⁹.

Quo intelligatur ly sabbata sanctifices.

ARTICVLVS VI.

Vtrum petens debitum in tempore sacro, mortaliter peccet.

AD SEXTVM sic proceditur. Videtur quòd petens in tẽpore sacro mortaliter peccet. Greg.* enim dicit in primo Dialo. quòd mulier, quæ in nocte cognita est à uiro, mane ad processionem ueniens, a diabolo est arrepta: sed hoc non esset h nisi mortaliter peccasset, ergo &c.

2 Præterea, Quicunq; facit contra præceptum diuinum, mortaliter peccat, sed Dominus præcipit Exodi decimonono. Nolite appropinquare uxoribus uestris, quando, scilicet erant legem accepturi, h ergo multo magis peccant mortaliter, *si tẽpore quo sacris * nouæ legis intendum est, cum uxoribus uiri

1 Vid. q. 5. Eccl. &c.

*Al. sacra mentu.

tur. Hoc autem adeo uerum est: ut etiam obsidionis tempore committeretur sacrilegium utendo matrimonio in ecclesia non solum in exigendo sed & in reddendo: quoniam potestatem in corpora sua uicissim non habent coniuges, nisi salua debita honestate quæ in talibus rebus exigitur, ar. 7. corp. Nec est inconueniens, nec tãquam de absurdo mirandum, quòd contingesteneantur ad casti tatem ex penuria loci: cùm in multis casibus hoc contingat, puta si alter incidat, si alterè sit iustis de causis absens per multos annos (vt in ad 1m & 4m, hic tangitur; & à Papa Ianoc. 3. de diuor. quanto te.) Si ergo ex aliquo euentu, puta ex incisione altius, tenentur ad castitatem perpetuam coniuges, sub pœna peccati mortalis, si cõtra hanc obligationem faciant: quid mirum, si ex penuria loci tenẽtur ad temporariam? Vide q. 62. ar. uic. 5. ad primum.

APPENDIX.

EX articulo habes. ¶Primò: quomodo per rationem infirmas, à formali, errorem Nicolaitarũ, & Monasteriũ (Prat. Communia habẽtes) ad inuicẽ promiscue indiscriminatim dicentium; concupiscit spiritus meus carnem tuam, uenit itaq; faciamus mirabilia. Sim. nec coniugalis licitũ est, quamus concupiscentia stimulet, petere debitum tempore festiuo alias honestum, (vt præsens ar. monstrat:) multò utiq; minus licebit communites quamcunq;, & quocunq; tempore, ad rem veneream inuitare, ut prædicti verbis illis faciunt; etiã si ad id concupiscentia stimulet. Item errorem Pseudoapostolorum (vt refert Card. Turrecremata, de ecclesia lib. 4. p. 1. cap. 57.) dicentium q̃ quilibet uir & mulier nudi possunt absque peccato iacere in eodem lecto, tangere se mutuo in omni sua parte, & oculari se inuicem, & coniungere ventrem ventri, si hæbita honestate quæ in talibus rebus exigitur, ar. 7. corp. Nec est inconueniens, nec tãquam de absurdo mirandum, quòd contingesteneantur ad castitatem ex penuria loci: cùm in multis casibus hoc contingat, puta si alter incidat, si alterè sit iustis de causis absens per multos annos (vt in ad 1m & 4m, hic tangitur; & à Papa Ianoc. 3. de diuor. quanto te.) Si ergo ex aliquo euentu, puta ex incisione altius, tenentur ad castitatem perpetuam coniuges, sub pœna peccati mortalis, si cõtra hanc obligationem faciant: quid mirum, si ex penuria loci tenẽtur ad temporariam? Vide q. 62. ar. uic. 5. ad primum.

APPENDIX.

EX articulo habes. ¶Primò: quomodo per rationem infirmas, à formali, errorem Nicolaitarũ, & Monasteriũ (Prat. Communia habẽtes) ad inuicẽ promiscue indiscriminatim dicentium; concupiscit spiritus meus carnem tuam, uenit itaq; faciamus mirabilia. Sim. nec coniugalis licitũ est, quamus concupiscentia stimulet, petere debitum tempore festiuo alias honestum, (vt præsens ar. monstrat:) multò utiq; minus licebit communites quamcunq;, & quocunq; tempore, ad rem veneream inuitare, ut prædicti verbis illis faciunt; etiã si ad id concupiscentia stimulet. Item errorem Pseudoapostolorum (vt refert Card. Turrecremata, de ecclesia lib. 4. p. 1. cap. 57.) dicentium q̃ quilibet uir & mulier nudi possunt absque peccato iacere in eodem lecto, tangere se mutuo in omni sua parte, & oculari se inuicem, & coniungere ventrem ventri, si habita honestate quæ in talibus rebus exigitur, ar. 7. corp. Nec est inconueniens, nec tãquam de absurdo mirandum, quòd contingesteneantur ad castitatem ex penuria loci: cùm in multis casibus hoc contingat, puta si alter incidat, si alterè sit iustis de causis absens per multos annos (vt in ad 1m & 4m, hic tangitur; & à Papa Ianoc. 3. de diuor. quanto te.) Si ergo ex aliquo euentu, puta ex incisione altius, tenentur ad castitatem perpetuam coniuges, sub pœna peccati mortalis, si cõtra hanc obligationem faciant: quid mirum, si ex penuria loci tenẽtur ad temporariam? Vide q. 62. ar. uic. 5. ad primum.

A pseudoapostolorum; & consequenter omnes eorum errores. Nam teste Augustino (ut alibi annotarum est) quorũ damnatur auctores, quomodo eorum possunt capitula recipi? Extrauagans illa Honorij ponitur in Direct. inquisit. 2. par. q. 12. [Nota: 9 principales pseudoapostolorum tpe Bonifacij) viij. combusti fuerunt, scilicet Gherardus, Dulcinus, & Margarita, tanquàm hæretici: & finaliter pro maiori parte cum magna diligentia Prælatorum Lombardiæ & Inquisitorũ ordinis Prædicatorum cõtra hæreticam prauitatẽ facta pseudoapostolorum ipsorũ fuit extirpata ex Lombardia, etiam cõgregato exercitu magno insignito cruce signaculo, & indulgentia generali collata per Papam Clementem V.

Ordo fratrum prædicatorũ cõtra hæreticos, et pro S. Ecclesia plurimũ uigil.

Tertiò habes: quomodo per rationem ostendas, meritò infinuatum fuisse a 33. q. 4. q. tempore festiuo impeditur petitio debiti, & sic. Quotiescunq; dies Natalis domini, aut reliquæ festiuitates aduenerint à proprijs & uxoribꝰ abstinere debemus. Hæc ibi. Item ibid. Si causa procreandorũ filiorũ ducitur uxor, non in omnem tempus rõcessum uidetur ad ipsum utimur quia & dies festi, & dies processionis, & ipsa ratio concepꝰ, & partꝰ, cessare usum carnis debere his temporibus demonstrant. Hæc ibi. Item ibid. Christiano cum uxore sua aliquando conuenire licet, aliquando non licet. Propter processionis. n. dies, & ieiunium, aliquando non licet conuenire: quia à licitis etabstinendũ est ad tempus, ut facilius impetrari possit, quod postulatur. Vnde Apostolus ait, ex consensu abstinendum est ad tempus ut exdedicatis oratioui. Hæc ibi. Vbi ex ratione huius decreti peditus uxoris orationi. Hæc ibi. Vbi ex ratione huius decreti peditus uxoris orationi Hæc ibi. Vbi ex ratione huius decreti reddita ostenditur q̃ multò magis ipe festiuo abstinendũ est. 4

¶Quartò habes: quomodo per rationem prædictã scripturarum & patrum, pro quanto factor dies impedire petitionem debiti intuuani, & intelligas, & probes, & uueris.

Quintò uides: quo ex ijs uiciſſim Angelica doctrina hæc & declaretur, & consolidetur. 5

QVÆST. LXIIII. ART. VI.

268 CONCL. Non peccat mortaliter uxor uel uir, si in die festo debitum petat: si sed tamen grauius est peccatum, si sola delectationis causa petatur, quàm si propter timorem, quo quis sibi cauet de lubrico carnis, debitum petat.

¶PROB. Quia debitum petere in die festiuo, non potest aggrauare in infinitum (cùm non trahat in aliam speciem.)

¶Examen. Ly in speciem. Scilicet moris. De specie. n. tali loquimur, nõ de specie naturæ: eo modo, quo fornicatio trahit in aliam speciem ab adulterio, quia licet eiusdem speciei naturalis, lintur paret, tamen aliam speciem moris constituit, quæ vocatur fornicatio.

¶Ly in infinitum. Hęc grauatio fit per auersionem à bono infinito. Adeo q̃ubi non est ista auersio, licet sit conuersio ad bonum humanum, non potest esse aggrauatio in infinitum. Tantum enim aggrauatur peccatum, quanta est offensa, & tanta offensa, quanta est dignitas personæ, à qua per offensam recedit. Vnde aggrauatio in infinitum, offensa infinita, auersio à Deo, et peccatum mortale idem sunt: sicut è contra aggrauatio non in infinitum, offensa finita, non auersio à Deo cum inordinata cõuersione ad creaturam, et peccatum ueniale, sunt idem.

1m de maiori. Nisi mortaliter peccasset. ℟. uel nisi cõtra conscientiã fecisset. ℟. Tũc uide. &c.

Nam

Universidad de Deusto
Biblioteca

Nam primum est falsum, secundum autem verum: & consequenter peccatum mortale illius mulieris non consisteret in hoc, quod cognita est à viro, sed in hoc, quòd contra consentiam fecit, ut in textu.

¶NOT. Contra conscientiam agere, peccatum mortale dicitur esse in textu. Et meritò. Nam fundamentum huius est, q̃ peccatum est voluntarium. Quando igitur ratio, quæ præcedit voluntatem apprehendit aliquod esse contra legem Dei, licet aliquando non esset, & voluntas amplectitur illud sic intellectum tunc formaliter loquendo facit contra legem Dei, licet non materialiter, & è contra, Dato enim quòd aliquid reuera sit contra legem Dei, si tamẽ intellectus per ignorantiam totaliter existentiam apprehendat illud non esse contra legem Dei: tunc voluntas amplectens illud sic apprehensum formaliter nõ peccat, licet materialiter sit peccatum. Vnde dicebat b Augustinus, q̃ peccatum non est peccatum nisi sit voluntarium. Ita quòd secundum illum, aliquod est secundum se peccatũ, quod alicui non imputatur in peccatum: ut supra. Exemplum primum colligens festucã de terra perseuerante conscientia, q̃ talis actus sit peccatum mortale. Exemplum secundum: vt Iacob cognouit Liam non suam: quam inuincibili ignorantia credebat esse Rachelem uxorem suam. Credidit itaque mulier adducta in textu: quòd cognitam se fuisse à viro tempore illo sacro. Fuisset peccatum mortale, & talis conscientia perseuerante ingessit se uiro: i. processum illi: & ideo dicitur in littera, q̃ fecit contra conscientiam & temere, idest contra conscientiam quamuis erroneam. Non enim peccatum mortale euadit qui sequitur conscientiam erroneam ad mortale ligantem. Pro quo nota, 1. 2. q. 19. art. 5 & 6.

Consentia ẽrro nea ligat. *Al. emũ dationẽ.

2m illatio conclusionis. Ergo &c. ℞. negatur illatio. §. Non enim ex illa auctoritate, f. Iodi potest probari, q̃ appropinquare uxoribus sua sit nunc peccatum mortale, sed &c. ut in textu.

¶NOT. Iuxta capacitatem tamen recipientium moderari conuenit doctorum uerba & leges suas, ideoq; dicitur in textu, quòd carnalibus populis conueniebat multa necessario exigebantur ad nunditiam carnis pertinentia, quæ nunc non sic exiguntur pro viris spiritualibus, quibus datur ex nouo.

APPENDIX.

1 Vesl. p 5. Eccl. &c. EX articulo habes ¶Primò quomodo per rationẽ à fortiori interimas hæresim Catharorum (ut refert Card. Turrecremata de Ecclesia, lib. 4 cap. 3 5.) dicentium, quòd matrimonium carnale est peccatum mortale. Per hoc enim, q̃ articulus monstrat, non esse mortale reddere debitum coniugibus in festo, patet, q̃ multo magis non est peccatum mortale ipsum coniugium, neque in actu coniugali absolute sumpto, neque in alio tempore.

2 ¶Secundò habes quomodo per rationem à fortiori demonstratur illam meritò damnari à 1. Tim. 3. Volo autẽ iuniores nubere, filios procreare, matres familias esse. Ecce ab Apostolo persuasio & contractus matrimonij, & actus eius carnalis, ne quo utique non possent procreari hijs quem tamen Apostolum cõstat, minquam habuisse, si esset mortale peccatum. Per hoc ergo, q̃ matrimonium est hi carnalem actum probat, Catharorum hæresim apertissime damnat. Item à 8c ut 9. 41. art. 3. ad 4. & 41. art. 3. item 2 & ut in 4. par. q. 72. item à Gen. 1. Crescite, & multiplicamini. Scimus autem, Deum non posse negare seipsum. 2. Tim. 4. quod esset si approbaret, uel etiam (quod peius est) haberet persuasum.

ADSECVNDVM dicendum, q̃ ex authoritate illa non potest probari quòd sit peccatum mortale, sed quòd sit incongruum. Multa enim ad 'munditiam carnis pertinentia exigebantur de necessitate præcepti in ueteri lege, quæ carnalibus dabatur, quæ in noua lege non exiguntur, quæ est lex spiritus.

ARTICVLVS VII.

Verum unus coniunx teneatur alteri debitum reddere in tempore festiuo.

AD SEPTIMVM sic proceditur. Videtur quòd etiã non teneatur tempore festiuo reddere. Quia peccantes, & h consentientes pariter puniuntur, ut patet Rom. primo: sed ille, qui reddit debitum, consentit petenti, qui peccat, ergo, & ipse peccat. 2 Præterea, Ex præcepto affirmatiuo obligamur ad orãdum, & ita ad aliquod tempus, determinatum, ergo pro tempore illo, in quo quis orare tenetur, reddere debitũ non debet, sicut nec eo tempore, quo tenetur temporali domino ad speciale obsequium.

SED CONTRA est quod dicitur. 1. Corinth. 7. Nolite fraudare inuicem, nisi communi consensu ad tempus &c. ergo quando perit, reddendum est ei.

RESPONDEO, Dicendum, q̃ cum mulier habeat potestatem in corpore uiri, quãtum ad actũ generationis spectat, m tenetur unus alteri † debitum reddere quocunq; tempore, & quacunque hora, salua debita honestate, quæ in talibus exigitur n, quia nõ oportet quòd statim in puncto reddat debitum (patet ex diffinitione rationis.)

¶Tertiò habes quomodo per rationem ostendat, meritò à Io 1 eis. 5 5. q. 4. in appendice articuli quinc. cuius inuentum fuisse, q̃ huiusmodi petitio non est mortale peccatum. Vt enim ibi patet illa decreta non adducuntur pro ratione talis abstinentiæ, nisi ly expeditius uacare orationi, & ly ut facilius impetrari possit, quod postulatus quæ non inferunt, ut patet, peccatum mortalem non abstinentem tunc à secundum se licitis, i. à petitione debiti.

¶Quarto habes quomodo per rationem prædictã ibi patrum, pro quanto talem petitionem non esse mortalem insinuant, & intelligat, & probes, & tuearis. 4

¶Quinto videsquo modo ex ijs uerissimis Angelica doctrina hæc & declaretur, & consolidetur.

QVÆST. LXIIII.

ART. VII.

CONCL. Tenetur unus alteri debitum reddere quocunque tempore, & quacunque hora, salua debita honestate, quæ in talibus exigitur. 269 concl.

¶Examen. Ly quocunque tempore. Nõ dicit quocunq; loco. Nam nullũ interest inter hæc duo, cùm locus facit semper dicat detractam contractarietatem ad actũ generetum, ita q̃ mortale peccatum incurratur ab utroque cõiugum sine petente quam reddente tantum est supra art. 3. not. posti ad 2m. Adde q̃ hoc in dicto Papæ Gregorij re fundatur, ide contecr. eccles. uel altar. si ecclesia non consecrata, cuiuscunque fuerit femina polluta, aqua prorsus exorcizata tamen in nomine diuinæ laudis organa suspendantur. Hæc ibi. Vbi nota ly cuiuscunque semine, & ly non consecratæ: & unde Papam in primo comprehendere etiam coniuges, ut secundo ecclesias suam non consecratas. Nota quo que glosam ibi dicentem q̃ ratio fuit sacrilegi, licet locus adhuc consecratus non fit. Vide de loca citata ab ea. Ergo absque dubio sacrilegi magis balneum fumi fieri fit consecratus.

Ly salua debita honestate &c. Hæc honestas comprehendit etiam honestatem loci, quamuis non facit ut ex probatione textuali colligi.

PROB. 1. Quia unusquisque coniugum habet potestatem mutuam in corpore alterius quantum ad actum generationis spectat (patet ex supra) 2. Quia (ly salua &c.) non oportet q̃ in publico reddat debitum (patet ex diffinitione rationis.)

¶Examen. Ly cum mulier habeat potestatem &c. Illud quod de muliere dicit intelligit uirilem de uiro. Et ideo in antecedente formalis probationis primæ partis hoc nun expressum est.

¶Ly quantum ad actum generationis. Adsignificandum q̃ coniuges non habent manifestam potestatem in corpore extra illud, quod spectat ad actum generationis. Non ergo potest uir abuti k uxore sua neque extra uas naturale, neque extra modum à natura ordinatum, quicunque sit ille modus. Et quod de uiro dicitur respectu uxoris, contingit de uxore respectu uiri. Adeò q̃ uterque peccat, si extra illud, quod ad actum generationis spectat, potestatem exerceat in alterum uel consentiat exerceri. Per hoc etiam intelligit à sancto Thoma damnari omnes pollutiones coniugum & pericula uolitia uel quasi uolitia (quod est, quando non curans si eueniat pollutio sepe experta euenire ex talibus occasionibus, puta oculis in talibus &c.) quæ extra actum generationis sunt.

¶Ly non oportet. Hoc minus dicit significatiue plus. Quasi dixerit oportet quòd non reddat debitum in publico. Si enim hoc uerum est (sicut est,) etiam utique uerum illud minus, scilicet q̃ non oportet &c. Exterum elegit sanctus Doctor exprimere potius ly non oportet, quàm ly oportet quòd non: quia in textu agebatur de obligatione reddẽdi debitum. Quasi dixisset

ad literam propositæ conclusionis. Dictum est, q̃ oportet uni alteri debitum reddere quocunq; &c. sed tamẽ ad uim tendum, quòd non oportet reddere in publico.

¶Ly statim. Non infertur ex hoc, quòd aliquando liceat reddere debitum in publico, quamuis non statim quia D. Thomas apposuit hoc aduerbium per modum excusandi phrasis loquendi, etiam uulgariter.

* Decret. 33. q. 5. c. 8. dicat uir. Quando enim aliqũ maximè indecens nõ esse faciendum expimere uolunt homines, ut solent, quasi ad maiorem expostulationem facti, aduerbio statim, uel simili: ut nõ oportet, te modo statim tuis tantis iracundijs destituere nũdum. Per ly statim, ergo apposium in textu significatur, quòd redderetur publico non tantum est inconueniens, sed uiam maximè inconueniens.

1m ex Apostolo. Consentiens. &. quãtum in se est. § Tunc ad hil &c. Nam iste qui debitum reddit in tempore festiuo, non offendit quantum in se est: sed ad id, quod ab eo &c. ut in textu.

¶NOT. Per dicta in textu colligitur: q̃ reddens taliter, ut desuper dictum non tantum non consentit in peccatum, sed etiam bonum iustitiæ facit, & charitatis. Iustitiæ quidem, quia reddit alteri quod suum est. Charitatis uero, q̃ tollit proximo fuc occasionẽ peccãti mortaliter, puta cum dicit se desiderio ad alios uiros uel fœminas, uel ipsum polluendi. Aliud est ergo cõsentire in peccatum, & quo loquitur Apostolus: aliud est consentire in aliquod bonum. Primum iste reddens non facit: secundum autem sic. Nec obstat, si dicatur q̃ peccat in eo, quòd petit: quoniam reddens non consentit huic rei, q̃ ipse petat, sed consentit huic tantum: quòd scilicet ipse habeat à semetipso reddente illud, quod eius est. Vnde consensus reddentis tendit solummodo ad iustitiam: & per consequens non facit contra conclusionem argumentum adductum.

2m ad antecedẽte. Determinatiõ. ℞. sic tamen, ut possit alio tempore recompensari non aliter. §. Tunc nihil &c. ut patet in textu.

APPENDIX.

1 Vesl. p 5. Eccl. &c. EX articulo habes. ¶Primò quomodo per rationem interimas brutalem errorem Cynicorum (Prat. Cynic. Bilamitæ. Tartilupini.) dicentium: quòd coire cum fœmina licet mitæ. Tartilupini.) dicentium: quòd coire cum fœmina licet quemque instar canum omni pudore fublato, publicitus. Præsens enim articulus per hoc, quòd honestatem debitam loci, etiam non fieri, defendit, aperte militat contra istos. Item errorem Fratricellorum (Prat. Dulcinus, Fraticelli) dicentium: coitum

A promissionem missendo num qualiter mulierem liceat congregatis in ecclesia, exuestis luminibus post ipsis occasum. Nota 1 q. propter ly in ecclesia, adducitur hic error in præsentia, pro quã. in hic excluditur per hunc articulum debitam honestatem loci ecclesiæ tantis. Cæterum propter ly promissionem & ly cum qualiber mulierem ptinet ad articulos quosdam supradictos, à quibus & communiter facile per se quisq; prudens uidere põt.

¶Secundò habes quomodo per rationem ostendas, prædictos errores meritò damnatos à 1. Cor. 14. Omnia honestè & secundum ordinẽ fiat in nobis. Vbi Apostolus, ũ de omnib⁹ hoc dicit, & de honestate carnalis cognitionis: imò tanto magis de hac quanto abundantiorem honorem circũdamus naturaliter circa ea, quæ in nobis uerecundiosa sunt. Item à 1. Cor. 12. item à 1. Thess. 4. Hæc est uoluntas Dei: ut abstineatis uos à fornicatione, ut scias unusquisq; uestrum suum uas possidere in sanctificatione & honore, non in passione desiderij, sicut gentes, quæ ignorant Deum. Ecce q̃ directè, quasi tangens imò confodiens Cynicos in passione desiderij ambulantes, loquitur. Item à Matth. 22. & Io. 2. per hoc q̃ dominus uno inconuenienti habens, meretur in templo ioeis fieri, eiecit inde uendentes & ementes, primis manibus eos flagellando: latroneique hure uocando, tanquã cor, qui honorem diuinum, quem in talibus loeis maxime exigit, furati contendebant. Per hoc igitur factũ, tanquam à fortiori, damnauit fraticellos prædictos: quòd multo magis sacrilegium per emissionem humani seminis, uel contractationem uenereas exercitij, est peius, quàm negotiationes illas in templo exercuisse. Item à Papa Greg. in ut supra exam. primo post concil.

¶Tertiò habes quomodo per rationem ostendas, meritò insinuarum à 1. Cor. 7. q̃ semper teneatur coniunx reddere debitũ, seruatis seruandis &c. Nolite fraudare inuicem, nisi forte ex consensu ad tempus, ut uacetis orationi. Ecce q̃ inter iniustitias opera cõnumerat negare debitum per hoc, q̃ cos facere fraudem sibi inuicem, aliud negãdo, dicit. Item à 1. q. 4. Apostolus, nec ad tempus ut uacent orationi, nisi ex consensu communi uolens; coniuges carnali inuicem fraudare debito. Hæc ibi.

¶Quartò habes quomodo per rationem prædictã scripturarum & patrum, pro quanto coniuges tenere sibi inuicem reddere debitum ex re festiuo, infirmãs, & intelligas, & probes, & tueatis.

Quinto uides quo ex ijs uerissimis Angelica doctrina hæc & declaretur, & consolidetur.

QVÆSTIO LXV. ART. I. 270

CONCL. 1. Pluralitas uxorũ non totaliter tollit, non aliqualiter impedit, finem principalẽ matrimonij, i. bonã prolis.

1 Tho. 4. d. 33. q. 1. art. 1. & seq.

* In lib. de bono cõiug. c. 11. tom. 8. † li. 4. Sentẽ. d. 33. q. 1. art. 1. & 2. Cor. 12. item à 1. Thess. 4. Hæc est uoluntas Dei: ut abstineatis uos à fornicatione, ut scias unusquisq; uestrum suum uas possidere in sanctificatione & honore, non in passione desiderij, sicut gentes, quæ ignorant Deum. Ecce q̃ directè, quasi tangens imò confodiens Cynicos in passione desiderij ambulantes, loquitur. Item à Matth. 22. & Io. 2. per hoc q̃ dominus uno inconuenienti habens, meretur in templo ioeis fieri, eiecit inde uendentes & ementes, primis manibus eos flagellando: latroneique hure uocando, tanquã cor, qui honorem diuinum, quem in talibus loeis maxime exigit, furati contendebant. Per hoc igitur factũ, tanquam à fortiori, damnauit fraticellos prædictos: quòd multo magis sacrilegium per emissionem humani seminis, uel contractationem uenereas exercitij, est peius, quàm negotiationes illas in templo exercuisse. Item à Papa Greg. in ut supra exam. primo post concil.

* In lib. de bono cõiug. c. 15. tom. 6.

† l. 1. de iust. & iure. § 1. in fi. de iure nat.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶PROB. Quia unus vir sufficit pluribus vxoribus fœcundandis, & educandis filijs ex eis natis.

¶NOT.

5 Præterea, Secundum Philosoph. 15. de Animalibus, in generatione prolis mas se habet ad fœminam, sicut agens ad patiens, & artifex ad materiam: sed non est contra ordinem naturæ, quòd unum agens in plura patientia agat, aut artifex ex diuersis materijs operetur: ergo nec [h] est contra legem naturæ, quòd unus mas plures vxores habeat.

SED CONTRA, Illud præcipue videtur esse de iure naturali, quod homini in sua institutione inditum est: sed quòd sit vna unius in ipsa institutione humanæ naturæ, est ei inditum, ut patet Genes. 2. Erunt duo in carne una, ergo est de lege [h] naturæ.

Præt. Contra legem naturæ est, q̃ homo se ad impossibile obliget, & ut quod vni datum est, alteri detur: sed homo cõtrahens cum vna vxore, sui corporis potestatem sibi tradit, ut necesse sit reddere debitum, cũ petierit, [h] ergo contra legem est, si postea alteri potestatem sui corporis tradat, quia nemo posset simul utrique reddere debitum, si simul peterent.

Præterea, De lege naturæ est, [h] Quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris, sed vir nullo modo vellet quòd vxor alium virum haberet, ergo contra legem faceret naturæ, si uxorem aliam superduceret.

Præterea. [h] Quicquid est contra naturale desiderium est contra legem naturę: sed zelus viri ad uxorem, & uxoris ad virum naturalis est, quia in omnibus inuenitur, ergo cum zelus sit amor non patiens consortium in amato, videtur quòd contra legem naturæ sit, quòd plures vxores habeant unum virum.

RESPONDEO, Dicendum, q̃ omnibus rebus naturalibus insunt quædam principia, quibus non solũ operationes proprias efficere possunt, sed quibus ẽt eas cõuenientes fini suo reddant, siue sint actiones, quæ consequantur rem aliquam ex natura sui generis, siue cõsequantur ex natura speciei, ut magneti cõpetit ferri deorsum ex natura sui generis, trahere ferrum ex natura sæ speciei. Sicut autẽ in rebus agentibus ex necessitate naturæ sunt principia actionũ ipsæ formæ, à quibus operationes proprię prodeunt conuenientes fini, ita in his, quę cognitionẽ participant, principia sunt agendi cognitio, & appetitus, vnde oportet q̃ in vi cognitiua sit naturalis conceptio, & in vi [†] appetitiua naturalis inclinatio, quibus operatio cõueniens generi, siue speciei reddatur competens fini. Sed quia homo inter cætera animalia rõnem finis cognoscit, & ꝓportionẽ operationis ad finẽ, ideo naturalis conceptio est ei indita, qua dirigitur ad operandum, conuenienter, quæ lex naturalis, uel ius naturale dicit, in cæteris aũt æstimatio naturalis uocatur. Bruta enim ex ui naturæ impelluntur ad agendum conuenientes actiones magis, quam regulentur quasi proprio arbitrio agentia. Lex enim naturalis nihil aliud est quam conceptio hominis naturaliter indita, qua dirigitur ad conuenienter agendum in actionibus proprijs, siue competant ei ex natura generis, ut generare, comedere, & huiusmodi, siue ex natura speciei, ut ratiocinari, & huiusmodi. Omne autem illud quod actionem inconuenientẽ reddit fini, quem natura ex * opere aliquo intendit, contra legem naturæ esse dicitur. Potest autem actio esse non conueniens fini, uel principali, uel secundario: & siue sic, siue sic, hoc contingit dupliciter. Vno modo ex aliquo, quod omnino impedit finem, ut omnia superfluitas, aut defectus comestionis, impedit salutem corporis, quasi principalem finem comestionis, & bonam habitudinẽ in negotiis exercendis, qui est finis secundarius. Alio modo ex aliquo, quòd facit difficilem, aut minus decentem peruentionem ad finem principalem, uel secundarium, sicut inordinata comestio, quantum ad tempus indebitum. Si ergo actio sit inconueniens fini, quasi omnino prohibens finem principalem; directe per legem naturæ prohibetur primis præceptis legis naturæ; quæ sunt in operabilibus, sicut communes conceptiones in speculatiuis. Si autem sit incompetens fini secundario quocunque modo, aut etiam principali, ut faciens difficilem uel minus congruam peruentionem ad ipsum, prohibetur non quidem primis præceptis legis naturæ, sed secundis, quę ex primis deriuantur, sicut conclusiones in speculatiuis ex principijs per se notis fidem habent, & sic dicta actio cõtra legem naturæ esse dicitur. Matrimonium ergo habet pro fine principali prolis procreationem, & educationem, qui quidem finis competit homini secundum naturam sui generis, vnde, & aliis animalibus est conueniens, ut dicitur in 8. Ethicorum, * & sic bonum matrimonii assignatur proles: sed pro fine secundario, ut dicit Philosophus, [†] habet in hominibus solum communicationem operum, quæ sunt necessaria in uita, & secundum hoc fidem sibi inuicem debent, quæ est unum de bonis matrimonii. Habet ulterius alium finem, inquantum in fidelibus est, scilicet, significationem Christi, & Ecclesiæ, & sic bonum matrimonii dicitur sacramentum. Vnde primus finis respondet matrimonio hominis, inquantum est animal, secundus inquantum est homo, tertius inquantum est fidelis. [m] Pluralitas ergo uxorum, neque totaliter tollit, neque aliqualiter impedit primum finem *, cum unus vir sufficiat pluribus uxoribus fœcundandis, & educandis filiis ex eis natis. Sed [p] secundum finem, & si non totaliter tollit, tamẽ multum impedit *, eo quòd non facile potest esse pax in familia, vbi uni viro plures vxores iunguntur, cum non possit unus uir sufficere ad satisfaciendum pluribus uxoribus ad uotum, quia communicatio plurium in uno officio causat litem, sicut in figulis contrahantur adinicem, & similiter plures vxores unius viri. * Tertium autem finem totaliter tollit *, eo quòd sicut Christus est unus, & ecclesia una: & ideo patet ex dictis, * quòd * pluralitas uxorum quodammodo est contra legem naturæ, & quodammodo non *.

* Al. operatione aliqua.

* lib. 8. c. 12. à med. ii. 8. Eth. cap. 12. à med.

* q. 41 ar. 1. corp.

conel. m

conel. p

conel. 1

conel. n

* hoc eodem cap.

¶NOT. Non tamen ex hoc inferas q̃ hoc scilicet habere plures vxores, etiam quòd unus uir sufficiat pluribus uxoribus &c. non sit peccatum mortale. Sed de hoc alias à D. Thoma. Pro nũc tantum scito quòd dictis similibus huic probationi, tanquam extorquendo ipsam, Tutæ similesque Pagani excusant excusationes in peccati suis dum pluralitatẽ uxorum habitarum defendere contendunt per hoc: non intelligentes, neque quæ loquuntur, neque de quibus affirmant. Nam probatio hæc non tendit ad excusandum peccatum in ijs factis: (sed tantum ad ostendendum cõclusionem, ut iacet,) esse ueram.

CONCL. 2ª. Pluralitas uxorum multum impedit secundariũ finem matrimonij, i. bonum fidei: quamuis non totaliter tollat.

¶PROB. Quia unus vir non potest bene sufficere ad satisfaciendum pluribus uxoribus ad uotũ (cum pluriũ communicatio in uno officio causet litem: ut de figulis patet:) & sic nõ facile potest esse pax in familia. Quia (ly quamuis &c.) relinquitur, ut clara.

¶NOT. Prouerbiũ est: q̃ quot capita tot sententiæ. Id quod maxime uerificari solet in fœminis in eodem officio circa familiam uersantibus, & inter se pas ad inuicem, & per respectum ad unum uirũ, à quo una unum, alia aliud, uult. Hac ratione dixit probatio: ut audisti.

CONCL. 3ª. Pluralitas uxorum totaliter tollit tertium finẽ i. bonum sacramẽti.

¶PROB. Quia totaliter tollit significationem Christi sponsi ad suam sponsam ecclesiam (cùm Christus sit tantum unus, & ecclesia una tm.)

¶Corollarium. Intelligitur ergo tertia conclusio hæc de totali ablatione, secundum quòd unitas ex parte utriusque, scilicet Christi & Ecclesiæ, consideratur: non autem absolutè quocunq; modo. De quo vide ar. 2. ad 5ᵐ.

CONCL. 4ª. Pluralitas uxorum quodammodo est contra legem naturæ, & quodammodo non.

¶PROB. Quia illud, quod actionem inconuenientem reddit fini, quem natura ex opere aliquo intendit, est contra legem naturæ (patet ex terminis) & pluralitas uxorum actionem inconuenientem reddit fini, uxta secundam ac tertiam conclusionẽ, non autem iuxta primam (patet applicanti.)

1ᵐ de maiori. Non præiudicat 8. quantum ad prima præceptum non quantum ad secunda §. Tunc nihil contrariat patet ex conclusione 4ª. Inde enim colligitur q̃ habere plures uxores est contra secũda si præcepta legis naturę, non autem prima. Videetiam hoc patere ex corpore: per ly si autem sit incompetens fini secundario quocunque modo aut etiam principali, ut faciens difficilem &c.

¶NOT. Prima præcepta naturæ assimilantur in textu primis principijs speculatiuis; secunda autem conclusionibus deductis ex ipsis primis. Clarum autem est: q̃ omnes homines conueniũt in conceptione primorum principiorum (ut patet 4. Metaph.) sed non secundariorum, seu conclusionũ deductarum ex illis primis (unde patet ex ea rietate tot opinionũ in scientijs speculatiuis.) Non mirum ergo: q̃ consuetudo augeat, uel etiam minuat ea, quæ sunt de secũdarijs præceptis naturæ (ut dicitur in textu:) uiusmodi est præceptum de unitate uxoris. Cæterum quòd ad illa, quæ sunt de primis præceptis naturæ, consuetudo non uariat: quoniam omnes homines in talibus principijs cõcordant, & se esse obligatos ad sic concordandum cognoscũt. Ideo in responsione data est illa glosa forma lis ad maiorem propositionem, ex qua fuit adductũ ly non præiudicat: & ab Augustino dictum est in minori, q̃aliquando fuit mos habendi plures simultanus licitè inueteratus, ut declarat Augustinus de nuptijs & cõcup. li. 1. c. 9. 17. tas.

2ᵐ maior. Qui facit contra legẽ naturæ, facit contra præceptum. & post quã lege diuina & humana huiusmodi de lege naturæ existentia, tanta fuit. §. Io quẽdo scilicet de illis, quę lex naturalis dictat secundario: quæ non sunt prima principia legis naturæ sed ex ipsis quasi deducuntur. Tunc nihil & constat patet in textu.

¶NOT. In textu ly nulla lege erat prohibitum, loquitur de præcepto quantum ad explicationem, non quantum ad sensum solummodo. Nam licet secundum explicationem uerborum illorum, scilicet non habebitis plures uxores, non fuerit scriptum præceptum hoc in legem: tamen quantum ad sensum fuit præceptum, ut in ly adhæsit uxori suæ Genes. secundo, & in ly qui aliam duxerit, macchatur Matthæi. 19. secundum quòd ab Innocentio Tertio de diuor. dicitur, & allegabatur in appensequen.

3ᵐ illatio conclusionis. Ergo &c. n. conceditur illatio quòd ad in argumẽto explicatum per me. §. Aliter enim negatur. Vt patet de utroque ex conclusionibus prædictis.

4ᵐ de conclusione. Non est contra legem naturæ. & tertio modo acceptum: non autem primo, nec secundo. §. ut in textu ly pluralitas ergo uxorum quamuis non sit contra &c. Tunc nihil &c. vt patet.

¶Cicero li. 3. ad Herennũ a med. in. fin.

*Ibi. 2. de Inuen. ali quantulũ ante finẽ.

*In lib. de bono cõiugali ca. 15. 10. 6.

*in corp. art.

*Ibi. 2. de Inuen. ali quantulũ ante finẽ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

5m de conclusione. Nec est contra legem naturæ. F & tertio modo acceptatum autem primo, nec secundo. §. ut in textu ly pluralitas &c. Vide in ad quartum; & etiam ad tertium. Tunc nihil &c. ut inde patet.

6m de conclusione. De lege naturæ. ℟. ut absque omni defectu esset instituta. § Tunc nihil &c. ut facile patet.

7m illatio cõclusionis. Ergo &c. ℟. negatur illatio. §. Nam uir proprie ma trimonium non dat sui corporis potestatem uxori &c. ut in textu.

8m maior. Qui uim non uir fieri, alteri ne feceris. ℟. eadem proportione seruata non absolutè. §. Tũc nihil &c. ut patet in textu. ly ideo non oportet, quòd ex uoluntate uiri præcepti, q̃ sicut uir non vult &c.

9m maior. Quæ quid est cõtra naturale desiderium, est contra legem naturæ. ℟. secundum quòd est cõtra naturale desiderium. §. Tunc nihil &c. Nam licet zelus uiri ad uxorem, & uxoris ad uirum sit naturalis (non arguit) tamen non est æqualis quoniam naturalis inclinatio &c. ut in textu.

APPENDIX.

Vtil. p. 8. Eccl. &c. EX articulo habes. ¶ Primò: quomodo per rationem excludas errorem Polygamistarũ (Prat. Polygamistæ) dicentium: q̃ unus uir licitè potest habere eodem tempore plures uxores.

¶ Secundò habes: quomodo per rationem ostendas, prædictum errorem meritò damnari à Concil. Martini Papæ, ut recitatur 35 quæst. 7. Si quis fuerit multus nuptijs copulatus pœnitentiam agat. Hæc sibi. Vbi loquitur de copulatione tali eodem tempore; quæ etiam annotat glosa. Nota super ly pœnitentiam agat, quod pœnitentia non datur nisi pro peccato; & consequenter, quod per hoc innuas manifestè, non esse bonum plures uxores habere eodem tempore, id quod intelleximus per ly multis nuptijs copulatus. Item ab Innocentio Termode dicor gaudemus &c. Quia pagani etiam plures simul fœminas habentes admittebantur ad baptismum, ut dicit Augustinus ad Bonifacium. Ergo non est contra legem naturæ habere plures uxores. Dicendum, quòd ad baptismum admittebantur, quia non tenebantur ad ea, quæ erant contra legem naturæ, quæ non erant eis nota. Vel dicendum, quòd ad baptismum admittebantur, quia non tenebantur ad ea, quæ erant contra legem naturæ, quæ non erant eis nota. Vel dicendum, quòd ad baptismum admittebantur, quia non tenebantur ad ea, quæ erant contra legem naturæ, quæ non erant eis nota.

AD QVINTVM patet solutio ex dictis.

Sed quia rationes inductæ in contrarium uidentur ostendere quòd pluralitas uxorum sit cõtra prima principia legis naturæ, ideo ad eas respondeo, & dico ad sextũ, q̃ natura humana abstq; omni defectu institutа est, & ideo non solum sunt indita ei illa sine quibus matrimonij finis principalis esse non potest: sed etiam illa, sine quibus secundarius finis matrimonij sine difficultate haberi non posset, & hoc modo sufficit homini in ipsa sui institutione habere unam uxorem ut *dictum est. *in corpore.

AD SEPTIMVM dicendum, q̃ vir propter matrimonium non dat sui corporis potestatẽ uxori quantum ad omnia, sed solũ ad illa, quæ matrimonium requirit, non autem requirit matrimonium, vt quolibet tempore uxori petenti uir debitũ reddat quantum ad id, ad quod matrimonium principaliter est institutum, scilicet bonum prolis, & hoc est quantum sufficit ad imprægnationem. Requirit autem hoc matrimonium, inquantum est ad remedium institutũ, quod est secundarius ipsius finis vt quolibet tempore debitum petenti reddatur, & sic patet q̃ accipiens uxores non se obligat ad impossibile, considerato principali fine matrimonii, & ideo pluralitas uxorum non est contra prima præcepta legis naturæ.

AD OCTAVVM dicendum, q̃ illud præceptum legis naturæ, Quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris, debet intelligi eadem proportione seruata. Non enim si prælatus non vult sibi resisti à subdito, ipse subdito resistere non debet. Et ideo non oportet quòd ex uoluntate uiri præcepti, q̃ sicut uir non vult quòd uxor sua habeat plures uiros, uel alium uirum, q̃ ipse non habeat aliam uxorem, quia unum uirum habere plures non est ꝺ prima præcepta legis naturæ, ut dictum est, sed unam uxorem habere plures uiros est contra præcepta legis naturæ, eo quòd per hoc quantum ad aliquid totaliter tollitur, & quantum ad aliquid impeditur bonum prolis, quod est principalis matrimonii finis. In bono enim prolis intelligitur non solum procreatio: sed etiam educatio. Ipsa enim procreatio prolis, & si non totaliter tollatur, quia contingit, post imprægnationẽ primam, iterum mulierem imprægnari, ut dicitur in Nono de Animalibus, tamẽ multũ impeditur, quia uix potest accidere quin corruptio accidat, quantũ ad utrumque fœtum, uel quantum ad alterum: sed educatio totaliter tollitur, quia ex hoc q̃ una mulier plures maritos haberet, sequeretur incertitudo prolis respectu patris, cuius cura necessaria est in educãdo, & iõ nulla lege, uel cõsuetudine est permissum, unam mulierẽ habere plures uiros, sicut econuerso. *In proxima ista.

AD NONVM dicendum, q̃ naturalis inclinatio in appetitiua sequitur naturalem conceptionẽ in cognitione; & quia nõ ita est contra cõceptionem naturalẽ, quòd uir habeat plures uxores, sicut quòd uxor habeat plures uiros, ideo affectus uxoris non tantum refugit consortium in uiro, sicut econuersо, & ideo tam in hominibus, quam in aliis animalibus, inuenitur maior zelus maris ad fœminam, quam econuerso. *lib. 7. de historia Animalium. 64. declinans dicad finẽ. in Decret. 32 q. 4.

¶ Tertiò habes quomodo per rationem prædictа scripturarum & patrum, pro quanto bigamiam tales esse contra legem naturæ aliqualiter insinuant, & intelligas, & probes, & defendas.

¶ Quarto uides quomodo ex ijs uicissim Angelica doctrina hæc declaretur, & confoliderur.

QVÆST.

QVÆST. LXV.

ART. II.

CONCL. 1ª. Lex de unitate uxoris non est humanitus, sed diuinitus instituta: nec unquam uerbis aut literis tradita, sed cordi impressa. lib. 5. Eth. cap. 11. 7. in princ.

¶ NOT. Videquam aptè concordent omnia huic loco supra art. 1. not. post ad secundum, & appen. de Papa Innocen. ij.

¶ PROB. Quia præsupponitur elata; & etiam probatur à similibus pertinentibus ad legem naturæ, in tex. *ar. præc.

¶ CONCL. 2ª. In hoc, quòd unus uir plures uxores simul habeat, à solo Deo dispensatio fieri potuit, per inspirationẽ internam: quæ quidẽ principaliter Patribus sanctis facta est, & per eorum exemplum ad alios derivata est eo tempore, quo oportebat prædictum naturæ præceptum præterniti, ut maior esset multiplicatio prolis ad cultum Deo educandæ. lib. 2. cõtra Faust. c. 3. an teme. 1. 6. *ar. præc. ad 4. & 6.

¶ Examen. Ly eo tempore &c. Scilicet testamenti ueteris. Tunc enim multiplicandus erat cultus diuinus propagatione carnali ut in ad 4um.

¶ Ly prædictum. Scilicet articulo primo, & hic in principio corp. replicatum.

¶ PROB. 1. Quia præsupponitur (cùm naturæ lex talis diuinitus solùm fuerit instituta, ut in conclusione primat): 2. Quia (ly quæ quidem &c.) patet ex scripturis: 3. Quia (ly quo oportebat &c.) multiplicatio prolis est finis principalis matrimonij, & principalior finis semper est magis obseruandus, quàm secundarius. *Alias, in

1m ex Philosopho. Ius naturale. ℟. quantum est de se semper, per accidens. §. Tunc nihil &c. Nam habere plures uxores quandoq; fuit per accidens licitum, utex conclusione secunda patet: quod quidem accidens fuit multiplicatio prolis necessaria tunc. 1m de

SED CONTRA Ad Galatas ter tio dicitur, quòd lex propter præuaricatores posita est, ut scilicet eos prohiberet: sed lex uetus fecit mentionem de pluralitate uxorum sine aliqua eius prohibitione, ut patet Deuteronomij vicesimo. Si habuerit homo duas uxores &c. ergo habendo duas uxores, non erant præuaricatores, & ita erat licitum.

Præt. Hoc idem uidetur exemplo ex sanctis Patribus, qui plures leguntur habuisse uxores, cum Deo essent acceptissimi, sicut Iacob, & Dauid, & plures alij, ergo aliquando fuit licitum.

RESP. Dicendum, quòd sicut ex dictis * patet, pluralitas uxorum esse dicitur contra legem naturæ, non quantum ad prima præcepta eius, sed quatum ad secunda, quæ quasi conclusiones à primis præceptis deriuantur. Sed quia, & actus humanos variari oportet secundum diuersas cõditiones personarum, & temporum, & aliarum circunstantiarum, ideo conditiones prædictæ à primis legis naturæ præceptis non procedunt, ut semper efficaciam habentes, sed in maiori parte: talis est enim tota materia moralis, ut patet per Philosophum in libro Ethicor. & ideo ubi eorum efficacia deficit, licite ea prætermitti possunt. Sed quia non est facile determinare huiusmodi varietates, ideo illi, ex cuius auctoritate lex efficaciam habet, reseruãtur, ut licentiam præbeant legem prætermittendi in illis casibus, ad quos legis efficacia non extendere se debet, & talis licentia dispensatio dicitur: * lex autem de unitate vxoris non est humanitus, sed diuinitus instituta; nec unquam uerbis, aut literis tradita, sed cordi impressa *, sicut, & alia, quæ ad legẽ naturæ qualitercunq; pertinent, & ideo, * in hoc a solo Deo dispensatio fieri potuit per inspirationẽ internam, quæ quidem principaliter Patribus sanctis facta est, & per eorum exemplum ad alios derivata est eo tempore, quo oportebat prædictum naturæ præceptũ prætermitti, ut maior esset multiplicatio prolis ad cultum Dei educandæ *. Semper enim principalior finis magis obseruandus est, quàm secundarius. Vnde cum bonũ prolis sit principalis matrimonij finis, ubi prolis multiplicatio necessaria erat, * debet negligi ad tps impedimentum quod posset in secundarijs finibus euenire, ad quod remouendum præceptum prohibens pluralitatem uxorum ordinatur, ut ex dictis patet ●. *1. 2. q. 94. in resp. ad 2. & 3. *Decret. d. 39. & cap. 32. q. 4. cap. 2. *li. 1. c. 3. in princ. & c. 7. circa finem. cõuers. ad * id patet ex Innoc. 1. in Decretal. li. 4. ti. 19. & ex Aug. de bono coniug. c. 7. tom. 6. * Aliàs debebat. * In corp. art. præc. * li. 5. Eth. c. 7. an medio. * Eodem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

2m de minori. Si aũt secundo modo, hoc esse nõ põt. ℣ & negat illa §. Ad probationẽ dicitur,

℣ Deus non contra, sed præter rationes naturæ inserras fecit.

3m de conclusione. Non videtur q̃ fuerit ex dispensatione. ℟ scripta exterminõ.

cordi impõs. § Quia enim est lex, talis debet esse dispensatio legis &c. ut in textu. Tunc nihil &c. Nam dispensatio talis omnium, de quibus in argumento, fiebat interpretẽ.

4m de minori Multiplicatio. ℟ fienda per carnalem propagationem: non, per spiritualem. § Tunc nihil &c. Non enim est eadẽ ratio de multiplicatiõe modo antiquitus & in lege nova. Nã veniente Christo fuit tempus plenitudinis gratiæ &c. ut in textu.

¶NOT. Propagatio antiquitus facta esse dicitur carnalis, licet postmodum ad Dei cultum ordinaretur qñ cultus Dei in uno populo tantum fidelem Iudæorum communiter repræsentabat, & consequenter, ut ille cultus diuinus amplificaretur, necessaria erat propagatio per carnem in illo populo. Et hoc significat textus dicendo, quòd cultus diuinus carnali propagatione multiplicabatur. Nunc autem post Christi aduentum dissaluata est cognitio Dei in totum orbem terrarum, & consequenter nõ est necessarium hunc, vel illi, nationi particulari; quòd propagatione carnali multiplicetur ad hoc, ut cultꝰ Dei non deficiat quo usque. Et si hæc, vel illa natio non multiplicabitur per carnem, adhuc diuinus cultus non minuetur, ex eo quòd in aliqua alia natione talis multiplicatio fiet absque dispensatione hac; quòd unus uir plures habeat uxores. Nam ratio alia est virginitas.

1. Respõ. **5m de minori.** Quam prolis multiplicatio. ℟ ut prolis præcise, non ut prolis includentis fidẽ ad Deum seruandam. § ut patet in textu. Tunc nihil &c. Nam quando hic dispensatur, non prætermittitur malus bonum propter minus bonum, sed contrarium patet applicando textum.

2. Respõ. **Item de minori.** Seruari. ℟ totaliter: non autem, aliquo modo. §. ut in textu. Tunc nihil &c. ut patet ibid. Vide 2m respõsum huius: ly nec tamen omnino tollantur &c.

APPENDIX.

Vid. p 5. Eccl. &c. EX articulo habes. ¶Primò quomodo per rationem intelligimus errorem Iudicorum (Prat Danidici) dicentium: vxori uni nõ debere unum affringi, sed alias plures posse simul habere uxores ad augendam proles. Per articulum enim hũc apparet communiter, maximè cum de dispensatione aliqua nullam faciat mentionem. Consequenter etiam si contra legem naturæ huiusmodi error potest per articulum primum excludi.

¶Secundò habes: quomodo per rationem ostendas, prædictũ errorem meritò damnari &c. ut art. 1. appen. Item à 32. q. 4. Sicut satius est fame mori, quàm idolothytis vescitia satius est defungi sine liberis, quàm ex illicito concubitu stirpem quærere. Hæc ibi. Illicitũ autem concubitum esse cum plurib. uxoribus, sine dispensatione diuina; monstratum est supra, & hic. Item à 32. q. 4. Sic nõ sunt facienda adulteria etiam utilitate filios generandi quemadmodum nec furta sunt facienda, etiam voluntate pascendi pauperes sanctos, quod tamen faciendum est, non perpetrando furta, sed sed bene utendo mãmona iniquitatis.

¶Tertiò habes quomodo per rationem ostendas; meritò dictum fuisse ab Innocentio iij. de diuort. Gaudemus &c. Nec illi unquam licuit simul plures uxores habere; nisi cui super diuina reuelatione conceſſum: quæ non subiacet, interdum etiam fallere. Per quam sicut Iacob à mendacio, Israelita à furto, Sanson ab homicidio nec & Patriarchæ, & alij uiri iusti, qui plures simul legũntur habuisse uxores ab adulterio excusantur. Hæc ibi. Vbi nota ly iusti, pro intelligentia meliori re ponitur ad arg. 3. Item meritò dictum 32. q. 4. obijciuntur Iacob quatuor uxores, qd quando mos erat, erimen non erat. Sicut Patriarchæ coniugibus exeipientibus semen suum miserebantur, non consupiscentia perficiendæ voluptatis, sed prouidentia propagandæ successionis: sic Apostoli auditoribus admirantibus doctrinam suam cõ delectabantur non auiditate consequendæ laudis, sed charitate seminandæ ueritatis. Hæc ibi. Vbi nota ly prouidentia propagandæ successionis, quòd ista intentio non inficiebat, nisi ad mucta diuina dispensatione de pluralitate vxorum quæ dispensatio uocabatur mos: vt annotauit Innocentius nunc adducto in cap. gaudemus.

¶Quartò habes: quomodo per rationem prædicta patrum pro quanto nunquam licuisse eisum plures uxores habere nisi dispensatione diuina insinuans, & intelligas, & probes, & tueatis.

Quintò uides: quòd ex ijs uicissim Angelica doctrina hęc & declaretur, & confoliderur.

QVÆSTIO LXV.

ART. III.

CONCL. Accedere ad mulierem non iunctam sibi matrimonio, quæ concubina uocatur, est contra legem naturæ. 172

¶PROB.

¶PROB. Quia illa actio est contra legẽ naturæ, quæ non est conueniens fini debito, undecũq; hoc ueniat (ut declaratur in textu;) & coniunctio concubinæ est actio non conueniens fini debito concubitus, i. bono prolis (ut declarator ibid.)

¶NOT. Diligenter aduerte propositionem illam textus, scilicet, quicunque concubita utitur propter delectationem, quæ in ipso est, non referendo in finem à natura intentum, contra naturam facit. Et solas hinc inde omnis cõcubitus extra matrimonium potest dici contra naturam: ut fornicatio, adulterij, & huiusmodi. Nam ꝙuis nõ fiat contra naturam generică quia ex his sequi potest generatio: est tamen cõtra naturam, modo hic declarato. Licet namq; adulteri, fornicatores &c. interdũt aliqñ generationem: nõ tñ eo modo, quo natura intendit. Nec dicas propter ꝓmissã propositionem cõiuges facere contra naturam, qñ coniugũntur propter delectationem solam, nõ referendo concubitum in bonum prolis: qm ne hoc ex prædictis inferres, subiunxit sãctus Doctor propositionem istam, scilicet similiter erit nisi fiat talis concubitus, qui ad illum finem conuenienter ordinari possit. Rursus. Quid nominis concubinæ. i. quid significat hoc nomen, notabis in ly consubinæ nomen illam coniunctionẽ exprimit &c. ut in textu.

¶Exame. Ly ut plurimum. Additextus hoc: quia non semper fit denominatio rei à fine, sed à multitudine, ut supra ab his annotatum est.

¶Ly tanquam ab optimo. Subiect in genere extrinseco. Nã quando fit denominatio ab optimo, ut intrinseco, tunc fit à forma essentiali quam uelut aliquid optimum esse, expressit Porphyrius lib. prædicabilium, formæ datelle: rei & Philosophus magis expresse. Ar. 1. de cœl. Physic. dicens Ea quæ sunt delectuum esse quid diuinum & optimũ.

¶Ly cõiunctio matrimonij à prolis bono nomen accepit. Hoc dicitur, pro quãto ples ex matre nascitur, à qua matre ideo matrimonium denominatur. Si fuerit obiectum, quòd à patre nascitur, negandũ est in sensu, quo sanctus Thomas nunc loquitur. Accipit enim hic nasci, pro in uentre portari, ex ipsoq; emitti, ne postea cum uenienti cibo lactari, aliisque similibus. Consequenter ergo fumit nasci eo modo quo Gregorius ix. Papa, tanquam confirmans istud propositum, dixit. Puer indiget materno solatio, ubique ante partum onerosus, post partum laboriosus, esse nolui cum ac ex hoc, legitima coniunctio matris & fœminæ, magis matrimonium, quã patrimonium nũcupatur. Hæc ille de consert. Iundel. Et literis. Vult ergo dicere textus articulo, q denominatio ista arcendi tur secundum rẽ non autem secundũ nomen. S. enim secũdum nomen fieret, non d cerneret matrimonium à prolis, sed prolificationem.

1 millatio cõclusionis. ergo &c. & ungentes illa nos. §. Nam Apostoli nõ ꝓhibuerũt fornicationem, tanquam ceremoniale quoddam per hoc, quod ea prohibuerũt Actu. 15. inter alia ceremonialia sed idolo prohibuerunt immissorum ceremonialibus &c. ut in textu fin.

¶Exame. Ly offuscataret. Sed ceruppet percutiatur tangit ad 2m. non ad rem. tollatur abiata. Nam lex naturæ, etiã data omnibus, non foret de ea sin eum finem laborum fynderesis naturalis esset ad iudicatorium inter suspicia infernalia adhuc in eis perseuerabit de qua rorum fynderesi suppositiõe Esdardatur, eorum

¶lib. 2. de Inuẽt. ali quãtulũ ante finẽ

Cõcubita ꝓp delectationẽ solam.

*Sup. dist. 41. ar. 1.

*Ar. 1. hu sect. Physic. dicens Ea quæ sunt delectuum esse quid diuinum & optimũ.

*Lib. 8. c. 12. & 14.

*Al. à pa tiori.

*In cor ꝓ arti. *Al. signi ficabit. Canonistæ in cap. qui. 14. d. c. meretrices 32. q. 2.

Universidad de Deusto
Biblioteca

eorum non morietur. Rursus. Ex textu præsenti agnoscitur, q. ex mala consuetudine sæpius fit, ut peccatum non reputetur peccatum, aut si quandoque reputatur, non tam magnum æstimetur, sicut prius æstimabatur, antequam corrupcela illa, dicta cõsuetudo, prævaluisset (ut experientia, & iudicium gentilium dicens fornicationem simplicem non esse peccatum mortale testatur.) Hoc & uirtualiter insinuauit Philosophus. 2. Metaph. di. 1. 3. q. 3. difficulter credimus illis, quorum oppositis assueti sumus.

¶ Ly differentiorem &c. Hue est. Vt ablatis fijs, quæ inter Iudæos & gentiles conuersos differentiam, i. difficultatem, faciebant, sequeretur concordia totalis inter ipsos.

*De qua ad. 1.

2m ex Tullio.

Ius positiuum. &. cõueniens: non iniquum. §. Tunc nihil &c. Nam illud ius positiuum de quo minor propositio loquitur nomine fœdi dicebatur ius, cum tamen reuera esset non ius iuri. Vnde ex obscuritate, in ad 1m, prædicta, in quo ceciderunt &c. ut in textu.

3m de maiori

Datur. &. licite: non autem illicite. §. Tũc nihil &c. Nam licet mulier soluta possit dare licite, puta per matrimoniom, uiro soluto sui corporis potestatem in perpetuum, ita potest eidẽ potestatem eandem p matrimonij actum aliter dare ad horam: non autem extra matrimonium. Et ideo in fine textus dicit ly ideo ratio non sequitur. Adest quia fieri assimilatus, uel fieri intenditur transitus à matrimonio ad concubinatum: ideo ratio est extra propositum.

xxxiio 20. Aug. ser. 164. d tẽp. initio 3 a.

4m de maiori.

Vt vult 2. &. secundũ iustitiã nõ cõtra, uel præter §. Tunc nihil &c. ut patet ex se.

Item de minori.

Res domini. 2. &. quamuis ad obsequium non quantum ad concubitum. §. Tunc nihil &c. ut ex se patet. Vide 2m. responsum litere. ly & præterea ancilla &c.

Item de conclusione.

Nulli facit iniuriã. 3. &. nec gatur ista §. facit enim talem iniuriam proli &c. ut in textu. Vide 3m. responsum litere ly & iterum interest &c.

5m de maiori.

Quod suum est. &. quantum ad omnia: non aliter. §. Tunc nihil &c. Nam mulier habet potestatem in corpore &c. ut in textu.

APPENDIX.

Vill. p 5. Eccl. &c.

EX articulo habes. ¶ Primò quomodo per rationem tãquã 1 in tadisse interimas hæresim Guilhermi Corn. (Prat. Guil. eremus Cornelius) dicentem, q. meretrix publica pauper melior est communem, quæ sibi semper aliquid in fui subsidium, quia paupertate sola omnia consummuntur peccata. Cùm enim hic ostendatur, q. accedere ad concubinam est contra legem naturæ, monstratur per hoc à fortiori, q. meretrix illa non est melior continente imò q. ipsa contra naturam agit, quod non facit continens. De hoc enim dicitur. 1. Cor. 7. Dico autem nonnupsis & uiduis, bonum est illis si sic permãserint, sicut & ego. q. si nõ se continent, nubant. Vbi clarè monstratur intelligẽtia. q. continere melius est, quàm nubere. & consequenter à fortiori, quod melius est quam meretricari. quamuis hęc sit conparatio abusiua, cum meretricari sit peccatum, & continere sit magnum bonum. Nec obstat prætextus paupertatis à Guilhermo adductus: quoniam paupertas iniquitati iuncta saluare non potest, testante scriptura Eccle. 25. Tres species odiuit anima mea, pauperẽ superbum, &c. Cùm ergo in omni peccato reperiatur superbia, patet per hoc: q. pauper iniquus, ut ille, paupertate sola non saluatur. Vnde & dixit aliquando dominus. Exod. 23. pauperis in iudicio non misereberis. Vult ergo per hoc iustitiã anteponi paupertati, Guilhermumq; damnare, ostẽdens q. paupertate sola non consummuntur peccata.

*In corp. art.

Cap. meretrices 32. q. 2.

Gen. 38.

¶ Sedò habes: quòd mulier habet potestatem in corpore uiri non simpliciter quantum ad omnia: sed solum quantum ad matrimonium, & ideo non potest contra *bonũ matrimonij, corpus uiri alteri tradere.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum accedere ad concubinam sit peccatum mortale.

AD QVARTVM sic proceditur. Videtur quòd accedere ad concubinam non sit peccatũ mortale. Maius h enim peccatum est mendaciũ, quàm fornicatio simplex, quod patet ex hoc, quòd Iudas, qui fornicationem non horruit cum Thamar committere, recusauit mẽdacium dicens: Certe mendacii arguere non poterit: sed mendacium non est semper peccatum mortale, ergo neque fornicatio simplex.

h

¶ Præterea. Peccatum mortale h morte puniri debet: sed lex uetus non puniebat concubitum concubinę morte, nisi in aliquo casu, vt patet Deut. 24. ergo nõ est peccatum mortale.

h

¶ Præterea, secundum Gregorium peccata h carnalia sunt minoris culpæ, quàm spiritualia: sed non omnis superbia, aut auaritia est peccatum mortale, quæ sunt spiritualia peccata, ergo non omnis fornicatio, quæ est peccatum carnale, est mortale.

h

¶ 4 Præterea. Vbi est maius incitamentum, ibi h est minus peccatum, quia magis peccat, qui minori tentatione uincitur: sed concupiscentia maxime instigat ad uenerea, ergo cum actus gulę non semper sit peccatum mortale, nec fornicatio simplex erit mortale.

h

SED CONTRA, Nihil excludit à regno Dei nisi peccatum mortale: sed fornicatores excluduntur à regno Dei, ut patet Primę ad Corinth. 6. ergo fornicatio simplex est peccatum mortale.

Præterea. Sola peccata mortalia crimina dicuntur: sed fornicatio dicitur crimen, ut patet Thob. 4. Attende tibi ab omni fornicatione, & præter uxorem tuam nunquam patiaris crimen scire.

RESPONDEO, Dicendum, quòd (sicut in Secunda parte dictum est.) Illi actus ex suo genere sunt peccata mortalia, per quos fœdus amicitię hominis ad Deum, & hominis ad hominem uiolatur, hęc enim sunt contra duo præcepta charitatis, quę est animę uita; & ideo cum concubitus fornicarius tollat debitam ordinationem parentis ad prolem, quam natura ex concubitu intendit m non est dubium, quòd fornicatio simplex de sui ratione est peccatũ mortale, etiam si lex scripta non esset.n

m

n

AD PRIMVM ergo dicẽdũ, quòd frequenter homo, qui non uitat peccatum mortale, uitat aliquod peccatum ueniale, ad quod non habet incitamentum, & ita etiã Iudas mendacium uitauit, fornicationem non uitans, quàmuis illud mendacium pernitiosum fuisset iniuriam habens annexam, si promissum non reddidisset.

AD SECVNDVM Dicendũ, quòd peccatũ non dicitur mortale, quia morte temporali puniatur, sed quia punitur ęterna, unde etiam furtum, quod est peccatum mortale interdum non punitur per leges temporali morte: & similiter, etiam est de fornicatione.

AD TERTIVM Dicendũ, quòd sicut non quilibet motus superbię est peccatũ mortale; ita nec quilibet motus luxurię, quia primi motus luxurię, & huiusmodi sunt peccata uenialia, & etiam concubitus matrimonialis, interdum: tamen aliqui luxurię actus sunt peccata mortalia, aliquibus motibus superbię uenialibus existentibus: quia in uerbis Gregor. *inducitis intelligitur comparatio uitiorum secundum genus quantum ad singulos actus.

*Inarg. 3.

AD QVARTVM Dicendum, quòd illa circunstantia efficacior est ad aggrauandum, quę magis appropinquat ad speciem peccati. Vnde quamuis fornicatio ex magnitudine incitamenti diminuatur, tamen ex materia, circa quam est, grauitatem habet maiorem, quàm inordinata comestio, cum sit circa ea, quę pertinent ad soluendum fœdus societatis humanę, ut dictum est, & ideo ratio non sequitur.

QVÆST. LXV. ART. IIII.

CONCLVS. Non est dubium quòd fornicatio simplex de sui ratione est peccatum mortale: etiam si lex scripta non esset. 473

¶ Exa-

¶ Examen. Ly etiam si &c. Hoc est, etiam remota lege Mosayca & Euangelica. Nam, est contra legem naturæ, quæ solum cordi impressa est artic. 1. & 3. ergo ly scripta. intelligitur exterius.

¶ PROB. Quia concubitus fornicarius tollit ordinationẽ debitam parentis ad prolẽ tar. 3. corp.) & illi actus ex suo genere sunt peccata mortalia per quos fœdus amicitię hominis ad Deũ & hominis ad hominem uiolatur (eum sint de se contra charitatem.)

1m maior.

Thodn 4. dist. 16. q. 3. art. 2 q. 1. corp.

Malus peccatum est mendacium, quàm fornicatio simplex, &. negatur ista. §. Ad rationem de Iuda dicitur, q. frequenter hõ qui nõ uitat pctũ mortale, uitat aliquod &c. ut 1 tex.

¶ NOT. Mendacium & fornicatio simplex, secundũ genus suum cõsiderata ita se habent, q. fornicatio est mortale, mendacium uero non: nisi adiuncto q. sit perniciosum. Rursus mendacium confœderatum ut perniciosum non semper tantum aggrauat, si est ut mortale, quantum fornicatio: sed quandoq; magis (ut si per mendaciũ fieret homicidium à Sempronio, quandoquidem, quam à Titio) aliquando minus. Exod. 23. in textu. Adeoq; textus dicendo ly quamuis illud mendaciũ pernitiosum &c. intendit negasse illam maiorem additis ibi. q. de mendacio pernitioso, Iudæ intelligendo. Ad propositum. n. Iudæ addita, & negata recte fuit, licet quandoq; (uniuersaliter loquendo) mendacium pernitiosum sit peius, q. fornicatio. Rursus Nota, q. illa commixtio Iudæ cũ Thamar non fuit secundum rei ueritatem fornicatio simplex, sed in æstus, ut patet ex Gen. 38. secundum tamẽ opinionem Iudæ fornicatio credita est, ex ibidẽ &c. in hoc sensu ultimo loquitur textus. Rursus. Super ly pernicioſum fuisset iniuriam habens &c. elicio. q. dare mercedem promissam &c. prostitutæ nephariæ, puta meretricio, tenetur promissio, licet ex mala causa, quę est actus turpis, originata fuit illa promissio.

2m de maiori.

Morte. &. æternarion semper tẽporali. §. Tũc nihil &c. Nam Deuter. 24. loquitur de temporali morte solum.

¶ *Cajetanus.* Ergo ex textu responsi multa loca scripturarũ recte intelligere potes tractantia de morte peccatoribus debita.

A Vt est illud Gen. 2. in quacũq; die comederis ex eo morte morieris. Principaliter siquidem de morte æterna intelligitur, quia peccato mortali debetur æterna: licet & secundario de temporali ex peccato illo causata. Vnde & subiũ æterna mortuus est Adam, etẽ ibi non fit ę̃poralis: ut intelligentia scripturæ correspondeat eventui: item Matthæ. 26. omnes qui acceperint gladium, gladio peribunt. De æterna liquidẽ semper intelligitur propter rationem textus: de temporali quandoque non uerificatur, quoniam nec eius sensus de se talis est. Applica per te ad alia similia.

3m de maiori.

Peccata carnalia. &. secũdum genus suũ non quàtum ad singulos actus. §. Sicut enim non quilibet motus superbiæ est peccatum mortale: ita nec quilibet motus luxuriæ: quia primi motus luxuriæ, & huiusmodi &c. ut in textu. Tunc nihil &c. fornicatio enim non computatur inter primos motus, ut patet.

¶ Examen. Ly & etiam cõiugalis matrimonialis interdum. Hoc aduerbium, interdum, refertur ad hoc, quòd actus matrimonialis sit peccatum ueniale. Non enim semper est: immo quandoque est meritorius q. 41. artic. 3. & 4.

4m maior.

Vbi est maius incitamentũ, ibi est minus peccatum. &. cæteris paribus: nõ aliter. §. Nam illa circunstantia efficacior est ad aggrauandum &c. utin textu usque exclusiue ad ly unde. Tunc nihil &c. Licet enim fornicatio ex magnitudine incitamenti diminuatur, tamen &c. ut in textu. Remanet ergo his non obstantibus, quòd fornicatio simplex sit mortale.

¶ NOT. Per hunc textum responsi catholici damnatur illa francellorum (ut ait Prat. suo ritu.) hæresis, quæ dicit: quod coitus carnalis quicunque, urente carnis libidine, non est peccatum, si osculum, quia ad hoc non inclinat natura, sed ad coitum est inclinatio naturalis. Similiter & per eundem textum ostenditur: quòd hæresis prædicta meritò damnatur à Clemente inter hæreses Beguinorum & Begardorum in Clementin. de hæret. ad nostrum. Applica textum responsum per te ad effugandum hanc & ad sufficiendum Clem. qm facile est.

Damnatur hær.

A P-

Universidad de Deusto
Biblioteca

APPENDIX.

EX articulo habes primò: quomodo per rationem interimas hæresim Græcorum (ut refert Guido) dicentium: quòd coitus soluti cum soluta, quod simplex dicitur fornicatio, non est peccatum.

¶ Secundò habes: quomodo per rationem interimas hæresim dámati. 1. Cor. 6. Nolite errare: neque fornicarii, neque adulteri, neque mollis, neque masculorum concubitores regnum Dei possidebunt. Hæc ibi. Ecce quòd fornicatio species luxuriæ singularis distincta contra alias species, etsi non omnes exprimantur, est peccatum mortale, ut potè à regno Dei excludens. Item à Domino Matth. 15. Decor de exeunt cogitationes malæ homicidia adulteria, fornicationes. Hæc ibi. Vbi patet quòd fornicatio, cùm distinguatur contra adulterium, significat communionem soluti cum soluta. Ioè à Galat. c. Manifesta sunt opera carnis, quæ sunt fornicatio, immunditia, impudicitia luxuria &c. quæ prædico vobis quoniam qui talia agunt regnũ Dei nõ consequentur. Hæc ibi. Vbi expresso genere per ly luxuria exprimi intelliguntur species per ly fornicatio &c & consequenter sumatur ly fornicatio, ut est soluti cum soluta. Ité à Conc. Trid. sess. 24. cap. 8. de refor. matrim. Graue peccatũ est homines soluros concubinas habere. Quare ut huic tanto malo facèa Synodus prouideat, statuit huiusmodi concubinarios cuiuscunque qualitatis & cõditionis existant, si postquam ab ordinario ter admoniti ea de re fuerint, & concubinas non ejecerint, seque ab earum cõsuetudine non seiunxerint, excommunicatione feriendos esse; à qua non absoluantur, donec re ipsa admonitioni factæ paruerint. Quod si in concubinatu per annum, censuris neglectis, permanserint, contra eos ab ordinario severè pro qualitate criminis procedatur. Mulieres soluta, quæ cum concubinariis publicè vixerint, si ter admonitæ non paruerint, ab ordinariis locorum pro modo culpæ puniantur, & extra oppidum vel diœcesim (si ita eidem ordinariis videbitur) invocato, si opus fuerit, secularis brachio ejiciantur: alia pœnis contra concubinarios inflictis in suo robore permanentibus. Hæc ibi. Ex quibus omnibus patet apertissimè: rationabiliter damnari propositionem erroneam Martini cuiusdam de magistris (ut refert Alfonsus Castr.) dicentis quòd ille, qui credit, fornicationem simplicem non esse peccatum, non est hæreticus. Manifestum enim est illum esse hæreticum, qui sententiam contra scripturam apertã tuetur: & (ut patuit) aperta sententia est scripturæ, quòd fornicatio simplex est peccatum mortale.

¶ Tertiò habes quomodo per rationem prædicta patuit, pro quanto concubinã habere esse peccatũ mortale infinuant, & intelligas, & probes, & defendas.

¶ Quartò vides: quomodò ex ijs ultimis Angelica doctrina hæc declaratur, & consolidetur.

Vtil. p 3. Eccl. &c.

Cap. meretrices & in eo. 32 q. 2.

ARTICVLVS V.

Vtrum aliquando licitum fuerit concubinam habere.

AD QVINTVM sic proceditur. Videtur quòd aliquando licitum fuerit concubinam habere. Sicut enim habere vnam uxorem est de lege naturæ, [h] ita non habere concubinam, sed aliquando licuit plures uxores habere, ergo, & habere concubinam.

¶ 2 Præterea. Non potest aliqua simul esse ancilla, & [h] uxor, unde secundum legem ex hoc ipso, quòd ancilla in matrimonium ducebatur, libera reddebatur: sed aliqui amicissimi Deo, leguntur ad suas accessisse ancillas, sicut Abraham, & Iacob, ergo nõ illæ erant uxores, & sic aliquãdo licuit concubinas habere.

¶ 3 Præterea, Illa, quæ in matrimonium ducitur, non potest[h] ejici, & filius eius debet esse hæreditatis particeps: sed Abraham ejecit, Agar, & filius eius non fuit hæres, ergo non fuit uxor Abrahæ.

SED CONTRA. Ea, quæ sunt contra præcepta Decalogi, nunquam licuerunt: sed habere cõcubinam est contra præceptum Decalogi, scilicet, Non mœchaberis, ergo nũquam fuit licitũ.

¶ Præterea, Ambrosius dicit in libro de Patriarchis. Viro non licet quod mulieri non licet: sed nunquam licuit mulieri ad alterum virum accedere, dimisso viro proprio, ergo nec viro vnquã licuit concubinam habere.

RESPONDEO, Dicendum, quòd Rabbi Moyses dicit, quòd ante tempus legis fornicatio nõ erat peccatum, quod probat ex hoc quòd [1] Iudas cum Thamar concubuit. Sed ista ratio non cogit. Non enim necesse est filios Iacob à peccato excusari: cum [1] accusati fuerint apud patrem crimine pessimo, & in Ioseph necem, & uenditionem consenserint. Et ideo dicendum est, quòd [m] habere concubinam nõ matrimonio iunctam sit contra legem naturæ: & [n] nullo tempore secundum se licitum fuit, nec etiam ex dispensatione. [n] Sicut enim ex dictis patet, concubitus cum ea, quæ non est matrimonio iuncta, non est conueniens actus ad bonum prolis, quod est principalis finis matrimonii, & ideo est contra præcepta legis naturæ, quæ dispensationem non recipiunt. Vndeq; vbi cunque legitur in veteri Testamento, aliquos concubinas habuisse quos necesse sit à peccato excusari, oportet eas esse matrimonio iunctas, & tamen concubinas dici, quia aliquid habebant de ratione uxoris, & aliquid de ratione concubinæ; secundum enim, quòd matrimonium ordinatur ad suum principalem finem, qui est bonum prolis, uxor uiro coniungitur insolubili coniunctione, uel saltem diuturna, ut ex dictis patet: [n] & circa hoc non est aliqua dispensatio: sed quantum ad finem, qui est dispensatio familiæ, & communicatio operum, uxor [r] coniungitur uiro, ut socia. Et hoc deerat in his, quæ concubinæ nominabantur. In hoc enim poterat esse dispensatio, cùm sit secundarius matrimonii finis: & ex hac etiam parte habebant aliquid simile concubinis, ratione cuius concubinæ nominabantur.

*Gen. 38.

*Gen. 37.

*Art. 1. huius q. ad 7 & 8. arg. præsentis corp.

*Art. 3. huius q. 4

*Art. 3. huius q. cor.

*Art. 5.

[1] in ll. 1. & 2 elt de Abrahã ca. 4. parum ante med. to. 4.

Notent concubinarii consilium.

QVÆST. LXV. ART. V.

CONCL. 1. Habere concubinam non matrimonio iũctam est contra legẽ naturæ: & nullo tẽpore secundum se licitum fuit, nec etiã ex dispensatione.

¶ Examen. Iy non matrimonio iunctã. Ad differentiam cõcubinæ iũctæ in matrimonio. Pro quæ re consule conclusionem secundã sequẽ.

¶ Iy contra legem naturæ. Vt declarat̃ est artic. 3.

Iy secundum se. Ad differentiam opinionis antiquorum gentilium, uel etiam Græcorum illorum, quos recensuit art. 4. appẽ. Ea propter nõ dicit tex. iy secundũ opinionem aliquorum, sed iy secundum se.

¶ PROB. 1. Quia concubitus cum ea, quæ non est matrimonio iuncta, non est conueniens actus ad bonũ prolis, (art. 4.) 2. Quia iy & nullo tempore &c.) prima præcepta legis naturæ, contra quæ est habere concubinam, dispensationẽ non recipiunt (patet in 1^m. seq.)

¶ CONCL. 2ª. Vbicunque legitur in veteri testamento, aliquos cõcubinas habuisse quos necesse sit à peccato excusari, oportet eas esse matrimonio iunctas, & tamen concubinas dici.

¶ Examen. Iy quos necesse sit à peccato excusari. Ad differentiam eorum de quibus excusandis à peccato non incumbit nobis necessitas. Hominesne autem excusandi sunt? ij, quos scriptura nobis proponit eos exemplar fidei, siue morum: ut est Abraham, Iacob, &c. Ex his intelligemelius dicta art. 1. arg. 3.

¶ PROB. Quia nisi fuissent concubinæ illæ matrimonio iunctæ, ipsi homines non excusarentur à peccato (patet.) 2. Quia (iy & tamen &c.) ille habebant aliquid de ratione concubinæ (patet per iy secundum eam quòd matrimonio ordinatur &c. ut in textu.)

¶ Examen. Iy ex hac etiam parte habebant aliquid simile cõcubinis &c. Itelt ultra hoc, q̃ pro concubitu matrimoniali deseruiebant, dicebantur quoque ex hoc cõcubinæ; quia in dispensatione domus non concurrebant, tanquam dominæ, quæ tantum uxorum, non autem concubinarum, nomine vocabãtur, sicuti Sara. Hoc totum virtualiter significatur in ille textus iy. per iy etiam.

¶ NOT. Quòd talium sanctorum Patrum concubinæ essent eiusmodi uxores confirmatur patenter ex scripturis ipsis, quæ ideo illes vocant uxores. Vnde Gen 16. de Sara dicitur, tulit Agar ægyptam ancillam suã, & dedit eã uiro suo uxorem: & 30. de Rachel, habeo (inquit) famulam Balan &c. deducque illi Balan in coniugiũ, & postquam ibi de Lya natauit, & traduxit Zelpham ancillam suã marito, subiungitur post generationẽ illi quinti Lyæ uerba hæc ad litteram redit Deus misereatur mihi, quia dedi ancillam meam uiro meo. Cũ ergo Deus non dei misereatur saluti ferẽ pro peccatis, dicendum est quòd opus illud, quo Lya dedit ancillam suam uiro pro carnali copula, fuit bonum. Non fuisse autem bonum, sed peccatum (ut patet: si eam illi sic de disse sine contractu matrimonij; ita ut ancilla ipsa remanens ancilla fieret eius uxor. Ex his dictis, tanquam à simili, sentias ancilla fieret eius uxor. Ex his dictis, tanquam à simili, sentias idem de omnibus aliis similibus. de ijs, quos necesse est à peccato excusari ut inquit conclusio. Ex quibus etiam intelligeato excusari ut inquit conclusio. Ex quibus etiam intelligeatur: q̃ patres antiqui ex dispensatione diuina plures uxores licitè habuerunt: ut dicitur art. 1.

1^m de maiori. Iia. &. quantum ad esse contra legem naturæ: non, quantum ad esse prima uel secunda præcepta eius §. Tunc nihil &c. Nam secunda præcepta recipiunt dispensationem, prima non. Vide art 1. & 3.

2^m de maiori. Vxor. &. quantum ad cognitionem respicientem secundarium finem, principium. 9. Tũ nihil &c. Nam ancillæ antiquorum patrum fuerunt uxores quantum ad coniunctionem respicientem finẽ primum tantum: ut in corp.

3^m maior. illa, quæ in matrimonium ducitur non potest ejici, & filius eius debet esse hæreditatis particeps. &, nisi in contrarium fuit dispensatum, & significatio alicuius mysterij §. Nam sicut in lege Moysi per dispensationem licebat &c. ut in textu. Tunc nihil &c. ut patet.

¶ NOT. Non accipias uniformiter ly licebat dare libellum repudii, & ly licuit Abrahæ ejicere Agar. Nam illa dispensatio repudii fuit ad duritiam cordis facta, tanquã minoris mali permissio, ut q. 67 ar. 3. illa uerò Abrahæ non item: & consequenter illud licitum fuit, tanquam quoddam malum toleratum: illud uero, tanquam quoddam bonum per dispensationem approbatum, licet alias esset illicitum.

*Art. 1. huius q. 67 art. 6. cor.

*Art. 3.

APPENDIX.

EX articulo habes primò quomodo per rationem interimas (parcissimè dogma Lutheri (Prat. Lutherani) dicentium uxorem nolitis, ancillã uenito. Vbi de dispensatione nullam mentionẽ nus dicit: [a] quia Christo nascẽtur in baptismo filij, tam per bonos, quos libera significat, quàm per malos ministros, qui per ancillas significantur.

Vtil. p 8. Eccl. &c.

QVAESTIO LXVI.

De bigamia & irregularitate ex pluralitate uxorum ea contracta, & quinque articulos diuisa.

DEINDE considerandũ de bigamia, & irregularitate ex ea cõtracta. Circa quod quæruntur quinque.

¶ Primo, Vtrum illi bigamiæ, quæ est ex hoc quòd aliqs duas uxores successiue habuerit, sit irregularitas annexa.

¶ Secũdò, Vtrum irregularitatem contrahat, qui simul, uel successiue duas uxores habuit.

¶ Tertiò, Vtrum irregularitas contrahatur ex hoc, quòd quis uxorem uirginem non accipit.

¶ Quartò, Vtrum bigamia per baptismum soluatur.

¶ Quintò, Vtrum cum bigamo liceat dispensare.

Trac. 11 in Ioã. in medio 11 litus to. 9.

¶ Secundò habes: quòd per idem ostẽdas meritò damnari errores prædictos à lege diuina Exod. 20. Nõ mœchaberis. Vbi per mœchiã intelligitur prohiberi quilibet actus luxuriosus extra matrimoniũ. Quod confirmatur. 54. q. 4. Meretrices esse &c. Si furti nomine bene intelligitur ois illicita usurpatio res alienæ (non. o. rapinam permisit, qui furtũ prohibuit sed utiq; à parte totũ Intelligere uolumus, quicquid illicitè rerũ proximi auferetur.) profectò nomine mœchiæ omnis illicitus concubitus, atque illorum membrorum non legitimus usus prohibitus, debet intelligi. Hæc ibi. Item à Concil. Lateranensi sub Leone x. sess. 11. Cum omne fornicationis crimen lege diuina prohibitum sit, & subpœna peccati mortalis necessariò euitandũ; monemus omnes laicos tàm uxoratos, quã solutos, ut similiter à concubinatu abstineant. Pro hutusmodi admonitionis obsequentia præcepti hi, ad quos pertinet tàm salutaribus monitis, quàm aliis ea nomine remediis omni studio laborent. Hæc ibi. Ité constitutionibus Apostolicis l. 6. cap. 28. Prauus actus adulterium, & fornicationi quorũ factorum aliud est insultitia, ulumen est peccatũ: Nullum uerò impunitum relinquitur pro suo genere. Hæc ibi. Item à Deuteron. 23. Non erit, qui fornicetur in filis Israel. Non erit, qui fornicetur de filiabus Israel. Non offeres mercedẽ nec retium dño Deo tuo ad altare Hæc ibi. Vbi videt Deũ loqui pro tempore testamenti ueteris & consequenter per hoc ipsum attestari, q̃ hoc tũc erat licitũ habere concubinã. Intelligetemper, non matrimonio iunctã & hanc ex dispensatione diuina fuit, qui alia habebatur uxor. Item à 32. q. 2. Concubinæ ad tempus adhibitæ, nec ei, in cuius filiorũ consortio sunt, iustum faciunt concubinatũ suum. Hæc ibi. Item à Concil. Lateran. ubi Innocen. 3. de Summ. Trin. & fid. catholi. Damnamus &c. Reprobamus ei, & condemnamus, pertinacissimè dogma impij Almarici cuius mentem ita patet mediocri examini, ut eius doctrina nihil aliud hæresis contineat, nisi quòd [f] intima. Hæc ibi. Et ulterè patet in proposito esse infamiam

Universidad de Deusto
Biblioteca

ARTICVLVS I.

Virum bigamiæ irregularitas sit annexa.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur quòd illi bigamiæ, quæ ex hoc ꝙ aliquis duas vxores successiue habuit, non sit irregularitas annexa: quia[b] multitudo, & unitas consequuntur ens, ergo ens, & non ens non faciunt multitudinem aliquam: sed ille, ꝙ habet successiue duas uxores, tũc quando una est in esse, alia est in non esse, ergo ex hoc non efficitur uir non unius uxoris, qui secundum Apostolum ab Episcopatu prohibetur.

¶ 2 Præterea, Maius signum incõtinẽtię apparet i eo, qui plures fornicarie cognoscit, quam qui plures uxores successiue habet: sed ex primo non efficitur aliquis irregularis, [b] ergo, [c] nec ex secundo.

¶ 3 Præterea si bigamia irregularitatẽ causat, aut hoc est ratione sacrameti, [a] aut rõne carnalis copulæ: sed nõ rõne primi, quia sic si aliquis cum una cõtraxisset per uerba de præsenti, & ea mortua ante carnalem copulã subsecutam duceret aliam efficeretur irregularis, quod est cõtra Decretale Innocentij tertij. Nec iterum ratione secundi: quia secũdum hoc ẽt, qui plures fornicario concubit: cognoscerer, irregularis esset, quod falsum est, ergo nullo modo bigamia irregularitatem causat.

RESPONDEO, Dicendũ, ꝙ aliquis per sacramentum ordinis minister sacramentorum constituitur, & ille, qui alii sacramenta ministrare debet, nullum defectũ in sacramentis pati debet. Defectus aũt in sacramento est, quando sacramẽti significatio integra non inuenitur, sacramentum aũt matrimonij significat coniũctionem Christi ad Ecclesiam, quæ est unius ad unam. Et ideo requiritur ad perfectam significationem sacramenti quòd uir sit tũ unius uir, & uxor sit tantũ unius uxor, & ideo[m] bigamia, quæ hoc tollit, irregularitatem inducit.* Et sunt quatuor modi bigamiæ. Primus est, cum quis plures habet uxores de iure successiue. Secundus cum simul habet plures, unam de iure, aliam de facto. Tertius, cum habet plures successiue, unam de iure, aliam de facto. Quartus, quando uiduam ducit uxorem, & in omnibus his est irregularitas adiũcta. Alia aũt causa cõsequens assignatur, quia in illis, qui accipiunt sacramentum ordinis, maxima spiritualitas debet apparere; tum quia spiritualia ministrant, scilicet sacramenta, tum quia spiritualia docent, & in spiritualibus occupari debent. Vnde cum concupiscentia maxime spiritualitati repugnet, per quam totus homo caro efficitur, non debet aliquod signũ cõcupiscentiæ permanentis in eis apparere, quod quidem apparet in bigamis, qui una uxore contẽti esse noluerunt: tamen prima ratio est melior.

AD PRIMVM ergo dicendũ, ꝙ multitudo plurium uxorũ simul existẽtium est multitudo simpliciter, & ideo talis multitudo totaliter figmificationi sacramenti repugnat, & propter hoc tollit sacramentũ. Sed multitudo uxorũ successiue est multitudo secũdum quid, & ideo nõ tollit significationem sacramenti totaliter, nec sacramentum euacuat quantum ad sui essentiam: sed quantũ ad sui perfectionem, quæ requiritur in illis, qui sunt sacramentorum dispensatores.

AD SECVNDVM Dicendum, quòd quãuis sit in fornicariis maioris cõcupiscentiæ significatio, nõ tñ cõcupiscẽtiæ ita adhærentis, qa ꝙ fornicationẽ unus alteri non in perpetuo obligatur, [r] & iterũ non est defectus sacramẽti.

AD TERTIVM Dicendũ, ꝙ sicut dictum* est, bigamia causat irregularitatem, inquantũ tollit perfectam significationẽ* sacramenti, quæ quidẽ consistit, & in coniunctione animorum, quę fit per consensum, & in coniunctione corporũ: & ideo ratione vtriusque simul oportet esse bigamiã, quæ irregularitatem facit. Vnde per Decret. Innocẽ. tertij,* obuiatur ei, quod Magister* in li tera dicit, scilicet ꝙ solus consensus per uerba de præsenti sufficit ad irregularitatem inducendam.

[a] Tho. 4 d. 27 q. 1. art. 1. & sequen.

[b] 1. ad Timo. 3.

[c] Cap. de bigũ extra de big.

[d] Irregularitatis qd rei, & qd nois.

[e] Cap. seu tius & sequen. 26. dist.

[f] Bigamia quid.

[g] concl.

[h] In corp. & ad 2. *Al. matrimonii.

[i] Locoeita co l. arg. 1. *Li. 4. Sen. d. 27. infi. illius.

[k] Vel pro 5. Eccles. &c.

[l] In arg. 1.

[m] concl.

¶ Tertiò habes qdo per rõnem prædicta patrum, pro quanto nunq̃ licuisse habere concubinã insinuãt, & intelligas, & probes, & tueatis.

¶ Quartò uides quo ex ita uerissim Thomistica doctrina lege & declaretur & cõfoderetur.

QVÆST. LXVI.

ART. I.

CONCL. Bigamia irregularitatem inducit.

¶ Examen. Ly irregularitatem. Hoc cõmuniter sic diffinit: Irregularitas est impedimentũ canonicũ ex facto, seu defectu proueniens, quo quis prohibetur ad ecclesiasticos ordines promoueri, uel in eis dem ministrare. Vnde irregularitas, quòd ad quid nomini, dicit q. andã indecentiã, quæ ponit extra regulam, i. reddit in decentem, hinc non idoneum ad spirituali.

¶ Ly bigamia. Ista est defectus pronuncians ea secũdã nuptiã qui est defectus significationis sacramenti, ut colligitur ex textu.

¶ PROB. 1. Quia bigamia tollit perfectã significationem sacramenti matrimonij (cũ non sit unius tantũ uiri, uel uxor:) & illis qui minister sacramentorum esse debet, nullũ defectũ in sacramentis debet habere. 2. Quia bigamia spiritualitatem minoté ex se inducit, ꝙ administrantẽ sacramentorũ requirat (ut patet in tex. & ly alia adẽ causã consequẽs) &c.

1m de antecedente. Multũ dũ &. siue simpliciter siue secundũ quid. §. Tunc nihil cõtra. Nam multitudo iimpliciter consequitur ens simpliciter, idest actualiter existens; & multitudo secundũ quid cõsequitur ens, quod tam sit. Et sic correspõdent singula singulis & diuersos effectus faciunt, ut patet in textu.

2m d maiori. Maius... ed non magis adiuuans §. quamuis-nisi m for nicaria maioris con cupiscentiæ &c. ut in textu. Tũc nihil &c. ut patet.

Item illatio cõclusionis. Ergo &c. 2. ꝙ. negatur illatio. §. Nõ est quia in fornicatione non est sacramẽti: & consequenter nec defectus talis sacramenti, qualem bigamia habet. Vide responsiuum secundũ li tertæ ly & iterũ non &cæt.

3m d maiori. Aut hoc est rõne sacramẽti, aut ratione carnalis copulæ. ꝙ. aut ratione utriusq;. §. Tunc nihil &c. Nã bigamia causat irregularitatem ratione utriusque, ut declaratur in textu.

APPENDIX.

EX articulo habes primò, quòd per rationem offendas merito in finuatum à Concil. Aurelian. ꝙ bigamiæ irregularitas est annexa: & sic. Vt bigami ad sacerdotium non attendant.

feendant. Hæc illud: de bigam. non ordinan. Item à Cælestino iij. De bigamis, presbiteris, & viduarum maritis, idem sancimus omninõque nec nimentibus uxoribus, nec defunctis, ad diuinorum debeant celebrationẽ admitti; maximè cum a doctrina sit Apostoli, & institutionibus ecclesiæ, alienum. Hæc ibid. item à dist. 26. una tantum &c. Bigami dicunt, non solum qui post baptismã coniugia frequentant, sed eũa qui ante baptismũ vnum, & post baptismum alteram habuisse probãtur. Bigamus uero in sacerdotem ordinari non debet, non quia deliquerit secundã accipiendo uxorem, sed quia prærogatiua exutus est sacerdotij. Hæc ibi. Item à distin. ead. acutus &c. Sicut femina catheeumina uitiata non potest post baptismã iuste Dei virgines consecrari: ita non absurde uisum est, bigamum non peccasse, sed normam sacramenti amisisse, non ad vitæ meritum, sed ordinationis ignaeuum. Vnus uxoris uir Episcopus significat ex omnibus generibus uniuersum uirum Christo subditum. Hæc ibi. Item ab Innocentio iij. de bigam. non ordinan. debitum &c. Cum propter sacramenti defectum inhibitum sit, ne bigamus, aut maritus uiduæ præsumat ad sacros ordines promoueri: quoniam nec illa est unica uni, nec ille unus vxius: profectò ubi deficit unitas huiusmodi coniuges cum mixtio corporũ, nõ sit, id est huiusmodi signaculum sacramenti. Hæc ibi.

2 ¶ Secundò habes: quomodo per rationem prædicta patrum, pro quanto bigamiæ irregularitatem annexam esse insinuant, & intelligas, & tueatis.

3 ¶ Tertiò uides: quomodo ex ijs uicissim Angelica doctrina hæc & declaretur & consolideatur.

QVÆST. LXVI. ART. II.

176 CONCL. Irregularitas bigamiæ contrahitur ex hoc ꝙ homo habet, uel simul, uel successiue duas uxores, unam de iure, aliam de facto.

¶ Examen. tex. ly in duobus secundis modis. Hoc dictum textus intelligitur de illis modis, qui expressi sunt articulo primo, corpor. qui & in conclusione præscripta sunt explicati.

¶ PROB. Quia in hoc, ꝙ homo habet duas unam de iure aliam de facto, inuenitur defectus significationis sacramenti, saltem secundum sacramenti similitudinem.

¶ NOT. Per hoc, ꝙ de facto uxor habeatur, & non de iure ibi dicitur esse similitudo sacramenti ex eo: quòd interuenit unæ nuptiæ, & omnium uxorii & contractus matrimonij apparentis. Adeo, quòd deficit ibi sola ueritas sacramenti. Non sunt enim in ueritate coniuges, sed habentur, & esse uidentur propter ea, quæ dicta sunt. Et ideo probatio dicit, quòd ibi est A similitudo sacramenti. Et hoc ad differentiam fornicationis, adulterij, incestus, &c. quoniam cum his non interuenit matrimonij contractus, nec etiam apparentia.

¶ Carolinum. Ergo irregularitas non principaliter, ut in habente plures uxores de iure successiue, sed secundario, quasi diminuté reperitur in habente plures, de facto unã, aliam de iure, siue simul, siue successiue. & hæc differentia irregularitatum annotata est ab Innocen. 3. ut intelligi se poterit in appẽ. sequen. Ergo in fornicatione, adulterio, incestu, & similibus neque primo, neque secundario cõtrahitur irregularitas: ut intelligitur ex Iano cõcelio eod. de bigam. non ordinan. cap. Quia circa.

1m maior. Vbi nullum est sacramentum, non potest esse defectus sacramenti. & ubi ẽ est similitudo sacramenti, pòt esse defectus similitudinarie sacramenti. & ut habes supra exam. & coroll. Tunc nihil &c. Licet enim quòd de aliquis de facto cõtrahit cũ aliqua non sit ibi sacramentum (ut aqui uim) est tamen ibi si militudo sacramẽti, & consequenter defectus similitudinarius saltem, idest ilmilis defectui sacramenti. Et hic defectus similitudinarius sufficit ad irregularitatem secũdatio causandam. Vide ibi examen. & coroll.

2m illatio cõclusionis. Ergo &c. &. negatur illatio §. Non enim est idem iudicium de fornicatione, & adulterio, & de contractu matrimonij de facto, ut patet, sup. exam. & corolll.) quòd ad irregularitatem cauandam.

3m consequens. Ex prædicto modo bigamiæ non contrahitur irregularitas. &. nisi utraque carnalitas cognoscatur uir. §. Tũc nihil &c. Nã casus adductus in argumento non tangit sensum conclusionis. In talicasu non reputatur bigamus, quia &c. ut in textu.

¶ Carolinum. Ergo sensus conclusionis fuit, in ad irregularitatem illam causandam requiri bat, ꝙ utraque coniunx a uiro dolo fuisset cognita. Quod deficit in casu argumenti, & hoc ingenuè responsum textuale per ly primum in matrimonium. nõ habuit perfectam significationem suam. Hoc est prima uice illa, cum qua de iure contrahebatur, non fuit cognita carnaliter. Per cognitionem ergo carnalem coniugatorum significatur mysterium incarnationis, per quod Christus communicauit humanitati nostræ indissolubiliter: ut habemus ex Innocentio 3. de bigam. non ordin. debitum pastoralis. Vide supra q. 61. art. 2. not. post ad 1m.

APPENDIX.

EX articulo habes primò, quòd per rationem offendas, merito insinuatum ab Innocen. 3. ꝙ matrimonialiter contracta de facto pluribus uxoribus irregularitatẽ nõ trahit, & sic ad matrimonii

[a] Vel. p 5. Eccl. &c.

Universidad de Deusto
Biblioteca

timonio contrahéd.s non iuris effectus,sed animi destinatio attendatur.un de illum comitatur infamia,qui duas simul uxores habet, quod partim ad factū conuenit retor-
Cap. debitū extra de bigam. quere eadem confusa tales uidentur inter bigamos reputandi qui quantū,in ipsis fuit,secundas mulieres sibi matrimonialiter coniunxerūt licet in ueritate bigami non existant, nō propter sacramenti defectum, sed propter affectum intentionis cū opere subsecuto. Hæc ille: de bigam. non ordinā. Niper. Vbi per ly affectum intentionis cum opere subsequto datur intelligi similitudo sacramentalis illa,de qua in textu loquitur est D. Thomas.Denotat ergo Pontifex, q̄ propter similitudinem facti aliqui s numerator inter eos quādoque,de quorum numero non esti nihabes exemplū.27.q.1. quinquies.Et uniuersaliter nota hic, & in pluribus locis adducti literas Pōtificū, Conciliorū,& canonū,nō solas, sed plerunq; partibus illis, quæ faciunt ad propositū fidelitet ibi literas ipsas sic referendo. Hoc dixerim: ne quādo errēt, putando casu quodā intermissa fuisse plura ipsarum literarum: sicut & quādā in D. Thoma allegāte plurima doctorum,consulto quædam plus uel minus relinquēte,errauerunt.

2 ¶Secundò habes quomodo per rationem prædictā Pontifex,pro quanto bigamiam contrahi ex pluralitate uxorum habitarum de facto parum infirmam, & intelligas, & tueatis.

3 ¶Terno uides:quòd ex iis uicissim Angelica doctrina hæc,& declaretur & consolidetur.

QVÆST. LXVI.

ART. III.

277 CONCL. 1ª. Sine diuisio carnis in
concl. m. geniatur ex parte uiri, siue ex parte uxoris est defectus sacramenti,sed tamen diuersimode.

¶PROB. 1. Quia in coniunctione Christi atque ecclesiæ unitas ex utraq; parte inuenitur (patet) 2. Quia *ly* sed ratio &c.) ex parte uiri requiritur, quòd aliam duxerit in uxorem, non quòd sit uirgo; ex parte autē uxoris requiritur, q̄ etiam sit uirgo (patet in textu a ly & iō aliter dicendum q̄ &c.)

¶CONCL 2ª. Defectus in ipso sacramēto causat irregularitatem:corruptio autem extra matrimoniū contingens, quę præcessit matrimonium nullum defectum facit in sacramēto,ex parte illius, in quo est corruptio, sed facit defectum ex parte alterius.

¶PROB.1. Quia patet ex dictis. 2. Quia *(*ly corruptio autem &c.) actus cōtrahendi matrimonium non cadit supra seipsum,sed supra alterum.

¶CONCL. 3ª. Si mulier esset ordinis susceptiua : sicut efficitur uir irregularis ex hoc, quod ducit uxorem corruptam,nō autem ex hoc,quòd corruptus contrahit: ita fieret mulier irregularis,si contraheret cū corrupto, non autem si contraheret corrupta: nisi in alio matrimonio prius corrupta fuisset.

¶PROB. Quia supponitur clara ex prædicta.

1m maior. Plus impeditur aliquis defectu proprio, q̄ alieno. Ꝟ. cæteris paribus. §. Tunc nihil &c. Nam cætera sunt imparia:quoniam uir, & mulier, non se habent uniformiter ad irregularitatem, ut patet ex conclusionibus. Vide q.39.ar.5.ad 1m argumentum simile, & applica.

¶*Corollarium.* Pōt ergo uir ex defectu mulieris irregularitatem contrahere.

2m de cōclusione Talis modus. Ꝟ. secundum probabilitatem opinionem acceptus,non secundū opinionē minūs probabilem. §. Tunc nihil &c.ut patet.

¶NOT. Probabilior dicitur illa opinio, quæ huiusmodi uirum dictum in argumento sanxit nō esse irregularē: quia per mari monii sequens legitimam uidentur omnia præcedentia. Vnde & uidetur talis mulier in hoc casu despōsata in uirginitate secundum præsumptionē illam iuris quia filii concubinæ legitimātur per sequens matrimonium: ut dicit Decretal. q uinj ius leg. exaptarius.

*Al. Adulterinam.

3m maior.

Nullus pōt contrahere irregularitatē,nisi uoluntarius. Ꝟ. negatur illa.9.Nā irregularitas nō est pœna inflicta,sed defectus &c. ut in textu.

*Hoc cōdē loco.

¶Examen. Ly inflicta. Scilicet pquādam potestatem nō ꝓ priuationem.Primatur n. irregularitas hoc nomine ecclesiastice(ut dictum est.) Nō igitur negat q̄ non sit pœna, sed q̄ non sit pœna ut inferius dicitur. Vide q.39.ar.4.

*Al.quid. *Cap.1.super illud:uinum & siceram ne bibatis,10.9. Vide etiā in epist. ad Oceanū parū ante medium.3.& in Deut. 16.& causa 8.q.1.

4m minor.

Si uxor, postq̄ ea cō summauit matrimonium,ab aliquo cognoscatur, nō efficitur uir irregularis.

Ꝟ. nisi, post corruptionē adulterii, ipsam iteratò cognoscat. §. Tu nihil &c. ut patet in textu. Ad rationem allatam respondetur, q̄ non est inconueniens aliquem puniri 2. priuari aliqua re propter peccatum alterius quando ad punitionem eidem nō requiritur peccatum in ipso punito, sed sufficit unum tantum.

¶*Corollarium.* Ergo ex his patet q̄ irregularitas quamuis sine culpa propria incurri possit, non tamen sine causa: de quo uideas q 39.ar.4.ad 3m.cum sequentibus in eluend.

¶NOT. Confirmatur opinio,quæ dicitur in textu hoc probabilior à Concilio Neocesariensi dist.34.Si cuius uxorem adulterium commisisse,cum esset laicus, euidēter fuerit probatum: hic ad ministerium ecclesiasticum admitti non potest. Hæc ibi Item à contra.Martini Papæ ibid. Si laici uxor in adulterio fuerit deprehensa; hic talis ad ministerium ecclesiasticum nullo modo adducatur.Hæc ibi, Quæ mihi gas(ut in textu)cum illa conditione,si scilicet laicus uir eam iterum cognouit post adul-

terium,siue scirum,siue non scirum Non.n.scientia talis requiritur ad hoc ut colligitur ex ad 1m.

APPENDIX.

EX articulo habes primò quo per rōnem ostendas, meritò infinuatum à Papa Hilario,ut recitatur dist.34.q.3 irregularis fit aliquis ducens
Visi. p 5. Eccl. &c. res habuit, uel unam ante & aliā post,non est bigamus, [h] ergo bigamia per baptismum soluitur.

¶2 Præt. Qui facit,quod maius est,facit quod [h] minus est: sed baptismus tollit omne peccatū, quod est grauius quàm irregularitas, ergo tollit bigamiæ irregularitatem.

¶3 Præterea. Baptismus tollit omnem [h] pœnam ex actu prouenientem:sed irregularitas est huiusmodi, ergo &c.

¶4 Præterea, Bigamus; est irregularis, inquantum deficit à [h] repræsentatione Christi, sed per baptismum plene Christo* conformamur, ergo soluitur irregularitas.

¶5 Præterea, Sacramenta noua legis sunt magis efficacia, q̄ sacramenta ueteris legis: sed sacramenta ueteris legis soluebāt irregularitates,ut in primo libro dictum est à Magistro,[h] ergo,& baptismus, qui est efficacissimū sacramentum in noua lege, soluit Irregularitatem ex bigamia contractam.

SED CONTRA est,quod Augustinus*dicit: Acutius intelliguntur, qui nec eum,qui catechumenus, aut paganus habuit alteram,ordinandum censuerunt, quia de sacramento agitur, non de peccato.

Præterea, Sicut idem*dicit: Fœmina si cathecumena, uel pagana uitiata est,nō potest inter Dei uirgines,nel post baptismum uelari, ergo eadem ratione, nec bigamus ante baptismum ordinari.

Alias cō formas.

*Li.4.Sēt. d.1.§.8.

*De bono coniugali c.18.ante med.8.& refertur 1 c.acutius 16. dist. *locotamen citato.

nem suam diuisit in plures,confitmari potest illa opinio;quæ à Sancto Doctore probabilior dicta est in ad 1m.

¶Secundò habes quomodo prædicta patrum,proquanto irregularitatem causari ex contractu cum non uirgine insinuant,& intelligas, & tueatis.

¶Tertiò uides quomodo ex iis uicissim Thomistica doctrina hæc & declaretur,& consolidetur.

QVÆST IO. LXVI.

ART. IIII.

CONCL. Bigamia per baptismum tolli non potest.

¶Examen. Ly bigamia. Idest id, quod sequitur ad bigamiam. Nominatur enim hic effectus per causam suam. Non intendit enim Sanctus Doctor quærere, an per baptismum fiat hoc,

Universidad de Deusto
Biblioteca

hoc, q̃ quis non habuerit duas uxores, si duas habuit (hoc. n. est F impossibile apud oẽs, & ad quæ rendum superfluum nimis, sed intendit quærere, an irregularitas consequens ad duplicem coniugium fauore baptismi tollatur. Hoc etiam quis, postquam baptizatus est, cui q̃ plures uxores habuerit ante baptismum, uel unã ante, & alteram post, possit ordines sacros recipere absq; dispensatione superiorum quasi q̃ baptismus faciat nõ abolitos, sed quoad irregularitatem; q̃ illa ipsor. ante baptismum habita sit tanquam nõ habita. Et in hoc textu videtur posse dari literã quærendi bigamia tolli &c. Hoc etiam quoad irregularitatẽ caute tandam, non autem quoad existentiam. Istud n. ultimũ (ut annotatum est) nimis est superfluũ inuestigare: cũ primum remaneat dubitabile. Textus ergo in ly bigamus, dupliciter intelligi potest.

¶ PROB. Quia baptismus tollit culpas, & non consequa (scilicet nisi quo ad pœnas ecclesiasticas incurrendas, puta irregularitatem.)

Innoc. 1. Epi. 22. c. 11. Inlib. de bono coniugii. c. 18. 20. 6.

Al. baptismus conformat.

1m consequentia. Ergo &c. §. R. negatur consequentia. §. Nam in casu isto optime Hieron. non tenetur.

Item ex Hieronymo. Non est bigamus. R. diffic. nec dispensat dum non, absolutus. §. Tũc nihil &c. Nam quærimus nunc, an talis sit bigamus absolutus non an tali irregularitate contracta per bigamiã facilius dispensandus.

¶ NOT. Non intẽdit iura hoc respondere 1m. Hieronymus dicere: q̃ talis non habuerit plures uxores, potiũ illas habuit; neque intendit, q̃ ex pluralitate illa nõ contrazerit irregularitatẽ: sed q̃ talis ab irregularitate oĩtracta facilius per superiores dispensabilis esset fauore baptismi nouiter accepti: q̃, si iam baptizatus in puericia post multos annos, acciperet primã uxorẽ, & secundã. Vide responsum 1m Iuris ly nisi forte &c.

2m maior. Qui facit, quod minus est, facit & quod minus est. R. si ad illud faciendũ sit ordinatus: nõ aliter. §. Tunc nihil &c. Deficit enim ordinatio talis in proposito ut in textu.

3m de maiori. Pœnal. R. quæ consequitur ex actuali peccato §. Tunc nihil &c. Nã irregularitas pœna nõ consequitur necessario ex actuali peccato, sed ex defectu significationis, supra ar. 3.

¶ NOT. Pœnæ cõsequentes peccatum actuale, ũ sunt ibi infligẽdæ, n.ũ tollantur per baptismũ, ut patet in textu de irrecuperabili integritate virginitatis amissæ: secus autem ũ sunt infligendæ.

4m de maiori. A repræsentatione. R. confederata quantum ad statum carnis. §. Tunc nihil &c. Nam per baptismum aliquis conformatur Christo quantum ad virtutem mentis, sed non &c. ut in textu.

5m illatio cõclusionis. Ergo &c. R. negatur illatio. §. Quia nõ est simile de irregularitate huius in istis, & nostris. §. Hoc pp duas rationes in textu allatas.

*c. nuper. extra de bigam.

APPENDIX.

EX articulo habes primò, quòd per rationem ostendas meritò infirmatũ ab innocentio, ut recitat dist. 28. q. per baptismũ non tolli irregularitas contracta per bigamiam &c. Deinde &c. Crimina sũt dimittuntur in baptismum & illa quæ tedet Dei institutor cõpletus? Vxorẽ ducere crimẽ est; an non est crimẽ? Si crimen est, ergo erit author in culpa, qui, ut crimina committerentur in paradiso præcepit: cui ipse eos bõdixit. Si uero non est crimen (quia qd Deus instituit, nephas est crimẽ appellare & Salomon addixit à Deo præparatur uir uxori) quo eredieur inter crimina esse dimissum, qd Deo authore legitur cõsummatũ? Nupta rũ ergo copula, quæ Dei mandato perficitur, nõ põt dici peccatũ, & quod peccatum nõ est, soloi inter peccata credi nõ debet. Ergo; integrũ & salutare exilimare aboleri non posse prioris nomẽ uxoris, nisi non fit dimissum pro peccato, qd ex Dei est uoluntate completũ. Hæc ibi Vlt. disputat Papa cõ

Vtil. pro S. Eccles. &c. 1. Tim. 5

*ita refert glo. in decret. d. 34. c. Lecti. f. *Referit in Decret. d. 34. c. Lector.

K

tradictores, qui nolebant pro bigamo haberi eum, qui unam uxorẽ ante baptismũ habuisset, & alteram post baptismũ. Item ibid. Astutis intelligunt, qui nos eum, qui cathecuminus, uel paganus habuerit unam ante baptismum, & post baptismum habuerit alteram, ordinari censuerunt: quia de sacramento agitur, non de pœna. Hæc ibi.

¶ Secundò habes quomodo per rationem prædictæ patrum, pro quarum bigamiam nõ tolli per baptismum insinuant, & intelligas, & defendas. 2

¶ Tertiò vides quomodo ex ijs uicissim Angelica doctrina hæc & declaretur, & confoliderur. 3

QVÆST. LXVI. ART. V.

CONCL. Papa potest dispensare in irregularitate contracta ex bigamia totaliter, sed Episcopus quantũ ad minores ordines. 279

ART. V.

Virum cum bigamo liceat dispensare.

AD QVINTVM sic proceditur. Videtur q̃ cum bigamo non liceat dispensare. Quia extra de bigamis a dicitur, cũ clericis, qui inquantum in ipsis fuit, secundas sibi mulieres coniunxerunt matrimonialiter, tanquam cum bigamis, non licet dispensare.

¶ 2 Præterea, Contra ius diuinũ nõ licet dispẽsare: sed oia, quæ in Canone dicuntur, ad ius diuinum pertinẽt, cum ergo Apostolus in scriptura Canonica dicat, oportet Episcopum unius uxoris uirum esse, uidetur q̃ in hoc non possit dispensari.

¶ 3 PRAET. Nullus potest dispẽsare in his, quæ sunt de necessitate sacramenti: sed non b esse irregularem est de necessitate sacramenti ordinis, cum significatio, quæ est sacramento essentialis, desit, ergo non potest in hoc dispensari.

¶ 4 Præterea, Hoc, quod rationabiliter factum est, non potest irrationabiliter mutari, si ergo potest rationabiliter dispensari cum bigamo, irrationabiliter est ei adiuncta irregularitas, quod est inconueniens.

SED CONTRA est, quòd Lucius Papa *dispensauit cum Episcopo Panormitano, qui erat bigamus.

PRAET. Martinus* Papa dicit, lector si uxorem accipiat, in lectoratu permaneat, aut si necessitas fuerit, subdiaconus fiat, nihil autem supra, similiter si bigamus fuerit, ergo ad minus usque ad subdiaconatum cum eo dispensari potest.

RESPONDEO, Dicendũ, q̃ bigamiæ non est adiuncta irregularitas de iure naturali, sed de iure positiuo, nec iterũ est de essentialibus ordinis, q̃ non sit bigamus, quod patet ex hoc, q̃ si aliquis bigamus ad ordines accedit, characterẽ accipit. Et ideo, m Papa põt dispensare in tali irregularitate totaliter; sed Episcopus, quantũ ad minores ordines: Et quidã dicũt q̃ ẽt quantum ad maiores, in illis, qui uolunt Deo in religione seruire propter uitandum religiosorum discursum.

Decret. m

AD PRIMVM ergo dicendum, q̃ per illam Decret. ostenditur eadem esse difficultas dispensandi in illis, qui de facto cũ pluribus contraxerunt, ac si de iure contraxissent; non quod subtrahatur simpliciter potestas Papæ dispensandi in talibus.

C

AD 2m dicendum, quòd hoc est uerum quantum ad ea, quæ sunt de iure naturali, & quantũ ad ea, quę sunt de necessitate sacramẽtorum, & fidei, sed in aliis, quę sunt de institutione Apostolorum, cum Ecclesia habeat nũc eandem potestatem statuendi, & destituendi, quam tunc habuerit, potest per eum, qui primatũ tenet in ecclesia dispensari.

AD 3m dicendum, quòd non D quelibet significatio est de essentia sacramenti, sed tantum illa, quę pertinet ad *officium sacramenti, & talis non tollitur per irregularitatem.

*Alias effectum.

AD 4m dicẽdũ, q̃ in particularibus non põt inueniri ratio, quæ omnibus cõpetat æqualiter pp eorũ diuersitatẽ, & ideo q̃ uniuersaliter statutũ est, rationabiliter consideratis his, quę in plurimis accidunt, potest etiam per E dispensationem rationabiliter remoueri in aliquo casu determinato.

nores ordines: & (secundum quosdam) etiam quantũ ad maiores, in illis, qui uolunt Deo in religione seruire propter uitandũ religiosorum discursum.

¶ Examen. Ly totaliter. Scilicet quantũ ad ordines & usque ad sacerdotium, & ad episcopatum ẽt inclusiuè. Ad differentiã Episcopi qui, ẽt secundum opinionẽ dicentiũ, eum posse dispẽsare in maioribus, quo ad religiosos, non potest dispẽsare in Episcopatum: ut uidelicet possit talis bigamus ad Episcopatũ ascendere.

¶ PROB. Quia Papa potest super ius positiuũ, ac illa, quæ unus essent alia ordinet ex supradictis patet: & bigamiæ ĩdẽta irregularitas est de iure positiuo nõ autem de essentialibus ordinis.

1m extra de bigam. Non licet dispensare. &. facilter. §. quah q̃ nõ fit eadem difficultas dispẽsandi in illis, q̃ de facto &c. ut in textu.

¶ NOT. Non est credibile innocentiũ Papam eum esse illa Decret. I cap. nuper. uolu sse ibi, aut successoribus suis ligare manus. Et propterea fabuliter intentionẽ Pontificis penetrando, fatuus Thomas uerba ipsius ad sensum in responsio dictum aptissimè accomodauit.

2m d minori. Quæ in canone dicũtur, &c. exilentia de iure naturali, aut de necessitate sacramẽtorum, & fidei: nõ, de institutione pura Apostolorum §. Tũc nihil &c. Nam ecclesia habet nunc eandem potestatẽ, quã tempore apostolorũ habebat; & bigamiæ irregularitas est de ipsorum institutione pura.

¶ Examen, Ly de iure naturali. Ergo naturale ius est ẽiã diuinũ, inquantum scilicet à Deo est nobis insertum. Nõ tñ cõcurrit quin aliquid ẽt de iure diuino, qd nõ est de iure naturali.

¶ Ly fidei. Scilicet ut included etiam bonos mores. Nam Papa per legem suam non potest destruere bonos mores, sicut nec Eidem.

3m minor. Non esse irregularem est de necessitate sacramenti ordinis. R. negatur illa §. Ad propositionem respondetur, q̃ non quælibet significatio est de essentia &c. ut in textu.

4m consequentia. Si ergo potest &c. R. negatur consequentia §. Nã si tantum ab uniuersali ad particulare: & in particularibus nõ potest inueniri ratio quæ &c. ut in textu. A

APPENDIX.

EX articulo habes primò, quòd per rationem ostendas, meritò iustificatũ esse à Pontificibus q̃ põt dispẽsari cũ bigamo & sic. Si subdiaconus sedam uxorẽ duxerit, ut ne inter lectores & ostiarios habeat, ita ut epistolã nõ legat. Necessitate tñ exigẽte, bigamus usq; ad subdiaconatũ põt promoueri. Hæc Martinus Papa ut recitat dist. 34. Item à facto Papæ Lucij. qui dispensauit cũ Panormitano Episcopo, q̃ fuerat, bigamus. Quod & adducit ibid. à glosa cap. lector. At si dicat, q̃ nõ iure hoc factum sit, temerariũ ut q̃s nemo iudicabit primã fedẽ. 9. q. 3. Adde q̃ & in Gangrẽsi cõcilio mõstrat illos temerarij dicti oppositũ sic. Presbiter ñ fornicatione fecerit, q̃d secundũ cãnones Apostolorũ debeat de ponit: in iuxta authoritatẽ B. Siluestri, si in uicio nõ pseuerauerit, si sua ipsũ cõfessus adierit ut resurgat, decẽ annis in hũc modũ pœnitet. Deinde epis copus in pœnitentiã B. Calixti Papæ authoritatẽ, est reuocare potest. Hæc illud dist. 81. Vbi patet ex facto duorũ beatorũ Pontificũ Siluestri & Calixti posse dispensari (legitima causa accedente) in pœnis à canonibus ẽr Apostolorũ taxatis. Quod & tenet ad 2m annotatũ quæ. cõcil. uti §. Doctor. Ex quibus dictis ad intentionẽ Papam debigam. nõ ord. tap. ny per. & cap. nobis, & ad. ad hoc ibid cap. super eo, dicendũ est: Q ibi regularies loquuntur, non autẽ in casu legitimæ causæ in contrarium accedentis, ut hic. Quod & insinuauit Martinus Papa nunc supra per ly necessitate exigente.

Tho. 4. d. 33. q. 2. ar. 1. 1. & te. hic ad 2m annotatũ quæ. cõcil. uti §. Doctor. Ex quibus dictis ad intentionẽ Papam debigam. nõ ord. tap. ny per. & cap. nobis, & ad. Trid. sess. 24. de sacramẽto, Matri cap. 3.

¶ Secundò habes quomodo per rationem prædictam Pontificum pro quanto posse dispensari cum bigamo insinuant & intelligas, & tueatis. 2

¶ Tertiò vides quomodo ex iis uicissim Angelica doctrina hæc & declaretur, & confoliderur. 3

QVÆSTIO LXVII.

QVAESTIO LXVII.

De libello repudij, in septem articulos diuisa.

DEINDE considerandũ est de libello repudij. Circa qd quæruntur septem.

¶ Primo, Vtrum inseparabilitas mrimonii sit de lege naturę.

¶ Secundo, Vtrum repudiare uxorem possit esse licitum per dispensationem.

¶ Tertio, Vtrum sub lege Moy si fuerit licitum.

¶ Quarto, Vtrum liceat uxori repudiatę alium uirum accipere.

¶ Quinto, Vtrũ liceat uiro repudiatam à se iterum ducere.

¶ Sexto, Vtrum causa repudij fuerit odium uxoris.

¶ Septimo, Vtrũ causę repudij deberent in libello scribi.

ARTICVLVS I.

Virum inseparabilitas uxoris sit de lege naturæ.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur quod inseparabilitas uxoris non sit de lege naturę. Lex enim naturę communis est apud omnes: sed nulla lege prȩter legem Christi fuit prohibitum uxorem dimittere, ergo inseparabilitas uxoris non est de lege naturę.

¶ 2 Præterea, Sacramenta non sunt de lege naturę: sed inseparabilitas matrimonii n ad sacramẽti bonum pertinet, ergo non est de lege naturę.

¶ 3 Præt. Coniunctio uiri, & fœminę in matrimonio ordinantur principaliter ad prolis generationẽ, & educationẽ, & instru

230

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶PROB. Quia matrimonium ex intentione naturæ ordinatur ad educationem prolis per totam uitam; quæ proles est commune bonum uiri ac uxoris.

¶Examen. Ly per totam uitam. Scilicet secundum naturalem cursum. Nã sic proles diutiùs manet, quàm parentes; scilicet per accidens; qñ; sic è contrario. Quod aũt sic intelligatur, patet; qa aliter conclusio efficaciter nõ probaretur. Nã si coniugũ societas extenderetur ad uitam prolis tantum quocunq; modo accepti: esset uita prolis quandoque ad aliquod tempus brevis durationis, sequeretq; societas coniugũ ad aliquod tempus duraret solummodò, quod est absurdum.

1m d' maiori.

Lex naturæ, s. quòd omnes ad aliquid nõ, quantum ad perfectum esse suum. § Tunc nihil contra. Nã matrimonij indissibilitatem esse de lege naturæ, quòd ad finem perfectum esse consideratur, intendit ecclesia; & sola lex Christi ad perfectum adducit id, quod est de lege naturæ.

2m d' minori.

Ad sacramenti. & sic est in officium naturæ ad bonum prolis ordinati. § Tunc nihil &c. Nam licet inseparabilitas cõueniat matrimonio, ut est sacramentũ significans perpetuam cõiunctionem Christi & ecclesiæ: non tamẽ ut sic est de lege naturæ, sed ut dictum est: secundum q̃ patet in textu in.

cancl. m. 3m d' minori.

Hæc omnia aliquo certo tẽpore consummantur. &. per accidens non, per se. § Tunc nihil &c. Nam conclusio cum probatione sua loquuntur per se de huiusmodi coniunctione sic ordinata, ut dicitur in maiori.) Propter ea textus hæc omnia significando dicit, q̃ soluto patet ex dictis.

4m maior. Ex matrimonio principaliter quæritur bonum prolis. & præsupposito bono communi non alitèr. § Tunc nihil &c. Nam licet in aliquibus particularibus proles posset haberi magis extra matrimoniũ, quàm in matrimonio: tamen communiter loquendo est è conuerso. Nam bonum prolis non sic promoueretur per se ab ijs, qui societatem perpetuam matrimonialem non habent, licet quãdoque in aliquo particulari hoc accidat. Vide artic. 2. corp. fin. & ad primum.

¶NOT. Responsum istud facit uim in ly bonum, magis q̃ in ly prolis. Vnde in fine dicit textualy tamen non est conueniens ad bonum prolis simpliciter. Quando ergo circa maiorem dicitur iuxta opinionem philosophorum; quòd aliquis uir possit accipere prolem ex aliqua fœmina, qui non poterit ex ea, concediturr. s. d. respondetur, quòd hoc non esset bonum prolis simpliciter, propter rationem dictã. Aliud ergo est posse habere prolem quacunque modo: aliud est posse habere prolem ad bonum prolis simpliciter. Et de hoc ultimo tantum intelligitur maior illa, scilicet ex matrimonio principaliter quæritur bonũ prolis. Ecce quod r. dicit quæritur proles? sed bonum prolis, quod sit ad bonum simpliciter prolis cõueniens: id quod profectò per se solum in matrimonio est. Rursus. Aduerte diligenter in textu illã mentionem, quæ fit de fine matrimonij secundario, s. de remedio concupiscentiæ. Et hoc. n. facile respondebis ad argumenta, quæ possent fieri cõtra matrimonia senum, & sterilium dicendo; quòd possent separari ad generandã prolem sequentur. Tunc enim respondetur, quòd quãdo ex matrimonio non possunt habere prolem, habere tamen possunt remedium concupiscentiæ. Et ideo inseparabilitas est am conuenit ipsorum matrimonio. Ad hoc denotandum dictum fuerat in maiori ab arguente ly principaliter & responsum etiam in prin. dixit ly principaliter; quasi aperte per id ostenderetur, q̃ ex matrimonio ultra prolem aliquid est tam quæritur, quo dato sine prole inseparabilitas adhuc matrimonij perseueraret.

*In corp. art. & 1ª solut. præced.

Ad primum ergo dicendum, quòd sola lex Christi ad perfectũ humanum genus adduxit, reducens in statum nouitatis naturæ. Vnde, & in lege Moysi, & in legibus humanis non potuit totum auferri, quod contra legem naturæ erat, hoc enim soli legi spiritus, & uitæ reseruatum est.

Ad secundum Dicendũ, q̃ inseparabilitas competit matrimonio secundum q̃ est signum perpetuæ coniunctionis Christi, & Ecclesiæ & secũdum quòd est in officium naturæ ad bonũ prolis ordinatum, ut dictum est, *sed quia separatio matrimonii magis directè repugnat significationi quàm prolis bono, cui consequenter repugnat, ut dictum est, inseparabilitas matrimonii magis in bono sacramenti intelligitur quàm in bono prolis, quãuis in utroque intelligi possit; & secundũ quòd pertinet ad bonum prolis, est de lege naturæ, nõ autem secundum quòd pertinet ad bonum sacramenti.

*In corp. art.

Ad tertium patet solutio ex dictis.*

*In corp. art. & 1ª solut. præced.

Ad 4um dicendum, quòd matrimoniũ principaliter ordinatur ad bonum cõmune, ratione principalis finis, qui est bonum prolis, quamuis etiam ratione finis secundarii ordinetur ad bonum matrimoniũ contrahentis, prout per se est in remedium concupiscentiæ. Et ideo in legibus matrimonii magis attenditur quod omnibus expediat, quàm quod uni competere possit; quamuis ergo matrimonij inseparabilitas impediat bonũ in aliquo homine, tñ non est conueniens ad bonũ prolis simpliciter, & propter hoc ratio non sequitur.

APPENDIX.

Vultur. 5 Eccl. 5.

EX articulo habes primò: quòd per rũnem interimas errorem Libertinorum (prat. Libertini) dicentium matrimonia posse dissolui, ubi uxor marito fui tædium ceperit. Demonstrat enim articulus præsens, quod huiusmodi separabilitas est contra legem naturæ per hoc q̃ ostendit inseparabilitatem matrimonij esse de lege naturæ.

¶Secundo habes quomodo per rationem ostendas, prædictũ errorem merito damnari à Concil. Trid. sess. 24. can. 5. Si quis dixerit propter hæresim, aut molestam cohabitationem, aut affectatam absentiam à coniuge, dissolui posse matrimonij uinculum; anathema sit. Hæc ibi. Ergo, à fortiori conuincit, & damnat Lib. errorem, cum nec propter hæresim, quæ profectò potest quãdo

quàm tedium mariti, dissolui matrimonia fauxit. Exquo etiã, à fortiori, damnatur Melanchton, qui propter adulterium uoluit matrimonia dissolui ut supra q. 9. ar. 6. appen. Et Caluinus, qui facto suo Melanchtoni ipsi subscripsit. Vt. n. refert Præcolus tiu. Iudæorum hæresis: quidã intra semiannum tres duxit Genesæ uxores, eo q̃ secũdũ Euangeliũ duos prohibarat adulteras; Caluino iudice. Et quãta mala profluxit ex ignorantia, uel etiã extorsione, recti sensus euangeliorum & (uniuersaliter à similibus) aliarũ scripturarum sanctarũ. Ité à Matth. 19. Quod Deus coniunxit, homo non separet. Ité à Rom. 7. Mulier alligata est legi, quãdiu uir eius uiuit. Item à 1. Cor. 7. per uerba similia.

*Arr. præced.

¶Tertiò habes quòd per rationem prædictã partũ & scripturarum, pro quanto uirtualiter insinuãt inseparabilitatẽ matrimonij esse de lege naturæ, & intelligas, & probes, & decendas. Dixi ly uirtualiter: quia id, qd ab initio creaturæ in fieri fuit, uidetur esse de lege naturæ. & hoc ipsum p prædicta insinuatur.

*ex art. 3. q. 65. præced.

¶Quarto uides: quo ex ijs uiciosissimum Angelica doctrina hæc & declaretur, & confoldetur.

QVÆST. LXVII.

ART. II.

CONCL. 1ª. Dispẽsatio, qñ est in causis inferioribus, potest cadere supra secunda præcepta legis naturæ non autẽ supra prima.

¶PROB. Quia huiusmodi dispensatio est, sicut mutatio cursus naturalis rei ex causa naturali, secundum quẽ modò nõ uariatur cursus rerum, quæ sunt semper (patet) & prima præcepta legis naturæ sunt quasi semper existentia, non sic autem secunda (ut patet ex supradictis.

¶CONCL. 2ª. Dispẽsatio facta diuinitus cadere potest etiam supra prima præcepta legis naturæ.

¶PROB. Quia talis dispensatio ad aliquod mysterium diuinum significandũ uel ostendendum erat (patet de præcepto Abrahæ dato dispensatiuè.)

¶NOT. Misteria diuina significanda, uel ostendenda, sunt abiliora rebus naturalibus: & ideo non est mirum, q̃ in secutium illorum mysteriorum cursus naturalium quandoque uarietur diuinitùs, immò est maximè conueniens. Nam & iactetia in rebus naturalibus subordinantur ad superiora etiam secundum philosophos: & superioribus actionibus gubernãtur. Vnde cursus aquæ ex principijs ipsius proditus, qui est ferri deorsum, mutatur ad motum superioris. s. Lunæ, ita ut fluat, & refluat. cancl. o

¶CONCL. 3ª. Dimissio uxoris non uidetur esse contra primam intentionẽ naturæ.

¶PROB. Quia debita præparatio à parẽtibus fienda eorum, quæ sunt necessaria in tota uita filiorũ, non est de prima intentione naturæ (est secundum hanc intentionẽ omnia sint communia) & inseparabilitas matrimonij nõ ordinatur ad bonum prolis, nisi quantum ad hoc, quod per parentes filiis per totam uitam debet prouideri. cancl. p

¶NOT. Vide in ad 1m. vt intelligas prouisionem prædictã pro filiis à parẽtibus esse in posterũ, ita q̃ nõ ut diuturna uita parentũ heri debeat, sed ita q̃ post mortẽ illorum possint inde uiuere filij.

¶CONCL. 4ª. Dimisso uxoris uidetur posse cadere sub dispensatione, etiam primo modo.

¶NOT. Non intelligas hic ly dimissio uxoris, nisi limitãdo quãdo cohabitationem, uel thorũ. Non põt namq; uinculo matrimonij per dispensationẽ alterius à Deo quãuis posse diuidi thorus & cohabitatio legitima causa accedente. Vnde dicit ly primo modo, qui supra declaratus fuit dicere matrimonium non in his, quę sunt tempori (hoc, in proposito est uinculum matrimonij) sed in aliis uel frequenter (Hoc, q̃ proposito est thorus, seu cohabitatio.) cancl. f

¶PROB. Quia talis dimissio non con-

SED CONTRA. Agar cognita est ab Abraham uxorio affectu, ut dictum* est: sed ipse eam præcepto diuino eiecit, & non peccauit, ergo potuit per dispensationem heri licitum, quòd homo uxorem dimitteret. *

RESPONDEO, Dicendum, quòd dispensatio in præceptis præcipue, quæ sunt aliquo modo legis naturæ, est sicut mutatio cursus naturalis rei, quæ quidem mutari dupliciter potest. Vno modo ex aliqua causa naturali, per quam alia causa naturalis impeditur à cursu suo, sicut est in omnibus, quæ in minori parte casualiter accidunt in natura: sed per hunc modum non uariatur cursus rerum naturalium, quæ sunt semper, sed quæ frequenter. Alio modo per causam penitus supernaturalem, sicut in miraculis accidit. Sed hoc modo potest mutari cursus naturalis, non solum, qui est ordinatus, ut sit frequenter, sed, qui est ordinatus etiam, ut sit semper, ut patet in statione Solis tempore Iosue, & reditu eius tempore Ezechiæ, & de eclypsi miraculosa tempore passionis Christi. Hæc etiam est ratio dispensationis in præceptis legis naturæ, quando est in causis inferioribus: & sic dispensatio cadere potest supra secunda præcepta legis naturæ, non autem supra prima, quia illa sunt quasi semper existentia, ut dictum est de pluralitate uxorum, & huiusmodi. Aliquando autem est tantum in causis superioribus, & tunc potest dispensatio esse diuinitus, etiam contra prima præcepta legis naturæ ratione alicuius mysterii diuini significandi, uel ostendendi: sicut patet in dispensatiuo præcepto Abrahæ facto de occisione filij innocentis. Tales autem dispensationes non fiunt communiter ad omnes, sed ad alias singulares personas, sicut etiam in miraculis accidit. Si ergo inseparabilitas matrimonij inter prima præcepta legis naturæ contineatur, solum hoc secundo modo sub dispensatione cadere potuit. Si autem sit inter secunda præcepta legis naturę, etiam primo modo cadere potuit sub dispensatione. Videtur autem magis inter secunda præcepta legis naturę contineri. Inseparabilitas enim matrimonij non ordinatur ad prolis bonum, quod est principalis matrimonii finis, nisi quantum ad hoc, quòd per parentes filiis prouideri debet in totam uitam, per debitam præparationem eorum, quę sunt necessaria in uita: huiusmodi autem præparatio nõ est de prima intentione naturę, secundum quam omnia sunt communia. Et ideo* non uidetur esse contra primam intentionem naturę dimissio uxoris, & per consequens, nec contra prima præcepta, sed contra secunda legis naturę: unde etiam primo modo sub dispensatione uidetur posse cadere. *

Universidad de Deusto
Biblioteca

tra prima præcepta legis naturæ, sed contra secunda esse videtur (ut ex dictis patet.

1m de maiori. Præcepta accepta uel quantum ad primam intentionem naturæ uel quantum ad secundam, ut declaratur in textu. Tunc nihil &c. Nam dimissio uxoris est contra præcepta quòd ad secundã intentionem, quæ requiunt dispensationem, ut in corp.

2m illatio cõclusionis. Ergo &c. R. negatur illatio. § Nam habere concubinam est contra bonũ prolis quãtum ad id &c. ut in textu: & tamen etiã illud fuit dispensabile secundum aliquã cõsiderationem ut dicit.

¶ *Corollarium.* Ergo argumentum deficit in duobus. Primo quia non est simile de concubinæ habitione, & de dimissione uxoris: quoniam illud est contra primam intentionẽ naturæ, hoc contra secundã (ut in corp. fin.) secundo quia habere concubinã fuit etiam (ut in textu) aliquo modo dispẽsabile. Adeo q̃ & maior argumenti deficit in ueritate, & etiam minor. Concubina enim differt ab uxore non tantũ in hoc, q̃ non est inseparabiliter iuncta; sed & in hoc, q̃ non diuturno tẽpore (loquendo per se, ut intelligit textus) Et eam rõne secundi huius sit contra primã intẽtionẽ, ut declaratur in textu, uisum est hoc præcipue considerandũ in differentia cõcubinæ ab uxore.

3m maior. Homines ita sũt modò recepibiles dispẽsationis sicut fuerũt olim. R. nihil aliquid addatur nunc, supra rem dispensabilem olim; quod uisum est moderatis. § Tunc nihil &c. Nunc enim additur ad matrimonium, q̃ sit ecclesiæ sacramentum: quod olim non erat.

¶ *Examen.* Ly nisi fortè secundo modo dispensationis. Idest nisi fiat dispensatio diuinitus. Hic n. erat secundus modus dispensandi quã erat secunda consultio corp. Non potest ergo nũc ab aliquo homine dispẽsari super dimissione uxoris uetæ, & hoc inuitis textus per ly mandie tali institutione nõ põt sub dispensatione cadere. Potest tamen remota tali institutione i. remoto quod ista sit uxor uetita illius, sub dispensatione cadere (ut declarati pro dimissione.

Ad primvm ergo dicendum, quòd in bono prolis, secundum q̃ est de prima intentione naturæ, intelligitur procreatio, & nutritio, quousq; proles ad perfectã ætatẽ ducatur; sed q̃ ei prouideatur in posterũ per hæreditatis, & aliorũ bonorũ dimissionẽ, uidetur pertinere ad secundũ legis naturæ præceptum.

Ad secvndvm Dicendũ, q̃ habere concubinam est contra bonum prolis, quantum ad id, quod natura in eo de prima intẽtione intendit. i. educationem, & instructionem, quæ requirit diuturnam cõmansionẽ parentum, quod nõ est in cõcubina, quæ ad tempus assumitur, & ideo nõ est simile; tũ quantum ad secundam intentionẽ etiam habere concubinam sub dispensatione cadere potest: ut patet Oseæ primo.

Ad tertivm Dicendũ, q̃ inseparabilitas, quamuis sit de secunda intentione matrimonij, prout est in officium naturæ, est tamen de prima intentione ipsius, prout est sacramentum ecclesiæ: & ideo ex quo institutum est ut sit ecclesiæ sacramentum, manente tali institutione nõ potest sub tali dispensatione cadere, nisi forte secundo modo dispensationis.

Articvlvs III.

Vtrum sub lege Moysi licitum fuerit uxorem dimittere.

Ad tertivm sic proceditur. Videtur quòd sub lege Moysi fuerit licitum uxorem dimittere. Vnus enim modus consentiendi est non prohibere, cum possit: consentire autem illicito est illicitum, cum ergo Moyses non prohibuerit uxoris repudiũ, nec peccauerit, quia lex sancta

APPENDIX.

EX articulo habes primò: quomodo per rationem ostendas, meritò insinuatum ab Apostolo Gal. 4. q̃ per dispensationem licitum fuit dimittere uxorẽ: & sic. Abraham duos filios habuit, unũ de ancilla, & unum de libera. Sed quid dicit scriptura? Eijce ancillã. Isẽ Gen. 21. Non ubi uidentur asperum super puero, & super ancilla tuo. Omnia, quæ dixerit tibi Sara, audi uocem eius. Hæc ibi. Licet ergo ly ejice ancillam sit uerbum Saræ, tamen à Deo est confirmatum & consequenter per dispensationem diuinam factum licitũ. Vtil. p 5. Eccl. &c.

¶ Secundo habes quomodo per rationem prædicta scripturarum, pro quanto intelligunt esse dimissionẽ uxoris per dispensationẽ diuinã, & inculpabiles, & tuearis.

¶ Tertiò uides quo modo ex ijs uocalium Angelica doctrina hæc & declaratur, & confoluitur.

QVÆST. LXVII. ART. III.

CONCL. 2ª. Illi, qui sub legẽ uxorem, dato libello repudij, dimittebant, non excusabantur à peccato; quibus exceptis tenebantur à pœna secundum legem infligenda.

¶ PROB. Quia ista est opinio communior & probabilior.

¶ CONCL. 2ª. Quãuis repudiare uxorẽ sibi per se malum sit, tamen ex permissione diuina fiebat licitũ.

¶ PROB. Quia uirepudiando uxorẽ per se sit malum; tamen ex permissione diuina licitũ fiebat: & hoc confirmant authoritate Chrysostomi, qui dicit quòd à peccato abstulit culpam legislator quando permisit repudium, & quamuis hoc probabiliter dicatur, tamen primum communius sustinetur, & ideo ad utrasque rationes respondendum est.

Ad primvm ergo dicendũ, q̃ aliquis, qui põt prohibere non peccat, si à prohibitione abstineat, non sperans correctionẽ: sed magis malum æstimans ex tali prohibitione occasionẽ sumere, & sic accidit Moysi, unde diuina

1m de maiori. Non prohibere. R. quãdo speratur correctio non, secus quando de maiori malo probabiliter timetur. § Tunc nihil &c. Nam Moyses si prohibuisset dare libellum, timebat magis de malo, quàm de correctione.

¶ NOT. Prohibitiones fiunt ad hũc finem: ut consulatur per eas saluti proximorum, sicut charitas exigit. Quãdo igitur non salus speratur sed contrarium saluti de proximo timetur tunc charitas suadet, ut cesset ur a prohibitionibus tunc forsan bonum communitatis aliud requirat. Bonum siquidem gentis melius est, quàm partis: secundum philosophum. Et propter ea textus innuit, quòd Moyses, quantum ex se fuit, bene fecit abstinendo à prohibitione libelli repudij.

2m de cõclusione. Nõ semper fuerit illicitũ. R. uel quæ fuerit permissũ § Tunc nihil &c. Nã illud argumentis non est uerũ, sed hoc respondemus. Prophetæ n. spiritu sancto inspirati non dicebant &c. ut in textu.

¶ NOT. Confirmatur responsum hoc ex Matth. 5. ubi dicit legis antiquæ optimus explanator per hoc, q̃ libello repudii dari fuisse permissionẽ, non præceptum, gloriata sit euo lum omnia dicta de libello tali: fuisse à lege siue à prophetis dicitur. Propter hoc enim inter cæteras doctorum expositiones, dicit Matth. 5. uenisse ad implere legem, quia uerũ sensum scripturarũ antiquarum nobis aperuit.

3m ex Chrysostomo. Ista q̃. quantum ad eãm p̃mittendum non aliter. S. ut in textu. Tunc nihil &c. Sed enim sim. l. authoritate Chrysostomi sic intellecta, q̃ dare libellum &c. ut ibi ut ill. ei tũ. si nupserit secundæ uxori &c.

4m dminori. Ista scandala, eorũ nõ excusabat ea à peccato. R. tñ quia

A sio facta ex illa duritia, excusabat. § Tũc nihil &c. Nunc n. quia sic est, non de duritia, sed de permissione, ut patet per textum.

¶ Examen. Ly tñ permissio. Scilicet ista particularis. In cuius signum uocatur dispensatio in ad 3m. Hoc dixerim ad excludẽdum permissionem universalem; quæ est de malis, quæ fiunt quotidie. Nã huiusmodi permissio nõ excusat à peccato, alioquin omnes excusarentur. i.

5m ex Chrysostomo. Peccatũ nõ uidetur esse peccatum. R. i. inordinatio, seu illicitum, nõ uidetur habere rectum pœnæ neq; temporalis neq; perpetuæ. § accedente, scilicet diuina dispõsatione. Tunc nihil &c. Nam dictum est in corp. fin. q̃ Christus fauet secundæ opinioni.

APPENDIX. Vtil. p 5. Eccl. &c.

EX articulo habes primò, quo per rationem dubitaret aliquis intelligas dictũ Matth. 19. Moyses ad duritiam cordis uestri permisit uobis dimittere uxores uestras. Item illud Mar. 10. Ad duritiam cordis uestri Moyses scripsit uobis præceptũ illud. Vbi ly præceptum, sumitur largè. Item Deute. 24. Si acceperit homo uxorẽ & habuerit eam, & nõ inuenerit gratiã ante oculos eius propter aliquam fœditatem, scribat libellum repudij, & dabit in manu illius, & dimittet eam de domo sua. Hæc ibi. Hæc enim omnia & singula, & si quæ similia sunt, possunt intelligi ita, ut ibi non intercedat peccatũ, & ita ut fuerunt.

¶ Secundo habes quomodo per rationem utrumque lemma scripturarum i. in operibus & probes, & imperfecto, ante in aduersis defendãtur. Quoniã autem medium sensus ueritatis sanctorum doctorum sub fatentes hæreticos, prædictis modis sustentando scripturis per articulum istum, finem sustinemus, ideò.

¶ Tertiò uides quo modo ex ijs uocalium Angelica hæc do ctrina declaratur, & confoluitur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ART. IIII.

CONCL. 1ª. Secundum primã opinionem ar. 1. in corp. princip. recitatam uxor post repudium peccabat alteri uiro coniuncta.

¶ *Corollarium.* Ergo (ad ea. lum literaliter) uxori repudiatæ nõ licebat aliũ uirũ habere, secundũ hanc primam opinionẽ: quemadmodũ è cõtrario secũdũ alias opiniones dicendam licebat.

*In lib. de bono cõiugali. c. 18. ¶ PROB. Quia primũ mfimonium ad huc nõ erat solutum (quòd ad vinculũ.)

¶ CONCL. 2ª. Sicut licebat, iuxta secũdã opinionẽ ar. 1. ex dispẽsatione diuina uiro uxorẽ repudiare: ita uxori alium uirũ ducere.

¶ PROB. Quia inseparabilitas matrimonii ex eã diuinæ dispẽsationis tollebat.

¶ *Corollarium.* Ergo iuxta hanc secũdam opinionẽ dispẽsatio diuina cadebat sup utrunq; fuit ũ ad repudiandũ & uxorẽ ad nubendũ; & ratio huius est quia dispẽsatio tollebat unçalũ matrimonii secũdum istos; quo allato, datum est, sequi utrunq; prædictorũ.

1m illatio cõclusionis. Ergo &c. R. nego illatio. Nã similis non est de uiro & uxore in hoc. Viro. n. licebat p̃ uxores uxores simul &c. ut in textu.

¶ *Corollarium.* Ergo ut iuxta responsum; dispẽsatio diuina circa uirũ faceret duo primũ est de repudiare uxorẽ, 2m est de posse durare aliã.

¶ Examen. Iy in repudio magis erat &c. Hæc maior argumẽti loquit de repudio formaliter. i. ut repudiũ præcise erat nõ ad de causa, quæ quidem præcedere poterat ipsum repudiũ. Poterat. n. uxor fornicari, & sic ex fornicatione illa motus uir repudiare ipsam: in quo casu iniquitas uxoris maior erat aliqualiter quã

*sencl. m.

*Ponitam ar. 3. iuris q. in corp. c. placuit. cum multis sequen. 32. q. 7 c. gaudemus de diuor.

*ut al. p

Vtrum liceat uxori repudiatæ alium virum habere.

AD QVARTVM sic procedi tur. Videtur q̃ liceret uxori repudiatæ, alium uirum habere. Quia in repudio magis erat iniquitas uiri repudiãtis, quàm uxoris repudiatæ: sed uir poterat fine peccato aliam ducere uxorem, G h ergo uxor sine peccato alium uirum ducere poterat.

¶ 2 Præterea. Augustinus *dicit † de duabus uxoribus quòd (quãdoh mos erat) peccatum nõ erat, sed tempore legis ueteris erat talis consuetudo, quòd repudiata alium uirum ducebat, ut patet Deut. 24. Cum egressa uirum alterum duxerit &c. ergo non peccabat alteri uiro se iungẽdo.

¶ 3 Præterea, Matth. 5. Dominus iustitiam noui testamenti ostendit h superabundantem esse respectu iustitiæ ueteris Testamenti: hoc autem dicit ad iustitiæ noui Testamenti superabundantiam pertinere, quòd uxor repudiata h non ducit alterum uirum, ergo in ueteri lege licebat.

4 SED CONTRA est, quod dicitur Matth. 5. Qui dimissam uxorem h duxerit, mœchatur: sed mœchia nunquam fuit in ueteri lege licita, ergo uxori repudiatæ non licuit alium uirum habere. I

¶ 5 Præterea, Deut. 24. dicitur, quòd mulier repudiata, quæ aliũ uirum duceret, polluta erat, h & abominabilis facta coram Domino, ergo peccabat alium uirum ducendo.

RESPONDEO, Dicendum, quòd m secundum primam opinionem *peccabat post repudiũ K uxor alteri uiro coniuncta, n quia adhuc primum matrimonium non erat solutum. Mulier enim quanto tempore uiuit, alligata est legi uiri, ut patet Roman. 7. non autem poterat simul plures uiros habere. Sed p secundum aliam opinionem, sicut licebat ex dispẽsatione diuina uiro uxorem repudiare, ita uxori alium uirum ducere, q quia inseparabilitas matrimonii ex cau

sa diuinæ dispẽsationis tollebatur: qua inseparabilitate manente, intelligitur uerbum Apostoli. Vt ergo ad utrasque rationes respondeamus.

AD PRIMVM Dicendum est, q̃ uiro licebat plures uxores simul habere secundum dispẽsationẽ diuinam, & ideo una dimissa in matrimonio non soluto, poterat aliam ducere, sed nunquam uxori licuit habere plures uiros, & ideo non est simile.

AD SECVNDVM Dicendũ, quòd in illo uerbo August. mos non ponitur pro consuetudine, sed pro actu honesto, secundum quod à more aliquis dicitur morigeratus, quia est bonorũ morũ, & sic à more Philosophia moralis nominatur.

AD TERTIVM Dicendum, q̃ Dominus Matth. 5. ostendit nouã legem abundare per consilia ad ea, quæ lex uetus licita faciebat, sed etiam quantum ad ea, quæ in ueteri lege illicita erãt, sed à multis licita putabantur per non rectam præceptorum expositionẽ, sicut patet de odio inimici: & ita est etiam de repudio.

AD 4m dicendum, quòd uerbum domini intelligitur quantum ad tẽpus nouæ legis, in quo dicta permissio est sublata: & sic ẽt intelligitur quoddam uerbũ, Chrysost. qui dicit q̃, qui secũdũ legem dimittit uxorem quatuor facit iniquitates, quia quoad Deũ existit homicida, inquantum habet propositum occidendi uxorem, nisi eam dimitteret: & quia dimittit non fornicãtem, in quo casu lex Euãgelii uxorem dimittere permittit: & similiter quia facit eam adulteram, & illũ cui copulatur.

AD 5m dicendum, q̃ quædã Glos. inter lineris dicit, polluta est & abominabilis, sed illius iudicio qui quasi pollutã eã prius dimisit: & sic non oportet q̃ sit polluta simpliciter. Vel dicitur polluta eo modo quo immũdus dicebatur, qui mortuum tangebat, uel leprosum, non immundi tia culpæ, sed cuiusdam irregularitatis legalis: unde, & sacerdoti non licebat uiduam, aut repudiatam ducere in uxorem.

*Hom. 15 in Matth. in opere imperfecto non multũ remote a medio. 2.

ad repudium, quàm uiri. Nam & meruerat repudiari: & occasionem magnam uiro dederat hoc malum faciendi, quod est repudiare uxorẽ suã. Cæterũ, hoc non obstante, maior erat iniquitas uiri, quàm uxoris I repudio sor mal ter sumpto: qui scilicet uir repudiabat eã ex hoc solo q̃ uolebat eã repudiare puta pp redium.

¶ Ly nunq̃ uxori licuit habere plures uiros. Scilicet simul & propter rõnem di 32 q. 6 c. ar. 1 ad 7m.

2m ex Augustino. Mos. &c. 1. actus honestus: non. i. consuetudo quãcunq; libet. §. Tũc nihil &c. Nã minor argumenti loquitur de cõsuetudine, quę non erat actus secundũ se honestus, iuxta primam conclusionem, quam sustinemus nunc.

¶ NOT. Pro Deutonomii authoritate in argumẽto adducta melius intelligẽda unde ar. 3. corp. princip. Erat enim permissio. Propter hoc in textu præsenti uir maliter ad illa authoritatẽ respondum est 3 q. ultimum fuit q. Augustinus loquitur de actu honesto, nõ de cõsuetudine: quasi dixerit applicãdo ad Deuteronomiũ q̃ uxorẽ dimissam ducere aliũ uirũ erat cõsuetudo in lege permissa, sed nõ actus secũm se honestus. De ly mos, uide ẽt q. 65. ar. 1. ad 1m. in oppositum. & textu.

3m ex Matth. Superabundãs &c. R. non tñ quòd ad licita in lege ueteri, sed ẽt quantũ ad illicita. §. illa scilicet magis prosequendo, ista autem repellendo. Tũc nihil &c. ut patet in textu fin.

4m ex Matth. Duxerit, R. ipse nouæ legis, nõ aliter. §. Tunc nihil &c. Antiquitus enim erat per missio illa: quæ nũc tempore legis nouæ sublata est.

5m ex Deut. Pollutæ erat & abominabilis eam à do-

mino. R. secundum iudicium illius, qui repudiauerat eam nõ A simpliciter. §. uel secundum immunditiam quandam legalẽ: non secundum immunditiam culpæ. Tunc nihil &c. Nam quæ dicta est in præsenti articulo de immunditia culpæ, & abhominatione simpliciter: non alio modo.

Vtil. p 5. Eccl. &c.

APPENDIX.

EX articulo habes primò: quòd per rõnem a fortiori offendas præditam hæresim meritò damnari à Cõcil. Flor. in decret. Armen. dato. Tertium bonum matrimonij est eius indissibilitas pp hoc, q̃ significat indissibilem cõiunctionem Christi & ecclesiæ. Quamuis autem ex causa fornicationis, liceat thori separationem facere, non tñ aliud matrimonium contrahere fas est, cùm matrimonii uinculũ legitimè contractũ perpetuum sit. Hæc ibi item à &c. ut supra q. 19. ar. 6. appen. & q. 49. ar. 2. 3. appen.

*Ponitam ar. 3. iuris q. cor.

¶ Tertio habes: quòd per rõnem offendas meritò infrunatum ab Innocen. 1. de diuor. gaudemus q. indissibilitas matrimonij non tolliebatur per dationem libelli repudij & &c. Qui secundũ ritũ sui legitimam repudiauit uxorem, cũ tale repudium meritas in Euangelio reprobauerit, nunquã ex uiuente licitè potetit aliam ẽre ad hdam Christi conuersus habere. Hæc ibi. Vbi licet ad literã loquatur de tpe nouæ legis, in quo nunq̃ dispẽsatur de dimissione uxoris ar. 2. ad 3m. & hoc 4. ad 4m. ut per illa uerba multum fauere uidetur ẽt inseparabilitati antiquorũ coniugũ per dationem libelli prædicti. B

4 ¶ Quarto habes quòd per rationem scripturæ à doctore hucusq; hæc dupliciter exposita simul & doctores ipsos, & intelligas, & uneatis.

¶ Quinto uides quomodo ex ijs sic sustentatis uicissim doctrina hæc Angelica & declaratur & consolidetur.

QVÆST. LXVII. ART. V.

28 CONCL. Maritus repudians non poterat iterum uxorem repudiatam accipere.

APPENDIX.

EX articulo habes primò: quòd per rationẽ a fortiori offendas præditam hæresim Montanistarũ, Armenorũ, (Prat. eorum tit.) dicentium: nuptiarum fœdus, & uinculũ posse p̃ contingũ arbitrio dissolui. Sed n. dispensatione, seu permissione diuina accedẽte, uir poterat uinculũ hoc dissolutũ in casu ẽgũ repudiata uxor alteri uiro nubere nix sine peccato poterat: multò magis absque dispẽsatione tali dissoluta non poterit, & consequenter nec pro coniugum arbitrio. Dixi ly uix: qñ duplex opinio circa hãc repudiatam fuit, n. si uinculum matrimõ nisi dissolueret, nec ne ut in corp. artic. patet.

Vtil. p 5. Eccl. &c

2 ¶ Secundo habes: quòd per rõnẽ à fortiori offendas prædictam hæresim meritò damnari à Cõcil. Flor. in decret. Armen. dato. Tertium bonum matrimonij est eius indissibilitas pp hoc, q̃ significat indissibilem cõiunctionem Christi & ecclesiæ. Quamuis autẽ ex causa fornicationis, liceat thori separationem facere, non tñ aliud matrimonium contrahere fas est, cùm matrimonii uinculũ legitimè contractũ perpetuum sit. Hæc ibi item à &c. ut supra q. 19. ar. 6. appen. & q. 49. ar. 2. 3. appen.

3 ¶ Tertio habes: quòd per rõnem offendas meritò infrunatum ab Innocen. 1. de diuor. gaudemus q. indissibilitas matrimonij non tolliebatur per dationem libelli repudij & &c. Qui secundũ ritũ sui legitimam repudiauit uxorem, cũ tale repudium meritas in Euangelio reprobauerit, nunquã ex uiuente licitè potetit aliam ẽre ad hdam Christi conuersus habere. Hæc ibi. Vbi licet ad literã loquatur de tpe nouæ legis, in quo nunq̃ dispẽsatur de dimissione uxoris ar. 2. ad 3m. & hoc 4. ad 4m. ut per illa uerba multum fauere uidetur ẽt inseparabilitati antiquorũ coniugũ per dationem libelli prædicti.

4 ¶ Quarto habes quòd per rationem scripturæ à doctore hucusq; hæc dupliciter exposita simul & doctores ipsos, & intelligas, & uneatis.

¶ Quinto uides quomodo ex ijs sic sustentatis uicissim doctrina hæc Angelica & declaratur & consolidetur.

QVÆST. LXVII. ART. VI.

CONCL. 1ª. Causa permissionis repudiandi uxorem fuit uitatio uxoricidij.

28

ARTICVLVS V.

Vtrum liceat uiro repudiatam à se accipere.

AD QVINTVM sic proceditur. Videtur quòd licebat uiro repudiatam à se accipere. Licet enim h corrigere quod male factum est: sed male factum erat, q̃ uir uxorem repudiabat, ergo licebat hoc corrigere reducendo uxorem ad se. B

¶ 2 Præt. Semper licuit peccãti h indulgere, cum sit morale præceptum, quod in omni lege manet: sed uir accipiendo repudiatam, ei peccanti indulgebat, ergo, & hoc licitum erat.

¶ 3 Præt. Deut. 24. ponitur pro causa quare non possit accipi iterũm, quia polluta est: sed repudiata non h polluitur, nisi alterũ uirum ducendo, ergo saltem antequàm alium uirum duceret, licebat eam accipere.

SED CONTRA est quod dicitur Deut. 24. quòd non poterat prior maritus accipere eam &c.

RESPONDEO, Dicendum, quòd in lege de libello repudij duo erant permissa, scilicet dimittere uxorem, & uxorem dimissam alteri iungi, & duo præcepta, scilicet scriptura libelli repudij, & quod m iterum maritus repudians eam accipere nõ posset: quod quidem secundum eos, qui primã opinionem tenent, fa

ctum fuit in pœnã mulieris, quæ alteri nupsit, & in hoc peccato polluta est. Sed secundum alios, ut uir non de facili uxorem repudiaret, quam post ea nullo modo *recuperare posset.

AD PRIMVM ergo dicendũ, q̃ ad illius mali impedimentũ, qũ cõmittebat aliquis, repudiando uxorẽ, ordinabatur, q̃ uir uxorẽ repudiatam assumere iterato nõ posset, ut patet ex dictis, & ideo diuinitus ordinatum fuit.

AD 2m dicẽdũ, q̃ semper licuit indulgere peccãti, quantũ ad rãcorem cordis, sed non quantum ad pœnam diuinitus taxatam.

AD 3m dicendũ, q̃ in hoc duplex est opinio. Quidam. n. dicũt, C q̃ licuit repudiatam uiro recõciliari, nisi in matrimonio alteri uiro esset iuncta. Tunc. n. propter adulteriũ, cui se mulier uoluntarie subdit, in pœnam dabatur ei q̃ ad priorem uirum non rediret: sed quia lex uniuersaliter prohibet ideo dicunt alij q̃ etiam antequam alteri nuberet, non poterat reuocari, ex quo repudiata erat, quia pollutio non intelligitur quantum ad culpam sed secũdum quod dictum est. D

ARTICVLVS VI.

Vtrum causa repudij sit odium uxoris.

AD SEXTVM sic proceditur. Videtur quòd causa repudij

*Al. reuocare.

*Art. præced. in respon. ad 5.

APPENDIX.

EX articulo hẽs primò: quòd per rationẽ reuelas legẽ euiusdã Picardi infamẽ. (Prat. Picardi, Adamiani. Illatuẽtis: cõiubia permixta, seu promiscua uẽtre carnis libidine esse p̃mittẽda Ece. n. q̃ uir uxorẽ a se repudiatã iterũ accipere nõ põt, quia libidine carnis ad hoc moueat: qñq; nec tale connubiũ à Deo p̃missum est. Idẽ hæresim Almarici (Direct. inquisit. 2. pat. q. 7.) dicẽtis q. quòd. qñ actus carnales fuerũt, adulterii, &c cõmissos ea charitate nõ esse peccatũ. Ece. n. q̃ pp adulteriũ cõmissam ab uxore repudiata cũ altero uiro, quãuis in matrimonio illicito fedm opinionẽ una punitur ipsa uxor à Deo iuste p hoc q̃ ad priorẽ uirũ redire non potest. Vnde a fortiori patet, q̃ adulteria sine præcepto matrimoni. 3, & q̃ ex charitate illa ficta committantur peccata sunt.

Vtil. p 5. Eccl. &c

¶ Secũdo habes quòd per rõnem offẽdas prædictos errores me 2 ritò damnari à &c. ut q. 1 ar. 3. appen. & q. 60 ar. 2. appen. Item à &c. ut q. 64. ar. 5. appen. & q. 65. ar. 5. appen.

¶ Tertiò habes quòd per rationem Deuteronomij 24. scripturæ 3 de hac re loquentẽ (ut in textu) & intelligas, & defendas.

¶ Quartò uides: quòd ex ijs uicissim Angelica doctrina hæc, 4 & declaratur, & consolidetur.

Q. VÆST. LXVII. ART. VI.

CONCL. 1ª. Causa permissionis repudiandi uxorem fuit uitatio uxoricidij.

28

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶NOT. Hoc intellige de causa ex parte legis sic permittentis.
¶PROB. Quia sancti id communiter dicunt.
¶CONCL. 2ª. Proxima causa repudij est odium.
¶NOT. Hanc causam intellige ex parte uiri repudiantis.
¶PROB. Quia odium est proxima causa homicidij, & ratione homicidij uitādi permissum est repudium (ut in 1ª. conclusione.

¶CONCL. 3ª. Multæ erant in lege causæ diuinēdi uxorē.
¶NOT. Has causas intellige non ex parte legis secundū intentionē suā considerate (ut in nūc. 1ª cōclusionis intelligitur, sed ex parte uxoris sic describitur in lege, seu ex parte legis uxorē sic considerātis (quod in idem redit.)
¶PROB. Quia patet in textu

1m ex Malachia. Sed dic. &. tanquā causa proxima dimittendi. ¶ Tunc nihil &c. ut ex conclusione 1ª patet.

2m illatio. Ergo &c. Nō concedunt. §. loquendo. s. de causa proxima repudij. Tūc nihil &c. vt patet in 1ª. cōclusione.

3m de consequentia. Cauſa &. remota tuō proxima. §. Tunc nihil &c. ut patet ex dictis.

4md antecedente. Causari. &. peracidentium, per se §. Tunc nihil &c. Nam quando dicitur: q. odium causatur ex aliqua causa intelligitur de causa p se.

¶Corollarium. Ergo trifitissimum illud, ici eet uerum odiū parit, intelligitur per accidens. Nam ueritas per se loquendo, cūm sit bonitas quædam, est causa amoris. illud uero accidens est indispositio subiecti, cui ueritas dī: sicuti qñ quis rideretur. Similiter & in proposito, accidens, sōne cum odiū ex ueritate causatur, est indispositio subiecti uidelicet ipsam ut uerē in alios quæ indisposuit o malitia eius est.

5m consequens. Odium non est sufficiens causa repudij. s. in casu aliquo non aliter §. ut in textu. Tunc nihil &c. ut patet.

APPENDIX.

Vtil. pro §. Eccles. &c.

EX articulo habes primò: quomodo per rationem reijcias errorē quorūdā gentiliū (ut colligit ex Gen. cap. 20. dicē uiri q. adulterio erat maius peccatū, q̄ homicidiū. Ex generis naturæ c. tuō proxima. quia sancti id communiter dicunt. Proxima autem causa homicidii est odium, & ideo p̄ proxima causa repudij est odium, sed odium ex alia causa causatur, sicut, & amor, & ideo oportet etiā aliquas causas repudij ponere remotas, quæ erant causa odij. Dicit autē Aug. in glo. Deut. 24. Multæ erant in lege causæ dimittendi uxorem, sed solam Christus fornicationem excipit, cæteras molestias iubet pro fide, & castitate coniugij sustinere. Hæ autē causæ intelliguntur fœditates in corpore, puta infirmitas, uel aliqua notabilis macula, uel in anima sicut fornicatio, uel aliqua huiusmodi, quod in moribus inhonestatē facit. Sed quidā has causas magis coarctant satis probabiliter dicentes, q̄ non licebat repudiare nisi propter aliquā causam post matrimonium superuenientē, nec propter quamlibet talem, sed propter illas solum, quæ possunt bonum prolis impedire, uel in corpore, ut sterilitas, aut lepra, aut aliquid huiusmodi, uel in anima, ut si esset malorum morū, quos filii ex cōuersatione ad ipsam imitarentur. Sed quædam glos.* super illud Deut. 22. Cū nō inuenerit gratiam &c. Vī magis arctare, scilicet ad peccatū, cum dicit ibi, per fœditatē pēccatū intelligitur, sed peccatū Glossa nominat nō solū i moribus animę, sed etiā in natura corporis.

Sic ergo prima duo cōcedimus.

AD 3m dicendum, q̄ sterilitas, & alia huiusmodi, sunt causa odij, & sic sunt causæ remotæ.

AD 4m dicendum, q̄ propter uirtutem non est aliquis odibilis, p se loquēdo, qa bonitas est causa amoris, & ideo ratio nō tenet.

AD 5m dicendū, q̄ dabatur in pœnam uiri, q̄ non posset in perpetuū repudiare uxorem in casu illo, sicut etiam in alio casu, quādo puellam defloruit.

ARTICVLVS VII.

Virum causæ repudij debeant in libello scribi.

AD SEPTIMVM sic procedi tur. Videtur quòd causæ repudij debebant in libello scribi. Quia per libellum repudij quas cap. illo colligitur error talis illorū per hoc, q̄, si scissent, Saram esse uxorem Abrahę occidissent ipsum Abrahā, ut posset fornicarentur eā Sara. Nun. n. adulterū cōmittere audebāt, sed ad eius, tanq̄ maioris mali, uitationē homicidium coniegi eligebant. Hæc de re Abraham persuasit Saræ ut diceret, se esse sororē suam. Cognitaq̄ fraus Abrahā) macū diceret forsitan non est timor Dei in loco isto, & interficēt me pp uxorem meam. Hic ergo error, ut dixi, remittur per articulum præcenentem. Hic. n. ostēdit, q̄ satis repudij uxoris ex parte legis fuit intentio uitandi uxoricidiū tanq̄ permitio minoris mali ad uitandum maius. Sciebat autem Deus, q̄ uxor repudiata nuptura erat alteri, ex quo manens adulterium (secundum eū quos supra) cōmittebat. Cū ergo adulterium tale permitteret Deus ad uxoricidiū uitandum in xta dicta in articulo, patet q̄ iudicium mulieris esse minus malum, q̄ homicidium, & q̄ per articulum præsentem. ostenditur falsitas erroris illorum gentilium.

¶Secundò habetur quo per rationē ostēdas prædictum errorem puerilē damnari ab Exod. 20. Non occides, non mechaberis. Hæc ibi. Pro quo sciendum: q̄ à maioribus præceptis incœpit ibi Deus descendendo ad minora in genere illo. puta affirmatiuorū seu negatiuorum præceptorū. Vnde prima præcepta fuerunt de ipso, scilicet nō habebis Deos alienos coram me: & sic deſcēdendo. Per hoc igitur quòd antepositiuly occides ad ly non mechaberis, ostendere uult: quod homicidiū est maius peccatum, quàm adulterium. ita Matth. ubi idem ordo seruatur.

¶Tertiò habes quo modo per rationem multa dicta scripturarum puta Malach. 4. Deuteron. 21. & 24. de causa repudij loquentia in sensu uero, & intelligas, & probes, & defendas.

¶Quarto modo quomodo ex ijs uicissim Angelica doctrina hæc & declaretur, & consolidetur.

QVÆSTIO LXVII.

ART. VII.

CONCL. Causæ repudij in speciali non scribebantur in libello sed in generali. 286

¶PROB.

¶PROB Quia aliter non ostenderetur iustum repudium, cū A da est uxor manifestē per repudium; & manifestā dēs explicari causā, et maxime quando non apparet nouo rē culpa uxoris. Tunc autem manifestē causa explicatur alienubus, quando in scriptis fit: quoniam scriptura et publica est, et ad alienes loquitur.

hoc; q̄ & mulier alteri nubere posset, & uir à proposito repudiandi desisteret.

1m de minori. Causis sufficientibus. &. in generali falsē. § Tunc nihil &c. ut patet ex cōclusione.

¶NOT. Causę in generali erāt tale, ut sine impedimento nubendi alteri ostenderet repudium esse iustum. Cum enim repudiare uxorem esse permissum mariti, etiā propter odiū habitum ad eam (ut patet ex dictis art. 6.) poterat qui indiffert libellum cedere & mulierem repudiatā esse sine culpa notabili, & tamen repudiū non esse iniustum, ex quo aliquis sine causa quandoque sufficiente potest moueri ad odium cōtra alīū. Sic ergo & mulier nubere poterat, ex quo de culpa notabili specialiū nō uxabatur, & uir absque nota iniustiæ apud homines saluari, ex quo in uoluntate sua positum erat odire, uel non. Quòd si in speciali causæ scripsisset repudians; pæssim fuisset impedimentum facilius repudiatæ, ut alteri nubere posset. Et ideo rationabiliter q̄ utraque pars instituum est; ut causæ iudicarentur sufficienter ad ducēdæ, si in generali tantum scribebantur in libello repudij.

*Li. 4. Antiquitatū c. 6. circa medium.

2m de consequentia. Si non inferebantur. &. saltem in generali §. Tunc nihil &c. ut patet.

*Li. 19. cōtra Faustū c. 26. circa prine. 10. 6.

3m antecedens. Hoc magister dicit in litera & intendēs de causis in generali: nō in speciali. §. Tūc nihil &c.

4m illatio cōclusionis. Ergo &c. & conceditur. §. Tūc nihil &c. immo argumentum hoc supplet pro noua probatione primæ partis conclusionis.

APPENDIX.

Vtil. p §. Eccl. &c.

EX articulo habes. ¶Primò quomodo per rationem ostēdas, meritò esse uirtualiter insinuatum a Bonifacio viij. q̄ ad puniendum uxorem requirebatur aliqua causa ex fur. Sine culpa (nisi subūt causa) non est aliquis puniendus. Hæc ille: de regul. iur. in 6. regula 23. Quasi dicat in proposito. Si puniē-

Et circa hoc quæruntur tria.

Primo, Vtrum qui nascuntur extra verum matrimonium, sint illegitimi.

Secundo, Vtrum illegitimi filij debeant ex hoc damnum reportare.

Tertio, Vtrum possint legitimari.

ARTICVLVS I.

Verum filij, qui nascuntur extra verum matrimonium, sint legitimi.

AD PRIMVM sic procedi tur. Videtur quòd filij, qui nascuntur extra uerum matrimonium, sint legitimi. Quia secundum legem natus legitimus filius dicitur: sed quilibet nascitur secundum b legem ad minus naturæ, quæ fortissima est, ergo quilibet filius dicitur legitimus.

¶2 Præt. Communiter dicitur, quòd legitimus filius est, qui est de legitimo matrimonio, uel de eo, quod in facie ecclesiæ legitimum reputatur: sed contingit quandoque quòd aliquod matrimonium legitimum reputatur in facie ecclesię, quod habet impedimentum, ne sit uerum matrimonium, & tamen à contrahentibus in facie ecclesię scitur: & si occulte nubant, & impedimentum nesciant, legitimum videtur in facie Ecclesiæ, ex quo per ecclesiam non prohibetur, ergo filij extra uerum matrimonium nati, non sunt illegitimi.

SED CONTRA, Illegitimum dicitur quod est contra legem: sed illi, qui nascuntur extra matrimonium, nascuntur contra legem, ergo sunt illegitimi.

vel incestu. §. n. dicata Deo mulier cognoscē cōmittit sacrilegiū, illa aūt cui est soluta & sic est fornicatio sacrilegia, aut uir ē cōiugatus, et sic est adulterū sacrilegū, aut illa uirgo, et sic est stupū sacrilegū: aut consanguinea uel affinis, et sic est incestus sacrilegus. Quod aūt dē de muliere dicata Deo, intelligē etiam de uiro absque hoc, q̄ mulier esset dicata. Sufficit enim q̄ unus ille locutus Deo dicatus sit ad hoc, ut sacrilegium luxuriando fiat.

¶Secundò habes quomodo per rationem prædictam regulam Pontificis, pro quanto in generali faltem causas repudij scribendas esse virtualiter innuit, et intelligas, et tuearis.

¶Tertiò uides quo modo ex ijs uicissim Angelica doctrina hæc, et declaretur, et consolidetur.

QVÆST. LXVIII. ART. I. 287

CONCL. Quadruplex est status filiorum.

¶NOT. Licet in titulo tantum de nascentibus quæratur, tamen ad abundantiorem doctrinam (ut sæpe soles) omnes status filios respondes: puta de filijs ablatis. In cuius signum inducit adoptiuos, qui nō nascuntur ex adoptāte. Tho. 4. di. 42. q. uni ca. 2. 3. q. 3. et seq.

¶PROB. Quia aliqui sunt nati uiri, ex legitimi tamen, alij naturales nō; quia legitimi tantum, ut ij nec legitimi, nec naturales (ut patet in textu.)

¶Examen. Ly adoptiui. Scilicet perfectè ut q. 57. art. 1. ad 3m. Cum enim loquatur de legitimis quibus conuenit hæreditas, vt art. 2. et imperfectè adoptiuis non cōueniat hæreditas; ut ibi. q. 57. patet, quòd de adoptiuis perfectè intelligit hic. Posset tamen secundario extendi textus etiam ad imperfectè adoptiuos.

¶Ly de bdulterio, et de stupro. Nomine stupri largo mō uiri sunt scilicet cuiūcunq̄ cōiunctum cum uiri. Sacrilegium non nisi quasi distinctus quia semper coniungit cum aliqua illarum specierū, scilicet uel fornicatione, uel adulterio, uel stupro, Sacrilegiū multiplex in genere luxuriæ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶Ly expresſã. Hoc ad differentiam ſimplicius fornicationis F dicitur. Quamuis enim illa non ſit contra legem naturæ expreſſe (in cuius lignum apud gentiles, ut ſupra dictum eſt q.67.ar.6. appen. non reputabantur peccatum:) eſt tamen reuerã contra illam. Adeo q ly expreſſe, ſumitur pro eſſe communiter apud omnes; ſecundum ipſorum conceptionẽ, & non tantum ſecundum rei ueritatem. Alioquin ſi p rei ueritate tantum ſumeretur nunc & fornicatio eſſet cõtra legem naturæ expreſſe. Q̃n igitur dicit, q̃ ex fornicatione nati ſunt naturales, accipitly naturales; nunc primo nomẽ hoc diſtinguitur contra legem naturæ præciſe, ſed pro ut contra legem naturæ ex preſſe. Secundum enim rei ueritatem tantum, naturales ſili non eſſent naturales dicẽdi: quoniam fornicatio eſt contra legem naturæ ſecundum ueritatem rei.

fornicatio quo naturales & nõ naturales dicuntur.

¶NOT. Ex concluſione textuali præpoſita vult ſanctus Thomas uirtualiter eſſe reſpondum ad ſitum literam. Eliciatur ergo concluſio ſequens de mente eius ex cõcluſione illa quæ & ſecundum eandem probabitur.

CONCL. 1ª. Filij q naſcuntur extra uerum matrimonium, non ſunt legitimi.

¶Examen. Ly uerũ matrimonium. Scilicet uel ueritate rei, uel ueritate legis eccleſiæ. Ve quando contrahitur matrimonium in facie eccleſiæ durante bona fide tam ex parte eiuſdem eccleſiæ, quam ex parte contrahentium. Hæc ex in ad 1ᵐ.

¶PROB. Quia nati ex fornicatione, adulterio, ſtupro, & inceſtu, non ſunt legitimi (eum naſcantur contra legem ſaltem poſitiuam).

1ᵐ minor. Quilibet naſcitur ſecundum legem ad minus naturæ. & negatur iſta. §. Aliud eſt enim naſci ſecundum naturam, aliud ſecundum legem. Vnde quilibet naſcitur ſecundum naturam, ſed non ſecundum legem naturæ ut in textu.

2ᵐ de maiori. Quod in facie eccleſiæ legitimum reputatur bona fides in tali caſu excuſare poteſt & à peccato & ab illegitimitate. Bona autem fides exigit ſimul duo in contrahentibus, ut delicet q̃ re uera poſt debitum in his contractibus diligentiam K Diligẽtia p̃ matrimonij: & quid ſa cri eccleſiæ ſit, in qua cura huntur. factam neſciant impedimentum, & q̃ in facie eccleſiæ contrahant. Si ergo, non adhibita diligentia in his requiſitis, ignorent impedimentum illud, non excuſantur, et ſi in facie eccleſiæ nõ trahant. Vnde in tex. ly ignorent, ſumitur hoc modo: ſi aliter ei videntur aliquid de affectata ignorantia habere, contra quam diſtinguit. §. doctor. ly ignorent: ſi patet conſideranti rextũ. Diligentia uerõ in his hodie requiſita declaratur ex Concil. Trid. ſeſſ. 24. cã. de refor. matri. & ſunt denunciationes de his, inter quos eſt matrimonium contrahendum, ad uidendum de impedimẽto an aliquod opponatur, quæ denuntiationes ter à proprio contrehentium parocho tribus continuis diebus feſtiuis in eccleſia inter miſſarum ſolemnia publicẽ ſunt hendæ. Q̃o adr intelligendum ſit nunc textus præſens, q̃ñ dicit ly in facie eccleſiæ, declaratur ex eod. Concilio. ibid. q̃ hoc eſt contrahere matrimoniũ p̃ſente parocho, uel alio ſacerdote de ipſius parochi, ſeu ordinarij licentia, & duobꝫ uel trib⁹ teſtibus. Ex eod. quoque Concil. ibid. confirmatur à fortiori dictum textus huius; q̃ ſcilicet contrahentes in occulto non excuſantur à peccato, neq; faciunt filios legitimos, ſi ſi neſciant impedimentum: dum clãdeſtina matrimonia prorſus tollit, & nulla declarat.

¶NOT. Quanti ualeant ſcientia, & ignorantia, de quibus textus, in matrimoniorum contractibus conijcere potes, præter & videre rectiſſimẽ Diuum Thomã ponere differentiam inter illas, ex Concil. Trid. ſeſſ. 24. c. 5. de reſor. matrim. dicente. Si quis intra gradus prohibitos ſcienter matrimoniũ contrahere præſumpſerit, ſe paretur, & ſpe diſpẽſationis conſequẽdæ careat: idq; ſi eo multo magis locõ habeat qui non tantum matrimonium cõtrahere, ſed & conſummare uſus fuerit. Quòd ſi ignoranter id fecerit, ſi quidem ſolemnitates requiſitas in contrahendo matrimonio neglexerit, eiſdem ſubijciatur pœnis. Nõ enim dignus eſt, ut eccleſiæ benignitatem facilẽ experiatur, cuius ſalubria præcepta temere contẽpſit. Si uerò ſolẽnitatib⁹ adhibitis impedimẽtum aliquod poſtea ſubeſſe cognoſcatur; cuius ille probabilem ignorantiã habuit; tunc facilius cum eo, & gratis diſpenſari poterit. Hæc ibi. Non abſquecã dicit ly probabilem, & ly ſolemnitatibus adhibitis. Ex his unde cõtirmari in corollario proximo dicta de diligentia & bona fide ſi bene applices.

1

AD SECVNDVM dicendum, quòd ignorantia excuſat illicitum coitũ à peccato: niſi ſit affectata. Vnde illi, qui conueniũt bona fide in facie Eccleſiæ, quãuis ſit impedimentum, dum tamen ignorent, nõ peccant, nec filij ſunt illegitimi. Si aũt ſciant, quamuis eccleſia ſuſtineat, quæ ignorat impedimentum, nõ excuſantur à peccato, nec filij ab illegitimitate. Si autem neſciãt, & in occulto contrahant non excuſantur; quia talis ignorantia videtur affectata.

ARTICVLVS II.

Vtrum filij illegitimi debeant aliquod damnum reportare.

AD SECVNDVM ſic proceditur. Videtur quòd illegitimi filij non debeant aliquod damnum reportare. Quia filius non debet puniri pro peccato patris, ut patet per ſententiam Domini, Ezechiel. 18. ſed quòd

APPENDIX.

EX articulo habes. ¶Primò quo per rõné, tanq̃ ab effectu, in tertimas hæreſim Tatianorum (Prat. Tatiani. Durandus de Vuandach.) dicentium, q̃ matrimonia nil aliud eſt, niſi occultũ meretricij, ſiue, q̃ matrimonium nihil differt à ſcortatione: ſed idẽ eſt. Cum. n. illegitimos filios ſciamus differre à legitimis per hoc, q̃ artículus probat illegitimos eſſe, qui extra matrimonium naſcuntur, non qui intra: oſtendit ſimul, q̃ matrimoniũ differt à meretricio quocunq;. Vnde nõ ſolũ cõtra legẽ diuinã eſſe prædictã hæreſim p hoc oſtendit, ſed & contra legẽ naturalẽ & poſitiuã, tũ pontificiã, tũ Cæſareã: quo ſic ſentiunt & iſtæ leges. ¶Scdõ habes: quo p rõné, tanq̃ ab effectu, eandẽ meritò dãnari à &c. ut q. 41. a. 2. app. & q. 42. ar. 3. appẽ. Itẽ. 1. par. q. 72. appẽ. ¶Tertiò habes: quo per ſanctum Thomã oſtendas, meritò inſinuaſſe ab Alex. iij. q̃ nati extra matrimoniũ uerũ, sũt illegitimi & nõ. Cãm, quæ &c. Eam non fuiſſe legitimã eiuſdẽ. P. filiã iudicens. q̃ nõ potuit eſſe uxor, ꝺ uiri ſui thoꝛi maculans alij dũ ille uiueret, copulari præſumpſit. Hæc illequi ſil. fiat legitim. &c ee q̃ Papa iudicat filiam natã ex adulterio, eſſe illegitimã. Itẽ à Celeſtino iij. & uniuerſaliter quidem, ibid. Referente &c. Publicę honeſtatis iuſtitia prohibente matrimonium inter eos contrahi non potuit. & contractum debuit ſeparati: ac per hoc, cum filij nec per eccleſiæ permiſſionem, nec per paternam ignorantiã excuſentur, ad ſucceſſionẽ bonorũ paternorũ nõ uidentur aliquatenus admittendi. Hæc ibi. Vnde patet quare dixtly uniuerſaliter: quia ſcilicet Papa ex matrimonio contracto, ſed non uero, nec per ignorantiam contrahentium excuſabili, iudicati filios eſſe illegitimos. ¶Quarto uides quomodo ex iſto uiciſſim Angelica doctrina hæc, & declaratur, & conſolaberis.

1 Vtil. p. 8. Eccl. &c.

2

3

4

CONCL. 1ª. Si damnũ dicatur ſubtractio alicuius rei debitę damnificato, filius illegitimus nullum damnum incurrit.

¶PROB.

¶PROB. Quia præſupponitur clara.

¶NOT. Pro concluſionis præmiſſæ probatione potes apiare reſponſionem ad 1ᵐ. & art. 3. ſimiliter ad 1ᵐ. ubi dicitur quod non poteſt aliquis damnificari, niſi pro culpa.

¶CONCL. 2ª. Si damnum dicatur aliquid non debitum alicui, quod alias poterat ei eſſe debitum, filius illegitimus. dãnum incurrit duplex.

¶PROB. Quia neq; admittitur ad actus legitimos, neq; ad paternam hereditatem.

¶CONCL. 3ª. Filij naturales ſuccedere poſſunt in ſeptima parte tantum hæreditatis paternę; ſpurij autẽ in nulla parte, quamuis ex iure naturali parentes eis in neceſſariis prouidere teneantur.

¶Examen. Ly naturales. Ideſt ex ſimplici fornicatione nati. art. 1.

¶Ly ſpurij. Idem ex quocunque alio illicito concubitu nati. art. eod.

¶NOT. Ex eo, quòd non eſt tam nefandꝰ (cæteris paribus) concubitus fornicatorũ, ſicut adulterorum in caſtuoſorum, ſtupratorum: ideo naturales filij minus damni reportant, quam ſpurij. Dixtly cæteris paribus; ut intelligatur formaliter comparatio fornicationis ad adulterium &c. hoc eſt fornicatio ut ſic præcisẽ, adulterium ut ſic pœnẽ &c. Alioquin ſtat: q̃ aliqua fornicatio ſit maior, quam adulterium ratione adiuncti, non rõne fornicationis: ut quando ſoluta cum ſoluta conueniunt ſacrilege, & adulterium exſtuoſi &c. non habent ſacrilegium annexum.

¶Examen. Ly prouidere teneantur. Scilicet non tantum in uita, ſed etiam poſt mortem ſuam. Parentes. n. debent prouidere, ne ſpurij filij moriantur fame; etiam poſtquam ipſi obierint. Nec poſſunt ijdem parentes eoſdem filios priuare proviſione tali neceſſariorum ad uitam: ut ex concluſione prima manifeſtẽ patet conſideranti, & etiam ex nunc dicto ly iure naturali. Quod. n. naturaliter debemus, non poſſumus negare ſine peccato: nec licitè inferre alicui damnum. i. ſubtrahere illi, quod ei eſt debitum.

¶PROB. Quia tanquam ex ſe clara præſupponitur.

1ᵐ de cõcluſione. Aliquod damnum, &c. quod ſit pœna: non quãdam negatio boni. §. Hoc eſt. q. non ſit pœna poſitiua, licet ſit negatiua. Tunc nihil &c. ut patet ex concluſionibus duabus primis.

2ᵐ de cõcluſione. Acquiparari. s. in naturalibus: non, in uoluntarijs. §. Tunc nihil &c. Nam iura humana non aſſerunt illegitimis damnum in his, quæ acquiruntur per naturalem origi nem; ſed in his, quæ per uoluntatem huius uel poſſidentur. Dixit enim prima concluſio: quòd eis non ſubtrahitur quicquam, quod ſit eis debitum: & ſecunda quòd eis ſubtrahitur aliquid non debitum A eis, quod alias eiſdem poterat eſſe debitum. Vide ibi ſuas declarationes.

APPENDIX.

EX articulo habes. ¶Primò quomodo per rationem, tanquam à ſimili ſeu fortiori, interimat errorẽ quorundã (ut ex Conc. Trid. ſeſſ. 5.) dicẽtium; quòd ſine baptiſmo poteſt quis ſaluari. Cùm enim habeat articulus præſens, q̃ illegitimi non ſuccedunt in hæreditate patris, & omnes ſine baptiſmo ſint illegitimi quòd ad Deũ, ſeu quòd ad uitam ſpiritus. patet, q̃ præſens articulus per hoc ipſorum errorem condemnat. Quaſi diceret apertius. Illegitimi per iura humana non poſſunt ſuccedere in paterna hæreditate: ergo multò fortius non baptizati ad hæreditatem paternam cæleſtem, quam illegitimi in ordine ſpiritus, peruenire non poterunt in re diuina.

Vtil. p. 8. Eccl. &c.

*Citat in corpo.

¶Secundò habes; quomodo per eũdem oſtendas, meritò dãnari errorem prædictũ à regulis fidei Catholicæ poſſe. in lib. de fid. ad Petr. ut refertur decon ſecr. diſt. 1. Fatemiſſime nunc, & nullatenus dubites eũm hominẽ, qui per concubitũ uiri & mulieris cõcipitur, cũ originali peccato naſci & ob hoc naturaliter ire naſci filiũ de quo dicit Apoſtolus, Eramus filij iræ, ſicut & cæteri. à qua ira nullus liberabitur, niſi p fidem mediatoris hominis Ieſu Chriſti. ſi. ut ſubdit; ſine ſacramento baptiſmi qđ datur in nõe Patris & Filij, & Spiritus ſancti. Hæc ibi. Item à Cõcil. Trid. Seſſ. 6. cap. 4. Quibus uerbis iuſti cationis impij deſcriptio inſinuatur ut ſit tranſlatio ab eo ſtatu, in quo homo naſcẽs filius primi Adę in ſtatu gratię & adoptionis filiorũ Dei per ſecundũ Adã Ieſum Chriſtũ Saluatorẽ nr̃m, quæ quidẽ tranſlatio poſt Euangelij promulgatiõ ſine lauacro regenerationis, aut eius uoto fieri non põt: ſicut ſcriptũ eſt. Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu ſancto non põt introire in regnũ Dei. Hæc ibi. Vnde patet: q̃ & filijs tales non debetur hæreditas Dominũ naſcantur legitimi.

Cap. 1. q filij ſint legit. §. vlt. inſtit. de nupt.

¶Tertiò habes, quo per ſanctum Thomã oſtendas meritò inſinuaſſe à Decret. qui fil. ſint legit. q̃ illegitimi reportant damnũ. Vide tu ibi paſſim, ſtẽ inſinuatũ meritò à Formoſi hoc idẽ Gen. 25. Dedit Abraham cuncta, q̃ poſſederat Iſaac filijs adconcubinarũ largitus munera. Hæc ibi. Et th, quòd illi hæreditatem non habuerint ab eo, non erant illegitimi. ¶Quarto habes quo per rõnem prædictã ſcripturæ & patrum, proquanto illegitimos reportare damnum inſinuant, & intelligas, & iuuabis.

¶Quintò uides quomodo ex his uiciſſim Angelica doctrina hæc & declaretur, & conſolabitur.

CQVÆST. LXVIII. ART. III. Quæ illegitimi poſſint legitimari, uel ex quibus modis legitimi fiãt.

¶PROB.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶PROB. 1. Quia per legis authoritatem potest filius illegitimo subtrahi damnum, quod incurreret (vt arg. sed contra, & ar. Cócl. 1ª.)1. Quia (ly vno &c.) sunt sex modi istimadi (vt in text. in textu. Tunc ad maiorem argumenti dicitur, quod legitimus ab illegitimo tantum distat, quantum è cõtrario sibi fiat firmo de distantia quantumcunq; geometricæ, quo & modo tanta est via ab Athenis ad Thebas, quanta à Thebis ad Athenas, nõ autem ibi firmo fiat de distantia qualitatis iustitiæ, (vt in text.) quo & modo non est eadem relatio te minorum à quo & ad quem, ab Athenis ad Thebas & à Thebis ad Athenas.

¶Examen. Ly num potest aliquis damnificari sine culpa. Intelligo hoc ut supra. q. 59. ar. 4. ad 3ᵐ. textu, & elucid.

¶Ly esti enim legitimus aliquando &c. Hoc totum inducitur tanquam responsio ad declarationem de ly quam è contrario. Obtenditur hoc idem per hoc quod licet legitimus possit quantum ad rem conuenire cum illegitimo, inquantum hæreditate privatur quandoq; tamen non potest cõuenire cum illegitimo, quantum ad nomen. Loquendõ enim est, ut plures (secundũ philosophũ) & secundum hoc legitimus non appellatur unquam illegitimus, licet hæreditare privatur sit.

2ᵐ illatio cõclusionis. Ergo &c. ℟. negatur illatio. §. Non enim sit simile de coitu illegitimo, & illegitimo filio.

¶Examen. Ly defectum inseparabilem. Ideo est esse extra matrimonium cum tali fœmina, hoc est, irremediabiliter trahere ut in corp. primcip. Et ille defectus non est in filio legitimo: vt dicit ut in fine huius. Nõ enim filius trahit sed permanet, licet sit extra matrimonii natus. Quo fit, ut possit legitimari filius, non autem coitus ille. Vel huiusmodi defectus est, esse inseparabiliter habendi quod ex coitu non potest haberi. Et hæc incapacitas inseparabiliter actui illi inest, non autem filio. Non. n. ille actus potest legitimari, seu fieri q. sit sine culpa, & sic filius legitimari potest. 2. dicit q. sit capax hæreditatis, cuius non erat. Ad 3ᵐ. argumentum, q. illa ibi fuit incapacitas pendebat a reatu & a lege tantum, inquantum

mus ¶numquam fit illegitimus, ℞ ergo illegitimus numquam fit legitimus.

2 Præt. Coitus illegitimus creat illegitimum filium: sed coitus illegitimus numquam fit legitimus, ergo nec filius illegitimus legitimari potest.

SED CONTRA est, Quod per legem inducitur, per legem reuocari potest: sed illegitimitas filiorum est per legem positiuã inducta, ergo potest filius illegitimus legitimari ab eo, qui habet authoritatem legis.

RESPONDEO, Dicendum, q. filius illegitimus potest legitimari, non ut fiat de legitimo coitu natus, quia coitus ille trãsiuit, & numquam potest fieri legitimus. Sed dicitur legitimari, inquantum damna, quæ illegitimus filius incurrit, subtrahuntur per legis authoritatem. Et ¶ sunt sex modi legitimandi. Duo secundum Canones, ¶scilicet cum quis ducit uxorem illã, ex qua filium illegitimum genera uit, si non fuit adulterium: Et per specialem indulgẽtiam, & dispensationem domini Papæ. Quatuor autem modi sunt secundum leges. Primus est, si pater filium naturalem curiæ Imperatoris offerat: ex hoc enim ipso legitimatur propter curiæ honestatẽ. Secundus, si pater in testamento nominat eum legitimum hæredem, & filius postmodum testamentum Imperatori offerat. Tertius est, si filius nullus sit legitimus, & ipsemet filius se principi offerat. Quartus si pater in publico instrumẽto, vel cum trium testium subscriptione eũ legitimum nominet, nec adiciat naturalem.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd alicui potest fine † iniusti tia gratia fieri, sed non potest aliquis damnificari nisi pro culpa; & ideo magis potest illegitimus fieri legitimus, quàm econuerso. Et si enim legitimus † aliquando hæreditate priuetur, p culpa; non tamen dicitur illegitimus filius, quia generationem legitimam habuit.

AD SECVNDVM dicendum, q. coitus illegitimus habet defectum intra se inseparabilẽ, quo legi opponitur, & ideo non potest fieri legitimus, nec est simile de filio illegitimo qui non habet huiusmodi defectum.

QVAEST. LXIX.

De his quæ spectant ad resurrectionẽ, & primo de loco animarum post mortem, in septem articulos diuisa.

POST hoc agendũ est de his, quę spectant ad tractatum resurrectionis. Postquã enim dictum est de sacramentis, quibus homo liberatur à morte culpæ, consequenter dicendum est de resurrectione, per quam homo liberatur à morte pœnæ.

Circa tractatum autem resurrectionis tria cõsideranda sunt, scilicet præcedẽtia resurrectionem, concomitantia, & sequentia. Et ideo primo dicendum est de his, quæ pro parte, quãuis non ex toto, resurrectionẽ præcedunt. Secundo, de ipsa resurrectione, & circunstantib. eam. Tertio, de his, quæ eam sequuntur. Præcedentium autem resurrectionem prima consideratio est de receptaculis animarum post mortẽ eis assignatis. Secundo, de qualitate, &

EX articulo habet. ¶Primo: quo modo per rationem ostendas, Alexandrũ iij. merito infamare illegitimos posse legitimatos & sic. Tanta est uis matrimonii, vt qui antea sunt geniti, post contractũ matrimonium legitimi habeantur. Si autem vir viuente uxore sua aliam cognouerit, & ex ea prolem susceperit, licet post mortem uxoris eandem duxerit, nihilominus spurius erit filius, & ab hæreditate repellendus. Hæc ille: qui filij sunt legitimi. ex quo vides legitimationem ab articulo intentam verificari de aliis a spuriis. Quod annotauit & sanctus Doctor art. 2. corp. quando dixit: q. spurij in hæreditatis nulla parte succedere possunt. Item ab eod. Alexandro ibid. cap. conquestus, habetur idem de genitis ex soluto, & soluta; antequã post modum cõtraherẽt. Item per Innocentiũ iij. ibid. Ex tenore &c. Cum vidua G. hæreditatem quõdam R. mariti sui filii, & pupillo filio restitui postularet, pars aduersa petitionem eius nitebatur excludere, pro eo q. matrimonium ipsius viduę de adulterio genitum asserebat. Intelligentes q. pater prædictus R. matrẽ ipsius in facie ecclesiæ ignaram, q. ipse aliam sibi matrimonialiter copulasset, duxerit in vxorem; & dum ipsa coniunx ipsius legitima putaretur, dictũ R. suscepisse eadem, in fauorẽ prolis post[a] declinamus, memorantes. R. legitimum reputantes. Hæc ibi. Ecce q. si coniugatus viuente prima uxore contrahit in facie ecclesiæ cum secunda hoc ignorante, legitima erit eorum proles. Item per eundem ibid. Caudemus &c. Prolem de incestuosis coniunctionibus secundo, tertio, vel ulteriori gradu secundum opinionem illorum natam, post fidem receptam, legitimam nolumus reputari. Hæc ibi.

¶Secundo habes, quo per rõnẽ prædicta Pontifex p quãto illegitimum posse legitimari intuitur, & intelligas, & tuearis.

¶Tertio videsquomodo ex ijs mentem Thomistica doctrina hæc & declaratur & confolidetur.

QVAEST.

QVÆST. LXIX.
ART. I.

290 CONCL. Quamuis animabus post mortem non assignẽtur aliqua corpora, quorum sint formæ, uel determinati motores: determinantur tamen eis quædam corporalia loca per congruentiã quandã secundũ gradum dignitatis earũ: in quibus sint quasi in loco, eo mõ, quo incorporalia esse pñt in loco.

¶Examen. Ly congruentiam quandã. Scilicet loci ad locatum. Vipuia, si animę locatæ sint lucidæ uirtutibus spiritualibus, & loca sint lucida corporaliter, & è contrario, si illæ tenebrosæ nutijs, & ista corporaliter obscura.

¶PROB. 1. Quia præsupponitur 2. Quia (ly determinanter &c.) secũdum Augustinũ, Gregorium ac philosophos conuenientia quædam est spiritualium substantiarum ad corporales.

¶NOT. Meritò prima conclusionis pars præsupponitur: quã ex dictis. 1. par. q. 75. art. 6. & hic in articulo, & dicendis nunc in ar. 2. habetur id, ut per se prudens, acinteligenti, colligere potest.

Thom. 4. d. 45. q. 1. ar. 1. & sequen. ¶ Id hẽ Boetius 1 lib. Anoxõne quẽ est bonũ sit circa principẽ. ᵃ lib. 1. c. 32. circa princ. c. 3.

1ᵐ ex Boetio. ¶ incorporalia in loco non esse. ℞. modo corporali: non spirituum substantiarum. §. Tunc nihil contra: ut patet ex conclusione.

¶NOT. Ea propter fit distinctio in philosophia de esse in loco circunscriptiue, & esse in loco diffinitiue tantum. Prius. n. cõuenit corporib. posteriùs uerò spiritib.

Tlib. 12. super Gen. c. 32. to 3.

2ᵐ minor. Alię separatæ, sicut & quælibet aliæ substantiæ substãtię, indifferẽter se habẽt ad oĩa loca. & si fiat firmo de inditia qualitatis ejusdẽ non adæquatis proportionalitatis. §. Tunc nihil &c. Nã in articuli conclusione intendit de conuenientia proportionalitatis alarũ ad corporalia loca, non adæquatæ eiusdem qualitatis: & sic sufficit cõclusio. 2. q. animę separatæ ad pœna animarum separatarũ eis abigne inflicta. Tertio, de suffragiis, quibus animæ defunctorum à viuis adiuuãtur. Quarto, de orationib. Sanctorum in patria existentium. Quinto, de ignis iudiciũ generale præcedentibus. Sexto, de igne vltimę conflagrationis mundi, qui faciem iudicis præcedet.

CIRCA primum quæruntur septem.

Primo, Vtrum animab. post mortẽ receptacula assignentur.

Secundo, Vtrum statim post mortem ad ipsa animæ deducantur.

Tertio, Vtrum de ipsis locis egredi ualeant.

Quarto, Vtrum lymb. infernus sit idem, quod sinus Abrahę.

Quinto, Vtrũ lymbus sit idẽ, quòd infernus damnatorum.

Sexto, Vtrum lymbus patrũ sit idem, quod lymbus puerorũ.

Septimo, Vtrum tot receptacula debeant distingui.

ARTICVLVS I.

Vtrum assignentur receptacula animabus post mortem.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur q. animabus post mortem receptacula non assignent. Sicut enim dicit Boetius[†] in lib. de Hebdomadibus, Communis animi cõceptio est apud sapientes, ᵇ incorporalia in loco non esse, cui cõcordat quod Augustꝰ dicit in 2. super Gen. ad literam: Cito quidem respondẽri potẽst, ad corporalia loca animam non ferri, nisi cum aliquo corpore, sed separata á corpore, non habet aliquod corpus, sicut ibidem Augustꝰ dicit, ergo ridiculum est animabus separatis aliqua receptacula assignare.

2 Præt. Omne, quod habet locum determinatum, magis cõuenit cum illo loco, quàm cum alio, sed animæ separatæ sicut etiam quælibet aliæ spirituales substantiæ, ᵇ indifferenter se habent ad omnia loca: non enim potest dici quòd cum aliquibus corporibus conueniant, & cum aliis differant, cum ab omnibus conditionibus corporalibus penitus sint remotæ. ergo eis receptacula determinata non sunt assignanda.

3 Præt. Animabus separatis non assiguatur aliquid post mortem, nisi quod cedat in pœnam vel in ꝓmium: sed corporalis locus non põt eis esse in pœnã, uel in ꝓmium, cum à corporib. nihil recipiant, ergo non sunt eis assignanda certa receptacula.

SED CONTRA, Cœlum empyreum est locus corporalis, & tamen ipsum factum mox sanctis Angelis est repletum, vt Beda †dicit: Cũ ergo angeli sint incorporei, sicut, & animę separatę, uidetur etiam quod animabus separatis sint certa receptacula assignanda, ergo &c.

Præterea, Hoc patet per id quod Greg.* dicit in 4. Dialo. scilicet, animas post mortem ad diuersa loca corporalia esse deductas, ut patet de Paschasio, quem Germanus Capuanus episcopus in balneis inuenit, & de anima Theodorici regis, quã dicit ad gehennam esse deductam, ergo animæ post mortem habent certa receptacula.

RESPONDEO, Dicendum, quòd quamuis substãtiæ spirituales secundum esse suum a corpore non dependeant, corporalia tamen à Deo mediantibus spiritualibus gubernantur, ut dicit Augu.† in 3. de Trin. & Greg.* in 4. Dialo. & ideo est quædam conuenientia spiritualium substantiarum ad corporales substantias per congruentiam quandam, ut scilicet dignioribus substãtiis digniora corpora adaptentur. Vnde etiam Philosophi secundum ordinem mobilium posuerunt ordinem substantiarum separatarum: ᵐ quamuis autẽ animabus post mortem non assignentur aliqua corpora, quorum sint formæ, uel determinati motores, determinantur tamen eis quædam corporalia loca per congruentiam quandam secundum gradum dignitatis earũ, in quibus sint quasi in loco, eo modo quo incorporalia esse possiunt in loco ⁿ, secundum quòd, magis uel minus accedunt ad primam substantiam, cui locus superior per congruentiam deputatur, scilicet Deum, cuius sedem, cœlum ¶scriptura esse denuntiat: & ideo animas, quæ sunt in participatione perfecta deitatis, in cœlo esse ponimus, animas uero, quæ a participatione huiusmodi impediuntur, loco contrario dicimus deputari.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd incorporalia non sunt in loco modo aliquo nobis noto, & consueto, secundum ꝓ dicimus corpora proprie in loco esse sunt tamen in loco modo substantijs spiritualibus cõuenienti, qui nobis plene manifestus esse non potest.

AD SECVNDVM dicendum, quòd duplex est conuenientia uel similitudo. Vna est, quæ est per participationem eiusdem qualitatis, sicut calida adinuicem conueniunt. Et talis conuenientia incorporalium ad loca corporalia esse non potest. Alia per quandam proportionalitatem, per quam in scripturis metaphorice Deus dicitur esse sol, qa est principium vitę spiritualis, sicut sol uitæ corporalis, & secundum hanc conuenientiam, quæ-

†Habetur in Gl. ordin. Gen. 1. super illud in prin. creauit Deus. idẽ refertur lib. 2. sent. dist. 2. §. V. * li. 4. dialog. c. 25. 28. 30. & 40.

†Aug. lib. 3. de Tri. c. 2. & 5. to. 1. ᵐ lib. 4 dialog. ca. 3.

concl. in

Aug. trac. 49. in Io. to. 9.

ᵑ Psal. 101. & Isa. 40.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ad omnia loca non se haberent indifferenter secundum proportionalitatis indifferentiam, ut declaratur in textu. Ad rationem igitur in contrarium dicit quòd concludit tantum de indifferentia, quæ est inter se habere secundùm indifferentiam eiusdem qualitatis, quod concedimus.

¶NOT. In textu responsi non adest hoc nomen indifferentia, sed hoc nomen conuenientia: quæ tamen nomina faciliter in idem reduci possunt. Hæc dicta sinunt literas textuales non discordare in sensu aliteris formalis respondi aguntcas, & sine errore applices admitticem. Quod etiam factum esse quandoque alibi reperies plus vel minus, seruando tantum sensum. Vnde tu, etiam ubi, observa monitum hoc.

Aug. lib. 13. de ciuit. Dei c. 8. tom. 5.

3m minor.

Corpora eius non potest ea esse in pœnam, vel præmium.

℟. per modum, quo corpora recipiunt ab ipso loco: nō, per modum quo spiritus ℣. ut declaratur in textu. Tunc nihil &c. Nam cum loquamur de ipsorum intelligenda est receptio præmij, vel pœnæ, secundum modum spirituum: ut singula singulis correspondeant.

*Gl. ordi. in 18 loco est Ps. 36. ex Aug. super eum psal. enchi. to. 8.

APPENDIX.

EX articulo habes. ¶Primò: quomodo per tōnē temporis errauit Albogensium (Prat. Albigenses) dicentium talem horis fecundū eius meritum per diuersa transire corpora, & asalium, & serpentū si malevixisset, ut ueto obē in alicuius principis, vel alterius illustris persona corpus. Cum tñ alab* receptacula post monē corporis aliquantum ab articulo præsenti, negando simul per hoc, q̄ aīæ ip sæ sint corpori formæ vel determinati motores: patet q̄ sententia illorū errore militat. Hē errore Libertonū (Prat. Gnostici, in calce) similiter innitimas dixerunt, quam odm mortuis ad Deū redire, aliqua reduuntur.

1 Vid. p. 8. Eccl. &c. † In Enchir. cap. 109. in princ. to. 3. refertur in sententijs 13. q. 4.

*Glo. interlin. ibi 4am.

dam animæ quibusdā locis magis conueniunt, sicut animæ spiritualiter illuminatæ, cum corporibus luminosis, animæ uero obtenebratę per culpam, cum locis tenebrosis.

AD TERTIVM dicendum, q̄ anima separata directe nihil recipit à locis corporalibus per modum quo corpora recipiūt, quæ conseruantur à suis locis, sed ipsæ animę ex hoc q̄ cognoscunt se talibus locis deputari, sibi gaudium ingerunt, uel mœrorem, & sic locus cedit eis in pœnam, uel præmium.

ARTICVLVS II.

Vtrum statim post mortem animæ deducantur ad cælum, uel ad infernum.

AD SECVNDVM sic procedit. Videtur q̄ statim post mortem nullæ animæ deducātur ad cœlos, uel ad infernum, quia super illud psalmi, Adhuc pusillū, & non erit peccator, dicit Glosa, q̄ sancti liberabuntur in fine mundi, post hanc tamen uitam non ibi erunt; ubi erunt sancti, quibus dicetur: Venite benedicti patris mei: sed illi sancti erunt in cœlo, ergo sancti post hanc vitam h non statim ascendunt ad cœlum.

2 Præt. Augustinus † dicit in Ench. q̄ tempus inter hominis mortē, & ultimam resurrectionem interpositum animas abditis receptaculis continet, sicut unaquæq; digna est requie, uel ærumna, sed hæc h abdita receptacula non possunt intelligi cœlum, & infernus, quia in illis etiam post resurrectionem cū corporibus erunt. Vnde pro nihilo distingueret tempus ante resurrectionem, & post resurrectionem; ergo non erunt, nec in inferno, nec in paradiso usq; ad diem iudicij.

3 Præt. Maior est gloria animæ, quàm corporum, sed simul omnibus redditur gloria corporum, vt sit maior lætitia singulorū ex cōi gaudio, ut patet Hebræ. 11. super illud, Deo pro nobis aliquid melius prouidente &c. dicit Glosa.* Vt in cōmuni gaudio omnium, maius fieret gaudium singulorum, h ergo multo fortius gloria animarum debet differri vsq; ad finem, vt simul omnibus reddatur.

4 Præt. Pœna, & præmium, quæ per sniam iudicij reddūtur, h iudicio præcedere non debēt, sed ignis inferni, & gaudiū paradisi dabuntur omnibus per sententiā iudicantis Christi, s. in ultimo iudicio, ut patet Matthæi 25. ergo ante diem iudicij nullus ascendit in cœlum, uel descendit ad inferos.

SED CONTRA est, q̄d dr 2. Corinth. 5. Si terrena nostra habitatio dissoluatur, domum habemus non manu factam sed conseruatā in cęlis, ergo dissoluta carne, aīa habet mansionem quæ ei in cœlis fuerat ꝓseruata.

Præt. Philip. 1. dicit Apostolus, Cupio dissolui, & esse cum Christo. ex quo sic arguit Gregor. in 4. Dialogo. Qui ergo Christū in cœlo esse non dubitat, nec Pauli animā in cœlo esse negat, sed non est negandum Christū esse in cęlo, cū sit articulus fidei, ergo nō est dubitandum animas sanctorum ad cœlos ferri. Quod etiā aliquæ animæ ad infernum descendūt statim post mortem patet, Lucæ 16. Mortuus est autem diues, & sepultus est in inferno.

RESPONDEO, Dicendum, q̄ sicut in corporib⁹ est grauitas, uel leuitas, qua feruntur ad suū locum, qui est finis motus ipsorum, ita etiam est in animabus meritum, uel demeritū, quibus peruenitur animæ ad præmiū, uel pœnā: quæ sunt fines actionum ipsarum. Vnde* sicut corpus per grauitatē, uel leuitatē statim fertur in locū suum, nisi prohibeatur, ita animæ soluto uinculo carnis, per quod in statu uiæ detinebantur, statim præmium consequuntur, uel pœnam, nisi aliquid impediat*, sicut interdum impedit consecutionem præmii ueniale peccatum, quod primùm purgari oportet, ex quo sequitur q̄ præmium differatur. Et quia locus deputatur animabus secundum congruentiam præmii, uel pœnæ* statim, vt anima absoluitur

¶ Secundò habes: quòd per tōnē ollēdas. meritò damnati Albigenses p̄dictos à regulis fidei catholicę (has recitat B. Athanasius in lib. 6. de beatitudine filii Dei) dicentib. siquis cōfiteā animas hoīum in reuolutionē rursus in mundo, aut in bobus, aut in pecudibus, aut in serpentib. uerti, anathema illi. Hæc ibi. Item ab eccles. 11. in quocunq; loco ceciderit lignū, ibi erit. Clarum aut est in scripturis 2. Machab. 9. & Luc. 16. & alibi, q̄ nōnulli extra gratiam Dei eadūt. 1. moriuntq; quorū vtiq; aīas reduc ad Deū, illiq; reluniri, cōstat p hoc esse falsum.

¶ Tertiò habes quòd per tōnē ostendas meritò infinuatū Lucæ 16. q̄ alabus post hanc uitam adignanē receptacula diuersa: & sic. Factū est, ut moreretē mendicus, & portaretur ab Angelis in sinū Abrahæ. Mortuus est autem diues, & sepultus est in inferno.

¶ Quartò habes: quòd per tōnē prædicta patū, & scripturarū, pro quāto directē, vel indirectē assignati receptacula alabus in sinuant, & intelligas, & probes, & defendas.

¶ Quintò vides: quomodo ex ijs uicissim Angelica doctrina hæc & declaretur, & confolidetur.

1 Secundò habes: quòd per tōnē ollēdas. meritò damnati Albigenses p̄dictos à regulis fidei catholicę (has recitat B. Athanasius in lib. 6. de beatitudine filii Dei) dicentib. siquis cōfiteā animas hoīum in reuolutionē rursus in mundo, aut in bobus, aut in pecudibus, aut in serpentib. uerti, anathema illi. Hæc ibi. Item ab eccles. 11. in quocunq; loco ceciderit lignū, ibi erit. Clarum aut est in scripturis 2. Machab. 9. & Luc. 16. & alibi, q̄ nōnulli extra gratiam Dei eadūt. 1. moriuntq; quorū vtiq; aīas reduc ad Deū, illiq; reluniri, cōstat p hoc esse falsum.

¶ Tertiò habes quòd per tōnē ostendas meritò infinuatū Lucæ 16. q̄ alabus post hanc uitam adignanē receptacula diuersa: & sic. Factū est, ut moreretē mendicus, & portaretur ab Angelis in sinū Abrahæ. Mortuus est autem diues, & sepultus est in inferno.

¶ Quartò habes: quòd per tōnē prædicta patū, & scripturarū, pro quāto directē, vel indirectē assignati receptacula alabus in sinuant, & intelligas, & probes, & defendas.

¶ Quintò vides: quomodo ex ijs uicissim Angelica doctrina hæc & declaretur, & confolidetur.

1 Secundò habes: quòd per tōnē ollēdas. meritò damnati Albigenses p̄dictos à regulis fidei catholicę (has recitat B. Athanasius in lib. 6. de beatitudine filii Dei) dicentib. siquis cōfiteā animas hoīum in reuolutionē rursus in mundo, aut in bobus, aut in pecudibus, aut in serpentib. uerti, anathema illi. Hæc ibi. Item ab eccles. 11. in quocunq; loco ceciderit lignū, ibi erit. Clarum aut est in scripturis 2. Machab. 9. & Luc. 16. & alibi, q̄ nōnulli extra gratiam Dei eadūt. 1. moriuntq; quorū vtiq; aīas reduc ad Deū, illiq; reluniri, cōstat p hoc esse falsum.

¶ Tertiò habes quòd per tōnē ostendas meritò infinuatū Lucæ 16. q̄ alabus post hanc uitam adignanē receptacula diuersa: & sic. Factū est, ut moreretē mendicus, & portaretur ab Angelis in sinū Abrahæ. Mortuus est autem diues, & sepultus est in inferno.

¶ Quartò habes: quòd per tōnē prædicta patū, & scripturarū, pro quāto directē, vel indirectē assignati receptacula alabus in sinuant, & intelligas, & probes, & defendas.

¶ Quintò vides: quomodo ex ijs uicissim Angelica doctrina hæc & declaretur, & confolidetur.

CONCL. 12. Statim ut corpus p grauitatē uel leuitatem ſtatim fertur in locū ſuū, niſi prohibeatur, ita aīæ ſtatim, ſoluto uinculo carnis præmium conſequuntur, vel pœnā: niſi aliquid purgādū ſit ex dilationis præmij.

¶PROB. Quia ſicut in corporibus eſt grauitas, uel leuitas, qua feruntur ad ſuū locū, tanquā finē: ita in animabus eſt meritū uel demeritū, quibus perueniunt ad præmium uel pœnā, tanquā ſines actionū ſuarum.

¶ Corollarium. Ergo ſimile officiū proportionaliter, q̄d hic gratuitas & leuitas corporum, iſtic meritum & demeritū aſarū. Ergo ex meritū & demeritū procedant ex amore ipſarum

297 extat conſtitutio benedicti 12. de viſione beatorum in c. Benedictus Deus, vbi hæc materia definitur concil. m

ſpſarum aſarum, patenq; amor eſt onus, quo anima fertur ad locum ſuum, ut etiam dixit S. Auguſtinus.

CONCL. 13. Statim, ut anima abſoluitur à corpore, uel in infernum immergitur, uel ad cęlos euolat, niſi impediatur aliquo reatu, quo oporteat euolationem differri, ut prius ala purgetur.

¶PROB. 1. Quia patet ex concluſione prima, (cùm locus infernus, uel cœlus, deputetur cōgruenter pro pœna, uel præmio:) 2. Quia tum ſcripturæ tum ſanctorum, dicta hoc manifeſtè atteſtantur (patet in textu.)

A corpore, vel in infernum immergitur, vel ad cælos euolat, niſi impediat aliquo reatu, quo oporteat euolationem differri, vt prius anima purgetur¶. Et huic veritati authoritates Scripturæ canonicæ manifeſte atteſtantur, & documenta ſanctorū Patrum. Vnde contrarium pro hæreſi eſt habendum, ut patet. 4 Dialo. & in libro de Eccleſiaſticis dogmatibus.¶

1m de concluſione.

*Greg. li. 4. dial. c. 25. 28. & 29.

†Aug. in li. de eccl. dog. c. 79. tom. 5.

Nō ſtatim aſcendunt ad cœlum. ℟. geminam ſtolam acceperūtmon unam. ℣. Tūc nihil &c. Nam concluſio ſenſit, quòd in cœlū nunc poſt mortem ferantur ad accipiendum unam ſtolam. i. beatitudinem ipſius animæ: nō autem geminam. i. beatitudinem etiam corporis.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd gloſ. *ſeipſam exponit. Quod enim dicit, Nondum erunt ubi erunt ſancti &c. ſtatim exponit ſubdens, ideſt, non habebunt geminam ſtolā, quam habebunt ſancti in reſurrectione.

2m minor.

Hæc abdita receptacula non poſſunt intelligi cœlum, & infernus ℟. negatur illa. ℣. nimo & purgatorium ſic cōnteſligitur. Ad rationem in contrariū reſpōdetur, q̄ diſtinguitur tempus ante reſurrectionē & poſt non quia ibi nunc non ſint animæ ante reſurrectionem, vbi erunt poſt (loquēdo de cœlo, & inferno:) ſed propter duas rationes dictas in textu ly quia ante reſurrectionem ſunt &c.

loco citato 1 ar. & eſt Enchir. c. 110.

AD SECVNDVM dicendum, quòd inter illa abdita receptacula, de quibus Auguſtinus loquitur,¶ etiam ſunt cōputanda, & infernus, & paradiſus, in quibus animæ aliquæ ante reſurrectionem continētur. Sed ideo diſtinguitur tempus ante reſurrectionē, & poſt, qa ante reſurrectionem ſunt ibi ſine corpore, poſt autem erunt cum corpore, & quia in aliquibus receptaculis nūc ſunt animæ, in quibus poſt reſurrectionem non erunt.

AD TERTIVM dicendum, q̄ hominum corpora habent quādam continuationem adinuicē quia ſecundum ea eſt uerum, quod dicitur Actuum. 17. Quòd Deus ex uno fecit omnium hominum genus, ſed animas ſigillatim finxit; vnde non eſt tanta

3m illatio cōcluſionis.

ergo multò totius &c. ℟. negatur illatio. ℣. Non enim idem eſt iudicium de animabus ſimul, & corporibus: & hoc propter duas rationes. Nam hominum corpora habent quandam continuationem &c. ut in textu.

¶ Corollarium. Negatur ergo, ut patet ex textu illatio, non tantum propter ly multo fortius, ſed etiam abſolutē. Negi enim abſolutē loquendo animæ gloria differri debet uſque ad finē mundi, ex eo quòd illuiuſque differenda eſt gloria corporum: neque multò fortius.

4m de maiori.

Iudicium præcedere non debent. ℟. ſecū. tum ꝓ per ſententiam iudicij generalis reddūtur: non, ſecundum quòd per ſententiam iudicij ſingularis ¶. Tunc nihil &c. ut patet.

¶NOT. Iudicium ſingulare fit in morte cuiuſque, quo redditur ſoli animæ præmium, uel pœna: iudicium autem generale in fine mundi, quo animæ cum corporibus ſimul pœnis, uel præmijs, addicuntur.

APPENDIX.

EX articulo habes. ¶Primò: quomodo per rationem interimas hæreſes Armenorum, & Græcorum (Direct. Inquiſi. 1. par. q. 8. Prat. Græci, Idiennium) q̄ animæ iuſtorum decedentium ſecundum communem Dei ordinationem nec iūmoc erunt in cœlorū regno, ſanctorū Angelorum conſortio aggregatæ ante reſūptionem ſuorū corporum & iudicium generale. Idem dicūt de ijs, quæ purgationem peccatorum ex toto peregerūt: & de morientibus ſtatim poſt baptiſma: adeo q̄ ſecundum iſtos, nec ante, nec poſt baptiſmi tempus ſunt aliqui iuſti recepti in Paradiſum. Idem dicunt de animabus decedentium in morta li peccato: q̄ ſcilicet mox poſt mortē ſuā, ſecundum communem Dei ordinationem, non deſcendūt ad inferna, nec pœnis infernalibus cruciantur.

1 Vid. p. 8. Eccl. &c.

*li. 4. dialo. c. 25. I medio.

¶Secundò habes: quomodo per rationem prædictā patū, pro quanto animæ ſeparatæ ſtatim in locum ſuis meritis conuenie tem recipi intelligas, & probes, & tueare.

Deſcēdūt vel aſcendūt, mox aīæ &c. Vide tu.

¶Quartò vides: quomodo ex ijs uicissim Angelica doctrina hæc, & declaretur, & conſolidetur.

Ca. 13. nō procul a principio, to. 4.

ARTICVLVS II.

Virum animæ exiſtentes in paradiſo vel in inferno, egredi valeant.

AD SECVNDVM ſic procedit. Videtur quòd animę in paradiſo, vel in inferno exiſtentes, egredi non ualeant. Auguſtinus enim dicit in libro de cura pro mortuis agenda.

Angelorum conſortio aggregatæ. Diffinimus inſuper: q̄ ſecundum Dei ordinationem rōem, animæ decedentium in actuali peccato mortali mox poſt mortē ſuā ad inferna deſcendūt: ubi pœnis infernalibus cruciant. Hæc ibi. Item à Concil. Flor. ſeſſ. vltima. Diffinimus: illorū aias q̄ poſt baptiſma ſuſceptū nullā omo peccati maculā incurrerunt, illaſtēq; poſt contractā peccati maculā uel ſuit corporib. uel e. ſdē exuīæ corporibus ſunt purgatę, in cęlū mox recipi. illorū aīas tales, qui in actuali peccato, uel ſolo originali decedunt, mox in infernum deſcendere. Hæc ibi.

¶Tertiò habes: quomodo per rationem prædictā patū, pro quanto animæ ſeparatæ ſtatim in locum ſuis meritis conuenie tem recipi intelligas, & probes, & tueare.

¶Quartò vides: quomodo ex ijs uicissim Angelica doctrina hæc, & declaretur, & conſolidetur.

QVÆST. LXIX. ART. III.

CONCL. 1.* Nullus à inferno vel Paradiſo deputatus finaliter, egredi inde poteſt ſine gliſtes.

292

¶ Ita-

Universidad de Deusto
Biblioteca

*Examen Lyranalter. Idest per determinationem sententiam ad manendum ibi perpetuo.

¶PROB. Quia hoc clarum præsupponitur.

¶NOT. Clarum q̃dem hoc est quòd ad infernum, cum scriptum sit, in inferno nulla est redemptio: quòd ad paradisum, cum à Papa Gregorio dicatur: quisquis illuc semel intrauerit nunquam exibit.

CONCL. 2ª. Secundum naturalem cursum, animæ separatę proprijs receptaculis deputatæ à conuersatione viuentium pœnitus segregantur.

*Ar. prę. corp.

¶PROB. Quia homines in carne uiuêtes non immediatè iunguntur substantijs separatis; secundum communẽ cursum naturæ.

*Ineipit hæc epl. Multa in orbe mõstra, inter primi. & medium tom. 3.

¶NOT. Anima humana, quando est separata, formam habet iam subsistentijs separatis connumerandam: & ideo cum naturaliter à statu viatorum separatur, oportet & conuersationem cõmunem cum eorum natura habere: ut sicut ibi uiuens non uiuit uita angelica, ita nec corpus habeat.

Quod uero Angeli vel dæmones qui sũt substantiæ separatæ, sæpius appareant uiuis, hoc est non ratione status separatorũ, sed ratione officij, de quo in responsione ad secundum argumentum contra.

CONCL. 3ª. Secũdum dispositionem diuinæ prouidentiæ ad quando animæ separatæ à suis receptaculis egrediũtur, conspectibus hominum præsentantur.

*Cõtra Vigilan. in epist. Aspexit Multa in orbe mõstra, sum. 3.

¶PROB. Quia patet ex Augustino.

¶NOT. Hoc concordat & apparitio facta Cõstantino magno, de qua in ipsius edictis sic dicit. Eadem tractante die no diurno nobis facto Constantino, dum summa ei pro ut uenerat, adsunt Apostoli sancti Petrus, & Paulus dicentes mihi: Quoniam singula potestati terminum, & ęf fulgorem sanguinis innocentium tradi-

Si rebus viuentium vterentur animæ mortuorum, vt de alijs taceam, meipsum pia mater nulla nocte desereret, quę terra, marique secuta est, ut mecum viueret, & ex hoc concludit, quòd animæ defunctorum rebus viuẽtium[h] non interfunt: sed interesse possent, si de suis receptaculis existent: ergo de suis receptaculis [h] non exeunt.

¶2 Præterea. In Psalmo dicitur. Vt inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitæ meæ. & Iob. 13. Qui descendit ad inferos, non ascendet, [h] ergo tam boni, quàm mali a suis receptaculis non exeunt.

¶3 Præterea. Receptacula, ut dictum est, *animabus post mortem dantur in præmium, uel in pœnam: sed post mortem neque præmia sanctorum minuũtur, neque pœnæ damnatorum, [h] ergo non exeunt de suis receptaculis.

SED CONTRA est, quod dicit Hieron. *contra Vigilantium, sic eum alloquens. Ais enim: in sinu Abrahæ vel in loco refrigerij, vel subter aram Dei animas Apostolorum, & Martyrum confediſſe, nec posse suis cumulis cum uoluerint adesse præsentes, & ita tu Deo leges ponis, tu Apostolis uincula injcis, ut vsque ad diem iudicij teneantur in custodia, nec sint cum Domino suo, de quibus scriptũ est: Sequuntur agnum quocũque ierit, & si agnus ubique est, ergo, & hi, qui cum eo sunt, [h] vbique esse credendi sunt: ridiculum ergo est dicere, quòd animæ mortuorum à suis receptaculis non recedant.

¶2 Præterea. Hier. ibidẽ *arguit sic, Cum diabolus, & dæmones vbique vagentur orbe toto, & [k] celeritate nimia ubique præsentes sint, quare martyres post effusionem sanguinis ara operientur inclusi, & inde exire [h] non poterunt? Ex quo potest concludi non solum de bonis, sed etiam de malis quòd sua receptacula quandoque exeant, cũ nõ habeant maiorem damnationem, quàm dæmones, qui vbique discurrunt.

¶3 Præterea. Hoc idem probatur per Gregorium in quarto Dialogo. *ubi narrat de multis mortuis, qui viuis [h] apparuerunt.

RESPONDEO, Dicendũ, quòd aliquem exire de inferno, vel de paradiso, potest intelligi dupliciter. Vno modo ita quòd simpliciter inde exeat, vt iam locus eius non sit paradisus, vel infernus, & sic [m] nullus inferno, vel paradiso deputatus finaliter, inde exire potest, *vt infra dicetur. Alio modo potest intelligi, ut exeat ad tempus, & in hoc distinguendum est, quid eis conueniat secundum legem naturæ, & quid eis conueniat secundum ordinem diuinæ prouidentiæ, quia vt dicit Augustinus* in libro de Cura pro mortuis agenda: Alij sunt humanarum limites rerũ, alia diuinarum signa virtutum; alia sunt, quæ naturaliter, alia, quæ inuisibiliter fiunt[k]. Secũdũ ergo naturalem cursum, animę separatæ, proprijs receptaculis deputatæ, a conuersatione viuentium penitus segregantur[k]. Non enim secundum cursum naturæ homines in mortali carne viuentes substantijs separatis immediate iunguntur, cum omnis eorum cognitioa sensu oriatur: nec propter aliud à suis receptaculis eas exire *conueniret, nisi ut rebus viuentium interessent *secundum dispositionem diuinæ prouidentiæ aliquando animæ separatæ à suis receptaculis egressæ, conspectibus hominum præsentantur, *sicut Augustinus* in libro præ dicto narrat de Fęlice martyre, qui ciuibus Nolanis visibiliter apparuit, cũ a Barbaris oppugnarentur. Et* hoc etiã credi potest, quòd aliquando dãnatis contingat, quòd ad eruditionem hominum, & terrorem, permittuntur viuentibus apparere, aut etiam ad suffragia expetenda, quantum ad illos, qui in purgatorio detinentur,* vt per multa, quæ in 4. Dialo.* narrantur, patet. Sed hoc interest inter sanctos, & damnatos, quòd[a] sancti cũ voluerint apparere possunt viuentibus, non autem damnati[l]. Sicut enim sancti viuentes in carne, per donum gratiæ gratis datæ accipiunt, ut sanitates, & signa perficiant, quæ non nisi diuina virtute mirabiliter fiunt, quæ quidem signa ab alijs hoc dono carentibus perfici non possunt: ita etiam non est inconueniens ut ex virtute gloriæ aliqua potestas animabus sanctorum detur, per quam possint mirabiliter apparere uiuentib. cum uoluunt: quod alij non possunt, nisi interdum permissi.

missi sumus à Christo Domino Deo nostro dare ubi sanitatis recuperandæ confilium. Hæc ibi. 1. tom concil.

*li. 4. c. 16 & 40.

CONCL. 4ª. Hoc etiam credi potest, quòd aliquando dãnatis cõngat, quòd ad eruditionem hominum, & terrorem, permittuntur uiuentibus apparere, aut etiam ad suffragia expetenda, quantum ad illos, qui in purgatorio detinentur.

concl. m

¶PROB. Quia patet ex 4. Dialog.

CONCL. 5ª. Sancti cum uoluerint apparere, possunt uiuentibus: non autem damnati.

¶PROB. Quia sicut sanctis diuinitus donatur, ut signa pficiant, quæ ab alijs hoc dono carẽtibus perfici non possunt: ita non est inconueniens, ut animabus sanctorum potestas detur ad apparendũ viuentibus, cũm uolunt, quæ damnatis negatur.

*Q. 71. ar. 5. ad 5. & ar. 6. ad 1.

*Ca. 16. in fer princ. & medio tom. 4.

concl. l

¶NOT. Beatis adest facultas faciendi quodcunque nolunt & nihil nisi bene facere possunt, alioquin beati nõ essent (vt patet per Augustinum:) & ideo quãdocunque uolunt, & quomodocunque, apparere possunt hominibus, sed hoc nolunt, nisi secundum diuinam dispositionem. Vnde in tertia conclusione ly secundum dispositionem diuinæ prouidentię, si referatur ad sanctos cadit simul super uolitionem istã sanctorum; & non tantum super uolun tatem diuinam. Apparent enim sancti & quando Deus vult, & quando ipsi uolunt, sed nolunt; nisi secundum quòd Deus vult.

*Al. contingeret.

concl. f

*In lib de cura pro mortuis gerẽda c. 16. to. 4.

concl. n

*Greg. lib 4. c. 30. 40 & 55.

concl. o

1m de conclusione. Nõ ex ma. 1. & sedm eũm cursum naturę §. Tũc nihil &c. ut patet ex cõclusione 2ª.

Item de maiori. Ex hoc cõcluditur, quòd animæ defunctorum rebus viuẽtiũ nõ interfunt. 2. Rationes, quoties apparent uiuentes in carne. §. Rõ adducit in tex. ly quia separati à carne &c. Tunc nihil &c. ut patet ex ultimis tribus conclusionibus. Non. n. cõcludit ex hoc, q̃ nunq̃ interfunt; sed q̃ nõ frequenter ut uiuentes.

*loco notato ar. 2ño 2ª.

2m consequẽtia. Ergo nõ &c. & cõcedit §. quia authoritate antecedẽs loquitur de regressione in simpliciter.

3m illatio cõclusionis. Ergo &c. & negat §. Nõ ex hac apparitione nõ sumit pmum, uel quia aliq̃ ut declarat tex. Pio quo vide. q. 70. ar. 1. vbi ala alibi of ex loco: ut dicit hoc pertinere. responsio.

*Ar. huius q. ad 3.

1m contra ex Hieronimo. Vbiq; esse &c. posse esse, ut suo uult. §. & hoc ex pœna gloriæ & ex debito naturę. Tũc nihil &c. ut patet ex cõclusione 4ª.

2m ex Hieronimo. Beati existentes cõ potuerunt &c. illa pœna gloriæ §. sine tarda &c. immediate notando illa secũdum comparationem animarum & Angelorum, ut in litera.

3m ex Gregorio. Apparuerunt. &c. quæ uerè. §. Tũc nihil &c. ut patet ex dictis.

*loco notato in arg. 4 qđ est: Sed contra.

¶NOT. Propter ly qđ, qđ in tali formali &c. nota tenduit textus & declarũ de cognitione dæmonũ ut de. 28. q. 1. Episcopi. & c. Nec mirum.

APPENDIX.

1 Vil. p. 2. Eccl. &c.

EX hac habetur. ¶Primo quòd pœnæ rejicias errantes Philosophorũ (Dicc. Inquis. 2. par. q. 4.) di-

A bus, & angelis, & animabus sanctorum & damnatorum. Angeli. n. boni, uel mali hoc officium ortiuntur, ut hominibus pĺior, vel ad custodiam, uel ad exercitium, quod de animabus hominum non potest dici. Sed tantum secũdum potestatem gloriæ animabus sanctorum hoc congruit, & quòd possunt esse ibi vbi uoluerint, & hoc est, qđ Hieronymus intendit.

B AD TERTIVM dicendum, q̃ quamuis aliquando animæ sanctorum, uel damnatorum præsentialiter adsint, ut apparet, non tñ credendum est hoc semper accidere. Aliquando. n. huiusmodi apparitiones fiunt, vel in dormiendo, uel in vigilãdo, operatione bonorum, vel malorum spirituum, ad instructionẽ uel destructionẽ, uel decretionem uiuentium. Sicut etiam vi-C ũi homines aliquando alijs apparent, & eis multa dicunt in somnis, cum constet eos non esse præsentes, sicut Augustinus per multa exempla probat in libro* de cura pro mortuis agenda.

*In lib de cura pro mortuis gerẽda c. 16. to. 4.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum limbus inferni sit idem quod sinus Abrahæ.

AD QVARTVM sic procedi-D tur. Videtur quod limbus inferni non sit idem quod sinus Abrahæ: sicut enim dicit Augst. 12. super Gene. ad literam: [r] Nondum inueni inferos alicubi in bono posuisse Scripturã, sed sinnus Abrahæ in bono accipitur, ut ibidem subiũgit Augustinus* sic dicens: Non in bonum accipiẽdo sinum Abrahæ, & illam requiem, quo ab angelis pius pauper allatus est, nescio vtrũ quisquam possit audire, ergo sinus Abrahæ [h] non est idem, quod lymbus inferni.

E 2 Præt. In inferno existẽtes non uident Deum: sed in sinu Abrahæ vĩ Deus, ut patet per Aug. lib. 9. confessionum, qui loquens de Nebridio dicit: Quicquid illic est, quod sinus Abrahæ uocat, ibi Nebridius meus uiuit, & ita [r] iam non ponit au-

*In li. 12. sup Gene. ad literã, ca. 33. in fineto. 3.

Ex 2. Machab. 15 Erat ado. inter quos Onię qui fuerat summus sacerdos uirũ bonũ & benignũ, verecundũ uisu, modestum moribus, & eloquio decoru, ut qui a puero in virtutibus exercitatus fuit, manus pr tendentem orare pro omni populo iudęorum. Post hoc apparuisse & alium uirũ, ętate & gloria mirabilẽ, & magni decoris habitudine circa illũ. Hæc ibi. Et quo mortui apparẽtes de locis suis.

Apparitio.

Tho. 4. d. 45. q. 2. ar. 2. q. 1. & seq. *li. 12. de Genesi ad literã c. 33. circa finẽ to. 3.

¶ Quarto habes quòd per dictas prædicta scripturas, prius defunctos exire q̃dq; de locis suis, intelligas, & probes, & teneatis.

*In li. 12. sup Gene. ad literã, ca. 33. in fineto. 4

¶ Quinto videtis quòd ex his uicisti Angel. doctor. hęc & declarat, & cõcludetur.

QVÆST. LXIX, ART. IIII.

CONCL. 1ª. Reges illa, quæ huiusmodi post mortem datur, sinus Abrahæ dicit.

*li. 9. Cõfess. c. 3. à medio li. to. 1.

¶ ROB.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶PROB. Quia ad requiem illam peruenire non potest nisi fermerito fideis & Abraham sint exemplum credendi hominibus (patet omnia in textu). Quia Augustinus sic dicit.

CONCL. 1°. Animæ sanctorum post mortem non omni tempore eandem quietem habuerunt.

¶PROB. Quia ante Christi aduentum quidem non plenam, post verò plenam habuerunt (vt declaratur in textu.)

CONCL. 2°. Limbus inferni & sinus Abrahæ fuerunt ante Christi aduentum per accidens, & non per se.

¶Examen. Ly unus per accidens, & non per se, idest unum materialiter, & non formaliter vel (quod idem est) vnum re, & non ratione.

¶PROB. 1. Quia ꝑ suppositum clarum, quòd fuerit unum per accidens. 2. Quia (ly & non &c.) ille locus secundum id, quod habebat de requie dicebatur sinus Abrahæ: & secundùm id, quod ibi deerat de requie, dicebatur limbus inferni.

CONCL. 3°. Post Christi aduentum nihil prohibet sinum Abrahæ esse omnino diuersum à limbo.

¶PROB. Quia ea, quæ sunt per accidens, separari contingit.

¶Corollarium. Ergo hodie sinus Abrahæ est, & secundum rem & secundum rationem diuersus a limbo inferni. Non enim sinus Abrahę habet nunc dilationem desiderij finis nondum acquisiti: ratione cuius dicebatur limbus inferni. Nàm enim sancti illi patres habent clare diuinã essentiã: unde sinus Abrahæ hodie dicitur locus paradisi cęlestis. Et ideo inquit textus, ꝓ post Christi aduentum est omnino diuersus à limbo illud namque accidens, scilicet non habere plenam consequutionem desiderij, faciebat tunc locum sanctorum patrum esse infra nos: & consequenter dici inferni lymbum. Ergo eò relodendum est ꝙ nunc sinus Abrahę est idem, quod vita eterna, & regnum cœlorum.

1m de conclusione. Non est idem. ℟. per se: non per accidens. ℌ. ut in textu. Tũ nihil &c. ut patet ex conclusione 3ª.

2m de minori. In sinu Abrahæ. ℟. ut dicit requie plena, non incompletam. ℌ. Tunc nihil &c. Nã existentes in lymbo ante Christi aduentum habebant requiẽ incompletã ut in conclusionibus & consequenter in alio sensu fuit minus sinus Abrahæ ab Augustino ibi, ꝙ accipiatur in maiori.

3m de minori in sinum Abrahæ. ℟. ut dicit requiem plenam non incompletam. ℌ. Tunc nihil &c. vsque ad finem.

APPENDIX.

EX articulo hac die. ¶Primo quomodo per rationem ostenditur, mer. tò dictã à Zacharia 9. Tu autem in sanguine testamenti tui eduxisti vinctos tuos de lacu, in quo non est aqua. Vbi loquitur Prophęta de defectu Christi ad inferos, unde sanctos patres liberauit, vt colligit ex 3ª. part. q. 52. ar. 1. Appellat igitur lymbũ lacum in quo non est aqua. Inquãtum locus dicitur, est infernus: inquantũ ibi non est aqua, est sinus Abrahæ. Aqua enim in scripturis diuersi multiformes afflictiones pœnales, vt in Psal. 68. Saluum me fac Deus, quoniam introierunt aquæ usque ad animam meam. Et 87. circumdederunt me, sicut aqua. Zacharias itaque per hoc nomen Abrahæ, & infernum seu lymbum sanctorum patrum, ante Christi ascensum ad inferos, fatile unum & eundem locum. Ité quo merito asserunt ecclesia sancta, ꝙ post Christi aduentum in quantum ès defectum ad inferos comprehendit (sic & textus intelligit) sinus Abrahæ est omnino diuersus à lymbo: & nõ. Creator omnium rerũ Deus, qui sine delimore terræ &c. exaudi, exaudi me, ut iam meã sinu Abrahæ Patriarchæ tui iubeas collocari. Hæc illa, in ultimo versiculo officij matutinalis defunctorũ. ibi. n. ꝙ ly sinu Abrahæ, nõ intelligit lymbũ, sed regnũ cęlorũ. Quo & mõ dixit B. Martinus Diabulos ut legit ecclesia in vita eius, ꝙ hic asinas crudelis bestia? N. hil in me tuneſtũ reperies: sed sinus Abrahæ me suscipiet. ¶Secundò habetur quo per rationem prædictas scripturarum & patrum, pro quanto ꝙ dicimus infernum, & intelligas, & tuearis. ¶Tertiò videtur quo ex 3ª vicesim. Angelica doctrina hæc & declaretur, & conciliaretur.

QVÆST. LXIX. ART. V.

CONCL. 1°. Si considerentur lymbus patrum, & infernus, secundum locorum qualitatem prædictam, sic non est dubium, quòd distinguuntur.

¶PROB. Quia in inferno est pœna sensibilis, & æterna, quorum neutrum erat in lymbo patrum.

¶NOT. Patres sancti nulla culpa personali, tenebantur (vt art. 6.) ideoq; probatio de patribus rectè dicitur nunc supra.

¶CONCL. 2°. Si cõsiderentur quãtum ad situm loci, sic probabile est, quòd idem locus, uel quasi continuus sit infernus, & lymbus; ita tamen, ꝙ quædã superior pars inferni lymbus patrũ dicatur.

¶PROB. Quia secundum diuersitatẽ culpæ est diuersitas tũm pœnæ, tum obscuritatis, atq; profunditatis loci: & sanctæ patres minimum culpæ habebant (ar. 6.) cuius cõtrarium erat in damnatis (inter.)

1m de maiori Infernum. ℟. sumptũ quoniam ad sitũ non, quantũ ad qualitatem prædictam. ℌ. ar. 6. corp. Tunc nihil &c. Mouerit enim Christus infernum ꝙantum ad situm, ꝙquantum aliquos ex illo liberauit (si fuerũt omnes sancti patres, & aliquos dimisit (si fuerunt omnes damnati) licet non mouerit infernum, in sumitur ꝙ qualitatem prædictã habentes conuenientẽ, sed ipsum qualiter euacuauit.

¶NOT. Confirmãtur responsiua scripturæ, dum per Oseam 13. dicit Christus: Ero mors tua inferne, & ꝙ Zachariam 9. dicunt ad Christum, eduxisti vinctos de lacu. Ecce ꝙ non dixit monstrasti, aut saltem eduxisti, sed ipse in ipsum procedendo absoluit omnes. Nam Zacharias de inferno, quòd ad qualitatem prædictam sumpto loco erat, sicut Oseas de ipso, quantum ad situm.

2m de conclusione. Idem. ℟. quantũ ad situm: non aliter. ℌ. Tunc nihil &c. ut patet ex obiectionib.

¶Corollarium. Ergo videtur sanctus Thomas sentire ꝙ Christus descendit ad infernum etiam damnatorum: si consideretur infernus pro situ loci. Vnde glosabis eundem sanctum in 3 par. q. 52. ar. 1. ꝙ loquitur ibi de inferno damnatorum, quòd ad qualitates pœnales: quando dicit, ꝙ Christus illuc non descendit nisi per effectum. Et hoc recte intelligas in Simbolo ly descendit ad inferos.

3m ex Iob. Profundissimus. ℟. respectu locorum superiorum: non respectu locorum pœnalium. ℌ. Tunc nihil &c. Nam lymbus, in quẽ descendit Iob utrunque denominationẽ habere potest, ꝙ scilicet sit infernus & profundissimus, & non profundissimus, respectu illorum.

¶NOT. Loca superiora, de quib. refert sanctus, sunt loca nostræ habitationis, scilicet superficies terræ: loca autem pœnalia sunt lymbus puerorũ, purgatorium, & infernus damnatorum. Lymbum ergo patrum ad hæc duo extrema relatum denominationem illam diuersam habere non est inconueniens.

Item minor. Iob, cum esset sanctus & iustus ad lymbum descendit. ℌ. ꝙ memorabat tamen in verba prædicta descendere ad infernum peccatorum. ℌ. Tunc nihil &c. ut patet.

¶NOT. Non est mirum ꝙ Iob talem timorem habuerit qui dicebat, verebar omnia opera mea. Cum & dixerit Prouer. 28. Beatus homo, ꝙ semper est pauidus: & psal. 54. Descendant in infernũ viuentes glo. nẽ descendant illuc morientes. Sufficebat quòd ad præfatum timorẽ sanctum Iob illud dictum Ecclesiastes 9. Nemo scit an odio vel amore, ut eodio, dignus sit homo. Et horum seruantur incerta.

APPENDIX.

EX articulo hac die. ¶Primo quomodo per rationem Scleucian. (Plat. Seleucian.) dicendum infernum esse mundum illum, & nullum

Universidad de Deusto
Biblioteca

nullum alium superesse. Per hoc enim quod ostenditur hic infernum quo ad situm conuenire cum lymbo, nihil esse profundiorem partem, patet: quod articulus nititur contra Seleucianos.

¶Secundò habes, quo per rõnes ostendas, hanc meritò damnari à Io.1. In mundo erat. Clarum. n. est, quod verbum incarnatũ habitauit in inferno damnatorũ cum eis conuersatũ fuerit in mundo: Item à Matth.25. Ibunt hi in supplicium æternũ. Quis ab discedent è mũdo illo nimis habitabili. Item à Iob.17. vt in 3. arg. Item à Symbolo fidei, per ly descendit ad inferos. Ergo per hoc apertè monstratur, quod infernus est non mũdus ille, sed aliqd aliud infra mundũ.

¶Tertiò habes quo modo per rõnes ostendas, meritò infimatũ ab ecclesia infernum esse quid differens à lymbo patrum: & sic. In inferno nulla est redemptio, in officio mortu. Et de Christo domino postquam lymbum spoliauerat ascendente in cœlum ait. Restat tertium cũ duabus, scilicet angelis, & animabus. Hic est fortius qui de morte victor portas introiret gloriæ. Hæc illa, in sequen. ascensione. Item à psal 67. Ascendisti in altũ, cepisti captiuitatẽ. Quod exponit Apollolus Ephes. 4. de Christo dño dicens, Ascendens in altum captiuam duxit captiuitatem. Hæc ibi. Hæc autẽ capiuitas ducta captiua fuerunt illæ animæ patrum, de quibus nunc dixi ecclesia: quas utiq; ipse descendens primus in inferiores partes terræ (ut ibi subdit Apostolus) educerat de laco in sanguine. 1. in utriute sanguinis testamenti sui.

Quarto habes quomodo per rationem prædicta scripturarũ & patrum, pro quanto infernum esse quid aliud à lymbo patrũ insinuant, & intelligas, & probes, & defendas.

¶Quintò vides: quomodo ex ijs vltimis Angelica doctrina hæc & declaretur & consolidetur.

QVÆSTIO. LXIX. ART. VI.

Vol. p. 5. Eccl. 3.

391 CONCL.[a] Lymbus patrum & lymbus puerorum, absque dubio differunt secundum qualitatem præmij, vel pœnæ. K

¶PROB. Quia pueri non habent fidem, nec; gratiam, neque spem beatæ vitæ: quæ omnia patres habent (patet.)

¶CONCL. 2ª. Quantum ad situm probabiliter creditur vtrumque locum idem fuisse nisi quòd lymbus patrum erat in superiori loco, quàm lymbus puerorum.

¶PROB. Quia proportionaliter de his duobus [dicendum] sicut de lymbo, & inferno (art. 5.)

1m maior. Pœna debet respondere culpæ. ¶& secundum modum culpæ. ¶ Adeò q; licet sit conditio culpæ, ita nit & pœnæ. Tunc nihil &c. Licet enim pro eadem culpa scilicet originali teneantur patres, & pueri in lymbo (vt arguitur) tamen culpa illa diuersimodè cõsiderabatur in utrisque, in textu.

¶NOT. Originali, quòd ad maculam, erat in pueris: secundum in patribus. Illius patres ratione pœnæ suæ singularis non detinebantur in lymbo: sicut vero de pueris. Hinc pueris aderat impedimentũm pœnæ, & ad gratiam, & ad vitam æternã: patribus aũt aderat gratia, & impedimentum ad vitam æternam erat temporalis, vtique ad mortem Christi actualẽ sum mi sacerdotis, i. Christi. Et hæc significat textus per ly in patribus.

Articvlvs VI.

Vtrum lymbus puerorum sic idẽ quod lymbus Patrum.

AD SEXTVM sic proceditur. Videtur quòd lymbus puerorum sit idem quod lymb. Patrum.[b] Pœna enim debet respõdere culpæ, sed pro eadem culpa detinebant in lymbo Patres, & pueri, scilicet pro culpa originali, ergo idẽ debet esse vtrumque locus pœnæ.

2 Præt. Aug. dicit in Ench.* Mitissima est pœna puerorum, qui cum solo originali decedũt, sed nulla est pœna mitior ea, quã sancti patres habebat, ergo idẽ est locus pœnæ vt oiq; G

SED CONTRA, sicut Actuali peccato debetur pœna temporalis in purgatorio, & æterna in inferno, ita & originali peccato debebatur pœna temporalis in lymbo Patrum, & æterna in lymbo puerorum. Si ergo infernus, & purgatorium nõ sunt idem, vt ꝙ nec lymbus puerorum, & lymbus Patrum sint idẽ.

RESPONDEO, Dicendum, quòd[m] lymbus Patrum, & lymbus puerorum absq; dubio differunt secundum qualitatem præmij, vel pœnæ[n]. Pueris enim non adest ipes beatæ uitæ, quæ Patribus in lymbo aderat, in qbus etiam lumen fidei, & gratiæ refulgebat, sed[p] quantum ad situm probabiliter creditur vtrumque locus idem fuisse, nisi quòd lymbus patrum erat in superiori loco, quam lymbus puerorum[q], sicut de lymbo, & inferno dictum est. G

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd ad culpam originalem non eodem modo se habebant Patres, & pueri. In patribus enim originalis culpa expiata est, secundũ quòd erat infectiua personæ, remanebat tamen impedimentum ex parte naturæ, pro qua nondum erat satisfactum plenarie, sed in pueris est impedimentum, & ex parte personę, & ex parte naturę, & ideo pueris, & patribus receptacula assignantur.

AD SECVNDVM dicendum, quòd Augustinus loquitur de pœnis, quæ debentur alicui ratione personæ suæ, inter quos mitissimam pœnam habent, q̃ solo originali peccato grauantur; sed adhuc est mitior pœna eorum, quos non impedit à percipione gloriæ defectus personæ, sed solum defectus naturæ; ut ipsa dilatio gloriæ, quædam pœna dicatur.

APPENDIX.

EX articulo habes. ¶Primò, quo per rationem, tanquã in radice, interimas hæresim Pelagij (Alphonsi Calix. dicentis parulos sine baptismo decedentes fore minimum beatos, extra tamen regnum Dei: non enim baptizantur ob peccatum originale delendũ, sed ut recipiantur in gratiam filiorum Dei. Radicitus namq; destruis hunc errorẽ articulũ, dum lymbi puerorum in originali decedentiũ monstrat differre à lymbo patrum, secundum qualitatem præmij, vel pœnæ: quod unique Pelagius non concederet: cum ipse peculiã hæresim lymbi sibi puerorũ destruat. ¶Secũdo habes, quo per rationem, tanquã in radice, ostendas meritò dãnari Pelagium à Conc. Trid. sess. 5. Decret. de orig. Si quis Adæ prævaricationem sibi soli, & non etiã propagini, asserit nocuisse, accepisse à Deo sanctitatẽ & iustitiã, quã possidit, sibi soli, & non nobis etiã perdidisse, aut inquinatũ illum per inobedientiæ pœnã mortẽ & pœnas corporis tm, in orbem totum transfudisse, non aũt & peccatum, qd mors est & ipsa: anathema sit. Cùm contradicat Apostolo dicenti per unum hominem peccatũ intrasse in mundũ, & per peccatum mortẽ, & ita in oẽs homines mors pertransiisse, in quo omnes peccauerũt. Hæc ibi. Hæc intelligas, in quo omnes peccauerunt, vt docuit Erasmus in annotationibus suis super nouum tũm declarans ista verba, scilicet ideo Paulum dixisse omnes in Adam peccasse, quia peccando ceteros imitati sunt. Et. n. hoc dicit Erasmi contra conciliũ idem ibi. ibi subdit. Et quia hoc Adæ peccatum, quod origine unum est, & propagatione, non imitatione, transfusum omnibus inest unicuiq; proprium &c. Hæc ibi. Item ma-

nifestum est, quòd Manari hæresim illam Pelagij à Concilio Milemitano c. 2. Placuit, vt quicunque paruulos recentes ab vteris matrum baptizandos negat, aut quidem in remissionem peccatorum eos baptizari, sed nihil ex Adam trahere originalis peccati, quod regenerationis lauacro expietur; unde fit consequens vt in eis forma baptismatis in remissionem peccatorum non vera, sed falsa intelligatur. anathema sit. Hæc ibi.

¶ Tertiò habes: quomodo per rationem meritò insinuatum ostendas à scripturis, quòd lymbus puerorum in originali decedentiũ differat ab illo patrum: & sic. Non est homo, qui non peccet 3. reg. 8. sic clarius Iob 14. neque infans unius diei. Hoc autem de peccato tantum originali intelligi potest (ut cõsideranti patet). In requiem autem eorum non intrabit Apocal. 21. Per hæc igitur monstrat scriptura, ꝙ locus beatitudinis non est locus puerorum; qui tamẽ cùm esset quodammodo patrum, fatendum est, quòd per hoc etiam illum à loco patrũ secernit.

¶ Quartò habes: quomodo per rationem prædicta scripturarum, pro quanto quæ diximus insinuant, & intelligas, & probes, & defendas.

¶ Quintò vides: quomodo ex ijs vltimis Angelica doctrina hæc & declaretur, & consolidetur.

Tho. 4. d. 45. ar. 3.

Person. & natura, respectu originalis diluendi.

*ar. præc.

*loco mitato in 2 gum.

Error Erasmi de natura.

QVÆST. LXIX. ART. VII.

398 CONCL. Receptacula animarum sunt paradisus, infernus, lymbus puerorum, purgatorium, & lymbus patrum. E

¶NOT. Loquit ante Christi aduentum de illis receptaculis. Nam post eius aduentum sunt tantũ quatuor; quoniam limbus patrum amplius non est, ut trahitur ex ar. 4.

¶PROB. Quia receptacula aliarũ distinguuntur fm diuersos status earũ. Anima aũt iuncta mortali corpori hẽt statũ merẽdi, sed exuta corpore, est in statu recipiẽdi pro merito bonum, vel malum, ergo post mortem, vel est in statu recipiendi finale pmiũ, vel est in statu in quo impeditur ab illo. Si autem est in statu recipiendi finalem retributionem, hoc est dupliciter. Vel quãtum ad bonum, & sic est[m] paradisus. Vel quantum ad malum, & sic ratione actualis culpæ est[m] infernus, ratione autem originalis est[m] limbus puerorum. Si vero est in statu quo impeditur à finali retributione consequenda, vel est propter defectum personæ, & sic est[m] purgatorium in quo detinentur animæ, ne ftarim præmia consequantur propter peccata, quæ commiserunt; vel propter defectum naturæ, & sic est lymbus[m] patrum, in quo detinebantur patres à consecutione gloriæ propter reatum humanæ naturæ, quæ nondum poterat expiari.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd bonum contingit vno modo, sed malũ multifarie, vt patet

Articvlvs VII.

Vtrum debeant tot receptacula distingui.

AD SEPTIMVM sic proceditur. Videtur quòd non debeant tot receptacula distingui, sicut enim receptacula debentur animabus pro peccato post mortem,[h] ita & pro merito, sed ratione meriti non debetur nisi unum receptaculum, scilicet paradisus, ergo nec ratione peccatorũ debetur nisi unũ receptaculum. B

¶ Præterea. Receptacula assignantur animabus post mortẽ ratione meritorum, sed unus est locus in quo merentur, vel demerentur, ergo vnum tantũ receptaculum deberet eis assignari post mortem.

¶ Præterea. Loca pœnarũ debent[b] respondere ipsis culpis, sed non sunt nisi tria genera culparum, scilicet originalis, venialis, & mortalis, ergo non debent esse nisi tria receptacula pœnalia. C

SED CONTRA, Videtur quod debeant esse multò plura quàm assignentur. Aer enim iste caliginosus est dæmonum carcer, vt patet 2. Petri. 3. nec tamen cõputatur inter quinque receptacula, quæ à quibusdam assignantur, ergo sunt plura[h] receptacula quàm quinque. D

Præt. Alius est paradisus terrestris, & alius paradisus cœlestis, sed quidam post statũ uitę huius ad paradisum terrestrem sunt translati, sicut de Enoch, & de Helia dicitur, cum ergo paradisus terrestris inter quinque receptacula computetur, videtur quòd sint plura quàm quinque.

Præt. Cuilibet statui peccantium debet aliquis locus respondere pœnalis, sed[b] si ponatur aliquis in originali decedere cũ solo veniali peccato, nullum receptaculum assignatorum ei poteret. Constat enim quòd in paradiso non esset, cum gratia careret, & eadem ratione nec in lymbo patrum. Similiter etiã, nec in lymbo puerorum, cum in ipso non sit pœna sensibilis, quæ tali debetur ratione veniali peccati. Similiter nec in purgatorio, quia ibi non est nisi pœna temporalis, huic autem debetur pœna perpetua. Similiter autem nec in inferno damnatorũ, quia mortali peccato actuali caret, ergo oportet sextum receptaculum assignare. E

Præt. Diuersæ sunt quantitates præmiorum, & pœnarum secundum differentias culparũ, & meritorum, sed infiniti sunt gradus meritorum, & culparũ, ergo infinita debent distingui receptacula, in quibus puniuntur, vel præmiantur post mortem.

1m de maiori

Ita. ℟. quantum ad debere: non quantũ ad numerum locorũ. ℣. propter rationem dictam in textu. Tũc nihil &c. vt patet.

[m] illa-

Præt. Animę quandoque puniuntur in locis, in quibus peccauerunt, ut per Gregorium patet 4. Dialogo, sed peccauerunt in loco vbi habitamus, ergo hic locus debet computari inter receptacula & præcipue cum aliqui in hoc mundo pro peccatis suis puniantur, vt supra Magister dixit. F

*ali. 4. dia. lo. c. 30. 31. 32. & 40.

Præterea. Sicut aliqui in gratia decedentes habent aliqua venialia, pro quibus digni sunt pœna, ita aliqui in peccato mortali decedentes, habent aliqua bona pro quibus essent digni præmio, sed decedentibus in gratia cum peccatis venialibus assignatur aliquod* receptaculum, in quo puniuntur antequam præmia consequantur, scilicet purgatorium, ergo[h] eadem ratione econtrario debet esse de illis, qui in mortali decedunt cum aliquibus bonis operibus.

*Aug. in li. 50. Homil. hom. 10. 10. 12.

Præterea. Sicut patres retardabãtur a plena gloria animæ,[h] ita & nunc à gloria corporis, ergo sicut distinguitur receptaculum sanctorum ante Christi aduentum ab eo, in quo nunc recipiuntur, ita debet nunc receptaculũ distingui ab eo, in quo recipientur post resurrectionem.

RESPONDEO, Dicendum, quòd[l m] receptacula aliarum distinguũtur fm diuersos status earũ. Anima aũt iuncta mortali corpori hẽt statũ merẽdi, sed exuta corpore, est in statu recipiẽdi pro merito bonum, vel malum, ergo post mortem, vel est in statu recipiendi finale pmiũ, vel est in statu in quo impeditur ab illo. Si autem est in statu recipiendi finalem retributionem, hoc est dupliciter. Vel quãtum ad bonum, & sic est[m] paradisus. Vel quantum ad malum, & sic ratione actualis culpæ est[m] infernus, ratione autem originalis est[m] limbus puerorum. Si vero est in statu quo impeditur à finali retributione consequenda, vel est propter defectum personæ, & sic est[m] purgatorium in quo detinentur animæ, ne ftarim præmia consequantur propter peccata, quæ commiserunt; vel propter defectum naturæ, & sic est lymbus[m] patrum, in quo detinebantur patres à consecutione glorię propter reatum humanæ naturæ, quæ nondum poterat expiari.

conuel. m

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd bonum contingit vno modo, sed malũ multifarie, ut patet

Universidad de Deusto
Biblioteca

2ª illatio conclusionis. Ergo &c. ℟. negatur illa F o. §. Non enim est eadem ratio de loco merendi, & recipiendi pro meritis: quoniam ille non variat statum, iste uero sic.

¶NOT. In corpore articuli tota vis probationis consistebat in

†Dion. c. 4. p. 4. a medio. *Libr. 2. Ethic. c. 6. à med.

statu: & ideo ad statum semper oportet intendere oculos: hæc Marcia. Si enim status variabitur, & recepta culasit non, nec receptacula.

3ª de maiori

Respondeo. ℟. secundum qualitatem nō semper, secundum numerum. §. Tunc nihil &c. Licet enim culpæ originali correspondeat pœna una secundum qualitatē, attentia scilicet diuturnitatem: non tamen secundum numerum quoniā uni culpæ originali respondet duplex lymbus, propter rationem allatam in tex.

*Ar. 2cod. priorum ad 1. & in corp. huius art.

¶ NOT. Cartesia divinæ visionis est perpetua, si infligatur ratione personæ: quia ibi non adest gratia: est uero solum temporalis, si infligatur ratione tantum naturæ: quoniam ibi est gratia. Vide ad 4ūm. & bene applica.

4ª cōsequēs.

Sunt plura recepta quam quinque ℟. si aer caliginosus esset receptaculum: nō si sit tantum in officium. §. Tunc nihil &c. ut patet.

¶NOT. Ex textu sumito dimiuutionem receptaculi. & sic. Receptaculum est locus in quo quis recipit pro meritis retributionem. Hinc dicitur, quòd non sufficit aliquid esse locū dæmonum, uel animarum ad hoc, ut dicatur receptaculum. Hinc bene intelligē dicta in ad octauū. & ex infra minimum hic.

5ª de conclusione.

Paradisus terrestris inter quinque recepta cula computatur. ℟. negatur ista. §. Nam paradisus terrestris pertinet &c. vt in textu.

6ª minor.

Si potest aliquis in originali decedere cum solo veniali peccato nullum receptaculum assignatorum ei per Dion.† 4. cap. de diui. no. & per Philosophum in 2.* Ethico. Et propter hoc non est inconueniens, si locus beatæ retributionis est vnus, loca uero pœnarum sunt plura.

AD SECVNDVM dicendum, ꝙ status merendi, & demerendi est vnus status, cum eiusdem sit posse mereri, & demereri, & ideo conuenienter debetur omnibus unus locus: sed eorum, qui recipiuntur pro meritis, sunt status diuersi, & ideo non est simile.

AD TERTIVM dicendum, ꝙ pro culpa originali potest aliquis puniri dupliciter, ut ex dictis patet, vel ratione personæ, vel ratione naturæ tantum, & ideo illi culpæ respondet duplex lymbus.

AD QVARTVM dicendum, ꝙ aer iste caliginosus non assignatur dæmonibus quasi locus in quo recipiat retributionem ꝓ meritis, sed quasi competēs officio eorum in quantum deputatur nobis ad exercitium, & ideo inter receptacula, de quibus nunc agitur, non computatur, primo enim eis deputatur ignis inferni, vt patet Matthæi. 25.

AD QVINTVM dicendum, ꝙ paradisus terrestris pertinet magis ad statum viatoris, quàm ad statum recipientis pro meritis, & ideo inter receptacula, de quibus nunc agitur, non ꝓpuraꝝ.

AD SEXTVM dicendum, ꝙ illa positio est impossibilis, si tamen esset possibilis, talis in inferno puniretur in æternum: ꝙ enim veniale peccatum in purgatorio temporaliter puniatur accidit ei inquantum gratiam habet adiunctam: unde si adiungatur mortali quod est sine gratia, pœna æterna in inferno puniretur, & quia iste, qui cū originali peccato decedit, habet ueniale sine gratia, non est inconueniens si ponitur æternaliter puniri.

AD SEPTIMVM dicendum, ꝙ diuersitas graduum in pœnis, uel præmijs, non diuersificat statum, secundum cuius diuersitatem receptacula distinguuntur, & ideo non sequitur.

AD OCTAVVM dicendum, quòd licet animę separatę aliquando in loco nostrę habitationis puniantur, non est propter hoc quòd locus iste proprius sit locus pœnarum, sed hoc fit ad nostram instructionem, ut eorum pœnas uidentes, retrahamur à culpis. Quòd autem animæ existentes in carne hic puniuntur pro peccatis, non pertinet ad propositum, quia talis pœna non trahit hominem extra statum meretis, uel demerentis. Nunc autem agimus de receptaculis, quę debentur animæ post statum meriti, uel demeriti.

AD NONVM dicendum, quòd malum non potest esse purum absque commixtione boni, sicut bonum summum est absque omni commixtione mali. Et ideo illi, qui ad beatitudinem, quę summum bonum est, transferendi sunt, debent etiam ab omni malo purgari, & propter hoc oportet esse locum, in quo tales purgentur: si hinc non omnino purgati exeant. Sed illi, qui in inferno detrudentur, non erunt immunes ab omni bono, & ideo non est simile, quia ibi in inferno existentes, præmium bonorum suorum recipere possunt, inquātum bona præterita eis ualēt ad mitigationē pœnę.

AD DECIMVM dicendum, ꝙ in gloria animę consistit ꝑmiū essentiale, sed gloria corporis, cum redundet ex anima, tota consistit in anima quasi originaliter, & iō carentia gloriæ animę diuersificat statum, nō carētia glorię corporis, & ꝓp hoc ēt idē locus, s. cęlū empyreū, debēt aiabus sanctis exutis a corpore, & ꝑiūctis corporib. gloriosis, nō aūt idē locus debēt aiab⁹ Patrū ante præceptionem gloriæ aię, & post ꝓceptionē ipsius.

1 illatio cōclusionis. Ergo &c. ℟. negatur illa. §. Nō cōperet ei infernus. Ad rōnē respondetur, ꝙ infernus nō dat pro actuali mortali nisi ga est sine gratia. Vnde ga ueniale actuale est sine gra p casum datū, ga est cum originali nō pœna eterna ei debet. Tunc nihil &c. vt patet.

¶NOT. Quod potuit dicta in argumento sit impossibilis, vide de 1.2. quæst. 89 art. 6. Rursus formalitas seu principalitas offendi in inferno est esse sine gratia cum actu peccati etiam uenialis solum. Vnde ad hoc semper intendum est, ut capiatur responsum, & intelligantur dicta in textu

7ª illatio cō clusionis. Ergo &c. ℟. negatur illatio. §. ratio est, quia illa diuersitas graduum in pœnis, uel &c. ut in text. Vide in corp. & nōn. post in ad 1ūm.

8ª de conclusione.

Hic locus debet computari inter receptacula. 1 ℟. si esset per se proprius locus pœnarum pro meritis. § Tūc nihil &c. Quia nō est per se, sed per accidens, talis. Hoc autem per accidens est instructio nostri, vt uidelicet nos instituamur.

Item ex Magistro.

Aliqui pro peccatis in hoc mundo puniuntur. 2. ℟. sed illa punitio non est extra statum meredi. Tunc nihil &c. Nam adesse receptaculum de quo loquimur, requiritur: ꝙ sit locus extra statum merendi. Vide responsum hoc in textu a ly ꝙ autem animæ existētes in carne &c.

9ª de cōclusione.

Eadem ratio &c. negatur ꝙ sit eadem ratio de utroque. §. Nā malum non pōt esse purum &c. ut in tex.

10 de antecedente.

Ita ℟. quā ad retardationē: nō quantū ad gloriā post retardationē. §. Nā gloria aię cōsistit &c. ut in textu. Tunc nihil &c.

¶Examen. Ly quasi originaliter. Idest originaliter eminenter. Vnde ly quasi nō dicit diminutionem, sed expressionē, eum eminentia tamen.

APPEN-

APPENDIX.

Vtil. p. 5. Eccl. &c.

EX articulo habetis hæresim Hermani Rissuich (Prati Albanens. Albigēs. Almaricus. Hermanus Rissuich) dicentis: Infernum prorsus vel nullū esse, vel nihil esse. Item Abbatis Ioachini, & Petri Ioannis (ut refert Alphonsus Cast.) dicentis: nullū hominem ab Adam vsq; ad Christum placuisse Deo, sed omnes fuisse damnatos. Per hoc n. tollunt lymbū Patrum. Item Græcorum, & Valdensium (vt ref. Alphon. Cast. Apostoli. & Prat. Armeni, Pauperes de Lugduno) dicētium: purgatorium nullum esse locum, in quo animæ secundū culpatū exigentiā ab hac luce migrantes à sordibus purgentur, anteq; recipiantur in æterna tabernacula. Ité Almarici (vt ref. Cæsarius lib. dialog. dist. 5.) dicētis: paradisum nō esse. Secundū. n. istorū quēlibet tollitur unū receptaculum animarum: & ideo militat articulus contra oēs.

2 ¶ Secundò habes: quo per rōnē ostenditur prædictas meritò damnari à Luc. 16. Vt Portaretur mendicus in sinum Abrahæ. Et diues sepultus est in inferno. Vbi nota Ly inferno, distingui à sinu Abrahæ. Ly mbo sanctorum patrum, & ilare pro inferno propriè damnatorū, item à Matth. 8. libūr isti in unam ęternā. Et Luc. 23. Hodie mecum in paradiso. Ité à Conc. Flor. sess. vlt. in liter. sanct. union. Diffinimus, ut hæc fidei veritas ab oībus Christianis credatur, & suscipiatur: quia si nec pœnitentes in Dei charitate decesserint, antequam dignis pœnitentiæ fructib. decōmissis satisfecerint & commissa, eorum aias pœnis purgatorijs post mortē purgari. Hæc ibi. Ité à Concil. Trid. sess. 25. decret. de purg. Cum catholica ecclesia à Spiritu sancto edocta ex sacris literis, & antiquæ patrū traditione, in sacris cōciliis, & nouissime in hac œcumenica Ly modo docuerit purgatorium esse: præcipiāta Sanctā Synodus Episcopis: ut sanā de purgatorio doctrinā à sanctis patribus, & sacris Cōciliis traditā à Christi fidelibus eredi, teneri, doceri, & ubiq; prædicari diligenter studeant. Hæc ibi. Et sess. 6. can. 30. Siquis cuilibet peccatori pœnitenti reatū æternæ pœnæ deleri dixerit ita; ut nullus remaneat reatus pœnę temporalis exoluendæ. uel in hoc seculo, uel in futuro in purgatorio, antequam ad regna cœlorū aditus patere possit anathema sit. Ité ab Heb. 11. Fide plurimā hostiā Abel obtulit Deo, per quā testimonium consecutus est esse iustus. Fide Enoch translatus est, & ante translationē testimoniū habuit placuisse Deo. Fide Noe &c. Fide qui uocatur Abraham. Fide Iacob &c. Defficiet me tēpus enarrantē de Gedeō, Barach, Sanson, Iepté, Dauid, Samuel, & pphetis, qui per fidem uicerunt regna, operati sunt iustitiā, adepti sunt repromissiones. Hæc ibi. Vide totum cap. ubi plurimis sanctis enarratis antiquis tandē concluditur & hi oēs testimonio fidei probati, non acceperunt repromissionē, Deo pro nobis melius aliquid prouidente, ut non sine nobis consummarent. Ergo, secundū hanc conclusionē Apostoli, sancti prænarrati omnes iam animæ glorificationem repromissam acceperunt, per hoc quod supradixit, adepti sunt repromissiones; & in fine sęculorum cum aliis a reprobatis repromissionem consummatam quò ad gloriam corporis simul accipient. Ergo secundum hanc conclusionē hāc partes supradictæ oēs placuerunt Deo: & damnati nō sunt, nec damnabuntur.

* Al. ecdat.

* Al. ecdit.

¶Tertiò habes: quo modo per rōnē prædicta scripturarum & patrū. (Adde ꝙ lymbo puerorum illud Ioan. 3. nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu sancto; non potest introire in regnum Dei, ꝓpter quā to receptacula illa infinuant, & intelligas, & probes, & defendas.

3 *l. 1. c. de anima.

4 ¶ Quarto uides: quomodo ex his uerisimum Angelicæ doctrinæ fuit & declaretur, & confoldetur.

QVÆST. LXX. ART. I.

CONCL. Necesse est illas potētias, quæ in suis actionibus

cui, non potest ab eo separari, neque subiectum aliquod deseritur à naturalibus proprietatibus, ergo impossibile est quòd alia separata à corpore, aliquas potentias amittat.

4 Præterea. Non est totum integrum, cui aliqua h partium deest, sed potentiæ animæ dicūtur partes ipsius, si ergo potentias aliquas post mortem suam anima amittit, nō erit anima integra post mortem, quod est in conueniens.

5 Præterea. Potentiæ animę h magis cooperantur ad meritum, quàm corpus, cum corpus sit solum, instrumentum actus, potentiæ uero principia agendi; sed necesse est quòd simul corpus præmietur cum anima, propter hoc quòd cooperabatur in merito, ergo multo fortius est necesse quòd potentiæ animæ simul præmientur cum ipsa, ergo anima separata eas non amittit.

6 Præterea. Si anima cum separatur à corpore, potentiam sensitiuam amittit, oportet ꝙ illa potentia in nihilum * cadat, nō enim potest dici quòd in materia aliqua resoluatur, cum nō habeat materiam partem sui, sed id, quod omnino in nihilum * cadit, non reiteratur idem numero: ergo anima non habebit in resurrectione eandem numero potentiam sensitiuā. Sed secundum Philosophum, * sicut se habet anima ad corpus, h ita se habent potentiæ animæ ad partes corporis, ut uisus ad oculum, si autem nō est eadem anima, quæ redibit ad corpus, non esset idem homo, ergo eadem ratione non esset idem oculus numero, si non sit eadem numero potentia visiua, & simili ratione nec aliqua eadem pars numero resurgeret, & per consequēs nec totius homo idem numero erit, non ergo potest esse quòd anima separata potentiæ amittat sensitiuas.

7 Præterea, h Si potentias

Tho. 4. d. 44. q. 3. a. 3. q. 1. & seq. & idē tacta. in 2. p. q. 77. art. 8.

† cap. 15. circa me diū. 10.

* cap. 18. in princ. tom. 3.

Universidad de Deusto
Biblioteca

hus non utuntur organo corporali, remanere in anima separata: illas autem, quæ utuntur organo corporali corrumpi corpore corrupto. & consequenter non remanere in illa nisi secundum quid, scilicet ut in radice.

¶PROB. 1. Quia manente proprio subiecto, oportet manere proprias potentias & illæ potentiæ, quæ exercent operationes suas sine organo corporali, sunt propriæ animæ tanquam subiecti (patet omnia) 2. Quia (ly illas autem &c. subiecto corrupto oportet corrumpi potentias eius proprias, & illæ potentiæ, quæ exercent operationes cū organo corporali, sunt propriè communes tanquam subiecti (patet omnia) Quia (ly & cōsequūtur &c.) hæ potentiæ utuntur organo sunt animæ tanquā principij influxus (cum ut forma proprietatum cōpositi.) & in anima separata secundum sententiam suam manet efficacia influendi iterum huiusmodi potentias, si corpori vniatur.

¶NOT. De his potētijs, & de alijs circa has in probationi dictis, videt. part. q. 77. ar. 5. 6. & 8. ite. Patiōnei, & proprietates, & potētiæ, sumuntur p eodē quē, ut in text. Intelligere, cōsiderare, & velle, sunt operationes sine organo corporeo exercentis, q̄ dīr intellectiuæ. Potentiæ sentitiuæ, tum interiores, tum exteriores de quib. in prima par. q. 78. ar. 3. 4. & Vegetatiuę, nutritiri, etescere & generare utuntur organo.

1m ex Augustino. Habens ẞ. vel actualiter vel radicaliter. 9. ex in conclusione. Tunc nihil contrarivt patet ibid.

2m ex Augustino. Sensitiua ẞ. ad partē intellectiuā pertinētes non, ad sensitiua. §. Ille enim quandoque sumitur sensus. Tunc nihil &c. ut patet ex conclusione.

Item

sensitiuæ corrumperentur corrupto corpore, oporteret quòd debilitato corpore debilitarentur: hoc autem non contingit, quia vt dicitur in primo de Anima, *Si senex accipiat oculum iuuenis, videbit vtique sicut iuuenis, ergo nec corrupto corpore, sensitiuæ potentiæ corrumpentur.

SED CONTRA est quod Aug. † in libr. de Ecclesiasti. dogmatibus dicit. Duabus substantijs homo constat, anima tantum, & carne, anima cum ratione sua, & carne cum sensibus suis, potentiæ ergo sensitiuæ ad carnē pertinēt, ergo corrupta carne, non manent potentiæ sensitiuę in anima.

Præterea, Philosophus in secundo Met. de separatione animæ loquens, sic dicit. Si autem aliquid remanet in postremo, q̄rēdum est de hoc. In quibusdam enim non est impossibile, Verbi gratia, si anima est talis dispositionis non tota, sed intellectus, tota enim, forte impossibile. ex hoc uidetur quòd, anima tota à corpore non separetur, sed solum potentiæ animæ intellectiuæ, non enim sensitiuæ, uel uegetatiuæ.

Præterea, In secundo de Anima Philosophus* dicit de intellectu loquens. Hoc solum conuenit separari, ut perpetuum à corruptibili, reliquæ autem partes aīæ manifestum est ex his, q̄ non separabiles sunt, ut quidam dicunt, ergo potentiæ sensitiuæ non manent in anima separata.

RESPONDEO, Dicendum, q̄ circa hoc est multiplex opinio. Quidam enim æstimantes potētias omnes esse in anima ad modum, quo color est in corpore, dicunt q̄ anima à corpore separata, omnes potentias suas secū trahit. Si enim aliqua deesset, oporteret animam transmutatā esse secundum naturales proprietates, quæ subiecto manente variari non possunt. Sed dicta existimatio falsa est. Cum. n. potentia sit ẞm quā potentes dicimur aliqd agere, uel pati, eiusdem autem sit agere, & posse agere, oportet quod eiusdem sit potentia sicut subiecti, quod est agens, uel patiens. Vnde Philosophus* in principio de Somno, & vigilia, dicit, q̄ cuius est potētia, eius est actio, uidemus aūt manifeste quasdā operationes, quarum potentiæ aiæ sunt principia, non esse animæ, propriè loquendo, sed coniuncti: quia exercentur mediante corpore, ut est videre, audire, & hmōi. Vnde oportet q̄ istæ potentiæ sint coniuncti, sicut subiecti, animæ autem sicut principij influentis, sicut forma est principium proprietatū compositi. Quædam uero operationes exercentur ab anima sine organo corporali, ut intelligere, & cōsiderare, & velle, unde cum hæ actiones sint animæ propriæ, & potentiæ, quæ sunt horum principia, nō solum sunt aīæ ut principij, sed ut subiecti. Quia ergo manēte proprio subiecto manere oportet & proprias passiones, necesse est illas potentias, q̄ in suis actionib. non utuntur organo corporali, remanere in aīa separata: illas aūt, quæ vtūtur organo corporali, corrumpi corpore corrupto, & hmōi sunt potentiæ omnes, quæ pertinent ad animam sensibilem, & uegetabilē, & propter hoc quidam in potentijs animæ sensibilib. distinguunt. Dicunt enim has esse duplices, quasdam, quæ sunt actus organorum, quæ sunt ab aīa effluxæ in corpus, & hæ cum corpore corrumpuntur, quasdam uero originales harum, quę sunt in anima, quia per eas anima corpus sensificat ad uidendum, & audiēdum, & huiusmodi, & hæ originales potentiæ manent in anima separata. Sed hoc non uidetur conuenienter dici. Anima enim per suam essentiā non mediantibus aliquibus alijs potentijs est origo illarum potentiarum, quæ sunt actus organorū, sicut, & forma quælibet ex hoc ipso q̄ per essentiam suā materiam informat, est origo proprietatum, quæ compositum naturaliter consequuntur. Si enim oporteret in anima ponere alias potentias, quibus mediantib. potentiæ, quę organa perficiunt, ab essentia animæ effluerent, eadem ratione oporteret ponere alias potentias, quibus mediantib. ab essentia animæ effluerent ille mediæ potentiæ, & sic in infinitum. Si. n. status alicubi, melius est ut in primo fiatur. Vnde alij dicunt q̄ potētiæ sensitiuæ, & aliq̄ similes, non manent in aīa separata, nisi ẞm quid, scilicet ut in radice, per modum. s. quo principata sunt in principijs suis. In anima. n. separata manet efficacia influendi iterum huiusmodi potentias, si corpori vniatur, nec oportet hanc efficaciam esse aliquid superadditum essentię animę, ut dictū est, & hæc opinio uidetur magis rationabilis.

AD PRIMUM ergo dicendum, quòd uerbum illud† intelligendum est, quòd anima secum trahit aliquas illarum potentiarum in actu, scilicet intelligentiam, & intellectum, quaedam uero radicaliter, ut dictum * est.

AD SECUNDUM dicēdum, quòd sensus, quos anima secum trahit, non sunt iki exteriores, sed interiores, qui. s. ad partem intellectiuam pertinent, q̄a intellectus interdum sensus appellat, ut patet per Basilium† super Prouerbia, & Philosophum* in 6. Ethicor. uel si intelligit de sensibus exterioribus, dicendum est sicut ad primum.

AD

*Ca. 1. ante to. mod.

*Lib. 1. ca. 1. Nisi à medio, in vulgata textus editione.

†cap. 19. in prine. sum. 3.

*Aristot. lib. 12. text. 17.

*Lib. 2. tex. 21.

*comel. ẞ

*In corp. huius ar. post medium.

† Citatū in arg. 1.

*Sub fin⁹ corp.

†Basilius in princ. sup. Prou. à medio.

*Lib. 6. Eth. c. 12.

Itē de cōsequentia. Habet potentias sensitiuas. 1. A. q. radicaliter nō actu. §. Tūc nihil &c. ut supra. Vide dictum 3m. Ita ly uel si intelligit &c.

3m de maiori. Ad minus sunt naturales proprietates ipsius. &c. uel in subiecti, uel ut origi- nis. §. i. principij. Tūc nihil &c. Nam primæ actu remanent, secundæ uirtu tantumuirtex con clusione patet.

*In corp.

4m ḋ maiori. Partiū ẞ. integralium: non potentialium. §. Tota. n. uirtus totius cōsistit in una parte potentialiter perfectè. Tunc nihil &c. Nam potētiæ animæ non dicūtur &c. ut in textu.

5m maior. Potentiæ animæ magis cooperantur ad meritum quàm corpus. ẞ. negatur ista. § Ad rationem dicitur, q̄ ly potētiæ sint principia agendi tamen non sunt tanquam pars essentialis hominis concurrentes ad cooperationem, sicuti corpus. Et ideo remanet, q̄ corpus magis cooperetur.

*Alias diminuta.

*Al. diminuta.

¶NOT. Aduerte in argumento, q̄ ly similiter, si referatur ad corpus dimotāt ōdi tionem post iudicij generalem si referatur ad potentias animę, denotat tempus ante iudicium. Nā clarum est, q̄ post iudicium potentiæ animæ simul cum corpore præmiabuntur: sed dubitatur an ante potentiæ simul cū anima sine corpore remunerentur.

6m ḋ minori ex philosopho. Ita ẞ. quātum ad esse actum aliquo modo perficientem. 6. quantum ad esse actum essentialem. §. Anima enim sola est forma essentialis secundum se tum corporis, tum omnium partium eius. Tunc nihil &c. ut patet in textu ly unde nec eius esse remanet &c.

*Deo cius in ar. 7.

7m de maiori. Si potentiæ sensitiuæ corrumperentur cum corrupto corpore. ẞ. ita ut non consistent radicaliter in anima. §. Tunc nihil &c. Quoniam ex eo, quòd in anima consistunt, sequitur, quòd non debilitentur, corpore debilitato, ut adducitur de sensitiua authoritate philosophi.

APPENDIX.

EX articulo habes primò: quomodo per rationem ostendas mentē immaterialem à Philosopho 1. Metaph. q̄ potentiæ animæ sensitiuę corrūpuntur cū fit. s. aliquid remanet post, quæ quod est de hoc. in quibusdam enim non est impossibile. Verbi gratia &c. ut in 2. arg. in contrariū facto. Item ab eod. 2. de Anima. Hoc solū conuenit separari, ut perpetuum à corruptibili: reliquæ autē partes animæ nō separabiles sunt. Hæc ibi. Ergo pars intellectiua, quam denotat per ly hoc, est ibi tum incorruptibilis. Ergo secundū illum pars sensitiua & per consequens suæ potentiæ corrumpūtur in morte: deoque in anima separata non sunt. Quod aūt intellectiua anima, & sola, sit incorruptibilis (ut nunc ipse ait:) circa meipsum. 1. part. q. 75. ar. & 6. 2. & 3. Item ibiq. 76. ar. 1. & 2. Item ibid. q. 117. ar. 4. appetet hæc enim cōspicies: q̄ indubitanter Philosophus tenuit intellectiuam animā esse incorruptibilē, & ipsam solā: & per consequens potentias sensitiuas in anima separata non remanere.

Vtil. pro S. Eccles. &c.

*In consequentib. verbis.

¶Secundò habes: quomodo per rationem prædictā philosophi, pro quāto qd diximus minuant, & intelligas, & probes, & defendas.

*Lib. 12. c. 24. in me. to. 3.

¶Tertiò uidendūm ex ijs, uicissim Angelica doctrina hæc & declaretur, & firmet.

QVÆST. LXX. ART. II. 293

CONCL. Oportet dicere, q̄ actus sanit uarū potentiarū nullo modo manentium anima separata: nisi fortè sicut in radice remota.

*Cap. 25. circa medium illius, to. 3.

¶NOT. Ex articulo primo quis præsens cōclusio (si clara in- ferri posset, ut nō ne esse effet mouere p.

lib. 12. c. 32. ante me. to. 3.

Pro arti culorum cessitate.

Universidad de Deusto
Biblioteca

meum scireris. Vbi ly fortasse est assertio firma non aliqua dubitatio. Applica.

¶ Ly in radice remota dicit ad differentiam simul, & declarationem conclusionis ar. 1. quò ad potentias sensitivas. Nam potentiæ ipsæ remanêt in anima, sicut in radice propinquata: sed uerò illarum, sicut in remota, i. mediantibus ipsis potentijs.

¶ PROB. 1. Quia anima non mouet seipsam secundus actus potentiarum sensitivarum. (Cùm sint motus communi tantũ, ut in textu ex philosopho: 2. Quia (ly nihil &c.) præsupponitur clarũ ex ar. 1.

¶ Cornellarium. Ergo ex antecedẽte probationis primæ habes, quid dicas contra Platonem: ut diffusius uidere poteis in textu corp.

* Aristot. 1. lib. de Memoria & remiscentia c. 1. **1ᵐ d maiori.** Augustin. in lib. de spiritu & anima. & ille liber non constat esse Aug. §. Tunc nihil &c. Nam pro authoritate habendum non est, quod ibi dicit.

* Lib. 3. tex. 41. **Itẽ d maiori.** Afficitur. 1. &. 2. secũdum antecedentem affectionẽ in corpore habitaminon, secundum præsentem nunc sine corpore elicitam. §. ut in textu, respondi secundum ly firmamen authoritas debeat sustineri dicendum &c. Tunc nihil &c. ut patet.

2ᵐ ex Augustino. Sine corpore. 1. & 2. sine corporis exterioris motu: nõ, absolutè. §. Tunc nihil &c. ut patet.

Item de maiori. Augustin. 2. &. loquens secũdũ opinionẽ Platonicorũ: nõ ſcdm propriã. §. Tũc nihil &c.

*Lib. 1. de Alia tex. 4. post med. Nõ. n. intẽdimus nũc quid Platonici sentiũt; sed quid ueritas habeat. Vide reponsum 2ᵐ litteræ ly uel potest dici.

3ᵐ de probatiõe minoris. per Genes. ad literam sicb dicit. F Neque enim uideo cur habeat anima similitudinẽ corporis sui, cum iacente siue sensu corpore, nondum tamẽ penitus mortuo, uidet talia qualia multi ex illis uiuis redditi narrauerunt, & non habeat cum perfecta morte penitus de corpore exierit. Non. n. potest hoc intelligi q̃ anima similitudinem corporis habeat, nisi secundum q̃ eam inspicit, unde præmisit de iacentibus siue sensu, q̃ gerunt quandam similitudinem corporis sui, per quã possunt ad locum corporalia ferri, & talia qualia uident similitudinibus sensuum experiri, ergo anima separata potest exire in actũ potentiarum sensitivarum.

¶ 4 Præterea. Memoria est potentia sensitiua partis, ut patet in libro de Memoria, & remiscentia: sed animæ separatæ actu memorabuntur eorum, quę in hoc mundo gesserunt, unde, & diuiti Epulonidicitur Lucę 16. Recordare, quia recepisti bona in uita tua. ergo anima separata exibit in actũ potẽtiæ sensitiuę.

¶ 5 Præterea. Secundum Philosophum* in 3. de Anima, Irascibilis, & concupiscibilis sunt in parte sensitiua, sed in irascibili, & concupiscibili sunt h gaudium & tristitia, amor & odium, timor, & spes, huiusmodi autẽ affectiones aliquas secundum fidem nostram ponimus in animabus separatis, ergo animæ separatæ nõ carebunt actibus potentiarũ sensitiuarum.

SED CONTRA est. Id quod est commune animæ, & corpori, nõ potest remanere in anima separata: sed omnes operationes potẽtiarum sensitiuarum sunt cõmunes animæ, & corpori, quod patet ex hoc quòd nulla potentia sensitiua aliquem actum habet nisi per organum corporale, ergo anima separata carebit actibus sensitiuarum potentiarum.

Præterea, Philosophus* dicit in primo de Anima. Quòd corrupto corpore, anima non reminiscitur, neque amat, & eadem ratio est de omnibus aliis actibus sensitiuarum potẽtiarũ, ergo nõ procedit aĩa separata in aliquem actũ alicuius potentiæ sensitiuę.

RESPONDEO, Dicendum, q̃ quidam distinguunt duplices actus sensitiuarum potentiarum, quosdam exteriores, quos per corpus exercet, & hi, non remanent in anima separata, quosdam uero intrinsecos, quos anima per seipsam exercet, & hi erunt in anima separata. Hæc autem positio descẽdere uidetur ab opinione Platonis,* qui posuit animam corpori coniungi, sicut quandam substantiam perfectam in nullo à corpore dependentem, sed solum sicut mororem mobili, quod patet ex transcorporatione quam ponebat. Quia autem secundum ipsum nihil mouebat nisi motũ, & ne abiret in infinitum dicebat q̃ primum mouens mouet seipsum, & posuit q̃ anima erat seipsam mouens, & secundum hoc erat duplex motus animæ, unus quo mouebat seipsam, alius quo mouebatur corpus ab ea, & sic anima habebat actum, qui est uidere primo in seipsa, secundum q̃ mouebat seipsam, & secundo inorgano corporali, secundum quòd mouebat corpus. Hanc positionem Philosophus destruit* in 1. de Anima, ostendens q̃ anima non mouet seipsam, & q̃ nullo modo mouetur secundum istas operationes, quæ sunt uidere, sentire, & huiusmodi: sed q̃ illæ operationes sunt motus coniuncti tantum. Vndem oportet dicere quòd actus sensitiuarum potentiarum, nullo modo maneant in anima separata, nisi forte sicut in radice remota. n

AD PRIMVM ergo dicendum, q̃ liber ille negatur a quibusdam fuisse Aug. Dicitur enim fuisse cuiusdã Cistercien sis, qui eum ex dictis Augustin. compilauit, & quædam de suo addidit. Vnde quod ibi scribitur, pro auctoritate habendum non est. ¹ Sitamen auctoritas debeat sustineri, dicẽdum est, quòd non debet intelligi q̃ anima separata ex imaginatione, & aliis huiusmodi potentiis afficiatur, quasi ipsa affectio sit actus potentiarũ prædictarum, sed qa ex his, quæ aĩa per imaginationem, & alias huiusmodi potẽtias cõmisit in corpore, in futurũ affici, uel in bonũ, uel in malũ, ut sic imaginatio, & hmõi potẽtiæ nõ intelligãtur elicere illa affectionẽ, sed elicuisse in corpore meritũ affectionis illius.

AD SECVNDVM Dicendum, q̃ anima dicitur sentire per corpus, non quasi actus sentiendi sit animę secundum se, sed quia est totius coniuncti ratione animæ, eo modo loquendi, quo dicimus q̃ calor calefacit. Quod autem subiungitur, q̃ quædam anima sentit sine corpore, ut timorem, & huiusmodi, intelligendum est sine exterioris corporis motu, q̃ accidit in actibus sensuum propriorum: non enim timor, & huiusmodi passiones sine motu corporali contingunt. r Vel potest dici, q̃ Augustin.* loquitur secundum opinionem Platonicorum, qui hoc ponebant: ut dictum* est.

AD TERTIVM Dicendum, q̃ Augustin.* ibi inquirẽdo loquitur non determinando, sicut ferè per totum illum librum patet. Patet enim quod non est similis ratio de anima dormientis, & de anima separata. Anima enim dormientis utitur organo imaginationis, in qua corporales similitudines imprimuntur

Augustin. dicit 1. R. in quærendo: non determinando. §. Tunc nihil &c. Nam intendimus

dimus nũc, quid de terminandũ sit tenendum: non quomodo circa hoc sit disputandum.

Ratio 2ª.

Item ex Augustino. Nõ habeat. 2. &. 1. intellectualiter: non, imaginab liter. §. ut declaratur in secundo responso huc ly uel dicendũ, q̃ similitudines &c. Tũc nihil contra. Nã ex eo, q̃ anima separata habet intellectualiter similitudinem corporis alicuius, nõ sequitur: q̃ habeat actum sensitiuarum partium.

4ᵐ ex philosopho. Potẽtia sensitiuæ partis. &. uel pars rationis §. per finem ad intellectiuam. Tunc nihil &c. Nam primum non est uerum in proposito, ut patet secundum.

Tho. in 1. li. 2. d. 3. q. 4. ar. 1.

5ᵐ d minori. Habetur Gaudium, tristitia, lib. 1. de amor, odium, timor, Anima c. &. spes. &. ut patet 4. post me nes sunt appetitus di. & unaq̃ sensibilis: non, ut in 2. arg. actus uoluntatis. Tũc Sed cont. nihil &c. ut patet. huius art.

*Habetur Gaudium, tristitia, lib. 1. de amor, odium, timor, Anima c. & spes. &. ut patet 4. post me nes sunt appetitus di. & unaq̃ sensibilis: non, ut in 2. arg. actus uoluntatis. Tũc Sed cont. nihil &c. ut patet. huius art.

APPENDIX.

Vid. p. S. Eccl. &c. EX articulo habes primò: quo per rationem ostendas, meritò insinuatum à philosopho. i. de anima, q̃ actus sensitiuarum potentiarum non remanẽt anima separata: & sic. Hoc corrupto corpore, anima nõ reminiscitur. Loquitur. n. de reminiscentia: quæ est passio partis sensitiuæ: non actus intellectiuæ. Nam sic reminiscitur, etiam secundum eundem philosophum: cùm anima rationalis sit separabilis & immortalis de mente eius 1. par. q. 75. ar. 2. & 6. & q. 76. ar. 1. tex. & elucid. & nulla res sit in rerum natura sine operatione, tam natura abhorreat otiosum. Cũ ergo sit eadẽ ratio de omnibus aliis actibus sensitiuarũ potentiarum, sicut de reminiscentia sensitiua, patet q̃ per id

*Lib. 4. de Trin. c. 11. tom. 3. munt, quod de anima separata dici non potest. r Vel dicendum, quòd similitudines rerum sunt in anima, & quantum ad potentiam sensitiuam, imaginatiuam, & quantum intellectiuam, secundum maiorem, & minorem abstractionem a materia, & à materialibus conditionibus. Tenet ergo similitudo Augustin. quantum ad hoc, quòd sicut similitudines rerum corporalium sunt in anima somniantis, secundum excessum mentis patientis imaginabiliter, ita sunt in anima separata intellectualiter, non autem quòd in anima separata sint imaginabiliter.

AD QVARTVM Dicendum, quòd sicut in libro prædicto dictum* est, memoria dupliciter sumitur. Quandoque prout est potentia sensitiuæ partis secundum quòd concernit præteritum tempus, & hoc modo actus memoriæ in anima separata nõ erit. Vnde dicit Philosophus* in 1. de Anima, quòd hoc corrupto, scilicet corpore, anima nõ reminiscitur. Alio modo accipitur memoria prout est pars imaginationis ad intellectiuam pertinens, secundum scilicet, quòd ab omni differentia temporis abstrahit, cum non fit tantum præteritorum, sed etiã præsentium, & futurorum, ut Augustinus* dicit, & secundum hanc memoriam, anima separata memorabitur.

AD QVINTVM Dicendum, q̃ amor, & gaudium, & tristitia, & huiusmodi dupliciter accipiuntur, quandoque quidem secundum quòd sunt passiones appetitus sensibilis, & sic non erunt in anima separata. Hoc enim modo non explentur sine determinato motu cordis. Alio modo secundum quod sunt actus uoluntatis, quæ est in parte intellectiua, & hoc modo erunt in anima separata, sicut ẽt, & delectationem, quæ quodammodo est passio partis sensitiuæ, secundum alium modum accipiendi ponit Philosophus in Deo, dicens in septimo Ethico.* Quòd Deus una simplici delectatione gaudet.

*Li. 7. Eth. circa fin. lib.

ARTICVLVS III.

Virum anima separata pati possit ab igne corporeo.

AD TERTIVM sic proceditur. Videtur q̃ anima separata pati non possit ab igne corporeo. Aug. enim 12. super Genes. ad literam b dicit. Non sunt corporalia: sed corporalibus similia, q̃bus animæ corporibus exutæ h afficiuntur, seu bene, seu male, ergo anima separata igne corporeo non punitur.

¶ 2 Præterea. Augustin. in eod. lib. dicit, q̃ agens semper est nobilius patiente, sed impossibile est aliquod h corpus esse nobilius anima separata, ergo nõ potest ab aliquo corpore pati.

¶ 3 Præterea. Secundum Philosophum in 1. de Generatione, & secundũ Boetiũ in lib. de duabus naturis, Illa solum h agunt, & patiuntur adinuicem, quæ in materia conueniunt: sed spiritualium, & corporalium non est materia communis, unde non possunt adinuicem transmutari, ut Boetius* in eodem lib. dicit, ergo anima separata ab igne non patitur.

¶ 4 Præterea. Omne, quod patitur, recipit aliquid ab h agente, si ergo anima patiatur ab igne corporeo, aliquid ab eo recipiet, sed omne, quod recipitur in aliquo, est in eo per modum recipientis, ergo quod recipitur ab igne in anima, non est in eo materialiter, sed spiritualiter. sed formæ rerum in anima spiritualiter existẽtes sunt perfectiones ipsius, ergo si patiatur ab igne corporeo, hoc non erit in eius pœnam, sed magis in eius perfectionem.

¶ 5 Si dicatur quod hoc ipso anima punitur ab igne, quòd ignẽ uidet, ut uiderur dicere Gregorius quarto Dialo.* Contra, si uidet anima ignem inferni, non potest uidere nisi uisione intellectuali, cũ non habeat organa, quibus uisio sensitiua, uel imaginaria perficitur: sed h uisio intellectualis non uidetur, quòd possit esse causa tristitiæ: delectationi enim, quæ est in considerando, non est tristitia contrarium, secundum Philosophũ,* ergo ex tali uisione anima non punitur.

¶ 6 Si dicatur quòd anima patitur ab igne corporeo, eo quòd tenetur ab eo sicut nunc tenetur à corpore, dum uiuit in corpore: Contra, Anima dum in corpore uiuit, tenetur à corpore, inquantum ex ea, & corpore fit unum, sicut ex materia, & forma fit unum, sed anima non erit forma illius ignis corporei, h ergo supra dicto* modo nõ poterit ab illo igne teneri.

philosophus dat intelligere, q̃ nullus actus sensituus partis remanet in anima separata. Item ab eodẽ ibid. quando dicit, quòd timere, irasci, gaudere & similia, sunt passiones coniuncti. Nam coniuncto destructo, necesse est secundum ipsum ibi, passiones & actus eius destrui.

*Lib. 12. c. 32. à medi. to. 3.

¶ Secundo habet: quomodo per rationem prædicta philosophi pro quanto id quod dicimus insinuant, & intelligas, & defendas.

¶ Tertiò uides: quomodo ex his uicissim Angelica doctrina præsens confirmetur.

QVÆST. LXX. ART. III.

CONCL. 1ª. Oportet dicere, quòd anima ab igne corporeo patiatur.

¶ Examẽ. Ly oportet. Scilicet de necessitate fidei catholicę. Vt ex multis scripturæ locis probationi sequen. & appen. patet.

¶ Ly

*Lib. 12. super Genes. cap. 16. in me. to. 3.

* Lib. 1. tex. 87. *Aliquan tulũ à me dis. libri. 199

*In lib. de duab. naturis circa med.

*Li. 4. Dialo. ca. 29. paulo à ptinc.

*Lib. 1. To pic. c. 13.

* In hoc cod. arg.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Ly dicere. Stillicet & ore, & corde. Nã de omnibus his, quæ sunt fidei, sic sentiendum est: nec sufficeit, ad euadendum errmen infidelitatis, ore solum dicere.

¶ Ly dicere. Scilicet firmiter tenẽdo, & nullatenus dubitãdo. Nam de omnibus, quæ sunt fidei, ambabus his conditionibus iunctim cõuenientibus semẽ dum esse per Ecclesiam constat & hoc ipsum facto sto doctes Augustinus, dum in lib. de fid. ad Petr. scribendo regulas catholicæ fidei semper nititur has maiestatis uerborũ, firmissime tenẽ & nullatenus dubitẽ. At si aperte dicat. Eã, quæ sunt fidei, firmissime tenẽda sunt, quãm ea, quæ humanitus certo sciuntur, quæcunque sint illa: nec de ijs propter quencunque, & quamcunque aduersã (siue fuerint argumentationes, siue quælibet aliæ quæstiũ illusiones, siue &c.) est unquam aliqualiter, uel minimũ dubitandum.

¶ Ly ab igne corporeo. Quod ignis inferni sit corporeus, tractabitur q. 97. ar. 5. Ex quo loco, tanquã suppolito quonam uerissimo, (ut in textu, unde cõclusio hæc prima sumpta est, dicitur) pendat hic rei ueritas.

¶ PROB. Quia do minus Matth. 25. ignẽ illũ parauit diabolo & Angelis eius, qui sunt incorporei, sicut etiam anima, dicit esse (suppl cium (præcul dubio illorũ spirituum atque animarum.)

*Assubie tit.

¶ CONCL. 2ª. Ignis inferni ex natura sua habet, q̃ spiritus incorporeus ei coniungi possit, ut loco locatum; sed inquãtum est instrumẽtũ diuinæ iustitiæ habet, ut ipsum spiritũ quodammodo retineat alligatum: & in hoc ueraciter ignis ille est spiritui nocius, & sic asa ignem ut sibi nocium uidens ab igne cruciatur.

¶ 7 Præt. Omne agens corpoa reum agit per contactum, sed non potest esse aliquis b contactus ignis corporei, & animæ, cũ contactus solum sit inter corpora, quæ habent ultima simul, ergo anima ab illo igne non patitur, &c.

¶ 8 Præterea. Agens non agit in remota, nisi per hoc quod agit in media, vnde per determinatã distantiam agere potest proportionatam suæ uirtuti, sed animę, c uel ad minus dæmones, de quibus etiam eadẽ est ratio, quandoque sunt extra locum inferni, cum quandoque etiam in hoc mundo hominibus appareant, nec tamẽ tunc sunt à pœna immunes: sicut enim gloria sanctorum nũquam interrumpitur, ita nec pœna damnatorum, nec tamen uidemus q̃ omnia intermedia ab igne inferni patiantur, nec iterum est credibile aliquid corporeum de natu-II ra elementi esse tantæ uirtutis, ut ad tantam distantiam actionem suam diffundat, ergo non uidetur q̃ pœnas, quas animæ damnatorum sustinent, ab igne d corporeo patiantur.

Sed contra, Eadem ratio est in animabus separatis, & dæmonibus, quòd ab igne corporeo pati possunt: sed dæmones ab eo patiuntur, cum puniũtur ab illo igne, in quẽ corpora damnatorum proijcientur post resurrectionem, quẽ oportet esse corporeum, & hoc patet per sententiam Domini Matth. 25. Ite male dicti in ignem æternum, qui paratus est Diabolo, &c. ergo, & animæ separatæ ab igne corporeo pati possunt.

Præterea. Pœna debet respondere culpæ: sed anima per culpã se corpori subiicit per prauã cõcupiscentiam, ergo iustum est, ut e in pœnam rei corporeæ subijciatur per passionem.

Præterea. Maior est unio formæ ad materiam, quàm agentis ad patiens: sed diuersitas naturę spiritualis, & corporalis nõ impedit quin anima sit forma corporis, ergo nec impedit quin possit a corpore pati.

Respondeo, Dicendum, q̃ supposito quòd ignis inferni non sit metaphorice dictus, nec ignis imaginarius, sed uerus ignis corporeus, f oportet dicere quòd anima ab igne corporeo patiatur, g cum Dominus ignem illum diabolo, & angelis eius paratũ esse dicat, Matth. 25. qui sunt incorporei sicut illa. Sed quomodo pati possit multipliciter assignatur. Quidam enim dixerunt quòd hoc ipsum, quod est ignem uidere, sit ab igne pati. Vnde Greg. in 4. Dial. dicit, Igne eo ipso patitur anima, quo uidet. Sed illud nõ uidetur sufficere, qa quodlibet uisum ex hoc quòd uidetur, est perfectio uidentis, unde non potest in eius pœnam cedere, inquantum est uisum, sed quandoque est punitiuum, vel contristans per accidens, inquantum scilicet apprehenditur ut nociuum. Vnde oportet q̃ præter hoc q̃ anima ignem illum uidet, sit aliqua comparatio animæ ad ignem secundum quam animæ ignis noceat. Vnde alii dixerunt, quòd quamuis ignis corporeus non possit animam exurere, tamen anima apprehendit ipsum vt nociuum sibi, & ad talem apprehensionem afficitur timore, & dolore, ut in eis impleatur id, quod dicitur.* Trepidauerunt timore, ubi nõ erat timor. Vnde Gregor. in 4.* Dialo. dicit, quòd quia anima cremari se conspicit, crematur. Sed hoc iterum non uidetur sufficere, quia secundum hoc passio animæ ab igne non esset secundum rei ueritatem, sed secundum apparentiã tantum: quamuis enim possit esse uera passio tristitiæ, uel doloris ex aliqua falsa meditatione, ut Aug. dicit 12.* super Genes. ad literam, tamen non potest dici quòd secundum illam passionẽ uere patiatur à re, sed à similitudine rei, quã conspicit, & iterum iste modus passionis magis recederet à reali passione, q̃ ille, qui ponitur per imaginarias uisiones, cũ ille dicatur per ueras imagines rerũ esse, quas anima secum defert, iste autem per falsas conceptiones, quas anima errans fingit, & iterum non est probabile quòd animæ separatæ, uel dæmones, qui subtilitate ingenij pollent, putarent ignem corporeũ sibi nocere posse, si ab eo nullatenus grauarentur. Vnde alij dicunt, quòd oportet ponere animã etiã realiter ab igne corporeo pati. Vnde, & Grego. in 4. Dialo.* dicit, Colligere ex dictis Euangelicis possumus, quòd incendium non solum anima uidẽdo, sed etiam experiendo patiatur. Sed hoc tali modo fieri ponunt, dicunt enim, quòd ignis ille corporeus considerari potest dupliciter. Vno modo, secundũ q̃ est quædam res corporea, & hoc modo non habet quòd in animam agere possit. Alio modo, secundum quòd est instrumentum diuinæ iustitiæ ordo exigit, ut anima, quæ a peccando se rebus corporalibus subdidit, eis etiam in pœna subdatur. Instrumentum autem non solum agit uirtute propriæ, sed etiam in uirtute principalis agentis, & ita non est inconueniens si ignis ille, cum agat in uirtute spiritualis agentis, in spiritum agat hominis, uel dæmonis, per modum etiam quo de sacramentis dictum est,* quòd animam sanctificant. Sed id non uidetur sufficere, quia omne instrumentum in id, circa quod instrumentaliter operatur, habet propriam actionem connaturalem, & non solum illam actionem, secundum quam agit in uirtute principalis agentis, immo exercendo propriam actionem, oportet quòd efficiat hanc secundam, sicut aqua lauando corpus in Baptismo sanctificat animam, & ferra secando lignum, perducit illud ad b formam domus. Vnde oportet dare igni aliquam actionẽ in animam, quæ sit ei connaturalis, ad hoc quod sit instrumentum diuinæ iustitiæ, peccata uindicantis. Et ideo dicendum, quòd corpus in spiritum naturaliter agere nõ potest, nec ei aliquo modo obesse, uel ipsum grauare, nisi secundum quòd aliquo modo corpori unitur, sic enim inuenimus quod corpus quod corrumpitur, aggrauat animam. Sapient. 9. Spiritus autem corpori unitur dupliciter. Vno modo, ut forma materiæ, ut ex eis fiat unum simpliciter, & sic spiritus unitus corpori, & unificat corpus, & a corpore aliqualiter aggrauatur, sic autem spiritus hominis, uel dæmonis ignẽ corporeo non unitur. Alio modo sicut mouens mobili, uel sicut locatum loco, eo modo quo incorporalia sunt in loco, & c secundum hoc spiritus incorporei creati loco definiuntur, ita in uno loco existentes, quòd non in alio. Quamuis autem res corporea ex sua natura habeat quòd spiritum incorporeum loco definiat, non tamen ex sua natura habet quòd spiritum incorporeum loco definitum detineat, ut ita alligetur illi loco, quòd ad alia diuertere non possit, cum spiritus non sit ita in loco naturaliter, quòd loco subdatur, sed hoc superadditur igni corporeo, inquãtum instrumẽtũ diuinæ iustitiæ uindicantis, quòd sic detineat spiritum, & ita efficitur ei pœnalis, retardans eum ab executione propriæ uoluntatis, ne scilicet possit operari, ubi uult, & secundum quòd uult, & hunc modum ponit Gregorius 4.* Dialogo: exponens enim quomodo anima incendium experiendo patiatur, sic dicit. Cum ueritas peccatorem diutem damnatum in igne perhibeat, quisnam sapiens reproborum animas teneri ignibus neget? & hoc etiam Iulianus dicit,* ut in litera Magister* dicit. Si uiuentis hominis incorporeus spiritus tenetur in corporeo curẽt nõ tenẽt post mortẽ corporeo igne? Aug.* et 21. de Ciui. Dei dicit, q̃ sicut aia in hois cõditione iungit corpori ut dans ei uitam, cuius illud sit spirituale, & hoc corporale, & ex illa coniunctione cõcipit amorem ad corpus; sic ligatur igni, ut accipiens ab eo pœnam, & ex illa coniunctione concipit horrorem. Oportet ergo omnes prę dictos modos in unum colligere, ut perfecte uideatur quomodo anima ab igne corporeo patiatur, ut scilicet dicamus quòd* ignis ex natura sua habet, quòd spiritus incorporeus ei coniungi possit, ut loco locatum. Sed inquantum est instrumentum diuinæ iustitiæ habet, ut ipsum quodammodo retineat alligatum; & in hoc ueraciter ignis ille est spiritui nociuus, & sic anima ignẽ ut sibi nocium uidẽs ab igne cruciatur.* Vnde Greg.* in 4. Dialogo, omnia illa per ordinem tãgit, ut ex præmissis* eius authoritatibus patet.

Ad primvm ergo dicendum, q̃ Augustinus loquitur inquirendo, unde etiam alium modum ponit determinando libro de Ciuitate Dei, ut ex dictis* patet. Vel dicẽdum, quòd Augustinus* intelligit, quòd ea, quibus anima proxime afficitur ad dolorem, uel tristitiam, sunt spiritualia, non enim afflingeretur, nisi ignem ut nociuum sibi apprehenderet, ignis ergo apprehensus, est proximum affligens, sed ignis corporeus extra animam existens, est affligens remotum.

Ad secvndvm Dicendum, quòd quamuis anima simpliciter sit igne nobilior, ignis tamen est anima nobilior, inquantum est instrumentum diuinæ iustitiæ.

Ad tertivm Dicendum, quòd Philosophus,* & Boetius* loquuntur de actione illa, per quam patiens transmutatur in naturam agentis, talis autem non est actio ignis in animã, & propter hoc ratio non concludit.

Examen. Ly ex natura sua &c. Hoc patet si p a sit textus istius sicut & q̃ aliquid ad hoc, q̃ sit instrumentum, oportet, q̃ propriam actionem connaturalem circa rem habeat, ut scilicet bene ut instrumentum alterius. *concl. 2ª*

Ly quodammodo. Hic modus est, ut ad alia, secũdum quòd uult, nullatenus diuertere possit. Non tamen per hoc est totaliter explicabilis, sicut nec excogitabilis, in omnibus. *Li. 4. Dia lo. c. 29. ad 3ª ũ à prin.

¶ ROB. Quia omnia illa per ordinẽ patent in textu.

¶ NOT. Inter alias authoritates notabis diligenter illam Augustini 21. de ciui. Dei. Hinc enim uides bis: q̃ sicut anima humana ex alligatione ista unitali ad corpus concipit amorẽ tantum, ad ipsum, ut ob hoc mote, quæ est separatio eius à corpore, fit supremi omnium terroribili ita ex coniunctione illa ifernali ad ignẽ corporeum tantum concipit supplicium & horrorem, ut hoc inex-

*Psal. 13.

*lib. 4. Dialo. c. 29. ad 3ª ũ à prin.

*li. 12. c. 15. & 32. to. 3.

Ignis corporeus quomodo agit in animam.

*lib. 1. de 29. post. med. illi.

¶ Ly ab igne corporeo. Quod ignis inferni sit corporeus, tractabitur q. 97. ar. 5. Ex quo loco, tanquã suppolito quonam uerissimo, (ut in textu, unde cõclusio hæc prima sumpta est, dicitur) pendat hic rei ueritas.

¶ Examen. Ly simpliciter. Ideo ut anima comparata ad ignem, (ignem: siue (quod idem est) ut ignis, quatenus præcise ignis naturaliter agens comparatur ad animam. *lib. 4. ca. 28. & 29. post me.

3ᵐᵉ ex philosopho, & Boctio. Agunt, & patiuntur. & actione illa, qua patiens trãsmutatur in naturam agentis. § Tunc nihil &c. Nam ignis ille non agit, neque anima patitur ab eo, per transmutationẽ talem: sed modo dicto in corp. *Iul. Tolet anę eccle siæ Episc. li. 2. prognostico cõ de futuro secu lo. c. 17. *Mag. lib. 4. Sent. d. 44. §. G. *Aug. lib. 21. ca. 10. ante me. 10. 5.

¶ NOT. Actio illa, per quam patiens transmutatur in naturam agentis est, ut actio ignis in ligna. Hæc enim mediante igne conuertit ligna in ignem naturam. 4ᵐ de

*Loco citato ad arg. Rãsio 2ª. *Aug. de Ciui. c. 13. ante me. 10. 5. *Loco citato in ar gu. 1.

¶ Ly dicere. Scilicet firmiter tenẽdo, & nullatenus dubitãdo. Nam de omnibus, quæ sunt fidei, ambabus his conditionibus iunctim cõuenientibus semẽ dum esse per Ecclesiam constat & hoc ipsum facto sto doctes Augustinus, dum in lib. de fid. ad Petr. scribendo regulas catholicæ fidei semper nititur has maiestatis uerborũ, firmissime tenẽ & nullatenus dubitẽ. At si aperte dicat. Eã, quæ sunt fidei, firmissime tenẽda sunt, quãm ea, quæ humanitus certo sciuntur, quæcunque sint illa: nec de ijs propter quencunque, & quamcunque aduersã (siue fuerint argumentationes, siue quælibet aliæ quæstiũ illusiones, siue &c.) est unquam aliqualiter, uel minimũ dubitandum.

¶ Ly ab igne corporeo. Quod ignis inferni sit corporeus, tractabitur q. 97. ar. 5. Ex quo loco, tanquã suppolito quonam uerissimo, (ut in textu, unde cõclusio hæc prima sumpta est, dicitur) pendat hic rei ueritas.

¶ PROB. Quia do minus Matth. 25. ignẽ illũ parauit diabolo & Angelis eius, qui sunt incorporei, sicut etiam anima, dicit esse (suppl cium (præcul dubio illorũ spirituum atque animarum.)

*Assubie tit.

¶ CONCL. 2ª. Ignis inferni ex natura sua habet, q̃ spiritus incorporeus ei coniungi possit, ut loco locatum; sed inquãtum est instrumẽtũ diuinæ iustitiæ habet, ut ipsum spiritũ quodammodo retineat alligatum: & in hoc ueraciter ignis ille est spiritui nocius, & sic asa ignem ut sibi nocium uidens ab igne cruciatur.

¶ Examen. Ly ex natura sua &c. Hoc patet si p a sit textus istius sicut & q̃ aliquid ad hoc, q̃ sit instrumentum, oportet, q̃ propriam actionem connaturalem circa rem habeat, ut scilicet bene ut instrumentum alterius. *concl. 2ª*

Ly quodammodo. Hic modus est, ut ad alia, secũdum quòd uult, nullatenus diuertere possit. Non tamen per hoc est totaliter explicabilis, sicut nec excogitabilis, in omnibus. *Li. 4. Dia lo. c. 29. ad 3ª ũ à prin.

¶ ROB. Quia omnia illa per ordinẽ patent in textu.

¶ NOT. Inter alias authoritates notabis diligenter illam Augustini 21. de ciui. Dei. Hinc enim uides bis: q̃ sicut anima humana ex alligatione ista unitali ad corpus concipit amorẽ tantum, ad ipsum, ut ob hoc mote, quæ est separatio eius à corpore, fit supremi omnium terroribili ita ex coniunctione illa ifernali ad ignẽ corporeum tantum concipit supplicium & horrorem, ut hoc inex-

*Psal. 13.

*lib. 4. Dialo. c. 29. ad 3ª ũ à prin.

*li. 12. c. 15. & 32. to. 3.

Ignis corporeus quomodo agit in animam.

*lib. 1. de 29. post. med. illi.

Inexplicabile sit. Necmirum: quonã primam coniunctionẽ omnipotentia diuina, ut misericors, secundam coniunctionem eadem, ut iustè uindicans, fecit.

1ᵐᵉ maiori.

Augustinus dicit &c. inquirendo. nõ, determinando. § Tunc nihil &c. ut patet.

*Tho. in 4. dist. 1. qu. 4.

Item ex Augustino. Augunt. & patiuntur. & actione illa, qua patiens trãsmutatur in naturam agentis. § Tunc nihil &c. Nam ignis ille non agit, neque anima patitur ab eo, per transmutationẽ talem: sed modo dicto in corp. *Iul. Tolet anę eccle siæ Episc. li. 2. prognostico cõ de futuro secu lo. c. 17. *Mag. lib. 4. Sent. d. 44. §. G. *Aug. lib. 21. ca. 10. ante me. 10. 5.

¶ NOT. Actio illa, per quam patiens transmutatur in naturam agentis est, ut actio ignis in ligna. Hæc enim mediante igne conuertit ligna in ignem naturam. 4ᵐ de

*Loco citato ad arg. Rãsio 2ª. *Aug. de Ciui. c. 13. ante me. 10. 5. *Loco citato in ar gu. 1.

2ᵐᵉ minori.

Corpus &c. ut cor-

Universidad de Deusto
Biblioteca

4m de antecedente. Abagente. &. uel per modum influentis, uel per modum detinentis tantum, ignis agit in animam: & consequenter anima recipit ab eo detentionem involuntariam, & per consequens afflictionem.

¶ *Corollarium.* Ergo illa detentio non est tanquam forma rerum in anima, de quibus in argumento. Nam illæ recipiuntur spiritualiter tantum: sine afflictione. Ista autem detentio spiritualiter, & realiter, cū afflictione modo dicto.

In corp. arti.

5m dminori. Visio intellectualis. &. ut uisio accipiatur nō ut uisio alicuius, tanquam rei notæ. §. Tunc nihil &c. omnia patentia in textu.

6m illatio cōclusionis. Ergo &c. §. negatur illatio. §. Nam illa similitudo adducta, quæ est Aug. 21. de ciui. Dei ut in corpib. non teneat quantum ad omnia, nec hoc intendebat Augustinus. Sed ut dictum est.

7m dminori. Contactus. &. corporeus. non. per similitudinē. §. Tunc nihil &c. ut patet in textu ly inter ea est aliquis contactus spiritualis per modū, quo dicitur contristans tangere, scilicet contristatum.

*Sub fine corp.

¶ NOT. Pro captu facilioris cōtactus spiritualis afflictiui, diligenter ea notabis quæ quotidie occurrunt magis, uel minus secundum quod apprehendunt homines nocua, seu noxia. Et licet multoties huiusmodi afflictiones aliquorum de eorum ratione (ut arbitrantur) cuncta deniihilo sint tamē quia illa ut plurimum nocua apprehendūtur, maximē affligunt corpora ut ad mortē usque aliquādo cōpellant. Ex his uigilanter annotatis, tanquam à nouerit. bus nobis procedens penetrabis facilius, & à fortiori dicta in textu circa contactum spiritualem istum.

8m de conclusione. Ab igne corporeo patiuntur. &. immediate: non, autem, mediante. §. Tunc nihil &c. Nam ab eo patiuntur mediatē, ut in ad primum.

Ad 4m dicendum, quod ignis agit in animam, non per modum influentis, sed per modum detinētis, ut ex dictis patet, & ideo ratio non est ad propositum.

Ad 5m dicendum, q̄ in visione intellectuali nō est tristitia ex hoc ipso quòd aliquid videtur, cum illud quod uidetur, nullo modo intellectui possit esse contrarium, inquantum uidetur: in sensu autē hoc quod uidetur, ex ipsa actione, quam agit in uisum ut uideatur, poterit esse corruptiuū uisus per accidens, inquantum corrūpit harmoniam organi. Sed tamē uisio intellectualis potest esse cō tristans, inquantum id, quod uidetur, apprehenditur ut nocuum, non quasi noceat eo ipso q̄ uidetur, sed alio quocumque modo, & sic anima uidendo ignem affligitur.

Ad 6m dicendum, q̄ non est simile quantum ad omnia, sed quà tū ad aliquid, ut ex dictis patet.

Ad 7m dicendum, q̄ quamuis non sit tactus corporalis inter animam, & corpus, tamen est inter ea aliquis tactus spiritualis, sicut etiam motor cœli, cum sit spiritualis, spirituali tactu tangit cœlum, ipsum mouens, per modum, quod dicitur contristans tangere, sicut dicitur in primo de generatione, & hic modus sufficit ad actionem.

Ad 8m dicendum, q̄ spiritus damnati numquàm sunt extra Infernum, nisi ex dispensatione diuina, uel ad instructionem, uel ad exercitium electorum. Vbicunque autem extra infernum sint, semper tamen uident infernū, ut eis in pœnam præparatum. Vnde cum ista uisio sit immeditate affligens, ut dictum est, ubicunque sunt, ab igne inferni affliguntur, sicut, & capitui extra carcerem existentes, à carcere affliguntur dum uident se ad carcerem damnatos: vnde sicut gloria electorū non minuitur, nec quantum ad præmium essentiale, nec quantū ad accidentale, si aliquando extra cœlum Empyreum sint, sed quodammodo in eorum gloriam cedit, ita etam in nullo minuitur pœna damnatorum, si extra infernum ex diuina dispensatione ponātur ad tempus. Et hoc est q̄ Glo. dicit super illud Iacob. 3. In flammat rotam natiuitatis nostræ, &c. Diabolus ubicunque sit, siue sub aere, siue sub terra, secum trahit tormēta suarum flammarum. obiectio autē procedit, ac si ignis corporeus affligeret immediate spiritus, sicut affligit corpora.

In corp. arti.

APPENDIX.

EX articulo habes primò quòd per rationem interimas hæresim Albanensium (Prat. Albanenses. Selecuciani.) dicētiū, inferni nō esse alias pœnas quā eas, quas in hoc mundo experimur. Cū n. arnaldus hic demonstret animā pati ab igne corporeo: sequit q̄ illam hæresim expugnat. Dolor namque separatæ animæ est maior, quàm quilibet dolor in hoc mūdo, quātò anima est sensibilior, quàm corpus. Vnde & 3. par. q. 46. ar. 6. ad 3m. inquit S. Doctor. Dolor animæ separatæ patiens pertinet ad statū futuræ dānationis, q̄ excedit omne malum huius uitæ: sicut sanctorū gloria excedit omne bonū præsentis uitæ. Vnde, cū dicimus Christi dolorē esse maximum, nō loquimur ipsi dolori animæ separatæ. Hæc ibi. Sufficit ergo ad conuincēdū hæresim demonstrare: q̄ ale patitur ab igne corporeo.

Vtil. p 3. Eccl. &c.

*Glo. ord. ibid.

Tho. 4. d. 31. q. 1. ar. 3. q. 2. & seq.

¶ Secūdo igitur habemus quo per rationē ostendas, cum meritò damnari à Matth. 22. Ligatis manibus, & pedibus, mittite eū in tenebras exteriores, ibi erit fletus & stridor dentiū. Vide hic: ignē corporeum ligare, seu tenere alligatā animam, ut dē in præmissi articulo: & ligare eam undiq; quia manibus & pedibus metaphoricè dictis. Quòd autē iste tenebræ sint corporales, patet: qm ideò uocantur exteriores, & quia post iudicium ipsæ tenebrosi. ignibus corpora cruciabuntur: qū ad literā ibi aderitcorporeus ēt fletus, & corporeū dēntū stridor. quæ non in alia sola modo spirituali uerificātur. uide Papa Benedicto adducendo habemus. Item à Matth. 13. ubi eandem sententiam repetitam qua idē sensus corporeo igne cōtinetur. Et tanto magis, quanto in eodē cap. 25. dominus declarādo apertius seuerā sui ipsius in prædicta sententia subiungit, post autē reputum iudicium. hæc uerba, ibunt hi in supplicium æternum. Quod profecto est ille ignis, de quo prædixerat, ite maledicti in ignē æternum. Cum ergo damnatorum corpora sunt mistuntur in ignē arsura, & corporeum ignem pro sui cēbustione (ut aiunt quotidie)

tidie) requirant corpora manifestè constat ex euangelio, q̄ ignis ille erit corporeus. Et enim ipso eodem igne diabolus atque angeli eius supplicium pati contextus euāgelij aperiat, clarū per hoc relinquit, q̄ spiritus omnino (qualis diabolus est, & consequenter anima separata pōt pati, & pati. supplicium ab igne corporeo. Ité ab Apoc. 18. sub nomine babylonis ly ceciditcecidit, usque ad ly illa magna babylon. Item ibid. cap. 20. a ly diabolus, qui seducebat usque ad ly secula seculorum. Ité à Psal. 10. pluet super peccatores laqueos ignis, sulfur, spiritus procellarū, pars calicis eorū. Hæc ibi. Ex quibus omnibus efficaciter arguo contra prædictos Albanēses. Item à regulis fidei catholicæ, quas tradit Aug. in lib. de fid. ad Petr. cap. 18. Diabolū uerò & angelos eius in ignē æternū à Christo esse mittendos, ubi nunquā carebunt pœna, quam præparauit dominus suis. Cū ipso Diabolo impios, & iniquos homines, de quibus scriptura dicit &c. ea sumpsit corporibus supplicio æternæ cōbustionis assorores. Hæc ibi. Item à Papa Benedicto xj. in extracag. Animæ decedentes in actuali peccato mortali mox post mortē sūt ad infernā deiectæ ac pœnis infernalibus cruciantur. Hæc ibi. Ista dicit ecclesi. Florētēsult. Vide supra q. 69. ar. 2. appen.

¶ Tertio habemus quo per rationē pdict. scripturarū & patrū, pro quanto animæ patiūt ab igne corporeo in tinuāt, & intelligat, & ibi, & defendas.

¶ Quarto uidetur quo ex ipsa similitudine Angeli ea doctrina hæc & declaretur & cōfirmetur.

QVÆST. LXXI.

ART. I.

CONCL. 1°. Opus unius nullo mō potest alteri ualere

¶ Decimoquarto, Vtrum ualeant tantū communia suffragia illis, pro quibus specialia non fiunt, quantum illis, pro quibus fiunt ualeant specialia, & cōmunia simul.

ARTICVLVS I.

Vtrum suffragia per unum facta, aliis prodesse possint.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur quod suffragia per unum facta, aliis prodesse non possint. Galat. 7. Quæ enim seminauerit homo, hæc, & metet: sed si unus ex suffragijs alterius consequeretur fructum, meteret ab aliis seminata, ergo ex suffragiis aliorum nullus h fructum cō sequitur.

2 Præterea ad iustitiam Dei pertinet, ut unicuique tribuatur pro meritis, unde Psal. 61. Tu reddes unicuique secundum opera sua, sed iustitiam Dei deficere est impossibile, h ergo impossibile est, quod unus ex operibus alterius iuuetur.

3 Præterea. Secundum eādem rationem est aliquod opus meritorium, & laudabile, quia scilicet, inquantum est uoluntarium: sed ex opere unius non laudatur alter, h ergo nec opus unius potest esse alteri meritorium.

4 Præterea. Ad iustitiam diuinam pertinet simpliciter bona reddere pro bonis, & mala pro malis: sed nullus punitur pro malis alterius, immo ut dicitur Ezechi. 18. Anima, quæ peccauerit, ipsa morietur, ergo nec unus iuuatur per bona alterius.

SED CONTRA, est quod dicitur in Psal. 118. Particeps ego sum omnium timentium te &c.

Præterea. Fideles per charitatem uniti sunt unius corporis membrorum Ecclesiæ: sed unum membrum iuuatur per alterum, ergo unus homo potest ex alterius meritis.

RESPONDEO, Dicendum, quòd actus noster ad duo ualere potest. Primo, ad aliquem statum acquirēdum, sicut per opus gia pro multis facta ualeant tantum singulis, ac si pro unoquoque singulariter fierent.

A meritorium homo acquirit statū beatitudinis. Secundo ad aliquid consequens statum, sicut homo per aliquem actum meretur aliquod præmium accidentale, uel dimissionem pœnæ. Ad utrumque autem horū actus noster dupliciter ualere potest. Vno modo per uiam meriti. Alio modo per uiam orationis, & est differentia inter istas duas uias, quia meritum innititur iustitiæ, B oratio misericordiæ. Orans enim impetrat petitum ex liberalitate eius, qui oratur. Dicendum est ergo, quòd m opus unius nullo modo potest alteri ualere ad statum consequendum per uiā meriti, n ut scilicet, ex his, quæ ego facio, aliquis mereatur uitā æternam, quia sors gloriæ redditur secundum mensuram accipientis. Vnusquisque autem ex actu suo disponitur, & non ex alieno; C & dico dispositione dignitatis ad præmium: sed per o uiam orationis, etiam quantum ad statum consequendum opus uniusq; alterius, dum est in uia, ualere potest, p sicut quod unus homo *impetret alteri primam gratiam. Cū enim impetratio orationis sit secundū liberalitatem Dei, qui oratur; ad omnia illa impetratio orationis se potest extendere, quæ potest. diuinæ subsunt ordinate. Sed q quantum ad aliquid, quod est consequens, uel accessorium ad statum, opus unius potest ualere alteri, non solum per uiam orationis, sed etiam per uiam meriti. Quod quidem dupliciter cōtingit, r uel propter communicā tiā in radice operis, quæ est charitas in operibus meritoris. Et ideo s omnes, qui sibi inuicē charitate cōnectuntur, aliquod emolumentum ex mutuis operibus reportant; tamen secundum mensuram status uniuscuiusque: quia in patria unusquisque gaudebit de bonis alterius, & inde est q̄ articulus fidei ponitur Sanctorum communio. Alio modo ex intentione facientis, qui aliqua opera specialiter ad hoc facit, ut talibus profint. Vnde, ita opera quodammodo efficiuntur eorum, pro quibus fiunt quasi eis a facientе collata, unde possent eis ualere, uel ad impletionē satisfactionis, uel

D

E

F

G

H

I

K

L

M

N

O

P

Q

R

S

T

V

X

Y

Z

a

b

c

d

e

f

g

h

i

k

l

m

n

o

p

q

r

s

t

u

x

y

z

aa

bb

cc

dd

ee

ff

gg

hh

ii

kk

ll

mm

nn

oo

pp

qq

rr

ss

tt

uu

xx

yy

zz

aaa

bbb

ccc

ddd

eee

fff

ggg

hhh

iii

kkk

lll

mmm

nnn

ooo

ppp

qqq

rrr

sss

ttt

uuu

xxx

yyy

zzz

aaaa

bbbb

cccc

dddd

eeee

ffff

gggg

hhhh

iiii

kkkk

llll

mmmm

nnnn

oooo

pppp

qqqq

rrrr

ssss

tttt

uuuu

xxxx

yyyy

zzzz

ad statum conferendum per uiam meriti.

¶ PROB. Quia sors gloriæ redditur secundum mensuram meritorum: ergo per uiam meriti. Gloria quare dicat sors.

¶ Examen. Ly sors gloriæ. Scilicet respectu nostri. Nam gloria non pōt esse sors respectu Dei, qui omnia nouit & iuxta præpositū suum firmū gratiā, & gloriā prō gratia iustē dispēsat. Dicitur autem respectu nostri sors: quoniam cum sit ex eadē massa peccatoriū hominū, & nascamur nihil rō, non habemus ex nobis unus magis quàm alter, ius habendi gratiam uel gloriam: & ideo quoties sors quadā, attenta cōditione nostra præscita, gloria ipsa & gratia uel magis quam alteri contingit. Ob hoc talis gratia, & gloria in scripturis sortes uocatur, Sap. 5. inter ā dōctes filiorum est, Psal. 77. Sortes diuisit eis terrā, (hoc figurabat terram uiuentiū.) Ephes. 1. Et nos sorte uocati sumus. Coloss. 1. Qui dignos nos fecit in partem sortis sanctorū in lumine, Actus 26. Vt accipiant remissionem peccatorum, & sortē inter sanctos per fidem, quæ est in me. Vel etiam d̄ sortes ly sors gloriæ, secundū modum loquendi illum, quo homines inuentiones aliquid magni boni exaltātes dicunt, mihi contigit talis sors i. tale euentuamum.

¶ 1°. dispōnitur. Secundi dispōnitur ut in textu. Vbi notandum: q̄ alia est dispositio dignitatis ad præmium, alia est dispositio cōgruitatis cuiusdam ad gratia pro habendo præmio. Prima dicitur actus, dē congruo, & non nisi ex actu proprio: gratia mediante. Habetur: 2ª dicitur de congruo & ab uno oranie pro altero, q̄ habet uim q̄ unus ex alterius actu dispōnat in bonū, ut. 1. 2. q. 114. ar. 8.

¶ CONCL.

conci. f

conci.

Dispositio.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶CONCL. 2ª. Per uiam otat onis, quanũ ẽt ad statũ cõsequẽ dum, opus unius alteri, dum est in uia, uelere potest.

¶PROB. Quia impetratio orationis se potest extendere ad omnia illa, quæ potestati diuinæ subsunt omnia: (cum talis impetratio innitatur liberalitati Dei.

¶Examen. Ly ordinatę Hoc dicitur, nõ quia potestas Dei possit quæcunque esse nõ ordinata (hoc enim blasphemum est, uel cogitatu:) sed qa potestas diuina aliquã do absolutè consideratur, eo modo quo Theologi distinguunt potentiam Dei in absolutam, & ordinatam dicentes aliquid posse fieri de potentia absoluta, quod non potest de potentia ordinata. Vide pro huius captu 1 part. q. 25 art. 5.

¶CONCL. 3ª. Quantum ad aliquid, qđ est consequens, uel accessorium ad statum, opus unius potest uel alteri alteri, non solum per uiam orationis, sed etiam per uiam meriti: quod quidem dupliciter contingit.

¶NOT. Hoc est unus per orationẽ, uel etiam per meritum proprii cõtinuare alterũ ad hoc, ut remittatur ei pœna aliqua, uel etiam ut bona temporalia consequatur. Sic Daniel regi Nabuchodonosor meruit (iuxta doctores ibi ca. 4.) abbreuiari tempus (septem annorum pœnæ maximæ ei datæ; & meruit etiam sospitatem regni. Et de similibus multa habet in scripturis.

¶PROB. 1. Quia supponitur clarum. Quia (ly qđ quidẽ &c.) uel ex radice operis, uel ex spe alicuius retributionis faciẽtis (ut in text.)

¶CONCL. 4ª. Omnes, qui sibi inuicem charitate connectuntur, aliquod emolumentum ex mutuis operibus reportant: ita secundum mensuram status unusquisque.

¶Examen. Ly secundum mensuram &c. Licet secundum cõuenit statui unusquisque. De tali emolumento proportionali habes exemplum in corpore nostro. Quando enim gaudet unũ membrum congaudent alia membra. 1. Corinth. 12. iuxta mensuram tuam; puta oculus, secundum qđ conuenit oculo; auris, secundum qđ auris &c.

¶PROB. Quia & omnes cõicant in eadẽ radice operũ, & sancti communionẽ sibi ex mutuis operibus suo modo habẽt (patet ex symbolo fidei.)

¶NOT. Hoc ipsum habet tritissimũ illud dictũ. s. charitas ola ebia facit. Intellige tuly omnia, sic: deest omnia ad citabilia, & secundũ ordinẽ cõmunicabilitatis, ubi qñ, & sicut oportet: iuxta qđ & intelligitur illud. 1. Corinth. 13. charitas omnia credit, ola sperat, omnia sustinet. Non enim credit nisi credibilia, nec sperat nisi (perabilia, nec sustinet nisi sustinenda: cũ aliis limitationibus, ut nunc supra. Hæc annotauerim non ut̃ pro declaratione textus sed et ad obstruẽdũ os loquẽtũ iniqua, puta qđ uxores debẽt esse cões: & qđ adulter a, similia quæ facta ex charitate non sunt peccata, & alia huiusmodi de quibus alibi supra.

1m de conclusione. Fructũ. &c. quo ad uitã æternã quem 3. Tunc nihil cõtra ut patet in corp. & cõclusionibus.

2m illatio conclusionis. Ergo &c. &c. negat illatiu. §. & hoc quia duplici ratione, nõ est cõtra diuinã uoluntatem. 1. Nam opus quod p aliquo fit efficitur eius, pro quo fit: & similiter opus &c. ut in text. ad aliquid huiusmodi, quod statũ non mutat.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd messio illa est perceptio uitæ æternæ, sicut habetur Ioan. 4. Et qui metit, fructum congregat in uitam æternã. Sors autem uitę æternæ non datur alicui nisi pro propriis operibus; quia etsi aliquis alteri impetraret ut ad uitam perueniat; nunquam tamen hoc fit, nisi mediantibus operibus ꝓpriis; dum, scilicet, precibus alicuius gratia alicui datur, per quam meretur uitam æternam.

AD SECVNDVM dicendum, quòd opus, quod pro aliquo fit, efficitur eius pro quo fit, & similiter opus, quod est eius, qui mecum est unum, quodammodo est et meum, unde non est contra diuinam iustitiam, si unus fructum percipit de operibus factis ab eo, qui est unum secum in charitate, uel ab operibus pro se factis; hoc etiam secundum humanam iustitiam contingit, ut satis factio unius pro alio accipiatur.

AD TERTIVM dicendũ, quod Iaus non datur alicui nisi secundum ordinem eius ad actum, unde laus est ad aliquid, ut dicitur in 1. Ethic.* Et quia ex opere alterius nullus efficitur, uel ostenditur bene dispositus, uel male ad aliquid, inde est, quòd nullus laudatur ex operibus alterius, nisi per accidens, secundum quòd ipse est aliquo modo operum illorum causa, cõsilium, uel auxilium prę bendo, seu inducendo, uel quocumque alio modo: sed opus est meritorium alicuius non solum confiderata eius dispositione, sed etiam quantum ad aliquid consequens dispositionem, uel statum eius, ut ex dictis patet.*

AD QVARTVM dicendũ, qꝺ auferre alicui, quod sibi debetur, hoc directè iustitiæ repugnant, sed dare aliquid alicui, quod ei nõ debetur, hoc non est iustitię contrarium, sed metas iustitiæ excedit, est enim liberalitatis: non autem posset aliquis lædi ex malis alterius, nisi aliquid de suo subtraheretur, & ita non conuenit, qꝺ aliquis puniatur pro peccatis alterius; sicut quòd emolumentum accipit ex bonis alterius.

¶NOT. In conclusione tertia conclusum est dupliciter aliquem posse iuuari, ut ibi. Vnde ly opus, quod pro aliquo fit, &c. (refer as ad intentionem facientis: & ly similiter opus, quod est eius &c. refer as ad radicem illam charitatis (ut in illo textu corp.)

3m illatio cõclusionis. Ergo nec &c. & negatur illatio. §. Nõ n. est simile de laudari, & iuuari ex opere alterius, quòd ad hoc (de quo loquimur. Nam laus non datur alicui, nisi secundum ordinem &c. ut in textu.

* Arist. lib. 5. ca. 12. ante med.

4m maior. Ad iustitiã dominam pertinet similiter bona reddere pro bonis, & mala pro malis. ℟. sic in qꝺ alicui reddit bona etiã ex bonis alterius; licet nõ mala spiritualia ꝓ malis alterius. §. propter rationem allatã in textu. Tunc nihil &c. ut patet.

*In initio corp. huius ar.

APPENDIX.

EX articulo habes primò: quo modo per rationem interimas hæresim Pelagij (Prat. Pelagius.) docentis: orationem prorsus esse inutilem nullusque fructus. Ité eodem ibidem (Prat. ibid.) docentis orationes, quas facit ecclesia ꝓ infidelibus, & aliis

Vtil. ꝓ. Eccl. &c.

imputetur nobis stultitia. Abierunt ergo Eliphaz Themanites, & Baldach Suites, & Sophar Maamathites: & fecerunt sicut locutus fuerat dñs ad eos: & suscepit dñs faciem Iob. Hæc ibi. Ité ab actu 7. Positis genibus clamabat dicens: dñe ne statuas illis hoc peccatũ. Hæc ibi. Vbi ly illis intelligitur ẽt de aliqua particulari persona. Vnde super hoc uerbo B. Augin sermone, Ioannes filius, sic inquit. Vt no ueritis, fratres quan tũ ualuerit oratio sãcti martiris: recurrite nobis ꝙd ad illum adolescentẽ, qui omnibus uestimẽta seruabat, & tanq manib⁹ omnium lapidabat. Cui dictũ est: Saule Saule cur me persequeris? Ob hoc qđ debui perdere tecum Stephanus meus oratpro te. Nã, si mater Stephanus nõ sic oraret, ecclesia Paulũ nõ haberet. Sed iõ de terra erectus est Paulus: quia in terram inclinatus exauditus est Stephanus. Hæc ibi. Ité Luc. 23. Et rogauerũt illũ pro ea. Et stans super illã impetrauit febri, & dimisit ea. Item à mille locis scripturarũ & patrũ.

Randem obie. colligit A. g. in Euch. 1. to. to. 1. c. 2. a. 2. & c. 1. pr. 13. q. 1.

¶Quarto habes: quo per rationẽ præ dicta patrum, ac scripturarum, pro quanto quod diximus in. §. nuam, & intelligas, & probes, & tuearis.

¶Quinto uides: quomodo ex ista ui. sissim Angelica doctrina hæc & declaratur, & consolidetur.

*Li. 1. c. 2. & 11.

QVÆST. LXXI.

ART. II.

CONCL. 1ª. Suffragia uiuorũ mortuis dupliciter pro sunt, sicut & uiuis.

¶Examen. Ly sicut. Scilicet quantũ ad aliqua, non quantum ad omnia. Similitudo (ut aiũt) claudicat centum pedibus. In quibus autem tenent nuncies plicabit secunda conclusio.

*cap. 1. in fine. illius &c. 4.

¶Ly dupliciter. Scilicet & propter charitatis &c. vt in textu & art. 1. corp.

* Al. inhonoriũ. * In sermone ꝙ mortuus. nõ ꝓcul ab initio illius.

¶PROB. Quia suffragia unius valent alteri tum propter charitatem, tũ propter intentionẽ (patet. ar. 1. corp.) & uiui uniuntur mortuis aliquibus in charitate, simulque intentionẽ (patet in text.

¶Corollarium. Ergo ex textu uidetur quàm insana sit, & irrationabilis omnino phantasia illorum, qui tanquã hostes defuncto-

ARTICVLVS II.

Vtrum mortui possint iuuari ex operibus uiuorum.

AD SECVNDVM sic procedi tur. Videtur quod mortui non possint iuuari ex operibus uiuorum. Primo, per hoc quod dicit Apostolus 2. Cor. 5. Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi. ut recipiat vnusquisque ꝓpria corporis, quę⁵ gessit; ergo ex his, quę post mortem hominis geruntur, quãdo extra corpus erit nihil ei accrescere poterit ex alicuius operibus.

2 Præterea. Hoc uidet ex hoc, quod habet Apoc. 13. Beati mortui, q in Domino moiunt, opera enim illorum sequuntur illos.

3 Præterea. Proficere ex opere aliquo est solũ in uia existentis: sed homines post mortẽ iã nõ sunt uiatores, qa de his hoc intelligit, ꝙ legitur Iob. 19. Semitã meã circumsepsit, & transire non possũ, ergo mortui de suffragiis alicuius iuuari non possunt.

4 Præterea. Nullus iuuatur ex opere alterius, nisi sit aliqua uitæ communicatio inter eos: sed nulla communicatio est uiuorũ, & mortuorum secundum Philosophum 1. Ethic. ergo suffragia uiuorum non prosunt mortuis.

SED CONTRA est quod habetur 2. Maccha. 12. Sancta, & salubris est cogitatio pro defunctis exorare, ut à peccatis soluantur: sed hoc non esset utile, nisi eos iuuaret, ergo suffragia uiuorum mortuis prosunt.

Præterea, Augustꝰ dicit in lib.* de Cura pro mortuis agenda, Non parua est vniuersę Ecclesię, quę in hac consuetudine claret, auctoritas, ut in precibus sacerdotis, quæ Domino Deo ad eius altare funduntur, locum suum habeat etiam commendatio mortuorum, quæ quidem consuetudo ab ipsis Apostolis* instituta est, ut dum in commendatione mortuorum, pro eis nec ipsi orare, nec alios orare uolunti de quo phantasmate uide in appen. seq. Per hoc siquidem declarantur uel ignorare radicem uirtutis orationis, quæ est charitas, uel ex quadoq; decidere ꝓ mortẽ, cõtra apostolũ. Declarãt & per hoc idẽ; se negare mortuos uiuere adhuc in memoris uiuorũ: cuius oppositũ apertissimum est.

¶CONCL. 1ª. Suffragia uiuorũ nõ sic ualere mortuis credenda sunt, ut status eorũ mutetur de miseria ad fœlicitatem, uel de fœlicitate ad miseriã: sed ualẽs ad diminutionẽ pœnæ, uel aliquid huiusmodi, quod statum mortui non transmutat.¶

*Ca. 7. nõ multũ ꝓ mortuis à fine.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod homo dum in corpore uixit, meruit ut hæc ei ualerent post mortem, & ideo si post hãc uitã iuuatur, nihilominus ꝓcedit ex his, quę in corpore gessit. Vel dicẽdũ secũdũ Ioan. Dam. in sermo. ꝓdicto ꝙ est intelligẽdũ quãtũ ad retributionẽ, quæ fiet in finali iudicio, quæ erit æternæ gloriæ, uel æternæ miseriæ: in quã qꝺlibet recipiet solũ secũdũ qꝺ in corpore gessit. Interim autẽ iuuari possunt uiuorum suffragiis.

* Eodẽ c. parte. 1. & 3.

AD SECVNDVM dicendum, qꝺ auctoritas illa expresse loquitur de illis, qui in uita sua meruerunt, ut eis hæc ualerent post mortem, & de his dictum est supra.

Item de consequentia. Accrescere. 1. &. quantum ad statum gloriæ, uel miseriæ æternæ non, quantum ad diminutionẽ ꝓnarum, uel aliquid huiusmodi. §. Tunc nihil &c. ut patet ex conclusione secunda.

* Aliquãtulum à prime. illius.

¶Examen. Ly præ dicto. Scilicet in secundo argumento sed contra.

2m ex Apocal. Sequuntur 1. ℟. sequela æternæ retributionis: non aliter. §. ut patet ex dictis, & contextu authoritatis eiusdem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶Examen. Ly retributionis: Scilicet tām in bonum, quām in malum accepræ. Licet n. secundum literam uideatur intelligi planissimo sensu de retributione ūummodo in bonum. i. de beatitudine: tamen extenditur etiam sequela talis ad retributionē in malum, scilicet æternæ miseriæ, ut patet ex dictis.

Itē ex Apocal. 2. Opera illorum 2. &c. aliquo modo nō semp, in persona. S. hoc est, opera q aliquo mō possint reuera dici eē illorū. Quæ si sint opa p ūde facta ab illis p sonaliter. Tunc nihil &c. Sufficit enim q illa opera sint quodammodo illorum. Vide in ad 1m.

Ratio 2a.

*Ar. præcirca finē corp. & ad. 2.

¶NOT. Pro meliori huius capīs uide in corp. & ar. 1. concl. 1a. & 4a. & ibi ad 2m. Et nota, q. quamuis defunctus ille personaliter fecerit in uirtute adhuc unius opera illa quæ nunc facit uinus prolixe: tamē non facit actus aliter eadem, sed tantummodo unus.

3m ex maiori. Via exitūs. &. quātam ad aliquid talē. S. Tunc nihil &c. Nam quāuis animæ post mortē non fiāt simpliciter in statu uiæ (ut arguitur) sī q̄tūad &c. unū ex.

¶NOT. Correspōdent duo hæc, scilicet modus essendi in uia, & profectus ex opere aliquo. Si enim in uia sunt simpliciter aliq, phī, pfecere simpliciter. i. quātū ēt ad statū retributionis finalis. Si uerō sunt ūs in uia quō ad aliquid, possunt soldmodo proficere quātum ad aliquod accidētale, puta pœnā &c. Videar. 1. corp. Quòd autem in purgatorio existentes iam adhuc quodāmodo uiatores confirmat Concilū Trid. sess. 6. can. 30. dicens, Vel in futuro in purgatorio, antequā ad regnū cœlorum aditus patere possit. Adhuc nostrā, ly simpliciter, & ly quantum ad aliquid mox declaranda in contextu per ly & ideo simpliciter eorum uia &c. & etiam ex conclusione 2a. corp. declarari possunt.

4m ex philosopho. Communitatio. &. quantū ad opera uitæ spiritualis. S. Tunc nihil &c. Iuxta quod ad opera uitæ spiritualis. S. Tunc nihil &c. Iuxta quod est sermo, cōiunctionē operū uitæ spiritualis, nō aūt ciuilū requirit.

¶Examē. Ly operū ciuilium. Illa sunt quæ quotīd e uidemus fieri inter uiuos: puta mercari, nauigare, ædificare, uinducere, confabulari &c.

APPENDIX.

Vtil. pro 5. Eccles. &c.

EX articulo habes primo, quō per rōnem interimas hæreses Lutheri (Prat. Lutherus. 3. dicentis: q. orationes factæ pro defunctis nō eis prosunt. Itē Publicanorū emeritorum anno 1274. (Prat. Publicani) dicentiū: orandū non esse pro mortuis. Itē Vigilantij (Prat. Vigilantius.) dicentis: q orare pro nobis mortuis, dū uiuimus, possumus, postquā uerō mortui fuerimus, nullius pro alio exaudienda est oratio. In primo dicto sapit: in secundo desipit, & adeo, ut unū dictum coniungendo alteri, se ignorate proprium nocerē demonstret. Quare enim exaudiuntur orationes uniꝰ pro altero? Ratione charitatis & intentionis, ut in corp. Hæc aūt dicta mea & adiumentū, & ad mortuos usque possunt extendi ut in corp. Vide & corollarium post prob. concl. 1a. Item Aerij (Prat. Aerius.) Alligentes. Pauperes de Lugduno) uniuersaliter dicentium, q. suffragia, orationes, eleemosynæ, missæ, &c. nihil prosunt defunctis à uiuis pro illis factis.

¶Secundò habetur ex ratione ostensa, prædictas meritò damnari à 2. Machab. 12. Torrentissimus Iudas (collatione facta) duodecim millia dragmas argenti misit Hierosolymam offerri pro peccatis mortuorū in sacrificium, bene & religiosē de resurrectione cogitās. Nisi eos, q ceciderāt, resurrecturos speraret, superfluū uideret, & uanū orare p mortuis. Et qa cōsiderabat, q̄ hi, qui cum pietate dormitionē acceperant, optimam habent requiē, & gratiam. Sancta ergo & salubris est cogitatio pro defunctis orare, ut à peccatis soluantur. Hæc ibi. Itē à uetustissima cōsuetudine ecclesiæ sanctæ, quæ est orare p mortuis: ut patet. Ad cuius euidentiā inqt Chrisost. hom. 69. Nō temere ab Apostl. hæc sacra fuerūt, ut tremendis mysterijs defunctorū agatur cōmemoratio. Scilt enim illis inde multū conuenire, lucri, utilitatē multā. Hæc ille. Et ad idē Apostlū Aug. lib. de cura pro mortuis agenda cap. 1. In Machabeorū libris legimus oblatū pro mortuis sacrificiū. Sed &, si nūquā in scripturis ueteribus omnino legeretur, nō parua est uniuersitas ecclesiæ, q̄ in hoc consuetudine declaret, authoritatē ubi in precibus sacerdotis, q̄ dño Deo ad eius altare fundunt locū sub hēc, & commēdatio mortuorū. Hæc ille. Vbi nota ly nō parua, i. magna, immō maxima. Quod utiq; monstrauit Apostol. 1. Cor. 11. per hoc, q̄ cōtra quosdā protervos archaūtiquis cō tentiosius uſ esse inter uos, nos talē consuetudinē non habemus sed neque ecclesia Dei. Hæc ille. Et D. Thom 2. 2. q. 10. ar. 12. Maximam habet authoritatē ecclesia cōsuetudo, quæ semper est in omnibus æmulanda: quia & ipsa doctrina catholicorum doctorū ab ecclesia authoritatem habet. Vnde magis standum est authoritati ecclesiæ, quām authoritati uel Augustini, uel Hieronimi, uel cuiuscūque doctoris. Hæc ille. Et Athanasius in symbolo sup. (hoc compendiosa regula fidei uocatur à concil. Flor. in decret. Armen. dat. ubi concludens uniuersaliter de omnibus credibilibus fundamentalem rationē inuictibilem ad portas iferorū obstruēdas, inqt. Quia sicut sing. illaum unāquamq; personā Deū, ac dñm Christum cōfiteri ueritate cōpellimur, ita tres Deos, aut dnos dicere catholica religione prohibemur. Hæc ibi. Ecce q. & p affirmatione credibiliū, & p negatione incredibiliū, maximā præ oibus rōnē esse demōstrat stabilitī super cōiunctione ecclesiæ catholicæ. dū hæc pro simplicitate credibilib. & refellendis incredibilib. adducit. Et merito. Nā hæc est firma petra, faxūq; durissimū de quo catholici mel sugūt, & oleū, Deut. 32. Itē meritō damnati à Cōcil. Carthag. 4. p hoc, q̄ mandarūt eos, q̄ oblationes defunctorū aut negant eccles. is, aut cū difficultate reddūt, tanq̄ egentiū necatores, excōicari, ut recitat. 13. q. 2. q. oblationes, el. 13. Itē à cōcil. Valē. dū mortuorū fraudatores, ut ibidē habēdo magna rōne sanxit, ut recitat. 13. q. 2. q. oblatione, el. 13. ¶Teruō hēsquō p rōnē pdicta scripturarū & patrū, p quātō suffragia uiuorū, possūt defunctis iuuāre, & intelligat & ꝓbet, & tueatur.

¶Quarto uides quō ex limicissim Angelica doctrina præfens, & declarem, & consolidetur.

QVÆST. LXXI. ART. III.

CONCL. 1a. Quātūad opus operatū in sacramentis nouæ legis cōferēta suffragia per malos facta defunctis prosunt.

¶PROB.

¶PROB. Quia sacramenta nostra ex seipsis, absq; opere operantis, habent efficaciam quam æqualiter explent per quoscunque fiant.

¶Examen. Iy absque opere operantis. Idest absque deuotione sacramenta ipsa ministrantis.

¶Corollarium. Ergo sacramenta efficacīā habent ex opere operato, est habere illam ex seipsis, & habere eā absq; opere operantis est habere ipsam, ēt q̄ deuotio in ministrante sacramenta nō inueniatur. ha pp tantum boni quantum mali inter sacrificiū misse, baptismū, collatio, & absolutio, pro quāto est ex parte sacramētorū. Ea, propter in suscipiēte, uel dante baptismum non requiritur pro characterē imprimendo de necessitate deuotio: ut habes dē hīs 3. par. q. 64. ar. 1. & 10. & q. 68. ar. 8.

F

*Aug. in Enchiridio cap. 109. 110. & 119. to. 3. & l. de cura pro mortuis agēda ca. 1. & vlt. & eli. de 8. iDulcitij quēst. q. 2 tom. 4. & Rabanus li. de instit. clerie. c. 44. *li. 4 Sent. dist. 45. S. B. in initio.

¶NOT. Confirmatur ista probatio per cōcil. Trid. sess. 7. de sacramētis in gan. 8. Si quis dixerit: p ipsa nouæ legis sacramenta ex opere operato non conferri gratiā &c. anathema sit. Hæc ibi. Ecce q̄ radicem uirtutis præmisse conclusionis affert concilium per hoc, q̄ sacramēta ex opere operato habere efficaciā insinuat. Consequenter ergo etiam per hoc confirmare uidetur cōclusionem istam primam.

G

¶Præterea. Omne opus meritorium oportet esse uiuificatum, idest, charitate informatum, sed opera per peccatores facta sūt mortua, ergo nō possunt per ea mortui iuuari, pro quibus fiunt.

SED CONTRA est, q̄ nullus potest scire de altero pro certo, utrum sit in statu culpæ, uel gratiæ, si ergo tantum illa suffragia prodessent, quæ fiunt per eos, q̄ sunt in gratia, non posset homo scire per quę suffragia subuenīret suis defunctis, & ita multi suffragiis procurādis retraherētur.

H

*In parte 1. 2. ii nō proprie à pcm.

Præterea, Sicut * Augu. dicit in litera. * Secundum hoc iuuatur aliquis mortuus ex suffragiis secundum quod dum uiueret, meruit ut iuuaretur post mortem, ergo ualor suffragiorum mensuratur secundum conditionem eius, pro quo fiunt, non h ergo differt, utrum per bonos, uel malos fiant.

h

RESPONDEO, dicendum, quòd in suffragiis, quæ per malos fiūt, duo possunt cōsiderari. Primo, ipsum opus operatum, sicut sacrificium altaris, & quia nostra sacramenta ex seipsis efficaciam hūt absque opere operātis, quā æqualiter explent per quoscunq; fiāt ¶m quantum ad hoc suffragia p malos facta defunctis prosunt. a 1

Alio modo quantū ad opus operans, & sic distinguendū est, quia operatio peccatoris suffragia facientis, posset uno modo considerari prout est eius, & b sic nullo mō meritoria esse posset, nec sibi nec alij. Alio mō inquātum est alterius, quod dupliciter contingit. Vno modo inquantum peccator suffragia faciens gerit personam totius Ecclesiæ, sicut facer dos dū dicit in Ecclesia exequias mortuorum, & quia ille intelligitur facere, cuius nomine, uel uice fit, ut patet per Dionysium in libro Eccles. Hierar. sde est quod * suffragia talis sacerdotis, quamuis sit peccator, defunctis prosunt. * Alio mō qū agit ut instrūm alterius opus. n. instrūi est magis principalis agentis: vñ quamuis ille, qui agit ut instrūm alterius nō sit in statu merendi, actio tamen eius potest esse meritoria ratione principalis agentis, sicut si seruus in peccato existens, quodcunque opus misericordiæ facit ex præcepto domini sui charitatem habentis. Vnde si * aliquis in charitate decedens præcipiat sibi suffragia fieri, uel alius præcipiat charitatem habens, illa suffragia ualent defuncto, quamuis illi, per quos fiunt, in peccato existant; magis tamen ualerent si essent in charitate, * quia tunc ex duabus partibus opera illa meritoria essent.

a

b

G

H

*Aug. in Enchiridio cap. 109. 110. & 119. to. 3. & l. de cura pro mortuis agēda ca. 1. & vlt. & eli. de 8. iDulcitij quēst. q. 2 tom. 4. & Rabanus li. de instit. clerie. c. 44. *li. 4 Sent. dist. 45. S. B. in initio.

*Aug. in Enchiridio cap. 110. & 119. to. 3. & l. de cura pro mortuis agēda ca. 1. & vlt. & eli. de 8. iDulcitij quēst. q. 2 tom. 4. & Rabanus li. de instit. clerie. c. 44. *li. 4 Sent. dist. 45. S. B. in initio.

*Aug. in Enchiridio cap. 109

Universidad de Deusto
Biblioteca

postulate. Loquitur. n. etiam de peccatoribus exaudiẽdis à Deo. F

2m ex Gregorio. Cum is qui displicet, ad interpellandum mittitur, tanti animus ad deterior̃a prouocatur. ℟. si ille, ad quem mittitur attendat personã missi secundum se, non autem personã mittentis eum. ℣. ut ex textu colligitur. & conclusionibus 1a. & 4a. Tunc nihil &c. vt patet.

3m maior. Opus alicuius videtur magis fructuosũ facienti, quàm alteri. ℟. ceteris paribus. ℣. Tunc nihil &c. Nam, in proposito, cætera sunt disparia. Hoc. n. q. peccator faciens p se huiusmodi suffragia, nullum &c. ut in textu.

¶NOT. Vide not. post prob. concl. 4a. & radicem illius mitrandi secundo dicti ex præsenti loco intelligo. *In corp. artu.

4m de maiori Omne opus meritorium. ℟. secundum quod meritorium: non aliter. ℣. Tunc nihil &c. Nam opus peccatoris, ut alterius instrumentum esse potest vivificatum, & consequenter meritorium: licet opus extrinsecũ. vt sic, sit mortuum, & consequenter nec meritorium: ut ex 2a. 1æ. 5. & 4a. conclusione patet. *In corp. artu.

1m contra ex antecedente Nullus potest satisfacere de alterio pro certo. ℟. põt tamen aliquis satisfacere de alterio probabiliter æstimare. ℣. ut in textu. Tunc nihil &c. ut patet applicanti prædicta.

2m illatio secunda. Non ergo &c. ℟. conceditur, quantum est ex parte capacitatis defuncti: non, quantum est ex parte suffragia facientis. ℣. ut in textu. Tunc nihil &c. ut patet.

¶*Corollarium.* Ergo absolutè loquendo suffragia facta per bonos magis prosunt defunctis & aliis, quam per malos: ut etiam apertè colligitur, ante responsiones argumentorum contra factorum per ly sed. quia rationes quæ sunt in oppositum, videntur concludere &c. Nam magis valet opus bene qualificatum tam ex parte sui, quàm ex parte alterius pro quo fit: quàm ℣ operi dei: qualitas sua bona. Hæc dicta ex textu collecta intelligere de operibus seruata semper conclusione prima. Nam de sacramentis, quantum pendet ex ipsorum opere operato, sentendum est, ut ibi. K

Ad secundum dicendum, q̃ quãuis ex parte eius, q̃ displicet oratio peccatoris non sit accepta, tamen ratione alterius, cuius uice, uel imperio agitur, potest esse Deo accepta.

Ad tertium dicendum, q̃ hoc, quòd peccator faciẽs hmõi suffragia, nullum reportat commodum, contingit ex hoc quòd non est capax talis profectus, p̃pter propriam indispositionem & tamen alij, qui est dispositus aliquo modo, ualere potest, ut dictum * est. G

Ad quartum dicendum, q̃ quamuis opus peccatoris nõ sit viuum, inquantum est eius, põt tamen esse viuum inquantum est alterius, ut dictum * est. H

Sed quia rationes, quæ sunt in oppositum, videntur concludere q̃ non differat, vtrum quis suffragia procuret per bonos, uel per malos, ideo etiam ad eas est respondendum.

Ad primum ergo dicendum, q̃ quamuis aliquis pro certo scire non possit de altero, an sit in statu salutis, potest tamen probabiliter æstimare de his, quæ exterius de homine videt, ex fructu enim suo arbor cognoscit, ut dicitur Matthæi. 7. I

Ad secundum dicendum, q̃ ad hoc, quòd suffragium alteri ualeat, requiritur ex parte eius pro quo fit, capacitas huiusmodi valoris, & hanc homo acquisiuit per opera propria, quæ fecit in uita, & sic Augustinus * loquitur: Requiritur nihilominus qualitas operis, quæ prodesse debet, & hoc non pendet ex eo, pro quo fit, sed magis ex eo, qui facit, uel exequendo, uel imperando. *Lo o citato in 4o gum.

Articvlvs IIII.

Virum suffragia quæ a viuis pro mortuis fiunt faciẽtibus prosint.

Aduarvm sic proceditur. Videtur quòd suffragia, quæ a viuis pro mortuis fiunt, facientibus non prosint, quia si aliquis pro altero debitum solueret, secundum humanam iustitiam ipse à debito proprio non absolueretur, b ergo per hoc q̃ aliquis suffragia faciens, debitum soluit pro illo pro quo facit, ex hoc à debito proprio nõ absoluitur.

2 Præterea. Vnusquisq; q̃d facit, facere debet meliori modo, quo potest, sed melius est iuuare duos, quàm unum. c Si ergo qui per suffragia debitum mortui soluit, à proprio debito liberatur, uidetur q̃ numquam debet aliquis p̃ seipso satisfacere, sed semper pro alio.

3 Præt. Si satisfactio alicuius pro alio satisfacientis æqualiter prodesset sibi, ut ei pro sanctus Thomas per hanc doctrinam militat efficaciter satis, superq; contra omnes prædictos, ac similes.

¶ Secundò habes: quomodo per rationem ostendat, prædictos errores meritò damnari ab Eccl. 29. Reuertentur ad dominũ, & placabitur Deus. Item à Bonifacio Papa de reg. iur. in 6. regul. 72. q̃ facit per alium, est perinde, ac si faciat per seipsum. Hæc ibi. Vbi monstrat, q̃ etiam peccator, ut representat ecclesiam, uel aliũ existẽtem in gratia, placat Deũ precibus suis. Item à Ionæ 3. Videns Deus opera eorum, quia reuersi sunt de uia sua mala, misertus est super malitia, quã locutus fuerat, ut faceret eis, & non fecit. Hæc ibi, de operibus Niniuitarum. Item à psal. 105. Stetit Phinees, & placauit; & cessauit quassatio. Hæc ibi, de opere ipsius Phinees, quando ex zelo Dei occidit Israelitã coeuntem cum scorto. Deus autem non placatur peccato, sed irritatur: sed neque peccator, ut sic, eum placat: quoniam similiter odio sunt impius Deo, & impietas eius. Sap. 14. Item à Leone X. in bullã cõtra errores Lutheri, ubi totam eius doctrinã uniuersaliter damnat ut supr. q. 1. ar. 1. appen. simul cum q. 24. ar. 1. app. Item à concil. Trid. sess. 6. cap. 16. Iustificatis hominibus siue acceptam gratiam perpetuo conseruauerint, siue amissam recuperauerint, proponẽda sunt Apostoli verba, abundare in omni opere bono, scientes, q̃ labor uester non est inanis in domino. Non. n. iniustus est Deus, ut obliuiscatur operis uestri & dilectionis quam ostendistis in nomine ipsius. Nolite amittere confidentiam uestrã quæ magnã habet remunerationem. Hæc ibi. Et can. 7. Si quis dixerit: opa omnia, quæ ante iustificationem fiunt, quacunq; ratione facta sint uere esse peccata, uel odium Dei mereri: Anathema sit. Et can. 21. Si quis in quolibet bono opere iustum saltem uenialiter peccare, dixerit, aut (quod intolerabilius est) mortaliter atque ideo pœnas æternas mereri. Anathema sit. Hæc ibi. b In sermone p mortuis parum à 2. Sed contrà. M

¶ Tertiò habes: quomodo per rationẽ prædicta scripturarum p̃ pro quanto uiue aliter saltem peccatores quandoq; opera Deo grata facere, ac per hoc defunctis prodesse per suffragia insinuant & intelligas, & probes, & tueatis. 3

¶ Quartò uides: quomodo ex iis uicissim Angelica doctrina hæc declaretur, & consoliderur. 4

CONCL. 1a. Opus suffragij, ut expiatiuum pœnæ per modum cuiusdam recompensationis, ita illũ pro quo fit, absoluit à debito

à debito pœnæ: quòd non absoluit facientem ipsum opus. A

¶ PROB. Quia in recompensatione tali consideratur æqualitas iustitiæ: & opus unum satisfactorij potest sufficere ad unius pœnam tollendam, quod non sufficiat ad duorum (patet in text.)

¶ CONCL. 2a. Opus suffragij, ut est meritorium uitæ æternæ, non solum prodest ei pro quo fit: sed facienti magis.

¶ PROB. Quia opus, ut meritorium, procedit ex charitate.

¶ NOT. Præsupponis ista probatio, q̃ charitas est ordinata. Ex hoc enim habeni eam magis p̃dest opus, quàm alteri. Ad huius captum etiam facilioremsu- B

¶ In sermone p mortuis parum à med. nito exemplum Damasceni de unguento: ut dicitur in arg.

1m cõsequentia. Ergo &c. ℟. conceditur. ℣. Tunc nihil &c. ut patet ex conditionib. Pe. hoc enim conceditur non fit, quòd opus, inquantũ meritorium, non prosit etiam faciẽti.

2m illatio cõclusionis. Sic est ℟. conceditur. ℣. ut in ad 1m. C

3m cõsequentia. Ergo &c. ℟. cõceditur. ℣. ut in ad 1m. *Vtrum.* m

4m ex psal. Conuertetur. ℟. quantum ad meritũm, quantum ad satisfactionem. ℣. si videlicet oratio mea uim p̃ satisfaciendo pœnæ tantum alterius. D

5m ex Damasceno. Sib i prodest. ℟. quantum ad meritũm, non, satisfactionem. ℣. ut in ad 1m.

¶ NOT. Intellige prædicta in solutione argumentorum istorum in casu quo ille, pro quo fit oratio, seu quodlibet suffragiũ, E est capax talis actionis: illius hoc est capax, quòd illud opus inest capax satisfactionis illius hoc est capax, quòd illud opus inquantum satisfactorium ad se pertinet. Ad hoc enim, quòd unus possit satisfacere pro alio requiruntur aliquæ conditiones in recipiente, ut q. 13. artic. 2. Rursus. Aduerte attentum hunc posse aliquo modo deseruire intelligentiæ de indulgentijs, ut famile patre potest discurrere supra q. 25. art. 1. &c. & idem mirum, quòd sanctus ad plenum, superque, tota terribuito data sit pro operibus suis, inquantum meritoria fuere: & nobis adhuc prosint, ut ibi dictum fuit.

Appendix.

Vtil. Eccl. 1 E X articulo habes. ¶ Primò, quomodo per rationem excludas à fortiori hæresim Amsdorph. Prat. Amsdorphiani. dicentium, opera alterius nociua esse ad salutem. Adeò. n. pernitiosa illa non esse ad salutem, monstrat articulus, ut & facienti, & alterii, profutura esse dicat. Item Pelagij & Mahometis (Prat. Mahometis) dicentium: opera aliena nihil prodesse, etiam sanctorum. Videt enim hic, q̃ ipsa profitat. Item Lutheri (Prat. Lutheriani) dicentis: opera propria etiam bona, ut a Spiritu sancto piorum corda in habitante, esse peccata. Quòd. n. peccata nõ sint, mõstrat articulus ubi dicit & placere Deo tanquã præsupposita, & nobis prodesse tanquã directè probat.

¶ Secundò habes, quo per rõnem a fortiori ostendas: illam meritò damnari à Eccl. ut ex 1. 2. art. 2. & q. 114. art. 5. app. & 1. par. q. 102. ar. 3. app. Item à psal. 34. Oratio mea in sinu meo conuertetur. Item à Esa. ut ex articul. 1. 2. & 3. elicipõt. Item à Matth. 10. Qui dederit calicem, aquæ frigidæ alicui in nomine meo, non perdet mercedẽ suã. Item à Iacob. 5. Qui cõuerti fecerit peccatorẽ ab errore uiæ suæ, scire debet, q̃ animã eius liberabit à morte: & operit multitudinẽ peccatorũ. Per ly liberabit animam eius, uide q̃ bona alterius prosunt alteri; & p̃ ly operit multitudinẽ peccatorũ uide q̃ prosunt sibimet facienti. *Lib. 4. Sent. dist. 45. ℣. B. in medio. †In Enchiridio ca. 110. in fine tom. 3. & in li. de 8. Dulcit. q. 2. in fine to. 4. & Raban* in lib. de institutione clericor. ca. 44. 2 conel. p

¶ Tertiò habes, quo per rõnem prædicta scripturarũ, & patrum, pro quanto suffragia, seu opera facta pro aliis prodesse & facienti insinuant, & intelligas, & probes, & tueatis. 3

¶ Quintò videas quomodo ex iis vicissim Thomistica doctrina hæc & declaretur, & consoliderur. 4 5

CONCL. 1a. Non potest esse, vt pœna tollatur, nisi prius culpa expietur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ROB. Quia culpa non potest ordinari, nisi per pœnã: & diuinæ prouidentiæ est, nihil in rebus inordinatum relinquere (omnia patent.)

7 Cap. 7. circa med. 3.

¶*Corollarium.* Ex hoc ergo infertur, ut in textu, quòd scilicet cum culpa conuenit manere &c. & id bene semper recolito, contra nimia iudiciorum Dei seruatorem.

¶CONCL. 2ª. Miseria damnatorum nõ potest diminui, sicut nec gloria sanctorum augeri, quantũ ad præmium essentiale.

¶PROB. Quia alias tolleret ad uitæ terminum peruenerunt; sicut & sanctis in patria.

8 Damas. in sermone de his qui dormiũt in medio libus.

¶Examen. Ly quãtum ad præmiũ essentiale. Illud est uidere Deum, ipsoque frui, faciales. Comparatiue igitur ad hoc omne aliud dicitur præmiũ accidentale. Vt gloria corporis, gaudiũ de peccatore pœnitẽte, agente lætitia sanctorum ex profectibus aliorũ exemplo loquuta B. Dominici, atque translatio de imitatione suarum uirtutum ãbonis fratribus suis. Et Thomas de professu ecclesiæ sanctæ per doctrinã ab ipsis nobis uarotibus relictam, & omnium sanctorum de aduentu nouo alicuius defuncti in illam patriam.

¶CONCL. 3ª. Tutum est simpliciter decernere, q̃ suffragia non prosunt damnatis: nec pro eis ecclesia orare iubendit.

¶Examen. Ly non prosunt, ly nec pro eis &c. Idest neque prosunt ex parte charitatis, neq; prosunt ex parte intentionis (unde ar. 1. Nam charitas ecclesiæ ad eos, ratione defectus istorum, non extenditur, neque intentio, cùm ecclesia nõ intendat iuuare diuina cõtra facere, quæ est ut in damnatis finaliter nulla sit redemptio.

¶Examen. Ly tutius. Hoc dicitur propter ultimũ assertũ hoc, quod tolerabilior sit eorum pœna, uel damnatio, sed solum illi, qui in inferno sunt, damnati esse dicuntur, ergo etiam existentibus in inferno suffragia prosunt.

3 Præterea, Dio. *alt. cap. Eccl. Hierar. dicit, Si iustorum orationes & secundum hanc uitã, quãto magis post mortem in illis, qui digni sunt sacris orationibus operantur ex quo potest accipi q̃d suffragia magis prosunt mortuis, q̃ uiuis sed uiuis prosunt etiã in peccato mortali existentibus, cum quotidie oret Ecclesia pro peccatoribus, ut conuertantur ad Deum, ergo etiam, & mortuis in peccato mortali existentibus suffragia ualent.

4 Præterea. In uitis patrum legitur, quod ét Damas.* i sermone supradicto refert, quòd Macharius, inuẽta in uia caluaria cuiusdam defuncti, oratione præmissa quæsiuit cuius caput fuisset, & caput respondit, quod fuerat sacerdotis, qui in inferno erat damnatus, & tamen confessus est oratione Macharii se, & alios iuuari; ergo suffragia Ecclesiæ etiam in inferno existentibus prosunt.

5 Præterea. Dama.* in eodem sermone narrat, q̃ Gre. pro Traiano orationem fundens, audiuit uocem sibi diuinitus dicentem. Vocem tuam audiui, & ueniam h Traiano do. Cuius rei ut Dama. dicit in dicto sermone, testis est Oriens omnis, & Occidens sed constat Traianum in inferno fuisse, quia multorum martyrum necem amaram instituit, ut ibidem Dama. dicit, ergo suffragia Ecclesiæ, ualẽt etiam in inferno existentibus.

SED CONTRA est quod dicit Diony.*7. cap. Eccl. Hierar. Sum mus sacerdos pro immundis non orat, quia in hoc auerteretur à diuino ordine, & communiter ibidem dicit quod peccatoribus non orat remissionem, quia non audiretur pro illis, ergo suffragia existentibus in inferno non ualent.

Præterea, Grego.* dicit in 34. lib. Moral. Eadem causa est cur non oretur tunc, scilicet post diẽ iudici pro hoibus æterno igne damnatis, quæ nunc causa est quare non oretur pro Diabolo, & Angelis eius, æterno supplicio deputatis, quæ etiam nunc causa est quare Sancti non orent pro hominibus infidelibus, impiisque defunctis, quia de eis utique quos æterno damnatos supplicio iam nouerint, aute illum iudicis iusti conspectu orationis suæ meritum cassari refugiunt, ergo suffragia in inferno positis non ualent.

Præterea. Multa habentur ex uerbis Augustini qui sine fide operante per dilectionem, eiusque sacramentis de corpore excũt frustra uel à suis eiusmodi officia impenduntur: sed omnes damnati sunt huiusmodi, ergo eis suffragia non prosunt.

RESPONDEO, Dicendum, quòd circa damnatos fuit duplex opinio. Quidam dixerunt in hoc distinguendum esse dupliciter. Vno modo quantum ad tempus, dicentes quod post diem iudicii nullus in inferno existens aliquo suffragio iuuatur, sed ante diem iudicii aliqui iuuantur suffragiis Ecclesiæ. Alio modo distinguebant quãtum ad personas in inferno detẽtas, inter quos aliquos dicebãt esse ualde malos, qui scilicet sine fide, & sacramẽtis decesserunt, & talibus quia de Ecclesia non fuerunt, nec meriro, nec numero, suffragia Ecclesiæ prodesse non possunt. Alii uero sunt non ualde mali, qui scilicet de Ecclesia fuerunt numero, & fidem habentes, & sacramẽtis abluti, & aliqua opera de genere bonorum facientes, & talibus suffragia Ecclesiæ prodesse debent.

Sed occurrebat eis quędam dubitatio eos perturbans, quia, scilicet uidebatur ex hoc sequi, cum pœna inferni sit finita secundum intensionem, quãuis durationc infinita existat, q̃ multiplicatis suffragiis, pœna illa totaliter auferetur, quod est error Origenis.* Et ideo, hoc inconueniens euadere multipliciter uoluerunt. Præpositiuus enim dixit, q̃ tantum possunt suffragia pro damnatis multipliari, q̃ à tota pœna redduntur immunes non quidem simpliciter, ut Origenes posuit, sed ad tempus, scilicet usque ad diem iudicij, tunc enim animæ iterato corporibus coniunctæ in pœnas infernales sine spe ueniẽ detrudentur.

Sed ista opinio uidetur diuinæ prouidentiæ repugnare, quæ nihil in rebus inordinatum relinquit. Culpa autem non potest ordinari, nisi per pœnam, unde[m] nõ põt esse ut pœna tollat nisi prius culpa expiet, & ideo cũ culpa continue maneat in damnatis, eorum pœna nullatenus interrũpetur.

Et ideo Porretani alium modum inuenerunt, dicentes, q̃ hoc modo proceditur in diminutione pœnarum per suffragia, sicut proceditur in diuisione linearum, quæ cum sint finitæ, tamen in infinitum diuidi possunt, & nunquam per diuisionem consumuntur, dum sit subtractio non secundum eandẽ quantitatẽ, sed sm eandẽ proportionem: Velut si primo auferatur pars quarta totius, & secundo pars quarta illius quartæ, & sic deinceps in infinitum. Et similiter dicunt q̃ per primum suffragium diminuitur aliquota pars pœnæ, & per secundum

secundum legẽ communẽ quod ponitur in textu à ly sed tamen modus, qui à quibusdam ponitur &c. usque ad finem hanc, & dicitur

9 lib. 1. de Paradiso c. 6. & 10. Ferr. Greg. lib. 34. mora. ca. 16. Vide infra q. 99. ar. 1.

dicitur ly tutius, &c. parando conclusionem hãc ad primo modo in littera recitatas. Totaliter enim reprobati sunt ab ante hoc ultimũ assertum in corp. recitati. corp. positi, & præpositiui, & ut ibi patet. Licet n. utatur quandoque S. Thomas uerbis illis ly ui detur uel similibus: tamen huiusmodi, ratione modestiæ dicta solum modò, accipienda sunt: ut plenius apparet ex reprobatione contra Aluisiodorensẽ, quãuis eius positio esset inter alias prædictas minus absurda.

*Id habet Aluisiodorẽsis li. 4. Sent. tract. 14. q. 1.

¶Ly simpliciter. Idest nullo addito seu absolute. Quasi dicat, hoc in concilio fuit determinatum ab ipsa ulla gloria de præcedentibus & huiusmodi admittãdã est.

¶Ly non prosunt. Cum hoc tamẽ stat q̃ damnatis prosint improprijssime suffragia, modo illo scilicet, quo Albertus magnus in compendio suæ theologiæ lib. 7. cap. 3. circa finem loquitur. Vult enim, q̃ inquantum ex suffragijs aliquorum unionum conuertuntur aliqualiter ad bonã fragem, & tandem in mãs æternam, intantum damnatis prosit illud suffragiũ, & hoc p modum causãlis diminutionis. Patet nãque: q̃ quanto plures damnabantur, tãto accidentaliter faltem, fiet pœna priorum ibi existentium; & consequenter ab oppositis ex eo, q̃ per suffragia prædictorum uniuersum quidam alij iuuantur, ne damnationẽ incurrant, sequitur, q̃ damnatis tam existentibus pœna illa maior, quæ poterat illis contingere ex aduentu illorum, per impedimẽtum quorundam fidelium, & hoc fuit intellectus Alberti.

*Li. 9. Moral. c. 17. Post. me.

¶PROB. Quia id ex authoritatib[us] inductis, uim ex repro bationibus positionũ prædictarum in textu, patet.

1ᵐ ex Ma-

pars aliqua remanentis secundũ candem proportionem.

Sed iste modus multipliciter defectiuus est. Primo, quia infinita diuisio, quæ congruit cõtinuo quantitati, non uidetur posse ad quantitatem spiritualem trãsferri. Secundo, quia non est aliqua ratio, quare secundum suffragiũ minus de pœna diminuat quam primũ, si sit æqualis ualoris. Tertio, quia pœna diminui non põt, nisi diminuat, & culpa, sicut nec auferri nisi ablata. Quarto, quia in diuisione linęę tandem peruenitur ad hoc, quod non est sensibile corpus, corpus enim sensibile non est in infinitum diuisibile, & sic sequeretur q̃ post multa suffragia pœna remanẽs propter sui paruitatem non sentiretur, & non esset pœna.

Et ideo alii alium inuenerunt modum. Altisiodorensis enim dixit, q̃ suffragia prosunt damnatis non quidem secundum diminutionem pœnæ, uel per interruptionẽ, sed per confortationẽ patientis, sicut si homo portaret graue onus, & faciem suam perfunderet aqua, sic enim confortaretur ad melius portandum cũ tamen onus suum in nullo leuius fieret.

Sed hoc iterum esse nõ potest, quia aliquis plus, uel minus æterno igne grauatur, ut Greg.* dicit secundum meritum culpæ, & inde est, q̃ eodem igne quidã plus, quidam minus cruciantur. Vnde cum culpa damnati immutata re maneat, non potest esse q̃ leuius pœnã ferat. Est nihilominus, tpre dicta opinio, & præsumptuosa, utpote Sanctorũ dictis cõtraria; & uanã, nulla auctoritate fulta; & nihilominus irrationalis: tum quia damnati in inferno sunt extra uinculũ charitatis, secundum quam opera uiuorum continuantur defunctis, tũ quia totaliter ad uitæ terminum peruenerũt, recipientes ultimam pro meritis retributionem, sicut, & Sancti, qui sunt in patria. Quod enim adhuc restat de pœna, uel gloria corporis, hoc nõ ad uiatoris nõ pertinet; cũ gloria essentialiter, & radicaliter existat in ãa; & similiter miseria damnatorũ: & ideo nõ põt eorũ pœna diminui, sicut, nec gloria Sanctorũ augeri quantum ad præmiũ essentiale.* Sed tñ modus quo à quibusdã ponitur, q̃ suffragia prosunt damnatis, posset aliquo modo sustineri; ut si dicat q̃ non prosunt, neque quantum ad diminutionem pœnæ, uel interruptionẽ, uel quantũ ad diminutionẽ sensus pœnæ; sed quia ex huiusmodi suffragijs eis aliqua materia doloris eis subtrahitur, quæ eis esse posset, si ita se abiectos conspicerent, q̃ pro eis nullã curã haberent, quæ materia doloris eis subtrahitur, dum suffragia pro eis fiunt. Sed illud ét nõ põt esse secundum legem cõem, quia ut Augustinus dicit in lib. de cura p mortuis agenda, q̃ præcipue de damnatis est uerum. Ibi sunt spiritus defunctorum, ubi nõ uidẽt quæcunque aguntur, aut eueniũt in ista uita hominibus: & ita non cognoscunt qũ pro eis suffragia fiũt; nisi supra cõem legẽ hoc remediũ diuinitus detur aliquibus damnatorũ; quod est uerbũ omnino incertũ. Vnde Curius est simpliciter dicere, q̃ suffragia non prosunt damnatis; nec pro eis Ecclesia orare intẽdit, sicut ex inductis auctoritatibus apparet.

AD PRIMVM ergo dicendum, q̃ donaria idolorum non fuerũt inuenta apud illos mortuos, ut ex eis signum accipi posset, q̃ in reuerentiam idolorum ea deferrent; sed ea acceperunt ut uictores, quia eis iure belli debebatur, & tamen per auaritiam ueniabiliter peccauerunt. Vnde non fuerunt in inferno damnati, & sic suffragia eis prodesse poterant.* Vel dicendũ, secundũ quosdam, q̃ in ipsa pugna uidentes sibi periculũ imminere de peccato pœnituerunt, secundum illud Psal. 77. Cũ occideret eos, quærebãt eũ, & hoc probabiliter põt æstimari, & iõ q̃ eis fuit oblatio facta.

AD SECVNDVM Dicendũ, q̃ in uerbis illis, damnatio large accipit q̃ quæcũq; punitione, & sic includit ét pœnã purgatorij, quæ quãdoq; totaliter expiatur, quandoque autem non, sed diminuitur.

AD 3ᵐ dicendũ, q̃ quantum ad hoc magis acceptat suffragiũ pro mortuo, q̃ pro uiuo, quia magis indiget, cum nõ possit sibi auxiliari, sicut uiuus, sed quantum ad hoc, unus est melioris conditionis, quia potest transferri de statu culpæ mortalis in statum gratiæ, quod de mortuis dici non potest; & ideo non eadem causa orãdi pro mortuis, & pro uiuis.

AD 4ᵐ dicendum, quod illud adiutorium non erat, quod pœna eorum diminueretur, sed in hoc solo, ut ibidem dicitur, quod eo oramte, concedeba-

chab. Donaria dolorum i. ablata in signũ uictoriæ. non, ablata in reuerentiã idolorũ. ¶. Tunc nihil &c. Nã ex hoc non fuerunt in inferno damnati.

Ité de minori. In peccato mortali decessisse. 2. & nisi pœnituissent. ¶. Tunc nihil &c. ut patet. Vide 2ᵐ ipsõlum litteræ ly uel dicendum &c.

2ᵐ ex Augustino. Damnatio large accepta non ad proprie. ¶. Hæc n. solum damnatis conuenit. Tunc nihil &c. Nam ét existentibus in alio loco pœnali extra infernũ conuenit damnatio large sumpta.

* Cap. 13. 14. 15. 16. 10. 4.

3ᵐ ex Dionysio. Quãdiu mãgis post mortem? ¶. attenta indigentia mortuorum in purgatorio existentium; non autem, uerũ ¶. tento statu culpæ mortalis. ¶. utin textu. Tunc nihil &c. ut patet applicando.

4ᵐ ex uitis patr. & Damasc. iuuat. ¶. habitatrice non autem, uerũ ¶. ut

Ad arg. 1. & 3. Sed contra & Aug. in Enchir. c. 110. in 3. & de ciuit. lib. 21. ca. 13. 21. & 24.

Rãño 2ª.

* Decret. causa 13. q. 2. c. 10. incip. In præsenti.

Universidad de Deusto
Biblioteca

in ibid. dicitur, & in tex. Tunc nihil &c. Nam conclusio intelligit de innumine vero, qñ dicit, q̄ non p̄sunt suffragia damnatis.

5m ex Damasceno. Veniam Traiano do. 1. &. ut suscitetur à mortuis, & pœnitentiam agat. ¶ Tunc nihil &c. Nam miraculose hoc fuisse factū non est inconueniēs. Non.n. inde sequit q̄ aliquis in inferno deputatus finaliter secundum supe. riores causas. i. secundum dispositionem diuini propositi: ab ipso inferno quandoque liberetur: qđ erat sensus conclusionis. In ídebat nāque 3ª. conclusio. q̄ in inferno sic existē tibus nulla datur liberatio, aut suffragio rū participatio. Vnde q. quis, puta Traianus, i inferno secū dum meritorū suorum iustitiā præsentem deputatus, ad ui tam miraculose re uocetur consecutu rus ueniam de pec catis hoc non est cō tra conclusionē. Et hæc responsio uidetur melior.

Item de conclusione. Valet & de speciali priuilegio, non, de lege cōmuni. ¶ Tunc nihil &c. Non.n. conclusio intelligit de speciali priuilegio, sed de lege cōmuni. Vide 3m. responsum literæ ly uel dicendum secundum quosdā: quòd anima Traiani &c.

¶ NOT. Ex hac responsis aduerte non derogari dicto communi: q̄ felicitas inferno nulla est redemptio. Nam de rege. tur in 6. regula 28. dicitur quæ à lege communi exorbitāt, nequaquā ad cōsequentiam sunt trahenda. Ex hac ergo regula infertur quòd non uitiatur dictum commune præcedēs

*Cap. 17. ex 2. quòd speciali ter priuilegio uel pri uilegio, cessante quandā to. 4. piam pœna Traianum aliter à diuina clementia dispositum eſt. Hæc dicta fiat etiam pro ar. 6. ad primū, & aliis similibus.

*Alias ibi.

Regula in iis, de cō sequētiis.

tur eis ut mutuo se uiderent, & hoc aliqđ gaudiū nō uerum, sed phantasticum habebant, dum impediebatur hoc, quòd desiderabant. Sicut, & dæmones gaudere dicuntur, dum homines ad peccatum pertrahūt, quamuis per hoc eorum pœna nullatenus minuatur; sicut non minuitur angelorum gaudium, per hoc quòd malis nostris compati dicuntur.

AD QVINTVM Dicēdum, quòd de facto Traiani hoc modo potest probabiliter æstimari, quòd precibus Beati Gregorii ad uitā fuerit reuocatus, & *ita gratiam consequutus sit, per quam remissionem peccatorum habuit, & p consequens immunitatem a pœna; sicut etiam apparet in omnibus illis, qui fuerunt miraculose à mortuis suscitati, quorum plures constat idolatras, & damnatos fuisse. De omnibus enim simpliciter dici oportet, quòd non erant in inferno finaliter deputati; sed secundum præsentem propriorum meritorum iustitiam. Secundum autem superiores causas, quibus præuidebantur ad uitam reuocandi, erat aliter de eis disponendum. r Vel dicendum secundum quosdam, quòd anima Traiani non fuit simpliciter à reatu pœnæ absoluta, sed eius pœna fuit suspensa ad tempus, scilicet usque ad finem iudicii. Nec tamen oportet quòd fiat communiter p suffragia, quia aliqua sunt, quæ lege communi accidūt, & alii sunt humanarum limites rerum, alia diuinarum signa uirtutum, ut Augustinus dicit in libro de Cura mortuis agenda.

peccato ad mortem, quam damnatus iam in inferno? Ergo. fortioti, pro ipsis rogare nobis non suadetur. Item à Psal. 48. Nō miseratis omnibus operantibus iniquitatem. Hæc de. Damnati uerò præ quibuscunque alijs operantur iniquitatē: & si aliorū suffragia eis prodessent, Deus per hunc modū illis misereretur. Item à Psal. 68. Neque absorbeat me p fundū, neque urgeat super me puteus os suum. Hæc ibi. Tanta uales illud demergi in profundum, & puteum urgere os sibi super aliquem: quā ri uideretur a iustē tes in illo profundo & puteo, non posse a quoquam iuuari.

Cap. pro obeundū bus 13. q. 2.

Quòd sanè mōstrat simul, & addit confirmationem ad præ dicta, duos in inferno ponimus multa inflamia gutam soldmodo aquæ pro cruciatus sui refrigerio postulans: nec tamen ab Abraham misericordia pleno impetrans. Luc. 16. Item ab authoritatibus in argum. sed contra. Ex his notat opiniones reprobatas in textu nō esse iuras. Proquo & uide supra q. 16. ar. 3. appen. & 1. par. q. 62. ar. 8. & q. 64. ar. 2. quoniam ad exigentiā errorem in textu narratum declinare quoquo modo uidentur. Licet enim & Præpositinus, & Gilbertus natione Gallus cognomento autem porretanus, & quidā alij ab illo errore origenis declinare contendant tamen non totaliter immunes euadere uidentur: ut apparet ex literis.

¶ Secundò habetur quomodo per rationem præmissa scripturarum & patrū, pro quanto suffragia damnatis in inferno non prodesse infinuant, & intelligas, & tueatis.

¶ Tertiò uidet. quo modo ex ijs uicissim Angelica doctrina

ARTICVLVS VI.

Vtrum suffragia prosint existentibus in purgatorio.

AD SEXTVM sic proceditur. Videtur quòd nec etiam existentibus in Purgatorio. Quia purgatorium pars quædam inferni est: sed in inferno h nulla est redēptio. Et Psal. 6. dicit. In inferno autem quis confitebitur tibi? ergo suffragia his, qui sunt in Purgatorio non prosunt.

2 Præterea, Pœna Purgatorii est pœna finita, si ergo per suffragia aliquid de pœna dimittitur, tantum poterunt multiplicari suffragia, quòd tota tolletur; & ita peccatum remanebit totaliter impunitum, quod uidetur diuinæ iustitiæ repugnare.

3 Præterea, Ad hoc animæ sūt in Purgatorio, ut ibi purgatæ, puræ ad regnum perueniant: sed nō potest purgari h nisi aliquid circa ipsam fiat, ergo suffragia facta per uiuos f pœnam Purgatorii non diminuunt.

4 Præterea Si suffragia existentibus in Purgatorio ualent, maxime ea uidentur ualere, quæ sūt ad imperium eorum facta; sed hæc non semper h ualent: sicut si aliquis decedens disponat tot suffragia pro se fieri, quæ si facta essent, sufficerent ad totam pœnam abolendam, posito ergo q̄ huiusmodi suffragia differantur quousque ille pœnā euaserit, illa suffragia nihil ei prodessent, non enim potest dici quòd profint antequam fiant, postquā autem sūt facta, eis non indiget, quia iā pœ

hæc & declaretur, & confolidetur.

QVÆSTIO. LXXI.

ART. VI.

CONCL. Non est dubium: quin suffragia per uiuos facta existentibus in purgatorio prosint.

¶ Examen. Ly non est dubium. Scilicet in fide catholica. Est enim hæc conclusio de fide: ut in appen. sequentiali patet.

¶ PROB. Quia opera unius possunt ualere alteri ad satisfactionem (quæst. 13. art. 2.) & pœna purgatorij est in supplementum satisfactionis illis data, (ut in tex.)

Examen.

¶ Examen. Ly in supplementum satisfactionis. Per hoc ostenditur q̄ satisfactio illarum animarum est uoluntaria. Al oquin non satisfacerent. Item per hoc ostenditur q̄ illius pœnæ horror naturalis, quem habent illæ animæ, non est peccatum: aliquin illa pœna, cui naturalis hic horror est annexus, non esset

Contra errorē de existentibus i purgatorio.

*Li. 4. 3tr. distin. 45. §. B. ante mediū & in fine.

†Ex Aug. 1 Enchiri dion. c. 10. tom. 3. & in lib. de cura pro mortuis gerēda c. 1. & vlti. & in 8. q. Dulcitij q. 2. to. 4.

*Cap. 7. p. 3. non p cul à fine.

† Quæst. 13. arti. 2. & q. 16. 25. artic. 1. & arti. 1. 2. & 5. huius quæst.

*Al. simpliciter.

†Al. deputati.

*Inter principia & media sermonis ex pūs ci tati.

*li. 10. Moral. c. 23. in med.

*Ibi. 2ª. †in sermone de defunctis paulo an te med.

fatisfactio. Et hoc cō tra Lutherum damnatum in bulla Leonis X. dicentem: q̄ in purgatorio animæ finē inter missione peccant, quandiu quærūt requiem, & horrent pœnas.

1m de minori In inferno. i. damnatorum: non, purgandorum. §. Tunc nihil &c. Vide art. 1. ad 1m pro intelligentia de ly qui sunt tali pœnæ addicti.

Item illatio cōclusionis. Ergo &c. 2. & negat illatio §. Nam hmōi authoritates sunt exponendæ &c. ut in textu. Vide 2m respon sum ly uel dicendum secundum Damascenum &c.

¶ NOT. Damascenus hic uidetur habuisse sensum aliqué eorū quæ tanguntur ar. 1. ad 5m. Sed quæquid sit de hoc, stat in prima responsione p̄ sentis textus, tanquā meliori.

2m de consequente. Et ita peccatū remanet. i &. totaliter impunitum. negatur hoc. § quia pœna unius &c. ut in textu fin. Patet autem apertissimè ex eo, q̄ pœna unius pro altero purgādo computatur ei, q̄ peccatum alterius in purgatorio existentis non remanet impunitum.

3m minor. Non potest purgari nisi aliquid circa ipsam fiat. q. uel nisi ali quis sustineat pœnam in satisfactionem ipsius. § Tunc nihil &c.

¶ *Corollarium*. Aliquid ergo fit circa ipsam animam, sed nō modo illo, quo intendebat arguens. Non enim anima, puta Petri, punitur amplius usque ad ostauū gradum pœnæ, quando suus amicus uiuens exoluit pœnas totius gradum pro illa. Et tamen circa illam aliquid fit: quia pœna ipsa diminuitur, aut omninò tollitur.

nas euasit, ergo suffragia existentibus in Purgatorio non ualent.

SED CONTRA est quod dicitur in litera - ex uerbis Aug.† q̄ suffragia prosunt his, qui sunt mediocriter boni, uel mali; sed tales sunt, qui in Purgatorio detinentur, ergo, &c.

Præterea, Dion.* dicit 7. cap. Eccle. Hier. q̄ diuinus sacerdos pro mortuis orās, pro illis orat, qui sanctè uixerunt, & tamen aliquas maculas habuerūt ex infirmitate humana contractas, sed tales in Purgatorio detinentur, ergo, &c.

RESPONDEO, Dicendum, q̄ pœna Purgatorij est in supplementum satisfactionis, quę non fuerat plene in corpore consummata: & ideo quia sicut ex dictis † patet, opera uni⁹ possūt ualere alteri ad satisfactionem, siue uiuus siue mortus fuerit ᵐ, non est dubium quin suffragia per uiuos facta existentibus in Purgatorio prosint ⁿ.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd authoritas illa loquitur de inferno damnatorum in quo nulla est redemptio, quantum ad illos, qui sunt 'tali pœnæ addditi. 'Vel dicendum secundum Damas. † in Sermone de dormien. quòd huiusmodi auctoritates sunt exponendæ secundū causas inferiores, ideſt, secundum exigentiam meritorum eorum, qui pœnis deputantur, sed secundum diuinam misericordiam, quę uincit humana merita ad præces iustorum, aliquando aliter disponitur, quàm sententia prædictarum auctoritatum continetur. Deus aūt mutat sententiam, & non consilium, ut dicit Grego.* unde & Damas. ponit ad hoc exempla de Niniuitis Achab, & Ezechia, in quib. apparet q̄ sententia contra eos lata diuinitus, fuit per diuinam misericordiam commutata.

AD SECVNDVM dicendum, q̄

4m de minori. Non semper ualent & quantum ad efficatiam suffragiorum ex opere operato, uel ex opere operante exequentis procedentem: non, quantum ad efficaciam suffragiorum ex opere operante principalis agentis procedentem. §. Tunc nihil &c.

non est inconueniens si multiplicatis suffragijs pœna existentiū in Purgatorio annihiletur: non tamen sequitur quòd peccata remaneant impunita, quia pœna unius pro altero accepta alteri computatur.

AD TERTIVM dicendum, q̄ purgatio aiæ per pœnas Purgatorij nō est aliud quā expiatio reatus impedientis à perceptione gloriæ, & quia per pœnam, quā unus sustinet pro alio, pōt reatus alterius expiari, ut dictū est, non est inconueniens si per vnī⁹ satisfactionē alius purget.

AD QVARTVM dicendum, q̄ suffragia ex duobus ualeāt, scilicet ex opere operate, & ex opere operato; & dico opus operatum non solum Ecclesiæ sacramentum, sed effectum acccidētem ex operatione, sicut ex collatione eleemosynarum consequitur pauperū releuatio, & eorum oratio pro defuncto apud Deum. Similiter opus operans pōt accipi ex parte principalis agentis, uel ex parte exequentis. Dico ergo, q̄ quàm cito moriens disponit aliena suffragia fi bi fieri, præmium suffragiorum plene consequitur, ante etiam quàm fiant quantum ad efficaciam suffragij, quæ erat ex opere operante principalis agētis: sed quantum ad efficaciam suffragiorū, quæ est ex opere operato, uel ex opere operante exequentis, non consequitur fructum antequam suffragia fiant, & si prius contingat ipsum à pœna purgari, quantum ad hoc fraudabitur fructu suffragiorū quod redundabit in illos quorum culpa defraudatur, non enim est inconueniēs quod aliquis defraudet per culpam alterius in temporalibus: *(Pœna autem Purgatorij temporalis est) quamuis quantum ad æternam retributionem nullus defraudari possit nisi p propriā culpam.

non est inconueniens si multiplicatis suffragijs pœna existentiū in Purgatorio annihiletur: non tamen sequitur quòd peccata remaneant impunita, quia pœna vnius pro altero accepta alteri computatur.

AD TERTIVM dicendum, q̄ purgatio aiæ per pœnas Purgatorij nō est aliud quā expiatio reatus impedientis à perceptione gloriæ, & quia per pœnam, quā unus sustinet pro alio, pōt reatus alterius expiari, ut dictū est, non est inconueniens si per vnī⁹ satisfactionē alius purget.

AD QVARTVM dicendum, q̄ suffragia ex duobus ualeāt, scilicet ex opere operate, & ex opere operato; & dico opus operatum non solum Ecclesiæ sacramentum, sed effectum acccidētem ex operatione, sicut ex collatione eleemosynarum consequitur pauperū releuatio, & eorum oratio pro defuncto apud Deum. Similiter opus operans pōt accipi ex parte principalis agentis, uel ex parte exequentis. Dico ergo, q̄ quàm cito moriens disponit aliena suffragia fi bi fieri, præmium suffragiorum plene consequitur, ante etiam quàm fiant quantum ad efficaciam suffragij, quæ erat ex opere operante principalis agētis: sed quantum ad efficaciam suffragiorū, quæ est ex opere operato, uel ex opere operante exequentis, non consequitur fructum antequam suffragia fiant, & si prius contingat ipsum à pœna purgari, quantum ad hoc fraudabitur fructu suffragiorū quod redundabit in illos quorum culpa defraudatur, non enim est inconueniēs quod aliquis defraudet per culpam alterius in temporalibus: *(Pœna autem Purgatorij temporalis est) quamuis quantum ad æternam retributionem nullus defraudari possit nisi p propriā culpam.

Augu. in Ps. 103. cō ci. 3. & in Ps. 37. circa mitū tom. 8.

APPENDIX.

Vtil. p 5 Eccl. &c.

EX articulo habes primò: quo pertinentem ostendas meritò esse à fortioti insinuatum ab Ezechiel. 14. quòd suffragia uiuorum non prosunt in inferno existentibus &c. Si fuerint Daniel, Iob, & Noë in medio eius, uitam ergo dicit omnes; quia nec filios, nec filias liberabunt, sed ipsi soli liberabuntur. Vbi prophetæ ostenditur, à fortiori, q̄ damnati in inferno à suffragijs uiuorum non iuuantur: ut patet intelligēti. Item à 1. Ioan. ult. Qui scit fratrem suum peccare peccatum ad mortē, non pro illo dico, ut roget quis. Hæc ibi. Quia autem magis peccat

¶ Secundò habes: quomodo per rationem offendas; hanc meritò damnari à Conc. Flor. sess. vlt. in lit. sanct. vnion. Definimus &c. Si uerè pœnitentes in Dei charitate decesserint, antequam dignis pœnitentiæ fructib. de commissis satisfecerint, & commissis animas eorum pœnis purgatorijs post mortem purgari. Et, ut à pœnis huiusmodi releuentur, prodesse eis fidelium uiuorum suffragia, missarū celebrationes, sacrificia, orationes, & eleemosynæ, ac alia pietatis officia quæ à fidelibus pro alijs fidelibus fieri consueuerunt secūdum ecclesiæ institutā. Hæc ibi. Item à Concil. Trident. sess. vigesima quinta de

†Aug. de Ciu. Dei lib. 21. c. 24.

Vtil. p 5. Eccl. &c.

Ex articulo habes: ¶ Primòquo modo per rationem interimas hæresim Aerij (Pta. Aetiani. Albigenses, Pauperes de Lugduno. Dicentis: suffragia, orationes, eleemosynas, missas, &c. nihil prodesse defunctis a uiuis pro illis facta. Intelligo per ly defunctis, existentes i purgatorio: aliquin neque hæresis, neque error esset.

¶ Secundò habes: quomodo per rationem offendas; hanc meritò damnari à Conc. Flor. sess. vlt. in lit. sanct. vnion. Definimus &c. Si uerè pœnitentes in Dei charitate decesserint, antequam dignis pœnitentiæ fructib. de commissis satisfecerint, & commissis animas eorum pœnis purgatorijs post mortem purgari. Et, ut à pœnis huiusmodi releuentur, prodesse eis fidelium uiuorum suffragia, missarū celebrationes, sacrificia, orationes, & eleemosynæ, ac alia pietatis officia quæ à fidelibus pro alijs fidelibus fieri consueuerunt secūdum ecclesiæ institutā. Hæc ibi. Item à Concil. Trident. sess. vigesima quinta de

Universidad de Deusto
Biblioteca

lijs, & nouissimè in hac Oecumenica synodo docuerit, purgatorium esse, animasq; ibi detentas fidelium suffragijs, potissimùm verò acceptabili altaris sacrificio iuuari: præcipit sancta synodus &c. Hæc ibi. Item ab eod. sess. 22. cap. 2. de sacrificio missæ ait. Pro defunctis in Christo, nondum ad plenum purgatis, titè iuxta Apostolorū traditionem, offeratur. Hæc ibi. Vbi manifestè Apostolorum traditionē, vide ab eod. ibid. can. 1. Si quis dixerit missæ sacrificiū solū prodesse fumenti, neque pro vitis & defunctis, pro peccatis, pœnis, satisfactionibus, & alijs necessitatibus offerri debere. Anathema sit. Hæc ibi. His tamen visis cauendum, ne sensum Lutheranum incidamus: qui dixit, q animæ ex purgatorio liberatæ suffragijs viuentium minus beantur, quàm si per se satisfecissent, Hic enim eius error, postquam recitatus est, damnatur à Leone X. in bulla contra errores Lutheri: quā universaliter damnationē vide, q 1. art. 1. adiunct. 1. q. 14. art. 1. appen. item 3. sec. ut ar. 3. appen. Vide Rosensium ar. 40. ubi disputantem contra Luth.

Error dā natus. *Li. 4. Sen ten. dist. 45. §. 8. in medi.

¶Tertiò habenq̃do per rōnem prædicta parrū, & scripturarū, pro quanto suffragia prodesse in purgatorio existentibus infimum, & intelligas & probes, & defendas.

¶Quarò videas quomodo exijs vicissitudinem Angelica doctrina hæc & declaretur, & confolidetur.

QVAEST. XXI. ART. VII.

306 †August. lib. 21. de ciuitate Dei. c. 24. tom. 5.

CONCL. Suffragia viuorum pueris existentibus in limbo prodesse non possunt.

¶PROB. Quia per opera viuorū statos mortuorum mutari non potest (patet ar. 1. & 2.) & pueri illi deficiunt à statu gratiæ.

¶Corollarium. Ergo ex hoc, q̃ non pōt mutari status concludit sanctus doctor, q̃ non possunt iuuari per suffragia. Ex merito Nam cum omne meritum secundū intentionē auferri possit per multiplicationem suffragiorū (vt ar. 3. corp. & 6. ad 1^m. patet.) & illa pœna, quamuis duratione infinita prorogatur, tū finita secundum intentionē, sequeretur, q̃ si iuuarentur suffragijs viuorū, tunc totaliter aliquando pœna illorum auferetur. Multiplicatis n. suffragijs diminueretur magis, & adhuc magis, si magis multiplicarentur: & sic tandē ad exhauriendā illius pœnā deuenirēt. Ex hoc igit̃ probationis decursu, vide q̃ optimè S. Doctor arguerit illos errāres ar. 5. circa suffragia defuncto erogata.

1^m consequens. Maximè decens est, vt pijs viuentium suffragijs alio rum. & eis iam fruentibus prosint. §. Nam posse non est tempus gratiam acquirendi. Tunc nihil &c. vt patet.

¶NOT. 2. Monstratur per textuale responsum, q̃ ad suffragia participanda requiritur necessariò, q̃ pars participans sit in gratia. Aliquin sicut pars corporis à reliquo existanō participat emolumentum aliquod vitale, aut ciborum assumptorum ab ore corporis sic extra charitatem defuncti nullum ecclesiæ suffragium participare possunt. Propter hoc dictum est art. 1. & 2. q̃ ad participanda suffragia requiritur primò charitatis connexio. Concludendum igitur ex omnibus simpliciter est: q̃ nullus defunctus existens extra gratiam participare potest ecclesiastici corporis emolumentum.

2^m ex Augustino. Non valde malis. &c. baptizatis: q̃ aliter. S. Tunc nihil &c. vt patet.

¶Corollarium. Ergo pueri illi nō sunt valde mali, & tamen suffragia à non valde malis percepta percipere non possunt. Ratio est, quia de peccatis actualibus tātùm intelligitur dicendo, q̃ non sunt valde mali. Alioquin valde mali sumus quia in nec cato mortali sumus nō actuali quidem, sed originali.

* Aug. in li. de prædestinat. Sanctor. ca. 12. 10. 7. & tractatu. 44. in Ioannem sup illud. Venit nox, quando, &c. 10m. 9.

APPENDIX.

EX articulo habes. ¶Primòquo modo per rationem ostendas, meritō infinitam à Conc. Senonensi in decretis fidei decret. 11. q̃ pueri in originali defuncti non iuuantur suffragijs viuorum: & sic. Cūm adi pœnæ temporalis, aut venialis peccati tantum reos repetæ nonduquam intrarat, nec illi patebat aditus in cœlestem illam Hierusalem, in quam nihil intrat coinquinatum, nec item gehennæ subiacebat, quippe qui grauæ sit particeps: sit, ut primum purgetur ex ijs, quæ gessit in corpore: tali tandem aliquando futurum, sic tamen

† Vtil. 2. 3. eccl. &c.

quasi per ignem; ideo semper interim salute, ex remanentibus in eo fide, spe, charitate secorus. Hæc ibi. Vbi ab oppositis in fauat (ut patet intelligenti) q̃ extra charitatem defuncti existentes non iuuantur suffragijs, de quibus loquitur in illo decreto: & consequenter q̃ nec pueri existentes in limbo. Ex eiusdem etiā concilij verbis ultimis profligatur hæresis Lutheri dicentis, q̃ animæ in purgatorio non sunt securæ de sua salute, saltem omnes. Quæ & damnatur, post eius reiterationem à Leone X. in bul la sua contra errores Luther. Hanc damnationem vide supra q. 1. art. 1. simul cum q. 24. ar. 1. app.

¶Secundò habes: quomodo per rationem prædicta concilij Senonen. pro quanto virualiter quod dicimus insinuant, & intelligis, & defendas.

¶Tertiò vides: quomodo ex ijs vicissim Angelica doctrina hæc declaretur, & confolidetur.

QVÆST. LXXI. ART. VIII.

CONCL. Sanctis, qui sunt in patria, iuuari per suffragia non competit.

¶PROB.

¶PROB. Quia per ipsa iuuari non competit ei, qui non est indigens.

¶NOT. Signanter vtuntur hoc vocabulo, iuuari, probatio & conclusio: cum tamen titulus visus fuerit isto vocabulo, profuturi. n. pte supponit indigentiam, prodesse verò non item, si vnus iuxta illissime loquamur: & obsequeter per hanc diuersitatem vocabuli in respondendo, & ostendere, velle videtur, quòd suffragia sanctos iuuare licet nullo modo possint, tamē possunt illis prodesse ad quo modo etiam quòd impropriissime. Et hoc est per modum coniunctionis prodesse illis. Verbi gratia. Orat q̃ pro aliquo peccatore qui per orationem eius ad iuuine conuertitur, & tandem in consortium sanctorum moriens ascendit, de cuius associatione gaudent utiq; multum alij sancti. Ecce. Ille, qui orauit pro isto peccatore, nonnēdum videtur, q̃ per suffragia sanctis in patria profuisse ex quo illis tantum gaudium attulit, comūgendo eis præmiū peccatorem? Profuit itaque, sed modo impropriissimo, inquā sum tellicet per modum coniunctionis, præsente illis gaudiū dedit accidendale. Vidē ad tertium. Hoc modo & Albertus Magnus potuit scribere gia prodesse sanctis: licet non proprie. Vide compotū Theol. Alberti eiusdem li. 7. cap. 5.

† Inter prius. & medium illius.

*Li. 4. Sēr. di. 45. §. B. in fine. †August. de verbis Apostol. ser. 17. & in ps. Hesi. die non pro cul à prī. & partim ser. 41. ad fratres in eremo cu ius institutū est, Fratres Chartus. &c. to. 10.

¶Examen. Ly indigens adiuncto simul stans capacitatis.

Quod dico propter existentes in lymbo, & in inferno qui procul dubio indigentes sunt, sed incapaces auxilij. Non competit igitur eis per suffragia iuuari, sicut nec sanctis, sed illis ex incapacitate tantum, illis ex non indigentia. Ly autem, qui sunt in purgatorio tanquam medijs prædictorum suffragia participare competit & ex indigentia & ex capacitate.

¶Vide q̃ ex his manifestè habes, quomodo ex ijs vicissim Angelica doctrina hæc declaretur, & confolidetur.

¶PROB. Quia per opera viuorum non competit ea, quæ non sunt indigentia.

¶NOT. Signanter vtuntur hoc vocabulo, iuuari, probatio & conclusio: cum tamen titulus visus fuerit isto vocabulo, profuturi. n. pte supponit indigentiam, prodesse verò non item, si vnus iuxta illissime loquamur: & obsequeter per hanc diuersitatem vocabuli in respondendo, & ostendere, velle videtur, quòd suffragia sanctos iuuare licet nullo modo possint, tamē possunt illis prodesse ad quo modo etiam quòd impropriissime. Et hoc est per modum coniunctionis prodesse illis. Verbi gratia. Orat q̃ pro aliquo peccatore qui per orationem eius ad iuuine conuertitur, & tandem in consortium sanctorum moriens ascendit, de cuius associatione gaudent utiq; multum alij sancti. Ecce. Ille, qui orauit pro isto peccatore, nonnēdum videtur, q̃ per suffragia sanctis in patria profuisse ex quo illis tantum gaudium attulit, comūgendo eis præmiū peccatorem? Profuit itaque, sed modo impropriissimo, inquā sum tellicet per modum coniunctionis, præsente illis gaudiū dedit accidendale. Vidē ad tertium. Hoc modo & Albertus Magnus potuit scribere gia prodesse sanctis: licet non proprie. Vide compotū Theol. Alberti eiusdem li. 7. cap. 5.

¶Examen. Ly indigens adiuncto simul stans capacitatis.

Quod dico propter existentes in lymbo, & in inferno qui procul dubio indigentes sunt, sed incapaces auxilij. Non competit igitur eis per suffragia iuuari, sicut nec sanctis, sed illis ex incapacitate tantum, illis ex non indigentia. Ly autem, qui sunt in purgatorio tanquam medijs prædictorum suffragia participare competit & ex indigentia & ex capacitate.

*Psal. 35. canel. &c.

catore pœnitentiam agente, ergo ex bonis operibus viuentium sanctorum, qui sunt in patria, gaudium h crescit, & ita etiam eis nostra suffragia prosunt.

¶4 Præterea. Dam. † dicit in Sermone de dormientibus inducens verba Chryso. Si enim Gētiles, inquit, cum his, qui abierunt, sua comburunt, quanto magis te fidelem mittere conuenit, cum fideli ipsius propria, non vt fauilla fiant, sed hæc uelut illa, & ut maiorem hic circumponas gloriam, & si quidem peccator fuerit, qui mortuus est ut peccamina soluas, si autem iustus, vt appositio h fiat mercedis, & retributionis, & h fic idem quod prius.

SED CONTRA est quod in litera* habetur ex uerbis Augustin. † Iniuria est in Ecclesia pro martyre orare, cuius nos debemus orationibus commendari.

Præterea. Eius est iuuari, cuius est indigere, sed sancti in patria sunt absque omni indigentia, ergo per suffragia Ecclesiæ non iuuantur.

RESPONDEO, Dicendū, quòd suffragium Ecclesiæ de sui ratione importat quandam auxiliationem, quæ competit ei, qui defectum non patitur. Nulli enim iuuari competit nisi ei, qui indigens est, vnde cum Sancti, qui sunt in patria, sint ab omni indigentia immunes, inebriati ab vbertate domus Dei*, m eis iuuari per suffragia non competit.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd huiusmodi locutiones non sunt sic intelligendæ, quasi Sancti in gloria proficiant quantum ad se, quòd eorum festa recolimus: sed quia nobis proficit, qui de eorum gloria solennia celebramus: sicut ex hoc, quòd Deum cognoscimus, vel laudamus; & sic quodammodo eius gloria in nobis crescit, nihil Deo, sed nobis accrescit.

AD SECVNDVM dicendum, quòd quamuis sacramenta efficiant, quod figurant, non tamē illum effectum suum ponunt circa omneid, quod figurant, abas cum figurent Christum, in ipso Christo aliquid efficerent, quod est absurdum: sed efficiūt circa suscipientem sacramentum ex uirtute eius, quod per sacramentum significatur: & sic non sequitur quòd sacrificia pro fidelibus defunctis oblata sanctis prosint: sed quòd ex meritis Sanctorum, quæ recoluntur, vel significantur in sacramento, prosint alijs, pro quibus offeruntur.

AD TERTIVM dicendum, q̃ quamuis Sancti, qui sunt in patria, de bonis nostris omnibus gaudeant, non tamen sequitur quòd multiplicatis nostris gaudijs, eorum gaudium augmentetur formaliter, sed materialiter tantum: quia omnis passio formaliter augetur secundum rationem obiecti sui, ratio autem gaudendi in Sanctis de quibuscunque gaudent, est ipse Deus, de quo non possunt magis, & minus gaudere: quia sic essentiale eorum præmium uariaretur, quod consistit in hoc, quòd de Deo gaudent. Vnde ex hoc quòd bona multiplicantur de quibus gaudendi ratio eis Deus est, non sequitur q̃ intēsius gaudeāt, sed q̃ de pluribus gaudent, & ideo nō sequit̃ q̃ operibus nostris iuuentur.

1^m ex collecta missæ. Prosunt. &. quòd non non quòd ad sanctos ipsos in se. §. ipsis, aliud est proficere sanctis in nobis, quorum prius falsum est. posterius autem verum ut in textu declaratur.

¶NOT. Ex missis, aliisque precibus operibus in honorem sanctorum factis fit, ut sancti illi orent pro nobis, tanquam meritissimum nostræ deuotionis dependentes, & ex hoc, quòd in nobis. Quod dictum intelligitur de rebus creatis in essentia Dei simul missis ut ex D. Thoma colligitur, dum authoritatem hanc ad illud propositum affert. 1. par. quæstio. 12. articul. 8. ad quartum. Deuno ergo tanquam de sua ratione in omnibus gaudendi sancti gaudent scilicet de Deo: de operibus autem, siue alijs bonis, illis tanquam de materia quadam bona gaudent, & propterea ex alijs nisis gaudium eorum essentialiter crescere non potest.

Al. eorū p̃ oriā solēnis celebram.

2^m maior. sacramenta efficiūt, quod figurant, &. non tamen illum effectum suum ponūt semper circa omne id, quod figurant. §. Tunc nihil &c. Non enim sequitur inde, quòd sacrificia pro fidelibus defunctis oblata sanctis prosint: ut nolebat arguens: i sed q̃ ex meritis sanctorū, quæ &c. ut in textu.

3^m de consequente. Crescit. &. materialiter non formaliter. §. Tūc nihil &c. Nam ex hoc, quòd bona multiplicantur de quibus gaudendi ratio eis Deus est, non sequitur, q̃ intensius gaudeant, sed q̃ de pluribus gaudent: & consequenter nō habetur, q̃ operibus nostris iuuentur sancti illi.

¶NOT. Gaudium sanctorum non procedit ex operibus nostris, sed ex visione diuina; adeo ut etiam remotis operibus nostris bonis in Deo sic ista fruitione gauderent, sicut gaudet posita visione illorū. Vndeaccidentale gaudium hoc dicitur quando, quando de nostris operibus gaudent: quia finis adest, siue abit remanet se per idem uniforme substantiale gaudiū ipsorum sanctorum. Et hoc est gaudere de bonis nostris materialiter, non formaliter vt dicitur in textu. Hoc etiam est illud quod Augustinus in lib. confess. dicebat Deo, infœlix qui te non nouit, & alia nouit, fœlix autem qui tenouit, etiam quòd alia non nouit, qui autem te & alia nouit, non propter alia beatior, sed propter te; solum beatus. Quod dictum intelligitur de rebus creatis in essentia Dei simul missis ut ex D. Thoma colligitur, dum authoritatem hanc ad illud propositum affert. 1. par. quæstio. 12. articul. 8. ad quartum. Deuno ergo tanquam de sua ratione in omnibus gaudendi sancti gaudent scilicet de Deo: de operibus autem, siue alijs bonis, illis tanquam de materia quadam bona gaudent, & propterea ex alijs nisis gaudium eorum essentialiter crescere non potest.

Universidad de Deusto
Biblioteca

4m ex Damasceno. Vt appositio mercedis, & retributionis hat. 1. ℟. facientium autem, illi iusto. §. 1. sancto. Tunc nihil &c. ut patet. Vide in ad primum, & sic in not.

Itē cōclusio. Sic idem quod prius. ℟. negatur hoc. §.

Ratio est, quia illa appositio mercedis ad sanctum, dum uiueret refertur: non ad sanctum, dum est defunctus. Ex eo enim quòd ille sanctus missi dauit in uita sua de tali bono faciendo, merces ei apposita est non autem ex eo quòd ipso regnante in cœlo sit illud, qd̄ mandauit. Patet ergo: quòd non iuuatur sanctus in patria existens ex operibus bonis nunc à nobis factis.

APPENDIX.

1 Vtil. p 5. Eccl. &c. EX articulo habes. ¶Primò: quomodo per rationem ostendas, meritò esse insinuatum ab Innocēo Tertio quòd suffragia non prosunt sanctis existentibus in patria. & sic. Cum facit scripturæ dicat authoritas, quòd iniurium facit martiri, qui orat pro martire, idem est ratione consimili de alijs sanctis sentiendum, quia orationibus nostris non indigento eo quòd cū sint perfectè beati, omnia eis ad uota succedunt. Vnde qd̄ in plerisque orationibus continetur profit, uel profuturum hucusq uel illi talis oblatio ad gloriam & honorem, ita debet intelligi, ut ad hoc pro fit, q̄ magis ac magis a fidelibus glorificetur in terris. Hæc ille de celebratione missi. Cum Matthæo Vtī Papa ipse corrige re intendit collectam prius dicentem (Annue nobis domine, vt animæ famuli tui Leonis hæc profint oblatio,) ut dicat sic (Annue nobis quæsumus domine, ut intercessione beati Leonis hęc nobis pro fit oblatio). Vide & ad primum cum sua not. quoniam illa p Papam hoc in loco fit mentio.

a ¶Secundò habes: quomodo per rationem prædictā Prof. pro quanto quod dicitur in lib. de cura pro mortuis gerēda c. 2. 1. 4. Epiphā. hęres. 75. & Aug. hæres 53. to. 6. & Iacobus in sua liturgia.

AD QVARTVM dicendum, quòd non est intelligendum quòd fiat appositio mercedis, vel retributionis illi bono per suffragia ab aliquo facta: sed facienti[r]. Vel dicendum, quòd ex suffragijs potest appositio mercedis fieri beato defuncto: inquantum de suffragijs sibi faciendis adhuc uiuens disposuit.

ARTICVLVS IX.

Vtrum orationes Ecclesiæ, sacrificium altaris, & eleemosyna prosint præcipue, vel solum defunctis.

AD NONVM sic procedi- H
tur. Videtur quòd non solum orationibus Ecclesiæ, & sacrificio altaris, & eleemosynis animæ defunctorum iuuentur, vel quòd eis iuuentur præcipue. Pœna enim debet per h pœnam recompensari: sed iejunium magis est pœnale, quàm eleemosyna, vel oratio, ergo iejunium magis prodest suffragijs, quàm aliquod prædictorum.

¶2 Præterea. Grego. in istis tribus connumerat[b] iejunium, ut habetur in Can. † 13. q. 2. animæ defunctorum quatuor modis soluuntur, aut oblationibus sacerdotum, aut eleemosynis charorum, aut oratione, aut iejunio cognatorum, ergo in sufficienter connumerantur hic ab Augu. tria prædicta.

¶3 Præterea, Baptismus est potissimum sacramentorum, maxime quantum ad effectum, h K ergo baptismus, vel alia sacramenta deberent, vel similiter, vel magis pro defunctis fieri, sicut sacramentum altaris

¶4 Præterea, Hoc videtur ex hoc quod habetur 1. Corinth. 16. Si omnino mortui non resurgunt, vt quid etiam baptizantur[b] pro illis? ergo etiam baptismus valet ad suffragia defunctorum.

¶Præterea, In diuersis Missis est idem sacrificium altaris, si ergo sacrificium computatur inter suffragia, & non Missa, videtur quòd tantundem[h] ualeat, quæcunque Missa pro defuncto dicatur, siue de beata Virgine, siue de Spiritusancto. uel quæcunque alia, quòd uidetur esse G contra Ecclesiæ ordinationem, quæ[k] specialem Missam* pro defunctis instituit.

¶6 Præterea, Dama.† in sermone de dormientibus docet[h] ceras, & oleum, & huiusmodi pro defunctis offerri, ergo non solum oblatio sacramenti, sed etiam aliæ oblationes debent inter suffragia computari mortuorum.

RESPONDEO, Dicendum, quòd suffragia viuorum prosunt defunctis, secundum quod voiuntur viuentibus charitate, & secundum quod intentio uiuentis fertur in mortuos: & iō illam opera præcipue nata sunt mortuis suffragari, quę maxime ad cōmunicationē charitatis p tinent, vel ad directionem intentionis ad alterum[n]. Ad charitatē autem sacramentum Eucharistiæ præcipue pertinet, cum sit I sacramentum ecclesiasticę unionis, continens illum, in quo tota ecclesia unitur, & consolidatur, s. Christū; vnde Eucharistia est quasi quædam charitatis origo, vel vinculum. Sed inter charitatis effectus est præcipuū eleemosynarum opus: & ideo[p] ista duo ex parte charitatis p̄cipue mortuis suffragantur, scilicet sacrificium Ecclesiæ, & eleemosynæ: sed ex parte intentionis directæ in mortuos præcipue ualet oratio[s], quia oratio secundū suam rationem, non solum dicit respectum ad orantem, sicut & cętera opera. sed directius ad illud, pro quo oratur: & ideo[s] ista tria ponuntur quasi præcipua mortuorum† subsidia, quamuis quæcunque alia bona, quæ ex charitate fiunt pro defunctis, eis valere credenda sint[x].

¶NOT.

¶Tertiò uideri quomodo ex ijs ueritas insinuari, & intelligas, & meatis, ximus Thomistica doctrina hæc & declarent, & consolidetur.

QVÆST. LXXI. ART. IX.

CONCL. Illa opera præcipuè nata sunt mortuis suffragari: quæ maxime ad communicationē charitatis pertinent, vel ad directionem intentionis ad alterum.

¶PROB. Quia suffragia viuorum pro sunt defunctis ex his duobus præcipuè, scilicet charitate, & intentione (ut in tex. & ar. 2. corp.

CONCL. 2a. Sacrificium ecclesiæ, & eleemosina, ex parte charitatis præcipue mortuis suffragantur.

¶PROB. Quia Sacramentum eucharistiæ est quædam charitatis origo atq; unculum (cum sit sacramentum ecclesiasticæ unionis,) & eleemosina est quid præcipuum charitatis effectus.

CONCL. 3a. Oratio præcipue ualet suffragari ex parte intentionis directę in mortuos.

¶PROB. Quia oratio secundum se dicit respectū directius ad illud, pro quo oratur.

CONCL. 4a. Sacrificium altaris, orationes, & eleemosinę operātur quasi præcipua mortuorum subsidia quamuis quęcunque alia bona, quæ ex charitate fiūt pro defunctis, eis ualere credenda sint.

¶Examē. ly quasi hoc tenetur tanquā quoddam magis expressum ter: non tanquam diminutum. Ac si diceret sanctus Doctor: ista tria sunt mermō pręcipua, seu uere. Vt si de aliquo Rege manifestatem regiam conuenienter pręferentes, dicamus: ambulat, seu facit, loquitur, mandat, &c. quasi Rex. Non enim per hoc intendimus dicere quòd non sit Rex, uel aliquid minus, quam Rex: sed quòd secundū rectā ill Rex, ita dignè conuenientia opera dignitati regę facit,

¶NOT. Articulus præsens non quærit absolutè, an talia sint pro suffragijs accipienda. (hoc enim ex præmissis articulis colligitur) sed facit eum in ly præcipuè. Vnde & conclusiones apponuntly præcipuè, & conclusio vltima demonstrat, non esse quæstium absolutè de illis tribus, nisi in sensu prędicto per hoc: quòd in vltima sui parte dicit ly quamuis quæcunque alia bona &c.

¶PROB. 1. Quia patet ex conclusionibus antedictis (secunda & tertia.) Quia (ly quamuis quæcunque &c.) patet ex dictis ar. 1. 2. 3 & 6.

1m maior. Pœna debet per pœnam recompensari, si quis satisfaciat pro se, inquantum pœna est medicina. §. Tunc nihil &c. Nam in eo, q̄ satisfacit pro altero, magis est &c. ut in textu.

*In 1. art.

NOT. Tām in argumento, quām in responso semper intelligitur, locutionē fieri comparatiuam. Adeo, q̄ maior illa sic intelligitur: pœna debet per pœnā magis recompensatiua uidelicet, q̄ quantò maior pœna fuerit in satisfacente, tantò magis pœna debita, pro qua satisfacit, delebatur. Quemadmodum & in responso non negatur, q̄ in satisfactione pro altero aridēbatur pœna (cum & oratio ipsa pœnalis sit. q. 15. art. 3. ad 1m.) sed quòd non principaliter. Ratio est, quia satisfactio pro altero non habet rationem dicitur, sicut in satisfaciente pro se, sed solum rationem delendi illud quod debebatur de pœna.

¶locis in argum. 2. cita.

2m ex Gregorio. Ieiunium, & inquantū hic ex charitate, seu ex charitate factum tanquam ex quodā quasi extrinseco. §. Tunc nihil &c. Nam illa tria, de quibus cōclusiones, continent de se rationem suam di defunctos, ut in textu non autem sic ieiunium.

*Glos. ordin. ibidem.

3m consequentia. Ergo &c. ℟. negatur consequentia. de baptismo aliisq; sacramentis, & de eucharistia, ut in textu. De ly opera operato, & operante, vide ar. 6. ad 4m.

¶Examen. ly maxime. Hoc, quod ponitur in textu maioris argumenti, idem ualet perinde ac si diceretur, ly in proposito. Dicatur ergo baptismus est potissimum sacramentorum in proposito scil. est, quantum ad effectum.

4m ex Apostolo. Vt quid etiam baptizātur pro illis? &c. 1. pro peccatis dimittendis non, pro fine baptismo defunctis §. nisi apud imperitos. Tunc nihil &c. ut patet.

¶NOT. Error recitatus in litera fuit Marcionistarum (Prat.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd in eo, qui satisfacit pro altero, magis est considerandum ad hoc, quòd effectus satisfactionis ad alterum perueniat, illud, quo satisfactio vnius transit in alterum, quam etiam satisfactionis pœna: quamuis ipsa pœna magis expiet reatū satisfacientis, inquantum est quędam medicina: & ideo tria prędicta* magis ualent defunctis, quàm iejunium.

*In 1. art.

AD SECVNDVM dicendum, q̄ etiā iejunium prodesse potest defuncti s ratione charitatis, & intentionis in defunctos directę: sed tamen iejunium in sui ratione non continet aliquid, qđ ad charitatem, uel directionem intentionis pertineat: sed ei sunt hæc quasi extrinseca, & ideo Augustin.† non posuit: sed Greg. potuit iejunium inter suffragia mortuorum.

†Al. propter

AD TERTIVM dicendum, q̄ Baptismus est quædam spiritualis regeneratio, unde sicut per generationem non acquiritur esse nisi generato, ita baptismus non hēt efficaciam nisi in eo, q̄ baptizatur, quantum est ex opere operato: quamuis ex opere operante, uel baptizāti, uel baptizati possit alijs prodesse, sicut & cætera opera meritoria: sed Eucharistia est signum Ecclesiasticæ vnionis, & ideo ex ipso opere opato eius efficacia in alterum, transire potest quod nō contingit de alijs sacramentis.

AD QVARTVM dicendum, q̄ Glos.* istam authoritatē dupliciter exponit. Vno modo sic: Si fidelium.

*Aug. in cōfes. c. 9. 11. & 13. & li. 9. ca. 12. 12. & 13. 1. & de verbis Apost. ser. 14. vel 32. & epist. 64. 1. 2. & Cōc. Carth. 4. ca. 79. & 95. Dion. de eccle. hierar. ca. 7. Clemens epist. 1. ad Iacobum fratrem Dom. & li. 6. cōstit. Apost. & Cyprian. lib. 1. epist. epistlo. 9. Rabanus lib. 2. de instit. cleric. c. 44. & li. 3. c. de offic. Eccles. ca. 18.

*simil. 7 *Aug. li. cōfes. c. 9. 11. & 13. & li. 9. ca. 12. 12. & 13. 1. & de verbis Apost. ser. 14. vel 32. & epist. 64. 1. 2. & Cōc. Carth. 4. ca. 79. & 95. Dion. de eccle. hierar. ca. 7. Clemens epist. 1. ad Iacobum fratrem Dom. & li. 6. cōstit. Apost. & Cyprian. lib. 1. epist. epistlo. 9. Rabanus lib. 2. de instit. cleric. c. 44. & li. 3. c. de offic. Eccles. ca. 18. simil. 7 *Aug. li. cōfes. c. 9. 11. & 13. & li. 9. ca. 12. 12. & 13. 1. & de verbis Apost. ser. 14. vel 32. & epist. 64. 1. 2. & Cōc. Carth. 4. ca. 79. & 95. Dion. de eccle. hierar. ca. 7. Clemens epist. 1. ad Iacobum fratrem Dom. & li. 6. cōstit. Apost. & Cyprian. lib. 1. epist. epistlo. 9. Rabanus lib. 2. de instit. cleric. c. 44. & li. 3. c. de offic. Eccles. ca. 18.

Carthaphrigę. Marcionistæ, Montanistę) cuius reprobationem vide 3. par. q. 68. ar. 7.

5m de cōsequente. Tantundem ualeant. ℟. 1. ratione sacrificij: non, orationu n §. Tunc nihil &c. Nam contra ecclesiæ ordinationem non est: ut patet.

Itē de minori post consequens. Spetia. i. ℟. 2. ratione orationū secundum se sumptam §. Tunc nihil &c. Nam defectus talium orationum recompēsari potest ut pl ister: ut in textu responsi secund ly sed tamen iste defectus &c.

6n ex Damasceno. Cer. 1. & oleum, & huiusmodi. & inquātum sunt eleemosinę quędam. § ut in textu. Tunc nihil &c. ut patet ex conclusio ne ultima.

APPENDIX.

1 Vtil. p 5. eccl. &c. EX articulo habes primò: quomodo per rationem intentionis hæresim Lutheri (Prat. Lutheranī) sicēs; missam cānali pro defunctis impium est. Et cum fam exposuit idem Lutherus dicens defunctis non prodest missæ sacrificium. Item eiusdem (Prat. Lutherani dicentis; defunctis orationes non prosunt. Item Arnoldi (Direct. inquisit. part. 2. q. 11.) dicentis quod opus missæ sacrificij magis placet Deo, quàm sacrificium altaris. Monstrat enim præsens articulus efficaciter totum oppositum theses & eleemosinam dicat esse gratā Deo: Item Arnoldi (Prat. Arnoldus à Villa nova) dicentis: quòd sacrificio altaris, op̄ medicinæ gratius est Deo. Hæc enim phantasia, à fortiori confutatur hic.

*In li. de cura pro mortuis gerenda cap. 2. & 18. to. 4. Chryso. homil. 44. in 1. ad Corin. & homi. 3. in epist. ad Philippē. & homil. 69. ad popul. Antioch. & hom. 21. sAc. Apostol. Rāsio 2a.

¶Secundò habes quomodo per rationem oftendas, has meritò damnari à &c. ut art. 6. appen. & art. 2. appen. Item à Concil. Triden. sess. 25. decret. de purg. Animasque ibi detentas fidelis suffragijs, potissimum verò altaris sacrificio, iuuari. Curent autem episcopi vt fidelium viuorum suffragia, missarum scilicet sacrificia, orationes, eleemosinæ, aliaque pietatis opera, quæ à fidelibus pro alijs fidelibus defunctis fieri consueuerunt secundum ecclesiæ mstituta piè & deuotè fiant; & quæ pro illis ex testatorum fundationibus, vel alia ratione debentur, non perfunctos ex sed à sacerdotibus & ecclesiæ ministris, & aliis, qui hoc præstare tenentur, diligenter & accuratè persoluantur. Hæc ibi. Item ab eodem Sessio. 22. cap. quarto. Cùm sancta sanctè administrati conueniat, sicque hoc omnium sanctissimum sacrificium &c. Et cap. primo. Hæc illa munda

2 Deuotè peragant suffragia & mortuis

Universidad de Deusto
Biblioteca

mum a oblatio est, quæ nulla indignitate, aut malitia offerentium inquinari potest. Hæc demiq; illa est, quæ per varias sacrificiorum naturas, & legis tempora similitudines figurabatur, vtpotè quæ bona omnia per illa significata, velut illorum omnium consumatio & perfectio complectitur. Hæc ibi. Vnde patet à fortiori, quòd sacrificium altaris est Deo gratius, quam opus misericordiæ, & medicinæ, Item ab eod. sess. 13. passim. Quandocunq; enim monstratur, q Christus est realiter in sacramento altaris, cõmõstratur etiam per hoc, quòd nihil offertur, sed nec offerri potest, Deo secundum se gratius, quàm sacrificium altaris: quã doquidem nihil est gratius, imò nec æquè gratum infinitũ, Deo patri, sicut filius suus unigenitus.

3 ¶Tertiò habes quomodo per rationem prædicta patrum, pro quamo orationes, sacrificium altaris, & eleemosinas pontificum, cæteraq; pietatis opera subinde mortuis prodesse insinuant, intelligas, & probes, & tueatis.

4 ¶Quartò vides quommodo ex ijs ultimum Angelica doctrina hæc & declaratur, & consolidetur.

QVÆST. LXXI. ART. X.

309

CONCL. 1ª. Indulgentiæ mortuis non possunt directè valere.

¶Examen. Ly directè. Hoc valet idem, quod ly principaliter: sicut & indirectè erit idem, quod secundariò.

¶PROB. Quia mortui non possunt facere aliquid horum, q̃ bus indulgẽtiæ dantur.

¶CONCL. 2ª. Si forma indulgentiæ fiat sic, ut extendatur ad mortuos, (puta quicunq; fecerit hoc, vel illud tãtum de indulgentia habebit pro tali detento in purgatorio, fiat liberabit animam eius, &) talis indulgentia mortuo p̃derit.

¶PROB. Quia non est aliqua ratio, quare ecclesia possit per indulgentias iuuare viuos, & non mortuos.

¶NOT. Hanc probationem diligentissimè semper memoriæ tenetote: quando disputatio incident de tali inuamine indulgentiarum pro mortuis. Er ad maius robur huic adiungito (prout opus erit, quòd existentes in purgatorio sunt de foro ecclesiæ, ut in arg. 3.

Memorandũ pro indulgẽtijs mortuorum.

ARTICVLVS X.

Vtrum indulgentiæ Ecclesiæ prosint mortuis.

AD DECIMVM sic procedi-tur. Videtur quòd indulgentiæ, quas ecclesia facit, etiã mortuis prosunt. Primo, per cõ- G suetudinem Ecclesiæ, quæ facit prædicari crucem ut aliquis indulgentiam habeat pro se, & duobus, uel tribus, & quandoque etiam decem animab. tam viuorum, quàm mortuorum, qđ esset deceptio nisi mortuis prodesset, ergo indulgentiæ, mortuis h prosunt.

2 Præterea, Meritum totius Ecclesiæ est efficacius, quàm meritum unius personæ: sed meritum personale suffragatur defunctis, ut patet in largitione eleemosynarum, h ergo multo fortius meritum Ecclesiæ, cui in dulgentiæ imituntur.

3 Præterea, Indulgentiæ k p̃ sunt illis, qui sunt de foro Ecclesiæ, sed illi, qui sunt in purgatorio, sunt de foro Ecclesiæ, alias Ecclesiæ suffragia non prodessent illis, ergo uidetur quòd indulgentiæ defunctis prosint.

SED CONTRA est, quòd ad hoc quòd indulgentiæ ualeant, requiritur causa conueniens, pro qua indulgentiæ dãtur: sed talis causa nõ potest esse ex parte defuncti, quia non potest facere aliquid, quod sit in vtilitatem Ecclesiæ, pro qua causa p̃cipue indulgentiæ dantur, ergo uidetur quòd indulgẽtiæ defunctis h non prosint.

Præterea, Indulgentiæ derer I minantur secundum arbitrium eas facientis, si h ergo indulgentiæ defunctis prodesse possunt, esset in potestate facientis indulgentiam, ut defunctum omnino liberaret à pœna, quod videtur absurdum.

RESPONDEO, Dicendum, q̃ indulgentiam alicui prodesse, potest dici dupliciter. Vno modo principaliter: alio modo secundario. Principaliter quidem prodest ei, qui indulgentiam accipit, scilicet, qui facit hoc, pro quo indulgentia datur, ut qui visitat limina alicuius Sancti, vnde cum mortui non possint facere aliquid horum, pro quibus indulgentiæ dantur, m eis directe indulgentiæ ualere nõ possunt. Secundario autem, & indirecte prosunt ei, pro quo aliquis facit illud, quod est indulgentiæ causa; quòd quandoque contingere potest, quandoque autem non potest, secundum diuersam indulgẽtiæ formam: si enim sit talis indulgentiæ forma, quicunque facit hoc, uel illud, habebit tantum de indulgẽtia, ille, qui hoc facit, non potest fructum indulgentiæ in alium transferre, quia eius non est applicare ad aliquid intentionem Ecclesiæ, per quam communicantur communia suffragia, ex quibus indulgentiæ valent. + Si autem indulgentia sub hac forma fiat, quicunq; fecerit hoc, vel illud, ipse, & p̃ eius, vel quicunq; alius ei admixtus, in purgatorio detentus, tantum de indulgentia habebit: ? talis indulgentia non solum viuo, sed & mortuo proderit, non enim est aliqua ratio quare Ecclesia transferre possit communia merita, quibus indulgentiæ inmituntur in viuos, & non in mortuos. Nec tamen J sequitur quòd prælatus Ecclesiæ possit pro suo arbitrio animas in purgatorio liberare, q̃a ad hoc ut indulgentiæ ualeant, requiritur causa conueniens in dulgentias faciendi, ut supra dictum est.

1m de consequente. Prosunt, & indirectè: *(ut ex* concluſio intellexi.) §. Tunc nihil &c. ut patet.

¶NOT. Hoc inuamen indirectũ pro mortuis ab aliquib. dici solet iuuamen per modũ suffragij: & aptè quidẽ. Nã alter viuus operã id, q̃d indulgentiæ iubet, puta visitat altaria quinque, &c. & per hoc factum sud suffragatur mortuo ita, ut indulgẽtia gaudeat. Inuamen p modũ suffragij quid sit.

2m illatio cõclusionis. Ergo &c. R. concedit, loquẽdo de suffragari indirectè. §. Tunc nihil &c. ut patet ex conclusione 2ª. Vide ad 1m.

3m de maiori Prosunt. R. uel directè: uel indirectè. §. Directè quidem unũ tibus, indirectè uerò defunctis. Tunc nihil &c. ut patet. *conel.* m

¶NOT. Illud dictũ minoris, q̃ scilicet in purgatorio existentes sunt de foro ecclesiæ, colligit ex Euangelio illo Matth. 16. quando Petro authoritas vniuersalis sup̃ terram. Sunt autem illa adhuc super terrã, non quidẽ rõne substantiæ suæ, cùm sint sub terra in purgatorio: sed rõne meritorũ, quæ, dũ in corpore uiuerent, gesserunt. Alter enim non iuuarentur p̃ suffragia ecclesiæ, nisi prius dũ uiuerent, hoc meruissent. Cùm sint igitur sic sup̃ terrã ut requirit indulgentiæ suffragiũ: nõ minus est, q̃ dicant, & uere sint, de foro ecclesiæ. Quinimò & alij quidã mortui, qui in purgatorio non sunt, de foro sunt ecclesiæ, inquantũ opera, ex q̃ bus ecclesia mouetur ad hoc uel sic de eis iudicandum, ipsi mortui sup̃ terra fecerũt. Propterea iurẽ suo utens ecclesia aliquos mortuos excõicat, puta de quibus nõ reuelat q̃ fuerint hæretici pertinaces occulti, aliquos alios absoluit ab excõicatione, puta de quibus nunc apparet, q̃ fuerint pœnitentes ante mortem. Mortui quo sint super terrã, & per hoc de foro ecclesiæ. *cancl.* P

4m de conclusione. Nõ prosunt &c. directè. §. Et ex conclusione prima. Tunc nihil &c. Nam conclusio secunda, quæ maiorem indulgentiarum pro mortuis ponit, loquitur de prodesse indirectè. *q. 26. ar. 3. col.

5m consequentia. Si ergo &c. & negatur consequentia. §. quoniam ad hoc, ut indulgentiæ

gentiæ ualeant, requiritur causa cõueniẽs indulgentias faciendi: ut in textu fit.

¶NOT. A ly nec tamen sequitur, quòd p̃alatus ecclesiæ possit pro suo arbitrio &c. respondet D. Thomas ad argumenta, quę aliquam difficultatem habere uidebãtur. Alia enim, tanquam soluta ex prædictis in conclusionibus, dimittit intacta. Et quia solummodo argumentum quinquam difficultatem, per dicta in corp. nõ fit facilè solubilem continebat: ideo solũmodo ipsum quantum dissoluit per ly nec tamen sequitur &c. ut dictum est.

†nõ pro eul a me illius ca. animę 13. q. 2.

APPENDIX.

Vid. p. 5. Eccl. &c. li. 1. c. 13. Paulo à Prin. 1. 5.

EX ante habes. ¶Primò: quòd p rationem à fortiori inter imas hæresim Valdensium (Alfon. Castr. Indulgent.) dicent unumquẽlibet cõcedendi Papa nullam prorsus authoritatem habet. Si enim authoritatem habet hanc super mortuos (ut uerè habet, articulo illo testante) p̃ suldubio magis super uiuos, & absolutè illam habebit. Nam si de quo minus uidetur inesse, inest multo magis, de quo plus videbatur, inerit: ut dicit regula logicalis. Minus autem uidetur de mortuis, quòd ad eos indulgentiæ authoritas extendatur, quàm de viuis: ergo &c.

*li. 1. c. 13. ante medium 1. 5.

2 ¶Secundò habes quomodo per rationem offendas prædictam meritò damnati à &c. ut q. 25. ar. 1. &c. Item ab antiqua, ecclesiæ consuetudine, quæ indulgentias dedit etiam pro mortuis: ut patet legenti vitas & antiquorum, & sanctorum pontificum, puta B. Gregorij Papæ &c. Quanti autem ualeat ecclesię consuetudo & authoritas: uide artt. 2 & 6. Item à Matth. 16. Quęcunque solueris super terram, erunt soluta & in cœlis. Nam in purgatorio mortui existentes adhuc sunt super terram secundum illud, facto

¶4. Dialo. c. 50. & ¶3. 1 fine.

3 ¶Præterea, Nullus facit eleemosinam circa aliquem, nisi ei h proficiat: sed sepelire mortuos cõputatur inter opera eleemosinarum, vnde Augustꝰ dicit in primo de Ciuita. Dei, Tobias sepeliendo mortuos apud Deum promeruisse, teste angelo, commendatur, ergo huiusmodi sepulturę cultus mortuis prodest.

¶4 Præterea, Inconueniens est dicere, quòd frustretur deuotio fidelium: sed aliqui ex deuotione in locis aliquibus religiosis sepelirì disponunt, ergo sepulturæ cultus h prodest defunctis.

¶5 Præterea, Deus promptior est ad miserandum, quàm ad condemnandum: sed aliquibus h non cet in aliquibus locis sanctis sepultura, si indigni sunt, unde dicit Grego. * quos peccata grauia deprimunt, ad maiorem dãnationis cumulũ potius, quàm ad solutionem, eorum corpora in Ecclesijs ponuntur, ergo multo amplius dicendum est, quòd sepulturæ cultus prosint bonis.

ARTICVLVS XI.

Vtrum cultus exequiarum defuncto prosint.

AD VNDECIMVM, sic proceditur. Videtur quòd cultus exequiarum defuncto p̃sint. Damas. † enim in sermone de dormientibus, inducit verba Athanasij sic dicentis. Licet in aera, qui in pietate consummatus est, dilpositus fuerit, ne rennas oleum, & ceras Deum inuocantes in sepulchro accendere; accepta enim ista sunt Deo, & multam ab eo recipientia retributionem: sed huiusmodi pertinent ad cultum exequiarum, ergo cultus exequiarum h prodest defunctis.

SED CONTRA est quod Augst. † in lib. de Cura pro mortuis agenda: Corpori humano quicquid impenditur, non est præsidium vitæ æternæ, sed humanitatis officium.

Præterea, Grego. † dicit in 4. Dialo. Curatio funeris, conditio sepulturæ, pompa exequiarum, magis sunt viuorum solatia, quàm subsidia defunctorum.

Præterea, Domious dicit Matth. 10. Nolite timere eos, qui corpus occidũt, & post hoc non habent amplius, quid faciant, sed post mortem Sancto rum corpora possunt à sepultura prohiberi, sicut in Ecclesiastica historia * legitur esse factũ de quibusdam martyribus Lugduni Galliæ, ergo non nocet defunctis, si eorum corpora inhumata remaneant, ergo nec cultus sepulturæ prodest.

RESPONDEO. Dicendum, quòd sepultura adinuenta est, & propter vinos, & propter mortuos: propter vinos, quidẽ, ne eorum oculi ex turpitudine cadauerum offendantur, & corpora foetoribus inficiantur, & hoc quantum ad corpus: sed spiritualiter etiam prodest viuis in quantum per hoc astruitur resurrectionis fides. Sed m mortuis prodest * ad hoc, quod inspicientes sepulchra memoriam retinent defunctorum, ut pro defunctis orent; vnde & monumẽtum à memoria nomen accepit. Dicitur enim monumentum, quasi monens mentem, ut dicit Augustꝰ in lib. de Ciuit. Dei: & in lib. de cura pro mortuis agẽda. Paganorum tamen error fuit, q̃ ad hoc sepultura mortuo profit, vt eius anima quietẽ accipiat: non enim credebant animas prius quietem posse accipere, quàm corpus sepulturę daretur; quod omnino ridiculũ est, & absurdum. Sed quod ulterius p sepultura in loco sacrato mortuo prodest, non quidẽ est ex ipso opere operato, sed magis ex opere operante ¶dum scilicet uel ipse defunctꝰ, uel alius corpus tumulari in loco sacro disponens patrocinio alicuius

†cap. vlt. ante me. 19. 4.

1 ¶id habet Aug. in li. de cura p̃ mortuis gerẽda c. 2. t. 4. Refertur in decre. 13. q. 2. c. 21. Scipit. Alex & Au. ser. 31 vel 34. de verbis Apostoli, to. 10.

4 ¶li. 5. c. 2. à med. illius.

QVÆST. LXXI. ART. XI.

316

CONCL. 1ª. Sepultura prodest mortuis.

¶Examen. Ly prodest. Non quidem secundum errorem paganorum: sed secundum sensum rectum, quem hunc probatio dicet.

¶PROB. Quia sepultura, seu monumentum, monet memorem inspicientium; vt orent pro illis defunctis (ut in textu.)

CONCL. 2ª. Sepultura in loco sacrato prodest mortuo ex opere operante.

¶Examen. Ly opere operante uel operato. Pro hoc unde arue. 6. ad 4m.

¶PROB. Quia disponens corpus mortui in loco sacro tumulari per hoc, committit ipsum defuncti patrocinio sanctorum illius ecclesiæ; & eorum, qui loco ipsi sancto deseruiunt.

*cap. 4. in me. 1. 4.

CONCL. 3ª. Quæ ad ornatum sepulturæ adhibentur, possunt eiam defuncti prodesse per accidẽs.

¶Examen. Ly ad ornatum sepulturæ. Per hæc intelligo & sumptus sepulturę, & cereas, & oleum, & cruces, & huiusmodi.

conch. P Aug. in li. de cura p̃ mortuis c. 1.

¶PROB. Quia per 4. 5. & 18. talia, & exemplare tonis à bonis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

homines ad orandum pro defuncto, & eleemosinæ pauperibus, F seu (ecclesiæ prouentum (eleemosina autem prodest defunctis atque oratio, ar. 9.)

1m de conclusione. Prodest, & per accidens: nō per se, & ut in tex. Tunc nihil &c. ut patet ex conclusione tertia. Ex qua responsione textuali potes facere ar. 9. ad 5m.

2m ex Augustino. ipsique. Ex fide & prudentia diuinæ: & resurrectionis mortuorum & Christi ibidem nascituri, & moriturī, ac resurrecturi non ex hoc, quòd crederent aliquē sensum mortuis corporibus inesse §. Tunc nihil &c. ut patet ex conclusionibus.

¶ NOT. Ex textu responsi reijciuntur errores Valdensium, seu Pauperū de Lugduno (Petr. Pauperes de Lugduno) dicentium: sepelitri corpora humana quacunque tellure, siue locus sit sacer, siue non, nihil differre & Nihil prorsus prodesse animæ, quòd corpus in loco sacro sepeliatur. Ideo enim sancti patres in terra promissionis sepeliri satagebant: quia eam pro loco sacro ex conuersatione futura in Messia habebant. Adde & dicta in corpore concluſ. secundam, & tertiam, pro

*non longa mora. abundantiori erroneorum ipsorum reiectione.

3m de maiori Proficiat. & aliquo modo; non semper, nobiliori §. Tunc nihil &c. Iam enim dictum est, q̄ cultus sepulturæ, qui inter opera eleemosinæ, ratione conformitatis vitæ ad voluntatem mortui, est eleemosina (ut declaratur in textu,) prodest per accidens ipsi mortuo.

¶i. 1. e. 13. to. 5.

4m de cōclusione. Prodest. & operante §. Tunc nihil &c. ut patet ex secunda conclusione.

5m de minori. Nocet. & per accidens, i. ratione unius intentionis prius habitæ: non aliter. §. vt declar. in tex. Tunc nihil &c. Nam & cultus sepulturæ bonis prodest per accidens.

Sancti eum committit: cuius precibus per hoc credendus est adiuuari; & etiam patrocinio eorum, qui loco sancto deseruiunt, qui pro tumulatis apud se frequentius, & specialius orant. Sed illa, quæ ad ornatum sepulturæ adhibentur, pro G sunt quidem viuis, inquantum sunt viuorum solatia, sed possunt etiam defunctis prodesse, non quidem per se, sed per accidens*, inquantum scilicet, per huiusmodi homines excitantur ad compatiendum, & per consequens ad orandum, vel inquantum ex sumptibus sepulturæ, vel pauperes fructum capiunt, vel Ecclesia decoratur, sic enim sepultura inter cæteras eleemosinas computatur.

Ad primvm ergo dicendum, quòd oleum, & cera ad sepulchrum defunctorum prolata per accidens defuncto prosunt; vel inquantum Ecclesiæ offeruntur, siue pauperibus dantur, vel inquantum huiusmodi in Dei reuerentiam fiunt. Vnde, & verbis præmissis subiungitur*: Oleum enim, & cera holocaustum sunt.

Ad secvndvm dicendum, quòd ideo Sancti patres de suis corporibus tumulandis curauerunt, ut ostenderent corpora mortuorum ad Dei prouidentiā pertinere, non quòd mortuis corporibus aliquis sensus inest, sed propter fidem resurrectionis astruendam, ut patet per August. * in primo de Ciuit. Dei. Vnde etiam voluerunt in terra promissionis sepeliri: vbi K credebant Christum nasciturum, & moriturum, cuius resurrectio nostræ resurrectionis est causa.

Ad tertivm dicendum, q̄ quia caro est pars naturæ hominis, naturaliter homo ad carnē suam afficitur, secundum illud Ephes. 5. Nemo carnem suam vnquam odio habuit. Vnde secundum istum naturalem affectum inest viuenti quædam sollicitudo, quid etiam post eius mortem de corppre sit futurum, doleretque si aliquid indignum suo corpori euenire prius sentiret. Et ideo illi, qui hominem diligunt ex hoc quòd affectui eius, quem diligunt, conformantur, circa eius carnem curam humanitatis impendunt, vt enim dicit Augu. H T de Ciuit. Dei. Si paterna uestis, & annullus, ac si quid huiusmodi, tanto charius est posteris, quanto erga parentes maior affectus, nullo modo ista spernenda sunt corpora, quæ multo familarius, atque coniunctius, quàm quælibet indumenta gestamus. Vnde, & inquantum affectui hominis satisfacit sepeliens eius corpus, cum ipse in hoc sibi satisfacere non possit, eleemosinam ei facere dicitur.

Ad qvartvm dicendū, quòd fidelium deuotio (ut August.* dicit in lib. de Cura pro mor. agen.) suis charis' in locis sacris prouidens sepulturā, in hoc non frustratur quòd defunctum suum suffragio Sanctorum committit, ut dictum* est.

Ad qvintvm dicendum, q̄ sepultura in loco sacro impio defuncto non nocet; nisi quatenus hanc sepulturam sibi indignam propter* humanam gloriam procurauit.

Ad primvm ergo dicendum, quòd oleum, & cera ad sepulchrum defunctorum prolata per accidens defuncto prosunt; vel inquantum Ecclesiæ offeruntur, siue pauperibus dantur, vel inquantum huiusmodi in Dei reuerentiam fiunt. Vnde, & verbis præmissis subiungitur*: Oleum enim, & cera holocaustum sunt.

Ad secvndvm dicendum, quòd ideo Sancti patres de suis corporibus tumulandis curauerunt, ut ostenderent corpora mortuorum ad Dei prouidentiā pertinere, non quòd mortuis corporibus aliquis sensus inest, sed propter fidem resurrectionis astruendam, ut patet per August. * in primo de Ciuit. Dei. Vnde etiam voluerunt in terra promissionis sepeliri: vbi K credebant Christum nasciturum, & moriturum, cuius resurrectio nostræ resurrectionis est causa.

Ad tertivm dicendum, q̄ quia caro est pars naturæ hominis, naturaliter homo ad carnē suam afficitur, secundum illud Ephes. 5. Nemo carnem suam vnquam odio habuit. Vnde secundum istum naturalem affectum inest viuenti quædam sollicitudo, quid etiam post eius mortem de corppre sit futurum, doleretque si aliquid indignum suo corpori euenire prius sentiret. Et ideo illi, qui hominem diligunt ex hoc quòd affectui eius, quem diligunt, conformantur, circa eius carnem curam humanitatis impendunt, vt enim dicit Augu. H T de Ciuit. Dei. Si paterna uestis, & annullus, ac si quid huiusmodi, tanto charius est posteris, quanto erga parentes maior affectus, nullo modo ista spernenda sunt corpora, quæ multo familarius, atque coniunctius, quàm quælibet indumenta gestamus. Vnde, & inquantum affectui hominis satisfacit sepeliens eius corpus, cum ipse in hoc sibi satisfacere non possit, eleemosinam ei facere dicitur.

Ad qvartvm dicendū, quòd fidelium deuotio (ut August.* dicit in lib. de Cura pro mor. agen.) suis charis' in locis sacris prouidens sepulturā, in hoc non frustratur quòd defunctum suum suffragio Sanctorum committit, ut dictum* est.

Ad qvintvm dicendum, q̄ sepultura in loco sacro impio defuncto non nocet; nisi quatenus hanc sepulturam sibi indignam propter* humanam gloriam procurauit.

Ad primvm ergo dicendum, quòd oleum, & cera ad sepulchrum defunctorum prolata per accidens defuncto prosunt; vel inquantum Ecclesiæ offeruntur, siue pauperibus dantur, vel inquantum huiusmodi in Dei reuerentiam fiunt. Vnde, & verbis præmissis subiungitur*: Oleum enim, & cera holocaustum sunt.

Ad secvndvm dicendum, quòd ideo Sancti patres de suis corporibus tumulandis curauerunt, ut ostenderent corpora mortuorum ad Dei prouidentiā pertinere, non quòd mortuis corporibus aliquis sensus inest, sed propter fidem resurrectionis astruendam, ut patet per August. * in primo de Ciuit. Dei. Vnde etiam voluerunt in terra promissionis sepeliri: vbi K credebant Christum nasciturum, & moriturum, cuius resurrectio nostræ resurrectionis est causa.

Ad tertivm dicendum, q̄ quia caro est pars naturæ hominis, naturaliter homo ad carnē suam afficitur, secundum illud Ephes. 5. Nemo carnem suam vnquam odio habuit. Vnde secundum istum naturalem affectum inest viuenti quædam sollicitudo, quid etiam post eius mortem de corppre sit futurum, doleretque si aliquid indignum suo corpori euenire prius sentiret. Et ideo illi, qui hominem diligunt ex hoc quòd affectui eius, quem diligunt, conformantur, circa eius carnem curam humanitatis impendunt, vt enim dicit Augu. H T de Ciuit. Dei. Si paterna uestis, & annullus, ac si quid huiusmodi, tanto charius est posteris, quanto erga parentes maior affectus, nullo modo ista spernenda sunt corpora, quæ multo familarius, atque coniunctius, quàm quælibet indumenta gestamus. Vnde, & inquantum affectui hominis satisfacit sepeliens eius corpus, cum ipse in hoc sibi satisfacere non possit, eleemosinam ei facere dicitur.

Ad qvartvm dicendū, quòd fidelium deuotio (ut August.* dicit in lib. de Cura pro mor. agen.) suis charis' in locis sacris prouidens sepulturā, in hoc non frustratur quòd defunctum suum suffragio Sanctorum committit, ut dictum* est.

Ad qvintvm dicendum, q̄ sepultura in loco sacro impio defuncto non nocet; nisi quatenus hanc sepulturam sibi indignam propter* humanam gloriam procurauit.

APPENDIX.

Vel. p. S. Eccl. &c. EX articulo habes. ¶ Primò quomodo per rationem à fortiori exeludas erroneam propositionem ab hæreticis de-

ductam falsò ex Hieron. 7. dicentem: quòd cultus templi externus nihil iuuat. Si enim cultus sepulturæ defunctos iuuat (vt hic efficaciter monstratur) multò magis per hoc ostendi intelligitur, cultum templi viuentes iuuare. Maxime autem hoc, quòd scilicet cultus templi iuuet, inde colligitur, quòd huiusmodi cultus est, quasi holocaustum, quoniam (vt innuitur in ad primum) in reuerentiam Dei fit. Quòd autem de Hieremia huiusmodi errorem inferant, eorum ignorantiam declarat. Legentibus enim ibi Hieremiā mediocriterque faltem intelligentibus patet, quòd inquitur de ceremonijs comparatuē ad obseruātiam substantialem diuinorum præceptorum: & sic procul dubio certissimum est, quòd ipse ceremonię & cultus exterior minus iuuant, quàm observatio ipsarū: & tanto minus, quanto magis nuuare creduntur, omissa obseruatione prædicta: cuius opinionis erroneæ erat fide tunc à prophetis redarguti. Non ergo ceremoniæ, seu cultus exterior templi, tanquam inutiles damnat ibidem hic, sed eis inutendere præfert obseruationem substantialem mandatorum suorum, & declarare simul, q̄ confidere principaliter in huiusmodi cultibus, damnosa præceptorum suorum custodia, non tantum vanum est, sed sibi displicens iuxta illud Esaiæ increpātis eos, dem populus hic labijs me honorat, cor autem eorum longe est à me. Hoc autem quantum differ ab erronea illa propositione hæreticorum, & quàm falsam deductionem esse illam ostendat; intelligere quisque facilius quisque sapiens potest. Item errorem Caluini (ut habetur in libello eiusdem) per irrisionem catholicorum dicentis cultus ab homine exogitat? Deo placere potest. Item eiusdem sic iudem g irrisionem loquentis: cultus imaginum, reliquiarum, signi crucis, canonizatio sanctorum, vita monastica, contiguatio, uel gestatio sacrarum rerum super uiros, uel alias creaturas Dei, non sunt vanæ. Per has enim duas propositiones Caluinus intendit dicere totum oppositum, i. quòd cultus ipse ubique prædictus & est vanus, & Deo placere non potest. Ex articulo igitur isto, sicut dictum est de illa hæreticorum propositione erronea priori, debes a fortiori reijcere rationabiliter Caluini errores Deo contumeliosos. Circa quos aduerte imprimis: q̄

Caluinus

Caluinus temetault dictum Catholicorum, in adducendo illud. A Non enim sentiunt Catholici sic nudè, q̄ videlicet cultus excogitatus ab homine, inquantum huiusmodi præcisè. Deo placere posit sed q̄ cultus ab homine excogitatus, qui uel sacra scriptura vel Patrum sanctorum traditione explicita aut implicita, uel alias ex inspiratione diuina, habeatur. Huiusmodi nanq; sunt omnes illi cultus; q̄ ibi à Caluino irridentur, & a catholicis ratione magna fulsus iā diu vetustissimo tempore imprętermisse amplectuntur.

¶ Secundò habes quomodo per rationem offendas prædictos meritò damnari à Genes. 50. ubi Ioseph de exequiarum cultu pro patre suo sollicitus fuit; & de eodem cultu pro ipso Ioseph confratres sui multa fecerunt. Item à 2. Reg. 1. de David cum suis p̄ cultu exequiarum regis Saul in plorando ieiunando, carmen lugubre decendo. Item à 1. Machab. 4. quando post, planctum de destructione cultus à gentibus hos hæreticos figurantibus, narratur; q̄ in dedicatione templi decabrar populus laudem, q̄ eiusdem templi faciem ornauerunt coronis aureis, multisq; similia ad eius cultū pertinentia. Item à Iohan. 19. quando Ioseph cum Nicodemo cultum sepulturę (ut mos erat iudeis) fecerunt. Item ex domini corpus celebrauerunt. Item à Luc. 24. quando discipuli cognouerunt dominum in fractione panis. Notaly in fractione, quòd fractio est cerimonia. Per hoc ergo, quòd non dicit, ly in pane fracto, sed ly in fractione panis; multam virtutis excellentiam ostendit esse ceremoniarum ecclesiasticarum. Pro quo diffusius, mechanique rapiendo ad obtruendum os Caluinistarum, & similium ecclesiasticas ceremonias temerè irridentium; vide libellum nostrum prætulatum Sacerdos in æternum, & (in vulgari) declaratione della Sacra Messa. Ibi namque ualorem multiplicem, hrmissimasque rationes ceremoniarum

¶ Ti. 4. Ser. dli. 45. paragr. B. et sumię ex Aug. in li. ad Dulcit. q. 2. & de cura p̄ mortuis &tenda, c. 4. & in Enchi. c. 110. 1, 3.

Tho. in 4. di. 20.

ARTICVLVS XII.

Vtrum suffragia quæ fiunt pro vno defuncto, magis illi prosint pro quo fiunt, quàm alij.

AD DVODECIMVM sic proceditur. Videtur quòd B suffragia, quæ fiunt pro uno defuncto, non magis proficiant ei pro quo fiunt, quàm alijs. Lumen enim spirituale: magis est communicabile, quàm corporale lumen: sed lumen corporale scilicet candelæ, quamuis accendatur pro uno tantū, æqualiter omnibus prodest, qui simul cōmorantur, quāuis pro eis candela non accendatur, ergo cum suffragia sint quæda spiritualia lumina, quamuis pro uno specialiter fiant, non magis ualent ei, quàm aliis existentibus in purgatorio.

¶ Præterea, Sicut in litera dicitur, * secundum hoc suffragia mortuis prosunt, qui dum viuerent hic, sibi ut poltea possent prodesse h meruerunt: sed aliqui magis meruerunt ut suffragia sibi prodessent, quàm illi pro quibus fiunt, ergo eis magis prosunt, aliàs eorum meritum frustraretur.

¶ Præterea, Pro pauperibus non fiunt tot suffragia, sicut pro diuitibus, si ergo suffragia facta pro aliquibus eis magis quàm alijs ualerent, pauperes h essent peioris conditionis: quod est contra sententiam domini, Lucæ 6 Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cælorum.

SED CONTRA, Iustitia humana exemplatur a iustitia diuina, sed iustitia humana si aliquis debitum pro aliquo soluit, eum solum absoluit, ergo cum ille, qui suffragia facit, quodammodo soluat debitum eius pro quo facit, ei soli proderit.

Præterea. Sicut homo faciens suffragia, quodammodo satisfacit pro mortuo, ita etiā * interdum aliquis pro uiuo satisfacere poreſt, sed quando aliquis satisfecit pro uiuo, satisfactio illa non computatur nisi illi, pro quo facta est, ergo, & suffragia faciens ei soli prodest, pro quo facit.

RESPONDEO. Dicendum, quòd circa hoc fuit duplex opinio: quidam enim, (vt Prępositiuus) dixerunt, quòd suffragia pro uno aliquo facta non magis prosunt ei pro quo fiūt, sed eis, qui sunt magis digni. Et ponebant exemplū de candela, q̄ accenditur pro aliquo diuite, quæ non minus prodest eis, qui cum ipso sunt, quàm ipsi diuiti, & forte magis si habent oculos clariores; & etiam de lectione, quæ non magis prodest ei, pro quo legitur, quàm aliis, q̄ simul cum eo audiunt: sed forte aliis magis, q̄ sunt sensu capaciores. Et si eis obijceretur, quòd secundum hoc ordinatio Ecclesiæ esset uana, quę pro eis specialiter orationes instituit: dicunt, quòd hoc Ecclesia fecit ad excitandam deuotionem fidelium, qui proniores sunt ad facienda specialia suffragia, quàm communia, & * frequentius etiam pro suis propinquis orant, quàm p̄ extraneis. Alij econtra dixerunt, quòd suffragia magis ualent eis pro quibus fiunt. Vtraque aūt opinio secundū aliquid veritatē habet: ualor enim suffragiorū pensari potest ex duobus, ualent enim uno modo ex virtute charitatis, quæ facit oia bona cōmunia, & m secūdū hoc magis ualent ei, qui magis charitate est plenus, quamuis p̄ eo specialiter non fiant n, & sic ualor suffragiorum attendit magis secundum quandā interiorem consolationem, secundū quod unus in charitate existens de bonis alterius delectatur post mortem quantum ad diminutionē pœnæ. post mortem enim non est locus acquirendi gratiam, vel augendi, ad quod nobis in vita valent opera aliorum ex virtute charitatis. Alio modo

Tertia pars S. Tho.

ecclesiasticarum, præsertim missæ, ad ultum conspiciles: unde irrisores huiusmodi à Deo maximè irridendos (vt Sapien. 4.) necessariò concludes aperte. Item à &c. ut articulo sexto, appen. vbi monstratur efficaciter, quanti ualeat consuetudo ecclesiastica, & argumentari ab eius authoritate, etiam quòd nil aliud haberetur. Hæc præcipuè summatim dicta sint ad Caluinum pro omnibus & singulis ab eo derisorie adductis rerum deuditis unica ratione efficacissima.

Item à Concil. Triden. sess. 7. de sacram. canon. 13. & sess. 22. can. 7. Item à Numer. septimo, ubi tam præciosas oblationes uidebas factas à populo Dei, & ipsius mandato, in dedicatione altaris.

Item à Papa Honorio primo per hoc; quòd magnifica valde donaria contulit in cultum templorum Dei: ut distinctim habes in uita sua, ex libro pontificali, secundo tomo conciliorum. Item à Sancto Siluestro Papa per hoc; quòd magnifice donauit Constantino Magno, vt donaria multa & maxima (si videris, stupeas) in cultus sacrorum templorum Dei ab eodem Imperatore erectorum cōferret, quod et fecit. Vide supra quæst. 9. art. 4. appen. vtram Caluinus & ipsam prædictā similesque monstruosa phantasmata tanquam filias proprias genuisse non dubitabis.

*Al. feruē tius.

¶ Tertiò habes: j quomodo per rationem prædictā scripturarum & patrū, pro quanto cultum exequiarum pro defunctis utilem insinuant, & intelligat, & probes, & defendas.

¶ Quartò vides: *concl. m* quomodo ex 1. & 2. *& 4* fim Angelica doctrina hæc & declaretur, & confoudetur.

QVAEST. LXXI.

ART. II.

CONCL. 1a. Si ualor suffragiorū pensetur ex uirtute charitatis, tunc suffragia magis ualentei, qui magis charitate est plenus; quāuis pro eo specialiter nō fiant. 311

¶ Examen.

ll

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶Examen. Ly ex virtute charitatis. Scilicet eius, cui valent suffragia isto modo. Ac si diuisset. Quanto plus de charitate habet defunctus, tanto plus ei suffragia valent isto modo.

¶PROB. 1. Quia valor suffragiorum sic sumptus attenditur secundum quandam interiorem consolationem de bonis alterius & in maiori charitate existens magis gaudet de bonis alterius, quàm in minoribus. 2. Quia (ly quamuis pro &c.) charitas facit omnia bona cõmunia.

conel. p ¶NOT. Ly charitas facit &c. Intelligе hoc secundum contextum: hoc est, quòd charitas facit aliquẽ gaudere de cuiuscũque bonis, ac si essent sua propria. Ratio est, quia charitas connectit omnes insimul: unde fit, ut omnes uerè unum in ipsa.

¶NOT. Super illud dictum textus ly ad quod nobis in una valẽt opera aliorum ex uirtute charitatis, vide articu. 1. corp. & elucid. & 1. 2. q. 114. art. 6.

CONCL. 2ª. Si valor suffragiorum, pẽ fessus ex intentione unius alteri applicantis ipsa, tanquam satisfactionem: tunc non est dubium, q suffragia magis valent ei, pro quo fiunt immò hic ei soli valent.

¶PROB. Quia patet ex terminis.

¶NOT. Ille unius suffragia applicare intendit uni, ita q tantum ex illis iuuetur, quantum iuuari potest. Clarum autem est, quòd si diuidantur suffragia, ita q valor eorum pro parte diuidatur in remissionem pœnæ unius animæ, & pro parte in remissionem pœnæ alterius animæ, pro qua iste suffragia soluit: tunc (inquam) clarum est, quòd ille, attenta sua intentione, nõ iuuat illam animam quantum poterat. Valor siquidem suffragiorum illius finitus est: & omne finitum per ablationem fit minus. Vnde totum valorem non participat illa anima pro, qua orat, ũ de valore ipso ad dandum alteri aliquid auferatur. Et ideo tanquam omnia prædicta deuorans inquit textus ly sic ei soli valent. Hinc conijcitur quid dicendum sit ad quæstionem de valore unius Missæ, vni promissam an possit æquè prodesse ei, si dicatur irritus plurium. Negamus enim respondendum est: licet sacrificij uirtus in se sit infinita.

Omne finitum p ablationẽ fit minus

1m de conclusione. Suffragia. R. ut ex charitate pendentia non, ut satisfactiones. §. Tunc nihil &c. ut patet ex conclusionibus.

¶NOT. Suffragia, ut ex charitate absque intentione facientis in textu declarata, non nocentur proprie satisfactiones: sed potius quædam bona accepta à mortuis, & afferentia illis gaudium, etiam q non auferrent pœnas. Quò contra suffragia, ut satisfactiones afferunt & gaudium & diminutionẽ pœnæ ei, pro quo fiunt. Vnde meritò inquit textus q suffragia primo modo cõsiderata assimilantur luminis (sicut Præponitur explicabat) suffragia uerò 2. modo sumpta, solutioni debiti alicuius.

Suffragia considerãtur dupliciter.

2m de maiori. Meruerunt. R. merito conditionalis non aliter. §. ut in textu declaratur. Tunc nihil &c. Non enim meritum eorum tale frustratur, si non recipiant emolumentum ex suffragijs non pro eis factis. Tunc uerò frustraretur si suffragia pro eis herent, & ipsi ex illis remissionem pœnæ non reportarent.

3m de consequente. Essent pœnis conditionis. R. quantum ad expiationem pœnæ: non quantum ad possessionem regni cœlorũ §. de quo Luc. 6. Tunc nihil &c. ut patet.

EX artic. habes. ¶Primò: quomodo per rationem à simili, excludas errorem Io. Vuiclef (Prætẽ Io. Vuiclef.) dicentis quod oratio, quæ pro uno solo fit, non plus prodest ei quàm alijs. Vid. p. 5. Eccl. &c.

¶Secundò habes: quomodo per rationem à simili, ostendas hunc meritò dãnari Concil. Constantiensi sess. 8. quòd damnat errorem istum eiusdem, scilicet. Speciales orationes applicatæ uni personæ per prælatos, vel religiosos, non plus prosunt eidem, quàm generales ceteris paribus. Si enim speciales orationes plus valent, quàm generales pro aliquo ea ratione secundum Ecclesiam: sequitur quòd secundum idem, oratio specialiter p una facta plus prosit ei, quàm alijs. Aliquin non oporteret, quòd speciales uni applicarentur: si uel generales tantundem p eo valerent, uel speciales non plus ei valerent quàm alijs (ut patet intelligenti). Vide damnationem cõtra Vuiclef prædictam uniuersaliter a Concilio ipso factam supra quæst. 10. artic. 1. corp. item à Concilio Trident. sess. 25. cap. 4 de refor. Contingit sæpè &c. unde depereunt piæ testatorum uoluntates. Sancta synodus cupiens ad pios uius relicta (quò usilius potest) implere, facultatem dat Episcopis &c. statuere circa hæc quod magis ad Dei honorem uiderint expedire. Intra tamen, ut eorum semper defunctorum commemoratio fiat, qui pro fidelium animarum salute legata ea ad pios usus reliquerunt. Hæc ibi. Vbi nota ly utilius potest, ita tamen ut eorum defunctorum commemoratio fiat, qui pro &c. Item à multis locis epistolarũ D. Apostoli Pauli, ubi cõmendatis ecclesijs in generali orationibus suorum, cõmendat aliquos in spãli, & ex tempori. Quo facto utiq; orationẽ ani spãliter applicata plus ei valere, quàm alijs demonstrat. Aliquin, ut qd. præmissis generalibus, in quibus protulabit o & ipsemet, & alij nominatim postea describi includebantur, postulat et cum tanta instantia pro se fieri, & quibusdam alijs spẽcialiter? Manifestum ergo q orationes non tantum ex charitate prosunt ijs, pro quibus fiũt (ut Vuiclefus credidisse uidetur,) sed etiã ex intentione sic, uel sic, spẽcialiter directa (ut in articulo præsenti sanctus Thomas edocuit.)

¶Tertiò habes: quomodo per rationem ostendas, meritò infinitarum fuisse ab ecclesia, quod suffragia pro uno mortuo facta magis ei prosunt, quàm alijs. Et hoc infinitarum quando specialis orationum collectas heri statuit in missis defunctorum, puta pro patre, & matre, p Episcopo tali, & tali sacerdote, pro uno uel una, defunctis. Nisi enim specialia suffragia pro hoc, uel illo applicata magis ei prodesse tenerer, quàm alijs: relinquit ratum collectas pro defunctis omnibus fidelibus in communi exoluendas. Cum igitur nihil fruſtra in ecclesia fiat, immo ecclesiam aliquid unum facere, credere impium sit (ut q. 25. ar. 2. corp.) fatendum est ex facto prædicto ecclesiæ, q defuncto specialis oratio directa magis prodest, quam alijs. Argum. 10. appos. item à Concilio Trident. sess. 25.

¶Quartò habes: quomodo per rationem prædictã patrum & scripturarum, pro quanto uel à simili, uel directe quod diximus insinuare, & intelligas, & tueatis.

¶Quintò vides: quomodo ex ijs uicissim Angelica doctrina hæc & declaratur, & consoliditur.

QVÆST.

ART. XIII.

§12 CONCL. 1ª. Si valor suffragiorũ cõsideretur, secundũ quòd ex uirtute charitatis uinientis membra ecclesiæ valent, suffragia pro multis facta tantum singulis prosunt, ac si pro uno tantum fierent.

*Al. singulariter. ¶PROB. Quia charitas non minuitur, si in multos distribuat affectus suos: immo magis augetur.

¶NOT. Sicut effectus candelæ accensæ à lumen (ut per experientiam patet) ex mutatione luminis ab una candela neque tollitur, neque minuitur, sed augetur: sic est de charitatis affectu. Ex bono enim aliquo prouenitie ad unam simul ad omnes existentes in charitate diffundaf gaudium de illo bono: & sic affectus charitatis augetur; & hoc intendit probatio textualis. Vnde illa eon similio correspondet proportionaliter conclusioni primæ artic. 12. Nam utrobique considerantur suffragia vt ex charitate ũ tummodo pendentia.

Q3o charitas augetur ex distributione.

CONCL. 2ª. Si consideretur valor suffragiorum, inquantum sunt satisfactiones q̃dam per intẽtionem facientis translatæ in mortuos, tunc magis ualet suffragiũ alicui, quod pro eo singulariter fit, quàm quod fit pro eo communiter, & multis alijs ¶, sic enim effectus suffragij diuiditur ex diuina iustitia inter eos, p quibus suffragia fiunt. Vnde patet, quòd hæc quæstio dependet ex prima, & ex hoc etiam patet quare institutum sit, ut suffragia specialia in Ecclesia fiant.

conel. m

Ad primvm ergo dicendum, quòd suffragia ut sunt satisfactiones quædam, non prosunt per modũ actionis sicut doctrina prodest: quæ sicut & omnis alia actio effectum habet secundum dispositionem recipientis: sed ualet per modum solutionis debiti, ut dictum est*: & ideo nõ est simile.

* 1. 2. q. 114. art. 2.

Ad secvndvm dicendum, q̃ suffragia pro uno facta, aliquo modo etiam alijs prosunt, ut ex dictis* patet: ideo cum pro uno Missa dicitur, non est inconueniens, ut pro alijs etiam orationes fiant. Non enim ad hoc dicuntur aliæ orationes ut satisfactio vnius suffragij determinet ad alios principaliter: sed ut illis etiam oratio pro eis fusa prosit.

Ad tertivm dicendum, quòd oratio consideratur; & ex parte orantis, & ex parte eius, qui oratur, & ex utroque eius effectus dependet, & ideo quamuis diuinæ virtuti non sit magis difficile absoluere multos, quàm unum, tamen huiusmodi orantis oratio non ita est satisfactoria pro multis, sicut pro uno.

ARTICVLVS XIII.

Virum suffragia facta pro multis, tantum valeant singulis, ac si specialiter pro vnoquoque fierent.

AD DECIMVM TERTIVM sic proceditur. Videtur quòd suffragia facta pro multis, tantundem ualeant singulis, ac si p unoquoque *specialiter fierẽt. Videmus enim quòd ex lectione, quæ pro uno legitur, nihil ei deperit, si simul, & alij legatur, ergo & b eadem ratione nihil deperit ei, pro quo fit suffragiũ, si aliquis ei connumeretur: & ita si pro pluribus fiat, tantum valet singulis, ac si pro vnoquoque fieret.

2 Præterea. Secundum communem vsum Ecclesiæ videmus, quòd cum missa pro aliquo defuncto dicitur, simul etiam illic c b orationes adiunguntur pro alijs defunctis, hoc autem non fieret si ex hoc defunctus pro quo missa dicitur, aliquod detrimentum reportaret, ergo idem quod prius.

3 Præterea. Suffragia præcipue orationum innituntur diuinæ virtuti: sed apud Deum sicut non differt iuuare p multos, uel paucos, ita nõ differt iuuare multos, uel paucos, b ergo quantum d iuuaretur unus ex una oratione si pro eo tantum fieret, tantum iuuabũtur singuli, si eadem oratio pro multis fiat.

SED CONTRA, Melius est plures iuuare, quàm unum, si ergo suffragium pro multis factũ ualet singulis tantum, ac si pro uno tantum fieret, uidetur quòd Ecclesia non debuit instituisse, ut pro aliquo fieret singulariter missa, uel oratio, sed quòd semper diceretur pro omnibus, fidelibus defunctis, quod patet esse falsum.

Præterea, Suffragium habet finitam efficaciam, ergo distributum in multos minus prodest singulis, quàm prodesset, si fieret pro uno tantum.

RESPONDEO, Dicendum, q̃ m si valor suffragiorum consideretur secundum quod ualent ex virtute charitatis uniẽtis membra ecclesiæ, suffragia pro multis facta tantum singulis prosunt ac si pro uno tantum fierent*, quia charitas non minuitur si* destribuatur affectus in multos, immo magis augetur, & similiter etiam gaudium* quanto plu ribus est commune, si maius, ut dicit* Augustin. confes. & sic de uno bono facto non minus lætantur multi in purgatorio, quàm unus. e Si autem consideretur valor suffragiorum, inquãtum sunt satisfactiones quædam per intentionem facientis translatę in mortuos, tunc magis ualet suffragiũ alicui, quod pro eo singulariter fit, quàm quod fit pro eo communiter, & multis alijs ¶, sic enim effectus suffragij diuiditur ex diuina iustitia inter eos, p quibus suffragia fiunt. Vnde patet, quòd hæc quæstio dependet ex prima, & ex hoc etiam patet quare institutum sit, ut suffragia specialia in Ecclesia fiant.

Ad primvm ergo dicendum, quòd suffragia ut sunt satisfactiones quædam, non prosunt per modũ actionis sicut doctrina prodest: quæ sicut & omnis alia actio effectum habet secundum dispositionem recipientis: sed ualet per modum solutionis debiti, ut dictum est*: & ideo nõ est simile.

Ad secvndvm dicendum, q̃ suffragia pro uno facta, aliquo modo etiam alijs prosunt, ut ex dictis* patet: ideo cum pro uno Missa dicitur, non est inconueniens, ut pro alijs etiam orationes fiant. Non enim ad hoc dicuntur aliæ orationes ut satisfactio vnius suffragij determinet ad alios principaliter: sed ut illis etiam oratio pro eis fusa prosit.

Ad tertivm dicendum, quòd oratio consideratur; & ex parte orantis, & ex parte eius, qui oratur, & ex utroque eius effectus dependet, & ideo quamuis diuinæ virtuti non sit magis difficile absoluere multos, quàm unum, tamen huiusmodi orantis oratio non ita est satisfactoria pro multis, sicut pro uno.

*Al. datur esse dictus eius. *Al. aliquin. * 1. 8. c. 4.

1m de consequente. Eadem ratione &. negatur quòd ut eadem ratio de utroque. §. scilicet de suffragijs, ut sunt satisfactiones: & de essẽtiã, ut sunt ad modum licentionis. conel. p

2m de maiori Orationes R. specialiter sumptæ, absque præiudicio suffragij principalis. §. Tunc nihil &c. Nam adiunguntur in missa aliter, quam putabat arguens: ut uidere est in textu.

3m illatio consulionis. Ergo &c. R. negatur illatio §. & hoc non ratione diuinæ uirtutis, (ut ere debat arguens) quæ infinita est: sed ratione oratis, qui finitam actionem habet. Vide art. 12. not. post conclus.

APPENDIX.

EX articulo habes. ¶Primò quòd Vuiclefus per rationem directè excludas errorem Io. Vuiclef: ut refert concilium Constantiense sess. 8. dicentis: speciales orationes applicatæ uni personæ per prælatos uel religiosos, non plus prosunt eidem, quàm generales, cæteris paribus. Per hoc enim, quòd sic determinatur hic à sancto Thoma, ut uides; patet quòd contra ipsũ Vuiclef. & similes milituat efficaciter præsens articulus. Vel. p 5. Eccl. &c. *ar. præc. ad 1. *art. 1. huius quæst.

¶Secundò habes: quomodo per rationem directè ostendas, hunc meritò damnatũ concil. Constantiensi. ibid. quando damnationem uniuersalem omnium articulorum ipsius Vuiclef pronunciauit. Hanc uide supra q. 20. ar. 3. appen.

¶Tertio habes: quomodo per rationem directè ostendas, meritò infinitarum & 1 1 2 ab

Universidad de Deusto
Biblioteca

ab Apostolo sæpius, & ab ecclesia in collectis defunctorum: q. f si suffragia facta pro multis non ualeant tantum singulis, ac si specialiter pro unoquoque fierent. Vide circa hoc art. 12. appen. & applica huc. Ibi enim dicta, & hic, differunt parum à seinuicem respectu propositii quoniam à simili loquuntur pro uno, & directe pro altero (ut patebit per se consideranti.)

4 ¶ Quarto habes: quomodo per rationem prædictã patrũ & scripturarum, pro quanto quod diximꝰ infinuant, & intelligas, & probes, & tueatis.

5 ¶ Quintò uides: quomodo ex iis ultimis Angelica doctrina hæc & declaratur, & consolidetur.

QVÆST. LXXI.

ART. XIIII.

CONCL. 1. Si suffragia pro uno specialiter facta indifferenter omnibus ualeant tantum inuabitur ille, pro quo non fiunt specialiter, quãtũ ille, pro quo fiũt si fit æqualiter dignus.

*Ar. 9 hius q. con.

¶PROB. Quia tunc omnia suffragia sunt communia.

¶NOT. Correspondet proportionaliter concluſio hęc conclusioni primæ ar. 12.

CONCL. 2ª. Si suffragia pro uno specialiter facta non indifferenter omnibus prosunt, tunc non est dubium, quòd communia suffragia & specialia plus ualent alicui, quàm communia tantum.

¶PROB. Quia tunc suffragia eis prosunt maximè, pro quibus fiunt.

¶NOT. Sobsume tuquòd pro isto fiũt suffragia tum communiter, tum specialiter. Secundæ conclusioni ar. 12. correspondet proportionaliter conclusio præsens.

1m de maiori

Merita &c. directè & simpliciter sumpta: num, quasi sub condi tione. §. Tune nihil &c. Nam iuuamen suffragiorum non ca dit &c. ut in text. Pro quo uide artic. 12. ad 2m.

2m minor.

Hæc eucharistia ha-

ARTICVLVS XIIII.

Vtrum tantum ualeant suffragia communia illis, pro quibus specialia non fiunt, quantum illis, pro quibus fiunt specialia, & communia simul.

AD DECIMVMQVARTVM sic proceditur. Videtur q tantum ualeant communia suffragia illis, pro quibus specialia nõ fiunt quantum illis, pro quibus fiunt specialia, & communia simul. Vnicuique. n. secundum propria h merita reddetur in futuro, sed Ille, pro quo non fiunt suffragia, meruit ut tãtum iuuaretur post mortem, quantum ille, pro quo fiunt specialia: ergo tantum iuuabitur per communia, quantum, & ille per specialia, & communia.

2 Præt. Inter* Ecclesiæ suffragia præcipuũ est Eucharistia, sed hæc h Eucharistia cum contineat totum Christum, hẽt quo dammodo efficaciam infinitam, ergo una oblatio Eucharistiæ, quæ communiter pro omnib. fit, ualet ad plenam liberationem eorum, qui sunt in purgatorio, & ita tantum iuuant communia suffragia sola, quantum iuuant specialia, & communia simul.

SED CONTRA est, quod duo bona uno sunt magis eligenda, ergo suffragia specialia, & omnia magis prosunt ei, pro quo fiunt, quam communia tantum.

RESPONDEO, Dicendum, q huiusmodi etiam solutio dependet ex solutione primæ quæstionis. Si enim suffragia pro uno specialiter facta indifferenter omnibus ualeant, tunc omnia suffragia sunt communia, & m ideo tantum iuuabitur ille, pro quo non fiunt specialia, quantũ ille, pro quo fiũt: si fit æqualiter dignus n. Si autem suffragia p aliquo facta, non indifferenter omnibus prosunt, sed eis maxi-

ART. XIIII.

bet efficaciam infiniti tam. n. quantum est ex se: habet tamen respectu nostri, determinatum effectum. §. Tunc nihil &c. ut patet in text.

¶NOT. Illa efficacia infinita consideratur ex parte eucharistiæ: effectus uerò determinatus consideratur ex parte nostri: Nam tantum recipit vnusquisque de efficacia illa infinita, quãtum est dispositus, siue quanta est sua capacitas iuxta illud cõmuniter assertum, vnumquodq; recipitur per modum recipientis. Stat ergo, quòd efficacia infinita sit, & vnus effectus autem sit finitus & multiplex plus vel minus. Ac si ex pelago infinito hauriret aquã singuli non infinitam, sed iuxta commensurationem uasorum, quæ pro aqua inde haurienda tulerunt.

*cauel. f Ex pelago infinito vir iustus Eucharistiæ hauritˢ aquæ finitũ qd iuxta dispõn eni suam. *li. 3. Sent. distinc. 45. §. D.

APPENDIX.

EX articulo habes. ¶Primò quo modo per rationem ostendas: rectè infinuatum ab Apostolo multos in locis, quòd suffragia & communia & specialia simul magis prosunt uni, quam communia tãtum. Et hoc quãdo generalia suffragia p omnibus fieri mandat, & ultra hæc specialia pro seipso. Patet enim, quòd præmetur in generalibus p omnibus factis contineantur, & in contineri fateãtur; & tamen ultimus pro se specialiter suffragia fieri postulabat. Ex quo aperte intelligẽdum reliquit, se credere certo; quòd orationes communes tantum pro uno factæ minus prosunt, quàm communes & specialis simul pro eodem. Item ab ecclesia hoc etiam insinuatum. Et hoc, quando ultra collectas communes defunctorum apponit specialem. Scisti enim ecclesia (ut patet,) quòd in collectis communibus includuntur cuiusq; pro quibus specialis quoque ordinatur. Cum igitur pro ijs, ultra communia, suffragia fieri specialia sanxit, per hoc factum filios suos edocuit: quòd specialia & communia simul

*2 ar. 12. hu i⁹ q. ad 2. 1 Vid. p. 3ª Eccl. &c.

simul vni & eidem magis prosunt, quàm communia tantum. Vide dicta in artic. 12. & 13. appen. & ex ijs, quantum sufficit, ad hunc locum applica: quoniam hi tres articuli ultima patrum, ab inuicem differũt: vt etiam in textu corpi articulo 13. & huius, innuitur.

a ¶Secundò habes: quomodo per rationem prædictã scripturarum & patrum pro quanto quod diximus infinuant, & intelligas, & tueatis.

3 ¶ Tertiò uides: quomodo ex ijs ultimis Angelica doctrina hæc & declaratur, & consolidetur.

QVÆS. LXXII.

ART. I.

CONCL. prima. Sanctorum animæ non cognoscunt omnia, quæ per diuinam essentiam cognosci possunt.

*Gl. inter li. ibid.

¶Examen. Ly sanctorum animæ. Scilicet quæcunque ipsis filiæ. Vide & de anima Christi præsente conclusio intelligitur propter rationem in probatione dicendam.

¶Ly omnia. Absolutè loquendo: siue in actu, siue in potentia, siue creatoris, siue cuiuscunq; creaturæ.

¶PROBAT. Quia sanctorum animæ non comprehendũt diuinam essentiam (alioquin totam uitam autem ipsius essentiæ comprærhenderent, quod est impossibile.)

¶NOT. De comprærhentione propriè dicta loquitur probatio. Aliter enim comprærhendunt illam comprærhensione largo modo sumpta. Vnde in scripturis habetur aliquæ & quòd non comprærhendatur, ut Hierem. 32. fortissime, magne, potens dominus, incomprærhensibilis cogitatu: & quòd comprehendatur Phil. 3. Sequor autem si quo modo comprærhendam &c. 1. Corint. 9.

*Eodẽ li. c. 3. 1 me. tom. 4.

*Cap. 15. tom. 4.

Cõprehẽsio dupliciter intelligitur.

QVAESTIO LXXII.

De oratione respectu sanctorum, qui sunt in patria, in tres articulos diuisa.

DEINDE considerandum est de oratione respectu sanctorum, qui sunt in patria. Et circa hoc quæruntur tria.

Primo, Vtrum Sancti orationes nostras cognoscant.

Secundo, Vtrum eos interpellare debeamus ad orandum pro nobis.

Tertio, Vtrum orationes eorum pro nobis fusæ, semper exaudiantur.

ARTICVLVS I.

Vtrum Sancti orationes nostras cognoscant.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur quòd Sancti orationes nostras nõ cognoscãt. Isa. 63. Pater noster es, & Abraham nescivit nos, & Israël ignorauit nos. Glossa* Augustini dicit quòd mortui Sancti nesciunt, quid agant viui, etiam eorum filij, & sumitur ab Augustino. † de Cura pro mor. agen. ubi hanc autoritatem inducit, & sunt hęc verba Augustini. ibidem. Si tanti Patriarchæ qui erga populum ab eis procreatũ ageretur ignorauerunt, quomodo mortui uiuorum rebus, atque actibus cognoscendis, adiuuandisque miscentur? ergo Sancti orationes nostras h cognoscere non possunt.

¶2 Præterea. Quarti Reg. 22. dicitur ad Iosiam regem, idcirco, scilicet quòd fleuisti coram me, colligam te ad patres tuos; ut non videant oculi tui mala omnia, quæ sunt inducturus in locum istum: sed in hoc nullo modo per mortem Iosiæ subuentũ fuisset, si post mortem quid genti suæ euenire cognosceret ergo Sancti h mortui actus nostros non h cognoscunt, & ita non intelligunt nostras orationes.

¶3 Præterea. Quanto aliquis est in charitate perfectior, ma-

ART. I.

Agis proximo in periculis subuenit: sed Sancti in carne uiuentes proximis, & maxime sibi coniunctis in periculis consulunt, & * manifestè auxiliantur. cum ergo post mortem sint multo maioris charitatis, si facta nostra cognoscerent, multum auet plus suis charis sibi coniunctis consulerent, & auxiliarentur in necessitatibus, quod facere non videntur, ergo non uidentur q actus nostros, & orationes nostras cognoscant.

¶4 Præterea. Sicut Sancti post mortem vident, verbum ita & angeli, de quibus dicitur Matth. 18. Angeli eorum semper uidẽt faciem Patris mei: sed angeli verbum uidentes non propter hoc omnia cognoscunt, cum à nescientia minores à superioribus purgẽtur: ut patet per Dionys.* in 6. cap. Cæ. Hie. ergo nec Sancti, quamuis verbum videant, in eo nostras orationes cognoscunt, & alia quę circa nos aguntur.

¶5 Præterea, Solus h Deus inspector est cordium: † sed oratio præcipue in corde consistit, ergo solus Dei est orationes cognoscere, non ergo Sancti nostras orationes cognoscunt.

SED CONTRA. Super illud Iob. 14. Siue nobiles fuerũt filij eius, siue ignobiles, non intelligent, dicit Greg.* 12. lib. Mor. Hoc de animabus sanctis sentiendum non est, quia quæ omnipotentis Dei uirtutem, vel charitatem uident, nullo modo credendum est, quòd sit forsi aliquid, quod ignorent, ergo ipsi orationes nostras cognoscunt.

Præterea, In 2. Dialogo.* Animæ uidenti Creatorem angusta est omnis creatura: quantumlibet enim de luce creatoris aspexerit, breue hi est quod creatum est, sed hoc maxime impedire uidetur, quòd animæ Sanctorum orationes, & alia, quæ circa nos aguntur cognoscant, quia à nobis distant, cum ergo distantia non impediat illa, ut prædicta authoritate patet, uidetur quòd animæ Sanctorum cognoscant orationes, & ea, quæ hic aguntur.

*Al. maxime.

*Ex ca. 7. cęlest. hierar. de diuo. Ex c. 6. eccles. hierar. de cleinando ad fi.

1. Reg. 16.

*Li. 12. Mor. c. 25. & li. 2. c. 3.

*Greg. li. 2. Dialo. c. 35.

*In argu. Sed cõtra

Tertia pars S. Tho.

1 i ¶PROB.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶PROBAT. Quia hoc pertinet ad gloriam eorum: quòd auxilium præstent indigentibus ad salutem (cùm per hoc efficiantur Dei cooperatores ;) & auxilium tale præstare non possent nisi haberent cognitionem eorum, quæ ad hoc requiruntur (ut patet.

¶*Corollarium*. Ergo gloriæ sanctorum detrahunt, qui hanc cognitionem eis contendunt auferre: de quibus in appen. sequen.

¶Examen. Ly in verbo cognoscunt. Scilicet cognitione necessaria. Minus enim dicit conclusio hæc, & plus significat: quoniam præsupponit ex prædictis rectum sensum verborum suorum. In prædictis autem dictum fuit: quòd oportet, siue necessarium est. Ergo de necessitate beatitudinis est, ut huiusmodi omnia cognoscant: itaque non essent beati, si orationes nostras, vota, & deuotiones etiam mentales pertinentes ad eos non cognoscerent in verbo.

¶ NOT. Ex hoc quòd illa omnia ad fa pertinentia videnti in verbo, sequitur, quòd illos abiorpros esse in tanta gaudiosa visione non impedit eos ab illorum omnium cognitione: immo quòd tales beatitudo eos innat ad cognoscendum, absque ulla vel minima distractione, illa omnia. Ratio est: quia in verbo formaliter, idest per verbum ipsum, non per species illorum similitudines illa cognoscunt: ut in prima part. quæstione 12. articulo nono. Vnde quanto perfectius videnti verbum tanto plus cognoscunt ea: quoniam verbum visum est ratio cognoscendi alia in seipso. Facient hæc ad confutandam & confundendam, ignorantiam pauperum de Lugduno in sua hæresi secutanda in appen. sequen. scilicet eorum: dum dicunt, quòd sancti ab sorpti gaudio cælesti nobis nequeunt intendere, cum tamē totum oppositum deberent dicere, ut nunc visum est.

Præterea, Si ea, q̄ circa nos aguntur, non cognoscerēt, nec pro nobis orarent, qā defectus nostros ignorarēt: sed hic est error Vigilantij, vt Hier. dicit in epistola ad eū, ergo Sancti ea, q̄ circa nos aguntur, cognoscunt.

RESPONDEO, Dicendum, quòd diuina essentia est sufficiēs medium cognoscēdi oia, qđ patet ex hoc q̄ Deus uidendo suā essentia, oia intuetur, non tū sequitur quòd quicunque essentiam Dei vident, omnia cognoscant, sed solum, qui essentiam cōprehendunt: sicut nec in principio aliquo cognito, ꝓsequēs est omnia cognosci, quę ex principio consequuntur, nisi tota virtus principij comprehendatur, vnde* cum animę Sanctorū diuinam essentiam non cōprehendant, non est consequens ut omnia cognoscant, quæ per essentiam diuinam cognosci possunt a. Vnde etiam de quibusdā inferiores angeli à superioribus edocentur, quamuis essentiam diuinam uideant. Sed q̄, nusquisque beatus tantum de alijs rebus, necessarium est, vt in essentia diuina videat, quantum perfectio suæ beatitudinis regrit ¶. Hoc autem ad perfectionē beatitudinis requiritur, ut hō habeat quicquid uelit, nec aliquid inordinate velit; hoc autem recta voluntate quilibet vult, ut ea, quæ ad ipsum ptinent cognoscat, vnde cū nulla rectitudo Sanctis desit, volunt cognoscere ea, quæ ad ipsos ptinet. & iō* oportet q̄ illa in verbo cognoscant t, hoc aūt ad eorum gloriam pertinet, quòd auxiliū indigentibus præstent ad salutem, sic enim Dei cooperatores efficiuntur, quo nihil est diuini* vt ait Dionysius 3. ca. Cæ. hierar. unde patet quòd Sancti habent cognitionem eorum, quę ad hoc requiruntur, & sic* manifestum est q̄ in uerbo cognoscūt nota, & deuotiones, & orationes hominum, qui ad eorum auxilium confugiunt.

Cæterum isti pauperes præ sua ingenij paupertate (hæretici enim omnes indocti sunt; ex 2. Petr. 3.) non attigerunt ad penetrandum, quòd sancti uident hæc non per proprias similitudines in uerbo: sed de illis iudicarunt, sicut de infirmis animalibus, qui ex eo, quòd magno gaudio quandoque absorbentur, redduntur, uel parum, uel multum, vel totaliter inhabiles ad attendendum aliquid aliud.

Hæretici sunt indocti, & instabiles. 2. Petr. 3.

*Citatum in arg.

1m de consequente. Cognoscunt. & cognitione naturalitatem, in uerbo. § Tunc nihil contra, ut patet in tex.

¶NOT. Vide 1. part. quæst. 89. ar. 8. ubi tractatur de hac materia, edoctrinando Gregorium, & Augustinū.

2m de conclusione. Nō cognoscunt. 1. &. cognitione trahente secum dolorem de aduersitatibus cognatis circa suos, non autem cognitione simplicem. § Tunc nihil &c. Nam illo contristatur, si ante infortunia suorum de hoc seculo subtrahantur; et à quòd postea cognoscunt sit infortunia ipsa.

Ité de cōclusione. Sancti non gaudium gloriosatis non aliter. § Tunc nihil &c. ut patet in tex. ly & quia anima Iosiæ &c. Vide secundum responsum literæ. ly sed forte animę &c.

3m de maiori. Subueni. &. recidiū conformitatem dui animorum, contra nec præter. § si videlicet sit perfectus plenariè in charitate. Tunc nihil &c. Nam animæ sanctorum habent, voluntatem plenariè conformem &c. ut in textu.

¶Examen. Ly conformem in uolito: Scilicet non tantum formaliter, sed etiam materialiter. Quid autem sit hoc, colligesfaciliter ex 1. 2. q. 59. ar. 10. Ergo ly in volito, materialiter & formaliter simul, dicitur ad differentiā viatorum etiam in charitate existentiū vt ide elicere poteris.

4m illatio cōclusionis. Ergo &c. & negatur

*In lib. de cura pro mortuis habēda c. 13. 14. & 15. c. 4.

& negatur illatio. § Nō transitur ab his, quæ non pertinent ad perfectionem beatitudinis, ad ea, quæ pertinent ad ipsam. Quamuis autem non sit necessarium, videntes verbum in uerbo omnia &c. ut in text.

5m de maiori. Solus Deus inspector est. 32. per seipsum

Ad quintum dicendum, q̄ cogitationes cordiū solus Deus per seipsum nouit; sed tamē alij cognoscunt quatenus eis reuelatur, uel p̄ visionem uerbi, uel quocunque modo.

ARTICVLVS II.

Vtrum debeamus sanctos interpellare ad orandum pro nobis.

Ad secundum sic procedi tur. Videtur quòd non debeamus Sanctos interpellare ad orandum pro nobis. Nullus. n. amicos alicuius interpellat ad orandum pro se, [h] nisi quatenus credit apud eum se facilius gratiam obtinere, sed Deus est in infinitum magis misericors quoli bet Sancto, & sic uoluntas eius facilius inclinatur ad nos exaudiendum, quam uoluntas alicuius Sancti, ergo uidetur superfluum cōstituere mediatores inter eos, & Deum, ut ipsi pro nobis intercedant.

2 Præterea, Si eos ad orandū pro nobis interpellare debem[us], hoc non est, nisi quia scimus eorum orationem Deo esse acceptam, ergo semper debemus superiores pro nobis intercessores constituere ad Deum, & nūquam minores.

3 Præterea, Christus etiam secundum quod homo, dicit sanctus sanctorum, & * eū secundū quòd homo orare competit: sed nunquam [h] Christum ad orandum pro nobis interpellamus, ergo nec alios sanctos interpellare debemus.

4 Præterea, Quicunque rogatus ab aliquo, ut pro eo intercedat, preces ipsius ei repr̄sentat, apud quem pro eo intercedit, sed superfluum est ei repr̄sentare aliquid, cui omnia sunt præsentia, ergo superfluū est quòd Sanctos intercessores constituamus pro nobis ad Deum.

5 Præterea, Illud est superfluum, quod fit propter aliquid, quod sine eo fieret, uel non fieret, sed [h] similiter Sancti orarēt pro nobis, uel non orarent, siue nos oremus eos, siue non oremus, quia si sumus digni, ut pro nobis orent, etiam nobis eos nō orantibus pro nobis orarent, si autem simus indigni, etiam si pe tamus pro nobis, non orant, ergo interpellare eos ad orandum pro nobis, uidetur omnino superfluum.

SED CONTRA est quod dicitur Iob. 5. Voca si est qui tibi respondeat, & ad aliquem sanctorum conuertere. Vocare autem nostrum est (ut Greg.* dicit ibidem) humili Deum prece deposcere, ergo cum uolumus Deum orare, debemus ad Sanctos conuerti, ut pro nobis Deū orent.

Præterea, Sancti, qui sunt in patria, magis sunt accepti Deo, quàm in statu viæ: sed Sanctos, qui sunt in uia, cōstituere debemus intercessores pro nobis ad Deum exemplo Apostoli, q̄ dicebat Rom. 15. Obsecro uos fratres per Dominum nostrum Iesum Christum, & per charitatē

*Vid. Aug. ſuſt. in li. medit. c. 24. to. 9. & Ambr. lib. 1. de viduis parte. 3. tomi.

APPENDIX.

Vul. ꝓ Eccl. &c. Letaniæ. EX articulo hac ¶Primo quo modo per fatuum interimas hæresim pauperum de Lugduno (vt habetur ex summa fratris Yconij: p. 2. in bibliotheca Vaticana manuscripta) dicentis: q̄ sancti in cœlo non audiunt orationes fidelium; nec veneratores, quibus eos ve neramur, attendunt. Item eorund. ibid. sancti absorpti gaudio cælesti nobis nequeunt intendere, nec in aliquid aliud uacare.

* Tho. in 3. dist. 17. Letaniæ.

¶ Secundò habes quo per rationem ostendas: has meritò damnari à &c. ut ar. 1. app. Præsupponūt enim sanctos orationes nostras audire, quecunque concilia nos ad orandum pros hortantur (vt patet) & consequenter præsumpsit & condemnāt hæreles prædictas. Item ab ecclesiastico ritu, quotiescunq; Litaniæ instituuntur & hoc propter eandem, quæ dicta nunc est, rationem. Condemnantur ergo à Pelagio Papa primo per hoc, q̄ Litaniæ cum Homois, & cantoris spiritualibus instituit: die progrediendo à sancto Paneratio uico, ad sanctum Petrum Apostolum: ut habetur in eius uita ex libro Pontificali tomo 1. conciliorum. Item à concil. Lugdunensi primo. Placuit uniuersis fratribus ut Litaniæ ab omnibus ecclesijs, seu parochijs celebrentur. Hæc ibi. Item à Concil. Gerundensi cap. 5. Letania facienda est Calendis Nouembris. Hæc ibi. Item à Concil. Bracharensi 2. cap. 9. Placuit, ut conuenientes in unum uicinæ ecclesiæ per triduum, cum psalmis per sanctorum basilicas ambulantes celebrent Litanias. Hæc ibi. Item à Paga Honorio primo, de quo Hic fecit constitutum in ecclesia, & decreuit ut omni ebdomada Sabati die exeat Litania à Beato Appolinare, & ad S. Petrum Apostolum cum hymnis & canticis populus omnis occurrere debeat. Hæc ibi. Item à Concil. Constantinopolitano. 7 actione prima, dum sic recitat. Cum graues terræmotus ciuitatem Constantinopolitanā occupassent, magni, & paruus, diues, & pauper, seruus, & liber, extra ciuitatem in campo secedentes simul concurrerent. Quibus ubi Deus parcere clementer dignatus est, reuelauit beato Proclo tristitiam acclamare, cum ipsi ad propulsandā ita Litanias faceret. Hæc ibi. Hoc tristitiam (vt ibi dicitur) est illud: sanctus Deus, sanctus fortis, sanctus immortalis, miserere nostri. Item à Concil. Toletano. 5. ca. 1. Decreto nostro sanximus, ut per specialia (in cuncto regno hæc religiosa teneatur observantia: ut Litania triduo ubique peragatur, & indulgentia delictorum lacrimis impetretur. Item à Concil. Toletano 6. ca. 2. ubi sanctitur de Litanijs solemniter per soluendis pro obtinenda indulgentia delictorum. Item à Concil. Magunsino cap. 41. & 51. Item à Papa Zacharia in epistola ad Bonifacium: ubi suasit crebrò exoluendas esse supplicationes, seu Litanias, calamitatibus irrētibus. Item à Papa Gregorio 9. per hoc quòd ipse frequentat Litanias, fluuius Tiberis quasi increbiliter alueum suū egressus, ad urbis dānum, recurritur in locum proprium: ut legitur in uita Gregorij eiusdem, exlib. Pontificali. 3. tomo Concilior. Quod

*Li. 5. Mo ra. ca. 40. in med.

¶ Tertiò habes quomodo prædicti scripturarum & patrum, pro quanto quod dximus intuamur, & intelligas, & probes, & tueatis.

¶ Quartò uides quomodo exijt, uerissim Angelica doctrina hæc declaratur, & & confoliditur.

QVÆST. LXXII. ART. II.

CONCL. 1ª. Hoc diuinæ legis ordo requirit, vt non qui manentes in corpore peregrinamur à domino, in eum, per sanctos medios reducamur.

¶Examen. Ly reducamur. Hoc illud est: quando Deus nos ad seipsum conuertit; id quod tangitur in textu per ly quod quidem

Universidad de Deusto
Biblioteca

quidem contingit, dum per eos diuina bonitas in nos suum effectum infundit.

¶PROB. Quia iste est ordo diuinus, ut per media vltima reducantur in Deum (ex Dionisio.)

¶Examen. Ly media. Iste est mediantibus aliquibus quæ non sunt Deus, neque vltima. Nã non oportet, quòd solùmodò per sanctos medios desit de media hierarchia, reducamur in Deũ, sed sufficit, quòd per sanctos medios, idest mediantibus sanctis, qui non sunt Deus neq; nos. Et hic est sensus tũm Dionisij, tum consequentis. In eum ligenum sancti omnes tum superiores, tũm medij, tum inferiores, interpellantur ab ecclesia in Litanijs tanquam mediatores ad Deum. Videatur pro hoc textum reportum ad 2ũm.

CONCL. 2º. Sicut mediantibus sanctorum suffragijs Dei beneficia in nos deueniunt: ita oportet, nos in Deum reduci, ut iterato beneficia eius sumamus mediantibus sanctis.

¶Corollarium. Habetur ergo hinc: & quòd sancti orant pro nobis: cuius finis non cognoscitur à nobis: q̃ beneficia ex talibus eorum suffragijs nobis impenduntur. Hoc autem designatur in conclusione vsq; ad ly ita: ex quo mox quasi deducitur illi aliud, scilicet q̃ nos exaudiri debemus ad inuocãdum istum talium sanctos: sanguam sic argumentantes. Si sancti isti pro nobis beneficia suffragijs suis conferunt, nõ regnantium ò magis, à nobis rogabuntur, beneficia conferent.

¶PROB. Quia rectus noster in Deũ respondere debet processui bonitatum ipsius ad nos.

¶NOT. Hoc est. Iud solum à philosopho dicit, q̃ finis debet correspondere principio. Hoc enim philosophicum vocãdo ad actum theologiæ, talem propositionem in probatione expressam D. Thomas effecit.

¶CONCL. 3º. Dum nos petimus à sanctis, quòd pro nobis orent, constituimus eos intercessores pro nobis ad Deum, & quasi mediatores.

¶Examen. Ly quasi. Hoc stat tanquam expressiuum istius termini fiat de mediatore etiam non primo. Reuera enim sunt mediatores inter nos & Deum. Vel ly quasi tenetur diminutiue, non quia non sint reuera mediatores, sed quia non sunt principales. Principalis enim mediator unus tantum est, scilicet Christus, de quo. 1. Io. 2. Si quis peccauerit aduocatum habemus apud patrem Iesum Christum iustum. Et Ephes. 2. Per ipsum habemus accessum ambo in uno spiritu ad patrem. Secundarij autem mediatores sunt sancti alij de quo Moyses Deuter. 5. Ego fui sequester & medius inter vos & Deum. Ex quo dicam à fortiori q̃ & Moyses alijque simile (ut Daniel pro populo orat; Iudith. Hester. &c.) fuerunt medij inter peccatores & Deum, cum adhuc & ipsi peccatores essent: multo magis nunc ab omni miseria sanctificati, & de se minus solliciti, diuinaq; claritate pleni, mediatores erunt. Secundarij sunt ij, quia virtute hanc mediandi mediante à primo mediatore: qui solus per seipsum in sanguine proprio accedit ad Deum, exteri uero præsupposito ipsius merito: eiusque influentia faciente scipsos idoneos ad hoc.

¶PROB. Quia ex præmissis conclusionibus præsupponitur clara.

1m de maiori. Nisi quatenus ere factibus gratiã obtinere &c. ut dictũ est quatenus credit, eum uelle talem ordinem seruari. §. Tunc nihil contra. Nam credimus, Deum uelle seruari talem ordinem, ut per sanctos tanquam mediatores ad ea quæ à nobis credimus, magis in infinitum misericors. Sicut enim non est propter defectum diuinæ potentiæ q̃ &c. ut in text.

2m illatio cõclusionis. Ergo &c. & negatur illatio. §. Ratio est: quia quãuis sancti superioris sint magis Deo accepti & cari ut in text.

3m d minori Christũ, &. absolute sumpti: nõ, cũ addito. §. Tunc nihil &c. Non. n. est simile de alijs sanctis, & de Christo: qñ alij sunt pari hoes, & cõsequenter cõuenit illis, q̃ qñ suppositis quibusdã, orare, Christus ut ò nõ est parti hõ & iõ nõ cõpetit ei suppositaliter orare, sed rñ secñm naturã inferiorẽ in se habitã. humanã, eo modo, quo & Hebr. 12. hr. Christi sanguine pro nobis orare dr Hebr. 7. & Rom. 8. ut ex cõtextibus ibi patet. Rõ huius adducit in hã rãnem.

4m de minori. Repræsentare. &. ad notificandum aliquod incognitum: non ad cõsulendũ, vel

*Art. seq.

vel alias posse latendum. §. Tunc nihil &c. Nam sancti non dicuntur percere nostras Deo repræsentare quasi &c. ut in textu.

¶Examen. Ly quasi. Idest quia. In signum huius subditur in sententia aduertendum ly quia: dicendo sed quia eas exaudiri &c. Ac si dictum fuisset. Non dicuntur repræsentare, quia ei incognita manifestẽt, sed quia eas exaudiri à Deo petunt, uel diuinam cõsulunt veritatẽ de eis, quid scilicet secundum eius prouidentiam fieri debeat.

AD QVINTVM dicendum, q̃ ex hoc ipso aliquis efficitur dignus, ut sanctus aliquis pro eo oret, quòd ad ipsum in sua necessitate cum pura deuotione recurrit: & ita non est superfluum quòd Sanctos oremus.

5m minor. Nisi forte sancti orarent, uel non orarent; siue nos oremus eos, siue non oremus &. negatur illa. §. Ad rationem respondetur. 9. sumus digni, tunc pro nobis orant: sed digni efficimur ad hoc ex eo, quòd ad sanctos ipsos cum pura deuotione recurrimus: ut in textu.

¶Corollarium. Ergo quasi implicationem oppositorum volebat arguere, quando optabat nos fore dignos, ut sancti pro nobis orarent: & ex alia parte dissuadebat, nos recurrere ad illos. Quasi diceret: dignos uos uolo, & simul indignos: uel sic saltem, quòd dignos uos volo, sed viam ueniendi ad hanc dignitatem uobis subripio. Quod autem sic uelles arguens, patet ex responsione quo habetur, quòd uia perueniendi ad hanc dignitatem q̃ sancti orent pro nobis est hæc, quòd scilicet nos deuoto corde ac precibus recurramus ad illos in necessitatibus nostris.

¶Examen. Ly similiter. Idest tanquam. Verbum hoc dicebatur in argumento: & ut patet, iuxta sensum arguẽtis (qui doquidem argumenta hæc hæreticorum personam induit) significatur idem, quod diximus.

Vnde efficitur di. Quasi diceret: dignos uos uolo, & similiter indignos: uel sic saltem, quòd dignos uos volo, sed viam ueniendi ad hanc dignitatem uobis subripio. Quod autem sic uelles arguens, patet ex responsione quo habetur, quòd uia perueniendi ad hanc dignitatem q̃ sancti orent pro nobis est hæc, quòd scilicet nos deuoto corde ac precibus recurramus ad illos in necessitatibus nostris.

APPENDIX.

Vid. p. 5. Eccl.

EX articulo habes, ¶primò, quo per rationem interimas hæresim Pauperum de Lugduno (vt ex summa Fr. Xaverius. 5. par. cap. 2. manuscripta in Bibliotheca Vaticana) dicentium Sancti non orant pro nobis: ideo non oportet implorare eorum suffragia. Item Vigilantij (ut habetur ex Di. Hieronimo contra ipsum) dicentis: Sancti non sunt in nostrum auxilium inuocandi. Item Lutheri hæresiarchæ. Sebast. Hist. Occolampadij (Praticorum) dicentium: sanctos non honorandos, neque orandos esse. Item Publicanorum (Prat. Publicani) dicentium: sanctorum suffragia in cœlis regnantium non esse expetenda. Item Catharorum (ut refert Card. Turrecremata, de eccl. lib. 4. ca. 11.) dicentium non esse imploranda auxilia. B. Virginis, nec Angelorum nec sanctorum. Item Almarici (Prat. Almar.) dicentium: taria dicata sanctis, & imagines thuificare, ipsorumq; inuocationes, idolatriam esse. Hæc omnia sunt quædam nostræ orationes ad sanctos: ideoque asserentur hic. Item Bezanitarum (Prat. Bezanitæ) dicentium: quòd inuocationis sanctorum fundamenta per optimos & sanctos Patres icit Sathan. Quasi, q̃ optimi & sancti patres potuerint esse optimi & sancti, & tamen, hoc Sathanæo spiritu instruentes, aut ab ipso decepti, tum tamen Apostolum in eorum personas dicere: Cessa. 2. Non ignoramus cogitationes eius, inde ut Sathanæ & Rom. 16. Pro eis oret, ut dominus conterat Sathanam uelociter sub pedibus eorum, & Ephes. 4. Tollificetur, partes ipsos nobis à Deo datos, ne timus tanquam parnuli fluctuantes, & circumferamur omni uento doctrinæ.

¶Secundò habes quomodo per rationem ostẽdas prædictas hæreses meritò damnari à scripturis 2. Petr. 1. Dabo autem operam, & frequenter, habere uos post obitum meum ut horum omnium memoriã faciatis. Hęc ibi. Vbi aperte promittit se post mortem oraturum pro eis. Item à Concil. Senonensi in suis decret. fidei catholicæ, decreto. 13. In eam demum hæreticis insaniam, ut uiuos sanctorum, qui in cęlis sunt defraudes auxilij, quasi uel præces nõ audiant, uel nostris calamitatibus non tangantur, quasi diuinæ clementiæ derogent, q̃ qui Christo mirificauerit, hoc honore dignus habeatur, ut pro cęteris in-

ARTICVLVS III.

Vtrum orationes sanctorum ad Deum pro nobis effusæ semper exaudiantur.

AD TERTIVM sic proceditur. Videtur quod orationes Sanctorum pro nobis ad Deum fusæ, non semper exaudiantur: Si enim exaudirentur, maxime exaudirentur Sancti de quibus tantum gaudium super unius peccatore pœnitente fit, ut dicitur Luc. 15. Sed quãm sit primum horum meritum dissonum, facile intelligitur, qui beatis per unum esse non ignoratum in hoc illud diuinum ratis speculum, in quo quicquid eorum interest, illucescat. Porrò quod ad 3ũm attinet quæri potest, ut nostris nõ affluant incommodis, quorum nunquam excidit charitas.

Ora ad se. pœnitentia eatore pœnitentiam sancti cooperantes Abraham, rũ gnoscunt his diuersaretur, prò in uerbo; salute sodominarum ferũdum apud dominum secundũ. mel & iterum interpellauit, ut procertò iustorum numero, q̃ inter eos reperiretur, non parceret ciuitati. An nunc, cum in cœlo gloriosius regnat, usque adeò retrigniti eius charitas: memor est horum suorum factus non oret pro his, qui in hoc peccatorio mari diris tempestatibus fluctuant? Nihil autem diuinæ bonitati, uel omnipotentiæ deperit quæ summa & incomprehensibili sapientia infima quæque per interme dia moderatur & regit: neque minus unus est mediator Dei & hominum Iesus Christus: sit iuxta sacram Aurelianensis concilij atque aliorum quam plurium institutionẽ Litanijs ad aliquos sanctorum conuertamur: Christo tamen accepta seruatorę omnis, per quem omne id genus inueniendi mutuis, cęteraque in humanum genus beneficia deriuentur. Abiit igitur ut tantum sit apud aliquem, ut recurrat ad eum. Manichęi, Catharis, &c. Pluris fit sacrorum conciliorũ authoritas, quibus siquis pertinacius obstiterit, iuste coercetur à hæreticis à inre flatum declarandus coercendum. Hęc ibi. Vbi illud, quod dicit, q̃ sancti efficiuntur nostris incommodis, non intelligas; nisi quantum ad effectum subleuationis istius molestiæ, mediante sua intercessione & orationibus, quæ continent diuinæ Deo: Genes. 6 quod fuit tactus dolore cordis intrinseco, & psalm. quo dixit ipso est furor & ira, & q̃ misericordiæ psal. 88. qua, cum alijs huiusmodi, procul dubio intelligenda sunt non quantum ad affectum, sed quantum ad similitudinem effectus. 1 par. q. 3. art. 2. Vnde concil. dictum illud, cum dicto apostoli 1 Ioh. sanctissime concordate potest rectum sensum vtrobique tenendo. Item à concil. Nicæno. 2. actione. 2. vbi ex libello synodali epistola ad Iohannem apostatam dicit. Suscipio etiam sanctos Apostolos, prophetas, & martires, qui pro me apud Deũ supplicent, quo per illorum mediationem propitius mihi sit Deus benignissimus, & remissionem peccatorum mihi gratis largiatur. Quam ob causam & historias imaginum illorum honoro, & salem adoro. Hoc enim nobis traditum à sanctis Apostolis unum est probandum. Hæc ibi concilium. Item à concil. Trid. sess. 25. decreto de inuocatione, & veneratione sanct. Mandat sancta Synodus omnibus docendi munus, eumque sustinentibus ut diligenter fideles instruant, docentes eos: sanctos una cum Christo regnantes orationes suas pro hominibus Deo offerre, bonum atque utile esse eos supplices inuocare: & ob beneficia impetranda à Deo per filium eius Iesum Christum, qui solus redemptor noster est, ad eorum orationes, opem, auxilium confugere. Illos vero qui negant sanctos æterna fruentes in cœlo felicitate inuocandos esse, aut qui asserunt, uel illos pro hominibus non orare uel eorum, ut pro nobis etiam singulis orent, idolatriam esse, uel pugnare cum uerbo Dei, uel aduersari honori unius mediatoris Iesu Christi, uel stultum esse in cœlo regnantibus uoce aut mente supplicare; omninò damnandos esse; prout iam pridem eos damnauit, & nunc etiam damnat ecclesia. Hæc ibi. Item à concil. Latteran. maxime sub Innoc. 3. cap. Damnamus. Ibi namq; in fine damnatur doctrina Almarici. Et à Conc. Trid. sess. 25. Specialiter & de manda prædictæ hæreseos Almarici per hoc ipso mandat, imagines sanctorum in templis habendas, retinendas, honore debito & imperpendo; non tamen inesse aliquam in eis diuinitatem, aut virtutem propter quam sint colendæ, aut ab eis quidquam petendum, aut fiducia figenda sit in imaginibus, tanquam olim fiebat a gentibus, sed quia honos, qui eis exhibetur, ad prototypa quæ eæ imagines repræsentant referatur, ita ut per imagines quas osculamur, & ante quas caput aperimus, & procumbimus, Christum adoremus, & sanctos imitemur, quorum similitudinem illæ gerunt. Hæc ibi. Vbi aperte habetur quòd per rationem prædictæ patrum pro quanto non debere sanctos interpellare ad orandum pro nobis inutilem, & intelligas, & probes & defendas.

¶Quarò vides quomodo ex his verbis Angelica doctrina à hæc declaretur, & confoletur.

QVÆST. LXXII. ART. III.

CONCL. 1º. Orationes, siue expresse, siue interpretatiuæ sanctorum à viatoribus, quibus in cis est, efficaces ad impetrandũ quæ petũtur.

¶Examen.

A sanctis Apostolis traditum est nobis dogma orandi sanctos in cœlo existentes.

Concil. 1. Aurel. ca. 23. uel 29. de cõsec. dist. 3. ca. Sanctos.

316

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶Examen. Ly expresse, ly interpretatiue. Idest &c. ut in textu.

¶PROB. Quia de se patet.

¶NOT. Et merito Alioquin beati non essent beati. Hoc. n. ad perfectionem beatitudinis pertinet, ut homo habeat quicquid uelit, nec aliquid inordinatè uelit. 2. 2. 1. corp.

¶CONCL. 3ª. Ex parte nostra potest esse defectus, q̃ nõ consequamur fructum orationum sanctorum interpretatiuum. i. secundum q̃ pro nobis orare dicuntur ex hoc, quòd merita eorum nobis proficiunt.

¶Carolstadium. Ergo ex parte ipsorum sanctorum, quando meritis suis pro nobis intercedunt fructum semper conseqꝫeremur: nisi nos ipsi utilitatē ipsam inde de se prouenturam impediremus, ne vtique ad nos perueniret.

¶PROB. Quia patere præsupponitur.

¶CONCL. 3ª. Orationes sanctorū expressæ, idest secundū q̃ orãt pro nobis vtiq; in suis aliquid nobis postulando, exaudiuntur semper.

¶PROB. Quia sancti sic postulãdo nõ uolunt, nisi qđ Deus ulli; nec petunt, nisi quod uolunt fieri.

CONCL. 4ª. Non est mirum, si orationes sanctorum expressæ per modum uoluntatis antecedentis interdum nõ implentur.

¶NOT. Huiusmodi orationes sunt, quando sancti postulant pro omnibus & singulis, ad uitam æternam perueniẽt. Voluntas enim antecedens est in his ille consideratis quorũ naturam hominũ, ut sic, attendunt. Pro quo medius intelligendo inde 1. par. q. 19. ar. 6.

¶PROB. Quia nec uoluntas Dei antecedens semper impleitur, ut 1. par. q. 19. ar. citata.

1ᵐ minor. De his non exaudiũ

his, quæ ad eos pertinent: sed de his[h] non exaudiuntur. Vnde dicitur Apocalipsis sexto, quòd martyribus petentibus uindictam de his, quæ sunt super terram dictum est, ut requiescerent modicum tempus adhuc, donec impleretur numerus fratrum suorum: ergo multo minus exaudiuntur de his, quæ ad alios pertinent.

2 Præterea, Hiere. 15. dicitur, Si steterit Moyses, & Samuel coram me, nõ est anima mea ad populum istum, ergo Sancti non semper exaudiuntur, cum pro nobis orant ad Deum.

3 Præterea. Sancti, in patria æquales angelis Dei dicuntur, ut patet Matth. 22 sed Angeli[h] nõ semper exaudiuntur in suis orationibus, quod patet ex hoc, q̃ habetur Danielis decimo, vbi dicitur: Ego ueni propter sermones tuos, princeps autem regni Persarum restitit mihi uno, & uiginti diebus. Non autem uenerat in auditorium Danieli Angelus, qui loquebatur, nisi à Deo liberationem petendo, & tamen est impedita orationis eius impletio, ergo nec etiam alii Sancti pro nobis orantes apud Deũ semper exaudiuntur.

4 Præterea, Quicunque oratione impetrat aliquid, quoddãmodo meretur illud: sed sancti, q̃ sunt in patria non sunt in statu merendi, ergo non possunt suis orationibus aliquid impetrare nobis apud Deum.

5 Præterea. Sancti per omnia conformant uolũtatem suam uoluntati Dei, ergo nolõt nisi quod sciunt Deum uelle: sed hoc quod vult[b] fieri, fieret etiam eis non orantibus, ergo eorum orationes non sunt efficaces ad aliquid impetrandum.

6 Præterea. Orationes totius cælestis Curiæ, si aliquid impetrare possunt, sunt efficaciores, quàm omnia præsentis Ecclesiæ suffragia: sed multiplicatis præsentis Ecclesiæ suffragiis factis p̃ aliquo in purgatorio existente, totaliter absolueretur à pœna: cum ergo Sancti, qui sunt in patria, eadem ratione orent pro illis, qui sunt in purgatorio, sicut, & pro nobis; si nobis aliquid impertant, illos, qui sunt in purgatorio totaliter orationes eorũ à pœna absoluerent, quod falsũ est, quia sic suffragia Ecclesiæ pro defunctis facta, superflua essent.

SED CONTRA est, quod habetur secundi Machabæorum ultimo. Hic est, qui multum orat pro populo, & pro uniuersa sancta ciuitate, Hieremias Propheta Dei, & quod eius oratio sit exaudita, patet per hoc quod sequitur, quòd extendit Hieremias dexteram, & dedit Iudæ gladium dicens: Accipe sanctum gladiũ munus à Deo, &c.

Præterea. Hiero.[n] in epistola cõtra Vigilantium: Dicis in libello tuo quòd dum uiuimus, mutuo p̃ nobis orare possumus, & hoc postea improbat dicens sic: Si Apostoli, & Martyres adhuc in corpore constituti, possunt orare pro cæteris quando pro se adhuc debent esse solliciti, quãto magis post coronas, uictorias, & triumphos.

Præterea, Ad hoc est consuetudo Ecclesiæ, quæ frequenter petit, ut sanctorum orationibus adiuuetur.

RESP. Dicendum, quòd Sancti dicuntur ẽfficiter orare pro nobis. Vno modo oratione expressa, dum uotis suis aures diuinæ clementiæ pro nobis pulsant. Alio modo quasi oratione interpretatiua, scilicet per eorum merita, quæ in conspectu eius existentia non solum eis eedunt ad gloriam: sed sunt nobis etiam suffragia, & orationes quædam, sicut etiam sanguis Christi pro nobis dicitur ueniam petere.[m] Vtroque autem modo Sanctorum orationes sunt, quarum est in eis, efficaces ad impetrandum quod petũt [n] † sed[r] ex † parte nostra potest esse defectus, q̃ non consequamur fructum orationum ipsorum, secundum quod pro nobis orare dicuntur, ex hoc q̃ merita eorum nobis proficiunt[s] sed [t] secundum quòd orant pro nobis, uotis suis aliquid nobis postulando, semper exaudiuntur,[t] quia non uolunt, nisi quod Deus uult nec petunt, nisi quod uolunt fieri; quod autem Deus simpliciter uult, impletur; nisi loquamur de uoluntate antecedente, secundum quam uult omnes homines saluos fieri, quæ non semper impletur. Vnde nec [u] est mirum si quod Sancti uolunt per hũc modum uoluntatis, interdum non impletur.

AD PRIMVM ergo dicẽdum, q̃ illa oratio martyrũ non est aliud, q̃ eorum desiderium de obtinenda stola corporis, & societate Sanctorum, qui saluãdi sunt, & cõsensu, quo consentiunt diuinę iustitiæ punienti malos, vnde Apocalyp. 6. super illud. Vsquequo Domine, &c. dicit Glo. Desiderãt gaudiũ maius, & consortiũ Sanctorum, & iustitiæ Dei consentiunt.

AD 2ᵐ dicẽdum, q̃ Dñs loquitur ibi de Moyse, & Sa-

tur. & negatur ista. §. Nam illa oratio Apocalip. non infert q̃ sancti nõ sint exauditi immo totum oppositum. Oratio enim illa maturum non est aliud, quàm eorum desiderii &c. ut in textu. Ex quo habemus q̃ martires ipsi orando sic, non intendebant exaudiri aliter, quàm Deus uellet, & hoc factum est.

2ᵐ ex Hieremia. Moyses & Samuel. & uiuentes in præsenti uita; non aliter. §. ut in tex. Tunc nihil &c. ut patet. Nam loquimur, de sanctis in patria, nunc.

3ᵐ mi-

[r] Inter principia & medium huius epistolæ, quæ incipit, Multa in orbe nostra. 23. d. 1. † post uerba citata & male gloss. Aug. ser. 29. de uerbis, to. 10.

[s] lo. or. & n. lib. de & Sa-

3ᵐ minor. Daniel allatam, respondetur, quòd non concludit propositum ad quod alia arguente addebatur. Pugna enim ista homis angelorum non intelligitur ex hoc, q̃ apud Deum contrarias orationes &c. ut in tex. Pro hoc etiam uide 1. par. quæst. 113. ar. 8.

4ᵐ de minori. [a] Glos. interli. ibidem. Non sunt in statu merendi & sibi nõ alijs. §. Tũc nihil &c. ut patet.

Itẽ illatio cõclusionis. Ergo &c. & negatur illa. §. Nam trahitur a nõ mereri ad non impetrare, cũ tamen multum differant illa duo, ut in textu patet. Vbi uide 2ᵐ. responsum ly uel dicendum, q̃ oratio ex alio meretur &c.

[b] lib. 17. Moral. c. 7. non p. cul a fin. ¶NOT. Secũdum responsum ad maiorem connitentem, negatium sanctorũ orationes pro nobis exaudiri, additum est primo. Quod quidem summarie dicere volt in proposito. Dato etiam, q̃ sancti non essent in statu merendi pro nobis, quod tamen nõ conceditur (ut patet ius. responso:) tamẽ ad huc orationes illorũ pro nobis exaudirentur, quoniam sunt in statu impetrandi.

Mereri & impetrare, fundãtur super diuersa.

5ᵐ minor. Hoc, quod uult fieri fieret, etiam eis nõ orantibus. &c. ut patet, hoc fieri uno medio orationum illorũ alteri. §. Tũc nihil &c. Nam multa Deus præuidit certis fienda mediantibus orationibus sanctorũ ita quòd non nisi mediantibus eisdem, prouenirent unquam. Vnde uult Deus illa fieri, sed non, nisi talibus mediis.

Multa uult Deus fieri non nisi absque mediis.

Corollarium. Posset ergo vt orationes huiusmodi fiant pro uoluntate Dei in effectu implenda. Et hoc esset q̃ taliter orantes, ut sic, sunt cooperatores Dei: quo nihil dimmis. Ergo taliter orantes non fruitatorie agunt; ut argumentum intendebat.

¶NOT. Simile quid doctrinæ responsi huius textualis est disputatio de prædestinatione, & aliis huiusmodi. In his ergo disputationibus memento semper: quòd Deus futurum euentũ infallibiliter prædestinatorũ uoluit esse mediantibus præuijs operibus prædestinati in gratia usitata simul & arbitrij libertate. Vnde si talia per nos possibile nõ operaretur modo, quo à Deo præuisum est ipse non saluaretur. Et licet hoc sit impossibile tamen consequentia illa est omnino necessaria. Sicut ergo ineffabiliter ordinauit, qui ad euentũ certo futurũ, mediis tamẽ suis orationibus, uolent per orationes proprias concurrere; nihilominus uellent iuxta illum de facto uenire (ut colligitur ex præsenti textu, ita dicendum sunt &c.), qui dicunt, q̃ sumus præ-

A Item xxvi. faciamus quicquid uelimus; quoniam infallibiliter saluabimur. Pro captu melioris dictos uide 1. par. quæst. 23. artic. 6. 7. & 8.

6ᵗ de conclusione. Si nobis aliquid impertant, illos, qui sunt in purgatorio totaliter orationes eorũ à pœna absolueret. n. negatur hoc. §. Nam aliud est loqui de suffragijs ecclesiæ pro mortuis, & aliud de orationibus sanctorũ pro eis dem. Nam suffragia ecclesiæ pro defunctis sunt quasi quædam &c. ut in textu. R. filio 2ᵒ.

APPENDIX.

EX articulo habes. ¶Primò: quomodo per ratio- Vtil. pro nẽ intelligimur hæresim Hussitarũ (Pra. Hussitæ.) dicentium, orationes inutiles sunt quia ola fiunt necessitate absolutã. Si enim omnia euenirẽt de necessitate absoluta, non effet, q̃ orationes fierent: & per consequens nec exaudirẽtur. Quod non tantum de uiatoribus, sed & de sanctis Hussitæ per eandem rationem uoluisse uidentur. Dato ergo probat sic sanctus Doctor, quòd orationes sanctorũ exaudiuntur, per hoc simul ostenditur, quòd illorũ orationes nõ sunt inutiles, & conquenter, quod non omnia de absoluta necessitate fiunt: & per idem aduersus Hussitas militat efficaciter.

¶ Secundò habes quomodo per rationem ostendas, illã meritò damnari à concil. Constantiẽ si sess. 15. Hæc sacrosancta synodus reprobat, atque condemnat libros Io. Hussi, atq; ipsos comburendos publicè & solemniter decernit, & diffinit, adijciens propter præmissa, omnem eius doctrinem meritò esse, & fore suspectam de inde, & ab omnibus Christi fidelibus eũ tandem. Hæc ib. Si ergo totam cuius doctrinam damnat, utiq; & prædictam de oratione.

¶ Tertiò habes quomodo per rationem ostendas, meritò inuentum ab Apocal. c. quòd orationes sanctorũ exaudiuntur, quando uidit ibi Ioannes uiginti quatuor seniores habentes singuli citharas & phialas aureas plenas odoramẽtorũ, quæ sunt orationes sanctorum. Item Apocal. 7. Data sunt illi incensa multa, ut daret de orationibus sanctorũ super altare aureum, quod est ante thronum Dei & ascendit fumus incensorũ de orationibus sanctorum de manu Angeli coram Deo. Hæc ib. Ecce, q̃ per ly odoram. etorũ insinuat id, quod iam diximus. Nam res Deus dicitur odorari aliquã orationem quando exaudit. Gen. 8 p oduratus est dominus odore suauitatis, & ephes. 5. tradidit semetipsum pro nobis hostiam Deo in odorem suauitatis. Hoc est Deus exaudiens ipsum Noẽ orantem, & exaudiuit Christi sanguinem aspernum pro nobis loquentem. Hebr. 12. in oblatione eius. Iuxta ab ecclesia in collecta. Quia non desinis propitius

Vtil. pro 5. Eccles. &c.

[t] Insolutas. 1. 3. huius ar.

[u] In lib. 2. qui est de bono perseuerãtiæ c. 21. 10. 7

Universidad de Deusto
Biblioteca

inuerti, quos talibus auxiliis conestis adiuuari. Ecce. Loquitur Deo de sanctorum orationibus: & illas per talem modum loquendi exaudiri ab ipso designat. Itē à Ioh. 9. Si quis cultor Dei est, & uoluntatem eius facit, hūc Deus exaudit. Quis autem magis Dei est cultor, uoluntatem eius faciēs, q̄ sancti in patria? Item à concil. Trid. sess. 25. decret. de inuoc. sanct. Instruāt bonum atque utile esse inuocare eos: & ob beneficia impetranda à Deo ad eorum orationes confugere: sanctorum quoque corpora à fidelibus uenerāda esse: per quæ multa beneficia à Deo hominibus præstantur. Hæc ibi. Vbi nota p. exauditione orationum sanctorum ly utile est eos inuocare: ly ob beneficia impetranda. Itē notes ly per quæ multa beneficia à Deo hominibus præstantur. Per hoc enim, q̄ per corpora sanctorum beneficia nobis præstantur, monstratur à fortiori, q̄ per orationes animarum illorum beneficia in nos proueniant: qd̄ non fieret nisi exaudirentur. Item à Machab. iij. in arg. 2. sed contra. Item à tota ecclesia ubi in collectis, orationibus sanctorum efficitur intercessionem Christi. Nam orationes omnes in quibus infrag. à sanctorū postulat, terminantur, per Christum dominum nostrum. patet ad 2. Christus exaudiuit est pro reuerētia suæ Hebr. 7. & exaudiuit eo modo, quo uult exaudire. Per hoc igitur, q̄ intercessores secundarios, qui sunt sancti, intercessori primo, q̄ est Christus, colligat ibi ecclesia, declarat: q̄ orationes sanctorū exaudiuntur de his, quæ postulāt, uel ad literam concedendo postulata, uel aliter eo modo, quo ipsi uolunt siue antecedente siue consequēte uoluntate. Et ultra ad. declaratiua ecc. e

Tho. 4. d. 48. q. 1. ar. 4. q. 1. & seq.

*Al ordinantur.

Orationes ecclesiæ, et suffragia sanctorū postulantes, quare terminant p Christo domino nostrum.

uentium uice mortuorum, & secundum hoc mortuos à pœna absoluunt, quam non soluerunt: Sed Sancti, qui sunt in patria, nō sunt in statu satisfaciendi, & ideo non est simile de eorum orationibus, & Ecclesiæ suffragiis.

QVÆSTIO LXXIII.

De signis quæ iudicium præcedent, in tres articulos diuisa.

DEINDE considerandum est de signis, quæ iudiciū præcedent.

Circa quod quæruntur tria.

Primo, Vtrum aduentum Domini ad iudicium aliqua signa præcedent.

Secundo, Vtrum secundum ueritatem sol, & luna obscurari tūc debeant.

Tertio, Vtrum uirtutes cælorū Domino uenīente moueātur.

ARTICVLVS I.

Vtrum aliqua signa præcedent aduentum Domini ad iudicium.

AD PRIMVM sic procedi-tur. Videtur quòd aduentū Domini ad iudicium, nō præcedent aliqua signa, quia 1. Thess. 5. Cum [b] dixerint pax, & securitas, repentinus ei superueniet interitus: sed non esset pax, & securitas si homines per signa præcedentia terrentur, [b] ergo signa non præcedent illum aduentum.

2 Præterea, Signa ad [b] manifestationem alicuius requiruntur: sed [b] aduentus eius debet esse occultus: unde & 1. Thess. 5. Dies Domini sicut fur ita in nocte uenit, ergo signa non debent ipsum præcedere.

3 Præterea, Tempus primi aduentus fuit præcognitum à Prophetis, quod non est de secundo aduentu: sed primum aduentum Christi non præcesserunt aliqua huiusmodi, [b] ergo nec secundum præcedent.

SED CONTRA A est quod dicitur Luc. 21. Erunt signa in sole, & luna, & stellis

Præterea, Hiero. ponit 15. signa præcedentia iudicium, dicēs, quòd primo die maria omnia exaltabuntur 15. cubitis super montes. Secundo, omnia æquora prosternentur in profundum, q̄ uix uideri poterunt. Tertio, reddentur in statum antiquū. Quarto, belluæ omnes, & alia, quæ mouentur in aquis, congregabuntur, & leuabunt capita super pelagus more contentionis inuicem mugientes. Quinto, omnia uolatilia cæli congregabuntur in cāpis inuicem plorantes, non gustantes aliquid nec bibentes. Sexto, flumina ignea surgent cōtra firmamentum ab Occasu solis usque ad Ortum corruentia. Septimo, oia sydera errantia, & fixa ex se spargēt igneus comas sicut cometæ. Octauo, erit magnus terræ motus, ut omnia animalia prosternātur. Nono, omnes plantæ sanguineum dabunt rorem. Decimo, omnes lapides parui, & magni diuidentur in quatuor partes, unaquaque aliā collidente. Vndecimo, omnes colles, & montes, & ædificia in puluerem redigentur. Duodecimo, omnia numerota uenient ad campos de syluis, & montibus rugentia, & nihil gustantia. Decimotertio, omnia sepulchra ab ortu solis patebunt eadueribus ad resurgendum. Decimoquarto, omnes homines de habitaculis recedent, non intelligentes, neque lōquentes, neque discernentes. Decimoquinto, omnes morientur, & resurgent cū mortuis longe ante defunctis.

RESPONDEO, Dicendum, q̄ Christus ad iudicandum ueniens, in forma gloriosa apparebit propter autoritatem, quæ iudici debetur. Ad dignitatem autem iudiciariæ potestatis pertinent habere aliqua indicia, quæ ad reuerentiam, & subiectionem inducant; & ideo [m] aduentum Christi ad iudiciū uenientis multa signa præcedent, [a] ut corda hominum in subiectione uenturi iudicis adducātur, & ad iudiciū præparētur hmōi signis prænoniti: quę autem sint ista signa, de facile sciri non potest. Signa enim, quę in Euangeliis leguntur (ut Augustinus [a] dicit ad Esutium de fine mundi) non solum pertinent ad aduentum Christi ad iudicium: sed etiam ad tempus destructionis Hierusalem: & ad aduentum, quo Christus continue Ecclesiam suam uisitat; ita quòd forte, si diligenter aduertatur, nullum eorum inueni

sia per hoc: q̄ mediandi offertorium, & uirtutem habēt sanctū à principali mediatore Christo: ut docuit concilium Senonense, supra ar. 11. appen. De quo & uide ar. eod. exam. 3[m]. conclus.

¶ Quartō habes: quomodo per rationem prædictā patrū & scripturarum pro quantū directe uel indirecte insinuant orationes sanctorū exaudiri pro nobis, & intelligas & probes, & defendas.

¶ Quintō uidet quomodo ex ijs ulcissim Angelica doctrina hæc & declaratur & confoluitur.

QVÆST. LXXIII.

ART. I.

CONCL. 1[a]. Adustiam Christi ad iudicium uenientis multa præcedent.

¶ PROB. 1. Quia ad dignitatem iudiciariæ potestatis pertinet, habere aliqua indicia, quæ ad reuerentiam subiectionemque erga iudicē hominēs inducant. 2. Quia hoc requirit præparatio hominū ad iudicium (per hmōi modi scilicet ad præparationem inducti.)

CONCL. 2[a]. Nō potest sciri de facili, quæ sint illa signa.

¶ Examen ly quę. idest qualia, & quanta, & quoto numero.

¶ PROB. Quia hoc patet ex Augustino ad Esuchiam, & parua probabilitate ignorum iuxta habēdorum à Hieronimo repertorum.

1[m] illatio conclusionis. Ergo &c. R. 1. negatur A illatio. § Nam illa pax, & securitas non arguit, q̄ non sint futura signa: sed quòd patuipendentur ab eis, de quibus illa pax uerificabitur. Non enim de omnibus uerificatur ut in tex.

¶ NOT. Sicut ex securitate & pace aliquorum arguebatur, q̄ signa non essent futura: ita ex aresœtia hominum. 1. ex magna timiditate, de qua in Euangel. Luc. 21. Aresœntibus hominibus pr timore, debebāt inferri signa futura. Et tamē magis, quantō illa pax non inferebat necessariō non uentura signa, sicut ista timiditas inferre poterat oppositum. Cæterū mirandum non est de hoc: quoniam argumentans semper assumit, quod pro se apparenter falsē faciēs subsidendo alia.

*In eadē epi. 80. parum ante me. tom. 2. & glossa ordin. sup illud Matt. 24. Videte ne.

*Verba citantur in 2. arg. Sed cont.

†Al. Iudæorum.

*Epist. 80. à medio fillius, to. 2.

Itē ex Apostolo. Cum dixerint. R. 2. ante quam apparēt signa. § Tunc nihil contra. ut patet. Non enim ex hoc concludit[ur], q̄ signa post istam securitatē non sint apparitura. Vide respōsum 2[m]. litteraly uel potest dici.

Rāsio 2[a].

¶ NOT. Diligenter aduerte quod dicitur in textu circa duplicem acceptionem diei iudicij. Nam ex hoc multa concordabis.

2[m] de maiori Ad manifestat. quē. R. 1. uel temporis determinati, uel appropinquantis iuxta. dē. § Tunc nihil &c. Nam signa illa propinquitatem iudicij manifestabunt, tempus indeterminatum tamen quandoq; & ideo dies domini sicut fur uenit, & tamen cum hoc signorum præcedentia stabit.

*Glossin ter. super illud 2. Pet. 3. Celi autem. Rāsio 2[a]. †Art. præsenti ad 1. & in corp.

Item de minori. Aduentus. R. 2. uilla signa cōprahendēs. § Tunc nihil &c. Ng antequam illa signa manifestissima apparerant nescietur tēpus illorū signorum apparitiorum: & sic aduētus eius dicitur occultus: non quia signa non debeant præcedere. Vide respōsum 2[m]. ly quamuis etiam &c. Et in ad 2[m]. 2[a].

3[m] illatio conclusionis. Ergo &c. R. negatur illa de primo, & secundo aduentu in hoc ut patet in textu.

APPENDIX.

EX articulo habes. ¶ Primō: q̄ō per rationem excludas errorem aliquorum (ut refert Alfon. Castr. de iust. haer. punit. lib. 2. cap. 3.) dicentium: quòd dies iudicij erit infra annum. Item Arnoldi (Prat. Arnoldus) dicentis: mundi finis futurus est anno ab incarnatione Domini, Milesimo trecentesimo, trigesimo quinto.

Vil. in Eccl.

¶ Secundò habes: quomodo per rationem oliēdas; huiusmodi propositiones temerarias & similes merito damnari ab experientia. Item à 1. Thess. 5. Cùm dixerint pax & securitas, repentinus ei superueniet interitus. Et ibid. Dies domini sicut fur ita ueniet. Ergo nō potest sciri maximē q̄ infrā annum illum ueniet. Item à Concil. Laterā nensi sub Leon X. sess. 11. Tempus præfixū futurorum malorum, uel Antichristi aduētum, aut eorum iudicij prædicare, uel asserere nequaquam præsumant, cū ueritas dicat, non esse nostrum nosse tempora, uel momenta, &c. Si qui autem contra præmissorum aliquid quid cōmittere, quām ausi fuerint, excommunicationis, sententiā incurrant. à qua non nisi à Romano Pontifice absoluantur. Hæc ibi Item à Luc. 21. Erunt signa in Sole, Luna & Stellis. Et Ioel 3. Sol conuertetur in tenebras, & Luna in sanguinem antequam ueniat dies Domini magnus & manifestus. Hæc enim omnia ipse prolixius anno requirunt: maxime cū in magno numero successiue, ut fuma credantur.

*ex. 2. nō multū re mote.

*In argu. præce. ex Auerroe.

¶ Tertiò habes quòd per rationē prædictā scripturarū, pro quanto signa præcedunt aduētum domini ad iudicium inuinuant, & intelligas & probes, & defendas.

¶ Quartò uidet quomodo ex ijs ulcissim Angelica doctrina hæc & declaratur & confoluitur.

QVÆST. LXXIII. ART. II.

CONCL. 1[a]. Non est credibile, q̄ Sol & Luna in ipso momento aduentus Christi obscurentur sui luminis priuatione.

¶ PROB.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶PROP. Quia totus mundus innouabitur tunc.

¶*Cerillarium.* Illa ergò authoritas Esaiæ 30. adducta in 2. argum. contra intelligi potest de tempore illo punctali, quò veniet Christus ad iudicium. Tunc n quasi exultabunt cœli luminaria in præsentis iudicis aduentu (ut colligitur ex Psal. 95. 97.) & per hoc, q̃ ex nunc primum radios lucidiores emittent.

¶CONCL. 1ª. Sol & Luna, & alia cœli luminaria tempore propinquo ante iudicium obscurabuntur sui luminis priuatione, uel diuersis temporibus, uel simul, diuina uirtute faciente hoc ad hominem terrorem.

¶Examẽ Ly diuina uirtute faciẽte. Hoc refert & ad priuationem luminis, & ad simul ipsa primam. Nõ uidetur autem credibile, q̃ corpora in corruptibilia, qualia huiusmodi sunt, alterentur a extrinseco per luminis in se ipsis priuationẽ; neque q̃ ipsamet potestate propria retractant suos radios, tũ non ex electione, sed ex natura radios emittant, talis Dionys 6. de diuinis nominibus: sed intelligendum est, q̃ diuina uirtute fiet, ut radij solis, aliorũque corporum ad terrã non perueniant. Similiter non uidetur credibile, q̃ simul tẽpore Sol & Luna naturaliter obscurẽtur & per ecclipsim, qñ ut patet in arg. 1. sed contra, hoc est contra sententiam Astrologi: sed tamen diuina uirtute hoc fieri potest.

PROB. Quia præsupponitur tale

1m ex Rabano. Tunc tẽporis. &. præcedentis intelligũ. &. Tunc nihil &c. ut patet ex conclusione 2ª.

¶NOT. Quòd non thomas Rabani sit mentio de obscuratione luminarũ tẽpore dominicæ passionis, & ad eius instar futuram esse illã iudicij, dicitur ideo pro pleniori horũ notitia uide 3. par. q. 44. ar. 1. ad 2m.

2m maior.

Lux corporum cœlestiũ ad generationẽ inferiorum corporũ ordinatur. &. & ad perfectionẽ corporũ cœlestium eorundẽ. §. Tunc nihil &c. Licet enim post iudicium non habeant lucem ad generationem illam influendam, habebunt tamen ad sui perfectionem, & decorem.

¶*Cor Iherium.* Ergo lux illa quò ad effectum dicitur mutari, siue (quod in idem redit) ipsa luminaria immutari quò ad lucem effectualiter Nã lux illorũ tũc duos effectũs habet, scilicet decorare ipsa cœlestia, & influere (luce inferiori), tunc uero primũ tãmmodo referuabit.

Motus enim est actus imperfecti, unde, & tolli debet quando tollitur imperfectio; quòd de luce non potest dici.

ARTICVLVS III.

Virum uirtutes cælorum Domino ueniente commoueantur.

AD TERTIVM sic procedi tur. Videtur quòd uirtutes cælorum Domino ueniẽte, non cõmoueantur. Virtutes enim cælorum dici non possunt nisi angeli beati, sedb immutabilitas est de ratione beatitudinis, ergo mouere non poterunt.

2 Præterea. Admirationis causa estc ignorãtia, vt patet in 1. Methaph. sed sicut angelis lõge abest timor, ita, & ignorãtia, q̃a ut dicit Greg. Quid est quod nõ uidẽt, qui uideatẽ oia uident? ergo non poterunt per admirationẽ moueri, ut in litera dicitur.

3 Præterea. Omnes angeli diuino iudicio astabunt, vñ Apoc. 6. dicitur. Omnes angeli stabant in circuitu throni, sedb uirtutes nominant unũ specialẽ ordinem in angelis, ergo non potius de eis dici potuit, nec debuit q̃ moueantur, quãm de aliis angelis.

SED CONTRA est quod dicitur Iob 16. Columnæ cæli pauẽt aduentũ eius, sed columnæ cæli nõ possunt intelligi nisi uirtutes cælorum, ergo uirtutes cælorum cõmouebuntur.

Præterea. Matth. 24. dicitur. Stellæ cadent de cælo, & uirtutes cælorum commouebuntur.

RESPONDEO, Dicendum, quòd uirtutes in Angelis dicuntur dupliciter, ut patet per Dionys. 11. capit. Cæl. hier. quandoque enim nomen uirtutum uni ordini appropriatur, squi secundum ipsum est medius mediæ hierarchiæ, secundum uerò Greg. est supremus infimæ hierarchiæ. Alio modo accipitur pro omnibus cælestibus spiritibus, & utroque modo pót accipi in proposito. In litera enim exponitur, q̃ ut accipitur secundo modo pro omnibus angelis, & m cum dicitur moueri propter admirationẽ nouitatis, quæ in mundo erit, sicut in litera dicitur. Potest etiam exponi proue uirtutes, est proprium nomen ordinis, &c. tunc ordo ille dicitur moueri præ aliis ratione effectus, q̃ quia illi ordini secundum Grego. attribuitur miracula facere, quæ maxime circa illud tempus fient, uel quia ordo ille cum sit de media hierarchia secundum Dionys. non habet potentiam limitatam, unde oportet quòd eius ministerium sit circa causas uniuersales. Vnde proprium officium uirtutum esse uidetur corpora cœlestia mouere, quæ sunt causa eorum, quæ in natura inferiori aguntur, & hoc etiam ipsum nomen sonat, quia uirtutes cœlorum dicuntur. Tũc ergo mouebuntur, quia ab effectu suo cessabunt, ulterius corpora cælestia non mouentes, sicut nec angeli, qui sunt ad custodiam hominũ deputati, ulterius custodiæ officio uacabunt.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd mutatio illa non uariat aliquid, quod ad eorum statum pertineat, sed refertur, uel ad effectus eorum, qui immutari possunt sine eorum mutatione, uel ad nouam rerum considerationem, quam prius secundũ species concreatas uidere non poterant: hanc autem uicissitudinem cogitationum ab eis beatitudo nõ tollit. Vnde dicit Au. q̃ Deus mouet creaturã spiritualem per tempora.

AD SECVNDVM dicẽdum, quòd admiratio solet esse de his quæ nostram conditionem excedunt, uel facultatem: & secũdum hoc uirtutes cælorum admirabũtur, diuinam uirtutem talia faciẽtem, inquantum ab eius imitatione, & comprehensione deficiunt per quem modum dixit Agues, q̃ eius pulchritudinem Sol, & Luna mirantur: & sic non ponitur in angelo ignorantia, sed tollitur Dei comprehensio.

AD TERTIVM patet respõsio ex dictis.

QVAESTIO LXXIIII.

De igne ultimæ conflagrationis, in nouem articulos diuisa.

CIRCA quod quærunrur nouem.

Primo, Vtrum aliqua mundi purgatio sit futura.

Secundo, Vtrum per ignem sit futura.

Tertio, Vtrũ ille ignis, sit eiusdem speciei cũ igne elementari.

Quarto. Vtrum ignis ille sit cælos superiores purgaturus.

Quinto, Vtrũ ille ignis sit alia elementa consumpturus.

Sexto, Vtrum omnia elemẽta sit purgaturus.

Septimo, Vtrum ille ignis præcedat iudicium, uel sequatur.

Octo. Vtrum per illum ignem consumendi sint homines.

Nono, Vtrum per eum inuoluendi sint reprobi.

ARTICVLVS I.

Virum mundi purgatio sit futura.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur quòd nulla mundi purgatio scripturarum, pro quanto uirtutes cælorũ tũc commouendas insinuant, & intelligas & uocaris.

¶Tertio modes: quomodo ex his ultimum Angelica doctrina hæc & declaretur, & confoliderur.

QVÆSTIO LXXIIII. ART. I.

CONCL. 1ª. Oportet, quòd qñ homo per corpus glorificabilis, alia etiam mundi corpora ad meliorẽ statũ immutẽtur.

PROB.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶PROB. 1. Quia mundus aliquo modo factus est propter hominem. 2. Quia congruit, ut tunc locus sit conuenientior, & aspectus delectabilior.

¶Examen. Ly aliquo modo. Non totaliter. Nam mundus factus est etiam propter esse suum, iuxta illud Sap. 1. Creauit omnia ut essent, & principalius quidé propter Deum iuxta illud Proueib. 16. uniuersa propter semetipsum operatus est dominus. Dicitur autem factus propter hominé, quia in seruitium eius: iuxta illud Gen. 1. dominamini piscibus maris, & uolatilibus cæli, & uniuersis animantibus, quæ mouentur super terrã. Et Heb. 1. omnes sunt administratorij spiritus? ministerio missi, propter eos, qui hæreditatem capiunt salutis. Idest propter homines æternæ salutis capaces.

¶Ly locus conueniétior. Hoc dicitur, non quia post iudicium sancti sint eo uersaturi in mundo, tanquam in loco suo; sed ut cognoscant inde loca mundi sepulta pulchritudinem, quam antea: & ex hoc fiat quædam correspondentia ad locũ mundi in principio suæ creationis, antequam imperfectiones nunc dicédas ex trahantur.

¶CONCL. 1ª. Ad hoc, ꝙ homo gloriã corporis consequatur, oportet prius remoueri ea, quæ gloriæ opponũtur quæ sunt duo, scilicet corruptio naturæ, & infectio culpæ.

¶PROB. Quia ex 1. Cor. 15. patet primũ, & ex Apoc. vlt. patet secundum.

CONCL. 2ª. Oportet elementa purgari à corruptionibus, tum quasi naturalibus, tum ex culpa hominum contractis, ad hoc ꝙ decenter suscipiant nouitatem gloriæ.

¶NOT. Per corruptiones quasi naturales, intellige illas de quibus dicitur in textu ly similiter etiam circa medium locũ propter elementorum &c. Per corruptiones uerò ex culpa hominum contractis intelligé incõgruitatẽ diam, quæ declaratur in textu ly quamuis autem purgatio futura. Non enim purgatione indiget, nisi quod est immundum, sed creaturæ Dei non sunt [b] immundæ: vnde dicitur. Actu. 10. Quod Deus mundauit, uel creauit, tu ne commune dixeris, id est, immundum, ergo creaturæ mundi non purgabuntur.

2 Præterea. Purgatio secundum diuinam iustitiam ordinatur ad auferendum immũditiam culpę, sicut patet de pugatione post mortem, sed in elementis huius mundi nulla potest esse culpæ infectio, ergo uidetur quòd purgatione non indigeant.

3 Præterea, Vnumquodque dicitur purgari quando separatur, quod est extraneum ab ipso, inducens in eo ignobilitatem, separatio enim eius, quod nobilitatem inducit, non dicitur purgatio, sed magis diminutio, sed hoc ad perfectionem, & nobilitatem elementorum pertinet, quòd aliquid extraneæ naturę est eis mixtum, quia forma corporis mixti, est nobilior quam forma simplicis, ergo uidetur quòd elementa huius mundi nullo modo conuenienter possint purgari.

SED CONTRA. Omnis innouatio fit per aliquam purgationem: sed elementa innouabuntur: vnde Apoc. 21. dicitur: Vidi cælum nouum, & terrã nouam. Primum enim cœlum, & prima terra abiit, ergo elementa purgabuntur.

Præterea, Primæ ad Corint. 7. super illud, præterit figura huius mundi, dicit Glo. "Pulchritudo huius mundi, mundanorum ignium conflagratione peribit, & sic idem quod prius.

RESPONDEO, dicendum, quòd quia mundus propter hominem aliquo modo factus est, [m] oportet quòd quando homo per corpus glorificabitur, etiam alia mundi corpora ad meliorem statum mutentur, [n] ut sit locus conuenientior, & aspectus delectabilior. [p] Ad hoc autem quòd homo gloriam corporis consequatur, requiritur quòd ea quæ gloriæ opponuntur, quæ sunt duo, scilicet corruptio, & infectio culpæ ¶quia ut dicitur 1. Corint. 15. Corruptio in corruptelam non possidebit; & à ciuitate gloriæ omnes immundi foris erunt. Apoc. ult. Et similiter etiam oportet elementa mundi purgari à contrariis dispositionibus; antequam in nouitate gloriæ adducatur, proportionaliter ei, quod de homine dictum est. Quamuis autem res corporalis subiectum infectionis culpæ proprie esse non possit, tamen ex culpa quædam incongruitas in rebus corruptis relinquitur ad hoc quòd spiritualibus ditentur; & inde uidemus quod loca, in quibus aliqua crimina sunt commissa, non reputantur idonea ad aliqua sacra exercenda in eis nisi purgatione quadam præmissa: & secundum hoc ex peccatis hominum quandam inidoneitatem ad gloriæ susceptionem pars mundi recipit, quæ in usum nostrum cedit, unde quantum ad hoc mundatione indiget. Similiter etiam circa medium locum propter elementorum contractum multæ sunt corruptiones, & generationes, & alterationes elementorum, quæ puritati eorum derogant, & ideo ab his oportet elementa purgari ad hoc, quòd decenter suscipiant nouitatem gloriæ.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd cum dicitur, omnis creatura Dei esse munda, hoc est intelligendum, quia non habet in subitantia sua alicuius malitię commixtionem, sicut ponebant Manichęi dicentes, & malum, & bonum esse duas substantias alicubi diuisas, & alicubi cõmixtas: non autem remouetur, quin aliqua creatura habeat permixitionem naturæ extraneæ, quæ etiam in se natura bona est, sed perfectioni huiusmodi creaturæ repugnat. Similiter non remouetur ex hoc quin malum alicui creaturæ accidat, quamuis non sit permixtum ei quasi pars substantiæ ipsius.

AD SECVNDVM dicendum, quod quamuis elementa corporea subiectum culpę esse non possint, tamen ex culpa committa in eis aliquam ineptitudinem consequitur ad perfectionem glorię suscipiendam.

AD TERTIVM Dicendum, quòd forma mixti, & forma elementi possunt dupliciter considerari, aut quantum ad perfectionem speciei, & sic corpus mixtum est nobilius: aut quantum ad perpetuitatem durationis, & sic corpus simplex nobilius est, quia non habet in seipso unde corrumpatur, nisi eius corruptio fiat ab aliquo exteriori: Corpus autem mixtum in seipso habet causam corruptionis luæ, scilicet compositionem* contrariorũ, & ideo corpus simplex est si sit corruptibile secundum partem; est tamen incorruptibile secundum totum, quod de mixto dici non potest: & quia incorruptio est de perfectione gloriæ, perfectio † corporis simplicis magis conuenit perfectioni gloriæ, quam perfectio corporis mixti, nisi etiam corpus mixtum in se habeat aliquod incorruptionis principium: sicut humanum, cuius forma est incorruptibilis. Nihilominus tamen quamuis aliquo modo corpus mixtum sit nobilius, quàm simplex; nobilius tamen esse habet corpus simplex, secundum se existens, quam existens in mixto; quia in mixto sunt corpora simplicia quodammodo in potentia, in seipsis autem existentia sunt in ultima sui perfectione.

ARTICVLVS II.

Vtrum mundi purgatio sit futura per ignem.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videtur quòd hæc purgatio non sit futura per ignẽ. [h] Ignis enim cum sit pars mundi, purgatione indiget sicut aliæ partes: sed non debet esse idem purgans, & purgatum, ergo uidetur quòd ignis non purgabit.

2 Præterea, Sicut ignis habet uirtutẽ purgatiuã, [i] ita, & aqua, cum ergo omnia non sint purgabilia per ignem, sed quædam necesse sit aqua purgari, sicut etiam uetus lex distinguit, uidetur ꝙ ignis non purget ad minus uniuersaliter.

3 Præterea, Purgatio ad hoc uidetur pertinere, ut partes mundi segregatæ puriores reddantur: sed segregatio partium mundi ab inuicem in mundi initio sola uirtute diuina facta est, quia ex hac opus distinctionis determinatur: unde, & Anaxagoras* segregationem posuit, per actum intellectus mouentis omnia, [k] ergo uidetur quòd in fine mundi purgatio fiat immediate à Deo, & non per ignem.

SED CONTRA est quod in Psal. 49. dicitur. Ignis in conspectu eius ardebit, & in circuitu eius tempestas ualida; & postea sequitur de iudicio.* Aduocabit cælum desursum, & terram discernere populum suum; ergo videtur quòd ultima purgatio mundi sit futura per ignem.

Præterea. Secundæ Petri ult. dicitur. Cæli ardentes soluentur, & elementa ignis ardore tabescent, ergo illa purgatio per ignem fiet.

RESPONDEO, Dicendum, quòd illa mundi purgatio remouebit à mundo infectionem ex culpa relictam, & impuritatem commixitionis, & erit dispositio ad gloriæ perfectionem; & ideo [m] quantum ad hæc tria, conuenientissime fiet per ignem purgatio. [n] Primo, quia ignis cum sit nobilissimum elementorum, habet naturales proprietates similiores proprietatibus gloriæ; ut maxime patet de luce. Secundo, quia ignis non ita recipit commixtionem extranei propter efficaciam uirtutis activæ, sicut alia elementa. Tertio, qa sphæra ignis est remota à nostra habitatione, nec ita communis est nobis usus ignis sicut terræ, aquæ, & aeris, unde non ita inficitur: & præter hoc habet magnã efficaciam ad purgãdum, & ad diuidendum subtiliando.

APPENDIX.

EX articulo habetur primò quòd præsumptione offendas, meritò insinuatum à scriptis, ꝙ purgatio mundi fumea sit, ut 1. Cor. 7. Præterit figura huius mundi. Vbi ingeniose dixit ly figura, quæ est quoddã accidens in genere qualitatis (ut patet per philosophũ in prædicamen.) ad diam substãtiæ. Denotauit ergo hoc ꝙ substãtia mũdi remanere poterit, sine iis accidentibus quibus nũc habet. Hæc aũt sunt accidentia, de quibus est cõclusione. Vn phoc insinuare uoluit ꝙ purgabit mundus aliquãdiu ab Apocal. 21. Ecce noua facio omnia. Quod autem sub ly omnia cõtinentur & elementa declarauerat prius ibi dicens, uidi cœlũ nouũ & terram nouã. Primũ in cœlum: & prima terra alius, & mare iam nõ est. Hæc ibi. Vbi nouitatẽ hanc intelligent prius sup Apostolum, similiter & præteritionem huius non existentiam maris. Per hæc n. omnia sola purgatio mũdi describitur remanẽte substantia. Nouitatem etiam proportionaliter de omnibus fiendam intelligas ũ equaliter ad eõ ꝙ suo modo unumquodq; purgabitur iuxta simile dictum Psal. 51. Homines & iumẽta saluabis dñe.

Vtil. p. 5. Eccl. &c.

* Referet ad Arist. lib. 8. Phy sic. tex. 77

* Al. Adgans, & purgatum, ergo uidetur quòd ignis non purgabit.

* Ambrosius sup. illud 2. Cor. 7. Præterit figura & glor. ibi. 1

* Art. præced. cor.

QVÆST. LXXI.

ART. II.

CONCL. Conuenientissime purgatio fiet per ignem.

¶PROB. 1. Quia ignis est nobilissimũ elementorum similiores habẽs proprietates proprietatibus gloriæ (ut patet de luce:) & illa purgatio erit dispositio quædam ad gloriæ perfectionem (ar. 1.) 2. Quia ignis non ita recipit commixtionem extranei sicut alia elemẽta, (patet ex uirtutes eius actiuæ efficacia,) & illa purgatio fiet ad remouendum impuritatem cõmixtionis (ar. 1.) 3. Quia sphæra ignis nõ ita ex cul

Universidad de Deusto
Biblioteca

nis hominum infelicitatem patet ex remotione eius à nostra habitatione.) Nulla purgatio remouebit à mundo infectionē ex culpa relicta (ar. 1.)

4. Quia ignis hēt magnā efficaciā ad purgādū, atq; ad diuidendū, subuliando (patet per experientiā)

¶ NOT. De illa similitudine proprietatis lucis ad res spirituales, uide 1. part. q. 67. ar. 1.

1m dē maiori.

Ignis. &c. secundum q̄ est in materia alienatione, secundū q̄ est in materia ppria. §. Tūc nihil &c. Nā, q̄ ignis secundū q̄ in materia propria est, purget quem in materia aliena existentem, prout habet de extraneo adiunctum non est inconueniens. Vide infra ar. 3. ad 1um.

2m dē maiori.

Ignis &. quāmuis ad habere uim purgatiuā aliqualiter, nō tamen ad habere illā uehementiam & uniuersaliter, & æquatam ad habere uim disgregatiuā. §. Tūc nihil &c. Nam uis purgatiua uehementissima, & uniuersalissima & uis disgregandi requnecessario non est sic de illis, quæ purgant aquas: ut in textu.

¶ NOT. Ignis magis actiuus est q̄ aqua: & ideo illi præ aqua conuenit purgare modo uehementiori, & uniuersaliori, & ordinate regare commixtionis impuritatem, ut apparet in cōflatione metalli aurei, argentei &c.

¶ Examen. Ly aqua habet uim magis cōgregandi quām disgregandi. Vt apparet in calce, & terra ficta tempore æstiuo. Nam talia cum fint disgregata secundū partes, congregantur ad inuicem mixtis apponatur, uel infundatur aqua.

3n illatio cōclusionis. Ergo &c.

Ar. in gatur illatio. §. propter rationem dissimilem primæ segregationis & alterationis. Vel dic, q̄ non sit eiusdem speciei cum igne elementari. Nihil enim [h] seipsum consumit: sed ille ignis quatuor elementa consumet, ut dicit Glossa 2. Pet. ult. ergo ignis ille non erit eiusdem speciei cum igne elementari.

2 Præterea. Sicut uirtus manifestatur per operationē, ita natura per uirtutem: sed ille ignis habebit aliam uirtutem ab igne, qui est elementum, quia scilicet purgabit uniuersum, q̄ ignis iste facere non potest, ergo non erit eiusdem speciei cum isto.

3 Præterea. Ea, quę sunt eiusdem speciei in corporibus naturalibus, habent, eundem motum: sed ille ignis habebit alium motum, quām ignis, qui est elementum, quia circumquaq; mouebitur. ut totū purgare possit, ergo non est eiusdem speciei.

SED CONTRA est q̄ Augustinus dicit 20. de Ciu. Dei, & habetur in Glossa 1. ad Corinth. 7. quòd figura huius mundi mundanorum ignium conflagratione peribit, ergo ignis ille erit de natura ignis, qui nunc est in hoc mundo.

Præterea, Sicut erit purgatio futura p ignem, ita præcedes fuit per aquam, & utraque adinuicē comparantur 2. Petri 3. sed in prima purgatione fuit aqua eiusdē speciei cum aqua elementari, ergo similiter erit in secunda purgatione eiusdem speciei cū igne elementari.

RESPONDEO, dicendū, q̄ circa hoc inueniuntur tres opiniones. Quidam enim dicunt, q̄ elementum, quod est in Sphæra sua, descendet ad pugationem mundi, modum autem descensionis ponūt per multiplicationem Ignis enim appositō combustibili undique augmentatur: & hoc præcipue tunc fiet, quando uirtus ignis exaltabit̄ super omnia alia elementa. Sed contra hoc esse uidetur, quòd ignis ille non tantùm descendet, sed etiam à Sanctis ascendere perhibetur, ut patet 2. Petri 3. Vbi dicitur, quòd tantum ascendet iudicii ignis, quantum aquæ Diluui, ex quo uidetur quòd ille ignis sit circa locum medium generationis. Et propter hoc alii dicunt, quòd ignis ille generabitur circa locum medium ex congregatione radiorum cælestium corporum, sicut videmus quòd congregantur in speculo comburente; tunc loco speculorum erunt cubes concauæ, ad quas fiet radiorum reuerberatio. Sed hoc etiam non uidetur cōueniens, quia cū effectus corporum cælestium sequantur determinatos situs, & aspectus eorum, si ex uirtute corporum cælestium ignis ille generaretur, notum tempus illius purgationis esset consideranda motus astrorum: quod authoritati scripturæ repugnat. Et ideo alii dicunt sequentes Augustinum, quòd sicut mundanarum aquarum inundatione factum est Diluuium, ita mundanorum ignium conflagratione figura huius mundi peribit, ut dicitur* 20. de Ciui. Dei. Ista autem conflagratio nihil aliud est, quàm congregatio omnium causarum inferiorum, & superiorum, quæ ex natura sua habent uirtutem igniendi, quæ quidem congregatio non naturali cursu rerum, sed uirtute diuina fiet; & ex omnibus istis causis sic congregatis generabitur ignis, qui faciem huius mundi exuret. Si autem opiniones hæc † recte cōsiderantur, inueniuntur diuersificari quantum ad causam generationis illius ignis; & non quātum ad speciem eius. Ignis enim generatus à sole, uel ab inferiori calefaciente est eiusdem speciei cum igne, qui est in sua Sphæra, nisi inquantum admiscetur ei, de materia aliena; quod quidem tunc oportebit, quia ignis non potest aliquid purgare, nisi secundum quòd aliquid alterum efficitur materia eius aliquo modo. Vnde [m] simpliciter concedendum est, quòd ignis ille erit eiusdem speciei cum isto.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd ignis illic quamuis sit eiusdem speciei cum igne, qui apud nos est, non tamen est idem numero. Videmus autem quod duorum ignium eiusdem speciei, unus alterum destruit, maior scilicet minorem, consumendo materiam eius; & similiter etiam ille ignis ignem, qui apud nos est, consumere poterit.

AD SECVNDVM dicēdum, quòd sicut operatio, quæ procedit à uirtus, est uirtutis indiciū, ita & uirtutis eius quæ procedit à principiis essentialibus rei est indiciū essentiæ, uel naturæ. operatio autem, quæ non procedit ex uirtute rei operantis, non indicat uirtutem ipsius, sicut patet in instrumentis. Actio enim instrumenti magis manifestat uirtutem mouentis, quàm instrumenti uirtutem; quia uirtutem agentis manifestat, ut primum operationis principium, uirtutem autem instrumenti non manifestat, nisi quatenus est susceptiuum influentiæ principalis agentis, secundum quòd mouetur ab eo. Similiter etiam uirtus, quæ non procedit ex principiis essentialibus rei, non manifestat naturam eius, nisi quantum ad susceptibilitatem, & ideo nihil prohibet quin aqua habens hanc uirtutem, fit eiusdem speciei cum aqua non habente uirtutem istam. Similiter non est inconueniens, quòd ignis ille, qui habebit uim purgandi faciem mundi, sit eiusdem speciei cum igne, qui est apud nos, cum uis calefactiua non oriatur in ipso ex principiis essentialibus, sed ex diuina uirtute, uel operatione, siue dicatur, quod illa uirtus sit aliqua qualitas absoluta, sicut calor in aqua calefacta, siue intensio quædam, sicut de instrumentali uirtute in prima distinctione dictum est: * & hoc probabilius est, quia ignis ille non ageret, nisi ut instrumentum diuinæ uirtutis.

AD TERTIVM dicendū, quòd ignis ex propria natura non fertur nisi sursum: sed inquantum in sequitur materiam, quam requirit † extra propriam sphæram existens, sic sequitur materiæ combustibilis situm: & per modum istum non est inconueniens quòd, uel in circuitu, uel in deorsum moueatur; & præcipuè secūdum quòd agit instrumentum diuinæ * uirtutis.

APPENDIX.

EX articulo habet Primò quo modo per rationem ostendat, meritò esse infinitum ab eo electis mundum purgandū esse per ignē: & sic in die illa tremenda quando cœli mouendi sunt & terra, dum uenerit iudicare seculū per ignem. Item à Psal. 49. Ignis in conspectu eius exardescet, & in circuitu eius tempestas ualida. Ad uocauit cœlum desursum, & terram discernere populum suum. Et Psal. 96. Ignis ante ipsum præcedet & inflammabit in circuitu inimicos eius. Item 2. Petri. Cœli ardentes soluentur, & elementa ignis ardore tabescent. Nouos uerò cœlos & nouam terram expectamus. Item ibid. Cœli autem, qui nunc sunt, & terra eodem uerbo reposita, sunt igni seruati in die iudicii. Item ibid. Aduenies dies domini ut fur, in quo cœli magno impetu transient, elementa uerò calore soluētur, terra autem, & quæ in ipsa sunt, opera exurentur. Nota & contra hæc ultima prædictum ar. 2. in appen.

¶ Secundò habes quo per rōnem pdicta scripturarum, p quātō futuram purgationē esse per ignē insinuant, & intelligas, & defendas.

¶ Tertiò uides: quomodo ex ijs maximè Angelica doctrina hæc & declaratur, & confutatur.

QVÆST. LXXIIII.

ART. III.

CONCLusimus circa eiusdem quod est quòd ignis, quo mundus purgabitur, erit eiusdem speciei cum isto elementari.

Examen. Ly simpliciter. Hoc non tantum tenetur hic proly absolute: sed etiam pro ly secundum omnes opiniones; quæ prædictæ sunt. Ac si diceret. Et absolutè, & secundum opiniones præ dictas omnes, concedendum est &c.

¶ PROB. Quia si opiniones prædictæ profundius considerentur inueniuntur nō diuersificari quātum ad speciē ignis, licet diuersificentur quantum ad causam generationis eius (cum ignis generatus à sole uel ab inferiori sit eiusdem speciei cū igne, qui est in sphera sua.)

* Examen. Ly ignis ignatus à sole. Hoc refert secundam opinionem.

Ly ab inferiori ea lefaciente. Hoc refert tertiam opinionem.

Ly cum igne, qui est in sua sphæra. Hoc refert primam.

Ly si recte considerentur. idest si intimius considerentur, & non superficialiter tantum.

¶ Ly eiusdem speciei cū igne in sphæra, nisi inquantum admiscetur ei de materia aliena. Idest nō differt specie ab illo, & consequenter, nec forma, nec materia immanea seu essentiali: sed materia illarum extranea, seu quasi accidentaliter pro combustibili apposita. Vnde per ly loquendo nulla pœnitus secundum speciem differentia est inter illos ignes à diuersis causis procedentes, sed tantùm per accidens.

1m de maiori.

Scripsimus. &. nu maro non, speciei tantū. §. Tunc nihil &c. Videmus. n. quòd duorū ignium eiusdem speciei &c. ut in tex. Hinc melius intelligas, applicando. ar. 1. ad 1m.

2m dē maiori.

Per uirtutē. &. procedentē à principijs essentialibus ipsius naturæ: non, aliūde. §. puta ex diuina uirtute. Vt diffusius declaratur in tex. Tunc nihil &c. Nam uirtus illa ignis, q̄ purgabit uniuersum nō

medium ex congregatione radiorum cælestium corporum, sicut videmus quòd congregantur in speculo comburente; tunc loco speculorum erunt cubes concauæ, ad quas fiet radiorum reuerberatio. Sed hoc etiam non uidetur cōueniens, quia cū effectus corporum cælestium sequantur determinatos situs, & aspectus eorum, si ex uirtute corporum cælestium ignis ille generaretur, notum tempus illius purgationis esset consideranda motus astrorum: quod authoritati scripturæ repugnat. Et ideo alii dicunt sequentes Augustinum, quòd sicut mundanarum aquarum inundatione factum est Diluuium, ita mundanorum ignium conflagratione figura huius mundi peribit, ut dicitur* 20. de Ciui. Dei. Ista autem conflagratio nihil aliud est, quàm congregatio omnium causarum inferiorum, & superiorum, quæ ex natura sua habent uirtutem igniendi, quæ quidem congregatio non naturali cursu rerum, sed uirtute diuina fiet; & ex omnibus istis causis sic congregatis generabitur ignis, qui faciem huius mundi exuret. Si autem opiniones hæc † recte cōsiderantur, inueniuntur diuersificari quantum ad causam generationis illius ignis; & non quātum ad speciem eius. Ignis enim generatus à sole, uel ab inferiori calefaciente est eiusdem speciei cum igne, qui est in sua Sphæra, nisi inquantum admiscetur ei, de materia aliena; quod quidem tunc oportebit, quia ignis non potest aliquid purgare, nisi secundum quòd aliquid alterum efficitur materia eius aliquo modo. Vnde [m] simpliciter concedendum est, quòd ignis ille erit eiusdem speciei cum isto.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd ignis illic quamuis sit eiusdem speciei cum igne, qui apud nos est, non tamen est idem numero. Videmus autem quod duorum ignium eiusdem speciei, unus alterum destruit, maior scilicet minorem, consumendo materiam eius; & similiter etiam ille ignis ignem, qui apud nos est, consumere poterit.

AD SECVNDVM dicēdum, quòd sicut operatio, quæ procedit à uirtus, est uirtutis indiciū, ita & uirtutis eius quæ procedit à principiis essentialibus rei est indiciū essentiæ, uel naturæ. operatio autem, quæ non procedit ex uirtute rei operantis, non indicat uirtutem ipsius, sicut patet in instrumentis. Actio enim instrumenti magis manifestat uirtutem mouentis, quàm instrumenti uirtutem; quia uirtutem agentis manifestat, ut primum operationis principium, uirtutem autem instrumenti non manifestat, nisi quatenus est susceptiuum influentiæ principalis agentis, secundum quòd mouetur ab eo. Similiter etiam uirtus, quæ non procedit ex principiis essentialibus rei, non manifestat naturam eius, nisi quantum ad susceptibilitatem, & ideo nihil prohibet quin aqua habens hanc uirtutem, fit eiusdem speciei cum aqua non habente uirtutem istam. Similiter non est inconueniens, quòd ignis ille, qui habebit uim purgandi faciem mundi, sit eiusdem speciei cum igne, qui est apud nos, cum uis calefactiua non oriatur in ipso ex principiis essentialibus, sed ex diuina uirtute, uel operatione, siue dicatur, quod illa uirtus sit aliqua qualitas absoluta, sicut calor in aqua calefacta, siue intensio quædam, sicut de instrumentali uirtute in prima distinctione dictum est: * & hoc probabilius est, quia ignis ille non ageret, nisi ut instrumentum diuinæ virtutis.

AD TERTIVM dicendū, quòd ignis ex propria natura non fertur nisi sursum: sed inquantum in sequitur materiam, quam requirit † extra propriam sphæram existens, sic sequitur materiæ combustibilis situm: & per modum istum non est inconueniens quòd, uel in circuitu, uel in deorsum moueatur; & præcipuè secūdum quòd agit instrumentum diuinæ * uirtutis.

APPENDIX.

EX articulo habemus: quo per rationem ostendas, meritò infinitum ab eo electis mundum purgandum esse per ignem: & sic in die illa tremenda quando cœli mouendi sunt & terra, dum uenerit iudicare seculum per ignem. Item à Psal. 49. Ignis in conspectu eius exardescet, & in circuitu eius tempestas ualida. Ad uocauit cœlum desursum, & terram discernere populum suum. Et Psal. 96. Ignis ante ipsum præcedet & inflammabit in circuitu inimicos eius. Item 2. Petri. Cœli ardentes soluentur, & elementa ignis ardore tabescent. Nouos uerò cœlos & nouam terram expectamus. Item ibid. Cœli autem, qui nunc sunt, & terra eodem uerbo reposita, sunt igni seruati in die iudicii. Item ibid. Aduenies dies domini ut fur, in quo cœli magno impetu transient, elementa uerò calore soluētur, terra autem, & quæ in ipsa sunt, opera exurentur. Nota & contra hæc ultima prædictum ar. 2. in appen.

¶ Secundò habes quo per rōnem pdicta scripturarum, p quātō futuram purgationē esse per ignē insinuant, & intelligas, & defendas.

¶ Tertiò uides: quomodo ex ijs maximè Angelica doctrina hæc & declaratur, & confutatur.

QVÆST. LXXIIII.

ART. III.

CONCLusimus circa eiusdem quod est quòd ignis, quo mundus purgabitur, erit eiusdem speciei cum isto elementari.

Examen. Ly simpliciter. Hoc non tantum tenetur hic proly absolute: sed etiam pro ly secundum omnes opiniones; quæ prædictæ sunt. Ac si diceret. Et absolutè, & secundum opiniones præ dictas omnes, concedendum est &c.

¶ PROB. Quia si opiniones prædictæ profundius considerentur inueniuntur nō diuersificari quātum ad speciē ignis, licet diuersificentur quantum ad causam generationis eius (cum ignis generatus à sole uel ab inferiori sit eiusdem speciei cū igne, qui est in sphera sua.)

* Examen. Ly ignis ignatus à sole. Hoc refert secundam opinionem.

Ly ab inferiori ea lefaciente. Hoc refert tertiam opinionem.

Ly cum igne, qui est in sua sphæra. Hoc refert primam.

Ly si recte considerentur. idest si intimius considerentur, & non superficialiter tantum.

¶ Ly eiusdem speciei cū igne in sphæra, nisi inquantum admiscetur ei de materia aliena. Idest nō differt specie ab illo, & consequenter, nec forma, nec materia immanea seu essentiali: sed materia illarum extranea, seu quasi accidentaliter pro combustibili apposita. Vnde per ly loquendo nulla pœnitus secundum speciem differentia est inter illos ignes à diuersis causis procedentes, sed tantùm per accidens.

1m de maiori.

Scripsimus. &. nu maro non, speciei tantū. §. Tunc nihil &c. Videmus. n. quòd duorū ignium eiusdem speciei &c. ut in tex. Hinc melius intelligas, applicando. ar. 1. ad 1m.

2m dē maiori.

Per uirtutē. &. procedentē à principijs essentialibus ipsius naturæ: non, aliūde. §. puta ex diuina uirtute. Vt diffusius declaratur in tex. Tunc nihil &c. Nam uirtus illa ignis, q̄ purgabit uniuersum nō

Universidad de Deusto
Biblioteca

aquæ diluuij eundem inundantis. Patet autem, q̃ comparata actio nascens solens vicissim sensum alterutrius declarare. Sic erat videtur ex tali comparatione: q̃ ignis ille futurus sit eiusdē speciei cum isto elementari: ex quo & aqua inundans per diluuium fuit speciei eiusdem cum aqua elementari, vt colligitur ex Gen. 7. Item à 1. Cor. 7. Præterit figura huius mundi. Vbi exponens sensum Apostoli Augustinus inquit, q̃ figura huius mundi conflagratione mundana toium ignium peribit.

2 ¶ Secundò habes: quomodo per rationem prædictā scripturarum, proquan to insinuare uidetur quod diximus, & intelligas, & tuearis.

¶ Tertiò uides: quomodo ex iis ui cissim Angelica doctrina hæc & declarare tur, & confoliderur.

QVÆST. LXXIIII. ARTI. IIII.

323 CONCL. 1ª. Dispositio contraria perfectioni gloriæ in omnibus corporibus inuenitur, sed diuersimodè in diuersis.

¶ Examen. Ly perfectioni gloriæ. Exponatur hoc secundum dicta in articulo 1. corp. in elucid.

¶ PROB. 1. Quia patet ex art. 1. 2. Quia (ly sed diuersimode &c.) in corporibus inferioribus illa indispositio est secundum aliquid inhærens substantiæ eorū, in corporibus uerò cœlestibus non est sic, sed per motum localem tantum.

¶ TER gloſ. Ambr. in illud Pauli ad Roman. 8. romo 5. ¶ NOT. Illud inhærens substantiæ corporum inferiorum est impuritas illa per actionem & passionē mutuam contracta, de qua artic. 1. corp. circa fi. & ar. 5. corp. circa fin. Vnde illud inhærēs substantiæ, non sunt qualitates propriæ elementorū.

¶ Gloſſ. ordi. ibidē. ¶ Examen. Ly corporibus inferioribus. Scilicet respectu cœli, quod est quintum corpus. Et ne per corpora inferiora non intelligis solummodò terram, aquam, uel aerem, (vt quandoque soler) sed etiam ignem: quæ sunt quatuor elementa.

¶ Ly dispositio contraria perfectioni gloriæ. Hoc est, uariatio etiam accidentalis: ut colligimus ex hoc, quòd uolent probare sanctus Doctor dispositionem talem non esse in corporibus cœlestibus dicit, q̃ ibi non est aliquid uarians rem, nisi motus, & consequenter quod motus tantum localis est illa dispositio contraria, quam in text. absolutè dicitur indispositio.

Vltima p fectio mū di quæ.

Corollarium. Ergo vltima perfectio uniuersi erit quædam purgatio omnium corporum ab omnibus imputitatibus: & quædam inuariatio consequens illorum.

CONCL. 2ª. A substantia cœli superioris non oportet, quòd aliquid remoueatur, sed oportet quòd motus eius quietetur.

¶ Examen. Ly aliquid. Scilicet intrinsecum substantiæ seu inhærens eo modo, quo qualitas, vel quantitas, &c. inhærent substantiæ. Nec ist instantia de motu locali, quia non inhæret proprie, sed adiacet, cum sit extra rē ipsam. Et quamuis accidentia quælibet sint extra rem substantialiter, non tamen sunt extra rem accidentaliter. Remota enim alterius ab aliquo homine uariatur accidentaliter eius substantia: sed remoto loco talis ab eod em (puta q̃ qui erat in platea, sit postea non ibi, sed alibi) non uariatur eius substantia, nec accidentaliter. Nihil enim uel minimū ab eo subtrahitur: sed denominatio quædam extrinseca, puta quòd erat in tali loco. Quod & magis uerum apparet, si consideretur: quòd locus est superficies continentis, & non contenti (Phisic. 3.) cuius oppositum esset, si inhæret substantiæ illius hominis locati, sicut albedo.

¶ PROB. 1. Quia in cœlo superiori non est aliquod uarians substantiam, (nec accidentaliter scilicet.) Quia (ly sed oportet &c.) motus localis uariat aliquid circa substantiam illam existentem.

¶ CONCL. 3ª. Cœlestia corpora nec p ignem, nec per aliquā ut creaturę actionem purgabuntur sed ipsa eorum quietatio accidens sola uoluntate diuina loco purgationis erit.

¶ Examen. Ly sola uoluntate diuina. Scilicet principaliter. Nam & uoluntate Angeli mouentis orbem accidet ista quietatio. Sed quia uoluntas tantum motoris hic interuenit, & uoluntas motoris applicati, idest Angeli conformis est ad nutum uoluntati motoris primi, idest Dei, & ubi unum propter aliud, ibi unum tantum esse videtur (secundum philosophum) ideo de uoluntate solum diuina mentionem fecit, non intendendo tamen per hoc excludere uoluntatem illam Angelicam. De hoc motore duplici & in octauo Phisic. & in Metaphisic. tractatur à philosopho.

¶ PROB. Quia quietatio motus localis nō fit p actionē alicuius

sed aqua diluuij nō ascendit vsq; ad superiores cœlos: sed solum quindecim cubitis super altitudinē montiū, ut habetur Gene. 7. ergo cœli superiores illo igne non purgabuntur.

RESPONDEO, Dicendum, quòd purgatio mundi ad hoc erit, ut remoueatur à corporibus dispositio contraria perfectioni gloriæ, quæ quidem perfectio est ultima rerum consummatio, & m hæc quidem dispositio in omnibus corporibus inuenitur: sed diuersimode in diuersis *. In quibusdam enim inuenitur indispositio per aliud inhærens substantiæ eorum, sicut in istis corporibus inferioribus, quæ per mutuam mixtionem decidunt à propria puritate. In quibusdam uero corporibus inuenitur indispositio non per aliud substantiæ eorum inhærens, sicut in corporibus cœlestibus, in quibus nihil inuenitur repugnans vltimæ perfectioni vniuersi, nisi motus, qui est via ad perfectionem, nec motus quilibet, sed localis tantum, qui non uariat aliquid, quod sit intrinsecum rei, ut substantiam, aut quantitatem aut qualitatem, sed solum locum, qui est extra rem, & ideo n à substantia cœli superioris non oportet quòd aliquid remoueatur: sed oportet quòd motus eius quietetur o. Quietatio autem motus localis non fit per actionem alicuius contrarij agentis: sed per hoc, quòd motor desistit à mouendo: & ideo * cœlestia corpora nec per ignem, nec per alicuius creaturæ actionem purgabūtur: sed ipsa eorum quietatio sola voluntate diuina accidens, eis loco purgationis erit p.

*Art. 1. huius quæſt.

comel. m

comel. n

comel. o

comel. p

ius contrarij agentis; sed per hoc, q̃ motor desistit à mouēdo. A ma. Et scitò; metaphoricè, i. quantum ad similitudinē effectus, dicit laborem in cœlis. Nam nos solemus laborare, cū velociter, cōtinuè mouemur. In cœlis ergo labor est motus eorū uelox & à tot annis continuus: non aliqua defatigatio,

1m de conclusione. Et ipsi. 3. 1. cœli aerei: non sydereī. Si per ly peribunt, quod sequitur in conclusione, intelligatur remotio impuritatis inhærentis. Tunc nihil &c. vt patet ex Augustino.

Item de cōclusione. Peribunt, n. 2. quātum ad motum localem: non aliter. §. Tunc nihil &c. vt patet per 1m, responsum literę ly vel dicendum &c.

*li. 20. de Ciui. cap. 16. circa me. 1015.

2m ex Petro. Cœli. 2. aerei non sydere. §. Tunc nihil &c. ut patet ex conclusione prima.

¶ NOT. Ad illud, in quo argumētū facit autem, dicendo, q̃ Petrus loquitur de cœlis, ut distinguuntur ab elementis: respondendum: q̃ uerum est, sed nihil concludit. Et ideo sanctus Doctor non fuit superflue sollicitus ad respōdendum huic. Dicoly superflue, qa non uerbis expressis respondit ad id, cui sensū tantum satisfieri potuit & satisfecit. Distinguēdo enim cœlos à terra & concludendo, q̃ illi cœli sunt aerei: manifestanit intelligenti, q̃ cœli distinguī possunt ab elementis, & tamen non erunt syderei. Vnde ad clariorem notitiam huius breuissimi responsi textualis faciendū: q̃ elementa omnia quatuor uocari possunt elementa, sed non cœli; sed tantum ex illis superiora cœli ēt uocantur. Cum enim hoc nomen cœlum dicat aliquid superi^e; patet q̃ terra, cui finitima est aqua, non potest uocari cœlū; & q̃ ignis & aer cœli nomine gaudent. Petrus igitur per cœlos intellexit ignem, & aerem, per elementa uerò aquam & terrā. Ex quo patet, q̃ illa distinctio cœlorum ab elementis non arctat nos ad intelligendum cœlos sydereos per ly cœli.

*Loco notato in argum.

*Al. consummationis.

Et gloſſ. Bed. in med. cōmentarij ad 3. c. 2. Epi. Petr. & in glo. ord. ibid.

Cœli etiā dicuntur duo elementa.

3m minori. In cœlo superiori inuenitur indispositio, & ratione motus localis tantum non alter. §. Ad rationem in contrariū quantū ad laborem, & seruitutem, & quantum ad culpā dicit: ut in ter. Tunc nihil &c. ut; atet ex conclusione pri-

*li. 20. de Ciui. c. 18. tom. 5.

APPENDIX.

EX articulo habes. ¶ Primò: quomodo per rationem ostendas; meritò insinuatum esse 2. Petr. 3. q̃ cœli superiores non purgabuntur, actionē illius ignis: & sic. Cœli qui nunc sunt, & terra eodem uerbo sunt igni seruati in die iudicij. Hæc ibi. Vbi (vt ex contextu patet) uult dicere: q̃ ignis tantū ascendet ad purganda omnia, quantum ascenditaqua tempore diluuij. Facit n. comparationem iudicij illius prioris per diluuium facti, & iudicij posteriores per ignem faciendi. Ex quo manifestum relinquitur q̃ per ly cœli non intelligis cœlos superiores, hoc est quintum corpus: sqn tunc non concluderet intentū, sed potius ostenderet contrariū, quòd scilicet ignis ille multò plus ascenderet, quam diluuium. Vt ergo meritò habeas (ut par est) oportet per ly cœli, intelligi superiora elementa ut noti. post ad 2m. Ité à philosopho, adiuncta tā propositione ibidē, dicēte, q̃ cœlestia corpora nō sunt susceptiua peregrinę impressionis. Si alicui^a impressionis nouę uariatus aliqd intrinsecus in eis; puta substantiā, quantitatē, qualitatē &c.

*Vtil. p. 5. Eccl. &c.

*Artic. 3. huius q. in fi. corp.

¶ Secundò habes: quomodo per rationem prædicta scripturarum & similiū pro quanto quod diximus minuant, & intelligas, & defendas.

¶ Tertiò uides: quomodo ex iis uicissim Angelica doctrina hæc & declaretur, & confoliditur.

QVÆST. LXXIIII. ARTI. V.

CONCL. Manebūt elementa omnia, quantum ad substantiā, & qualitates eorum proprias: sed purgabuntur ab infectione, quæ ex peccatis hominum contrahitur, & ab impuritate, quæ per actionem & passionem mutuam in eis accidit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Examen. Ly ab infectione &c. Vt declaratur art. 1. corp. Non tamen mihi dum propter hoc quasi superfluus sit hic articulus: sed laudanda industria magna sancti doctoris qui minutatim uniuersale illud quod ibi præposuerat postmodum per ordinem examinando procedit. Ordo enim doctrinæ talis est, ut ab uniuersalioribus incipiendum sit, & deinde ad singularia particularem accedendum. Quod & hic, & alibi, obseruat sanctus. Vnde in primo articulo, declarato quòd purgatio mundi sit futura, tanquam quo dam uniuersali: restabat declarandum per quid sit futura, & quid sit illa purgatio, & quid sit ille mundus: quæ omnia singillatim, ut patet per illam quæstionis diuisionem, fiunt. Et hic illud quod tunc in articulo primo de infectione huiusmodi dictum est ad propositum mundi: nde tria necessarium dicad propositum elementorum: ac si dicatur, nunc per ly mundi in proposito intelligebatur elementa.

¶ PROB. 1. Quia patet ex reprobatione duarum prædictarum opinionum. 2. Quia (ly sed purgabuntur &c.) cessante motu primi mobilis (art. 4.) actio & passio mutua in elementis esse nõ potest.

1m ex Beda.

Duo ex toto cõsumari. & quatum ad motus illius consequentes motus cæli, & quantũ ad excessum proprietatũ qualitatũ ad inuicem: sed non quantũ ad substantiam. §. Tunc nihil &c. licet enim illa duo sic consumat sine sint ignis & aqua, sine aer & aqua; tamen nõ consummes illorum substantiam, neque proprietates proprietatum in concinnione patet.

*Liber 20. cap. 16. in med. to. 5.

¶ Corollarium. Ergo totaliter consum

omnino absurda. Repugnat enim F & Philosophiæ, secundum quam poni non potest, quòd copora inferiora sint in potentia ad formam cæli, cum nec materiam habeant communem, nec contrarietatem ad inuicem: & etiã Theologiæ, quia secundum hanc propositionem, non saluabitur perfectio uniuersi cum integritate suarum partium, duobus elementis sublatis. Vnde per hoc quòd dicitur cœlum, intelligitur G quintũ corpus, oia uero elemẽta intelliguntᵉ per terrã, sicut i Psal. 148. Laudate dñm de terra: & sequitur, Ignis, grando nix, glacies, &c. Et ideo alii dicunt, quòd omnia elementa manebunt secundum substantiam: sed qualitates actiuæ, & passiuæ ab eis removebuntur. Sicut etiam ponunt quòd in corpore mixto elementa saluantur secundum suas formas substantiales, sine hoc, H quòd proprias qualitates habeãt, cum sint in medio reductę: sed medium neutrum extremorum est. Et huic etiam uidetur consonare quod Augustinus* dicit 20. de Ciuitate Dei. Illa conflagratione mundana elementorum corruptibilium qualitates, quæ corporibus nostris congruebant, ardendo penitus interibunt, atque ipsa substantia eas qualitates habebit, quæ corporibus immortalibus mirabili mutatione conueniant. Sed illud non uidetur pobabile, cum qualitates propriæ elementorum sint effectus formarum substantialium, quòd formis substantialibus manentibus, qualitates prædictæ possunt mutari nisi per actionem violentam ad tempus. Sicut in aqua calefacta uidemus, quòd ex ui sui speciei frigiditatem recuperat, quam per actionem ignis amisit, dummodo species aquę remaneat. Et præterea ipsę qualitates elementares sunt de perfectione secunda elementorum, sicut proprię passiones eorum: nec est probabile quod in illa finali consummatione aliquid perfectionis naturalis ab elementis tollatur. Et ideo uidetur dicendum, quod, manebunt elementa quantum ad substantiam, & qualitates eorum proprias: sed purgabuntur ab infectione, quam ex peccatis hominum contraxerunt, & ab impuritate, quę per actionem, & passionem mutuam in eis accidit; quia, iam cessante motu primi mobilis, in inferioribus elementis † mutua actio, & passio esse non poterit; & hoc Augustinus appellat qualitates elementorũ, scilicet innaturales dispositiones eorum secundum quas corruptioni appropinquant.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd ignis ille dicitur quatuor elementa absumere, inquantum ea aliquo modo purgabit: quod autem sequitur, quod duo ex toto consumet, non est intelligendum quòd duo elementa secundum substantiam destruantur: sed quia duo magis removebuntur à proprietate, quam nunc habent. Quæ quidem duo à quibusdam esse dicuntur ignis, & aqua quæ maxime excedunt in qualitatibus actiuis, scilicet calore, & frigore, quę sunt maxime corruptionis principia in aliis corporibus: & quia tunc non erit actio ignis, & aquæ, quæ sunt maxime actiuę maximè immutare uidebuntur à uirtute, quam nunc habent. Alii uero dicunt hæc duo, esse aerem, & aquam propter uarios motus istorum duorum elementorum, quos cõsequuntur ex motu corporum cœlestiũ: & quia isti motus non erunt (sicut fluxus, & refluxus maris, & commotiones uentorũ, huiusmodi) ideo ista elementa & maxime murabũtur à proprietate, quam nunc habent.

AD SECVNDVM dicendum, q̃ sicut dicit Augustinus 20. de Ciuitate Dei, cum dicitur. Et mare iam non est, per mare potest intelligi præsens sæculum, de quo parum supra ante dixerat, mare dedit mortuos suos: si tamen mare ad literam referamus, tunc est dicendum, quòd in mari duo intelliguntur, scilicet substantia aquarum, & earum dispositio quantum ad salsedinẽ, & cõmotiones fluctuũ, & quantũ ad hoc fm, mare non remanebit, remanebit autẽ quantum ad primum.

AD TERTIVM Dicendum, q̃ ignis ille non ager nisi ut instrumentum exercitus qui

* Al. imperfectione.

* Lib. 20. de ciuitate Dei. c. 16. to. 5.

2m ex Apocal. Matt. 1. &. l. præsens sæculũ. § Tũc nihil &c. ut patet. Nam ex hoc, q̃ status huius sæculi præsens nõ amplius erit (puta q̃ nõ fiet amplius cõmercia ædificationis, emptionis, generationis, & huiusmodi: nec leo mãducabis capitã, & sic de singulis brutis &c.) nõ sequitur q̃ elementũ aquæ maris non remaneat.

Itẽ ex Apocal. Nõ est. 2. ad cõmodũ & falsũ dimidium, quantũ ad substantiam. §. Tunc nihil &c. ut patet. Vide de 2m. respõsum ly de 2m. respõsum ly si tamen mare ad literam &c.

¶ NOT. Et meritò patet. Cũ. n. mare dicat quasi amaru pp. salsedinẽ suam, iuste amissa salsedine nõ amplius pprie dicet mare: dicet remanere cõgregatio quædam aquarũ. Erit ergo, & non erit mare & in illo sensu quo non erit, accepit ipsum solũmodo B. Ioannes in Apocalypsi.

* Lib. 20. c. 16. in fi. to. 5.

3m cõsequẽtia sed'a. Ergo &c. 1. Et negatur consequẽtia. § Nõ est, quia ignis ille nõ ager, nisi ut instrumentũ &c. ut in terra usque inclusiue ad purgationem.

Quomodo poss iudicium ossa elemẽta erunt nobilissima in suo genere?

Item de antecedente.

Efficiuntur materialiter eius. §. nisi tantũ, ut corrumpitur totaliter

taliter ab eo; uel ita quòd non. §. Tunc nihil &c. Quamuis A enim alia elementa tunc efficiantur, materia ignis non tamen ita ut totaliter ab eo corrumpantur. Vide 2m. respõsum ly nec oportet quòd illud &c.

¶ NOT. Materia, quæ totaliter consummitur ab igne, est quæ de se sic est consumpubilis; ut patet de ligno arido, stupa, & huiusmodi: illa uerò, quæ de se non est sic consumpubilis fieri potest materia ignis citra consũprionem totalem, vt patet de auro argento, ferro, & huiusmodi. Quia ergo ignis, terra, & aqua, non sunt de se sic ab igne consumpubilia, ut nunc etiam apparet: ideo tunc in illa conflagratione licet, maxima, non cõsummentur totaliter. Rursus. Nonne quòd illa duo respõnsa se inuicem iuuant. Per secundum enim dicitur, quòd non fiet illorum totalis consumptio naturaliter attendendo uires elemẽtorum ipsorum per primum autem magis firmatur propositum cõmelligendo prouidentiam diuinam, sperialiter assistere illi actioni ignis, tãquam instrumento, sua. Ex duobus igitur fiet, q̃ nõ corrumpentur per rationẽ eius: sed ex prouidentia magis, quæ & ideo ponitur tanquam primum responsum.

Ratio 2.ª

4m de minori. Nobilissimum. &. secundũ ordinẽ ad torũ nõ, absolute. §. Tunc nihil &c. Elementa enim remanebunt nobilissima secũdum ordinẽ solummodo ad totũ uniuersum, & consequenter non induent nobilitatem ignis.

*Ar. 3. huius q. cor. & ar. 4. in 2. arg. sed contra, & ad 1. Idẽ dicit hic in corp. *Glo. ord. Ibi.

¶ Corollarium. Ergo terra erit nobilissima in genere terræ aer in genere aeris & sic de aliis: ita q̃ nobilitas terræ erit suprema omnium nobilitatũ quas prius habuit, nec habere potuit non auẽ omnium nobilitatũ absolutè. Nobilitas. n. aquæ maior, erit q̃ terræ, & aeris, quam aquæ & ignis, quam aeris. Omnia ergo erunt nobilia in suo perfectiuo gradu.

¶ Examen. Ly in partibus elementorũ. Idest in elementis, quæ sunt partes totius uniuersi. Adeo q̃ partes non intelliguntur ad elementa, quasi dicamus, partes aeris, partes terræ, &c. sed referuntur ad uniuersum continens elementa. Ipsa ergo tota elementa sunt partes respectu uniuersi, & sic loquitur textus: ut patet considerãti illud: quod subinfertur, scilicet ly quamuis pars aquæ esset nobilior, &c. Vide q̃ inferẽdo ex præmissis non dicit ly quis pars aquæ esset nobilior, sed dicit ly quamuis aqua denotat aũt. esse partem illã, de qua loquebatur: & sic de aliis.

*Habetur in gl. ord. super illud Genes. 1. Plantauerat aũt. *Magister hist. lib. 1. Sen. d. 17. § Eam si. *Est glos. Bedæ in mẽtio. commentarii ad 3 c. Pe. *In art. 3 cedẽti, ar gu. 1. Vtil., p 3. Eccle. & q

APPENDIX.

EX articulo hoc.

¶ Primò: quomodo per rationem ostenda, meritò infinitum esse ab Ecclesiaste. 1. quòd ignis non consummet ex toto alia elementa: & sic terra in æternum stat. Hæc ibi. Vnde patet, q̃ totaliter non continuatur, alioquin nõ staret in æternum. A simili aũt intelligo dictum de aliis elementis, q̃ in æternũ stent: quorum ars de similibus ideo est iudicium. Addeq̃ quod per terram quando per terram quando ipsa ergo tota elementa sunt partes respectu uniuersi, & sic loquitur textus: ut patet considerãti illud: quod subinfertur, scilicet ly quamuis pars aquæ esset nobilior, &c. Vide q̃ inferẽdo ex præmissis non dicit ly quis pars aquæ esset nobilior, sed dicit ly quamuis aqua denotat aũt. esse partem illã, de qua loquebatur: & sic de aliis.

*Habetur in gl. ord. super illud Genes. 1. Plantauerat aũt. *Magister hist. lib. 1. Sen. d. 17. § Eam si. *Est glos. Bedæ in mẽtio. commentarii ad 3 c. Pe. *In art. 3 cedẽti, ar gu. 1. Vtil., p 3. Eccle. & q

*Habetur in gl. ord. super illud Genes. 1. Plantauerat aũt. *Magister hist. lib. 1. Sen. d. 17. § Eam si. *Est glos. Bedæ in mẽtio. commentarii ad 3 c. Pe. *In art. 3 cedẽti, ar gu. 1. Vtil., p 3. Eccle. & q

*Lib. 20. c. 18. inter med. & fine to. 5.

*Initio corp. huius.

ARTICVLVS VI.

Vtrum omnia elementa per illum ignem purgabuntur.

AD SEXTVM sic procedi- D tur. Videtur quòd nec oĩa elementa per illum ignem purgabuntur: quia ignis ille, (ut iam dictum * est) non ascendet nisi quãtũ ascendit aqua diluuii: sed aqua diluuii nõ peruenit usq; ad sphæram ignis, b ergo nec per ultimã purgationem elementum ignis purgabitur.

¶ 2 Præterea, Apocal. 21. dicit Glossa.* super illud: Vidi cælũ nouum &c. Immutatio aeris, & terræ dubitabile non est, quin per ignẽ fiet, sed de aqua dubitat, nã E b purgationem in se ipsa habere creditur, ergo ad minus non est certum quòd omnia elementa purgentur.

¶ 3 Præterea. Locus qui est p petuæ infectionis, numquã purgatur: sed in inferno erit perpetua infectio, cum ergo infernus inter elementa collocetur, videturb quòd elementa non totaliter purgentur.

¶ 4 Præterea, Paradisus terrestris in terra continetur: sed ille non purgabitur per ignem, quia etiam, nec aquę diluuii illuc ascẽderunt, ut Beda dicit, & habetur in secundo Sententiarum b ergo uidetur quòd non omnia elemẽta totaliter purgentur.

SED CONTRA est Glossa.* supra inducta, * quæ habetur. 2. Pet. vlt. quòd quatuor elemẽta ignis ille absumet.

RESPONDEO, Dicendum, quòd quidam dicunt, quòd ille ignis ascendet usque ad summitatem spatii continentis quatuor elementa, ut sic elementa totaliter purgentur ab infectione peccati, quo etiam superiores partes elementorum sunt infectę ut patet per fumũ idololatriæ superiora inficientis; & etiam à corruptione, quia elementa secundum omnes partes sui corruptibilia sunt. Sed hæc opinio repugnat auctoritate scripturæ, quia 2. Petri 3. dicit, quòd illi cæli repositi sunt igni, qui fuerunt p aquam purgati. Et Augustinus* dicit 20. de Ciuitate Dei, q̃ ille mundus, qui diluuio periit, igni reseruatur. Constat autem quòd aqua diluuii non ascendit usque ad summitatem spatii elementorum: sed solum usque ad quindecim cubitos super altitudinem montium. Et præterea notum est q̃ uapores elevati, uel fumi quicunq; non possunt pertransire totam sphæram ignis ut perueniãt ad summitatẽ eius. Et ita infectio peccati non uenit usque ad spatium prædictum,* A corruptibilitate etiam elementa non possunt purgari per subtractionẽ alicuius, quod p ignẽ possit consumi: sed per ignem poterunt consumi impuritates elementorum, quę ex eorum permixtione proueniunt. Huiusmodi autem impuritates præcipue sunt terram usque ad medium aeris interstitium, unde m usque ad illud spatium ignis ultimæ conflagrationis elementa

*Lib. 20. c. 18. inter med. & fine to. 5.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ignis ille consummet impuritates elementorum prouenientes tum ex eorum permixtione, tum ex infectione peccatorũ (ar.1. & 3.) & huiusmodi impuritates præcipuè sunt circa terrã, usq; ad medium aeris interstitium (patet.) 2. Quia aquæ diluuij tantum spaelum ascenderunt (ut in tex.) 3. Quia patet ex reprobatione contrariæ opinionis (ut in tex.)

¶ *Corollarium.* Ergo per illum ignem nõ purgabitur ignis: q prædictas impuritates nõ contraxit, neque aliud simile. Ergo superfluum esset, & quasi ponere: q ignis ascenderet supra totum aerẽ usq; ad sphæram ignis: & multò magis esset quasi ponere, q superius: cùm nulla prædictarum impuritatum illuentique peregerit.

*Loco citato 1 ar. 2.

*Artic. 2. huius q. ad 2. & art. præcedent.

1m illatio cõclusionis. Ergo &c. R. conceditur. §. immò & totũ argumentũ est pro cõclusionis loco probationis.

¶ Examẽ. Ly elementum ignis, idest ignẽ in propria materia existentẽ. Ecbic est, secundum q est in sphæra sua. Hic enim secundum multos opinionem purgabit ex tera cum aliis ignibus existentibus apud nos ar. 3. tantũ abest, ut purgetur ipse ab aliquo. Licet autem ignis apud nos existens sit etiam elementum, secundum q ignis: tamen quia ly elementum significat proprietatem quod simplex. & ignis apud nos est mixtus, puta in aliena materia existens; ideò nõ proprie, & absolutè, uocatur elementum nisi cum illa limitatione, secundũ quòd ignis. Ex hac declaratione intelligas ar. 3. dictum, scilicet ly cum igne elementari.

2m ex glosa. Purgationem R. aliqua enim non autem futuro statui competente § ut ex ar. 1. ad 2m. Tunc nihil &c. Nam dubitatio illa de aqua est quædã dubitatio apparens: & non tanta, ut excludat hanc certitudinem, q ẽt illa connumerari debeat inter elementa q igne purganda.

*Li. 20. c. vlt. nõ q ciui in fin. 10.5.

3m ḋ cõclus. Quod elementa. R. prouim loco damnatorum existentia: non aliàs secundum se. §. Tunc nihil &c. ut patet in tex.

4m illatio conclusionis. Ergo &c. R. negatur illatio. § Nã conclusio sequitur de elementis & elementorum partibus purgatione indigentibus & terra quæ est paradisus terrestris non indigẽt purgatione. Quamuis enim peccatum primi hominis in terrestri paradiso &c. ut in textu.

*Li. 20. de ciui. Dei c. 16. ante me. 10.5.

¶ NOT. Licet ex hoc responso videas, q purgari debeat infernus qa indiget purgatione, nũ ẽt est verum: q̃ purgationis capax nõ est, & de indigentibus purgatione tantùm ut eius capacia fiat, intelligit articulus.

APPENDIX. EX articulo hæres primo: quo per rõnem ostendas, merito insinuatum esse à 2. Pet. 3. q ola elementa, dempto igne in sphæra sua, purgabuntur: & sic. Cœli erãt prius & terra, & ille tunc mundus aqua inundatus periꝛeꝛiit, q nũc sunt, & terra, eodem uerbo sunt igni reseruati in die iudicij. Hæc ibi. Quasi dicat tñ spaciũ occupabit ignis in die iudicii quantum occupauit inundatio illa aquarum. Cũ ergo inundatio illa non ad sphæram ignis, ascenderit, sed solum usq; ad quindecim cubitos supra montes Gen. 7. quod ꝓbabiliter existimat esse mediũ aeris interstitiũ uel circa patet intentũ. Quo aũt intelligatur, q illi cœli, & terra priùs per aquam perierint, ut ibi Petrus ait; colligere potes ex ar. 2. ad secundum.

Vtil. pro S. Eccles. &c.

¶ Secundò hæc quo ad rõnẽ prædictã scripturæ, pro quanto quod diximus minuant, & intelligas, & tuearis.

¶ Tertiò uides quòd ex ijsuiciliim Angeli ex doctrina hæc & declaret, & cõsoletur.

QVÆST. LXXIIII. ART. VII.

CONCL. Illa cõflagratio, quo ad purgationẽ mũdi in diem pcedet, sed quò ad hũc actũ, q est inuoluere malos, iudicium sequetur. 526

¶ PROB.

¶ PROB. Quia illa conflagratio, quò ad purgationem, est dispositio ad renouationem prædictam (ar. 1. quæst. huius:) & renouatio illa erit simul tempore cum glorificatione corporum sanctorum (ex Rom. 8.) quæ stante iudicium (ex 1. Thess. 4.) 2. Quia (ly sed quò ad &c.) præsupponitur.

¶ NOT. Ex merito. Vt patet ex responsionibus argumentorũ, & patebit magis, artt. 8. & 9.

¶ Examen. Ly secundum rei ueritatẽ. Hoc est in principio cor. & dicitur ad differentiam opinionũ, siue Augustini, ut ad primum & secundũ patet, siue aliorum. Quasi dicat. Multæ sunt opiniones circa hoc, sed tamen ueritas sic se habet.

¶ Ly quantum ad suum initium. Idest quantum ad purgationem mundi ut ex fine cor. trahitur. Habebit enim illa cõflagratio & initium, & finem initium puta purgationem mũdi, finem, puta, inuoluere reprobos. Vt ar. 9.

*In hoc cor. & ar. 1. & 4. huius q. *exacte.* p

*Loco citato in ar. 1. Tl. 20. de ciui. Dei & euit. non procul a fine. 1. 5.

1m de consequentia. Consiliatio iudicium sequetur. R. secundum q̃ ab Augustino dicit opinatiuè: non determinatiuè. §. Tunc nihil &c. Nam opinari aliquid erit a hoc non tollit ueritatem rei.

¶ NOT. Sed neque tollit authoritatẽ tanti Doctoris Augustini ut patet. Potest, nquis, quantumcunq; magnus, dicere aliqd opinatiuè, quod nõ diceret determinatiuè, sicut hic de illo accidit. Adde: q homo unus potest etiam fieri doctior semetipso cum tempore: & propterea aliquid, tanquam uerum, dicere aliquando, quod sapientior effectus ex seipso reprobabit.

*Li. 4. Sẽt. d. 47. §. D in med. * Colligi ex li. 20. de ciuit. Dei c. 18. & 19. tom. 3.

2m de consequentia. Ergo &c. R. ut ad primum per omnia §.

3m de maiori. Vnus. R. comparatiuè non absolutè. §. Tunc nihil &c. Absolutè. n. resoluentur omnes ante aduentum iudicis per illam conflagrationem: licet hoc non tollat abeisquin possint dici uiui comparatiuè.

¶ NOT. Etiam in symbolo fidei dicitur, q iudicaturus est uiuos & mortuos: & Act. 10. q ipse est iudex uiuorum & mortuorum. Si enim comparentur illi, qui tunc in illa conflagratione morientur ad eos, qui mortui sunt à centum annis, uel ante uel post, usque ad conflagrationem illam, poterunt dici uiui: eo q ipsi parum durabunt in morte, & quod parum est, pro nihilo reputatur. Parum, inquam, durabunt, & absolutè, quia mors, uel quasi mor, exterminis & comparatiuè ad præcedentes, ut patet. Nam illi per tot annos, uel annum duraueruntin morte.

Iudex uiuorũ, & mortuorũ, quòd si uos morientur: g

4m de maiori. Conflagratio finalis. R. quantum ad inuolutionem malorum. §. Tunc nihil &c. ut ex conclusione patet.

¶ *Corollarium.* Ergo dãs ẽt iudicaturus orbẽ per ignem; quia faciet, q iudicij sui finiam datam contra reprobos exequatur ille ignis. Necobstante: potest ẽt dici iudicare ẽt secundũ p ignẽ, quo ad illæ erit & purgans & inuoluens, ut habitet conclusio. Vnde iudicabit per ignem, dando scilicet uirtutem igni illi faciendi utrũque, tempore iudicij, futurum ante, & alterum post.

Iudicabit secundũ p ignẽ, duplicitèr.

APPENDIX.

EX artic. hab. ¶ Primò: quomodo per rationem ostendas, merito dictum esse à psal. 96. Ignis ante ipsum præcedet, & inflammabit in circuitu inimicos eius. Montes sicut cera fluxerũt à facie dñi à facie dñi oõs terra. Confundantur oẽs q adorant sculptilia, &c qui gloriantur in simulachris suis. Hæc ibi. Vbi loquitur de iudicio: in cuius signũ præmiserat nubes & caligo in circuitu eius iustitia & iudicium cotrectio sedis eius. Ecce nubes apparebit in iudicio Act. 1. Dicit ergo de illa conflagratione, quantum ad purgationem mundi, q̃ an ipsum præcesset; & quod montes sicut cera fluent & omnia terra à facie domini. i. quòd per illũ ignẽ consummentur mõtes, & renouabitur terra. De eodem autem igne, quantum ad inuolutionem malorum post datam sẽtentiam, dicit ly inflammabit in circuitu inimicos eius; & qui sint inimici eius declarat per ly confundantur omnes. q adorant sculptilia, & qui gloriantur in simulachris suis. Quasi dicat. Inimici eius sunt omnes peccatores, ut sic quoniã omnes hi adorant sculptilia. i. fita figmenta uenerantur, & gloriatur in similachris suis, hoc est adorant tanquam Deum, quæ circa membra ipsis in mensesculpuntur, & gloriantur in phantasmatibus seu adinuentionibus à se factis. 1 Vtil. p 8. Eccl. &c. *Ii. 4. Sẽt. d. 47 §. D

¶ Secundò habes 1 quomodo per rationem prædictã scripturarum, pro quanto ignem illum præcedere iudicium, aut subsequi insinuant, & intelligas, & defendas. 2

¶ Tertiò uides: quomodo ex ijs uicinum Angelica doctrina hanc & declaretur, & consoletur. 3

QVÆS. LXXIIII. ART. VIII. 527

CONCL. prima. Ignis ille, quantum ad uirtutem naturalem suam, aget similiter in bonos, & in malos, qui uiui reperientur.

¶ PROB. Quia utrorumque corpora uirtute naturali resoluet in cinerem.

¶ NOT. Virtus naturalis rei ex hoc, q est naturalis, uno semper modo agit, nec plus nec minus in hanc, uel illam materiam eodem modo ad recipiendum actionem dispositam: aliquin non naturaliter, sed ex electione ageree ideretur. Cum igit ignis ille præsupponatur in conclusione agere secundum uirtutẽ naturalem, & corpora tum bonorum, tum malorum, in eo q corpora æqualiter dispositi sint ad recipiendum actionẽ illã ignis congrue conclusio subintulit ly similiter.

Agens naturaliter quo differs ab agente per electionẽ.

CONCL. 2ª. Ignis ille, inquantum aget ut instrumentum diuinæ iustitiæ, diuersimode aget in diuersos, quantum ad sensum pœnæ.

¶ PROB. Quia mali per actionem ignis cruciabitur, & boni aliquid purgabile habentes, secundum proportionalitatem; boni autem nihil purgabile habentes nullum inde sentient dolorem, etiam quod in illo igne morientur.

¶ NOT.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ NOT. Subintelligitur in probatione illud quod, tanquam F clarum ex terminis conclusionis, subintelligendum erat. In conclusione enim facta fuerat mentio de diuina iustitia, cuius dicebatur instrumentum illa ignis actio. Cum ergo naturæ insitum sit, quòd diuina iustitia nihil iniustum agere possit, sequitur, q̃ omnia illa dicta in probatione ex hoc præsuppositio sint uerissima. Quare autem in probatione non expresserit sanctus Doctor hāc uim diuinæ iustitiæ, iam dictum est, quòd nō necesse erat; ex quo in terminis conclusionis fuerat explicata.

¶ Examen. Ly nullum dolorem ex igne sentient. Ex hoc insinuatur à sancto Doctore 1. quòd diuina virtus suspendere potest actum proprietatis subiecti ab ipso subiecto. Aliud est enim diuidere rem essentialem ab ipsa essentia rei, & aliud est aliquid consequēs ad essentialia diuidere, eadem essentia manente. Primum enim implicat contradictionem, puta si materia nō haberet formā substantialis hominis remoueretur ab homine, uolendo q̃ homo remaneret homo; secundum uero non, etiam quod per miraculum non talem fieri non possit, quoniam proprietates rei sunt quædam accidentia ad essentiam inseparabiliter consequēntia, & non sunt essentia. Et licet sint inseparabiles, tamen hoc intelligimus naturaliter, q̃ scilicet per uirtutem naturalem separari non possint, non autem, quòd per virtutem diuinam. Hæc dicta sint ad propositum illorum bonorum tamen non autem uniuersaliter. Nam sicut ignis in camino non habebat actionem super pueros illos tres, habebo tamen illam respectu ministrorum succedentium ignem: ita ignis ultimus respectu horum bonorum nō habebit actionem diuinæ iustitiæ inseparabilem, quānis respectu aliorum. Vide aliud valde mirandum; quòd eiusdem ignis sui pēculiter actio respectu huius in igne existentis, & lauatur simul respectu alterius ibidem coexistentis. Et nota adhuc aliud miraculum maius quàm in camino: quòd ignis idem respectu eiusdem obiecti habebit actionem, & non habebit: quia actionē resoluet corpora illorum in cinerem, & per non actionem dolorem non apportabit eis.

Virtus diuina suspendere pōt actū proprietatis subiecti, & quæ. & quo.

*I.4.Sēt.d. 47.§. D.

eonel. m

CONCL. 3ª. Ille ignis, quantum ad actum, quem post iudicii habebit, aget in damnatos tantum.

¶ PROB. 1. Quia patet ex ar. 7. & 9. Quia (ly tūc) boni oēs habebūt corpora impassibilia.

1m de maiori

Cōsumi. & totaliter non, sedm aliq̃d dm. §. Tunc nihil &c. Nō loquit̄ ifa de consumptione totali, i. p annihilationē, sed alia quali. per resolutionem in cinerem.

concl. 1

2m de antecedente. Ita. ꝙ quia ad resolui in cinerem; non q̃tum ad sensum doloris. §. Tunc nihil &c. Mali. n. per illā resolutionē, qua morītur simul & in cinerem resoluuntur, doloré in tensū iuxta sua mortalia peccata sentiēt. bonorū uerò corpora quamuis in cinerē &c. ut in text. Ex quo dicit: q̃ illa malorū resolutio dicta in ad 1. intelligēd' cū dolore, & nō absolutē ut.

concl. 1

¶ NOT. Loquit̄ textus cōparatiuē (ly nō) ut ex hoc doloré sentient, prout intelligendus uenit de bonis, in q̃bus aliq̃d purgandū reperiet, ut in cor. Nā licet hi boni dolorē sentiēt ex igne: tū ille dolor erit tam paruus respectu doloris malorū, ut nihil reputari possit meritō. Nō. n. iuxta mortalia, sed uenialia, pēna in his bonis cōmētu rabit dolor: cuius cōtrarū in malis erit. Si cut ergo mortale differt à ueniali in grauitate: ita dolor ille malorū à dolore bonorū differet in intēsiōe. Quæ profecto ut patet nimis differētia sunt.

*I.4.Sēt.d. 47.§. D.

3m de conclusione. Oportet utraque corpora resolui. & non tamen utraque cum dolore, aut saltem cum tanto. §. ut patet ex conclusione secunda cum sua probat. Tunc nihil &c. ut patet. Vide ad secundum cum sua not.

4m de maiori

Similiter agunt. & actione naturali tm non, instrumentali simul. Tūc nihil &c. Nā ignis ille nō aget &c. ut in textu. Vide not. post prob. concl. 1ª.

5m illatio cōclusionis. Ergo &c. & negatur illatio. & hoc propter tres rationes ad ductas in textu.

¶ PROB. 2. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 3. & 13. c. 5. Virtus diuina potest facere, ut corpus humanum uiuat in igne, sicut Salamandra, & ut in igne non comburatur, sicut tres pueri in camino Babylonis. Ergo multo fortius poterit facere, ut corpus humanum uiuat in igne, & non comburatur, & per consequens non dolebit.

¶ PROB. 3. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 4. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 5. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 6. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 7. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 8. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 9. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 10. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 11. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 12. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 13. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 14. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 15. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 16. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 17. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 18. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 19. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 20. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 21. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 22. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 23. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 24. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 25. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 26. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 27. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 28. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 29. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 30. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 31. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 32. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 33. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 34. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 35. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 36. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 37. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 38. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 39. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 40. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 41. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 42. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 43. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 44. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 45. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 46. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 47. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 48. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 49. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 50. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 51. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 52. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 53. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 54. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 55. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 56. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 57. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 58. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 59. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 60. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 61. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 62. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 63. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 64. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 65. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 66. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 67. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 68. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 69. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 70. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 71. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 72. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 73. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 74. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 75. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 76. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 77. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 78. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 79. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 80. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 81. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 82. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 83. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 84. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 85. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 86. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 87. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 88. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 89. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 90. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 91. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 92. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 93. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 94. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 95. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 96. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 97. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 98. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 99. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 100. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 101. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 102. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 103. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 104. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 105. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 106. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 107. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 108. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 109. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 110. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 111. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 112. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 113. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 114. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 115. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 116. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 117. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 118. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 119. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 120. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10. Ignis ille non solum non nocebit electis, sed etiam ipsis damnatis erit in refrigerium, sicut ignis iste quibusdam animalibus. Ergo multo fortius ignis ille non dolebit electos.

¶ PROB. 121. Quia secundum Aug. 21. de ciui. Dei. c. 10.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ille ibnis inuoluet reprobos : & hoc pro quanto in igne est & calidum ustiuum, & aliquid grossum. Ergo ille ignis, quantũ ad hæc demergetur in infernum cum reprobis ab eo cruciandis. Ex his intelligitur conclusionem art. 7. & 3am. art. 8

1m ex Glosa.

Duo ignes. & secundum quod dicit non ante absoluit. §. quantũ ad officiũ, & aliquo modo quantum ad substantiam: non autem simpliciter. Cõuenit enim, ut, cùm homo sit pars mundi, eodẽ igne purgetur quo & mundus. Tunc nihil &c. Nam habitũ est ex art. 8. de diuersitate officij huius, & ar. præsentis corp. fin. de diuersitate aliquali quantum ad substantiam eiusdem.

*In fine co. huius art.

2m cõsequẽtia secunda.

Non ergo &c & negatur consequentia. §. In hoc enim ille ignis remunerabit, quòd illud &c. ut in textu.

¶NOT. Ex hoc loco argumentatur, à fortiori maximè, de liberalitate Dei ergo seruos suos intellectualis naturæ remuneratione donãtos.

Remuneratio seruorum Dei indebita nostra est ex gratia sensibilibus.

3m de cõclusione. Non est ignis infecti. §. ab initio præparatus dãnatis non recenter additus. §. Tunc nihil &c. ut patet. Sicut enim gloria electorum post iudicii est maior, quàm antè, ita & pœna dãnatorum ut in text.

APPENDIX.

1 Vid. p. 5. Eccl. &c.

EX articulo habes. ¶Primò quo modo per rationem ostendas, meritò insinuatum à Daniel 7. q. ignis ille inuoluet reprobos & sic. Fluuius igneus rapidus, egrediebatur à facie eius. Hæc ibi. Vbi loquitur de iudice Deo. Vnde præmittebat, aspiciebam, donec throni positi sũt, & antiquus dierum sedit. Et sequitur post hæc: iudicium sedit, & libri aperti sunt. Ille ergo ignеus fluuius, de quo mentionem interponit, est impetuosa magnitudo ignis conflagrationis mundi (teste etiam glosa ibi dicente) ut malos puniat, & bonos purget. Vnde dicitur egredi à facie eius quia (vt sapius dictum est) Iudex, ut instrumentum diuinæ iustitiæ. Iste igit ignis inuoluet reprobos secundum Danielẽ adiuncta glosa sensum ejus sic exponente: ut trahat peccatores in gehennã. Item à psalm. 96. &c. ut supra ar. 7. appen.

*Exod. 3.

2 ¶Secundò habes: quomodo per rationem prædicta scripturarum & patrũ, pro quanto illum ignem insinuant demersurum reprobos in infernum, & intelligas, & defendas.

3 ¶Tertio uides: quomodo ex ijs uicissim Angelica doctrina hæc & declaretur, & confolideturs.

QVÆST. LXXV.

ART. I.

CONCL. 1a. Secundum diuersas sententias de ultimo fine hominis, diuersificatæ sunt sententiæ ponentium, uel negantium resurrectionem.

¶NOT.

capi. 1. §. & tãdem de sum. trinit. & fide cath. vide Ambro. in li. de fine resurrectionis tom. 3. & lib. 5. Hexameron. cap. 23. to. 4. & in lib. de bono mortis c. 4. tom. 1. & tracta tu de prima interpel. ca. 7. tom. 4. & sup. 1. Corinth. 15. tom. 5.

¶NOT. Resurrectio hominis ordinatur ad exequẽdum finẽ hominis cõgruentem. Vnde sicut ea, quæ sunt ad finẽ cognoscuntur ex cognitione finis, secũdum quẽ & simpliciter uel multipliciter dicuntur, ita & resurrectionis iudicium dandũ est, secũdum quẽ dependet à fine hois.

¶PROB. Quia ponentes, beatitudinẽ hominis uel haberi in hac uita, uel in alia uita reddi tantũ animę, uel reddi etiã homini, ita quòd hominis natura sit anima tantum, negabant resurrectionẽ: ponentes uerò, beatitudinem hominis, tanquam ex natura composita anima fuisset & corpore coniuncti, à Deo; creati, in alta uita tũs posse perfectè inhabere, poterãt resurrectionẽ.

¶ Corollarium. Sic ergo in triplici differentia sunt ij, qui resurrectionem tollũt, & qui eam ponunt, conditiones tres cõplectuntur, videlicet, quòd homo sit à uero Deo creatus, q homo sit essentialiter ex anima corporeq; compositus, & quòd beatitudo perfecta nõ possit haberi in hac uita ab homine.

¶CONCL. Omnes hæreticorum sectæ, quæ ponunt, à diabolo corporalia esse creata, negant corporũ resurrectionẽ.

¶PROB. Quia secundum illos anima utpote spiritualis à Deo creata distrahitur à corpore illo nec cõiungatur illo principio semetipsa beatificanti.

¶CONCL. Sine hac uita hõ non pòt esse beatus, necesse est resurrectionẽ ponere.

¶NOT. Hîc conclusio præsupponit naturale desiderium beatitudinis in homine existens non posse frustrari. Et hoc non fuit necessariò explicandum, quoniam naturaliter quasi subintelligitur.

¶PROB. Quia patet ex terminis.

¶NOT. Intelligẽdo scilicet illa terminaliter homo, secundum quòd philosophus

¶li. 22. ca. vltimo. & lib. 19. ca. 3. tom. 3. vide Ambr. li. 1. de fide Orthod. ca. 2. tom. 1. ¶ lib. 12. ca. 26. to. 5.

De ly si.

demptor meus uiuit, & in nouissimo die de terra surrecturus sum & rursus circun. pel. mea &c. ergo resurrectio erit corporum.

6 Præterea, Donum Christi. est maius, quàm peccatum Adę, ut patet Rom. 5. Sed mors per peccatum introducta est, quia si peccatum non fuisset, mors nulla esset, ergo per donũ Christi à morte reparabitur ad uitam.

7 Prærerea. Membra debent esse corpori conformia: sed caput nostrum uiuit, & in æternũ viuet i corpore, & anima, Quia Christus resurgens ex mortuis iam non moritur, ut patet Rom. 6. ergo, & homines, q sunt eius membra, uiuent in corpore, & anima, & sic oportet carnis resurrectionem esse.

RESPONDEO, Dicendum, quòd m secundum diuersas sententias de ultimo fine hominis diuersificatæ sunt sententię ponentium, uel negantium resurrectionem. Vltimus enim finis hominis, quem naturaliter omnes homines desiderant, est beatitudo, ad quam quidem hominem posse pertingere in hac vita quidam posuerunt: unde non cogebantur ponere aliam vitam post istam, inqua homo vltimam sui perfectionem consequeretur, & sic resurrectionem negabant: & hanc opinionem latis probabiliter excludit varietas fortunæ, & infirmitas humani corporis, scientiæ, & uirtutis imperfectio & instabilitas, quibus omnibus beatitudinis perfectio impeditur, ut Augustt. prosequitur in fine de Ciuit. Dei. Et ideo alij posuerunt aliam uitã esse post hanc, in qua homo tantum secundum animam viuebat post mortem: & hanc vitam ponebant sufficere ad naturale desiderium implendum de beatitudine consequenda: unde Porphyrius dicebat, ut Augustt. ¶ dicit in lib. de Ciui. Dei. Quia anima ad hoc quòd beata sit, omne corpus fugiendum est, unde tales resurrectionem non ponebant. Huius autem opinionis a-

m cauel.

n

o

p

q

r

s

t

u

pud diuersos diuersa erant falsa fundamenta. Quidam enim hæretici posuerunt omnia corporalia esse à malo principio, spiritualia uero à bono; & secundum hoc oportebat quòd anima summe perfecta non esset nisi à corpore separata, per quod à suo principio distrahitur, cuius participatio ipsam beatam facit, & ideo ro omnes hæreticorum sectę, quæ ponunt à Diabolo corporalia esse creata, uel formata, negãt corporũ resurrectionẽ. ¶ Huius alit fundamẽti falsitas in principio. 2. lib. ostensa est. Quidam uero posuerunt totam hominis naturam in anima constare, ita ut anima corpore uteretur sicut instrumento, aut sicut nauta naui: unde secundum opinionem hanc sequitur, quòd sola anima beatificata, homo naturali desiderio beatitudinis non frustraretur, & sic non oportet ponere resurrectionem. Sed hoc fundamẽtum sufficienter Philosop. 2. de Anima destruit, ostendens animam corpori, sicut formam materiæ uniri: & sic patet quod s si in hac uita homo non potest esse beatus, est necesse resurrectionem ponere.

ADPRIMVM ergo dicendum, quòd cœlum nunquam auferetur quantum ad substantiam: sed quantum ad effectum uirtutis, per quem mouet ad generationem, & corruptionem inferiorum, ratione cuius dicit Apostolus primo Corintio. 7. Præterit figura huius mundi.

ADSECVNDVM dicendum, q anima Abraham, non est proprie loquẽdo, ipse Abraham: sed est pars eius, & sic de alijs. Vnde uita animæ Abrahæ non sufficeret ad hoc quod Abraham sit uiuens, uel quia Deus Abraham sit Deus uiuentis: sed exigitur uita totius coniuncti scilicet animæ, & corporis, quæ quidem uita quamuis non esset actu, quando uerba proponebantur, erat tamen in ordine utriusque partis ad resurrectionem: unde Dominus per uerba illa subtilissime, & efficaciter resurrectionem probat.

v

w

x

y

z

de Anim. declarauit; hoc est ſcilm q homo est quid naturaliter p se cõsiduum, non autẽ accidentaliter. Vnde q corpus respectu animę cõcurrat ut instrm. Ruffus. Terminus ly si accipitur pro quia. Ac si diceret: quia in hac uita homo non pòt &c. Quòd si uolueris accipere illum terminum condõnaliter, respondebis ad instantia tacitè, q posse fieri instando, q condõnalis nihil ponit in esse. Ridebis, inquã, q tunc nõ ponit in esse, qñ non pòt probari, uel non præsupponitur clara absolutè. Ad propositũ ergo. Illa conditionalis in textu præsupponitur esse clara simpliciter, expositis ab Aug. in fin. de ciuit. Dei, ut ratiocinabatur in ipso contextu contra primã positionẽ.) Et iõ ponit aliquid in esse, i. necessitate resurrectiõis, de qua loquit. Ac si exponat sic. Si in hac vita hõ non pòt esse beatus, sicut reuera nõ pòt, sibi necesse est resurrectionem ponere.

*Tho. in 2. Sen. dist. 1. q. 1. art. 1. in fine corp.

*Arist. circa principium lib. 2. de anima.

1m ex Iob. Attendatur. §. quãtum ad effectum causandi generationem nominatum ad substantiã. §. Tunc nihil contra. Nã uirtus ipsi iudicij cęlum auferretur, quòd aut ¶ dicitur prædictũ 9. 74. ar. 4. Ad rõnem tñ detur. q nõ est ad propositum. Nihil terrad fm æternum stare, pro quanto substãtia sua semper mãnebit. Quòd si de generatione ab ea plãtatum, herbarũ &c. loqueremur; tũc terra in æternum non staret: cum post ignẽ conflagrationis alia nouitatem induat q. 74. ar. 1.

conuel. p

2m de minori. Nõ uiuit hanc corpore. §. actualiter, nõ, potẽtialiter. §. Tũc nihil &c. Sufficit. q. qñ illa dicebat illa uerba, ide patriarchæ ipsi uiuerẽt potẽtialiter in corpore. q. illorũ alia haberẽt ordinẽ ad hoc, q reuniretur corporibus, tanquã suis propriæ materiæ.

¶NOT.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶NOT. Pro captu illius textus, ly dominus per uerba illa sub F ubi ſſime &c. aduerte mentum domini, quod scilicet uolebat p̃bare, & proprietatem termini ly uiuorum, seu uiuentium: tunc dicatur. Deus est Deus uiuentium, & uiuens proprie nō est q̃ non habet animam coniunctam corporis: ergo oportet q̃ Abraham, Isaac, & Iacob ad hoc q̃ Deus sit illorum Deus resurgāt, i. q̃ reuniantur animæ suæ corporibus propriis. Quomodo autem illa propositio Deus nō est Deꝰ mortuorum, sed uiuentiū, super qua fundatur tota ista demōstratio intelligitur, non est præsentis loci id exponere. Cæterū tanquam ueriſſima præsupponatur, sicut est etiam per teſtimonia Christi aduersariorū (ut in appen. seq.) & p studio suis[a] indeas doctores sanctos super illud Matth. 22.

¶Aristl. li. 3. de aia textu 64. & 66.

3ᵐ minor. Sufficiēs remuneratio omnium laborum hominis posset esse in anima tantum. & negatur ista. §. Ad rationem primam respondetur, q̃ anima non comparatur ad corpus solum &c. ut in textu. Ad secundum item respōdetur, q̃ uenialia fiunt diuturne peccata quasi &c. ut in tex.

¶Corollarium. Ergo uult concludere per hoc: q̃ rationes illæ duæ non probabant efficaciter propositū, quod probare intendebant. Et illa quidē de corpore, quia nō est instrumētū solum modo ad illa aūt de purgatorio, ita ibi nō est retributio simpliciter, de qua fit hic.

4ᵐ minor. Perfectissimus status animæ est, ut sit de corpore separata. & negatur ista. §. Ad rōnem dicitur q̃ illa, quam adducit est conformitas secundum quid solum: unde nihil concludit, cum inueniatur hīte de conformitate simpliciter. Cæteris enim paribus perfectior est status animæ in corpore, quam extra &c. ut in ter.

¶Examen. Ly cæteris paribus. Hoc est (loquēdō in proposito,) q̃ anima in corpore sit in libera ad exercēdum operationes intellectuales, sicut est, quando est spoliata corpore. Tunc enim perfectior est in corpore secundum cōsiderationē quamcunq; hoc est, & ista spēm, & ista operationē, in ab operante procedit. Et talis per fectio, quæ nunc dicta est, erit solummodo beatorum in patria post resurrectionem. Quod si cætera sint disparia, hoc est q̃ extra corpus liberius exequatur, opera intellectualia, quā existens in corpore (puta corruptibili, ut nunc) tunc aīa extra corpus adhuc non est perfectior, nisi secundum quid, i. secundum operationem liberiorem. Absolutē igitur loquēdo aīa in corpore est Deo conformior propter rōnē allatā in textu, & q̃ sic in corpore corruptibili esset tunc non sit perfectior sūm oēm cōsiderationem, quia non est ita libera ad operandū, sicut extra. Cæteris ergo disparibus anima in corpore est pfectior simpliciter, sed non secundum omnem consideratione, ex ceteris uero paribus est pfectior & simpliciter, & secundum oēm cōsiderationē.

Aīa an sit pfectior separata, uel coniuncta.

5ᵐ illatio conclusionis. Ergo &c. & negatur illatio 5. Non enim idem est iudicium de morte corporali, & spirituali adducta in argumē. torquoniam mors corporalis expabilis est, spiritualis uerō nequaquam uti colligitur ex textu.

Vtil. §. 5. Eccl. &c.

APPENDIX.

EX articulo habes. ¶Primo, quomodo per rationem inter mas hæreſim Saduceorum & Albanensium (Præ. Scue ni. Valentiniani. Albanenses. Albigenses. Proclianiſtæ. Antiluterani. Danidici. Samaritani.) dicentium: q̃ resurrectio carnis nō est futura, uel resurrectione corporū, suis mortuorū non esse.

¶Secundō habes q̃ nomodo per rationem ostendas, hanc metitō damnari à Iob. 19. in nouiſſimo die de terra resurrecturus sum & rursum circūdabor pelle mea, & in carne mea uidebo Deum. Item à Matth. 22. contra saduceos: Ego sum Deus Abraham, Isaac, & Iacob, Deus non est Deus mortuorū, sed uiuentium. Hæc ibi. Per q̃ rōnē ita confudit Saduceos q̃ de hoc prius subinferē. Pharisæi audientes, silentium imposuisse Saduceis. Item Mar. 12. de hoc eodem facto dī. Et accessit unus de scribis, qui audierat illos conquerentes, & videns, q̃ nonia bene illis responderit. Hæc ibi. Ecce q̃ illa ratio Christi de Abraham &c. est efficaciſſima ad probandū resurrectionē cōtra negātes eā, & secundum testimonium aduersarioꝝ eius, scilicet pharisæorum, & scribarū. Item à Symbolo fidei Apostolorum ubi dī circa fine, Carnis resurrectionem. Item à Symbolo patrum Cōcilij Constantinopolitani primi: ubi dī, Expecto resurrectionem mortuorum. Ita ab omnibus aliis cōcilijs de hac re tractātibus quoniam in his quæ sunt fidei, nullū concilium Legitimum discrepat. Item à 1. Cor. 15. Si Christus resurrexit, quomodo quidam dicunt in uobis, quoniam resurrectio mortuorum non est? Si autem resurrectio mortuorum nō est, neque Christus resurrexit. Hæc ibi. Sublume illud Rom. 6. q̃ Christus resurgens ex mortuis iam non moritur: & indebite iuſtiſſimam esse querelam Apostoli de hac infania quorundā negantium, quòd resurrectio mortuorum nō est. Item Rom. 5. Sed non sicut delictum ita & donum. Si enim &c. Vbi ostendit Apostolus, per donum Christi esse futuram resurrectionē eorum. Si enim delictum Adæ mortem carnis in omni sua posteritate causauit (ut uere causauit iuxta Concil. Trid. ſeſſ. 5. decret. de peccat. origin.) multò magis donum Christi resurrectionem carnis causabit. Alioquin delictum maius esset in destruendo, quàm donum in construendo; quod est contra intentionē Apoſtoli. Vt ergo donum sit æquale delicto, oportet q̃ resurgant homines tut autem sit maius, oportet quòd resurgant in melius commutari. Et hoc uerum est de omnibus, quantum est ex parte sufficientiæ doni Christi, licet non sit de aliquibus. i. de bona, quantum est ex parte & doni, & recipientium donum. A' fortiori igitur concluſit Apostolus resurrectionem mortuorum esse futuram per donum Christi, quando dixit, quòd donum illud erat maius quam debitum. Sufficiebat enim pro resurrectione tantum præcise concludendo, dicere q̃ donum nō erat minus quam delictum, sed ipsi æquale.

¶Tertiò habes, quomodo per rationem prædictā scripturarum & patrum, pro quanto resurrectionem carnis futuram docent, & suscipias, & probes, & tueatis.

¶Quartò uides quomodo ex ijs uicissim Angelica doctrina 4 hæc & declaratur, & consoliditur.

CONCL. Necesse est, sicut unum, ita & omnes resurgere. 51ª

¶PROB.

¶PROB. Quia ea quorum sumitur ratio ex natura speciei, oportet similiter inueniri in omnibus eiusdem speciei (patet & resurrectionis ratio sumitur ex natura speciei (ar. 1. corp. & sed secundum præcipua.)

¶Examen ly ex natura speciei. Non indiuidui. Tunc enim nō concluderet, nisi de habentibus eandem indiuidualem complexionem, & consequenter non de omnibus hominibus absolutē. Quasi dicat textus. Homini secundum quòd homo, non secundū quòd talis uel talis, resurrectio conuenit. Vnde proportionaliter, sicut si aliquis non esset capax beatitudinis non esset homo: ita si aliquis nō resurgeret, non esset homo. Impossibile igitur est, quòd aliqs homo resurgat, & non omnes: quoniā tunc resurrectio conueniret homini, secundum quòd sumitur ratione indiuidui, in qua non sunt omnes similes, non ex ratione speciei, in qua omnes assimilantur. Textus igitur adducit fundamentū efficaciſſimum universalitatis resurrectionis. Qd bene nota.

Resurrectionis omnū, efficacissimum fundamētum.

¶Ly talis est resurrectio. Idest nō sumitur ex ratione indiuidui, sed speciei. Pro quo sciendum: quòd aliud est resurrectionem hominis posse ex uitibus speciei eius fieri: & aliud est rationem resurrectionis esse mei ex natura speciei. Primum enim falsificatur ex quo sequitur à priuatione ad habitum non datur regressus, ut habet philosophus in prædicamentis: secundum autem est ueriſſimū. Quod ut facilius capias, dic. Quare resurrectio fiet? Ad hoc, ut anima sit cōpleta in specie. Nam quandoquidē a corpore separata est, tandem est incompleta secūdum speciem. Vult enim Deus reformare hominem in statu cōpleto, sicut erat prius, qñ creatus est. Talis quin per Christi donū non haberet æqualis reparationē ad destructionem delicti Adæ, & sic donum esset minus, quàm delictum contra Rom. 5. Quapropter dicit, talis quidē ex corpore deiuratus, ideo resurrectio fiet ad restaurandā speciē appositā modo debitā, unctionis eius à delicto causatæ. Videtur igitur esse ſſectio, i. q̃ resurrectionis ratio sumitur ex natura speciei.

*Habetur eodem c. paulo ante prædicta uerba.

¶Resurrectionis nō sumit ex natura speciei.

1ᵐ illatio conclusionis. Ergo &c. & negatur illatio 5. Nā si tanta a resurrectione secundum quid, puta uel dissuasionis confectæ, uel passiuè iudicandi (ut in textu declaratur) ad resurrectionem corporum: ex negatione primæ negando secundum: quod non sequeretur.

¶Corollarium. Ergo aliud est resurgere in iudicio, & aliud est resurgere per iudicium. De primo loquitur Psal. adductus: de secundo autem ar. cō cluſio.

2ᵐ ex Danicle. Multi. i. &. i. omnes. nō, aliqui tamē. § Tunc mihi &c. ut patet.

¶NOT. Si resurgēt omnes, ergo & multi, quia illi oēs erunt multi. Non autem si multi tantum, ergo omnes: quia ly tamē excluderet omnes. Quòd si multi erūt, non sequitur, q̃ non oēs eo modo, quo & Apostolus accepit ly multi Rom. 5. dicēs, unius delicto multi mortui sunt, qui tamen subdens ait, q̃ per unius delictū in omnes homines in condemnationem. Ibidem quoque dicit q̃ per inobedientiam unius hominis peccatores constituti sunt multi: qui tamen dicē ista dixerat, q̃ per unum hominem mors in omnes homines pertransijt, in quo omnes peccauerūt. Eccl. 25. à m. q̃ exponit, sem cupidio to. t. fum accepisse ly multi pro ly omnes. Sic & de Daniele in præsenti loco dicendū est. Et unio magis quanto non apposite ly tantum, ut dicerent multi tantum de his, qui dormiūt &c. sed absolutē de oēs multi.

*Ex gl. ordinaria.

*Li. 20. de Ciuit. De. c. 13. à m dio to. t. Ribio 2.ª

Item de conclusione. Non oēs resurgent. 1. Cor. Non hoc concludendum: sed sic. Non omnes euigillabunt. §. Tūc mihi &c. Nonenim idem est omnino, resurgere, & euigilare, per eloquium Nāe surgere oēs est euigilare: sed non oēs euigilare est ijs nō, qui decedentes non euigilabunt propriè, sicut loquitur Daniel: licet mors eius interitus sint.

*Art. præced.

3ᵐ de maiori. Conformantur &c. conformationis naturalis. §. Tunc mihi &c. Nā tale conformatione ad Christum omnes resurgent: sed non quòd ad conformationem illam spiritualem, puta gloriæ, foldm resurgentibus qui magnam Christi portauerunt, i. bonis.

Conformitas ad Christum duplex.

¶NOT. Distinctionem hanc conformitatis duplicis uigilāter aduerte, dato q̃ ita sit positum. Nam sepulti conformitate ad Christum

¶Pulchra expositio ad probā dā resurrectionē ex Rom. 6. nō esse futuram & donum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Christum utitur quandoque in uno, quandoque in altero sen-
sit vt patebit discurrendo per text. Et distinctione etiam illa, ubi
inuenerit in Apostolo locutionem de conformitate prædicta
excitaberis ad videndum contextus eiusdem Apostoli, ex quibus
facile elicies sensum distinctioni huic congruum.

4m illatio cõclusionis. Ergo &c.

℟. negatur illatio. §. Propter rationem allatam in textu.

5md maiori.

℟. quantum ad gratiæ nomen: non quantum ad huius nominis sensum. §. Nam diuersimodè accipitur gratia in ly per gratiam Christi renascimur, & in ly per gratiam eius resurgemus (ut ex textu habetur:) licet vtrobique sit idem nomen.

APPENDIX.

Viil. p 5. Eccl. &c. EX articulo habes. ¶ Primò quomodo per rationem intermissa fuerit Alexandri Aetarij (Prat. Ubertini. ¶ ly mentum, Alexander Aetarius.) dicendum resurrectionē eam iam factam esse, nec aliam corporum expectandam. Vnde patet 9 secundum istum, resurrectio nō erit omnium uniuersaliter. Cum enim ita facta esset: elapsi est, 9 Alexander ipse loquens non includebatur in illa: aliqn vel diuisset se fuisse resuscitatum, vel in humanis conuersationibus secundū istum præsentem nō interfuisset quoniā in resurrectione corporum non est locus comestioni, aut bibitioni, neq; nubūt, neque nubuntur, & corruptibile resurgit incorruptibile. Cum ergo talis non esset Alexander (comedebat enim & bibebat ex indigentia, patet 9 non resurrexerat resurrectione, de qua loquimur & consequenter 9 per illam suam positionem negabat, resurrectionem fieri omnium uniuersaliter. Pro quanto igitur hoc aliquam negabat, articulus præsens militat contra illum. Ceterum pro quanto resurrectionem factam, & non faciendam dicit, articulus primus huius quæstionis eundem expugnauit.

1. 3. c. 14. paulo ante medium.

11. 14. cir. 30. ante medium.

2 ¶ Secundò habes: quòd per rationem pro quanto resurrectionē generaliter fiendam statuit, ostendas: meritò ipsum damnari ab Apostolo. 2. Thim. 2. ex quibus est Hymeneus & Philetus, qui à veritate exciderunt, dicētes: resurrectionem iam factā. & subuerterunt quorundam fidem. Hæc ibi. Item ibid. 4 Alexander Aetarius multa mala mihi ostendit; reddet illi dominus iuxta opera eius quem & tu de vita. Valde. n. restitit verbis nostris. Hæc ibi. Item 1. Thim. 1. Bonā conscientiam quidam repellentes circa fidem naufragauerunt. Ex quibus est Hymeneus & Alexander, quos tradidi Sathanæ, vt discant, non blasphemare. Hos ergo ratione articuli (vt dictum est) subuertit radicitus per hoc 9 ostendit resurrectionem debere esse generalem.

¶ Tertiò habes: quomodo per rationem ostēdas, meritò fuisse dictum à Io. 5. 9 resurrectio erit generalis. Omnes, qui in monumentis sunt, audient vocem filij Dei: & qui audierint, viuēt. Hæc ibi. Vbi per ly in monumentis sunt, intelligit mortuos: etiā si nūquā fuissent sepulti. Accipit enim ly in monumentis sunt, tanquam à notioribus nobis loquens, illos, qui ex hac vita migrarunt. Et reuera in monumentis sunt: ex quo extra connexionem viuorū in terra ista, positi sūt. Loquitur ergo uniuersaliter de mortuis: quod patet ex hoc maximè, quia ibi concludere vult 9 filius Dei faciet iudicium vniuersale de omnibus. Quod quidē non concluderet, nisi omnes mortuos resurrecturos esse in supradictis suis verbis intelligeres. Item 1. Cor. 15. Omnes quidē resurgemus. Hæc ibi. Et licet secundum Hieronimum in epistola ad Minerium, & Alexandrū monachos) in Græcis libris hoc nō habeatur expressē, sed nā ly oēs: quidem dormiemus nō redibimus in dem. Mors enim dī somnus, seu dormitio pp spē resurrectionis, sīc oēs catholicos. A more scripturarum: unde quidā dicit oēs dormiemus, dum ēt illud nō necessariō, ly oēs resurgemus, quis explicitē, tanq̄ breuiloquus ait, hoc non dicat. ¶ Notā. 9 licet græcus liber nō inferret sic (sed ni fallor est) illud nihil officeret veritati fidei. Determinauit n. ecclesiam Concil. Tridē. secundū translationē ueterē latinā vulgatam (hæc habet ly oēs resurgemus) debēt regulari fideles; & sic sess. 4. decret. de vsu sacr. lib. Eadem sacrosancta Synodus considerans non parū utilitatis posse accedere ecclesiæ Dei si ex omnibus latinis editionibus, quæ circumferuntur, sacrorū librorū, quænā pro authentica habenda sit, innotescat: statuit, & declarat vt hæc ipsa vetus & vulgata editio, quæ longo tot seculorum vsu in ipsa ecclesia probata est, in publicis lectionibus, disputationibus, prædicationibus, & expositionibus pro authēnica habeatur, & vt nemo illam rejicere quouis prætextu audeat, vel præsumat. Hæc ibi. Et supra ibid. decr. de canon. script. Siquis libros ipsos integros cū omnibus suis partibus, prout in ecclesia catholica legi consueuerunt, & in veteri vulgata latina editione habentur, pro sacris & canonicis non susceperit, & traditiones prædictas sciens & prudens contempserit; Anathema sit.

3 ¶ Quartò habes: quomodo per rationem prædictā scripturarū & patrum &c. pro quanto resurrectionem generalem fore ostendunt, & intelligas, & probes, & defendas.

4 Quintò vides: quomodo ex ijs vicissim Angelica doctrina hæc, & declaratur, & confoliditur.

5

QVÆS. LXXV. ART. III. 523

CONCL. 1ª Motus, siue actio aliqua, se habet ad naturam tripliciter.

¶ PROB.

¶ PROB. Quia aut respicit ipsam naturam tanquam principium & terminū, aut tāquam neutrū, aut tanquam terminum (ut exemplis patet in textu.)

¶ NOT. Non autē datur quartū, 9 scilicet actio respiciat naturam tanquā principium, & non terminū: ut patet in textu ly 9 aūt principium sit natura &c.

CONCL. 2ª. Natura nō potest esse principium resurrectionis quamuis resurrectio terminetur ad uitam naturæ.

¶ *Corollarium.* Ergo resurrectio se habet ad naturā: tertio modo de prædictis in conclusione prima.

¶ PROB. 1. Quia natura est principiū motus, in eo, in quo est, vel actiuum, vel passiuū (2. Physic.) & resurrectionis nullū potest esse principiū actiuum in natura (cùm ipsa ad coniunctionem animæ cū corpore nō agat, nisi per viam generationis ex semine) neque passiuū sufficiens (cū tali principio semper correspōdeat aliqua potentia activa in natura ex 1. Metaph.) 2. Quia (ly quamuis &c.) patet.

¶ NOT. Dicoly passiuum sufficiens: qa habet passiuū insufficiens ad hoc. Et huiusmodi est inclinatio naturalis quæda ad coniunctionem animæ: ut in corp. h. & q. 78. ar. 1. Sed hoc non est sufficiens ad causandum motum naturalē (ut patet) quia deest agens naturale, quod talem coniunctionem operetur, immo nec tale agens reperibile est in natura: propter quod dixit Philosophus, Aperuationes ad habitum non dari regressum. Hinc sequitur apertè, q resurrectio neque est natura, neque talis esse posset. Quod iuxta dicta, naturale desiderium non posse esse frustra. i. ipsum quādoque adnichilari esse ad actum, aduertat hanc propositionem non verificari semper in eodem genere, licet uel in eodem, uel in diuersis. Semper enim naturale desiderium reducitur ad actum: sed aliquando tantum per aliquod reducens non eiusdem generis, puta naturalis: quo & modo naturale desiderij beatitudinis hominis reducitur ad actum solummodo mediante gratia diuina. Sic & resurrectio ab agente tantum extra genus naturale. i. Deo fieri potest.

CONCL. 3ª. Resurrectio, simpliciter loquendo est miraculosa simon naturalis, nisi secundum quid.

PROB. 1. Quia patet ex cōclusione 1ª. 2. Quia (ly non naturalis &c.) terminus est naturalis (ut patet de ecco miraculose illuminato.)

1m ex Damasceno. Quod cõmuniter ā omnibus inspicitur. ℟. ex principijs creatis naturæ caulatum non ex principio supernaturali. §. Tunc nihil &c. Nam resurrectio ex principio supernaturali. i. diuina operatione, tamē modo in omnibus ipsum perficitur.

¶ Examen. Iy in uno loco sicut &c. Non intelligit de ijs, quæ perierant tempore diluuij, quoniā non necesse fuit, omnes congregari in uno loco ad hoc ut submergerentur. sed intelligit de saluatis sīc quoniam tales omnes in uno loco. i. in Arca Noē congregati sunt. Et nota: 9 grex tunc ibi congregatus intelligit non solum hominēs, quoniam hoc non esset miraculum, 9 octo cōgregarentur; sed etiam omnia alia animalia.

1m ex

*Arist. li. 2. tex. 5.

conel. p

in perpetuum viuit, ergo resurrectio erit naturalis.

SED CONTRA. A priuatione in habitum non erit regressus secundum naturam: sed mors est priuatio vitæ, ergo resurrectio, per quam est reditus de morte ad uitam, non est naturalis.

PRÆTEREA, Ea, quæ non sunt vnius speciei, non habent determinatum modum originis, unde animalia, quæ generantur ex putrefactione, & ex semine nunquam sunt eiusdē speciei, ut dicit Commentator in octauo phyfic. Sed naturalis motus, quo homo oritur, est generatio ex simili in specie, quod non est in resurrectione, ergo non est naturalis.

RESPONDEO, Dicēdum, quòd[m] motus, siue actio aliqua se habet ad naturam tripliciter[a]. Est.n. aliquis motus, siue actio, cuius natura nec est principium, nec terminus, & talis motus quandoque est à principio supra naturam ut patet de glorificatione corporis, qñq; autem à principio alio quocūque, sicut patet de motu violento lapidis sursum, qui terminatur ad quietem violentam. Est etiā alius motus, cuius principium, & terminus est natura, ut patet in motu lapidis deorsum. Et ēt alius motus, cuius terminus est natura, sed non principium: sed qñq; aliquid supra naturam, sicut patet in illuminatione cœci, quia visus naturalis est, sed illuminationis principium est supra naturam, quādoque autem aliquid aliud ut patet in acceleratione florū, uel fructuum per artificium facta. Quòd autem principiū sit natura, & non terminus, esse non potest, quia principia naturalia sūt ad determinatos effectus, vltra quos se extendere nō possūt, o patio ergo, vel motus primo mō se habens ad naturam: nullo modo pōt esse naturalis; sed vel est miraculosa, si fit à principio supra naturam, uel violenta, si fit ab alio quocunq; principio. Operatio aūt, uel motus sēcō mō se habens ad naturā, est simpliciter naturalis; sed operatio, quæ tertio modo se habet ad naturam, non potest dici simpliciter naturalis, sed secundum quid, inquantum scilicet perducit ad id, quod secundum naturam est: per quam est reditus miraculosa, vel artificialis, aut violenta. Naturale enim propriè dicitur quod secundum naturā est, secundum autem naturam esse dicitur habens naturam, & quæ consequuntur naturam, vt patet in 2.° Physi. Vnde motus, simpliciter loquendo, non potest dici naturalis nisi eius principium sit natura. Resurrectionis[p] autem principium natura esse non potest, quamuis ad uitam naturæ resurrectio terminetur[q]. Natura enim est principium motus in eo, in quo est: vel actiuū, ut patet in motu leuiū, & grauiū, & alterationibus naturalibus animaliū: uel passiuum, ut patet in generatione simplicium corporum. Passiuum autem principium natura lis generationis est potētia passiua naturalis, quæ semper habet aliquam potentiam actiuā, sibi respondentē in natura, ut dicit in undecimo * Metaphysi. Nec differt quantum ad hoc, siue respōdeat passiuo principio actiuum principium in natura respectu vltimæ perfectionis, scilicet formæ, siue respectu dispositiōis, quæ est necessitas ad formam vltimam, sicut est in generatione hominis secundū positionem fidei, uel etiam de omnibus alijs secundum opinionē Platonis, & Auicennæ: nullum autem principium actiuum resurrectionis est in natura, neq; respectu coniunctionis animæ ad corpus, nec respectu dispositionis, quæ est necessitas ad talem coniunctionem, quia talis dispositio non potest à natura induci, nisi determinato modo per viam generationis ex semine. Vnde, etsi ponatur esse aliqua potentia passiua ex parte corporis, seu etiam inclinatio quæcunque ad animæ coniunctionem, non est talis quòd sufficiat ad rationem motus naturalis: unde[s] resurrectio simpliciter loquendo, est miraculosa non naturalis, nisi secundum quid[t], vt ex dictis * patet.

AD PRIMVM ergo dicendū, 9 Damas.† loquitur de illis, quæ inueniuntur in omnibus individuis

*conel. 1 *In corp. art. †loco citato in argumento.

Universidad de Deusto
Biblioteca

2. ex Gregorio. Non naturalis respectu supernaturalium.

Ratione, & persuadente non aut. de monstrante. § Tunc nihil &c. Nã p tionem, ut persuasiua ibi est, possumus aliquo mõ cognoscere illa esse, quæ sunt supra naturam, de quorum numero est resurrectio: licet non per rationem necessar. & demonstrantem; vt in not. seq. fin.

NOT. Omnia, quæ sunt à Deo, taliter ordinata sunt, ut sibi inuicem subseruiant. Adeo q̃, licet inferiora maneant semper in suis terminis, i. nõ fiant superiora, sic deseruiunt superioribus, & attingunt aliquo modo ad illa. Hinc dicitur in Theologia, q̃ natura subiicitur gratiæ, & quamuis sit infra fidem, nõ tñ est contra illam. De hoc subseruitio uide apud scholasticos Theologos tot rationes naturales: quibus non manuducunt in cognitionem credibilium supernaturalium.

3m de maiori

Quæ sunt præter naturam. & ea q̃ imminentur ad illud, quod est naturæ conuenientia non, quod est secundum naturam. §. Tũc nihil &c. Nam resurrectio terminatur ad illud, quod est per naturam: licet procedatur ad hoc per id, quod est præter. i. supra naturam: vt in corp.

*Loco citato in arg. 2.

4m maior. Illud ad quod tota naturæ expectatio intenditur, maxime vi naturale. & si posset peruenire ad illud per operationem naturæ non aliter. §. ut declaratur exemplo artium in textu. Tunc nihil &c. Nam ad resurrectionem nõ potest peruenire per operationem naturæ, sed natura tota expectat, hoc fieri à Deo.

5m ex Physicis. Motus est naturalis, qui terminatur ad quietem naturalem. & potest tamen esse etiam motus non naturalis §. 1. non per virtutem naturæ factus. Tunc nihil &c. ut patet hic, & ex dictis.

APPENDIX.

EX articulo habes. ¶Primõ: ergo per rationem excludas errorem Seleucianorum (Prat. Selecti.) dicentiũ: resurrectionem esse tantum naturalem. Ponebant enim resurrectionem in procreatione filiorum esse, quæ quotidie fit in humano genere: non illam immortalitatis futuram, atque gloriosam. Licet autẽ talis resurrectio in procreatione filiorum consistens sit naturalis: tamen propterea addicta est illorum politiæ, propter quam scilicet nomine resurrectionis utebatur in huiusmodi quasi q̃ resurrectionis nomen à catholicis vsitatum subiiciat prædicationem rei naturalis. i. naturaliter factæ. Contra hunc igitur tanquam æquiuocè nomen resurrectionis usurpans, & aliquo modo prædicatum naturalitatis resurrectioni, tanquam propriè dictæ attribuentem similitas præsens articulus, ñ hanc applicetur. Item errorem Aristotelis (Direct. Inquis. 2. par. q. 4.) dicentis: q̃ resurrectio mortuorum est impossibilis, quia mortuum nõ põt redire vivum. Per hoc enim q̃ virtute diuina fiendam hanc notat articulus, siue quod in idem redit, per hoc, q̃ hanc dicit esse non naturalem: patet, q̃ Aristotelis illam positionem expugnat. Quòd si dicas, Aristotelem loqui naturaliter, non renuo, sed pro causula quacunque, ne hinc inniores scandalũ patiantur, exinduitia adductus est in præsenti locum ut videant uniuersi, dictum illud philosophi aut non contrauenire catholicæ fidei, vt posse naturaliter solummodo intellectum, aut si contrauenat (secundum aliquorum opinionem de supernaturalibus Vid. D. Eccl. &c.

Philosophum fuisse locutum furtiue contendentium,) esse falsissimum.

¶Secundò habes quomodo per rationem offendas; prædictos errores merito damnati à scriptura Ezechiel. 37. Ecce ego aperio tumulos vestros, & educam vos ex ipsis, & dabo spiritum meum in nobis, & viuetis; & cognoscetis, quoniã ego dominus locutus sum, & fecerim. Hæc ibi. Vbi hanc resurrectionem quibusdam Iudæis non credentibus, ex eo q̃ arueãt ossa suorum mortuorum, respondit dominus supradicta. item ab Esaiæ 26. Resurgẽt mortui, & exsultabũt, qui sunt in sepulcris, & lætabuntur quescentes in terra; quoniam ros tuus medicina ipsis est. Hæc ibi. Ecce q̃ ubique à superiori virtute diuina fiendam resurrectionem monstrat & per cõsequens nec esse impossibilem, nec naturalem, nec modo seleucianorũ accepiam. Item à cõstitutionibus Apostolicis lib. 5. c. 8. (authore Clemente Pap. & mart.) Illic, qui prima corpora de nihilo effecit, ex ijsq; variis naturas composuit; idem mortuos iterũ reddita excitabit. Qui in utero hominem de pusillo semine engit, animãque illi nondum existenti creat: idem ipse omnes homines excitabit. Hæc ibi. Quasi q̃ à fortiori argumententur Apostoli dicentes: minus est facere aliquid de aliquo, quàm facere aliquid de nihilo, at Deus fecit corpora nostra de nihilo; ergo multò magis ea ex aliquo, puta vilissimo puluere, resuscitare poterit. Et reuera formosum argumentum hoc est pro veritate stans. Item ab eodem idem. Quòd si Græci derident nos, non credẽtes nostris scripturis falsatem fidem habeant uati suæ Sybillæ, quæ ad verbum ita inquit:

Atque vbi cuncta cinis fuerint, tenuisq; fauilla,
Atque idem Deus extinguet, quem incenderat ignem,
Ossaque restituet rursum, cinereisq; sepultos.
Ergenus omne hominum (ut fuerãt,) Deus ipse reponet:
Tunc grauc iudicium veniet, quo iudicet Orbem.
Ipse iterum Deus, hosq; iterum tam terra recondet,
Qui malè vitam egere, fuerint ubicunque repert.
Sed quoscunq; piorvitiosq; fuit exercit Orbis,
Inspirante Deo flatum, gratumq; fauorem,
Mittente inter eos, traducent suauiter ævum,
Mutuaq; inter se cumulabunt gaudia lætu.

Hæc ibi. Non tamen idcò credendum est, resurrectionem taliter fiendam, quia Sybilla dixit: sed quia fides catholica docuit: neque ad hoc principaliter attruendum adduxerunt Sybillam Apostoli, sed ad conuincendum infideles. Ad quod significandum, exteraque similia apertè dicitur dist. 37. Siquid uerè de Deo Sibylla, vel Orpheus, aliiq; gentilium uates, aut Philosophi prædixisse perhibentur, uale quidem ad reuincendam paganorum vanitatem: non tamen ad illorum authoritatem complectendam. Quantum enim distat de Christi aduentu inter prædicationem Angelorum, & confessionem dæmonum, tantum inter authoritatem prophetarum, & curiositatem facti legorum. Hæc ibi.

¶Tertiò habes: quomodo per rationem prædicta scripturarum & patrum, pro quanto resurrectionem non virtute naturali, sed diuina fiendam infinuant, & intelligas, & probes, & defendas.

¶Quarò uides: quomodo ex ijs vicissim Angelica doctrina hæc & declaretur & confolideturq.

Grecis & gentilibus.

Carmina Sybillina dicuntur de resurrectione, iudicio, & vltimo statu mundi, castigatione malorum, remuneratione bonorum.

Quo fit, vt dicta vera nauatis fidem, & quo non.

QVÆST.

QVÆST. LXXVI.

ART. I.

Ilia

CONCL. 1ª. Diuina dona à Deo in homines mediante Christi humanitate proueniunt.

¶Examen. Ly diuina dona. Scilicet omnia. Nullum enim donum uel minimũ prouenit in non nisi mediante Christi humanitate: ita ut illud Actu. 4. Non est aliud nomen sub cælo datũ in quo oporteat nos saluos fieri nisi nomen Christi, intelligatur de quacunq; salute tum naturali, tum supernaturali.

Dña dona Dei, quæcunque sint data nobis mediante Christo.

¶PROB. Quia Christus, ratione humanæ naturæ, dicitur Dei & hominum mediator.

Thom. 4. dist. 43. q. unic. art. 2. q. 1. & seq.

¶Cætanus. Ergo ex ista probatione, quæ est Apostoli, adiuncta conclusioni, habes quem sensum habuerit Petrus in illa lib. actuum propositione. Ergo, cùm illud dictum uerificetur de quacunque salute (vt in exam.) habes intellectũ eiusdem Apostoli, quando dicit: quod Christus est saluator omnium hominum. Dicens ergo: quod est saluator vniuersalis, & rationem hominum, & ratione saluandi latæ.

Aug. lib. 13. de Trin. cap. 10. to. 3. & li. 3 sent. d. 20. in princ.

¶CONCL. 2ª. In Christo inchoata est resurrectio, & ita resurrectio causa est ratæ resurrectionis.

¶PROB. 1. Quia Christus secundum humanam naturam primitias gratiæ suscepit diuinitus (ex Io. 1. de resurrectio corporalis per gratiã diuinam fit, (ut patet.) 2. Quia (ly & sua resurrectio &c.) non omnes accepimus gratiã pro gratia de plenitudine eius (Io. 1. de resurrectio corporalis nostra per gratiam fit (ut patet.)

¶CONCL. 3ª. Resurrectio Christi nostræ resurrectionis est causa exemplaris per modum, quo ponitur forma alicuius formæ: sunt principia rebus, quæ producitur effectus.

*Arist. l. 1 2. meta p. text. 4. & uide in 3. par. q. 56. art. 1.

QVAESTIO LXXVI.

De causa resurrectionis in tres articulos diuisa.

DEINDE cõsiderandum est de causa nostræ resurrectionis.

CIRCA quod tria quæruntur.

Primo, Vtrum resurrectio Christi sit causa nostræ resurrectionis.

Secundo, Vtrum nox tubæ.

Tertio, Vtrum angeli.

ARTICVLVS I.

Vtrum Christi resurrectio, sit causa nostræ resurrectionis.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur quòd Christi resurrectio non sit causa nostræ resurrectionis. Posita enim causa ponitur effectus: sed posita resurrectione Christi, non est sequuta statim resurrectio aliorũ mortuorum, ergo resurrectio eius non est causa nostræ resurrectionis.

2 Præterea, Effectus non potest esse nisi causa præcelleris; sed h resurrectio mortuorũ esset, etiam si Christus non resurrexisset, erat enim alius modus possibilis Deo, ut hominem haberet, ergo resurrectio Christi non est ea nostræ resurrectionis.

3 Præterea, i Idem est factinum unius in tota specie una: sed resurrectio erit omnibus hominibus communis, cum ergo resurrectio Christi non sit causa sui ipsius, non erit causa aliorum resurrectionis.

4 Præterea, In effectu relinquit aliquid de similitudine causæ; sed resurrectio ad minus quorundam, scilicet, malorum, non habet aliqd h simile resurrectioni Christi, ergo resurrectionis illorum non erit causa resurrectio Christi.

SED CONTRA, Illud, qđ est primum in quolibet genere, est causa eorum, quæ sunt post, ut patet in 2.ª Metaph. sed Christus ratione suæ resurrectionis corporalis dicitur primitiæ dormientium. 1. Corinth. 15. & primogenitus mortuorum, Apocalipsis. 1. ergo sua resurrectio est causa resurrectionis aliorũ.

2 Præterea, Resurrectio Christi magis cõuenit cum nostra resurrectione corporali quàm cũ resurrectione spirituali, quæ est per iustificationem: sed resurrectio Christi est causa iustificationis nostræ, ut patet Rom. 4. Resurrexit propter iustificationem nostram, ergo resurrectio Christi est causa nostræ resurrectionis corporalis.

RESPONDEO, Dicendum, q̃ Christus ratione † humanæ naturæ dicitur Dei, & hominum mediator, unde[m] diuina dona à Deo in homines mediante Christi humanitate* prouenirunt[n]. Sicut autem à morte spirituali liberari non possumus, nisi per donum gratiæ diuinitus datum, ita nec à morte corporali nisi per resurrectionem diuinam uirtute factam: & ideo sicut Christus secundum humanam naturam primitias gratiæ suscepit diuinitus, & eius gratia est causa nostræ gratiæ, quia de plenitudine eius non omnes accepimus, gratiam pro gratia: Ioannis primo, ita in[o] Christo inchoata est resurrectio, & sua resurrectio causa est nostræ resurrectionis[p], ut sic Christus, inquantum est Deus, sit prima causa nostræ resurrectionis quasi æquiuocata: sed inquantum est Deus, & homo resurgens est causa proxima, & quasi uniuoca nostræ resurrectionis. Causa autem uniuoca agens, producit effectum in similitudine formæ suæ: unde non solum est causa efficiens, sed exemplaris respectu ultimi effectus. Hoc autem contingit dupliciter. Quandoque enim ipsa forma, per quam attenditur similitudo agentis ad effectum, est directè principium actionis, qua producitur ille effectus, sicut calor in igne calefacientem: quandoque autem illius actionis, qua producitur effectus, non est principium primo per se ipsa forma, secundum quam attenditur similitudo, sed principia illius formæ: sicut si homo albus generet hominem albũ, ipsa albedo generan-

¶Examen. Ly exemplaris: scilicet uniuoca. Hoc dicitur ad differentiam Dei ut Dei, qui est eã quasi æquiuoca. i. Analogã: & per consequens non est exemplaris eo modo, quo nunc loquimur, prout scilicet effectus producitur in similitudine formæ naturalis, suę causæ; licet sit exemplaris in quodã alio sensu. i. par. q. 44. a. 3.

¶Ly exemplaris q̃ modõ quo &c. Hoc dicitur ad differentiã primi modi quo aliquid est causa exẽplaris, ut in textu. In quo etiam significatur nota pulchrũ exemplum de albedine, pro illo secundo modo melius intelligendo.

¶PROB. Quia illud idem, quod fecit resurrectionem Christi, agit ad resurrectionem nostrã (ex Rom. 8.

¶CONCL. 4ª. Resurrectio Christi, ut ure diuinitatis adiũcta, est causa quasi instrumentalis resurrectionis nostræ.

¶Examẽ. Ly quasi instrumentalis. Non dicitur ly quasi, ad denotandum quòd non sit uere instrumentalis; sed ad significandum, quòd non est instrumentalis eo modo, quo creaturæ aliæ sunt instrumentum Dei. Ac si diceret: resurrectio Christi est causa instrumentalis eo modo, quo creaturæ aliæ diuinitatis adiunctæ, non disiunctæ.

¶Corollarium. Ergo, summando omnia textus, dicas breuiter, quòd resurrectio Christi est causa unuoca, efficiens, exemplaris, & instrumentalis, nostræ resurrectionis.

¶PROB. Quia operationes diuinæ huiusmodi aguntur mediante carne Christi, quasi quodam organo (patet ex Damasceno:) & resurrectio Christi est operatio diuinitatis facta.

1m de

[m] Ilia 3. sent. dist. 19. q. 1.

[n] concl. 1

[o] concl. 2

[p] Resurrectio Christi quę ẽt sui nostræ resurrectionis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

1m de maiori. Posita causa. &c. quæ immediatè ordinatur ad effectum non, quæ mediante alio. S maximè autem, si illud medians sit agens per voluntatem. Tunc nihil contra. Nam resurrectio Christi dicitur causa nostræ resurrectionis, non quia agat &c. ut in textu.

¶NOT. Ex hoc loco textus, scilicet resurrectio Christi dicitur causa, usq; ad ly p resurrectionis Christi, intelligein sensu recto illud, quod supradictum est, videlicet quòd resurrectio Christi est causa efficiens nostræ resurrectionis. Dices ergo: q ipsa est efficiens instrumentaliter; inquantum humanitas, secundum quam resurrexit, est coniunctum instrumentum diuinitatis ipsius, & in uirtute eius operatur. Ergo quando nunc in textu respondetur dicitur ly non quia agat, intelligitur de agendo principaliter. Ad qd, imò & plura in articulo, melius intelligenda: vide 3. part. q. 56. art. 1.

2m minor. Resurrectio mortuorum esset, etiam si Christus non resurrexisset. &. nisi diuina prouidentia præfixisset ordinè hunc, q resurrectio Christi esset causa nostræ resurrectionis. §. Tunc nihil &c. ut patet.

¶ *Corollarium*. Absolutè igitur minor illa uera est, attenta potentia Dei, qui aliò modum salutis humanæ præfigere potuit. Nam uirtus diuina non alligatus aliquibus causis secundis, quin &c. ut in textu.

¶Examen. Ly causis secundis. Videlicet siue sint distinctæ, siue cõiunctæ. Humanitas ergo Christi contelligitur sub ly causis secundis. Et nota: quòd aliud est loqui de Christo, aliud de humanitate Christi. Licet enim humanitas ipsa personaliter Christo iungatur; non tamen ipsa est Christus: quoniam ly Christus dicit suppositum, humanitas uerò nequaquam. Et quoniam illud suppositum est Deus per naturam, ideo Christus sit causa prima, non secunda: cum tamen humanitas sit secunda, & non prima.

*Al. generatiua. *corol. f*

*Damasc. lib. 3. c. 15.

nerantis non est principium actiuæ generationis, & tamen albedo generantis dicitur causa albedinis generati: qa principia albedinis in generante sunt principia *generatiua facientia albedinem in generato: &c. per hunc modũ resurrectio Christi est causa nostræ resurrectionis[1]; quia illud idem, quod fecit resurrectionem Christi, quæ est causa efficiens vniuoca nostræ resurrectionis, ad nostrã resurrectionem agit, scilicet virtus diuinitatis ipsi[2] Christi, quę sibi, & patri communis est. Vnde dicitur Romano 8. Qui suscitauit Iesum Christum à mortuis, viuificauit mortalia corpora nostra: sed[3] ipsa resurrectio Christi virtute diuinitatis adiunctæ est causa, qua si instrumentalis, resurrectionis nostræ[4]. Operationes enim diuinæ agebantur mediante carne Christi quasi quodam organo, sicut ponit exemplum Damascenus[5] in tertio libro, de tactu corporali, quo mundauit leprosum Matthæi. 8.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd causa sufficiens statim producit effectum suum, ad quem immediate ordinatur, nõ autem effectum ad quem ordinatur mediante alio quantumcunque sit sufficiens, sicut calor quãtumcunque sit intensus, non statim in primo instanti causat calorem; sed statim incipit mouere ad calorem, quia calor est effectus eius mediante motu: resurrectio autem Christi dicitur causa nostræ resurrectionis, non quia agat resurrectionem nostram: sed mediante principio suo, scilicet diuina uirtute, quæ nostram resurrectionem faciet ad similitudinem resurrectionis Christi. Virtus autem diuina operatur mediante uoluntate, quæ est propinquissima effectui: vnde non oportet, quòd statim resurrectione Christi facta, nostra resurrectio sit sequuta: sed tunc sequatur quando voluntas Dei ordinauit.

AD SECVNDVM dicẽdum, quòd uirtus diuina non alligatur aliquibus causis secundis, qa effectus illarum posset immediate, uel alijs causis mediantibus producere, sicut posset generationem corporum inferiorum causare, etiam motu cœli nõ existente, & tamen secundum ordinem, quem rebus instituit, motus cœli est causa generationis inferiorum corporum. Similiter etiam secũdum ordinem, quem rebus humanis diuina prouidentia præfixit, resurrectio Christi est causa nostræ resurrectionis. potuit tamen alium modum præfigere, & tunc esset alia causa nostræ resurrectionis, qualem Deus ordinaret.

AD TERTIVM dicendum, quòd ratio illa procedit quando omnia, quę sunt in una specie, habent eundem ordinem ad causam primam illius effectus, qui est inducendus in totam illam speciem. Sic autem non est in proposito, qui humanitas Christi propinquior est diuinitati, cuius virtus est prima causa resurrectionis, quàm humanitas aliorum. Vnde resurrectio Christi causatur à diuinitate immediate, sed resurrectio aliorum mediante Christo homine resurgente.

AD QVARTVM dicendum, quòd resurrrectio omnium hominum habebit aliquid similitudinis de resurrectione Christi, scilicet quantum ad illud ad qđ pertinet ad uitam naturæ, secundum quod omnes Christo fuerunt conformes: & ideo omnes resurgent in uitam immortalem: sed in sanctis, qui fuerunt Christo conformes per gratiam erit conformitas quantum ad ea, quæ sunt gloriæ.

3m maior. Idem est factum vnius in tota specie una. &. non tamen eodẽ modo; nisi contenta in illa specie habeant eundem ordinem ad causam primã illius effectus inducendi. §. Tunc nihil &c. Nam sic non est in proposito quia humanitas Christi propinquior est &c. ut in textu.

4m de minori. Simle. & quantum ad illud, qđ pertinet ad gloriam: non, quantum ad illud, quod pertinet ad uitam naturæ §. tunc nihil &c. Sufficit enim quòd similitudo ad uitam naturæ pertinens reperiatur in malis ad hoc: quòd resurrectio Christi uerè dicatur causa resurrectionis illorum.

APPENDIX.

EX articulo habes ¶Primòquo modo per rationem, tanquã in uerè præsupposito, interimas hæresim Theodori Iherantini (Forte Basilius.) dicentis: Christum non esse Saluatorẽ. Cui Theodoto & Basilio subscripsit, diuina cum Christi maiestate, vel eius corporali præsentia nihil igitandã esse falsetur. Quibus & Petrus Abailardus consentit in hæc verba: Christum Dei filium, non ut hominem liberaret, fuisse incarnatũ. Per hoc enim, q offenditur hic, resurrectionem Christi esse causam nostræ, patet simul præsupposito ostendi: quòd Christus p incarnationem suã est Saluator noster, & ratione suæ diuinæ maiestatis principaliter & ratione eius corporalis suæ præsentiæ influmentaliter.

¶ Secundò habes: quòd per rationem prædictã scripturarũ & patrum, pro quibus q diximus insistunt, & intelligas, & probes, & defendas.

¶ Quintò uides: quomodo ex ijs uicissim Angelica doctrina hæc & declaratur, & confolidetur.

Vel. 2 Eccl.

*Libr. 8. cap. 32.

QVÆST. LXXVI.

ART. II.

CONCL. 1m. Oportet: q in resurrectione corporum, communi aliquo signo corporali dato, propter nostram salutem incarnatus est, pass. &. resurrexit.

¶ Terciò igitur habes: quomodo per rationem ostendas, meritò

meritò esse insinuatum ab eodem symbolo; q resurrectio Christi est causa nostræ resurrectionis. Per hoc enim q dixit, q Christus resurrexit propter salutem nostram. innuit; q à resurrectione Christi dependet salus nostra, etiam quò ad resurrectionẽ Christi dependet salus nostra, etiam quò ad resurrectionem. i. dependet resurrectio nostra. 1. Cor. 15. Christus resurrexit primitiæ dormientium. Item Apocal. 1. Primogenitus mortuorum. Patet autem. 1. Methaph. q primum in quolibet genere est causa eorum, quæ sunt post. Vocãdo igitur ad cõsilium hoc Philosophum ad arcem. 1. ad Theologiam, dicendum est: q Apostolus utrobique per verba nunc dicta significare uoluit, q resurrectio Christi est causa nostræ resurrectionis, Item à cõstitutionibus Apostolicis lib. 5. cap. 8. authore Clemẽte Papa & martire. Credimus resurrectionem futuram ex dominici resurrectione. Ipse enim, qui seipsum tertia die exsuscitauit (quod est pignus & arrha resurrectionis nostræ,) is quoq; nos potenter à morte excitare. Hæc ibi. Vnde patet, q factũ hoc. i. q seipsum exsuscitauit, ideò dicitur pignus & arrha resurrectionis nostræ: quia resurrectio eius causat nostram.

*Li. 4. dist. 43. §. B.

¶ Quarò habes: quomodo per rationem prædictã scripturarũ & patrum, pro quibus q diximus insistunt, & intelligas, & probes, & defendas.

¶ Quintò uides: quomodo ex ijs uicissim Angelica doctrina hæc & declaratur, & confolidetur.

QVÆST. LXXVI.

ART. II.

ARTICVLVS II.

Vtrum vox tubæ sit causa nostræ resurrectionis.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videtur quòd uox tubæ non sit causa nostræ resurrectionis. Dicit enim Dama.* Crede resurrectionem futuram diuina volũtate, diuina virtute, & nutu, ergo cum hoc sit sufficiens causa resurrectionis nostræ, non oportet ponere causam eius uocem tubæ.

¶ Præterea, Fruſtra uox emittitur ad eum, qui audire non potest: sed mortui non habebũt audituum, ergo non est conueniẽs, quòd vox aliqua formetur ad eos resucitandum.

3 Præterea. Si uox aliqua sit cã resurrectionis, hoc non erit nisi per virtutem uoci diuinitus data, unde super illud Psa. 67. Dabit uoci suæ uocẽ virtutis, dicit Gl.* resuscitãdi corpora: sed ex quo potentia data est alicui, quamuis miraculose detur, tũ actus, qui sequitur, est naturalis, sicut patet in cęcis miraculose illuminatis, quia postea naturaliter videt, ergo si uox illa esset cã resurrectionis, resurrectio, esset naturalis, qđ fallum est.*

*Gl. ordi. supra Psa. 67. ibid. ex Cassiodoro.

SED CONTRA est quod dicit 1. Thess. 4. Ipse Dominus in tuba Dei descendet de cœlo, & mortui qui in Christo sunt resurgent.

Præterea. Ioan. 5. dicitur, q, qui in monumentis sunt, audiẽt uocem filii Dei, & q audierint uiuent, hæc autem vox dicitur tuba, ut in litera patet ergo, &c.

RESPONDEO, Dicendum, q causam, & effectum oportet ali quo modo coniungi, quia mouens, & motum, faciẽs, & factũ sunt simul, ut patet in 8.* Physi. Christus autẽ resurgens est causa vniuoca nostræ resurrectionis vt supradictum est: resuscitans unde oportet, q in resurrectione corporum communi, aliquo signo corporali dato Christus operetur, quod quidem signum, ut quidam dicunt, erit ad literam vox Christi resurrectionem imperantis, sicut imperauit mari, & cessauit tempestas. Matth. 8. Quidam uero dicunt, quòd hoc signum nihil aliud erit, quam ipsa representatio euidens filij Dei in mũdo, de qua dicitur Matth. 24. Sicut fulgur venit ab Oriente, & apparet in Occidẽte, sic erit aduẽtus filij hominis, & innituntur authoritati Gregorij dicentis, q tubã sonare, nihil aliud ẽ quàm mundo, ut iudicem filium demonstrare. Et secundum hoc ipsa apparitio filij Dei uox eius dicitur, quia ei apparẽti obedient tota natura ad corporũ humanorum reparationem sicut imperanti, vnde in iussu uenire dr 1. Thess. 4. & sic eius apparitio inquantum habet uim cuiusdã imperii, vox eius dicitur: & p hæc vox, quæcunque sit, quãdoque dicitur clamor, quasi præconis ad iudicium citantis: quãdoque autem dicitur sonus tubæ, uel propter euidentiam, ut in litera † dicitur, vel pp conuenientiam ad vsum tubæ, qui erat in ueteri Testamento¶. Tuba enim congregabantur ad concilium, commouebantur ad ꝑlium, & uocabant ad festum; resurgentes autem congregabuntur ad concilium iudicii, ad ꝑlium quo orbis terrarum pugnabit contra infensatos, & ad festum æternæ solennitatis.

AD PRIMVM ergo dicendũ, quòd Dama.* in uerbis illis circa materialem causam resurrectionis tria tetigit, scilicet uoluntatem diuinam, qua imperat, uirtutem, quæ exequit, & facilitatem exequendi, in hoc, quòd nutũ adiunxit ad similitudinem eorum. quæ in nobis sũt. Illud enim ualde facile est nobis facere, quod ad dictũ nrum fit, sed multo maior apparet facilitas, si ante uerbum ꝑlatum ad primum signum uoluntatis, quod nutus dr, exequutio nostræ voluntatis p ministros fiat. & talis nutus est quædam causa prædictæ executionis, inquantum per ipsum inducuntur alij ad nostram voluntatem explendam. Nutus autem diuinus, quo fiet resurrectio, nihil aliud est quàm signum ab ipso datum, cui tota natura obediet vt ex dictis* paret.

*Tertia pars S. Tho.

¶ PROB. 1. Quia patet 10. 5. (per ly uocẽ audient filij Dei.) 2. Quia (ly quandoque &c.) patet Matt. 25. per ly media nocte clamor factus est. 3. Quia (ly aliqñ &c.) patet 1. Thess. 4. per ly in tuba Dei descendet de cœlo, & 1. Cor. 15. per ly canet tuba, & mortui resurgent. 4. Quia (ly uel ꝑter conuenientiam &c.) sicut tuba in ueteri testamento congregabantur ad Concilium, commouebantur ad ꝑlium, ac vocabantur ad festum, ita resurgentes congregabuntur &c. vt in textu.

¶NOT. Parum distare uidentur, & proeodem ferè accipi, ista duo; scilicet resurrectionem Christi esse causam resurrectionis nostræ, & Christum resurgentẽ esse causam eiusdem: si cõseruatur textus præsens ad præcedẽtem articulum. Quod qui dem per se sapiens facilè applicabit.

CONCL. 2m. Signũ illud corporale, de quo in prima conclusione fit mentio, quãdoque dicitur uox, quandoque clamor quasi præconis ad iudicium citantis, aliquãdo dicitur tuba, vel sonus tubæ: & hoc uel propter euidentiam uel propter conuenientiam ad vsum tubæ, qui erat in veteri testamento. B. & vide in glossa ordi. sup illud 1. Thess. 4. & imba Dei, &c.

¶Examen. Ly uox. Scilicet filij Dei.

Ly vox. Scilicet uel ad literam sumpta, vel repræsentatio filij Dei, ut habẽs uim imperij eiusdem. Hinc dicitur, q Christus uenit in iussu. 1. thess. 4. dicit q sua apparitio erit quædam iussio ad quam sicut subentem, tota natura obedier ad corporum reparationem.

*Loco in arg. nota. to.

¶PROB. 1. Quia patet 10. 5. (per ly uocẽ audient filij Dei.) 2. Quia (ly quandoque &c.) patet Matt. 25. per ly media nocte clamor factus est. 3. Quia (ly aliqñ &c.) patet 1. Thess. 4. per ly in tuba Dei descendet de cœlo, & 1. Cor. 15. per ly canet tuba, & mortui resurgent. 4. Quia (ly uel ꝑter conuenientiam &c.) sicut tuba in ueteri testamento congregabantur ad Concilium, commouebantur ad ꝑlium, ac vocabantur ad festum, ita resurgentes congregabuntur &c. vt in textu.

1m ex Dama. Art. præced. Natus. &. sensi; in signo dato corp.

Universidad de Deusto
Biblioteca

c. 5. Tunc nihil &c. Nam talis nutus est quædam causa executionis iudicialium declaratur in textu.

¶ NOT. Causa resurrectionis nostræ est resurrectio Christi p modum exemplaritur declaratum est art. 1. & illa vox tubæ, siue natus, signum datum à Christo apparente est causa eiusdem resurrectionis p modum illū triplicē in secunda conclusione huius articuli præ dictum. Vnde unum non impedit aliud: sed stant simul.

2^m maior. Fruſtra vox emittitur ad eū, qui audire nō potest. R. si emittatur nōne cognoscendi nō nōne caussandi. S. Hoc est, si emittatur ad hoc, ut ille alius eam audiat, & cognoscat, quid significare velit ad quem sensū scripturæ est ecclesiastici 32. non effundas fortunam, ubi non est auditus: non autē si emittatur tantū ad hoc, ut ex prolatione ipsius vocis causetur aliquid in eo, ad quē dirigitur. Vide nihil &c. ut patet in textu ly illa vox, quicquid sit, habebit efficaciam &c.

3^m d minori. Potentia A existens perfectum ens in natura nō imperfectū. S. hoc dicitur permanens, non autem ens fluxum. Tunc nihil &c. Licet enim actus sequens ad potentiam, q̄ est ens perfectum in natura, sit actus naturalis (ut arguitur de essentia illuminantis) tamen actus sequens ad potentiam, q̄ est ens fluxum & hereditabilis, non est actus naturalis (ut patet de forma sacramentorum). Et hoc secundo modo datur potentia illi voci, de qua psal. 67.

a Vide 3. d. 1. q. 1. art. 4.

APPENDIX.

1 Vul. p. s. Eccl. &c. EX articulo habes, ¶ Primo quomodo per sationem offendamentum intelligatur q̄ vox tubæ erit causa excitans resurrectionis. 1. Thess. 4. Ipse dominus in iussu Dei descendet de cœlo, & mortui resurgent. Item, Matth. 25. Clamor factus est, ecce sponsus venit, exite obviam ei. Tunc resurrexerunt omnes virgines illæ. Hæc ibi. Vbi patet quod dicens ille clamor. Conuocabuntur enim ad examinandum obiectum Christus. Necessitat q̄ iudex ille obiectuum terribilis aperiri nomina suorum, & sponsus quorum à principaliori intento denominatio sibi fit. Venient quidem ad iudicandum, sed finis principaliter intentus per iudicium non erit reprobos & condemnare, sed ibi ad electos bonos & ad conuiuium cœlestes, tanquam ad nuptias sponsi æternas introducere. Vnde & dicitur in textu, tanquā finis principalis examinis tubæ, quod per eam vocabuntur ad bellum, quod quidem ibi exponitur, scilicet ad æternæ salutis præmium. Item Ioan. 5. Omnes, qui in monumentis sunt, audient vocem fil. Dei, & qui audierint viuent. Hæc ibi. Vox ergo illa recte vocari potest tuba, quoniam per totum vniuersum, etiam infra terram audietur, idest sortietur effectum. Item.

¶ Secundò habes quomodo per tales nomen prædictæ scripturarum, pro quarto quod dictum est infinuant, & intelligas, & iuxta. 2 *1. 4. Sent. dist. 43. part. 2. A. & B.

¶ Tertiò videre quomodo ex ipsis nostrum Angelica doctrina hæc & declaretur, & confolidetur.

QVAEST. LXXVI.

ART. III.

CONCL. 1^a. Omnia corpora regūntur à Deo per spiritum vitæ rationalem. 334

¶ Examen. Ly per spiritum rationalē, idest per Angelos, q̄ largo modo dicuntur rationales (cum sint ppriè intellectuales 1. p. q. 18. ar. 3. & 4. *Lib. 1. de Trin. c. 4. ante medium. †Al. inf. minor 2. concl. m

¶ PROB. Quia superiora & inferiora quodam ordine regūntur (ut ex Augustino, & Gregorio.) *Li. 4. c. 1. post medium.

CONCL. 2^a. Deus utitur ministerio Angelorum in resurrectione, quantum per tinet ad tranmutationem corporum. conel. 1

¶ Examen. Ly tāsmutationem corporum. Ille est duplex, scilicet collectio cinerum, & eorundē præparatio ad reparationem corporum humanorum. conel.

¶ PROB. Quia in omnibus, quæ corporaliter à Deo fiunt, utitur Deus ministerio Angelorum. concl.

CONCL. 3. Anima immediatè à Deo corpori iterato vniretur, sine aliqua operatione Angelorum. †Li. 4. d. 43. part. E. *In corp. art.

¶ PROB. Quia patet à simili (sicut videlicet, si anima immediatè à Deo creata est.)

CONCL. 4^a. Gloriam corporis Deus immediatè faciet, sine ministerio Angelorum.

¶ PROB. Quia patet à simili (sicut, videlicet, Deus immediatè glorificat animam.

¶ NOT. Quod anima immediatè à Deo creetur, vide 1. par. quæst. 45. artic. 5. & q. 90. artic. 1. Hinc ergo expledas hæreſim sententiarum dicentium, angelos esse creatores animarū nostrarum. Quæ quidem nec corporum sunt creatores, ut philosophorum nonnulli sensernunt nec mundi, contra Archonticos. Rationes, quibus hos omnes melius rerundas, vide 1. par. q. 65. ar. 1. & alia text. & eluci.

1^m illatio cōclusionis. Ergo &c. 2^m. Cōcedit illatio. S. Non n. nisi amplius extenderet, quod conclusum est ibi, nullitat contra conclusionem secundam, sed stat pro conclusione tertia.

2^m de maiori. Ad attritum R. tanquam ad influentem non, tanquā ad plus vel minus participata ritter exequentes. S. Tunc nihil &c. Nam quādo ministerium hoc ascribitur archāgelis, hoc fiunt principi ecclesiæ deferatur, qui est Michael, ad ostendendum q̄ ipse principalis erit inter executores prædicti ministerij: non ut, instituentem filiū dandam ad id absurdam ordine virtutum, negetur.

¶ NOT. Ad confirmationem, tertius ly unde quod ipse faciet, superiores &c. tuler regula 71. Papæ Bonifacij, de regul. iur. in 6 decret. Qui facit per alium, perinde est, ac si faciat per seipsum. Hæc ibi. Applica ruscidē, quod superiores esse quuntur per inferiores, siue sint ministres respectu Michaelis, siue Michael respectu aliorum Archangelorum; & ij omnes; suo modo proportionali seruato respectu angelorum hominum singularium custodiæ deputatorum.

APPENDIX.

1 Vul. p. s. Eccl. EX articulo habes primo, quā per rōnem ostendat, meritō insinuatum esse à Matth. 17. q. Angeli operabuntur ad resurrectionem. Mittet Angelos suos cū tuba & voce magna, & coogregabūt electos eius à quatuor ventis, a summo cœlorum usq; ad terminos eorum. Item à Marc. 13. Tunc mittet Angelos suos, & congregabit electos suos à quatuor ventis, à summo terræ vsque ad summum cœli. Hæc ibi. Vbi denominatio à nobiliori fit, scilicet ab electis: licet nomine eius mali cogregādi sint, ut patet per Matth. 25. Congregabuntur ante eum omnes gentes. Item 1. Thess. 4. Dominus in voce Archangeli descendet de cœlo & mortui resurgent. Hæc ibi. Vbi per vocem Archāgeli intelligit ministerium Angelorū, ut dictum in corp. fin. Intellige per ly mortui omnes homines. Vnde in constitutionibus Apostolicis lib. 5. cap. 8. dicitur ad propositum Danielis 12. Multi de ijs, qui dormierunt. Non solum martiribus promisit resurrectionem, sed etiam omnibus hominibus, iustis atq; iniustis; pijs atque impijs; ut singuli p̄ meritis pendeat. Hæc ibi, facit hoc ad q. 71. artic. 2. ad 2^m. princip.

¶ Secundò hēs quōmodo prædicta scripturarū, & patrū pro quanto quod diximus insinuant, & intelligas, & iuxta. 3

¶ Tertiò videre quōmodo ex ipsis ecclesiæ doctrina hæc & declaretur, & confolidetur.

QVAEST. LXXVII. ART. I. 115

CONCL. 1^a. Si materia inferiorū corporum ad statū incorruptionis perduceretur, manente motu superiorū corporum, hoc esset cōtra ordinem, quem diuina prouidentia statuit.

¶ PROB. Quia diuina prouidentia statuit ut tota materia corporum inferiorū subiaceret variationi, secundum motum superiorum corporum.

¶ Examen. Ly ad statum. Subiectū quō ad esse statum, & non tantum quō ad locū. Licet enim materia tantum esset secundum locum subiecta cœlo ut tenetur quō ad plura, quoniam mutatur naturaliter in primo ergo, quia in primo erat, requiritur.

¶ Vt per conclusionem præmissam, adducta probabiliter, claret ex denique quod dispositio ad obtinendū principaliter intentum, scilicet ut resurrectio mortuorū cum sit ad animam incorruptibilem non fiet manente motu corporum cœlestium.

CONCL. 2^a. Bonorum corporum resurrectio vsque ad finē mundi differetur. *Glo. interlin. hi

ADSECVNDVM dicendum, quòd ministerium illud erit principaliter vnius archangeli, scilicet Michaelis, q̄ est princeps Ecclesiæ, sicut fuit synagogæ, sicut dicitur Dan. 10. qui tamen agit ex influentia virtutum, & aliorū superiorum ordinum: unde qđ ipse faciet, superiores ordines quodammodo facient. Similiter inferiores angeli cooperabuntur ei circa resurrectionem singulorum, quorum custodiæ deputati fuerūt; & sic vox illa potest dici vnius & plurium angelorum.

QVAESTIO LXXVII.

De tempore, & modo resurrectionis, in quatuor articulos diuisa.

DEINDE cōsiderandum est de tempore, & modo resurrectionis.

CIRCA quod quæruntur quatuor.

Primo, Vtrum tempus resurrectionis differatur vsque ad finem mundi.

Secūdo, Vtrum tempus illud sit occultum.

Tertio, Vtrū resurrectio fiet in noctis tempore.

Quarto, Vtrum fiet subito.

ARTICVLVS I.

Vtrum tempus nostræ resurrectionis differri debeat vsque ad finem mundi.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur quòd tempus resurrectionis nō oporteat differri usque ad finem mundi, vt omnes simul resurgant, maior est. n. b conuenientia capitis ad membra, q̄ est caput nostrū, non dilulit resurrectionem suā vsque ad finē mundi, ut simul cū omnibus resurgeret, ergo non oportet quòd priorum sanctorum resurrectio vsque ad finem mundi differatur, vt simul cum omnibus resurgant.

2. Præterea, Resurrectio capitis est causa resurrectionis membrorum: sed resurrectio quorundam membrorum nobilium, p̄pter vicinitatem ad caput, non est dilata usque ad finem mundi, sed statim resurrectionē Christi sequuta est, sicut pie creditur de beata Virgine & Ioanne Euāgelista, ergo, & aliorum resurrectio tanto propinquior erit resurrectioni Christi, quanto per gratiam, & meritum magis ei fuerunt conformes.

3 Præterea. Status noui Testamēti est pfectior, & expressius portat imaginem Christi, q̄ status veteris Testamenti: sed quidam Patres veteris Testamēti Christo resurgente, resurrexerunt, sicut dicitur. Matth. 27. Quia multa corpora sanctorum, qui dormierant, resurrexerunt, ergo videtur quòd nec sanctorum noui testamenti resurrectio differri debeat vsque ad finem mundi, ut fiat omnium simul.

4 Præterea. Post finem mundi non erit aliquis annorum numerus, sed post resurrectionem mortuorum adhuc computantur multi anni vsque ad resurrectionem aliorum, ut patet Apocal. 20. Dicitur enim ibi: Vidi animas decollatorum propter testimonium Iesu, & propter verbum Dei. Et infra, Et vixerunt, & regnauerunt cum Christo mille annis, & cæteri mortuorum non vixerunt donec consummarentur mille anni, ergo resurrectio omnium non differtur vsque ad finē mundi, ut fit simul.

SED CONTRA est quod Iob. 14. dicitur. Homo cum dormierit, non resurget donec atteratur cœlum, nec eorigabit ut consurgat à somno suo, & loquitur de somno mortis, ergo vsque ad finem mundi, quando cœlum atteretur, resurrectio hominum differetur.

Præterea, Hebr. 11. dicitur. Homines Dei testimonio fidei probati non acceperuot repromissionem, idest, plenā animæ, & corporis beatitudinem, Deo aliquid aliud pro nobis prouidente, ne sine nobis consummarentur, idest, perficerentur. gloss.

1 Vul. p. s. Eccl. Thom. 4. dist. 45. q. unic. art. 1. q. 1. & & seq.

Universidad de Deusto
Biblioteca

mundi differetur.

¶PROB. Quia patet ex prima conclusione cum motus cęli in fine mundi tantum quiesceret.

¶NOT. Adeo uerũ est, ut resurrectio talis ad immortalitatẽ nequeat fieri, mouęli durante; q̃ etiã philosophi ponũt, motum cœli semper durare, corpora immortalia inferiora nunquam posuerũt licet animas immortales ponerẽt, & mortem corporũ, & animarum post mortẽ informationem respectu corporum ali quorumquæ omnia simul saluabant per redditum ipsarum animarum post mortem, ut in textu. Ex quo dic? q̃ etiam à paganis probantur præmissæ conclusiones, q̃ scilicet motu cœli durante nullũ corpus inferius pũt esse incorruptibile: & per hoc, q̃ usque ad finem mundi tardabit resurrectio, si resurrectionem ipsi posuissent. Cæterum sufficit: q̃ ex eorum dictis habeamus nos fideles hoc; tanquam scientias inferiores uocando ad arcem.

*Lib. 3. c. 4. tom. 3.

*Arist. li. 2. tex. 53.

1m de maiori

Conuenientia. &. proportionis non, cæteræ causalitatis. §. Tunc nihil cõtra ivt patet in textu. ly resurrectio est exẽplar nostræ resurrectionis, ex cuius fide spes &c.

2m illatio cõclusionis.

Ergo &c. negatur. § Nam ex speciali ptiuilegio concessũ est aliquib. talis anticipata resurrectio non ex debito cõformitatis ad Christum. Quòd si ex eo q̃ conformabantur per gratiã & mortiũ ipsi Christo, debita fuisset eisdem resurrectio talis anticipata, sequeretur uera illatio ab arguente facta. Cæterum etiã si resurgerent tales ante alios; nil tamen concluderetur quòd ad causalitatem resurrectionis reliquorum; sicut conclud. ex anticipata resurrectione Christi assis-

ut in communi gaudio omnium maius fieret gaudium singulorum: sed non erit ante resurrectio, quàm corporum glorificatio, quia reformabit corpus humilitatis nostræ configuratum corpori claritatis suę. Philipp. 3. & resurrectionis filij erunt sicut angeli i cęlo, ut patet Mat. 22. ergo resurrectio differetur usque ad finem mundi, in quo omnes simul resurgent.

RESPONDEO, Dicendum, quod sicut Augustinus dicit in 3. de Trinit.* diuina prouidentia statuit, ut corpora grossiora, & infirmiora per subtiliora, & potentiora quodam ordine regantur, & ideo tota materia corporum inferiorum subiacet uariationi secundum motum cœlestium corporum; unde [m] esset contra ordinem, quem diuina prouidentia statuit rebus, si materia inferiorum corporum ad statum incorruptionis perduceretur, manente motu superiorum corporum *. Quia secundũ positionẽ fidei erit in vitam immortalem cõformiter Christo, qui resurgens à mortuis, iam non moritur, ut dicitur Rom. 6. Et iõ [n] humanorũ corporum resurrectio vsque ad finem mundi differetur*, in quo motus cęli quiescet. Et propter hoc etiam quidam Philosophi, qui posuerunt motum cœli numquam cessare, posuerunt reditum humanarũ animarum ad corpora mortalia, qualia nunc habemus; siue ponerent reditum animæ ad idẽ corpus in fine magni anni, ut Empedocles, siue ad aliud, vt Pythagoras posuit, quamlibet animã quodlibet corpus ingredi, ut dicitur in 1. de Anima*.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd quamuis caput magis conueniat cum membris cõuenientia proportionis, quæ exigitur ad hoc quòd in membra finiat, quàm membra adinuicem; tamẽ caput habet causalitatem quandam super membra, qua membra carent, & in hoc membra differunt à capite, & conueniunt adinuicem. Vnde resurrectio Christi est exemplar nostræ resurrectionis, ex cuius fide spes nobis de nostra resurrectione

consurgit, non autem resurrectio alicuius membri Christi est causa cæterorum membrorum: & ideo Christi resurrectio debuit præcedere resurrectionem aliorum, qui omnes simul resurgere debuerunt in consummatione sęculorum.

AD SECVNDVM dicẽdum, quòd quamuis inter mẽbra sint quædam alijs digniora, & magis capiti conformia, non tamen p tingunt ad rationem capitis, ut sint causa aliorũ, & ideo ex conformitate ad Christum, non debetur eis, quòd eorum resurrectio præcedat resurrectionem aliorum quasi exemplar ex ẽplatum sicut dictum est de resurrectione Christi: sed quòd aliquibus sit hoc concessum, quòd eorum resurrectio non sit vsq; ad cõmunem resurrectionẽ dilata, est ex speciali gratiæ priuilegio non ex debito conformitatis ad Christum.

AD TERTIVM dicendum, q̃ de illa resurrectione sanctorum cũ Christo, videtur dubitare Hieron.* in sermone de assumptione, Vtrũ si peracto resurrectionis testimonio, iterum mortui sint ut sic eorum fuerit magis resuscitatio quædã, sicut Lazari, quàm uera resurrectio, qualis erit in fine mundi, an ad immortalem vitam uere resurrexerint, ut semper in corpore victuri in cœlum cum Christo ascendentes corporaliter, ut Gloss.* dicit Matthæi. 27. & hoc videtur probabilius, quia ad hoc quod uerum testimonium de uera resurrectione Christi proferrent, cõgruum fuit, ut uere resurgerent, sicut Hieronymus alibi dicit: Nec eorum resurrectio propter ipsos accelerata est: sed propter resurrectionem Christi testificandam, quod quidem testimonium erat ad fundandam fidem noui testamẽti. Vnde decentius factum est per Patres ueteris Testamenti, quam per eos, qui iam nouo testamento fundato decesserunt. Tamen sciendum est, quod, & si de resurrectione eorum in Euangelio mẽtio fiat ante resurrectionem Christi: tamen ut per textum patet, intelligendũ est per anticipationem

cere potes ex textu hoc, & ad 1m.

¶NOT. Dictum in textu de speciali ptiuilegio, q̃ non debet necessario ad ois extendi, cõfirmat à Bonifacio viij. de regul. in 6. regula 28. Quæ à iure cõi exorbitant, nequaquã ad consequentiam sunt trahenda. Hæc ibi. Quasi dicat: in proposito aliud est loqui de cõi iure resurrectionis simplẽ, aliud est de aliqua priuilegiata. i. de iure priuato; & q̃ ab isto ultimo nõ licet trahere consequentiam uniuersalẽ ad illud ptimum: sicuti nec ex illo primo licet negare hoc secundum, i. q̃ possibile sit priuilegium dari alicui p̃ter illud in textũ.

3m de minori.

Christo resurgente &c. resurrexerũt. &. pp testificandam Christi resurrectionem: non, propter causalitatem nostræ resurrectionis. §. Inon quia ipsorum resurrectio sit causa nostræ resurrectionis. Tunc nihil &c. ut patet discurrenti.

¶NOT. Quando dicitur in textu, q̃ eorũ resurrectio nõ est accelerata p̃ter ipsos sed pp resurrectionem Christi testificandã, intelligẽdum principaliter. Non est principaliter pp ipsos, sed, tunc resuscitati sunt: sed principaliter ad hoc, vt testificarentur resurrectionem Christi. Et illud quod dicitur in responsione ad causalitatem, videlicet q̃ non sunt resuscitati tanq̃ à cã resurrectionis cæterorum, hoc ex respõsione ad 1m. & ad 2m. Nec mirandũ est de hoc, q̃ D. Thomas rationem illas nõ reprobauit: quamuis illæ essent uera solutio huius arguentis: qui morem suum sequitur, ut laudab. li. qui sit, (ut alibi dictum est) p̃ q̃ solutio rũ data est in præmissis, tunc si est aliquid põderandũ ab arguente aliquã sanctũ doctorem circa illud examinandũ se occupat, ipsi supponẽdo, ũ ne replicatione, q̃ ex præmissis

*Nõ mirũ tũ remote à principio inciptur: Cogitus me to-

2.

*Glos. ordi. ibi sup illud Matth. 27. Multa corpora sanctorum. Resurrectio aliorũ dẽpẽdebat illa Christi nõ erat cã resurrectionis nostræ

præmissis lector thesionem sumat. Intelligendum enim, ac discurrentibus doctrinam suam reliquit principaliter: non autem stupidis & dormientibus, nè margaritas poneret ante porcos. Rursus. Illud de resurrectione eorũ dictũ intelligi debere per anticipationem, patet, inquit Sanctus Doctor: quoniam Matth. 27. uita resurrectio horum narratur dicitur; & exeuntes de monumentis post resurrectionem eius uenerunt in sanctam ciuitatem, & apparuerunt multis. Quasi ex hoc relinquat nobis dicendũ. Vt quid, si fuit resuscitatus ante resurrectionem Christi manifestat uitã in monumẽtis? illo triduo, & nõ potius de monumẽtis exisset? Qđ ergo dictũ est de ipsis passionis, quòd surrexerunt, non fuit dictũ ad offendendum, quòd tunc surrexerunt sed ad mõstrandum, quòd passio Christi, de qua tunc agebatur, fuit causa meritoria huius, q̃ inter alia miracula quam mortui illi resurgerent.

Ioan. 11.

* Lib. 20. de ciui. c. 7. circa fin. to. 5.

* Loco nũc cit. to.

1 Vid. p. S. Eccl. &c.

4m d minori.

Sed post resurrectionem. &. spiritualem: non, corporalem. §. 1. per quam homines à peccatis dono gratiæ resurgunt, non per quam corpora ad immortalitatẽ reuiuiscunt. Tunc nihil &c. ut patet in textu.

APPENDIX.

EX articulo habes primũ: quo per tõtum ostenditur, melius esse infinitatum resurrectionem differendam esse usque ad finem mundi: & sic. Apocalyp. 6. Responsum est eis; ut expectarent tempus adhuc modicum donec impleatur numerus fratrum suorum, & datæ sunt illis singulæ stolæ albæ. Ecce quòd simul omnes stolas binas, scilicet gloriã & corporis & animæ accipiunt sancti & consequen-

esse dictum, quòd frequenter historiographis accidit. Nulli enim uera resurrectione ante Christum resurrexerunt, eo quòd ipse est primitiæ dormientium, ut dicitur. 1. Corinth. 15. Quamuis fuerint aliqui resuscitati ante Christi resurrectionem, ut de Lazaro patet.*

AD QVARTVM dicendum, quòd occasione illorum uerborum, ut Augustinus* narrat uigesimo de Ciuitate Dei, quidam hæretici posuerunt primã resurrectionem futuram esse mortuorum, ut cum Christo mille annis in terra regnent, unde uocati sunt Chiliastæ, quasi millenarii, & ideo Augustinus* ibidem dicit, uerba illa aliter intelligenda esse, scilicet de resurrectione spirituali, per quam homines à peccatis dono gratiæ resurgunt. Secunda autem resurrectio corporum est. Regnum autem Christi dicitur Ecclesia in qua cum Christo non solum martyres: sed etiam alii electi regnant cum Christo in gloria quantum ad omnes; & sit specialiter mentio de martyribus, quia ipsi præcipue regnant mortui, qui usque ad mortem pro ueritate certauerunt: millenarius autem annorum non significat aliquem certum numerum: sed designat totum tempus, quod nunc agitur, in quo nunc sancti cum Christo regnant, quia numerus millenarius designat uniuersitatẽ magis, q̃ cẽtenarius eo q̃ cẽtenari* est quadratũ denarii: sed millenarius est numerus solidus ex duplici ductu denarii in seipsum surgens, quia decies decem centum sunt, & centum decies millesunt: & similiter in Psalmo dicitur, Verbi, quod mandauit in mille generationes. Ian oẽs.

ARTICVLVS II.

Verum tempus resurrectioni nostræ sit occultum.

AD SECVNDVM sic procedi tur. Videtur quòd tempus illud non sit occultum. Quia b cuius principium est determinate scitum, & finis potest determinate sciri, eo quòd omnia mensurãtur quadam periodo, ut dicitur in 2. de Generatione: sed principium mundi determinate scitur, ergo, & finis ipsius potest determinate sciri, tunc autem erit tempus resurrectionis, & iudicii, ergo tempus illius non est occultum.

3 Præterea, Apocalipsi. 12. dicitur, quòd mulier per quam Ecclesia significatur, habet locum paratum à Deo: in quo pascatur diebus mille ducentis sexaginta. Dan. etiam. 12. ponitur quidam determinatus numerus dierum, per quos anni significari uidentur, secundum illud Ezech. quarto, Diem pro anno: diem inquã. pro anno dedi tibi, h ergo ex sacra scriptura potest sciri determinate finis mundi, & resurrectionis tempus.

Præterea, Status noui Testamenti, præfiguratus fuit in uetere Testamento: sed scimus determinate tempus in quo uetus Testamentum statum habuit: ergo, & potest sciri tempus determinate, in quo nouum Testamentum statum habebit: sed nouum Testamentum habebit statum in fine mundi, unde dicitur Matth. ult. Ecce ego nobiscum sum usque ad consumationem sęculi, ergo potest sciri determinate finis mundi, & resurrectionis tempus.

SED CONTRA: Illud, quod est ignoratum ab angelis etiam hominibus multo magis erit occultum, quia ea, quæ homines naturali ratione pertingere possunt, multo limpidius, & certius angeli naturali cognitione cognoscunt. Similiter etiam reuelationes hominibus non fiunt nisi mediantibus angelis, ut patet per Diony. 2. Cap. Eccles. Hiera. sed angeli nesciunt tempus determinate, ut patet Matthæi. 24. De die illa, & hora nemo scit, neque angeli cælorum, ergo illud est hominibus occultum.

Præterea, Apostoli fuerunt magis conscii secretorum Dei, quam alii sequentes, quia ut dicitur Romano. 8. Ipsi primitias spiritus habuerunt. Glossa.* tempore prius, & cæteris abundantius: sed eis de hoc ipso quærẽtibus dictũ est Actu. 1. Non est uestrũ nosse tẽpora, uel momẽta, quę posuit Pater in potestate sua, ergo multo magis est aliis occultũ.

* Cap. 4. Cæles. hier. ver. à me ilio.

*Glos. interli. ibi.

1m ma-

Universidad de Deusto
Biblioteca

1m maior.

Aug. in [illegible] cit. cap. 14. circa fin. [illegible]

Cuius [illegible] est determinare tempus, & finis potest determinare terris. 8. Et eius mensura sibi nobis cognita. 9. ut in textu: quæ includuntur ad ly est nobis notus. Tunc nihil &c. Nam mensura datæ potentiæ motus eçli est sola &c. ut in text.

2m cõsequẽtia. Ergo &c. negatur consequentia. 8. Nam per illos numeros non significatur aliquando desiderium numeris usque ad finem mũdi. Per mille. m. ducentos sexaginta dies, de quibus fit mẽtio &c. ut in textu.

*Art. præced. circ.

4 NOT. Ad authoritatem Ezechielis 4. facta fuit implicite fauente Thoma: præsupponit p annexitas in termino Ipsalis. Nam cum numeris a Daniele positus non referatur ad finem mundi (ut expresse dicitur in textu,) patet q nõ refert, utrum dies accipiatur pro anno, uel aliter, in Daniele.

3m d maiori. Transiguratus, &c. in generali: non ita q singula respondeant singulis. 5. ut in textu declaratur. Tunc nihil &c. ut patet de se.

*Aug. lib. 18 de Ciu. ca. 53. paulo ante medi. 10. 5.

APPENDIX.

1 Vtil. pro 8. Eccles. &c.

EX articulo habet: Primo quo modo per rationem excludas errore Arnoldi (Petr. Arnoldus) dicentis: quòd mundi finis futurus est anno ab incarnatione domini 1335. Cum enim ostendatur hic, quòd tempus [illegible] nostræ est occultum; per hoc & ostenditur intelligitur, q finis mũdi, ad quam pro-

Paulean. in c. loco 18 citatum.

RESPONDEO, Dicendum, F quòd sicut *Aug. dicit in libro 83. Quæstionum, quòd, m ætas ultima humani generis, quæ incipit ab Aduentu Domini usque ad finem sæculi, quibus generationibus computetur, incertum est, * sicut etiã senectus, quæ est ultima ætas hominis, non determinatum habet tempus secundum mensuram aliarum, cum quandoq; sola tantum teneat tẽporis quantum omnes aliæ ætates. Huius autem ratio est, quia determinatus numerus futuri temporis sciri non potest nisi, uel per reuelationem, uel per naturalem rationem, tempus autem, quod erit usque ad resurrectionem, enumerari non potest naturali ratione, quia simul erit resurrectio, & finis motus cæli, ut dictum* est. Ex motu autem accipitur numerus omnium, quæ determinato tempore per naturalem rationem futura præuidentur, ex motu autem cæli non potest cognosci finis eius, qui cum sit circularis, ex hoc ipso habet quòd secundum naturam suam possit in perpetuum durare. Vnde naturali ratione tempus quòd erit usque ad resurrectionem, numerari non potest. Similiter per reuelationem haberi non potest, ideo ut omnes semper sint soliciti, & parati ad Christo occurrendum: & propter hoc etiam Apostolis de hoc quærentibus respondit Act. 1. Non est uestrum nosse tempora, uel momenta, quæ Pater posuit in potestate sua, in quo, ut *Aug. dicit 18. de Ciu. Dei, omnium de hac re calculantium digitos resoluit, & quiescere iubet. Quod enim Apostolis quærentibus noluit indicare, nec aliis reuelabit, unde omnes illi, qui tempus E prædictum numerare uoluerunt, hactenus falsiloqui sunt inuenti: Quidam enim, ut *Aug. dicit ibidem, dixerunt, ab Ascensione Domini usque ad ultimum eius Aduentum quadringentos annos posse compleri, alii quingentos, alii mille, quorum falsitas patet, & patebit si militer eorum qui adhuc computare non cessant.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd eorum, quorum finis cognoscitur principio noto, oportet mensuram esse nobis cognitam; & ideo cognito principio alicuius rei, cuius duratio mensuratur motu cœli, possumus cognoscere eius finem, eo quòd motus cœli est nobis notus: sed mensura durationis † motus cœli est sola diuina dispositio, quę est nobis occulta; & ideo quantumcunque sciamus principium, finem scire non possumus.

AD SECVNDVM dicendum, quòd per mille ducentos sexaginta dies, de quibus fit mentio in Apoc. 12. significatur omne tẽpus in quo Ecclesia durat, & non determinatus aliqs numerus annorum, & hoc ideo, quia prædicatio Christi, super quam fundatur Ecclesia, durauit tribus annis cum dimidio, quod tempus fere continet æqualem numerum dierum numero prædicto. Et similiter etiam numerus eorum, qui in Daniele ponuntur, non est referendus ad numerum aliquem annorum, qui sunt usque ad finẽ mundi, uel usque ad prædicationem Antichristi: sed debet referri ad tempus quo prædicabit, & quo persequutio eius durabit.

AD TERTIVM dicendum, quòd quamuis status noui Testamenti in generali sit per figuratus per statum ueteris Testamenti, non tamen oportet, quòd singula respondeant singulis, præcipue cum in Christo omnes figuræ ueteris Testamenti fuerint completæ. Et ideo Aug. 18. de Ciu. Dei, * respondet quibusdam, qui nolebant accipere numerum perfectionum, quas Ecclesia passa est secundum numerum plagarum Aegypti, * dicens. Ego per illas res gestas in Aegypto † istas pfecutiones prophetice significatas esse † non arbitror: quamuis ab eis, qui hoc putant exquisite & ingeniose ¶ illa singula his singulis comparata uideantur, non prophetico spiritu, sed coniectura mentis humanæ, quę aliquando ad aliquod uerum peruenit, aliquando fallitur: & similiter uidetur esse de dictis Abbatis Ioachim, qui per tales coniecturas de futuris aliqua uera prę fixit, & in aliquibus deceptus fuit. Secũdo differtur resurrectio nostra art. 1. est occultus.

¶ Secundo habes quomodo per ratiõnem demonstres, illum errorem, cum similibus, esse damnatũ meritò ab Actuar. 1. Non est uestrum nosse tempora, uel momenta, quæ Pater posuit in sua potestate. Hæc ibi. In quo dicto (ut Augustinus dicit 18. de ciuit. Dei) omnium de hac re calculantium & curiosi texte corpsin. Vbi nota illud argumentum à fortiori de Apostolis ad alios ab eodem Augustino. Plusquam enim mirum est, q sanctis Apostolis, q-bus Deus credidit secreta sapiẽtiæ suę, & uirtutem potentiæ suæ in miraculis & sacramentis, & curam animarum, quibus promisit notiam omnis ueritatis, secreta hæc abscõderit, & ꝑ nos quasdam subsequẽtes aliis hæc eadem communicauerit. Vnde ois huiusmodi Arnoldum secuti decepti sunt. Item à Matth. 24. De die illa, & hora nemo scit, neque Angelo cęlorum, nisi pater solus. Hæc ibi. Vbi per ly solus non excludumtur, nisi creaturæ, non autem aliquæ personæ diuinæ: quoniam dictio exclusiua apposita uni personæ nõ excludit aliis in essentialibus. 1. par. q. 31. ar. 3. & 2. Nec obstat q Matthæus addidit ly neque filius; quoniã intelligitur modo scitionarum, q scilicet non scitum ꝛc. uidelicet, eo modo quo Gen. 22. dixit Deus ad Abrahamu. Nunc cognoui, quòd timeas dominum, i. eo q nescire fecit. Vel dicitur filius nescire secundum intentionẽ discipulorum intendebant quòd ipse reuelaret eis. Ob hoc enim prædixerat illi, die nobis quando illa fient Matt. 24. eo modo quo respondens ad discipulos de exco nato. 16. 6. interrogantibus, quis peccauit, ut cæcus natus fuerit? respondit illius limitatione expressa, cum tamen subintelligena iuxta intentionẽ eorum neque hic peccauit, neque parentes eius. Sicut ergo indubitanter hic subintelligitur limitatio iuxta intentionem quærentiũ (sapiens enim quærentis respicit intentionem in respondendo) quamuis non exprimatur: ita ubi Matth. 24. neque filius hominis scit, subintelligitur unq; limitatio iuxta intentionem discipulorum prę requirentium, de nobis, quando hæc erunt. Absolute igitur Pater q Christus etiam inquantũ homo scit illã horã. Quis enim dicat insipientissimam ignorare absolute horam iudicij? Et Christus ut homo est iudex. Item 2. & c. ut q̃st. 73. art. 1. ad 3.

*Hom. 11 in Euan. ad finẽ 10 mote à fi.

*Exo 7. *Exo. 14.

¶ Scito hęc quomodo prodicta fieri putarunt, pro quã ro tempus resurrectionis occultum fore insinuant, & inueligas, & probes, & de feodas.

4 Quæri uider, quomodo ex ijs uerissim Angelica doctrina hæc & declaretur, & confundetur.

QVÆST. LXXVII.

ART. III.

117 CONCL. Satis probabiliter à quibusdam dicitur, q resurrectio erit in crepusculo, sole exiliente in oriente & luna in occidente.

Examen. Ly satis ꝓbabiliter. Per hoc quasi latenter designatur, quòd certo illud sciri nequit neque alia hora determinata neque ab illis quibusdam, neque omnino ab ali-quo hominum; ut ex art. 2. aperte colligitur.

¶ Prob. Quia satis probabiliter creditur, quòd circulatio luminarii debeat cõpleri pentius per resditum ad idem punctum tunc, quando fuit motus cœlorũ, & luminaria creditur esse errata in tali dispositione, ut sol esset in oriente & luna in occidente. 2. Quia satis ꝓbabiliter creditur, quòd tali hora resurrectio nostra futura sit quali fuit resurrectio Christi. & ipsius resurrectio dicitur fuisse in crepusculo. 3. par. q. 53. ar. 2. ad 3m.)

3m de minori. Non erit tempus. 8. erit tamen tempus minus tempore. 8. Tunc nihil &c. Nam secundum finitę terminum dicitur resurrectio futura tali, uel tali hora. Quando enim fuit motus cœlorum tunc in eo dem puncto reperietur dispositio luminarium prædicta, ut in conclusione.

2m de maiori. Perfectissimus necessarium 8. Tunc nihil &c. Non enim quantum ad indigentiam ciuitatis dictum est, ergo fiet resurrectio in tempore nocturno.

RESPONDEO, dicendum, quòd determinata hora temporis, qua fiet resurrectio, sciri pro certo nõ potest; ut in litera dicitur tamen m satis probabiliter à quibusdam dicitur, quòd resurrectio erit crepusculo, sole exiliente in Oriente, & Luna in Occidente, * quia in tali dispositione Sol, & Luna creduntur esse creata: ut sic eorum circulatio compleatur penitus per reditum ad idem punctum, unde de Christo dicitur, q talihora resurrexit.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd quando resurrectio erit, non erit tempus, sed terminus temporis; quia in eodem instanti, in quo cessabit motus cœli, erit resurrectio mortuorum, & erit situs syderum secũdum dispositionem, qua se habent nunc in aliqua determinata hora; secundum hoc dicitur resurrectio futura tali, uel tali hora.

AD SECVNDVM dicendũ, quòd optima dispositio temporis dicitur esse in meridie propter illuminationem Solis, sed tunc ciuitas Dei non egebit neque sole, neque luna, quia claritas Dei illuminabit eam, ut dicitur. Apoc. vlt. & ideo quantum ad hoc non refert, utrum in die, uel in nocte resurrectio fiat.

AD TERTIVM dicendum, quòd tempori illi congruit manifestatio quantum ad ea, quæ tunc gerentur; & occultatio quantum ad determinationem ipsius temporis; & ideo utrumq; congrue fieri potest, ut scilicet sit resurrectio in die, uel in nocte.

ARTICVLVS III.

Earum resurrectio futura sit in nocte is tempore.

ADTERTIVM sic proceditur. Videtur quòd resurrectio non erit in noctis tempore. B Quia resurrectio non erit donec atteratur cœlum, ut dicitur. Iacob. 14. Sed cessante motu li, quod dicitur eius attritio, nõ erit tempus, nec nox, nec dies ergo resurrectio non erit in nocte.

2 Præterea, Finis uniuscunque rei debet esse h perfectissimus: sed tunc erit finis perfectissimus tẽporis: unde in Apoc. dicitur, q tempus amplius non erit, ergo tunc debet esse tempus in sua optima dispositione, & ita debet esse dies.

3 Præterea. Qualitas tpis debet respondere his, quæ gerũtur in tempore. unde Ioan. 3. fit mentio de nocte, quando Iudas exiuit a consortio lucis: sed tũc erit perfecta manifestatio omnium, quæ nunc latent, quia cum uenerit Dominus, illuminabit abscondita tenebrarum, & D manifestabit consilia cordũ, ut dicitur 1. Cor. 4. ergo debet esse indie.

SED CONTRA, Resurrectio Christi est exemplar nostræ resurrectionis: sed resurrectio Christi fuit in nocte, ut Gregorius *dicit in Homil. Paschali, ergo & nostra resurrectio erit tempore nocturno.

Præterea. Aduentus Domini comparatur aduentui furis in domum, ut patet Luc. 12. Sed E fur in tempore noctis in domum uenit, ergo & Dominus tempore nocturno ueniet: sed ueniente ipso fiet resurrectio, ut

* Quæst. præcedẽ. ar. 2.

* Li. 4. sen ten. di. 43 para. C. circa. m

dictum est, ergo fiet resurrectio in tempore nocturno.

RESPONDEO, dicendum, quòd determinata hora temporis, qua fiet resurrectio, sciri pro certo nõ potest; ut in litera dicitur tamen m satis probabiliter à quibusdam dicitur, quòd resurrectio erit crepusculo, sole exiliente in Oriente, & Luna in Occidente, * quia in tali dispositione Sol, & Luna creduntur esse creata: ut sic eorum circulatio compleatur penitus per reditum ad idem punctum, unde de Christo dicitur, q talihora resurrexit.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd quando resurrectio erit, non erit tempus, sed terminus temporis; quia in eodem instanti, in quo cessabit motus cœli, erit resurrectio mortuorum, & erit situs syderum secũdum dispositionem, qua se habent nunc in aliqua determinata hora; secundum hoc dicitur resurrectio futura tali, uel tali hora.

AD SECVNDVM dicendũ, quòd optima dispositio temporis dicitur esse in meridie propter illuminationem Solis, sed tunc ciuitas Dei non egebit neque sole, neque luna, quia claritas Dei illuminabit eam, ut dicitur. Apoc. vlt. & ideo quantum ad hoc non refert, utrum in die, uel in nocte resurrectio fiat.

AD TERTIVM dicendum, quòd tempori illi congruit manifestatio quantum ad ea, quæ tunc gerentur; & occultatio quantum ad determinationem ipsius temporis; & ideo utrumq; congrue fieri potest, ut scilicet sit resurrectio in die, uel in nocte.

* Li. 4. sen ten. di. 43 para. C. circa. m

APPENDIX.

Vtil. pro 8. Eccles. &c.

EX articulo habes primo quomodo per rationem ostendas meritò sublimatum à scriptura, q resurrectio fiet in noctis tẽpore, Matth. 25. Media nocte clamor factus est, &c. ut supra q. 76. ar. 1. ad 3. item 2 Ene. 1. 2. 8. sciret pater familias, qua hora fur ueniret, uigilaret ubique. Ideo & nos esse parati, qa qua hora non putatis filius hominis ueniet. Hæc ibi. fur autem, eandem ꝓ furto uadit de nocte, iuxta denominationẽ

¶ Secundo habes quomodo per rationem probabiliter prædicta scripturarum, pro quanto quod dicimus insinuant, & inueligas, & tuentes intelligunt enim, ut patet in ad 3m. secundam

furam. Et cum furi assimileatur aduentus domini, designatur p hoc, quòd de nocte fiet, & per consequens resurrectio. Item 1. Thessal. 5. Dies domini sicut fur in nocte ita. 2. Petr. 3. Dies domini, ut fur in nocte. item Apocal. 3. Veniam ad te tanquam fur. item ibidem 16. Ecce uenio, sicut fur. Hæc ibi.

alium considerationem ab ea, qua. 1. Cor. 4. subindicari videtur, quòd talia fient de die nobis inquiete quòd cùm venerit dominus illuminabit abscondita tenebrarum. Et notat: q ex prædictis nõ infringitur conclusio, quæ dicit ly in crepusculo: quoniam crepusculum, cũ sit medium inter diem & noctem, põt subire denominationẽ utriusq; quæ ixta relationes diuersas. Medium. n. comparatum alteri extremo videtur aliud, & è conuerso: sic eadem aqua tepida secũdum comparationẽ ad extremè calidam dicitur frigida, & eadem secundũ cõparationẽ ad extremè frigidam dicitur calida.

¶ Tertiò uides: quòd ex ijs ultimis Angelica doctrina hæc & declaratur, & confolidetur.

QVÆST. LXXVII. ART. IIII.

CONCL. 1ª. Resurrectio, quantũ ad illud, qđ ibi fiet ministerio Angelorũ, non fiet in instanti proprie.

¶ Examen. Ly instanti proprie. Hoc est aliud instans, qđ est ind uisibile temporis. Ergo dicitur ad differentiam instantis impropriè i. accepti pro tempore imperceptibili.

¶ PROB. Quia tanquam clara præsupponitur.

¶ NOT. Et meritò. Nam q. 76. ar. 1. dictum est, quòd ta le Angelorum ministerium erit colligere cineres mortuorũ & eorundem præparatio ad reparationẽ corporum. Patet autem: quòd in huiusmodi faciendis interuenit motus localis, & patet in phyſicis, quòd motus localis nõ potest fieri in instanti. Ex consequẽ igitur: ex eo q̃ sanctus Doctor tale ministerium Angelorum præsupposuit esse quale prædixerat articulo citato, meritò præsupponit conclusionem suam hanc esse manifestam.

CONCL. 2ª. Resurrectio, quantum ad illud quod ibi fiet immediatè à Deo, fiet in instanti proprie.

¶ NOT. Instans hoc declaratur in textu esse terminũ temporis &c. Intelligely Angelorum opus, illud duplex ministerium, quod interedet, ut dictum est articulo citato. Morigitur completa collectione cineꝝ um & præparatione eorundem ad reparationem corporum, animæ reuniuntur corporibus suis uirtute diuina. Et hoc est, quod intendit text. quandoquidem reuniuio illa est opus immediate à Deo. q. 72. ar. 3.

¶ PROB. Quia patere præsupponitur.

¶ NOT. Et meritò. Nam uirtutis infinitæ est posse agere in instanti, & agere sic de facto, qđ non in terueniat motus localis: & ipsa informatio corporis ab anima nõ dicit talẽ motũ. Rursum. Aduerte, q̃ ultima uerba text. ly quia uirtus superior &c. nõ est pbatio cõclusionis præmissæ, sed probatio illius particulæ, q̃ illud fiet in termino temporis, quo Angelorũ opus cõplexum. Ex quo ét ulomo dicto text. inferes à simili: q̃ Deus supplet, ubi creata, siue humana siue &c. uirtus fecit, q̃ quod potuisti & defecit ad faciendum plus.

ARTICVLVS IIII.

Verum resurrectio futura sit subito uel successiue.

AD QVARTVM sic procedi-tur. Videtur quòd resurrectio non fiet subito: sed successiue. Quia Ezech. 37. prænuntiatur ubi dicitur: Accesserunt ossa ad ossa, & uidi, & ecce super ea nerui, & carnes ascenderunt, & extensa est in eis cutis desuper, & spiritum non habebant, ergo reparatio corporum præcedet tempore coniunctionem animarum, & resurrectio non erit subita.

2 Præterea, Illud, ad quo exiguntur plures actiones se consequentes, non potest subito fieri: sed ad resurrectionem exiguntur plures actiones se consequentes, scilicet collectio cinerum, reformatio corporis, & infusio animæ, ergo resurrectio non fit subito.

3 Præterea, Omnis sonus h tẽpore mensuratur, sed sonus tubæ erit causa resurrectionis, ut dictum est, ergo resurrectio fiet in tempore, & non subito.

4 Præterea. Nullus localis motus potest esse subito, ut dicitur in lib. de Sẽsu, & sensato, sed ad resurrectionem exigitur aliquis motus localis in collectione cinerum, ergo non fiet subito.

SED CONTRA est quod dicitur. 1. Corin. 15. Omnes quidẽ resurgemus in momento, & in ictu oculi, ergo resurrectio erit subito.

5 Præterea. Virtus infinita subito operatur, sed sicut Dama. di cit. Credo resurrectionem futuram diuina uirtute, de qua constat quod sit infinita, ergo resurrectio sit subito.

RESPONDEO, Dicendum, quòd in resurrectione aliqua fient ministerio angelorum, & aliqua uirtute diuina immediate, ut dictum est. Illud ergo, q̃ fiet ministerio angelorum, non erit in instanti, si instans dicatur indiuisibile temporis, erit tamen instans, si instans accipiatur pro tempore imperceptibili. Illud autem, quod fiet uirtute diuina immediate, fiet subito, scilicet in termino temporis, quo angelorum opus complebitur, quia uirtus superior inferiorem ad perfectionem adducit.

AD PRIMVM ergo, dicendum, quòd Ezechiel loquebatur populo rudi, unde sicut, & Moyses distinxit opera sex dierum per dies, ut rudis populus capere posset, quamuis omnia simul sint facta, secundum Aug. ita Ezech. diuersa quæ in resurrectione futura sũt, expressit, quamuis omnia simul sint futura in instanti.

AD SECVNDVM Dicendum, quòd quamuis illę operationes sint inuicem consequentes natura, tamen simul tempore sunt, uel quia sunt simul in eodem instanti, uel una est in instanti, ad quod alia terminatur.

AD TERTIVM Dicendum, quòd idem uidetur esse dicendũ de sono illo, & de formis sacramentorum, scilicet q̃ in ultimo instanti sonus effectũ suũ habebit.

AD QVARTVM Dicendum, quòd congregatio cinerum, quę fine motu locali esse non potest, fiet ministerio angelorũ; & ideo erit in tempore, scilicet imperceptibili propter facilitatẽ operandi, quæ competit angelis.

QVÆSTIO LXXVIII.

De termino resurrectionis in res articulos diuisa.

DEINDE considerandũ est de termino à quo resurrectionis.

Circa quod quæritur tria.

Primo, Vtrum mors sit terminus à quo resurrectionis i oibus.

Secundo, Vtrum cineres, uel pulueres

Tertio, Vtrum illi pulueres habeant naturalem inclinationem ad animam.

ARTICVLVS I.

Verum mors sit terminus à quo resurrectionis in omnibus.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur quòd mors non erit terminus à quo resurrectionis in omnibus. Quia quidam non moriẽtur, sed immutabimur, ut dicitur 1. Cor. 15. Ergo resurrectio erit in instanti. Omnes quidem resurgemus in momento, & in ictu oculi. Hæc ibi. Vbi ly in ictu oculi referas ad instans Angelorum operationis, ut prædictum est: & ly in momento ad instans operationis diuinæ. Nã ictus oculi fit in tempore, ut patet, quamuis imperceptibili; momentũ uerò correspondet proprè instanti: ita q̃ sicut motus temporis: ita momentũ, quod est eius terminus, correspondet instanti, qđ est terminus t̃poris.

¶ Secũdò hẽs quo p rõnẽ prędicta ferepiuerũt, proquãto diximus in nouã, & intelligas, & tuearis.

¶ Tertiò uides, quomodo ex ijs ultimis Angelica doctrina hæc, & declaretur, & confolidetur.

QVÆST. LXXVIII. ART. I.

CONCL. 1ª. Secutior & cõior est opinio, q̃ oẽs morientur, & à morte resurgent.

¶ *Corollarium.* Ergo (ad titulũ litteralẽ ser respondendo) mors erit terminus à quo, resurrectionis in omnibus. Hoc est à morte oẽs uenient ad resurrectionẽ, siue (quod in idẽ redit) morietur omnes antequ resurgãt.

¶ PROB. Quia fuerit cessante motu cordis ossa mẽbra mortificantur, ita cessante motu cœli nõ potest aliquid uiui remanere illa uita, quæ ex influẽtia illius mot⁹ conseruabat. & talis est uita, qua nunc uiuimus.

¶ Examẽ. Ly illa uita, q̃ ex influẽtia &c. Hoc dr ad differentiã uitæ intellectiuæ. Nam hmõi ex motu cœli nõ dependet, sed uegetatiua, & sensitiua. Cessante. n. motu cœli necessario cessat motus elementorũ, & cõsequenter inspiratio aeris & respirationibus cessantibus mox suffocatur cor, ad cuius suffocationem mors in instãti sequitur: & sic ita sensitiua, quàm uegetatiua, statim desinit.

¶ PROB. Quia secundùm optimũ magis concordat: diuinæ iustitię, & 2. diuinę scripturæ, & 3. ordini naturæ (ut de singulis patet in textu.

¶ CONCL. 2ª. Oportet ex hac uita discedant, qui post mortem cœli quiescentem uicturi sunt.

¶ Examẽ. Ly oportet. Scilicet attento ordine naturæ in 8. Phyſic. descripto. Nõ igitur discordat conclusio hæc à prima: qm prima admittebat ét in sua cõsideratione diuinã operationem primilegiatam possibilem respectu aliquorũ. Conflat aũt q̃ hæc duo non discordãt, scilicet oportet ire fieri, attento præcisè ordine naturali, & non oportet, licet fit secutius sic dicere eosdem mitigendo prius legiti de possibili diuinitus alicui fieri.

¶ PROB. Quia cessante motu cordis ossa mẽbra mortificantur, ita cessante motu cœli nõ potest aliquid uiui remanere illa uita, quæ ex influẽtia illius mot⁹ conseruabat. & talis est uita, qua nunc uiuimus.

¶ Examẽ. Ly illa uita, q̃ ex influẽtia &c. Hoc dr ad differentiã uitæ intellectiuæ. Nam hmõi ex motu cœli nõ dependet, sed uegetatiua, & sensitiua. Cessante. n. motu cœli necessario cessat motus elementorũ, & cõsequenter inspiratio aeris & respirationibus cessantibus mox suffocatur cor, ad cuius suffocationem mors in instãti sequitur: & sic ita sensitiua, quàm uegetatiua, statim desinit.

3ᵐ maior.

Omnis sonus tempore mẽsuratur. &c. sed non ultimũ instans soni. ¶ Tũc nihil &c. Quoniam in ultimo instanti ipsius tubæ sonantis, effectum suum dare surrectionem mortuorum, ipse sonus hẽbit. Sic igit resurrectio fiet in instãti.

4ᵐd maiori.

Subito. q. d. in instanti proprie: non improprie. ¶. Hoc est tempus imperceptibile. Tunc nihil &c. ut ex dictis patet.

APPENDIX.

EX articulo habes: Primò: quo modo per rationem ostendas, mortũ insinuatum à 1. Cor. 15. q̃ resurrectio erit in instanti. Omnes quidem resurgemus in momento, & in ictu oculi. Hæc ibi. Vbi ly in ictu oculi referas ad instans Angelorum operantium, ut prædictum est: & ly in momento ad instans operationis diuinæ. Nã ictus oculi fit in tempore, ut patet, quamuis imperceptibili; momentũ uerò correspondet proprè instanti: ita q̃ sicut motus temporis: ita momentũ, quod est eius terminus, correspondet instanti, qđ est terminus t̃poris.

¶ Secũdò hẽs quo p rõnẽ prędicta ferepiuerũ, proquãto diximus in nouã, & intelligas, & tuearis.

¶ Tertiò uides, quomodo ex ijs ultimis Angelica doctrina hæc, & declaretur, & confolidetur.

QVÆST. LXXVIII. ART. I.

CONCL. 1ª. Secutior & cõior est opinio, q̃ oẽs morientur, & à morte resurgent.

¶ *Corollarium.* Ergo (ad titulũ litteralẽ ser respondendo) mors erit terminus à quo, resurrectionis in omnibus. Hoc est à morte oẽs uenient ad resurrectionẽ, siue (quod in idẽ redit) morietur omnes antequ resurgãt.

¶ PROB. Quia fuerit cessante motu cordis ossa mẽbra mortificantur, ita cessante motu cœli nõ potest aliquid uiui remanere illa uita, quæ ex influẽtia illius mot⁹ conseruabat. & talis est uita, qua nunc uiuimus.

¶ Examẽ. Ly illa uita, q̃ ex influẽtia &c. Hoc dr ad differentiã uitæ intellectiuæ. Nam hmõi ex motu cœli nõ dependet, sed uegetatiua, & sensitiua. Cessante. n. motu cœli necessario cessat motus elementorũ, & cõsequenter inspiratio aeris & respirationibus cessantibus mox suffocatur cor, ad cuius suffocationem mors in instãti sequitur: & sic ita sensitiua, quàm uegetatiua, statim desinit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

1m de maiori. Non morientur. & antequam iudicij signa inchoent apparere: nõ, post. §. Ideo dicuntur uiui respectu mortuorum ante illud tempus non absolute. vide q. 75. ar. 2. in elucid. Tunc nihil &c. Nam cõclusioni sufficit, q. omnes moriantur, quandoque.

2md de maiori. Desiderium &. Perfectum non conditionatum. § Tunc nihil &c. Nam sanctorum desiderium illud 2. Cor. 4. est tantummodo conditionatum, hac uidelicet conditione, si possibile esset.

¶ *Corollarium* Ergo per ly perfectum, intelligitur non conditionatum, siue absolutum. Nam partes conditionatæ semper declarãt, in quo sensu accipiantur. Quod patet ex hoc, q. in illo uersiculo deposuit potentes de sede, & exaltauit humiles ly potentes sumitur pro superbis: quoniam ly humiles, condistinctiũ demonstrat, sic debere sumi. Alioquin non distinguerentur hęc duo, scilicet potentes & humiles: quoniam multi potentes fuerunt humiles, sicut Dauid, Iosias, & huiusmodi, quos non tantum Deus nõ deposuit de sede sed e contrario multum exaltauit. Item patet ex corp. ibi, esurientes implenit bonis, & diuites dimisit inanes. Ly diuites debet accipi pro nõ esurientibus declarat cõ distinctum illud, esurientes. Alioquin nõ distinguerentur hæc duo: quoniam multi fuerunt diuites, puta Abrahã, Iacob, quos nõ tantum Deus nõ dimisit inanes, sed e contrario pluribus bona spiritualibus impleuit. Et hoc qa non erant de illis de quibus. i. de illis nõ esurientibus, sed erãt esurientes Patet igitur quòd cum desiderium condicionatum in textu condistinguatur desiderio perfecto, sequitur: ly perfectum debere sumi pro non conditionato monstrat aliud condistinctum.

* Lib. 8. Phys. apud Arist. in princ. lib.

arnel. p

*Al. regimur.

* Al. tra cuum.

* Al. nacuum.

3m illatio conclusionis 3ę. Ergo &c. Negatur illatio. §. Nam à debito absolui non potest, nisi qui debitum iam incurrit maximè quando id redundaret in restrictionem, uniuersalitatis redemptionis factæ per Christum.

¶ Examen. Ly erroneum est dicere, q. aliquis sine peccato originali concipiatur præter Christum. Hoc intelligitur ad sensũ de concipi, ut distinguitur, contra Christum. i. contra conceptio

quòd id, quod corruptum, & uitiatum est, in suam nouitatẽ non reducitur, nisi corruptione mediante, sicut acetum non fit unum, nisi aceto corrupto, & in humorem uitis transeante, unde cum natura humana in defectum moriendi deuenerit, non erit reditus ad immortalitatem, nisi mediante morte. Conuenit etiam ordini naturæ propter alià rationẽ, quia ut in 8.° Physicorũ dicitur, Vt uita quædam natura existentibus esset motus cœli, sic etiam motus cordis totius corporis uita quædam est: Vnde sicut cessante motu cordis, omnia mẽbra mortificantur, ita cessante motu cœli, non potest aliquid uium remanere illa uita, quæ ex influentia illius motus conseruabatur, talis autem uita, est qua nunc *degimus. Vnde * oportet q. ex hac uita discedant, qui post motum cæli quiescentem uicturi sunt.¶

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd distinctio illa mortuorum, & uiuorum nõ est referẽda ad ipsum iudicii tempus, neque ad totum tempus præteritũ, quia omnes iudicandi aliquo tempore fuerunt uiui, & aliquo tempore mortui; sed ad illud tempus determinatum, quod immediate iudicium præcedet, quando scilicet iudicii signa incipient apparere.

AD SECVNDVM dicendum, quòd perfectum desiderium sanctorum non potest esse * unum, sed nihil prohibet, desiderium cõditionatum eorum * unum esse, & tale desideriũ est, quo nolumus expoliari, sed superuestiri. s. si possibile sit, & hoc desiderium à quibusdam uelleitas dicitur.

AD TERTIVM dicendum, quòd hoc est erroneum dicere, quòd aliquis sine peccato originali cõcipiatur præter Christũ, quia illi, qui sine peccato originali cõciperentur, non indigerẽt redẽptione, quæ facta est p Christum, & sic Christus non esset redemptor omnium: nec potest dici, quòd hac redemptione nõ indigeuerunt, quia præstitum fuit eis ut sine peccato cõciperẽtur, quia illa gratia facta est parentibus, ut in eis uitium naturæ sanaretur, quo manente sine originali generare non possent, uel ipsi naturæ, quę sanata est. Oportet autem ponere, quòd quilibet personaliter redemptione Christi indigeat, non solum ratione naturæ. Liberari autem à malo uel à debito absolui non potest, nisi qui debitum incurrit, uel in malum deiectus fuit, & ideo nõ possent omnes fructus Dominicæ orationis in seipsis percipere, nisi omnes debitores nascerentur, & malo subiecti. Vnde dimissio debitorũ, uel liberatio à malo, non potest intelligi, quòd aliquis sine debito uel immunis à malo nascatur: sed quia cum debito natus postea per gratiam Christi liberatur. Nec etiam sequitur si potest sine errore poni, quòd aliqui non moriantur, quamuis non sine originali nascantur, licet mors sit pœna peccati originalis, quia Deus potest ex misericordia relaxare alicui pœnam, ad quam obligatur ex culpa præterita, sicut adulteram sine pœna dimisit, r. Iohãnis. 8. Et similiter potest à morte liberare, qui reatum mortis contraxerunt, cum originali nascendo, & sic non sequitur si non morientur, ergo nascũtur sine originali peccato.

¶ Ly qui sine peccato originali conciperentur non indigerent redemptione per Christum. Hoc iudem sumi debet ad litetam pro taliter concepto non tantum in actu, sed etiã in debito proximo: ita q. ille qui in debito proximo concipe retur in originali, ex q. conciperetur sine illo in actu, indigeret adhuc liberari q. Christum, & consequenter non sequeretur ex hoc, quòd Christus non esset uniuersalis redemptor. Qui enim in debito proximo est, ut cadat in malum, indigetus constat) liberari ab aliquo ne cadat actualiter in illud. Hic est uerus sensus sanctorum doctoris in præsenti loco. Vnde ad hoc denotandum, distinctiuè, applicando hæc prius uniuersaliter dicta, subintulit ly nisi qui debitum incurrit, uel in malum deiectus fuit, & ly non potest intelligi, quòd aliquis sine debito, uel immunis à malo nascatur. Hæc ibi. Videtur, q. quia in periculo casu existens, si à cadendo actualiter seruetur, possit mereri de liberari ex eodem sancto Doctore manifestè cõfirmatur. 1. 16. ar. 2. exam. 3. (Hæc expressius in D. Tho. habentur. 2. 2. q. 106 ar. 1. arg. 2. & 3. Vbi post B. Augustinum affirmat, quòd nõ tantum dimisit nobis Deus peccata, quæ actualiter incurrimus, sed etiam illa, quæ facere potuimus, & th auxilio eius adiuti actualiter non fecimus: & q. inde sumus obligati Deo reddere gratias & de peccatis actualiter dimissis, & de præseruatione à possi-

possibilibus committi. Quod si conciperetur quis absque ordinali tum in actu tum in debito, tunc ille conciperetur de Spiritu sancto, & non indigeret redemptione facta per Christum.

¶ *Corollarium.* Sic ergo cum illa distinctione, dem actu, uel in debito proximo, intelligetur rorum responsum textuale. Non enim probabile est, q. Sanctus Thomas sommiauerit unquã negare quod ibi dicitur: scilicet q. existens in proximo periculo cadendi indigeat liberari ab actua li casu: & consequenter, quòd liberans talem sic periclitatem possit dici uere saluator eius. Voluit autem solũ per hæc habere. q. clarius, magisq. propriè, ac fine aliqua apparentia in contrarium, dicitur quis esse saluator respectu saluæ eius qui actualiter à casum incurrit, in eius periculo erat. Iste modo exponẽdi omnia correspondent solidi tas sentiæ tanti doctoris solita saluatio nis omnes salis per Christum factæ catholica fides, oratio num ecclesiæ possim lu efficacia. Verum autem aliquis de facto actualem casum in originale peccatũ iuxta mentem suam euasisse alias alia quæstio est: quã differentes non est præsentis institutũ: ed 1. 2. q. 81. ar. 3. & 3 par. q. 27. ar. 2. Hunc in. institutum sufficienter dixisse negare nõ hanc q. scilicet nullus potest saluari à debito cadendi in originale, ita q. possit quis non habere debitũ istud, ad hoc, ut Christus uerè dicatur saluator eius.

* Lib. 4. sent. d. 43. §. E.

4md de maiori. Via compendiosior. & magis, uel æqualiter accommoda ad finem non semper, aliter. §. Tunc nihil &c. Nam (ut patet in corp. non est magis nec æqualiter accõmoda ad finem consequendum qui est, adimpletio diuinæ iustitiæ, & diuinæ scripturæ: q. homines mine non morãtur, antequam ad resurrectionem transferantur: licet contrarium esset uia compendiosior.

*In corp. art.

*In hominem incipit Mediatoris Dei aliqd tale habet.

¶ Vtil. pro §. Eccle. &c.

APPENDIX.

EX articulo habes: Primò quomodo per rationem ostenditur resurrectionem futuram. 1. Cor. 15. q. omnes morientur, antequam resurgant. Sicut in Adam omnes moriuntur, ita in Christo omnes uiuificabuntur. Hæc ibi. Vbi loquitur ad litteram, ut patet per totum capitulum, de resurrectione. Vnde uidetur concludere uelle, q. sicut per Christi meritũ omnes, nullo dempto corporaliter resurgent, ita ex demerito Adam omnes, nullo dempto, morientur corporaliter. Item ibid. Quod iterum non omnes mur, sed omnes immutabimur. Hęc ibi. Vbi ex similitudine negatiua omnium, & positiua pullulans, ita dat de resurrectione mortuorũ. videbit. secundum libros q. 15 cos (ut dicit Hieronymus) omnes quidẽ dormiemus. Vbi enim translatio nostra habet oẽs quidẽ resurgemus, libri Græci habent, ut dictum est. Vide q. 75. ar. 2. appen. Non th ex his aliquatur potẽtia absoluta Dei, qn possit hoc debitum mortis actualis ex priuilegio condonare alicui: ut ex ad 3m. coll gitur circa finem.

*Arc præceed.

arnel. in

AD TERTIVM dicendum, quòd Christus non omnes iustificabuntur. Hæc ibi. Vbi loquitur ad litteram, ut patet per totum capitulum, de resurrectione. Vnde uidetur concludere uelle, q. sicut per Christi meritũ omnes, nullo dempto corporaliter resurgent, ita ex demerito Adam omnes, nullo dempto, morientur corporaliter. Item ibid. Quod iterum non omnes mur, sed omnes immutabimur. Hęc ibi. Vbi ex similitudine negatiua omnium, & positiua pullulans, ita dat de resurrectione mortuorũ. videbit. secundum libros q. 15 cos (ut dicit Hieronymus) omnes quidẽ dormiemus. Vbi enim translatio nostra habet oẽs quidẽ resurgemus, libri Græci habent, ut dictum est. Vide q. 75. ar. 2. appen. Non th ex his aliquatur potẽtia absoluta Dei, qn possit hoc debitum mortis actualis ex priuilegio condonare alicui: ut ex ad 3m. coll gitur circa finem.

¶ Secundò hẽc quo gratiã predicta scripturarum, p quã to resurrectionem omnium fuerit esse à morte intimant, & intelligas, & uocatis.

¶ Tertiò uides, quomodo ex ij uerbis Thomistica doctrina hæc & declaretur, & confabidetur.

QVÆST. LXXVIII. ART. I.

CONCL. Omnes resurgent à mortuis in communi resurrectione; nisi aliquibus ex speciali priuilegio gratiæ sit indultum contrarium, sicut & resurrectio accelerato.

¶ Exam. Ly à cineribus. Scilicet eo modo sumpta quo dicetur in ad 2m. Vnde & habebitur, qd huiusmodi incinerationo uocatur resolutio corporis. Quod dicitur ad differentiã resoluuentis corporis ab anima. Ista enim est mors, quãdo uidelicet à corpore diffoluitur anima illa est consequens mortem, quando uidelicet corpus solum resoluitur in suas partes distinctiuè actu, & partes ipsæ resoluuntur in elementa succetiue, & tandem in materiam primam ex qua originaliter primò sunt. Hæc post mortem d ffolutio dicitur corruptio, in ad 1m. & reuertio in puluerem. Gen. 3.

¶ PROB. Quia 1. scriptura facta reformationem corporum præmuntiat (Philip. 3.) 2. iustitia diuina corporum resolutionem

140

Universidad de Deusto
Biblioteca

nem in terram pro pœna peccati inflixit (Gen. 3.) 3. ordo naturæ, exigit illam (patet in ter. ly ipsa enim elementorum comixtio ex motu &c.) 2. Quia (ly nisi &c.) de se patet.

¶NOT. Præsens conclusio subintelligitur exponenda quòd ad primam sui partem eo modo quo præmissa ar. 1. ut acceptatur uelut communior atque securior sanctorumq; dictis cõformior. Clarum. n. est quòd non resoluetur quis in cineres nisi prius moriatur. Vnde quasi designãs hoc ipsum apposuit Sanctus Doctor ly nisi aliquibus ex speciali gratiæ priuilegio sit indultum contrarium. Quod tu intellige in sensu duplici; scilicet uel ante, uel post. Anteriter si ex priuilegio concederetur alicui, quòd non moreretur, quoniam tunc præconcessum, i. in suo illo priori, quod est non mori, intelligitur sibi esse, quòd in cinerem non reuertatur. Post, ut si alicui iam mortuo cõcederetur, quòd corpus suum uel secundum totũ, uel secundum partem corruptionem illam non expectaret (ut etiam hactenus patet de corporibus aliquorum sanctorum.) Quia igitur priuilegia non tollunt legem communem omnibus datam; nec lex communis ligat manus Deo, quin in hoc non possit (absque lætione institiæ) priuilegiare aliquem: ideo concludendo breuibus potest quod omnes de iure communi resoluentur in cineres. Quo & modo pro ar. 1. concludes quod omnes de iure communi morientur.

¶Examen. Ly reformationem, Philip. 3. Hanc uidelicet præcipiẽs sumendo. Duorum enim ibi ab Apostolo dictorum, scilicet & q. reformabis corpus, & quòd ipsum reformatum configurabit corpori claritatis suæ, primum solummodo facit prout sensus textus quoniam ut patet, loquitur de omnibus. Reformatio enim erit omnium corporum; finis uerò ultimus reformatorum corporum, uidelicet q. configurentur claritati corporali Saluatoris nostri, non erit omnium. sed tantum Dino Paulo similium. i. electorum, in quorum persona hoc ultimum dicebat. Rursus. Intelligetextum, per reformationem, præindicatam uoluisse nobis resolutionem. Quis dixisset. Reformatio corporis communiter non datur, nisi eorundem corporum præcedat in cineres resolutio. Ergo per hoc, quod Philip. 3. reformatio omnũ promittitur, offenditur: quòd resolutio omnium communiter erit.

1m de maiori. Exemplar nostræ resurrectionis. R. quòd ad terminum ad quem nõ, quãtum ad terminum à quo § Tunc enim &c. Nam quæstio fit ut de termino à quo ut in nullo patet.

¶Exam. Ly quòd ad terminum ad quem. Pro quanto scilicet concernit tantum illa, quæ pertinent ad uitam naturæ. Nã pro quanto connotat ea, quæ pertinent ad uitam gloriæ, est exemplar resurrectionis solum bonorum. Vide q. 76. ar. 1. ad 4m & q. 75. ar. 2. ad 3m. In iis autem, quæ pertinebunt ad uitam naturæ, continebitur etiam incorruptibilitas. Vndè omnium etiam quantumcunque malorum terminus ad quem resurrectionis erit corporis immortalitas. Vt & in hoc monstretur maius esse Christi donum quam Adæ delictum Rom. 5. quando non tantum destructorum corporũ uitio Adæ iterum constructio fiet dono Christi, sed etiam eis immortalitas, maior quoque quam in Adam, condonabitur. Maior, dico, quàm in Adam; quia corporis eius immortalitas erat solum, q. posterat non mori. 1. par. quæst. 97. art. 1. Sed immortalitas corporum illorum erit, & q. poterunt non mori & quòd non poterunt mori. Hæc dicta sint pro ly termino ad quem, ly corruptionem, scilicet quæ

A D PRIMVM ergo Dicendum, quòd resurrectio Christi est exemplar nostræ resurrectionis quo ad terminum ad quem, non autem quo ad terminum à quo.

A D SECVNDVM dicendum, quòd cineres intelliguntur omnes reliquiæ, quæ remanent humano corpore resoluto, duplici ratione. Primo, qa cõmunis mos erat apud antiquos, corpora mortuorum cõburere, & cineres reseruare. Vnde inoleuit modus loquendi, ut ea, in quæ corpus humanum resoluitur, cineres dicantur. Secundo, propter causam resolutionis, quæ est incendium fomitis, quo corpus humanum radicitus est infectum; unde ad purgationem huiusmodi infectionis, oportet usque ad prima cõponentia corpus humanum resolui, quod autem per incendium resoluitur, dicitur in cineres resolui, & ideo ea, in quæ corpus humanũ resoluitur, cineres dicuntur.

A D TERTIVM dicendum, quòd ille ignis, qui faciem mundi purgabit, poterit statim corpora eorum, qui uiui inuenientur usque ad cineres resoluere, sicut, & alia mixta resoluet in materiã præiacentem.

A D QVARTVM Dicendum, quòd motus non accipit speciem à termino à quo: sed à termino ad quẽ; & ideo resurrectio sãcto rum, quæ erit gloriosa, oportet quòd differat à resurrectione impiorũ, quæ non erit gloriosa penes terminũ ad quem, non autẽ penes terminum à quo. Contingit enim frequenter non esse eũdem terminum ad quem, existente eodem termino à quo; sicut de nigredine potest aliquid moueri in albedinem, & in pallorem.

2m illatio cõclusionis. Ergo &c. R. Negatur illatio §. Nam cineres nunc intelliguntur omnes reliquiæ, quę remanent &c. ut in textu.

¶*Corollarium.* Siue ergo cõburatur corpus, siue non, resoluitur in cinerem. i. resoluitur in quę resolui debet. Vide examen post conclus. Si comburitur, in cinerem ad literam resoluitur: sin autem, etsi non ad literam, nihilominus adhuc resoluitur in cineres & iuxta modum loquendi à consuetudine antiquorum in textu narrata, & iuxta causam resolutionis incendium fomitis appellata.

¶NOT. Cum ante consuetudinem istã antiquorum dictũ homini fuerit Gen. 3. In puluerem reuerteris; aliàs, in cinerem exponente Ecclesia in die primo 40æ. unicuique dicendo: memento homo, quia cinis es, & in cinerem reuerteris: patet, q. uniuersaliter est exposita secunda, quam prima. Cum. n. fomes iam per peccatum causatum in homine esset; cui Deus tunc reuertenti in cinerem prædicebat; sequitur, q. à causa ista resolutionis talis fecerit denominationem cinerum. Rursum. Nota ly radicitus i. usq; ad radices; quòd per hoc datur intelligi, fomitis ardorem tanquã ignis maxime in actuitate urgentis, penetrasse usque ad intima quæque corporis humani; & consequenter quòd totũ corpus, nihil omnino dempto, est infectum. Quod tanè confirmatur Rom. 7. scio, q. non habitat in me, hoc est in carne mea bonum; & quando ibid. uocatur corpus mortis huius; de qua morte prædixerat per totum capitulum, q. erat concupiscentia (secce incendium, de quo text. & quam tandem nominauerat legẽ in membris repugnantem legi mentis, captiuantemque in legem peccati. Ex his patet: q. meritò ex infectione illa, radicitus usque facta textus infert ly unde ad purgationem huiusmodi infectionis &c.

3m de maiori. Mortal. R. sine combustione: non, per combustionem § præsertim si fuerit magna. Quod addo propter minorem propositionem argumenti diluendam tractaliter. Tunc nihil &c. ut patet in textu.

4m maior. Termino à quo respondet terminus ad quem. R. Negatur ista. § Contingit. nã frequenter: nõ esse eundem terminum ad quem, existente eodem termino à quo. Vt si duo homines albi intuentur, propter aliquod accidens, ex albedine. Per experientiam siquidẽ patet: q. unus illorum mutabitur puta in nigredinem, alter in pallorem. Tunc nihil &c. ut patet in textu ly resurrectio sanctorũ, quæ erit gloriosa, &c.

APPENDIX.

EX articulo habes. Primò: quomodo per rationem ostenditur meritò infinitarum à Genes. 3 q. resurrectio omnium erit à cineribus. Puluis es, & in puluerem reuerteris. Hæc ibi. Pro quo uide not. post ad 2um. Item à &c. ut ar. 1. appen. Iam enim dictum est; q. hi duo arreali sunt finitimi ad inuicẽ. Vide not. post prob. Vnde & hic allegata scripturarum debent intelligi cũ illo grano salis proportionaliter; cum quo ibi. Item à Dan. 12. Multi

Multi, qui dormiunt in puluere euigilabunt. Hæc ibi. Multi. i. omnes, q. 75. ar. 2. ad 2um. in tex. & elucid. Item à Iob. 7. ecce nũc in puluere dormiam. Hæc ibi. Et loquitur in persona omnium: sicut etiam quãdo inquit cap. 10. in nouissimo die de terra surrecturus sum. Item ab Eccles. 17. omnes homines terra & cinis. Hæc ibi. Faciunt ad hunc locum etiam allegata in art. 1. in tex. & elucid.

2 ¶Secundò habes quomodo per rationem prædictã scripturarum, pro quanto quod diximus infinuant, & intelligas et tuearis.

3 ¶Tertiò uides quomodo ex iis uicissim Angelica hæc doctrina et declaratur et confoliditur.

ARTICVLVS III.

Vtrũ pulueres illi, ex quibus humanũ corpus reparabitur, aliquam habeant inclinationem naturalem ad animam, quæ eis coniungitur.

ADTERTIVM sic procedi-tur. Videtur quòd pulueres illi, ex quibus corpus humanum reparabitur, aliquam habeant inclinationem naturalem ad animam, quæ eis coniungetur. Si enim [b] nullam inclinationem habent ad animam, eodem modo se habent ad illam animam, sicut alii pulueres, ergo non esset differentia, utrum ex illis, uel ex aliis pulueribus reficeretur corpus animæ coniungẽdum, quod falsum est.

2 Præterea, Maior est dependentia corporis ad animam, quã animæ ad corpus: sed anima separata à corpore; adhuc habet aliquam dependentiam ad corpus, unde retardatur eius motus in Deum propter appetitum corporis, ut dicit, [b] ergo multo fortius corpus separatum ab anima † adhuc habet naturalem inclinationem ad animam:

SED CONTRA, Corpus humanum potest resolui ad ipsa elementa, uel in carnes aliorum animalium conuerti: sed elementa sunt homogenea, & similiter carro leonis, uel alterius animalis: cum ergo in aliis partibus elemẽtorũ, uel animalium non sit aliqua inclinatio naturalis ad illam animam, nec in illis partibus, in quas conuersum est corpus humanum, erit aliqua inclinatio ad animam. Prima per Authoritatem August. patet in Enchi. Corpus humanum, in quãcunque aliorum corporum substantiam, uel in ipsa elemẽta uertatur, in quorumcunque hominum, seu animalium cibum cedat, carnemque uertatur, illi animæ humanę in puncto temporis cedet, quæ ut illud prius fieret, viueret, & cresceret, animauit.

Præterea. Cuilibet inclinationi respondet aliquod agens naturale, alias natura deficeret in necessariis: sed nullo agente naturali, possunt prædicti pulueres eidem animæ iterato coniungi, ergo in eis non est aliqua natura lis inclinatio ad prædictam coniunctionem.

RESPONDEO, Dicendum, quòd circa hoc est triplex opinio. Quidam dicunt, quòd corpus humanum nunquam resolui tur usque ad elementa; & ita in cineribus manet aliqua uis addita elementis, quæ facit naturalem inclinationem ad eandẽ animam. Sed hæc positio cõtrariatur authoritati Aug.* inductæ, & sensui, & rationi, quia omnia composita ex cõtrarijs, possibile est in ea resolui, ex quibus componuntur. Et ideo alij dicunt, quòd illæ partes elementorum in quas humanum corpus resoluitur, retinent plus de luce, ex hoc quòd fuerunt animæ humanæ coniunctæ, & ex hoc habent quandam inclinationem ad animas. Sed hoc iterum friuolum est, quia partes elementorum sunt eiusdem naturę, & æqualiter habent participationem lucis, & obscuritatis. Et ideo aliter dicendum est, quòd [m] in cineribus illis nulla est inclinatio naturalis ad resurrectionem: sed solum ex ordine diuinę prouidentię, [n] quæ statuit illos cineres iterum animę coniungi: et ex hoc prouenit quòd illę partes elementorum iterato coniugẽtur, & non aliæ.

Vnde patet solutio ad primum.

AD SECVNDVM dicendum, quòd anima separata à corpore, manet in eadem natura, quã habebat, cũ corpori esset unita, quod de corpore non contingit, & ideo non est simile.

Ad hoc, quòd resurrectio sit naturalis. Ratio huius ultimi iam prædicta ibi fuerat: quia potentiæ passiuæ huic non respondebat aliqua potentia actiua naturalis; cum tamen potentiæ passiuæ naturali ex suis nobilibus principijs correspondeat semper aliqua potentia actiua innata. 11. Metaphy. ad hoc, ut motus inter huiusmodi potentias attentus possit dici naturalis. Non ergo est naturalis ex suis principijs, sine aliena conditione suæ naturæ solum, ut est sub obedientia superioris agentis Dei. Adhuc facit aliquo modo quæst. 79. ar. 2. ad tertium. Pro quo & uide 3 par. q. 1. ar. 1. ad secundum, & ar. 3. ad tertium; & proportionaliter applica, quoniam ubique miraculosa fiunt actione. Concludi ergo breuiter posse uidetur, quòd illa inclinatio non erit naturalis actu, neque potentia ex suis principijs naturalibus, (ut intendebant opiniones relectæ in textu:) sed naturalis potentia obedientialis.

¶PROB. 1. Quia patet ex reprobatione opinionum prædictarum in textu. 2. Quia (ly sed solum &c.) dicunt pro uidentia statuit, illos cineres iterum animę coniungi.

1m de antecedente. Nullam inclinationem. R. nec naturalem in potẽtia ex sua principis dependente; nec in potentia obedientiali. §. Tunc nihil &cæt. Nam illam habent in potentia obedientiali & consequenter differentia est utrum ex illis, uel aliis pulueribus reficiatur corpus animæ tali uel tali coniungẽdum. Hi enim pulueres ex obedientiali potentia taliter sũt destinati ad hoc corpus pro tali anima, quod non ad aliud pro alia: & sic de pulueribus cæteris.

2m illatio cõclusionis. Ergo &c. R. negatur illatio. §. Non. n. est simile in hoc de anima, & cineribus. Nam

[a] Id habet Aug. lib. 12. super Gen. c. 35. to. 3.

[b] In Ench. c. 88. to. 3.

[m] Al. Conuenit ea.

[n] In arg. Sed contra.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Nam inclinatio naturæ is ad conditionem manet actualiter in anima, propter rationem allatam in textu: quæ tamen inclinatio non actu manet in cineribus, sed potentia obedientiali tantum.

¶Examen, Ly retardatur motus eius in Deum propter appetitum corporis. Retardatione, scilicet quadam extensiua, id est retardatione essentiali, uel intensiua. Ex eo enim, q̃ est finis corpore non fit, ut minus contempletur Deum, & eo fruatur: sed fit, ut beatitudinem suam non possit extendere ad corpus, secundum q̃ corpori conuenire potest. Quam communicationem fiendam aliquando quoniam anima ipsa desiderat: idcirco quasi impedita aliquo modo dicitur retardari motu suo in Deum: quod est largior modo dictũ. De quo inde 1. 2. q. 4. ar. 5 ad 4^m, unde summarie habetur q̃ talis retardatio nõ repugnat felicitati.

3^m ex Iob.

Dominatur & potestas obedientialis nõ, actiua, ut in text. declaratur. Tunc nihil &c. ut patet ex dictis.

¶NOT. Viria dicũtur in pulueribus manere, seu dormire in potentia obedientiali, id est diuinæ, i. iustitiæ ordinẽ: pro quãto sunt deputati cineres illi &c. ut in textu.

APPENDIX.

1 Vtil. pro S. Eccle. I. &c.

Ex articulo hactenus Primo quo modo per rationem ostendas, meritò insinuatum à Rom. 8. q̃ in pulueribus remanebit inclinatio secundum ordinem diuinæ prudentiæ ibi ad commodũ animæ: & hic expectatio creaturæ reuelationem filiorum Dei expectat. Scimus enim q̃ omnis creatura ingemiscit, & parturit usq; adhuc. Hæc ibi. Vbi per expectationem in illis pulueribus q̃s sunt

Thom in 4 d. 44. q. 2. ar. 1. q. 1 & seq.

AD TERTIVM dicendum, quòd uerbũ est illud Iob. 4. nõ in telligendum, quòd nitia actu maneãt in pulueribus mortuorum: sed secundum ordinem diuinę iustitiæ quo sunt deputati cineres illi ad corporis reparationẽ, & quòd pro peccatis commissis cruciabuntur in æternum.

QVAESTIO LXXIX.

De conditionibus resurgentium, & primò de eorum identitate, in tres articulos diuisa.

CONSEQVENTER agẽdum est de conditionibus resurgentium. Vbi prima cõsideratio erit de his quę communiter ad bonos, & malos pertinent. Secunda de his, quæ tantum ad bonos pertinent. Tertia de his, quæ spectant tantũm ad malos. Ad bonos autem, & malos cõmuniter tria pertinent, scilicet ipsorum identitas, integritas, & qualitas. Et primo uidendum est de resurgentium idẽtitate. Secundo, de corporum integritate. Tertio, de ipsorum qualitate.

Circa primum quærũntur tria.

Primo, Vtrum idem numero corpus resurget.

Secundo, Vtrum idem numero homo.

Tertio, Vtrum oporteat eosdem puluereș ad easdẽ partes, in quibus ante fuerant, reuerti.

ARTICVLVS 1.

Vtrum in resurrectione anima idem corpus numero resumat.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur quòd non idem corpus numero anima resumat in resurrectione, 1. Cor. 15. Non corpus, quod futurum est, seminas, sed nudum granũ: sed Apostolus ibi comparat mortem seminationi, & resurrectionem pullulationi, b ergo non idem corpus, quod per mortem deponitur, in resurrectione resumitur.

2 Præterea, Cuilibet formę aptatur materia secundum suam conditionem, c & similiter cuilibet agenti instrumẽtum: sed corpus comparatur ad animam, sicut materia ad formam, & sicut instrumentum ad agentem, cum ergo anima in resurrectione nõ sit eiusdem conditionis, sicut modò est, quia, uel transfertur totaliter in cęlestem uitam, cui inhæsit uiuens in mundo, uel deprimitur in brutalem, si brutaliter in hoc mundo uixit, ergo uidetur, quòd non resumet idem corpus, sed uel cęleste, uel brutale.

3 Præterea. Corpus humanũ usque ad elementa post mortem resoluitur, ut dictum* est sopra sed illæ partes elementorũ, in qua corpus humanum resolutum est, non conueniunt cum humano corpore, quod in ea resolutum est, nisi in materia prima, quomodo quælibet aliæ partes elementorum cum prædicto corpore conueniunt: si autem ex aliis partibus elementorum corpus formaretur, non diceretur idem numero, d ergo nec si ex illis partibus reparet corpus erit numero idem.

4 Præterea. Impossibile est, esse idẽ numero illud, cuius partes essentiales sunt aliæ numero: sed forma mixti, quæ est e essentialis pars corporis humani, sicut forma eius, non poterit eadem numero resumi, ergo corpus non erit idem numero. Probatio mediæ. Illud enim, quod cedit in non ens, non potest idem numero resumi, quòd patet ex hoc q̃ non potest esse idem numero, cuius esse est diuersum, sed esse interruptum, quod est actus entis, est diuersum, f sicut & quilibet alius actus interruptus, sed forma mixtionis cedit penitus in nõ ens per mortem, cum sit forma corporalis, & similiter qualitates contrariæ, ex quibus fit mixtio, ergo forma mixtionis non redit eadem numero.

SED CONTRA est quod dicitur in Iob. In carne mea uidebo Deũ saluatorẽ meũ, ubi loquitur de uisione post resurrectionem, quod patet ex hoc quod præcedit. In nouissimo die, de terra surrecturus sum, ergo idẽ numero corpus resurget.

*Art. ult. præced. q. præsentis ad 2.

a Vide Tho. in 2. sent. d. 18. q. 2. ar. 1. 2. & præcipue 3.

b Lib. 4. ca. 18. circa pr. ac.

c De quo sup. q. 76 art. 8 corp.

d Ratio est quia materia ante formam resumet illa materia post corruptionẽ &c. ut in text. Ex quo dicto q̃ forma respondet, q̃ materia sub illis dimensionibus existẽs, sub quibus erat prius antequam cõtingeret, habet maiorẽ affinitatem ad animam hanc, quam alia.

e Quæ est ultima pars corporis humani

f Conditione, & uel substantialem, uel accidentalem §. Tunc nihil contra. Nam ille cõditio animæ nõ variatur in ordine ad substantiam eius, ad accidentalem: & consequẽter ad hoc, ut corpus respondeat illi, sufficit, quòd diuersificetur accidentaliter, alio scilicet modo se habendo.

1^m illatio cõclusionis. Ergo &c. & negatur illatio. §. Nam similitudo illa non extenditur per omnia, sed &c. ut in text. Ex quo dic, q̃ currit tantum in hoc, quòd alio modo se habebit corpus resurgens.

Refertur apud Arist. lib. 2. de Anima tex. 77.

¶NOT. Insipienti intentionem Apostoli in cap. prædicto patet, quòd non intendit loqui de substantia corporis: sed de modo, seu qualitate: & ad hoc induxit illam similitudinem. Vnde in quibusdam alteraliter, sed dicit aliquis. Quomodo resurgũt mortui quali autem corpore uenient? Vbi notanter quali. Et addicta similitudine de seminibus applicat illam solam ad qualitatem corporis dicens: sic in natura corruptione, surget in incorruptione, seminatur in ignobilitate, surget in gloria, seminatur in infirmitate, surget in uirtute, seminatur corpus animale, surget corpus spirituale.

2^m d^m maiori. Conditiones, & uel substantialem, uel accidentalem §. Tunc nihil contra. Nam ille cõditio animæ nõ variatur in ordine ad substantiam eius, ad accidentalem: & consequẽter ad hoc, ut corpus respondeat illi, sufficit, quòd diuersificetur accidentaliter, alio scilicet modo se habendo.

3^m illatio cõclusionis. Ergo &c. negatur illatio. §. Nam illud, quod intelligitur in materia ante formam resumet illa materia post corruptionẽ &c. ut in text. Ex quo dicto forma respondet, q̃ materia sub illis dimensionibus existẽs, sub quibus erat prius antequam cõtingeret, habet maiorẽ affinitatem ad animam hanc, quam alia.

4^m d^m minori. Quæ est ultima pars corporis humani

A Præterea. Sicut Dam. dicit in 4. lib. Resurrectio est eius, quod cecidit, sed hoc corpus, qđ nunc gerimus, per mortem cecidit, ergo idem numero resurget.

RESPONDEO, Dicendum, quòd circa hanc quæstionem philosophi errauerunt, & quidam hæretici moderni errant. Quidam enim Philosophi posuerunt animas à corpore separatas iterato corporibus coniungi. Sed errauerunt in hoc quantum ad duo. Primo quidẽ quantũ ad modũ coniunctionis: quia quidã ponebant corpori iterum coniungi naturaliter animã separatam per uiam generationis. Secundo, quantum ad corpus, cui coniungebatur; quia ponebãt, quod secunda coniunctio, non erat ad idẽ corpus, quod per mortẽ depositũ est, sed ad aliquid, quãdoque idem specie, quandoque autem diuersum: Ad diuersum B quidem, quando anima in corpore exiitens præter rationis ordinem uitam duxerat. * Vnde trãsibat post mortem de corpore hominis in corpus alterius animalis, cuius moribus uiuendo se conformauit, sicut; in corpus canis propter luxuriam, in corpus leonis p̃p rapinã, & uiolẽtiã & sic de aliis. Sed i corpore eiusdem speciei, quando anima bene in corpore uiuens post mortem aliqua fęlicitate perfuncta post aliqua sęcula incipiebat ad corpus uelle redire; & sic iterum corpori conjungebatur humano. Sed hæc opinio ex duabus radicibus falsis uenit. Quarum prima est, quia dicunt quod anima non contingitur corpori essentialiter, sicut forma materiæ, sed solum accidentaliter, sicut motor mobili, aut sicut homo * uestimento: & ideo ponere poterant, quòd anima præexistebat antequam corpori generato infunderetur in generatione naturali, & iterum q̃ diuersis corporibus uniretur. Secunda est, quia ponebant intellectum nõ differre a sensu, nisi accidentaliter, ut si homo diceretur intellectũ habere præ aliis animalibus, quia in eo propter optimum corporis complexionem uis sensitiua amplius uiget; unde poterãt ponere quòd anima hominis in corpus animalis bruti transiret, præcipue facta immutatione animę humanę ad effectus brutales. Sed illæ duæ præfictæ rõnes destruũtur à Philosopho in lib. de Anima, quibus destructis, patet falsitas prædictæ positionis. Et simili modo destruũtur errores quorundam hæreticorum, quorum quidã in prædictas opiniones Philosophorum inciderunt. Quidam autem posuerunt animas iterato cõiungi corporibus cęlestibus, uel etiam corporibus in modum uenti subtilibus, ut Gregorius de quodam Episcopo Constantiñ, narrat, exponens illud Iob 19. In carne mea uidebo Deum, & cætera: & propter hoc prædicti errores hæreticorum destrui possunt ex hoc, quòd ueritati resurrectionis præiudicant, quam sacra Scriptura profitetur. Non enim resurrectio dici potest, nisi anima ad idẽ corpus redeat, quia resurrectio est iterata surrectio, eiusdem autem est resurgere, & cadere. Vnde resurrectio magis respicit corpus, quod post mortem cadit, quàm animam, quæ post mortem uiuit; & ita, m si non est idem corpus, quod anima resumit, non diceretur resurrectio; sed magis noui corporis assumptio.

*Al. affectus.

*Li. 1. de Ani. text. 150. usq; ad 154.

*Greg. li. 14. Mo. ca. 31.

AD PRIMVM ergo dicendũ, q̃ similitudo nõ currit per omnia, sed quantum ad aliquid. In seminatione enim grani granum seminatum, & natũ non est idem numero; sed nec eodem modo se habet, cũ primo seminatũ fuerit absque folliculis, cũ quibus nascitur: corpus autem resurgens erit idẽ numero, sed alio modo se habens, quia fuit mortale, & surget in immortalitate.

AAD SECVNDVM Dicendum, q̃ differẽtia inter animam resurgentis, & animam in hoc mundo uiuentis, secundũ aliquod essentiale non est, sed secundũ gloriam, & miseriam, quæ differentiam accidentalem faciunt, unde non oportet q̃ aliud corpus numero resurgat, sed alio modo se habens, ut respondeat proportionaliter differentia corporũ differentiæ animarum.

AD TERTIVM Dicendum, q̃ illud, quod intelligitur in materia ante formam, remanet in materia post corruptionem, quia remoto posteriori, adhuc potest remanere prius, oportet autem, ut * Cõmenta. dicit in 1. Physic. & in lib. de substantia orbis, in materia generabilium, & corruptibiliũ, ante formã substãtialẽ intelligere dimẽsiones non terminatas, secũm quas attendãt diuisio materię, ut diuersas formas in diuersis partibus recipere possit: unde & post separationẽ substãtialis formæ à materia adhuc dimẽsiones illæ manẽt eędẽ, & sic materia sub illis dimensionibus exiitẽs, quãcũque formã accipiat, habet maiorẽ identitatẽ ad illud, quod ex ea generatũ fuerat, q̃ aliqua pars aliæ materię sub quacunque forma existens: & sic eadem materia ad corpus humanũ reparãdum reducitur, quæ prius materia eius fuit.

* tib. 1. Physico. tex. 35. Cap. 2. 4. & alit.

AD QVARTVM Dicẽdum, quòd sicut qualitas simplex non est forma substantialis elementi,

Universidad de Deusto
Biblioteca

APPENDIX.

EX articulo hac. Primo quo modo per rationem confundas hæresim Eutychi (Prat. Eutichyani.) dicentis: resuscitatum corpus post resurrectionis gloriam futurũ aere & ventо subtilius, ita ut nec palpari, nec videri possit. Si enim idem numero corpus ut hic efficaciter probatur, resurgens & hoc nunc est palpabile & visibile, patet quòd tunc inde palpabile, & visibile erit.

¶ Secundò habes quomodo per rationem ostendas, meritò illam damnari à Christo Luc. 24. Palpate, & videte, quoniam spiritus carnẽ & ossa non habet, sicut me videtis habere. Et Io. 20. Inser digitum tuum huc, & vide manus meas & affer manũ tuam, & mitte eã latus meũ & noli esse incredulus. Hæc ibi. Vnde patet 9. cum Christus sit causa & exemplar nostræ resurrectionis. q. 76. ar. 1. & sui corpus fuerit palpabile atque visibile, immò & cicatricibus adhuc ingnitum, tanquam idẽ numero se ostẽdẽs 19. corpora mortuorum in resurrectione erunt palpabilia & visibilia, immò & eadem penitus numero. Inde & patet ad hæc 3. 9. negare nõ solum resurrectionem corporum sed eũdem eorundem numero, est incredulitas. ibi à domino exclusa, item à Iob. 19. Determ sur rectorus sum, & in carne mea videbo Deum: quem visurus sum ego ipse & non alius. Hæc ibi. Nota ly nõ alius, scilicet à me. Hæc authoritas patentissimè propositum concludit. Item à facto Imperatoris Tyberij Constantini: qui cernens, beatum Gregorium tunc ad illas partes legatum, potitũ Pontificem convicisse Eutychium laudem de hæresi in positione prædicta, iussitque omburri ipsum libros ista continentes (ut aiunt historiæ.

¶ Tertiò habes quo per rationem prædicta scripturarũ imperatorũ facti, & Pontificis, pro quanto idem numero corpus reassumendum in sinuant, & intelligas, & probes, & tuearis.

¶ Quartò videas quo ex iis virissim Thomistica doctrina, hæc, & declaretur, & consolidetur.

QVÆST. LXXIX.

ART. I.

CONCL. Oportet, q̃ idem homo numero resurgat, & ponere contrariũ, est hæreticum.

¶ NOT. Poterat quidem ista determinatio haberi absoluta ex prædictis sine hoc q̃ moueretur nouus articulus, sed tamen multis obiectionib⁹ in cõtrariũ non potuit satisfieri aperte

Mos Ioan. Gabulit. S. Doctoris.

1 Vitil. p. 3. Fidele. &c.

*Arist. lib. 3. tex. 9.

*In præced. solutione.

*Arist. lib. 2. de Generat. in fin. illius lib.

nasci. m

præsentem statum, ergo non potest mutatione mortis reiterari idem numero.

2 Præterea, Vbi est alia, & alia humanitas, non est idem homo numero, unde Socrates, & Plato sunt duo homines, & non unus homo, quia alia est humanitas vtriusque, sed alia est humanitas resurgentis ab ea, quam nunc habet, ergo non est idem numero. Media probari potest dupliciter. Primo, quia humanitas, quæ est forma totius, non est forma, & substantia, sicut anima, sed est forma tantum; huiusmodi autem formæ cedunt penitus in non ens, & sic non possunt iterari. Secundo, quia humanitas resultat ex coniunctione partium, sed non potest eadem numero coniunctio resumi, quæ prius fuit, quia iteratio identitati opponitur, iteratio enim numerum importat, identitas autẽ unitatem, quæ se non compatiuntur, in resurrectione autem coniunctio iteratur, ergo non est eadem cõiunctio, & sic non est eadem humanitas, nec idem homo.

3 Præterea, Idẽ homo non est plura aãlia, ergo si nõ est idẽ animal, nõ est idẽ unus homo numero, sed ubi non est idem sensus, non est idem animal, quia animal definitur per sensum primum, scilicet tactum, ut patet in 2.° de Anima. Sẽsus autem cum non maneant in anima separata (ut quidam dicũt) non possunt idem numero resumi, ergo in resurrectione non erit homo resurgens, idem animal numero, & sic non idem homo.

4 Præterea. Materia statuæ principalior est in statua, quam materia hominis in homine, quia artificialia tota sunt in genere substantiæ ex parte materiæ, sed naturalia ex forma, ut patet per Philosophũ 2. Physic.° Idem dicit in 2.° de Anima. Sed si statua ex eodem reficiatur, non est eadem numero, ergo multo minus si homo ex eisdem pulueribus reficiatur, non erit idẽ homo numero.

SED CONTRA est quod dicitur Iob. 19. Quẽ visurus sum ego ipse, & non alius, & loquitur de visione post resurrectionem, ergo idem homo numero resurget.

Præterea. Aug.° dicit 8. de Tri. quòd resurgere nihil est aliud, quàm reuiuiscere, si autem idem homo numero rediret ad vitam, qui mortuus est, non dicitur reuiuiscere, ergo non resurget, quod est contra fidem.

RESPONDEO, Dicendum, quòd necessitas ponendi resurrectionem est ex hoc, ut homo finem ultimum, propter quem factus est, ¶ consequatur; quod in hac vita fieri non põt, nec in vita animæ separatæ, ut suprà dictũ est; aliàs esset homo

*Arist. lib. 2. tex. 16.

*Arist. lib. 2 Phys. c. 2. *Lib. 2. de Alia tex. 84

*Arist. præced. in 2ed. 60.

*Lib. 8. c. 1. nõ pro cul à fine.

*Quæst. 75. art. 2. & 3.

nunc contritus, si ad finẽ, ad quem factus est, venire non posset. Et quia oportet quòd illud idem numero ad finẽ perueniat quod propter finem est factum ne in vanum esse factum videatur, oportet, quòd idem homo numero resurgat: & hoc quidẽ fit, dum eadem anima numero eidem corpori numero coniungitur; alias. n. non esset resurrectio proprie, nisi idẽ homo reparetur, unde ponere quòd idem numero non sit qui ¶ resurgit, est hæreticum, derogans veritati Scripturæ, quæ resurrectionem Prædicat.

AD PRIMVM ergo dicendũ, quòd Philosophus loquitur de reiteratione, quæ fit per motũ, uel mutationem naturalẽ. Ostẽdit enim differentiam circulationis, quæ est in generatione, & corruptione, ad circulationem, quæ est in motu cœli, quia cœlũ per motum localem redit idem numero ad principium motus, quia habet substantiam incorruptibilem motam, sed generabilia, & corruptibilia per generationem redeunt ad idem specie, non ad idem numero, quia ex homine generatur semen, ex quo sanguis, & sic deinceps usque quo perueniatur ad hominem non eundem numero, sed specie, unde patet quòd ratio inducta secundum Philosophi intentionem non est ad propositum. Vel dicendum, quòd aliorũ generabilium & corruptibilũ forma non est per se subsistẽs, ut post compositi corruptionem remanere valeat, sicut est de anima rationali, quę esse quod sibi in corpore acquiritur etiam post corpus retinet, & in participationẽ illius esse corpus per resurrectionem adducitur, cũ non sit aliud esse corporis, & aliud animæ in homine, alias esset cõiunctio animæ, & corporis accidentalis: & sic interruptio nulla facta est in esse substantiali hominis, ut non possit idem numero redire homo propter interruptionem essendi: sicut accidit in aliis rebus corruptis, quarũ esse omnino interrũpitur forma nõ remanente & materia sub alio esse remanente. Sed tñ nec ét homo per generationem vltimam reiteratur. n. immutatione naturali. ¶ Ad 1.m nihil &c. Nã loquimur de reiteratione ex supernaturali virtute facta. Vnde non est ad propositum illud philosophi, cũ non attigerit supernaturalia huiusmodi. Ibi ratio respõdetur iuxta primam expositionem sui, siue iuxta secundã incipiẽs in textu ly vel dicendũ q̃ aliquorũ generabilium &c.

*Arist. lib. 2. de Anima tex. 84.

*Arist. lib. 2 Phys. c. 2. *Lib. 2. de Alia tex. 84

*Arist. præced. in 2ed. 60.

*Arist. lib. 2. Physic. tex. 3.

*Mach. 12. Matt. 12. Luc. 14. Ioan. 5. Act. 17. 1. Cor. 15. Ad Phil. 3. Apoc. 20. &c.

¶ NOT. Quòd homo non possit consequi finem ultimũ in vita præsenti, videas declaratum 1. 2. q. 5. ar. 1. Quòd ité in vita animæ separatæ, idẽ q̃ anima separata modẽ Dei (sicut fit nunc à beatis in patria) non possit dici homo p̃prie & perfectè consequitus esse ultimũ finẽ; patet quia anima sola non est homo. 1. part. q. 75. ar. 4.

1.m ex Philosopho.

In arg. 1.

Ratio 2.a

2.m minor.

Alia est humanitas resurgẽtis ab ea, quã nunc habet. Rg negatur illa. 5. ratio negationis assignat. 1. tex. ly qa ergo in resurrectione idẽ numero corpus erit &c. Ad 1.am nõ p ordinem allata in argumẽto respõdetur, & p ordinẽ, in textu incipien

do à ly. 16 ãm procedebat, ac si humanitas esset, & quarũ &c.

3.m cõclusio

2.a In resurrectione ea homo resurgens non erit idem animal numero. Rg negatur illa. 5. Non. n. venit ei esse q̃ anima sint diuersæ in hoc consequenter, q̃ anima sensitiua secũdum substantiã differat in homine ab intellectiua. Hinc essẽt ratio illa argumenti adducta optimè concludit tantum contra illos qui ponũt animã sensibilẽ etc. utin tex. 1. q. in fin.

4.th illa.

AD TERTIVM Dicendum, q̃ ratio illa optimè cõcludit cõtra illos, qui ponũt animã sensibilẽ, & rationalẽ diuersas in homine esse, & secundum hoc anima sensitiua in homine non esset incorruptibilis, sicut nec in aliis animalibus. Vnde in resurrectione non erit eadem anima sensibilis, & per consequens nec idem animal, nec idem homo, si aũt ponamus, q̃ eadem anima secundum substantiam in homine, sit rationalis, & sensibilis, nullas in hoc angustias patiemur, quia animal definitur per sensum, qui est anima sensitiua sicut per formam essentialem, per sensum autem, qui est eius

Universidad de Deusto
Biblioteca

4 illatio cõclusionis. Ergo &c. & negatur illatio §. Nõ enim est similis ratio de anima, & de homine, quæ afferebatur. Na statua dupliciter potest cõsiderari uel secundũ & cut in textu.

*Arist. li. 1. de Anim. tex. 11.

APPENDIX.

Vtil. p S. Eccle. &c.

EX articulo habes primo quomodo per rationem intentas hæresim Trinitariorum (Prat. Trinitarij) dicentiũ, q̃ corpus corruptũ non continuò idem numero resurgeret. Item hæresim Albanensium, & Albigensium (Prat. Albanenses. Albigenses.) Iniquorum animas humanas transire de corpore in corpus. Si enim idem numero homo resurgit, (ut reuera surget) patet q̃ non tenebunt animæ de corpore in corpus discedere, neque in humana corpora.

¶Secundò habes quomodo per rationem ostendas, hæreticũ damnari &c. ut q. 69. ar. 2. & 3. Item à &c. ut 1. par. q. 75. ar. 6. appen. Item à quæstionis huius ar. 1. appen. Item à concil. Toletano 4. loquente de Christo. Venturus est ad iudicium vivorum & mortuorum. Cuius morte & sanguine mundati, remissionem peccatorum cõsequuntur; resuscitandi ab eo in die iudicii. Item ex, qua nunc animamus carne. Hæc est ecclesiæ catholicæ fides. Hæc ibi. Nota ly cuius sanguine mundati, & remissionem peccatorũ consequuntur; q̃ hoc uel ex parte Xpi instituti sanguis tantum, uel etiam ex parte nostri simul. Primo modo mũdati sunt mali, secundo autẽ boni. Et quia concilium resuscitandos utrosque determinat; ideo dictum fuit ac cepit utroque modo dictum. Item proportionaliter, item à cõstitutionibus Apostolicis auctore clementie Papa, & innumeris partibus animæ perficiantur.

Cap. 4. d. 44. q. 1. cõclu. 2.

* Arist. 2. de Anim. 9.

2 Præterea, [h] Diuersitas materiæ facit diuersitatem in numero, sed si pulueres non redant ad eosdem partes, singulæ partes non reficientur ex eadem materia, ex qua prius constabant, ergo nõ erunt eędem numero, sed si partes sunt diuersæ, & totum erit diuersum, quia partes comparantur ad totum sicut materia ad formam, ut patet in 2. Phy. ergo nõ erit idem numero homo, quod est contra ueritatem resurrectionis.

3 Præterea, Resurrectio ad hoc ordinatur, quod homo operum suorum mercedem accipiat, sed diuersis operibus meritoriis, uel demeritoriis diuersæ partes corporis deseruiũt, [i] ergo oportet, quòd in resurrectione quælibet pars ad suum statum redeat, ut pro suo modo præmietur.

SED CONTRA, Artificialia magis dependent ex sua materia, quàm naturalia, sed in artificialibus ad hoc quòd idem artificiatum ex eadem materia reparetur, non oportet quòd partes reducantur ad eundem situm, ergo nec in homine oportet.

Præterea. Variatio accidentis non facit diuersitatem in numero, sed situs partium est accidens quoddam, ergo diuersitas eius in homine non facit diuersitatem in numero.

RESPONDEO, Dicendum, quòd in hac quæstione differt cõsiderare quid fieri possit sine idẽtitatis præiudicio; & quid fiet ut congruentia seruetur. Quantum ergo ad primum sciendum est, q̃ in homine possunt accipi diuersę partes dupliciter. Vno modo diuersę partes totius homogenei, sicut diuersę partes carnis uel diuersæ partes ossis. Alio modo diuersæ partes diuersarum specierum totius heterogenei, sicut os, & caro. Si ergo dicatur, q̃ pars materię redibit ad aliam partem speciei eiusdem, hoc nõ faciet, nisi uarietatem in situ partium, situs autẽ partiũ uariatus, nõ uariata numerũ in totis homogenei, & [m] sic si materia unius partis redeat ad aliam, nullum præiudicium generabitur identitati [n] totius; & ita etiam est in exẽplo de ſa pates, nõ tamẽ uariatur identitas totius carnis brachij. quoniam & pars superior & inferior est eadem numeraliter cum & brachium.

[h] Li. 4. tẽc. d. 12. § 3. post ante.

¶CONCL. 1ª. Si materia unius partis redit ad aliam partem alterius speciei, tunc de necessitate uariatur, non solũ situs partium, sed ęs identitas carũ, si in tota materia, aut aliquid, qđ erat de ueritate naturæ in una, transferatur in aliam.

¶PROB. Quia præsupponitur tanquã clara ex terminis.

¶NOT. Et merito. Nam si hic paluer erat or, & postmodũ redieraro, patet q̃ uariatur species rei: ergo à fortiori & numerus. Vlterius deficies in esse illud, qđ erat de materia ossis: quia quanto plus apponitur de illis pulueribus, q̃ erant prius de ueritate ossis ad carnẽ, tãto magis deficit de esse illo. Sic ergo duplex incommentens sequeretur ex oppositio conclusionis dato: primũ est uariatio identitatis partium: 2m est diminutio unius illarum.

[i] Cancl. f

[k] Lib. 22. de Ciuit. Dei, c. 19. to. 5.

¶Exam. ly sitũ to ta materia, aut aliqd quod erat &c. Per hoc insinuat D. Thomas, q̃ ad identitatem huiusmodi partiũ requiruntur duo simul. Primum q̃ ille pulueres fuerint ossa & 2m, q̃ debeat de ueritatis naturæ humanæ debito redire os, uel secundũ totum, uel secundum partẽ. aliter enim uariatur illud, quod debet esse de ueritate humanæ naturæ. Ergo per hoc cognoscitur ab oppositis insinuat, q̃ si illud secundũ desit, q̃ de necessitate ueritatis naturæ humanæ non debeat redire ad ossa uel os redire ad carnẽ supplendã nulla est uariatio quo ad præiudicandum ueritati naturæ humanæ. Aliud enim est al quid deesse alteri, & aliud est ex aliquo superfluo suppleri aliquid in alio. Potest ergo, sine offensa integritatis alterius, pars pulueris, quæ prius erat os, poni ad carnem pro supplemento, si in resurrectione inueniatur superflua ossi.

[l] Cancl. g

¶CONCL. 1ª. Ablata identitate partium, auferur identitas totius, si loquamur de partibus essentialibus non autem de accidentalibus.

¶PROB. Quia supponitur clara, pro utraque parte.

¶NOT. Et merito. Ex quidẽ quòd ad pr mã partẽ qa sicut totũ resultat ex partibus, & partibus ablatis auferr totũ ita identitas totius est ex identitate partiũ, & ista ablata, auferur & ista. Quo ad secundã uero partem ly si loquamur &c. patet à simili. Nam, sicut accidens adest, & abest præter subiecti corruptionem (ex prædictis) ita identitas, seu uariatio accidentalis potest adesse, uel abesse absque præiudicio identitatis subiecti.

[m] Cancl. h

¶CONCL. 2ª. Secundũ congruentiam, magis probabile est, q̃ & situs partiũ idem seruabitur in resurrectione, præcipue quantum ad partes essentiales & organicas, quamuis forte nõ quantum ad accidentales.

¶NOT. Situs partium licet ſiuxta conclusionem præmissam, nõ uariet identitatem de necessitate: tamen quandam incongruitatem uidetur afferre, ex eo q̃ totalites non correspondere, ita

quòd obiectio illa procedit de partibus organicis, & nõ de partibus similibus.

AD SECVNDVM dicendum, quòd situs diuersus partium non facit diuersitatẽ in numero, quãuis eã faciat diuersitas materiæ.

AD TERTIVM dicendum, q̃ operatio propriè loquẽdo, nõ est partis, sed totius; unde præmiũ nõ debetur parti, sed toti.

[n] Altefert

QVAESTIO LXXX.

DEINDE considerandũ est de integritate corporum resurgentium.

Circa quod quæruntur quinque.

Primo, Vtrum omnia membra corporis humani in ipso resurgant.

Secundo, Vtrum capilli, & ungues.

Tertio, Vtrum humores.

Quarto, Vtrum totũ id, quod fuit in eo de ueritate humanæ naturę.

Quinto, Vtrum quicquid in eo materialiter fuerit.

ARTICVLVS I.

Vtrum omnia membra humani corporis resurgant.

AD PRIMVM sic procedi-tur. Videtur q̃ non omnia

Cõgruentia, quæ in resurrecturis inuenitur.

propriè debentur parti, sed toti propter rationem alterius in textu.

¶Corollarium. Si ergo totus homo resurgat idẽ numero, sustinebit hoc adiungendum præmiũ pro operibus per quæcunque partes factis; licet in reparatis suis partibus per resurrectionẽ non seruatus esset ordo situs illarum.

APPENDIX.

EX articulo habes. Primò quomodo per rationem ostendas meritò inter hæreticũ à &c. ut ar. 1. appen. q̃ pulueres humani per resurrectionem redibunt ad partes corporis quas prius habuẽrunt ita q̃ pulueres carnium ad carnes, ossium ad ossa, nervorum ad nervos, & sic de aliis. Author tacet enim illa, quæ probant resurrectionem fieri ad idem numero corpus. & q̃ homo idem numero resurget, probant rationes præfectus inferius in textu. Nã enim totum esset idem nisi & partes (ut dictum est in corp.) & consequenter identitatem partium probat, quodcunque probat identitatem totius.

¶Secundò hãs quo per rationẽ prędicta scripturarũ, pro quã to q̃ dexterius insinuant, & intelligas, & probes, & tueatis.

¶Tertiò uides, quomodo ex iis uicissim Angelica doctrina, hæc, & declaretur, & consolideturr.

QVÆST. LXXX. ART. I.

CONCL. 1ª. Oportet hominem perfectum resurgere.

¶PROB. Quia oportet in resurrectione, quod i corpus

Universidad de Deusto
Biblioteca

bris fe. dñi proportionem animæ totaliter correspondeat (eum non resurgat nisi secundum ordinem, quem habet ad animam.)

¶NOT. Tunc corpus secundum proportionem correspõdet totaliter animæ, quãdo tot partes habet corpus, quot potentias habet anima ad perficiendum illas. Verbi gratia. Quia anima habet potentias ad audiendum, & audiendum olfaciendum, tangẽdum gustandũ &c. ideo corpus humanum, cui deesset pars receptiua istius non esset perfectum. Sic discurrendo de omnibus, & singulis, tã exterioribus, tum interioribus, corporis partibus. Vult ergo dicere ista conclusio istud idem, quod sequens magis explicabit.

¶CONCL.a. Oportet quòd omnia membra, quæ nunc sunt in corpore hominis, in resurrectione reparentur.

¶Examen. Ly in corpore hominis Scilicet perfecto. Nam corpus alicuius hominis est nunc imperfectum, puta ille à quo abscissa est manus, uel cui erant sunt oculi, uel huiusmodi.

¶PROB. Quia patet ex conclusione prima.

*Deut 32. ¶NOT. Vr dicamur sic in forma. Oportet hominem perfectum resurgere: ergo oportet quòd ea membra, quæ nunc sunt in corpore hominis, reparentur.

*Arist. li. 2. text. 36.

1m d maiori.

Remoto fine, & quo omnis eorum, aliquo modo. Tunc nihil ẽ ea. Licet n. in resurrectione remoueantur finis ignobilium ad generandum (ut argũtur) tamen adhuc remanebit duplex illorum finis. s. ut perfectum esse reciperent, & ut sapientiam Dei repræsentarent ex textu habemus: & colligitur.

¶NOT. Ad hoc ergo ut aliqua res nõ dicatur esse frustra inflicti, quòd unus membra corporis humani resurgent. Remoto enim finis, frustra reparatur id, quod est ad finem, finis autem cuiuslibet mẽbri est eius actus, cum ergo nihil frustra fiat in operibus diuinis, & quorũdam membrorum usus post resurrectionem non competat homini præcipue genitalium, quia tunc neque nubẽt, neque nubẽtur, ergo uidetur q nõ omnia membra resurgent

2 Præterea, Intestina quædam membra sunt: sed non resurgũt, plena enim resurgere non possunt, quia immunditias cõtinẽt, nec uacua, quia nihil est uacuũ in natura, ergo non omnia membra resurgent.

3 Præterea, Ad hoc corpus resurget ut punitẽ de quo qđ anima per ipsum gessit: sed membrum propter furtum amputatum ei, qui postea pœnitentiam agit. & saluatur, non potest in resurrectione remunerari, nec de bono, quia ad hoc cooperatum non est, nec de malo, quia pœna membri in pœnam hominis redundaret, ergo non omnia membra resurgent cũ homine.

SED CONTRA, Magis pertinent ad ueritatem humanæ naturæ alia membra, quam capilli, & ungues, sed ista restituentur homini in resurrectione, ut in litera dicitur, ergo multo fortius alia membra.

Præterea, Dei perfecta sunt opera: sed resurrectio opere diuino fit, ergo homo reparabitur perfectus in omnibus membris.

RESPONDEO, Dicendum, quòd sicut dicitur in secundo de anima, Anima se habet ad corpus non solum in habitudine formę, & finis, sed etiam in habitudine causæ efficientis. Est. n. comparatio animæ ad corpus sicut comparatio artis ad artificiatũ, ut dicitur 13. de animalibus, quic quid autem explicite in artificio ostenditur, hoc totum implicitè, & originaliter in ipsa arte cõtinet similiter ẽt quicquid in partibus corporis apparet, totum originaliter, & quodammodo implicitè in anima continetur. Sicut ergo artis opus non esset pefectũ si artificiato aliquid deesset eorũ quæ ars cõtinet, ita ¶ nec homo posset esse perfectus, nisi totum, quod in anima implicitè continetur, exterius in corpore explicaretur, nec etiã corpus animæ ad plenum proportionaliter responderet. cum ego oporteat in resurrectione corpus hominis esse animæ totaliter correspondens, quia non resurget nisi secundum ordinem, quem habet ad animam rationalem, m oportet etiam hominem perfectum surgere, ut potę qui ad ultimam perfectionem consequendam reparatur, n oportet etiã quòd omnia membra, quæ nunc sunt in corpore hominis, in resurrectione reparentur.

ADPRIMVM ergo dicendũ, quòd membra possunt dupliciter consideran in comparatione ad animam, uel secundum habitudinem materiæ ad formam, uel secundum habitudinem instrumenti ad agentem; eadem enim est comparatio totius corporis ad totam animam, & partium ad partes, ut dicitur in 2. de Anima. Si ergo membrum accipiatur secundum primam comparationem, finis eius non est operatio, sed magis perfectum esse speciei, quod etiam post resurrectionem requiretur. Si autem accipiatur secundum secundam comparationem, sic finis eius est operatio; nec tamen sequitur q quandò deficit operatio, quòd frustra fit instrumentum, quia in strumentum non solum seruit ad exequendam operationem agentis, sed ad ostẽdẽdam uirtutẽ ipsius. Vnde oportebit, quòd uirtus potentiarum animæ in instrumentis corporeis demonstrẽtur, et si nunquam in actum prodeãt; ut ex hoc omnes ẽt Dei sapiẽtia.

ADSECVNDVM dicendum, quòd intestina resurgent in corpore, sicut T & alia membra & plena erunt nõ quidem turpibus superfluitatibus, sed nobilibus humiditatibus.

ADTERTIVM Dicẽdum, quòd actus quibus merẽmur, non sunt propriè loquendo, manus, uel pedis, sed totius hominis: sicut T & operatio artis non attribuitur scientiæ, sed artifici ut principio, quamuis ergo membrum, quod ante pœnitentiam est mutilatum, non sit comperatum homini in statu illo, quo gloriam promeretur; tamen ipse homo meretur, ut totum præmietur, qui ex toto quod habet Deo seruit.

finis remaneat, etiã quod omnes alij tẽ moueantur. Hoc ẽt dictum est supertur, & declaratum distinc. 9. 10.

2m d minori.

Intestina non resurgent. & negatur illa §. Ad probationem dicitur ergo in textu.

3m minor.

Membrum propter furtum amputatum ei, qui postea pœnitentiam agit & saluatur, non potest in resurrectione remunerari. & negatur illa §. Et ratio est, quia ad remunerationẽ sufficit, q ibi homo meretur. Cũ enim ipse ex toto quod habet ab eo seruire Deo meretur præmiari secundũ partes quæ aliàs ibi deberẽtur. Vide rationem prædictorum in textu.

¶NOT. Præmium correspondet meritoris, & meritum magis pensatur ex corde facientis, quam ex opere secundum se. Vnde & Abraham dicitur tantum meruisse in matrimonium, quantum locata in virginitate 2. q. 1. 5. tanta. ad finem, licet quantum est ex opera secundum se magis multum meruerit Ioannes ex, quã Abraham; cũ uirginitas præpõderet matrimonio. Cũ itaque seruit Deo ai qr ex toto, seu eligus intendendo seruire ei ẽt per non seruitium linguæ & oculorum, & tales partes haberet, & doles se non haberet illas ad hoc, ut Deo seruiat, puribus membrorum talibus, ut patet, seruit Deo ex toto ex oculis ex lingua in desiderio suo. Et cum

Quo modo resurgunt præmiata à Deo, & secundum illa, quæ non fuerunt ad exitũ.

cum maximum ex anima magis, ut dictum est, pensetur quàm ex opere exercito: patet quod homo hic merctur simunc etiã non tantum in alijs partibus, quibus actualiter extra seruiuit Deo, sed etiam in partibus hu felicet de lingua & oculis quibus Deo seruiuit in totum, ipse homo meretur, ut totum præmietur, qui ex toto quod habet, Deo seruit.

A

Hoc intendit textus hu. dum dicit ly ta-

ARTICVLVS II.

Vtrum capilli & ungues resurgent in humano corpore.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videtur quòd capilli, & ungues non resurgent in corpore humano, quia sicut capilli, & ungues ex superfluitatibus cibi generantur, h ita urina, & sudor, & aliæ superfluitates, uel fœces, sed hæc non resurgent cum corpore, ergo nec capilli, & ungues.

B

2 Præterea, Inter alias superfluitates, quæ ex cibo generantur, maxime accedit ad naturæ humanæ veritatem semẽ, quod est superfluum, quo indigetur, sed semen nõ resurget in corpore hominis, h ergo multo minus capilli, & ungues resurgent.

C

3 Præterea, h Nihil est perfectum anima rationali, quod nõ sit pfectum anima sensibili; sed capilli, & ungues non sunt perfecti anima sensibili, quia eis non sentimus, ut dicitur in 3. de anima, ergo cum non resurget corpus humanum nisi propter hoc, quod est perfectum ab anima rationali, uidetur quòd capilli, & ungues non resurgent.

D

SED CONTRA, est quod dicitur Luc. 21. Capillus de capite uestro non peribit.

Præterea, Capilli, & ungues sunt dati in ornamentum hominis: sed corpora hominum præcipue electorum debẽt resurgere cum omni ornatu, ergo debent resurgere cum capillis.

RESPONDEO, Dicendum, quòd anima se habet ad corpus E animatum, sicut ars ad artificiatum, & ad partes eius, sicut ars ad sua instrumenta: unde & corpus animatum organicum dicitur: ars autem utitur instrumentis ad operis intenti executionem, & hæc instrumenta sunt de prima intentione artis. Vtitur etiam alijs instrumentis ad conseruationem principalium instrumentorum, & hæc sunt de secunda intentione artis, sicut ars militaris utitur gladio ad bellum, & uagina ad gladij conseruationem, & ita in partibus corporis animati, quædam ordinantur ad operationes animæ exequendas, sicut cor, hepar, manus, & pes, quædam autem ad conseruationem aliarum partium, sicut folia sunt ad cooperturam fructuum, ita etiam capilli & ungues sunt in homine ad custodiam aliarum partium unde m sunt de secunda perfectione corporis humani, quamuis non de prima a, & quia homo resurget in omni perfectione suæ naturæ, pp hoc o oportet, ut capilli, & ungues resurgant in ipso q.

AD PRIMVM ergo, dicendum, quòd illæ superfluitates expelluntur à natura quasi ad nihilum utiles, unde non pertinent ad perfectionem humani corporis. Secus autem est de illis superfluitatibus, quas natura sibi retinet ad generationem capillorum, & unguium, quibus indiget ad membrorum conseruationem.

AD SECVNDVM dicendum, quòd semine non indiget ut ad perfectione indiuidui, sicut capillis, & unguibus: sed solum ad perfectionem speciei.

AD TERTIVM dicendum, quòd capilli, & ungues nutriuntur, & augentur, & sic patet q aliquam operationem participant, quod non posset esse nisi essent partes aliquo modo ab anima perfectæ: & quia in homine non est nisi una anima, scilicet rationalis, constat quòd ab anima rationali perfecta sunt, quamuis non usque ad hoc quòd operationem sensus participent, sicut nec ossa, de quibus cõstat, quòd resurgent, & quòd sunt de integritate indiuidui.

CONCL.a. Capilli & ungues sunt de secunda perfectione corporis humani, quamuis non de prima. 546

¶PROB. 1. Quia anima utitur capillis & unguibus ad conseruationem aliarũ partium (patet ab exemplo de foliis respectu fructuum:) 2. Quia (ly quamuis &c.) anima non utitur his ad operationes suas exequendas (sicut corde, hepate, manu, pede &c.)

¶Corollarium. Ergo ex præmissa hæc facile habetur diffinitio eorũ, quæ sunt de prima, et de secunda intentione naturæ: quod perfectiõ uidelicet, maxime addiungendo textu.

concl. m

CONCL.b. Oportet quòd capilli & ungues resurgant in homine.

¶PROB. Quia homo resurget in omni perfectione suæ naturæ (patet articul. primo.)

concl. p

¶Examen. Ly perfectione suæ naturæ. Scilicet individuali habẽte formam determinatam: ut ex ad secundum, &c. artic. 3. corp. colligitur.

Sic & infra, ar. 5. huius qõ. ad 1.

1m de maiori

Ita. & quantum ad generari non quantum ad esse unde. §. Tunc nihil &c. Non enim omne quod generatur ex superfluitatibus, est superfluum: sed aliquod fit, ut urina, & aliquod non, ut capilli.

2m illatio cõclusionis.

Ergo &c. & negatur illatio. §. Nam aliud est loqui de pertinente ad perfectionem speciei, aliud de pertinente ad perfectionem individui: & conclusio secunda loquitur tãtum de pertinentibus ad perfectionem individui, ut in examine ante ad primum.

3m maior.

Nihil est perfectum anima rationali, quod non sit perfectum anima sensibili. & negatur illa. §. Ratio est, quia anima rationalis perficit aliquas partes usq; ad hoc, quod perfectionẽ ieiius participãt, ut sunt manus, pedes &c. hominis, ut patuit.

*Arist. li. 3. de anima text. 66.

¶Secundò habes: quomodo per rationem gradus scripturarum & pastõ, pro quanto quod diximus insinuant, & intelligas, & probes, & tueatis.

¶ Ternò vides: quomodo ex ijs verbis Angelica doctrina hæc & declaretur, & confolideiur.

Alias instrumẽ

Universidad de Deusto
Biblioteca

al quas verò perficit, sed non usq; ad hoc, q̃ sensum habeant, ut sunt ossa. In signis autem huius, quòd capilli & ungues perficiantur ab anima rationali, est, quòd nutriuntur, & augentur.

APPENDIX.

1 Vtil. p 5. Eccl. &c. EX articulo habes. Primò, quo modo per rationem ostendas, meritò infinuatum directè à scripturis & patribus quòd capilli & ungues resurgent in homine: & hic, ut art. 1. appen. Videlicet, quoniam authoritates illæ utrumq; propositum concludunt, sed illud à fortiori, hoc directè.

¶ Secundò habes: 2 quomodo per rationem prædicta patrũ & scripturarum, pro quanto quod dximus intuimur, & intelligas, & cæteris.

3 ¶ Tertiò videsquo modo ex ijs vicissim Angelica doctrina hæc & declaretur, & confoboretur.

QVÆST. LXXX.

ART. II.

347 *In lib. de spirit. & anima, c. 11. ante med. t. 3. CONCL. 1ª. Quicquid pertinet ad integritatem humanæ naturæ in resurgente, hoc totum resurget.

¶ Examen. Ly in resurgente. Hoc dicitur ad differentiam viventium in præsenti vita. Hic enim pertinent aliqua ad integritatem, vel quasi integritatem naturæ humanæ; ut semen, urina, sudor, & aliæ superfluitates, & fœces quæ ibi in resurgente ad eius integritatem non pertinebunt ex art. 1. ad 1ᵐ. & ad 2ᵐ.

¶ PROB. Quia patet ex prædictis. art. 1. & 2.

concl. m CONCL. 2ª. Humiditati, quæ sunt in recedendo à perfectione huius individui, nulla resurget.

* art. 1. & 2. huius quæ. cor.

¶ Examen. Ly quæ sunt in recedendo &c. Vt declaratur in text. Et sunt in duplici differentia: ibidem.

¶ Ly huius individui. Addifferentiam qualitcunque alterius. Et hoc dicitur propter lac, qui ordinatur ad nutritionẽ alterius individui, & non huius lactantis.

¶ PROB. Quia nulla talium humiditatum est de perfectione individui resurgentis (ut artic. 2. ad 2m. & ad 3m. patet.)

CONCL. 3ª. Sanguis, & alij tres humores, quos natura ordinat ad membra, quæ ex eis generantur resurgent cũ aliis partibus corporis.

¶ Examen. Ly & alij tres humores. Hi sunt pituita, fleg ma, fel, flauum idest colera, fel nigrum, i. melancholia.

¶ Ly quos natura ordinat. Scilicet duplicitet. Ordinat. n. eos ad hoc, vt generẽtur illa: & ordinat ad hoc aliud, vt illa generata cum reliquo corporis ex eis temperamentum rerepiant. His enim quatuor humoribus naturam carnis temperati ars medicinę testatur.

¶ PROB. Quia sanguis, cũ alijs tribus, habet formas determinatas, sicut etiam aliæ partes corporis.

¶ *Corollarium.* Aut ergo nullę partes corporis resurgerent, qd est contra articulos præmissos; aut illi humores simul cum eis resurgent. Nam de similibus idem est iudicium: & prædicta omnia similia sunt in eo, quòd singula habent aliquã formam determinatam.

CONCL. 4ª. Illa humiditas, quæ est in ipso actu transfeundi de forma in formam, non resurget.

¶ PROB. Quia post resurrectionem partes corporis singulæ in suis formis stabilientur, ut una in aliam non transfeat.

¶ NOT. Et hoc: quia omnia corpora resurgentia tam bonorũ, quàm malorum erunt incorruptibilia: & ultra hoc, cessante etiam motu cœli omnes etiam alij motus ex eo dependentes cessabunt, q. 78. ar. 1. corp. & ar. 2. corp.

CONCL. 5ª. Gluten resurget sicut & membra.

¶ Examen. Ly gluten. Quid significet hoc patet in tex.

¶ PROB. Quia gluten est de substantia membrorum.

¶ *Corollarium.* Aut ergo membra nõ resurgent, quod est contra art. 1. aut gluten etiam resurget.

1m ex Apostolo. *Epi. 146. declinando ad fi. tom. 2. Caro & sanguis. 1. Ro. 15. opera uel peccati, uel animalis uitæ: non autem, substantia carnis aut sanguinis. ¶ Tunc nihil &c. ut patet. Nam conclusio loquitur de substantia humorum illorum.

¶ NOT. Ex hoc responso, per contextũ Apostoli ly neq; corruptio incorruptionem approbato, reijciuntur effectus ter hæresis Cerinthi (Prat. Cerinthiani) dicentia post resurrectionẽ homines futuros in voluptate mundi cũ coeuq; ęcentijs, & libidine.

Item illatio cõclusionis. Art. 1. huius q. ad 1. Ergo &c. 2. & concedit illatum, Rando in sensu Apostoli. ¶ Nam per carnem, & sanguinem intelligit corruptionem; quæ nunc dominatur in eis.

¶ NOT. Illa corruptio nunc in eis dominans est transitus, siue transmutatio de una forma in aliam, puta de forma humorum in formam membrorum, ut in cor. & appellatur quidã fluxus & refluxus materialiter factus ar. 2. corp. bi. tertia autem opinio quantum ad aliquid differt &c. & talis corruptio siue humiditas in tali corruptione existens non resurget, ut in 4ª. concl. corp.

2m maior. Humores sunt ad restaurationem deperditi. ¶ & ad integritatem humanæ naturæ, & ad ostensionem nimitis naturalis. ¶ * Tunc nihil &c. Licet enim non resurgant propter restaurationem deperditi (ut arguitur:) resurgent tamen, propter alia duo.

* NOT. Vide ar. 1. ad primum, ut melius intelligas ad huiusmodi responsiones intelligendas inuari possis.

3m de conclusione. Humores nondum sunt perfecti quo ad perfectionem partes maiores corporis: non autem abscisę. Tunc nihil &c. Nam ad rationẽ resurrectionis sufficit, q̃ resurgens habeat animam rationali perfectam, non secundum hunc vel illum modum determinatum, sed secundum aliquem modũ. Vide ar. 1. ad 3m.

APPENDIX.

1 Vtil. p 5. Eccl. &c. EX articulo habes. ¶ Primò, quo pręnõ ostendas, meritò infinuatum tanq; à fortiori, per Luc. 21. q̃ humores resurgent in corpore & ũa, Capillos de capite ut etiam alios pertinere. Ego hoc etiam intuitur, q̃ illa, quę magis habent perfectionẽ habent perfectiõ ab anima rationali quàm capilli, multo magis non peribunt in resurrectione. Ad hanc enim resurrectionem applicanda est illa authoritas, ut fitã constitutionibus Apostolicis authore Clemẽte Papa & martyre, l. 5. c. 8. 1. è à Secundo 1 & 2. appe. Authoritates enim ibi allegatæ propositũ præsens aliquo mõdo concludunt, ut videre est applicando. Ex hoc th, q̃ authoritates liq̃ ponunt humores resurrecturos in corpore, eaue, ne aliquam corruptibilitatem corporibus resurgendis immisceas: propterea q̃ uides in præsenti alterationes, multasq; corruptiones ex humoribus in corpore existentibus generari. Nam sicut utitur anima resurrectio hęc ipsum, ita ut ejectione eadem corruptibilitas omnis ab eis auferatur in perpetuum licet & anima li designet respectu patrorum in caminũ, & honoris nihil purgabili habeantium dictum est q. 24. art. 2. Vnde & directius mõstrat hoc Augustinus in epist. ad Colossenses, inquiens. Forsallis accepta occasione sanguinis urgebit nos molestior persecutor & dicet; si sanguis in corpore Christi resurgentis fuit, erat nõ & pituita, i. flegma, eur non & fel flauum, i. colera, & fel nigrum, i. melancholia? Sed quodlibet horum quisquis addat, corruptionem addere caueat: ne fur fidei sanitatem, castimoniæq; corrumpat. Valet enim divina potentia de illa visibili atque tractabili natura corporum, quibusdam manentibus auferre ejus quas voluerit qualitates: ut absit labes scilicet corruptionis, adsit effigies, adsit motio, absit fatigatio, adsit vescendi potestas, absit esuriendi necessitas. Hæc ibi. Hæc autem, quæ dicit de humoribus in Christo resurgente, dicas & de resurrecturis horibus: q̃ est resurrectio Christi ea & efficiens & exemplaris resurrectionis nostrę. q. 56. ar. 1. Virtute di uina humoribus in corpore resurrecturo

¶ Secũdò habes quo p rõnẽ dicta scripturarũ, & ejus humores resurrecturos in corpore intuimur, & intelligas, & defendas. 2

¶ Tertiò vides, quomodo ex ijs vicissim Thomistica doctrina hæc & declaretur, & confoboretur. 3

QVÆST. LXXX. ART. IIII.

CONCL. 1ª. Secundum primam viam hoc opinionem, resurget tantum illud, quod fuit de veritate humanæ natu- 548

Universidad de Deusto
Biblioteca

ræ individui: & per decisionem, atque multiplicationem ad perfectionem prædictam perueniat in numero & quantitate, individuorum.

¶Examen. Ly prædictam. Vt supra in textu corp.

¶PROB. 1. Quia in resurrectione oportet naturam humanam in sua perfectione reparari (patet at. 1. 2a. Quia (ly & per decisionem &c.) præsupponitur clara ex dictis circa illã primam opinionem: 3. Quia (ly tantum) nihil generatum ex alimento resurget in homine (cũ tale qđ secundum eandem opinionem nõ pertineat ad ueritatẽ humanæ naturæ.)

CONCL. 2ª. Iuxta opinionem secundã resurget totum id, qđ est de ueritate humanæ naturæ principaliter, non autem totum, quod est de ueritate humanæ naturæ secundario.

¶NOT. Quid sit de ueritate humanæ naturæ primo, uel secundario, inde in textu.

¶PROB. 1. Quia præsupponitur clara: 2. Quia (ly non autem totum &c.) de hoc tantum reparabitur, quantum necessariũ est ad quantitatem reintegrandam.

CONCL. 3ª. Idem, quod ponit resurgere in homine secunda opinio, ponit uerũ sed non penitus eadem ratione.

PROB. Quia patet in textu, quo ad utã quæ partem.

¶NOT. 1ª. Pro declaratione primæ partis seruit textus præpositus huic conclusioni: pro declaratione uerò secundæ facit textus subsequens ly ponit enim totum illud &c.

NOT. 2ª. Ex præmissis tribus conclusionibus fiat una resoluta conclusio cõmunis, & ad literam correspondens titulo: quæ sit hæc sequens.

CONC. Totum, qđ est de ueritate humanæ naturæ, resurget in homine.

¶PROB. Quia patet ex dictis (cũ illę tres

*lib. 1. de generat animalium. 18. & 19.

manus uescatur, quæ in substã- F tiam eius transeãt, [h] ergo non resurget in aliquo quicquid fuit de ueritate humanæ naturæ in ipso.

¶4 Si dicatur quòd nõ quicquid est in carne comesta, est de ueritate humanę naturæ, & ita aliquid eorum potest resurgere in primo, & aliquid in secundo, Contra. De ueritate[b] humanæ naturæ maxime uide[t]ur esse illud, quod à parentibus trahitur: sed si aliquis non comedens nisi carnes humana filium generet, [h] oportet quòd illud, quod filius à parente trahit, sit de carnibus aliorum hominum, quas pater suus comedit, quia semẽ est de superfluo alimenti, ut Philosophus* probat in libro de Animalibus, [h] ergo illud, quod est de ueritate humanæ naturæ in puero isto, fuit etiam de ueritate humanæ naturæ in H alijs hominibus, quorum carnes pater comedit.

¶5 Si dicatur, q̃ illud, quod erat de ueritate humanæ naturæ in carnibus hominum comestorũ, non transit in semen: sed illud, quod erat ibi de ueritate humanæ naturæ, non existens. Contra: Ponatur quòd aliquis cibetur solum embryis, in quibus nihil uidetur esse quod non sit de ueritate humanæ naturæ, qa I totum quod est in eis, à parentibus trahitur; si ergo [h] superfluitas cibi conuertitur in semen, oportet quòd illud, [h] quod fuit de ueritate humanæ naturæ in embryis, quæ etiam ad resurrectionem pertinent, postquam animam rationalem perceperunt, sit etiam de ueritate humanæ naturæ in puero, qui ex tali semine generatur, & sic cum non possit idem resurgere K in duobus non poterit in quolibet resurgere quicquid fuit de ueritate humanæ naturæ in ipso.

SED CONTRA, Quicquid fuit de ueritate humanæ naturæ, fuit perfectum anima rationali: sed ex hoc habet corpus humanum ordinem ad resurrectionem, quia fuit anima rationali perfectum, ergo quicquid fuit de ueritate humanæ naturæ, resurget in unoquoque.

Præterea, Si à corpore hominis subtrahatur aliquid, quod est de ueritate humanæ naturę, in ipso non erit corpus hominis perfectum: sed omnis imperfectio hominis tolletur in resurrectione, præcipue ab electis, quibus promissum est Luc. 21. quòd capillus de capite eorum non peribit, ergo quicquid fuit de ueritate humaG næ naturæ, resurget in homine.

RESPONDEO, Dicendum, q̃ unumquodque sicut se habet ad ueritatem, ita se habet ad esse, ut dicitur in 2. *Meta. quòd illares uera est, quæ est ita, ut uidetur † cogitari secũdum actũ, & propter hoc Auic. dicit quòd ueritas uniuscuiusque rei est proprietas sui esse, quod stabilitum est ei, & secundum hoc aliquid dicitur esse de ueritate humanæ naturæ, quia proprie pertinet ad esse humanæ naturæ, & hoc est quod participat formam humanæ naturæ, sicut uerum aurum dicitur, quod habet ueram formam auri, ex qua est esse proprium auri.

Vt ergo uideatur quid est illud, quod est de ueritate humanæ naturæ, sciendum est quòd circa hoc est triplex opinio. Quidam enim posuerunt, quod nihil de nouo esse incipit de ueritate humanæ naturæ, sed quicquid ad ueritatem humanę naturæ pertinet, totum fuit in ipsa institutione humanæ naturę de ueritate eius, & hoc per seipsum multiplicatur, ut ex eo possit semen decidi a generante, ex quo filius generetur, in quo etiam illa pars decisa multiplicatur, ut ad perfectam quantitatem perueniat per augmentum, & sic deinceps, & ita multiplicatum est totum genus humanum. Vnde secundum opinionem hanc, quicquid ex alimento generatur, quàmuis uideatur speciem carnis, aut sanguinis habere, non tamen pertinet ad ueritatem humanæ naturæ.

Alij autem dixerunt, quòd aliquid de nouo additur ad ueritatem humanæ naturæ per transmutationem alimenti in corpus humanum, considerata ueritate humanę naturę in specie, ad cuius conseruationem ordinatur actus generatiuę uirtutis. Si autem ueritas humanę naturę in individuo consideretur, ad cuius conseruationem, & perfectionem actus nutritiuę uirtutis ordinatur, non additur aliquid per alimentum quod fit primo de ueritate humanæ naturę huius individui: sed solum secundario. Ponunt enim quòd ueritas humanę naturę primo, & principaliter consistit in humido radicali, ex quo est prima constitutio humani generis, quod autem conuertitur de alimento in ueram carnem, & sanguinem, non est principaliter de necessitate humanæ naturę illius individui: sed secundario: sed potest esse principaliter de ueritate humanę naturæ alterius individui, quod ex semine illius generatur. Semen enim ponunt esse superfluum alimenti, uel cum admixtione alicuius, *Al. gene quod est primo de veritate humanæ naturę in* generatione,

opiniones conuenisse in hoc.)

¶NOT. Differunt enim ille opiniones tres, non in hoc, sed in declarando terminum hunc, scilicet quid sit illud, quod est de ueritate humanæ naturæ: ut patet discurrenti & intelligenti illas.

1m illa.

ueratione, ut quidam dicunt, vel sine admixtione A eius, ut dicunt alij, & sic quod est humidum nutrimentale in uno, sit humidum radicale in alio.

Tertia opinio est, q̃ aliquid de nouo incipit esse principaliter de ueritate humanæ naturæ etiam in isto individuo, quia non est distinctio talis in corpore humano, ut reliqua pars materialis signata de necessitate per totam uitam remaneat: sed ad hoc indifferenter se habet quælibet pars significata accepta, quod manet semper quantum ad id, quod est speciei in ea: sed potest fluere quantum ad id, quod est materiæ in ipsa, & sic humidum nutrimentale nõ distinguitur à radicali ex parte prin- B cipij, ut dicatur radicale, quòd est ex semine generatum, nutrimentale uero, quod generatur ex cibo: & magis distinguitur ex termino quod radicale dicitur, quod ad terminum generationis peruenit per actum generatiuæ, uel etiam nutritiuæ uirtutis: sed nutrimentale, quod nondũ peruenit ad hũc terminum; sed est ad huc in uia nutriẽdi, & hę tres opiniones in 2.* li Sententiarum d. 30. plenius positæ, & inuestigatæ sunt, & ideo non oportet hic repetere, nisi quantum ad propositum pertinet.

Sciendum est ergo, q̃ secundum opiniones diuersimode ad hanc quæstionem oportet respon- C re Prima opinio per uiam multiplicationis, quã ponit, potest ponere perfectionẽ humanæ naturę, & quantum ad numerum individuorum, & quantum ad debitam quantitatem uniuscuiusque individui, absque eo, quod est ex alimento generatũ, quod quidem non addit nisi ad resistendum consumptioni, quæ posset induci per actionem caloris naturalis, sicut argento apponitur plumbum, ne ex liquefactione consumatur. Vnde cum in resurrectione oporteat naturam humanam in sua perfectione reparari, nec calor naturalis tunc agat ad cõsumptionem humidi naturalis, nulla necessitas erit q̃ resur- D gat aliquid in homine, quod ex alimento sit generatum: sed [m] resurget tantum illud, quod fuit de ueritate humanæ naturæ individui, & per decisionẽ, & multiplicationem ad prædictam perfectionem perueniet in numero, & quantitate*.

*quasi. m

Secunda autem opinio, quia ponit, q̃ eo, quod generatur ex nutrimento, indigetur ad perfectionem quantitatis individui, & ad multiplicationem, quæ fit per generationẽ, necesse habet ponere aliquid de hoc, quod conuersum est in alimentũ resurgere, non tamen totum. sed solum quantũ indigetur ad perfectam reintegrationẽ humanę naturæ, E in omnibus suis individuis. Vnde ponit hęc opinio, q̃ totum illud, quod fuit in substãtia seminis, resurget in illo homine, qui ex illo semine generatus est, quia hoc est principaliter de ueritate humanæ naturæ in ipso, de eo autem, quod postea aduenit per nutrimentum, tantum resurget in eo, quantũ est necessariũ ad perfectionẽ quãtitatis. Sed qa hoc humidum nutrimentale fluit, & refluit hoc ordinæ reparabiẽ, qa illud, qđ primo fuit de substãtia corporis, totum reparabitur, & de eo, qđ secundo, & tertio, & deinceps aduenit, quãtũ necessariũ est ad quãtitatẽ reintegrandã, qđ patet duplici rõne. Pri-

*Aristot. li. 2. to 4. †Al. cognitum.

*lib. 1. text. 88.

mo, quia illud, quod super hoc aduenit, inductum fuit, ut illud, quod primo erat deperditum, repararetur, & ita non ita principaliter pertinet ad ueritatem humanæ naturæ sicut præcedens. Secundo, qa adiunctio humidi extranei ad primum humidũ radicale facit q̃ totum permixtum non ita perfecte participet uirtutem speciei, sicut primũ participabat. Et ponit exemplum Philosophus* in primo de Generatione, de aqua permixta uino, quæ semp uirtutem uini debilitat, ita q̃ in fine ipsum aquosum reddit, unde sicut secunda aqua, quis assumatur in speciem uini, non tamen ita perfecte speciem uini participat, sicut prima, quę in uinum assumebatur, ita illud, quod de alimento secundo in carnem conuertitur, non ita perfecte attingit ad speciem carnis, sicut, quod primo conuertebatur, & ideo non ita pertinet ad ueritatem humanæ naturæ, nec ad resurrectionem. Sic ergo patet, q̃ [p] hæc opinio po- conel. 1 nit resurgere totũ id, quod est de ueritate humanę naturæ principaliter, non autem totum, quod est de ueritate humanæ naturæ secundario. ¶

Tertia aũt opinio, q̃tũ ad aliqd differt à secũda, & q̃tũ ad aliqd conuenit cũ ea. Differt quantũ ad hoc, q̃ ponit totũ, qđ est sub forma carnis, & ossis eadẽ rõne ad ueritatẽ humanæ naturę ptinere, qa non distinguit aliqd materiale signatũ pmanẽs in hoie toto tpe uitæ eius, quod per se pertinet ad ueritatem humanæ naturæ, & aliquid fluens, & refluẽs, quod pertinet ad ueritatem humanæ naturæ solũ propter quantitatis perfectionem, non propter primum esse speciei, sicut secunda opinio dicebat: sed ponit omnes partes, quæ non sunt præter intẽtionem naturæ aggeneratæ, pertinere ad ueritatẽ humanæ naturæ, quãtum ad id, quod habet de specie, quia sic manent, non autem quantum ad id, qđ habet de materia, quia sic fluunt, & refluunt indifferenter, ut ita etiã intelligamus contingere in partibus unius hominis, sicut contingit in tota multitudine ciuitatis, quia singuli subtrahuntur à multitudine per mortem, alijs in loco eorum succedẽtibus. Vnde partes multitudinis fluunt, & refluũt materialiter, sed formaliter manent, quia ad eadẽ officia, & ordines substituuntur alij, a quibus priores subtrahuntur, unde Resp. ysa numero remanere dicitur. Et similiter etiam dum quibusdã partibus refluentibus aliæ reparantur in eadem figura, & in eadem situ, omnes partes fluunt, & refluũt secundum materiam: sed manent secundum speciem, manet nihilominus homo idem numero: sed conuenit tertia cum secunda opinione, quia ponit q̃ partes secundo aduenientes, nõ ita pfecte attingunt ad ueritatem speciei, sicut, q̃ primo aduenerunt, & ideo* idem qđ ponit resurgere in homine conel. 2 secunda opinio, ponit tertia*; sed non penitus eadem ratione*. Ponit enim totum illud, qđ ex semine generatum est, resurgere, non quia alia ratione pertineat ad ueritatem humanæ naturæ, quã hoc, quod postea aduenit: sed quia perfectius ueritatẽ speciei participat, quem ordinem ponebat secũda opinio in his, quæ postea aduenium ex alimento, in quo etiam hæc opinio concordat cum alia.

Universidad de Deusto
Biblioteca

1 millatio conclusionis.

Si ergo &c. R. 1. negatur F
quo §. Nam res naturalis non est id, quod est ex sua materia sed &c. ut in textu.

¶ Examen. Ly ex sua materia. Scilicet transeunte non aũt, per manente. Patet enim q̃ materia, cum sit per se principium rei naturalis (i. Physic.) est de essentia ipsius, & consequenter q̃ ipsa res denominatur à sua materia essentialiter. Cæterum, si de materia tã sciente loquamur, non est sic, quoniam illa in aliã rem transit, & per cõsequens illa secundũ se non possit denominare rem naturalẽ: sed illud, in quod illa transit, denominat eam. Exemplũ ab artificialibus sumito de illa duplici materia. Panis enim non est farina, nec ab ea denominatur, licet factus sit ex farina. Arma verò ferrea denominantur, & sunt ferrum: quoniam ex eo, tanquam ex materia facta sunt. Rõ d̃ similitudo est in dicta: quia una illarum scilicet farina, est materia transiens, altera, scilicet ferrum, est materia permanens. Applica tu modo ad res naturales Rursus. Illud dictum textus ly res naturalis non est id, quod est ex sua materia, sed ex sua forma, intelligendũ posset hoc modo: q̃ scilicet non principaliter est quid ex sua forma. Prima ista expositio est magis ad intentionem contextus, licet utraq; secũdum se sit vera.

Materia duplex.

Ratio 2ª.

Item maior.

Cibus conuertitur in ueritatem humanæ naturæ. R. negatur ista secundũ primã opinionem S. Licet ponebat, q̃ nihil de nouo esse incipit de veritate humanæ naturæ. Vide 1ª. ¶ Sumo textualy tamẽ prima opinio &c.

¶ NOT. Quãdo inquit textus, q̃ prima opinio concedit hãc rõnem, non intendit q̃ concedat, q̃ caro bouis resurgat sed intendit, q̃ concedit, q̃ nihil de alimento generatum resurget &c. id propter tantam hanc abarguentẽ facilitam.

Ratio 2ª.

2m de maiori.

&c. q. quantum ad esse de ueritate humanæ naturæ præcise, non, quantum ad esse determinatum in individuo, ut in tex. Tunc nihil &c. Nam conclusio articuli dicens, q̃ existens de ueritate humanæ naturæ resurget, intelligit de tali individuo.

¶ NOT. Illud quod dicitur de semine in textu fin. facit pro declaratione articuli sedi arg. 1. ly semen non resurget in corpore hominis. Hoc n. dictum, quod & conceditur ibi à respõso, intelligitur secundum declarationem factam in præsenti loco.

3m maior. Potest esse, q̃ aliquid fuit de ueritate humanæ naturæ in diuersis hominibus. R. 1. negatiua. §. secundum primã opinionem loquẽdo ut in textu.

Item consequentia.

Ergo &c. negatur consequẽtia §. in aliquo enim illorum, de quibus in ista fit sermo, resurget illud, quod fuit de ueritate humanæ naturæ. Et hoc licet (secundum opinionem & tertiam: ut patet in textu) respõso sedo ly sed secundum secundam opinionẽ & tertiam unusquisque &c.

¶ NOT. Diligenter aduertẽdum fuit textũ dicta uerba illa, (. nec per hoc aliquid præiudicatur identitati in numero sicut nec &c. Nam hui bene notatis, suadebetis ad mẽtẽ illius intelligẽdũ dicta in q. 79. ar. 1. corp. circa secundã concl. de trãsmutatione superfluiti in una parte ad aliã partẽ. Concludetis igitur hinc, q̃ per talẽ trandatione non seruatur identitas numeralis.

Ratio 2ª.

4m minor.

&c. q. quo cõmedente, in carnes humanas, filium generet; oportet, q̃ illud, quod humanã parit carnem, fit de carnibus alterius hominis, quam pater suus comedit. R. negatur ista §. secundum primã opinionẽ. Nam hæc potest, q̃ semen nõ est ex &c. ut in textu. Ex quo dicit, q̃ ista prima opinio negat probationẽ de argumento adducto ex Philosopho (scilicet, q̃ semen est de superfluo alimenti).

Regula. ¶ In præsolu. & ad 1. & cor.

Item maior.

De ueritate humanæ naturæ maximè uidetur esse illud, quod à patentibus trahitur. §. sic tamen, ut aliquid, unde trahitur, pertineat ad partentes. §. Vt instetur. Tunc nihil &c. vt patet ibidem per secundum responsum

¶ sed secundum aliam duarum opinionum &c.

¶ NOT. Diligenter notato regulam in hoc textu appositã: ut scilicet in materia resurrectionis ista non erratis, neque decipiamini. quod. R. 1. secundum diuersa § ut in tex. Tunc nihil &c. vt patet ibid.

Item

Item de consequentia.

Superfluitas cibi conuertitur in semen. R. negatur ista §. secundum primã opinionem. Vide 2m. responsum ly prima autem opinio hanc obiectionem &c.

¶ Corollarium. Ex omnibus ergo in articulo hucusque dictis absolutè concludendum est 1. quòd illud, quod fuit de ueritate humanæ naturæ, resurget in eo, in quo fuit de illa: uel magis fuit de illa uel primo fuit de illa, si æqualiter in ambobus fuit (ut ad 3m. responsione secunda.)

Ratio 2ª.

APPENDIX.

EX articulo hucces. Primo: quomodo per rationem ostendas, à fortiori, infinitatem meritõ esse à Luc. 21. quòd totum exiles in corpore de ueritate humanæ naturæ resurgere in ipso? & sic. Capellus de capite uestro non peribit Hęc ibi. Capilli enim minus uidentur esse de ueritate humanæ naturæ, quàm plurima alia: & per consequẽs ex hoc, quòd illi resurgent multò magis alia de ueritate huiusmodi existentia. Item à &c. vt ast. 1. 2. & 3. appen.

Thom. in 2. Sẽt. di. 30. q. 1. ar. 2.

Vtil. p S. Eccl. &c.

¶ Secundò habes quomodo per rationẽ prædicta scripturam & patrũ, pro quanto quod dixerunt minuendum, & intelligẽdum, & defendendas.

¶ Tertiò videsquomodo ex ijs vicissim Angelica doctrina hæc & declaretur, & confolidetur.

Aug. lib. 2. de Ciuit. Dei. c. 16. non p̃ cui à prin a p. to. 5. & in Enchir. c. 88. 89. & 90. to. 5.

Magister sent. lib. 4. dist. 44. §. 11.

Al. etiã. QVÆST. LXXX.

ART. V.

349 CONCL. Totum, quod est in homine, resurget, considerata totalitate speciei: non autem resurget totum, considerata totalitate materiæ.

¶ Examen. Ly totalitate speciei. Species hæc attenditur

qui embrys uescatur, & ex superfluo illius cibi generetur alius, illud, quod erit in substantia seminis, resurget quidem in eo, qui ex semine generatur, nisi in illo contineretur aliquid, quod fuisset de substantia seminum in illis, ex quorum carnibus comestis semen generatum est: quia resurgeret in primo, & non in secundo: residuum autem carnium comestarum, quòd non est conuersum in semen, constat quòd resurgeret in primo, utrique diuina potentia impleute, quod deest. ¶ Prima autem opinio hac obiectione nõ arctatur cum non ponat semen esse ex superfluo alimenti: sed aliæ multę rationes sunt cõtra, eam, ut in secũdo libro patuit, distinctione trigesima.

ARTICVLVS V.

Vtrum quicquid fuit materialiter in membris hominis, totum resurget.

AD QVINTVM sic procedi-tur. Videtur quod quicquid fuit materialiter in membris hominis, totũ resurget. Minus enim uidẽtur pertinere ad resurrectionem capilli, quam alia membra: sed h quicquid fuit in capillis totum resurget, & si non in capillis, saltem in aliis partibus, corporis ut Aug. ¶ dicit in litera, 7 ergo multo fortius quicquid in aliis membris materialiter fuit, totũ resurget.

2 Præterea. k Sicut partes carnis secundum speciem perficiũtur ab anima rationali, ita partes secũdum materiam: sed corpus humanum habet ordinem ad reformationem ex hoc, quòd fuit anima rationali perfectum. ergo non solum partes secundum speciẽ, sed ¤ omnes partes secundum materiam resurgent.

3 Præt. Ex parte illa accedit corpori totalitas ex qua parte accedit ei diuisio i partes: sed l di uisio in partes accedit corpori secundum materiam, cuius dispositio est quantitas, secũdum quam diuiditur, ergo & totalitas corporis attenditur secundũ partes materię, si ergo non omnes partes materiæ, resurgent, nec totum corpus resurget, qd est inconueniens.

SED CONTRA. Partes secundũ materiam non manẽt in corpore, sed fluũt, & refluunt, ut patet per illud, quod dicitur in primo de Generatione. Si ergo omnes partes secundum materiam, quæ non manent in corpore, sed fluunt, & refluunt, resurgerent, uel erit corpus resurgentis densissimum, uel erit immoderatæ quantitatis.

Præterea. Quicquid est de ueritate humanæ naturæ in uno homine, totum potest esse pars materiæ in alio homine, q̃ eius carnibus uescitur, si ergo omnes partes secundum materiam resurgant in aliquo, sequetur quòd resurget in uno id quod est de ueritate humanæ naturæ in alio, quod inconueniens est.

RESPONDEO, Dicendum, quòd illud, quod est in homine materialiter, non habet ordinẽ ad resurrectionem, nisi secundum quòd pertinet ad ueritatẽ humanæ naturæ, quia secundum hoc habet ordinem ad animam rationalem, illud autem totum, quod est in homine materialiter pertinet quidẽ ad ueritatem humanę naturæ, quantum ad id, quod habet de specie sed non totum considerata materiæ totalitate, quia tota materia, quę fuit in homine à principio uitæ usque ad finem, excederet quantitatem debitã speciei ut tertia opinio dicit, quæ probabilior inter cæteras mihi uidetur. Et ideo m totum, quod est in homine, resurget, considerata totalitate speciei, quæ attẽditur secundum quantitatem figuram situm, & ordinem partium, non autem resurget totum considerata totalitate materiæ n. Secunda autem opinio, & prima nõ utuntur hac distinctione, sed distinguũt inter partes, quarum utraque habet speciem, & materiam. Cõueniunt autem hę duę opiniones in hoc quòd utraque dicit quòd illud, quod est ex semine generatum, totum resurget, etiam totalitate materiæ considerata: differũt autem in hoc q̃ de eo, quod ex

*Arist. li. de resurgere, ut lect. 1. tatione figuræ non sit Generatione huius non resurget ut brutum, ratione ordinis partiũ non resurget ut mõstrum. Resurget igitur totum habito respectu ad quantitatem, figuram, situm, & partium ordinem, naturæ humanæ cõuenientem. De quantitate illa, vide aliquid. q. 81. art. 2. cor. princip.

¶ Ly totalitate materiæ. Illa materia est illæ partes, quæ fluunt & refluunt in corpore humano.

Et assimilantur hominibus alienus ciuitatis de die in die morientibus, & nouis aduenientibus. Vnde homo partes non manẽt eędem, sed sibi inuicem secundumquoniam secundum deperditionem partium succedunt aliæ ad idem officium in corpore, fiens & de cibus in nobis ut fit; successiuè post priorum mortẽ intrantibus. Videat 4. corp. ly tertia autem opinio quantum ad aliquid differt à secunda, & quantum &c. circa medium.

¶ PROB. 1. Quia totum, quod est in homine, pertinet ad ueritatem humanæ naturæ quantum ad id, quod habet de specie (vt patet) & totum pertinens ad ueritatem humanæ naturæ resurget (ar. 4.) 2. Quia (ly non autem &c.) non totum, quod est in homine materialiter, pertinet ad ueritatem humanæ naturæ, considerata totalitate materiæ (cũ tota materia quæ fuit homine à principio uitæ usque ad finem, excedat quantitatem debitam: vt patet)

*posita a. 3. cor. 1. huius.

† Positæ in 1. huius.

1m de

Universidad de Deusto
Biblioteca

1m de minori. Quicquid fuit in capilli. & faciens augmentũ, tanquam alia pars non autem, cedens tantum in restaurationem deperditi. §. ut declaratur in textu. Tunc nihil &c, ut patet ibidem consideranti.

Vt hoc tendẽ cor. & in cor. sed. arti.

2m maior. Sicut partes carnis secundum speciem perficiuntur ab anima rationali, ita partes secundum materiam. R. sed non eadem ratione. §. secũdum quamcunq; illarum trium opinionum, vt declaratur in textu. Tunc nihil &c. Nam ad hoc, quòd partes resurgant, exigitur ut perficiantur ab anima rationali, non quolibet modo, sed modo conueniẽti speciei humanæ.

3m de minori. Sed diuisio. R. accepta secundum dimensiones interminatas: non, secundum terminatas. §. Tunc nihil &c, Non enim ex diuisione quæ fiunt ad propositum sequitur inconueniens illud (vt arguens credebat) secũdum quòd declaratur in textu.

*Loco citato in arg.

¶Examen. Ly dimensiones interminatas: vide q. 79. art. 1. ad 3m. pro huius capitis intuendo.

APPENDIX.

Vtil. p. 5 Eccl. &c. * Poenam in cor.

EX articulo habes. ¶Primò quo modo per rationem ostendas, meritò insinuatum esse à 1. Corinth. 15. quòd totũ materialiter in membris hominis existẽs

*Aristote les lib. 1. text. 35. & 36. & 37.

resurget: & sic. Resurgent mortui incorrupti. Hæc ibi. Ac si dicat, nihil de requisitis illorum naturę, deficiet in eisdem resurgentibus. Alioqui corruptio interueniret. Vbi notat quòd corruptio alicui* rei prius existenti dicitur ei aduenire; quãdo sibi subtrahitur aliquid, quod habebat. Item a constitutionibus Apostolicis authore Clemente Papa & martire, alimento generatur, nihil resurgere ponit prima opinio. Secũda uero aliquid eius resurgere ponit, & non totum, ut ex dictis *patet.

Ad primvm ergo dicendum, quòd sicut quicquid est in aliis partibus corporis, resurget considerata totalitate speciei, non autem considerata totalitate materiæ, ita etiã est de capillis. In alijs autem partibus aduenit aliquid ex nutrimento, quod facit augmentum, & hoc computatur, ut alia pars considerata totalitate speciei, quia obtinet alium locum, & situ in corpore, & subsstat aliis partibus demensionis. Aliquid autem aduenit, quod non facit augmentum, sed cedit in restaurationẽ deperditi nutrido, & nõ cõputatur, vt alia pars totius considerati secundum speciem, cum non obtineat alium locum, uel situm in corpore, quàm pars, quæ defluit, tenebat, quamuis posset alia pars computari, consiederata totalitate materię, & similiter est de capillis.* Augustinus ergo loquitur de incisionibus capillorum, quæ erant partes facientes augmentum, & iõ oportet quòd resurgant, non tamen in quantitate capillorum, ne sit quantitas immoderata, sed in aliis partibus, ut necessarium iudicabit diuina prouidẽtia: uel loquitur in casu illo quãdo aliis partibus deficiet, tunc enim eorum defectus poterit ex superfluitatibus capillorũ reparari.

Ad secvndvm dicendum, quòd secũdum tertiam opinionem* eædem sunt partes secundum speciem, & secundum materiam. Non enim illa distinctione utitur Philosoph. in primo de generatione, ad distinguendum diuersas partes, sed ad ostendendum, quòd eædem partes possunt considerari secundum speciem, quantũ ad illud, quod est formæ, & speciei in ipsis, & secundum materiam quantum ad illud, quod subest formæ, & speciei: constat autem quòd materia carnis non habet ordinem ad animam rationalem, nisi inquantũ est sub tali forma, ideo ratione eius habet ordinẽ ad resurrectionem. Sed prima, & secunda opinio, q̃ *ponunt alias esse partes, quæ sunt secundum speciem, & alias quę sunt secundum materiam, dicunt, quòd anima quamuis vtrasque partes perficiat, tamẽ perficit partes secundum materiam mediantibus partibus secundum speciem, & ideo non habent equaliter ordinem ad resurrectionem.

*Ibidẽ p. 5 lib. 5. cap. 8. Omnipotens Deus excitabit nos cũ omnibus, qui à principio dormierunt, tales quales modo sumus, præsens situs figura, nil mancũ habentes. Quamuis enim in mari moriamur, quamuis in terra differeam̃ur, quamuis à feris, uel abaubus laniemur, tamen excitabit nos uirtute suas quoniã mundus totus dei manu continetur. Hæc ibi. Vbi subly figura, intelligenda quantitatem, situm, & ordinem partiũ, de quibus in corpo. Item à Luc. 21. Capillus de capite uestro non peribit. Et à &c. vtar. 12. & 3. appens. Inde enim trahitur propositum.

Ad tertivm dicendum, q̃ in materia generabilium, & corruptibilium dimensiones interminatas oportet intelligere ante receptionem formæ substantialis, & ideo diuisio, quæ est secundum huiusmodi dimensiones, proprie pertinet ad materiam, sed quãtitas completa, & terminata aduenit materię post formam substantialem, unde diuisio, quæ est, uel fit secundum dimensiones terminatas, respicit speciem, præcipue quando ad rationem speciei pertinet de terminatus situs partium, sicut est in corpore humano.

QAESTIO LXXXI.

De qualitate resurgentium, in quatuor articulos diuisa.

DEINDE considerandũ est de qualitate resurgentium.

Circa quod quæruntur quatuor.

Primo, Vtrum resurgent omnes in ętate iuuenili.

Secundo, Vtrum in æquali statura.

Tertio, Vtrum omnes in eodem sexu.

Quarto, Vtrum in uita animali.

ARTICVLVS I.

Vtrũ omnes resurgent in eadem ætate.

AD primvm sic proceditur. Videtur quòd non omnes resurgent in eadem ætate, scilicet iuuenili. Quia Deus resurgentibus præcipue beatis nihil subtrahet, quod ad perfectionem hominis pertineat, sed ætas pertinet ad perfectionem hominis, cum sectus

(PROB. Quia homo resurget absque defectu humanæ nat. fuit conso meitur suæ primæ institutioni à Deo.)

1m de minori. Sed ætas. R. considerata, secundum q̃ est mensura sapientiæ animæ non, secundum quòd dicit constitutionem corporis. §. Tunc nihil contra. Non enim senectus, pro quanto dicit sapientiam, auferetur à beatitudine pro quanto dicit cõstitutionem corporis senectut: cõformem, hoc est defectuosam.

¶NOT. Ob hoc legitur in Apocalipsi de senioribus in cœlo repertis. Intellige ergo dictum illud de senioribus, eo modo quo quantum ad sapientiam ibi repertam; secundum quẽ modum, & omnes beati possunt dici senes. Cæterum seniores aliqui sunt alijs; secundum quod magis appropinquant Deo per fruitionem.

2m d maiori Ætas. R. sumpta quantum ad numerum annorum uniuersum, quantum ad ætatem ex ipsis annis in corpore humano relictam. §. Tunc nihil &c. Non enim conclusio intelligit de ætate iuuenili in primo statu, sed in secũdo eo modo, quo & de Adamo dicimus, quod creatus fuit in ætate iuuenili.

*q. præc. ar. 4. cor. †Arist. li. 1. text. 88. *li. 22. de Ciui. Dei cap. 15. a medio, & trade in glo. Hay monis su per illud ad Ephes. 4. donec occurrã. & in glo. ord. ibi. & Mag. li. 4 Sent. dist. 44 §. A.

¶Corollarium. Ergo non omnes, qui resurgent, erunt annorum triginta tũ: quasi quòd illud tẽpus præteritum à quoquam puero non resurgerent in hac ætate, sed omnes dicuntur, surgere in ætate triginta annorum ratione vigoris & perfectionis repertæ in ætate illa.

¶Examen. Ly ultimæ. Ideſt summæ. Eo modo, quo dicitur, quis facere ultimum de potentia. Summæ, inquam, in genere humano.

¶Ly statum. Scilicet totum ætatis humanæ. Ad ipsum cui ætatis antecedentia motus terminatur & ab ipso incipit motus subsequentis: ut in textu. Ideo illa status potest uocari terminus communis totius ætatis hominis.

¶PROB.

3m d maiori Magis fuit de ueritate humanæ naturæ. R. quantum ad terminum complementi, non quantum ad efficaciam ueretũ alimenti aliquo modo. §. Tunc nihil &c. Nam in iuuenibus est perfectior ueritas humanæ naturæ, quantum ad terminum complementi ut patet ex reductione illius, quod fuit in præcedenti ætate ad ipsam iuuenilẽ, secundum quòd declaratur in textu. Ex

*resurr. m

nectus sit uenerabilis ætas, ergo senes non resurgent in ætate iuuenili.

2 Præt.[b] Aetas computatur secundum mensuram temporis præteriti: sed impossibile est tempus, quod fuit præteritum, non præteriſſe, ergo impossibile est eos, qui maioris ætatis fuerunt, ad ætatem iuuenilem reduci.

3 Præterea, Illud, quod[b] magis fuit de ueritate humanæ naturæ in unoquoque, maxime resurget in ea: sed quanto aliquid primo fuit in homine, tanto videtur magis ad ueritatem humanæ naturę pertinuisse, quia in fine propter ueritatem speciei debilitatam cõparatur uino aquoso corpus humanũ, * ut patet p Philosophum in primo de generatione, ergo si omnes debent in eadem ętate resurgere, magis decet, quod resurgant in ætate pueritli, quàm iuuenili.

Sed contra est, quod dicitur Ephes. quarto: Donec occurramus omnes in perfectum uirum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi, sed Christus resurrexit in ætate iuuenili, quæ circa 30. annos incipit, ut Aug.* dicit, ergo, & alij in ætate iuuenili resurgent.

Præterea, Homo in maxima perfectione naturę resurget: sed natura humana perfectißimum statũ habet in ætate iuuenili, ergo in illa ætate, resurgẽt omnes.

Respondeo, Dicendum, quòd homo resurget absq; omni defectu humanę naturæ, quia sicut Deus humanam naturam absque defectu instituit, ita finẽ defectu reparabit. Deficit autem humana natura dupliciter. Vno modo, quia nondum perfectionem ultimam est consecuta. Alio modo, quia iam ab ultima perfectione recessit. Et primo modo deficit in pueris, secundo modo deficit in senibus. Et ideo [m] in utrisque reducetur humana natura per resurrectionem ad statum ultimæ perfectionis, qui est in iuuenili ætate[n], ad quem terminatur motus augmenti, & à quo incipit motus decrementi.

*Tho. 4. dist. 44. q. 1. ar. 1. q. 1. & seq.

A quo dicitur ad illa authoritas philosophi de uino aquoso, uerificatur de naturæ debilitate quo ad efficaciam conuersionis alimenti aliquo modo, puta in augmentum melioremdigestionem, & huiusmodi.

APPENDIX.

EX articulo habes. ¶Primò quo modo per rationem ostendas, meritò esse insinuatum à Philip. 3. quòd omnes resurgent in ętate Christo conformi. i. iuuenili & fin. Saluatorem expectamus, qui reformabit corpus humilitatis nostræ configuratum corpori claritatis suæ. Hæc ibi. Vbi per ly configurationem intelligitur etiam conformitas ætatis prædictæ. Item ab Ephes. 4. Donec occurramus omnes in perfectum uirum, in mensurã ætatis plenitudinis Christi. Hæc ibi. Vbi per ly in mensuram ætatis, cum iuxta articuli prætentis declarationem in ad 2m, intelligatur principaliter uigor & perfectio ad quam ætatem importata, aduertas quòd Christi amor erga nos tam intensus offenditur ibi ab Apostolo, ut pro nobis uoluerit dare pretium sanguinis sui in summa perfectione. i. in iuuenili ætate existens quamuis sufficiens fuisset illud pretium, si etiam in alia ætate soluisset illud, hæc tunc tantus amor, nõ sic appareret, nec tantum documentum. Videlicet: quòd quando uult homo aliquid in Dei seruitũ dare, debet semper nobiliora exhibere, non minus nobilia & chara.

Vtil. p. 5 Eccl. &c.

¶Secundò habes: quomodo prædicta scripturarum, pro quanto quod diximus insinuant, & intelligas, & intelligi. & meant.

¶Tertiò videsquomodo ex ijs uicißim Angelica doctrina hæc & declaretur, & confoldetur.

QVÆST. LXXXI. ART. II. 551

CONCL. 1m. In resurrectione non tantũ sub forma attendendũ est ibi resurrecturi, quod cõpetit gẽri in corpore naturali speciei, (dẽ pondus q̃ quod competit tunc gestione individui. stant.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ PROB. Quia in resurrectione nõ reparabitur humana natura solùm quantum ad idem specie, sed etiam quantum ad idē numero. (q. 79. art. 2.)

† Arist. li. 2. text. 41.

¶ CONCL. 2ª. Non omnes resurgent in eadem quantitate: sed quilibet resurget in illa quantitate, in qua fuisset in termino augmenti: si natura nõ errasset, vel defecisset, quod autē superasset, vel deficit in homine refecabit, vel supplebit diuina potentia.

¶ NOT. De illis terminis in conclusione, de quantitate duplici hoc est, speciei, & individui: vide declarationem huc textualem.

¶ PROB. Quia patere potest per suppositum.

1m illatio cõclusionis. Ergo &c. & negatur illatio §. Nõ enim est eadem ratio de quantitate illa duplici in argumento adducta: ut patet. consideranti textum.

2m d̄ minori Cui. &c. a natura individui. §. Nã quantitas huius individui non solum &c. ut in textu.

3m maior. Quantitas resurgentis non potest esse proportionata virtuti naturali, quæ primò corpus formauit. R. negant illa §. Ad rationem dicitur, quòd illis, qui non potuerunt virtute naturæ perduci ad debitam quantitatem, diuina virtus supplebit.

APPENDIX.

1 Vide p. 5. Eccl. &c. EX articulo habes. Primò quomodo per rationem ostendas meritò insinuasse ab Ezechiele 37. quòd non omnes resurgentes erunt eiusdem staturæ: & sic. Erant multa ossa valde super fasciem, & accesserunt ossa ad ossa unumquodque ad iuncturam suam. Et vidi, & ecce super ea nervi & carnes ascenderunt, & extenta est in eis cutis desuper. Hæc ibi, ubi nota ly unumquodque; ad iuncturā suam. Clarum est, q̄ illa ossa mortuorū, de quibus ibi loquitur, non erant eiusdem quantitatis dimensiuæ. Vnde cùm in resurrectionis præparatione, de qua ibi propheta Ezechiel, unumquodque ex ad iuncturam proprià sui corporis committetur, patet, & q̄ mortui illi resurgentes diuersæ staturæ erunt: & quòd Ezechiel, per hunc modum loquendi, narram staturam in resurrectionis generaliter designauit. Item à cõstitutionibus Apostol. circuitq. 80. ar. 5. appen. Vbi nota ly tales, quales modo fuimus, & nota ly pręsentis figura. Quæ vtique aliquid clarius dicta potest, pro illo propósito.

¶ Secundò habes: quomodo per rationem & interimas, & oſtendas esse, per hunc allegata in ratio damnatum, errorem Origenistarum (Prat. Originistæ) dicentium: quòd in resurrectione corpora hominum erunt rotunda, & orbicularis specie existabunt tur.

¶ Tertiò habes: quo modo per rationem prædicta patrum & scripturarum, pro quanto quod dixerunt, & intelligas, & tueatis.

¶ Quarto vides quomodo ex his vicissim Angelica doctrina hæc, & declaretur, & confoliderā tur.

QVÆST.

rabitur humana natura solum quantum ad idem specie, sed quantum ad idem numero, & ió in resurrectione non solum attendum est quod competit naturæ speciei, sed quod competit naturę individui. Natura autem speciei habet aliquam quātitatem, quam nec excedit, nec ab ea deficit absq; errore, quæ tñ quantitas habet aliquos gradus latitudinis, & non est accipienda secundum unam mensuram determinatam. Vnumquodque autem individuum in specie humana, assequitur infra terminos illius latitudinis aliquē gradum quantitatis, quæ competit naturæ individui, & ad hanc producitur in termino augmenti, si non fuit aliquis error in opere naturæ, per quem fit aliquid additum, uel subtractum prædictę quantitati, cuius quidem mensura accipitur secundum proportionabilitatem caloris extendētis, & humidi extensibilis, quod non est eiusdem virtutis in omnibus: & ideo nõ omnes resurgent in eadem quantitate, sed quilibet resurget in illa quantitate, in qua fuisset in termino augmenti, si natura nõ errasset, uel defecisset: quod autē superest, uel deficit in homine, refecabit, uel supplebit diuina potentia.

ADPRIMVM ergo dicendum, quòd iā patet ex dictis, * quòd non dicuntur omnes in eadem ætate resurgere, quasi in omnibus competat eadem quantitas durationis, sed quia idem status perfectionis erit in omnibus, qui quidem status saluari potest in magna, & in parua quantitate.

ADSECVNDVM dicendum, q̄ quantitas huius individui non solum rūdet formæ speciei, sed etiam naturæ individui, & ideo ratio non sequitur.

ADTERTIVM dicendum, q̄ quantitas resurgentis non proportionatur virtuti reparanti, quia illa non est de natura corporis; neque omnibus secundum illum statum, in quo sunt ante, resurrectionē sed naturæ, quam primo individuum habebat: tamen si virtus formatiua propter aliquem defectū non poterat perducere ad debitam quantitatem, quæ competit speciei, diuina virtus supplebit in resurrectione, defectum, sicut patet in nanis: & ea dem ratio est in illis, qui immoderatæ magnitudinis fuerunt vltra debitum naturæ.

conci. m

conci. n

¶ Secundò habes: quomodo per rationem & interimas, & oſtendas esse, per hunc allegata in ratio damnatum, errorem Origenistarum (Prat. Originistæ) dicentium: quòd in resurrectione corpora hominum erunt rotunda, & orbicularis specie existabunt tur.

¶ Tertiò habes: quo modo per rationem prædicta patrum & scripturarum, pro quanto quod dixerunt, & intelligas, & tueatis.

¶ Quarto vides quomodo ex his vicissim Angelica doctrina hæc, & declaretur, & confoliderā tur.

QVÆST.

QVAEST. LXXXI. ART. III.

CONCL. Sicut resurgent homines in diuersis staturis, ita in diuersis sexibus, & quamuis sit differentia sexuum, de erit tamen confusio mutuæ vsionis.

¶ PROB. Quia talis diuersitas vtriq; competit perfectioni ipsi speciei tūm individui (vt patet) 2. Quia (ly & quamuis &c.) libido incitās ad turpes actus non aderit.

¶ NOT. In communi resurrectione auferetur ab electis eriā fomes radicitus: ex consequenti cum ipse sit instinctus ad malum, præsertim concupiscentiæ (vt colligitur ex Rom. 7. adiuncta declaratione maximè Concilij Trid. sess. 5. decret. de peccat. origin. ibi, Manere &c. si quis vlque ad ly si quis cōtrarii oēm pri n ēipatum. sentiēt, anathema sit:) clarè sequitur veritas textus, scilicet quòd tunc aberit ille libido incitans ad turpes actus.

Fomes tollit oſnõ i corpore beator d.

*Gl. ordi. sup illud 1. Cor. 15. Cū euacuauerit oēm pri n ēipatum.

1m ex Ephes. 4. In virum &c. probat dicit autem virum autem non virum, se xum virilem. § Tunc nihil &c. ut patet ex se.

¶ NOT. Vir dicitur à virtute, quam secundum Tullium, licet imponatur ad significandum marem: ex eo quòd in maribus ordinariè apparet maior virtus, seu vinctas, & fortitudo animi quàm in mulieribus. Vnde dicendū quòd ly vir, ut à quo, non significat sexū, sed ut ad quod. Hinc est quòd & mulieres aliquæ propter magnanimitatem animi atque gestorum dictæ fuere viragines, quasi participantes illud, à quo viri denominantur.

*Lib. 2. de Generatione Animalium c. 1. & Sup. q. 52. art. 1. ad 1.

†Li. 22. de Ciui. Dei c. 17. non procul à prin. 1. f.

2m illatio conclusionis. Ergo &c. & negatur illatio §. Nam post resurrectionem in mulieribus non reperietur imbecillitas naturæ, neque pusillanimitas animorum, aut debilitas corporis, seu infirmitas defectus & rationis; propter quæ illis nunc subiectio conuenit (vt arguitur.)

¶ Cornelius. Ergo (ut ex textu habetur) tunc mulieres erunt æquales viris: immò & aliquæ superiores in ea diuersitate maiorum: non obstante diuersitate sexus.

3m de maiori. Præter intentionem &c. R. particularis & vniuersalis. §. Tunc nihil &c. Nam quamuis fœminæ generatio sit præter intentionem &c. vt in textu.

ARTICVLVS III.

Vtrum omnes resurgens in sexu virili.

AD TERTIVM sic proceditur. Videtur quòd omnes resurgent in sexu virili. Quia dicitur Ephes. 4. quòd omnes occurremus in virum perfectum, & cætera, ergo non erit nisi sexus virilis ibi.

2 Præterea. In futuro omnis prælatio cessabit, ut dicit gl. 1. Cor. 15. sed mulier ordine naturali subdita est viro, b ergo mulieres non resurgent in sexu muliebri, sed virili.

3 Prærerea. Illud, quod est occasionaliter, & præter b intentionem naturæ inductum, non resurget, quia in resurrectione omnis error cessabit, uel tolletur: sed sexus muliebris est præter intentionem naturæ inductus ex defectu virtutis formatiuæ in semine, quæ non potest perducere materiam concepti ad formam virilem, unde dicit Philosophus 16. * de Animalibus, quòd fœmina est mas occasionatus, ergo sexus muliebris non resurget.

SED CONTRA est, quod dicit Augustinus † 22. de Ciuitate Dei, Melius sapere uidetur, qui vtrumque sexum resurrecturū esse non dubitant.

Præterea, Deus reparabit in resurrectione, quod in homine fecit in prima conditione, sed ipse fecit mulierem de costa uiri, ut patet Genes. secundo, ergo ipse sexum fœmineum in re-

A APPENDIX.

EX articulo habes. ¶ Primò quòd per rōnē interimas erroré Arrhenorum (vt refert Guido, & magistrat D. Augustinus de Ciu. Dei, lib. 22. c. 17. quem errorem Alfonsus Castrus tit. Resurrectio. 1. habet, p hæreticū dicentium, q̄ resurrecturi sunt omnes homines in sexu virili, nullumque fore post resurrectionem fœmineum sexum.

1 Vide p. 5. Eccl. &c.

¶ Secundò habes: quomodo per rationem ostendas prædictum errorem meritò damnari ab ecclesiasticis dogmatibus loco 7o. In resurrectione ex mortuis, sexus forma non muta bitur sed ut mortui* resurget in forma uiri, & fœmina in forma fœminæ. Hæc ibi. Item à Gen. Masculum & fœminā creauit eos. Hæc ibi. Resurrectio verò erit rectificatio eiusdē rei pristinæ (ut omnibus cōstat:) & cōsequenter fœmina, & nõ vir masculus, ibi repetetur. Item Matth. 22. Sadducæi, qui dicunt nõ esse resurrectionē, interrogabant eū & dicentes. Magister, erās apud nos septem fratres &c. In resurrectione, ergo cuius erit de septē mulierū? Respondens ait. In resurrectione non nubent, neque nubentur, sed erunt sicut Angeli Dei. Hæc ibi. Sē similē Luc. 20. Patet auté: q̄ promptus erat, eo ipso dere fœmineum sexum in resurrectione non repetendū; & ille argumenti Sadducæorum apertius conuinci. Hoc autē non dixi dum nut, immens per hanc tā factam mutatē; q̄ illud est error. Hinc patet, q̄ Armeni prædicti cū suis similibus, decepti sunt valde. Videntur adē moti ad ponendū hoc ex eo, q̄ impossibile fore iudicarunt, q̄ resurgentes viri non accenderentur aliquo mō ad concupiscentiā fœminarū ex ipsarū visione, indicantes de illo statu, sicut & de illo: cū tñ valde differat hmōi status ut non post probē concl. & manifestū est à simili & à fortiori. Clarūm. est, q̄ status gloriæ melior ad modū erit, q̄ status innocentiæ: de quo Genes. 2. dī. Erant autē ambo &c. Adā & Eua, nudi: & non erubescebant. Idest ad actus turpes: ibi do eos ob hoc non increpabat, ex quibus sēquitur (ut in textu) Multò igitur magis verum erit hoc de statu in gloria exaltēdi. Nam huiusmodi motus libidinis ex fomite, vt ait Damas. est: & Gen. 3. habetur, q̄ post peccatum commissum cognouerunt se esse nudos. Idest, erubuerunt. Propter quod & fecerūt sibi perizomata. Confusionis ergo totius, & cuiuslibet motionis ad concupiscentiam fuit peccatum, & remoto originali iustitiæ. Vnde cum in gloria resurgentium à beatis remota sit omnis radix peccati cuiuscunque, eisque collatum aliquid multò maius, quam originalis iustitia, tenendum est firmiter, quòd.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ARTICVLVS IIII.

Vtrum omnes resurgent in vitæ animali.

AD QVARTVM sic proceditur. Videtur quòd resurgent in vita animali, ut scilicet vtantur actu nutritiuæ virtutis, & generatiuæ. Quia resurrectio nostra erit [a] conformis resurrectioni Christi, sed Christus dicitur post resurrectionē [b] comedisse, vt patet Matth. vlt. & Luc. vlt, ergo homines post resurrectionem comedent, & eadem ratione generabunt.

¶ 2 Præterea. Distinctio sexuū ad generationem ordinatur, & similiter instrumenta, quæ deseruiunt virtuti nutritiuæ ordinantur ad comestionem, sed homo cum omnibus huiusmodi resurget, [c] ergo utetur actibus virtutis generatiuæ, & nutritiuæ.

¶ 3 Præterea. Totus homo beatificatur, & secundum animā, & secundum corpus: sed beatitudo secundum Philosophum [†] in perfecta [d] operatione consistit, ergo oportet quòd omnes potentiæ animæ, & omnia membra sint in suis actibus in beatis post resurrectionem, & sic idē quod prius.

4 Præt. In beatis post resurrectionem erit perfecta, & beata iucunditas: sed talis iucunditas omnes [e] delectationes includit, quia beatitudo est status omnium bonorum aggregatione perfectus, & perfectum est, cui nihil deest: cum ergo in actu nutritiuæ generatiuæ, & nutritiuæ sit magis delectatio, videtur quòd tales actus ad vitam animalem pertinentes in beatis erunt, & multo fortius in alijs, qui minus spiritualia corpora habebunt.

SED CONTRA est quod dicitur Matth. 22. In resurrectione neque nubent, neque nubentur.

Præterea, Generatio ordinatur ad subueniendū defectui, qui per mortem accidit, ad multiplicationem humani generis, & comestio ad restaurationem deperditi, & augmenti quantitatis, sed in statu resurrectionis iam humanum genus habebit totam multitudinem individuorum à Deo præfinitam, quia vsque ad hoc generatio differtur, similiter etiam quilibet homo resurget in debita quantitate, nec erit ultra mors, aut aliqua deperditio fiet à partibus humanis, ergo frustra esset actus generatiuæ, & nutritiuæ virtutis.

RESPONDEO, Dicendum, quòd resurrectio non erit necessaria propter primam perfectionem ipsius, quæ consistit in integritate eorum, quæ ad naturam spectāt, quia ad hoc homo peruenire potest in statu præsentis vitæ per actionem causarū naturalium. sed necessitas resurrectionis est ad consequendam vltimam perfectionem, quæ cōsistit in peruentione ad vltimū finem [*]. Et ideo, illæ [f] operationes naturales quæ ordinantur ad primā perfectionem humanæ naturæ, vel causandam, vel conseruandam, non erunt in resurrectione [*], & huiusmodi sunt actiones animalis vitæ in homine, & actiones mutuæ in elementis, & motus cœli, & ideo hæc cessabunt in resurrectione. Et quia comedere, bibere, & dormire, & generare ad animalem vitam pertinent, cū sint ad primam perfectionem naturæ ordinata, in resurrectione talia non erunt.

AD PRIMVM ergo dicendū, quòd illa [*] comestio, qua Christus comedit, non fuit necessitatis, quasi cibis indigeret humana natura post resurrectionē, sed fuit potestatis, ut ostēderet se uerā naturam sumpsisse, quam prius habuerat in statu illo, quādo cum discipulis comederat, & biberat: hæc autem ostensio non erit in resurrectione communi, quia omnibus notum erit, & ideo dicitur dispensatiue Christus manducasse, eo modo loquendi, quo Iuriit [g] dicunt, dispensatio est communis iuris relaxatio, quia Christus nō intermisit hoc, quod est cōmuniter resurgentium, scilicet non uti cibis propter causam prædictam, & propter hoc ratio non sequitur.

dicetur, quæ consistit in actibus potentiarum intellectiuarum, i. intellectus, & voluntatis.

¶ Examen. Ly operationes naturales &c. Hæc declaratur in residuo textus.

¶ PROB. Quare resurrectio non est necessaria propter primam perfectionem naturæ (cùm homo ad hanc peruenire potuit nunc per causas naturales.)

1[m] maior. Resurrectio erit cōformis resurrectioni Christi, s. conformitate gloriationum, cui inerunt quæ dispensatiuæ operationis. §. Tunc nihil &c. Nam quòd Christus comederit post resurrectionem fuit dispensatiuè factū: ad probādam fidem veritatem resurrectionis [h]: non autem fuit ad ostendendum, quòd conueniat statu resurgentium.

¶ Corollarium. Ergo factum Christi præiudicium non est de aliquo per hoc assignando vel affirmandum. Quod & ex Papa Bonifacio viij. de regulis. in 6. regula 18. confirmatur dicente: quæ a iure cōmuni exorbitant, nequaquam ad consequentiam sunt trahenda.

¶ NOT. Licet autē non sit dicendum p̄ præmissa, quòd corpora resurgentia comedant, uel bibāt: tamen ob hoc nō negatur ab eis, quòd possint comedere, & bibere. Aliud est enim habere potestatem ad hoc, aliud est exercere hāc potestatem. Et si inferat, q̄ sit frustra nisi exeāt in actū, negabitur hæc deductiuum à simili: colligitur ex responsione ad 2[um]. & q. 80. artic. 1. ad 3[um]. & ar. 3. ad 2[um]. Nam huiusmodi potestates erūt alij fines, quām actus manducandi, & consequenter eas q̄ nunquam exeant in hunc actum, non erunt frustra. Si tamen vellēt comedere ratione dē rōne beatitudinis hoc ē ut hō hēat q̄ quod velit, nec aliquid nocet ad beatitudinem, vt dicit Th. in 4. dist. 49. q. 1. ar. 1. corp. & ar. 3. quæstiunc. 1.

[a] Cauea errorē.

[b] 1. Ethic. à medio. pag. c. 7. ante fi. nis. Hieronimus refutat quòd prophetandi munus à Deo receperunt in præmium virginitatis suæ.

[c] ¶ Tertiò habes: quomodo per rationem prædicta scripturarum & patrum pro quanto non omnes in eodem ferū resurrecturos intimant, & intelligas, & probes, & mearis.

[d] ¶ Quartò vides: quomodo ex ijs vicissim Angelica doctrina hæc & declaratur, & consolidatur.

[e] Videatur Th. quodlibeto 3. art. 3.

[f] 1. Ethic. c. 7. à medio.

[g] Vtil. p. S. Eccl. &c.

[h] Al. beatificabitur.

[i] Aristot. li. 7. c. 12. parum à princ. & li. 10. ex c. 5. & vltimo.

[*] q. 75. ar. 1. corp. & art. seq. concl.

2[m] illatio conclusionis. Ergo &c. Negatur illa dictam in textu cui iungit. q. 80. art. 1. ad 1[um]. & artic. 2. ad 2[m]. Ex quibus dicatur, illatio debebat fieri sic; ergo utetur actibus v. etiam generatiuę & nutritiuę uel ad aliquē alijs suis ordinabilē distinctio sexuum. Et tunc cōcederetur illatio p̄ ultima parte tantum.

3[m] ex Philosopho. Operationē. ℞. hominis, inquantum homo. §. Tunc nihil &c. Nam actus nutritiuæ potentiæ, & generatiuæ non sunt hominis inquātum homo, sed inquantum animal.

¶ Vide & huiusmodi disputatur in homine opera animalis vitę.

4[m] de minori. Omnes delectationes. ℞. sanctę perfectę dictæ, & propter se quærēdæ: non aliter. §. Tunc nihil &c. Delectationes. n. corporales &c. ut in textu.

¶ NOT. Colligetur ex responso textuali, q̄ quicquid erit delectationis uerę totum reperietur in beatis. Nam uerę delectationes sunt illæ, quæ pp̄ se quærendæ sūt cuiusmodi corporales prædictę nō sunt, cum medicinæ sint. Adde: quòd aliquid est delectabile pro aliquo statu: quod non est delectabile pro aliquo alio: ut videm[o] in statu puerili & utili, quòd scilicet pueri delectantur in aliquibus, quæ delectationem non afferrent uiris: imò quandoq; confusionem. De hac universali delectatione uera in beatis reperta, vide 1. 2. q. 4. art. 7. & q. 2. art. 5. 6.

[k] Ad secundum dicendum, q̄ differentia sexuum & membrorum uarietas erit ad naturæ humanæ perfectionem reintegrandam in specie, & etiam in individuo: unde nō sequitur quòd sint frustra, quamuis animales operationes desint.

Ad tertium dicendum, quòd prædictæ operationes nō sunt hominis, inquantum est homo, ut Philosoph[us] † dicit: & ideo in eis non consistit beatitudo humani corporis, sed corpus humanum [*] glorificabitur ex redundantia à ratione, à qua homo est hō, inquantū erit ei subditū.

Ad quartum dicendum, quòd delectationes corporales sicut dicit Philosophus † in 7. & 10. Ethic. sunt medicinales, quia adhibentur homini ad tollendū fastidium, uel etiam ęgritudines inquantum eis homo inordinate delectatur, ac si essent veræ delectationes, sicut hō habens infirmum guſtum, delectatur in quibusdam, quæ sanis non sunt delectabilia & ideo non oportet quòd tales delectationes sint de perfectione beatitudinis, ut Iudæi, & Saraceni ponunt, & q̄dam hæretici posuerunt, qui vocantur Ciliarchæ, qui etiam secundum doctrinam Philosophi non uidentur sanum habere affectum, solę enim delectationes spirituales secūdum ipsum sunt simpliciter delectationes, & propter se querendæ, & ideo ipsæ ad beatitudinem requiruntur.

[*] Al. beatificabitur.

[†] lib. 10. Ethic. ca. 7. à med.

APPENDIX.

QAESTIO LXXXII.

De conditionibus beatorum resurgentium, in quatuor articulos diuisa.

HEINDE considerandum est de conditionibus beatorum resurgētiū.

ARTICVLVS I.

Vtrum corpora sanctorum post resurrectionem sint impassibilia.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur, quòd corpora sanctorum post resurrectionem nō sint impassibilia. [a] Omne enim mortale est passibile: sed post resurrectionē erit animal rationale mortale, est hæc enim definitio hominis, quę ab eo non separabit, ergo corpus erit passibile.

¶ 2 Præt. Omne [b] qđ est in potentia ad formam alterius, passibile est ab illo, quia secundum hoc aliqđ est passiuum ab alio, ut dicitur in primo de generatione: sed corpora Sanctorum post resurrectionem erūt in potentia ad aliam formam, ergo erunt passibilia. Probatio mediæ. Quęcumq; cōmunicant in materia, unum eorum est in potentia ad formam alterius, materia enim, secundum quòd est sub una forma, nō amittit potē tiam ad aliā formā, sed corpora sanctorum post resurrectionem

Et primo de eorum corporum impassibilitate. Secundo, de subtilitate. Tertio, de agilitate. Quarto, de claritate.

CIRCA quod quæruntur quatuor.

Primo, Vtrum Sancti resurgēntes resurgant quo ad corpora impassibiles.

Secundo, Vtrum æqualis impassibilitas omnibus fuerit.

Tertio, Vtrum illa impassibilitas sensum in actu à corporibus gloriosis excludat.

Quarto, Vtrum sint in eis omnes sensus in actu.

ARTICVLVS I.

Vtrum corpora sanctorum post resurrectionem sint impassibilia.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur, quòd corpora sanctorum post resurrectionem nō sint impassibilia. [a] Omne enim mortale est passibile: sed post resurrectionē erit animal rationale mortale, est hæc enim definitio hominis, quę ab eo non separabit, ergo corpus erit passibile.

¶ 2 Præt. Omne [b] qđ est in potentia ad formam alterius, passibile est ab illo, quia secundum hoc aliqđ est passiuum ab alio, ut dicitur in primo de generatione: sed corpora Sanctorum post resurrectionem erūt in potentia ad aliam formam, ergo erunt passibilia. Probatio mediæ. Quęcumq; cōmunicant in materia, unum eorum est in potentia ad formam alterius, materia enim, secundum quòd est sub una forma, nō amittit potē tiam ad aliā formā, sed corpora sanctorum post resurrectionem

[a] Damnati à Rom. 4. Regnum Dei non est esca & potus: sed iustitia & pax & gaudium in Spiritu sancto. Hæc ibi. Cum delitijs aūt carnis non stant hmō, ut patet. Item à 1. Cor. 6. Neq; adulteri, neq; molles, neq; masculorum concubitores, regnum Dei possidebunt. Hæc ibi. Et Gal. 5. Manifesta sunt opera carnis, quæ sunt fornicatio, immunditia, impudicitia, luxuria, ebrietates, commessationes, & his similia, q̄ prædico uobis, sicut prædixi: quòd qui talia agunt, regnū Dei non consequentur. Hæc ibi. Item ab Apocal. 22. Beati qui lauāt stolas suas in sanguine agni, ut p̄ portas intrent in ciuitatem. Foris canes, & impudici, & idolis seruientes. Hæc ibi. Ex his ollius patet, q̄ nō resurgent homines in vita animali. Nam si vita animalis requireret' ūo in resurrectione beatorum, optima esset uita ad consecutionē illius uiuere in deliciis carnis; ideabest, ut viuere in salubus immūditijs, esset cōtra regnum Dei. Per hoc ergo, q̄ scripturę p̄missæ mōstrant, q̄ talia facientes regnū Dei nō consequentur, cōmostrant apertissimē, q̄ tunc in resurrectione nō erit vita animalis.

[b] ¶ Tertiò habes: quòd per rationem prædictam scripturarum & patrū, pro quanto homines resurrecturos ad vitam animalem degendam negant, & intelligas, & probes, & mearis.

¶ Quartò vides: quomodo ex ijs vicissim Angelica doctrina hæc & declaratur, & consolidatur.

Tho. 4. dist. 44. q. 2. a. 1. quæst. 1. & seq.

Universidad de Deusto
Biblioteca

communicabunt cum elemẽtis in materia, quia ex eadem materia reparabuntur, ex qua nunc sunt. ergo erunt in potentia ad aliam formam, & sic erunt passibilia.

3 Præt.[b] contraria nata sunt agere, & pati adinuicẽ, ut in primo de generatione dicit Philosophus[†]: sed corpora Sanctorũ erunt ex contrariis composita, sicut, & nunc sunt, ergo &c.

4 Præt. In corpore humano[c] resurget[b] sanguis, & alii humores, ut dictũ[a] est: sed ex pugna humorum adinuicem generantur ægritudines, & huiusmodi passiones in corpore, ergo erũt corpora Sanctorum post resurrectionem passibilia.

5 Præt.[b] Magis repugnat pfectioni defectus in actu, quàm defectus in potentia: sed passibilitas importat solum defectũ in potentia. Cũ ergo in corporib. beatorũ sint futuri aliqui defectus in actu, sicut cicatrices vulnerum in martyribus, ut in Christo fuerunt: videtur q̃ nihil deperibit perfectioni eorum si ponãtur habere corpora passibilia.

SED CONTRA. Omne passibile est corruptibile, quia passio magis facta abiicit à substantia: sed corpora sanctorum post resurrectionem erunt incorruptibilia, ut dicit primo ad Corinth. 15. Seminatur in corruptione, resurget in incorruptione, ergo erunt impassibilia.

Præterea, Fortius non patitur a debiliori: sed nullum corpus erit fortius corporibus Sanctorum, de quibus dicitur primo ad Corinth. 15. Seminatur in infirmitate, resurget in virtute, ergo erunt impassibilia.

RESPONDEO, Dicendum, quod passio dupliciter dicitur. Vno modo communiter, & sic omnis receptio passio dicitur, siue illud, quod recipit sit conueniens recipienti, & perfectium ipsius, siue contrarium, & corruptium: & [m] ab huiusmodi passionis remotione corpora gloriosa impassibilia non dicuntur [n], cum nihil, quod est perfectionis, eis sit auferendum. Alio modo passio dicitur proprie, quà sic definit. Damasc. in 2 lib.

[a] Passio est motus præter naturam: unde immoderatus motus cordis, passio eius dicitur: sed moderatus dicitur eius operatio. Cuius ratio est, quia oẽ, quod patitur trahitur ad terminos agentis, quia agens assimilat sibi patiens: & ideo patiens inquantum huiusmodi, trahitur extra terminos proprios, in quibus erat: sic ergo, [b] proprie accipiẽdo passionem, non erit in corporibus resurgentium Sanctorum potentialitas ad passionem, & ideo impassibilia dicuntur[q]. Huius aũt impassibilitatis ratio à diuersis diuersimode assignatur. Quidam enim eam attribuunt conditioni elementorũ, quæ aliter tunc se habebunt in corpore, quàm nunc. Dicunt enim, quòd elementa remanebunt ibi secundum substantiam, sed qualitates actiuæ, & passiuæ ab elementis auferentur. Sed hoc non uidetur uerum, quia qualitates actiuæ, & passiuæ sunt de perfectione elementorum: unde si sine eis repararentur elemẽta in corpore resurgentis, essent minoris perfectionis, q̃ modo sint. Et præterea, cũ qualitates illæ sint propria accidentia elementorum ex forma, & materia ipsorum causata, uidetur ualde absurdum, q̃ causa manear, & effectus tollatur. Et ideo alij dicunt, quòd manebunt qualitates, sed non habebũt [h] proprias actiones, diuina virtute id faciente ad cõseruationem humani corporis. Sed hoc etiam non uidetur posse stare, quia ad mixtionem requiritur actio, & passio actiuarum & passiuarum qualitatum, & secundum prædominiũ unius, uel alterius mixta efficiuntur diuersæ cõplexionis: qd oportet ponere in corpore resurgentis, quia erunt ibi carnes, & ossa, & huiusmodi partes, quibus omnibus non competit una complexio. Et præterea secundum hoc impassibilitas non posset poni dos in eis, quia nõ ponerer aliquam dispositionem in substãtia impassibili, sed solum prohibitionem passionis ab exteriori, scilicet diuinam uirtutem, quæ etiam posset idem facere de corpore hominis in statu huius uitæ.

Et ideo alij dicunt, quòd in ipso corpore erit aliquid prohibens passionem corporum gloriosorum, s. materia quinti corporis, quam ponunt venire in compositionẽ humani corporis, ad concilianda elementa in harmoniam quandam, per quam possunt esse debita materia aiæ rationalis, sed tamen in statu huius uitæ pp dominium elementaris naturæ, corpus humanum patitur ad similitudinẽ aliorum elementorum: sed in resurrectione dabitur natura quinti corporis, & ideo corpus humanum reddetur impassibile ad similitudinem corporis cœlestis. Sed hoc non potest stare, quia corpus quintum non venit materialiter ad compositionem corporis humani, ut in 2.[o] lib. ostensum est. Et præterea impossibile est dicere, quòd aliqua vis naturalis, qualis est uirtus corporis cœlestis, transferat corpus humanum ad proprietatem gloriæ, qualis est impassibilitas corporis gloriosi, cum immutationem corporis humani Apostolus attribuat uirtuti Christi: quia qualis cœlestis, tales & cœlestes. 1. Corinthiorum. 15. & Philip. 3. Reformabit corpus humilitatis nostræ.

Præterea,

[†] Ar. 8. li. 1. cap. 30. & sequentibus.

[q] 80. a. 3.

Corpora Sanctorũ post resurrectionem sine spualia. cant. in

[n] 1. 2. c. 12. tom. quæst. 3. a. 3. in.

[a] 1. de

[b] 1. de maior. Omne mortale est possibile. & e. quandiu, & prout a quo est mortale non alias. § Tunc nihil contra. Nam homo est mortalis propter præsentialitatem, secundũ quem solum cognoverunt Philosophi hominẽ sic diffinientes (ut arguitur.)

Item minor.

Post resurrectionem homo erit animal rationale mortale. 1. negatur illa § Ad probationem dicitur, q̃ ipsa mortalitas separabitur tunc ab homine quæ non est de nunc de diffinitione hominis, quasi sit de essentia eius: sed ideo q̃ ponitur loco differentiæ cognitæ, q̃ est compositio ex cõtrarijs.

¶ Corollarium. Ergo essentialis diffinitio hominis est hæc. Homo est animal rationale compositum ex contrarijs. Vnde ista numquam separabitur ab homine, scilicet in gloria: licet tunc, virtute diuina operante, huiusmodi compositio non sit futura vnquam causa mortalitatis. Vide secundũ responsum ly uel potest dici &c.

2 [b] de maiori

Quod est in potentia, & libera: non anima ligata § Tunc nihil patet &c. in textu a ly in sanctis post resurrectionem &c.

¶ NOT. Si dicatur, q̃ aliquando exibit in actum ista potentia per dissolutionẽ ligaminis, quia nullum violentum perpetuũ: & huiusmodi ligatio uidetur præter naturam talis potentiæ, respondendũ est, ut habetur ex q. 75 art. 3. ad tertium. Vnde concludendũ est firmiter: q̃ talis ligatio non est præter naturam, ex eo q̃ non terminatur ad cõtrarium desiderij naturalis, imo quòd est secundum naturã perfectans, eo quòd terminatur ad illud, quod est secundum desiderium naturale. Terminatur enim ad immortalitatem.

[c] Præterea, non potest natura cælestis ita dominari in corpore humano, quin natura elementaris remaneat, cui ex essentialibus suis principijs passibilitas inest. Et ideo aliter dicendum est, quòd omnis passio fit per uictoriam agentis super patiens, aliàs nõ traheret ipsum ad terminos suos: impossibile est autem q̃ aliquid dominetur supra patiens, nisi inquantum debilitatur dominium formæ propriæ supra materiam patientis, loquendo de passione, quæ est contra naturam, de qua nunc loquimur: non enim materia subiicit uni contrariorum, sine hoc q̃ tollatur dominium alterius super ipsam, uel saltẽ diminuatur. Corpus autem humanum, & quicquid in eo est, erit pfectè subiectum animæ rationali, sicut anima perfectè subiecta Deo: & iõ in corpore glorioso non potest esse aliqua mutatio cõtra dispositionem illam, qua perficitur ab anima: & [c] ita corpora illa erunt impassibilia[r].

[d] AD PRIMVM ergo dicendũ, quòd secundum Anselmum, * mortale ponitur in definitione hominis à Philosophis, qui nõ crediderunt hominem totum aliquando posse esse immortalem, quia nõ uiderunt homines nisi secundum huius mortalitatis statum [s]. Vel potest dici, q̃ secundum Philosophum in octa quo Meraph. quia differentiæ essentiales sunt nobis incognitæ, & utimur quandoque differentijs accidentalibus, ad significandũ differentias essentiales, quę sunt accidentaliũ causæ, unde mortale in definitione hominis nõ ponitur quasi ipsa mortalitas ad essentia hominis pertineat, sed quia illud, quod nunc est causa passibilitatis, & mortalitatis, secundum præsentem statũ, scilicet compositio ex cõtrarijs, est de essentia hois: sed tũc non erit causa eius propter uictoriam animæ super corpus.

AD SECVNDVM dicendum, q̃ duplex est potentia, ligata, & libera, & hoc non solũ est uerum in potentia actiua, sed etiã passiua. Forma enim ligat potẽtiam materiæ, determinãdo ipsam ad unum, secundum quòd dominatur super eam: & quia in rebus corruptibilibus non perfectè dominat forma supra materiam, non perfectè põt ligare ipsam, quin recipiat interdum per aliquam passionem dispositionẽ contrariam formæ, sed in sanctis post resurrectionem diuina virtute anima dominabit supra corpus, nec illud dominiũ aliquo modo poterit auferri, quia ipsa erit immutabiliter Deo subiecta, quod non fuit in statu innocentiæ, & in corporibus illis manet eadem potentia ad formam aliam, quæ nunc inest quantum ad substantiam potentiæ, sed erit ligata per uictoriam animæ supra corpus, vt numquam in actum passionis transire possit.

AD TERTIVM dicendum, q̃ qualitates elementares sunt instrumenta animæ, ut patet in Secundo de anima, q̃ calor ignis in corpore humano regulatur in actu nutriendi per uirtutem animæ. Quando autem agens principale est perfectum, & nõ est aliquis defectus in instrumẽto, nulla actio procedit ab instrumento, nisi secundum dispositionem principalis agentis, & ideo in corporibus sanctorum post resurrectionẽ nulla actio, uel passio poterit prouenire a qualitatibus elementaribus, quæ sit contra dispositionem animæ quæ intẽdit conseruare corpus.

AD QVARTVM dicendum, q̃ secundum Augustinum [t] in epistola ad Constantinum, diuina potentia ualet in ista inuisibili, atque cõtractabili natura corporum quibuldam manẽtibus, auferre quas uoluerit qualitates. Vñ sicut ab igne fornacis Chaldæorum abstulit uirtutem comburendi, quantum ad aliquid, quia corpora puerorum illæsa seruata sunt, sed mansit quantũ ad aliquid, quia ignis ille ligna comburebat, ita auferet ab humoribus passibilitatem, & dimittet naturam. Modus autem quo hoc fiet, dictus est.

AD QVINTVM dicendum, q̃ cicatrices vulnerum non erunt in sanctis, nec in Christo fuerunt, inquantũ importat aliquẽ

[r] 3.[m] ex Philosopho. Contraria nata sunt agere, & pati, ad inuicem. & nisi principia agentis ipsorum cõtrariorum moderationem dirigerent perfectum, & in ipsis contrarijs, tanquam instrumentis, nullus fit defectus. § ut in textu dicitur. Tunc nihil &c. vt patet ibid. 4 ly in corporibus sanctorum post resurrectionem &c.

4.[m] de maiori

Sãguis & alij humores. & considerati secundum substantiam; non, secundum passibilitatem § & sic intelligit q. 80 ar. 3. Tũc nihil &c. ut patet in tex. per totum.

¶ Examen. Ly modus autem, quo hoc fiet, dictus est. Scilicet in corp. fin. & resolutionibus ad primum secundum & tertiũ de victoria animæ supra corpus. De remotione autem actiuã subiecto, puta ab igne &c. vide q. 74 ar. 8 circa notata in corp.

5.[m] de maiori

Repugnat perfectioni defectus & inquantũ defectus; non inquantum dignitas § dicit § Tunc nihil &c. Nam cicatrices vulnerum non erunt in sanctis, nec in Christo fuerunt inquantum importat &c. ut in textu.

APPENDIX.

EX articulo hu[jus] huius. ¶ Primo quomodo per rationem interminabilitatis Origenistarum (Piar. Origenistę.) dicit corpora quæ corpora post resurrectionem futura sint ut nec naturaliter, quæ multiplicabilia resolubilia possimodum sunt in nihilũ redigenda.

¶ Secundò habes: quomodo per rationem offendas; hanc meritò damnari à 1. Cor. 15. Oportet corruptibile hoc induere incorruptionem, & mortale hoc induere immortalitatem. Cùm autẽ corruptibile hoc induerit incorruptibilitatem, & mortale hoc induerit

[s] 1. Epist. 146. inter principia & med. 12. in corp. huius ar. 1 Vol. 3 Ed. &c.

[t] 2 Sentẽt. 12. 96. 2. ar. 1.

Universidad de Deusto
Biblioteca

immutalitatem mutuę fiet sermo, qui scriptus est. Absorpta est mors in victoria. Vbi est mors victoria tua? Hæc ibi. Vbi q victoriam primo loco dicit, qua mors dr absorpta intellige victoriā animæ supra corpus datam ei à Deo per dñm nostrum Christū, vt ibi subdit Apostolus. Per victoriam uerò secundo loco dicta, intelligit illam, qua more uinebat omnes homines de qua dictum est Rom. 5. Per vnum hominem in hūc mundum intrauit mors, & ita in oēs homines pertransijt. Et go inxta Apostolum ibi ad Corinth. Mors ultra non habebit imperiū. 1. 5.

Lib. 21.

defectum, sed in quantum sunt signa constantissimæ uirtutis, quia passi sunt pro iustitia, & fide, ut ex hoc, & ipsis, & alijs gaudiū crescat. Vnde dicit Aug. † 22. de Ciuit. Dei: Nescio quō sic afficimur amor martyrii beatorum, vt uelimus in illo regno in eorū corporibus uidere vulnerū cicatrices, quæ pro Christi nomine pertulerunt, & fortasse videbimus, non enim deformitas in eis, sed dignitas est quædam, quamuis in corpore sancto, non corporis, sed uirtutis pulchritudo fulgebit. Nec tamen si aliqua martyribus amputata, & ablata sunt membra, sine ipsis membris erunt in resurrectione mortuorū, quibus dictum est, Capillus de capite vestro non peribit.

ARTICVLVS II.

Vtrum impassibilitas in omnibus erit æqualis.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videtur quòd impassibilitas in omnibus erit æqualis. Quia primæ ad Corinth. 15. dicit Gloss. quod æqualiter omnes habent quòd pati non possunt, qui habent totem impassibilitatis, ergo h impassibilitatis est æqualis in omnibus.

¶ 2 Præt.h Negationes non recipiunt magis, & minus: sed impassibilitas est quædam negatio, uel priuatio passibilitatis, ergo nō potest esse maior in vno quàm in alio.

¶ 3 Præt. Magis album dr quod est nigro impermixtius: sed nulli corporum sanctorum admiscebitur aliquid de passibilitate h, ergo omnia erunt æqualiter impassibilia.

CONCL. Impassibilitas, si secundum se consideretur, erit æqualis in omnibus beatis.

¶PROB. Quia impassibilitas secundum se consideratā dicit solam negationem, uel priuationem (patet) & sola negatio, uel priuatio non suscipit magis uel minus.

¶Examen. Ly negationem uel priuationem. Ista duo differunt, & conueniunt, secundum quid. Negatio enim non concernit subiectum, & priuatio concernit: utraque tamen formaliter sumpta in idem demum resolvitur. Licet enim priuatio, puta cæcitas, respiciat subiectum aptum natum ad visionē ut formaliter primò considerata in se negat visionem.

CONCL. 2ª. Si consideretur impassibilitas secundum causam suam, erit maior in uno quam in alio.

SED CONTRA. Merito debet respondere præmium proportionaliter: sed Sanctorum q dam fuerunt aliis maiores merito, ergo cum impassibilitas sit quoddam præmium, vt q in q busdā sit maior, quàm in aliis.

Præterea. Impassibilitas diuiditur contra dotem claritatis: sed illa non erit æqualis in omnibus, ut patet. 1. Corint. 15. ergo nec impassibilitas.

RESPONDEO, Dicēdum, quòd impassibilitas potest dupliciter considerari, uel secundum se, uel secundum cām suā. si secundum se consideretur, quia solam negationem, uel priuationē importat, non suscipit magis, & minus, sed merit æqualis in omnibus*. Si aūt consideretur secundum suam causam[2] sic erit in uno maior quam in alio. ¶ Causa autem eius est dominium animæ super corpus, q quidem dominium causatur ex hoc, quòd fruitur Deo immobiliter, unde in illo, qui perfectius fruitur Deo, est maior impassibilitatis causa.

AD PRIMVM ergo dicendū, quòd glos. illa loquitur de impassibilitate secundum se, & nō secundum causam suam.

AD SECVNDVM dicendum, q quamuis negationes, & priuationes secundū se non intendantur, nec remittantur, tñ intenduntur, & remittuntur ex causis suis, sicut dr esse loc* magis tenebrosus, qui habet plura, & maiora obstacula lucis.

AD TERTIVM dicendum, q aliqua non solum intenduntur per recessum à contrario, sed p accessum ad terminū, sicut lux intenditur. Et propterea ēt impassibilitas est maior in uno q in alio, quamuis in nullo aliqd passibilitatis remaneat.

Impassibilitas sanctorū vnde oritur

cauel. m

cauel. p

1 mde consequentia. Impassibilitas, &c. secundum se sumpta: non secundum cām suā. §. Tū nihil &c. ut patet ex corp. & cōclusionib.

2 mde maiori Negatur nec. &. secundum se sumpta secū dum causam suam. §. Tunc nihil &c. ut patet ex corp. & conclusionibus.

3 millatio cōclusionis. Ergo &c. & negatur illatio. §. & dicitur, quòd illa maior argumenti, licet sit uera non est ad propositum. Nam vniuersaliter, secundum quòd intendit arguens, non uerificatur: & specialiter nec in proposito nostro. Aliqua enim non solum intenduntur per recessum à contrario (de qua re maior illa loquitur) sed per accessum ad &c. ut in textu.

APPEN-

APPENDIX.

ARTICVLVS III.

Vtrum impassibilitas sensum in actu a corporibus glorioſis excludat.

Vtil. p 5. Eccle. &c.

AD TERTIVM sic proceditur. Videtur quòd impassibilitas sensum in actu à corporibus glorioſis excludat. Quia ſicut dicit Philoſophus in ſecundo de Anima,* ſentire eſt quoddam pati: corpora autem glorioſa erunt impaſſibilia, ergo non[b] ſentient in actu.

*Arist. li. 3. tex. 12.

2 Præterea. Immutatio[b] naturalis, præcedit immutationem animalē, ſicut eſſe naturale præcedit eſſe intentionale: ſed corpora glorioſa ratione impaſſibilitatis non immutabuntur immutatione naturali: ergo nec immutatione animali, quæ requiritur ad ſentiendum.

3 Præterea, Quandocunque fit ſenſus in actu, cum noua receptione, fit nouum[b] iudicium; ſed ibi non erit nouum iudicium: quia erunt ibi cogitationes uolubiles; ergo non ſient ibi ſenſus in actu.

4 Præterea, Quando anima eſt in[b] actu unius potētiæ, remittitur [a] actus alterius potentiæ: ſed anim[a] ſumme erit intenta ad actum uirtutis intellectiuæ, qua Deum contemplabitur, [b] ergo non erit aliquo modo in actu uirtutis ſenſitiuæ.

SED CONTRA eſt, quod dicitur Apoc. 1. Videbit eū oīs oculus, ergo erit ibi ſenſus in actu.

Præterea. Secundum Philoſophum in primo* de Anima, animatum abi nanimato diſtinguitur ſenſu, & motu, ſed ibi erit in actu motus, quia tanquam ſcintillæ in arundineto diſcurrent. Sap. 1. ergo & ſenſus in actu.

RESPONDEO, Dicendum, quòd [m] aliquem ſenſum eſſe in corporibus beatorū omnes ponunt, [n] aliàs corporalis uita Sanctorum poſt reſurrectionem aſſimilaretur magis ſomno, quàm uigiliæ, quod non competit illi perfectioni, eo quòd in ſomno corpus ſenſibile non eſt in ultimo actu uitæ, propter quod ſomnus dicitur uitæ dimidium in 1.

*Arist. li. 3. tex. 19.

cauel. m

QVÆST. LXXXII. ART. III.

CONCL. 1ª. Neceſſe eſt ponere aliquem ſenſum, in actu in corporibus beatorum.

¶Examen. Ly ali-

A Ethic. ſed in modo ſentiendi diuerſi diuerſa opinantur. Quidā enim dicunt, quòd corpora glorioſa ſunt impaſſibilia, & propter hoc non receptibilia peregrinæ impreſsionis, & multo minus quàm corpora cęleſtia, quia non erit ibi ſenſus in actu per receptionem alicuius ſpeciei à ſenſibilibus, ſed magis extra mittendo. Sed hoc non poteſt eſſe, quia in reſurrectione natura ſpeciei B manebit eadem in homine, & omnibus partibus eius, huiuſmodi autem eſt natura ſenſus, ut ſit potentia paſſiua, ut in ſecundo de anima probat Philoſophus.* Vnde ſi in reſurrectione Sancti ſentient extra mittendo, & non recipiendo, non eſſet ſenſus in eis uirtus paſsiua, ſed actiua, & ſic non eſſet eiuſdem ſpeciei cum ſenſu, qui nunc eſt, ſed eſſet aliqua uirtus eis data: ſi C cut enim materia numquam fit forma, ita potentia paſſiua num quam fit actiua. Et ideo alij dicūt, quòd ſenſus in actu fiet per ſuſceptionem, non quidem ab exterioribus ſenſibus, ſed per effluxū à ſuperioribus uiribus, ut ſicut nunc ſuperiores uires accipiunt ab inferioribus, ita econtrario tunc inferiores accipient à ſuperioribus. Sed iſte modus receptionis non facit uere ſentire, quia omnis potentia paſsiua ſecundum ſuæ ſpeciei rationem determinatur ad aliquid actiuū ſpeciale, quia potentia inquantum huiuſmodi, habet ordinem ad illud, reſpectu cuius dicitur, unde cum proprium actiuum in ſenſu ſit res exiſtens extra animam, & nō intentio eius exiſtes in imaginatione, uel ratione, ſi organum ſentiendi non moueatur à rebus extra, ſed ex imagina D tione, uel à ſuperioribus uiribus alijs, non erit uere ſentire. Vnde non dicimus, quòd phrenitici, & alij mente capti, in quibus propter nictoriam imaginatiuæ uirtutis ſit huiuſmodi defluxus ſpecierum ad organa ſentiendi, uere ſentiant, ſed quia uidetur eis quòd ſentiant. Et ideo dicendum eſt cum alijs, q ſenſus corporum glorioſorum erit per ſuſceptionem à rebus, quæ ſunt extra animam. Sed ſciendū quę ſenſum in actu. Ideſt q actualiter ſentiant, uel interiori uel exteriori ſenſu. Quot autē ſenſibus eos ſentire ſ actu potendum ibidē non determinatur; & propterea dicit ly aliquem, quaſi dicat, quòd ſufficit præſentiri articulo; quòd oſtendat aliquā ſenſationem actualiter eſſe in beatis.

¶PROB. Quia aliàs uita corporalis ſanctorum poſt reſurrectionem aſſimularetur ſomno (cum in ſomno corpus ſenſibile nō ſentiat actum E liter) quod eſt ineonueniens.

¶CONCL. 2ª. Modus ſentiēdi in corporibus glorioſis erit per receptionem ſpiritualem à rebus ſentatis non autem per immutationem naturalem.

¶ *Corollarium*. Ergo per ly p receptionem, excludas primam opinionē recitatam in textu circa hoc: & per ly à rebus ſenſatis, excludas ſe eundam.

¶PROB. Quia immutatio ſpiritualis non uariat diſpoſitionem naturalem organi recipientis (cum pupilla recipiens ſpeciem albedinis non efficiatur, per hoc, alba: Quia (ly non autem &c.) immutatio naturalis organum recipiens uariat eadem qualitate naturali, qua res ad extra agens diſpoſita eſt (ut patet de tactu rei calidæ:) & impaſſibilitas corporum glorioſorum non compatitur naturalem hanc (ut patet.)

¶NOTE. Nihil tamen deperit de perfectione ſentiendi corporibus glorioſis ex hoc, quòd immutatione naturali non ſentiunt in actu & guſtu; ut noſti quoniam immutatio naturalis per accidens conuertitur ad hoc, quòd faciat ſenſationem, quia ſenſus ut ſenſus eſt ſuſceptiuus ſpecierum in materia præter materiā. Defectus aūt rei per accidens in aliquo non

*Lib. 1. ca 11. parū à med.

*Aſſenſibilibus.

*Lib. 2. tex. 11. 74 & 121.

Sanctor corpora nobilior modo ſe tient; q nunc.

Universidad de Deusto
Biblioteca

non tollit id, quod est per se neque perfectionem eius minuit: immò potius perfectionem adauget, ex eo quòd ipsum, per se remanet ibi purum. Consequenter ergo sanctorum corpora nobiliori modo sentient, sensationemque percipient, & facient homines quicunque in præsenti vita.

1^m de cóclusione. Non sentiunt &c. per immutationem naturalem non, spiritualem ℣. Nã impassibilitas dicet non compatiatur immutationem naturalẽ, compatitur tamẽ spiritualem. Tunc nihil &c. ut patet.

2^m maior. Immutatio naturalis præcedit immutationem animalem. ℟. in his, in quibus utraque immutatio reperitur non aliter ℣ Tunc nihil &c. Sed in beatis non reperitur utraque, ut patet ex dictis.

3^m & maiori. Et nomen indicit. ℟. saltem sensus communis: non semper, intellectus ℣ sicut patet in eo, qui audit aliquid, quod prius sciuit. Tũc nihil &c. Quoniam Augustinus auctoritas illa in argumẽto adducta nõ probat minorem, enim minor de iudicio sensus. Augustinus uero de iudicio intellectiuæ partis, loquitur.

4^m maior. Quando anima est in actu ultimo potentiæ, remittitur actus alterius potentiæ: ℟. nisi unum sit ratio alterius ℣. Nam in tali tali casu magis iuuatur una actus ex alio: ut in textus exemplo de medico patet. Tunc nihil &c. Nam Deus ultrà sanctis apponet ut ratio omnium ab eis agendorum, uel cognoscendorum. Ex quibus ergo magis iuuatur ex hoc ad actum sentiendi ℟ per consequens argumentũ magis seruit propositio conclusionis, q̃ infringat ipsum.

¶ DICIT. De huiusmodi non impedimẽto unius potentiæ ex alia potentia, seu ex alio per ipsam cognito, uide q. 73. ar. 1. ad 3. Ricardus pauperis de Lugduno.

Item illatio conclusionis. Ergo &c. 2. ℟. negatur illatio. ℣. Tũc enim potentiæ omnes in sanctis erunt perfectissimæ per se in quòd una intentè operante alia potenti absque ullo impedimento opus suum perfectè exequi: in quo sensu illa maior non uerificatur: ut patet in responso secundo. Vel dicendum quòd ideo una &c.

APPENDIX.

EX articulo habes: Primò quo modo per rationem excludas errorẽ Pauperum de Lugduno (ut refert suma fratris Ycaneti. 5. par. cap. 2. in Bibliotheca Vaticana manu scripta) dicẽtium, quòd sancti absorpti gaudio cœlesti, nequeũt in aliquid aliud uacare. Secundum ergo illos non poterunt sentire in actu: & cõsequenter articulus præsens contra eosdem militat.

¶ Secundò habes quomodo per rationem ostendas, prædictum errorem meritò damnari ab Apostolica sede. Videbit enim nos oculus. Hæc ibi. Vbi loquitur de iudice uenituro in forma humana, quem resurgentes omnes corporaliter uidebunt. Si omnes, ergo & sancti. Item ab Isa. 33. Regem in decore suo uidebunt. Hæc ibi. Faciunt etiam contra hunc errorẽ, quæ dicta sunt q. 74. ar. 6. & 8. quando declaratur quòd ad consolationem sanctorum fiet cœlum nouum & terra nouа: ut sic licet ex usu istorum delectationem sensibilem recipiãt, item à simili damnabuntur. Sapi. 5. Tanquã scintillæ in arundineto discurrent. Ibi. Item ab ecclesia de uigiliis hymno laudem canente, quòd sequuntur sponsum laudibus, & hymnos dulces personant. Similiter autem est de sensu & motu eorum animatorum ab inanimato distinguitur sensu & motu (secundum philosophum 2. de anima).

¶ Tertiò habes quo per rationẽ perdicta scripturarum, pro quanto sensationem in actu ponunt in beatis, & intelligat, & probes & uacatis.

4 ¶ Quarò uides, quo modo ex iis uerbis Angelicus doctrina hæc, & declaretur, & confoboretur.

QVÆST. LXXXII.

ART. IIII.

CONCL. In beatis post resurrectionem erunt omnes sensus in actu.

¶ PROB. Quia ibi erit tactus & uisus, secundum omnes, odor secundũ ecclesiam, auditus (cum ibi sanctus uocatur hesecundum psal. 149. gustus (ut patet in corp. fin.)

1^m minor. Corpora gloriosa exercebunt actus uitæ nutritiuæ, ut sit per immutationem naturalem nõ per spiritualem. ℣ Tunc nihil &c. ut patet in textu, & ar. 3. ubi etiã unde not. post prob. conclãt. secundã.

2^m maiorem nihil corrumpetur, quia tota creatura uestietur quadã uirtute incorruptionis: sed sensus odoratus in actu suo esse nõ potest, nisi aliqua corruptione facta, quia odor non sentitur sine aliqua fumali euaporatione, quæ in quadam resolutione consistit, ergo sensus odoratus non erit ibi in suo actu.

4 Præterea, Auditus deseruit disciplinæ, ut dicitur in lib. de sensu: sed non erit post resurrectionem beatis necessaria aliqua disciplina per sensibilia, quia diuina sapientia replebuntur ex ipsius uisione, ergo non erit ibi auditus.

5 Præterea, Visio fit secundum quod in pupilla recipitur species rei uisæ: sed hoc non poterit esse post resurrectionem in beatis, ergo non erit ibi uisus in actu, qui tamen est omnium sensuum nobilior. Probatio mediæ. Illud, quod est lucidũ in actu, non est receptiuum speciei uisibilis: unde speculum directè positum sub radio Solis non representat speciem corporis oppositi, sed pupilla licut, & totum corpus erit claritate dotata, ergo non recipitur ibi aliqua species colorati corporis.

6 Præterea. Secundum perspectiuos, omne, qd uidetur, sub angulo uidetur, sed hoc non competit corporibus gloriosis, ergo non habebunt sensum in actu. Probatio mediæ. Quandocunque aliquid uidetur sub angulo, oportet esse aliquã proportionem anguli ad distãtiam rei uisæ, quia quod à remotiori uidetur, minus uidetur, & sub minori angulo: unde posset esse ita paruus angulus, quòd nihil de re uideretur, si ergo oculus gloriosus uide

ARTICVLVS IIII.

Vtrum in beatis post resurrectionem sint omnes sensus in actu.

AD QVARTVM sic proceditur. Videtur quòd non sint ibi omnes sensus in actu. Tactus enim est primus inter omnes alios sensus, ut dicitur in lib. de Anima, sed corpora gloriosa carebunt actu tactus, quia sensus tactus fit in actu per immutationem corporis animalis, ab aliquo exteriori corpore prædominante in aliqua qualitate activarum, uel passiuarum, quarum est tactus discretiuus, qualis tunc immutatio esse non poterit, ergo non erit ibi omnis sensus in actu.

2 Præterea, Sensus gustus deseruit actui uirtutis nutritiuæ, sed post resurrectionem huiusmodi actus non erit, ergo frustra esset ibi gustus.

3 Præterea, Post resurrectionem nihil corrumpetur, quia tota creatura uestietur quadã uirtute incorruptionis: sed sensus odoratus in actu suo esse nõ potest, nisi aliqua corruptione facta, quia odor non sentitur sine aliqua fumali euaporatione, quæ in quadam resolutione consistit, ergo sensus odoratus non erit ibi in suo actu.

4 Præterea, Auditus deseruit disciplinæ, ut dicitur in lib. de sensu: sed non erit post resurrectionem beatis necessaria aliqua disciplina per sensibilia, quia diuina sapientia replebuntur ex ipsius uisione, ergo non erit ibi auditus.

5 Præterea, Visio fit secundum quod in pupilla recipitur species rei uisæ: sed hoc non poterit esse post resurrectionem in beatis, ergo non erit ibi uisus in actu, qui tamen est omnium sensuum nobilior. Probatio mediæ. Illud, quod est lucidũ in actu, non est receptiuum speciei uisibilis: unde speculum directè positum sub radio Solis non representat speciem corporis oppositi, sed pupilla licut, & totum corpus erit claritate dotata, ergo non recipitur ibi aliqua species colorati corporis.

6 Præterea. Secundum perspectiuos, omne, qd uidetur, sub angulo uidetur, sed hoc non competit corporibus gloriosis, ergo non habebunt sensum in actu. Probatio mediæ. Quandocunque aliquid uidetur sub angulo, oportet esse aliquã proportionem anguli ad distãtiam rei uisæ, quia quod à remotiori uidetur, minus uidetur, & sub minori angulo: unde posset esse ita paruus angulus, quòd nihil de re uideretur, si ergo oculus gloriosus uide bit sub angulo, oportet quod uideat sub determinata distantia, & ita quod nõ uideat aliquid à remotiori, q̃ modo uidemus, q̃ uidetur absurdum, & sic uidetur quòd sensus usus actu non erit in corporibus gloriosis.

SED CONTRA, Potentia coniuncta actui est perfectior quàm non coniuncta, sed natura humana erit in beatis in maxima perfectione, ergo erunt ibi omnes sensus in suo actu.

Præterea. Vicinius se habent ad animam potentiæ sensitiuæ, quam corpus: sed corpus præmiabitur, uel punietur propter merita, uel demerita animæ, ergo, & omnes sensus præmiabuntur in beatis, & punientur in malis, secundum delectationẽ, & dolorem, uel tristitiam, quæ in operatione sensus consistunt.

RESPONDEO, Dicendum, q̃ circa hoc est duplex opinio. Quidam enim dicunt quòd in corporibus gloriosis erunt omnes potentiæ sensuum, non tamen erunt in actu, nisi duo sensus, scilicet tactus, & usus, nec hoc erit ex defectu sensuum, sed ex defectu medij & obiecti, nec tamen erunt frustra, quia erunt ad integritatem humanæ naturæ, & ad commẽdandam sapientiam Creatoris. Sed hoc non uidetur uerum, quia hoc, quod est medium in aliis sensibus, est etiam in alijs medium. In usu enim est medium aer, qui etiam est medium in auditu, & odoratu, sicut patet in 2. de Anima. Sunt ibi etiam gustus habet medium connunctum sicut, & tactus, cum gustus sit tactus quidam, ut in eodem libro dicitur. Odor etiam erit ibi, qui est obiectum odoratus, cum Ecclesia cantet, quòd odor suauissimus erunt corpora sanctorum. Laus vocalis erit in patria. Vnde dicitur supra illud Psal. Exultationes Dei in gutture eorum, quòd corda, & linguæ non desinent laudare Deum. Et idem ẽt habetur per Gloss. super illud Osex 14. In canticis, & cymbalis, &c.

Et ideo secundum alios dicendum, quòd odorati, & auditus erunt ibi in actu, sed gustus non erit ibi, ita q̃ immutetur ab aliquo cibo, uel potu sumpto, ut patet ex dictis, nisi forte dicatur, quòd erit ibi gustus in actu per immutationem linguæ ab aliqua humiditate adiuncta.

AD PRIMVM ergo dicendum, q̃ qualitates, quas tactus percipit, sunt illæ ex quibus constituitur animatum corpus, vnde per qualitates tangibiles corpus animalis secundum statum præsentem natum est immutari immutatione naturali, & spirituali ab obiecto tactus. Et ideo tactus dicitur maxime materialis inter alios sensus, quia habet plus de materiali immutatione adiunctum, non tamen immutatio materialis se habet ad actum sentiendi qui perficitur spirituali immutatione nisi per accidens. Et ideo in corporibus gloriosis, à quibus impassibilitas excludit naturalem immutationem, erit immutatio à qualitatibus tangibilibus spiritualis tantum, sicut etiam in corpore Adæ fuit quod nec ignis, nec gladius scindere potuisset, & tamen huius sensum habuisset.

Universidad de Deusto
Biblioteca

2m maior.

Sentitur gustus deseruit actum nutritis nutrit uz. & iudicio saporum. §. Tunc nihil &c. Nam licet propter primum nõ ponatur in beatis (ut arguitur) tamẽ propter secundum ibi potest poni, ut in tex. & corp. fin.

3m minor.

Sensus odoratus in actu suo esse non potest, nisi aliqua corruptione facta. q. nisi odor sit in ultima sua perfectione. §. Tunc nihil &c. Nam in sanctis erit sic.

4m ex philosopho.

Auditus de seruit disciplinæ. & & perfectioni sensus, & delectationi. §. Tunc nihil &cet. Licet enim propter primum non sit in eis auditus laudum vocalium, ibi existentium tamen est propter duo ultima, quæ dicta sunt respondendo. Ex his melius intelligi probationem conclus. de auditu.

5m minor.

Hoc non poterit esse post resurrectionem in beatis. & negatur ista. §. Ad probationem dicitur, quòd illud, qd est lucidum in actu non est receptiuum speciei ut sibilis, nisi remaneat in materia diaphani: ut patet in textu. Modo claritas corporis glorioſi non auferet diaphanitatem à pupilla &c. ut ibid. & ideo per illam propositionem probare nolentem nihil cõcludit contra intentum articuli.

6m minor.

Hoc non competit corporibus glorioſis. &. negatur ista. §. Ad rationem dicitur, quòd usus corporis glorioſi uidere potest sub angulo; & etiam multò minori, quàm possit nunc: & quòd licet uideat sub determinata distantia, tamẽ uidebit multò magis à remotiori. Et

* Al. indicatus.
* In fine corp. huius art.

* The. in 2. sent. d. 2.

AD SECVNDVM Dicendũ, q gustus secundum quod est sensus alimenti, non erit in actu, sed secundum quod est* iudicium saporum, hoc est esse poterit forte per modum prædictum.*

AD TERTIVM Dicendum, quòd quidam posuerunt q odor nihil aliud est quàm quædam fumalis euaporatio. Sed hæc positio non potest esse uera, quod patet ex hoc quòd uultures currunt ex odore percepto ad cadauera ex locis remotissimis, cũ tamen non esset possibile, quòd euaporatio aliqua pertingeret à cadauere ad tam remota loca, etiam si totum resolueretur in uaporem, & præcipue, cum sensibilia in æquali distantia ad quã libet partem immutent. Vnde odor immutat medium quandoque, & instrumentum sentiendi spirituali immutatione sine aliqua euaporatione pertingente ad organũ; sed quòd aliqua euaporatio requiratur, hoc est eo, quod odor in corporibus est humiditate asperſis. Vnde oportet resolutionem fieri ad hoc quòd percipiatur. Sed in corporibus glorioſis erit odor in sua ultima perfectione nullo modo per humidum suppressus, vnde immutabit spirituali immutatione, sicut odor fumalis euaporationis facit, & sensus odoratus & in sanctis, quia nulla humiditate impeditur, & cognoscet non solum excellentias odoris, sicut nunc in nobis contingit propter nimiam cerebri humiditatem, sed etiam minimas odorum differentias.

AD 4m dicendum, quòd in patria erit laus uocalis (quamuis quidam aliter dicant,) propter quod solã immutatione spirituali organum auditus immutabitur in beatis; nec erit propter disciplinam, qua scientiam acquirãt; sed propter perfectionẽ sensus, & delectationem. Quomodo autem uox ibi formari potuerit, dictum est in secundo libro distinct. 2.

AD 5m dicendum, quòd intensio luminis nõ impedit receptionem spiritualem speciei coloris, dummodo maneat in natura diaphani, sicut patet quantumcunque illuminetur aer potest esse medium in usu; & quãto est magis illuminatus, tanto per ipsum aliquid clarius uidetur, nisi sit defectus ex debilitate uisus. Quod autem in speculo directe opposito radio solis nõ appareat species corporis oppositi, non est propter hoc, q impeditur receptio, sed propter hoc, quod impeditur reuerberatio. Oportet enim ad hoc, quod forma in speculo appareat, quòd fiat quædã reuerberatio ad aliquod corpus obscurum, & ideo plumbum uitro adiungitur in speculo, hanc autem obscuritatem radius solis repellit, unde non potest apparere species in aliquo speculo. Claritas autem corporis glorioſi non aufert diaphaneitatem à pupilla, qa gloria nõ tollit naturam, unde magnitudo claritatis in pupilla magis facit ad acumẽ uisus quàm ad eius defectum.

AD 6m dicendum, q quanto sensus est perfectior, tãto ex minori immutatione facta potest obiectum suum percipere, quanto autem sub minori angulo uisus à uisibili immutatur tanto minor immutatio est, & inde est, q uisus fortior magis à remotis aliquid uidere potest, quàm uisus debilior, quia quanto à remotiori uidetur, sub minori angulo uidetur, & quia uisus corporis glorioſi erit perfectissimus, ex paruissima immutatione poterit uidere, unde sub angulo multo minori uidere poterit quàm modo possit, & per consequẽs multo magis à remotis.

QVAESTIO LXXXIII.

De subtilitate corporum beatorum, in sex articulos diuisa.

DEINDE considerãdum est de subtilitate corporum beatorum.

Circa quod quæruntur sex.

Primo, Vtrum subtilitas sit proprietas corporis glorioſi.

Secundo, Vtrum ratione huius subtilitatis possit esse in eodem loco cum alio.

Tertio, Vtrum per miraculũ duo corpora possint simul esse hoc totum ratione pfectionis uisus glorificati. Vnde negatur illud argumenti, quòd scilicet non uideat tunc aliquid à remoto: , quàm modò uidemus. Esset enim hoc absurdum, si contingeret ut imbi subintretur.

APPENDIX.

EX articulo habes: Primo quo modo per rationem à fortiori ex abundanti ori excludas error em Pauperum de Lugduno (ut &c.) dicent unus ut ar. 3. appen, Per hoc enim quòd sanctorũ corpora habebunt omnes sensus in actu (ut monstratur articulus præsens) patet à fortiori, & quidem abundantius, quàm tunc ar. 3. quòd falsum est ipsos ex eo, quòd gaudio cœlesti diuinæ essentiæ repleti sunt, impediri ab operationibus alijs (ut uolebant illi Pauperes.)

Vtil. pro S. Eccles. &c.

*Al. actũ

¶ Secundo habes à quomodo per rationem à fortiori ex abundantiori ostenditur error prædictum mercatorũ damnati &c. ut ar. 3. appen. Item à Luc. 14. quando narrat dominum uid isse cuntes in Emaus, confabulantes, eisque locutum fuisse. Item à Ioã. 20 narrante dominum salutasse discipulos dicens pluries, pax uobis. Item sparsim ab Euangelistis narrantibus multas sensationes domini post resurrectionem (nõ computentur tamen manducatio & bibitio quæ dispensatiue hæ factæ sunt q. 82. ar. 4. ad 3m.) quoniã resurrectio eius nobilior est exemplar. q. 76. ar. 1.

¶ Tertiò habes quòd per rationem prædictã scripturarum, q quãto sensus plures in actu ponũt in resurgentibus, & intelligas, & probes, & tuearis.

¶ Quartò uideas quo ex ijs efficiam Angelica doctrinã hæc & declarari, & confolidetur.

QVÆST.

QVÆST. LXXXIII. ART. I.

358

Corpora & in speciali corpora glorioſa, qua re dãr spiritualia.

CONCL. 1a. Subtilitatis nomen translatum est ad illa corpora, quæ optimè subsilant formæ, & ab eis perfici tur modo complet issimo.

¶ Examen. Ly subsilant formæ &c. Idest quibus prædominãtur suæ formæ ita ut ad nutũ ei obediat, & in nullo uel minimo ei recalcitret, seu aduerseatur. Vnde tunc talia corpora possunt dici formalia: non qua essent formæ (quod est impossibile) sed qa formarum imperium seu uoluntatẽ in suis operibus omnino repræsentarent, & exequentur. Hinc est, q si illæ formæ essent spiritus (ut est anima intellectiua) tũc corpora possent uerè dici spiritualia, in sensu ut prædicto. Tenetur ergo per ly optimè subsilant formæ, loquitur de subsilare per obiectum à optimam. 1. moralem. Et hinc ex dicto 1a. textuali habes: quòd esse subtile idem est, quod esse spirituale.

Tho. 4. d. 44. q. 2. ar. 2. q. 1. & seq.

¶ PROB. Quia subtilitas ex parte materiæ cõtingit, & ubi forma unde prædominatur materiæ, ibi uidetur parũ esse de materia (patet de corporibus ra tis.)

* Lib. 24. Mora. 31. & 33.

¶ CONCL. 2a. Nomen subtilitatis ad res incorporeas trãsfertur non solũ ratione suæ subsilãtiæ, sed etiã ratione suæ uirtutis.

¶ Examen. Ly non solum ratione suæ subsilantiæ. Sed ecce non habemus materia. Cõtra Auicebronẽ ponentem materiã in rebus incorporeis, ut recitatur. 1. par. q. 70. ar. 2. Et hæc particula cõiunctionis, quasi præsupponitur (ut patet ex modo loquẽdi) & merito. Nam dictum est, q subtilitas contingit ex paucitate materiæ q; & res incorporeæ nullã habent materiã. Vnde sequitur q non ita subtiles, sed ẽt subtilissimæ sint ratione suæ subsilantiæ. Relinquitur ergo solum probandũ, q dicatur subtiles ratione suæ uirtutis & sic ab exẽplo.

¶ PROB. Quia subtilitas spiritus excedit omnẽ subtilitatem corporis, ergo corpora glorioſa erunt subtilissima.

Præterea. Corpora quãto sunt subtiliora, tanto nobiliora, sed corpora glorioſa sunt nobilissima, ergo erunt subtilissima.

RESPONDEO, Dicendum, quòd nomen subtilitatis à uirtute est assumptam, scilicet penetrandi, unde dicitur in secundo de Generatione, q subtile est completiuum partibus, & partium partibus, quia propter naturam humidi, quod male terminatur termino proprio, benè autem alieno, sequitur suum tangens, & fluit undique ad suum capiens, & sua partem minimam subintrat. Quod autem aliquod corpus sit penetratiuum contingit ex duobus. Primo, ex paucitate quãtitatis præcipue ẽm profunditatẽ, & latitudinẽ, nõ aũt secũdũ longitudinẽ, quia penetratio fit in profundum, unde longitudo penetrationi non obstat. Secũdo, ex paucitate materiæ, unde de rara subtilia dicimus; & qa in corporibus raris forma prædominatur materiæ magis, ideo* translatum est nomen subtilitatis ad illa corpora, quæ optime subsilant formæ, & perficiuntur ab ea completissimo modo,* sicut dicimus subtilitatẽ esse in Sole, & Luna, & alijs huiusmodi, si cut et aurũ, uel aliquid huiusmodi pôt dici subtile, qñ pfectissimè cõplet in esse, & uirtute suæ speciei. Et quia res incorporeæ quãtitate carẽt, & materia, p nomẽ subtilitatis ad eas trãsfert nõ solũ rõne suæ subsilãtiæ, sed etiã rõne suæ uirtutis,* sicut. 0. subtile dicitur penetratiuum, qa pertingit usque ad intima rei, ita etiam dicitur aliquis intellectus subtilis, quia pertingit ad inspicienda intrinseca principia, & proprietates naturales rei latentis. Et similiter dicitur aliquis habere usum subtilem, quia ali quod minimum potest usu pertingere, & similiter est de alijs

* Lib. 24. Mora. 31. & 33.

* 11. 1. text. 10.

Subtilitas corporis glorioſi unde oriũ habeat cũ aliunde cõtibus.

Verũ liber tas ubicũq; sitit, & ubi nõ ita ignoraũ multorum.

A intellectus dicitur subtilis: quando pertingendi ad ea, quæ da intrinseca principia, & proprietates naturales rei latentes, habet uirtutem.

¶ CONCL. 1a. Corpora glorioſa dicuntur subtilia propter cõplet issimam corporis perfectionem: & ipsa completio attenditur ex dominio totalitatis animæ glorificatæ super corpus ipsum.

¶ Examen. Ly ipsa completio attenditur ex dominio &c. Hæc est illa obedientia corporis ad animam glorificatam, quæ dicta est in exam. cõclus. primæ. Addit quòd illa obedientia est maior quàm illa & tanto, quanto corpus glorioſum est perfectius quoad nos non glorioſo.

¶ Corollarium. Ergo unũ corpus glorioſum erit subtilius alterolibet & de impassibilitate dictũ est q. 82. ar. 1. Quòd enim magis anima fruetur Deo, si magis subiecta esset, & quò magis Deo subiecta est, tanto magis corpus erit animæ subiectum ad qđ est eius subtilitas. Hoc de aliis dotibus cuntelligitur q. indelicet inde nascuntur, unde subtilitas: & fecũdũ magis & minus, ut ista. Hæc uigilanter memoriæ mandato contra hæreticos illos, atque reliquos peccatores: qui libertatem carnis ex tollunt, ratione libertatis nos fuisse à Christo donatos ignorant. Dimẽ insinuantur: & per fectionem nostra lationis corporis sui in deitate, ac uoluptatibus, à sua phantasia decepti, colloquant.

corol. 111

¶ PROB. 1. Quia patet. 2. Quia (ly ipsa completio &c.) anima est forma corporis: & subtilia corpora dicuntur illa, quæ optimè subsilant formæ (ut in conclusione prima)

¶ NOT. Videmus enim in rebus sensatis, quòd quanto plus aliquid subsistit suæ formæ, tanto magis ex hoc subtilatur, purificatur, atque perficitur. Patet hoc in aere, qui magis subtilis, purgatus, atque perfectus est à uaporibus magis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

magis lumini solari subijciuntur & contra. Hinc est, quòd in meridie purior est, quàm in mane, aut vespere: & in nocte impurissima est, multo quàm in purissimis aspersus. Probat hoc idem & corpus nostrum mortale; quod quanto plus animæ imperio obedit, tanto subijcitur tanto plus de sanitate corporea resplet, atque vigore, & pulchritudine. Sic ergo à subiectione corporis ad animã pendet perfectio uera corporis, & à subiectione animæ ad Deum perfectio totius hominis: & sic proportionaliter. 1. quanto maior uel minor subiectio prædicta, tanto maior & minor perfectio sibi correspondens.

*Lib. 13. de Ciuit. Dei c. 22. to. 5.

1m de consequentia. Si ergo subtilitas, & dicta per rarefactionem unionem, per obedientiã toralem ad formã suã. § Tunc nihil contra, ut patet ex concl. 3.

*Aliqnan sului à medio.

2m de cõclusione. Ergo nõ subtilitas. R. contingẽs ex rarefactione materiæ non, ex subiectione totali ad spiritum. §. Tunc nihil &c. ut patet ex concluſ. 3.

¶ NOT. Corpora gloriosa habebunt eandem materiam, eandemque formã, & naturalia accidentia; quæ habẽt nũc, vt patet ar. 2. corp. Et ideo iure nũc est concessum, illud qd concludebatur in argumento, scilicet q subtilitas per rarefactionem materiæ ibi maior nõ erit, quam nunc sit.

* Lib. 14. moral. c 3 circa m. in princ. & habe ut i arg. 1. huius art.

3m de cõclusione. Tunc non [illegible] magis subtilia. [illegible] subtilitatem dicta per rarefactionem. §. Tunc nihil &c. ut patet ex corp. hu. ly & q hoc patet soluendo &c. Per quod dictũ & huic, & aliis argumentis facile est ulti.

APPENDIX.

1 Vell. p 8. Eccl. &c. concl. f

EX articulo habemus. Primò, quo modo per rationem intellectus hæresim Eutychij &c. ut supra. q. 79. ar. 1. appẽd. & q. 81. ar. 1. appẽd. Et hunc siquidem sensibus, & secundum hoc diuersi diuersimode subtilitatem corporibus gloriosis attribuerunt. Quidam etiam hæretici, vt Augustinus * narrat attribuerunt eis subtilitatem secundum modum, quo spirituales substantiæ subtiles dicuntur dicentes quòd in resurrectione, corpus uerterur in spiritum, & ratione huius corpora resurgentium Apostolus spiritualia nominat. 1. Corinth. 15. Sed non potest stare. Primo, quia corpus in spiritum transire non potest, cum non communicent in materia, quod etiam Boetius * ostendit in libro de Duabus naturis. Secundo, quia si hoc esset possibile, corpore in spiritum conuerso, non resurgeret homo, qui ex anima, & corpore naturaliter constat. Tertio, quia si Apostolus sic intelligeret, sicut nominat corporalia spiritualia, pari ratione nominaret corpora animalia, quæ in animam sunt conuersa, quod patet esse falsum. Vnde quidam hæretici dixerũt, quòd corpus in resurrectione remanebit, sed habebit subtilitatem secundum modum rarefactionis, ita quòd corpora humana in resurrectione erunt aerea, uel uento similia, ut Greg. narrat 13. lib. Moral. * sed hoc etiam non potest stare, quia corpus post resurrectionem palpabile habuit Dominus, ut patet Luc. vlt. Spiritus carnem, & ossa non habet, sicut me uidetis habere, q præcipue subtile credendum est. Et præterea, corpus humanum cum carnibus, & ossibus resurget, sicut corpus Domini, ut dicitur Luc. ult. Spiritus carnem, & ossa non habet, sicut me uidetis habere, & Iob. 19. dicitur. In carne mea uidebo Deum saluatorem meum, natura autem carnis, & ossis hãc raritatem nõ potest habere.

* Lib. 14. moral. c 3 circa m. in princ. & habe ut i arg. 1. huius art.

Et ideo * est assignandus corporibus gloriosis modus subtilitatis, ut dicantur subtilia propter completissimam corporis perfectionem, * sed hanc completionem quidam eis attribuunt ratione quintæ essentiæ, quæ eis tũc maxime dominabitur, quod esse non potest. Primo, quia nihil de quinta essentia potest uenire in compositionem corporis, ut in Tertio lib. ostensum est. Secundo, quia dato quòd ueniret in compositionem corporis humani, non posset intelligi quòd dominaretur magis tunc quam nunc supra naturam elementarem, nisi ita; quòd esset in corporibus humanis plus secundum quantitatem de natura cęlesti, & sic corpora humana non essent eiusdem staturæ, nisi forte minueretur natura elementaris in homine, quod repugnat integritati resurgentium, uel ita quòd natura elementaris indueret proprietates naturæ cęlestis ex eius dominio in corpore, & sic naturalis uirtus esset causa proprietatis gloriosæ, qd uidetur absurdum.

Et ideo alij dicunt, quòd * dicta completio, ex quo corpora humana subtilia dicuntur, erit ex dominio animæ glorificatæ, quæ est forma corporis, super ipsum; ratione cuius corpus gloriosum spirituale dicitur, quasi omnino spiritui subiectum. * Prima autem subiectio, qua corpus animæ subijcitur, est ad participandum esse specificum, prout subijcitur sibi ut materia formæ: & deinde subijcitur ei ad alia opera animę, prout anima est motor. Et ita prima ratio spiritualitatis in corpore est ex subtilitate, & deinde ex agilitate, & alijs proprietatibus corporis gloriosi. Et propter hoc Apostolus in spiritualitate tetigit dotem subtilitatis ut Magistri exponunt, unde Gregorius dicit decimoquarto Moralium, quòd corpus gloriosum dicitur subtile per effectum spiritualis potentiæ. Et per hoc patet solutio ad obiecta, quæ procedũt de subtilitate, quæ est per rarefactionem.

F articulum patet; quòd ideò spiritualia corpora beatorum post resurrectionem non dicentur, quia sint uento & aere subtiliora, aut non possint palpari, atque uideri: sed quia spiritui totaliter per obedientiam subiecta erunt.

5 Secundo habes quomodo per rationem ostendas, illam meritò damnari à &c. ut suprà loco nunc citato. Item à 1. Cor. 15. Resurget corpus spirituale. Ecce q Apostolus uocat illud corpus, & non spiritum. Verum corpus hominis erit, & spirituale denominabitur; ita quòd essentia eius erit corpus, & denominatio quædam fiet à spiritu. Quòd si non esset corpus hominis, qd erat primo, non gloriaretur Apostolus de hoc, quòd ipsemet substantialiter resurrecturus sit; ut in illo cap. pluries facit. Corpus enim substantialiter nõ esset idem; nisi carnem & ossa, & naturalia accidentia, ut palpari posset, haberet.

Tertiò hinc habes: quomodo per rationem intelligas illud Matth. 22. In resurrectione erunt: sicut Angeli Dei in cęlo. Non enim significatur per hoc, quòd corpora resuscitata sint futura spiritus; sed quòd cœlibem in summo uitam uiuent in æternum, ut Angeli: secundum q patet considerantibus contextum ly non nubent, neque nubentur. Per quod intelligitur ut ita cœlebs; unde per illud, quod subdit, ly sed sicut Angeli Dei, denotatur uita cœlebs in summo, i. totalis uirginitas. Et hoc: quia totaliter animæ glorificatæ obedient. Hinc ergo & patet quòd nulla erit ibi libido, nec minima qualiscunque, nec quomodocunque, in æternum ex mutua unione: cũ nil penitus erit in corpore, quod nõ sit per omnia secundum uoluntatem animæ glorificatæ. Ex æternoq igitur totalitomitis (ut supra. 3. 80. ar. 3. & q. 81. ar. 4. appen. dicebatur,) & ex totali obedientia corporis ad spiritum fiet hoc; ut sit omnino impossibile mouimur quid huiusmodi, à carnalibus hominibus de beatis illis excogitatum, in illa patria reperiri in tempiternũ. Hæc ultima dicta sunt & applicatur cõtra hæreses Cerinthi, & Chiliastarum suprà loco nunc citato narratas & reprobatas.

concl. n

*Lib. 14. c. 31. circa princ.

4 ¶ Quartò habes quòd per rationẽ ostẽdas prædicta scripturarum, pro quanto subtilitatẽ fore proprietatem corporis gloriosi insinuãt, & intelligas, & probes, & tueatis.

5 ¶ Quintò uides, quo modo ex ijs subtilissim Angelica doctrina hæc, & declaretur, & consolidetur.

QVÆST. LXXXIII.

ART. II.

CONCL. 1. Non põt dici, q corpus gloriosum ratione suę subtilitatis habeat, q possit esse cũ alio corpore in eodẽ loco; nisi per subtilitatem auferatur id, per quod prohibetur nunc, esse simul cũ alio corpore in eodẽ loco.

¶ PROB. Qui a patet ex terminis.

¶ CONCL. 2. Illud, quod impedit nunc corpus nostrum, nẽ simul cum alio corpore sit in eodem loco, nullo modo potest ab eo remoueri per dotem subtilitatis.

¶ PROB. 1. Quia illud impediens est quantitas dimensiua (cum nec qualitas, nec materia, nec forma sit, ut inter.) & à quantitate dimensiua non potest remoueri, quòd habeat situm distinctum ab alia quantitate (ut est situs cadat in diffinitione eius, ut ex 1. Qui a patet ab oppositis, scilicet ex rarefactione primæ opinionis (ut inter. ly dicunt sunt quidã, quòd prohibetur ab &c.)

¶ *Corollarium.* Ex hac ergo conclusionis probatione patet declarari terminos conclusionis primæ.

¶ NOT. Pro captu melioris conclusionis uide ar. 3. corp. principal.

ARTICVLVS II.

Vtrum ratione huius subtilitatis competat corpori glorioso esse in eodem loco, cum alio non glorioso.

A DECVNDVM sic procedi tur. Videtur q ratione huius subtilitatis competat corpori, quòd sit simul in eodem loco cum alio non glorioso. Quia ut dicit Philip. 3. reformabit corpus humilitatis nostræ, configuratum corpori claritatis suæ: sed corpus Christi[b] potuit simul esse cum alio corpore in eodẽ loco, ut patet per hoc q post resurrectionem intrauit ad discipulos ianuis clausis, ut dicitur Ioã. 20. ergo, & corpora gloriosa ratione subtilitatis poterunt esse cum aliis corporibus non gloriosis in eodem loco.

[b] Præterea, Corpora gloriosa erunt nobiliora omnibus aliis corporibus: sed [b] quædam nunc ratione suæ nobilitatis possunt esse simul cum alijs corporibus, scilicet radij solares, ergo multo fortius hoc conueniet corporibus gloriosis.

3 Præterea, Corpus cęlestis non potest diuidi ad minus, quãtum ad substantiam sphærarum, unde dicitur Iob 27. quòd cœli velut ære solidissimo firmati sũt, si [b] ergo corpus gloriosum non potest simul esse cum alio corpore in eodem loco ratione subtilitatis, numquam ad cœlũ empyreum ascendere poterit, quod est erroneum.

4 Præterea, Corpus, quod non [b] potest simul esse cum alio corpore, potest ex alterius obstaculo impediri in motu suo, uel etiam includi, sed hoc non potest cõtingere corporibus gloriosis, ergo possunt simul esse in eodem loco cũ aliis corporibus.

5 Præterea. Sicut se habet punctus ad punctum, ita linea ad lineam, & superficies ad superficiem, & corpus ad corpus: sed duo puncta possunt esse simul, ut patet quando lineæ se tangunt, & similiter duæ lineæ in contactu duarum superficierum, & de superficie in contactum duorum corporum, quæ contigua sunt, quorum ultima sunt simul, ut patet * 6. Physi. [b] ergo non est contra naturam corporis quin possit esse simul cum alio corpore in eodem loco: sed quicquid nobilitatis natura corporis patitur, totum corpori glorioso præstabitur, ergo corpus gloriosum ex suæ subtilitatis proprietate habebit quod possit esse simul cum alio corpore in eodem loco.

* Aristot. 6. Physic. corpore esse ex opposito in principio. ratione ultimæ dimensionis.

SED CONTRA est, quod Boet. * dicit in lib. de Trinitate: in numero differentiam uarietas accidentium facit. Nam tres homines neque genere, neque specie, sed suis accidentibus distant, nã si omnino cuncta ab his accidentia separamus, tamen locus est cunctis diuersus, quem unum fingere nullo modo possumus, ergo si ponantur duo corpora esse in uno loco, erit unum corpus numero.

* Boet. in lib. de Trinitate.

PRÆTEREA. Corpora gloriosa maiorem conuenientiam habebunt cum loco quàm spiritus angelici, sed spiritus angelici, ut quidam dicunt, non possunt distingui numero, nisi essent in diuersis locis, & propter hoc ponũt quòd necesse est esse eos in loco, & quòd ante mundum creari non potuerunt, ergo multo magis debent dicere q duo corpora qualiacunque non possunt esse in eodẽ loco.

RESPONDEO, Dicendum, quòd [m] non potest dici, q corpus gloriosum ratione suæ subtilitatis habeat q possit esse cum alio corpore in eodem loco, nisi per subtilitatem auferatur id, per quod prohibetur nunc esse simul cũ alio corpore in eodem loco. * Dicunt autem quidam, q prohibetur ab hoc in isto statu ratione corpulentię, per quam habet q replet locum, quæ quidem corpulẽtia ab eo per subtilitatis dotem tolletur. Sed non potest hoc stare propter duo. Primo quia corpulentia, quam dos subtilitatis aufert, est ad defectum pertinens, pura aliqua inordinatio materiæ non perfecte substantis suæ formæ. Totum enim, quod ad integritatem corporis pertinet, in corpore resurget, tam ex parte formæ quam ex parte materiæ, quia quod aliquod corpus sit repletiuum loci, hoc habet q illud, quod est de integritate naturę eius, & non ex aliquo defectu naturę. Cum enim plenũ opponatur uacuo, illud solum non replet locum, quo posito in loco, nihilominus manet uacuus locus. Vacuum autem definitur in 4. Physic. * q est locus non plenus sensibili corpore, dicitur autem ali quod corpus esse sensibile ex materia, & forma, & naturalibus accidentibus, quæ omnia ad integritatem naturæ pertinent, constat etiam, quod corpus gloriosum erit sensibile, etiam secundum tactum, ut patet in corpore Domini, Luc. ult. nec. non deerit materia, aut forma, aut naturalia accidentia

[m] concl. n

* Aristot. 4. Physic. tex. 17. & 58.

(CONCL. 3.) Corpus gloriosum non habebit ratione subtilitatis, q possit esse cũ alio corpore: sed [b] potest simul esse cum alio corpore in eodem loco, nisi per subtilitatem auferatur id, per quod prohibetur nunc esse simul cũ alio corpore in eodem loco.

¶ PROB. 1. Quia subtilitas non auferet à corpore glorioso necessitatem distinctionis sui ab alio corpore (cum ab ipso non auferat dimensionem: 2. Quia (ly sed potentia &c.) patet à simili de umbra patri tanante infirmos.

¶ NOT. Ex prædictis accipe breuiter illa distinctionis, quia omnia fere argumenta facta huic contra hoc soluere possis, undeli cet ex ui subtilitatis, & ex ui miraculi.

*Nõ mul tũ remotè à prin. libri.

¶ DE

Universidad de Deusto
Biblioteca

1m d̄ minori.

Potuit D. ex ui miraculi nō. ex ui subtilitatis. § Tunc nihil &c. ut patet ex concl. 1a.

2m d̄ minori.

Sed quandam. & q̄ nō sunt eo corpora: nō autem, quæ sunt corpora. §. Tunc nihil &c. ut patet in tex. & 1. part. q. 67. ar. 1.

3m cōsequentia. Si ergo &c. & negatur cōsequentia. §. Et ratio eius quia a corpus gloriosum posse ascendere ad cælum empireum contingit intelligi dupliciter, & consequenna deducitur ac si uno modo tantum intelligi posset. Non. n. solum ratione subtilitatis, sed & ratione miraculi. ostensum huiusmodi fieri, imaginari possumus.

*Arist. li. 4. Physic. tex. 76.
*Li. 3. Meta. tex. 17.

¶ Cæterū autem. Hoc ergo defecto aliquo notorio ostenso, ad ueritatē rei dicit quòd corpus gloriosum transibit sphæras &c. ut in tex. De isto transitu habes exemplum de corpore Saluatoris nostri ascendentis in cælum.

concl. p

4a d̄ maiori.

Quod non potest. &c. neque ex ui subtilitatis, neque ex ui miraculi. § Maximè quando ad nutum aderit hæc ultima potestas, ex fauore diuino. Tunc nihil &c. ut patet in tex.

5m cōsequētia. Ergo &c. & negatur cōsequētia §. Nam circa hoc differentia est inter ultima corporum secundū contingentiā, & corpus ipsum ut declaratur in tex.

*In hoc cod. cap.
* Lib. 4. Physi. tex. 74.

APPENDIX.

EX articulo hac nocte: Primo quo modo per rationem explodas errorē cuiusdam (ut recitatur 3. part. q. 45. ar. 2.) ut realiter dicentis: q̄ ramus subtilitatis cōpleat corpori glorioso esse in eodem loco

i Vtil. pro 5. Eccles. &c.

situm habet, nisi ex materia situm habente, restat ergo, quod necessitas distinctionis duorum corporum in situ causatur à natura quantitatis dimensiuæ, cui per se conuenit situs. Cadit enim in definitione eius, quantitas enim dimensiua est quātitas habens situm, & inde est, quòd remotis omnibus aliis, quæ sunt in re, distinctionis necessitas inuenitur in sola quantitate dimensiua. Si enim accipiatur linea separata, oportet quòd si sint duæ lineæ, uel duæ partes unius lineæ, quòd sint distinctæ in situ, aliàs linea addita lineæ non efficeret maius, quod est contra communem animi conceptionem, & similiter est de superficiebus, & corporibus mathematicis: & quia materiæ debetur situs, inquantum subsistat dimensioni, ex inde prædicta necessitas ad materiam situatam deriuatur, ut sicut nō est possibile esse duas lineas, uel duas partes lineæ, nisi sint distinctæ secundum situm, ita impossibile est esse duas materias, uel duas partes materiæ, nisi sit distinctio situs. Et quia distinctio materię est principium distinctionis individuorū, inde est, quòd Boet. dicit lib.* de trinita. q̄ duobus corporibus unum locum fingere nullo modo possumus, ut hanc saltem accidentium uarietatē distinctio individuorum requirat, subtilitas autem a corpore glorioso dimensionem non auferunde nullo modo aufert sibi prædictam necessitatē distinctionis situs ab alio corpore: & ideo corpus gloriosum non habebit ratione subtilitatis, quod possit esse cum alio corpore: sed poterit simul cū alio corpore esse ex operatione uirtutis diuinę, sicut etiam corpus Petri non habuit ex aliqua proprietate indita, q̄ ad umbram eius sanarentur infirmi; sed hoc fiebat uirtute diuina ad ędificationem fidei: ita faciet uirtus diuina ut corpus gloriosum possit simul cum alio corpore esse ad perfectionem gloriæ.

*Nō simili remotis primis libris

concl. f

*Hom. 26 in Euāg. nō quia prima mil.

AD PRIMVM ergo dicendū, q̄ corpus Christi non habuit ex subtilitatis dote q̄ posset esse simul cum alio corpore in eodem loco; sed hoc factum est uirtute diuina post resurrectionem sicut in natiuitate: unde Greg.* in Homil. dicit, illud corpus Domini intrauit ad discipulos ianuis clausis, quod ad humanos oculos per natiuitatem suam clauso exijt utero Virginis. Vnde non oportet q̄ ratione suę subtilitatis hoc cōueniat corporib. gloriosis.

1. p. q. 6 art. 2.

ADSECVNDVM dicendum, q̄ lumen non est corpus, ut in prima parte dictū est, unde obiectio procedit ex falsis.

AD TERTIVM dicendum, q̄ corpus gloriosum transibit sphæras cęlorum sine eorum diuisione, non ex ui subtilitatis, sed ex diuina uirtute, quę eis ad nutum in omnibus subueniet.

AD QVARTVM dicendū, q̄ ex hoc, q̄ Deus eis ad nutum aderit in omnibus, quæ uolūt; sequetur q̄ non possint includi, uel carcerari.

AD QVINTVM dicendum, quòd sicut dicitur 4. Physic.* Puncti non conuenit esse locum, unde si dicatur esse in loco, hoc non est nisi per accidens, quia corpus, cuius est terminus, est in loco: sicut autem totus locus respondet toti corpori,

* Lib. 4. Physic. 9. & lib. 5. tex. 35.

loco enim alio non gloriosio. Dicit. n. sic quòd Christus assumpsit quatuor dotes, claritatis in transfiguratione: agilitatis ambulādo super mare: & subtilitatis, egrediendo de clauso utero uirginitatis passibilitatis, in cœna, quādo dedit corpus suū ad edēdum, licet illud diuiderent. Nam cum resurrectionis corpori nostrorum resurrectio Christi sit causa exemplaris q. 76. ar. 1. si dotes ratione fuit in eodem loco simul cum corpore non glorioso, sequitur q̄ hoc eū demōstrasset suo simili, q̄ corpus gloriosum aliorū beatorū poterit ratione dotis subtilitatis esse simul cū alio corpore non glorioso.

§ Secundo habes quomodo per rationem obscuras, prudēter tamen erroreū tertię excludi à Papa Gregorio magno Homil. 26. Lectionis huius euangelicæ quæstio animum pulsat, quomodo post resurrectionē corpus Dominicū uerū fuit, qd clausis ianuis ad discipulos ingredi potuit. Sed scīendū nobis est, q̄ diuina operatio, si rationem comprehendimur non est admirabilis. Hæc ibi. Ecce, q̄ Pontifex nō dixit, sed diuinæ operationi i. miraculo, hoc ipsum tribuit, q̄ Christi corpus gloriosum fuerit simul in eodem loco cum pariete domus. Item a Dionisio in epistola. 4. ad Gaium. Super hominem operatur Christus ea, quæ sunt hominis, & hæc monstrat uirgo superhaturaliter concipiens, & aqua instabilis materialium & terrenorum pedum sustinens gianitatem. Hæc ibi. Vbi a simili monstrat propositum, ut patet cōsideranti ly superna turaliter.

1 Tertiō habes: quomodo per rationem prædicta patrum, pro quāto insinuant, quòd corpus gloriosum non nisi per miraculum possit esse simul cū alio in eodem loco,

ita terminus loci respondet termino corporis. Contingit autem duorum locorum esse unū terminum, sicut, & duas lineas terminari ad unum punctum, & ideo quamuis duo corpora non possint esse nisi in diuersis locis, tamen duobus terminis duorum corporum respondet idem terminus duorum locorū; & secundum hoc dicuntur ultima corporum se cōtingentium esse simul.

ARTICVLVS III.

Vtrum per miraculum fieri possit quòd duo corpora sint in eodem loco.

ADTERTIVM sic procedi tur. Videtur quòd nec etiā per miraculum fieri possit quòd duo corpora sint in eodem loco. Non enim potest fieri per miraculum quòd duo corpora sint simul duo, & unum, quia hoc esset facere contradictoria esse simul, sed si ponantur duo corpora esse simul, h sequeretur, illa duo corpora esse unum, ergo nō est possibile hoc per miraculum fieri, Probatio mediæ: sint duo corpora in eodem loco, quorū unum dicatur A, & aliud B, ergo dimensiones A, erunt eædem cū dimensionibus loci, aut aliæ: si aliæ, ergo erunt aliquæ dimēsiones separatæ, quia non pōt poni, quòd dimensiones, quæ sunt inter terminos loci, non sint in aliquo subiecto, nisi sint in corpore locato, si ergo sint eædem, ergo eadem ratione dimensiones B, erunt eædem cum dimensionibus loci, sed quæcunque uni, & eidem sunt eadem, sibi inuicem sunt eadem, ergo dimensiones A, & B, sunt eædem, sed duorum corporum non possunt esse eædem dimensiones, sicut nec eadem albedo, ergo A, & B, sūt unū corpus, & erāt duo, ergo sunt simul unum, & duo.

2 Præterea. Contra communes animi conceptiones, nō pōt aliquid miraculosè fieri, ut scilicet pars non sit minor toto, quia cōtraria cōmunibus conceptionibus directe contradictionem includunt. Similiter nec cōtra cōclusiones Geometriæ, quæ à cōmunibus conceptionibus infallibiliter deducuntur, sicut q̄ trianguli non habeat tres angulos æquales duobus rectis. Similiter nec aliquid potest fieri in linea contra definitionem lineæ, quia separare definitionē à definito, est ponere duo contradictoria esse simul; sed duo corpora esse in eodem loco est cōtra cōes animi conceptiones & contra conclusiones Geometriæ, & contra definitionē lineæ, ergo nō pōt fieri per miraculum. Probatio mediæ. Cōclusio est Geometriæ, q̄ duo circuli nō se tangunt nisi in puncto, si autem duo corpora circularia essent in eodem, duo circuli designiati in eis se tangerent secundum totum. Similiter etiam est contra definitionem lineæ, q̄ infra duo puncta sit plus, quām una linea recta, quod fieret, si duo corpora essent in eodem loco, quia infra duo puncta signata in diuersis superficiebus loci, essent duæ lineæ rectæ duorum corporum locatorum.

3 Præterea, Hoc uidetur non posse fieri per h miraculū, quòd corpus inclusum in alio corpore, non sit in loco, quia sic haberet locum communem, & non proprium, quod non potest esse: sed hoc h sequeretur si duo corpora essent in eodem loco, ergo non potest fieri per miraculum. Probatio mediæ. Sint duo corpora in eodem loco, quorum unū secundum quamlibet dimensionem sit maius alio, corpus minus erit inclusum in corpore maiore, & locus corporis maioris erit locus eius cōis, locū autem proprium nō habebit, quia non erit aliqua superficies corporis actu signata, quæ cōtineat ipsū, quod est de ratione loci, ergo nō habebit locum proprium.

4 Præterea, Locus proportionaliter respondet locato, sed nunquam pōt fieri per miraculum, q̄ idem corpus sit simul in diuersis locis nisi per aliquam conuersionem, sicut accidit in sacramēto altaris, h ergo nullo modo potest fieri per miraculū quòd duo corpora sint simul in eodem loco.

SED CONTRA, Beata uirgo filiū miraculosè peperit: sed in illo partu oportuit duo corpora esse simul in eodem loco, quia corpus pueri exiēs claustra pudoris non fregit, ergo potest miraculosè fieri quòd duo corpora sint in eodem loco.

& intelligas, & proba, & tuearis.

¶ Quarò uides quomodo ex ijs uidelicet Angelica doctrina hæc, & declarēs, & cōfolidetur. 4

QVÆS. LXXXIIII.

ART. III.

CONCL. Miraculosè tantum fieri potest, quòd duo corpora sint in eadem loco. 360

¶ Examen. Ly miraculosè tantum. Idest utrute diuina, & ea sola.

¶ Ly duo corpora sint in eodem loco. Ita quòd unum remaneat distinctū ab alio corpore. Et hoc est miraculum: quod scilicet uni corpori remaneat esse distinctum ab alio, & tamen eius materia non sit distincta in situ ab alterius materia. Sunt ergo duæ distinctæ materiæ secundum esse ibi, & indistinctè secūdum situm: quod neque natura, neque proprietas gloriæ, quæ dicitur dos, efficere possunt, ut art. 2. ostensum est.

¶ Ly in eodem loco. Scilicet proprio non cōmuni. Quid autem sit locus proprius & communis uide in 4. Physic. & infra ar. 3.

¶ PROB. Quia duorum corporum esse in situ distinctum dependet à principijs essentialibus rei, sicut à causis proximis, à Deo autē sicut à causa prima: & causa prima potest contrariare rem in esse essentialibus causis secundis (ut patet in libro de causis: Quia (ly tantū) patet ex artic. 2.

1m minor

Universidad de Deusto
Biblioteca

1m minor.

Sē ponantur duo corpora esse simul, sequeretur 3 illa duo corpora esse unū &

*Art. præced. corp. negatur ista. §. Ad probationē dicitur, quòd pedes ex falsis, aut probatis intentum nostrum. Ex falsis quidem, qñ procedit, ac si inter superficies oppositas alicuius &c. ut in textu, vsque ibi, Ideoque ad ly de nouo unū, nisi altero eorū mutato. Probatur autē intentū nostrum, si utamur dimensionibus sicut se res habent: habetur in textu à ly si autē, sicut se res habet, loco nō debētur &c. usq; in finē.

*Exam. Ly immutationem, ly immutato. Hoc est mutationem, & mutato. Nō enim semper immutato significat non mutatio quandoq; significat mutationem.

2m minor.

*Propositione prima inter opera Aristi. Duo corpora esse in eodem loco est contra cōes animi cōceptiones, & contra cōclusiones Geometr. & contra definitionem lineæ. negatur ista. §. Ad probationem dicitur, si vera sit ista de præcisè in dimensionibus mathematicis, non tñ, in dimensionibus naturalibus, i. concretis rebus subiectum: & consequenter dī, q̄ nihil gibat contra ꝓpositū. Concilio enim loquitur de corporibus naturalibus, & nō de mathematicis præcise.

*concl. m

3m maior.

Hoc videtur nō posse fieri per miraculum, q̄ corpus inclusum in alio corpore, non sit in loco. 1. q̄ negatur ista §. Nam Deus potest facere, &c ut in tex.

Itē minor.

Hoc sequeret, si duo corpora essent in eodem loco. 2. &c. negatur ista. §. Videlicet q̄ si duo corpora essent in eodē loco, sequeretur, q̄ corpus inclusum in alio corpore non esset in loco. Ad probationem ea

Præterea. Hoc idem potest ostendi per hoc, quòd dominus ad discipulos intrauit clausis ianuis, Ioan. 19.

RESPONDEO, Dicēdum, quòd sicut ex dictis patet, ꝓpter hoc necesse est duo corpora in duobus locis esse, quia diuersitas materiæ requirit distinctionem in situ: & ideo videmus q̄ quando conueniunt corpora in unū, destruitur esse distinctū utriusq;, & acquiritur utrique simul esse unum indistinctum, ut patet in mixtionibus: nō potest ergo esse quòd duo corpora remaneant duo, & tamen sint simul, & utrūque conseruet esse distinctum q̄ prius habebat, secundum quod utrumque erat ens indiuisum in se, & diuisum ab aliis. Hoc autē esse distinctum dependet à principijs essentialibus rei, sicut à causis proximis, sed à Deo sicut à causa prima: & quia causa prima potest cōseruare rem in esse ceſſantibus causis secūdis, ut patet per primam propositionem libri de causis: ideo diuina uirtute, & ea sola fieri pōt, ut accidēs sit sine subiecto, ut patet in sacramento altaris, & similiter uirtute diuina fieri potest, & ea sola, q̄ corpori remaneat esse distinctū ab alio corpore, quāuis eius materia non sit distincta in situ ab alterius corporis materia & sic, m miraculosè fieri pōt q̄ duo corpora sint in eodē loco. n

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd ratio illa est sophistica, qa procedit ex suppositione falsi, uel petit principium. procedit. n. ratio illa, ac si inter superficies oppositas loci alicuius esset aliqua dimensio propria loco, cui oportet, quòd uniretur dimensio corporis locati aduenientis. Sic enim sequeretur quòd dimensiones duorum corporum locatorum esset una dimēsio, si utraque unum fieret cum dimensione loci. Hæc autem positio falsa est, quia secundum hoc quandocunque corpus acquireret nouum locum, oporteret aliquam immutationem fieri in dimensionibus loci, uel locati. Non enim potest esse q̄ aliqua duo fiant de nouo unum, nisi altero eorū mutato. Si autem, sicut se res habet, loco non debētur aliæ dimensiones, quàm dimensiones locati, patet q̄ ratio nihil ꝓbat, sed petit principium: quia secundum hoc nihil est aliud dictu, q̄ dimensiones locati sunt eadem cum dimensionibus loci, nisi q̄ dimensiones locati continentur infra terminum loci, & secundū eorum mensuram distant termini, sicut distarēt ꝓpriis dimēsionibus, si eas haberēt; & sic dimēsiones corporū duorū esse dimēsiones unius loci, nihil est aliud quam duo corpora esse in eodē loco, quod est principale ꝓpositū.

AD SECVNDVM dicendum, q̄ posito q̄ duo corpora sint simul in eodem loco per miraculum, non sequitur aliquid, neque cōtra cōes animi cōceptiones, neque contra definitionem lineæ, neque contra conclusiones aliquas Geometriæ, *Quanti tas enim dimensiua in hoc differt ab omnibus aliis accidentibus, q̄ habet specialem rationem indiuiduationis, & distinctionis, scilicet ex situ partium, præter rationem indiuiduationis, & distinctionis quæ est sibi, & omnibus accidentibus communis, s. ex materia subiecta. Sic ergo una linea pōt intelligi diuersa ab alia, uel quia est in alio subiecto, q̄ consideratio est de linea naturali, uel quia distat in situ ab alia, quæ consideratio est de linea mathematica, quæ intelligitur præter materiam. Si ergo remoueatur materia, non potest esse distinctio linearum nisi secundum situm diuersum, & similiter nec punctorum, nec superficierum, aut quantumcunque dimensionum: & sic Geometria non pōt ponere, quòd una linea addatur aliæ, tanquam distincta ab ea, nisi sit distincta in situ ab ea. Sed supposita distinctione subiecti sine distinctione situs ex diuino miraculo, intelligentur diuersæ lineæ, quæ non distant situ, propter diuersitatem subiecti, & similiter diuersa puncta, & sic diuersæ lineæ designatæ in duobus corporibus, quæ sunt in eodem loco, trahuntur à diuersis punctis ad diuersa puncta: ut non accipiamus punctū in loco, sed in ipso corpore locato: quia linea non dicitur trahi nisi à puncto, quod est terminus eius: & similiter etiam duo circuli designati in duobus corporibus sphæricis existentibus in eodē loco, quæ sunt duo non propter diuersitatem situs, aliàs nō possent se tangere secundum totum, sed sunt duo ex diuersitate subiectorum, & propter hoc se totaliter tangentes, adhuc manent duo: sicut etiam circulus signatus in corpore locato sphærico tangit sm totū alium circulum signatum in corpore locante.

AD TERTIVM dicendū, q̄ Deus posset facere aliquod corpus non esse in loco, & tamen illa positione facta, non sequitur q̄ aliud corpus non sit in loco, quia corpus maius est locus corporis minoris ratione illius superficiei, quæ designatur ex contactu terminorum corporis minoris.

AD QVARTVM dicendum, q̄ unū corpus esse simul localiter in duobus locis, nō potest fieri per miracu-

*Art. præced. corp.

Ratio 3m.

unum corpus sit localiter simul in diuersis locis; & de hoc, q̄ duo corpo a fiat in eodem loco: quoniam primū illud implicat contradictionem, hoc uero secundū non item; ut declaratū est in textu.

APPENDIX.

1 Vtil. pro §. Eccles. &c.

EX articulo hanes. Primò: quo modo per rationem decidcas & intelligas deliramēta quę dam, anilesq; fabulas stultissimè confictas, & hæreticales Zuinglianorum, & Caluini, & cuiusdā Petri martiris Anglicani (Prætermittens Anglicanos) confectaque dicentiū: q̄ duo corpora nō possint miraculosè esse in eodē loco. Dicunt. n. Zuinglian, Christum resuscitatū ianuis clausis ad Apostolos ingredientem per rimam fuisse introductum. Et Christo ad Apostolos ingredienti integras ianuas aperuisse. Caluinus ne præstitam illam eius tenellā corpus pateretur. Et Christō, cum ingressus est ad Apostolos ianuis clausis per fenestrā intrasse, ait Petrus Anglicanus. Ex his ergo patet, q̄ consequunde dicunt ij, q̄ corpora duo p miraculū non possunt esse in eodē loco: cum hoc sequatur ad dictū ipsorum, ut dicut ex dictis patet.

*Thom. 4. d. 10. q. 1. ad 1. in fin. arg. & seq.

*Lib. 5. tex. 11.

*In hoc art.

¶Secundò habet: quòd per rationē oltē das, haa hæresis merito damnata à Ioan. 19. dicēte, q̄ dās post resurrectionē venit ad discipulos suos ianuis clausis. Per hoc. n. monstratur q̄ corpus dñi miraculosè fuit in eodē loco simul cū alio corpore, ut inqt magnus Gregorius Papa, & sanctus Cyrillus, in homil. 16. uerba sunt hæc. Quæstio animū pulsat: quo corpus Dominicū post resurrectionē ueniens, ianuis clausis ad discipulos ingredi potuit. Sed sciendū nobis est, q̄ diuina operatio, si ratione comprehenditur, non est admirabilis. Hæc ille. Item ab Ecclesia Catholica, quæ de fide profitetur beatā virginē Dei matrē, fuisse uirginē in partu. Hoc est, q̄ corpus Dñi exiuit per clausum pectus, nō rupto signaculo uirginitatis. Vnde & in collecta fecerēt quādā dicit ly matris integritatem non minuit, sed sacrauit. Quæ quidē egressio talis facta miraculo tribuitur ab eodem Papa Gregorio ibid. Illud corpus Dominī intrauit ad discipulos clausis ianuis, quod uidelicet ad humanos oculos per naturalem suam clausio exijt uterū uirginis. Hæc ibi. Ecce quòd diuinæ operationis, miraculo, utrunque factum à papa ascribitur: licet hunc eximen ex utero uirginis clauso dicat esse quid mirabilius, ex hoc, quòd morituris uentem taliter eximat. Item ab eadem ecclesia dum prædicat ipsum Christū exisse corporaliter de sepulchro clauso. Vnde in Paschali tempore ad hoc significandum canit ly surrexit Dominus de sepulchro, & ly dicant nunc iudæi, quomodo milites custodientes sepulchrū perdiderunt regem ad lapidis positionē. Hæc illa. Per quæ docet fideles, quòd corpus Dominicum non tantum clauso sepulchro per lapidis positionem exiit, sed etiam inuisibiliter mīnibus uigilantibus. Item à Matth. 28. Angelus domini accedens reuoluit lapidem. Hęc ibi. Iam enim surrexerat Dominus. (ut ibi subditur, & in Marc. 16.) & de sepulchro exierat. Vnde per hoc, q̄ post Domini exitum reflatum, Angelum reuoluisse lapidem sepulchri uidimur apteī quòd de sepulchro clauso, & quidē lapide ualde magno. (Marc. 16.) exierat corpus Domini gloriosum. Nota quòd pdictæ famites Zuinglianorum &c. uocant hæreses, inquantū ueritatem Euangelij de illa existentia duorū corporū simul in eodē loco destruunt: nō inquantū id miraculo nō attribuunt. Primum est hæreticū: secundum autem non.

*Tho. in 1. d. 43. q. 3. art. 3.

concl. m

concl. n

¶Tertiò habemus quomodo per rationem practicā scripturarum & patrum, pro quanto duo corpora possunt per miraculū in eodē loco simul esse innuamus, & intelligas, & probes, & exercitis.

¶Quartò uides: quòd ex ijs uerissimā Angelica hæc doctrina ei declaretur, & exemplificetur.

QVÆST. LXXXIII.

ART. IIII.

A

B

C

D

E

F

CONCL. 1a. Corpus gloriosum ratione suæ proprietatis nō habet, q̄ possit esse cum alio corpore glorioso in eodē loco.

¶PROB. 1. Qm patet ex arti. (cum simili ratio sit in hoc de non posse esse cum corpore glorioso & non glorioso.)

¶CONCL. 2a. Diuina uirtute fieri possit, ut duo corpo a gloriosa essent simul, uel duo non gloriosa.

¶PROB. Quia patet ex arti. (cum simili ratio sit in hoc de posse esse cum corpore glorioso & non glorioso.

¶Corollarium. Ergo ibi ar. 3. uir taliter concluditur ij sdem ra

Oo 2 noni-

concl. m

Ratio 3m.

gloriosō, & corpus gloriosum magis subtile poterit esse cum glorioso minus subtili.

3 Præterea, Corpus cœli est subtile, & erit tunc glorificatum, sed corpus alicuius sancti poterit simul esse cum corpore cœli, quia poterunt ad terram descendere, & ascēdere pro suo libito uoluntatis, h ergo duo corpora subtilia, uel gloriosa poterunt esse simul.

SED CONTRA. Corpora gloriosa erunt spiritualia, idest spiritibus quantum ad aliquid similia, sed duo spiritus non possunt esse simul in eodem loco, ut in 1. lib. dictum est, ergo nec duo corpora gloriosa poterunt esse in eodem loco.

Præterea, Duorum corporum existentium simul, unum ab alio penetratur: sed penetrari ab alio corpore, est ignobilitatis, quæ omnino a corporibus gloriosis aberit, ergo nō poterunt esse duo corpora gloriosa simul.

RESPONDEO, Dicendum, q̄ m corpus gloriosum ratione suæ proprietatis nō habet quòd possit esse cum alio corpore glorioso in eodem loco, n sicut nec ut sit simul cum corpore nō glorioso p diuina autem uirtute fieri posset, ut duo corpora gloriosa essent simul, uel duo non gloriosa, q sicut gloriosum, & non gloriosum. Sed tamen non est conueniens quòd corpus gloriosum sit simul cum alio corpore glorioso. tum quia in eis seruabitur debitus ordo, qui distinctionem requirit, tum quia unum corpus gloriosum non se opponet alteri, & sic r nunquam duo corpora gloriosa erunt simul.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum unum corpus gloriosum possit esse cum alio glorioso in eodem loco.

AD QVARTVM sic proceditur. Videtur quòd corpus gloriosum possit esse cum alio glorioso in eodem loco. Quia ubi est maior subtilitas, ibi est minor resistentia, si h ergo corpus gloriosū est subtilius, quàm non gloriosum, minus resistet corpori glorioso, & ita si corpus gloriosum poterit esse cum corpore non glorioso in eodem loco, multo fortius cum corpore glorioso.

2 Præterea, Sicut corpus gloriosum est subtilius non glorioso, ita unum gloriosum erit subtilius alio, si h ergo corpus gloriosum poterit esse simul cū non

Item ab Ecclesia Catholica, quæ de fide profitetur beatā virginē Dei matrē, fuisse uirginē in partu. Hoc est, q̄ corpus Dñi exiuit per clausum pectus, nō rupto signaculo uirginitatis. Vnde & in collecta fecerēt quādā dicit ly matris integritatem non minuit, sed sacrauit. Quæ quidē egressio talis facta miraculo tribuitur ab eodem Papa Gregorio ibid. Illud corpus Dominī intrauit ad discipulos clausis ianuis, quod uidelicet ad humanos oculos per naturalem suam clausio exijt uterū uirginis. Hæc ibi. Ecce quòd diuinæ operationis, mi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

nentibus, tanq̃ à similibus ho. q. duo corpora non gloriosa possunt esse simul.

¶CONCL. 1ª. Non quæ duo corpora gloriosa erunt simul.

¶NOT. Intellige, p miraculũ erit. Quali ex conclusione 2ª. & 3ª. id fatur. Licet p diuinũ virtutẽ, i. p miraculum, possit fieri hoc nunq̃ ita fiet. Vide ar. 5. corp. fin. pro maiori notula, à similibus de hac cõclu. 3.

¶PROB. Quia hoc nõ est conueniens, p per duas rationes in tex. allatas.

¶NOT. Addead illas duas rõnes & tertiãq̃ explicãtes in 2. arg. sed cõtr. Vbi vide notã illã minorẽ ly sed penetrari ab alio &c.

1ª cõsequẽtia. Si ergo &c. & nega: cõsequẽtia. §. Nõ. n. rõne subtilitat (ut imaginãr arguẽs) inest hæpotestas corpori horũ secundũ q̃ ex cõclusionibus prima & secunda patet.

2ª cõsequẽtia. Si ergo &c. & nega cõsequẽtia. §. ut ad 1ª. Ex quibus ambobus ut aiũt, si rõne subtilitatis cõueniret illi hoc, concluderetur q̃ unde.

3ª illatio cõclusionis. Ergo duo &c. & negatur illatio. §. Nõ. n. cadẽ rõ est de cæteris glorificatis, & de corporib. sanctorũ. Corpus n. cęli, & alia corpora quæ unde &c. non sunt ex.

¶NOT. Cœlestia, imõ & terrestria, i. elementaria corpora, iõ æquiuocè dicuntur de glorificata respectu corporũ sanctorũ, nisi nõ ab eodem primo agente pendet glorificatio utrorunq̃, nec ẽt duorũ utrobiq̃ inuenietur. Nam gloria corporũ sanctorũ ab ala glorificata redũdabit ex lotũ nerũ, & elementorũ nõ item (ut patet. Facio alias differentias pp quas in tex. dl'ly equiuocè.

APPENDIX.

EX articulo habes: Primòquo modo per rationem

Vtil. p 5. Eccle. &c.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd ratio illa procedit, ac si corpori glorioso ineffet ratione suæ subtilitatis, quod posset esse simul in eodem loco cum alio corpore, quod falsum est.

Et similiter dicendum ad secundum.

AD TERTIVM dicendum, quòd corpuscęli, & alia corpora æquoce dicũtur gloriosa, inquãtum participabunt aliquid gloriæ, & non q̃ eis conueniant dotes corporum glorificatorum.

ARTICVLVS V.

Vtrum ex suæ subtilitate remoueatur à corpore glorioso necessitas existendi in æquali loco.

AD QVINTVM sic procedit. Videtur quòd ex suæ subtilitate remoueatur à corpore glorificato necessitas existendi in æquali loco. Corpora. n. gloriosa erunt conformia corpori Christi, vt patet Philip. 3.ª sed corpus Christi non coarctatur hac necessitate, ut sit in loco æquali, immo continetur totum sub paruis, uel magnis dimensionibus hostiæ consecratę, b ergo, & hoc idem erit in corporibus gloriosis.

2 Præterea. Philosophus probat in 4. Physic. q̃ si duo corpora sunt in eodem loco, sequatur q̃ maximũ corpus obtineat minimum locum, quia diuersæ partes eius poterunt esse in eadem parte loci. Non enim differt utrũ duo corpora, uel quæcũque sint in eodem loco, sed corpus gloriosum erit simul in eodem loco cum alio corpore, ut dicitur cõmuniter, c ergo potest esse in quouis paruo loco.

3 Præterea, Sicut corpus ratione sui coloris uidetur, d ita cõmensurat loco ratione suæ quãtitatis: sed corpus gloriosum ita subiectum erit spiritui, q̃ poterit uideri, & non uideri, & præcipue ab oculo non glorioso pro suo libito uoluntatis, ut in Christo patuit, ergo ita quantitas subiicietur nutui spiritus, quòd poterit esse in paruo, uel in magno loco, & habere paruam, uel magnam quantitatem ad libitum.

SED CONTRA est, qd Philos. dicit in 4.ª Phys. q̃ omne, qd est in loco, in æquali sibi est, sed corpus gloriosum erit in loco, ergo erit in loco æquali sibi.

Præterea, Eædem sunt dimẽsiones loci, & locati, ut ,pbatur in 4.ª Phylic. ergo si locus esset maior locato, esset idem maius, & minus seipso, quod est inconueniens.

RESPONDEO, Dicendũ, q̃ corpus nõ cõparatur ad locũ nisi dimensionibus propriis, secundũ quas corpus locatũ circũscribitur ex cõtactu corporis locantis: vndeᵉ q̃ corpus aliquod sit in minori loco, q̃ sit sua quantitas, hoc nõ põt esse nisi per hoc quòd quantitas corporis ,ppria efficitur aliquo modo minor seipsa; quod quidem nõ potest intelligi nisi dupliciter.ª Vno modo ex uariatione quantitatis circa eandem materiam, ut. s. materia, quæ primo subest magnæ q̃titati, postea subsit paruę, & hoc quidam posuerũt in corporibus gloriosis, dicentes q̃ quantitas eorum subest ad nutum, ita q̃ eũ uoluerint, possunt habere magnam quantitatem, & cum uoluerint paruam. Sed hoc non põt esse, quia nullus motus, qui fit secundum aliquid intrinsecũ rei, põt esse sine passione abijciente a substantia, & ideo in corporibus incorruptibilibus, scilicet cęlestibus, est solus motus localis, qui non est secundũ aliquid intrinsecũ unde patet, q̃ mutatio quantitatis circa materiã repugnaret impassibilitati corporis glorioſi, & incorruptibilitati. Et præterea sequeretur quòd corpus gloriosum quandoque esset rarius, & quandoque spissius, qa cum nihil diuidi possit ab eo de materia sua, quia eadem materia esset sub paruis dimensionibus, & quandoque sub magnis, & ita rarefieret & dẽsaretur, quod nõ potest esse. Alio modo potest intelligi quòd quantitas corporis glorioſi efficiatur minor seipsa per uariationem situs, ita scilicet quòd partes corporis glorioſi subintrẽt se inuicem, & sic redeat ad quancumque paruam quantitatem. Et hoc quidam posuerunt dicentes, quod ratione

ª Arist. li. 4. text. 50.

ª Aristlib. 4. tex. 76. & 77.

Quo. in. cligit. il. lud nõ est im. possibi. le apud Deũ omnipotẽtem

ostendar, metiũ insinuatũ fuisse à Luc. 1. q̃ corpus gloriosũ miraculosè põt esse cũ alio glorioso in eodẽ loco: & sic. Nõ est impossibile apud Deũ omne uerbum. Hæc ibi. Vbi per hoc ostenditur sensibiliter, q̃ illa, quæ non implicant contradictionem, possunt fieri à Deo. Quod patet sic. Nam uerbum ibi æquiualet conceptui mentis. Ac si diceretur. Non est impossibile apud Deũ omne quòd mentaliter concipitur. Concipitur autem mentaliter nõ potest id, quod implicat cõtradictionem: cum dicatur 4. Metaphy. q̃ contraria primis principijs põt quidem aliquis ore pio ferre, sed non concipere mẽte. Nõ enim potest quis mentaliter concipere, quòd Socrates simul sit uiuens & non uiuens, mortuus & nõ mortuus, & huiusmodi. Modo ad propositũ defendam. 6°. patet ex ar. 3. q̃ non implicat contradictionem duo corpora esse in eodem loco. Nec refert ad hoc, q̃ sint glorioſa, uel nõ glorioſa, ut inde sapienti constare potest.

¶ Secundò habes: quòd per rationẽ prædictã scripturarum, pro quanto quod diximus infinuant, & intelligũt, & tenenda.

¶ Tertiò uides, quomodo ex ipsis ſimillimam Angelica doctrina hæc, & declaratur, & cõsolideatur.

QVÆST. LXXXIII. ART. V.

CONCL. 1ª. Quòd corpus aliquod sit in minori loco, q̃ sit sua quãtitas, hoc nõ põt esse, nisi p hoc, q̃ quãtitas corporis ,ppria efficitur aliquo mõ minor seipsa, quod quidem nõ potest intelligi nisi dupliciter.

¶PROB. 1. Quia corpus nõ cõparatur ad locũ nisi dimẽsionibus ,pprijs, secũdũ quas corpus locatũ circũscribitur ex cõtactu corporis locantis. 2. Quia ly q̃ quòd &c. hoc non potest intelligi, nisi uel ex uariatione quantitatis eandẽ materiam

ª Th. in 4. d. 10. q. 1. ar. 1. ad 5.

ª loco notato in arg. & ar. 3. huius. ad 4.

ª In corp. ar.

ª Homil. 26. in Euãg. nõ lõge à plin.

ſtam, uel ex uariatione ſitus (ut in text. ly uno modo &c. & ly alio modo &c.)

¶CONCL. 1ª. Corpus gloriosum sem per erit in loco sibi æquali nec per miraculum fiet unquam contrarium.

¶Examen. Ly nec per miraculum fiet. Nõ dicit, q̃ per miraculum non possit fieri.

¶PROB. 1. Quia quantitas corporis glorioſi propria unũq̃ efficitur minor seipsa neq; ex uariatione quantitatis circa eandem materiam, nec ex uariatione ſitus (ut in textu) a. Quia ly nec per miraculũ &c.) hoc non est conueniens (cũ repugnet rectæ dispoſitioni corporis humani, quæ requirit determinatum ſitum, & distantiam partiũ. Vnde nec per miraculum hoc vmquam fiet. Et ideo dicendum, quodᵇ corpus semper erit in loco sibi æquali.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd corpus Christi in altaris sacramento non est localiter, ut dictum ' est.

AD 2ᵐ dicendum, quòd probatio ª Philosophi procedit ex hoc quòd una pars eadem ratione subintraret aliã, sed talis subintratio corporis glorioſi inuicem non potest esse, ut dictũ est, ' & ideo ratio non sequitur.

AD 3ᵐ dicendum, quòd corpus uidetur ex hoc quod agit in uisum, quòd autem agat in uisum, uel non agat, nihil uariat in ipso corpore, & ideo non est inconueniens, si possit quãdo uult uideri, & quando uult non uideri: sed esse in loco non est actio aliqua procedens ab eo ratione suæ quantitatis, sicut uideri ratione sui coloris, ideo non est simile.

ARTICVLVS VI.

Vtrum corpus glorioſum ratione suæ subtilitatis ſit impalpabile.

AD SEXTVM sic procedi tur. Videtur q̃ corpus glorioſum ratione subtilitatis ſit impalpabile. Gregorius ª enim dicit in Homilia octaua Paschæ: Corrumpi necesse est quodᵇ palpatur: sed corpus glorioſum erit

ª Arist. li. 4. text. 50.

ª Th. in 4. d. 10. q. 1. ar. 1. ad 5.

ª Homil. 26. in Euãg. nõ lõge à plin.

suæ subtilitatis corpus glorioſũ habebit, q̃ possit esse simul cum alio corpore nõ glorioſo in eodem loco. Et similiter põt una pars esse intra aliam in tantum, quod totum corpus glorioſum poterit intrare per minimum porum unius corporis: & sic ponũt quòd corpus q̃ exiuit de utero Virginali, intrauit ianuis clausis ad discipulos. Sed hoc non põt esse, tum quia corpus glorioſum non habebit q̃ sit cum alio corpore simul ratione subtilitatis, tum quia etiã si haberet, ut esset cum alio corpore, non tamen cum corpore glorioſo, ut multi dicunt, tum quia repugnaret rectæ dispoſitioni corporis humani, quæ requirit determinatum ſitum, & distantiam partiũ. Vnde nec per miraculum hoc vmquam fiet. Et ideo dicendum, quodᵇ corpus semper erit in loco sibi æquali.

¶ Secundò habes: quòd per rationẽ prædictã Philosophi, pro quanto fundamentaliter insinuante, quòd diximus, & intelligas, & tenenda.

¶ Tertiò uides, quomodo ex ipsis ſimillimam Angelica doctrina hæc, & declaratur, & cõsolideatur.

QVÆST. LXXXIII. ART. VI.

CONCL. 1ª. Omne corpus palpabile est tangibile: sed non conuertitur.

¶PROB. Quia corpus dicitur tangibile ab ista, ex eo quòd habet tres qualitates, quibus natum

ª Homil. 26. in Euãg. nõ lõge à plin.

litatis uel negatur ſitum de conuenientia ſi intelligat, cum alio glorioſo per miraculũ, uel conceditur, & de conuenientia ſi intelligat, cũ alio corpore non glorioſo p miraculum, ar. 3.

3ᵐ d maiori. ista. s. quantum ad illud uidet, & commensurat, nõ quantum ad rationẽ, ex qua sic uidetur, uel commensurat. §. Tunc nihil &c. Nam ſimile non est de ambobus in hoc, quod credebar argueus: ut in textu patet cõſideranti.

APPENDIX.

EX articulo habes: Primòquo modo per rationem ostendar, meritò insinuatũ fuisse à Phiſoſopho, q̃ corpus glorioſum ineẽtienter esse in loco sibi inæquali: & sic. Omne, quod est in loco, in æquali sibi est. Item eædem sunt dimensiones loci, & locati. Hæc duo ex 4. Phyſ. Naturaliter ergo fieri contrariũ nõ põt & ex consequenti q̃ hoc, ea quã per quod dam fundamẽtum, monſtratur illud, qd diximus, scilicet quia non naturalis non contrariatur ſupernaturali in ſi rectè intelligatur, quinimmo ein sic nunq̃ fieret: neque ſupernaturale destrueret naturale, ſi naturaliter est ſupra ipſam. bus. Cum igitur mõſtret Philoſophus directè undi, cõmonſtrat & aliud, tanquàm in fundamento.

¶ Secundò habes: quòd per rationẽ prædicta Philoſophi, pro quanto fundamentaliter insinuante, qd diximus, & intelligas, & tenenda.

¶ Tertiò uides, quomodo ex ipsis ſimillimam Angelica doctrina hæc, & declaratur, & cõsolideatur.

Vtil. p 5. Eccl. &c.

Ratio naturalis, ut ſupra ipſam. contraria naturale destruit ta- tur ſuper- tionem naturalẽ. li- naturaliter

cmel.

cmel. m

Universidad de Deusto
Biblioteca

natum est immutare sensum tactus (ut de aere patet) & palpabile dicitur hoc idem, addendo, q̃ resistit tangenti.

¶ CONCL. 2ª. Corpora cœlestia non sunt tangibilia, nec palpabilia.

¶ PROB. 1. Quia corpora cœlesti nũ habiens qualitates tangibiles. 2. Quia (ly nec &c. illud, quod palpatur, necesse est corrũpi (secundum Gregorũ,) & corpora cœlestia secundũ naturam suam sunt incorruptibilia.

¶ CONCL. 3ª. Corpus gloriosum secundũ naturã suam est palpabile sed ex virtute supernaturali hoc competet, ut cum unit, non palpetur à corpore nõ glorioso.

¶ PROB. 1. Quia corpus gloriosũ secũdũ naturã suam hãt qualitates aptas immutare tactũ, aque resistere tangenti: corpo. 1. q. 14. a. 3. ad. 2. Quia (ly sed ex virtute &c.) divina virtute põtest, q̃ nõ esse tangenti (cũ miraculo possis esse eodem loco cũ alio corpore, 2ª. ar. 4.)

¶ Item, Ly ex virtute supernaturali, &c. ergo non palpetur. Non dixit, ut nõ sanguinem: quia hoc habet ex ui subiecta is suæ; cũ ex illa habeat in potestate sua immutare, uel non immutare tantum. Quòd ergo possit esse in tangibile, habet ex duobus, scilicet ex ui dotis subtilitatis, & ex miraculo: quod uerò possit esse impalpabile habet tantum ex uno, scilicet ex miraculo. Ex hoc n. solum potest fieri, q̃ non resistat tangenti aliquo modo: quod est esse cum illo in eodem loco, ar. 1. & 3.

¶ Ly corpore nõ glorioso. Hoc ad dictam gloriosi. Nã p miraculũ põt fieri, & fit, q̃ cum non glorioso sit in eodem loco ar. 3. & consequenter non palpetur: & per miraculũ potest fieri, sed nunquam fiet, q̃ cum glorioso sit in eodẽ loco, ar. 4.

¶ NOT. Quãm in corpore glorioso remanẽt qualitates naturales natæ ad immutandũ sensum, puta calidũ, & frigidum, & huiusmodi, ut dicitur hic & 2. ar. 2. corp. ibi ex hoc non pet. q̃ corpora gloriosa sint incorruptibilia. Virtute enim divina ab ipsis remouebitur corruptibilitas, sicut & supra de humoribus dictum est q. 80. ar. 3.

1ᵐ ex Gregorio. Corũpi necesse est, q̃ palpat. R. si attendas ibi naturã corporentis § Tũ mihi &c. Vera ratio patet in corruptibilitas corporis gloriosi est ex victoria animæ supra corpus, non ex natura componentium.

2ᵐ illatio conclusionis. Cum ergo. Ly negatur illatio. § Ratio est, quia tra sitio ab actu ad potentiam, i. ab actuali palpatione ad posse palpari: & ex primo negatur 2ᵐ. Hoc autem non licet fieri. Nam q̃namuis corpus gloriosum existens in eodẽ loco cũ nõ glorioso nõ palpetur ab eo, i. nõ resistat actualiter ei (ut argumentum) tamen habet in potestate sua, ut cum voluerit, resistat ei.

¶ NOT. Ex hoc, q̃ corpus gloriosum cum non glorioso est quandoque in eodem loco, non sufficit potestas ei, quin possit esse in eodem loco: & voluerit, & consequenter non resistat ei potestas resistendi eidem corpori se tangenti, si adsit. Hoc autem est, corpus gloriosum esse palpabile. Nomina enim in Ydis & in bile, dicunt potentiam (propriè loquendo:) unde ly palpabile significat illud, quod habet potentiam ad hoc, ut palpetur, licet quandoque actualiter non palpetur. Semper ergo corpus gloriosũ, palpabile est, quãuis non semper actu palpetur.

3ᵐ ḋminori. Exceptenter &c. secũdum conpenientiam tamen: non semper secundum inconueniẽtiam. * Tũc nihil &c. Nam corpora gloriosa habebunt qualitates secundũ conuenientiam excedentes, ad hoc ut magi possint. Ad rationem uerò in contrarium dicitur, q̃ ipsorum qualitates reductæ esse ad medium, seu ad maximã proportionis æqualitatẽ, non tollit prædictum excessum conuenienter dicere tollat excessum inconuenientem. Quòd si ad medium secũdũ æqualitatem absolutam, quæ attenditur penes æquidistantiã ab extremis, reduceretur: tunc excessum etiam illum cõueniens ex respectu tangentis tolleret, ita q̃ non posset actualiter fieri tactio. Nulla n. omnino esset tunc disparitas qualitatum inter tangentem, & eum, qui tangitur.

¶ Corollarium. Ex cessus ergo sensatorum corpord in qualitatibus est duplex, secundum uidelicet proportionem ad complexionem uniuscuiusque, & secundum proportionem ad illam. Postremum hoc solitur per reductionem ad medium, quæ erit in beatis corporibus, cum ibi nulla sit futura improportio, sed omnia cõsona & bene se in summo habentia: primum uerò non solitur per reductionem ad medium proportionis, sed magis firmatur, quoniam proportio medij est stabilimentum proportionis ad complexionẽ uniuscuiusque. Et sic intendit textus.

* Al. complexionis.

APPENDIX

EX articulo habes. Primo: quomodo per rationem existendæ errorem Eutychij (fuit Eutychiani,) dicentis: resuscitatum corpus post resurrectionis gloriam palpari non posse.

¶ Secundò habes quomodo per rationem ostendas, meritò hunc esse damnatum à Ioan. 20. Palpate & videte. Hæc ibi. Vis monstrare Dominum in se ipso quòd corpora post resurrectionis gloriam sunt palpabilia non tantum ab aliis gloriosis corporibus, sed etiam a non gloriosis: quando voluerint. Item 2. & cur q. 79. ar. 1. & q. 81. ar. 1. item 2 q. 83. ar. 1. appen.

¶ Tertiò habes quomodo per rationem prædictæ scripturarum, pro quanto quod dicimus insinuamus, & intelligas, & probes, & suearis.

¶ Quartò uides quomodo ex ijs uicissim Angelica hæc doctrina ut declaretur et consolideturr.

Vitl. p. 5. Eccl. &c.

QVÆST. LXXXIIII. ART. I.

CONCL. Oportet, quòd corpus gloriosum animæ glorificatæ sit summè subtile dum, & ut est forma, & ut est motor.

Examen.

¶ Examẽ. Ly subtile dum. Scilicet ne & nõ resistendo, & obediendo, & utrumque summe faciendo. Ly summe. Hoc intelligitur semper & in præcedentibus, & in subsequentibus, iuxta proportionem beatitudinis. Vade ly summe nõ est audit, q̃ unde corpus sit magis uel minus subtile dum animæ glorificatæ, quamuis unde quodque secundum proportionem suam sit ei summe subtile dum. Deus n. corpori sic ex influxu animæ pulsat, labunt: sic proportionaliter gloriæ ipsius animæ correspondebit. Et agilium ergo, & subtilium, & impassibilium, & clarium, erit unum corpus alterius: cũ in unum quodque illorum sit animæ propriæ totaliter subiectum.

Corollarium. Ergo (ut ad primã literam) inter applicetur conclusio) dicamus, oportet, quod corpus gloriosum sit agile.

¶ PROB. Quia patere præsupponitur quòd ad utrã. 3. partẽ.

¶ NOT. Et merito. Prima. 11. pars patet ex q. 83. ar. 1. secunda uerò ex allegatis authoritatibus Apostoli in argumentis, sed cõtra. Vide app. seq.

1ᵐ ḋminori. Deficitur. ad de signandã reuerẽtiã: nõ, indigentia § hoc est, corpora gloriosa ab omnibus, & Angelis, honorabuntur: & in signũ honoris ab eis punabuntur: licet nõ indigeant, sed per se ipsa facilitet ambulare possint. Tunc nihil contra, ut patet.

2ᵐ minor. Corpora gloriosa hoc modo mouebũtur. R. negatiua. 3. Nõ. n. cum labore corpus mouebunt. Ad 1ãm de motu in cõtrarũ in argumẽto adductã respõdetur, q̃ nihil concludit. Quãto. n. uirtus alx mouẽtis dominatur magis etc. ut in tex.

3ᵐ minor. A coninngitur corpori non solum ut forma: sed etiam ut motor, B utroque autem modo, oportet quòd corpus gloriosum animæ glorificatæ sit summe subiectũ. Vnde sicut per dotem subtilitatis subiicitur ei totaliter, inquantum est forma corporis, dãs esse specificum, ita per dotem agilitatis subiicitur ei, inquantum est motor, ut scilicet sit expeditum, & habile ad obediendum spiritui in omnibus motibus, & actionibus animæ. Quidam tamen causam agilitatis attribuũt quintæ essentiæ, quæ tunc in corporibus gloriosis dominabitur: sed de hoc frequenter dictum est, q̃ non uidetur conueniens. Vnde melius est, ut attribuat animæ à quã gloria in corpus emanat.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd corpora gloriosa dicũtur ferri bajulis angelis, & etiam in C nubibus, non quasi eis indigeãt: sed ad reuerentiam designandã, quæ corporibus gloriosis etiam ab angelis, & omnibus creaturis deferetur.

AD SECVNDVM dicendũ, q̃ quanto uirtus animæ mouentis dominatur magis supra corpus, tãto minor est labor in motu, qui etiam sit contra naturam corporis. Vnde illi, in quibus uirtus motiua est fortior, & illi, qui habent ex exercitio corpus magis habilitatum ad obediendum spiritui mouenti, minus laborant in motu: & quia post resurrectionẽ anima perfecte dominabitur corpori, tum ꝓpter perfectionem propriæ uirtutis, tum propter humilitatem corporis gloriosi ex redundãtia gloriæ ab anima in ipsum, non erit aliquis labor in motu Sanctorum: & sic dici poterunt corpora Sanctorum agilia.

AD TERTIVM dicendũ, q̃ per dotem agilitatis corpus gloriosum redditur habile, non solũ ad motum, sed etiam ad sensum, & oẽs alias animæ operationes exequendas.

AD 4ᵘᵐ dicendum, q̃ sicut natura dat velocioribus animalibus instrumenta diuersæ dispositionis in figura, & quantitate, ita Deus dabit corporibus Sanctorum aliam dispositionem, quam nunc habeant, non quiddem in figura, & quantitate: sed in proprietate gloriæ, quæ dicitur agilitas.

Non assignatur corporibus gloriosis aliqua proprietas, quæ perficiat ea ad sentiendum. R. negat illa. 3. agilium n. est proprietas illa. Nam per dotem agilitatis corpus gloriosum erit ut in textu. Ex quo dico, q̃ argumẽti defectus hic erat, q̃ non intellexit, quid significet nomen agilitatis.

4ᵐ de cõclusione. Eiusdem dispositionis in figura, et quantitate. & nõ in proprietate gloriæ. § Tunc nihil &c. ut patet.

¶ NOT. De quantitate unde q. 80. ar. 5. et q. 81. ar. 1. corp.

* Supra q. 81. art. 1. corp. et q. 83. art. 1. corp. et in 1. 2. sent. d. 12. q. 1. art. 2. 1.

APPENDIX.

EX articulo habes. Primò quomodo per rationem ostendas meritò damnatum esse Origenem. Primò quo ostendat meritò damnatum à 1. Cor. 15. q̃ corpora beatorũ erunt agilia, et sic. Semi natur in infirmitate, surget in uirtute. Hæc ibi. Virtus n. hæc erit agilitas ad motũ, ex una cuius. Item ibi d. Seminatur corpus animale, surget spirituale. In Hæc ibi. Vbi p spirituale intelligimus animæ subiectũ et spiritui uolitatui. Et hoc est, qd supra dictum est, q̃ beatis ossa fuerẽt ad nutũ: quasi p. hoc diceret: si uolent spũs esse in uentre facilitet mouentur eorũ illuc mouentes, et erũtur: ideo dealijs beatis ossa adeo, q̃ subiectq; uolentes spũ ad rẽ sine difficultate ipsorum corpora.

¶ Secundò habes: quomodo ex ijs uicissim Angelica doctrina hæc, & declaretur, & consolideturr.

Vitl. p. 5. Eccl. &c.

QVÆST.

Universidad de Deusto
Biblioteca

QVÆS. LXXXIIII.

ART. II.

CONCL. 1ª. Corpora gloriosa aliquando moueri, ne cessariũ est ponere. 165

¶ PROB. Quia corpora sanctorũ de terra resurgentia ad cœlum empyreũ ascendent.

¶ Examen. Ly ad. Ideſt supraliciet sufficiat proposito. ℣ tñ moueantur utiq; ad aliud. Nam secundum ueritatem absolutam loquẽdo, ascẽdent supra ipsum.

¶ Ly ascendẽt. Ideſt tempore suo: licet sufficiat proposito ℣ tantum ascendãt. Nã absolutè loquendo ascendent primò obuiam Christo in aera. 1ª. Thess. 4. deinde simul cum ipso post latam iudicij sententiam super cœlos ascendent.

* Lib. 3. Phys. tex. 6.

* Ex lib. 13. de Trin. c. 7. to. 3.

*Arist. lib. 2. de cœlo, tex. 64. & 66.

¶ CONCL. 2ª. Verisimile est, ℣ corpora gloriosa, postquã cœlos conscenderint, moueantur aliquando pro suæ uoluntatis libito.

¶ PROB. Quia 1. & exercitium mirabilis habitæ, 2. & refocillatio visus eorum id monstrant: ut in textu.

Sancti in patria obtinent actualiter omnia in Deum.

¶ NOT. Tum exercitium illud, tum uisus ille ordinabũtur actualiter ad cõmendationem diuinæ sapientiæ. Nam quæcunque agent sancti quocunque modo omnia ordinabunt in Deum semper in actu absq; interruptione. Vnde in hoc etiam à ceteris beatis sanctis, & insti differentiã quoniã ceteri beatorum huiusmodi nõ semper actu tendũt in Deum in omnibus, quæ agunt: licet forsan semper in habitu. Dixi ly forsan; ad differentiam temporis in quo peccãs quandoque ueniabiliter, non quia ueniale tollat habitũ gratiæ: sed quia ueniale, ut sic, non est ordinabile in Deum.

1ᵐ ex Philosopho. imperfecti. Re. quantũ ad extrahi, quantũ ad intra §. Tunc nihil &c. Nam

ARTICVLVS II.

Vtrum Sancti agilitate sua utantur aliquando ita quod moueantur.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videtur ℣ Sancti agilitate sua nunquam utantur, ita ℣ moueantur. Quia secundũ Philosophum, motus est actus ʰ imperfecti: sed in illis corporibus nulla erit imperfectio, ergo nec aliquis motus.

2 Præterea, Omnis motus fit propter ʰ indigentiam, quia omne quod mouetur, mouetur, propter adeptionem alicuius finis: sed corpora gloriosa non habebunt aliquam indigentiam, quia ut Augustꝰ dicit, ibi erit quicqd uoles, non erit quicquid noles, ergo non mouebuntur.

3 Præterea, Secundum Philosophũ 2.* de Cœl. & mund. Illud, quod participat diuinã bonitatẽ sine motu, nobilius participat illã, quam quod participat illam cũ motu, sed corpus gloriosum nobilius participat diuinã bonitatẽ, ℣ aliud corpus, cũ ergo quædã alia corpora omnino sine motu remaneãt, sicut corpora cœlestia, uidetur ℣ multo fortius corpora humana.

4 Præterea. Aug.* dicit, quòd anima ſtabilita in Deo, ſtabilietʰ corpus consequenter: sed anima ita erit in Deo ſtabilita, ℣ nullo modo ab eo mouebitur, ergo nec in corpore erit aliquis motus ab anima.

5 Præterea, Quanto corpus est nobilius, tanto debetur ei locus nobilior, unde corpus Christi, quod est nobilissimum, habet locum eminentiorẽ inter cætera loca, ut patet Heb. 1. Excellior cœlis factus: Gloſſ.* loco, & dignitate, & similiter unumquoq; corpus gloriosum habebit eadem ratione locum sibi conuenientẽ secundum mensuram suæ dignitatis, sed locus est de pertinentibus ad gloriam, cum ergo post resurrectionem gloria Sanctorum nunquam uarietur neque in plus neque in minus, quia erunt omnino tunc in termino, uidetur ℣ corpora corũ nunqua

ſ de loco sibi determinato ʰ recedent, & ita non mouebuntur.

SED CONTRA est quod dicitur Isa. 40. Current, & non laborabunt, uolabunt, & non deficient, & Sapien. 3. tanquã scintillæ in arundineto discurrent, ergo erit aliquis motus corporũ gloriosorum.

RESPONDEO, Dicendum, quòdᵐ corpora gloriosa aliquã do moueri necessarium est ponere: * quia, & ipsum corpus Christi motum est in Ascensione, & similiter corpora Sanctorum, quæ de terra resurgent ad cœlum empyreum ascendent, sed etiam ℘ postquam cœlos conscenderint, uerisimile est, quòd aliquando moueantur pro suæ libito uoluntatis, ¶ ut illud, quod habent in uirtute actu exercentes, diuinam sapientiam commendabilem ostendant, & ut uiſus eorum reficiatur pulchritudine creaturarum diuerſarum, in quibus Dei sapientia eminenter relucebit. Sensus enim non potest esse nisi præsentium, quamuis magis à longinquo possint sentire corpora gloriosa, quàm non gloriosa: nec tamen per motum aliquid deperibit eorum beatitudini, quæ consistit in uisione Dei, quem ubique præsentem habebunt, sicut & de Angelis dicit Greg.* ℣ intra Deum currunt quocunque mittantur.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd localis motus non uariat aliquid eorum, quæ sunt intranea rei, sed est secundum id, quod est extra rem, scilicet locum: unde illud, quod mouetur motu locali, est perfectum quantum ad ea, quæ sunt intra rem, ut dicitur 4. Phyſ.* quamuis habeant imperfectionem respectu loci, quia dum est in uno loco, est in potentia ad alium locum, quia non potest esse actu in pluribus locis simul: hoc enim solius Dei est. Hic autem defectus non repugnat perfectioni gloriæ, sicut nec defectus, quòd creatura est de nihilo, & ideo manebunt defectus huiusmodi in corporibus gloriosis.

AD SECVNDVM Dicendum, quòd aliquis dicitur indigere aliquo simpliciter, & secundum quid, simpliciter quidem indiget aliquis eo, sine quo non potest conseruari in esse, uel in sua perfectione, & sic motus in corporibus gloriosis non erit propter aliquam indigentiam, quia ad hæc omnia sufficiet eis sua beatitudo: sed secundum quid indiget quis illo, sine quo non potest aliquem finem intentum habere, uel non ita bene, uel tali modo, & sic motus erit in beatis propter indigentiam. Non enim poterunt manifestare uirtutem motiuam in seipsis experimento, nisi moueantur: huiusmodi enim indigentias nihil prohibet in corporibus gloriosis esse.

AD

huiusmodi imperfectiones ad extra ut in corporibus gloriosis reperiri nõ est inconueniens, ut in tex.

¶ NOT. Sicut nõ est inconueniens, ℣ corpora gloriosa remaneant creaturæ: ita nec inconueniẽs est, ℣ illis attribuantur defectus, qui à creatura, ut sic, separari non possunt, puta ℣ sint de nihilo, & non sint localiter in pluribus locis, & consequenter qui sunt hic, non sint ibi.

2ᵐ ā maiori.

Indigentiam. &. uel simpliciter dicam, uel secundum quid. § Tunc nihil &c. Nã huiusmodi indigentia secundum quid tantum, in corporibus gloriosis est: ut in tex.

¶ NOT.

*Supra q. 82. art. 4. & 6.

*Greg. hom. 14. in euang. ut per Luc. 15. c. circa med. & Beda super illud Luc. 1. Ego sũ Gabriel & est pars ante finẽ c. 2. sectũ. ord. Bedę & Zachar. Chrisopo. lib. 1. Monosect. fere circa illud Luc. 2. & refertur lib. 1. Sẽt. d. 17. S. N.

*Arist. lib. 8. Phys. tex. 17. & 17.

¶ NOT. Indigentia præmissa secundum quid non tollit, neq; diminuit de beatitudine corporum gloriosorum, secundum ℣ ex declaratione textus colligi potest: & ideo eam sic esse in illis non est inconueniens.

3 millatio cõclusionis. Cum ergo &c. ℟. negatur illatio §. Nam simile non est de corporibus cœlestibus, & sanctorũ, quòd ad finem motus sui: & tamen arguit, ac si esset simile.

4ᵐ ex Augustino. Stabilitet corpus. ℟. secundum omnia in transeũta ei. §. Tunc nihil &c. Nam motus localis non uariat aliquid de ſtabilitate corporis extrinseca. Vide ad primum.

*Hoc art. in resp. ad 1.

5ᵐ de cõclusione. Nunquam de loco sibi determinando recedent. ℟. ita ℣ ille locus non sit semper sibi debitus pro meritis. §. Tũc nihil &c. Nam hoc sufficit ad præmium tale, ℣ scilicet illum locum sẽper sibi ℘ meritis debitum sciant, etiam quãdo ad suum labitum extra locum illum sunt.

APPENDIX.

Vbi. ℘ S. Aug. &c.

1 Primò quo modo per rationem ostendas, rectè infra nuarum ab Esaiæ. 40. ℣ sanctis agilitate sua uiantur aliquando, itaque moueãtur: & sic. Current, & nõ laborabunt, uolabũt, & non deficient. Hæc ibi. Quòd non laborent in tali citissimo motu, qui designatur per illum grauem cursum, unde ar. 1. in ad 2ᵐ. Dixi grauem cursum, quoniam ille erit gravitate plenus ad modum magnatorum, & non leuium personarum. Nota ly uolabunt: ℣ est modus loquendi de aliquo citissimo motu: non adeo ℣ habeat materialiter alas, iuxta Sapien. 3. Tanquã scintillæ in arundineto discurrent. Hæc ibi. Vide per illud exẽplũ nouum pulchritudo & delectabilitas motus illorũ sanctorũ: ita ℣ sicut uidere scintillas in arũdineto lucentes est quid pulchrũ ac delectabile, ita ille sanctorum motus ad uidẽdũ erit pulcherrimus & delectabilissimus, ut à similidictũ est de tactu illorũ corporũ. q. 83. ar. 6. ad 3m.

¶ Secundo habes: quomodo per rationem prędictã scripturarum, pro quãto quidem diximus insinuãt, & intelligas, & uearis.

¶ Tertiò nides: quomodo ex ijs uisibilibus Angelica doctrina hæc & declaratur, & confolidetur.

*Thi. exãde ciui. Dei. c. vl. non procul. à prin. c. 3. Mot. eor. porũ gloriosorũ qualis.

† Arist. li. 4. tex. 71. & seq.

1 Vbi. ℘ S. Aug. &c.

2 Secundo. Ad primum. Ad 2ᵐ. Ad 3ᵐ. Ad 4ᵐ. Ad 5ᵐ.

3 Tertiò. Ad primum. Ad 2ᵐ. Ad 3ᵐ. Ad 4ᵐ. Ad 5ᵐ.

QVÆS. LXXXIIII.

ART. III.

CONCL. 1ª. Nullo modo potest esse, ℣ aliquod corpus penetret de uno locoad alium, nisi transeat ola media. 166

¶ Examen. Ly aliquod corpus. Etiam gloriosum.

¶ Ly nullo mõ ℘t. Etiam per miraculum diuinam intelligẽdo ut hic ly nisi trãseat ola media. Im ipso.

*Est Epist. 49. nõ remot. à prin. c. 2.

*Arist. li. 6. tex. 17. 38 39. & tex. 11. & seq. Deus põt facere cõtradictoria; sed illa nõ pos sunt fieri

¶ PROB.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶PROB. Quia oppositum huius explicat contradictionem (vt in textu declaratur.)

CONCL. 2ª. Corp⁹ gloriosum mouetur in tempore, sed imperceptibili.

¶Examen. Ly in tẽpore. Solicat ut declaratur in ad quintum.

¶Ly imperceptibili. Scilicet a nobis.

¶PROB. Quia in tẽpore breuissimo (ut probabilius dicitur) mouebitur.

¶Examen. Ly breuissimo. Scilicet nobis immensurabili. Et hoc denotat textus per ly breuitatẽ.

CONCL. 3ª. Vnum corpus gloriosum potest in minori tempore idem spatium pertransire, quam aliud.

¶NOT. Iam dictũ est, quòd corporum gloriosorum unum erit alio agilius, & subtilius, & clarius ex dicta fruitione animæ suæ. &c. Non mirum quòd potuerit illa conclusio.

¶PROB. Quia tempus quantumcunq; paruum est diuisibile in infinitum.

¶*Confirmatur*. Ergo imperceptibilitas illa temporis compatitur latitudinem. Quamuis enim singulorum corporũ in tempore imperceptibili transeant spacium: tamẽ in minori tempore unum, quam aliud. Ergo imperceptibilitas illa non erit sicut punctum, quod est indiuisibile. Nam illa diuisibilis erit secundum se. Ergo secundum se erit pertransibilis, licet non nobis.

1ᵐ ex Augustino. In ictu, &c. in tempore quasi in instanteo. ¶ Tunc nihil &c. Nã tempus, quasi instans tantum, non est absolutè instantaneum. vt in text. sub aliis verbis habetur.

Item de conclusione. Motꝰ corporis est in instanti. Ly. 1. impropriè sumpto: non autem, propriè. §. Nunquam enim beati uolent corpus

*Arist. li. 6. tex. 32.

locis simul, quod esse non potest: sed omne, quod mouetur, partim est in termino à quo, & partim in termino ad quem, ut ostensum est in 6. Phy sic.* Omne autem, quod motum est, totum est in termino ad quem est motus, non autem potest esse, quòd simul moueatur, & motũ sit: sed omne quod mouetur in instanti, simul mouetur, & motum est, ergo motus localis corporis gloriosi non poterit esse in instanti.

RESPONDEO, Dicendum, quòd circa hoc est multiplex opinio. Quidam dicunt, quòd corpus gloriosum trãsit de uno loco in alium, sine hoc, quòd transeat medium, & propter hoc potest corpori gloriosi motus esse in instanti sicut, & uoluntatis. Sed hoc non potest fieri, quia corpus gloriosum nunquam perueniet ad dignitatem naturæ spiritualis, ficut nunquã definit esse corpus. Sit præterea uoluntas, cum dicitur moueri de uno loco in alium, non trãsfertur essentialiter de loco in locum, quia neutro locorum illorum essentialiter continetur, sed dirigitur in unum locum, postquam fuerat directa per intentionem ad alium, & pro tanto dicitur moueri de loco ad locum.

Et ideo alij dicunt ꝙ corpus gloriosum habe de ꝓprietate naturæ suę, qua corpus est, ꝙ pertranseat medium, & ita ꝙ moueatur in tempore: sed uirtute gloriæ, quam habet, infinitatem quandam supra naturã habet, quòd possit non pertranfire medium, & sic in instanti moueri. Sed hoc non potest esse, quia implicat in se cõtradictionem, quod sic patet. Sit aliquod corpus, quod moueatur ad A, in B, & corpus motum sit Z, constat quòd Z, quandiu est totum in A, non mouetur, similiter nec quando est totum in B, quia tunc motum est, ergo si aliquãdo mouetur, oportet quòd neque sit totum in A, neque totum in B, ergo quando mouetur, uel nusquam est, uel est partim in A, uel partim in B, uel totum in aliquo alio medio, puta in C, aut partim in C, partim in A, & partim in B. Sed nõ potest poni quòd nusquam sit. quia sic esset aliqua quantitas dimensiua, non habens situm. qđ est impossibile. Neque potest poni quòd sit partim in A, & partim in B, & non sit in medio aliquo modo: quia cum B, sit locus distans ab A, sequeretur in medio interiacente, quòd pars C, quę est in B, non esset continua parti, quæ est in A, ergo restat, ꝙ, vel sit totũ in C, uel partim in eo, uel partim in alio loco, qđ ponetur mediũ inter C, & A, puta D, & sic de alijs, ergo oportet ꝙ Z, non pueniat de A in B, nisi prius sit oibus D mediis, nisi dicatur, ꝙ peruenit de A, in B, & nũquam mouetur, quod implicat contradictionem, quia ipsa successio locorum est motus localis, & eadem ratio est de qualibet mutatione, quæ habet duos contrarios terminos, quorum utrunq; est aliquid positiue. Secus autem est de illis mutationibus, quæ habent unum terminum tantum positiuum, & alteram pro tam priuationem, quia inter affirmationem, & negationem seu priuationem, non est aliqua determinata distãtia. Vnde, quod est in negatione potest esse propinquius, vel remotius ab affirmatione, uel econuerso, ratione alicuius quod cauſat alterum eorum, uel disponit ad ea: & sic dum id, quod mouetur, est totum sub negatione, mutatur in affirmationem, & econtrario: unde etiam in eis mutans præcedit mutatum esse, ut probatur in Quinto* Physico. Nec est simile de motu angeli, quia esse in loco, æquiuoce dicitur de corpore, & angelo, & sic patet ꝙ ᵐ nullo modo potest esse, ꝙ aliquod corpus perueniat de uno loco ad aliũ, nisi transeat omnia media.

*Arist. li. 6. tex. 40. & seq. comel. ᵐ

Et ideo alii hoc concedunt, sed tamen dicunt, ꝙ corpus gloriosum mouetur in instanti. Sed ex hoc sequitur, quòd corpus gloriosum in eodem instanti sit in duobus locis simul, uel pluribus, scilicet in termino vltimo, & in omnibus medijs locis, quod non potest esse. Sed ad hoc dicunt, quòd quamuis sit idem instans secundum rem, tamen differt ratione, sicut punctus ad quem terminantur diuersæ lineæ, sed hoc non sufficit: quia instans mensurat hoc, quod est in instanti secundum rem, non secũdum hoc, quod consideratur. Vnde diuersa consideratio instantis non facit ꝙ instans possit mensurare illa, quæ non sunt simul tempore, sicut nec diuersa cõsideratio puncti potest facere, ꝙ sub uno puncto loci contineantur, quę sunt distantia situ.

Et ideo alii probabilius dicunt, ꝙ[P] corpus gloriosum mouetur in tempore, sed imperceptibili[q], propter breuitatem; & tamen, ꝙ[r] unũ corpus gloriosum potest in minori tempore idem spatiũ pertransire, quam aliud[s], puta tempus quantumcunq; paruum accipiatur, est in infinitum diuisibile.

comel. P
concl. 2

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd illud, quòd parum deest, quasi nihil deesse uidetur, ut dicitur in 2. Phyficor. & ideo dicimus: Statim facio, quod post modicum tempus fiet, & per hunc modum loquitur Augustinus, ᵀ quòd ubicunque erit uoluntas, ibi erit statim corpus[t]. Vel dicendum, quòd voluntas nunquam erit inordinata in Beatis.

*Arist. li. 2. tex. 36. ᵀLib. 22. de Ciuit. Dei c. vltimo. paulo à princ. q. infin. 24

Vnde

corpus suum esse alicubi in aliquo instanti, in quo non possibile esse. Tunc nihil &c. ut patet ex conclusione 1ª. & 2ª.

¶Examẽ Ly quodcunq; instans. Scilicet sumptum largo modo. Non enim sumitur ly instans, ut sumebatur ly in alio quo instanti, quod sumptum fuit propriè: colligi potest ex conclusione 1ª. & corp. prima ly præterea uoluntas &c. uide etiam ad 3ᵐ. circa fin.

2ᵐ ex Philosopho. Non fit motus per uacuũ, quia oporteret aliquid moueri in instanti. &c. si attenderetur tantum resistentia medij: nõ autem, absoluè. §. Tunc nihil &c. quoniam alia resistentia scilicet mobilis in rẽ tis reperitur: ut hic in fin. & ad 3ᵐ.

3ᵐ illatio

Vnde nunquam uolent corpus suum esse alicubi in aliquo instanti, in quo non possit ibi esse. Tunc nihil &c. ut patet ex conclusione 1ª. & 2ª.

¶Examẽ Ly quodcunq; instans. Scilicet sumptum largo modo. Non enim sumitur ly instans, ut sumebatur ly in alio quo instanti: quod sumptum fuit propriè: colligi potest ex conclusione 1ª. & corp. prima ly præterea uoluntas &c. uide etiam ad 3ᵐ. circa fin.

2ᵐ ex Philosopho. Non fit motus per uacuũ, quia oporteret aliquid moueri in instanti. &c. si attenderetur tantum resistentia medij: nõ autem, absoluè. §. Tunc nihil &c. quoniam alia resistentia scilicet mobilis in rẽ tis reperitur: ut hic in fin. & ad 3ᵐ.

3ᵐ illatio

Vnde nunquam uolent corpus suum esse alicubi in aliquo instanti, in quo non possit ibi esse, & sic quodcunq; instans uoluntas determinabit, in illo corpus erit in illo loco, quem uoluntas determinat.

AD SECVNDVM dicendum, ꝙ quidam contradixerunt illi propositioni, quã Philosophus inducit in parte illa, ut Commentator ibidem dicit, dicentes, quòd non oportet esse proportiones totius motus ad totum motum secundum proportionẽ resistentis medij ad aliud mediũ resistens, sed oportet, quòd secundum proportionem mediorum, per quæ transitur, attendatur proportio retardationum, quæ accidit in motibus ex resistentia medij. Quilibet enim motus habet determinatum tempus uelocitatis, & tarditatis ex uictoria mouentis supra mobile, etiam si nihil resistat ex parte medii, sicut patet in corporibus cœlestibus, in quibus nõ inuenit aliquid, quod obstet motui ipsorum, & tamen non mouentur in instanti, sed in tempore determinato secundum proportionem potentiæ mouentis ad mobile, & ita patet, quòd si ponatur aliquid moueri in vacuo, non oportebit quòd moueatur in instanti, sed quòd nihil addatur tempori, quòd debetur motui ex proportione ꝓdicta mouentis ad mobile, quia motus non retardatur.

SED hęc responsio, ut Commentator dicit, procedit ex falsa imaginatione, qua quis imaginatur, quòd tarditas, quę causatur ex resistentia medii, sit aliqua pars motus additæ motui naturali, qui habet quantitatem secundum proportionem mouentis ad mobile, sicut vna linea additur lineę, ratione cuius accidit in lineis, quòd non remanet eadem ꝓportio totius ad totam lineam, quæ erat linearum additarum adinuicem, ut sic etiam non sit eadem proportio totius motus, ad totum motum sensibilem, quæ est retardationum contingentium ex resistentia medii. Quę quidem imaginatio falsa est, qa quælibet pars motus habet tantum de uelocitate, quantum totus motus, non autem, quælibet pars lineæ habet tantum de quantitate dimensiua, quantum habet tota linea. Vnde tarditas, uel uelocitas addita motui, redundat in quamlibet partem eius, quod de lineis non contingit, & sic tarditas addita motui, non facit aliam partem motus, sicut in lineis accidebat, quòd additum est pars totius lineæ. Et ideo ad intelligendum proportionem Philosophi, ut Commentator ibidem exponit, sciendum est, quòd oportet accipere totum pro uno, scilicet resistentiam mobilis ad uirtutem mouentem, & resistentia medij: per quod est motus, & cuiuscunque alterius resistentis, ita quòd accipiatur quãtitas tarditatis totius motus secundum proportionem virtutis mouentis ad mobile resistens quocunque moueatur, uel ex se, uel ex alio extrinseco. Oportet. n. semper, quòd mobile resistat aliquo modo moueti, cũ mouens, & motum, agens, & patiens, inquantum huiusmodi sint contraria. Quandoque autem inuenitur resistere mobile mouenti ex seipso, quia habet uirtutem inclinantem ad contrarium motum, sicut patet ex motibus uiolentis, uel talrem, quia habet locum contrarium loco, qui est in intentione mouentis, cuiusmodi resistentia inuenitur etiam corporum cœlestium ad suos motores. Quandoque autem mobile resistit uirtuti mouentis ex alio tantum, & non ex seipso, sicut patet in motu naturali grauium, & leuium, quia per ipsam formam eorum inclinantur ad motum talem, est enim forma impressio generantis, quod est motor ex parte grauium, & leuium, ex parte autem materiæ non inuenitur aliqua resistentia neque uirtutis inclinantis ad contrarium motum, neque contrarij loci, quia locus non dedetur materiæ nisi secũdum quòd sub dimensionibus consistens perficit forma naturali. Vnde non potest esse resistentia nisi ex parte medii, quæ quidem resistẽtia est motui eorum connaturalis. Quãdoq; autem est ex vtroque: sicut patet in motibus animalium. Quando ergo in motu non est resistentia nisi ex parte mobilis, sicut accidit in corporibus cœlestibus tunc ipse modus mensuratur secundũ proportionem motoris ad mobile, & in talibus non procedit ratio Philosophi, quia remoto omni medio, adhuc manet motus eorum in tempore. Sed in illis motibus, in quibus est resistentia ex parte medii tantum accipitur mensura temporis secundum impedimentum, quod est ex medio solum, unde si subtrahatur omnino medium, nullum impedimentum remanebit, & sic uel mouebitur in instanti, uel æquali tẽpore mouebitur secundũ vacuum spatium, & plenum. Quia dato, quòd moueatur in tempore per uacuum, illud tempus in aliqua proportione, se habebit ad tempus in quo mouetur per plenum. Possibile est autem imaginari aliquod corpus in eadẽ proportione subtilius corpore, quo spatium plenum erat, quo si aliud spatium impleatur æquale, in tam paruo tempore mouebitur per illud plenũ, sicut per uacuum. Primo, quia quantum additur ad subtilitatem medii, tantum subtrahitur de quantitate temporis, & quanto est magis subtile, minus resistit: sed in aliis motibus, in quibus est resistentia ex ipso mobili, & ex medio, quãtitas temporis est accipienda secundum proportionem mouẽtis potentiæ ad resistentiam mobilis, & medii simul. Vnde dato quòd totaliter mediũ subtrahatur, uel nõ impediat, non sequitur quòd motus sit in instanti, sed quod tempus motus mensuratur tantum ex resistentia mobilis: neque erit inconueniens si per idem tempus mouetur per vacuum, & plenum, aliquo subtilissimo corpore imaginato, quia determinata subtilitas medii quanto est maior tanto est nata facere tarditatem minorem in motu. Vnde pa-

uth

Universidad de Deusto
Biblioteca

3^m illatio cõclusionis. Ergo &c. R. negatur illatio. S. propter rationẽ adductam, in textu. Debuit ergo concludi sic: ergo anima glorificata mouet corpus in tempore imperceptibili.

4^m ☞ maiori. Mouetur in instanti. R. negatur hic. S. Ratio est quia ly æqualiter circa, dicit imperceptibilitatem temporis; & non absolutam acceptionem. Illa enim par celeritas in uerbis &c. ut in tex.

5^m ☞ minori In istẽte. R. quod est numerus motus cœli: non quod est numerus prioris, & posteriorẽ in motu quocunque. S. Tunc nihil &c. Nam omne quod mouetur, mouetur in tempore vel primo modo dicto, uel secundo; & corpus gloriosum monebitur in tempore ultimo modo, quoniam tempus primo modo non erit amplius, ut argu itur.

APPENDIX.

1 Vti. p. 5. Eccl. &c. *Al. supe rati.

EX articulo habes. Primò quo modo per rationem ostendas, rectè insinuatum fundamentaliter, à Philosopho & philosophorum, quòd motus corporũ sanctorum non potest esse in instanti. Hoc autem insinuatum est, quando in 8. physicorum probatur, q̃ spacium motus & tempus simul diuiduntur, i. sibi inuicẽ in diuisiõe correspõdent. Ac si diceret: si spacium quod per motum transitur, est diuisibile, & tempus mẽsurans ipsum motum erit diuisibile. Cùm ergo spacium à corpore glorioso per transitum sit diuisibile (ut patet:) sequitur secundum philosophi præcedens dictum, quòd tempus ei correspondens sit diuisibile; & consequenter non sit in instãti. Item ab eod. ibid. dùm dixit omne, quod mouetur

† Al. supe rati.

test imaginari tanta subtilitas, quòd erit nata facere minorem tarditatem, quàm sit illa tarditas, quam facit resistentia mobilis, & sic resistentia medij nullam tarditatem adiiciet ad motum. Patet ergo, quòd quamuis medium nõ resistat corporibus gloriosis, secundum hoc, q̃ possint esse cum alio corpore in eodem loco, nihilominus motus eorum non erit in instanti, quia ipsum corp^s mobile resistet virtuti mouenti ex hoc ipso, quòd habet determinatum situm, sicut de corporibus cœlestibus dictum est.

AD TERTIVM dicendum, quòd quamuis uirtus animæ glorificatæ excedit inæstimabiliter virtutem animæ non glorificatæ, non tamen excedit in infinitum, quia utraque virtus est finita, unde non sequitur, quòd moueat in instanti. Si tamen esset simpliciter infinitæ uirtutis, non sequeretur quòd moueret in instanti, nisi separaretur totaliter resistentia, quæ est ex parte mobilis. Quamuis autem resistentia, qua mobile resistit mouenti per contrarietatem, quam habet ad talem motum ratione inclinationis ad contrarium motum, possit à mouente infinitæ uirtutis totaliter* separari, tamẽ resistentia, quam facit ex cõtrarietate, quam habet ad locum, quem intendit motor per motum, nõ potest totaliter † separari, nisi auferatur ab ea esse in tali loco. Sicut enim album resistit nigro ratione albedinis, & tanto magis, quanto albedo magis distat à nigredine, ita corpus resistit alicui loco per hoc, quòd habet locum oppositum, & tanto est maior resistentia quanto est distantia maior. Non autem potest à corpore remoueri, q̃ sit in aliquo loco, uel situ, nisi auferatur ei sua corporeitas, per quam debetur ei locus, unde q̃diu manet in natura corporis, nullo modo põt moueri in instanti, quantumcunq; sit uirtus mouens, corpus autem glorioſum nunquam suam corporeitatem amittet, unde nunquam in instanti moueri poterit.

AD QVARTVM dicendum, q̃ par celeritas in uerbis Augustini est intelligenda quantum ad hoc, quòd est imperceptibilis ex cessus unius respectu alterius, sicut, & tempus totius motus est imperceptibile.

AD QVINTVM dicendum, q̃ quamuis post resurrectionem non erit tempus, quod est numerus motus cœli, tamen erit tempus consurgens ex numero prioris, & posterioris in quocunque motu.

QVAESTIO LXXXV.

De claritate corporum beatorum, in tres articulos diuisa.

DEINDE considerandum est de claritate corporũ beatorum resurgentiũ.

CIRCA quod quæruntur tria.

Primo, Vtrum claritas inerit corporibus gloriosis.

Secundo, Vtrum claritas illa uideri poterit ab oculo non glorioso.

Tertio, Vtrum corpus gloriosum necessario uideatur à corpore non glorioso.

ARTICVLVS I.

Vtrum corporibus gloriosis claritas conueniat.

AD TERTIVM sic procedi tur. Videtur quòd corporibus gloriosis claritas non conuenit. Quia sicut dicit Auic. in 6. Naturalium, omne^b corp s luminosum constat ex partibus peruiis: sed partes corporis glorioſi non erunt peruiæ, cum in aliquibus dominetur terra, sicut in carnibus, & ossibus, ergo corpora gloriosa non erunt lucida.

2 Præterea. Omne^b corpus lucidum occultat illud, quod est post se, unde unũ luminare post aliud eclipsatur, flamma etiam ignis prohibet videri, quod est post se, sed corpora gloriosa nõ occultabunt illud, quod intra ea continetur, quia ut dicit Greg.† super illud Iob. Non adæquabitur ei aurum, & uitrum, ibi, scilicet in cœlesti patria, uniuscuiusq; animæ, & spiritualis; & eadem, ut in corpore, est corporalis. Vnde non mirum, si ab anima possit redduci in corpus. Sic ergo probatum est, & quòd possit reduci, & quòd huic nõ obstet, ipsam gloriam in anima esse spiritualem.

* Aristot. 3. paulo à princip. libri. istius.

† li. 22. de Ciui. Dei in corpus. S. ut dictũ c. 19. à me est. Tunc nihil condicto 5. tratur patet ex secunda conclus.

1^m ex Auicenna. Corpus luminosum. R. ex natura eõ ponentium non, ex redundantia animæ Clui. in corpus. S. ut dictũ

2^m ☞ maiori. Corpus lucidum. R. ex densitate partiũ lucidarum: non, ex redundantia gloriæ animæ in corpus. S. Tunc nihil &c. ut ex secunda conclusione patet.

Peruium aliq̃ dicitur dupliciter.

¶NOT. Quod aliquid sit peruium, vel non peruium, potest intelligi duobus modis uno modo ut non sit translucens; & sic corpus gloriosum est peruium, & sic intelligit in hoc textuali responso. Alio modo intelligitur non peruium, i. non habens partes, in quibus terra prædominetur: & sic corpus gloriosum non erit omnino peruium quoniã habebit carnes & ossa & nervos, in quibus est prædominium terræ, & sic intelligitur in ad primum, Corpus ergo gloriosum erit omnino peruium, & nõ erit, secundum diuersas acceptiões dicti peruium. Rursus. Quando dicitur in textu, quòd claritas repugnat peruietati, sic sermo de densitate ex natura communi causata: quando autem dicitur, quòd densitas corporis gloriosi nõ tollit peruietatem ab eis, denotatur, q̃ illa claritas est alterius generis ab illa

*q. 82. ar. 1. corp. & 3. milit. q. seq. ar. 1. cor. 2. ad 3.

prima. Nisi enim sic esset, non faceret densitatem effectum. Contrariam, &c. uerum effectum. Non obstat ueritati cõclusionis, q̃ gloria animæ sit spiritualis: quoniam gloria ipsa, i. ut ex anima, que mentem ab alterius oculis corpulentia non abscondet, patebitq; corporalibus oculis etiã corporalis harmonia, corpora illa non erunt lucida.

3 Præterea, Lux, & color^h contrariam dispositionem requirunt in subiecto, quia lux est extremitas perspicui in corpore non terminato, sed color est in corpore terminato, ut pater in lib. de Sensu & sensato,* sed corpora gloriosa erũt colorata, q̃ ut dicit Augustin. 19.† de Ciuitate Dei pulchritudo corporis est partium conuenientia cum quadam suauitate coloris, pulchritudo autem corporibus cœlestibus gloriosis esse non poterit, ergo corpora gloriosa nõ erunt lucida.

4 Præt.^h Si claritas erit in corporibus gloriosis, oportet q̃ sit æqualis in omnibus partibus corporis, sicut omnes partes erunt eiusdem impassibilitatis subtilitatis & agilitatis, sed hoc non est conueniens, quia una pars habet minorem dispositionem ad claritatem quàm alia, sicut oculi quàm manus, & spiritus quàm ossa, & humores quam caro, uel nervus, ergo uidetur, q̃ non debeant illa corpora esse lucida.

SED CONTRA est quod dicitur Matth. 13. Fulgebunt Iusti sicut sol in regno Patris mei, & Sapientiæ 3. Fulgebunt iusti, & tãquam scintillæ, &c.

Præterea, Primæ Cor. 15. Seminatur in ignobilitate, surget in gloria, quod ad claritatem pertinet, ut patet per sequentia, ubi corporum resurgentiũ gloriam comparat clarirati stellarum, ergo corpora Sanctorum resurgent lucida.

RESPONDEO, Dicendum, quòd^m corpora Sanctorum fore lucida potst resurrectionem ponere oportet* propter auctoritatem Scripturæ, quæ hoc promittit. Sed claritatis huius causam quidam assignant, uel attribunt quintæ essentiæ, quia tunc dominabitur in corpore humano: sed quia hoc est absurdum, (ut sæpe dictũ * est) ideo melius est ut dicatur, q̃ ^p claritas illa causabitur ex redundantia gloriæ animæ in corpus^q. Quod n.

ARTICVLVS I.

CONCL. 1^a. Corpora sanctorum fore lucida post resurrectionem, ponere, oportet. 367

¶PROB. Quia scripturæ authoritas talem claritatem promittit (ut in appen. sequen.)

CONCL. 2^a. Claritas illa causabitur ex redundantia gloriæ animæ in corpus. Tho. 4. dis. 44. q̃. 2. ar. 4. q. 1. & Log.

¶PROB. Quia patere præsupponitur, tum ex Apostolo (ubi stella differt in claritate &c.) tum ex Gregorio (super Iob, tũ ex absurditate contrariæ opinionis (de quinta essentia.)

¶NOT. Aly quod enim recipitur ab aliquo &c. respondetur tacitæ obiectioni, siue probatur, non q̃ gloria corporis causetur ab anima, sed quòd gloria animæ recepta in corpus est corporalis. Quasi dicatur. Non obstat ueritati cõclusionis, q̃ gloria animæ sit spiritualis quoniam gloria ipsa, i. ut ex anima, & spiritualis; & eadem, ut in corpore, est corporalis. Vnde non mirum, si ab anima possit reddiuisibile in corpus. Sic ergo probatum est, & quòd possit reduci, & quòd huic nõ obstet, ipsam gloriam in anima esse spiritualem.

1^m ex Auicenna. Corpus luminosum. R. ex natura eõponentium non, ex redundantia animæ Clui. in corpus. S. ut dictũ

2^m ☞ maiori. Corpus lucidum. R. ex densitate partiũ lucidarum: non, ex redundantia gloriæ animæ in corpus. S. Tunc nihil &c. ut ex secunda conclusione patet.

Peruium aliq̃ dicitur dupliciter.

¶NOT. Quod aliquid sit peruium, vel non peruium, potest intelligi duobus modis uno modo ut non sit translucens; & sic corpus gloriosum est peruium, & sic intelligit in hoc textuali responso. Alio modo intelligitur non peruium, i. non habens partes, in quibus terra prædominetur: & sic corpus gloriosum non erit omnino peruium quoniã habebit carnes & ossa & nervos, in quibus est prædominium terræ, & sic intelligitur in ad primum, Corpus ergo gloriosum erit omnino peruium, & nõ erit, secundum diuersas acceptiões dicti peruium. Rursus. Quando dicitur in textu, quòd claritas repugnat peruietati, sic sermo de densitate ex natura communi causata: quando autem dicitur, quòd densitas corporis gloriosi nõ tollit peruietatem ab eis, denotatur, q̃ illa claritas est alterius generis ab illa

*q. 82. ar. 1. corp. & 3. milit. q. seq. ar. 1. cor. 2. ad 3.

prima. Nisi enim sic esset, non faceret densitatem effectum. Contrariam, &c. uerum effectum. Non obstat ueritati cõclusionis, q̃ gloria animæ sit spiritualis quoniam gloria ipsa, i. ut ex anima, & spiritualis; & eadem, ut in corpore, est corporalis. Vnde non mirum, si ab anima possit reddiuisibile in corpus. Sic ergo probatum est, & quòd possit reduci, & quòd huic nõ obstet, ipsam gloriam in anima esse spiritualem.

1^m ex Auicenna. Corpus luminosum. R. ex natura eõponentium non, ex redundantia animæ Clui. in corpus. S. ut dictũ

2^m ☞ maiori. Corpus lucidum. R. ex densitate partiũ lucidarum: non, ex redundantia gloriæ animæ in corpus. S. Tunc nihil &c. ut ex secunda conclusione patet.

Peruium aliq̃ dicitur dupliciter.

¶NOT. Quod aliquid sit peruium, vel non peruium, potest intelligi duobus modis uno modo ut non sit translucens; & sic corpus gloriosum est peruium, & sic intelligit in hoc textuali responso. Alio modo intelligitur non peruium, i. non habens partes, in quibus terra prædominetur: & sic corpus gloriosum non erit omnino peruium quoniã habebit carnes & ossa & nervos, in quibus est prædominium terræ, & sic intelligitur in ad primum, Corpus ergo gloriosum erit omnino peruium, & nõ erit, secundum diuersas acceptiões dicti peruium. Rursus. Quando dicitur in textu, quòd claritas repugnat peruietati, sic sermo de densitate ex natura communi causata: quando autem dicitur, quòd densitas corporis gloriosi nõ tollit peruietatem ab eis, denotatur, q̃ illa claritas est alterius generis ab illa

*q. 82. ar. 1. corp. & 3. milit. q. seq. ar. 1. cor. 2. ad 3.

prima. Nisi enim sic esset, non faceret densitatem effectum. Contrariam, &c. uerum effectum. Non obstat ueritati cõclusionis, q̃ gloria animæ sit spiritualis quoniam gloria ipsa, i. ut ex

recipitur ab aliquo, non recipitur per modum influentis, sed per modum recipientis, & ideo claritas, quæ est in anima spirituali recipitur in corpore ut corpora lucida: & ideo secundũ quòd anima erit maioris claritatis secundum maius meritum, ita etiam erit differentia claritatis in corpore ut patet per Apostolum 1. Corint. 15. & ita in corpore glorioso cognoscetur gloria animæ, sicut in vitro cognoscitur color corporis, quod continetur in vase uitreo: ut Greg.† dicit sup illud Iob: Non adæquabitur ei aurum, uel uitrum.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod Auicenna loquitur de illo corpore quod habet ex natura componentium claritatem: sic autem non habebit corpus gloriosum, sed magis ex merito uirtutis.

AD SECVNDVM dicendum, quòd Greg. * cõparat corpora gloriosa auro propter claritatẽ & uitro propter hoc q̃ translucebunt: unde uidetur dicendum quòd erunt simul peruia, & clara. Quòd enim aliquod clarum non sit peruium, contingit ex hoc quòd claritas corporis cafatur ex densitate partium lucidarum, dẽsitas autem repugnat peruietati: sed tunc claritas erit ex alia causa, ut dictum* est, densitas autem corporis glorioſi p uietatem non tollit ab eis, sicut nec densitas uitri à uitro. Quidam tamen dicunt, quòd comparantur uitro, non quia sint peruia, sed propter hanc similitudinem, quia sicut ali und quod in uitro clauditur, apparet, ita animæ gloria, q̃ in corpore glorioso clauditur, nõ latebit. Sed primum melius est, qa saluatur dignitas corporis glorioſi, & magis consonat dictis Greg. †

AD TERTIVM dicendum, q̃ corporis gloria naturam non tollit, sed perficit, unde color, qui debeẽ corpori ex natura sua rum partium, remanebit in eo, sed superaddetur claritas ex gloria animæ. Sicut ẽt uidemus corpora colorata ex natura sui solis splẽdore relucere, uel ex alia causa extrinseca, seu intrinseca.

AD QVARTVM dicendum, q̃

nihil &c. Non color, & lux corporum gloriosorum haberuat dispositionem hoc modo contrariã (quæ tamen non est propriè contrarietas) ideò causabuntur a diuinis: quoniam color a natura partis corporis, & lux a gloria animæ.

4^m maior. Si claritas erit in corporibus gloriosis, oportet quod sit æqualis in omnibus partibus corporis. R. negatur illa. S. Nam sicut gloriæ claritas reddundat &c. ut in tex. Ad probationem ut to respõdeo, quòd nõ est simile de aliis dotibus corporis, respectu quarum partes &c. ut ibidem sin.

1 Vtil. p. 5. Eccl. &c. * lib. 18. Mor. cap. 10. à medio illius.

APPENDIX.

EX articulo habes. Primò quo modo per rationem ostendas, meritò insinuatum esse è Matth. 13. quòd corporibus gloriosis claritas conueniat & sic. Tunc iusti fulgebunt sicut sol in regno patris eorum. Ibi etiam in Matth. notaly tunc sufficit quando dicit nati eo quebuntur in Inferno. Vt enim opponitur nunc sequenti posita magna eloc etiã, Matthæus dixit immediatè prius ibi e. rit fletus & stridor dentium, & mox sub nomine ly tunc &c. Quasi diceret q̃ hoc Claritas iustorum erit maxima quidem in seipsa: sed cum hoc uidebitur etiam maior ex comparatione ad tenebrositatem damnatorum. Item à Sap. 3. Fulgebunt iusti & tanquam scintil. la &c. Item à Dan.

'In corp. dicar. Maioris fulgoris similitudo dari non potest apud nos, quam de sole, & ideo eam dolluerit fulgor iustorum secundum se fit admodd maior. vt ar. 1. argum. 1. Ibi etiam in Matth. nota ly tunc sufficit quando dicit nati eo quebuntur in Inferno. Vt enim opponitur nunc sequenti posita magna eloc etiã, Matthæus dixit immediatè prius ibi e. rit fletus & stridor dentium, & mox sub nomine ly tunc &c. Quasi diceret q̃ hoc Claritas iustorum erit maxima quidem in seipsa: sed cum hoc uidebitur etiam maior ex comparatione ad tenebrositatem damnatorum. Item à Sap. 3. Fulgebunt iusti & tanquam scintil. la &c. Item à Dan.

† lib. 18. Mor. cap. 10. à medio illius.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ps. 18. Qui dos-fue runt, fulgebunt sicut splendor firmamenti: & qui ad iustitiam erudiunt plurimos, sicut stellæ in perpetuas æternitates. Hęc ibi. Vbi & claritatem ponit in corporibus beatorum, de quibus prædixerat, quòd euigilabunt de pulue re; & unam claritatem alia perfectionem.

2 ¶Secundò habes: quomodo per rationem prædictā scripturarum, pro quanto quod diximus in sinuari, & intelligas, & tueatis.

¶Tertiò uideas quo modo ex ijs uicissim Angelica doctrina hæc & declaretur & confolidetur.

QVÆST. LXXXV.

ART. II.

368 CONCL. Claritas corporis glorioſi naturaliter ab oculo non glorioſo uideri poteſt.

¶PROB. Quia omnis lux, niſi æquiuocè dicatur, apta nata eſt mouere uiſum, uiſu q; ſimiliter natus eſt percipere lucem: & lux corporū glorioſorum non dicitur æquiuocè (alioquin nihil nobis notificaretur per hoc quòd attribuitur eis claritas.)

¶NOT. Quòd lux naturaliter uiſibilis ſit, & uiſus naturaliter perceptiuus lucis, patet; quia omnia quæ uidentur, ratione lucis uidentur: cum in tenebris nihil uideam. us. Propter quod autem unumquodq; & illud magis. Vnde oportet dicere, quòd aer nihil uidetur naturaliter, quod eſt inconueniens, quia ſic reperiretur oculꝰ naturalis ſine operatione naturali: cum q; lux naturaliter uidetur. Nam, aut dictū eſt, ſi aliquid naturaliter uidetur, maximè de luce dicendū eſt. Et ideò textus recte inquit, quòd lux tunc diceretur æquiuocè, ideſt non haberet ſuam rationem ad uiſum ſi naturaliter à uiſu percipi non poſſet.

*Cleſ. inter lin. ibidem.

PROBATIO. Videtur quòd claritas corporis glorioſi non poſſit videri à non glorioſo oculo. Oportet enim eſſe proportionemᵇ uiſibilis ad uiſum: ſed oculus non glorificatus nō eſt proportionatus ad uidendum claritatem glorię, cum ſit alterius generis, quàm claritas naturæ, ergo corporis glorioſi claritas non uidebitur ab oculo non glorioſo.

2 Præterea, Claritas corporis glorioſi erit maior, q̄ nunc ſit claritas ſolis, quia etiam ſolis erit tunc maior quàm modo ſit, ut dicitur, & multo maior erit claritas corporis glorioſi: propter quod Sol, & totus mundus claritatē maiorem accipiet, ſed oculus non glorioſus non poteſt inſpicere Solem in rota ſua propter magnitudinem claritatis, ergo minus poterit inſpicere claritatem corporis glorioſi.

3 Præterea, ᵇ Viſibile oppoſitū oculis videntis neceſſe eſt videri, niſi ſ̄ſto ſit aliqua i oculo, ſed claritas corporis glorioſi oppoſita oculis non glorioſis, nō neceſſario uidetur ab eis, quod patet de diſcipulis, qui corpus Domini poſt reſurrectionem viderunt, claritatem eius non intuentes, ergo claritas illa non eſt viſibilis ab oculo non glorioſo.

SED CONTRA eſt quod dicit Gloſ. *Philip. 3. ſuper illud. Configuratum corpori claritatis ſuę. Aſſimilabitur claritati, quam habuit in transfiguratione: ſed claritas illa uiſa fuit ab oculis diſcipulorum non glorificatis, ergo, & claritas corporis glorificati ab oculis non glorioſis uiſibilis erit.

Præterea, Impij videntes gloriam iuſtorum ex hoc torquebuntur in iudicio, ut patet per hoc, quod dicitur Sapien. 5. ſed non plene uiderent gloriam ipſorum, niſi eorum claritatem in ſpicerent, ergo, &c.

RESPONDEO, Dicendum quòd quidam dixerunt, quòd claritas corporis glorioſi non poteſt videri ab oculo non glorioſo niſi per miraculū. Sed hoc non poteſt eſſe niſi claritas illa æquiuoce diceretur, quia lux ſecundum id quod eſt, nata eſt mouere viſum, & uiſus ſecundum id, quod eſt, natus eſt percipere lucem, ſicut uerum ſe habet ad intellectum, & bonum ad affectum, unde ſi eſſet aliquis viſus, qui nō poſſet percipere *aliquā lucem omnino, uel ille viſus diceretur æquiuoce, uel lux illa, quod non poteſt in propoſito dici, quia ſic per hoc, quòd dicū tur gloriosa corpora futura eſſe lucida, nihil nobis notificaretur, ſicut qui dicit canem eſſe in in cœlo nihil notificat ei, qui non nouit niſi canem, quod eſt animal. ideo dicendum eſt, quòd ᵐ claritas corporis glorioſi naturaliter ab oculo non glorioſo uideri poteſt ⁿ.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd gloriæ claritas erit alteriꝰ generis, quàm claritas naturæ, quantum ad cauſam, ſed non quantum ad ſpeciem, unde ſicut claritas naturæ ratione ſpeciei ſuæ eſt proportionata viſui, ita claritas glorioſa.

AD SECVNDVM dicendum, q̄ ſicut corpus glorioſum non poteſt pati aliquid paſſione naturæ, ſed ſolum paſſione animæ, ita ex proprietate gloriæ non agit niſi actione animæ: claritas autem intenſa non offendit viſum, inquantum agit niſi actione animæ, ſed ſecūdum hoc magis delectat: offendit autē inquātum agit actione naturæ calefaciendo, & diſſoluendo organum uiſus, & diſgregando ſpiritus: & Rurſus. Quòd nihil nobis notificaretur, ſi claritas æquiuocè dicereur in corporibus glorioſis, dum dicitur nobis ea eſſe lucida, patet: quia non uenimus in cognitionem alicuius, niſi per aliquod nobis notum (ut dicitur i primo phiſicorum:) & cognitio directa unius ex altero ſimilitudinem quandam inter ea præſupponit. Vnde ex uno æquiuoco ad aliud totaliter æquiuocum non poteſt fieri uera cognitio, nec argumentatio. Propter quod in prima p.q. 13. art. 5. determinatur à ſacto Doctore, quòd ea, quæ dicuntur de Deo & creaturis nō poſſunt dici purè æquiuocè; quia ſic non ueniremus in cognitionem Dei p creaturas. Si ergo claritas in corporibus glorioſis ſic habet ret æquiuocè ad claritatem præſentem, quam uidemus quo tidie: tunc non poſſemus per iſtam claritatem quotidianā, uenire in cognitionem aliquam uerā claritatis illius, & ſic per hoc quòd dicerentur corpora gloriosa fore lucida nihil manifeſtaretur, & per conſequēs affectus noſter moueri non poſſet ad deſiderandum illam claritatem, utpote omninò incognitā, quod eſt contra intentum ſcripturarū illam nobis manifeſtantium ad hunc finem, ut ad eam ardenti animo ſuſpiremus.

*Aliàs recipere.

conci. m

1ᵐ de maiori. Viſibile & tumen ſecundum rationem ſuæ ſpeciei: non ſemper, ſecundum cauſam ſuam. §. Tunc nihil &c. Nam claritas corporum glorioſorū proportionem habet ad uiſum noſtrum, tanquam uiſibile eiuſdem ſpeciei cum claritate illa quotidiana: quamuis ſit, quaſi alterius, quantum ad cauſam ſuam.

2ᵐ maior. Claritas corpus glorioſi

rioſi erit maior, quàm nunc ſit claritas ſolis. &. non tamen agit in uiſu actione naturæ; ſed actione animæ. §. Tunc nihil &c ut patet in textu.

¶NOT. Voluntas animæ glorificatæ non tendit ad deſtruendum, ſed ad conſtruendum; ſecundum quòd conuenit gloriæ ſuæ: cum unūquodque agat ſecundum propriam diſpoſitionem. Et hoc eſt fundamentum eorum, quæ circa hanc materiam dicuntur in textu.

3ᵐ maior. Viſibile oppoſitum oculis uidentis neceſſe eſt uideri, niſi ſit ſ̄ſio aliqua in oculo. &. uel niſi uideri ipſum ſubiaceat imperio uoluntatis. §. Tūc nihil &c. Nam claritas corporis glorioſi ad hoc, ut uideatur & non uideatur, ſubiacet imperio uoluntatis. Vnde, etiam quòd nulla ſit læſio in oculo, cuitale corpus eſt præſens, poterit non uideri ab ipſo.

¶ NOT. Doctrina huius reſponſi declaratur, probatur, & defenditur per articul. 3.

APPENDIX.

1 Vuil. p. 5. kcel. &c.

EX articulo habes. ¶Primò: quomodo per rationem offendas, meritò infinuatum eſſe à Matth. 17. quòd claritas corporum glorioſorum poteſt uideri à non glorioſo & ſic. Tranſiguratus eſt ante eos: & reſplenduit facies eius ſicut ſol, ueſtimenta autē eius facta ſunt alba ſicut nix & reſpondēs Petrus dixit, Domine bonū eſt nos hic eſſe. Hæc ibi. Vbi per ly facies ſicut ſol, & ly ueſtimenta ſicut nix, oſtenditur quòd claritas in corporibꝰ glorioſis non erit æqualis in omnibus partibus corporis, ſed &c. ut arti. 1. ad quartum. Vbi & per ly bonum eſt nos hic eſſe denotatur, quòd claritas corporis glorioſi de ſui natura non offendit uiſum, ſed demulcet ut dicitur hic ad ſecundum. Et licet illa claritas tranſigurationis quantum ad modum eſſendi non fuerit claritas gloriæ; tamen quantum ad eſſentiam fuit ut 3. part. q. 45. ar. 2. Cum igitur talis claritas ab oculis diſcipulorum fuerit uiſa, quod denotatur per ly tranſiguratus eſt ante eos; patet intentum. Item 3 Sap. (tabuntiuſti in magna conſtantia aduerſus eos, qui te anguſtiauerunt. Videntes autem turbabuntur timore horribili, & mirabuntur in ſubitatione inſperatæ ſalutis, gementes præ anguſtia ſpiritus dicentes intra ſe, ecce quomodo computati ſunt inter filios Dei, & inter ſanctos ſors illorum eſt. Hæc ibi. Vbi deſignatur, ex contrario, ut patet conſideranti: quòd impij uidebunt claritatem ſanctorum corporum. Nihil enim eorum gloriam corporalem uiderent, nequaquam torquerentur, neque ſe admirarentur eſt maior, quàm nunc ſit claritas ſolis. &. non tamen agit in uiſu actione naturæ; ſed actione animæ. §. Tunc nihil &c ut patet in textu.

¶NOT. Voluntas animæ glorificatæ non tendit ad deſtruendum, ſed ad conſtruendum; ſecundum quòd conuenit gloriæ ſuæ: cum unūquodque agat ſecundum propriam diſpoſitionem. Et hoc eſt fundamentum eorum, quæ circa hanc materiam dicuntur in textu.

3ᵐ maior. Viſibile oppoſitum oculis uidentis neceſſe eſt uideri, niſi ſit ſ̄ſio aliqua in oculo. &. uel niſi uideri ipſum ſubiaceat imperio uoluntatis. §. Tūc nihil &c. Nam claritas corporis glorioſi ad hoc, ut uideatur & non uideatur, ſubiacet imperio uoluntatis. Vnde, etiam quòd nulla ſit læſio in oculo, cuitale corpus eſt præſens, poterit non uideri ab ipſo.

¶ NOT. Doctrina huius reſponſi declaratur, probatur, & defenditur per articul. 3.

ideo claritas corporis glorioſi, quamuis excedat claritatem Solis, tamen ex ſui natura non offendit viſum, ſed demulcet, propter quod claritas illa comparatur claritati Iaſpidis Apocalypſis 21.

AD TERTIVM dicendum, quòd claritas corporis glorioſi prouenit ex merito voluntatis, unde uoluntati ſubdetur, ut ſecundum eius imperium uideatur, uel non uideatur: & ideo in poteſtate corporis glorioſi erit, oſtendere claritatem ſuam, uel occultare, & hæc fuit opinio Præpoſitiui.

ARTICVLVS III.

Vtrum corpus glorioſum neceſſario videatur a corpore non glorioſo.

AD TERTIVM ſic proceditur. Videtur quòd corpus glorioſum neceſſario uidetur à corpore non glorioſo. Quia corpora glorioſa erunt lucida: ſed h corpus lucidum manifeſtat ſe, & alia, ergo corpora glorioſa neceſſario uidebuntur.

2 Præterea, Omne corpus quod h occultat alia corpora poſt ſe exiſtentia, de neceſſitate viſu percipitur ex hoc ipſo quòd alia, quæ ſunt poſt occultantur: ſed corpus glorioſum occultabit viſui alia corpora poſt ſe exiſtentia, quia erit corpus coloratum, ergo & de neceſſitate videbitur.

3 Præterea, Sicut quantitas eſt de his, quæ inſunt corpori, ita qualitas per quam uidetur, ſed quantitas non ſubetit voluntati, ut corpus glorioſum poſſit eſſe maioris quantitatis, vel minoris, ergo nec qualitas, per q̄ uiſibile ē, ut poſſit nō videri.

SED CONTRA eſt, quòd corpus noſtrum glorificabitur in conformitate corporis Chriſti poſt reſurrectionem: ſed corpus Chriſti poſt reſurrectio nem non neceſſario uidebatur, imo diſparuit ab oculis diſcipulorum in Emaus, ut dicitur Lucæ vltim. ergo, & corpus glorificatum non neceſſario uidebit.

Præterea. Ibi erit ſumma obedientia corporis ad animam, ergo corpus poterit uideri, uel non uideri ſecundum uoluntatem animæ.

RESPONDEO, Dicendum, q̄ viſibile videtur, ſecūdum quòd agit in uiſum. Ex hoc autem, quòd aliquid agit vel non agit in aliquod extrinſecum, non eſt aliqua mutatio in ipſo, unde ſine mutatione alicuius proprietatis, quæ ſit de perfectione corporis glorificati, poteſt contingere, quòd videatur: & non uideatur, unde ᵐ in poteſtate gloſicatæ animæ erit, q̄ corpus ſuum uideatur, vel non uideatⁿ, ſicut, &ᶜ quælibet actio alia corporalis ſanimæ poteſtate eritᵍ, aliàs non eſſet corpus glorioſū inſtrumentum ſumme obediens principali agenti.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd claritas illa obediet

A ieſd. ceram, ecce, quo modo componi ſunt inter filios Dei. Et q. 90. art. 1. 2. patet intentum, ſcilicet quòd uidebunt corpoream claritatem.

¶Secundò habes: quomodo per rationem prædictā ſcripturarum, pro quanto quod diximus inſinuant, & intelligas, & tueatis.

¶Tertiò uideas quomodo ex ijs uicissim Angelica doctrina hæc & declaretur, & confolidetur. 3

QVÆST. LXXXV.

ART. III.

CONCL. 1ᵘ. In 369 poteſtate glorificatæ animæ eſt, q̄ corpus ſuum uideatur, uel non uideatur.

¶PROB. Quia patet ſuppoſitum.

¶NOT. Ex dictis in art. 2. ad ſecundū, & ad tertium patet concluſio illa. Et ideo ſuxta morem ſuum laudab. ſem D. Thomas non repetit. Hinc aduerte, quòd in textu per ly ex hoc autem, quòd aliquid agit &c. non probatur concluſio hæc; ſed reſpondetur tacitæ obiectioni, quæ poſſet fieri dubitando, quòd ex uideri & non uideri ipſius corporis glorioſi ſequeretur aliqua mutatio in ipſo. Notā dd.

CONCL. 2ᵘ. Quælibet actio corporalis erit in poteſtate animæ.

¶NOT. Sollicet ad hoc, quòd fiat, uel non fiat; aut etiam q̄ tali, uel tali modo fiat: aut etiam quòd tali, uel tali tempore fiat, & ſic de aliis. Cū hoc tamen, quòd per hujusmodi mutationes actionum non ſequatur mutatio alicuius ꝓprietatis exiſtentis, de perfectione corporis glorificati; quia hoc repugnaret impoſſibilitati ipſius, quam uno-

conci. m

Poteſtas ſi gloriſicatæ animæ per corpus miſtanda.

conci. p

Universidad de Deusto
Biblioteca

2^m de maiori

Occultar. ℟. de necessitate non autem, de voluntate animæ §. Tunc nihil &c. Nã corpus glorioũ alia corpora post se existẽtia occultabit, tamẽ de uoluntate animę, & ita poterit non occultare, quamuis sit coloratum: & consequenter de uoluntate animæ iudebitur, vel non iudebitur. Vide prius huius notitia meliori arti. 1. ad secundum.

3^m illatio cõclusionis. Ergo &c.

℟. negatur illatio §. loquendo tñ de qualitate, prout facit pro visibilitatem aũt de qualitate, ut est res inhærens corpori. Ratio negationis est iuxta per quantitatis imitationem variaremus aliquod intrinsecum rei, scilicet & q qualitatis quod non accidit per uariationem uisibilitatis. Vide corp.

APPENDIX.

VIII. p 5. Eccl. & c

EX articulo habes, ¶ Primò quo modo per rationem ostendas, meritò esse insinuatum à Lu. 24. q necessario non uideatur corpus gloriosum à non glorioso, sed pũ uideri & non uideri: & hic. Aperti sunt oculi eorum, & cognouerunt eum, & ipse euanuit ex oculis eorum. Hæc ibi. Ecce q corpus gloriosum Christi ab oculis discipulorum ablatum est, qñ uoluit, & non ablatum, quando noluit. Et hoc est, quod significatur per euanuit. i. disparuit ab oculis eorum. Non enim fuit necesse, ut in lõginquum iret corpus illud, ne videretur, sed potuit remanere præsens ut prius, & tamen non videri vt prius. Vnde non dicitur absolute euanuisse: sed euanuisse ab oculis eorũ. Constat autem quòd in Christo resurgẽte præexistebant futura in resurrectione beatorum cum ipse sit resurrectio sit exemplaris ipsorum. q. 79. art. 1.

Tho. 4. di. 44. q. 2. a. 1. q. 1. & seq.

corpori glorioso, vt possit eam ostendere vel occultare.

AD SECVNDVM dicendum, quòd color corporis non impedit peruietatem ipsius, nisi inquantum immutat usum, quia visus non potest immutari simul duobus coloribus, ut utrũque perfecte inspiciat, color autem corporis glorioſi erit in pfecta potestate animę, ut patet, siue per ipsum immutet usum, vel non immuter, & ideo erit in potestate eius ut corpus, quod est post se, occultet, uel non occultet.

AD TERTIVM dicendum, q quantitas est inhærens ipsi corpori glorioso, neque posset quã titas immutari ad imperiũ animæ sine mutatione intrinseca corporis glorioſi, quæ impassibilitati eius repugnaret, & ideo non est simile de quantitate, & visibilitate; quia etiam qualitas illa, per quam est uisibile, non potest subtrahi ad imperium animæ, sed actio illius qualitatis suspendetur, & sic occultabitur corpus ad imperium animæ.

QAESTIO LXXXVI.

De conditionibus corporum damnatorum resurgentium, in tres articulos diuisa.

CONSEQVENTER considerandum est de conditionibus damnatorum resurgentium.

Circa quod quæruntur tria.

Primo, utrum corpora damnatorum cum suis deformitatibus resurgant.

Secundo, Vtrum eorum corpora erunt corruptibilia.

Tertio, Vtrum erunt impassibilia.

ARTICVLVS I.

Vtrum corpora damnatorum cum suis deformitatibus resurgent.

AD PRIMVM sic procedit. Videtur quod corpora damnatorum cum suis deformitatibus resurgant. Illud enim quod in pœnam peccati inductum est, definere non debet nisi peccato remisso. sed mẽbrorum defectus, qui accidunt per mutilationem in pœnã peccati inducte sunt, & similiter ẽt omnes deformitates corporales, ergo à damnatis, qui peccatorum remissionem nõ sunt cõsequuti, in resurrectione non remouebuntur.

¶ 2 Præterea, Sicut resurrectio sanctorum erit ad ultimam felicitatem, sic resurrectio impiorum ad ultimam miseriam, sed Sanctis resurgentibus non aufertur aliquid, quod ad eorũ perfectionem pertinere possit, ergo nec impijs resurgentibus aliquid auferetur, quo ad eorũ miseriam pertineat, huiusmodi autem sunt deformitas, &c.

¶ 3 Præterea. Sicut ad defectum passibilis corporis pertinet deformitas, ita & tarditas, sed à corporibus damnatorum resurgentium tarditas non remouebitur, quia eorum corpora non erunt agilia, ergo eadem ratione, nec deformitas.

SED CONTRA, Primæ ad Cor. 15. Mortui resurgent incorrupti, ideſt, sine aliqua dimi nutione membrorum. Glosi. ¶ mortui, ideſt, peccatores, uel generaliter omnes mortui, resurgent incorrupti, ergo mali resurgent sine deformitatibus.

Præterea, In damnatis non erit aliquid quod sensum doloris impediat: sed ægritudo impedit sensum doloris, inquantum per eã debilitantur organa sentiendi, & similiter defectus membri impediret ne esset uniuersalis dolor in corpore, ergo sine ipsis defectibus damnati resurgent.

RESPONDEO, Dicendum, quòd in corpore humano potest esse deformitas dupliciter. Primo, ex defectu alicuius mẽbri, sicut mutilatos turpes dicimus, deest enim eis debita proportio partium ad totum, & de tali deformitate nulli dubiũ est, quòd in corporibus damnatorum non erit, quia omnia corpora tam bonorum, quàm malorum integra resurgent. Alio modo deformitas conuenit ex indebita partium dispositione, vel ex indebita quantitate, vel qualitate, uel situ, quę etiam proportionem debitam partium ad totum non patiuntur; & de talibus deformitatibus, & similibus defectibus, sicut sunt febres, & aliæ huiusmodi ægritudines, quæ interdũ sunt deformitatis causa, Augustinus ¶ indeterminatum, & sub dubio relinquit in Enchirid. ut in litera Magister dicit. Sed apud Doctores modernos est duplex super hoc opinio. Quidam enim dicunt, quòd huiusmodi deformitates, & defectus in corporibus damnatorum remanebunt, considerantes eorum damnationem, qua ad summa miseriam deputãtur, cui nihil incommoditatis subtrahi debet. Sed hoc non uidetur rationabiliter dici. In reparatione enim corporis resurgentis magis attẽditur naturæ perfectio, quas in hoc mundo sunt passi, quã in conditio quæ prius fuit; vnde, & qui infra perfectã ætatem decedunt, in statura inueniſ lis ætatis resurgent. * Vnde, & illi, qui aliquos defectus naturales in corpore habuerint, vel, deformitates ex eis prouenientes, in resurrectione sine illis defectibus, vel deformitatibus reparabuntur, nisi peccati meritum impediret, & ira si aliquis cũ de fectibus, vel deformitatibus resurget, hoc erit ei in pœnã. Modus autem pœnæ est secundum mensuram culpæ. Contingit autem, quòd aliquis peccator dãnandus minoribus peccatis subiectus, aliquas deformitates, uel defectus habeat, quas non habuit aliquis damnandus, peccatis grauioribus irretitus: unde si ille q in hac uita deformitates habuit, cũ eis resurgat, sine qui bus cõstat, quòd resurget alius grauius puniendus, qui eas in hac uita non habuit, modus pœnæ non responderet quantitati culpæ: sed magis videretur aliquis puniri pro pœnis, quas in hoc mũdo passus fuit, quod est absurdum. Et ideo alij rationabilius dicunt, quòd Author, qui naturam condidit, in resurrectione naturam corporis integre reparabit, unde ꝑ quicquid defectus, uel turpitudinis ex corruptione, uel debilitatæ naturę, si ue principiorum naturalium in corpore fuit, totum in resurrectione remouebit ¶ sicut febris, lippitudo, & similia. * Defectus autem, qui ex naturalibus principiis in humano corpore naturaliter consequuntur, sicut ponderositas, passibilitas, & similia in corporibus damnatorũ erũt; quos defectus ab electorum corporibus gloria resurrectionis excludet *.

AD PRIMVM ergo dicendũ, quòd cum pœna in quolibet foro infligatur secundum conditionem illius fori, pœnæ, quæ in hac uita temporali infliguntur pro aliquo peccato, temporales sunt, & ultra uitæ terminum non se extendunt; & ideo quamuis peccatum non sit remissum damnati, non oportet, q eãdem pœnas ibi sustineant, diuina iustitia requisit, ut ibi pœnis grauioribus in æternum crucientur.

AD SECVNDVM dicendum, quòd non est similis ratio de bonis, & malis, eo quòd aliquid potest esse purum bonum, non autem pure malum. Vnde sanctorum ultima felicitas hoc requirit, ut ab omni malo penitus sint immunes: sed ultima malorum miseria non excludit omne bonum, quia malum si integrum sit, corrumpit seipsum, ut Philosophus dicit in 4. Ethic. Vnde oportet, quòd miseriæ damnatorum substernatur bonum naturæ in ipsis quod opus est Conditoris perfecti, qui ipsam naturam in pfectione suæ speciei reparabit.

AD TERTIVM dicendum, q tarditas est de illis defectibus, qui naturaliter consequuntur principia humani generis, non autem deformitas, & ideo non est similis ratio.

ARTICVLVS II.

Vtrum corpora damnatorum erunt incorruptibilia.

AD SECVNDVM sic procedit. Videtur quòd corpora damnatorum erunt corruptibilia. Omne enim compositum ex contrariis, necesse est

tet ex obiectionibus præmissis.

APPENDIX.

VIII. p 5. Eccl. & c. 1

EX articulo habes, ¶ Primò quomodo per rationem ostendas, meritò insinuatum esse à 1. Cor. 15. q sine deformitatibus resurgent damnati & sic. Mortui resurgent incorrupti. Hæc ibi. Vbi per ly mortui intelligit omnes. Vnde ibidem prædixerat, omnes resurgemus, sed non omnes immutabimur: & etiam distinxerat inter resurgentes incorruptos, subditi ibidẽ ly & non immutabimur. Et damnati igitur ab Apostolo intelliguntur habituri istam incorruptionẽ, i. esse non mancum ut nunc patebit per auctoritatem sequẽtem. Item ab Apostolo cuius constitutionibus lib. 5. cap. 8. Excitabit nos omnipotẽs Deus tales quales modo sumus nil mancum habentes, quoniam mã dus totius Dei manus continuetur. Capillus, inquit, ex capite nostro non peribit; nõ solum autem martiribus promittit resurrectionem, sed etiam omnibus hominibus iustis, atque multis, pijs, atque impijs. Hæc ibi. Vbi nota ly nil mancum habentes, & ly iustis, atq; impijs.

¶ Secundò habes 2 quomodo per rationem prędicta scripturarum, pro quanto quod dicimus intelligas, & tueatis.

¶ Tertiò videtis quomodo ex ijs uicissim Thomistica doctrina hæc & declaratur, & consolidetur.

QVÆST. LXXXVI. ART. II.

CONCL. 1^a. Dubitatur pũ contingere aliquod corpus, quod est condemnatorum corruptionẽ habet, incorruptibile reddatur.

¶ PROB. Quia id pũ contingere ex hoc, q principia ad corruptionẽ nonẽs uel totaliter tolluntur, uel suspendũtur (cũ corruptio sit quædã mutatio.)

PP CONCL. 2^a.

Universidad de Deusto
Biblioteca

CONCL. 1ª. Ex hoc quòd principium ad corruptionem mouens totaliter tollitur, corpora damnatorum corrumpi nõ poterunt: & hoc de facto erunt diuinæ iustitiæ.

¶ PROB. 1. Quia ex hoc, quòd cessabit motus cœli, cessabit primum alterans, in cuius virtute alia omnia agunt: & cessante alterante cessabit corruptio (cùm corruptio sit terminus alterationis:) 2. Quia (ly & hoc &c.) diuina iustitia requirit, ut damnati perpetuò puniantur: (vt quæst. 99. artic. 1.) & perpetuò non puniretur nisi essent incorruptibiles.

*Arist. li. 1. c. 6. post medium.

CONCL. 2ª. Corpus Adæ fuit incorruptibile ex eo, quòd principium ad corruptionem tenebris impediebatur.

¶ NOT. Vide 1. part. quæst. 97. artic. 1. Nam ista est alius declaratio, sicut uiciosum & illa huius. Rursus. Sub nomine Adæ intellige & Euam: & quòd corpora eorũ fuerunt sic incorruptibilia pro tempore tantum illo, quo permanserunt in statu innocentiæ, ut ex prob. colligitur.

¶ PROB. Quia contrariæ qualitates in ipsius corpore existẽtes continebantur per gratiam innocentiæ, nẽ ad corruptionem agere possent.

CONCL. 3ª. In corporibus beatorum, post resurrectionem communem, coniungentur duo modi prædicti incorruptibilitatis.

¶ NOT. Ideò erunt incorruptibilitas & ratione, qua principiũ ad corruptionẽ mouens totaliter per eæ gationem motus cœli tollitur; & ratione, qua ipsummet principium per gratiam pro semper impeditur. Rursus. Licet de resurrectione communi, tanquam de uniuersali loquatur textus tamen, à simili, intelligit eam de resurrectione quorundam particulari

corrumpi: sed corpora damnatorum erunt ex contrarijs composita, ex quibus etiam nùc componuntur, aliàs non essent eiusdem speciei, & per consequens nec eadem numero, ergo erunt corruptibilia.

¶ 2 Præterea, Si non erunt corruptibilia, aut hoc erit per naturam, aut p gratiã, aut p gloriã: sed nõ natura nõ sunt incorruptibilia cum sint futura eiusdẽ naturæ, cuius nunc sunt, & gratiã, vel gloriam non habebunt, ergo erunt incorruptibilia.

¶ 3 Præterea. Illis, qui sunt in sũma miseria, subtrahere maximam pœnam uidetur inconueniens: sed maxima pœnarum est *mors, vt patet p *Philosophũ 3. Ethicor. ergo à damnatis, qui sunt in miseria, mors remoueri non debet, ergo eorũ corpora corruptibilia erunt.

SED CONTRA est quod dicitur Apoc. 9. In diebus illis quærent homines mortem, & non inuenient eam, desiderabunt mori, & fugiet mors ab eis.

Præterea, Damnati punientur in anima, & corpore pœna perpetua. Matthæi 25. Ibunt hi in supplicium æternum: sed hoc esset non posset, si corpora corruptibilia essent, ergo eorum corpora erunt incorruptibilia.

RESPONDEO. Dicendum, quòd cum in omni motu oporteat esse aliquod principiũ motus, dupliciter motus aliquis, vel mutatio a mobili remouetur. Vno modo per hoc, quòd deest principium motus. Alio modo per hoc, quòd impeditur principiũ motus: corruptio autem mutatio quædam est, unde, *dupliciter potest contingere, vt corpus, quod ex conditione suorum principiorũ corruptionem habet, incorruptibile reddatur. Vno modo ex hoc, q̃ principium ad corruptionẽ mouens, totaliter tollitur, & hoc modo corpora damnatorum in corruptibilia erunt. Cum enim primum cœlum sit alterans per motum suum localem, & alia omnia agentia secunda in uirtute ipsius agant, & quasi ab ipso mota, oportet quòd motu cœli cessante, nihil sit agens, quod possit corpus per alterationem aliquam transmutare a naturali sua proprietate; & ideo post resurrectionem, cessante motu cæli, nulla qualitas erit sufficiẽs vt corpus humanum alterare possit à sua naturali qualitate: corruptio aũt est terminus alterationis, sicut, & generatio: vñ corpora damnatorum corrũpi non poterunt; & hoc deseruit diuinæ iustitiæ, ut perpetuo uiuentes perpetuo puniantur, ut diuina iustitia requirit, ut infra dicetur: sicut, & nunc corruptibilitas corporum deseruit diuinæ prouidentiæ, per quam ex aliquibus corruptis alia generãtur. Alio modo contingit ex hoc, quòd principiũ corruptionis impeditur: & hoc modo corpus Adæ incorruptibile fuit, quia contrariæ qualitates in hominis corpore existentes, continebantur per gratiam innocentiæ, ne ad dissolutionem corporis agere possent: & multo plus continebuntur in corporibus gloriosis, quæ erunt omo subiecta spiritui, & sic in corporib beatorũ post resurrectionẽ cõmunẽ coniungentur duo modi prædicti incorruptibilitatis.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd contraria, ex quibus corpora componuntur, sũt secunda principia ad corruptionem agentia. Primum enim agens est motus cæleſtis, unde suppositio motu cæli, necesse est vt corpus ex contrarijs compositum corrumpatur, nisi fit aliqua causa potior impediẽs. Sed motu cæli remoto, contraria ex quibus corpus componitur, non sufficiunt ad corruptionẽ faciendam eriam secundum naturam, ut patet ex dictis. Cessationem autem motus cæleſtis non cognouerunt Philosophi, vnde pro infallibili habebant, quòd corpus compositum ex contrarijs corrumpatur secundum naturam.

AD SECVNDVM dicendum, quòd incorruptibilitas erit per naturam, non quòd fit aliquod incorruptionis principium in corporibus damnatorum, sed per defectum primi mouentis ad corruptionem.

(vt probabiliter tenetur,) puta Beata Virginis, Ioannis Euangelistæ, & resuscitatorum in passione domini post resurrectione eius. q. 77. artic. vltimo. Ita quòd corpora eiusdem illorum, licet communem retinere ẽtionem præuenerint, sunt incorruptibilia; duplici tamen ratione. *concl. 3*

¶ PROB. Quia corpora beatorum erunt omninò subiecta spiritui, ut ab eo præsentur à corruptione; & motui cœli, qui est causa corruptionis, non subijciẽtur. *Artic. sequenti.

¶ Corollarium. Ex his ergo patet, quòd corpora damnatorum erunt corruptibilia secundum considerationem gratiæ, qua scilicet corpus totaliter modo dicto subiectum est spiritui cum careant gratia. Relinquitur ergo, ut solum ratione explicata in secundo conclusionis probatione, sint incorruptibilia. *concl. 3*

1ᵐ maior. Omne compositũ ex contrarijs necesse est corrumpi. & suppositio motu cœli; & nisi sit aliqua causa potior impediens corruptionem. 3. Tunc nihil &c. ut patet ex præmissis. *concl. 2*

¶ NOT. Ideo in responso dicuntur duo, scilicet suppositio motu cœli, & nisi ille &c. quoniam licet motus cœli esset inuentatus, posset adhuc corpus præseruari per illam causam potiorem cœlo, vt patet de corpore Adam in statu innocentiæ. Tunc enim mouebatur cœlum, & tamen corpus eius incorruptibile permanebat & permanssiset semper, si semper in statu innocentiæ durasset. Vide 1. parte quæstione 97. articulo primo. Rursus. Illa duo dicta in responso referuntur ad dicta in corpore: de cœlo, & de gratia. *In corp. arti.

2ᵐ de minori. Natura nõ sinit corruptibilia. 2. negatur ista. 3. Ad probationem dicit, q̃ ad esse eiusdem naturæ sufficit q̃ non habeant principium incorruptionis: si fuit corporibus, sed sint composita ex contrarijs.

3ᵐ ex philosopho. Maxima pœnarũ est mors. 1. &c. vt mors opponitur ipsi viuere delectabili: nõ autem, ipsi viuere in tristitijs. 3. Tunc nihil &c. Nam damnatorum viuere est in tristitijs. † Aristi. li. 9. cap. 9. 2 med. *Ratio 1ª.

¶ Corollarium. Consequenter igitur mors, ut dicit priuationem talis uitæ, non esset maxima pœnarum illis; sed esset in pœnarum magnum remedium. Ergo, q̃ nõ possunt mori est ei in pœnarum magnum augmentum: & consequenter, cũ desiderent diminutionem pœnarum, desiderant mori seu non esse.

Item de conclusione. Mors temo ueri non debet. 2. &. vt mors dicit maximum dolorem corporalem minor, ut dicit priuationem uitæ. 3. Tunc nihil &c. vt patet hic, & ex prio ti huius responso. Vide 2ᵐ responsum ly si autem dicatur mors esse pœnale propter corporalem &c.

APPENDIX.

EX articulo habes. 1. Primò quo modo per rationem interimas hæresim Origenis (Prar. Origenistæ) dicentis resuscitata corpora post resurrectionem futura iterum mortalia, & post multum tempus in nihilum redigenda. Vtil. p. S. Eccl. &c. *Arist. li. 6. Eth.

¶ Secundò habes: quomodo per rationem ostendas, hanc meritò damnari ab Apostol. 9. & sic. In diebus illis quærent homines mortem, & non inuenient eam: desiderabunt mori, & fugiet mors ab eis. Hæc ibi. Ité Luc. 23. & Oseæ 10. Dicent montibus operite nos, & collibus cadite super nos. Hæc ibi. Vbi per hæc ostenditur tale quid: quod in APocalipsi. Item & Daniel 12. Alij quigi labit in opprobrium ut videant semper. Hæc ibi. Nisi autem per hoc monstretur, q̃ corpora corũ futura sint incorruptibilia: non posset eorum supplicium esse semper, siue æternũ, ut dicitur Matth. 25. Item & &c. ut q. 82. art. 2. appen. *Arist. li. 2. tex. 37. *art. præc.

¶ Tertiò habes: quomodo per rationem prædictã scripturarum, pro quanto quod dicimus in illa 1. c. 4. sinuant, & intelligas, & 2. 10. 5. & tu cætr.

¶ Quarò uides: quo modo ex ijs uiciosum Angelica doctrina hæc & declaretur & consolidetur.

AD TERTIVM dicendum, q̃ quamuis mors sit simpliciter maxima pœnarum, secundum quid tamen nihil prohibet mortem esse in pœnarum remedium, & per cõsequens ablationem mortis in pœnarum augmentum. Viuere enim, ut dicit Philosophus 9 † Ethic. uidetur omnibus delectabile esse, eo quòd omnia esse appetunt, non oportet autem, (ut ibidem dicitur,) accipere maiam uitam, neque corruptam, neque quæ est in tristitijs: sicut ergo uiuere simpliciter est delectabile, non autem vita, quæ est in tristitijs, ita & mors, q̃ est priuatio uitæ, simpliciter est pœnosa, & maxima pœnarum inquantum subtrahit primum bonum, scilicet esse cum quo alia subtrahuntur: sed inquantum priuat malam uitam, & quæ est in tristitijs, est in remedium pœnarum, quas terminat: & per cõsequens mortis subtractio est in augmentum pœnarum, quas perpetuas facit. 2 Si autem dicatur mors esse pœnale propter corporalem dolorem, quem sentiunt morientes, non est dubiũ, quòd multo maiorem dolorem damnati continuè sustinebunt. Vnde in perpetua morte esse dicuntur, sicut scriptum est in Psalmo 48. Mors depascet eos.

ARTICVLVS III.

Virum corpora damnatorum sint futura impassibilia.

AD TERTIVM sic procedi-tur. Videtur quòd corpora damnatorum futura sint impassibilia. Quia secundum Philosophum in 6.* Topi. *Omnis passiõ magis facta, abijcit à substantia: sed à finito, si semper aliquid abiiciatur, necesse est illud tandem consumi, ut dicitur in primo Phisico. ergo si corpora damnatorum erunt passibilia & semper patientur, quandoq; deficient, & corrumpẽtur, quod falsum esse ostensum est, ergo erunt impassibilia.

2 Præterea. Omne agens *assimilat sibi patiens: si ergo corpora damnatorum patientur ab igne, ignis ea sibi assimilabit, sed non consumit aliter ignis corpora, nisi in quantum ea sibi assimilans resoluit. Si ergo corpora damnatorum erunt passibilia, ab igne quandoque consumentur, & sic idem quod prius.

3 Præterea. Animalia, quæ in igne sine corruptione dicuntur viuere, ut de Salamandra dicit, ab igne non affliguntur: animal enim dolore corporis non afflitur, nisi corpus aliquo modo lædatur, *si ergo corpora damnatorum in igne sine consumptione remanere possunt, sicut, & animalia prædicta, ut Augu. * in lib. de Ciuit. Dei dicit; videtur q̃ nullam afflictionem ibi sustinebunt, quòd non esset, nisi eorum corpora impassibilia essent, ergo, &c. *In lib. 21. c. 4. *a. 10. 5.

4 Præterea, Si corpora damnatorum sunt passibilia, dolor, qui ex eorum passione proueniet, ut uidetur, superare debet omnem præsentem corporũ dolorem, sicut, & sanctorum iucunditas superabit omnem præsentem iucunditatem: sed propter immensitatem doloris quadoq; contingit, in hac vita animam a corpore separari, ergo multo forti* si corpora illa futura sunt passibilia ex immensitate doloris anima a corpore separabitur & sic corpora corrumpẽtur, qd̃ falsum est, ergo corpora illa erunt impassibila. *Gl. inter lineas.

SED CONTRA est quod dicitur 1. Corinthio. 15. Et nos immutabimur. Glo.* Nos boni tantummodo immutabimur gloriæ immutabilitate, & impassibilitate, ergo non erunt corpora damnatorum impassibilia.

Præterea, Sicut corpus cooperatur animæ ad meritum, ita cooperatur ei ad peccatum, sed propter cooperationem prædictam non solum anima, sed etiã corpus post resurrectionem præmiabitur, ergo simili ratione damnatorum corpora punientur, q̃ nõ esset, si impassibilia forẽt, ergo erunt passibilia.

RESPONDEO, Dicendum, quòd principalis causa quare corpora damnatorum ab igne non cõsumentur, erit diuina iustitia, qua eorum corpora ad pœnam

Universidad de Deusto
Biblioteca

diamantis; & licet sit attacta, erit tamen hæc mutatio naturalis dispositionis: tum quia ibi cessant motus cœli, ibi quia modus passionis talis, vt sic, non importat ibi cũdũ sm mutationẽ illam. Vide q. 70. ar. 3.

CONCL. 3ª. Corpora gloriosa, licet quo dammodo patiant, passione tamen perfectiua, in quantum recipiunt aliquid, non tñ passibilia erunt.

¶PROB. Quia mihi recipiunt per modum ĩfiniti.

¶*Corollarium*. Ergo corpora damnatorum cum gloriosis conuenient in hoc, q̃ utraq; recipiunt aliquid, sed diconuenient in hoc, quia damnatorum recipient per modũ ĩfiniti; beatorum uero non. Ex hoc inde quãm bene glosatũ sit dictũ reatus ly in tali passione sentiat &c. supra in hoc. post prob. concl. 1ª. Et ex hac q̃ propriẽ nõ dĩ aliquid esse passionem, hõc n̄ si passione de corp. & q. 81. effectiua. sunt ad 1. 82. art. 3. part. q. 97. ar. 1.

*ar. prize, corpo. & ad 1. *concl.* m

1m ex Philosopho. Omnis passio. &c. per quam transmutatur patiẽs à sua naturali dispositione. 5. Tunc nihil &c. ut patet ex dictis.

2m de antecedente. Affimilatur. &c. vel secundum modũ uniuocorũ agentiũ: uel secundum æquiuocorum. 5. Tunc nihil &c. Nam ignis corpora damnatorũ affimilabit sibi per modũ æquiuocorũ tantum: quæ affimilatio non importat corruptionẽ affimilati. Vide quæst. 70. art. 3. *concl.* f

3m consequẽtia. Si ergo &c. & negatur consequentia 5. Nam cũ per actionem spiritualem, scilicet in superabundantia uel defectu, &c. causari affimilationẽ, & consequenter ĩmutationẽ corruptiuam eorũ qui affligũtur ĩ hoc certo casu.

*In corp. ar.

4m de cõclusione. Ex immediate dictis. Nam dolor animæ à corpore separabitur. &. si dolor sit per transmutationẽ patientis à sua naturali dispositione, ut patet ex dicto 5. Tunc ergo dolor spiritualis. 5. Tunc nihil &c. ut patet ex dictis. &c. ex dictis.

¶Examen. Ly secundum q̃ manet ibi in potẽtia animæ. Idest secundũ q̃ est passio, quæ uocatur passio animæ; hoc est secundum q̃ ut spiritualiter sit, ut in corpore. Non ergo per hoc q̃ dolor est in damnato secundum q̃ manet ut in potentia alæ, figuratiue corpus damnatorũ non dolebit sed q̃ à naturali dispositione non mutetur.

APPENDIX.

EX articulo habes. Primò quo modo per rationem ostendas, inferno ĩfinitatẽ à 2. Corin. 9. corpora damnatorũ nõ erũt impassibilia, sicut similitudo agentis est dupliciter in patiente. Vno modo per modum eundem, quo est in agente, sicut in omnibus agentibus uniuocis, ut calidum facit calidum, & ignis generat ignẽ. Alio modo per modum diuersum à modo, qui est in agente, sicut est in omnibus agentibus æquiuocis, in quibus quandoque contingit quòd in agente est forma spiritualiter, quę in patiente materialiter recipitur, sicut forma, q̃ est in domo facta per artificem, est materialiter in ipsa, & in mẽte artificis est spiritualiter. Quãdoque uero econtrario est materialiter in agente, & recipitur spiritualiter in patiente, sicut albedo materialiter est in pariete, a quo recipitur spiritualiter in pupilla, & in medio deferente, & similiter est in proposito, q̃ species, quæ materialiter est in igne, recipitur spiritualiter in corporibus damnatorum, & sic ignis non assimilabit eorum corpora, nec tamen ea consumet.

AD TERTIVM dicendum, q̃ secundum * Philosophum in libro de proprietatibus elementorum nullum animal in igne viuere potest. Galenus etiam in libro de simplicibus medicinis dicit, quòd nullum corpus est, quod tandem ab igne non consumatur, quamuis quandoque quædam corpora sint, quę ad horã in igne sine læsione permaneat, ut patet de ebeno. Quod autem dicitur de Salamandra, non potest omnino esse simile, quia non posset perseuerare finaliter in igne sine corruptione, sicut corpora dãnatorum in inferno: neque tamen oportet quod quia corpora damnatorum ab igne inferni p corruptionem aliquam non lædantur, quòd propter hoc ab igne non affligantur, uia sensibile non solum natum est delectare, vel affligere sensum, secundum quod agit actione naturæ confortando, uel corrumpendo organum, sed etiam secundum, quòd agit actione spirituali, quia quando sensibile est in debita proportione ad sentiendum, delectat: econtrario autem quando se habet in superabundantia, uel defectu unde, & dolores medij, & voces consonantes sunt delectabiles, inconsonantes autem offendunt auditum.

AD QVARTVM dicendum, q̃ dolor non separat aiam à corpore sm q̃ manet tantum in potentia aiæ, cuius est dolere, sed secundum quod ad passionem aiæ mutatur corpus à sua naturali dispositione, secundum modum, quo uidemus, quod ex ira corpus calescit, & ex timore frigescit: sed post resurrectionem corpus non poterit trãsmutari à sua naturali dispositione, ut ex dicto patet; unde quãtuscunq; sit dolor, anima à corpore nõ separabit.

*ar. 3. hor. tus q. cor.

sient nec agilia, nec clara, nec subtilia: & sic. Omnes resurgemus, sed non omnes immutabimur. Hæcibi. Vbi per immutationem intelligit quatuor prædicta dotes corporũ bonorum. Quod enim de bonis tantum intelligat sic immutandis: patet per illud, quod ibi sequitur; scilicet mortui resurgent incorrupti, & nos immutabimur. Vbi patet: q̃ distinguit bonos ĩgnificatos per ly nos à malis resurrecturis simul contentis in ly mortui resurgent incorrupti. Item à 2. Cor. 4. Omnes astabimus ante tribunal Christi, ut referat vnusquisque prout gessit in corpore, siue bonum, siue malum. Hæcibi. Quasi dicat; quòd corpora, quę cooperata sũt siue bonum siue malum, remunerabuntur, siue punientur à Christo. Et cõstat iudicium illius tribunalis fit malis ad supplicium æternum ĩgnificeauit per illud Apostolus; quòd eorum damnatorum durabunt in æternũ in supplicio, quod est illis esse semper passibilia. Item à Matth. 13. ibi erit fletus & stridor dentium. Hæc ille. Vbi loquitur de damnatis. Itẽ à &c. ut q. 70. ar. 4. in fine.

Tho. 4. d. 43. ar. vlt. q. 1. & se. 2

¶Secundò habes: quomodo per rationem prędicta scripturarum, pro quanto corpora damnata fore passibilia ĩnuoluit, & intelligas, & defendas.

3 ¶Tertiò vides: quo modo ex ijs vicissim Angelica doctrina hæc & declaretur, & confoliderur.

QVÆS. LXXXVII. ART. I.

371 CONCL. 1ª. Oportet: quod omnium operum suorũ quilibet tunc notitiã habeat.

¶Examen. Ly operum. Non tantũ exteriorum, sed etiam interiorum. Itẽ non tantum cõmissorũ, sed etiam omissorũ. Item, non tantum ex ista uel illa causa, puta ignorantia uel passione procedentium, sed etiam quacunq;. Item non tantũ mortalium actualium, & Originalium, sed etiã in hac. Euentialium quantumcunque minutissimorum. Item non tantũ maiorũ, sed etiã minorũ. ad Rom. 14. multũ remotè ab illis. med. 1.2.

*Est glo. Origenis

¶Ly notitiam. Scilicet perfectam undique, quæ tum quòd ad circunstantias quaslibet tum quòd ad quæcunque alia sibi pro tali negotio accidentia ne extraria, puta speciẽ peccatorum. Nisi. n. hęc duo examina sic se haberent pro intellectu conclusionis, probatio sequens nõ concluderet perfectè secundum q̃ intẽdit (vt discurrenti facilitter patet). Vide art. 2. & 3.

¶PROB. Quia quicunque omnium operũ suorum quæ in illo cõmuni iudicio uenient erit testis, accusator, vel defensor. (ut ex Rom. 2.) & in quolibet iudicio oportet, q̃ testis, accusator, uel defensor habeat notitiam omnium, quæ in iudicio uertuntur.

CONCL. 2ª. Conscientiæ singulorum erunt, quasi quidam libri continentes res gestas, ex quibus iudicium procedet.

¶*Corollarium*. Ergo per hãc conclusionẽ monstrat sanctus Doctor: q̃ nullus dãnatorũ poterit cõqueri iustè, nisi de seipso, quòd scilicet meruerit ex suæ damnationis cũ iudicii ex rebus ĩ eo mentionẽ gestis præcedere hẽar. Et ultrà, mõstrat: q̃ dãnati uidebunt hoc ipsum in conscientia sua; licet de cognitione tali nõ emendentur animus fit quarela sui contra Deum.

*Li. 10. 14. 4 in. tom. 5.

¶PROB. Quia ex multitudine humanorũ iudiciorum, & ex authoritate Apocal. 20. hoc patet.

1m mi-

De cognitione, quam habebunt resuscitati in iudicio respectu horum, & demeritorum, in tres articulos diuisa.

POST hoc agendũ est de his, quę sequuntur resurrectionẽ. Quorũ prima cõsideratio est de cognitione, quam habebũt resuscitati in iudicio respectu meritorum, & demeritorũ. Secundo, de ipso iudicio in generali, tẽpore, & loco in quo erit. Tertio, de iudicantibus, & iudicatis. Quarto, de forma in qua iudex uenier ad iudicãdũ. Quinto, de statu mundi, & resurgentium post iudicium.

Circa primum quæruntur tria.

Primo, Vtrũ cognoscat quilibet homo in iudicio omnia peccata sua.

Secundo, Vtrum possit quilibet legere conscientiam alterius.

Tertio, Vtrum omnia merita & demerita uno intuitu quis uidere possit.

ARTICVLVS I.

Vtrum post resurrectionem quilibet cognoscat peccata quæ fecit.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur quod post resurrectionem nõ cognoscat quilibet omnia peccata, quę fecit. Omne enim, quod cognoscimus, uel de nouo per sensum accipimus, vel de thesauro memoriæ educitur: sed homines post resurrectionẽ sua peccata non poterunt sensu percipere, quia iam transierunt, sensus autem est tantũ præsentium, multa etiam peccata à memoria excidunt peccantis, quæ non poterunt de thesauro memoriæ educi, ergo non omnium peccatorum, quæ fecit, resurgens cognitionem habebit.

2 Præterea, Sicut in litera dicitur. Libri conscientię quidã sunt, in quibus merita singulorum leguntur: sed in libris non potest aliquid legi nisi eius notã contineatur in libro, notæ autem quædam remanent peccatorum in cõscientia, vt patet Rom. 1. in gloss.* quæ non uidẽtur aliud esse, hquàm reatus, uel macula, cum ergo multorũ peccatorum macula, & reatus à multis sit deletus per gratiam, videtur quòd non omnia peccata, quæ fecit, possit aliquis in sua cõscientia legere, & sic idẽ, quod prius.

3 Præterea, Crescente cã, crescit effectus, sed cã, quę facit nos dòlere de peccatis, quæ ad memoriam reuocamus, est charitas, cum ergo in sanctis resurgentibus sit perfecta charitas, maxime de peccatis dolebunt si ea ad memoriam reuocabũtur, quod non potest esse, quia fugiet ab eis dolor, & gemitus. Apocalyp. vigesimo primo, ergo peccata prima ad memoriã non reuocabuntur.

4 Præterea, Sicut se habebũt resurgentes damnati ad bona, quæ aliquando fecerunt, ita se habebunt resurgentes boni ad peccata, quæ aliquando commiserunt; sed resurgentes damnati, ut uidetur, cognitionẽ de bonis, quæ aliquãdo fecerũt, nõ habebunt, quia per hoc eorum pœna multum alleuiaretur, ergo nec beati habebunt cognitionem peccatorum, quæ commiserunt.

SED CONTRA est quod Augustꝰ dicit 20. de ciuit. Dei, quod quædam diuina uis aderit, qua fiet, vt cuncta peccata ad memoriam reuocentur.

Præterea, Sicut se habet humanũ iudicium ad testimoniũ exterius, ita se habet diuinũ iudicium ad testimonium conscientiæ, ut patet 1. Reg. 16. Homines uidẽt ea, q̃ apparẽt, Deus autem intuetur cor: sed nõ posset perfectè iudicium humanũ esse de aliquo, nisi testes de omnibus, de quibus iudicandũ est testimoniũ deponerent, ergo oportet cũ diuinũ iudicium sit perfectissimum, quòd conscientia teneat omnia, de quibus iudicandum est: sed iudicandum est de omnibus bonis operibus, & malis. 2. Corin. 4. Omnes astabimus ante tribunal Christi, &c. ergo oportet q̃ conscientia vniuscuiusq; retineat omnia opera, quæ fecit siue bona siue mala.

RESPONDEO, Dicendum, q̃ sicut dicitur Roma. 2. In die illo cum iudicabit dominus, testimonium

*Li. 10. de ciuit. Dei. cap. 29.

Universidad de Deusto
Biblioteca

1 minor. Homines post resurrectionem non poterunt sua peccata sensu percipere. & nomine alio modo ea percipere poterunt. § scilicet educendo illa de thesauro memoriæ. Ad rationem in contrarium dicitur q̃ licet multa exciderint à memoria, nullum tamen eorum erit, quod nõ aliquo modo maneat in suo effectu, quia &c. ut in textu. Tunc nihil cõtra. Patet enim iam: quòd in quolibet homine erit aliquid, ex quo possit ad memoriam sua opera reuocata.

Item de maiori. De thesauro memoriæ q̃ educitur. &c. 1. ex ut dicta principaliter. §. Tunc nihil &c. ut patet.

¶NOT. Et hoc tamen secundo respõdeo, quod ponitur in littera ly & tamen ut Augustinus &c. noli intelligere, quòd illi nullus effectus remaneret in memoria, quia primum responsum dictum non potest ad propria, secundum maximè est.

Pro obiectione ista illa vi diuina in mentibus hominum præsenti, ad utilitatē propriā, secundum maximè est.

2 minori. Quæ non videntur aliud esse, quam reatus, vel macula. &. negatur. § ut hic, & in ad primum. Tunc nihil &c. ut patet de se.

3 millatio conclusionis. Cum ergo &c. negatur illatio. §. pro quanto sequitur inferri, quòd propter charitatem sancti dolebunt de peccatis, si eadem ad memoriam reuocabuntur. Ad rationem de charitate dicitur, quòd licet charitas faciat dolere de peccato in vniuersique sua conscientia reddet, & cogitationes erunt accusantes, & defendētes, quia oportet quod testis accusator, & defensor in quo libet iudicio habeat eorum notitiam, quæ in iudicio versantur, in illo autem communi iudicio, quia omnia operà hominum in iudicium uenient, oportet quòd omnium operum suorum quisque tunc notitiam habeat, unde conscientiæ singulorū erunt, quasi quidam libri continentes res gestas; ex quibus iudicium procedet, sicut etiam in iudicio humano registris vtimur, & illi sunt libri, de quibus Apocalyp. 20. dicitur: Libri aperti sunt, & alius liber apertus est, qui est vitæ, & iudicati sunt mortui ex his, quæ scripta erunt in libris secundum opera ipsorum, vt per libros, qui dicuntur fic aperti, vt Augustinus exponit 20. de ciuit. Dei, significentur Sancti, noui, & ueteris Testamenti, in quibus Deus ostendit, quæ mandata fieri iussillet. Vnde Ricardus de sancto Victore dicit. Erunt corda eorum, quasi quædam Canonum statuta. Sed per liberum uitæ, de quo subiungitur, intelliguntur conscientiæ singulorum, quæ dicuntur singulariter liber vnus, quia una uirtute diuina fiet, vt cunctis ad memoriam sua facta reuocentur, & hæc vis inquantum ad memoriam homini reducet sua facta, liber vitæ dicitur, uel per primos libros conscientiæ intelligantur, per secundum, sententia iudicis in eius prouidentia descripta.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd quamuis multa merita, & demerita à memoria ex cidãt, nullum eorum erit, quod non aliquo modo maneat in suo effectu, quia merita, quæ non sunt mortificata, manebũt in præmio quod eis redditur: quæ autem mortificata sunt, manent in reatu ingratitudinis, quæ augetur ex hoc quòd homo post gratiã susceptam peccauit. Similiter etiam demerita, quæ non sunt per pœnitẽtiam deleta, manent in reatu pœnæ, quæ eis debetur, quę tamen pœnitentia deleuit, manent in pœnitentiæ memoria, quàm simul cum alijs meritis in notitiam habebunt: unde in quolibet homine erit aliquid ex quo possit ad memoriam sua opera reuocare, & tamen, ut Aug. dicit, principaliter ad hoc diuina vis operabitur.

AD SECVNDVM dicendum, q̃ aliquæ notæ manent in conscientijs singulorum de operibus à se factis, nec oportet q̃ notæ istæ sint reatus tantum, ut ex dictis patet.

AD TERTIVM dicendum, q̃ quamuis charitas sit nunc cãdo lendi de peccato, tamen sancti in patria erunt ita perfusi gaudio, q̃ dolor in eis locum habere non poterit, & iõ de peccatis non dolebunt: sed potius gaudebũt de diuina misericordia, qua eis peccata sunt relaxata, sicut etiam nunc angeli gaudent de diuina iustitia, qua fit ut deserti à gratia in peccatum ruant illi, quos custodiunt, quorum tamẽ saluti solicite inuigilant.

AD QVARTVM dicendum, q̃ mali cognoscent omnia bona, quæ fecerunt, & ex hoc non minuetur eorũ dolor, sed augmẽtabitur, quia maximus dolor est multa perdidisse propter quod dicit Bo. in 2. de Consol. Quia summum infortunij genus est, fuisse fœlicem.

1 minor. Resurgentes damnati cognitionem de bonis, quæ aliquando fecerunt, non habebunt. & negatur illa. §. Ad rationem respondetur quòd per hoc, quòd recordabuntur bonorum factorum, nõ minuetur eorum pœna, sed augmentabitur propter rationẽ allatam in textu.

¶NOT. Et negatio facta per respõsum, & responsio ad rationem argumenti, confirmatur ex Luc. 16. Vbi Abraham dicit ad damnatum: recordare, quia recepisti bona in vita tua. Hæc autem bona, saltem aliqua probabile est, quòd receperit ex bonis factis aliquibus moralibus de cõgruo. Non enim bona moralia peccatorum hominum incassum fiunt: sed aliquo modo de cõgruo quodammodo merentur 1. 2. q. 114. artic. 10. Hanc uero recordationem non subministrabunt Abrahamdicit, in consolationem inde recuperet; sed ut iustitia diuina cognita, magis inde iusti exultabunt tot quererur. Quòd etiam ex text. respõs. fin. clarius patet.

APPENDIX.

EX articulo habes. ¶Primò, quomodo per rationem ostendit, licet infirmandã à Matt. 12. q̃ quilibet in iudicio cognoscet peccata, q̃ fecit & sic. Omne verbum otiosum, quod locuti fuerint homines, reddent rationẽ de eo in die iudicij. Hæc ibi. Patet auctũ, q̃ nullus põt reddere rationem de aliqua re, nisi illam cognoscat. Denotauit ergo dominus per hoc, q̃ in die iudicij cognoscent singuli minutissima etiam peccata, quæ fecerunt aliquin de ijs rationẽ reddere non possent. Item ab Ecclesiastis. 12. Cuncta, quæ fiunt, adducet Deus in iudicium pro omni errato, siue bonum, siue malum. Hæc ibi. Ecce quòd per hoc designatur illa uis diuina, quam ponit Augustinus 20. de ciu. Dei qua (inquiebat) ut cuncta peccata ad memoriam reuocentur. Alioquin nõ apparet, quomodo Deus adduceret cuncta in iudicium pro omni errato. Illud enim adducere in iudicium est facere, q̃ homines pro omni errato rationem reddant iudici: quam, cum reddere nõ possint, nisi omnia illa cognoscãt, sequitur, quòd adducere illud sit Deum reuocare ad memoriam uniuscuiusque eius errata pro iudicio faciendo. Item (ex quo etiam nunc dicta magis declarantur) ab Apocal. 20. Vidi mortuos magnos, & pusillos, stantes in conspectu throni, & libri aperti sũt, & iudicati sunt mortui ex his, quæ scripta erant in libris secundum opera ipsorum. Hæc ibi. Vbi videtur: quòd iudicij fit ex his, quæ scripta sunt in libris, idest in cõscientia uniuscuiusque: & consequenter quòd, unusquisque in libris ipsis cognoscere opera propria, denotatur per hoc. Vbi nota super ly mortuos magnos & pusillos, quòd authoritas hæc multum facit ad q. 81. art. 2. appen. Item à Daniel. 7. iudicium sedit, & libri aperti sunt. Hæc ibi.

2 ¶Secundò habes: quomodo per rationem prædictã scripturarum, pro quanto quod diximus in finuant, & intelligas, & tueatis.

3 ¶Tertiò uides: quomodo ex ijs uicissim Angelica doctrina hæc & declaretur & cõsolidetur.

Vasl. & S. Eccl. &c.

*Hoc arte ad 1.

*1. 2. Prof. 1 prin.

174 †Ioan. Chryso. Hom. 31. sup epist. ad Hebr. circa illud ca. 12. Et pœnitentiæ locũ non inuenit, &c. & habetur 45. & 41. ad populũ Antiochenũ hom. 5. & Refertur de pœnit. dist. 1. c. Nunc autem. *1. b. 4. Sent. dist. 17. §. Et ea prin. ¶Glossa inter hb. ibid.

ARTICVLVS II.

Vtrum quilibet possit legere omnia quæ sunt in conscientia alterius.

AD SECVNDVM sic procedit. Videtur quòd non quilibet possit legere omnia, quæ sunt in conscientia alterius. Resurgentium enim non erit limpidior cognitio, quàm nunc sit angelorum, quorum æqualitas in resurgentib. promittitur Matt. 22. sed a angeli non possunt inuicem in suis cordibus videre ea, quæ dependent a libero arbitrio, vnde indigent locutione ad ea inuicem innotescenda, ergo resurgentes nõ poterunt inspicere ea, quæ continentur in conscientijs aliorum.

2 Præterea, Omne, quod cognoscitur, aut cognoscit, in se, aut in sua causa, uel in suo effectu: sed b merita uel demerita, q̃ continentur in conscientia alicuius, non poterit alius cognoscere in seipsis, quia solus Deus cordi illabitur, & secreta intuetur. Similiter nec in causa sua, nam omnes uidebunt Deum, q̃ solus potest imprimere in affectum, ex quo procedunt merita uel demerita. Similiter êt nec in effectu, q̃ a multa demerita erũt, quorum nullus effectus remanebit, eis totaliter per pœnitentiam abolitis, ergo non omnia, quæ sunt in conscientia alicuius poterit quilibet alius cognoscere.

3 Præterea Chrys. † dicit in litera. c Nunc autem si recorderis peccatorum tuorum, & frequenter ea in conspectu Dei q̃ nunties, & pro eis deprecceris, citius illa delebis, si uero obliuiscaris, tunc eorum recordaberis uolens nolens, quando publicabuntur, in conspectu omnium amicorum, & inimicorum sanctorum q; angelorum proferentur. Ex hoc accipitur, quòd illa publicatio pœna est negligẽtiæ, qua homo confessionem præter mittit, ergo illa peccata, de quibus homo cõfessus est, non d publicabuntur alijs.

4 Præterea. e Solatium est alicui, si scit se habere multos socios in peccato, & minus verecundatur inde: si ergo quilibet peccatum alterius cognosceret cuiuslibet peccatoris erubescẽtia multum minueretur, quod non competit, ergo non omnes omnium peccata cognoscent.

SED CONTRA, Super illud 1. Cor. 4. Illuminabit abscondita tenebrarum: dicit gloss. Gesta, & cogitata bona, & mala tunc aperta erunt omnibus, & nota.

Præterea. Omnium bonorũ peccata præterita æqualiter erunt abolita, sed quorundam Sanctorum peccata scimus, sicut Magdalenæ, & Petri, & Dauid. ergo pari ratione aliorũ peccata electorum scientur, & multo magis damnatorum.

RESPONDEO, Dicendum, quòd in ultimo, & in communi iudicio, oportet quòd diuina iustitia omnibus euidenter appareat, quæ nunc in plerisque latet, sententia autem condemnãtis, uel præmiantis iusta esse nõ potest, nisi secũdum merita, vel demerita proferatur, & ideo sicut oportet q̃ iudex, & assessor iudicis merita causæ cognoscãt ad hoc, quòd iustam sententiam proferant, ita f oportet ad hoc, quòd iusta sententia appareat, quòd omnibus suam cognoscẽtibus merita innotescant g. Vnde quia, sicut cuilibet nota erit sua præmiatio & sua damnatio, ita omnib. aliis innotescent: h oportet, quòd sicut quilibet sua merita, uel demerita reducet ad memoriam, ita etiam, & aliena suæ cognitioni subiaceant, & est probabilior, & communior opinio ¶, quamuis contrarium Magister in litera * dicat, scilicet quòd peccata, quę sunt per pœnitentiã deleta, in iudicio alijs nõ patefient: sed ex hoc quidem sequitur, quòd quidẽ pœnitentia de peccatis illis perfectè cognoscatur, in quo multum detraheretur Sanctorum gloriæ, & laudi diuinæ, quæ tam misericorditer Sanctos liberauit.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd omnia merita præcedentia, uel demerita, faciunt aliquã quãtitatem in gloria, uel miseria hominis resurgentis, & ideo exterioribus uiis poterunt cuncta in conscientijs videri, & præsertim diuina virtute ad hoc operãte, ut sententia iudicij iusta omnib. appareat.

AD SECVNDVM dicendũ, q̃ merita, uel demerita

CONCL. 2ª Oportet, q̃ quilibet merita uel demerita alterius cognoscat, & hæc est probabilior & cõior opinio.

¶Examen ly probabilior & cõior opinio. Hoc dicitur propter bonos tantum. De bis n. quidam dixerunt, imò & reuerunti, quòd eorũ demerita aliquando perpetrata non sint omnia propalanda, aliis. Quæ illorũ opinio in textu rationabiliter excluditur.

¶PROB. 1. Quia oportet q̃ præmiatio atq; damnatio omnium aliorum cuilibet innotescat esse iusta (sicut etiã de sua propria sententiandum est) 2. Quia (ly & hęc est probabilior) aliter multum detraheretur gloriæ sanctorum, ac diuinę laudi 3. Quia (ly cõior) præsupponitur.

¶NOT. Propter hoc quilibet singulis propria damnatio seu præmiatio debet necessariò apparere iusta determinatum est in 2. 11. 1. in ibi.

2m minor. Angeli non possunt inuitem in cordibus suis uidere ea, quæ dependent à libero arbitrio. R. nihil ex exteriorum uiis ad hoc argumentorum, uel est à diuina uirtute inuentur speciat. §. Tũc nihil &c. Nã resurgentes duobus prædictis modis cognoscent alienam cõscientiam, omnia enim merita præcedentia, uel demerita, faciunt &c. ut in text.

2m minor. Merita uel demerita, quæ continentur in con-

*1. b. 4. Sent. dist. 14. §. D.

Universidad de Deusto
Biblioteca

conscientia alterius, non poterit alius cognoscere in seipsis nec in effecto. ℟. negatur ista propositio quoad vtramq; partem. ℣. Ad rationem, dicitur, q̃ quamuis intellectus creatus quandoque ad id non sufficiat, ramen virtus diuina supplebit, non quidem vt per se ipsum (sicuti Deus facit) cognoscat huiusmodi, sed per virtutem diuinam.

poterunt aliis ostendi in suis effectibus, ut ex dictis patet, uel etiam in se ipsis per diuinam virtutem, quamuis ad hoc virtus intellectus creati non sufficiat.

AD TERTIVM dicendum, q̃ publicatio peccatorum ad ignominiam peccãtis est effectus negligentiæ, quæ committitur in omissione confessionis, sed quod peccata Sanctorum reuelentur, non poterit eis esse erubescentia, uel verecundia, sicut nec Mariæ Magdalenæ est in confusionem, quòd peccata sua publice in Ecclesia recitantur, quia uerecundia est timor inglo riationis, ut Damascenus dicit, quæ in beatis esse non poterit. Sed talis publicatio erit eis ad magnam gloriam propter pœnitentiam, quam fecerunt, sicut, & confessor approbat eum, qui magna scelera sua cõfitetur. Dicuntur autem peccata esse delecta, quia Deus non videt ea ad puniendum.

AD QVARTVM dicendum, q̃ ex hoc quòd peccator aliorum peccata inspiciet, in nullo sua confusio minuetur, sed magis augebitur in alieno vituperio suum vituperium magis perpẽdens. Quòdenim ex tali causa confusio minuatur contingit ex hoc, quòd uerecundia respicit æstimationem hominum, quæ ex cõsuetudine redditur leuior: sed tunc confusio respiciet æstimationem Dei, quæ est secundum ueritatem de quolibet peccato, siue sit unius tantum, siue multorum.

ARTICVLVS III.

Vtrum omnia merita uel demerita, propria vel aliena, uno intuitu ab aliquo videantur.

1 EX articulo habes. Primò quo modo per rationem ostendas, rectè insinuatum à &c. 1. Cor. 4. quòd quilibet poterit legere omnia, quæ sunt in conscientia alterius &c. Quousque ueniat dominus, qui & illuminabit abscondita tenebrarum: & manifestabit consilia cordium. Hæc ibi. Vbi secundum glosam insinuatur, quòd gesta tam bona quam mala aperta & nota erunt omnibus. Item 2. Nau. 3. Reuelabo pudenda tua in faciem tuã, & ostendam in gentibus nuditatem tuam, & regnis ignominiam tuam. Hæc ibi. Vbi sub exemplo ciuitatis Ninive monstrat, & quidem à fortiori, quid

AD TERTIVM sic procedi-
tur. Videtur quòd nõ omnia merita, vel demerita propria, & aliena ab aliquo uno intuitu uideantur. Ea enim, quæ singillatim considerantur [b] non uidentur uno intuitu sed damnati sigillatim, considerabunt sua peccata, & ea plangent. Vnde dicunt Sapientiæ 5. Quid nobis profuit superbia? ergo non omnia uidebunt uno intuitu.

2 Præterea, Philosoph. dicit in secũdo *Topic. Quòd non cõtingit [b] simul plura intelligere: sed merita, & demerita propria, & aliena non uidebuntur nisi in intellectu, ergo non poterunt simul omnia uideri.

3 Præterea, Intellectus damnatorum non erit post resurrectionem elevatior, quàm nunc fit beatorum, & angelorũ, quantum ad cognitionem naturalẽ, qua cognoscunt res per species innatas; sed tali cognitione angeli non uident plura simul, ergo nec tunc damnati poterunt omnia facta [b] simul uidere.

SED CONTRA, Super illud Iob. 8. inducetur confusione, dicit Gloss. *Visa iudice, mala omnia ante oculos mentis uersabũtur: sed iudicem subito uidebũt, ergo similiter mala, quæ commiserunt, & eadem ratione omnia alia.

Præterea, August. 120. de Ciuit. Dei habet pro inconuenienti, quòd legatur aliquis liber materialis in iudicio, in quo facta singulorum sunt scripta, eo q̃ nullus ualeat æstimare illius libri magnitudinem, uel quanto tempore legi posset, sed similiter etiam non posset æstimari tempus, quantum oporteret ponere ad considerandum omnia

quid facturus sit eis tra peccatores in die iudicij. A fortiori, inquam; quia iudicium generale fiet distinctius, seu rigorosius iudicio quocunque temporaliter, seu corporaliter contra speciales personas facto. Item Osee 2. Reuelabo pudicitiam suam in oculis amatorum eius. Hæc ibi. Vbi dicit, ut supra. Item ab Isaia 47. Reuelabitur ignominia tua & uidebitur opprobrium tuum: ultionem capiam, & non resistit mihi homo. Hæc ibi. Vbi dicit ut supra. Item à Iob. 16. Reuelabunt cœli iniquitatem eius, & terra consurget aduersus eum: apertum erit germen domus illius detrahetur in die furoris Dei. Hæc ibi. Vbi ad literam loquitur de peccatore in die iudicij: de quo dicit quòd cœli reuelabunt iniquitatẽ eius, quia sancti cognoscent illius iniquitates, & dicit quòd terra consurget aduersus eum: hoc est, q̃ omnes tam de cœlo quàm de terris existentes præ cognitione iniquitatum eius instantur contra eũ quasi ipsum cõdemnantes, laudando iustitiæ & approbando, tãquam iustam, sententiam & iudicium contra ipsum latam iustissimè in corpore. Item ab Isa. 45. Mihi curuabitur omne genu, & iurabit omnis lingua. Hæc ibi. Vbi secundum aliam translationem dicit, confitebitur omnis lingua. Non autem iudicia Dei tunc omnis lingua confitebitur, & laudabit, nisi cognosceret iniusticia eius esse iusta, & nõ cognosceret per experimentum (quod maximè requiritur ad conuincendum impios) nisi cognoscerent latentia in cõscientia eorum.

[b] Li. 2. c. 4. in decisa ratione loci 35.

*Glo. ordinaria ibid.

¶ Secundò habes, quomodo per rationem prędicta scripturarum pro quanto quod diximus, insinuant, & intelligas, & tueatis.

¶ Tertiò vides, quomodo ex ijs uicissim Angelica doctrina hæc, & declaretur, & cõsolidetur.

QVÆST. LXXXVII. ART. III.

CONCL. Omnes singula considerabunt, non tamen in instanti, sed in tempore breuissimo, diuina uirtute ad hoc adiuuante. 175

¶ PROB. Quia hoc patet, 1. & ex Augustino, 2. & ex reiectione aliarum opinionum ibi, oppositum dicentium.

1m de

1m dimanio. Non uidentur uno intuitu. ℟. 1. uno instanti propriè dicto non autem, uno &c. 2. tempore breuissimo. ℣. Tùm nihil &c. ut patet ex concl.

merita, & demerita sua, & aliena ab aliquo homine, si successiue diuersa uideat, ergo oportet ponere quòd omnia simul uideat unusquisque.

RESPONDEO, Dicendum, quòd circa hoc est duplex opinio. Quidam enim dicunt, quòd omnia merita, & demerita simul aliquis uidebit sua, & aliena in instanti, quod quidem de Beatis facile credi potest, quia omnia in uno uidebunt, & sic non est inconueniens, quòd simul plura uideant. Sed de damnatis, quorum intellectus non est eleuatus, ut possint Deum uidere, & in eo omnia alia, est magis difficile. Et ideo alii dicunt, quòd mali simul omnia uidebũt in genere peccata sua, & hoc sufficit ad accusationem illam, quæ debet esse in iudicio, uel ad absolutionem, non autem uidebũt omnia simul descendendo ad singula. Sed hoc etiam non uidetur consonum dictis August. 20.* de Ciuit. Dei, qui dicit, quòd omnia mentis intuitu enumerabũr, quod autem in genere cognoscitur non enumeratur: unde potest eligi media uia, quòd [m] singula considerabunt, non tamen in instanti, sed in tempore breuissimo diuina uirtute ad hoc adiuuante, [n] & hoc est quod dicit August.* ibidem, quòd mira celeritate enumerabuntur: nec est hoc impossibile, quia in quolibet paruo tempore sunt infinita instantia in potentia. Et per hoc patet solutio ad utranque partem.

*Li. 20. de Ciuit. Dei, c. 14. & mel. to. 1.

2m ex Philosopho. Simul. ℟. 1. in instanti non autem, tẽpore breuissimo. ℣. Tunc nihil &c. ut patet ex conclus.

3m de cõclusione. Omnia simul. ℟. ut nunc supra. ℣.

4m ex glosa. Versabuntur. ℟. breuissimo tẽpore: non, in instanti. ℣. Tunc nihil &c. ut patet. Nã & iudicem uidebunt subito. ℟. tempore breuissimo, quasi ex improuiso apparitem. q. 88. ar. 2. ad 3m.

5m decõclusione. Omnia simul. ℟. ut nunc supra. ℣.

QVAESTIO LXXXVIII.

De iudicio generali, tempore, & loco in quo fiet, in quatuor articuli diuisa.

REMENDE considerandũ est de iudicio generali, tempore, & loco in quo fiet.

Circa quod quæruntur quatuor.

Primo, Vtrum generale iudicium sit futurum.

Secundo, utrum quantum ad disceptationem fiet per uocalẽ locutionem.

Tertio, Vtrum fiet tempore ignoto.

Quarto, Vtrum fiet in ualle Iosaphat.

ARTICVLVS I.

Vtrum generale iudicium sit futurum.

AD PRIMVM sic procedi-
tur. Videtur quòd generale iudicium non sit futurum. Quia ut dicitur Naum 1. Non iudicabit Deus [b] bis in idipsum: sed nũc Deus iudicat de singulis hominum operibus, cum post mortẽ pœnas, uel præmia pro meritis tribuit, & dum etiam quotidiam in hac uita pro bonis uel malis operibus præmiat uel punit, ergo uidetur quòd non sit aliud iudicium futurum.

2 Præterea, In nullo iudicio executio sententiæ præcedit iudicium: sed sententia diuini iudicij quo ad homines, est de adeptione regni, uel exclusione à regno ut patet Matthæi 25. Ergo cum modo aliqui adipiscantur regnum æternum, & quidam excludantur ab ipso perpetuo, uidetur quòd aliud iudicium non sit futurum.

3 Præterea. Propter hoc aliqua in iudicium oportet adduci, [b] quia dubium est, quid de eis definiendum sit: sed ante finem mundi determinata est unicuiq; sua damnatio, & cuique Sanctorum sua beatitudo, ergo &c.

SED CONTRA, Matth. 12. dicitur. Viri Niniuitæ resurgent in iudicio cum generatione ista, & condemnabũt eam, ergo post resurrectionem aliquod iudicium fiet.

Præterea. Ioan. 5. dicitur. Procedent, qui bona egerunt in resurrectionem uitæ, qui uero mala in resurrectionẽ iudicij, ergo uidetur q̃ post resurrectionẽ ali quod iudicium sit futurum.

RESPONDEO, Dicendum, quòd sicut operatio pertinet ad rerum principium, quo perducuntur in esse, ita iudicium pertinet ad terminum, quo res ad finem suum perducitur. Distinguitur autem duplex Dei operatio; una, qua res primitus

Luc. 17. Sicut fulgur coruscans de sub cœlo in ea quæ sub eo solo sunt, fulgurans erit filius hominis in die sua. Hæc ibi. Patet autem quòd fulguris coruscatio tempore breuissimo fit: unde per antedicta uidetur euangelista designasse quòd præsentia iudicis parũ tempore durabit. Et eum durante iudicio, singulis apparebunt singulorum merita, & acta: per illa eadem uidentur denotare, quòd ista eorum cognitio erit intuitu breuissimo, et consequenter breuissimo tempore completa. Illa tanto plus affluendum uidetur, quanto magis etiam ab Augustino 20. de Ciuit. Dei, et à glosa super Iob 8. fulcimentum habent: ut patet considerãti argumentum primum et secundum ly sed contra. Item à q. 88. ar. 2. hic ideo sensus uidetur approbari.

Tho. 1. d. 47. q. 1. ar. 1. q. 1. & seq.

¶ Secundò habes quomodo per rationem prædicta scripturarum pro quanto quod diximus, insinuant, & intelligas, & tueatis.

¶ Tertiò uides quomodo ex ijs uicissim Angelica doctrina hæc, & declaretur, & cõsolidetur.

QVÆ. LXXXVIII. ART. I.

CONCL. 1m. Duplex est Dei iudiciũ de homine. 176

¶ PROB. Quia duplex est operatio Dei circa hominem (ut in tex.

¶ NOT. De ordine donis à Deo datis homini tõnem reddi eurus est homo Deo: ut ex multis locis scripturarũ habetur. Vnde meritò textus duplex iudicium de homine ponit ex duplici operatione Dei circa hoẽm. In prima siquidem donauit esse homini, 2m. cõseruit gubernationem. Vnde nulla eius operatio, cum per utrumque beneficium ei sit magnũ conferatur homini, debet

Universidad de Deusto
Biblioteca

debet esse sine iudicio de homine. Nam & unusquisque prudēs in humanis quærit rationem à seruo suo de illis rebus, quæ ipsi credidit dispensandas. Et per utranque prædictarum operatio num beneficia homini collata uolunt Deus dispensari ab homine, tanquam ab eo qui liberi arbitrij est.

¶CONCL. 2ª. Per iudicium correspondens gubernationi unusquisque singulariter pro suis operib. iudicatur, non solū secundum q̄ sibi cōpetit, sed secundum q̄ competit gubernationi uniuersi.

¶Examen. Ly iudicium correspōdens gubernationi. id est iudicium factum de unoquoque in morte sua. Et hoc dicitur iudicium speciale.

*Al. operi.

¶Ly secundum q̄ competit gubernationi. Scilicet à Deo factæ: non per illum iudicandum hominem exercitæ. Nam de gubernatione, q̄ ille homo exercuit circa res creatas in seculo, iudicari q̄n iudicatur de operibus secundum quòd sibi competit.

¶PROB. 1. Quia præsupponitur ciatus. Quia (ly sed secundum &c.) differitur unius præmiatio pro utilitate aliorū, & pœnæ unius ad p̄ fectū alterius cedūt.

¶NOT. Ex co9 nondū completa est diuina gubernatio huius uniuersi quādo ille moritur: ideo dispondum restat; quidnā de hoc morientes existens gubernationi mundi possit proficere, uel nō. Nā ille moriens ēā pars uniuersi erat. Hoc est, q̄ probatio textualis inferre uult. Quando dicit, q̄ præmiatio unius differtur p utilitate aliorū &c. clarè sonat hoc.

¶Examen. Ly differtur pro &c. Hoc non dicitur de præmiatione animarū: sed corporum. Animæ namque mox in ep.ō recipiunt q̄ purgatæ fuerint, sed corpora hæc relinquūtur. Ideo aūt relinquuntur, ut uiuentes ex ijs uiris proficiant, uel uisitando illa, uel ad tactū illorū sanitates miraculose accipiendo, uel ex hoc fidem de illorum præmio concipiendo, uel ex hoc infideles de suis malis conuincendo, uel de huiusmodi: sicut quotidie uidemus circa corpora sanctorū in mundo relicta.

¶Ly & pœnæ unius &c. Sicut legit de quibusdam alabus suū purgatorium fortiūs in hoc uel in illo loco uiuentiū ubi peccauerunt; & hoc ut uiuentes ipsi ex iustitia Dei uisa in alabus illis corrigantur. Intelligitur ēt text. de corporibus impiorū: puta q̄n à demonio uisibiliter post mortē per sacra portant, uel in morte ipsa cruciantur, uel aliquid insoliti supplicij, siue fœtoris, siue in esse perduxit, instituens naturam, & distinguēs ea, quæ ad cōpletionem pertinēt, à quo quidem opere Deus dicitur quicuisse Genes. 1. Alia eius operatio est, qua operatur in gubernatione creaturarum, de qua Ioan. 5. Pater meus usque modo operatur, & ego operor: ita etiam m̄ duplex eius iudiciū distinguitur, * ordine tamen conuerso. Vnum, quod respondet operationi gubernationis, quæ sine iudicio esse non potest, p per quod quidē iudicium unusquisque singulariter pro suis operibus iudicatur, non solum secundum quòd sibi competit: sed secundum quòd competit gubernationi uniuersi. unde differtur unius præmiatio pro utilitate aliorum, ut patet Hebræ. 11. & pœnæ unius ad profectum alterius 7 cedunt: unde, r necesse est ut sit aliud iudicium uniuersale; correspōdens ex aduerso primæ rerum productioni, in esse, s ut uidelicet sicut tunc omnia processerunt immediatè à Deo, ita tunc ultima completio mundo detur, unoquoque accipiente finaliter, quod ei debetur secundum seipsum: unde in illo iudicio apparebit manifestè diuina iustitia quantum ad omnia: quæ nūc ex hoc occultatur, quòd interdum de uno disponitur ad utilitatem aliorum aliter quàm manifestè opera exigere uideantur. Vnde etiam † & * tūc erit uniuersalis separatio bonorum à malis, * quia ulterius non erit locus, ut mali per bonos, uel boni per malos proficiant: propter quem profectum interim commixti inueniuntur boni malis quo ad usque status huius uitæ per diuinam prouidentiam gubernatur.

A D PRIMVM ergo dicendum, quòd quilibet homo, & est singularis quædam persona, & est pars totius generis humani: undet & duplex ei iudicium debetur. Vnum singulare, quod de eo fiet post mortem quando recipiet iuxta ea, quæ in corpore gessit, quamuis non totaliter, quia non quo ad corpus: sed quo ad animam tantū. Aliud iudicium debet esse de eo, secundum quòd est pars totius humani generis, (sicut aliquis iudicari dicitur secundum humanam iustitiam, quando etiam iudicium datur de communitate, cuius ipse est pars) unde, & tūc quando fiet iudicium totius humani generis per uniuersalem separationem bonorum à malis, etiam quilibet per consequens iudicabitur: nec tamen Deus iudicabit bis in idipsum, quia non duas pœnas pro uno peccato inferet: sed pœna, quæ ante iudicium complete inflicta non fuerat in ultimo iudicio cōplebitur, postquam impij cruciabuntur quo ad corpus, & ad animam simul.

A D SECVNDVM Dicendum, q̄ propria sententia illius generalis iudicij est uniuersalis separatio bonorum à malis, quę illud iudicium non præcedet: sed etiam nunc quo ad particularem sententiam uniuscuiusque non plene præcessit iudicij effectus, quia etiam boni amplius post iudicium præmiabuntur, tum ex gloria corporis adiuncta, tū ex numero sanctorum c mpleto; & mali etiam plus torquebūtur ex alicuius huiusmodi patiuntur maxime post mortem, ut exercitato lectori in historijs facilitet de talibus occurret. Ex ijsdē uiris uel auditis multas utilitates prouenire uiuētibus nō dubiū est. Vnde patet q̄ hæc omnia gubernationi diuinæ attestantur.

¶CONCL. 3ª. Necesse est, ut sit aliud iudicium uniuersale correspondens ex aduerso primæ rerū p ductioni in esse.

¶PROB. Quia necesse est, q̄ unusquisque eorū p ut naliter illud quod ei debet secundum seipsum.

¶Examen. Ly secundum seipsum. scilicet totū hoc secūdū animā & corpus.

¶Ly quod ei debet. Scilicet secundū omnes considerationes. Puta secūdū q̄ unit in filijs & in memorijs hominū, in quibus quandoque contra ueritatē habitus est bonus uel malus: sicut est de bono patre habente malos filios, uel de malo habēte bonos, & de bono uiro adhuc i memorijs hominū habito pro malo, uel de malo habito pro bono. Item secundū q̄ opera eius habuerūt effectum bonum uel malum in parua uel in magna quātitate: sicuti est de hæresiarcha, quorū hæreses multos post mortem & hæresiarchā ad infidelitatem traxerant; & de bonis patriarchis puta beato Dominico ordinis p̄dicatorū fundatore, ex cuius salubertimis doctrinis & exemplis, & post eius mortem multi uitā religiosā adepti sunt. Item de alijs huiusmodi puta S. Thoma doctore Angelico; cuius doctrina sana, adeò mirabiliter p fecit, quotidie proficit, & proficiet, sacræ sanctæ Rom. Ecclesiæ. Prædictis hic, & alijs de iudicio; vide 3. part. q 59. ar. 5.

Ly in illo iudicio apparebit manifestè &c. ut patet ex q. 87. ar. 1. & 2.

¶ CONCL. 4ª. In iudicio uniuersali erit separatio bonorum à malis.

¶PROB. Qua non erit locus amplius, ut mali per bonos uel boni per malos proficiant.

1m ex Naum. Non iudicabit Deus bis in idipsum. &c. inferendo duas pœnas completas pro uno peccato non aliter. §. Tunc nihil contra. Nam in iudicio particulari & uniuersali diuersa considerantur, ut ex dictis patet: & pœnæ uel præmio quæ completa non fuerant ad complementum possent adduenirent.

2m maior. In nullo iudicio executio sententiæ iudicium præced: &c. secundum quòd executio fienda est in tali iudicio: non aliter. § Tunc nihil &c. Nam

illa sententiæ præcessio, de qua in mit ori argumentum loquitur, non est illamas executio, quæ fiet in iudicio uniuersali.

3m maior. Propter hoc aliena in iudicium oportet adduci, quia dubium est, quid de eis definiendum sit. §. Tunc nihil &c. Quamuis. n. cuilibet homini ante iudicium uniuersale sit certa &c. ut in tex.

APPENDIX.

Viii. pro S. Eccles. &c.

EX articulo hæreses. Primò quo modo per rationem interimas hæresim Dandicorum, flagellantium, Samaritanorum, Saduceorū, Barbarianorū, Gnosticorum, Albanensium (Prat. eorum timeo) inuentum: iudicium uniuersale extremum non esse futurum.

¶secundò habens quomodo per rationē ostendas meritō illam damnari à Ioan. 5. Qui in monumentis sunt procedent, qui bona fecerunt in resurrectionem uitæ, qui uerò mala in resurrectionem iudicij. Hæc ibi. Vide quod post resurrectionem in monumentis restat iudicium quo aliqui ad uitam æternam alij ad iudicium. i. supplicium æternū addeuntur. item à Matth. 25. Cū uenerit filius hominis in sede maiestatis suæ &c. tunc congregabuntur ante eū omnes gentes &c. Tunc dicet Rex, eſurui, sitiui, &c. & dedistis, uel non dedistis, &c. Venite benedicti patris mei, ite maledicti in ignem æternū. Hæc ibi. Ecce iudicium uniuersale manifestissimè per omnia ibi declaratum, ité 3 regul. catholicæ fidei, quæ ponitur in lib. 8. Augustini ad fid. ad Petr. cap. 28. ētimissime tene, & nullatenus dubites Christum filium Dei ad iudicandos uiuos & mortuos uenturū, ut homines quoq; fuæ gratiæ donū hic gratis per fidem iustificatæ. Idemq; iustificatis in fide & charitate sanctæ matris ecclesiæ usq; in finem perseuerantiā donaturus, in suo aduentu resuscitet, & glorificet, & ad eundem promissionem suam æquales sanctis Angelis faciat, & ad eum statum perducat in quo ab ipsa perfectione deinceps mutari non possint. Vbi diuersa erit sanctorum gloria, sed una erit omnium uita æterna. Diabolum uerò, & angelos eius in ignē æternum à Christo esse mittendos, ubi nunquam carebunt pœna, quam eis præparauit diuina iustitia. Cum ipso etiam diabolo impios homines pro eo, quia eum in malis operibus imitati sunt, & ante finem præsentis uitę congruam pœnitentiam non egerūt resumpsis corporibus supplicio æternæ cōbustionis arsuros. Hæc ibi. Vbi multa etiam aduertat prudens lector, quæ ad supradicta utilebūt. Item à Symbolo fidei Apostolorū. Inde uenturus est iudicare uiuos & mortuos. Hæc ibi. Quibus subscribit Athanasius in suo symbolo. Qui cunque uult saluus esse &c. quod est cōpendiosa regula fidei, testecouci. Florent. in decret. Eugenij 4. Amen. dato.

¶Tertiò habes quomodo per rationem p̄dictā scripturarum & patrum, pro quanto iudicium generale futurum esse intimant, & insinuāt, & probat, & defendat.

¶Quartò uides: quòd ex ijs uicissim Angelica doctrina hæc si declaretur, & confirmabitur.

QVÆS. LXXXVIII.

ART. II.

CONCL. Quid circa hāc quæstionem sit uerum, pro certo definiri non potest: tamen probabilius æstimatur, quòd iuxta illud iudicium, & quò ad discussionem, & accusationem malorum, & commendationem bonorum, & quo ad sententiam de utrisque mentaliter perficietur.

¶PROB. Quia si uocaliter omnia hęc contingerent in tam

cuique opera sua bona, uel mala ad memoriam reuocentur, & mentis intuitu mira celeritate cernantur, ut accuset, uel excuset conscientia, atque simul, & omnes homines, & angeli iudicentur: sed si uocaliter discuterentur merita singulorum nō possent omnes, & singuli iudicari, ergo uidetur, quòd discussio non erit uocalis.

4 Præterea. Sententia proportionaliter debet testimonio respondere: sed testimonium, & accusatio, & excusatio erit mentalis, unde Roman. 2. Testimonium illis reddente conscientia ipsorum, & inter se inuicem cogitationum accusantium, aut ēt defendentium in die, cum iudicabit Deus occulta hominum, ergo uidetur quòd illa sententia, & totum iudicium mentaliter compleatur.

RESPONDEO, Dicendum, quòd* quid circa hanc quæstionem sit uerum, pro certo definiri non potest, tamē probabilius æstimatur quòd totum illud iudicium, & quo ad discussionem, & accusationem malorum, & commendationem bonorum, & quo ad sententiam de utrisque mentaliter perficietur. a Si enim uocaliter singulorum facta narrarentur, inæstimabilis magnitudo temporis ad hoc exigeretur; sicut etiam Augustin.* dicit uigesimo de Ciuitate Dei, quòd si liber, ex cuius scriptura omnes iudicabuntur, ut dicitur Apocalyp. uigesimo carnaliter cogitetur, quis eius magnitudinem, aut longitudinem ualeat æstimare? aut quanto tempore legi poterit liber, in quo scriptæ sunt uniuersæ uitæ uniuersorum? Non autem minus tempus requiritur ad narrandum ore tenus singulorum facta, quàm ad legendum si essent in libro materiali scripta. Vnde probabile est: quòd illa, quæ dicuntur Matthæi 25. non uocaliter: sed mentaliter intelligenda sunt esse perficienda.

* lib. 20. c. 1. ante med. to. 5.

* lib. 26. Mor. ca. 20. parū ante me. uel secundū quosdam 24. *lib. 4. de. 47. §. C ante me.

* Lib. 20. c. 14. post me. to. 3.

* Lib. 10. cap. 14. à me. to. 5.

Universidad de Deusto
Biblioteca

mabilis magnitudo temporis ad hoc extenderetur (circa Augustino patet.)

¶ *Corollarium.* Ex his ergo melius intelligi prædicta q. 87. articulus fine. Et nota: quòd ex probatione habetur, q conclusio intelligit omnia illa quatuor simul adeo q aliqd illorum, puta senium ad bonos, Veniat benedicti &c. & ad malos, Ite in &c. fiendum esse vocaliter, teneri potest absque aliqua conclusionis offensa. Propteres etiam conclusio ad finale quid significandum notanter apponit ly totū, ad ly illud iudicij.

*Loco notato in arg. 1.

*Al. tamē

1m minor.

Non esse incertum: si illa quæ in iudicio dicuntur futura, tantum mentaliter completentur &c. & fieretur pro certo talia mentaliter tantū esse complenda. §. Tunc nihil &c. ut patet.

2m ex Gregorio.

Verba iudicis. &c. ex verbis legis iudicantis, ut in lege declaratur. Tunc nihil &c. Transitur. n. in argumento à verbis legis per quæ iudex iudicat fideles ad verba alterius cōfederationis: puta ad notitiam conscientiarum habitam ex virtute iudicis, quæ virtus hēt vim verborum.

3m cōsequētia.

Ergo &c. non negatur cōsequētia. §. Non enim est eadem ratio, quo ad long tuditem tēporis occupandam, de Christi apparitione corporali, & voce.

APPENDIX.

Ex articulo habes: Primò quo modo per rationem 1 Vtil. p 5. Eccl. &c. ostendas meritio inflnitarum à &c. ut q 87. ar. 1. appen. Hoc tamen observato, q sicut ibi dicta applicantur ad notitiam tantum conscientiarum, ita hic debent applicari & ad illā, & ad discussionē seu examen, meritorū, & ad accusationem malorum, & commēdationem bonorum & sententiā simul.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd pro tanto dicit Augustin.* q incertum est per quot dies iudicium tendatur: quia nō est determinatum utrum mentaliter, uel uocaliter perficiatur. Si enim uocaliter perficeretur pro libitum tempus ad hoc exigeretur; si autem mentaliter, in momento fieri poterit.

AD SECVNDVM dicendū, quòd etiam si iudicium fiat mentaliter *tantum uerbum Greg. saluāri poterit: quia etsi omnibus innotescent sua, & aliorum facta diuina uirtute hoc faciente, quæ in euangelio locutio dicitur, tamen illi, qui fidem habuerunt, quàm ex uerbis Dei conceperunt, ex uerbis iudicabuntur: quia dicitur Rom. 2. Qui in lege peccauerunt, per legem iudicabuntur. Vnde quodam speciali modo dicetur aliqd his, qui fuerunt fideles, quod non dicetur infidelibus.

AD TERTIVM dicendum, quod Christus corporaliter apparebit ut ab omnibus corporaliter iudex cognoscatur, quod quidem subito fieri poterit: sed locutio quæ tempore mensuratur, requiret immensam temporis longitudinē, si uocali locutione iudicium perageretur.

ARTICVLVS III.

Vtrum tempus futuri iudicij sit ignotum.

AD TERTIVM sic procedi tur. Videtur, quòd tempus futuri iudicij non sit ignotū. Sicut enim Sancti patres expectabant primum aduentum, ita nos expectamus secundum: sed Sancti Patres sciuerunt tempus primi aduentus, sicut patet per numerum hebdomadarum, qui describitur Dan 9. unde & reprehēduntur Iudæi, quòd tempus aduentus Christi nō cognouerint, ut patet Luc. 12. hypocritæ faciem cœli, & terræ noitis probare, hoc autem tempus quomodo nō probastis? b ergo uidetur nobis esse determinatum tempus secundi aduentus, quo Deus ad iudicium ueniet.

2 Præterea, Per signa h deuenimus † in cognitione signatorum, sed de futuro iudicio multa signa nobis proponūtur in scriptura, ut patet Matth. 24. & Luc. 21. & Marc. 13. ergo in cognitionem illius temporis possumus peruenire.

3 Præterea, Dicit Apost. 1. Corin. 10 Nos sumus in quos fines seculorum deuenerunt, & 1. Ioan. 3. Filioli, nouissima hora est, &c. cum ergo iam longum tēpus transierit ex quo dicta hæc sunt, uidetur q saltem nunc scire possumus, q ultimum iudicij sit propinquum.

4 Præterea. Tempus iudicij non oportet esse occultum, nisi propter hoc, q quilibet solicitius se ad iudicium præparet, dū determinate tempus ignoratur; sed eadem i solicitudo remaneret ēt si certum esset; quia cuique incertum est tempus suæ mortis in quo (sicut dicit Augustin.* in epist. ad Ebitium) quemcunque inuenerit suus nouissimus dies, in hoc eum comprehendet mundi nouissimus dies; ergo non est necessarium tempus iudicij esse occultum.

SED CONTRA est quod dicitur Matth. 24. De die illa, uel hora nemo, nec angeli in cœlo, nec Filius scit, nisi Pater, dicitur autem filius nescire, inquantum nos scire non facit.

Præterea, 1. Thessa. 5. Dies domini sicut fur in nocte, ita ueniet, ergo uidetur cum aduentus furis in nocte sit omnino incertus, quòd dies ultimi iudicij sit omnino incertus.

RESPONDEO, Dicēdum, quòd Deus per scientiam suam est causa rerum, m utrumque autem creaturis communicat n dū, & rebus tribuit uirtutem agendi alias res, quarum sunt causæ, & quibusdam etiam cognitionem rerum præbet: m sed in utroque aliquid sibi reseruat. n Operatur enim quædam in quibus nulla creatura ei cooperatur, & similiter cognoscit quædam, quæ à nulla pura creatura cognoscuntur. Hæc autem nulla alia magis esse debent, quàm illa, quę si diuinæ subiacent potestati, in quibus nulla creatura ei cooperatur, & huiusmodi est finis mundi soli Deo reseruatus.

¶ PROB. 1. Quia si aliqua Dei scientiæ cognitioni reseruantur (ut i scientiæ prima) magis debēt esse reseruati illa in quibus nulla creatura ei cooperatur: et huiusmodi est finis mundi (ut in tex.) 2. Quia patet Actu. 1.

*Epist. 80. nonnulli remote ante me et dencp. 10. 2.

*Est epist. 80. non multū remote à prin. to. 2.

1m illatio cōclusionis.

Ergo etc. R. negatur illatio. 1. Non. n. est simile de utroq; aduētu. Quoniam in primo Christus uenit occultus, secundum illud etc. ubi in tex.

¶ NOT. Cum hoc q tempus primi aduentus Christi determinate certò cognouerint homines, stat, q non eadem facilitate personam Christi cognouerint certò & determinate. Licet. n. ipsius personā postmodū cognouerint certò tamen multis miraculis Christ & Ioannis Baptistæ indicijs opus fuit.

2md maiori.

Deus enim. &. aliqualiter nō semper, determinate & certo §. Maximè qū signos ad hanc determinationem signandā nō dantur. Tunc nihil &c. Nā signa illa, quę addunt minor, er à pro quanto ad indicandum iudicij tempus faciunt, non dātur à dño ad hoc, ut determinate illud tēpus annuncient.

3m ex Apostolo, & Ioā.

Fines &c. aliorum: ultima hora, &. ut deum hanc mundi non aūt, determinatam quantitate tēporis iudicij. §. Tūc nihil &c. Licet enim ex hoc quòd à tempore illo in quo dicta sunt pauilla multum tempus transierit; tamen scire non possumus, quòd iudicium sit propinquum (ut intendit arguens.)

*Al. præmuntiantur.

¶ Examen. Ex propinquum. Scilicet determinate. Intentum enim contextus est determinatā propinquitatem sustuere non autē quo modocunque lucidi, in quo erit dies iudicij. Non enim per aliquam causam creatam mundus finietur, sicut etiā mundus esse incepit nisi immediate à Deo. Vnde decenter, cognitio finis mundi soli Deo reseruatur, q & hanc rōnē videtur ipse Dñs assignare Actu. 1. Non est inquit uestri ū nosse tempora, uel momenta, quæ Pater posuit in sua potestate: quasi diceret, quæ soli potestati eius reseruata sunt.

AD PRIMVM ergo dicendum, q in primo aduentu Christus uenit occultus, secūdū illud Isa. 45. Vere tu es Deus absc̄ditus, sanctus Israel saluator, & ideo ut à fidelibus cognosci posset, oportuit determinate tempus determinare: sed in secundo aduentu ueniet manifeste, ut dicitur in Psal. 49. Deus manifeste ueniet, &c. & ideo circa cognitionē aduentus ipsius error esse non potest, & ppter hoc nō est simile.

AD SECVNDVM dicendū, q sicut dicit Augustin.* in epistola de die iudicij ad Ebitium: Signa quæ in euangelijs pronuntur, nō omnia pertinent ad secundū aduentum, qui erit in fine: sed quędam eorum pertinent ad tēpus Hierusalē destructionis, quæ iā præterijt, quædam uero, & plura pertinent ad aduentum, quo quotidie uenit in Ecclesiam eam uisitans spiritualiter, prout nos inhabitat per fidem, & amorem. Nec illa, quæ in euangelijs, uel Epistolis pronuntur ad ultimum aduentum spectantia ad hoc possunt ualere, ut determinate tempus iudicij possit agnosci, quia il la pericula, quæ pronuntiātur, nuntiantia ueniunt Christi aduentum, etiam a tempore primitiæ Ecclesiæ fuerunt, quādoq; intensius, quādoq; remissius: unde & ipsi dies Apostolorum dicti sunt nouissimi dies, ut patet Actu. 2. ubi Petrus exponit illud Ioel 2. Erit in nouissimis diebus, &c. pro tempore illos: & tamen ex illo iam tempore tempus plurimum transiuit, & quandoque plures, & quandoque pauciores tribulationes in Ecclesia fuerunt. Vnde non potest determinari, quantum tempus sit futurum, nec de mense, nec de anno, nec de centum, nec de mille annis, ut Augustin.* in eodem libro dicit. Etsi credantur in fine huiusmodi pericula magis abundare, non potest tamen determinari: quæ sit illa quantitas periculorum, quæ immediate diem iudicij præcedet, uel Antichristi aduentum: cum etiam circa tempora primitiuæ Ecclesiæ fuerint persecutiones aliquæ adeo graues, & corruptiones errorū adeo abundarent, quòd ab aliquibus tunc uicinus expectaretur, uel imminens Antichristi aduentus, sicut dicitur in ecclesiastica historia, & Hieron.* in libro de Viris illustribus.

AD 3m dicendum, quòd ex hoc, quod dicitur nouissima, uel ex similibus locutionibus: quæ in scriptura leguntur, nō potest aliqua determinata quantitas tēporis sciri. Non enim est dictum ad significādum aliquam breuē horam temporis: sed ad significandum nouissimum statum mūdi, qui est quasi nouissima ætas, quæ quanto temporis spatio duret, non est definitum; cum etiā nec scio, quod sit ultima ætas hominis, sit aliquis certus terminus definitus, cum quandoq; inueniatur durare quantum omnes præcedētes ætates, uel plus, ut dicit Augustin.* in lib. 83. Quæstionum. Vnde etiam Apostolus secundæ ad Thessalonicenses secundo, excludit falsum intellectum, quem quidam ex suis uerbis conceperant, ut crederēt diē Domini iam instare.

AD 4m dicendum, quòd etiā suppositā mortis incertitudine, dupliciter ad ingilantiam ualet incertitudo iudicij. 1 primo quātū ad hoc, quòd ignoratur utrū etiā tantum differatur, quantum est hominis uita, ut sic ex duabus partibus incertitudo maiorem diligentiam faciat. Secundo, quantum ad hoc, quòd homo non gerit solum solicitudinem de persona sua, sed de familia, uel ciuitate, uel regno, aut tota Ecclesia, cui non determinatur tempus durationis secundū hominū uitam; & tamen oportet unumquemque horum hoc modo dispoui, ut dies Domini non ueniat imparatos.

*Epist. 80. ly prop. ut in li. 83. q. 58. à med. to. 2.

*In li. 83. q. 58. à med. to. 2.

APPENDIX.

Ex articulo hab. 1 Vtil. p 8. Eccl. &c. es: Primò quo modo per rationem excludas errorem tē porantium quorundam (ut ponit Alfonsus Castrus de iust. hæret. punition. libr. 1. cap. 3.) dicentium quòd iudicij dies erit infra annū. Item errorem &c. ut q. 73. ar. 1. appen. & q. 77. ar. 1. appen.

¶ Secundò habes quomodo per ratiō ostendas errorem prædictorū merito dā nan. 21. Thess. 1. Dies Domini sicut fur in nocte ita uenit. Hęc ibi. Item à Matth. 24. De die illo, uel hora, nemo scit, neq; Angeli cœlorū nisi pater solus. Hæc ibi. Ita à q. 73. ar. 1. appen. & q. 77. ar. 1. appen. Vbi ex eisdem hæc expositio nē reclama. Ita præcedens Manich. ne ex eis ad errorē ignoratiæ (Vrai. ignoratiæ) dicentium illū Dei ignorare diem ultimū. Item à Luc. 17. Sicut fulgur fit in diebus Noēmi erit & in diebus filij hominis. Edebant, & bibebāt, & uxores ducebant, et dabantur ad nuptias usq; in diēquā intrauit Noēm Arcā, et uenit diluuiū, et perdidit omnes. Similiter sicut factum est in diebus Lotho.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Loth: edebant, & bibebant, emebant, & uendebant, plantabant, & edificabant: qua die autem exijt Loth, à Sodoma, pluit igne & sulphur de cœlo & omnes perdidit. Secundum hoc erit, qua die filius reuelabitur. Hæc ibi. Item à Concil. Lateranensi sub Leone.x.sess.11. Tempus præfixum futurorum malorum, uel antichristi aduentu, aut certum diē iudicij prædicare uel asserere nequaquam præsumamus: cum ueritas dicat, non esse nostrum nosse tempora uel momenta &c. Siquis autē contra præmissorum aliquod cōmittere quā quam ausu fuerint, excommunicationis sententiam incurrat: à qua non nisi à Romano Pontifice absoluantur. Et eis prædicationis officium interdictum esse perpetuō decernimus: non obstantibus quibuscunque. Hæc ibi.

4.dist.48. q.1.ar.4.

3

¶ Tertio habes quo modo per rationem prædictā scripturarum & patrum, pro quanto tempus generalis iudicij cuiquotum inuinuant, & intelligas, & probes, & defendas.

4 ¶ Quarto uides: quō ex ijs uicissim Angelica doctrina hæc et declaretur, & confolidetur.

QVÆS. LXXXVIII.

ART. IIII.

379 CONCL. Circa locum montis oliueti Christus descendet ad iudicandum.

Corollarium. Ergo stat ad unguem literaliter applicetur ista dictum hoc in uallē Iosaphat: circa illā uallem: ut declaratur in ad primum.

¶PROB. 1. Quia id probabiliter pōt colligi ex scripturis (ut patet arg. contr.) 2. Quia per id ostenditur q̄ idē est, qui ascendit, & descendit.

¶ NOT. Aliud est cōclusionem aliquā dependere ex scripturis, aliud est ipsam dependere ex tali sensu scripturæ tū sancte, sū nobis dato scripturis. Nam si primo modo dependet, necessario fiet, quia scripturæ authoritas non potest fallere, nec fallit, si secundo modo, tunc potest probabiliter tantum fieri. Et hoc est quando doctores sancti expositionem alicuius scripturæ tanquam probabilem solum afferunt, ita quōd contrarium eius dicere non sit in periculum salutis æternæ. Huiusmodi rationis esse cōclusionem præmissam denotauit Sanctus Doctor in hoc quod dixit, id posse colligi probabiliter ex scripturis. Quasi dicens. Habetur ista conclusio ex litera scripturarū, sed utrum illa litera intelligatur sic, uel sic, ut iudicij locus sit tantum uallis Iosaphat non scitur pro certo, sed tantum probabiliter. Quemadmodum & conclusio de sanctificatione B. Virginis est huiusmodi tenoris, sicut & sua opposita, scilicet de præsanctificatione, ut applicanti iuxta prædicta, patere potest.

non tenet.

ARTICVLVS XIIII.

Vtrum iudicium fiat in uallo Iosaphat.

AD QVARTVM sic procedi-tur. Videtur, quòd iudicium non fiet in ualle Iosaphat, a aut in loco circunstante. Quia ad minus oportet iudicandos in terra stare, eos autem tantum eleuari in nubibus, quorum erit iudicare: sed tota terra promissionis capere non posset multitudinem iudicandorum, b ergo non potest esse, quòd circa uallem illam sit futurum iudiciū.

2 Præterea, Christo in humanitate datum est iudicium ut iuste iudicet, quia iniuste iudicatus est in prætorio Pilati, & sententiam iniusti iudicij in Golgotha suscepit, ergo c loca illa magis debent ad iudicium determinari.

3 Præterea, Nubes fiunt ex resolutione d uaporum: sed tunc nulla erit euaporatio, uel resolutio, ergo non poterit esse quòd iusti in e nubibus obuiam Christo in aera rapiantur, & sic oportebit, & bonos, & malos esse in terra, & ita multo amplior locus requiretur quàm sit uallis illa.

SED CONTRA est quod dicitur Ioel 3. Congregabo ōmnes gentes, & educam eas in uallē Iosaphat, & disceptabo ibi cum eis.

Præterea. Actu, 1 dicitur: Quēadmodum uidistis eum ascendētem in cœlum, ita ueniet: sed ipse ascendit in cœlum in monte Oliueti, qui præeminet uallī Iosaphat, ergo, & circa loca illa ad iudicandum ueniet.

RESPONDEO, Dicendum, quòd qualiter illud iudicium fit futurum, & quomodo homines ad iudicium conueniant, non potest multum per certitudinem sciri, tamen probabiliter potest colligi ex Scripturis, quòd f circa locum montis Oliueti descendet, g sicut, & inde ascendit, ut idē esse ostē datur, qui descendit, & ascēdit. h

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd magna multitudo in paruo spatio comprehendi potest. Sufficit autem ponere quātumcunque spatium circa locum illum ad capiendum multitudinem iudicandorum; dummodo ab illo spatio Christum uidere possint, qui in aere præeminens, & maxima claritate refulgens, à longinquo inspici poterit.

AD SECVNDVM Dicendum, quod quamuis per hoc, quòd iudicatus est, iuste iudiciariam potestatem meruit, non tamen iudicabit in forma infirmitatis, in qua iniuste iudicatus est: sed in forma gloriosa in qua ad Patrem ascendit. Vnde locus ascensionis magis competit iudicio, quàm locus ubi condemnatus est.

AD TERTIVM dicendum, q̄ nubes hic appellantur, (ut dicunt quidam) densitates lucis resplendentis à corporibus sanctorum, & non aliquæ euaporationes ex terra, & aqua. i Vel potest dici, quòd nubes illę genera buntur diuina uirtute ad ostendendum conformitatem in aduentu ad iudicium, & ascensionem, ut qui ascendit in nube, ad iudicium ueniat: nubes etiā propter refrigerium indicat misericordiam iudicantis.

1 Vtil. pro S. Eccles. &c.

2 Examen. Ly quorum erit iudicare. Scilicet ad minus interpretatiue. Sic enim omnes sancti, iudicabunt. q.85. art.2. corp. & consequēter omnes sancti elenabuntur in nubibus.

¶NOT. Poterat & aliter responderi ad argumentum illud dicendo, q̄ aliud est loqui de hominibus congregandis ad iudicium, aliud est loqui de Christo iudice descendēte, ut ad literam dixit conclusio: & q̄ de Christo circa illa loca descensuro argumentū nō facit mentionem de quo magis directe ut debatur ad propositum uolentis impetere conclusionem, quām de congregandis ibi. Tamen ut ex abundanti non satisfaciat, pro more suo, uni cuique potenti, respōdere magis elegit Sanctus Doctor, quàm arguentem reprehendere de parua cōsideratione circa conclusionis articuli uerba.

Ratio 1ª.

2m consequens. Loca illa magis decent ad iudicium determinari. Et ii Christus iudicare debet i forma infirmitatis. Tūc nihil &c.

3m de conclusione. In nubibus. i. & euaporatis ex terra & aquā, a splendore gloriosorum corporum causatis. ¶ Tunc nihil &c. ut patet.

Item maior. Nubes fiunt ex resolutione uaporum. i. &. si fiant illæ nubes uirtute narrationon autem, diuina. ¶ Tunc nihil &c. Nam nubes illæ generabuntur &c. ut in secundo responso textus ly uel potest dici, quòd.

¶NOT. Responsum formale de diuina uirtute intelligitur, quod non est necesse ei ad causandum nubes quòd euaporationes fiant ex terra & aqua, licet enim hoc modo possit eas causare: sicut est de uirtute naturali huius uel tali corporis secundo modo allegata. Rursus: De misericordia iudicātis, quæ dicitur in text. h.n. intellige. q̄ erit non tantum respectu bonorū: sed etiam malorum, in hoc saltē quod malos punietur extra conspectum. Vide q.86. ar.1. not. post prob. concl.1ª. & q.94. ar.3. ad 1ª.

APPENDIX.

EX articulo hac. Primò quo modo per rationem ostendas mer to insinuatum à Ioel 3. & Act.1. q̄ iudicū fiet in ualle Iosaphat: & sic. Congregabo omnes gentes &c. Item. Quemadmodū uidistis eum ascendentem &c. ut in arg. sed contrā vbi etiā authoritatem locūs, notas quòd congregatio omnium gentiū non uirtute præsita Angelorum colligentium pulueres herī sed cōcurrente principaliter speciali Dei uirtute. Sic enim intelligitur ly congregabo, uidelicet principaliter ego talis cōgregationis aro author. Circa authoritatem uerò Actuum: nota quòd secundū D. Thomam ly ita uenier significat eundē locum, quō uentarus est. Colligendo igitur plures eius expositiones dicemus: quòd ly ita uenier, significat Christum esse ueniturum & in forma humanitatis, & in ea gloriosa, & cōcomitantibus Angelis atque animabus (sic enim ascendit: ex psal.46. ascendit Deus &c. & 67. Ascendisti in altum &c.) & circa locum uallis Iosaphat.

Tho. 4.d. 47.q.1.ar. 2.q.1. & seq.

a Secundò habes: quomodo per rationem ostendas prædicta scripturarum pro quanto quod diximus insinuant & intelligas, & uocatis.

b ¶ Tertiò uides: quomodo ex iis uicissim Angelica doctrina hæc & declaretur, & confolidetur.

QVAESTIO LXXXIX.

De iudicandis, & iudicatis in iudiciis generali, in octo articulos diuisa.

DEINDE considerandū est de iudicantibus, & iudicatis in iudicio generali.

Circa quod quæruntur octo.

Primo, Vtrum aliqui homines iudicaturi sint cum Christo.

Secundo, Vtrum uoluntariæ paupertati correspondeat iudiciaria potestas.

Tertio, Vtrum angeli sint etiā iudicaturi.

Quarto, Vtrū dæmones exequentur sententiam iudicis.

Quinto, Vtrum omnes homines in iudicio comparebunt.

Sexto, Vtrum aliqui boni iudicandi sint.

Septimo, Vtrum aliqui mali.

Octauo, Vtrum etiam angeli sint iudicandi.

ARTICVLVS I.

Vtrum aliqui homines iudicabunt cum Christo.

AD PRIMVM sic procedi-tur. Videtur quòd nulli homines iudicabunt cum Christo, Ioan.5. Pater omnem b iudicium dedit Filio, ut omnes homines, &c. sed honorificentia talis non debetur alicui, nisi Christo, ergo &c.

2 Præterea. Quicunque iudicat, habet auctoritatem super illud, quod iudicat: sed ea, de quibus debet esse futurum iudicium sicut merita, & præmia humana, soli diuinæ auctoritati subsunt, ergo nulli competit de his c iudicare.

3 Præterea. Iudicium illud nō exercebitur uocaliter: sed mentaliter, ut probabilius æstimatur: sed hoc, quod cordibus hominum omnium c notificentur merita, & demerita, quod est quasi accusatio, uel commendatio: uel retributio pœnæ, & præmij, quod est quasi sententiæ prolatio, sola diuina uirtute fiet, ergo nulli alii iudicabunt nisi Christus, qui est Deus.

SED CONTRA est, quod dicitur Matth.19. Sedebitis super sedes, iudicantes duodecim tribus Israel, ergo &c.

Præterea. Isa 3. Dominus ad iudicium ueniet cum senioribus populi sui, ergo uidetur, quòd etiam alij iudicabūt cū Christo.

RESPONDEO, Dicendum, quòd iudicare multipliciter dicitur. Vno modo quasi causaliter ut dicatur illud iudicare, vnde appareat aliquis iudicandus, & secundum hoc aliqui dicuntur iudicare comparatione, inquantum ex comparatione aliorum, aliqui iudicandi ostenduntur, sicut patet Matth.12. Viri Niniuitæ surgent in iudicio, &c. sed m sic iudicare in iudicio communiter, & bonorum, & malorū est.n Alio modo dicitur iudicare quasi interpretatiue, interpretamur enim aliquem facere, qui faciendi consentit, unde illi, qui consentiunt iudici, eius sententiam approbando, iudicare dicuntur, & sic o iudicare est omnium electorum. ¶ Vnde dicitur Sapien.3. Iudicabunt Sancti uationes, i. certo modo dicitur iudicare, quasi per similitudinem, quia scilicet similitudinem iudicis habet inquantum sedet in loco eminenti: sicut iudex. & sicut assessores dicūtur iudicare, & secundum hunc modum dicūt quidam, quòd perfecti uiri, quibus iudiciaria potestas promittitur Matth.19. iudicabunt, scilicet, per honorabilem affectionem, quia superiores cœtus apparebūt in iudicio obuiantes Christo in aera. Sed istud non uidetur sufficere ad promissionem Domini complendam, quia dicitur, Sedebitis iudicantes. Videtur enim iudicium confessioni superaddere. Et ideo est quartus modus iudicādi, qui perfectis uiris conuenit, inquantū in eis continentur decreta diuinæ iustitiæ, ex quibus homines iudicabūtur, sicut si liber, in quo continetur lex, iudicare dicatur. Vnde Apocal.20. Iudicium sedit, & libri aperti sunt. Et per hunc modum hanc iudicationē Richardus de sancto Vict. exponit. Vnde dicit. Qui diuinæ cognitionis nullatenus inscius

c Veritas odii patet quō intelligit

ART. I.

CONCL. 1º. Iudicare comparationē in iudicio cōmune est bonorum & malorum.

¶ PROB. Quia Matth.12. & 19. pater.

¶NOT. Iudicium comparationum bonorum, est quando ex comparatione illorum ostenduntur alii iudicari debere si uel sic; puta negligentes de sua salute, uel inexcusabiles q̄ aut nō benefacerēt, aut eum peccatum. Puta si dicatur; tales bonus erat uel fuit sua carne & fragilitate, sicut & talis peccator: & tamē benefecit, ultra q̄ peccata ultantur ergo peccator talis inexcusabilis est ratione fragilitatis de hoc, quòd non benefecit. Item talis habuit occasiones malefaciēdi exeternarum societatū, et huiusmodi, sicuti talis peccator: et tamen non esset ita grauis ergo inexcusabilis est tali peccato de hoc q̄ cecidisti propter persuationes malas societatum. Et sic dicendum de aliis huiusmodi. Iudicium cōparationum malorū, est quando ex eo, q̄ quis minus malus est, monstratur magnum meritum alii, uel tale sententia dignum.

¶CONCL. 2ª. Iudicare interpretatiuē est omnium electorum.

¶*Corollarium.* Ergo reprobi non iudicabunt sic, i. non approbabunt uoluntariē sententiam iudicis. Licet enim eam coactiue, ex eo scilicet, quòd certo cognoscent eam esse iustam. q.87.art.1.& 2. ipsam approbent, tamen hoc ex displicentes uellent posse nō approbare eā, id eo quòd ultimo cognoscent eam esse iustam. Nec mirentur, quòd uerisimiliter hāc non approbabunt q̄ uoluntarie, i. non amabunt. quoniam ex ea ueritas hominū & aliorum inuitis

conci. p

In tract. de iudicata pertinente in finali iudicio circa med.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ctus sui obiectum, placeat: tamen ipsamet, ut communi quid contrarium appetitui, non placet, immò displicet quandoque, alicui. Et hoc est, quod inquit August. q̄ omnes amant veritatem lucentem: sed non amant, seu odiunt, veritatem redarguentem. Assimilabuntur ergo in hoc demonibus, qui quidem habent de his quæ catholica ecclesia credit, Iacob. 2. Sicut n. intellectus demonū cogitat ad credēdū propter effecta, i. ex miraculis, & aliis ut iuste fidei factis, & tamen displicet sibi, q̄ talia credat, & sic ad credendum arctentur. Vnde per hoc nihil sibi de merito acquirit, nec ullo modo suum peccatum uel pœna diminuitur. Ita de reprobis respectu approbationis sententiæ Christi iudicis sentiēdū est. Ad differentiam igitur reproborum intelligi in conclusione ly iudicate interpretamur, sum illa limitatione, scilicet animo voluntario & gaudēti. Quæ & modo dicitur Psal. 17. Iactabitur iustus ex uberis uindictam, i. cum lætitia approbabit sententiam iudicis iustitiam uindicantis contra reprobos continentem.

¶PROB. Quia pater, Sap. 3.

¶CONCL. 5ª. Iudicare, i. ius dicere in alios ex propria authoritate, est solius Dei.

¶Examen. Ly ex propria authoritate. Per hoc non excluditur Christum eū ipse potestate in primatiter sit Deus, finali iudiciaria & per consequēs principiam & summā authoritatē habeat. Vndely solus, dicitur ad differentiā creaturarum. Quod si dicas Christū secundū humanitatē non esse Deū, & consequenter inquiras an propriam authoritatem habeat & per consequens an conclusio hæc uerificetur de illo, unde q. 59. ar. 2.

¶PROB. Quia dicere iudicare ex propria authoritate in alios est eius tantum, qui habet dominium super eos, & solus Deus habet dominium super omnes propria authoritate.

¶CONCL. 4ª. Perfecti uiri iudicabunt per hoc, quod sententiam à Christo latam pronunciabunt.

¶*Cæsellarius.* Ergo non uīi iudicabunt per confessionē, per hoc q̄ simul cum iudice, tanq̄ assessores eius, in loco eminēcior sedebunt. Vnde in Matth. 19. 28 ea promittur iudiciaria potestas non uīi ly sedebitis: & non, sed additur ly iudicantes. ac si aperte per id ostenderetur, q̄ per illā iudiciariā potestatē intelligē & affectio cū iudice, & aliquid plus. Hoc aūt plus est illud quod exprimit conclusio, scilicet sententiam à Christo latā pnūciare.

¶PROB. Quia perfecti uiri ducent alios in cognitionē diuinæ iustitiæ, (ut in textu.)

¶NOT. Sic uīi diuinam iustitiā cognoscent, bonitur eā, & in se, & in alios quoscunque, & maiori, laudent. Mali uero hi cē cognoscent, ut ipsam & in se & in alios quoscunque ea ista nouos, abhorrebunt, & deteſtabuntur. Vide corol. post conel. 2.

1m ex Ioanne. Omnes iudicium. &c. authoritate §. Tunc nihil contr. Stat enim cum hoc quod alij habeant iudicium & honorificentiam Christo similem aliquo modo, in conclusionibus.

¶NOT. ex hac responsione tertia uidet quām rectē dictum sit

templationi assistunt, qui in libro sapientiæ quotidie legunt, uelut in cordium uoluminibus transcribunt quicquid perspicua ueritatis intelligentia comprehendunt. Et ita quid sunt nota iudicantiū corda, diuinitus in omnem ueritatem edocta; nisi quædam Canonum decreta; sed quia iudicare importat actionem in alium procedentem, ideo proprie loquendo, iudicare dicitur, qui sententiam loquendo in alterum profert. Sed hoc dupliciter contingit, Vno modo ex propria auctoritate, & hoc est illius, qui habet dominium in alios, & potestatem, cuius regimini subduntur, qui iudicantur. Vnde eius est in eos ius ferre, & sic iudicare est solius Dei. Alio modo iudicare est sententiam alterius auctoritate prolatam in aliorū notitiam ducere, quod est sententiam latam pronuntiare: & hoc modo perfecti uiri iudicabunt, quia alios ducent in cognitionē diuinæ iustitiæ, ut sciant, quod iuste pro meritis eis debeatur: ut sic ipsa reuelatio iustitiæ dicatur iudicium. Vnde dicit Richardus* de S. Victore. Iudices coram iudicandis decretorū libros aperire, est ad cordium suorū inspectionem inferiorum quorumlibet infinuare mysterium, sensumque suum in his, quæ ad iudicium pertinent, reuelare.

*In tract. de iudiciaria potestate in primatiter sit Deus, finali iudiciaria med.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd obiectio illa procedit de iudicio auctoritatis, quod soli Christo conuenit.

Et similiter dicendum ad secundum.

AD TERTIVM dicendum, q̄ non est inconueniens, aliquos Sanctorum alijs quædam reuelare, uel per modum illuminationis sicut superiores angeli inferiores illuminant, uel per modū locutionis, sicut inferiores superioribus loquuntur.

ARTICVLVS II.

Vtrum iudiciaria potestas correspondeat uoluntariæ paupertati.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videtur q̄ iudiciaria potestas non correspondeat uoluntariæ paupertati. Hæc enim solum b duodecim Apostolis est promissa, Matthæi 19. Sedebitis super sedes, iudic. &c. cum b ergo non omnes uoluntarie pauperes sint Apostoli, uidetur q̄ non omnibus iudiciaria potestas respondeat.

APPENDIX.

EX articulo habes: Primò: quomodo per rōnem ostendat meritò insinuasse q̄ aliqui simul cum Christo iudicabūt ab Esaia 3. Dñs ad iudicium uenit cum senioribus populi sui. Hæc ibi. Vbi per seniores intelligit non quoscunque electos sed perfectiores. Vnde accipit ly seniores, nō ut dicit numerū anno rū. sed prudentiā et sanctitatē, supra ea q. 81. ar. 1. ubi Matth. 19. Sedebitis super sedes iudicantes duodecim tribus Israel. Hæc ibi. Vbi per ly duodecim tribus Israel intelligit totum mūdum. Nam duodecim tribus Israel secundum carnem fuerunt filius Dei primogenitus Exod 4. quibus cadentibus à seruitio Dei subrogati sentent nomen illud primæuum: et dicuntur filij Israel secundum promissionem. Roman. 9. Si uīi ergo perfecti iudicabunt fideles, ergo à fortiori iudicabunt infideles, et hæreticos mundum. Et hoc uoluit significare Dñs in Matthæo. ubi 1. Cor. 6. Sanctis de hoc mundo iudicandi. Item Luc. 11. Regina austri surget in iudicio cū generatione ista, et cōdemnabit eā. Hæc ibi.

*Secundo habes ex rōnem prædictā scripturarum pro quanto quod dicimus innotescit, et intelligat, et tueatur.

¶Tertio uides quomodo ex ijs uerissimis Angelica doctrina hæc declaratur et confoliditur.

QVÆSTIO. LXXXIX.
ART. II.

CONCL. Paupertati uoluntariæ datur iudiciaria potestas specialiter propter tria.

Examen

¶Examen. Ly pauperta uoluntariæ. Pro capitu huius ut de fin. ifius corp.

¶PROB. Quia 1.& 2. ofigruitas, 1. & meritum. 3. & dispositio, ad iudicium ostendunt hoc, ut in tex.

¶NOT. Pro prima probatione, scilicet de cōgruitate notabis illud tritissimū, uidelicet intus existens prohibet extra neum. Pro secunda scilicet de merito notabis cōfirmationē autem huius textus à Papa Leone 1. epist. 88. Declinata superba, cui prosumē est, ut deeidat, amētur humilitas, cui semper debetur, ut erigat.

1m ād maiori.

Duodecim Apostolis. i. &-ratione numeri uniuersitatem repræsentantibus nō autem, determinatū numerum illum tantum. §. Tunc nihil &c. ut patet. Nā Apostolorum nomine, secundum glosam dātam, intelligitur omnis multitudo iudicantium.

¶Examen. Ly tres & quatuor quę in se ductę faciunt duodenarium. Pura quatertria sunt duodecim: & ter quatuor sunt duodecim.

Item illatio cōclusionis.

Cū ergo &c. 2. ſic negatur illatio. §. Licet enim non ofs uoluntariè pauperes sint Apostoli, ut arguit: tamen omnes illius hoc sunt sequaces Apostolorū & Apostolus, ut suam suos sequaces continebat iudiciaria potestas, q̄ mittebatur Matth. 19. Vide secundū responsum textus, ly uel quō. ad literam duodecim &c.

2m illatio cō clusionis. Ergo

abbi mitates &c. 1. ſic negatur illatio. §. Nam uirginitas & martirium non ita dispo nunt &c. ut in texto.

Item maior.

Matur est offerre sacrificiū Deo de proprio corpore, q̄ de

A à iustitia deflectat. Vnde idonei ad iudicandū reddētur quasi ueritatem iustitiæ præ omnibus diligentes. Secundo per modum meriti, quia humilitati respondet exaltatio pro præmio, inter omnia autem, quę hominem in hoc mundo despectum faciunt, præcipue est paupertas; unde, & pauperibus excellentia iudiciariæ potestatis ꝓmittitur, vt sic, qui propter Christum se humiliat exaltetur. Tertio, quia paupertas disponit ad prędictū modum iudicandi. Ex hoc enim aliquis Sanctorum iudicare dicetur, ut ex dictis patet, quia cor habebit edoctū omni diuina ueritate, quam aliis potēs erit manifestare; in progressu autem ad perfectionem primum quod derelinquendum occurrit, sunt exteriores diuitiæ; quia hæc sunt ultimo acquisita, quod autem ultimum in generatione est, primum est in destructione; unde, & inter beatitudines, quibus est progressus ad perfectionem, prima ponitur pauperB tas, & sic paupertati respondet iudiciaria potestas, inquantum est prima dispositio ad potestatē prædictam. Et hinc est, quòd non quibuscunque pauperibus, etiam uoluntarie, repromittitur potestas prædicta: sed illis, qui reliquentes omnia, sequuntur Christum secundum perfectionem uitæ.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd sicut Augustinus* dicit 20. de Ciuitate Dei, Nequaquam super 12. sedes sessuros esse 12. solos homines, cum illo iudicaturos putare debemus alioquin, quia in locum Iudæ proditoris Apostolum Matthiam legimus ordinatum, Paulus, qui plus alijs laboranit, ubi ad iudicandum sedeat, non habebit: unde duodenario numero significata est uniuersa iudicantium multitudo, propter duas partes septenarij, scilicet tria, & quatuor, quæ in se ductæ faciunt duodenarium. Septenarius autem est numerus perfectus. Vel propter hoc quod consistit in duplici senario, qui est numerus perfectus: vel quo ad literam 12. Apostolis loquebatur, in quorum persona hoc omnibus eorum sequacibus promittebat.

*Lib. 20. ca. 5. ante me. to. 5.

Ratio 1ª.

AD SECVNDVM Dicendum, q̄ uirginitas, & martyrium non ita disponunt ad retinendum in corde decreta diuinæ iustitię, sicut paupertas; sicut econtrario exteriores diuitiæ ex sua solicitudine suffocant uerbū Dei: sicut dicitur Luc. 8. Vel dicendum, quòd paupertas non solum sufficit ad meritum iudiciarię potestatis: sed quia est prima pars perfectionis, cui respondet iudiciaria potestas; unde inter ea, quæ sequuntur ad paupertatem, ad persecutionem spectantia, possunt computari, & uirginitas, & martyrium, & omnia perfectionis opera; non tamen sunt ita principalia sicut paupertas, quia principium est maxima pars rei.

*Ac. pce.

*Al. qua.

Universidad de Deusto
Biblioteca

3m de consequentia. Quòd iudicet. 1. & sanè F
propriè ¶ Tunc nihil &c. Nam conclusio loquitur de iudicatoriis
propriè ut ex articulo primo colligi potest ubi in corp. explicatur quid sit iudicare.

¶NOT. Quando Apost. Rom. 1. dixit, Qui in lege peccauerunt, per legem iudicabuntur, monstrauit quid sit iudicare causaliter. Quasi diceret. Causa quare aliqui iudicabuntur
concl. p sic uel sic, puta ad primum uel pœnā est quia seruauerūt, aut non seruauerūt legē eis datam. Normaēr go iudicandi secundum quā in futuro gubernabitur ille q est propriè iudex est
Rubio 2a. lex ipsa, quoniam secundum hanc ille proferes iudiciū uel ad saluiem uel ad damnationem. Consequenter ergo proponens uerba legis per modum doctrinæ aliem indicabit eum causaliter, inquātum, scilicet notā, secundū quā
*Al. creaturarum. iudicandus est ei ppositus. Sic inquit hic author tales in argumento adducitis.

Item consequens 2m.
Vide. 13. Doctoribus magis scōpetis, quam pauperibus. 1. &. uel doctrina est perfectio complens meritum iudiciarię potestatis. ¶ Tunc nihil &c. Hoc enim ultimum conceditur, negando primum. Vide responsum secundum textus ly uel dicendum secundum quoddā, quòd tria &c.

¶NOT. Volentes iudicem dubium dicunt q iudiciaria potestas et benè conuenit secū amēde Ignaro. Et hoc est, q responsum intendit dicendo: q doctrina est perfectio cōplens meritum iudiciariæ potestatis. Ex quo dic q omnes & singuli pauperes iudicaturi erunt docti: cāh sicut authoritate à Christo sibi communicata iudicabunt, ut in ad 5m. ita à Christo scientia pro tali iudicio faciendo implebuntur.

4m de maiori. Iniuste iudicatus est. &. tanq uoluntariè seipsum humilians in hoc. ¶. Tunc nihil &c. ut patet in re. ly & ideo magis debetur &c.

5m de maiori. Non iudicatur. &. propria authoritate autem, participata à superiori. ¶. Tūc nihil &c. Non enim conclusio intelligitur q pauperes iudicaturi sint authoritate propria sed superiori, scilicet Dei.

Vsil. p & Eccl. &c. APPENDIX.

EX articulo habes: Primò quomodo per rōnem inferimus

Ad tertium Dicendum, q ille qui legē proposuit, aut exhortatus est, ad bonū iudicabit causaliter loquendo, quia per cōparationem ad uerba ab ipso prolata, uel proposita alij iudicabuntur, & ideo non respōdet propria potestas iudiciaria prædicationi, uel doctrinæ: Vel dicendum (secundum quosdam) quòd tria requiruntur ad potestatem iudiciariam. Primo, abdicatio temporalium curarum, ne impediatur animus à sapientiæ perfectione. Secundo, requiritur habitus continens diuinam iustitiam scitam, & obseruatam. Tertio, quòd illam iustitiā alios docuerint, & sic doctrina erit perfectio complens meritum iudiciariæ potestatis.

Ad quartum Dicendum, quod Christus in hoc quod iniuste iudicatus est, seipsum humiliauit, oblatus est enim, quia uoluit, & præmium humilitatis est iudiciaria exaltatio, qua ei omnia subduntur, ut dicit Philip. 3. & ideo magis debetur iudiciaria potestas illis, qui uoluntarie se humiliant, bona temporalia abijciendo, propter quæ homines à mundanis honorantur, quàm his, qui ab aliis humiliantur.

Ad 5m dicendum, quòd inferior non potest iudicare superiorem auctoritate propria: sed tamen auctoritate superioris potest, sicut patet in iudicibus delegatis: & ideo non est inconueniens, si hoc quasi accidentale præmium pauperibus detur ut iudicent alios, etiam, qui sunt excellentioris meriti respectu præmij essentialis.

ARTICVLVS III.

Virum Angeli debeant iudicare.

Ad tertium sic procedi tur. Videtur quòd angeli debeant iudicare. Matth. 25. Cum uenerit Filius hominis in maiestate sua, & omnes angeli cum eo: sed loquitur de aduentu ad iudicium, ergo uidetur q h angeli etiam iudicabunt.

2 Præterea, Angelorum ordines nomina sortiūtur ex officio, quod exercent: sed quidā ordo angelorū est ordo thronorum: qđ videtur ptinere ad iudiciariā potestatē, thronus. n. est sedes iudicis, soliū regis, cathedra doctoris, h ergo aliq angeli iudicabūt.

3 Præterea, Sanctis post hanc uitam promittitur angelorum h æqualitas. Matth. 22. 5 ergo homines hanc habebunt potestatē ut iudicent, multo fortius, & angeli.

Sed contra, Ioan. 5. Potestatem dedit iudicium facere, quia Filius hominis est: sed angeli non communicant in humana natura, ergo nec in iudiciaria potestate.

Præterea. Non est eiusdem iudicare, & esse iudicis ministrum; sed angeli erunt in iudicio suo ut ministri, ut dicitur Matth. 13. Mittet filius hominis angelos, & colligent de regno eius omnia scandala, ergo angeli non iudicabunt.

Respondeo, Dicendum, q assessores iudicis debent iudici esse conformes: iudiciū autem Filio attribuitur, quia secūdum humanam naturam omnibus apparebit tā bonis, q̄ malis, quamuis tota Trinitas iudicet p auctoritatē, & ideo ēt oportet, ut assessores iudicis humanā naturā habeant, in qua possint ab omnibus bonis, & malis uideri, & sic
concl. m m angelis non competit iudicare, n quamuis, 2 angeli ēt aliquo modo possunt dici iudicare
concl. p per sententiæ approbationem. ¶

Ad primum ergo dicendū, quòd sicut ex Glos. i ibidem patet, angeli cum Christo uenient non ut iudices: sed ut sint testes humanorum actuum, sub quorū custodia homines bene, uel male egerunt.

Ad 2m dicendum, q nomen throni attribuitur angelis ratione illius iudicij quod Deus sem per exercet, omnia T iustissimè gubernando, cuius iudicij angeli sunt quodāmodo executores, & promulgatores: sed iudicium, quod de hominibus per hominē Christum fiet, etiam requirit homines assessores.

Ad 3m dicendum, quòd hominibus promittitur angelorum æqualitas quantum ad præmium essentiale, nihil tamen prohibet aliquod præmium accidentale exhibere hominibus, quod angelis non dabitur: ut patet de aureola uirginum, aut martyrum, & similiter potest dici de iudiciaria potestate.

ARTICVLVS IIII.

Virum dæmones exequantur sententiam iudicis in damnatos.

Ad quartum sic procedi tur. Videtur q post diem iudicij dæmones non exequentur sententiam iudicis in damnatos, quia secūdum Apostolum 1. Corint. 15. tunc euacuabit omnem principatum, & potestatem, & uirtutem, ergo cessabit omnis h prælatio: sed exequi iudicis sententiam, quandam denotat prælationem, ergo dæmones post diem iudicij non exequētur sen-

manam naturam habeant (ut sint ei conformes) & Angeli. hāc
non habent.

¶ Examen. Ly assessores. Secundum q̄ hoc nomen dicit tria: & confessionē & sententiæ uoluntariā approbationem, & sententiæ ipsius a Christo iste pronuntiationēm ut 1. corp. declaratū.

¶ CONCL. 1a. Angeli non possunt dici iudicare per sententiæ approbationem.

¶ Corollarium. Ergo ly iudicare (sumēdo uerso modo in 2a. & 1a. cōclusione. Nā in prima ly iudicare, ulta app obationem importat alia duo, ut dictū ēst in 1a. ue rō approbationē im. De qua approbatione quo accipiat, uide ar. 1. corol. post conclu 2a.

¶ Exam. Ly ēt. Scilicet sicut & pauperes de quibus i ar. 1. Verūtamen. n. approbabūt. Vnde ly ēt nō denotat q̄ Angelis conueniat aliquid aliud in hoc, præter approbationem.

¶ PROB. Quia patere præsupponitur.

¶ NOT. Et merito. In articulo. n. primo dictū est, q̄ nēs electi sic iudicabūt: & Angelos bonos esse electos, nemini dubium est.

1m de cōclusione. Angeli ēt iudicabūt. uel tales erunt actus humanos. ¶ Tunc nihil &c. Vbi. n. uerū est, nō autem primum.

2m illatio cōclusionis. ergo &c. &. negatur illatio 6. Nomen. torum nō rōne iudicij per hominē Christū fiendi uni Angelorū ordini tribuitur, sed rationē iudicij quod Deus, ut Deus, semp exercet omnia iustissimè gubernando.

h Examen. Ly ēt. Hoc nē significat, q̄ in iudicio per hominē Christū uendo, requirantur simul cū Angelis ēt homines assessores, (ut nūnulli possunt per ly etiā suspicari) qm̄ soli homines fuere tunc assessores, prædicta docuerunt sed ut significat, q̄ sicut Deus ut Deus habet Angelos executores (ut dictū ēst) in illo iudicio cōmuni exercito de omnibus, ita Deus ut homo habebit homines assessores in suo iudicio nouissimo tēporis fiendo. Adeo q̄ ly etiam referunt ad iudicia utraque nō autem ad Angelos quia in utroque iudicio promulgatores.

3m de antecedēte. Æqualitas. &. quamū ad præmium essentialem non, quantū ad aliquod accidentale. ¶ Tūc nihil &c. Nā iudicandi potestas in hominibus dicet quoddā præmiū accidentale.

Appendix.

EX articulo habes. Primò quo modo per rationem inferimus à Ioan. 5. q̄ Angeli non iudicabūt, & sic potestatem dederit iudicium facere, quia filius hominis est. Hæc ibi. Nota ly quia filius hominis est, quā per hoc significatur ipsum Christum in forma humana iudicaturū & consequenter iudicaturos cum Christo non esse, qui nō habent naturam humanam. Item à Matthæ. 13. Mittet filius hominis Angelos, & colligent de regno eius omnia scā scala. Hæc ibi. Et Matth. ibid. In consummatione seculi exibunt Angeli, & separabunt malos de medio iustorū, & mittent eos in caminum ignis. Hæc ibi. Vbi denotatur quod Angeli sunt meliores ieu ministri Dei ad hoc officium. f. colligendi cineres q̄ reliquerit eorum. q. 76. ar. 5. & separādi electos reprobis, nam adi ad hoc officium ut sint iudices.

¶ Secundò habes quomodo per rationē prædictā scripturarum pro quanto quod dicimus intelligas, & defendas.

¶ Tertiò uides, quo modo ex iij. articulis Angelica doctrina hæc & declaratur & consolatur.

Vtil. pro S. Eccles. &c

concl. m

QVÆS. LXXXIX. ART. IIII.

CONCL. 1a. Sicut debitur ordini pœnæ, ut homines damnati per dæmones puniantur.

¶ NOTA. Ex hac pro positione

Universidad de Deusto
Biblioteca

ptitur, non autem pro necessaria; ut patet in text.

¶PROB. 1°. Quia patet à simili de ordine in saluatis: 2°. Quia hoc respicit diuinã iustitiã ex parte hominum punitorum.

¶CONCL. 2°. Oh hoc, q̃ dæmones alios torqueant, nõ minuit rursus aliquid de ipsorum dæmonum pœna.

¶PROB. Quia in hoc, q̃ alios torquẽt, ipsi erũt torquentur.

¶NOT. Præsse in miseria est magis miseriã esse, & cõsequenter, non mirũ q̃ torqueantur dæmones, dum alios torquent, quia in hoc illis præsunt. Et hoc est radix conclusionis prædictæ, & probationis eius. Rursus aduerte circa illud, Sometat miseriã sibi in inferno nõ minuit miseriam, sed augeri q̃ hoc valde magnum supplicij genus inde quia nulla est capacitas consolationis in reprobis, quæ in est in aliis, de quibus dicit, solari. Et est miseria socios habere pœnarũ. Adde 1°. q̃ damnati multũ minus habẽdi unã iustitiã, licet cognoscant eam esse clamant: contra. post concl. 1. & ideò ex aliorũ societate miseria ipsorũ augetur, quia sine agnoscunt diuinã iustitiã in eis impleri. Specialiter autẽ dæmones torquentur ex odio ad eandẽ iustitiã tanto magis torquentur quanto magis uidẽt eã adimpleri per semetipsos: id quod tunc est q̃ ipsi torquent homines damnatos. Hinc uidetur: q̃ magis ipsi torqueantur torquẽdo alios, quã alij dũ torquentur ab ipsis.

1m de consequentia. Omnis ergo Iustio 2a. latio. &c. perducens ad finem ultimũ, uel adducens: non auferuans in fine, ¶Tunc nihil &c. ut patet. Nam illa præsumpsit iudicium esse tantum conseruans in fine siue bonæ siue malo.

¶Exam. Ly abducens. Sub hoc intelligitur & fuit condistinctũ, q̃ perducens ad finẽ Dixit autẽ solum ly abducens ut magis prope ad argumentum accederet quod de prælatione dæmonũ loquebatur q̃ procul dubio est abducẽs à fine ante diẽ iudicij.

2m de consequentia. Non est inconueniens meritũ dæmonũ nõ auferẽtia natura ipsorum. ¶Tunc nihil &c. ut patet de se.

¶NOT. Subintelligẽdum est responsum illud grandi salis, quod ponitur in corp. princ. Et est, q̃ ex parte dæmonũ punientiũ nõ debet attendi iustitia prædicta: sed ex parte hominũ punitorũ.

3 de minori. Præmiare &c. essentialiter: non aliquo modo accidentaliter. ¶Tunc nihil &c. Nam & dæmones punientes non inferunt pœnam principalẽ, scilicet exclusionem perpetuam à uisione Dei: sed qualẽs alias.

¶NOT. Quamuis pœna sensibus taxata reprobis in inferno sit

* Cap. 4. in par. 4. à med. illius.

AD PRIMVM ergo dicendũ, q̃ prælatio illa, quę dicit eua cuãda per Christũ in futuro, est accipiẽda secundũ modũ prælationis, quæ est secundũ statũ huius mundi, in quo† & hoies hominibus principantur, & angeli hominibus, & angeli angelis, & dæmones dæmonibus; & hoc totũ ad perducẽdum ad finem, uel abducendũ à fine; tunc autem cũ omnia ad finẽ illũ peruenerint, non erit prælatio abducens: sed cõseruans in fine boni, uel mali,

AD 2um dicẽdũ, q̃ quis meritũ dæmonũ nõ requirat, qđ homini bus præferãtur, quia iniuste sibi hoies subiecerunt, tũ hoc requirit ordo naturæ ipsorũ ad naturã humanam. B na.n.naturalia in eis integra manent, ut Dion.* dicit 4. de Diui. nominibus.

AD 3um dicendũ, q̃ angeli boni nõ sunt causa principalis præmij electis, quia hoc oẽs immediate à Deo percipiunt: sed tũ quorundam accidentalium præmiorum angeli hoibus sunt causa, inquantum per superiores angelos inferiores, & angeli, & homines illuminantur de aliquibus secretis diuinorum, quæ ad substantiam beatitudinis non pertinent: & similiter principalẽ pœnam damnati excipiẽt immediate à Deo. s. exclusionem perpetuam à uisione Dei, alias autem pœnas sensibiles nõ est inconueniens hominibus per dæmones infligi. ¶ In hoc tamen est differẽtia, quia meritũ exaltat: sed peccatum deprimit: unde cum natura angelica sit altior, q̃ humana, quidam propter excellentiã meriti in tantum exaltabuntur, q̃ talis exaltatio excedet altitudinem naturæ, & præmij in quibusdam angelis. Vnde quidã angeli per quosdam homines illuminabuntur: sed nulli homines peccatores propter aliquem gradum malitiæ peruenient ad illã eminentiam, quæ debetur naturæ dæmonum.

ARTICVLVS V.

Vtrum omnes homines in iudicio comparebunt.

AD QVINTVM sic procedi tur. Videtur q̃ nõ oẽs hoies in iudicio comparebũt. Quia dr Matth. 19. Sedebitis sup sedes iudicãtes duodecim tribus Israel: sed nõ oẽs hoies pr inent ad illas tribus duodecim, h ergo vr q̃ nõ omnes in iudicio comparebunt.

2 Præterea. Idem uidetur per hoc, quod dicitur in Psal. 1. Non resurgent impij in k iudicio: sed multi sunt tales, ergo uidetur q̃ non omnes comparebunt.

3 Præt. Ad hoc aliqs ad iudiciũ ducit, l ut eius merita discutiantur: sed quidam sunt, qui nulla merita habuerunt, sicut pueri ante perfectam ætatem decedentes, ergo illos in iudicio cõparere necesse non est.

SED CONTRA, est quod dicitur Actuũ 4. Quòd Christus est constitutus à Deo iudex uiuorũ, & mortuorũ: sed sub istis differẽtiis comprehendũtur omnes homines, qualitercũq; uiui à mortuis distinguantur, ergo omnes in iudicio comparebunt.

Præterea, Apocal. 1. dicitur. Ecce uenit cum nubibus, & uidebit eum omnis oculus, hæc autem non essent, si non omnes in iudicio comparerent, ergo &c̃et.

RESPONDEO, Dicendum, quòd potestas iudiciaria Christo homini collata est in præmiam humilitatis, quam in passione exhibuit, ipse autem sua passione sanguinem pro omnibus fudit, quantum ad sufficientiam, licet non in omnibus effectum habuerit propter impedimentum in aliquibus inuentum, & ideo m congruum est ut omnes homines in iudicio congregentur n ad uidendum eius exaltationem in humana natura† secundum quam constitutus est iudex à Deo uiuorũ, & mortuorum.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd sicut dicit Augustinus 20.* de Ciuita. Dei. Non quia dictum est, Iudicantes duodecim tribus Israel, tribus Leui, quæ tertiadecima est, iudicanda non erit, aut solum illum populum, sed etiam gentes cæteras iudicabunt, ideo autem per duodecim tribus omnes aliæ gentes intelliguntur, quia in sortem duodecim tribuum per Christũ sunt uocatæ.

AD SECVNDVM Dicendum, quòd hoc, quòd dicitur. Non resurgent impij in iudicio, si referatur ad omnes peccatores, sic intelligendum est, quòd non resurgent ad hoc, quòd iudicent. Si autem impij dicantur infideles, sic intelligendum est quòd non resurgent ad hoc, quòd iudiceotur, qua iam iudicati sunt: sed omnes resurgent, ut in iudicio compareant ad gloriam iudicis intuendam.

AD TERTIVM Dicendũ, q̃ ẽt pueri ante perfectam ætatem decedentes, in iudicio comparebunt, non ut iudicentur; sed ut uideant gloriam iudicis.

Ex articulo habes. Primò: quo modo per rationem ostendas meritò inæquarũ à Sapient. 11. q̃ dæmones post diẽ iudicij torquebunt damnatos & sic. Per quæ quis peccat, per hæc & torquetur: Hæc ibi. Vbi ostenditur q̃ cõsentiẽs per fauorẽ ad malũ meretur puniri per eũ. Vnde contingit frequenter q̃ consentiẽs saltem in malo, succedente tempore, punitur ab eodem. Deo. n. permittente fiũ, ut inter eos inimicitiæ nascantur; ita utille malus perfusor superior effectus uincat hunc, qui sibi aliãs malè consensit: ipsumq; pessimè torqueat. Hoc & ex seipsis studiosis per se colligere poterit. Item à 2. Petr. 2. A quo quis superatus est huius & seruus est. Hæc ibi. Item à Io. 8. Qui facit peccatum seruus est peccati. Hæc ibi. Diabolus aũt ab initio peccauit & ante hominem. Consequenter ergo qui facit peccatum, seruus est diaboli. Cum igitur serui pro malefactis caſtigentur à suo domino: uidetur per hæc denotari, q̃ per dæmones torqueantur damnati. Item ab Isa. 19. Tradẽ eam in manus inimicorũ eruditum. Hæc ibi. Item ab Apoc. 18. Quantum glorificauit se, & in deliciis fuit, tantum dat ei tormentum & luctum. Hæc ibi. Vbi Deus uidetur loqui de ministris & significare ut supra.

¶Secundò habes: quomodo per rationem prædictã scripturarum pro quãto q̃ diximus intelligas, & intelligas, & defendas.

¶Tertiò uides: quomodo ex ijs uicissim Angelica doctrina hæc, & declaretur, & cõsolidetur.

Tho. 4. d. 47. q. 1. &

APPENDIX.

1 Vtil. p. 5. Eccle. &c.

*Lib. 20. c. 5. circa fin. 10. 5.

2 Psalm.

3m maior.

QVÆST. LXXXIX. ART. V.

CONCL. Congruum est ut oẽs hoies in iudicio cõgregẽtur. 384

¶Exam. Ly cõgruũ. Scilicet ut fiat cũ necessitatis nõ cõtra ponitur illi. Sicut enim possibile aliqñ dicit contingentiam, ut possibile est Socratẽ hunc ad horã ambulare; q̃q; aũt cõuertit A esse necessitatem, ut possibile est solẽ eras oriri necessariũ. n.nõ esset, si nõ esset possibile) ita cõgruitas q̃doq; cõtra distinguitur necessitatem, ut congruũ est ẽt extra casum necessitatis facere elee mosynã, q̃q; uero dicit necessitatẽ sed congruũ, ut congruũ est obstinatũ damnari.

¶PROB. Quia sicut Christus q̃ omne humanus est, ut iudicaretur, ita ab oibus uidendus est exaltatus, ut iudicet.

¶Exam. Ly sanguinẽ fusũ q̃ oibus fudit &c. Hoc confirmat à Cõcil. Trid. sess. 6. c. 1. ubi de Christo loquens ait: Verũ, cũ ille q̃ omnibus mortuus est, non oẽ tã mortis eius beneficiũ recipiant, sed ij dũtaxat, quibus meritũ passionis eius cõmunicatur. Hæc ibi. Et 1. Tim. 4. Qui est saluator omnium, maxime aũt fidelium. Nam per ly maxime, ponitur differentia inter fideles & alios, quo ad participationẽ effectus saluationis ipsius.

1m illatio cõclusionis. Ergo &c. Rõ. negatur illatio. ¶ Nã q̃ duodecim tribus Israel intelliguntur oẽs hoies, ut iuxta prædictam est q. 89. ar. 1. appen.

*Lib. 20. c. 5. circa fin. 10. 5.

2m ex Psalm. Non resurgẽt impij in iudicio. ¶. uel ad hoc ut iudicent, uel ad hoc ut iudicẽtur: nõ aũt ad hoc ut in iudicio cõparẽt. ¶. Tunc nihil &c. ex cõclusione patet.

¶Examen. Ly impij. Hoc nomen sumitur quãq; pro quibuscũq; peccatorib. mortali peccato inuolutis quãq; pro infidelibus. Et ideo dicta est in responso ly iudicent, & ly iudicentur. Vide ar. 7.

3m maior. Ad hoc aliquis ad iudicium ducitur ut eius merita discutiantur. ¶. uel ut uideat gloriam iudicis. ¶ Tunc nihil &c. Nam ultimum de pueris, qui usum liberi arbitrij non habuerũt solummodo intelligitur nõ aũt primũ.

¶Examen. Ly non ut iudicentur. Hoc sumitur formaliter. i. in sensu in quo loquebatur argumentum. Ad intẽtum. n. argumentatoris sumere terminos in respõdendo, est loqui formaliter. Per ly non iudicabuntur, ergo significatur: q̃ merita eorum non discutientur. Vide ar. 6. & 7.

APPENDIX.

ARTICVLVS VI.

Vtrum boni in iudicio iudicentur.

AD SEXTVM sic procedi tur. Videtur quòd boni in iudicio non iudicentur. Quia Ioan. 3. Qui credit in eum, h nõ iudicatur: sed omnes boni crediderunt in eum, non ergo iudicabuntur.

Præterea, Illi non sunt beati, quibus est incerta sua beatitudo, ex quo Augustinus* probat dæmones nunquam fuisse beatos: sed sancti homines nũc sunt beati, ergo certi sunt de sua beatitudine: sed h quod certum est, non adducitur ad iudicium, ergo boni non iudicabuntur.

3 Præterea, Timor beatitudini repugnat: sed extremum iudicium, quod tremendum maxime dicitur, non poterit fieri sine timore eorum, qui sunt iudicandi, unde etiam Gregorius* dicit super illud Iob. 40. Cum sublatus fuerit, timebunt angeli, & cætera. Consideremus quomodo tunc iniquorum conscientia cruentietur, quando etiam iustorum uitas turbatur, ergo beati non iudicabuntur.

SED CONTRA. Videtur q̃ oẽs boni iudicẽtur, q̃a dr 1. Cor. 5. Oẽs astabimus ante tribunal Christi, ut referat unusquisq; p̃pria corporis prout gessit, siue bonũ siue malũ; sed nihil ẽ aliud iudicari, ergo oẽs iudicabuntur.

Præterea. Vniuersale omnia comprehendit: sed illud iudiciũ dicitur universale, ergo omnes iudicabuntur.

RESPONDEO, Dicendum, quòd ad iudicium duo pertinẽt, scilicet discussio meritorum, & retributio præmiorum. m Quantum ergo ad receptionem præmiorum, omnes iudicabuntur, n eo quòd unusquisq; recipiet ex diuina sententia præmium merito respondẽs: sed discussio meritorum non fit, nisi ubi est quædam meritorum comixtio bonorum cum malis. Illi autem

Ex articulo habes. Primò: quo modo per rationem interimas hæresim eunuchã (directe. Inquisite. 1. par. q. 8.) dicentiũ, q̃ in die iudicij omnes homines ante tribunal Christi non comparebũt cũ suis corporibus.

¶Secundò habes a quo per rationẽ oblatas hanc meritò damnari à Papa Benedicto xj. in extravag. Benedictus Deus &c. Diffinimus insuper, q̃ in die iudicij omnes homines ante tribunal Christi cum suis corporibus comparebunt. Hæc ibi. Item ab Apocal. 20. Vidi mortuos magnos & pusillos stantes in cõspectu throni, & dedit mare mortuos, qui in eo erant, & mors, & infernus dederũt mortuos, qui in ipsis erãt. Hæc ibi. Item à Matthæ. 25. Cum uenerit filius hominis in maiestate sua, tunc congregabitur ante eũ omnes gentes. Hæc ibi. Item à 1. Cor. 5. Oẽs astabimus ante tribunal Christi. Hæc ibi. Qui autem dicit omnes, nihil excludit secundũ regulã 80. quæst. 1. in toto partem non est dubium contineri, de reg. iur. in 6.

¶Tertiò habes quomodo per rationẽ prædictã scripturarum & patrum, q̃ quanto omnes compariturosad iudiciũ insinuant, & intelligas, & prosis, & defendas.

¶Quartò uides, quomodo ex ijs uicissim Angelica doctrina hæc & declaretur & consolidetur.

1 Vtil. p. 5. Eccle. &c.

* Lib. 11. super Genes. c. 17. to. 1.

* Lib. 34. moral. c. 4. à med.

QVÆS. LXXXIX. ART. VI.

CONCL. 1°. Quantum ad receptionem præmiorũ omnes iudicabuntur. 385

¶Exam. Ly oẽs. Scilicet boni. Nõ loquitur in opposito ad im-

Universidad de Deusto
Biblioteca

in articulo isto. Vnde, quo ad hoc, referenatur conclusio de 2a probus in ar. 7.

¶ PROB. Quia unusquisque bonus recipiet ex diuina sententia præmium merito respondens.

¶ CONCL. 2a. Illi, qui rebus mundi penitus abiectis cogitant solliciti, quæ Dei sunt, non iudicabuntur.

¶ Examen. Ly non iudicabuntur: Scilicet iudicio discussionis.

¶ PROB. Quia hu modi homines diuinis seruitijs totaliter insistentes, nullamque admixtionem notabilem mala habentes & discussio meritorum non fit, nisi quia est quædam cõmixtio meritorum bonorũ cum malis.

¶ CONCL. 3a. Boni, qui adhuc amant secularia & terrenis negotijs implicantur, ita tamen quòd nihil Christo præponũt: sed studentes peccata elemosynis redimere, habent quidem cõmixtionem bonorum meritorum cũ malis, & ideo discussio meritorũ in eis locum habet; vnde tales quantum ad hoc, & iudicabuntur, & tamen saluabuntur.

conclu. f

conclu. g

¶ Ly ita tamen q̃ nihil Christo præponunt. Ly ibidem q̃ non peccant mortaliter, & si aliquando taliter peccare contingat, cond̃ quam pœnitentiam de illis agunt. Et hoc breuiter omnia intelligantur. Ista conclusio 3a. per bonos intelligit electos, sed non perfectos; eo modo quo in secunda conclusione de bonis locuta fiebat.

¶ NOT. Aduerte expositionem de ly qui ædificant super fidei fundamentum ligna fœnũ, stipulã, qui huiusmodi nõ significãt eos illos tantũ, qui peccãt venialiter, quia sub hac cõtinetur etiam ij, qui ad tria aurum argẽtum & lapides preciosos. Nã & isti peccant venialiter. Significat autem illos, qui peccant venialiter, sic tamen q̃ opera perfectorum (ut fenum ædificantes aurum argẽtum lapides preciosos) non profitẽtur. Et sic notat distinctionem cõclusionum Ruffus. Aduerte super corp. fin. ly talis quantum ad hoc, q̃ illud dictum determinat cõmixtionem illam mali ad bonum. Quasi dixerit. Tales non quantum ad fidem, seu non quantum ad hoc, q̃ habuerunt fidem, sed quantum ad hoc, q̃ operati sunt quædam mala mixta cum operibus bonis iudicabuntur. Pro quo vide post ad 1m.

¶ PROB. Quia in talibus bonis potest esse discussio meritorũ cum operum bonorum tum malis habeant commixtionem.

K

1m ex Ioanne.

Non iudicatur. &c. i. nõ punitur. inõ aliter §. Tunc nihil &c. ut patet ex conclusionibus.

¶ NOT. Propter authoritatis B. Ioannis adductæ malũ intellectum à quibusdam confictum cauendum est, ne dicas quòd fideles omnes saluabuntur seu (quod in idem redit) non condemnabuntur. Non enim B. Ioannes talem sensum unquam habuit, sed tãum formaliter ibi loqui intendebat. Quasi dixisset. Qui credit in eum non iudicatur, i. ex eo, quòd credit in eũ, nõ condemnabitur, etiam hoc utique verum est. Nam si fidelium aliqui cõdemnantur (quod ecclesia vere docet) nõ condemnantur propter id q̃ crediderũt in Christum, sed propter aliquod aliud. s. propter mala eorum opera, ut inquit textus. Materialiter igitur malos fideles homines, quales hæretici sunt, intelligerent fuisse illud Ioannis contra ipsius germanum sensum. Vnde contra legem uerba legis pugnauerunt, sicut testi-

& consequenter de seipsis uerificarunt illam, de reg. iur. in 6. regulam. 88. Certum est quòd is committit in legem, qui legis uerbis complectens contra legis mentem uoluntatem. Hæc ibi. Q̃æ proculdubio de illis uerificatur etiam quòd ad omnes & singulas alias extortiones scripturarum.

2m minor 2.

Quod certũ est, non adducit ad iudicium. ut in certificetur: non, vt aliquid aliud inde fiat. § Tunc nihil &c. Discussionem meritorum electis non erit &c. ut in textu.

*Glossator. ibi.

¶ NOT. 1a. Ad intelligendũ melius ad ducta propositionẽ argumẽti, aduertendũ q̃ illud, quod est certũ pũ duobus modis considerari: uno modo secundũ phantasiam hominum vbi, alio modo secũdum rei veritatẽ. Si primo modo certũ est, adducitur ad iudicium, vt tollatur eius certitudo. i. ut ostendatur illud esse falsum. Et hoc modo adducet ad iudicium Dei uana certitudo hæreticorũ de sua salute: si cut & ad iudicium ecclesiæ fuit adducta & reprobata cõcil. Trid. sess. 6. cap. 9. Quãuis &c. Nemini fiducia & certitudine remissionis peccatorũ suorũ tribuenda &c. in ea sola quiescenti peccata dimitti, uel dimissa esse dicendũ est: cũ apud hæreticos & scismaticos possit esse immò sit, & prædicetur contra ecclesiã catholicam nana hæc & ab omni pietate remota fiducia. Hæc ibi. Si secundo modo, certum est illud, ad iudicium adducitur: non ut tollatur eius certitudo, siue ut incertificetur; sed ut eius certitudo magis certificetur. Et hoc modo loquitur tex. responsalis ad propositionem illam argumẽti.

¶ NOT. 2a. Quando dr in tex. argumenti, q̃ beati ẽ in ea ult certi de sua beatitudine, & in responso text. cõfirmatur hoc idem per ly nõ erit ad tollendũ certitudinẽ beatitudinis ipsorũ iudicii dorũ accipitur certitudo non absoluta, sed prout habeti pũ in præsenti vita: quæ alio nomine dici solet coniectura. Et q̃ hoc uerũ sit patet ex eodẽ 5 Doctore 1. 2. q. 112. ar. 5. Vbi ex professo mõstrat prolixè, q̃ nemo ẽ iustus potest ee. to scire se esse in gratia. Hoc & cõfirmatur ex concil. Trid. sess. 6. cap. 9. Sient nemo pius de Dei misericordia, de Christi merito, deque sacramẽtorũ uirtute & efficacia dubitare debet, sic quilibet dũ seipsum, suãq; infirmitatẽ ppriã & indispositionẽ respicit de sua gra formidare, & timere põtest: cũ nullus scire valeat certitudine fidei, cui non potest subesse falsum, se gratiã Dei esse consecutum. Hæc ibi.

¶ *Corollarium.* Ergo ly nõ erit ad tollendum certitudinẽ beatitudinis à cordibus ipsorũ, quẽdam figura est: qua. s. minus dicẽdo plus significatur. Vnde per hoc significauit text. q̃ non tãũ non erit ad tollendũ certitudinem ipsam prohabitã, sed & erit ad cõplendũ illã, dett, ad faciendũ quãlã certitudo coniecturalis sit certitudo certissima existentiæ realis. Tunc. n. in iudicio generali beati certificabuntur omnino de sua beatitudine de qua prius in mundo hoc certitudinem maxẽ formidini habuerũt. h

3m ex Gregorio.

Turbatur. &c. in tẽpore immediatè præcedente iudicii: non, tempore quo actualiter iudicium exercebitur. §. Tunc nihil &c. Nã q̃ iusti turbentur propter signa immediate præcedentia iudicium non infert q̃ non sint tunc beati beatitudine uiæ.

¶ *Corollarium.* Ergo q̃ dicitur in maiori arg. q̃ timor beatitudini

mdini repugnat, intelligi aut de beatitudine patriæ & tunc nõ est ad propositum, cum boni illi non sint adhuc taliter beati, aut intelligitur de timore peccati mortalis cogniti, & tunc respondet textus in fine per ly non autem bonis, quibus nulla erit mali suspitio. Quasi dixerit. Tale timor bonorum ante iudicium immediate præcedẽs propter signa grandia uisa nõ erit timor ex mala conscientia procedens: sic enim timor reperiretur in reprobis: aut intelligitur de timore naturali absque peccato, & sic erit in bonis illis timor naturalis, qui tamẽ ẽt mitigabitur ex bona conscientia factorũ, quam quidem mitigationẽ reprobi nõ habebunt, immò timoris illius naturalis aggrauationẽ ex mala conscientia. Ex hoc igitur textu nullo modo contrauenitur domino ad bonos pro tempore illo dicenti Luc. 21. his fieri incipientibus respicite, & leuate capita uestra (i. exhilarate corda.) quoniam gaudium hoc erit ex ratione, (ut ibid. connotatur.) sed contenent Apostolo dicenti 2. Corin. 5. nolumus exspoliati, & 2. Cor. 7. foris pugnæ, intus timores. Non timere enim ex ratione, sic cum timere ex imitatione naturali.

*Lib. 26. Moraliũ c. 10.

conclu. m

APPENDIX.

Vsil. p. 5. Eccl. &c.

1 EX articulo hac. Primo: quo modo per rationem interimas hæresim cuiusdã (ut refert Direct. inquisi. 2. par. q. 8.) dicentis quòd in die iudicij omnes homines non redituri sunt de facto propriis rationem, ut referat unusquisque propria corporis prout gessit siue bonum siue malum.

2 ¶ Secundò habes quomodo per rationem ostendas hãc uppote è diametro tibi cõtrariã damnati ab Apostolo. 1. Cor. 5. Oẽs astabimus ante tribunal Christi, ut referat unusquisq; propria corporis, prout gessit, siue bonũ siue malũ. Hæc ibi. Vbi si intelligat de iudicio retributionis, accipitur ly referat, p reportet indeti uero intelligatur de iudicio discussionis, accipitur ly referat, q̃ recitare, siue (ut in q̃ posito loquamur) pro reddere tibi de factis, siue bonis siue malis. Vbi & ly oẽs sumitur uniuersaliter. nullo hue electo siue reprobo excepto, qñ ly referat accipit in primo sensu, sumitur autẽ ly oẽs pro quibusdã tum electis tũ reprobis, quando accipitur ly referat in 2. sensu. Hãc in annotatione, non excusandus uenit ille quidã hæresis prædictæ author sed accusandus magis quãq; abs q̃ distinctione aliqua cõtra Apostolum in ecclesiæ uerbis opponus ad literam utens. Item a Matth. 25. Eturui. n. & dedisti mihi manducare, sitiui, & dedisti mihi bibere &c. Hæc ibi. Vbi patent simè explicatur discussio iudicij quo ad bonos. Item a Symbolo Athanasij, qd est regula fidei cõpendiosa secundũ Concil. Floc. in decret. Armenis dat. Eugenij 4. Ad cuius aduentum oẽs homines resurgere habẽt cũ corpoibus suis & reddituri sunt de factis propriis rõsue. Hæc ibi. Vbi ly redditurus sunt rõsuem, accipitur de facto, uel de uirtute hoc est, q̃ reddent rõsuem uel per discussionem actualiter facta operũ suorũ, uel per hoc q̃ in retributione a iudice recepta cognoscetur quantũ operati sunt; ac si actualiter reddidissent

ARTICVLVS VII.

Virum mali iudicabuntur.

AD SEPTIMVM sic procedit. Videtur, q̃ mali nõ iudicabuntur. Sicut contingit infidelũ damnatio, b ita & eorum, qui in mortali decedunt: sed pp damnationis certitudinẽ dicitur Ioã. 3. Qui non credit, iam iudicatus est, ergo eadem ratione, nec alij peccatores iudicabuntur.

b

2 Præterea, Vox c iudicis est ualde terribilis eis, q̃ p iudiciũ cõdemnant: sed sicut ira ex uerbis Greg. habet, ad iudicis locutionem iudicis nõ fiet, si ergo fieret ad fideles damnãdos, ipsi infideles de sua infidelitate cõmodum reportarent, quod est absurdum.

c

SED CONTRA, Videtur q̃ omnes mali sint iudicandi, quia omnibus malis infligetur pœna ẽm quantitatẽ culpæ: sed hoc fine definitione iudicij esse nõ potest, ergo mali iudicabuntur.

RESPONDEO, Dicẽdum, q̃ iudicium; d quod est pœnarũ retributio f pro peccatis, omnibus competit, iudicium autem, quod est discussio meritorũ, solum fidelibus, g quia infidelibus non est fidei fundamentũ, quo

d

f

g

rationem. Quemadmodum existentes in platea extra palatium Regis ex hoc, q̃ uident multos exeuntes extra palatium illud sumptuosis uestibus ornatos à Rege secundũ magis & minus, iudicant talẽ uel talem magis uel minus meruisse apud Regẽ; licet ipsi eos non uiderint in palatio reddere rõsum de propriis meritis Regi, neque illã de facto reddiderint: tamẽ in effectu cognoscentes rationem, aliter saltem eam fam, uel aliquid de causa. Quòd autẽ dico de bonis, intelligendum est de malis.

¶ Tertiò habes q̃ per ea quæ prædicta scripturarum & patrum, prout q̃ mus bonos esse iudicandos infinuant, & intelligas, & probes, & tuearis.

3

¶ Quarò uides quomodo ex uerissimis Angelica doctrina hæc & declarantur, & consolidentur.

4

QVÆST. LXXXIX. ART. VII.

CONCL. Iudicij, qd est pœnarũ retributiuo pro peccatis, competit omnibus malis: iudicium autẽ discussionis, quod est discussio meritorum, solũ fidelibus.

186

*AL. discussionis

¶ PROB. 1. Quia patet. 2. Quia ly iudicij adh. &c. fideles solum habẽt aliquid de se ordinarium ad meritũ (cũ habeant fidem) simul cũ admixtione malorum operum

¶ Examen. Ly solũ. Hoc dr ad dictam infidelibus cuius phationem, & declarationẽ inde in ter.

¶ Ly bonorũ operum, uel meritorũ. Hoc dicitur, quia in infidelibus nõ possunt esse merita, licet possint esse bona opera moralia 2. 2. quæst. 10. ar. 4. & ideo utitur tex. distinctione ly ueri quasi dicat per hoc, illa bona opera non possunt dici merita, nisi improprissimè, quod non est die de bonis operibus fidelium in gratia existentium.

¶ Ly qualium est de se aptus ordinatus ad meritum. Ordinatus scilicet proximè quia mox iuncta charitate ordinatur de facto ad meritũ, vepatet. Et hoc dr ad differentiã moralis actualis habilis infidelibus, qñ de se quidẽ est ordinatus ad meritum, sed remotè scilicet præsuppositis fide, quam illi non habent, & ultra hoc, etiam præsuppositis charitate.

¶ NOT. Philosophus, i. Physicorum, inquimq; contra negantes principia non est disputandũ per quod manifestatur fundamentaliter id quod dicitur in præsenti textu uidelicet, q̃ discussio meritorum non fit eorum infidelibus ex eo, q̃ ipsi cum Christo iudice non conueniunt in principijs. Non enim fidem habent, quæ est principium salutis humanæ.

1m de maiori.

ita. & quando ad damnationẽ utrorũque, non, quantum ad omnẽ mortalem in fide. § Tunc nihil &c. Nã deo iudicantur fideles mali, iudicio discussionis, quia habuerunt fidem & permixtionem malorum operum, non autẽ q̃ mala illa opera nõ fuerunt &c. & consequenter infideles huc iudicio iudicari non possunt.

¶ Examen. Ly cuius esse ciues numero exteri sic uidebantur. Scilicet uerè. Non enim hic accipitur ly uidebantur pro uideri & noneſſe. Nam reuera fideles etiam mali sunt de ecclesiæ numero, & uerè appellantur Christiani ex Concil. Trid. sess. 6. can. 28. ubi dicit. Si quis dixerit eum qui fidem sine charitate ha

Universidad de Deusto
Biblioteca

bet non esse Christianum: Anathema sit. Hæc ibi. Ergo fides eius sine charitate est uera fides.

2m de maiori. Vox iudicis. &c. non autem allocutio illa, de qua Gregorius §. Non. n. allocutio illa fiet infidelibus, sed tantum fidelibus quamquam malis: cum tamen uox iudicis condemnantis utrisque fiat. Tũc nihil &c. ut patet.

APPENDIX.

1 Vtil. pro S. Eccles. &c. EX articulo habet. Primo: quomodo per rationem excludas hæresim illam &c. ut ar. 6 appen. pro quanto loquitur de reprobis. In præsenti. n. articulo monstratur, quòd iudicand. sunt. item & quòd per rationem interimas hæresim Georgij Dauid (Prat. Georgius Dauid.) dicentis q̃ animæ tam eorum quos fideles uocamus, quàm infidelium, saluabũtur: & Apostoloũ corpora æque damnabuntur, atque infidelũ. Et hæc pro ultima parte inquantum loquitur de corporibus Apostoloũ põt etiam per rationem damnari ex superioribus articulis.

2 ¶Secundò habet quomodo per rationem ostendas meritò has damnari à Matth. 25. Esurivi, & non dedistis mihi manducare &c. Quibus & dicetur. Item a lediti in ignem æternum &c. Hæc ibi. Vbi manifestissimè docet malos fideles esse iudicandos iudicio discussionis. Item à Ioan. 3. Qui non credit, iã iudicatus est. Hæc ibi. Idest, iã condemnatus est. Hoc est, non erit oput discussione operum suorum ad hoc, q̃ condemnetur. Item ab Hebr. 11. Sine fide impossibile est placere Deo. Hæc ibi. Quæ autem dicat: aliquem posse saluari, qui non placeat Deo? Item ab Apocal. 21. Ostendit mihi ciuitatem sanctam Hierusalem habentem claritatem Dei, & fundamenta duodecim, & in ipsis duodecim nomina Apostolorum. Hæc ibi. Item a 1. Cor. 15. Mortui resurgent incorrupti, & nos immutabimur. Hæc ibi. Vbi clarè patet, quòd de Apostolis etiam, inter quos Apostolus se ipsum numerat, per ly nos, loquitur, & q̃ de ipsorum etiam corporibus per ly immutabimur, non intelligit. ité 1. Thess. 4. Mortui, qui in Christo sunt, resurgent primi. Deinde nos, qui uiuimus, simul rapiemur cũ

ART. VII.

AD SECVNDVM Dicendum, quòd allocutio illa spiritualiter intellecta secũdum hoc non erit aspera fidelibus cõdemnandis, quia in eis aliqua sibi placentia manifestabit, quæ in infidelibus inueniri non possunt, qã sine fide impossibile est Deo placere. Hebr. 11. Sed sententia condemnationis, quæ in omnes feretur, omnibus terribilis erit. Ratio uero in contrarium adducta procedebat de iudicio retributionis.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum angeli in futuro iudicabuntur.

A DOCTAVVM sic proceditur. Videtur quòd angeli in futuro iudicabuntur. Quia dicitur 1. Corinth. 6. Nescitis, quia angelos[h] iudicabimus? sed hoc non potest referri ad statum præsentis temporis, ergo referri debet ad futurum.

2 Præterea. Iob. 40. dicitur de Behemoth, per quem diabolus intelligitur: Cunctis uidentibus præcipitabitur: & Marc. 1. exclamauit dæmon ad Christum: Venisti ante tempus perdere nos: & Glos.[i] dicit ibidem, quòd Dæmones in terra Dominum cernentes, se continuo iudicandos esse credebant, ergo uidetur quod eis finale[k] iudicium reseruetur.

3 Præterea. Secundæ Petr. 2. dicitur: Deus angelis peccantibus non pepercit: sed rudentibus inferni detractos, in tartarũ tradidit cruciandos in iudicium reseruari, ergo uidetur q̃ angeli[k] iudicabuntur.

SED CONTRA, Deus non iudicabit bis in idipsum, sed magis in nubibus obuiam Christo in aera: & sic semper cum domino erimus. Hæc ibi. Si ergo cum domino semper erimus post resurrectionem corporum, ut uerũ est: corpora uero Apostolorum non damnabuntur, sed nec etiam aliorum sanctorum: de quibus omnibus ibi contelligit. Item ab ecclesia, quæ de Apostolis canit. Ecclesiarũ principes, belli triumphales duces, cœlestis aulæ milites, & uera mundi lumina. Hæc illa in hymno ad laudes.

3 ¶Tertiò habes: quomodo per rationem ostendas prædicta scripturarum & patrum, pro quanto malos fore iudicandos uel non iudicandos insinuant, & intelligas, & probes & defendas.

4 ¶Quartò habes: quomodo ex ijs uicissim Angelica doctrina hæc, & declaretur, & cõsolidetur.

1. d. 47. q. 3. C.

concl. 1.

QVÆS. LXXXIX.

ART. VIII.

CONCL. 1. Iudicium discussionis nullo modo habet locum, neque in bonis Angelis, neque in malis. 387

¶PROB. Quia neque in bonis pòt esse conuictio alicuius mali, neque in malis alicuius boni ad iudicij punitiui.

¶NOT. Cũ quis de bono additly ad iudicij pertinẽs: qa per hoc additũ non tollit, q̃ & bonũ aliquod potest reperiri in reprobis, puta bonum naturæ. Sed hoc, ut innuitur hic, non pertinet ad diuinum iudicium ad iudicia pertinentia, quæ sunt uoluntaria, cuiusmodi non sunt bona naturæ in Angelis malis, quinimmò ipsius naturæ boni per uoluntatem ppriam abutuntur ad malum, puta ingenio ad decipiendũ homines &c.

Al. procreans.

concl. 2.

¶CONCL. 2. Dicẽte loquẽdo iudicij necessarie parte iudicantium, neq; iudicandorũ erit Angelorũ, sed hominũ indirectè aũt quodãmodo respicit et Angelos.

¶PROB. 1. Quia patet de hostibus ar. 6. & 7. & alibi de Angelis, tũ bonis, tũ malis, quòd retributio fuit uni q̃ facta à principio. 2. Quia (y indirectè adi. &c. Angeli tũ boni tũ mali cõmixti ut aũt boni hominũ cum procurauerint in illis bonũ uel malum.

1m ex Apostolo. Angeli iudicabimus. &c. iudicio comparationis non, discussionis. §. Tunc nihil &c. ut Pater ex cõclusionib. Videtur. 1. corp. 1m illa-

2millatio cõclusionis. Ergo &c. & negatur illatio. 1. De iudicio scilicet discussionis. Nã de iudicio retributionis conceditur, ut in textu: sed nõ infringit propositum.

3m de cõclusione. Iudicabunt. ut. & iudicet rectè: non autem directè. §. Tunc nihil &c. ut ex cõclusione secunda patet.

APPENDIX.

1 Vtil. p S. Eccl. &c. EX articulo habet. ¶Primo: quomodo per rationem contundans superbam atque temerariam phantasiam cuiusdam Mẽnonis Frisij (Prat. Mennonitæ) iactantet aeq; mendaciter dicentis se iudicaturũ in die rectè iudicij per suã doctrinam & Angelor. ac principes, & mũdũ. Hinc. n. patet q̃ Angeli neq; boni, neq; mali iudicabũtur ab hoibus & si ab Apostolis, q̃ iudicio comparationis, ut in ad 1m. Menno gũ præsumptuosus neque Deus, neq. Apostolus, neq; maior Apostolis, sed pessimus homo fuit. Narrat siquidẽ Lindanus Dubitan. dialog. 2. q̃ fuit Anabaptista cum Dux, qui nõ cõtenti baptisma violasset: & Christum negãt ex uirginis carne, aut humana substãtia natum: & quãuis seipsos iactent Apostolos Helias, Henochos, nullus tñ eorum extitit, qui uel equum claudum sanare potuerit. Quia Mennõ ipse (qui uarios suæ perfidiæ reliquit ministros. Hollandiam, Frisiam, & Ebdẽsem, constaminanter, iactãtes eos à Deo missos, ut Euangelij fui, multa fecisse miracula) mirum: cur se tot per annos claudicantem sanare nequiuerit. Hęc ibi. Lindanus.

2 ¶Secundò habes: quomodo per rationem ostendas, illam phantasiam meritò damnari à Matt. 25. Tunc separabit eos ab hædis, & hoc qua ministris eius scũ-

Tho. 4. d. 48. q. 1. a. 2. & seq. Al. fer.

AD SECVNDVM dicendum, A q̃ ipsi dæmones cunctis uidentibus præcipitabuntur, quia in perpetuum in inferni carcerem detrudentur, ut iam non sit eis liberum egredi extrà; quia hoc eis non concedebatur, nisi secundum quòd ordinabatur ex diuina prouidentia ad hominũ vitam exercendam.

Et similiter dicendum est ad tertium.

QAESTIO XC.

De forma iudicis uenientis ad iudicium, in tres articulos diuisa.

DEINDE considerandũ est de forma iudicis uenientis ad iudiciũ. Circa quod quæruntur tria.

Primo, Vtrũ Christus in forma humanitatis sit iudicaturus. C

Secundo, Vtrum apparebit in forma humanitatis gloriosa.

Tertiò, Vtrum diuinitas possit sine gaudio videri.

ARTICVLVS I.

Vtrum Christus in forma humanitatis sit iudicaturus.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur quòd Christus in D forma humanitatis non sit iudicaturus. Iudicium enim h auctoritatem requirit in iudicãte: sed authoritas super uiuos, & mortuos est in Christo secundũ q̃ est Deus, sic enim est, & Dominus, & creator omnium, ergo in forma diuinitatis iudicabit.

¶2 Præterea. In iudice requiritur potestas inuincibilis. Vnde eccle. 7. Noli quærere fieri iudex, nisi ualeas uirtute disrũpere E iniquitates: sed uirtus inuincibilis conuenit Christo, secũdũ quod est Deus, ergo in forma diuinitatis iudicabit.

¶3 Præterea. Io. 5. dicitur Omne iudicium dedit Filio, ut omnes honorificẽt Filium sicut honorificant Patrem: sed honor æqualis patri non datur filio secundum humanam naturam, ergo non iudicabit secundum h formam humanam.

¶4 Præterea, Dani. 7. dicitur, Aspiciebam donec throni positi sunt, & antiquus dierũ sedit: throni autem iudiciariam potestatem designant, antiquitas autẽ de Deo dicitur ratione æternitatis, ut Dio. *dicit in lib. de Diui. Nom. ergo iudicare cõuenit filio[h] prout est æternus, ergo non secundum quod homo.

¶5 Præterea. Augustinus dicit, & habetur in litera, quòd p Dei B verbũ fit animarũ resurrectio, per uerbũ factũ in carne Filiũ hominis, fit resurrectio corporũ: sed iudiciũ illud finale pertinet magis ad animã, q̃ ad carnẽ, i ergo magis conuenit iudicare Christo, secũdum q̃ est Deus, quàm secundum quod est homo.

SED CONTRA Ioan. 5. Potestatem dedit ei iudicium facere, quia filius hominis est.

Præterea, Iob. 16. Causa tua quasi impij, iudicata est Glo.[a] à Pilato, ideo iudiciũ causamque recipies. Glo. Vt iuste iudices; sed Christus secundum humanam naturam est iudicatus à Pilato, ergo secundum humanam naturam iudicabit.

Præterea Eius est iudicare, cuius est legẽ condere: sed Christus in humana natura apparẽs, nobis legem euangelii dedit, ergo secundum eandem naturam iudicabit.

RESPONDEO, Dicendum, q̃ iudicium aliquod dominium in iudicando requirit, vnde Ro. 14. Tu quis es, qui iudicas alienum seruũ? & iõm fm hoc Christo cõpetit iudicare quòd dominium sup homines habet; de quibus pricipaliter erit finale iudiciũ*. Ipse autem est noster dominus, non solũ ratione creationis, qa dominus ipse est De*, ipse fecit nos, & nõ ipsi nos: * sed ẽt ratione redemptionis, quod ei competit secundum humanam naturam, vnde Ro. 14. in hoc Christus mortuus est, & resurrexit, vt & uiuorũ, & mortuorũ dominetur. Ad 3mium aũt uitæ æternæ creationis bona nõ sufficerent, nisi redẽptionis beneficiũ adderet, pp impedimentũ quod naturæ creatæ superuenit ex peccato primi parentis. Vnde cũ finale iudicium ad hoc ordine-

Ij. 10. nõ remote à principio. Tract 19. in Ioan. à medio ilius t. 7. & citatur à Magist. li. 4. sent. d. 48. s. C. 1

QVÆST. XC. ART. I.

Psal. 99. li. 1. de Trinit. ca. 13. tom. 3.

CONCL. 1. Christo competit iudicare secundũ hoc, q̃ dominium super homines habet, de quibus principaliter erit finale iudicium. 388

¶Examen. Ly de quibus principaliter &c. ut q. 89. ar. 6. 7. & 8. maxime in huius conclusione secunda.

¶PROB.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶PROB. Qu la iudicium dominium aliquod in iudicante requirit (patet Rom.14.)

CONCL.1ª. Conueniens est, ut Christus secundum humana naturam illi iudicio præsideat.

¶Examen. Ly conueniens est. Vide q.89.ar.5. in conclusione vbi dicit ly cõgruũ; & secundum declarationem de ly cõgruũ intelligas etiam hoc nomen conueniens. Adeo quòd sicut ibi cõcluditur accipi debere congruum, ita dic accipi debere hic ly conueniens.

Aug. tract.21. in Ioan. vltra medium.9. concl. 1

¶PROB 1. Quia Christus secundũ naturam etiam humanã est dominus omnium, eiusque redẽptionis beneficio secundum humanam naturam exhibito(.i. passione sua) homo admittitur ad regnũ: & iudicium finale ordinatur ad hoc ut aliqui admittantur ad regnum, uel excludãtur. 2. Quia ex Actuũ 10. id habetur.

CONCL.2ª. Christus per suam passionem dominium promeruit & iudiciariã potestatem non solũ super hoses, sed sup uniuersam creaturã.

¶PROB. 1. Quia p redemptione humãni generis à Christo factam tota creatura reparato homine meliorata est (Colossl. 1. 2. Quia ex Matth. vlt. id habetur.

Iudicium quare tributũ Christo magis quodammõ diuinæ naturæ, humanæ q̃ sũ diuinam.

1ᵐ de maiori

Authoritatem. ℟. uel primo palem, uel secũdariam. 5. Tunc nihil cõtra. Nam Christus, secundum quòd homo, habet secundariã, & secundũ quòd Deus, principalem. Vnde vtrunq; in iudicio habebit: cũm sit vna persona.

¶NOT. Licet utrãq; habeat in iudicãdo, tñ quodãmõ magis attribuitur iudiciei sũ humanã naturã; inquantũ & illud p̃meruit p passionẽ, & ab omnibus ẽt malus tunc uideri potest: q̃ duo de diuina natura sũ secundũ se nõ ueri sic.

2ᵐ de maiori

Inuincibilis. ℟. uel ex se, uel ex alterõ. 5. Tũ nihil &c. Quãuis. n. Christus sũ q̃ homo non habeat à se &c. vt in tex.

¶NOT. Qñ dr hic, q̃ Christus sũ q̃ hõ nõ hẽt à se inuincibilẽ ptiã, non infertur ex hoc, q̃ Christus sũ q̃ Deus hẽat illã à se. Nã quẽadmodũ filius Dei hẽt esse natũ diuinũ nõ à se, sed à patre: ita nec hẽt inuincibilẽ ptiẽ imo nec aliq̃d aliud à se. 1. p. ar. q. 42. art. 6. In hoc tñ differt ab humanitate q̃ humana natura nec à se, nec per se illa habet, filius uerõ sũ diuinã naturã illa hẽt p se. Nam de se. i. de rõne diuinæ naturæ sũ se cõsideratæ, est habere ea illa. secus aũt de natura humana. Alioquin si naturæ humanæ sũ se conueniret ptãs illa inuincibilis, conueniret & alijs hominibus: sicut q̃ conuenit sũ se naturę diuinę, sequitur q̃ cõueniat oibus habẽtibus naturã diuinã. i. patri & filio & Spiritui sancto. Restat ergo q̃ inuincibilis potestas conueniat naturæ humanæ Christi ab alio, ita q̃ nõ hẽat illã neq; à se, neq; p se: sed sũ naturã diuinam ab alio, ita q̃ Christus ipse nõ haberet quidem illã à se, sed tamen habeat per se.

Christus hẽt potestã &c. ab alio: sed th aliter, sũ q̃ Deꝰ & sũ q̃ homo.

3ᵐ de cõclusione.

Non iudicabit sedẽs formã humanã q̃ se paratã personaliter à Deo: non adꝰ, conidẽtã. 5. Tunc nihil &c. Nã cõfusiõ nõ intelligit de forma humana Christi, quasi q̃ ipsa separata psonaliter à diuina ueniat ad iudicandũ; sed de forma humana coniuncta diuinæ, ita q̃ Christus homo unus sit & Deus.

4ᵐ de cõclusione.

Prout ẽ xtern⁹. ℟. hoc adducitũ est extra propositũ. 5. Nã antiquitas illa in Daniele attribuit patri, non autem filio.

¶Corollarium. Debebat ergo concludi sic, ergo iudicare cõuenit patri, prout est æternus. Et tunc responderetur, q̃ est uerum inquantum ipse pater est fons totius deitatis, & consequenter iudiciariæ potestatis. Sed tunc nihil concluderetur contra intentum articuli: & nullam haberet dependentiam ap patrem ultimæ conclusionis; quoniam à patre iudiciaria potestas reducta est in filiũ &c. ut in textu. Nec mirum ex quòd in argumẽtis tales defectus inueniatur quoniam id non est uitium D. Thomæ, sed eorum argumentatorum contra ueritatem, quorum personam refert sanctus Doctor in argumentando.

*Lib.3. ca. 15. à me.

Notandũ uniuersale in argumento.

5ᵐ illatio conclusionis.

Ergo &c. ℟. negatur illatio. 5. Nam Christus non tantum secundum quòd Deus, sed etiam secundum quòd homo est causa resurrectionis animarum. Ad rationem ex Augustino respondetur quòd loquitur secundum appropriationem quandam, quam explicat textus usq; exclusiue ad ly quãuis caro eius inquantum &c. quæ quidem appropriatio non tollit ueritatem rei, quam nunc respondendo ad illationem expressimus.

¶Examen. Ly unde etiam secundum humanam naturam conuenienter &c. Hoc dictum textus sũ. melius intelliges: si uideas corp.

APPENDIX.

Vtil. q. 5. Eccl. &c. *Glos. interline. ibid. & Aug. de verbis domini. * Ho. 77. in Matth. parũ ante med. to. 2

EX articulo habes. ¶Primo quomodo per rationem inuerimas hæresim Passionistarũ (Prat. Passionillæ) dicentium: quòd Christus in passione ita carnẽ dimisit, & in cœlum sic ascendit, ut non fuerit amplius in carne diuinitas: neque enim post passionem surrexit in carne, neq; cum carne ascendit. Si enim in carne nõ ascendit sequitur q̃ nec in carne iudicabit, quemadmodum ascendit, ita & ueniet, secundum quòd testantur Angeli Act. 1. Attendus ergo præsens per hoc, quòd monstrat Christum in forma humana iudicaturũ, militat contra passionistas.

¶Secundò habes: quomodo per rationem ostendas, prędicta hæresim meritò damnari ab Heb. 7. Vnde & saluare in perpetuum potest, accedens per semetipsum ad Deum, sem per uiuens ad interpellandum pro nobis. Hæc ibi. Vbi loquitur de Christo ita sedente ad dextram patris. Patet autem, quod Christus secundum humanam naturam solum & potest interpellare, & interpellat pro nobis, Item à Rom. 8. Christus q̃ mortuus est, immo qui & resurrexit, qui est ad dexteram Dei, qui etiã interpellat pro nobis. Hæc ibi. Ex quo dic ut supra.

*In lib. de spiritu & ani. ca. 9. to. 3.

¶Tertiò habes: quomodo per rationem ostendas, meritò infinuatũ à Ios. 5. quòd Christus in forma humanitatis iudicabit & sic. Potestatem dedit ei iudicium facere, quia filius hominis est. Hæc ibi. Ideſt, quia meruit per humanitatem, & quòd iudicatus, & quòd iudicaturus in forma humana. Item à Ioh. 16. Causa tua quasi impij indicata est iudicium cauſamq; rec. p ea. Hæc ibi. Quæ ad Christum dicuntur & debent exponi, ut nunc supra. Io. 5. Item à Matth. 25. Cùm uenerit filius hominis, &c.

Foretatẽ dedit ei iudiciũ fa-

ARTICVLVS II.

Vtrum Christus in iudicio apparebit in forma humanitatis gloriosa.

AD SECVNDVM sic procedi-
tur. Videtur quòd Christus
in iudicio non appparebit in for
ma humanitatis gloriosa. Ioan.
19. Videbunt in quem transfixe-
rũt. Gl.ª Quia h in ea carne vẽtu
rus est, in qua crucifixus est: sed
crucifixus est in forma infirma,
ergo in forma infirmitatis appa
rebit, non in forma gloriosa.

ª Glo. ordi. ibid.

2 Præterea, Matth. 24. dicitur
quòd apparebit signum filij ho
minis in cœlo, ideſt, signum cru-
cis, ut Chrysost.ª dicit, uidelicet
quòd ueniet in iudicio Christus
non solum uulnerum cicatrices
sed etiam ipsam mortem expro
bratissi. nam ostendens, [h] ergo vi
detur quòd non apparebit in for
ma gloriosa.

3 Præterea. Secundum hanc
formam Christus in iudicio ap-
parebit, quæ ab omnibus conspi
ci possit: sed Christus secundum
formam humanitatis gloriosam
non poterit uideri ab omnibus
bonis, & malis, quia oculus non
glorificatus non uidetur esse [p]
portionatus ad uidendam clari-
tatem glorioſi corporis, ergo
non apparebit in forma glo-
riosa.

4 Præterea. [h] Illud, quod pro
mittitur iustis in præmium, non
cõceditur iniustis: sed uidere glo
riam humanitatis promittitur iu
stis in præmiũ, Io. 10. Ingredie-
tur, & egredietur, & pascua in-
ueniet, ideſt, refectionem in diui
nitate, & humanitate, ut Augu-
stinus ª exponit, & Isai. 33. Regẽ
in decore suo uidebunt, ergo in
iudicio non apparebit omnibus
in forma gloriosa.

ª In ca. 24. Matth. ser. 70. in fi. to. 5.

5 Præterea, Secundum illam
formã Christus iudicabit, in qua
iudicatus est. Vnde super illud
Io. 5. Sicut Filius, quos vult glo-
rificat: dicit Glossa, In qua for-
ma in ulle iudicatus est, iuste iu
dicabit, ut possit ab impijs vide-
ri: sed iudicatus est in forma infir
mitatis, ergo, & in eadem in iu-
dicio apparebit.

SED CONTRA est quod dicitur Lucæ 21. Tunc videbunt Fi
lium hominis uenientem in nu-
be cum potestate magna, & ma
iestate, maiestas autem, & pote-
stas ad gloriam pertinent, ergo
in forma gloriosa apparebit.

Præterea, ille, qui iudicat, de-
bet eminere illis, qui iudicãtur,
sed electi, qui iudicabuntur a
Christo, corpora gloriosa habe
bunt, ergo multo fortius iudex
in forma gloriosa apparebit.

Præterea. Sicut iudicari est in
firmitatis, ita iudicare est auctõ-
ritatis, & gloriæ: sed in primo ad
uẽtu, quo Christus venit ad hoc
quòd iudicaretur, in forma infir
mitatis apparuit, ergo in secun-
do aduentu ad hoc quòd iudi-
cet, apparebit manifeste in for-
ma gloriosa.

RESPONDEO, Dicendum,
quòd Christus dicitur Deꝰ, & ho
minum mediator, inquantum p̃
hominibus satisfecit & interpel
lat apud Patrem & ea, quę sunt
Patris, hominibus communicat,
secundum, q̃ dicitur Io. 17. Cla-
ritatem quam dedisti mihi, dedi
eis: secundum hoc aũt vtrumq;
quòd conuenit ei, cum vtroque
communicat extremorum. In
quantum enim cum hominibus
cõmunicat, uices hominum ger-
it apud Patrem, inquantum ve-
ro cum Patre communicat, do-
na Patris trãsmittit ad homines.
Quia ergo in primo aduẽtu ad
hoc uenit, ut pro nobis satisface
ret apud Patrem, [m] in forma no-
strę infirmitatis apparuit ª, quia
uero in secundo aduentu ad hoc
ueniet ut iustitiam patris in ho-
mines exequatur, demonstrare
gloriam habebit, quæ ineſt ei ex
communicatione ad Patrem, iõ

ª Glo. ordi. ibid.

¶Quærũ habes: quomodo per rationem prædictã scripturarum, pro quan
to quod diximus in
sinuant, & intelligas,
& probes, & defenda-
das. 4

¶Quinò uides: quo modo ex ipsissimum Angelica doctrina hæc & declaretur & confoldetur. 5

QVÆST. XC.

ART. II.

CONCL.1ª. In primo aduentu Christus in forma nostræ infirmitatis apparuit. 189

¶Examen. Ly nostræ infirmitatis. Hoc dicit duo, scilicet naturam humanam, & mortalitatẽ atque defectus eius absque peccato Hebr. 4. Et hæc iustus iustus dicitur ab Apostolo Roma. 8. Similitudo carnis peccati: non quia Christus filius Dei assumpserit simi litudinarie, & non uerẽ carnem humanam: sed quia assumpsit eiusdem carnis, qui sunt similitudo peccati, inquãtum sunt causati à peccato. Nisi enim peccasset Adam, defectus hu iusmodi non prouenissent in carnem nostram.

¶PROB. Quia Christus in primo aduentu uenit ad hoc, ut satisfaceret pro nobis.

¶NOT. Pro intelleꝯ tano huius pro bationis uide, art. 1. ad 3ᵐ. Et inde conclude quòd ex eo q̃ Christus uenit ad ia tisfaciẽdum pro nobis, oportuit quòd assumendo humanam carnem remaneret Deus.

conel. m

CONCL.2ª. In secũdo aduentu Christus in forma huma

nitatis gloriosa apparebit.

¶PROB. Quia in secundo aduentu uenit ad hoc, ut [illegible] patet.

Universidad de Deusto
Biblioteca

patris in homines exequatur, & consequenter ad demonstrandum gloriam communicatam filij a patre.

¶NOT. Gloria communicata à patre ipsi filio intelligitur pro nunc de gloria humanitatis: & ratio est, quia gloriam diuinitatis, quam habet ex patre, non possunt videre reprobi. Vnde ratione materiæ, quæ nunc tractatur, intelligeretur: ex quo dictum est q. 89. art. 5. omnes in iudicio cõparituros ad videndum gloriam iudicis. Rursus. Pars secunda antecedentis in probatione ly & consequenter &c. optime connectitur primæ parti ideò quia iustitiam patris ad homines conuenit magis demonstrari in capite hominum, scilicet Christo, quã in alijs.

1m ex glosa.

In ea carne. R. sed non similiter se habente. s. scilicet quòd ad qualitatem carnis non quòd ad naturam, ut ad 1m. Tũc nihil &c. ut patet.

2m cõsequentia. Ergo &c. R. negatur consequentia. s. Nam signum erunt is apparebit in iudicio non ad iudicium &c. ut in text.

3m minor.

Christus secundum formam humanitatis gloriosam nõ potest videri ab omnibus bonis, & malis. R. negatur ista. s. Ad rationem dicitur, q. est falsa: ut patet ex q. 85. ar. 2. quem ex hoc articulo adiungere potest ex isto exemplo de Christo.

4m maior.

Illud quod promittitur iustis in præmium, non conuenit nec iustitiæ R. eo modo, quo promittitur iustis. s. Tunc nihil &c. Nam alio, & alio modo videbunt humanitatem iusti & impij: inquantum scilicet iusti eam videbunt, ut præmium, & consequenter cum delectatione: impij verò videbunt eam, ut quid sibi odiosum, & consequenter cum tristitia.

5m d maiori. Formam. R. acceptam pro natura: non, pro qualitate naturæ. S. infirma scilicet, vel gloriosa. Tunc nihil &c. Nam conclusio dicens, quòd apparebit in forma gloriosa, sumit ly forma pro qualitate humanæ naturæ: intendens tamen, quòd in eadem forma, vt dicit natura apparebit.

APPENDIX.

EX articulo habet. ¶Primò quomodo per rationem tanquã abeffectu interimas hæresim Arnoldi (Frat. Arnoldus à Villanoua) dicentis: q. humana natura à Deo verbo assumpta æqualis est Deo in omnibus bonis suis: adeò ut tãta sit humanitas Christi, quanta est eius diuinitas, & tantundem possit, & sciat. Item hæresim Augustini de Roma (ut refert eo reprobat Cardinal de Turre Cremata, summa de ecclesia, lib. 1. ca. 68. notando. 5.) dicẽtis: q. humana natura assumpta à verbo in unione personali est naturaliter Deus naturalis & proprius. Item hæresim Eutycetis (quam refert, ac reprobat Concil. Calcedonense, & Ephesinum primum.) dicentis: q. in momẽto incarnationis Christi natu indiuinitatem fuit conuersa. Cùm. n. in præsenti articulo monstretur, q. forma humanitatis Christi gloriosa videbitur etiã à reprobis: quos in diuinitatẽ, posse videre negatur in art. 3. patet quòd per hoc humanitatẽ & diuinitatem nõ esse æquales, nec; unam conuertam in alia, commonstratur: &, consequenter patet q. præsens articulus militat contra illas hæreses, tanquam ab effectu eas subruendo.

¶Secundò habes quomodo per rationem tanquam ab effectu ostendas, eas merito damnari à regula compendiosa fidei catholicæ, quæ est symbolum Athanasij secundũ concil. Flor. Æqualis patri secundum diuinitatẽ, minor patre secũdũ humanitatem. Quãuis licet Deus sit & homo: non duo tamẽ, sed unus est Christus: assumptione humanitatis in Deum: nõ confusione substantiæ, sed unitate personæ. Hæc ibi. Vbi per ly assumptione humanitatis in Deũ non confusione substantiæ, ostenditur apertè, q. cato non est cõueria in diuinitatem. Item à &c. ut 1. par. q. 75. art. 7. appen. & 3. par. q. 2. ar. 1. & 7. appen. Isé à 3. par. q. 21. 1. & 6. & 8. Item à loc. 14. Vado ad patrem, quia pater maior me est. Hæc ibi. Vbi per contextum patet: quòd loquitur de humani tate tantum. Quasi dicat. Eatenus, quatenus vado ad patrem, Pater maior me est, hoc est, secundum eam naturam, quam ascendendo in cœlum transfero ad patrem, pater maior me est. Constat autem ¶ q. filius secundum diuinitatem non init ad patrem, sed semper fuit apud patrem in cœlo secundum ipsum in tertis positum dicentem Io. 7. vbi sum ego, vos non potestis venire; Et Io. 3. nemo ascendit in cœlum, nisi qui descendit de cœlo, filius hominis qui est in cœlo, Et Io. 12. Volo pater, & ubi ego sum, illic sit & minister meus.

¶Tertiò habes: quomodo per rationem offendas meritò insinuatũ à Luc. 11. q. Christus iudex apparebit in forma gloriosa: & sic. Tunc videbunt filium hominis venientem in nube cum potestate magna & maiestate. Hæc ibi.

¶Quartò habes: quòd per rõnem prædictã scripturarum pro quanto cõdiximus, insinuant, & intelligas, & pbes & defendas.

¶Quintò videsi quomodo ex ijs vicissim Angelica doctrina hæc, & declaretur, & cõsolidetur.

QVÆST. XC. ART. III.

CONCL. 1ª. Res quæ sunt delectabiles per participationem bonitatis, possunt apprehensæ non delectare.

¶NOT.

¶NOT. Huiusmodi sunt omnia præter diuinitatẽ. Vnde & humanitas Christi ipsa potest non delectare, imò non delectabit, immo contristabit, impios art. 2. Humanitas. n. Christi est res creata, licet Christus sit Deus.

¶PROB. Quia id, quod est, potest habere aliquid, præterquam quod ipsum est (ad differentiam ipsius esse. Ex Boetio:) & res participantes bonitatem sunt id, quod est: habent aliquid bonitatis, nõ autem sunt bonitas ipsa.

¶CONCL. 2ª. Deus non potest sine gaudio videri.

¶Examen. Ly videri. Scilicet in seipso. Et hoc ad differentiam videntis eã in effectibus: ut ad 2m & 3m.

¶PROB. Quia Deus essentialiter est ipsa bonitas (1. parq. 6. ar. 2. & 3.) & id, quod per essentiam suam est bonum nõ potest non delectare. Si apprehendatur (cum nihil aliud, præter se, habeat admixtum.

¶Examen. Ly apprehensus. Hoc dicitur in textu ad differentiam habentium Deum præsentem, q. tamen ex hoc delectationem non sentiunt. Huius differentiam videre potes in aliquibus eucharistiã sumentibus, uel ipsam coram se habentibus. Si ergo quæras à sancto Doctore rationem, quare aliqui inde non delectentur, aliqui verò sic respondet per ly apprehensa, hoc est, quia apprehẽsio uel non apprehensio est ratio huius. Si enim apprehendant, hoc, delectantur: si verò non, non. Vnde pro clariori notitia illius particulæ textualis scripsimus in probatione ly si apprehendatur.

1m cõsequentia. Ergo &c. R. negatur consequentia. s. Nam impij non videbunt diuinitatem Christi: quibus aliunde nunc manifestè cognoscet ipsum est: ipsum uero esse nihil aliud, præter se, habet admixtũ: ita id, quod est apperibile, vel delectabile, potest habere aliquid aliud admixtum, unde non sic delectabile, uel appetibile: sed id, quod est ratio delectabilitatis, nihil habet admixtum, uel habere potest, propter quod non sit delectabilis, uel appetibilis, res autem, quæ sunt delectabiles participationem bonitatis, quæ est ratio appetibilitatis, & delectabilitatis possunt apprehensæ non delectare, sed id, quod per essentiam suam est bonum, impossibile est quòd eius essentia apprehensa, non delectet. Vnde cum Deus essentialiter sit ipsa bonitas, non potest sine gaudio videri.

ADPRIMVM ergo dicendum, quòd impij manifestè cognoscent Christum esse deum, non per hoc, quòd diuinitatem eius uidebant: sed propter manifestissima diuinitatis indicia.

AD SECVNDVM dicẽdum, quòd diuinitatem secundum quòd est in se, nullus potest odio habere, sicut nec ipsam bonitatem: sed quantum ad aliquos diuinitatis effectus dicitur ab aliquibus odio haberi, inquantum scilicet aliquid agit, uel præcipit, quod est contrarium uoluntati: & ideo uisio diuinitatis nulli pòt esse nõ delectabilis.

AD TERTIVM dicendum, quòd uerbum Augustini est intelligendum quando id, quod apprehẽditur per intellectum præcedentem, est bonum per participationem, & non per essentiam, sicut sunt omnes creaturæ, unde potest in eis esse aliquã quare affectus non moueatur. Similiter etiam in uia Deus cognoscitur per effectus, & intellectus non attingit ad essentiam ipsius bonitatis, unde non oportet quòd affectus intellectum sequatur, sicut sequeretur si essentiam eius uideret, quæ est ipsa bonitas.

AD QVARTVM dicendum, q. tristitia non nominat dispositionem: sed magis passionem, omnis autem passio à contraria causa fortiori superueniente tollitur, & non eam tollit, & ita

Christum esse Deũ.

¶NOT. Cùm diuinitas Christi, seu Christum esse Deum possit cognosci ex duobus dinumtim scilicet uel ex uisione diuinitatis, uel ex dictis manifestis (ut ex testuali responso colligitur; & patet q. argumentum deficiebat in sufficientia cognoscendi ipsum esse Deum. Arguebat enim, ac si ad cognoscendum tantum cõtingeret uno modo, pura uidendo diuinitatem.

2m maior.

Voluntas impiorum peruersa non magis aduersatur humanitati Christi, quãm eius diuinitati. R. negatur ista. s. Pro quanto scilicet possunt odire, & de facto oderunt Christi humanitatem in seipsa: non autem eius diuinitatem, nisi in effectibus. Tunc nihil &c. Non enim est simile de uisione humanitatis, & diuinitatis: ut ex nunc dicta sapienti patere potest.

3m maior.

Ea, quæ sunt in effectu, non de necessitate sequuntur ea, quæ sunt in intellectu. R. si ea, quæ sunt in intellectu, sint bona, per participationem: non autem, si per essentiam. s. Tunc nihil &c. Nam quando intellectus uidet Deum, uidet illud quod est bonum per essentiam, seu quod est ipsa bonitas. 1. parte quæst. 6. art. 2. & 3. Ex hoc dic: Augustinum loqui tantum in casu: quo intellectus intelligit id, quod est bonum per participationem: & ideo non infringere propositum.

4m de maiori. Per modum recipientis. R. i. per modum dispositionis receptricis: non autem, passionis recipientis. s. Tunc nihil &c. Nam tristitia non nominat dispositionem, & sed magis passionem &c. ut in textu.

*q. 85. ar. 2. ad 3.

*M. carne concl. p

*Ar. præ. in corp.

*Ibi. 7. Cõfes. c. 16. in princ. tom. 1.

*Insolubi. 1. Meta. to mo. 3.

*Ratio, quare aliqui cõmunicantes delectant aliqui non.

*Ll. Top. 33. ca. to 8.

*In li. An omne quod est, bonũ sit, non remotè à prin.

*concio. 8. in psal. 118. non procul à fi. tom. 3.

5 in maior. Sicut se habet sensus ad sensibile, ita se habet intellectus ad intelligibile, &c. in aliquibus: non autem, in relatione indispositionis potentiæ ad obiectum. 9. Tunc nihil &c. Nunc enim loquimur de huiusmodi non in. unitum: q̃ imitudinem habent in aliquibus, sed secundū quòd potentiæ ipsę habent relationem ad obiectum. Per indispositionem autē organi sensus tollitur proportio naturalis ipsius &c. ut in textu.

Vtil. p 5. Eccl. &c.

APPENDIX.

EX articulo habes. ¶ Primò quo modo per rationem inuenimus duas primas hæreses, predictas art. 2 appen. Pro quanto enim, quòd non faciunt differentiam inter humanitatem Christi & diuinitatem, pro tanto arrianus præsens reducitur contra illas militat: dum diuinitatem sine gaudio uidere non posse dicit, cum tamen humanitatem Christi eam gloriosam sine gaudio posse uideri art. 2. docuerit. Ita beredim Arnaldi (Prat. Arnaldist.) dicentis in Deo esse quippiam compositum. Item Terullianus (Prat. Terullianistæ) dicentis Deum esse corpoream. Cum enim fundaret articulos confessionem suam in has rationes, q̃ Deus est ipsa bonitas (ut iam probauerat in prima par. q. 6. art. 2. & 3.) patet q̃ multæ contra illa, cum eo quòd metro pugnent esse compositum, vel esse corpoream, cū ipso esse simplici, qđ est ipsa diuina bonitas. Rursus. Cum demōstret arrianus diuinitatem sine gaudio uideri non posse, & ad hæreses prędictas sequatur (ut patet discurrenti) Deum ipsum sine gaudio uideri posse, contra de pugna artic. contra illas.

Thom. 4. dist. 48. q. 1. art. 1. & seq.

¶ Secundo habes quomodo per rationem offendas, illas meritò dānari & &c. ut 1. 2. appen. si recte applicetur. Item à &c. ut 1. par. q. 3. art. 1. & 7. appen. Ite ab ead. 1. par. q. 14. art. 4 appen. Videēt D. Thomam. 1. cont. gent. capit. 20. Vide etiam decret. 24. q. 3. 12 p. quidam.

¶ Tertiò habes quomodo per rationem ostendas, meritò insinuasse esse à Io. 17. q̃ diuinitas sine gaudio uideri non possit (quod est adhuc prędictorum damnatio:) & sic. Hæc est vita æterna, ut cognoscant te solum uerum Deum. Hęc ibi. Vbi patet & à fortiori quidem, q̃ essentia beatitudinis consistit in visione Dei: consequēter quòd visio Dei non potest esse sine gaudio, cùm de ratione beatitudinis sit gaudium. Dixi ly à fortiori: quia, si beatitudo. i. vita æterna quædam consistit in cognitione Dei per fidem (ut ibi videtur ad literam loqui B. Ioā.) sequitur apertissimè: q̃ multo magis consistit in cognitione Dei aperta & faciali. Ex hoc igitur patet: q̃ ij, qui ex authoritate ipsa concludunt cū D. Thoma, quòd vita æterna completē dicta consistit in clara visione Dei: q̃ illi, vnquam, efficacissimè, & plusquam irrefragabiliter concludant intentum: & in optimo sensu utuntur illa B. Ioannis authoritate tanquam principale eius intentum insuperabiliter. Et per hoc patet, quòd illi ipsi fic concludentes nō negant quod literalem sensum de fide habuerit ibi B. Ioannes: quinimmo hoc ipsum præsupponūt & confirmant, & ad quid aliud manu ducunt. Item à Sap. 8. Non habet amaritudinem conuersatio illius, nec tædiū consentitur illius: sed lętitiam, & gaudiū. Hæc ibi. Vbi loquitur ad literam de contemplatione sapientię diuinæ, etiam in præsenti habita. Ex quo relinquitur idem à fortiori concludendum de visione, seu contemplatione apta, euę de diuina sapientiæ. Et hęc est diuinitas.

Expositio pulchra, & vera. B. Io. Hęc est vita æterna, ut cognoscant te &c.

*lib. 1. cō. 15. 10. 2.

¶ Quarto habes: quomodo per rationem prędicta scripturarum, pro quanto quod diximus insinuant, & intelligas, & ames, & defendas.

¶ Quinto vides: quo modo ex 31 ciuitate Angelica doctrina hæc & declaretur & consolidetur.

QVÆST. XCI.
ART. I.

CONCL. 1ª. Omnia corpora hui⁹ mundi duplicetur. 352

¶ PROB.

QVÆSTIO XCI.

De qualitate mundi, & resurgentium post iudicium, in quinque articulos diuisa.

CONSEQVENTER agendum est de qualitate mundi, & resurgētium post iudicium, ubi triplex cō sideratio occurrit. Prima, de statu, & qualitate mundi. Secūda, de statu beatorum. Tertia de statu malorum.

CIRCA primum quęruntur quinque.

Primo, Vtrum innouatio mūdi sit futura.

Secundo, Vtrum motus corporum cęlestium cessabit.

Tertio, Vtrum corpora cęlestia tunc magis fulgebunt.

Quarto, Vtrum elementa maiorem claritatem recipient.

Quinto, Vtrum animalia, & plantæ remanebunt.

ARTICVLVS I.

Vtrum mundus innouabitur.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur quòd mundus nūquam innouabitur. Nihil enim est futurum, nisi, quod aliquando fuerit secundū speciem, Eccl. 1. Quid est, quod fuit? ipsum, qđ futurum est, sed mundus nunquam aliam dispositionem habuit quàm nunc habet quātum ad partes essentiales, & genera, & species, ergo nunquam innouabitur.

2 Præterea, Innouatio alterationis quædam est: sed impossibile est uniuersum alterari, quia etiam alteratum reducitur ad aliquod alterans non alteratum, quod tamen secundum locum mouetur, quod nō est extra vniuersum ponere, ergo non potest esse, quòd mundus innouetur.

3 Præterea, Gene. 1. dicitur, quòd Deus die septimo requieuit ab omni opere, quod patraret, & exponunt Sanctі, quòd requieuit à nouis creaturis condēdis: sed in illa prima conditione non fuit alius modus rebus in positus quam ipse, quem nunc naturali ordine tenēt, ergo nūquam alium habebunt.

4 Præterea, Ista rerum dispositio, quæ nunc inest rebus, naturalis est: si ergo in aliam dispositionem transmutentur, illa dispositio erit eis innaturalis. Sed illud, quod est innaturale, & per accidens, non potest esse perpetuum, ut patet in 1. Cęl. & mūd. ergo etiam illa dispositio nouitatis quandoq; ab ipso remouebitur, & ita erit ponere circulationem quandam in mundo, sicut Empedocles, & Origenes posuerunt, & q̃ post hunc mundum sit alius mundus iterum, & post illum iterum alius.

5 Præterea, Nouitas gloriæ in præmium rationali creaturæ darur: sed vbi non est meritum, non poterit esse præmium: cum ergo creaturæ insensibiles nil meruerint, videtur quòd non innouabuntur.

SED CONTRA est quod habetur Isa. 66. Ecce ego creo nouos Cęlos, & terrā nouam, & nō erunt in memoria priora. & Apoca. 21. Vidi Cœlum nouum, & terram nouam, primum enim cęlum, & prima terra abijt.

Præterea Habitatio debet habitatori conguere: sed mundus factus est ut sit habitatio hominis: sed homo innouabitur, ergo similiter, & mundus.

Præterea, Omne animal diligit sibi simile, Eccle. 13. ex quo patet quòd similitudo est ratio amoris: sed homo habet aliquam similitudinem cum uniuerso, unde minor mundus dicitur, ergo homo uniuersum mundum diligit naturaliter, ergo, & eius bonum concupiscit, & ita vt satisfiat hominis desiderio, debet etiam vniuersum meliorari.

RESPONDEO, Dicendum, quòd omnia corpora propter hominem facta esse creduntur, vnde, & omnia dicuntur ei subiecta. Seruunt aūt homini dupliciter. Vno modo ad sustentationem corporalis uitę: alio modo ad profectum cognitionis diuinæ, inquantum homo per ea, quæ sunt facta, inuisibilia Dei conspicit, ut dicitur Roma. 1. Primo autem ministerio creaturarum homo glorificatus nullo modo indigebit, cum eius corpus sit futurum omnino incorruptibile, diuina uirtute id faciente per animam, quam immediate glorificat. Secundo etiam ministerio non indigebit homo quantum ad cognitionem intellectiuam, quia tali cognitione Deum sanctі uidebunt immediate, per essentiam. Sed ad hanc uisionem essentialem oculus carnis attingere non poterit: & ideo ut ei etiam solatium sibi congruens de visione diuinitatis præbeatur, inspiciet diuinitatem in suis effectibus corporalibus, in quibus manifesta indicia diuinæ maiestatis apparebunt, & præcipue in carne Christi, & post in corporibus beatorum, & deinceps in omnibus aliis corporibus; & ideo oportebit vt etiam alia corpora maiorem influentiam à diuina bonitate suscipiant, non tamen speciem variātem: sed addentem cuiusdam gloriæ perfectionem, & hæc erit mundi innouatio, unde simul mundus innouabitur, & homo glorificabitur.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd Salomon ibi loquitur de cursu naturalium, quod patet ex hoc, quod subditur. Nihil sub Sole nouum. Cùm enim Sol circulariter moueatur, oportet ea, quæ Solis uirtuti subsunt, circulationem aliquam habere, quæ consistit in hoc, quòd illa, quæ priora fuerunt, iterum redeunt specie eadem, numero diuersa: ut dicitur in fine libri de Generatione: ea vero quæ ad statum gloriæ pertinent, Soli non subiunt.

AD SECVNDVM dicendum, q̃ illa ratio procedit de alteratione naturali, quæ habet agēs naturale, quod ex necessitate naturæ agit. Non enim pōt tale agens nisi aliam dispositionem inducere, nisi ipsum alio modo, & alio se habeat: sed ea, quæ diuinitus fiunt, procedunt ex libertate uoluntatis, unde fine aliqua immutatione Dei uolentis, potest nunc hæc, nunc illa dispositio ab illo in vniuerso existere: & sic illa innouatio non reducitur in aliquod principium motum, sed in principium immobile, scilicet Deum.

AD TERTIVM dicendum, q̃ pro tāto dicitur Deus die septimo à nouis creaturis condendis cessasse, quia nihil postea factū factum est, quod prius nō pcessit in aliqua similitudine, sm genus, uel speciē, vel ad minus sicut in principio seminali, uel ēt sicut in potentia obedientiali. Dico ergo q̃ nouitas mundi futura præcessit in operibus sex dierū, in quadā remota similitudine. i. in gloria, uel in gratia angelorum: pcessit ēt in potentia obedientiæ, quæ tunc creaturæ est indita ad talē nouitatem suscipiendam à Deo agente.

¶ PROB. Quia in effectibus Dei corporalibus apparebunt manifestē indicia diuinæ maiestatis.

CONCL. 3ª. Oportebit & uti etiam alia corpora maiorem influentiam à diuina bonitate suscipiant, non tamen uariatā speciem, sed addentem eiusdam glorię perfectionem.

¶ Examen. Ly Alia corpora. Scilicet ultra corpus Christi & corpora beatorum.

¶ Ly non tamē uariantem speciem &c. Idest non mutantem substantiam sed qualitatem quandam claritatis conferentem. Vide q. 74. art. 4. & 5. & 6.

¶ Ly oportebit. Inquantum scilicet homo meruit hoc à diuina bonitate: ut dicitur in ad quintum: non autem quòd Deus sit debitor alicui 1. par. q. 21. art. 1. ad tertium.

¶ PROB. Quia præsupponitur clara.

¶ NOT. Et merito. Vt Deus sit omnia in omnibus. i. (in proposito præsenti loquendo) totus homo habeat totalium diuinitatis uisæ secundum modum sibi proportionaliter congruētem. Proportionaliter, inquam: quia per intellectum videbit diuinitatem in seipsa, atque fructur: per sensus uerò eandem in effectibus suis: & sic utrobique consolatius exsilet. Rursus. Hinc habetur in textu, patet differentia innouationis, seu quid sit innouatio.

CONCL. 4ª. Simul mundus innouabitur & homo glorificabitur.

¶ Examen. Ly innouabitur. Scilicet principaliter ut tute diuina, & instrumentaliter per ignem ultimæ conflagrationis, 9. 74. art. 2. & 4. 5. & 6.

¶ Ly homo glorificabit. Scilicet à Deo immediate quantū ad animam, & mediate quantū ad corpus. Nam anima immediate videbit Deū & ex illa gloria derivata in animate resultabit incorruptionis uigor in corpus. Per incorruptionis autem uigorem intellige oēs quatuor dotes corporis supra dictas quæstionibus? præmissis. Si. ergo Deus per seipsum glorificabit animam hominis, & Deus per animam glorificabit eius corpus.

¶ PROB. Quia præsupponitur ex dictis in corp. & supra.

1ª ex Eccles.

Nihil. &. conditorati iuxta eorum naturalem cursum alterius. Tunc nihil contra. Nam innouatio mūdi erit ad quendam statum gloriæ pertinentem non est de cursu naturali, quia nō subest motui solis: sed est supra naturam, ut ad quartum.

2ª deminori

Alterari. g. alteratione naturæ habente agens de necessitate naturæ. Tunc nihil &c. ut patet in text. ly sed ea, quę diuinitus fiunt procedunt ex libertate uoluntatis &c. vsque in finem.

3ª deminori

Positus. 2. secundū genus uel speciē: nō autem secundū quādam remotam similitudinem & secōdū potentiam obedientię. Tunc nihil &c. Nā mundi nouitas pcessit à principio in similitudine & obedientiam prędictas.

*Libr. cō. vlt. to. 2.

*Al pe hoc.

Universidad de Deusto
Biblioteca

4m de consequenti primo. In naturali. ℞. uel supra naturam. 5.

Tunc nihil &c. ut patet.

¶NOT. Illa nouitas mundi erit supra naturam dupliciter, uno modo si consideretur in ipsis corporibus alio modo si consideretur ut in anima ex qua procedit nouitas corporis talis, scilicet humani. Si. n. non esset supra naturam in omnib. corporibus primo modo, tunc etiam in presenti sol luceret septe plicter, & sic de alijs innouandis mō suo: quoniam quæ naturalia sunt semper in sunt secūdum q naturalia sunt. Si uerō non esset supra naturam secundo modo, tunc vel anima p uires suas naturales ui dere posset essentiā diuinam, cuius cōtra sic offenditur. 1. par. q. 12. ar. 4. uel glorificatio ultima animæ cōsisteret in alio quā in Deo cuius contrarium monstratur. 1. 2. q. 3. per totum.

5m de cōclusione. Non innouabuntur. ℞. ex merito gratiæ non ex merito patriarcharum, scilicet hominis. 5. Tunc nihil &c. ut patet in tex.

APPENDIX.

1 Vel. p. 5. Zoel. &c. EX articulo habes. ¶Primò quo modo per rationem interimas hæc sim Mundinacarum Rabbi Moysis (ut refert Directi. Inquisit. 2 pat. q. 4. & Prat. Mūdanit. Albanenses.) dicentium: mundū nunquam finiendū, sed semper in eodē statu manfurum. Iō hæresim cuiusdā innominati (ut refert Augustinus de hæres. c. 67) dicentis: mundum, etiam post uniuersalem resurrectionem mortuorum in eodem statu, in quo nūc est, permansurū; nec; ita esse mutandū ut sit cœlum nouum & terra noua.

2 ¶Secundō habes quō p rōnem offēdas illas meritò damnari ad istam ab Apocal. 21. Vidi cœlum nouum & terrā nouā. Primū n. cœlum & prima terra abijt. Hæc ibi. Vbi ly prima terra & primū cœlū accipitur pro qualitatibus nūc transmutabilibus, & p motu, habitis ab eis; & ly cœlum nouū & terra nouā accipit p qualitate gloriæ immutationis eorum. Quasi dicat. Vidi cœlū & terrā glorificata seu immutata: mutatio. n. prima, q erat in cœlo & terra cessauit. Vnde patet: q. 8. Ioannes utrobiq; eandē substātiā cœli & terræ supponit, & ipsorū qualitates, seu status uariari dicit. Iō a &c. ut q. 74. ar. 1. & 2. appen. Iō ab Isaia 66. Ecce ego creo nouos cœlos & terrā nouā, & nō erunt in memoria priora. Hæc ibi. Item 2q. 88. ar. 1. appen. & alij multi a posteribus. Patet. n. in scripturis q iudicium generale, & cōsequiter resurrectio corporum tum electorum tum reproborum & consequēter mutatio electorum quō ad dotes non fiet nisi in nouissimo die: & ex alia parte Philosoficē etiam patet q dies non pōt esse nouissimus durante ulteriori motu cœlorū & ex consequenti quoq; patebit, q ola illa & sactarum literarū uel summorū Pōtificum, aut conciliorum quæ ponunt iudicium generale ponūt per hoc & simul resurrectionem uniuersalem mortuorū dotes bonorū & cœlestis motus cessationem: & ex consequēti per hoc damnāt hæreses in presenti natratas. Iō a Psal. 101. Initio tu domine terrā fundasti, & opera manuum tuarum sunt cœli. Ipsi peribunt tu aūt permanes, & oēs sicut uestimentū ueterassent. Et sicut operatorium mutabis eos & mutabuntur. Hæc ibi. Vbi nota, q p ly ipsi, connotat totū q præmittere scilicet cœlos & terram, quasi g figuram euocationis faciens q genus masculinum, q d est ipsi, comprehendat & seminū, denominationem th faciendo à p nimirū, quod est ly cœli. Iō a Matth. 24. Cœlum & terra trāsibunt. Hæc ibi. Vbi ad literam, ultra tropos ibi ab expositorib. declaratos de illa innouatione mundi loquitur. Iō a 1. Cor. 7. Præterit figura huius mūdi. Hæc ibi. Vbi nota q. diuisi figuram mūdi & non substantiā.

Ad secundum sic proceditur. Videtur quod motus corporum cælestium in illa mundi innouatione non cessabit. Quia Gen. 8. dicitur. Cunctis diebus terræ frigus, & cāl, æstas, & hyems, nox & dies non requiescent: sed nox, & dies, & æstas, & hyems efficiuntur per motum Solis, ergo nunquam motus solis cessabit.

¶2 Præterea, Hier. 31. dicitur. Hæc dicit Dominus, qui dat Solem in lumine diei, ordinem Lunæ, & stellarum in lumine noctis, q turbat mare, & sanat fluctus eius. Si steterint leges istę coram me; tunc & semen Israel nunquam deficiet, ut non sit gens coram me cunctis diebus: sed semen Israel nunquam desiciet, sed in perpetuum permanebit, ergo leges diei, & noctis, & fluctuum maris, quæ ex motu cœli causantur, in perpetuū conseruabit.

Ad quintum dicendum, q quamuis corpora sensibilia nō meruerint illam gloriam, proprie loquendo, homo tamen meruit ut illa gloria toti uniuerso conferretur, in quantum hoc cedit in augmentum gloriæ hominis: sicut aliquis homo meretur, ut ornatioribus uestibus induatur, quem tamen ornatum ipsa uestis nullo modo meretur.

ARTICVLVS II.

Vtrum motus corporum cœlestium cessabit.

Ad secundum sic proceditur. Videtur quod motus corporum cælestium in illa mundi innouatione non cessabit. Quia Gen. 8. dicitur. Cunctis diebus terræ frigus, & cāl, æstas, & hyems, nox & dies non requiescent: sed nox, & dies, & æstas, & hyems efficiuntur per motum Solis, ergo nunquam motus solis cessabit.

¶2 Præterea, Hier. 31. dicitur. Hæc dicit Dominus, qui dat Solem in lumine diei, ordinem Lunæ, & stellarum in lumine noctis, q turbat mare, & sanat fluctus eius. Si steterint leges istę coram me; tunc & semen Israel nunquam deficiet, ut non sit gens coram me cunctis diebus: sed semen Israel nunquam desiciet, sed in perpetuum permanebit, ergo leges diei, & noctis, & fluctuum maris, quæ ex motu cœli causantur, in perpetuū conseruabit.

¶3 Præterea, Substantia corporum cœlestium semper erit, sed frustra est ponere aliquid, nisi ponatur h illud propter quod est factum, corpora autem cœlestia ad hoc sunt facta, ut dividant diem, & noctem, & sint in signa, & tēpora, dies & annos: Genes. 1. quod non possunt facere nisi per motum, ergo motus eorum semper manebit.

¶4 Præterea. In illa mundi innouatione totus mundus melioribatur, ergo nulli corpori remanenti auferetur id quod est de sui perfectione: sed motus est de perfectione corporis h cœlestis, quia ut dicitur in 2. de Cęlo, & mundo, illa corpora participant diuinam bonitatem per motum, ergo motus cęli non cessabit.

¶5 Præterea, Sol successiue illuminat diuersas partes mundi, secundum quòd circulariter mouetur, si h ergo motus circularis cœli cessat, sequetur quòd in aliqua superficie terræ erit perpetua obscuritas, quod non cōuenit illi nouitati.

¶6 Præterea, Si h motus cessaret, hoc non esset nisi inquantū motus aliquam imperfectionē in cœlo ponit, vt pote lassitudinis, uel h laboris, quod non

Exemplū pulchrum mū p intellectū ly pœne figura huius mundi.

accidentaliter mutabitur, & peribit. Nisi enim periret secundum statum priorem, non posset induere nouum subsequentem.

¶Tertiò habes: quomodo per rationem prædictā scripturarū pro quanto innouationem mundi futuram insinuant, & intelligas, & probes, & tutatis.

¶Quarò uides: quomodo ex ijs uicissim Angelica doctrina hæc, & declaretur, & consolidetur.

QVÆST. XCI. ART. II.

CONCL. Motus cœli cessabit in illa mundi innouatione: non quidem ex aliqua naturali causa, sed diuina uoluntate facientę.

¶PROB. 1.

¶PROB. 1. Quia motus cęli in illa mundi innouatione non amplius erit necessarius hominibus ad sustentationem corporalis uitæ. 1. Quia (ly non quidem &c.) cœlum non magis naturaliter mouetur ad unum locum quàm ad aliud & non magis quiescit in uno quàm in alio: 3. Quia (ly sed diuina &c.) patet.

¶NOT. Conclusio hæc quantum ad hoc, quod ponit motum cœli cessaturū, est de fide: ut patebit in appen. sequen. Quantum uerò ad hoc quòd ponit ipsum nō cessaturū ex aliqua naturali causa est Philosophi, quantum autem ad hoc quòd diuina uoluntate ponit ipsum cessaturum, est de fide consequenti. Nam sequitur, quòd si motum aliquando cessaturum esse est de fide; quòd etiam sit de fide, hoc euenit nō ex diuina uoluntate immediate; ex quo naturaliter ex causa nō procedit.

1m ex Gen.

Terræ. ℞. considerate ex secundum ista non præsentem: non absolute. §. Tunc nihil &c. Nam confusio præsupponit, se inquit de terra non secundum statum præsentem generationis hominū & plantarum &c. Alioquin ponerent contraria simul, cum generationis horum causa sit motus cœli: sed loqui se præsupponit de terra secundum statum nouitatis. Vnde dicit ly in illa innouatione mundi.

2m ex Hiere.

Nunquam deficiet. ℞. secundum statum præsentis uitæ: non secundum statum innouationis. §. propter rationem allatam in textu. Tunc nihil &c. vt patet.

¶NOT. Semen Israel numquam defectuum in Dei obsequio dicitur à Hieremia, & concluditur à responso. Verum hoc intelligitur, non de semine

¶3 Præterea. Vt probatur in secundo de Gen. motus cæli est propter continuam generationem in istis inferioribus: sed generatio cessabit completo numero electorum, ergo motus cœli cessabit. *Ll. 2. cō. 1 6. to. 1.

¶4 Præterea, Omnis motus est propter aliquem finem, ut dicitur in 2. Meta.* sed omnis motus, qui est propter finem, habito fine, b quiescet: ergo uel motus cœli nunquam consequetur finem suum, & sic esset frustra, uel aliquando quiescet. *Ll. 2. cō. 2. to. 1.

¶5 Præterea, Quies est a nobilior, quàm motus, quia secundum hoc, q res sunt immobiles, Deo assimilantur, in quo est summa immobilitas: sed corporū inferiorum motus terminatur naturaliter ad quietem, ergo cum corpora cęlestia sint multo nobiliora, eorum motus naturaliter ad quietem terminat.

Respondeo, Dicendum, q circa istam quęstionem est triplex positio. Prima est Philosophorum, qui dicunt, q motus cęli semper durabit: sed hoc non est consonum fidei nostræ, quæ ponit certum numerū electorum præfinitum à Deo, & sic oportet q generatio non in perpetuum duret, & eadē ratione nec alia, quæ ad generationem hominum ordinantur, sicut est motus cęli, & variationes elemētorū. Alij uero dicūt, q motus cęli cessabit secūdum naturā: sed hoc etiam est falsum. Quia omne corpus, quod naturaliter quiescit, & naturaliter mouetur, habet locū, in quo naturaliter quiescit; ad quem mouetur naturaliter, & à quo nō recedit nisi per uiolentiā: nullus autem talis locus pōt assignari corporis cęlestis, quia non est magis naturalis Soli accessus ad pūctū Oriētis quàm recessus ab eo: ui uel motus eius non esset naturalis: ergo uel motus eius nō terminaret naturaliter ad quētē.

Vnde dicendum est secundum alios, q m motus cœli cessabit in illa mundi innouatione, nō quidē ex aliqua naturali causa: sed diuina uoluntate faciēte. Corpus enim illud, sicut & alia in ministerium hoīs facta sunt dupliciter, ut prius dictum est, alterō autem horum, ministeriorum homo non potest statū gloriæ non indigebit, scilicet secundū quod corpora ei deseruiunt ad sustentationem corporalis uitæ. Hoc autem modo seruit ei corpus cęleste per motum, inquantum per motum cœli multiplicat genus humanum, & generantur plantæ, & animalia, quæ usui hominum sunt necessaria, & etiam tē peries in aere efficitur conseruans sanitatem, unde homine glorificato, motus cœli cessabit. *Cœl. m. *Ar. præced. cor.

Ad primum ergo dicendum, quòd uerba illa intelliguntur de terra secundum statum istum, in quo potest esse principium generationis, & corruptionis plantarum, quod patet ex hoc, quod ibi dicitur. Cunctis diebus terræ sementis, & messis, & hoc simpliciter concedendum est, quòd quandiu terra erit sementibus, & messibus apta, motus cœli non cessabit.

Et similiter dicendum est ad 2m, q Dominus loquitur ibi de duratione seminis Israel in præsente statum, qđ patet ex hoc qđ dicit. Et semē Israel nū quā deficiet, ut nō sit gens corā me cūctis diebus. Vicissitudo. n. dierū post illū statū ū erit; & iō leges, de quibus fecerat mētionē, post istū statū nō erūt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

mine Israel secundum carnem accepto, sed secundum repromissionem. Populum enim Israeliticum secundum carnem defectorum à fœdere Dei prædixit Daniel. 9. ibi, non erit populus eius, qui eum negaturus esset: sum vero secundū repromissionem semper futurum in obsequio diuino intellexit Heremias, & omnes huiusmodi scripturæ, ut annotauit Apostolus Rom 9. ibi enim tanquam motiuum dubium de dicto Heremiæ & sim. ium propter incredulitatem iudæorum iam suo tempore præsentem inquit. Non autem quod eas dens verbum Dei. Non enim omnes qui ex Israel, hi sunt Israelitæ, neque qui semen sunt Abrahæ, omnes filij, sed in Isaac vocabitur tibi semen. i. non qui filij carnis, hi filij Dei, sed qui filij sunt promissionis, æstimantur in semine. Israel autem (ut alias fuit traditū est) secundum promissionem. i. secundum spiritum est ecclesia catholica de qua subiungit quæ populus sit. Rursus, Nec recte intellectu ex his ly legis. de quibus fecerat mentionem, post istum statum non erunt. vide 1. 2. q. 107 art. 2.) & q. 104 art. 3. & 4. 10. 1. 2. & 3.

*Gene. 21.

*Q. 74. ar. 4. corp. & ibi art. 7. cor. & art. hoc & pe. huius q.

3ᵐ de minori. Sic propter quod unumquodque est tale & illud magis quā minus principaliter. Sed tunc nihil &c. Nā finis principalis cœlorum est manifestare homines & sustentationem & regimen eorum. Vide art. 2. & inter istā duo. Hæc principalior est ministrare cognitionem. Vide sufficit quòd esset hoc magis principale. ad hoc q. cœli non sint frustra.

4ᵐ minor. Motus est de perfectione corporis cœlestis. q. secundum quod est eā generationis & corruptionis absolutæ. s. Tunc nihil &c. Nam cessante generatione inferiorum & motu cœli adhuc mundus verè diceretur meliorari absolute inquantū acquisitus esset finis generationis & motus cœli, qui est & completio numeri electorum, & innouatio propria ipsorum corporum cœlestium.

†Amb. super illā lo. ecl. Paul. nem. 5.

5ᵐ de cōsequentia. Si ergo &c. ℟. negatur consequentia. §. Et ratio est quia omnia corpora elementorum habebunt in semetipsis &c. vt in textu.

6ᵐ de maiori. Laborat. 2. similitudinarie dicitur non esse, propter. 2. Tunc nihil &c. Nam labor similitudinarie dictus est in motu cœli, nec tamen infert quòd ille motus sit naturalis, vel quòd cœlum sit passibile.

†NOT. Prædictus labor simi. ter dicitur est ille de quo loquuntur Apostolus Roma. 8. & Augustinus exponēs adeo quòd est expectatio quædam motus cœli qua expectat aliquid adueniendum vel sibi vel alijs. Et dicitur expectatio quia quādoque aduenit id, quod aduenire debet mediante tempore; non propter desiderium motus cœli: cùm cœlum sit inanimatum. 2. parte quæst. 70. articulo 3. sed propter hoc quod nondum aduenit aliquid quod aduenire debet. Hoc autem est duplex vel completio numeri electorum, vel innouatio propria cœlorum. Primo datur prima responsio; de secundo datur alia sequens. Idem ergo est dicere nunc cœlum moueri cum labore ac si diceretur cœlum moueatur ad hoc, q̄ motu suo possit complere numerus electorum, & ut possit aduenire aliquis innouatio.

*Al. pr̄ñs.

*Ii. 1. cō. & seq. 2. 3.

*Alias laborate.

*Alias 2ᵃ.

Item maior. Si motus cœli fieret hoc non esset nisi inquātum motus aliquam imperfectionem in esse pon. 2. ℟. vel mutatio cum magis per hoc dicendum est. §. Tunc nihil &c. Nam hoc verum est, primum autem falsum.

7ᵐ maior. Frustra est potentia, quæ nō reducitur ad actum. ℟. si ordinem ad talem actum tanquam ad finem, non aliter. §. Tunc nihil &c. Nā corpori cœlesti non inest aliqua potentia &c. vt in textu.

†NOT. Hæc glosa bene annotata multa argumenta soluit & maxime de Deo. Vt Deus potuit creare mundum, ergo si non creasset fuisset frustra sua potentia: & pōt facere sic vel sic ergo si nō facit vel non faciet sua potentia erit frustra. Sicut & nō valentia fex pōt facere multas domos vel multa sic vel sic ergo si nō facit, potētia sua est frustra. Hæc inquā, non valēti, quia artificis potentia non ordinatur ad illa tanquam ad finē suum & multo minus potentia Dei cum ipse sit finis omnium.

8ᵐ maior. Quod se habet indifferenter. ℟. & secundū naturam suam, & secūm ea quæ sunt extra ipsum. §. Tunc nihil &c. Licet enim cœli motus secundum suam naturam A suam se habeat indifferenter ad omnem situm, vt arguitur: tamen ad hunc non se habet indifferenter considerando ea, quæ sunt extra ipsum, puta numeri electorum completionem eo. & pro primo innouationem sibi ab extra scilicet à Deo venturam. Pro quo vide ad 6ᵐ.

9ᵐ de consequente. Quā de ceteris, deficeret in 1. Arti. 1. concederimus sed nihil concluditur aduersus propositū. §. Ad rationem de instanti respondetur q̄ philosophus loquitur de instanti præsupposita continuitate temporis non aliter, præsupposito, q̄ cesset.

†*Corollarium.* Negatur ergo, q̄ diffinitio absoluta instantis sit hæc; quod instans sit principium futuri & finis præteriti. Sic enim nullus esset principium futuri tunc mundus nunquam incepisset, quod est contra veritatem fidei & si nō ne instans esset finis præteriti mundus esset æternus secundū statum quem nunc habet quod etiam est contra fidem. Dicimus ergo absoluta instantis est hæc. Instans est vel principium tantum futuri vel finis tantum præteriti. Primæ duæ particulæ istius diffinitionis fuerunt ignotæ Aristoteli ex quo factū est ut diffinitio instantis secundū veritā partem tantum.

Matt. 24. & alibi locis.

10ᵐ illatio cōclusionis. Ergo &c. ℟. negatur illatio. §. Ad rationē illam dicitur q̄ gloria non tollit naturā in hoc sensu, i. non tollit partem naturæ non autem quòd nō fiunt aliquod principium actuum naturalium eorum motus est fatē consequenter ipsum motum. Tunc applicando dicitur q̄ motus cœli non dicitur naturalis eo q̄ sit pars naturæ &c. vt in text.

4ᵐ sed cōtra de minori. Habito fine. ℟. quod sequitur motum non esse frustra. §. Tunc nihil &c. vt patet in text. ly illud autem propter quod est motus cœlestis secundum philosophos &c.

†NOT. Hoc 4ᵐ. sed contra, i. positum quarto loco in argum. in contrarium, notatur in textu responsali per ly. Ad primam ergo earum dicendum q̄ motus cessat &c. Item aduertendū q̄ finis dicitur esse concomitari motum, quando non potest haberi nisi durante motu adeo q̄ motus coexistit ipsi consecutioni finis cessante q̄ motu, cessat consecutio finis. Exemplum. Finis motus cœli secundum philosophos est causalitas horum inferiorum (nam per hoc assimilantur diuinæ bonitati in causando) & hanc causalitatem non nisi durante motu habent. Tunc autem finis dicitur sequi motum, quando completo motu acquiritur. Talis finis est completio numeri electorum respectu motus cœlis & centrum est finis lapidis descendentis ab alto.

Lib. 1. de cœlo & mundo. tex. 1. cō. 5

5ᵐ maior. Quies est nobilior, quām motus, simpliciter: non autem, semper respectu subiectorum in quibus sunt. §. Tūc nihil &c. Nam subiectum motus primi. i. cœli, melius se habet tempore causalitatis quando mouetur, quām si quiesceret.

¶Examen. Ly simpliciter. Idest considerata duratione quæ in se pia, puta morum in se, quietis in se.

¶NOT. Sicut nobilior est ille, qui potest alterius tantum auxilio pungere ad altiorem finem, quā qui propriis viribus pertingere potest ad finem ignobiliorem, quem ad modum est homo respectu brutorum; licet acquirere propriis viribus finem sit nobilius, quām non acquirere (vt ait S. Doctor in q. prologi primi sententiarum. art. 1. ad 1ᵐ.) sic de motu & quiete respectu subiectorum. i. eorum q̄ mouentur, & quiescunt, intelligendum est. (Contrarie.) Licet quies simpliciter sit nobilior motu.

¶Examen. Ly perfectam. Sed hæc cetera patuere.

1 Vill. p. 5. Eccl. &c.

APPENDIX.

EX articulo habes. ¶Primò quo modo per rationem excludas errorem Aristotelis & Directe inquisitorum à parte ante durationem duraturum in æternum.

2 ¶Secundò habes quomodo per rationem ostendas hāc mentē reijci ab Apocal. 10. Tempus amplius non erit. Hæc ibi. Item ab Esaia 60. Non occidet ultra Sol tuus, & Luna tua non minuetur. Hæc ibi. Ex quibus dicit quòd Esaias directè negat motum in æternum fore, puta occasū solis & diminutū lunæ fiutū per motum cœli, sed Apocal. negat eisdem quasi consecutiuè ex eo quòd tempus & motus se consequuntur ad inuicem. Vnde negando unum negat & aliud. Aduerte nihilominus errorem hunc dici & esse errorem & planè contra fidem si considerarentur ut sacet. Si enim considerarentur secundum intentionem philosophi expressam nullus est error. Intendebat namque Aristoteles q̄ motus secundum naturam suam considerata in nullo cessabit. & hoc esse verū approbauit tex. in corp. & in responsione argumentorum sed contra.

Universidad de Deusto
Biblioteca

3 ¶Tertiò habes, quo modo per rationem prædicta scripturarum pro quanto mouum cessaturum aliquando innouanda, & intelligas, & probes, & tueatis.

4 ¶Quartò uideas quomodo ex ijs misticissim Angelica doctrina hæc, & declaretur & confolidetur.

QVÆST. XCI.

ART. II.

393 CONCL. 1ª. Ad hoc innouato mundi ordinatur, vt mũdo innouato manif stis indicijs, quasi sensibiliter Deus ab homine videatur.

¶PROB. Quia præsupponunt clara, ex dictis ar. 1. corp.

CONCL. 2ª. Corpora cœlestia a meliorabuntur præcipuè quantum ad claritatem: quantitas autẽ & modus meliorationis illi soli cognita est, qui erit meliorationis author.

¶Examen. Ly præcipuè. Per hoc denotat quòd quantum ad alia etiam meliorabuntur, ex de meliorationc hac sciliccet quantum ad alia subditur in conclusione ly quantitas autem & modus &c. Nam de quantitate meliorationum in claritate cœlestium luminarium nobis notitia per Esaiam 30. datur dicentem q̃ sol septemplicior angebitur in luce & luna sicut sol in præsenti.

¶PROB. Quia corpora cœlestia præcipuè quantum ad claritatem ducunt hominem in cognitionem Dei (ex Sapien. 13. &c. Eccles. 43.) 2. Quia (ly quantitas) patet.

1ᵐ illatio cõclusionis. Ergo &c.

Rn. negatur illatio §. Non enim innouatio de accessitate præsupponet purgationem nisi in illis, quæ purgatione indigẽt, cuiusmodi non sunt cœlestia.

2ᵐ maior. Sicut corpora cœlestia per motum sunt causa generationis in illis inferioribus, & per lucem: sed cessante generatione cessabit motus, ut dictum est, ergo similiter cessabit lux cœlestium corporum magis quàm augeatur.

3 Præterea, [b] Si innouato homine, corpora cœlestia innouantur, oportet q̃ eo deteriorato fuerint etiam ea deteriorata: sed hoc non uidetur probabile, cum illa corpora sint inuariabilia, quantum ad eorum substantiam, ergo nec innouato homine innouabuntur.

4 Præterea, [b] Si tunc deteriorata fuerunt, oportet quòd tantum deteriorata fuerunt, inquãtum dicuntur esse melioranda in hominis innouatione: sed dicitur Isa. 30. quod erit lux Lunę sicut Solis, ergo & in primo statu ante peccatum Luna lucebat quantum nunc lucet Sol, ergo quãdocunque Luna erat super terram, faciebat diem sicut nũc Sol, & hoc manifeste apparet esse falsum per id, quod dicitur Genes. 1. quòd Luna facta est, vt præesset nocti, ergo homine peccante, non sunt cœlestia corpora diminuta lumine, & ita, nec eorum lumen augebitur in hominis glorificatione.

5 Præterea, Claritas corporum cœlestiũ ordinatur ad vsum hominum, sicut aliæ creaturæ, sed post resurrectionem claritas Solis nõ cedet in hominis vsum. Dicitur enim Isa. 60. Non erit tibi amplius Sol ad lucendum per diem, nec splẽdor Lunæ illuminabit te. Et Apoc. 21. Ciuitas illa non eget Sole neq; Luna, vt luceant in ea, ergo eorum claritas non augebitur.

6 Præterea, Non esset sapiẽs artifex, qui maxima instrumenta faceret ad aliquod modicum artificium cõstruendum: sed [b] homo est quoddam minimum cõparatione cœlestium corporum, quæ sua ingenti magnitudine, quasi incõparabiliter hominis quantitatem excedunt, immo etiam totius terræ quantitas se habet ad cœlum, ut punctus ad sphæram, ut Astrologi dicũt, cum ergo Deus sit sapiẽtissimus, nõ uidetur q̃ finis creationis cœlis, sit homo, & ita non uidetur quòd eo peccante, cœlum deterioratum sit, nec eo glorificato, melioretur.

SED CONTRA est quod dicitur Isa. 30. Erit lux Lunæ sicut solis lux, & lux Solis septempliciter.

Præterea. Totus mundus innouabitur in melius, sed cœlum est nobilior pars mundi corporalis, ergo in melius mutabitur: sed hoc non potest esse ni si maiori claritate resplendeat, ergo crescet eius claritas.

Præt. Omnis creatura, q̃ ingemiscit & parturit, expectat reuelationem gloriæ filiorum Dei, ut dr Rom. 8. Sed corpora cœlestia sunt hmõi, ut ibidem dicit Gl. *expectant gloriam Sanctorum: sed non expectarent, nisi ex hoc eis aliquid accresceret, ergo claritas eis per hoc accresceret, quo præcipue decorantur.

RESPONDEO, Dicendum, quòd [m] ad hoc innouatio mundi ordinatur, ut mundo innouato manifestis indicijs, quasi sensibiliter Deus ab homine uideatur [n]. Creatura autem præcipue in Dei cognitionem ducit sua specie, & decore, quę manifestat sapientiam facientis, & gubernantis. Vnde dr Sap. 13. A magnitudine spei creaturæ cognoscibiliter poterat creator horũ uideri. Pulchritudo autũ cœlestiũ corporum ꝓcipue ꝑsistit in luce. Vñ Eccles. 43. dicitur. Species cœli gloria stellarũ, mundum illuminans in excelsis Dominus. Et ideo [p] præcipue quantum ad claritatem corpora cœlestia meliorabuntur: quantitas autem, & modus meliorationis illi soli cognita est, qui erit meliorationis author [q].

AD PRIMVM ergo dicendum, q̃ ignis purgãs nõ causabit innouationis formã, sed disponet tantum ad eam, purgando à fœditate peccati, & ab impuritate commixtionis, q̃ in corporibus cœlestibus nõ inueniuntur: iõ quamuis corpora cœlestia per ignem non sint purganda, sunt tamẽ diuinitus innouãda.

AD SECVNDVM dicendum, q̃ motus non importat aliquam perfectionem in eo, quod mouetur, secundum quod in se consideratur, cum sit actus imperfecti; quamuis possit pertinere ad perfectionẽ corporis mobilis inquantũ est causa alicuius: sed lux pertinet ad perfectionem corporis lucentis, etiam in substantia sua considerati: & ideo postquã corpus cœleste desinet esse causa generationis, remanebit claritas eius & non remanebit motus.

AD TER-

[m] cœnel. m

[n] Gloss. Amb. in illum locũ 10. 1.

[p] cœnel. p

[q] *Al. illuminationis.

3ᵐ maior. Si innouato homine corpora cœlestia innouantur oportet quòd eo deteriorato fuerint ea deteriorata. Rn. negatur ista. 5. Non enim est simile de vtroque vt in textu ly nec tamen sequitur, si lux cœlestium corporum per essentiam &c.

4ᵐ de maiori. Hõ post peccatum non habet tãtũ eõ modũ ex creaturis, sicut prius. *Gl. inter linearis ibid.

AD TERTIVM dicendum, quòd super illud Isa. 30. Erit lux Lunæ sicut lux Solis, dicit Glosa: * Omnia propter hominem facta, & in eius lapsu peiorata, & Sol, & Luna suo lumine minorata, quæ quidem minoratio à quibusdam intelligitur secundum realem minorationem luminis. Nec obstat, quòd corpora cœlestia secundum naturam sunt inuariabilia, quia illa uariatio facta est à diuina uirtute. Alij uero probabilius intelligunt minorationem illam esse, dicentes non secundum realem luminis defectum, sed quòd ad usum hominis, qui non tantum beneficiũ ex lumine corporum cœlestium post peccatum consequutus est, quantum ante fuisset, per quem etiam modum dicitur Genesis tertio: Maledicta terra in opere tuo, spinas, & tribulos germinabit tibi quæ tamen ante spinas, & tribulos germinasset, sed non in hominis pœnam. Nec tamen sequitur, si lux cœlestium corporum per essentiam minorata non est homine peccante, quòd realiter non sit augenda in eius glorificatione: quia peccatum hominis non immutauit statũ uniuersi, cum etiam homo prius, & post, animalem uitam habuerit, quæ motu, & generatione corporalis creatur ę indiget; sed glorificatio hominis statum totius corporalis creaturæ immutabit, vt dictum* est; & ideo nõ est simile.

AD QVARTVM dicendum, quòd minoratio illa (ut probabilius æstimatur) non fuit secundum substantiam; sed secundum effectum. Vnde non sequitur, q̃ Luna existens super terram, diem fecisset, sed q̃ tãtum commodum ex lumine Lunæ homo habuisset, sicut nunc habet ex lumine Solis; sed post resurrectionem quando lux Lunæ augebitur secundum rei ueritatem non erit alicubi nox sed

per terram, sed solum in centro terræ, ubi erit Infernus, quia tunc, ut dicitur, Luna lucebit quantum lucet nunc Sol: Sol autem in speculum quàm nunc, corpora autem beatorum septies magis Sole, quamuis hoc non sit aliqua authoritate, uel ratione probatum.

AD QVINTVM dicendum, q̃ aliquid potest cedere in usũ hominis est dupliciter. Vno modo propter necessitatem, & sic nulla creatura cedet in usum hominis, quia ex Deo plenam sufficientiam habebit, & hoc significatur Apoc. 21. authoritate inducta, quæ dicit, quòd ciuitas illa non indiget Sole, uel Luna. Alius usus est ad maiorem perfectionẽ, & sic homo alijs creaturis utetur, non quasi necessarijs ad perueniendum in finem, sicut nunc eis utitur.

AD SEXTVM dicendum, q̃ rõ illa est Rabbi Moysi, q̃ omnino improbare nititur, mundũ propter hominem esse factum. Vnde, & hoc, quod in ueteri Testamento de innouatione mundi legitur, sicut patet in authoritatibus Isaię inductis, dicit esse metaphorice dictum, ut sicut alicui dicitur obtenebrari Sol, quando in magnam tristitiam incidit, ut nesciat quid faciat, qui est modus loquendi in Scriptura: ita etiam e conuerso dicitur ei Sol magis lucere, & totus mũdus innouari, quando ex statu tristitiæ in maximam exultationem conuertitur. Sed hoc dissonat ab authoritatibus, & opinionibus Sanctorum. Vnde rationi illi inductæ hoc modo respondendum est, quòd quamuis corpora cœlestia maxime excedant corpus humanum, tñ multo plus excedit anima rationalis corpora cœlestia, quàm ipsa excedant corpus humanũ. Vnde non est inconueniens, ea, pter hominem esse facta, nõ tamen sicut propter principalem finem, quia principalis finis omnium est Deus.

APPENDIX.

EX articulo habes. ¶Primò quomodo per rationem offensæ meritoriè innouandi ab Esaia. 30. quod clarius innouandum angelicus tunc: & sic. Erit lux Lunæ sicut lux solis & lux solis septemplicior. Hæc ibi. Vnde patet etiam argumentari ad illas alias litteras modum Sanctum maximè quia docent seu species cœli est gloria stellarum, Eccles. 43. Item à Roma. 8. Omnis creatura expectat reuelationem gloriæ filiorum Dei. Hæc ibi. Vnde argumentes tu efficacier ad intentum sicut fit in argumento tertio, sed contra. Propter quæ authoritatæ melius capienda uide ex oculo secundo, ad sextum.

¶Secundò habes quomodo per rationem prædictæ scripturarum, pro quanto quod diximus innouandi, & intelligas, & probes, & tueatis.

¶Tertiò uideas quomodo ex ijs misticissim Angelica doctrina hæc, & declaretur, & confolidetur.

Vtil. p S. Eccl. &c.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Verum elementa innouabuntur per receptionem alicuius claritatis.

AD QVARTVM sic procedi-
tur. Videtur quòd elemẽ-
ta non innouabuntur per recep-
tionem alicuius claritatis. Sic-
cut enim lux est qualitas corpo-
ris cælestis propria, ita calidũ,
& frigidum, & humidum, & sic-
cum, sunt qualitates elemento-
rum, [b] ergo sicut cœlum innou-
atur per augmentum qualitatum
actiuarum, & passiuarum.

2 Præterea, Rarum, & den-
sum sunt qualitates elemento-
rum, quas elementa in illa inno-
uatione non amittent, sed rari-
tas, & densitas elementorum re
sistere videntur [b] claritati, cum [11]
corpus clarum oporteat esse cõ-
densatum, vnde raritas aeris nõ
videtur, quòd possit claritatem
pati, & similiter nec dẽsitas ter-
ræ, quæ peruietatem tollit, er-
go non potest esse, quòd elemẽ-
ta innouentur per alicuius cla-
ritatis additionem.

3 Præterea. Constat quòd
damnati erunt in terra: sed ipsi
erunt in tenebris non solum in-
terioribus, sed etiam [b] exterio- [1]
ribus, ergo terra non dotabitur
[b] claritate, & eadẽ ratione nec
alia elementa.

4 Præterea, Multiplicatio
claritatis in elementis [b] multipli
cat calorem. Si igitur in illa in-
nouatiõe erit maior claritas ele
mentorum, quàm nunc sit, erit
etiam per consequens maior ca
liditas, & sic uidetur q̃ transmu
tabuntur à suis naturalibus qua
litatibus, quæ insunt eis secun- [K]
dum certam mensuram, quod
est absurdum.

5 Præterea, Bonum vniuersi
quod consistit in ordine, & har
monia, dignius [b] est quàm aliquod
bonum alicuius naturæ singu-
laris: sed si una [b] creatura efficia-
tur melior, tollitur bonum uni-
uersi, quia non remanebit eadẽ
harmonia, ergo si corpora ele-
mentaria [b] quæ secundum gradũ
suæ naturæ, quem tenẽt in uni-

SED CONTRA est quod dici-
tur Apoc. 21. Vidi cœlum nouũ,
& terram nouam: sed cœlum
innouabitur per maiorem cla-
ritatem, ergo, & terra, & simi-
liter alia elementa.

Præterea. Corpora inferiora
fuerunt in usum hominis, sicut
& superiora: sed creatura cor- G
poralis remunerabit p̃ ministe-
rium, quod homini exhibuit, vt
videtur dicere Glo. [*] Ro. 8. ergo
etiam elementa clarificabũtur
sicut corpora cælestia.

Præterea. Corpus hominis ẽ
ex elementis compositũ, ergo
partes elementorum, quæ sunt
in corpore hominis, glorificato
homine glorificabuntur per re
ceptionem claritatis, sed eã-
dem conuenit esse dispositiõ-
nẽ totius, & partis, ergo & ipsa
elementa conuenit claritate dotari.

RESPONDEO, Dicendum, quòd sicut est ordo
cœlestium spirituum ad terrenos spiritus, scilicet
humanos, ita etiam est ordo cœlestium corporũ
ad corpora terrestria, cum autem creatura cor-
poralis fit facta propter spiritualem, & per eam re
gatur, [m] oportet similiter disponi corporalia sicut
& spiritualia disponuntur [a] In illa aũt ultima rerũ
consummatione spiritus inferiores accipient pro-
prietates superiorum spirituum, quia homines in
carne erunt sicut angeli in cœlis, sicut dr Matt. 22.
Et hoc erit in quantum ad maximam perfectionem
peruenient, secundum quod humanus spiritus cũ
angelico conuenit. Vnde etiam similiter cũ corpo-
ra inferiora cum cœlestibus non communicẽt nisi
in natura lucis, & diaphani, vt dicitur in 2. de Ani-
ma, [*] oportet corpora inferiora maxime perfici se- [2. de anim. 18. 10. 1. comel. 7]
cundum claritatem. Vnde [a] omnia elementa clarita
te quadam uestientur, non tamen æqualiter, sed
secundum suũ modum [a]. Dicitur enim, q̃ terra erit
in superficie peruia sicut uitrum, aqua sicut chry-
stallus, aer, vt cœlum, ignis, ut luminaria cœli.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd innouatio
mundi ordinatur ad hoc, quòd homo etiam sensu
in corporibus quodammodo per manifesta indi-
cia diuinitatem uideat. Inter sensus autem nostros
spiritualior est uisus, & subtilior: & ideo quantum
ad qualitates uisuas, quarum principium est lux,
oportet omnia corpora inferiora meliorari, quali
tates autem elementares pertinẽt ad tactum, qui
est maxime materialis, & earum excessus contra-
rietatis magis est contristatiuus, quàm delectati-
uus, excessus autem lucis est delectabilis, cum con
trarietatem non habeat, nisi propter organi debili-
tatem, quæ tunc non erit.

fuerso, claritatis debent esse expertia, claritatem accipiant, magi. ex hoc deperibit perfectio vniuersi, quàm accrescet.

(articulo tertio :) E. Quia (ly non tamen &c.) terra erit in superficie pe uia, sicut uitrum &c. ut in tex.

[a] Examen. Ly peruia. Scilicet ipsum. Id autem apponit ly p uia, ad illam similitudinem de uitro nẽ crederetur q̃ similitudo haec conueret in alijs, puta in facie tã terra q̃ habitantis.

1[m] cõsequẽtia. Ergo &c. & negatur consequẽtia. 3. Ratio est, quia excessus qualitatum actiuarum, & passiua rum de quibus in argumento, est contristatiuus, excessus autem lucis est ita se delectatiuus, & innouatio elementorum ht potes beatorum delectationem qui nullo modo contristationis sunt capaces.

[a] Gl. Aug. in illũ locum 1. 2.

2[m] de

2[m] d̃ minori

Claritati, q. emittenti radios. & ex natura sua : non autem, claritati diaphanitatis, & ex diuina virtute. §. Tũ nihil &c. Quòd enim raritas aeris, & densitas terræ compati possint se cum claritatem, quã secundo loco in responsione diximus; patet in tex

3[m] de cõclusione. Claritate. 2. q̃ corporal : non, naturæ spiritualis. §. Tunc nihil &c. Licet enim in loco Inferni non erit terra glorificata per claritatem tamẽ loco &c. ut in tex.

Rãsio 2[a]

Item de minori. Sed etiam exteriori bus. 2. q̃ quamũ ad aliquid. 3. dicitur imprim quòd ibi inferno fit futura aliqua lux corporalis. Vide 2[m]. respondeo ly nel dicendum q̃ &c.

[a] NOT. Responsio haec secunda non cõcedit, sed magistral, sine supponit ad hominẽ, quòd lux corporalis futura sit in inferno : id quod significat textus per ly etiam si fit tota terra glorificata, quasi dicat, dato hoc sed nõ de necessitate concesso nullum sequitur inconueniens &c. Rursus. Quia damnati non tam capaces alicuius consolationis, ideo textus ait ly qui quantum ad aliquid eis lucebit, quantũ ad aliqd eis lucere non poterit. Quasi dicat. Ignis ille secundum se lucebit damnatis ad uidendum puta suos olim amicos nel inimicos in pœna, sed non lucebit eis ad eõ solationem. Nam ex uisione talium torquebuntur fal em p pter hoc, q̃ inde percipient diuinam iustitiam uindicatiuã, quam semper odio habebant, ad implen in illis.

4[m] de antecedente. Multiplicat &c. nunc non, tunc. Tunc nihil contrarii vt patet in tex.

AD SECVNDVM dicendum, q̃ [A] aer non erit clarus sicut radios proijcius, sed sicut diaphanum illuminatum. Terra uero quamuis ex natura sui opacitatem habeat propter defectum lucis, tamen ex diuina uirtute in superficie gloria claritatis uestietur sine præiudicio densitatis ipsius.

AD TERTIVM dicendum, q̃ in loco Inferni non erit terra glorificata p claritatem, sed loco huius gloriæ habebit pars illa terræ spiritus rationales hominum, & dæmonum, qui uamuis ratione culpæ sint infimi, tñ ex dignitate naturæ, sunt qualibet qualitate corporali superiores. [*] Vel dicendum quòd ẽt si fit tota terra glorificata, nihilominus reprobi in tenebris exteriorib. erunt quia etiam ignis Inferni, qui quantum ad aliquid eis lucebit quantum ad aliud eis lucere non poterit. [C]

AD QVARTVM dicendum, q̃ claritas illa erit in illis corporibus sicut est in coporibus cœlestibus, in quibus caliditatem nõ causat, quia corpora ista tunc inalterabilia erunt, sicut modo sunt cœlestia.

AD QVINTVM dicendum, q̃ non tolletur propter melioratiõnem elementorum ordo uniuersi, quia etiam omnes aliæ partes meliorabuntur, & sic remanebit eadem harmonia. [D]

ARTICVLVS V.

Vtrum plantæ, & animalia remaneant in illa innouatione

AD QVINTVM sic procedi-
tur. Videtur quòd plantæ, & animalia remaneant in illa innouatione. Elementis enim non debet aliquid subtrahi, quod ad eorum ornatum pertinet: sed animalibus, & plantis elementa ornari dicuntur, ergo non auferẽtur in illa innouatione. [E]

2 Præterea, Sicut elementa homini seruierunt, [b] ita ẽt animalia, & plantæ, & corpora mineralia, sed elementa propter prædictum ministerium glorificabuntur, [b] ergo similiter animalia, & plantæ & corpora mineralia.

3 Præterea, Vniuersum remanebit imperfectum, si aliquid, quod est de perfectione eius, auferatur, sed species animaliũ, & plantarum, & corporũ mineralium sunt [a] de p fectione vniuersi. cum ergo non debeat dici, q̃ mundus in sua innouatione imperfectus remanear, uidetur quòd oporteat dicere plantas, & alia animalia remanere.

4 Præterea, Animalia, & plãtæ habẽt [b] nobiliorem formam, [B] quam ipsa elementa, sed mũdus in illa innouatione in melius immutabitur, ergo magis debẽt remanere animalia, & plãtæ, quàm elementa, cum sint nobiliora.

5 Præterea. Inconueniens est dicere, [a] q̃ naturalis appetitus frustretur, sed secundum naturalem appeticum animalia, & plãtæ appetunt esse perpetua, & si non secundum individuum, saltem secundum speciem, & ad hoc ordinatur eorum generatio continua, ut in secũdo de Generatione [*] dicitur, ergo inconueniens est dicere quòd illæ species aliquando deficiant. [C]

SED CONTRA. Si plantæ, & animalia remanebunt, aut omnia, aut quædam. Si omnia, oportebit, etiam bruta, quæ fuerunt mortua, resurgere, sicut, & homines, quod dici non potest, q̃a cum forma eorum in nihilum cedat, non potest eadem numero reformi. Si autem non omnia, sed quædam, cum non sit maior ratio de uno, quàm de alio, q̃ in perpetuum maneat, uidetur, quod nullum eorũ in perpetuũ remanebit, sed quicquid remanebit post mũdi innouationem, in perpetuum erit generatione, & corruptione cessante, ergo plãtæ, & animalia penitus post mundi innouationẽ non erunt.

Præterea. Secundum Philosophum in 2. de Generatione, Animalibus, & plantis, & huiusmodi corruptibilibus, speciei perpetuitas non conseruatur, nisi ex cõtinuatione motus cœlestis: sed tunc ille cessabit, ergo non potent perpetuitas in illis speciebus conseruari.

Præterea. Cessante fine, cessa re debet id quòd est ad finem, sed animalia, & plantæ facta sunt ad animalem uitã hominis

5[m] minor.

Si una creatura efficiatur melior, tollitur bonum uniuersi. ẽ. nisi & omnes aliæ partes uniuersi proportionaliter meliorentur. Tũ nihil &c. Talis. n. uniuersalis melioratio in illa innouatione fiet.

APPENDIX.

EX articulo habes. 1 Primòquo modo per rationem ostendas, meritò infinuatum ab Apocal. 21. q̃ elementa claritatem maiorem recipient in mũdi innouatione: & sic. Vidi cœlum nouum & terrã nouã. Hæc ibi. Nomine autem terræ in sacris literis fæpe intelliguntur alia etiam elementa, ut Gen. 1. Creauit Deus cœlũ & terram. Maximeautem tunc nomine terræ intelligantur, quando id quod ei uidetur magis uile, ut uidetur aliis tribuendum. Vtin proposito est de claritate. Hæc enim ut pãtet minus uilescit ut tribuenda terræ tanquam infimo elemẽtorum quàm aliis elementis. Cum igitur Apocalypsis attribuat innouationẽ claritatis terræ, per hoc à fortiori eam aliis retribuisse uidetur: secundũ illam regulam logicalem dicentem, illa de quo minus videtur inesse & inest, ergo de quo magis. Iste ab Isaia 65. Ecce ego creo nouos cœlos & nouam terram. Hæc ibi. Circa ly terram dicturus, ut nunc supra.

1 Secundò habes quomodo per rationem prædicta scripturarum, pro quanto quod diximus in finanit, & intelligas, & probes, & tueatis.

1 Tertiò uide quomodo ex ijs uerissimum Angelica doctrina hæc & declaretur & confoliderur.

1 Vil. p. 2. Eccl. &c.

2 *Il. 2. con. 56. & seq. tom. 2.

CONCL. 1. Oportet q̃ innouatio mundi conformetur.

1 PROB.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶PROB. Quia innouatio mundi fit propter hominem (patet ex dictis articulis)

CONCL. 2ª. Ad illam innouationem nihil ordinati poterit nisi quod habet ordinem ad incorruptionem.

¶PROB. Quia homo innouatus de statu corruptionis in incorruptionem non stabit, ut perpetuò maneat in statu perpetuæ quietis (patet ex 1. Corin. 15. & omnia quæ innouantur in innouatione hominis conformari debent (patet ex prima conclusione.)

CONCL. 3ª. Animalia, plantæ, mineralia, & omnia mixta in illa innouatione non manebunt.

¶PROB. Quia illa omnia nullum habent ordinem ad incorruptionem (cùm sint corruptibilia secundum totam materiam, & formam.)

¶Examen. Ly ex parte materiæ secundum totum & secundum partem, videlicet est materia proxima huius actuata per talem formam.

Aliquam materia neque secundum totū neque secundū partem corrumpitur, cum secundum se sit incorruptibilis. 1. phis.

¶Ly ex parte formæ. Sedere & ut forma, & ut ens est. Vnde hoc significat ex tus subiungit nisi quæ actu non manet. Hæc dicta sunt ad differentiam animæ rationalis; quæ quidē, ut ens est, semper manet actu: ut forma uero non semper actu manet; sed quandoque in actu quandoque in potentia tantum. Cùm. n. forma, ut forma, dicatur ab informando materiam, patet quòd quando locata mouetur est, tunc anima rationalis nō est in actu forma ei? licet sit in potentia, in quantum habet inclinationem naturalem ad reunionem cum corpore Socratis. Nihilominus tamen anima rationalis remanet semper actu inquantum est ens, cum ut sic, immortalis sine interruptione existat.

Animam humanā esse incorruptibilē, quòd intelligitur.

*In hoc est.

1ᵐ de maiori. Ad rerum ornatum. & sumptum abstrahitur non pro statu tantum actionis & passionis. §. Tunc u. nihil &c. Animalia namque & plantæ non sunt ad elementorum ornatum nisi pro statu actionis & passionis, quibus insunt in illa innouatione dicebatur.

¶NOT. Quòd elementa, & plantæ sunt ad ornatum prædicto modo elementorum patet Gen. 1. quando post diem tertium dixit Deus, Germinet terra herbam virentem, & lignum pomiferum, & cætera. Et quarto die fecit duo luminaria magna, & stellas. Et quinto die produxit aues, & pisces. Et sexto die animalia terræ, & homines. Et septimo die requieuit ab omni opere quod patrarat. Et benedixit septimo die, & sanctificauit eum. Et ideo dicit Ecclesiast. 43. Gloriabimur in laudibus eius, quoniam adhuc plura fecit magnificentia sua. Quæ sunt plura? Multa sunt abscondita maiora his, pauca enim uidimus operum eius.

¶Ly ex parte formæ. Sedere & ut forma, & ut ens est. Vnde hoc significat ex tus subiungit nisi quæ actu non manet. Hæc dicta sunt ad differentiam animæ rationalis; quæ quidē, ut ens est, semper manet actu: ut forma uero non semper actu manet; sed quandoque in actu quandoque in potentia tantum. Cùm. n. forma, ut forma, dicatur ab informando materiam, patet quòd quando locata mouetur est, tunc anima rationalis nō est in actu forma ei? licet sit in potentia, in quantum habet inclinationem naturalem ad reunionem cum corpore Socratis. Nihilominus tamen anima rationalis remanet semper actu inquantum est ens, cum ut sic, immortalis sine interruptione existat.

Ad primum ergo dicendum, quòd huiusmodi corpora dicuntur esse ad ornatum elementorum, inquantum uirtutes actiuæ, & passiuæ, quæ sunt in elementis ad speciales actiones cō trahuntur: & ideo sunt ad ornatum elementorum in statu actionis, & passionis; sed hic status in elementis remanere nō potest, unde nec animalia, nec plantas remanere oportet.

Ad secundum dicendum, q̄ nec animalia, nec plantæ, nec alia corpora in ministrando homini aliquid meruerunt, cum libertate arbitrij careant: sed pro tanto dicuntur quædam corpora remunerari, quia homo hoc meruit, ut illa innouarentur, quæ ad innouationem ordinem habent, plantæ autem, & animalia non habent ordinē, ad innouationē incorruptionis. Vnde ex hoc homo non meruit, ut innouarentur, quia nullus potest alteri mereri nisi id, cuius est capax, nec etiam ipse sibi ipsi. Vnde et dato quòd animalia bruta mererentur in ministerio hominis, non tamen essent innouanda.

Ad tertium dicendum, quòd sicut perfectio hominis multipliciter assignat, est enim perfectio naturæ conditæ, & naturæ glorificatæ, ita etiam perfectio uniuersi est duplex. Vna secundum statum huiusmodi mutabilitatis, altera secundum statum nouitatis. Plantæ autem & animalia sunt de perfectione eius secundum statum istū: non autem secundum statum nouitatis, cum ordinem ad eam non habeant.

Ad quartum dicendum, q̄ quāuis animalia, & plantæ, quātum ad quędam alia sint nobiliora quām ipsa elementa, tamen quantum ad ordinem incorruptionis elementa sunt nobiliora ut ex dictis *patet.

*In corp.

2ᵐd maiori. Ita. &. 1. quantū ad seruitia hominis non quantum ad habere ordinem ad incorruptionem. §. Tunc nihil &c. Elementa uero nō innouantur quia seruirent homini, sed quia in ipso seruitio habuerunt ordinem ad incorruptionem. Quòd si innouarentur, sufficeret modo propter hoc præcise, tunc & animalia & plantæ & alia mixta innouarentur.

¶Confirmatur. Patet ergo quòd argumentum cōmittebat fallaciam secundū non causam ut causam. Accipiebat enim illā materiam (scilicet, licut elementa &c.) ac si pro seruitio præcise facto homini inquanda fuerat innouabilis: & tamen ut dictum est cō pro seruitio tali præcise, sed pro seruitio tali inmixto cū ordine ad incorruptionem innouabilium.

Ratio 2ª.

Itē illatio cō clōnis. Ergo &c. &. 1. negatur illatio. §. Nāra uo non est eadem in hoc de elementis & aliis supra ad ēque quoniam elementa sunt capacia innouationis, alia uero non: ut patet ex corpo. Vide 2ᵐ. ter pontium tex. Ly unde etiam dato quòd animalia &c.

3ᵐ de minori. De perfectione uniuersi. Et secundum statum mutabilitatis: non, secundum statum nouitatis. §. Tunc nihil &c. ut patet. Nam status mutabilitatis illo tempore deficiet, & consequenter speranda ad perfectionem ista mutabilitas ut sic.

4ᵐ d̄ maiori Nobiliorem. &. quātū ad esse eiusdē, quā tū ad ordinē in corruptionis. §. Tunc nihil &c. ut patet ex corp. Nā in illa innouatione cōsideratur nobilitas, ut hēt ordinē ad corruptionē: adeo q̄ illud dicet nobile nūc si dimq̄ ordinat ad incorruptionē, si sedm q̄ est ens mi, licet ēt ens aliās nobilissimū.

*In corp. artis.

¶Examen. Ly quantum, ad quæda alia per ly quędam alia? in cuiscunque alia fiat, dummodo non dicant ordinem ad incorruptionem deteriorem in corp.

¶Ly nobilio-

¶Ly nobiliorem formā. Scilicet quantum ad esse ens, ut diximus. Hoc autem est perinde ac si per illam maiorem argumend dicerētur quòd animalia habent formam quę est ens unumi cæ menta uero habent formam quæ est ens non unum.

5ᵐ d̄ maiori. Naturalis appetitus. &. secundum quòd appetitus non aliter. §. Tunc nihil &c. Nā appetitus naturalis ad perpetuitatem in animalibus & plātis est accipiendus &c. ut in tex. Ex quo pro applicatione respondi formalis, dic q̄ illorum appetitus naturalis appetit perpetuitatem cœlū motui cœlesti: non autem perpetuitatem ulteriùs durantem.

APPENDIX.

Vtil. p. 5. Eccle. &c. EX articulo habetur. Primo: quo modō per rationem ostendas merito innouandum ab Apostolo, quòd animalia & plantæ ac similia non innouabuntur & sic Angelus, quem uidi stantem supra mare & terram, iuranit per uiuentem in secula seculorum, quia tēpus non erit amplius, sed in diebus uocis septimi Angeli, cum cœperit tuba canere, consummabitur mysterium Dei. Hæc ibi. Vbi per Angelum canentem tuba, intellige cōuocationem ad iudicium supra q. 70. ar. 1. post illud ergo non amplius erit tempus: & consequenter cœlorum motus cessabit. Cum igitur ex eorum motione motus cœlestis solùmodò conseruetur perpetuitas speciei in animalibus, & plantis, & huiusmodi secundum philosophum 1. de generation patet q. Apocal. per hoc q. dicit tempus cessabitur, connotauit finem omnis huiusmodi corruptibilis, animalia uidel cet, plantas, minerālia & alia mixta, pęnè ho minem, non esse. &. secunda ratio alius &

Tho. 4. d. 49. q. 1. ar. 2. & 3.

*Hom. 14. in Ioan: aliquis tolū ab initio, to. 3.

AD 5ᵐ dicendum, q̄ naturalis appetitus ad perpetuitatem in animalibus, & plātis est accipendus sedm ordinem ad motū cęli, ut tm scilicet, in esse permaneant quantū motus cęli durabit. Non enim est appetitus in effectu ut permaneant ultra causam suā: & ideo si cessante primi mobilis motu, plantæ, & animalia non remanent secundū speciem, non sequitur, appetitū naturalē fruſtrari.

QVAESTIO XCII.

De uisione diuinæ essentiæ per comparationem ad beatos, in tres articulos diuisa.

CONSEQVENTER considerandum est de his, quæ spectāt ad beatos post iudicium generale. Et primo, de uisione eorum respectu diuinæ essentiæ, in qua eorum beatitudo principaliter consistit. Secundo, de eorum beatitudine, & eorum mansionibus. Tertio, de modo, quo se erga damnatos habebunt. Quarto, de dotibus ipsorum, quæ in beatitudine eorum continentur. Quinto, de aureolis, quibus eorum beatitudo perficitur, & decoratur.

Circa primum quæruntur tria.

Primo, Vtrum Sancti uidebūt Deum per essentiam.

Secundo, Vtrum uidebunt eū oculo corporali.

Tertio, Vtrum uidendo eum, uideant omnia, quæ Deus uidet.

ARTICVLVS I.

Vtrum intellectus humanus possit pertingere ad uidendum Deum per essentiam.

AD primum sic proceditur. Videtur q̄ intellectus humanus non possit peruenire ad uidēdum Deum per essentiā, Quia Ioan. 1. dicitur: Deum nemo ᵃ uidit unquam, & exponit Chrys. *quòd nec ipsę cœlestes essentiæ, ipsa dico Cherubin, & Seraphin, ipsum, ut est, nunquā uidere potuerūt, sed hominibus

A non promittit nisi æqualitas Angelorum. Matth. 22. Erunt sicut Angeli Dei in cęlo, ergo nec Sancti in patria Deum per essentiam uidebunt.

2 Præterea, Dionys. sic argumentatur. 1. de Diuī. nominibus: Cognitio non est nisi existentiū, omne autem existens finitū est, cum sit in aliquo genere determinatum, & sic Deus cum infinitus sit, est super omnia existentia, ergo eius non est cognitio, sed est super omnia existentia, & omnē cognitionem.

3 Præterea, Dionys. in 1. de mystica Theolog. ostendit q̄ perfectissimus modus, quo intellectus noster Deo coniungi potest, est inquantum coniungitur ei ignoto, sed illud, quod est uisum per essentiam, non est ignotum, ergo impossibile est, quod intellectus per essentiam Deum uideat.

4 Præterea. Dion. in epist. ad Caium Monachum dicit, q̄ suppositæ Dei tenebræ, quas abundantiam lucis appellat, cooperiūtur omni lumini, & abscondūtur omni cognitioni. Si ſi aliquis uidens Deum, intellexit qđ uidit, non ipsum uidit, sed aliquid eorum, quæ sunt eius, ergo nullus intellectus creatus poterit Deum per essentiam uidere.

5 Præterea, Sicut Dion. dicit in epist. ad Hierotheū. Nō uisibilis quidē est Deus existēs p̄p excedente claritatē, sed claritas eius sicut excedit intellectū hominū in uia, ita excedit intellectū hominis in patria, ergo sicut inuisibilis est in uia, sic erit in patria.

6 Præt. Cum intelligibile sit p̄fectio intellectus, oportet esse p̄portionē inter intelligibile, & intellectū, uisibile, & uisū, sed non est accipere p̄portionē alī quā inter intellectū nostrū, & essentiam diuinā, cū in infinitū differeat, ergo intellectus noster nō poterit pertingere ad essentiā diuinam uidendam.

7 Præt. Plus differt Deus ab intellectu nostro, q̄ intelligibile creatum à sensu, sed sensus nullo modo pōt ptingere ad creaturā spiritualē uidēda, ergo nec intellectus noster poterit pertingere ad uidendam diuinam essentiam.

8 Præt. Quęcūq; intellect* intelligit consequenter non cognoscit. Item à Genes. 9. Sicut olera uiridia dedi uobis omnem carnem. Hæc ibi. Ideſt, sicut dedi uobis hominibus in cibum olera uiridia, ita nūc concedo uobis in cibum omnem carnē, uel ſicut ablique ſcrupulo oleribus pro cibo uebamini, ſic nunc uti poſſitis omnibus carnibus. Cum igitur omnia, huiusmodi, ſecundum ſcripturam hanc, ſint ordinata ad uſum animalem hominis, & hæc uita tunc defecta ſit tempore innouationis (ut ſupra dictum eſt) patet q̄ per hoc denotauit ēt ſcriptura ſimul, q̄ animalia & plantæ, & à ſimili alia ſecundum totū corruptibilia nō remanebūt poſt iudicium, & per conſequens non innouabuntur.

*Cap. 1. de diuin. nomin.

*Cap. 1. in fin. illius.

*In epiſt. 1. ad Caiū quæ incipit, Tenebræ.

¶Secundò habes quomodo per rationē prædicta ſcripturarum pro. quanto quod diximus intelligas, & defendas.

¶Tertiò uides quomodo ex iij. illis in Angelica doctrina hæc & declaretur & conſolidetur.

QVÆST. XCII.

ART. I.

CONCL. Oportet nos accipere, q̄ in uiſione Dei per eſſentiā ipſa diuina eſſentia ſit forma intellectus noſtri.

¶Exam. Ly oportet nos accipere &c. Scilicet ex parte à ſufficienti diuiſione ex tegbarij opinionib.

¶Ly oportet. Scilicet ex fide. Hæc. n. cōcluſio eſt ſecundum fidem ſemenda.

¶Ly uiſione. Scilicet immediata, & p conſequēs beatifica ſecundū perfectibeatum nem.

¶PROB. Quia ſi aliter dicerentur tūc uiſio Dei nō poſſet eſſe immediata.

¶NOT. Quomodo ſilentia diuina poſſit eſſe forma intellectus noſtri, & quo ex

Universidad de Deusto
Biblioteca

ex hoc posito nulli sequitur inconuenientes: & quomodo per exempla, & quibus ad hoc rapiebat manu ducamur uide in textu per ordinem à ly & ideo accipiendus est alius modus, quem quidã philosophi posuerunt, scilicet Alexander & Auerroes &c. usquem hn. corp.

a in ex

aliquid in actu, oportet quòd informetur per similitudinem intellecti, quæ est principium intellectualis operationis in tale obiectum determinatæ, sicut calor est principium calefactionis, si ergo intellectus noster Deum intelligat, oportet, q̃ fiat per aliquam similitudinem informantem ipsum intellectum: Hoc autem[b] non potest esse ipsa diuina essentia, quia formæ, & formati oportet esse unum, diuina autẽ essentia ab intellectu nostro differt secundum essentiam, & esse, ergo oportet, quòd forma, qua informatur intellectus noster in intelligẽdo Deũ, sit aliqua similitudo impressa a Deo in intellectum nostrum, & similitudo illa cum sit quid creatũ, non potest dicere in Dei cognitionem, nisi sicut effectus in causam, ergo impossibile est ut intellectus noster Deum uideat, nisi per effectum ipsius, sed nisio Dei, quæ est per effectus, non est uisio Dei per essentiam, ergo intellectus noster non poterit Deum per essentiam uidere.

9 Præterea. Diuina essentia magis distat ab intellectu nostro, quàm quicunque angelus, uel intelligẽtia, sed sicut dicit[b] Auicen. in sua Metaphy.[b] intelligentiam esse in nostro intellectu, non est essentiam intelligentiæ esse in intellectu nostro, quia sic essentia quam de intelligentia habemus, esset substantia, & non accidens, sed hoc est impressionem intelligentiæ esse in nostro intellectu, ergo & Deus non est in intellectu nostro, sed illa impressio non potest ducere in cognitionem diuinæ essentiæ, quia cum in infinitum differat diuina essentia, degenerat in aliam speciem multo amplius quàm si species albi, degeneraret in speciem nigri, ergo sicut ille, in cuius usu species albi degenerat in speciem nigri, propter indispositionẽ organi non dicitur uidere albũ, ita nec intellectus noster, qui solum per huiusmodi impressionem Deum intelligit, esi per essentiam poterit uidere.

10 Præterea, In rebus separatis à materia[b] idẽ est intelligens, & quod intelligitur, ut patet in 3 de Anima[c] sed Deus est maxime à materia separatus, cum ergo intellectus, qui est creatus, non possit ad hoc pertingere, ut fiat essentia increata, non poterit esse quòd intellectus noster Deum per essentiam uideat. K

11 Præterea. Omne illud, quod uidetur per essentiam, de eo scitur quid est: sed de Deo intellectus noster, non potest[b] scire quid est: sed solum quid non est, sicut Dionys. dicit, & Dama. ergo intellectus noster Deum per essentiam uidere non potest.

12 Præterea, Omne[b] infinitum, inquantum infinitum, ignotum est: sed Deus est modis omnibus infinitus, ergo est omnino ignotus, ergo per essentiam ab intellectu creato uideri non poterit.

*In epist. 111. & 61 epist. 112. ca. 7. & 8. to. 2.

13 Præterea, Augustin.* dicit in lib. de Videdo Deo, Deus est natura inuisibilis, sed ea, quæ insunt Deo per naturam, non possunt aliter se habere, ergo non potest esse, quòd per essentiam uideatur. L

14 Præterea, Omne, quod est alio modo, & alio[b] modo uidetur, non uidetur secundum id, quod est, sed Deus alio modo est, & alio modo uidetur à Sanctis in patria, est enim per modum suum: sed uidetur à Sanctis per modum eorum, ergo non uidetur à Sanctis secundum illud, quod est, & sic nõ uidebitur per essentiam.

15 Præterea, Illud, quod per[b] medium uidetur, non uidetur per essentiam, sed Deus in patria uidebitur per medium, quod est lumen gloriæ, ut patet in Psalmo, In lumine tuo uidebimus lumen, ergo non uidebitur per essentiam.

16 Præterea, Deus in patria uidebitur facie ad faciem, ut dicitur 1. Cor. 13. sed hominem, quem facie ad faciem uidemus, uidemus per similitudinẽ, ergo Deus in patria uidebitur per similitudinẽ, & non per essentiam.

SED CONTRA est quod dicitur 1. Cor. 13. Videmus nunc per speculum in ænigmate, tunc autem facie ad faciem: sed id, quod uidetur facie ad faciem, uidetur per essentiam, ergo Deus perẽssentiam uidebitur à Sanctis in patria.

Præterea, Ioan. 3. Cum apparuerit, similes ei erimus, quoniam uidebimus eum sicuti est, ergo uidebimus eum per essentiam.

Præterea, Primæ Cor. 15. super illud, Cum tradiderit regnum Deo, & patri, dicit Glos.* ubi scilicet in patria, essentia Patris, & Filij, & Spiritussancti uidebitur, quòd solum mundis cordibus dabitur, quod est summa beatitudo, Beati ergo Deum per essentiam uidebunt. *Glos. ibid.

Præterea, Ioan. 14. dicitur. Si quis diligit me, diligetur à Patre, & ego diligam eum, & manifestabo meipsum ei, sed illud, quod manifestatur, per essentiam uidetur, ergo Deus à Sanctis in Patria essentialiter uidebitur.

Præterea, Exod. 33. super illud, Non uidebit me homo, & uiuet, Gregorius improbat opinionem illorum, qui dicebant, q̃ in illa regione beatitudinis Deus in claritate sua conspici potest, sed in natura uideri non potest, quia aliud non est eius claritas, & eius natura: sed natura eius est essentia eius, ergo uidebitur per essentiam suam. *Lib. 18. Mor. cap. 37. aut in recentioribus ædition. c. 18 & homil. 14. in Ezechi. à medi.

Præterea. Sanctorum desiderium nõ potest omnino frustrari, sed Sanctorum desiderium commune est ut Deum per essentiam uideant, ut patet Exod. 33. Ostende mihi gloriam tuam, & in Psal. Ostende faciem tuam, & salui erimus. & Ioan. 14. Ostende nobis Patrem, & sufficit nobis, ergo Sancti per essentiam Deum uidebunt.

RESPONDEO, Dicendum, quòd sicut secundum fidem ponimus, finem ultimum humanæ uitę esse uisionem Dei, ita Philosophi posuerunt ultimam hominis felicitatem esse intelligere substantias à materia separatas, secundum esse, & ideo circa hanc quæstionem eadem difficultas, & diuersitas inuenitur apud Philosophos & apud Theologos. Quidam enim Philosophi posuerunt, q̃ intellectus noster possibilis numquam potest ad hoc perue-

pernenire, ut intelligat substantias separatas, sicut Alpharabius in fine suæ Ethicæ, quamuis contrarium dixerit in libro de intellectu, ut Commentator refert in tertio de Anima.* Et similiter quidam Theologi posuerunt q̃ intellectus humanus nunquam potest ad hoc pertenire, ut Deum per essentiam uideat, & utrosque ad hoc mouet distatia inter intellectum nostrum, & essentiam diuinam, & alias substantias separatas. Cum enim intellectus in actu sit quodammodo unum cum intelligibili in actu, uidetur difficile, quomodo intellectus creatus aliquo modo fiat essentia increata. Vnde Chrysostomus* dicit, Quomodo creabile uidet increabile. Et maior difficultas est illis adhuc, qui ponũt intellectum possibilem esse generabilem, & corruptibilem, utpote uirtute à corpore dependentem, non solum respectu uisionis diuinæ, sed etiã respectu uisionis quarumcunque substantiarum separatarum. Sed hoc ipsum stare omnino nõ potest. Primo, quia repugnat authoritati sacræ scripturæ Canonicæ, ut Augustin. dicit in libro de Videndo Deo. Secundo, quia cum intelligere sit maxime propria operatio hominis, oportet, q̃ secundum eam assignetur sibi sua beatitudo, cum hæc operatio in ipso perfecta fuerit. Cum autem perfectio intelligẽtis, inquantum huiusmodi sit ipsum intelligibile, si in perfectissima operatione intellectus homo nõ perueniat ad uidendam essentiam diuinam: sed aliquid aliud, oportebit dicere, quòd aliquid aliud sit beatificãs ipsum hominem quàm Deus, & cum ultima perfectio cuiuslibet sit in coniunctione ad suũ principium, sequitur, q̃ aliquid aliud sit principiũ effectuum hominis, quàm Deus, quod est absurdũ secundum nos. Et similiter est absurdum apud Philosophos, qui ponunt animas nostras à substantijs separatis emanare, ut in fine eas possimus intelligere. Vnde oportet ponere, secundum nos, quòd intellectus noster quandoque perueniat ad uidendã essentiam diuinam, & secundum Philosophos q̃ perueniat ad uidendam essentiam substantiarum separatarum, quomodo autem hoc possit accidere, restat inuestigandum. Quidam enim posuerunt, ut Alpharabius, & Auempace, quòd ex hoc ipso, quòd intellectus noster intelligit quæcunque intelligibilia, pertingit ad uidendam essentiã substantiæ separatæ, & ad hoc ostendendum procedunt duobus modis. Quorum primus est, quod sicut natura speciei non diuersificatur in diuersis individuis, nisi secundum quòd coniungitur principijs individuantibus, ita forma intellectiua hominis non diuersificatur apud me, & te, nisi secundũ q̃ coniungitur diuersis formis imaginabilibus, & ideo quando intellectus separat formam intellectam à formis imaginabilibus, remanet quidditas intellecta, quæ est una, & eadem apud diuersos intelligentes, & huiusmodi est, quidditas substantiæ separatæ. Et ideo quãdo intellectus noster ad summam abstractionem quidditatis cuiuscunque peruenit, intelligit per hoc quidditatem substantiæ separatæ, quæ est ei similis. Secũdus modus est, quia intellectus noster natus est abstrahere quidditatẽ ab omnibus intelligibilibus habentibus quidditatem. Si ergo quidditas, quam abstrahit ab hoc singulari habente quidditatem, sit quidditas non habens quidditatem, intelligendo eam, intelligit quidditatem substantiæ separatæ, quæ est talis dispositionis, eo quod substantiæ separatæ sunt quidditates subsistentes, quæ non habent quidditates, quidditas enim simplicis est ipsum simplex, ut Auicen. dicit. Si autem quidditas abstracta ab hoc particulari sensibili sit quidditas habens quidditatem, ergo quidditatem illam intellectus natus est abstrahere, & ita eum non sit abire in infinitum, erit deuenire ad quidditatem non habentem quidditatẽ, per quam intelligitur quidditas separata. Sed iste modus non uidetur esse sufficiẽs. Primo, quia quidditas substantiæ materialis, quam intellectus abstrahit, non est eiusdem rationis cum quidditatibus substantiarum separatarum, & ita per hoc q̃ intellectus noster abstrahit quidditates rerum materialium, & cognoscit eas, non sequitur, q̃ cognoscat quidditatem separatæ substantiæ, & præcipue diuinam essentiam, quæ maxime est alterius rationis ab omni quidditate creata. Secundo, quia dato, quòd esset unius rationis, tamen cognita quidditate rei compositæ, non cognosceretur quidditas substantiæ separatæ nisi secundum genus remotissimum, quod est substantia. Hæc autẽ cognitio est imperfecta nisi deueniatur ad proprias rei. Qui enim cognoscit hominem solum, inquantum est animal, non cognoscit eum nisi secundum quid, & in potentia, & multo minus cognoscit eum, si non cognoscat nisi substantiæ naturam in ipso. Vnde sic cognoscere Deum, uel alias substantias separatas, non est uidere essentiam diuinam, uel quidditatem substantiæ separatę, sed est cognoscere per effectum, & quasi in speculo.

Et ideo alius modus intelligendi substantias separatas ponitur ab Auicenna in sua Methaphy. scilicet quod substantię separatæ intelliguntur à nobis per intentiones suarum quidditatum, quæ sunt quædam earum similitudines non abstractæ ab eis, q̃ ipsæmet sunt immateriales, sed impressę ab eis in animabus nostris. Sed hic modus etiam non uidetur nobis sufficere ad uisionem diuinam, quam quærimus. Constat enim quòd omne, qđ recipitur in aliquo, est per modum recipientis in eo, & ideo similitudo diuinæ essentiæ impressa in intellectu nostro, erit per modum nostri intellectus, modus autem intellectus nostri deficiens est à perfecta receptione diuinæ similitudinis, defectus autem diuinę similitudinis potest tot modis accidere, quot modis dissimilitudo inuenitur. Vno enim modo est deficiens similitudo, quando participatur forma secundum eandem rationem speciei, sed non secundum eundem perfectionis modum, sicut est similitudo deficiens eius, qui parum habet de albedine, ad illum, qui multũ habet. Alio modo adhuc magis deficiens, quando non peruenitur ad eandem rationem speciei, sed tantum ad eandem rationem generis, sicut est similitudo inter illum, qui habet colorem citrinum, & illum, qui

Universidad de Deusto
Biblioteca

1m ex Ioan. Vidit. &c. eo modo quo pater uidet filium: non aliter.§. Tunc nihil contra. Nam conclusio intelligit de uisione nostra respectu Dei nõ propriè comprehensiua, ut est illa qua persona diuina inuicem se uident, sed cõprehẽsiua largo modo, secundũ illud, curatio, ut comprehendatis.

¶NOT. Pro meliori notitia de cõprehensione, uidet. par. q. 12. ar. 7.

2m ex Dionysio. Cognitio & totaliter comprehendẽtiua non, largo modo.§ quod qui habet colorẽ albũ. Alio modo adhuc est magis deficiens, qũ ad rationem eius generis nõ pertingit, sed solum secundum analogiam, siue proportionem, sicut est similitudo albedinis ad hominem in eo, q utrumq; est ens, & hoc modo est deficiens omnis similitudo, quę est in creatura recepta respectu diuinæ essentiæ. Ad hoc autẽ q uisus cognoscat albedinẽ, oportet, q recipiatur in eo similitudo albedinis secundum rationem suæ speciei, quãuis non secundum eundem modum essendi, quia habet alterius modi esse forma in sensu, & in re extra animam & in intellectu. Si enim fieret in oculo forma citrini, non diceretur oculus uidere albedinem. Et similiter ad hoc, q intellectus intelligat aliquam quidditatẽ, oportet q fiat in eo similitudo eiusdẽ rationis secundũ speciem, quamuis forte non sit idem modus essendi utrobique, non.n. forma existens in intellectu, uel sensu est principium cognitionis secundum modum essendi, quẽ habet utrobique, sed secundum rationem, in qua communicat cum re exteriori. Et ita patet, q per nullam similitudinem receptam in intellectu creato potest Deus intelligi, ita q essentia eius uideatur immediate. Vnde etiam quidam ponentes, diuinã essentiam per hunc modum uideri, dixerunt, q ipsa essentia non uidebitur, sed quidam fulgor quasi radius ipsius. Vnde nec iste modus sufficit ad uisionẽ diuinam, quam quærimus.

Et ideo accipiendus est alius modus, quem etiã quidam Philosophi posuerunt, scilicet Alexãder, & Auerrois in 3.° de Anima. Cum enim in qualibet cognitione sit necessaria aliqua forma, qua res cognoscatur, aut uideatur, forma ista qua intellectus perficitur ad uidendas substantias separatas, nõ est quidditas quam intellectus abstrahit à rebus compositis, ut dicebat prima opinio, neque aliqua impressio relicta a substãtia separata in intellectu nostro, ut dicebat secunda: sed est ipsa substantia separata, quæ coniungitur intellectui nostro, ut forma, ut ipsa sit, quod intelligitur, & quo intelligit. Quicquid autem sit de aliis substantijs separatis, tamen, m istum modum oportet nos accipere in uisione Dei per essentiam, n quia quacunque alia forma informaretur intellectus noster, non posset per eam duci in essentiam diuinam. Quod quidem non debet intelligi, quasi diuina essentia sit uera forma intellectus nostri, uel quod ex ea, & intellectu nostro efficiatur unum simplex, sicut in naturalibus ex forma, & materia naturali, sed quia proportio essentiæ diuinæ ad intellectum nostrum est sicut proportio formæ ad materiam. Quandocunque enim aliqua duo, quorum unum est altero perfectius, recipiuntur in eodem receptibili, proportio unius duorum ad alterum, scilicet magis perfecti ad minus perfectum, est sicut proportio formę ad materiam, sicut lux & color recipiuntur in diaphano, quorum lux se habet ad colorem sicut forma ad materiam; & ita cum in anima recipiatur lux intellectiua, & ipsa diuina essentia inhabitãs, licet non per eundem modum essentia diuina se habebit ad intellectum sicut forma ad materiam. Et q hoc sufficiat ad hoc, q intellectus per diuinã essentiam possit uidere ipsam diuinam essentiam, hoc modo potest ostendi. Sicut enim ex forma naturali, qua aliquid habet esse, & materia efficitur unum ens simpliciter, ita ex forma, qua intellectus intelligit, & ipso intellectu fit unum in intelligendo. In rebus autem naturalibus res per se subsistens non potest forma esse alicuius materiæ, si illa res habeat materiam partem sui, quia non potest esse, ut materia fit forma alicuius, sed si illa res per se subsistens sit forma tantum, nihil prohibet eam effici formam alicuius materiæ, & fieri, quod est ipsius compositi, sicut pater de anima. In intellectu autẽ oportet accipere ipsum intellectum in potentia quasi materiam, & speciem intelligibilem quasi formam, & intellectus in actu intelligẽs erit quasi compositum ex utroque. Vnde si sit aliqua res per se subsistens, quæ non habeat aliquid intra se præter id, quod est intelligibile in ipsa; talis res poterit esse forma, qua intelligit intellectus: res autem quælibet est intelligibilis secũdum id, quod habet de actu, non secundum id, quod habet de potẽtia, ut patet in Nono Metaphysicorum, & huiusmodi signum est quòd oportet formam intelligibilem abstrahere à materia, & ab omnibus proprietatibus materiæ; & ideo cum diuina essentia sit actus purus, poterit esse forma, qua intellectus intelligit, Et hæc erit uisio beatificans: & ideo dicit Magister, o q unio animæ ad corpus est quoddam exemplum beatæ unionis, qua ipse homo unitur Deo.

*Li. 3. cõ. 36. & 5.

*Li. 9. cõ. 10. 10.

*Lib. 2. Sent. d. 1. §. E. fili inuisib.

AD PRIMVM ergo dicendum, q authoritas illa potest tripliciter exponi, ut patet per Augustinum in lib. de Videndo Deum. Vno modo, ut excludatur corporalis uisio, qua nemo uidet, uel uisurus est Deum in essentia sua. Alio modo ut excludatur etiam intellectualis uisio Dei per essentiam ab his, qui in ista mortali carne uiuunt. Alio modo ut excludatur uisio comprehensionis ab intellectu creato, & sic intelligit Chrysostomus. p Vnde subdit. Notitiam huiusmodi dicit Euangelista certissimã considerationem, & comprehensionem tantam, quãtam habet pater de Filio, & hic est intellectus Euangelistæ. Vnde subdit, Vnigenitus, qui est &c. per comprehensionem uolens probare filium esse Deum.

*Epistol. 112. ca. 6. & 9. 40.

*Hom. 34. in Ioã. pard. 2. de mod. tom. 3.

AD SECVNDVM Dicendum, quòd sicut Deus excedit omnia existentia, quæ habent esse determinatum, per essentiam suam infinitam, ita cognitio sua, qua cognoscit, est super omnem cognitionem, unde, quæ est proportio cognitionis nostræ ad essentiam creati, ea est proportio cognitionis diuinæ ad essentiam suam infinitam. Ad cognitionem autem duo concurrunt, scilicet cognoscens,

quod dicitur in textu, per ly habere esse eam in cognoscẽdo quanta sit emitas rei cognitæ. Tũc nihil &c. Nam ex hoc non concluditur quòd non ut cognitum de Deo, sed quòd non sit cognitio totaliter comprehendens ipsum.

¶ Corollarium. Ergo beati cognoscũt Dei facialiter, quidẽ, sed tamen uident ipsum adhuc esse super omnia existenda, & supra suam ipsorum cognitionem.

3m ex Dionysio. Contungi potest. &. in h cuita: nõ in patria. §. Tunc nihil &c. ut patet.

4m ex Dionysio. Abiectum ut cognitum. &. cognoscentis per impressionem alicuius similitudinis non, cognoscentis per essentiam diuinam. §. Tunc nihil &c. Nam uidens Deum per essentiam non intelligit simili modo Deo, sed ipsum Deum, licet uidens ipsum per impressionem alicuius similitudinis alterius non uideat proprie ipsum, sed aliquod aliud scilicet huiusmodi similitudinem eius.

¶Examen. Ly tenebrx. Scilicet respectu nostri. In Deo enim secundum scriptum tenebræ nõ sunt ullæ. 1. Ioan. 1. Videtur autem hoc modo loquendi Dionysius, ad declarãdum, excedentiam maximã lucis diuinæ ad intellectum nostrum in uia præsupposẽcomorantem.

5m ex Dionysio. Excedentem. &. omnem formã, qua nunc intellectus noster informatur nõ, formam, qua informabitur in patria. §. Tunc nihil &c. Vide corp. huius citatio, non. post prob.

6m d maiori. Proportionẽ. 1. &. uel proportionalitatem. §. Tunc nihil &c. Sufficit. ergo hic ad tem proportionalitatem quod diuina essentia sit ita magnifica, & ita excedens omnem formam, quam nunc intellectus noster informatur, non tamen excedit ipsam essentiam diuinam, quæ erit quasi forma intellectus nostri in patria, & ideo licet nunc sit inuisibilis, tamen tunc erit uisibilis.

A AD 5m dicendum, quòd claritas Dei quamuis excedat omnem formam, qua nunc intellectus noster informatur, non tamen excedit ipsam essentiam diuinam, quæ erit quasi forma intellectus nostri in patria, & ideo licet nunc sit inuisibilis, tamen tunc erit uisibilis.

AD 6m dicendum, quòd quãuis finiti ad infinitum non possit esse proportio: quia excessus infiniti supra finitum non est determinatus, potest tamen esse inter ea proportionalitas, quæ est similitudo proportionum. Sicut enim finitum æquatur alicui finito, ita infinito infinitum; ad hoc autem, quòd aliquid totaliter cognoscatur, quandoque oportet esse proportionem inter cognoscentem, & cognitum, quia oportet uirtutem cognoscẽtis cæquari cognoscibilitati rei cognitæ, æqualitas autẽ proportio quædam est: sed quandoq; cognoscibilitas rei excedit uirtutẽ cognoscentis, sicut cum nos cognoscimus Deum, aut econuerso, sicut cum ipse cognoscit creaturas, & tũc nõ oportet esse proportionẽ inter cognoscentẽ, & cognitum, sed proportionalitatẽ rãtum, ut scilicet sicut se habet cognoscẽs ad cognoscendũ, ita se habet cognoscibile ad hoc, q cognoscat: & talis proportionalitas sufficit ad hoc q infinitum cognoscatur a finito, uel ecõuerso. Vel dicendũ, q proportio fm propriã nominis institutionẽ significat habitudinẽ quãtitatis ad quantitatem fm aliquem determinatũ excessum, uel adæquationẽ: sed ulterius est transllatũ ad significandum oẽm habitudinem cuiuscunque ad aliud, & per hunc modum dicimus, quòd materia debet esse proportionata ad formam: & hoc modo nihil prohibet intellectum nostrum, quamuis sit finitus, dici proportionatum ad uidendum essentiam diuinã, non tamen ad comprehendendum eam, & hoc propter suam immensitatem.

Ratio 2a.

*Al. Infinitum.

Ad septimum dicendum, quod duplex est similitudo, & distantia. Vna secundum conuenientiam in natura, & sic magis distat Deus ab intellectu creato, quam intelligibile creatum à sensu. Alia secundum proportionalitatem, & sic est econuerso, quia sensus non est proportionatus ad cognoscendum aliquod immateriale, sicut intellectus est proportionatus ad cognoscendum quodcunque immateriale, & hæc similitudo requiritur ad cognoscendum, non autem prima. Quia constat, q intellectus intelligens lapidem, non est similis ei naturali esse, sicut etiam uisus apprehendit mel rubeum, & fel rubeum, quamuis non apprehendat mel dulce. Fellis enim rubedo magis cõuenit cum mellis

Universidad de Deusto
Biblioteca

8m minor.

Hoc autem non pōt esse ipsa diuina essentia. Ideo negatur ista. §. Ad octauum dicendum, q̄ forme & formati est vnum esse, secundum quod forma informat nō aliter. Tunc applicando dicitur, quod diuina essentia informat intellectum beatorum quantum ad actum intelligendi, non quantum ad actum essendi in quantum facilius nō fit essentia intellectus per quam intellectus fit, sed tantum per quā intellectus intelligat. Vñ corpórea lux non, potest probabiliter non oportet, quòd diuina essentia & intellectus efficiantur vnum secundum esse &c. ut in textu.

¶Exam. Ly quasi. Hoc dicitur ad demonstrandum illud quod diximus de diuina essentia inquantum est forma intellectus. Quasi per hoc dicatur quod nō est forma existendi intellectui.

9m ad minori.

Sicut dicit Auicenna, 1. de cuius dicta in pr̄positione non fit mentio. § Tunc nihil &c. ut patet.

Item ex Auicenna. Intelligē 1. n. 2. cognitam à nobis per habitum scientiarum speculatiuarum. §. Tunc nihil &c. Non enim attingit propositum conclusionis cum loquatur conclusio de cognitione primæ intelligentiæ, non per habitū scientiarum speculatiuarum, uel aliàs creatarum, sed per seipsam.

10m ex Philosopho. Idē est. 2. secundum rationem formæ & formati, non secundū rationē essendi simpliciter. §. Tunc nihil &c. ut patet ex tex. vide 3. de Anim. ad 8m

11m de minori. Non po est scire 2. ad 2. in quantum. in pa

*3. c6 15. to. 2.

mella, inquantum est mobile, q̄ dulcedo mellis cum melle.

Ad octauum dicendum, q̄ in uisione, qua Deus per essentiam uidebit, ipsa diuina essentia erit quasi forma intellectus qua intelligit, nec oportet quòd efficiatur unum secundum esse simpliciter, sed solum, quòd fiant unū quantum pertinet ad actum intelligendi.

Ad nonum dicendum, quòd dictum Auicennæ quantum ad hoc non sustinemus, quia ei etiā ab aliis Philosophis in hoc cōtradicitur, nisi forte nelimus dicere quòd Auicenna intelligit de cognitione subtantiarum separatarum, secundum q̄ cognoscūtur per habitus scientiarum speculatiuarū, & similitudinis aliarum rerum. Vnde hoc introducit ad ostendendum quòd scientia non est in nobis substantia, sed accidens: & tamen diuina essentia quamuis plus distet secundum proprietatem naturæ suæ ab intellectu nostro, quàm substantia angeli, tamen plus habet de ratione intelligibilitatis, quia est actus purus, cui non admiscetur aliquid de potentia, quod nō contingit in aliis substantijs separatis. Nec illa cognitio, qua Deum per essentiam uidebimus, ex parte eius, quo uidebitur, erit in genere accidentis, sed solum quantum ad actum ipsius intelligentis, qui non erit ipsa substantia intelligentis, uel intellecti.

Ad decimum dicēdum, q̄ substantia separata à materia sc. intelligit, & intelligit alia, & utroque modo potest verificari auctoritas inducta. Cum enim ipsa substantia naturæ separatæ essentia sit, per seipsam est intelligibilis in actu, eo quod est a materia separata, constat autem q̄ substantia separata intelligit, se quòd omnino est idē intelligens, & intellectum. Non enim intelligit se per aliquam intentionem abstractam à se, sicut nos intelligimus res materiales, & hic uidetur esse intellectus Philosophi tertio de Anima, ut per Commētaria ibidem patet: Secundū aūt, quòd intelligit res alias, intellectum in actu, fit unum cum intellectu in actu, inquantum forma intellecti fit forma intellectus, inquātum est intellectus in actu nō quòd sit ipsamet essentia intellectus, ut Auicenna probat 6. de naturalibus, quia essentia intellectus manet una sub duabus formis, secundum quòd intelligit res duas successiue ad modum, quo materia prima manet una sub diuersis formis. Vnde etiam Commentator in tertio de Anima* comparat intellectum possibilem quātum ad hoc primæ materiæ, & sic nullo modo sequitur quòd intellectus noster uidens Deum, fiat ipsa essentia diuina: sed quòd ipsa comparatur ad ipsum, quasi perfectio, & forma.

*3. com. 5 & 36.

Ad undecimum dicendum, q̄ authoritates illæ, & omnes similes, sunt intelligendæ de cognitione, qua cognoscimus Deum in uia ratione prius posita.

Ad duodecimum dicendum, quòd infinitum priuatiue dictum est ignotum, inquantum huiusmodi, quia dicitur per remotionē complementi, a quo est cognitio rei. Vnde infinitū reducit ad materiā subiectam priuationi, ut patet in 3. Phys.* Sed infinitū negatiue acceptum dicitur per remotionem materiæ terminantis, quia forma etiam quodammodo terminatur per materiam. Vnde infinitum hoc modo est maxime de se cognoscibile, & hoc modo infinitus est Deus.

*3. 48 55. to. 2.

Ad tertiumdecimum dicendum, q̄ Augustī.* loquitur de uisione corporali, qua nunquam uidebitur, quod patet ex hoc quod præmittitur. Sicut.n. uidentur ista, quæ uisibilia nominantur, Deum nemo uidit unquam, nec uidere potest, & est natura inuisibilis sicut, & incorruptibilis. Sicut autem secundum naturam suam est maxime ens, ita & secūdum se est maxime intelligibilis: sed quòd à nobis quandoque nō intelligatur, est ex defectu nostro. Vnde quòd uideatur postquam uisus non fuit à nō bis, non est ex mutatione sua, sed nostra.

* 21. c. 6.

Ad decimumquartum dicendum, q̄ Deus in patria uidebitur a Sanctis sicuti est, si hoc referatur ad modum ipsius uisi. Videbitur enim à Sanctis Deus habere illum modum, quem habet. Sed si referatur modus ad ipsum cognoscentem, non uidebitur sicuti est, quia non erit tanta efficacia intellectus creati ad uidendum, quanta est efficacia essentiæ diuinæ ad hoc, quod intelligatur.

Ad quintumdecimum dicendum, quòd medium in corporali uisione & intellectuali inuenitur triplex. Primum est medium sub quo uidetur, & hoc est quod perficit uisum ad uidendum in generali,

non

Medium uisionis triplex.

§ Tunc nihil &c. Et certum illud quod uidetur per medium sine quo, sic in quo, uideatur mediate, & consequēter nō per essentiam (ut arguitur:) tamen quod uidetur per medium sub quo tantum uidetur immediate & per essentiam. Vide 1. par. q. 12. a. 2. & 5.

16m illatio cōclusionis. Ergo &c. & negatur filatio. §. Nam enim est simile de uidere res corporales facie ad faciem & uidere sic Deum, ut declaratur in tex.

APPENDIX.

Vtil. p. 8. Eccl. &c. EX articulo habes Primo: quomodo per rationem istius matris (Prat. Trinitarior.) dicitur, quod essentia diuina in se nec ab Angelo nec ab homine uidetur, nec uidebitur. Item quotuplex (Direct. inquis. 2. par. q. 4.) licentiam: animarum beatarum uisio, qua uidēdi naturam essentiā, ea est uisio intuitiua & facialis. Item Armenorum (Prat. Trinitarij.) dicentium beatos non uidere in cælo Deiessentiā: sed videre clare tantū quādam Dei essentiæ imaginariam uisionē beatificam. Item Armenorum (Prat. Augustinian.) dicentium: essentias non uideri ullo pacto in se, sed in suis creaturis. Item Algazeles (Direct. inquis. 2. par. q. 4.) discutiendas multiplices hominis in cognitione ultimæ intelligentiæ cōsistere. Per ultimam autem intelligentiā intelligit ultimū Angelum. Alioquin, si non intelligeret qd creatum: non esset error.

1 ¶Secundo habes quomodo per rationem vsitatis ea me nō damnati à 1. Cor. 13. Videbimus nunc per speculum &c. Item à Ioan. 3. & 1. Corin. 13. Item ab Exod. 33. & Ioan. 14. Quæ omnia sunt in text. Argumen. sed contrarium &c. ut

*Al. confūgibile.

*Al. cognoscibiles.

2 non determinans usum ad aliquod speciale obiectum, sicut se habet lumē corporale ad usum corporalem & lumen intellectus agentis ad intellectum possibilem, secundum, quod est medium. Secundum est medium, quo uidetur, & hæc est forma uisibilis, qua determinatur uterque uisus ad speciale obiectum, sicut per formam Lapidis ad cognoscendum lapidem. Tertium est medium, in quo uiderur, & hoc est id, per cuius inspectionem ducitur uisus in aliam rem, sicut inspiciendo speculum ducitur in ea, quæ in speculo spectantur, & uidendo imaginem ducitur in imaginatum, & sic etiam intellectus per cognitionem effectus, ducitur in causam, uel econuerso. In uisione igitur patriæ non erit tertium medium, ut scilicet Deus per species aliorū cognoscatur, sicut nunc cognoscitur, ratione cuius dicimur nunc uidere in speculo: nec erit ibi secundum medium, quia ipsa essentia diuina erit, qua intellectus noster uidebit Deum, sed erit ibi tantum primum medium, quod eleuabit intellectum nostrum ad hoc, quòd possit coniungi substantiæ increatæ modo prædicto, sed ab hoc medio non dicitur cognitio mediata, quia non cadit inter cognoscentem, & rem cognitam, sed est illud, quod dat cognoscenti ut in cognoscendi.

Ad sextumdecimum dicendum, quòd creaturæ corporales non dicuntur immediate uideri nisi quando id, quod est in eis cognoscibile, uisui coniungetur: nō sunt autem cognoscibiles per essentiam suam ratione materialitatis, & ideo tunc immediate uidentur, quando eorum similitudo intellectui coniungitur, sed Deus per essentiam suam coniungibilis est intellectui, unde non immediate uideretur, nisi essentia sua coniungeretur intellectui, & hæc uisio immediate dicitur uisio faciei. Et præterea similitudo rei corporalis recipitur in uisu secundum eandem rationem, qua est in re, sed non secundum modum essendi, & ideo similitudo illa ducit in illam rem directe, non autem potest hoc

A modo ducere aliqua similitudo intellectum nostrum in Deum, ut ex dictis* patet, & propter hoc non est simile.

ARTICVLVS II.

Verum sanctis post resurrectionem, Deum oculis corporalibus videbunt.

B AD SECVNDVM sic procedit. Videtur q̄ Sancti post resurrectionem Deum corporalibus oculis uidebunt. Oculus enim glorificatus maioriseritur uirtutis, quàm aliquis oculus non glorificatus: sed beatus Iob oculo suo Deum uidit, Iob trigesimo nono. Auditu auris audiuit te, nunc autem oculus meus uidet te, ergo multo fortius oculus glorificatus per essentiam Deum uidere poterit.

2 Præterea, Iob decimo nono. In carne mea uidebo Deum Saluatorem meum, ergo in patria Deus corporalibus oculis uidebitur.

3 Præterea, Augustī. 22.* de Ciuitate Dei, loquēs de uisu oculorum glorificatorum sic dicit. Vis præpollentior erit oculorū illorum, non ut* acrius uideant, quæ quidam perhibentur uidere serpentes uel aquilæ, quatalibet enim acrimonia cernendi eadem animalia urgeāt, nisi aliud, q̄ corpora possint uidere, sed ut uideāt incorporalia: quæcunque autem potentia cognoscitiua est incorporalium, potest elevari ad uidēdum Deum, ergo oculi gloriosi Deum uidere poterunt.

4 Præterea. Quæ est differentia corporalium ad incorporalia, eadem est econuerso: sed oculus incorporeus potest corporalia uidere, ergo oculus corporeus potest uidere incorporalia, & sic idem quod prius.

5 Præterea Gregorius in 6.* Moralium super illud Iob 4. Stetit quidam, cuius non cognoscebam uultum &c. sic dicit, Homo, qui sic præceptum seruare uoluisset, carne spiritualis futurus fuerat, factus est peccando etiam carnalis mente, sed ex hoc quòd est mente factus carnalis, ut ibidem dicit) solum ea cogitat, quæ ad animum per corporum imagines trahit, ergo et iam quando car

ne spi-

1. par. q. 12. a. 2. & 5.

¶ TER. O habes quomodo per ratione predicta scripturarum pro quanto intellectum humanum posse uidere Deum per essentiam insinuant & intelligas, & prædices, & tuearis.

* In hoc art.

Q. ratio uidet, quod modo ex primissimis Angelica doctrina hæc & declaretur & consolideturr.

QVÆST. XCII.

ART. II.

CONCL. 1.* In statu non pōt aliquid cerni nisi corporaliter.

* 157

¶ Exam. Ly corporaliter. idest uirtute super rem sensatam, non super speciem mediante qua fit sentiens. Species enim hæc est spiritualis, seu intentionalis ut supra dictū est, & secundum ¶ hilosophum 1. de Anima sed tamen omne quod sentitur corporale est.

¶ PROB. Quia sensus in quantum sensus autus organo corporali & quia modo quo est in eo per quid recipitur in alio quo est in eo per modum recipientis.

*Lib. 12. cap. 19. in no. mod. to. 3 *Al. acumodum recipientis. 1. ut.

¶ CONCL. 2.* Deus nullo modo potest uideri uisu corporali, aut aliquo alio sensu sentiri, sicut per se uisibile, neque hic, neque in patria.

¶ Examen. Ly per se uisibile. A simili intellige per se sensibile. Vult enim dicere conclusio: quòd Deus non potest, tanquam per se sensibile cōmune, sentiri, neque, tanquam per se sensibile proprium. Quid aūt sit sensibile per se commune, & sensibile per se proprium, uide in tex.

¶ PROB. Quia si Deus tanquam per se uisibile, posset uideri uisu corporali effect

*Lib. 5. c. 12. à m. illius.

Universidad de Deusto
Biblioteca

esset color, item si tã quam per se sensibile cõmune posset sentiri sensu aliquo alio, esset magnitudo: & neutrum põt uerificari de Deo (patent omnia ex tex.)

¶CONCL. 1ª. Oculus gloriosus uidebit diuinam essentiam, sicut mibile per accidens.

¶Examen. Ly uisibile per accidens, est quod iungitur sensibili per se. Vt uidens hominẽ loquentes uidet per hoc ipsos uiuere. Adeo q; uisio illorum loquentium est sensibile per se dũ uidentur & ipsos uiuere est sensibile per accidens. Non.n. ita cadit sub sensu quemadmodum ipsa locutio.

*Lib.1.in Luc.11. de angeli ap patitione a medio. to.5.

¶PROB. Quia intellectus à patria uidebit Deum in creaturis corporaliter ut sit, & hoc proueniet ex parte duorũ: ut in tex.

1m illatio cõclusionis.

*Super il lud Isa.1. Vidi Do minũ sedentem.

Ergo mul to &c. & negatur illatio.s. Nam Iob loquitur ibi de oculo spirituali non corporali ex 10 reper. Augustin.

2m cõsequẽtia.

Ergo in patria &c. & negatur consequentia. s. Nã illa

*Eodẽ lo co nuncupato.

2 Præterea, Homo à solo Deo potest beatificari: beatificatur autem non solum quantum ad animam, sed etiam quantum ad corpus, ergo non solum intellectu, sed etiam carne Deum uidere poterit.

7 Præterea, Sicut Deus est præsens per suam essentiam in intellectu, b ita etiam erit præsens in sensu, quia erit omnia in omnibus, ut dicitur 1. Corinth. 15. sed uidebitur ab intellectu ex hoc, quòd sua essentia ei coniungetur, ergo poterit uideri etiam a sensu.

SED CONTRA, Ambro.* dicit super Lucam, Nec corporalibus oculis Deus quæritur, nec circumscribitur nisu, nec tactu tenetur, ergo nullo corporali sensu Deus uidebitur.

Præterea, Hieron. dicit: Non solum diuinitatem Patris, sed nec Filij, nec Spiritus sancti oculi carnis possunt aspicere, sed oculi mentis, de quibus dicitur: Beati mundo corde.

Præterea. Idem Hieronymus* dicit, Res incorporalis corporalibus oculis non uidetur, sed Deus est maxime incorporeus, ergo &c.

Præterea. Augustin' de uidendo Deum: Deum nemo uidit unquam, uel in hac uita, sicut ipse est, uel in angelorum uita, sicut uisibilia ista, quæ corporali uisione cernuntur: sed uita angelorum dicitur uita beata, in qua resurgentes uiuent, ergo &c.

*Augustepist.112. c.11.in fi. illius to 2

Præterea. Secundum hoc, homo dicitur factus ad imaginem Dei, quòd Deum conspicere potest, vt Aug. dicit, sed homo est ad imaginem Dei secũdum mentem, non secũdum carnem, ergo mente, & non carne Deum uidebit.

*Lib.14. de Trin.c. 4. parũ à princ.to. 3.

RESPONDEO, Dicendum, quòd sensu corporali aliquid sentitur dupliciter. Vno modo per se, alio modo per accidens. Per se quidem sentitur illud, quod per se passionem sensui corporali inferre potest: per se autem potest aliquid passionem inferre aut sensui, inquantum est sensus, aut huic sensui, inquantum est hic sensus: quod autem secũdo modo infert per se passionẽ sensui, dicitur sensibile proprium, sicut color respectu uisus, & sonus respectu auditus: quia autem sensus inquantum est sensus, utitur organo corporali, * non potest in eo aliquid recipi nisi corporaliter: * cũ omne illud, quod recipitur in aliquo sit in eo per modum recipientis, & ideo omnia sensibilia inferunt passionem sensibus, inquantum est sensus, secundũ quòd habent magnitudinem, & ideo magnitudo, & omnia consequentia, ut motus, quies, & numerus, & huiusmodi dicuntur sensibilia communia per se tantum. Per accidens tamen sentitur illud, quod non infert passionem sensui, neque inquantum est sensus, neque inquãtum est hic sensus, sed coniungitur his, quæ per se sensui inferunt passionẽ, sicut Socrates, & filius Darij, & amicus, & alia huiusmodi quæ per se cognoscuntur in uniuersali intellectu, in particulari autem uirtute cogitatiua in homine, æstimatiua autem in alijs animalibus. Huiusmodi autem tunc sensus exterior dicitur sentire, quamuis per accidens; quando ex eo, quod per se sentitur, uis apprehensiua, cuius est illud cognitum per se cognoscere, statim, & sine dubitatione & discursu apprehendit, sicut uidemus aliquem uiuere ex hoc, quòd loquitur: quando autem aliter se habet, non dicitur illud sensus uidere etiam per accidens. Dico ergo, quòd p Deus nullo modo potest uideri uisu corporali, aut aliquo alio sentiri sensu, sicut per se uisibile, nec hic nec in patria. q quia si à sensu removeatur id, quod conuenit sensui, inquantum est sensus, non erit sensus. Et similiter si à uisu removeatur illud, quod est uisus, inquantum est uisus, non erit uisus. Cum ergo sensus inquantum est sensus, percipiat magnitudinem, & uisus inquantum est talis sensus, percipiat colorem, impossibile est quod uisus percipiat aliquid, quod nõ est color, nec magnitudo; nisi sensus diceretur æquiuoce. Cum ergo uisus, & sensus sit futurus idem specie in corpore glorioso, non poterit esse, quòd diuinam essentiam uideat sicut uisibile per se. * Videbit autem eam sicut uisibile per accidens, i dum ex parte unius corporalis tantam gloriam Dei inspiciet in corporibus, & præcipue gloriosis, & maxime in corpore Christi, & ex parte alia intellectus tam clare eum uidebit, quòd in rebus corporalibus visis Deus percipietur, sicut in locutione percipitur uita: quamuis enim tunc intellectus noster non videat eum ex creaturis, tamen uidebit Deum in creaturis corporaliter uisis. Et hunc modum, quo Deus corporaliter posit videri, Augustinus ponit in fine de ciuitate Dei, ut patet eius verba intuenti: dicit enim sic. Valde credibile est sicnos visuros mundana corpora tunc cœli noui & terræ nouæ, vt Deum vbique præsentem, & vniuersa corporalia gubernantem clarissima perspicuitate videamus; non sicut nunc inuisibilia Dei per ea, quæ facta sunt intellecta, conspiciuntur, sed sicut homines mox vt aspicimus viuere non credimus, sed videmus.

*Ll. 22. de ciuit. Dei 19. declarãdo ad fin. c.27.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd uerbum illud Iob, intelligitur de oculo spirituali, de quo dicit Apostolus Ephe. 1. Illuminatos habere oculos cordis nostri.

AD SECVNDVM Dicendum, q; illa authoritas non intelligitur, q; per oculos carnis Deum

illa authoritas Iob non intelligitur q; &c. ut in tex.

3m de maiori.

Augustinus in dicit. &. inquirẽdo non determinãdo. §. Tunc nihil &c. non de inquisitione.

Nam conclusio articuli est de neutrali determinationum.

¶Examẽ. Ly ut dicit Augustinus est Scitcet per eundem Augustinũ allegatũ i fine corp. Videretiam 1. part. q. 12. ar. 5.

4m maior.

Quæ est differentia corporalium ad incorporalia, eadẽ est è cõtrario. &. ferũa tamen diuersitate utrorumque in abstractione à materia. §. Tunc nihil contrà: ut patet in tex. Vide 1. part. q. 12. ar. 4.

*Ibid. nõ longe ante citata uerba.

*In corp. art.

5n de conclusione.

Etiã carnalia spiritualia uidere poterit. &. secundũ q; spiritualia corporaliter aliquo modo apprehẽdi possunt: non aliter. §. Tunc nihil &c. ut patet.

¶NOT. Corporaliter quodammodo apprehẽduntur spiritualia quando uidentur sicut uisibilia per accidens: de quo in & circa conclusionem tertiam.

6m minor.

Beatificatum autẽ nõ solum quantum ad animam, sed etiam quantum ad corpus &c. seruando ch modum beatificat omnibus istorũ cõuenientẽ: nõ alium. §. Tunc nihil &c. ut facile patet applicanti tex.

7md maiori.

Ita &. inquãtũ ens: nõ inq; ũ intelligibile. A. Tunc nihil &c. Nã Deus è q; sit præsens in omnibus in intellectu, nõ intelligitur nisi eum hoc ui præsentem ut intelligibile: & conseq; uenter quia non est præsens ut intelligibile alicui tertio ab intellectu, ió non potest intelligi neque à uisu corporali, neque ab alijs. Vide 1. par. q. 12. ar. 11 ad 4um.

APPENDIX. o

Vtil. q; S. Aug. &c.

EX articulo nato: Primo: quo per sonam intermissa tarum (Prat. Vadiani. Anthropomorphitæ.) dicentium: Deus, ut

1 hæresim Vadianorum Anthropomorphitarum

sumus uisuri, sed qa in carne existentes Deum uidebimus.

AD TERTIVM dicendum, q; Augustin. loquitur inquirendo in uerbis illis, & sub conditione, quod patet ex hoc, quod præmittur. * Lõge itaque alterius poterũtiæ erũt, si per eos uidebitur corporea illa natura, & postea subdit: Vis itaque &c. Postmodũ determinat, ut dictum est.

AD 4um dicendũ, q; omnis cognitio fit per aliqua abstractionẽ à materia, & ideo quanto forma corpo alis magis abstrahitur à materia, magis est principiũ cognitionis, & inde est, q; in materia existens, nullo modo est cognitionis principiũ. In sensu autẽ aliquo modo à materia separatur, & in intellectu nostro adhuc melius; & ideo oculus spiritualis à quo remouetur impedimentum cognitionis, pót uidere rem corporalem: non autẽ sequitur, q; oculus corporalis, in quo deficit uis cognitiua, secundum q; participat de materia, possit cognoscere perfecte cognoscibilia, quæ sunt incorporea.

AD 5um dicendum, q; quamuis mens facta carnalis nõ possit cogitare nisi accepta à sensibus, tñ ea cogitat immaterialiter: & similiter oportet, q; uisus illud, qd apprehendit, semper apprehendat corporaliter. Vnde non põt cognoscere illa, quæ corporaliter apprehendi non possunt.

AD 6um dicendũ, q; beatitudo est perfectio hominis, inquantũ est homo, & quia homo non habet q; sit homo ex corpore, sed magis ex anima: corpora autem sunt de essentia hominũ, inquantum sunt perfecta per animam; ideò beatitudo hominis non cõsistit principaliter nisi in animæ actu, & ex ea deriuatur ad corpus per quandam redundantiã, sicut patet ex his, quę dicta sunt. Quædam tamen beatitudo corporis nostri erit inquantũ Deũ uidebit in sensibilibus creaturis,

A hominis, habet mẽbra. Sic.n. Deus ut Deus haberet mẽbra quẽadmodũ homines, tunc esset corporeus: & consequeter diuina essentia corporalibus oculis uideri posset: cõtra qd directè militat articulus.

1 Secundò habes q̃ ista non fuit ostẽsa eã merito damnati ab Exod. 33. Nõ uidebit me hõ & uiuet. Hæc ibi. Videtur ergo, nõ uidebit me homo mera sensibus corporeis ut in præsenti uita facit hoc est, non uidebit me homo, nisi uel abstractus à corpore sensibus uel totaliter mortuus. Quã expositionẽ habes facilitèr ex Apostolo 2. Corinth. 12. dũ inquit, de se uidens diuinã essentiam in illo raptu ad 3m cœlũ q; utrũ in corpore uel extra corpus tũc fuerit nescit à &c. ut 1. par. q. 12. ar. 1. & q. 13. ar. 1. appẽ. item à &c. ut ibid. q. 14 ar. 4. & q. 20 ar. 2 appen. item à 1. Thom. 6. Qui solus habet immortalitatẽ, & lucẽ habitat inaccessibilẽ quã nemo hominũ uidit, sed nec uidere pót. Hæc ibi. Vbi loquitur de Deo. Quem locum pertractãs Euaristus papa & martir inquit. Eam lucẽ mare tibi lẽquã pr & filius inhabitat nullus; hoc mortali corpore cõstitutus pót aliquare nus contueri. Hæc ille in epist. 1ª. ad Episcopos Aphricanos. Cũ igitur oculus gloriosus sit idem specie, ut ait nunc se quitur iuxta Papam illũ q; nec tũc intueri poterit illam lucẽ lẽquã &c. ut supra q. 90. ar. 3. in 6ã decor. 24. q. 1. Quidam.

*Lib.1. c6. 7 10.2.

1 Tertiò habes: quomodo per rationem prædictã fetipturarum & patrum pro quanto dumtã essentiam ab oculis corporalibus, etiam glorificatis non potest uideri infinitam, & intelligat, & probet, & cuncta.

4

1 Quartò uides: quomodo ex 191 uice sim Augelica doctrina hæc, & declaretur, & confolidetur.

*Lib.1. c. 33. à med.

QVÆST. XCII.

ART. I.

CONCL. 1ª. Cognoscere hoc, uel erunt, uel fuerunt, dicitur notitia uisionis. 198

5 Certũ-

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ *Corollarium.* Ergo Deus sic videns dicit illa cognoscere notitia uisionis.

¶ PROB. Quia Deus cognoscit ea quasi præsentia ad similitudinem corporalis uisionis.

¶ Examen. Ly præsentia. Scilicet extra Nihil. hoc intelligeretur sic, tunc nō esset differentia à cognoscendo notitia uisionis, & notitia simplicis intelligentiæ, quæ cognoscit Deus nonnulla impleta intelligendo, cognoscit tanq; præsentia, est huiusmodi fini contenta in potētia essentiæ sequela, quā tota videt simul actu. Differentia uidetur esse in hoc, q; cognita per simplicem intelligentiam sunt præsentia Deo & in seipso & in ipsarū rerū natura. Absoluitur autē, quod ista producentur ab extrinseco, cognita ab eo per notitiā uisionis

Universidad de Deusto
Biblioteca

nihil &c. ut de se patet.

3m illatio cõclusionis. Ergo &c. Re. negatur illatio. §. Nã intellectus creatus non uidet diuinã essentiã, sed ſm modũ ipsius essentiæ, sed ſm modũ proprium, qui finitus est: vnde nõ oportet, ꝙ eius efficacia in cognoscendo ex uisione prædicta amplietur in infinitũ ad omnia cognoscẽda.

4m maior. Intellectus nõ impeditur ab intelligẽdo aliquid, ni si inquantũ id superat ipsum. Re. nihil id nõ continetur ut ratio cognoscibilis, intellectum. §. Tũc nihil &c. Nã ex hoc secundo nihil sequitur videlicet diuinam essentiam non cognoscant omnia in ipsa.

5m ďmaiori. Ad 5ũm. & aliud dicendũ, quemcunq; ab ũ. §. Tunc nihil &c. Nã cuiuslibet uidentis Deũ potentia est reducta ad ultimum actũ, cũ ultra te Deũ sit abscisũ ultimus finis.

6m ďminori. Sicut in speculo. 1. Re. uoluntarium non, inuoluntario. §. Tũc nihil &c. ut patet in tex.

Item de maiori. Speculum 2. Re. in quo uidentur res sub propria formis: non, in quo uidentur ꝙ propriã formã ipsius speculi. §. Tũc nihil &c. Nam Deus ipsius est speculũ hoc modo 2. ũm. Vide 2m responsum tex. ly uel dicendum quòd in speculo &c.

*Lib. 5. Cõfes. c. 4. in prin. to. 1.

7m cõclusio. Patet ex 3ã & 4ã. Rñsio 2ã.

Ad primum ergo dicendũ, ꝙ intellectus creatus nõ uidet diuinã essentiã ſm modũ ipsius essentiæ, sed ſm modũ proprium, qui finitus est: vnde nõ oportet, ꝙ eius efficacia in cognoscendo ex uisione prædicta amplietur in infinitũ ad omnia cognoscẽda.

Ad 4ũm dicendum, ꝙ defectus cognitionis nõ solũ procedit ex excessu cognoscibilis super intellectũ, sed et ex hoc, ꝙ intellectui non coniungitur id, quod est rõ cognoscibilis, sicut uisus non uidet lapidem quãdoque, ex hoc, ꝙ species lapidis nõ est ei cõiuncta: quãuis aũt intellectui uidentis Deũ coniungatur ipsa diuina essentia, quæ est omniũ ratio, nõ tñ coniungitur ei prout est omniũ ratio: sed secundũ ꝙ est ratio aliquorum, & tanto pluriũ, quanto quisque plenius diuinã essentiam intuetur.

Ad 5ũm dicendum, ꝙ quando potentia passiua est perfectibilis pluribus perfectionibus ordinatis, si perfecta sit ultima perfectione sua, non dicitur imperfecta, et si aliquę dispositiones prę cedentes ei desint. Omnis autem cognitio, qua intellectus creatus perficitur, ordinatur, sicut ad finem, ad Dei cognitionem: unde uidens Deum per essentiã, et si nihil aliud cognosceret, perfectum intellectum haberet; nec est perfectio ex hoc, quia aliquid aliud cũ ipso cognoscit, nisi quatenus ipsum plenius uidet. Vnde Aug.* in 5. Conf. Infœlix homo, qui scit omnia illa creata, te aũt nescit: beatus aũr, q te scit, et si illa nesciat. Qui uero te, & illa nouit, non ꝓpter illa beatior, sed propter te tantum beatus.

Ad 6ũm dicendũ, ꝙ speculũ illud est uoluntarium, & sicut ostendet se cui uult, ita in se ostẽdet, quæ uult, nec est simile de speculo materiali, in cuius potestate non est quòd uideatur, uel non uideatur. Vel dicendum, ꝙ in speculo materiali tam res q̃ speculum uidentur sub propria forma, quamuis speculum illud uideatur per formam à se acceptam: lapis uerò per propriam formã resultãtẽ in re alia: & ideo propter quã rõnem cognoscitur unum, & aliud. Sed in speculo increato vĩ aliquid per formã ipsius speculi, sicut effectus vĩ per similitudinẽ causæ, & eõtrario; & ideo nõ oportet ꝙ quicunq; uidet speculũ æternũ, uideat omnia, quæ in speculo resultant; nõ enim necesse est, ꝙ uidens cãm, uideat omnes effectus eius, nisi comprehendat causam.

Ad 7ũm dicendũ, quòd sanctorũ desiderio, quo omnia scire desiderant, implebitur solũ ex hoc, quòd Deum uidebunt, sicut desiderium eorum, quo oĩa bona habere cupiunt, complebitur, quòd Deũ habebũt. Sic ut enim Deus in hoc quòd habet perfectam bonitatem, sufficit affectui, & eo habito, omnia bona habentur quodammodo, ita eius uisio sufficit intellectui, Ioan. 14. Domine ostende nobis patrem, & sufficit nobis.

Ad octauum dicendum, quòd ignorantia proprie accepta priuationem sonat, & sic pœna est: sic enim ignorantia est nescientia aliquorum, quæ scire debẽr, uel, quæ necesse est scire, nullius autem horum scientia sanctis deerit in patria: quandoque autem ignorantia communiter accipitur pro omni nescientia, & sic Angeli, & Sancti in patria quædam ignorabunt. Vnde Dionysius* dicit quòd angeli à nescientia purgantur, sic autẽ ignorantia non est pœnalitas, sed defectus quidam, nec est necesse ꝙ omnis talis defectus per gloriã auferatur, sic enim etiam posset dici, quòd defectus esset in Papa Lino, qui non peruenit ad gloriam Petri.

Ad nonum dicendum, quòd corpus nostrum conformabitur corpori Christi in gloria secundum similitudinem, non secundum æqualitatem, erit enim clarum sicut, & corpus Christi, sed non æqualiter. Et similiter anima nostra habebit gloriam ad similitudinem animæ Christi, sed non ad æqualitatem, & ita habebit scientiam sicut anima Christi, sed non tantam, ut scilicet sciat omnia sicut anima Christi.

Ad decimũ dicendũ, ꝙ quamuis essentia diuina sit ratio omniũ cognoscibilium, non tñ coniungetur cuilibet intellectui creato secundum quòd est ratio omnium: & ideo ratio non sequitur.

Ad undecimum dicendũ, quòd intellectus agẽs est forma ꝓportionata intellectui possibili sicut & potentia materiæ est proportionata potentiæ agentis naturalis, ut omne, qđ est in potẽtia passiua materiæ, & intellectus possibilis, sit in potentia actiua intellectus agentis, uel naturalis agentis; & ideo si intellectus agẽs fiat forma intellectus possibilis, oportet ꝙ intellectus possibilis cognoscat omnia, ad quæ se extẽdit uirtus intellectus agentis, diuina aũt essentia nõ est forma hoc modo nostro intellectui proportionata, & ideo non est simile.

Ad duodecimum dicendũ, ꝙ nihil prohibet dicere, quòd post diem iudicij quando gloria hominum, & angelorum erit penitus consummata, quòd oẽs beati scient omnia, quæ Deus scientia uisionis nouit, ita tamen ꝙ non omnes omnia uideant in essentia diuina, sed anima Christi ibi plene uidebit omnia, sicut & nunc uidet: alij autem uidebunt ibi plura, uel pauciora secundum gradum, quo Deum cognoscent: & sic anima Christi de his quæ præ alijs uidet in uerbo, omnes alias illuminabit. Vnde dicitur Apoc. 21. quòd claritas Dei illuminat ciuitatem* Hierusalẽ, & lucerna eius est agnus. Et similiter alij superiores illuminabunt inferiores, non quidem noua illuminatione, ut scientia inferiorum per hoc augeatur, sed quadam continuatione illuminationis, sicut si intelligatur, quòd sol quiescens illuminat aerem, & ideo dicitur Daniel. 12. quòd, qui ad iustitiam eruditi sunt plurimos, fulgebunt quasi stellæ in perpetuas æternitates. Prælatio autem ordinum dicitur cessatura quantum ad ea, quæ nũc circa nos per eorum ordinata ministeria exercentur, ut patet per Gloss. ibidem.

*Cap. 6. cel. hier. par. 3. c. 2.

*Al. beatorum.

11m illatio cõclusionis. Ergo &c. Re. negatur illatio. Nã nescit simile de intellectu agente, si esset forma intellectus possibilis, & de diuina essentia quæ est forma quodãmodo intellectus beatiꝰ patet in tex.

11mo illatio cõclusionis. Ergo &c. Re. concedit illatio. §. sed nihil contra: ut patet ex conclusione 2ã. quam etiam textus præsens declarat diffusius.

1 Vasq. p. 3. Enchir. &c.

APPENDIX.

EX articulo nati Primo: quo modo per rõnem in terminis errorem Augustini de Roma (ut refert, ac nalidissime reprobat Cardinalis Tutre etemata in de ecclesia lib. 1. cap. 68. non. 5.) dicẽs quòd anima Christi uidet Deum tãm clare & intense quantũ clare & intense Deus uidet seipsum. Item errorem Alhaterici (Prat. Almaricum) dicentis, quòd beati & contemplatiui mens perdit suum esse in proprio genere, & redit in illud esse ideale, quod habuit in mente diuina. Item Ioannam (Prat. Ioannam) Hocentii: beatos omnes pare esse in gloria, & in beatitudine ecclesiæ nullam esse ꝓportionem differentiam. In præsentia enim certitudo propositionis ipsius negatiuæ, ut facile ijudicus apprehendit.

2 ¶ Secundo habes quomodo per rationem offendas, illos merito damnari à &c. ut tr. part. q. 12. ar. 8. appendem specialiter de Almarico dã rationem habes à Concilio generali Lateran. sub Innocẽ. 3. sup. in fin. ubi tota eius doctrina reprobatur. Item à Ioan. 14. Vadam ad patrem, qa pater maior me est. Hæc ibi. Vbi dicit se quantum ad humanitatem, secundum quam inferior ad patrem, sibi minorẽ patre. Hoc aũt non esset, si ipsius anima uideret Deum ut in intuitu, ut facit Deus. Nã cognitio De est tanta, quanta est eius essentia. Vnde licet essentia Dei sit maior quam essentia animæ Christi, clare patet ꝙ & cognitio ipsius Dei de seipso erit maior, quam scientia animæ humanæ Christi. Alioquin neque patet esse maior, quod est negare ꝓpria euangelij. Per hoc ergo, ꝙ dixit patrem esse maiorem filio secundum humanã naturã, mõstrauit intellũ. Vide 1. par. q. 12. ar. 7. & 8. & q. 14. ar. 5. & 4. & applica huc pro quanto sufficit.

3 ¶ Tertiò habes quòd per rationẽ oĩum dat meritò infinuatũ ab Isa. 1. 64. & à Psal. 35. ꝙ uidentes diuinam essentiam non omnia uidẽtur illa, sed alij plura, alij pauciora: & sic. A psalmo quidem quis est iste rex gloriæ? Dominus uirtutum ipse est rex gloriæ. Hæc ibi. Vbi Angeli inferiores, licet uideãt diuinam essentiã, inquirunt à superioribus de alijs quibusdã à quibus eũã edocentur. 1. par. q. 106. ar. 1. & 4. et q. 57. ar. 3. Ab illa aũt ero: qs est iste, qui uenit de edom tinctis uestibus de Bosra? iste est fortuosus i stola sua etc. Hæc ibi. Vbi dicit ut supra. Adde in 19 & Christus ipse docet Angelos de hoc in cõrexu Isaiæ sequẽtib. ly ego qui loquor iustitiam.

* Tho. 4. d. 49. q. 1. art. 4. q. 2. & seq.

4 ¶ Quartò habes quomodo per rationẽ prædictã scripturarum ꝓ quanto quod aiamus infinitum, & intelligas, probes, & uincas.

5 ¶ Quinto uides quo ex ijs uerissim Angelica doctrina hæc, & declaretur, & confoliderur.

manæ Christi. Alioquin neque patet esse maior: quod est negare ꝓpria euangelij. Per hoc ergo, ꝙ dixit patrem esse maiorem filio secundum humanã naturã, mõstrauit intellũ. Vide 1. par. q. 12. ar. 7. & 8. & q. 14. ar. 5. & 4. & applica huc pro quanto sufficit.

¶ Tertiò habes quòd per rationẽ oĩum dat meritò infinuatũ ab Isa. 1. 64. & à Psal. 35. ꝙ uidentes diuinam essentiam non omnia uidẽtur illa, sed alij plura, alij pauciora: & sic. A psalmo quidem quis est iste rex gloriæ? Dominus uirtutum ipse est rex gloriæ. Hæc ibi. Vbi Angeli inferiores, licet uideãt diuinam essentiã, inquirunt à superioribus de alijs quibusdã à quibus eũã edocentur. 1. par. q. 106. ar. 1. & 4. et q. 57. ar. 3. Ab illa aũt ero: qs est iste, qui uenit de edom tinctis uestibus de Bosra? iste est fortuosus i stola sua etc. Hæc ibi. Vbi dicit ut supra. Adde in 19 & Christus ipse docet Angelos de hoc in cõrexu Isaiæ sequẽtib. ly ego qui loquor iustitiam.

¶ Quartò habes quomodo per rationẽ prædictã scripturarum ꝓ quanto quod aiamus infinitum, & intelligas, probes, & uincas.

¶ Quinto uides quo ex ijs uerissim Angelica doctrina hæc, & declaretur, & confoliderur.

QVÆST. XCIII.

De Sanctorum beatitudine, & eorum mansionibus in tres articulos diuisa.

DEINDE considerandum est de sanctorum beatitudine, & eorum mansionibus.

ART. I.

CIRCA quod quæruntur tria.

Primo, Vtrum sanctorum beatitudo augeatur post iudicium.

Secundo, Vtrum gradus beatitudinis appellentur mansiones.

Tertio, Vtrum diuersæ mansiones distinguantur penes diuersos gradus charitatis.

ARTICVLVS I.

Vtrum beatitudo Sanctorum sit maior futura post iudicium, quàm ante.

AD PRIMVM sic procedi-tur. Videtur quòd beatitudo Sanctorum non sit maior futura post iudicium quàm ante. Quanto enim aliquid magis accedit ad similitudinem diuinam, tanto perfectius beatitudinem participat: sed a anima à corpore separata Deo similior est, quàm corpori coniuncta, ergo maior est beatitudo ante corporis resumptionem quàm post.

2 Præterea, b Virtus unita est magis potens, quàm multiplicata: sed anima extra corpus est magis unita, quàm cum est corpori coniuncta, ergo uirtus est maior ad operandum, & ita perfectius beatitudinem participat, quæ in actu consistit.

3 Præterea. Beatitudo consistit in actu intellectus speculatiui: sed intellectus in suo actu nõ utitur organo corporali, & sic corpus resumptum non ꝓficiet ut anima perfectius intelligat, ergo beatitudo animæ non erit maior post resurrectionem.

4 Præterea. Infinito non potest esse aliquid maius, & ita infinito cum aliquo finito non fiunt maius q̃ infinitum ipsum sed anima beata ante corporis resumptionem, beatitudinem habet de hoc quòd gaudet de bono infinito, scilicet Deo, post resurrectionem autem corporis non habebit de alio gaudium nisi forte de gloria corporis, quæ est quoddã bonum finitum, ergo gaudiũ eorum post corporis resurrectionẽ non erit maius quàm ante.

SED CONTRA est, quod dicitur Apoc. 6. super illud: Vidi sub altare animas interfectorũ, &c.

Universidad de Deusto
Biblioteca

fect. ter simpliciter in suo esse naturali (est vnaquæq; pars sit perfectior in toto q̃ ab ipso separata.) & quãto aliquid est perfectius in esse tanto pót pfectius operari.

¶ Examen. Ly simpliciter. Ideſt ſecũdũ oẽm cõſideratiõẽ. Hoc eſt ſecundũ conſiderationẽ qua anima perhibit corpus tanquã forma materiam, & ſecundũ cõſiderationẽ qua anima non habet impedimentũ à corpore in operando. Tunc enim habebit corpus gloriosum quod nullum afferet impedimẽtum animæ operanti, ſicuti nunc affert. Vnde ſola nunc ſeparata eſt quidem perfectior in operando eo q̃ a corpe grauabatur in præſenti vita, ſed eſt imperfectior in eſſe ſpecificæ: nec aliter omnib⁹ modis, ut tactũ eſt, erit perfectior.

¶ CONCL. 3⁹. Si à corpore ſeparatæ mouerẽt omnes illæ, per q̃d anima actiõi reſiſtat, eſt tãdẽ ſimpl. erit perfectior in corpore illi exiſtens q̃ per ſe ſeparata.

¶ Examen. Ly omne illud, per q̃d &c. Ideſt ſi remouentur fames à corpore, quæ eſt illa corruptio, de qua dicitur Sap. 9. corpus quod corrumpitur, aggrauat animam. Fames. n. eſt ſine dubio ad malũ, ratione cuius dicitur Gen. 8. ſenſus & cogitatio humani cordis ad malũ prona ſunt ab adoleſcentia ſua. Et hoc, quia fames à primo parẽte exiſtẽte adhuc in terreſtri paradiſo incepit. Vult ergo dicere textus, q̃ ly omne illud per quod reſiſtit actioni animæ quod ſi remoueatur tollatur fames. Et hoc in reſurrectione ſolum modo erit, ut alibi ſupra dictum eſt.

Ly ſimpliciter. Id eſt omnibus modis. Hoc eſt: & ſecũdũ naturã ſpeciei, & ſecundum operationẽ.

¶ PROB. Quia ex dictis patet.

¶ CONCL. 4ª Perfectior erit beatitudo animæ poſt reſumptionem corporis quàm ante.

¶ PROB. Quia animæ operatio erit perfectior (cum ipſa anima tunc in eſſe ſit perfectior.)

¶ NOT. in ſignum huius q̃ anima tunc perfectior erit, eſt i q̃ ipſa ſeparata naturaliter appetit conſtituere ad corpus. In ſignũ autẽ q̃ tunc ſua operatio erit perfectior, eſt dictum Hieronymi quod ex appetitu corporis retardatur, &c. vt in corp. fin. Pro ſana intelligentia dicti huius vide 1. 2. q. 4. art. 5. ad quartum.

1ᵐ minor.

Anima à corpore ſeparata Deo ſimilior eſt q̃ corpori cõiuncta. ℞. negatur hic, ſimpliciter. S. loquẽdo de corpore glorioſo de quo nunc ſermo eſt.

¶ NOT. Quòd ſilogizatur de corpore ẽt corruptibile, ad hunc animæ eſt perfectior, ſecundũ quid tñ i. eidem eſſe ſpecificã. licet ſit imperfectior ſimpliciter aliquid aliud, ideſt ſecundum operationẽ (ut patet in exam. poſt prob. concluſ. 1ª. Et cõſequẽter eſt Deo ſimilior in corpore illo contra poſitũ ſimpliciter loquendo q̃ extra, cùm eſſe naturale præpõderet operationi.

2ᵐd maiori.

Virtus. &c. de natura ſua non habens q̃ ſit in materia: nõ aũt, de natura ſua habens hoc. S. Tũc nihil contrat. ut patet. Nam anima de natura ſua habet q̃ ſit in corpore. Conſequenter ergo magis erit ſimilis Deo ſimplici ter (i. quòd ad ſpecificans naturam) dicẽda in corpore, q̃ extra, licet non ſimpliciter eo modo quo quando eſt in corpo re glorioſo. Vide exam. poſt prob. concluſ. 1ª.

3ᵐd minori.

Non efficiet. &c. per modum organi coperantis: ſed per modum complentis naturam ſpecificam ex coniunctione ad animam. S. Tunc nihil &c. Quamuis enim in actu

tio animæ coniunctæ tali corpori erit perfectior quam operatio animæ ſeparatæ. huiſmodi autem corpus eſt corpus glorioſum, quod omnino ſubdetur ſpiritui: unde cum beatitudo in operatione conſiſtat; [a] perfectior erit beatitudo animæ poſt reſumptionem corporis, quàm ante.[x] Sicut enim anima ſeparata à corpore corruptibili perfectius poteſt operari, quàm ei coniuncta, ita poſtquã fuerit coniuncta corpori glorioſo, pfectior erit eius operatio, quam quando erat ſeparata, omne autem imperfectũ appetit ſuam perfectionem, & ideò anima ſeparata naturaliter appetit corporis coniunctionẽ, & propter hunc appetitum ex imperfectione procedente, eius operatio, qua in Deum fertur, eſt minus intenſa. Et hoc eſt, quod dicit Hierony. quòd ex appetitu corporis retardatur, ne tota intentione pergat in illud ſummum bonum.

Ad primvm ergo dicendũ, quòd anima coniuncta corpori glorioſo eſt magis Deo ſimilis, quàm ab eo ſeparata, inquãtum coniuncta habet eſſe perfectius. Quanto enim eſt aliquid perfectius, tanto eſt Deo ſimilius, ſicut cor cuius uitæ perfectio in motu conſiſtit eſt Deo ſimilius quãdo mouetur, quàm quando quieſcit, quamuis Deus nunquam moueatur.

Ad secvndvm dicendũ, q̃ virtus, quæ de ſua natura habet q̃ ſit in materia magis eſt potens in materia exiſtens, quàm à materia ſeparata, quamuis abſolutè loquendo, uirtus à materia ſeparata ſit potentior.

Ad tertivm dicendũ, q̃ quamuis in actu intelligendi anima corpore nõ utatur, tamẽ perfectio corporis quodãmodo ad perfectionem operis[a] intellectualis cooperabitur, inquantum ex coniunctione corporis glorioſi anima erit in natura perfectior, & per conſequens in operatione efficacior, & ſecundum hoc ipſum bonum corporis cooperabitur quaſi inſtrumẽtaliter ad operationem, in qua beatitudo conſiſtit, ſicut etiã Philoſophus ponit in 1. Ethic.[b] q̃ bona exteriora

[a] Al. operationis.

[x] Vide p. S. Aug. ad Dard. &c. cancl. 4.

[a] Aug. id habet 13. ſuper Gen. ad lit. c. 35. &c.

[b] Lib. 1. c. 8. text. 5. &c. 8. nõ &c. 8. Inge &c. 10. 5.

in actu inte ligendi anima corpore non &c. ut in tex.

4ᵐ de maiori.

Non ſunt maior. ℞. ſunt tamen p̃os extimo autem gaudij non recipit &c.

¶ Tunc nihil &c. ut patet in tex. à ly

APPENDIX.

Ex articulo hoc. Primo quo modo per rationem oſtendas meritũ inſinuatum eſſe ab Apoc. 6. quod beatitudo ſanctorum erit maior poſt iudicium: & ſic uidi ſubtus altare animas interfectorum Dei propter uerbum Dei, & clamabãt uoce magna dicentes: uſquequo domine non iudicas, & non uindicas ſanguinem noſtrũ, & datæ ſunt illis ſingulæ ſtolæ albæ, & dictum eſt illis, ut requieſcerent tempus adhuc modicum donec compleantur cõſerui noſtri. Item ibi. Vbi denotatur ad literam deſiderio animarum ſanctarũ ad reſumendum corpora propria in quibus multa poſſe ſunt, propter uerbum Dei. Ex deſiderio autem prædicto datur intelligi rectè ſapientibus q̃ beatitudo illarũ augebitur ex hoc. Alioquin aut non deſiderarent, aut ũ deſiderarent hoc non tamen ſic intenſè, ut notatur per ly clamabant uoce magna. Item à Rom. 8. Nos ipſi primitias ſpiritus habentes intra nos gemimus adoptionem filiorum Dei expectantes redẽptionẽ corporis noſtri. Hæc ibi. Ex quibus dic ut ſupra. Item ad Hebr. 11. Hi omnes teſtimonio fidei probati non acceperunt repromiſſionẽ: Deo pro nobis melius aliquid promidẽte, ut non ſine nobis conſummarentur. Hîc ſic ibi. Ergo poſt acceptã repromiſſionem, de qua ibi intelligis, i. poſt reſumptionem corporum glorioſorum erunt magis cõ ſummati. i. perfecti, & melius promiſi.

¶ Secundò habes: quomodo per rationẽ prædicta ſcripturarum pro quanto quod diximus inſinuant, & intelligas, & probes, & tuearis.

Tertiò uides, quãdo ex iis uicißim Angelica doctrina hæc, & declaretur, & confolideţur.

QVÆST. XCIII. ART. II.

CONCL. 1ª. In quolibet motu ipſum quietem in fine motus, dicimus collocationem uel manſionem.

¶ PROB. Quia patet ex terminis (cum finis motus localis ſit ubi manet qui eſtens mobile cũ peruenerit ad illum.)

¶ Examen. Ly in qualibet motu. Hoc dicitur, quia à motu locali derluatur hoc nomen motus ad omnes alios. Et propter hoc ualet conſequentia probationis ad conſequentiam.

¶ CONCL. 2ª. Aſſentiendo finis motus appetitus eſt manſio.

¶ PROB. Quia hoc nomen motus derluatur uſque ad actũ appetitus ad uoluntatis.

4 Cornelius. Ergo Tract. 67. huc nomine motus licitè utemur, nõ tantum in corporalibus, ſed etiam in ſpiritualibus. Veruntamen in corporalibus, propriè: in ſpiritualibus uerò metaphoricè, hoc eſt ſimilitudinarie. Hinc licitè attribuitur Deo terminus localis à quo Hier. 17. Recedentes à te, in terra ſcribentur; & ad quem Pſal. 33. Accedite ad eũ, & illuminamini: & Iacob. 4. Appropinquate Deo, & appropinquabit uobis.

¶ CONCL. 3ª. Diuerſi modi cõſequẽdi finẽ ultimũ dicũtur manſiones diuerſæ.

¶ Examẽ. Ly modi cõſequendi. Scilicet dũ in patria eſt aliqua nõ in una. Nã modi conſequendi, ut in una nõ dicentur mãſiones, ſed potius extenſiones quædã, ſeu profectiones ſuxta illud Pſalmiſtæ in anteriora extendens me ipſum ad deſtinatũ perſequor brauium ſupernæ uocationis, ſeu ambulatio Pſal. 118. beati immaculati in uia, qui ambulant in lege domini, ſeu tabernacula Pſal. 131. Donec inueniam locum domino tabernaculũ Deo Iacobi: aut aliquid huius modi: quæ omnia dicuntur non manſiones, ſed mutationes de loco ad locum. Significat ergo textus per ly diuerſi modi conſequendi finem ultimum id, quod ſolet dici de his, qui iam adepti ſunt principale intentum diſparibus tamẽ gradibus,

q̃ diuerſæ differentiæ ſunt in illis reſpectu intenti iam acquiſiti hoc eſt q̃ differenter fruuntur fine à ſe acquiſito. Vide ad 2ᵐ. & pulchra exempla ſcilicet corp.

¶ PROB. Quia patet ex dictis.

1ᵐ minor.

Manſio nihil ſignificat quod ad præmium pertineat. ℞. negatur iſta. S. ut patet in tex. Tunc nihil &c.

[5] Tertiò uides, quãdo ex iis uicißim Angelica doctrina hæc, & declaretur, & conſolideţur.

[a] Tit. c. 5. ſimiles ſim. &c. 8. nõ &c. 8. Inge &c. 10. 5.

[x] Vide p. S. Aug. ad Dard. &c. cancl. 4.

[a] Aug. id habet 13. ſuper Gen. ad lit. c. 35. &c.

[b] Lib. 1. c. 8. text. 5. &c. 8. nõ &c. 8. Inge &c. 10. 5.

cancl. m.

cancl. p.

cancl. f

cancl. p

cancl. f

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶NOT. Quinsmo & mãsio ſ motu locali & alijs corporalib⁹ motibus hẽt rõnẽ pmij cuiuſdã. Nã pmiũ laborãtis ſeu mobilis in uia eſt quietcere poſt motũ, q eſt manere in fine, & mãsio ipſa.

2m de concluſione. Non eſt niſi una manſio & ex parte loci, oñ ex parte gradus appropinquãdi ad locũ illum. ¶Hoc eſt, ex parte obiecti, non ex parte beatorum ſ ut in corp. Tunc nihil &c ut patet.

3m d maiori. Ita. &. quantum ad eſſe diuerſorũ meritorũ non, quantum ad perfruendũ ad ultimum finem ¶. Tũc nihil &c. ut patet ex cõcluſione 2ª. Inde enim habetur quod manſio diuitur affectu non cuiuſcunque ſed finis ultimi ad quem tendebat appetitiuus motus.

APPENDIX.

EX articulo habes. Primò: quo modo per rationem intermiſſa fixe ſim Vtil. pro ſolumanis (prat. Io- S. eccl. &c. uinianus.) dicentis: beatos omnes patet eſſe in gloria, & in beatitudine cœleſti nullam eſſe premiorũ differentiam. Ité Philoſophorum (Detert. Inquil. 2. par. q. 4.) dicentium quod omne peccatum eſt uniforme & æquale: unde ſic nocens eſt ille, qui paleas furatur eſt, ſicut qui aurum uel argentum & non plus nocq; minus. Item ſoluitani Apoſtatæ (ut refert Auguſt.) dicentes ſpiritalia eſſe peccata in hac uita, & mercenaria alia) & parcy omnes eſſe peccatores I peccatis. & patres fore in pœnis. Item Catharorum (ut refert Cardinalis Turre cremata inde eccleſia, lib. 4. cap. 33.) dicentium; pares omnes erunt in pœna uel in gloria.

*Lib. 1. Ethic. ca. 8. parũ ante me, to. 5.

¶ Secundò habetur ex quo per rationẽ oſtẽdas rationẽ meritũ damnati à Ioan. 14. In domo patris mei manſiones multæ ſunt. Hæc ibi. Ideſt variæ gradus præmiorum. Item à &ext. ut 1 par. quæſt. 11. art. 6. & quæſtio. 10. art. 5. appen. Item à 1. Cor. 4 ſtella à ſtella differt in claritate. Item à &c. ut q. 24. ar. 4. appen. item ab Apocal. 2. 1. Veni, & oſtendã tibi ſponſam Rotem agni. Et oſtendit mihi ciuitatem ſanctam Hieruſalem, &c. Hæc ibi. Vb. per hanc ſponſam & ciuitatẽ intelligit conſulem patet ex. 1. ibi exiſtentes. 5. ſignificat ergo diuerſas manſiones & gradus: quoniam & in ciuitatibus, à quibus metaphoram ſumit, diuerſi gradus reperiuntur: & maxime hoc ſignificat, quia ibi ad literam B. Ioan ponit diuerſi. ſcilicet & fundamenta, & murum, & portas, & diuerſos lapides preciosos, & alia plurima, quæ diuerſitatem manſionum ſignificant. Item à Luc. 7. Duo debitores erant cuidam feneratori unus debebat denarios quingentos, & alius quinquaginta. Hæc ibi. Vbi peccatores diuerſi, diſparitatẽ peccata ad literam ſignificantur. Item à Luc. 12. Seruus ſciens voluntatem domini ſui & non faciens, vapulabit plagis multis, neſciens autem, & non faciens vapulabit plagis paucis. Item à Concil. Flor. ſeſſ. ult. in litter. vnion. Diffinimus, animas, quæ ſunt purgatæ in cœlum mox recipi, & intueri clare ipſum Deum trinum & unum ſicuti eſt, meritorum tamen diuerſitatẽ alias alio perfectius. Horum autem animas, qui in actuali peccato mortali, uel ſolo originali decedunt, mox in infernum deſcendere, pœnis tamen diſparibus puniendas. Hæc ibi.

¶ Tertiò habes: quomodo per rationem prædictã ſcripturarum & patrum pro quanto diuerſas manſiones beatitudinis eſſe infinuãt & intelligas, & probes, & tueatis. *conel. 3ª*

¶ Quæritò uides: quomodo ex ijs ulciſſim Thomiſtica doctrina hæc, & declaretur, & confolidetur. 4

QVÆST. XCIII. ART. III. 401

CONCL. 1ª. Manſiones diſtinguũtur ſecundum charitatẽ patriæ tanq̃ principium propinquũ diſtinctiuum manſionum.

¶PROB. Quia q̃nãto perfectior erit charitas patriæ ſ aliquo, tanto reddet eum capaciorem claritatis diuinæ. *conel. 2*

¶CONCL. 2ª. Charitas uiæ tanquãm remotum principium diſtinguet manſiones per modum meriti.

¶ Et cum ly q modũ meriti. Scribet de cõdigno. Huic n. meritõ redd. ſ beatitudo diuinæ viſionis, merito adr de congruo nõ ſic q. 6. ut patet ex 1ª 2æ. q. 14. ar. 5 & 6. in. Et q a meritũ eſt, antecq̃ quis ad patriã ubi recipies præmiũ correſpondeas, ideo ipſa charitas cauſam meritum dicitur eſſe principiũ remotũ.

¶PROB.

A ¶PROB. Quia ius merendi in omnibus uirtutibus eſt ex charitate habita in uia.

¶ *Confirmatur.* Ergo charitas patriæ non facit mereri, rõne ſtatus, quia uidelicet iam amplius habentes illam non ſunt in ſtatu merendi: facit autem uitare Deum, & diuerſimode, uxta diuerſum gradum ipſiuſmet charitatis & quia in uiſione Dei, in quocũque gradu ibi videtur cõſiſtit præmium: ideo dicendum eſt, q charitas patriæ diſtinguit mãſiones p modum præmij. In idem ergo redibit dicere, q charitas aliqua diſtinguit manſiones p modum præmij, & tanquam principium p pinquum: ſicut & in idem redit dicere, q charitas aliqua diſtinguit manſiones per modum meriti, & tanquam principium remotum. Nã meritum ſe habet mode ad præmium in compartatione ad actualẽ capacitatẽ actualitatẽ diuinã, q̃ charitas patriæ facit (ut dictũ eſt) ſicut charitas uiæ meritũ.

1m de cõcluſione. Secũdũ diuerſos gradus uirtutis naturalis. &. tãquam diſpoſitionem materialẽ: non tanquam completiuum formale. §. loquendo tamen de virtutibus illis naturali, vt complectitur quẽdam conatũ de quo in ex. Tunc nihil &c. Nam cõcluſiones loquuntur de diſtinctiuo formaliter, non materialiter.

2m Pſalmus. Opera ſua. &. ut informata ſunt charitate non aliter §. loquendo videlicet de operibus bonis. Tũc nihil &c. Nam cõcluſiones (ut dictũ eſt) formaliter intelliguntur ꝙ & forma operũ eſt charitas.

3m de maiori Actus. &. ut informato charitate: non actui ſcilicet ab illa §. loquendo videlicet de præmio eſſentiali. Tunc nihil &c. Nam ſufficit cõcluſio 1. ſecundæ pro tuo intento, q̃ charitas ſit tota ratio mercedis beatitudinem in qua ſunt manſiones prædictæ.

Item de maiori. Præmium. &. ut accidentale: non eſſẽtiale. §. Tunc nihil &c. Nam cõcluſiones intelliguntur præcipuè de præmio eſſentiali. Vide 2m. reſpondeo ſum ſex. Ly quamuis etiam ex ipſo genere actus &c.

¶NOT. Actus informatus charitate, ſi conſideretur ſecundũ ſe, pura q̃ eſt ieiunium, q̃ eſt caſtitas, q̃ eſt elemoſina, & hmõi. tunc dicitur conſiderari ex ipſo genere actus: & tunc præmium redditum ipſi actui, dicitur præmium accidentale: hoc eſt, nõ principale. Accidentale enim non dicitur hoc quaſi adire. & abſ. ſi, cum ut exemplum maneat, nec; ſit dicitur accidentale quaſi q̃ ſit de genere accidentis. i. non de genere ſubſtantiæ, quia & hoc modo præmium ſubſtantiale eſſet accidentale. Nam ſimili ſubſtantiale, quod eſt uidere Deum eſt de genere accidentis. & non ſubſtantiæ, in quantum ſe tenet ex parte intellectus noſtri cũm ſit operatio quædam, puta contemplatio de Deo. Dicetur ergo ſubſtantiale, quia eſt de eſſentia. a beatitudinis, & dicetur accidentale, quia non eſt de eſſentia illius. Quamuis enim actus boni eſſentialiter. i. de neceſſitate prærequirantur ad merendum beatitudinem: tamẽ beatitudini in patria ſufficit pro eſſentiali præmio uidere Deum, & gaudere de illius bono quicquid aliud occurrit, & quo gãudeant: hoc dicitur accidentale præmium.

APPENDIX.

EX articulo habes. Primò quõ per rationem oſtendas, meritõ inſinuatum eſſe rationem à Luc. 7. q. mãſiones diſtinguuntur pœnes gradus charitatis: & ſic Remittuntur ei peccata multa: quoniã dilexit multum. Hæc ibi. Vbi nõ ſtatur q ſecundum gradus charitatis cor reſpondet remiſſio peccatorum, & conſequenter meritum ut æternum: cum in re miſſione peccatorũ aperiatur ianua cœleſtis. q. 10. ar. 1. Cum ergo in cœleſti patria manſiones diſtinguãtur ꝙ per illud idem eſſe dat Augeſtin. quòd gradus diuerſi manſionum diſtinguuntur pœnes gradũ charitatis uiæ, quæ eſt ratio merendi & cõſequenter charitatis a. ciens patriæ, quæ eſt ratio mod. 1. 3. capacitatis actualiter præmium pro merito recipiendi. Item à Concil. Flor. ut art. 1. appen. per ly meritorũ ſ in diuerſitate alia alia perfectius. Vbi hucusque nato. applica ad propoſitum: ut hanc ſupra. Vtil. p S. Eccl. &c. Tho. 4. d. 50. q. 1. a. 2. q. 1. & ſeq. *Gl. inter lin. ibi. & hæc Aug. de cura ꝙ mortuis, c. 13. & 15.

¶ Secundò habes: quomodo per rationem prædicta ſcripturarum & patrum, pro quanto quod dximus inſinuant, & intelligas, & tueatis. 2

¶ Tertiò uides: quomodo ex ijs uiciſſim Angelica doctrina hæc & declaretur, & conſolidetur. 3

QVÆST. XCIIII. ART. I. 402

CONCL. 1ª. A beatis nihil ſubtrahi debet quod ad perfectionem beatitudinis eorum pertineat.

¶PROB. Quia patet.

¶NOT. Et quidẽ ex terminis. Aliter n. nõ eſſent pfecti beati.

CONCL. 2ª. Datur beatis, ut ꝓ quam impiorum ꝓtectẽ uideãt.

¶Examen. Ly perfecte. Speculatione ſillius non aliquo modo, præſertim melius patebit etiam ex applicatione ſecundi articuli ad hunc locum. Inde enim habetur ꝙ nullam compaſſionem ad damnatos ex tali uiſione conſequent.

¶PROB.

QAESTIO XCIIII.

De modo, quo Sancti ſe habebunt erga damnatos, in tres articulos diuiſa.

DEINDE cõſiderandũ eſt de modo, quo ſe Sancti habebunt erga damnatos.

Circa quod quæruntur tria.

Primò, Vtrum Sancti pœnas damnatorum videant.

Secundo, Vtrum eis compatiantur.

Tertiò, Vtrum de eorum pœnis lætentur.

ARTICVLVS I.

Vtrum Beati, qui erunt in patria, videbunt pœnas damnatorum.

AD PRIMVM ſic proceditur. Videtur ꝙ Beati qui erũt in patria, non uideant pœnas damnatorum. Maior. n. eſt diſtantia dãnatorũ à Beatis, quàm uiatorũ: ſed viatorũ facta non [b] uident, vñ Iſa. decimonono: Abraã neſciuit nos, & Iſrael nos dcivit Glo. Neſciũt mortui ẽt Sancti, qd faciũt viui ẽt eorũ filii, ergo multo minus uident pœnas damnatorũ. 1

¶2 Præterea, Perfectio uiſionis depẽdet à perfectione uiſibilis: vnde Philoſophus dicit decimo Ethicorũ, † quòd perfectiſſima ſenſus operatio eſt ſenſus maximè diſpoſiti ad pulcherrimum ſub uillu cadentiũ, ergo ecõtrario turpitudo viſibilis redũdat in imperfectionẽ viſionis: ſed imperfectio nulla erit in beatis, 2

¶3 ſecundò habes: quomodo per rationem prædicta ſcripturarum & patrum, pro quanto quod dximus inſinuant, & intelligas, & tueatis. 2

¶ Tertiò uides: quomodo ex ijs uiciſſim Angelica doctrina hæc & declaretur, & conſolidetur. 3

QVÆST. XCIIII. ART. I. 402

CONCL. 1ª. A beatis nihil ſubtrahi debet quod ad perfectionem beatitudinis eorum pertineat.

¶PROB. Quia patet.

¶NOT. Et quidẽ ex terminis. Aliter n. nõ eſſent pfecti beati.

CONCL. 2ª. Datur beatis, ut ꝓ quam impiorum ꝓtectẽ uideãt.

¶Examen. Ly perfecte. Speculatione ſillius non aliquo modo, præſertim melius patebit etiam ex applicatione ſecundi articuli ad hunc locum. Inde enim habetur ꝙ nullam compaſſionem ad damnatos ex tali uiſione conſequent.

¶PROB.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶PROB. Quia 1.& ex hoc beatitudo magis complacebit fanctis, 2. & ex hoc vberiores gratias Deo agent de sua beatitudine.

1m de minori. Non uident. R. naturali cognitione: nō aliter. S. Tunc nihil contra. sufficit. n.q. videtis ad conclusionem secundam ueri hcandam, nec requiritur ut uideant cognitione naturali.

¶NOT. Vide. 1. par. q. 89. ar. 8. Ex hoc dic q illa authoritas Isaiæ adducta in argumento cum glosa ordinaria, verificatur tantum attendendo cognitionem naturalem.

2m cōsequētia. Ergo &c. R. negatur consequentia. 1. Nam quāuis pulchritudo uisibilis ad perfectionē &c. ut in textu.

¶NOT. Quòd ex turpitudine uisa nō inficiatur virtus uidētis uerificatur etiam de viatoribus. Nam videmus oculos & lutum, & tamen inde oculus non inficitur. Non videretur ergo textus per hoc dixisse aliquid nouum de uisione sanctorum & Dei, quando dixit q turpitudo sine uisionis infectione esse potest: nisi per hoc aliquid aliud intelligeret. Coinelligit autem tristitiam uel aliquid aliud sicutle, cuius uisque sancti capaces nō sunt, & consequenter eorum uisus sine infectione, aut tristitia aliqua etiā q uideat res turpes esse pōt: qđ non est de nobis. Licet enim ex turpitudinibus uisis non inficiatur oculus uiatorum (vt dictum est.) tamen modo suo ex hoc tristantur, ut patet per experientiam.

*al. ord. bq.

†Iob. 14.

APPENDIX.

Vtil. p. 5. Eccl. &c.

EX articulo habes. ¶Primò quo per rationem ostēdas meritō eē infinuatū ab Elaiæ vltimo q beati in patria uidebunt pœnas damnatorum & sic. Egrediēt. & uidebunt cadauera uirorum, qui præuaricati sunt in me. Hæc ibi. Vbi, non tantum ante iudicium, sed etiā post sanctos talem visionem habere denotare uidetur. Propter hoc enim dicit ly cadauera, quod nomē significat corpora mortuorum. Patet autem quòd damnati non habent corpora nisi post iudicium. Corpora autem ipsorum uocantur his cadauera propter interpretationem quandam huius nominis. Cadauer enim dicitur quasi caro data uermibus. Et huiusmodi sunt damnatorum corpora, etiam quòd sint uiua. Nam data sunt uermibus corrodendibus continuè corpora eorum. Vnde Esaias supradicta cōfirmans, mox subdit ibid. Vermis eorū non morietur. Hæc ibi. Hic autem vermis, si ecclesi directè in animas, est tamen indirectè per quandā reuerberationem in corpora. Animæ namq; ex vermeillo. i. ex fundere si, seu conselētię remorsu admodum afflictæ & tristes effā dēt similem tristitiā in corpora sua: propter quod scriptum est Prou. 17. Spiritus tristis exsiccat ossa. Nota etiā in authoritate Esaiæ ly egrediēt. q. illa egressio sanctorum non erit aliqua cessatio uel interruptio à diuina uisione, eo modo quo q uiator à contemplatione præcedēti egrediens applicatur ad aliqd aliud: sed egressio illa dicit solūmodo rem cognitā infectorem, quam sit diuina essentia. Quasi dixerit, uidendo essentiā uidebunt ēt per illā pœnas damnatorum: sed essentia diuina illos essent aliter beatificabit, uisio aūt pœnarum ut sic non item.

¶Secundò habes: quo per rationem p dicta scripturarum, pro quanto quod diximus insinuant, & intelligas, & mearis.

¶Tertiò uides quo ex ijs uitiosissimā Angelica doctrina hęc & declaretur, & consolidatur.

ARTICVLVS II.

Vtrum Beati compati eantur miserijs damnatorum.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videtur quòd Beati miseriis damnatorum compatiantur. Compassio h enim ex charitate procedit: sed in beatis erit perfectissima charitas, ergo maxime miseriis dānatorum compatiuntur.

2 Præterea. Beati nunquā erunt elongati tantum a passione, quantum Deus est: sed Deus quodammodo miseriis nostris compatitur, vnde, & misericors dicitur, & similiter angeli, ergo Beati h compatientur miseriis damnatorum.

SED CONTRA, Quicunque alicui compatitur, fit miseriæ eius quodammodo particeps: sed Bati non possunt esse participes alicuius miseriæ, ergo miserijs damnatorum non compatiuntur.

RESPONDEO, Dicendum, quòd misericordia, uel compassio potest in aliquo inueniri dupliciter. Vno modo per modum passionis, alio modo per modum electionis. In beatis autem non erit aliqua passio in parte inferiori, nisi consequens electionem rationis: unde[m] nō erit in eis compassio, uel misericordia nisi secundum electionem rationis[n]. Hoc autem modo ex electione rationis, misericordia, uel compassio nascitur, scilicet pro ut aliquis vult malum alterius repelli: unde in illis, quæ secundum rationem repelli non uolumus, compassionem talem non habemus. Peccatores autem quamdiu sunt in hoc mundo, in tali statu sunt, quòd sine præiudicio diuinæ iustitiæ possunt in beatitudinem transferri de statu miseriæ, & peccati; & ideo p Beatorum compassio ad eos locum habet, & secundum electionē voluntatis, prout Deus, angeli, & beati eis compati dicūtur, eorum salutem uolendo, & secundum passionem[q] sicut compatiūtur eis homines boni in statu viæ existentes: sed in futuro non poterunt transferri à sua miseria, unde ad eorum miserias non debet esse compassio secūdum electionem rectam, & ideo [r] Beati, qui erunt in gloria, nullam compassionem ad damnatos habebunt.[s]

AD PRIMVM ergo, dicendum, quòd charitas tunc est compassionis principium, quando possumus ex charitate uelle remotionem miseriæ alicuius: Sed Sācti ex charitate hoc uelle non possunt de damnatis, cum diuinæ iustitiæ repugnet, unde ratio non sequitur.

AD SECVNDVM dicendum, q Deus dicitur esse misericors, inquantum subuenit, illis, quos secundum ordinem sapientiæ, & iustitiæ suæ conuenit à miseria liberari: non quòd damnatorum misereatur, nisi forte puniendo citra condignum.

ARTICVLVS III.

Vtrum Beati lætentur de pœnis impiorum.

AD TERTIVM sic proceditur. Videtur quod Beati non lætentur de pœnis impiorum. Lętari enim[b] malo alterius ad odium pertinet: sed in Beatis nullum erit odium, ergo non lætabuntur de miserijs damnatorum.

2 Præterea. Beati in patria erunt summe Deo conformes: sed Deus non delectatur in pœnis nostris, ergo Beati h non delectabuntur in pœnis damnatorum.

3 Præterea.[h] Illud, quod est vituperabile in uiatore, nullo modo cadit in comprehensore,

habeant compassionem, modo suo, & circa alios non habeant: A ideo conclusio præsens ex modo loquendi innuit, quòd compassio aliquando est in eis, aliquando non.

¶PROB. Quia supponitur clara.

¶NOT. Et merito. Nam si uiatores iusti debent esse uerè prudentes secundum illud Matth. 10. Estote prudentes sicut serpentes: multo magis comprehensores. Iā dictum est supra. q. 6. 84. articulis multis, q corpus beatorum erit totaliter subiectum spiritui rationi, & spiritui Deo, id quod est secundum rectam rationem semper operari: ideo non mirē q conclusio præsens de sanctis dicat hoc.

*conel.

CONCL. 2[a]. Beatorum compassio ad peccatores quandiu sunt in hoc mundo locum habet, & secūdum electionem uoluntatis, & secundū passionem.

¶Examen. Ly beatorum. Scilicet uel in uia, uel in patria existentium. Comprehendit enim nūc utrosq; quod denotatur per ly secundū passionem, cum passio non detur in comprehensoribus.

¶Ly quandiu sunt in hoc mundo. Scilicet mortis articulū etiam comprehendendo. Nam etiam tunc potest quis de statu peccati reduci ad statum iustitiæ: cūm adhuc in corpore sit. Statum. n. immutabilem non consequitur anima, nisi post exitum mortis, quod annotauit Eccles. 11. Vbi ceciderit lignum ibi erit. Hæc ergo conclusio per ly quandiu sunt in mundo denotat, quòd post discessum à mundo nullus potest iustificari compassionis eis diuinæ iustitiæ.

¶PROB. Quia Deus, Angeli, alij q comprehensores uolunt salutem peccatorum quandiu sunt capaces reuersionis ad bonum: 2. Quia ly secundum passionem } boni uiatores compatiuntur peccatoribus.

¶NOT. Ratio quare boni uiatores compatiuntur peccatoribus, inter alias est hæc, q ipsi boni timent sibi ipsis de casu, iuxta illud, qui se existimat stare, videat ne cadat: considerans etiam illud Augustini, Non est peccatum quod faciat homo, quin non faceret alius homo si non iuuaretur ab eo, à quo factus est homo. Et quoniam sciunt superbiam meretricem: ideo superbiam fugientes induunt per affectum humilitatem peccantium, & sic dicuntur compati eis. Et per hoc à Deo iuuari mereantur, ne cadant. Confirmatur idem textus ex sancto Gregorio Papa dicente, q uera iustitia compassionem habet. Intelligit in secundū textus limitationē hanc, quādiu peccatores sunt in hoc mūdo.

CONCL. 3[a]. Beati in gloria nullam compassionem ad damnatos, neq; habent, neq; habebunt.

¶PROB. Quia damnati non poterunt unquam transferri à sua miseria, & consequenter non debet esse compassio secundū electionem rectam ad eorum miserias.

¶NOT. Misericordia respicit miseriam subleuabilem, hoc est possibilem subleuari. Et quia non potest subleuari miseria damnatorum: ideo non est ob eorum conuictionem misericordiæ. Nō ergo ex duritia, seu crudelitate, aut amissa de cordis sulbcitate (quæ omnia procul abiunt à comprehensoribus) prouenit, q non habent compassionem ad damnatos: sed id prouenit ex defectu damnatorum, seu ex defectu obiecti, cūm miseria eorū non possit esse obiectum misericordiæ. Sicut ergo oculus acutissimus non diceretur minus acutus ex eo, q neq; uidet, neq; potest uidere sonum uel saporem, quia huiusmodi non sunt sibi obiectum: ita summa bonitas comprehensorum non potest esse, uel dici minor ex eo, q nullam habet compassionem, uel misericordiam ad id, quod compassionis uel misericordiæ non est capax, cuiusmodi sunt damnati.

1m maior. Compassio ex charitate procedit. R. quando ex charitate potest desiderari remotio miseriæ alicuius: non aliter. S. Tūc nihil &c. ut patet in textu, & corp.

¶NOT. Hæc q sub aliis uerbis denotat, id quod antea dictū est, scilicet q miseria damnatorum nō potest esse obiectum compassionis, seu q non potest esse capax doloris.

2m cōclusio. Beati compatientur miseriis damnatorū, &c. R. secundum ordinem sapientiæ & iustitiæ diuinæ: secundum eos liberati à miseria. S. Tūc nihil &c. Quinimò quia secundum ordinem sapientiæ & iustitiæ diuinę non cōuenit eos liberari: ideo beati non compatiētur illis. Et hæc ut probatio nota conclusionis ultimæ.

APPENDIX.

Vtil. p. 5. Eccl. &c.

EX articulo habes. ¶Primò quo modo per rationem tanquam in radice interimas hæresim Origenis (Prat. Origenistę) dicentium ęternas fore pœnas damnatorum nō fore perpetuas: & miseriæ quædam erunt alternationes: & miseriæ hęc circulus quidam. Item Liberumorii (Prat. Liberuni) dicentis, q misericordia Dei Diabolo post iudicium præsto erit. Item & Origenistarum (Prat. Origenistæ) dicentium idem, videlicet dæmones aliqñ fore saluandos. Per hoc. n. q comprehensoribus denegat misericordiam erga damnatos, articulus præsens monstrat manifestū (ut discurrenti patere pōt) q nunquam damnati salutis capaces erunt. Adde, q illud est fundamentū super quod pendet tota cōclusionis patet in corp & argumen. Adde & illud dictū respōnsi ad 2[m]. q. scilicet damnatus secundū ordinem sapientiæ & iustitiæ diuinæ non cōuenit liberari à miseria: & sic debis articulū præsentē ex multis partibus militare contra pluratas alias illa hæreticalia. Militat ēt articulus 3. & quidem à fortiori, contra eas dē hæreses. Vide tu ibi; & bene considera.

¶Secundò habes: quomodo per rationem offendas illas meritō damnari à Luc. 16. Inter nos & uos chaos magnū firmatū est, ut qui uolunt hinc transire ad uos nō possint, neq; inde huc transmeare. Hæc ibi. Iā &c. ut q. 16. ar. 3. appen. & 1. par. q. 62. ar. 8. & q. 64. ar. 2. Item à Matth. 25. Ibunt hi in supplicium æternum. Hæc ibi. Item à regulis fidei catholicę ab Aug. ut tacus &c. ut sup. q. 86. ar. 1. appen. ubi non ly nunquā ca sibunt pœnā &c. Item à Marc. 9. Bonum est tibi debilem introire in uitā, quām duas manus habentem ire in gehennam in ignem inextinguibilem: ubi uermis eorum non moritur, & ignis non extinguitur. Hæc ibi. Vbi replicatidem bis: & tic ter ibi ad literam confundit prædictas hæreses.

¶Tertiò habes: quomodo per rationem offendas meritò infinuatum à Iornor. per psalmum 17 quòd sancti non compatiuntur damnatis: & sic patebitur initus, cum uidebimus similiter. Hæc ibi.

¶Quartò habes: quomodo per rationem prædictas scripturarum, pro quanto quod diximus insinuant, & intelligas. & probes, & tueatis.

¶Quintò uides quo modo ex ijs uitiosissimā Angelica doctrina hæc & declaretur, & consolidetur.

QVÆST. XCIIII. ART. III.

CONCL. prima. Sancti non lætabuntur de pœnis, impiorum.

404

¶PROB.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶PROB. Quia non lætabuntur de pœnis, inquantum pœnæ sunt.

¶NOT. Pœna ut pœna contrariatur appetitui, in quo consistit lætitia. Et ideo inquit textus, quòd non gaudent de pœnis, vt pœnæ; non amplius probans hoc, sed quasi præsupponens clarum. Et meritò. Nam pœna vt pœna, dicit aliquod fugibile, non appetibile: & lætitia dicit sequelã non fugam. Vnde cum odium fugam importet; pœna ut sic, odiri potest.

*Al. lætetur de

CONCL. 1ª. Sancti gaudebunt de pœnis impiorum per accidens, i. ratione alicuius adiuncti.

¶Examen. Ly adiuncti. Scilicet ad gaudium secundum se incitantis. Nam si illud adiunctum importaret fugam appetitus recti, tunc nõ recte posset quis gaudere de pœna illa, puta, quando quis punitur iniustè, tunc non licet gaudere de pœna illius per accidens. i. ratione illius adiuncti: quoniam sic gauderet, lætaretur de iniustitia, & cõsequenter ipse gaudens esset malus, & gaudendo peccaret. Quemadmodum è contrario si adiunctum illud esset iusti tia, seu iustum; tunc gaudens de pœna illa per accidens, gaudendo mereretur, si esset in statu meredi; uel saltè per hoc ostenderet, se esse iustum, amare q; iustitiam. Non enim appetitus gaudet de aliquo nisi illud sit sibi conforme, sicut nec de aliquo trifatur, nisi inquantum illud est sibi difforme. Vnde & illos qui patiuntur pœnam iustam dicimus esse iustos, si gaudeant de pœnis suis, inquantum iustæ sunt: uel saltem non habeant odio illas inquantum iustæ sunt: & è contrario illos dicimus peccatores esse in hoc, quòd pœnas sibi inflictas à iustitia oderunt inquantum iustæ. Et quia quæcunque à Deo fiũt iustè fiunt; nec aliter ut à Deo fiant, fieri possunt; & nihil pœnarum in mundo accidere potest, nisi Deo volente (non enim pœna ut sic est peccatum:) ideo quicunque pœnis afflictos dicimus voluntatem suam conformare Deo debere, hoc est de pœnis suis inquantum à Deo sunt gaudere, uel saltem non odire.

*Al. ordinem.

¶PROB. Quia sancti gaudent de rectitudine diuinæ iustitiæ, ac de sua ipiorum liberatione, quas in pœnis damnatorum cõsiderant.

¶*Corollarium.* Formaliter ergo non gaudent de pœnis, sed de bonis illis duobus consideratis in pœnis. Et quia illa duo bona relucent in pœnis, ideo materialiter gaudent de ipsis, & per consequens materialis locutus est dicens, q̃ gaudent de pœnis.

Si ergo non gauderent hoc modo de illis, essent iniusti, & per consequens non sancti, iuxta dicta in exam. post conclus. 2ª.

Dicere ergo quòd sancti non deberent sic lætari de pœnis impiorum, est dicere quòd sancti non deberent esse sancti neque perseuerare in sanctitate: sed deberent à sanctitate cadere & esse iniusti & per consequens à paradiso reiiciri. Sicut ergo impossibile non est illum, qui semel introiuit in quam æternam iterũ exire ab illa: ita possibile non est quòd sancti non lætentur prædicto modo de pœnis damnatorum. Ergo sicut quando quis sed in homine viatore maxime est culpabile, q̃ reficiat aliorum pœnis, & maxime laudabile, ut de pœnis doleat, ergo Beati nullo modo lætantur de pœnis damnatorum.

SED CONTRA est quod in Psal. 57. dicitur. Lætabitur iustus cum G uiderit uindictam.

Præterea, Isa. ulti. Erunt usque ad satietatem visionis omni carni: satietas autem refectionẽ mẽtis designat, ergo Beati gaudebunt de pœnis impiorum.

RESPONDEO, Dicendum, quòd aliqd potest esse materia gaudii dupliciter. Vno modo per se, quãdo, scilicet, de aliquo gaudetur inquantum huiusmodi, & m sic Sancti non lætabuntur de pœnis impiorum n. Alio modo per accidens, ideſt ratione alicuius adiuncti, & p hoc modo Sancti de pœnis impiorum gaudebunt q, cõsiderando in eis diuinæ iustitiæ r rectitudinẽ, & suam liberationem de qua gaudebunt. Et sic diuina iustitia, & sua liberatio erit per se causa gaudij beatorum, sed pœnæ damnatorum per accidens.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd lætari de malo alterius, inquãtum huiusmodi, pertinet ad I odium, non autem lætari de malo alterius ratione alicuius adiũcti: sic autem aliquis de malo p prio quandoque lætatur, sicut cum quis gaudet de proprijs afflictionibus secũdum quòd prosunt ei ad meritum uitæ. Iacob. 1. Omne gaudium existimate fratres, cum in tentationes uarias incideritis.

AD SECVNDVM dicendum, q̃ quamuis Deus nõ delectetur in pœnis, inquantum huiusmodi, delectatur tamen eis inquantum sunt per suam iustitiam ordinatæ.

AD TERTIVM dicẽdum, quòd in viatore nõ est laudabile, si de lecterur de aliorum pœnis secundum se; est tamen laudabile, si de lecterur de eis inquantũ habent aliquid boni annexum tñ alia rõ est de uiatore, & comprehensore. Quia in viatore passiones frequenter insurgunt sine iudicio rationis; & tamen tales passiones interdum sunt laudabiles, secũdum quòd bonam dispositionem mentis indicant, sicut patet de verecundia, & misericordia, & pœnitentia de malo: sed in comprehensoribus non potest esse passio, nisi iudicium rationis consequens.

¶ ex hoc q̃ alium audit esse bonum ædificatur, & quando audit cum esse malum scandalizatur: ita ex hoc quòd audit quis beatos gaudere de pœnis damnatorum ædificari debet, & de contrario (si diceretur sibi) scandalizari, quamuis impossibile sit hoc contrarium in eis fore.

1m d maiori

De malo. x. inquantum malum: non inquantum habet aliquod bonum adiunctum. ¶. Tunc nihil &c. ut patet ex dictis.

¶NOT. Illa minor, scilicet in beatis nullum erit odium, intelligitur formaliter, hoc est, secundũ quod exposuit materia subiecta ad cuius propositum adducitur: non autem intelligitur uniuersaliter. Licet enim nullum habeant odium contra aliquam creaturam, ut creatura est (secundum q̃ in argumento sumebatur) tamen odium est in eis respectu peccatorum, inquantum peccatores sũt: quinimò etiam Deo odio sunt & impius, & impietas eius.

2m de cõclusione.

Non delectabuntur in pœnis. Ie. inquantum pœnæ sunt: nõ, inquantum ẽ diuina iustitia ordinatæ sũt.

¶. Tunc nihil &c. ut patet.

3m maior.

illud, quod est uituperabile in uiatore nullo modo cadit in comprehensore. Ie. eo modo quo est uituperabile in uiatore non eo modo quo in illo est laudabile. ¶. Tunc nihil &c. ut patet in tex. & ex dictis.

¶NOT. De uiatore & comprehensore quo ad hoc, quòd est gaudere de pœnis illorum est quadam conuenientia, & quædã dissonantia tantum notatur in tex. Et ideo quando de uiatoribus dicitur q̃ gaudent de pœnis aliorum, potest nasci rationabiliter aliquod scandalum sine minus bona (suspicio in mente audientium) quod non est sic de comprehensore, ubi nõ est tale periculum passionis sicut est in uiatore.

APPENDIX.

EX articulo habes. ¶Primò: quomodo per rationem ostendas rectè infinitum à pfal. 17. q̃ sancti lætantur de pœnis impiorum & sic. Lætabitur iustus, cùm uiderit uindictam, manus suas lauabit in sanguine peccatoris. Haec ibi. Vbi non solum lætitia, sed & maxima lætitia ostenditur in ipsa iustitia circa pœnas impiorum. Lætitia quidem, per ly lætabitur: maxima uerò per ly manus suas lauabit in sanguine peccatoris. Quandoenim magnopere lætatur quis de effusione sanguinis alterius, dicitur prouerbialiter, quòd lauat manus suas in sanguine. & quando quis maxime odit aliquem, si uiderit eum ex effusione sanguinis mortuum, etiam ad literam quandoque lauabit manus in sanguine eius, & (quod mitabilius est) quandoq; bibet sanguinem eiusdem. Dicuntur autem à Profeta iusti lauare manus suas in sanguine peccatoris inquantum liberationem suam cognoscunt esse maiorem, quanto maiorem cognoscunt esse pœnam peccatorum. Et quia à Deo liberati sunt

1 Vid. q̃ 5. Eccl. &c.

Lauare manus in sanguine peccatoris.

sunt mediantibus ceperibus propijs; & opera significantur per manus pro quanto manus (secundũ philosophum) est organum organorum: ideo conuenienter ad liberationem eorum accommodantur manus, ut dicantur tunc lauare manus in sanguine peccatoris, quando gaudent se liberatos ne diantibus operibus suis à pœna maxima peccatoris, quæ denotatur per sanguinem effusum. Nam inter alias pœnas maxima est mors, & sine morte, mora violenta pœnam magnam effusionem sanguinis, ut in ea lauari possit, manus sanfata. Item ab Esaia ulti. Erunt usq; ad satietatem uisionis omni carni. Hæc ibi. Vbi loquitur de impiorum cadaueribus, quæ ideo dicũtur esse omnibus beatis (hi significantur per ly omni carni) usque ad satietatem: ut per metaphoram hanc locutionis describatur non solum gaudium, sed & magnum, ipiorum beatorum de pœnis impiorum nihil propotionaliter enim tantum gaudent de illis, quantum de sua beatitudine: cui hoc per accidens (ut declaratur in text.) sit ratio gaudendi de pœnis illorum.

Thom. di. 49. q. 4. ar. 1. & sæq.

¶Secundò habes: quomodo per rationem prædictã patuit, pro quanto quod dicimus infinitum, & probet. & defendat.

*Al. dona

¶Tertiò uides: quo modo ex ijs uerbis Angelica doctrina hæc & dedaretur & cõsolidetur.

QVÆST. XCV.

ART. I.

403 CONCL. Absque dubio beatis, q̃ in gloriam transferuntur, aliqua dona diuinitus dantur ad eorum ornatum: & hi ornatus à magistris dotes sunt nominati.

¶Examen. Ly dotes. Scilicet acceptæ secundum quid rei, & quid nominis, ut infra. Quid rei autẽ

QVÆSTIO XCV.

De dotibus beatorum, in quinque articulos diuisa.

DEINDE considerandũ est de dotibus beatorum.

CIRCA quod quæruntur quinque.

Primo, Vtrum Beatis sint assignandæ aliquæ dotes.

Secundo, Vtrum dos à beatitudine differat.

Tertio, Vtrum Christo insint dotes.

Quarto, Vtrum angelis.

Quinto, Vtrum cõuenienter assignentur dotes.

ARTICVLVS I.

Vtrum ponenda sint aliquæ dotes in hominibus Beatis.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur quod non sint ponendæ aliquę dotes in hominib. beatis. Dos enim secundum iura [b] datur sponso ad sustinenda onera matrimonii, sed Sancti nõ gerunt figuram sponsi, sed magis figuram sponsæ, inquantum sunt Ecclesiæ membra, ergo eis dotes non dantur. D

2. Præterea. Dotes non dantur secundum iura à patre sponsi, sed à patre sponsæ, omnia autem bona beatitudinis [b] dantur Beatis à patre sponsi, scilicet Christi. Iaco. pri. Omne datum optimum, & omne donum perfectum, &c. ergo huiusmodi dona, quæ Beati dantur, non sunt dotes appellandæ.

3. Præterea, [b] In matrimonio carnali dantur dotes ad facilius E tolerãda onera matrimonii: sed in matrimonio spirituali non sunt aliqua onera, maxime secũdum statum Ecclesiæ triumphãtis, ergo non sunt ibi aliquæ dotes assignandæ.

4. Præterea, [b] Dotes non dantur nisi causa matrimonii: sed matrimonium spirituale contrahitur cum Christo per fidem secũdum statum Ecclesiæ militantis, ergo eadẽ ratione si Beatis aliquæ dotes conueniunt, conueA nient etiam Sanctis existẽtibus in uia: sed illis non conueniunt, ergo nec Beatis.

5 Præterea. [b] Dotes ad bona exteriora pertinent, quæ dicuntur bona fortunæ, sed præmia Beatorum erunt de interioribus bonis, ergo non debent dotes nominari.

SED CONTRA. Ephe. 5. dicitur Sacramẽtum hoc magnum est, B dico autem in Christo, & Ecclesia, ex quo habetur qđ spirituale matrimonium per carnale significatur, sed in carnali matrimonio sponsa dotata traducitur in domum sponsi, ergo cum Sancti in domum Christi traducuntur cum beatificantur, uidetur q̃ aliquibus dotibus dotentur.

Præterea. Dotes in matrimonio corporali assignantur ad matrimonii solatium: sed matrimoC nium spirituale delectabilius est quàm carnale, ergo ei sunt dotes maxime assignandæ.

Præterea. Ornamenta sponsarum ad dotem pertinent: sed Sancti ornati in gloriam traducũtur, ut dicitur Isa. 61. Induit me uestimentis salutis, & quasi sponsam ornauit monilibus, ergo Sancti in patria dotes habent.

RESPONDEO, Dicẽdum, q̃ m absq; dubio Beatis *concl. m* quando in gloriam transferuntur aliqua dona diuinitus dant ad eorũ ornatum, & hi ornatus à magistris dotes sunt nominati *. Vnde datur ẽdam definitio de dote, de qua nũc loquimur talis. Dos est perpetuus æq̃s, & corporis ornatus, vitę sufficiens, in æterna beatitudine iugiter perseuerans. Et sumitur hæc descriptio ad similitudinem dotis corporalis, per quam sponsa ornatur; & prouidetur uiro, unde possit sufficienter sponsam & liberos nutrire, & tamen inamissibiliter dos sponsæ conseruatur ut ad eã separato matrimonio reuertatur. Sed de ratione nominis diuersi diuersimode opinãtur. Quidam enim dicunt, quòd dos non accipitur ex similitudine ad matrimonium corporale, sed secundum modum loquendi, quo omnem perfectionem, seu ornatum cuiuscunque hominis dotes nominamus. Sicut aliquis dicitur esse dotatus scientia, qui sciẽtia pollet. Et Ouidius usus est nomine Dotis dicens, Et quæcunque pores dote placere, place.

SED hoc non vẽ usque quaq; conueniens. Quia q̃cunq; aliqđ nomen est impositũ ad aliqđ principaliter significandũ nõ cõsueuit ad alia transferri, nisi ſm aliquã similitudinem: unde cum ſm primã institutionẽ nominis, dos ad carnale matrimoniũ pertineat, oportet q̃ in qualibet acceptione attendatur aliqua similitudo ad principale significatum. Et ideo alii dicunt, quòd secundum hoc similitudo attẽditur, quòd dos proprie dicitur donum, quod

1 Vid. q̃ 5. Eccl. &c.

*Al. donat

*Al. ornati

concl. m

in ma-

Universidad de Deusto
Biblioteca

1m d maiori

Datur sponso. 2. ad ultim. 2 non ad proprietatem. §. Tunc nihil contra. Nam dotes in matrimonio spirituali datæ sanctis licet sint sponsi ad usum, inquantū scilicet ad sponsi gloriam & honorem eæ dantur: tamen sunt sponsæ quòad proprietatem inquantū ornatur per eas.

¶ *Corollarium.* Sancti ergo gerunt figuram sponsæ, ut arguitur, nec tamen indecet, ut dotes proprie eis non assignentur. Ergo spōsi Christi non habent animas & spōsalium ipsarum, sed diuersimodè sicut & omnia dona, quæ nos habemus sunt ipsius Dei, licentiam & abusum dantis & in gloriam ipsius cedunt, & tamen sunt nostra quoniam ad proprietatem & ornatum.

† 2. est & aliud inualide donatio.

Bona nostra sunt ipsius Dei, & nostra inuisibilia ornamenta ipsius dilectissimæ.

Manus enim sua tantis est propria Sociatus, ut ipsius ornamenta ipsa sint sua Dei tanquam donantis, & in cuius gloriam cedit: & sic de alijs.

2m d minori

Dantur. R. per appropriationem: non per proprietatem. §. Nam dotes sanctorum, proprie loquendo, dantur eis à patre filij, scilicet à tota Trinitate ut patre in text. Tunc nihil contra. Nam sic non distordat datio dotis beatorum ab ijs donibus, quæ dantur secundum iura.

¶ NOT. In sensu etiam illo, in quo cōuenit patri Christi p appropriationem dare dotes sanctis, non contrauenitur iuribus, quia iura loquūtur secundum amorem mutuum ordinariū sponsi & sponsæ. Vnde per hoc non intendunt negare; quòd quando amor ex parte spōsi est excellentior ad spōsam, non possit conuenienter sponsi pater ad instantiā spōsi date dotem sponsæ illius. Quia igitur amor Christi erga sanctorum animas tanquam sponsi ad spōsas suas est excellentior

* Hoc eodem est.

* Loco huius corp. citato.

in matrimonio corporali datur sponsæ ex parte sponsi, quando traducitur in domum sponsi, ad ornatum sponsæ pertinens, qđ patet ex hoc quod dixit Sichem Iacob, & filijs eius, Genesis trigesimo quarto. Augete dotem, & munera postulate. Et Exo. vigesimo secūdo. Si seduxerit quis uirginem dormieritque cum ea, dotabit eam, & accipiet eam in vxorem. Vnde, & ornatus, qui à Christo Sanctis exhibentur, quando traducuntur in domum gloriæ, dos nominatur. Sed hoc manifeste est contra id, quod Iuristæ dicunt, ad quos pertinet de his tractare: dicūt enim quòd dos proprie est quædam datio ex parte mulieris facta his, qui sunt ex parte uiri pro onere matrimonij, quod sustinet uir, sed illud, quod sponsus dat sponsæ, uocat donatio † propter nuptias, & secundum hunc modum accipitur dos. 3. Regum nono, vbi dicitur, quòd Pharao Rex Aegypti cepit Gazam, & dedit eam in dotem filiæ suæ uxori Salomonis: nec contra hoc faciunt authoritates inductæ. Quamuis enim dotes à parente puellæ cō sueuerunt assignari; tamen quandoque contingit quòd sponsus, uel pater sponsi assignet dotes nice patris puellę, quod contingit dupliciter. Vel pro nimio affectu ad spōsam, sicut fuit de Sichem, qui uoluit assignare dotē quam debeat accipere propter uehementem amorem filli sui ad puellam: uel hoc in pœnam sponsi, ut uirgini à se corruptæ dotem de suo assignet, quod pater puellæ debuerat assignare, & in hoc casu loquitur Moyses in auctoritate inducta. * Et ideo secundū alios dicendū est, quòd dos in matrimonio corporali *p* K prie dicitur: quod datur ad his, qui sunt ex parte mulieris, his qui sunt ex parte uiri, ad sustentanda onera matrimonij, ut dictum * est. Sed tunc remanet difficultas, quomodo hæc assignatio possit aptari ad propositum, cum ornatus, qui sunt in beatitudine, dentur sponsæ spirituali à parte sponsi, quod manifestabitur respondendo ad argumenta.

AD PRIMVM ergo, dicendum, quòd dotes quamuis assignentur sponso in carnali matrimonio ad usum, tamen proprietas, & dominium pertinet ad sponsam, qđ patet ex hoc, quòd soluto matrimonio, dos remanet sponsæ secundum iura, & sic etiam in matrimonio spirituali ipsi ornatus, qui sponsæ spirituali dantur, scilicet Ecclesiæ in membris suis, sunt quidem ipsius spōsi, inquātum ad eius gloriam, & honorem ceduut, sed sponsę inquantum per eas ornatur.

AD SECVNDVM dicendum, *p* pater sponsi, scilicet Christi, est sola *p*ona Patris, pater autem sponsæ est tota Trinitas; effectus autem in creaturis ad totam Trinitatem pertinet. Vnde huiusmodi dotes i spirituali matrimonio, proprie loquēdo, magis dantur à patre spōsæ, quàm a patre sponsi. Sed tamen hæc collatio quamuis ab omnibus *p* lonis fiat, singulis personis potest appropriari per aliquem modum. Personæ quidem patris ut danti, quia in ipso est auctoritas, ei etiā paternitas respectu creaturæ appropriatur, * ut sic idem sit pater sponsi, & spōsę. Filio uero appropriatur inquantum propter ipsum dantur. Sed Spiritui sancto inquantum in ipso, & secundum ipsum dantur, amor enim est communis datio nis ratio.

AD TERTIVM dicendum, *p* dotib. per se cōuenit illud, quod per dotes efficitur, scilicet lolarium matrimonii, sed per accidens illud, quod per eas remouetur, scilicet onus matrimonii, quod per eas leuigatur. Sicut gratiæ conuenit per se facere iustum, sed per accidens quod de impio faciat iustum. Quamuis ergo in matrimonio spirituali non sine aliqua onera, est tamen ibi summa iucunditas, & ad hanc perficiendam iucūditatem dotes sponsę conferuntur, ut scilicet delectabiliter *p* eas sponso coniungatur.

AD QVARTVM dicendam, quòd dotes non consueuerunt assignari sponsę, quādo desponsat, sed quando in domum sponsi traducitur, ut præsentialiter sponsum habeat: quamdiu autem in hac vita sumus, pegrinamur à Domino 2. Cori. 5. & ideo dona, quę sanctis in hac uita conferuntur, non dicuntur dotes, sed illa quę conferuntur eis, quando transferuntur ad gloriam, in qua sponso præsentialiter perfruuntur.

AD

3m maior.

In matrimonio carnali dantur dotes ad facilius tolerāda onera matrimonij. & ad solatium. seu iocūditatem eiusdem perficiendam. §. Tūc nihil &c. Quamuis enim in matrimonio spirituali ecclesiæ triumphantis nō sint onera, ratione quorum deberentur dotes: tamen ibi est summa iucunditas ad cuius ornatum res ēis assignari deēt.

4m maior.

Dotes nō dantur nisi causa matrimonij. * Tho. in 8. sed tamen non 1. Sententiarum quando desponsat, sed quando sponsa traducitur. §. Tunc nihil &c. Nam licet hic anima per fidem Christo desponsetur: tamen quia quādiu in hac vita sumus peregrinamur à domino, ideo dona &c. ut in text.

1m de

5m de maiori.

Dotes, q. dari in matrimonio corporali A non in spirituali. §. Tunc nihil &c. Nā in multitudo de matrimonio ista non tenet in hoc.

¶ Examen. Ly abinitio Scilicet uel formaliter, uel saltem originaliter. Formaliter ver. ficatur, si multiplicatur de dotibus animæ, cum illæ sint infusæ. Originaliter, si de dotibus corporis, cū illæ sint ab anima. & est intus.

APPENDIX.

Visi. p. S. Eccl. &c.

1 EX articulo habet. Primo quia per rationem ostēdatur meritū infirmatum ab Ecclesia. p ponendas esse dotes in hominibus beatis, & sic. Indutus ne vellimēus salutis, & quasi sponsam ornati monilibus Hiesu. Vbi loquitur ad literam de ista sempiterna gaudio & exultatiōe animæ, quam habebit in Deo fruitor & cōsequenter per ipsa in domenta salutis & monilia intelligit aliqua ordinata aliquo modo ad beatitudinem illam pertinentia. Hæ autem sunt dotes, ut patet art. 1. in fine. Ide ab Ephes. 5. Sacramentum hoc magnum est, ego autem dico in Christo, & in ecclesia. Itę ibi. Vbi matrimonium carnale monstrat significare spirituale & p hoc ad multitudinē ipsius carnalis sumit conuenienter aliqua similia in spirituali. Patet autem q in matrimonio carnali dātur dos, & consequēter in spirituali conuenienter dandā esse per hoc insinuat. Pro dictam similitudinē subindicamus & Isaias ibi supradū ex monilibus in præsentiarū matrimonio spontæ dans non ceſauit nominare sponsam, quasi dans animabus in spirituali matrimonio patrie. Hanc & la. Apo. 21. Vidi sanctam ciuitatem Hierusalē nouam à Deo paratam sicut sponsam ornatā viro suo. Itęr ibi. Vbi clarius quam demonstrat diuersda animabus sanctis. Hæ namque sunt illæ sponsæ, de quibus ait, q sunt paratæ à Deo, & sunt ornatæ ei, vt sponsa. Christi tanquam ex sensatis metaphorice loquens. Ex 2. p. q. 1. ar. 9.

* Secundo habet modo per rōnem fidei scripturarū, pro quo quod dictum fuit supra, & intelligas, & notanter.

¶ Per 6. videt quomodo ex his ultimis Angelica doctrina hæc declaratur, & confoliderur.

Vtil. p. S. Eccl. &c.

*Circa in. tum eor. ar. præce.

*Libr. de ecclesiastic. q. 2. cir. ca. prin.

CONCLVSIO. Prima. Beatitudo & dos realiter differunt. 406

¶ PROB. Quia beatitudo dicitur perfecta operatio qua anima Deo coniungitur: & dos est habitus, seu dispositio quædam ad prædictam operationem.

¶ *Corollarium.* Idē ergo est, ac si diceret, q dos ad spōsi ad beatitudinem seu ad cōiunctionem illā perfectam, & beatitudo est ipsamet cōiunctio. *Li. 1. c. 7. 3. medi. t. 1.

CONCL. 2ª. Dotes ordinantur ad beatitudinē magis, quām sint in beatitudine ut partes eius.

¶ Examen. Ly magis quam. Hic est modus loquendi potius quām comparatio. Nō enim p hoc vult dicere sanctus doctor q dotes sint partes essentiæ beatitudinis, sed ordinata quædā ad beatitudinem, ut patet in ad 3m. Prædictus modus loquēdi non solitus, & nō est cōparationis nolitionis occurrit, & in doctore isto, & cōiunctę: ut prius per seipsum, si fieret rut, animadvertere facili ter potest. cont. no

¶ PROB. Quia patet ex dictis ex quibus, tanquam consiariū quoddam deducit.

¶ NOT. Ex responsionibus ad argumēta melius intelligentur conclusiones præmissæ: debita applica tione facta. cont. p

1m minor. Beatitudo animæ est quida ornatus eius p. non tamen proprie loquēdo §. Tunc nihil &c. Nam dos dicitur proprie ornatus & sic intelligitur eius descriptio supra ar. 1. corp. primo.

¶ *Corollarium.* Ex textuali ergo responsione datur quòd anima est prius ornata claritate quadam, quæ vocatur dos & deinde operatur cōformiter ad claritatem illam. Quemadmodum & in proportionaliter dicamus quòd anima in præsenti prius ornatur gratia, & deinde operationes meritorias facit. Dos enim spiritualis anima est gratia.

2m maior. Dos dicitur illud, per quod sponsa delectabiliter spōso coniungitur. §. Sed quod tanquam ordinatio ad cōiunctionē non tantū p id, sed diligentia dotis. §. Tunc nihil &c. Nam beatitudo est illud, per quod, tanquam per cōsummationem ipsam, anima Deo coniungitur.

¶ NOT.

beatitudo non est dos.

Præterea. Beatitudo est una tantum, dotes uero sunt plures, ergo beatitudo non est dos.

Præterea. Beatitudo ineſt homini secundum id, quod est potissimum in eo, ut dicitur in 1.* Ethic. sed dos etiam in corpore ponitur, ergo dos, & beatitudo non sunt idem.

RESPONDEO, Dicendum, *p* circa hoc est duplex opinio. Quidam enim dicūt, quod beatitudo, & dos sunt idem re, sed differunt ratione. Quia dos respicit spirituale matrimonium, quod est inter Christum, & animam, non autem beatitudo. Sed hoc non potest esse, ut uidetur, cum beatitudo in operatione consistat, dos autem non sit operatio, sed magis sit qualitas, vel dispositio quædam. Et ideo secundum alios dicendum quòd m beatitudo, & dos realiter differunt n, ut beatitudo dicatur ipsa operatio perfecta, qua anima beata Deo coniungitur: sed dotes dicantur habitus, uel dispositiones, uel quę cumque alię qualitates, quę ordinantur ad huiusmodi perfectam operationem, ut sic *p* dotes ordinentur ad beatitudinē magis, quam sint in beatitudine vt partes eius o.

AD PRIMVM ergo dicendū, quòd beatitudo, proprie loquendo, non est animæ ornatus: sed est aliquid, quod ex ornatu animæ prouenit, cum sit operatio quædam, ornatus uero dicitur aliquis decor ipsius beati.

AD SECVNDVM dicendum, quòd beatitudo non ordinatur ad coniunctionem: sed est ipsa coniunctio animæ cum Christo, quæ est per operationem:

AD

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶NOT. Veluti si dicatur. Paries est albus per albedinem, & est albus per albefactionem. Paries enim q̃ diuersimodè per hoc duo dicitur albus. Nam per albedinem formaliter, per albefactionẽ verò dispositiuè rem albedo sit ipsa forma perfecta qua dicitur a bus, & albefactio sit quid ordinatum ad ipsam formam perfectam, & consequitur ad faciendum, quòd pariens perfectè dicatur albus & fic.

3m ex Augustino. Visio, &c. actualiter nõ potuimus habitualiter S. Tunc nihil &c. ut patet in tex.

¶NOT. Ex præsenti Augustini dicto uidere datur, q̃ beatitudo subsistat aliter cõsistit in intellectu nõ in uoluntate: cum uisio non ad uoluntatem sed ad intellectũ essentialiter pertineat. Verum tamẽ quia hic non est locus apertus disputandi de hoc, sed hæc quasi p transeuntem dicta sunt: ideo ut melius intelligas huiusmodi materiam uide 2.2. q. 1. ar. 4.

4m de maiori. Finito. & actualiter sumptus nõ habitualiter S. Tunc nihil &c. ut patet. Vide ad 3. qñ q̃ potius aliter de utroq; scilicet uisione & fruitione secundum est.

5m illatio cõclusionis. Ergo dotes &c. q̃ negatur illatio S. Diffinitum non inferendum erat sic. Ergo dotes sunt beatitudinis partes, uel ordinata ad beatitudinem. Nam tũc consideretur illatio sed tamen negaretur prima pars cõsiquentis: scilicet q̃ dotes sint beatitudines partes. Ad probationẽ, ex Boetio assumpta, videtur, q̃ in illa authoritate beatitudo colligi omnia &c. ut in tex.

¶Cardinalium. Ergo dicit q̃ Boetius accipit ly solum bonorũ, nõ pro partibus beatitudinis, sed pro ordinatis ad illam. Ac si manifestius diceret. Beatitudo est status solum bonorũ, ad scipsam aliquo mõ ordinato sup illud aggregatione ipsius. Plura in APPENDIX, sententia.

EX arguento hoc. Primo quòd Vtil. p S. per rationem ostendas, mentibi in humana Eccl. &c.

sed dotes sunt dona disponentia ad huiusmodi coniunctionem.

AD TERTIVM dicendũ, quòd visio dupliciter potest accipi. Vno modo actualiter, id est, pro ipso actu uisionis, & sic visio non est dos: sed est ipsa beatitudo. Alio modo potest accipi habitualiter, idest pro habitu, à quo talis operatio elicitur, idest, pro ipsa gloriæ claritate, qua anima diuinicus illustratur ad Deum uidendum, & sic est dos, & principiũ beatitudinis, non autem est ipsa beatitudo.

Et similiter dicendũ ad quartum de fruitione.

AD QVINTVM dicendũ, quòd beatitudo colligit omnia bona, non quasi partes essentiæ beatitudinis: sed quasi aliquo modo ad beatitudinem ordinata.*

ARTICVLVS III.

Vtrum competat Christo habere dotes.

AD TERTIVM sic procedit. Videtur q̃ Christo competat habere dotes, Sancti enim Christo per gloriam conformantur, [b] unde dicitur Philippẽ. 3. Reformabit corpus humilitatis nostræ configuratũ corpori claritatis suæ, ergo etiã Christus dotes habet.

¶2 Præterea. In spirituali matrimonio assignantur dotes ad similitudinem matrimonij corporalis: sed in Christo inuenitur quoddã matrimonium spirituale, quod est sibi singulare, scilicet duarum naturarum in vna persona, secundum quòd dicitur natura humana in ipso esse desponsata a uerbo, vt patet ex Gloss.* super illud Psal. 18. In sole posuit tabernaculum, &c. & Apoc. 21. Erit tabernaculum Dei cum hominibus, [h] ergo, & Christo competit habere dotes.

¶3 Præterea. Vt dicit Augustin. [†] in libro de Doctrina Christiana, Christus secũdum regulam Thiconij propter vnitatem corporis mystici, quæ est inter caput, & membra, nominat sponsum, & sponsam, ut patet Isai. 61. Quasi sponsum decoratum corona, & quasi sponsam ornatam monilibus suis, cum ergo debeantur dotes sponsæ, oportet, ut uidetur, [i] in Christo ponere.

¶4 Præterea. Omnibus membris [k] Ecclesiæ debetur dos, cũ Ecclesia sit sponsa: sed Christus est Ecclesiæ membrum, ut patet 1. Cor. 12. Vos estis corpus Christi, & membra de membro. Gl.* idest, de Christo, ergo Christo debentur dotes.

¶5 Præterea, Christus habet pfectam uisionem, fruitionem, & delectationem, hæc autem ponuntur dotes, [l] ergo &c.

SED CONTRA. Inter sponsum, & sponsam exigitur distinctio personarum: sed in Christo non est aliquid personaliter distinctum à filio Dei, qui est sponsus, ut patet Ioan. 3. Qui habet sponsam, est sponsus, ergo cum dotes sponsæ assignentur, uel pro spõsa, videtur quòd Christo non competat habere dotes.

Præterea. Non est eiusdem dare, & recipere dotes: sed Christus est, qui dat dotes spirituales, ergo non Christo competit dotes habere.

RESPONDEO, Dicendum, q̃ circa hoc est duplex opinio.

Quidam enim dicunt quòd in Christo est triplex vnio. Vna, quæ dicitur consentanea, qua vnitur Deo per connexionem amoris, alia condignatiua, qua humana natura vnitur diuinæ: tertia, qua ipse Christus unitur Ecclesiæ. Dicunt ergo q̃ secundum duas primas uniones competit Christo habere dotes sub ratione dotis, sed quantum ad tertiam conuenit ei, id quod est dos excellentissime, [m] tamẽ natura ista nõ proprie dr sponsa Christi in coniunctione hac, cum non terminetur ibi personarum &c. ut in tex. Ex cõsequenti non potest concludi per hoc propriẽ q. in Christo sint dotes.

¶NOT. Quoniã textus dixit humanã naturã nõ proprie dici sponsam Christi per incarnationem, &c. ió sanctus, alio modo saluare dictũ cõs. quia sponsa uocat & hoc ibily sed q̃ quãdoq; dicatur desponsata humana natura secũdũ q̃ &c. usq; finẽ.

¶Examen. Ly desponsata. Vt Psal. 18. Tanquam sponsus procedens de thalamo suo. Hoc tamen põt dici (& forsan melius) propter unionem dictam ibi ecclesiã per fidem incarnationis, ad quam sibi conũgendam tunc humana natura Deus procedebat tanquam sponsus: futurus procedebat ad desponsandum sibi aliquam, quam in animo prælegerat.

¶Ly cum non, ferenter ibi personarũ distinctio. Sed certus alia duo dicta in contrarium trahit. Ad hoc enim q̃ personæ nõ fiant distinctæ in incarnatione, sed una tantum diuina, sequitur, & q̃ non fit conformitas naturarum inter spõsum & spõsam, & q̃ non fiat de non coniuncta, coniuncta. Sed melius hoc in ligo in tex. cor.

3m de consequente. In Christo. Etsi quantum induit psonam sponsę suæ: nõ tamen sponsus Christus est. § Tunc nihil &c. ut patet.

4m de maiori. Membris ecclesiæ. q̃ vt ecclesia nominat tantũmodo corpus non ut nominat caput & membra coniuncta. Tunc nihil &c. ut patet in tex. ii bene applicatur.

5m illatio cõclusionis. Ergo &c. Re. conceditur S. sed nihil contra. Non. n. fiat differentia apud constitutionẽ in habenti dotes & Christo, sed in habenti ipsas sub rõne dotis: ita q̃ Christus aliquo mõ habere dotes, nõ est cõtra conclusionẽ; contra quam tamen esset, Christum habere dotes sub ratione dotis.

Dos quo diffinitur complete.

ista similitudine adiuncta, q̃ ille ornatus sit quoddam bonũ particularizatũ & non totaliter integrum. Vt sic sit ratio explicite: Dos est perfectura animæ & corporis ornatus particularizatus secundum mensuram cuiusq; uiræ sufficientis in eterna beatitudine ingrate perseuerans. Clarũ autẽ est, q̃ Christo neq; datur nec fuit dom hoc utueret, neq; datur dũ secundum humanitatẽ est in patria, spiritus dona Spiritus sancti, ad mensuram ex Io. 3. Vnde nõ mirum, q̃ conclusio presens sic de Christo loquatur. Si enim sumatur ratio dotis p ista ipsius ratione distinctione, clarũ est q̃ omnino non conuenit Christo, ed nõ habeat dona illa ut particularizatasi aũt sumatur ratio dotis pro parte eius, sic cõuenit Christo, cum in ipso sit anima & corporis ornatus, uiræ sufficiens, in eterna beatitudine ingrate perseuerans. Et ió quasi conclusiue dr in tex. q̃ dos est etiam quando conuenit Christo, nõ tã proprie cõuenit, sicut alijs sanctis. Alijs enim sãctis conuenit secũdum omnes, singulasq; particulas diffinitionis dotis.

¶Cardinalium. Ex his ergo breuiter resoluto q̃ dicas q̃ sint plenier sunt dotes secundum rationẽ subiectam in sanctis: in Christo autem non simpliciter, sed secũdũ quid.

¶Examen. Ly ex tamen &c. Hoc est, dotes materialiter sumptæ sunt in Christo, sed formaliter non. Secundum istam rationem dotis, non sunt in eo.

¶PROB. Quia præsupponitur clara.

¶NOT. Et merito. Hoc ex responsionibus argumentorum magis patebit.

1m maior. Sanctis Christo per gloriam conformantur. q. secundum id quod est dos: non tamen sub rõne dotis. Hoc est (loquendo de dote materialiter, non formaliter. Vide supra post concl. Tũc nihil contrarium patet.

2m illatio cõclusionis. Ergo &c. Re. negatur illatio. Licet. n. coniuncta sit Christo humana natura in incarnatione: non tamen sub rõne dotis, quia in tali cõiunctione Christus est vt sponsus; sed Ecclesia ut spõsa, dos aũt dat sponsę quãtũ ad proprietatem, & dñium, quãuis detur sponso ad vsum. Sed hoc non videtur esse conueniens. In illa enim cõiũctione, qua Christus unitur patri per consensũ amoris, etiam inquantum est Deus, non dicitur aliquod matrimonium esse, quia non est ibi aliqua subiectio, quam oportet esse sponsæ ad sponsam. Similiter etiã nec in coniunctione humanę naturæ ad diuinã, quę est in vnione personæ, uel etiam per conformitatem uoluntatis, potest esse ratio dotis propter tria. Primo, quia exigitur cõformitas naturæ inter sponsum, & sponsam in matrimonio illo, in quo dantur dotes, & hoc deficit in coniunctione humanæ naturæ ad diuinam. Secundo, quia exigitur ibi distinctio personarum: humana autem natura nõ est personaliter distincta a uerbo. Tertio, quia dos datur quando sponsa de nouo traducitur in domum sponsi, & sic uidetur ad sponsam pertinere q̃ de non coniuncta fit coniuncta. Humana autem natura, quæ est assumpta in unitate personę a Verbo nunquam fuit quin esset pfecte coniuncta. Vnde secundũ alios dicendum, quod [m] uel omnino non conuenit Christo ratio dotis; uel nõ ita proprie sicut alijs Sãctis: ea tñ, q̃ dotes dñr, excellentissime ei conueniunt [n].

Contrà.

AD PRIMVM ergo dicendũ, q̃ conformatio illa est intelligẽda secundum id, quod est dos, & non secundum rationem dotis, quæ sit in Christo. Non. n. oportet q̃ illud, in quo Christo conformamur, sit eodem modo in Christo, & in nobis.

AD SECVNDVM dicẽdum, q̃ natura humana non proprie dicitur sponsa in coniunctione illa, qua Verbo cõiungitur, cum non seruetur ibi personarũ distinctio, quæ inter sponsum, & sponsam requiritur. Sed, q̃ quãdoq; dicatur desponsata humana natura, secundum quod Verbo coniuncta est, hoc est inquantum habet aliquem actũ spõsę, quia scilicet inseparabiliter cõiungitur, & quia in illa coniunctione humana natura est Verbo inferior, & per Verbũ regitur, sicut sponsa per sponsum.

AD TERTIVM dicendum, q̃ hoc, q̃ aliquando dicitur Christus sponsa, non est quia ipse uere sit sponsa: sed inquantum sibi assumit personam sponsæ suæ, scilicet Ecclesiæ, quæ est ei spiritualiter coniuncta: unde nihil prohibet, quin per illum modũ loquendi possit dici habere dotes, non q̃ ipse habeat: sed quia Ecclesia habet.

AD QVARTVM dicendum, q̃ nomen Ecclesiæ dupliciter accipitur. Quandoq; uolat tantũmodo corpus, quod Christo cõiungitur sicut capiti, & sic tantum Ecclesia habet rationem sponsæ: sic uero Christus nõ est Ecclesiæ membrum: sed est caput influens omnibus Ecclesiæ membris. Alio modo accipitur Ecclesia secundum q̃ nominat caput, & membra coniuncta, & sic Christus dicitur membrum Ecclesiæ, inquantum habet distinctum officium ab omnibus alijs, scilicet influere uitã, quãuis non multum proprie dicat membrum, quia membrum importat particularitatem quandam: in Christo aũt bonum spirituale nõ est * particulatũ: sed est totaliter integrum. Vnde ipse est totum esse Ecclesię bonũ, nec est aliquid maius ipso, & aliis, q̃ ipse solus. Sic aũt loquẽdo de Ecclesia, Ecclesia nõ solũ nominat sponsam: sed spõsum, & sponsam, prout per coniunctionem spiritualem est ex eis vnũ effectum, unde licet Christus aliquo modo dicatur membrum Ecclesiæ, nullo tamẽ modo põt dici membrũ sponsæ, & sic ei non conuenit ratio dotis.

AD QVINTVM dicendũ,

Universidad de Deusto
Biblioteca

APPENDIX.

EX articulo habes. ¶Primò quo per rationem ostendas meritò insinuatum esse à Io. 3. quòd Christo non competit habere dotes: & sic Quem misit Deus verba Dei loquitur. Non enim ad mensuram dat Deus spiritum. Hæc ibi: sicut est, quem misit. Cum ergo Christo data esse dona spiritus non ad mensuram dicat, tollitur per hoc q Christo propriè sicut sanctis dotes non cõueniunt quoniã particularitatẽ nõ sunt in eo. Vide supra exam. post concl. Item ab exod. 1. Plenum gratiæ & veritatis, & de plenitudine eius nos oẽs accepimus. Hæc ibi. Vbi ratio dotium & excludi tur à Christo, & affirmatur de alijs sanctis: ut patet inspicienti, & applicanti, secundum q nunc supra ex Io. 3. Item ab exod. 4. Quo habet sẽsa m sponsus es. Hæc ibi. Item 2. 2. Cor. 10. Despondi vos uni uiro virginem castam exhibere Christo. Hæc ibi. Vbi & denotatur Christum esse sponsũ: & per consequens ei nõ conuenire dotes. Nam sponsæ, nõ aũt sponso propriè secũdum iura conueniũt ex ar. 1.

2 ¶Secundò habes: quomodo per rationem prædicta scripturarũ pro quanto qd diximus insinuant, & intelligas, & tuearis.

¶Tertiò uides quo ex ijs uicissim Angelica doctrina hæc & declaretur, & consolidetur.

QVÆST. XCV.

ART. IIII.

CONCL. 1ª. Ea, q ad dotes attinent, non est dubium Angelis, sicut & hominibus conuenire: sed secundum rationem dotis non ita eis sicut in hominibus conueniunt.

¶Examen. Ly ad dotes animæ. Hoc dicit ad differentiam dotium corporis, quæ nullo modo in Angelis sunt.

quòd in processu illo, est fallacia accidentis. Non enim illa Christo conueniunt, secundum quòd habent rationem dotis.

ARTICVLVS IIII.

Verum angeli habeant dotes.

AD QVARTVM sic proceditur. Videtur quòd angeli habeant dotes. Quia super illud Cant. 6. Vna est columba mea dicit Glos. Vna est Ecclesia in hominibus, & angelis: sed Ecclesia est sponsa, & sic membris Ecclesiæ conuenit habere dotes, [b] ergo angeli dotes habent.

¶ 2 Præterea. Lucæ 12. super illud. Et uos similes hominibus, expectantibus dominum suum, quando reuertatur à nuptijs, dicit *glossa. Ad nuptias Dominus iuit, quãdo post resurrectionem nouus homo angelorum sibi multitudinem copulauit; ergo angelorum multitudo est [b] sponsa Christi, & sic angelis debentur dotes.

¶ 3 Præterea, Spirituale matrimonium in spirituali coniunctione consistit: sed spiritualis coniunctio non est minor inter angelos, & Deum, quam inter homines beatos, & Deum, ergo cum dotes, de quibus nunc agimus, ratione spiritualis matrimonij [b] assignentur, uidetur, quòd angelis conueniant dotes.

¶ 4 Præterea. Spirituale matrimonium requirit spiritualem sponsum, & spiritualem sponsam: sed in Christo, inquantum summus spiritus, magis sunt conformes in natura [k] angeli, quam homines, ergo magis potest esse spirituale matrimonium angelorum ad Christum, quam hominum.

¶ 5 Præterea. Maior [b] conuenientia exigitur inter caput, & membra, quam inter sponsum, & sponsam: sed conformitas, quæ est inter Christum, & Angelos, sufficit ad hoc, q Christus dicatur caput angelorum, ergo eadem ratione sufficit ad hoc, q dicatur sponsus respectu eorum.

SED CONTRA, Origenes* super Cantica, distinguit quatuor personas, scilicet sponsum, & sponsam, adolescentulas & sodales sponsi, & dicit quòd angeli sunt sodales sponsi, cum ergo dotes non debeantur nisi sponsæ, uidetur, quod angelis dotes non conueniant.

Præterea, Christus desponsauit sibi Ecclesiam per incarnationem, & passionem. Vnde figuratur per hoc, quod dicitur Exodi quarto, Sponsus sanguinum tu mihi es: sed Christus per passionem, & incarnationẽ non aliter fuit coniunctus angelis quàm prius erat, ergo angeli non pertinent ad Ecclesiã, secundum quòd Ecclesia dicitur sponsa, ergo angelis non conueniunt dotes.

RESPONDEO, Dicendum, quòd [m] ea, quæ ad dotes animę pertinent, non est dubium, angelis sicut, & hominibus conuenire: sed secundum rationem dotis non ita eis sicut hominibus conueniunt [n], eo quòd nõ ita propriè conuenit, angelis ratio sponsę sicut hominibus. Exigitur enim inter sponsum, & sponsam naturæ conformitas, vt scilicet fiat eiusdem speciei. Hoc autem modo homines cũ Christo conueniunt, inquantũ naturam humanam assumpsit, per quam assumptionẽ factus est conformis in natura speciei humanæ omnibus hominibus; angelis autem non est conformis secũdum unitatem speciei, neque secundum naturam diuinam, neque secundum naturam humanam: & iõ ratio dotis non ita proprie conuenit angelis sicut hominibus. Cùm tamen in his, quæ metaphoricè dicũtur, non requiratur similitudo quãtum ad omnia, non põt ex aliqua dissimilitudine concludi, q metaphoricè aliquid de aliquo non prædicetur, & sic [p] ex rõne inducta non potest simpliciter haberi, q angelis dotes non cõueniant: sed solum q non ita [p] proprie, sicut hominibus [q] ratione dissimilitudinis prædictæ.

¶Ly quæ ad dotes animæ pertinent hę dotes sunt tres illæ, de quibus ar. 3.

¶Ly secundum rationem dotis. Scilicet positi ar. 1. cor. principium limitationis adiuncta ar. 3.

¶PRO R. 1. Quia patet. Quia (ly sed secundum &c.) dotium ratio propriè conuenit Angelis ratio sponsæ, sicut hominibus (ut non habeant conformitatem cum Christo secundum aliquã naturam, puta humanam, uel diuinam.)

¶*Cornelium.* Ergo ratio sponsæ sicut & sponsi est conuenire ad inuicem secundũ conformitatem naturæ creatæ. Deo creatæ, ad differentiam p sonarum diuinarũ, quibus, licet sit cõformitas naturæ inquantũ omnes personæ conueniũt in eadẽ numero natura diuina, non cõuenit ratio sponsæ ar. 3. corp. circa med. & consequenter nec sponsi, cum dicitur correlatiuè sponsus & sponsa.

¶NOT. Aduerte q (vt ex textu habetur) Angeli conueniunt cum Christo in hoc q non habent rationem dotis, sed differũt in hoc alio, quia Angeli eam non habent ex eo q carẽt natura humana. Christus uerò rationem illam nõ habet, quia nõ habet dotis limitata, ar. 3. Conuenit ergo in non habendo illam: sed differunt in ratione non habendi.

CONCL. 2ª. Ex negatione naturę humanæ in Angelis *nõ* põt simpliciter haberi, q dotes eis non conueniant: sed solũ q nõ ita propriè sicut hominibus.

¶PROB. 1. Quia in his, quæ metaphoricè dicuntur, non potest ex aliqua dissimilitudine concludi, quòd aliquid de aliquo metaphoricè non prædicetur (cum similitudo non tenear quãtum ad omnia ar. 1) & nomen sponsæ atque dotis metaphoricè dicuntur de Angelis: secundo Quia (ly

In prologo in secũdã expositionem Cãtica nõ longe à prin.

Metaphoricè dicitur quodlibet peculiariter habẽs in prædicãdo.

concl. 1

APPENDIX.

EX articulo habes. ¶Primò quomodo per rationem ostendas meritò insinuatum à Symbolo fidei, q Angeli non habent propriè dotes: & sic. Qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de cœlis. Et incarnatus est, & passus. Hæc ibi. Vbi non ly propter nos homines, ad differentiam Angelorum, pro quibus saluandis neque incarnatus, neq; passus est. Et quia talis salutis initium est fides, ut declarat concil. Trid. sess. 6. cap. 8. Cùm Apostolus dicit iustificari hominem per fidem, ea uerba in eo sensu intelligẽda sunt, quam perpetuus ecclesiæ catholicæ cõsensus tenuit, & expressit; ut scilicet per fidem ideo iustificari dicamur, q fides est humanæ salutis initium fundamentũ & radix omnis iustificationis, sine qua impossibile est placere Deo, & ad filiorum eius consortium peruenire. Hęc ibi. Et quia loquam, fides est talis salutis initium: ideo incarnatus & passus est, ut hominibus fidem cõferret, mediante qua animæ eorum fiunt eius sponsæ, iuxta illud Oseæ 2. Vbi ad animam Christus dicit sponsabo te mihi in fide. Esset Angeli habuerunt fidem, tamen de illis nunquam dictum est simile qd ut in Osea, qui iugum speciale quoddam, ad differẽtiam Angelorum, dixit illud. Nec mirũ de illa differẽtia: qm secundum Apostolũ ad Hebræos. Nusquã Angelos filius Dei apprehendit, sed semen Abrahæ. Hoc est Angeli non conueniunt cum Christo in natura creata. Patet autem, q inter sponsum & sponsam exigitur talis conuenientia. Cum igitur scripturæ ostendant (vt cõsectentibus simul prædicta pater) animas hominũ propt è dici sponsas Christi non autem Angelos, relinquitur ut intelligamus eas per hoc simul demonstrare, q Angeli propriè dotes non habent sicut homines enim dotem propriè non nisi sponsa habeat. Fariunt etiam hæc ad art. 1.

Tho. 4. d. 48. q. 4. ar. 1. q. 1.

Vide. pr. 5. Eccl. &c.

¶Secundò habes: quomodo per rationem prædicta scripturarum pro quanto quod diximus insinuant, & intelligas, & tuearis.

¶Tertiò uides: quomodo ex ijs uicissim Angelica doctrina hæc & declaretur & consolidetur.

QVÆST. XCV. ART. V.

CONCL. 1ª. Abomnibus communiter ponuntur tres animæ dotes: diuersimode tamen.

(ly sed so'ùm &c.) dissimilitudo prædicta in prima concluſ. hoc ab hoc monstrat,

1m illatio conclusionis. Ergo &c. & negatur illatio. §. Nam quamuis

Angeli pertineant ad unitatem ecclesiæ &c. ut in tex.

2m ex glosa.

Est sponsa, &c. largè acceptanõ, propriè. §. Tunc nihil &c. Cõclusio. n. intelligitur de sponsa, accipiendo propriè hoc nomen, non largè.

3m de conclusione. Spirituallis matrimonij. &c. habenti perfectam rationẽ matrimonij: non, imperfectam. §. Tunc nihil &c. Nam spirituale matrimonium inter Christũ & Angelos nõ habet perfectam rationem matrimonij, ex eo q non conueniunt in specie naturæ; licet ibi sit coniunctio spiritualis, non minor quantum ad beatitudinem, quam, sit inter homines beatos, & Deum.

4m & maiori. Spirituale matrimonium. &c. secundũ imperfectam rationem matrimonij: non, secundum perfectam. §. Licet. n. sufficiat ad spirale matrimoniũ secundum imperfectã rationem, gibi sit spũalis sponsus & spiritualis sponsa simpliciter. n. nihil aliud addendo (ut maior illa intelligi.) tamen ad idem matrimonium secundũ rõnem eius perfectam, ultra q ibi est spũalis sponsus & sponsa, requiritur ad inuicem cõuenientia in specie. Tunc nihil &c. Nam semper præsupponitur esse in cõclusione de spũali matrimonio secũdum perfectam rationem tantum.

5m maior. Maior conuenientia exigitur inter caput & membra quàm inter sponsũ & sponsam. &. negat ista. 5. Nã inter caput & membra sufficit cõuenientia proportionis, licet ibi nõ esset cõuenientia naturæ specificę: inter sponsũ uerò & sponsam requirit cũ hoc cõuenientia naturæ specificę.

¶NOT. Conuenientia proportionis attendit in hoc, q unũ regit, & aliud regitur. Et iõ dictũ est, q inter sponsũ & sponsam talis cõuenientia requiritur, est sponsũ cõuenire regere sponsã, & illã regi.

¶Examen. Ly secundum se. Hoc dicitur ad differentiam relationis ad totum. Et in hoc mirum quoddam apparet, q ea, quę secundum se species diuersæ sunt, relata ad totum fiat quodammodo eiusdem speciei. Quodammodo, inquam, prout conueniunt in toto aliquo quod est unius speciei.

¶Ly nec Christus propriè dicitur caput Angelorum secundũ illam &c. Hoc est quædam declaratio. 3. par. q. 8. ar. 4. ultra quòd etiam uicissim iuuatur, pro quanto supra ibi declaratur, quomodo Christus sit caput Angelorum.

concl. 1

Universidad de Deusto Biblioteca

illis enim dicimur frui, quæ diligimus propter se, ut patet per Aug. in libro de Doctrina Christiana, ergo [h] fruitio non debet poni alia dos à dilectione.

4 Præterea, Ad perfectionẽ beatitudinis requiritur comprehensio, 1. Corint. 9. Sic currite, vt comprehendatis, ergo [h] debet adhuc quarta dos poni.

5 Præt. Anselmus* dicit ꝙ pertinent ad beatitudinem aiæ sapientia, amicitia, concordia, potestas, honor, securitas, gaudiũ, & sic uidentur prædictę dotes in conuenienter assignari.

6 Præt. Aug. [i] in fi. de Ciui. Dei, dicit quòd Deus in illa beatitudine sine fide videbitur, sine fastidio amabitur, sine fatigatione laudabitur, ergo laus præsignatis dotibus annumerari debet.

7 Præterea, Boetius ponit. 5. ad beatitudinem pertinentia in 3. de Cõsola. quæ sunt hæc, Sufficientia, quã promittunt diuitię, iucunditas, quam promittit voluptas: celebritas, quam promittit fama: securitas, quam promittit potentia: reuerentia, quam ꝓmittit dignitas, & sic uidetur ꝙ potius ista deberent assignari quàm prædicta.

RESPONDEO, Dicendum, quòd [m] ab omnibus communiter tres ponuntur animæ dotes, diuersimode tamen *. Quidam enim dicũt, quòd tres dotes aię, sunt, uisio, dilectio, & fruitio, quidam uero, ꝙ sunt uisio, cõprehensio, & fruitio, quidã uerò, ꝙ sunt uisio, dilectio, & comprehensio. Omnes tñ hæ assignationes reducũtur in idẽ, & eodem mõ earum numerus assignat. Dictũ * .n. est, ꝙ dos est aliquid aiæ inhęrens, per qđ ordinatur ad operationẽ, in qua cõsistit beatitudo. In qua quidem operatione duo [k] requiruntur, ipsa substãtia operationis, quæ est uisio, & perfectio eius, ꝙ est delectatio. Oportet enim beatitudinem esse operationem perfectam. Visio autem aliqua est delectabilis dupliciter. Vno modo ex parte obiecti, inquantum id, quod uidetur, est delectabile. Alio modo ex parte uisionis, inquãtum ipsum uidere, delectabile est, sicut delectamur in uidẽdo mala, quamuis mala non delectent nos: & quia operatio illa, in qua vltima beatitudo consistit, debet esse ꝓfectissima, ideo requirit, ꝙ visio illa sit utroque modo delectabilis. Ad hoc autem quòd uisio illa sit delectabilis ex parte uisionis requiritur quòd sit facta cõnaturalis uidẽti per aliquem habitum: sed ad hoc ꝙ fit delectabilis ex parte uisibilis requiruntur duo, quòd scilicet ipsum uisibile sit conueniens, & quòd sit coniunctum. Sic ergo ad delectabilitatem uisionis ex parte sui requiritur habitus, qui uisionem eliciat, & sic est una dos, q̃ dicitur ab omnibus uisio, sed ex parte uisibilis requiruntur duo scilicet conuenientia, quæ est ꝓ affectum, & quantum ad hoc ponitur à quibusdam dos, dilectio, & à quibusdam fruitio, secundum, quòd fruitio ad affectum pertinet. Illud enim quod summe diligimus, conuenientissimum æstimamus. Requiritur etiam ex parte uisibilis cõiunctio, & sic ponitur à quibusdam comprehensio, quę nihil est aliud quàm in præsentia Deum habere, & in seipso tenere. Sed secundum alios, fruitio prout est non spei, sicut est in uia: sed iam rei, sicut est in patria. Sit sic dotes respondent tribus uirtutibus Theologicis, scilicet uisio, fides: spei vero comprehensio, uel fruitio secundum unam acceptionem: charitati uero fruitio, uel delectatio secundum assignationem aliam. Fruitio enim perfecta, qualis in patria habebitur, includit in se dilectionem, & comprehensionem, & ideo à quibusdam accipitur pro uno, à quibusdã uero pro alio. Quidam uero attribũnt has tres dotes tribus animę virtutibus, uisionem scilicet rationali: dilectionem concupiscibili: fruitionem uero irascibili. Inquãtũ talis fruitio est per quãdam victoriam adepta, sed hoc nõ propriè dicitur, quia irascibilis, & concupiscibilis non sunt in parte intellectiua, sed in parte sensitiua, dotes autem animæ ponuntur in ipsa mente.

AD PRIMVM ergo dicendũ, quòd memoria, & intelligentia non habent nisi unam operationem, uel quia ipsa intelligentia est operatio memoriæ, uel si intelligentia dicatur esse potentia quædam, memoria non exit in operationem nisi mediante intelligentia, quia memoriæ est notitiam tenere: unde etiam memoriæ, & intelligentię non respondent nisi unus habitus, scilicet notitia, & ideo vtrique respondet tantum una dos scilicet uisio.

AD SECVNDVM dicendũ, quòd fruitio respondet spei inquantum includit comprehensionem, quæ spei succedet: qđ enim speratur, nondum habetur, & ideo spes quodammodo affligit propter distantiam amati: & propter hoc in patria non remanet, sed succedet ei comprehensio.

AD TERTIVM dicendum, ꝙ fruitio, secundũ ꝙ comprehensionem includit, distinguitur à visione, & dilectione, alio tamẽ modo q̃ dilectio à uisione. Dilectio enim, & nisio diuersos habitus nominant, quorũ vnus ꝑtinet ad intellectum, alter uero ad affectum. Sed comprehẽsio, vel fruitio, secundum, ꝙ ponit pro comprehẽsione, no importat alium habitum ab illis duobus: sed importat remotionem impedimentorum, ex quibus efficiebatur, ut non posset mẽs Deo quasi præsentialiter coniungi: & hoc quidem fit per hoc quòd ipse habitus gloriæ animam ab omni defectu liberat, sicut quòd facit eam sufficientẽ ad cognoscẽdum sine phantasmatibus, & ad prædominandũ corpori, & ad alia huiusmodi, per quæ excluduntur impedimenta, quibus fit ut nunc peregrinemur à Domino.

AD QVARTVM patet responsio ex dictis.

AD QVINTVM dicendum, ꝙ proprie dotes sunt immediata principia illius operationis, in qua perfecta beatitudo cõsistit, per quam anima Christo coniungitur. Alia autem, quæ * Anselmus enumerat, non sunt huiusmodi: sed sunt qualitercunque beatitudtnem concomitantia, vel consequentia, non solũ in comparatione ad sponsum, ad quem sola sapientia, inter enumerata ab eo, pertinet, sed etiã in cõparatione ad alios, uel pares, ad quos pertinet amicitia, quantũ ad unionem affectuum, & concordia quantũ ad consensum in agẽdis; uel ad inferiores, ad quos pertinet potestas, secũdum ꝙ à superioribus inferiora disponuntur; & honor, secũdum id, quod ab inferioribus, superioribus exhibetur; & etiã per comparatiobem ad seipsũ, ad quos pertinet securitas, quãtum ad remotionem mali, & gaudium, quantum ad adeptionem boni.

AD SEXTVM dicendum, ꝙ quæ ab Augustino * ponit tertium eorum, quę in patria erũt, non est dispositio ad beatitudinem: sed magis ad beatitudinẽ consequens, ex hoc enim ipso, quòd anima Deo coniungitur, in quo beatitudo consistit, sequitur, quòd in laudem prorum par, unde laus non habet rationem dotis.

AD SEPTIMVM dicendum, ꝙ illa quinque, quæ enumerat Boetius, sunt quædam beatitudinis conditiones, nõ autem dispositiones ad beatitudinẽ, uel ad beatitudinis actum: eo ꝙ beatitudo ratione suæ perfectionis sola, & singulariter habet per seipsam quicquid ab hoibus in diuersis quæritur, ut patet per Philosophũ * in primo & decimo Ethicorum: & secundũ hoc ostẽdit Boetius illa quinque in vera beatitudine esse, quia hæc sunt, quæ ab hominibus in uera felicitate tẽporali quęruntur, quæ, uel pertinent ad immunitatem a malo, sicut est securitas, vel ad consecutionem boni cõuenientis, sicut iucunditas, & ꝓfectio sicut sufficientia: uel ad manifestationem boni, sicut celebritas, inquantum bonum unius est in notitia multorũ, & reuerentia inquantum illius notitiæ, uel boni signum aliquod exhibetur, reuerentia enim cõsistit in exhibitione honoris, ꝙ est testimonium virtutis. Vnde patet ꝙ ista quinque non debẽt dici dotes, sed quædam beatitudinis conditiones.

QVAESTIO XCVI.

De aureolis, in tredecim articulos diuisa.

CONSEQVENTER considerandum est de aureolis.

Circa quod quæruntur tredecim.

Primo, Vtrum aureola differat à præmio essentiali.

Secundo, Vtrum differat à fructu.

Tertio, Vtrum fructus soli virtuti continentiæ debeatur.

Quarto, Vtrum conuenienter assignentur tres fructus tribus partibus continentiæ.

illatio ¶ Nam fruitio est illa dos, quæ pertinet ad spem. Ad rationem respondetur, quòd fruitio pro comprehensione sumpta (ut hic sumitur) non respicit magis charitatem licet fruitio, ut est idem dilectioni (secundum ꝙ sumitur in argumẽto) magis respiciat ipsam.

3m cõsequẽs. Fruitio non debet poni alia dos à dilectione. ℟. nisi distingueretur à dilectione. ¶. Tunc nihil &c. Fruitio enim secundum quod comprehensio nam dicit (prout accipitur nunc.) dicitur à dilectione. Nã dilectio dicit habitum: fruitio autem quæ est comprehensio non dicit habitũ alium, sed remotionem impedimentorum, cum dicitur præsentialis ad Deum ut in tex. dicit Lator.

4m cõsequẽs. Debet adhuc quarta dos poni. ℟. nisi fruitio esset nunc id quod comprehensio. ¶. Tunc nihil &c. ut patet.

5m ex Anselmo. Pertinent ad beatitudinẽ. ℟. tanquam ipsam aliqualiter consequẽtia tanquam ipsius propriè dotes. ¶. Tunc nihil &c. Nam hi tantum sermo in præsenti de duobus propriè beatitudinis, non autem de quibuscunque aliter pertinẽtibus ad illã.

6m consequẽtia. Ergo &c. ℟. negatur consequẽtia. ¶. Nam laus non est dos, sed cõsequens ad beatitudinem.

7m de antecedente. Ad beatitudinem pertinentia. ℟. tanquam ipsius conditiones: non tanquã dotes. ¶. Tunc nihil &c. ut patet ex dictis.

consistit beatitudo & hæc operatio non potest esse sine uisione, dilectione, & fruitione. (patet in tex.) 2. Quia uisio correspondet fidei, dilectio charitati, fruitio spei.

1m illatio cõclusionis. Ergo &c. ℟. negatur illatio. ¶. si uideretur per hoc aliquid intelligatur aliquid aliud ab operatione, quæ pertinet ad intelligentiã. Tunc nihil &c. Nam uisio enim memoriæ correspondet: ut ex textu colligitur.

2m illatio cõclusionis. Ergo debet &c. ℟. negatur illatio.

APPENDIX.

EX articulo habet. 1. Primò quòd per rationem ostendat, meritò inũmerabilium à 1. Corint. 13. quòd tres sunt dotes animæ correspondẽtes fidei, spei, & charitati: & sic. Videmur nunc per speculum in ænigmate, tunc autem facie ad faciem: nunc manẽt fides, spes, charitas, maior autem horum est charitas. Hæc ibi. Vbi dicens ꝙ nunc videmus per speculũ, tunc autem facie ad faciem & subdens de tribus illis monstrat ꝙ hoc à simili, quòd sicut usio perfecta correspondet fidei, ita aliquid perfectũ correspondebit spei, & aliquid item perfectum correspondebit charitati. Ac si diceret videmus nunc per speculũ in ænigmate, tunc autem habemus aliquid per quo per rõnẽ prædicta fer piurarum ꝙ quãto quod diximus intuimur, & intelligãt, & defendat.

2. Tertiò uidendo quòd ex ijs uerbis illius Augustini doctrina hæc & declaretur, & consolidetur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

QVAES. XCVI.

ART. I.

CONCL.1ª. Præmium essentiale metaphoricè dicitur corona, uel aurea.

¶Examen. Ly præmiū essentiale. Hoc dicitur, quia sine eo beatitudo consistere non potest, & hoc sine aliqua, beatitudo est illa via illud Augustini, Intrepidus homo &c. vt q. 92. ar. 3. ad 3.

¶Ly metaphoricè dicitur corona. Non q̄ corona uel aurea sit quid metaphoricū, cum sit quid realissimum, sed dicitur metaphoricè quantum ad denominationem. Aliud est. n. loq; de nomine, aliud de re.

¶PROB. Quia, 1. & merc. tum, 2. & præmium, 3. & perfectio quædam scilicet eternam meritans hoc (vt in ista declarab.)

Tho. 2. 2. q. 97. q. 5. ar. 1. 1. CONCL.2ª. Super additum præmium nominatur aureola.

¶Examen. Ly super additum. S. de superadditur ex conditione naturæ ipsius præmiati, hoc ex ratione operis efficientis; secundum genus operis.

*lib. 3. de consolat. Philo. 2. circa prin. ¶PROB. Quia præmium superadditū essentiali est minus quàm essentiale.

CONCL. 3ª. Operi meritorio, ut ex radice charitatis procedit debetur aurea.

¶Examen. Ly aurea, sic uocatur præmium essentiale. Et hoc quia refertur in Deum, tanquam gaudium de eo, qui est absolutè summum: ideò dicitur aurea. Nam aurum inter metalla tenet summum locum.

¶PROB Quia op⁹ meritorium, ut ex charitate procedens, Ioan. cir. dicit principaliorem eā me. & ad ultimum finem hom. 21. (cum charitas ipsum ante me. referat in illud.)

CONCL.4ª. Operi meritorio, ut ex genere operis considerat, debetur aurea.

¶Examen. Ly aureola. Quia sit aurum dum autem. h. minus. Et hoc est gaudium de opere laudabili ex dictis

Quinto, Vtrum virginibus debeatur aureola.

Sexto, Vtrum debeatur martyribus.

Septimo, Vtrũ debeatur doctoribus.

Octauo, Vtrum Christo aureola debeatur.

Nono, Vtrum angelis.

Decimo, Vtrum corpori humano debeatur.

Vndecimo, Vtrum conueniẽter tres aureolæ assignentur.

Duodecimo, Vtrum aureola virginum sit potiſſima.

Decimo tertio, Vtrum unus alio intensius eandem aureolam habeat.

ARTICVLVS 1.

Vtrum aureola sit aliud a præmio essentiali, quod aurea dicitur.

AD PRIMVM sic procedi-tur. Videtur quòd aureola non sit aliquod aliud præmiũ à præmio essentiali, quod aurea dicitur. Præmium enim essentiale est ipsa beatitudo: sed beatitudo secundum Boe.ª est status omniumᵇ bonorum congregatione perfectus, ergo præmium essentiale includit omne bonũ quod habetur in patria, & sic aureola includitur in aurea.

¶2 Præterea, Magis, & minus non diuersificant speciem, sed illi, qui seruant consilia, & præcepta, magis præmiãtur, quàm illi, qui seruant præcepta tantũ, hinc in aliquo præmium eorum videtur differre, nisi q̄ unum est altero maius, cũ aureola nominet præmium, quod debet operibus perfectionis, ergo uidet q̄ aureola non dicat aliquid distinctum ab aurea.

¶3 Præterea. Præmium respondet merito: sed radix totius meriti est charitas, cum ergo charitati respondeat aurea, videtur q̄ in patria non erit aliquod præmium ab aurea distinctum.

¶4 Præterea. Omnes homines assumuntur ad angelorum ordines ut dicit Greg.ª sed in angelis licet quędam data sint quibusdã excellenter, nihil ibi possidetur singulariter, oia enim in omnibus sunt, non quidẽ æqualiter, quia alia aliis sublimiꝰ possident, quæ tamẽ omnes habent, vt Gregorius dicit, h ergo in beatis non erit aliquod aliud præmium nisi omnium h commune, h ergo aureola non est præmiũ distinctũ ab aurea.

¶5 Præterea. Excellentiori merito excellens præmium debetur, si ergo aurea debetur operibus, quæ sunt in præcepto, aureola vero his, quæ sunt in cõsilio, aureola erit perfectior, quàm aurea, & ita non deberet diminutiue significari, & sic uidetur quòd aureola non sit præmium distinctum ab aurea.

SED CONTRA. Exod. 25. Facies alteram coronam aureolam, dicit Glos.ª Ad coronam pertinet cãticum nouum, quod virgines tantum coram sponso cantant, ex quo videtur, quòd aureola sit quædam corona non omnibus: sed quibusdam specialiter reddita, aurea autem omnibus beatis redditur, ergo aureola est aliud q̄ aurea.

Præterea. Pugnæ quam sequitur victoria, debetur corona, 2. Timoth. 2. Non coronabitur nisi, qui legitime certauerit, ergo ubi est specialis ratio certaminis, ibi debet esse corona specialis: sed in aliquibus operibus est specialis ratio certandi, ergo præalijs aliquam coronã habere debent, & hanc dicimus aureolam.

Præterea, Ecclesia militans descendit à triumphante, ut patet Apocalypsis 21. Vidi ciuitatem sanctam, &c. sed in Ecclesia militante specialia opera habẽtibus redduntur specialia ꝓmia, sicut uictoribus corona, curribus brauium, ergo similiter debet esse in Ecclesia triumphante.

RESPONDEO, Dicendum, quòd præmium essentiale hominꝭ, quod est eius beatitudo, consistit in perfecta coniunctione animæ ad Deum, inquantum eo perfecte fruitur, ut uiso & amato perfecte: ᵐ hoc autem præmiũ metaphoricè corona dr, uel aurea ᵐ, tum ex parte meriti, quod cum quadã pugna agitur. Militia enim est uita hominis super terram, Iob. 7. tum ex parte præmii per quod hõ efficitur quodammodo diuinitatis particeps, & per cõsequens regiæ potestatis, Apocalypsis 5. Fecisti nos Deo nostrum regnum, &c. Corona autem est proprium signum regiæ potestatis eadem ratione præ-

ª in ser. de circumstantijs. Verbi gratia. Beatus gaudens de virginitate seruata, utiuxta omnes debitas circunstantias cõsiderata, dicitur habere aureolam: quando autem gaudet de Deo uisopropter uirginitatem ex charitate seruatam, tunc dicitur habere auream. Ecce unum opus scilicet virginitas duo considerata in opere, scilicet charitas, & actus duo gaudia correspõdentia, scilicet gaudium de Deo, & gaudium de opere.

¶PROB. Quia operi, ut ex genere operis considerato, debetur præmiũ quoddam accidentale.

ª Cornelius. Sic ergo à diffinitione ad diffinitum probata sunt tertia & quarta conclusio. Autẽ enim diffinitio est esse præmium essentiale? & aureola est præmium accidentale.

CONCL.4ª. Aureola dicit aliquod auxe superadditũ. i. quoddam gaudiũ de operibus à se factis, quæ habent rationem uictoriæ excellentis.

¶NOT. Ista conclusio est tanquam epilogus & secunda, & quarta conclusionũ. Vltima uero patuit ex ly quæ habent rationem uictoriæ excellentis, ꝛc.

¶PROB. Quia ex dictis patet.

¶Corollarium. Ex præmissis ergo uirtualiter respondentibus ad rationes sumitur facilis ad eandem responsionem dicta. Aureola est aliud à præmio essentiali, quod aurea dicitur.

1m ex

*Gl. ordinaria ibi.

*Glos. ordinaris ibid.

1m ex Boetio. Omnium bonorum, &c. necessariorum ad perfectam operationẽ. s. Tunc nihil contra. Nam aureola nõ est bonum necessarij, sed ad bene esse pro

concl. p perfecta operatione beatitudinis: & ideo non minus, quòd præmium essentiale non includat illam; sed stat ab illa distinctum ut pars hic, & ex corp.

2m de minori. Nec in aliquo præmiũ eorum videtur differre nisi quòd unum est altero maius. &c. ita q̄ aureola sit semper aliquid minus superadditum, & aurea sit illud maius. ¶. Non enim gaudium de operibus quantumcunq; perfectis respectu cuiuscunq; diuini aureola potest esse æquale gaudio habito de Deo, quod uocatur aurea. Tuncnihil &c. ut patet.

3m de maiori. Merito. &. & secundum quòd ex charitate pendet,

concl. f & secundum quòd ex merito. s. Tunc nihil &c. licet enim charitas sit radix totius meriti: tamen non tollit quòd ipsum opus, quod radicatur in ex formaliori.

4m consequẽtia secunda. Ergo aureo'a &c. &. negatur consequẽtia. 5. Non est simile

concl. y in hoc de Angelis & hominibus propter rationem dictam in textu.

Item de confusione. Nisi omnium commune. &. 2. inquantum dicit gaudiũmon, inquantum dicit aureolam. 3. Tunc nihil &c. ut colligitur ex secundo responsiliter. ly tamen illud quod unus uidetur &c.

5m de

A dum meriti intensionem, sed secundum modum merendi, ut quamuis in uno sit æqualis limpiditas diuinę uisionis, in uno tamen dicetur aureola non in altero, inquantum respondet excellentiori merito secundum modum agendi. Sed hoc uidetur esse contra intentionem Glossæ* Exod. 25. si enim idem esset aurea, & aureola, non diceretur aureola aureæ superponi, & præsertim cum merito respondeat præmium, oportet quòd illi excellentiæ meriti, quæ est ex modo agendi, respondeat aliqua excellentia in prędo, & hanc excellentiam uocamus aureolam. Vnde oportet aureolam ab aurea differre.

*Glo. ordi. super illud Exod. 25. & super illam, alteram coronã aureolam,

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd beatitudo includit omnia bona, quæ sunt necessaria ad perfectam hominis uitam, quæ consistit in perfecta hominis operatione: sed quædã possunt superaddi nõ quasi necessaria ad pfectam operationem, ut sine quibus esse non possit: sed quia his additis est beatitudo clarior. Vnde pertinent ad bene esse beatitudinis, & ad decentiam quandam ipsius, sicut, & fœlicitas politica ornatur nobilitate, & corporis pulchritudine, & huiusmodi, sine quibus tamen esse potest ut patet in pri. Ethic. & hoc modo se habet B aureola ad beatitudinem patriæ.

AD SECVNDVM dicendum, quòd ille, qui seruat consilia & præcepta semper meretur magis, q̄ ille, qui seruat præcepta tm, sc̃m q̄ ratio meriti consideratur in operibus ex ipso genere operum, non autem semper secundum q̄ ratio meriti penfatur ex radice charitatis, cum quandoq; ex maiori charitate aliquis seruet præcepta tantum, q̄ aliquis ꝓcepta, & cõsiliata, & pluries accidit econtrario, quia probatio dilectionis exhibitio est operis, ut Gregorius dicit. Nõ ergo ipsum essẽtiale præmiũ magis intensum dicitur aureola: sed id, quod præmio essentiali superadditur indifferẽter, sine sit ma ius præmium essentiale habẽtis aureolam, sic e manus, siue æquale præmio essentiali non habentis.

* Homil. 30. in Euang. circa prin.

AD TERTIVM dicẽdum, q̄ charitas est principiũ merendi: sed actus noster est quasi instrumentum, quo meremur, ad effectum aũt consequendum nõ solum requiritur debita dispositio in primo mouẽte: sed etiam recta dispositio in instrumento: & ideo in effectu aliquid consequitur ex parte primi principii, quod est principale, & aliqd ex parte instrumenti, qđ est secũdarium. Vnde, & in ꝓmio aliquid est ex parte charitatis, scilicet aurea, & aliqd ex genere operationis, scilicet aureola.

AD QVARTVM dicendum, quòd angelis oẽs in eodem genere actus suam beatitudinem meruerũt, scilicet in hoc q̄ sunt conuersi ad Deum, & ideo nullum singulare prędmium inuenitur in uno, quod alius non habeat aliquo modo: homines autem diuersis generibus actuum beatitudinem habent, & iõ non est simile. Tamẽ illud, qđ unus uidetur specialiter habere inter homines, quodammodo oẽs communiter habent, inquantum, scilicet per charitatem perfectam unusquisque bonum alterius suũ reputat, non tm hoc gaudium, pro uno alteri congaudet, potest aureola nominari, quia non datur

Rõdeo 1°

Universidad de Deusto
Biblioteca

3m de consequentia. Operibus. &c. ex genere actus considerati: non, ex charitate. Tunc nihil &c. Nam siue consilia, siue præcepta simul vel seorsum feruentur, maior est excellentia meriti, quæ consurgit ex charitate quam illa, quæ &c. ut in tex.

APPENDIX.

Vtil. p. 5. Eccl. &c. EX articulo habet. Primo quo modo per rationem ostendas meritò infinuatum esse ab Apocal. 14. q. aureola differre ab aurea: & fic. Nemo poterat dicere canticum, nisi illa centum quadraginta quatuor milia, qui empti sunt de terra, qui cum mulieribus nõ sunt cõinquinati, virgines enim sunt. Hæc ibi. Vbi manifestã monstrat, quòd quidam sancti, puta virgines, habent quoddã præmium, quod alij cõmuniter non habẽt per ly nemo poterat dicere canticum, nisi &c. Illis autem omnibus qui in cœlo sũt communis est autrea idest gaudium contẽplationis de Deo. Vide ad hoc significandum dicitur Hier. 31. & recitatur Hebr. 8. Non docebit ultrà vir proximum suum, & vir fratrem suum dicens, cognosce dominum. Omnes enim cognoscẽt me à minimo eorũ usq; ad maximum, ait dominus. Hæc ibi. Quòd & Apocal. 21. sub nomine ciuitatis Hierusalem denotauit dicens, Ciuitas non eget sole, neque luna, ut luceant in ea. Nam claritas Dei illuminabit eã, & lucerna eius est agnus. Hæc ibi. Et psal. 86. Sicut lætantium omnium habitatio est in te. Hæc ibi. Vbi de ciuitate Dei loquitur quantum ad aream sicut & Apocal. & Hieron. Per hoc ergo quòd aureola non est communis omnibus declaratur ad hunc ab Apocalyp. intentum supradictum.

in præmium victoriæ eius: sed magis respicit victoriam alienam: corona enim ipsis victoribus redditur, non victoriæ congaudentibus.

AD QVINTVM dicendum, q̃ maior est excellẽtia meriti, quæ cõsurgit ex charitate, quàm illa, q̃ cõsurgit ex genere actus, sicut finis, ad quem ordinatur charitas, est potior his, quæ sunt ad finem, circa quæ actus nostri consistunt. Vnde, & præmium respõdens merito ratione charitatis, quantumcunq; paruum, est maius quolibet præmio respondente actui ratione sui generis; & ideo aureola diminutiue dicitur respectu aureę.

ARTICVLVS II.

Verum aureola differat a fructu.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videtur quòd aureola non differat à fructu. Eidem enim merito non debentur diuersa præmia: sed eidem merito respondet aureola, & fructus centesimus, scilicet virginitatis, vt patet in Gl.* Matth. 13. ergo aureola est idem, quod fructus.

Tho. 4. d. 49. q. 5. ar. 2. q. 1. & seq.

*Gl. ord. ibid.

2 Præterea Augustin. † dicit in libro de Virginitate. Quòd cẽtesimus fructus debetur martyri, & idem debetur virgini, ergo fructus est quoddam præmiũ commune virginibus, & martyribus: sed eisdem etiam debetur aureola, ergo aureola est idem quod fructus.

† Cap. 45. nom. 6.

3 Præterea, In beatitudine non inuenitur nisi duplex præmium, scilicet essentiale, & accidentale, q̃d essentiali superadditur sed præmium essentiali superadditum, dicitur aureola, quod patet ex hoc q̃ Exodi. 25. aureola corona aureæ superponi dicitur: sed fructus nõ est præmium essẽtiale, quia sic deberetur omnibus Beatis, ergo est idem, quod aureola.

SED CONTRA, Quæcumque non sunt eiusdem diuisionis, non sunt eiusdem rationis: sed fructus & aureola non similiter diuiduntur, quia aureola diuiditur in aureolam virginum, martyrum, & doctorum, fructus autem in fructum coniugatorum, viduarum, & virginum, ergo fructus, & aureola non sunt idem.

Præterea. Si fructus, & aureola essent idem, cuicumq; deberetur fructus, deberetur & aureola, hoc autem patet esse falsum, quia fructus debetur uiduitati, non autem aureola, ergo, &c.

RESPONDEO, Dicendum, quòd ea, quę Metaphorice dicuntur, possunt uariè accipi secundum adaptationes ad diuersas proprietates eius, unde fit transumptio. Cum autẽ fructus proprie in rebus corporalibus dicat de terræ nascentibus [m] secundum diuersas conditiones, quæ in fructibus corporalib. inueniri possunt, diuersimode fructus spiritualiter accipitur [n]. Fructus enim corporalis dulcedinẽ habet, qua reficit secundum, q̃ in usum hominis uenit. Est etiã ultimum, ad quod operatio naturæ peruenit, est etiã id, quod ex agricultura expectatur per seminationem, uel quoscumque alios modos. [o] Quandoque igitur fructus spiritualiter accipit pro eo, quod reficit quasi ultimus finis [p], & secundum hanc significationem dicimur Deo frui perfectè in patria, imperfectè autem in uia, & ex hac significatione accipitur fruitio, q̃ est dos, sic autem nunc de fructibus non loquimur. [q] Quandoq; autem sumitur fructus spiritualiter pro eo, q̃ reficit tantum, quamuis non sit ultimus finis [r], & sic uirtutes fructus dicuntur, inquãtum mentem syncera dulcedine reficiunt, ut Ambr.* dicit, & sic accipitur fructus Gala. 5. Fructus aũt spiritus, gaudium, &c. sic autem de fructibus nunc etiam non q̃ritur. Potest autem alio modo sumi fructus spiritualis ad similitudinẽ corporalis, inquãtum corporalis fructus est quoddam commodum, quod ex labore agriculturæ expectatur, ut sic dicatur illud præmium, quod homo consequitur ex labore, quo in hac uita laborat, & sic omne præmium, quod in futuro habebitur ex nostris laboribus, fructus dicitur, & sic accipitur fructus Romanorum sexto. Habetis fructũ uestrum in sanctificationem, finem uero uitam æternam: sic etiam nunc nos de fructu nõ agimus: sed agimus de fructu secundum quod ex semine consurgit. Sic ẽ. de fructu Dñus loquitur Matth. 13. vbi

[m] Item ab Exod. 25. Facies alteram coronã, aureolam super illã coronam. Hæc ibi. Ecce ad literam duæ coronæ, quarum dicitur absolutè coronam altera verò cum diminutione vocatur aureola. Immo ad tollendum omne dubium plantori sensu præd. erat facies coronam auream q̃ circuitum. Hæc ibi. Sciunt verò catholici, et omnes ex Apostolo, quòd illa, quæ in veteri testamẽto fiebant, omnia contingebant illis in figura.

[n] Secundò habet, quomodo per rationem prædicta sit figurarem pro quanto quòd diximus in finem, & intelligas, & tueris. cauel. 2

[o] Terciò vides: quo-modo ex ijs mutuis Angelica doctrina hæc & declaretur & cõfoliderur. 3

QVÆST. XCVI.

ART. II.

CONCL. 1ª. Secundum diuersas conditiones quæ in fructibus corporalibus inueniri possũt, diuersimode fructus spiritualis accipitur. 411

[p] PROB. Quia fructus metaphoricè dicitur de rebus spiritualibus (cum proprie dicatur de corporalibus) & illa, quæ metaphoricè dicuntur possunt uariè accipi secundũ adaptationes ad diuersas proprietates eius: unde fit transumptio. cauel. 1

CONCL.

*In lib. de paradiso. c. 13. 10.

[q] CONCL. 2ª. Fructus spiritualiter accipitur quandoque pro eo quod reficit quasi ultimus finis.

[r] PROB. Quia fructus corporalis & reficit ratione dulcedinis sui, & est ultimum quod ratione operationis naturæ (patent omnia per experientiam.)

[s] CONCL. 3ª. Fructus accipitur spiritualiter quandoque pro eo quod reficit tantum quamuis nõ sit ultimus finis.

[t] PROB. 1. Quia Apostolus Galat. 5. hoc docet (cùm dicat fructus spiritus est charitas, gaudiũ, pax, patientia, benignitas, bonitas, longanimitas, mansuetudo, fides, modestia, continẽtia, castitas 2. Quia (ly quæ &c.) prædicta nõ sũt ultimæ finis, ut patet.

[u] NOT. Propter secundam & tertiam conclusionem dicito tu, quòd non est idẽ sensus uerborum, licet utraque locutio sit uera, cùm dicitur à Theologis communiter quòd finis ultimus quæritur propter se, & quòd etiã uirtutes propter se quærantur. Nam ly propter se, potest dicere tantum delectabilitatem quandam spiritualem, & sic uirtutes & etiam scientiæ speculatiuæ quærũtur propter se secũdũ laudabilem dulcedinem habeant: potest etiam ly propter se, accipi ut simul cum delectabilitate spiritus dicit ultimũ qd, in qd appetitus fertur; & sic neque uirtutes, neque scientiæ speculatiuæ, sed solummodo Deus, est propter se quærendus. Fruitio igitur potest esse de utrisque, tanq̃ de fructibus, scilicet de Deo & de uirtutibus: sed de uirtutibus secundum quid, de Deo autem simpliciter; quoniam de delectabilitas in uirtutibus reperta ordinatur ad Deum tanquam ultimum delectabile ad nihil aliud ordinatum. Propter se multa q̃runtur. cauel. 3

[x] CONCL. 4ª. Omne præmiũ, quod in futuro habebitur ex nostris laboribus, dicitur fructus.

[y] PROB. 1. Quia fructus corporalis unde sumitur transumptio est commodum quoddam, quod ex labore agriculturæ homo expectat atque cõsequitur. 2. Quia Roman. 6 patet, per hoc, q̃ ibi huiusmodi præmium donatur fructus.

[z] CONCL. 5ª. Fructus uerbi Dei differt ab aurea, & ab aureola.

[a] Exam. 6. Ly fructus uerbi. Hic similiter fructus secundũ q̃ ex semine nascitur & corporaliter & spiritualiter ita q̃ corporaliter cõsideratur est, unde fit transumptio: spiritualiter aũt accipitur fructus de quo loquitur conclusio.

[b] Ly differt. Scilicet realiter, non ratione tantum. Vt ostenditur ex corp fin.

[c] PROB. Quia aurea consistit in gaudio, quod habetur de Deo: aureola aũt in gaudio de operum perfectione, fructus uerò in gaudio de dispositione operantis secundũ gradũ spiritualitatis habitum ex semine uerbi Dei.

1m ꝺ̃ maiori. Eidem merito. &. cõsiderato secũdũ idẽ: non, secundũ diuersa. &. Tunc nihil contra. Nã secũdũ diuersa eidem merito debentur aureola & fructus ut patet in tex. sub exemplo uirginitatis.

2m ex Augustino. Fructus &. large accepimus, proprie &. secundũ q̃. Sunt nulo quimur. Tunc nihil &c. ut de se patet.

[d] NOT. Fructualiter sumptus hic ab Augustino est fructus acceptus in sensu 4æ conclusionis: proprieuerò est fructus ut sumitur in sensu 1æ.

3m illatio cõclusionis. Ergo &c. &. negatur illatio. &. Dicitur. n. q̃, licet fructus præmiũ nõ essentiale sit, sed accidentale nõ in est aureola. Nam quãuis, aureola sit quoddã accidentale præmiũ &c. ut in tex. "Glo. ciuitata arg.

[e] NOT. Hinc sumito diffinitionem fructus & aureolæ: quamuis & habeatur ex supra.

APPENDIX. Vtil. p. 5. Eccl. &c.

EX articulo habes: Primò quo pertinẽm ostendas, meritò insinuatum Matth. 13. q. fructus differre ab aureola: & fic. Alia cecidérũt in terrã bonã, & dabant fructũ, aliud centesimũ, aliud sexagesimũ, aliud trigesimũ. Hæc ibi. Vbi per ly alia intelligit semina uerbi Dei. Per hoc ergo q̃ tripliciter fructum ex illis producti designat, & aureola non omnibus istis illis conuenit secũdũ Doctores sanctos, ideo dicit, q̃ fructus differt ab aureola. Præterea distinctio capitis do secũdũ q̃ fructus trigesimus est cõiugatorũ, & sexagesimus uiduarum, & centesimus uirginum ar. 4. & aureola non conuenit coniugatis ut sic, neque uiduis ut sic, sed uirginibus, martiribus, & doctoribus ar. 5. & 7. [f] Secũdo habet: quo pertinẽm prædicta scripturarũ, pquanto quòd dicimus in finem, & intelligas, & tueris. [g] Tertio videsquomodo ex ijs mutuis Angelica doctrina hæc & declaretur, & confoliderur. 2 3

QVÆST.

Universidad de Deusto
Biblioteca

QVÆSTIO. XCVI.
ART. III.

CONCL.1ª. Continentiæ magis respondet fructus, quam alij uirtutes.

¶Examen. Ly magis. Hoc denotat, q̃ fructus respondet et aliarum uirtutum, sed nõ ũc perfecte & p̃prie, ut ex probatione et patebit per ly p̃cipuũ.

¶Ly fructus. Scilicet ut in 1ª. concluſ. art. 1.

¶PROB. Quia illi uirtuti p̃cipuè fructus respondet, quæ hominem p̃cipuè à subiectione carnis liberat; cũ fructus contingat hominem in spiritualitatem quandã, ex ar. 2. circa quintã (concluſ.) & continentia p̃cipuè à subiectione carnis liberat, (ut patet aboppositis per Hieronymũ & philosophum.

*Clo. ord. ibid.

*Corollarium. Virtutes ergo illæ, quæ à subiectione carnis liberat p̃cipuè, merito uocatæ sunt continentia quaſi intrãs hominẽ in suo esse. Nã ille homo in actu perfecto dicitur esse secundũ rõem, cuius rationi subditur illa. Vnde uirtus, quæ maximè impedimenta remouet, quæ distrahunt à uiuendo secundũ rõnem iure dicitur tenere hominem in sua ipsius dignitate.

Continentiæ nomẽ unde.

¶NOT. pro meliori captu tex. corp. principaliter sciendũ: q̃ fructus ut sumitur hic attenditur iuxta similitudinẽ procedentis ex semine. Vnde sicut fructus p̃cedit ex semine tũc uocatur charnis & bonus quando nam ex semente cõformat; ita fructus hic tunc dicitur nere fructus quando semini ex quo spiritualiter procedit conformis est. Semen autem spirituale, unde procedit, est uerbũ Dei ex Matth. 13. quod spiritualiter sonat, & consequenter remotionẽ ab operibus carnis. Fructus igit. huius merito dicitur ille, q̃ purificat spiritus, importat & elongat aliud ut unionem à carne. Vnde sicut de non meritorio fit aliud, & meritoria dicitur p̃cipuè respondere fructui huic, tanquam uirtus actui proportionaliter sibi conformi.

Fructus & bonus & conueniens.

ARTICVLVS III.

Vtrum fructus debeatur soli uirtuti continentiæ.

AD TERTIVM sic procedi tur. Videtur quòd fructus non debeatur soli uirtuti continentiæ. Quia 1. Corinth. decimoquinto, super illud, Alia claritas Solis, &c. dicit Gloſſ.* quòd claritati Solis illorum dignitas comparatur, quæ centesimum fructum habent: Lunari autem quæ sexagesimum, stellæ uero, quæ tricesimum: sed illa diuersitas claritatum, secundum intentionem Apostoli pertinet ad quamcunque beatitudinis differentiam, b ergo diuersi fructus non debent respondere soli continentiæ.

2 Præterea, b Fructus à fruitione dicuntur: sed fruitio pertinet ad præmiũ essentiale, quod omnibus uirtutibus respondet, ergo, &c.

3 Præterea, Fructus b labori debetur. Sapien. 4. Honorum laborum gloriosus est fructus: sed maior est labor in fortitudine q̃ in temperantia, uel continentia, ergo fructus non respondet soli continentiæ.

4 Præterea, b Difficilius est modum non excedere in cibis, qui sunt necessarij ad uitam, q̃ in uenereis, sine quibus uita conseruari potest, & sic maior est labor parsimoniæ, quàm continentiæ, ergo parsimoniæ magis respondet fructus, quàm continentiæ.

5 Præterea, b Fructus refectio nem importat: refectio autem præcipue est in fine, cum ergo uirtutes Theologicæ finem habeant pro obiecto, scilicet ipsum Deum, uidetur q̃ eis fructus maximè debeat respondere.

*Gl. ord. sup. illud

SED CONTRA est quod habetur in Glo.* Matth. 13. quæ fructus assignat uirginitati, uiduitati, & continentiæ coniugali, quę sunt continentiæ partes.

RESPONDEO, Dicendum, q̃ fructus est quoddam præmium quod debetur homini ex hoc q̃ à carnali uita in spiritualem transit, & ideo illi uirtuti præcipue fructus respondet, quæ hominẽ præcipue à subiectione carnis liberat, hoc autem facit continentia, quia per delectationes Venereas anima præcipue carni subdi tur, adeo ut in actu carnali secũdum Hierony.* nec spiritus prophetiæ corde tangat prophetarum; nec in illa delectatione est possibile aliquid intelligere, ut Philosophus dicit septimo Ethicor. Et ideo m continentiæ magis respondet fructus, quàm alij uirtuti.*

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd Gloſ. illa accipit fructus large secundum quod quælibet remuneratio fructus nominatur.

AD SECVNDVM dicendũ, q̃ fruitio non sumitur à fructu secundum illam similitudinem, qua nunc de fructu loquimur, ut patet ex dictis.

AD TERTIVM dicendum, q̃ fructus, secundum quod nunc loquimur non respondet labori ratione fatigationis: sed secundũ quòd per laborem semina fructificant. Vnde, & ipsæ segetes, labores dicuntur inquantum propter eas laboratur, uel labore ac quirruntur. Similitudo autem fructus secundum q̃ oritur ex semine, magis aptatur continentiæ, q̃ fortitudini, quia p passiones fortitudinis homo non subditur carni, sicut per passiones circa quas est continentia.

AD QVARTVM dicendum, q̃ quamuis delectationes, quæ sunt in cibis, sint magis necessariæ illis, quæ sunt in uenereis; nõ tamen sunt ita uehementes, unde per eas anima non ita subditur carni.

Fructus & fruitio unde dicitur.

*conc. m

*In epist. ad Gerontiam de monogamia c. 1.

*Li. 7. Ethic. ca. 11. circa fi. to 5.

1m illatio conclusionis. Ergo &c. ℟. negatur illatio. ¶. loquẽdo de fructu secundum quod sequimur nunc. Nam antecedens & per consequens illatio, loquuntur de fructu in alio sensu à pro Posito: uidelicet sumendo fructum in sensu concln 4ª.

2m d maiori. Fructus ℟. secundũ q̃ refertur quasi ultimus finis: consideratũ q̃ accipitur hic. 5. Tunc nihil cõtra ut patet.

¶NOT. Argumentũ in maiori dicit, q̃ fructus à fruitione dicuntur, & responsum dicit q̃ fruitio sumitur à fructu. Habetur ergo ex utroq; simul & q̃ fructus dicitur à fruitione, & q̃ fruitio dicitur à fructu. Hoc aũt nerũ est iuxta diuersas cõsiderationes; q̃h secundũ considerationẽ causæ fruitio dicitur à fructu eo q̃ fructus est causa fruitionis, e.g. ille fructus. Nisi n. esset fructus quo ille frueretur, nõ daretur fruitio: q̃li nihil posset operari sine obiecto suo, quod obiectũ, in proposito, est fructus. Quòd si loquamur ab effectu tendendo in causam, dicemus, q̃ fructus dr à fruitione. Veniamus enim in cognitionẽ q̃alicuius repetiatur fructus ex eo q̃ uidemus aliquem frui, idest delectari ibi. Vnde & dicimus, ille delectatur, seu fruitur manendo in tali loco: ergo in eodẽ loco est fructus eius. Cæterum: hæc notata sint ad propositũ fructus sumpti ut in secunda cõclu. ar. 2. non ut hic.

3m d maiori. Labor ℟. secundũ q̃ per laborem semina fructificantibus; secundũ q̃ per laborem aliquis fatigatur. 5. Tunc nihil &c. ut patet in tex. ly simili modo adũt fructus secundum quòd oritur &c.

4m de antecedente. Difficilius est &c. ℟. rationem necessitatis magis contingere, non tamen uehementissimi impulsus. 5. Tunc nihil &c. Nam anima nõ ita efficitur subdita carni ex necessitate ciborum, sicut ex uehementissimo impulsu uenereorum.

5m d maiori. Fructus ℟. ut sumitur in sensu conclu. secundũ art. 1. nõ, ut sumitur hic §. hoc est, in sensu conclusionis 1ª. ar. 2. Tunc nihil &c. ut patet.

*In præsenti art corp.

APPENDIX.

1 Vsil. p. 5. Eccle. &c.

EX articulo hactenus. Primo: quo modo per rationem ostendatur meritò instituarum à Matth. 15. quòd fructus debetur soli uirtuti continentiæ &c. Alia cecidersit in terram bonam &c. ut ar. 1. appen. Vbi glosse fructum centesimũ assignat uirginitati, sexagesimum uiduitati, tricesimum inmaculato thoro coniugali. Hæc autem tria scilicet uirginitas, uiduitas, & immaculatum coniugii sunt partes continentiæ, ut patet. 2. 2. q. 151. ar. 2. & q. 155. ar. 1. Per hoc igitur q̃ hic tribus fructum illum tripliciter assignando monstrat quod conuenienter fructus respondet continentiæ.

2 ¶Secundò habetur quomodo per rationẽ prædicta scripturarum pro quanto quod diximus insinuant, & intelligas, proiter, & uerus.

3 ¶Tertiò uides, quo ex ij uiciosissim Angelica doctrina hæc, & declaretur, & confutabitur.

QVÆST. XCVI.
ART. IIII.

CONCL. 1ª. Secundum diuersum modum spiritualitatis, quam continentia facit, diuersi fructus distinguuntur.

¶PROB. Quia patere supponitur ex hoc q̃ per continentiam homo in quandam spiritualitatem adducitur carnalitate abiecta.

¶CONCL. 2ª. Secundum hos continentiam coniugalem datur fructus trigesimus, uidualem sexagesimus, uirginalem centesimus.

¶PROB. Quia patet. 1. & ex ratione Bedæ (ut declaratur in argumento 3.) lib. 1. con. 2. & ex conclusionũ tra louinianum sequentium probationibus.

*Hieron. in argumento 3. lib. 1. con. Iouin.

non pro-

¶CONCL. 3ª. Continentia primo uenienter tricenarius numerus coniugatis assignatur.

¶PROB. Quia tricenarius numerus habet in se perfectionem quantum omnibus communem, (scilicet principij, medij, ac finis,) & coniugatis una additur aliqua perfectio, nisi communis.

¶Examen. Ly nisi communis. Hoc est, obseruare decalogũ &c. in proposito, non accedere ad nõ suũ.

¶CONCL. 4ª. Sexagenarius numerus conuenienter uiduæ tan respondet.

¶PROB. Quia sexagenarius habet perfectionem ex omnibus partibus suis & in uiduitate est perfecta abstractio à delectationibus carni, quantum ad omnes circumstantias, (ut declaratur in tex.)

¶Examen. Ly delectationibus. Scilicet futuris. Loquitur ut formaliter de uiduitate: non, materialiter. Quòd enim illa uiduitas pro tempore præterito coniugij, non abstinuerit ab omnibus delectationibus carnis, hoc fuit quia erat continua, non quia uidua.

*conc. m

¶CONCL. 5ª. Centenarius numerus conuenienter respondet uirginitati.

¶PROB. 1. Quia centenarius est limes numerorum, & nirg ni ras est limes spiritualitatis (ut patet in tex. 2.) Quia centenarius numerus inquantum habet perfectionem ex figura quadrata, habet omnia latera æqualia, & uirginitas æqualiter incorruptionem habet in omni tempore.

¶Examen. Ly quia ad eam nihil de spiritualitate additi potest. Hoc intelligitur de spiritualitate continentia ad continentiam, non absoluta. Licet enim uirgo possit

Loco citato in argu. to. 4.

AD QVINTVM dicendum, quòd fructus non sumitur hic, secundum quòd sentit dicitur, qui reficitur in fine: sed alio modo, & ideo ratio non sequitur.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum conuenienter assignentur tres fructus tribus continentia partibus.

AD QVARTVM sic procedi tur. Videtur quòd inconuenienter assignentur tres fructus, tribus continentiæ partibus. Quia Gal. 5. ponuntur duodecim b fructus, gaudium, pax, &c. & ideo uidetur q̃ nõ debeãt poni tres tantum.

2 Præterea, Fructus nominat aliquod præmium b speciale: sed præmium, b quòd assignatur uirginibus, uiduis, & coniugatis, non est speciale, quia omnes saluandi cõtentur sub aliquo horum trium, cum nullus saluetur qui continentia careat, & continentia per has tres sufficienter diuidatur, ergo inconuenienter tribus prædictis tres fructus assignantur.

3 Præterea. Sicut uiduitas excedit continentiam coniugalẽ, b ita uirginitas uiduitatem: sed nõ similiter excedit sexagenarius tricenarium, & centenarius sexagenarium, neque secundũ Arithmeticam proportionem, quia sexagenarius excedit tricenarium in 30. & centenarius sexagenarium in 40. Neque etiam secundum proportionalitatem Geometricam, quia sexagenarius se habet in dupla proportione ad tricenarium, centenarius uerò ad sexagenarium in superabundantia, quia continet totum, & duas tertias eius, b ergo inconuenienter aptantur fructus tribus continentiæ gradibus.

4 Præterea, Ea, quæ in Sacra scriptura dicuntur, perpetuitatẽ habent: Lucæ 21. Cælum, & terra transibunt, uerba autem mea non transibunt: sed ea, quæ ex institutione hominum sunt facta, quotidie possunt mutari, ergo ex his, quæ ex b institutione hominum sunt, non est accipienda ratio eorum, quæ in scriptura dicuntur; & sic uidetur, quòd inconueniens sit ratio, quam* Beda assignat de illis fructibus dicens, quòd fructus tricesimus debetur coniugatis, quia in repræsentatione, quæ fit in abaco 30. significatur per contactum pollicis, & indicis secundum suã summitatem: unde ibi quodammodo osculantur se, & sic tricenarius numerus significat coniugatorum oscula. Sexagenarius uero numerus significatur per tactum indicis super medium articulum pollicis, & sic per hoc q̃ index iacet super pollicẽ opprimens ipsum, significat oppressionem quam uidnæ patiuntur in mundo. Cum autem numerando, ad centenarium peruenimus, ad dexteram à leua trãsimus, unde per centenarium uirginitas designatur, quæ habet proportionem angelicæ dignitatis, quæ sunt in dextra, scilicet in gloria, nos autem in finistra propter imperfectionem præsentis uitæ.

*Beda

RESPONDEO, Dicendum, quòd per continentiam, cui fructus respondet, homo in quandam spiritualitatem adducitur, carnalitate abiecta. Et ideo, m secundum diuersum modum spiritualitatis, quam continentia facit, diuersi fructus distinguũtur. n Est autem quædam spiritualitas necessaria, & quædam superabũdans. Necessaria est in hoc, q̃ re ctitudo spiritus ex delectatione carnis non peruertatur, quod fit cũ aliquis per rectũ ordinẽ rõnis utitur delectationibus carnis, & hæc est spiritualitas coniugatorum. Spiritualitas uero superabundans, est per quam homo ab huiusmodi delectationibus carnis spiritum suffocantibus omnino se abstrahit. Sed hoc contingit dupliciter. Vel respectu cuiusliber temporis præteriti, præsentis, & futuri, & hæc est spiritualitas uirginum. Vel secundũ aliquod tempus, & hæc est spiritualitas uiduarum. Seruantibus ergo continentiam coniugalem datur fructus trigesimus, uidualem centesimus, ratione illa quam Beda assignat: quamuis possit & alia ratio assignari ex ipsa natura numerorum: tricesimus enim ordinatur ad centesimum.

*conc. m

Fructus & fruitio unde dicitur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sit habere aliquid perfectius quàm sit uirginitas, & similiter ali F qua alia persona possit superare uirginem in maiori perfectione quàm sit uirginitas: tamen nec ipsa uirgo, nec aliquis alia persona potest habere aliquid perfectius in genere continentiæ quàm sit uirginitas.

1m ex antecedente. Fructus. R. sumptus ut in 3a. conclu. ar. 2. nō, illo modo quo loquimur nunc. S. hoc est, ut in conclu. 3æ ar. 2. Tunc nihil &c.

*Lib. 1. cō. 2. ly. 2.

2m maior. Fructus, nominatali quod præmiū specia le. 1. R. negatur ista. S. intelligendo per ly speciale, id quod aliquibus tantum conuenit: & ly nominat, restringendo ad necessitatem. Aci di cat. Fructus nominat necessariō aliquod præmium aliquibus, non autem omnibus, cōuenies.

cunct. s

nouel. x

Ratio uerō negationis huius maioris est, quia nihil cogit ad ponendum fructum esse præmium, non omnibus saluandis &c. ut in tex. Tūc nihil &c. ut patet.

¶ Examen. ly nihil cogit ad ponendum &c. Hoc est quòd ne cesse sit ponere fructū, esse aliquod speciale præmium. i. alī quibus tantum conueniens; nulla ratio ad hoc necessitat. Ex hoc tamen non negatur (ut patet:) q fructus quandoque possit esse aliqd speciale. Aliud enim est ponere aliquid esse: aliud est necessitati ad ponendū illud esse. Vnde & hic prima responsio manifestat, quod non necessitamur ad ponendum, fructū esse aliquod speciale, & tamen in responsione sequenti ostenditur, q fructus sit esse ali quod speciale i. non omnibus conuenies.

nouel. 7

Item minor. Præmium, quod assignatur uirginibus, uiduis, & coniugatis non est speciale. R. negatur ista 3. Potest enim fructus non conuenire omnibus saluandis: ut patet in tex. responso secundo: potest tamen dici, quod etc. Ex quo patet, quòd illud, quod pro probatione huius minoris argumenti adducebatur negatur, videlicet q omnes saluandi conuenantur sub aliquo horum trium, et quòd nullus saluetur, qui continentia careat. Tunc nihil etc. ut patet.

¶ NOT. Fructus dicit præmium accidentale datum continen tibus. ar. 3. Ratione, qua accidentale, non sibi uendicat, q sit præmium speciale qđ omnibus commune est aliquod præmium accidentale, puta gaudium de operibus illis sine quibus non est salus: & in hoc sensu adaptari, ultra prædicta, potest responsum primum. Ratione, qua datur continentibus, habentq sit speciale: ut in textu 2. responsū, quòd in tali sensu ad argumentū potest etiam adaptari, patet.

3m illatio cōclusionis. Ergo etc. 1. R. negatur illatio 2. Nam distinctio fructū magis accipitur secundum etc. ut in tex.

Item de maiori. ta 2. R. quā sum ad esse sum uiduitatis supra cōiugium, et uirginitatis supra uiduitatem non, quantū ad modum excessus. 3. Coniugatus enim abstinet à non sua: uidua uerò etc. ut in tex. Vide secun dā responsum ly ut etiam quantum ad quantitatem etc. Ex quo dicit si diuersimode attenditur excessus uiduitatis ad coniugium, et uirginitatis ad uiduitatē nō mirum est, quòd fructus ille assignetur secundum uirginitatem numerorum uariè seinuicem excedentium.

Rñsio 2.

4m cōclusio. Ex his, quæ ex institutione hominū sūt non est accipēda ratio eorum, quæ in scriptura dicuntur. R. hoc falsum est, quando humana in stituio super rerum naturam aliquo modo fundatur. 4. Tunc nihil etc. Quoniam huiusmodi institutio hominū, de qua Beda in argumento, fundatur aliquo modo super rerum naturam, ut patet consideranti.

Rñsio 3.

¶ NOT. Quod institutio humana, qđ aliquo modo fundatur super rerum naturam, laudabilis sit, Deoque acceptanet consequenter facere conuenienter potens ad ea, quæ in scriptura sacra dicuntur patet ex Genes. 1. recte intelligentibus factum ibi narratum de Adam. Formauit, inquit dominus Deus, de humo cunctis animantibus terræ, et universis uolatilibus cœli adduxit ea ad Adam, ut uideret, quid uocaret ea. Omne enim, quod uocauit Adam animæ uiuentis, ipsum est nomen eius. Hæc ibi. Vnde patet, quòd institutio humana placet Deo, quando super rerum naturam aliquo modo fundatur. Propter hoc enim significandum, inquit scriptura, quòd Adam non ex se tantum, sed ex Deo mouente, et ad hoc inuitante, instituit nomina quorumcunque uiuentium. Et ut ostenderet, de quali institutione loquebatur, monstrauit, quòd talis institutio super rerum naturam data est. Omne, inquit, quod uocauit Adam animæ uiuentis, ipsum est nomen eius. Hoc est rationabiliter ea, quæ fuerunt nomina huiusmodi quo-

A quoniam rerum naturis, quibus imponebantur, concordabant. Ex his constat optimè rei ius Calumnium (Prat. Calumnium) dicentem institutiones maiorum reuinuare, siue ab eis recede re non modo esse integrum, sed ex honestum, pium, et salutare. Sufficeret quippè locus hic scripturæ ad ostendendum quòd ille error est pessimus etiam quòd non tu gereatur pro eiusdem damnatione dictum Deuteron. 32. Interroga patrem tuum, et dicet tibi, maiores tuos et dicent tibi. Et Proverb. 1. Audiēs sapiens sapientior erit, & intelligens gubernacula possidebit. Animaduertens interpretatione, & uerba sapientum & enigmata eorum, & Eccles. 3. Filij sapientiæ ecclesiæ institutorum & natio illorum obedientia & dilectio. Iudicium patris audite filij & nō facite, ut salui fiatis. Hæc ibi. Quòd si Calumnius dubitet an aliquæ institutiones maiorum fundentur aliquo modo super rerū naturam, sint rationabiles, nec ne, & per hoc ium erorem in tali casu sal tem uelle defendere: hoc dubium nihil cū mat, immo est contra ipsum. Vnius falsum regula est quòd in dubijs obedientia exēsatet ut patet de tempor. ord. ad aures. & 11. q. 3. quid ergo. & 24. q. 1. quid cū patur. Vbi ex istibus & glosis cōcluditur: q in præceptum sit dubiū, obediens pro pter bonū obedētiæ, excusatur à peccato licet ignoranter fit na lū, hoc est, faciat reū ipsum præceptenē. Quorum dictorum, quare sufficiet obedē tia in dubijs excusset, uniuersalis ratio est, quia non est subditorum discutere consilia, definitiones que maiorum suorū: sed præsumenda sunt iu sta, nisi manifestā cō tinentiniquitatem.

Instituones humanæ à Calumnio erroneè reijciuntur.

Nisi in sforū est obedientia.

Tho. 4. d. 49. q. 5. ar. 3. qū. 1. & seq.

*Vide in epl. ad Gesuntis de Monogamia, à me tot.

*Lib. 7. de historia animal. c. 1. cit. med. 1004.

APPENDIX.

Vtil. p. S. Eccl, &c.

EX articulo habet: Primo quòd per rōnem tanquam ab effectu, uterimas hæresim Iouiniani, & Eluidij. (Prat. Elui dius) dicentium: uirginitatem non esse apud Deum maioris meriti, quàm coniugium. In quo dogmate etroneo etiam continentur uirtualiter & quidem à fortiori (ut constat intelligenti) uiduitatem non esse maioris meriti apud Deum quàm coniugium. Cum enim fructum maiorem apud dominum uirginitatem uiduitatemque habeat præ coniugio monstret articulus præsens militat utique efficaciter contra prædictas hæreses.

per rerum naturam, inquantum secundum) ordinem dictorum articulorum, & cōtractuum, numeri gradatim designantur.

ARTICVLVS V.

Vtrum aureola debeatur uarijs uirginitatis. B

AD QVINTVM sic procedi tur. Videtur quòd ratione uirginitatis non debeatur aureola. Vbi est enim maior difficultas in opere, ibi debetur maius præmium: sed maiorem difficultatem patiuntur in abstinendo à delectationibus carnis uiduæ quàm uirgines. Dicit enim Hieronymus: *Quia quanto maior est difficultas ex parte quorundam à uoluptatis illecebris abstinere, tanto maius est præmium*, & loquitur in commendatione uiduarum. Philosophus etiam dicit in libro Animalium, *Quia iuuenes corruptæ magis appetunt coitum propter rememorationem delectationis, ergo aureola, quæ est maximum præmium, debetur magis uiduis q uirginibus.* C

2 Præterea, si uirginitati debetur aureola, ubi esset perfectissima uirginitas, maxime inueniretur aureola: sed in beata Virgine est perfectissima uirginitas, unde & Virgo uirginum nominatur, & tamen ei non debetur aureola, quia nullam pugnā sustinuit in continendo, cū corruptione fomitis non fuerit infestata, ergo uirginitati aureola non debetur. D

3 Præterea, Ei, quod non est secundum omne tempus laudabile, non debetur præmium excellens: sed uirginitatem seruare E

in statu innocentiæ, non fuisset laudabile, cum tunc præceptum esse, Crescite, & multiplicamini, & replete terram, nec etiam tempore legis, cum steriles erāt maledictæ, ergo uirginitati aureola non debetur.

4 Præterea. Non debetur idē præmium uirginitati seruatæ, & uirginitati amissæ: sed pro uirginitate amissa quandoque debetur aureola, ut si aliqua inuita prostituatur à tyranno, qa Christum confiteatur, h ergo uirginitati aureola non debetur. F

5 Præterea. Excellens præmiū non debetur ei, h quod inest nobis à natura: sed uirginitas innascitur cuilibet homini, & bono, & malo, ergo uirginitati aureola non debetur. G

6 Præterea. Sicut se habet uiduitas ad fructum sexagenariū, ita uirginitas ad fructum centesimum, & ad aureolam: sed non cuilibet uiduæ debetur fructus sexagenarius: sed solum uiduitatem, i uouenti, ut quidam dicunt, ergo uidetur quòd non cui libet uirginitati aureola debeatur: sed solum uirginitati ex uoto seruatæ.

7 Præterea. Præmium non respondet, necessitati, cum omne meritum in uoluntate consistat: sed quædam sunt uirgines ex necessitate, ut naturaliter frigidi, & eunuchi, ergo uirginitati nō semper debetur aureola.

SED CONTRA est, quod habetur Exod. 25. Facies, & alteram coronam aureolā Glos. ad coronā pertinet canticū nouū, quod uirgines coram agno concinunt, scilicet, qui sequuntur Agnum quocunque ierit, ergo præmium, quod uirginitati debetur, dicitur aureola.

*Lib. 9. cō. 2. ibid.

*cito. ord.

1 Secundò habes quo per rationem offēdas, illas meritò damnari à Concil. Tellensi ad Syricium Papam dicente. Agreditis ulteriùs est, nullam uirginitatis gratiam, nullum castitatis ordinē reseruare, promisseue omnia uelle confundere, diuersorum gradus abrogare meritorum, iure laudatur bona uxor, sed melior pia uirgo præfertur. Bonum coniugium, quo est inuenta posteritas successionis humanæ, sed melior uirginitas, per quam regni cœlestis hæres diuinitus acquisita, & collesium meritorum reperta successio. Hæc ibi. Item à Syricio Papa in Epistola ad Episcopos Aphricanos de cōdemnatione Iouiniani. Nos sanè nuptiarum iura nō aspernantes accepimus, quibus nelamini interdum: sed uirgines Deo deuotas maiori honoris censu muneramus, Apostolicum secuti præceptū. Vnde omnium nostrorū, tum presbyterorum, tum diaconorum, tum & totius cleri unam factam constat esse sententiam: ubi Iouinianus, Aubentius, Genuallis, Geminata, fœlix, Plotinus, Marcianus, Ianuarius, & Ingeniosus, qui nouam hæresin, & blasphemiæ accentores inuēti sunt, diuina sententia & nostro iudicio perpetuo damnati extra ecclesiam remanerent. Hæc ibi. Item à 1. Cor. 7. Dico aūt non nupsi & uiduis, bonum est illis, si sic permanserint sicut & ego: quòd si non se continent, nubant. Vbi clarè patet, ipsum præferre uiduitatem, tanquā cō tinentiam maiorem, ipsi coniugio.

3

4

5 Quartò habes: quomodo per ratiōnēprædictā scripturarum & patrum, pro quibus quod dictum est innuatur, & intelligas, & probes, & defendas.

¶ Quinto uides quomodo ex his uerbis Angelica doctrina hæc & dictatetur, & consolidetur.

QVÆSTIO. XCVI.
ART. V.

CONCL. 1° Virginitati specialis corona debetur, quæ aureola nominatur. 414

*Examen

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶Examen. Ly uirginitati. Si uidelicet illa persona uirgo fal uetur. Nam aureola præsupponit aream: & consequenter ubi nō est area, nec erit aureola. Hinc uirginitatē Sybillarum, multorūq; gentilium, aureolam non habuisse diximus.

¶PROB. 1. Quia specialis corona ibi debetur ubi est præcellens uictoria, & uirginitas quandam singularem uictoriā obtinet de carne: 2. Quia communiter omnes hoc dicunt.

¶CONCL. 2ª. Illis tantum uirginibus aureola propriè debetur, quæ propositū habuerunt uirginitatem perpetuò conseruandi; siue hoc propositum uoto fit mauerunt, siue non.

¶NOT. illa conclusio declarat primam.

¶Examen. Ly aureola propriè. Hoc dicitur ad differentiā aureolæ largo modo sumptæ. Quid autē sit utraque: uide in ter. Vbi tamen aduerte, quòd ideo aureola propriè dicitur respondere meritorio, quia meritum non debetur nisi uirtuti, & uirtus non est nisi actui quo modo sub electione cadat, cuiusmodi electionem deceit ly propositum, in conclusione dictum. Quasi ergo dicat cōclusio, q aureola proprie non debetur uirginitati, nisi ipsa uirginitas cadat sub electione.

¶Ly propositum. Scilicet à charitate imperatum. Charitas enim est radix merēdi omnibus uirtutibus, & consequēter meritum non debetur alicui actui uirtutis nisi à charitate aliquo modo imperetur.

*Tho. in 4.d.33.q. 1. *concl. p

¶PROB. Quia uirginitas secūdum hoc ad genus uirtutis pertinet, scilm q perpetua incorruptio mentis atq; corporis sub electione cadit: & meritum nō debetur uirginitati, nisi ut pertinet ad genus uirtutis.

¶CONCL. 3ª. Aureola large sumpta

*Est glo. Aug. in li. de Sancta uirginitate c. 25. in fin. to. 8.

Præterea, Isaiæ 56. dicit. Hoc a dicit Dominus Deus eunuchis, & sequitur, Dabo eis nomē melius à filijs, & à filiabus, Gloss.* propriam gloriam excellentemque significat: sed per eunuchos, qui seipsos castrauerunt propter regnum cælorum, uirgines designantur, ergo sequitur, quòd uirginitati debetur ali quod excellēs præmium, & hoc uocatur aureola.

RESPONDEO, Dicendum, q ubi est præcellens ratio uictoriæ, ibi debetur aliqua specialis corona, unde cum per uirginitatem alioquis singularem quādam uictoriam obtineat de carne, contra quam continue bellum geritur, ut patet ad Galat. 5. Spiritus cōcupiscit aduersus carnem &c. b uirginitati specialis corona debetur, q aureola nominatur, c & hoc quidem communiter ab omnibus tenetur. Sed cui uirginitati debeatur aureola, non similiter omnes dicūt. Quidam enim dicunt aureolam actui deberi. Vnde illa, quæ actu uirginitatem seruat, aureolā habebit, si sit de numero saluādorum. Sed hoc non uidetur esse conueniens. Quia secundū hoc illæ, quæ habent uoluntatem nubendi, & tamen antequām nupserint decedunt, habebunt aureolam. Vnde alij dicunt, quòd aureola debetur statui, & non actui, ut illæ tantum uirgines aureolam mereantur, quæ in statu uirginitatis perpetuæ seruandæ per uotum se posuerūt. Sed hoc etiam non uidetur conueniens, quia aliquis ex pari uolūtate potest seruare uirginitatem non uouens, sicut aliquis alius uouens. Et ideo aliter dici potest, q meritum actui uirtutis debetur à charitate imperato, uirginitas autē secundum hoc ad genus uirtutis pertinet secundum quòd perpetua incorruptio mentis, & corporis sub electione cadit, ut patet ex his, quæ dicta sunt. 33. dist. in. & ideo d illis tantum uirginibus aureola proprie debetur, quæ propositum habuerunt uirginitatem perpetuo conseruandi, siue hoc propositum uoto firmauerunt, siue non. e Et hoc dico secundum quòd aureola proprie accipitur, ut præmiū quoddam merito redditum; quamuis hoc propositum aliquando fuerit interruptum, integritate tamen carnis manente, dum modo in finæ uitæ inueniatur; quia uirginitas mentis reparari potest, quamuis non uirginitas carnis. Si autem aureolam large accipiamus pro quocunque gaudio, quod in patria habebunt super gaudium essentiale, f sic etiā incorruptis carne aureola respondebit, etiam si propositum non habuerunt perpetuo uirginitatem seruandi. g Non enim est dubium, q de incorruptione corporis gaudebunt sicut, & innocentes de hoc, q immunes à peccato fuerunt: quamuis peccandi oportunitatem non habuerunt, ut patet in pueris baptizatis. Sed hæc non est propria acceptio aureolæ: sed ualde cōmunis.

a Beatus Thomas præcipuus est amator B. Virginis finaliq; prærogatiuārū defensor;

b concl. m

c concl. l

d concl. f

e

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd in continendo secundum aliquid, maiorem pugnam sustinent uirgines, & secundum aliquid uiduæ cæteris paribus. Virgines enim concupiscentia inflammat, & experiendi desiderium, quod ex quasi quadam curiositate procedit, qua scilicet fit, ut homo libentius uideat, quæ nunquam uidit; & etiam quandoque in eis concupiscentiam auget æstimatio maioris delectationis, quām sit secundū ueritatem: & etiam inconsideratio eorum incōmodorū, quæ delectationi huiusmodi adiungūtur, & quantum ad hoc uiduę minorem sustinent pugnam: maiorem autem propter delectationis memoriam. Et in diuersis unum alteri præiudicat secundū diuersas hominis dispositiones: quia quidam magis mouentur hoc, quidam illo. Quicquid autem sit de quantitate pugnæ; hoc tamen certum est q perfectior est uictoria uirginum quām uiduarum. Perfectissimū enim genus uictoriæ est, & pulcherrimum, hosti nū quam cessisse: corona autem non debetur pugnæ; sed uictoriæ de pugna.

AD SECVNDVM dicendū, quòd duplex circa hoc est opinio. Quidam enim dicunt, quòd beata Virgo pro uirginitatis præmio non habet aureolam, si aureola proprie accipiatur, secundum quòd respicit pugnam, tamen habet aliquid maius aureola propter perfectissimum propositum uirginitatis incorruptis carne reti spondebit, etiam si propositum non habuerit perpetuò seruandi uirginitatem.

¶Examen. Incorrupta &c. Vt sunt uirgines ad seruandā, uirginitate uel etiā forsan de connubio, & morientes in charitate antequam nubant. Non enim requiritur ad aureolā sic acceptam, ut uirginitas sit meritum

¶PROB. Quia non est dubium, q tales de incorruptione corporis gaudebunt.

1m d maiori.

Difficultas. & non, sed uictoria §. Corona. n. seu præmiū nō debetur pugnæ, sed uictoriæ de pugna. Tunc nihil &c. Nā, quicquid sit de quantitate difficultatis pugnæ uirginum, uel uiduarum, certum est, q uictoria uirginum est maior. Dicoly quicquid sit de quantitate difficultatis pugnæ uirginum uel uiduarum: quia in continendo secundum aliquid maiorē pugnam &c. ut in tex. usque inclusiue ad ly quidam magis mouentur hoc, quidam illo.

2m d minori.

Et tamen ei non debetur aureola. & negatur hoc. §. loquendo etiam de aureola propriè dicta. Ad probationem dicitur, q sufficit ad habendā aureolam propriè, q habuerit pugnam ab hoste Diabolo, q uis non à carne.

¶NOT. 1ª. Non tamen ob hoc, quòd habuit pugnā à carne inferā, quòd aureola

reola debetur pugnæ: hoc enim contrarium esset dictis ad 3m.

¶NOT. 2ª. Notabis etiam pro semper q pio amore ac reuerentia afficiantur sanctus Thomas erga B. Virginem, & hic, & 3ª. par. q. 27. art. 4. & 1. par. q. 100. ar. 2. dum hic dicit, quòd non est pium ponere, aliquam pugnam à carne fuisse in B. Virgine, & in 3. par. quod B. Virgo fuit semper absque omni peccato ueniali: in prima par. quòd beata Virgo fuit confirmata in gratia etiā ultra uenia in præsenti seculo.

3m maior.

Et quod non est secundum omne tempus laudabile, non debetur præmiū excellens. q. negatur ista §. dum modo excellentiam quandā dicat tempore, quo debetur ei præmium excellens. 1. aureola (uel ollig. ex tex.)

4m illatio cō clusionis. Ergo &c.

& negatur illatio. §. Nam uirginitas per uiolentiam tocalem amissa nō perdit aureolam dūmodo &c. ut in tex. Nec tamen inde sequitur quòd idem præmium debeat uirginitati seruatæ æqualiter & amissæ: quia magis est integritas mentis & carnis simul in actu reali ad eam quām integritas mentis cū integritate carnis in uoto tantum.

¶Examen. Ly matri Christi. Hoc dictū tex. sin. fit pro exemplo. Per hoc. n. uult intelligere quamcunque perfectionem uirginitatem eius corporaliter de facto seruantem.

5m d maiori.

Quod inest nobis à natura &c. nō secundum quòd inest nobis à natura præcise, sed adiuncto aliquo per electionem §. Tunc nihil &c. ut. ut patet.

6m d minori.

sed solum uiduitas uouetur. §. negatur

A AD QVARTVM dicendum, q si aliqua per uiolentiam oppressa fuerit, propter hoc non amittit aureolam, dūmodo propositum uirginitatem perpetuò seruandi inuiolabiliter seruet, illa actu nullo modo consentiēs: non enim per hoc uirginitatem perdit, & hoc dico, siue q fide, siue pro quacunque alia causa corrūpatur uiolenter. Sed si hoc pro fide sustineat, hoc ei erit ad meritum, & ad genus martyrij pertinebit. Vnde Lucia dicit. Si me inuitam uiolare feceris, castitas mihi duplicabitur ad coronam. Non q habeat duas uirginitatis aureolas, sed quia duplex præmium reportabit, unum pro uirginitate custodita, aliud pro iniuria quam passa est, dico etiā quòd si talis uiolenter oppressa concipiat: nec ex hoc meritum uirginitatis perdit: Nec tamen matri Christi æquabitur, in qua fuit eum integritate mentis etiā integritas carnis.

AD QVINTVM dicendum, q uirginitas nobis à natura innascitur quantū ad id, quod est materiale in uirginitate: sed propositū perpetuæ incorruptionis seruandæ, ex quo uirginitas meritum habet, non est innatū: sed ex munere gratiæ proueniens.

AD 6m dicendum, quòd non cuilibet uiduæ fructus sexagenarius debetur: sed ei solum, quę propositum uiduitatis seruandę retinet, quamuis etiam uotum non emittat, sicut etiam de uirginitate dictum est.

AD 7m dicendum, quòd si fri gidi, & eunuchi uoluntatem habeant perpetuam incorruptionem seruare, etiam si facultas esset coeundi, uirgines sunt dicēdi, & aureolam merētur. Faciūt enim de necessitate uirtutem. Si uero uoluntatem habeant ducendi coniugem, si possent, aureolam non merentur. Vnde dicit Augustinus* in lib. de Sancta Virginitate. Quibus ipsum uirile membrum debilitatur, ut generare non possint, ut sunt eunuchi, sufficit cum Christiani fiūt, & Dei præcepta custodiunt, eo tamen proposito sunt, ut coniuges, si possent, haberent, coniugatis fidelibus adæquari.

hoc. 1. sufficit enim quod uiduitas cadat sub electione, ut de uirginitate dictum est ad quintum, & in corp. circa secundā concla.

7m maior.

Præmium nō respōdet necessitate. & nisi de necessitate fuit uirtus 8. Tunc enim in uoluntate cōsistit meritum. Vnde si fri gidi & eunuchi uoluntatem habēt perpetuam &c. ut in text.

APPENDIX.

EX articulo habes. Primò quo modo per rationem ex superabundāti interimas hæresim Iouiniani & Eluidij, ut testatur ar. 4. appē. Item erroneam demētiam Batarij Ducis Egipti Arrianæ perfidiæ studiosissimi, qui (ut refert D. Athanasius in uita sancti Antonij) hæremitæ) uirgines nudas in publico uerberauit, atq; uerberatas afficiebat. Ille enim pro honore, quem, ut ipse præsens superabundanter ostendens, uirginibus debebat, inuitam ignominiosam inferebat. Ex superabundanti ori, inquam: quoniam uirginitas, ultra sibi debitum fructum, ut ibi, debetur etiam aureola, ut hic.

a Al. martyrio.

b De S. uir. c. 21. circa prin. to. 8.

¶Secundò habes, quomodo per rationem ostendas meritū ipsius damnati à &c. ut ibi supra appen. Ité ab Apoc. 14. Nemo poterat dicere canticū nisi illa cētū quadraginta quatuor millia. Virgines. n. sunt. Hæc ibi. Vbi manifestissimè ad litteram monstratur, q inter continentes solis uirginibus debetur aureola, idest præmium aliquod speciale. Item ab effectu diuinæ iustitiæ uindicantis (ut refert ibidem Athanasius) contra Balaeum. Hunc D. Antonius scripsisse fertur. Video, ô Balari, iram Dei super te uenientem: uide ne, quæ to, Christianus pec-

*In corp. ar. & ad 4.

*De S. uir. c. 21. circa prin. to. 8.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sequi, ut facit, ne Dei timidita te occupet quæ proximum tam libi minatur interitū. Qua epistola spreta, cum in ipsum Antonū sæuire cœpisset, actum est cū Nestorio Alexandriæ præfecto equitatem: mortuq; repentino Balacium equus in terrā deiecit, eumq; semora dētibus lacerauit, q̄ post tertium diem ē mundo sublatus est, iuxta D. Antonij uaticinium. Hæc Athanasius ibi.

*Gl. ord. ibi. ex Beda.

2 ¶ Ettō habemus quo modo per rationem ostendat meritō insinuatum ab Isa. 56. q̄ uirginitatis ratione debeatur aureola: & sic. Hæc dicit Dñs. Eunuchis, qui custodierint sabbata mea & elegerint, quę ego uolui, & tenuerint fœdus meum, dabo eis in domo mea locum & nomen melius à filijs & filiabus. Hæc ibi. Vbi per Eunuchos designat illos, qui non possunt uti coniugio ex defectu membrorum. Illis, inquit, dabo nomen melius à filijs & filiabus. I. aliquid præmium speciale, quod nō habebunt illi, qui filios & filias ex matrimonio genuerunt, li tamen illi Eunuchi ultra obseruationē fœderis mandatorum decalogi elegerint, quæ ego uolui: conformauerint uoluntatē suam uoluntati meæ, quia ego ferreos nasci uetui Eunuchos: hoc est, si uoluntatem per penitentiā habuerint confirmandi continentiā uirginalem ad quā impossibilis illud est Eunuchum. Ecce q̄ aperte ad sensum literæ monstrat mentū. Hoc aūt melius ex prædictis ex tēpore ad septimum.

*Referitur in decretis, 28. q. 1. c. 13 nō. Simile habet Aug. de Adult. coniugijs c. 14.

3 ¶ Quarto habetur ex quo per rationē prædictā scripturarū, pro quanto quod dixi mus insinuant, & intelligas, & probes, & tuearis.

*Interme & fin. illius, incipit, Cogitis me à Paulò, to. 2.

5 ¶ Quinto uides: quo ex ijs uerissima Angelina doctrina hæc & declaretur, & consolidetur.

QV AEST. XCVI. ART. VI.

CONCL.1ª. Perfectissimæ victo-

ARTICVLVS VI.

Verum martyrijs aureola debeatur.

AD SEXTVM sic procedi-
tur. Videtur quòd Martyribus aureola non debeatur. Aureola enim præmium est, quod operibus supererogationū redditur. unde dicit Beda* super illud Exod. 25. Facies, & aliam coronam, &c. de eorum præmio potest rectè intelligi, qui generalia mandata spontaneè uitæ perfectioris electione transcendunt: sed mori in confessione fidei, quandoque est necessitatis, non supererogationis, ut patet ex hoc quod dicitur Roman. 10. Corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem, ergo martyrio non semper debetur aureola.

2 Præterea, Secundum Gregor.* Seruitia quanto sunt magis libera, tanto sunt magis grata: sed martyriū minimum[i] habet de libertate, cum sit pœna ab alio inflicta uiolenter. ergo martyrio aureola non debetur, quæ respondet merito excellenti.

3 Præterea, Martyrium non solum consistit in exteriori passione mortis: sed etiam in uolūtate. vnde Bernard.* distinguit tria genera martyrum, scilicet uoluntate, non nece, ut Ioannes: uolūtate, & nece, ut Stephanus: nece, & non uoluntate, ut Innocentes. b si ergo martyrio aureola debetur, magis debetur martyrio uoluntatis quàm exterio-
11 martyrio, cum meritū ex uoluntate procedat, hoc autē non ponitur. ergo martyrio aureola non debetur.

4 Præterea. Afflictio[h] corporis est minor quam afflictio mentis, quæ est per dolores, & interiores animæ passiones: sed interior passio quoddam etiam martyrium est. unde dicit Hieronym.* in sermone de Assumptione. rectè dixerim, Dei genitrix Virgo, & martyr fuit, quāuis in pace uitam finierit. vnde, etiam ipsius animam pertransiuit gladius, scilicet dolor de morte Filij. cum ergo interiori dolori aureola

*Serm. in Natalit Sanctorū innocentium.

*In sermone in Assumpt. Mariæ.

ria, quæ habetur de impugnatione exteriori debetur aureola.

¶ PROB. Quia & perfectissimæ victoriæ, quæ habetur de impugnatione interiori (contra interiores uidelicet concupiscentias) debetur aureola (ar. 5.)

¶ *Corollarium.* A simili ergo conclusio probata est.

¶ CONCL. 2ª. Martyrio aureola debetur.

¶ PROB. Quia martyrium tum ex magnitudine passionis, tum ex honestissima causa, est perfectissima victoria (ut in tex.) & perfectissimæ victoriæ debetur aureola (ut in concl. 1.)

¶ NOT. Vide de martyrio. 2. 2. q. 124. per totum.

1ª de

*Hom. 1. Euag. in Natalitijs.

*Ll. 2. ff. & c. ad.

*Lib. 8. c. 12.

*In illud ad Ro. 14. Nemo potest dicere Dñs Iesus. to. 3.

nō responderit, nec exteriori respondere debet.

5 Præterea, Pœnitentiah martyrium quoddam est. unde dicit Grego.* Quamuis occasio persecutionis desit, habet tamē pax nostra martyrium suū, quia etsi carnis colla ferro non subijcimus, spirituali tamen gladio carnalia desideria in mente trucidamus, pœnitentiæ autem, quæ in exterioribus operibus consistit, aureola non debetur. ergo nec etiam omni exteriori martyrio debetur aureola.

6 Præterea, Illicito operi nō debetur aureola: sed illicitū est sibijpsi manus injicere, ut patet per August.* in 1. lib. de Ciuita. Dei, & tamen quorundam martyria in Ecclesia celebrata sunt, qui sibi manus iniecerunt, tyrannorum rabiem fugientes, ut patet in Ecclesiastica hystoria* de
11 quibusdam mulieribus apud Alexandriam, ergo non semper martyrio debetur aureola.

7 Præterea, Contingit aliquando aliquem pro fide uulnerari, & postmodum aliquo tempore superuiuere, hunc constat martyrem esse, & tamen ei non aureola non debetur, quia eius pugna nō durauit usque ad mortem. ergo non semper martyrio debetur aureola.

8 Præterea, Quidam, magis[k] affliguntur in amissione rerum temporalium, quam etiam in propria corpus afflictione, quod patet ex hoc q̄ multas afflictiones sustinent ad lucra acquirenda, si[k] ergo eis propter Christum temporalia bona diripiātur, uidetur q̄ sint martyres, nec tamen eis ut uidetur debetur aureola. ergo ut prius.

9 Præterea, Martyr uidetur esse[h] tantum ille, qui pro fide occiditur. vnde dicit Isido.* "Martyres Græce. testes Latine, quia propter testimonium Christi passiones sustinuerunt, & usque ad mortem pro ueritate certauerunt: sed aliquæ aliæ uirtutes sunt fide excellentiores, ut iustitia, & charitas, & huiusmodi, quæ sine gratia esse non possunt, quibus tamen non debetur aureola. ergo uidetur q̄ nec martyrio aureola debeatur.

10 Præterea, Sicut ueritas fidei est à Deo, ita, & quælibet alia ueritas, ut dicit Amb.* Quia omne uerum à quocunque dicatur, à spiritu sancto est. k ergo si sustinēti mortem pro ueritate fidei debetur aureola, eadem ratione, & sustinentibus mortem pro alia qualibet ueritate, quod tamen non uidetur.

11 Prætera, Commune est[k] potius bono particulari: sed si aliquis pro conseruatione Reipublicę moriatur in bello iusto, non debetur ei aureola. ergo etiam si occidatur pro cōseruatione fidei in seipso, & sic martyrio aureola non debetur.

11 Præ-

*Ll. 2. ff. & c. ad.

*Lib. 8. c. 12.

*In illud ad Ro. 14. Nemo potest dicere Dñs Iesus. to. 3.

*Lib. 7. Etymol.

*Ser. 181. de diuersis. to. 5.

1ª maiori.

Operibus supererogationum. & inquātum perfectionem quidam habentibus, inquantum supererogationes sunt. §. Tunc nihil &c. Nam in casu quoque necessitatis mortis p̄ fide habet quandam perfectionem: licet tunc non sit supererogatio.

*Cap. 46. lib. 22. to. 6.

¶ *Corollarium.* Ergo formaliter debetur aureola operi magnæ perfectionis, materialiter uerò, hoc est per accidens, debetur operi supererogationis. Ex quo sequitur id quod dicitur in tex. hn.

2ª minor.

Martyrium minimū habet de libertate. & ita dicendum est principaliter tenendo hoc quod ab exteriori infligitur, non ita principaliter tenendo hoc, q̄ à uoluntate interiori sustinet. §. Tunc nihil &c. ut patet. Vnde per hæc & similia dictum est rationi in argumento ad hæc p̄ minori & obiectum est uerum esse dicto Gregorij.

¶ NOT. Voluntaria seruatio martyrij ostenditur esse tanto minus libera, quanto maius habet impellens externum in contrarium. Ex hoc. n. magis fixa ostenditur uoluntas in tuenda libertate sua, quanto magis non cedit impetibus externis in oppositum uniti conseruandi patere potest. Ideo illas (ut in tex.) q̄ martyrū uoluntarie sustinentes ab alio, & tamen ut esset uoluntum liberum: immō maximè liberū, ratione uoluntatis aduersæ. illis ergo authoritas Gregorij in argumento est magis ad propositum conclusionis, quàm contra.

*Ll. 2. ff. & c. ad.

*Lib. 8. c. 12.

*In illud ad Ro. 14. Nemo potest dicere Dñs Iesus. to. 3.

*Lib. 7. Etymol.

*Ser. 181. de diuersis. to. 5.

*Al. apprehensus.

*Hom. 1. Euag. in Natalitijs

Universidad de Deusto
Biblioteca

5^m d̄ maiori.

Martyrii. ℞. similitudinarium: nō, ꝙ prīe dictum. §. Tūc nihil &c. ut patet in text. Maximē si iungas dicta ad 3^m.

6^m minor.

Illicitum est sibi ipsi manus inijcere. ℞. nisi fiat instinctu diuino. §. Tunc nihil etc. Nam illi quorū martyria ecclesia celebrat, non inuoluerūt sibi manus, nisi ex instinctu diuino.

¶ NOT. Deus est dominus uitæ & mortis, ita ut possit uitā, quam nobis debitur petere à nobis illo modo sibi reddendā, quo uoluntati suæ placeat: & nos eodem modo eam reddere eidem tenemur. Hoc est fundamentū intelligentiæ textus: quando laudat illas personas, quæ mortem sibi inusserunt ex instinctu diuino.

7^m d̄ minori.

Et tamen ei aureola non debetur. ℞. negatur hoc §. si afflictio propter Christū illata continuetur, siue mors inde sequatur, siue non, hoc est, si in afflictione ipsa moriatur, etiam ꝙ mors quandoque ex illa afflictione nō sit. Tunc nihil &c. ut patet diffusius in tex.

8^a consequentia.

Si ergo &c. ℞. & negatur consequentia. §. Nam ad esse propriè martyrē & mereri aureolā nō sufficit alicui amittere propter Christum tēporalia, uel famā, uel aliquid huiusmodi citra iniuriam corporis proprij, ex qua naturaliter mors sequi debet. Sicut. n. temperantia non est circa delectationes in pecunijs &c. ut in tex.

Item de antecedente.

Magis affligantur 2^a. ℞. inordinatæ: non autem ordinatæ, §. Tunc nihil ℞. Nam amor inordinatus non est causa, neque concausa aureolæ, ut patet, unde secundum responsum tex. ly nec aliquis potest ordinate &c.

9^m maior.

Martyr uidetur esse tantum ille, qui pro fide occiditur ℞. negatur ista, pro quanto dicit ly tantum. §. Nam pro quacunque iniuste propter Christum sustinet mortem, sufficit ad martyrium. Ad rationem ex Isidoro respondetur, ꝙ etiam is, qui pro aliqua alia iniuste infert passiones ut quandoque mortem sustineat, testis Christi efficitur, ut in tex.

10^m consequentia.

Ergo si &c. ut, ℞. negatur cōsequentia. §. licet enim omne uerum à quocunque dicatur sit à Deo efficiente, ut arguitur, non tamen omne uerum respicit æqualiter Deum. Vera gratia. Veritas fidei habet Christum pro fine &c. ut in tex.

11^m maior.

Cōmune est ponus bono particulari. ℞. exteris paribus: non autem, disparibus. §. Para bonum increatum excedit bonum omne creatum, unde quicunque finis creatus, siue sit bonum commune, siue priuatum non potest actui tantam bonitatem præstare: quantam finis increatus, cū scilicet aliquid propter Deum agitur, ideo cū quis propter bonum commune non relatum ad Christum mortem sustinet, aureolam non meretur: sed si hoc referat ad Christum, aureolam merebitur, & martyr erit, utpote si Rempub. defendat ab hostium impugnatione, qui fidem Christi corrumpere moliuntur, & in tali defensione mortem sustineat.

*Lib. 1, ca. 17. & 20. to. 5.
*Al. ostendendum.
*1, 3. 64 to. 5.

Ad duodecimum dicendum, quòd quidam dicunt, quòd innocentibus occisis pro Christo, uirtute diuina acceleratus est usus rationis, sicut, & in Ioanne Baptista, dum adhuc esset in materno utero, & secundum hoc uere martyres fuerunt, & actu, & uoluntate, & aureolam habent. Sed alij dicunt, quòd fuerunt martyres actu tantum, & non uoluntate, quod uidetur sentire Bernar. distinguens tria genera martyrum, ut dictum est, & secundū hoc innocentes sicut nō pertingunt ad perfectā rōnem martyrij: sed aliquid martyrij habent ex hoc ꝙ passi sunt ꝓ Christo, ita etiā, & aureolam habet, non quidem secundum perfectā rationem, sed secundum aliquā participationem, inquantum. s. gaudent se in obsequium Christi occisos esse, ut dictum est de pueris baptizatis, quòd habebunt aliquod gaudium de innocentia, & carnis integritate.

Ratio 2^a

*Ar. 5. huius q. in fi. corp.

tum exced: bonum omne &c. ut in tex. Tunc nihil contra ut patet ibid.

12^m illatio conclusionis.

Ergo &c. ℞. negat illatio. §. simpliciter quidē secundū opinionē primam in tex. tecitatam; secundum quid uero iuxta secundam ibid.

¶ NOT. Intelligely simpliciter & ly secūdū quid, ut cadit sub aureolā: de qua in conclusione argumenti. Vnde pro meliori captu unde tex. & ad 1um. & ar. 5. corpo. fin.

APPENDIX.

Vid. p. 5. Eccl. &c.

EX articulo habes. Primò quo modo per rationem interimas hæresim tanq; abeffectu præsellenti Barbaræ Imperatoris (Prat. titulo. Idcirco uirgines pro Christi nomine pati Rullū est, eo ꝙ uoluptuari gaudia non gustent. Ité Basilidis (Prat. Basilidiani) heresim martyrū pro Christi cōfessione, demēta citrā crimē posse Christus negare. Ité Vigilātij (Prat. Vigilantius.) dicētis martyrū sepulchra non esse uenerāda, & sanctorū uigilias esse damnandas. Ité Georgij Dauid (Prat. Georgius Dauid) dicentis, martyres illudi fuisse & Apostolos nolendo adiurare Christum cōtra homini bus: & ob id se occidi permittendo. Per hoc namq; quòd aureolā martyrio debet decerni præsentaneus eius oppugnatus utique illas oēs, eggregieqi expugnat.

¶ Secūdò habes quo modo per rationem ostendas meritō dānari à Luc. 12. Dico autem uobis. Omnis quicunque confessus fuerit me coram hominibus, & filius hominis confitebitur illū coram Angelis Dei. Qui aūt negauerit me coram hoibus, negabitur coram Angelis Dei. Hæc ibi. Cui subscribit Mat. 10. & Marc. 8. ité ab exod. Luc. ibid. Dico uobis amicis ne terreamini ab his, qui occidūt corpus, & post hoc nō habent amplius quid facūt. Ostēdā aūt uobis, quē timeatis. Timete eum, qui postq; occiderit hēc potestatē mittere in gehennam. Ita dico uobis, hunc timete. Hæc ibi. Vbi loquitur de constantia martyrij pro ueritate alijs ipsis prædicanda in rectis. i. in manifestioris patet in contextu. Item à Matth. 10. Eadem sententialiter dicente. Item à Ioan. 12. Qui amat animā suā, perdet eam. & qui odit animam suam in hoc mundo, in uitam æternam custodit eam. Hæc ibi. Item ab Apocal. 7. Hi sunt, qui uenerunt de tribulatione magna, & lauerunt stolas suas & dealbauerunt eas in sanguine agni. Ideo sunt ante thronum Dei, & seruient ei die ac nocte: & qui sedet in throno habitabit super illos. Non esurient, neque sitient amplius, neque cadet super illos sol, neque ullus æstus, qñ agnus qui in medio throni est, regebit illos, & deducet eos ad uitæ fontes aquarum: & absterget Deus omnem lacrimam ab oculis eorum. Hæc ibi. Item à Concil. Trid. sess. 25. de inuocatione & uenerat. & reliq. sanct. Mandat sancta synodus omnibus docendi munus, curamq; sustinētibus, ut iuxta catholicæ, & Apostolicæ Ecclesiæ usum, sanctorum, q; Patrum cōsentionem, et sacrorū cōciliorū decretos, in primis de sanctorū reliquiarū honore fideles diligēter instruāt: docentes illos, q; negāt sanctorū martyrū, et aliorū cū Christo uiuentiū sāctorum, quæ uiua mēbra fuerūt Xpi & templū Spiritus sancti ab ipso ad uitā æternā suscitāda et glorificāda à fidelibus uenerāda esse, et affirmātes, religiū sanctorū et aliorū uenerationē atq; honorē non deberi, uel eas, aliāq; sacra monumenta à fidelib. inutiliter honorari, atq; eorum opis impetrāda causa sanctorum memorias frustra frequētari: omnino damnandos esse, prout iam pridē eos damnauit, et nūc damnat ecclesia. Hæc ibi.

¶ Vtrūb habes quo modo per rationem ostendas meritō insinuatum à fortiori à eis. ut ar. 5. ppon. q; martyribus debet cōcedi aureola. Quæcunq; n. authoritate probāt aureolā deberi uirginitati: multō magis probant per hoc eandem martyrio. Martyrium namq; uirginitati præfert ut ecclesia catholica uniuersaliter in celebritate festiuitatū sanctorum declarat. Item à 2. Tim. 2. Nō coronabitur, nisi qui legitimē certauerit. Hæc ibi. Vbi præsupponit ad hoc eam coronā dari legitimē certantibus. Ergo maiorē coronā magis legitimē certantibus. Ergo maximē coronā dari maximē certantibus iuxta illā regulā philosophi in Topic. Sicut scl. habet simpliciter ad simpliciter: ita magis ad magis: ita maximē ad maximē. Constat aūt ꝙ difficilius est certamen in martyrio, quam in uirginitate seruanda: quāto difficilius est mortem uiolentam sustinere libenter, quia à uoluptatibus carnis abstinere.

*Glo. ord. sup illud. Tue diabolus assumpsit eū etc.
*Glo. ord. ib.
*Glo. ord. sup illud C.8. tradiderunt custodib.

¶ Quartò habes: quòd per rationē prædictā scripturarū, pro quanto quod diximus infinitas, & intelligas, & plures, et tueatis.

¶ Quintò uides quòd ex ijs uiciſſim Angelica doctrina hæc & declaretur, & confoliderur.

ARTICVLVS VII.

Vtrum Doctoribus aureola debeatur.

AD SEPTIMVM sic proceditur. Videtur ꝙ Doctoribus aureola non debeatur: Omne enim præmium, quod in futuro habebitur, alicui actui uirtutis respondet: sed prædicare, uel docere, non est actus alicuius uirtutis, ergo doctrinæ, uel prædicationi non debetur aureola.

2 Præterea, Docere, & prædicare, ex studio doctrinæ proueniunt: sed ea, quæ præmiantur in futuro, non sunt acquisita per humanum studium, quia naturalibus, & acquisitis nō meremur, ergo ꝙ doctrina, & prædicatione nullus in futuro aureolam promerebitur.

3 Præterea, Exaltatio in futuro respondet humiliationi in præsenti, quia, qui se humiliat exaltabitur: sed in docendo, & in prædicando non est humiliatio, immo magis superbiæ occasio, Glo. *dicit Matth. 4. ꝙ Diabolus multos decepit honore magisterij inflatos, ergo uidetur quòd prædicationi & doctrinæ aureola non debeatur.

SED CONTRA. Eph. 1. super illud, Vt sciatis, quæ sit supereminēs, &c. dicit Glo. quoddā incrementū habebunt sancti Doctores ultra id, qđ alij cōiter habebunt, ergo &c. Et præterea Cantic. 4. super illud, Vinea mea corā me est, dicit Glos. ostendit quid singularis præmij Doctoribus exhibeatur.

CONCL. 1ª. Prædicationi et doctrinæ aureola debetur.

¶ PROB. Quia per prædicationem atque doctrinā aperte

Universidad de Deusto
Biblioteca

fectissima victoria contra diabolum obtinetur (eum per eam A expellat eum quis nõ à se, nec ab alijs) & perfectissimæ victoriæ debetur aureola (supra ar. 1. & 6.)

¶ *Contrarium.* Ergo doctrina, de qua fit sermo in conclusione, est de pertinentibus ad salutem, ut etiã in fine huius articuli notatur.

¶ CONCL. 2ª. Quibuscunque, qui licite actu prædicationis & doctrinæ exercẽt, debetur aureola.

¶ Examen. Ly licitẽ. Hoc dr, quia prædicare nemo debet, nisi mittatur. Rom. 10. & maxime tunc non debet, qñ sibi ꝓhibetur, uel per excõicationẽ, uel ꝓ mãdatum. Et hoc nõ. cõtra errorem. Io. Huss. recitatũ aũ. damnatũ à concil. Constantiensi sess. 15. Dicebat n. ꝙ sacerdos Christi utens secundũ legẽ eius, & habens notitiã scripturæ, & affectũ ad ædificãdũ populũ debet prædicare non obstãte prætensa excõicatione. Hæc ille. & comia errant etiã in dem Io. Vuiclef recitatũ aũ. damnatũ à Concil. eod. sess. 8. Docebat. n. qꝫ licentia cuidacumq; uel presbitero prædicare uerbũ Dei absq; ulla authoritate sedis Apostolicæ, uel ẽp scopi catholici. Petitũ, addebat dicens, qꝫ illi, qui dimittunt prædicare re, fine audire uerbũ Dei ꝓpter excõicationẽ hominũ, sunt excõicati, addens (secundum Prat. Hussitæ.) ꝙ in die iudicij tradituros Christi habebunt. Et contra Valdenses (Prat. Pauperes de Lugduno) dicẽtes: ꝙ prædicatio uerbi Dei libera est cuilibet Christiano ideo, ut quãuis à superioribus sit prohibitus, ꝓbẽt quilibet prædicare uerbum Dei. Propter hos & similes errores ut uanitas rectus in conclusione apposuit ly licitẽ. Vide q. 21. ar. 4. eluci. contra eosdem errores.

¶ PROB. Quia patet ex dictis circa primam conclusionem.

¶ CONCL. 3ª. Prælatis, quamuis habeant officium prædicandi, non debetur aureola, nisi actu prædicent.

¶ Examen. Scilicet, per se uiliter. Non. n. sufficit ad hoc, ut faciant alios prædicare quod & magis patetex prob. sequen.

¶ PROB. Quia corona nõ debetur habitui, sed pugnæ actuali (patet ex 2. Thim. 2.

1m minor. Prædicare, uel docere non est actus alicuius uirtutis. &c. negatur. ibi. Sit n. actus misericordiæ magni meriti quãquãe maioris, quam eleemosinæ spirituales præponderãt corporalibꝫ. 2. q. 32. ar. 1.

¶ *Contrarium.* Ergo apostolus uita ad delendum peccata propria est docere uel prædicare: & tanto apiori, quãto eleemosinæ spirituales est maior corporali, de quo ita dicebat Daniel 4. regi Nabuchodonosor, Peccata tua eleemosinis redime, & iniquitates tuas misericordiis pauperũ, forsitan ignoscet Deus delictis eius. Hæc ibi. Et non, ꝙ ꝓfer docere & prædicare subintelligitur ẽt scripta compilare. ut ar. 11. Nam componere scripta est quidam modus docendi, intelligi tamen prædicta ii ẽt tenuit Sanctus Thomas in 4. d. 37. q. 1. ar. 3. q. 2. ad 2. Intentionem iniqui tui fuacum, ribus eius disponat, ergo Doctores habebunt singulare præmiũ, & hoc uocamus aureolam.

Respondeo, Dicendum, ꝙ sicut per martyrium, & uirginitatẽ aliquis perfectissimã uictoriam obtinet de carne, & mũdo, ita ẽt perfectissima uictoria contra Diabolum obtinetur, quãdo B aliquis non solum Diabolo impugnanti nõ cedit: sed etiam expellit eum non solum à se, sed etiam ab alijs: hoc autem fit per prædicationem, & doctrinam, & ideo[m] prædicationi, & doctrinæ aureola debetur[n] sicut uirginitati, & martyrio. Nec est dicendũ, ut quidam dicunt, ꝙ debeatur tãtum prælatis quibus cõpetit ex officio prædicare, & docere: sed [o] quibuscunque qui licite hunc actum exercent. [p] Prælatis autem non debetur, quamuis habeant officium prædicandi, nisi actu prædicent, [q] quia corona nõ debetur habitui: sed pugnæ actuali, secũdũ illud 2. Timoth. 2. Non coronabitur, nisi, qui legitime certauerit.

Ad primvm ergo dicendũ, ꝙ prædicare, & docere sunt actus alicuius uirtutis, scilicet misericordiæ, unde & inter spirituales eleemosinas cõputantur.[r]

Ad secvndvm dicendũ, ꝙ quamuis facultas prædicandi, & docendi quandoque ex studio proueniat; tamen usus doctrinæ ex uoluntate procedit, quæ per charitatem informatur à Deo infusam, & sic actus eius meritorius esse potest.

Ad tertivm dicendum, quòd exaltatio in hac uita nõ diminuit alterius uitæ præmiũ, nisi ei, qui in tali exaltatione ꝓpriã gloriam quærit. Qui autem talẽ exaltationem in utilitatem aliorum conuertit, ex ea sibi mercedem acquirit. Cum autem dicitur, ꝙ doctrinæ debetur aureola, intelligẽdum est de doctrinis pertinentibus ad salutem, per quas diabolus à cordibus hominum expugnatur, sicut quibusdam ſpiritualibus armis, de quibus dicitur 2. Corinth. 10. Arma militiæ nostræ non sunt carnalia, sed ſpiritualia.

Articvlvs VIII.

Verum Christo aureola debeatur,

Ad octavvm sic proceditur. Videtur quòd Christo aureola debeatur. Debetur enim aureola [a] uirginitati, & martyrio & doctrinæ: sed in Christo hæc præcipue fuerunt, ergo ipsi præcipue aureola cõperit.

Imperatoris. (Prat. Lycinius Imper. 5.) dicentis: ꝙ literæ appellãdæ sunt uiros, ac pestis. Item Quintini (Prat. Quintinus) dicentis literas esse abijciendas & spiritum mendacium sequendũ. Vbi uidere est, ꝙ ipse in melius sub specie boni, scilicet spiritus ui uificantis sequendi, à phantasia deceptus miserrime in errore tam apertum cecidit, scilicet quòd literæ sint abijciendæ. Cum n. per hunc articulum aureolam doctoribus deberi sanctus Doctor liquidò mõstrenõ tria dictos militare legitime se, ostẽdit.

¶ Secundò habes quomodo per rationem ostẽdas prædictos meritò damnari à i. Timoth. 3. Oportet Episcopum esse doctorẽ. Item 2. & ex ut q. 36. ar. 2. appen. & 3. par. q. 117. ar. 1. appen. Item à 1. Thim. 5. Qui bene præsunt præsbyteri duplici honore digni habeantur, maximè qui laborant in uerbo & doctrina. Hæc ibi. Vbi & ipsis aureolam deberi subindicat per ly duplici honore digni habeantur. Item ab Eph. 1. ut scias quæ tis &c. & à Cant. 4. uinea mea &c. maximè adiuncta glosa, ut in arg. sed contra. Per quæ auctoritates non solũ damnari prædictos meritò, sed & meritò poni doctoribus etiã dandas aureolas, per rationẽ ar. neuli monstrare poteris.

¶ Tertiò habes quòd per rõnem prædicta scripturarũ, pro quã to quod diximus insinuant, & intelligas, & probes, & uteris.

¶ Quartò uides quomodo ex ijs uicissim Angelica doctrina hæc & dicelarentur, & confoliderur.

¶ CONCL. 1ª. Quamuis Christo competat ratio aureæ uel coronæ, non tamen ei competit ratio aureolæ.

¶ PROB.

¶ PROB. 1. Quia pugnauit, & uicit. 2. Quia ly non tamẽ &c.) A in Christo nõ inueniitur perfectæ uictoriæ participatio, sed eius plena ratio (ex Ie. 16.).

¶ *Contrarium.* Ergo ratio aureæ non importat diminutionẽ in habente illam, sed ratio aureolæ sic.

¶ NOT. Habe ẽ aliquid sẽdm sui plenitudinẽ pẽ intelligi: du plicitur. Vno mõ totaliter absolutè: alio mõ ut in genere cõmunicabili ad res creatas. Primo mõ ata Christi nõ habet totã plenitudinẽ beatitudinis: quãuis Christus sẽdm ꝙ Deus habeat illã. Secundo modo plenitudinẽ beatitudinis hãs ipsius alæ, eo ꝙ quicqd requiritur ad cõplementũ beatitudinis perfectionis totius ataꝫ Christi cõiacẽtis pẽ. Et in hoc sensu intelligitur textus, tã de Christo allegatus, q̃ de alijs sanctis. Et ideo ataꝫ Christi non attribuit rõnem aureolæ, alijs uerõ sanctis ea posse attribui dicit.

¶ CONCL. 1ª. Christo nõ cõpetit aureolã habere, sed aliquid aliud, unde oẽs aureolæ originantur.

¶ PROB. 1. Quia patet ex 1ª. &c. 2. Quia (ly sed aliquid &c.) g uictoriã Christi oẽs uictores cõsituuntur (Ioh 16.) & post uictoriã per Christũ remunerati (Apoc. 3.)

¶ *Contrarium.* Ergo aureolæ sanctorũ à Christo originantur dupliciter, (1õne meriti & 1õne præmij. Meriti quidem, quia licet sancti mereantur, tamen hoc per Christi meritum habent; q nobis per crucẽ meruit, quicquid boni & habemus, & habere possumus. Vnde Concil. Trid. sess. 6. cap. 7. in proposito de Christo loquens ait. Huius iustificationis causa est sanctissima quidem &c. meritoria autem dilectissimus unigenitus Dei, qui cum essemus inimici propter nimiam charitatem, qua dilexit nos sua sanctissima passione in ligno crucis nobis iustificationem meruit. Hæc ibi. Et cap. 16. Cum Christus, tãquã caput in membra, & tanq̃ uinis in palmites in ipsos iustificatos ingiter uirtutem influat, quæ uirtus bona eorũ opera semper antecedit, & comitatur, & subsequitur, & sine qua Deo grata & meritoria nullo pacto esse possent. Hæc ibi. Et supra cap. 3. Sicut renata homines nisi ex semine Adæ propagati nascerentur, nõ nascerentur iniusti, ita nisi in Christo renascerentur, nunquã iustificarentur, cũ ea renascentia per meritũ passionis eius gratia, qua iusti fiunt, illis tribuatur. Hæc ibi. Et eod. cap. 16. Absit, ut Christianus homo in seipso uel cõfidat uel glorietur & non in dño, cuius tanta est erga oẽs homines bonitas, ut eorũ uelit esse merita quæ sunt ipsius dona. Hæc ibi. Et can. 32. Si quis dixerit ipsum iustificatum bona operibus, quæ ab eo per Dei gratiam & Christi meritum fiunt non uere mereri augmentum gratiæ uitã æternã, & ipsius uitæ æternæ (si tñ in gratia decesserit) cõsecutionẽ atque & gloriæ augmentũ anathema sit. Hæc ibi. Ecce ꝙ ola bona opera & cõsequenter uictoriæ sanctorũ sunt dona Dei per Christi meritũ eisdem collata: & ꝙ quodcunque merentur postea siue de augmento gratiæ, siue de uita æterna, siue de ipsius realì cõsecutione, siue de gloriæ augmẽto totũ per Christi meritum ei competit ratio aureolæ.* Aureola. n. ex hoc, ꝙ diminutiue dr, importat aliquid, qd participatiue, & nunq̃ secũdum sui plenitudinem possidetur. Vnde illis cõpetit aureolã habere, in quibus est aliqua perfectionis uictoriæ participatio secũdũ imitationẽ eius, in quo pfectæ uictoriæ ratio plena cõsistit. Et ideo, cum in Christo inueniatur huiusmodi principalis, & plena ratio, per cuius uictoriam oẽs uictores cõstituuntur, ut patet Ioan. 16. Cõfidite, ego uici mũdũ, & Apoc. 5. Ecce uicit Leo de tribu Iuda.[r] Christo non competit aureolã habere, sed aliquid aliud, unde omnes aureolæ originãtur, [s] unde dicitur Apoc. 3. Qui vicerit, [t] faciã eũ sedere in throno meo, sicut ego uici, & sedeo i throno Patris mei. Vnde secũdum alios dicendum est, ꝙ [u] quamuis id, qd est in Christo, non habeat rationem aureolæ, tamen est excellẽtius omni aureola. [x]

Ad primvm ergo dicendum, quòd Christus fuit uerissime Virgo, Martir, & Doctor, sed tamen præmium accidentale his respõdens in Christo non hẽt aliquã notabilẽ quantitatẽ, in cõparatione ad magnitudinẽ essentialis præmij: unde non hẽt aureolam sub ratione aureolæ.

Ad secvndvm dicendũ, ꝙ ex hoc, ꝙ diminutiue dr, importat aliquid, qd participatiue, & nunq̃ secũdum sui plenitudinem possidetur. Vnde illis cõpetit aureolã habere, in quibus est aliqua perfectionis uictoriæ participatio secũdũ imitationẽ eius, in quo pfectæ uictoriæ ratio plena cõsistit. Et ideo, cum in Christo inueniatur huiusmodi principalis, & plena ratio, per cuius uictoriam oẽs uictores cõstituuntur, ut patet Ioan. 16. Cõfidite, ego uici mũdũ, & Apoc. 5. Ecce uicit Leo de tribu Iuda.[r] Christo non competit aureolã habere, sed aliquid aliud, unde omnes aureolæ originãtur, [s] unde dicitur Apoc. 3. Qui vicerit, [t] faciã eũ sedere in throno meo, sicut ego uici, & sedeo i throno Patris mei. Vnde secũdum alios dicendum est, ꝙ [u] quamuis id, qd est in Christo, non habeat rationem aureolæ, tamen est excellẽtius omni aureola. [x]

Ad tertivm ergo dicendum, quòd Christus fuerit uerissime Virgo, Martir, & Doctor, sed tamen præmium accidentale his respõdens in Christo non hẽt aliquã notabilẽ quantitatẽ, in cõparatione ad magnitudinẽ essentialis præmij: unde non hẽt aureolam sub ratione aureolæ.

¶ Examen. Ly non habet aliquã notabilem quantitatem, &c. Idest nõ habet aliquã notabilem minorationem quantitatis in cõparatione &c. Habere. n. notabilem quantitatẽ in comparatione ad magnitudinem præmij essentialis est & nõ participari ipsi essentiali præmio. (Cũ nullum accidẽtale adæquate possit essentiali,) & multum deficere; umodo quodam partiali ab illa magnitudine præmij essentialis. Adeò quòd notabilem quantitatem in comparatione isti habere, est habere præmium accidentale tanquam participationem, uel tanquãm minorationem, uel tanquãm diminutionem quandã, (quæ tria idẽ sunt.) Aliorũ ergo sanctorũ præmiũ suũ accidẽtale hẽt notabilẽ, quãtitatẽ in cõparatione ad magnitudinẽ præmij essentialis, quia & multum deficit ab ea magnitudine, & deficit tanquãm participatio præmij accidentalis Christi uero accidentale præmiũ nõ habet quantitatẽ notabilẽ in cõparatione illa quia n. multũ deficiat ab ipsa magnitudine, in nõ adeo deficit, ut possit dici participatio quædam accidentalis præmij. Quòd autem sensus prædictorum uerborum ly non habet notabilẽ quãtitatẽ &c. sit à litera intentus. patet ex eo: ꝙ mox dicitur, ly unde non habet aureolam sub ratione aureolæ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

2m de maiori. ‖ Perfectissimum. R. remota omni imperfectione non aliter §. Tunc nihil &c. Quamuis enim aureola deberet &c. ut in tex.

¶ Examen. Ly quo ad nos. Hoc non significat, q aureola nõ debeatur operi perfectissimo quo ad ueritatem rei ponitur ad differentiam grãmaticalis locutionis, fau reolæ. Quasi dicat. Deberet operi perfectissimo: sed hunc effectioni obstat nostra grãmatica, qua aureola diminuit diminuitue. Quod si absque errore apparentia planius fide possumus uis intelligere, uidet ne(sicut quidam libri impressi habẽt) punctum faciat post ly quo ad nos, sed ante ut dicatur sic. Aureolæ quamuis debeatur operi perfectissimo quo ad nos tamen &c. Quicquid ergo perfectionis importatur per aureolam, hoc totũ excellentissime est in Christo: sed non aureola, ex imperfectione quadam falsi grammaticalitus fonet. Vide 1. part. q. 13. ar. 1. & 2. & 3. & applica propositionaliter hanc propositionem.

3m de consequentia. Exemplar. R. alterius rationis: non eiusdem. § sed. *In sermone B. Mariæ inter princ. & me. to 2. *Glo. ordi. super illud pp. infallibilem necessitatem. *Cap. 6. ecclesiast. Hier. par. 3. à med.

¶ NOT. Pro melioritu captu dictorum in hac ratione, uide 1. par. q. 4. ar. 3. & q. 13. ar. 5. ap Plicando quantum oportet.

APPENDIX.

1 Vid. pro 5. eccles. &c

EX articulo habebas. Primo quo modo per rationem offendas meritò infinuatum à 10. q. 9. q. in Christo nõ est aureola & sic. Virginis gloriã quasi unigenitã a patre, plenum gratiæ & veritatis. Hæc ibi. Videtur quod ad sensum, tanta a difficultate ad dictum argumentando, monstrat initio. Aureola n. est quædã gloria in participatione quadã consistens (ut dictum est corpus) & gloria Christi est quasi unigenita a patre. Est in summo illi data. Ns ly quasi non dicit ibi similitudinẽ, sed expressionẽ. quod dicit ille est data gloria talis & tãta, quale & quantam decebat habere unigenitũ a patre secundũ humanitatem. Sic possumus intelligere quod sequitur. Ergo absolutè in summo bonum gaudium animæ humanitus Christi data, ad hoc q. sit consolatio, tota sc. debet esse magna in summo. A hoc est quod Isa. intendebat in supradictis verbis. Item ab eod. 3. Non ad misit nuntium dar Deus spiritum. Hæc ibi. Videtur quod de filio quo ad humanitatem. Ex quibus dicit supra. Ecce ab eod 1. De plenitudine eius nos omnes accepimus. Hæc ibi. Per quæ demonstrat, & q in Christo est quid excellentius à quo originaliter aliorum sanctorum omnes aureolæ, & q ipse Christus cõ habeat aureolam.

¶ Secundo habet, quomodo per rationem ostenditur, quod in Christo non est aureola per rationem fertur, propter quod dicimus infundi, & intelligi, & lucere.

¶ Tertiò videndo ex his ultimis Angelica doctrina hoc & declaratur, & consolidetur.

QVÆST. XCVI.

ART. IX.

CONCL. Angelis aureola non debetur. 417

¶ PROB. Quia aureola respondet cuilibet perfectioni excellenti in merito: & Angelis non adest talis perfectio meriti, (ut declaratio tex.) conul. 1

¶ NOT. Vult dicere tertius, q ultra meritũ essentialis præmij requiritur meritũ accidentalis, i. aureolæ, & per consequens cõsiderequiruntur duo. actus ante beatitudinis consecutionẽ, quorum uno mereatur essentiale & altero accidentale præmium. Nam post consecutionem beatitudinis nullus potest mereri per suos actus, cum amplius non sit status merendi. Modo ad propositum. Angeli uno tantum actu & flamma cõsecuti sunt beatitudinem. 1. 2. q. 5. ar. 7. Vade totum, q tunc redditum est eis fuit compensatum pro area. i. præmio essentiali. Vnde cum amplius mereri nõ possint, patet quod si eius non habuerunt prius, ita non habebunt amplius aureolã.

1m de consequentia. Virginitas. R. uirtutum non autem, quæ non est uirtus. §. Tunc nihil &c. ut patet in tex.

2m de conclusione. Eis magis debetur aureola. R. uel aurea. §. Tunc nihil &c. Nõ perpetua incorruptio spiritus &c. ut in tex.

¶ Corollarium. Ergo præmium essentiale accidunt circa ea, quæ sunt de necessitate salutis proquo uide ar. 6. ad 1m.

3m de maiori. Doctrinæ. R. ante gloriã exhibitam non, post gloriam §. Tunc nihil &c. Nam ille actus

actus secundum quos Angeli est utile nõ. Vide not. post A prob. consili.

APPENDIX.

Vid. 2 5. Eccl. &c.

EX articulo habetur, merito infinuari de fide catholica, q Angeli 10. habent aureolam. Vnde est Deum inde uisus in essentia, & differens in personis, et creator omnium &c. Is ab initio temporis unãq; de nihilo condidit creaturam corporalẽ & spiritualem, Angelicã. s. & mundanam. Deinde humanam, quasi communẽ, ex spiritu & corpore cõstitutam. Hæc ibi. Vbi clarè monstrat quod Angeli sunt spirituales, immatio incorporei. Secundum sua contrapositio, scilicet spiritualem & corporalem. Cõsig. q aureolæ non nisi corporibus indutis debetur ratione pugnæ maxime per corpora exercitæ. ar. 1. q. 7. & 11. patet q p hoc denotat Concilium Angelos non habere aureolas propriè dictas. Nec obstat q in concilio Niceno secundo actione. 5. possit disputationem de Angelis videtur accipiens, q corporei sunt: quoniam hoc uerum nõ est. In cuius signum post disputationem illã Thara sius Patriarcha reassumens disputationem factã inter gentilem quẽdam & apostolum Iohannem dixit. Ostend tam patri q et Angelos plugere oportet, quando cum eis uisibiliter possunt, et ut homines apparuerunt. Sacra Synodus respondit; etiam domine Hæc ibi. Vbi per responsionem illam Synodi non habetur nisi q ipsa affirmat Tharasium bene reassumpsisse disputationem ipsam. Quod uerò de mente concilii hæc sit quòd pingantur solum, quia sic apparuerunt, non autẽ quia circumscribi possint, colligitur ad literam ex epistola Tharasij eiusdem ubi per ea quæ synodi ad Constantinum actione. 7. ubi sic dicunt. Quamobrem omnibus modis recipiẽdæ sunt ueneranda imagines sanctorum quoque Angelorum, nam hominibus ipsi in forma hominum sunt. Hæc ibi. Ecce q quando determinatam fide synodus fuisset, atque Tharasius, non reassumunt, pro ratione pingendi Angelos, ly quando circumscribi possunt: sed reassumunt tantum hoc quod hominibus in forma hominis uisi sunt. Quod sanè monstrat illam Tharasij reassumptionem fuisse tantum pro bona reassumptione disputationis illius commendata à synodo per ly etiam dominemon autem commendata pro determinatione rei ueritatis. Item à Psal. 102. Qui facis Angelos tuos spiritus. Hæc ibi. Pro quo uide. 1. par. q. 50. ar. 1.

2 ¶ Secundo habet quomodo per rationem prædicta scripturarum et patrum, pro quanto quod dicimus minuunt et intelligas, et lucere.

3 ¶ Tertiò videtur quomodo ex his ultimis Angelica doctrina hæc et declaratur, et consolidetur.

Primus qui modo per rationem ostendit à Concilio Lateranensi sub Innoc. 3.

ARTICVLVS X.

Vtrum aureola etiam corpori debeatur.

AD DECIMVM sic proceditur. Videtur q aureola ẽt corpori debeatur. Præmium. n. essentiale est prius quàm accidentale: sed dos, quæ ad præmium essentiale pertinet, non solum. est in anima, sed etiam inh corpore, ergo & aureola, quæ pertinet ad præmium accidentale.

2 Præterea, Peccato, quod per corpus exercetur, respondet pœna in anima, & corpore, ergo & merito, quod exercetur per corpus, debetur præmium, & in anima, & in corpore: sed meritũ aureolæ per corpus exercetur, ergo aureola etiam debetur corpori.

3 Præterea, In corporibus martyrum quædam uirtus apparebit in ipsis cicatricibus corporis. Vnde Augustinus * dicit 22. de Ciuita. Dei: Nescio quomodo sic afficimur amore martyrum beatorum, ut nolimus in illo regno in eorum corporibus uidere uulnerũ cicatrices, quas pro Christi nomine pertulerũt, & fortasse uidebimus. Nõ enim erit deformitas in eis: sed dignitas, quæ nõ corporis, sed uirtutis pulchritudo fulgebit, l ergo uidetur q aureola martyrũ ẽt in corpore sit, & eadem ratione de alijs.

* Lib. 22. de ciu. c. 20. f. prin. 10. 3.

SED CONTRA, Animæ, quæ modo sunt in Paradiso, habẽt aureolas, nec tamẽ habent corpora, ergo proprium subiectum aureolæ nõ est corpus, sed anima.

2 Præterea, Omne meritum est ab anima, ergo præmium totum in anima esse debet.

RESPONDEO Dicendum, m q aureola propriè est in mente. n Est. n. gaudium de operibus illis, quibus aureola debetur. Sed sicut ex gaudio essentialis præmij, q est aurea, redundat quidã decor in corpore, qui est gloria corporis ita o ex gaudio aureolæ resultat aliquis decor in corpore, q ut sic aureola principaliter sit in mente, sed per quandã ẽt redundantiam refulgeat in corpore, nel in carne. Et per hoc patet responsio ad obiecta. Tamen sciendum est, quòd decor cicatricum, quæ in corporibus martyrum apparebunt non potest dici aureolæ: quia aliqui martyres aureolam habebunt, in quibus huiusmodi cicatrices non erunt, aut pore illi, qui sunt submersi, aut famis inedia, aut squalore carceris interempti.

¶ CONCL. 1. Aureola propriè est in mente. 419

¶ PROB. Quia est gaudium de operibus illis quibus aureola debetur, et gaudium propriè est in mente, (ut patet.)

¶ CONCL. 2. Ex gaudio aureolæ resultat aliquis decor in corpore.

(Examen. Ly aliquis decor. Puta occidinas specialis.)

¶ PROB. Quia ẽt ex gaudio essentialis præmij, laureæ resultat quidam decor in corpore (patet ex q. 81. 83. 84. et 85. in multis locis.)

1m ad minori. Sed etiam in corpore. R. per quandam redundantiam non, per essentiã à propriẽ. §. Tunc nihil &c. ut patet ex conclusionibus. conul. m

2m conclusio. Aureola etiam debetur corpori. R. secundum modum corporeũ. i. per quandã redundantiam nõ, per essentiam propriẽ §. Et ita aureola est in utroque modo suo; in anima quidẽ sicut dũ modum animæ; in corpore uero secundum q conuenit corpori. Tunc nihil &c. ut patet ex conclusionibus. conul. p

¶ *Corollarium.* Ergo redundantia hæc animæ ad corpus reparescentem potest per redundantiam luminis solaris (camera clausa per tenestram uitream: quando sol ipsam fenestram directe percutit. Tunc enim licet radius solaris non ingrediatur essentialiter cameram tamen per redundantiam quandam ingreditur, in quantum scilicet ex radio solari existente propriè in fenestra uitrea resultat quedam delectabilis claritas in camera, quæ non resultaret. Corpora ergo tam uiuorum, quam martyrum, tam doctorum habebunt ex resultantia aureolæ in anima existentis quandam claritatem spiritualem quã non habebunt alia corpora electorum communi claritate, de qua supra q. 81. omnia conuenienter, secundum modum ibi dictum.

3m consequentia. Ergo non. R. negatur consequẽtia. §. licet de cicatricibus uerũ sit quòd in corporibus martyrum reperientur ad eorum gloriam. Ratio negationis consequentiæ est quia decor cicatricum non potest dici aureola propter rationem adductam in tex.

APPENDIX.

EX articulo habet: Primo modo per rationem offendas meritò infinuatum à prouerbio q gaudium per redundantiam à corpore & sic. Animus gaudens ætatem florida facit. Hæc ibi. Isa. 66. Videbitis et gaudebit cor uestrum & quasi herba germinabit. Item à Psal. 27. In ipso speauit cor meum & adiutus sum. & reflorescere fecisti caro mea. Hæc ibi. Vis per ly adiutus sum. in corde, qd speranti in deo, ostenditur gaudiũ animæ, & per ly reflorescere fecisti caro mea, monstratur redundantia prædicta, in exp. & consequenter ad secundum. Item à Psal. 83. Cor meum & caro mea exultauerunt

Universidad de Deusto
Biblioteca

runt in Deum uiuū. Hæc ibi. Vbi ad exultationem cordis. i. animæ, declarat in plano sensu subiecq exultationem in carne.

2 ¶Secundò habes 2 quòd per rationē prædicta scripturarū, pro quanto quod diximus insinuant, & intelligas, & probes, & tueare.

Tho. 4. d. 49. q. 3. ar. 5. q. 2. & seq.

3 ¶Tertiò uides: quòd ex ijs uerissimā Angelica doctrina hæc & declaretur, & cōsolidetur.

QVÆST. XCVI.

ART. XI.

420 CONCL. 1°. Scdm ordiu. legiatas uictorias in tribus pugnis, quæ cuilibet homini imminent, tres aureolæ sumuntur.

¶PROB. Quia aureola est quoddā priuilegiatum præmiū priuilegiatæ uictoriæ respondens.

Examen. Ly priuilegiatę uictoriæ. Idest uictoriæ secundū aliquos particulares homines obtentæ. Priuilegium enim dicitur quasi priuata lex, quā scilicet non habent omnes; sed aliqui specialiter de populo. Vnde textus priuilegiatam uictoriā horum trium uocāt tacitè demonstrat, q̄ iste tres præmiātur in scilicet uirginitas, doctoratus, & martyrium, à paucis habētur comparatiuè ad totam multitudinē hominū. Hinc desiderandus uenit Virgilius, qui nimis abnegat generationē hominum existentiam, si uirginitas commendantur supra matrimonium. Timebat, n. ex hoc, nē uellent omnes esse uirgines, & sic omnes cruor (inquit) uirginei, mundus periit. Trep dabat hic ū more, ubi non erat timor. Nā (ut D. Bernardus habet) uirginitas est rara auis in terris, & (uniuersaliter loquendo) uirtus est circa difficile, & iuxta philosophum. Simile hic de inquisitore hæreticj, uel prædicatore signiū de traherent ex timore

Timor ut minus euēdat.

concl. m

A QVÆST. XCVI. ART. XI.

quā contra mundum pugnatur, illa est præcipua, cum à mundo persecutionem usque ad mortē sustinemus. Vnde, & 1 martyribus, qui in ista pugna uictoriam obtinent, secunda aureola debetur. 1 In pugna, qua contra diabolum pugnatur, illa est præcipua uictoria, cum aliquis hostē non solum à se, sed etiam à cordibus aliorum remouet, quod fit per doctrinam, & prædicationē: & ideo 2 Doctoribus, & prædicatoribus tertia aureola debetur. 3 Quidam uero distinguunt tres aureolas secundum tres uires animæ, ut dicantur tres aureolæ respondere potissimis triū uirium animæ actibus. Potissimus enim actus rationalis est ueritatem fidei etiam in alijs diffundere, & huic actui debetur Doctorum aureola. Irascibilis uero actus potissimus est, mortem propter Christum superare, & huic debetur aureola martyrum. Cōcupiscibilis uero actus potissimus est à delectabilibus carnis maximis abstinere penitus, & huic debetur aureola uirginum. Alij uero aureolas tres distinguunt, secundum ea, † quibus Christo nobilissime conformamur. Ipse enim mediator fuit inter Patrem, & mundum. Fuit ergo Doctor, secundum quòd ueritatem, quām à Patre acceperat, mundo manifestauit. Fuit autem martyr, secundum quòd à mundo persequutionem sustinuit. Fuit uero uirgo, inquantum puritatem in seipso seruauit. Et ideo Doctores, martyres, & uirgines ei perfectissime conformantur: unde talibus debetur aureola.

B AD PRIMVM ergo dicendum, quòd in actu iustitiæ non attenditur aliqua pugna sicut in actibus aliarum uirtutum. Nec tamen uerum est, quòd docere sit actus prudentiæ: immo est potius actus charitatis, uel misericordiæ, secundum quòd ex tali habitu inclinamur ad huiusmodi actus exercitium; uel etiā sapientiæ ut dirigentis. Vel potest dici secundum alios, quòd iustitia circuit omnes uirtutes: & ideo ei specialiter aureola nō debetur.

ARTICVLVS XI.

Vtrum conuenienter assignentur tres aureolæ, uirginum, martyrum, & prædicatorum.

AD VNDECIMVM sic proceditur. Videtur q̄ inconuenienter designētur tres aureolæ, uirginū scilicet, martyrū, & prædicatorū. Aureola. n. martyrū respondet uirtuti fortitudinis eorum; aureola uero uirginū uirtuti temperantiæ: aureola uero Doctorum uirtuti b prudentiæ: ergo uidetur q̄ debeat esse quarta aureola, quæ respondeat uirtuti iustitiæ.

2 Præterea. Exodi 25. dicit Glo. q̄ corona aurea additur, cū per Euangelium his, qui mandata custodiunt, uita æterna promittitur. Matthæi 19. Si uis ad uitam ingredi, serua mandata. C Huic b aureola superponitur, cū dicitur, Si uis perfectus esse, uade, & uende omnia, quæ habes, & da pauperibus: ergo paupertati debetur aureola.

3 Præterea, Propter uotum obedientiæ aliquis se subijcit Deo totaliter: ergo in uoto obedientiæ maxima perfectio consistit, & ita uidetur quòd eib aureola debeatur.

4 Præterea. Multa sunt etiā D alia supererogationis opera, de quibus homo in futuro speciale gaudium habebit: b ergo multæ sunt aliæ aureolæ præter tres præfatas.

5 Præterea, Sicut aliquis diuulgat fidem prædicando, & docendo, ita scripta compilando: ergo, & talibus b quarta aureola debetur.

RESPONDEO Dicendum, quòd aureola est quoddam priuilegiatum præmium priuilegiatæ uictoriæ respondens. Et ideo m secundum priuilegiatas uictorias in tribus pugnis, quæ cuilibet homini imminēt, tres aureolæ sumuntur. n In pugna autem quæ est contra carnē, ille potissimam uictoriā obtinet, qui a delectabilibus uenereis, quę sunt p̄ cipua in hoc genere, omnino abstinet: & ideo, p uirginitati aureola debetur. q In pugna uero, motinē omnes crederent doctores & martyres. Horū omnium sanitatem nimis superfluam annotauit Plal. 5. dicēs: trepidauerunt ubi non erat timor. Hæc ibi. Vbi per hoc etiam o mnes alios similēs in quæcq̄ que materia redarguisse uult.

concl. 2

¶CONCL. 2°. Virginitas aureola dicheē.

¶PROB. Quia uirgo obtinet uictoriā potissimā contra carnem.

concl. 3

¶NOT. De ista cōclusione, unde diffusius. ar. 5.

¶CONCL. 3°. Martiribus aureola debetur.

¶PROB. Quia martyr contra mundum potissimam uictoriam obtinet.

¶NOT. Vide de hac conclusione art. 6. ficut & de sequentar. 7.

*Al. fuisse

¶CONCL. 4°. Doctoribus & prædicatoribus aureola debetur.

¶PROB. Quia doctores, & prædicatores præcipuam uictoriam contra diabolum obtinent, (ut in tex.)

¶NOT. 1°. Iste ultimæ conclusiones non ad replicādum suprad dicta ponitę sūt sed ad declarandum primæ conclusionis terminos, ut patet applicanti.

¶NOT. 2°. Tres aureolæ assignatæ sunt secundū se. i. secūdū distinctionem aureolarum, ut patere pōt ex 3 bactione cōcl. 1°. assignari uero etiam possunt secūdū alias duas acceptiones, nō ista diffinitionē aureolæ latā præcise attendentes, quas assignationes unde p̄ te in residuo tex. Ex quo residuo colligo, q̄ tres aureolæ secundū ista diffinguuntur. Scilicet uictoriarum, uires tres, cōformationes tres.

Ritus 3°

1m consequentia. Ergo &c. ℟. negat consequentia. §. Nā actus iustitiæ non debet specialē aureolā pp duo: & quia .f. non habet tantam pugnam, & quia circuit omnes uirtutes.

Item

Ité de antecedēte. Aureola uerò doctorū uirtuti pru A dētiæ. g. 2. negatur illa. §. ut patet in tex. respōsi secundi ly nec tamen uerum est, q̄ docere &c.

2m ex glosa. Huic Aureola. ℟. large sumpta: non autem, propriè. §. Quamuis enim paupertas opus sit perfectionis, non tamen &c. ut in tex. Ex quo die quòd ad habendum aureolam propriè non sufficit exercere opus perfectionis; sed talis perfectionis ut teneat summum locum in aliqua spirituali pugna. Vide not. post ad 3.

¶NOT. Hinc excluditur error Guillelmi Cornelij. q. adeo paupertatem præ cęteris perfectionis operibus exaltabat ut (secundum quòd refert Prat. tit. 8no.) imprudentiæ dixerit, q̄ pauper mereatrix eua publica, melior è quolibet casto quantumlibet continente, dūtamen aliquid sibi reuneat in sui subsidiū & iuuamen. Qui fuit error ultra q̄ de sui damnatione, constat per hoc, q̄ meretricium est peccatū mortale, secundum omnes catholicos: & quod secundum se est tale, ubicunque ponatur, semper secundum se est tale; castitas autem est uirtus 2. 2. q. 151. art. 1. 2. & 3. ultra, inquam, q̄ prædictus error sic notoriè damnatus est in multis etiam locis condemnatur à tota sacra scriptura: specialiter uerò Proverbi. 5. 23. Esaiæ. 23. Hiere. 3. & 5. Baruch. 6. Ezechiel. 16. quasi per totum. Osea. 4. Michea. 2. 1. Cor. 6. Luc. 15. quę omnia per se quilibet facilè uidebit.

Extremus error circa pauperta tem.

3m de consequente. Aureola & large sumpta non proprie. §. Tunc nihil &c. Conclusiones enim loquūtur de propriè dictis tantum.

¶NOT. Aureola largè est præmium redditum merito excellenti propriè uerò dicta addit supra hoc victoriam & pugnā; hoc est, q̄ & grauem pugnam quis tali aureola donandus, & q̄ habuerit. Pugna grauis est una dictarum in corpore & summa uictoria describitur. His dempta alia pugnæ atq; uictoriæ sunt comparatiuè minores. Consequenter ergo alijs potest conuenire aureola largè tantum.

Aureola propriè sumpta, & large, qd sit.

4m consequentia. Ergo &c. ℟. negat consequentia §. loquēdo de aureolis propriè. Nō. n. ad aliquid, excellentiores esse aliæ aureolæ, nihil prohibet.

¶PROB. Quia patet in tex. (Aly primo ex parte pugnæ ut dicatur &c. uel; exclusiue ad ly sed illa eminentia.)

1m de cōsequēte. Excellentiores. ℟. illi qd nō simpliciter.

2m ex Cypriano. Illustrior. ℟. secundum quid: non simpliciter. §. Tunc nihil &c. ut ad 1.

B AD SECVNDVM dicēdum, q̄ paupertas, quamuis sit opus perfectionis, non tamen tenet summum locum in aliqua spirituali pugna. Quia amor temporalium minus impugnat, quam concupiscentia carnis, uel persequutio inflicta in corpus proprium. Vnde paupertati non debetur aureola: sed debetur ei iudiciaria potestas ratione humiliationis, quæ consequitur paupertatem. Glos. autem inducta large accipit aureolā pro quolibet præmio, quod redditur merito excellenti.

Et similiter dicendum ad tertium, & ad quartum.

C AD QVINTVM dicendum, q̄ etiam scribentibus super sacra scripturam debetur aureola: sed hæc non distinguitur ab aureola Doctorum: quia scripta componere, quidam modus docendi est.

ARTICVLVS XII.

Verum aureola uirginum sit potissima inter alias, &c.

D AD DVODECIMVM sic proceditur. Videtur quòd aureola uirginum sit inter alias potissima. Quia Apocalypsis septimo de uirginibus dicitur, quòd sequuntur Agnum quocunque ierit, & quòd nemo poterat dicere canticum, quod uirgines cantabant; ergo uirgines habent b excellentiorē aureolam.

¶2 Præterea, Cyprian. de Virginibus dicit, q̄ hæ illustrior portio gregis Christi: ergo eis maior aureola debetur.

E Item, Videtur quod potissima sit aureola martyrum. Quia dicit Aymo, quòd non omnes uirgines coniugatas præcedūt: sed hi specialiter, qui in tormēto passionis uirginitate insuper custodita coæquanē martyrib coniugatis: ergo martyriū dat uirginitati præeminentiam super alios status, ergo martyrio b potior aureola debetur.

RESPONDEO, Dicendum, quòd præeminentia aureolæ ad aureolam potest dupliciter considerari, uel attendi. Primo, ex parte pugnæ, ut dicatur aureola potior, quæ fortiori pugnæ debetur, & per hunc modum aureola martyrum alijs aureolis supereminet quodammodo, & aureola uirginū alio modo: pugna enim martyrum est fortior secundū seipsam, & uehementius affligens, sed pugna carnis est periculosior, inquantum est diuturnior, & magis nobis imminet è uicino. Secundo, ex parte eorum, de quibus est pugna: & sic aureola Doctorum inter omnes est potior, quia huiusmodi pugna uersatur circa intelligibilia: alię uero pugnæ circa sensibiles passiones. Sed illa eminentia, quæ attenditur ex parte pugnę, est aureolæ essentialiter, quia aureola secundum propriam rationē respicit uictoriam, & pugnam. Difficultas enim pugnæ q̄ attēditur ex parte ipsius pugnæ est potior, q̄ illa q̄ attēditur ex parte nostri: quātū est nobis uicinior, & iō, m simpliciter loquēdo, aureola martyrū inter omnes est potior n. Et ideo dicitur Matth. quinto in Gloss. * q̄ in octaua

* Al. fuit

A APPENDIX.

EX articulo habes. ¶Primò: quomodo per rationē obtentas meritò insinuauimus à 6°, ut ar. 5. 6. & 7. appen. q̄ conuenienter assignētur tres aureolæ, scilicet uirginum, martyrū, & prædicatorum. Ad de q̄ & aliæ scripturę id insinuant, puta de martyribus, Io. 15. Maiorem hac dilectionem nemo hēt, ut animam suam ponat quis pro amicis suis. De doctoribus Marc 8. Luc. 12. Qui me confessus fuerit coram hominib. cōfitebor & ego eum coram patre meo. De uirginibus Apoc. 7. Sequitur agnum quocunque ierit. Per hæc enim uia singillatim insinuat aliquid spāle (ut patere pōt intelligenti) pro unoquoque illorum.

1 Vide. 5 S. Eccl. 8.6.

¶Secundò habes 2 quomodo per rationem prędictā scripturarū pro quanto qđ diximus insinuant, & intelligas, & tuearis.

2

¶Tertiò uides: quòd ex ijs uerissimā Angelica doctrina hæc declaretur, & cōsolidetur.

5

QVÆST. XCVI. ART. XII.

CONCL. 1°. Simpliciter loquendo, aureola martyrū inter oēs est potior.

422

¶Examen. Ly simpliciter. Ad differentiā ipsius sm quid. Quòd magis patebit ex cōclusione seq.

¶PROB. 1. Quia aureola sm propriā rōnē respicit uictoriam atq; pugnā & difficultatē pugnę martyrum (ea attēdat ex parte uehementioris, pugnę) ponor q̄ difficultas doctorū (cū huius pugnę difficultas attendatur ex parte mi.) 2. Quia gl. sic dicit (sup Matt. 5.) Quia ecclesia in cōmuni ordinē sanctorū sic monstrat (ut patet ex cōi officio de sanctis, post pascha.) CONCL. 2. Quātū ad aliquid, ex excellentiori esse aliæ aureolæ, nihil prohibet.

conc. m

Vid. ord. sup. illud Matth. 5. Beati qui persecu.

¶PROB. Quia patet in tex. (Aly primo ex parte pugnæ ut dicatur &c. uel; exclusiue ad ly sed illa eminentia.)

1m de cōsequēte. Excellentiores. ℟. illi qd nō simpliciter. §. Tūc nihil &c. ut patet ex cōclusionibus.

2m ex Cypriano. Illustrior. ℟. secundum quid: non simpliciter. §. Tunc nihil &c. ut ad 1.

1m de

Universidad de Deusto
Biblioteca

3m de consequentia secunda. Pator. &. simpliciter 5. Tunc nihil &c. ut patet ex prima concl.

4m de conclusione. Pator. &. secundum quid; non simpliciter 5. Tunc nihil &c. ut patet in conclusionibus.

APPENDIX.

1 Vsi. pro 5. Eccl. &c. EX articulo habes. ¶ Primo quo modo per rationem ostendas meritū minus aurea ab Ephes. 6. q. aureola martyris est simpliciter alijs excellentior, & sic. Non est noua collectatio aduersus carnē & sanguinem: sed aduersus principatus, & potestates. Ephes. vi. Vbi magis difficilem pugnā esse ostendit contra principes huius mūdi quam contra concupiscentias carnis. Et cum pugna contra concupiscentias sit difficilior, quam contra intelligibilia (ut habetur in 2. Reg.) patet q. & magis difficile esse illam pugnā cōtra principes, denotauit dñs Apostolus, nos contra maiora dirigere? Consequenter ergo p hoc sunt dicta aureolam martyrum ut potē certantium contra principes mūdi, dānauit esse excellentiorem alijs duabus aureolis. Scilicet per ly principes alij, potestates intelligat ad litteram demones: tamen per quādam analogiam principes mundi tirannos, atq; paganos, seu alias fidem Christi persequentes, tanquā spirales demonum ministros, contellexit. Item à Ioan. 1. Maiorem hac dilectionē nemo habet, ut animam suam ponat q pro amicis suis. Hæc ibi. Item à Sapiē. 10. Custodiuit illum dominus ab inimicis, & à seductoribus tutauit eum, & certamen forte dedit illi, ut vincere. Hæc ibi. Quæ quidem ecclia catholica applicat semp libet martyri, quasi p hoc & testetur q. certamen maturum est forte an honorabile &c. q. excellentiam, hoc est egregius fortitr. Ex quibus dic ut supra.

2 ¶ Secundo habes, quomodo per rationem prædicta scripturarum pro quanto quod diximus insinuant, & intelligas, & tueatis.

¶ Tertio uides, quomodo ex ijs vtilissim Angelica doctrina hæc & declaratur & consolidatur.

QVÆST. XCVI. ART. XIII.

421 CONCL. 1a. Oportet diuersificari præmium secundum q. merita diuersificantur.

¶ PROB. Quia meritum est quodammodo causa præmij: & aliquid intenditur vel remittitur per intentionem vel remissionem suæ causæ.

¶ Examen. Ly quodammodo causa, Idest reductiue 3. Extra. beatitudine, quæ ad martyres pertinet, scilicet, qui p sequutionem patiuntur, &c. omnes aliæ perficiuntur: & propter hoc et Ecclesia in connumeratione Sanctorum martyres Doctoribus, & uirginibus præordinat: sed, quantum ad aliquid nihil prohibet, alias aureolas excellentiores esse q.

ET per hoc patet solutio ad obiecta.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum vnus alio aureolam excellentius habeat.

AD TERTIVMDECIMVM sic proceditur. Videtur quod vnus aureolam uirginitatis, uel martyrij, uel Doctoris excellentius alio non habeat. Quia ea, quæ sunt in termino, non intenduntur, neq; remittuntur: aureola autem debetur operibus, quæ sunt in termino perfectionis: ergo aureola nō intenditur neque remittitur.

¶ 2. Præterea, Virginitas nō suscipit magis, & minus, cū importet priuationem quandam, & negationes non intendantur nec remittantur: ergo nec præmium virginitatis, scilicet, aureola uirginum intenditur, & remittitur.

SED CONTRA, Aureola supponitur aureę, sed aurea, est intensior in uno, quā in alio: ergo, & aureola.

RESPONDEO, Dicendum, q cum meritum sit quodammodo præmij causa, oportet diuersificari præminm, secūdum q merita diuersificantur, aliquid enim intenditur, & remittitur per intensionem & remissionem suæ causæ: meritum autem aureola potest esse maius, & minus, unde, & p aureola potest esse maior, & minor. Sciendum tamen, q meritum aureolæ potest intedi dupliciter. Vno modo ex parte radicis: alio modo ex parte operis. Contingit enim esse aliquos duos, quorū unus ex minori charitate maiē tormentum martyrii sustinet, uel magis prædicationi instat: aut etiam magis à delectabilibus carnis elongatur: intensioni autem meriti, quæ attenditur penes radicem, non respondet intensio aureolæ, sed intensio aureæ: intentioni uero meriti, quæ est ex genere actus, respondet intentio aureolæ. Vnde, potest esse quòd aliquis, q minus in martyrio meretur, quantum ad essentiale præmium, habeat p martyrio maiorē aureolā.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd merita quibus debetur aureola, non attingunt ad terminum perfectionis simpliciter: sed secundum speciem, sicut ignis est subtilissimus corporum. Vnde nihil prohibet vnam aureolam alia esse excellentiorem, sicut unus ignis est alio subtilior.

AD SECVNDVM dicendum, q una uirginitas potest esse maior alia propter maiorem recessum à uirginitatis contrario, vt dicatur in illa esse maior uirginitas, quæ magis occasiones corruptionis uitat. Sic etiam priuationes intēdi possunt: ut cum dicitur, homo magis cęcus, quia magis elongantur à visu.

AD TERTIVM sic proceditur. Videtur quòd vnus aureolam uirginitatis, uel martyrij, uel Doctoris excellentius alio non habeat. Quia ea, quæ sunt in termino, non intenduntur, neq; remittuntur: aureola autem debetur operibus, quæ sunt in termino perfectionis: ergo aureola nō intenditur neque remittitur.

¶ 2. Præterea, Virginitas nō suscipit magis, & minus, cū importet priuationem quandam, & negationes non intendantur nec remittantur: ergo nec præmium virginitatis, scilicet, aureola uirginum intenditur, & remittitur.

SED CONTRA, Aureola supponitur aureę, sed aurea, est intensior in uno, quā in alio: ergo, & aureola.

RESPONDEO, Dicendum, q cum meritum sit quodammodo præmij causa, oportet diuersificari præminm, secūdum q merita diuersificantur, aliquid enim intenditur, & remittitur per intensionem & remissionem suæ causæ: meritum autem aureola potest esse maius, & minus, unde, & p aureola potest esse maior, & minor. Sciendum tamen, q meritum aureolæ potest intedi dupliciter. Vno modo ex parte radicis: alio modo ex parte operis. Contingit enim esse aliquos duos, quorū unus ex minori charitate maiē tormentum martyrii sustinet, uel magis prædicationi instat: aut etiam magis à delectabilibus carnis elongatur: intensioni autem meriti, quæ attenditur penes radicem, non respondet intensio aureolæ, sed intensio aureæ: intentioni uero meriti, quæ est ex genere actus, respondet intentio aureolæ. Vnde, potest esse quòd aliquis, q minus in martyrio meretur, quantum ad essentiale præmium, habeat p martyrio maiorē aureolā.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd merita quibus debetur aureola, non attingunt ad terminum perfectionis simpliciter: sed secundum speciem, sicut ignis est subtilissimus corporum. Vnde nihil prohibet vnam aureolam alia esse excellentiorem, sicut unus ignis est alio subtilior.

AD SECVNDVM dicendum, q una uirginitas potest esse maior alia propter maiorem recessum à uirginitatis contrario, vt dicatur in illa esse maior uirginitas, quæ magis occasiones corruptionis uitat. Sic etiam priuationes intēdi possunt: ut cum dicitur, homo magis cęcus, quia magis elongantur à visu.

QVAESTIO XCVII.

De pœna damnatorum in septem articulos diuisa.

CONSEQVENTER cōsiderandum est de pertinentibus ad damnatos post iudicium. Et primo de pœnis damnatorum, & de igne quo eorum corpora cruciabuntur. Secundo, de his, q pertinent ad eorum affectū, & intellectum. Tertio, de iustitia, & misericordia Dei respectu damnatorum.

CIRCA primum quæruntur septem.

Primo, Vtrum damnati in Inferno sola pœna ignis affligant.

Secundo, Vtrum vermis, quo affligentur, sit corporalis.

Tertio, Vtrū fletus in eis existens, sit corporalis.

Quarto, Vtrum tenebræ eorum sint corporales.

Quinto, Vtrum ignis, quo affligentur sit corporalis.

Sexto, Vtrum sit eiusdem speciei cum igne nostro.

Septimo, Vtrum ignis ille sit sub terra.

ARTICVLVS I.

Vtrum damnati in Inferno sola pœna ignis affligantur.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur quòd damnati in

APPENDIX.

1 Vsi. p 5. Eccl. &c. EX articulo habes. ¶ Primo quo modo per rationem, & quidem à fortiori, uel certè à simili, ostendas, motiuo esse infinitatum à 1. Cor. 15. quòd una stella in aureolam excelle tius habeat & sic Stella a stella differt in claritate. Hæc ibi. Vbi nomine stellarum intelligit sanctos, & nomine claritatis præmia illis reddita pro meritis. Stellam igitur a stella differre in claritate est, secundū illum, præmia iustorum pro meritis esse differentia, seu disparia. Quòd sūdi casibus loquit de aureola, & præmio essentiali, iam patet à fortiori, uel saltem à simili: quòd ea, quæ de aureola, præmio accidentali, sic modum suum multiplicat vult. Antigitur ad litteram, planum, aut ita sanum à fortiori declarat intentum. Item ab Apostal. 1. Cor. 15. ubi sub nomine cuiuslibet diuersarum quæ rerum inter se nimirum reperiri & describi potuit, ut ipsum celestem cum suis præmijs, aureis, & aureolis, & diuersis excellentijs ipsorum quæ per totū videre poteris, & applicare propositio pro quanto sufficit. Item à 2. & 1. 2. q. 112. art. 5. appen. Item à 2. & 2. q. 1. art. 6. appen. quæ si recte applicentur valent proportionaliter ad propositum.

Tho. 4. dist. 50. q. 1. ar. 3. q. 1. & seq.

¶ Secundo habes, quomodo per rationem prædicta scripturarum, pro quanto quod diximus insinuant, & intelligas, & defendas.

¶ Tertio uides, quomodo ex ijs vtilissim Angelica doctrina hæc & declaratur & consolidatur.

Inferno sola pœna ignis affligātur. Matth. 25. ubi eorum damnatio exprimitur, sit meutio solum de igne, cum dicitur, Ite maledicti in ignem æternum.

2 Præterea, Sicut pœna Purgatorij debetur peccato uenabili, ita pœna Inferni debetur peccato mortali: sed in Purgatorio non dicitur esse nisi pœna ignis, ut patet per hoc quod dicitur 1. Corinth. 3. Vniuscuiusque opus quale sit, ignis probabit: ergo nec in inferno erit nisi pœna ignis.

3 Præterea, Pœnarum uarietas refrigerium præstat, sicut calido cum transfertur ad frigidum: sed nullum refrigerium est ponere in damnatis: ergo non erunt diuersæ pœnæ, sed sola pœna ignis.

SED CONTRA est quod dicitur in Psal. 10. Ignis, fulfur, & spiritus procellarum pars calicis eorum.

Præterea, Iob. 33. Tranfibunt ab aquis niuium ad calorem nimium.

RESPONDEO, Dicendum, q secundum Basilium in vltima mundi purgatione fiet separatio in elementis, ut quicquid est purum, & nobile, remaneat superius ad gloriam beatorum: quicquid uero est ignobile, & fœculentum, in Infernum proijcitur ad pœnam damnatorum. vt sicut omnis creatura erit beatis materia gaudij, ita damnatis ex omnibus creaturis tormentum accrescat, secundum illud Sapien. 5. Pugnabit cum illo orbis terrę cōtra insensatos. Hoc etiam diuinę iustitiæ competit, sicut ab uno recedentes per peccatum in rebus materialibus, quæ sunt multa, & uaria, finem suum constituerunt: ita etiam multipliciter, & ex multis affligantur.

1 Vsi. p 5. Eccl. &c. EX articulo habes. ¶ Primo quo modo per rationem ostendas meritū minus aurea ab Ephes. 6. q. aureola martyris est simpliciter alijs excellentior, & sic. Non est noua collectatio aduersus carnē & sanguinem: sed aduersus principatus, & potestates. Ephes. vi. Vbi magis difficilem pugnā esse ostendit contra principes huius mūdi quam contra concupiscentias carnis. Et cum pugna contra concupiscentias sit difficilior, quam contra intelligibilia (ut habetur in 2. Reg.) patet q. & magis difficile esse illam pugnā cōtra principes, denotauit dñs Apostolus, nos contra maiora dirigere? Consequenter ergo p hoc sunt dicta aureolam martyrum ut potē certantium contra principes mūdi, dānauit esse excellentiorem alijs duabus aureolis. Scilicet per ly principes alij, potestates intelligat ad litteram demones: tamen per quādam analogiam principes mundi tirannos, atq; paganos, seu alias fidem Christi persequentes, tanquā spirales demonum ministros, contellexit. Item à Ioan. 1. Maiorem hac dilectionē nemo habet, ut animam suam ponat q pro amicis suis. Hæc ibi. Item à Sapiē. 10. Custodiuit illum dominus ab inimicis, & à seductoribus tutauit eum, & certamen forte dedit illi, ut vincere. Hæc ibi. Quæ quidem ecclia catholica applicat semp libet martyri, quasi p hoc & testetur q. certamen maturum est forte an honorabile &c. q. excellentiam, hoc est egregius fortitr. Ex quibus dic ut supra.

2 ¶ Secundo habes, quomodo per rationem prædicta scripturarum pro quanto quod diximus insinuant, & intelligas, & tueatis.

¶ Tertio uides, quomodo ex ijs vtilissim Angelica doctrina hæc & declaratur & consolidatur.

QVÆST. XCVI. ART. XIII.

421 CONCL. 1a. Oportet diuersificari præmium secundum q. merita diuersificantur.

¶ PROB. Quia meritum est quodammodo causa præmij: & aliquid intenditur vel remittitur per intentionem vel remissionem suæ causæ.

¶ Examen. Ly quodammodo causa, Idest reductiue 3. Extra. beatitudine, quæ ad martyres pertinet, scilicet, qui p sequutionem patiuntur, &c. omnes aliæ perficiuntur: & propter hoc et Ecclesia in connumeratione Sanctorum martyres Doctoribus, & uirginibus præordinat: sed, quantum ad aliquid nihil prohibet, alias aureolas excellentiores esse q.

ET per hoc patet solutio ad obiecta.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum vnus alio aureolam excellentius habeat.

AD TERTIVMDECIMVM sic proceditur. Videtur quod vnus aureolam uirginitatis, uel martyrij, uel Doctoris excellentius alio non habeat. Quia ea, quæ sunt in termino, non intenduntur, neq; remittuntur: aureola autem debetur operibus, quæ sunt in termino perfectionis: ergo aureola nō intenditur neque remittitur.

¶ 2. Præterea, Virginitas nō suscipit magis, & minus, cū importet priuationem quandam, & negationes non intendantur nec remittantur: ergo nec præmium virginitatis, scilicet, aureola uirginum intenditur, & remittitur.

SED CONTRA, Aureola supponitur aureę, sed aurea, est intensior in uno, quā in alio: ergo, & aureola.

RESPONDEO, Dicendum, q cum meritum sit quodammodo præmij causa, oportet diuersificari præminm, secūdum q merita diuersificantur, aliquid enim intenditur, & remittitur per intensionem & remissionem suæ causæ: meritum autem aureola potest esse maius, & minus, unde, & p aureola potest esse maior, & minor. Sciendum tamen, q meritum aureolæ potest intedi dupliciter. Vno modo ex parte radicis: alio modo ex parte operis. Contingit enim esse aliquos duos, quorū unus ex minori charitate maiē tormentum martyrii sustinet, uel magis prædicationi instat: aut etiam magis à delectabilibus carnis elongatur: intensioni autem meriti, quæ attenditur penes radicem, non respondet intensio aureolæ, sed intensio aureæ: intentioni uero meriti, quæ est ex genere actus, respondet intentio aureolæ. Vnde, potest esse quòd aliquis, q minus in martyrio meretur, quantum ad essentiale præmium, habeat p martyrio maiorē aureolā.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd merita quibus debetur aureola, non attingunt ad terminum perfectionis simpliciter: sed secundum speciem, sicut ignis est subtilissimus corporum. Vnde nihil prohibet vnam aureolam alia esse excellentiorem, sicut unus ignis est alio subtilior.

AD SECVNDVM dicendum, q una uirginitas potest esse maior alia propter maiorem recessum à uirginitatis contrario, vt dicatur in illa esse maior uirginitas, quæ magis occasiones corruptionis uitat. Sic etiam priuationes intēdi possunt: ut cum dicitur, homo magis cęcus, quia magis elongantur à visu.

QVAESTIO XCVII.

De pœna damnatorum in septem articulos diuisa.

CONSEQVENTER cōsiderandum est de pertinentibus ad damnatos post iudicium. Et primo de pœnis damnatorum, & de igne quo eorum corpora cruciabuntur. Secundo, de his, q pertinent ad eorum affectū, & intellectum. Tertio, de iustitia, & misericordia Dei respectu damnatorum.

CIRCA primum quæruntur septem.

Primo, Vtrum damnati in Inferno sola pœna ignis affligant.

Secundo, Vtrum vermis, quo affligentur, sit corporalis.

Tertio, Vtrū fletus in eis existens, sit corporalis.

Quarto, Vtrum tenebræ eorum sint corporales.

Quinto, Vtrum ignis, quo affligentur sit corporalis.

Sexto, Vtrum sit eiusdem speciei cum igne nostro.

Septimo, Vtrum ignis ille sit sub terra.

ARTICVLVS I.

Vtrum damnati in Inferno sola pœna ignis affligantur.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur quòd damnati in Inferno sola pœna ignis affligātur. Matth. 25. ubi eorum damnatio exprimitur, sit meutio solum de igne, cum dicitur, Ite maledicti in ignem æternum.

2 Præterea, Sicut pœna Purgatorij debetur peccato uenabili, ita pœna Inferni debetur peccato mortali: sed in Purgatorio non dicitur esse nisi pœna ignis, ut patet per hoc quod dicitur 1. Corinth. 3. Vniuscuiusque opus quale sit, ignis probabit: ergo nec in inferno erit nisi pœna ignis.

3 Præterea, Pœnarum uarietas refrigerium præstat, sicut calido cum transfertur ad frigidum: sed nullum refrigerium est ponere in damnatis: ergo non erunt diuersæ pœnæ, sed sola pœna ignis.

SED CONTRA est quod dicitur in Psal. 10. Ignis, fulfur, & spiritus procellarum pars calicis eorum.

Præterea, Iob. 33. Tranfibunt ab aquis niuium ad calorem nimium.

RESPONDEO, Dicendum, q secundum Basilium in vltima mundi purgatione fiet separatio in elementis, ut quicquid est purum, & nobile, remaneat superius ad gloriam beatorum: quicquid uero est ignobile, & fœculentum, in Infernum proijcitur ad pœnam damnatorum. vt sicut omnis creatura erit beatis materia gaudij, ita damnatis ex omnibus creaturis tormentum accrescat, secundum illud Sapien. 5. Pugnabit cum illo orbis terrę cōtra insensatos. Hoc etiam diuinę iustitiæ competit, sicut ab uno recedentes per peccatum in rebus materialibus, quæ sunt multa, & uaria, finem suum constituerunt: ita etiam multipliciter, & ex multis affligantur.

conel. 2a Creaturæ natura ignobiliores homine cur pœnam peccatorem.

Al. variq.

fligandus à nobis. Nam tunc, te iuuente secundum naturalem instinctum rationis, Deus per gratiam suam iuuisset (cū nunquam debeat facienti quod in se est,) & consequenter salutē fuisses. Quia igitur inexcusabilis es (in hoc) cum nos secundum naturalem instinctum nostrum naturalem) idem te punimus. Tum quod ipsæ creaturæ, tanquam ex seruitore pro hono-

Universidad de Deusto
Biblioteca

honore creatoris sui à peccatore corripliciter offensi, ipsum seuerendo punient.

2m de antecedente. De igne &. tanquam designante omnem afflictionem aliam.

5. Tunc nihil contrariat patet.

¶Examen. Ly sit uehemens. Scilicet afflictio. Ergo per hoc dimittat: quòd non tanti erunt multi ex afflictiones in inferno (ut conclusio dixit,) sed etiam q singulæ erunt modo suo uehementes. Et sic declarat conclusionem.

2md maiori. Ira. &. quantum ad Fœnas uirtutis; nõ, Quantum ad principalem finem ipsarũ pœnarum. 5. ut in tex. Tunc nihil &c. vt patet.

3md maiori. Pœnarum uarietas. &. facta per tranimutationẽ corporis materialem: non, per actionem spiritualẽ. 5. Tunc nihil &c. In damnatis enim fiet illa uarietas secundo modo tantum. Non mirum ergo si damnati trãsibunt ex uehementissimum frigus &c. ut in text.

¶NOT. Pro meliori captu huius immutationis spiritualis uide q. 70. art. 3.

APPENDIX.

1 EX articulo habes. ¶Primò quòd per rationem excludas errorem Algazelis (Direct. Inquis. 2. par. q. 4. dicentis q in separatione ab ultimo Angelo, quiescent omnibus rebus, tota pœna animæ nostræ consistit, sicut & in eius cognitione cõsistit tota nostra beatitudo Item Albanẽsium (Prat. Albanen ses. Seleucianì) dicentium: Inferni alias pœnas nõ esse quàm eas, quas in hoc mundo experimur. Concluso enim cũ suis rationibus contra omnes hos legitime militat.

2 ¶Secundò habes: quomodo per rationem ostendas, hominẽ damnatũ à Iob 33. Transibunt ab aquis niuium ad calorẽ nimium. Hæc ibi. Vbi, si iunxeris expositionem eius ad 3m. videbis clarè: quòd nulla pœna similis est in mundo. Item à &c. vt q. 86. ar. 4. in tex & elucid. Item à &c. ut q. 70. art. 3. appen. vide etiam contra dictum Algazelis de beatitudine. q. 92. ar 1. Item 1. 2. q. 1 art. 7. & 8. Item 1. par. q. 11. art. 1. 2. 4 & 5. Item 2 psal. 10. Pluit super peccatores laqueos, ignis, sulfur, spiritus procellarum, pars calicis eorum. Hæc ibi. Item à &c. 1. 1. par. q. 63. art. 3. appen.

¶Tertiò habes: quomodo per rationem prædicta scripturarum ac patrum, pro quanto multas pœnas ultra ignem in inferno dari, insinuant, & intelligas, & probes & tueatis. 3

¶Quartò uides: quomodo ex ijs uicissim Thomistica doctrina hæc & declaratur & cõsolidetur. 4

QVÆST. XCVII.

ART. II.

CONCL. Vermis qui in damnatis ponitur nõ debet intelligi esse materialis, sed spiritualis. 424

¶Examen. Ly materialis. I. est secundũ q apud nos corpulentus apparet.

¶Ly spiritualis. Hoc est, secundum q declaratur in textu. De quo uermes. i. remorsus conscientiæ unde 1. par. q. 78. art. 12. & 1. 2. q. 85. art. 2. ad 3m.

¶PROB. Quia post diem iudicij non remanebit aliquod animal, uel aliquod mixtum, nisi corpus hominis tantum (ut in text.)

¶NOT. Probo ut de etiam q. 91. art. 5. concl. m

1m illatio cõclusionis. Ergo &c. Rr. 1. negatur illatio. §. Nam carnes eorũ nocentur in authoritatibus illis animç. ut in tex.

¶NOT. Sicut ratione subiectiõis maximæ. 1. obedientiæ corporis ad spiritum dicitur in scripturis corp̃ spirituale quãuis secundum naturam suam remanecat corpus, ut patet q. 83. 84. & 85. in multis locis ita è couerso animæ damnatorum ratione subiectiõis maximæ ad carnem nocentur in scripturis carnes, quamuis secundum naturã suã remanentes animæ. Rifio 2d. Animæ cur nocẽtur quam doq; carnes.

Item de maiori. Affirmãt. Rr. 2. directè non, per redundantiam. §. Tunc nihil &c. Nã authoritates prædictæ in argumen. sumunt afflictionem per redundantiam, ut patet consideranti. Vide 2m. responsium text. ly uel potest dici etiam &c.

¶NOT. Sicut redundantia ab ad corpus fit in bonum. q. 83. 84. 85. per multos articulos, & q. 96. ar. 10. ita redundantia similis fit in malum, ut hic.

2m de antecedente. Augustinus dicit. Rr. sub quadam comparatione: non, simpliciter.

pliciter. § ut declaratur in tex. Tunc nihil &c. Nam sic loquendo Augustinus non negat uermem damnatorum esse spiritualem (ut credebas: arguens) sed magis eum quãdam energia affirmat. A

APPENDIX.

Vill. p 5. concl. &c. 1 EX articulo habes. ¶Primò: quomodo per rationem reijcias errorẽ Rabbi Moysi, Albanensium, & mundanitarum (ut refert Direct. Inquis. 2. par. q. 4. & Prat. Albanenses. Mundanitæ) dicentium, quòd mundus semper est in eodem statu manfurus. Ex hoc enim, quòd nullum mixtum remanserum post iudicium demonstras, sens articulus, se contra illorum errorem militare ostendit.

2 ¶Secundò habes: quomodo per rationem ostendas, hunc meritò dãnari à &c. ut q. 91. art. 1. appen. & q. 74. ar. 1. & 2. Item à &c. ut 1. par. q. 10. artic 3. & q. 46. art. 1. appen.

3 ¶Tertiò habes: quomodo per rationem scripturarũ Esai. 66. Ezechiel. 10. Marc. 9. dicta, uideliçet quod uermis damnatorũ non morietur, & intelligas, & intellecta probes, eadem pro hoc tua tueatis.

4 ¶Quartò uides: quomodo ex ijs uicissim Angelica doctrina hæc est declaratur, & cõsolidetur.

QVÆST. XCVII.

ART. III.

CONCL. 1a. Fletus corporalis, prout est relaxatio lacrimarum, in damnatis esse non potest. 425

¶PROB. Quia post diem iudicij non potest esse aliqua generatio (cùm motus cœli quieuerit:) & resolutio lacrimarum diuisi generationem humoris per lacrimas distillantis. E

CONCL. 2a. Fletus corporalis, ut est quædã commotio & turbatio capitis & oculorum, in damnatis erit post resurrectionẽ.

¶PROB. Quia corpora damnatorum afflugentur ab interiori secundum q corpus immutatur ad passionem alæ malam.

¶Examen. Ly affligentur. Scilicet uehementer. Et hoc non tantum cognoscitur fore uehemens propter dicta ar. 1. & 2m. sed etiam propter hoc, quòd fletus non potest resolui per lacri- Fletus in mas: hoc est, illorum tristitia nõ potest sic quodammodo euadamnatis potest. Examen enim quoddam est, ut experientia docet, q̃n uehemens quis uehementer interne afflictus emittit lacrimas & cognoscit uehementissimum esse, quando ipsam tristitiam non potest sic alleuiare (maximè, dolorem cuius alleuiandi illam nulla alia ma ultimo contingit in damnatis: tunc afflictio crudelior fit interinsecus, & quasi sepsa magis effecta totam se refringens ad interiora magis torquet. commotiones maiores, turbationes q̃; capitis & oculorum grauiores

ueniuntur, quorum unum est lachrymarum resolutio, m & quãtum ad hoc fletus corporalis in damnatis esse non potest n, quia post diem iudicij quiescente motu primi mobilis, non erit aliqua regeneratio, uel corruptio, uel corporalis alteratio: in lachrymarum autem resolutione oportet esse illius humoris generationem, qui per lachrymas distillat, unde quantum ad hoc corporalis fletus in damnatis esse non poterit. Aliud quod inuenitur in corporali fletu, est quædam commotio, & turbatio capitis, & oculorum, & o quantum ad hoc fletus in damnatis esse poterit post resurrectionẽ, p corpora enim damnatorum non solum ab exteriori affligen- C tur, sed etiam ab interiori, secundum quòd corpus immutatur ad passionem animæ bonam uel malam. Et quantum ad hoc fletus carnis resurrectionem indicat, & respondet delectationi culpæ; quæ fuit in anima, & in corpore.

ET per hoc patet responsio ad obiecta.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum damnati sint in tenebris corporalibus.

AD QVARTVM sic procedi- D tur. Videtur quòd damnati non sint in tenebris corporalibus. Quia ut dicit Gregorius in nono libro Moral. q super illud Iob. 10. Sempiternus horror in-

1m maior. Quod nõ esse, si fletus ille tantum esset spualis. Rr. uel non esset communis corporalis turbatus capitis & oculorum. §. Tunc nihil &c. Hoc m. ultimũ sufficit ad ostendendũ q ille fletus erit corporalis, & per consequens ad indicandum reliqua resurrectionem carnis. concl. &

¶Corollarium. Ergo optima probatio resurrectionis corporũ est illa domini comminatio. Matt. 13. ibi. erit fletus, & stridor dentium.

2m illatio cõclusionis. Ergo &c. Rr. conceditur & illatio, & totum argumẽtum. §. tamen nihil est contra, ut patebit nunc. concl. p

¶Examen. Ly fletũ exteriorẽ. Hoc uerbum tex. cõclusionis argumenti huius secundi intelligi põt dupliciter. Primò nõ procõmotione turbatiua ut capitis & oculorũ, & sic intelligitur in illo hoc secundo dato. Motio enim cõmotiua est & corporalis exterior (ut patet,) quamuis sit ab interiori: nec ut est contra articulum, ut monstrat conclusio eius secũda. Alio mõ fletus põt dici exterior pro quanto lacrimatio quædam est: & sic intellexit arguẽs, & esset contra articulũ, si inueniretur in damnatis. Propterea quia arguens alio modo à rituali terminum sumebat: ideo responsalis in sensu proprio

à se intento resoluens argumentum dixit; quòd contrelebat tum, sed tamen nihil erat contra propositum.

APPENDIX.

1 EX articulo habes: ¶Primò quòd per rationem intelligas scripturarum. Luc. 13. Matth. 13. Apocal. 1. & 20. 5. & hmõi multa dicta; quibus insinuatur fletum, planctum, gemitum, & similia fore in damnatis, siue tempore iudicij, siue post. Hoc enim nihil refert in proposito, cùm cœlum tam quiesceret etiam in die iudicij, quæ est ratio conclusionis corp. Vil. p 5. Eccl. &c.

¶Secundò habes quomodo prædicta pro quanto idipsum Infinnant, & probes in uero sensu, atq; defendas. 2

¶Tertiò vides quomodo ex ijs, pro quanto fletum, planctũ, uel gemitum ponunt in damnatis, uicissim doctrina hæc Angelica, & declaretur, & cõsolideturr. 3

QVÆST. XCVII. ART. IIII.

CONCL. 1a. Lux & tenebræ sunt in inferno secundum hoc, quod maximè spectant ad miseriam damnatorum. 426

¶Examen.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶Examen. Ly secundum hoc prout &c. Idest secundum hoc, quòd possunt esse in aliquod leuamen seu consolationem damnatorum, ibi non sunt. Intellexit ergo duo per ly secundū hoc prout &c. scilicet affirmatiuam, quam expressit, & negatiuam hanc quam virtualiter insinuauit.

¶PROB. Quia dispositio inferni erit talis, quòd maximæ miseriæ damnatorū competet.

CONCL. 1ª. In inferno hoc modo debet esse locus dispositus ad uidendum secundum lucem & tenebras, ut nihil perspicue videatur: sed solummodo sub quadam vmbrositate uideantur ea, quæ afflictionem cordi ingerere possunt.

¶Examen. Ly nihil perspicuè uideatur. Idest, neq; ipsa lux. Nam lux secundum se perspicue uista est delectabilis: & eadem per accidens, idest, ut repugnantia uoluntati uidere facit, est afflictiua. Et hoc est, quando representatur uisui sub quadam umbrositate: sicut apparet quādo uidemus taetrem caliginosum, seu nebulā quādam reiperfusum, licet aeris lux secundum se clara existat. Vide medio.

¶PROB. Quia aliter ipsa lux ac tenebræ non essent ibi, vt spectant maximè ad miseriam damnatorum, quod est cōtra primam conclusionem.

¶Examen. Ly maxime. Scilicet ratione visæ lucis tenebrosę, & ratione visorum per eam. Ita quòd torquebuntur dupliciter in ista visione: videlicet propter representationem sibi lucem tenebrosam quā oderunt, & propter alia afflictiua, quæ sibi per talem lucem representabuntur. Sicenim oculis ægris odiosa lux, quæ puris est amabilis: multò magis damnatorum oculis odiosa erit tenebrosa lux, quæ etiam nobis, quamuis ad huc nimembus, & quamuis incomparabiliter minus tenebrosa, odiosa est.

CONCL. 2ª. Simpliciter loquendo locus est ibi tenebrosus: sed tamē ex diuina dispositione est ibi aliquid luminis quantū sufficit ad uidendum illa, quæ animam torquere possunt: & ad hoc satisfacit naturalis situs loci.

¶Examen. Ly simpliciter loquendo. Idest nullo additorum ad qd philosophus inquit, simpliciter dico, quòd nullo additorum dico. Quasi textus diceret. Si interrogeris, an locus inferni sit tenebrosus, vel luminosus: respondeas absq; distinctione aliqua, quòd est tenebrosus.

¶Ly ex diuina dispositione. Quasi dicat: non ex natura loci, sicut est ibi tenebrositate. Quòd enim ibi tenebræ sint, ex natura loci est. Et ideo secundum hanc rationem debet etiam dici simpliciter locus tenebrosus: quòd uerò ibi sit aliquid luminis, hoc est ex diuina dispositione.

¶Ly quantum sufficit quantum ad &c. Idest quantum sufficit ad hoc, & non plus. Ita quòd per hanc particulam textus declarare intendit, & hoc, quòd scilicet illud lumen erit ad desolationem eorum, & hoc aliud, quòd scilicet ad nullam aliquam cōsolationem illorum erit.

¶PROB. 1. Quia patet ex præcedentibus conclusionibus: 2. Quia (ly & ad hoc &c.) in medio tertiæ, ubi ponitur infert, non potest esse ignis nisi turbidus, fœculentus, atq; fumosus.

¶Examen. Ly quidam tenebrarum harū causam assignant &c. Propter ly quidā, non fatigetis multū ad defendendum, q; ibi nihil sit de aere, & nihil de diaphano, quod possit esse subiectum lucis & tenebrę: quoniam nō est certum, hanc esse opinionē sancti Doctoris, in cuius signū est ly quidam.

¶Corollarium. Ex prædictis ergo conclusionibus relinquit S. Thomas nobis cōcludendum q; tenebræ illæ sunt corporales, ut patet discurrenti.

1ᵐ consequens. Non erit ibi tenebræ corporales. Ratio: quia non sint aliqui lumini admixtæ. ¶. Tunc nihil &c. Nam hoc modo sufficient ad uidendum ea, q; dicit Gregorius.

2ᵐᵈ minori. Si ne lumine. &. uel claro, uel umbroso. ¶. Tunc nihil &c. Nā quamuis dānati non uidebunt lumine claro, tamen umbroso. Nec umbroso qualitercunq;, sed ita ut sufficiat tantum ad desolationem, nō ad aliquam consolationem: ut ex conclusionibus prædictis patet.

3ᵐᵈ minori. Nisi aliqd uideret. &. in sui incōmodū sal. ¶. 5. Tūc nihil &c. ut patet ex prædictis nisi.

habitat: quamuis ignis ille ad consolationem non luceat, sed ut magis torqueat ad aliquid luceat. Nam sequaces, quos secum traxerunt de mundo, reprobi flamma illustrati visuri sunt: ergo [b] non erunt ibi tenebræ corporales.

2 Præterea, Damnati ibi habebunt potentiam visuam post corporū resumptionem: sed frustra in eis esset, [b] nisi aliquid uiderēt: ergo cū nihil uideatur, nisi in lumine, uidetur quòd non sint omnino in tenebris.

SED CONTRA est quod dicitur Matth. 22. Ligatis manibus eius, & pedibus, proijcite eū in tenebras exteriores: super quod dicit Greg.* Si ignis ille lucē haberet, in tenebras exteriores ne quaquam diceretur.

Præterea, Basilius dicit super illud Psal. 28. Vox Domini intercidētis flammam ignis, quòd uirtute Dei separabiē claritas ignis ab eius uirtute adiutiua, ita q; claritas cedet in gaudium beatorum, & vltiuum ignis in tormentum damnatorum: ergo damnati habebunt tenebras corporales, quædam uero alia, quę ad pœnam damnatorum pertinent, determinata sunt. *

RESPONDEO, Dicendum, q; dispositio Inferni erit talis, q; maxime miseriæ damnatorum competet. Vnde [m] secundum hoc sunt ibi lux, & tenebræ, p. ut maxime spectāt ad miseriam damnatorum [n]: ipsa autem visio secundum se delectabilis est: vt enim dicitur in principio Metaphy.* sensus oculorum est maxime diligibilis, eo quòd per ipsum plura cognoscimus: sed per accidens contingit uisionem esse afflictiuam, inquantum videmus aliqua nobis nociua, uel nostræ uoluntati repugnantia: & ideo [p] in Inferno hoc modo debet esse locus dispositus ad uidēdum secundum lucem, & tenebras, ut nihil pspicue uideatur: sed solummodo sub quadam vmbrositate, uideantur ea quę afflictionē cordi ingerere possunt [q]. Vnde* simpliciter loquendo, locus est tenebrosus: sed tamen ex diuina dispositione est ibi aliqd luminis, quantum sufficit ad uidēdum illa quæ animam torquere possunt: & ad hoc satisfacit naturalis situs loci[r], quia in terrę medio ubi Infernus ponitur, non potest esse ignis nisi fœculētus, & turbidus, & quasi fumosus. Quidam enim tenebrarum harum causam assignāt, ex commassatione corporum damnatorum, quę præ multitudine ita replebūt locum Inferni, quòd ibi nihil de aere manebit: & sic non erit ibi aliquid de diaphano, qđ possit esse subiectum lucis, & tenebrę, nisi oculi damnatorum, qui erunt obtenebrati.

Et per hoc patet responsio ad obiecta.

*Supra q. 86. & 58. Thom in 4. dist. 44. q. 1.

*Ii. 9. Moral. c. 4. in medio.

*Lib. 12. c. 32. nō p. cula prin cip. to. 3.

*Lib. 4. c. 43.

*Lib. 4. c. 29. 2 med. illius.

*Ii. Mor. cap. circa prin. to. 3.

*Lib. 12. c. 32. to. 3.

APPENDIX.

EX articulo habes. ¶Primò: quomodo per rationem ostendas, meritò infinitorum à Matth. 22. 9. in inferno erunt tenebræ corporales? & sic. Ligatis manibus & pedibus mittite eum in tenebras exteriores. Hæc ibi. Vbi dicit ly exteriores ad differentiam spiritualium interiorum, quæ sunt priuationes gratiæ & gloriæ: & per consequens ly exteriores, importat quòd sint corporales. Item à Iob. 10. Dimitte me, ut plangam paululum dolorem meum antequam uadam ad terrā tenebrosam, & operum mortis caligine, terram miseriæ & tenebrarum, ubi umbra mortis & sempiternus horror inhabitat. Hæc ibi. Vbi per ly tenebrosam, ly tenebrarum, ly operum mortis caligine, ly vmbra mortis, ly sempiternus horror, satis denotat quòd illæ

illæ tenebræ sunt nō tantum corporales, sed etiam maxime corporales, ita ut ex omni parte horrorē incutiant.

¶Secundò habes quomodo per rationem prędicta scripturarum pro quanto quod diximus insinuant, & intelligas, & iuxta is.

¶Tertiò uides quomodo ex ijs uerisimilia Angelica doctrina hæc & declaratur & confolidatur.

*Tho. 4. d. 44. q. 1. ar. 2. q. 1. & seq.

*Li. 4. ortho. fidei, in fine illius.

QVÆST. XCVII.

ART. V.

417

CONCL. Quicqd dicatur de igne, qui animas separatas cruciat, de igne tamē quo cruciabunt corpora damnatorum post resurrectionem, oportet dicere, quòd sit corporeus.

¶Examen. Ly quicquid dicatur &c. Hoc est, non tamen nunc in materia disputandi de hoc. Superius enim q. 70. art. 3. tractauit est de hoc igne, qui animas illas cruciat, & ostendit q; est corporeus. Et quòd est idem ignis qui euacuabit post resurrectionem corpora simul cum animabus, & ignis, qui ante resurrectionem solas animas cruciat. Vide ibi, maxime arg. primum sed contra.

¶PROB. 1. Quia nō potest corpori conuenienter adaptari pœna nisi sit corporalis. Quia Gregor.* & Augustinus dicūt, q; est corporeus.

¶NOT. 1ª. Circa quidam Gregorij aduerte quòd pro declaratione maioris intentionis illius facit, si addideris q; ignis ultimæ conflagrationis post datam sententiam à iudice immittet reprobos simul cum illis in infernum. q. 74. art. 3. Ille autem ignis conflagrationis, cum hunc visibilem mundum purgaturus sit, erit vtique corporeus.

¶NOT. 2ª. Circa dicta, quæ dicuntur de quibusdam Philosophis corp. principale hoc, quòd ut sint assimilare delectationem bonorū ad afflictionem malorum in hoc, quòd neutra intelligitur spiritualiter intelligi debeat & ista, diligenter aduerte: quòd non penetrarunt illud quod dicunt. Alioquin si penetrassent, sanè sensissent. Non enim similitudo tenet. Cum enim detur alicui secundum modum illius dentur, & conueniens sit datio, afferere contrarium, quod bonis, ita quam ijs qui semper delectati sunt finaliter de spiritualibus, contemptis corporalibus, illæ iocunditates præcipitate in tex tu spiritualiter dentur ita ut & spirituales sint: malis autem, quia spiritualia fugerunt bona corporalibus adhærentes denę afflictiones non spiritualiter intellectæ & exilentes, sed corporaliter. Facit ad hoc propositum an. 1. ad tertium. ¶ Si recte applicentur in his dicta.

1ᵐ de

Delectationes promisse electis (puta videre, bibere, sup mensam Christi, & similia) intelligi debēt spiritualiter, ut ibi patet, non naturalis dictamē indicat.

A mæ post mortem pœnam esse crediderunt. Et quia eis inconueniens uidebatur ut animæ cū sint incorporeæ, igne corporeo punirentur, negauerunt ignem corporeum esse, quo mali punirentur, uolentes q; quicquid dicitur de pœna animarū post mortem per aliqua corpora futura, metaphorice dicatur. Sicut enim bonarum animarū delectatio, & iucunditas non erit in aliqua re corporali: sed spirituali tātū erit in consequtione sui finis: ita afflictio malorum spiritualis erit tantum in hoc, scilicet quòd tristabuntur de hoc, quòd separabuntur à fine, cuius inest eis desiderium naturale. Vnde sicut omnia, quæ de delectatione animarum post mortem dicuntur, quæ uidentur ad delectationem pertinere corporalē, ut q; reficiant, uel rideant, vel huiusmodi: ita etiam quicquid de earum afflictione dicitur, quòd in corporaliter punitionem sonare uideatur, per similitudinem debet intelligi, sicut quòd in igne ardeant, uel fœtoribus affligātur, & huiusmodi. Spiritualis enim delectatio, & tristitia, cū sint ignota multitudini, oportet quod per delectationes, & tristitias corporales figuraliter manifestentur, ut homines magis moueantur ad desiderium, uel timorem. Sed quia in pœna damnatorum non solum erit pœna damni, quæ respondeat auersioni quæ fuit in culpa, sed etiam pœnā sensus, quæ respondeat conuersioni: ideo nō sufficit prædictum modum punitionis ponere: & ideo etiam ipse Auicenna alterum modū superaddit dicens, quòd animæ malorum post mortem non per corpora, sed per corporum similitudines punientur: sicut in somnis propter similitudines prædictas in imaginatione existentes, uidetur homini quòd torqueatur pœnis diuersis. Et hunc etiam modum uidetur ponere Augustinus in duodecimo super Genesi ad literam, * sicut ibidem manifeste patet. Sed hoc uidetur inconuenienter dictum esse. Imaginatio enim potentia quædam est, utens organo corporali: unde non potest esse quòd uisiones huiusmodi imaginariæ fiāt in anima separata à corpore, sicut in anima somniantis. Vnde etiam Auicenna, ut hoc inconueniens euitaret, dixit quòd animæ separatæ à corpore utebantur pro organo, quasi aliqua parte cęlestis corporis, cui corpus humanum oportet esse cōforme ad hoc quòd perficiatur anima rationalis, quæ est similis motoribus cęlestis corporis, in hoc sequutus quodammodo opinionem antiquorum Philosophorum, qui posuerunt animas redire ad orbes stellarum. Sed hoc est omnino absurdū se-

*Lib. 12. c. 32. to. 3.

cundum

Universidad de Deusto
Biblioteca

1m de minori. sit materialis secundum se. Tunc nihil &c. Nam Damascenus nō negat simpliciter &c. ut in textu.

¶Examen. Ly quibusdam proprietatibus ab hoc igne distinguitur. Scilicet dicendis artic. 6. corp. fin.

Item de cōclusione. Non erit corporeus. Rx 1. quatum ad effectum punitionis: non, quantum ad substantiam

*Ll. 1. cō. §§. 10. 2. §. secundum quòd declaratur in tex. Tunc nihil &c. ut patet. Vide secundum responsum tex. ly vel etiam dicendum est &c.

¶Corollarium. Ergo per ly talis qualis est apud nos, intellexit Damascenus duo, & quòd differt proprietatibus quibusdam à nostro, & quòd differt ab eod. in agendo si ei uel ille. Noster enim ignis quando agit, agit per alterationem corporum si bi obiectorum: ignis vero ille nō agit per alterationem.

*lib. 4. ca. 29.

2m ex Augustino. Spirituale. Rx 1. quatum ad modum locandi animas imbi receptas: non quantum ad substantiam

*li. 4. sen. di. 44. pa. tagr. F.

*Sup. q. 70. art. 2. & id ipsū hēis. Tho. in locum esse corporeum quantum ad substantiam.

†Libr. 4 orth. fide. in fine illius.

Item de minori. Augustinus dicit. Rx 1. opinatiuē non determinatiuē 5. Tunc nihil &c. Nam conclusio nō de opinionibus, sed de veritatis determinatione curat. Vide secundum responsum tex. ly uel dicendum qđ Augustinus &c.

Ignis iferni quō differt à nostro.

Responsio 2a.

¶NOT. Ob hoc fuit dictum in corp. adducendo hunc librū Augustini quòd uidebatur ponere illum ignem spirituale, scilicet imaginatium, & subiunctum fuit ly sicut ibidem manifestē patet. Vnde ibi infinuatum est utrunque, scilicet & quòd dixit illud, & quòd opinatiuē, non autem determinatiuē. Primum horum, scilicet quòd dixerit ignem esse spiritualem, significatur per ly sicut ibidem manifestē patet: secundum, scilicet quòd non determinatiuē, sed potius opinatiuē dixerit illud, significatur per ly uidetur ponere. Aliquin, si ad ista dicta non referretur locutio prædicta sancti Thomæ: non diceret de eodem & q uidetur ponere, & q manifestè patet.

3m de maiori. Suæ actionis. Rx naturalis tantum, non instrumentalis. 5. Tunc nihil &c. Licet, n. ignis corporeus secundum modum proprium naturalem solummodo agens sequatur modum humidi, & sicci, (quanquam ficca citius comburit quàm humida ligna:) non autem modum culparum, ita quòd deteriorem peccatoꝝ magnitudinem quàm minus malum tamen ignis idem corporeus secundum quòd agit tanquam instrumentum diuinæ iustitiæ sequitur modum culparum (patet de pueris in fornace, & accidentibus fornacem). Ad rem applicando dicitur, quòd ignis inferni est instrumentum diuinæ iustitiæ puniētis. Instrumentū autem non solum agit &c. ut in tex.

¶NOT. Quòd ad esse instrumentū requiruntur actiones duæ; vide q. 70. ar. 5. & alibi supra i. eluci.

*Al. officium.

APPENDIX.

EX articulo habem. ¶Primò quòd per rationem ostendas meritò insinuauit a Sapient. 5. q ignis inferni est corporeus & sic. Armabit omnem creaturā in ultionem inimicorum. Hæc ibi. Vbi cū loquatur de existētibus in infernorū cruciatus ab igne non uidetur per hoc, q omnis creatura armaretur contra reprobos nisi ignis ille esset corporeus: si tamen intelligamus authoritatem illam de igne istum. Nam si esset spiritualis cum eā spiritualiter agat una creatura spiritualis tantum armarentur contra damnatos. Quòd si corpore dicatur, tunc ois creatura, scilicet & corporalis & spiritualis contra illos est. Agit. n. actione spirituali, ut in ad primum, & nihilominus corporeus est. Ignis ergo ille secundum se sumptus est corporeus, secundū actionem uerō suam considerat. dici pōt esse spiritualis. Patet actiō creatura ei dicitur sufficienter in corporalē & spūalem. Item ab Apocal. 18. In una die uenient plagæ eius, & igne cōburetur, quia fortis est Deus, q iudicabit illam. Et flebunt, & plangent, cum uiderint fumum incendij eius longe stantes propter timorem tormentorum eius. Hæc ibi. Item ab eadē. 20. Descendit ignis à Deo de cœlo, & Diabolus, qui seducebat eos, missus est in stagnum ignis, & infernus & mors, missi sunt in stagnum ignis. Et qui non est inuentus in libro uitæ scriptus, missus est in stagnum ignis. Hæc ibi. Vbi & per frequentem nominationem stagni ignis, monstrare uidetur illum esse corporeum, sicut etiam per frequentem nominationem orientis factam à Matth 2. in aduentu Magorum innuitur, quòd de oriente proprie, & non large quasi de aliqua parte declinante ad orientem loquatur, per nominationem fumi atque incendij, tanquam à proprietatibus ignis apud nos existentis ipsum denominando, uidetur idē quod prius significare.

¶Secundò habet: quomodo per rationem prædicta scripturarū pro quanto qđ diximus insinuant, & intelligas, & tuearis.

¶Tertiò uides: quomodo ex ijs uicissim Angelicæ doctrinæ hæc declaretur, & consolidetur.

QVÆST.

QVÆSTIO XCVII. ART. VI.

CONCL. prima. Ignis, siue in propria sphæra, siue in materia aliena quocunque modo inueniatur, semper est idē in specie, quantum ad naturam ignis pertinet: licet possit esse diuersitas in specie, quantum ad corporā, quæ sunt materia ignis.

¶Examen. Ly quocunque modo. Hoc est, siue materia illa sit terrestris, siue aerea, siue aquea, / siue ignita per violentiā, siue ex principio intrinseco naturali, siue lignis nutriatur, siue non, siue successione indigeat, siue nomine patiēs ex discursu textus, si recte applicetur.

¶PROB. 1. Quia patet. Quia (ly licet possit &c.) lignum ignitum, & ferrum ignitum id ostendūt (cum lignum & ferrum differant specie.)

*libr. 15. Moral. c. 14. 1 prin.

CONCL. 2a. Quòd ignis inferni, quantū ad hoc, quod habet de natura ignis, sit eiusdem speciei cum igne, qui apud nos est, manifestum est.

¶NOT. Et hoc est manifestum ex prima parte conclusionis primæ. Quæ & (vim à quòd hi dicti est) probari possit hoc, quòd eadem est æper diffinitio ignis vt ignis, in quacunq; materia sit: ut facile cuique sapienti patet. illa uerò ejusdē speciei sunt, (secundum Philosophum in multis locis) quæ eandem diffinitionē habent.

¶PROB. Quia præsupponitur.

CONCL. 3a. Ignis inferni consideratus materialiter pōt nō differre specie ab igne, qui est apud nos.

*li. 1. c. 6. paulo ante princ. 1.

¶Examen. Ly materialiter consideratus. Ideō accepitur pro materia illa in qua reperitur, si in aliena est: adeo q ista comparatio proprie non est ignis ad ignem, sed materiæ vasis ignis ad materiam alterius ignis.

¶Ly potest differre. Hoc dicitur ad differentiam de ly actualiter differt. Vt enim dicitur in textu, ignorum est, in quia materia sit, & ideo affirmari non potest, quod differat, uel non differat à materiebus ignis apud nos existentis.

¶PROBATIO. Quia præsupponitur claia ex dictis in textu.

¶CONCL. quarta. Differentiæ quarundam proprietatum illius ignis à nostro, non ostendunt diuersitatem in specie; quatum ad id, quod pertinet ad naturam ignis.

*Methea. i summa prima, c. 2. circa med. 2.1.

¶Examen. Ly quarundam proprietatum. Idest, proprietatum consequentium materiam ignis ut quòd lignis nutriatur, uel successionem

Proprietates quarundam eius ut quòd extinguatur, uel non ex spēm rei tinguatur. Et (ut non antiquus breuiter dicatur) proprietatum non antiquorum naturam ignis, sed quasi defectus aduenientium: & consequenter assimilatarum in hoc accidenti prædicabili quæ tamen itaque sicut accidens illud adest & abest præter subiecti corruptionem: ita illæ proprietates quæ dam adsint & absint ignibus numero diuersis, præter speciei variationem. Non fluunt ergo huiusmodi proprietates à principijs specie: sed ex parte materiæ individualis se tenent.

*eund. f

¶PROBAT. Quia illæ quædam proprietates consequuntur ignē materialiter consideratū (i. ex parte materiarum ignis se tenent.)

*eund. e

1m ex Augustino. Columnodi. Rx quantum ad materiam eius: non, quātum ad naturam. 5. Tunc nihil &c. Nam dictum est in corpore quòd quantum est an illa sit in propria tantum materia, an in aliena, & si in aliena inqua.

*loco no tato in arg.

2m cōsequētia. Ergo &c. Rx negatur consequentia. 5. Ratio est: quia huiusmodi differentiæ de quibus Gregorius, non ostendunt differentiam speciei ignis, vt ignis sit in corpore circa conclusionem ultimam dicebatur.

¶NOT.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Regula ui-
uersalis
pro mi-
raculis. Tho
mæ intel-
ligendo
respõsio.

1 NOT. Sp̃us ad monitum est aliàs, q̃ sanctus Doctor, p̃mo te suo, & quidem laudabili, habet, q̃ ex responsis præcedentibus in eodem articulo satisfieri p̃t argumento nono succedenti: tunc non solet repetere rhythmum, tanquam per taciturnitatem ipsam rem tenens: at quienti ad secundum pro hoc. Et tũc in ll. casu solet ipse sanctus occupare id in aliquo magis necessario. l. in declarando aliqua talia in argumento nono, circa q̃ si non declararemur, posset nasci difficultas satis, ut mutuo aliquam interiorem patefieret. Explicũ huius cõmendabilis moris dixi Thomæ, tunc hoc. Nã quia ad argumentum hoc 3m. soluto præcedens, q̃ data est ad 1m. apertè satisfaciebat quibus ad nodum contra cõclusionem articuli in doctum (et nos p̃ fortè malis risum docuimus) ô tanta nouæ resp̃tionis tanq̃ nos remittendo ad 1m. secundum circa authoritatem Gregorij declarandã tanq̃ circa magis necessariũ, & scrupulum quendam contra ostensa in corp. determinatũ.

¶ Examen. Ly uel in materia aliena, nõ per violentiam, sed p̃ naturam à principio intrinseco. Hoc est, ignis ille, hẽ al à p̃ncipio intrinseco nostro, & illã à Deo habet: qui non tantum bene omnia facit, sed cum sit institutor naturæ, nihil per violẽtiam facit. Imò quicquid facit, rebus, ut naturale sit illis, & q̃ prius non esset naturale, ex hoc ipso q̃ taliter à Deo factum ẽ, naturale ẽ. Ergo hoc assimilari uidetur ei quod ait Augustinus, q̃ scilicet aquæ sint sup̃ cœlos. Non enim ibi sunt p̃ violentiam, licet fortasse ad panca respicie aliquis id uideret; sed ibi sunt p̃ naturam à principio intrinseco nobis ipsũ ignoto, non adeo cõ pp rationem dicti, q̃ licet Deus author naturæ in re facti esse naturale, quãdo uult id quod antea in similibus non erat naturale. Vide 1. par. q. 68. art. 2. & 3. & q. 91. art. 1.

3m ex Philosopho. Æternũ, & corruptibile. & ita quòd ex p̃ncipijs naturalibus

Deo, qui naturam illam instituit, & hoc est quod dicitur Esaiæ. 30. Flatus domini sicut torrens sulphuris succendens eam.

Ad tertium dicendum, q̃ sicut corpora damnatorũ erunt eiusdem speciei, cuius & modo sunt, quamuis modo sint corruptibilia, tunc autem incorruptibilia ex ordine diuinæ iustitiæ, & propter quietem motus cœli, ita est & de igne inferni quo corpora illa punientur.

Ad quartum dicendum, q̃ lucere non conuenit igni secundum quẽlibet modum existendi, quia in propria materia existens non lucet. Vnde non lucet in propria sphera, vt Philosophus dicit, * etiam in aliqua materia ignis existens non lucet, si cut cũ est in materia opaca terrestri, ut in sulphure, & similiter est etiam, quando ex aliquo grosso fumo eius claritas obfuscatur. Vnde quòd ignis inferni non luceat, non est sufficiens argumentum ad hoc, quòd non sit eiusdem speciei.

Articvlvs VII.

Vtrum ignis inferni sit sub terra.

Ad septimvm sic procedi-
tur. Videtur quòd ignis ille non sit sub terra. Iob. 28. De homine damnato dicitur, & de orbe transferet eum Deus, h ergo ignis ille, quo damnati punientur non est sub terra: sed est extra orbem.

¶ 2 Præterea Nullum uiolentũ, & per accidens põt esse sempiternum: sed ignis ille erit in inferno in sempiternũ, ergo non erit ibi per violentiam sed naturaliter: sed sub i terra nõ põt esse ignis nisi per uiolentiam, ergo ignis ille, non est sub terra.

¶ 3 Præterea. In igne inferni omnia corpora damnatorum post diem iudicij cruciabuntur: sed illa corpora locum replebunt, ergo cũ futura sit maxima multitudo damnatorum, quia stultorũ infinitus est numerus: Eccl. 1. maximum oportet esse spacium in quo ignis ille continetur: sed inconueniens uidetur dicere infra terram esse tam concauitatem, cum partes terræ naturaliter ferantur ad medium, ergo ignis ille non erit sub terra.

¶ 4 Præterea. Sapien. 11. per quæ peccat quis, per hæc, & torquetur: sed mali supet terram peccauerunt, ergo ignis eos puniens non debet esse sub terra.

Sed contra dicitur Esa. 4. infernus subtus conturbatus est in occursum tui. ergo ignis inferni sub nobis est.

Præterea, Gregor. * 4. Dialog. Quid obstat non uideo, quòd infernus esse sub terra creditur.

Præterea. Iob. 2. super illud Proiecisti me in corde maris. Glos. † interlinearis 1. in inferno, pro quo dicitur in Euangelio Mat. 12. in corde terræ: quia sicut cor est in medio animalis, ita infernus in medio terræ perhibetur esse.

Respondeo, Dicendum, quòd sicut † Augustinus dicit, & habetur in littera, * in qua parte mundi infernus sit scire neminem arbitror, nisi cui diuinus spiritus reuelauit. Vnde Grego. in quarto Dialo. † super hac quæstione interrogatus respondit. Hæc de re temere definire nihil audeo. Nonnulli namque in quadam terrarũ parte infernum esse putauerunt m. Alij uero hũc sub terra esse æstimant. Et hanc opinionem ꝓbabiliorẽ ostẽdit dupliciter n. Vno modo ex ipsa nominis ratione sic dicens. Si iccirco infernũ dicimus quia infernus iacet, quod terra ad cœlum est, hoc esse infernus debet ad terram. Secũdo ex hoc q̃ dicitur Apo. 5. Nemo poterat neq; in cœlo neq; in terra, neq; subtus terrã aperire librum, ut hoc q̃ dicitur in cœlo referatur ad angelos, hoc, q̃ dicitur in terra referatur ad homines uiuentes in corpore, hoc q̃ dicitur sub terra referat ad alias existentes in inferno. Aug. † etiã in lib. 12. super Gen. ad literam duas rationes tangere, uidetur, quare congruum sit infernum esse sub terra. Vna est, ut quoniã defunctorum animæ carnis amore peccauerunt, hoc eis exhibeatur quod ipsi carni mortuæ solet exhiberi, ut scilicet sub terram retrudantur. Alia est quod sicut grauitas in corporibus, ita tristitia in spiritibus, & lętitia sicut leuitas. Vnde sicut secũdum corpus, si ponderis sui ordinem teneant, inferiora sunt omnia grauiora, ita secundum spiritum inferiora sunt omnia terrestria, & sicut cõueniens locus gaudio electorum est cœlum empyreum, ita conueniens locus tristitiæ damnatorum est infimum terræ. Neque mouere debet quod Augustinus * ibidem dicit, quod inferi sub terris esse dicuntur uel creduntur: quia ut in lib. retractationum † hoc tractans dicit. Mihi videor dicere debuisse magis quod sub terris sunt inferi, quàm rationem reddere cur sub terris esse dicuntur, siue creduntur. Quidam tamen Philosophi posuerunt, quòd locus inferni erat sub orbe terrestri, tamen supra terræ superficiem ex parte opposita, & hoc uidetur Isidorus sensisse cum dixit, quòd Sol, & Luna in ordine, quo creati sunt stabunt, ne impii in tormẽtis positi fruatur luce eorum: quæ ratio nulla esset si infernus in fra terram esse dicatur, qualiter, & hæc uerba possint exponi patuit supra. Pythagoras uero posuit locum pœnarum in sphera ignis, quam in medio totius orbis esse dixit, vt patet per Aristo. 2. cœ. & mundi. Sed tamen r conuenientius his, quę in scriptura dicuntur est ut sub terra credatur. s

Ad primvm ergo dicendum, quòd uerbum illud Iob

libus talia sint: non ita quòd a Deo speciali hoc faciente. § Tunc nihil &c. Sicut enim corpora damnatorum erunt eiusdem speciei &c. ut in tex.

¶ NOT. Supra q. 80. ar. 1. dictũ ẽ, q̃ humores quatuor remanebunt in corporibus sufficiatur: & tamen uirtute diuina hoc faciente, non agent ad corruptionem corporum: & sic illa corpora erunt & eiusdem speciei, cuius modo sunt, & tamen in corruptibilia, qualia modo non sunt. Vide ibi & applica huc, quantum infertur.

4m de maiori

Ignis noster &c. secũdum aliquem modũ existentiæ non secundum quemlibet modum: 1. Tunc nihil &c. ut patet.

Appendix.

Ex articulo habes. 1 primò quòd per rationem ostensas meritò insinuarit fundamentaliter à Philosopho (non n. habuit fidem, sed ista naturam, quæ defecit sapientia rebus loquebat) in 1. Topic. q̃ ignis infernalis est eiusdẽ speciei cũ nostro & sic à simili. Omnis aqua omni aquæ est idem speciei. Hæc ibi. Propter hoc & ecclesia baptizat in omni aqua naturali licet non omnis sit aqua Iordanis, in quo baptizatus est Christus. Voluit ergo Philosophus ibi dicere uirtualiter, q̃ ois terra ol terræ ẽ idẽ spẽi, & ois aer ol aeri, & ois ignis ol igni. Ista à &c. ut q. 84. ar. 5. ubi determinatur, q̃ ignis ultimę cõflagrationis ẽ eiusdẽ spẽi cũ reliquis. Ex illo igitur loco authoritates à simili applicabis hoc, p̃ quo sum cit. & cõclusa ibi.

Scias habes: quo p rõn ẽ p̃dicta Philosophiæ, & scripturarũ pro quo q̃l dictorum minuant & intelligas, & uacaris.

¶ Terò videsquõ ex ijs uicinis Angeli ca doct. hæc & declaret, & consolidet.

Quæs. XCVII. Art. VII.

Concl. 1. Probabilior opinio est eorũ, q̃ ignis infernus sub terra ẽ æstimẽt.

¶ Prob. Quia 1. & ipsa rõ nos; 2. & expositio Apocal. 5. 3. & pœnis mortale repertorũ, amor carnis factum, 4. & similitudo

1 Vul. p̃. Eccl. &c.

* li. 4. dist. cap. 44. fine. Beyfinet fieri pœnis ol aquæ naturali & quasi † Colmen ibi.

† Aug. lib. 20 de ciuit. Dei. 6. 16. 17. * Magist. sen. dist. 44. 5 Ezech. 6 Ezech. 32. 2 Isaiæ.

* li. 11. sup̃ Gen. ca 33. & 34. tom. 3. † lib. 2. retractationũ, c. 24. in fi. 10. 1.

* q. 91. ar. 2.

nouel. p

1 lib. 11. c. 14. circa me. to. 3.

¶ NOT. Et merito. Tum ex Apocal. 5. tum ex multis alleg̃dis in appen. sequen. Quæ autem differentia sit inter probationem hanc per scripturas & probationem primæ cõclusionis per doctores: vide universaliter 1. par. q. 1. ar. 8. ad 2m. Et nota, quòd ex ly conueniensius, datur ad intelligendũ, quòd sensus scripturæ talis sit sub terra, non est usquequaque elarus tanquam ab Apostolica sede determinatus. Alioquin si esset, aut aperte ex se clarus, aut ab ecclesia determinatus, non diceret ly conueniensius, sed necessariò.

1m illatio cõclusionis. ergo &c. negatur illatio. § Nam orbis ibi in Iob nõ dicit uniuersum, ut in tex. 8. sed dicit præsentem uitam, vt patet ibid. princip.

2m minor secunda. Sub terra non potest esse ignis nisi per uiolentiam. nego. secundum naturam suam, præsertim loquendo: non autem, secundũ quòd ex ordine diuinæ potentiæ disponitur. § Tunc nihil &c. Nam in loco illo conferuatur ignis ex ordine &c.

¶ NOT. Pro meliori capto horum quod ibi non sit per violentiam videat tic. 8. ad 2m. & circa illud dicta in elucid. Vide & 1. par. q. 91. art. 3. & maxime ad 3m.

3m minor secunda. Incorrupti bilis uita uidet dicere supra terram esse tantam concauitatem. &c. negat ista. maxime diuina uirtute hoc faciente?

¶ NOT. Excommunicatione fulmen corporũ damnatorũ

Ad primvm ergo dicendum, quòd uerbum illud Iob

militudo in spiritibus ad gravitatem in corporibus; hoc indicant. A

NOT. Primæ duæ rationes sunt Gregorij, quas uide in tex. ly uno ex ipsa nominis ratione &c. ultimæ duæ sunt Augustini, quas uide in text. ly Augustinus, &c. in lib. 12. super Gen. ad liter.

CONCL. 2. Conueniens uis, quæ in scriptura dicuntur, esse ut ignis inferni sub terra esse credatur.

¶ PROB. Quia præsupponitur clara.

¶ NOT. Et merito. Tum ex Apocal. 5. tum ex multis alleg̃dis in appen. sequen. Quæ autem differentia sit inter probationem hanc per scripturas & probationem primæ cõclusionis per doctores: vide universaliter 1. par. q. 1. ar. 8. ad 2m. Et nota, quòd ex ly conueniensius, datur ad intelligendũ, quòd sensus scripturæ talis sit sub terra, non est usquequaque elarus tanquam ab Apostolica sede determinatus. Alioquin si esset, aut aperte ex se clarus, aut ab ecclesia determinatus, non diceret ly conueniensius, sed necessariò.

1m illatio cõclusionis. ergo &c. nego. negatur illatio. § Nam orbis ibi in Iob nõ dicit universum, ut in tex. 8. sed dicit præsentem uitam, vt patet ibid. princip.

2m minor secunda. Sub terra non potest esse ignis nisi per uiolentiam. nego. secundum naturam suam, præsertim loquendo: non autem, secundũ quòd ex ordine diuinæ potentiæ disponitur. § Tunc nihil &c. Nam in loco illo conferuatur ignis ex ordine &c.

¶ NOT. Pro meliori capto horum quod ibi non sit per violentiam vide tic. 8. ad 2m. & circa illud dicta in elucid. Vide & 1. par. q. 91. art. 3. & maxime ad 3m.

3m minor secunda. Incorruptibilis uita uidet dicere supra terram esse tantam concauitatem. &c. negat ista. maxime diuina uirtute hoc faciente?

¶ NOT. Excommunicatione fulmen corporũ damnatorũ

de orbe transferet eum Deus, intelligendum est de orbe terrarum, idest, de hoc mundo, & hoc modo exponit Grego. † dicens. De orbe quippe transfertur, cum superno apparente iudice de hoc mundo tollitur in quo peruersæ gloriatur. Nec est intelligendum, quòd orbis hic accipiatur pro uniuerso, quasi extra totum uniuersum sit locus pœnarum.

Ad secvndvm dicendũ, quòd in loco illo conseruatur ignis in æternum ex ordine diuinæ iustitiæ, quamuis secundũ naturam non possit extra suum locum aliquod elementum in æternum durare, præcipue, statu generationis, & corruptionis manente in rebus. Ignis autem erit ibi fortissimæ caliditatis: quia calor eius erit undique congregatus propter frigus terræ undique ipsum circunstans.

Ad tertivm dicẽdum, quòd infernus nunquam deficiet in amplitudine quin sufficiat ad damnatorum corpora capienda. Infernus enim Proverb. 30. inter tria insatibilia ponitur, nec est inconueniens quòd inter uiscera terræ tanta concauitas conseruetur diuina uirtute, quæ damnatorum omnium corpora possit capere.

Ad qvartvm dicendum, quòd hoc, quod dicitur per quæ peccat quis, per hæc, & torquetur, non est necessarium, nisi in principalibus instrumentis peccandi, quia enim homo in anima peccat, & in corpore, in utroque punietur: non autem oportet quòd in loco, quo quis peccauit, in eodem puniatur, cum alius sit locus, qui uiatoribus, & damnatis debetur. Vel dicendum, quòd hoc intelligitur de pœnis quibus homo punitur in via: secundum quòd quælibet culpa suam pœnam habet annexam, prout omnis inordinatus animus sibi est pœna, ut dicit Aug. *

libus talia sint: non ita quòd a Deo speciali hoc faciente. § Tunc nihil &c. Sicut enim corpora damnatorum erunt eiusdem speciei &c. ut in tex.

¶ NOT. Supra q. 80. ar. 1. dictũ ẽ, q̃ humores quatuor remanebunt in corporibus sufficiatur: & tamen uirtute diuina hoc faciente, non agent ad corruptionem corporum: & sic illa corpora erunt & eiusdem speciei, cuius modo sunt, & tamen in corruptibilia, qualia modo non sunt. Vide ibi & applica huc, quantum infertur.

4m de maiori

Ignis noster &c. secũdum aliquem modũ existentiæ non secundum quemlibet modum: 1. Tunc nihil &c. ut patet.

Appendix.

Ex articulo habes. 1 primò quòd per rationem ostensas meritò insinuarit fundamentaliter à Philosopho (non n. habuit fidem, sed ista naturam, quæ defecit sapientia rebus loquebat) in 1. Topic. q̃ ignis infernalis est eiusdẽ speciei cũ nostro & sic à simili. Omnis aqua omni aquæ est idem speciei. Hæc ibi. Propter hoc & ecclesia baptizat in omni aqua naturali licet non omnis sit aqua Iordanis, in quo baptizatus est Christus. Voluit ergo Philosophus ibi dicere uirtualiter, q̃ ois terra ol terræ ẽ idẽ spẽi, & ois aer ol aeri, & ois ignis ol igni. Ista à &c. ut q. 84. ar. 5. ubi determinatur, q̃ ignis ultimę cõflagrationis ẽ eiusdẽ spẽi cũ reliquis. Ex illo igitur loco authoritates à simili applicabis hoc, p̃ quo sumcit. & cõclusa ibi.

Scias habes: quo p rõn ẽ p̃dicta Philosophiæ, & scripturarũ pro quo q̃l dictorum minuant & intelligas, & uacaris.

¶ Terò videsquõ ex ijs uicinis Angeli ca doct. hæc & declaret, & consolidet,

1 Vul. p̃. Eccl. &c.

Rasio 2a

¶ Con. 2. c. 11. 17. 8 tom. 1.

Universidad de Deusto
Biblioteca

batur. Item errorem Seleuciatorum (Prat. Seleuciani.) dicentium infernum esse mundum illum, & nullum alium superesse de quo dicas proportionaliter, ut nūc supra de Abiuritici errore.

¶ Secundò habes quomodo per rationem offendas, hos meritò damnari à Deo, ut q. 69. ar. 5. app. Item à Iob. 21. in puncto ad inferna descendunt. Isa à Num. 16. Descenderūt viui in infernum. Hæc ibi. Philoquitur de Dathan Abiron: & consequēter de inferno damnatorum, quò descenderunt. Item à psal. 54. Descendāt in infernum viuētes. Hæc ibi. Isa ab Apoc. 18. Sustulit unus Angelus fortis lapidem quasi molarem magnum & misit in mare dicens: hoc impetu mittetur Babilon ciuitas illa magna. Hæc ibi. Et cap. 20. Vidi Angelum descendentē de cælo habentē clauē abyssi, & catenam magnā in manu sua, & apprehendit draconē, qui est Diabolus & ligauit, & misit eum in abyssum. Hæc ibi. Isa à multis locis scripturarū, quæ loquuntur de inferno utunē nomine descēsionis, quo significatur aliquid infra terræ superficiem. Ex quib. locutionibus etiā uideri datur, quàm optimè dixit ultima conclusio corp. ſi. Isa ab Inno. 3. in Concil. gener. extra de sum. trin. & fide cath. vbi in fine secundi capituli damnat doctrinā Almarici: & intelligitur de tota, sedm D. Fracischum Pegna diguissimū cōmentatorē directorij inquisitorū, ibi. Protato igitur & Seleucianos condemnat Pontifex idē, pro quanto conueniunt cum Almarico.

Tho. 4. dist. 50. q. 2. a. 1. q. 2. & seq.

† Cap. 4. par. 4. nō remote à fine.

¶ Tertiò habes quo modo per rationem prædicta scripturarū pro quanto ignē inferni esse sub terra in * ib. 4. de diu. nom. par. 4. ali- quanto? ſi quomodo ex ijs inante finē.

siuant, & intelligas, & probus, & iuestis. ¶ Quarto uides: cissim Angelica doctrina hæc est declaratur, & confolidet.

QVAESTIO XCVIII.

De voluntate & intellectu damnatorum.

CONSEQVENTER considerandum est de pertinētibus ad affectum, & intellectum damnatorum.

CIRCA quod quæruntur nouem.

Primo, Vtrum damnatorum uoluntas sit mala.

Secundo, Vtrum aliquādo pę niteant de malis quæ fecerunt.

Tertio, Vtrum magis uellent non esse quàm esse.

Quarta, Vtrum uellent alios non esse damnatos.

Quinto, Vtrū impij hàbeant deum odio.

Sexto, Vtrum ipſi demereri possint.

Septimo, Vtrum possint vti scientia hic acquisita.

Octauo, Vtrum cogitent aliquando de Deo.

Nono, Vtrum ipſi uideāt gloriam beatorum.

ARTICVLVS I.

Vtrum omnis uoluntas damnatorum sit mala.

AD PRIMVM sic procediur. Videtur quòd non omnis uoluntas damnatorum sit mala. Quia, ut dicit Dio. No. Dęmones bonum, & optimum [b] concupiſcunt, esse, uiuere, & intelligere: cum ergo damnati homines non sint peioris conditionis quam dęmones, videtur quod ipſi bonum uoluntatem habere possint.

2 Præterea, Malum, vt dicit Dionyſius, est omnino iouoluntarium: ergo ſi damnati aliquid uolunt illud uolunt inquantum est bonum, uel apparens bonū: [c] sed [b] uoluntas, quæ per se ordinatur ad bonum est bona, ergo dānati pſint hre uolūtatem bonam.

3 Præterea, Aliqui erunt dānati, qui in hoc mundo existentes aliquos virtutū habitus [b] secum detulerunt: vt pote gentiles qui habuerunt uirtutes politicas: sed ex habitibus uirtutū elicitur laudabilis uoluntas, ergo in aliquibus damnatis poterit esse laudabilis uoluntas.

SED CONTRA Obſtinata uoluntas, nunquām potest flecti, ni ſi ad mala: sed damnati homines erunt obſtinati: sicut dęmones, ergo uoluntas eorum nunquam poterit esse bona.

Præterea. Sicut se habet uolūtas damnatorum ad malum; ita uoluntas beatorum ad bonum: sed beati nunquā habent uolūtatem malā, ergo nec damnati aliquā habent uoluntatē bonā.

RESPONDEO, Dicendum, q̄ in dānatis potest dupliciter uoluntas considerari, scilicet, uoluntas deliberativa, & uoluntas naturalis. Naturalis quidem non est eis ex ipſis, sed ex actione nāturæ, quæ in natura hanc inclinationem posuit; quę natura lis uolūtas dicitur: unde cum natura in eis remaneat, [m] secundum hoc bona poterit in eis esse uoluntas naturalis [n]. Sed uoluntas deliberativa est eis ex ipſis, secuncum quòd in potestate est eorum inclinari per affectum ad hoc, uel illud, & [r] talis uoluntas est in eis solum mala [s]: & hoc ideo, quia sunt perfectę auersi à fine vltimo rectę uoluntatis, nec aliqua uoluntas potest esse bona nisi per ordinem ad finem p̄dictum. Vnde etiā [t] etſi aliquod bonum uolunt, non tamen bene uolunt illud, ut ex hoc uolūtas eorum bona dici possit [v].

[b] quæ dī à uolēdo, sed propriè est inclinatio in aliquid absq; ſtrictiori cognitione existente in re, quæ sic inclinat. Hoc modo ostis q̄ materia vult, seu appetit formam naturaliter (1. phiſic.) eo q̄ inclinatio materiæ naturalis est in ipſa ita de multis aliis.

[c] PROB. Quia natura hanc inclinationem facien s bona est, & natura remanet in damnatis.

[m] NOT. Ex hoc tū damnati vt ſic, non debent alios habere ſimpliciter aliquid bonū: tum quia uoluntas ipſa naturalis nō remanet eisdem res ipſis, (vnde in ſuis) tū quia uoluntas talis nō est in damnatis, ut dānati sunt, sed vt quędā res à Deo creatæ. Vnde citra hanc materiam loquēs de regulari disputatiua doctrinā tenam. 1. par. q. 8. ar. 1. ad 4m. ut ſicut non est absolutè cōcedendum q̄ Deus ſit in damnatis, ex eo q̄ imprimit naturā deformatā, ſeu potius deformitatem naturæ in ſeparabiliter exiſtentem: ſed tū hac additione inquantū ſunt res quædā illa non ſimpliciter concedendū, q̄ in dānatis ſit aliquid bonū: eo q̄ eſſe dānatū importat naturā deformatā, ſeu potius deformitatē in natura inſeparabiliter exiſtente: ſed cum hac limitatione inquantū ſunt res quædam. Cōſdera ibi pro. par.

CONCL. 1ª. Voluntas deliberativa in dānatis est ſolū mala.

¶ *Corollarium.* Ergo quantum ad hoc eadem est iudicij de uoluntate dęmonū & aliorū dānatorū. Vide t. par. q. 64. ar. 2.

¶ NOT. Voluntatē hanc deliberativam dilinxiſſe à natura li, & ſolū esse malam in dānatis, ſignificat ſe vt Deus, vn de Diabolo ait Io. 8. cum loquitur mendacium, ex propris loquitur. Quaſi, in propoſito dicat. Voluntas dānatorū propria. (Hæc est propriè dei beratiua, ioh exiſtit in actū, ſemper est mendax, i. à ueritatis rectitudine declinat. Et hoc est, eā esse ſolū malam.

¶ Examen. Ly uoluntas deliberativa. Ideſt uoluntas, quæ propriè dicitur uoluntas. Et hæc est illa, quæ ponitur in parte poſteriori, quæ diuidit ur in intellectum & uoluntatem.

¶ Ly ſecundum q̄ in potestate est eorum inclinari per affectum ad hoc uel illud, ſcilicet in genere malorū ſanum. Vnde cum illa pars, de qua in tex. dicat ibiesū arbitrij: notandū eſt q̄ certum ne liberi arbitrij ut ſic, non eſt ferum bonum & malum ſimuliter ferti in hoc uel illud. Liberum enim arbitrium de ſe nihil aliud habet, ſed abſtrahit tūm à bono tūm a malo in ſua inclinatione ad diuerſa. Alioquin ſi de rationę liberi arbitrij eſſet inclinari ad bonum, tunc non eſſet in damnatis, nec eſſet inclinatū in malum, tunc non eſſet in beatis; ſi autem eſſet inclinatus nec in bonum nec in malum, non eſſet in viatoribus. Et ideo textus ab omnibus latinis ſic ſemper ſentientibus ſe præſentans auctoritatibus luntas deliberatiua, quòd ſit in poteſtate eius inclinari ad hoc uel illud, nihil aliud addendo. Verum est, quòd applicando hoc dictum damnatis intelligebat de inclinari ad hoc uel illud malū: (vt cōtextus edocet) aliquam uoluntatem eorum non ſemper eſſet mala. Vnde & in hoc ſenſu, in prima p. huius exam. glo'atū eſt idem dictum ad propoſitum damnatorum. Quandoquidem deliberatio arbitrio inſiderit diſputatio, adhæſitio acriter eritur fiat ſermo de illo, ut in ſe eſt, an ſit viatoribus, an ut in beatis, an uero damnatis. Multum ſiquidem interest diſſerere in his, ut ex diſtis ſapiens lector eligere poſſit:] modo tota difficultas, erroreſque multi circa iſtam materiam inde naturaliter ſeptiam enim ex quadruplici diſſinitione liberi arbitrij diuerſimodē (ut ſupra) conſiderati proceditur, non diſtincte ingulis ſingulis appliādo (ut par eſt,) ſed confundendo illas quatuor ad inuicem, ac ſi non, tanquā conſimilia à terra, diſtantem. Si ergo eamus in hoc ſemper quoad ſic facta reſpiſtum, & alios, ex mutuorum ſcripturas.

¶ PROB. Quia damnati ſunt totaliter auerſi a fine ultimo rectæ uoluntatis.

CONCL. 3ª. Damnati, quamuis aliquid bonum uelint, non tamen bene uolūt illud: nec ex hoc uoluntas eorū bona dici poſſit.

¶ *Corollarium.* Ergo error est dicere abſolutè quòd aliqua uoluntas ſit ſimpliciter bona in damnatis.

¶ Examen. Ly aliquod bonū uolunt. Ideſt uoluntate naturali.

¶ Ly non tamen bene uolunt. Scilicet propter admixtionē de iuntatis deliberatiuæ. Adeo uoluntas deliberatiua corrumpit, & deſtruit, illud bonum naturale, inquantum poteſt. Et hoc eſt, q̄ communiter dicitur à Theologis, quòd dæmones, & conſequēter damnati omne bonum naturale, quæ habent, abutuntur: ad dictum in intelligę, ut in ad 1m.

¶ PROB. Quia præſupponitur clara ex dictis.

1ᵐ ex Dioniſio. Concipiunt. &. uoluntate naturali; non deliberatiua. s. Tunc nihil cōtra, vt patet ex concluſionibus.

¶ NOT. A ly tamen iſta naturalis &c. uſque in finem, reſpōdet tacitæ obiectioni. Poſſet enim ex reſponſo dato ad Dionſium videri alium q̄ bona ſimpliciter ai qua uoluntas eſſet in dānatis & hoc addutus negat, oſtendens q̄ nulla prorſus. Ex hoc declaratur etiam intelligę concluſio-nem tertiam corp. ſin.

2ᵐ minor poſt conſequentiam primā. Voluntas, quæ per ſe ordinatur ad bonum, eſt bona. & ſed nō voluntas ex cuius malitia proceditur, quòd id quod eſt malum, æſtimetur ut bonum. §. Tunc nihil &c. Nam primum illud nō eſt in damnatis, ſ. d hoc ſecundum, ut patet in tex.

Ignorātia multiplex

¶ NOT. Aliud eſt quandoque ampleci apparens bonum tanquā uerum bonum ex inuincibili errore, aut ex errore aliquo modo culpabili; & aliud eſt ampleci malum apparens ut bonum ex malicia. Primum dicitur ignorātia inuincibili is, & omnino excuſati ſecundum dictum ignorantia ſupina, ſeu craſſa, & aliqualiter ſed non totaliter excuſatur tertium dicitur ignorātia affectata, & non ſolum non excuſat, ſed multum aggrauat. 1. 2. q. 76. ar. 2. 3 & 4. Et huic tertiæ ignorātiæ affectatæ aſſimilatur illa malitia damnatorum. Vide t. 1. q. 78. ar. 4.

ARTICVLVS II.

Vtrum damnati pœniteant de malo quod fecerunt.

AD SECVNDVM ſic procedit. Vt q̄ damnati nunquā pę niteāt de malis, q̄ fecerūt. Quia d ict Ber. in Cant. [q] damnatus ſemper vult [b] iniquitatem ſuam quam fecit: ergo nunquam de peccato commiſſo pœnitent.

¶ Præt. Velle ſe non [b] peccaſſe, eſt bona uolūtas: ſed dānati nō habebunt bonā uolūtatē: ergo dānati nunquam uolent ſe non peccaſſe: & ſic idē, quod prius.

¶ Præt. Sedm Damaſ. [r] hoc eſt hoibus mors, qđ angelis caſus, ſed angeli uolūtas poſt caſū eſt inuertibilis hoc mó, ut ñ poſſit recedere ab electiōe, qua prius peccauit; ergo dānati ñ poſſūt pęnitere đ peccatis à ſe p̄miſſis.

¶ Præterea, Maior erit pernetitentes de peccatis commiſſis, uel propter excæcationē mētis, ſi- [s] 3ᵐ de maiori

Secum datuſe unt. q. 1. negatur hoc. s. Nam h dictus nitum poſitorum &c. ut in tex.

Item minor.

Ex habitibus uirtutū dicitur laudabilis uoluntas. R. 1. niſi obſtet ſegamen ex obliti nationis miſeriæ. Tūo nihil &c. ut patet in ſecundo reſpōſo tex. ly ſi tamē remanerēt.

APPENDIX.

EX articulo habes. ¶ Primò: quomodo per tōnē Vitl. p. s. tanquam in radice Beel. &c. ſterimas hæreſes Ori. ſid. 2. ori. geniſtaſ (Prat. Ori- ſid. c. 4. in geniſtæ.) dicentium: ſine. beatitudinem, & mi ſeriam non fore perpetuam, & Beatitudinis & miſeriæ quædam eruntaliter nationes: & Beatæ animæ in corpora mortalia iterum ſuntreuerſuræ, in quibus patiātur, & ſine curſu ad beatitudinem euocabuntur, & Beatitudinis & miſeriæ circulus quidam. Item dicentium: dæmones aliquando ſalutandos. Item Liberiuorum, dicentium: quòd diabolo (ex miſericordia prędicto erit. Per hoc enim quod aruenius præſens mō diras uoluntates damnatorum ſemper eſſe malas: mōſtrat & radicaliter miſeriam ipſorum neceſſario fore ſine fine perpetuam. Vide regulam iuris quintam, in ar. 2. appen. allegatam.

¶ Secundò habes quomodo per rationem tanquam in radice offendas hos merito damnari à Deo. ut quæſt. 69. ar. 5. appen. & quæſt 94. art. 2. Item à Deo in 1. par. quæſt. 64. art. 2. & quæſt. 62. art. 8.

¶ Tertiò habes quomodo per rationem offendas meritò eſſe dictum à pſal. 72. Superbia eorum qui te oderunt aſcendit ſemper. Hæc ibi. Vbi offendit manifeſte, quòd damnatorum uoluntas eſt ſemper mala, ut pote ad ſemper exerenda in obſtinatione ſuperbiæ, & odij contra Deum. & hæc eſt radix (ut ſæpius dixi) perpetuitatis in miſeria illa pœnarum. Item à Beneditis 11. in extrauag. Benedictus Deus. & à Concil. Florent. reſtatur in Iuer. fanct. union. & à Matth. 25. & à regul. recentes. ab Auguſtino in lib. de ſid. ad Petr. cap. 28. & à quibuſcunque adſimilia hui uia cum prædicta, quòd ſupplicium damnatorum eſt perpetuum. Per hoc enim ille adimit tanquam ab effectu ad cauſam, tanquam à pœna ad culpam procedentes quòd uoluntas damnatorum ſemper eſt mala quinimmō & obſtinata in malitia. Nā Bernardo inſtruente auditorium ſuper malam uoluntatem & non eſſe infernum. Item à &c. in 1. par. q. 64. ar. 2. appen.

¶ Quarto habes quomodo per rationem prædictā ſcripturarum, pro quanto quod dæmones intelligant, & intelligi, & probi, & defendat.

¶ Quinto, uides: quomodo ex ijs uicissim Angelica doctrina hæc & declaretur, & conſolidetur.

QVÆSTIO XCVIII.

ART. II.

CONCL. 1ª. Mali non pœnitebunt per ſe loquendo, de peccatis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶NOT. Pœnitere per se de peccatis est de illis formaliter sum ptis pœnitere. Hoc autem quomodo intelligatur, unde q.1. ar.1. exam. super ly pro peccatis.

¶PROB. Quia voluntas malitiæ peccati in eis remanet.

¶NOT. Idest nulleradhuc peccare, si posset; unde ibi grana. Cain vellet adhuc occidere Abel. & Luther[a] destruere sanctã ecclesiã Romanam: & Caluin[b] decipere Genuenses, & si de alijs. Tantũ ergo abest ut pœnitent, q̃ continuè peccant; quod annotauit psalmus adductus diuersa, Superbia eorum, qui te oderũt ascendit semper. Quod dãnati essent pessimi, ut perhibet, & te oderent ante fi- to 5. Voluntas ergo peccãdi remanet in illis, ut ait text. sed nõ facultas in opus exterius exeundi. Pœna ergo derelinquerũt eos, nõ ij peccata secundum Augustinũ. Simile dictum de quibusdam mortuis, q. ó nõ exercent peccata (vt fabulantur,) quia non possunt.

CONCL. 2ª. Malit pœnitebũt de peccatis per accidens.

¶NOT. Idest pœnitebunt de illis materialiter sumptis, inquantũ scilicet sunt cẽ alicuius pœnæ. Simile ẽ, q̃ ait quis uator dolet de peccato cãmisso, nõ quia sit peccatũ. i. offensa Dei (cũm ad hoc ñ nihil aliud obstaret peccare nelle) sed quia est subiectum infamatorij, vel ca- pitis hoc suspenditur, vel alias occidetur, & huiusmodi. Pro quo vide q.1. ar.1. exam. super ly pro peccatis. Et memento illius Horatij, in proposito, oderunt peccare mali formidine pœnæ, licet tamen q̃ peccans in æternũ per voluntatẽ, ut inquit text. si sem ut sed oderit peccare i. pœnã exercitus offendere (& hoc ultimũ fit solũ de materialib. illis.)

¶PROB. Quia affligentur de pœna, quam pro peccatis sustinet.

¶Examen. Ly affligentur, idest dolebunt. Et sic affligi de pœna illa, est idem quod pœnitere de peccato per accidens.

1ᵐ ex Bernardo. Iniquitatem. & per te consideratam non, per accidens. 5. Vide not. post ph. concl. primæ. Tunc nihil &c. ut patet ex conclusionibus.

2ᵐ de maiori. Velle se non peccasse 9. propter turpitudinem peccati non propter pœnam tantũ. 5. i. formaliter non materialiter tantum. Vide not. post 20. 1. & not. post 82. 2. Tũc nihil &c. ut patet ex cõclusionib.

3ᵐ illatio conclusionis. Ergo &c. Et negatur illa. 10. 2. in eo fallitur sensu, qui ex prædictis habetur.

4ᵐ de minori. Non pœnitent. w. per se non per accidens. 5. unde ad primum. Tunc nihil &c. ut patet.

APPENDIX.

EX articulo habes. ¶Primò quomodo per rationem tam quam in radice intermas horreneam blasphemiam Nouatiani (Præc. Cœlestini) præsumpsit infideliter dicentis: Deum esse crudelem. Quo enim articulum præsentem considerans talem blasphemiam concipiat? Et hinc videat, ipsum non esse crudelem contra damnatos sempiterno igne eos puniendo quomodo unquam ergo alius crudelem esse posse, affirmare valebit? Cum igitur articulus præter rationem demonstret, Deum non esse crudelem contra damnatos: simul utique demonstrat per hoc, ipsum absolutè nullo esse crudelem. Ratio autem prædictis fundibus destruens hæresim illam blasphemam, est: q̃ damnati nunquam pœnitent de aliquo peccato suo, immò q̃ semper peccare uellent, nisi q̃ in ipsis semper obstinati. 21. Regula adiuncta quinta, de regul. iur. in 6. inquit: Peccati venia non datur nisi cor recto Ilgeitur. De[c] hac, æstimari p certo debet, nullum hoc, quòd damnatus nullo modo correctus in tempore alicui, ut etiam peccati nũquã condonat, consequenter nec pœnam p peccato. Contra igitur dictamen omne nũ, quod præfecta regula tuis exprimit, temere loquitur aut cunque ex hoc, q̃ dãnatis supplicia Deus non auferat, ipsum crudelẽ esse blasphemẽ pronunciat.

¶Secundò habes: quomodo per rationẽ offendas hãc meritò dãnati à Mat. 19. Nemo bonus nisi solus Deus. Hactenus. An si aperte dicat: radix bonus est Deus, ut sit per essentiam & non accidẽtaliter bonus, & quia essentia bonitatis in creaturis reperta causa existit. 1. par. q. 6. per totum. Per hoc igitur monstrat Marcus, q̃ sicut caliditas nihil potest frigiditatem habere commixtum, sic ica lidum possit ipsum e.7 fugus aliquo modo apud se habere; ita bonitas diuina nihil potest crudelitatis, nec alterius contrarij habere admixtum; hoc bonum per participationem possit aliquod contrarium compati. Item à psalmo 144. Suauis dominus uniuersis. Item à Psal. 91. Rectus dominus Deus noster, & non est iniquitas in eo. Hactenus. Nouatij universis, & ly non est iniquitas, & ly in eo. Est enim etiam damnatis, suauis quantum est de se, nec ulla iniquitas, & per consequens nec crudelitas, nec aliud finistrum est in eo, licet sit in ijs, qui talem eum reputant. Pro cuius meliori capitu, vide articulo quinto, not. post ad secundum. Item à mille locis scripturarum apertissimis. Item à 8. cõc. 1. par. quæst. 20. artic. 1. & 2. & quæst. 21. articul. 3. appen. Item à &c. ut ibidem quæst. 37. artic. 1. Vide quæst. 98. artic. 1.

¶Tertiò habes: quomodo per rationem offendas meritò infinuatum à Sap. 5. quòd damnati pœnitent de malo, quod fecerunt, (licet sint obstinati in culpa:) & sic. Intra se pœnitentiam agentes, & præ angustia spiritus gementes. Hactenus. Item ab Apocal. 1. Ecce venit cum nubibus, & videbit eũ omnis oculus, & qui eum pupugerunt, & plangent se super eum omnes tribus terræ, amen. Hactenus.

¶Quartò habes: quomodo per rationem prædicta scripturarum, pro quanto quod diximus infinuanti, & intelligas, & probes, & defendas.

¶Quintò, vides: quomodo ex ijs vicissim Angelica doctrina hæc & declaretur, & confoletur.

QVÆSTIO XCVIII.

ART. III.

CONCL. 1ª. Non esse, secundum se consideratum, nullo modo est appetibile.

¶Examen.

¶Examen. Ly nullo modo. Scilicet nec etiam à damnatis A modo peruerso ratione visionis. ar. 1. ad 1ᵐ.

¶PROB. Quia non esse secundum se consideratum nullam habet rationem boni (cum sit pura priuatio boni.

CONCL. 2ª. Non esse consideratum per accidens, idest inquantum est ablatiuum alicuius pœnalis uitæ, seu miseriæ, potest præeligi à dãnatis secundum deliberatiuam rationem.

*lib. 1. de lib. arb. c. 3. 10. 1.

¶Examen. Ly potest præeligi. Idest de facto præeligitur. Nã ly potest, seu ly potest (ut uerbo transmutationis) coincidit cum fiat. Vt si dicamus, hoc potest fieri. fiet.

¶PROB. Quia nõ esse sumptum per accidens habet rationem alicuius boni (cum extrema malo sit quoddam bonum: ut patet ex philosopho, Matthæo, Hieremia, Hieronymo.)

¶Confirmatur. Ergo non esse materialiter potest appetibile, hoc est, non esse rationem alicuius rei admittit, non autem ratione sui idest quatenus est non esse. Formaliter ergo loquendo sunc quando non esse appetitur, non appetitur nisi aliqua res adiuncta ipsi non esse: adeo quòd (si profunde penetretur te tus) nunquam propriè appetitur non esse etiam per accidens tumptum. Verbigratia. Appetunt dãnati ipsum non esse, inquantum est ablatiuum miseriæ. Ergo intentio illorum propriè fertur ad ablationem miseriæ.

*Al. deliberatam. Damnatorũ, ac desperatorũ est, desiderare non esse.

Concupiscunt enim propriè suam miseriam auferri. Quia uerò in uita eorum non potest auferri nisi & esse ipsorum auferatur (ita unum alteri coniunctũ est:) ideo quasi ex consequenti & indirectè abhorrent in nõ esse: idest appetitibile. Vide dicta ar. 1. circa declarationẽ corp. & q. 86. ar. 2. ad 1ᵐ. & 1. par. q. 5. art. 1. ad 3ᵐ.

1ᵐ ex Augustino. Non esse. w. secundum se accepiunt non aliter. §. Tunc nihil &c. ut patet hic, & ex conclusionibus.

¶NOT. Vides ne Augustinum habere pro maiori ipsum esse miserum, quam omnino non esse? Ergo ex hoc perpendes esse bene dictum supra Concil. post Prob. Concl. 2ª. Nam ñ miserum esse consideratur, pro quanto habet de esse: nunc est quid magis, quàm non esse: ñ uerò consideratur, pro quanto habet de miseria: sic non est melius, sed è contra: idest ipsum non esse melius est. Et hoc subauditer intellexit responsio textualis, si bene penetretur & applicetur: licet sub alijs uerbis & breuioribus data sit.

2ᵐ de minori. Non esse. w. secundum se non, per accidens. 9. Tunc nihil &c. ut ad 1ᵐ.

3ᵐ de maiori. Malus malum. &. ut sic non, ut habes aliquam rationem boni. §. inquantum priuat miseriam. Tunc nihil &c. ut patet ex dictis.

APPENDIX.

EX articulo habes. ¶Primò quo modo per rationem ostendas meritò insinuatum ab Apocal. 9. quòd damnati ratione deliberatiua uoluerunt esse: & sic.

In diebus illis quærent homines mortẽ & non inuenient eã. Et desiderabunt mori, & fugiet mors ab eis. Hæc ibi. Vbi, per replicationem, often dicitur intensio desiderij, seu grandis magnitudo eius. Quasi dixerit, quantumcũque poterunt, desiderabunt mortem. Iob 3. & Luc. 23. Dicent montibus operite nos, & collibus cadite super nos. Hæc ibi. Vbi cum loquatur de illis quibus adhuc uiantibus pro nimietate angustiarum desperatis, monstrat à fortiori idem desiderũ inesse damnatis. Nam damnatis nulla desperatio. Item à psal. 139. Cadent super eos carbones, in igne deijcies eos, in miserijs non subsistent. Hactenus. Non a medio subsistent, sed recipient pœnitentiam. Voluit enim offendere psalmus quòd in miserijs damnati desperabunt similes illis qui affligunt suos habentes animo non subsistere: & consequenter desperationem incurrant. Conflat autem desperatos desiderare non esse, ut experientia quotidiana docet.

Ergo à fortiori de damnatis affirmare hoc ibi psalmus intendebat. Eccles. 19. O mors quam bonum est iudicium tuum homini indigenti, & qui minoratur in uiribus & deficit ætate. Hæc ibi. Vbi loquitur de homine multum undique angustiato, & quasi præ desperatione mortem desiderante. Quæ & applica, à fortiori, damnatis: ut sit in secundo argumento. sed contra. Item à quibuscunque sacris literis, Confessis, vel summis Pontificibus, qui desperationem damnatis fatis docent.

¶Secundò habes: quomodo per rationem prædicta scripturarum & patrum pro quanto quod diximus infinuanti, & intelligas, & tueatis.

¶Tertiò vides: quomodo ex ijs vicissim Angelica hæc doctrina & declaretur & confoletur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

CONCL. 1m. In damnatis erit perfectissimum odium.
¶Examen. Ly perfectissimum odium. Solicet accipiendo perfectissimũ in malo. Vt bonus latro perfectissimus homicida. Hoc enim nomen bonum & perfectum, trãsferuntur ad mala quandoque (secundum philosophum) ratione suæ uniuersalitatis. Non ergo accipitur in eo sensu, in quo psalmi fadicebant 138. Perfecto odio oderam illos. Ibi enim in bonum accipitur ly perfecto odio: in cuius signum præmittebat ly nomine, qui oderat te nomine, oderam.

433

¶PROB. Quia in beatis erit perfectissima charitas.

¶NOT. Ab oppositis est ilta probatio. Vt dicamus sic. Status damnatorum & beatorum sunt oppositi, sed in beato est perfectissima charitas, ergo in damnato est perfectissimũ odium.

¶CONCL. 2m. Damnati de omnibus bonis dolebunt.

¶PROB. Quia beati de omnibus bonis gaudebunt.

¶NOT. Et ista ab oppositis est. Vnde proportionaliter dicas hic, ut supra.

CONCL. 3m. Damnati uellent, omnes bonos esse damnatos.

¶PROB. Quia dolent de bono statu illorum, & hoc ratione perfectissimi odij.

¶Corollarium. Ergo ex dictis hanc ex præmissis conclusionibus meritò, tanquam patens relinquitur in textu.

¶NOT. Circa materiam huius articuli unde quodlibet 8. art. 7. & quodlibet 3 art. 14.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum damnati uellent alios esse in inferno damnatos.

AD QVARTVM sic proceditur. Videtur quòd damnati in inferno non uellent alios esse damnatos, qui nõ sunt damnati. Quia Luc. 16. dicitur de diuite, qui orabat pro fratribus suis, ne irent in locum tormentorum: ergo & eadem ratione, & damnati alij [b] non uellent ad minus carnales suos amicos in inferno damnari.

2 P. ar.[b] Affectiones in inferno inordinatæ à damnatis non auferuntur: sed aliqui damnati inordinate aliquos non damnatos dilexerunt, ergo non uellent eorum malum, quod est esse damnatos.

3 Præterea, [b] Damnati non desiderant augmentum suæ pœnæ: sed si plures damnarentur, maior esset eorum pœna, sicut etiã multiplicatio beatorum amplificat eorum gaudium, ergo damnati nollent saluatos damnari.

SED CONTRA est quod Esa. 14 super illud, Surrexerunt de solijs, dicit Glo. Solatium est malorum, multos socios habere pœnarum.

Præterea, In damnatis maxime regnat inuidia, ergo dolent de felicitate beatorum, & eorũ damnationem appetunt.

RESPONDEO, Dicendum, quòd sicut in beatis erit perfectissima charitas: ita [m] in damnatis perfectissimum odium [n]. Vnde sicut sancti gaudebunt de omnibus bonis, ita, & ipsi de omnibus bonis dolebunt [q], vnde, & felicitas sanctorum considerata maxime eos affligit. vnde dicitur Esa. 26. Videant, & confundantur gloriantes populi, & ignis hostes tuos deuoret, vnde [r] uellent omnes bonos esse damnatos [s].

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd tanta erit inuidia in damnatis, quòd etiam propinquorum gloriæ inuidebunt, cum ipsi sint in summa miseria, cum etiam in hac uita hoc accidat crescente inuidia. Sed tamen minus inuident propinquis quàm alijs, & maior esset eorum pœna si omnes propinq; damnarentur, & alij saluarentur, quàm si aliqui de suis propinquis saluarentur. Et exinde fuit, q; diues petiit fratres suos à damnatione eripi. Sciebat enim quòd aliqui eriperentur si maluisset tamẽ cum fratribus suis omnes alios damnari.

AD SECVNDVM dicendũ, quòd dilectio, quæ non fundatur super honestum facile rescindi tur, & præcipue in malis hominibus, vt Philosophus dicit in 9. Ethicor. Vnde damnati non remanebunt amicitiam ad eos, quos inordinate dilexerunt. Sed in hoc uoluntas eorum remanebit peruersa, quod causam inordinatæ dilectionis adhuc diligent.

AD TERTIVM dicẽdum, quòd quamuis de damnatorum multitudine pœna singulorum augeatur; † tamẽ tantum superexcresceut odium, & inuidia, quod magis eligent torqueri magis cum multis, quàm minus, soli.

¶NOT. Diligenter aduerte quanta sit peruersitas in uoluntate damnatorũ, quòd dilegunt adhuc illud quod malum fouat; & proquanto aliquod bonum importabat, nõ diligunt. In amicitia enim inhonesta ad aliquem erant duo: unum scilicet amicitia, & hoc diligebat aliquid bonũ (cùm amicitia, ut sic, aliquam consonantiam ad rationẽ dicat, aliud autem erat inhonestas, & hoc dicebat malum. Damnati ergo (ut mihi quit textus) amicitiam amplius non seruabunt eos, quos inordinatè dilexerunt: sed tamen adhuc diligunt causam inordinatæ dilectionis. Ita quòd tantum quod habet speciem boni refutatur ab ipsorum uoluntate, & si quid mali ibi est acceptatur. Ilmo melius intelliges articu. 1. de malitia uoluntatis damnatorũ, seu de quantitate talis malitiæ. Item ex hoc percipe magis conclusionem secundam huius articuli intelligendo tamen per ly omnibus bonis non tantum homines bonos, sed etiã quascunque res bonas.

3m maior.

Damnati non desiderant augmentum suæ pœnæ. &. nisi indirecte ex odio ad alios moueantur ad hoc. §. Tunc nihil contra. Quamuis enim de damnatorũ multitudine &c. ut textu.

¶NOT. Hinc percipe magis conclusionem primam & tertiam. Hinc uide quanta sit uis odij & inuidiæ, ut nec sibi parcat homo, ut alijs noceat. Vnde & illud desiderium, de quo in maiori, intelige sic glosatum à responso quæst. quòd non cureht de damnatis & pœna, non quod ipsum propria formaliter desiderium sit. Tanta enim tanquam ardens desiderio propriæ dilectionis remouet inuidi ad nocendum alijs ut non curent de seipsis, cui quòd ex nocumento aliorum sibi proueniret aliqua ruina. siue penarum, siue pœnitus, pu a infamia, tortura. Adhunc locũ ergo recurras, quando de magna inuidia iudæorum contra Christum agitur, & hinc uideas quam bene dicta fuit ea, quæ habentur à D. Tomma super Apostolum 1. Thimot. 1. ly quia ignorans fecit in incredulitate. Vbi inquit, q; si iudæi cognouissent

[f] 2m de maiori. Affectiones. &c. ut dicunt causam suam: non uero eadem amicitiam. §. Tũ nihil &c. Non enim sequitur quòd non uellant eorum malum, quos antea inordinatè dilexerunt: cùm in seipsis tam amplius non remanent amicitia ad eos.

[g] Vel dicas damnato ratione pœnæ.

[h] Vel pro 2. eclef. pœ.

[i] Vel pro 2. eclef. pœ.

[k] Vel pro 2. eclef. pœ.

[l] 2. p. q. 2. a. medio illius 2.

[m] 1m de consequente. Non uellent &c. non paratum non absolutè. Tanta enim erit inuidia in damnatis quòd etiam propinquorum. &c. ut in text. Tunc nihil contrarium patet. Sufficit enim ad uerificandam conclusionem quòd diues ille absolutè noluisset etiam propinquos suos damnari quam-uis eos paratus è noluisset, si minus noluisset deillis suis, quàm de alijs.

¶Confirmatur. Ergo tale desiderium damnatorum erga propinquos non procedit ex charitate, quam ad propinquos habebant, sed procedit ex amore proprio, quo diligunt semetipsos. Quæ tamen dilectio peruertitur in eis ar. 1. ad 2m. & ar. 3. ad 1m.

Miralia sa tis de natura inuidiæ, ut &c. natrã tur.

* Cap. 4. par. 1. ante med. et parte. 4. à med.

* Cap. 4. p. 4 aliqui. enim ante ed.

Inuidiam Iudæorũ Christi nulla excusatio nẽ hæreat, maximeque fuisse cõstat S. Thom. 1. Timoth. 1.

[n] Hoc autem redarguere uocauit text. repugnare uoluntati.

¶PROB. Quia ex terminis patet.

¶NOT. Et meritò. Si. n. pœnas, quas inflẽ sustinẽs, odio habent, eiusmodi est, quòd & Deum, qui eis causa pœnæ, secundũ q; illi mouent causa odio habent. Quemadmodum è contrario boni mouentes ex eo, q; pœnas, quas habent, libenter sustinent propter Deũ, q; eas infert, offendũtibi nõ odio habere, sed dilgere Deũ. Adeo q; ipsa sustinent a pœnarũ sic, uel sic, est illud à quo tanq; ab effectu, argumentamur ad cognoscendum, an ille plagam diligat, uel odio habeat, causam plagarum ipsarum.

2m ex Dionysio.

Diligibile &. dilectione naturalinõ semp. del berata uolũtate §.

Vide nihil &c. ut patet in text. Et quo & unde ar. 1. corp. & ad 1m.

2m de maiori.

Ipsam bonitatẽ. &. secũdũ se considerata non semper, in effectu suo §.

Tunc nihil &c. ut patet in text. et ex dictis in corp.

¶NOT. Confirmatur præsens doctrina ex Psal. 17. Cum sancto sanctus eris &c. cũ uiro innocente innocens eris, et cum electo electus eris: cum peruerso peruerteris. Hæc ibi. Vbi loquit Deus, ac patet mox per contextum ly qui tu populũ humilẽ saluum facies, et oculos tuos super bos humiliabis. Ibi ergo clare mõstratur, q; idẽ dispositionem hominũ puerforti, étim uia ex ille tium. Deus, qui in se et in suis effectibus secundum se considerandus sanctus, innocens, electus, et &c. ut alter iudicatus ab homine sanctus, innocens, et electus: ibi, quam clarè manifestatur, q; Deus ipse in effectibus, secundũ q; repugnant peruersæ uoluntati, consideratus odio habetur à peruersis. Et hoc est, q; dicere intendit per ly cũ peruerso peruerteris. nõ peruertetis secundum rei ueritatẽ cũ nullam à rectitudine uel in modico possis declinare sed peruertis secundũ deprauatũ gustũ peruertis.

¶PROB. Quia Deus ita seipso cõsideratus est ipsa essentia bonitatis, ut patet: & ipsa bonitas per essentiam nõ possit alicui uoluntati displicere. (patet ex his quæ uidentur Deũ) 2. Quia ly sed &c. Aliqui effectus Dei sunt repugnantes uoluntati alicuius.

¶NOT. Quòd Deus sit bonus per essentiam seu ipsa essentia bonitatis (quod idẽ est:) uide 1. par. q. 6. ar. 1. 2. & 3. & quòd non possit bonitas secundum se displicere alicui, colligitur ibid.

¶CONCL. 2m. Damnati Deum perse plectes in effectu iustitiæ, qui est pœna, eũ odio habent: sicut & pœnas, quas sustinent.

¶Examen. Ly effectu iustitiæ. Nõ dicit in iustitia, ut fiet quãdõ naturaliter amãt iustitiam, cũ iustitia sit ueritas. 1. par. q. 21. ar. 2. & ueritas sit obiectum naturaliter diligibile ab intellectu, (ut in Metaph.) Verum iustitia, ut faciens effectum repugnantẽ uoluntati alicuius, puta quia condemnat illum, nõ dilgit necessario; sed odio habet põ ab illo, & si fit finale dispositus, odio habetur de facto. Ad hũc sensum proportionaliter declarandũ dicit enim Augustinus, q; omnis homo diligit ueritatem lucentem, sed non semper diligit ueritatem redarguentem. In hoc enim ultimo sensu, ioxta Terentium, ueritas odium parit.

[o] Vel pro 2. eclef. pœ.

[p] Vel pro 2. eclef. pœ.

[q] Vel pro 2. eclef. pœ.

[r] Vel pro 2. eclef. pœ.

[s] Deus semperbunus in ultimo effectibus iuris, diuerlimo. & iapit hellus.

[t] Vel pro 2. eclef. &c.

APPENDIX.

EX articulo habes Primo: quomodo per rationem ostensiuã relẽ insinuatum ab Ecclesiast 31. quòd damnati uellẽt alios esse damnatos: & ne Cum armis suis ad infernum descendunt. Hæc ib. Vbi per arma intelligitur perfecta inuidia eorum & loquitur de impijs & impœnitentibus, qui damnantur, ut patet in contextu. Per hoc ergo q; inuidiam maximam potius prophetæ remanere in damnatis, & ad inuidiam pertinet non solũ dolere de bono alterius, sed etiam uelle omnes pati quod ipse inuidus patitur: per hoc inquam connotat interiorem prædictum.

2. ¶Secundò habes quomodo per rationem prædictã scripturarum pro quanto quod diximus, insinuant, & intelligas, & tuearis.

3. ¶Tertiò uides: quomodo ex ijs iuxta illam Angelica doctrina hanc, & declaretur, & confoideatur.

QVÆSTIO XCVIIII.

ART. V.

434

CONCL. 1m. Aliquis potest adire Deum, non in seipso, sed in alio quo tendendum ad ipsum.

ARTICVLVS V.

Vtrum damnati odio habeant Deum.

AD QVINTVM sic proceditur. Videtur quòd damnati non habeant Deũ odio. Quia ut dicit Dion. 4. de Diuino. omnibus, [h] diligibile est pulchrum, & bonum, quod est omnis boni, & pulchritudinis causa, hoc autem est Deus. ergo Deus à nullo odio haberi potest.

2 Præterea, Nullus potest ipsam bonitatem odio habere, sicut nec ipsam malitiam uelle, malum enim est omnino inuolũtarium, ut Dion. dicit. 4. de Diuino. Deus autem est bonitas ipsa. ergo nullus ipsum odio potest habere.

SED CONTRA, est quod dicitur in Psal. 73. Superbia illorũ qui te oderunt ascendit semper.

RESPONDEO, Dicendum, q; affectus mouetur ex bono, uel malo apprehenso. Deus autem apprehenditur dupliciter, in se sicut à beatis, qui eum per essentiam uident: & per effectus, sicut à nobis, & damnatis. Ipse igitur in seipso cum sit per essentiam bonitas, non potest alicui uoluntati displicere. Vnde quicunque eum per essentiam uidet, eum odio habere non potest: sed effectus eius aliqui sunt uoluntati repugnantes, inquantum contrariantur alicui, & [m] secundum hoc aliquis non in seipso, sed ratione effectuum Deũ odire potest. [n] Damnati [r] ergo Deum percipientes in effectu iustitiæ, qui est pœna, eum odio habent: sicut † & pœnas, quas sustinent. [s]

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd uerbum Dion. est intelligendum de appetitu naturali, qui tamen in damnatis peruertitur, per id, quod additur ex deliberata uoluntate, ut dictum [o] est.

AD SECVNDVM. Dicendum, q; ratio illa procederet si damnati Deum in seipso conspicerent, inquantum est per essentiam bonus.

[h] Mirãda sa tis de natura inuidiæ, ut &c. natrã tur.

[i] Vel pro 2. eclef. pœ.

[k] Vel pro 2. eclef. pœ.

[l] Vel pro 2. eclef. pœ.

[m] Vel pro 2. eclef. pœ.

[n] Vel pro 2. eclef. pœ.

[o] Vel pro 2. eclef. pœ.

[p] Vel pro 2. eclef. pœ.

[q] Vel pro 2. eclef. pœ.

[r] Vel pro 2. eclef. pœ.

[s] Vel pro 2. eclef. pœ.

[t] Vel pro 2. eclef. pœ.

[u] Vel pro 2. eclef. pœ.

[v] Vel pro 2. eclef. pœ.

[w] Vel pro 2. eclef. pœ.

[x] Vel pro 2. eclef. pœ.

[y] Vel pro 2. eclef. pœ.

[z] Vel pro 2. eclef. pœ.

[a] Vel pro 2. eclef. pœ.

[b] Vel pro 2. eclef. pœ.

[c] Vel pro 2. eclef. pœ.

[d] Vel pro 2. eclef. pœ.

[e] Vel pro 2. eclef. pœ.

[f] Vel pro 2. eclef. pœ.

[g] Vel pro 2. eclef. pœ.

[h] Vel pro 2. eclef. pœ

Universidad de Deusto
Biblioteca

habent Deum: &c. Iſtuauerunt homines aſtu magno, & blaſphemauerunt nomen Dei habentis poteſtatem ſuper has plagas. Hæc ibi. Vbi de damnatis hæc, à fortiori ſaltem, intelligunt: quamuis ad literam de quibuſdam etiam viatoribus ſcalentiſſimis exponi poſſit ubi & oſtenditur illos odiſſe Deum, quę blaſphemant in effectu pœnarum & plagarũ, quas ſuſtinent. Item à Pſal. 24. Superbia eorũ, qui te oderunt aſcẽdit ſemper. Hæc ibi. Vnde & intelige concluſionem ſecundam maluit: ſcili cet q. nõ uerificatur pro tempore ſtãtis, ſed pro tempore & uſq; pro eodẽ gradu odij ſemper, ſed pro augmento in maius.

*1.1.4.Sẽt. d.50.§.A

2 Secundò habes quo per ratione prædicta ſcripturarum, pro quanto quod dicitur infinitũ, & intelligas, & uocaris.

3 Tertiò uides quomodo ex his omnibus Angelica doctrina hæc & declaratur, & conſolidatur.

QVÆST. XCVIII.

ART. VI.

CONCL. 1ª. Poſt diem iudicij nõ erit aliquod meritũ in beatis nec demeritum in damnatis.

¶Examen. Ly meritum & demeritũ. Scilicet quantum ad præmium accidentale. Nam de eſſentiali, nec ante diem iudicij ibi eſt ut ex dictis circa concluſionem tertiam in tex. corp. fin. aperte habetur. Vnde cum ponatur differentia inter ante diẽ iudicij, & poſt illum quòad meritum, uel demerendum; patet q. de merito reſpectu accidẽtalis præmij loquitur hic. Quòd ſi meritũ tale negatur poſt diẽ iudicij, ſequitur, q. multo minus tunc erit meritum uel demerit̃um reſpectu eſſentialis: reſpectu cuius nec nunc eſt. In tentum igitur concluſionum ambarum, ſcilicet huius primæ & tertiæ, eſt loqui reſpectu accidentalis præmij differenter: & ſic concordare in merito uel demerito reſpectu eſſentialis.

*Li. 3. c. 1. ante me. to. 5.

¶PROB. Quia meritum uel demeritum ordinatur ad aliquod bonum uel malum ulterius conſequendum ut patet: & poſt diem iudicij erit ultima conſummatio tum bonorũ tum malorum ita quod nihil de bono uel malo erit ulterius addendum.

¶Examen. Ly ultima conſummatio, ſcilicet & eſſentialis & accidentalis.

¶Ly ita q. nihil. Scilicet de præmio etiam accidentali.

¶CONCL. 2ª. Bona uoluntas in beatis non erit meritum, ſed præmium: & mala uoluntas in damnatis non erit demeritum, ſed pœna tantum.

¶*Corollarium.* Ergo uiatores faciunt eſſe comprehenſores hæreſis illi, qui dicunt opera bona nunc facta eſſe ſtãtum fruẽdæ iuſtitiæ non aũt meritoria ſupplicij æterni. Videt enim q. textus tanquam diſcriminatim loquens inter opera uiatorum & comprehenſorũ dicit, comprehenſorũ bona opera eſſe tantum fruẽdæ beatitudinis, ideſt præmiũ, ſicut & mala damnatorum opera eſſe fruẽdæ tantum infœlicitatis, i. pœnã. Ergo hac ratione falſũ eſt baſcant Ioan. Spangeberg, qui (ut refert Alfon. Caſtr. ad hær. opera.) erronẽ dixit quòd nequaquã ſentiẽdum eſt quod propter dignitatem & munditiam bonorum operum detur uita æterna: ſed eſt beneficium gratuitũ, & datur per miſericordiã propter Chriſtum. Ex hoc enim, q. eſt beneficium gratuitum per miſericordiam datum, ut declaramus 1. p. q. 21. a. 4. nõ ſequitur quod ipſa opera nobis talia ſint donata nõ ſint meritoria uitæ æternæ: ſecundũ Cõcil. Trid. ſeſſ. 6. can. 32. Siquis dixerit hominis iuſtificati bona opera ita eſſe dona Dei, ut non ſint etiam ipſius iuſtificati merita: aut, ipſum iuſtificatũ bonis operibus, quæ ab eo per Dei gratiam & Chriſti meritum cuius uiuum membrum eſt, fiunt, non uere mereri augmentum gratiæ, uitam æternam, & ipſius uitæ æternæ (ſi tamen in gratia deceſſerit) cõſecutionem atque etiam gloriæ augmentum ana thema ſit. Hæc ibi. Vnde etiam damnatus propoſito hæreticorum contra liberum arbitriũ & humana mẽta, mendaciter dicentium: quòd non propter iuſtitiam & humani cordis æquitatem uti huic quicquam Deus hominibus, (deijs hæreticis annotauit cenſura generalis in Bibliam Deuter. c. 9. tanquam de falſò intelligentibus & extorquentibus dicta in cap. illo.)

Opera defunctorũ non ſunt ex æqueæſtimanda, ut mia ſorũ negatio è conuicio.

Enchir. c. 11. ipẽ. to. 1

Errores negãtium meritũ operũ damnantur à Concil. *anael. m*

anael. l

¶PROB. 1. Quia præſupponitur patere ex concluſ. 1. 2. Quia (ly ſed præmium, ly ſed pœna tantum.) operationes iſtius uitæ ſunt præcipuæ in fœlicitate, & eorum contrariæ ſunt præcipuæ in miſeria (1. Ethic.)

¶NOT. Præcipuæ dicuntur in utroque, quia utrobique ſunt præmium, ſiue in bonum, ſiue in malum. Non enim meritum eſt præcipuum abſolutè, ſed præmium. Adde quòd Ariſtoteles non cognouit meritum, cum Theologus chriſtianus nõ fuerit, & conſequenter, quòd in prædicta ſua ſententia intendebat loqui de præmio per ly præcipue. Adde etiam: q. prædi

& ſic operantes ſunt ſe uera extra ſtatum meriendi.

¶CONCL. 1ª. Ante diem iudicij, quidam dicunt, & beatos mereri, & damnatos demereri.

¶Examen. Ly quidam dicunt. Scilicet non ego, ſic indiſtinctè, niſi cum limitatione declaratiua ſequenti, ly ſed hoc non poteſt &c. uſque in finem.

¶PROB. Quia præſupponitur clara ex dicto illorum, cum declaratione textualiter ſub iuncta.

1ª illatio cõcluſionis. Ergo &c. &c. negatur illatio. §. Nam hoc eſt ſummum incommodũ ad ſcitum in tex.

¶*Corollarium.* Ergo debuit, ſi heri illatio, ut ex aliqua parte eſſet uera: ſequitur ergo ſi ibi non demerentur, ex ſua damnatione cõmodũ reportãt, uel ad ſummum malorum pertinet ad ſcitum in tex. Tunc. n. concederemus illatio. non quidem pro prima, ſed pro ſecunda parte.

2ª d maiori. Eiuſdem conditionis, & quantum ad generem: non quantum ad ſecundariæ pœnæ demerentium. §. Tunc mihi &c. Nã ad damnatorum hominum officium nõ pertinet ad damnationẽ &c. ut in tex.

Ratio 2ª

¶NOT. Hic incipit apparere clarius, cur D. Thomas in corpore articuli, loquendo de moribus, & Angelis bonis apposuerit ly præcipue. Voluit enim per hoc oſtendere illud, quod nunc dicit in tex. reſponſi. & ultra hoc quòd ſolum & nonnisi de illa declaratæ præſentem textum, q. officium illud pertinet quidem ſecundariò ad Angelos uel bonos uel malos, ſed ih quiq; ex ſpeciali cauſa illorum regnorum ſortiuntur exercitium illius officij, ſicut ac hyſtoriarũ per ſcripturam ſumere exẽpla quãdo aliquas animas beatas ad tantum alicuius uiatoris pertinentiã ibi uidere ſpecialiter fuiſſe miſſas à Deo, uel ab eodẽ malefactas ad tentandum fuiſſe permiſſas. Iuuitus. Aduerte q. licet pœna inſligatur dæmoni pertinenti de facto ad malum (ut ſic argumẽto patet,) tamen nõ eſt inferendum ex hoc, q. tunc ſolummodo ei pœna inſligatur. Sufficit n. q. diabolus, quantum eſt ex parte propria, inducat hominem ad malum, quod eſt tentare ipſum ad hoc quamuis homo tentatus de facto non inducatur, immo potius quandoque reſiſtendo uitam æternam meretur. Nam demeritum principaliter conſideratum ex parte uoluntatis diaboli, qua tentauit, & de facto inducere ad malum uoluit. Vnde ſiue inducat, ſiue non, demeretur ſempet pœnam accidentalẽ. Ergo die, q. in argumento adducta auctoritas ſancti Auguſtini ſub denominatione ſacræ Maieſtatis ſic nobis eſt, q. pœnã meruit, quando tentatum hominem exaſperauit.

Aſſe beatæ ſalutis ſuppleue officio bonũ Angeli, & damnatæ ſalutis dæmonũ ſe mentẽ ſãct. Thomæ.

3ª illatio concluſionis. Ergo &c. 1. &c. negatur illatio. § Ad probatio nem, quæ eſt ſi autem &c. propoſitio, ſi qui ex tertia ordinatione exhibet tam autem) procedens non excuſetur quin ſit demeritum ex neceſſitate peccandi uoluntaria: ih excuſatur ab hoc quòd ſit demeritorius, ex eo quòd faciens talem ad ſummum malorum tam pertinẽt.

¶*Corollarium.* Ergo in argumento fuit fallacia ignorandum non cauſam, ut talem ſumebatur. nam ſi neceſſitas peccandi uoluntas tanquam cauſa non demeretur, ut tamen, ut nunc iſta non eſt uera cauſa: ſed hæc alia. q. quis faciẽs talem actum inordinatum & habens uoluntarium neceſſitatem

A peccandi, peruenit tandem ad ſummum malorum. Videat m.

Item de maiori.

Neceſſitas. & conſideranda, ut ſi uoluntate antecedente proceſſit non, ut eſt præſente neceſſitas. §. propter rationem aliam in tex. reſpõſi ſecundi. Iyſh neceſſitas peccandi cuius &c. Tunc mihil cõtra: immo nec attingit. ppoſitũ pp fallaciã admixtã, quę dicta eſt in coroll. immediatè præced.

¶NOT. Doctrina hæc ſecundũ ſæpiſſime oſtenditur modũ declarandæ meritatis minus capientibus, obſtinationem damnatorum eſſe iuſtã cauſam ſuæ perpetuitatis in damnatione. Dicunt. n. q. nõ põt damnatus redire à ſua culpa, nec põt humiliari, (& breuiter) q. nõ neceſſitatẽ peccandi. Quibus ſic ex textu iſtius reſpondet, q. nõ poſſunt, q. nolũt, & ideo nolũt, q. neceſſitatẽ põt habere. Et ideo ſi nõ poſſunt ſe ad iſtã impotentiã uolendi, aduo q. impotẽtia hæc nõ eſt peccatũ, ſeq. nõ q. impotẽtia præcedit, ſed quia impotẽtia uoluntaria eſt cauſata uidelicet à uoluntate libera præcedente ipſorũ. Exẽplũ proportionaliter ſit, in caſu de ebrio. Hic ebrius actu exiſtẽs, ſi occidit hominẽ, uel aliquod aliud peccatũ facit, nõ meretur tantam ſedem ſibi humiliationẽ omittitali, q. uoluntarie & neceſſitatẽ hominẽ ſi ſtendi ſibi indignũ, q. uoluntarie inebriatus fuit, ſciebat. n. fortiter ſe ponere in neceſſitatẽ peccandi & ih inebriari uoluit, & ergo ſicut duplicẽ meruit ille ebrius, ſecundus philoſophus loquendo eſt, ſic ibi eundẽ, ſi ad arcẽ faceꝛe theologiæ meretur. q. damnatus nunq; mereatur euadere, ſed duplicẽ punitionẽ, & q. z. peccauit, & q. in tali neceſſitate ſe uoluntarie poſuit. Applica ſuprãdicta ad præſentẽ materiã per ũgulaq; accõmodatiſſima ſunt, & intellectus eatioforum ualde quietatiua.

Necceſſitas peccandi uoluntariè ſibimet prius Ipoſita nõ excuſat peccatorem ſed manifeſtè accuſat magis.

Vide S. Thom. 1. p. q. Eccl. &c.

APPENDIX.

EX articulo habes. Primò quomodo per rationem oſtenſas, meritò infinuatum & ſcripturis & q. damnati demerenti. Serpens deceptor me, & comedi, & ſitibus ad ſerpentẽ, quia feciſti hoc, maledictus eris, &c. ſuper pectus tuũ gradieris, & terrã comedes &c. Hæc ibi. Vbi, à ſimili, oſtendit, q. damnati nõ in tali caſu (ut ſupra non poſſ ad æm.) demereri poſſum. Secundò aũt infinuatum. lo. 16. Princeps huius mũdi iudicatus eſt. Hæc ibi. Vbi oſtendit, à ſimili q. ſicut eſt iudicium pœnarũ damnatorũ omnium, & conſequenter q. maior pœnã per demeritũ ſuum non poſſunt mereri. Hæc concordat ſanctus Auguſt. dicendo (ut in arg. 2 ſed contr. ſiunt finem habebunt duæ ciuitates, uidelicet cæleſtis Hieruſalẽ, & infernæ Babilonis. Ex his ergo ſcripturis cõſtitit de ſimilia de beatis in cõtrariũ genere.

Vnde

2ª

Secundò habes quo per rõnem prædictã ſcripturarũ, pro quãto utrunque earũ quod dicimus infinuatur, & intelligas, & uocaris.

¶Tertiò uides quomodo ex his omnibus Angelica doctrina hæc & declaratur, & conſolidetur.

QVÆST. XCVIII. ART. VII.

41ª Quotidie multò põ deteſtabiliꝰ & timoroſiõ cluſio. h

CONCL. 1ª. Nihil erit in damnatis, quod non ſit materia, & a. a uiſione unde aliquid quod poſſit adamiſſionem per

uenire,

Universidad de Deusto
Biblioteca

tenere, deerit.

¶ PROB. Quia eorum miseria debet esse consummata, si cum & beatitudo sanctorum.

¶ *Corollarium.* Ergo probatio hæc est directa, & ab oppositis. Directa quidem per ly debet esse consummata ab oppositis uero per ly sicut beatitudo sanctorum. Ergo ex conclusione hac, tanquam ab oppositis beatitudinis, dic tu determinatio: & quòd nihil erit in beatis quod non sit eis materia gaudij; & quòd nihil quod possit ad gaudium pertinere, deerit illis. Sic intellexit uirtualiter textus in corp. princip. de beatis hoques. Vnde & mox inuitit oppositum de damnatis quasi per hoc sunum factū dixerit illud, qđ nūc nūc ex primam de damnatis, tu, tanquam ab oppositis inferē, intelliges etiam debere sumi suo genere exemeo.

*Gloriosa dicta sit ter. Ciuitas Dei psal. 86.

*l. 1. d. 4. cō. 12. 8. 10. 2.

¶ CONCL. 2ª. In damnatis erit actualis cōsideratio eorum, quæ prius fecerunt, & materia tristitiæ, non autem ut delectationis causa.

uncl. m

¶ PROB. Quia cōsiderabunt malā, quæ gesserunt, ex quibus damnati sunt, & bonaque delectabilia, quæ amiserunt: & utrinque erubescent.

¶ NOT. Confirmat hoc ex Luc. 16. iuxta declarationē literalem. Vide appendiqueu.

¶ CONCL. 3ª. Damnati torquebuntur de hoc, quòd cōsiderabunt notitiam, q̄ de rebus speculabilibus habuerunt, imperfectam esse: & amisisse summā eius perfectionem, quā poterant adipisci.

¶ Examen. Ly imperfectam. Scilicet ex nō attingere ad ultimum finem. Notitia enim omnis immo & qualibet alia res est imperfecta, nisi attingat finem ad quem ordinatur, & omnis suæ rei, sine scientia, ordinatur ad ultimum finem, in quantum quæcunque uult homo propter ultimum finē uult 1.2. q. 1. ar. 6.

¶ NOT. Quod fuerit imperfecta illa notitia damnatorum, confirmatur uniuersaliter de illis, ex Apostolo dicente specialiter de philosophis gentilibus Rom. 1. Cum cognouissent Deū, non sicut Deum glorificauerunt, aut gratias egerunt, sed euanuerunt in cogitationibus suis, & obscuratum est insipiens cor eorum. Dicentes enim, se esse sapientes, stulti facti sunt. Hæc ibi. Ecce, quomodo intelligitur textus præsens, quando dicit, quòd notitia damnatorum fuit imperfecta & in quo consistat summa perfectio notitiæ, & quomodo eam perfectionem acquirendi ad piscī potuerint. Consistit enim secundum apostolum, in scientia, et perfectio notitiæ in non glorificare Deum, hoc est, & in nō habendi gratias ei taliter agere. Consistit uerò perfectio eius in glorificare Deum, & gratias & agere, ut par est. Perfectionem autem explicatur hanc, quæ eam adipisci, & imperfectionem illam relinquere; quia aliter non reprehenderentur ab Apostolo, neque liberum arbitrium secundum quòd uisoribus competit, habuissent. Reprehensio ergo ab Apostolo facta contra illos est effectiuus quo aperte demonstratur: quòd ij tanquam liberi arbitrij uisores poterant, & relinquere imperfectionem notitiæ habitæ, & acquirere summā perfectionē, ad quā ex seipsa ordinabatur notitia illa.

uncl. 1

¶ PROB. Quia patet per præsupponitur ex prædictis.

1m d maiori.

In consideratione scientiæ. R. per se, non semper, per accidens. ¶ Tunc nihil &c. Nam scientia per accidens erit tristitiæ causa in damnatis.

*Al. dilectione.

uncl. f

¶ Examen. Ly per se, idest, ex consideratio est, siue ut scientia est.

¶ Ly per accidēs. Idest, quiet aliquod annexum consideranti illi, siue scientiæ illi. Hæc autē annexa habentur ex declaratione corp. & consequenter inde erit coligitur, quòd sit consideratio scientiæ per se, & consideratio tali per accidens.

2m illatio cōclusionis.

Ergo &c. & negatur illatio. R. Non enim est simile de glorificatibus, & iam defunctis. Namin hoc mundo anima contingitur &c. ut in ter.

3m ex Philosopho.

Longitudo temporis est causa obliuionis. R. per accidens: non, per se. ¶ Tunc nihil &c. Nā damnati, neq; quo ad alam ante diem iudicij, nequequo ad alam & corpus post illum diem sustinebunt fumes accidenti illi quod est causa obliuionis: secundum quòd declaratum in tex.

APPENDIX.

EX articulo habes. Primò quomodo per rationem ostenditur meritò infinuatum à Luc. 16. quòd damnati possunt uti notitia, quam habuerunt in hoc mundo: & sic. Recordare fili, quia recepisti bona in uita tua, & Lazarus similiter mala. Nunc autem ut cruciaris. Hæc ibi. Vbi ostenditur, & quòd cōsiderant mala, ex quibus damnati sunt, & bona delectabilia, quæ amiserunt, ut declaratum in corp. circa secundum conclus. Nam per ly recepisti bona, monstratur secundum prædictorum: & per ly in uita tua, monstratur primum. Quia enim ad uitam suam voluptuosam ex contra Lazarum auaram usus fuerat talibus bonis temporalibus: ideo ex hoc damnatus erat propter quod sequitur ly in cruciaris. Et hanc reflexionem, q̄ scilicet propter abusum bonorum receptorum in uita sua, damnati sint, ipsi cognoscunt. Item 2 Sap. 5. Erranimus à uia ueritatis, et iustitiæ lumen non luxit nobis, et sol intelligentiæ non ortus

ortus nobis. Hæc ibi. Vbi damnati, de quibus ad literam sermo fit in contextu, declarantur cogitare de his, quæ in mundo hoc sibi acciderunt. Et licet ex superbia, quæ semper ascendit in eis contra Deum, aliquibus suos errores fumos, & sibi, dicendo ly iustitiæ lumen non luxit nobis, & sol intelligentiæ nō est ortus nobis: tamen impudentissimè mentiuntur cum scriptū sit Iohan. 1. Lux in tenebris lucet, & tenebræ eam non cōprehenderunt & ipsimet tanquam à ueritate manifesta coacti post multa confitentur dicentes, in malignitate nostra consumpti sumus. Recordantes nanq; plurimorum, quæ hic uidetes gesserūt, sic tamen tando mox ibi subinferunt. Lassi sumus in uia iniquitatis & perditionis, & ambulauimus uias difficiles: uiam autem domini ignoramus. Quid nobis profuit superbia? aut diuitiarum iactātia, quid contulit nobis? Transierunt omnia illa tanquam umbra, & tanquam nuncius præcurrens, & tanquam nauis, quæ pertransit fluctuantem aquā; cuius cum præterierit, non est indicium inuenire uiam aut, quæ tramitulum aeris, cuius nullum inuenitur argumentum itineris illius: aut tanquam itinere alis, sed tantum sonitus alarum uerberans leuem uentum & scindens per uim impetus aeris cōmotus alis transuolauit, & post hoc nullū signū inuenitur itineris illius: aut tanquā sagitta emissa in locū destinatū, diuisus aer cōtinuo in se reclusus est, ut ignoretur transitus illius. Sic & nos nati continuo desijmus esse, & uirtutis quidem nullum signum ualuimus ostendere in malignitate nostra consumpti sumus. Talia dixerunt in inferno hi qui peccauerunt. Hæc ibi. Ex quo in inferno damnati habent notitiam de singulis in quantū in mundo factis, uanitatis mundi, & illoru quinq; exemplorū ipsam uanitatem temporis sentiunt.

*Mag. in 4. lib. Sent. dist. 50. n.

¶ Secundo habes quomodo per rationem prædictas scripturarum pro quanto quod dicimus, insinuant, & intelligas, & uacuatis.

3 ¶ Tertiò uides: quomodo ex ijs uanissim Angelica doctrina hæc & declaratur, & confoliditur.

QVÆSTIO XCVIII.
ART. VIII.

437 CONCL. Deus secundum se consideratus nullo modo à damnatis cogitabitur.

¶ PROB. Quia Deus secundum se nullo modo cogitari potest sine delectatione.

¶ NOT. Supple ex 2m. & damnati capaces delectationis non sunt. Nec obstat dictum glosæ 21. 4. arg. 1. sed contra, addūctum ad propositum damnatorū q̄ solatium est miseris socios habere pœnarum: quia illud solatium non est uerum, sed phantasticum, ut supra dictum est 3 q. 7. ar. 5. ad 4m. Vide sancti Tho. quodlibet. 3. ar. 14.

¶ CONCL. 1ª. De Deo secundum, q̄ in quibusdam effectibus fuit representatur, damnati cogitabunt.

¶ PROB. Quia tales cōsideratio de Deo pōt inducere tristitiā.

¶ NOT. Talis cōsideratio q̄ Deus cōsideratur in effectibus, uniuersaliter sumptis, pōt & tristitiā & delectationē inducere, in quibusdā uero effectibus cōsideratus pōt solū delectationē inducere: ut quinta ratio ibi: Et ex hoc tristitia. Exemplū primitus si consideretur Deus secundum q̄ creauit nos, & idem q̄ redemit, & huiusmodi: nisi secundū q̄ affligat nos uel aliquem nostrum, puta filiū, & huiusmodi, secundū q̄ inferni parauit tam terribile, & horribilissimum, & alia huiusmodi. Exēplū secundi ut si consideretur Deus secundū q̄ tibi beneficia nobis grata ei secundū naturalē nostrā substantiam commūtat. Exēplū tertij ut si consideretur inquantū est uindex nostrarū iniquitatū, uel ut prohibens illa ad quæ uoluntas nostra inclinatur. Ois ista cognoscuntur esse illos effectus tres prædictos si recte applicentur. Probatio autem de isto tertio modo soliloquitur: ut ex magis patebit, inspicienti ad 1 m. vi. *uncl. m* de 6 tar. 3. & q. 87. ar. 1. & 2. 1 tex & etuciid.

*Al. dilectione.

¶ Examen. Ly quasi accidentale. Hoc dicitur, nō q̄ instita, secundū id Deo non cōueniat / hoc n. falsum esse ostēsum est 2. par. q. 21. art. 1. & 2.) sed p tanto soli pro quanto Dei iustitia non punit homiē nisi præsuppolito peccato. Et hoc est, q̄ intelligit textus: ita ut dicamus, q̄ punire est quasi Deo accidentale inquantum semper punit præsupposito aliquo accidentali peccato facto uel uitando in eo, q̄ puniendus est, aut pro quo alius. ex 1. 2. q. 87. ar. 7. *uncl. p*

1m maior.

Nō pōt haberi odio actu, nisi ut de quo cogitatur & secundum q̄ odiri potest: nō secundū q̄ odiri nō potest. ¶ Tunc nihil &c. ut patet hic, & ex conclusione 2ª.

¶ NOT. Si cogitetur aliquid secundū ea, quæ uoluntati cognitis repugnant, tunc dicitur cogitari, secundū q̄ odiri pōt. Si uero cōsideretur secundū illa, quæ uoluntati cognitis nō repugnant, tunc dī cogitari, secundū q̄ odiri non pōt. Hæc dicta sint pro declaratione terminorum responsi formalis. Quòd si applicare uoluerit ad damnatos, nō discedas à textu responsali. Et hinc patere pōt id quod supra dictū fuit, q̄ uidelicet Gain uellet de facto occidere Abel etiamnunc, si posset: & sic de alijs damnatis proportionaliter. Quia igitur Deus prohibet, ne hoc possint exercere in facto, quod in mala uoluntate cōmittunt, & ipsi damnati uolunt Deum prohibitorem cogitant: ideo ipsum odio habent. De ista prohibitione, & alijs signis circa diuinam uoluntatem potest, vide 1. par. q. 19. ar. 12.

2m de minori.

Contra Deum. R. I. contra præceptū Dei. ¶ Tunc nihil &c. ut p̄s ex ad 1m. 97. ar. 1. & sub nomine synderesis, 1. par. q. 79. ar. 12. & 13. De præcepto ante & alijs signis diuinę uoluntatis, vide 1. par. q. 19. ar. 12. *Corollarium.* Ergo ex hoc, q̄ in damnatis adhuc remorsus conscientiæ perseueret, patet, q̄ bonum nunquam destruitur totum à quantuncunque malo. 1. 2. q. 85. ar. 1. maxime ad 3m.)

APPENDIX.

EX articulo habes Primò quomodo per rationem ostendatur meritò infinuatum à &c. ut ar. 5. appen. q. damnati aliqñ cogitant de Deo. Non. n. odio possunt habere Deū, nisi cognitum de illo, ut patet. Vnde & illæ, & quæcunque auctoritates tellantur damnatos odio habere Deum, eadem per hoc obtenunt intentum præsens.

¶ Secundò habes, quòd p rōnē prædictā scripturarū, p quanto dicunt damnatos cogitare de Deo inimicum, & inuisum, & huiusmodi.

¶ Tertiò uides quomodo ex ijs uanissim Angelica doctrina hæc & declaratur, & confoliditur.

QVÆST.

Universidad de Deusto
Biblioteca

QVÆST. XCVIII. ART. IX.

43[2] CONCL. 1[a]. Damnati ante diem iudicij uident bonos in gloria non hoc modo quòd gloriam eorum qualis sit cognoscant sed solum cognoscunt eos esse in gloria quadam inæstimabili.

¶NOT. Similes illis, qui stantes à longe uidêt alios in magna lætitia conuersari, lauari, & epulari, ex qua uisione sibi ipsis appetitus talis delectarum innascitur, ex quo uidetur quenam nec tamen unquam ad illas, uel in minimo attingere possunt. Vnde ex tali uisione nihil aliud reportant, nisi tormentum maius, tum ex parte lætitiæ ex uisu illo consectariæ, tum ex parte personarum sibi ordinatarum in tanta lætitia cõuersantarum, tum ex parte tarentiæ propriæ, qua talibus bonis omnino spoliati sunt, tãm ex parte pœnarum suarum magis inde apprehensarum in magnitudine, quandoquidem oppositum tale ponit magis elucescunt.

¶PROB. 1. Quia præsupponitur ista ex præmissis. 2. Quia (ly sed solum &c.) patet ex terminis.

¶NOT. Patet quidẽ ex terminis hæc ultima pars quoniã uident eos in gloria, & nõ illo modo ut cognoscant qualis sit in speciali: sequitur, quòd uideãt hoc modo, ut cognoscant eam in communi: quamuis referrur non quidem ad seipsos (alioquin uiderentur aliqualiter cõsolari: quod non est dicendum,) sed ad ipsos beatos, & hoc est cognoscere eos esse in gloria quadam. Rursus. Q.n dictum est in probatione primæ partis, quòd præsupponitur clara ex præmissis, non intelligitur p illa particula, quæ dicit, quòd uident bonos in gloria; sed pro illa quæ dicit, q nõ hoc modo uidẽt, quòd gloriam eorum qualis sit cognoscant. Patet autem ex præmissis ar. 7. corp. concl. 1[a], ut conideranti facilitet occurrer. Quamuis & quodammodo, indirecte quali, ex articulo eodem ibidem declarati possit tota illa prima pars conclusionis. co q

Quattor causis dãnati ex uisione beatorũ eruciantur.

* Lib. 12. Mor. c. 13. in princ.

conci. m

conci. f

ART. IX.

F in ultimo illius conclusionis dicitur ly nec aliquid, quod ad tristitiam possit pertinere, deerit.

¶CONCL. 2[a]. post diem iudicij damnati omnino priuabuntur uisione illa beatorum, explicata in conclusione 1[a].

¶PROB. Quia post iudicium augebitur eorum tormentum (sicut & gloria beatorum q. 93. ar. 1.) & non uidere beatos in gloria, eo modo, quo prius uidebant, erit eis maius tormentũ (ut declaratur in tex.)

¶NOT. De hac materia uide quod libet. 8. ar. 16.

1[m] illatio cõclusionis. Ergo &c.

&. negatur illatio. §. Non enim est simile de uisione utrorumque adductorum in argumẽto. Nam ea, quæ in hac uita agũtur non ita affligunt &c. ut in tex.

2[m] maior. Illud quod conceditur sanctis in hac uita pro magno munere, nunquam conceditur damnatis. &. eo modo, quo conceditur sanctis. § Tũc nihil &c. ut patet hic, et in corp.

APPENDIX.

EX articulo habes. Primò, quomodo per tauonem ostendas, meritò infinuatum à Luc. 16. q damnati gloriã beatorum uident: & sic. Dines sepultus est in inferno, elenans autẽ oculos uidit Abraham à longe, & Lazarum in sinu eius. Hæc ibi. Nota ly à longe. Per hoc enim declaratur sub alijs uerbis id, quod dixit conclusio 1[a]. per ly non hoc modo, q gloriam eorum qualis sit, cognoscant. Vide ibi nota immediate sequentem. Nota ly in sinu Abrahæ Lazarum, quòd est uidere beatũ in gloria nunc post passionem Christi ut declaratur. q. 9. art. 4. Item ab Isaia 28. Videant, & confundantur zelantes populi: & ignis hostes tuos deuorabit. Ideò populi quales sunt damnati. Per ly uideant, & confundantur, denotatur multiplex tormentum ex uisione illa ab eis reportatum. Loquitur enim formaliter Isaias eo modo, quo & solent scripturæ. Vt sub exemplo dicatur. Qui credideritis & baptizatus fuerit saluus erit. Mar. 16. ideò, ex eo quòd credideritis, & baptizatus fuerit simpliciter, sine hoc addendo (puta quòd non tantùm maneat mortes credulitatis, & unionis in baptismo factis) meretur saluari, & saluabitur.

Vtil. p. 5. Eccl. 8.c.

a Secundò habetur ex dicto per tauonẽ prædicta scripturarum, pro quanto quod dicit, magis infinuari, & intelligas, & tueatis.

3 ¶Tertio uide quomodo ex ipsa uidem Angelico doctrina hæc & declaratur, & confoliditur.

Tho. 4. d. 46. q. 1. ar. 3. c. firmiter. §. finde summa. & fide cath.

QVÆST. XCIX. ART. I.

439 CONCL. 1[a]. Quantitas pœnæ secundum intensionẽ accipit beatus respondet quantitati culpæ.

¶PROB. Quia secundum q quis grauius peccauit, grauius punitur (ex Apocal. 18.)

¶CONCL. 2[a]. Quantitas pœnæ secundũ durationem temporis non respondet durationi culpæ.

*Li. 1. c. 5. ante me. to. 5.

¶PROB. Quia ita tenet ex Augustino, & ex legibus humanis (ut in tex.)

¶CONCL. 3[a]. Quantitas pœnæ secundum durationem temporis, respicit dispositionem peccantis; seu quod idem est respondet dispositioni peccantis.

¶PROB. Quia simõ respondet durationi peccati: esse pars est, quod respondeat dispositioni peccantis.

¶CONCL. 4[a]. Pro peccato mortali, qd est contrarium charitati, aliquis est in æternum à societate sanctorum excluss, & æternæ pœnæ adiudicatur.

¶NOT. De hac conclusionis tractatione, uide 1. 2. q. 87. ar. 3.

*Li. 2. c8. 18. to. 2. Peccatum mortale quid sit.

¶Examen. Ly qd sit contrarium charitati: hoc dicitur, nõ ad ostendendum, q aliquod peccatum mortale non sit contrarium charitati (hoc enim satis ostensum est, neque ad propositum hoc intendit, sed ad ostendendũ essentiam, seu diffinitionẽ peccati mortalis. Quasi dixerit. Peccatũ mortale est illud, quod contrariatur charitati. Charitas autem est uita animæ, inquantum per charitatem Deo, qui est uera uita, cõiungimur. Consequẽter ergo quasi apertius dixit. Peccatum mortale est illud, qd auferr

Quartò, utrum saltem pœna Christianorum.

Quintò, Vtrum illorum, qui opera misericordiæ fecerunt.

ARTICVLVS I.

Verum ex diuina iustitia inferatur pœna æterna peccatori.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur quod ex diuina iustitia non inferatur peccatoribus pœna æterna. Pœna enim non debet excedere culpam. Deutero. 25. secundum mensuram delicti erit, & plagarũ modus: sed b culpa est temporalis, ergo pœna non debet esse æterna.

2 Præterea, Duorum peccatorum mortalium unum est altero maius: ergo unum debet maiori quàm alterum pœna puniri: sed nulla pœna est maior q æterna, cum sit infinita: ergo nõ cuilibet peccato mortali debetur pœna æterna, & si uni non debetur, nulli debetur, cum eorum distantia non sit infinita.

3 Præterea, A iudice non infertur pœna nisi ad correctionem, unde secundo Ethy. dicitur, quòd pœnæ sunt quædam medicinæ, sed quòd impij in æternum puniantur, hoc non est ad correctionem eorum, b nec aliquorum aliorum, cum tunc non sint aliqui futuri, qui per hoc corrigi possint, ergo secundum diuinam iustitiam non infertur æterna.

4 Præterea, Omne, quod nõ est per se volitum nullus unlt nisi propter aliquam utilitatem: sed pœnæ à Deo non sunt propter se uolitæ: non enim delectatur in pœnis, cum ergo nulla utilitas accidere possit ex pœna ratione pœnæ, uidetur q talem pœnam pro peccato inferre non debeat.

5 Præterea, Nihil, quod est per accidens est perpetuum, ut dicitur in 1. Cœ. & mun. sed pœna est eorum, quæ sunt per accidens, cum sit contrà naturam: ergo non potest esse perpetua.

6 Præterea, Iustitia Dei hoc requirere uidetur, ut peccatores ad nihilum redigantur, quia propter ingratitudinem uidetur quis beneficia amittere: inter cætera autem Dei beneficia est ipsum esse: unde uidetur iustũ ut peccator, qui ingratus Deo existit, ipsum esse amittat: sed si in nihilum redigantur, eorum pœna non posset esse perpetua. ergo non uidetur esse consonum diuinæ iustitiæ ut peccatores perpetuo puniantur.

B SED CONTRA, est quod dicitur Matth. 25. Ibunt hi, scilicet peccatores in supplicium æternum.

2 Præterea, sicut se habet præmium ad meritũ, ita pœna ad culpam: sed secundum diuinam iustitiam merito temporali debetur præmium æternũ. Ioan. 6. Omnis qui uidet filium & credit in eum habet uitam æternam. ergo, & culpæ temporali secũdum diuinam iustitiam debetur pœna æterna.

Præterea, Secundum Philosophum in 5. Ethic. pœna taxatur secundum dignitatem eius, in quem peccatur: unde maiori pœna punitur, qui percutit alapa principem, quàm alium quemcũque: sed quicunque peccat mortaliter, peccat contra Deum cuius præcepta transgreditur, & cuius honorem alij impartitur, dum in alio finem constituit: maiestas autem Dei est infinita. ergo quicunque peccat mortaliter dignus est infinita pœna, & ita uidetur quod iuste pro peccato mortali quis perpetuo puniatur.

*Li. 5. c. 5. to. 5.

RESPONDEO, Dicendum, quòd cum pœna duplicem habeat quantitatem, scilicet secundum intensionem acerbitatis, & aliam secundum durationem temporis; quantitas pœnæ respõdet quãtitati culpæ, secundum intensionem acerbitatis, ut secundum quod grauius peccauit, secundũ hoc grauior pœna ei infligatur. Vnde Apoca. 18. quantum se glorificauit, & in delitijs fuit, tantum date ei tormentum, & luctum, duratio pœnæ durationi culpę, ut dicit Auguſt. 21 de Ciui. Dei. Non enim adulterium, quod in momento temporis perpetratur, momentanea pœna puniretur etiam secundum leges humanas: sed quandoque enim ille, qui peccat in aliqua Ciuitate ex ipso peccato efficitur dignus ut totaliter à Ciuitatis consortio repellatur, uel per exilium perpetuum, uel etiam per mortem: quandoque uero non redditur dignus ut totaliter à societate ciuiũ excludatur, & ideo ut possit esse cõueniens membrum Ciuitatis, pœna ei prolongatur, uel breuiatur secundũ quòd expedit eius curationi ut in Ciuitate conuenienter, & pacifice uiuere possit. Ita etiam secundum diuinam iustitiã aliquis ex peccato redditur dignus pœnitus à Ciuitatis consortio separari, quod fit per omne peccatum quo contra charitatem peccat, quæ est uinculum Ciuitatem prædictam uniens: & ideo pro peccato mortali, quod est contrarium charitati, aliquis est in æternum à

conci. m

conci. f

conci. 1[a] parti.

*Li. 11. c. 13. to. 5.

societate

Universidad de Deusto
Biblioteca

aufert uitam animæ. Et sic ethimologia concordat quandoqui dem mortale interpretatur dans mortem, & hanc utique dat auferendo uitam.

¶ Ly à societate sanctorum &c. & æternæ pœnæ &c. Quasi dicat peccatum mortale habet pœnam & damnari per ly à societate sanctorum &c. & sensus per ly æternæ pœnæ &c. Et per hoc monstrat tertius effectus, q̃ in peccato mortali sunt duo, scilicet auersio à Deo, & conuersio ad creaturam. Rõne quidẽ primi, s. auersionis, infligitur pœna damni, quæ est exclusio à societate sanctorũ, per ly societate sanctorũ, intelligẽdo principaliter ui sionem sanctã sanctorũ. Per ly rõne autẽ secũdi, s. conuersionis datur pœna damni, s. æternæ pœnæ &c. Et nota pro intentione secretorii textus, q̃ pœnas has in præsenti uita etiam peccatoribus Deus iustissimẽ irrogat, per modum tamen inchoationis cuiusdam consummandi huiusmodi supplicij suã uitã. Et pœnam quidem damni dũ per peccatum cęcatur homo, & in tantum q̃nque ut uix Deũ amplius cognoscat, & nõ sicut Deum glorificet, ut gullatæ ex lestia non tantum ampliũ nesciat, sed et ad hoc ipsum, quod ũni prius recte bonum magnum ui debatur, nunc quasi desipiunt, ac tanquam nanum temporis amissionem, stultissimũ reputet: secundum quod talem eius pœnam depinxit olim Apostolus 1. Cor. 2. animalis homo nõ percipit ea quæ sunt spũs Dei, stultitia enim est illi, & non potest intelligere, q̃ spiritualiter examinatur. Pœnam autem sensus etiam nunc dat peccatori Deus multiplicem: dum à remorsu conscientiæ continue affligitur, dum aduersa pluia ei armis pariẽ defensiuis exuto immittit, ita ut Psal. 31. Implebatur dies, multa flagella peccatoris. Textus ergo præsens de pœnis ijs de pliciter, ioxta pportionẽ, intelligendus est.

¶ PROP. 1. Quia secundũ leges humanas iustas aliquis q̃q; morte moreatur, per quã, tũm à societate ciuũ excludit perpetuo, tũm æternæ priuationi præsentis uitæ adijcitur (ut patet intelligẽti.) q̃d est auferre homines de ista uitate mortali p

*L. 21. de ciui. c. 12. circa initiũ, to. 5.

*Lib. 14. mortal. c. 11. et li. 4. Dialog fc. 44.

supplicij præsentis mortis, hoc est auferre homines de ciuitate illa immortali per supplicium tũ tuæ mortis (ex Augustino) 2. Quia peccantes peccato mortali peccauerunt contra bonum æternũ (ex Augustino). 3. Quia tales peccauerunt in suo æterno (ex Gregorio). 4. Quia tales peccauerunt contra infinitũ (ut in tex.) 5. Quia talẽ aut pu bine fine manent in eis.

¶ NOT. Circa primã rõnem aduerte, q̃ per mortẽ humanã infligitur à lege bus, homo perpetuo pri uatur pœnarũ mũ, & consequẽter pœna illa mundana est perpetua. Sed nõ reputatur tale quid, ꝓpter accidẽs in textu narratũ à ly quod autẽ pœna, quam ciuitas &c. usque inclusiue ad ly in eo perpetuo maneret. Vbi text. ipse respondet tacitæ huic obiectioni.

Circa tertiam rõnẽ, quæ est de peccate in suo æterno, aduerte q̃ text. à ly & si obiciatur &c. usque exclusiue ad ly põt & alia 26. assignari, quare pœna peccati mortalis sit æterna, respondet obiectioni uni quæ fieri solet à quibusdam quærẽtibus excusationes in peccatis. Et respõdet quidem dupliciter, prima loquitur de opere, secunda de uoluntate; & in utraq; cõcludit q̃ obijc. cs dcipitur: primò ex opere exteriori, secundo ex quodam latẽti sub uoluntate interiori. De aliis rationibus uide in tex.

¶ Corollarium. Ex dictis ergo maxime in 4ª, & circa 4ãm cõclusionẽ firmiter cõcludo: q̃ Deus iustissimẽ peccatores etiam p uno peccato mortalitanũ, punit pœna æterna. Ergo Deus iustissimẽ homine existentem in peccato mortali, atiẽ sequendum ioan 14. Qui biberit ex hac aqua sitiet iterum: & consequenter uoluntas illa dicitur æterna. Actus ille uoluntatis uocatur æternus, & est, secundũ istam considerationem.

*Li. 4. Dialo. c. 44. circa'me.

2ᵐ de conclusione 1ª. Maiori ꝑ. intensione pœ nam non, durationẽ. ℣. Tunc nihil &c. ut patet ex conclusionibus duabus primis.

3ᵐ de minori. Nec aliquorum aliorum. ℟. negatur hoc. ℣. Nam sit ad correctionem existentium in ecclesia. Ad rationem addutam in contrarium facilis pr illud, quod dr in responsione ad 4ᵐ. Vide ergo ibi.

¶ Corollarium. Ergo pœna perpetua aliquorum erit ad correctionem non mutuum in hoc mundo (ut arguitur) sed tũ mentum in alio, beatorum. Non enim correctio hic sumitur

secundum quantitatem durationis, ℣. patet hic, & in corp. Tunc A nihil &c. ut ex conclusionibus habẽs.

¶ Corollarium. Ergo illud Deuteron. intelligitur de mensura acerbitatis pœnæ tantum, ut de Apocal. 18. dicitur in corp. circa primam conclus.

Ratio 2ª.

Item de minori. Culpa. s. ℟. considerata in actu non in uoluntate. ℣. Tunc nihil contra, ut patet in corp. de uoluntate peccantium mortaliter. Et est 3ª. ratio ibi. Vide secundum rẽspõsum text. ly uel dicendum sicut Gregorius &c.

*Locis in corp. artic.

¶ Examen. Ly actus. Scilicet exteriori. Nã diuidunt in tex. contra uoluntatem.

¶ Ly uoluntate. Scilicet actu uoluntatis. Non. n. sumitur hic pro potẽtia illa, quæ dicitur uoluntas. Actus autem uoluntatis potest cõsiderari duplic. ter. Primo secundum mentiorem durationis, & sic nõ sumitur hic, quia cõcipiens & deliberans facere pœnã nomen dum, multotiens ex hoc actu mox ad aliud actum uoluntatis se transfert. Vnde nec perpetuò durat in illo actu: nec etiam quandoque quando per spatium ex diuturnitate.

¶ Secundò uoluntatis actus cõsiderat tur iuxta id, qd tunc deliberatum & sic accipitur hic. Quando enim peccator actu breuissimo uoluntatis deliberat adhærere creaturæ ẽique tanquam fini ultimo, quod est peccare mortaliter: tunc constituit sibi, quantum in se est, aliquod æternum, qm animus finita uolendo nõ potest esse nisi æternus, (ut patet ex appetitu uisibilium fœnus de hoc ad illud appetendum secundum Ioan 14. Qui biberit ex hac aqua sitiet iterum) & consequenter uoluntas illa dicitur æterna. Actus ille uoluntatis uocatur æternus, & est, secundũ istam considerationem.

Si culpæ secundum quantitatẽ durationis, ut uidetur etiam per leges humanas accidere. ¶ Vel dicendum, sicut Gregor.* soluit, quòd quamuis culpa sit actu tẽporalis, uoluntate tamen est æterna.

*Li. 4. Dialo. c. 44. circa'me.

Ad secundum dicendũ, q̃ quantitati peccati respondet quantitas pœnæ secundum intẽsionem, & ideo peccatorũ mortalium inæqualium erunt pœnæ inæquales intensione, æquales autem durationẽ.

Ad tertium dicendum, q̃ pœnæ, quæ infliguntur his, qui à ciuitatis societate non pœnitus eijciuntur, sunt ad correctionem eorum ordinatæ: sed illæ pœnæ, per quas aliqui totaliter à Ciuitatis societate exterminantur non sunt ad correctionẽ eorũ, possunt tamen esse ad correctionem, & tranquillitatem aliorum, qui in Ciuitate remanent, & ita dãnatio æterna impiorum est ad correctionẽ eorum, qui nunc sunt in ecclesia. Non enim pœnæ sunt ad correctionem solum quando infliguntur: sed etiam quando determinantur.

Ad 4ᵐ dicendum, quòd impiorum pœnæ in perpetuum duraturæ non erunt omnino inutiles. Sunt enim utiles ad duo. primo ad hoc, quòd in eis diuina iustitia conseruatur quæ est a Deo accepta propter seipsum: unde Gregor.* 4. Dial. omnipotens Deus, quia pius est, miserorum cruciatu non pascitur, quia autem iustus est, ab iniquorum ultione in perpetuum non sedatur. secundo ad hoc sunt utiles, ut de his electi gaudeant dũ

*Li. 4. Dialo. c. 44. circa'me.

Deus quia iudicat iustissime peccatores punire

in his Dei iustitiam contemplantur, & dum se euasisse cognoscunt, unde Psal. 57. Lætabitur iustus cum uiderit uindictam, &c. & Esa. 66. Erunt, scilicet impij, usque ad sacrieratem uisionis, scilicet sanctis. ut Glo. dicit. Et hoc est quod Greg. dicit 4. Dial. Iui qui omnes æterno supplicio deputati fuit quidem iniquitate puniuntur, & tamen ad aliquid ardebunt, scilicet ut iusti omnes, & in Deo uideant gaudia, quæ pereceperunt, & in illis percipiãt supplicia, quæ euaserunt; quatenus tanto magis in æternum di uinæ gratiæ debitores se esse cognoscant, quanto in æternum mala puniri conspiciunt, quæ eius adiutorio uicerunt.

Ad quintum dicendum, quòd quamuis pœna per accidens respõdeat animę, attamen per se respondet animæ culpa infectę; & quia culpa in perpetuum in eã manebit, ideo & pœna perpetua erit.

Ad 6ᵐ dicendum, quòd pœna respondet culpę (proprie loquendo) secundum inordinationem, quæ inuenitur in ipsa, & non secundum dignitatẽ ipsius, in quem peccatur, quia sic cuilibet peccato responderet pœna infinita intensione. Quamuis ergo ex hoc, q̃ aliquis peccat contra Deũ, qui est actor essendi, nõ reatur ipsum esse amittere; considerata tamen ipsius actus inordinatione, non debetur ei amissio esse, quia esse prę supponit ad meritum, & demeritum, nec per inordinationem peccati esse tollitur, uel corrumpitur, & ideo nõ põt esse debita pœna alicuius culpæ priuatio ipsius esse.

Correctio famulus duplicitẽr.

*Glo. in t. ibi. *lib. 4. Dialogo. 44 in med.

4ᵐ de conclusione. Nulla utilitas accidere posset ex perpetua tatione pœnę. ℟. præsuppositã hoc est falsum. ℣. & quidẽ propter duos primò, quia in ipsa perpetuitate pœnarũ diuina iustitia conseruatur, quæ est Deo accepta propter seipsam. Vnde Gregorius &c. ut in tex.

5ᵐ de minori. Pœna. ℟. ce spondens animę, ut anima, est: non, respondet animæ ut peccatrix est. ℣. Tunc nihil &c. ut patet.

6ᵐ maior. Iustitia Dei hoc requirere uidetur, ut peccatores ad nihilũ redigantur. ℟. si peccatum, secundum dignitatem eius, in quę peccatur respondere t pœna: non, si peccato, secundum inordinationem in ipso inuentam respondeat. ℣. Tunc nihil &c. Nam pœna respondet culpæ (proprie loquendo) secundum inordinationem &c. ut in tex.

¶ Examen. Ly nec per inordinationem peccati esse tollitur uel corrumpitur. Scilicet esse naturale. Hoc dicitur ad differentiam ipsius esse moralis. Nam peccatum, puta superbiæ, non tollit ab homine intellectuam potentiam, nec memorativam, nec nobilitatem, nec sensus exteriores, nec interiores, nec subtilitatem animæ uel corporis, nec tollit ab homine humilitatem gratiam Dei, dona spiritus Sancti, uirtutes morales & theologicas, quamuis non subtilitatem fidei, quam etiam si non tollat, debilitat tamen in hoc, quòd facit eam non esse corrupt amplius meritoriam uitæ æternæ. De qua re an scilicet peccatum diminuat, uel tollat, bonum naturæ; inde fuit tracta num naturæ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

APPENDIX.

EX articulo habet. Primo quomodo per rationem directe intentas hæresim Nouatiani &c. ut supra dictum est. q. 98.

ARTICVLVS II.

Vtrum per diuinam misericordiam pœna damnatorum terminetur tam hominum quam dæmonum.

AD SECVNDVM sic procedi-
tur. Videtur quod per diuinam misericordiam omnis pœna terminetur tam hominū quā etiam dæmonū. Sap. 11. Misereris omnium domine, quoniā omnia potes: sed inter omnia etiam dæmones continentur, qui sunt Dei creaturæ. ergo & ipsorum dæmonum pœna finietur.

2 Præterea, Rom. 11. Conclusit Deus[a] oia sub peccato, ut oium misereat: sed Deus dæmones sub peccato cōclusit. i. cōcludi permisit. ergo videtur q. & dæmonum aliquando misereatur.

3 Præterea, sicut dicit Anselm. in li. Cur Deus homo. Nō est iniustū ut Deus[b] creaturā, quā fecit ad beatitudinem, omnino perire finat. ergo videtur cum quæ ibet creatura rationalis creata fuerit ad beatitudinem, non esse iniustū ut omnino perire permittatur.

SED CONTRA, est quod dicitur Matth. 25. Ite maledicti in ignem æternum, qui paratus est diabolo, & Angelis eius. ergo æternaliter punientur.

Præterea, sicut boni Angeli effecti sunt beati per conuersionem ad Deum; ita mali angeli effecti sunt miseri per auersionē à Deo: si ergo miseria malorū angelorum finiatur q̄que, & beatitudo bonorum finē habebit, quod est inconueniens.

RESPONDEO Dicendum, quòd error Origenis fuit, ut Augustin. 21. de Ciui. Dei dicit, q. dæmones quandoq; per Dei misericordiam liberandi sunt à pœnis. Sed[c] iste error est ab ecclesia reprobatus propter duo, n Primo, quia manifeste auctoritati sacræ scripturæ repugnat, quæ habetur Apoc. 20. Diabolus qui sedocebat eos missus est in stagnū ignis, & sulphuris, ubi bestia, & pseudoprophetæ cruciabuntur die, ac nocte in secula sæculorum, per quod in scriptura significatur æternitas cōsuetus. Secūdo quia ex una parte nimis misericordiam extendebat, & ex alia parte nimis eam coartabat. Euidē enim rationis est, ut videatur bono Angelos in æterna beatitudine permanere, & malos angelos in æternum puniri. Vnde sicut ponebat dæmones, & animas damnatorū quandoque à pœna liberandas: ita ponebat Angelos, & animas bonorum quandoque à beatitudine huius uitæ miserias deuoluendas.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd Deus quantum in ipso est misetur omnibus: sed quia eius misericordia sapientiæ ordine regulatur, inde est quòd ad quoddam non se extendit, qui se misericordiæ fecerunt indignos, sicut dæmones, & damnati, qui sunt in malitia obstinationis. Tamen potest dici quòd etiam in eis misericordiæ locū habet, inquantum citra condignū puniuntur, non quòd à pœna totaliter absoluantur.

[a] Al. pugnat, & diuinam misericordiam nimis coartat (ut debita ducibus patet inter.

[b] NOT. Pro intelligenda primæ probationis soledum, quòd quia adhuc nunquā ecclesia reprobat aliquid, illud ab omnibus catholicis pro reprobato tenēri debet; secundum tamen q. ab ipsa reprobatum est.

Si enim reprobetur, ut minus probabile, tenēdum est pro minus probabili: si pro falso falsum; si pro scandaloso, scandaloso; si pro errore in fide, error in fide. Et hæresi. Et ideo recte dixit probabilia, q. prima pars conclusionis patebat ex probatione particulæ sequentis. Quæ fides fuit. Sicut dicere contrarium, pro errore in fide, pro hæresi, reprobat duplicitur ab Ecclesia: ita propter duo dicē dum est, q. à diuina misericordia non liberabuntur dæmones. Circa vltimā de coarctatione nimia diuinæ misericordiæ nota uniuersaliter: error unius alij præsertit & quō deteriorē, patere, solet quibusdā errori illi priori de emendatione debita attribuendo. Videtur. Videtur. Videtur

Universidad de Deusto
Biblioteca

in æternum puniantur. Ideſt, an aliquando ab inferno liberabitur ſaltem homines.

CONCL. Omninò irrationale eſt ponere, q̃ homines quandoque liberentur ab inferno.

¶Examen. Ly homines. Scilicet infideles. Nã de fidelibus ſpecialem articulũ, ſcilicet quærũ moueb.t. Videbatur autẽ quod ſaltem aliqui ex eis, qui ad operum bonorum neceſſitatẽ aut examẽ poſt mortem eſſent Domini, conſiderando non aſſendum q̃ infideles homines ex eo, q̃ homines ſunt, & conſequenter quandam cognatiõe pro demonibus iuncti Deo, eũ ipſe naturam humanam perſonaliter ſibi vnierit & pro hominibus ſaluandis mortuus fuerit, vnderabatur, inquam ex his q. eſſent liberandi. Iuxta de infidelibus hominibus ſpeciali hunc modũ articulum.

¶PROB. Quia damnati ſũ perpetui, puniuntur, quoniam in malitia obſtinati (patet ex ſupr. dictis) & homines decedentes ſine charitate remanent ſemper in malitia obſtinati (patet ex Damaſceno cor. p. fin.)

¶NOT. Quaſi aperte dicat. Vbi eſt eadẽ ratio punitionis perpetuæ ibi debet eſſe eadem perpetuitas rerum hominibus abſque charitate decedentibus eſt eadem ratio perpetuæ punitionis, quæ eſt in dæmonibus ergo debent homines tales perpetuò puniri. Alioquin ſi dæmones perpetuo puniuntur & non homines eadem ratione perpetuam punitionem merentes hoc eſſet de ſe omnino irrationabile. Et quare? Quia eadem ratio militat vtrobique. Ex his infertur hoc dilemma, videlicet q̃ aut dæmonum pœna finietur, ſi pœna hominum finietur, aut q̃ hoſum non finietur, ſi dæmonum non finietur. conſtituere inordinatũ dæmonũ pœnã aliqñ finiendã eſſe dicere. eſt hæreſis ar. 3. & videtis ſupra. q̃ dicere pœnã hoſum aliqñ fore terminandam, eſt hæreticũ. Tũ ulterius dic. illud de dæmonibus eſt ab eccleſia reprobatũ: ergo & illud de hominibus ab eadem in his virtualiter eſt condemnatum.

1m ex Gen. In homine. &. ſecundum genus ſuum: non ſecundum unumquemque ipſius generis §.

Tunc nihil &c. ut patet in tex.

¶NOT. illa authoritas, etiam ſi loqueretur de unoquoq; generis humani, intelligi deberet ſũm eſt ex parte Dei. 1. intelligẽda eſſet ſub tali limitatione. Quod annotaſſe ſũgnanter videt textus per ly illi &c. in ſcipſis diuinam patrocinantes. Quaſi dixerit q̃ remanſerit diuina indignatio in aliquem hominem, non eſt ex Deo, quantum ſit ex parte eius tantum, ſed eſt ex illo homine, i. ex defectu illius hominis. Pro quo vide appen. ſeq. ly ac tanquam qui nelit quantum in ſe eſt &c. Hoc ſequitur, aliis interpoſitis, poſt ly ibunt in ſupplicium æternũ. Rurſus. Aduerte, q̃ illa authoritas intelligitur de hominibus ſecundum ſtatum ſuæ, ut à limili notauit tertio ar. 2. ad xm. Et ideo non concludit propoſitum arguentis, etiam ex illa parte.

2m de maiori. Pro inimicis. &. exiſtentibus in ſtatu, quo fieri poſſit conuerſio in deum. 2. non aliter. 3. pro inimicis quatenus huiuſmodi non autem, extra viam per mortẽ poſitis. Tunc nihil &c. Nã oratio illorũ ſanctorũ eſſet fruſtra, vt patet. Ne igitur hæc fruſtra, ſi nõ orant pro damnatis. Nõ ergo procedit hoc non orare ex nõ habere gẽſchion charitatis in patria, ſed ipſam vtiq; habeant ſed procedit ex eo quod diximus.

¶Contrarium. Ergo argumentum aſſumi debatur fallacia fecundum non cauſam ut cauſam. Sumebat enim perfectionẽ charitatẽ ſanctorũ tanq̃ arguere volens ex hoc, q̃ orarent cãm nõ orãdi pro damnatis eſt extere charitate perfectiori. Ideõ non iuſta in ſanctis videbat charitatem perfectiorẽ, in ferebat, tanquam ã vera cauſa poſita, q̃ ſanctiorarent pro damnatis. Cui rerum decipiebatur ob hoc, q̃m non aduertebat q. ueram cãm non orandi pro illis eſt incapacitas eorundẽ damnatorum. Stat ergo perfectiſſima charitas ſanctorũ cum non orare pro damnatis, ſcut & ſtat infinitas miſericordiæ diuinæ cum nõ terminare pœnã damnatorum. ideo q̃ obſtat pro illis eſt defectus ſolum ex parte ipſorũ damnatorum.

3m illatio cõcluſionis. Ergo &c. &. negatur illatio. 3. Ratio eſt, quia ſupra ea comminatoria pœnæ tunc ſolum &c. ut in tex.

Item de minori. Prophe. i. cõminatorie. &. 2. ſecundum oẽm intellectum nõ ſecundum aliquem. 3. vtrum textus reſpõſo 2. ly nihilominus tamen prophet a comminatiõis ſemper &c. Tunc nihil &c. Nam in damnatis impletur ſecundum hunc intellectum, quòd ſuſcepere ibi ſemper manent, & nõ ſecundum illum alium, quòd ibi manent ſine aliqua miſericordia. 3. ſine pœnitione extra condignum ar. 1. ad 3m. reſpõ. 2.

¶Corollarium. Ergo ex doctrina præſenti tũm in arg. tum in reſpõ. reijcis D. Thomas errorem Arnoldi (Pratenſis Arnoldus.) qui dixit quod peccantibus numquam comminatus eſt Deus æternam damnationem, ſed ijs ſolum, qui ſunt alijs malo exemplo & offenſioni. Quem errorem (cuiuſcunque ſit alterius fuerit) ſe egiſſe videtur arq; damnaſſe Concil. Trid. ſeſſ. 14. c. 15. Alienũ à ratione eſt, docere unam tantum circunſtantiam conſtendã eſſe, nempe peccaſſe in fratrem. Hæc ibi. Hunc errorem damnatum eſſe, pater, Matth. 23. vch uobis, qui mundatis, quod deforis eſt, intus aũt pleni eſtis immunditia. Vch uobis, q̃a ſimiles eſtis ſepulcris dealbatis, quæ à foris parent hominibus ſpecioſa intus vero ſunt plena oſſibus mortuorum & omni ſpurcitia. Sic & uos parcis hominibus iuſtis, intus autem pleni eſtis hypocriſi & iniquitate. Vch uobis, qui decimatis mẽtam, & anethum, & cimmum, & reliquiſtis quæ grauiora ſunt legis. Hæc ibi: & multa alia vch. Item Luc. 11. Vch uobis phariſæis: qui diligitis primas cathedras in ſynagogis, & ſalutationes in foro. Hæc, & alia multa, ibi. Vch autem (inquit ſanctorum expoſitiones) importat damnationem æternam. Damnatur & Arnoldus apertè, immò à fortiori. Ioha. 15. Si quis in me non manſerit, mittetur foras ut palmes & arefcet, & colligent eum, et in ignem mittẽt, & ardet. Hæc ibi. Vide & ipſum damnatũ ab ar. 4. cor. p. maxime in fin. ly in multis alijs locis ſcriptoris pec. ſub. æternas pœnas cõmonatur.

4m ex Psal. Trahetur. &. 1. in præſenti, contra ualia miſericordiæ. 3. Tunc nihil &c. ut prius patet.

Item illatio concluſionis. Ergo &c. &. 2. negatur illatio. 3. Sufficit enim ad uerificandum illam authoritatem de damnatis, quòd intelligatur de miſericordia aliquid tantum relaxante ut patet in ſecundo reſpõſo 1. ly. vel dicendum quod hoc &c.

1m con-

5m conſequens. Videtur, q̃ omnes animæ humanæ aliquando requiem habebãt de pœnis. &. uel ualeat. q. ſi per impoſſibile aliquando talem requiem haberent, adhuc diabolo non liberarentur à pœnis. Tunc nihil &c. Nam illud conſequens ab arguente deductũ eſt falſum, & contra mẽtem gloſſę, illius hoc autem conſequens reſponſalis eſt verum, & ſecundum mentẽ eiuſdẽ gloſſæ. Nec eſt aliquid ſequitur contra arguenti ꝓpoſitũ quod ſapiens colliget faciliter ex ly per impoſſibile, & ex textuali reſpõſo, ubi per ly ſupponit, intellige ſuppoſitionẽ. Quaſi dixerit gloſſa: ſuppoſito, ſed nõ conceſſo, q̃ alię requiem aliqñ haberẽt, diaboles adhuc ipſam nõ haberet. Hoc dictum gloſſæ ſic expoſitũ facit multũ cõtra Origenẽ & Libertinos ar. 2. corp. & appen. reuiatos, pro quanto dæmonum liberatio neſtuturam ſommiarunt.

¶NOT. Similis eſt ſenſus gloſſæ in illo dicto ſententiæ ſaluatoris noſtri dicentis &c. 21. Cœli & terra tranſibũt, uerba aũtmea non præteribũt. Hoc eſt, ſecundũ unã expoſitionem docto rum, ſi per impoſſibile ſubſtantia cœli & terræ tranſirent, verba mea non tranſirẽt. Quod eſt aperte dicere poſſibilius eſt (quãuis abſolutè ſit impoſſibile) q̃ ſubſtantia cœli & terræ tranſeat, q̃ q̃ uerba mea tranſeant. 1. non impleantur.

APPENDIX.

Vtil. p. S. Eccl. &c. EX articulo hæreſis Primò: quomodo per ſententiam interdictam hæreſim Georgij Dauid (Prat. Georgius Dauid.) dicentis: q̃ ex infidelibus ſaluabũtur, æque ac fidelibus. Ex quo erroneo dicto patet, à fortiori q̃ ſimiliter fidele per diuinam miſericordiã ab æterna pœna liberandos, ſi ibi ponerentur.

1 Secũdò habes quo per rationem oſtẽdas meritò illam damnari ab eccleſia, ut ar. 2. cor. p. Sine fide impoſſibile eſt placere Deo. Hæc ibi. Item à &c. ut q. 89. ar. 7. app. Vbi dicitur aliqua contra Georgiũ prædictum poterit applicare huc. Sic à &c. ut ar. 4. & 5. maxime in appendicibus.

1 Tertiò habes quo per idoẽ oſtendas meritò infinitatẽ fuiſſe à Matth. 25. q̃ per diuinã miſericordiã hoies damnati nõ liberabuntur in æternũ: & hoc ex eo, q̃ poſt multa inquit ſic. Ibunt

A hi in ſupplicium æternũ. Hæc ibi, Vbi à Deo miſericorde, ad æternitatem puniendi temptantur. Miſericordẽ, inquam: quia ita apparebit in forma humana, cuius humanitati miſericorditer eſt agere, & quia inquiret de operibus miſericordiæ tanq̃ ibi ſpecialiter cõplacentibus, ac tanq̃ qui uelit pro quanto in ſe eſt, miſericordiã exhibere. ſi aliud obſtaret. & q̃a ſecũdo loco ex probor examinabit, tanq̃ qui ex miſericordia differat cõfuſionẽ illam, & q̃a mitens illos in infernũ non dicet, q̃ iguis patiatus ſit principaliter eis, ſed diabolo, quaſi miſericordiã in hoc & ergà hoies illos oſtendens. Hæc ola in contextu Matthæi ſunt: ut facile ſeruatari pòt ſapiens indè. Itẽ à 2 Thim. 4. Si non credimus, ille fidelis permanet, ſeipſum negare nõ poteſt. Hæc ibi. Et de qua fidelitate intelligat, præmiſſis ly ſi cõmortui ſumus, & cõregnabimus, ſi ne gauerimur, & ille negabit nos. Hæc ibi. Vbi videt. ed defide- litate log. qua Deus & miſericors & inſtus eſt miſericors ꝓ ly ſi cõmortui ſumus, & cõuiuemus, ſi ſuſtinemus, & cõregnabimus: ſi nullus adꝓ ly ſi negauerimus

Universidad de Deusto
Biblioteca

finaliter absoluti.

¶ Examen. Ly pō oēs finaliter etc. Hoc implicitē denotatur, oēs finaliter extra fidem iuentos, & q̄ antea fidem habuerint, esse damnandos. Ho dictum textus confirmatur a regu. fid. catholi. quæ ponuntur ab Augustino in lib. de fid. ad Petr. 38. Firmissime tene, et nullatenus dubites non solum omnes paganos, sed & oēs iudæos hæreticos atq; schismaticos, qui extra ecclesiam catholicam præsentem hunc finem in igne æternum ituros, qui paratus est diabolo & Angelis eius. Hæc ibi. Vbi hæreuci ad differentiam paganorum intelliguntur, qui antea quandoque fidem habuerunt, & post defectionē eius mortiuntur.

¶ PROB. Quia patet ex Matth. 7. Iac. 1. & in multis alijs locis scripturæ (ut in textu.)

1m minor.

Hoc est omnino contra Augustinum. & negatur illa. 3. Non enim omnes Christiani fidem formatam habent, qui à fide eā q̄ formata non inuocantur Christiani. Ex quo dic, quòd istius minoris ly hoc, dicit habere fidē formatam id est aperius dixissem: sed habere fidem formatam est omnium Christianorum.

¶ NOT. Responsum hoc, inquantū dicit, q̄ Christianus p̄t quis esse dūmodo habeat fidem, confirmatur ex Concil. Trident. sess. 6. can. 28. Si quis dixerit, amissa per peccatum gratia, simul & fidē semper amittitam fidem, quæ remanet, non esse veram fidē, licet nō sit viua, aut eū, qui fidem sine charitate habet, nō esse Christianū, anathema sit. Hæc ibi. Vbi nota, q̄ fidē, quam viuā & cū charitate dicit concilium, hanc vocat textus formatam.

Defide ex Concil. Trid.

¶ Examen. Ly sed huic non solū opponitur &c. Per hoc intendit S. Thomas excludere illam hæresim quam & excludit postea concil. Trid sess. 6. cap. 15. Aduersus hominū quorundam callida ingenia asserendū est, nō modo infidelitate, per quā ipsa fides amittitur, sed & quocunque alio mortali peccato quamuis non amittatur fides, acceptā iustificationis gratiam amitti. Hæc ibi. Et can. 27. Si quis dixerit, nullum esse mortale peccatū, nisi infidelitatis: aut nullo alio quantumuis graui & enormi, præterquam infidelitatis peccato, semel acceptam gratiam amitti iuxta theologorum &c. Hæc ibi.

De fide, ex Concil. Trid.

2us ex Ioanne.

Qui manducat meā carnem, & bibit meū sanguinē habet vitā æternā. ℟. Manducatione. i. digestione, & bibitione non aliter. ℟. Tūc nihil &c. Nō omnes qui sacramentaliter māducant Christum, ipsum spiritualiter edunt.

¶ Examē. Ly quantū est ex virtute sacramēti &c. Per hoc vult ostendere, q̄ licet respectu sacramentaliter māducantium carnē suam Christus quantum est ex se det unam æternā libertatē quātū est ex defectu recipientiū non sequatur effectus. Aeth dicerem. Quod dat de una æterna causata sacramento respectu cōmunicantium spiritualiter est, non aūt sacramentaliter tm, intelligitur de causatione cū subsequenti effectu. Absō. n. quantū est ex virtute sacramenti in se cōsiderata, causatur una æterna respectu omnium.

¶ NOT. Confirmatur responsum hoc ex Cōcil. Trid. sess. 13. c. 8. Quod vsum recte & sapienter patres nostri quotidiē docuerunt sacramentaliter duntaxat id fieri, vt peccatores, alios sacramentaliter bibant & spiritualiter. Hi aūt sunt, qui ita se prius probant & instituti, ut vestem nuptialem induti ad diuinā hanc mensam accedant. Hæc ibi. Ex quo etiam habes diffinitionem spiritualiter simul communicantium.

3m de consequentia.

Tales ly. fidem formatam habentes, non aliter. ℟. Nihil &c. ut patet.

¶ NOT. 1o. Inuti ge formaliter textū. q̄ fides fundamētū, ut est fundamentū, intelligitur esse fides tātum formata.

¶ NOT. 2o. Quod fundamētū illud, de quo Apostolus loquitur, sit fides formata (ut text. dicit) confirmatur ex Cōcil. Mogūtiaco cap. 1. Introductionē nostræ de fide decernimus, quæ bonorū omniū est fundamētū. & qa sine fide (ut dicit Apostolus,) impossibile est placere Deo. Fides th indiget operi. qa fides nisi operib. mortua est. Ideo Gregorius, ille magnus, uere credituri esset operando, quod credit. Hæc ibi. Vbi patet pōi sapientibus; q. concilium ipsā fidē non nocere fundamentum, nisi quatenus est charitate formata, seu (quod idē est) quatenus est fides per dilectionem operans. Hoc n. inducit concilium ipsum connectendo primæ sententiæ secūdā sic, ly fides tamē indiget opere, ac si patenter dixerit. Fidem, quam in prima sententia nocuit fundamentū omnium bonorum, nunc declarat esse fidem viuam, seu operibus coornatam. Item confirmatur idipsum ex Concil. Parisiensi lib. 1, cap. 1. Constat q. fundamentum Christianæ religionis fides sit catholica; hoc est, credere in patrem, & filium, & spiritum sanctum, unum & uerum Deum &c. Hæc ibi. Vbi videtur quod nunc supra diximus de Concilio Maguntiaco. Cum enim declarat fidem quæ est, illud fundamentū, esse credere in Deum: nunc utique declarat intelligentibus terminos. Quia fides, quæ dicitur fundamentum prædictum, est fides formata per charitatem. Terminus enim ifte, scil ces ly in, dicit motum ad ultimum finem, adiungendo ly Deum, facere uero hunc motum, ut dicunt Theologi, sola charitas conuenit; & per eam cuicunque alteri conuenire dicitur.

Fides quæ non est fundamentū, est sola fundamentū, est fides informata.

APPENDIX.

Vall. post. eccles. 5. 600

Ex articulo habes. Primò quomodo per rationē interimas hæresim Aetij (Præt. Aetani) dicentis: q. in fidemanentibus nullū peccatū, quantumlibet graue, imputatur. Item Simonis magi (Præt. Simoniaci.) dicentimus saluari fide, non operibus. Item suspectam propositionem hæretim sapientem, (ut refert censura generalis super Bibliam pisa. 90. dicentem: qui Deo se sola fide commiserit, tutus agit, liberq; est à malis uniuersis. item aliam eorundem (ut refert eadem cēsura Psal. 83.) dicentium misericordiā Dei dono fideles non perire, cum infideli. Contra has enim omnes pugnat articulus, eāsque expugnat, ut patet.

¶ Secūdo habes: quo grōne oēs dās eas merito damnari à cōcil. Trid. sess. 6. c. 15. Asserēdū est & c. diuinæ legis doctrinā defendēdo, quæ à regno Dei non solū infideles excludit, sed & fideles quoq; fornicatores, adulteros, molles, masculorū cōcubitores, fures, auaros, ebriosos, maledicos, rapaces, exercitus; nēs, q; ista hæc cōmittūt peccata. Hæc ibi. Et c. 7. Fides, nisi ad eā spes accedat, & charitas, neq; unit. plēctit cū Xpo, neq; corporis eius unū membrū efficit, q̄ una cōe uerissimū ēdit, in Christo neq; circūcisionē aliquid ualere, neq; præputiū, sed fidē, quæ p charitatē operatur. Hæc ibi. Et à Aug. n. 19. Si ut ad uitā ingredi serua mādata. Item à Concil. Aquisgranensi, lib. 1. cap. 15. Frustra quis uocē domini sui audire se dicit, & conditorem in domino, quando operibus fidem destruit. Hæc ibi. Item à Concil. Parisiensi. lib. 2. cap. 10. Dicit solet à nonnullis, quòd hi, qui in Christo renati sunt, quamquam fedeiā à iniuriā, & in malis operibus die extremum claudant, diuturno, atque purgatorio, non tamen perpetuo, sint igne puniendi. Cum nullius id rei nobis ex diuinis oraculis affirmare valeat, cauendum est ut hoc non solum non credamus, verum etiam nec ex ore proferamus: nē forte hoc dicendo se, & alios, uana securitate deludāt &c. Qd et gō in flagitijs uiuētes, & in eis pleuerantes die obeunt, atrociora sint tormenta passuri, quā illi, qui nequaquā baptizandi huius tamen operā fecerunt declarat Petrus. Melius illis fuerat non agnoscere viam iustitiæ, quā post agnitionē eius retrorsum conuerti ab eo, quod traditum est illis, sancto mandato. Et dominus in Euangelio. Cum immundus spiritus exierit ab homine &c. Si igitur iuxta euangelicam sententiam post agnitionem Christi quis nequiuit modēo spiritum immundum, qui à se tempore baptismatis expulsus est, cum dæmonum septenario sibi numero addito ad se redire facit, fiunt q. illi nouissima priora prioribus, patet profectō ff in isdem reperiri grauius illum quam eos, qui licet fidem Christi non perceperunt, bonis tamen operibus operam dederunt, puniendum. Proinde sicut nulli de misericordia Dei desperandum est, ita nemo post hanc uitam iudicium Dei, quod nisi nullum esse non potest, sibi aliisque fauorabiliter mollicndo temperet, & propter hoc in hac uita bonis operibus dedimus esse negligat. Hæc ibi.

¶ Amb. sup hunc locū Pauli.

¶ Tertiō habes quo modo per rationem prædictā scripturarū & patrum, pro quan to pœnam Christianorum damnatorū ger diuinam misericordiam non esse terminandam inū mant, & inuti gās, & phas, & defundas.

¶ Q. ariō videmus quo modo ex ijs, quæ dicit Angelica doctrina, hæc & declaratur, & consolidetur.

QVÆST. XCIX. ARTI. V.

CONCL. Quicunque enim peccato mortali decedunt, nec fides, nec opera misericordiæ eos liberabit a pœna æterna; etiam post quantumcunque spatium temporis.

¶ PROB. Quia patet ex reprobatione errotis contrarij (vt in text.)

¶ Examen. Ly & præcipuè, hoc apparet absurdum in raptoribus, qui &c. Scilicet etiam q. rapiant aliena, ut eleemosynas faciant pauperibus: hoc absurdum est. Adeo quòd & raptores absque intentione huius nostræ pietatis, sed possessa illam exercentes per eleemosynas; & raptores sub intentione prædictę pietatis, ut scilicet eleemosynas faciant; & & raptores aliàs non rapturi nisi intenderent eleemosynas facere de omnibus singulisque raptis: omnes, inquam, isti tres raptores cadunt sub hoc absurdo quod narratur in textu.

Cōfirmatur præsens textus ex decreto Papę Gregorij primi lib. 11. to Omninò monemus & cauēda est hostis astutia: ne, quos aperta nequit tentatione subuertere, latente tela (quin ualeat truncare. Nequ. n. eleemosyna reputanda est, ù pauperib. dispensēt, qđ ex illicitis rebus accipitur: quia qui hāc intentionem male accipit, ut quasi bene dispenset, grauatur potius, quam iuuatur. Hæc ibi. Et patrum testantur. 9. q. 1. nō est putanda. Iste conficmat ex prouerb. 21. Victimæ impiorum abominabiles dño. Hæc ibi. Sunt ergo ultimæ impietatis quicquid ex iniqua acceptione offertur.

Raptores elecmosinarij) possunt esse in triplici differētia.

† li. 21. de ciuit. ca. vltimo. 5.

1m ex Matt.

Misericordes ℟. id est, misericordia ordinatè impendentes: nō aliter. ℟. Tūc nihil &c. ut patet in text.

¶ Examen. Ly consequuntur misericordiam de pœnis debitis aliquid relaxantem. Hoc dicit textus nō solum ad ostendendum illud commune, quod dātur omnibus damnatis, videlicet punitionem

ARTICVLVS V.

Verum omnes illi qui operantur misericordiæ opera, punientur æternaliter.

AD QVINTVM sic procedit. Videtur quòd illi omnes, qui opera misericordiæ faciunt non puniantur æternaliter: sed solum illi, qui opera misericordiæ negligunt. Dicitur enim Iacobi secundo. Iudicium sine misericordia fiet ei, qui non fecit misericordiam. Et Mat. quinto. Beati misericordes quoniam ipsi misericordiam consequentur.

2 Præterea, Matthæi vigesimo quinto ponitur disceptatio domini cum reprobis, & electis: sed illa disceptatio non est nisi de operibus misericordiæ, ergo solum pro operibus misericordiæ omissis, aliqui æternaliter puniētur, & sic idem, quod prius.

3 Præterea, Matthæi 6. dicitur Dimitte nobis debita nostra, sicut, & nos dimittimus debitoribus &c. & sequitur. Si enim dimiseritis hominibus, & cætera, ergo videtur, quòd misericordes qui alijs peccata dimittunt, ipsi ueniam peccatorum consequentur, & sic non æternaliter punientur.

4 Præterea, Primę Thim. 4. Super illud. Pietas ad omnia utilis est dicit Gl. Ambr. Omnis summa disciplinæ Christianę in misericordia, & pietate est, quam aliquis sequens, si lubricum carnis patiatur sine dubio vapulabit: sed non peribit, si quis autem solum exercitium corporis habuerit, per ennes pœnas patietur, ergo illi qui insistunt operibus misericordiæ, qui peccatis carnalibus detinentur, non in æternum punientur, & sic idem, quod prius.

SED CONTRA est quod dicitur Primæ Cor. 6. Neq; fornicarij, neque adulteri regnum Dei possidebunt: sed multi, qui

1. Petr. 2.

Matt. 25.

1. Thim. 4.

A

B

C

D

E

F

Universidad de Deusto
Biblioteca

neri citra condignum; sed ét ad significandum aliquod particulare datum eleemosinarijs peccatoribus. Ipsi namq; p eleemosinas de sua substantia elargitas disponuntur ad pœnitentiã suorum peccatorum ut tangitur in ad 4m. & consequenter disponuntur ad minus peccandũ, quam ante faciebant, uel quàm fecissent, si eleemosinas aliquas nõ essent.

Eleemosinarijs quõ misericordiæ Dei aliqd de pœna relaxat.

Ad secundum dicendum, quòd non propter hoc ponitur disceptatio de operibus misericordiæ solum, quia pro eorũ negligentia tantummodo aliq puniantur æternaliter: sed quia illi ab æterna pœna liberabuntur post peccata, qui per opera misericordiæ sibi veniam impetrauerũt, facientes amicos sibi de mammona iniquitatis.

Ad tertium dicendum, q illud à domino dicitur his, qui petunt sibi debitũ relaxari, non illis, qui in peccato persistũt, & ideo soli pœnitentes per opera misericordiæ consequuntur veniam pœnitus liberantem.

Ad quartum dicendum, q Gl. Ambro. loquitur de lubrico uenialis peccati à quo aliquis post purgatorias pœnas quas ualpulationẽ dicit p opera misericordiæ absoluẽt. * vel si loquat de lubrico mortalis peccati, est intelligendum, q adhuc in vita ista existentes illi, qui ex fragilitate in carnalia peccãta incidũt per opera misericordiæ ad pœnitentiam disponuntur. Vnde talis non peribit. i. disponetur p talia opera ad non pereundum.

3m illatio conclusionis. Ergo &c. Non enim pp hoc ponitur illa disceptatio de operibus misericordiæ &c. ut in tex.

¶ *Corollarium.* Ex responsis igitur infer, q misericordię opera exercentes tunc solum liberantur à pœna æterna, cũ ipsi, dũ uiuunt, in charitate hæc opera exercuerunt, & in ipsa charitate finaliter decesserunt. Quod ostenditur in Matth. ubi rum dñs eleemosinarijs illis dicit, qđ uni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis. Vbi ostenditur eleemosinarios illos voluisse placere Christo. Ideo. n. dicit ly mihi; & consequenter denotat eos in charitate eleemosinas fecisse. Qui enim propter Christum operatur, si ue le pp ipsum faciat, in charitate operatur; iuxta illod Apostoli Nemo dicit Dñs Iesus, nisi in Spiritu sancto. Et quis dũm Iesũ, nisi qui eum diligit, dicitur? eo modo dicit, quo Apostolus intelligi uoluit; In charitate ergo operatos illos eleemosinarios insinuat: & ex quo eleemosinarijs ipsis nihil aliud in contrariũ obijcit in charitate eos decessisse subindicat.

3m de consequentia. Quod misericordes &c. contra non alter. ꝙ. Nã illud à simo ut his, qui &c. ut in tex. Tunc nihil &c. ut patet ibid.

4m ex Ambrosio. Lubricum carnis &c. malis non peccati mortalis. ꝙ Tunc nihil &c. ut patet ibid.

Item ex Ambrosio. Non peribit &c. adhuc uiuẽs per talia opera ad non operandum non alter. ꝙ. Tunc nihil &c. ut patet de se. Nã in inferno iam posiũ, quamuis eleemosinas multas fecerint, non comprehendunt ur à dicta illo Ambrosij. Vide secundum responsum textus ly uel si loquamur &c.

¶ NOT. Confirmatur glosa huius respõsi ex dictis in 1a Synodo Constantinopolitana, actione prima: ubi habemus ad litteã, q eleemosina est proxima charitati.

¶ *Corollarium.* Ex prædictis ergo absq; errore in uerũ sensũ intellige Dan. 4. Peccata tua eleemosinis redime. Et Thob. 4. Noli auertere faciem tuam ab ullo pauperẽ, ita. n. fiet ut nec à te auertat faciẽ dñs. Eleemosina ab oi peccato, & a morte liberat, & nõ patietur animã ire in tenebras. Hæc ibi. Sensum Danielis hũc uerũ consolidant. q. 14. ar. 2. ad 1. & similis, ex Thobię auctoritate.

APPENDIX.

Vsitas p sanctos ecclesia Catholica, & Apostolos.

EX articulo habes 1o ¶ Primo, quomodo per rõnẽ interimas hæresim quorundam (ut recitat Augustinus) dicentium: eleemosinam dumtaxat non facientibus supplicium perpetuũ esse destinatum. Hæc pro tanto asserit in præsenti, pro quanto infirmant, ꝙ facientibus eleemosinam non est destinatũ supplicium perpetuum. Item hæresim Zuingli (Prat. Zuingl. 3. dicentis hominem posse saluari uiribus propijs naturalibus, ut Cato, & Scipio saluati sunt. Item hæresim quorundam innominatorum (ut refert Cardinalis Turre Cremata lib. 1. de Eccles. c. 21.) dicentium: quẽlibet saluari posse in secta sua extra catholicam & Romanam Ecclesiam. Quæ duæ ultimæ 16 adducũtur, quia eleemosinarios saluandos, etiã in alijs peccatis sint, subintrant. Nam unusquisque in secta sua utens põt facere eleemosinam, & eas utiq; proprijs utribus naturalibus.

Saluari & non posse extra eccle sia qui, contra largas hæreticorũ vias assistit vide in regulis fidei catholicæ infra scriptis.

2 Secundò habes quomodo per rõnẽ offendas pũctas meritò damnari à &c. ut q. 25. ar. 3. & q. 14. ar. 3. Item à regul. fid. catholi. quæ recitat ab Augustino in lib. de fid. ad Petr. c. 37. Firmissime tene, & nullatenus dubites, omnem extra catholicã eccle siam baptizatũ participem fieri non posse uitæ æternæ, si ante finẽ uitæ huius catholicæ non fuerit redditus atque incorporatꝰ ecclesiæ. Quia si habeã (inquit Apostolus) omnem fidem, & nouerim omnia sacramenta, charitatẽ autem non habeam, nihil sum. Nam & in diebus diluuij neminem legimus extra archam potuisse saluari. Hæc ibi. Vbi de baptizato, si unus in alia secta extra ecclesiam catholicam usq; in finem, euasiſſi, quid dixerit & consequenter quòd a fortiori damnauerit hæreticos illos in nominatos cum Zuinglio. Item ab eodem. ibid. cap. 19. Firmissimè tene, & nullatenus dubites: quemlibet hæreticum siue schismaticum in nomine patris, & filij, & spiritus sancti baptizatum, si ecclesiæ catholicæ non fuerit aggregatus, quãtascunq; eleemosinas fecerit, & si pro Christi nomine eum sanguinem fuderit, nullatenus posse saluari. Omni enim hominis qui catholicæ ecclesiæ non tenet unitatẽ, neque baptismus, neque eleemosina quantumlibet copiosa, neque mors pro nomine Christi suscepta proficere poterit ad salutem, quandiu in eo hæresis uel schismatica prauitas perseuerat, quæ ducit ad mortem. Hæc ibi. Ecce quòd illi, qui faciebant mm in eleemosina, contra quos directè militat articulus, quanto errore deuinchantur. Et ut scias etiam eleemosinas non saluare aggregatos ecclesiæ catholicæ (quod forsan opinari posses ex illa conditione apposita hic ab Augustino ly si ecclesię catholicæ non fuerit aggregatus) ideo audias eiusd. cap. 40. Firmissimè tene, & nullatenus dubites non omnes, qui intra ecclesiam catholicam baptizantur accepturos esse uitam æternam: sed eos qui percepto baptismate recte uiuunt. i. qui abstinuerũt se à uitijs & concupiscentijs. Regnum enim cęlorum sicut infideles hæreses atque schismatici non habebunt sic catholici carnales possidere non poterunt. Hæc ibi. Et de his omnibus quanti ualeant, inquit, c. 44. Hæc interim capitula ad regulã uerę fidei firmissimè pertinentia fideliter crede, fortiter tene, ueraciter, patienterque defende. Et si quem contraria his, non solum omnibus, sed etiam singulis dogmatizare cognoueris, tanquam pestem fuge, & tanquam hæreticum, & christianæ, catholicæque fidei inimicum abijce. Hæc ibi. Cæterum quoniam de Romana ecclesia mentionem fecerunt hæretici supradicto ideo & de illa, & de eius fide, uide magnalia supra q. 19. art. 5. appen. Et quæst. 17. art. 1. appen. Item quæst. 10. art. 1. corollarium post ad primum. Item præcipuè quæst. 40 art. 6. appen. & quæst. 14. art. 5. appen. Quæ etiam facient aliquid pro articulo præmisso in quæstione præsenti si noueris applicare. Item damnantur prædictæ hæreses 1. Cor. 6. & Iacob. 2. ut in argumen. 1. 2. sed contr.

Christiani nõ ubi sed ubique eximiũ & rectè ut patuit.

Tertiò habes: quomodo per rationem prædictis scripturarũ & patrum, pro quanto non omnes opera misericordiæ exercẽtes supplicij æternis, ex pendere inuenuntur, & intelligas, & probes, & tueatis.

¶ Quarto, uides quomodo ex ijs uerissimum declaratur, & confoliditur articulus præsens Angelici doctoris: Cuius meritis & precibus

Explicunt Elucidationes formales. Munere Dei, super additiones ad tertiam eius partem, per Fratrem Seraphinum è Porrecta &c.

DEO GRATIAS.

Errata Correcta.

Errata	Correcta.
Distinctiuis, pag. 1. col. 1. linea 32.	distinctiuus.
Rationem theologicã 1. p. 1. c. 1. l. 37.	rationem de theologicis
Responsus, p. 1. 2. 2. l. 7.	responsis
In inuitum, p. 1. c. 1. l. 14.	in inuitum
Faciunt binæ, p. 1. c. 2. in margine	hi næ
extraneorum, p. 1. c. 3. l. 43	extremorum
Eucenio, p. 1. c. 3. l. 71	Eugenio
illa, p. 1. c. 4. l. 63	illam
scilicet pœnitentia, p. 1. c. 4. l. 69.	scilicet dolor pœnitentiæ
inhabitans, p. 1. c. 3. l. 49	inhabitantis
in amaritudine fęditatem, p. 1. c. 3. l. 53.	in amaritudine animæ suæ, ponderando peccatorum grauitatem, multitudinem,
duo, p. 1. c. 3. l. 61.	Deo
by umor, p. 1. c. 4. l. 61.	timore
considerans, p. 1. c. 4. l. 72	considerata
condemnat, p. 1. c. 4. 73.	contemnat
coactem. p. 3. c. 1. l. 1.	coactam
Iterum p. 3. c. 1. l. 7.	Item
Sumitur hoc iudicio. p. 3. c. 2. l. 13.	Sumitur hoc pro iudicio
inuenietur, p. 3. c. 1. l. 23.	inuenietur
reperitetur, p. 3. c. 1. l. 24.	reperitur
fideliter reſtituere, p. 3. c. 1. l. 36	fideliter restituere
nostrorum &c, p. 3. c. 1. l. 52.	restituta
consset in omne. p. 3. c. 1. l. 56.	fiat
mihi tangitur, p. 3. c. 1. l. 60.	consset omne
Formata sequitur, p. 3. c. 2. l. 72.	in hi tangitur
20. 1. 4. p. 3. c. 2. l. 1.	loquitur
sanctus Sydonus, p. 3. c. 2. l. 22.	104. ar. 4.
confiſſentibus, p. 3. c. 2. l. 23.	sancta Syn
ministrorũ, p. 3. c. 2. l. 53.	contentientibus
delemus, p. 3. c. 2. l. 67.	minitantia
non aliter tunc, p. 3. c. 2. l. 67.	dolemus
peccabetur, p. 3. c. 2. l. 72.	non aliter s. Tunc
simul & in, p. 3. c. 2. l. 76	peccabatur
q. pœnitentia, p. 3. c. 3. l. 26.	simul & de his
Ex articulo hẽ ideo, p. 3. c. 3. l. 42.	pro pœnitentia
præstantius, p. 3. c. 3. l. 53.	Ex articulo habes primo
ex concilio, p. 3. c. 3. in margauth. p. 3. c. 3. l. 63.	præstantius
Iob. p. 3. c. 3. l. 71.	& concilijs
Synodo, p. 3. c. 4. l. 38.	Tur.
finc, p. 3. c. 4. l. 47.	Ioan.
lapsu, p. 3. c. 4. l. 57.	Synodum
mandamus, p. 3. c. 4. l. 44.	fine
seditios p. 3. c. 4. l. 58.	lapsis
præfatas, p. 3. c. 4. l. 64.	innodamus
respexiue, p. 3. c. 4. l. 65.	seditiosos
est, p. 4. c. 1. l. 6	præstantes
&. p. 4. c. 1. l. 51.	respectiue
contritione, p. 4. c. 1. l. 62	&
confessiuis, p. 4. c. 3. l. 11.	&
passionis, p. 4. c. 3. l. 28.	nutritioni
affectus à boni, p. 4. c. 3. l. 43.	confessoris
nunc contra, p. 4. c. 3. l. 44.	passionis
ipsarum, p. 4. c. 3. l. 57.	affectur boni
sensitico, p. 4. c. 3. l. 65.	tunc nihil contra
Cum quo, p. 4. c. 3. l. 78.	ipsam
Iterum, p. 4. c. 4. l. 18.	sensitiuus
repellere, p. 4. c. 4. l. 40.	Cum ergo
&, p. 4. c. 4. l. 41.	ium
extremæ, p. 4. c. 4. l. 52.	replete
diuersorum, p. 4. c. 4. l. 53.	quod
gregis, p. 4. c. 4. l. 68.	extremi
Iesus p. 4. c. 4. l. 72.	dicrum
constituẽs nem, p. 5. c. 1. l. 6.	Gregorius
minuunt, p. 5. c. 1. l. 10.	frons
Cum quo, p. 5. c. 1. l. 68.	constituentem
ad respondendum p. 5. c. 1. l. 71.	inuunt
habitu Tunc, p. 5. c. 2. l. 5.	Cum ergo
Fidei non, p. 5. c. 2. l. 52	ad 2m.
&c. &. p. 5. c. 2. l. 76	habitu ¶ Tunc
consequentia fi. fiat, p. 5. c. 2. l. 77.	fidei mox
attributio, p. 5. c. 3. l. 26.	&c. 2.
quarum contritio, pag 5. col. 3. in marg.	consequentia s. fi. fiat
si denuo procederet, p. 5. c. 3. l. 89.	animo
quod, p. 5. c. 4. l. 74.	qua contritio
Est concedat. p. 6. c. 1. l. 34.	si denuo non procederet
	pro
	Est complacentia sibi decul.

Errata Correcta.

Errata	Correcta.
	pa totaliter, in usso præcepto legis, contrarium ei nõ cedat.
pœnæ importat, p. 6. c. 1. l. 75.	pœnę non importat
prætimore, p. 6. c. 2. l. 18	præ timore
Salute, p. 6. c. 2. l. 49	salutem
naturali nunc nihil, p. 6. c. 2. l. 58.	naturali s. Tunc nihil
tunc uel, p. 6. c. 2. l. 67.	tunc nihil
per dolore. p. 6. c. 2. l. 68.	pro doloro
Dolore ex hoc, p. 6. c. 2. l. 72.	Dolore ex hoc
Tunc nihil contra. p. 6. c. 2. l. 73.	s. Tunc nihil contrà
pro eius ratione, p. 6. c. 3. l. 15.	per eius rationem
infinuatus, p. 6. c. 3. l. 17	infinuatum
de pœnit. p. 6. c. 3. l. 20.	de pœnis
tiam eum. p. 8. c. 4. l. 53.	etiam eum
innocentia, p. 8. c. 4. l. 76.	innocentiam
q. illius, p. 7. c. 1. l. 11.	q. illius
lesi in secunda, p. 7. c. 1. l. 41.	supra in secunda
sufficienter, p. 7. c. 1. l. 23.	sufficientes
qũn. p. 7. c. 1. l. 69	quomodo
autem d. p. 7. 3. l. 70.	autem id
peccati, p. 7. c. 4. l. 54.	pecatis
fine illa, p. 7. c. 4. l. 56.	fine ulla
fub accet. p. 7. c. 4. l. 65	subiacent
formalibratum, p. 7. c. 4. l. 73.	formalis ratum
uirtus (cuius, p. 8. c. 1. l. 65.	uirtus eius
q. contritio, p. 8. c. 1. l. 74.	quia contritio
q. charitatem, p. 8. c. 1. l. 75.	pro charitatem
prudentię hic, p. 8. c. 1. l. 79	prudentiæ qui
Tunc nihil, p. 8. c. 3. l. 1.	s. Tunc nihil
Nouissimũ n. est qđ p. 8. c. 3. l. 4.	Nouissimum. n. est
iunuit esse, p. 8. c. 4. l. 49	innuit esse
lam teneas, p. 9. c. 1. l. 3	lam teneæ
mundiam contrahit, p. 9. c. 1. l. 33.	immunditiam contrahit
mundures, p. 9. c. 1. l. 63.	immundus es
contritionis agit, p. 9. c. 1. l. 52.	contritionis agit
(Deo iuuante, p. 9. c. 1. l. 79.	(Deo iuuante)
(idem modo p. 9. c. 2. in marg.	quidem modo
fui decies, p. 10. c. 2. l. 60.	fum decies
laboribus, p. 11. c. 1. l. 41.	laboriosus
fanius, p. 11. c. 1. l. 52.	fatius
ꝑhabitu, p. 11. c. 2. l. 14.	præhabita
annis, p. 11. c. 2. l. 2.	amis
meram, p. 11. c. 2. l. 81.	ueram
q. alteri, p. 12. c. 1. l. 27.	quod alteri
debito, p. 12. c. 2. l. 70.	dabita
q. importat, p. 12. c. 1. l. 81.	quid importat
demostratur, p. 13. c. 1. l. 66.	demostrans
populo ludam, p. 13. c. 2. l. 3.	populo fudã
adhuc ipsum ad Iiam, p. 13. c. 2. l. 44.	adhuc ad Iiam
mors comparetur, p. 13. c. 2. l. 70.	mors si comparetur
imprudentia, p. 14. c. 2. l. 60	imprudentia
inquantum, p. 15. c. 1. l. 49	quantum
formidarius, p. 15. c. 1. l. 76	fornicarius
q. de maiori, p. 16. c. 1. l. 11.	q. de minori
ar. an c. 1. p. 16. c. 1. l. 33.	ar. 1. inc.
esse uidetur sensu tatus dolor intentus a ratione, non ex culpa rationis. p. 16. c. 1. l. 43.	sensu tantus dolor intentus a rõne, non ex culpa rationis esse uidetur.
PROB. s. Quia, p. 16. c. 1. l. 51.	PROB. quia
minimo, p. 16. c. 1. l. 52.	minima
timore q. prosequebatur, p. 16. c. 2. l. 19.	timore prosequebatur
analoga 2. p. 16. c. 2. l. 47	analoga s
contritionis s. Tunc, p. 16. c. 2. l. 48.	contritionis. Tunc
causam. p. 16. c. 2. l. 74.	causens
ad uitæ, p. 17. c. 2. l. 3.	ad terminum uitæ
retardat, p. 17. c. 2. l. 38.	retardet
uita præsens, p. 17. c. 2. l. 74.	præsens; sed uitæ præsentis status, quoniam
citationi, p. 17. c. 2. l. 78.	cibationi
Negat, p. 18. c. 1. l. 80	Negatur
fe & gra. s. p. 19. c. 1. l. 61.	fe gratiam
ecclesiasticam, p. 23. c. 1. l. 64.	ecclesiastici
haberemur, p. 10. c. 1. l. 1.	haberetur
diuersi maxime, p. 10. c. 1. l. 3.	diuersi. ¶. maxime
altero s. Tunc, p. 10. c. 1. l. 8.	altero. Tunc
amorum, p. 16. c. 1. l. 13.	amore
q. pmittens, p. 10. c. 1. l. 43	q. pœnitens
Philip. 1. p. 20. c. 1. l. 57.	Phil. 2. pro

Universidad de Deusto
Biblioteca

Errata	Correcta.
qui de pastis, pag 10.col.1.linea 58.	qui de peccatis
aliter.Tunc,p.10.c.1.l.62.	aliter.§.Tunc
tristitiam seculi,p.10.c.1.l.62.	tristitia seculi
tristitiam,p.10.c.1.l.63.	tristitia &
principalis,p.10.c.1.l.63.	principaliter
supradicta,p.10.c.1.l.64.	supradictum
per conclutiones,p.10.c.1.l.65.	per conclusiones
apta adducit,p.10.c.1.l.78.	aptè adducit
peccatum meum meum, p. 10. c.2.l.4.	peccatum meum
supplicia mihi,p.10.c.2.l.22.	supplicia inibi
sanctissimo,p.10.c.2.l.36.	sanctissimus
de pretio.p.10.c.2.l.57.	de peccato
angelice hæc doctrine, p.10. c.2. l.79.	angelica hæc doctrina
informem,p.11.c.1.l.43.	informem
D.Tho.dist.4.p.11.c.1.l.71.	D.Tho.3.dist.
intelligo.p.11.c.2.l.1.	intelligo
recipiunt,p.11.c.1.l.3.	recipiuntur

Errata	Correcta.
dispositio,p.21.c.2.l.4.	disposito
dolore,p.21.c.2.l.16.	dolorem
naturæ,p.21.c.2.l.31.	natura
purgatorio.p.22.c.1.l.49.	purgatorio
modo 2.Tunc. p.22.c.1.l.53.	modo.Tunc
Ex articulo habes,p.22.c.1.l.66.	Ex articulo habes primâ
indicamus quod post,p.22.c.1.l.67.	indicatum post
omne meritum,p.22.c.1.l.73.	omne meritum
quàm qui post,p.22.c.2.l.4.	quàm quòd post
cum simili,p.22.c.2.l.78.	cum a simili
In textum,p.23.c.1.l.58.	in textu
ar.1.dist.1.p.23.c.2.l.43.	ar.1 diff.1.
determinatur habere,p.24.c.2.l.19.	determinatur hîc
ecclesiæ,tantum,p.24.c.2.l.36.	ecclesiæ,sed tantum
¶NOT.inquit, p.30.c.1.l.27.	¶NOT.Non inquit
præmium accidentale, non subBannale,p.74.c.1.l.53.	præmium subsistiale,non accidentale
Nam inferos,p.147.c.2.l.8.	Non inferos

SERIES CHARTARVM.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt Vu Xx Yy.

Omnes sunt Quaterniones, præter Yy, quę est Ternio.

Tabulæ per se patet.

VENETIIS, APVD IVNTAS.
M D LXXXVIII.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Additiones ad Tertiam Partem

S. THOMAE DE AQVINO

ALMI ORD. PRAEDICATORVM

Ex suis scriptis in IIII. Sententiarum ad uerbum collectæ, (Ab alienis plurimis, maximisq; , mendis nunc euendicatæ, & splendori natiuo redditæ)

CVM ELVCIDATIONIBVS FORMALIBVS

(Nunc primum exeuntibus in lucem)

In quibus, vltra egregiam textus enodationem, innumeras penè hæreses, errores q, recensendo;

AC E' VESTIGIO, VEL DIVINARVM SCRIPTVRARVM, SVMMORVMVE Pontificum, aut Conciliorum sacrorum authoritate inuictissima, ipsas interimendo: quàm plena manu ECCLESIÆ CATHOLICÆ Angelicus ille doctor, (velut apis argumentosa inseruiat) singillatim ostendimus.

Per F. Seraphinum Capponi à Porrecta, eiusdem Ordinis Sacræ Theologiæ Magistrum,

ÆDITIS, DEO OPT. MAX. DICATIS; S. R. E. CORRECTIONI SVBMISSIS.

Non ego autem, sed gratia Dei mecum. 1. Cor. 15.

CVM QVATVOR INDICIBVS.

Adiunximus AVGVSTINI HVNNAEI *Axiomata, & Catechisimum.*

VENETIIS, Apud Iuntas. MDLXXXVIII.

Cum Licentia Superiorum, ac Priuilegijs.

Universidad de Deusto
Biblioteca

DE ALTITVDINE DOCTRINAE
THOMISTICÆ PROLOQVIVM
omni veritate subnixum.

SAcrosancta Romana ecclesia, mater omnium fidelium, magistra fidei, & veritatis, ad quam (velut vniuersalem veritatis regulam) pertinet approbatio doctrinarum, declaratio dubiorum, determinatio tenendorum, confutatio errorum, doctorem egregium sanctum Thomam de Aquino iamdudum (diligenti discussione præhabita) quo ad doctrinam salubrem toti terrarum orbi dignum & cõmendabilem prædicauit. *Cuius sit.*

PROBATIO PRIMA.

DOminus Papa Ioannes vigesimus secũdus in bulla canonizationis diui Thomę, sic ait. Beatus Thomas de Aquino ordinis fratrum prædicatorum, sacræ Theologię doctor, nobilis quidẽ genere, sed nobilior conuersatione, fama clarus, uita clarissimus, in breui adeo scientia profecit, ut adhuc ætate iuuenis ad magisterium Parisijs (loco utique celeberrimo) assumptus magno inibi sui, suiq; ordinis, ac Parisiensis studij fauore per multorum annorũ curricula cathedram regeret magistralem: quippe cum illi uita existentiam, conuersatio famam, doctrina pareret opinionem, opera diuulgationem, eademq, tam breui confecta tempore admiratiõ meritò exhiberet; ut illud psalmi, RIGANS MONTES DE SVPERIORIBVS SVIS, DE FRVCTV OPERVM TVORVM SATIABITVR TERRA, in eo uerissimè impleretur. Quod vtique thema idẽ sanctus, dum esset in sacra pagina magisterium susceperus assumpsit: quodq; (ut fertur) reuelatione sibi post suam orationem facta, didicerat, dum, propter iuuentutem suam ipse se inhabilem ad magisterium reputans quid proponeret in instanti principio, hæsitaret. Nam & in primitiuis scientijs, & diuersis philosophię partibus (ut non esset ociosus, sed operaretur terram) necnon in sacræ scripturæ pagina tam super nouum, quàm uetus testamẽtum scripta, plurimaq; alia DEI OPERA, in Dei laudem, fidei dilationẽ, eruditionẽque studẽtium, clara (cum sciens esset) famosa (cum cognitus) NON ABSQVE SPECIALI DEI INFVSIONE PERFECIT. Doctrina quippe prudẽtium facilis, & omnino scientis est, posse docere. Hæc ille.

Veritas miss de D. Thoma varicinãt experientia tulit.

Scripta diui Thomæ uocatur dei o pera; & sine speciali Dei infusione, perfecta.

PROBATIO II.

Bulla apostolica Vrbani Quinti approbans, & confirmans doctrinam Sancti Thomæ Aquinatis sacri ordinis Prædicatorum.

VRbanus episcopus seruus seruorum Dei venerabili archiepiscopo Tolosano & dilectis filijs cæcellario ecclesiæ Tolosanæ uniuersisq; magistris & doctoribus: cæterisque clericis, & laicis, in ciuitate & prouincia Tolosana commorantibus salutem & ap.be. Laudabilis Deus in sanctis suis, & in sui maiestate mirabilis: cuius ineffabilis altitudo prouidentiæ nullis inclusa limitibus, nullis terminis comprehensa, recti censura iudicij ecclesia patiter & terrena disponit, & sic cunctos eius ministros magnificat, altis decorat honoribus, & cœlestis efficit beatitudinis possessores: illos tamen (ut dignis digna repẽdat) patrotibus attollit insignijs dignitatum, & præmiorum vberiori retributione prosequitur, quos digniores cognoscit; & commendat intensior excellentia meritorũ. Sic & alma mater ecclesia eius sacra vestigia insequens, & exemplo inducta laudabili, licet uniuersos in regnis ecclesijs cõstitutos studijs honorare sollicitis non desistat: egregios tamen doctores, per quorũ perlucida & salutaria documenta eadem ecclesia illustratur, uitrutibus, & moribus informatur, libenter & solerter exequitur, quę sunt Dei, præmissa meditatione perlustrans. Ad diuini nominis honorem & gloriam & exaltationem catholicę fidei, saluremq; fidelium ritè censuit meritoque prouidit: eosdem in uniuersali ecclesia honorificentiæ potioris & impendijs attollendos. Sanè cum sacrum & uenerabile corpus beati Thomę de Aquino, ordinis fratrum prædicatorum sit de mandato nostro ad ecclesiam fratrum prædicatorum Tolosanam de proximo transferendum, NOS ATTENDENTES QVANTA A DEO SCIENTIA DOTATVS ORDINEM FRATRVM PRÆDICATORVM, ET VNIVERSALEM ECCLESIAM ILLVSTRAVERIT: ac beati Augustini uestigia insequens ecclesiam eandem doctrinis, & scientijs quàm plurimis, adornauerit, Volentesq; præterea idem corpus speciali honorificentia attolli, uniuersitatem uestram requirimus & hortamur in domino Iesu Christo, nobis nihilominus per apostolica scripta mandantes: quatenus dictum corpus, cùm ad partes eaſdẽ transferretur, benignè & honorificè susceptentes eumq; deuote ac uenerabiliter pertractantes faciatis ab alijs (quantum in nobis est) cum debita honorificẽtia ac deuotione susceptì & tractari. VOLVMVS INSVPER, ET TENORE PRÆSENTIVM VOBIS INIVNGIMVS: VT DICTI BEATI THOMÆ DOCTRINAM TANQVAM VERIDICAM ET CATHOLICAM SECTEMINI EAMQVE STVDERATIS TOTIS VIRIBVS AMPLIARE. Datum apud montem Flasconem. 11. Kal. Septembris Pontificatus nostri anno sexto.

Lumẽ Ecclesiæ catholicæ illustris, est D. Thomas.

Audiant ecclesiastici mandata sibi Pontificia.

PROBATIO III.

EAdem ecclesia Dei non Bullis tantum D. Th. (vt vidimus) doctrinam olim probauit: sed & hanc factis ipsis celeberrimis quasi quotidie probat. Quis sacrosancta generalia concilia Lugdunense, Viennense, Florentinum, Lateranense, Tridentinum, post felicem sancti doctoris obitum peracta ad hęc vsq; tempora 1586. vidit & audit: nunquid non & Diuũ Tho-

Florent hæreses Dñi Thomæ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

mam ibi, fulgentissimum solem, agnouit? Num Thomisticas literas ibi clara noce sonantes? Nonne ABYSSINAM hanc (q̃ præ manibus est) sacræ Theologiæ summam inibi ab orthodoxis ipsis patribus, tãquam è cælo allatam, & hilarissimo vultu recognitã, & corde tenerrimo dulciter amplexatam? Imo hęc omnia uidit, agnouit, & manibus (si filius erat) applausit: dũ inter grauissimorum patrum suorũ piętissimos actus doctrinam hanc, ueluti palmam in domo domini, mirabatur adeo florentem, frondentem, ramos grandes extendentem, fructificantẽ, totum Christi ecclesiã, p̃ suo uoto abundè reficientem. Legat, qui uoluerit, inter hæc, maximè Florentinum, & Tridentinum, & cum a principio fermè usq; ad calcem Angelicã hãc sapientiam ibi ad uiuum effigiatam conspexerit, diuino actus impulsu clamabit (opinor) ALMA MATER ECCLESIA, CHRISTI FVNDATA SANGVINE, SCEPTRA CONSCENDIT GRANDIA, NOVI DOCTORIS LVMINE & rerum de hoc eodem lumine: STILVS BREVIS, GRATA FACVNDIA CELSA, CLARA FIRMA, SENTENTIA.

PROBATIO IIII.

SEd & uniuersitates studiorum generalium ab ecclesia, & conscientia edoctæ mirificis hãc ipsam doctrinam præconijs extulerunt: eiusq; uerum sensum (non in omnibus patet: quandoquidem puteus altus est) declarantes, pro eadem contra minus intellectu uigentes mutuum se ualidum opposuerunt. Quarum uniuersitatem Florentissima una, ceu in aliarum omnium persona, de huiusmodi re sic authentice testatum reliquit.

Mat⁹ hic est uallidus.

Epistola uniuersitatis Parisiensis in fauorem doctrinæ S. Tho.

Vniuersis præsentes literas inspecturis, Stephanus permissione diuina Parisiensis episcopus, salutem in omnium saluatore. Magistra rerum experientia certis indicijs euidenter demonstrat: multa quibusdam temporibus ordinata consultè, nouis emergẽtibus causis succedentibus temporibus in contrarium debere consultius immutari. Dudum siquidẽ memoriæ fęlicis quidam prædecessores nostri Parisienses episcopi quosdã articulos, ne forsitan eos malè intelligentes caderent in errorem, tanquam erroneos per excommunicationis sententiam damnauerunt, & interdixerũt expressè. Quorum tamen nonnulli doctrinam eximij doctoris Beati Thomæ de Aquino de ordine fratrum p̃dicatorum tangere ab aliquibus asserunt. Quam articulorum & sententiarum promulgationem uenerabiles uiri Decanus & capitulũ ecclesiæ Dominę nostrę, sicut ueritatis zelatores, intimius considerantes, necnon doctrinæ ac famæ Bea. Thomæ prædicti iniustã denigrationem, ueritatis occultationem, & sanctę Romanæ Ecclesiæ aliqualem dehonorationem, peruenire habilem virum magistrum Annibaldum decanũ, Atrebatensem Archidiaconum, sacræ Theologiæ doctorem, & dominum Petrum de Fagello Parisiensem canonicum, eorum propter hoc nuncios ad nos specialiter destinatos, nos requisiuerunt, nobisq; supplicauerunt, quatenus uocatis omnibus sacræ Theologię doctoribus, ac cum eisdem communicato consilio, & deliberatione habita diligenti, & cum alijs ẽt qui de talibus, & in talibus possunt, ueritatis uiam aperiremus: per quam in prædictis articulis, inquantum doctrinam B. Thomæ prædicti doctoris egregij tãgere possent, & sanctę Romanæ Ecclesiæ & sancti p̃dicti doctoris uenerabilis honorem ac reuerẽtiã seruaremus.

Si aliquã his dehonorationẽ Ro. ecclesiæ denigrare doctrinam Thomisticam.

Vide quã reuerẽter uerba nominis Doctoris huius sancti.

Nos igitur attendentes cum eisq; sacrosancta Romana Ecclesia mater omnium fidelium, & magistra fidei & ueritatis, in filiissima Petri Christi Vicarij cõfessione fundata, ad quam (uelut uniuersalem regulam catholicæ ueritatis) pertinet approbatio doctrinarũ, declaratio dubiorum, determinatio renouendorũ, & cõfutatio errorum, p̃fatum doctorem eximium & uenerabilẽ, CVIVS DOCTRINA FVLGET ECCLESIA, VT SOLE LVNA, nuper sanctorum cõfessorũ cathalogo ascribendũ decreuit diligenti discussione & examinatione habita super uita sancta, & doctrina clara ipsius, ipsumq; quo ad uitam puram, & doctrinam salubrem, orbi terrarum dignum & commendabilem p̃dicauit. Cupientes igitur, gloriosum Deum in sanctis suis apud fidelium deuotionem in terris gloriosius exaltari, ac sacratissimæ matris nostrę prædictæ desideranes uestigia sancta imitari, doctumq; confessorem & doctorem gloriosum fęliciter in cælis regnantẽ apud terrigenas deuotius & celebrius honorari, (præsertim cum fuerit VNIVERSALIS ECCLESIÆ LVMEN PRÆFVLGIDVM, GEMMA RADIANS CLERICORVM, FONS DOCTORVM, VNIVERSITATIS NOSTRÆ PARISIENSIS SPECVLVM CLARISSIMVM, CANDELABRVM INSIGNE ACLVCENS, PER QVOD OMNES QVI VIAS VITÆ ET SCHOLAS DOCTRINÆ SANÆ INGREDIVNTVR, LVMEN VIDENT: CLARITATE VITÆ, FAMÆ CLARÆ, ET SCIENTIÆ LVCIDÆ, VELVT STELLA SPLENDIDA ET MATVTINA REFVLGENS, per uenerabiles ac dilectos cõsiliarios nostros fideles magistrum Hugonem de Bisontio, cãtorem Parisiensem, magistrum Stephanum de noua uilla, & Dominum Oddonem de Zenonis canonicũ Parisiensem, inquisitione facta super dictis articulis apud doctores theologicæ facultatis in eorum cõgregatione generali regentium, & non regentium, secularium & regularium, ad hæc specialiter conuocata, comperto (per Dei gratiam) dictum cõfessorem beatum & doctorem egregiũ NIL sensisse, docuisse, seu scripsisse, qđ scientiæ fidei, uel bonis moribus aduersetur: De consilio uenerabilium uirorum, Decani, & capituli Parisiensis, & uenerabilis patris D. Guilielmi (Dei gratia) Viennensis Archiepiscopi sacræ Theologię professoris, & aliorum 23 magistrorum in Theologia, una cũ reuerendo patre supradicto, in literis cũ earum sigillis per præfatos commissarios nobis missos, necnon & 39. bacalaureorum in Theologia super hæc per literas eorum proprijs subscriptionibus & sigillis munitas semper consulentiũ & rogantium humiliter & deuotè, & aliorum disertorum solẽni ac maturo consilio super hoc habito: in prædictam articulorum condemnationem, & excõmunicationis sententiam, inquantum tangunt, uel tangere asseruntur famam doctrinam Sancti Thomæ prædicti, & doctoris eximij, ex certa scientia tenore præsentium totaliter annullamus. In cuius confirmationis testimoniũ sigillum nostrum præsentibus est appensum. Datum apud Bertiliacum anno 1325. die Iouis ante sacros cineres. Hæc ibi.

Lumen mutuũ S. Thomæ oẽs, qui ẽ die scholastici sunt.

Nota ly nisi.

¶ Nor. Nota quòd doctrinam sancti Thomæ uocant sanam, etiam ubi tangi uidebatur: nec sufficit eis, uniuersaliter p̃dixisse ly nil sensisse, docuisse, seu scripsisse, quod scientiæ fidei, uel bonis moribus aduersetur. Et hoc faciunt, quasi ex hoc argumentando sic.

Si

Si S. Thomæ doctrinã, quæ uelut suspecta tangi a nobis uidebatur, dicimus esse sanam: ergò multo magis omnis alia sancti eiusdem, quę non uidebatur suspecta, teneri debet sana.

PROBATIO V.

A Christo Crucifixo qđ dicat, & sanctè dictum.

NEC mirum si Ecclesia à spiritu sancto recta, una cum filijs suis cœlestem D. Thomę sapientiam pro uerè catholica solemniter (ut præfatum) approbauit: qñquidem suum imitari sponsum cathissimam sponsam cõdecet. Sponsus eius dñs noster Iesus Christus Crucifixus quid fecit? Audite: & obstupescite. Ille ipse p̃ semetipsum doctrinã hãc primò, anteq̃ sponsa eandem sic (ut præfertur) acceptaret, ore suo diuinissimo confirmare publicè dignatus est. Orabat Diuus Thomas aliquãdo in templo Sancti Dominici de Neapoli: quando uisus est (Mirabile dictu) à terra quasi duobus cubitis, absq; ullo corporis fulcimento elenatus. Super quo frater, qui hæc uidebat, admiratus audiuit ab imagine Crucifixi, ad quam conuersus sanctus Doctor orabat, prolatam clarius istam uocem, BENE SCRIPSISTI DE ME THOMA. Qua ergo recipies pro tuo labore mercedem? Et sanctum protinus respondentẽ: dñe, nõ aliam, præter te. Hęc in eius legẽda. Hãc ipsam ppetuò memorandã, nec satis vnquã laudibus prosequendã à Christo domino confirmationẽ narrat Pius quintus Pontifex maximus, in Bulla de celebratione doctoris eiusdem ad modum aliorum quatuor doctorum ecclesiæ, ab Reuerendissimis Illustrissimis Cardinalibus etiã subscripta. Miraculosus Crucifixus hic in templo supradicto, ad perpetuã rei memoriam, seruatur ad huc de anno 1587. & cum magna ueneratione a ciuibus, accolis, alijsq; genis inuisitur, colitur, adoratur: præsertim in solemnitate præfati S. Thomæ, quæ in toto regno Neapolitano, in gratiarũ actionem pro tanto suo germine, de præcepto ecclesiæ agitur. Pro qua re, ac prædictorum, dicendorumq; confirmatione nota Bullæ prætactę sanctissimi domini nostri Pij quinti, pro quanto sufficit, tenorem: qui sequitur.

Orat Christo Crucifixi, & doctrina cõfirmatur.

D. Thomas corde, ore, & opere catholicã ueritatẽ cõprobauit.

PROBATIO VI.

PIVS Episcopus seruus seruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. Mirabilis Deus in sanctis suis &c. Ex quo sanctorum laudabili numero, qui catholicam ueritatem corde, opere, & ore roborarunt, Angelici doctoris sancti Thomæ de Aquino ordinis fratrum prædicatorum in cœlum assumptio multis ante annis orbi terrarum, & diuinis, & proprijs est comprobata testimonijs. Nã & miraculorũ signis, quibus ferui sui Thomæ perpetuæ ueritatis opera nobilitare uoluit inexhausta Dei benignitas, & CERTISSIMA CHRISTIANA REGVLA DOCTRINÆ: QVA SANCIVS DOCTOR APOSTOLICAM ECCLESIAM (INFINITIS CONFVTATIS HÆRESIBVS) ILLVSTRAVIT, adductus fęlic. record. Ioannes 22. prædecessor noster, illo in sanctorũ numerum relato, eius diem festum, &c. Sed quoniam omnipotentis Dei prouidentia FACTVM EST, VT ANGELICI DOCTORIS VI, ET VERITATE DOCTRINÆ, ex eo tẽpore, quo cœlestibus ciuibus ascriptus fuit, MVLTÆ QVÆ DEINCEPS EXORTÆ SVNT HÆRESES, CONFVSÆ ET CONVICTÆ DISSIPARENTVR: QVOD ET ANTE SÆPE, ET EIQVIDO NVPER IN SACRIS TRIDENTINI CONCILII DECRETIS APPARVIT: eiusdem memoriam, cuius meritis ORBIS TERRARVM A PESTIFERIS QVOTIDIE ERRORIBVS LIBERATVR, maiore etiam, & ijs antea grati & pij animi affectu colendam statuimus, &c. Itaq; ut in ciuitate & regno Neapolitano, & in &c. ex nobilissima familia Aquinate CLARISSIMVM HOC EDIDIT EGCLESIÆ DEI LVMEN &c. festum D. Tho. solemnijs de præcepto &c. in alijs autẽ orbis terræ partibus, quemadmodum sanctorum quatuor ecclesię doctorũ &c. Omnibus utriusq; sexus Christi fidelibus uerè pœnitentibus & confessis, qui in ipso S. Thomæ festiuitatis die tacellum, uel altare in ecclesia S. Dominici Neapoli situm, IN QVO SCRIPTORIS ANGELICI DOCTRINA SALVATORIS CRVCIFIXI ORE (sicut pia testatur historia) MIRABILITER PROBATA FVERIT, a primis eius diei uesperis usque ad occasum solis deuotè uisitauerint, septem annos & totidem quadragenas, in cæteris autem orbis terræ partibus, qui eundem festum diem (ut præfertur) solemniter celebrauerint, & ad ecclesiam quæ apud eos fuerit, uel tacellum, aut altare sub eiusdem S. Thomæ in uocatione, piè ac deuotè accesserint, quoties id fecerint, toties centum dies de iniuncta ipsis pœnitentia, per præsentes literas in perpetuum ualituras, misericorditer in domino relaxamus &c. Datũ Romę apud S. Petrum anno incarnationis Dominicę. 1567. tertio idus Aprilis, Pontificatus nostri anno secundo.

Orat Christi Crucifixi doctrina cõfirmatur.

Toties quoties uocatur.

Ego Pius Catholicæ Ecclesiæ episcopus. Locus sigil.

Vtinam dirigantur uiæ meæ ad custod. iust. tuas.
Ego F. Cardinalis Pisanus, Episcopus Ostiensis.
Sic subsequenter 35. Cardinales se subscribunt.

Ex bullario literarum apostolicarum.

¶ Not. Illud uerò, qđ de cõfutatis hæresibus, & pòst exortis, a sancto Doctore breuibus resecatur, quam uerissimum sit: per sacræ Theologiæ summam hãc elucidationibus infrascriptis comitatam diligenti cursori fusius distinctiusque, singulatim patebit. Absit enim ut uerbum tanti Pontificis, tot Cardinalis præsertim uallatum testimonijs, sit inane.

PROBATIO VII.

TEstimonium habuit Bea. Thomę scientia & gloriosissima Dei genitricis Mariæ: Era Sanctis Apostolorum Primoribus Petro & Paulo. Nã (ut editur in ecclesia legit, & a Papa Iulio 3 approbat,) beatissima Dei mater Maria D. Thomę quadã uice apparuit: & ipsum de suæ uitæ, & scientiæ, integritate certificauit. Addidit q̃, q̃ quicq̃d deliberatè per ipsam a dño petierat impetraret, & maximè, q̃ statum sui ordinis non mutaret. Hæc ibi. Quã ergo scientiam Beatissima Virgo dixit esse integrã, quis unquam dubitabit, esse non integrã? Immò uerò inde pię credẽdũ est: q̃ illa, quę sic eum certificauit, singularem hanc ei sapientiã a filio suo impetrauerit. Item (ut ibi, supra) quadam nocte orationi insistentem, quò obscurus quidã scripturæ locus clarior sibi fieret, Petrus, & Paulus diuinitùs mistruxerunt. Hæc ibi. Ecce quos, & quãtos, præceptores sanctus Thomas habuit. Nõ mirum ergo, si diuus Paulus idẽ apostolus (ut ibi tangitur) scholas B. Thomæ uice quadam ingreditur, eiq; a seipso scisitanti an in suis epistolis uerum habuisset intellectum, respõdit: q̃ sic, quantum quis uiuens in corpore potest habere. Ab ecclesia igitur sanctæ militantę. S. & triumphãte, cum capite suo, fit, ut dum Sancti Thomę doctrinã mirificè cõmendant (ut per tot probationes uidimus) sua commendatione hanc esse, quam altissimam protestentur.

Apostoli Petrus & Paulus.

Sup epistolas D. Pauli mirabiliter expositio D. Thomæ.

NOS

Universidad de Deusto
Biblioteca

NOS Frater Sixtus Fabri Lucensis sacræ Theologiæ professor, ac totius ordinis Prædicatorum humilis generalis magister & seruus. Viros doctrina insignes, virtuteq; ac morum integritate cõspicuos, quos pro Christi gloria, animarum salute, Christianæq; religionis augmento, in vinea domini diu laborasse, & iugiter laborare cognoscimus, sicut sincera dilectione prosequimur, ita ne ab incepto opere desistant, sed vt illud perficere studeant, monere, & hortari, & (vt nostri est munetis) animare solemus: quatenus de virtute in virtutem euntes, tandem videre liceat Deum deorum in Sion. Porrò eis, qui iuxta talentum sibi a domino tradium nedum præsentes instruendo, sed & posteris doctrinæ suæ monimenta relinquendo, Christianæ quidem reipublicæ plurimum vtilitatis, nostro vero ordini multum ornamenti afferre possunt: quæ nostratum sunt partium, libentissimè impartimur, in idq; incumbimus, vt laborum suorum fructus. & vigiliarum lucubrationes ad communem omnium vtilitatem, in lucem diligenter edantur. Quemadmodum tenore præsentium, nostri authoritate officij, tibi R. Patri sacræ Theologiæ magistro fratri Seraphino Capponi de Porrecta nostræ prouinciæ Lombardiæ (cuius singularem eruditionem iam pridem perspectam habemus, & cognitam) concedimus; quinimò in meritum sanctæ obedientiæ, sub formali præcepto mandamus: ut seruatis omnibus, quæ iuxta decretum sacri Concilij Tridentini Sess. 4. de editione & vsu sacrorum librorum seruari debent, quantò citius Typis committere; & præclo mandare studeas, veritates aureas super totam legem Mosaicam &c & scholia super Compendium Theologicæ veritatis Alberti Magni: & formalizationes, idest formales elucidationes, totius Summæ Angelici Doctoris S. Thomæ: nec non explanationem totius fidei Christianæ super Symbolum Apostolorum: & obseruationes super prædicabilia, prædicamenta, libros Posteriorũ, Physicorum, libros de anima, libros metaphysices, & quecunque alia impressione digna à te præmeditata: In nomine Patris & Filij, & Spiritus sancti, Amen. Quibuscunque in contrarium non obstantibus. In quorum fidem his nostro sigillo munitis manu propria subscripsimus. Romæ die 4. Octobris 1583.

Fr. Sixtus Fabri Lucensis qui supra manu propria.

Locus Sigilli.

Assumptionis nostræ anno primo. Frater Io. Baptista Lancius Regien. Magister Prouincialis Terræ Sanctæ.

EGO Frater Liuius à lege Venetus Augustinianus Eremitanus, sacræ Theologiæ Doct. & sacrorum Canonũ obseruator, unus ex Theologis a sacto Venet. Inquisitionis tribunali sup reuisione & expurgatione librorũ deputatus, fide facio me vidisse & legisse Elucidationes formales sup Additiones ad tertiam partem Summæ Diui Thomæ, Authore admodũ R. P. Fratre Seraphino de Porrecta almi, Ord. Prædicatorum Sactæ Theologiæ Doct. in quibus citra vllam fidei, bonorũq; morũ offensionẽ stat omnia synceræ veritati maximè cõsona: imò (vt verum fatear) ita doctè, ita catholicè ex cogitatas, quemadmodũ illum decebat, qui talis, ac tanti Doct de Ecclesia sancta Dei optimè meriti, cuius memoria in benedictione est, irrefragabilem doctrinam elucidaturus erat: vt, dum illas non indiligenter, neque ingratè percurrerem, suauè quandam symphoniam (quæ mira est authoris dexteritas) inter Ecclesiæ veritatem, & S. Doct. veritatem, quæ uniuersum me rapiebat, sentire sim visus. Vnde cum maxima omnium studiosorum, præsertimq; illorum, qui, quot salubertima uarijs, ijsdemq; magnis, sponsa Dei vulneribus Angelica Angelici Doct. doctrina adhibuerit pharmaca, uidere cupiunt, vtilitate excudentur. In quorum fidem manum apposui, & sigillo, quo utor communiui. Venetijs ex meo S. Stephani Prothomartyris Conuentu. Sexto Idus Maij. 1588.

Locus Sigilli.

Ita est frater Liuius, qui supra.

NOS Frater Stephanus Guaraldus de Cento Ordinis Prædicatorum Sacræ Theologiæ Magister, ac hæreticæ prauitatis in toto Sereniſſimo Dominio Veneto Generalis Inquisitor. Visis attestationib. DD. super libros approbandos, uel reprobandos præmisso diligenti examine deputatorum, præcipuè autem admodum R. P. Magistri Liuij à Lege Theologi peritissimi ord. Eremitarum San. Aug. iuxta sacrosancti Concilij Tridentini Decretum in 4. Sess. & Reuerendissimi Generalis ordinis Prædicatorum Magistri Patris fratris Sixti Fabri Lucensis ordinationem super hoc specialem, quod videlicet ab ipsis fuerit approbarum, ut impressioni mandent Elucidationes formales sup Additiones ad tertiã partẽ Sũmæ S. Tho. Angelici Doct. Authore admodũ Reuer. Patre Fr. Seraphino Capponi è Porrecta ordinis item Prædicatorũ sacræ Theologiæ Magistro celebertimo. Visis inquam ꝓdictis, & nos ad huiusmodi Elucidationes pro cõi vtilitate imprimendas suffragium damus, eas quæ insuper plurimum commodi non modò Lectoribus sacræ Theologiæ, sed & verbi Dei Prædicatoribus, cæterisq; veris studiosis allaturas fore cẽsemus: idq; eò libentius facere decreuimus, cùm præsertim Elucidationes illæ venena latentia detegant hæreticorum, fictitiaque eorum commẽta efficaciſſimè disperdant. Approbatio etiam præmissorum continebat, huiusmodi Elucidationes nil contra orthodoxam fidem, nisi contra bonos mores, nil contra Chtistianos Principes continere. Cui approbationi subscribimus & nos. In quorum fidem sigillum, & manum nostram his apposuimus. Dat. Venetijs, Idibus Maij. 1588.

Locus Sigilli.

Ita est. Frater Stephanus Guaraldus de Cento, qui supra, Inquisitor Ven.

REGVLÆ AD LECTOREM.

PRo elucidationum formalium & probationum, conclusionum, & responsionum argumentorum & appendicum, notata regulæ quædam ad lectorem, candido fuo ingenio reliquas per se in dies magis, multiplici emolumento assecuturum.

Præfatio mutua cum conclusionum.

Ly quia. 1 Probationes conclusionum ponuntur per ly quia, ut nesciens tibus formam argumentandi comprehendat, ac ulterà hoc ponuntur in forma, ut scientibus illam etiam familiar. In signũ huius, q. ꝓponantur in forma remouentur ly quia, & sic deductis omnibus aliis pro uno antecedente, inferatur conclusio quæ probatur, præponendo ly ergo. Verbi gra. Probatio conclusionis articuli primi: licet nẽ Quia necessarium est homini, ũ nulla alia re ꝓ cognoscat quædam de Deo, quæ rationem humanam excedunt & illa per rationem humanam non pẽt homo cognoscere. Ecce probatio. Tunc sic abstulerris ly quia, adiungendo ly ergo post unum reliquum, dices in forma sic. Necessarium est h. u. s. q. cog. d. D. q. r. h. c. & i. per r. h. n. p. h. cognoscere: ergo (ex conclusio litera) necessarium fuit homini ad salutem, q. ei nota fierent quædam per reuelationem diuinam, quæ rationem humanam excedunt. Hic est finis conclusionis pro parte correspõdente isti probation. Vide numerum. 4. infra.

Præcedẽs. 2 Per antecedens hypotheticum copulativum. i. per propositionem copulativam, explicatur probatio quæque: aliquãdo aũt, licet rarius, per antecedens cathegoricum: i. propositionẽ simplicem. Hoc patet in prædicta probationis exemplo, quo ad antecedens hypotheticum copulativũ. Id autem fiat forma argmẽtãdi (si quis ea uti noluerit) promptius occurrat, absq; noua termi norũ additione. Sic ergo quælibet probatio uno enthymemate, seu consequentia conflatur. Exemplum habes supra.

Parenthesẽs antecedentibus immixę. 3 Ideo inter illud antecedens ponuntur quædam per modum parenthesis, licet propriè non sint parentheses: ne fiat confusio in antecedente illo ex mixtura talium: sed ut & antecedens & illud appositum remaneant seorsum, unumquodq; in sua puritate. Appositum illud uel interpositum est probatio, uel declaratio partis antecedentis, cui immediatè apponuntur: patet consideranti. Talis modus inuentus est procedendi: ne aliquid necessarij summatim ꝓgredientes deesset, & ut breuitas (cui iuxta titulum libri, Tantenditur) obseruaretur. Omissæ fuit huiusmodi probationes alicubi, uidendæ minime nimirum in textu sancti doctoris: eo q, ut (ut minus retur, non necessarium usum est. Idcirco & opiniones aliorum, & rationes eorum & oppugnationes fuisse non uere illarum, dimissæ sunt.

† 4 Numeri quinque adijciuntur in. 1. Quia necessariũ &c. 2. Quia nõ facit &c. 3. Quia quærunt &c. Tunc per lumẽ denotant, q. sunt in textu plures probationes eiusdem cõclusionis tantus, & quòd ly 1. Quia, est prima, ly 2. Quia, est secunda, ly 3. Quia est tertia, probatio. Quæque numeri addunter sic, 2. Quia necessariũ est homini &c. 3. Quia (ly ad ea etiam &c. Si non reuelarentur diuinitus &c. Hoc mẽ pium probationis ex. q. 1. ar. 2. tractum sit pro omnibus simplibus. Tunc ergo quando fad secundum Quia, apponitur mox talis clausula (ly ad ea &c. uel, ly alio modo &c. uel aliqua alia dictione) designatur, q. conclusio ante posita habet multas causas: q. ly 1. Quia, est probatio partis primæ, ly 2. Quia, ꝓbatio secundæ ly 3. Quia, tertiæ; & sic de singulis. Clausula uero talis (ly ad ea &c.) apponitur quæ principium partis cõclusionis innuat: ut scias, quòd conclusionis pars probare intendat ly 2. Quia uel ly 3. Quia. Nam tunc, eo q. primum Quia, probauit primam conclusionis partẽ, deo annotare ꝓfecto oportuit, quam partem probarent. Quia secundũ, Quia tertium, &c. & ut sciremus, q. tunc nullum Quia, pbat totam conclusionẽ (quod alias fecit singulum) sed unumquodq; sua partẽ diuinum. Verbi gratia. In 1. & 2. arti. 1. nullũ Quia, totã cõclusionẽ probat, sed partẽ, & unusquisq; suã (ut ibi videre est) in nono aũt articulo singula Quia, pbat totã primã cõclusionẽ.

Textus ubique uidendus. 5 In his omnib. probat omnis conclusionũ (sicut & in additionibus argumentorũ, & in appendicibus articulorũ) ꝓsupponitur semper, q. textus diui Thomæ uideat. Et ibi multa, uel tacentur ꝓfecto, uel ad plenum nõ explicata, confuto diminuuntur, quæ in ne textuali mẽsione definderari possent. Sic ergo cauens, & prudens. Nõ in imitationis mea fuit, aliquod dictorum à textu aut eo, aut fine, argumentationibus pertrahere: sed nudam textus veritatẽ, cũ aliqua (quæ multa est, maximè contra hæreses) mihi tantæ inde per se naitentis, pro minimo modulo pauxillarũ mearum succinctè enucleare, aperiendo potius diam cultoribus veritatis plos quippiã fructi ri patentis confouẽ mittit gãdẽ, ꝙ plurima sensa explicando. Hanc ob rem, huc dat ordei formales, titulus operis est. In ly elucidationes, sed ꝓdisiequã enodationẽ. Iy Formales, breuitatem consideremus, ꝓ ea referendo promittat.

Responsiones argumentorum.

Intentio authoris sanctoꝺ doctori, magistro suo multũ cõformis.

Rõsionũ argumentorum. 1 Ad propositionẽ, quæ a Dialectici uocantur maximę, reducuntur (quo ad fieri potuit) argumenta omnia, ut sic formaliter respondendo, glossatis ea patear utilitas maior, solutio clarior, lectio studiosis gratior. Maioraquia poretis extendi (utpote propositio maxima ad oẽs scientiarum quarumuis fere materias, cũ glossemate suo: & sic pauca legẽdo plurima colligeꝝ. ærque numeraliter uno intuitu innumeras (prudẽs un negociator, breui ditissimus euasurus) facilè cõparabis. Clariorq; formalis materiæ in subiectæ eiusdẽ applicatio. Gratiorq; quæ ingeniosi intellectus ratio suauius quanto arguitis, trahens salubrũ collat.

2 Propositionum ipsarum sic glossandarum nodus tanũmodo iudicetur, uerborum illud, ex quo totum rei negotiũ pendet: quo uidelicet soluto exacta facilimè solumus, & quo irretorto reliqua irresoluta uideantur. Ad hunc nodum (si profundius uestri) responsa sua D. Thomas ita dirigerunt ipsum mira dexteritate usus, acu felicissime tangat. Verbi gratia. In 1. argumento primo (eligendo ex ipso propositionem maximã) nodus est ly Conari. Respondent. D. Th. ait sic. Ad primum ergo dicendum q. licet ea, quæ sunt altiora hois cognitione, nõ sunt ab homine per rationem inquirenda, sunt in a Deo reuelata, suscipienda per fidem. Nonne uides, hic sanctum doctorẽ (tacco: q. si mul fatisfacis authoritati ecclesiasticæ) respondere dicendẽ ad ly conari, q. non per rationem inquirendo cognandum sit, sed per fidem reuelata suscipiendo? In ꝓpice formale nostrum respectum ex ea re adi, & sic ubique. si ua facias, in Angelici Doctoris Augelicum ingenium non semel admiteris.

Nodus.

Sensus affirmatiũ uel negatiuus.

3 Verbulum illud, seu uocula adducta, ex propositionis literæ, unde sumetur, dijudicanda semper est: ut um in sensu affirmatiuo siet, uel negatiuo. Sic enim net, ut euam formalia responsa mox posita sic, & melius absque errore intelligantur.

De signo §.

4 Post formales rẽsum sequitur immediatè signum hoc §. uel simile distinctiui formæ præmissæ à sequuta applicatione ad materiã, de qua ibi tractatur. Tale signũ distinctiuum ẽt interponuntur maximè illi argumenti glossati lucidius, sine mixtione alicuius materiæ agnoscat, animum in sua puritate (quãdocunque uoluerit) facilius capias, capitã ad quæ placuerit scientiã securius possidẽdã, pro ubi occurrerit termino manifestato.

Postsignũ §. sequens.

5 Post tale signum sequitur declaratio alicuius termini in formali ratio prætacti, inde applicatio ad materiam uel in nulla fiat termini. talis declaratio, mox post signum sequitur applicatio sic. Tunc nihil contra, uel abbreuiatæ Tunc &c. Hoc est, Sancte glossa data ad propositionem illam argumentia adductam, nihil concluditur contra ueritatem articuli. Sublequitur euidigio huius dicti, tunc &c. ratio sic Nã, uel. Licet in uel alia rationalia consuetio. Et hæc sumitur ex litera, uicinioribus quæ sumuntur, & reliqua omnia: sed remotius.

Primũ de maiori.

6 Vt noueris, vbiam textu argumentorũ uocabula, quæ dicitur, assumantur nomina est sic. 1m de maiori, uel 1m de minori, uel 1m de antecedente, uel 1m de cõsiliutione, uel, 1m de cõsequentia, uel, 1m ex Augustino, uel ex Gregorio, Hieronymo: Dionysio, uel simili. Adeo, q. ly, 1m designat numerũ argumentorũ, ly de maiori denotat ꝓpositionẽ; ly ex Augustino authoritatẽ: & qđ dico de ly 1m, de ly de maiori, de ly ex Augustino, dictum sit de ly 2m 3m 4m &c. de ly de minori, cõsiutione, antecedente, cõsequentia, &c. de ly de probatione minoris, de consequentia prima, secunda &c. Verbi gratia, ut sequitur.

Maiorũ.

7 Assumatur primæ quæstionis primi articuli primũ argũ cũ rãsio, & solutionibus &c. & ꝓpositis plenioti prædictorũ oium dicatur, Practicafic. 1m de maiori Conari. &. per rõnẽ tuã inquirendo ꝙđ, per curly Prifidem ipsa a Deo reuelata suscipiẽdo §. tũc nihil contra. Nam li mum. de cet ola necessaria &c. Ecce ly 1m de maiori designat, q. hoc argumentũ est primũ in ordine argũ: ly de maiori, q. de ꝓpositione maiori, illius argumẽti. Collige uocula sequẽs. i. ly conari: si qua cõstitit totus ꝓpositionis, & cõsequenter argumẽti nodus. Ly conari, est ergo de bonũ maximæ ly & solutionis signũ, ly g rõnem ꝓ. inq. nõ p. ip. a D. r. fit. ex rõne ad illud verbulũ, & cõsequenter ad totã ꝓpõnem maximã. Quasi tanto ipsa aperte dicatilla ꝓpositio maior, ad ea ꝙ supra rõne sunt hõ non dẽt conari, intelligitur sic, q. ad ea nõ dẽt conari per rõnẽ tolã humanã ita q. p hãc tenentur ea inquirere aut apprehẽdere: nõ aũt intelligit sic, q. hõ ad ea nõ debeat conari. q. tũdẽ, ea. s. a Deo reuelata suscipiẽdo. Ly §. est signũ denotãs, q. formale tãtum est finitũ: & distinguẽs ab ipsum a materia. a. sequenti applicatione ad eã, materiam, de qua ibi tractatur. Ly tunc nihil contra, ũ go. fieat, q. tunc. i. tãe glosa respondali, nihil hr contra ueritatẽ articuli Ly Nam licet &c. est rũ offẽdens, q. stante glosa prædicta tãtali, nihil concluditur contra ueritatẽ articuli. Hinc, ex rãsio. & eius applicatione, & habes (id quod non negauit momẽti est) in quo sensu ueritatem propositio argumẽti adducta. Brevissimo g. iure compendiolo & maximas fere infinitas habebis, ut per scientias uarias ijs rebus differentes edeuntur, & uero sensu donatas, ut scientiarum ipsarum ueritatem tueri possis, & falso sensu expresse primatas, ut fallaces argumentationes ubilibet scientiarũ ipsarum destructrices extricare valeas.

Vtilitas magna paucis inuisa.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Appendicum articulorum.

De utilitate mirifica.

1 Vtilitatem, quam D. Thomas Aquinas ecclesiæ sanctæ Dei, ex testi sua doctrina attulit vtum, affert quotidie & afferet in seculo illa beatus, ad plenū quis enarrabit? Non tota itaq; sed ex tota aliquam mihi ab eius sactis decisionibus per articulos sum vltrò oblatam (cōtra hæreses præcipuè) per appendices enarrare curani. Pendet enim suapte natura ex articulis illis ipsa utilitas: & ideo locus, ubi hæc explanatur, appendix iure vocatur.

Appēdix.

2 Ly per rationem, in principio appendicis ibi, (1. quomodo per rationem) intelligitur ratio, uel rationes in corpore positæ ad probandas conclusiones ly per rationem.

ly hæresis ly error.

3 A nomine cōiugato, denominatur hæresis, & de errore quo a spali, & de hæresiarcha tū p ly error nō intelligitur hæresis proprie dicta, sed extra hæresim sic dicta quicunq; alius extra subiectā materiā error. Ad discernendū aūt, in quo sensu sūmat nomen erroris inspice ad canonicas dānationes, sc̄do numero, adductas. Si.n.a scripturis sanctis, uel a summis pontificibus, vel a legitimis concilijs, errore hmōi dānatū reperies, tunc p ly error intelligi hæresim, dices. Idē etiā dicendum, qñ positio denominata error esset alias contra eōem sensum ecclesiæ, in fide.

Repetitio errorum.

Notādd quoque, ne error q; hæresis nomine hic sumitur illud, quod a fide discordat secundum sententiam q; authores illius nūquam suscepissent baptismum, ut sunt pagani, & iudæi. De dogmatibus namq; secundum se ipsos principaliter, loquimur: quæ lesiones interim fuerint dogmatizantes.

Authores errorum.

4 Dānātur qhq; eędem hæreses & errores, & consequenter adducuntur, non tñ in uno loco, sed ēn pluribus: & hoc sū pp diuersa motiua articulorum, uel ēt pp diuersas partes propositionum erroneārum. Ex adductis maxime canonicis confutationibus errorum apparet primū, quis nam sensus fuerit illorū: ne fortē bono sensu vertere aliquando uelit errores, qui secundum q; pro talibus referuntur, ic uestiendi non sunt. Non nominantur omnes errorum authores: sed ancestigiari, uel similes, quos memoriæ proditos licuit inuenire. Illorum argumenta (si qua tunc) lectori leuādo & fyncerē uerum studenti, de industria non adduximus, præter q; frivola omnia & solubilia sūt (sic.n. habet Leo x. in Concil. Later. sess. 8. de hæresibus) hoc in opere pro tanto errores huiusmodi adducuntur, pro quanto vtilitatem, quam Doctor Angelicus, lumen ecclesiæ, eidem multipliciter attulit, eos impugnādo, aut exponendo, cernere possis.

Præt. director. &c. allegationes.

5 Sæpius videbis sic (Prat. Arnaldistæ, Albanēses, aut hmōi) uel sic (director. inquisi. 2. p. q. 9. aut hmōi) uel simile. Intelligē p hoc q; Gabriel Pratcolus Marcosius illā hæresim, uel errorē reuixit uulgatissimus (Arnaldistæ, Albanenses aut &c. Tunc uidere potes libros suum de uitijs hæreticorum, fectis, & erroribus: ubi multa scitu dignissima ad malas uias, mortēq; hostiū sanctæ ecclesiæ pertinentia reperies. Videbis quoto millesimo, uel centenario, & anno enumerint illos errores: & hinc agnoscet, q; doctrina sancti Thomæ posteriores ēt a multis annis post suū felicē transitū, hæreticos profligauit. Adeō q; doctrinā ipsā Angelicā in hoc sensu nō immerito pphetica uocari posse, cōcludes.

Doctrina S. Th. quō pphetica.

Per ly dicere, inquisi. 2. p. q. 9. intelliges: q; talis error a directorio inquisitorū in secūda parte, qōne nona recitat. Ex dictis aliorum rarius ad hmōi finē allegato, p ceptum facilius intelliges. Nullū ergo errorē attribuo ego eorum authori, sed ab alijs hoc mutuatus, & mutuatū esse p similes allegationes intelligi uolui: licet, de errorum talium damnationibus, secus dicendum sit.

Necessarium quando est ly. 2. p tōné.

6 Primo loco posquam S. Doctor per rationem naturalem dānauit hæresim, secundo per exēplū eorum sustinet ecclesiæ dogmata, ostendendo uidelicet q; ipsa merito & iure cōdēnauit hæresim illā. Et hoc tuis necessarijs nō quidē absolute (cum p nūdē cōstet, Ecclesiā non posse in hīs errare, ut habes in Addit. q. 19. ar. 3. appen.) sed sedmi quid, uidelicet ad faciēdū, in sua cōscientia

1. p tōné, 2. p tōné falsē, obmutescere imprudētū (quales, peculdubio hæretici sūt) ostendas. ignorantiam. Possent enim ad excusandas excusationes in peccatis, dicere, & forsan inter se nunc murmurando mendaci bucca blaterant, q; Ecclesia Romana semper in errore fuit, suos abiurationē, sed solum pro libito cōdēnauit. Vt ergo conuertantur retrorsū & erubescant mōstrator q; D. Th. tōnes firmissimas, q; S. E. Rom. iure optimo seu tutissime tales hæreticas & erroneas positiones pro condēnatis reprobauit. Idcirco, ut de necessitate salutis sint astricti se quandiu non resipuerint, condēnatos fuisse: tacitus. 88 Doctorum (qui multi, & ueracissimi sunt auctoritatibus, Pōtificum solummodo maximorum, sacrorum conciliorum, aut diuinarum scripturarum, armis contra inimicos domus Dauid insurreximus: arma ipsa, pro tantorū & mīstrorū ueritatis & ecclēdæ salutatuitia, ad iram extendēs. Vna igit manu Diuus Thomas prosternit hostes: altera sustētat ecclesiā: quorsū utrūq; insigniter factum in eiusdē ecclesiæ maximā utilitate, itaquam unum, eōuertimus ita ut nomen eī papa Iulio iij. pro D. Thoma in officio suo, uetuerit exclamet, ALMA MATER ECCLESIA, CHRISTI FVNDATA SANGVINE, SCEPTRA CONSCENDIT GRANDIA, NOVI DOCTORIS LVMINE: cuius dicti quanta sit ueritas, cōcilia facta de quibus supra in, de altitudine doc. D. Thom. mirifice (ut in eis est uidere) probarunt. Quantę uerō sint auctoritatis concilia eiusm̄odi specialia, uide 3. p. q. 105. ar. 1. not. post appen.

Præconiū Thomæ.

7 Tertio in appendicibus loco, doctrinam illius articuli ex præmissis consolidatam esse, concludimus, & uere sic est. Nam signū uerissimū (sēm Philosophum) hoc est, quando ex re illa, q; uera dicebatur, solumtur ois dubitationes, maxime uerō, qñ ex ipsa propulsantur errores. Erroris igitur exclusio est eius, quod hūc excludit ueritatis assertio: Testimonium ergo ab inimicis hēt S. Thomæ doctrina: dū ex ipsa (vt p appendices patet) hæreses ef fugantur. Rursus. Si uerō uero non contrariatur, sed cōcordat (vt ex Leone x. in Concil. generali sess. 8. hē) & sanctissimus doctrina ecclesiæ ueritati concordat maximē (vt ly secundo appēdicū loquēs) apertissimē relinquitur ex hoc, q; ecclesiæ ueritas huius doctoris ueritati sibi adeō cōcordantis receptoē sufferagatur. Ab amicis ergo, & ab inimicis (ut supra) doctoris Angelici ueritas cōmendatur.

Duo efficacissima testimonia ueritatis diui Thomæ.

8 Per ly qūo, (puta, 1. habes, qūo, 1. habes, qūo 5. uides, qūo) excitare uolui ingenium tuum ad tantæ rei studium. Quali p hoc ubi dicatur. Cura: ut bene applices a S. Thoma hic habita ad res istas nunc infrascriptas: qūi substantia doctrinæ hic traditur, sed modus bonæ applicationis a te requiritur: quatenus & ubi tradita discas, & illa discendo, bene dispensare conaris ingenio tuo. Notanq; quando dicitur, ly 2. habes quomodo per ratiōem ostendas, hanc, vel hanc meritō damnari a cōcilijs &c. & possea (sequuntur plura concilia uel etiam sacræ scripturæ, vel summi Pontifices sine replicatione de ly habes quomodo p rationem ostendas, meritō hanc uel has damnari: tunc semper obijce subintelligitur, adeō q; semel illud prædixisse accipitur pro singulis dictum. Sic enim non tantum ad damnationem errorum, sed etiam ad utilitatem a Diuo Thoma per articulum illum ecclesiæ allatam (cui intendimus) respicitur.

ly qūo.

ly qūo p rōné ostēdas, hoc meritō damnari, uel aliqd simile.

(NOT. Saepissimē in nucleis ly: ut ly homo, ly uel dicendum, de ly bonum, per ly facies, examen ly inclinari, uel huiusmodi. Scito igitur, quod ly uel est sumptum pro uulgari, ut in textu ly uel dicendum, ly uel potest dicinel sumitur materialiter ut ly homo, ly inclinari (i. hoc uocabulum siue hæc dictio, Homo, Inclinans:) uel tanquam mixtum cum uulgari, & materiali, ut de ly bonum, per ly facies (i. de ista dictione bonum, p illā dictionem, facies) uel sumitur pro huiusmodi quod facilius p te conijcies. Hoc autem factum ex industria ellius breuitati cōsulerem, & confusio uocum euitaretur, & ut uenientibus noui tijs è Philosophia, ubi sunt familiares tales modi loquendi, cōformaremur. Rursum aduerte quōd curatum est præcipuè, vt expositio in his Elucidationibus formalibus esset literæ (quā cum uero potuit) perfectissima: quō ad sacræ Theologiæ summā hanc facilius capiendam nouitij assurgant. Animum enim se affectuosi cognoscentes si tanti Doctoris B. Thomæ sensum literalem (ut par est) penetrauerint. Dimissis ergo lationibus dubijs, opinionibus, disputationibus, digressionibus, &c. circa expositionem hanc methodicam textus nelun corporis animulam (Deo fauente) inflammus. Item quoniam de prouincialibus concilijs quantæ sint authoritatis facta est mentio: & allegata est prima pars, in loco sexto appen. art. quę forsan ad manus nūc non perueniet: ideō in tuum commodum de his uerba facere decreuimus est in præsenti. Dicit igitur Concilium Nicenum secundum, de huiusmodi Conciliis, in act one tertia loquens. Locales autem synodos non auertamur: sed magis amamus, amplectimur, & recipimus, earum etiam deuinitus in spirata canonicas constitutiones correctiones, & utiles earum legislationes summa obseruantia colimus. Hæc ibi. Item Concilium ipsum post actionem septimam in canone primo de eidem Conciliis localibus, idest prouincialibus, inquit sic. A sanctis Apostolis prius editos canones & à sanctis uniuersalibus, & localibus (synodis amplectentes eos anathematizamus, qui ab ipsis anathematizati fuere: deponimus, qui depositi fuere, tuhilque his adijcimus non inexplebiles, (ut aiunt) exercilia

Universidad de Deusto
Biblioteca

QVAESTIO IX.

De qualitate confessionis.

Vtrum confessio possit esse informis? Sic: Vt est pars sacramenti, non vt est actus virtutis. 1
Vtrum oporteat confessionem esse integram? Sic. 2
Vtrum quis possit per alium vel per scriptum confiteri? Nō: nisi in aliquo determinato casu. 3
Vtrum conditiones assignatæ requirātur ad confessionem? Sic: alias de necessitate, alias de bene esse. 4

QVAESTIO X.

De effectu confessionis.

Vtrum confessio liberet à morte peccati? Sic: ex vi absolutionis coniuncta. 1
Vtrū confessio liberet aliquo modo à pena? Sic: dupliciter. 2
Vtrum confessio aperiat Paradisum? Sic. 3
Vtrum confessio ipsum trihnat salutis? Sic. 4
Vtrum cōfessio generalis sufficiat ad delenda mortalia oblita? Sic: loquendo de oblitis in casu, quo oblitio sufficienter excusat. 5

QVAESTIO XI.

De sigillo confessionis.

Vtrum in quolibet casu sacerdos teneatur celare peccata, quæ sub sigillo confessionis nouit? Sic: de necessitate sacramenti. 1
Vtrum sigillum confessionis se extendat ad alia quàm ad ea quæ sunt de confessione? Sic, indirecte: dicta tamen in confessione. 2
Vtrum solus sacerdos habeat sigillum confessionis? Sic: proprie: quidam alij participatiue. 3
Vtrum de licentia confitentis possit sacerdos dicere qua habet in confessione? Sic: cum debita prudentia. 4
Vtrum ille qui scit aliquid per confessionem, & per alium modum etiam, possit revelare illud? Sic: pro quanto scit illud, vt homo, & cum debita prudentia. 5

QVAESTIO XII.

De satisfactione, & eius quidditate

Vtrum satisfactio sit virtus, vel actus virtutis? Sic: materialiter sumpta, & formaliter. 1
Vtrum satisfactio sit actus iustitiæ? Sic vindicatiue. 2
Vtrum definitio satisfactionis in littera conuenienter ponatur? Sic: secundum quòd satisfactio præseruat à culpa futura. 3

QVAESTIO XIII.

De satisfactionis possibilitate.

Vtrum homo possit Deo satisfacere? Sic: sumendo ly satis, vt dicit æqualitatem proportionis. 1
Vtrum vnus pro alio possit pœnam satisfactoriam explere? Sic: quantum ad solutionem debiti: dummodo sit in charitate. 2

QVAESTIO XIIII.

De qualitate satisfactionis.

Vtrum homo possit de suo peccato satisfacere sine alio? Non: alio in voluntate veretur. 1
Vtrum qui extra charitatem existens possit satisfacere de peccatis antè contritu? Non. 2
Vtrum valere possit satisfactio precedens, postquàm charitatem habuerit? Non. 3
Vtrum bona facta extra charitatem sint in aliquo meritoria? Non: de congruo: sed de congruo. 4
Vtrum opera predicta valeant ad mitigationem panarū infernalium? Non: ad mitigationem aliquam ponitur: sed quodammodo negatiuam. 5

QVAESTIO XV.

De his per quæ fit satisfactio.

Vtrum oporteat fieri satisfactionem per opera penalia? Sic: & quantum ad offensam præteritam, & quantum ad culpam futuram. 1
Vtrum flagella præsentis vitæ sine satisfactoria? Sic: si patienter ad purgationem peccatorum acceptentur. 2
Vtrum conuenienter enumerentur opera satisfactoria? Sic: videlicet eleemosyna, ieiunium, & oratio. 3

QVAESTIO XVI.

De suscipientibus hoc sacramentum.

Vtrum pœnitentia possit esse in innocentibus? Non; nisi secundum habitum. 1
Vtrum sancti homines qui sunt in gloria habeant pœnitentiam? Sic: secundum habitum, non secundum eundem actum, qui erat in via. 2
Vtrum Angelus sit susceptiuus pœnitentiæ? Non: nisi malus, sed inutiliter & inutiliter. 3

QVAESTIO XVII.

De potestate clauium.

Vtrū claues in ecclesia esse debeant? Sic: claues ministerij. 1
Vtrum clauis sit potestas ligandi atque soluendi? Sic. 2
Vtrum sint duæ claues vel vna tantum? Sunt duæ, distinctæ secundum rationem. 3

QVAESTIO XVIII.

De effectu clauium.

Vtrum potestas clauium se extendat ad remissionem culpæ? Sic: instrumentaliter, etiam in reo. 1
Vtrum sacerdos possit remittere peccatoru quo ad pœnā? Sic: quo ad temporalem ex vi clauium. 2
Vtrum sacerdos per potestatem clauium possit ligare? Sic; ad pœnam determinatam. 3
Vtrum sacerdos secundum proprium arbitrium possit ligare, & soluere? Non: nisi vt stat sub diuino influxu, tanquam Dei instrumentum. 4

QVAESTIO XIX.

De ministris clauium.

Vtrum sacerdos legalis claues habuerit? Nō: nisi in figura. 1
Vtrum Christus clauem habuerit? Sic: altiori modo, quàm minister suus. 2
Vtrum soli sacerdotes habeant claues? Sic: ordinis, non iurisdictionis. 3
Vtrum etiam sancti homines nō sacerdotes claues habeāt? Non ordinis: quantumcunque habeant de gratia. 4
Vtrum mali sacerdotes vsum clauium habeant? Sic. 5
Vtrum hæretici, schismatici, & excommunicati vsum clauium habeant? Non: ex defectu materiæ: non potestatis, quantum ad essentiam. 6

QVAESTIO XX.

De his in quos vsus clauium exerceri potest.

Vtrum sacerdos possit uti clauę, quam habet in quemlibet hominem? Non, nisi in sibi subditos dempto necessitatis articulo 1
Vtrum sacerdos possit semper suum subditū absoluere? Sic: de quibus habet iurisdictionem. 2
Vtrum aliquis vi possit claubus in suum superiorem? Nō: nisi ex auctoritate superioris. 3

QVAESTIO XXI.

De excommunicatione.

Vtrum competens sit hæc definitio excōmunicationis? Est. 1
Vtrum ecclesia debeat aliquem excommunicare? Sic. 2
Vtrum aliquis pro temporali damno debeat excommunicari? Potest, sed non debet nisi quibusdam adiunctis. 3
Vtrum excommunicatio multę late habeat aliquem effectum? Habet: dummodo non sit nulla. 4

QVAESTIO XXII.

De his qui possunt excommunicare.

Vtrum quilibet Sacerdos possit excommunicare? Non: nisi habeat iurisdictionem in foro exteriori 1
Vtrum non Sacerdotes excommunicare possint? Sic: si habeant iurisdictionem foro contentioso. 2
Vtrum excommunicatus vel suspensus possit alium excommunicare? Non: si ille sit suspensus à iurisdictione. 3
Vtrum aliquis possit seipsum vel aqualem, vel superiorem excommunicare? Nullus. 4
An in aliquam vniuersitatem sententia excommunicationis ferri possit? Non: quatis in singulos de vniuersitate. 5
Vtrum ille qui semel est excommunicatus excommunicari possit vlteriùs? Sic: ex eodem facto, vel alio. 6

QVAESTIO XXIII.

De participatione cum excommunicatis.

Vtrum excommunicato liceat communicare in pœna corporalibus? Non, excommunicato maiori, nisi in quibusdam casibus. 1
Vtrum participans excommunicato sit excommunicatus? Sic: quandoque maiori, quandoque tantum minori. 2
Vtrum participare cum excommunicato in casibus non cōcessis semper sit peccatum mortale? Non semper, probabilius loquendo: sed tantum in tribus casibus, 3

QVAESTIO XXIIII.

De absolutione ab excommunicatione.

Vtrum quilibet Sacerdos possit subditum suum ab excommunicatione absoluere? Non: nisi à minori. 1
Vtrum aliquis possit absolui inuitus ab excōmunicatione? Sic. 2
Vtrum quis possit absolui ab vna excommunicatione nisi absoluatur ab omnibus? Sic. 3

QVAESTIO XXV.

De indulgentia secundum se.

Vtrum per indulgentiam possit aliquid remitti de pœna satisfactoria? Sic: de immuncta, & de non immuncta; tum in foro Dei tum in foro Ecclesiæ. 1
Vtrum indulgentiæ tantum valeant, quantum pronunciātur? Sic, simpliciter: ratione authoritatis in dante, charitate in recipiente, pietate in causa. 2
Vtrum pro temporali subsidio fieri debeat indulgentia? Sic: vt temporale ordinatur ad spirituale. 3

QVAESTIO XXVI.

De his qui possunt indulgentias facere.

Vtrum Sacerdos parochialis possit indulgentias facere? Non, vt sacerdos parochialis. 1
Vtrum Diaconus possit indulgentias facere? Sic; si habeat iurisdictionem requisitam ad hoc. 2
Vtrum Episcopus possit indulgentias facere? Sic: Romanus plenè, alij secundum quòd est eis taxatum. 3
Vtrum ille qui est in peccato, possit indulgentias facere? Sic. 4

QVAESTIO XXVII.

De his quibus valent indulgentiæ.

Vtrum indulgentiæ valeant existentibus in peccato mortali? Non: nisi communicatio bonorum fiat per alium modum. 1
Vtrum indulgentia valeant Religiosis? Sic. 2
Vtrum ei, qui non facit id, pro quo indulgentia datur, possit quandoque indulgentia dari? Non. 3
Vtrum indulgentia valeat ei, qui facit eam? Sic: vtendo ea, quam pro alijs facit. 4

QVAESTIO XXVIII.

De solemni ritu pœnitentiæ.

Vtrum aliqua pœnitentia debeat publicari vel solemnizari? Sic. 1
Vtrum solennis pœnitentia iterari possit? Non. 2
Vtrum pœnitentia solennis sit imponenda mulieribus & et Sic, & viris, non tamen clericis, & tantum ab Episcopo. 3

QVAESTIO XXIX.

De sacramento extremæ Vnctionis.

Vtrum extrema vnctio sit sacramentum? Sic. 1
Vtrum extrema vnctio sit vnum sacramentum? Sic: vnitate perfectionis. 2
Vtrum hoc sacramanteum fuerit à Christo institutum? Sic: per seipsum. 3
Vtrum oleum oliuæ sit conueniens materia huius sacramenti? Sic. 4
Vtrum oporteat oleum esse consecratum? Sic. 5
Vtrum oporteat materiam huius sacramenti esse consecratam per Episcopum? Sic. 6
Vtrum hoc sacramentum habeat aliquam formam? Sic: determinatam. 7
Vtrum forma huius sacramenti, debeat proferri per orationem indicatiuam & non deprecatiuam? Per deprecatiuam. 8
Vtrum oratio prædicta sit competens forma huius sacramenti? Sic. 9

QVAESTIO XXX.

De effectu huius sacramenti.

Vtrum extrema vnctio valeat ad remissionem omnium peccatorum? Sic: ex consequenti; principaliter tamen ad reliquias eorum. 1
Vtrum sanitas corporalis sit effectus huius sacramenti? Sic: quando expedit. 2
Vtrum hoc sacramentum imprimat characterem? Non. 3

Universidad de Deusto
Biblioteca

QVAESTIO XXXI.

De ministro huius sacramenti.

Vtrum laicus possit hoc sacramentum conferre? Non. 1
Vtrum Diaconi possint hoc sacramentum conferre? Non. 2
Vtrum solus Episcopus possit hoc sacramentum conferre? Non: sed & simplex sacerdos. 3

QVAESTIO XXXII.

Quibus hoc sacramentum conferri debet, & in qua parte.

Vtrum hoc sacramentum sanis conferri possit? Non. 1
Vtrum hoc sacramentum debeat dari in qualibet infirmitate? Non: nisi ex infirmitate sint in statu exeuntium. 2
Vtrum hoc sacramentum dari debeat furiosis? Non: nisi in statu lucidi intervalli. 3
Vtrum hoc sacramentum dari debeat pueris? Non. 4
Vtrum in hoc sacramento totū corpus debeat ungi? Nō. 5
Vtrum convenienter determinentur illa partes ungendæ? Sic: organa quinque sensuum, pedes, renes. 6
Vtrum mutilati debeant ungi illis membris? Sic: quātò propinquius fieri potest ad partes illas. 7

QVAESTIO XXXIII.

De iteratione huius sacramenti.

Vtrum hoc sacramentum debeat iterari? Potest. 1
Vtrum in eadem infirmitate debeat iterari? Non: nisi sit de diuturnis. 2

QVAESTIO XXXIIII.

De sacramento ordinis quò ad eius essentiam, & eius partes.

Vtrū ordo in ecclesia esse debeat? Sic, & ibi positus à Deo. 1
Vtrum convenienter ordo definiatur? Sic: à magistro: secundum quòd est ecclesiæ sacramentum. 2
Vtrum ordo sit sacramentum? Sic; indubitanter. 3
Vtrum forma huius sacramenti convenienter exprimatur? Sic. 4
Vtrum hoc sacramentum habeat materiam? Sic: magis ad determinandam, quàm ad causandam, potestatem. 5

QVAESTIO XXXV.

De effectu huius sacramenti.

Vtrum in sacramento ordinis conferatur gratia gratum faciens? Sic. 1
Vtrum in sacramento ordinis character imprimatur quantum ad omnes ordines? Sic. 2
Vtrum character ordinis præsupponat characterem baptismalem? Sic: de necessitate etiam sacramenti. 3
Vtrum character ordinis præsupponat characterem confirmationis? Sic: de congruitate. 4
Vtrum character vnius ordinis de necessitate præsupponat characterem alterius ordinis? Sic: de necessitate præcepti, tantum. 5

QVAESTIO XXXVI.

De qualitate susceipiendum.

Vtrum in suscipientibus ordinem requiratur bonitas vitæ? Sic: de necessitate præcepti, tantum. 1
Vtrum requiratur scientia totius sacræ scripturæ? Non: nisi secundum quòd requiritur ad officium eius. 2
Vtrum pro merito vitæ aliquis gradus ordinis cōsequatur? Non. 3
Vtrum promouens ad ordines indignos peccet? Sic: & mortaliter. 4
Vtrum quis in peccato existens possit sine peccato ordine suscepto uti? Non: sine mortali. 5

QVAESTIO XXXVII.

De distinctione ordinum.

Verum debeant plures ordines distingui? Sic: propter tria. 1
Vtrum sint septem ordines? Sic: & vnus est dignior alio secundum relationem ad Eucharistiam. 2
Vtrum ordines debeant distingui per sacros & non sacros? Sic: vt ly sacer cadit super materiam tractatam. 3
Vtrum actus ordinum conuenienter assignētur? Sic: tum principales, tum minus principales. 4
Vtrum sacerdoti character imprimatur in ipsa calicis porrectione? Sic: calicis scilicet cum vino, & patena superposita cum pane, sub forma determinata verborum. 5

QVAESTIO XXXVIII.

De conferentibus hoc sacramentum.

Vtrum tantum episcopus ordinis sacramentum conferat? Sic: ex officio suo. 1
Vtrum hæretici, & ab ecclesia præcisi possint ordines conferre? Sic; quantum ad characterem: sed peccant, & gratiam non dant. 2

QVAESTIO XXXIX.

De impedimentis huius sacramenti.

Vtrum sexus femineus ordinis susceptionē impediat? Sic: etiam quod exhiberentur ei omnia, quæ in ordinibus fiunt. 1
Vtrum pueri carentes vsu rationis ordines possint suscipere? Sic: quò ad minores licite in casu, quo ad maiores, non sine peccato. 2
Vtrum seruitus impediat aliquem à susceptione ordinis? Sic: characterem tamen susceptit, si ordinatur. 3
Vtrum propter homicidium aliquis debeat ab ordinibus prohiberi? Sic: tamē characterem recipit, si ordinatur. 4
Vtrum illegitimè nati debeant ab ordinibus suscipiendis impediri? Sic: de necessitate præceptionem sacramenti. 5
Vtrum propter defectum membrorum debeat aliquis impediri? Sic: si sit notabilis, vel periculum in executione facere potens. 6

QVAESTIO XL.

De his quæ annexa sunt sacramento ordinis.

Vtrum ordinati debeant tonsuram deferre? Sic: per modū coronæ, & rasuram. 1
Vtrum corona sit ordo? Non: sed præambulum ad ordinē. 2
Vtrum per receptionem coronæ remittatur temporalibus bonis? Non: nec etiam patrimonio. 3
Vtrum supra Sacerdotalem ordinem debeat esse potestas Episcopalis? Sic: quò ad actum secundarium solum sacerdotis. 4
Vtrum Episcopatus sit ordo? Non: nisi, ut officium quoddā respectu quarumcunq; rerum sacrarum. 5
Vtrum super Episcopos possit esse aliquis superior in Ecclesia? Potest: & oportet. 6
Vtrum vestes ministrorū conuenienter sint institutæ? Sic. 7

QVAESTIO XLI.

De sacramento matrimonij quod est in officium naturæ.

Vtrum matrimonium sit de iure naturali? Sic: secundum quòd ius naturale est, ad quod natura inclinat. 1
Vtrum matrimonium cadat sub præcepto? Non: nisi respectu multitudinis: etiam secundum philosophos. 2
Vtrum actus matrimonij sit licitus? Sic. 3
Vtrum actus matrimonij sit meritorius? Sic: in habente gratiam. 4

QVAESTIO XLII.

De matrimonio inquantum est sacramentum.

Vtrum matrimonium sit sacramentum? Sic. 1
Vtrum matrimonium debuerit institui ante peccatū? Sic: & post, & posſ; ratione diuersorum. 2
Vtrum matrimonium conferat gratiam? Sic: si sit contractum in fide Christi. 3
Vtrum carnalis commixtio sit de integritate matrimonij? Non: nisi de secunda. 4

QVAESTIO XLIII.

De matrimonio quantum ad sponsalia.

Vtrum sponsalia sint futurarū nuptiarum promissio? Sic. 1
Vtrum tempus sufficiens sit legitimè assignatum sponsalibus contrahendis? Sic. 2
Vtrum sponsalia dirimi possint altero ad religionem intrante? Sic: & in alijs 7. casibus, sed diuersimodè. 3

QVAESTIO XLIIII.

De matrimonij definitione.

Vtrum matrimonium sit in genere coniunctionis? Sic. 1
Vtrum matrimonium congruè nominetur? Sic: & cōiugiū, & nuptiæ. 2
Vtrum matrimonium conuenienter definiatur? Sic: triplicitèr. 3

QVAESTIO XLV.

De consensu matrimonij.

Vtrum consensus sit causa efficiens matrimonij? Sic. 1
Vtrum oporteat consensum per verba de præsenti exprimi? Sic: nec per aequipollentia. 2
Vtrum consensus expressus per verba de futuro faciat matrimonium? Non: sed sponsalia. 3
Vtrum consensus expressio per verba, si desit interior consensus faciat matrimonium? Non. 4
Vtrum consensus in occulto per verba de præsenti faciat matrimonium? Non: quando sunt illegitimata personæ (ut est hodie.) 5

QVAESTIO XLVI.

De consensu cui aduenit iuramentum uel copula carnalis.

Vtrum iuramentum adiunctum consensui per verba de futuro expresso faciat matrimonium? Non. 1
Vtrum carnalis copula post verba de futuro consensum exprimentia faciat matrimonium? Non: secundum rei veritatem: neque etiam secundum præsumptionem iuris (loquendo hodie.) 2

QVAESTIO XLVII.

De consensu coacto.

Vtrum aliquis consensus possit esse coactus? Non: nisi coactione conditionata. 1
Vtrum aliqua coactio cadat in constantem virum? Sic: ad vitandum maius malum solùm. 2
Vtrum consensus coactus vollat matrimonium? Sic: si sit coactus coactione cadente in constantem virum. 3
Vtrum consensus coactus ex parte cogentis faciat matrimonium? Non. 4
Vtrum per consensum conditionatum fiat matrimonium? Sic: nisi conditio sit contraria matrimonio ant de futuro contingens. 5
Vtrum aliquis præcepto patris possit compelli ad matrimonium contrahendum? Non: nisi pro quanto alia causa connexa suaderet. 6

QVAESTIO XLVIII.

De obiecto consensus.

Vtrum consensus qui facit matrimonium sit consensus in carnalem copulam? Non: nisi implicitè. 1
Vtrum matrimonium possit esse ex consensu alicuius in aliquam propter causam inhonestam? Sic: si causa sit per accidens respectu matrimonij, non per se. 2

QVAESTIO XLIX.

De bonis matrimonij.

Vtrum haberi debeant aliqua bona ad excusandum matrimonium? Sic: 1
Vtrum bona matrimonij sufficienter assignentur? Sic. 2
Vtrum sacramentum sit principalius inter bona matrimonij? Sic: si exponatur ly principalius, à digniùs, non semper. si exponatur à essentialius. 3
Vtrum actus matrimonij excusetur per bona prædicta? Sic: ex parte actus. 4
Vtrum actus matrimonialis excusari possit sine bonis matrimonij? Non: saltem à peccato veniali. 5
Vtrum cognoscens vxorem non intendens aliquod bonum matrimonij, sed solam delectationē, mortaliter peccet? Sic: si intēdatur delectatio extra limites matrimony. 6

QVAESTIO L.

De impedimentis matrimonij in generali.

Vtrum in matrimonio conuenienter impedimenta assignentur? Sic: cùm alia assignentur, ut impedientia tantum, alia ut dirimentia etiam. 1

QVAESTIO LI.

De impedimento erroris.

Vtrum error communiter ponatur impedimentum matrimonij? Sic; & de iure naturali. 1
Vtrum omnis error matrimonium impediat? Non: nisi sit personæ, & seruitutis. 2

QVAESTIO LII.

De impedimento conditionis seruitutis.

Vtrum conditio seruitutis impediat matrimonium? Sic: si ignoretur. 1
Vtrum seruus possit contrahere matrimonium sine consensu domini? Sic: etiam domino volente & contradicente. 2
Vtrum seruitus matrimonio possit superuenire et sic subsequa dissolutione vinculi matrimonij. 3
Vtrum filij debeant sequi conditionem patris? Non: nisi in pertinentibus ad dignitatem, ex forma iuris. 4

QVAESTIO LIII.

De impedimento voti & ordinis.

Vtrum per obligationem voti simplicis matrimonium contractum dirimi debeat? Non: licet impediatur contrahendum. 1
Vtrum votum solemne dirimat matrimonium iam contractum? Sic: ex natura sua. 2
Vtrum ordo impediat matrimonium? Sic: ex constitutione Ecclesiæ: licet etiam ex suâ natura impedire debeat. 3
Vtrum ordo facer matrimonio possit superuenire? Sic. 4

QVAESTIO LIIII.

De impedimento consanguinitatis.

Vtrum definitio consanguinitatis sit competens? Sic. 1

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vtrum conuenienter cõsanguinitas designetur per gradus, vel linear? Sic: aliter tamen secundum canones, aliter secundum leges. 2
Vtrum consanguinitas de iure naturali impediat matrimonium? sic; quantum ad aliquas: de iure diuino, quantũ ad aliquas; de positiuo, quantum ad alias. 3
Vtrum consanguinitatis gradus matrimoniũ impedientes potuerunt taxari ab ecclesia? Sic: & diuersimode, prudenter secundum diuersa tempora. 4

QVAESTIO LV.

De impedimento affinitatis.

Vtrũ ex matrimonio consanguinei affinitas causetur? Sic. 1
Vtrum affinitas maneat, post mortem viri vel vxoris? Sic: manentibus illis personis, durer quas cõtracta fuerat. 2
Vtrum illicitus concubitus affinitatem causet? Sic: vt habet de commixtione seminum apta nata ad generationem. 3
Vtrum ex sponsalibus affinitas causetur? Non: sed quid simile. 4
Vtrum affinitas sit causa affinitatis? Non: sed parentela alterius generis. 5
Vtrum affinitas matrimonium impediat? Sic: & dirimit. 6
Vtrum affinitas habeat per se gradus? Non: sed mediate, i. mediante consanguinitate. 7
Vtrum gradus affinitatis extendatur sicut gradus consanguinitatis? Sic: & necessariò. 8
Vtrum coniugium contractum inter affines vel consanguineos semper sit dirimendum? Sic: & pertinet ad ecclesiam. 9
Vtrum ad separationem matrimonij contracti inter affines & consanguineos sit procedendum per viam accusationis? Sic: quando falsò affirmatur legitimum. 10
Vtrum ad separationem matrimonij contracti inter affines & consanguineos procedi debeat per testes? Sic: saltem quibusdam specialibus hic inuentis. 11

QVAESTIO LVI.

De impedimento cognationis spiritualis.

Vtrum spiritualis cognatio impediat matrimonium? Sic: ex Ecclesiæ statuto. 1
Vtrum per solum baptismũ spiritualis propinquitas cõtrahatur? Non: sed etiam per confirmationem (tã quã impediens, & dirimens.) & per catechismum (tanquam impediens solum.) 2
Vtrum cognatio spiritualis contrahatur inter suscipientem sacramentum baptismi, & lauãtem de sacro fonte? Sic: & idem de confirmatione. 3
Vtrum cognatio spiritualis transeat à viro in vxorem? Sic: quando vir actu proprio sit compater, & cognouit vxorem. 4
Vtrum cognatio spiritualis unius transeat ad filios carnales patris spiritualis? Sic: & fraternitas spiritualis impedit (sed non hodie.) 5

QVAESTIO LVII.

De cognatione legali quæ est per adoptionem.

Vtrum adoptio cõtrahatur per depingi? Sic. 1
Vtrum adoptione cõtrahatur aliquod vinculum impediens matrimonium? Sic: ex Statuto ecclesiæ. 2
Vtrum cognatio legalis contrahatur solùm inter adoptantem patrem & filium adoptatum? Non. 3

QVAESTIO LVIII.

De impedimento frigiditatis, maleficij, furiæ, & amentiæ.

Vtrum frigiditas matrimonium impediat? Sic: perpetuus. 1
Vtrum maleficium possit impedire matrimonium? Sic: perpetuum. 2
Vtrum furia impediat matrimonium? Sic: præcedens, in furia contractam. 3
Vtrum incestus quo cognouit quis sororem vxoris suæ matrimonium dirimat? Sic; præcedens: aliàs tollat ius petendi debitum solum. 4
Vtrum defectus ætatis impediat matrimonium? Sic: tollens sufficientem deliberationem de matrimonio & potentiam reddendi mutuò debitum. 5

QVAESTIO LIX.

De disparitate cultus, quæ matrimoniũ impediat.

Vtrum fidelis possit contrahere cum infideli? Non: si sint disparis cultus, & præcedenti contractum. 1
Vtrum inter infideles possit esse matrimonium? Sic: non tamen ratum. 2
Vtrum coniunx conuersus ad fidem possit commanere cum vxore nolente conuerti? Potest, cum ipa conuersione: sed non tenetur. 3
Vtrum fidelis conuersus possit vxorem infidelem dimittere nolentem cohabitare sine contumelia creatoris? Sic; non tamen tenetur. 4
Vtrum fidelis discedens ab vxore infideli possit aliam ducere? Non: nisi infidelis nolit cohabitare sine contumelia creatoris. 5
Vtrum alia vitia soluant matrimonium? Sic, f. fornicatio corporalis soluit, quoad actum tantum: & matrimoniũ ratum superueniens matrimonio non rato, stante altero in infidelitate, soluit quoad vinculum etiam. 6

QVAESTIO LX.

De vxoricidio.

Vtrum liceat vxorem interficere inuentum in actu adulterij? Non: secundum legem conscientiæ, auctoritate propria. 1
Vtrum vxoricidium impediat matrimonium? Sic: ex statuto ecclesiæ, quandoque etiam dirimit. 2

QVAESTIO LXI.

De impedimento matrimonij quod est uotum solenne.

Vtrum alter coniugum altero inuito post carnalem copulã possit religionem intrare? Non. 1
Vtrum alter coniugum possit altero inuito ante carnalem copulam religionem intrare? Sic. 2
Vtrum mulier possit nubere alteri viro ante carnalem copulam viro suo religionem intranti? Sic: & professo. 3

QVAESTIO LXII.

De impedimento quod superuenit matrimonio consummato, quod est fornicatio.

Vtrum propter fornicationem liceat viro vxorem dimittere? Sic: nisi in septem casibus. 1

Vtrum

Vtrum vir teneatur ex præcepto vxorem fornicantem dimittere? Sic: nisi vxor de peccato pœniteat. 2
Vtrum vir proprio iudicio possit vxorem fornicantem dimittere? Sic: quò ad thorum tantùm. 3
Vtrum vir & vxor in causa diuortij debeant ad paria iudicari? Sic: non tamen pariter. 4
Vtrum post diuortium vir alteri nubere possit? Non: neque vxor. 5
Vtrum post diuortium vir & vxor possint reconciliari? Sic: si vxor pœnitens fuerit emendata. 6

QVAESTIO LXIII.

De secundis nuptijs.

Vtrum secunda nuptia sint licitæ? Sic: & deinceps. 1
Vtrum secundum matrimonium sit sacramentum? Sic: & deinceps. 2

QVAESTIO LXIIII.

De annexis matrimonio & debiti redditione.

Vtrum alter coniugum teneatur alteri ad redditionem debiti? Sic: in spectantibus ad generationem salua sanitate personæ. 1
Vtrum vir teneatur reddere debitum vxori non petenti? Non: nisi interpretatiuè saltem petat. 2
Vtrum vir & mulier sint in actu matrimoniali æquales? Non nisi secundum æqualitatem proportionis. 3
Vtrum vir & vxor possint emittere votum contra debitum matrimonij sine mutuo consensu? Non: nisi quantum est de suo. 4
Vtrum in diebus sacris impediatur petitio debiti? Sic. 5
Vtrum petens debitum tempore sacro mortaliter peccet? Non. 6
Vtrum vnus coniunx teneatur alteri debitum reddere in tempore festiuo? Sic: & quacunque hora: salua honestate in talibus debitè requisita. 7

QVAESTIO LXV.

De bigamia.

Vtrum habere plures vxores sit contra legem naturæ? Sic: quodammodo. 1
Vtrum aliquando licitum fuerit habere plures vxores? Non: nisi ex dispensatione diuina. 2
Vtrum habere concubinam sit contra legem naturæ? Sic. 3
Vtrum accedere ad concubinam sit peccatum mortale? Sic: indubitanter, etiam si lex scripta non esset. 4
Vtrum aliquando licitum fuerit cõcubinam habere? Non: matrimonio non iunctam: nec etiam ex dispensatione. 5

QVAESTIO LXVI.

De bigamia & irregularitate ex ea contracta.

Vtrum bigamia irregularitatis sit annexa? Sic. 1
Vtrum irregularitas sit annexa bigamiæ quæ concingit ex hoc quòd homo habet duas vxores, conam de iure & alteram de facto? Sic: quasi diuinitus. 2
Vtrum contrahatur irregularitas ex hoc quod aliquis duxit vxorem non virginem? Sic. 3
Vtrum bigamia soluatur per baptismum? Non. 4
Vtrum cum bigamo liceat dispensare? Papa potest totaliter: sed episcopus aliis quantum ad minores tantum; etiam ad plus, in casu (secundum quosdam.) 5

QVAESTIO LXVII.

De libello repudij.

Vtrum inseparabilitas vxoris sit de lege naturæ? Sic. 1
Vtrum potuerit esse licitum per dispensationem vxorem dimittere? Non: quo ad vinculum: nisi per dispensationẽ solum Dei. 2
Vtrum sub lege Moysi licitum fuerit vxorem dimittere? Non: nisi quò ad remissionem pœnæ (secundum communiorem opinionem.) 3
Vtrum licebat vxori repudiatæ alij virum habere? Non: secundum communiorem opinionem. 4
Vtrum licebat viro repudiatam à se accipere? Non. 5
Vtrum causa repudij sit odium vxoris? Sic: & alia multa. 6
Vtrum causæ repudij debebant in libello scribi? Sic: in generali tantùm. 7

QVAESTIO LXVIII.

De filijs illegitimè natis.

Vtrum filij qui nascuntur extra verum matrimonium sint legitimi? Non. 1
Vtrum filij illegitimi debeant aliquod damnum reportare? Non: nisi negatiuum. 2
Vtrum filius illegitimus possit legitimari? Sic: aliquo sex modorum. 3

QVAESTIO LXIX.

De his quæ spectant ad resurrectionem & primò de loco animarum post mortem.

Vtrum assignentur receptacula animabus post mortem? Sic: secundum congruentiam dignitatis earum. 1
Vtrum statim post mortem animæ ducantur ad cælum, vel ad infernum? Sic: nisi à cælo retardentur per purgatorium. 2
Vtrum animæ existentes in paradiso, vel in inferno, egredi valeant? Non simpliciter: si talibus locis deputatæ fuerint finaliter, seu per sententiam diffinitiuam. 3
Vtrum limbus inferni sit idem, quod sinus Abrahæ? Sic: per accidens, ante Christi aduentum, tantum. 4
Vtrum limbus idem sit quod infernus damnatorum? Non: nisi forte aliquo modo secundum situm. 5
Vtrum limbus puerorum sit idem, quod limbus patrum? Non: nisi forte aliquo modo secundum situm. 6
Vtrum debeant tot receptacula distingui? Sic: vt ante Christum fuerint quinque, post sint quatuor. 7

QVAESTIO LXX.

De qualitate animæ exeuntis à corpore, & pœna ei inflicta ab igne corporeo.

Vtrum in anima separata remaneant potentiæ sensitiuæ? Non: nisi vt in radice. 1
Vtrum in anima separata remaneant actus sensitiuarum potentiarum? Non: nisi vt in radice. 2
Vtrum anima separata pati possit ab igne corporeo? Sic: & oportet hoc dicere. 3

QVAESTIO LXXI.

De suffragijs mortuorum.

Vtrum suffragia per viuum facta alijs prodesse possint? Sic: ad remissionem pœnæ & ad quædam alia. 1

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vtrum mortui possint iuuari ex operibus viuorum? Sic: ad diminutionem pœnæ, non mutationem in gratiam. 2
Vtrum suffragia facta per peccatores mortuis prosint? Sic: si fiant in persona alterius charitatem habentis. 3
Vtrum suffragia quæ à vinis pro mortuo fiunt, facientibus prosint? Sic: ex meritoria, non ex satisfactoria. 4
Vtrum suffragia prosint existentibus in inferno? Non. 5
Vtrum suffragia prosint existentibus in purgatorio? Sic: absque dubio. 6
Vtrum suffragia valeant pueris in limbo existentibus? NS. 7
Vtrũ suffragia prosint sanctis existentibus in patria? NS. 8
Vtrum orationes Ecclesiæ, sacrificium altaris, & eleemosynæ prosint defunctis? Sic præcipuè non tamen soli illæ. 9
Vtrum indulgentiæ Ecclesiæ prosint mortuis? Sic: si hoc sit in forma indulgentiæ. 10
Vtrum cultus exequiarum defuncto prosint? Sic: vel per se, vel per accidens. 11
Vtrũ suffragia quæ fiunt p̃ uno defuncto magis illi p̃sint, p̃ quo fiunt, & alijs? Sic: quò ad satisfactionẽ pro pœna. 12
An suffragia facta pro multis tantundem valeant singulis, ac si specialiter pro unoquoque fierent? Non: si consideretur, vt satisfactiones. 13
Vtrum tantum valeant suffragia communia illis, pro quibus specialia non fiunt, quantum illis pro quibus fiunt specialia & communia simul? Non: si specialiter pro uno facta non prosint indifferenter omnibus. 14

QVAESTIO LXXII.

De oratione respectu sanctorum qui sunt in patria.

Vtrum sancti orationes nostras cognoscant? Sic: etiam mentales, perentes ad eos. 1
Vtrum debeamus sanctos interpellare ad orandum pro nobis? Sic: & hoc requirit ordo legis diuinæ. 2
Vtrum orationes sanctorum ad Deum pro nobis effusa semper exaudiantur? Sic: quantum est ex parte eorum. 3

QVAESTIO LXXIII.

De signis quæ iudicium præcedent.

Vtrum aliqua signa præcedent aduentum Domini ad iudicium? Sic. 1
Vtrum Sol & Luna obscurabuntur circa iudicium? Sic: tempore propinquo antè. 2
Vtrũ virtutes cælorũ Domino venienti cõmouebuntur? Sic: nõ manuter, sed specialiter accepta, & triplici cõmotione. 3

QVAESTIO LXXIIII.

De igne vltimæ conflagrationis.

Vtrũ mũdi purgatio sit futura? Sic: à duab. corruptionib. 1
Vtrum mundi purgatio sit futura per ignem? Sic: ex nouiori. 2
Vtrum ignis, quo mundus purgabitur, sit eiusdem speciei cũ igne elementari? Sic: & simpliciter hoc fatendũ est. 3
Vtrum ignis ille purgabit etiam cælos superiores? Non. 4
Vtrum ignis ille alia elementa consumet? Nõ quantum ad substantiam. 5
Vtrum omnia elementa per illum ignem purgabuntur? Nõ: sed usque ad mediam aeris regionem. 6
Vtrum ignis vltimæ conflagrationis iudicium debeat sequi? Non: nisi quo ad inuoluere reprobos. 7
Vtrum ille ignis habiturus sit talem effectũ in hominibus qualis designatur? Sic: & ut agens naturale, & ut instrumentum diuinæ iustitiæ. 8
Vtrum ille ignis inuoluat reprobos? Sic: intrudens ipsos in infernum cum omnibus omnium seditatibus. 9

QVAESTIO LXXV.

De resurrectione.

Vtrum corporum resurrectio sit futura? Sic, necessariò. 1
Vtrum resurrectio erit omnibus generaliter? Sic: necessariò. 2
Vtrum resurrectio sit naturalis? Non, nisi secundum quid: simpliciter enim est miraculosa. 3

QVAESTIO LXXVI.

De causa resurrectionis.

Vtrum Christi resurrectio sit causa nostræ resurrectionis? Sic: efficiens, & exemplaris. 1
Vtrum vox nuba sit causa nostræ resurrectionis? Sic: per modum executionis indicialis. 2
Vtrum ad resurrectionem angeli operentur? Non, nisi quantum ad collectionem cinerum, & præparationem eorundem ad reparationem corporum. 3

QVAESTIO LXXVII.

De tempore & modo resurrectionis.

Vtrum tempus nostræ resurrectionis differri debeat vsque ad finem mundi? Sic: secundum ordinem statutum rebus à diuina prouidentia. 1
Vtrum tempus resurrectionis nostræ sit occultum? Sic. 2
Vtrum resurrectio futura sit momento temporis? In crepusculo. 3
Vtrum resurrectio futura sit subitò vel successiuè? Subitè: in instanti propriè quantum ad finem à Deo sueccissiuè in tempore nobis imperceptibili: quantum ad finem ab Angelis. 4

QVAESTIO LXXVIII.

De termino resurrectionis.

Vtrum mors erit terminus à quo resurrectiones in omnibus? Sic secundum extremos & secundum opinionem. 1
Vtrum resurrectio omnium erit à cineribus? Sic: de iure communi. 2
Vtrũ pulueres illi, ex quibus humanũ corpus reparabitur, aliquã habeãt inclinationẽ naturalẽ ad animã quæ eis coniungetur? Non: nisi ex ordine diuina prouidentia. 3

QVAESTIO LXXIX.

De conditionibus resurgentium, & primò de eorum identitate.

Vtrũ in resurrectione anima idẽ̃ corpus numero resumat? Sic: & dicere contrarium est ignorare propriã vocem. 1
Vtrum sit idem numero homo qui resurget? Sic: & contrarium est hæresis. 2
Vtrũ pulueres humani corporis ad eã partẽ corporis quæ in eos dissoluta assistet resurrectioni, redire oporteat? Sic: quantum ad veritatem naturæ humanæ requiritur. 3

QVAESTIO LXXX.

De integritate corporum resurgentium.

Vtrum omnia membra humani corporis resurgant? Sic. 1
Vtrum capilli & ungues resurgẽt in humano corpore? Sic. 2
Vtrum humores in corpore resurgent? Sic: scilicet sanguis, flegma, colera, melancolia. 3
Vtrum totum quod fuit in corpore de veritate humanæ naturæ resurget in ipso? Sic. 4
Vtrum quicquid fuit materialiter in membris hominis totum resurget? Sic: seruata tamen debitæ quantitate humanæ figuræ, situ, ordine partium. 5

QVAESTIO LXXXI.

De qualitate resurgentium.

Vtrum omnes resurgent in eadem ætate? Sic: in iuuenili, vt dicit perfectionem, non numerum annorum. 1
Vtrum omnes resurgent eiusdem staturæ? Non: sed in qua fuissent in termino augmenti natura non errante. 2
Vtrum omnes resurgent in sexu virili? Non: absente tamen omni confusione, omni, honestate innocentissima semper concomitante, quò ad bonos. 3
Vtrum omnes resurgẽt in vita animali? Nullus. 4

De

QVAESTIO LXXXII.

De conditionibus beatorum resurgentium.

Vtrum corpora sanctorum post resurrectionem sint impassibilia? Sic: passione propriè dicta. 1
Vtrum impassibilitas in omnibus erit æqualis? Non: secundum causam impassibilitatis, scilicet secundum se. 2
Vtrum impassibilitas sensum in actu à corporibus gloriosis excludat? Non: si tamen excludatur ibi immutatio naturalis. 3
Vtrum in beatis post resurrectionem sint omnes sensus in actu? Sic. 4

QVAESTIO LXXXIII.

De subtilitate corporum beatorum.

Vtrum subtilitas sit proprietas corporis glorioſi? Sic: propter completissimam corporis perfectionem. 1
Vtrum ratione huius subtilitatis competat corpori glorioso esse in eodem loco cum alio non glorioso? Non. 2
Vtrum per miraculum fieri possit quòd duo corpora sint in eodem loco? Sic: & solum per miraculum. 3
Vtrum vnum corpus gloriosum possit esse cum alio glorioso in eodem loco? Sic: miraculose tantum: nunquam tamen fiet hoc. 4
Vtrum ex sua subtilitate veniencatur à corpore glorioso necessitas existendi in aquali loco? Non: nec per miraculum unquam removebitur. 5
Vtrum corpus gloriosum ratione suæ subtilitatis sit impalpabile? Non: licet per miraculum non palpetur à corpore non glorioso, quandocunque voluerit. 6

QVAESTIO LXXXIIII.

De agilitate corporum beatorum.

Vtrum corpora gloriosa sint futura agilia? Oportet: quòd sint. 1
Vtrum sancti agilitate sua nunquam ventura ita quòd moueantur? Sic: de terra ad cœlum, & in cœlo pro libito suo. 2
Vtrum sancti moueantur in instanti? Non: sed in tempore nobis imperceptibili & omni alio citius. 3

QVAESTIO LXXXV.

De claritate corporum beatorum.

Vtrum corporibus gloriosis claritas conueniat? Sic: per redundantiam gloriæ animæ in corpus. 1
Vtrum claritas corporis glorioſi possit videri à non glorioso oculo? Sic: naturaliter. 2
Vtrum corpus gloriosum necessariò videatur à corpore non glorioso? Non: sed secundum quòd vult anima glorificata. 3

QVAESTIO LXXXVI.

De conditionibus corporum damnatorum resurgentium.

Vtrum corpora damnatorum cum suis deformitatibus resurgent? Non: nisi cum deformitatibus causatis ex principijs naturalibus (vt passibilitas, ponderositas &c.) 1
Vtrum corpora damnatorum erunt corruptibilia? Non. 2
Vtrum corpora damnatorum sint futura impassibilia? Nõ: passione animæ. 3

QVAESTIO LXXXVII.

De cognitione quam habebunt resuscitati in iudicio respectu meritorum, & demeritorum.

Vtrum post resurrectionem quilibet cognoscat peccata quæ fecit? Sic. 1
Vtrum quilibet possit legere omnia quæ sunt in conscientia alterius? Sic. 2
Vtrum omnia merita vel demerita propria vel aliena vno intuitu ab aliquo videantur? Sic: vno intuitu, idest tempore brevissimo. 3

QVAESTIO LXXXVIII.

De iudicio generali, tempore, & loco in quo fiet.

Vtrum generale iudicium sit futurum? Sic. 1
Vtrum iudicium fiet per locutionem vocalem? Non: si probabilius loquamur, & quoad totum: sed per mentale. 2
Vtrum tempus futuri iudicij sit æquetum? Sic. 3
Vtrum iudicium fiet in valle Iosaphat? Sic: de circuitu ejus. 4

QVAESTIO LXXXIX.

De iudicantibus & iudicatis in iudicio generali.

Vtrum aliqui homines iudicabunt cum Christo? Sic: etiam vt assessores. 1
Vtrum iudiciaria potestas correspondeat voluntariæ pauperatis? Sic, specialiter propter tria. 2
Vtrum angeli debeant iudicare? Non: vt assessores: sed vt tantum approbantes. 3
Vtrum dæmones exequentur sententiam iudicis in damnatos? Sic probabilius. 4
Vtrum omnes homines in iudicio compareant? Sic. 5
Vtrum boni in iudicio iudicentur? Sic, omnes quantum ad receptionem præmiorum: sed non omnes quantum ad discussionem meritorum. 6
Vtrum mali iudicabuntur? Sic: ecs, quo ad retributionem pœnarũ: sed solum fideles, quò ad discussionẽ meritorũ. 7
Vtrum angeli in futuro iudicentur? Non: nisi aliquo modo indirecte, quantum ad retributionem præmiorum vel pœnarum. 8

QVAESTIO XC.

De forma iudicis venientis ad iudicium.

Vtrũ Christus in forma humanitatis sit iudicaturus? Sic. 1
Vtrum Christus in iudicio apparebit in forma humanitatis gloriosæ sic. 2
Vtrum diuinitas à malis sine gaudio videri possit? Non: in seipsa. 3

QVAESTIO XCI.

De qualitate mundi, & resurgentium post iudicium.

Vtrum mundus innouabitur? Sic: per additionem perfectionis cuiusdam gloriæ, nõ per aliquod varians speciẽ. 1
Vtrum motus corporum cœlestium cessabit? Sic: diuina voluntate hoc faciente, non ex aliqua causa naturali. 2
Vtrum in corporibus cœlestibus claritas augeatur in illa innouatione? Sic: & præcipuè. 3
Vtrum elementa innouabuntur per receptionem alicuius claritatis? Sic: unumquodq; secundum suum modum. 4
Vtrum plantæ, & animalia remaneant in illa innouatione? Non: nec aliqua mixta, nisi homo. 5

QVAESTIO XCII.

De visione diuinæ essentiæ per comparationem ad beatos.

Vtrum intellectus humanus possit pertingere ad videndum Deum per essentiam? Sic: & hoc de fide, & visione immediata. 1
Vtrum sancti post resurrectionẽ Deum oculis corporalibus videbunt? Non: nisi tanquam visibile per accidens. 2
Vtrum sancti Deum videntes, omnia videant quæ Deus videt? Non: nisi sumatur ly omnia, pro cognitis tantum à Deo notitia visionis: & per ly sancti, intelligatur tantũ anima Christi. 3

QVAESTIO XCIII.

De sanctorum beatitudine, & eorum mansionibus.

An beatitudo sanctorum sit minor futura post iudicium quàm ante? Sic: & extensiuè, & intensiuè. 1
Vtrum beatitudinis gradui mansiones dici debeant? Sic. 2

Vtrum

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vtrum diuersæ mansiones distinguantur penes diuersos gradus charitatis? Sic: & charitatis vis, tanquam principij remoti, & charitatis patriæ tanquam principij propinqui 3

QVAESTIO XCIIII.
De modo quo sancti se habebunt erga damnatos.

Vtrum beati qui erunt in patria, videbunt pœnas damnatorum? Sic: perfectè, speculatiuè tamen. 1
Vtrum beati compatientur miseriis damnatorum? Nunquam. 2
Vtrum beati lætentur de pœnis impiorum? Sic: per accidẽs tamen. 3

QVAESTIO XCV.
De dotibus beatorum.

Vtrum ponẽda sint aliqua dotes in hominibus beatis? Sic. 1
Vtrum dos sit idem quod beatitudo? Non: neq; etiam realiter. 2
Vtrum competat Christo habere dotes? Non; secundum rationem dotium: sed excellentissimo modo. 3
Vtrum angeli habeant dotes? Sic (loquendo tantum de dotibus animæ) non tamen ita propriè, sicut hominibus. 4
Vtrum conuenienter ponantur tres animæ dotes? Sic: visio, dilectio, fruitio. 5

QVAESTIO XCVI.
De aureolis.

Vtrum aureola sit aliud à præmio essentiali, quod aurea dicitur? Sic: tanquam aliquid ei superadditum. 1
Vtrum aureola differat à fructu? Sic: & aurea etiam. 2
Vtrum fructus debeatur soli virtuti continentiæ? Sic; præcipuè. 3
Vtrum conuenienter assignentur tres fructus tribus continentijs partibus? Sic: coniugali trecesimus, viduali sexagesimus, virginali centesimus. 4
Vtrum aureola debeatur ratione virginitatis? Sic: propria virginibus aliquibus, impropria alijs. 5
Vtrum martyribus aureola debeatur? Sic. 6
Vtrum doctoribus aureola debeatur? Sic: idest quibuscunq; licitè alium prædicationis, & doctrinæ salutiferæ exercentibus. 7
Vtrum Christo aureola debeatur? Non: sed omni aureola quid excellentius, & omnium illarum origo. 8
Vtrum angelis aureola debeatur? Non. 9
Vtrum aureola etiam corpori debeatur? Sic; per redundantiam. 10
Vtrum conuenienter assignentur tres aureolæ, virginum martyrum, & prædicatorum? Sic; secundum priuilegiatas victorias. 11
Vtrum aureola virginum sit potissima inter alias? Non, nisi secundum quid: cùm simpliciter aureola martyrum sit potior alijs duabus. 12
Vtrum vnus alio aureolam excellentius habeat? Sic. 13

QVAESTIO XCVII.
De pœna damnatorum.

Vtrũ damnati in inferno sola pœna ignis affligantur? Non; sed etiam pœna cuiuscunque fœculentiæ ex purgatione omnium mundanorum remanentis. 1
Vtrum vermis damnatorum sit corporalis? Non: sed spiritualis. 2
Vtrum fletus qui erit in damnatis, sit corporalis? Non, nisi vt est quædam commotio & turbatio capitis & oculorum. 3
Vtrum damnati sint in tenebris corporalibus? Sic: simpliciter loquendo. 4
Vtrum ignis inferni sit corporalis? Sic: necessariò. 5
Vtrum ignis inferni sit eiusdem speciei cum igne nostro? Sic: quantum ad naturam ignis pertinet. 6
Vtrum ignis inferni sit sub terra? Sic: conuenientius his, quæ in scriptura dicuntur, loquendo. 7

QVAESTIO XCVIII.
De voluntate & intellectu damnatorum.

Vtrum omnis voluntas damnatorum sit mala? Sic: voluntas deliberativa; non naturalis, vt sic; licet nunquam aliquid bonè velint. 1
Vtrum damnati pœniteant de malo quod fecerint? Non: nisi per accidens. 2
Vtrum damnati rectæ rationi vellent non esse? Non: nisi per accidens, idest inquantum non esse est ablatiuum alicuius miseriæ. 3
Vtrum dãnati vellent alios esse in inferno damnatos? Sic. 4
Vtrum damnati odio habeant Deum? Sic; ratione effectus iustitiæ. 5
Vtrum damnati demereantur? Non: nisi demerito præmij accidentalis, ante diem iudicij. 6
Vtrum damnati possint uti notitia quam in hoc mundo habuerunt? Sic: vt est materia tristitiæ solùm. 7
Vtrum damnati aliquando cogitabiunt de Deo? Sic; vt in quibusdam effectibus consideratur, non ut in seipso. 8
Vtrum damnati gloriam beatorum videant? Non: nisi ante diem iudicij, & ut ex hac visione cruciantur. 9

QVAESTIO XCIX.
De misericordia Dei respectu damnatorum.

Vtrum ex diuina iustitia inferatur pœna æterna peccatori? Sic: etiam secundum leges humanas iudicando. 1
Vtrum per diuinam misericordiam omnis pœna terminetur, tam hominum, quàm dæmonum? Non: & contrarium est hæresis. 2
Vtrum diuina misericordia patiatur homines in æternum puniri? Sic iniustissimè: & contrarium est omnino irrationabile. 3
Vtrum pœna Christianorum damnatorum per diuinam misericordiam terminetur? Non: & est de fide. 4
Vtrum omnes illi qui operantur misericordiæ operæ pœnitentiæ æternaliter? Sic; si decedant in peccato mortali: & est de fide. 5

FINIS INDICIS QVÆSTIONVM ET ARTICVLORVM,
de quibus agitur in Diui Thomæ Additionibus ad Tertiam eius Partem.

INDEX HAERESVM, ET ERRORVM, CVM SVIS authoribus à Sancto Doctore hic passim ratione naturali per articulos expressa damnatorum: cuius censuræ (vt & canonicè obstruatur os loquentium iniqua) Pontifices Romani, Concilia sacra, scripturæ diuinitus reuelata (non sine vicissitudinarij alterutrius inuaminis arte) inseruntur. Numeri articulos in ordine ostendunt: & vbi sunt plures, plures articulos. Quòd si punctaliter fortè non correspondeant erroribus damnatis: vide circumcirca articulorum quempiam. Impressioni enim, veluti primæ, condonanda est incuria discordiæ huius, & emendanda.

A

ABSOLVERE potest in sacramento pœnitentiæ infimus sacerdos æquè vt Episcopus, & Papa. Hæresis Lutheri damnata. 76
Absoluere potest, ab non est sacerdos, æquè quilibet Christianus, etiam si mulier, aut puer sit. Hær. Luther. damn. 74
Absolutum qui se credit, absolutus est: etiam si contritio desit. Hær. Luther. damn. 16
Absolutio censenda est efficax, non quia fit, à quocunque tandem fiat, ceteri, uel non ceteri; sed quia creditur. Hæres. Luth. dam. 67
Absoluendus est pœnitens sacramentaliter etiam à reseruatis ab inferiori, hac lege, ut postea coram superiore compareat, non vt cum absoluat, sed vt cognoscat vultum pecoris sui. Error Adriani. damn. 79
Absoluere, & ligare non potest sacerdos peccator, cùm ipse sit peccato ligatus. Hær. Pauperum de Lugduno damn. 76
Absoluere potest, & pœnitentiam iniungere quilibet bonus, & sciens laicus. Hær. Valdensium damn. 75
Adorandum esse dæmonem. Hæresis dæmoniacorum damn. 140
Angelos, principes, ac mundum in die festi iudicij se iudicaturum, dixit Meno quidam Frisius, sua doctrina. Error Mennonistarum damn. 187
In Angeli et animæ præsidentes rebus inferioribus separatione tota pœna animæ nostræ consistit, sicut & in eius cognitione consistit tota nostra beatitudo. Error Algazelis damnatus 423
Animam hominis simul cum corpore in ipsius morte corrumpi. Hær. Arabicorum damn. 191
Animas nostras cum corporibus quidem interire, sed postmodum in resurrectione, cum corporibus resuscitare. Error eorund. damn. ibid.
Animas nostras cum corpotibus, ita interire, ut amplius non reddeant. Err. Sadduceorum. damn. ibid.
Animas humanas nunquã de corpore in corpus. Hær. Albanen. & Albigen. damn. 343
Animam hominis secundum eius meritum perdiuersa transire corpora, eam animalium, & serpentum, si malè vixisset; & è contra probe in alicuius Principis, vel alterius illustris personæ corpus transmeare. Err. Albigen. damn. 290
Animam omnem morientem ad Deum redire, illique reduniri. Error Libertinorum. damn. ibid.
Animas eorum, quos infideles nunc capimus, æquè saluabuntur atque fidelium. Hær. Georgij. damn. 188
Animæ defunctorum post multorum annorum curricula circulatiues in diuersa corpora reuertuntur. Err. Philosophorũ damn. 392
Animæ iustorum decedentium ante domini nostri Iesu Christi passionem, secundum Dei communem ordinationem, in quibus nihil erat purgabile, mox post eandem passionem eundem domini nostri Iesu Christi ante resumptionem suorum corporum, & iudicium generale, non viderunt, nec vident, nec videbunt clarè, & apertè diuinam essentiam, nec etiam illa perfruuntur, nec post eiusdem domini nostri Iesu Christi ascensionem fuerunt, nec sunt, nec erunt in cœlo, cœlorum regno, & paradiso cœlesti cum Christo sanctorum Angelorum consortio aggregatæ. Hær. quorundam innominatorum damn. 191
Animæ iustorum decedentium ante domini nostri passionem, secundum Dei communem ordinationem in quibus aliquid purgabile remanebit, purgatione peracta ex toto, mox post eandem passionem Domini nostri Iesu Christi ante resumptionem suorum corporum, & iudicium generale, non viderunt, nec videbunt, nec videbunt diuinam essentiam clarè, & apertè, nec illa etiam perfruuntur, nec post eiusdem Domini nostri Iesu Christi ascensionem fuerunt, nec sunt, nec erunt, in cœlo, cœlorum regno, & paradiso cœlesti cum Christo sanctorum Angelorum consortio aggregatæ. Hær. eorund. damn. 191
Animæ iustorum decedentium post sanctum baptisma ab eis susceptum, secundum Dei communem ordinationem, in quibus nihil est purgabile, cum decedunt, ante suorum corporum resumptionem, & iudicium generale, non uident, nec videbunt clarè, & apertè diuinam essentiam, nec illa etiam perfruuntur, nec sunt, nec erunt in cœlo, cœlorum regno, & paradiso cœlesti cum Christo sanctorum Angelorum consortio aggregatæ. Hær. eorund. damn. ibidem
Animæ iustorum decedentium post sanctum baptismum ab eis susceptum, secundum Dei communem ordinationem, in quibus nihil est purgabile, cùm decedunt, peracta etiam purgatione ex toto, ante suorum corporum resumptionem, & iudicium generale, non uident, nec videbunt clarè, & apertè diuinam essentiam, nec illa etiam perfruuntur, nec perfruentur, nec sunt, nec erunt in cœlo, cœlorum regno, & paradiso cœlesti, cum Christo sanctorum Angelorum consortio aggregatæ. Hæres. eorund. damn. ibidem
Animæ parvulorum sacro baptismate renatorum decedentium ante vsum liberi arbitrij, secundum communem Dei ordinationem, ante suorum corporum resumptionem, & iudicium generale, nec uidentes, nec videbunt clarè, & apertè diuinam essentiam, nec illa etiam perfruuntur, nec perfruentur, nec sunt, nec erunt in cœlo, cœlorum regno, & paradiso cœlesti, cum Christo sanctorum Angelorum consortio aggregatæ. Hær. eorund. damn. ibid.
Animæ decedentium in mortali peccato (secundum communem Dei ordinationem) mox post mortem suam ad inferna non descendunt, nec pœnis infernalibus cruciantur. Hær. eorund. damn. ibid.
Apostoli fatui fuerunt, cùm nolentes abiurare Christum coram hominibus, permiserint se occidi. Hær. Georg. Druid. damn. 33
Apostolorum successores se esse, & Apostolicam authoritatem ligandi, atque soluendi se habere dicunt Pauperes de Lugduno. Err. eorum damn. 74

B

BAptismum omninò respuendum. Hær. Albigensium. damn. 132
Post baptismum peccatum perpetrantes ad mortem, ac Dijs sacrificantes à communione diuinorum mysteriorum reijciendos; & solus Deus, & non sacerdotes, potestatẽ hanc talibus concedendi remissionem delicti, habet. Err. Accesij. damn. 43. & 69
Beatos non uidere in cœlo Dei essentiam. Hær. Armenorum damn. 396
Beatos uidere claritatem quandam Dei essentiæ, in qua uisione beatitudo est. Hær. eorund. damn. ibid.
Beatitudo consistit in visione non Dei essentiæ, sed claritatis illius essentiæ. Hær. eorund. damn. ibid.
Beatos non uidere Deum vllo pacto in se, sed in suis creaturis. Hær. Almarici damn. ibid.
Beatitudinem consistere in carnis delitijs; nã post resurrectionem regnum Christi futurum esse terrenum, & in eo beatos homines in carne conspicuos, & libidini subiectam nãq; afluros. Hær. Cerinthi. dam. 347. 353. 358

Universidad de Deusto
Biblioteca

Cùm venerit Christus de cœlo, mille anni erunt iterum nobis ad viuendum, generandum, & manducandum, sicut nunc fit quotidie in hoc seculo: Hær. Chiliastarum damnã. 353.318
Beatitudinem, & miseriam non fore perpetuam.
Beantudinis & miseriæ quædam erunt alternationes;
Beatæ animæ in corpora mortalia iterũ funt reuerfuræ, in quibus patientur, & hinc cursus ad beatitudinem euocabuntur:
Beatitudinis & miseriæ fict circulus quidam. Hæreses Origenis damn. 64.430
Beatos omnes pares esse in gloria. Hæres. Iouiniani. damna. 398.400
In beatitudine cœlesti nullam esse præmiorum differentiam. Hær. eiusd. damn. ibid.
Beati, & contemplatiui mens perdit suum esse in proprio genere, & redit in illud esse ideale, quod habuit in mente diuina. Err. Almarici. damn. 198
Beatitudinem hominis in cognitione ultimæ intelligentiæ consistere. Err. Algazelis. damn. 396

C

CConfessio auricularis exigitur ab omni Christiano. Caluinus hanc pro errore mendaciter imponens Ecclesiæ damnatur. 58
Cultus ab homine excogitatus Deo placere potest. Caluinus hãc falsaciter pro errore imponens Ecclesiæ damnatur. 310
Cultus imaginum, reliquiarum, ligni crucis, canonizatio sanctorum, vita monastica, consignatio, uel gestatio sacrarum rerum super eos, uel alias creaturas Dei, non sunt uanæ. Caluinus hanc pro errore mendaciter imponens Ecclesiæ damnatur. 310
Cultus templi externus nihil iuuat. Err. Hæreticorum damnatus. 370
Certum unumquemque esse debere, quòd gratis propter Christum peccata sibi remissa sint, quòdque Deo acceptus, & vitæ sit hæres æternæ, quicquid sit de nostris operibus. Hær. Sacangelorum. damn. 53
Characterem in nullo imprimi sacramento. Hær. Lutheri damn. 141
Characterem sacramentalem esse meram nouorum Theologistarum fictionem. Hær. eiusd. damn. ibid.
In charitate constituto nullum peccatum imputabitur. Err. Almarici. dam. 51
Ex charitate carnaliter comissentes, quæcunque stupra, adulteria &c. committant, non peccare. Hær. eiusd. damn. ibid.
Mulieres non peccabant comiscendo hi carnaliter, dummodo, ex charitate id agerent. Hær. eiusd. damn. ibid.
Chrisma sacrum conspuendum & conculcandum esse. Hær. Bonar. & Caluini. damn. 128
Christus in passione ita carnem dimisit, & in cœlum sic ascendit, ut non sit iam in carne diuinitas: neque enim post passionem surrexit in carne, neque cum carne ascendit. Hær. Passionistarum, damn. 388
Christum Dei filium, non ut hominem liberaret, fuisse incarnatum. Hær. Petri Albaldi. damn. 132
Io Christi manducate, uel eius corporali præsentia, non spetandã esse salutem. Err. Basil. damn. ibid.
Christum non esse saluatorem. Hær. Theodori Bezantini damnata. ibid.
Christum resuscitatum ianuis clausis ad Apostolos ingredientẽ per rimam fuisse inducendum. Err. Zuinglianorum damn. 360
Christo ad Apostolos ingrediẽti integras ianuas aperuisse Caluinus, ne presturam ullam eius tenellum corpus pateretur. Err. Caluini damn. 360. Quasi 9. secundum ipsum, duo corpora p miraculũ non possint esse commodè in eodem loco.
Christus, cùm ingressus est ad Apostolos ianuis clausis, per scueftram intrauit. Err. Petri Antoliterani. damn. 360
Humana natura assumpta à verbo in unione personali est uera citer Deus naturalis & proprius. Err. Augustini Archiepiscopo Nazareni damn. 389
Christi anima uidet Deum tam clarè, & intensè, quantũ clarè, & intensè Deus uidet seipsum. Err. eiusd. damn. 398
Clauium potestatem habent omnes homines boni. Hær. quorundam damn. 74. & 75
Clerum duare est contra regulam Christi. Err. Io. Vuiclef dã. 165
Clericos, & religiosos ecclesiæ esse ser bat, & pharisæos Apostolorum persecutores. Err. Pauperum de Lugduno, damn. 110
Clericos, omnes, & eis obedientes à tempore B. Syluestri Papæ esse damnatos. Err. eorund. damn. 165
Crimina nes præter sola displicentia deleri. Err. Petri de Osomẽ. damn. 1
Cogitationes prauæ sola ebrietione sine ordine ad claues, absq; confessione in re, uel in voto deleri. Hær. eiusd. damn. ibid.
Coitum promiscuum fœminarũ licere, ut quilibet qualibet sine peccato uti possit. Hæresis Simoni magi. damn. 104
Coitum promiscuum miscendo eum quamlibet muliere licere congregatis in ecclesia, extinctis luminibus post solis occasũ. Hær. Dulcini. damn. 169
Coitum quemcunque commixtum, urente carnis libidine: tam inter uiros, quàm inter fœminas esse licitum. Hær. Pauperum de Lugd. damn. 167
Libidini satisfacere in quolibet actu turpi melius est, quam iratus in corde tentari. Hær. eorund. damn. ibid. & 171
Coitum carnalem urente carnis libidine, quemcunque nõ esse peccatum, sed osculum, quia ad hoc non inclinat natura, sed ad coitum est inclinatio naturalis. Hær. Begard. & Beguin. damn. 217. & 273
Coitum soluti cum soluta, quod simplex dicitur fornicatio, nõ esse peccatum. Hær. quorundam. damn. 273
Coitum, qui simplex est fornicatio, qui credit, non esse peccatũ, non est hæreticus. Err. Martini de magistris damn. 273
Coire tenetur mulier cum quolibet uiro eam petente, & è contra. Hær. Anabaptistarum. damn. 235
Coire cũ feminis licet cuique instar canum, omni pudore subiato, publicitus Hær. Cynicorum. damn. 169
Concupiscit Spiritus meus carnem tuam, igni itaq; faciamus mirabilia, aiebant Nicolaitæ, & nuper Monasterien. Err. Nicolaitarum. damn. 167
In communi debere uiros, ac fœminas, iuuenes, ac virgines in vno loco, & concluai uiuere, & in eodem cubiculo dormire, vbi extinctis luminaribus ad omnes promiscuè decenter; Crescite, & multiplicamini. Hær. Condormientium. dam. 173
Communes debere esse uxores. Hær. Christophori. damn. 228
Connubia permixta, seu promiscua, urente carnis libidine, esse permitted a Hær. cuiusdam Picardi damn. 228. 267. & 284.
Quilibet uir, & mulier nudi simul absq; peccato possunt iacere licite in eodem lecto, tangere se mutuo in omni sui parte, & osculari seinuicem, & coniungere uentrem cum uentre, si sit carnis stimulus: sit tamen ut cesset tentatio. Hær. Pseudoapostolorum. damn. 207
Quodcunque actus carnales, stuprum, adulterium, &c. commissos ex charitate non esse peccatum. Hær. Almarici. damn. 51. 274. & 284
Adulteria, stupra, &c. Deus, ut bonus non punit. Err. eiusd. damn. 174
Confessio peccatorum in specie, ex universalis ecclesiæ statuto, non est de iure habita. Hær. Petri de Osomẽ. dam. 20
Sacramentũ pœnitentiæ quantum ad collationem gratiæ, natura est, non institutionis noui, aut ueteris testamenti. Hær. eiusd. damn. 39
Absque confessione peccata mortalia, quò ad culpam, & pœnam aliorum fecoli sola cordis contritione, cogitationes uerò prauæ sola displicentia delentur sine ordine ad claues. Hær. eiusd. damn. 1
Confessio inutilis est, & superflua, si contritio adsit. Err. Io. Vuiclef damn. 49
Confiteri sacerdoti peccata sua non esse necessarium, sed soli Deo confiteri sufficit. Hær. Iacobitarum. damn. 19. 29
Confessionem hanc clancularem non esse necessariam, quæ in autem sit sacerdotis, sed sufficit, si soli deo confiteatur. Hær. Lutheri. dam. ibid.
Confessionem sacramentalem omnino esse tollendam. Hær. Valdensium. damn. ibid.
Confiteri hominem, nec posse, nec debere post commissum pec catum. Hær. Albanensium. damn. ibid.
Confitenda non esse omnia peccata mortalia, nec necessarium est omnium peccatorum examen. Hær. Lutheri. damn. 36
Confiteri dum uolumus purè omnia peccata, nihil aliud facimus, quàm quòd misericordiæ Dei nihil uolumus relinquere ignoscendum. Hær. eiusd. damn. ibid.
Confiteri peccata, & enumerare, est Papistica carnificina, & impietas. Hær. Sabbatiorum. damn. 20. & 36
In confessione non conferri gratiam, qua homo iustificatur. Hær. Lutheri. damn. 18. & 39
Confessionem non posse dici sacramentum. Hær. eiusd. dã. 20
Confessionem auctore, & pœnitentem absoluere posse omnes homines cuiuscunque fuerint conditionis. Hær. eiusd. damn. 28. 29. & 31.
Confitendum non est fratribus Mendicantibus, & qui ipsis, uel alijs habentibus priuilegium generale audiendi cõfessiones, est confessus, iterum confiteri tenetur curato tanquam proprio sacerdoti. Err. Io. de Poliaco. damn. 31

Stante statuto, omnis utriusque, Papa non potest facere, quin Parochiani non teneantur quotoquoque anno omnia peccata sua confiteri proprio sacerdoti, i. curato, immò nec Deus ipse, quia hoc implicat contradictionem. Error. eiusd. damn. ibid.
Papa non potest dare potestatem generalem, nec Deus ipse audiendi confessiones, sed confessus habenti talem facultatem, tenetur iterum confiteri curato, ut proprio sacerdoti. Hær. eiusd. damn. ibid.
Non confitendum esse sacramentaliter tempore Quadragesimæ, uel Paschatis, quo præcepit Papa, sed si non præcepisset, vellem confiteri sat Brentius) quando, & quomodo uoluntas libera me tenuerit. Err. Brentij. dam. 32
Confessionem nullam fuisse antiquitus secretam: malè actę uitæ, sed apertam (vt opinor,) quibus nec legimus exactam à quoquam Propositio suspecta. Et asm. dam. 38
Confessio clancularia, quæ nunc recepta est, & in autem fit, uidetur ex constitutionibus primatis esse nata, quæ soler apud Episcopos fieri, siquis scrupulus urgeret animum. Err. eiusd. damn. ibid. & 37
Confessionẽ olim fuisse publicam: & de notis commissis publicam olim esse satisfactionem. Err. eiusd. damn. 25
Confessionem admissorum secretam, apparet Hieronymi tempore, non tam fuisse instituta. Err. eiusd. dam. 25. 37. & 38.
Nullo modo præsumas confiteri peccata uenialia, sed nec omnia mortalia, quia impossibile est ut omnia mortalia cognoscamus de in primitiua ecclesia solum manifesta mortalia cõfitebantur. Hęc Lutheri dam. 22
Si homo debitã fuerit contritus, omnis confessio exterior est sibi superflua, & inutilis. Err. Io. Vuiclef. dam. 29
Confessionem peccatorum factam sacerdotibus. Ro. Ecclesiæ nihil utere ad salutem. Hær. Manichæorum. dam. 20. 39. & 41
Coniugia esse contemnenda sub prætextu superstitiosæ continentiæ. Hær. Abelon. damn. 166
Coniugia inter fratres esse spiritualia, aiunt Liberi, unde & uxores habent communes, nec patiuntur eas suis maritis nõ suę sectæ reddere debitum. Err. Liberorum. dam. 199
Coniugium esse legem, & conditionem Diaboli. Hær. Manichæorum. dam. 174
Coniugia esse respuenda. Hær. Eraclitarum. dam. 175
Conficere corpus Christi posse omnem hominem iuxta suę factionis, etiam si laicus fuerit, sed si mortale committat, hanc potestatem amittat, etiam si sacerdos sit. Hær. Valdensium. dam. 28
Confirmationem locorum referuati Papæ, & Episcopis, ob cupiditatem lucri temporalis, & honoris. Error. Ioan. Vuiclef. damn. 116
Constantinus Imperator errauit ditando Ecclesiam. Err. eiusd. damn. 165
Ipse Constantinus, cæterique diuini temporales feduxit sunt a Diabolo, ut ecclesiam bonis temporalibus ditarent. Err. eiusd. damnatio ibid.
Continere nemo potest, & nec minus quisquam, quàm saltuam non exurere. Err. Lutheri dam. 142
Continentia clericorum legem instituendi nulla est rationabilis causa. Err. Io. Vuesthal. dam. 214. & 267
Continentiã eam esse tutam, non iniunj damnat Vigilantius. Hær. Vigilantij. dam. 166. & 167
Contritio, quæ paratos per diuinissimam collectionem, & detestationem peccatorum, qua quis cogitat annos suos in amaritudine animæ suæ, ponderando peccatorum grauitatem, multitudinem, fœditatem, amissionẽ æternę beatitudinis, & acquisitionem æternæ damnationis, facit hominem hypocritam, immò magis peccatorem. Hær. Lutheri dam. 1. 2. & 5.
Contritione sola, sine proposito confitendi, deleri peccata. Err. Petri Hoxom. damn. 9
Propter iuam cõtritionem nullo modo confidas absolui, sed propter uerbum Christi quodcunq; soluens, &c. hic, in quam confide, si sacerdos obtineris absolutionem, & crede fortiter te absolutum, & absolutus ueré eris: quicquid sit de contritione. Hær. Lutheri. dam. 16
Nullus debet sacerdoti respondere, se esse contritum, nec sacerdos requirere. Err. eiusd. dam. ibid. & 67
Si per impossibile confessus non esset contritus, aut sacerdos non esset, sed loco absolueret, firmiter credat se absolutum, veriisime est absolutus. Hær. eiusd. dam. ibid.
Verissimum est prouerbium, & omnium doctrina de contritionibus hucusque data præstantius, de cætero non facere, summa pœnitentia, optima pœnitentia, nouæ vitæ. Err. eiusd. damn. 1.
Corporis humani infentes partes non à Deo, sed à Diabolo esse factas. Hær. Paternian. dam. 173.

D

DEfunctis orationes non prosunt. Hær. Lutheri damn. 308
Defunctis non profuit missæ sacrificium. Hær. eiusdem damn. ibid.
In Deo esse quidpiam sõpositum. Hær. Arnaldistarũ dã. 390
Deum esse corporeum. Hær. Tertulliani. damn. 390
Deum, ut hominem, habere membra. Hær. Vadianorum. dam. 392
Deum non tantum permittere malum, sed etiam id operari efficaciter. Hær. Caluini. damn. 198
Deus non modo permittit fieri peccata, quæ homines faciunt, sed etiam fiunt Deo uolente, & impellente. Hær. Caluini. damn. 198
Dei opus ita esse adulterium Dauidis, & uitium Manassæ, & prodit. onem Iudæ, æquè ac conuersionem Pauli. Hær. Melanchonis. damn. 198
Deum esse crudelem, blasphemauit Nouatianus. Hær. Nouatiani, damn. 412
Deum de Deo, Lumen de lumine, Deum uerum de Deo uero. Caluinus hũc symbolũ uerissimum pro ridiculosa bareologia perfidè habens damnatur. 439
Diabolum, siue dæmones aliquando fore saluandos. Err. Origenis. damn. 64. 403. & 430
Diabolo Dei misericordia post iudicium prestò erit. Hær. Libertinorum. dam. ibid.

E

ECclesiæ possunt domini temporales bona temporalia auferre ad arbitrium suum, possessionatis habitualiter delinquentibus. Err. Io. Vuiclef. dam. 80
Ecclesiã non posse excommunicare. Err. Albanensium. dam. 82
Ecclesiam non debere malos persequi. Err. eorund. dam. ibid.
Ecclesiæ Romanæ obedientes sunt damnati. Hær. Petri Io dã. 74
Ecclesiæ Romanę auctoritas est omnino euacuata, & ad nudũ cessauit propter malitiam Prælatorum. Hær. Geraldi Segarelli de Parma, & Sectatorum. dam. 76
Ecclesia, quam tenet Papa, & Card nales, & Clerici, & Religiosi, non est ecclesia Dei, sed probata ecclesia sine fructu. Hær. eorund. damn. 74
Ecclesia Romana illa meretrix, quę à fide Christi apostatauit, de qua scribit Io in Apocalipsi. Hær. eorund. dam. ibid.
Omnis iurisdictionis authoritas est omnimo in ministris Ecclesiæ Romanæ euacuata, & in ipsis solummodo manet, sicut spiritus sanctus sanctitas. Hær. quorundam. dam. ibid.
Ecclesiæ sacerdotes, aliique ministri sic sunt iurisdictionis, & ordinis authoritate defecti, ut nec sententiam ferre, nec sacramenta conficere, nec subditum populum instituere valeant, uel docere, sed sunt priuati omni ecclesiastica potestate, in fidem de eorum Begardorum perfidia, apud quos solum (ait ons) Spiritus uita sanctitas, sic & ecclesiastica authoritas perstiterat. Hær. Begard. damn. 74. 75. & 76
Eleemosynæ animæ sunt uitæ timur quæ eas exercuerit quo minus libet crimine, & nephas euitat, æternum tamen supplicium non sic habituræ. Hær. quorundam dam. 61. 441
Eleemosynam dantes eis non facientibus supplicium perpetuũ esse destinatum. Hær. eorund. dam. 441. 442. 443
Eleemosinã pauperibus erogari maioris meriti sit, quàm eleemosinam pro mortuis facrificio offerre. Error. quorundam, damn. 61
Elementa omnia esse animata. Err. Manetis dam. 394
Episcopum non esse simpliciter sacerdotẽ superiorem. Hær. Aerij Valdensium, Io. Vuiclef, dam. 94
Episcopi nullam esse institutionem. Hær. Antidiaphoristarum damn. 85. & 101
Episcopos omnes, & præbiteros dignitate, & authoritate æquales esse: Potentia diuitiarum, uel humilitate paupertatis, inferiorem, uel sublimiorem Episcopum fieri. Hær. Io. Vuesthal. damn. 115
Quòd unus Episcopus sit super alios, & Papa super omnes non à Christo, sed hominum electione constitutum est. Hær. eiusd. damn. 102
Episcopalem gradum, ac sacerdotalem ordinem, eqeerosque sacri ordinis ministros, nihil esse. Hær. Tandem. dam. 166
Episcopum quemlibet esse summum, & sublimissimũ iurisdictionis potestate. Hær. quorundam, dam. 102
Episcopus non potest audire confessiones Parochianorum. Err. Io. de Poliaco. dam. 166
Episcopus non potest dare generalem potestatem audiendi confessiones. Err. eiusd. damn. ibid.
Episcopos esse ueribus, & Pharisæos Apostolorum persecutores. Err. Pauperum de Lugduno dam. ibid.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Magnus error est eorum, qui accedunt ad Eucharistiæ sacramentum, huic innixi, quòd sint confessi, & non sint sibi conscij alicuius peccati mortalis, & præmiserint orationes suas & præparatoria: omnes iudicium sibi manducant & bibunt, sed confidant, & credant, se gratiam ibi consecuturos, hæc sola fides facit eos puros & dignos. Hæres. Lutheri damna. 16. & 149

Excommunicationem à Papa, aut à quocunque Prælato inflictam non esse timendam. Hær. Ioan. Wiclef damnatum. 81. 91. & 92

Excommunicationem à Papa, uel à Prælato alio inflictam esse censuram Antichristi. Hær. eiusd. dam. 81

Excommunicationem non solùm, non esse timendam, sed cum gaudio suscipiendam, & procurandam. Hær. Lutheri damn. 81. 91. & 92

Excommunicare aliquem nullus Prælatus debet, nisi prius sciat eum esse excommunicatum à Deo. Err. Io. Wiclef. & Io. Huss. damn. 81

Excommunicans sic quem prius, scilicet nesciat à Deo excommunicatum est hæreticus ex hoc, nel excommunicatus. Err. eiusd. damn. ibid.

Qui propter excommunicationem hominum concionari detinunt, uel audire Dei uerbum, sunt ipsa excommunicati, & in die iudicij proditores, & Antichristi habebantur. Err. eiusd. damn. 84

Excommunicationes sunt tantum externæ pœnæ, nec priuant hominem communibus spiritualibus ecclesiæ orationibus. Err. Lutheri. damn. 81. & 92

Docendi sunt christiani plus diligere excommunicationem, quàm timere. Err. eiusd. damn. 81

Sacerdos Christi iuxta secundum legem eius, & habens notitiam scripturæ & affectum ad ædificandum populum debet prædicare, non obstante prætenia excommunicatione. Err. Io. Huss. dam. 84

Quilibet prædicans officium de mandato accipit, qui ad sacerdotium accedit, & illud mandatum debet exequi non obstante excommunicatione. Err. eiusd. damn. ibid.

Per censuras ecclesiasticas excommunicationis, & suspensionis, uel interdicti ad sui exaltationem eterna populum sibi laicalem suppeditat, auaritiam multiplicat, malitiam protegit, iam præparat Antichristo. Error. eiusdem damna. 83

F

IN fide manentibus nullum peccatum quantumlibet graue imputatur. Hær. Aetij. damn. 442

Fide, non operibus nos saluari docebat Simon Magus. Hær. Simonis Magi. damn. ibid.

Qui Deo se sola fide commiserit, omnia agit, liberque est à malis uniuersis. Propositio suspecta, ut hæreticorum, damn. ibid.

Misericordiæ Dei dono, fidelis non perit cum infideli. Propositio suspecta, ut ab hæreticis professitur, damn. ibid.

Filium Dei ignorare diem ultimo. Hær. Agnoitarum damn. 378

Fomes peccati, etiam si nullum admixtuelle peccatum, moratur exeuntem à corpore animam ab ingressu cœli. Error. Luth. damn. 41.

G

GRatos fe esse Deo per Christum homines debere credere, quantùlibet impure & sceleratè uiuant. Hær. Bucer. dā. 56

H

HOminem nullum ab Adam usque ad Christum placuisse Deo, sed omnes fuisse damnatos, ac uixisse secundum carnem. Hær. Ioachim Ab. & Petri Io. damn. 296

Humana natura à Deo uerbo assumpta æqualis est Deo in omnibus bonis suis. adeò, ut tanta sit humanitas Christi, quanta est eius diuinitas, & tantundem possit, & ualeat. Hær. Arnoldi, damn. 389

I

IEiunium nullius esse meriti apud Deū. Err. Iouiniani. dā. 61

Cum ad statum quendam perfectionis homo peruenerit, tunc sensualitas est ita perfectè spiritui & rationi subiecta, q̄ homo potest liberè corpori concedere quicquid placet. Err. Begard. & Beguin. damn. 51

Indulgentijs Papæ, & Episcoporum credere, fatuum est Hær. Io. Wiclef damn. 98

Indulgentias concedendi Papæ nullam prorsus authoritatem habet Err. Valdensium damn. 101. & 309

Indulgentias nullius esse momenti, sed pias fidelium fraudes. Hær. Lutheri damn 97. & 98

Non est indulgentijs confidendum. Hær. Iacobi Præpositi damn. 97

Nulli merita sanctorum applicari possunt Err. eiusd. dam. ibid.

Nullus est ecclesiæ thesaurus præter Christi merita, quæ dum taxat per ipsum Christum unicuique secundum suam fidem applicantur. Err. eiusd. damn. 98

Thesaurum meritorum sanctorum non posse per Papam distribui, nec etiam pensationem penarum pro peccati debitarum posse fieri per pœnas, quas sustulit Christus. Hær. Ioan. Wuestphal. damn. 101

Thesauri ecclesiæ, unde Papa dat indulgentias, non sunt merita Christi, & sanctorum. Err. Lutheri damn. 97

Indulgentiæ sunt pię fraudes fidelium, & remissiones bonorū operum, & sunt de numero eorum, quæ licent, non quæ expediunt. Err. eiusd. damn. 98

Indulgentiæ sunt, qui ueraciter eas cōsequuntur, non ualent ad remissionem pœnę pro peccatis actualibus debitæ apud diuinam iustitiam. Err. eiusd. damn. 97

Seducuntur credentes indulgentias esse salutares, & ad fructum spiritus utiles Err. eiusd. damn. 98

Sas generibus hominum indulgentiæ nec sunt necessariæ, nec utiles; uidelicet, mortuis, siue morituris infirmis; legitimè impeditis; his, qui non commiserunt crimina; his, qui crimina commiserunt, sed non publicata: his, qui meliora operantur. Err. eiusd. damn. 101

Infernum nullum esse, sed existentem in mortali habere infernum. Hær. Almarici, dam. n. 423

Inferni alias non esse alias pœnas quàm eas, quas in hoc mundo experimur. Hær Albanensium. damn. 139. & 423

Inferni pœnam non esse perpetuam. Hær. Origenis, & Armenorum. damn. 440

Infernum esse mundum istum, & nullum alium superesse. Hær. Seleuciano rum damn. 294. & 429

Infernum prorsus uel nullum esse, uel nihil esse. Hær. Hermani Rusuich. damn. 296

Institutiones maiorum renunciate, siue ab eis recedere nūmodò esse integrum, sed & honestum, pio, & salutare. Hær. Calumni. dam. 414

Iudicij dies erit infra annum. Err. temeratius cuiusdam, damn. 317. & 378

In die iudicij manes homines ante tribunal Christi non comparebunt cum suis corporibus reddituri de factis propijs rationem, ut referat unusquisque propria corporis prout gessit, siue bonum, siue malum. Hær. sine author. dā. 384. & 385

L

LAicalem impositionem manuum sacramentum esse. Hær. Manus impositionum, dam. 125

Laicos omnes esse sacerdotes, & posse consecrare, si nō sint in peccato mortali. Hær. Iacobi præpositi, damn. 124

Laicus quilibet bonus, & fidens absoluere potest, & pœnitentiā imponere Hær. Pauperum de Lugd. damn. 28. 29. 31. & 147

Laicos iam uiros, quàm mulieres, qui sint de secta ipsorum posse confessare, & confessiones sacramentales audire. Hær. Valdensium damn. ibid.

Leges morum condendi neque in Pontifice maximo, neque in tota ecclesia ulla est potestas. Hær. Valdensium, & Io. Wiclef, & Lutheri, damn. 93

Leges ecclesiasticas ligare in foro conscientiæ; negare. Err. dā. 93

Liberum arbitrium post peccatum est res de solo titulo, & dū facit, quod in se est, peccat mortaliter. Hær. Lutheri dam. 43

Literæ appellandæ sunt uirus, ac pestis. Err. Licinij Imperatoris damn. 146. & 416

Literas esse abijciendas, & spiritum uiuificantem sequendum, Err. Quintini damn. ibid.

M

MArtyrium pati pro Christi confessione dementia est, cum citra crimen possit Christus negari. Hær. impij Basilidis. damn. 415

Martyrium pati pro Christo ipsas uirgines, stultū est, eo q̄ uoluptatis gaudia non gustauerint. Hær. Barbaræ Imperatricis damnatio. ibid.

Martyrum sepolchra non esse uenerāda, & sanctorum uigilias esse damnandas. Hær. Vigilantij damn. ibid.

Martyres stolidos fuisse Apostolos, nolendo abiurare Christū coram hominibus, & ob id se occidi permitēte. Hær. Georgij Dauid, damn. ibid.

Matri-

Matrimonium non est in signum, neque confert gratiam. Hær. Lutheri dam. 176

Matrimonium non est sacramentum. Hær. eiusd. dam. 174

Matrimonium nullum esse. Hær. Albanensium dam. 170

Matrimonium esse mentum quoddam humanum. Hær. Sectatorum, damn. ibid.

Matrimonium quasi per se malū esse damnandum. Hær. Adamianorum, damn. ibid.

Matrimonium nil aliud esse nisi occultum mererticium. Hær. Tatianorum damn. 171. 176. & 287

Matrimonium, siue coniugium esse respuendum. Hær. Tractatum, damn. 175

Matrimonium propter adulterium (ut facile iudæi) debere dissolui. Hær. Melanchonis dam. 149. & 280

Matrimonia posse dissolui, ubi uxor mariti sui tedium cœperit. Hær. Libertinorum dam. 201

Matrimonij conditio commodior est Iudæis, quàm nobis. Propositio suspecta Erasmi, damn. 105

Haud scio, an hoc sacramentum septimum, i. matrimonium, ueteribus fuerit cognitū. Propositio suspecta eiusd. dam. 261

Nullus est locus, unde inducat Græcos, & Latinos coniugium inter septē sacramenta cōnumerare. Propositio suspecta eiusd. damn. ibid.

Haud scio, an etiam D. Hieronymi Ecclesia numerauit Matrimonium inter septem sacramenta. Propositio suspecta eiusd. damn. ibid.

Theologi faciunt Matrimonium unum ex septem sacramēdis. Propositio suspecta eiusd. damn. ibid.

Matrimonium carnale est peccatum mortale. Err. Catharorum dam. 171. 176. & 208

Matrimonium est sacramentum in Ecclesia Dei. Caluinus hanc mendacium pro errore imponens ecclesiæ damnatur. 174

Matrimonium esse fornicationem iurata, nisi continenter cōiugati uiuant. Hær. Pauperū de Lugdun. dam. 172. 263

Quilibet alias immundus magis esse licitus, quàm copulam carnalem. Hær. eorund. dam. 172

Licitum est uxorem dimittere etiam non fornicationis ratione & libellum repudij ei dare. Hær. Pharisæorum dam. 280. & 149

Licitum est uxorem alterius, etiam marito uiuente, sibi in uxorem accipere. Hær. Herodianorum damn. ibid.

Matrimonium nihil differre à fœrtatione, sed idem esse. Hær. Tatiani damn. 171. 176. & 287

Matrimonium euangelicum, ut asserunt euangelistæ, esse Christi sponsas nefario pollui adulterio. Hær. eorund. dam. 177

Matrimonium spirituale, id asserunt Libertini, in quo promiscui fiant concubitus, modò alter altero sit contentus, & hoc obseruandum tradunt; Matrimonium carnale, Ecclesiæ sacramentum dissoluentes. Hær. eorund. damn. 176. & 174

Meretrij posse hominem uitam æternam absque gratiæ Dei auxilio. Hær. Pelagij. damn. 17

Non propter substantiam, & æquitatem cordis tribuit quicq̄ Deus homin. bus. Hær. damn. 43

Meretrix publica pauper melior est continente dummodo sibi retineat aliquid in sui subsidiū; quia pauperiate sola omnia consummantur peccata. Hær. Guilhermi. dam. 272

Mille annos, homines futuros in uoluptate carnis post resurrectionem Hær. Cerinthi damn. 347. 311. & 358

Mille annorum post mortuorum resurrectionē Christi regnū corporaliter in hac terra fore producendum, sanctosque corporaliter cum Christo epulaturos. Hær. Chiliastarū dam. ibi.

Misericordiæ opus magis placere Deo, quàm sacrificium altaris. Err. Arnoldi dam. 308

Missam canturi pro defuncti impiū est. Hær. Lutheri dam. ibi.

Monachus nemo saluari potest in religione priuata. Err. Io. Wuiclef damn. 258

Monachus Demoner nouor esse. Err. Io. de Rocsefana dam. ibid.

Motus non incœpit, sed fuit ab æterno, in æternum duraturus. Err. Aristotelis damn. 392

Mulieres ad sacerdotium iuste promoueri posse. Hær. Pepuziano rum, quam post mille annos suscitauit Lutherus. Dam. 137

Mulierem sacris ordinibus posse initiari. Hær. Cathaphrigarum damn. ibid.

Mundum nunquàm finiendum, sed semper in eodem statu mansurum. Err. Moysi Rabbi, dam. 391. & 424

Mundum esse post resurrectionem uniuersalem mortuorum in eodem statu, in quo nunc est, permanfurum; neque ita esse mutandum, ut sit cœli nouum, & terra noua. Her. sine author dam. 320. 122. & 391

Mundi finis futurus est anno ab incarnatione domini millesimo, trecentesimo, octogesimoquinto. Propositio temeraria Arnoldi damn. 317. 336. & 378.

N

NVPTIAS esse illicitas. Hær. Tatiani, & Marcionis, damn. 199

Nuptiarū fœdera inter se iungentes peccare. Hær. eorund. damn. 202

Nuptias execrabiles, & spureas esse. Hær. eorund. dam. ibi.

Nuptijs coniugatos esse separandos. Hæres. Priscilianistarum damn. 200

Nuptias primas quidem admittendas, sed secundas damnādas. Err. Cathaphrigum, & Nouati, dam. 186

Nuptias secundas loco fornicationis habent. Cataphrigæ. Err. eorund. dam. ibi.

Nuptias non ineſſe sacramentum illis, i. maris, & fœminæ indissolubilem coniunctionem non esse sacramentum, neque per eam aliquam conferri gratiam. Err. Armenorum, quod post modum docuit Lutherus. damn. 174. 176. & 201

Nuptiarum fœdus, & uinculum posse pro coniugum arbitrio dissolui. Hær. Montanistarum & Armenorum & quorundam aliorum damn. 249. & 283

Ad nuptias contrahendas, cōi obligantur, & est præceptum uniuersale. Err. Caluini damn. 171.

Ad matrimonium siue nuptias contrahendas sufficere consensum solùm internum. Err. Io. Wuiclef damn. 185

Licitum esse Christiano dimittere uxorem ob fornicationē externalem ipsius uxoris, & posse ducere, alia uxorem Err. Erasmi damn. 149.

O

OPERA omnia cuiuslibet, etiam rectè facta quomodocunque, sunt peccata. Hær. Lutheri. dam. 58

Opera bona nulla debet facere homo, cum ad ultimum statum perfectionis ueneris. Hær. Begard. & Beguin. dam. 13

Imperfecti hominis esse in operibus uirtutū, se se exercere Hæreticorum. damn. ibi.

Opera bona pernitiosa esse ad salutem. Hær. Amsdorphianorū. dam. 58. & 303.

Nequaquàm sentiendum est, quòd propter diligentem, & meditam bonorum operum detur uita æterna; sed est beneficium gratuitum, & datur per misericordiam propter Christū. Err. Io. Spangebergi dam. 415

Opera aliena nihil prodesse, etiam sanctorum. Hær. Methodij, & Pelagij. dam. 13. & 303.

Opera eorum propria, etiam bona, ut à spiritu sancto piorum corda inhabitante, esse peccata. Hær. Lutheri damn. 303

Oratio sola sufficit ad omnia peccata delenda, ac bona reconciliāda, absque alijs pietatis exercitijs, & sine baptismo. Hær. Adelphij, & Enthusiastarum. dam. 45

Orationes inutiles sunt; quia omnia fiunt necessitate absoluta. Hær. Huissitarum dam. 318

Orationē precarias esse inutilem, nullius; uirtutis. Hær. Pelagij damn. 61. & 300

Orationes, quas faciat Ecclesia pro infidelibus, & alijs peccatoribus ut conuertantur, siue pro fidelibus ut perseuerēt, frustra fieri; quoniam ad hoc sufficit nostri arbitrij libera potestas. Hær. eiusd. dam. 300

Orare pro nobis mutuò dum uiuimus, possumus, postquàm uita mortui fuerimus; nullius pro alio exaudienda est oratio. Hær. Vigilantij, quam ab orco reuocarunt, Lutherus, Zuinglius, et Caluinus. dam. 301

Orationes factæ pro defunctis, non eis prosunt. Hær. Lutheri. dam. ibidem.

Orandum non esse pro mortuis. Hær. Publicanorum dam. ibid.

Orandum non esse pro aliquas particulari persona. Err. Io. Wuiclef. dam. 300

Oratio, quæ pro uno solo fit, non plus prodest ei, quàm alijs. Err. eiusd. dam. 311

Orationes speciales applicatæ uni personæ per Prælatos, uel Religiosos nō plus prosunt eidem, quàm generaliter cæteris pariter. Err. eiusd. dam. 312

Ordo sacer non est Ecclesiæ sacramentū. Hæresis Lutheri dā. 137

Ordo non confert gratiam. Hær. eiusd. dam. 140.

Ordo non est alter altero dignior dignitate, & potestate, sed omnes Christiani in eodem sunt ordine gradu. Hær. eiusd. dam. 136. & 151

Ordines tres tantum in Ecclesia esse, Diaconum, Præsbyterum & Episcopum. Hær. Valdensium dam. 151. & 153

Ordinis sacramentū qd sit, ecclesiā ignorare. Hær. eorūd. dā. 137

Ordinis sacramentū nil aliud esse quàm ritum quendam eligendi concionatorem in ecclesia. Hær. eorund. dam. ibi.

Ordinis sacramentum figmentum esse ex hominibus natum nihil de re Ecclesiastica, & de sacramento intelligentibus. Hær. eorund. dam. ibi.

Ordinem Lectoratus tantum ex minoribus esse, officium uerò Exorcistam,

Universidad de Deusto
Biblioteca

Exoresſam,& Acolytum non debere inter ordines cõputari Err.quorundam damn.151
Ordinibus ſacris mulierem poſſe initiari. Hær. Cathaphrigarum damn.157
Ordinationem clericorum reſeruari Papæ,& Epiſcopis propter cupiditatem lucri temporalis, & honoris. Err. Ioan. Wuiclef. damn.115
Omnes ordines religioſorum Sacerdoti, Diaconorum, ſubdiaconorum,& Prælatorum ſunt ad fidei Eccleſię detrimentum. Hær. Pſeudoapoſtolorum damn.133

P

POſt Vrbanum ſextum non eſt aliquis recipiẽdus in Papam, ſed viuendum eſt more Græcorũ ſub legibus propriis. Err. Io. Vuiclef. damn.q.4.& 168
Syluester Papa,& Conſtantinus Imperator errauerunt Eccleſiã dotando. Err.eiuſd.damn.162
Papa cum omnibus ſuis poſſeſſionerhabentibus ſunt hæretici, eò quòd poſſeſſiones habent,& omnes conſentientes eis, ſcilicet domini ſeculares, & laici cæteri. Err. eiuſd. damn. ibidem.
Nullus ſine reuelatione aſſereret rationabiliter de ſe uel de alio, quòd eſſet caput eccleſiæ particularis ſanctæ uel Romanus Pontifex caput Romanæ eccleſiæ. Err. Ioan. Huſſ. damn.168
Non oportet credere quòd iſte, quicunq; eſt, Romanus Pontifex ſit caput cuiuſlibet eccleſiæ particularis ſanctæ, niſi Deus eum prædeſtinauerit. Hær.eiuſd.damn.ibi.
Papa, uel Prælatus malus, & peræſtimus eſt quiuocè paſtor,& vere fur,& latro. Hær.eiuſd.damn.ibi.
Non eſt ſtimulus appetẽtiæ, quòd oporteat eſſe vnũ caput in ſpiritualibus regens eccleſiam, quod ſemper cum illa militante eccleſia conuerſetur. Hær.eiuſd.damn.ibi.
Pontificum nomen inane prorſus eſſe, quia re ipſa nihil aliud eſt, quàm Regnum Diaboli,& potentia robuſti venatoris Nemroth. Hær. Lutheri damna.94.
Papam ſuper alios Pontifices meræ tyrannidefuiſſe exaltatum. Hær.eiuſd.damn.ibid.
Pontifex Romanus ſuper his, quæ vniuerſalis Eccleſia ſtatuit,di ſpenſare non poteſt. Err. Petri de Oſma damn.24
Papa poſt Chriſti aſcenſionem non manet ipſius vicarius generalis. Hær. Matſil j damn.94
Papa aliquem abſoluere non poteſt, niſi ea prędictus ſit ſanctitate, qua polluit B. Petrus. Hær. Pſeudoapoſtolorum damn. ibidem.
Poteſtas quam Chriſtus Romano Pontifici, & cuicunque ſucceſſori Petri conceſſerat, tam inanis reddita eſt, & omnino, periit ob Pontificum Ro. malitiam. Hær. eorund. damn. ibidem.
Pontificem Ro. reliquis Epiſcopis parem eſſe. Hær. Ioan. Huſſ. damn.78
Quòd Papa ſit ſuper omnes,& unus Epiſcopus ſuper alium, nõ à Chriſto ſed hominum electione conſtitutum eſt. Hær. Io. Vueſſphalẽ.damn.94
Papam debere ipſi potius morem gerere, quàm ipſe Papæ. Hær. Anaſtaſij imper.damn.ibid.
Papam uerum nõ fuiſſe D.Petrum,& Ro.ſedis Antiſtitem, nec eius ſucceſſores. Hær.Rhutenſ.damn.ibid.
Aetate D.Hieronymi non ſolere quemquam arceri à cõmunione (quod nouo verbo uocant) excommunicare, niſi qui ad eam pertinuiſſet Eccleſiam. Propoſitio ſuſpecta Eraſmi. dam. ibidem,
Ro. Pontificis Monarchia poſt Hieronymi ſeculum exorta eſt Err. eiuſd.damn.ibid.
Auguſtinum non agnouiſſe Ro. ſedis authoritatem quam illi nunc tribuimus. Error eiuſdem damn.101
Paſtorem vnum totius eccleſiæ non eſſe à Chriſto in B.Petro inſtitutum. Hær.quorundam damn.168
Petrus Galileus ſolo iure humano factus eſt primus & ſupremus inter reliquos Apoſtolos, & idem cẽſendum eſt de quolibet Petri ſucceſſore. Hær.Iacobi Præpoſiti damn.94.
Patriarcha Conſtantinop.non eſt inferior Ro.Pontifice, uel nõ eſt ei ſubiectus. Hær.quorundam dam.101.&168
Ro.Pontifex Petri ſucceſſor non eſt Chriſti Vicarius ſuper omnes totius mundi eccleſias ab ipſo Chriſto in B.Petro inſtitutus. Hær.Lutheri dam.94.
Papa non habet iuriſdictionem coactiuam ſuper fideles, niſi in quantum Imperator concedit. Hær. Marſilij cuiuſdam damn.ibid.
Romano Pontifici parere non tenentur Prælati, & clerici in ſynodo congregati. Err. Baſilienſium damn.168
Papa non habet aliquam plenitudinem poteſtatis abſque determinatione.i.cõceſſione Imperatoris. Err. Marſilij cuiuſdam damn.78.& 102
Papa licet ſit principalior Parochialium,non eſt tamen immediatè aliorum curatus, ſiue non habet immediatè curam aliorum. Err. Io.de Polliaco damn.32
Papa non poteſt audire confeſſiones Parochianorum, quin teneantur eadem peccata, quæ Papæ confeſſi ſunt, confiteri Parochialibus ſacerdotibus. Err.eiuſd.damn.ibid.
Papa non poteſt dare generalem poteſtatem audiendi confeſſiones aliquibus. Err.eiuſd.damn.ibid.
Pontificem Romanum Chriſti Vicarium non habere vniuerſalis Eccleſiæ primatum. Hær.quorundam damn.168
Nullus Papa Ro.Eccleſiæ poteſt aliquem abſoluere à peccatis, niſi eſſet ita ſanctus ſicut fuit B.Petrus Apoſtolus in vitẽdo in omnimoda pauperiate,& ſine proprio,& in humiliitate: non faciendo guerras, necaliquem perſequendo,ſed permittendo viuere quemliber in ſua libertate. Hær. Pſeudoapoſtolorũ damn.78
Ad Imperatorem pertinet corrigere Papam, ac inſtituere. Err. Marſilij cuiuſdam damn.102
Papa, Archiepiſcopus, Epiſcopus, ac ſimplex ſacerdos ſunt omnes æqualis authoritatis,ac iuriſdictionis ex inſtitutiõe Chriſti,ſed quòd unus plus habeat alio, eſt ex conceſſione imperatoris,& ſicut conceſſit,ita reuocare poteſt. Hær.ei uſd. dãn. 33.94.102.& 168
Papa, uel tota Eccleſia ſimul iuncta nullum hominem, quantumcunque ſceleratum poteſt punire punitione coactiua, niſi Imperator daret eis authoritatem Err.eiuſd. damn. 102
Paradiſum non eſſe. Hær. Almerici damn.296
Paria eſſe peccata in hac vita, & merita in alia. Hær. Ioviniani damn.400
Patres eſſe omnes peccatores in peccatis, & patres fore in pœnis. Hær.eiuſd.damn.ibid.
Patres omnes erunt in pœna, uel in gloria. Err. Catharorum damn.ibid.
Parochiani non poſſunt reduci in Deum per pœnitentiam, niſi mediantibus parochialibus ſacerdotibus. Err. Io. de Polliaco damn.79
Nec Papa, nec Epiſcopus poſſunt audire confeſſiones parochianorum, quin teneantur eadem peccata confiteri parochialibus ſacerdotibus. Err.eiuſd.damn.ibid.
Nec Papa, nec Epiſcopus poſſunt dare generalem poteſtatẽ audiendi confeſſiones aliquibus, quin confeſſi talibus teneantur confiteri eadem peccata parochialib. ſacerdotibus. Err. eiuſd. dam. ibid.& 32.
Paruulos ſine baptiſmo decedẽtes fore nihilominus beatos, extra tamen regnum Dei, non enim baptizantur ob peccatum originale delendum, ſed ut recipiantur in gratiam filiorum Dei. Hær. quorundam damn.295
Si placeret maioribus eccleſiæ, Paruuli cùm deuenirent ad ætatem adultam eſſent interrogandi, an uellent ſeruare legem Chriſti, quam ſuſcipiunt per alios uouerunt in Bapt. quia ſi nollent ſuo arbitrio ſunt relinquendi. Propoſitio ſuſpecta Eraſmi, damn.279
Paupertatem uoluntariam fruſtraneã eſſe. Hær. Io. Spangeberg. damn.381
Pauper meretrix, etiam publica, melior eſt quolibet caſto quantumlibet continente, dumtamen aliquid ſibi retineat in ſui ſubſidium, & iuuamen. Hær. Guilhermi damn.430
Paupertatem habitualem eſſe licitam, non actualẽ. Err. Guilhelmi de S. amore damn.381
Promptitudo animi tantum licita eſt ad relinquendum omnia pro Chriſto, cùm urget neceſſitas: qua neceſſitate excluſa illicita eſt. Err. eiuſd. damn. ibid.
Paupertatem uoluntariam non ſolùm inutilem, ſed etiam noxiam fore. Hær. Deſiderij Longobardi damn. ibid.
Peccatum eſſe omne opus quantumlibet recte factum. Hær. Lutheri damn.301.
Peccare iuſtum ſemper in omni opere bono. Hær. eiuſd. damn. ibid.
Peccata omnia eſſe paria. Err. Iouiniani Monachi damn.400
Peccatum eſt dolor de vno peccato, ſine dolore omnium Err. Iacobi Præpoſiti damn.54
Peccata mortalia cum non potiri authoritate alla tam eccleſiaſtica, quàm laicali. Err. Valdenſium damn.103
Peccatoribus, ac ſceleratis poteſtatem, & dona ſua Deum nõ præſtare. Err. eorund. damn. ibid.
Peccati mortalis cauſa amiſti omnem poteſtatem, tàm laicalẽ, quàm eccleſiaſticam. Err. eorund. damn. ibid.
Qui manet in peccato mortali nõ manet in baptiſmo, in ſacerdotio, epiſcopatu, uel Papatu. Hær. Iacobi Præpoſiti dãn. ibid.

Peccantes ad mortẽ poſt baptiſmum,& Dijs ſacrificantes à communione diuinorum myſteriorum eſſe reijciendos,& ſolius Dei,& non ſacerdotum eſſe poteſtatem huiuſmodi peccatoribus delicti remiſſionem concedere. Hær. Nouat. dam. 43
Peccatoribus neuquam communicauit eſt Deus eternam damnationem, ſed ijs ſolum, qui ſunt alijs malo exemplo, & offenſioni. Hær. Arnoldi. damn. 441. 442. 443
Peccati fomes etiam ſi nullum adſit actuale peccatum moratur exeuntem a corpore animã absque ingreſſu cœli. Error. Lutheri damn. 41
Peccator, ſiue impius ubique perfidè agit. Err. dam. 302
Omne peccatum eſt uniforme, & æquale, undeſit nocens eſt ille, qui paleas furatus fuerit, ſicut qui aurum, uel argentum, & non plus, neque minus. Err. Philoſophorum dam. 400
Iudæi aiunt, remiſſum eſſe peccatum ſtatim à reſipiſcentia, & dolore, nullam agentibus pœnitentiam, neque confitentibus, ſic & Lutherani. Error Iudæorum, & Lutheran. damna. 43
In peccatum prolapſi non ad pœnitentiam, ſed ad Diaboli prædam admittendi. Hær. Nouat. damn. 160
Pœnitentiæ ſacramentum quantum ad collationem gratiæ, eſſe naturæ, non inſtitutionis noui, aut ueteris teſtamenti. Err. Petri d. Oſma. dam. 58
Pœna, quæ culpæ debetur, dimiſſa ipſa culpa, remanet & ipſa dimiſſa. Err. Lutheri damn. 40
Non eſt pœnitẽdum de peccatis. Err. Catharorũ dã. 59. 61. & 108
Poteſtatem ſuam,& dona non præſtat Deus peccatoribus. Hær. Valdenſium. dam. 103
Præcibus & lachrimis Deus non placatur. Err. Algazelis. dã. 302
Prædicatio verbi Dei libera eſt cuilibet chriſtiano, adeò ut quãuis à ſuperioribus ſit prohibitus, poteſt quilibet prędicare uerbũ Dei. Hær. Valdenſium damn. 84.& 41
Prædicare, ſiue audire uerbum Dei dimittentes ob hominum excommunicationes, ſunt excommunicati, & in die Iudicij traditores Chriſti habebuntur. Hær. eorund. damn. ibid.
Prædicare uerbum Dei licet Diacono, uel Presbitero ſine authoritate ſedis Apoſtolicæ, uel Epiſcopi Catholici. Hær. eorund. damn. ibid.
Purgatorium nullum eſſe locum, in quo animæ ſecundum culparum exigentiam ab hac luce migrantes à ſordibus purgentur, antequam in æterna recipiantur tabernacula. Hær. quorundam. damn. 296
Animas in purgatorio exiſtentes non ſunt ſecurę de ſua ſalute, ſaltem omnibus non probatum eſt ullis aut rationibus, aut ſcripturis ipſas eſſe extra ſtatum merendi, aut augendæ charitatis. Hær. Lutheri. damn. 306
In purgatorio animæ ſine inter miſſione peccare quandiu quæ cunq; requiem, & horrent pœnas. Hær. eiuſd. dam. 305
Animæ ex purgatorio liberatæ, ſuffragijs uiuentiũ, minus beãtur, quàm ſi per ſe ſatisfeciſſent. Err. eiuſd. damn. ibid.

R

REmiſſionem peccatorum poſt baptiſmum commiſſorum etiam pœnitentibus negant Nouatiani. Err. Nouatianorum: damn. 63
Reſurrectio carnis non eſt futura. Hær Sadduceorum dam. 329
Reſurrectionem corporum, ſiue mortuorum non eſſe. Hær. Albanenſium. damn. ibid.
Reſuſcitatum corpus poſt reſurrectionis gloriam futurum aere & uento ſubtile, ita ut nec palpari, nec uideri poſſit. Err. Eutychij dam. 342. 354. 358. 361
Reſurrectionem in filiorum procreatione eſſe, quæ quotidie fit in humano genere, non illam immortalitatis futuram, atq; glorioſam. Hær. Seluecianorum dam. 351
Reſuſcitata corpora poſt reſurrectionem futuram iterum mortalia, quæ multis tranſactis ſeculis poſtmodum ſunt in nihilum redigenda. Hær. Origenis. damn. 354.& 371
Corpus corruptum nõ conmgit idem numero reſurgere. Hær. Trinitatiorum. damn. 345
Reſurrectionem carnis iam factam eſſe, nec aliam corporũ expectandam. Hær. Alexandri Astarij dam. 350
Reſurrecturos omnes homines in ſexu uirili, nullamq; eſſe poſt reſurrectionem fœminam ſexum. Err. Armenorum dã 352
In reſurrectione corpora hominum rotunda, & orbiculari ſpecie exeitabuntur. Err. Origenis damn. 351
Poſt reſurrectionem homines futuros in uoluptate mundi Hær. Certinthi, & Chiliaſtarum dam. 354.& 354
Reſurrectio mortuorum eſt impoſſibilis, quia mortuum non poteſt redire viuum, nec etiam per multa media, & ſi redeat, non redit idem numero. Err. Ariſtotelis damn. 351.

S

SAcerdotes omnes chriſtianos eſſe & æqualẽ habere poteſtatem nulla ſtatus, aut ſexus differentia facta. Hær. Lutheri damn. 28. 29. 31. 74. & 123
Sacerdotes omnes pares eſſe, inter quoſuis ſacerdotes nullũ diſcrimen eſſe, etiam Epiſcopos. Hær. Aerij, quam ſuſcitarunt Valdenſes, damn. 73
Sacerdotem potiorem efficit non dignitas, ſed uitæ meritum. Err. Huſſitarum dam. 78. 123. & 147
Sacerdotes non debere eſſe cœlibes. Err. Lutheri damn. 152
Sacerdos eſt tantum, qui Euangelij prædicat, exteri uerò quicunq; uocẽ, ut homo piſcus. Hær. eiuſd. dam. 74
Sacerdotes rite, & legitimè ſecundum formam Eccleſiæ ordinatos, quibuſlibet tamen criminibus præſtos, non poſſe conficere, uel conferre eccleſiaſtica ſacramenta. Hær. Valdenſiũ damn. 76
Sacerdotum malorum, aut impurorum ſacramenta nulla eſſe. Hær. Donatiſtarum damn. ibid.
Sacerdotibus illis tantum conceſſa eſt poteſtas ligandi atque ſoluendi, qui mita, & doctrina pollent, ſicut Apoſtoli. Err. Valdenſium damn. ibid.
Sacerdotes quomodolibet criminosè uiuãt, ſacerdotij polluſe poteſtatem, & ſicut filij infideles ſentiunt infideliter de ſeptem ſacramentis eccleſiæ, de clauibus, de cenſuris. Err. Ioan. Huſs. damn. ibid.
Sacerdotes, & alij Eccleſiæ miniſtri, qui non ſunt ſuæ ſectæ (aiunt Begardi) carent poteſtate tam ordinis, quàm iuriſdictionis. Hær. Begard. damn. 74
Sacerdotes mitra Satanæ eſſe. Err. Sectariorum damn. 76
Ad ſacerdotium mulieres poſſe promoueri. Hær. Pepuzianorũ, & Lutheri damn. 157
Sacramentum nullum conferre gratiam, nec poſſe, quantumlibet ad eius ſuſceptionẽ animam ſuam quis præparet. Hær. Armenorum damn. 68
Sacramenta tantum duo eſſe, Baptiſmum, & Cœnam. Hær. Calui miſtarum: damn. 24
Sacramenta ſeptem eſſe dixit Lutherus, dum concorditer rectè cum catholicis doceret. Ann. 1515. Vide infra. 24
Sacramentum unum tantum pronunciauit, dum in ſua captiuitate Babilonica captiuus ipſe conferi beret. Ann. 1520. Vide ibidem
Sacramenta duo poſſea eſſe uoluit, cùm peniciloſiſſimè Catechiſmum, ſuum componeret. Ann. 1522. Vide ibid.
Sacramenta tandem tria profiterur confeſſione ea ſacrilega Auguſtana, quam Lutheri nomine obtulit Melanctõn. Ann. 1530. Vide ibidem: ubi & (ultra ſuam ridiculoſam inconſtantiam) damnantur hæc, præter primum. 7. ſacramenta ſeptem &c.
Sacramenta Chriſti, & eccleſiæ non ſunt uera, ſed falſa, & decepto. Hær. Catharorum damn. 20
Sacrificium altaris medicinę op⁹ gratu⁹ẽ, Deo. Hær. Arnoldi dã. 308
Saluari poſſe quẽlibet in ſecta ſua extra eccleſiam Cath. & Rom. Hær. quorundam inuominatorum damn. 443
Saluabuntur animę tam eorum, quos fideles uocamus, quã infidelium, & Apoſtolorum corpora æquè damnabuntur, atq; infidelium. Hær. Georg j Daud. damn 386.& 441
Saluari poſſe hoſem uirtutibus proprijs naturalibus, ut Cato, & Scipio ſaluati ſunt. Hær. Zuinglij damn. 443
Sanctorum ſuffragia in cœlis regnantium non eſſe expetenda. Hær. Publicanorum damn. 315
Sanctorum inuocationis fundamenta per optimos, & ſanctos Patres recta ſatisfactio. Hær. Begardorum damn. ibid.
Sanctis altaria dicata, & imagines (hunc ritum ipſe tum) ſanctorum inuocationes, idolatriam eſſe. Hær. Almarici damn. ibid.
Sancti in cœlo non audiunt orationes fidelium, nec uenerationes, quibus eos uenneramur, attendunt. Hær. Paupercum de Lugd. damn. 314
Sancti, non orant pro nobis, ideo non oportet implorare eorũ ſuffragia, quia abſurdi ſtando cœleſtibus nobis nequeunt intercedere, nec in aliquo aliud uacare. Hær. eorũd. dã. 314. 315.& 316
Sancti nõ ſunt in nũm aliquid inuocãdi. Hær. Vigilantij dã 315
Non ſunt implorandæ auxilia B. Virginis, nec Angelorum nec ſanctorum. Hær. Catharorum damn. ibid.
Sathanæ ſacrificandum, ne ſibi nobis inflictis ſacrificijs placatus. Hær. Malachianorum damn. 20
Schiſmatici ſi ſunt Chriſtus, Apoſtoli, omnes Angeli, & Beati. Hær. impiſſima quorundam dam. 77
Schiſmaticum eſſe, perfectius eſt, quàm catholicum. Hær. eorund. damn. ibid.
Nihil proctus prodeſſe animæ, quòd corpus in loco ſacro ſepeliatur. Err. Valentienſium damn. 310

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sepelri corpora humana q uacunque tellure, siue locus sit sacer siue non, mihi dilatare. Err. Paucrum, de Lugduno. dam. ibidem
De sepultura non est curandum. Err. Trinitariorum. damn. ibidem
Studia liberalia iuuentuti christianæ esse interdicenda. Err. Iuliani imper. Apollatæ. dam. 146
Subditos, ac populares homines posse ad libitum suum Dominos, ac Prælatos delinquentes corrigere. Error. Ioan. Vuiclef damn. 80
Subditos, ac populares homines iuste posse subtrahere tributa à Dominis, & Decimas à Sacerdotibus, cum eos peccatores esse cognouerint. Err. eiusd. damn. ibid.
Suffragia, orationes, eleemosinas, Missas, &c. nihil prodesse defunctis à uiuis pro illis facta. Hær. Aerij damn. 305

V

VAsa sacra Ecclesiæ diripienda mandauit Iulianus. Err. sacrilegus. damn. 133
Vestes sacras spernendas esse. Err. sacr. leg. Fausti Manichei: damnata. 169
Virginitatem non esse apud Deum maioris meriti, quàm coniugium. Hær. Iouiniani, & Heluidij damn. 413. & 414
Virginitatis nullam gratiam referendam, nullum referuandâ castitatis ordinem, promiscuè omnia confundenda esse. Hær. eorund. damn. 413
Virgines pro Christi nomine pati stultum est, eo quòd uoluptatis gaudia non gustent. Hær. Barbaræ imperati. dam. 415
Virgines nudas in publico uerberibus afficiebat Balatius. Err. deceptabilis. damn. 414
Virtus omnium, & uitium uirtus est Libertinis, & Quintinistis. Hær. Libertinorum, & Quintinistarum. damn. 205
Viuendum esse stolidè secundum carnem in lege domini. Hær. Dolinæi. damn. 59
Vnctionem extremæ sacramentum non prodesse infirmis ad salutem corporis. Err. quor undam. damn. 121. & 133
Vnctionis extremæ sacramentum nihil esse. Hær. Albanensium damn. 111. & 120
Vnctionem extremam non esse inter sacramenta Ecclesiæ computandam. Hær. Valdensium, & post Lutheri. dam. 111. & 113
Vnctionis extremæ sacramentum non fuisse à Deo institutum. Hær. Hæresiarcharum. damn. 13
Hodie oleo sacro unguntur laborantes, non ut conualescant, sed ut tutius migrent. Err. Erasmi. dam. 121. & 134
Vnctionem extremam fuisse à S. Iacobo institutam. Err. quorundam. damn. 113
Voueri nihil posse Deo, nisi quod ab eo præceptum est. Hær. Caluin. starum. damn. 166
Vota hodie non ualere nisi ad operum sactanum, & præsumptionem. Hær. Lutheri. damn. 112
Vxor si nolit, Ancilla uenito. Erroneum, spurcissimumque dogma Lutheri. damn. 174
Vxores uni non debere uirum astringi, sed alias plures pulse simul habere uxores ad augendam prolem. Hær. Dauidicorum. damn. 171
Vxores plures eodem tempore uni uiro habere licet. Hær. Polygamistarum. damn. 170
Vxorem ob solam fornicationem dimittendam. Propositio erronea, si tamen intelligatur de uinculo matrimonij. dam. 180
Vxores, nolunt Libertini, reddere debitum maritis non sunt sectæ. Err. Libertinorum: damn. 263. & 264.

FINIS.

INDEX MEMORABILIVM.

Numeri signant chartas.

A

ABSCINDERE pedem & oculũ eruere quid sit. 199
Absolutio Sacerdotis est ad instar actus iudicialis. 56
Absurdum magnum uirandum. 64
Abutens priuilegio, uel potestate sua quis fit. 172
Accessus ad terminum ex parte agentis est prior recessu a termino, ut illuminatio ex parte illuminantis est prior remotione tenebrarum. 24
Accessus ad terminum ex parte mobilis est naturaliter posterior recessu a termino. 24
A Christo sunt omnia sacramenta. 76
Actus pœnitentiæ duplex. 114
Actus peccati exterioris est duplex. 41
Actus quomodo sumitur in responsis. 41
Actio non est bona nisi cum prudentia fiat. 81
Addere afflictionem afflicto quid sit. 269
Æditionum sacrorum librorum, quæ nam acceptemr ab ecclesia. 522
Æditionis latinæ vulgatæ sanctus Tho. semper fuit propugnator. 285
Æternum hominis non est uita præsens, sed status præsentis uitæ. 17
Agens naturale quomodo differt ab agente per electionem. 515
Agens per formam in eo existentem agit ad remouendum contrarium. 24
Aliquis nunquam legitimatur & quare. 454
Aliud est instituere aliud promulgare. 42
Amat Deum magis & minus qui plus & minus odit peccatum. 24
Amari non potest a nobis Deus quantum est amabilis. 15
Amicitia concomitanter se habet ad perfectam beatitudinem. 21
Amicus maius sperat bonum ab amico quanto maior est amor. 43
Amor est prima animi affectio, & odij causa. 14
Amor quo nos amamus Deum non potest esse nimius. 15
Amor proprius truncatæ confessionis causa extitit. 85
Amor est prima radix diuinorum beneficiorum. 103
Amoris intensio facit intensionem odij. 14
Annihilare proprie & improprie. 3
Annihilatio est in nihilum reductio. 4
Annihilatio peccati est contritio eius. 4
Animam humanam esse incorruptibilem quomodo intelligatur. 816
Animalia, plantæ mineralia, & omnia mixta excepto homine in illa innouatione mundi non manebunt. 630
Anima an sit perfectior separata vel coniuncta. 510
Anima solum si esset beata diligeret tantum Deum actualiter & non proximum. 21
Anima una, si esset beata, diligeret proximum radicaliter. 21
Animæ cur vocentur quandoque carnes. 678
Animæ beatæ quandoque suppleut officium bonorum angelorum, & damnatæ quandoque dæmoniorum de mente S. Thom. 693
Animalis uitæ status non est totus in præsenti seculo. 17
Applicatio practicalis ad confessionem. 13
Apostoli petrus & Paulus Romæ martyrizati. 11
Apostoli tradiderunt nobis dogma orandi sanctos in cœlo existentes. 499
Aqua benedicta quantæ sit uirtutis. 17
Arguere ab auctoritate negatiue quid sit. 269
Articulus necessitatis excluditur &c. 60
Actus diabolicus in Luthero. 12
Attritio recedit, aduenientе charitate a qua non potest informari. 5
Attritio eadem numero totaliter etiam si remaneret aduenientе charitate in voluntatem non fieret contritio. 5
Attritio disponit ad contritionem & nõ conteritur in eam. 5
Attritio tendit ad contritionem tanquam uia ad terminũ. 10
Attritio est principium contritionis. 10
Attritio debet esse de singulis peccatis recogitando cum amaritudine singula. 10
Attritio nec minus contritio est in damnatis. 11
Attritio est peccati dolor sine gratia Dei. 18
Attritio quæ dicitur imperfecta contritio, prouenit ex consideratione turpitudinis peccati uel ex pœnarum metu concipitur & disponit ad ueram contritionem. 14
Attritionis motus crebrius iteratus maxime disponit ad contritionem. 9
Attritionis motus frequentandus. 9
Attritus exmen potest fieri contritus. 5
Attritus est in uia ad contritionem, maxime accedente confessionis auxilio explicantis mala pœnitentis. 4
Amoris augmentum sequitur augmentum odij. 14
Aurea debetur operi meritorio, ut ex radice charitatis procedit. 656
Aureola debetur operi meritorio, ut ex genere operis consideratur. 656
Aureola debetur perfectissimæ victoriæ quæ habetur de impugnatione exteriori. 665
Aureola debetur Martirio. 666
Aureola, nominatur superadditum præmium. 656
Aureola debetur prædicationi & doctrinæ. 669
Aureola non debetur Angelis. 672
Aureola debetur virginitati. 674
Aureola Martyrum simpliciter loquendo, inter omnes est potior. 675
Aureola proprie sumpta, & large, quid sit. 675
Aureum notandum de frequentia confessionis debita. 69
Authoritas Papæ maxima &c. 173
Authoritas & consuetudo ecclesiæ quantæ sit dignitatis. 476

B

BAptismus quomodo sit vnum. 50
Baptismus non tollit peccati fomitem. 1
Baptismus remittit omne peccatum cum tota pœna. 11
Baptismi fructus est alius a fructu pœnitentiæ. 11
Beata virgo Maria fuit sine peccato veniali. 36
Beati qui erunt in patria, videbunt pœnas damnatorum. 641
Beati in gloria nullam compassionem ad damnatos habent neque habebunt. 645
Beati gaudebunt de pœnis impiorum per accidens idest ratione alicuius adiuncti. 646
Beati sunt in gaudio & gaudium non est in illis iuxta illud intra in gaudium domini tui. 61
Beati non sunt capaces contritionis propter plenitudinem gaudij. 18
Beati & Deus dolent de peccatis nostris tad caliter non actualiter. 22
Beati si per impossibile dolerent de peccato, non haberent tamen actu contritionem. 22
Beatus Thomas præcipuus est amator B. Virginis suarumque prærogatiuarum defensor. 665
Beatus Petrus Apostolus de confessione, uerissima dixit. 32
Beatus Raimundus compilator Decret. ordinis Prædicatorum. 58
Beatitudo & dos realiter differunt. 619
Beatitudo sanctorum post resurrectionem augebitur. 639
Beatitudo æterna est plenitudo gaudij. 22
Benedictio ignis quantæ sit uirtutis. 13
Beneficium absolutionis ab excommunicatione quando non sortiatur effectum. 116
Benedictus fermo ualet contra hostes fidei. 71
Bernardus sanctus de Papa pulchra dixit. 171
Bona opera intendit ecclesia excommunicato. 115
Bona nostra sunt Dei, & nostra diuersimode. 648
Bona uoluntas in bestiis non erit meritum, sed præmium: & mala uoluntas in damnatis non erit demeritum sed pœna tantum. 692
Boni pastores debent flere populi peccata tanquam propria. 9

Universidad de Deusto
Biblioteca

Bonum nostrum, & habitum & habendum & possibile habere, sit nobis a Deo intuitu Christi donatum. 671
Breuis modus & copiosus, in responsalibus concludendi ex sancto Doctore. 518

C

CApillus ex capite vestro non peribit, quomodo intelligatur. 587
Calumniata profuga, nefanda, & damnosa. 70
Canones sacræ scripturæ attendantur in pœnitentijs dandis secundum ecclesiasticam consuetudinem. 61
Carthusiana sibillina testimonium dant de resurrectione generali. 524
Castitatis votum pro ordinatione. 280
Castrati per disciplinam religionis, est seruare exhibitum. 250
Casus de infirmis pro confessarijs. 38
Casus conscientiæ de secretis. 85
Casus conscientiæ valde notabilis. 17
Casus memorandus pro consientia. 257
Casus notabilis de eligendo confessore. 14
Casus de utilitatis pro confess. 38
Casuum reservatio cur sit. 60
Causa formalis est illa, quæ seipsa aliquid facit. 259
Causa est multorum malorum conscientia erronea. 81
Causæ controuersæ, quomodo tractari debeant. 70
Cella Monacho, sicuti aqua piscibus necessaria. 349
Censuræ ecclesiasticæ sunt medicinæ. 156
Cessante motu cœli cessab. omne alterare. 588
Cœlum a paradiso an differat. 650
Cœli etiam dicuntur duo elementa. 521
Character inuersio, & exterior quid sit. 227
Character pro dedicatione quid sit. 228
Characteris impressio est ex ui sacramenti de iure diuino. 216.
Charitas secundum rationem charitatis, nunquam cecidit. 63
Charitas præeminet operi, ita ut minora operata ex maiori charitate mereatur magis. 676
Charitas patriæ, an displicentiam de offensa Dei causet. 21
Charitas sola, facit opera Deo accepta. 98
Charitas non datur solum, cessanti a peccato, sed uere pœnitenti. 98
Charitas dicitur bona voluntas. 29
Charitas foris mittit timorem seruilem. 18
Charitas est causa contritionis. 18
Charitas causat in amico dolorem de offensa amici. 21
Charitas non causat dolorem peccatorum in beatis. 21
Charitas si causat dolorem peccatorum in beatis non recipitur in illis. 21
Charitatem habere nemo scire potest, sine speciali reuelatione. 1
Charitatem non habet, qui bonam voluntatem non habet. 29
Charitatem debet intendere quicunque accedit ad confessionem. 43
Charitatis perfectio essentialis est beatitudini quo ad dilectionem Dei non proximi. 21
Charitatis opus quale. 37
Charitatis ordo est, quod principaliter debemus diligere Deum & secundo nos. 11
Charitati magis opponitur unum peccatum quam aliud. 21
Christus instituit pastores, & quomodo, & qua intentione. 141
Christus personaliter exercuit actus omnium ordinum. 251
Christus est spes nostra ad salutem. 76
Christus quare tatis fecit. 99
Christus sine sacramento confessionis remittit peccata ex potestate excellentiæ. 31
Christus & si pro omnibus mortuus est, non omnes tamen beneficium mortis eius percipiunt sed hi solum, quibus meritum passionis eius communicatur. 1
Christus descendet extra locum montis Oliueti, ad iudicandum. 600
Christus in primo aduentu apparuit in forma infirmitatis nostræ. 613
Christus in secundo aduentu, apparebit in forma humanitatis gloriosæ. 613
Christus per suam passionem, dominium, & iudiciariam potestatem promeruit, non solum super homines, sed etiam super universam creaturam. 612
Christo competit iudicare, secundum hoc quòd dominium super homines habet de quibus principaliter erit finale iudicium. 611
Christi mors quibus profit. 54
Claues non habent laici. 48
Claues ecclesiæ sunt ad soluendum, data & ligandum. 42
Claues sacerdotum conceduntur ad ligandum & soluendum. 1
Clauis ecclesiæ quid sit. 118
Clerici ioculatores, guliardi, aut bossones quando amittant priuilegia clericatus. 172
Clerici excessores officij tabernarij, uel similium, necnon clerici degradati quomodo priuilegia clericatus amittant. 172
Clerici debent dignitatem suam agnoscere, & vbique seruare. 225
Clericalis corona, vnde orum habuit. 271
Clericalis corona quando incepit. 276
Clericalis corona quanti est faciendæ. 271
Circunstantiæ confessionis quæ. 44
Circunstantiæ peccatorum confitendæ quot sint numero, & quæ. 34
Circunstantiæ peccatorum sunt confitendæ. 34
Cognoscitur vultus peccatis duplicitet. 48
Commodum multiplex. 388
Comparatio facta in textu quomodo intelligatur. 27
Complacentia propriæ voluntatis, est causa multorum malorum. 114
Compræhensio propria quid sit. 617
Compræhensio duplicitet sumitur. 499
Communio debet dari sufficientia vere & pœnitentibus de suis peccatis. 38
Conamur ad consequendam remissionem peccatorum ueraciter dolorum, in confessione ad quid pertineat. 46
Concilium Rom. aut Pontificis quantæ sit utilitatis. 48
Concilium Tridentinum de confessione integra. 31
Concilium Tridentinum de circunstantijs. 34
Concilium Tridentinum de incertitudine gratiæ. 24
Concilium de beneficio passionis Christi. 119
Concilium de non acceptanilo personas, in dandis pœnitentijs. 61
Concilium de impeccabilitate Christi. 113
Concilium prin. Sancto Tho. de confess. iudice. 36
Concilium Florentinum, de clauium significatione ac potestate. 110
Concilium de effectu pœnitentiæ & baptismi. 12
Concilium Tridentinum in omnibus se submittit sedi Apostolicæ. 41
Confessarius est agens instrumentale dupliciter. 122
Confessarius ut Christi minister, est maior peccatore. 36
Confessarius est iudex, confessio actus iudicialis & consistens. 36
Confessarij sunt iudices. 37
Confessio informis quæ sit. 37
Confessio quomodo præsupponit charitatem. 43
Confessio multiplicata quandoque totam pœnam tollit. 30
Confessio habitualis, quid sit. 44
Confessio quomodo conueniat innocenti. 41
Confessio veri, vt sic quid sit. 45
Confessio sacramentalis quid sit. 45
Confessio de quibus debeat fieri. 45
Confessio pertinet etiam ad alias uirtutes. 46
Confessio facta laico, vnde habet quod sit sacramentalis. 30
Confessio debet fieri soli sacerdoti. 30
Confessio de peccatis in memoria habitis quomodo intelligatur. 65
Confessio non est grauis quare. 66
Confessio qualem ecclesia seruat. 66
Confessio ipsam salutis tribuit dupliciter. 76
Confessio cuiuscunque virtutis sit actus elicitiue. 45
Confessio venialium facta laico non sacramentum, sed quodam sacramentale est. 32
Confessio quomodo tollat pœnam æternam. 74
Confessio quomodo spectat paradisum. 75
Confessio non tollit gemitum. 75
Confessio quot modis tribuat spem salutis. 76

Confessio quomodo & quantam tribulationem consumat. 78
Confessio vnde habeat quod tribuat spem salutis. 77
Confessio de nocti & occultis peccatis sacerdoti semper in primitiua Ecclesia fuit. 44
Confessio est actus uirtutis licet male fieri possit, deficientibus debitis circunstantijs. 44
Confessio in generali, ut confessio veris est de iure naturæ, nam ad illam inclinat natura. 44
Confessio in speciali sacerdoti facta cum debitis circunstantijs, non est immediate de iure naturæ. 44
Confessio sacerdoti facta est de iure diuino, ad quam natura mediate inclinat. 44
Confessio non actualis sed habitualis conuenit innocenti, ut innocens est. 44
Confessio est de necessitate salutis quo ad actuale mortale peccatum. 29
Confessio facta solum Deo est qua quis formaliter recognoscit peccatum suum. 41
Confessio sacramentalis requirit recognitionem peccatorum & manifestationem eorum in specie cum suis necessarijs circunstantijs homini sacerdoti. 33
Confessio Deo facta quæ dicitur recognitio peccatorum est de iure naturali. 33
Confessio sacramentalis homini sacerdoti facta est de iure diuino. 33
Confessio in lege naturæ solum Deo fiebat. 33
Confessio in lege Moysi fiebat in genere. 33
Confessio in nouæ legis est in specie. 33
Confessio necessaria ad salutem. 33
Confessio debet fieri ex omnibus circunstantijs peccatorum, & aggrauando in infinitum mutant speciem quæ circunstantiæ sunt octo quæ sunt hæ, quis quid, ubi, quoties, per quos, cur, quomodo, & quando. 33
Confessio principaliter ordinatur necessario contra peccata mortalia, secundario uero ad bene esse contra uenialia. 36
Confessio requirit quod os cordi concordet, ut os accuset quod conscientia tenet. 37
Confessio pura aggregat consortio bonorum. 38
Confessio præmittenda communioni est de iure diuino & positiuo. 40
Confessio est de peccatis tantum propriis de quibus est contritio tantum. 9
Confessio est de iure positiuo diuino, non humano. 41
Confessio est per quam morbus latens spe ueniæ aperitur. 42
Confessio peccatorum debet fieri in specie, non in genere. 33
Confessio integra omnium peccatorum est de iure diuino. 34
Confessio licet ab ecclesia semel saltem in anno præcipiatur, non tamen est de iure positiuo, sed de iure diuino: ecclesia instituit tempus confessionis. 34
Confessionem sacramentalem esse de iure diuino necessariam ad salutem, si quis negauerit, Anathema sit. 1
Confessionem sacramentalem negans, Anathema sit. 31
Confessionem integram omnium peccatorum, Dominus instituit. 33
Confessionem omnes tenentur subire ex mandato ecclesiæ. 33
Confessionem omnium peccatorum qualem ecclesia seruat negans, Anathema sit. 37
Confessionem debet præcedere præmeditano peccatorum. 37
Confessionem puram præsbyter inquiratab infirmo cui quantitatem pœnæ non iniungat. 38
Confessionem soli sacerdoti quam semper obseruauit & obseruat ecclesia Christus instituit. 44
Confessionem omnes subire mandato ecclesiæ quomodo intelligantur. 33
Confessionem puram sancta Synodus mereri docet. 33
Confessionem quam utile sit frequentare. 69
Confessiones in lege naturæ & Moysi sunt diuersæ à nostra sacramentali. 31
Confessioni non omnes subduntur, sed obnoxij peccato mortali. 31
Confessioni debitæ circunstantiæ ut beneficiat, non sunt confessio sed aliquid extra substantiam confessionis. 44
Confessionis diffinitio duplex. 33
Confessionis substantia quid sit. 64
Confessionis iteratio quæ. 64
Confessor induxit ad contritionem declarando pœnitenti gravitatem peccati. 12
Confitendi ritus quando incæpit. 32
Confitendi ritus inoleuit ab ecclesiæ incunabulis. 32
Confitens ad quid teneatur antequam confiteatur. 35
Confitens peccatum quod non fecit tenetur sibi reddere famã coram eodem confessario. 35
Confiteri nemo debet peccatum quod non fecit. 38
Confiteri non tenetis uenialia de iure diuino. 35
Confiteri debet uenialia de iure positiuo ex præcepto ecclesiæ si solum illa habet, quatenus ecclesia præcipit semel in anno vnumquemque se præsentare sacerdoti, quæ præsentatio absque conscientia peccati mortalis, pro confessione uenialium reputatur. 35
Confiteri debet quicunque semel in anno etiam si habeat solum venialia, ad euitandum scandalum contra præceptum ecclesiæ 36
Confiteri nullus potest licite, quod scit se non habere. 37
Confiteri debes omnia peccata sacerdoti, quia illa debes confiteri Christo. 37
Confiteri peccatum quod non fecit, quomodo est mendacium & quinnodo non. 38
Confiteri debes peccata omnia, quorum conscientiam habes. 39
Confiteri actualiter statim nõ tenetur per se homo habito proposito confitendi. 39
Confiteri statim actualiter tenetur ille per accidens, cui conscientia dictat sub peccato mortali debere confiteri, licet sit erronea talis conscientia. 39
Confiteri quis per se statim tenetur imminente mortis periculo. 39
Confiteri debet de peccato mortali toties, quoties vis communicare. 39
Confiteri peccatum quod non fecit accidit dupliciter. 40
Confiteri alteri inuito parocho, an quis possit ex licentia superioris. 38
Confiteri tenetur quicunque toties, quoties ad eucharistiam accedit. 25
Confiteri uerum in iudicio quando quis recte a iudice interrogatur est de iure naturali. 33
Confiteri modo peccata in genere esset obseruare legem veterem. 33
Confiteri debemus intrisdictionem habenti. 41
Congruum est, ut omnes homines in iudicio congregentur. 605
Congruentia quæ in rellituendis inueniuntur. 145
Coniuges quandoque ad continentiam perpetuam tenentur. 424
Coniuges sunt in periculis naufragiorum. 419
Conscientiæ singulorum, erunt quasi libri continentes res gestas ex quibus iudicium procedet. 191
Conscientia etiam erronea ligat. 191
Consensus tuus directus, uel indirectus facit quod aliena peccata sint tua. 421
Consensus in aliena peccata duplex, affirmatiuus & negatiuus. 9
Consentit peccatis subditorum, qui non prohibet illa. 9
Consilium bonum pro maleficiatis. 9
Consilium salubertimum. 336
Continentiæ nomen, vnde. 16
Continentiæ magis respondet fructus, quam alij virtutes. 660
Conteri debet de omni peccato actuali. 7
Conteri significat propriæ solidum in se reduci per actiones aliquas minimas. 7
Conteri debemus ex eo quod omisimus virtutem. 4
Contra calumniatores rituum ecclesiasticorum. 6
Contra hæreticos de Antichristo loquentes falsa. 335
Contra hæreticorum pessimam libertatem. 365
Contra conspiratores. 372
Contra errores de existentibus in purgatorio. 408
Contra hæreticos de confessione paralogizantes. 485
Contra hæreticos non distinguentes. 136
Contriti debita dispositio. 12
Contritio charitas essentialiter est finalis sed obiective, ut tendit in Deum est infinita quoniam Deus infinitus est. 27
Contritio non est de alienis peccatis, ut aliena sunt, sed de alienis per malum exemplum, uel per inductionem, vel alio modo, quæ ut sic tuus proprius est contritio. 8
Contritio potest mereri non solum culpæ remissionem, uerũ & absolutionem ab omni pœna. 25
Contritio sentitiua ordinatur ad contritionem rationalem, ut ad causam suam. 25

Universidad de Deusto
Biblioteca

Contritio sufficiens ad delendum culpam, certitudinaliter non scitur. 16
Contritio non quantum ad intensionem uel extensionem doloris, præcise, sed quantum ad charitatem qua informatur totam amouet pœnam. 16
Contritio quandoque tollit pœnam temporalem totam. 17
Contritio dicitur parua, minor uel minima in comparationem ad alium contritionis non per comparationem ad propriorum peccatorum grauitatem. 18
Contritio quæcunque etiam parua dummodo sit informata charitate, sufficit ad delendum quodcunque magnum peccatum. 18
Contritio magis facit dolorem de peccato maioris quàm de minoris, & hic prouenit ordo ex charitate. 18
Contritio & satisfactio, an sint quandoque sine charitate. 63
Contritio quomodo agat naturaliter, & supernaturaliter. 23
Contritio propriè loquendo non est de peccatis originalibus. 6
Contritio non est in pœnitentia præcedente baptismum. 7
Contritio apponitur peccatis quatenus est genitus a voluntate. 7
Contritio apponitur peccato quatenus dicit auersionem a Deo ab incommutabili bono, non quatenus dicit conuersionem ad commutabile bonum. 7
Contritio debet esse de peccato facto per ignorantiam, non totaliter afferentem voluntarium. 7
Contritio tollit peccata super quæ cadit sine mortalia sive venialia. 8
Contritio non est de peccato futuro, sed magis cautio. 8
Contritio illa non est virtuosa quæ non habet propositum cauendi peccatum in futurum. 8
Contritio charitate informata a Deo solo datur, non assumitur a nobis. 3
Contritio secundum propriestatem nominis non significat virtutis actum, sed potius quandam passionem corporalem. 4
Contritio significans annihilationem voluntatis qua commissum est peccatum, est actus meriti, & actus virtutis pœnitentiæ. 4
Contritio peccati est annihilatio eius. 4
Contritio est dolor voluntatis, non dolor sensitiuus. 4
Contritio dicitur a terendo sic quod teratur res in partes minimas, & dicitur a terendo sic quod teratur res in partes grossas. 4
Contritio pars sacramenti est displicentia de peccato voluntaria. 4
Contritio per similitudinem dicitur peccatorum displicentia. 6
Contritio propriè dicitur in materialibus. 6
Contritio de malis pœnæ non potest esse sed dolor. 6
Contritio habet diuersas diffinitiones secundum diuersa in contritione considerata. 1
Contritio aliter diffinitur secundum actum, aliter secundum modum agendi, aliter secundum principium, aliter secundum effectum. 1
Contritio est dolor pro peccatis assumptus cum proposito confitendi & satisfaciendi, qui dolor est substantia actus contritionis. 1
Contritio uera consistit in dolore peccatorum propter Deum, & non in dolore peccatorum propter pœnas emergentes a peccatis. 1
Contritio est etiam dolor peccatorum præteritorum derelictorum illa in qualibet specie & in quocunque tempore. 1
Contritio non sufficeret ad remissionem peccati, nisi fides passionis Christi & propositum partis pandi ipsum subijciendo se confessioni, seu clauibus ecclesiæ simul adesset. 1
Contritio est triplex, prima cum proposito confitendi tempore suo, secunda cum cogitatione confessionis falsis necessariæ, tertia sine cogitatione confitendi tempore suo. 1
Contritio cum proposito satisfaciendi pro parte peccatorum & non plene, non sufficit ad remissionem peccatorum. 1
Contritio contemnit peccatum & occasionem eius. 1
Contritio secundum Gregorium est humilitas mentis cum lacrimis, veniens ex recordatione peccati & timore iudicij, speadiuncta. 1
Contritio lacrimas includit. 1
Contritio oritur (de mente concilij) ex pœnarum metu. 1
Contritio charitate informata peccata remittit. 1
Contritio tollit peccatum, nō peccati fomitem sine inclinationem. 1
Contritio quomodo oritur, quæ prius informis est, ex timore filio poli medi a, ipe & charitate formatur.
Contritio cordis est ad quam pertinet, vt doleat de peccato cōmisso cum proposito non peccandi de cætero. 1
Contritio animi dolor ac detestatio est de peccato commisso cum proposito non peccandi de cætero. 1
Contritio imperfecta, sollicet attritio quid faciat. 1
Contritio recipitans annos in amaritudine. 1
Contritio concipitur ex turpitudine peccati consideratione vel ex gehennæ & pœnarum metu. 1
Contritio infirmis dell ine charitate non remittit peccatum, licet disponat ad eius remissionem. 1
Contritio non est de pœnis. 6
Contritio debet esse de omni peccato actuali. 8
Contritio sufficiens ad delendum culpam non scitur certitudinaliter. 16
Contritio quandoque tollit totam pœnam, & satisfactionem non pro pœna æterna sed pro pœna temporali. 17
Contritio sanctificat & meretur. 21
Contritio ut sacramenti pars & actus virtutis remittit peccatum. 22
Contritio ut sacramenti pars remittit peccatum instrumentaliter, ex virtute, materialiter. 22
Contritio gratia naturaliter, & supernaturaliter. 23
Contritio naturaliter odit peccatum & sic est attritio non sine tamen motione Dei mouentis liberum arbitrium ad odiendum peccatum. 23
Contritio supernaturaliter remittit peccatum, liberat ab æterna pœna, & si est instrumentū Dei quo remittit peccatum, sic est uerum contritio, informata gratia. 23
Contritio habet duas actiones, naturalem qua odit peccatum, & supernaturalem qua instrumentaliter a Deo remittitur peccatum pœnitenti. 23
Contritio habet duas actiones, quia duas habet formas: naturalem qua non remittitur peccatum, & supernaturalem inhærentem qua remittitur peccatum. 24
Contritio præcedit & subsequitur deletionem diuersimode. 23
Contritio & actualis peccati confessio, prærequiritur ad sumendum eucharistiam. 24
Contritio sine confessione remittebat culpam quo ad Deum, vsque ad tempus diui Thomæ, sed postea ecclesia decernit toties confiteri quoties debebat sumi sacramentum eucharistiæ. 24
Contritio post tempus diui Thomæ non remittit culpam apud Deum sine confessione nisi in re ad in voto ex præcepto ecclesiæ. 24
Contritio debet esse in eo subiecto numeraliter in quo præcessit duritiem. 5
Contritio non est de peccatis alienis sed dolor. 9
Contritio est de peccatis propriis actione commissis, de alienis est dolor affectu compatiendi. 9
Contritio est de peccatis propriis actum, quoniam de propriis tantum est confessio. 9
Contritio est enim de alienis peccatis ut propria sunt, non ut aliena. 9
Contritio quo ad principium est de singulis peccatis in memoria retentis, quo ad terminum sufficit una communis de omnibus. 9
Contritio paratur nobis per collectionem discussionem numerationem & cogitationem fœditatis peccatorum, nostrorum. 11
Contritio est gaudium de dolore peccati. 11
Contritio quomodo inducenda est pœnitenti a confessore. 13
Contritio est maior dolor alijs ut scripturæ testantur. 13
Contritio quo ad dolorem sensibilem potest esse nimia. 14
Contritio est gloria Dei, sicus peccatum est ignominia eius. 15
Contritio nimia sensus inducit corruptionem subiecti. 15
Contritio in ratione singulis peccatis respondens, debet esse maior de grauiori quàm de minori. 15
Contritio tanta non semper est in sensu quanta eligitur a ratione. 16
Contritio maior de peccato maiori debet esse, & minor de minori. 16
Contritio mouet in mulieribus sensum ad fletum facilius quàm in viris. 16
Contritio in vno est maior de peccato minori quàm in alio de maiori. 16
Contritio recuperat virtualiter tempus in peccato perditum. 17
Contritio quo ad dolorem semper in hac vita manet non quo ad pudorem. 18
Contritio semper durat, sed non satisfactio. 18

Contritio peccatorum continua est expedient. 19
Contritionem esse maiorē de uno peccato quàm de alio, manifestant sacræ scripturæ. 16
Contritionem in parte sensitiua quinquenimiam, & in ratione non, testantur sacræ scripturæ. 15
Contritionē posse hanc uitā nō dari, testantē sacræ scripturæ. 22
Contritionem continuam de peccato declarat Dauid dicens peccatum meum contra me est semper. 20
Contritionem in patria beati non possunt habere. 20
Contritionem non habent damnati: quia carent gratia formæ contritionis. 21
Contritionem quomodo habent, uel non habent existentes in purgatorio. 21
Contritionem sancta synodus declarat cessationem à peccato & uitæ nouæ inchoationem, & ueteris odium continere. 2
Contritionem ueram habere nemo scit certe nisi reuelatione diuina. 18
Contritione rationis fit recompensatio per redundantiam ad exteriora membra corporis per quæ quis peccauit. 26
Contritionē iuuat frequens recordatio nouissimorum & passionis domini nostri. 4
Contritioni est necessaria satisfactio quæ imponitur pœnitenti à confessario. 1
Contritioni cohærent pœnitentia & satisfactio. 4
Contritioni non sunt necessariæ lachrimæ externæ simpliciter. 2
Contritioni sunt necessariæ lachrimæ internæ quæ sunt displicentia peccatorum. 2
Contritioni est necessaria peccatorum recordatio, & cognitio. 2
Contritionis motus assimilatur pluribus guttis lapidem durū cauantibus. 6
Contritionis principium est attritio, terminus est charitas. 10
Contritionis quantitas commensuratur quantitati delictorum, videlicet tanta debet esse quantitas contritionis quanta fuit grauitas peccati secundum circunstantias etiam peccati. 10
Contritionis dolor in voluntate existens peccati, ut est offensa Dei, excedit omnes alios dolores. 11
Contritionis radix ex parte nostra est cognitio peccati 11
Contritionis modus nimiatur contra Lutherum. 11
Contritionis alius modus nullis pro pœnitente. 11
Contritionis dolor in ratione de peccato ut est Dei offensa, nō potest esse nimis magnus. 14
Contritionis dolor sensibilis, ut est a charitate non est nimius, sed ut est ab imprudentia. 14
Contritionis tempus quo ad rationem & sensum est totius præsentis uitæ status. 17
Contritionis dolor nimius in sensu sed non in ratione deuiat ad pusillanimitatem, uel ad desperationem, uel ad similia vitia. 20
Contritionis dolor habet gaudium. 20
Contritionis uera accepto pro falsa, conscientiam nimis scrupulosam facit. 1
Contritionis actus secūdum quod cadit sub libero arbitrio est contingens futurum. 8
Contritionis ultima mora, quomodo agat, in ui omnium dispositionum præcedentium. 9
Contritionis quantitas, correspondere debet mensuræ delictorum. 10
Contritionis circunstantiæ quæ & quantę. 10
Contritionis principium, & terminus quod sit. 10
Contritionis ob eclum ed ductiues propriæ uoluntatis. 7
Contritionis essentia est displicentia uoluntaria de peccato. 4
Contritionis causæ bonæ sunt recogitatio suorum peccatorum, pudor, fœditas peccatorum, timor iudicij, consideratio boni amissi, & spei ueniæ gratiæ & gloriæ. 4
Contritionis causa qui tollit, arcet ab omni bono hominem. 4
Contritus homo si esset certus, quòd sua contritio dimitteret pœnam teneretur confiteri de præcepto, ut assimilatur capitis uiri ipsique sexus. 1
Contritus differt ab attrito. 4
Contritus dolet de præterito, & propositum habet non peccandi de cætero. 4
Contritus gaudet se dolere de peccato. 11
Contritus de peccatis mortali tenetur tripliciter confiteri: ex præcepto ecclesiæ, tat one incertitudinis contritionis, & ratione ordinis ad confessionem, uera enim contritio ordinatur ad confessionem & qui uere contritus est habet propositum confitendi. 26
Contritus dolet de peccatis super omne doloro sum. 1
Contritus debet uelle in generali quamcunque pœnam etiam inferni pati, magis quam peccatum, quia peccatum est contra Deum, sed pati contra ie. 1
Contritus non tenetur eligere pœnam in speciali magis quàm peccare, licet teneatur in generali. 1
Continentiæ magis respondet fructus, quàm alij uirtuti. 660
Conuenien est ut Christus secundum humanam naturæ illi iudicio præsideat. 612
Conformitas singulorum, erunt quasi libri continentes res gestas, ex quibus iudicium procedet. 591
Copula coniugalis quid sit. 299
Corpora sanctorum quomodo sint spiritualia. 569
Corpora damnatorum erunt incorruptibilia ratione diuinæ iustitiæ. 588
Corpora gloriosa licet quodammodo patiantur passione perfectiua, non tamen passibilia erunt. 590
Corpora gloriosa, quare dicuntur spiritualia. 567
Corporis gloriosi subtilitas. 567
Corpus Christi duplex. 48
Corpus Christi, quod est ecclesia, cuius dignitatis sit. 48
Culpa quando remittatur, uel non remittatur contrito. 24
Culpa non oritur nisi ex nobis. 158
Congruum, ultra quòd necessarium, est ut omnes homines in iudicio congregentur. 606

D

Debitum quomodo fiat liberum. 88
Debitum quomodo fiat grauissimum. 89
Damnati dolent de peccatis, non ut sunt offensa Dei, sed ut proprio eis puniuntur. 21
Damnati desiderant non esse, & quare. 689
Damnati de omnibus dolebunt. 690
Deceptio dubitantium de ueritate immortalitatis animæ secundum Aristo. vnde sit. 195
Declaratio ne diffinitionum. 114
Decenter cognitio finis mundi, soli Deo reseruatur. 598
De omnibus donis homo sibi datis a Deo reddituras est rationem. 195
Dæmones post diem iudicij torquebunt damnatos. 606
Declaratio notabilis pro causa instrumentali. 25
Delectationes promissæ electis (puta edere bibere super mensam Christi, & similia) intelligi debent spiritualiter. 684
Decreta notabilissima matrimonij clandestini, prohibitoria, &c. 114
De cruce dignitate 280
Degratuito & debito pulcra 88
De iudicio & de gehenna. 101
De mutatione consilij humani 101
De nullo desperandum 298
De pœnitentia publica, eiusque utilitate. 194
De peccatis uenialibus dicta pulchra 17
De prælatis: Contra hæreticos. 141
De primatu Petri in utraque potestate 119
De quot quotiesque peccatorum testimonijs teneamur Deorum. 114
De sancto Petro Martire 55
Descendunt uel ascendunt Anim. &c. 417
Descriptio pœnitentiæ elegans. 47
Descriptio ordinis facti. 235
Destruere facilius est quàm construere. 10
Deus potest in momento quibuscunque subuenire, in salutem. 58
Deus non potest sine gaudio uideri. 615
Deus cōmunicat creaturis, & operari & cognoscere, sed in unoquæ aliquid sibi reseruat. 598
Deus nullo modo potest uideri usu corporali, aut aliquo alio sensu sensui sicut per sensibile, neque hic, neque in patria. 638
Deus confundit hæreticos hæreticis ipsis, 118
Deus semper in omni opere suo ueræx est 71
Deus vult multa fieri, non tamen absque mediis. 501
Deus sua gratia semel iustificatos non deseret nisi prius deseratur ab eis. 157
Diffinitio synodica charitatis 19
Diffinitio scandali data 235
Diffinitio indulgentiarum. 177
Diffinitio sacramenti ordinis. 228
Diffinitio sacerdotis proprie dicti. 245

Universidad de Deusto
Biblioteca

Diffinitio vnius matrimonij. 32
Diffinitio sufficiens est, quando tangit omnia pertinentia ad causam secundum quam diffinitur res illa. 41
Diffinitio sufficientissima est, quando tangit omnia pertinentia ad causam rei, & omnia pertinentia ad rem diffinitam. 43
Diffinitiones plures secundum diuersa genera causarum de eadem re sufficientes. 41
Differentia absolutionum. 73
Dignitas prælina duplex. s. Innocentiæ & gratiæ. 18
Dil genter agnoscere vultum pecoris sui. 17
Dil gentia examinis conscientiæ sufficiens quæ sit. 66
Diligentia facienda ante confessionem in examine suæ conscientiæ quanta. 66
Diligentia pro matrimonijs contrahendis. 412
Diffinitum errotis, & ignorantiæ. 511
Diffentius pro primatu Petri. 110
Diuersa erit tamdiutina gloria, sed una erit omnium vita æterna. 197
Diuersitas potestatum Hierarchia vocatur. 141
Diuina prouidentia præseruatur hominū generatio tanta. 188
Dogma vniuersale de ciuibus. 133
Doctor & prædicator, debet respicere capacitatem audientium. 114
Doctrinam suam D. Tho. posuit sub vtrum, non in persona sua sed aliorum dubitantium, vt illa satisfaceret, vt etiam quæ fidei sunt offenderet naturali ratione consentanea, & vt fortiter armatus aduersarios confundat. 1
Dolere est quid vniuersaliter quam contrari. 6
Dolere potest quis de peccato sine gratia Dei qui dolor est attritio. 21
Dolendum magis est de peccato quàm de quocunq; alio horribili. 85
Dolet quis de maiori peccato quantum alius de minori. 28
Dolor in contritione est subitanea actus contritionis. 1
Dolor de peccatis ut ex illis prouenit malum, & non ut sunt offensa Dei non facit veram contritionem. 3
Dolor Efau Gen. 17. & Antiochi. 1. Macha. 9. & Saul primo Regum. 15. & aliorum huiusmodi vel damnatorum, non facit veram contritionem, quia est dolor peccatorum non propter Deum sed propter pœnas. 1
Dolor pro peccatis assumptus inter spem & timorem quomodo nascitur in nobis. 1
Dolor peccatorum, oportet quod sit voluntarius. 1
Dolor in voluntate est actus virtutis & vera contritio, non dolor sensitiuus. 4
Dolor potest esse de malis pœne, non contritio. 6
Dolor contritionis ut pendet ex charitate erga Deum est infinitus, licet ipsamet quantum ad intensionem & extensionē sit finitus. 27
Dolor quantumcunque parvus, dummodo sufficiat ad contritionem tollitsotum culpam. 27
Dolor contritionis dummodo sit de peccato displicentia super omne displicibile removet quamcunq; culpam. 27
Dolor contritionis parvus accidentaliter non essentialiter, removet omnem culpam. 27
Dolor est de alienis peccatis affectu compatiendi, de proprijs est contritio non actione commissi. 9
Dolor peccati commissi in voluntate existens excedit omnes dolores. 11
Dolor contritionis debet esse principaliter de peccato ut est offensa Dei. 11
Dolor contritionis in sensu non est maior dolore voluntatis. 11
Dolor contritionis aliquando est irrationabilis, & imprudens. 14
Dolor peccati semper manet in hac vita, non pulor. 18
Dolor peccatorum in ratione est actus virtutis. 19
Dolor peccatorum in sensu sicut debet esse moderatus, ita debet moderate durare. 18
Dolor nimius peccatorū in sensu per imprudentiam, ducit ad pusillanimitatem, vel ad desperationem, vel in similia vitia. 20
Dos quomodo diffinitur complete. 611
Dotes ordinantur ad beatitudinem magis, quàm sint in beatitudine ut partes eius. 649
Dotes animæ, tres cōmuniter ab omnibus ponuntur, diuersimode tamen. 653
Dotes sunt, Visio, dilectio, fruitio: & correspondent tribus virtutibus Theologicis. 654
Duo corpora non possunt simul esse in eodem loco. 562
Duo in prælatis locorum consideranda. 141
Duobus contrarijs, quomodo possit quis obedire, vel non obedire. 57
Dupliciter potest contingere, vt corpus incorruptibile reddatur. 187
Duplex est Dei iudicium de homine 194

E

ECCLESIA dispensationem habet in sacramētis saluatorum substantia. 41
Ecclesia Dei est Hierarchia. 57
Ecclesia post tempus diui Thomæ decreuit semper confiteri quemcunque aliquis volebat eucharistiam sumere. 24
Ecclesia usque ad tem. D. Tho. præcepera t solum semel in anno præconfiteri quicunque volebat eucharistiam sumere, sed post tempus D. Tho. decreuit toties præconfiteri, quoties volebat quis eucharistiam sumere. 24
Ecclesia nō potest nouā instituere sacramenta nec instituta mutare. 41
Ecclesia circa sacramenta instituta, potest diuinitus aliqd ordinare. 41
Ecclesia non instituit sacramentum confessionis, sed tempus eius. 41
Ecclesia Romana est fundamentum & forma omnium ecclesiarum. 173
Ecclesia est terribilis acies ordinata. 57
Ecclesia semper docet nos nulla. 55
Ecclesia tria bona alicui excommunicato intendit. 255
Ecclesia similis nauī magnæ. 226
Ecclesia etiam pia mater est dum ligat. 122
Ecclesiæ omnes Christi ad vnam referuntur tanquam ad suā matrem & magistram, ad Romanam. s. ecclesiam. 51
Ecclesiæ sacerdotium totum a Petro, & sede eius dependet. 170
Ecclesię potestas in sacramentis quanta sit. 257
Ecclesiæ Romanæ dignitas & potestas indefectibilitas, & fidei sinceritas. 138
Ecclesiæ unitas quid sit. 541
Edictum autem magni Constantini. 186
Effectus extremæ unctionis super reliquias peccati quales sit. 109
Effectus contritionis est duplex. 494
Eleemosinæ ieiunium, & oratio continent multa. 111
Elementa post iudicium erunt nobilissima in superlatiuo gradu. 173
Episcopus semper est pastor etiam criminosus, & a simili, sacerdos semper est sacerdos. 49
Episcopus solus est ecclesiæ prælatus simpliciter. 184
Errones conscientiæ est quæ mouet aliquem contineri sub peccato mortali, tamen ille, per accidens tenetur contineri, vel cuitare talem conscientiam. 39
Error Erasmi damnatus. 462
Error satis notandus, & damnatus à Papa Sixto. 73
Error tamendus, & damnatus ex euangelio. 122
Error Lutheri, Nouat. pedxo damnati. 80
Error Lutheri, qui & damnatur, non facit quod prædictæ veritates non sit veritates. 71
Error Lutheri contra celebratum damnatus. 253
Errores de prædicare sine licentia damnantur. 670
Errores negantium merita operum damnantur à Concilio. 691
Errores multiplicitet damnati. 414
Esse rei, aliud substantiale, aliud accidentale. 253
Eucharistia prærequirit contritionem & confessionem peccatorum sumenda ne dam in Pascha, sed toties quoties. 24
Eucharistia excedit omnia alia sacramenta.
Examen conscientiæ quod nam sufficiens dicatur 65
Exempla notabilia pro hominum perfectione. 568
Exemplum de naturalibus pro indulgentijs. 167
Exemplum optimum Constantini. 186
Excommunicandi quomodo habeant Episcopi perpetuam authoritatem. 255
Excommunicare quando liceat. 254
Excommunicatio potest fieri etiam in inuitum. 274
Excommunicationē potius quis debet ferre, quàm mortaliter peccare. 257
Excommunicatus iniuste, quomodo humiliter debet obedire. 257
Excommunicatus an possit absoluere, vel absolui. 54
Excommunicatus, n absoluatur prius a peccatis non est absolutus. 54
Excommunicatū non participare cum excommunicato quomodo fiat in salutem. 167

Existens in peccato mortali non tangat aliquid sacrum. 52
Ex maioritate gloriæ quæ status innocentiæ, quid eueneris in beatis. 117
Expressio interioris consensus est omnino necessaria ad matrimonium. 308
Extremæ unctionis proprius minister est sacerdos. 52
Extremus error circa pauperatem. 671

F

FALSVS intellectus necessitatis, excluditur. 68
Fideliter dispensare verba Dei quid sit. 21
Fides informis & formata est semper idem habitus substantialiter manens. 5
Fides actus informis transit, aduenientе charitate. 5
Figura & figuratum quid sint. 271
Fletus temporalis, ut est resolutio lachrymarum in damnatis esse nun potest. 679
Flatus in damnatis vehementissimum dolorem importat. 679
Fomes ex se non retardat animam ab ingressu paradisi. 95
Fomes tollitur omnino in corpore beatorum. 557
Forma ordinum quæ. 231
Fornicatio spiritualis quæ. 339
Fructus quando bonus, & conueniens. 660
Fructus & fruitio, unde dicantur. 660
Frustra illa potentia quæ non reducitur ad actum quomodo verificatur. 113
Frustra est quod ordinatum est ad finem aliquem, quem non attingit. 21

G

GAVDIVM beatorum non est in beatis sed ipsi sunt in illo iuxta illud intra in gaudium. 21
Genuflum dicta, quomodo valeant ad fidem. 524
Gladium temporalem habet ecclesia. 144
Gloria valde diligenter, notanda & practicanda. 328
Gratia spiritus Sancti quare dicatur unctio. 211
Gratia an detur ordinato, ab excommunicato. 261
Gratia contritionis informans dat ei duo, facit dolere de peccato propter Deum, & culpam deleat. 21
Gratiæ infusio est prima iustificatione secundo motus liberi arbitrij in Deum, tertio motus liberi arbitrij in peccatū, quarto remissio culpæ. 14
Gratuitum duplex, ex re & ex modo operandi. 88

H

HABENS solum venialia an teneatur ad confessionē. 31
Habitus in conclusione dictus quod sit. 111
Habitus informatus actum necessarium debet illum præcedere. 1
Hæreses duæ damnantur. 60
Hæreses damnate a Papa & a Sancto Doct. 303
Hæreses etiam ad solum audiuum imporabiles, &c. 311
Hæreses Lutheri negantis confessionem omnium peccatorū mortalium. 38
Hæresis Lutheri dicentis contritionem facere hipocritam. 11
Hæresis Degardorum & aliorum dicentium, hominem non debere opera bona facere cum ad statum perfectionis ueniet. 18
Hæresis est ponere plus uel minus quàm septē sacramenta. 42
Hæresis Vuiclef dicentis superfluum esse confessionem hominis contrito damnatur. 27
Hæresis Lutheri negantis confessionem ante sacramentum Eucharistiæ, & dicentis sufficere homini fidem: damnatur. 25
Hæresis Lutheri quod absolutus a peccatis sine præuia confessione sit uere absolutus damnatur. 25
Hæresis Lutheri somniantis confessionem non esse sacramentum. 14
Hæresis Pelagij dicentis quod homo sine gratia potest resurgere ex se a peccato. 10
Hæresis negantium confessionis necessitatem confunditur. 31
Hæresis catharorum blasphemantium sacramenta Christi & ecclesiæ esse falsa. 14
Hæresis Petri Oromensis negantis confessionem de peccatis in specie esse de iure diuino. 14
Hæresis negantis remissionem peccatorum in confessione. 14
Hæresis Manichæorum obliterantium confessionem sacerdotibus factam non valere. 14
Hæresis Brenzij detestantis confessionem in quadrag. 14
Hæretici omnes sunt indocti & instabiles. 38
Hæreticus damnatharencos. 496
Hierarchia a Deo instituta secundum Apostolum. 45
Homo post peccatum, non habet tantum commodi, ex creaturis, sicut prius. 49
Homo considerans suum se tenere in imis. 2
Homom ulta mortali non potest euadere peccata uenialia in legeommuni. 31
Homo etiam in gratia, indiget auxilio Dei ad operandum. 16
Homines resurgent cum corporibus, quæ nunc gestant. 401
Hominis animalis unus status, est totius in præsenti seculo. 573
Honor ad sacerdotes quantus debet esse. 17
Hostes ecclesiæ quomodo corrumpuntur in loquendo de confessione. 196
Humiliare se, est cognoscere se esse inferiorem Deo. 35
Humilis fictus est qui solum se tenet in imis quo ad exteriora. 2
Humilis memoria colligit numerum & fœditatem peccatorum. 2
Humilis intellectus intelligit damnum in his quæ a memoria efferuntur. 2
Humilis voluntas, odit peccata ab intellectu cognita & detestatur. 2
Humilitas dicitur ab humo siue imis inhærentia. 2
Humilitas mentis est uera humilitas quæ est in diffinitione cōtritionis. 2
Humilitas mentis amplectitur memoriam intellectum & voluntatem. 2
Humilitas non est ubi falsitas. 2
Humores in corpore propter duo requiruntur. 38
I
IACOBVS Apostolus quare de statu infirmitatis tractat. 216
Ianua cœlorum aperta, & passione Christi data aliud est necesse ad salutem. 119
Idem peccatum grauius in uno quam in alio. 62
Idolatria quæ. 196
Iesu Christi meritum per baptismi sacramentum in forma ecclesiæ i. te collatum tam adulto quam paruulo applicari si quis negauerit Anathema sit. 7
Ignis quo cruciabuntur corpora damnatorum erit corporeus. 681
Ignis inferni probabiliter dicitur esse sub terra. 684
Ignorantia multiplex. 687
Ignorantia crassa non excusat. 140
Ignorantia mater errorum errorum fugienda. 243
Ignorantia non omnino aufert totaliter uoluntarium. 7
Illegitimæ pœnæ ad matrimonium quæ. 267
Impossibilitas sanctorum unde oritur. 562
Imperator Romanam fidem pro prima habet & quam. 186
Impedimentum ad diuina dictum aliquid etiam præstat. 422
Impiissime & ignorantissime titulo Antichristi maximus Pontifex ab hæreticis notatur. 152
Imprudentia, quomodo misceatur dolori de se bono. 114
Inuom parabilis est pœna purgatorij quam quæcunque huius uitæ. 62
Inductio malorum ad ministrandum sacramenta. 142
Inductio sancta ad contritionem. 11
Inductio ad peccatum quando uera sit, & quando apparens tantum. 148
Inductiones ordinis episcopalis quæ sint. 276
Indulgentiarum thesaurus. 181
Inferior quomodo absoluat superiorem, tum a peccatis, tum ab excommunicatione. 150
Infideles dum acta in præsenti uiuunt sunt in potentia Christiani. 552
Inimici literarum qui etiam sub specie boni. 670
Ingratitudo peccatum aggrauat. 62
Injiciens manus uidentes etiam in religiosum non professum est excommunicatus. 172
Injiciens manus uolentes etiam in conuersum est excommunicatus. 172
Injiciens manus uolentes in monialem uel in conuersam suam est excommunicatus. 171
Injiciens manus uolentes in habentem primam tonsuram sit excommunicatus. 171
Iniquitas & quæcunque miseriæ proprię duplicitet dicuntur. 9
Intentio continens est ad duo. 46

Universidad de Deusto
Biblioteca

Intentio catholicorum Doctorum ubique. 200
In sensu non potest aliquid recipi, nisi corporaliter. 655
In ventre matris non baptizatur quis. 215
Innocentiæ dignitas est nunquam peccasse. 18
Instrumentum vltra proprium actionem participat actionem viventis illo prout in sacramento. 23
Irregularitas quid sit. 267
Irregularitatis quid rei & quid nominis. 438
Iudæi & pagani quomodo excommunicari possint. 173
Iudex duplex 50
Iudex omnium & mortuorum quomodo si omnes morientur? 515
Iudicabit Deus seculum per ignem duplicitèr. 515
Iudicij confideratio multum prodest. 3
In iudicio universali erit separatio bonorum à malis. 596
Iudicium universale æstimatur fieri mentaliter. 597
Iudicium fiet, in valle Iosaphat. 601
Iudicare comparatiuo iudicio commune est bonorum, & malorum 602
Iudicare interpretativè, est omnium electorum 601
Iudicare, dicit ius dicere in alios ex propria authoritate, est solius Dei. 602
Iudicare non competit Angelis. 604
Iudicare aliquo modo, Angeli possunt dici per sententiæ approbationem 605
Iudiciaria potestas, datur paupertati voluntariæ propter vtilitatem 602
Iudicabuntur omnes, quantum ad receptionem præmiorum. 607
Illi qui rebus mundi, penitus abiectis, cogitant sollicitè quæ Dei sunt, non iudicabuntur. 608
Iudicium quod est penarum retributio pro peccatis cõperit omnibus malis: iudicium autem quod & discussio meritorum, solum fidelibus. 609
Iudicabunt perfecti viri, per hoc quod sententiam a Christo latam, pronunciabunt. 602
Iudicium discussionis, nullo modo habet locum in bonis Angelis neque in malis. 610
Iudicium iudicantium directè loquendo, neque iudicandorum erit Angelorum sed hominum: indirectè autem quodammodo, & respectu Angelos. 610
Iudicium universale & particulare qui d sint, et quomodo differant. 5
Iudicium vtrunque timendum est, sed magis particulare. 3
Iurisditio talem commissaria sufficit. 58
Ius humanum est infra naturale & diuinum 59
Iustificationis actus sunt quatuor: primus infusio gratiæ, secundus motus liberi arbitrij Dei, tertius motus liberi arbitrij in peccatum, quartus remissio culpæ. 24
Iustificari non potest quis propriis operibus apud Deum sine Christi gratia 31
Iustificati non debent se tenere certitudine fidei esse iustificatos 59
Iustitia publicæ honestatis quomodo impediatur vel non. 361
Iustus esse nemo potest nisi ei merita passionis domini nostri Iesu Christi communicentur. 1
Iustus quanto magis benefacit tanto magis eget custodia domini. 1
Iustus non fit iniustus ex consortio iniustorum. 9
Iusto quomodo lex ponita sit, & non sit. 89
Iuramenti per modum suffragij quid sit. 488

L

LAVARE manus in sanguine peccatoris quid sit. 646
Lachrimæ quædam interiores, quædam exteriores & exteriores includunt interiores 2
Lachrimæ externæ non sunt necessariæ simpliciter contrito. 2
Lachrimæ interne, quæ sunt mentalis displicentia peccatorum, sunt necessariæ simpliciter contrito. 2
Lachrimæ internæ debent intendere vltare omne peccatum super omne vitabile & magis velle pati quodcũq; malum pœnosum, etiam infernique quam peccare 2
Laici sunt pedes, sacerdotes autem oculi. 49
Laici non sunt sacerdotes. 228
Laicus semper est quis. 40
Latro in cruce pendens ad Christi dexteram in confessione unius sermonis ejus meruit. 58
Legem an transigredi possit quis in aliquo casu. 59
Lætari de pœnis, quomodo sit bonum vel malum. 646
Legere dicitur multipliciter 241
Libellum repudij quid sit. 394
Libertas, & seruitus, quomodo dicantur. 340
Libertas magna voluntatis. 88
Liberum arbitrium licet non sit in peccatoribus extinctum: est tamen attenuatum. 51
Liberum arbitrium vt in seipso, vt beatis, vt in damnatis, vt in viatoribus, diffinitur diuersimode. 686
Licentia de sigillo confessionis a confitente data ad expressè nominatos tantùm intelligitur. 85
Licentia alicui quo casu valeat 86
Locus & locatum debent proportionari. 24
Luthers blasfemia siue hæresis de contritione 2
Luthers hæresis de contritione, quod faciat hominem magis peccatorem, & hypocritam: damnatur a Leone Papa a Concil. Senonen. & Trid. 4
Lux & tenebræ sunt in inferno secundum hoc, prout maxime spectant ad miseriam damnatorum. 679

M

MAGNA Distantia est inter hominum Deique iustitiam. 412
Magna prudentia opus est in accusatione, contrahentium matrimonium. 168
Magnum meritum ad instituendam extremam unctionẽ. 100
Magis ideſt multum bene dicere. 406
Maius est creare, quam mortuum resuscitare. 514
Mali non pœnitebunt per se loquendo de peccatis. 687
Malum præ alijs pernix est. 34
Manichei damnata a concilio. 34
Maria virgo ex speciali priuilegio euasit peccata venialia. 36
Materia duplex. 552
Materia perficitur remota priuatione recipiens formam 5
Materia si recedit cum priuatione, non perficitur forma. 5
Matrimonium ratum & non ratum quid sit. 392
Medium virtutis attendendum ne mittas degeneret in vitium. 14
Mediatores plures & unus tantum ex scripturis. 498
Memoranda verba concilij pro venia vel non venia peccatorum. 592
Memorandum pro indiligentis mortuorum. 488
Mendacium prædicatorum etiam ad docendum est peccatum mortale. 181
Mentio diuinæ virtutis quomodo fit, in sacramentis 210
Mereri & impetrare fundatur super diuersa. 502
Merita nostra omnia sunt dona Dei, per Christum nobis liberaliter collata. 671
Meriti & satisfactionis quantitas vnde. 107
Meritorum quid nam proprie dicatur. 63
Meritorum opus non est posse hanc vitam. 22
Meritum passionis Christi (vt monstrat concilium Tridentinum) nobis applicatur per omnia sacramenta. 2
Meritum non penitus infimus homo retinens voluntatem bonam, quam tunc pro facto accipit Deus. 25
Meritum proprie non est in purgatorio. 22
Metaphoricè dicta, quoddam peculiare habent in prædicando. 652
Miranda prouidentia Dei circa ecclesiam. 146
Miracula notabilissima pro fide catholicorum. 517
Miraculo facto Caluinus suam doctrinam confirmare conatur. 71
Mirum continens duo. 84
Misericordiæ Dei non est numerus. 45
Mystica persona quæ sit. 164
Modestia & ingenium sancti doctoris 582
Modus procedendi hæreticis aliisque errantibus, familiaris, describitur. 613
Mansiones distinguuntur secundum charitatem patriæ. 642
Modus valde securus pro confessione mutorum. 68
Modus examinandi quoscunque. 249
Modus probandi & disputandi circa credibilia. 243
Modus facilis ad inueniendam veritatem. 70
Mos sancti Doctoris considerandus. 262
Mos Sancti Doctoris responsionibus suis neque superfluus neque diminutus. 317
Mos laudabilis Sancti Doctoris. 542
Mos vniuersalis Sancti D. ell ura loquela. 50
Mos Diui Tho. commendabilis & crebrò. 52
Motus cœli cessabit in vltima mundi innouatione, non quidem, ex aliqua naturali causa, sed diuina voluntate fac. cete. 618
Motus affectuum sensitiuorum quot modis fiunt & quanti. 12
Multa pauca dicere Sancto Thomę familiare est. 122

Mundi perfectio vltima quæ. 510
Muti quomodo fecrete confiteri valeant. 60.

N

NATI ex fornicatione quomodo naturales & non naturales dicantur. 452
Natura quomodo inclinet ad confessionem. 44
Natura Analogorum quæ. 50
Natura iuramenti quæ. 310
Necessarium duplex simpliciter & ad bene esse. 36
Necessitas sacramenti præcepti. 241
Necessitas non habet legem: quomodo verificetur. 59
Nemo desperandus est dum in hoc corpore constitutus est. 554
Nemo scit vtrum amore, vel odio dignus sit: quomodo intelligatur. 59
Nemo certe potest scire se esse in gratia. 80
Nomine puerorum quid intelligatur. 228
Notandum vniuersale in argumentis. 61
Non esse, secundum se consideratum nullo modo est appetibile. 687
Non exigitur ab aliquo nisi quod potest quomodo intelligatur. 67
Non omnis vsus rei est licitus. 338
Nota vniuersalis pro doctoribus. 561
Notandum vniuersale pro more Sancti Doctoris intelligendo &c. 135
Notatio vniuersalis ad studiosos 35
Notatio pro zelo veritatis vbique notanda. 258
Notitia actus primi et alis ordinum singulorum. 257
Nullum vnquam sacerdotum extra Romanam Ecclesiam 51
Nullus homo iudicat Papam. 58
Nullus debet peccare etiam occasione data. 421

O

OB hoc quod Dæmones alios torquent, non minus vtrum aliquid de ipsorum dæmonum pœna. 606
Obiectum per accidens quid sit. 39
Obiectum misericordiæ quid sit. 189
Obligatio ex conscientia erronea etiam quid sit. 42
Obligatio in sponsalibus differt valdè ab illa in matrimonio facta. 56
Obligatio ad veniendum quanta. 113
Occisio furis quando an aliquando sit licita. 161
Oculus corporalis sanctorum in specie diuinitatem in filio & Deo. 617
Offensa Dei est de quo principaliter dolet contritus. 11
Omne finitum per ablationem minuit. 488
Omnes præsati habent Papam pro sacerdote proprio sibi determinato. 51
Omnia ad se pertinentia sancti cognoscunt in verbo. 499
Omnia diuina Dei quæcunque sunt, damur nobis mediante Christo. 525
Omnia corpora, hominis seruiunt dupliciter. 616
Omnia elementa claritate quadam vestiuntur, non tamen æqualiter, sed secundum suum modum. 614
Omnes resurgemus, sed non omnes immutabimur quomodo intelligitur. 591
Omnes astabimus ante tribunal Christi, &c. quo intellig. 591
Omnia propter hominem facta sunt. 517
Opera hominum quomodo iusta reddantur. 93
Opera bona hominis iustificantia sunt Dei dona, vt etiam ipsius iustificatissint merita. 93
Oportet ad hoc, quod iusta sententia apparcat, quod omnibus sententiam cognoscentibus innotescat. 593
Oportet quod quilibet meritis, vel demeritis tunc cognoscat. 593
Opera tam bona, quam mala, aperta erunt omnibus &c. 594
Oportet quod omnium operum suorum quisque tunc notitiam habeat. 591
Oportet disponi corporalia, sicut & spiritualia disponitur. 614
Oportet quod innouatio hominis innouatio mundi conformetur. 618
Orationes ecclesiæ etiam suffragia Sanctorum quare terminantur per Christum dominum nostrum. 501
Ordines omnes ecclesiæ habiti à tempore Apostolorum. 226
Ordines singuli singulos imprimunt characteres. 236
Ordines inuisibiles. 247
Ordo sub diaconatus olim non reputabatur sacer. 253
Ordo sacerdotalis quando inceperit. 223
Ordo sacer non requirit authoritatem secularem. 17
Ordo prædicatorum contra hæreticos & pro sancta Ecclesia pu-

P

PAPA est supra P. Concilium 23
Papa est super omnia concilia etiam generalia. 170
Papa potest cogere, ut quis episcopatum suscipiat. 318
Papa non potest dispensare quod aliquis saluetur sine confessione, ut obligat ex vsu sacramenti. 41
Papa non potest noua instituere sacramenta, nec instituta mutare sed circa illa potest aliquid diuinitus ordinare. 41
Papa potest dispensare super præceptum confessionis, de semel in anno, ita quod potest dispensare quod quis diutius vltra Pascha confiteri possit. 41
Papa est omnia concilia generalia. 41
Pastores boni debent flere populi peccata. 9
Parochiæ quare distinguantur. 9
Parocho inuito, potest episcopus audientiam confessionum committere. 58
Participans quoquo modo de actu confessionis, tenetur ad sigillum seruandum. 84
Peccare est peius quam mori. 84
Peccate per malitiam est maximi damni. 314
Peccate cum præxtexta veniæ &c. 65
Peccata venialia si tollantur, sine aliqua contritione. 112
Peccata venialia non tenemur confiteri. 52
Peccata cordis sunt periculosiora. 37
Peccata debitè, & diligenter præexaminanda ante confessionem. 17
Peccata propria condemnant authorem suum, nisi ab eo condemnentur. 37
Peccata populi debet flere sacerdos tanquam propria nõ actione commissa, sed affectu compatiendo. 80
Peccata non cooperantur in bonum vt peccata, sed Deus. 9
Peccata in diffinitione contritionis sumuntur formaliter, vt sunt offensa Dei, non materialiter vt sunt aliquorum aliorum damnorum causa. 18
Peccata eiusdem speciei possunt esse inæqualia. 8
Peccata per restitutum cõmissa, puta accidia, inuidia, gaudium, important ex parte elationis Lucifer se cum ipso fit mœrore plena. 7
Peccata qualiter subsecuta cognitioni, taliter per contritionem debent deleri. 7
Peccata super quæ cadit vera contritio siue mortalia siue venialia, per contritionem remittuntur. 8
Peccata omnia mortalia tenetur pœnitens cõfiteri in specie. 39
Peccata quæ in conscientia quis tenet præmissa diligenti examinatione confiteri debet. 39
Peccati contritio & confessio actualis requiritur ad sumẽdum Eucharistiam. 24
Peccati mortalis formalitas est auersio ad quam medicandam tendit contritio. 27
Peccati remissionem nemo scit habere, nisi reuelatione diuina. 28
Peccati horror incomparabilis. 13
Peccato mortali obnoxius non potest licitè alicui sacramento ecclesiæ participare. 52
Peccato mortali ratione auersionis à Deo debetur infinita pœna extensiue, sed ratione conuersionis ad creaturam debetur finita intensiue. 27
Peccator non potest per se resurgere, quia facilius est destruere quàm ædificare. 5
Peccator volens Eucharistiam sumere tenetur prius ad confessionem actualẽ de mortali, copia sacerdotis oblata & necessitate non urgente. 19
Peccator teneatur semel in anno communicare & prius confiteri, per accidens est quod plusquàm semel confiteatur & communicetur. 19
Peccator non tenetur per se statim ad actualiter eos fiendum, habito proposito confitendi, licet sit periculosum differre. 39
Peccator peccans ignorantiam facit Deo, & pœnitens dat gloriam illi. 15
Peccator nunquàm potest habere pristinam innocentiæ dignitatem. 18
Peccator potest resurgere ad tantam gratiam quantum amittat & maiorem. 18
Peccatorio cognitionum recordatio est necessaria contritioni. 2
Peccatum ex malitia quàm sit maximum. 65
Peccatum ita debet exponi in ore cõfessarij sicut est in corde 38
Peccatum dicere cuius contrarium credit est mortaliter peccare. 39

Universidad de Deusto
Biblioteca

Peccatum mortale est cõmunicare sine precedenti confessione quando copia adest confessoris. 40
Peccatum est magis horribile quàm mors,& ideo magis fugiendum quàm mors 13
Peccatum retardat cursum vitæ nostræ in Deum. 17
Peccatum ubi abundauit, licet abundauerit gratia, non tamen est causa gratiæ,sed impedimentum. 18
Peccatum vere qui detestatur & odit debet illius etiam occasionem vitare. 5
Peccatum mortale debet vitari super omne vitabile. 8
Peccatum in voluntate integritatem peccantis importat quæ duritiæ dicitur. 6
Peccatum originale,dicitur originale,quia causatur ex origine, sicut actuale ab actu voluntatis. 6
Peccatum originale,dicitur peccatum naturæ. 6
Peccatum Adæ participatur ex commixtione seminali viri cum fœmina. 6
Peccatum originale est commune & proprium. 8
Peccatum originale contrahitur ex origine naturæ vitiatæ in Adam. 6
Peccatum originale in Adam non dicebatur originale sed personale. 7
Peccatum omne actuale deletur per contritionem. 7
Peccatum formaliter constituit in auersione ab incommutabili bono,quod si non haberet auersionem aliam non esset peccatum,per solam conuersionem ad commutabile bonum. 7
Peccatum factum per ignorantiam non totaliter auferendi voluntarium,donec tolli per contritionem. 7
Peccatum commissum in plus est quam peccatum commissionis. 8
Peccatum commissum dicitur ad differentiam peccati originalis,quod non committitur,sed contrahitur. 8
Peccatum unum magis opponitur charitati quam aliud. 28
Peccatum Adæ suo originale,quomodo sit unum uel plura. 6
Peccatum à Deo non remittit nisi vtq; pœna fuerit facta. 27
Peccatum immediate remittitur à Deo per contritionem,& mediate per ecclesiam. 24
Peccatum publice factum notum est, sed latet confessorem ut iudicem. 43
Peccatum publicum,est notum quo ad actum exteriorem non quo ad interiorem. 43
Peccatum commissum quomodo noceat semper. 17
Peccatum idem mortis considerantur dupliciter. 224
Periurium est contra ius naturale. 533
Permixtio multiplex. 409
Per separari à sacramento ecclesiæ quid significat textus. 51
Persona mystica quid sit. 164
Persona & natura respectu individui quid sit. 462
Petri prædicatio de operibus utilissima. 108
Petrus Apostolus tenet primum locum inter Apostolos. 141
Petrus est caput sacerdotij,& quomodo. 71
Petrus martir de Verona prædicatorum ordinis ab hæreticis manichæis occisus. 51
Plus & minus, superfluum & diminutum quid significant. 19
Pœna finita,simul & infinita peccato mortali 57
Pœna purgatorij quomodo exhaurtiri possit. 71
Pœna nulla est suam sine culpa. 267
Pœna purgatorij quomodo hæc nobis proportionata. 71
Pœna temporalis remanet post iustificationem in pœnitente. 23
Pœna temporalis quandoque tota remouetur à pœnitente post iustificationem. 27
Pœna satisfactionis a confessore inflicta ut pœna non sumenda ad expiandum peccati pœnam,sed ut sacramentalis , & ut pars sacramenti sufficit. 31
Pœna ultro à pœnitente assumpta potest interdum augeri, ut sufficiat ad expiandum pœnam peccato debitam. 31
Pœna quam sibi pœnitens infligit & si esset maior quàm illa à confessore inflicta in ratione pœnæ, erit tamen minor quo ad usum autem sacramenti : nam illa à confessore inflicta est sacramentalis,hæc à pœnitente ultro assumpta non est sacramentalis. 31
Pœna temporalis post culpæ remissionem aut in toto aut in parte remouetur erubescentia bona, virtute clauium , & satisfactione. 30
Pœna dicit simpliciter diminutionem voluntatis 6
Pœna temporalis remanet post iustificationis in pœnitente. 27.
Pœna non tota semper remittitur à Deo cum culpa. 42
Pœnam totam semper à Deo remitti cum culpa si quis dixerit Anathema sit. 27
Pœnitens dolet de peccato , & gaudet non de peccato, sed de Deo. 20
Pœnitens de peccato suo dolens,de ipso suo dolore gaudet. 20
Pœnitens dolet de peccato duplicitèr respicit Deũ de quo gaudet,antecedenter quoniam eius amore conteritur, & subsequenter quoniam lachrimis purgatur ad inhærẽdũ Deum. 20
Pœnitentem attestantur scripturæ sacræ continuè dolere de peccato. 20
Pœnitens debet prius examinare conscientiam suam ante confessionem. 35
Pœnitentia perpetua debet esse tota vita Christi ana 19
Pœnitentia virtus est pars pœnitentiæ sacramenti, quæ dicitur contritio. 4
Pœnitentia sacramentum habet tres partes.s.contritionem cõfessi,confessionem,& satisfactionem. 4
Pœnitentia non est pensanda quantitate temporis sed ardore mentis. 15
Pœnitentia non in multitudine annorum, sed in contritione cordis extimatur. 15
Pœnitentia debet esse secundum quantitatem delicti. 16
Pœnitentia secundum differentiam peccatorum debet imponi. 16
Pœnitentia continua est nobis necessaria. 20
Pœnitentia multiplex. 116
Pœnitentia vera,videtur in multis quæ non est. 117
Pœnitentia quando habet quod sit sacramentum. 47
Pœnitentia inquantum est virtus quid sit. 47
Pœnitentia præter alia sacramenta aliquid requirit videlicet iurisdictionem. 54
Pœnitentia qualiter pensanda. 15
Pœnitentia quomodo sit imponenda. 17
Pœnitentia virtus quomodo sit causa elicitiua confessionis. 46
Pœnitentia contra quæ primo ordinetur. 56
Pœnitentiæ taxatio quid attendere debeat. 61
Pœnitentiæ iniunctæ multitas magna. 230
Pœnitentiæ sacramentum est lapis post baptismum necessarius ad salutem,& nondum regeneratis baptismus. 1
Pœnitentiæ sacramentum non est forum ire. 1
Pœnitentiæ est destruere & detestari peccatum præteritum. 4
Pœnitentiæ sacramentum est secunda tabula post naufragiũ 32
Pœnitentiæ sacramentum est tam necessarium quàm impossibile baptismum reiterari. 32
Pœnitentiæ sacramentum requirit confessionem peccatorum in specie non in genere. 33
Pœnitentiæ sacramentum tunc Dominus instituit quãdo post resurrectionem dixit apostolis, accipite spiritum Sanctum quorum remiseritis &c. 34
Potestatem dedit ei iudicium facere &c. pulchre exponitur. 613
Potestas animæ glorificatæ super corpus miranda. 585
Potestate remota , remouetur bonus usus eius,non conuerso. 121
Præceptum de matrimonio quomodo intelligatur. 283
Præceptum ecclesiæ de confessione ante quamlibet communionem. 24
Prælati mali non amittunt potestatem 141
Præmium essentiale , metaphorice dicitur corona uel aureo. 656
Præmium essentiale & accidentale quid sint. 480
Præmium essentiale par est in Ioanne Zachariæ & Abrahã qui filios generauit,licet secus sit de accidentali. 74
Presbiter si pœnitentiam abnegauerit, reus erit animarum. 98
Præsentia Dei tunc omnia,quomodo intelligitur. 636
Præsulis nomine intelligitur S.Siluester Papa. 210
Præsumptio quid sit. 243
Præsupositum notandum. 63
Priuilegium meretur amittere,qui permissa sibi abutitur potestate. 161
Prohibitas maior ad maiores requiritur quam ad minores. 241
Pro medicis particularibus,& confessoribus notandum. 131
Promissionis diuinæ de vita æterna, aliqui fuere intelligentes conditionaliter.s.fiante eius vita infra & eomita. 23
Propositio indefinita æquipolet uniuersali. 8
Propositiones quædam,speciem rei non attingentes. 681
Proprius sacerdos,uel ordinarius &c. quid sit. 66
Prudentia est auriga virtutum. 217
Prudentia medita spiritualis quæ. 218
Prudentia tria actibus & passionibus. 85
Prudentia quæ est auriga virtutum,moderatur dolorem peccatorum in sensu. 19
Prudentiæ modus est in omnibus virtutibus moralibus. 8
Pudor pro parte satisfactionis 32
Puer qui est homo parvus ita essentialiter est homo, sicut homo uir. 27
Punitur iustus temporaliter tantum pro impio. 217

Q

QVÆ excommunicatio spiret cum auctore suo, & quæ non. 155
Qualis contritio requiratur ad absolutionem à peccatis. 122
Qualis uetitus requiratur in confessione. 38
Quam bonus sit Deus in ligando &c. 1131
Quando punitur quis data causa quamuis non culpa. 319
Quantum iuuat dicere quicquid boni feceris. 75
Quantum ualeat ly deo tibi sub sigillo confessionis hoc. 83
Quantus amor debet esse erga Deum,tantum & odium contra eius offensam. 14
Quare sacerdotium Christi dicatur spirituale regnum. 134
Quare se debet homo manifestare confessario. 33
Quare confiteri peccatum speciale nunc oporteat. 33
Quare aliqua sacramenta cum sint materia reiterantur. 223
Qualibet,in iudicio finali cognoscet peccata sua quæ fecit. 192
Qui est extra ecclesiam nec ligare,nec soluere potest. 144
Quid sit esse vicarium Christi. 146
Quid est,solum Petrum habere claues. 51
Quid ad gratuitatem peccatorum cognoscendam considerandum. 63
Quid sit esse præsumptuosum,& quid præsumptio. 241
Quid nominis character. 61
Quis sit similis huic. 275
Quis dicatur meus cadens in constantem utrum. 313
Quomodo intelligatur Sabbata sanctificet. 424
Quomodo charitas augeatur ex distributione. 493
Quomodo ei,qui fuhet legi,loqui præter verba legis agere 59
Quomodo unum peccatũ innumera fere pariat,& deteriora. 65
Quomodo possunt aliqui prælatæ contra ecclesiam. 122
Quo benedictionem hæreticorũ ueratur in maledictionem. 267
Quomodo mereatur quis præmium à Deo. 149
Quomodo intelligatur illud non est impossibile apud Deum omne uerbum. 574
Quomodo defendenda fit fama. 312
Quod die multum ponderanda cum timore conclusio hæc: Nihil erit in damnatis,quod non sit materia & causa tristitiæ, nec aliquid quod non possit ad tristitiam parere. 693

R

RADIX arcanorum. 139
Ratio inuincibilis omnino,tanquam scutum inexpugnabile catholicorum. 476
Ratio naturalis quid facit respectu supernaturalium. 514
Ratio naturalis ut sic,nunquã cõtrariatur supernaturalib. 575
Reconciliatio duplex,Deo & ecclesiæ,quomodo utraque necessaria. 40
Recordatio frequens nouissimorum,& passionis domini nostri iuuat ad contritionem. 4
Regula iuris de consequentia 482
Regula uniuersalis pro more S.Thomæ intelligendo. 62
Regula uniuersalis de decretis ecclesiasticis. 32
Regula valens ad multa. 118
Regula pro more S.Doct. intelligendo. 321
Regula uniuersalis pro utilitate repetitionum. 256
Regula pro sanctorum factis. 417
Regula utilissima & saluberrima pro filijs S.Ecclesiæ. 200
Regulæ iuris duç.de sacramentis. 305
Remuneratio seruorũ Dei indicibilis monstratur ex creaturis insensibilibus. 538
Repetitio cum causa quandoque laudabilis est. 37
Reiteratio casuum quid sit. 146
Restituere tenetur qui auferet rem iniuste,consilians,mandans consentiens,palpans, recipiens,participans,mutus. 2
Resurrectio Christi quomodo sit causa nre resurrectionis. 523
Resurrectio aliorum dempta, illa resurrectio Christi est causa resurrectionis nostræ. 530
Resurrectionis omnium efficacissimum fundamentum. 521
Resurrectionis ratio,sumitur ex natura speciei. 521
Romana ecclesia est omnium ecclesiarũ mater & magistra. 51
Romana ecclesia a domino solo est omnibus prælata. 51

S

SACERDOS debet esse diferetus & cautus 57
Sacerdos nullus unquam aut gratia aut odio alicuius peccatum secus iudicet quã in canonibus latens inuenit. 21
Sacerdos quia minister est sacramenti, sit ne sacramento confessionis non potest remittere peccata. 31
Sacerdos debet flere populi peccata tanquam propria,nõ actione,sed affectu compatiendi. 9
Sacerdos iudicet secundum sacras scripturas & sacros canones. 15
Sacerdos simpliciter ordines conferre non potest. 159
Sacerdos proprius uniuersaliter loquendo pluribus modis dicitur. 14
Sacerdos sciens aliquem excommunicatum tantum per viam confessionis an possit à cõmunione cui se ingerit arcere. 86
Sacerdos proprius quis sit. 14
Sacerdotem in peccato existentem an liceat inducere ad conferendum sacramenta. 142
Sacerdotes proprij tres. 10
Sacerdotes quorum ordinatio a S.Romana Ecclesia non dependet sacerdotes non sunt. 67
Sacerdotes sunt vicarij Christi & præsides ad quos omnia mortalia crimina deferuntur. 88
Sacerdotes proprij plures possunt esse irregulares. 87
Sacerdotij ecclesiastici totũ dependet à Petro & sede eius. 170
Sacerdotium genera quot sint. 75
Sacramenta nouæ legis sunt de necessitate salutis. 29
Sacramenta omnia nouæ legis fuerunta Christo domino instituta. 35
Sacramenta operantur remissionem peccatorũ instituliter. 28
Sacramenta nouæ legis non sunt plus nec minus quã fuit. 42
Sacramenta uetera quia conferebãt gratiã solũ ex opere operantis,ideo solum ultam illi partes habebant, non abundantiam tamen habebant. 33
Sacramenta nouæ legis, aliquid plus requirunt in suscipiente quam uetera. 35
Sacramenta nouæ legis sunt de diuina institutione. 42
Sacramenta non sunt de iure naturali,sed diuino. 32
Sacramenta sunt super ius naturale siue super rationem naturalem. non contra. 32
Sacramenta sunt proportionata fidei & perficiũt rõnẽ naturalẽ sicut fides,& ideo nõ sunt extra rõnẽ naturalẽ sed supra. 32
Sacramenta nouæ legis quia conferunt gratiam ex opere operantis & operato, ideo non solum ritam habemus sed abundantius habemus. 33
Sacramẽti uoto qui cõplectitur cõtrito dimittitur tota pœna. 17
Sacramenti necessitas accipitur dupliciter modis. 81
Sacramentum sacramentale quid sit. 52
Sacramentum pœnitentiæ est lapis necessariũ ad salutem. 29
Sacramentum nullum debet suscipi in peccato mortali. 24
Sacramentum & lex debent semper sibi respondere. 33
Sacramentale quodlibet quia excitat feruorem charitatis. 52
Sacrilegium multiplex in genere luxuriæ. 458
Saluti pœnitentia consulatur dũ pro confessione sacerdos proprius ordinarius illis reputatur. 55
Sanctior quare esse magis in timore existens,atq; humiliar. 38
Sanctis in patria ordinant actualiter omnia in Deum. 562
Sanctitas quænam requiritur in nobis à Deo . 102
Sanctorum corpora nobiliori modo sentient quàm nunc. 163
Sanctus Tho. de Aquino ordinis prædicatorum largus est in donis. 116
Satisfactio nostra apud Deũ simpliciter non est secundũ æqualitatem quantitatis sed proportionis. 21
Satisfactio sacramentalis qualis debet esse. 29
Satisfactio non penditur in homine infirmo habente bonã voluntatem,quam tunc pro facto accipit Deus. 43
Satisfactio in diffinitione contritionis posita includit etiã opera pœnalia ultrò à pœnitente assumpta , ut Deo satisfaciat ex Cipriano. 2
Satisfactio in diffinitione contritionis limitatur per illud adverbium plene. 2
Satisfactio in diffinitione contritionis intelligitur cum emissione periculorum,& occasionum peccandi ne dum tollitur peccata,sed & occationes peccatorum ut uera & plena sit satisfactio. 2
Satisfactio in diffinitione contritionis includit restitutionem rerum alienarum indebite retentarum. 2
Satisfactio est aliquando pœnæ recompensatio p redundãtiã. 26
Satisfactio quæ est recõpensatio per redundantiam est omnis, alia a satisfactione directa. 28
Satisfactio non solum est medicina sanativa,sed etiam præseruatiua. 88
Satisfactio tria respicit. 29
Satisfactionem a sacerdotibus impositam pœnitentibus Leo Papa decreuit,& recitator de pœnitentia. distinct. 2
Satisfactionem imponere pœnitentibus pertinet ad claues ecclesiæ. 1
Satisfactiones propriæ sint utriusq; 71
Satisfactionis operis tunc temporium eleemosina & oratio 21
Satisfactionum magnæ utilitates. 108
Scandalum impedit D.Tho. 36

Scandalum quid. 255
Scopus hæreticorum & scismaticorum. 111
Scripturam sacram qui aliter intelligit, quam sensus spiritus sancti flagitat, est hæreticus. 55
Scrupulositas confessionis quid sit & qualiter tolli debeat. 69
Secundum diuersum modum spiritualitatis, quam continentia facit, diuersi fructus distinguuntur. 661
Secundas tabulæ post naufragium quæ. 56
Secretum sub sigillo confessionis extra confessionem an liceat accipere & acceptum quomodo sit. 83
Semel in mense communicent moniales. 58
Sensus inuersus Luthers. 66
Sensus formæ sacramenti extremæ unctionis. 522
Sensus Nicolai & aliorum. 315
Seruabitur ordo in pœnis, ut homines damnati per dæmones puniantur. 605
Seruantibus continentiam coniugalem, datur fructus tricesimus, Vidualem sexagesimus, Virginalem centesimus. 661
Seruitium pro Dei amore factum, quando iudicatur magis liberum. 667
Seruitus & dominium duplex. 225
Sigillum confessionis est de iure diuino.
Sigillum diuersimode, ad diuersa se extendit. 83
Sigillum confessionis ablatum non aufert sacramentū. 81
Solus uerè sacerdos semper ministrat sacramentum extremæ unctionis, nunquam uero laicus. 52
Spes principaliter innititur diuinæ misericordiæ. 76
Spiritum sanctum non habentes, i. qui non sunt intra eccl. non possunt lig. & sol. 144
Subiectio an repugnet libertati. 225
Sufficiens in diffinitionibus quid sit. 43
Suffragia ad duo ualent. 16
Superbia per inhibens facit perire bona opera & operantem bona grauiter peccare. 38
Superstitiosum detestandum Caluini. 72

T

TACTVS rei petendæ ab episcopo an sit necessarius pro ordinatione suscipienda. 232
Tempus amissum quomodo recuperetur. 93
Tempus in quo fuit peccatum commissum nunquam idē numero recuperari potest. 17
Termini consimilium, & probationū sensum eūdē habent. 56
Textus profundus. 106
Timem Deum quis sit. 106
Timor laudabilis & inuperabilis. 314
Timor seruilis quàm nostræ saluti proficuus. 46
Timor seruilis quid faciat. 46
Timor seruilis commetur in contritione, qui & timor pœnarum. 2
Timor seruilis (ut colligitur ex sacris litteris & concilijs) inducit hominem ad bonum. 3
Timor seruilis concurrit ad contritionem. 50
Timor uanissimus cauendus. 674
Timendum ad iudicium utrumque, sed magis particulare. 3
Tollitur uerum iudicium confessariorū, æquitas & satisfactionum ab ijs iniungendarum, si non fiat confessio, & in specie & in ueritate. 59
Tres conditiones iuris quæ sacerdotem proprium a similitudinario secernunt. 243
Tridentinum concilium de claubus ecclesiæ. 42

V

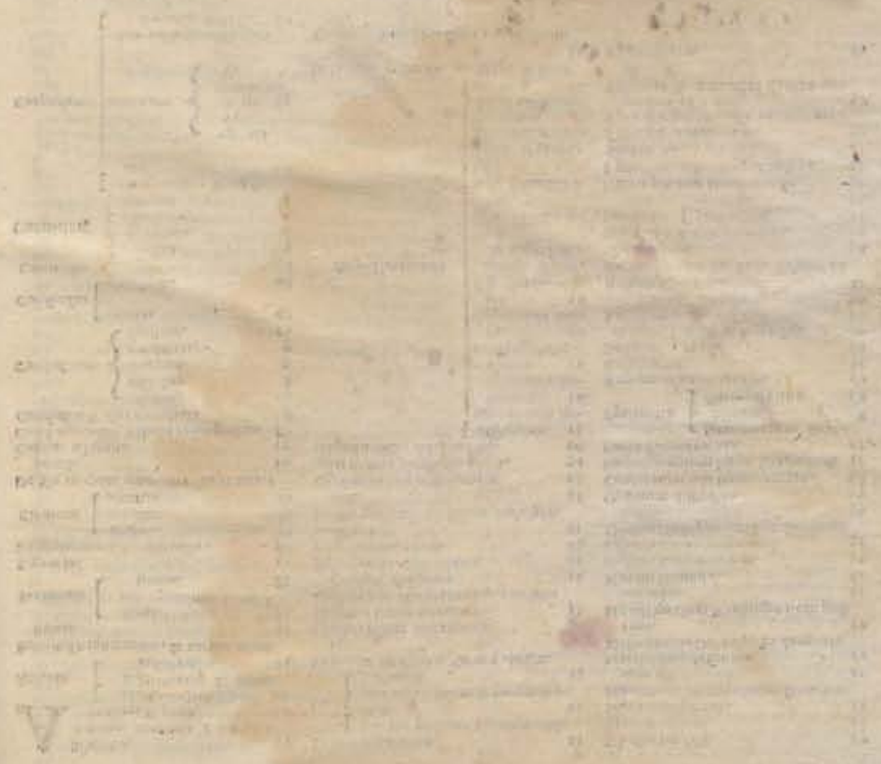
VBI abundauit delictum superabundauit & gratia quomodo intelligatur. 18
Venatio statutorum. 332
Veneratorum laus maxima in defensione sacrosanctæ Rom. Ecclesiæ.
Veniale peccatum triplex. 72
Venialia delentur per plurimas res. 52
Venialium remissio. 52
Vera libertas, ubi consistit & ubi non. 567
Veritas est, ut quod est dicas. 39
Via apertissima (salua semper dignitate sacramentorum.) ad delectio iniquitate suarum. 670
Vicarium generale Christi quid sit. 146
Virginitati specialis corona debetur, quæ aureola nominatur. 663
Virtus diuina suspendere potest actum proprietatis subiecti, & quare & quomodo. 516
Virtus medicinæ corporalis est finita, uirtus medicinæ spiritualis est infinita ratione charitatis quam includit contritio. 28
Virtutes infusas Deus in nobis operatur sine nobis operātibus, non sine nobis consentientibus. 5
Virtutis actus non habet superfluum nec diminuium formaliter. 19
Virtutis medium, non accipitur secundum quantitatem, sed secundum rationem rectam. 14
Vita hominis non est tota in præsenti seculo 17
Vitæ præsentis status, est hominis æternum. 17
Vitæ animalis status, est totus in præsenti seculo. 17
Vnde efficimur digni quod sancti orent pro nobis. 499
Vnde iudicatur quis prior, & unde minister Christi. 56
Vnde est quod nemo scire pōt ex suis operibus se esse in gra 80
Vnde est quod sanctiores minoribus culpis magnopere dolent. 16
Vnde lex naturalis obtenebretur in præsenti corpore. 353
Vniuersalis regula. 37
Vniuersalis notatio. 40
Vniuersaliter recompensatio per redundantiam accepta exemplificatur. 26
Vnius rei est solum una diffinitio, & tamen etiam plures. 43
Voluntas suppositi est etiam omnium partium. 219
Voluntas sola est causa sufficiens peccati. 90
Voluntas fornor quorunque peccato. 91
Voluntas damnatorum mira peruersitas. 690
Voluntas naturales potens esse bona in damnatis, secundum quod naturalia est. 686
Voluntas non uult pœnam aut pœnam. 6
Voluntas uoluntarie non obediens legi duritiam habet. 7
Voluntas eligens sibi placitum, habet semper aliquale gaudiū. 7
Voluntas eligens sibi uoluntarie tristitiam gaudet & non tristatur. 7
Vota sunt fundamenta regularium. 345
Vox ab omnibus ecclesiæ filijs effectui mandanda. 24
Vsus clauium prælationem postulat. 143
Vsus potestatis receptæ in duplici genere est. 230
Vsus potestatis dupliciter consideratur. 141
Vsus singulorum ordinum à tempore Apostolorum est in sancta ecclesia. 233
Vtilitas uniuersalis maiorum propositionum. 301
Vtilitas pro sancta ecclesia ad obediendum concilijs. 80
Vxorum pluralitas. 395

FINIS.

INDEX PRIOR LOCORVM COMMVNIVM SVPPLEMENTI TERTIAE PARTIS, Ordine quoque Alphabeti.

Absolutio. 24
Animæ exeuntis è corpore qualitas & pœna. 70
Annexa: sacramenti ordinis 40; matrimonij & debiti redditio. 64
Beatitudo sanctorum, & eorum mansiones. 93
Beatorum: dotes. 95; resurgentium conditiones. 82
Bigamia. 61
Irregularitas inde contracta. 66
Clauium: effectus. 18; minister. 19; potestas. 17
De his in quos clauium usus exercerī potest. 20
Cognatio legalis. 17
Conditio quam habent resurgentes. 87
Confessio, & eius necessitas 6
Confessionis: effectus, 10; minister. 8; qualitas. 9; quidditas. 7; sigillum. 11
Consensus: coactus 47; obiectum. 48
Contritio. 1
Contritionis: efficitus 1; quantitas. 1; obiectum. 2; tempus. 4
Corporum: resurgentium Integritas. 80; beatorum: agilitas 84, lucitas. 85, subtilitas. 83; damnatorum resurgentium conditiones 86
Excommunicatio. 21
De: his qui possunt excommunicare. 22; participatione cum excommunicatis. 23
Extremæ unctionis sacramentum. 29.
Effectus huius sacramenti. 30
Minister huius sacramenti. 31
Quibus hoc sacramentum conferri debet, & qua parte. 32
De iteratione sacramenti. 33
Filij illegitime nati. 69
Indulgentia. 25
De his qui possunt facere indulgentias. 26
Quibus ualent indulgentiæ. 27
Ignis ultimæ conflagrationis. 74
Impedimenta matrimonij. 50
Impedimentum: affinitatis. 55; cognationis spiritualis. 56; conditionis seruitutis. 58; consanguinitatis. 54; disparitatis cultus. 58; frigiditatis, maleficij, furiæ, & amentiæ, 58. non solemnis. 62. non & ordinis. 55. quod superuenit matrimonio consummato, quod est formale 62
Iudicium generale quando & loco quo fiet. 89
Forma iudicij ueniens ad iudicium. 90.
Libellus repudij. 67
Matrimonium. 41
Matrimonij error. 51
Matrimonium inquātum sacramentum est. 42
Matrimonij definitio. 44
Misericordia Dei respectu damnatorum. 99
Mundi qualitas & resurgentium post iudicium. 91
Nuptiæ secundæ. 63
Ordinis sacramentum. 34
Effectus huius sacramenti. 35
Qualitas suscipiēdum hoc sacramentum. 36
Ordinum diffinctio. 37
Conferentes hoc sacramentum. 38
Impedimentum huius sacramenti. 39
Pœna damnatorum. 97
Pœnitentiæ: sacramentum suscipientes. 16; solemnis ritus. 28
Receptacula animarum. 69
Refutrectio. 75
Resurrectionis: causa. 76; tempus & modus. 77
Resurrectio terminus. 78
nis conditio. 79
Resurgentium qualitas. 81
De modo quo sancti se habent ad damnatos. 94
Satisfactio & eius quidditas. 12
Satisfactio possibilitas. 13
nis qualitas. 14
De his per quæ satisfactio fit. 15
Signa quæ iudicium præcedent. 73
Sponsalia. 43
Suffragia mortuorum. 71
Visio diuinæ scientiæ per comparationem ad beatos. 92
Voluntas & intellectus damnatorū. 98.
Vxoricidium. 60

FINIS.

Universidad de Deusto
Biblioteca